a1050104071B2

Digitized by Google

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

Digitized by Google

SCRIPTORES RERVM GERMANICARVM TOMI TRES.

Digitized by Google

Digitized by Google

RERVM GERMANICARVM SCRIPTORES ALIQVOT INSIGNES,

QVI

HISTORIAM ET RES GESTAS GERMANORVM MEDII POTISSIMVM ÆVI,

INDE A

CAROLO M. AD CAROLVM V VSQVE,

PER ANNALES LITTERIS CONSIGNARUNT,

PRIMVM COLLECTORE

JOANNE PISTORIO NIDANO,

TRIBVS TOMIS,

IN LVCEM PRODVCTI,

NVNC

DENVO RECOGNITI, ADIECTIS NOTIS, ET INDICE RERVM, PERSONARVM, AC LOCORVM COPIOSISSIMO,

EDITIONE TERTIA

EMENDATIORI ET LOCVPLETIORI

AD VSVS PVBLICOS REDVCTI,

CVRANTE

BVRCARDO GOTTHELFF. STRUVIO,

SEREN. DVCVM SAXONIÆ, ET SEREN. MARCHIONIS BRANDENBVRGICI CONSILIARIO AVLICO, HISTORICO SAXONICO, ET IN ACADEMIA JENENSI PROFESSORE.

Cum Gratia & Privil. Sac. Cæs. Maj. itemque Potentiss. Reg. Polon. & Elect. Saxoniæ Special.

RATISBONÆ,

Sumptibus JOANNIS CONRADI PEEZII, MDCC XXVI.

Digitized by Google

943.001
P679
f
v.1

Digitized by Google

LECTORI BENEVOLO S. D.

BURCARD GOTTHELF STRUVE.

A primis Germanorum temporibus non defuerunt, qui res illorum toga ſagoque geſtas inſigniores exponerent poſteritati. Tacemus carmina iſta antiqua, quod unum apud illos memoriæ & Annalium genus *TACITUS* adpellat, ad quæ etiam Eginhardus, Jo. Aventinus, Albertus Krantzius, aliique provocant. Tacemus Chronica rhytmica & cantilenas Magiſtrorum, dum non deſint ſcriptores Hiſtoriæ, Annalium & Chronicorum Germaniæ, quales per ſecula fere omnia, à medii potiſſimum ævi temporibus, plures reperimus. Latebant iſti hinc inde in Bibliothecis atque Archivis, usque dum, adinventa arte typographica, ſparſim in lucem protraherentur. Magis iſti conquirebantur, dum poſt tempora Reformationis Germanorum hiſtoria, cum litteris elegantioribus reliquis, non ſolum magis magisque excoleretur, ſed etiam ejusmodi Scriptores ad enodandas illuſtrium controverſias plurimum conducerent: quo factum, ut quidam rerum Germanicarum ſtudioſiſſimi eadem colligerent, & conjunctim ederent. Primam, quam novi, Collectionem debemus *SIMONI SCHARDIO*, JCto Camerali eruditiſſimo, cujus ſtudio prodierunt *Germanicarum Rerum quatuor celebriores, vetuſtioresque Chronographi, earum deſcriptionem ab O. C. usque ad tempora Henrici IV. Imperatoris, patriæ Imperiique*

vindicis & propugnatoris acerrimi, ſingulari fide & diligentia, quaſi continua ſucceſſione deducentes, ad publicam Hiſtoriæ ſtudioſorum utilitatem in lucem revocati, & longe emendatius, quam antea impreſſi, cum novo Indice. Quorum nomina ſunt: Joannes Turpinus de vita Caroli M. & Rolandi, Regino Abbas Prumienſis, diœceſis Trevirenſis, Sigebertus Gemblacenſis, ejusque Continuator, Robertus de Monte, Lambertus Schafnaburgenſis, alias Hirsfeldenſis dictus, Francofurti 1566. f. Alteram Collectionem adornavit inſigne illud Gallorum decus, *PETRUS PITHOEUS*, hoc titulo: *Ottonis, Epiſcopi Friſingenſis, Leopoldi Pii Marchionis Auſtriæ F. Chronicon, ſive Rerum ab Orbe condito ad ſua usque tempora geſtarum Libri Octo. Ejusdem de geſtis Friderici I. Cæſ. Aug. Libri duo, Radevici, Friſing. Canonici, de Ejusdem Frid. geſtis Libri II. prioribus additi. Güntheri poëtæ Laurinus, ſive de geſtis Friderici Libri X. Addita ſunt & alia, cum ad Friderici, tum ad poſteriorum Imperatorum hiſtoriam pertinentia, quorum catalogum proxima pagina notavimus. Ex quibus quædam nunc primum, reliqua integriora longe quam antea eduntur, adjectis etiam notis & Indice accurato. Baſileæ apud Petrum Pernam MDLXIX. f.* Præmiſit Pithoeus epiſtolam ad Jacobum Cujacium, in qua ſic ſcribit: *Nam cum in hoc infelici ocio rebus non jam prolatis, ſed potius dimiſſis, pene dixi depoſitis, graviores illas cogitationes poſteriorum temporum hiſtoriis ſæpe obruere, ſaltem fallere tentarem, quarum hodie bona pars non usque adeo obvia eſt, cœpi Typographo auctor eſſe, ut omnes omnino, qui quidem alicunde recuperari poſſent, Germanicæ hiſtoriæ ſupra noſtram patrumque memoriam, Latinos ſcriptores duobus voluminibus concluderet, ex quibus recentiorum fides repeti poſſet. Id cum ille lubens recepiſſet, conſilium ei meum atque etiam operam liberaliter pollicitus ſum. Jam, quid in hac Friderici I. hiſtoria præſtitum ſit, quæ omnium ſane cognitione digniſſima eſt, candidius fortaſſe poſteritas judicabit. Quid poſthac præſtiturus ſit, cum in tempore, tum maxime in ſtudioſorum hominum, qui hunc pro Repub. ſuſceptum ab eo laborem cum ſuis exemplaribus juvare poſſunt, candore & liberalitate ſitum eſt.* Poſt huncce, ante laudatus *SIMON SCHARDIUS*, ex Germaniæ Bibliothecis, *Hiſtoricum Opus* congeſſit, in IV. Tomos diviſum, quorum primus antiquæ Germaniæ deſcriptionem ex auctoribus priſcis & recentioribus continet. Alter ea, quæ ſub Imperio Caroli

Digitized by Google

oli V. Imp. fuerunt geſta: Tertius, quæ in Imperium Ferdinandi II. incidunt, ab anno 1558. ad finem anni 1563. Quartus ea, quæ poſtea acciderunt, imperante Maximiliano II. usque ad an. 1574. complectitur, idemque Opus ex officina Henrici Petri prodiit *Baſileæ 1574.* IV. Tomis f. Conſtituerat Schardius, ut ex præfatione Operis patet, abſolutam Germanicarum Rerum Hiſtoriam in lucem proferre, ſed morbo oppreſſus fatoque, quartum non abſolvit, nec niſi ad annum 1572. perduxit, quo ipſo, dum in iſto volumine adhuc deſudaret, fuit defunctus. Typographus igitur Henricus Petri, antequam Opus adhuc prodiret, Nicolaum Ciſnerum, Jureconſultum æque Cameralem, atque in rebus Germanicis verſatiſſimum, impenſe rogavit, ut, quæ ad opus illud abſolvendum ornandumve facerent, adjiceret: Ciſnerus ſingulari epiſtola *(a)* judicium ſuum de Schardii Tomis aperit; quid in iis deſideret, & quo ordine Hiſtorici, qui de Germania ſcripſerunt, juſta & luculenta methodo ſint diſponendi, oſtendit, operamque ſuam in adornando edendove meliori Theſauro Hiſtoriarum pollicetur, qui tamen morte præpeditus expectationi ſatisfecit minimè, interim Tomis Schardii adornandis non defuit, qui nihilominus prodierunt, & dum rariores facti, *Gieſſæ 1673. f.* fuerunt recuſi. Secutus Schardium fuit *PISTORIUS*, de quo infra dicemus pluribus. Hunc excepit *JUSTUS REUBERUS*, Conſiliarius Palatinus, qui *veterum ſcriptorum Tomum unum* edidit. *Francofurti 1584. f.* Licet negandum minime ſit, potiores hujus Collectionis ſcriptores ſeparatim cum notis eruditis fuiſſe evulgatos. Inde Baſilienſis iſte Profeſſor, *CHRISTIANUS URSTISIUS, Germaniæ Hiſtoricorum illuſtrium Tomos duos* edidit *Francofurti 1585.* ex Wæcheliano, recuſos *Francofurti 1670. f.* Comprehendit hæc Collectio tales Scriptores, quorum plerique ab Henrico IV. Imp. usque ad A. C. 1400. vixerunt, inter quos ſeptem reperiuntur antea nondum editi. Negandum haut eſt, hujus Collectionis Scriptores præ cæteris Germanicæ Hiſtoriæ lucem præferre, dum inter illuſtres potiſſimum, & magis utiles Rerum Germanicarum Scriptores primum facile locum occupet Otto Friſingenſis. Inſigne illud Ger-

(a) Hanc Quirinus Reuberus reliquis Ciſneri Opuſculis *p. 467.* inſeruit, præmiſſa præfatione, in qua hujus epiſtolæ cauſas exponit, quam ſecuti ſumus.

Digitized by Google

Germaniæ decus, *MARQUARDUS FREHERUS* ſequitur, qui Scriptorum Rerum Germanicarum Tomos tres edidit, primum *Francofurti 1600. f.* recuſos 1621. ex Wæcheliana, demum me procurante notasque adjiciente, *Argentorati 1717. f.* Primus hujus Collectionis Tomus comprehendit tales Scriptores, qui geſta ſub Regibus & Impp. Teutonicis, jam inde à Carolo M. uſque ad Friderici III. tempora ſcripſerunt, in eodemque eximia reperiuntur Germanicæ Hiſtoriæ monumenta. Alter Tomus comprehendit illos Scriptores, qui Res in Germania & Imperio ſub Friderico III. atque Maximiliano I. Impp. memorabiliter geſtas litteris prodiderunt. Tertius Tomus, præmiſſis quibusdam ad Hiſtoriam ſeculi decimi quarti facientibus, Scriptores geſtorum Caroli V. potiſſimum complectitur. Promiſerat Freherus etiam quartum Tomum, qui tamen lucem non vidit. Sane neque hæc inter Rerum Germanicarum Collectiones eſt minima, cum Tomi primi potiſſimum uſus in hac Hiſtoria ſit præcipuus. *HENRICI CANISII Lectiones antiquæ Ingolſtadii 1601. 4.* atque annis ſequentibus, ſex Tomis prodierunt. Horum Tomus primus potiſſimum facit ad Caroli M. Hiſtoriam, reliqui quorundam Impp. Germanicorum Hiſtoriam habent intermixtam, plerumque tamen ejuſmodi ſcripta complectuntur, quæ de Sanctis, hæreſibus, & ejusmodi rebus agunt ad hiſtoriam Eccleſiaſticam conducentibus. His autem, paucis poſt Caniſii mortem annis, ſeptimum Tomum adjecit *JOANNES STEUARTIUS.* Circa eadem tempora, *MELCHIOR GOLDASTVS* ab Haimensfeld, *Rerum Alemanicarum Scriptores aliquot vetuſtos* edidit Tomis tribus *Francofurti 1606. & 1661. f.* Verum Scriptores, quos conjunctim imprimi fecit, potius ad Hiſtoriam Germaniæ eccleſiaſticam, vitas Sanctorum, Statum Monaſteriorum, liturgiam, linguam, & Antiquitates Alemannorum, ſubinde etiam ad Hiſtoriam conducunt. *ERPOLDVS LINDENBROGIUS Scriptores Rerum Germanicarum Septentrionalium* congeſſit *Francofurti 1609. 4.* cura celeberrimi viri *JO. ALBERTI FABRICII* recuſos *Hamburgi 1706. f.* Non leves Scriptores in hac collectione reperiuntur, ſed tales ſaltim, qui ad Hiſtoriam Saxoniæ Inferioris, Hamburgenſis potiſſimum atque Bremenſis Epiſcopatus, lucem præberent. Ceſſavit per dimidium fere Seculi,

Digitized by Google

culi Collectionum ardor, usque dum Helmſtadienſis Academiæ Polyhiſtor, *HENRICUS MEIBOMIUS, Scriptores Rerum Germanicarum* Tomis tribus evulgaret, *Helmſtædti 1688. f.* Licet autem Meibomio animus ſaltim fuiſſet ejusmodi Scriptores colligendi, qui ad Inferioris Saxoniæ faciunt Hiſtoriam, inter eosdem tamen haut pauci reperiuntur, qui non Superioris ſolum Saxoniæ, ſed potiſſimum univerſæ Germaniæ & Imperatorum recondant memoriam. Inde Germaniæ eruditorum Princeps, *GODEFRIDUS GUILIELMUS LEIBNITIUS, Acceſſiones Hiſtoricas* evulgavit, *quibus continentur Rerum Germanicarum Scriptores, Hanoveræ 1700. 4.* eademque ſupplementa quaſi præbent prioribus Collectionibus. Succeſſerunt *JO. SCHILTERI Scriptores Rerum Germanicarum à Carolo M. ad Fridericum III. partim denuo deſiderati hactenus in tabernis, partim auctiores, partim de novo in unum volumen collecti, una cum omni re diplomatica Friderici Imperatoris, Indicibus convenientibus, & præfatione Argentorati 1702. f.* Occaſionem huic Collectioni primam dederat JO. HENRICUS BOECLERUS, qui Codicem nactus Aeneæ Sylvii, de geſtis Friderici III. ineditum antea, quem cum adnotationibus edere voluit, additis hiſtoria, monumentis, atque variis diplomatibus Friderici III. Imp. Sed cum varia, quæ ipſi ex Bibliotheca Vindobonenſi fuerant promiſſa, non reciperet, opus reliquit. *ULRICUS OBRECHTVS* idem perficere præpeditus, ſuaſor tamen fuit editoribus, ut aliquos adderent Hiſtoriæ Germanicæ Scriptores. *JOANNI GEORGIO KULPISIO* igitur demandatum opus fuerat, ſed, cum juſtus ordo in diſponendis ſcriptis non eſſet obſervatus, & recentiores Scriptores primo loco poſiti, in titulo etiam Hiſtoriæ Friderici III. tantum fieret mentio, parum curabatur hæc editio, usque dum Scriptores aliter diſponeret, & cum nova præfatione Schilterus eosdem orbi litterato proponeret. Addimus *GODEFRIDI GUILIELMI LEIBNITII Scriptores Rerum Brunſuicenſium, Hanoveræ 1707. f.* Licet enim iſta Collectio ad Hiſtoriam, quam Titulus præfert, ſaltim ſit directa, Scriptores tamen, primus potiſſimum Tomus, continet ad univerſalem æque Germaniæ Hiſtoriam proficuos. Inde prodierunt *JO. MICH. HAINRICI & JO. GEORGII LEUCKFELDI Scriptores Rerum Germanicarum cum variis*

diplo-

Digitized by Google

diplomatibus & Indicibus in unum volumen collecti, Francofurti 1707. f. Licet præter Eginhardum, & Annales Francorum, nihil in hac collectione reperiatur Scriptorum mediæ ætatis, reliqua potiſſimum Hiſtoriam Goslarienſem concernunt. Paucos ante annos V. C. JO. GEORGIUS ECCARDUS, ex Bibliotheca potiſſimum Electorali Hanoverana, plura Germanicæ Hiſtoriæ Monumenta produxit. Prodromus quaſi erat *Veterum Monumentorum Quarternio*, quem ſequebatur *Corpus Hiſtoricorum medii ævi, Lipſiæ 1723. f.* duobus Tomis comprehenſum, quorum primus Annaliſtam Saxonem potiſſimum complectitur, illuſtrandæ Hiſtoriæ Saxonicæ & Germanicæ utiliſſimum, licet in utroque Tomo non deſint alia ſcripta, quæ ad Hiſtoriam ſeculi duodecimi, decimi tertii & quarti cum fructu poſſint adplicari. Addimus demum doctiſſimi viri, *JO. FRIDERICI SCHANNATI Vindemias Literarias*, quarum Collectio prima Fuldæ & Lipſiæ 1723. f. Collectio ſecunda hoc ipſo, quo ſcribimus, anno prodiit, quæ ſanè diverſas Monaſteriorum Germaniæ continent antiquitates, ut reliquas collectiones non ſolum, ſed etiam, quæ ſub prelo jamdum ſudat, Hiſtoriam Fuldenſem avide ab eodem expectemus. Nec defuerunt, qui novas collectiones ex diverſis Bibliothecis fuerunt meditati, utpote *PETRUS LAMBECIUS* & *DANIEL NESSELIUS*, qui ex Bibliotheca Cæſarea *Syntagma* promiſerunt *Rerum Germanicarum*. Idem tentarunt *CASPAR SAGITTARIUS (a)* & *GUILIELMUS ERNESTUS TENTZELIUS*. Ipſe quoque ad prelum paratam teneo novam Collectionem Scriptorum Rerum Germanicarum, qui in nulla adhuc extant, partim ex Msto, partim hinc inde quæſitam, notisque, prout opus fuerit, illuſtratam. Diffitendum enim haut eſt, inter FRANCISCI & ANDREÆ du CHESNE *Scriptores Rerum Francicarum* plures reperiri, qui inſervire poſſunt Hiſtoriæ Germanicæ. Tales etiam reperiuntur in ACTIS SANCTORUM, JACOBI GRETSERI variis Auctorum veterum Opuſculis potiſſimum pro Gregorio VII. Papa, & quæ huic oppoſita eſt, *GOLDASTI Apologia pro Henrico IV. PETRI FRANCISCI CHIFLETII Veterum operibus variis*, Divione impreſſis, & ſex tomis conſtantibus, PHILIPPI LABBEI *Bibliotheca nova*,

LUCÆ,

(a) Prout ipſe teſtatur *Introduct. ad Hiſt. Eccleſ. p. 63.*

Digitized by Google

LUCÆ d' ACHERY *ſpicilegio* haut ita pridem recuſo, *JO. MABILLONII Analectis*, *STEPHANI BALUTZII Miſcellaneis*, *JO. PETRI à LUDEWIG Reliquiis Mſtorum*, *EDMUNDI MARTENE & URSINI DURAND Theſauro novo Anecdotorum*, *BERNHARDI PETZII Theſauro Anecdotorum noviſſimo*. Hæc autem Opera vel ſumptuoſi ſunt oris, vel rariores, ut non omnium manibus terantur. Operæ igitur pretium eſt, ex iisdem ea colligere, quæ ad Germanicam faciunt Hiſtoriam. Ex Theſauris Monaſteriorum, qui hactenus fuerunt reconditi, nunc vero aperiuntur, plura expectamus, eademque egregia Germanicæ Hiſtoriæ Monumenta, ut ideo ſeculo noſtro admodum gratulemur, quod tantam nobis adfert lucem. Hæc autem, quam iterum exhibemus, collectio Piſtoriana à collectore *JO. PISTORIO* ſic fuit denominata. Piſtorius iſte cognominis Patris meritiſſimi filius, Niddæ apud Haſſos a. 1546. natus, Medicus erat, Theologiæ tamen atque Hiſtoriæ plurimum deditus. Hic Sacris Evangelicorum relictis, Jacobo Badenſi Marchioni potiſſimum Pontificiorum caſtra ſequendi auctor fuit, habito inter ipſum & Jacobum Andreæ a. 1589. Colloquio Durlacenſi, cujus Acta publice proſtant. Inde Conſtantiæ ſedem fixit, ibi factus Canonicus. Fuit etiã poſtea Rudolphi II. Imp. Conſiliarius, Protonotarius, uti vocari ſolet Apoſtolicus, Pontificis Prælatus Domeſticus, & Eccleſiæ Cathedralis Vratislavienſis Præpoſitus, demum a. 1608. defunctus. Præter ipſius ſcripta Theologica, binas ab ipſo habemus Collectiones, Corpus Hiſtoriæ Polonicæ, & quos iterum exhibemus, Scriptores Rerum Germanicarum. Primum quidem prodiit *Illuſtrium Veterum Scriptorum, qui Rerum à Germanis per multos ætates geſtarum Hiſtorias vel Annales poſteris reliquerunt, Tomus unus Francofurti apud hæredes Andreæ Wechelii, 1583. f.* Secutus fuit *Tomus alter, Francofurti 1584. f.* Demum, *Rerum Germanicarum Veterum jam primum publicati ſcriptores VI. Francofurti 1607. f.* Priores Tomi recuſi fuerunt *Hanoviæ 1613. f.* hic vero *Francofurti 1653. f.* Cui poſtmodum novus titulus fuit præfixus: *Rerum Familiarumque Belgicarum Chronicon Magnum, Collectore ac editore JO. PISTORIO Francofurti ad Mœnum ſumptibus Caſparis Wœcheleri Bibliopolæ 1654. f.* licet illa ipſa videatur eſſe editio. Quinam in ſingulis Tomis reperiantur Scriptores,

ptores, Catalogus ipſis præmiſſus edocet. Erudito ſane orbi, atque omnibus Hiſtoriarum cupidis operam navavit inſignem Jo. Piſtorius, hos partim ex MSto, partim ſigillatim antea editos Scriptores colligendo, evulgandoque. Dolendum ſaltim, ipſum errores priorum editionum fuiſſe ſecutum, nec circa eoſdem emendandos adeo ſollicitum, dum potiſſimum Tertius Tomus, ex utraque editione, erroribus Typographicis ſit refertiſſimus. Dum igitur tertia hæc editio in lucem prodiret, ſedulus in eo fui, ut ſinguli Scriptores emendatius excuderentur. Manuſcriptis quidem Codicibus deſtitutus fui, dum nec Reginonis Codice, qui in Anglia adſervatur, nec Mariani Scoti Codice Francofurtenſi, nec Godefridi Viterbienſis Codice Noribergenſi uti licuerit: ſolum Siffridum & Hiſtoriam Landgraviorum Thuringiæ cum MStis conferre datum fuit. Nihilominus Reginonem, antea corruptiſſimum, ex aliis Scriptoribus, ex quibus ſua depromſerat, puriorem induxi, idemque de reliquis ſui ſollicitus. Rationem in notis reddidi emendationum, variasque adjeci obſervationes illuſtrando auctori, Hiſtoriæque neceſſarias, eaſdemque, ubi ardua eſſet materia, prolixiores. Parciores iſtæ quidem ſunt in Tomo ſecundo atque tertio, dum ſæpe ad priorem Tomum remitterem, vel, dum plerumque generalia continent, uberiore non indigerent illuſtratione Sanctorum Hiſtorias, vel quæ concernunt exteras gentes, niſi quantum ad Germaniæ Hiſtoriam facerent, parum curavi, potiſſimum Germanorum Hiſtoriæ illuſtrandæ intentus. Præfationem ſingulis ſcriptis præmiſi, in qua de Auctore, ejusdemque fatis ediſſerui, Hiſtoriam ſcripti, editiones, MSta expoſui. Demum uberiorem Indicem adjeci, opitulante potiſſimum in eodem concinnando, V. C. Chriſtiano Gottlieb Budero, noſtræ Bibliothecæ Academicæ Præfecto doctiſſimo ſolertiſſimoque, ſingulas materias non ſolum, ſed etiam potiora Juris Publici atque Gentium Capita comprehendentem. Hæc ſunt, B. L. quæ monenda duxi. Si labores noſtri non diſplicuerint, novam iſtam collectionem, quam ante jamdum adlegavi, expecta.

ILLUSTRI-

Digitized by Google

ILLUSTRIBUS AC GENEROSIS COMITIBUS AC DOMINIS, D. PHILIPPO ET D. LUDOVICO, PATRI ET FILIO, COMITIBUS IN LEININGEN, BARONIBUS SEMPER LIBERIS IN WESTERBURG, ET DOMINIS IN SCHAUVENBURG, ETC. DOMINIS SUIS OMNI CUM OBSERVANTIA COLENDIS.

MITTO ad vos, illustres ac generosi D. Comites, volumen unum, plenum præstantium factorum, quæ veteres Germani, pace, belloque laudabiliter & gloriosè gesserunt. De quo duo mihi præfanda breviter esse video: primùm, quanam facta sit ad superiores editiones accessio, ut de novo recudendum esse putarem: deinde cur voluerim, ut in hominum conspectu sub clarissimis nominibus vestris appareret. De primo primùm dicam: de altero posterius.

Magnam hactenus operam dedi, ut manuscriptos veteres authores haberem quamplurimos, qui res veterum Germanorum in libris suis consignassent: & simul studium jam statim ab initio meum ad eam rem contuli universum, ut, quicquid de ejusmodi libris in manum meam perveniret, foràs statim in publicam lucem divulgarem, ad illustrandam dignitatem gentis nostræ, quæ propter scriptorum inopiam, sæpe etiam jejunitatem, nullis exculta literis adhuc satis est. Cùm itaque Wecheliani hæredes, industrii certè & præstantes Typographi, qui non solùm possessionum & patrimonii, sed etiam diligentiæ & virtutis acceperunt à socero Wechelo traditam hæreditatem, Turpinum, Reginonem, Sigebertum, & Lambertum, exemplaribus distractis superioribus omnibus, recudere vellent: primùm quidem suasi, ut Turpinum, tanquam particularis unius belli narratorem, de hac universalium scriptorum societate tollerent, & cum iis conjungerent, quorum studium ad unam unius personæ vel seculi complectendam historiam applicatum fuit; deinde ad reliquos tres ut cæteros omnes apponerent, quorum in eodem argumento labor diligenter versatus & laudabiliter & breviter esset: quales de impressis scriptoribus Hermannum Contractum esse monui, & Marianum, & Sifridum, & Rollevvinkium: tertio in Sigeberto, ut postremi Parisiensis libri, in quo multa veterum editionum menda sublata, & correcti errores essent, exemplum sequerentur. Quæ omnia cùm diligenter præstarent, si nihil aliud accederet, tamen putavi, magnam illos ab omnibus historiarum veterumque rerum studiosis inituros esse gratiam. Postea verò, ut luculentum non illis tantùm, sed omnibus nostris hominibus signum darem voluntatis propensæ meæ, ad amplificandam veterum Germanorum gloriam; & ut totus liber accessione novarum lucubrationum esset lectori commendatior; ego Lambertum illis ex vetustissimo libro multis locis emendatum, & hujus appendicem suppeditavi, quæ in meo libro ab Erphesfordensi monacho comportata non indiligenter erat: & duas Thuringicas historias concessi, quas in Lamberti volumine magna cum diligentia anonymus veterís illius ætatis scriptor ex rerum

à Landgraviis geſtarum animadverſione collegerat ; & Landgraviorum Thuringiæ & Haſſiæ per quingentos annos ductam Genealogiam aſſcripſi : & congregandum cum illis omnibus Paulum Langium, Ziticenſis hiſtoriæ explicatorem, eſſe judicavi, ſcriptorem non ineptum, & omnino dignum, qui nonnullo cum Germanicæ hiſtoriæ damno, à luce tamdiu videtur abfuiſſe publica, ut nunc à nobis evulgetur. Quibus omnibus ſic conformatus liber eſt, ut planè novam ſpeciem præ ſe ferat, & novus penè totus ſit. Cæteri quidem omnes in eodem occupati ſunt argumento, & non ad unam aliquam unius gentis vel provinciæ hiſtoriam, ſed ad res omnes comprehendendas, quæ ante & circa eorum ætatem acciderunt, accommodare diligentiam ſuam voluerunt : quanquam tamen illius terræ, in qua vixerunt, & eorum temporum notationibus maxima ſæpe libri pars completa fuit. Solus Langius unius monaſterii : & reliqui libri poſt Langium, Landgraviorum tantùm in Thuringia & Haſſia res geſtas continent, & in eo totum laborem ſtudiumque ſuum conſumunt : proptereaque non ita magnam habere cognationem in argumento cum cæteris videntur. Sed profectò, quia aliquot ſeculorum memoriam perſequuntur, & in Germanicas hiſtorias magnam lucem maximumque fructum derivant, & in hominum conſpectum hactenus nondum venerunt, planeque novi ſunt, conſentire nullo modo potui, ut prætermitterentur : & præſertim de Thuringicis hiſtoriis aliæ erant cauſæ, cur in hoc volumine locum haberent. Nam, quia cum appendice Lamberti, quæ res etiam Thuringicas tradit, non ineptè conveniebant, & in eodem pervetuſto codice inſcriptæ erant, non vidi, cur ego conjunctam inter illos à primo ſcriptore ſocietatem dirimere vellem.

Ut verò ſparſa in duabus poſtremis hiſtoriis Landgraviorum Thuringiæ familia, in meliore ordine & lumine collocaretur, ex hujus & aliorum librorum copia, omnes iſtius gentis principes, tum qui à Ludovico primo Barbato procreati ſunt, tum qui à Jutta Hermanni, & à Sophia Ludovici poſtremi filia ſuſcepti liberi, & in illius infuſi hæreditatem, Thuringiam & Haſſiam ad noſtram usque memoriam tenuerunt, in minutas tabulas contraxi, unoque aſpectu contuendos in paucis chartis ſubjeci : quod eo feci libentius, quia jam diu de Ludovici primi Barbati origine comparata mihi cum magnis viris controverſia non parva fuit : ut ſententia mea à viris doctis cognoſci, & ad antiquitatis teſtimonia conferri atque exiſtimari poſſet. Aurelianenſem ducem vel comitem fuiſſe Ludovicum, multi ſentiunt, primarii viri ; qui eam à ſe comprehenſam ſententiam non ſolùm in animis hominum, ſed etiam in ſcriptis libris proſeminarunt. Ego vel Arelatenſem vel in alia conſimili Gallica gente natum fuiſſe, prorſus arbitror. Aurelianenſem fuiſſe, non video, unde ille, qui primùm ſenſit, animadvertere potuerit : aut quomodo in oculorum ſenſu tam fuerit acutus, ut, quod ante & poſt eum nemo in ſumma luce vidit, ipſe ſolus in temporum ſuperiorum tenebris perſpexerit. Gallicæ hiſtoriæ, quibus infiniti penè libri cumulati ſunt, nullum in iſta ætate ponunt Aurelianenſem principem, qui contra Capeticam gentem, vel urbem, vel ditionem Aurelianam poſſideret. Arelatenſes verò & Guilhelmos duos apertè non ſemel nominant, iſto eodem tempore, cùm in Germaniam profectus Ludovicus noſter dignitate & ditione pulcherrimè ad ſummam gloriam floreſcebat. Nam & Gulielmi Arelatenſis filiam Conſtantiam, ex Blanca Andegavi Comitiſſa boni Fulconis filia procreatam, Robertus Rex Galliæ Capeti filius in matrimonio tenebat : & Guilhelmi illius Arelatenſis ſororem Blancam nuptiis Otho ſibi conjunxerat, Caroli filius, Lotharingiæ Dux, & poſtremus ex Caroli Magni familia relictus princeps : cujus morte tota Carolina gens in Gallia funditus extincta planeque deleta fuit. Inde Wilhelmus ſenior, Gulielmus junior Arelatenſis, & tandem Gulielmus tertius : deinde Othonis Guilielmi Burgundiæ comitis filia, uxor Arelatenſis Wilhelmi, circa illam ætatem commemorantur. Quorum cùm & permagnum in libris, & frequens admodum ſit nomen, Aurelianenſium tamen nemo in iſtis annis meminit : nemo uno verbo attigit, &

ne

Digitized by Google

ne quidem Germanicarum rerum in tota copioſa vetuſtate probatus & gravis hiſtoricus unus aliquis ſcriptor. Tantum abeſt, ut Ludovicus fratrem Wilhelmum in Gallia reliquerit, paternæ Aurelianæ ditionis ſub Roberto & Heinrico regibus poſſeſſorem & hæredem. Nam Lazii indiligentis & in his rebus planè jejuni & inconſiderati ſcriptoris authoritas, quæ ad pingendam ineptam certè ſententiam obducitur, pondus omnino nullum habet: qui vix unam Germanicam familiam ſine vitio tradidit, qui in iſto argumento & in univerſa illa tractatione, nullo cum ſtudio verſari laborem ſuum, & nulla cum cura voluit: &, ne à noſtro exemplo diſcedam, in hac ipſa Aurelianæ gentis explicatione, Andegavenſem & Arelatenſem & Normanicam propagationem miſerabiliter confudit, & cœlum terræ miſcuit, ſeque ipſum in magnam contemptionem projecit. Sed hæc alio loco, & in peculiari epiſtola docebo multo copioſius, & oſtendam, ſtare illam de Aurelianenſibus regulis ſententiam non poſſe: tanquam quæ nullo teſtimonio firmata, nullis rationibus ſtabilita, fulcire ſeipſam contra ſcriptorum clariſſimam lucem non queat. Satis jam ſit, quid ego de hac re ſentirem, in medio proponere, ad exacuendam doctorum hominum diligentiam, & ad paulatim iterum antiquandam opinionem, quæ nullis radicibus innixa, longè lateque progreſſa jam eſſe videtur, & procederet profectò multo longius, niſi gladio vetuſtatis jugulata ſupprimeretur. Qua de cauſa Genealogiam in hoc libro, quanquam propemodum in alieno loco, & primo ſtatim aditu ſententiam meam paucis verbis adſcripſi, ad excitandos illos, qui contra me ſentiunt, & ad errorem eripiendum, qui in aliquot libris inſperſus, multorum jam hominum animos occupavit.

Hæc igitur in noſtro volumine jam à nobis præſtita confectaque ſunt. Primùm Lambertus ex manuſcripto perantiquo codice, deinde Regino, Contractus, Marianus, Sigebertus, & Sifridus, ex impreſſis optimis libris diligenter & magna cum induſtria elegantibus typis deſcripti, & in uno volumine conſociati ſunt: poſtea ſex prorſus novi libelli partim ex mea, partim ex Henrici Petrei bibliotheca, ad priores libros accreverunt, qui hactenus nullo loco publicati, jam primum foràs proferuntur. Appendix una, quæ trecentorum annorum hiſtoriam poſt Lambertum explicat: & Compilatio Chronologica è diverſis Chronicis ab anonymo authore excerpta: & Chronicon Ziticenſe Pauli Langii: & Narratio copioſior de vita & geſtis Landgraviorum Thuringiæ: & rurſus conciſa de iisdem & brevis notatio: & tandem Genealogia illorum ex tripartita familia, hoc eſt, ex Arelatenſibus coagmentata, & ex Miſnenſibus & Brabanticis principibus, & continuis progreſſionibus ad eos usque deducta, qui hodie vivunt. Horum verò ſex librorum, & eorum etiam præſertim, qui antea impreſſi, nunc recuſi ſunt, nullus eſt, qui non authoritatis præſtantia & ubertate fructus, quem de ſe præbet, digniſſimus ſit, ut in manibus & memoria hominum retineatur. Nam in illis omnibus, quanta res & quàm glorioſa tractantur? quàm neceſſariæ ad cognoſcendam hiſtoriam Germanicam? & ſine illis quàm multæ res maximæ in tenebris & in caligine jacerent? quæ nunc noſtrorum librorum colluſtratæ lumine, & corroboratæ teſtimonio, & ab oblivione hominum atque à ſilentio vindicatæ, nunquam fortaſſis conſeneſcent. Ut ego rectè ſtudium meum poſuiſſe videar, quòd veteres recudi juſſi, & novos cum illis conjunxi: & bene profectò typographi de hiſtoriarum lectoribus promeriti ſint, quòd eos omnes à me ſumptos, typis ſuis publicarint.

Cur autem ſub veſtris nominibus illos in luce, & in omnium gentium totiusque poſteritatis oculis comparere vellem, cauſas viſus ſum juſtas quidem illas & magnas habere plurimas, non temere quæſitas, ſed ſuſceptas conſilio, & ab illis comprobatas, quorum vos amatis conſuetudinem, & magni facitis authoritatem, & laudatis judicium.

Primùm, cùm veſtra gens antiquitate generis, & rerum geſtarum gloria, & virtutis ſtudio, cæteris veſtri ordinis clariſſimis hominibus, vel antecellat, vel certè vinci ſeſe in iſto honore non patiatur: quia in noſtris libellis vetuſta Germanorum facta, gloriæ virtutisque pleniſſima, manda-

mandata literis erant, vidi me alienum ab exſpectatione veſtra officioque meo, facere profectò nihil, ſi res priſcas veterum admodum antiquorum hominum, ſumma cum laude adminiſtratas, vobis inſcriberem, quorum familia antiquiſſima, multisque laudibus illuſtrata, & virtutis cumulata infinitis exemplis eſſet. Weſterburgica ſtirps, quæ veſtræ gentis & dignitatis veſtræ principium eſt, primis illis heroicis temporibus ante omnium librorum memoriam proſeminata, quia inops tum Germania nudaque prorſus à ſcriptoribus erat, originis ipſa ſuæ jam initium recordari non poteſt, quod propter vetuſtatem obſcuratum obivione, & remotum ab hominum intelligentia, & abstruſum in tenebris eſt, longinqui retro temporis. Quia tamen neminem, qui non multitudine laudabiliter geſtarum rerum nobilitatus, virtute ſua enituiſſet, veteres in iſto ſplendoris collocabant & amplitudinis gradu: quo antiquior eſt dignitas veſtra, tanto magis conſtat, virtute primùm partam, & honeſtis ſtudiis conciliatam eſſe. Quantum certè longiſſimè de libris cognoſci memoria generis veſtri poteſt: tanquam ſi in eo ſolo laus omnis florere virtutis & gloriæ deberet: ſic nemo penè gentilitatis veſtræ jam ab infinitis annis fuit, qui non omnibus pacis bellique laudibus abundans, ſeipſum immortali ſempiternæque memoriæ conſecraret, & ad hanc adipiſcendam illuſtrem præſtantiam, totum ſtudium & vitam univerſam ſuam conferret. Inde tot extant Weſterburgici Heroes, qui magna non ſolùm vetuſti generis, ſed etiam excellentium factorum claritate commendati, in ſumma gratia Cæſarum ac Regum, & in omnium honorum ornamentis vixerunt. Multo verò veſtrum antiquiorem ortum eſſe, quàm in ſcriptis libris reperiatur, inde perſpicuum eſt, quòd vos & ſemper liberi Barones & inter quatuor primarios Barones tertio loco poſiti, per totius Germanici veteris imperii decretum fuiſtis; ad cujus aditum ſummi honoris nullis tum, niſi in illuſtri & antiquiſſima familia natis, patere via potuit. Jam altera Leiningiorum Comitum familia, quæ ad veſtram gentem ex nuptiis acceſſit, quàm plena eſt antiquæ & honeſtæ & excellentis gloriæ? quàm omni decore & multarum ditionum poſſeſſione, & copia laudum affluens? quantam commemorationem in Germanicis hiſtoriis, quàm jucundam habet, quàm glorioſam geſtarum à ſe rerum? Itaque quia iſta per vetuſtæ duæ & virtutis gloriæque laude celebratæ familiæ vobis originem naſcendi dederunt, viſus mihi (ſicut dixi) nihil ſum extra ordinem facere, quòd vetuſtarum actionum & cum laude gloriaque ſuſceptarum tractationem ad vos mitterem. Deinde bona etiam pars horum librorum veſtra propria eſt, & eorum præſertim, qui de Landgraviis Thuringicis ſcripti, jam primùm acceſſerunt. Illi enim, quorum de vita confecti libri ſunt, Thuringiæ Landgravii, propinquitate & ſanguine vos attingunt: & Ludovici poſtremi, quem Sanctum propter vitam innocenter actam cognominarunt, trineptis, filia Burggravii Noribergici, in veſtram familiam uni de gentilitate veſtra, Philippo Weſterburgico collocata, ſtirpem veſtram cum illorum familia conſociavit. Ut nihil dicam, multa in his libris eſſe Leiningiorum Comitum, multa etiam majorum veſtrorum inſcripta magnæ fortitudinis ſummæque prudentiæ exempla, quæ à vobis recognoſci operæ pretium eſt. Et quanquam iſthæc omnia non eſſent, quæ tamen ampliſſima ſunt: vos ipſi certè veſtris non tenuiter adumbratis, ſed clariſſimè expreſſis admodum luminoſis virtutibus, ſtudium meum ſic excitaſtis, ut de inſcribendo vobis libro aliquo jamdiu cogitarim. Vidi ipſe, cùm in arce veſtra Leiningenſi vobiſcum eſſem, quantam operam quantumque ſtudium poneretis, ut majorum veſtrorum eſſe ſimilimi, hoc eſt, ut in omni virtutis genere, veſtris æqualibus antecedere, & ea, quæ accepta ab antiquis progenitoribus, glorioſè vivendi exempla, vos novis veſtris factis accumulaſtis, poſteritati propagare poſſetis. Quam alacritatem veſtram non excitandam aut amplificandam, (eſt enim per ſe maxima) ſed laudandam noſtris hominibus eſſe judicavi: ut multi veſtri ordinis, cùm excellentem veteris gloriæ effigiem in vobis aſpicient, ad illam virtutis formam, quæ in vobis lucet, multorumque annorum exercitatione perfecta jam eſt, frequenti cogitatione animum mentemque ſuam conformarent, & in illuſtri veteri, trita à majoribus veſtris

Digitized by Google

ſtris & ſignata via, pedes veſtro exemplo ponerent. De cæteris veſtris clariſſimarum virtutum ornamentis dicam hoc loco nihil: dicam unum tantùm verbum, de incredibili humanitate, quam in iſto ſplendore iſtaque præſtantia honoris veſtri, tamen erga omnes etiam inferiorum ordinum homines exercetis: quæ ſola virtus, quo magis in vobis eminet, tanto plus meretur, ut laudata vehementer ab omnibus & multis in libris inſcripta, ſempiternam apud omnium inſequentium ſeculorum poſteritatem relinquat ſuavitatis amplitudinisque ſuæ memoriam. Mihi certè, quanta & quàm illuſtris eſſet, in meipſo luculenter oſtendiſtis: & illud impetraſtis, ut quantum non ſolum ego vobis deberem, ſed etiam quousque effuſa tota copia humanitatis veſtræ, quàm latè universa pateret, de multis indiciis cognoſcerem. Promiſi quidem tum ſtatim, ſi vos manum porrigeretis, ſi veſtrum auxilium interveniret, ad dandam aliquam animi mei ſignificationem, libellum me de familiæ veſtræ vetuſtate & gloria magno ſtudio confecturum eſſe: in quo appareret, quid à majoribus veſtris geſtum, quid adminiſtratum à vobis, quid ſingulis ætatibus ad ſuperiorum annorum dignitatem de fortunæ ornamentis adjunctum eſſet: quomodo continuis progreſſionibus ſtirps veſtra jam à multis annis ad vos usque proceſſiſſet, non quidem à primo principio originis veſtræ, quod diximus vetuſtate ſic obſtructum, & prorſus involutum eſſe, ut nulla diligentia perveſtigari, nulla intelligentia comprehendi queat: ſed inde ab eo tempore, quoad longiſſimè in annalium monimentis reſpicere, & inſcriptorum commentariis, & in teſtimoniis literarum poſſumus. Sed quia ad rem iſtam perficiendam hactenus occaſio ſeſe nulla certa nobis oſtendere voluit, neque videbam, quando ſe datura tandem eſſet: omnino verò cupiebam, ut voluntatis erga vos meæ ſignum publicum haberetis, viſum eſt, hos libros, cùm in lucem à me proferrentur, conſecrare vobis, ut indicium obſervantiæ meæ, & teſtimonium voluntatis, & veſtræ viciſſim erga me gratiæ tanquam cuſtos eſſent.

Tot igitur de cauſis, ut videtis, hoc volumen vobis dicatum & traditum in veſtram tutelam fuit: & nunc ſub nominum auſpiciis veſtrorum totam Europam fortaſſe percurret. Quod ne ægrè feratis, & ut me gratia, librum verò patrocinio veſtro complectendum putetis, infinitum in modum vehementer certè peto. Quod à libentibus vobis, pro incredibili clementia, divinaque propemodum humanitate veſtra, me non difficulter impetraturum eſſe, planè confido. Nec enim habeo, cur de vobis dubitem: quorum humanitas reliquis in vobis ſummis virtutibus clariſſimè prælucet, & gratia perſpecta mihi jamdudum eſt. Quam quia antea multis argumentis teſtatam notamque feciſtis, jam credo ex hujus libri dedicatione multo futuram eſſe illuſtriorem: præſertim cùm ad animum meum, cùm ad conſiderationem conſilii mei reſpicietis, quod cepi: & cùm dignitatem veſtram hujus voluminis inſcriptione nihil dedecorari ſentietis.

Deus Opt. Max. pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, vos ambos in ſplendore veſtro & in rerum omnium optabilium poſſeſſione diutiſſimè conſervet, omnibus maximis circumfluentes florentiſſimæ fortunæ copiis. Ex Caroli caſtro Turilacenſi, Calend. Auguſti, anno CIↃ IↃ XVIIC.

V. Gen. Et Clem.

Obſervantiſſimus

Johannes Piſtorius Nidanus, D.

Digitized by Google

CATALOGUS AUTHORUM, QUI IN HOC VOLUMINE CONTINENTUR.

I. Regino abbas Prumienſis Pag. 1
II. Hermannus Contractus, comes à Veringen, monachus ad S. Gallum p. 117.
III. Lambertus Schafnaburgenſis, Hirsfeldenſis monachus, ex pervetuſto manuſcripto libro correctus p. 306.
IV. Appendix ad Lambertum jam primùm excuſa, ſcripta quondam ab Erphesfordenſi monacho p. 425.
V. Marianus Scotus, monachus Fuldenſis p. 448.
VI. Dodechini abbatis Appendix ad Mar. Scotum p. 657.
VII. Sigebertus monachus Gemblacenſis p. 689.
VIII. Roberti de Monte complementum ad Sigebertum ex inſertionibus Galfridi p. 864.
IX. Sigefridus presbyter Miſnenſis p. 1020.
X. Compilatio Chronologica è diverſis ſummorum Pontificum & Imperatorum Chronicis, anonymi authoris opera ab initio mundi usque ad annum Domini MCCCCLXXIV. deducta. Ex bibliotheca Henrici Petrei p. 1057.
XI. Epiſcoporum Citicenſis eccleſiæ hiſtoria, explicata à Paulo Langio monacho, quæ lucem hactenus publicam nondum vidit. Ex bibliotheca Henrici Petrei p. 1120.
XII. Thuringica hiſtoria de Landgraviis iſtius provinciæ, planè nova p. 1296.
XIII. Brevior notatio de vita, nuptiis, liberis, & obitu veterum Thuringiæ Landgraviorum, ex vetuſtiſſimo libro deſcripta p. 1366.
XIV. Genealogia omnium, qui unquam fuerunt, Thuringiæ & Haſſiæ Landgraviorum p. 1373.

Digitized by Google

BENEVOLO LECTORI SALUTEM!

PRimum inter Germanicarum Francicarumque Rerum Scriptores ſeculi octavi & noni locum merito occupat *REGINO*, cujus ſtatum & doctrinam tali ratione exprimit *TRITHEMIUS: (a) Regino, abbas Prumienſis cœnobii in diœceſi Treverenſi, natione Teutonicus, vir in divinis ſcripturis eruditus, & ſecularium litterarum non ignarus, hiſtoriographus & juriſta inſignis, qui ſuo tempore inter Alemannos doctor famoſus habebatur, ſcripſit juſſu Ratbodi, archiepiſcopi Trevirorum, de diſciplina eccleſiaſtica, & religione Chriſtiana, decretorum libros duos, nongenta capitula habentes, ad Adelberonem epiſcopum Metenſem, ſcripſit chronicam temporum, continentem præcipue geſta Francorum & Alemannorum à nativitate Chriſti usque ad annum ejusdem 408. & quædam alia, quæ ad notitiam meam non venerunt. Claruit ſub Arnoldo ſive Arnulpho, anno Domini 900. SIGEBERTUS GEMBLACENSIS (b)* de eo: *Regino, Abbas Prumienſis, ſcripſit ad primum Albe-*

(a) *De Viris illuſtr. Ord. S. Benedicti C. LIV. de Script. Eccleſ. c. CCXCV.*
(b) *De Script. Eccleſ. cap. CXI.*

ronem Metenſem Epiſcopum Chronicam, continentem præcipua geſta Francorum, quam à nativitate Chriſti perduxit usque ad annum nati Chriſti DCCCC. octavum. *ANONYMUS* vero *MELLICENSIS (a)* ait: *Regino, Abbas Brumienſis, Chronicam ſcripſit, quam à primo Incarnationis Dominicæ anno inchoavit, & ad milleſimum quintum perduxit.* Cuſtodem ſe in Abbatia Prumienſi anno 885. fuiſſe, ipſe memorat, poſtea autem 892. Faraberto, in Abbatiæ Regimine ſuffectus, prout ipſe de ſe teſtatur, idemque adſerit *ANNALISTA SAXO: (b) Farabertus abbatiam Prumienſem conceſſu Regis depoſuit, Regino ſucceſſit, qui non diu immoratus, æmulis agentibus, Richardum, fratrem Comitum Pevehardi & Matfridi, invidioſum ſucceſſorem ſuſtinuit.* Eadem confirmat *CHRISTOPHORUS BROWERUS, (c)* hoc ipſi inſuper tribuens encomium: *Fuit autem vir hic tam excelſo ad res aſperas & difficiles toleranter & humane ferendas, animo, tum, quod in ejus maxime ſcriptis elucet, inſigni prudentiæ & moderationis laude præſtans.* Qua ratione vero a. 899. Abbatiam hancce, æmulis agentibus, coactus fuerit relinquere, ipſi Richarius ſubſtitutus, ipſe de ſe narrat, de quo *ANNALISTA SAXO, (d) Richarius, Reginone cedente, abbas Prumiæ ſtatutus eſt.* Duobus autem hoc, quod nunc exhibemus, libris Chronicon conſtat. In priori Hiſtoriam pertexuit à nato Chriſto, usque ad Caroli Martelli tempora, in eademque Romanorum, Byzantinorumque Hiſtoriam perbreviter, Romanorum etiam Epiſcoporum ſucceſſionem exponit, ſanctorum martyria intermiſcens. In hoc Eutropium atque Paulum, Warnefridi filium, plerumque fuit ſecutus, ex hoc etiam multa de verbo deprompſit. Qua-

(a) *De Script. Eccleſ. cap. LIV.*
(b) *ad a. 892.*
(c) *Ann. Trevir. lib. IX. n. XXVIII.*
(d) *ad a. 899.*

Digitized by Google

Quare, dum omnes Reginonis editiones admodum eſſent corruptæ, ipſum variis in locis ex eodem emendavi. In hoc autem computus annorum non ubivis eſt accuratus, nec cum æra Dionyſiana concurrit, quod ipſe ſub libri primi finem excuſat. In libro ſecundo, usque ad annum 814. Annales quosdam Francorum fuit ſecutus, quorum Fragmentum *HENRICUS CANISIUS (a)* exhibet, de quo ipſe Regino: *Hæc, quæ ſupra expreſſa ſunt, in quodam libello reperi, plebeio & ruſticano ſermone compoſita, quæ ex parte ad Latinam regulam correxi, quædam etiam addidi, quæ ex narratione Seniorum audivi. Cætera, quæ ſequuntur, meæ parvitatis ſtudio deſcripta ſunt, prout in Chronicorum libris adnotata inveni, aut ex relatione patrum auditu percipere potui.* De hoc autem fragmento in præfatione Caniſius: *Sed ad noſtrum fragmentum Chronicum. Hujus quis auctor ſit, nec ego, nec Regino, qui eo uſus, ſcimus, cujus tamen notæ ſit, placet apponere judicium ex literis nobiliſſimi Marci Velſeri: Eſt pars libelli, cujus Regino Anno 814. meminit, pars inquam 52. annorum hiſtoriam continens, ab anno 741. ad 793. Viginti duo poſteriores deſiderantur. Lucem mereri ipſi judicabitis, gnari, quantum referat in omni re, ſed præcipue in hiſtoria, fontes ſectari. Unum quidem erit palmarium, chronologiam ex hoc opuſculo in Reginone, ab anno 750. ad annum 760. reſtituere, quæ confuſa & corrupta erat, hiatu anni 751. & 752. non animadverſo: cui incommodo ut mederentur, & ut ad lineam redirent, annum 754. & 759. viciſſim in Reginone ſuppreſſerunt. Sed hæc quidem collatio oſtendet, tum quomodo pleraque exſcriptoris vitia, in nominibus præſertim propriis, corrigenda ſint. Hiſtoriam Thaſſilonis hic diſtinctius, quam fere ullibi reperi. Meminit horum Annalium Pithæus*

(a) *Lectionum Antiquarum Tom. III. P. I. p. 188.* Fragmentum dicitur, quia ad annum 793. ſaltim pertingit. Cætera deſunt.

Digitized by Google

etiam in inſcriptione vitæ Caroli Magni, quam inter Scriptores Francicos dedit, illos tamen apparet eum non vidiſſe. Hæc nobiliſſimus Marcus Velſerus. Ex hoc Velſeri loco ſatis patet, Chronologiam parùm eſſe accuratam, & vel per annum, ſæpius per biennium & ultra aberrare, immo integro libro primo plane eſt confuſa. Licet autem brevior ſit Regino ab anno 814. ad 853. usque, ab hoc tamen anno fit prolixior, dum Annales Metenſes, quos Tomo tertio Scriptorum Francicorum inſeruit, du Cheſne, potiſſimum ſequeretur, niſi quod ſucceſſionem Abbatum Prumienſium ſubinde immiſcuerit; ex quibus etiam loca corrupta nonnulla emendavi. Eosdem ſequitur usque ad a. 903. in quo deſinunt Annales Metenſes. Ipſe tamen Regino hunc ſecundum Chronicorum librum ad annum 907. ſaltem perſequitur, ubi adjectum videmus. *Hucusque Regino. Immo, ipſe in præmiſſa ad Adalberonem præfatione, teſtatur, quod conſummaverit cœptum opus, usque in præſentem annum, qui computatur à præfata incarnatione Domini, nongenteſimus octavus.* Ea igitur, quæ ſequuntur, alterius cujusdam Monachi manu videmus adjecta. Hunc Reginonem ab anno 841. ANNALISTA SAXO, quem nuper demum edidit JO. GEORGIUS ECCARDUS, & non ſolum ipſa verba, ſed errores etiam fuit ſecutus, licet varia ſubinde immiſcuerit, & longius Annales ſuos perduxerit. Varia tamen Reginonis loca corrupta ex eodem quoque emendavi. Hos Chronicorum libros, manu exaratos, extare dicit GERHARDUS JO. VOSSIUS *(a)* Cantabrigiæ, in Bibliotheca tum Academiæ, tum Collegii S. Benedicti. Primam hujus Reginonis editionem procuravit SEBASTIANUS de ROTENHAN, Eques Francus, Germanus Jureconſultus, & Eques auratus, qui præmiſſa ad Carolum V. dedicatione, ad Wolfgangum Capitonem præfatione, hoc Chronicon primum edidit *Moguntiæ 1521. f.* Hic in dedicatione de eodem ſic loquitur: *Offero præterea tibi nuncupatim, tibi inquam Aquilæ, terroris alas pro*

(a) *de Hiſtoricis Latinis Lib. II. c. XXXIX.*

Digitized by Google

pro ablatis imperii juribus vindicandis, in nubibus vibranti, Chartaceum Reginonis, monachi Prumienſis, munus hoc è pulveribus quaſi reductum, non minus varietate, quam compendio & brevitate expetibile, in quo res geſtæ priſcorum Germanorum graphice depinguntur. Materiam enim reor haud prorſus indignam cognitu, nec trivialiter protritam, ope Johannis Huttichii de Romano Eloquio bene meriti, quando forenſes cauſæ ad alia me diſtraxerunt, obiter recognitam. Etſi fortaſſe juxta delicatiorum deſideria haud ubique latialiter perſonare comperitur, poſſet tamen ætas noſtra factorum priſcorum narratione hic præhabita, ſi alicubi reperiretur in eo linguæ aſperitas, latinitatis delatorio aliquantiſper levigare. Sat illi fuerit, medioximo ſcribendi ſtylo ſuæ ætatis hominibus placuiſſe, qui prototypum id reipublicæ amore procul dubio poſteritati conſecravit, unde pium & ingenui pudoris exiſtimaverim, qualecunque donum progenitoribus noſtris obtulerit, grato animo excipiendum, nec ad præſens licere aſpernari. In præfatione tamen ita de eodem indicat: *Unum tamen vellem Reginoni noſtro lectorem ignoſcere. Nam tractum Ciſrhenenſem, quanquam ante plurima hujus ætatis ſecula, Galliæ Belgicæ nomen, ubimodo Germani agunt, abjeciſſe conſtat, velut alibi plenius ſum deducturus, cohibere tamen calamum non potuit, quin littorales memorati amnis munitiones quandoque Galliis aſcriberet. Sed is ejus error æquiori animo noſtratibus eſt ferendus, quando cuique conceſſum, provincias aut priſcis, medioximis, aut modernioribus denique notis repræſentare, modo ſalva temporum diſcretione, citra cujusque præjudicium, citra contentionem id moliatur.* Alteram editionem, inter Germanicarum Rerum Quatuor Vetuſtiores Chronographos, in lucem produxit *SIMON SCHARDIUS Francofurti 1566. f.* præmiſſa ad Jo. Albertum, Megapolitanum Ducem, dedicatione, in qua ſic de Reginone:

none: *Regino ſane ſuos Annales à nativitate Chriſti inchoans, res Pipinorum tanta diligentia deſcribit, ut etiam minima usque ad Othonem primum conſectetur.* Tertia eſt hæc Piſtoriana. Prima Sebaſtiani de Rotenhan editio, una cum Lamberto Schafnaburgenſi, recuſa fuit, ſumtibus *Lazari Zenneri, Argentorati 1609. f.* In prioribus editionibus in margine appoſitæ ſunt rerum propoſitarum ſummæ, & variantes lectiones, quæ ſubinde ad emendandum textum conducunt. Singulæ hæ editiones, ex perverſa Codicum lectione, mendis ſcatebant, quorum pleraque ex collatis aliis Annalibus emendavi, emendationis rationes ſubjeci, quæ ad medii temporis Geographiam faciunt, cum induſtria enodavi, variaque, quæ ad Hiſtoriæ faciunt intellectum, illuſtravi.

REGINO-

Digitized by Google

REGINONIS MONACHI PRVMIENSIS ANNALES, NON TAM DE AVGVSTORVM VITIS, QVAM ALIORVM GERMANORVM GESTIS, ET DOCTE ET COMPENDIOSE DISSERENTES, ANTE SEXCENTOS (*) FERE ANNOS EDITI.

EXCELLENTISSIMI INGENII, & TOTIVS PHILOSOPHIÆ STVDIIS MVLTIPLICITER INSIGNITO,

DOMINO ADALBERONI, EPISCOPO TREVERENSI,

REGINO, QVAMVIS OMNIVM CHRISTICOLARVM EXTREMVS, VESTRÆ TAMEN SVBLIMITATI IN OMNIBVS DEVOTISSIMVS, FIDELIA MANDAT ORATIONVM OBSEQVIA.

CHRONICA, *quæ de noſtris & anteceſſorum noſtrorum temporibus literis comprehendi, veſtræ ſingulari prudentiæ examinanda transmiſi, ut veſtro perſpicaci judicio aut approbarentur, aut condemnarentur. Ea autem in duos libellos diſtinxi, exordium capiens à primo incarnationis Dominicæ anno, & conſummans cœptum opus usque in præſentem annum, qui computatur à præfata incarnatione Domini nongenteſimus octavus. Indignum etenim mihi viſum eſt, ut, cùm Hebræorum, Græcorum, atque Ro-*

(*) Schardii Editio: *Sexingentos.*

manorum, aliarumque gentium hiſtoriographi res in diebus ſuis geſtas ſcriptis usque ad noſtram notitiam transmiſerint, de noſtris, quanquam longè inferioribus, temporibus ita perpetuum ſit ſilentium, ut quaſi in diebus noſtris aut hominum actio ceſſaverit, aut fortaſſis nil dignum, quod memoriæ fuerit commendandum, egerint, aut ſi res memoratu dignæ geſtæ ſunt, nullus ad hæc literis mandanda idoneus inventus fuerit, notariis per incuriam otio torpentibus. Hac itaque de cauſa non paſſus ſum tempora patrum noſtrorum, & noſtra per omnia intacta præterire, ſed ex multis pauca notare curavi, & ubi ad præſentia tempora ventum eſt, ſtylo temperavi, propter quorundam offenſam, qui adhuc ſunt ſuperſtites; latiùs hæc poſteris exequenda relinquens. Accipite ergo hoc parvum munuſculum ea benignitate, qua devotione miſſum eſt à mea parvitate. In calce autem obſecro lectorem, ut, ſi illi hæc noſtra dicta, qualiacunque ſint, placuerint, & ea ſibi deſcribi voluerit, hanc præfatiunculam nullatenus omittat, quin eam in prima fronte libelli annotari faciat. Gloriam celſitudinis veſtræ multorum utilitatibus profuturam ſuperna providentia diu incolumem conſervare dignetur.

CHRO-

Digitized by Google

CHRONICORVM REGINONIS AD ADALBERONEM, TREVERENSEM EPISCOPVM, LIBER PRIMVS.

Pag. 2.

ANno Imperij Cæſaris OCTAVIANI quadrageſimo ſecundo, Jeſus Chriſtus, filius Dei, natus eſt. Eadem nocte ab Angelis evangelizatur, à Paſtoribus viſitatur, octava die circunciditur, tredecima die, ſtella duce, à Magis adoratur, & myſticis muneribus prædicatur. Quadrageſimo die in templum cum oblatione à parentibus inducitur, à Symeone ſuſcipitur, ab Anna cognoſcitur. Poſt hæc in Ægyptum deportatur, ubi manet usque ad obitum Herodis.

Anno Dominicæ incarnationis ſecundo, Herodes mittens in Bethleem, & in omnibus finibus ejus, pueros innocentes jugulare præcepit. Deinde in domeſticos arma convertens, multos peremit, dilectam ſibi conjugem Mariamnem interfecit, filios, quos ex ea ſuſceperat, Ariſtobulum & Alexandrum in Samaria ſtrangulari jubet, noviſſimè Antipatrum ex Dodyſe natum, incentorem, & inſimulatorem, & omnium malorum inſidiatorem percutit. Poſt hæc miſerabili morte periit, anno Dominicæ incarnationis ſexto, regni verò ſui XXXVI.

Anno Dominicæ incarnationis VII, Archelaus, filius Herodis, in Judæa regnat. Dominus Jeſus Chriſtus ex Ægypto reducitur, & propter metum prædicti regis, in Nazareth civitatem Galilææ divertit, ibique usque ad tempus baptiſmi perduravit.

Duodecimo ætatis ſuæ anno, dominus Jeſus Chriſtus Hieroſolymam conſcendit, ibique in templo in medio doctorum reſidens, à parentibus poſt triduum invenitur.

Anno Dominicæ incarnationis XV, Archelaus à Judæis apud Cæſarem accuſatus, in Viennam vrbem Galliæ exilio relegatur. Regnum Judæorum inter quatuor fratres ejus, Herodem, Antipatrum, Lyſaniam, & Philippum dividitur. Cæſar Auguſtus, poſtquam LVI annis & VI menſibus Romanorum rexit imperium, moritur.

Anno Dominicæ incarnationis XVI, TIBERIVS regnare cœpit, & regnavit annos XXIII.

Anno Dominicæ incarnationis XVI, Pilatus Judææ procurator à Tiberio dirigitur.

Anno Dominicæ incarnationis XXX, Tiberij autem XII, Joannes circa regionem Jordanis baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum prædicat, multosque baptizat, inter quos ipſum redemptorem mundi, qui omnium peccata abluit, aquis Jordanicis tinxit. Poſt baptiſmum Dominus in deſertum ſecedit, XL dies jejunat. Poſt jejunium tentatore ſuperato, in virtute Spiritus Galilæam ingreditur, Apoſtolos vocat, regnum Dei evangelizat, multa ſigna & miracula facit.

Digitized by Google

Anno Dominicæ incarnationis XXXII, Joannes Baptiſta, Herodiade inſidiante, juſſu regis Herodis, in carcere capite truncatur.

Anno Dominicæ incarnationis XXXIII, Tiberij autem XVIII, Dominus ſua nos paſſione redemit; XL die poſt reſurrectionem cœlum aſcendit; L die Spiritum paracletum miſit. Matthias in loco Judæ conſtituitur Apoſtolus. Jacobus, frater Domini, Hieroſolymorum epiſcopus conſtituitur. VII diaconi ordinantur. Stephanus lapidatur.

Anno Dominicæ incarnationis XXXIIII, ſecundum Latinos, qui à Januario annum incipiunt computare, (*a*) Paulus, cùm pergeret Damaſcum, à Chriſto de cœlo vocatur, ſecundum Hebræos, qui à Martio initium anni capiunt, eodem anno, quo Dominus paſſus, XI menſe, VIII calendas Februarij.

Anno Dominicæ incarnationis XXXIX, CAJVS regnat annos quatuor, men-
3 ſes V, dies VIII. his ergo X menſibus ſi addamus VI, qui ſuperfuerint LVI annis Octaviani, erunt menſes XVI. Ex quibus IIII detractis, annus integer remanet, qui hoc in loco inſerendus videtur. Herodes Agrippa Judæorum genti præficitur.

Anno Dominicæ incarnationis XLIIII, Herodes Tetrarcha, cum Herodiade in Hiſpania mœrore periit. Pilatus, qui in Dei paſſione mortis ſententiam protulit, ſua ſe manu peremit.

Anno Dominicæ incarnationis XLV, CLAVDIVS regnat annos XIIII, menſes VII, dies XXVII. Addamus itaque his VII menſibus, qui ſuprà remanſerunt, fiunt XI, & IX dies his XXVII diebus, erunt XXXVI, id eſt annus, & dies VI, qui hujus temporibus adnumerandus videtur.

Anno Dominicæ incarnationis XLVII, Jacobus, frater Joannis, ab Herode decollatur, Petrus in carcerem mittitur. Idem Herodes ab Angelo percutitur. Antiochiæ Spiritus diſcipulos alloquitur, *Segregate mihi Paulum & Barnabam in opus, ad quod elegi eos.* Agrippa filius Herodis in Judæa regnat usque ad exterminium Judæorum.

Anno Dominicæ incarnationis XLVIII, paſſionis verò XIIII, & Claudij IIII, Paulus & Barnabas aſcenderunt Hieroſolymam. De hac aſcenſione ſua Paulus ipſe ſcribit ad Galatas, *Deinde poſt annos XIIII aſcendi Hieroſolymam cum Barnaba, aſſumpto & Tito, & contuli cum illis*, id eſt cum Apoſtolis, *Evangelium, quod prædico in gentibus.* XIIII itaque anno paſſionis Dominicæ, juxta conductum Jacobi, Cephæ, & Joannis, ad gentium magiſterium & Apoſtolatum Paulus profectus eſt, ubi numerus ipſe, quem poſuit, recenſendus eſt annorum. Scimus enim Petrum & Paulum Apoſtolos, anno poſt aſcenſionem Domini XXXVIII, id eſt, ultimo Neronis anno, paſſos fuiſſe, & beatum Petrum Romæ XXV annis epiſcopalem ſediſſe cathedram. XXV autem anni & XIIII, non XXXVIII ſed XXXIX faciunt. Sequitur ergo, ut beatum Petrum eodem XIIII poſt Domini paſſionem anno, quo eum Hieroſolymis alloquitur Paulus, id eſt, quarto Claudij anno, Romam veniſſe credamus: ſimulque, ni fallor hac ſupputatione, Paulum eodem, quo Dominus paſſus eſt, anno ad fidem veniſſe, probatur. Eodem anno fames graviſſima facta eſt, cujus Lucas meminit: & Claudius Britanniam intravit.

Anno Dominicæ incarnationis LIII, Claudius Judæos tumultuantes Roma expulit. NERO regnat annos XIII, menſes VII, dies XXXVIII.

Anno Dominicæ incarnationis LXI, Feſtus procurator ſuccedit Felici. Paulus vinctus Romam mittitur anno II Neronis.

Anno Dominicæ incarnationis LXIII, Jacobus, frater Domini, à Judæis lapidatur. Feſto, magiſtratu (*b*) Judææ ſucceſſit Albinus, Albino Florus.

Anno

(*a*) Compara Epiſtolam Leodienſium apud *EDM. MARTENE Theſ. Anecdot. Tom. I. p. 295. JO. FRONTONIS Kalendarium Romanum p. 152.*

(*b*) Argentoratenſis Editio Sebaſt. de Rotenhan legit: *magiſtratui.*

Digitized by Google

Anno Dominicæ incarnationis LXX, Veſpaſianus magiſter militiæ cum exercitu in Judæam mittitur.

Anno Dominicæ incarnationis LXXII, Romæ Petrus crucifigitur, Paulus decollatur. Sub Neroniana perſecutione coronatur Romæ Proceſſus & Martinianus, XLVII qui baptizati ſunt à beato Petro, in cuſtodia Manutij retruſi, Torpes, Marcellus & Apulejus. Alexandriæ Marcus Evangeliſta paſſus eſt VIII anno Neronis; Mediolani Nazarius & Celſus; Gervaſius & Protaſius ſub Amilino præfecto, apud Nuceriam; Aquileiæ Hermagoras epiſcopus, Fortunatus diaconus, Felix cum Conſtantia.

Anno Dominicæ incarnationis LXXIII, VESPASIANVS regnat annos IX, menſes XI, dies XXII. his IX menſibus additi VII Neronis, fiunt XVII. & his XXII diebus illius XXVII, fiunt L dies, id eſt annus, VII menſes, & XX dies, qui annus hoc loco inſeritur.

Anno Dominicæ incarnationis LXXIII, regnum Judææ à Tito ſubvertitur, templumque deſtruitur. His temporibus Apollinaris epiſcopus à beato Ravenna directus martyrio coronatur.

Anno Dominicæ incarnationis LXXXIIII, TITVS regnavit annos II, menſes II.

Anno Dominicæ incarnationis LXXXV, DOMITIANVS regnavit annos XVI, menſes V. his V menſibus addamus VII Veſpaſiani, completur annus, qui hic inferitur. Hujus temporibus Joannes Apoſtolus Romæ in ferventis olei dolium mittitur, ante portam Latinam, & in Patmon inſulam relegatur, ubi Apocalypſin ſcribit. Flavia Domicilla in Pontianam inſulam exiliatur. Anacletus papa 4
tertius poſt Petrum martyrio coronatur.

Anno Dominicæ incarnationis XC, NERVA regnavit annum I, menſes IIII, dies VIII. Joannes Apoſtolus ab exilio revocatur, & apud Epheſum Evangelium ſcribit. Hujus temporibus paſſi ſunt Romæ Eutyches, Victorinus & Maro apud Amiterninam urbem, Victorinus apud fratrem Severini.

Anno Dominicæ incarnationis XCI, TRAIANVS regnavit annos XIX, menſes VI, dies XVI. his VI menſibus ſi addiderimus Titi II, Nervæ IIII, fit annus, qui hoc in loco aptatur: remanent dies XXVIII, qui ſuprà notati ſunt.

Anno Dominicæ incarnationis CI, Joannes Apoſtolus Epheſo requievit. Trajani temporibus martyrio coronantur Romæ, Clemens Papa, Alexander IIII poſt Petrum Papa, Quirinus, & filia ejus Balbina, Sulpitius & Servilianus, Domicilla & Seraphia virgines, Nereus & Achilleus, Ignatius, Antiochenus Epiſcopus; Hieroſolymis Symeon Epiſcopus, filius Cleophæ; in Ponto Phocas Epiſcopus.

Anno Dominicæ incarnationis CXI, Adrianus regnavit annos XI. Hujus temporibus paſſi ſunt Romæ Sixtus Papa, Getulius, Sabina, Seraphia, virgines; apud Meſenam civitatem Apuliæ, Eleutherius Epiſcopus, cum Anthia matre; apud Athenas, Quadratus & Ariſtides clari habentur, Dionyſius Epiſcopus Areopagita; apud Tiburnam urbem Italiæ Symphroſa cum ſeptem filiis.

Anno Dominicæ incarnationis CXXIII, ANTONINVS cognomento PIVS, cum filiis Aurelio & Lucio regnavit annos XXII, menſ. III. Juſtinus Philoſophus claret. Sub Pio Epiſcopo Hermes librum ſcribit, qui dicitur Paſtoralis.

Anno Dominicæ incarnationis CXXV, MARCVS ANTONINVS VERVS, cum fratre Lucio Commodo, annis XIX, menſe I. Horum & ſuprà dictorum temporibus coronati ſunt Romæ Anicetus Papa, Victor Papa, Symmetrius Presbyter, Felicitas cum VII filiis, Julius & Antonius, Euſebius & Pontianus, Peregrinus & Vincentius; apud Sebaſtem Armeniæ minoris, XL martyres ſub Agricola judice; apud Spoletum Concordius; apud Smyrnam Polycarpus Epiſcopus, ſancti Joannis diſcipulus, item Germanicus & Pionius; apud Apameam, Alexander & Gajus; apud Cretæ urbem Gortynam, Philippus Epiſcopus; apud Pergamum Aſiæ urbem, Carpus Epiſcopus, Papinus Diaconus, & Juſtinus Philoſo-

loſophus; apud Lugdunum Galliæ, Irenæus Epiſcopus cum multis, Photinus Epiſcopus ejusdem urbis, & Blandina cum aliis XLVIII. Epipodius & Alexander in Syria, Victor & Corona Mediolani, Fauſtus Cabillone, Marcellus item in territorio Cabillonenſi, caſtro Trenortio Valerianus, Alexandriæ Tholomæus & Lucius.

Anno Dominicæ incarnationis CXLIIII, LVCIVS ANTONINVS COMMODVS, poſt mortem patris Antonini Veri, regnavit annos XIIII. Hujus temporibus nonnulli paſſi ſunt, quos ſuprà notavimus. Sed idcirco hæc non per ordinem, certis imperatorum temporibus, exprimere potuimus, quia in quibusdam paſſionibus ſanctorum ſuprà nominatorum, imperatorum vocabula ita confusè poſita ſunt, ut cùm dicas, rem ſub Antonino geſtam, ignoretur, utrùm ſub Pio, aut ſub Vero, aut ſub Commodo, actum ſit; & cùm dicitur ſub Lucio, ambiguum ſit, utrùm ſub Aurelio, aut ſub Commodo, aut ſub Antonino geſtum ſit. Ferunt tamen, quòd hujus temporibus Irenæus Epiſcopus Lugdunenſis paſſus ſit.

Anno Dominicæ incarnationis CLVII, HELIVS PERTINAX regnat menſes VI.

Anno Dominicæ incarnationis CLVIII, SEVERVS PERTINAX regnavit annos XVII. Clemens Alexandrinæ Eccleſiæ pater, & Parthenus Philoſophus clareſcunt. Narciſſus Hieroſolymorum Epiſcopus, Theophilus Cæſarienſis inſignes habentur. Leonides, pater Origenis, coronatur apud Carthaginem, Perpetua & Felicitas beſtiis deputantur.

Anno Dominicæ incarnationis CLXX, ANTONINVS, cognomento CARACALLA, Severi filius, regnat annos VII.

Anno Dominicæ incarnationis CLXXI, MACRINVS regnat annum unum.

Anno Dominicæ incarnationis CLXXII, MARCVS AVRELIVS ANTONINVS regnavit annos III.

Anno Dominicæ incarnationis CLXXVI, AVRELIVS ALEXANDER annos XIII regnavit. Origenes toto orbe clarus habetur. Hujus temporibus coronantur Romæ, Caliſtus Papa, Vrbanus Papa, Cæcilia virgo, Tiburtius & Valerianus, Calepodius Presbyter, Palmatius Conſul cum uxore & filiis, & Simplicius ſenator.

Anno Dominicæ incarnationis CLXXXIX, MAXIMINVS regnavit annos III. Hujus temporibus coronantur Romæ Antherus Papa, Pontianus Papa; Cæſareæ Palæſtinæ, Pamphilus & Maximinus Presbyteri.

Anno Dominicæ incarnationis CXCII, GORDIANVS regnavit annos VI. Origenes in Cæſarea Palæſtinæ, Theodorum cognomento Gregorium, & Athenodorum fratres, divina Philoſophia imbuit.

Anno Dominicæ incarnationis CXCVIII, Philippus cum filio Philippo regnavit annos VI. Hic primus omnium imperatorum Chriſtianus fuit. (a)

Anno Dominicæ incarnationis CCIIII, DECIVS regnavit annum unum, menſes III. his menſibus adde Antonini Pij tres, Marci Antonini unum, Helii Pertinacis ſex, fit annus, qui hoc in loco ponitur: remanet menſis I, & dies XXVIII. ſuprà notati. Hujus temporibus martyrio coronantur Romæ, Fabianus Papa, Sixtus Papa, Laurentius, Feliciſſimus, & Agapetus Diaconus, Abdon & Sennes, Hippolytus & Concordia, Irenæus & Abundus, Cornelius Papa, Victoria virgo,

(a) *EUSEBIUS* equidem, *Hiſt. Eccleſ. lib. VI. c. XXXIV.* hunc Imp. χριστιανὸν venditat. Idem adſerit *HERMANNUS CONTRACTUS, ad a. 148. MARIANUS SCOTUS ad a. 147. PAULUS OROSIUS lib. VII. c. LX.* & P. de la FAYE *Entretiens Hiſtoriques ou Diſſertation ſur cette queſtion, ſi l' Empereur Philippe a eſté Chrètien, à Bâle 1690. 8.* Verum contrarium demonſtravit *CHRISTIANUS KORTHOLTUS, de Philippi Arabis & Alexandri Mamæa Chriſtianismo*, & *CHRISTOPHORUS CELLARIUS* diſſertatione ſingulari, *de primo Chriſtiano Imperatore.* Vide etiam infra *COMPILATIONEM CHRONOLOGICAM ad a. 254.*

Digitized by Google

go, Miniates; Antiochiæ, Babillus Epiſcopus; Apollonia civitate Leacus, Thyrſus & Callinicus; Hieroſolyma Alexander Epiſcopus; Nazanzo Trypho; in Ægypto, civitate, quæ dicitur Thinius, Phileas Epiſcopus, & Philoromus *(a)* tribunus, cum aliis multis; in Sicilia civitate Catanenſium Agatha virgo; in Perſide Polocronius; Babyloniæ & Cteſiphontis Epiſcopus Egen; Pamphiliæ Neſtor Epiſcopus; in Corduba civitate Parmenius Presbyter cum ſociis; apud Circenſem Coloniam Marianus & Jacobus; in Tyro, Anatolia & Andet; apud Africam, Nemeſianus & Felix, Rogatianus Presbyter & Feliciſſimus, cum multis aliis; Antiochiæ Aſclepiades Epiſcopus; Alexandriæ, Agatho & Serapion, Arſenius & Dioſcorus cum ſociis ſuis.

Anno Dominicæ incarnationis CCVI, Gallus cum Voluſiano filio regnavit annos II, menſes IIII. Origenes Doctor moritur, & in Tyro ſepelitur.

Anno Dominicæ incarnationis CCIX, Valerianus cum Galieno regnavit annos XV. Horum temporibus coronantur Romæ Stephanus Papa, Eugenia virgo, Jovinus & Baſileus, Lucius Papa, Baſilla, Rufina, & Secunda virgo, Herculianus, Protus & Hyacinthus, Sixtus Papa, Valerianus, Nemeſius, Symphronius & Olympius; in Hiſpania urbe Terragone, Verona Zenon Epiſcopus, & confratres, Fructuoſus Epiſcopus, Augurius & Eulogius Diaconi; Cæſarea Palæſtinæ Marinus & Artemius; apud Africam civitatem Tuburno; Lucernariæ Maxima, Donatilla, & Secunda virgo; in territorio Canellitano, vico Mitanenſi, Privatus Epiſcopus, Theodorus, cognomento Gregorius, Cæſareæ Ponti Epiſcopus, virtutum gloria claret.

Anno Dominicæ incarnationis CCXXIIII, CLAVDIVS annum unum regnat, menſ. IX. his adde quatuor Voluſiani, fit annus, qui hic annumeratur, remanet menſis I. Hujus temporibus paſſi ſunt Romæ Felix Papa, Marius & Martha, conjunx ejus, cum filiis, XLVII milites, qui baptizati ſunt à Dionyſio Papa, Cyrilla virgo; in Terracinis Campaniæ civitate, Felix Presbyter & Euſebius.

Anno Dominicæ incarnationis CCXXVI, AVRELIANVS regnavit annos V, VI menſes. Hujus temporibus paſſi ſunt Romæ Eutychianus Papa, Theodora, Baſilides, Tripos, & Mandalio; Lingonis *(b)* ſancti Gemini; Iconio civitate Conon; Cæſarea Cappadociæ Mannes; apud Prænestinam urbem Agapetus; in civitate Salona Anaſtaſius; Auguſtoduno Symphorianus; in territorio Vivarienſi, *(c)* loco qui dicitur Gentibus, Andeolus Subdiaconus, Andochius Presbyter, Thyrſus Diaconus, & Felix; in caſtro Divione Benignus Presbyter.

Anno Dominicæ incarnationis CCXXXII, TACITVS regnat menſes VI. adde VI Au-

(a) Ed. Schardii, & Argentoratenſis legunt: *Pheleas* & *Philoronius*. Verum, rectiùs, *Phileas*, de quo *BARONIUS Martyrol. ad d. 26. Novembr.* & *Philoromus*, de quo idem, *ad d. 4. Februarii*. De utrisque *EUSEBIUS Hiſt. Eccleſ. lib. VIII. cap. IX.*

(b) Locus hic maximè eſt corruptus. Schardii Editio legit: *Lingonus ſancti Gemini Loonio civitate, Canon Cæſareæ Capadociæ, Mannes apud Prænestinam urbem.* Sequitur Argentoratenſis Editio: Verum rectius Piſtorius, niſi quod pro *Loonio* poſuerimus *Iconio*, ubi paſſus fuit Conon, de quo *BARONIUS* Martyr. ad d. 2. Februarii: *apud Iconium Iſauriæ civitatem paſſio ſanctorum Cononis, & filii ejus annorum duodecim, qui ſub Aureliano Imperatore craticulæ prunis ſuppoſitis, & oleo ſuperinfuſo, ſuſpenſionis in equuleo, atque ignis pœnam conſtanter paſſi, malleo ad extremum ligneo manibus eorum contritis, ſpiritum emiſerunt.* Adde *MARIANUM SCOTUM ad a. 277.*

(c) Sic emendavimus pro *Novarienſi* vel *Navarienſi*, prout in Schardiana & Argentoratenſi dum Andeolus paſſus fuerit apud Gallos, in territorio Vivarienſi, prout *BARONII Martyrologium ad Kal. Maji* nos docet. Error exinde ortus videtur, quod *PETRUS* de *NATALIBUS* in Catal. Sanctorum *lib. IV. c. XI.* Andeolum in territorio Nivarienſi paſſum fuiſſe, dicat. Quale verò Vivarienſe fuerit territorium, declarat *HADR. VALESIUS Not. Galliarum, voce Helvii.*

Digitized by Google

VI Aureliani, fit annus, remanent LXXXVIII dies Floriani: his conjunge XXVIII dies, qui ſuprà remanſerunt, fiunt CVIII, id eſt, menſes III, XVIII dies. Adde duos ſuperfluos menſes, faciunt menſes V, dies XVIII. Anatolius Laodiceæ Syriæ Epiſcopus clarus habetur.

Anno Dominicæ incarnationis CCXXXIII, PROBUS regnat annos VI, men-
6 ſes IIII. His adde VI Taciti, & V ſuprà ſcriptos, fit annus, remanent III menſes.

Anno Dominicæ incarnationis CCXL, CARVS, cum filiis Carino & Numeriano regnavit annos II. Horum temporibus coronantur Romæ Chryſanthus & Daria, Claudius & Hilaria, uxor ejus, cum filiis, Jaſon & Mauro, & LXX milites.

Anno Dominicæ incarnationis CCXLII, DIOCLETIANUS cum Maximiano, & Conſtantio, & poſt mortem Diocletiani, MAXIMIANVS cum Severo, Galerio, & Maximiano, regnavit annos XX. Horum temporibus martyrio coronantur Romæ Gajus Papa, Cyriacus Diaconus, Largus, & Smaragdus, Apronianus, Papias, & Maurus, Claudius, & Præpedigna cum filiis, Gabinius Presbyter, Caſtulus, Pancratius, Artemius cum uxore & filia, Sebaſtianus, Marcus, & Marcellianus, Marcellinus Presbyter, Petrus exorciſta, Tranquillinus, Nicoſtratus, Zoe uxor ejus, Primus, Felicianus, Claudius, Caſtorius, Victorinus, Symphorianus, Baſiliſcus, Fauſtinus, Simplicius, & Beatrix, Tiburtius filius Chromatij, Suſanna virgo, Joannes, Criſpus, Geneſius, Felix, & Adauctus, Lucia, & Geminianus, Sergius, & Bacchus, Chryſogonus, Saturninus, quatuor coronati, (*a*) Theodorus, Pontianus, Prætextatus, & Thraſo; apud Spoletum Gregorius Presbyter, Sabinus Epiſcopus, Exſuperantius, & Marcellus Diaconus; apud inſulas Palmarias Anaſtaſia; Antiochiæ Julianus, & Baſiliſſa; in Hiſpania, civitate Cæſarauguſtana, Vincentius Diaconus; in Barcinona, Eulalia virgo, Cucufas; apud Gerundam Felix; in Cumis (*b*) Juliana virgo; apud Tyrum Tyrannio, Sylvanus, Peneleus, atque Epiſcopi cum innumera multitudine; apud Syrmium (*c*) Sirenus; Nicomediæ, Petrus, & Lucianus Presbyter Antiochenus, Anthimus Epiſcopus, Pantaleon, Joannes, Adrianus, Dorotheus, & Gorgonius, Eleutherius; Smyrnæ, Irenæus Epiſcopus; in Palæſtina, civitate Gaza, Sylvanus; Mediolanis Victor; apud Illyricum civitate Siſcia, Quirinus Epiſcopus; apud Tarſum, Bonifacius; apud Aquileiam, Felix & Fortunatus; apud Ciliciam, Vitus & Modeſtus cum Creſcentia, Lucia virgine; in Britannia Albanus; apud Maſſiliam Victor; apud Auguſtam, Afra cum matre ſua Hilaria, in Rhetia; in provincia Nicæa Bithyniæ, Theodora cum filiis; in Hiſpania, civitate Complu-to, Juſtus (*d*) & Paſtor fratres; in Sicilia, civitate Catanenſium, Euplius Diaconus; apud urbem Italiæ Pergamum, Alexander; in civitate Chalcedonia, Euphemia; in Neapoli Campaniæ, Januarius Epiſcopus Beneventanus (*e*) Soſius Diaconus; Meſenate civitate, Fauſtus & Deſyderius; in Palæſtina Peleus & Nilus Epiſcopi; in Cyzico Fauſta & Eulaſius; Agauno, Mauricius cum ſociis; Antiochiæ, Cyprianus Epiſcopus, cum Juſtina; apud Ægeam civitatem, Coſmas (*f*) & Damianus; in Gallia Caſtro Solodora, quod eſt ſuper Aralam fluvium, Victor & Ur-

(*a*) de iisdem *BARONIUS* Martyr. ad d. 8. Novembr. *Item via Lavicana natalis ſanctorum quatuor coronatorum fratrum, Severi, Severiani, Carpophori, & Victorini, qui ſub eodem Imperatore ictibus plumbatarum usque ad mortem cæſi ſunt.*

(*b*) Sic emendavi, pro *Cucumis.*

(*c*) Sic emendavi, pro *Strenum.* Sirenus enim, jubente Maximino, apud Sirmium Martyr factus. *BARONIUS Martyr. ad d. 23. Februarii.*

(*d*) Sic emendavi, pro *Juſtinus & Baſtar.* Juſtus enim & Paſtor d. 6. Auguſti Martyrium Compluti paſſi fuerunt. *BARONIUS* ad hunc diem.

(*e*) Sic emendavi, pro *Epiſcopus, Beneventura.*

(*f*) Sic emendavi, pro *Victorinus.* Hi enim apud Solodurum paſſi ſunt, de quo infra *SIGEB. GEMBLAC. ad a. 608.*

Digitized by Google

& Urſus; apud Coloniam Agrippinam, Gereon cum ſociis; apud Tarſum Probus & Andronicus; in Venuſia civitate Apuliæ, Felix Epiſcopus, Audax & Januarius Presbyteri; Sueſſionis civitate, Criſpinus & Criſpinianus; apud Sidonem, Zenobius Presbyter; in territorio Agathenſi (*a*) Tiberius, Modeſtus, & Florentina; in Scythia, Mennas; Antiochiæ, Romanus; Alexandriæ Petrus Epiſcopus; in Africa civitate, (*b*) Criſpina virgo; in Tuſcia, Barbara virgo; in Hiſpania, Leocadia; Emerita civitate, Eulalia, & Julia, virgines.

Anno Dominicæ incarnationis CCXLIII. Hujus Conſtantii temporibus, pace Eccleſiis reddita, Epiſcopi privatis ſedibus reſtituuntur, & alia plura Chriſtianæ religioni profutura ceduntur. Inter quæ etiam cœnobium ſervorum Dei Treveri inchoatur, cui præſcripti principis aſſenſu, inter contiguos urbi muros, Joannes Abbas, miræ ſanctitatis vir, initia dedit, cujus cœnobii beatus Auguſtinus in lib. Confeſſionum mentionem fecit.

Anno Dominicæ incarnationis CCXLIIII, CONSTANTINVS, Conſtantii ex concubina (*c*) Helena filius, regnat annos XXX, menſes X. his adde tres menſes, qui ſuprà remanſerunt, fit annus, remanet menſis unus. Silveſter Papa clarus habetur, cujus induſtria Synodus præclariſſima toto orbe terrarum CCCXVIII patrum apud Nicæam urbem celebratur. Crux Domini noſtri Jeſu Chriſti à Juda invenitur. Sed ut in geſtis Romanorum pontificum legimus, ſub Conſtantio, patre Conſtantini, & Euſebio, pontifice Romano, eadem crux inventa eſt. Nam ibi ita legitur: Sub hujus temporibus, id eſt Euſebii, inventa eſt Crux Chriſti, V nonas Maji, & baptizatus eſt Judas, qui & Cyriacus.

Anno Dominicæ incarnationis CCXCV, CONSTANTINVS cum Conſtantio & Conſtante fratribus, annos XXVII, menſes V, dies XIII. Horum temporibus 7
Maximianus Trevirorum Epiſcopus clarus habetur. Jacobus Niſibis epiſcopus agnoſcitur. Antonius monachus in eremo moritur. Hilarius Pictavienſis (*d*) Epiſcopus ab exilio revocatur. Julius Papa in exilium mittitur. Liberius Papa exilio deportatur: revocatus hæreticis favet. Felix Papa deponitur, & ab hæreticis interficitur. Euſebius presbyter propter fidem catholicam in quodam cubiculo includitur, ibique poſt VII menſes moritur. Dionyſius, Epiſcopus Mediolanenſis, apud Cappadociam exilio damnatur. Paulus, Conſtantinopolitanus Epiſcopus, ab Arrianis ſtrangulatur. Paulinus, Epiſcopus Trevirenſis, ſucceſſor ſancti Maximiani Epiſcopi, ob catholicam fidem à Conſtantio relegatur exilio, & usque ad mortem, etiam ultra Chriſtianum nomen mutando exilio (*e*) fatigatur. Ad ultimum apud Frigidam defunctus eſt, inde Treveris reportatur.

(*a*) Addidi *Agathenſi*, quod in ſingulis editionibus omiſſum. In iſto enim dicti Martyres fuerunt coronati, ſec. *BARONIUM ad d. 10. Novembr.*

(*b*) In Thebeſte Africæ Civitate, d. 5. Decembris Martyrium paſſa fuit Criſpina. De hiſce martyriis vide infra *HERMANNUM CONTRACTUM ad a. 300.*

(*c*) Helena hæc, Conſtantini M. mater, modo uxor dicitur, modo concubina Conſtantii Chlori. *MARIANUS SCOTUS a. 293.* eam vocat uxorem, ſed *a. 305.* Concubinam dicit. *ZOSIMUS lib. II. cap. VIII.* dicit, quod Conſtantinus natus ἐξ ὁμιλίας γυναικὸς ἐ σεμνῆς ἐδὲ κατὰ νόμον συνελθούσης *ex conſuetudine mulieris, quæ mater familias non eſſet, nec in manum imperatori Conſtantio legitime convenisſet.* Verum *EUTROPIO lib. X. cap. II.* Conſtantinus Conſtantii filius dicitur ex obſcuriori matrimonio. Scilicet ignobilius omnino erat matrimonium Conſtantii, legitimum tamen, ideo, pro concubinatu habitum, quod Conſtantius, dum Cæſar adlicerctur, Helenam dimittere fuerit coactus, atque Maximiani Herculii privignam ducere in uxorem, de quo *EUTROPIUS lib. IX. c. XIV. MARIANUS SCOTUS a. 292. 293.*

(*d*) Sic emendavi, pro *Patavienſis.*

(*e*) *HILARIUS* hæc explicat, *libro contra Conſtantium: Edictis fidem terruiſti, ipſum usque ad mortem demutaſti exſiliis, & fatigaſti; extra Chriſtianum quoque nomen relegaſti, ne panem aut de horreo tuo ſumeret, aut de Montani Maximillæque antro profanatum, exſpectaret. CHRIST. BROWERUS Ann.*

Digitized by Google

Anno Dominicæ incarnationis CCCX, JVLIANVS regnavit annos duos, menſes VIII. His adde VI, qui remanſerunt, fit annus. Superſunt menſes II, & XVIII dies. Hujus temporibus coronantur Romæ Priſcus Presbyter, Priſcillianus Clericus, Benedicta fœmina, Pigmenius Presbyter, Gordianus, Demetria virgo, Joannes Presbyter, item Joannes & Paulus, Fauſtus & Dafroſa; in Hoſtia, Hilarianus, Hieroſolymorum Epiſcopus, Aretina civitate Donatus Epiſcopus, Antiochia, Theodoricus Presbyter.

Anno Dominicæ incarnationis CCCXV, VALENTINIANVS, cum fratre Valente regnavit annos XI. Romæ Damaſus Papa clarus habetur, Mediolani Ambroſius Epiſcopus inſignis habetur. Hilarius Epiſcopus Pictavis moritur, Athanaſius Alexandriæ vita decedit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCXXVII, VALENS, cum Gratiano, & Valentiniano, Valentiniani fratris ſui filio, regnat annos IIII. Hunni Gothos propriis ſedibus pellunt. Gothi Thraciam depopulantur.

Anno Dominicæ incarnationis CCCXXXII, GRATIANVS, cum fratre Valentiniano, regnavit annos VI. Theodoſius à Gratiano Imperator creatur. Synodus CL patrum congregatur urbe Auguſta, ſub Damaſo Papa. Theodoſius Arcadium filium conſortem imperii facit. Maximus in Britannia Imperator creatur, in Gallia apud Lugdunum Gratianum Auguſtum interfecit, fratrem ejus Valentinianum ab Italia expulit. Martinus, Turonorum Epiſcopus, virtutum gloria fulget. Hieronymus, ſacræ ſcripturæ interpres, Bethleem inſignis habetur.

Anno Dominicæ incarnationis CCCXXXIX, THEODOSIVS, qui, Gratiano vivente, annos quinque jam orientem regebat, poſt ejus mortem regnavit annos XI. Maximum Tyrannum quarto ab Aquileia lapide interfecit. Siricius Papa Romanam rexit Eccleſiam. Hieronymus librum de illuſtribus viris ſcripſit. Apud Ægyptum, Joannes Eremita celebratur, qui Theodoſio de Tyranno victoriam prædixit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCL, ARCADIVS, cum fratre Honorio regnavit annos XV. Gothi Italiam, Wandali atque Alemanni Gallias aggrediuntur. Corpora Abacuc & Micheæ Prophetarum revelantur. Innocentius Papa Romanam rexit Eccleſiam. Sanctus Martinus ad cœleſtia tranſit. Severinus Epiſcopus Coloniæ Agrippinæ clarus habetur. Auguſtinus Epiſcopus, eximius Doctor in Hipponenſi Eccleſia, divinam philoſophiam dogmatizat. Pelagius Brito gratiam Dei impugnat.

Anno Dominicæ incarnationis CCCLXIIII, HONORIVS, cum Theodoſio minore, fratris ſui filio, regnavit annos XV. Alaricus rex Gothorum, Romam invadit anno VII Honorii. Corpora ſanctorum, Stephani protomartyris, Gamalielis & Nicodemi, Luciano Presbytero, revelantur. Bonifacius Papa, & Celeſtinus, Romanam regunt Eccleſiam. Hieronymus presbyter obiit XII Honorii anno, ætatis autem ſuæ XCVII libros ſuos perfecit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCLXX, Theodoſius minor, Arcadii filius, regnavit annos XXVI. Valentinianus junior, Conſtantii filius, Ravennæ imperator ordinatur. Gens Wandalorum, Alanorum & Gothorum Africam devaſtat. Auguſtinus Epiſcopus inter ipſas obſidionum anguſtias migravit ad Deum. Wandali, capta Carthagine, in Siciliam tranſeunt. Celeſtinus & Xiſtus Romanam regunt Eccleſiam. Hujus temporibus Leo magnus Apoſtolicam obtinuit cathedram, ad quem, & ad Pulcheriam Auguſtam, multa ſuper Eutychetis
8 errorem ſcribit Flavianus, Conſtantinopolitanus Epiſcopus, & Eutychetem damnat.

Anno

Trevir. lib. IV. n. LXXXVI. addit: *Ergo Paulinus non ſimplicis exſilii vexatus ærumna, ſed ſola terrarum ſæpe vertendo, naufragus mundi, incola cæli, tandem in extremam barbariem relegatus eſt.*

Digitized by Google

Anno Dominicæ incarnationis CCCXCVII, MARCIANVS & Valentinianus regnaverunt annos VII. Joannes Baptiſta duobus monachis caput ſuum manifeſtat. Germanus, Epiſcopus Antiſiodorenſis, (*a*) & Lupus, Trecaſenis Epiſcopus, in Britanniam diriguntur. Poſt hæc Germanus Epiſcopus apud Ravennam moritur. Leo Epiſcopus Marciano multa fidei dogmata ſcribit. Anatolius, Epiſcopus Conſtantinopolitanus, Eutychetis errorem damnat, & à Leone Papa arguitur, quòd, contra Nicenum concilium, Antiochenam & Alexandrinam Eccleſias ſibi ſubdere voluiſſet. Aëtius patricius à Valentiniano occiditur apud Arelatum. Hilarius Epiſcopus, doctiſſimus atque præclariſſimus vir, qui vitam ſancti Honorati prædeceſſoris ſui, compoſuit, moritur.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCV, LEO regnavit annos XVII. huic Leoni Leo Papa plurima ſcribit. Theodorus, Epiſcopus civitatis Syriæ, hiſtoriam Eccleſiaſticam à fine librorum Euſebii ſcribit. Hilarius Papa Romanam Eccleſiam gubernat. Victorinus, jubente Papa Hilario, revolutionem magni anni deſcribit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCXIIII, ZENON regnavit annos XVII. Odoacer, Rex Gothorum, Romam obtinuit. Theodericus, cognomento Walager, utramque Macedoniam depopulatur. Honoricus, Rex Wandalorum, Arriano in Africa plusquam CCCXXXIIII Epiſcopis fugatis, Eccleſias eorum clauſit, & plebes variis ſuppliciis affecit. Felix Papa damnavit Achatium, Conſtantinopolitanum Epiſcopum, & Petrum Alexandrinum. Gelaſius, vir prudens, Felici Papæ in pontificatu ſuccedit. Hic etiam damnavit Achatium & Petrum. Poſt hunc Anaſtaſius præſul efficitur, qui voluit occultè revocare Achatium, ſed non potuit, qui etiam nutu divino percuſſus eſt.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCXXI, ANASTASIVS regnavit annos XXIX. Thraſamundus, Rex Wandalorum, CCXX Epiſcopos exilio Sardinia miſit. Hujus & Zenonis temporibus ſub Wandalica perſecutione martyrio coronantur, apud Africam, Eugenius Carthaginenſis Epiſcopus, & cum eo plusquam quingenti. Liberatus Abbas, (*b*) Bonifacius Diaconus, Servius & Ruſticus Subdiaconi, Rogatus & Septimus monachi, & Maximus puer, primò igni injecti, poſt remorum vectibus enecati ſunt. Item Marcianus & Satyrianus, & Maxima virgo, & cum eis CCCLXX crudeliter perempti ſunt. Item Papias & Manſuetus, (*c*) Quodvult Deus, Valerianus, Vrbanus, Creſcens, Felix & Hortulanus, Epiſcopi, in confeſſione curſum vitæ conſummaverunt. Item Dativa, & Dionyſia, Æmilianus medicus, cum multis aliis. Valerianus Epiſcopus. Symmachus Papa Eccleſiam Romanam gubernat, pecuniam & veſtes per Africam & Sardiniam Epiſcopis in exilium miſſis miniſtrat. Poſt hunc Hormisda Papa conſtituitur. Clodoveus Rex Francorum, qui Gallias regnavit XXX annos, Syagrium patricium interfecit, Cundibaldum regem Burgundia expulit, Alemannos tributarios fecit. Anno XII regni ſui à ſancto Remigio, Remorum Epiſcopo, unà cum Francis baptizatur. Mammerius, Epiſcopus Viennenſis Eccleſiæ, triduanas litanias inſtituit ante aſcenſionem Domini. Clodoveus Rex cum Alarico, Rege Gothorum, in Aquitania juxta Pictavos confligit, eumque regno & vita privat. Amalricus, filius Alarici, in Hiſpania regnum paternum obtinuit. Anaſtaſius

(*a*) Ita emendavi, pro *Utifrodorenſis*. Sic enim de Germano *BARONIUS* Martyrol. ad d. 31. Julii: *Ravennæ tranſitus Sancti Germani, Antiſiodorenſis Epiſcopi, genere, fide, doctrina, & miraculorum gloria clariſſimi, qui Britanniam à Pelagianorum hæreſibus penitus liberavit.*

(*b*) Sic emendavi, pro *Appa*. Concordat hoc modo cum *BARONII* Martyr. ad d. 17. Auguſti. *Carthagine in Africa Sanctorum Martyrum Liberati Abbatis, Bonifacii diaconi, Servi, & Ruſtici ſubdiaconorum, Rogati, & Septimi monachorum & Maximi pueri.*

(*c*) Sic emendavi, pro *Vultejus*, ſecutus *BEDÆ Martyrologium ad d. IV. Kal. Decembris.*

Imperator Clodoveo dona regia mittit. (a) Clodoveus Reginarium propinquum, atque consortem regni, interficit. A transitu sancti Martini usque ad mortem Clodovei sunt anni CXII. Quatuor filii ejus Theodoricus, Clodomerus, Childebertus, & Clotharius, regnum patris inter se diviserunt. Anastasius Imperator in flumine periit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCL, JVSTINVS senior regnavit annos VIII. Joannes Papa à Theodorico, Rege Gothorum, Ravennam propter fidem Catholicam in custodiam mittitur, ibique moritur. Idem tyrannus Symmachum patricium interfecit, Boëtium in liberalibus disciplinis nulli secundum in carcerem trudit, in quo ipsa Philosophia miris disputationum argumentis conqueritur. Præfatus Theodoricus subita morte periit. Athalaricus in regnum succedit. Benedictus pater, & primus in loco, qui Sublacus dicitur, & postea in castro Casini, vir magnæ vitæ, meritis & apostolicis virtutibus effulsit. Felix & Bonifacius Romanam regunt Ecclesiam. Sigismundus, Rex Burgundionum, monasterium sanctorum Auganensium ædificat. Idem à suprà dictis filiis Clodovei interficitur. Theodoricus cum filio Theodeberto & fratre Clothario
9 Thuringiam depopulatur, Ermenfridum, Thuringorum ducem, apud Tulpiacum extinguit.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCLIX, JVSTINIANVS, Justini ex sorore nepos, regnavit annos XXXVIII. Nam per Belisarium patricium Persas fortiter devicit. Perque ipsum Belisarium Wandalorum gentem, capto eorum rege Gelismero, usque ad internecionem delevit, Africamque totam post annos XC & VI Romano imperio restituit. Rursusque Belisarii viribus Gothorum in Italia gentem, capto Witigisi eorum rege, superavit. Maurosque post hæc Africam infestantes, eorumque regem Attilam, per Joannem proconsulem mirabili virtute prostravit: leges quoque Romanas, quarum prolixitas gravabat, minoravit, & inutiles dissonantias mirabili brevitate correxit. Extruxit quoque Constantinopoli templum, quod Græco vocabulo ἁγίαν σοφίαν nominavit, cujus opus adeò cuncta ædificia excellit, ut in totis terrarum spaciis huic simile non possit inveniri. Hujus temporibus Cassiodorus Romæ tam seculari quàm divina scientia claruit. Hic primitus consul, deinde senator, ad extremum monachus efficitur. Romæ Dionysius abbas Paschales scribit circulos. Apud Constantinopolim Priscianus Cæsariensis Grammaticæ artis (ut ita dicam) profunda rimatus est, tumque nihilominus Arator, Romanæ Ecclesiæ Subdiaconus, Poëta mirabilis, Apo-

(a) Quænam hæc dona regia fuerint, explicat uberius *GREGORIVS TVRONENSIS* Hist. Franc. lib. II. c. XXXVIII. *Igitur ab Anastasio Imperatore codicillos de consulatu accepit, & in basilica beati Martini, tunica blatea indutus est & chlamyde, imponens vertici diadema. Tunc adscenso equo, aurum argentumque in itinere illo, quod inter portam atrii & Ecclesiam civitatis est, præsentibus populis manu propria spargens, voluntate benignissima erogavit, & ab eadie, tanquam Consul & Augustus est vocitatus.* Id quod etiam confirmant *GESTA FRANCORUM EPITOMATA cap. XVII. CAROLUS* quidem le *COINTE Ann. Eccles. Franc. ad a. 508.* & qui eum sequitur, *ANTONIUS PAGI in dissert. Hypat. P. I. c. VIII.* Clodovæum in Socium Imperii ab Anastasio cooptatum fuisse, volunt, quod tamen ex dictis locis patet minime. Verùm *HADR. VALESIUS Rer. Franc. lib. VI. p. 300.* hoc ipso, Romanorum Patricium declaratum eum fuisse, demonstrat, idemque *ANTONIUS PAGI in Critica Baroniana ad a. 508. n. II. sqq.* illustrat uberius. Patet hoc, tanto magis, quod dictum Gregorii Turonensis caput, tradente *THEODORICO RUINARTO*, in notis, inscriptum sit: *de Patriciatu Chlodovæi.* Idem ex *AIMOINO* discimus, qui *Hist. Franc. lib. I. c. XXI.* sic loquitur: *Legationem suscepit Anastasii Constantinopolitani Principis, munera Epistolasque ei mittentis. In quibus videlicet literis hoc continebatur: quod complacuerit sibi & Senatoribus, eum esse amicum Imperatorum, Patriciumque Romanorum.* Animus erat Anastasio, Clodovæum, ad restaurandum Occidentis Imperium, contra Gothos concitandi.

Digitized by Google

Apoſtolorum actus verſibus hexametris decoravit. Hujus temporibus Romanam rexerunt eccleſiam Joannes, Agapetus, Sylverius, & Vigilius. Sylverius à Beliſario, juſſu Theodoræ Auguſtæ, in exilium mittitur, & ibi moritur. Vigilius quoque, eò quòd nollet revocare Anthemium hæreticum, Epiſcopum Conſtantinopolitanum, à Juſtiniano in exilium truditur: revocatus ab exilio cùm Romam reverteretur, in Sicilia, civitate Syracuſana, calculi dolore moritur. Pelagius in pontificatu ſuccedit. Per idem tempus Albuinus, filius Odovini, Longobardis jam decimus imperat, qui filiam Clotharij, regis Francorum, Clothſuindam in matrimonium habuit. Childebertus, Rex Francorum, cum exercitu Hiſpaniam intrat, Amalricum regem, filium Alarici, in prælio extinguit, multum aurum & argentum inde aſportat. Clotharius, filius fratris ſui Clodomeri, cultro confoditur. Theodericus rex moritur. Theodebertus filius ejus poſt eum regnat.

Anno Dominicæ incarnationis CCCCXCVIII, IVSTINIANVS minor (*a*) regnavit annos XI. Narſes patricius Totilam, regem Gothorum, in Italia occidit. Idem cum ducibus Theudeberti, regis Francorum, Bucellino & Amingho, qui Italiam deprædabantur, pugnavit, eosque interfecit. Narſes apud Juſtinianum & ejus conjugem Sophiam accuſatur à Romanis, quòd ſervitio Italiam premeret: & ſtatim Longinus præfectus mittitur, qui Narſetis locum obtineret; cui inter cætera Sophia, quia Eunuchus erat, hoc fertur mandaſſe, quòd cum puellis in gynæceo lanarum faceret penſa dividere. Ad hæc ille reſpondit, talem ſe ei telam orditurum, qualem ipſa, dum viveret, deponere non poſſet: ſtatimque genti Langobardorum mandat, ut venirent & poſſiderent Italiam. Joannes papa Romanam eccleſiam regit. Childebertus & Clotharius reges cum exercitu Hiſpaniam intrant. Cæſar Auguſtanam civitatem obſidet. Cives induti ciliciis, tunicam ſancti Vincentii ſuper murum circunferunt, Deumque contrito corde exorant. Reges divina inſpiratione flexi obſidionem ſolvunt. Epiſcopus ejusdem civitatis Childeberto regi pro munere ſtolam beati Vincentii conſtituit. Albuinus cum Langobardis Italiam intravit, & Giſulfum nepotem ſuum foro Juliani præfecit. Theodebertus rex Italiam intrat, cum Langobardis certamen init, eosque vicit, in Franciam reverſus moritur. Non multo pòſt tempore Childebertus rex Pariſiis moritur, & in baſilica ſancti Vincentii ſepelitur. Regna, quæ fratres & nepotes tenuerant, in Clotharii rediguntur poteſtatem.

His temporibus Medardus epiſcopus migravit ad Dominum, quem Clotharius (*b*) rex cum debito honore Sueſſionis ſepelivit. Poſt hæc Clotharius rex cum debito ſuo moritur, & in baſilica ſancti Medardi ſepelitur. Quatuor filii ejus regna inter ſe diviſerunt. Heribertus regnum Childeberti accepit, & ſedem Pariſiis habuit. Guntramus regnum Clodomeri tenuit: ſedemque conſtituit Aurelianis. (*c*) Hilpericus regnum patris ſui Clotharii, cathedram Sueſſionis habuit. Sigibertus regnum Theoderici, Remis ſive Metis ſedem ſtatuit. Huni, qui & Avares, comperta morte Clotharii, ſuper Sigibertum irruunt. Quibus ille in Thuringiam occurrens, eos juxta fluvium Albiam potenter ſuperavit. Hic Sigibertus legationem in Hiſpaniam mittens, Brunichildem, Atanahildi regis filiam, petit, eamque in conjugium accepit, de eaque filium, Childebertum nomine, ſuſcepit. Heribertus, derelicta legitima uxore, quæ vocabatur Ingoberta, duas ſorores Marconefam & Merofilidam ſibi in matrimonium jungit: ex quo ſcelere excommunicatus eſt à ſancto Germano, Pariſiorum epiſcopo, & juſto Dei judicio percuſſus moritur, & in baſilica ſancti Romani ſepelitur. Regnum ejus Sigebertus

(*a*) Alias Juſtinus minor, vel II.

(*b*) Videtur locus vel corruptus, vel quidpiam omiſſum eſſe, forſan legendum: *cum tædio*, quia *GREGORIUS TURONENSIS lib. IV. cap. XXI.* dicit, quod in tædio poſitus, ſpiritum exhalaverit.

(*c*) Sic emendavi, pro *Auribanis*. Hanc filiorum Clotharii diviſionem declarat *AIMOINVS lib. II. c. XXXVIII.*

Digitized by Google

arripuit. Hilpericus Gilsundam, sororem Brunichildis, in conjugem accepit, quam pauco interjecto tempore, suggerente Fredegunde, in lecto strangulavit. Deinde Andoveram reginam à se repulit, eò quòd, adhortante Fredegunde, filiam propriam à sacro fonte suscepisset, & eandem Fredegundem sibi in matrimonium jungit. Habuit verò ex suprà dicta Andevera tres filios, Theodebertum, Meroveum, & Clodoveum. Theodebertus jussu patris trans Ligerim regionem, quam avunculus ejus Heribertus tenuerat, occupat, & apud Pictavos, cum Gundoaldo, duce Sigiberti, dimicat, eumque superat. Sigebertus cum exercitu Parisios venit, fratremque Hilpericum bello aggreditur, in quo prælio suprà dictus Theodebertus occubuit. Hilpericus fugiens cum uxore & filiis, Torniacum ingressus est, ibique se communivit. Quem cùm Sigebertus ibi persequeretur, dolo Fredegundis reginæ, à duobus pueris ejus dolo interficitur, quem frater in basilica sancti Medardi sepelivit. Ea tempestate Brunichildis cum filio adhuc parvulo Parisiis morabatur. Gundoaldus dux, (*a*) apprehenso puero, nocte latenter aufugit, eumque in regnum paternum reportavit. Eademque Brunichildis Rothomagum in exilium mittitur, ubi veniens Meroveus, filius Hilperici, eam sibi in conjugium sociavit. Ex qua causa postea à patre attonsus, monachus efficitur, & presbyter ordinatur. Eodem tempore sanctus Germanus, Parisiorum episcopus, ad Dominum transit, & in basilica sancti Vincentii sepelitur. Childebertus (*b*) matrem Brunichildem requirit, quam Helpericus redire jubet. Narses patricius de Campania Romam venit, ibique moritur. Corpus ejus in locello plumbeo cum omnibus divitiis ejus Constantinopolim perlatum est. Benedictus papa Romanam ecclesiam gubernat. Fortunatus Poëta in Galliis insignis habetur, qui natus quidem in loco, qui Duplalis dictus fuit, (qui locus haud longè à Cenitensi castro vel Tarvisiana distat civitate) sed tamen in Ravenna nutritus & doctus, in arte Grammatica sive Rhetorica seu Metrica clarissimus existit. Qui amore sancti Martini in Gallias transiens, primò Turonis, deinde Pictavis habitavit, in qua civitate episcopus ordinatus est.

Albuinus rex cum Langobardis Tarvisium, Vincentiam, Veronamque, & reliquas Venetiæ civitates capit. Deinde Liguriam ingressus, Mediolanum cepit, & omnes Liguriæ civitates. Ticinensis civitas ultra tres annos obsidionem perferens, Langobardis se tradidit, omnesque civitates armis ceperunt, præter Romam, & Ravennam, vel aliqua castra, quæ erant in maris littore constituta. Albuinus, postquam in Italia tres annos & sex menses regnavit, insidiis suæ conjugis interemptus est. Elmigisus, qui Albuinum occiderat, cum Rosemunda regina Ravennam ad Longinum præfectum fugit, auferens secum Albisindam, filiam regis & omnem Langobardorum thesaurum, ubi ambo veneno perierunt. Longinus Albisindam, filiam Albuini, cum Longobardorum thesauris, Constantinopolim dirigit, Langobardi Gallias ingrediuntur. Horum adventum vir Dei Hospitius, qui apud Niceam erat inclusus, sancto sibi revelante Spiritu, longè antè prævidit; quibus occurrit armatus dux Guntrannus, & commisso bello, à Langobardis extinguitur. Mumulus in locum ejus subrogatur, qui ex Longobardis multos interfecit, eosque in Italiam redire compulit.

Anno Dominicæ incarnationis DX, TIBERIVS CONSTANTINVS regnavit annos VII. Hic cùm sub Justino adhuc Cæsare palatium regeret, & multas quotidie eleemosynas faceret, magnam ei Dominus copiam auri subministravit. Nam deambulans per palatium, vidit in pavimento tabulam marmoream, in qua erat Crux

(*a*) Antea, *Gulidaldus*. Illustrat hæc *AIMOINUS lib. III. c. XIV. Tunc Gundoaldus Dux arreptum puerum Childebertum nomine, per fenestram in sporta depositum cuidam fidelium suorum tradit, ut eum Mettis exhiberet.* Ex quo etiam pueri nomen patet.

(*b*) Childeberti nomen addidi, *AIMOINUM lib. III. c. XVI.* secutus, dum antea locus esset corruptus.

Digitized by Google

Crux domini ſculpta, quam inde levari jubens, invenit defoſſum magnum theſaurum, habentem ſupra mille auri centenaria. Huic etiam theſaurus Narſeti, à quodam ſene, qui eum cum aliis terræ mandaverat, manifeſtatus eſt, qui tantus fuit, ut vix per multos dies ciſterna, in qua jacuerat, à deportantibus potuiſſet evacuari. Huic Sophia Auguſta inſidias tentavit ingerere. Procedente enim 11
eo ad villam, ut juxta ritum imperialem XXX diebus ad vindemiam jucundaretur, vocato Juſtiniano, nepote Juſtini mariti, voluit eum in regno ſublimare: quo comperto, Tiberius apprehenſam Auguſtam, omnibus theſauris ſpoliavit, ſolum ei victum relinquens. Hujus exercitus Perſas debellavit, tantamque prædam cum XX pariter elephantibus detulit, ut humanæ crederetur poſſe ſufficere cupiditati. Ad hunc Hilpericus, rex Francorum, ſuos legatos dirigens, multa ab eo ornamenta, aureos etiam ſingularum librarum ſuſcepit, habentes ab una parte effigiem imperatoris, & ſcriptum in circulo, *Tiberius Conſtantinus perpetuus Auguſtus*, ab alia parte habentes quadrigam & aſcenſorem, in circuitu ſcriptum, *Gloria Romanorum*. Hujus diaconus Gregorius dicitur: cùm eſſet apocriſarius in urbe Conſtantinopolitana, morales libros compoſuit, Eutychiumque, ejusdem urbis epiſcopum, de reſurrectione errantem, in conſpectu Auguſti ſuperavit. Pelagius papa Romanam regit eccleſiam, qui absque juſſione principis, ordinatus eſt, eò quòd Langobardi Romam obſiderent, nec poſſet quisquam progredi. Hilpericus rex deſcriptiones novas per conſilium Fredegundis in omni regno ſuo facit, ut unusquisque poſſeſſor de propria terra, de uno Arpenne (*a*) unam amphoram vini ad partem regis daret, & de jugero modium unum. Unde populus valde oppreſſus vociferabatur ad Dominum. Miſit autem Dominus plagam in domum regis, & ipſe ægrotare cœpit, & duo filii ejus mortui ſunt. Rex perterritus deſcriptiones combuſſit, & tributum indulſit. Poſt hoc cognovit uxorem ſuam, quæ peperit filium, quem appellavit Clotharium. Hic fuit poſtea rex magnus.

Anno Dominicæ incarnationis DXVII, Mauritius regnavit annos XX. Hunc Tiberius, ſentiens ſibi diem mortis imminere, unà cum conſilio Sophiæ Auguſtæ, ad imperium elegit, ornataque ſua filia regalibus ornamentis, eam tradidit, & cum ea omne imperium. Langobardi cum per annos X ſub poteſtate ducum fuiſſent, regem ſuper ſe ſtatuunt Otharium, filium Clephonis, quem etiam ob dignitatem Flavium appellaverunt. Quo pronomine Longobardorum reges uſi ſunt. (*b*) Duces qui tunc erant, ob reſtaurationem regni, omnium ſubſtantiarum ſuarum medietatem regalibus uſibus tribuunt, ut eſſe poſſet, unde rex ipſe, ſive qui ei aderant, per diverſa officia alerentur. Mauritius imperator Childeberto, regi Francorum, quinquaginta millia ſolidorum per ſuos legatos direxit, petens, ut Langobardos de Italia exterminaret. Qui cum Francis Italiam intrat, Langobardi munera tribuunt, & pacem cum eo faciunt, Imperator ſolidos requirit, ſed ille ſuarum virium potentia fretus, pro hac re nec reſponſum reddidit. Idem Childebertus bellum adverſus Hiſpanos gerens, eorum acies ſuperavit. Cauſa hujus certaminis iſta fuit. Childebertus Ingundem ſororem ſuam Herminigildo, Levigildi Hiſpanorum regis filio, in conjugium tradiderat: qui Herminigildus prædicatione Leandri, epiſcopi Hiſpalenſis, atque adhortatione ſuæ conjugis, ad Catholicam fidem converſus fuerat, quem pater impius in ipſo ſacrato Paſchali die ſecuri percuſſit. Ingundis poſt mariti mortem, cùm in Gallias repedare vellet, à Piratis tenetur, atque in Siciliam deducitur, ubi & moritur. Filius ejus imperatori eſt transmiſſus. Eo tempore fuit aquæ diluvium in finibus Venetiarum & Liguriæ, ſeu in cæteris regionibus Italiæ, quale poſt Noe tempus creditur non fuiſſe.

(*a*) Idem ac jugerum vitis. Vid. *CAR.* du *FRESNE Gloſſ. voce Arapennis.*

(*b*) Teſte *PAULO, WARNEFRIDI* F. *de G. Longob. lib. III. c. XVI.*

Digitized by Google

fuisse. Sed secuta est statim pestis inguinaria, (a) quæ tanta strage populum devastavit, ut de inæstimabili multitudine pauci remanerent. In hac tribulatione Gregorius à cunctis generaliter papa electus est, & in pontificali cathedra sublimatus. Per idem tempus idem Gregorius papa Augustinum, & Mellitum, & Joannem cum aliis plurimis monachis, timentibus Deum, in Britanniam misit, eorumque prædicatione ad Christum Anglos convertit. Racharedus, rex Gothorum, frater Herminigildis martyris, per prædicationem Leandri episcopi, ad fidem catholicam convertitur.

Gens Anglorum ad Christum convertitur, Edilbertus rex eorum baptizatur.

Gregorius papa libros regulæ pastoralis, quos in episcopatus sui exordio scripserat, libros etiam, quos in expositione beati Job jamdudum Constantinopoli fecerat, suprà dicto Leandro episcopo mittit, cui etiam pallium ex benedictione sancti Petri dirigit.

Mauritius imperator legationem ad Childebertum regem dirigit, mandans ei, ut, quod priùs non fecerat, nunc adimpleret, ut Langobardos ab Italia removeret:
12 qui exercitum in Italiam direxit, & commissâ pugna cum Langobardis, Francorum acies graviter attritæ sunt. Abrincatis Paternus episcopus civis Pictaviensis nitescit.

Flavius rex Otharius, (b) Theodelindam, Garibaldi Bajoariorum ducis filiam, in conjugium accepit. Childebertus, iterato in Italiam exercitu Francorum, cum XX ducibus ad bellandum Langobardorum aciem direxit: qui per tres menses Italiam pervagantes, plurima castra deposuerunt, & innumerabilem multitudinem captivorum inde abduxerunt, regem autem Otharium habere non potuerunt. Qui intra Ticinensem urbem se continuerat exercitus, quia tempus æstivum erat, propter inconsueti aëris incommoditatem, dysenteriæ morbo graviter fatigabatur, & ob id in patriam redire compellitur. Tassilo super Bavariam à Childeberto dux constituitur. Otharius rex ad Guntrannum regem Childeberti legatos misit, ut per ejus nutum pax inter Childebertum & Otharium firmaretur. Erat autem iste rex pacificus, omni bonitate ornatus. Is cùm quodam die venatum in silvam isset, &, ut solet fieri, hac illacque discurrentibus sociis, ipse cum uno fideli suo remansit solus, & gravi somno depressus, capite in gremio ejus inclinato obdormivit: de cujus ore parvum animal egressum, tenuem rivulum, qui propè discurrebat, transire moliebatur. Tunc is, in cujus gremio quiescebat, spatham suam eduxit, eique ex ea pontem fecit, per quem ad aliam transivit partem, & in quoddam montis foramen ingreditur, & post paululum revertitur, & per eandem spatham rivulum transiens, in os Guntranni ingreditur, statimque à somno excitatus, omne retulit, sicut vidit. Is, in cujus gremio dormierat, cùm rem per ordinem retulisset, effossus est locus, & inæstimabiles sunt reperti thesauri, de quo auro miræ magnitudinis ciborium fabricavit, & supra corpus sancti

(a) De hac sæpius apud *GREGORIUM TURONENSEM: Hist. Franc. lib. IV. c. V.* dicitur *lues inguinaria*, idemque occurrit, *de Gloria Mart. lib. I. c. LI. de Gloria Confessorum c. LXXIX. Vitis Patrum c. VI. §. VI. c. XVII. §. IV. Inguinarius morbus* dicitur *lib. VI. c. IV. lib. VII. c. I. II. THEODOR. RUINARTUS ad lib. IV. c. V.* explicat: *sic dicebatur, quod nascente in inguine, vel in axilla, ulcere, in modum serpentis interficeret. PAULO WARNEFRIDI* F. *de G. Longob. lib. IV. c. IV.* dicitur *pestis inguinaria. MARIANO SCOTO ad a. 591. pestilentia inguinaria, SIGEBERTO GEMBLACENS. ad a. 591. clades inguinaria.* Distinctius eandem infra describit *SIFFRIDUS PRESBYTER ad a. 581. 583. HERMANNUS CONTRACTUS ad a. 600.* hanc vocat *cladem glandulariam.*

(b) Potius *Autharius. PAULUS WARNEFRIDI lib. 3. c. XVI. XVII.* Hæc enim, & quæ de Longobardis sequuntur, Regino ex dicto Paulo deprompsit, ex quo etiam varia emendavi.

Digitized by Google

ſancti Marcelli martyris, in civitate Cabillonis poni fecit. (*a*) Nec eſt usquam ullum opus ex auro factum, quod huic valeat comparari. Nec poſt multum tempus idem rex, cùm theſauros ſuos eccleſiis ac pauperibus erogaſſet, moritur, & in eadem baſilica ſepelitur. Regnum ejus Childebertus, & filii ejus obtinuerunt. Per idem tempus venit ſanctus presbyter Goar ex Aquitania, & in territorio Trevirenſi, in pago Trigorio, (*b*) ſuper ripam Rheni, & rivulum, qui Wochara dicitur, Oratorium in honorem ſanctæ Dei genitricis conſtruens, orationibus, eleemoſynis & prædicatione inibi inſiſtens, plenus virtutibus in eodem loco quievit. Circa hæc etiam tempora Hilpericus rex inſidiis ſuæ conjugis Fredegundis, (*c*) cùm de venatione rediret, interficitur, & Pariſiis in baſilica ſancti Vincentii ſepelitur. Clotharius adhuc puer à matre & Landerico, qui tunc Major domus erat, in regnum ſublimatur. Audiens Childebertus avunculum mortuum, regnum illius occupare nititur, & cum immenſo Francorum & Burgundiorum, juxta Sueſſionem civitatem, venit exercitu, ubi eis Fredegundis cum Landerico duce occurrit, & pugna commiſſa, exercitus Childeberti graviter cæſus fugit. Poſt idem tempus Childebertus moritur. Habebat autem duos filios, unum ex concubina, nomine Theodebertum, qui major natu erat, alterum ex regina, nomine Theodoricum. Hujus regis Major domus fuit Arnulfus. Theodebertus regnum patris obtinuit, Theodericus regnum Guntranni. Idem Burgundiam cum avia ſua Brunichilde. Per idem tempus bellum inter Clotharium & Theodericum oritur ſuper fluvium Arrari, tantaque cædes de utroque populo facta eſt, ut ipſe alveus de cadaveribus repletus magis cruorem, quàm aquam fundere videretur. In prædicto, ut ajunt, certamine, viſus eſt angelus Domini, gladium evaginatum tenens ſuper populum. His temporibus ſanctus pater Columbanus, ex Hybernia, cum beato Gallo, & aliis probatiſſimis diſcipulis venit in Burgundiam, ibique permittente rege Theodorico, monaſterium, quod Luxovium (*d*) dicitur, ædificavit. Exinde à Brunichilde fugatus, Alemaniam ingreſſus eſt, ibi ſanctum

C

(*a*) Hic locus antea mire corruptus: *de quo auro miræ magnitudinis cœnobium fabricavit, & ſupra corpus ſancti Marcelli martyris in civitate Cyballanis poni fecit*, quem ex *PAULO, WARNEFRIDI, lib. III. c. XXXV.* ex quo deſumptus eſt, emendavi. Hic enim: *de quo auro ipſe rex poſtmodum ciborium ſolidum miræ magnitudinis & magni ponderis fecit; multisque illud pretioſiſſimis gemmis decoratum, ad ſepulchrum Domini Hieroſolymam transmittere voluit. Sed cum minime potuiſſet, idem ſupra corpus beati Marcelli martyris, quod in civitate Cavallonno ſepultum eſt, ubi ſedes regni illius erat, poni fecit, & eſt ibi usque in præſentem diem. Nec eſt usquam ullum opus ex auro effectum, quod ei valeat comparari.*

(*b*) Vocatur Pagus iſte *Trichoria, Trichere, Trigorius, das Trachgau.* De quo *WANDELBERTUS*, in vita S. Goaris: *Veniens ergo in provinciam, quæ ripis Rheni fluminis contigua, Trichoria nuncupatur, atque ad diœceſin pertinet Trevirorum, infra terminos Waſalienſes; ibi in quodam loco ſuper rivulum, qui nunc Wocharn dicitur, &c. CHRIST. BROWERUS Ann. Trevir. lib. V. n. CXXIX.* locum ita definit: *Aſperam & ſaxoſam Trichoriam ad Wocharam rivum, qui locus inter Bodobrigam & Ficæliam ad Rheni ripas interjacet.* Ejusdem pagi *Drachere* fit etiam mentio, in diplomate Henrici Sancti Imp. a. 1623. Monaſterio S. Maximini conceſſo. Compara *JO. JUSTUM WINCKELMANN Beſchr. Heſſen II. th. c. III. p. 116.* Vide infra *ad a. 895.*

(*c*) Emendavi pro *Tradegundis. Fredegundem autem, cadis Chilperici auctorem facit AIMOINUS lib. III. c. LVII.* verita, ne in ipſius impuros amores cum Landerico animadverteret. Childebertus etiam ſuum patrem & patruum interfeciſſe incuſat apud *GREGORIUM lib. VII. c. VII.* Ipſa culpam in Eberulphum rejicit, *lib. VII. c. XXI.* Sunnigiſilus vero, de morte Regis confeſſus eſt, apud Eundem *lib. X. c. XIX.*

(*d*) Sic emendavi, pro *Luxomnium.* Tale enim Monaſterii nomen, prout patet ex Scriptoribus Vitæ Columbani, utpote *RATPERTO de Orig. Monaſt. S. Galli c. I. WALAFRIDO STRABO de vitâ S. Galli lib. I. c. I.* potiſſimum, *MARIANO SCOTO ad a. 590.* & *SIGEBERTO GEMBLACENS. ad a. 602.*

Digitized by Google

ctum Gallum discipulum suum reliquit. Ipse verò in Italiam transiens, monasterium, quod Bovium dicitur, ædificavit, ubi & multorum pater extitit monachorum. Per idem tempus rex Otharius moritur, & Agilulfus, dux Taurinatium, accepta Theodelinda regina in conjugium, super Langobardos in regem elevatur, quibus Gregorius papa de pace inter Langobardos & Romanos conservanda multa scribit. Prædictæ etiam reginæ quatuor libros, quos de vita sanctorum composuit, transmisit, quem codicem dialogum, id est, duorum locutionem, quia eum, colloquens cum suo Diacono Petro, ediderat, appellavit. Per hanc re-
13 ginam multum utilitatis ecclesia consecuta est. Agilulfus cum Theoderico, rege Francorum, perpetuam pacem facit. Cœnobium sancti Benedicti abbatis à Langobardis noctu invaditur; monachi Romam petierunt, secum codicem sanctæ regulæ, nec non pondus panis, & mensuram vini deferentes. Mauricius imperator cum filiis suis, Theodosio, Tiberio & Constantino, à Phoca, qui fuit strator Prisci patricii, occiditur.

Anno Dominicæ incarnationis DXXXVIII, PHOCAS regnavit annos VIII. Hujus secundo anno Gregorius papa migravit ad Dominum, cui in pontificatu Sabinianus successit, quo defuncto, Bonifacius papa constituitur. Hic obtinuit apud Phocam principem, ut sedes Romana caput esset omnium ecclesiarum, quia ecclesia Constantinopolitana primam se omnium ecclesiam scribebat. Hic menses VIII & dies XX in cathedra residens, perrexit ad Dominum, in cujus loco iterum Bonifacius consecratur. Hic petiit Phocam, ut in veteri fano, quod Pantheon vocabatur, quod à Domitiano Cæsare fuerat constructum, ecclesiam sibi consecrare liceret, quod annuit Imperator. Post hunc Deusdedit in pontificatu sublimatur. Eleutherius patricius & cubicularius Imperatoris, in Neapoli civitate interfecit Joannem Tyrannum. Persæ adversus rempublicam gravissima bella gerunt, & Hierosolymam intrantes, vexillum Dominicæ crucis asportant. Anastasius monachus illustre martyrium pertulit. Nam à Persis multa pro Christo perpessus, ad extremum à Chosroe, rege eorum, decollatus, cum aliis LXX. In Francia inter Theodoricum & Theodebertum fratres, instigante Brunichilda avia, gravissimum oritur bellum, eò quòd Theodebertus non legitimus hæres regni diceretur, quia de pellice erat natus, & apud Tulpiacum castrum summis viribus decertatum. Theodebertus terga vertit & Coloniam fugit, inde abstractus, & à fratre attonsus, clericus efficitur, & non post multum ab eodem fratre trucidatur, & duo filii ejus interficiuntur. Regna, quæ præfati reges tenuerunt, in potestatem Clotharii transeunt. Brunichildis propter multa maleficia, quæ perpetrarat, jussù Clotharii equorum indomitorum caudis religata discerpitur. Agilulphus, rex Langobardorum, moritur, & Rodoaldus filius ejus in regnum stabilitur.

Anno Dominicæ incarnationis DXLVI, HERACLIVS regnavit annos XXVI. Qui adversus Persas bellum aggressus, occiso Chosroe, rege eorum, Persas in deditionem accepit, & lignum sanctæ crucis Hierosolymæ, unde sublatum fuerat, cum magna veneratione restituit. Bonifacius quintus, & Honorius, Severinus, & Joannes Romanam regunt ecclesiam. Heduinus, rex Anglorum, prædicante Paulino episcopo, ad Christi fidem cum sua gente convertitur. Honorius papa Scotos, in observatione Paschæ errantes, per epistolam redarguit: similiter & Joannes, successor Severini facit. Per idem tempus fuit Major domus in palatio Clotharii regis, Arnulfus vir, ut postmodum claruit, Deo amabilis, qui post gloriam seculi, Christi se servitio subdens, mirabilis in episcopatu extitit. Huic Dagobertus, filius Clotharii, in annis puerilibus positus, traditus est à genitore, ut eum secundum suam sapientiam enutriret, eique tramitem Christianæ religionis ostenderet. Hinc, postquam ad virilem ætatem pervenit, Sandragesillum, ducem Aquitaniæ, & carum consiliarium patris, eò quòd se quadam contumacia despi-

deſpiceret, verberibus affecit, & barbæ raſione (a) deturbavit. Quod cùm pater cognoviſſet, eum ad ſupplicia requirit. Ille furorem patris timens, in baſilicam ſanctorum Dionyſii & ſociorum ejus confugit, eorumque tutelam ſupplex expoſcit: quorum ſuffragantibus meritis, à nullo potuit idem extrahi, quousque commiſſum facinus pater indulgeret. Unde & illum potiſſimùm dilexit locum, ubi poſtmodum ingentia dona contulit, & numeroſa prædia dedit. Poſt hæc Dagobertus cum Pipino duce in Auſtria regnaturus, à patre dirigitur, & ſancti Arnulfi, Metenſis epiſcopi, conſiliis commendatur. Rodoaldo Langobardorum rege mortuo, Rotharius eidem regno præficitur.

Anno Dominicæ incarnationis DLXXII, HERACLEONAS, filius Heraclii, cum matre ſua Martina regnavit annos II. Cyrus Alexandriæ, Sergius & Pyrrhus regiæ urbis epiſcopi, unam operationem in Chriſto divinitatis & humanitatis, & unam voluntatem dogmatizant, & ob hoc à Theodoro papa & aliis epiſcopis condemnati ſunt. Dagobertus, filius Clotharii, cum Saxonibus dimicans, graviter ab eis vulneratus, patremque per legatum vocat in auxilium, qui feſtinans cum exercitu venit, & interfecto eorum duce Bertaldo, ita Saxones armis perdomuit, ut omnis virilis ſexus ejusdem terræ incolas, qui gladii, quem tunc fortè 14
gerebat, longitudinem exceſſiſſent, perimeret. Circa hæc tempora Siſenandus, & poſt eum Chilitilla, in Hiſpania regnaverunt. Horum temporibus ſynodus bis facta eſt in urbe Toletana, ubi plurima de fide catholica & religione Chriſtiana promulgata ſunt & ſcripto roborata. Sub his etiam regibus Iſidorus, Hiſpalenſis eccleſiæ epiſcopus, floruit, nulli modernorum doctorum poſtponendus, qui multa de fidei regulis, eccleſiaſticisque diſciplinis diſputavit. Poſt idem tempus conjunx regis, nomine Cæſarea, pro Chriſti amore, privato habitu venit Conſtantinopolim, & poſt aliquot dies baptizata, ab Auguſto de ſacro fonte levata eſt, quam vir ejus requirens, cum XL militaribus viris pacificè Conſtantinopolim venit. à quo ſatis dignè ſuſceptus, cum omnibus, quos ſecum adduxerat, baptizatus eſt, & ab Auguſto de fonte levatus, multisque muneribus honoratus, accepta conjuge ad patriam repedavit.

Anno Dominicæ incarnationis DLXXV, CONSTANTIVS, filius Heraclii, cum fratre Heraclione, regnavit menſibus VI. Pyrrhi ſucceſſor Paulus, non tantùm veſana doctrina, ſicut prædeceſſores ejus, ſed & aperta perſecutione catholicos cruciavit: ob hoc & ipſe, ſicut prædeceſſores ejus, à ſede Apoſtolica damnatus eſt.

Anno Dominicæ incarnationis DLXXVI, CONSTANTINVS, filius Conſtantii, filii Heraclii, regnavit annos XXVIII. Hic à ſuprà dicto Paulo deceptus, hæreticus efficitur, expoſuitque typum adverſus catholicam fidem, nec unam nec duas voluntates, aut operationes in Chriſto definitas eſſe confitendas, quaſi nihil velle, nec operari, vel credendus potens ſit Deus. Unde à Martino papa & CL epiſcopis ſub anathemate damnati ſunt ſuprà nominati epiſcopi. Hac de re idem Mar-

(a) Eadem habent *GESTA DAGOBERTI* Regis, per Monachum S. Dionyſii ſcripta, *c. VI.* Inter turpitudinis notas non minimas reputabatur olim, barbam amputare. Hauſerant illud Franci ab Orientalibus, de quibus *GUIL. TYRIUS* lib. XI. c. II. *mos eſt*, inquit, *orientalibus tam Græcis, quam aliis, nationibus, barbam tota cura & omni ſollicitudine nutrire, pro ſummoque probro, majori, quæ unquam irrogari poſſit, ignominia reputare, ſi vel unus pilus quocunque ſibi caſu de barba cum injuria detrahatur.* Ratio eſt facilis: ſervitutis enim nota erat, barbam tondere, uti capite II. de barba, *JACOBUS THOMASIUS*, per exempla demonſtrat. Vocabatur hoc, *Jus Capillitii Regii*, de quo *AIMOINUS lib. I. c. IV. lib. III. c. LXI.* Compara *GOLDASTUM*, notis ad Eginhardum *p. 170. FRANC. HOTTOMANNUM Franco-Gallia cap. II. RUINARTUM ad Gregorii Turonenſis Hiſt. Franc. lib. III. cap. VIII.*

Digitized by Google

tinus papa in exilium mittitur apud Cherſonam (*a*) ibique moritur, ubi etiam miraculorum gloria fulget. Eugenius papa conſtituitur: quo vita decedente, Vitellianus in ejus loco ſubrogatur. Rothario Longobardorum rege mortuo, Grimaldus vir ſtrenuus regnum obtinuit. Per id tempus Clotharius rex Francorum moritur, & ſub Urbano Pariſiis, in baſilica ſancti Vincentii ſepelitur. Dagobertus monarchiam totius imperii obtinuit, excepto quòd fratri ſuo Heriberto contra Ligerim, & limitem, quo tenditur partibus Vaſconiæ, pagum ſcilicet Toloſanum, Caturcinum, Aganenſem, Petrogoricum, & Sanctonicum, vel quod ab his verſus Pyrenæos montes excluditur, conceſſit. Grimaldus rex Bertarit virum potentem perſequitur, quem idem rex in ſua fide ſuſpiciens, adulatorum & detrahentium linguis ſtimulatus, dolo occidere meditatur, ſed induſtria Hunoldi, fideliſſimi ſatellitis, per murum Ticinenſem depoſitus fune, in Franciam ad Dagobertum fugit, mortisque periculum evaſit. Per id tempus Theodorus archiepiſcopus, & Adrianus abbas doctiſſimus à Vitelliano papa miſſi ſunt in Britanniam, plurimasque eccleſias Anglorum doctrinæ apoſtolicæ fruge fœcundarunt, è quibus Theodorus archiepiſcopus peccantium indicia, à quantis ſcilicet annis pro unoquoque peccato quis pœnitere debeat, (*b*) mirabili & diſcreta conſideratione deſcribit. His diebus Conſtantinus Auguſtus, Italiam à Langobardorum manu eripere cupiens, Conſtantinopoli egreſſus, venit Athenas. Inde mare transgreſſus, Tarentum applicuit. Inde Beneventum intravit, omnesque penè civitates Longobardorum, per quas venerat, cepit. Luceriam usque ad ſolum proſtravit. Deinde Beneventum cum omni exercitu circundedit, ubi Romualdus, filius Grymaldi, ſe incluſerat. Imperator, accepta obſide prædicti Romualdi ſorore, ſoluta obſidione, Neapolim proficiſcitur. Inde Romam perrexit, cui ſexto ab urbe miliario, Vitellianus papa cum ſacerdotibus & populo Romano occurrit, qui obtulit beato Petro pallium auro textile, & manens apud Romam diebus XII, omnia, quæ fuerant antiquitus inſtituta ex ære, in ornamentum civitatis depoſuit, in tantum, ut etiam baſilicam beatæ Mariæ, quæ aliquando Pantheon vocabatur, diſcooperiret, tegulasque æreas inde auferret. Poſt hæc, Neapolim reverſus, itinere terreno (*c*) perrexit civitatem Rhegium, ingreſſusque Siciliam, habitavit Syracuſas. Manſit autem in Sicilia VI annos, ubi poſt plurimas & inauditas deprædationes in balneo à ſuis extinctus eſt. Poſt hujus mortem Mezentius in Sicilia regnum arripuit, ſed absque orientalis exercitus voluntate, contra quem Italiæ milites, alii per Hiſtriam, alii per Campaniam, alii verò à partibus Africæ & Sardiniæ, venientes in Syracuſas, eum vita privarunt. Conſtantinopolim caput falſi imperatoris deportatum eſt. Hæc audiens gens Sarracenorum, (quæ jam Ægyptum & Alexandriam pervaſerat) ſubitò cum
15 multis navibus venientes, Siciliam invadunt, Syracuſas ingrediuntur, multamque ſtragem faciunt populorum, auferentes quoque prædam nimiam, & omnem illum

(*a*) Schardii & Argentoratenſis editio, & *HERM. CONTRACTUS a. 654.* habent *Cerſonam.* Martinus enim Papa in Cherſoneſum Ponti fuit delatus, *PLATINA, Vitis Pontif. p. 64. BARONII Martyrol. ad d. 12. Novembris.*

(*b*) Intelligit Theodori Pœnitentiale, de quo *SIGEBERTUS GEMBLAC. de Scriptor. Eccleſ. cap. LXIII. Theodorus, Scotorum Archiepiſcopus, a Vitaliano Papa ad Scotiam directus, ſcripſit pœnitentialem librum, diſtinguens modum & tempus pœnitendi, ſecundum modum peccandi.* De eodem *TRITHEMIUS, de Script. Eccleſ. c. CCXXXV. ANONYMUS MELLICENSIS c. XXVII.* Hoc Pœnitentiale cum notis uberrimis, edidit *JACOBUS PETITUS, Pariſiis 1679. 4.* Integrius tamen exhiberi poſſe, ex Msto Codice Vaticano, cujus mentionem fecit *BARONIUS*, & ex duobus Britannicis, a *SPELMANNO* memoratis, notat *BAILLETUS, Jugem.* des *Sçavans Tom. II. p. II. p. 568.*

(*c*) Schardii & Argentoratenſis editio in margine habent: al. *in littore Tyrrheno.* Verùm, rectius itinere terreno, prout etiam habet *PAULUS, WARNEFRIDI lib. V. c. XI.*

Digitized by Google

lum, quem Conſtantinus à Roma ſumpſerat, ornatum, in ære & diverſis ſpeciebus, ad Alexandriam reverſi ſunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCV, CONSTANTINVS, filius Conſtantini ſuperioris Auguſti, regnavit annos XVII. Donus papa apoſtolicam ſedem tenet. Quo defuncto, Agatho papa ordinatur. Conſtantinus Auguſtus CL epiſcopos congregari fecit in urbe regia, inter quos etiam fuerunt legati ſanctæ Romanæ eccleſiæ, miſſi ab Agathone papa, Joannes diaconus, Joannes Portuenſis epiſcopus, qui omnes eandem hæreſin damnarunt, quæ unam operationem & voluntatem in Domino Jeſu Chriſto aſſeverabat. Ea hora tantæ aranearum telæ in medio populi ceciderunt, ut omnes mirarentur: & per hoc ſignificatum eſt, quòd ſordes hæreticæ pravitatis depulſæ eſſent. Et Gregorius quidem, patriarcha Conſtantinopolitanus, correctus eſt, cæteri verò in ſua defenſione perſeverantes, anathematis ſunt ultione percuſſi. Recta autem fides & vera hæc eſt, ut in Domino noſtro Jeſu Chriſto, ſicut duæ ſunt naturæ, hoc eſt Dei & hominis, ſic etiam duæ credantur eſſe voluntates. His temporibus ſolis eclipſis facta eſt V nonas Maji, moxque ſubſecuta eſt graviſſima peſtis, tribus menſibus, Julio, Auguſto, & Septembri. Tunc viſibiliter multis apparuit, quia bonus & malus angelus noctu per civitatem pergerent, & ex juſſu boni angeli, malus angelus, qui videbatur venabulum manu ferre, quoties de venabulo oſtium cujuscunque domus percuſſiſſet, tot de eadem domo ſequenti die homines interirent. Per idem tempus Dagobertus rex Arnulfum, avunculum Heriberti fratris ſui, propter infidelitatem ſuam interfici juſſit, qui ab Amalgario & Arneberto ducibus, & Willibaldo patricio interfectus eſt. Poſt diſceſſum igitur beati Arnulfi, adhuc conſilio Pipini, qui Major domus dicitur, & Cuniberti pontificis, Urbis Coloniæ, (*a*) Dagobertus utens, ab ipſis fortiter admonitus, proſperitatis & juſtitiæ amore complexus, univerſarum ſibi gentium ſubditarum favoribus extollebatur. Habuit filium ex quadam puella, nomine Regnidruda, (*b*) quem frater ejus Heribertus Aurelianus veniens, de ſacro fonte ſuſcepit. Namque dum eundem puerum Amandus epiſcopus catechumenum faceret, finita oratione, cùm nemo reſpondiſſet Amen, aperuit Dominus os pueri, qui non ampliùs quàm quadraginta dies habebat, & cunctis audientibus, reſpondit Amen. Vocatus eſt idem puer Sigibertus. Arnulfus epiſcopus, & Romaricus abbas clari habentur. Eo anno legati regis Dagoberti, Servatus & Paternus à Conſtantinopoli regreſſi ſunt, petiitque imperator Dagobertum, ut omnes Judæos regni ſui, ſecundum fidem catholicam baptizare præciperet, aut de regno expelleret: ſiquidem in ſiderum ſignis cognoverat, quod à circumciſis gentibus divino nutu ejus imperium eſſet vaſtandum. Et rex quidem ſummo hæc peregit ſtudio, ſed imperatori non de Judæis, ſed de Sarracenis fuerat demonſtratum. Poſt hæc Heribertus moritur, relinquens filium parvulum, nomine Hilpericum, qui etiam paulo pòſt moritur. Regnum ad Dagobertum tranſiit. Grymaldus, rex Langebardorum, cum Dagoberto pacis firmiſſimæ fœdus iniit. Quod cùm profugus Bertarius cognoviſſet, metuens Grymaldum, egreſſus à Gallia, ad Britanniam inſulam properare diſpoſuit. Interea Grymaldus moritur. Cumque jam Bertarius navim ingreſſus, aliquantum per pelagus navigaſſet, vox à littore audita eſt: Revertatur Bertarius in patriam ſuam, quia tertius dies eſt hodie, quòd Grymaldus rex mortuus eſt. Qui ſtatim reverſus, regnum Langobardorum obtinuit, atque Cunibertum, filium ſuum, conſortem regni fecit. Agathone papa decedente, Leo junior locum ejus obtinuit. Poſt hunc Benedictus ordinatur. Dagobertus rex cum Sclavis con-

(*a*) Sic emendavi, pro *Ulſcolone*, quod in ſingulis reperitur editionibus. Secutus fui *AIMOINUM*, qui *lib. IV. c. XIX.* de Dagoberto, ſic ſcribit: *At vero poſt diſceſſum præfati Antiſtitis, conſiliis jam dicti Pipini, & Chuniberti urbis Coloniæ præſulis obaudiens.*

(*b*) *ALMOINO lib. III. c. XX.* dicitur, *Ragnetrudis.*

Digitized by Google

greditur, eosque ſuperavit, quibus præerat tunc dux, nomine Samo. Vaſcones etiam rebellantes ferro compeſcuit. Huni & Bulgares inter ſe prælia conſerunt, Huni Bulgares ſuperant, qui devicti, & de Pannonia expulſi, novem millia cum uxoribus & liberis regem Dagobertum expetunt, terram ad manendum requirunt. Quos rex ad hiemandum (*a*) in Bajoariam recipere præcepit, diſperſosque per domos, omnes una nocte cum mulieribus & liberis interficere fecit. Circa hæc tempora, defuncto Siſebodo, rege Hiſpaniæ, Siſenandus quidam ex proceribus, Dagobertum regem expetiit, ut ei auxilium ferret, quatenus regnum Hiſpaniæ obtinere poſſet. In hujus beneficii recompenſatione miſſorium aureum *(b)* regi promittit, penſans auri pondera L. Rex exercitum miſit cum Abun-
16 dantio & Venerando ducibus, regnumque viribus Francorum Siſenandus obtinuit. Miſſorium Gothis contradicentibus non transmiſit, ſed ducenta millia ſolidorum pro miſſorio, regi Dagoberto perſolvit: quod argentum rex ſancto Dionyſio dedit. Edildrudis regina & virgo apud Anglos clara habetur. Gens Sarracenorum, ex Ægypto in Africam cum nimia multitudine pergens, obſeſſam Carthaginem cepit, & crudeliter depopulatam ad ſolum usque proſtravit.

Anno Dominicæ incarnationis DCXII, Juſtinianus minor, filius Conſtantini, regnavit annos X. Joannes, Conon & Sergius Romanam regunt eccleſiam. Chilianus epiſcopus Wirtzburgenſis. Arnual (*c*) ejus diſcipulus clareſcit. Juſtinianus Africam à Sarracenis abſtulit, & cum eisdem pacem terra marique fecit. Hic Sergium pontificem, quia in errorem illius ſynodi, quam Conſtantinopoli fecerat, favere & ſubſcribere noluit, miſſo Zacharia protoſpatario ſuo, Conſtantinopolim deportari juſſit, ſed militibus repugnantibus, juſſa principis perficere non potuit. Adalgiſus *(d)* Tyrannus, dux Tridentinæ civitatis, adnitentibus Aldone & Grauſone Brixinanis civibus, & aliis multis ex Langobardis, contra Cunibertum regem debellat, eumque de regno expulit, ſed reſumptis viribus, Cunibertus præfatum Tyrannum in prælio interfecit. Dagobertus rex, Metas veniens, in conſilio pontificum & procerum, filium ſuum Sigibertum in regno Auſtriæ ſublimat, eumque Cuniberto, epiſcopo Colonienſis eccleſiæ, & Pipino duci commendat. Sequenti anno ei filius natus eſt, cui regnum Neuſtriacum atque Burgundiæ dandum, poſt ſuum diſceſſum, nominavit. Poſt hæc idem Dagobertus moritur, & in baſilica ſancti Dionyſii ſepelitur. Fuit autem providus in conſilio, cautus in judicio, ſtrenuus in militari diſciplina, largus in eleemoſynis, ſtudioſus

(*a*) Emendavi, pro *ad Heimandum & Bajoariam*, ex *AIMOINO lib. IV. cap. XXIV. Ille hyematum eos in Baioariam dirigit.*

(*b*) *AIMOINUS lib. IV. c. XXV. ſpoponderat enim Siſenandus, ſe ei Miſſorium aureum ex theſauris Gothorum daturum, quem olim Torſimodus (qui apud Gothos regnaverat) ab Aetio, Romanorum patricio, dono acceperat.* Idem dicit *FREDEGARIUS Chron. c. LXXIII.* Idem *in Fragmentis de Hiſtoria Francorum, c. III.* explicat per *orbiculum aureum*, ſcribens: *per pacis jura orbiculum aureum gemmis ornatum, penſante libras quingentas ab Agecio compoſitionis cauſa transmittitur Thurſemodo. GREGORIUS TURONENSIS lib. VI. c. II.* mentionem facit *Miſſorii magni, ex auro gemmisque, in quinquaginta librarum pondere.* Et lib. VII. c. IV. *RUINARTUS* ad priorem locum: *Miſſorium vocabant peluim ſeu diſcum, aliqui eo nomine conchamdeſignatam volunt, nonnulli abacum cum omni ſupellectile.* Mihi quidem videtur, peluim auream fuiſſe, dum Fredegarius per orbiculum explicet. Licet in Ejusdem loco poſteriori, pro libras quingentas, legendum eſſe putem, libras quinquaginta. Compara du *FRESNE, voce Miſſorium.*

(*c*) De eodem, infra *SIGEBERTUS GEMBLACENSIS ad 694.* Compara *NIC. SERARIUM Hiſt. S. Kilian. c. XI.* Licet alii duos Kiliano ſaltim tribuant ſocios, Colonatum, Tormannumque.

(*d*) *PAULO, WARNEFRIDI*, qui *lib. V. cap. XXXIX. XL.* eadem narrat, dicitur: *Alachis.*

Digitized by Google

dioſus in componenda pace eccleſiarum, præcipuè devotus in ditandis Sanctorum cœnobiis, qui quamvis omnia loca ſancta excoluiſſet, præ cæteris monaſteria Sanctorum, Dionyſii, Martini, atque Mauricii, excoluit, & omnia eccleſiaſtica dignitate nobilitavit. Regnum ejus, ſicut ipſe vivens diviſerat, filii ejus tenuerunt. Ega Major domus cum Nantilda regina, regnum Clodevei adminiſtrat. Circa hæc tempora, cùm in caſtro Caſino vaſta ſolitudo exiſteret, venientes de Celimanicorum vel Aurelianenſium regione Franci, venerabilis patris Benedicti, ejusque germanæ, Scholaſticæ corpora auferunt, in ſuam patriam aſportant. Corpus ſancti Benedicti in territorio Aurelianenſi, in monaſterio, quod vocatur Floriacus, ſepultum eſt. Porrò, ſanctæ Scholaſticæ, in partibus Cenomanenſium, (a) religioſorum devotione, conditum. Rege Cuniberto mortuo, de regno Langobardorum inter principes magna fit controverſia, plurimi interficiuntur, nonnulli excæcantur. Mulieres etiam, quæ ſe reginas fore jactaverant, naſo & auribus abſciſſis, deturpantur. Ad extremum Heribertus, dux Taurinenſium, regnum obtinuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCXXII, LEO Auguſtalem dignitatem arripiens, Juſtinianum regno privavit, eumque exulem in Ponto ſervavit, regnumque Romanorum tribus annis rexit. Sergius papa in ſacrario beati Petri Apoſtoli magnam portionem ligni Dominicæ crucis reperit, quæ ex tempore illo ab omni populo in baſilica Conſtantiniana, die exaltationis ejus oſculatur ac adoratur. In Britannia, Cuthibertus, (b) Lindisfranenſis eccleſiæ epiſcopus, clarus habetur: in Gallis Audoenus Rotomagenſis, Eligius (c) Novigenſis, Sulpitius Bituricenſis epiſcopi, clari habentur. His etiam temporibus venerabilis vir, Willibrordus, cognomento Clemens, de Britannia gentis Anglorum, ob gratiam Evangelii, in Gallias tranſiens, à Sergio papa epiſcopus Friſonum conſecratur, atque in eandem gentem ad prædicandum dirigitur. Tiberius regnavit annos ſeptem. Hic contra Leonem inſurgens, regnum ejus invaſit, eumque toto, quo ipſe regnavit, tempore in eadem civitate in cuſtodia tenuit. Giſulfus dux Beneventum & Campaniam igne, gladio & captivitate vaſtavit. Joannes Romanam regit eccleſiam.

Hic univerſos captivos, quos Giſulfus ceperat, redimit, atque Langobardos domum redire fecit, cui ſucceſſit alius Joannes. Clodoveus rex, corpus beati Dionyſii diſcooperiens, minùs religioſè, licet cupidè, os brachii ejus fregit & rapuit, confeſtimque ſtupefactus in amentiam incidit, & poſt duos annos vitam cum regno finivit. Hoc tempore Synodus Aquileiæ facta, ob imperitiam fidei, quintum univerſale concilium ſuſcipere diffinit. Clariſſima hæc ſynodus rite & 17
ſolenniter celebrata fuit, temporibus Vigilii papæ, contra hæreticos, qui beatam Mariam ſolum hominem, non Deum & hominem genuiſſe affirmabant: in qua ſynodo catholicè inſtitutum eſt, ut Maria ſemper virgo θεοτόκος diceretur, quia non ſolum hominem, ſed verè Deum & hominem genuit. Ea ætate claruit Lambertus, Tungrenſis eccleſiæ epiſcopus, qui, dum regiam domum, zelo religionis accenſus, increpaſſet, ab iniquiſſimo Dodone & aliis viris de palatio miſſis, improviſè concluſus, intra domum eccleſiæ in Leodio vico occiditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCXXXII, IVSTINIANVS ſecundò cum Tiberio filio, regnavit annos VI. Hic regnum rurſus recipiens, eos, qui ſe expulerant, patri-

(a) vide infra *SIGEBERTUM GEMBLACENSEM a. 651.*

(b) Sic emendavi, pro *Cunibertus*, ſecutus *ANONYMI MONACHI Hiſtoriam Epiſcoporum Dunelmenſium*, in *HENR. WHARTONI Anglia Sacra* Tom. I. *pag. 694. 764.* & *BARONII Martyrologium ad d. 20. Martij. MARIANO SCOTO ad a. 697.* dicitur *Cudbertus*, *SIGEBERTO* vero *GEMBLACENSI ad a. 687. HERMANNO CONTRACTO ad a. 683. S. GUDBERTUS ad a. 651.*

(c) Sic emendavi, pro *Cligiſus*, cum S. Eligius, circa illa tempora fuerit Epiſcopus Noviodunenſis.

Digitized by Google

patricios occidit, Leonem quoque & Tiberium, qui locum ejus usurparant, cepit, & in medio circo coram omni populo jugulari præcepit. Callinicum verò, patriarcham Constantinopolitanum, erutis oculis, Romam misit, Cyrumque abbatem, qui eum in Ponto exulem aluerat, episcopum in loco Callinici constituit. Sisinnius & Constantinus Romanam regunt ecclesiam. Hunc Constantinum ad se venire jubens Justinianus, honorificè susceptit ac remisit, quem prostratus in terra pro suis peccatis intercedere rogans, cuncta ecclesiæ privilegia renovavit. Qui, cùm exercitum in Pontum mitteret, ad comprehendendum Philippicum, quem ibi relegaverat, multum eum idem papa prohibuit, sed tamen inhibere non potuit. Exercitus, qui missus contra Philippicum fuerat, ad partem ejus se contulit, & eum Imperatorem facit: qui Constantinopolin contra Justinianum veniens, cum eo, ab urbe milliario duodecimo, pugnavit, & eum occidit, regnumque adeptus est. Imperavit autem, ut præmisimus, hac secunda vice VI annos, quem Leo in expulsione ipsius naribus detruncavit. Qui, pòst iterum assumpto imperio, quoties defluentem guttam rheumatis manu detersit, penè toties aliquem ex his, qui contra eum fuerant, jugulari præcepit. Dum hæc in oriente aguntur, Ansprandus, *(a)* qui apud Boiariam IX exulaverat annos, cum Baioariis Italiam venit, pugnavitque cum Ariberto rege, qui, dum in Franciam fugere vellet, Ticinum fluvium ingressus, cum equo transnatare conatus est, sed, quia auro gravatus erat, aquis suffocatus extinctus est. Ansprandus regnum obtinuit III tantummodo menses, post cujus interitum Luitprandus, filius ejus, in regali constituitur solio. Apud Francorum quoque gentem, Pipino vita exempto, ejus filius Carolus in principatu successit, licet per multa bella & certamina de manu Raginfridi, eundem principatum sustulit. Nam cùm in custodia teneretur, divino nutu ereptus aufugit, ac primùm contra Raginfridum, cum paucis bis terque certamen inivit, ad extremum eum apud Vinciacum magno certamine superavit, cui tamen unam, ut ferunt, hoc est, Andagavensem civitatem, ad habitandum concessit, cunctam verò Francorum gentem ipse gubernandam suscepit.

Anno Dominicæ incarnationis DCXLVIII, PHILIPPICVS regnavit annum unum & menses VI. Hic, postquam imperiali dignitate confirmatus est, Cyro de pontificatu abjecto, ad gubernandum monasterium suum in Pontum redire cœpit. Hic Constantino papæ literas pravi dogmatis direxit, quas ille respuit, statuitque populus Romanus, ne hæretici imperatoris nomen, aut chartas aut figuram solidi *(b)* susciperent. Contra hunc Anastasius, qui & Artemius dictus est, insurgens, eum regno expulit, oculisque privavit.

Anno Dominicæ incarnationis DCL, ANASTASIVS regnavit annos III. Hic literas Constantino papæ per Scholasticum patricium & Exarcham Italiæ direxit, quibus se fautorem catholicæ fidei & concilii prædicatorem esse declaravit. Defuncto Gisulfo, duce Beneventano, Romaldus, filius ejus, locum ejus obtinuit. Circa hæc tempora Petronax, civis Brixianæ urbis, divino amore compunctus, castrum Casinum petiit, & monasterium sancti Benedicti, quod jam tunc C & X annos destructum manebat, reædificatum, multorumque monachorum pater ibi extitit. *(c)* Gregorius papa constituitur. Hic Bonifacium, ex Britannia ortum, episcopum ordinavit, & per eum in Germaniam verbum salutis prædicavit, & gentem illam sedentem in tenebris evangelica luce illustravit.

Carolus princeps contra Ratbodum, regem Frisonum, multa certamina conserit, qui tyrannus divino nutu percutitur, anno præfati principis, IIII regni sui. Pugnavit idem Carolus adversum Saxones, eosque vicit.

Anastasius imperator classem in Alexandriam, contra Sarracenos direxit. Exer-

(a) Hæc iterum deprompta sunt ex *PAULO WARNEFRID. lib. VI. c. XXXV.*
(b) Iterum emendavi ex *PAULO lib. VI. c. XXXIV.* cum antea legeretur, *solitas.*
(c) Compara *PAULUM lib. VI. c. XL.*

Digitized by Google

Exercitus de medio itinere reverſus, Theodoſium imperatorem elegit, atque coactum in ſolio imperii confirmavit. Qui Theodoſius apud Mycenas civitatem 18
Anaſtaſium gravi prælio vicit (ſeptem millia de exercitu ceciderunt) datoque ſibi ſacramento, eum clericum fieri, & presbyterum fecit ordinari.

Anno Dominicæ incarnationis DCLIIII, THEODOSIVS regnavit annum I. Hic, poſtquam regnum accepit, mox in regia urbe imaginem illam, in qua ſancta ſynodus erat depicta, & à Philippo erat ejecta, priſtino in loco erexit. His diebus ita Tiberis fluvius inundavit, ut ultra alveum ſuum egreſſus, multa Romanæ fecerit exitia civitati, ita, ut in via lata ad unam & ſemis ſtaturam excreſceret, atque à porta ſancti Petri usque ad pontem Milvium aquæ ſe deſcendentes conjungerent.

Anno Dominicæ incarnationis DCLV, LEO regnavit annos IX. His temporibus Sarracenorum gens cum immenſo exercitu veniens, Conſtantinopolim circumdedit, ac per continuum triennium obſedit, donec civibus multa inſtantia ad Deum clamantibus, plurimi eorum fame, frigore, bello, peſtilentiaque perirent, ac ſic pertæſi *(a)* obſidionis abſcederent. Eorum maxima multitudo tempeſtate in mari periit. Intra Conſtantinopolim verò tempore obſidionis CCC millia hominum peſtilentia & fame interiêre. Luitprandus rex oſſa ſancti Auguſtini epiſcopi à Sardinia transtulit in urbem Ticinenſem, & cum debito honore ſepelivit. Idem rex Ravennam obſedit, claſſem invaſit atque deſtruxit. Carolus princeps X anno regni ſui cum Baioariis pugnavit, eosque vicit. Idem rex quintodecimo anno regni ſui Alemanniam ingreſſus contra Lantfridum dimicavit, & ſibi eandem gentem ſubjecit. Sextodecimo anno regni ſui Vaſconiam ingreſſus, Eudonem ducem Aquitaniæ bello perterruit. XVII anno Sarraceni ex Hiſpania cum uxoribus & parvulis venientes, Aquitaniam Galliæ provinciam, quaſi in ea habitaturi, intrant. Carolus quidem (ut dictum eſt) cum Eudone, Aquitaniæ principe, tunc diſcordiam habebat, qui tamen in unum ſe conjungentes, contra eosdem Sarracenos pari conſilio dimicarunt. Nam irruentes Franci ſuper eos CCCLXXV millia ex eis interfecerunt. Eudo quoque ſuper eorum caſtra irruens, pari modo multos interficiens, omnia devaſtavit. Mille tantùm quingenti ceciderunt ex Francis, ut in epiſtola ab Eudone miſſa Gregorio papæ, de eadem victoria, continetur. Ea tempeſtate Leo imperator ſanctorum imagines depoſitas incendit, Romanoque pontifici Gregorio ſimiliter facere, ſi ſuam vellet habere gratiam, mandavit. Sed pontifex hoc facere contempſit. Omnis quoque Ravennæ exercitus, vel Venetiarum, talibus juſſis uno animo reſtiterunt: & niſi pontifex eos prohibuiſſet, alium imperatorem ſuper ſe conſtituiſſent. Per id tempus Luitprandus rex caſtra Æmiliæ, Foronianum & Pentapolim, Auxiniumque invaſit. *(b)* Sed poſt aliquos dies, Romano pontifice elaborante, Romanis reddita ſunt. Leo Auguſtus ad peiora progreſſus eſt, ita, ut compelleret omnes Conſtantinopolim habitantes, tam vi quàm blandimentis, ſanctorum imagines deponere, & quascunque invenire potuit, in media civitate concremavit. Et quia plerique ex populo tale ſcelus fieri prohibebant, aliqui ex eis capite truncati, alii parte corporis mutilati ſunt. Cujus errori Germanus patriarcha non conſentiens, à propria ſede depulſus eſt, & ejus in loco Anaſtaſius presbyter ordinatur. Circa hæc tempora Carolus princeps Pipinum filium ſuum ad Luitprandum regem direxit, ut ejus juxta morem capillum ſuſciperet: *(c)* qui ejus cæſariem incidens, ei pater effectus eſt, multisque eum ditavit regiis muneribus, & genitori remiſit.

(a) Iterum emendavi ex *PAULO, lib. VI. c. XLVII.* cum antea legeretur, *partes.*

(b) Plenius *PAULUS lib. VI. c. XLIX. Rex quoque Luitprandus caſtra Æmiliæ, Foronianum, & Montem Bellium, Buxeta & Perſiceta, Bononiam & Pentapolin, Auxiniumque, invaſit.*

(c) Sic emendavi, pro *incideret*, ex *PAULO, WARNEFRIDI lib. VI. c. LIII.* Hic enim mos per barbara & capillos adoptandi apud barbaros, de quo etiam *Al-*

Carolus XVII anno regni ſui cum exercitu in Weſtrachiam venit, eamque ſuæ ditioni ſubjecit. Anno XX regni ſui iterum cum valida manu Vaſconiam ingreſſus eſt, & Eudonem regno ſimul & vita privavit: ſequenti anno contra filios ejusdem Eudonis dimicavit.

Anno XXII regni ſui, Sarracenorum exercitus rurſum in Gallias introiens, multam devaſtationem fecit, contra quos Carolus, non longè à Narbona, bellum committens, eos ſicut & priùs maxima cæde proſtravit.

Anno XXIIII regni ſui, iterum Sarraceni Gallorum fines ingreſſi, usque ad Provinciam venerunt, & capta Arelate, omnia circumquaque demoliti ſunt. Tunc Carolus ad Luitprandum regem mittens, auxilium contra Sarracenos expoſcit, qui nihil moratus cum omni Langobardorum exercitu in ejus adjutorium properavit, quo comperto, gens Sarracenorum mox ab illis regionibus aufugit.

19 Anno XXVI regni ſui, Carolus, bellicoſiſſimus & victorioſiſſimus princeps Francorum, moritur. Fiunt igitur, ni fallor, anni ab incarnatione Domini, computati à quadrageſimo ſecundo anno imperii Octaviani, usque ad ultimum Leonis Auguſti annum, qui temporibus Caroli principis regnaſſe cognoſcitur, DCCXVIII, menſes III, dies II.

Diſcernamus etiam, ſi placet, eosdem annos Domini per tempora pontificum Romanorum, & videamus, quomodo ſibi tempora principum & præſulum adinvicem comparata reſpondeant.

Beatus Petrus Apoſtolus Romæ in epiſcopali cathedra ſedit annos XXV, menſes II. dies II. (*a*)

Linus ſedit	annos	XI,	menſes	III,	dies	XIII.
Cletus ſedit	annos	XII,	menſem	I,	dies	XI.
Clemens ſedit	annos	IX,	menſes	II,	dies	X.
Anacletus ſedit	annos	IX,	menſes	II,	dies	X.
Euchariſtus ſedit	annos	IX,	menſes	X,	dies	X.
Alexander ſedit	annos	X,	menſes	VII,	diem	I.
Sixtus ſedit	annos	X,	menſes	II,	diem	I.
Teleſphorus ſedit	annos	XI,	menſes	III,	dies	XXI.
Hyginus ſedit	annos	IIII,	menſes	III,	dies	III.
Pius ſedit	annos	XIX,	menſes	IIII,	dies	III.
Anicetus ſedit	annos	XI,	menſes	IIII,	dies	III.
Soter ſedit	annos	IX,	menſes	VI,	dies	III.
Eleutherius ſedit	annos	XV,	menſes	III,	dies	II.
Victor ſedit	annos	X,	menſes	II,	dies	X.
Zepherinus ſedit	annos	VIII,	menſes	VI,	dies	X.
Calixtus ſedit	annos	VI,	menſes	II,	dies	X.
Vrbanus ſedit	annos	IIII,	menſes	X,	dies	XIII.
Pontianus ſedit	annos	IX,	menſes	V,	dies	II.
Antherus ſedit	annos	XII,	menſem	I,	dies	XII.
Fabianus ſedit	annos	XIIII,	menſes	XI,	dies	XI.
Cornelius ſedit	annos	II,	menſes	II,	dies	II.
Lucius ſedit	annos	III,	menſes	III,	dies	III.
Stephanus ſedit	annos	VII,	menſes	V,	dies	II.
Sixtus ſedit	annum	I,	menſes	X,	dies	XXIII.
Dionyſius ſedit	annos	VI,	menſes	II,	dies	IIII.

Felix

MOINUS lib. IV. c. XXXII promittens Taſoni, quod barbam ejus præſcindens (juxta morem antiquorum) eum ſibi adoptaret in filium. De eodem *PAULUS, lib. IV. c. XL.* Uberius de hoc ritu, *MABILLONIUS in præf. prima Saculi III. Act. Ordinis S. Benedicti.*

(*a*) Computus annorum ſingulorum Paparum non adeo eſt accuratus. Hinc etiam Schardii atque Argentoratenſis editio in margine hic annotant: *diſcordant in ſupputatione temporum hiſtorici.*

Digitized by Google

Felix ſedit	annos	IIII,	menſes	III,	dies	XXV.
Eutychianus ſedit	annum	I,	menſem	I,	diem	I.
Gajus ſedit	annos	XI,	menſes	IIII,	dies	XII.
Marcellinus ſedit	annos	IX,	menſes	IIII,	dies	XXV.
Marcellus ſedit	annos	V,	menſes	VII,	dies	XXII.
Euſebius ſedit	annos	VI,	menſem	I,	dies	III.
Melchiades ſedit	annos	IIII,	menſes	O,	dies	O.
Sylveſter ſedit	annos	XXIIII,	menſes	X,	dies	X.
Marcus ſedit	annos	II,	menſes	VIII,	dies	XX.
Julius ſedit	annos	XV,	menſes	II,	dies	VI.
Liberius ſedit	annos	VI,	menſes	III,	dies	IIII.
Felix ſedit	annum	I,	menſes	III,	dies	II.
Damaſus ſedit	annos	XVIII,	menſes	III,	dies	XII.
Siricius ſedit	annos	XV,	menſes	O,	dies	O.
Anaſtaſius ſedit	annos	III,	menſes	O,	dies	X.
Innocentius ſedit	annos	XV,	menſes	II,	dies	XXI.
Soſimus ſedit	annum	I,	menſes	III,	dies	XI.
Bonifacius ſedit	annos	III,	menſes	VIII,	dies	VII.
Celeſtinus ſedit	annos	VIII,	menſes	X,	dies	XVII.
Sixtus ſedit	annos	VIII,	menſes	O,	dies	XIX.
Leo ſedit	annos	XXI,	menſem	I,	dies	III.
Hilarius ſedit	annos	VI,	menſes	III,	dies	X.
Simplicius ſedit	annos	XV,	menſem	I,	dies	VII.
Felix ſedit	annos	VIII,	menſes	XI,	dies	XVIII.
Gelaſius ſedit	annos	IIII,	menſes	VIII,	dies	XVIII.
Anaſtaſius ſedit	annum	I,	menſes	XI,	dies	XXIIII.
Symmachus ſedit	annos	XV,	menſes	VII,	dies	XXVII.
Hormisda ſedit	annos	IX,	menſes	O,	dies	XVII.
Joannes ſedit	annos	II,	menſes	IX,	dies	XVI.
Felix ſedit	annos	IIII,	menſes	II,	dies	XIIII.
Bonifacius ſedit	annos	II,	menſes	O,	dies	XXVI.
Agapetus ſedit	annum	I,	menſes	XI,	dies	XIX.
Sylverius ſedit	annum	I,	menſes	V,	dies	XI.
Vigilius ſedit	annos	XVIII,	menſes	VI,	dies	XXVI.
Pelagius ſedit	annos	XI,	menſes	X,	dies	XVIII.
Joannes ſedit	annos	XII,	menſes	XI,	dies	XXVI.
Benedictus ſedit	annos	IIII,	menſem	I,	dies	XXVIII.
Pelagius ſedit	annos	X,	menſes	II,	dies	X.
Gregorius ſedit	annos	XIII,	menſes	VII,	dies	X.
Sabinianus ſedit	annum	I,	menſes	V,	dies	IX.
Bonifacius ſedit (a)	annos	VIII,	menſes	O,	dies	XXII.
Honorius ſedit	annos	XII,	menſes	XI,	dies	XIII.
Severinus ſedit	annos	O,	menſes	II,	dies	IIII.
Joannes ſedit	annum	I,	menſes	IX,	dies	XVIII.
Theodorus ſedit	annos	VI,	menſes	V,	dies	XVIII.
Martinus ſedit	annum	I,	menſem	I,	dies	XXVI.
Eugenius ſedit	annum	I,	menſes	VIII,	dies	XXIIII.
Vitellianus ſedit	annos	VII,	menſes	O,	dies	O.
Adeodatus ſedit	annos	IIII,	menſes	II,	dies	V.
Donus ſedit	annum	I,	menſes	V,	dies	X.
Agatho ſedit	annos	II,	menſes	VI,	dies	IIII.

(a) Hic Bonifacius III eſt, quem ſecuti fuerunt Bonifacius IV. Theodatus I. Bonifacius V, & tunc demum Honorius.

Digitized by Google

Leo ſedit	annum	I,	menſes	X,	dies	XXII.
Benedictus ſedit	annos	O,	menſes	X,	dies	XII.
Joannes ſedit	annum	I,	menſes	O,	dies	IX.
Conon ſedit	annos	O,	menſes	XI,	dies	O.
Sergius ſedit	annos	XIIII,	menſes	VIII,	dies	XXIII.
Joannes ſedit	annos	III,	menſes	II,	dies	XII.
Joannes ſedit	annos	II,	menſes	VI,	dies	O.
Siſinius ſedit	annos	O,	menſes	O,	dies	XV.
Conſtantinus ſedit	annos	VII,	menſes	IX,	dies	XI.
Gregorius ſedit	annos	XVI,	menſes	IX,	dies	XXV.
Gregorius ſedit	annos	X,	menſes	IX,	dies	XI.
Zacharias ſedit	annos	X,	menſes	III,	dies	XIIII.

Fit ergo, ut arbitramur, ſumma horum, à temporibus beati Petri Apoſtoli, usque ad Zachariam papam, qui principio regni Pipini Romanam gubernat eccleſiam, anni DCCCIII, menſes VIII, dies XXVI. Quibus ſi addamus XV. an. Octaviani, XXIII Tiberij, III Caji, ſimiliter III Claudij, quia IIII Claudij anno Petrus Apoſtolus Romam venit, & ipſe jam annus in pontificatu ejus computatur, colliguntur anni DCCXXVII. Supercreſcunt itaque anni Pontificum, annos principum Romanorum XXIX an. Quid horum potiùs ſequendum ſit, prudens lector videat. Illud tamen pro certo ſcimus, quòd nec Auguſtorum, nec Antiſtitum numerus annorum cyclis Dionyſii concordet, ſiquidem in alio plus, in alio minus invenitur. Nam ſecundum Dionyſium, anno Dominicæ incarnationis DCCXLI, Carolus princeps moritur, & Pipinus ſuſcepit principatum. Poteſt autem fieri, ut vitio ſcriptoris numerus ſit depravatus annorum. Hæc idcirco ab ipſo incarnationis Domini anno exordium capientes, usque huc prædiximus, ut, quia ſequens libellus à noſtra parvitate editus, per ejusdem incarnationis Dominicæ annos, tempora principum & geſta declarat, iſte nihilominus, quo tempore, quo loco, vel quid ſub unoquoque principe actum ſit, ſummatim demonſtrat. Triumphos quoque ſanctorum Martyrum, confeſſorum, quibus in locis, vel ſub quibus regibus, coronam gloriæ perceperunt, nominatim aperiet. Igitur ubi iſte finitur, ille conſequenter initium capiat, & ubi ille incipit, iſte finem ſortiatur.

21

PRIMI LIBRI FINIS.

CHRO-

Digitized by Google

CHRONICORVM REGINONIS DE ORIGINE GENTIS ET REGVM FRANCORVM LIBER SECVNDVS.

ANno Dominicæ incarnationis DCCXLI, Carolus, filius Pipini, major domus, & bellicoſiſſimus dux Francorum, defunctus eſt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLII, Carolomanus & Pipinus, filii ejus, duxerunt exercitum contra Hunoldum, ducem Aquitanorum, & ceperunt caſtrum, quod vocatur Lucas, *(a)* & in eodem itinere diviſerunt regnum Francorum inter ſe, in loco, qui dicitur vicus Pictavis. Poſt hæc Carolomanus eodem anno Alemaniam cum exercitu vaſtavit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLIII, Carolomanus & Pipinus contra Odilonem, ducem Bajoariorum, duxerunt exercitum, & inierunt pugnam, & victores effecti. Carolomanus abſque fratre in Saxoniam perrexit, & cepit caſtrum, quod dicitur Ochſenbrug *(b)* per placitum & pacis conditionem, & Theodericum Saxonem obſidem accepit: qui ſacramentis datis, in patriam dimiſſus eſt redire, ſed poſthabito ſacramento fefellit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLIIII, iterum Carolomanus & Pipinus Saxoniam cum exercitu ingreſſus, & rurſus captus eſt ſuprà dictus Theodericus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLV, Carolomanus confeſſus eſt ſuo germano Pipino, quòd mente diſpoſuit mundum relinquere, & pro amore Dei regnum terrenum deſerere, ut in futura vita centuplicatam reciperet poſſeſſionem. Et in hoc anno nullam fecerunt expeditionem, ſed præparavit ſe Carolomanus ad id, quod decreverat, & Pipinus, ut germanum ſuum ad locum honorificè cum muneribus & debita munificentia proſequeretur. Carolomanus rex Romam pergens, in monachali habitu vitam finivit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLVI, Carolomanus Romam perrexit, ibique ſe totondit, & in Sarapte monte *(c)* monaſterium ædificavit, in honorem ſancti Sylveſtri, ibique aliquod tempus moram faciens, exinde ad ſanctum Benedictum in Caſſinum usque pervenit, & ibi monachus effectus eſt. Fertur autem de ſancto viro exemplum memorabile. Cùm adhuc Romæ poſitus, in monaſterio, quod ſibi ædificaverat, ab omnibus propter regiam nobilitatem, & quod majus eſt, propter contemptum regni terreni, & gloriam præſentis ſeculi, veneraretur, & laudibus extolleretur, timens, vir Deo plenus, favorem laudis humanæ, qui

(a) In Fragmento Ann. apud *CANISIUM Lect. Ant. Tom. III. p. 190.* dicitur *Lucras.* Verum rectius Luccas. Luccæ enim caſtrum eſt nobile, in finibus Turonum transligeritanis ad Angerim, hodie *Loches.* Vide *HADR. VALESII Not. Galliæ, voce Luccæ.*

(b) Osnabruga intelligitur, prout adnotavi *ad Ann. Fuld. a. 745.* apud *FREHERUM Tom. I. p. 6.*

(c) EGINHARDUS Ann. ad a. 745. Siraptimonte. Verum idem in vita Caroli M. *c. II. in monte Soracte.* Iſte nunc mons S. Sylveſtri dicitur, ad dextram Tiberis ripam.

tanta pro Chriſto reliquerat, fugam magis arripere diſpoſuit, quam vanæ gloriæ ſubjacere. Et hoc tantummodo uni fido ſocio confeſſus eſt, quem ab infantia in omnibus fidelem probaverat, cum eo noctu omnibus aufugit inſciis, & ad Caſſinum montem usque pervenit, nihil ſecum portans ex omnibus bonis, quæ corpori erant neceſſaria, nudus Chriſtum ſecutus eſt. Et juxta morem portam monaſterii pulſans, colloquium patris monaſterii expetiit. In cujus præſentiam cùm veniſſet, mox in terram corruit, ſe homicidam eſſe, ſe reum omnium criminum proteſtans, miſericordiam expoſcit, pœnitentiæ locum exquirit. Pater cùm hominem peregrinum eſſe cognoviſſet, interrogat, cujus patriæ aut gentis eſſet; at
22 ille confeſſus eſt, ſe Francum eſſe, & ex Francia propter talia ſcelera migraſſe, exilium libenter ferre paratum, tantùm ut patriam cœleſtem non amitteret. Spiritualis pater, ejus precibus annuens, præcepit eum in cella novitiorum recipi, unà cum ſuo collega, probari ſecundum quod regula jubet, & tantò arctiùs, quantò barbaræ & ignotæ gentis homo erat, implens illud apoſtolicum, Probate ſpiritus, ſi ex Deo ſunt. Itaque probatus in omni patientia, ſociatus eſt congregationi unà cum collega: poſt emenſum anni circulum profeſſus ſtabilitatem, converſationem, morum obedientiam, ſecundum regulam ſancti Benedicti. Cœpit autem irreprehenſibiliter inter fratres converſari, omnibus virtutibus pollens. Accidit autem, ut juxta quod mos eſt, ad coquinæ officium hebdomadarius deputaretur: quod cùm libenter quidem faceret, ſed in multis ignoranter offenderet, coquus vino exæſtuans, ei alapam dedit, dicens: Ita te fratribus deſervire oportet? Cui ille nil motus, placido vultu reſpondit: Indulgeat tibi Dominus frater, & Carolomanus. Neque enim cuiquam nomen ſuum prodiderat, ne ex vocabulo agnoſceretur. Rurſus cùm in quibusdam cibariis adminiſtrandis erraſſet, à coquo percuſſus eſt, cui eadem, quæ ſuprà, imprecatus eſt. Et cùm tertiò à coquo crudeliter cæderetur: indignatus ille comes individuus ſuæ peregrinationis, quod tantus vir à tam vili perſona tam contumeliosè afficeretur, jam ferre non valens, arripuit pilum, unde panis in holera fratrum mittendus conterebatur, & eum omni anniſu percuſſit, dicens, nec tibi Deus parcat, ſerve nequam, nec Carolomanus indulgeat. Fratres, hoc audito, valde commoti ſunt, quòd homo alienigena, & pro miſericordia receptus, talia facere præſumpſiſſet. Protinus ergo cuſtodiæ mancipatur, ut die ſequenti talis præſumptio acriùs vindicaretur. In craſtinum productus, de cuſtodia in medio conventu ſiſtitur: percunctatus, cur manus extendere in fratrem miniſtrum auſus fuiſſet, reſpondit, quia (inquit) vidi ſervum nequiorem omnibus, virum meliorem & nobiliorem omnibus, quos in terra converſari ſcio, non ſolùm verbis dehoneſtare, ſed etiam plagis afficere. Furore nimio exagitati, quòd eum, qui peregrinus venerat, cæteris prætuliſſet, interrogant, quis eſſet ille, qui bonitate & nobilitate omnes anteiret, cur ſaltem patrem monaſterii non excepiſſet. Ille neceſſitate compulſus, celare non valens, quod Deus jam manifeſtari volebat, ait: Iſte eſt Carolomanus, quondam rex Francorum, qui pro Chriſti amore regnum & gloriam mundi dereliquit, qui de tanta excellentia ita ſe humiliavit, ut modò à viliſſimis perſonis non ſolùm contumeliis afficiatur, verùm etiam verberibus affligatur. Quo audito, tremefacti à ſedibus ſurgunt, pedibus ejus ſe proſternunt, veniam poſtulant de contemptu, ignorantiam profitentur. Ille contrà in terram provolutus, cum lachrymis negare cœpit, hæc non eſſe vera, non ſe eſſe Carolomanum, ſed hominem peccatorem & homicidam, collegam ſine timore perterritum, propter commiſſum piaculum hæc excogitaſſe. Quid plura? cognitus ab omnibus cum magna reverentia eſt obſervatus. Hæc non paſſi ſumus præterire, nunc ad Chronica revertamur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLVII, Gripho fugit in Saxoniam, & Pipinus iter faciens per Thuringiam, in Saxoniam introivit usque ad fluvium Muſſaham,

Digitized by Google

ſaham, in vico, qui dicitur Schahaningi, (a) & Gripho collecta manu, unà cum Saxonibus ſuper fluvium Obaccrum ſedit, qui dicitur Orhemum. (b)

Anno Dominicæ incarnationis DCCXLVIII, Gripho de Saxonia egreſſus, in Bajoariam pervenit, ipſumque ducatum ſibi ſubjugavit. Giltrudem cum Thaſſilone cepit, & ſuæ ditioni ſubjecit. Suigder in ſolatium ſuprà dicti Griphonis. (c) Hæc audiens Pipinus cum exercitu illuc venit, omnesque ſuprà nominatos ſibi ſubjugavit, Griphonem & Lantfridum ſecum duxit in Franciam, Thaſſilonem ducem Bajoariorum conſtituit. Griphonem in partibus Neuſtriæ miſit, & ei XII comitatus (d) dedit; inde iterum Gripho fugiens, Vaſconiam petiit, & ad Wipharium, ducem Aquitanorum, pervenit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLIX, Burchardus, Wirtzburgenſis eccleſiæ epiſcopus, & Floradus capellanus, miſſi ſunt Romam ad Zachariam papam, ut interrogarent de regibus in Francia, qui illis temporibus non habentes regiam poteſtatem, reges tamen vocabantur, ſi bene eſſent reges. Et præfatus papa mandavit Pipino, melius ſibi videri, illum regem vocari, qui poteſtatem haberet, quàm illum, qui ſine regali poteſtate manebat. Et ne perturbaretur Chriſtianitatis ordo, per auctoritatem Apoſtolicam juſſit Pipinum regem creari, & ſanctæ unctionis oleo inungi.

Anno Dominicæ incarnationis DCCL, Pipinus, ſecundum morem Francorum, electus in regem, & unctus per manum ſanctæ memoriæ Bonifacii, Moguntiacen- 23
ſis urbis archiepiſcopi, & elevatus eſt à Francis in regno, in Sueſſionis civitate, Hildericus verò, qui falsò rex vocabatur, attonſus eſt, & in monaſterium miſſus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLI, Pipinus rex in Saxoniam iter fecit, & Hildegarius epiſcopus occiſus eſt à Saxonibus, in caſtro, quod dicitur Nigberg, (e) & tamen Pipinus rex victor extitit, & pervenit usque ad locum, qui dicitur Rimiæ, & reverſus eſt in Franciam, ubi ei nunciatum eſt, quòd Gripho, qui in Vaſconiam fugerat, germanus ejus occiſus eſſet. Stephanus papa eodem anno in Franciam venit, ſolatium & adjutorium quærens pro juſtitiis ſancti Petri. Venit autem & Carolomanus monachus, & germanus ſuprà dicti regis, per juſſionem abbatis ſui in Franciam, quaſi ad conturbandam petitionem Apoſtolicam. Hoc anno nativitatem Domini in Theodonis villa, Paſcha in Caraſiaco Dominus rex celebravit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLII, ſuprà dictus Stephanus papa confirmavit Pipinum ſancta unctione in regem, & cum eo unxit duos filios ejus, Carolum & Carolomanum, ad regiam dignitatem. Eodem anno ſanctus Bonifacius, archiepiſcopus annuncians Dei verbum in Friſia, à Paganis interfectus, martyr Chriſti occubuit. Wolfridus in Italia clareſcit.

Anno

(a) Schöningen intelligi videtur, Brunſuicenſis Ducatus oppidum, *SAGITTARIUS Ant. Duc. Thuring. lib. I. c. XIX.*

(b) Hodie *Horm an der Ocker*. *MEIBOMIUS Hiſt. Bardevici p. 58.* Idem occurrit infra *ad a. 780.*

(c) Omiſſum videntur: ſec. *EGINHARDI Annales ad a. 749.*

(d) Neque tamen ex eo ſequitur, ſingulos Duces XII. Comites ſub ſe habuiſſe, de quo egi in *Syntagm. Hiſt. Germ. diſſ. VI. §. XVII.*

(e) Varie hoc caſtrum in Francorum Annalibus effertur. *ANNALES BERTINIANI ad a. 753.* legunt *Luberg. ANNALES METENSES ad a. 753.* & *FRAGMENTUM ANNALIUM ad a. 753. in caſtro, quod dicitur Viberg. Annaliſta SAXO, ad a. 751. in caſtro, qui dicitur Vigberg. ANNALES EGINHARDI ad a. 753. in monte, qui dicitur Viburg.* Id quod etiam rectius, atque intelligitur caſtrum Wiburg ad Viſurgim, de quo *HENR. WOLTERUS, Chron. Brem.* apud *MEIBOMIUM Tom. III. p. 53. in iſto tempore Dux* (Henricus) *cepit caſtrum Wiburg, & deſtruxit ſolotenus.* Hæc enim ad Viſurgim fuiſſe geſta, indicat locus Eginhardi, qui paullo ante dixerat: *& ipſe usque ad locum, qui dicitur Rimi, qui eſt ſuper fluvium Wiſeram, acceſſit.*

Digitized by Google

Anno Dominicæ incarnationis DCCLIII, Pipinus rex, per Apoſtolicam invitationem, Italiam ingreſſus eſt, juſtitiam Petri Apoſtoli quærens. Haiſtulfus, rex Langobardorum, ſuprà dictam juſtitiam contradicendo, Thermopylas, id eſt, clauſuras, (a) Langobardorum petiit, & obviam Pipino regi & Francis venit, & commiſſo prælio, Domino auxiliante, & beato Petro intercedente, Pipinus cum Francis victor extitit. Eodem anno Stephanus papa reductus eſt ad ſuam ſedem, per miſſos regis Pipini, Floradum & alios plurimos. Incluſo verò Haiſtulpho rege in Papia civitate, neceſſitate deductus, juſtitiam ſancti Petri pollicitus eſt faciendam. Ex hac promiſſione rex Pipinus obſides XL recepit, & cum ſacramento firmato reverſus eſt in Franciam. Nec ſuperfluum judicavimus, ſi epiſtolam ejusdem papæ Stephani, (b) hac de cauſa ſcriptam, huic operi inſeramus. Continet enim hunc modum: *Stephanus epiſcopus, ſervus ſervorum Dei. Sicut nemo ſe debet jactare de ſuis meritis, ſic non debent opera Dei, quæ in illo per ſuos ſanctos fiunt, ſine ſuis meritis ſileri, ſed prædicari, ſicut angelus admonet Thobiam. Unde ego pro oppreſſione ſanctæ eccleſiæ, à rege atrociſſimo & blaſphemo & nec dicendo Haiſtolpho, ad optimum & ſancti Petri fidelem, dominum Pipinum, Chriſtianiſſimum regem, in Franciam veni, ubi ægrotavi usque ad mortem, & manſi aliquod tempus apud pagum Pariſiacum, in venerabili monaſterio ſancti martyris Dionyſij: quem cùm jam medici deſperarent, fui ſicut in oratione, in eccleſia ejusdem beati martyris ſubtus campanis, & vidi ante altare Dominum Petrum, & magiſtrum gentium dominum Paulum, & tota mente illos recognovi de illorum Surcariis,* (c) *& tunc beatum Dominum Dionyſium ad dextram Domini Petri ſubtilem & longiorem. Dixitque bonus paſtor dominus Petrus, hic frater noſter poſtulat ſanitatem: & dixit beatus Paulus, modò ſanabitur, & appropinquans miſit manum ſuam ad pectus domini Dionyſii amicabiliter, reſpexitque ad dominum Petrum. Et dixit dominus Petrus ad dominum Dionyſium hilariter, tua gratia eſt ſanitas ejus. Et ſtatim beatus Dionyſius thuribulum incenſi, & palmam in manu tenens, cum presbytero & diacono, qui in parte ſtabant, venit ad me & dixit, Pax tecum frater, noli timere, non morieris, donec ad fidem tuam proſperè revertaris, ſurge ſanus, & hoc altare in honorem Dei & Apoſtolorum Petri & Pauli, quos vides, dedica, miſſas gratiarum agens: moxque factus ſanus ſum, & volebam implere, quod mihi præceptum erat: & dicebant, qui ibi aderant, quòd dementabam. Quapropter retuli illis & regi, ſuisque omnibus ex ordine, quæ videram, & quomodo ſanatus fuerim, & implevi, quæ viſa ſunt mihi, omnia. Geſta ſunt autem hæc anno ab incarnatione Domini DCCLIII, V idus Auguſti, quo Chriſti roboratus virtute, inter celebrationem conſecrationis præfati altaris, & oblationem ſacrificii, unxi in reges Francorum regem Pipinum, & duos filios ejus, Carolum & Carolomanum. Sed & Bertradam, conjugem ipſius regis, indutam cycladibus regiis, & gratia Spiritus ſancti ſeptiformis conſignavi in Dei nomine, atque Francorum proceres Apoſtolica benedictione ſanctificans, auctoritate ſancti Petri ſibi à*
24 *Chriſto tradita obligavit & obteſtatus eſt, ut nunquam de altera ſtirpe, per ſuccedentium temporum curricula, ipſi vel quique ex eorum progenie orti, regem ſuper ſe præſumant aliquo modo conſtituere, niſi de eorum progenie, quos & divina providentia ad fidem Apoſtolicam tuendam eligere, & per eum videlicet ſancti Petri Vicarium, imò Domini noſtri Jeſu Chriſti, in poteſtatem regiam dignata eſt ſublimare, & unctione ſacratiſſima conſecrare.* His interpoſitis, ad Chronica redeamus. Cùm Pipinus rex (ut ſuprà expreſſum eſt) Italiam ingreſſus eſſet, Carolomanus monachus Vienna civitate remanſit, unà cum Bertrada regina, ubi languore correptus, diem clauſit extremum.

Anno

(a) Vide infra *ad a. 773.*

(b) Hæc epiſtola ad Hilduinum, S. Dionyſij Abbatem, fuit directa.

(c) Erant imagines pectorales, in ſcutis & clypeis depingi ſolitæ. Dicuntur alias *Thoracidæ.* Sic enim *WALAFRIDUS STRABUS de Rebus Eccleſiæ cap. VIII. Ingeſtis Silveſtri PP. legitur, Conſtantinum Imperatorem per Thoracidas Apoſtolorum, quos ipſe in viſione viderat, cognoviſſe. CAR.* du *FRESNE, voce Surtaria.*

Digitized by Goog

Anno Dominicæ incarnationis DCCLV, cùm audiviſſet Pipinus rex, ea non eſſe vera, quæ Haiſtulphus promiſerat de juſtitiis ſancti Petri, iterum Italiam ingreſſus, Papiam obſedit, Haiſtulphum obſidione cinxit, & rurſum de juſtitiis ſancti Petri firmitatem dedit, ut ſtabiles permanerent, & inſuper Ravennam cum Pentapoli, & omni exercitu conquiſivit, & ſancto Petro tradidit. Cùm autem reverſus eſſet Pipinus rex in Franciam, meditabatur ſuprà dictus Haiſtulphus ea fallere, quæ promiſerat. Quadam verò die cùm venationibus inſerviret, percuſſus eſt Dei judicio, vitamque cum regno finivit, quomodo vero miſſus ſit Deſyderius in regnum, in ſubſequentibus dicemus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLVI, miſit CONSTANTINVS Imperator regi Pipino cum aliis donis organum. Et rex Pipinus tenuit palatium ſuum in Compendio, ibique Thaſſilo venit, dux Baioariorum, & ſuus effectus eſt, per manus, ſacramentaque multa juravit Pipino & filiis ejus, ſupra corpus ſancti Dionyſii, ſancti Germani, & ſancti Martini ſimul, & ejus homines natu Majores (a) fecerunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLVII, Pipinus rex in Saxoniam iter fecit, & in munitiones Saxonum per virtutem introivit, & in loco, qui dicitur Sitina, (b) multæ ſtrages factæ ſunt de populo Saxonum. Et tunc promiſerunt ſe omnem voluntatem regis facturos, tributum etiam præſentandum, equos ſcilicet CCC per ſingulos annos.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLVIII, natus eſt Pipino regi filius, cui ſuprà dictus rex nomen impoſuit, qui vixit annos duos, & in tertio defunctus eſt. Eodem anno celebravit Natalem Domini in Longolare, & Paſcha in Jopilia. (c)

Anno Dominicæ incarnationis DCCLX, Pipinus rex cernens Vaifarium, ducem Aquitanorum, minimè conſentire, ut juſtitias faceret eccleſiis, quæ erant in Francia, de rebus & poſſeſſionibus illarum, quæ in ſuo ducatu erant; iniit conſilium cum Francis, ut iter ageret in Aquitaniam, & ſuprà dictas juſtitias quæreret: & pervenit usque in locum, qui dicitur Theodoad. (d) Quod cùm cognoviſſet Vaifarius, timore perterritus, mittit legatos Otbertum & Dadinum, & dedit obſides Adalgarium (e) ſuum propinquum, & mandavit Pipino, ſe omnia redditurum, quicquid ſuprà dictus rex quærebat in cauſis eccleſiaſticis, & celebravit Natalem Domini in Cariſiaco, & Paſcha ſimiliter.

(a) Sic locum emendavi, cum antea legeretur, *meliores*, ſecutus *ANNALES BERTINIANOS* ad a. 757. *Sic confirmavit ſupradictus Taſſilo ſupra corpus Sancti Dionyſii, Ruſtici & Eleutherii, nec non & Sancti Germani, ſeu ſancti Martini: ut omnibus diebus vitæ ſuæ ſic conſervaret, ſicut Sacramentis promiſerat. Sic & ejus homines majores natu, qui erant cum eo, firmaverunt.*

(b) Hunc locum varie efferunt Francorum Annales. Fragmentum Annalium apud *CANISIUM* legit *Sithma*. *ANNALES BERTINIANI*, *Sitnia*, *METENSES*, *Sithima*; *LOISELIANI*, *Situnna*. Situm explanat *NICOLAUS SCHATENIUS Ann. Weſtphal. lib. VI.* p. 411. ſcribens: *Locus in annalibus Francorum à Caniſio editis, Suthman, à Reginone Sithina appellatur, eoque creditur Siten vicus deſignari, ad quem nobilium de Ketteler arx ſita, hodiedum nomen ſervare volunt. Nec incongrue hæc relata, quando Franci plerumque ad Oſtium Luppiæ Rhenum transgreſſi, Occidentalem Saxoniam intrarunt. Ibi ergo, ubi olim Caſia ſilva, impeditusque tranſitus, ducto inter Luppiam & paludes nemoraque vallo, Saxones ſeſe ad ingreſſum objecerunt.*

(c) *Longolare*, ſive *Longlare*, villa Regia erat, in Sylva Arduenna ſita. *Jopilia*, villa publica è regione Hariſtallii poſita, ad fluvium Moſam, in diœceſi Leodicenſi. De utrisque *VALESIUS*.

(d) De hoc *VALESIUS*: *Teotuadum vel Theotuadum, unum è IV. clariſſimis ac nobiliſſimis Aquitaniæ Regum Palatiis ſeu Villis Fiſcalibus ac hibernis fuit: cujus hodieque ſuperſunt reliquiæ in confinio Andium & Pictonum, falſò accolis Arenæ dictæ & creditæ.*

(e) Locum antea corruptum emendavi, *ANNALES LOISELIANOS* ſecutus, qui ad a. 760. *Et cum hæc vidiſſet Waſſarius, miſit Miſſos ſuos, Adotbertum, &*

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXI, Vaifarius minimè cogitans de obſidibus & ſacramentis datis, ut ſe vindicaret de injuria, quam à Francis præterito anno fuerat perpeſſus, exercitum miſit, qui usq; ad Cabillonem civitatem venerunt, vaſtantes omnia. Et cùm ſuprà dictus rex ſynodum teneret in villa, quæ dicitur Duria, (a) nunciatum eſt ei, quod Vaifarius perpetraſſet: protinus exercitum movit, & Aquitaniam ingreſſus, multa caſtella cepit, ſcilicet Burbonnis Clarum montem, Cantellam, & in Arverno pervenit usque ad Lemovicas (b) vaſtando omnia, & celebravit Natalem Domini in Cariſiaco, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXII, tertiò rex Pipinus Aquitaniam cum exercitu vaſtavit, & cepit civitatem Biturigas, & caſtrum, quod dicitur Toarcis, (c) & celebravit Natalem Domini in villa Gentiliaco, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXIII, rex Pipinus habuit placitum ſuum in Nivernis, & quartò ingreſſus eſt Aquitaniam, ibique Thaſſilo, dux Bajoariorum, poſtpoſitis ſacramentis, fraudulenter ſe inde ſubduxit, omnia beneficia oblitus, quæ rex avunculus ejus ei fecerat, & Bajoariam ingreſſus, ſuprà dicti regis faciem ampliùs videre noluit. Rex autem Aquitaniam perluſtrans, usque ad Cadurciam venit, & per Lemovicas (d) reverſus, in Franciam venit. Et facta eſt hyems valida, & celebravit rex Natalem Domini in villa, quæ dicitur Longlare, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXIIII, rex Pipinus habuit placitum ſuum
25 in Wormatia, & cauſam diligenter pertractavit inter Vaifarium & Thaſſilonem: celebravit Natalem Domini in Cariſiaco, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXV, rex placitum ſuum habuit apud Actiniacum, & eodem anno, ſicut ſuperiori, nusquam profectus eſt. Celebravit autem Natalem Domini in Aquis villa, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXVI, rex Pipinus perrexit in Aquitaniam, & placitum ſuum habuit in Aurelianis civitate, & reſtauravit Argentonium (e) caſtrum, quod antea à Vaifario fuerat deſtructum, ibique Francos dimiſit, ad continendam Aquitaniam, ſimiliter & in Biturigis fecit, & celebravit Natalem Domini in Salmoniaco, & Paſcha in Gentiliaco.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXVII, rex in ſuprà dicta villa ſynodum magnam habuit inter Romanos & Græcos de ſancta Trinitate, & de ſanctorum imaginibus, & poſt hæc Aquitaniam ingreſſus eſt per Narbonam. Cepit autem Toloſam & Gavaldanum, (f) & celebravit Paſcha in civitate Vienna. Eodem anno,

---

Dadinum: & dedit obſides Adalgarium, & Aiterium, Regi Pipino. ANNALISTA SAXO ad a. 760. *mittit Legatos Otherium & Davvinum, & dedit obſidem Adalgarium. ANNALES BERTINIANI* vero ad d. an. *Et cum vidiſſet Waifarius, miſit Miſſos ſuos, Autbertum & Dadinum, & Adalgarium: & dedit obſides iterum Regi Pippino.*

(a) Villa Regia in pago Riparienſi, *VALESIUS.*

(b) Sic emendavi, *ANNALES BERTINIANOS* ſecutus, cum antea legeretur: *Burdellum, Clarum montem, Cantellam, Arvernen, & pervenit usque ad Leonidicas.*

(c) De hoc *VALESIUS: Eſt autem hoc caſtrum non longe à Lausduno & Monconturio in finibus Pictonum, olim Vice-Comitatus, nunc Ducatus titulo illuſtre, a Tremoliæ dominis pridem poſſeſſum: quod recentiores ſcriptores Latini Thoarſium appellant.*

(d) Sic emendavi, pro *Leonidicas.*

(e) Caſtrum erat Saxorum, in provincia Lugdunenſi. *HADR. VALESIUS Not. Galliarum. ANNALISTA* vero *SAXO ad h. an.* legit: *Argentomachum.*

(f) *ANNALES BERTINIANI & LOISELIANI* ad a. 767. *Toloſam cepit, Albienſem ſimiliter, nec non & Gauldanum. EGINHARDI Annales: Toloſam aggreſſus cepit: Albienſem & Gavuldenſem pagos in deditionem accepit. ANN. METENSES, Vuldanum.* Pagus itaque potius erat, quam urbs, ideoque regio, pagus, Territorium Gabalitanum dictum. Compara *HADR. VALESII Not. Galliarum, voce Gabali.*

Digitized by Google

anno, menſe Auguſto iterum Aquitaniam ingreſſus, usque Biturigas venit, ibique ſynodum tenuit, & inde profectus, usque ad Garonnam venit, multas rupes & ſpeluncas cepit, nec non caſtra Scaraliani, Forinam & Petrociam, *(a)* & reverſus eſt Biturigas. Ibi nunciatum eſt ei de obitu Pauli papæ: ibi etiam celebravit Natalem Domini.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXVIII, rex Pipinus iter faciens, per fidum Remiſtagnum *(b)* cepit, ad Santones civitatem usque pervenit, & ibi cepit matrem Vaifarii & ſororem ejus, & neptes ejus. Inde perrexit in locum, qui dicitur Montes, ibi Heriduicus venit ad eum, qui habebat aliam ſororem Vaifarii, & inde reverſus, Paſcha celebravit in caſtro, quod dicitur Sels. *(c)* Poſt hæc, aſſumens ſecum Bertradam reginam, ad Santones civitatem pervenit, ibique reginam cum famulis dimiſit, & Petragoricum perrexit, & interempto Vaifario, cum triumhpo victoriæ ad Santones reverſus eſt, ibique moram faciens, poſt aliquot dies ægrotare cœpit, & inde profectus, Turones venit, ad oratorium, ad ſanctum Martinum perrexit, inde egreſſus Pariſios ad ſanctum Dionyſium vix pervenit, ibique diem clauſit extremum, VIII idus Auguſti. Et dominus Carolus & Carolomanus elevati ſunt in regnum, Carolus in Novioma civitate, *(d)* Carolomanus in Sueſſione, VII idus Oct. Et celebravit Carolus Natalem Domini in Aquis, Paſcha in Roterdama civitate.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXIX, Carolus rex Aquitaniam cum exercitu intravit, eò quòd Hunaldus diſpoſuit rebellare, & totam Aquitaniam & Vaſconiam, auxiliante Deo, in deditionem recepit, & Hunaldi iniqua conſilia diſſipavit. Inde digreſſus ad Colonienſem civitatem venit, & inde ſumpſit plures Francorum cum armis, & omnibus utenſilibus eorum, & abiit ſuper flumen Dorhdoniam, & ædificavit ibi caſtrum, quod dicitur Fronciacus, *(e)* & in dicto præſidio Francos collocavit. Deinde miſſos direxit ad Lupum Vaſconem mandans, ut ſibi Hunaldum cum uxore repræſentaret, qui ad eum confugerant. Adductus eſt prædictus Hunaldus cum uxore ad nominatum caſtrum. Quem cùm recepiſſet, in Franciam reverſus eſt, & celebravit Natalem Domini in Duria, & Paſcha in Leodio vico publico.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXX, Carolus habuit ſynodum in Wormatia civitate, & Berta regina perrexit in Baioariam, & inde Italiam ingreſſa eſt, & rex celebravit Natalem Domini in Moguntia, & Paſcha in Heriſtellio.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXI, Carolus rex ſynodum habuit ad Valentinianas, & eodem anno Carolomanus rex defunctus eſt in villa Salmontiaco II nonas Decembris. Venit autem Carolus ad villam Carboniacum, *(f)* ubi venit ad eum Volcarius & Folradus capellani cum aliis epiſcopis & ſacerdotibus, Werinus & Adalhardus comites, cum aliis primatibus, qui fuerunt Carolomani. Uxor verò Carolomani, cum perpaucis Francis, partibus Italiæ perrexit: & celebravit rex Natalem Domini in Attiniaco & Paſcha in Heriſtellio.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXII, Carolus rex ſynodum habuit in

(a) Caſtra erant in montibus poſita, in ſuperiore Arvernia.

(b) Sic emendavi, pro *Rheni Stagnum*, ſecutus *ANNALES BERTINIANOS* & *LOISELIANOS*. *ANN. METENSES*, *Rhemiſtanium*, *TILIANI*, *Remſtagnum*. *ANNALISTA SAXO*: *Remiſtagnum*, *SIGEBERTUS GEMBLACENSIS* ad a. 766. *Remiſtanium*.

(c) Ante legebatur *Sles*. Caſtrum erat magni quondam nominis, inter Tabernas & Brocomagum, dictum *Saletio*, de quo *VALESIUS*.

(d) Vide, quæ infra notavi ad *SIGEBERTUM GEMBL. a. 768*.

(e) Hodie *Fronſac*, caſtrum, in finibus Biturigum ſitum, de quo *VALESIUS*, voce *Frontiacum*.

(f) Annales *EGINHARDI* & *MONACHUS EGOLISMENSIS*, legunt *Carbonacum*. Reliqui, *Carbonacum*. Locus erat ad ripam fluminis Axonæ, contra Attiniacum, prout *VALESIUS*.

Digitized by Google

Wormatia, & inde perrexit in partes Saxoniæ, & primo impetu Heresburg caſtrum cepit, & ad Hermanſaul usque pervenit, & ipſum fanum deſtruxit, & aurum & argentum, quod ibi reperit, abſtulit. Erat autem tunc ſiccitas magna, ita ut aqua deficeret in ſuprà dicto loco, & dum vellet ibi rex duos aut tres dies manere, ut
26 prædictum fanum funditus deſtruere poſſet, & aqua exercitui deeſſet, ſubitò, divina largiente gratia, omnibus inſciis, in quodam torrente aquæ effuſæ largiſſimè, ita, ut omnis exercitus ſufficienter haberet. Deſtructo fano, rex ſuper Wiſeram fluvium venit, & ibi cum Saxonibus placitum habuit, & accepit XII obſides, & reverſus eſt in Franciam, & celebravit Natalem Domini in Heriſtellio, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXIII, rex pervenit ad hyemandum in Theodonis villa, ubi eum adiit miſſus Adriani papæ, nomine Petrus, invitans eum unà cum Francis, ut pro Dei amore, ſeu pro juſtitia ſancti Petri acquirenda, ſuper Deſyderium & Langobardos veniret. Venit præfatus legatus per mare usque in Maſſiliam, inde per terram usque ad regem: & ideo per mare venit, quia viæ clauſæ fuerunt à Langobardis, Romanis. Tunc rex fideles conſuluit, utrum petitionibus Apoſtolicis aſſenſum præberent. Omnibus hoc collaudantibus, illas in partes profectus eſt, Genuamque civitatem veniens ſynodum tenuit, & ibi exercitum diviſit in duas partes. Ipſe cum una parte per montem Cinyſium perrexit, & miſit Bernardum avunculum ſuum cum reliqua parte per montem Jovis. Conjunxerunt autem ſe uterque exercitus ad Cluſas. Quod cùm cognoviſſet Deſyderius, regi & Francis cum armatis occurrit. Tunc rex caſtra poſuit ad easdem Cluſas, & miſit occultè unam ſcaram de electis viris per montana. Hoc ſentiens Deſyderius, ſtatim Cluſas reliquit, & quàm citiùs potuit, Papiam ingreſſus eſt. Rex autem cum omnibus, auxiliante Domino, & intercedente beato Petro, ſine læſione Italiam ingreſſus eſt, & cùm ad Papiam perveniſſet, Deſyderium intrinſecus latitantem obſedit, ibique in ſuis caſtris celebravit Natalem Domini, & Paſcha in Roma.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXIIII, rex, dum in illis partibus pro hujusmodi negotio moram faceret, Saxones occaſione accepta, poſtpoſitis ſacramentis in finibus Francorum impetum fecerunt, & usque ad caſtrum, quod nominatur Buriaburg, (*a*) venerunt: quorum adventum incolæ loci perſentientes, in jam dictam munitionem ſe receperunt. Igitur cùm præfata gens ſæviens cœpiſſet forinſecus villarum ædificia concremare, venerunt ad quandam baſilicam, in loco, qui dicitur Friediſſar, (*b*) quam ſanctæ memoriæ Bonifacius martyr conſecravit, atque per Propheticum ſpiritum prædixit, quòd nunquam incendio cremaretur. Cœperunt autem præfati Saxones omni intentione certare adverſus eandem baſilicam, quemadmodum eam per quodlibet ingenium igne cremare potuiſſent. Et dum hæc agerent, apparuere quibusdam Chriſtianis, qui erant in caſtello, ſimul quibusdam paganis, qui in eodem erant exercitu, duo juvenes in albis veſtimentis, qui ipſã baſilicã ab igne protegebant, & propterea non potuerunt neq; interiùs neq; exterius ignem accendere. Interea nutu divino, majeſtatis pavore perterriti, in fugam converſi ſunt, nemine perſequente. Inventus autem eſt poſtea unus ex eisdem Saxonibus, mortuus juxta ipſam baſilicam, flexis genibus, acclivis ſupra pedes, habens ignem & ligna in manibus, & velut ore flaret, ipſam baſilicam cremare. Dum hæc aguntur, Carolus à Roma reverſus, venit

(*a*) Situm caſtri deſcribit doctiſſimus Vir, *JO. HENRICUS SCHMINCKIUS*, in erudita diſſertatione, *de Epiſcopatu Buraburgenſi*, dum §. X. ita ſcribit: *exſtructum autem erat hoc oppidum in monte ſatis edito inferioris Haſſiæ ad Adranam, non longe a Friteslaria, a qua urbe hodie vix III. M. P. diſtat. Servat hic mons in hunc usque diem nomen antiquum, & ab accolis der Burberg vocatur.*

(*b*) Compara modo laudati *SCHMINCKII* binas diſſertationes *de Antiquitatibus Friteslarienſibus.*

Digitized by Google

nit Papiam, ipſamque civitatem armis cepit, inſuper Deſyderium regem cum uxore ſua & filia, omnem theſaurum palatii. Ibique venientes omnes Langobardi de cunctis civitatibus Italiæ, ejus ſe ſubdiderunt dominationi. Adalgiſus verò, filius Deſyderii regis, fuga lapſus, mare introivit, & Conſtantinopolim perrexit. Carolus ſubjugata Italia & ordinata, cuſtodiam Francorum in Papia dimittens, cum magno triumpho in Franciam reverſus eſt: & cùm veniſſet in locum, qui dicitur Ingelheym, miſit quatuor ſcaras in Saxoniam. Tres pugnas cum Saxonibus inierunt, & Deo auxiliante, victores extiterunt; quarta verò ſcara non habuit pugnam, ſed capta præda magna, reverſi ſunt in Franciam. Et celebravit rex Natalem Domini in Cariſiaco, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXV, rex habuit ſynodum in villa, quæ dicitur Duria, & inde Saxoniam pergens, Sigiburgh caſtrum cepit, Heresburch reædificavit. Super Wiſaram fluvium venit in locum, qui dicitur Brunisberg, ubi occurrerunt ei Saxones, volentes ripam ſuprà dicti fluminis defendere. Auxiliante Deo, & Francis decertantibus, fugatis Saxonibus, Franci ambas ripas occupaverunt, & multi Saxones occiſi ſunt. Tunc rex dividens exercitum, ſumpſit ſecum partem, perrexitque usque ad Obaccrum fluvium: ubi omnes orientales Saxones venientes, cum Haſſinone *(a)* duce eorum, dederunt obſides, juxta quod placuit regi, & juraverunt ſacramenta. Simul eo revertente venerunt An- 27
grarii in pagum, qui dicitur Bucki, *(b)* unà cum Brunone duce eorum, & fecerunt, ſicut orientales Saxones fecerant. Interea cum Francis, qui ſuper fluvium Wiſaram remanſerant, Saxones pugnam commiſerunt, & Deo largiente, Franci victoria potiti ſunt, & plures ex Saxonibus interfecti ſunt. Hæc audiens rex, ite-

(a) Fragmentum equidem Annalium, apud *CANISIUM*, legit *cum Haſſionibus*. Notus etiam eſt Haſſionum Pagus, de quo *EGINHARDUS Ann. ad a. 778. MEIBOMIUS de Pagis Saxoniæ p. 102. HERTIUS Not. Vet. Germ. Pop. p. 74. 75. JUNCKER Geogr. Medii ævi p. 245.* Verum, dum reliqui Annales æque Viri nomen hic efferunt, eosdem potius ſequimur. *ANNALES LOISELIANI* dicunt, *cum Haſſione. MONACHUS EGOLISMENSIS: cum Aſſione Duce. ANNALES BERTINIANI: cum Manſione. EGINHARDI: ubi ei Heſſo, unus ex primoribus Saxonum, cum omnibus Oſtfalis occurrens. POETA SAXO ad a. 775.*

Tunc illi quidam, qui de primoribus ejus
Gentis erat, ſupplex occurrit nomine Heſſi.

Exinde patet, fuiſſe Heſſum, Haſſinonem, vel Haſſionem, unum ex Oſtphalorum primoribus, vel Satrapis. *REINERUS REINECCIUS* ad dictum Poëtæ locum, illum Garſulæ patrem fuiſſe, autumat, quam Carolum M. in matrimonium duxiſſe, dicit *ALB. KRANTZIUS Saxonia, lib. II. c. XXVI.*

(b) REIN. REINECCIUS, not. ad P. Saxonem, ad a. 775. *al. Buchi. Dubium an ſit Bokel, ubi poſt S. Neulfus Monaſterium conſtruxit, ut Crantius Metropol. lib. I. c. 16. vel Buckenburg, arx ditionis Schauenburg.* Uberius de hoc loco, *NIC. SCHATENIUS* Ann. Weſtphalicæ lib. VII. p. 443. *At non perinde inter ſcriptores convenit, quis ille locus paguſue fuerit, quo primum cum Angariorum gente pactus ſit Carolus, nobilitaritque Comitiis ſuis. Ac licet ſono vocis haud multum diſpar, qui modo Bucki, modo Buchi, modo pagus Bocenſis ſcriptoribus Francicis appellatur; reperies tamen, qui Buckiburgum in comitatu Schouvenburgenſi interpretentur. Sunt, qui Bodeken in diœceſi Paderbornenſi velint, ubi vetus cœnobium Virginum a D. Meinolpho, quem Carolus M. e fonte baptiſmatis ſuſcepit, eſt conditum. Alii tamen veroſimilius Bocam ad Luppiæ ripas, tribus Paderborna leucis diſſitum, in eadem noſtra diœceſi conſignant. Certe Carolum, pace cum Oſtfalis facta, ex eorum regione reduxiſſe per Viſurgim exercitum, perhibent ſcriptores Franci, ut trans Viſurgim Bocenſis pagus requiri non debeat, ſed in ea cis Viſurgim regione, ubi Angariorum & Weſtfalorum gentes pacis fœderibus reconciliandæ ſupererunt Carolo, & in libertatem Chriſtianæ religionis permittendam componendæ erat; eoque cis Viſurgim in Lubbecke ſtabat altera pars exercitus, cum ex hoc Bocenſi pago ſuppetias tulerit laboranti; idque nominis ſimilitudo perſuadet.* Secutus Schatenius fuit *FERDINANDUM FURSTENBERGIUM*, qui de hoc loco, Boca ad Luppiam, hodie *Bocke* in Monumentis Paderbornenſibus *p. 127.* uberius.

rum ſuper Saxones cum exercitu irruens, multam ſtragem fecit,& prædam copioſam cepit ſuper Weſtphalos,& coacti obſides dederunt. Obſidibus itaque receptis,& præda multa capta, rex in Franciam reverſus, ubi nunciatum eſt ei, quòd Rotgandus Langobardus, poſtponens fidem & ſacramenta, adverſus eum rebellare diſponeret, ſtatim illis in partibus iter arripuit, & celebravit Natalem Domini in villa,quæ dicitur Schletſtat in Elſatio.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXVI, Carolus rex Italiam ingreſſus, Forojulii partes petivit, Rotgandum rebellem captum decollari juſſit, ad Tarviſium civitatem venit, ibique Paſcha celebravit, & ordinatis rebus, derelictis cuſtodibus ex Francis, in civitatibus, quæ adverſus eum ſenſerant, in Franciam cum proſperitate reverſus eſt. Interea Saxones, cognita abſentia regis, more ſolito, ruptis ſacramentis in unum conglobati, Heresburgk caſtrum aggrediuntur, fraudulenter Francis ſuadent, ut de caſtro exeant, & cum pace in patriam pergant. Sed cùm illi fallacibus verbis (moniti ſunt) minimè aſſenſum præberent, machinas præparant, munitionem obſidione cingunt, & ſummis viribus certant, ſed nihil proficiunt. Quadam itaque die cùm iterum redivivo certamine bellum paraſſent, apparuit gloria Dei manifeſtè ſupra domum eccleſiæ, quæ erat infra ipſum caſtrum, videntibus multis tam Chriſtianis quàm Paganis. Nam duo ſcuta apparuerunt ſupra præfatam baſilicam, ſanguineo colore flammantia, & velut in prælio quibusdam motibus agitantia. Itaque Pagani hoc ſignum aſpicientes, timore & formidine repleti, mox in fugam converſi ſunt, & in tantam amentiam devenerunt, ut ſtrictis gladiis, mutuis armis ſe confoderent. Quanto verò illi plus pavore perterriti fugerunt, tanto magis Chriſtiani confortati, omnipotentem Dominum laudabant, qui ſalvos facit ſperantes in ſe. Ex prædicto igitur loco cum tanta confuſione diſcedentes, venerunt ad aliud caſtrum, quod appellatur Deſuburgh, (a) ubi voluerunt ſimiliter facere, ſed Deo auxiliante, Francisque eis viriliter repugnantibus, nihil prævaluerunt. Oppidani verò perſecuti ſunt eos usque ad flumen, quod Lippa dicitur, & multos ex eis interfecerunt. Itaque rex Wormatiam veniens, ſynodum placitumque publicum ibi tenuit, & concilio ſoluto, mox Saxonum fines penetravit, & velut ingens tempeſtas omnia proſternit, munitiones irrumpit. Saxones perterriti ad locum, ubi Lippa oritur, venerunt, ibi ſe ſuamque patriam regi tradiderunt, & ſpoponderunt ſe Chriſtianos eſſe debere. Tunc rex unà cum Francis reſtauravit Heresburgh caſtrum, & aliud caſtrum ſuper Lippam, ubi venientes Saxones, unà cum uxoribus parvulis, innumerabilis multitudo baptizati ſunt in nomine ſanctæ Trinitatis. Poſt hæc obſides, quantos rex expetiit, dederunt. Reformatis autem caſtellis, cuſtodiisque diſpoſitis, Carolus in Franciam revertitur, & celebravit Natalem Domini in Heriſtellio, & Paſcha in Noviomago.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXVII, rex Saxoniam ingreſſus, placitum tenuit in loco, qui dicitur Padresbrunna: ubi omnes Saxones convenerunt, excepto Widichindo, qui cum paucis Saxonibus in partibus Nortmaniæ confugit. In eundem etiam locum venerunt Sarraceni de partibus Hiſpaniæ, quorum hæc ſunt nomina, Ibinarabi, & filius Devizeſi, qui latine Joſeph (b) nominabatur, & gener ejus, ubi etiam multitudo Saxonum baptizati ſunt, & ſacramenta ſecundum conſuetudinem dederunt, ut perderent ingenuitatem & omnem hæreditatem, niſi conſervarent ſuſceptam Chriſtianitatem, & promiſſam fidelitatem regis & filiorum ejus, nec non etiam & Francorum. Carolus in Franciam reverſus, cele-

(a) De hoc iterum *SCHATENIUS* p. 450. *Caſtrum, quod hodiedum Deſenbergam dicimus, haud procul Warburgo, intra diœceſin Paderbornenſem, ex ſuis ruderibus aſpicitur, olimque Saxonum more, in edito & abrupto montis jugo ſtructum fuit.* Uberius de eo *FURSTENBERG p. 149.*

(b) Locum emendavi ex Francorum Annalibus, cum antea legeretur: *Ibina, Larabi, & filius Denizeſi, qui Lammeioſeph nominabatur.*

Digitized by Google

celebravit Natalem Domini in Duciato, (a) & Paſcha in Aquitania, in villa, quæ dicitur Caſinogilo. (b)

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXVIII, Carolus cum exercitu Hiſpaniam ingreſſus eſt. Venit enim primò ad Pampilonam civitatem, deinde ad Cæſaraugustanam urbem perrexit, ubi innumerabilis multitudo de partibus Burgundiæ, & Auſtraſiæ, vel Baioariæ, ſeu Provinciæ, & Septimaniæ, pars etiam Langobardorum in auxilium Francorum convenerunt. Obſidione itaque civitatis territi Sarraceni, obſides dederunt, & immenſum pondus auri. Ejectis itaque Sarracenis de Pampilona, murisque ejusdem civitatis dirutis, Vaſconibusque ſubjugatis, in Franciam revertitur. Interea Saxones audientes, quòd Carolus 28
cum Francis tam longa terrarum ſpatia ab eis eſſet ſeparatus, ſuadente Widichindo, ſecundum conſuetudinem iterum rebellati ſunt, & ad Duriam caſtrum (quod Coloniæ civitati contiguum eſt) usque venerunt, cædibus, rapinis, & incendiis omnia devaſtantes. Quod cùm nunciatum eſſet regi revertenti, etiam commoranti Antiſſiodoro civitate, miſit idem princeps ſcaram unam ex electis viris, qui eorum violentiæ reſiſterent. Saxones audientes incolumitatem regis & adventum Francorum, in fugam converſi ſunt: quos Franci è veſtigio ſequentes, repererunt eos ſuper fluvium, cujus vocabulum eſt Adarna, in loco, qui dicitur Liheſi, (c) ubi pugna cœpta & finita. Franci, auxiliante Deo, victores extiterunt, & multitudo Saxonum eſt ibi occiſa. Et celebravit rex Natalem Domini in Heriſtellio & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXIX, Carolus venit in villam, quæ dicitur Compendium, ubi ſe obtulit Hildebrandus, Spoletanorum dux, cum muneribus, ejusque dominationi ſe ſubdit. Eodem anno ſynodum tenuit in Duria, & poſt hæc Saxoniam ingreſſus usque ad Lippam venit. Conati ſunt autem Saxones reſiſtere in loco, qui dicitur Bucholtz, (d) ſed nihil prævaluerunt. Aperta autem via Weſtphalos ſubjugaverunt, & omnes Saxones, qui ultra Wiſaram commorabantur. Veniens autem rex in locum, qui vocatur Medofulli, (e) accepit obſides & ſacramenta à Saxonibus, qui ab eodem defecerant, & reverſus eſt in Franciam, & celebravit Natalem Domini in Wormatia civitate, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXX, Carolus Saxoniam ingreſſus, ad Heresburgk venit, & inde ad locum, ubi Lippa conſurgit, (f) & ibi ſynodum tenuit.

(a) Eſt Duſiacum Remorum, in pago Moſomagenſi, ad fluvium, Charem. *VALESIUS.*

(b) Palatium veterum Regum Aquitaniæ, vulgo *Aſſenciiil.*

(c) Haſſiæ vicus eſt, ad Adarnam, in præfectura Battenberg, hodie *Leyſen.* Poëta Saxo, pugnam hancce ad Battenfeld factam fuiſſe dicit, quod parum abeſt. Vide *WINCKELMANNUM Beſchreib. Heſſen, II. Th. VII. cap. p. 232.*

(d) De hoc *SCHATENIUS* Ann. Weſtphal. p. 465. *Caſtra metantur ad Bucholdiam, loco inter Weſaliam & Coesfeldiam, ſagina ſilva incluſo, ubi & cæſium nemus olim monſtratur, tot Romanorum cladibus celebre.*

(e) Sic etiam hunc locum efferunt *ANNALES BERTINIANI, METENSES, FULDENSES, LOISELIANI, MONACHUS EGOLISMENSIS: Modiofalli. EGINHARDI ANNALES, Mediofulli.* De hoc *SCHATENIUS p. 465. Locus hactenus irrepertus; ac tametſi Francorum annales ad Viſurgim collocent, auctor tamen vitæ Caroli Mediofalli in medio Weſtfalorum collocare eſt viſus, quem annales Fuldenſes, perinde ut Pithocani, deſignare videntur, ubi primus, de quo diximus, congreſſus pacisque conventus fuit. Quam opinor cauſam fuiſſe, ut non nemo Mimigardiam Weſtfaliæ interpretetur.* Forſan Medenbacum, Arensbergenſis Comitatus.

(f) Ad caſtrum *Lipſpring*, uno milliari à Paderborna, de quo amplè *FURSTENBERGIUS p. 14.*

Digitized by Google

tenuit. Inde progreſſus, ad Albiam fluvium venit, & in ipſo itinere Bardongavenſes, *(a)* & multi de Nortliadis *(b)* baptizati ſunt, in loco, qui dicitur Horheym, *(c)* ultra Obacerum fluvium, & pervenit usque ad locum, ubi Hora confluit in Albiam. Diſpoſitis itaque tam Saxonibus quàm Sclavis, in Franciam reverſus eſt. Inito autem conſilio, ut Romam pergeret orationis cauſa, unà cum conjuge Hildegarde, celebravit Natalem Domini in Papia civitate.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXI, Carolus iter pergens, celebravit Paſcha in Roma, & ibi baptizatus eſt filius ejus Pipinus, ab Adriano papa, qui & ipſe eum de ſacro fonte ſuſcepit, & duo filii ejus à ſuprà dicto pontifice inuncti ſunt in reges, idem Pipinus ſuper Italiam, Ludovicus ſuper Aquitaniam. Inde reverſus, venit Mediolanum, ubi baptizata eſt filia ejus Giſla *(d)* ab Archiepiſcopo Thoma, qui & ipſe eam à ſacro fonte levavit. His ita peractis, reverſus eſt in Franciam. Per id tempus legati Apoſtolici, Formoſus & Damaſus epiſcopi, cum miſſis regis, Riculfo capellano, & Eveverardo *(e)* magiſtro pincernarum, directi ſunt ad Thaſſilonem ducem: commonentes & conteſtantes ex auctoritate Apoſtolica, ut recordaretur piorum ſacramentorum, & non aliter faceret, niſi ſicut jurejurando jam dudum promiſerat Pipino regi & filiis ejus. His admonitionibus conſenſit Thaſſilo, & ſumptis obſidibus ad regem venit Wormatiam, ubi renovavit ſacramenta, & dedit duodecim obſides: ſed non diu præfatus Thaſſilo promiſſa conſervavit. Celebravit autem rex Natalem Domini in Cariſiaco & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXII, Carolus Coloniam veniens, Rhenum tranſiit, & ſynodum tenuit, ubi Lippa conſurgit: ubi omnes Saxones convenerunt, excepto rebelle Widichindo, illuc etiam venerunt legati Godefridi, regis Nortmanorum & Altdeni & Hoſmundus, *(f)* nec non etiam legati Avarorum,

(a) Sunt iſti incolæ Bardorum Pagi, vulgo *das Bardengau*, qui infra ad a. 785. vocatur *Bardenguni*, idemque regionem conſtituebat circa Bardevicum, in agro Püneburgico, de quo *HENR. MEIBOMIUS Hiſt. Bardevici p. 57.* & *de Pagis Saxoniæ p. 98. CHRIST. SCHLOEPKE Chron. von Bardewick p. 45. 57. 112. 121.* Ejusdem Pagi etiam facit mentionem *DITMARUS Chron. p. 354.* Facit ad hujus loci Reginonis explicationem, *WERNERUS ROLEWINK, qui de antiqua Saxonum dignitate lib. II. c. V.* ita loquitur: *His peractis, Rex Wormaciam properat, & denuo rediens venit ad Mersborch, & deinde ad Lyppenspruck, pro congregando concilio ad diſponendam provinciam ſecundum ritum Eccleſiæ Catholicæ. Proceſſit etiam latius ad Albiam, in locum, qui dicitur Bardewyck, & multitudo magna Sclavorum, Wyndorum, Friſonum, baptizata eſt.* Hujus Pagi mentio occurrit *ad a. 780. 799.*

(b) Populi verſus ſeptentrionem erant, trans Albim habitantes, hinc apud *MONACHUM EGOLISMENSEM vita Caroli M. ad a. 798. c. XIII.* vocatur *Nortlindi trans Albiam ſedentes.* Eosdem *EGINHARDI Annales ad d. an.* vocant *Transalbianos*, & *POETA SAXO ad d. an.*

Saxonum populus quidam, quos claudit ab auſtro
Albia ſejunctum poſitos Aquilonis ad axem,
Hos Nordalbingos patrio ſermone vocamus.

HELMOLDUS Chron. Slav. lib. I. c. VI. eorum terminos diſtinctius proponit, dum ita ſcribit: *Ultimam ſcilicet partem Saxoniæ, quæ eſt trans Albiam, & dicitur Nordalbingia, continens tres populos, Tethmarſos, Holſatos, Stormarios. ADAMUS BREMENSIS lib. IV. c. XXXI.*

(c) Vide ſupra *ad a. 742.*

(d) De hac *EGINHARDUS in vita Caroli c. XVIII.*

(e) Sic emendavi, pro *Riculfo* & *Eunardo*, Fragmentum Annalium, apud Caniſium, & reliquos Francorum Annales, Annaliſtam etiam Saxonem ſecutus.

(f) Locus hic in Annalibus Francorum admodum eſt corruptus. Fragmentum Annalium, apud *CANISIUM*, legit: *Etiam illuc venerunt Poſtlimani miſſi Sifridi Regis. ANNALES LOISELIANI* ad a. 782. *illuc convenerunt miſſi Sigifredi Regis, id eſt Haltoni, cum ſociis ſuis. INCERTI AUCTORIS vita Caroli M.* ad d. an. *Nuncii Sigiffredi Regis, id eſt Halpdan, cum ſociis ſuis. ANNALES*

Digitized by Google

rum, miſſi à Cacano *(a)* & Jugurro. Peracto placito, reverſus eſt rex in Franciam. Saxones iterum fidem violant, arma corripiunt, ſuadente Widichindo. Rex autem ea tempeſtate miſerat nuncios ſuos ad Adalgiſum, & Geilonem atque Conradum, viros potentes, ut ducerent exercitum Francorum & Saxonum ſuper Sclavos paucos, qui adhuc rebelles erant. Suprà dicti verò principes, cùm jam in itinere eſſent, audientes, quòd Saxones rebellaſſent, ſuper eos arma verterunt, & commiſſo prælio, multos ex eis interfecerunt. In qua pugna duo duces ceciderunt, videlicet Adalgiſus, & Geilo, in monte, qui dicitur Suntdal. *(b)* Hoc audiens imperator, cum Francis, quos ſub celeritate congregare potuit, illuc perrexit, & pervenit usque ad locum, ubi Alara confluit in Wiſaram. Tunc omnes Saxones iterum convenientes, ſubdiderunt ſe ſub poteſtate ſuprà dicti regis, & reddiderunt ſeditioſos, qui illam rebellionem maximè terminaverunt, ad occidendum quatuor millia quingentos viros. Widichindus verò partibus Nortmaniæ aufugit. Interfectis itaque ſeditioſis, exilioque damnatis, rex in Franciam 29
reverſus eſt, & celebravit Natalem Domini in Theodonis villa, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXIII, obiit Hildegardis regina, pridie calendas Maji, quod evenit tunc in vigilia Aſcenſionis Domini. Et rex iterum Saxoniam ingreſſus eſt, eò quòd Saxones rurſum rebellaſſent, & cum paucis Francis ad Thietmalli *(c)* venit: ibi Saxones paraverunt pugnam in campo viriliter. Tunc rex cum Francis ſuper eos irruit, & magnam ſtragem ex eis fecit, ita, ut perpauci fuga elaberentur. Poſt peractam victoriam venit rex ad Paderbrunnam, ubi coadunato exercitu, denuo ſuper Saxones irruit, qui ſe ſociaverant ſuper fluvium, cujus vocabulum eſt Aſa. *(d)* Ubi iterum pugna inita, non minor numerus Saxonum cecidit, quàm in ſuperiori prælio ceciderat. Tunc rex Wiſaram tranſiit, & ad Albiam usque pervenit. Poſt hæc in Franciam revertitur. Eodem anno obiit Bertha regina IIII idus Julij. Et cùm Wormatiam perveniſſet rex, ſociavit in matrimonium Faſtradanam reginam, & celebravit Natalem Domini in Heriſtellio, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXIIII, Carolus ingreſſus eſt Saxoniam, eò quòd iterum rebellaſſet, & cum eis aliqua pars Friſonum, & pervenit usque ad Huculin, *(e)* circumeundo & vaſtando omnia. Erat autem nimia inundatio aquarum. Ipſe igitur per Thuringiam ab orientali parte intravit ſuper

EGINHARDI ad d. an. *miſſi Sigefridi Regis, id eſt, Almptam cum ſociis ſuis. ANNALES METENSES* vero ad d. an. *Legati Godefridi, Regis Nortmannorum, Altdem, & Hosmundus.* Scilicet Daniæ Rex illorum temporum, *SAXONI GRAMMATICO Hiſt. Dan. lib. VIII. c. XLVII.* dicitur *Gotricus*, vel *Godefridus*, quem recentiores, utpote *JO. ISAACIUS PONTANUS, Hiſt. Dan. lib. IV. p. 90.* Sigefridum vocat. Adde, quæ notavi ad Annales Fuldenſes.

(a) *POETA SAXO ad a. 782.* idem Cagani nomen effert, ad quem locum *REINECCIUS: Joannes Leunclavius Pandectæ Hiſtor. Turc. p. 198. nomen hoc non diſcernit a Tartarico & Turcico Chan, vel Cahan. Hoc certum, proprium non fuiſſe, ſed ei Principi ab Hunis attributum, qui ſummam totius Regni obtineret.* Adde infra *SIGEBERTUM ad a. 520.*

(b) Ad Munderam, ditionis Brunſuicenſis oppidum, prout *REINECCIUS* ad Poëtam Saxonem hic loci adnotavit.

(c) Hodie *Detmold*, primarium Comitum Lippienſium domicilium, prout notavi ad Annales Fuldenſes, apud *FREHERUM.*

(d) Sive Haſa, qui alluit Osnabrügam.

(e) Fragmentum Annalium apud *CANISIUM* legit *Huculum*, *ANNALES BERTINIANI: Hucuculus. METENSES: Huccului. EGINHARDI: Huculbi. POETA SAXO: Uculbi.* Hujus loci nullam mentionem alias factam reperi, niſi quod in *CHRONICO MINDENSI*, apud *MEIBOMIUM Tom. I. p. 559.* occurrat Foreſtum, *Hückelingebagen*, quod ab Ottone II. impetravit Milo, Epiſcopus.

Hoſtfalos. Porrò filium Caroli dimiſit cum valida manu contra Weſtphalos. Itaque rex Thuringiam ingreſſus, pervenit usque ad fluvium Albiæ, & inde ad Tagniofurt, (*a*) deinde ad Scaninge, (*b*) ex quo loco reverſus eſt in Franciam. Weſtphali verò congregaverunt ſe juxta Lippam, quibus occurrit filius regis in pago, qui dicitur Dragim, (*c*) & inierunt pugnam: quibus viriliter ſuperatis, reverſus eſt Wormatiam, ad genitorem ſuum. Rex itaque, conſultis fidelibus, iterato hyemis tempore, Saxoniam intravit, & celebravit Natalem Domini juxta Kichrisburch Winzzagani ſuper fluvium Ambra, in villa, quæ dicitur Liuhidi. (*d*)

Anno

(*a*) Nihil hic mutare auſus, licet reliqui Annales alium plane locum indicent. *BERTINIANI* & *LOISELIANI* legunt: *Stangford. MONACHUS IGOLISMENSIS: Stangfurd. AUCTOR INCERTUS VITÆ CAROLI M. Stanford. FRAGMENTUM ANNALIUM* apud *CANISIUM, EGINHARDI* & *METENSES Annales* habent *Stainfurt*, quod rectius, atque *Stenvordia*, Bentheimenſium Comitum Oppidum intelligi videtur, de quo *HERMANNUS HAMELMANN delin. Urbium Weſtphaliæ p. 82.* Ejusdem facit mentionem *WERNERUS ROLEWINK de antiqua Saxonum dignitate lib. III. c. VIII.* & *CHRON. COMITUM* de *MARCA* apud *MEIBOMIUM Tom. I. p. 387.*

(*b*) *FRAGMENTUM ANNALIUM*, apud *CANISIUM*, legit *Scalingi. MONACHUS EGOLISMENSIS: Scainingi. AUCTOR INCERTUS VITÆ CAROLI M. Scabiningi, Annales BERTINIANI: Scaningi. LOISELIANI: Scainingi. METENSES: Sanninge.* Annaliſta Saxo: *Scamnigge. EGINHARDI Schaninge.* Schöningen intelligo, de quo ſupra, ad a. 742.

(*c*) *FRAGMENTUM ANNALIUM* apud *CANISIUM* legit *Origmi. ANNALES BERTINIANI, METENSES, LOISELIANI, INCERTUS AUCTOR VITÆ CAROLI M. Dragini, ANNALES EGINHARDI: Draigni. POETA SAXO:*

In Weſtualorum pago, cognomine Dreini.

Situs hic Pagus Dragim in Weſtphalia, ad Lippiam flumen, in eodem Monaſterium, *Liesborn*, in Comitatu Hermanni Comitis, de quo in *Vita Meinwverci* apud *LEIBNITIUM Script. Brunſuic. Tom. I. p. 547.* Hodie dicitur: *Drevenick. MEIBOMIUS de Pagis Saxoniæ p. 991.*

(*d*) *ANNALES BERTINIANI: & celebravit Natalem Domini juxta Hidrioburg, in pago Waiſagauvi, ſuper fluvium Ambra, in villa Luichidi. ANN. METENSES: & celebravit Natalem Domini juxta caſtrum Kiridrioburc in pago Waizzagaim, ſuper fluvium Amra, in villa Leutidi. ANN. TILIANI ad a. 785. celebravit Natale Domini juxta Scidinburg in pago Witzgaugi. ANN. LOISELIANI: & celebravit Natalem Domini juxta Skidrioburg in pago Wauzannaga, ſuper fluvium Ambra, in villa Luidi. AUTOR INCERTUS VITÆ CAROLI M. & celebravit Rex Natalem Domini juxta Ridrioburg in pago, qui dicitur Waitzagauvi, ſuper fluvium Ambra, in villa Liuhidi. MONACHUS EGOLISMENSIS: & celebravit Natale in Cidrioburgi ſuper fluvium Ambra. POETA SAXO:*

Qui valida comitante manu Saxonica ſtatim
Arva petens, juxta fluvium conſederat Ambram,
Eſt ubi caſtellum, quod Skideronburg vocitatur.

EGINHARDI ANNALES: celebratoque in caſtris Natalitio Domini die, ſuper Ambram fluvium in pago Huettagoe, juxta caſtrum Saxonum, quod Dekidroburg, ad locum nomine Rimi, in qua Wiſira & Vagara confluunt, populabundus acceſſit. Unicus igitur Eginhardus pagi *Huettagoe* facit mentionem, cum reliqui Annales pagum *Wensgou* memorent. Intelligitur antiquum Saxonum caſtrum *Schidernburg*, vel *Schidera*, in dominio Sualenburgenſi ſitum, in quo Carolus M. Epiſcopatum fundavit, de quo Auctor incertus de fundationibus Saxoniæ Eccleſiarum, apud *LEIBNITIUM* Script. Brunſuic. Tom. I. p. 260. *Anno Domini DCCLXXXIII. ſeptimum in Schidere, quæ eſt villa in Dominio de Svvalenberge, quæ poſtea per Brunonem & Tancvvardum Saxonicos in Ballersleve transponitur, & inde per Hinricum primum in Uroſe, oppido Northuringiæ, & tandem per Ottonem Magnum in Partinopolin, quæ eſt Magdeborg, transfertur.* De hoc loco *FERDINANDUS FURSTENBERG Monum. Paderborn. p. 183.* Pagi vero Wensgau fit mentio ab *AUCTORE VITÆ MEINWERCI c. VI.* apud *LEIBNITIUM Tom. I. p. 519. interventu Geptæ, venerabilis Abbatiſſæ, duos Manſos regales in Lutterun in pago Wensgoi dicto, in Bur-*

Digitized by Google

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXV, rex usque ad Rimie (*a*) pervenit, ſuper fluvium Wiſaram, ubi confluit Wahna, & propter nimiam inundationem aquarum, inde reverſus eſt Heresburgh, ubi uxorem ſuam Faſtradanam cum filiis & filiabus venire juſſit, & ibi tota hyeme reſedit, ibi etiam Paſcha celebravit: & multis vicibus ſcaras per Saxones miſit, & eorum caſtra deprædatus eſt, & in Maio ſynodum ad Paderbrunnam habuit, & inde iter peragens, nullo contradicente, totam Saxoniam circumivit. Venit autem in Bardenguni, (*b*) & inde miſit poſt Widichindum & Albionem, & utrosque ad ſe fecit venire: quos ſacramento firmavit, ut in Franciam ad eum venirent. Qui acceptis obſidibus, ad Attiniacum ad regem venerunt, ibique baptizati (*c*) ſunt, & tunc tota Saxonia ſubjugata eſt Francis, & in eadem villa celebravit rex Natalem Domini & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXVI, Carolus miſit exercitum ſuum partibus Britanniæ, unà cum miſſo ſuo Odulpho, principe Cocorum: (*d*) ubi multa caſtella acquiſierunt Franci, & eorum primates repræſentaverunt Wormatiam regi in publico conventu. Tunc rex, videns ſe ex omni parte pacem habere, Romam perrexit orationis cauſa, & ut ibi cum miſſis imperatoris colloquium haberet, & celebravit Natalem Domini in Florentia civitate.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXVII, Carolus Romam venit, & à pontifice Adriano ſuſceptus eſt, ubi aliquot dies moratus eſt. Quod cùm audiſſet Heregiſus, dux Beneventanorum, timore perterritus, miſit Romaldum filium ſuum, cum magnis muneribus ad regem, poſtulans pacem, & promittens, ſe omnem voluntatem ejus facturum. Sed his ſuaſionibus minimè Apoſtolicus credidit, ſed magis hortatus eſt regem, ut Beneventi fines intraret, quod & fecit. Et cùm Capuam veniſſet, Herigiſus reliquit Beneventum, & in Salernum ſeceſſit, ibique ſe munivit. Exinde miſit filium ſuum Grimaldum (nam Romaldum rex ſecum retinebat) cum magnis muneribus offerens obſides, & promittens omnem fidelitatem, tantùm ab impugnatione ceſſaret. Tunc rex cum conſulto fidelium & ſacerdotum, ne penitus epiſcopatus & monaſteria devaſtarentur, elegit XII obſides, & XIII filium ſuprà dicti ducis Grimaldum, & accepit munera, & juraverunt ei omnes Beneventani, & reverſus eſt Romam, ibique celebravit Paſcha cum præſule ſedis Apoſtolicæ. Venerunt etiam in eodem loco miſſi Thaſſilonis, Arnus epiſcopus, & Henricus abbas, rogantes papam, ut pacem faceret, litemque terminaret inter Carolum regem, & Thaſſilonem ducem, ex qua cauſa multùm coarctatus eſt Apoſtolicus. Rex autem ad poſtulata reſpondit, ſe per multa tem-

vvardio quoque Daleheim, in comitatu Herieldi comitis, ei donavit. Dictus vero locus hodie dicitur *SOHIER*, prædium Lippiacum inter Steinheim & Linde. Fluvius Ambra dicitur *die Emmer*, qui agri Paderbornenſis oppida aliquot adluit, inde in Viſurgim ſe exonerat, qui olim Pago Ambragæ, *dem Emmergau*, nomen dedit, de quo *MEIBOMIUS de Pagis Saxoniæ p. 97.* qui etiam *p. 103.* de Pago Huetagoge agit.

(*a*) Sic emendavi pro *Adrine*, cum reliqui Annales Rimi vel Rime legant. Eundem locum memorant *EGINHARDI Annales ad a. 753. ad locum qui dicitur Rimi, qui eſt ſuper fluvium Wiſeram.* Videtur locus exilis fuiſſe, cujus nullam alias mentionem eſſe factam novi, niſi quod inter Paderbornenſis Eccleſiæ prædia dotalia ab Auctore Vitæ Meinvverci *c. CX.* memoretur *Rimi.*

(*b*) Vide ſupra *ad a. 780.*

(*c*) Omnes Francorum Annales Wittichindum Attiniaci apud Francos baptizatum fuiſſe dicunt. Ex quo facile poterunt confutari, qui vel Medebaci in Territorio Fuldenſi, vel Belemi in Epiſcopatu Osnabrugenſi, idem factum fuiſſe dicunt, prout etiam adnotavi in Syntagmate Hiſtoriæ Germanicæ *diſſert. VII. §. XX.*

(*d*) Sic emendavi pro *Principe Cacorum.* Reliqui enim Annales legunt: *Andulpho*, vel *Audulpho Seneſchallo.* Dicebatur enim Senechallus etiam *Regiæ Menſæ Præpoſitus*, & ſuberant ipſi officia culinæ. Compara Syntagma Juris Publici, *cap. IX. §. XXII.* Hunc autem Audolphum Præpoſitum menſæ Regiæ vocat *ANNALISTA SAXO.*

Digitized by Google

pora quæsisse, sed minimè obtinere potuisse: ne tamen inobediens videretur esse monitis Apostolicis, asseruit, se in ejusdem papæ præsentia cum eisdem missis pacem velle firmare. Illis autem renuentibus atque dicentibus, non se audere pro seniore (a) diffinitivam proferre sententiam, neque se ad hoc destinatos esse: videns Apostolicus ficta mendacia, & cognoscens instabilitatem ducis, iratus anathematizavit prædictum Thassilonem, & omnes illi faventes, nisi fidelitatem, quam regi Pipino & filio ejus Carolo promiserat, per omnia observarent: contestans per eosdem missos eundem virum, & monens, ne per ejus obdurationem & perfidiam sanguis Christianorum funderetur, & terra devastaretur: & si ipse dux nullatenus obedire vellet, tunc Carolus & exercitus ejus absoluti essent à Deo & sancto Petro, & quicquid in ducatu ejus perpetratum esset, incendiis & homicidiis, vel qualicunque malitia, totum hoc in Thassilonem & socios ejus vertatur, & rex & Franci persistant innoxii. His verbis absolutis missis Thassilonis, rex oratione ad limina Apostolorum completa, & benedictione percepta, in Franciam gressum dirigit, & Wormatiam, ubi erat Fastradana conjunx ejus, pervenit: ubi synodum congregavit, & manifestavit sacerdotibus & optimatibus regni causas itineris, & qualiter versutia Thassilonis coram summo pontifice esset deprehensa. Misit itaque cum consulto fidelium ad eundem Thassilonem, monens, ut Apostolicis adhortationibus obtemperaret. Qui cùm nollet obedire, rex partibus Bavariæ exercitum movit, & venit in locum, qui dicitur Lechfeld, super civitatem Augustam, & venerunt orientales Franci & Thuringi & Saxones super Danubium, in loco, qui dicitur Faringa. (b) Porrò Pipinus rex de Italia cum exercitu venit Tridentum. Tunc perspiciens Thassilo se ex omni parte esse circumdatum, & videns, quòd Baioarii magis essent fideles Carolo, quam sibi, undique coarctatus, venit ad eum, tradens se manibus ejus, ad servitium reddens ducatum à Pipino rege sibi commissum, & se in omnibus peccasse, & malè egisse confessus est, & denuo renovans sacramenta, dedit duodecim obsides electos, & tredecimum filium suum Theodonem. Rex, receptis obsidibus, reversus est in Franciam, & celebravit Natalem Domini in Ingelnheym, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXVIII, rex congregavit synodum in præfata villa, ibique venit Thassilo. Cœperunt autem eum Bavari accusare, quòd fidem promissam violasset, suadente uxore Luitburga. Objecta verò Thassilo denegare non potuit, sed convictus est ad Avaros transmisisse, & in vitam fidelium regis consiliatum fuisse. Ad ultimum tamen confessus est, se dixisse, si decem filios haberet, omnes mallet amittere, quàm ita manere, sicut juraverat. Ex iis & aliis multis, ab omnibus dijudicatus est ad mortem. Et cùm omnes capitalem sententiam proclamarent, rex misericordia motus, eò quòd consanguineus ejus esset, obtinuit ab ipsis Dei & suis fidelibus, ne moreretur. Interrogatus ergo à rege, quid agere vellet, terræ prostratus, licentiam in monasterium intrandi expetiit, ut ibi peccata sua deplorare potuisset. Similiter & filius ejus Theodo fecit. Igitur attonsi sunt, & in monasterium missi. Pauci Baioarii, qui cum Thassilone senserant, in exilium sunt missi. Eodem anno commissum est bellum inter Græcos & Langobardos, ducibus Hildebrando Spoletano, & Grimaldo Beneventano, & Winegiso à rege directo, cum Francis: & fugati sunt Græci, & victores extiterunt Franci & Langobardi. Per id tempus pugna commissa est inter Avaros & Francos, qui in Italia habitabant, & Deo largiente, victoriam obtinuerunt Franci. Tertia pugna commissa est inter Avaros & Baioarios, in campo Iboræ,

(a) Idem ac Domino. Quare *ANNALES METENSES; non se audere pro suo Domino diffinitivam suscipere sententiam.* Sæpius hoc sensu occurrit in Capitularibus Francorum.

(b) *ADLZREITER Ann. Boiorum p. I. lib. VII. n. XLVII. Pferingam* vocat; hodie *Pfering*, de quo *ANT. GUIL. ERTL Chur-Bayr. Atlas p. 140.*

Digitized by Google

Iboræ, (a) & fuerunt ibi miſſi regis Grahamanus,& Odoacer,cum aliquibus Francis, & Deo auxiliante, victoria fuit Francorum ſeu Baioariorum. Hæc omnia ſuprà dictus Thaſſilo, & uxor ejus Luitburga, terminaverunt. Quarta pugna fuit contra Avaros, qui voluerunt vindicare eos, qui in prælio ſuperiùs dicto ciderant: ſed Deo adjuvante, victoria Chriſtianis ceſſit. Poſt hæc Carolus Ratisbonam venit, ibique marcas & fines Baioariorum diſpoſuit, indeque reverſus eſt in Franciam, & celebravit Natalem in Aquis palatio, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCLXXXIX, rex Rhenum Coloniæ tranſiit, & Saxoniam ingreſſus, usque Albiam fluvium venit, ibique duos pontes conſtruxit, & ex utraque parte pontis caſtra fecit ex lignis & terra, & inde progreſſus, Sclavorum fines intravit, & Sclavos, vocabulo Wilzi, ſuo dominio ſubjugavit. 31
Fuerunt autem cum eo in eadem expeditione Franci & Saxones. Friſones verò navigio venerunt per Habolam (b) fluvium. Fuerunt autem cum eo Sclavi, Urbi, (c) & Abotrudi, quorum princeps vocabatur Wizan. Obſidibus itaque receptis, reverſus eſt in Franciam, & celebravit Natalem Domini Wormatiæ, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXC, nullum iter rex fecit, ſed in prædicta civitate rex celebravit Natalem Domini, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCI, Carolus ad partes Baioariorum perrexit, & Ratisbonam pervenit, ubi & exercitum ſuum convenire juſſit, ibique cum conſilio optimatum regni diſpoſuit ire in Avarorum regnum, propter malitiam intolerabilem, quam in Gallorum populos geſſerunt & eccleſias Dei. Venit ergo cum exercitu usque ad Aniſam fluvium, ubi triduanum jejunium cum litaniis fecerunt, poſtulantes pro ſalute exercitus & adjutorium Dei, & vindictam inimicorum. Rex itaque littora Danubii de Auſtrali parte tenuit: Saxones autem cum quibusdam Francis, & plurima multitudine Friſonum de Aquilonari, & ita pergentes pervenerunt, ubi jam dicti Avari habebant munitiones paratas, de Auſtrali parte ad Chunberg, de Aquilonari verò ripa, in loco, qui dicitur Camp, (d) (ſic enim nominatur ille fluvius,qui ibi influit in Danubium.) Itaque Avari,cùm ex utraque ripæ parte vidiſſent exercitum, & claſſem per medium fluvium venientem: tantus terror, Deo faciente, illos invaſit, ut dimiſſis præſidiis munitionum, fugæ latibula quærerent, & ſic, Chriſto duce, uterque exercitus absque læſione Pannoniam introivit. Pervenit autem rex usque ad fluvium, qui

(a) De hiſce geſtis *MARCUS VELSERUS Ann. Boiic. lib. V. p. 173. ADLZREITER p. I. lib. VIII. n. 2.*

(b) Havela, Marchiæ fluvius, qui etiam *HELMOLDO lib. I. c. II.* Habola dicitur.

(c) *ANNALES BERTINIANI, LOISELIANI, AUCTOR INCERTUS VITÆ CAROLI M.* legunt *Suburbi. MONACHUS EGOLISMENSIS: Suurbi. ANNALES METENSES: Surni. ANNALISTA SAXO: Surbi.* Nulli alii fuiſſe videntur, quam *Sorabi*, qui & *Sorbii, Serbii, Svvorbii, Svverbii, Svvirbii*, & *Sirbii* dicti fuerunt, teſte *SAGITTARIO Hiſt. Luſat. §. XIII.* Hi Luſatiam ſuperiorem una cum Miſnia incoluerunt, ac partem Saxoniæ ſuperioris ad Hercyniam, oppreſſis ibi Hermunduris, & ipſa Suevica gente. Rudera arcis Soraborum Salfeldiæ ad Salam adhuc conſpiciuntur, olim *die Sorbenburg* dictæ, vulgo *der hohe Schvvarm*, de quo *SYLVESTER LIEBE, Salfeldographia*, quæ adhuc in Msto extat, integro cap. XXIV. De Rege illorum Witzan, ſive Wiltzan, ita ſcribit *EGINHARDUS, ANNALIBUS: nam is ceteris Wilſorum regulis & nobilitate generis, & auctoritate ſenectutis præeminebat.*

(d) Diſtinctius hæc proponunt *EGINHARDI ANNALES: ac deſtructis munitionibus, quarum una ſuper Cambum fluvium, altera juxta Comagenos civitatem in montem Cumiberg, vallo firmiſſimo erat extructa.* Scilicet *Camb*, fluvius ad *Comagenam*, hodie *Holenburg*, ſe in Danubium exonerat, ultra Viennam. Caſtrum autem in monte ad Comagenam fuerat extructum. *ADLZREITER Ann. Boi. p. I. lib. VIII. n. VII.* De Comagena, Norici in Pannoniæ confiniis ſita. *CHRIST. CELLARIUS Not. Orbis Antiqui lib. II. cap. VII. p. 540.*

Digitized by Google

dicitur Raba, omnia cædibus, incendiis, rapinisque devaſtans, & inde reverſus Ratisbonam, celebravit ibi Natalem Domini & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCII, Feliciana hæreſis condemnata eſt, quem Felicem Engelbertus in præſentiam Adriani pontificis adduxit, & poſt confeſſionem hæreſin abdicavit. Et eodem anno nulla expeditio facta eſt, ſed tamen ſuper naves ad flumina tranſeunda, compactus eſt pons anchoris & funibus, ita cohærens, ut jungi & diſſolvi poſſit: (a) & celebravit rex Natalem Domini Ratisbonæ.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCIII, Carolus Ratisbonam proficiſcens, ad Foſſatum magnum inter fluvios Alemonon & Radinzam venit, (b) ibique ſummi pontificis miſſi cum magnis muneribus in præſentiam ejus venerunt. Ibi etiam nunciatum eſt ei, Saxones iterum more ſolito fidem & promiſſa violaſſe. Inde navigio per Radinzam Mogonum fluvium ingreſſus, Natalem Domini celebravit in Wirtzeburch.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCIIII, celebravit rex Paſcha in Franconofurt, ibique congregavit ſynodum magnam (c) epiſcoporum, Gallorum, Germanorum & Italorum; ubi fuerunt miſſi apoſtolici, Theophilus & Stephanus epiſcopi. In hac ſynodo tertiò condemnata eſt hæreſis Feliciana, quam damnationem per auctoritatem ſanctorum patrum in libro conſcripſerunt, quem librum omnes ſacerdotes manibus propriis ſubſcripſerunt. Eodem tempore Faſtradana regina obiit, & in monaſterio ſancti Albani (d) honorificè ſepulta eſt. Pſeudoſynodus Græcorum, quam pro adorandis imaginibus fecerant, à pontificibus rejecta eſt. Rex autem, poſt hæc, diviſo in duas partes exercitu, Saxoniam ingreſſus eſt, ipſe per Thuringiam, Carolus verò filius ejus Coloniæ Rhenum tranſiit. Tunc Saxones congregantes ſe in loco, qui dicitur Sinisfelt, (e) præparaverunt ſe ad pugnam. Cùm verò audiſſent, ſe ex duabus partibus eſſe circundatos,

(a) *GERH. a ROO* equidem, *Ann.* Auſt. p. 12. auctor eſt, Rudolphum Habſpurgicum navium ſolutilium novum modum excogitaſſe, idemque adſerit *FUGGER Spiegel der Ehren des Hauſes Oeſterreich lib. I. c. VIII. p. 74.* Verum inventum eſſe antiquum, ex hoc loco patet.

(b) Conjungere igitur tentavit Carolus M. Almonam & Rednitziam, *die Altmühl und Rednitz*, utrosque Nortgoviæ fluvios, de quo *EGINHARDUS* Annalibus: *Perſuaſum tunc Regi erat, ſi inter Radantiam & Almonum fluvios foſſa navium capax duceretur, poſſe commode e Danubio in Rhenum navigari, quod alter Danubio, alter Mæno miſcetur. Confeſtim cum omni comitatu ſuo eo venit, congregataque hominum multitudine, totum autumni tempus in eo opere conſumpſit. Ducta eſt foſſa inter prædictos fluvios duum millium paſſuum longitudine, latitudine CCC. pedum, ſed incaſſum. Nam propter juges pluvias, & terram, quæ paluſtris erat, nimio humore ſuapte natura imbutam, cæptum opus conſiſtere non potuit. Sed quantum interdiu terræ à foſſoribus fuerat egeſtum, tantum noctibus humo iterum in locum ſuum relabente, ſubſidebat. In hoc opere occupato, duo valde diſplicentia de diverſis terrarum partibus allata ſunt. Unum erat Saxonum omnimoda defectio: alterum, quod Saraceni Septimaniam ingreſſi, prælioque cum illius limitis Cuſtodibus atque Comitibus conſerto, multis Francorum interfectis, victores ad ſua regreſſi ſunt. Quibus rebus commotus in Franciam reverſus eſt.* De eodem uberius *POETA SAXO.*

(c) Compara *JO. GEORGII DORSCHÆI Collationem ad Concilium Francofurtenſe* & *FRID. SPANHEMII Hiſtoriam Imaginum reſtitutam.*

(d) In Schardiana & Argentoratenſi editione ad marginem eſt poſitum: *extat adhuc ad divum Albanum Moguntiæ monumentum.* De hoc Monumento *CHRIST. BROWERUS Ann. Trevir. lib. VII. c. CCXXXIII. NIC. SERARIUS Rer. Mogunt. lib. I. c. XXXI. ſect. I. n. 2.* Verum deſtructum illud fuit anno 1553. dum Albertus Brandenburgicus Moguntiam invaderet, atque cineres in ædem Metropolitanam fuerunt translati, de quo uberius *DAN. PAPEBROCH, Comment. Hiſtor. de S. Albano, in Actis Sanctorum ad d. XXI. Junii.*

(e) Sic etiam *ANNALES METENSES. BERTINIANI* legunt *Siniſtfeld. EGIN-*

Digitized by Google

datos, diſſipavit Deus conſilia eorum, quamvis fraudulenter Chriſtianos ſe eſſe, & fideles regi promiſerant. Rex in Franciam reverſus, celebravit Natalem Domini in Aquis palatio, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCV, rex venit Moguntiam, ibique tenuit placitum ſuum, in villa, quæ dicitur Cuffinſtein, in ſuburbio ejusdem urbis. Audiens verò, quod Saxones ſecundum conſuetudinem, promiſſionem ſuam, quam de obſervanda Chriſtianitate & fidelitate regis tenenda, fecerant, irritam feciſſent, cum exercitu Saxoniam intravit, & usque ad fluvium Albiam pervenit, ad locum, qui dicitur Hiliuni, (*a*) in quo iisdem diebus Wirzam Abrotitorum rex à Saxonibus occiſus fuerat: ibi etiam venerunt miſſi à Thudone, qui in gente & regno Avarorum magnam poteſtatem habebat, affirmantes, quod idem Thudon cum terra & populo ſuo ſe regi dare vellet, & ejusdem ordinatione Chriſtianam fidem 32
ſuſcipere. Rex itaque afflictis magna ex parte Saxonibus, eorumque terra vaſtata, acceptis obſidibus in Franciam rediit, & celebravit Natalem Domini Aquis, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCVI, Adrianus papa obiit, & Leo mox in pontificatu ſucceſſit, ſtatimque miſit regi legatos cum muneribus, claves etiam confeſſionis ſancti Petri, & vexillum Romanæ urbis direxit. Henricus, dux Forojulianorum, miſſis hominibus cum Wonomiro Sclavo in Pannoniam, Iringum, gentis Avarorum principem, longis retro temporibus quietum, (*b*) civili bello, fatigatis inter ſe principibus, improviſè expoliavit. Caganus & Juguro inteſtina clade interempti ſunt. Theſaurum priſcorum regum, multa ſeculorum prolixitate collectum, idem dux Carolo ad Aquis palatium miſit; quo accepto, peracta largitori omnium bonorum gratiarum actione, magnam partem inde Romam ad limina Apoſtolorum miſit, per Angelbertum abbatem; porrò reliquam partem optimatibus, clericis ſiue laicis, cæterisque fidelibus ſuis largitus eſt. Per id tempus Thudo ſecundum promiſſionem ſuam cum magna parte Avarorum ad regem venit, ſe, populum ſuum, & patriam regi tradidit, ipſe & populus ejus baptizatus eſt, & muneribus ſuſceptis, redierunt ad propria. Eo tempore rex cum exercitu Saxoniam intravit, & Pipinus rex in Pannoniam cum exercitu introivit. Venit autem legatio Pipini regis ad patrem in Saxoniam, quæ dixit, Avaros poſt interfectionem priorum ducum ſuper ſe conſtituiſſe regem, nomine Karam, (*c*) & Pipinus contra eum certare diſponeret. Rex, peragrata Saxonia, in Franciam ſe re-

---

HARD, FULDENSES, MONACHUS EGOLISMENSIS, atque *AUCTOR INCERTUS VITÆ CAROLI M. Sinitfeld. LOISELIANI: Sinaisfelt. POETA SAXO: Sinothfeld*, ubi *REINECCIUS* adnotavit: *hodie Sende. HERMANNUS HAMELMANN de Comitatu Tecklenburg p. 418. & de antiqua Weſtphalia p. 62.* de hoc Sendæ deſerto agit. Verum doctiſſimus Paderbornenſium Epiſcopus, *Sintfeld*, atque deſertum Sendæ, ſive *die Senne* probe diſtinguit *Monumentis Paderbornenſibus p. 186. 210.* Illud vaſtum eſt deſertum, quod ſub radicibus montis Teutoburgienſis, longo porrectum ſpatio, per ditionem Paderbornenſem, Lippienſem, Ravenbergenſem & Ritbergenſem, usque in diœceſin Monaſterienſem & Oſnabrugenſem excurrit, variis amnibus piſcoſis, ac præcipue Amiſiæ Luppiæque fontibus irriguum. *Sintfeld* autem, de quo hic ſermo, ager eſt frumentarius, diœceſis Paderbornenſis, inter Burenam oppidum, & Cœnobium Dalheim, longe lateque inter Wunnenbergam oppidum & arcem Wevelsburgum extentus, magnamque partem Baronatus Burani, dynaſtiæ Wevelsburgenſis, & totum præfecturam Wunnenbergenſem complexus.

(*a*) Pagi *Helione* mentio fit in diplomate Ottonis M. de a. 950. Magdeburgenſibus conceſſo. Hujus pars fuiſſe videtur vicus *Helingen*, Bartenslebiis parens. Vide *MEIBOMIUM de pagis Saxoniæ p. 102.*

(*b*) Sic emendavi, pro: *qui cum*, *ANNALISTAM SAXONEM* ſecutus.

(*c*) *ANN. METENSES*, & *Annaliſta Saxo* legunt *Kaiam*, *BERTINIANI Cagan.* Vide, quæ ſupraadnotavi *ad a. 782.*

ſe recepit, & in Aquis palatio filium ſuum Pipinum à Pannonia redeuntem, & partem theſauri, quæ remanſerat, adducentem lætus aſpexit. Et celebravit in eodem loco Natalem Domini & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCVII, Barcinona, civitas Hiſpaniæ, quæ jam pridem à Francis diſceſſerat, per Thathim *(a)* præfectum ipſius, Francis eſt reddita. Nam ipſe ad palatium veniens, & civitatem cum ſemetipſo regi tradidit. Eo tempore expeditio facta eſt in Saxoniam, & usque ad Oceanum, trans omnes paludes & invia loca pertranſit exercitus: & rex de Haduloa *(b)* regreſſus (hoc enim loco nomen, ubi Oceanus Saxoniam alluit) tota Saxonum gente in deditionem per obſides accepta, in Aquis palatium reverſus eſt, ubi Abdellam Sarracenum, qui à fratre regno pulſus, in Mauritania exulabat, ipſo ſemetipſum commendante, ſuſcepit. In eodem loco & legatus Nicetæ, qui tunc Siciliam regebat, nomine Theophilus, imperatoris epiſtolam portans, quem honorificè ſuſcipiens, poſt aliquot dies abſolvit. Ipſe verò Novembri menſe mediante, ad hyemandum cum exercitu, Saxoniam intravit, poſitisque caſtris juxta Wiſaram fluvium, locum caſtrorum Heriſtellium *(c)* vocari juſſit. Illuc legati gentis Avarorum cum magnis muneribus venerunt. De eodem loco Abdellam Sarracenum, cum filio ſuo Ludovico, in Hiſpaniam ire juſſit, & filium ſuum Pipinum in Italiam remiſit, ipſe ad diſponendam Saxoniam totum hyemis tempus impendens, ibi Natalem Domini celebravit & Paſcha.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCVIII, venit ad regem legatus Aldefonſi, regis Galliciæ & Aſturiæ, nomine Frolo, *(d)* papilionem miræ magnitudinis præſentans. Et in ipſo Paſchæ tempore Nordliudi *(e)* trans Albiam ſedentes, ſeditione commota, legatos regios, qui tunc ad juſticias faciendas, apud eos converſabantur, comprehenderunt, quosdam ex eis trucidantes, cæteros ad redimendum ſervavere. Rex itaque, collecto exercitu, de Heriſtellio, ad locum, qui Minda dicitur, perrexit, & facto conſilio, in deſertores arma corripuit, & totam inter Albiam & Wiſaram Saxoniam depopulando peragravit. Nortliudi contra Tranaſchonem, *(f)* ducem Abotritorum, & Helbruinum, legatum regis, commiſſo prælio

(a) Omnes reliqui Annales legunt, *per Zatum*, niſi quod *ANNALES METENSES* habeant *per Thudun. ANNALISTA SAXO: per Thatun.* Prior vero lectio melior, quam etiam confirmat *PETRUS* de *MARCA*, *Marca Hiſpanica lib. III. c. XV. lib. IV. p. 345. CAROLUS* le *COINTE Ann. Franc. ad a. 797. n. 1. ſeqq.*

(b) Sic emendavi, pro *Adulo hoc*, quod etiam apud *ANNALISTAM SAXONEM*, atque *in ANNALIBUS METENSIBUS* occurrit: *BERTINIANI ANNALES* vero rectius legunt, *Hadulon. LOISELIANI: Hadulabar. TILIANI Hadulla. MONACHUS EGOLISMENSIS: Haduloba. ANNALES EGINHARDI: Nam usque ad ultimos fines ejus, qua inter Albim & Wiſram Oceano abluitur, acceſſit. CHRONICON MOISSIANCE: & pervenit ad pagum, qui dicitur Wintmodia. ANNALES PETAVIANI: Wigmodinga.* Pagus hic, inter Albim & Viſurgim, verſus Oceanum ſitus hodie dicitur *das Hadeler Land.* Dictum igitur Reginonis locum illuſtrat *ALBERTUS STADENSIS*, dum *ad a. 797.* ſic ſcribit: *Karolus expeditionem movit in Saxoniam ultra omnes paludes ad Oceanum usque in Hadoloha, quod nunc urbanius dicitur Hatheleria (ibi enim Oceanus Saxoniam alluit) & moratus aliquandiu in Albia in eo loco, qui ab ipſo Karleſſant dicitur, Aquasgrani revertitur.* Ejusdem pagi mentionem facit *WITTICHINDUS Annalium libro primo ineunte*, & *ADAMUS BREMENSIS lib. I. c. VIII.* Finitima provincia erat Wigmodia, in qua Brema ſita, & Epiſcopatus fuit fundatus, prout ex Caroli M. Privilegio patet, apud Eundem *cap. IX.*

(c) De hoc loco ad Viſurgim uberius *FERDINANDUS FURSTENBERG Monum. Paderborn. p. 192.*

(d) Reliqui Annales legunt: *Froia.*

(e) De his ſupra *ad a. 780.*

(f) *ANNALES LOISELIANI* legunt: *Traſuconem. AUCTOR INCERTUS CARO-*

Digitized by Google

prælio, victi sunt. Cæsa sunt ex eis in eo prælio quatuor millia, cæteri, qui fugerunt, de pacis conditione tractare cœperunt. Rex, acceptis obsidibus, à Saxonibus in Franciam reversus est, & Aquis perveniens, legationem Græcorum à Constantinopoli missam suscepit. Erant enim legati, Michael patricius quondam Phrygiæ, & Theophilus presbyter, epistolam Irenæ imperatricis ferentes. Nam filius ejus, Constantinus imperator, à suis comprehensus & excæcatus est. Hæc tamen legatio tantùm de pace fuit. Quos cùm absolvisset, absolvit etiam cum eis Sisinnium, fratrem Tharasii, Constantinopolitani episcopi, jam dudum in Italia prælio captum. Hoc anno sidus Martis in toto cœlo non comparuit. Insulæ Baleares à Mauris & Sarracenis deprædatæ sunt. Aldefonsus, rex Galliciæ & Asturiæ, prædata Ulisibona, ultima Hispaniæ civitate, loricas, mulos, captivosque Mauros regi per legatos, Frolam & Basilicum, hyemis tempore misit, & celebravit 33
Natalem Domini in eodem loco, & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXCIX, Romani Leonem papam, litania majore captum, excæcaverunt, ac linguam ejus radicitus abscíderunt: qui in custodia missus, noctu per murum evasit, & ad legatos regis, qui tunc apud basilicam sancti Petri erant, Wirundum scilicet abbatem, & Winegisum Spoletanorum ducem, veniens, Spoletum ductus est. Rex Saxoniam ingressus, apud Paderbrunnam castris positis, consedit, & inde diviso exercitu, Carolum filium suum cum medietate ad colloquium Sclavorum, & ad recipiendos Saxones, qui ex Nortliudis venerunt, in Bardengavi direxit. In eodem loco Leonem papam summo cum honore suscepit, ibique reditum Caroli filii expectans, Leonem pontificem simili, quo susceptus erat, honore dimisit, qui statim Romam profectus est. Recepto cum prosperitate filio, Aquas repedavit, ubi legatus Michaelis, Siciliæ præfecti, nomine Daniel, ad eum venit, atque inde cum magno honore dimissus est. Eodem anno gens Avarorum à fide, quam promiserat, defecit, & Henricus, dux Forojulianorum, post tot victorias prosperè gestas, juxta Tharsicam (*a*) Liburniæ civitatem, insidiis civium oppressus est. Per id tempus Geroldus, cùm esset Baioariæ præfectus, commisso cum Avaribus prælio, interficitur, & in Augia sepelitur: de quo in visione Wetini legitur, quòd inter Martyres sit adnumeratus. Insulæ Baleares, quæ à Mauris & Sarracenis deprædatæ sunt, postulato & accepto à Francis auxilio, à prædonum incursione defensatæ sunt. Signa quoque Maurorum in pugna sublata regi præsentata sunt. Wido comes, qui Marcam contra Britones tenebat, cum sociis Britanniam ingressus, totamque perlustrans, in deditionem recepit, & regi de Saxonia revertenti arma ducum, qui se tradiderant, inscriptis singulorum nominibus, præsentavit. Tota itaque Britannia, quod nunquam antea fuit, Francis subjugata est. Eodem anno monachus quidam de Hierosolymis veniens, reliquias multas attulit regi, ex parte patriarchæ Hierosolymitani. Azan, præfectus civitatis, quæ dicitur Osca, (*b*) claves urbis regi & munera misit. Celebravit Natalem Domini in eodem palatio.

Anno Dominicæ incarnationis DCCC, rex absolutum Hierosolytanum monachum dimisit, & cum eo Zachariam presbyterum de palatio suo, & per illum multam pecuniam misit per illa sancta loca, ubi Dominus conversatus est corporaliter. Ipse medio Martio de Aquis egressus, littus Oceani Gallici perlustratus, & in

LI M. MONACHUS EGOLISMENSIS: Trasiconem. ANNALES METENSES: Transachonem. EGINHALDI: Thrasiconem. BERTINIANI: Sigconem. POETA SAXO: Thasconem. Infra *ad a. 808.* vocatur *Drasco* ad a. 809. *Trasco.*

(*a*) Potius *Tarsaticam*, Liburniæ Civitatem, in Illyrico, de qua *CHRISTOPHORUS CELLARIUS Not. Orb. Ant. lib. II. cap. VIII. p. 611.*

(*b*) Sic emendavi, ex reliquis Annalibus, cum antea legeretur: *Oscadanis regi munera misit.* Ilergetum hæc urbs est, regionis Vescitaniæ, in Hispania, de qua *CELLARIUS lib. II. cap. I. p. 149.* & *PETR.* de *MARCA Marca Marca Hispan. lib. III. c. XV. n. 7. 8.*

Digitized by Google

ipso mari, quod tunc à piratis infestabatur, classem instituit, & præsidia disposuit. Pascha apud sanctum Richarium (a) celebravit: indeque per littus Oceani, ad Rothomagum civitatem pervenit, ibique Sequana amne transmisso, Turones ad sanctum Martinum, orationis causa profectus est, ibique aliquot dies moratus est, propter adversam Luitgardæ conjugis valetudinem, quæ ibidem & defuncta & humata est. Obiit autem pridie nonas Junii. Inde per Aurelianos ac Parisios Aquis palatium venit. Eodem anno, pridie nonas Julii, contra morem & naturam, aspera & gelu concreta fuit pruina, & VIII idus Julii similiter: sed tamen nullam incommoditatem fructibus attulit. Mense Augusto Moguntiæ placitum tenuit, & inde movens cum exercitu, Ravennam venit, ubi VII dies moratus, Romam direxit gressum, filio suo Pipino cum exercitu in Beneventum misso. Itaque cùm Romam venisset, occurrit ei pridie Leo papa, & senatus Romanorum apud Nommetum, duodecimo ab urbe lapide, & summa cum humilitate, summoque honore susceptit, prandens cum eo in eodem loco. Igitur statim eum ad urbem præcessit, & in crastinum in gradibus basilicæ beati Petri Apostoli stans, missis obviam Romanæ urbis vexillis, cum crucibus atque reliquiis: ordinatis etiam atque dispositis per congrua loca tam peregrinorum quam civium turmis, qui venienti laudes dicerent, ipse cum clero & episcopis, ante gradus ecclesiæ eum humiliter susceptit. Data itaque benedictione, in basilicam beati Petri Apostoli, cunctis psallentibus, introduxit. Hoc autem factum est VIII idus Decembris. Post VII verò dies rex concione vocata, cur Romam venisset, patenter indicavit, & inde quotidie ad ea, quæ venerat facienda, operam dedit, inter quæ, quod maximum & difficillimum, erat de discutiendis criminibus, quæ summo pontifici objecta erant. Causa itaque ventilata, cùm nullus probator aut testis legitimus appareret, qui locum controversiæ subire præsumeret, præfatus pontifex coram omni populo in domo sancti Petri, Evangelium portans, ambo-
34 nem conscendit, invocatoque sanctæ Trinitatis nomine, jurejurando ab objectis se criminibus purgavit. Eadem die Zacharias pater cum duobus monachis, uno de monte Oliveti, altero de Bethlehem, Romam venit, quos episcopus Hierosolymorum ad regem direxit. Qui benedictionis causa claves sepulchri Domini ac loci Calvariæ, claves etiam civitatis cum vexillo detulerunt: quos rex benignè susceptens, aliquot dies secum detinuit, & mense Aprili remuneratos absolvit. Et celebravit ibi rex Natalem Domini.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCI, cùm rex ipse die Natali Domini, ante confessionem sancti Petri, ab oratione surgeret, Leo papa coronam capiti ejus imposuit, & à cuncto Romanorum populo ter acclamatum est: CAROLO AVGVSTO A DEO CORONATO, MAGNO ET PACIFICO IMPERATORI ROMANORVM, VITA ET VICTORIA. Et post laudes, more antiquorum principum, adoratus est, & ablato patricii nomine, Imperator & Augustus est appellatus. Post paucos dies jussit eos, qui anno superiori pontificem deposuerant, exhiberi, & habita de eis quæstione secundum legem Romanam, ut majestatis rei, capitali sententia damnati sunt: pro quibus tamen papa pio affectu apud imperatorem intercessit. Nam vita & membrorum integritas eis concessa est. Cæterùm pro facinoris magnitudine exilio deportati sunt. Hujus factionis fuêre principes, Paschalis Primicerius, (b) & Campulus sacellarius, & multi alii nobiles Romani,

(a) Sic emendavi, pro *Richardum*, *ANNALISTAM SAXONEM* secutus. Distinctius enim locum designant *ANNALES BERTINIANI*: *Pascha in Centulo apud sanctum Richardum celebravit.* Centulum vicus est pagi Pontivi, ubi Richarius Presbyter natus, in eodemque Monasterium extruxit ac Basilicam, regnante apud Francos Dagoberto majore, de quo *HADR. VALESIUS Not. Gall. voce Centulum.* Hodie dicitur *L' Abbaye de saint Rigaud*, diœceseos Matisconensis.

(b) *ANNALES METENSES* legunt: *Numiculator. BERTINIANI*: *Nomencula*,

Digitized by Google

mani, qui omnes eadem ſententia damnati ſunt. Ordinatis itaque Romanæ urbis totius Italiæ, non tantùm publicis, ſed etiam eccleſiaſticis & privatis negotiis, miſſaque iterum ſuper Beneventanos, cum Pipino filio ſuo, hoſtili expeditione, ipſe poſt Paſcha VII calendas Maji Romam egreſſus eſt, & venit Spoletum. Et dum ibi moraretur, II calendas Maji, hora noctis ſecunda, terræ motus ingens factus eſt, quo tota Italia graviter concuſſa eſt. Quo motu tectum baſilicæ beati Pauli Apoſtoli magna ex parte cum ſuis trabibus corruit. Eodem anno loca quædam circa Rhenum, & in Gallia & in Germania, terræ motu tremuerunt, & peſtilentia propter mollitiem hyberni temporis facta eſt. Imperator de Spoleto Ravennam veniens, aliquot dies ibi moratus, Papiam perrexit. Ibi nunciatum eſt ei, legatos Aaron Amirmunmilin (*a*) regis Perſarum, portum Piſæ intraſſe, quibus obviam mittens, inter Vercellas & Eboreiam (*b*) eos ſibi fecit præſentari. Unus enim ex eis erat Perſa de oriente, legatus regis Perſarum, alter Sarracenus de Africa, legatus Ammirati Abraham, qui in confinio Africæ in Foſſato præſidebat; qui Iſaac Judæum, quem imperator ante quadriennium ad regem Perſarum cum Lantfrido & Sigismundo miſerat, reverſum cum magnis muneribus nunciaverunt. Nam Lantfridus & Sigiſmundus in itinere defuncti ſunt. Miſit itaque rex Erchanbaldum notarium in Liguriam, ad naves parandas, ubi elephas etiam interea, quæ deferebantur, ſubvehebatur: ipſe verò, celebrato die nativitatis ſancti Joannis baptiſtæ, apud Eboreiam, Alpes transgreſſus, in Galliam reverſus eſt. Ipſa æſtate capta eſt Barcinona, civitas Hiſpaniæ, jam tunc minus plus biennio obſeſſa. Zatuni (*c*) præfectus ejus, & alii quàm plures Sarraceni comprehenſi ſunt. Et in Italia Theate civitas ſimiliter capta, & flammis exuſta eſt, ejusque præfectus Rodſelmus comprehenſus eſt. Caſtella, quæ ad illam civitatem aſpiciebant, in deditionem recepta ſunt. Zatuni & Rotſelmus exilio damnati ſunt. Menſe Octobri Iſaac Judæus de Africa cum elephante regreſſus, portum Veneris intravit. Et quia propter nives Alpes tranſire non potuit, Vercellis hyemavit. Imperator Aquis Natalem Domini celebravit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCII, Irene imperatrix de Conſtantinopoli miſit legatum, nomine Leonem, ad imperatorem, de pace confirmanda inter Francos & Græcos, & imperator Conſtantinopolim miſit Jeſſe, epiſcopum Ambianenſem, & Helingandum comitem, ut pacem cum eo ſtatuerent. Paſcha celebratum eſt in eodem palatio. Eodem anno, XIII calendas Auguſti, venit Iſaac cum elephante & cæteris muneribus à rege Perſarum miſſis, in præſentiam imperatoris. Nomen elephantis erat Amhulater. (*d*) Oſtona (*e*) civitas in Italia in deditionem recepta eſt. Luceria quoque frequenti obſidione fatigata, & ipſa in deditionem venit, præſidiumque Francorum in eâ poſitum eſt. Imperator æſtatis tempore in Arduenna venationibus operam dedit, & miſſo in Saxoniam exercitu, Transalbianos Saxones vaſtavit. Grimaldus, Beneventanorum dux, in Luceria Winegiſum, comitem Spoleti, qui præſidio præerat, adverſa valetudine fatigatum, obſedit, & in deditionem accepit, captumque cum magno honore tenuit. Imperator Aquis Natalem Domini celebravit.

tor. LOISELIANI nomine Dator. EGINHARDI, & *AUCTOR INCERTUS VITÆ CAROLI Nomenclator.* Primicerius fuiſſe videtur, ſive primus in ordine Clericorum, idemque Nomenclator, qui ad Pontificis menſam invitabat.

(*a*) *ANNALES TILIANI: Amiralmumminin. LOISELIANI: Ammiralmummuni. BERTINIANI: Ammiralmunim. AUCTOR INCERTUS VITÆ KAROLI M.* ipſum ſaltim vocat *Aaron.*

(*b*) *Eporedia*, hodie *Yurées*, in Marchia Montisferratenſi.

(*c*) al. *Zatun.*

(*d*) *MONACHUS EGOLISMENSIS*, & *INCERTUS AUCTOR Vitæ Karoli M. ANNALES EGINHARDI*, *BERTINIANI*, legunt *Abidabaz. TILIANI Abulabar.*

(*e*) Urbs Frentanorum olim, nunc Regni Neapolitani.

Digitized by Google

35 Anno Dominicæ incarnationis DCCCIII, terræ motus Aquis palatio factus eſt, & mortalitas ſubſecuta eſt. Winegiſus à Grimaldo redditus eſt. Miſſi imperatoris à Conſtantinopoli regreſſi ſunt, & venerunt cum eis legati Nicephori imperatoris, qui tunc rempublicam regebant, quorum hæc ſunt nomina, Michael epiſcopus, Petrus abbas, Calixtus & Candidus: qui venerunt ad imperatorem in Germania ſuper fluvium Sala, in loco, qui dicitur Saltz, (a) & pactum faciendæ pacis in Chriſto ſuſceperunt. Inde dimiſſi cum epiſtola imperatoris Romam venerunt, inde Conſtantinopolim regreſſi ſunt. Imperator autem in Bavariam profectus eſt, & diſpoſitis Pannoniarum cauſis, reverſus eſt: ibi Natalem Domini celebravit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCIIII, imperator Aquis hyemavit, æſtate verò in Saxoniam cum exercitu perrexit, omnesque, qui trans Albiam in Wihmodi (b) habitabant, Saxones cum mulieribus & infantibus tranſtulit in Franciam, & pagos Transalbianos Abrotidis (c) dedit. Eodem die Godefridus, rex Danorum, venit cum claſſe ſua & omni equitatu regni ſui ad locum, qui dicitur Schlieſvvich, in confinio regni ſui & Saxoniæ. Promiſit enim, ſe ad colloquium imperatoris venturum, ſed conſilio ſuorum territus, propiùs non acceſſit, ſed quicquid voluit, per legatos mandavit. Nam imperator ſuper Albiam fluvium ſedebat in loco, qui dicitur Holdnſteyn, (d) & miſſa ad Godefridum legatione, pro fugitivis retentis, mediante Septembre Coloniam venit: deinde ad Arduennam ingreſſus, venationum jocis exercitatus, Aquas reverſus eſt. Medio Novembris nunciatum eſt ei, Leonem papam cum eo Natalem Domini celebrare velle, ubicunque illi placuiſſet: quod gratanter ſuſcepit. Et ſtatim miſſo filio ſuo Carolo ad ſanctum Mauricium, eum ſuſcipere honorificè præcepit. Ipſe verò obviam illi Remorum civitate profectus eſt, ibique ſuſceptum ad Cariſiacum usque perductum, cum eo ibi Natalem Domini celebravit: deinde Aquas perduxit, & honoratum magnis muneribus, per Baioariam ire volentem, à ſuis deduci fecit usque Ravennam. Cauſa autem adventus ejus hæc fuit. Nunciatum eſt imperatori, Jeſu Chriſti Domini noſtri ſanguinem in Mantua civitate fuiſſe repertum: imperator ad papam direxit, rogans, ut veritatem rei perquireret. Qui, accepta occaſione Roma exeundi, primò in Langobardiam, quaſi pro inquiſitione prædicta, profectus eſt: deinde arrepto itinere, ſubitò ad imperatorem usque pervenit, manſitque apud illum dies octo, & (ſicut dictum eſt) Romam repedavit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCV, Cacanus, princeps Avarorum, imperatorem adiit, poſtulans ſibi locum dari ad habitandum, inter Sabariam & Carantanum, (e) qui propter infeſtationem Sclavorum, in priſtinis ſedibus manere non

(a) Sive Palatium ad Salam, Franconiæ fluvium; hodie arx Ganerbica, *Saltzburg*, dicta, Nobilibus Immediatis, *Voite von Saltzburg* parens, de qua *JO. PETRUS a LUDEWIG de Epiſc. Bamberg. p. 1042.* & *Syntagma Juris Publici c. IX. §. VI.* De eadem *POETA SAXO ad a. 790. 804.*

(b) Compara, quæ ſupra notavi *ad a. 797.*

(c) Potius *Abotritis*, inter Albim & Viadrum habitantibus, ſive *Obotritis*, quos Regino ſæpius Abrotidos vocat.

(d) Hic locus varie effertur. *CHRON. MOISSIACENSE: & abiit ultra Alaram, ad locum, qui vocatur Oldonaſtach. ANNALES BERTINIANI: Holdunſten. METENSES: Holdonſteti. LOISELIANI: Hudumſteti. EGINHARDI: Holdunſtetin. INCERTUS AUCTOR VITÆ KAROLI M.* & *ANNALISTA SAXO: Holdunſteti. MONACHUS EGOLISMENSIS: Ondulſtetin.* Quis vero hic locus, definire non audeo. In diplomate Ottonis M. Monaſterio Gandersheimenſi a. 946. conceſſo, occurrit *Hollenſtede*, apud *MEIBOMIUM Tom. I. p. 743.* & in *HAMELMANNI lib. II. Epit. Chron. Oſnabrug. Holſtedt.* Potius tamen Holſatiæ locus, à quo lacus Holdnigſtedt nomen habet.

(e) Reliqui Annales, *inter Sabariam & Carnuntum.* Eſt regio Pannoniæ ſuperioris, de qua *LAMBECIUS de Bibl. Caſ. Vindob. lib. II. c. V. p. 384. CELLARIUS Not. Orb. Ant. lib. II. cap. VIII. p. 552. 553.*

Digitized by Google

non poterat. Quem imperator benignè ſuſcepit, ejusque precibus favit. Eodem tempore miſit exercitum cum filio ſuo Carolo ſuper Sclavos, qui vocantur Boëmi, qui omnem terram eorum depopulantes, ducem eorum, qui appellabatur Letzo, (a) occiderunt. Imperator Theodonis villam venit, indeque ad Romarici (b) montem usque profectus, ibi venationibus exercitatus eſt: inde Theodonis villam reverſus, Natalem Domini celebravit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCVI, venerunt Wilharius & Beatus, duces Venetiæ, nec non & Paulus dux Jadoræ, (c) atque Donatus, ejusdem civitatis epiſcopus, legati Dalmatiæ, in præſentiam imperatoris, cum magnis donis & ordinatis, (d) tam Venetiis quam Dalmatiis. Eorum miſſis abſolutis, imperator cum primoribus & optimatibus Francorum de pace conſtituenda & conſervanda inter filios ſuos, & de partitione regni placitum habuit. Et diviſione facta in tres partes, imperium ſuum partitus eſt inter tres filios, ut ſcilicet unusquisque ſciret, quam partem tueri & regere debuiſſet, ſi illum patrem ſuperviveret. De hac diviſione teſtamentum fecit: & ſacramentum interpoſitum à Francis confirmatum eſt, & Leoni papæ transmiſſum, ut hæc decreta manu ſua firmaret, quod & factum eſt. Poſt hæc imperator, dimiſſo utroque filio, in regnum ſibi deputatum, Pipino ſcilicet & Ludovico, de Theodonis villa profectus, navigio per Moſellam Rhenum ingreſſus, ad Neomagum in Batua (e) venit, ibique tota Quadrageſima fuit, & ſanctum Paſcha celebravit, & inde Aquas rediens, Carolum filium in terra Sclavorum, quæ dicitur Sorabi, ſuper Albiam fluvium cum exercitu miſit, in qua congreſſione Miliduoh Sclavus occiſus eſt, duoque caſtella ab exercitu conſtructa ſunt: unum ſuper ripam fluminis Salæ, alterum ſuper Albiam. Sclavisque compreſſis, ex hac parte Bohemos cum Baioariis atque Alemanis aggreditur, eorumque terram ex maxima parte vaſtavit. Eodem anno in Corſicam inſulam contra Mauros, qui eam vaſtabant, claſſis de Italia à Pipino 36
miſſa eſt, cujus adventū Mauri non expectantes, diſceſſerunt. Unus tamen ex Francis, Hademarus nomine, comes civitatis Genuæ, cùm imprudenter pugnaret, occiſus eſt à Mauris. In Hiſpania verò Navarri & Pampilionenſes, qui ſuperioribus annis ad Sarracenos tranſierant, in fidem recepti ſunt. Claſſis a Nicephoro imperatore, cui Geta patricius præerat, ad recipiendam Dalmatiam mittitur, & legati, qui ferè annos quatuor ad regem Perſarum miſſi ſunt, per ipſas Græcarum navium ſtationes transvecti, ac Tarviſium, nullo adverſariorum ſentiente, pervenerunt. Imperator celebravit Natalem Domini Aquis palatio. Eodem anno fuit eclipſis Lunæ, IIII nonas Septembris. Erat ſtatio Solis tunc in XVI parte Virginis, Luna autem morabatur in XVI parte Piſcium.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCVII, eclipſis Solis facta eſt III idus Februarii, ſtante utroque ſidere in XXV parte Aquarii: & in eodem menſe, IIII calendas Martii, eclipſis Lunæ facta eſt, & in eadem nocte apparuerunt acies in cœlo miræ magnitudinis, Sole morante in undecima parte Piſcium, & Luna in XI parte Virginis. Iterum XI calendas Septembris eclipſis Lunæ facta eſt hora noctis tertia, Sole poſito in V parte Virginis, & Luna in V Piſcium. Rutbertus, miſſus imperatoris, qui de oriente revertebatur, defunctus eſt, & legatus regis Perſarum, nomine Abdella, cum monachis de Hieruſalem, qui legatione Tho-

(a) Potius *Lecho*, prout reliqui Annales habent.

(b) Sic emendavi, pro *Adromarici*. Caſtellum, ſive mons Romerici, hodie dicitur *Remiremont*, *Reymerberg*, Lotharingiæ oppidum, ad Moſellam. Vide *VALESIUM*.

(c) Sic emendavi, pro *Ladoræ*, reliquos Annales ſecutus.

(d) Locus hic ſine dubio corruptus, atque ex Annalibus Bertinianis atque Eginhardi, Monacho æque Egolismenſi, ſic erit ſupplendus: *Et facta eſt ordinatio ab Imperatore de Ducibus & populis tam Venetiæ, quam Dalmatiæ.*

(e) Soli Annales Metenſes æque habent *in batua*, dum reliqui dicant; *Secunda aqua*. Batua autem navem notat, ſive cymbam, unde Gallorum *Bateaux*.

mæ patriarchæ fungebantur, quorum nomina fuêre Gregorius (*a*) & Felix. Gregorius abbas erat de monte oliveti, & erat natione Germanus, & à parentibus Engilbaldus vocatus eſt. Pervenerunt Aquis ad imperatorem, munera ferentes, quæ prædictus rex Cæſari miſerat, ſcilicet papilionem & tentoria atrii, vario colore reſperſa, miræ magnitudinis & pulchritudinis. Erant enim omnia byſſina, tam tentoria quàm & funes eorum, diverſis tincti coloribus. Fuerunt etiam munera præfati regis pallia holoſerica multa, valde pretioſa, adoramenta, balſamum atque unguenta. Miſit præterea horologium ex aurichalco, arte mechanica mirificè compoſitum, in quo XII horarum curſus ad clepſydram vertebatur, cum totidem æreis pilulis, quæ ad completionem horarum decidebant, & caſu ſuo ſubjectum ſibi cymbalum reſonare faciebant, additis in eodem horologio ejusdem numeri equitibus, qui per XII feneſtras, completis horis exibant, & in curſu egreſſionis ſuæ totidem feneſtræ, quæ priùs erant apertæ, claudebantur: nec non & alia multa erant in præfato horologio. Fuerunt etiam inter prædicta munera duo candelabra ex aurichalco, miræ magnitudinis & proceritatis, quæ omnia Aquis repoſita ſunt. Imperator igitur legatum & monachos per aliquod tempus ſecum retinens, poſtmodum eos in Italiam direxit, atque ibi tempus navigationis expectare juſſit. Eodem anno Burchardum, comitem ſtabuli ſui, quem corruptè Conſtabulum appellamus, cum claſſe miſit in Corſicam, ut eam à Mauris defenderet, qui prædas illic exercebant. Qui juxta conſuetudinem ſuam de Hiſpania egreſſi, primò Sardiniam appulſi ſunt, ibique cum Sardis prælio commiſſo, multis ſuorum amiſſis (nam tria millia ibi cecidiſſe perhibentur) in Corſicam pervenerunt. Ibi iterum in quodam portu ejusdem inſulæ, cum claſſe, cui Burchardus præerat, prælio decertarunt, victique ac fugati ſunt, amiſſis XIII navibus, & plurimis ſuorum interfectis. Adeò illo anno in omnibus locis adverſa fortuna fatigati ſunt, ut ipſi ſibi idcirco hoc accidiſſe teſtati ſunt, quòd anno ſuperiori contra omnem juſtitiam de Patalaria (*b*) inſula LX. monachos aſportatos in Hiſpania vendiderunt, quorum aliqui per liberalitatem imperatoris iterum in ſua loca reverſi ſunt. Niceta patricius, qui cum claſſe Conſtantinopolitana ſedebat in Venetia, pace facta cum Pipino rege, & induciis usque ad menſem Auguſti acceptis, ſtatione ſolita Conſtantinopolim regreſſus eſt, & celebravit imperator Natalem Domini Aquis, & Paſcha ſimiliter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCVIII, hyems molliſſima & peſtilens erat. Vere inchoante, imperator Neumagam profectus eſt, & celebrato ibi Paſchate, iterum Aquis repedavit. Ubi nunciatum eſt ei, Godefridum, regem Danorum, copias in Abrotides trajeciſſe, adverſus quem Carolum filium ſuum cum exercitu miſit, jubens veſano regi reſiſtere, ſi Saxoniæ terminos aggredi tentaret. Godefridus, expugnatis aliquot Sclavorum caſtellis, cum magno copiarum ſuarum detrimento in patriam reverſus eſt. Nam licet Draſconem, (*c*) ducem Abrotidorum, loco pepuliſſet, Godelaibum alium ducem dolo captum patibulo ſuſ-
37 pendiſſet, Abrotidorum duas partes ſibi vectigales feciſſet: optimos tamen militum ſuorum & manu promptiſſimos amiſit, & cum eis filium fratris ſui nomine Reginbaldum, (*d*) qui in oppugnatione cujusdam oppidi cum plurimis Danorum primoribus interfectus eſt. Imperatoris filius Albiam ponte junxit, & exercitum, cui præerat, in Hilinones (*e*) & Smeldingos, qui & ipſi ad Godefridum regem

(*a*) Reliqui Annales, quotquot evolvi, legunt *Georgius*.

(*b*) Dicitur vel *Patelaria*, vel *Patularia*. Indiæ inſula intra Gangem erat, dicta alias *Patalena*, de qua *CELLARIUS Not. Orb. Ant. lib. III. cap. XXIII. pag. 867*.

(*c*) Superius *ad a. 798.* vocatur *Tranaſcho*.

(*d*) Sic etiam Annales Metenſes, dum reliqui legant *Reinaldum*.

(*e*) Reliqui Annales legunt: *Linones*, qui etiam *Linguones HELMOLDO lib. I. cap. I. POETÆ SAXONI ad h. an. Lini* dicuntur, qui in ditione Lüneburgica ſedes habuerunt. Horum finitimi Smeldingi.

Digitized by Google

regem defecerant, quanta potuit celeritate transposuit, populatisque circunquaque eorum agris, transito iterum flumine, cum incolumi exercitu, in Saxoniam se recepit. Fuerunt cum Godefrido, in prædicta expeditione, Sclavi, qui dicuntur Wilzi, qui propter antiquas inimicitias, quas cum Abrotidis habere solebant, sponte illi corpus eorum junxerant, ipsoque in regno revertente, cum præda, quam inter Abrotides ceperant, & ipsi domum reversi sunt. Godefridus verò, priusquam reverteretur, destructo emporio, quod in Oceani littore constitutum erat, & lingua Danorum Rerich *(a)* dicebatur, & magnam regno illius commoditatem vectigalium per solutionem præstabat, translatisque inde negotiatoribus, soluta classe, ad portum, qui Liestorph *(b)* dicitur, cum universo exercitu venit: ubi per aliquot dies moratus, limitem regni sui, qui Saxoniam respicit, vallo munire constituit, *(c)* eo modo, ut ab orientali maris sinu, quem illi Hosarsalet dicunt, usque ad occidentalem Oceanum, totam Egidoræ fluminis Aquilonarem ripam munimentum valli prætexeret: una tantùm porta dimissa, per quam carra & equites emitti & recipi potuissent. Diviso itaque opere inter duces, domum reversus est. Interea rex Nortdanibrorum *(d)* de Britannia insula, nomine Eardulf, regno & patria pulsus, ad imperatorem, dum adhuc Niumagæ moratur, venit, & patefacto adventus sui negotio, Romam proficiscitur, Romaque rediens, per legatos Romani pontificis & imperatoris in regnum suum reducitur. Fuit autem legatus apostolicus Adulphus diaconus, de Britannia, natione Saxo, & cum eo ab imperatore missi abbates duo, Rotfridus notarius & Nantharius de sancto Othmaro. *(e)* Imperator ædificatis per legatos suos super Albiam duobus castellis, præsidioque in eis contra Sclavorum incursiones disposito, Aquis Natalem Domini celebravit & Pascha similiter.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCIX, classis de Constantinopoli missa primò Dalmatiam, deinde Venetias appulit. Cumque ibi hyemaret, pars ejus ad Cumaculam *(f)* insulam venit, commissoque prælio contra præsidium, quod in ea positum erat, à civibus victi atque fugati sunt. Dux autem, qui classi præerat, nomine Paulus, cùm de pace inter Francos & Græcos constituenda, quasi sibi hoc esset injunctum, apud Pipinum regem agere moliretur, Willario & Beato Venetiarum ducibus, omnes conatus ejus impedientibus, atque ipsis etiam insidias parantibus, cognita eorum fraude, discessit. Dum hæc in Italia aguntur, Ludo-

(a) Compara *JO. IS. PONTANUM Hist. Dan. lib. IV. p. 93.*

(b) *ANNALISTA SAXO* legit *Sliesvvic.* Slesuicum intelligitur, sive vicus ad Sliam, quod *MONACHUS EGOLISMENSIS ad a. 804.* vocat *Slietorp.* ubi in margine adnotatum est: *Liesthorp. ANNALES TILIANI ad a. 804. Sclieſthorp. LOISELIANI: Liestorp. AUCTOR INCERTUS VITÆ KAROLI M. Sliestorph, in confinio Daniæ atque Saxoniæ situm*, quod tamen *REGINO* ibi *Sliesvvich*, adpellat. Vide *PONTANUM Chorogr. Daniæ p. 655.*

(c) Describit illud vallum Godofredi *JO. IS. PONTANUS Hist. Dan. lib. IV. p. 93.* quod postea, eodem teste, *lib. V. p. 131.* Ottone M. imperante, restitutum, magisque fuit communitum, hodieque *Danevverck* vocatur. Sinus vero, quem Regino *Horsarsalet* vocat, *ANNALIBUS LOISELIANIS* dicitur: *Estarsalt. AUCTORI INCERTO VITÆ KAROLI M.* & *ANNALISTÆ SAXO: Ostarsalz. MONACHO EGOLISMENSI, Oestarsalt. EGINHARDO*, in *Annalibus: Osterſalt. ANNALIBUS BERTINIANIS* & *METENSIBUS: Ostarsaltz.* Infra ad a. 813. occurrit *Westerſalt.*

(d) Potius *Nordanhumbrorum*, prout etiam potiores Annales.

(e) Omnes Francorum Annales legunt: *de sancto Odmaro*, vel *Obmaro. ANNALES* saltim *BERTINIANI* habent: *de Cœnobio sancti Bertini.* Utrumque recte se habet, dum Monasterium etiam hoc, S. Audomari dicatur, *S. Omer*, a primo suo Abbate. Vide *HADR. VALESII Not. Galliarum*, *voce Sithin.*

(f) Sic etiam legunt *ANNALES METENSES.* Reliqui: *Comaclium*, sive *Comacium*, Ducatus Ferrariensis oppidum notissimum, quod rectius.

Digitized by Google

Ludovicus rex in occiduis partibus, cum exercitu Hiſpaniam ingreſſus, Dertoſam civitatem, ſuper ripam Iberi fluminis ſitam, obſedit, conſumptoque in expugnatione illius aliquanto tempore, poſtquam eam tam citò capi non poſſe vidit, dimiſſa obſidione, cum incolumi exercitu in Aquitaniam ſe recepit. Poſtquam Eardulfus, rex Nortdanibrorum, in regnum ſuum reſtitutus eſt, cùm miſſi reverterentur, Adulphus diaconus captus eſt à piratis, ſed poſtea redemptus eſt, Romamque reverſus. In Tuſcia, Populonium civitas maritima, à Græcis, qui Orebitæ vocantur, deprædata eſt. Mauri quoque de Hiſpania Corſicam ingreſſi, in ipſo ſabbato S. Paſchæ civitatem quandam deprædati ſunt, & præter epiſcopum & paucos ſenes atque infirmos, nihil in ea reliquerunt. Interea Godefridus, rex Danorum, per quosdam negotiatores mandavit duci, qui Phryſiam prævidebat, audiſſe ſe, quòd ei imperator eſſet iratus, eò quòd in Abrotides duxiſſet exercitum, & ſuas ultus eſſet injurias, addens ſe velle denegare, quod ei objiciebatur, quòd fœdus promiſſum irrupiſſet; petivit etiam imperatorem, ut mitteret miſſos ſuos trans Albim juxta terminos regni ſui, & ipſe cum ſuis ibi veniret, invicemque diſcuſſis cauſis, quæque emendatione digna erant, absque contradictione ibi corrigerentur. Quod cùm Imperatori nuntiatum eſſet, non abnuit, colloquiumque eſt habitum cum primoribus Danorum trans Albiam, multisque hinc inde prolatis, minimè ad effectum res perducta eſt. Thraſco, dux Abrotidorum, poſtquam filium ſuum poſtulanti Godefrido obſidem dederat, collecta manu & auxilio à Saxonibus contracto, vicinos ſuos Wilzos aggreſſus, agros eorum ferro & igne vaſtavit, regreſſusque domum cum ingenti præda, accepto iterum à Saxonibus validiori auxilio, Smeldingorum maximam civitatem expugnat, atque his
38 proſperis ſucceſſibus omnes, qui ab eo defecerant, ad ſuam ſocietatem redire coëgit. Imperator itaque, cùm ei multa de jactatione & ſuperbia regis Danorum nuntiarentur, ſtatuit trans Albim civitatem ædificare, Francorumque in ea ponere præſidium. Cumque ad hoc per Galliam atque Germaniam homines congregaſſet, armisque ac cæteris ad uſum neceſſariis rebus inſtructos, ad locum deſtinatum ducere per Phryſiam juſſiſſet: Thraſco, dux Abroditorum, in emporio Rerich, ab hominibus Godefridi dolo interfectus eſt. Imperator, poſtquam locus civitatis conſtituendæ fuerat exploratus, Egobertum comitem huic negotio exequendo præficiens, Albiam trajicere, & locum juſſit occupare. Eſt autem locus ſuper ripam Sturiæ fluminis vocabulo Eſſelfelt. *(a)* Occupatus eſt itaque ab Egeberto & comitibus Saxonibus, & circa idus Martii muniri cœptus. Dum hæc circa Danos aguntur, Aureolus comes, qui in confinio Hiſpaniæ atque Galliæ trans Pyrenæum, contra Oſcam Cæſarauguſtæ reſidebat, defunctus eſt: & Amoroz præfectus in locum ejus intravit, miſſaque ad imperatorem legatione, ſe cum ſuis omnibus ejus obſequio traditurum promiſit. Eclipſis Lunæ accidit VII calendas Januarii.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCX, Amoroz præfectus colloquium imperatoris expetiit, in confinio Gallici & Hiſpanici limitis. In eo colloquio ſe promiſit cum ſuis omnibus, imperatoris manibus commendaturum: quod licet imperator annuiſſet, multis intervenientibus cauſis, remanſit infectum. Mauri de tota Hiſpania, maxima claſſe collecta, primò Sardiniam, deinde Corſicam applicuerunt, nulloque in ea invento præſidio, inſulam penè totam depopulati ſunt. Dum hæc aguntur, Pipinus rex, perfidia ducum Venetiorum incitatus, ipſam inſulam bello terra marique vexabat, ſubjectaque Venetia, ac ducibus ejus in deditionem receptis, eandem claſſem ad Dalmatiæ littora vaſtanda miſit. Sed cùm Paulus Cephalaniæ præfectus, cum orientali claſſe ad auxilium Dalmatiis ferendum adventaret, regia claſſis ad propria regreditur. Rotrudis, filia imperatoris, quæ natu major erat, octavo idus Junii moritur. Imperator Aquis morabatur, ubi

(a) Sive *Eſſesfeld*, prout reliqui habent Annales. Locus ad Sturum, Stormariæ fluvium.

Digitized by Goog

ubi nuntiatum eſt ei, claſſem ducentarum navium de Nortmannia in Phryſiam applicuiſſe, ternaque prælia cum Phryſonibus commiſiſſe, Danosque victores tributum victis impoſuiſſe, etiam C libras argenti à Phryſonibus eſſe ſolutas, regemque Godefridum hæc omnia agere dixit. Qui nuntius adeò imperatorem concitavit, ut, miſſis in omnibus circunquaque regionibus ad congregandum exercitum nuntiis, ipſe ſine mora palatio exiens, illas in partes tendere cœpit. Tranſito itaque Rheno flumine, in loco, qui Lippa dicitur, copias, quæ nondum convenerant, ſtatuit opperiri. Ubi cùm aliquot dies moraretur, elephas ille, quem ei Aaron, rex Sarracenorum, transmiſerat, ſubita morte periit. Congregatis tandem copiis, quanta potuit celeritate, ad Alarum fluvium contendit, caſtrisque poſitis, minarum Godefridi regis præſtolatur eventum. Nam Rex ille vaniſſima ſpe victoriæ (*a*) inflatus, ſe jactavit arroganter, quòd cum imperatore congredi vellet. Sed cùm imperator in loco memorato ſederet, diverſarum rerum legationes ad eum perferuntur. Nam & claſſem, quæ Phryſiam vaſtabat, domum reverſam, & Godefridum à quodam ſuo ſatellite interemptum, & caſtellum vocabulo Huobbuocki, (*b*) Albiæ flumini contiguum, in quo Odo legatus imperatoris erat, & erat orientalium Saxonum præſidium, à Wilzis captum, & Pipinum filium ejus regem Italiæ VIII idus Julii de corpore migraſſe, duasque legationes de diverſis terrarum partibus, unam de Conſtantinopoli, alteram de Corduba, adventare pacis cauſa, nuntiabatur: quibus ille acceptis, diſpoſuit pro temporis conditione Saxoniam, Aquis revertitur. Tanta in ea fuit expeditione boum peſtilentia, ut penè nullus tanto exercitui ſupereſſet, quin omnes usque ad unum perirent: & non ſolùm ibi, ſed etiam per omne imperium, hujus generis animalia perierunt. Aquis veniens menſe Octobri, memoratas legationes ſuſcepit, pacemque cum Nicephoro imperatore & cum Abular rege Hiſpaniæ fecit. Siquidem Venetias Nicephoro reddidit, & Heinricum comitem, dudum à Sarracenis captum, Abular remittente, recepit. Eo anno Sol & Luna bis defecerunt: Sol V idus Junii & pridie calendas Decembris, Luna XI calendas Julii, & nono calendas Januarii. Corſica inſula iterum à Mauris vaſtata eſt. Amoror, & Abdiraman filius Abular, de Cæſarauguſta expulſus, & Oſcam intrare compulſus eſt. Godefrido, ut diximus, mortuo, Hemmingus, filius fratris ejus, in regnum ſucceſſit, pacemque cum imperatore fecit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXI, abſoluto atque dimiſſo Arſafio ſpatario, legato Nicephori Auguſti, ejusdem pacis confirmandæ gratia, legati ad im- 39
peratorem Conſtantinopolim mittuntur, Haido epiſcopus Baſilienſis, & Hugo comes de Turonis, & Ago Langobardus de Forojulio, & cum eis Leo quidam ſpatarius, natione Siculus, Willarius dux Venetiarum, quorum alter ante annos X Romæ ad imperatorem, cùm ibi eſſet, de Sicilia profugit, & redire volens in patriam, remittitur, alter propter perfidiam, honore ſpoliatus, Conſtantinopolim ad dominum ſuum duci jubetur. Condicta vero ab Imperatore & Hemmingo rege Danorum, Pax propter hyemis aſperitatem, quæ inter partes commeandi viam claudebat, in armis tantùm jurata ſervatur, (*c*) donec redeunte veris

(*a*) Sic locum emendavi ex *ANNALIBUS BERTINIANIS*, cum antea ſaltim legeretur: *minarum Godefridi* (ubi Piſtorius aſteriſcum poſuerat) *inflatus*. Ex quo patebat, locum fuiſſe mutilum.

(*b*) Hoc unum ex duobus caſtellis erat, de quo ante *ad a. 808*. Poſtea dictum fuit *Hamburgum*, de quo *ALBERTUS STADENSIS* ad a. 810. 811. *Caſtellum Hochburc, quod nunc Hamburg dicitur. CONRING de Urb. Germ. §. XXVIII. LAMBECIUS Origg. Hamburg. lib. I. p. 2. 3. & in Chronologia libri Primi n. 1.*

(*c*) Locus antea corruptus: *condicta cauſa ab Imperatore & Hemmingo rege Danorum, Rex propter hyemis aſperitatem, quæ inter partes commeandi viam claudebat, in armis tantum curata ſervatur*. Nullus in his verbis ſenſus. Emendavi igitur, reliquos Annales, potiſſimum *METENSES* ſecutus, *BERTINIANOS*, atque *ANNALISTAM SAXONEM*.

Digitized by Google

temperie, viis apertis, advenientibus ex utraque parte Francorum & Danorum XII primoribus, ſuper fluvium Agidoram, datis viciſſim, ſecundum ritum ac morem ſuum, ſacramentis, pax confirmaretur. Proceres autem de parte Francorum hi fuere: Walach, Burchardus, Bernardus, Egbertus, Theodericus, Abo, Oſdag, Wichman, omnes comites: de parte verò Danorum, inprimis in fratres Hemmingi, Ancimin, & Anganſeo, (*a*) deinde cæteri honorabiles inter ſuos viri, quorum nomina ſuperfluum duximus annotare. Imperator itaque, pace cum Hemmingo firmata, & placito generali ſecundum conſuetudinem Aquis habito, in tres partes regni ſui totidem exercitus miſit; unum trans Albiam in Linones, qui & ipſos vaſtavit, & caſtrum Hohbouch ſuperiori anno à Wilzis deſtructum, reſtauravit; alterum in Pannoniam, ad controverſias Hunnorum ac Sclavorum finiendas, direxit; tertium ſuper Brittones, ad eorum perfidiam miſit. Qui omnes, rebus proſperè geſtis, domum reverſi ſunt. Ipſe autem imperator ad claſſem videndam, quam præcedenti anno fieri & fabricari juſſerat, ad Bononiam venit, farumque (*b*) ibi ad navigandum, curſus dirigendos, antiquitus conſtitutum reſtauravit, & in ejusdem ſummitate, nocte ignem accendit: inde ad Scaldim fluvium veniens, in loco, qui vocatur Gant, naves ad eandem claſſem ædificatas aſpexit, & circa medium Novembris Aquas venit, ubi obviaverunt ei legati Hemmingii regis, Aoum & Hephi, (*c*) munera regis & verba pacifica regis deferentes. Fuerunt etiam Aquis, adventum ejus poſtulantes, qui de Pannonia venerunt, Canizanci (*d*) princeps Avarorum, & Thudun, & alii principes ac duces Sclavorum circa Danubium habitantium, qui à ducibus Francorum, qui in Pannonias fuerunt miſſi, ad præſentiam principis juſſi ſunt venire. Interea Carolus filius imperatoris, qui major natu erat, obiit II nonas Decembris.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXII, Hemmingus, Danorum rex, moritur, cui cùm Sigefridus, nepos Godefridi, & Anilo, nepos Herioldi, ſuccedere voluiſſent, neque inter eos de diviſione regni conveniret, comparatis copiis, & commiſſo prælio ambo moriuntur. Pars tamen Anilonis adepta victoriam, fratres ejus, Herioldum & Regnifridum, reges ſibi conſtituit: quam neceſſariò pars victa ſecuta, eosdem ſibi imperare non abnuit. In eo prælio X millia DCCCCXL viri cecidiſſe memorantur. Nicephorus imperator poſt multas & inſignes victorias in Mœſia provincia, commiſſo cum Bulgaris prælio, moritur, & Michaël, gener ejus, imperator factus, legatos Domini imperatoris, qui ad Nicephorum imperatorem miſſi fuerunt, ſuſcepit in Conſtantinopolim & abſolvit, cum quibus & ſuos legatos direxit, Michaëlem ſcilicet epiſcopum, & Arſafium, atque Theognoſtum protoſpatarium, & per eos, pacem à Nicephoro cœptam confirmavit: nam Aquisgrani, ubi ad imperatorem venerunt, conſcriptum pactum ab eo, in eccleſia ſuſceperunt, more ſuo, id eſt Græca lingua, laudes ejus dixerunt, imperatorem eum & baſileum appellantes. Et in revertendo, Romam venientes, in baſilica ſancti Petri Apoſtoli, eundem pacti ſeu fœderis libellum, à Leone papa denuo ſuſceperunt. Quibus dimiſſis, imperator generali conventu Aquis ſolenniter habito, Bernhardum filium Pipini, nepotem ſuum, in Italiam miſit, & propter famam claſſis, quæ de Africa & Hiſpania ad vaſtandam Italiam ventura dicebatur, Wallonem, filium Bernhardi patruelis ſui, cum illo eſſe juſſit, quousque rerum eventus ſecuritatem ſuis afferret. Hæc claſſis partim in Corſicam, partim in Sardiniam venit. Et ea quidem pars ad Sardiniam venit, quæ penè deleta eſt. Claſſis Nortmannorum Hiberniam inſulam aggreſſa, commiſſoque cum Scotis præ-

(*a*) Reliqui Annales: *Hacuin* & *Acgande*.

(*b*) Sic emendavi, pro *fanumque*.

(*c*) Reliqui Annales: *Hacuin & Hephin*. Annaliſta Saxo: *Ancvvin & Ebbi*.

(*d*) Annales *LOISELIANI* & *METENSES*: *Canizauci*. *BERTINIANI*: *Canzaucus*. *MONACHUS EGOLISMENSIS*: *Canzauci*. *ANNALES EGINHARDI*: *Cani, Zauci, Principes Avarum*. *ANNALISTA SAXO*: *Canizave*.

Digitized by Google

prælio, multi ex eis interfecti, cæteri fuga lapsi sunt. A Grimaldo, duce Beneventanorum, XXV millia solidorum auri pro tributo imperatori soluta sunt. Eodem anno expeditio facta est in Wilzos, & ab eis obsides accepti. Herioldus & Regnifridus, reges Danorum, missa ad imperatorem legatione, pacem petunt, & fratrem suum Hemmingum sibi remitti rogant. Hoc anno, idus Maji, post meridiem Solis eclipsis fuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXIII, imperator Aquis hyemavit, & incipiente vernali tempore, Hamalarium, qui episcopatum Treverensem tenebat, & Petrum, abbatem monasterii de Nonantula, propter pacem cum Michaële confirmandam, Constantinopolim misit: ac deinde habito generali conventu, evocatum ad se de Aquitania Ludovicum filium, coronam illi imperialis dignitatis imposuit, Bernhardum nepotem suum Italiæ præfecit, regemque appellari jussit. Concilia quoque jussu ejus, super statum ecclesiarum, per totam Galliam ab episcopis celebrata sunt: quorum unum Moguntiæ, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Cabellonis, quintum Arelati congregatum est; & constitutiones, quæ in singulis factæ sunt, ab imperatore confirmatæ sunt: quas qui nosse voluerit, in suprà dictis civitatibus invenire poterit, quanquam & earum exemplaria in archivo palatii habeantur. Eodem tempore missi sunt trans Albiam quidam Francorum & Saxonum proceres, ad terminos Nortmannorum, qui pacem cum eis, secundum petitionem ipsorum, facerent, & fratrem regum eis redderent. Juramentis itaque ex utraque parte datis, pax firmata est. Tamen ea tempestate reges domi non erant, sed ad Westerfalt *(a)* cum exercitu perrexerant. Quæ regio ultima regni illorum erat, inter septentrionem & occidentem sita. Contra Aquilonem Britanniæ summitatem respicit, cujus principes ac populi eorum dominationem dedignabantur. Quibus per domitis, cùm reversi essent, & fratrem ab imperatore missum recepissent; filii Godefridi regis, & nonnulli ex primoribus Danorum, qui jamdudum relicta patria, apud Suiones exulabant, attractis undique copiis, bellum intulerunt, & confluentibus ad se passim ex omni Danorum terra populorum turmis, commisso cum eis prælio, eos regno paterno expulerunt. Eodem anno Carolus imperator obiit, & Aquis in basilica sancti Salvatoris & sanctæ Dei genitricis Mariæ honorificè sepultus est, quam basilicam ipse mirifico opere à fundamento ædificare fecit. LVDOVICUS filius ejus imperialia sceptra suscepit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXIIII, hæc, quæ suprà expressa sunt, in quodam libello reperi, plebeio & rusticano sermone composita, quæ ex parte ad Latinam regulam correxi, quædam etiam addidi, quæ ex narratione seniorum audivi. Cætera, quæ sequuntur, meæ parvitatis studio descripta sunt, prout in Chronicorũ libris adnotata inveni, aut ex relatione patrum auditu percipere potui. Et de Ludovici quidem imperatoris temporibus perpauca literis comprehendi, quia nec scripta reperi, nec à senioribus, quæ digna essent memoriæ, commendanda audivi. De Lotharii verò imperatoris, & fratrum ejus regum Francorum gestis, plura descripsi: ubi verò ad nostra tempora ventum est, latiùs sermonem narrationis protraxi. Aliter enim, ut Hieronymus ait, narrantur visa, aliter audita, quæ meliùs scimus, melius & proferimus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXVIII, Bernhardus, filius Pipini, rex Italiæ, Aquis evocatus ad imperatorem, dolo capitur, & primò oculis, pòst vita privatur. Habuit autem iste Bernhardus filium nomine Pipinum, qui tres liberos genuit, Bernhardum, Pipinum, & Heribertum. Qui Heribertus Rudolphum comitem, filium Balduini, interfecit nostris temporibus, & non multùm pòst occisus est ab Alduino, satellite Balduini Rudolphi, qui Balduinus hucusque in Flandris ducatum tenet.

(a) Supra *ad a. 808.* occurrit: *Osterfalt.*

Digitized by Google

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXXIX, Tancradus, ſecundus abbas Prumienſis monaſterii, obiit, & Marcunardus ei in regimine ſucceſſit, vir prudens & ſacræ religioni deditus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXXXVI, Britones fœdera violant, & rebellare incipiunt cum duce ſuo nomine Murmano, contra quos imperator exercitum producit, ſed non adeò prævaluit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXXXVII, Murmanus, rex Britannorum, moritur, & Numenoio, apud Ingelnheym, ab imperatore ducatus ipſius gentis traditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXXXVIII, Ludovicus à ſuis imperio privatur, & privatus cuſtodiæ traditur, regnique monarchia Lothario, filio ejus, per electionem Francorum datur, rurſumque à filio Ludovico & à Francis de cuſto-
41 dia eruitur, ac imperiali ſedi reſtituitur. Fuit autem hæc dejectio pro maxima parte facta propter multimodam fornicationem Judith, uxoris ejus. *(a)*

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXXXIX, Lotharius, derelicta Francia, Italiam petiit. Ebbo, epiſcopus Remorum, in generali ſynodo deponitur, ac multi alii exilio damnantur, qui in dejectione imperatoris conſpiraverant.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXL, Ludovicus imperator, dum filium Ludovicum trans Rhenum perſequitur, morbo gravatur, & in navim miſſus, per Mogonum fluvium in Rhenum deducitur, ibique in inſula juxta Ingelnheym vita decedit: inde Mediomatricum deportatus, in baſilica ſancti Arnolphi honorabiliter ſepulturæ mandatur. Statimque LOTHARIVS Italiam egreſſus imperium arripuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXLI, Ludovicus & Carolus indignè ferentes, quòd regno paterno per omnia privati eſſent, exercitum undequaque contrahunt, ac mox fratrem bello aggrediuntur apud Fontaniacum: in qua pugna ita Francorum vires attenuatæ ſunt, ac famoſa virtus infirmata, ut non modò non ad amplificandos regni terminos, verùm etiam nec ad proprios tuendos, in poſterum ſufficerent. Tandem non ſine gravi diſpendio ſuorum Carolus & Ludovicus vicerunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXLII, tres ſuprà dicti fratres imperium Francorum inter ſe diviſerunt, & Carolo occidentalia regna ceſſerunt, à Britannico Oceano usque ad Moſam fluvium; Ludovico verò orientalia, ſcilicet omnis Germania usque Rheni fluenta, & nonnullæ civitates cum adjacentibus pagis trans Rhenum, propter vini copiam. Porrò Lotharius, qui & major natu erat, & imperator appellabatur, medius inter utrosque incedens, regnum ſortitus eſt, quòd hactenus ex ejus vocabulo Lotharingia nuncupatur, totamque provinciam, necnon omnia regna Italiæ cum ipſa Romana urbe, quæ & modò ab omni ſancta eccleſia, propter præſentiam Apoſtolorum Petri & Pauli, ſpeciali quodam veneratur privilegio, & quondam propter Romani nominis invictam potentiam, orbis terrarum domina dicta fuerat.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXLVII, Hetto, epiſcopus Trevirorum, ex hoc ſeculo tranſiit, & Thietgandus cathedram ejus obtinuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLI obiit Herimingardis regina, conjunx Lotharii imperatoris, venerabilis & Deo acceptabilis matrona, quæ tres filios Lothario genuit, videlicet Ludovicum, Lotharium & Carolum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLIII, Normani, Britanni, cùm mare navigio gyrantes, oſtia Ligeris fluminis occupaverunt, & repentina irruptione civitatem

(a) Compara *THEGANUM Vita Ludovic. cap. XXVI. NITHARDUM lib. I. p. 439.* Fragmentum *ODONIS ARIBERTI*, apud *BALUTZIUM notis ad Agobardum p. 129.* dicit: Carolum (Calvum) os Bernhardi retuliſſe, *a quo is genitus vulgo credebatur, natura adulterium maternum prodente.*

Digitized by Google

tatem Namnetis invadunt, (a) omniaque cædibus, incendiis ac rapinis depopulantes, pontificem civitatis ipso die sabbato sancto Paschæ, cùm baptismum ex more celebraret, in basilica interficiunt, clerumque trucidant. Omnemque circumquaque regionem devastantes, primùm Andagavensem, deinde Turonicam occupant urbem; ac velut immanis tempestas cuncta prosternit, ita cuncta consumunt. Templum etiam præcellentissimi pontificis Martini incendio cremaverunt. Tunc primùm Normanorum classis (ut ajunt) Ligeris attigit littora. Eodem anno Egil abbas monasterii Prumiensis constituitur. Circa hæc tempora Carolus Pipinum, regem Aquitaniæ, nepotem suum, ipsis Aquitanis eum prodentibus, eò quòd pace soluta, eadem provincia à suis indigenis devastaretur, & multa illic mala impunè patrarentur, cepit, & captum cum consilio episcoporum & procerum attondit, & habitu monachico indutum Suessionis in monasterio sancti Medardi misit. Inde duobus monachis consentientibus, simul & opem ferentibus, fuga dilapsus est. Sed iterum captus, insula Nectis castro munitissimo custódiæ mancipatur. Fuit verò iste Pipinus filius Pipini, filii Ludovici imperatoris, de quo ferunt, quòd eum pater, videlicet Ludovicus imperator, dum adhuc puerilis esset ætatis, voluerit ad clericatus officium promovere, ac Drogoni, episcopo Mettensi, avunculo videlicet suo, commendare erudiendum liberalibus simul & ecclesiasticis disciplinis. Sed paternis votis Lotharius, frater ejusdem pueri, nequaquam permisit eum attonderi, sed vi abstraxit de manu patris. Erat enim idem puer (ut ajunt) ingentis pulchritudinis, cui postmodum Ludovicus imperator pater suus, cùm imperium divideret, Aquitaniam provinciam tantùm concessit, sed non ei in prosperum cessit, quòd à dei cultura & servitio subtractus est. Ebrietatibus enim & comessationibus die noctuque vacans, ad extremum mente captus, in maniacam incidit passionem, & præsentem vitam cum dedecore 42
amisit, successorem relinquens Pipinum filium, de quo paulo superiùs mentionem fecimus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLV, Lotharius, convocatis primoribus regni, imperium filiis suis divisit, Ludovico Italiam tradidit, eumque Imperatorem appellari fecit: Æquivoco verò idem Lothario regnum, quod ex suo nomine vocatur, concessit: Carolo autem, qui junior natu erat, Provinciæ regnum largitus est. Dispositis itaque atque ordinatis regni negotiis, valedicens suis, mundum reliquit, atque in Pruniam monasterium veniens, comam capitis deposuit, habituque sanctæ conversationis suscepto, in religionis professione diem clausit extremum, III calendas Octobris.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLVI, Lotharius rex Thietbergam reginam sibi in matrimonium junxit, ex qua conjunctione maxima ruina non illi solùm, sed etiam omni regno ejus accidit, sicut in sequentibus luce clariùs apparebit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLVIII Carolus rex, filius Lotharii imperatoris, moritur, qui Provinciam regebat: & ex regno, quod tenuerat, facta est non modica controversia inter Lotharium regem, & avunculum ejus Carolum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLIX, Lotharius Hueberto abbati inter Jurum & montem Jovis commisit, (b) eò quòd tunc fidelissimus putaretur, utpote affinitate conjunctus propter sororem Thietbergam.

(a) De hac extat Fragmentum apud du *CHESNE Tom. II. p. 386.*

(b) Omissum hic videtur: *Ducatum.* Sic enim *ANNALES METENSES: Lotharius Hueberto Abbati Ducatum inter Jurum & Montem Jovis commisit.* Eadem habet *ANNALISTA SAXO.* Paulo aliter habent *ANNALES BERTINIANI: Lotharius fratri suo Ludovico, Italorum Regi, quandam Regni sui portionem attribuit: eam videlicet, quæ ultra Juram montem habebat, id est Genuam, Lausonnam, & Sedunam civitates, cum Episcopatibus, Monasteriis, & Comitatibus: præter Hospitale, quod est in monte Jovis, & Pipincensem Comitatum.* Hubertum tamen has terras obtinuisse, idem *REGINO ad n. 865.* ad-

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLX, Egil abbatiam Prumienſem ſua ſponte dimiſit, & Auſpaldus in regimine ſucceſſit, vir omni ſanctitate & bonitate conſpicuus. His temporibus Ludovicus ſenior, frater Lotharii imperatoris, plurima bella ſtrenuiſſimè geſſit adverſus Sclavorum gentes: ſiquidem Marahenſium regna ingreſſus, armis cuncta perdomuit, capto eorum principe, nomine Raſtitz, cui etiam propter violata fœdera oculos erui juſſit. Ea tempeſtate inter principes Caroli magnum diſcordiarum ac litium efferbuit incendium. Denique Lambertus, qui ducatum tenebat inter Ligerim & Sequanam, Vivianum, potentem virum, dolo interfecit: rurſum eundem Lambertum Ganzbertus comes æquè dolo trucidavit. Item Ganzbertus juſſu Caroli decollatus eſt. Deſtitutam terram principibus & conſilio nudatam perſpicientes Britones, arma corripiunt, fines regni Francorum invadunt, Ligerim tranſeunt, & usque Pictavis progrediuntur, cædibus, rapinis, ac incendiis omnia depopulantes, oneratique ingenti præda ad propria redeunt. Ad compeſcendam verò hujus præſumptionis inſolentiam, Carolus cum magno exercitu Britanniam intravit. Pugna committitur. Saxones, qui conducti fuerunt ad excipiendos velocium equorum anfractuoſos recurſus, in prima fronte ponuntur. Sed primo impetu ſpiculis Britonum in acie ſe recondunt. Britones more ſolito huc illucque cum equis ad hujuſcemodi conflictum exercitatis diſcurrentes, modò confertam Francorum aciem impetunt, ac totis viribus in medio ſpicula torquent, nunc fugam ſimulantes, inſequentium nihilominus pectoribus ſpicula figunt. Franci, qui, quò minùs ſtrictis gladiis pugnare conſueverant, attoniti ſtabant, novitate autem inexperti diſcriminis perculſi, nec ad inſequendum idonei, nec in unum conglobati, tuti. Nox ſuperveniens bellum diremit. Multi ex Francis interfecti, quàm plurimi vulnerati, innumerabiles equi perierunt. Sequenti die rurſus pugna inchoatur, ſed graviori infortunio finitur. Quod cernens Carolus, nimio terrore diſſolutus, nocte, inſcio exercitu, clàm aufugit, derelicto papilione, tentoriis, & omni regio apparatu. Manè facto, cùm exercitus fuga lapſum regem comperiſſet, nimia formidine repletur, nihilque aliud niſi de fuga meditatur. Britones cum clamore irruunt, & caſtra Francorum omnibus divitiis referta invadunt, omnemque belli copiam capeſſunt, fugientia Francorum agmina inſequuntur, obvios quosque aut ferro cædunt, aut vivos capiunt. Reliquos fuga ſervavit. Ditati itaque Britones opibus Francorum, armisque inſtructi, in ſua ſe recolligunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXI, Carolus placitum habuit in Compendio, ibique cum optimatum conſilio, Rodoberto comiti ducatum inter Ligerim & Sequanam, adverſum Britones commendavit: quem cum ingenti induſtria per aliquod tempus rexit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXII, Numeneus, rex Britonum, moritur,
43 divino nutu percuſſus. Nam cùm eccleſias Dei devaſtaret, & confinia crudeliter depopularetur, eò quòd Carolo debitam fidelitatem ſervarent: quadam die cùm

firmat. Quare etiam *SIGEBERTO GEMBLACENSI ad a. 863.* dicitur *Abbas & Dux*. Ex hoc patet, Brunonem, prout olim aſſeruerat, *Syntagmate Juris Publici cap. XVIII. §. X.* primum non fuiſſe, qui ſeculares terras obtinuerit, atque poteſtatem, cum dictus Hubertus jamdum Ducatum obtinuerit, ideoque *REGINONI ad a. 865.* Acephala dictus. Idem *ad a. 887.* Hugoni Abbati Ducatum tribuit. Quare etiam *AUCTOR VITÆ BRUNONIS* apud *LEIBNITIUM Tom. I. p. 280.* ait: *nec vero nova fuit hujusmodi gubernatio, aut ſanctæ Dei Eccleſiæ Rectoribus antea inuſitata, cujus exempla, ſi quis requiſierit, in promptu ſunt.* Immo, Epiſcopos jam ante Ottonis M. tempora vicariam exercuiſſe poteſtatem ſecularem, teſtantur *CAPITULARIA CAROLI CALVI tit. XLVIII. c. 12. Ipſi nihilominus Epiſcopi, ſinguli in ſuo Epiſcopio, miſſatici noſtri poteſtate & auctoritate fungantur.* Dum autem hæc apud Gallos ſaltim occurrant exempla, Brunonem apud Germanos primum fuiſſe, adſerere non dubito.

Digitized by Goog

cùm equum aſcendere vellet, ut cœptam malitiam conſummaret, repentè vidit ante ſe ſanctum Maurilonem epiſcopum aſtare, ſibi hæc torvo vultu & terribilibus oculis ingeminantem, Deſine jam crudelis prædo eccleſias Dei vaſtare. His dictis, baculum, quem manu geſtabat elevans, eum in capite percuſſit: qui à ſuis in domum reportatus, vitam cum regno finivit. Fuit autem iſte Maurilo epiſcopus Andagavenſis urbis, cujus civitatis termini cohærebant finibus Britanniæ, & ideo ab eis graviter depopulabatur. Filius Numenei Heriſpius regnum paternum obtinuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXIII, Carolus iterum cum immenſo exercitu fines Britonum intravit, ſed minimè, ut optaverat, prævaluit. Noviſſimè autem cum eis pacem fecit. Datis itaque ex utraque parte obſidibus & ſacramentis, Heriſpius rex ad eum venit, ejusque dominationi ſe ſubdit. Carolus verò magnis muneribus honoratum Heriſpium in regnum abire permiſit, ipſe in Franciam revertitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXIIII, Lotharius rex cœpit occaſiones quærere, qualiter Thietbergam reginam à ſuo conſortio ſeparare potuiſſet, quam exoſam habebat propter Waldradam, quæ ejus fuerat concubina, cùm adhuc adoleſcens eſſet in domo paterna; hanc ſiquidem, diabolo inflammante, nimio diligebat amore. Guntherium itaque, Colonienſis urbis pontificem, qui eo tempore erat archicapellanus, rex primò per ſubintroductos miſſos, deinde per ſemetipſum ſuper hujuscemodi diſſidio omni arte aggreditur, & ut faciliùs aſſenſum præberet, promiſit ſe ejusdem epiſcopi neptem in matrimonium acceptum, tantùm ut prædictam Thietbergam, ejus, aliorumque epiſcoporum auctoritate & licentia, repudiare quacunque ratione potuiſſet. Qui, ut erat levis animo ac inconſideratus actione, protinus omni intentatione introducitur, vana ſpe, ut poſtea claruit, ſeductus. Rurſus idem Guntherius Thietgandum, archiepiſcopum Trevirenſem, hac de cauſa alloquitur, ſciens eſſe virum ſimplicem, nec adeò in divinis ſcripturis eruditum, canonicisque ſanctionibus exercitatum: ex utriusque teſtamenti paginis quasdam ſententias profert, quas aliter quàm eccleſiaſtica regula docet ediſſerens, virum improvidum ſecum in foveam trahit, cæcus cæco ducatum præſtans. Quid plura? facta ſunt omnia, quæ huic commento videbantur eſſe neceſſaria. Concilium Metis convocat, reginam quaſi canonicè evocatam, in medio ſtatuunt, teſtes producunt unà cum ſcriptis, qui valde gravia crimina imponebant: inter alia proteſtati ſunt, quòd eadem Thietberga confeſſa fuiſſet, ſemetipſam fratris germani inceſtuoſo concubitu eſſe pollutam. Continuò ſtatuta patrum de inceſtuoſis recitantur, & non ſolùm à legitimo viro ſeparatur, verùm etiam omnis copula maritalis inhibetur, pœnitentia juxta modum culpæ indicitur, & tali nefaria machinatione diu exoptata voluntas regis adimpletur. Non multo pòſt interjecto tempore, iterum conventum ſynodalem Aquiſgrani coadunant, ubi rex libellum ſuæ proclamationis obtulit: ubi continebatur, qualiter in quadam fœmina, Thietberga nomine, factioſis perfidorum hominum argumentis fuerat defraudatus: immò non mediocriter repetivit, quòd judicio epiſcoporum diſſidij ſententiam pertuliſſet. Quæ ſi idonea eſſet conjugali thoro, & peſtifera inceſtus pollutione fœdata non fuiſſet, nec vivæ vocis confeſſione publicè condemnata, ſponte eam retineret: porrò ſe incontinentem eſſe profeſſus eſt, & ſine copula juvenilis ætatis ardorem ferre non poſſe. Allatis itaque diverſorum conciliorum voluminibus, multa de inceſtuoſis replicata ſunt; quibus recitatis, hanc diffinitivam ſententiam protulerunt: Credimus illam non fuiſſe idoneam ac legitimam conjugem, neque adeò præparatam eſſe uxorem, quæ publica confeſſione inceſtuoſo fornicationis crimine denotata probatur. Quocirca glorioſo principi noſtro pro ſua in divino cultu devotiſſima aſſertione, atque victorioſiſſima regni tuitione, cui non ſolùm nos, verùm etiam canonica auctoritas interdixit inceſtuoſum conjugium, legitimum matrimonium à Deo illi con-

Digitized by Google

conceſſum non denegamus, juxta indulgentiam dicentis apoſtoli, melius eſt nubere, quàm uri. His ita patratis, Waldrada jam in publicum procedit, ſtipata obſequentium multitudine, omnisque regia aula reſultat, Waldradam reginam eſſe. Guntherii epiſcopi neptis ad regem accerſitur, ac ſemel, ut ajunt, ab eo conſtupratur, atque cum cachinno & omnium deriſione, ad avunculum remittitur.
44 Igitur, agentibus fratribus Thietbergæ reginæ, hæc omnia ad notitiam Nicolai papæ deferuntur, qui eo tempore Romanæ præſidebat eccleſiæ.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXV, miſſi ſunt Hagano & Rodoaldus, (a) apoſtolicæ ſedis legati in Galliam, ad diſcutiendum, utrùm res ita ſe habet, ſicut ſummo pontifici nuntiata fuerat. Qui in Franciam venientes, pecunia corrupti, magis faverunt iniquitati, quàm æquitati. Tamen ad regem pervenientes, cùm ei declaraſſent legationis ſuæ cauſas, tale reſponſum ab eo acceperunt: ſe nihil aliud egiſſe, niſi quod epiſcopi ipſius regni in generali ſynodo ſibi agendum præmonſtraſſent. Dederunt autem iidem legati conſilium regi, ut illos epiſcopos, qui illi ſynodo præfuerant, ad ſedem apoſtolicam deſtinaret, qui verbis ac ſcriptis univerſali papæ ſatisfacerent. Legati immenſis ditati opibus, Romam regreſſi ſunt, nunciaveruntque Præſuli, quæ in Galliis viderant & audierant, adjicientes, ſe nullum ſapientem epiſcopum in regno Lotharii inveniſſe, qui ad liquidum canonicis eſſet inſtitutus diſciplinis. Interea Thietgandus & Guntherius archiepiſcopi, Romam profecti ſunt, ea animi intentione, & ut regem innoxium in ſuprà dicto facto demonſtrarent, & ſe cum cæteris coëpiſcopis eccleſiaſtica atque apoſtolica exercuiſſe decreta: ſtultitiæ quidem elogio denotandi, qui illam Petri ſedem aliquo pravo dogmate fallere poſſe arbitrati ſunt, quæ nec ſe fefellit, nec ab aliqua hæreſi unquam falli potuit. Itaque, cùm in præſentiam Nicolai papæ veniſſent, libellum obtulerunt, in quo continebantur geſta ſynodalia, quæ in Mediomatrico urbe & Aquis ab eis ſtatuta fuerant. Qui cùm à notario coram omnibus recitatus eſſet, interrogavit pontifex, ſi hæc ſcripta verbis confirmarent? Reſponderunt, inconveniens videri, ut, quod propriis manibus roboraverant, verbis infirmare mallent. Et ſic nec repulſa, nec admiſſa eorum aſſertione, juſſi ſunt ire ad hoſpitiâ ſua, quousque revocarentur. Paucis interpoſitis diebus, ad ſynodum, quam papa congregaverat, ſunt accerſiti, ubi eorum damnata & anathematiſata ſunt ſcripta, & ipſi, omnibus adjudicantibus epiſcopis, presbyteris & diaconis, ſunt depoſiti, & omni eccleſiaſtica dignitate privati. Qui tam turpiter dehoneſtati, Ludovicum imperatorem, fratrem Lotharii regis, adeunt, qui ea tempeſtate Beneventanis morabatur, in partibus ſcriptis ac dictis vociferantes, ſe injuſtè eſſe depoſitos, ipſi imperatori & omni ſanctæ eccleſiæ injuriam eſſe factam, cùm nunquam auditum ſit, vel uſpiam lectum, quòd ullus metropolitanus ſine conſcientia principis, vel præſentia aliorum metropolitanorum, fuerit degradatus. Adjecerunt inſuper multa alia, blaſphemantes eundem papam, quæ hîc ſuperfluum duximus enumerare, exiſtimantes, ejusdem ſe imperatoris adminiculo, ſimul & interceſſionis ope, & criminis objecti aboleri notam, & priſtinæ dignitatis recuperare ſtatum. Sed ſpes eorum fruſtrata eſt, quamvis imperator omnibus votis illis opitulari voluiſſet. Thietgandus depoſitionis ſuæ à ſede apoſtolica prolatam ſententiam patienter ferens, juxta præcedentem conſuetudinem, nihil omnino de ſacro miniſterio contingere præſumpſit. Guntherius verò ſuperbiæ ſpiritu inflatus, vetitum ſibi officium uſurpare auſu temerario non expavit, parvi pendens apoſtolicam excommunicationem. Revertuntur igitur in Franciam debita confeſſione repulſi. Et dum iterum ac tertiò ſedem apoſtolicam reparationis & reſtitutionis gratia adiſſent, noviſſimè in Italia infirmitate præ-

(a) In epiſtola Nicolai Papæ prima hi legati vocantur: *Rhodoaldus ſanctæ Portuenſis Eccleſiæ, & Joannes ſanctæ Fuldenſis Eccleſiæ, Epiſcopus*, quod etiam in epiſtola Tertia & Quinta repetitur, licet Annales Metenſes æque legant: *Hagano & Rodoaldus.*

Digitized by Google

præventi, peregrini & exules moriuntur, communione laicali ſibi tantùm conceſſa.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXVI, Arſenius epiſcopus, apocriſarius & conſiliarius Nicolai papæ, vice ipſius directus eſt in Franciam : quò perveniens, tanta authoritate & poteſtate uſus eſt, ac ſi idem ſummus præſul adveniſſet. Convocato denique epiſcoporum conventu, Lotharium regem alloquitur, ut unum è duobus eligat ; aut propriæ reconcilietur uxori, abdicato Waldradæ pellicis conſortio ; aut protinus anathematis gladio feriretur, ipſe omnesque ei in hoc ſcelere favorem præſtantes. Hac neceſſitate compulſus vel conſtrictus, vellet nollet, Thietbergam reginam in matrimonium recepit, interpoſito jurisjurandi ſacramento, ſe illam ita in reliquum habere, ſicut æquitatis jura dictant, legitimam uxorem eſſe tenendam, ne eam à ſe ſepararet, nec ipſa vivente aliam ſuper eam induceret. Poſt hæc Waldradam, ex authoritate Dei & ſancti Petri, & verbo domini Apoſtolici Romam ire jubet, ut pro ſe rationem reddere ſtudeat. Engildrudam, uxorem quondam Buſonis comitis, à ſede apoſtolica excommu- 45
nicatam eſſe, omnibus declaravit, quia proprium deſeruerat maritum, & Wangerum ſuum vaſallum in Gallias ſecuta fuerit, quam excommunicationem cum omnibus, qui aderant, epiſcopis renovavit. Poſt hæc, eadem Engildruda, prædicto Arſenio in Wormatia civitate ſe repræſentavit, in quo loco præfatus epiſcopus Ludovico regi occurrerat. Juravit igitur in præſentia ipſius miſſi ſacramentum, hunc modum continens : *Ego Engildrudis, filia quondam Matfridi comitis, quæ fui uxor Buſonis comitis, vobis domino Arſenio epiſcopo miſſo, & apochryſario ſummæ ſanctæ catholicæ atque apoſtolicæ ſedis & per vos, domino meo Nicolao, ſummo pontifici & univerſali papæ juro, per patrem, filium, & ſpiritum ſanctum, & per hæc quatuor Chriſti Dei evangelia, quæ ore oſculor, & manibus propriis tango, quia amodo relictam illam malitiam, quam in prænominato Buſone viro meo exercui, ut ovis, quæ perdita fuit, ad ſanctam catholicam, ſub eadem obligatione, qua dominus Nicolaus ſummus pontifex & univerſalis papa me obligavit, revertar eccleſiam, & in Italico regno, aut vobiſcum, aut ante vos, quoquo modo provideritis, ibo, & quicquid dominus apoſtolicus juſſerit vel terminaverit, adimplebo, vel perficere non recuſabo.* Sed tam horribile jusjurandum non adimplevit ; ſiquidem usque Danubii fluenta cum eodem Arſenio perrexit, ibique ad quempiam conſanguineum, pro caballorum adminiculo, ire condixit, & ad Auguſtam civitatem ad eundem miſſum ſe reverſuram pollicita eſt. Tali occaſione, greſſum torquens ex Alemania, in Franciam repedavit : quod cùm ſuprà dictus Arſenius cognoviſſet, epiſtolam miſit omnibus archiepiſcopis & epiſcopis, atque omnibus ſanctæ Dei eccleſiæ fidelibus, Galliæ, Germaniæ ac Neuſtriæ commorantibus : obteſtans omnes per authoritatem Dei omnipotentis, & beatorum principum Petri & Pauli, & domini pontificis & univerſalis papæ, ut nullus eam in ſuam parochiam reciperet, ſed eam funditus in omnibus eccleſiis ſuis prædicarent excommunicatam & ab omni Chriſtianorum communione ſequeſtratam, inſuper & anathematis vinculo innodatam & inter impias & ſceleroſas damnatam, donec de peſtiferis factionibus ſuis, atque perpetrato perjurio, ante domini apoſtolici præſentiam, dignam acciperet pœnitentiam. His ſummatim commemoratis, revertamur ad Lotharii regis ingemiſcendam cauſam. Legatus itaque apoſtolicæ ſedis, compoſitis in Gallia rebus, Romam, unde venerat, reverſus eſt. Rurſusque Waldrada, ejusque complicibus decertantibus, regis animus adverſus Thietbergam commovetur, excitantur iræ, & in ſopitis diſcordiarum & odiorum cineribus, denuo copioſus ignis accenditur. Deſpicitur, abominatur, rea citatur, adulterii crimen impingitur, omnique ingenii arte exquiritur, qualiter puniri quaſi rea poſſit. Illa prævidens, imminere ſibi mortis periculum, latenter aufugit, & ad Carolum perveniens, ejus ſe tuitioni commiſit. Quod cùm, fama divulgante, Nicolaus papa cognoviſſet, miſit Carolo regi epiſtolam collaudatoriam, hæc continentem. *Inter alios ſanctæ eccleſiæ*

religiosos propugnatores, veritatis strenuos defensores, neminem magis super Thietbergam, gloriosæ reginæ contritione sollicitum, neminem magis ipsius incommoditatibus condoluisse, quàm vestræ pietatis affectum recolimus. Et post congruentem exhortationem, addidit: *Excellentiam vestram nolumus ignorare, adeò Lotharium regem Tietbergam conjugem suam diversis afflictionibus subdidisse, & innumeris pressuris contra præscripta juramenta subegisse, ut nobis coacta nunc scriberet, regia se velle exui dignitate sine copula, & solam privata vita fore contentam. Cui nos rescripsimus, non hoc aliter fieri posse, nisi eandem vitam conjunx ejus Lotharius elegisset. Verùm, sicut multorum relatu dicimus, ipse Lotharius conventum celebrare disposuit, & eandem Tietbergam ex animi proprio judicio subjicere meditatur. Et siquidem eam præstigiis falsitatis suæ, vel argumentosis ambagibus potuerit exhibere, quasi non fuerit legitima sua uxor, vult eam penitus à se sequestrare. Sin autem vult tanquam propriam quidem uxorem accipere, sed deinde, quasi mœchata fuerit, insimulare, atque propter hoc hominem suum & hominem Thietbergæ ad monachiam impellere, & si homo ipsius reginæ ceciderit, disponit hanc sine dilatione perimere. Quæ quantum sint omni divinæ legi contraria, magnitudo prudentiæ vestræ, credimus, jam advertit. Sed & nos hinc aliquid strictim volumus demonstrare, priùs asseverantes, quòd de retroacta controversia, Thietberga non debet ulteriùs ad iteratam responsionem provocari, quoniam quod bene semel definitum est, & interpositis sacramentis deliberatum, nulla debet iteratione, nisi fortassis ibi fuerit major authoritas, retractari. De-*
46 *inde, quòd ecclesiæ refugium quærens, ecclesiasticum judicium semper expetens, submitti non debet seculari judicio. Post hæc verò, cùm nos ex utraque parte, idem tam à Lothario quam à Thietberga fuerimus provocati judices, nosque amborum controversiam executi simus, ad nullos alios convenit super hoc negotio judices convolare; cùm secundum sacros canones, à judicibus, quos communis consensus elegerit, non liceat provocare. Itaque cùm non sit apostolicæ sedis authoritate, quæ amborum negotium executa est, usquam major authoritas: nescimus, si alicui liceat de ejus judicio judicare, vel ejus retractare sententiam.* Et post pauca: *Illud verò, quod Lotharius Thietbergam de adulterio criminatur, quis non videat dolo esse plenum? Denique, si ut ipse jactat, uxor ejus non pertinet ad eum, illi de adulterio calumniam texere, cùm nec mœchari potuit, si alicuius uxor non existit. Porrò si à Lothario de adulterio accusatur, & si victa fuerit, ultio præparatur; necesse est, ut fateatur uxorem,* & quibusdam interpositis: *Præterea sive de conjugij fœdere, sive de adulterij crimine judicium sit agitandum, nulla ratione patet, Thietbergam cum Lothario posse legalem inire conflictum, vel legitimum controversiæ subire certamen, nisi priùs ad tempus suæ fuerit reddita potestati, seu & suis consanguineis liberè sociata: inter quos etiam locus providendus est, ubi nulla vis multitudinis formidanda, & non sit difficile testes producere, vel cæteras personas, quæ tam à sanctis canonibus, quàm à venerandis Romanorum legibus in hujusmodi controversiis requiruntur. Verùm hæc non ut fiant, dicimus, quæ sine decreto & ordinatione nostra fieri non posse suprà docuimus.*

Accensus itaque idem sanctissimus pontifex zelo Dei, quo fuerat sacerdos quondam inflammatus, Waldradam ipso die Purificationis sanctæ Mariæ dei genitricis, in basilica excommunicavit, & ab omni Christianorum consortio separavit, destinavit epistolam omnibus episcopis per Germaniam & Gallias constitutis, causas & modum excommunicationis continentem, cujus sensum quàm verborum seriem causa brevitatis potiùs placuit ponere. *Decreveramus quidem circa Waldradam mœcham & pertinaciter in impœnitentia permanentem, vindictæ modum minùs districtè temperare, & juxta quod merebatur, non ita pro scelere sententiam in eam justæ punitionis proferre, nisi obstinato animo in mœchiæ volutabro perenniter permanere proposuisset. Igitur, quia monita nostra & crebras exhortationes contempsit, quia culpam suam nec dum cognovit nec confessa est, nec missa nobis legatione, qui causam ipsius exequendam suscepimus, veniam postulavit; postremò cùm recto itinere nos illi fuerat adeundum, & beati Petri apostoli suffragia requi-*

renda,

renda, retro eſt converſa poſt Sathanam, nec non & Thiethbergæ reginæ dolos ſtruere cœpta, interitus meditatione non ceſſat: cum egregio apoſtolo dicimus, quòd contra eam, contraque ejus ſimiles ſæpius replicandum eſt, quia ſecundum duritiam ſuam & cor inpœnitens theſaurizat ſibi iram in die iræ. Idcirco nos eam de factis ſuis excommunicamus; donec eccleſiæ Chriſti, nobisque præcipuè, qui ejus principaliter curam gerimus, quique cauſam ipſius exequi ac inveſtigare cepimus, ſatisfecerit, donec etiam ſiniſtram omnem ſuſpicionem, conſilium noſtrum ſuſcipiens, adimat, ac pretioſi corporis & ſanguinis Domini perceptione, atque ab omnimodo conſortio ſanctæ eccleſiæ, ſancti Spiritus, beatorumque apoſtolorum Petri & Pauli judicio, & mediocritatis authoritate fecimus, prorſus cum univerſis complicibus & communicatoribus fautoribusque ſuis, prorſus extorrem. Hanc ſententiam IIII nonas Februarii à nobis promulgatam meminimus, eamque ſcripto vobis deſtinavimus, & ne labor inanis conſtituatur, ſpiritualis nobiſcum veſtra fraternitas, adverſus jam dictam mœcham, & communicatores ejus, arma ſuſtollat, & in parochia ſua excommunicatam hanc, fautoresque ſuos, una voce unusquisque denuntiet, donec noſtro ſpeciali judicio digna ſe pœnitentiæ ſubmittat. Direxit etiam Lothario regi idem reverendiſſimus pontifex epiſtolam, (*a*) hæc continentem: *Audito revertenti miſſo noſtro, correctionis tuæ (ut ita dicamus) initio, gratias Deo condignas egimus, & ut tibi quoque grates competibiles referremus, animum præparavimus. Sed heu adverſa nuntia hujus intentionis noſtræ propoſito celeriter obviaverunt. Quapropter compulſi ſumus mutare vocem, & qui ad gratiarum actiones os aperire diſpoſueramus, in luctus & increpationes ad hoc officium linguæ coacti dirigimus. Didicimus enim te, qui prolixo tempore in ſcelere permanens, eccleſiæ Dei non modicum nocuiſti, nocere adhuc, & qui in ſordibus eras, ſordeſcere adhuc: ſiquidem, ut opinamur, tibi non ſufficit ſolum adulterium perpetraſſe, niſi apponas, ut etiam animas hominum perjurii laqueis irretitas, in extremum demergas interitum. Sed quid mirum, ſi paucorum animabus perjurio exitium acquiſiſti, quando in tanta ſublimitate poſitus, per exemplum tuæ mœchæ, tot hominum millia in perditionis chaos præcipitaveris. Illud autem, quod Thietberga, quaſi Waldradæ teſtimonium dicens, eam fuiſſe tuam legitimam uxorem, volens aut inuita fruſtra conatur aſtruere, quandoquidem illius nullus prorſus hinc teſtimonio quis indigeat, cùm magis nos ita ſentiamus, quod juſtum eſt, & intelligamus, quod æquum, ut etiam Thietberga mortua, tu nullis legibus, nullis regulis unquam Waldradam in uxorem poſſis aut permittaris aſſumere. Utrum ergo Waldrada legitima tua fuerit aliquando conjunx, eccleſia Dei ſatisfactione Thietbergæ non eget. Unum tamen ſcimus, quoniam nec nos, eadem eccleſia Dei, authore Deo, qui adulteros judicabit, te, ſi Waldradam quandocunque reſumpſeris, etiam Thietberga decedente, dimittet modis omnibus impunitum.* Et poſt pauca: *Itaque ſummo ſtudio præfatam Thietbergam, conjugem tuam, tanquam propriam fovere carnem ac diligere procurato, & ne illam à te ſeparare ullo pacto conſentias, vigilanter attende: unde, ſi vult à te diſcedere, corrige, imò corripe eam, & à tali intentione per omnia revocare ſatage. Jam verò, ſi amore pudicitiæ ſeparationem quærat, & conjugalis connubij ſolutionem efflagitet, certum eſt apoſtolo dicente: Quoniam mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir. Verùm, ſi & ipſe pudicitiam ſectatus, religionis obtentu, copulam diſſoluere vis, tantùm ne ſimulatè fiat, concedimus. Nam licet ſit ſcriptum, Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet: Deus tamen, & non homo ſeparat, quando divini amoris intuitu, ex conſenſu utriusque conjugis, matrimonia diſſolvuntur. Si ergo hoc modo vis, gratuito permittimus animo, celeremque præbemus aſſenſum, aliter autem fieri mutuam veſtram ſeparationem prohibemus. Porrò, ſi ſterilitas accuſatur, cogites, Saram nonagenariam, Annam quoque ſimul & Elizabet, quam tamen ſterilitatem fortaſſe non facit infœcunditas, ſed iniquitas. Ergo glorioſiſſime Rex, eſto propria contentus uxore, & præter illius, alterius ne quæras conſortium. Igitur conſilium noſtrum accipe, & monita noſtra, tanquam affectuoſi patris, amplectere, atque ab omni pravitate mentem, linguam, corpusque refrena, præcipuè* 47

(*a*) Integra epiſtola extat inter alias Summorum Pontificum epiſtolas, apud du CHESNE *Script. Franc. Tom. III. p. 843.*

Waldradæ pellicis tuæ, & dudum à te repudiatæ communionem declinans, & ejus consortium perpetuæ oblivioni contradens. Excommunicata est enim & usque ad præsentiam nostram ab omni Christianorum contubernio sequestrata, sicut totus jam novit Occidens, & jam quoque per missos nostros minimè cum plagis cæteris Oriens ignorabit. Quamobrem cavendum est, ne cum ea pari mucrone percellaris sententiæ, ac pro unius mulierculæ passione, & brevissimi temporis desiderio, vinctus & obligatus ad sulphureos fœtores & ad perenne traharis exitium. Et paucis interpositis, epistolam sic concludit: *Hæc autem nos tibi nunc scripsisse, & quasi inter nos & te nostra verba excessus tuos corripientia discurrisse sufficiat: cæterùm præcave, ne cùm nobis, secundum præceptum, duos aut tres testes adhibeamus, imò verò ne hoc ecclesiæ sanctæ dicamus, & quod non optamus, de cætero fias sicut ethnicus & publicanus.* (a)

Ecce ex multis pauca notare curavimus, ut sic nescientibus ex parte fierent cognita, ut tamen scientibus non per omnia essent onerosa. Qualem verò exitum hujus pestiferi morbi pernicies attulerit, (apostolico renuens antidoto mederi) quantaque regni dispendia ex hac mortifera contagione fecerit; suprà dictus papa spiritu sancto afflatus prædixerat, quæ in subsequentibus suo in loco demonstrabimus. Circa hæc tempora, Ludovicus rex, fratris sui Caroli regnum cum exercitu ingressus est, gestiens occidentalia regna suo dominatui subjugare, fratrique præripere debitam portionem, quæ ei sorte ac funiculo hæreditatis competenter acciderat, oblitus germanitatis ac consanguinitatis fœdera; oblitus pacti, quod jam dudum mutua conventione pepigerat; immemor etiam sacramentorum, quibus se cum magnis execrationibus coram Deo obligaverat. Præbuerat ad hoc facinus peragendum occasionem, incitamenta, fomitem, Carolus, qui & (ut præmisimus) quosdam ex nobilioribus regni, aut publicè adjudicatos gladio percussit, aut dolo deceptos perdidit. Cæteri formidantes, ne similia pate-
48 rentur, Ludovicum regem trans Rhenum commorantem sollicitant, ejusque animum ad obtinendum fratris regnum illiciunt, promittentes, semetipsos unà cum regno ejus ditioni tradituros. Hac persuasione, ut animi regum avidi & semper inexplebiles sunt, facilè in spem introductus, cum valida manu, ut diximus, terminos regni intravit. Carolus, sentiens viros regni à se defeciſſe, in ultimis finibus Aquitaniæ fugæ latibulum (b) quæsivit. Ludovicus, ut cœperat, regnum obtinuit, ac usque Retnensem civitatem (c) pervenit. Dimisso verò exercitu, in Germaniam ad propria redire, cum optimatibus regni cœpit negotia disponere. Sed subitò fortuna mutatur: nam principes, qui eum in regnum introduxerant, videntesque, quòd longè aliter incederet erga eos, quàm existimaverant, pœnitudine tacti, ad Carolum revertuntur. Carolus ex desperatis rebus vires se recepisse congaudens, contractis undique copiis, fratrem bello aggredi tentat. Ille intuens, & à suis, quos secum adduxerat, & ab his, quos ibi acquisisse visus fuerat, se esse destitutum, maturiùs fugam arripuit, & cum debita confusione, fines regni excessit. Hac tempestate Hubertus abbas, frater Thietbergæ reginæ, contra Lotharium regem rebellare exorsus est. Collecta quippe prædonum valida manu, rapinas cœpit exercere, interfectisque aut fugatis Lotharii fidelibus, qui finitima possidebant loca, agros villasque eorum suæ factionis sectatoribus distribuit. Ad hujuscemodi temeritatem comprimendam Lotharius rex semel, iterum, atque tertiò exercitum produxit, frequenter etiam cum ducibus armatorum multitudinem direxit, sed minimè hanc præsumptionem extinguere

(a) Plures epistolas, hanc divortii causam concernentes, vide apud du *CHESNE Tom. III. p. 828. sqq.* Legas etiam *HINCMARUM, de divortio Lotharii & Thietbergæ*, atque *ANNALES BERTINIANOS ad a. 864.*

(b) Sic emendavi, Annales Metenses secutus, cum antea legeretur: *Lugiæ latibulum.*

(c) Annales Metenses rectius legere videntur: *ac usque civitatem Senonis pervenit.*

ed by Google

guere potuit, quia loca inacceſſibilia erant inter Juram & Alpes Apenninas, ſeditioſis munitiſſima itinera & difficilem ingreſſum præſtantia. Attamen idem Acephala (a) Hubertus, noviſſimè à Conrado comite peremptus, eſt juxta caſtrum, quod Urba (b) dicitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXVI, Heriſpoſius, rex Britonum, à ſuis interficitur, & Salomon dux in loco ejus ſubrogatur. Erat enim iſte vir ſtrenuus & bellicoſus, & tam forma quàm animo ad regni gubernacula coaptatus. Carolus tertiò ſuper Britones cum exercitu irruere diſponit, ſed, cùm ad terminos gentis appropinquaſſet, audito, quòd ad reſiſtendum totis viribus parati eſſent, ſubitò mutata voluntate, magis elegit pacem ſuſcipere, quàm bellum inferre. Facta itaque pactione cum Salomone, quam dudum cum Heriſpoſio fecerat, diſceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXVII, Nortmanni oram Ligeris fluminis occupantes: nam Metenſem, Andagavenſem, Pictavenſem, atque Turonicam provinciam iteratò crudeliter depopulari cœperunt: contra quos Rubertus, qui Marchiam tenebat, & Ranulfus, dux Aquitaniæ, collecta multitudine, aciem dirigunt. Illi ſentientes ſe exercitu inſequi, cum ſumma acceleratione ad claſſem repedare contendunt, ſed cùm appropinquare inſequentium multitudinem cernerent, cognoſcentes ſe effugere non poſſe, quandam villam ingrediuntur, ubi ſe, quantum hora permiſit, communiunt. Erat autem in eadem villa baſilica pergrandis ex lapide conſtructa, in quam maxima pars Nortmannorum introivit cum duce eorum, nomine Haſtingo. Rubertus & Ranulfus cum ſociis ſuper irruunt: quoscunque extra baſilicam reperiere, absque mora trucidant. Ad eccleſiam pervenientes, cùm vidiſſent locum munitum, & animadvertiſſent non modicam turbam paganorum intrinſecus latitantem: parumper deliberantes, caſtra in circuitu ſtatuunt, tentoria figunt, ut in craſtinum extructis aggeribus, applicatisque machinis, hoſtes totis viribus expugnarent; declinabat quippe jam ſol ad occaſum. Rubertus nimio calore exæſtuans, galeam & loricam depoſuit, ut aura collecta, pauliſper refrigeretur: cumque unusquisque in poſitione caſtrorum intenderet, repentè Nortmanni à munitione exiliunt, & cum ingenti clamore ſuper Rubertum ac ſocios impetum fecerunt. Sed quamvis repentini & ſubitanei caſus etiam fortiſſimos viros in bello conturbare ſoleant, tamen arma quàm citiùs corripiunt, hoſtes viriliter excipiunt, & cædentes in baſilicam redire compellunt. Rubertus absque galea & lorica accurrens, cùm incautiùs dimicaret, & inimicos ultrà inſequeretur, interfectus eſt in introitu ipſius eccleſiæ; ejus corpus jam exanime Nortmanni intrinſecus trahunt. Porrò Ranulfus, cùm eminus ſtans eventum rei ſpecularetur, à quodam Nortmanno per feneſtram baſilicæ ſagittæ ictu graviter vulneratus eſt, & à ſuis ex certamine eductus, vix triduo ſupervixit. Tali infelici infortunio pugna commiſſa & finita, exercitus, amiſſo capite, errore pariter ac mœrore repletus, ſolvit eadem hora obſidionem, & ad propria revertitur, Nortmanni ovantes ad claſſem dirigunt greſſum. Non multo pòſt interjecto tempore, Hugo abbas in locum Ruberti ſubſtitutus eſt, vir ſtrenuus, humilis, juſtus, pacificus, & omni morum honeſtate fundatus: ſiquidem Udo & Rubertus, 49
filii Ruberti, adhuc parvuli erant, quãdo pater extinctus eſt, idcirco non eſt illis ducatus commiſſus. Per id tempus gens Sarracenorũ in Beneventum ex Africa veniens, univerſam penè regionem illam invaſerunt, cædibus, rapinis, ac incendiis

(a) Sic dicitur, quia Clericatus regulis minime addictus, dum ſoror ipſius, Thietberga, profeſſa fuerit, ſe ipſius concubitu inceſtuoſo fuiſſe pollutam, ſupra *ad a. 964.* Immo ſecularem poſſidebat Ducatum, de quo *ad a. 859.* Vix enim credendum, ipſum Acephalorum hæreſi fuiſſe infectum, de qua *MARIANUS SCOTUS ad a. 860.*

(b) Vicus pagi Transjurenſis, Caſtrum Urbæ, ſive Orbæ dictum, de quo *VALESIUS, voce Urba.*

Digitized by Google

omnia depopulantes: contra quos Ludovicus imperator exercitum contrahit, & veritus, ne fortè adversus innumerabilem hostium multitudinem vires regni non sufficerent, ad fratrem in Gallias legatos mittit, omnino exposcens, ut ad præfatæ nequissimæ gentis vires extenuandas, audaciamque refrenandam, sibi cum Dei auxilio, virtute quoque Francorum, opitularetur. Qui nihil cunctatus, exercitum cum ingenti industria undequaque contrahit, fratrique, quanta potuit celeritate, in adjutorium venit. Ubi plurima bella gesta sunt non solùm fortiter, sed etiam feliciter, Deo opem ferente. Inter hæc exercitus Lotharii gravi peste fatigatur, ex insueto quippe calore & intemperie aëris dissolutus, dysenteriæ & lienteriæ (a) morbo corripitur: ex qua plaga innumerabilis multitudo extincta est, plurimi etiam aranearum morsibus perierunt: ut jam tunc daretur intelligi, quòd propter duritiam & cor impœnitens Deus non solùm Lothario, verum etiam omni regno ejus adversaretur. Revertitur itaque in Franciam, non sine gravi, ut dictum est, dispendio suorum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXVIII, Nicolaus, sanctissimus & beatissimus papa, post multos pro Christo labores, & multa pro sanctæ ecclesiæ inviolabili statu certamina, migravit ad cœlestia regna, recepturus pro administrata fideliter sibi credita dispensatione à largissimo domino immarcescibilem gloriæ coronam: de cujus Deo placitis actibus plura poterant dici relatu digna, nisi brevitati studentes causas rerum magis summatim notare, quàm explanare proposuissemus. Denique, post beatum Gregorium, usque in præsens, nullus præsul in Romana urbe pontificali honore sublimatus, illi videtur æquiparandus. Regibus ac tyrannis imperavit, eisque ac si dominus orbis terrarum, authoritate præfuit. Episcopis & sacerdotibus religiosis, ac Domini mandata observantibus humilis, blandus, pius, mansuetus apparuit; irreligiosis & à recto tramite exorbitantibus, terribilis atque austeritate plenus extitit, ut meritò credatur alter Helias (Deo suscitante) nostris in temporibus resurrexisse, etsi non corpore, tamen spiritu & virtute. Huic sanctissimæ memoriæ viro Adrianus in pontificatu successit: quod, cùm Lotharius rex certa relatione comperisset, ei talia scripta direxit: *Infausta relatio & inambigua hactenus manens (ut ita dicamus) acriter nostræ serenitatis transverberavit aures intimando, quòd beatæ recordationis dominus Nicolaus ab hac lachrymarum valle, vocante Christo, decesserit, cum sanctis (ut credimus) inæstimabiliter coronandus. Nec differt, ut omnis Christiana religio de tanto pontifice doleat, & omnis ecclesiasticus ordo de prudentissimo papa ingemiscat: revera nos potiùs deflemus, qui causas nostræ calumniæ & fraudulentas æmulorum nostrorum querimonias, tam benigno patri, æquitatis ac justitiæ lance ponderandas ac terminandas, ad tempus & in parte commisimus; sed quod lugubriùs replicamus, plus apud sanctitatem illius valuêre inimicorum insidiæ & simulatæ deceptiones, quàm nostra simplex & pura defensio. Nos enim literis & verbis indesinenter proclamantes, & diversis legationibus eadem repetentes, humiliter postulavimus, ut nos & accusatores nostri juxta divinas & humanas leges sui pontificatus audientiam mereremur, ut ratio docet, nostram præsentiam exhibendo: sed semper repulsi sumus.* Post pauca: *Sed quia Deus omnipotens princeps pastorum, in illa sancta sede vestri pontificatus apicem sublimavit, si tempus arriserit, vestrum multipliciter desideramus conspectum, & nostris Deo dignis animari colloquiis, ac melliflua benedictione potiri.* In fine ipsius epistolæ: *Interea modis omnibus obsecramus, ut de vestra optabili prosperitate literis vestris celsitudinem nostram certam reddentes, charæ filiationis munus nobis impartiri dignemini.*

Ad hæc suprà dictus papa rescripsit, sedem sancti Petri semper paratam esse, dignam satisfactionem suscipere, nec, quod divinæ humanæque leges justè decernunt, unquam repulisse: itaque si immunem ab objectis se sciret, cum omni fiducia sedem apostolicam oportere adire, ut expetitam benedictionem perciperet; si cul-

(a) *dem durchfall. VOSSIUS Etymol. voce Lienteria.*

Digitized by Google

ſi culpam autem recognoſceret, nihilominus absque hæſitatione venire feſtinaret, condigna pœnitentiæ remedia ſuſcepturus.

His temporibus gens Bulgarum ferociſſima ac bellicoſa, reliĉtis idolis, abrenuntiatisque gentilium ſuperſtitionibus, in Chriſtum pro maxima parte credidit, & 50 abluta ſalutari baptiſmatis unda, in religionem Chriſtianam tranſiit. Directi ſunt autem à ſede apoſtolica in eandem gentem ſacerdotes, ac viri religioſi, qui populum adhuc rudem divinis informarent præceptis, & incultam barbariem ſacris dogmatibus excolentes, Chriſto gratum habitaculum præpararent, ut hujus veræ ſanctæ devotionis opus proſperum obtineret effectum. Ludovicus, Chriſtianiſſimus rex, qui Germanis imperabat, non mediocre præbuit ſupplementum. Ferunt autem de hujus gentis rege, quòd tanta perfectione poſt perceptam baptiſmi gratiam cœperit, ut diebus, ornamentis regiis indutus, coram populo procederet, noctibus verò ſacro veſtitu latenter eccleſiam intrans, ſuper pavimentum ipſius baſilicæ, ſubſtrato tantùm ſibi cilicio, proſtratus in oratione jaceret. Non poſt multum tempus, divina inſpiratione commotus, regnum terrenum dimiſit, ut in cœlis æternaliter regnaret cum Chriſto; & ordinavit in ſuum locum regem filium ſuum, majorem natu: comam capitis depoſuit, habituque ſanctæ converſationis ſuſcepto, monachus effectus eſt, eleemoſynis, vigiliis, & orationibus die noctuque intentus. Interea filius ejus, quem regem conſtituerat, longè à paterna intentione & operatione recedens, prædas cœpit exercere, ebrietatibus, comeſſationibus, & libidinibus vacare, & omni conamine ad gentilitatis ritum populum noviter baptizatum revocare. Quod cùm pater audiviſſet, nimio zelo accenſus, ſacrum habitum depoſuit, & militiæ cingulum reſumpſit, & cultu regio indutus, adſociatis ſibi Deum timentibus, filium perſecutus eſt: quem mox absque difficultate cepit, oculosque ejus effodit, & in carcerem miſit: deinde convocato omni regno ſuo, filium juniorem regem conſtituit, interminatus coram omnibus, ſimilia fore paſſurum, ſi in aliquo à recta Chriſtianitate deviaret. His ita patratis, depoſito cingulo, & reſumpto ſanctæ religionis habitu, in monaſterium ingreſſus, in ſancta converſatione reliquum vitæ præſentis tempus duxit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXIX, Lotharius Romam profectus eſt: quò cùm perveniſſet, ab Adriano pontifice honorificè ſuſceptus eſt. Qui ab eodem præſule ſciſcitatus, ſi monita pii patris Domini Nicolai, cum omni vigilantia hactenus obſervata haberet, & præſtitum jusjurandum inviolato fœdere cuſtoditum, quòd ab illo deceptus, qui in veritate non ſtetit, qui non ſolùm mendax eſt, ſed etiam pater omnis mendacii; reſpondit, ſe ita omnia obſervaſſe, ac ſi divinitus ſibi eſſent imperata. Cumque proceres & optimates, qui cum eo venerant, eadem teſtificarentur, nec ulla oppoſita perſona inveniretur, quæ adverſus regiam authoritatem legitimum auderet controverſiæ inire certamen; univerſalis papa talia proſequitur: *Si veſtræ teſtificationis verbis veritas ſuffragatur, cum omni alacritate mentis omnipotenti Deo multiplices gratiarum actiones referimus. Reſtat ergo, fili chariſſime, ut ad confeſſionem ſancti Petri accedas, ubi Deo propitio hoſtiam ſalutarem pro tua non tam corporis quàm animæ incolumitate immolabimus, ex qua te nobiſcum participare oportet, ut per hanc participationem membris Chriſti, unde abſciſſus eſſe videbaris, merearis incorporari. Finitis igitur miſſarum ſolennibus, invitat ſummus pontifex eundem regem ad menſam Chriſti, acceptoque in manibus corpore & ſanguine Domini, ita eum alloquitur: (a) Si innoxium te recognoſcis à perhibito atque interdicto tibi à Nicolao adulterii ſcelere, & hoc fixa mente ſtatutum habes, ut nunquam diebus vitæ tuæ Waldradæ pellicis tuæ dudum à te repudiatæ miſcearis nefario concubitu, fiducialiter accede, & ſacramentum ſalutis æternæ tibi ad remiſſionem peccatorum profuturum percipe: ſi autem tua conſcientia te accuſat, te lethali vulnere ſauciatum proclamat, aut iterum redire*

mente

(a) Simile examen per Euchariſtiam Henrico IV. Imp. injunxit Gregorius VII. Papa, de quo *LAMBERTUS SCHAFNABURG. ad a. 1077.*

mente disponis in mœchiæ volutabrum, nequaquam sumere præsumas, ne fortè ad judicium & condemnationem tibi adveniat, quod fidelibus ad remedium præparavit divina providentia. Qui mente captus, obduratus pariter & obcæcatus, absque retractatione, communionem corporis & sanguinis Domini de manu pontificis sumpsit, non expavescens illam sententiam, quæ dicit, Horribile incidere in manus Dei viventis. Qui enim manducat & bibit indignè, judicium sibi manducat & bibit. Deinde conversus idem præsul ad sequaces ac fautores regis, unicuique communionem obtulit in hæc verba: *Si domino ac regi tuo Lothario in objecto adulterii crimine fautorem non præstitisti, neque consensum præbuisti, & Waldradæ & aliis ab hac sede apostolica excommunicatis non communicasti, corpus & sanguis Domini nostri Jesu Christi*
§ 1 *prosit tibi in vitam æternam.* Igitur quisquis in his se læsum sciens, ausu temerario communionem sub tali contestatione porrectam sumere præsumpsit, divino judicio percussus, ab hac luce subtractus est, antequam subsequentis anni rediret principium: perpauci, qui se à communione subtraxerunt, vix mortis periculum evaserunt. Porrò Lotharius Roma egressus, morbo corripitur, & Placentiam civitatem perveniens, diem clausit extremum VI idus Augusti. Tanta autem strages in præfati regis populo facta est, ut non peste periisse, sed hostili gladio corruisse virtus ac nobilitas totius regni videretur: quæ eo tempore tantæ fœcunditatis erat, ut in modum densarum segetum pullulans, veluti quoddam examen imperii fines impleverit.

Carolus certa relatione comperiens, Lotharium regem obiisse, mox illius occupare ditionem nititur, Metasque perveniens, ab Adventio præfatæ urbis episcopo, & nonnullis aliis primoribus, favorabiliter exceptus, in regnum sublimatus, indeque digrediens, Aquisgrani palatium ingressus est, eò quòd sedes regis esse videretur, ubi multò plures ad eum confluxêre.

Carebat autem ea tempestate vrbs Trevirorum & Colonia Agrippinensis pontificibus: siquidem (ut præmisimus) amborum præsules in Italia ab hac labe subtracti sunt. Inito autem rex cum optimatibus consilio, Bertulfum, nepotem suprà dicti Adventii episcopi, ecclesiæ Trevirorum præfecit. Dictum est autem, ut iste vir episcopalem obtineret dignitatem, interventu & ope prædicti Adventii, quia eo tempore plurimum apud regem poterat, eò quòd illi assentando in adipiscendis regni negotiis ambitiosiùs faveret.

Porrò Coloniæ Agrippinæ rex Hilduvinum abbatem præponere tentavit in pontificali cathedra, fecitque à Francone, episcopo Tungrensis diœcesis, in Aquis palatio presbyterum ordinari, ad titulum sancti Petri prædictæ metropolis.

Dum hæc in regno Lotharii aguntur, LVDOVICVS rex infirmitate detentus, in Baioariorum finibus lecto decumbebat. Audiens itaque, à fratre sæpe dictum regnum taliter invasum, ægrè tulit, & cum omni festinatione legatos direxit, qui eum obnixè rogarent, ut ab hac temeraria invasione cessaret, nec solus indebita præsumptione usurparet, quod utrisque hæreditario jure æqualiter competebat; regno decederet, quousque Deo pristinam sospitatem reddente, venire posset, ut pariter colloquerentur, & de ejusdem regni statu, quod justitiæ & æquitatis jura dictabant, pari voluntate decernerent. His cum tali mandato præmissis, interim Luidpertum, archiepiscopum Moguntiæ urbis, occultè Coloniam dirigit, hortaturque, ut omni arte satageret ordinationem Hilduini prævenire, & ex ipsius civitatis clero episcopum consecrare studeret, per electionem civium, qui assumptis secum aliis episcopis, recto itinere Duizam castrum pervenit, & formidans, ne fortè insidiæ sibi à Caroli fautoribus struerentur, nequaquam Rhenum transiit, sed destinatis missis mandavit, ut honestiores ex clero & nobiliores ex populo sibi ad idem castrum occurrerent. Illis jussa complentibus, episcopus ex parte regis eos alloquitur, ut sibi consulerent, & quàm citiùs ex proprio grege præsulem eligerent, se ad hoc destinatum esse, ut quemcunque communi consilio præficiendum decernerent, statim consecraret. Ad hæc illi respondent, Hilduinum

Digitized by Google

duinum epiſcopum eſſe datum, jamque presbyterum ad ipſam ſedem ordinatum, omnesque penè manibus datis, ejus dominationem ſuſceptam haberent, nulla ratione permitterent, ut alium eligerent. Quibus ille e contrà, ſi electionem nobis à rege conceſſam deſpicitis, in arbitrio & poteſtate regis eſt, quem nobis velit dare epiſcopum. His auditis, unanimiter elegerunt Wilibertum, venerabilem virum, quem nimium renuentem ac refugientem ordinavit prædictus antiſtes, cum aliis conſacerdotibus & cum omni clero & populo Rheni fluenta transfretavit, & eum honorificè in ſede pontificali impoſuit, omnibusque rite peractis, ad ſua omni celeritate receſſit. Carolus, comperta ordinatione, nimio furore accenditur, ac mox Coloniam proficiſcitur: quippe, dum hæc agerentur à miſſis Ludovici, Hilduinus apud Aquas palatium in regio obſequio morabatur. Willibertus epiſcopus, & omnes, qui in ejus ordinationem conſenſerant, Rhenum transeuntes, ſævitiam regis declinaverunt. Rex cùm neminem reperiſſet, in quem ſuas injurias ulciſci poſſet, via, qua venerat, regreſſus eſt. Interea iterum legati à Ludovico mittuntur, orantes, ut à regno diſcederet: ſed cùm minimè acquieſceret, noviſſimè Luidbertum archiepiſcopum & Altfridum epiſcopum de Saxonia, prudentiſſimum virum, Ludovicus legatos dirigit, mandans, ut unum è duobus eligeret, aut citò à regno recederet, aut ſibi pugnandum cum fratre fo- §2
ret. Qui eum tanta ingenii arte, tantaque conſtantia aggrediuntur, ut absque dilatione recederet, & in proprio regno ſe reciperet. Poſt hæc ſuprà dicti reges conventum celebrare diſponunt, in loco, qui dicitur Marſana, juxta Moſam.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXX, Ludovicus & Carolus unà cum optimatibus & proceribus ſuis ad Marſanam venientes, regnum quondam Lotharii æquis partibus inter ſe diviſerunt. Qualiter autem hæc diviſio facta ſit, quia omnibus penè notum ſit, ſupervacuum duximus annotare. Carolus, conventu abſoluto, ad Heriſtellium perrexit, quia eidem palatium in parte acciderat. Ludovicus verò ad Aquas palatium rediit, ubi duobus ferè menſibus lecto decubuit, adverſa valetudine præventus.

Denique, cùm à partibus orientis veniens, Ribuariorum terminos intraſſet, in quandam regiam villam, nomine Flamersheim, ad hoſpitium divertit: cumque ſolarium domus conſcendiſſet, ſtipatus obſequentium multitudine, repentè ipſum ſolarium, quod nimia vetuſtate & putredine reſolutum fuerat, trabibus fractis corruit, & inter ruinas ejus rex graviter attritus eſt, ita ut duæ coſtæ ejus à ſua compage disjungerentur. Et cùm omnes accurriſſent, eumque periſſe arbitrarentur, ipſe à loco, in quo ceciderat, ſurgens, ſuis ſe repræſentavit, aſſerens ſe nihil mali paſſum, & ultrà quàm credi poteſt, diſſimulato languore, ſequenti die contra fratrem ad Marſanam proficiſcitur. Tanta hujus principis duritia, tanta animoſitas fuit, ut, cùm etiam fragor fractarum coſtarum adinvicem collidentium à nonnullis audiretur, nemo tamen propter hoc audiret eum ſuſpirium trahentem, vel gemitum emittentem.

Per id tempus Carolus Carolomanum filium ſuum oculis privavit: ſiquidem prædictus rex ex Hirmandrude regina tres filios ſuſceperat, Carolum ſcilicet, Carolomanum, Ludovicum. Sed duo ex his infeliciter perierunt: nempe Carolus levitate juvenili ductus, tentare volens Albuini & Bertonis audaciam, ac ſæpe laudatam conſtantiam, alium ſe eſſe ſimulans, cùm ex venatione, veſpertinis horis, idem Albuinus quadam die reverteretur, ſuper eum ſolus impetum fecit, veluti equum, in quo ſedebat, (a) violenter ablaturus, nihil minùs exiſtimans, quàm filium regis, evaginato gladio, ex adverſo eum in capite percuſſit, moxque terræ proſtravit, deinde multis vulneribus confoſſum ſemivivum reliquit, arma pariter & caballum ſuum ſecum auferens. Debilitatis ergo membris, ac vultu deformatus, pauco tempore ſupervixit. Albuinus, cognito quòd regis filius eſſet, in quem talia exercuerat, celeriter aufugiendo mortis periculum declinavit.

Porrò Carolomanus, cùm adhuc eſſet puerulus, juſſu patris attonſus, clericus

effectus est: deinde procedente tempore, ad diaconatus officium, quamvis invitus atque coactus, in præsentia genitoris ordinatus est, legitque publicè evangelium, & pontifici missam celebranti juxta morem ministravit. Post hæc per apostasiam recedens ab ecclesiastica religione, abjiciens ac spernens negligenter gratiam, quæ ei data erat per impositionem manus, alter Julianus efficitur. Collecta quippe prædonum non modica turba ecclesias Dei cœpit devastare, ea, quæ pacis sunt, impugnare, cuncta diripere, & inaudita mala perpetrare. Pro quibus cùm crebrò à patre correptus fuisset, nec tamen ullatenus accepta pravitas cessaret, novissimè ex præcepto patris ei oculi eruuntur (ut suprà meminimus) justo Dei judicio lucem exteriorem amittens, qui interiorem, quæ Christus est, à suo pectore effugaverat; in tenebras exteriores missus, qui interioribus sua sponte se tradiderat. Orbatusque Ludovicum avunculum suum adiit, miseriarum & calamitatum suarum ærumnas apud eum lugubriter deplorans. Ille miseratione motus, Absternatum monasterium sancti Willibrodi (*a*) ei ad subsidium vitæ præsentis concessit, ubi non multò pòst tempore mortuus & sepultus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXI, Adrianus papa migravit ad Dominum, & Joannes summi pontificis culmen adeptus est. His diebus Adalgisus, dux Beneventanus, Græcorum persuasionibus corruptus, adversus Ludovicum imperatorem manum levavit. Etenim ejus hortatu plurimæ civitates provinciarum Samnij, Campaniæ & Lucaniæ à Ludovico recedentes, Græcorum dominationi se subdiderunt. Quibus cognitis, imperator in provinciam Samnitum exercitum transfert, petiturus harum provinciarum caput Beneventum, ditissimam
53 & opulentissimam civitatem. Adalgisus adventare exercitum sentiens, timore perterritus, ad callida argumenta convertitur, & Benevento egressus, imperatori ultro se offert, paratum se esse, & semper fuisse ad ejus obsequium, profitetur, nunquam defectoribus se assensum præbuisse, juramento confirmat: deinde muneribus regem sibi conciliat, ac mox in pristinam recipitur gratiam. Imperator in Campaniam & Lucaniam, ad civitates, quæ defecerant, copias transponit, quas absque difficultate in deditionem recepit, excepta Capua, quæ, quia quadrato lapide erat constructa, audaciam repugnandi civibus præbuit. Cingitur itaque obsidione, omnisque aditus intrandi penitus intercluditur, in circuitu vastatur, cuncta hostili rapacitate diripiuntur: novissimè vites, oliveta & cæteræ fructiferæ arbores radicitus exciduntur. Capuani, desperatis rebus, episcopum civitatis adeunt, corpus sancti Germani episcopi, cujus animam venerabilis pater Benedictus in sphæra ignea ab angelis in cœlum viderat deferri, in feretro levant, & sic portis apertis, supplices castra imperatoris petunt, orantes ejusdem sancti interventu sibi veniam largiri. Augustus, ut totis pietatis visceribus affluebat, misericordia motus, erratis atque excessui benignè indulsit, præcepitque exercitui, ab exeidio retrahere manum. Expulsis itaque Græcis, custodes ex numero satellitum in civitatibus, quas receperat, locat, & Beneventum proficiscitur, ubi aliquantisper decreverat immorari. Exercitus longa civitatum obsidione fatigatus, genitale solum cœpit suspirare, post emensos labores quietem desyderare, conjugium ac liberorum dulces amplexus ante oculos mentis revocare, & hac ex causa paulatim quotidie diffluere. Interim Adalgisus, ut erat callidus ingenio, imperatorem alloquitur, cur vires suorum, nullis existentibus causis, profligaret, cur agros villasque suæ ditioni subditas hostiliter depopulari permitteret: oporteret, ut & fessis optata concederent, & regio, quæ jam penè devastata erat, clementia principis salvaretur. Flexus his suggestionibus imperator exercitum pro maxima parte absolvit, & ad propria repedare permisit: ipse cum paucis in eodem loco remanet, nil adversi suspicatus. Adalgisus, regem suis viribus destitutum

(*a*) Sive potius Epternacum, in Ducatu Luxenburgensi, ubi S. Willibrodus sepultus, vulgo *Echternack*. Adi *VALESIUM, voce Andethannale. AUB. MIRÆUS Chron. Ord. Benedicti cap. XXXIII.*

Digitized by Google

tutum cernens, jam dudum conceptam iniquitatem parturit, & cum ſuæ conſpirationis ſectatoribus palatium, in quo imperator meridie quieſcebat, occupare nititur. Rex à ſtrepitu & clamore irruentium excitatus, lecto deſilit, arma corripit, & cum perpaucis corporis ſui cuſtodibus ad oſtium domus, turbatus repentina irruptione, procedit, aditumque ferro intercludens, hoſtem à liminibus arcet. Adalgiſus, ſentiens non ſine diſcrimine oſtia domus eſſe penetranda, ab introitu pedem retrahit, palatiumque flammis jubet exuri. Interea rex inducias ſibi dari petit, pacemque obnixè depoſcit: cui reſponſum eſt, non aliter petita impetraturum, niſi priùs jurejurando devoviſſet, nunquam ſe diebus vitæ ſuæ Beneventi fines intraturum, neque ex calumnia, quam tunc patiebatur, vindictam aliquando exacturum. Allatis itaque ſanctorum pignoribus, neceſſitate conſtrictus, ſacramentum, quod ab eo exigebatur, juravit, ſtatimque poſtera die à Benevento exivit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXII, Ludovicus imperator Romam venit, ibique conventum celebrans, coram ſummo pontifice multa ſuper Adalgiſi tyrannide conqueſtus eſt. Tunc à ſenatu Romanorum idem Adalgiſus tyrannus atque hoſtis reipublicæ declaratur, bellum etiam adverſus eum decernitur. Joannes papa imperatorem à juramento, quo ſe obligaverat, authoritate Dei & ſancti Petri abſolvit, adfirmans nihil obeſſe, quod ob mortis periculum evadendum coactus fecerat, nec ſacramentum eſſe dicendum, quod contra ſalutem reipublicæ, quamvis cum multis execrationibus, fuerit prolatum. His exhortationibus principis animus ad rediviva certamina provocatur: tamen, ne à ſuis perjurus diceretur, nequaquam ipſe contra tyrannum procedit, ſed reginam cum exercitu dirigit. Adalgiſus, certis indiciis colligens, bellum adverſum ſe ſummis viribus parari, hoſtemque ſe ac tyrannum eſſe denunciatum, ſuæ nequitiæ conſcius, metu perterritus, & ſpem vitæ in fuga ponens, in Corſicam inſulam ſeceſſit, ibique ad tempus latuit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXIII, locuſtarum inæſtimabilis multitudo menſe Aug. ab oriente veniens, totam penè pervaſtavit Galliam, quæ majores erant quam cæteræ locuſtæ, habebantque ſena alarum remigia, & mirum dictu eſt, ut caſtrorum acies, diſtinctis ordinibus, per aëra ferebantur, vel terræ incumbentes, caſtra metabantur. Duces cum paucis exercitum itinere unius diei præibant, quaſi loca apta multitudini proviſuri. Circa horam nonam, ubi duces pridie venerant, inſidebant, nec à loco occupato movebantur, quousque ſol 54
ſuum repræſentaret ortum; tunc per turmas ſuas proficiſcebantur, ut in parvis animalibus diſciplinam militarem cerneres; ſegetibus veſcebantur, quæ ab eis ita depaſtæ ſunt, ut veluti immani tempeſtate conſumptæ viderentur. Spacium diurni itineris quatuor aut quinque milliaribus extendebatur. Pervenerunt autem usque ad mare Britannicum, & ſuperficiem terræ cooperientes, in quod Deo volente, violento ventorum flatu impulſæ, atque in profundum aſportatæ, demerſæ ſunt. Æſtu verò atque refuſione Oceani rejectæ, littora maritima repleverunt, tantaque congeries facta eſt, ut ad inſtar montium cumulatæ coacervarentur. Ex earum fœtore ac putredine aër corruptus, diram peſtem finitimis generavit, ex qua multi perierunt.

Per idem tempus Carolus Andagavenſem obſidebat urbem. Denique Nortmanni, poſtquam Ruodbertum & Ranulfum, & alios generoſæ ſtirpis viros, qui patriæ terminos armis tuebantur, Deo habitatoribus terræ adverſante, occiderunt, cùm nemo inveniretur, qui eorum violentiæ reſiſteret, ſollicitati paucarum civitatum vel regionum deceptione, ex præda ſingularum, quantæ opes univerſarum eſſent, animo proſpicientes. Andegavis civitatem, civibus fuga dilapſis, vacuam reperientes ingrediuntur: quam cùm munitiſſimam, & pro ſitu loci inexpugnabilem eſſe vidiſſent, in lætitiam effuſi, hanc ſuis ſuorumque copiis tutiſſimum receptaculum adverſus laceſſitas bello gentes fore decernunt. Proti-

nus navibus per Medanam (a) fluvium deductis mulieribus & parvulis, veluti in ea habitaturi intrant, diruta reparant, fossas vallaque renovant, & ex ea prosilientes, repentinis cursionibus circumjacentes regiones devastant. Quod cùm Carolo tam pernicioſa pestis in viscеribus regni intercluſa nunciata esset, illico ex omnibus regnis, quæ suæ ditioni parebant, veluti ad commune incendium extinguendum, exercitum colligit, atque castris in circuitu positis, civitatem obsidione cinxit. Et quia Medana fluvius à partibus Britanniæ urbis murum alluebat, Salomoni, regi Britonum, mandat, ut contractis auxiliis, citiùs adventaret, ut communem hostem communibus viribus expugnarent: qui, assumptis secum multis Britonum millibus, super ripam fluminis Medanæ tentoria fixit. Igitur ex omnibus partibus, urbe obsidione circumdata, multis diebus undique summa virtute dimicatur, nova & exquisita machinamentorum genera adplicantur: sed conatus regis prosperitatis effectum non obtinuit, quia & loci facies non facilem præbebat accessum, & paganorum valida manus, quia pro vita res erat, summo resistebat conanime. Exercitus immensæ multitudinis cùm longæ obsidionis tædio, fame, & gravi pestilentiæ morbo attereretur; cernentes Britones urbem inexpugnabilem, conati sunt fluvium à suo alveo derivare, ut, exsiccato naturali meatu, naves Nortmannorum invadere non possent. Cœperunt itaque fossam miræ profunditatis ac latitudinis aperire, quæ res tantæ formidinis metum Nortmannis ingessit, ut absque dilatione ingentem pecuniam Carolo pollicerentur, si, soluta obsidione, eis ex suo regno liberum præberet egressum. Rex turpi cupiditate superatus pecuniam recepit, & ab obsidione recedens hostibus viam patefecit. Illi, conscensis navibus, in Ligerim revertuntur, & nequaquam, ut spoponderant, ex regno ejus recesserunt, sed in eodem loco manentes multò pejora & immaniora, quàm antea, fecerunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXIIII, Ludovicus imperator, qui Italiæ regnum regebat, moritur. Fuit verò iste princeps pius & misericors, justitiæ deditus, simplicitate purus, ecclesiarum defensor, orphanorum & pupillorum pater, eleemosynarum largus largitor, servorum Dei humilis servitor, ut justitia ejus maneret in seculum seculi, & cornu ejus exaltaretur in gloria.

Eodem anno Salomon, rex Britonum, à Pasquitano & Vurfando, ducibus suis, dolo interficitur: post cujus mortem, cùm hi duo regnum ejus inter se dividere vellent, sed in divisione dissentirent, eò quòd maxima pars Pasquitani partibus faveret, bellum ab utrisque summis viribus instauratur. Pasquitanus, quanquam majore multitudine abundaret, Nortmannorum tamen auxilia pecunia conducit, eaque ad supplementum virium suo exercitui miscet, & mox contra æmulum ad pugnam proficiscitur. Vurfandi satellites, videntes vires regni ad Pasquitanum concessisse, cœperunt ab eo diffugere, ut vix mille cum eo in acie remanerent, qui ipsi cœperunt suadere, ut secederent, mortisque periculum declinarent, se cum paucis innumeram multitudinem sustinere non posse. Ad hæc ille respondit,
55 absit (inquit) optimi commilitones, ut hodie faciam, quod nunquam feci, scilicet, ut inimicis meis terga vertam, ut gloria nominis nostri infametur: melius nobiliter mori, quàm ignominia vitam servare: nec diffidendum de victoria; fortunæ vires cum hostibus experiamur. Neque enim salus est in multitudine, sed potiùs in Deo. Huiuscemodi exhortationibus animati socii, super triginta & eo amplius, ut ferunt, adversariorum millia irruunt, clamor in cœlum tollitur, pugna summa virtute conseritur. Vurfandus cum suis in confertissimam hostium aciem irrumpit, & veluti herba pratorum recisa ante acumen falcis cadit, & uberrimæ segetes, procella tempestatis desæviente, prosternuntur, ita ferro cædit, sternitque omnia. Rarò in ullo regno, in ullo prælio tantum sanguinis fusum est. Pasquitanus, ut mactari suos more pecudum vidit, cum paucis, quos gladius necdum consumpserat, fugit. Porrò Nortmanni, qui in auxilium fuerant convocati,

(a) Sive Meduana, *la Mayne*.

Digitized by Google

cati, monaſterium ſancti Melani epiſcopi ingreſſi ſunt, ibique ſe more ſolito communiunt, & ſuccedente nocte, fuga dilapſi, ad naves revertuntur. Fuit verò geſtum hoc prælium in campis juxta civitatem Redonis. Erat hic Vurfandus genere inter ſuos clarus, ſed virtutum experimentis & nobilitate clarior: quæ tanta fuit in illo, ut animi magnitudine, viriumque gloria inter ſuos, ut diximus, nulli videretur eſſe ſecundus: ad cujus audaciam, mentisque conſtantiam demonſtrandam, unum è multis ponere placuit. Nam cùm Salomon rex, hyemis tempore, aliquando contra Nortmannos caſtra poſuiſſet, ut ab eorum incurſione fines regni ſui tueretur, ibique multis diebus reſideret, quadam die, cùm ſermo inter ſocios teneretur de audacia & duritia Nortmannorum: Vurfandus ſe ultra vires præſumens, arroganter jactavit, ſi rex cum exercitu recederet, ſe tantummodo audere cum ſuis in eodem loco remanere, & tribus diebus poſt deceſſum regis immorari. Diſtabant verò caſtra Britonum à Nortmannorum claſſe tantùm octo milliaribus. Nuntiata ſunt verba, quæ Vurfandus quaſi leviter protulerat, neſcio à quo Haſtingo, duce paganorum. Non multo pòſt interjecto tempore, datisque quingentis vaccis, Salomon pacem cum Nortmannis fecit, & acceptis obſidibus, cùm redire in regnum diſponeret, legatus Haſtingi eum taliter alloquitur: Nuntiatum eſt domino meo, te tantum virum habere, qui ſe jactet, quòd te recedente, ſolus cum ſuis hoc in loco audeat remanere. Si ergo tantus eſt, quantus ſibi videtur, incunctanter remaneat, quia dominus meus vult eum videre, audacisque viri deſyderat notitiam habere. Interrogatus autem Vurfandus à rege, utrùm tale aliquid profeſſus eſſet, reſpondit, ſe talia dixiſſe, & hæc eadem facere velle, protinusque licentiam ibi remanendi petit. Cùm à principe objurgatus, cur tam fatua obſtinatione detentus, proverbiis inaniter in ventum prolatis, vellet mori, ſuosque morti tradere, nullatenus acquievit, aſſerens, niſi remanendi licentiam daret, nequaquam illi fidelis in reliquum foret. Sed cùm Salomon irrevocabilem ejus animum perſpexiſſet, dare ei ſolatium ex ſuis ſatellitibus voluit: quod renuit ſuſcipere, affirmans, ſi alios quàm ſuos ſecum haberet, jam non eſſe vera, quæ ſpoponderat. Rex cum omnibus copiis in regnum receſſit, & Vurfandus in eodem loco cum ducentis ferè viris remanſit, ibique quinque diebus expectavit. Sexta nocte Haſtingus quendam captivum abſolvit à vinculis, & eum ad Vurfandum direxit, mandans, ut ſibi ad vadum cujusdam torrentis, inter tertiam & ſecundam ſupervenientis diei horas, occurreret, ut mutuis colloquiis fruerentur. Qui nihil cunctatus arma corripere, ſociis imperat, & ad condictum locum absque mora pergit, proſpiciensque vadum torrentis inter ſuos & adverſarios quaſi limitem fore, nullo modo ibi conſiſtere voluit, ſed tranſvadato gurgite, ultro obviam hoſtibus procedit. Nortmanni admirantes animoſitatem & audaciam viri, ab eo declinaverunt, nec eum bello lacerare auſi ſunt. Ille autem usque ad horam ſextam intrepidus expectans, cùm neminem adverſæ partis venire cerneret, cum ſuis ad propria reverſus eſt. Nec illi animus minùs in mortem invictus, quàm in hoſtem fuit. Denique poſt peractam victoriam, morbo graviter ad extremum deducitur. Cujus valetudinem cùm perſenſiſſet Pasquitanus, reſumptis viribus, fautores ejus bello aggreditur. Qui perterriti timore, ad ducem confugiunt, & cum lachrymis ei minas Pasquitani aperiunt, petentes contra imminens periculum conſilium. At ille hortatur, ut adverſus hoſtem audaciter procedant, ſuum vexillum ferentes, polliceturque victoriam. Qui cùm reſpondiſſent, ſine ejus præſentia non audere cum adverſariis congredi, ſpiritum, qui unà cum viribus corporis jam penè effugerat, reſumens, quia nec pedibus neque equo poterat ire, jubet ſe in lecto portari, ante aciem inimicorum exponi, & ſic ſubire certamen. Quod cùm ſatellites feciſſent ejus, mox hoſtes in fugam verſi ſunt. Patrata victoria, eum cùm reportare vellent domum, inter manus militum ſpiritum, qui tantummodo in pectore palpitabat, exhalavit. Paucis autem interpoſitis diebus, Pasquitanus & ipſe defunctus eſt. Poſt horum 56

duorum continuas mortes Judicheil ex filia Herispoii regis natus, & Alanus frater memorati Pasquitani, Britanniam inter se partiti sunt: inter quos etiam multa jurgia & bella fuerunt. Sed Judicheile in prælio, quod contra Nortmannos magis audacter quàm providè gesserat, interempto, in ditionem Alani omnis Britannia concessit, qui & hanc strenuè hactenus gubernat.

Eodem anno Carolus Romam perrexit, & datis apostolico Ioanni & Romanis magnis muneribus, imperator creatur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXVI, Ludovicus Rex apud Franckonefurt palatium diem clausit extremum V calendas Septembris: sepultus est in monasterio sancti Nazarij, quod Lorasham (a) nuncupatur. Fuit autem iste princeps Christianissimus, fide Catholicus, non solùm secularibus, verùm etiam ecclesiasticis disciplinis sufficienter instructus; quæ religionis sunt, quæ pacis, quæ justitiæ, ardentissimus executor: ingenio callidissimus, consilio providentissimus, in dandis sive subtrahendis publicis dignitatibus, discretionis moderamine temperatus, in prælio victoriosissimus, armorum quàm conviviorum apparatibus studiosior, cui maximæ opes erant instrumenta bellica, plus diligens ferri rigorem quàm auri fulgorem, apud quem nemo inutilis valuit, in cujus oculis perrarò utilis displicuit, quem nemo muneribus corrumpere potuit, apud quem nullus per pecuniam ecclesiasticam sive mundanam dignitatem obtinuit, sed magis ecclesiasticam probis moribus & sancta conversatione, mundanam devoto servitio & sincera fidelitate. Habuit autem hic glorioſissimus Rex, cujus memoria in benedictione est, reginam, nomine Hemmam, sibi in matrimonium junctam, quæ nobilis genere fuit, sed, quod magis laudandum, nobilitate mentis multò præstantior, ex qua tres filios suscepit excellentissimæ indolis, videlicet Carolomannum, Ludovicum & Carolum, qui felici sorte, post decessum patris, imperij moderati sunt gubernacula.

CAROLUS autem audito, quòd frater à seculo recessisset, nimia (ut ajunt) exultatione perfusus est, arbitratus portionem regni Lotharij, quam idem frater tenuerat, in suos liberos concessuram. Exercitum ergo, quanta potuit celeritate, adunavit, & cum omnibus viribus regnum ingressus, ad Aquas palatium venit, ubi paucis diebus moratus, Coloniam profectus est. Dum hæc aguntur in memorato regno, Carolomanus, primogenitus Ludovici, Italiæ fines intravit, cupiens eam paterno suoque subiugare dominatui: siquidem Ludovicus imperator jam (ut diximus) ab hac luce subtractus fuerat, & Carolus imperatoris nomen reportans, ex Italia excesserat. Carolus verò, frater ejus, in Alemania morabatur. Porrò Ludovicus, qui ad patris obitum fuerat, funerisque ejus obsequia condigno honore celebraverat, apud Franckfurt, principalem sedem orientalis regni, residebat. Cui cùm nunciatum esset, quòd Carolus, avunculus ejus, jam regni paterni terminis occupatis, circa Rhenum fluvium castra posuisset, nimio furore accenditur, statimque legatos ad eum dirigit, orans, ut memor esset germanitatis atque consanguinitatis, memor esset nominis Domini nostri Jesu Christi, cujus mentionem coram nonnullis testibus facientes ipse & frater, quando regnum inter se diviserunt, terribili essent alternam pacem adinvicem pacto polliciti & pertimescens tantum nomen in vanum accipere, redderet Domino juramenta sua, fœdus, quod uterque pepigerat, inviolabile maneret, parceret gladio, & humanum fundere sanguinem, tam dira cupiditate infectus, formidolosiùs exhorresceret, foret sua sorte contentus, & funiculo hæreditatis divinitus sibi collato pacificè frueretur, aliena jura non invadens, non subtrahens, non perturbans, non esset in tanto viro vanæ gloriæ typus, non supercilii fastus, non alterius usurpandi terminos ambitio, sed justitia, charitas & concordia regnaret, ac summum pacis inter

(a) Sive Laurishaim, vulgo *Lorch*, de quo egi uberius in præfatione, ad Chronicon Laurishamense, in *FREHERI Tomo primo*.

Digitized by Google

inter illum & nepotes teneret omnino faſtigium. Sed hujus commodi monita Carolus ſprevit, aſſerens, ſe cum fratre, non cum nepotibus pepegiſſe. Interim Ludovicus exercitum ex Saxonia, Thuringia, & orientali Francia congregat, & ut in filio tantùm paternos vultus, quantùm animi ſubtilitatem, artiumque inge- 57
nia recognoſceret, caſtra è regione Coloniæ contra Caſtra Coroli ſuper ripam fluminis magno apparatu collocat. Ipſe autem cum hoſtili virtute inter Confluentes & Arduennam Rhenum tranſiit, nec defuit, qui ad aures Caroli perferret, nepotem cum omnibus copiis Rhenum tranſiſſe. Tunc primùm animadvertit Carolus, ſe à caſtris Ludovici eſſe illuſum. Movit verò absque mora exercitum cum quinquaginta & eo amplius, ut ferunt, millibus, in pago Meginenſe, (a) non longè ab Andernaco caſtello. Adverſus eum ad pugnam procedit, ſed non ſalvatur ex multa virtute. Fallax enim equus ad ſalutem, ſiquidem inito certamine, Reginarius comes, qui regium vexillum ferebat, primo impetu extinguitur: confertiſſimæ acies Ludovici à ſociis irrumpuntur, & ſicut ignis in ſtipulam immiſſus furit, & in momento cuncta devorat, ita vires adverſariorum ferro conterunt, & terræ proſternunt. Exercitus Caroli graviter cæſus terga vertit, & Ludovici victoria fuit. Carolus, videns ſuos fugere, & ipſe fuga vitam ſervavit; ſerò ſecum revolvens, quanti diſcriminis ſit, æquitatis jura divinarum humanarumque legum inſtitutionibus roborata, immoderatæ cupiditatis ambitione violare velle. Acta eſt autem hæc ſtrages VIII idus Octobris. Poſt hæc, cùm venerunt tres ſuprà dicti fratres, in loco, qui dicitur Saulifelt, (b) ibi diviſerunt paternum regnum. Carolomanus ſortitus eſt Baioariam, Pannoniam & Carnutum, quod corruptè Carantanum dicitur, nec non & regna Sclavorum, Beheimenſium & Marahenſium: Ludovicus orientalem Franciam, Thuringiam, Saxoniam, Friſiam, & partem regni Lotharii: porrò Carolus Alemaniam & aliquas civitates ex regno Lotharii.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXVII, Carolus ſenior Romam ſecundò profectus eſt, ubi jampridem imperatoris nomen, à præſule ſedis Apoſtolicæ, Ioanne, ingenti pretio emerat, regnumque Italiæ magis in tranſeundo vidit, quàm fruendo potitus eſt. Ab urbe Roma in Langobardiam reverſus eſt. Boſoni, germano Richildis reginæ, (c) Hirmingardem, filiam Ludovici imperatoris, in matrimonium jungit. Dies nuptiarum tanto apparatu, tantaque ludorum magnificentia celebratus eſt, ut hujus celebritatis gaudia modum exceſſiſſe ferantur. Dedit inſuper eidem Bosoni Provinciam, & corona in vertice capitis impoſita, eum regem appellari juſſit, ut more priſcorum imperatorum regibus videretur dominari. Evolutis deinde paucis diebus, Papiam ingreditur: in qua, cùm diſponendis publicarum rerum negotiis animum intenderet, repentinè nunciatum eſt ei, Carolomannum cum ingenti armatorum multitudine Langobardorum ditionem introiiſſe. Mox pavore ſolutus, Ticinum Padumque tranſit, & ſummo anniſu in Gallias repedare contendit. Sed, priusquam Alpium præeminentia juga anguſtaque itinera attingeret, ægritudine pulſatur, quam protinus mors ſubſecuta finem vitæ impoſuit. Eſt autem fama, quòd à quodam Judæo, qui vocabatur Sedechias, poculum mortis ei propinatum ſit, qui ei familiariùs adhærebat, eò quòd in medendis corporum paſſionibus ſingularem experientiam habere diceretur. Porrò hic ſicarius planè erat, & magicis præſtigiis incantationibusque mentes hominum deludebat. Obiit verò pridie nonas Octobris. Corpus ejus levatum eſt in feretro, à ſuis extra Italiam deportatur: ſed quia fœtor intolerabi-
lis

(a) Inter Rhenum & Moſellam ſitus, vulgo *Meyland*, de quo *HADR. VALESIUS voce Meginenſis Pagus.*

(b) Pagus erat *Sualefeld* in Nordgovia ad Almenam, ditionis Eiſtatenſis, de quo *BROWER Ant. Fuld. lib. III. c. XI. p. 207. PAULLINI de Pagis pag. 589.*

(c) Sic emendavi, Annaliſtam Saxonem ſecutus, cum antea legeretur: *Germani-childis.*

lis ex putredine cadaveris bajulantes gravabat, compulit illud terræ mandare. Poſt aliquantos annos ejus oſſa translata ſunt, & Pariſiis in monaſterio ſancti Dionyſii honorificè ſepulta. Cui ſucceſſit in regnum filius Ludovicus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXVIII, eclipſis Lunæ magna facta eſt, menſe Octobri, die XVI. Item eodem menſe eclipſis Solis accidit, die XXIX circa horam nonam. Paucis interjectis diebus, Ludovicus rex, filius Caroli, qui Balbus appellabatur, eò quòd impeditioris & tardioris eſſet eloquii, ab hac luce ſubtractus eſt. Fuit verò iſte princeps vir ſimplex ac mitis, pacis, juſtitiæ, & religionis amator. Habuit autem, cùm adhuc juvenilis ætatis flore polleret, quandam puellam nobilem, nomine Ansgard, ſibi conjugii fœdere copulatam, ex qua duos liberos ſuſcepit, elegantis formæ ac ingentis animi virtute præſtantes: horum unus Ludovicus, alter Carolomannus vocabatur. Sed quia hanc ſine genitoris conſcientia & voluntatis conſenſu ſuis amplexibus ſociaverat, ab ipſo patre ei poſtmodum interdicta, & interpoſito jurisjurandi ſacramento, ab ejus conſortio in perpetuum ſeparata. Tradita eſt autem eidem, ab eodem patre, Adelheidis in matrimonium; quam gravidam ex ſe reliquit idem rex, cùm obiret. Quæ tem-
58 pore pariendi expleto, enixa eſt puerum, cui nomen avi impoſuit, eumque Carolum vocitari fecit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXIX, Boſo (de quo paulo ſuperiùs mentionem fecimus) audita morte Ludovici, à Provincia egreditur, totamque Burgundiam occupare nititur. Denique nonnullos epiſcopos partim minis, partim ſuaſionibus, in ſocietatis fœdera colligit, & Lugdunum ingreſſus, ab Aureliano, ejusdem urbis metropolitano, & aliis pontificibus, in regem ſuper præfatum Burgundiæ regnum inungitur; pro nihilo ducens adoleſcentes filios Ludovici, & velut degeneres deſpiciens, eò quòd juſſù Caroli eorum genitrix ſpreta atque repudiata fuerit. Quæ res obtulit illi magis continuum clàm odium ac periculorum diſpendium, quàm gloriæ & dignitatis emolumentum. Siquidem jam dicti adoleſcentes, Ludovicus & Carolomannus, induſtria ac ſtudio Hugonis abbatis, & aliorum procerum in regnum ſublimatorum, & eundem Boſonem diebus vitæ ſuæ omni inſtantia ſunt perſecuti. Nec ſolùm illi, verùm etiam alii reges Francorum, per ſuccedentia tempora, adeò graviter nomen ejus tulerunt, atque exoſum habuerunt, ut irrecuperabili ejus dejectione & mortis exitio, non modò principes ac duces, ſed etiam eorum ſatellites ſacramentis & execrationibus obligarentur. Fuit autem tam perſpicacis ingenii, ut, cùm à multis (ut dictum eſt) regibus & regnis aſſiduè inſectatus ſit, à nullo tamen aut capi aut circumveniri aliquando potuerit: tantæ moderationis, ut, cùm ſibi faventes proſcriptionibus damnarentur, bonisque omnibus privarentur, nunquam inſidiis ſuorum militum fuerit petitus, neque fraude proditus, cùm utrumque hoſtes ſæpè tentaſſent.

Per id tempus LVDOVICVS, qui Auſtraſiis imperabat, cognita morte æquivoci ſui, regnum illius invadere diſpoſuit, & transvadata Moſa, imperii fines occupavit. Cui occurrerunt duo memorati fratres cum valida manu, ſed, intercurrentibus viciſſim legationibus, nequaquam pugna committitur, ſed pax roboratur. Adoleſcentes, quò impetu fœderatus ab eis recederet Ludovicus, portionem regni Lotharii, quam avus paterque tenuerat, ex integro illi conceſſerunt, addita inſuper Atrabatis abbatia ſancti Vedaſti. Facta itaque pactione, datisque ſacramentis, cùm in regnum idem rex reverteretur, repentè obviam habuit Nortmannorum innumeram multitudinem, juxta Carbonariam, in loco, qui vocatur Thimnin, (a) cum ingenti præda ad claſſem repedantem, cum quibus absque mora conflixit, & (Deo propitiante) maximam ex eis partem gladio proſtravit. Reliqui fuga dilapſi, in fiſcum regium ſe communiunt, ubi Hugo, filius regis ex pellice

(a) Videtur hodiernum *Tuin*, Epiſcopatus Leodienſis oppidum eſſe, ad fl. Sambre ſitum.

pellice natus, cùm incautiùs dimicaret, graviter vulneratus ab hoſtibus rapitur, & inter adverſariorum arma recidit.

Rex exiſtimans, quòd adhuc filius vivus ab inimicis ſervaretur, exercitum ab impugnationis infeſtatione jubet ceſſare, ut quocunque pacto illum incolumem recipere poſſet. Interea nox deſuper veniens, regem cum ſuis redire ad caſtra compulit. Nortmanni cadavera ſuorum flammis exurentes, noctu diffugiunt, & ad claſſem dirigunt greſſum. Rex diluculo conſurgens, cùm filium extinctum reperiſſet, nimio dolore afficitur, corpus ejus in loco compoſitum, ad Lorsheym monaſterium imperat deferri, ibique tumulari.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXX, Carolomannus rex paralyſi diſſolutus, diem clauſit extremum VII nonas Aprilis. Sepultusque eſt cum debito honore in Baioaria, in loco, qui dicitur Hodingas. (a) Fuit verò iſte præcellentiſſimus rex literis eruditus, Chriſtianæ religioni deditus, juſtus, pacificus, & omni morum honeſtate decoratus, pulchritudo ejus corporis inſignis, vires in homine quoque admirabiles fuêre, nec inferior animi magnitudine. Permulta quippe bella cum patre, plurima ſine patre in regnis Sclavorum geſſit, ſemperque victoriæ triumphum reportavit, terminos imperii ſui ampliando ferro dilatavit, ſuis mitis, hoſtibus terribilis apparuit, alloquio blandus, humilitate ornatus, in ordinandis regni negotiis ſingulari ſolertia præditus, ſic ut prorſus ei nihil deeſſe in regiæ majeſtatis competentia videretur. Huic ex legitimo matrimonio non eſt nata ſoboles, propter infœcunditatem conjugis, ſed ex quadam nobili fœmina filium elegantiſſimæ ſpeciei ſuſcepit, quem Arnolphum nominari juſſit, ob recordationem reverendiſſimi Arnolphi, Mettenſis eccleſiæ epiſcopi, de cujus ſancto germine ſua aliorumque germanorum Francorum proſapia pullulaverat: quod non caſu accidiſſe, ſed quodam præſagio portentoque futurorum actitatum videtur. Siquidem genealogia regum cœlitus proviſa, per intervalla temporum ſecundis incrementorum ſucceſſionibus cœpit exuberare, quousque in magno Carolo 59
ſummum imperii faſtigium non ſolùm Francorum, verùm etiam diverſarum gentium regnorumque obtineret. Poſt cujus deceſſum, variante fortuna, rerum gloria, quæ ſupra vota fluxerat, eodem quo acceſſerat modo, cœpit paulatim diffluere, donec deficientibus non modò regnis, ſed etiam ipſa regia ſtirpe, partim immatura ætate pereunte, partim ſterilitate conjugum marceſcente, hic ſolus de tam numeroſa regum poſteritate idoneus inveniretur, qui imperii Francorum ſceptra ſuſciperet: quod in ſubſequentibus ſuo in loco lucidiùs apparebit.

Ludovicus, comperto, quòd frater obiiſſet, Baioariam ingreſſus, Ratisbonam venit, ubi omnes optimates regni ad eum confluentes, ejus ditioni ſe ſubdiderunt. Conceſſit autem idem rex Arnolpho Corantanum, quod ei pater jam pridem conceſſerat, in quo ſitum eſt caſtrum munitiſſimum, quod Mosburgk nuncupatur, eò quòd palude impenetrabili locus vallatus, difficilimum adeuntibus præbeat acceſſum.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXI, CAROLVS de Alemania egreſſus, Langobardorum fines occupavit, ac in paucis diebus totam Italiam in deditionem accepit, & Romam perveniens, à præſule Apoſtolicæ ſedis Joanne, & ſenatu Romanorum favorabiliter exceptus, cum magna gloria Imperator creatus eſt.

Per id tempus Nortmannorum claſſis Walam fluvium ingreſſa, Neumago palatio regio applicuit, ibique caſtra poſuit. Quod factum cùm ad notitiam Ludovici perlatum eſt, absque dilatione cum exercitu venit, & munitionem obſidione clauſit. Conſerto nonnullis diebus certamine, non adeò prævaluit, quia palatium ingentis magnitudinis mirique operis hoſtibus tutiſſimum præbebat receptaculum. In qua congreſſione captus eſt adverſarius Eberhardus Saxo, filius Megi-

(a) Hodie *Oettinga*, Bavariæ Superioris oppidum, in quo Monaſterium.

nardi comitis, & captivus ducitur, quoad poſtea mater Eneſſe, magno pretio dato, incolumem recepit. Poſtremò rex, accepta pollicitatione, quòd ſi ab obſidione ceſſaret, Nortmanni continuò è regno ejus decederent, cum omnibus copiis receſſit. Illo recedente, pagani palatium unà cum munitione exurentes flammis, navibus aſcenſis, oſtia Rheni repetunt. Item eodem anno, menſe Novembri, duo reges Nortmannorum, Godefridus & Sigefridus, cum inæſtimabili multitudine peditum & equitum conſederunt in loco, qui dicitur Haslou *(a)* juxta Moſam, & primo quidem impetu, finitima loca depopulantes, Leodium civitatem, Trajectum caſtrum, Tungrenſem urbem incendio cremant. Secunda incurſione Ribuariorum finibus effuſi, cædibus, rapinis, ac incendiis omnia devaſtant, Coloniam Agrippinam, Bonnam civitates, cum adjacentibus caſtellis, ſcilicet Tulpiacum, Vilipiacum, *(b)* & Nuis igne comburunt, poſt hæc Aquis palatium, Indam Malimundarias & Stabilius *(c)* monaſteria in favillam redigunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXII, Arduennam percurrentes, Prumiam monaſterium ingrediuntur ipſo die Epiphaniæ domini, ubi triduo commorantes, omnem in circuitu regionem depopulati ſunt. In quo loco innumera multitudine peditum ex agris & villis in unum agmen conglobata, eos expugnatura aggreditur. Sed Nortmanni cernentes ignobile vulgus non tantùm inerme, quantùm diſciplina nudatum, ſuper eos cum clamore irruunt, tantaque cæde proſternunt, ut bruta animalia, non homines mactari viderentur. His itaque patratis, onerati præda ad caſtra redeunt. Illis diſcedentibus, ignis, qui in diverſis habitaculis accenſus remanſerat, cùm nullus eſſet, qui eum extingueret, monaſterium conſumpſit.

Dum hæc aguntur, Ludovicus rex morbo gravatus, apud Franckfurt moritur XIII calendas Septembris: ſepultus eſt in Loresheym juxta patrem in cœnobio. Habuit autem Luidgardam reginam in matrimonium copulatam, ex qua filium unicum ſuſcepit, quem nomine ſuo Ludovicum appellavit. Sed (ut præmiſimus) poſt obitum fratris ad obtinendum regnum ejus, Baioariam ingreſſus, cùm Ratisbonæ moraretur, idem puerulus de feneſtra cecidit, & confractis cervicibus ſtatim expiravit. Quæ non tantùm immatura, ſed inhoneſta mors, non ſolùm regi & reginæ, verùm etiam omni domui regiæ maximum luctum ingeſſit.

Nortmanni, audita morte regis, nimio exultabant tripudio, etiam non de conflictu, ſed de præda cogitant. Igitur cum omni admiratione exiliunt, & Trevirorum nobiliſſimam civitatem Galliarum, nonas Aprilis, die ſacratiſſimæ Cœnæ Domini occupant, in qua usque ſanctum diem Paſchæ feſſa ab itinere corpora recreantes, omne tentorium urbis circumquaque usque ad ſolum demoliti ſunt: deinde civitatem flammis exurentes, Mediomatricum *(d)* dirigunt aciem. Quod cùm reperiſſet ejusdem urbis epiſcopus Walo, adjuncto ſibi Bertolfo epiſcopo & Andalhardo comite, ultro illis obviam ad pugnam procedit. Inito certamine, Nortmanni victores extiterunt. Idem Walo epiſcopus cecidit, cæteri fugerunt. Pagani iter, quod cœperant, deſerentes, cum ingenti præda ſumma celeritate ad claſſem revertuntur.

Ea

(a) Videtur hodiernum *Hasfelt*, Epiſcopatus Leodienſis oppidum, intelligi.

(b) Potius *Fultacum*, ſecundum Annales Metenſes.

(c) Sic emendavi, ſecundum Annaliſtam Saxonem, & *ANNALES METENSES*, cum antea legeretur ſatis corrupte: *Iidem A Malimundarias*. Indam etiam & Malmundarium *ANNALES FULDENSES* memorant. Sub *Inda* intelligitur Monaſterium S. Cornelii, *S. Cornelii Münſter*, quod proximum eſt Aquisgrano, de quo *HADR. VALESIUS*, *voce Inda*. *Malmundarium* verò Abbatia eſt, haud procul a flumine Amblava, in diœceſeos Tungrenſis Trajectenſisve finibus, vulgo *Malmdi*, vel *Malmediir*. De Abbatia Stablo, ſatis conſtat, quæ in Vita Heimradi *cap. XII.* vocatur *Stabulaus*.

(d) *Meta* intelligitur, primaria apud Lotharingos, Civitas.

Digitized by Google

Ea tempeſtate Carolus imperator in Italia morabatur, ubi diverſis legationibus Germaniæ ac Galliæ pulſatur, ut ad ſuſcipienda regna ſibi hæreditario jure competentia feſtinaret, & periclitanti imperio ſuccurreret: quod capite amiſſo, ludibrio hoſtibus erat. Qui nihil tardatus, cum omnibus copiis in Franciam venit, & cum Langobardis, Baioariis, Alemannis, Thuringis, Saxonibus, Friſonibus & omnibus regnis, ſuæ ditioni ſubditis, Nortmannos in ſuprà dicto loco obſidere exorſus eſt: ſed conatus ejus parum effectum obtinuit, quanquam (ut diximus) ex diverſis regnis & gentibus inæſtimabilis multitudo in unum confluxit, indignatione cœleſti ſuper populum, Chriſtianam religionem profanantem, deſæviente. Noviſſimè rex Godfridus Nortmannorum ea conditione Chriſtianum ſe fieri pollicetur, ſi ei munere regis Friſia provincia concederetur, & Giſſa, filia Lotharii, in uxorem daretur. Qui, ut optavit, adeptus, baptizatus eſt, & ex ſacro fonte ab imperatore ſuſceptus. Sigifrido & reliquis Nortmannis immenſum pondus auri & argenti expoſitum eſt, & tali tenore fines regni excedunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXIII, Ludovicus, frater Carolomanni, moritur apud ſanctum Dionyſium, ibique honorabiliter tumulatur, quem omnes Galliarum populi nimio planctu lamentati ſunt. Fuit enim virtutis maximæ, regnumque ſibi ſubditum à paganorum infeſtatione potenter viriliterque defendit. Inter cætera, quæ ſtrenuè geſſit, illud præcipuè prælium commendatur, quod adverſum Nortmannos in loco, qui vocatur Sodalcurch, (*a*) ſummis viribus exercuit. In quo certamine (ut ferunt) plusquam octo millia hominum gladio proſtravit. Carolomannus frater regnum illius obtinuit. Eodem tempore Bertulphus, Trevirorum epiſcopus, migravit ad Dominum IIII idus Septembris, cui ſucceſſit in pontificali cathedra per electionem cleri & totius plebis Ratbodus, reverendiſſimus antiſtes VII idus Aprilis. His etiam diebus Rupertus præſul ab eodem epiſcopo Ratbodo in Mettenſi eccleſia conſecratur X calendas Maji.

Circa hæc tempora Hugo, filius Lotharii, in ſpem recuperandi paterni regni ab aliquibus diſcordiarum ac litium ſectatoribus introducitur, omnesque, qui juſtitiam & pacem execrabantur, ad eum confluxerunt, ita ut paucis diebus innumera multitudo prædonum ejus dominationi ſe ſubdiderint: inter quos etiam nonnulli ex primoribus regni vana ſpe ſeducti, manibus datis, accedunt, videlicet Stephanus, Rotbertus, Witbertus, Thietbaldus comites, Albricus & frater ejus Stephanus, tantaque rapina & violentia ab his in regno fit, ut inter horum & Nortmannorum malitiam nil differret, præter quòd à cædibus & incendiis abſtinerent. Sic omnipotens Deus iratus regno Lotharii adverſabatur, & talibus incrementorum cladibus vires ejusdem regni radicitus exterminabat, ut prophetia ſanctiſſimi Nicolai papæ, ſimul etiam maledictum, quod ſuper idem regnum protulerat, adimpleretur.

Hoc etiam tempore idem Hugo Witbertum comitem, qui ab ineunte ætate ſibi faverat, interfecit. Paucis dehinc interpoſitis diebus, Bernarium, nobilem virum, ſibique fideliſſimum, dolo trucidare juſſit, pulchritudine illius captus uxoris; quam absque momento in matrimonium jungit. Vocabatur autem mulier Friderach, (*b*) quæ, antequam Bernario ſociaretur, copulata fuerat Engelranno potenti viro, ex quo filiam peperit, quam poſtmodũ Richininus comes in conjugium accepit, quam etiã propter ſtuprum commiſſum idem comes decollari juſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXIIII, Nortmanni, qui ab Haslou receſſerant, Sonum (*c*) fluvium intrant, ibique conſederunt. Quorum creber-

(*a*) Picardiæ oppidum eſt, *Sathulcurtis* dictum, hodie *Saulcourt*, de quo *VALESIUS Not. Galliæ* & *PIGANIOL* de la *FORCE Deſcript. de la France Tom. III. p. 95.*

(*b*) *ANNALES METENSES* rectius legunt: *Friderada.*

(*c*) *ANNALES METENSES: ad Somnam*, qui eſt Belgii fluvius.

Digitized by Google

rimas incursiones cum Carolomannus sustinere non posset, pecuniam pollicetur, si à regno ejus recederent. Mox avidæ gentis animi ad obtinendam pecuni-
61 am exardescunt, & XII millia pondera argenti puri atque probati exigunt, totidemque annis pacem promittunt. Accepta tam ingenti pecunia, funes à littore solvunt, naves conscendunt, & marina littora repetunt. Interea Carolomannus venatum perrexit, ubi & ab apro graviter vulneratus, post modicum, vitam cum regno amisit, sepultusque est apud sanctum Dionysium. Ajunt autem quidam, quòd à quodam suo satellite improvidè arma ferente vulneratus fuerit; & quia non sponte, sed invitus hoc facinus commiserat, idcirco à rege celatum est, ne innoxius morti traderetur.

Nortmanni, cognita morte regis, protinus in regnum revertuntur. Itaque Hugo abbas & cæteri proceres legatos ad eos dirigunt, promissionem & fidem datam violatam esse proclamant. Ad hæc illi respondent, se cum Carolomanno rege, non cum alio aliquo fœdus pepigisse: quisquis ille esset, qui in regnum ejus succederet, ejusdem numeri & quantitatis pecuniam daret, si quietè ac pacificè imperium tenere vellet. Territi hujuscemodi mandatis optimates regni, ad Carolum imperatorem missos dirigunt, eumque ultro in regnum invitant, eique advenienti ad Gundolphi villam *(a)* obviam procedunt, & manibus sacramentisque juxta morem datis, ejus ditioni se subdiderunt.

Eodem anno Nortmanni, qui in Chinheym *(b)* & Denemarcam venerant, adsentiente Godefrido, Rhenum navigio ascendunt, & Diusburch *(c)* oppido occupato munitionem in eodem loco more solito construunt, & in ea tota hyeme residunt, contra quos Henricus dux castra posuit, & nullatenus prædas agere permisit. Redeunte vernali tempore, castris exustis, ad maritima loca se recipiunt.

His etiam diebus Nortmanni à Sono exeunt, & rursus in regnum Lotharii rever-

(a) Sæpius in Francorum Annalibus occurrit. Potissimum Carolus Calvus in eadem a. 872. Placitum tenuit, de quo *ANNALES BERTINIANI ad d. an.* & *AIMOINUS lib. V. cap. XXVIII.* & Capitularia Caroli Calui *Tit. XLIV. LIII.* In *FROTARII*, Leucorum Episcopi *Epist. XI.* ad Hilduinum, dicitur *Gundovilla.* In Bulla Hadriani IV. adversus Matthæum, Lotharingiæ Ducem, apud *BALUTZIUM App. Actor. Vet. n. CLVII. pro castello Gundulfivilla, quod ante civitatem Tullensem erexit.* Designatur igitur hic locus in Territorio Tulensi. *AUBERTUS MIRÆUS Contreville* explicat, villam Regiam, prope Tulum. *HADR. VALESIUS* vero *Not. Galliæ voce Gundulfi Villa*, sic de eadem scribit: *Est vicus Gondecourt in pago Vabrensi ac Episcopatu Tullensi, sylva proximus inter Mosellam & Carem fluvios: quod nomen ad Gundulfi curtem, id est Gundulfi villam proxime accedit. Curtis enim & villa una eademque res est.* Uberius de eadem, præter *VALESIUM*, *JACOBUS SIRMONDUS* & *STEPHANUS BALUTZIUS Notis ad Caroli Calvi Capitularia Tit. XLIV.*

(b) *ANNALES METENSES* legunt: *qui in Chinheim ex Denimarca venerunt.* Eadem dicit *ANNALISTA SAXO.* De eo vero *MENSO Altingius Germ. Infer. p. alt. p. 106.* sic scribit: *Kinhem, Pagi Texelensis Comitatus vocatur in Diplomate Ottonis III. Imperatoris, anni DCCCCLXXXV. Quo præter alia cis Rhenum posita, Ditioni Theodorici II. adjecit omne littus inter Kinnemum & Flevum: Nullo quidem jure, & contra Carolinorum offirmatum institutum, Diversus itaque est KINHEM Comitatus a Kinnemaria, quia hæc Kinnemo fl. occidua & Caroli Simplicis donatione jam antea Hollandici juris. Hic vero Normannorum temporibus eodem titulo cognitus, ac Reginoni CHINHEYM dictus: nisi ille, & Kinnemariam eodem vocabulo complexus fuerit; quia ex hac demum oportunitas ascendendi Rhenum, & penetrandi in Sunnemariam aut Dennemarcam. Quod factum asserit.*

De terminis Kinhemi ulterioris, ad Occidentem & Septentriones, satis constat, Kinnemo rivo puta, & Oceano: Sed quo usque in Meridiem & Orientem procurrerint, definitum non est, nisi quod a meridie Masalanda, (uti quidem editum) ab Oriente Texela, Comitatus habuit finitimos.

(c) Ducatus Clivensis oppidum.

Digitized by Google

vertentes, in loco, qui dicitur Louen, (a) caſtra metati ſunt, in confinio ejusdem regni, & continuis ejusdem regni infeſtationibus utraque regna fatigant: ad quorum malitiam compeſcendam imperator ſemel & iterum exercitum miſit, ſed nihil dignum memoria adverſus tantam violentorum rapacitatem actum eſt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXV, Hugo rebellare diſponens contra imperatorem, legatos ad Godefridum in Friſiam occultè dirigit, eò quòd illi eſſet affinitate conjunctus, propter ſororem, quam in conjugium acceperat, hortaturque, ut in patriam mitteret, auxiliorum validam manum undique contraheret, & cum omnibus viribus ſibi opem ferret, quatenus regnum paternum evindicare armis poſſet: & ſi id ejus induſtria, virtutisque ſuffragio, proſperitatis effectum obtineret, medietatem ipſius regni pro munere pollicetur. His ſuaſionum promiſſionibus Godefridus veluti veneno infectus, occaſionis fomitem inquirit, qualiter ac ſi juxta rationem à fidelitate imperatoris ſe ſubducere prævaleret, ſtatimque Gerolphum & Gardolphum, comites Friſonum, legatos ad Cæſarem dirigit, mandatque, ſi vellet, cum ea, quam pollicitus fuerat, fidelitate perſeveraret, finesque regni ſibi commiſſos ab incurſione propriæ gentis defenderet, Confluentem, Andernacum, Sucicham, (b) & nonnullos alios fines obſequiis imperialibus deditos, ſibique largiretur propter vini affluentiam, quæ in his locis erat, eò quòd terra, quam ex munificentia principis poſſidendam perceperat, minimè vini ferax eſſet. Agebat autem hoc ea animi intentione, ut, ſi petita ſibi largirentur, ſuos in viſceribus regni immiſcere poſſet, & varios eventus ſpeculari; ſi autem denegarentur, nihilominus offenſus, in ſibi prohibitis, quaſi juſtitia dictante, rationabiliùs deſævire poſſet, rebellionisque cauſam ſuſcipere. Quorum callida machinamenta & factionum conſpirationes cùm perſenſiſſet imperator, cum Henrico viro prudentiſſimo, altiori conſilio pertractat, quo ingenio hoſtem, quem in regni extremitatibus introduxerat, extinguere poſſet, & ſciens, loca inacceſſibilia exercitui, propter diverſarum aquarum innumeros decurſus & impenetrabiles paludes, magis id arte quàm ex virtute experiri ſtatuit. Legatos igitur reſponſo ſuſpenſos abſolvit, & ad Godefridum redire permiſit: aſſerens, per ſuos miſſos de omnibus legationum ſuarum cauſis ea reſponſa redditurum, quæ ſibi & eidem Godefrido eſſent convenientia, tantùm ut in cœpta fidelitate perſeveraret. Poſt hæc, Henricum ad eundem virum mittit, ut fraus, quæ ſtruebatur, occultaretur, cum eo Willibertum, venerabilem epiſcopum Coloniæ Agrippinæ, qui ſuis ſatellitibus ſecretò imperat, ut per Saxoniam properantes, non agmine facto, ſed ſparſim ſibi occurrerent, loco & die, quo eis edixit: ipſe cùm perpaucis Coloniam venit, & aſſumpto cum præfato epiſcopo mox in Batuam (c) proficiſcitur. Godefridus, audito eorum adventu, illis obviam procedit ad locum, qui 62
dicitur Heriſpich, (d) in quo Rheni fluenta & Wal uno ſe alveo reſolvunt, & ab invicem longiùs recedentes, Batuam provinciam ſuo gurgite cingunt. Hanc inſulam ingredientes epiſcopus & comes, multa à Godefrido audiunt, multa ex parte imperatoris reſpondent: dies ad occaſum vergitur, ſoluto colloquio, inſula excedunt, hoſpitia repetunt, in craſtinum reverſuri. Heinricus epiſcopum hortatur, ut die ſubſequenti Giſſam, uxorem Godefridi, extra inſulam evocaret, eam-

(a) Brabantiæ Civitas notiſſima.

(b) *ANNALES METENSES* legunt: *Sinzicha*, aliter *Sentiacum*. Hodie dicitur *Sintzig*, locus inter Andernacum & Bonnam ſitus, ad Aræ, amniculi & Rheni confluentes, de quo *VALESIUS not. Galliæ, voce Sentiacum*.

(c) Batavia intelligitur, quæ etiam corrupte *Batua* dicitur. Inde etiam pars Geldriæ hodie adhuc dicitur, *das Betau*. Vide *VALESIUM, voce Batavia, MENSONEM ALTINGIUM Notit. Germ. Infer. p. alt. voce Bathua*.

(d) *MENSO ALTINGIUS Not. German. Infer. p. alt. p. 87.* dicit: *Locus eſt in dextra Rheni divortientis ripa, hodie partem nominis poſtremam Spic retinens.*

Digitized by Google

que ad pacis ſtudium revocare ſatageret, interim ipſe cum Godefrido cauſam Eberhardi comitis agitaret, cui rerum poſſeſſio ab eo violenter diripiebatur. Deinde perſuadet eidem Eberhardo, ut de injuſtitia, quam patiebatur, in medio adſurgens ſe proclamaret. Et cùm à ferocis & barbaræ gẽtis homine durius & contumelioſius verbum ſibi eſſet prolatum, absque mora evaginato gladio, eum ſumo anniſu in capite percutit, antequam à terra elevari poſſet. Quid plura? ab Eberhardo primò percuſſus, & ſatellitibus Heinrici confoſſus Godefridus moritur, omnesque Nortmanni, qui in Batua reperti ſunt, trucidantur. Non multis pòſt interpoſitis diebus, Hugo, ejusdem Heinrici conſilio, ad Gundulfi villam promiſſionibus attractus, dolo capitur, & juſſu imperatoris ab eodem Henrico ei oculi eruuntur, omnesque faventes dehoneſtantur: poſt hæc in Alemania in monaſterium ſancti Galli mittitur, inde poſtea in patriam revocatur. Noviſſimè temporibus Zundibolchi regis, in Prumia monaſterio manu mea attonſus eſt. Eram enim tunc temporis in eodem loco dominici ovilis, quamvis non idoneus, tamen cuſtos, ubi non poſt multos annos moritur & ſepelitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXVI, Nortmanni à Sanno (a) fluvio exeunt, & rurſus in regno Lotharii revertentes, in loco, qui dicitur Louen, caſtra ſedesque ſtatuunt, ſcilicet in confinio utriusque regni, & continuis incurſionum infeſtationibus utraque regna fatigant. Ad quorum ingenitam malitiam compeſcendam, imperator ſemel & iterum exercitum miſit, ſed nihil dignum adverſus tantam violentorum rapacitatem actum eſt.

Eodem anno Ansbaldus, abbas Prumienſis cœnobii, ſummæ ſanctitatis ac religionis vir, ad cœleſtem patriam tranſiit IIII idus Julii, cui ſucceſſit in regiminis loco Sarabertus venerabilis pater VIII idus Auguſti.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXVII, Nortmanni à Louen recedentes, Sequanam ingrediuntur, Pariſiis applicantes caſtra ponunt, & civitatem obſidione claudunt: contra quos imperator Henricum ducem cum exercitu vernali tempore dirigit, ſed minimè prævaluit. Erant enim (ut ferunt) XXX & eo amplius adverſariorum millia, omnes penè robuſti bellatores. Denuo æſtivo tempore, antequam ſegetes in manipulos redigerentur, idem Henricus cum exercitibus utriusque regni, Parriſios venit, & circumſtantibus legionibus, ipſe cum perpaucis propiùs accedens, munitionem circuit, ſitum loci contemplatur, aditumque perquirit, quò exercitui cum hoſtibus minùs periculoſus pateret congreſſus. Porrò Nortmanni, audientes appropinquare exercitum, foderant foveas latitudinis unius pedis, & profunditatis trium in circuitu caſtrorum, easque quisquiliis & ſtipula operuerant, ſemitas tantùm diſcurſui neceſſarias intactas reſervantes. Pauci igitur latrunculi, qui latitabant in concavis viarum itineribus, videntes Henricum appropinquantem, quare citò ſurgunt à locis, quibus delituerant, provocantque virum, telis & voce laceſſunt. Ille animi magnitudine indignitatem non ferens, ſuper eos irruit, & mox incertis foveis equus, cui inſidebat, impegit, & cum ipſo in terram corruit: hoſtes ſumma cum feſtinatione advolantes, antequam à loco elevaretur, eum in terra confodiunt, & aſpiciente univerſo exercitu, absque mora eum trucidant, arma auferunt, & ſpolia ex parte diripiunt. Agminibus autem impetum facientibus, vix cadaver exanime eruitur, & à ſuis usque Sueſſionis deportatur, in baſilica ſancti Medardi ſepelitur. Exercitus amiſſo duce ad propria revertitur.

Eodem tempore Hugo abbas, magnæ pietatis vir & magnæ prudentiæ, Aurelianis moritur, & apud ſanctum Germanum Antiſſiodoro tumulatur. Ducatus, quem tenuerat & ſtrenuè rexerat, Odoni, filio Rudberti, ab imperatore traditur, qui ea tempeſtate Parriſiorum comes erat, & cum Gozzilino ejusdem urbis epiſcopo contra Nortmannorum aſſiduam impugnationem civitatem totis viribus tuebatur. His etiam diebus prædictus Gozzilinus epiſcopus inter ipſas obſidionum

(a) *ANNALES METENSES* rectius legunt: *a Somna, die Somme.*

Digitized by Google

num preſſuras, migravit à ſeculo, in cujus loco ſubſtitutus eſt ab imperatore Haſchiricus epiſcopus. Poſt hæc imperator Galliarum populos perluſtrans, 63
Pariſios cum immenſo exercitu venit, ibique adverſus hoſtes caſtra poſuit, ſed nil dignum imperatoria majeſtate geſſit. In eodem loco ad extremum, conceſſis terris & regionibus, quæ ultra Sequanam erant, Nortmannis ad deprædandum, eò quòd incolæ illarum ſibi obtemperare nollent, receſſit, & recto itinere in Alemaniam receſſit, & primò quidem Luidvvardum, epiſcopum Vercellenſem, virum ſibi percharum & in adminiſtrandis publicis utilitatibus unicum conſiliarium, objecto adulterii crimine, eò quòd reginæ ſecretis familiariùs quàm oportebat immiſceretur, à ſuo latere cum dedecore repulit. Deinde paucis interpoſitis diebus, conjugem Richardem (ſic enim Auguſta vocabatur) pro eadem re in concionem vocat, & (mirum dictu) publicè proteſtatur, nunquam ſe carnali coitu miſcuiſſe, cùm plusquam decennio legitimi matrimonii fœdere ejus conſortio eſſet ſociata. Illa econtrà non ſolùm ab ejus, ſed etiam ab omni virili commixtione ſe immunem eſſe profitetur, & de virginitatis integritate gloriatur, idque ſe approbare Dei omnipotentis judicio, ſi marito placeret, aut ſingulari certamine, aut ignitorum vomerum examine, fiducialiter adfirmat. Erat enim religioſa fœmina. Ea, acto diſſidio, in monaſterium, quod in proprietate ſua conſtruxerat, Deo famulatura receſſit.

His ita geſtis, imperator corpore & animo cœpit ægrotare. Menſe itaque Novemb. circa tranſitum ſancti Martini Triburias venit, ibique conventum generalem convocat. Cernentes optimates regni, non modò vires corporis, verùm etiam animi ſenſus ab eo diffugere, ARNOLPHUM, filium Carolomanni, ultro in regnum attrahunt, & ſubitò facta conſpiratione, ab imperatore deficientes, ad prædictum virum certatim tranſeunt; ita ut in triduo vix aliquis remaneret, qui ei ſaltem officia humanitatis impenderet. Cibus tamen & potus ex Luidperti epiſcopi ſumptibus adminiſtrabatur. Erat res ſpectaculo digna, & æſtimatione ſortis humanæ, rerum varietate miranda. Nam ſicut antè ſecunda fortuna rebus ultrà quàm arbitrari poſſet, affluentibus, tot tantaque imperii regna ſine laborum ſudoribus & certaminibus attraxerat, ita, ut poſt magnum Carolum, majeſtate, poteſtate, divitiis, nulli regum Francorum videretur eſſe poſtponendus: ita nunc adverſa velut in oſtenſione fragilitatis humanæ deficiens, quæ fortuna cumulaverat, cuncta inhoneſtè in momento abſtulit, quæ proſpero arridens ſucceſſu quondam gloriosè attulerat. Mittit ergo ad Arnolphum, ex imperatore effectus egenus, ex deſperatis rebus non de imperii dignitate, ſed de victu quotidiano cogitans, tantùm alimentorum copiam ad ſubſidium vitæ præſentis ſupplex expoſcit: dirigit etiam Bernhardum filium, quem ex pellice ſuſceperat, cum xeniis, (a) eumque ejus fidei commendat. Miſeranda rerum facies, videre imperatorem opulentiſſimum, non ſolùm fortunæ ornamentis deſtitutum, verùm etiam humanæ opis egentem. Conceſſit autem Arnolphus rex nonnullos fiſcos in Alemania, unde ei alimonia præberetur: ipſe verò, compoſitis in Francia feliciter rebus, in Baioariam revertitur. Eodem anno Witgarius, epiſcopus de Auguſta civitate, obiit, & Adalbero nobilis generis, magnique ingenii ac prudentiæ vir, cathedram ejus obtinuit, & ei in epiſcopatum ſucceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXVIII, Carolus imperator, tertius hujus nominis & dignitatis, obiit pridie idus Januarii, ſepultusque eſt in Augea monaſterio. Fuit verò hic Chriſtianiſſimus princeps, Deum timens, & mandata ejus ex toto corde cuſtodiens, eccleſiaſticis ſanctionibus devotiſſimè parens, in eleemoſynis largus, orationi & pſalmorum melodiis indefinenter deditus, laudibus Dei infatigabiliter intentus, omnem ſpem & conſilium ſuum divinæ diſpenſationi

(a) *ANNALES METENSES: cum exeniis. ANNALES FULDENSES: munera ad Regem direxit.* Quid xenia olim, vel exenia fuerint, uberius explicavit *FELIX OSIUS ad Muſſati Hiſt. Henrici VII. p. 98.*

Digitized by Google

sationi committens: unde & ei omnia felici successu concurrebant in bonum, ita ut omnia regna Francorum, quæ prædecessores sui non sine sanguinis effusione, cum magno labore acquisierant, ipse perfacilè in brevi temporum spacio, sine conflictu, nullo contradicente, possidenda perceperit. Quòd autem circa finem vitæ dignitatibus nudatus, bonisque omnibus spoliatus est, tentatio fuit (ut credimus) non solùm ad purgationem, sed quod majus est, ad probationem: siquidem hanc (ut ferunt) patientissimè toleravit in adversis, sicuti in prosperis gratiarum vota persolvens, & ideo coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se, aut jam accepit, aut absque dubio accepturus est. Post cujus mortem regna, quæ ejus ditioni paruerant, veluti legitimo destituta hærede, in partes à sua compage resolvuntur, & jam non naturalem dominum præstolantur, sed unum-
64 quodque de suis visceribus regem sibi creari disponit. Quæ causa magnos bellorum motus excitavit, non quia principes Francorum deessent, qui nobilitate, fortitudine, & sapientia regnis imperare possent, sed quia inter ipsos æqualitas generositatis, dignitatis, ac potentiæ, discordiam augebant, nemine tantùm cæteros præcellente, ut ejus dominio reliqui se submittere dignarentur. Multos enim idoneos principes ad regni gubernacula moderanda Francia genuisset, nisi fortuna eos, æmulatione virtutis, in perniciem mutuam armasset.

Igitur quædam pars Italici populi Berengarium filium Evarhardi, (a) qui ducatum Forojulianorum tenebat, regem sibi statuunt; quædam Guidonem, filium Lamperti, ducem Spoletanorum, æquè regia dignitate sublimandum decernunt: ex qua dissensionum controversia tanta strages ex utraque parte postmodum facta est, tantusque humanus sanguis effusus, ut juxta dominicam vocem, regnum in seipsum divisum, desolationis miseriam penè incurrerit. Ad extremum Wido victor existens, Berengarium regno expulit. Pulsus itaque ad Arnolphum regem adiit, ejusque patrocinia contra hostem exposcit. Quid verò Arnolphus fecerit, qualiter Italiæ regnum bis cum exercitu penetraverit, suo loco commemorabitur.

Interea Galliarum populi in unum congregati, cum consensu Arnolphi, Ottonem, ducem filium Ruperti, (b) (de quo paulo superiùs mentionem fecimus) virum strenuum, cui præ cæteris formæ pulchritudo & proceritas corporis & virium, sapientiæque magnitudo inerat, regem super se pari consilio & voluntate creant, qui rempublicam viriliter rexit, & contra assiduas deprædationes Nortmannorum indefessus propugnator extitit.

Per id tempus Rudolphus, filius Conradi, nepos Hugonis abbatis (de quo suprà meminimus) provinciam inter Juram & Alpes Penninas occupat, & apud sanctum Mauricium, accitis secum quibusdam primoribus, & nonnullis sacerdotibus, coronam sibi imposuit, regemque se appellari jussit. Post hæc mittit legatos per universum regnum Lotharii, & suasionibus pollicitationibusque episcoporum ac nobilium virorum mentes in sui favorem demulcet. Quod cùm nunciatum esset Arnolpho, illico cum exercitu super eum irruit. Ille per arctissima itinera fuga dilapsus, in tutissimis rupium locis salutis præsidium quæsivit, omnibusque diebus vitæ suæ Arnolphus & Zundibaldus, filius ejus, eundem Rudolphum persecuti sunt, nec tamen eum lædere potuerunt, quia (ut suprà expressum est) loca inaccessibilia, quæ semitis tantùm pervia sunt, insequentium confertas acies procul ab ingressu repellebant.

Eodem anno Nortmanni, qui Parisiorum urbẽ obsidebant, miram & inauditam rem, non solùm nostra, sed etiam superiore ætate fecerunt. Nam cùm civitatem inexpugnabilem esse persensissent, omni virtute, omnique ingenio laborare cœperunt,

(a) *ANNALES METENSES* & *ANNALISTA SAXO* legunt: *Everhardi*, ideoque hic emendavi, pro *Ennarhardi*, dum Berengarii pater fuerit Everhardus, Dux Forojulii.

(b) Hic *ad a. 887.* vocatur *Rudbertus*.

Digitized by Google

runt, quatenus urbe poſt tergum relicta, claſſem cum omnibus copiis, per Sequanam fluvium ingredientes, Burgundiæ fines absque obſtaculo penetrarent. Civibus autem omni inſtantia prohibentibus aſcenſum fluminis, naves per ſiccum plusquam duorum paſſuum millibus trahunt. Taliter declinato omni periculo, iterum eas Sequanæ fluentis immergunt. Poſt paululum Sequanam relinquentes, Hionnam, (a) ut diſpoſuerant, & ſub omni celeritate navigantes, Senonis applicuerunt, ibique caſtris poſitis, per continuos ſex menſes eandem urbem obſidione claudunt, totamque penè Burgundiam rapinis, cædibus ac incendiis demoliuntur. Sed civibus fortiter repugnantibus, Deo protegente, nequaquam præfatam civitatem capere potuerunt, quamquam omni laborum ſudore, omniumque artium & machinamentorum ingenio id multipliciter pertentaſſent.

Inter ipſas verò obſidionum anguſtias Evverhardus, ejusdem loci metropolita, vir totius ſanctitatis & ſapientiæ nitore fulgidus, corporeis vinculis abſolutus, ad cœleſtem patriam tranſiit, in cujus cathedram ſublimatus eſt Waltharius, nepos Waltharii, Aurelianenſis urbis epiſcopi, longè inferior prædeceſſore moribus, religione, & philoſophiæ ſtudio.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCLXXXIX, gens Hungarorum ferociſſima & omni bellua crudelior, retro antè ſeculis ideo inaudita, quia nec nominata, à Scythicis regnis, & à paludibus, quas Tanais ſua refuſione in immenſum porrigit, egreſſa eſt. Sed priusquam ipſius gentis acta crudelia perſequamur, ſtylo non ſuperfluum videatur, ſi de Scythiæ ſitu, Scythiarumque moribus, hiſtoriographorum dicta ſequentes, aliquid commemoremus. Scythia (ut ajunt) in oriente extenſa, induitur ab uno latere Ponto, ab altero montibus Rhipæis, à tergo Aſia & Ithaſi flumine. Patet autem multum in longitudinem & latitudinem. 65
Hominibus hanc inhabitantibus inter ſe nulli fines: perrarò enim agrum exercent, nec domus illis ulla, aut tectum vel ſedes eſt, armenta & pecora ſemper paſcentibus, & per incultas ſolitudines errare ſolitis. Uxores liberosque ſecum in plauſtris vehunt, quibus coriis imbrium hyemisque cauſa tectis, pro domibus utuntur. Nullum ſcelus apud eos furto gravius, quippe ſine tecti munimento pecora & armenta alimentaque habent. Aurum & argentum non perinde ut reliqui mortales appetunt, venationum & piſcationum exercitiis inſerviunt, lacte & melle veſcuntur. Lanæ his uſus ac veſtium ignotus, & quanquam continuis frigoribus afficiantur, pellibus tantùm ferinis ac murinis induuntur. Imperium Aſiæ ter quæſivere, ipſi perpetuò ab alieno imperio aut intacti, aut invicti manſere, nec virorum magis quàm fœminarum virtutibus claruere. Quippe, cùm ipſi Parthos Bactrianosque, fœminæ autem eorum Amazonum regna condiderint: prorſus ut res geſtas virorum mulierumque conſiderantibus incertum ſit, uter apud eos ſexus illuſtrior fuerit. Darium, regem Perſarum, turpi à Scythia ſummoverunt fuga: Cyrum cum omni exercitu trucidaverunt: Alexandri Magni ducem, Zopyriona, pari ratione cum univerſis copiis deleverunt: Romanorum audiere, non ſenſere arma. Laboribus & bellis aſperi, vires corporis immenſæ. Abundant verò tanta multitudine populorum, ut eos genitale ſolum non ſufficiat alere. Septentrionalis quippe plaga, quantò magis ab æſtu ſolis remota eſt, & nivali frigore gelida, tantò ſalubrior corporibus hominum & propagandis gentibus coaptata. Sicut & econtrà omnis meridiana regio, quò ſolis eſt fervori vicinior, eò ſemper morbis abundat, & educandis minus eſt apta mortalibus; unde fit, ut tantæ populorum multitudines arctoo ſub axe oriantur, ut non immeritò univerſa illa regio, à Tanai fluvio usque ad occiduum, licet & propriis loca in ea ſingula nuncupentur nominibus, generali tamen vocabulo Germaniæ ſæpe annumerabitur. Ab hac ergo populoſa Germania ſæpe innumerabiles captivorum turmæ abductæ, meridianis populis precio traduntur. Multæ quoque ex

(a) Intelligi videtur *Heldona*, Nortmanniæ fl. cis Sequanam, vulgo *Eaune*, vel *Yaune*, de quo *VALESIUS Not. Gall. p. 117.*

ea, pro eo quòd tantos mortalium germinent, quantos alere vix ſufficit, frequenter gentes egreſſæ ſunt, quæ nihilominus & partes Aſiæ, ſed maximè ſibi contiguam Europam afflixerunt. Teſtantur hoc ubique urbes erutæ per totam Illyriam Galliamque; ſed maximè miſeræ Italiæ, quæ penè illarum omnium eſt gentium experta ſævitiam.

Ex ſuprà dictis igitur locis gens memorata à finitimis ſibi populis, qui Pezinati (a) vocantur, à propriis ſedibus expulſa eſt, eò quòd numero & virtute præſtarent, & genitale, ut præmiſimus, rus, exuberante multitudine, non ſufficeret ad habitandum. Horum itaque violentia effugati, ad exquirendas, quas poſſent incolere, terras ſedesque ſtatuêre. Valedicentes patriæ iter arripiunt. Et primò quidem Pannoniorum & Avarorum ſolitudinem pererrantes, venatu ac piſcatione victum quotidianum quæritant. Deinde Carantanorum, Marahenſium ac Bulgarum fines crebris incurſionum infeſtationibus irrumpunt, perpaucos gladio, multa millia ſagittis interimunt, quas tanta arte ex corneis arcubus dirigunt, ut earum ictus vix præcaveri poſſit. Cominus enim in acie præliari, aut obſeſſas expugnare urbes neſciunt. Pugnant autem procurrentibus equis, aut terga dantibus, ſæpe etiam fugam ſimulant, nec pugnare diu poſſunt. Cæterùm intolerandi forent, ſi, quantus eſt impetus, vis tanta & perſeverantia eſſet. Plerumque in ipſo ardore certaminis prælia deſerunt, ac paulo pòſt pugnam ex fuga repetunt, ut cùm maximè viciſſe te putes, tunc tibi diſcrimen ſubeundum ſit. Quorum pugna quò cæteris gentibus inuſitatior, eò & periculoſior. Inter horum & Britonum conflictum hoc unum inter eſt, quòd illi miſſilibus, iſti ſagittis utuntur. Vivunt non hominum, ſed belluarum more, carnibus (ut fama eſt) crudis veſcuntur, ſanguinem bibunt, corda hominum, quos capiunt, particulatim dividentes, veluti pro remedio devorant, nulla miſeratione flectuntur, nullis pietatis viſceribus commoventur, capillum usque ad cutem ferro cædunt, ſuper illos ire, meditari, conſiſtere, ac colloqui ſolent, liberos ac ſervos ſuos equitare, ac ſagittare magna induſtria docent, ingenia illis tumida, ſeditioſa, fraudulenta, præcocia. Quippe eandem ferocitatem fœminis quam viris adſignant, ſemper in externos aut in domeſticos motus inquieti, natura taciti, ad faciendum quàm ad dicendum proniores. Hujus igitur nefandiſſimæ gentis crudelitate, non ſolùm memoratæ regiones, verùm etiam Italiæ regnum ex permaxima parte devaſtatum eſt.

Eodem anno Nortmanni, à Senonica urbe recedentes, denuo Pariſios cum omnibus copiis devenerunt. Et cùm illis decurſus fluminis à civibus omnino inhiberetur, rurſus caſtra ponunt, civitatem totis viribus impugnant, ſed Deo opem ferente, nihil prævalent. Transactis paucis diebus, iterum Sequanam cum claſſe aſcendunt, & Matronam fluvium ingredientes, Trecas civitatem incendio cremant, & usque Verdenſem ac Tullenſem urbes, cuncta circumquaque depopulantes. 66

His etiam diebus Luidpertus, Maguntiæ urbis præſul, è rebus humanis ſublatus eſt: in cujus loco ſubrogatus eſt Sunzo, vir religioſus ac ſimplex, ſacris literis ſufficienter inſtructus, qui in Fulda monaſterio, ſub regimine abbatis ab ineunte ætate nutritus & converſatus eſt, Poppone, Thuringorum duce, (b) & Arnolpho rege annuente.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXC, Arnolphus rex conceſſit Zundebolch

(a) Alias *Pezinaci*.

(b) Ex hoc Thuringorum Ducis in Archiepiſcopos Moguntinos auctoritas pateſcit. Perperam igitur hunc Reginonis locum intellexit *AVENTINUS*, dum *Annalium Boiic. lib. IV. c. XX. n. 11.* ſic ſcribit: *Luitpertus, archiepiſcopus Mogontinus, vita deceſſit. Sunderholdus literis ab ineunte ætate Fuldæ inſtitutus, a Poppone Turogorum tetrarcha educatus, ab Arnulpho ad ſacerdotium trahitur, ſublevatur.* Simile exemplum vide in Addit. ad Lambertum *Anno 1160.*

Digitized by Google

bolch, Marahenſium Sclavorum regi, ducatum Bohemenſium, qui hactenus principem ſuæ cognationis ac gentis ſuper ſe habuerant, Francorumque regibus fidelitatem promiſſam inviolato fœdere conſervaverant, eò quòd illi, antequam in regni faſtigio ſublimaretur, familiaritatis gratia fuerit connexus: denique filium ejus, quem ex pellice ſuſceperat, à ſacro fonte levavit, eumque ex nomine ſuo Zundebolch appellari fecit. Quæ res non modicum diſcordiarum & defectionis præbuit incitamentum. Nam & Bohemi à fidelitate diutius cuſtodita receſſerunt, & Zundebolch, ex adjectione alterius regni vires non parvas ſibi acceſſiſſe ſentiens, faſtu ſuperbiæ inflatus, contra Arnolphum rebellavit. Quod cùm cognoviſſet Arnolphus, cum exercitu regnum Marahenſium ingreſſus, cuncta, quæ extra urbes reperit, ſolotenus demolitus eſt. Ad ultimum, ne cæteræ fructiferæ arbores radicitus exciderentur, Zundebolch pacem poſcit, & dato filio obſide, hanc pacem ſerò promeruit.

Per id tempus Nortmanni à Matrona fluvio exeuntes Pariſios revertuntur. Et quia omnimodus deſcenſus fluminis per pontem prohibebatur, tertiò caſtra locant, & iterato certamine, prædictam urbem impugnant. Sed civibus (continuis enim operum ac vigiliarum laboribus indurverant, & aſſiduis bellorum conflictibus exercitati erant) audaciter reluctantibus, Nortmanni, deſperatis rebus, naves per terram cum magno ſudore trahunt, & ſic alveum repetentes, Britanniæ finibus claſſem trajiciunt. Quoddam caſtellum in Conſtantienſi territorio, quod ad ſanctum Loth (*a*) dicebatur, obſident, & acceſſum ad fontem aquæ ex toto prohibentes, oppidanis ſiti areſcentibus, fit deditio, eo pacto, ut vita tantùm conceſſa, cætera tollerent. Illis à munitione progreſſis, gens perfida fidem & promiſſa data prophanat, omnesque absque reſpectu jugulat, inter quos epiſcopum Conſtantienſis eccleſiæ interimunt.

Erat tunc temporis inter Alanum & Widicheil, (*b*) duces Britonum, non parva de partitione regni diſſenſionum controverſia. In hoc ergo ſchismate & diviſione non tantum terrarum, quantum montium pagani Britones reperientes, ſuper eos fiducialiter irruunt. Illi, dum privatum ſingulorum, non commune univerſorum bellum ducunt, & auxilium ferre alter alteri recuſat, quaſi victoria unius, non omnium foret, graviter ab hoſte læduntur, cæduntur paſſim, & usque ad Blavitam (*c*) fluvium omnis eorum poſſeſſio diripitur. Tunc primùm intelligentes, quantam ſibi perniciem, quantas adverſariis vires diſcordia adminiſtraret, per internuncios ſe invicem confirmant, tempus & locum ei indicunt, bellumque communibus viribus conſtruunt. Itaque Widicheil, qui erat adoleſcentior, cupiens gloriam nominis ſui exaltare, non expectato Alano cum ſociis, prælium conſerit, multa millia hoſtium cædit, reliquos in quendam vicum fugere compulit. Quos cùm ultrà, quàm oporteret, improvidè perſequeretur, ab ipſis extinguitur: ignarus, cui vincere bonum eſt, ſupervincere bonum non eſt. Periculoſa eſt enim deſperatio. Poſthæc Alanus, coadunata omni Britannia, tale votum vovit, ut, ſi adverſarios per divinam virtutem poſſet ſuperare, decimam partem omnium bonorum ſuorum Deo & ſancto Petro Romam deſtinaret. Omnibus autem Britonibus idem votum ſpondentibus, ad pugnam procedit, & commiſſo prælio, tanta ſtrage hoſtes effudit, ut vix quadringenti viri ex quindecim millibus ad claſſem repedarent.

Hac tempeſtate ſanctiſſimo & in divinis humanisque rebus prudentiſſimo Wi-

 liberto

(*a*) In Geſtis Normannorum dicitur *Laudi Caſtrum*. Intelligitur *Briovera*, in diœceſi Conſtantienſi, (*Coutance*) apud Gallos ſita, quæ a quinto Epiſcopo Conſtantienſi, S. Laudus, dicta fuit *S. Lo*. De qua *VALESIUS*, *notitia Galliarum*, *voce Briovera*. *SIGANIOL* de la *FORCE Deſcript. de la France Tom. V. p. 132.*

(*b*) *ANN. METENSES* legunt: *Ludicheil.*

(*c*) Britanniæ fluvius, hodie adhuc *Blavet*.

Digitized by Google

liberto episcopo ab hac luce subtracto, Hermannus, venerabilis vir, per electionem cleri ac plebis, (a) ecclesiæ Colonienſi præficitur.

Circa hæc tempora Salomon, Constantienſis ecclesiæ antistes, recessit à seculo,
67 in cujus loco succeſſit Salomon, qui hac ætate abbatiam sancti Galli tenebat, vir non solùm nobilitate, verùm etiam prudentiæ ac sapientiæ virtutibus insignitus, qui præfatæ urbis tertius hujus nominis dignoscitur esse pontifex.

Anno Dominicæ incarnationis D CCC XCI, Nortmanni duobus continuis præliis in Britannia graviter attriti, in regnum Lotharii classem transferunt, & castra metati prædas exercent: contra quos Arnolphus rex exercitum dirigit, jubetque super Mosam tentoria figere, transitumque fluminis hostibus prohibere. Sed, antequam exercitus in unum colligeretur ad conductum locum juxta castrum Trajectenſe, Nortmanni superiora tenentes, circa Leodium Mosam transierunt, & hostilem expeditionem à tergo relinquentes, in sylvis & paludibus, Aquis palatio contiguis, disperguntur, obvios quosque perimunt, plaustra & vehicula, in quibus alimenta exercitui deferebantur, capiunt. Quæ fama cùm ad exercitum perveniſſet, qui jam ipso die nativitatis sancti Joannis baptistæ penè in unum convenerant, non tam tremor quàm stupor mentes omnium occupavit. Principes verò, concione convocata, non tam de periculo, quàm de re dubia consulunt: incerti, utrùm Ribuariorum fines intrantes, Coloniam tenderent, aut per Prumiam transeuntes, Treveros dirigerent gressum, vel certè congregata adversum se multitudine, pertimescentes, transvadata Mosa, ad classem festinarent. Inter hæc nox superveniens conventum solvit. Postera die, cùm aurora radios suæ lucis repræsentaret, omnes armantur, & levatis vexillis, per descensum fluminis ad pugnam gradiuntur. Cumque torrentem, qui Gulid (b) dicitur, transiſſent, acies pariter substiterunt. Dehinc deliberant, ne omnis exercitus incassum fatigaretur, quòd unusquisque procerum duodecim ex suis mitteret, qui in unum agmen redacti hostes investigarent. Hæc sermocinantibus subitò apparuerunt speculatores Nortmannorum. Quos cùm omnis multitudo, inconsultis ducibus, confuso ordine insequerentur, peditum turmas in quadam villula offendunt, qui in unum conglobati facilè sparsim supervenientes repellunt, atque retrorsum redire cogunt. Deinde perstrepentibus, secundum morem, pharetris, clamor in cœlum tollitur, pugna committitur. Equites Nortmannorum, audito clamore, summa cum festinatione advolant, & ingravato prælio, Christianorum exercitus, peccatis facientibus, heu proh dolor, terga vertit. In quo prælio episcopus Moguntiæ urbis Sunzo, & Arnolphus comes occubuerunt, nec non innumera multitudo nobilium virorum. Nortmanni, patrata victoria, castra divitiis omnibus referta invadunt, & trucidatis, quos in bello ceperant, onerati præda ad classem revertuntur. Fuit verò hæc cædes facta VI. calendas Julii.

Dum hæc aguntur, Arnolphus rex in Bajoariorum extremitatibus morabatur, insolentiam Sclavorum reprimens. Cui cùm nunciata esset suorum strages, hostiumque victoria, primò pro amissis fidelibus nimium tristatur, & querelam cum gemitu deponit, quòd Franci eatenus invicti adversariis terga darent: deinde indignitatem rei animoso in pectore versans, in hostem accenditur, & congregato ex orientalibus regnis exercitu, mox Rheno transmisso, circa littora Mosæ castra statuit. Interjectis diebus Nortmanni ex superiori pugna elati, cum omni virtute

(a) Exemplum, electionem Episcoporum atque Abbatum per Clerum atque populum fuisse factam, de quo egi uberius in Syntagmate Juris Publici *cap. XVIII. §. 11.*

(b) *ANNALES METENSES* & *ANNALISTA SAXO* legunt: *Gulia.* De hoc *CHRISTOPH BROWER Ann. Treuir. lib. IX. n. 25. Pugnæ locum Regino describit apud Gulid, vel Guliæ torrentem, quem vir literatissimus suspicatur esse in Falckenburgensi tractu, paulo infra Trajectum oppidum.* Intelligit *LIPSIUS Lovanium lib. I. c. IV.*

Digitized by Google

virtute ad deprædandum proficiſcuntur, contra quos rex cum expeditis ad pugnam procedit. Illi, cernentes acies appropinquare, ſuper fluvium, qui Thilia (a) dicitur, ligno & terræ congerie, more ſolito, ſe communiunt, & cachinnis, & exprobrationibus agmina laceſſunt, ingeminantes cum inſultatione & deriſu, ut memorarentur Guliæ, turpisque fugæ, cædisque patratæ, poſt modicum ſimilia paſſuri. Rex felle commotus, exercitum jubet deſcendere, & pedeſtri congreſſione cum adverſariis decertare. Qui dicto citiùs ab equis deſilientes, clamore exhortationis dato, præſidium inimicorum irrumpunt, & (Deo vires cœlitus adminiſtrante) eos usque ad internecionem ferro cædunt, terræque poſternunt, ita ut ex innumerabili multitudine vix reſiduus eſſet, qui ad claſſem adverſum nuncium reportaret. Rebus feliciter geſtis, Arnolphus in Bavariam revertitur.

Eodem anno Hatto, venerabilis abbas, in Maguntiacenſi eccleſia metropolitanus conſecratur, qui hactenus in Augia monaſterio multorum pater extitit monachorum.

Anno Dominicæ incarnationis D CCCXCII. menſe Februario, Nortmanni, qui ad naves remanſerant, Moſam tranſeuntes, Ribuariorum pagum ingreſſi, & ſecundum crudelitatem ſibi ingenitam cuncta devorantes, pervenerunt usque Bonnam. Inde digreſſi occupaverunt quandam villam, quæ Landolfesdorff dici- 68
tur, ubi occurrit eis exercitus Chriſtianorum, ſed nihil dignum, quod virtuti adſcribatur, egit. Nocte ſuperveniente, receſſerunt Nortmanni à jam dicta villa, & formidantes hoſtilem impetum nequaquam auſi ſunt ſe committere planioribus atque campeſtribus locis, ſed ſylvas ſemper tenentes, exercitum verò à læva poſt tergum relinquentes, quanta poterant velocitate, ad Prumiam monaſterium aciem dirigebant, ipſisque jam irruentibus, abbas & congregatio fratrum vix fuga dilapſi ſunt. At Nortmanni monaſterium ingreſſi omnia depopulati ſunt, & quosdam ex monachis interficientes, plurimamque familiam trucidantes, reliquos captivos abduxerunt. Inde exeuntes Arduennam intrant, ubi quoddam caſtrum in quodam præeminenti monte noviter conſtructum, in quo innumera multitudo vulgi confugerat, adgrediuntur, & absque mora expugnant. Interfectis omnibus, cum ingenti præda ad claſſem redeunt, oneratisque navibus cum omnibus copiis, transmarinas repetunt regiones.

Per id tempus Farabertus, abbas Prumienſis cœnobii, curam paſtoralem ſua ſponte per conceſſum regis depoſuit, & ego quamvis indignus, ſecundum regularem authoritatem per electionem fratrum, in regimine ſucceſſi: in quo tamen non diutius immoratus, æmulis agentibus, Richarium, fratrem Gerhardi & Matfridi, invidioſum mei negotii ſucceſſorem ſuſtinui. Obſecro autem, ne lectori oneroſum videatur, ſi rem ab origine repetam, & qualiter hujuscemodi negotium ad effectum perductum fuerit, ſimplici ſermone pandam. Abſurdum enim videtur, ut, quia aliorum actiones & rerum geſtarum cauſas explanare propoſui, negotium, quod ad me pertinet, ſilentio prætermittam, præſertim poplitibus veniam poſco lectoris, eò quòd verboſus in hac relatione, ultrà quàm decuit, extiti. Neceſſitas enim exigit, ut non ſolùm facta, ſed etiam dicta in ordine dicam, propter invidentium & adverſantium calumnioſam querelam.

Hæc de retroactis cauſis transcurſisque temporibus, ex multis pauca commemoraſſe ſufficiat. Nam de modernis temporibus idcirco reticere diſpoſuimus: quia, ſi veritatem rerum geſtarum ad liquidum ſtylo executi fuerimus, procul dubio odium & offenſam quorundam, qui adhuc ſuperſtites ſunt, incurremus: ſi autem à veritate recedentes, aliter, quàm cauſa ſe habeat, ſcripſerimus; nihilominus adulationis & mendacii notam incurremus, quia omnibus penè res cognita eſt poſteris. Ergo hoc latiùs explanandum relinquimus, ſed ne hæc per omnia in-

(a) Hodie *die Dyle*, qui Louanium adluit.

Digitized by Google

tacta præteriſſe culpemur, res tantùm geſtas ex parte ſummatim annotare curabimus.

Igitur anno ſuprà memorato, menſe Julio, Waltharius comes, nepos Ottonis regis, filius ſcilicet avunculi ejus Adalhelmi, adverſus eundem regem, cum conſilio quorundam, rebellionis arma levavit, & Lugdunum tum ingreſſus omni anniſu regiæ poteſtati contraire nititur. Quod cùm Otto cognoviſſet, civitatem obſidione cinxit, quam absque mora in deditionem recepit. Deinde omnibus primoribus, qui tunc ibi aderant, adjudicantibus, eundem Walgarium decollari juſſit, eò quòd in conuentu publico contra regem & dominum ſuum gladium evaginaſſet. Poſt hæc in Aquitaniam proficiſcitur, contra Ramnolphum & fratrem ejus Gozbertum, Ebulonem abbatem de ſancto Dionyſio, & alios nonnullos, qui ejus imperiis obtemperare renuebant, ut eorum inſolentiam reprimeret.

Item eodem anno, menſe Septembri, Megingandus comes, nepos ſuprà dicti Ottonis regis, dolo interfectus eſt ab Alberico & ſociis ejus, in monaſterio ſancti Xyſti, quod vocatur Sotila: (a) cujus corpus Treverim deportatum, apud ſanctum Maximinum eſt ſepultum.

Per id tempus Arnt, (b) Würtzburgenſis eccleſiæ venerabilis epiſcopus, hortatu & ſuaſione Popponis, Thuringorum ducis, ad pugnam contra Sclavos profectus, in eadem pugna occiditur: cujus cathedram Rodulphus, licet nobilis, ſtultiſſimus tamen, frater Cunradi & Geberhardi comitum, obtinuit, & ei in epiſcopatu ſucceſſit.

Arnolphus Zundibolcho filio honores Megingandi comitis ex parte largitur.

Poppo, dux Thuringorum, dignitatibus expoliatur. Ducatus, quem tenuerat, Cunrado commendatur, quem pauco tempore tenuit, & ſua ſponte eum reddidit. Deinde Burchardo comiti committitur, qui eum hactenus ſtrenuè gubernat.

Ottone rege in Aquitania commorante, Francorum principes ex permaxima parte ab eo deficiunt, & agentibus Falcone archiepiſcopo, Heriberto & Pipino comitibus, in Remorum civitate, Carolus, filius Ludovici ex Adelheyde regina (ut ſuprà meminimus) natus, in regnum elevatur.

69 Anno Dominicæ incarnationis DCCC XCIII. Arnolphus Bajoariam egreſſus, Franckfurt venit, & Rhenum tranſiens, civitates, quæ in regno Lotharii ſunt, ex maxima parte circumivit: in quo itinere ingentia dona illi ab epiſcopis oblata ſunt.

Otto, compoſitis rebus in Aquitania, in Franciam revertitur, & cum Rodeberto fratre Carolum fugat, defectoresque perſequitur.

Ebulo, abbas de ſancto Dionyſio, cùm quoddam caſtrum in Aquitania ſitum ardentiùs expugnaret, ictu lapidis periit. Monaſterium ſancti Dionyſii Otto ad ſuum ſervitium revocat.

Carolus vires Ottonis ferre non valens, patrocinia Arnolphi ſupplex expoſcit. Æſtivo ſiquidem tempore jam dictus rex conventum publicum Wormatiæ celebravit, ubi Carolus venit, & Arnolphum magnis muneribus ſibi conciliat, regnumque, quod uſurpaverat, ex ejus manu percepit. Juſſum eſt etiam, ut epiſcopi & comites, qui circa Moſam reſidebant, illi auxilium ferrent, & eum in regnum inducentes, in ſede regia inthroniſarent. Sed neutrum horum illi quicquam profuit. Denique Otto rex audiens, cum exercitu ſuper ripam Axani (c) fluminis ſedit, & copias Arnolphi intrare in regnum nullatenus permiſit. Duces regis cernentes, Ottonem viriliter paratum eſſe ad pugnam, ab eo declinaverunt, & ad propria reverſi ſunt.

Carolus

(a) *CHRISTOPH BROWER Ann. Trevir. lib. 10. n. 28.* ſic explicat: *In monaſterio Rutila tum Benedictina profeſſionis, & titulo B. Xyſti haud obſcuro, apud Moſellæ ripam, proxime Sircium oppidum.*

(b) *ANNALES METENSES* legunt: *Arnt.* potius *Arno*, de quo *LAUR. FRIESE Chron. Würtzburg. p. 421.*

(c) Potius *Auxona*, Galliæ Belgicæ fluvius.

ed by Google

Carolus autem in Burgundiam ſeceſſit, & Ottone Pariſios revertente, rurſus regni fines occupat, Ottonis fideles inſectatur: ſicque alternatim ex utraque parte multi pereunt, ingens malitia, innumerabiles rapinæ, & aſſiduæ prædæ fiunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCIIII, Arnolphus cum valido exercitu Langobardorum terminos intravit, & circa purificationem ſanctæ Mariæ caſtrum, quod nuncupatur Pergamum, armis cepit, & Ambroſium, comitem ipſius civitatis, laqueo ante portam ipſius urbis, in quadam arbore ſuſpendit. Unde tantus timor ſuper reliquas civitates cecidit, ut nullus auderet contradicere, ſed omnes obviam procederent venienti. Pervenit autem usque Placentiam. Inde converſus eſt per Alpes Penninas, Galliam intravit, & ſanctum usque Mauricium (*a*) pervenit. Rudolpho, quem quærebat, nocere non potuit, quia montana conſcendens in tutiſſiſſimis locis ſe abſconderat. Regionem inter Juram & montem Jovis exercitus graviter attrivit.

Pòſt Wormatiam venit, ibique placitum tenuit, volens Zundibolch filium ſuum regno Lotharii præficere, ſed minimè optimates prædicti regni ea vice aſſenſum præbuerunt.

Soluto conventu, cùm ad Loraham (*b*) idem princeps veniſſet, Ludovico, filio Boſonis, matre Hirmingarde interveniente, quasdam civitates cum adjacentibus pagis, quas Rudolphus tenebat, dedit. Sed & hoc ei in vacuum ceſſit, quia eas nullo modo de poteſtate Rudolphi eripere prævaluit.

Eodem anno Guido, qui Italiam regebat, & imperatoris tenebat nomen, moritur. Lampertus, filius ejus, regnum obtinuit, & Romam veniens diadema imperii à præſule ſedis apoſtolicæ ei imponi fecit.

Per id tempus Hildegardis, filia Ludovici regis, fratris Carolomanni & Caroli, à quibusdam coram Arnolpho accuſata, regiis poſſeſſionibus privatur, & privata in exilium deſtinatur, in monaſterio puellarum, quod Chemiſſem (*c*) dicitur: ſed non multum poſt temporis in gratiam rediit, & ſua ex majori parte recepit.

Circa hæc etiam tempora Zundibolch, rex Marahenſium Sclavorum, vir inter ſuos prudentiſſimus & ingenio callidiſſimus, diem clauſit extremum: cujus regnum filii ejus pauco tempore infeliciter tenuerunt, Ungaris omnia usque ad ſolum depopulantibus.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCV, ſynodus magna celebrata eſt apud Triburias, contra plerosque ſeculares, qui authoritatem epiſcopalem imminuere tentabant: ubi viginti ſex epiſcopi, cum abbatibus monaſteriorum reſidentes, plurima decreta ſuper ſtatum ſanctæ eccleſiæ ſcripto roboraverunt. Poſt hæc Arnolphus Wormatiam venit, ibique optimatibus ex omnibus regnis ſuæ ditioni ſubditis ſibi occurrentibus, conventum publicum celebravit. In quo conventu, omnibus aſſentientibus atque collaudantibus, Zundibolch filium regno Lotharii præfecit.

In eodem placito Otto rex cum magnis muneribus ad Arnolphum venit, à quo honorificè ſuſceptus eſt, omnibusque impetratis, pro quibus venerat, cùm in re- 70
gnum reverteretur, Falconem epiſcopum & Adalongum comitem, ſui manſionarii, (*d*) ad Arnolphum cum xeniis à Carolo miſſis venientes, in media via offenderunt, ſuper quos cum clamore impetum faciunt. Epiſcopus fuga dilabitur,

(*a*) Vocatur adhuc *S. Maurice*, in valle Pennina, *in Walliſer-Land*, ad Rhodanum ſitum, Veterum *Agaunum*, de quo *VALESIUS*, *voce Acaunum*.

(*b*) *ANNALES METENSES*: *Loresham*. Intelligitur *Laurishamum*, vulgo *Lorſch*, in Palatinatu, poſtea inſignis facta Abbatia, de quo Chronicon Laurishamenſe, apud Freherum.

(*c*) Forſan in loco, *Camicus* dictus, vulgo *Chemois*, inter Chalons & Bar le Duc.

(*d*) Comes Manſionarii, qui Manſionariis, ſive Metatoribus præerat, *der über die Quartiermeiſter geſetzt*.

Digitized by Google

tur, Adalongus mortali vulnere ſauciatur, ſarcinæ diripiuntur, prædictus comes in Trigorio, in villa, quæ dicitur Belthonnus, (a) ſepelitur.

Eodem anno Zundibolch, collecto immenſo exercitu, cupiens amplificare terminos regni ſui, quaſi Carolo adverſus Ottonem auxilium laturus, Lugdunum deprædatum venit, & civitatem obſidione cinxit, ſed minimè eam capere potuit, quamvis multis diebus ſummis viribus certatim dimicatum eſſet. Audiens autem, Ottonem cum exercitu advenire, qui ea tempeſtate in Aquitania morabatur, cum omnibus copiis receſſit, & in propria regna ſe recepit. Ea tempeſtate Ludelinus, venerabilis vir, in Tullenſi eccleſia, à metropolitano Ratboldo, à ſuis ſuffraganeis epiſcopus conſecratur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCVI, Arnolphus ſecundò Italiam ingreſſus, Romam venit, & urbem Romanam cum conſenſu ſummi pontificis armis cepit. Quod retro antè ſeculis ideo inauditum, quia non factum fuit: excepto quòd Galli Senones cum Brennone duce, multo ante nativitatem Chriſti tempore, ſemel fecerunt. Mater Lamperti, quæ ad præſidium à filio relicta fuerat, cum ſuis latenter aufugit. Arnolphus civitatem ingreſſus, à Formoſo, Apoſtolicæ ſedis præſule, magno honore ſuſceptus, ante confeſſionem ſancti Petri coronatus, imperator creatus eſt.

Inde revertens paralyſi morbo gravatur, ex qua infirmitate diu langueſcit. Eodem anno Lampertus, filius Guidonis, de quo ſuperiùs paulo mentionem fecimus, vita decedit, & Ludovicus, filius Boſonis, à Langobardis invitatus, à provincia egreſſus, Italiam intrat.

Per id tempus, circa feſtivitatem ſancti Andreæ, Albricus comes, qui Megingandum occiderat, à Stephano, fratre Walonis, interficitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCVII, Stephanus, Odocar, Gerhardus & Matfridus comites, honores & dignitates, quas à rege acceperant, perdunt. Zundibolch Treveris cum exercitu veniens, terram, quam præfati tenuerant, inter ſuos dividit, monaſterium ad Horrea, (b) & monaſterium ſancti Petri, quod Mettis ſitum eſt, ſibi reſervans.

Poſt hæc patrem ſuper uxore, quam accipere deſyderabat, per legatos conſulit, cujus hortatu ad Ottonem comitem miſſum dirigit, ejus filiam, nomine Odam, in conjugium expoſcit. Ille petitionibus ejus graviter aſſenſum præbuit, eique filiam tradidit, quam poſt Paſcha celebratis nuptiis, ſibi in matrimonium ſociavit. Eodem anno Arnolphus Wormatiam venit, ibique placitum tenuit, ubi ad ejus colloquium Zundibolch occurrit, & interventu imperatoris Stephanus, Gerhardus, & Matfridus cum filio reconciliantur.

Ea tempeſtate inter Rudolphum, epiſcopum Wirtzeburgenſem, & filios Henrici ducis, Adalhardum & Heinricum, magna diſcordiarum lis & implacabilis odiorum controverſia ex paucis minimisque rebus oritur, & velut ex permodica ſcintilla ingens incendium excitatur, ita de die in diem ſuccreſcens immenſum dilatatur. Et dum de nobilitate carnis, de parentum numeroſa multitudine, de magnitudine terrenæ poteſtatis ultrà, quàm decet, ſe extollunt: in mutuis cædibus prorumpunt, innumerabiles ex utraque parte gladio pereunt, truncationes manuum ac pedum fiunt, regiones illis ſubjectæ rapinis & incendiis ſolotenus devaſtantur.

Anno

(a) Hunc pagum tali ratione deſcribit *VALESIUS: Pagus Trigorius vel provinciola Trigoria poſita erat in Trevirorum finibus ad ſiniſtram Rheni ripam, & ad Rhenum Waſaliacum, cognomine Superius Oberwveſel, ac oppidam S. Goaris, olim opidum Germanorum dictum, Monaſterio ac tumulo ejus illuſtre, S. Guver, ac villam Belthomum aliaque loca continebat, nec procul aberat a confluentibus Moſellæ & Rheni.* Vide etiam ſupra *ad a. 517.*

(b) De hiſce Monaſteriis *BROWER ANN. Trevir. lib. IX. n. 59. Fuerunt ea Horreum Dagoberti in urbe Trevirorum, & D. Petri Metenſe.*

Digitized by Google

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCVIII, Otto rex ægritudine pulſatur, & menſis Januarii die tertio diem clauſit extremum, & apud ſanctum Dionyſium cum debito honore ſepulturæ mandatur. Principes in unum congregati, pari conſilio & voluntate, Carolum ſuper ſe conſtituunt.

Eodem anno Zundibolch, Reginarium ducem ſibi fidiſſimum, & unicum conſiliarium, neſcio cujus inſtinctu, à ſe repulit, & honoribus, hæreditatibus quas in ſuo regno habebat, interdictis, eum extra regnum infra XIIII dies ſecedere juſſit. Ille, adjuncto ſibi Odocro comite, & quibusdam aliis, cum mulieribus, parvulis, & omni ſupellectile in quendam tutiſſimum locum, qui Durfos (a) dicitur, intravit, ibique ſe communivit. Quod cùm rex cognoviſſet, coadunato exercitu, caſtrum expugnare conatus eſt, ſed minimè prævaluit, propter paludes & multiplices refuſiones, quas in prædicto loco Moſa fluvius facit. Rege ab obſidione recedente, præfati comites Carolum adeunt, & eum cum exercitu in regnum intro- 71
ducunt. Zundibolch, quamvis ſerò intelligens ſe circumventum, cum paucis fuga dilabitur. Carolus recto itinere Aquas venit, deinde Neumagum perrexit. Interea Zundibolch ad Franconem epiſcopum venit, & omnibus ſuis ſecum adſumptis, Moſam tranſiit, & ad Forichmagas (b) venit, ubi omnes proceres regni, qui in illis partibus erant, ad eum confluxerunt. Et ex deſperatis itaque rebus vires ſe recepiſſe congaudens, reſumpta fiducia, contra æmulum ad pugnam proficiſcitur. Carolus Neumago reverſus, Prumiam venit, & inde adverſus Zundibolch copias transfert: ſed appropinquantibus ex utraque parte exercitibus, nequaquam pugna committitur, ſed intercurrentibus legatis, pax firmatur, ſacramenta jurantur. Carolus, tranſvadata Moſa, in ſuum regnum regreditur.

Dum hæc in Francia geruntur, inter Ludovicum & Berengarium in Italia plurimæ congreſſiones fiunt: multa certaminum diſcrimina viciſſim ſibi ſuccedunt. Noviſſimè Ludovicus Berengarium fugat, Romam ingreditur, ubi à ſummo pontifice coronatus, imperator appellatur.

Per id tempus Eberhardus dux, filius Meginardi, à Waltgario Friſone, filio Gerolphi, cùm venatum pergeret, dolo trucidatur. Ducatus, quem tenuerat, Meginardo fratri ab imperatore committitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCXCIX, Zundibolch colloquium habuit cum optimatibus Arnolphi & Caroli, & ſuis, apud ſanctum Goarem: ex regno Arnolphi interfuerunt Hatto archiepiſcopus, Cunradus & Gebelhardus comites: ex parte Caroli Haſchiricus epiſcopus, & Odacar comes. Quid verò in eodem conventu ſeorſum ſine præſentia regis pertractatum ſit, poſtea eventus rei luce clariùs manifeſtavit.

Eodem anno Richarius abbas monaſterii Prumienſis conſtituitur. Qualiter autem erga me actum ſit, idcirco hoc in loco notare diſtuli, ne fortè injuriis provocatus ultrà, quàm Chriſtiana patientia permittit, perſecutionis meæ cauſas exaggeraſſe viderer, & ne prolixæ rationis oratio, quæ multiplex atque perplexa eſt, faſtidium inferret audientibus. Res enim geſtas (ut ſuprà promiſimus) notare ſtuduimus, non rerum geſtarum cauſas certis rationum indiciis enodare. Et qui in aliorum actionibus brevitati ſtudemus, in noſtris verboſitatis vitium cavere debemus. Zundibolch denuo cum exercitu ad Durfos venit, multitudinem totis viribus expugnare molitur. Sed cùm minimè conatus ejus proficeret: epiſcopus jubet, ut Reginarium & Odacrum & ſocios eorum anathematizarent.

(a) Videtur Luxenburgenſis Ducatus oppidum, *Durbutum*, hodie *Durby* intelligi.

(b) Annaliſta Saxo legit: *Floricingas*. *ANNALES METENSES* legunt: *Florthingas*, quod omnino rectius, dum Forichmagæ locus non extaret, atque intelligi videtur *Ulaerdingen*, Hollandiæ oppidum, ad oſtium Moſæ, in Oceanum influentis, olim *Fladirtinga*. De quo *VALESIUS*, *voce Fladirtinga*.

Sed cùm illi anathematis ſententiam proferre recuſarent, minis exprobrationibus & contumeliis utitur, & ſic ſoluta obſidione, unusquisque ad propria rediit.

Ea tempeſtate Odilbaldus, ſanctus vir, Trajectenſis eccleſiæ præſul, rebus humanis ſublatus, ad cœleſte regnum tranſivit, in cujus loco ſubrogatus eſt Ratboldus, venerabilis antiſtes. Circa confinia memorati anni Arnolphus imperator migravit à ſeculo III calendas Decemb. ſepultusque eſt honorificè in Odingis, (a) ubi & pater ejus tumulatus jacet.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCC, proceres & optimates, qui ſub ſeditione Arnolphi fuerant, ad Forachem in unum congregati, LVDOVICVM, filium præfati principis, quem ex legitimo matrimonio ſuſceperat, regem ſuper ſe creant, & coronatum regiisque ornamentis indutum, in faſtigio regni ſublimant. Dum hæc in Germania aguntur, inter Zuendipoldum & priores regni inexpiabilis oritur diſſenſio, propter aſſiduas deprædationes & rapinas, quæ in regno fiebant, & quia cum mulieribus & ignobilioribus regni negotia diſponens, honeſtiores & nobiliores quosque dejiciebat, & honoribus & dignitatibus expoliabat. Pro hujuscemodi itaque cauſa omnibus odioſus efficitur. Certatim igitur ad Ludovicum tranſeunt, eumque in regnum introducunt, & in Theodonis villa manibus datis, ejus dominationi ſe ſubjiciunt. Ludovico trans Rhenum eunte, Zuendipol coadunatis, quoscunque potuit, civitates regni circuit, incendiis ac rapinis cuncta devaſtat, arbitratus, defectores, qui propter ejus inſolentiam & immanem malitiam ab eo defecerant, immaniora & pejora faciens, ad ſe revocare poſſe. Ludovicus in regnum rurſus accerſitur, & à comitibus Stephano, Gerhardo, & Matfrido, circa Moſam idem Zuendipol in prælio interficitur idibus Auguſti. Eodem anno Gerhardus comes Odam, uxorem ejusdem Zuendipoldi regis, ſibi in matrimonium copulat.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCI, gens Hungarorum Langobardorum fines ingreſſa, cædibus, incendiis ac rapinis crudeliter cuncta devaſtat. Cujus
72 violentiæ ac beluino furori cùm terræ incolæ in unum agmen conglobati reſiſtere conarentur, innumerabilis multitudo ictibus ſagittarum periit, quàm plurimi epiſcopi & comites trucidantur. Ludvvardus, epiſcopus Vercellenſis eccleſiæ, Caroli quondam imperatoris familiariſſimus & conſiliarius à ſecreto, aſſumptis ſecum opibus atque incomparabilibus theſauris, quibus ultrà, quàm æſtimari poteſt, abundabat, cùm effugere eorum cruentam ferocitatem omnibus votis elaboraret, ſuper eos inſcius incidit, ac mox interficitur; opes, quæ ſecum ferebantur, diripiuntur.

Eodem anno Stephanus comes, frater Walonis, cùm in ſeceſſu reſidens, nocturnis horis alvum purgaret, à quodam, per feneſtram cubiculi, ſagittæ toxicatæ ictu graviter vulneratur: ex quo vulnere eadem nocte extinguitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCII, Adalbertus cum fratribus Adalhardo & Heinrico, collecta valida manu, adverſus Eberhardum & Gebelhardum & Rudolphum fratres (de quibus paulo ſuperiùs mentionem fecimus) ex caſtro, quod Babenbergk dicitur, proſiliens, ad pugnam proceſſit. Cujus impetum viriliter excipientes, ferro aciem irrumpunt, obvios quosque terræ proſternunt, nec antè deſiſtunt, quàm adverſariorum agmen fugam inire compellant. In quo certamine Heinricus interfectus, & Adalhardus captus, & poſtmodum juſſu Gebelhardi decollatus eſt. Eberhardus etiam multis vulneribus confoſſus in prælio cecidit, ubi finito conflictu, inter cadavera occiſorum à ſuis inventus, domum reportatur, & paucis interpoſitis diebus & ipſe moritur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCIII, Adalbertus Rudolphum epiſcopum de Wirtzburgenſi eccleſia fugat, res & poſſeſſiones præfatæ eccleſiæ crudeliſſimè depo-

(a) Vide ſupra *ad a. 880.*

Digitized by Google

depopulatur, filios etiam Eberhardi ſimul cum matre à propriis hæreditatibus & honoribus, regio munere conceſſis, exire compellens, ultra Spectheshart ſecedere cogit.

Circa hæc tempora Folco, Remorum archiepiſcopus, à quodam Winimaro, ſatellite Balduini comitis, interfectus eſt. Cauſa autem hujus interfectionis hæc fuiſſe memoratur. Prædictus Balduinus Atrabatis caſtrum, videlicet abbatiam ſancti Vedaſti, nullo ſibi concedente, invaſerat, quam Carolus rex ei auferens, Folconi epiſcopo eandem in beneficium largitus eſt. Quod Balduinus ægrè ferens, miſit ad jam dictum epiſcopum Winimarum, obſecrans, ne honores, quos hactenus tenuerat atque poſſederat, ipſe cupiditate ductus, ſibi uſurparet: inſuper etiam ingentia dona pollicitus eſt, ſi ejus ope & interventu præfatam poſſeſſionem obtinere poſſet. Sed cùm epiſcopus minimè aſſenſum præberet, & neſcio quid durius & amarius, quàm oportebat, reſponderet: ille, diabolo inſtigante, furore nimio ſuccenſus, ab eo divertit, & quandam ſylvam cum ſociis ingreſſus, cùm idem Folco à Compendio palatio à rege reverteretur, ſuper eum irruit, & eum absque mora trucidavit. In Remorum cathedra Henricus ſublimatus eſt, qui eundem Winimarum cum multis aliis epiſcopis excommunicavit, & pro tam inaudito ſcelere perpetuo anathemate condemnavit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCIIII, Ludovicus, filius Boſonis (quem ſuprà meminimus imperatoris nomen eſſe ſortitum) Berengarium de Italia expulit, atque omne illud regnum ſuæ ditioni ſubegit. Cernens autem, nullum eſſe aut poſſe nocere, ultrà quàm oportebat, de ſecuritate præſumens, ea, quæ pacis & quietis ſunt, cœpit cogitare. Abſoluto itaque exercitu, cum perpaucis Veronam ingreſſus eſt, adhortante Adelhardo, præfatæ urbis epiſcopo. Cives autem hoc Berengario ſumma cum feſtinatione notum fecerunt, qui eo tempore in Bajoaria exulabat. Ille nil moratus, contractis undique copiis, Veronam pervenit, atque improvidum virum dolo cepit, & captum luminibus privavit: ſiquidem cives, qui partibus ejus favebant, portas civitatis ei aperientes, eum nocturno tempore intra muros receperunt, & ſic inſperatò & absque præmeditatione Ludovicus non ſolùm regno, ſed etiam oculis privatus eſt. Tandem itaque Berengarius regnum Italiæ multis cædibus cruentatum, infauſtis infortunatisque præliis diu quæſitum, cum hujuscemodi triumpho obtinuit. Eodem anno, in menſe Majo, Cometæ ſtella apparuit, & in menſe Auguſto hæc mutatio regni facta eſt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCV, Cunradus comes filium ſuum Cunradum miſit cum armatorum non modica manu, ut irruerent ſuper Gerhardum & fratrem ejus Matfridum, eò quòd honores ſuos & Gebelhardi fratris ejus, videlicet poſſeſſionem ſancti Maximini & ſanctæ Mariæ ad Horrea violenter invaſiſſent: 73
quibus exercitus ex regno Lotharii ſociatus eſt. Pervenerunt autem usque in pagum Bleſiacum, (a) rapinis & incendiis hæreditatem & poſſeſſionem ſuprà dictorum fratrum ac ſatellitum eorum depopulantes. Porrò Gerhardus & Matfridus à caſtro, in quo ſe munierant, legationem mittentes, pacem petierunt; qua conceſſa, datis ex utraque parte ſacramentis, usque in octava Paſchæ exercitus ad propria diceſſit.

Dum hæc in regno Lotharii aguntur, Cunradus ſenior in Heſſia, in loco, qui dicitur Frideslar, cum multa turba peditum & equitum reſidebat, crebras incurſiones Adelberti ſuſpectas habens; fratrem verò ejus Gerhardum in Wederavia, cum omnibus, quos ſibi adſociare poterat, ejusdem Adelberti præſtolabatur repentinam irruptionem; nec eos fefellit per omnia rerum eventus: ſiquidem Adelbertus vires adverſariorum extenuatas eſſe ſentiens, eò quòd in tribus partibus eſſent

(a) Vulgo *le Blaiſois*, prope Aurelianenſem, cujus urbs primaria eſt *Blois*. VALESIUS, *voce Bleſenſe caſtrum*.

diviſi, opportunum & diu exoptatum tempus adveniſſe gaudens, congregatis ſociis, mox arma corripit, & primò quidem ſimulat, ſe contra Gerhardum copias transferre velle, ut & illum bello perterreret, & fratrem ſecuriorem redderet, deinde, quanta potuit celeritate, aciem adverſus Cunradum dirigit. Quod cùm Cunradus ſerò cognoviſſet, diviſis ſociis, in tribus turmis ei incunctanter occurrit, & commiſſa pugna, duæ turmæ, una peditum, & altera Saxonum, ſtatim terga vertunt. Quos cùm Cunradus clamore ingenti fruſtra hortaretur, ut nullatenus hoſtibus cederent, ſed pro conjugum ac liberorum ſalute & defenſione patriæ totis viribus decertarent: ipſe cum tertia turma, animatis ſociis, ſuper adverſarios irruit, ſed mox in ipſo primo impetu multis vulneribus confoſſus, extinctus eſt. Adelbertus victoria potitus, cum ſociis fugientes inſecutus eſt, & innumeram multitudinem maximè peditum gladio proſtravit. Tribus itaque continuis diebus totam illam regionem perluſtrans, cædibus ac rapinis cuncta demolitus eſt. His patratis, cum ſociis, ſpoliis ac ingenti præda ad Babenberch caſtrum reverſus eſt. Peracta eſt autem hæc cædes III calendas Martii. Venientes filii cum matre levaverunt corpus Cunradi, & ſepelierunt in caſtro, quod Wileneburch (*a*) vocatur.

Eodem anno circa Julium menſem, Ludovicus rex conventum generalem celebravit apud Triburias, villa regia, ubi adeſſe mandavit ſæpe dictum Adalbertum, ut in præſentia optimatum regni pro ſe rationem redderet, & pacis conditionem, quam hactenus exoſam habuerat, tandem aliquando, depoſita crudelitatis tyrannide, ſuſciperet, & rapinis, cædibus, & incendiis ſaltem vel ſerò quieſceret. Sed his ſalutaribus monitis nequaquam aſſenſum præbuit. Cernens itaque rex obduratum ejus animum, & in cœpta rebellionis malitia obſtinatum, collecto undique exercitu, eum in caſtro, quod Tetraſſa (*b*) dicitur, obſidione cinxit. Interea Egino, qui ejus individuus comes in omni pravitate extiterat, ab ejus ſocietate defecit, & cum omnibus ſuis ad regis caſtra tranſiit. Protracta igitur paulo prolixiùs obſidione, fractus animo Adalbertus ad callida argumenta convertitur, & omni ingenio excogitare cœpit, qua arte obſidio ſolveretur, ut, exercitu ad propria remeante, optata libertate, potiùs ipſe cum ſibi faventibus dolos, quos in pectore volvebat, longè lateque effundere poſſet. Portis itaque apertis, à munitione exiens cum perpaucis, ultro ſe regi obtulit, ſupplex veniam de commiſſis expoſcit, emendationem promittit. Sed cùm fraus, quæ ſtruebatur, ſuis prodentibus fuiſſet detecta, cuſtodiæ mancipatur, & in præſentia totius exercitus manibus vinctis adductus, omnibus adjudicantibus, capitalem ſententiam ſuſcepit quinto idus Septembris. Facultates & poſſeſſiones ejus in fiſcum redactæ ſunt, & dona regis inter nobiliores quosque diſtributa. Compoſitis ita in orientali Francia rebus, rex Mediomatricum venit, ibique in publico conventu Gerhardum atque Matfridum proſcriptione damnavit. Inde regreſſus Strasburgenſem urbem adiit, epiſcopum ac plebem inter ſe diſſidentem ad concordiam revocavit, & ſic Rheno transmiſſo, recto itinere in Alemaniam perrexit. Per id tempus Baltrannus, Strasburgenſis eccleſiæ, & Luidhelmus, Tullienſis eccleſiæ præſules, migraverunt à ſeculo, quibus ſucceſſerunt in

(*a*) *Weilburgum*, Naſſoviorum hodie familiæ Wetterauſiæ, ex qua Conradus, Caſtrum fuiſſe, ibidemque hujus filium, Conradum, Germaniæ Regem, fuiſſe ſepultum, in Syntagmate Hiſtoriæ Germanicæ *diſſ. XI. §. 9.* jamdum demonſtravi.

(*b*) Diverſi equidem Scriptores, ipſum in Bambergenſi caſtro obſeſſum fuiſſe dicunt, utpote *LUITPRANDUS lib. II. cap. III. OTTO FRISINGENSIS Chron. lib. IV. c. XV.* Civitatem Adalberti vocant *WITTICHINDUS lib. I. p. 635. MARIANUS SCOTUS ad a. 905.* Teretum vocat *DITMARUS lib. I. ineunte* Certius *Thariſſa*, in caſtro ipſius munitiſſimo, eum fuiſſe obſeſſum, de quo *HOFMANN Ann. Bamberg. lib. I. f. 18.* quod factum fuit monaſterium.

Digitized by Google

in pontificali cathedra Otbertus in Strasburgenſi civitate, & Drugo in Tullenſi.

Hucusque Regino. Hæc verò, quæ ſequuntur, addita fortaſſe ſunt ab alio quopiam monacho.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCVII, Bavari cum Hungaris congreſſi, multa cæde proſtrati ſunt, in qua congreſſione Luitbaldus dux occiſus eſt, cui filius ſuus Arnolphus in ducatu ſucceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCVIII, Hungari iterum terminos transgreſſi, Saxoniam & Thuringiam vaſtaverunt. 74

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCIX, Hungari Alemaniam ingreſſi ſunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCX, Franci in confinio Bavariæ & Franciæ Hungaris congreſſi, miſerabiliter aut victi aut fugati ſunt. In quo prælio Gebelhardus comes interiit, relictis duobus filiis ſuis adhuc pueris, Vdone & Herimanno, qui poſtea clari & nobiles in Francia extiterunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXI, Ludovicus rex, filius Arnolphi imperatoris, obiit, cui CUNRADUS, filius Cunradi ab Adalberto occiſi, regali jam ſtirpe deficiente, in regno ſucceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXII, Hungari iterum, nullo reſiſtente, Franciam & Thuringiam vaſtaverunt. Hatto archiepiſcopus obiit, vir adeò ſtrenuus & prudens, cui Heringerus ſucceſſit. Otto dux Saxonum obiit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXIII, hyems magna nimis. Hungari partes Alemaniæ vaſtaverunt, & juxta in fluvium à Bavaris & Alemannis occiſi ſunt. Eodem anno Everhardus, epiſcopus Spirenſis, ab Ehrenhardo & Cunrado comitibus cæcatus eſt. Otbertus Strasburgenſis epiſcopus occiditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXIV, Salomon epiſcopus captus eſt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXV, Hungari totam Alemaniam igne & gladio vaſtaverunt, ſed Thuringiam & Saxoniam pervaſerunt, & usque ad Fuldam monaſterium pervenerunt DCCCCXVI.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXVII, Hungari per Alemaniam in Alſatiam, & usque ad fines Lotharienſis regni pervenerunt. Freckanger & Berahtold decollantur. Arnolphus, dux Bavarorum, regi rebellat.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXVIII, Cunradus rex nativitatem ſancti Joannis Heroluesfelt monaſterio celebravit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXIX, Cunradus rex obiit, vir per omnia manſuetus, prudens, & divinæ religionis amator. Qui cùm obitus ſui diem imminere ſentiret, vocatis ad ſe fratribus & cognatis ſuis, majoribus ſcilicet Francorum, mortem ſibi imminere prædixit, & ne in eligendo poſt ſe regem diſſidium regni fieret, paterna eos voce præmonuit. Sed & Heinricum, Saxonum ducem, filium Ottonis, virum ſtrenuum & induſtrium, præcipuumque pacis ſectatorem, ut eligerent juſſit, aliumque ei ad hoc officium æquè condignum inveniri non poſſe teſtificans, ſceptrum ei & coronam, cæteraque regiæ dignitatis ornamenta, pacto tuendi & conſervandi regni, per eos transmiſit. Ipſe verò hac vita decedens, in Fulda (*a*) monaſterio honorificata ſepultura tumulatus eſt. Multis tamen laboribus, ad paucos, quos regnavit, annos, eſt à Bavaris, Alemanis, & Saxonibus ſibi rebellantibus fugatus, quos ante obitum ſuum, Deo propitio, ſuperavit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXX, HEINRICUS dux, conſenſu Francorum, Alemanorum, Bavarorum, Thuringorum & Saxonum, rex eligitur,

(*a*) *WITTICHINDUS* equidem *Ann. lib. I. p. 636.* ipſum in civitate ſua Wilinaburch dicit fuiſſe ſepultum. Verum *BROWERUS Annal. Fuld. lib. II. c. VII.* Conradi diploma adducit, quo ſe Fuldæ tumulari præcepit. Utrosque invicem conciliavi in Syntagmate Hiſtoriæ Germanicæ *diſſ. 11. §. 9.*

Digitized by Google

qui initium ſui regni diſciplina ſervandæ pacis inchoavit. Multi enim illis temporibus, etiam nobiles, latrociniis inſudabant.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXI, apud Franciam ſuperiorem graves & inteſtinæ diſcordiæ fervent inter Rudbertum, invaſorem regni, & Carolum regem. Interim Heinricus rex ſtabiliendæ paci & reprimendæ Sclavorum ſævitiæ fortiter inſiſtit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXII, Sueſſionis inter Rudbertum & Carolum tanta pugna commiſſa eſt, ut penè ex utraque parte victores eſſe viderentur. Carolus tamen ori ſacrilego Rudberti ita lanceam infixit, ut diffiſſa lingua cervicis poſteriora penetraret.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXIII, pretioſiſſimus theſaurus ſanguinis domini venit in Augiam VI idus Novembris. Haicho, abbas Fuldenſis, obiit, cui Hilbertus ſucceſſit. Carolus Alſatiam & partes illas Franciæ juxta Rhenum usque Moguntiam ſibi uſurpaturus, usque Patennicheim, (a) villam juxta Wormatiam, hoſtiliter pervenit. Unde fidelibus regis Heinrichi Wormatiæ coadunatis, aliter quam decuerat regem, aufugit.

75 Eodem anno Heinricus rex, adjunctis ſibi Rutgero archiepiſcopo, Giſalberto duce, Metenſem urbem obſedit, & Witgerum, licet diu reluctantem, ſibi obedire coëgit. Herimannus ſanctiſſimus vir, Colonienſis epiſcopus, obiit, cui Wigfridus ſucceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXIV, Hungari orientalem Franciam vaſtaverunt. Carolus & Heinricus reges apud Bonnam caſtellum conveniunt, & pacem inter ſe facientes, fœdus ineunt: & Carolus nunquam ſibi amplius Lotharienſe regnum uſurpaturum promittens, regreditur. Eodem anno ab Heriberto comprehenſus in cuſtodiam mittitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXV, Heinrico rege coadunatum & conſtabilitum Lotharienſe regnum ideo in ſua poteſtate habente, Carolus rex in cuſtodia, qua tenebatur, obiit: qui fertur vir hebetis eſſe ingenii, & minùs aptus utilitatibus regni. Omnes etiam à filio ejus deficientes, quippe qui tunc temporis, capto patre, in Hibernia exulaverat, quendam Rudolphum ſibi regem eligunt. Eodem anno Witgerus epiſcopus obiit, cui Benno ex ordinariis Strasburgenſibus, in Alpibus quondam eremiticam vitam ducens, ſucceſſor eligitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXVI, Hungari totam Franciam, Alſatiam, Galliam & Alemaniam, igne & gladio vaſtaverunt. Burchardus, dux Alemaniæ, in Italia occiditur. Herigerus deo dignus præſul obiit, cui Hildebertus Fuldenſis abbas ſucceſſit. Herimanno ducatus Alemaniæ committitur, qui Widam Burchardi duxit uxorem.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXVII, Benno, qui benedictus epiſcopus dicitur, à Mettenſibus excæcatur, & ſynodo apud Duisburgenſes habita, omnes illius facti authores excommunicantur, & Adalbero nobilis pro eo epiſcopus inſtituitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXVIII, Heinricus rex Boëmos hoſtiliter invaſit, & præſtante deo, fortiter ſuperavit. Ea tempeſtate Ottoni, filio ejusdem regis, natus eſt filius Willihelmus. Hyems magna nimis. Rutgerus, Trevirorum archiepiſcopus, obiit, cui Rudbertus ſucceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXIX, Giſalbertus dux Gerburgam, filiam Heinrici regis, duxit uxorem.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXX, Otto, filius regis Heinrici, Edgid, filiam regis Anglorum, duxit uxorem.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXI, Henricus rex regem Abotridorum

(a) De hac *FREHERUS Origg. Palat. p. II. p. 65.*

Digitized by Google

rum & regem Danorum efficit Chriſtianos. Eodem anno rex ab Eberhardo aliisque Franciæ comitibus ſeu epiſcopis in Franciam vocatus, ſingillatim ab unoquoque eorum in domibus ſuis, vel eccleſiarum ſedibus regem decentibus, eſt conviviis & muneribus honoratus DCCCCXXXII.

Anno Dominicæ Incarnationis DCCCCXXXIII, Hungari per orientales Francos & in Alemania multis civitatibus igne & gladio conſumptis, juxta Wormatiam Rheno tranſito, usque ad mare Oceanum Galliam devaſtantes, per Italiam redierunt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXIV, Heinricus rex Hungaros multa cæde proſtravit, pluresque ex eis comprehendit. Eodem anno Sclavos, qui Unerani (a) vocantur, hoſtiliter invaſit & vicit, ſibique tributarios fecit. Eccleſia ſancti Maximini turbine cecidit, ſed clementia regis monachis reparata. Ogo antè præpoſitus, abbas ejusdem loci eligitur, & monachi non regulariter ibi viventes expelluntur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXV, Heinricus rex paralyſi percutitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXVI, ſynodus apud Erfurd in Thuringia celebratur à compluribus epiſcopis. Heinricus rex, præcipuus pacis ſectator, ſtrenuusque paganorum inſecutor, poſt plures fortiter & viriliter actas victorias, dilatatis undique ſui regni terminis, VI. nonas Julii diem clauſit extremum, cui filius ſuus OTTO, conſenſu primorum regni, ſucceſſor eligitur. Hildebertus archiepiſcopus obiit, cui Fridericus ſucceſſit: Unni archiepiſcopus, cui Adalgiſus ſucceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXVII, monaſterium ſancti Galli & monaſterium ſancti Bonifacii igne comburuntur. Rudolphus, rex Burgundiorum, & Arnolphus, dux Bavarorum, obierunt. Graves & inteſtinæ diſcordiæ inter Heinricum, fratrem regis, & Eberhardum, ducem Francorum, naſcuntur, ob exortas inter Waſſallos eorum inimicitias.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXVIII, filii ducis Arnolphi, ambitione 76
ducatus, regi rebellarunt, quos ipſe debellaturus in Bavariam ibat, ſed non, ut voluit, eos pacificare valens revertitur. Interim frater regis Heinricus ab Eberhardo comprehenditur in caſtello Badalikki. (c) Quo tamen citiùs liberato, Eberhardus Hildinesheym in exilium deſtinatur. Iterumque rex in Bavariam revertens, omnes ſibi ſubdidit, & Eberhardum, Arnolphi filium, plus aliis rebellem, in exilium miſit. Hungari iterum à Saxonibus multa cæde vaſtati.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXXXIX, Eberhardus ab exilio remittitur, totumque regnum inimicis & rebellionibus confunditur. Eberhardus enim & Giſalbertus cum Heinrico, fratre regis, adverſus regem conjurant, ſed quidam eccleſiaſtici viri nequam, & deo odibiles, cum illis factione concordant, omniaque paſſim pacis & concordiæ jura turbabant. Tunc rege Lothario, ubi tunc rebellionis ſumma gerebatur, adeunte, Giſalbertus cum fratre regis, tranſitum Rheni regi prohibere volens, nec valens, juxta Biertanam, (c) ſociis regis congreditur: Deoque victoriam præſtante, pluribus ſuorum occiſis, aliisque fugatis, ipſe & frater regis ſubſidia petunt. Quos rex inſequens usque ad Capri montem (d) pervenit, caſtellumque in eo ſitum firma undique obſidione circumdedit. Interim Ludovicus rex Galliæ Romanæ, filius Caroli, conſilio inimicorum regis ſub obtentu requirendi Lotharienſis regni, quod pater ſuus perdiderat, Alſatiam invaſit: ubi quæque

(a) Sive potius Uckerani, ad Uckeram habitantes, hodie die *Ucker-Marck*.
(b) Hodie *Bellick* ad Ruram, Comitatus Mariani in Weſtphalia.
(c) Ad Rhenum, prope *Xanten*, hodie *Bruich*. vide *HOPPIUS Beſchr. Cleve cap. XVII. p. 95.*
(d) Villa olim Regia, in Tungrorum finibus diœceſive Leodienſi, vulgo *Chieuremont*, alias *Kevermont* dicta. *VALESIUS.*

Digitized by Google

que poterat, plus hoſtiliter quàm regaliter geſſit. Quod rex Otto patienter non ferens, Capri montem obſidione abſolvit, & Alſatiam petens Ludovicum regem expulit. Quo expulſo, Briſacum caſtellum munitiſſimum obſedit, ubi quàm plura utrinque fortia & bellica geſta peracta ſunt, quæ futura poſterorum ſucceſſio non ignorabit. Unde Fridericus, archiepiſcopus Moguntinenſis, & Rudhardus, epiſcopus Strasburgenſis, fixis in obſidione tentoriis, & relictis copiarum, quas detulerant, ſarcinis, nocte clam aufugerunt, & Metenſem urbem adeuntes, Giſalberto & Heinrico ſe occurſuros, ut conjuraverant, ſperaverunt. Sed longè aliter eis contigit, cùm eos ſpes inaniſſima deluſit. Nam Giſalbertus & Eberhardus juxta Andernacum caſtellum cum ſuis Rhenum tranſituri, ab Udone & Chunrado comitibus, cæterisque regi fidelibus, ne tranſeant, bellica congreſſione citoque mortis compendio præventi. Nam Eberhardus occiditur, & Giſalbertus in Rheno ſubmerſus necatur, plurimique ex illorum ſociis occiſi, reliqui verò ſunt fugati, aut capti. Quo audito, Briſacenſes caſtellani regiæ dominationi ſubduntur, & caſtellum obſidione abſolvitur. Tunc iterum Lotharienſes adiens, omnes ſuo ſubjugavit imperio. Sed & fratrem ſuum, projectis armis ad ſe venientem, ſolita ſibi ſuſcepit miſericordia. Nam omnia, quæ in eum deliquit, indulſit, & fraterno ſecum amore detinuit: omnibus tamen Lotharienſibus ſubactis, aliquamdiu reſiſtere conatus eſt epiſcopus Mettenſis. Unde Theodonis villa capellam domini Ludovici Pii Imperatoris, inſtar Aquenſis inceptam, ne perficeretur, aut pro munimine haberetur, deſtruxit. Nec tamen diutius in hujuscemodi rebellione permanſit: ſtatim ſiquidem totum regnum velut ex ipſis fidei viſceribus, Deo propitio, ad regem convertitur, & extinctis hoſtibus, pax & concordia renovatur. Fridericus archiepiſcopus ad Fuldam monaſterium mittitur, & Rudhardus Strasburgenſis Corbeiæ monaſterio deſtinatur. Interim dum hæc, quæ prædiximus, aguntur; domina Egid regina Lauresheym monaſterio commoratur. In hac eadem tempeſtate Danemar, (*a*) frater regis ex concubina, rebellans, Meresburgo caſtello occiditur, aliique ſequaces ejus truncantur, aut ſuſpenduntur.

Hac tempeſtate non in uno ſolùm, ſed in omnibus Saxoniæ & Franciæ provinciis, huc & illuc verſabatur Wigman Saxo rebellans, ſed reconciliatur. Ludovicus rex Gerbirgam, viduam Giſalberti, duxit uxorem.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXL, Heinrico, fratri regis Lotharienſis, ducatus committitur, qui mox eodem anno à Lotharienſibus expellitur: cui Otto comes in eodem ducatu ſucceſſit. Fridericus epiſcopus à Fulda remittitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLI, Heinricus frater cum quibusdam Saxonibus contra regem conſpirat, quorum qui majores videbantur, rex decollari jubebat. Fratrem verò ſuum Ingelnheym cuſtodiæ mancipabat. Fridericus archiepiſcopus, quia conſpirationis hujus particeps videbatur, publica ſe examinatione, perceptione corporis & ſanguinis domini, coram populo in eccleſia purgavit.

77 Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLII, rex natalem Domini Franckfurdiæ celebravit: ubi frater ejus per Rudbertum, Maguntinenſis eccleſiæ diaconum, cuſtodiam noctu clàm aufugiens, antelucano tempore regis eccleſiam adeuntis pedibus (*b*) accubuit, & conceſſa venia, miſericordiam, quam precatur, obtinuit. Bonna caſtello præclara ſynodus à viginti duobus epiſcopis habetur. Treveris baſilica ſancti Maximini dedicatur. Sydus ſimile Cometæ per XIV. noctes viſum, & immenſa mortalitas boum ſecuta eſt.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLIII, Otto dux obiit, cui Cunradus, filius Werinheri, in ducatu ſucceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLIV, rex apud Duisburgam, in rogationibus, placitum cum primoribus Lotharienſium & Francorum habuit. Ubi factione

(*a*) Alias *Tancmarus*.
(*b*) Legendum forſan: *nudis pedibus*, prout etiam apud *ANNALISTAM SAXONEM*.

Digitized by Google

factione Conradi ducis Rutbertus, archiepiſcopus Trevirenſis, & Richarius, Tungrenſis epiſcopus, infidelitatis apud regem arguuntur: ſed in brevi ab objecto ſibi crimine liberantur. Illuc etiam à Trajectenſibus clericis corpus ſancti Servatii aſportatum eſt, ob multimodas ſibi ab Immone comite illatas injurias. Hungari à Carantanis tanta cæde mactantur, ut nunquam à noſtratibus antea taliter infirmarentur. Adalbertus comes, filius Matfridi, ab Idone occiditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLV, Richarius epiſcopus obiit, cui Ogo, Treverenſis abbas, in epiſcopatum ſucceſſit. Herimannus & Cunradus duces, quasdam inter ſe inimicitias habentes, in præſentia piiſſimi regis, in Caſſella ſunt replicati. Bertaldus, dux Bavarienſis, obiit, cui Heinrichus, frater regis, in ducatu ſucceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLVI, Ludovicus rex à ſuis regno expulſus, auxilium petens, regem Ottonem adiit, & ut deſideraverat, obtinuit. Nam valida manu rex Galliam intravit, & Remenſem urbem, & Laudunum, aliaque caſtella complurima, firma & munita, Ludovico reddi fecit, ipſeque hoſtiliter usque Rothomagum pervenit. Inde omnibus penè, excepto Hugone Ruodberti filio, regni majoribus, regi ſuo ſubactis, in patriam regreditur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLVII, domina Edgid regina obiit, quæ maximo regis omniumque ſuorum planctu, Madeburgi ſepelitur. Cunradus dux, regi tunc temporis penè præ omnibus charus, Luidgardam, filiam regis, in matrimonium ſumpſit. Ludolfus, filius regis, tali, ut decuerat, apparatu tertiam filiam Hermanni ducis ſibi conjugio copulavit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLVIII, ſynodus in Ingelheym à XXXIV. epiſcopis habetur. Cui, præſidente Martino epiſcopo, Romanæ eccleſiæ legato, inclyti reges Otto & Ludovicus affuerunt: in qua multis eccleſiaſticæ utilitati rebusque promulgatis, cauſa quoque Hugonis, filii Heriberti, qui Artaldum archiepiſcopum expellens, ſedes eccleſiæ Remenſis invaſerat, ventilatur, & omnium, qui affuerant, judicio epiſcoporum damnatur. Cunradus comes, qui Curcipoldus (a) dicebatur, filius Eberhardi, vir ſapiens & prudens, obiit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCXLIX, Waldo, Curienſis epiſcopus, obiit, cui Hardbertus ſucceſſit. Uto comes obiit, qui permiſſu regis, quicquid beneficii aut præfecturarum habuit, quaſi hæreditatem inter filios diviſit. Herimannus dux, inter ſuos ſapientiſſimus & prudentiſſimus, obiit IV. idus Decembris. Eodem anno Luidolfo, filio regis, Mathildis filia naſcitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCL, rex Purificationem ſanctæ Mariæ Franckfurt celebravit, indeque Wormatiam adiit, ubi viduam Herimanni ducis ad ſe venientem benignè ſuſcepit, ſed & filio Luidolpho ducatum Alemaniæ commiſit. Ibi Cunradus, filius Eberhardi comitis, qui cum quadam nepte regis ſe concubuiſſe ſibi impoſuit, à quodam Burchardo Saxone monomachia victus, fefelliſſe ſe patefecit. Eodem anno Bohemorum princeps, Bolizlaus, regi rebellat, quem rex validiſſima manu adibat, ſuæque per omnia ditioni ſubdebat. Rothardus, Strasburgenſis epiſcopu, obiit, cui Udo, filius Udonis comitis, in epiſcopatu ſucceſſit. Rihgonno, Wormatienſis epiſcopus, obiit, cui Anno ſucceſſit. Ruodbertus archiepiſcopus pro acquirenda abbatia ſancti Maximini multum laboravit, ſed (Deo propitio) non prævaluit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLI, rex Otto in Italiam ire volens, multo 78
ſe ad hoc iter apparatu præſtruxit, quomodo Adalhaidam, viduam Lotharii regis Italici, filiam Rudolphi regis, à vinculis & cuſtodia, qua à Berengario tenebatur, liberare, ſibique eam in matrimonium aſſumere, regnumque cum ea ſimul Italicum adquirere poſſet, deliberavit. Quod inter filios ejus Luidolphus cum Alemannis anticipans, patrique, ſi quid ibi ad ingreſſum ſuum fortiter ageretur, placere deſide-

(a) De hoc *EKKEHARDUS* Iun. *de Caſ. S. Galli cap. V. Chuono quidem regii generis, Churzibolt a brevitate cognominatus.*

Digitized by Google

rans, nihil tale, quod ſperaverat, peregit, ſed potiùs inconſultum patrem offendens, totius inde rebellionis & diſcordiæ ſeminarium ſumpſit. Patruus enim ejus, Heinricus dux, omnium ejus honorum & proſperitatum invidus, de Bavaria per triennium legatos ſuos præmiſit in Italiam, omniumque, quorum potuit mentes Italicorum ab eo avertit, in tantum, ut nec civitas nec caſtellum, quæ ſubſequenter regis piſtoribus cocisque patuerant, filio regis aperiretur, omniaque ibi incommoda & plena moleſtiæ pateretur. Mox ſubſequenter rex regnum Italicum ingreditur, Deoque ſibi aſſiſtente, totius Italiæ poſſeſſor efficitur. Sed & domina Adelheid, Deo amabilis regina, ſua ipſius prudentia, à cuſtodia eſt (Deo propitio) liberata, & Ottoni regi felici, Deo auſpicante, copula conjuncta. Tunc Ruidolphus dux hæc, quæ præſcripſimus, ægrè ferens, inconſulto patre, archiepiſcopo Friderico comite, in patriam revertitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLII, rex, expulſo Berengario cum ſuis fidelibus, hyemans in Italia, Papiæ Natalem Domini celebravit. Sicque diſpoſitis regni negotiis, verno tempore in patriam rediit, ducem autem Chunradum ad perſequendum Berengarium in Italia reliquit. Luidolphus dux de Italia revertens, regio ambitu Natalem Domini in Salefelt celebravit, ubi Fridericum archiepiſcopum, omnesque, qui in promptu erant, regni majores ſecum detinuit. Quod convivium jam multis ſuſpicioſum cœpit haberi, & plus ibi deſtructionis quàm utilitatis ferebatur tractari. Chunrado duce ad perſequendum Berengarium relicto, Berengarius, ejusdem ducis conſilio, ſponte ſua in Saxoniam ad regem venit, nihil tamen de his, quæ voluit, obtinuit: ſed machinatione Heinrici ducis fratris, vix vita & patria indulta, in Italiam rediit: unde etiam Chunradus dux multùm offenſus, à debita regis fidelitate defecit. Tunc Fridericus archiepiſcopus, & Chunradus dux, amici facti ſunt: nam antea inimici erant ad invicē. Eodem anno, mediante Auguſto menſe, conventus Francorum, Saxonum, Bavarorum, Alemannorum & Langobardorum publicus, apud Auguſtanam urbem Rhetiæ provinciæ, agitur: ubi præſcriptus Berengarius cum filio ſuo Adalberto regiæ ſe per omnia in vaſallitium dedit dominationi, & Italiam iterum cum gratia & dono regis accepit regendam. Marca tantùm Veronenſis & Aquileienſis excipitur, quæ Henricho, fratri regis, committitur. Berengarius tamen in Italiam revertens, omnia hæc in epiſcopos & comites, cæterosque Italiæ principes retorſit: omnes eos odiis & inimicitiis inſequens, inimiciſſimos ſibi fecit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLIII, rex Natalem Domini Franconofurdiæ celebravit. Indeque Alſatiam progrediens, ſocrui ſuæ Bertæ, matri ſcilicet dominæ Adelheid reginæ, abbatiam Merenſtein (*a*) dedit. Tunc jam animoſitates & conſilia occultè contra eum facta palàm cœperant apparere, & unusquisque eorum, quæ in corde contexerant, aperire. Redeunte enim illo de Alſatia, & Ingelheym Paſcha celebraturo, Luidolphus, filius ejus, & Chunradus Dux, nequam fautoribus & maximè juvenibus, & de Francia & de Saxonia & de Bavaria ſibi coadunatis, conſpiraverunt, &, quascunque poterant, munitiones, ſeu caſtella, futuræ ſeditioni muniebant. Nec enim jam clàm agebatur, quò tendebant, ſed aperta rebellionis ſigna monſtrabant. Rex igitur Ingelheym perveniens, paucis ſuorum fidelium ſecum habitis, non tutè inter medios hoſtes Paſcha celebrandum ratus, Moguntiam inde ſeceſſit: ubi aliter, quàm regem decebat, diutius ante portas expectans, Friderico archiepiſcopo jam cum illis conſpirante, vix urbis ingreſſum obtinuit.

Tunc Luidolphus & Chunradus ibi, facta ad eum humilitate (ut poſt claruit) venientes, nihil talium ſe in ejus contrarietate egiſſe dicebant, ſed ſi Henrichus, frater ejus, in Paſcha Ingelheym veniret, illum ſe comprehenſuros, non negabant: quod rex

(*a*) Monaſterium *Erſtein* intelligi videtur, idque tanto magis, quod Annaliſta Saxo legat: *Abbatiam in Erenſtein*, quod Hermingardis, Ludovici Pii prima Conjux, in diœceſi Argentoratenſi fundavit, Lotharius perfecit, de quo *KOENIGSHOVEN Chron. Argent. cap. V. p. 286. ZEILLER Topogr. Alſatiæ p. 17.*

Digitized by Google

rex tranquillè ac modeſtè ſuſcipiens, navigio Coloniam attigit, indeque progrediens, Droomanni (a) vico Paſcha celebravit. Poſt Paſcha, coadunata fidelium ſuorum multitudine, Coloniam iterum rediit, ibique Metenſem epiſcopum, in quo maxima ſpes & fiducia Luidolpho & Chunrado eſſe videbatur, omnesque 79
Lotharienſes, exceptis paucis, quibus prædæ & rapinæ cordi erant, obvios habuit, & ab amicis ſuis deficientes, benigna ad ſe venientes ſuſcepit charitate, & in ſua fidelitate firmos & ſtabiles coadunavit. Quibus diſpoſitis, in Saxoniam revertitur, ubi, firmatis nihilominus & ſtabilitis ſuis rebus, iterum in Franciam hoſtili manu revertitur. Quo audito, Fridericus archiepiſcopus Maguntia ſeceſſit, & civitatem Briſacum (caſtellum, latibulum ſemper Deo regique rebellantium) intravit, totamque ibi penè æſtatem, rei eventum expectaturus, permanſit. Tunc rex audiens, Moguntiam, metropolim Franciæ, regiam civitatem, inimicis ſuis deditam, qua potuit velocitate eam adiit, collectaque ſuorum fidelium multitudine, tam Francorum quàm Saxonum & Lotharienſium, firma eam obſidione circumdedit. Sed & frater ejus, Henrichus de Bavaria, regi auxilium collaturus, advenit, licet ſibi plus incommodi, quàm utilitatis conquiſierit. Nam interim Luidolfus Bavaros machinatione Arnoldi fratris Judithæ uxoris ejus ab eo avertit, & Ratisbonam intromiſſus, omnes ejus ibi theſauros diripuit, ſuisque rapiendos diſtribuit. Quæ ejus incommoda rex ſuis præponens, Moguntiam obſidione abſolvit, & in Bavariam iter dirigens, Ratisbonam obſedit, in qua obſidione penè usque Natalem Domini permanſit. Eodem anno Wigfridus, Colonienſis eccleſiæ archiepiſcopus, obiit: cui Bruno, frater regis ſuccedens, totius Lotharienſis regni ducatum & regnum cum epiſcopatu ſuſcepit. Luidgarda filia regis obiit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLIIII, rex, omiſſa obſidione, in Saxonia Natalem Domini celebravit, iterumque appropinquante Quadrageſima, in Bavariam remeavit. Ibi Heroldus archiepiſcopus, à fratre regis cæcatus, Deo propitio, viribus imminutis inimicorum, in brevi tota Bavariæ virtus ad eum & Alemaniæ in tantum convertitur, ut & Ratisbona civitas regi redderetur, ipſique rebellatores, nihil ſe contra eum velle vel poſſe, profiterentur. Fridericus etiam ſacramento ſe expurgaturus, nihil contra regiam ſe fidelitatem egiſſe, acceſſit: ſed rex omni pietate plenus eum ſacramento abſolvit. In eodem anno Chunradus dux, cum Lotharienſibus, duce Brunone archiepiſcopo, in Belenſi pago apud villam Rimilinga (b) congreſſurus erat. Sed in ultimo, quia contra regem erat, Deo volente ne fieret, remanebat. Hungari, ducentibus inimicis regis in Quadrageſima, Rheno tranſito, pervadentes Galliam, inaudita mala in eccleſia Dei fecerunt, & per Italiam redierunt. Fridericus archiepiſcopus obiit, vir in ſancta religione ſtrenuus & valde laudabilis, niſi in hoc tantùm videbatur reprehenſibilis, quòd, ſicubi vel unus regis inimicus emerſit, ipſe ſe ſtatim ſecundum appoſuit: cui ſucceſſit regis filius, Wilhelmus, à populo & clero in Arneſtat concorditer electus. (c) Ea tempeſtate Luidolphus in gratiam regis revocatus, vaſallos, quos habuit, & ducatum patri reddidit, cui Burchardus in ducatu ſucceſſit. Chunradus etiam omnium, quas habuit, divitiarum nudus, omiſſo ducatu, in gratiam regis intromittitur, vita, patria & prædio contentus. Luidolpho filius Otto naſcitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLV, Hungari cum tam ingenti multitudine exeuntes, ut non, niſi terra eos dehiſceret, vel cœlum eos obrueret, ab aliquo ſe vinci poſſe dicerent. Chunradus quondam dux ibi occiditur, & ab exercitu regis apud Lichum fluvium, tanta cæde (Deo præſtante) proſtrati ſunt, ut nunquam antè apud noſtrates victoria talis audiretur, aut fieret. Rex inde re-

(a) Intelligitur villa Trutmanni, *Dortmünd*.
(b) Forſan *Remlingen*, Comitum à Caſtel oppidum in Franconia.
(c) Vide infra *MARIANUM SCOTUM ad a. 954.*

Digitized by Google

vertens, in Sclavos hoſtes dirigit, ubi ſimili potitus victoria, vaſta illos cæde proſternit. Wigmannus expellitur. Henrichus, frater regis, deſperatis rebus recuperatis, recepto Bavariæ ducatu, obiit: cujus filio Henrico pius rex ducatum & Marcam dedit. Otto filius regi naſcitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLVI, rex in pace & otio degens, maximo ſuorum fidelium conventu, Coloniæ placitum regale habuit. Ea tempeſtate gravis per omnes regni partes peſtilentia graſſabatur, quæ innumeram populi multitudinem paſſim extinxit: ex qua Rotbertus, archiepiſcopus Treverenſis, & Hadamarus, abbas Fuldenſis, obierunt: quibus Heinricus in epiſcopatu, & Hatto in abbatia ſucceſſerunt. Eodem anno Luidolphus in Italiam, ad deprimendam Berengarii tyrannidem, dirigitur, & in brevi expulſo Berengario, totius penè Italiæ poſſeſſor efficitur. Abbatia ſancti Nazarii in Lauresheim electione reſtituitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLVII, rex iterum Sclavos invaſit. Luidolphus in Italia obiit, cujus corpus inde translatum, à venerabili archiepiſcopo
80 Wilhelmo, fratre ejus, Moguntiæ apud ſanctum Albanum honorificè ſepultum eſt. Willerus, Treverenſis, abbas, obiit, cui Wikerus ſucceſſit. Ea tempeſtate rex clementiſſimus abbatiam ſancti Petri in Wirtzburg, multis retro temporibus ſub anteceſſoribus ſuis, electionis & privilegii dono privatam, ſtudio ſanctæ religionis, dignitati priſtinæ reſtituit, & virum venerabilem Gelionem eidem cœnobio abbatem præfecit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLVIII, rex Paſcha celebravit Ingelheym, unde navigio Coloniam, placitum ibi acturus, venit. Eodem anno, factione Brunonis archiepiſcopi, Reginerus comes comprehenditur, & in Sclavos exul mittitur. Fridericus, conſenſu Heroldi, Ingelheym in præſentia regis, in octavis Paſchæ, habita ibi XVI epiſcoporum ſynodo, Viennenſis eccleſiæ archiepiſcopus ordinatur. Alenvicus, Augienſis cœnobii abbas, obiit, cui Ekkihardus ſucceſſit. Cralo, abbas cœnobii ſancti Galli, obiit, cui Burchardus ſucceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLIX, rex iterum Sclavos invaſit, ubi Thietmarus occiditur. Legati Helenæ, reginæ Rugorum, quæ ſub Romano imperatore Conſtantinopolitano Conſtantinopoli baptizata eſt, fictè (ut pòſt claruit) ad regem venientes, epiſcopum & presbyteros eidem genti petebant. Eodem anno Hagatio, Heresfeldenſis abbas, paralyſi percutitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLX, rex Natalem Domini Franckonofurd celebravit, ubi Libutius ex cœnobitis ſancti Albani, à venerabili epiſcopo Adaldago genti Rugorum epiſcopus ordinatur. Guntherus, rogatu Haganonis, abbas conſtituitur. Eodem anno rex iterum pergit in Sclavos. Legati quoque ab apoſtolica ſede veniunt, Joannes diaconus & Azo ſcriniarius, vocantes regem ad defendendam Italiam, & Romanam rempublicam à tyrannide Berengarii. Waltbertus etiam, archiepiſcopus Mediolanenſis, & Waldo, Cumanus epiſcopus, & Opertus marchio, Berengarium fugientes, in Saxonia regem adeunt. Sed & reliqui penè omnes Italiæ comites & epiſcopi literis eum aut legatis, ut ad ſe liberandos veniat, expoſcunt. Geilo, Wirtzburgenſis abbas, obiit, cui Gerrichus ſucceſſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXI, rex Natalem Domini Ratisbonæ celebravit: ubi Poppo, Wirtzburgenſis archiepiſcopus, regi percharus, XIII calendas Martii diem clauſit extremum, cui proximus ſuus Poppo in epiſcopatu ſucceſſit. Libutius, priori anno quibusdam dilationibus ab itinere ſuſpenſus, XV calendas Martii anni præſentis obiit, cui Adalbertus, ex cœnobitis ſancti Maximini, machinatione & conſilio Wilhelmi archiepiſcopi, licet meliora in eum confiſus fuerit, & nihil unquam in eum deliquerit, peregrè mittendus, in ordinatione ſucceſſit. Quem piiſſimus rex, ſolita ſibi miſericordia, omnibus, quibus indigebat, copiis inſtructum, genti Rugorum honorificè deſtinavit. Rex in Italiam ire diſpo-

diſponens, maximam ſuorum fidelium multitudinem Wormatiæ coadunavit: ubi conſenſu & unanimitate regni procerum totiusque populi, filius ejus Otto rex eligitur. Indeque progrediens, convenientia quoque & electione omnium Lotharienſium, Aquis rex ordinatur. Ordinato verò filio, pater in Saxoniam rediens, diſpoſitis regni negotiis, filium Wilhelmo archiepiſcopo tuendum & nutriendum commiſit, ſicque per Bavariam & Terrentum (*b*) in Italiam ſe admiſit: ubi omnes penè Italiæ comites & epiſcopos obvios habuit, & (ut decuit) ab eis honorificè ſuſceptus, poteſtativè & absque ulla reſiſtentia Papiam intravit, & palatium à Berengario deſtructum reædificare præcepit. Berengarius verò & Willa, filiique eorum, quibus poterant, munitionibus aut caſtellis includebantur, & nusquam forinſecus contra regem quid audentes progrediebantur. Eodem anno Gotefridus, Spirenſis epiſcopus, obiit, cui Otgerus ſucceſſit. Eclipſis Solis XVI calendas Junii. Rex Hattonem, Fuldenſem abbatem, ad conſtruenda ſibi habitacula Romam præmiſit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXII, rex Natalem Domini celebravit, indeque progrediens, Romæ favorabiliter ſuſceptus, acclamatione totius Romani populi & cleri, ab apoſtolico Joanne, filio Alberici, Imperator & Auguſtus vocatur & ordinatur. Papa quoque multa illum ſecum charitate detinuit, & diebus vitæ ſuæ nunquam ſe ab eo defecturum promiſit: quæ tamen promiſſio longè diſſimilem, quàm prætendebatur, effectum obtinuit. Imperatore Auguſto ab urbe redeunte, & Papiæ paſcha celebrante, Berengarius in quodam monte, qui dicitur ad ſanctum Leonem, plurimis undique ſecum copiis attractis ſe munivit, & 81
Willa in lacu majori, in quadam inſula, quæ dicitur ad ſanctum Julium, ſe incluſit. Filii verò ejus, Adalbertus & Guido, huc illucque incerti vagabantur; quasdam tamen munitiones cum ſuis ſequacibus adhuc poſſidebant, hoc eſt Grad caſtellum, & Travalium, & inſulam in lacu Cumano. Tunc Willa inprimis hoſtiliter aditur, & adempto omni de lacu exitu, cotidianis fundibulariorum & ſagittariorum, aliorumque belli inſtrumentorum impugnationibus fatigatur, & non plenis duobus menſibus obſeſſa capitur, & ad ultimum clementia imperatoris dimiſſus, quò vellet, ire permittitur. Qui, quanta potuit, velocitate Berengarium adiit, & ne ſe imperatori dederet, omnibus modis perſuaſit. Eodem anno Adalbertus Rugis ordinatus epiſcopus, nihil in his, propter quæ miſſus fuerat, proficere valens, & inaniter ſe fatigatum videns, revertitur; & quibusdam ex ſuis in redeundo occiſis, ipſe cum magno labore vix evaſit, & ad regem veniens, charitativè ſuſcipitur, & à Deo amabili Wilhelmo archiepiſcopo, pro retributione tam incommodæ ab eo ſibi machinatæ peregrinationis, bonis omnibus & commodis quaſi frater amplectitur & ſuſtentatur. Reginbertus Dei ſervus obiit, miſſis etiam pro eo ad imperatorem literis, reditum ipſius in palatio operiri jubetur. Eodem anno Adalbero, venerabilis vir, Metenſis epiſcopus, obiit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXIII, rex iterum Papiæ Natalem Domini & Paſcha celebravit. Interim Adalbertus huc illucque diſcurrens, quoscunque poterat, ſibi undique attraxit, ſed & Corſicam, ibi ſe tueri nitens, intravit. Romanum etiam pontificem multipliciter in ſuum adjutorium ſollicitavit. Dum hæc igitur aguntur, imperator à Papia movens iter, Berengarium in monte ſancti Leonis obſedit, totamque ibi æſtatem ſedens, ſæpe montem undique circumdedit, & ne aliquatenus pateret exitus vel introitus, prohibuit. Interim Joannes papa, promiſſiones imperatori factas oblivioni tradens, ab eo deficit, & Berengarii, ſeu Adalberti partibus favens, Adalbertum Romam intromittit. Quas doloſitatis ejus fraudes imperator audiens, relicta circa montem obſidione, Romam verſus cum hoſte pergit: cujus ipſi metuentes adventum, plurimum theſaurum ſancti Petri rapientes, fugæ ſubſidia petunt. Tunc Roma in plura diviſa, partim imperatori faventes (multi enim à prædicto papa injuriis ſe opprimi conquere-

(*a*) Vel *Trientum*, prout legit *ANNALISTA SAXO*.

bantur) partim apoſtolico blandientes, licet diverſa ſentirent, imperatorem tamen cum honore debito urbem intromittunt, ſeque per omnia, datis obſidibus, illius ditioni ſubjungunt. Imperator verò plurimorum epiſcoporum collecta multitudine, ſynodum coadunavit, & conſilio eorum miſſa legatione, canonica authoritate, profugum apoſtolicum ad ſedem pontificalem & apoſtolicam revocavit. Illo tamen hoc omnibus modis renuente, plebs Romana Leonem protoſcriniarium, virum ſtrenuum & induſtrium, communi conſenſu in locum ejus elegit & ordinavit: cui ſynodo interfuerunt omnes propè Romanæ & Italiæ epiſcopi; Angelfredus etiam Aquilejenſis patriarcha, qui tunc temporis etiam ibidem obiit. Sed & de noſtratibus interfuerunt Adaldagus & Heinrichus archiepiſcopi, Landvvardus & Otgerus epiſcopi. Poſtea Joannes, qui & Octavianus, videns ſe eſſe depoſitum, ſera pœnitentia ductus, Adalberto disjungitur, Adalbertus verò in Corſicam revertitur. Eodem anno Gard caſtellum in Italia capitur: apud nos quoque Sclavi, qui dicuntur Lunſinzani, *(a)* ſubduntur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXIIII, imperator Romæ Natalem Domini celebravit. Berengarius cum ſuis in monte ſancti Leonis obſeſſus vincitur, & id ipſum caſtellum imperatoris ditioni ſubditur, & Berengarius cum Willa in Bavariam mittitur. Romani iterum ab imperatore ſolito more deficientes, pluribus aliis caſtellanis ſibi per conjurationem extrinſecus adjunctis, eum occidere nitebantur: ſed inſidiis eorum patefactis, eodem die, quo eum extinguere moliebantur, necem ſibi paratam anticipans, III nonas Januarii cum pauciſſimis ſuorum eos invaſit, & non modicam illorum multitudinem intra muros urbis proſtravit. Die verò ſequenti, Romam iterum venientes, centum obſides dederunt, & ſupra corpus ſancti Petri ſub jurejurando fidelitatem imperatori & papæ promiſerunt. Tunc imperator, plena adhuc hebdomada apud illos manens, Spoletinum ducatum & Camerinum ordinaturus exivit, & ad preces papæ Leonis obſides Romanis remiſit: quibus ipſi beneficiis ingrati, non longè illo ab urbe poſito, Joannem, qui & Octavianus, urbi intromittunt, & fidem imperatori & pa-
82 pæ promiſſam annihilare non metuunt. Leo verò papa vix cum paucis facultatum omnium nudus evaſit, & imperatorem in Camerino ducatu poſitum adiit, ibique Paſcha celebravit. Joannes autem, qui & Octavianus, Joannem diaconum & Azonem ſcriniarium crudeliter detruncavit, & Otgerum, Spirenſem epiſcopum, comprehenſum & flagellatum, aliquandiu, licet incommodè, ſecum detinuit: ſed poſtea ſtatim eum, ſpe impetrandæ ab imperatore veniæ, remiſit: quæ ſpes divina eum ordinatione fefellit. Nam II idus Maji rebus humanis exceſſit. Tunc Romani non modicè metuentes imperatoris adventum, Benedictum, quendam Romanæ eccleſiæ diaconum, fidei & electionis domini Leonis immemores, eligunt, & ordinatum ſedi apoſtolicæ imponunt. Quo audito, imperator, collecta undiq; ſecus fidelium ſuorum multitudine, Romam adiit, & firma eam omni parte obſidione, ne quis pateret exitus, munivit. Sed prædictus Benedictus, falſo nomine apoſtolicus, diutius ut imperatori reſiſterent, Romanos animavit, ipſeque imperatori, ſuisque fidelibus excommunicationem comminans, muros urbis aſcendit, & elatiori ſe faſtu, quàm apoſtolicum decuerat, oſtendit. Ad ultimum Romani, fame & obſidione conſtricti, ſe erraſſe, contraque imperatorem injuſtè deliquiſſe, pœnitentes, in vigilia Præcurſoris, id eſt IX calendas Julii, portas urbis aperiunt, & imperatore cum honorificentia debita intromiſſo, Benedictum, ſacrilegum & perjurum, imperatoriæ ditioni reddunt, & dominum Leonem in ſedem apoſtolicam reſtituunt. Tunc Leo apoſtolicus, coadunata multorum epiſcoporum ſynodo, eundem Benedictum, Romanæ ſedis invaſorem, judicio omnium, ab invaſo gradu depoſuit, & pontificale pallium, quod ſibi impoſuerat, abſcidit, ferulamque paſtoralem manu ejus arreptam coram omnibus in fruſta confregit, & ad preces imperatoris, diaconatus ei tantùm gradu uti conceſſit.

Cele-

(a) Aliàs *Luititii, Luſati.*

Digitized by Google

Celebrata verò beati Joannis nativitate, & ſanctorum apoſtolorum feſtivitate, imperator ab urbe Romana revertitur, & infeliciore, quàm ſperaverat, omine in redeundo fruitur. Nam tanta exercitum ejus peſtis & mortalitas invaſit, ut vix vel ſanus quis à manè usque ad veſperam, vel à veſpera usque manè ſe victurum ſperaverit. Ex qua peſtilentia obierunt Henricus, archiepiſcopus Treverenſis, & Gerricus, abbas Wirtzeburgenſis, & Godefridus, dux Lotharienſis, aliorumque innumera multitudo tam nobilium quàm ignobilium. Tandem, miſeratione divina, peſtilentia ceſſante, imperator in Liguriam pervenit, ibique autumnali tempore, pace & otio vacans, ſe venationibus exercitavit. Eodem anno Duodo, palatii capellanus, ab Adalberto comprehenditur, & flagellis cæſus in Corſicam deducitur, ſed non longo pòſt tempore dimittitur. Ea tempeſtate Waldo, Cumanus epiſcopus, inſulam in Cumano lacu cepit, & munitiones in ea à ſolo deſtruxit, quod Udoni comiti nuncium malorum fuit. Nam Hattonem, ejusdem inſulæ tutorem, in ſuam fidem ſuſcepit, & deſtructa inſula, non, ut optaverat, eum imperatori reconciliare potuit: quod indignè ferens, totum in Waldonem epiſcopum detorſit, & inimicus in eum (ſi poſſit) ulciſci diſpoſuit. Erkanbertus, in locum fratris ſui Gerrici, Wirtzburgenſis cœnobii abbas conſtituitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXV, imperator Papiæ Natalem Domini celebravit, & peracta feſtivitate, ſtatim in patriam, diſpoſitis in Italia regni negotiis, commeavit. Cui filii ſui, Otto & Wilhelmus archiepiſcopus, in confinio Franciæ & Alemaniæ in villa Heimbodesheym *(a)* occurrerunt, & cum magna ibi eum alacritate ſuſceperunt. Inde Wormatiam progreſſus, fratrem ſuum, Brunienſem *(b)* archiepiſcopum, in Purificatione ſanctiſſimæ Mariæ virginis ſibi obviam habuit, ſicque tota Quadrageſima in Francia commorans, in Ingelheym Paſcha cum magno gaudio celebravit. Inde navigio Coloniam attingens, matrem ſuam, dominam Mathildam, & ſororem ſuam, Gerbirgam reginam, filiumque ejus, regem Lotharium, ſibi obvios condigno ibi amore & honore tractavit, ſicque in Saxoniam iterum direxit. Benedictum etiam illum depoſitum ab urbe Romana ſecum in Franciam advexit, quem Adaldago archiepiſcopo cuſtodiendum commiſit. Duas quoque filias Berengarii in palatio cum domina imperatrice decenti ſibi honore detinuit.

Eodem anno quidam ex Langobardis, more ſolito, ab imperatore deficiunt, & Adalbertum in Italiam reducunt. Tunc imperator Burchardum, ducem Alemannorum, in Italiam miſit, cui ad congrediendum ei, ubicunque inveniretur, cum Langobardis imperatoris fidelibus & Alemannis viſum, per Padum navigavit, & illis, ubi eum audierant eſſe partibus, navim applicuit. In quos in prima fluminis egreſſione Adalbertus inſiluit, ubi & frater ejus Guido, cum aliis quàm pluribus, occubuit. Ipſe verò Adalbertus vix fuga evaſit, & montana quædam, ubi imperatorem lateret, intravit. Hac igitur dux lætus victoria, in patriam repedavit, & quæ ſibi acciderant, imperatori ſignificavit. Interim Guido, Metenſis epiſcopus, vulpina calliditate imperatori ſimulans fidelem, ipſique infideles ſe proditurum jactitans, legatione Adalberti fungens, in Saxonia imperatorem aggreditur, nec tamen viſu aut allocutione ipſius participatur: cum dedecore redire permiſſus, infra Alpes, ultra Curiam comprehenditur, & in Saxoniam remiſſus, Sclavis cuſtodiæ mancipatur. Udo, Strasburgenſis epiſcopus, obiit, cui Erkanboldus ſucceſſit. 81

Eodem etiam anno dominus Leo papa obiit. Tunc legati Romanorum, Azo videlicet protoſcriniarius, & Marinus, Sutrienſis eccleſiæ epiſcopus, imperatorem pro inſtituendo, quem vellet, Romano pontifice, in Saxoniam adeuntes, honorificè ſuſcipiuntur & remittuntur. Et Otgerus, Spirenſis epiſcopus, & Linzo, Cremonenſis epiſcopus, cum eisdem Romam ab imperatore diriguntur. Tunc ab omni plebe Romana Joannes Narnienſis eccleſiæ epiſcopus eligitur, ſedique apoſtolicæ pontifex inthronizatur. Qui ſtatim majores Romanorum elatiore animo, quàm oporteret, inſequitur, quos in brevi inimiciſſimos & infeſtos patitur. Nam ab urbis præfecto, & quodam Rotfredo comprehenditur, & urbe expulſus, in Campania cuſtodiæ mancipatur. Hoc demum anno, imperatore ab Italia redeunte, Henricho, archiepiſcopo Treverenſi, Thiedericus, ejusdem eccleſiæ diaconus, & Adalberoni, Mettenſi epiſcopo, Thiedericus, conſobrinus impera-

(a) Locus ignotus, niſi quod in Notitia Villarum in pago Creichgovve occurrat *Hicbodesheim*, apud *FREHERUM Orig. Palatinis p. II. p. 13.*

(b) Locus corruptus, & legendum eſſe videtur: *Brunonem, Colonienſem Archiepiſcopum. ANNALISTA SAXO* legit: *Brun Archiepiſcopum.*

Digitized by Google

peratoris, ſucceſſores inſtituuntur. Bruno quoque archiepiſcopus, germanus imperatoris, vir ducatu pariter & epiſcopatu digniſſimus, V idus Octobris obiit, cui Foltmarus in epiſcopatu ſucceſſit. Eodem anno Gero, marchionum noſtri temporis optimus, præcipuus obiit. Lotharius rex dominam Henimam (a) ſibi conjugio copulavit.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXVI, imperator Coloniæ Natalem Domini celebravit, cunctaque ibi Lotharienſis regni negotia, prout ſibi videbatur, diſpoſuit. Erkanbertus, Wirtzburgenſis cœnobii abbas, obiit, & imperator, electione monachorum. Adelbertum Rugis ordinatum epiſcopum eidem monaſterio præfecit. Starkandus, Rubilocenſis (b) eccleſiæ epiſcopus, obiit, cui Reginoldus ſucceſſit in epiſcopatu. Udo comes, conjurationem cum Adelberto Berengarii filio habens, & in Italiam ad excæcandum Waldonem, Cumanum epiſcopum, ire diſponens, imperatoriæ majeſtatis reus eſſe convincitur, & ſacramento, ne aliquatenus ullas partes regni præſumat ingredi, regno expellitur. Wikerus, Treverenſis cœnobii abbas, obiit, cui Aſolphus in abbatia ſucceſſit. Imperator iterum in Italiam ire diſponens, Aſſumptionem ſanctiſſimæ Mariæ virginis Wormatiæ celebravit, ibique habito cum omnibus regni majoribus concilio, inde per Alſatiam & Curiam Alpes tranſcendens, Italiam intravit, & Sigolfum, Placentinum epiſcopum, quosdamque ex comitibus Italicis propter Adalbertum priori anno à ſe deficientes, in Transalpinas partes Franciæ vel Saxoniæ cuſtodiendos direxit. Tunc Romani, imperatoris metuentes adventum, Rotfredo jam mortuo, à cuſtodia, qua tenebatur, Joannem apoſtolicum abſolvunt, & veniam pro malis, quæ ei ingeſſerat, poſcentes, in locum & ſedem ſuam illum reſtituunt. Eodem anno comes Eberhardus obiit. Eodem anno Berengarius, quondam Italiæ rex, exul moritur, & in Babenberg regio more ſepelitur: cujus vidua Willa, antequam ſepeliretur, ſibi velum ſanctimoniale aſſumpſit. Udo comes, ſacramenti oblitus, Franciam ingreditur, unde iterum absque omni utilitate revertitur.

Anno Dominicæ incarnationis DCCCCLXVII, imperator Romæ Natalem Domini celebravit, & excepto præfecto urbis, qui aufugerat, XIII ex majoribus Romanorum, qui authores expulſionis domini Joannis papæ videbantur, ſuſpendio interire juſſit. Inde progrediens per Spoletum, Ravennam adiit, ibique Paſcha celebrans cum domino Joanne papa plurimos ibi ex Italia & Romania epiſcopos coadunavit, & habita ſynodo; multa ad utilitatem ſanctæ eccleſiæ adinvenit, & apoſtolico Joanni urbem & terram Ravennatium, aliaque complura, multis retro temporibus Romanis pontificibus ablata, reddidit, eumque inde Romam cum magna lætitia remiſit, ipſe verò in partes Tuſciæ
84 ſeceſſit. Interim papa Joannes, & imperator regi Otthoni literas invitatorias miſerunt, &, ut cum ipſis ad Natalem Domini Romæ celebrandum feſtinaret, juſſerunt. Tunc rex, pro diſponendis regni negotiis, ante ſuum in Italiam iter, Wormatiam venit, ibique in primo ſuo placito, Deo propitio, plurima futuræ prudentiæ ſimul & clementiæ indicia præmonſtravit. Sicque nativitate Præcurſoris & Apoſtolorum feſtivitate Franconofurd celebrata, iter ſuum acceleraturus, in Saxoniam remeavit.

Ea tempeſtate Aſulfus, Treverenſis abbas, præſenti vitæ ſubtrahitur, cui Thietfridus ſucceſſor eligitur. Tunc etiam dominus archiepiſcopus Wilhelmus aliquantula infirmitate detentus, in brevi (Deo miſerante) convaluit. Domino imperatore in Italia commorante, legati Nicephori, Græcorum imperatoris, Ravennæ ad eum venerunt, honorifica ſecum munera ferentes, & pacem ab eo vel amicitiam poſcentes. Quibus honorabiliter ſuſceptis, decenterque remiſſis, dominus imperator nuncium ſuum eidem Græcorum imperatori, pro conjungenda in matrimonium ſuo filio regi Otthoni privigna ipſius Nicephori, filia ſcilicet Romani imperatoris, Conſtantinopolim dirigit: qui iterum eodem anno ante Natalem Domini ad imperatorem revertitur. Eodem anno intrante, Septembri menſe, Ottho rex Romam iturus, decenti ſe comitatu egreſſus, memoriam ſancti Michaelis in Auguſta civitate celebravit.

Chronicorum ſive Annalium Reginonis, Prumienſis cœnobii abbatis, à Chriſti nativitate usque ad Otthonem ſecundum Finis.

BENE-

(a) Rectius *Hemmam*, prout eam *ANNALISTA SAXO* vocat & *FRODOARDUS Chron. ad a. 965.*

(b) Sive Aichſtatenſis, cujus antiquum nomen Rubilocus. De hoc Starkando vero Epiſcopo *CASP. BRUSCHIUS Catal. Epiſc. Ayſtetenſium n. X.*

Digitized by Google

BENEVOLO LECTORI SALVTEM!

HErmannus Contractus, ita dictus, quod ab infantia membris plane eſſet contractus, ex illuſtri Comitum Veringenſium in Alpibus Sueviæ, & ad Danubium, ſupra Riedlingam oppidum, ditionem habentium, quo comitatu hodie Principes Hohenzollerani potiuntur, prognatus, filius Wolferadi & Hiltrudis, (*a*) d. XVIII. Julii 1013. natus. Hic, ob membrorum vitium, monaſticæ vitæ traditus, artibus ac diſciplinis tanto fideliorem navavit operam, ut corporis defectus mentis viribus opibusque ſarciret. Nauclerus (*b*) de eo prædicat: *Fertur, cum eſſet duriſſimi ingenii, optionem orando obtinuiſſe duorum, ſanitatis videlicet & mundanæ proſperitatis, aut ſcientiarum plenitudinis, & totius corporis, præter linguam, contractionis, quem hoc ultimum elegiſſe, referunt.* Sane, feliciſſimi eum fuiſſe ingenii, non opera ipſius ſolum teſtantur, ſed varii etiam ſcriptores. Bertholdus ſiquidem Conſtantienſis, continuator, de eo ſcribit. (*c*) *Herimannus, Wolferadi comitis filius, ab infantia omnibus membris contractus, ſed omnes tunc temporis viros ſapientia & virtutibus præcellens.* *TRITHEMIUS:* (*d*) *Her-*

 mannus,

(*a*) Genealogiam Comitum Veringenſium nectit *CHRISTOPH. VRSTISIUS* in vita Hermanni, ipſius Chronographia præmiſſa. Parentes ſuos vero Hermannus ipſe an. 1009. & 1050. memorat.

(*b*) *Chronogr. Vol. II. p. 765.*

(*c*) *Ad an. 1054.*

(*d*) *De Script. Eccleſ. cap. CCCXXI.*

mannus, qui dicebatur Contractus, monachus cœnobii S. Galli, ordinis divi Patris Benedicti, natione Teutonicus, filius comitis de Veringen in Suevia, vir in divinis ſcripturis eruditiſſimus & in ſecularibus literis univerſaliter doctiſſimus, Philoſophus, Poëta, Aſtronomus, Rhetor & Muſicus, nulli ſuo tempore ſecundus, trium linguarum, Græcæ, Latinæ & Arabicæ peritiſſimus. ANONYMUS MELLICENSIS (a) ſic de eo: *Hermannus Contractus Suevigena, philoſophus in computatione ſubtiliſſimus extitit, qui & librum de principalibus computi regulis ſcripſit. Scripſit & metrice librum, qui ſcribitur de conflictu ovis & lini. Scripſit item metrice alium in modum Theodoli; ſcripſit & tertium nihilominus metrice de contemtu mundi. In Muſica ſane, bene modernis omnibus ſubtilior extitit, & Cantilenas plurimas de Muſica, cantusque de ſanctis ſatis auctorabiles edidit. Chronicam quoque & geſta Chunradi & Heinrici compoſuit: in quibus omnibus virtus illius ſatis enituit.* Perperam ipſum Monachum S. Galli facit Trithemius, cum potius Monachus fuerit regalis Cœnobii Augiæ majoris, quod vulgus à divitiis *Reichenau* adpellat, quod in inſula lacus Cellenſis, ſeu inferoris, qui Acronii vel Bodamici appendix eſt, Ordinis Benedictini, in quod olim non niſi Principum, Comitum atque Magnatum liberi recipiebantur, excluſis ingenuis & humilioris gradus hominibus. Teſtatur illud non ſolum inſcriptio hujus codicis, quæ illum Augienſem Monachum diſerte teſtatur, ſed etiam diverſa loca hujus Chronici, dum anno 1048. ait: *Imperator Augiam noſtram ingreſſus*, & mox: *Feſto S. Michaëlis apud nos acto.* Et alibi: *Werinharius frater meus, Augienſis Monachus.* Hic autem Hermannus, prout ipſe ad an. 1020. ed. Caniſianæ teſtatur 17. Kal. Oct. d. anni litteris traditus eſt, notante Bertoldo, anno 1054. in prædio ſuo Aleshauſen, quod hodie Ordinis Teutonici per Alſatiam & Burgundiam Magiſtro paret,

(a) *Cap. XCI.*

Digitized by Google

paret, eſt defunctus atque ſepultus. Ex diverſis ipſius ſcriptis, unicum hoc de ſex mundi ætatibus in doctorum manus prodiit. Hoc ſine dubio, imitatione Euſebii, Hieronymi, Bedæ, qui Chronologias ſcripſerunt, earumque continuandarum conſilio, compoſuit, pleraque etiam ex Beda transſcripſit. De eo tamen adhuc dubitatur, quousque Chronicon ſuum perduxerit. Jo. Sichardus equidem, in dedicatione primæ hujus Chronici editioni præmiſſa, ſcribit: *Præterea, per nos adjectus eſt propter ea, quæ in Germania memoratu digna acciderunt, Hermannus Contractus, Comes Veringenſis, quem conſtat ad imitationem Euſebii Cæſarienſis Ephemerides ſuas perduxiſſe ad annum abhinc quingenteſimum in Cœnobio D. Galli.* Idem autumat Voſſius, (*a*) qui tamen ſtatim ſibi contradicit, atque verba illa, quæ an. 1053. extant: *Werinharius, frater meus, Augienſis Monachus,* ipſius adhuc eſſe, adgnoſcit, ex quibus etiam concludimus, ipſum ad annum 1053. usque Chronicon ſuum pertexuiſſe, idque tanto magis confirmatur, quòd à dicto anno Bertholdus Conſtantienſis illud continuaverit. Diverſas hujus Chronici habemus editiones. Primam, una cum Euſebii, Hieronymi, Proſperi, Caſſiodori & Palmerii Chronicis, procuravit Jo. Sichardus, *Baſileæ 1536. fol.* præmiſſa ad Albertum Moguntinum dedicatione, eademque e Codice Sangallenſi depromta, ex quo error iſte promanaſſe videtur, quaſi S. Galli Monachus fuerit Hermannus. Poſtquam ſemel atque iterum Baſileæ, à Piſtorio etiam fuiſſet editum, Chriſtianus Vrſtiſius illud auctius edidit, atque emendatius. Hic enim veteri Codice, in Bibliotheca S. Georgii, Hercyniæ ſylvæ reperto, uſus, apographum ex eo edidit. Utrique quidem Codices usque ad *an.* 375. in plerisque conveniunt. A dicto vero anno, antiqui æque ac novi Co-

 dicis

(*a*) *De hiſtor. Lat. lib. II. cap. XLIV.* vid. etiam *BOSIUS Not. Script. Hiſt. univerſ. §. XIX.*

dicis verba in eadem columna, ê regione exhibentur, ex quorum collatione, auctiorem longe emendatioremque esse novum Codicem, patefcit. Vrstisius arbitratur, Hermannum fœtum hunc, primo utcunque formatum, lambendo deinceps magis politum & exactum reddidisse, atque adeo exemplum illud prioris, hoc vero posterioris manus esse censendum. Huic etiam Vrstisianæ locupletiorem adhuc editionem ex Codice Augustano Monasterii S. Afræ, Tomo primo Lectionum antiquarum inseruit Henricus Canisius, qui de hac codicum diversitate sic censet: *Ego ferè persuadeor, varietates à descriptoribus esse, quorum alius pro cujusque captu, nonnulla adjecerit, alius resecuerit. Id etiam antiquitus plerumque fieri consuesse, observo in illis libris, quos monachi sibi quisque primo usui describebant. Sane insunt huic, nusquam unquam ante hac visa, quæ historiam illius ævi illustrent.* Hæc etiam Canisiana Tomo XI. Bibliothecæ Patrum Colonienfi fuit inserta. Dum igitur varia ad historiæ notitiam, ex Vrstisiana non solum, sed etiam Canisiana editione addiscantur, è regione non solum Vrstisianam adjecimus, sed etiam, quæ in Canisiana melius habentur, atque locupletius, suis locis alio caractere inseruimus, & subinde breves notas subjecimus.

HER-

HERMANNI CONTRACTI, COMITIS VERINGENSIS, CHRONICON.

85

DE SEX MVNDI ÆTATIBVS.

Anni mundi.

PRima eſt mundi hujus ætas ab Adam usque ad Noe, continens annos juxta Hebraicam veritatem MDCLVI, juxta LXX interpretes M.MCCXLII, generationes juxta utranque editionem numero X. Quæ univerſali deleta eſt diluvio: ſicut primam cujusque hominis oblivio demergere conſuevit ætatem. Quotus enim quisque eſt, qui ſuam recordetur infantiam? Secunda ætas à Noe usque ad Abraham generationes juxta Hebraicam veritatem complexa X, annos autem CCXCII: porrò juxta LXX interpretes an. MLXXII, generationes verò XI. Hæc quaſi pueritia fuit generis populi Dei, & ideo in ea lingua inventa eſt, id eſt, Hebræa. A pueritia namque homo incipit loqui noſſe poſt infantiam, quæ hinc appellata eſt, quòd fari non poteſt. Tertia ab Abraham usque ad David generationes juxta utramque autoritatem XIV, annos verò DCCCXLII complectens. Hæc quædam velut adoleſcentia fuit populi Dei, à qua ætate quia incipit homo poſſe generare, propterea Matthæus Evangeliſta generationum ex Abraham ſumpſit exordium: qui etiam pater gentium conſtitutus eſt, quando mutatum nomen accepit. Quarta à David usque ad transmigrationem Babylonis, habens annos juxta Hebraicam veritatem CCCCLXXIII. juxta LXX translationem XII amplius, generationes juxta utrosque codices XVII; quas tamen Evangeliſta Matthæus certi myſterii gratia XIV ponit. A qua velut juvenili ætate in populo Dei regum tempora cœperunt. Hæc namque in hominibus ætas apta gubernando ſolet exiſtere regno. Quinta quaſi ſenilis ætas à transmigratione Babylonis usque in adventum Domini ſalvatoris eſt, generationibus & ipſa XIV, porrò annis DLXXXIX extenta: in qua ut gravi ſenectute feſſa, malis crebrioribus plebs Hebræa quaſſatur. Sexta, quæ nunc agitur, ætas nulla generationum vel temporum ſerie certa, ſed ut ætas decrepita ipſa totius ſeculi morte conſummanda. Has ærumnoſas plenasque laboribus mundi ætates ſancti quique felici morte vicerunt, ſeptima jam ſabbati perennis ætate ſuſcepti, octavam beatæ reſurrectionis ætatem, in qua ſemper cum Domino regnent, expectant.

Prima igitur ætate ſeculi naſcentis, prima hujus die, fecit Deus lucem, quam appellavit diem. Secunda, firmamentum cœli in medio libravit aquarum, ipſis aquis ac terra cum cœlo ſuperiore, ac virtutibus, quæ in eo Conditorem laudarent, ante horum VI dierũ exordium creatis. Tertia die, congregatis aquis in ſuum locum, quæ cuncta contexerant, aridam juſſit apparere. Quarta, ſidera in firmamento cœli poſuit, quæ nunc, quantum

Anni mundi.

æquinoctii conjectura colligimus, XII calendarum Aprilium dies vocatur. Quinta, natatilia & volatilia creavit animalia. Sexta, animalia terreſtria & ipſum hominem formavit Adam, de cujus latere dormientis matrem omnium viventium produxit Evam. Quæ nunc, quantum mihi videtur eſſe credibile, X cal. Aprilium dies appellatur. Unde meritò creditur, ſi non verior ſententia vincit, quod beatus Theophilus cum cæteris non ſolùm Palæſtinæ, ſed & permultis aliarum regionum epiſcopis de Paſcha diſputans ſcripſit, eodem X cal. Aprilium die Dominum fuiſſe crucifixum. Decebat enim una eademque non ſolùm hebdomadis, ſed menſis die, ſecundum Adam pro generis humani ſalute vivifica morte ſopitum, de productis è latere ſuo ſacramentis cœleſtibus ſponſam ſibi ſanctificare eccleſiam: qua videlicet die primum Adam, patrem videlicet humani generis, ipſe creaverat, eique de latere coſtam tollens, ædificavit mulierem, cujus adjutorio genus propagaret humanum.

86 130 Adam annorum CXXX genuit Seth, cui ſupervixit annis DCC. Verùm LXX interpretes ante natum Seth poſuere annos CCXXX, poſtea DCC. Seth interpretatur reſurrectionem à mortuis Chriſti, cujus mortem illatam à Judæis ſignavit Abel, qui dicitur luctus, à fratre Cain occiſus.

235 Seth annorum CV genuit Enos, cui ſupervixit an. DCCCVII. Porrò LXX ante natum Enos annos CCV, poſtea poſuere DCCVII. Enos interpretatur homo, de quo benedicitur: Iſte cœpit invocare nomen Domini. Quod hominum eſt proprium, ut ſuæ fragilitatis memores, invocent Conditoris auxilium, eorum duntaxat, qui in fide Chriſti viventes, filii reſurrectionis eſſe lætentur.

325 Enos annorum XC genuit Cainam, cui ſupervixit annis DCCCXV. Sed LXX ante natum Cainan CXC annos, poſtea DCCXV poſuere.

395 Cainan annorum LXX genuit Malaleel, poſt cujus ortum vixit annos DCCCXL. LXX. ante natum Malaleel CLXX, poſtea dixere DCCXL.

460 Malaleel annorum LXV genuit Iared, cui ſupervixit an. DCCCXXX. LXX ante natum Iared CLXV, poſtea poſuere annos DCCXXX.

622 Iared annorum CLXII genuit Enoch, cui ſupervixit annis DCCC. In hac generatione nusquam utrique codices diſcrepant. Hunc Enoch nonnulla divina ſcripſiſſe, Juda Apoſtolo atteſtante comperimus. Sed ut beatus Auguſtinus dicit: *Non fruſtra non ſunt in eo canone ſcripturarum, qui ſervabatur in templo Hebræi populi ſuccedentium diligentia ſacerdotum; niſi quia ob antiquitatem ſuſpectæ fidei judicata ſunt, nec utrùm hæc eſſent, quæ ille ſcripſiſſet, poterat inveniri. Unde illa, quæ ſub ejus nomine proferuntur, & continent illas de Gigantibus fabulas, quòd non habuerint homines patres, rectè à prudentibus judicantur non ipſius eſſe credenda.*

687 Enoch annorum LXV genuit Mathuſalam, poſt cujus ortum ambulavit cum Deo CCC an. LXX ante natum Mathuſalam poſuere CLXV annos, poſtea CC. Et bene in ſeptima generatione Enoch, qui interpretatur dedicatio, tulit à mortalibus Deus: quia civitas electorum in VI hujus ſeculi pro Deo laborans ætatibus, in ſeptima ſabbati futuri gloriam dedicationis expectat, atque reprobi ſola præſenti ſunt felicitate contenti. Cain civitatem, quam ſtatuit, non in ſeptima generatione, ſed in primogenito Enoch filio conſecrat.

874 Mathuſalam annorum CLXXXVII genuit Lamech, cui ſupervixit annis DCCLXXXII, id eſt usque ad diluvium. LXX ante natum Lamech CLXVII ponunt annos, poſtea DCCC & II. Qui numerus, ut lector facillimè videbit, juxta Hebraicam veritatem XX annis, juxta ipſorum

Digitized by Google

rum verò autoritatem XIIII annis, diluvii tempora transit. De qua famosissima quæstione doctissimi patres, Hieronymus in libro quæstionum Hebraicarum, Augustinus in libro de Civitate Dei XV plenissimè disputant. | anni mundi

Lamech annorum CLXXXII genuit Noe, cui supervixit annis DXCV. LXX ante natum Noe ponunt an. CLXXXVIII, & postea DLXV. In hac sola generatione summa universitatis discrepat, quia XX & IIII an. plus vixisse Lamech in Hebræis, quàm in LXX translatorum codicibus invenitur. | 1056

Noe an. DC. venit diluvium, mense secundo, XVII die mensis. Sanè de differentia annorum inter Hebræam & LXX interpretum autoritatem, ne quis nos laceret, novas movisse quæstiones, legat præfatorum patrum memorata opuscula, & intelliget, hanc jam olim notissimam fuisse distantiam. Cujus originem distantiæ cùm beatus Augustinus solertissimè quæsisset, dixit in libro suprà scripto capitulo XIII, inter alia sic: *Credibilius ergo quis dixerit, cùm primo de bibliotheca Ptolemæi describi ista cæperunt, tunc aliquid tale fieri potuisse in codice uno, sed primitus inde descripto, unde jam latius emanaret. Ubi potuit quidem accidere etiam scriptoris error, sed hoc in illa quæstione de vita Mathusalæ non absurdum est suspicari.* Et post aliquanta: *Rectè fieri, inquit, nullo modo dubitaverim, ut cùm diversum aliquid in utrisque codicibus invenitur, quandoquidem ad fidem rerum gestarum utrumque esse non potest, verùm ei linguæ potiùs credatur, unde est in aliam per interpretes facta translatio.* | 1656 | 87

SECUNDA seculi ætate, prima hujus die, quæ est XXVII mensis secundi, egressus est Noe de Arca, in qua pauci, id est VIII animæ salvæ factæ sunt per aquam. Quod memorans in epistola beatus Apostolus Petrus, mirificè statim exponere curavit, cùm subjunxit: *Quod & nos nunc similis formæ salvos facit baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum, per resurrectionem Jesu Christi, qui est in dextera Dei.* In aqua diluvii baptismum, in arca & iis, quæ continebat, ecclesiam, & fideles illius, in octonario animarum numero mysterium dominicæ resurrectionis, in cujus fide baptizamur, docens esse figuratum.

Sem C an. genuit Arphaxad biennio post diluvium. Ab Arphaxad Chaldæos originem duxisse, Hieronymus scribit. Supervixit autem Sem nato Arphaxad D annis, id est usque ad L annum nativitatis Jacob. | 1658

Arphaxad ann. XXXV genuit Sale. Hìc LXX interpretes una generatione plus quàm Hebraica veritas posuere, dicentes, quòd Arphaxad, cùm esset an. CXXXV, genuit Cainan: qui cùm CXXX annorum fuerit, ipse genuerit Sale. Quorum translationem Evangelista Lucas hoc loco videtur esse secutus. Verùm chronographi Græcorum, cùm generationum seriem ad autoritatem Hebraicam castigassent, ablata una generatione Cainan, nec tamen numerum annorum in generationibus, quas ei habuere communes, ad eorum autoritatem castigare curassent; propriam secuti autoritatem, dederunt huic ætati annorum summam, minorem quidem LXX translatorum editione ann. LXXX; † sed Hebraica veritate annis DCL majorem, id est annis DCCC & XLII. † Vixit autem Arphaxad post natum Sale annis CCC & III: cui tamen LXX post natum Cainan scribunt annos CCCCXXX, & Cainan post natum Sale CCCCXXXVIII. | 1695 | † al. 130. † al. 942.

Sale annorum XXX genuit Heber, cui supervixit an. CCCIII. LXX ante natum Heber posuere annos CXXX, postea CCCXXX. Ab hoc Heber Hebræorum nomen & genus oritur. | 1723

Heber an. XXXIIII genuit Phalech, cui supervixit annis CCCCXXX. | 1756

† CCLX. *Anni mundi*

LXX ante natum Phalech annos posuere CXXXIIII, postea † CCLXX. Phalech interpretatur divisio, cui propterea tale nomen imposuere parentes, quòd tempore nativitatis ipsius terra per linguarum confusionem divisa est. Cujus divisionis Arnobius Rhetor in expositione Psalmi CIII ita meminit: *Sem primogenito Noe pars facta est à Persida & Bactris usque in Indiam longè, & usque Rhinocozuras: quæ spacia terrarum habent linguas sermone barbarico XX & VII. In quibus linguis gentes sunt patriarum CCCC & VI. & non diversarum linguarum, sed, ut dixi, diversarum patriarum: verbi gratia, cùm una lingua sit Latina, sub una diversæ sunt patriæ, Brutiorum, Lucanorum, Apulorum, Calabrorum, Picentum, Tuscorum, & his atque hujusmodi similia si dicamus. Cham verò secundus filius Noe à Rhinocozuris usque Gadira habens linguas; sermone Punico à parte Garamantum; Latino à parte Boreæ; barbarico à parte meridiana Æthiopum & Ægyptiorum, ac barbaris interioribus vario sermone, viginti duabus linguis in patriis CCCCC & IIII. Japhet flumen Tigridem, quod dividit Mediam & Babyloniam, in patriis ducentis, sermone vario, linguis XX & III. Fiunt ergo omnes simul linguæ LXXII: patriæ autem generationum M: quæ in tripartito seculo hoc ordine sitæ sunt. Habet autem, ut diximus, Japhet flumen Tigridem, quod dividit Mediam & Babyloniam, Sem autem Euphraten, Cham verò Geon, qui vocatur Nilus.*

1786 Phalech annorum XXX genuit Reu, cui supervixit an. CCIX. LXX ante

† CCIX. natum Reu CXXX annos ponunt, postea † CCVIII. His temporibus primùm templa constructa, & quidam principes gentium tanquam dii sunt adorati.

† CCXI. 1818 Reu annorum XXXII genuit Saruch, cui supervixit annis † CCVII.

88 LXX ante natum Saruch CXXII ponunt an. postea CCVII. Scytharum

† *Taurus.* regnum dicitur exortum, ubi primus regnavit † Tanaus.

1849 Saruch annorum XXX genuit Nachor, cui supervixit annis CC. LXX ante natum Nachor ponunt annos CXXX, postea CC. Ægyptiorum di-

† *Vexore.* citur imperium inchoare, primò eis regnante † Vizoves.

1878 Nachor an. XXIX genuit Thare, cui supervixit annis CXIX. LXX ante natum Thare ponunt annos LXXIX, postea CXXXI. Assyriorum Sicyoniorumque regnum nascitur: his primùm Belo, illis Ægialeo regnante.

1948 Thare annorum LXX genuit Abraham, cui supervixit CXXXV ann. Hactenus secunda ætas seculi protenditur, cujus tota serie recensita, beatus Augustinus in libro de Civitate Dei 16, capitulo 10, hoc modo concluſit: *Fiunt itaque anni à diluvio usque ad Abraham MLXXX secundum vulgatam editionem, hoc est interpretum LXX. In Hebræis autem codicibus longè pauciores annos perhibent inveniri, de quibus rationem aut nullam aut difficillimam reddunt.*

2023 TERTIA mundi ætas à nativitate cœpit Abraham Patriarchæ, qui LXXV an. cùm esset, relicta gente patria, ad imperium Dei venit in terram Chanaan, accipiens promissionem nascituri de suo semine Salvatoris, in quo benedicerentur omnes gentes, simul & seipsum in gentem magnam esse futurum. Quarum una spiritualis, altera est promissio carnalis. His temporibus Ninus & Semiramis Assyriis regnant.

2034 Abraham annorum LXXXVI genuit Ismael, à quo Ismaelitæ. Genuit autem Ismael XII duces, & vixit annis CXXXVII.

2048 Idem Abraham an. C genuit Isaac, qui primus & solus in tota Testamenti veteris serie legitur octavo die circumcisus, quod non sine magno mysterio privilegium est filio promissionis donatum.

2108 Isaac annorum LX genuit Esau & Jacob, Patriarchas Idumeæ & Israëliticæ gentis. Post quorum ortum vixit an. CXX. His temporibus primus

mus apud Argos regnavit Inachus an. L, cujus filia Io, quam Ægyptii mutato nomine Iſidem colunt. *Anni mundi*

Jacob CXXX annorum deſcendit in Ægyptum in animabus LXX. Hujus temporibus Memphis in Ægypto ab Api, Argivorum rege, condita. Sparta quoque à Sparto, filio Phoronei regis Argivorum, conditur. 2238

Habitatio filiorum Iſraël, qua manſerunt in Ægypto, fuit CCCCXXX an. quibus expletis, eadem die egreſſus eſt omnis exercitus Domini de terra Ægypti, ut ſcriptura teſtatur Exodi: quorum tamen ſummam annorum Chronographi à LXXV an. nativitatis Abraham, quando terram repromiſſionis intravit, computant, ſequentes editionem LXX interpretum, quæ dicit: *Habitatio autem filiorum Iſrael, qua habitaverunt in Ægypto, & in terra Chanaan ipſi & patres eorum, anni CCCCXXX.* Quam neceſſariò ſequendam & ipſa veritas Hebraica oſtendit, quæ narrat, Caath, filium Levi, quem natum eſſe conſtat in terra Chanaan, vixiſſe an. CXXXIII, & filium ejus Amram, patrem Moſis, an. CXXXVII, & ipſum Moſen LXXX an. fuiſſe, tempore egreſſionis de Ægypto. † Quam nimirum horum ſummam annorum conſtat CCCC & XXX implere non poſſe. Annuit autem horum translationi & Apoſtolus, cùm ait: *Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones & ſemini ejus. Non dicit, & ſeminibus, quaſi in multis, ſed quaſi in uno, & ſemini tuo, quod eſt Chriſtus. Hoc autem dico teſtamentum confirmatum à Deo, quæ poſt CCCC & XXX annos facta eſt lex, non irritum facit ad evacuandas promiſſiones patrum.* 2453

† *Quia.*

Gal. 3.

Moſes an. XL. eductum ex Ægypto regit populum Iſraël in deſerto. Quorum primo an. tabernaculum Domino conſtruit, & VII menſibus opus perficiens, menſe primo an. ſecundi, prima die menſis erexit. Huc usque, ut Euſebius commemorat, V libri Moſi continent geſta annorum IIII. M. DCCXXX ſecundum LXX ſeniorum interpretationem. Quot verò an. hujus temporis Hebraica veritas contineat, Joſephus in primo contra Appionem Grammaticum libro ita commemorat: *Neque igitur innumera apud nos habentur volumina inter ſe invicem diſcordantia, ſed duo tantùm & viginti ſunt libri, qui omnium temporum ſeriem continent, qui & juſtè creduntur divinitus inſpirati. Ex quibus quinque ſunt Moſi contenti leges vitæ, & ſucceſſionis humanæ proſapiam, usque ad ipſius Moſi terminum pertendentes, qui paulo minùs ad tria millia annorum continentiam gerunt.* 2493

8

Joſue ann. XXVI regit populum Iſrael, ut Joſephus docet: nam ſcriptura † ſancta, quot fuerint anni ducatus illius, tacet. Quare verò Euſebius in Chronicis XXVII poſuerit, infrà dicemus. Primo autem ducatus ſui an. Joſue, primo menſe, 10 die menſis, populum, patefacto Jordanis alveo, in terram repromiſſionis induxit: quo videlicet ann. (ut in Chronicis præfati B. Euſebii reperimus) principium erat quinquageſimi primi Jubilei ſecundum Hebræos, id eſt, an. IIMD. erant ab initio mundi completi, ſingulis Jubileorum ordinibus per quinquagenos annos deputatis. At verò hanc temporis hujus eſſe ſummam, noſtra inquiſitio nequaquam invenire valuit. Conſtat enim, quia MDCLVI ad diluvium usque fuere anni, inde ad Abraham CCXCII, qui LXXV erat annorum, quando promiſſionem Dei accepit, promiſſionis anni CCCCXXX, ducatus Moiſi anni XL. Qui profectò numerus non IIMD, ſed VII minus, id eſt, IIMCCCCXCIII (ut prænotavimus) annos implet. 2519

† 29

Othoniel ann. XL de tribu Juda, primus Iſraëli judex, Domino jubente, conſtituitur. Hujus temporibus primis, filii Iſrael ſerviere Chuſanrasathaim, regi Meſopotamiæ VIII annis. 2559

Aod ann. LXXX, filius Gera, filii Jemini, qui utraque manu utebatur pro dextera, cujus † in primis ſervivit Iſrael Eglon regi Moab ann. XIX, donec 2639

† *in principiis.*

	Anni mundi	
		donec cum ipſe percuſſo, Eglon liberavit. Hoc tempore Cyrene civitas condita eſt in Libya.
	2679	Debora annis XL, prophetiſſa de tribu Ephraim, cum Barac de tribu Nephthali: cujus in initio ducatus oppreſſit filios Iſrael Jabin, rex Chanaan XX annis, qui regnabat in Aſor: ſed occiſo ab Iſrael principe militiæ ejus Siſara, humiliatus tandem ac deletus eſt. Hoc tempore Miletus condita.
† 2709. † VII.	2719	Gedeon ann. XL ex tribu Manaſſe. Sub quo ſervivit Iſrael Madianitis, & † Amalecitis † VIII annis: ſed, Gedeone pugnante, liberatus eſt. Tyrus condita ante templum Hieroſolymorum ann. CCXL, ut ſcribit Joſephus.
	2722	Abimelech annis III, filius Gedeonis, qui regnabat in Sichem. Hercules Ilium vaſtat.
	2745	Thola ann. XXIII, filius Phua, patrui Abimelech, vir de Iſſachar, qui habitabat in Samir montis Ephraim. Bellum Lapitharum & Centaurorum, quos ſcribit Palæphatus primo de Incredibilibus libro, nobiles fuiſſe equites Theſſalorum. In Troja poſt Laomedontem regnavit Priamus.
		Jair annis XXII ex tribu Manaſſe. Hercules agonem Olympiacum conſtituit, à quo usque ad primam Olympiadem ſupputantur anni CCCCXXX.
	2773	Jephthe Galaadites an. VI. Philiſtini & Ammonitæ debellantur ab Jephthe: qui in libro Judicum ab ætate Moſis usque ad ſemetipſum ait ſupputari ann. CCC.
	2780	Aberſan de Bethlehem annis VII. Agamemnon imperat Mycenis annis XXXV, cujus anno XV Troja capitur.
	2790	Achialon Zabulonites annis X. Hic cum annis X ſuis in LXX Interpretibus non habetur, pro quorum damno ſupplendo, Euſebius Joſue filio Nun, Samueli & Sauli, quorum annos ſcriptura non dicit, plures annos, quam in Joſepho legebat, annotavit, quatenus ab egreſſu Iſrael ex Ægypto usque ad ædificationem templi † CCCCLXXX ann. ſummam, quam ſcriptura prædicat, haberet.
† CCCLXXX.		
	2798	Abdon de tribu Ephraim annis VIII. Hujus ann. III Troja capta eſt, completis à primo ann. Cecropis, qui primus apud Atticam regnavit, † CCCLXXV an. A XL autem & III regni Nini, Aſſyriorum regis, annis † DCCCXXXVI. Mortuo Abdon ſervivit Iſrael Philiſtæis annis XI.
†CCCCLXXV. † DCCCXXV.		
	2818	Samſon de tribu Dan ann. XX. Hactenus Judicum liber tempora ſignat, habens ann. CCXCIX, Judices autem XII. Sicyoniis reges defecerunt, qui ab Ægialeo usque ad Zeuxippum regnaverunt DCCCCLXII. Poſt quos ſacerdotes Carni conſtituti ſunt. Latinis, qui poſtea Romani nuncupati ſunt, poſt tertium annum captivitatis Trojæ, ſive (ut quidam volunt) octavum, regnavit Æneas annis tribus. Poſt quem Aſcanius an. XXXVIII. Ante Æneam, Janus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, in Italia regnaverunt annis circiter CL. Aſcanius, Æneæ filius, Albam condidit urbem.
90		
	2858	Heli ſacerdos an. XL. In Hebræorum lib. XL anni inveniuntur, in LXX autem interpretatione XX. Hectoris filii Ilium receperunt, expulſis Antenoris poſteris, Heleno ſibi ſubſidium ferente. Latinorum tertius Sylvius, Æneæ filius, regnat annis XXIX: qui, quia poſt mortem patris editus, ruri fuerat educatus, & Sylvii & Poſthumi nomen accepit, à quo omnes Albanorum reges Sylvii vocati ſunt.
	2870	Samuel an. XII, ut docet Joſephus. In ſcriptura enim ſancta, quamdiu præfuerit, minimè patet. Ab hoc tempora Prophetarum incipiunt. Latinorum Æneas quartus Sylvius annis XXXI.

Saul

	Anni mundi	
Saul, primus Hebræorum rex an. XX. & hujus, quia in Canonica ſcriptura non habetur, de Antiquitate Joſephi tempus regni notavimus. In Lacedæmone regnavit primus Euryſtheus annis XLII. Corinthi primus Aletes XXXV.	2890	
QVARTA mundi ætas non ſolùm cum inchoato gentis Judææ imperio, ſed cum innovata promiſſione, quæ patribus olim data eſt, imperii Chriſtiani ſumit exordium, jurante Domino David veritatem: *De fructu ventris ejus ſedere ſuper ſedem ejus.*		
David, primus ex tribu Juda rex annis XL. Latinorum quintus Latinus Sylvius annis L. Epheſus condita ab Andronico. Carthago condita eſt, ut quidam volunt, à Carchedone Tyrio: ut verò alii, à Didone filia ejus, anno † CCXLIII poſt Trojanum excidium.	2930	† CXLIII
Salomon, filius David an. XL. Qui quarto regni ſui anno, menſe ſecundo, templum Domino ædificare cœpit in Hieruſalem, collectis ab egreſſu Iſraelis ex Ægypto an. CCCCLXXX, ut regum quoque liber teſtimonio eſt. Quod in figura univerſi temporis, quo in hoc ſeculo Chriſti ædificatur eccleſia, quæ in futuro perficitur, VII. an. perficit, & VII octavi an. menſe dedicavit. Latinorum ſextus, Alba Sylvius, Sylvii Æneæ filius, regnat an. XXXI. Regina Saba venit audire ſapientiam Salomonis.	2970	
Roboam, filius Salomonis an. XVII. Jeroboam de tribu Ephraim ſeparavit X tribus à domo David & à Domino, in figuram hæreticorum, qui ſuos ſequaces à Chriſto & Eccleſia ſegregant. Hujus V. an. Seſac, rex Ægypti, veniens Hieroſolymam templum ſpoliavit. Latinorum ſeptimus rex, Ægyptus Sylvius, Albæ ſuperioris regis filius, regnat an. † XXIII. Samus condita, & Smyrna in urbis modum ampliata.	† 2988	† 2983.
		† XXIV.
Abia, filius Roboam an. III. Hic pugnantem contra ſe Jeroboam ſuperavit, occiſis de exercitu ejus millibus quingentis, eò quòd ſperaſſet in Domino.	†2998	† 2990.
Aſa, filius Abia an. XLI. Ab hoc conductus Benadab, rex Syriæ Damaſci contra Iſraël, percuſſit omnem terram Nephtalim. Latinorum VIII Capys Sylvius, Ægypti ſuperioris regis filius, regnat an. XXVIII. Aſa idola deſtruxit, templum mundat, egredientem contra ſe Zara Æthiopem cum ſuo ſternit exercitu. Ambri, rex Iſraël, emit montes Samariæ a Somer duobus talentis argenti, & ædificat eam Achiel de Bethel, Hiericho inſtaurat.	3031	
Joſaphat, filius Aſa ann. XXV. Elias Thesbites tres ſemis annos pluviam continuit propter peccata Achab & populi Iſraël. Et inter cætera magnalia Eliſæum, filium Saphat, qui erat de Abel-meula, pro ſe unxit Prophetam. Latinorum IX Capetus Sylvius, ſuperioris filius Capys regis, regnavit ann. XIII. Poſt quem filius ejus, Tiberinus Sylvius an. VIII, à quo & fluvius appellatus eſt Tiberis, qui priùs Albula dicebatur. Poſt quem Agrippa Sylvius, filius ejus, annis XL. Joſaphat fecit rectum coram Domino.	3056	
Joram, filius Joſaphat ann. VIII. Elias curru igneo rapitur quaſi usque in cœlum, & Eliſæus, hæres prophetiæ derelictus, primo miraculo aquas Hiericho ſanat. In diebus Joram receſſit Edom, ne eſſet ſub Juda, & conſtituit ſibi regem. Ambulavit autem Joram in viis domus Achab: filia quippe Achab erat uxor ejus.	†3063	† 3064.
		91
Azarias, filius Joram anno uno. Jonadab, filius Rechab, clarus habetur. Azariam cum filio ſuo Joas & nepote Amaſia ob enormitatem ſcelerum, & quia nec patrem filiumve quiſpiam eorum bonum habebat, Evangeliſta Matthæus à domini Salvatoris genealogia ſecludit.	3065	

	Anni mundi.	
† 3071		Athalia, mater Azariæ an. VI. Quæ videns interfectum ab Hieu, rege Iſrael † filium ſuum Azariam, interfecit omnem ſtirpem regiam domus Ioram præter ſolum Ioas, filium Azariæ, quem Joſabeth, ſoror Azariæ, uxor Joiadæ Pontificis, furata eſt de medio filiorum regis, cùm interficerentur. In LXX interpretibus VII an. regnaſſe Athalia narratur.
	3081	
	3111	Joas, filius Azariæ an. XL. Iſte bono principio, & fine uſus peſſimo, in principiis ſui regni templum innovat, in extremis inter cætera facinora Zachariam quoque, filium Joiadæ tutoris quondam ac regnificatoris ſui, inter templum & altare lapidari præcepit: quem ob meritorum gratiam Dominus in Evangelio filium Barachiæ, id eſt, benedicti domini, cognominat. Latinorum XII, Aremulus Sylvius, Agrippæ ſuperioris regis filius, regnavit annis XIX, qui præſidium Albanorum inter montes, ubi nunc Roma eſt, poſuit. Hujus filius fuit Julius, proavus Julii Proculi, qui cum Romulo Romam commigrans, fundavit Juliam gentem.
	3140	Amaſias, filius Ioas ann. XXIX. Eliſæus propheta defunctus ſepelitur in Samaria. Azahel, rex Syriæ, afflixit Iſraël. Latinorum XIII Aventinus, Aremuli ſuperioris regis major filius, regnavit annis XXXVII: atque in eo monte, qui nunc pars urbis eſt, mortuus ac ſepultus, æternum loco vocabulum dedit.
	3192	Azarias, qui & Ozias, filius Amaſiæ an. LII. Aſſyriorum XXXVI. Thonoſconcoleros, qui vocatur Græcè Sardanapalus, Tarſum atque Anchialen condidit, & in prælio victus ab Arbace Medo, ſemetipſum incendio concremavit. Usque ad id tempus fuiſſe reges Aſſyriorum hiſtoria refert, & fiunt ſimul anni MCXCVII. Omnes autem anni regni Aſſyriorum à primo anno Nini ſupputantur † MCCXL. Latinorum XIV Procas Sylvius, Aventini ſuperioris regis filius, regnavit an. XXIII. Poſt quem XV Amulius Sylvius an. XLIV. Arbaces Medus, Aſſyriorum imperio deſtructo, regnum in Medos transtulit, ubi primus ipſe regnavit annis XXVIII. Macedonum regnum inchoat, primum habens regem Caranum annis XXVIII. Lacedæmoniorum reges deficiunt, Lydorum incipiunt.
† MCXL		
	3208	Joatham, filius Oziæ annis XVI. Olympias prima ab Elienſibus conſtituitur, poſt annum Trojanæ captivitatis CCCCV. Romulus & Remus generantur Marte & Ilia. Joatham inter cætera virtutum bonarum opera portam domus Domini ſublimiſſimam ædificavit, quæ in actibus Apoſtolorum Specioſa vocatur: omnes ſiquidem portæ templi in terra fuerunt, excepta Specioſa, quæ pendebat, quæ ab Hebræis porta vocabatur Ioatham.
Act. 3.		
	3224	Achaz, filius Joatham annis XVI. Ab hoc conductus Theglathphalaſar, rex Aſſyriorum, Raſin regem Syriæ interfecit, & habitatores Damaſci, transtulit Cyrenen. Roma condita in monte Palatino XI. cal. Majas, à geminis Remo & Romulo, filiis Rheæ Sylviæ, quæ erat filia Numitoris, fratris regis Amulii, virgo Veſtalis, ſed conſtuprata. Conſualibus ludis, Sabinæ raptæ an. ab urbe condita tertio, Remus raſtro paſtorali à Fabio, Romuli duce, occiſus.
	3253	Ezechias, filius Achaz annis XXIX. Hujus anno ſexto Salmanaſſar, rex Aſſyriorum, capta Samaria, transtulit Iſraël in Aſſyrios, cujus regnum à primo Jeroboam ſteterat annis CCCLX. Mortuo Romulo, qui XXXVII. annis regnavit, per quinos dies Senatores Rempub. rexerunt, atque ita unus expletus eſt annus. Poſt quos Numa Pompilius annis XLI, qui Capitolium à fundamentis ædificavit.
	3308	Manaſſes, filius Ezechiæ annis LV. Hic ob ſcelera ſua catenatus & compeditus in Babyloniam ducitur: ſed ob pœnitentiam & preces reſtituitur in regnum. Rom. tertius Tullus Hoſtilius regnavit an. XXXII, qui primus regum

Digitized by Google

regum Rom. purpura & faſcibus uſus eſt, & adjecto monte Cælio, urbem ampliavit. *Anni mundi.*

Amon, filius Manaſſæ annis 11. In Hebraica veritate duobus annis, in LXX legitur regnaſſe XII. Iſtrus civitas in Ponto condita. Amon à ſervis ſuis interficitur. 3310

Joſias, filius Amon annis XXXI. Hic mundata Judæa, & Hieruſalem, templo etiam innovato, poſt abjectas idololatriæ ſordes, Paſcha Domino celeberrimum facit XVIII anno regni ſui, & cum Nechaone, Ægyptiorum rege, congreſſus, occiditur in campo Mageddo, qui nunc Maximianopolis vocatur. Romanorum quartus. Ancus Martius, Numæ ex filia nepos, regnavit annis XXIII, qui Aventinum montem & Janiculum urbi addidit, & ſupra mare XVI. ab urbe milliario Oſtiam condidit. Poſt quem Tarquinius Priſcus annis XXXVII, qui circum Romæ ædificat, numerum Senatorum auxit: Romanos ludos inſtituit, muros & cloacas ædificavit, Capitolium extruxit. In Hebræo XXXI. an. regnaſſe Joſias, in LXX interpretibus XXXII. legitur. Sed Euſebius inter regnum ejus & Joachim alium de ſuo adjicit annum, propter menſes bis ternos, quibus Ioachas vel Joachim regnaverit. Verùm quid veritas habeat, Hieremias pandit, qui ſe à XIII. anno Joſiæ usque ad annum quartum Joachim, XXIII. annis prophetaſſe perhibet, & Nabuchodonoſor quarto anno Joachim regnare cœpiſſe, XIX autem regni ejus anno Hieruſalem deſtructam. 3341

Joachim, filius Joſiæ, annis XI. Poſt Joſiam regnavit Joachaz, filius ejus, tribus menſibus, quem Nechao vinctum ducens in Ægyptum, Joachim regem conſtituit. Hujus anno 111 à Nabuchodonoſor capta Hieruſalem & plurimis captivatis, in quibus erant Daniel, Ananias, Azarias & Miſaël, partem vaſorum templi Babyloniam transfert. A 1111 Joacim an. ſcriptura regnum Nabuchodonoſor computat, quia ex eo non ſolùm Chaldæis & Judæis, ſed & Aſſyriis, Ægyptiis, Moabitis, aliisque innumeris gentibus incipit regnare Joachim, qui & Jechonias, filius Joachim, menſibus III. ac diebus X. Hic, circumdata à Chaldæis Hieruſalem, exiit ad regem Babylonis & mater ejus, & ductus eſt in Babylonem cum populo, anno VIII. regni Nabuchodonoſor. 3352

Sedecias, qui & Matthias, filius Joſiæ, annis XI. Hujus anno XI, regis autem Babylonis XIX, Judæa captivata in Babyloniam, & templum Domini incenſum eſt, anno, ex quo fundari cœpit CCCCXXX. Qui autem reliqui fuerunt Judæi, transfugerunt in Ægyptum, qua poſt annos V percuſſa à Chaldæis, in Babyloniam ſunt & ipſi transmigrati. 3363

QVINTA mundi ætas ab exterminio cœpit regni Judaici, quod juxta prophetiam Hieremiæ LXX annis permanſit.

Anno XIV, poſtquam percuſſa eſt civitas, qui eſt XXV annus transmigrationis regis Joachim, cum quo & Ezechiel captivatus eſt, ipſe Ezechiel in viſionibus Dei adductus in terram Iſraël, vidit renovationem civitatis, ac templi cæremoniarumque ejus. Romanorum VI Servius regnavit an. XXXIV, qui tres montes urbi addidit, Quirinalem, Æſquilinum, Viminalem, foſſas circum muros duxit, cenſus Romanorum civium primus inſtituit. 3377

Anno XXVI poſt everſionem Hieroſolymorum, qui eſt an. XXXVII transmigrationis regis Joachim, ſublevavit Evilmerodach, rex Babylonis, anno, quo regnare cœperat, caput Joachim, regis Judæ, de carcere, & poſuit thronum ejus ſuper thronum regum, qui erant cum eo in Babylone. Meminit hujus temporis adhuc futuri Propheta Hieremias ita ſcribens: *Ecce ego mittam & aſſumam univerſas cognationes Aquilonis (ait Dominus) & Nabuchodonoſor, regem Babylonis, ſervum meum, & adducam eos ſuper terram* 3389 *Jerem. 25.*

Anni mundi.

iſtam, & ſuper habitatores ejus, & ſuper omnes nationes ejus, quæ in circuitu illius ſunt, & interficiam eos, & ponam eos in ſtuporem & in ſibilum, & in ſolitudines ſempiternas, & ſervient omnes gentes iſtæ regi Babylonis LXX. annis. Cumque impleti fuerint anni LXX, viſitabo ſuper regem Babylonis, & ſuper

93 *gentem illam in ſolitudines ſempiternas.* Et alibi ſcribens ad transmigrationem, quam transduxerat Nabuchodonoſor de Hieruſalem in Babylonem

Jer. 19. cum Jechonia rege: *Cùm cæperint* (inquit) *impleri in Babylone LXX anni, viſitabo vos, & ſuſcitabo vos ſuper verbum meum bonum, & reducam vos ad locum iſtum, ait Dominus.* Rurſum, ejusdem temporis jam præteriti verba dierum ita recordantur: *Si quis evaſerat gladium, ductus in Babylonem*

2. Par. 36. *ſervivit regi & filiis ejus, donec imperaret rex Perſarum, & compleretur ſermo Domini ex ore Hieremiæ, & celebraret terra ſabbata ſua; cunctis enim diebus deſolationis egit ſabbatum, usque dum complerentur LXX anni. Anno autem primo Cyri, regis Perſarum, ad explendum ſermonem Domini, quem locutus fuerat per os Hieremiæ, ſuſcitavit Dominus ſpiritum Cyri, regis Perſarum, &c.* Quibus verbis oſtenditur, quia vaſtata Chaldæi Judæa, non ut Aſſyrii in Samariam alios miſere colonos, ſed deſertam reliquere terram, donec ipſi poſt annos LXX in eam rediere Judæi. Conſentit his Joſephus in X Anti-

Cap. 12. quitatum libro, ſcribens templum & Hieruſalem, & omnem Judæam LXX annis permanſiſſe deſolatam. Qui rurſum enumerando reges Babylonis (ſi tamen ipſe ſic ſcribit, & non codex fallit mendoſus) C ferè annos ab eversa Hieruſalem usque ad everſionem regni Chaldæorum facit colligi. Scribit enim, poſt Nabuchodonoſor, qui, teſte ſcriptura ſacra, XXV poſt everſam Hieruſalem vixit annis, Evilmerodach filium ejus regnaſſe annis XVIII, poſt quem Hegeſar filium ejus annis XL, cui ſucceſſiſſe filium ejus Laboſordach menſibus IX: hoc defuncto, ad Balthaſar, qui Naboan nuncupatur, tranſiſſe imperium, qui cùm jam X & VIII regnaverit annis, captam à Cyro Perſarum, & Dario Medorum rege Babyloniam exequitur. Darius autem, Aſtyagis filius, qui Babyloniorum deſtruxit imperium, cum

† LXII. Cyro cognato ſuo agebat annum † LXX & II cùm Babylon fuiſſet invaſa, qui tamen alio nomine vocabatur à Græcis, quique Danielem Prophetam ſumens ad ſe in Mediam duxit, & omni eum honore celebravit.

Dan. 9. Hujus Darii ipſe Daniel ita meminit: *In anno primo Darii, filii Aſueri, de ſemine Medorum, qui imperavit ſuper regnum Chaldæorum, ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus eſt ſermo Domini ad Hieremiam Prophetam, ut complerentur deſolationis Hieruſalem LXX anni.* Euſebius in temporum libro, XXX annos ab everſione Hieruſalem, usque ad initium Cyri regis Perſarum: Julius autem Africanus LXX computat. Porrò Hieronymus in expoſitione Prophetæ ita dicit: *Tradunt enim Hebræi hujuscemodi fabulam usque ad LXX annum, quo Hieremias captivitatem populi Judæorum dixerat eſſe ſolvendam.* De quo & Zacharias in principio voluminis ſui loquitur: *Irritam putans Dei pollicitationem Balthaſar, falſumque promiſſum, verſus in gaudium fecit grande convivium, inſultans quodammodo ſpei Judæorum, & vaſis templi Dei. Sed ſtatim ultio ſecuta eſt.*

3413 Perſarum primus Cyrus regnavit annis XXX. Hic, ut impleretur verbum Domini ex ore Hieremiæ, primo ſui regni anno, laxata Hebræorum captivitate, L ferè millia regredi fecit in Judæam, reſtituens eis vaſa templi Domini aurea & argentea VM CCCC. Qui congregati in Hieruſalem menſe ſeptimo ædificaverunt altare, & à primo die menſis ejusdem cœperunt offerre holocauſtum Domino. Anno autem ſecundo adventus ſui, menſe ſecundo, templi fundamenta jecerunt, anno incenſionis ejus juxta Africanum LXXII, juxta autem Chronica Euſebii XXXII. Sed, impedientibus Samaritis, intermiſſum eſt opus usque ad annum Darii ſecundum,

qui

Digitized by Google

qui etiam Aſueri in regno & Artaxerxis ſcripſerunt accuſationem adverſum Judæos, & reſcripſit Artaxerxes, ne ædificaretur Hieruſalem. Romanorum VII Tarquinius regnavit annis XXXV, qui cauſa Tarquinii junioris, filii ſui, qui Lucretiam corruperat, à regno expulſus eſt. *Anni mundi.*

Cambyſes, Cyri filius, annis VIII. Hîc devicta Ægypto, cunctam ejus religionem abominatus, cæremonias ejus & templa depoſuit. Babylonem in Ægypto ædificavit. Hunc ajunt ab Hebræis ſecundum Nabuchodonoſor vocari, ſub quo Judith hiſtoria inſcribitur. 3431

Fratres Magi menſibus VII. Jeſus, ſacerdos magnus & princeps gentis, Zorobabel, Aggæus, Zacharias, & Malachias Prophetæ clareſcunt. Pythagoras Phyſicus, philoſophus clarus habetur. 3432 94

Darius an. XXXVI. Inter Darium & Cambyſen regnaſſe duos fratres Magos in libris Chronicorum Euſebii reperimus. Verùm Hieronymus in expoſitione Danielis ſcribit, poſt Cambyſen Smerdem magum regnaſſe, qui Panthaptem, (inquit) filiam Cambyſis, uxorem duxit, qui cùm à VII Magis fuiſſet occiſus, & in locum ejus Darius ſuſcepiſſet imperium, eadem Panthaptes nupſit Dario, & ex eo Xerxem filium genuit. Secundo anno Darii LXX captivitatis Hieruſalem annus impletur, ut vult Euſebius, teſtem adhibens Zachariam Prophetam, apud quem ſecundo Darii anno loquitur angelus: *Domine exercituum, usque quo tu non miſereberis Hieruſalem, & urbium Juda, quibus iratus es? Iſte LXX annus eſt.* Item IV Darii regis anno dicit idem Propheta: *Cùm jejunaretis & plangeretis per hos LXX annos, nunquid jejunium jejunaſtis mihi?* Sexto Darii anno Templi ædificatio completur, die tertia menſis Adar, qui eſt XLVI annus, ex quo ejus ſub Cyro fundamenta ſunt jacta. Unde in Evangelio dicunt Judæi: *XL & VI annis ædificatum eſt templum hoc.* Cœperunt autem ædificare anno ſecundo Darii, menſe VI, die † XXIX: & anno VI (ut dictum eſt) menſe XII, die tertia compleverunt. Ex quo apparet, opus templi & antea ex parte non parva peractum, annos autem LXX à deſtructione illius usque ad perfectam reſtaurandi licentiam eſſe computandos. 3468 *Zach. 1.* *Zach. 7.* *Joan. 2.* † XXIV

Pulſis urbe regibus, qui imperaverunt annis CCXLIII, vix usque ad XV lapidem Roma tenebat imperium. Romæ poſt exactos reges, primùm Conſules à Bruto eſſe cœperunt, deinde Tribuni plebis ac Dictatores, & rurſum Conſules rempub. obtinuerunt per annos ferme CCCCLXXIV, usque ad Julium Cæſarem, qui primus ſingulare arripuit imperium, Olympiade CLXXXIII.

Xerxes, filius Darii, annis XX. Hic Ægyptum, quæ à Dario diſceſſerat, capit, & adverſus Græciam pugnaturus DCC millia armatorum de regno, & † CCCC de auxiliis, roſtratas etiam naves mille ducentas, onerarias autem tria millia numero habuiſſe narratur. Attamen victus patriam refugit. Herodotus hiſtoriarum ſcriptor, Zeuxis pictor agnoſcitur. 3488 † ccc *habet Beda.*

Artabanus menſibus VII. Socrates naſcitur. † 3498 † 3489

Artaxerxes, qui & Longimanus, id eſt μακρόχειρ, an. XL. Hujus anno VII prima die menſis primi, Eſra ſacerdos & ſcriba legis Dei aſcendit de Babylone cum epiſtolis regis, & in prima menſis quinti venit in Hieruſalem cum viris MDCC. Et inter alia ſtrenuè geſta, caſtigavit filios transmigrationis ab uxoribus alienigenis. Ejusdem anno † XX, Neemias pincerna de Suſis caſtro adveniens, murum Hieruſalem LII diebus reſtituit, & ducatum genti XII annis præbuit. Huc usque divina ſcriptura temporum ſeriem continet. Quæ verò poſt hæc apud Judæos ſunt geſta, de libro Machabæorum, & Joſephi, atque Africani ſcriptis exhibentur, qui deinceps univerſam hiſtoriam usque ad Romana tempora proſecuti ſunt. Et quidem Africanus in quinto temporum volumine, hujus temporis ita memi- 3529 † XV

Anni mundi.

meminit: *Manſit itaque imperfectum opus usque ad Neemiam, & vigeſimum an. regis Artaxerxis. Quo tempore regni Perſarum C & XV an. fuerunt evoluti: captivitatis autem Hieruſalem CLXXX & V. an. erat. Et tunc primùm Artaxerxes juſſit muros extrui Hieruſalem, cui operi præfuit Neemias, & ædificata eſt platea, & muri circumdati. Et ex illo tempore ſi numerare velis, LXX an. hebdomadas usque ad Chriſtum poteris invenire.* Xerxes menſes II. Poſt quem Sogdianus menſes VII. Plato naſcitur. Hippocrates medicus inſignis habetur.

† 3588 †3548 Darius, cognomento Nothus, an. XIX. Ægyptus receſſit à Perſis. Reverſis de captivitate Judæis, non reges, ſed pontifices præfuerunt usque ad Ariſtobulum, qui cum dignitate pontificis, etiam regale ſibi cœpit uſurpare vocabulum.

95 3588 Artaxerxes, qui cognominatus eſt Mnemon, Darii & Paryſatidis filius, an. XL. Sub hoc rege videtur Heſter hiſtoria completa: ipſe quippe eſt, qui ab Hebræis Aſuerus, & à LXX interpretibus Artaxerxes vocatur. Athenienſ. XXIV. literis uti cœperunt, cùm antea XVI tantùm literas haberent. Carthaginenſium bellum famoſum. Galli Senones, duce Brenno, Romam invaſerunt, excepto Capitolio, & incenſam VI. menſ. vaſtaverunt. Tribuni militares pro Conſulibus eſſe cœperunt. Ariſtoteles auditor eſt Platonis XVIII ætatis annum agens.

3614 Artaxerxes, qui & Ochus, an. XXVI. ipſe Ægyptum ſuo junxit imperio, Nectanebo rege in Æthiopiam pulſo, in quo Ægyptiorum regnum deſtructum eſt. Demoſthenes orator omnium rumore celebratur. Romani Gallos ſuperant. Plato moritur, poſt quem Academiam Speuſippus tenuit.

3618 Artaxerxes, Ochi filius, an. IV. Judæorum pontifex maximus Jaddus clarus habetur, cujus frater Manaſſes templum in monte Garizi conſtruit. Speuſippus moritur, cui ſuccedit Xenocrates, quarto anno Ochi. Alexander, Philippi & Olympiadis filius, vigeſimum ætatis annum gerens, Macedonibus regnare incipit.

3624 Darius, Arſamis filius, an. VI. Alexander adverſum Illyrios & Thracas feliciter dimicans, ſubverſis Thebis, in Perſas arma corripuit, & apud Granicum flumen regiis ducibus oppreſſis, urbem Sardis capit. Idem, capta Tyro, Judæam invadit, à qua favorabiliter exceptus, Deo victimas immolat, & pontificem templi Jaddum, honoribus plurimis proſequitur. Andromacho locorum cuſtode dimiſſo, ac VII regni ſui anno, Alexandriam in Ægypto condidit. Nec mora, Babylonem obtinuit, interfecto Dario, in quo Perſarum regnum deſtructum eſt, quod ſteterat annis CCXXXI. Quo tempore etiam Latini à Romanis perdomiti ſunt.

3629 Alexander poſt mortem Darii ann. V. regnavit: nam antea VII, Alexander Hyrcanos & † Mardos capit, revertensque in Ammone condidit Parætonium. Idem Indicum usque Oceanum victoriis potius quàm bellis pervenit, ac Babylonem reverſus XXXII vitæ, regni autem ſui XII. an. veneni hauſtu periit. Poſt quem translato in multos imperio, Ægyptum Ptolemæus Lagi tenuit filius, Macedonas Philippus, qui & Aridæus, frater Alexandri, Syriam & Babylonem, & omnia regna orientis Seleucus Nicanor. Aſiæ regnavit Antigonus, qui apud Danielem per IV. hirci, qui arietem contereret, cornua deſignantur.

† *Medos.*

3669 Ægypto primus regnavit Ptolemæus, Lagi filius, annis XL. Appius Claudius Cæcus clarus habetur, qui aquam Claudiam induxit, & viam Appiam ſtravit. Ptolemæus Hieroſolymis & Judæa in ditionem ſuam dolo redactis, plurimos captivorum in Ægyptum transtulit. Judæorum

rum Pontifex maximus, Onias, Jaddi filius, clarus habetur. XIII Ptolemæi anno Syriæ, & Babyloni, & ſuperioribus locis regnare incipit Seleucus Nicanor. A quo tempore Machabæorum, Hebræa hiſtoria Græcorum ſupputat regnum, & Ediſſeni ſua tempora computant. Seleucus Seleuciam, Laodiceam, Antiochiam, Apameam, Ediſſam, Berrhœam, & Pellam urbes condidit. Judæorum pontifex maximus, religioſiſſimus ac piiſſimus, Simon, Oniæ filius, clarus habetur. Poſt quem Eleazarus, frater ejus, ſuſcepit templi miniſterium, filio ejus Onia parvo admodum derelicto. Seleucus in eas urbes, quas extruxerat, Judæos transfert, jus eis civium & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens. *Anni mundi*

Ptolemæus Philadelphus annis XXXVIII. Soſtratus Gnidius Pharum in Alexandria conſtruxit. Ptolemæus Judæos, qui in Ægypto erant, liberos eſſe permiſit, & Eleazaro Pontifici multa Hieroſolymam, & in templi donaria vaſa transmittens LXX interpretes petit, qui ſcripturam ſanctam in Græcum verterent eloquium. Aratus cognoſcitur. Judæorum pontificatum poſt Eleazarum avunculus ejus Manaſſes accepit. Tantæ autem potentiæ fuiſſe narratur Ptolemæus iſte Philadelphus, ut Ptolemæum patrem vinceret. Narrant enim hiſtoriæ, habuiſſe eum peditum CC millia, equitum XX millia, curruum II millia, elephantos, quos primus adduxit ex Æthiopia, CCCC, & cætera his ſimilia. 3707

Ptolemæus Evergetes, frater ſuperioris regis, an. XXVI. Qui inde Evergetes ab Ægyptiis eſt vocatus: quia, capta Syria & Cilicia, & propemodum univerſa Aſia, inter innumera argenti pondera ac vaſa precioſa, quæ cepit, etiam deos eorum, quos Cambyſes, capta Ægypto, in Perſas portaverat, retulit. Judæorum Pontifex, Onias, Simonis juſti filius, clarus habetur. Cujus item filius Simon non minori gloria fulget. Sub quo Jeſus, filius Syrach, Sapientiæ librum componens, quem vocant Panareton, etiam Simonis in eo fecit mentionem. 3733

Ptolemæus Philopator, filius Evergetis, an. XVII. Antiochus rex Syriæ, victo Philopatore, Judæam ſibi ſociat. Judæorum Pontifex maximus, Onias, filius Simonis, inſignis habetur, ad quem Lacedæmoniorum rex, Areus, legatos mittit. 3750

Ptolemæus Epiphanes, filius Philopatoris, annis XXIIII. Secundus liber Machabæorum apud Judæos hujus temporis geſta continet. Onias ſacerdos, aſſumptis Judæorum plurimis, fugit in Ægyptum, & à Ptolemæo honorificè ſuſceptus accepit eam regionem, quæ Heliopoleos vocabatur, & concedente rege templum extruxit in Ægypto ſimile templi Judæorum, quod permanſit usque ad imperium Veſpaſiani annis CCL. Sub occaſione igitur Oniæ Pontificis infinita examina Judæorum in Ægyptum confugerunt. Eo tempore & Cyrene eorum multitudine repleta eſt. Hæc autem vel Oniæ, vel cæteris fuit cauſa Ægyptum petendi: quia, pugnantibus contra ſe magno Antiocho & ducibus Ptolemæi, poſita in medio Judæa in contraria ſtudia ſcindebatur, aliis Antiocho, aliis Ptolemæo faventibus. 3774

Ptolemæus Philometor annis XXXV. Ariſtobulus, natione Judæus, Peripateticus philoſophus agnoſcitur, qui ad Philometorem Ptolemæum explanationum in Moſen commentarios ſcripſit. Antiochus Epiphanes, qui poſt Seleucum, cognomento Philopatorem, annis XI regnavit in Syria, Judæorum legem impugnans, omniaque ſordibus idolorum complens, in templo Jovis Olympii ſimulachrum ponit. Sed & in Samaria ſuper verticem montis Garizi, Jovis Peregrini delubrum ædificat, ipſis Samaritanis, ut id faceret, precantibus. Verum Mathathias ſacerdos leges patrias vindicat, adverſus Antiochi duces arma corripiens. Quo mortuo 3809

96

Anni mundi

tuo ducatum Judæorum ſuſcepit filius ejus, Judas Machabæus, an. CXLVI regni Græcorum, XX autem Ptolemæi, Olympiade CLV: qui mox Antiochi duces de Judæa expellens, & templum ab idolorum imaginibus emundans, patrias leges poſt triennium ſuis civibus reddidit. Unde poſt receſſum Oniæ ſacerdotis in Ægyptum, de quo ſuprà diximus, & mortem Alchimi, qui, effugato Onia, ponficatum indignus invadere tentabat, omnium favore Judæorum Machabæo ſacerdotium decernitur: quod poſt mortem ejus frater Jonathas ſortitus, & XIX annis ſumma miniſtravit induſtria.

3838 Ptolemæus Evergetes annis XXIX. Jonathas, dux Judæorum & pontifex, cum Romanis & Spartiatis amicitias facit. Quo à Tryphone interfecto, in ſacerdotium frater Simon aſſumitur, an. regis Evergetis VII. quod VIII an. ſtrenuiſſimè regens, filio Joanni reliquit. Hic adverſum Hyrcanos bellum gerens, Hyrcani nomen accepit, & à Romanis jus amicitiæ poſtulans, decreto Senatus inter amicos relatus eſt. Samariam, quæ noſtro tempore Sebaſte vocatur, obſidione captam ſolo coæquavit, quam poſtea Herodes inſtaurans, Sebaſten in honorẽ Auguſti appellari voluit.

3855 Ptolemæus Phyſcon, qui & Soter, annis XVII. Cicero Arpini naſcitur matre Helvia, patre equeſtris ordinis ex regio Volſcorum genere. Hyrcano in pontificatum, quem ipſe XXVI an. tenuit, Ariſtobulus ſuccedit annum unum, qui rex pariter & pontifex primus apud Judæos diadematis ſumpſit inſigne, poſt † CCCCLXXXIII annos Babyloniæ captivitatis. Poſt quem regnavit Janneus, cognomento Alexander, annis XXVII, qui pontificatum quoque adminiſtrans crudeliſſimè civibus præfuit.

† *al.* 484. 97

3865 Ptolemæus, qui & Alexander, annis X. Hujus anno VII, Syria in Romanam ditionem ceſſit, capto Philippo à Gabinio. Expulſus de regno Ptolemæus Phyſcon per matrem Cleopatram, in Cyprum ſecedit.

3873 Ptolemæus, qui à matre fuerat ejectus, an. VIII regreſſus de fuga regnum obtinuit, quia Alexandrum, qui ante eum fuerat, ob interfectionem matris cives pepulerant. Sylla Athenienſes vaſtat.

3903 Ptolemæus Dionyſius annis XXX. Ab hujus anno V Alexandra, uxor Alexandri Pontificis, poſt mortem ejus regnavit Judæis an. IX. Ex quo tempore Judæos rerum confuſio, & variæ clades oppreſſerunt. Poſt cujus mortem Ariſtobulus & Hyrcanus, filii ejus, contra ſe de imperio dimicantes, occaſionem præbuere Romanis, ut Judæam invaderent. Itaque Pompejus Hieroſolymam veniens, capta urbe & templo reſerato, usque ad Sancta ſanctorum accedit, Ariſtobulum vinctum ſecum abducit, ponficatum confirmat Hyrcano: deinde Antipatrum, Herodis Aſcalonitæ filium, procuratorem Palæſtinæ facit, manſitque in pontificatu Hyrcanus annis XXXIV. Vergilius Maro in pago, qui Andes dicitur, haud procul à Mantua naſcitur, Pompejo & Craſſo COSS. Pompejus, captis Hieroſolymis, tributarios Judæos facit. Virgilius Cremonæ ſtudiis eruditur. Cæſar Germanos & Gallos capit, & Britannos quoque, quibus ante eum ne nomen quidem Romanorum cognitum fuerat, victos, obſidibus acceptis, ſtipendiarios facit.

3925 Cleopatra, ſoror Ptolemæi, annis XXII. Orto enim bello civili inter Cæſarem & Pompejum, victus Pompejus Alexandriam petit, ibique ab ipſo, à quo ſperabat auxilia, Ptolemæo percuſſus interiit. Mox Cæſar Alexandriam venit: ipſi quoque Ptolemæus parare inſidias voluit, unde bello ei illato, victus in Nilo periit. Cæſar Alexandria potitus, regnum Cleopatræ dedit, cum qua conſuetudinem ſtupri habuerat: cujus regni tertio an. ipſe primus Rom. ſingulare obtinuit imperium, à quo Cæſares Rom.

Digitized by Google

Rom. principes appellati. Cleopatra regio comitatu urbem ingreſſa. Cæſar ob inſolentiam morum, conjurantibus in eum LX vel amplius Senatoribus equitibusque Rom. in curia confoſſus interiit, poſt annos IV, & menſes VI, quàm regnare cœperat. Caſſius, Judæa capta, templum ſpoliat. *Anni mundi* 3929

Octavianus Cæſar Auguſtus Rom. II. regnavit annis LVI, & menſibus VI, à quo Auguſti appellati reges Romanorum, quorum XV vivente Cleopatra, XL & unum poſtea vivit annos. XI Auguſti anno, deficiente in Judæa pontificum principatu, Herodes nil ad eum pertinens, utpote Antipatri Aſcalonitæ & matris Cypridis Arabicæ filius, à Romanis Judæorum ſuſcepit principatum, quem tenet an. XXXVI. Qui ne ignobilis fortè & à Judæorum ſemine argueretur extraneus, combuſſit libros omnes, quibus nobilitas gentis in templo ſervabatur aſſcripta, ut, deficientibus probamentis, & ipſe ad hanc pertinere putaretur. Inſuper etiam ut ſuam ſobolem regio illorum generi commiſceret, projecta Doſide fœmina Hieroſolymitana, quam privatus acceperat uxorem, & nato ex eo filio Antipatro, ſociat ſibi Mariamnem, filiam Alexandri, neptem Ariſtobuli fratris Hyrcani, qui ante eum rex erat Judæorum. Hæc quinque ei filios genuit, quorum duos, Alexandrum & Ariſtobulum, ipſe necavit in Samaria. Nec mora, pòſt etiam matrem illorum, qua nil carius noverat, ſimili ſcelere peremit. E quibus Ariſtobulus Herodem ex Beronice ſuſceperat filium, quem actibus Apoſtolorum ab angelo percuſſum legimus. Tertio inter Auguſtum & Antonium orto bello, quòd Antonius, qui Aſiam & Orientem tenebat, repudiata ſorore Auguſti, Cleopatram duxiſſet uxorem, Antonius & Cleopatra victi ſemet interficiunt. A quo tempore quidam primum annum Auguſti monarchiæ ſupputant. Hac tenus qui vocabantur Lagidæ, in Ægypto regnaverunt annis CCXCV. 3944

Anno Cæſaris Auguſti XLII, à morte verò Cleopatræ & Antonii, quando & Ægyptus in provinciam verſa eſt, anno XLVII, Olympiadis 193 anno tertio, ab Vrbe autem condita DCCLII anno, id eſt, eo anno, quo, compreſſis cunctarum per orbem terræ gentium motibus, firmiſſimam veriſſimamque pacem ordinatione Dei Cæſar compoſuit, Jeſus Chriſtus, filius Dei, ſextam mundi ætatem ſuo conſecravit adventu, anno imperii Auguſti XLIV. Herodes morbo intercutis aquæ, & ſcatentibus toto corpore vermibus, miſerabiliter & dignè moritur. Pro quo ſubſtitutus ab Auguſto filius ejus Archelaus, regnavit annis IX, id eſt, usque ad ipſius Auguſti finem: tunc enim non ferentibus ultrà, ſed accuſantibus apud Auguſtum ferocitatem ejus Judæis, in Viennam urbem Galliæ relegatur, & ad minuendam Judaici regni potentiam, inſolentiamque domandam, quatuor fratres ejus pro eo ſunt Tetrarchæ creati, Herodes, Antipater, Lyſias & Philippus: quorum Philippus & Herodes, qui Antipas prius nuncupabatur, etiam vivente Archelao, Tetrarchæ fuerant ordinati. 3952 98

Tiberius, privignus Auguſti, hoc eſt, Liviæ uxoris ejus filius, ex ſuperiore genitus conjuge, regnavit ann. XXIII. Hujus anno XII Pilatus Judææ procurator ab eodem dirigitur. Herodes Tetrarcha, qui Judæorum principatum tenet ann. XXIV, in honorem Tiberii & matris ejus Liviæ, Tiberiadem condidit & Libiadem. 3980

Anno XV imperii Tiberii, Dominus poſt baptiſmum, quem prædicavit Joannes, mundo regnum cœlorum annunciat, peractis à mundi principio ſecundum Hebræos ann. (ut Euſebius in ſuis Chronicis ſignat) IV. millib. annotando quòd XVI ann. Tiberii principium fuerit LXXXI Jubilei ſecundum Hebræos. Quare autem noſtra ſupputatio undeviginti minus ponendos æſtimaverit annos, facilè, qui ſuperiora libelli hujus legerit † 3981 † 3983.

	Anni mundi	
		gerit, inveniet. Juxta verò Chronica eadem, quæ ipse Eusebius de utraque editione, ut sibi videbatur, composuit, anni sunt V millia, CCXXVIII.
† 3986.		† Anno XVIII imperii Tiberii, Dominus sua passione mundum redemit, & prædicaturi per Judææ regiones Apostoli, Jacobum fratrem domini Hierosolymis ordinant episcopum, ordinant & VII diaconos. Et lapidato Stephano, ecclesia per regiones Judææ & Samariæ dispergitur.
	3984	Agrippa, cognomento Herodes, filius Aristobuli, filii Herodis regis, accusator Herodis Tetrarchæ, Romam profectus, à Tiberio in vincula conjicitur, ubi plurimos sibi ascivit ad amicitiam, & maximè Germanici filium Cajum.
	3993	Cajus, cognomento Caligula, regnavit annos III, mens. X, dies VIII. Hic Herodem Agrippam, amicum suum vinculis liberatum, regem Judææ facit, qui permanet in regno ann. VII, id est, usque ad quartum Claudii ann. Quo ab angelo percusso, succedit in regnum filius ejus Agrippa, & usque ad exterminium Judæorum XXVI an. perseverat. Herodes Tetracha, & ipse Caji amicitiam petens, cogente Herodiade, Romam venit, sed accusatus ab Agrippa, etiam Tetrarchiam perdidit, fugiensque in Hispaniam cum Herodiade mœrore periit. Pilatus, qui sententiam damnationis in Christum dixerat, tantis, irrogante Cajo, angoribus coartatus est, ut sua se manu peremerit. Cajus in Deos se referens, Judæorum loca sancta sordibus idolorum profanat. Matthæus in Judæa prædicans Evangelium scripsit.
† XVIII.	4007	Claudius an. XIII, mens. VII, dies † XXVIII. Petrus apostolus cùm primis Antiochenam fundasset ecclesiam, Romam pergit, ibique XXV an. cathedram tenet episcopalem, id est, ad ultimum Neronis an. Marcus Evangelium, quod Romæ scripserat, Ægypto, Petro mittente, prædicat. Quarto Claudii anno fames gravissima, cujus Lucas meminit, facta est. Eodem anno ipse Britanniam adiens, quam neque ante Julium Cæsarem, neque post eum quisquam attingere ausus fuerat, sine ullo prælio ac sanguine intra pauciſſimos dies plurimam insulæ partem in deditionem recepit, Orcades etiam insulas Romano adjecit imperio, ac VI
99		quàm profectus erat mense, Romam rediit. Nono regni sui anno Judæos tumultuantes Roma expulit, quod Lucas refert. Sequenti anno fames maxima Romam corripit.
† 4021	4022†	Nero an. XIII, mens. VII, dies XXVIII. Hujus secundo anno Festus, Judææ procurator, successit Felici, à quo Paulus Romam vinctus mittitur, & biennium in libera manens custodia, post hæc ad prædicandum dimittitur, nec dum Nerone in tanta erumpente scelera, quanta de eo narrant historiæ. Jacobus, frater domini, cùm XXX annos rexisset Hierosolymorum ecclesiam, VII Neronis anno lapidatur à Judæis, vindicantibus in illo, quòd Paulum interficere nequiverunt. Festo magistratui Judææ succedit Albinus, Albino Florus, cujus luxuriam & avaritiam, cæteraque flagitia non ferentes Judæi, contra Romanos rebellaverunt: adversum quos Vespasianus, magister militiæ, transmissus plurimas urbes Judææ cepit. Primus Nero super omnia scelera sua etiam Christianos persequitur, quorum eximios, Romæ Petrum cruce, Paulum occidit gladio. Hic in re militari nihil omnino ausus, Britanniam penè amisit. Nam duo sub eo nobilissima oppida illic capta atque eversa sunt.
	4031	Vespasianus annos IX, menses XI, dies XXII. Hic apud Judæam imperator ab exercitu appellatus, & bellum Tito filio commendans, Romam per Alexandriam proficiscitur: qui secundo anno Judææ regnum subvertit, templumque solo stravit, post annum primæ ædificationis MLXXXIX. Consummatum est bellum an. IV, duobus Nerone vivente, & duo-

Digitized by Google

& duobus aliis poſtea. Veſpaſianus, inter alia magnorum operum, in privata adhuc vita in Germaniam, ac deinde in Britanniam à Claudio miſſus, tricies & bis cum hoſte conflixit, duas validiſſimas gentes, XX oppida, inſulam Hectam † Britanniæ proximam imperio Romano adjecit. Coloſſus erigitur, habens altitudinis pedes CVII. *Anni Mundi.*

† *Heclam*

Titus annos II, menſes II, vir omnium genere virtutum mirabilis, adeò ut amor & deliciæ humani generis diceretur. Hic Amphitheatrum Romæ ædificat, & in dedicatione ejus quinque millia ferarum occidit. 4033

Domitianus, frater Titi junior, annos XV, menſes V. Hic ſecundus poſt Neronem Chriſtianos perſequitur, ſub quo Apoſtolus Joannes in Patmum inſulam relegatus eſt, & Flavia Domicilla, Flavii Clementis Conſulis ex ſorore neptis, in inſulam Potianam ob fidei teſtimonium exiliatur. 4049

Anni mundi

Regnum Romanorum.

Anni Dom. 100

Anno XLII Octaviani Auguſti Cæſaris, ex quo anno Ægyptus in provinciam redacta eſt, & Cleopatra cum Antonio victa XXVIII anno, ab Vrbe verò condita DCCLII, Olympiadis CXCIII anno III, Dominus noſter, Jeſus Chriſtus, in Bethlehem Juda naſcitur, transactis ab initio mundi, ſecundum Hebraicam veritatem, annis tribus millibus DCCCCLII, ſecundum LXX verò Interpretes quinque millibus CXCIX.

43

44 Auguſtus Tiberium & Agrippam in filios adoptavit. Herodes infantes occîdit.

45 Judas Galilæus ad rebellandum Judæos cohortatur.

46 Aſinius Pollio orator moritur.

47 Herodes, rex Judææ, cum magno cruciatu moritur, pro quo Archelaus regnavit annis IX.

48 Fames magna Romæ facta eſt.

49

50. Tiberius Cæſar Dalmatas Sarmatasque ſubegit.

51

52

53 Jani portæ 12 annis jam ab Auguſto clauſæ aperiuntur.

54 Meſſala Corvinus orator moritur.

55 Eclipſis Solis facta eſt.

56 Archelaus in Viennam, Galliæ urbem, ab Auguſto relegatur, & Judæa Tetrarchis committitur: & Auguſtus moritur ann. ætatis 76. Imperii 56.

TIBERIVS II, privignus Auguſti, regnavit annis 23.

1 Herodes Tetrarcha Judæorum regnum tenuit annis 24.

2 Mathematici urbe pelluntur.

3 Livius hiſtoriographus moritur. Ovidius poëta in exilio moritur.

4 Germanicus à Tiberio miſſus Germanos vicit.

5 Tredecim urbes terræ motu corruerunt. Germanicus Cæſar moritur. 20

6 Feneſtella, hiſtoriographus & poëta, moritur.

7 Tiberius multos reges ad ſe dolo vocatos nunquam remiſit.

8 Pompeji theatrum incenſum eſt.

Anni mundi	*Regnum Romanorum.*	*Anni Dom.*
	9 Tiberius Druſum conſortem regni fecit, qui eodem anno	
	10 veneno periit.	
	11	
	12 Pilatus præſes Judææ à Tiberio mittitur.	
	13	
	14	
	15 Dominus Jeſus Chriſtus à Joanne baptizatur, triceſimo an-	30
	16 no ætatis ſuæ ſecundum carnem inchoante, & prædicare cœpit.	
	17 Joannes baptiſta ab Herode Tetrarcha decollatur.	
	18 Dominus in Hieroſolymis paſſus eſt, & reſurrexit. Eclipſis Solis, & maximi terræmotus facti ſunt.	
	19 Jacobus, frater Domini, Hieroſolymorum epiſcopus ab Apoſtolis ordinatur, ſedit ann. 30. Stephanus lapidatur.	
	Paulus Apoſtolus de cœlo vocatur.	
	20 Pilatus imaginem Cæſaris in templo ſtatuens, ſeditionem Judæis excitavit.	
	Pilatus Romam venit, & de miraculis Domini Cæſari nunciavit.	
	Tiberius ea, quæ à Pilato audierat, Senatui nunciavit, ſed Senatus contempſit.	
	21 Seianus præfectus Tiberium, ut Judæos deleat, cohortatur.	
	22 Agrippa, Herodem Tetrarcham Romæ accuſans, à Tiberio in vincula mittitur.	
	23 Tiberius populum Rom. graviter afflixit, & ipſe veneno periit.	
† 3.	CAJVS Caligula III an. † 4, menſ. 10, dies 8, vir ſceleſtiſſimus.	
	1 Herodes Agrippa, rex Judææ à Caio conſtitutus, regnavit annis 7.	
	2 Judæi apud Alexandriam profligantur, pro quibus Philo,	40
	3 clariſſimus ſcriptor, apud Caium interpellans, nihil profuit.	
	4 Pilatus ſemetipſum interfecit, magnis à Caio calamitatibus oppreſſus.	
	5 Matthæus Evangelium ſcripſit Hebraicè.	
	Cajus occiditur à protectoribus ſuis.	
	1 CLAVDIVS IV annos 13, menſes 7, dies 28.	
	2 Petrus Apoſtolus Romam venit, ibique per 25 annos prædicans epiſcopatum tenuit.	
	3 Herodes Agrippa ab Angelo percuſſus expiravit, pro quo filius ejus Agrippa regnavit annis 26.	
	Marcus Evangeliſta in Ægypto Chriſtum annunciat. Primus Antiochiæ epiſcopus Evodius ordinatur.	
101	4 Fames magna facta eſt. Claudius Britanniam ſubegit.	
	5 Nova inſula XXX ſtadiorum in mari apparuit.	
	6 Cives Romani à Claudio numerati ſunt ſexagies novies centum & quadraginta quatuor millia.	
4000	7. Judæorum in ſeditione triginta millia necantur in diebus	50
	8 Azymorum.	
	9 Claudius Judæos expulit urbe.	
	10 Magna fames Romæ facta eſt.	
	11 Claudius Felicem procuratorem Judææ facit.	
	12 His temporibus Simon magus ſimoniacæ hæreſeos autor extitit.	
	13 Ægy-	

Digitized by Google

Anni mundi.	*Regnum Romanorum.*	*Anni Dom.*
13	Ægyptius quidam pſeudopropheta, Judæorum plures ſeducens, à Felice opprimitur.	
14	Claudius veneno mortuus eſt anno ætatis LXIV.	
	NERO V annos 13, menſes 7, dies 28. Iſte flagitioſus in cunctis primam in Chriſtianos perſecutionem exercuit, in qua Romæ Proceſſus & Martianus, XLVII à beato Petro baptizati, Torpes, Marcellus & Apulejus; Mediolani, Nazarius & Celſus; Aquilejæ, Hermagoras epiſcopus, Fortunatus diaconus, Felix cum Conſtantia; Ravennæ, Apollinaris epiſcopus pro Chriſto coronantur.	
1	Seditio in Cæſarea orta plures Judæorum perdidit. Feſtus Felici ſucceſſit.	
2	Paulus Apoſtolus Romam à Feſto præſide mittitur.	
3	Hucusque librum Actus Apoſtolorum Lucas Evangeliſta perduxit, continentem annos à paſſione Domini XXVII.	60
4	Statius poëta clarus habetur.	
5	Nero Agrippinam matrem ſuam, & ſororem patris interfecit.	
6	Nero infinita luxuria & laſcivia, ignaviaque bacchatur.	
7	Jacobus, frater Domini, à Judæis lapidatur. Feſto præſidi Albinus in Judæa ſucceſſit.	
8	Marcus Evangeliſta apud Alexandriam paſſus eſt, pro quo Ananias 23 annis. Albino Florus ſucceſſit.	
9	Neronianæ thermæ à Nerone ædificantur.	
	Perſius & Lucanus poëtæ moriuntur.	
10	Nero, ut ſimilitudinem Trojæ ardentis videret, magnam partem Romæ incendit.	
11	Nero Senecam magiſtrum ſuum interfecit.	
12	Veſpaſianus dux exercitus, adverſus Judæos rebellantes à Nerone mittitur.	
13	Petrus & Paulus à Nerone propter Simonem magum trucidantur, & peſtilentia Romæ facta eſt, Neroque ſeipſum interfecit.	70
	JULIUS I (*a*) à beato Petro papa, ſedit annis 12. Antiochiæ ſecundus epiſcopus ordinatur Ignatius.	
	GALBA VI menſ. 7, Otho menſ. 3, Vitellius menſ. 8.	
1	Veſpaſianus in Judæa pugnans, Imperator ab exercitu conſtituitur.	
	VESPASIANUS VII annos 9, menſes 11, dies 22, vir militari virtute præcipuus.	
	Titus Judæos inenarrabili fame cruciatos obſedit.	
2	Hieruſalem à Tito expugnata deſtruitur, anno à paſſione Domini 42, à prima verò conditione templi ſub Salomone 1089.	
3		
4		
5	Hoc tempore Joſephus hiſtoriographus clarus habetur.	
6		102
7	Coloſſus erectus eſt, habens altitudinis pedes 107.	
8		
9	Peſtilentia Romæ facta eſt: & terræ motus tres civitates Cypri ſubvertit.	80
	10 Ve-	

(*a*) *Can.* Linus.

Anni mundi.	*Regnum Romanorum.*	*Anni Dom.*
	10 Veſpaſianus profluvio ventris in villa circa Sabinos obiit.	
	TITUS VIII, Veſpaſiani filius, annos 2, menſes 2. Vir omnium genere virtutum mirabilis, ita ut deliciæ & amor humani generis diceretur.	
	1 Titus amphitheatrum Romæ conſtruxit, in cujus dedicatione 5000 ferarum occidit.	
	2 Anacletus papa II ſedit annis 12. Titus in eadem villa, qua & pater, obiit anno ætatis 42.	
	DOMITIANUS IX, frater Titi, ann. 15, menſibus 5. Hic omnibus infectus ſceleribus, ſecundò perſequitur Chriſtianos. Cujus tempore paſſi ſunt Romæ Eutyches, Victorinus & Maro; apud Amiterninam urbem Victorinus epiſcopus.	
	1 Domitianus eunuchos fieri prohibuit.	
	2 Decreto Senatus, Titus inter Deos refertur.	
	3 Tres virgines Veſtæ ob ſtuprum damnantur.	
	4 Anianus I poſt Marcum Evangeliſtam, epiſcopus Alexandriæ,	
	5 poſt annos 22 obiit, pro quo Abilius II an. 13.	
	6 Domitianus ſe Deum & dominum appellari juſſit.	
	7	
	8 Quintilianus rhetor Romæ clarus habetur.	90
	9 His temporibus hæreſis Menandri magi & Ebionitarum & Cerinthiorum & Nicolaitarum exoritur.	
	10 Hoc tempore Romani mala plurima à Cæſare & ab hoſtibus pertulerunt.	
	11 Domitianus de Dacis & Germanis triumphat.	
	12 Clemens papa III ſedit annis 9. Cornelia virgo veſtalis ob ſtuprum viva defoſſa eſt.	
	13 Domitianus multos nobilium occidit.	
	14 Hoc tempore Joannes Apoſtolus in Patmon inſulam à Domitiano exilio miſſus, Apocalypſim ſcripſit.	
	15 Domitianus Flaviam Domicillam cum multis aliis in exilium pro fide Chriſti relegavit.	
	16 Domitianus, cùm multa mala egiſſet, crudeliter à ſuis interfectus eſt, anno ætatis 35.	
	NERVA X ſenex anno 1, menſibus 3, diebus 8. Hic primo edicto ſuo omnes exules revocavit.	
400	1 Sanctus Joannes Apoſtolus ab exilio rediens, Evangelium ſcripſit. Nerva confectus morbo obiit.	100
	TRAJANUS XI genere Hiſpanus, annis 19, menſibus 6, diebus 15. Vir reipublicæ utilis, ſed errore deceptus, tertiò perſequitur Chriſtianos.	
	1 Alexandriæ III Cerdon epiſcopus ſedit annis 12.	
	2 Joannes Apoſtolus apud Epheſum dormivit in pace, anno à	
	3 paſſione Domini 68.	
	4 Evariſtus papa IV ſedit annis 8. Trajanus de Dacis & Scythis triumphat.	
	5 Trajanus multas gentes Romano ſubjecit imperio.	
	6	
	7	
103	8 Hujus Trajani tempore terræ motus multas urbes ſubvertit,	
	9 & aurea domus Neronis incendio periit, & Pantheum fulmine crematum eſt.	
	10 Hoc	

Digitized by Google

Anni mundi.	Regnum Romanorum.	Anni Dom.	
	10 Hoc tempore Simeon, Cleophæ filius, Hieroſolymæ epiſcopus, crucifigitur, anno ætatis 120. pro quo Juſtus. Terræ motus factus eſt.	110	
	11 Hoc tempore Plinius Secundus, philoſophus clarus, pro Chriſtianis Trajanum mitigat. Ignatius, Antiochiæ epiſcopus, Romæ beſtiis traditur, pro quo Oron III conſtituitur.		
	12 Alexander papa V, ſedit annis 10.		
	13 Alexandriæ Primus IV epiſcopus, ſedit annis 12.		
	14 Poſt Juſtum, Hieroſolymæ epiſcopum, Zachæus IV ſedit:		
	15 poſt quem Tobias V, & poſt hunc Benjamin VI, deinde Joannes VII, poſt quem Matathias VIII, cui ſuccedit Philippus IX.		
	16 Trajanus Armeniam, Aſſyriam & Meſopotamiam provincias		
	17 facit. Terræmotus penè totam Antiochiam ſubruit.		
	18 Judæi commoti, magnas cædes hominum faciunt, ſed in Alexandria victi, ab omnibus ubique trucidantur.		
	19 Trajanus apud Seleuciam profluvio ventris moritur anno ætatis 64.		
	ÆLIUS ADRIANUS XII ann. 21. Hic per Quadratum, diſcipulum Apoſtolorum, & Ariſtidem, virum ſapientem, libris apologeticis edoctus, mitis efficitur Chriſtianis.		
	Hujus tempore paſſi ſunt Romæ Xiſtus papa, Getulius, Sabina & Seraphia virgines: apud Meſenam, Eleutherius epiſcopus cum Anthia matre, Pariſius, Dionyſius Areopagita epiſcopus: apud Tiburiam, Symphoroſa cum VII filiis.		
	1 Arianus Alexandriam publicis reſtauravit expenſis.	120	
	2 Adrianus iterum Judæos profligat. Trajanum Senatus inter Deos refert.		
	3 XISTUS papa VI, ſedit annis 10. † Adrianus plurima tributa		† *Can. 12.*
	4 relaxat. Terræ motus factus eſt. Bellum contra Sauromatas geſtum.		
	5 Adrianus in Libyam, quæ à Judæis vaſtata fuerat, colonias deducit.		
	6 Alexandriæ † Juſtinus V epiſcopus, ſedit annis 11. Adrianus Athenienſibus legem dedit.		† *Juſtus.*
	7 Hieroſolymis, poſt Philippum, epiſcopus Seneca X, & poſt hunc Juſtus XI, deinde Levi XII, poſt quem Ephres XIII, poſtea † Jeſſes XIII, & poſt hunc Judas XV, epiſcopi præfuerunt.		† *Joſes.*
	8 Hoc tempore Aquila interpres habetur.		
	9 Adrianus, apologeticis noſtrorum acceptis, literas pro Chri-		
	10 ſtianis miſit.	130	
	11 His temporibus Saturninus & Baſilides & Carpocrates hæreſim condiderunt.		
	12 Adrianus Pater patriæ primus appellatur. TELESPHORUS papa VII, ſedit annis 11.		
	13 Antiochiæ conſtituitur Cornelius epiſcopus. Nicopolis &		
	14 Cæſarea terræmotu corruerunt. Templum Romæ & Veneris Romæ factum eſt.		
	15 Adrianus Athenas ampliavit ædificiis plurimis.		
	16 Judæi in arma verſi, Palæſtinam depopulantur.		
	17 Alexandriæ Eumenes VI epiſcopus, ſedit annis 13.		104
	18 Judæi iterum commoti, magnis ubique cædibus enecantur.		

Anni mundi.	*Regnum Romanorum.*	*Anni Dom.*
	19 Hieruſalem ab Ælio Adriano reparata eſt, & ex ejus nomine Elia nuncupata, & Judæis, ne introirent, interdicta.	
	20 Primus ex gentibus Hieroſolymis epiſcopus Marcus ordinatur, cùm jam XV de Judaica gente fuiſſent.	
	21 Adrianus morbo intercutis aquæ moritur, major ſexagenario.	140
	ANTONINUS XIII, cognomento Pius, annis 22, menſ. 3. Iſte per apologeticum Juſtini, Chriſtiani philoſophi, & poſtea martyris, edoctus, clemens efficitur noſtris.	
	1 HYGINVS papa VIII ſedit annis 111.	
	2 Antoninus Pater patriæ appellatur.	
	3 Valentinus & Cerdon, & poſt hos Marcion & Marcus eccleſiam hæreſi impugnant.	
	4 Juſtinus Philoſophus pro Chriſtianis apologeticon Antonino ſcripſit.	
	5 PIUS papa IX ſedit 15. Sub hoc Hermes librum Paſtoris ſcripſit.	
	6 Antiochiæ conſtituitur epiſcopus Heros V.	
	7	
	8	
	9 Alexandriæ Marcus VII, ſedit annis 10.	
4100	10 *Valentinus hæreticus agnoſcitur.*	150
	11	
	12	
	13 Apollonius & Baſilides philoſophi illuſtres habentur.	
	14	
	15	
	16	
	17 Creſcens, Cynicus philoſophus, Juſtino noſtro philoſopho perſecutionem commovit, in qua ille pro Chriſto occubuit.	
	18	
	19 Alexandriæ Celadion VIII epiſcopus, ſedit annis 14.	
	20 ANICETUS papa X, ſedit annis 11.	160
	21 Hieroſolymis poſt Marcum factus eſt epiſcopus Caſſianus	
	22 XVII, Publius XVIII, Maximus XIX, Julianus XX, Gajanus XXI, Symmachus XXII, Cajus XXIII, Julianus XXIV, Capito XXV.	
† 72	23 Antoninus Pius apud Lorium obiit anno ætatis † 77.	
	MARCUS ANTONINUS VERUS, cum fratre Lucio Aurelio Commodo annis 19, menſe 1.	
	1 Hi primùm æquo jure adminiſtraverunt imperium.	
	2 Lucio Cæſari Athenis ſacrificanti, ignis ab Oriente ad Occidentem in cœlo ferri viſus eſt.	
	3 Vologeſus, rex Parthorum, provincias populatur Romanas quasdam.	
	4 Fronto orator inſignis habetur. Seleucia à Romanis capta eſt.	
	5 Cæſares de Parthis triumphant.	
	6 Sub his principibus quarta perſecutio orta apud Aſiam, Polycarpum, Smyrnæ epiſcopum, cum plurimis, & in Gallia multos ſanctorum coronavit. In qua paſſi ſunt Romæ Anicetus	
105	papa, Victor papa, Symmetrius presbyter, Felicitas cum VII filiis, Julius, & Antoninus, Euſebius & Pontianus, Peregrinus & Vincentius: apud Sebaſten Armeniæ, XL martyres ſub Agricola judice: apud Spoletum Concordius, Germanicus & Pionius:	

Digitized by Google

Anni mundi.	*Regnum Romanorum.*	*Anni Dom.*	
	Pionius: apud Apameam, Alexander & Gajus: apud Cretam Philippus epiſcopus: apud Pergamum, Carpus epiſcopus, Papyrius diaconus: Lugduni Galliæ, Irenæus epiſcopus cum multis, Photinus quoque urbis ejusdem epiſcopus, & Blandina cum aliis 48. Epipodius & Alexander in Syria: Victor & Corona Mediolani: Fauſtus † Cabillone, Marcellus, item Valerianus: Alexandriæ Ptolemæus & Lucius.		† *Avinione.*
	7 Hoc tempore lues maxima multas vaſtavit provincias & exercitum Romanum penè delevit.	170	
	8 SOTER papa XI ſedit annis 8. Antiochiæ Theophilus VI		
	9 epiſcopus, vir ſapiens, ordinatur.		
	10 Alexandriæ Agrippinus epiſcopus ſedit annis 10. Lucius Cæſar apoplexia extinctus eſt.		
	11 Cataphrygarum hæreſis oritur.		
	12		
	13 His temporibus Egeſippus, Dionyſius Corinthi epiſcopus, Modeſtus, Meliſſo, Pinytus Cretæ epiſcopus, Theophilus Antiochiæ epiſcopus, Apollinaris, & alii plurimi doctores clari habentur.		
	14 Antoninus imperator multa prælia per ſe & per duces ſuos contra Romanos inimicos exegit. Antiochiæ VII epiſcopus † Maximus conſtituitur.		† *Maximinus.*
	15 Hoc tempore Tatianus hæreſin Encratitarum condit.		
	Maxima per totum orbem peſtilentia fuit.		
	Antoninus multa bella per ſe & Duces ſuos faciebat.		
	16 ELEUTHERIUS papa XII ſedit annis † 13. Antoninus Commodum filium conſortem regni fecit.		† 15.
	17 Imperatores de hoſtibus triumphant, & debita plebi relaxant, & ſeveriores leges temperant.	180	
	18 Lucius, Britanniæ rex, ab Eleutherio papa, ut Chriſtianus efficiatur, impetrat.		
	19 Antoninus in Pannonia moritur, & Commodus a ſenatu Auguſtus appellatur.		
	L. ANTONINUS COMMODUS XV poſt mortem patris annos 13 regnavit. Hic Germanos feliciter vicit. Cæterùm obſcœnus & parvus fuit.		
	1 Alexandriæ Julianus X epiſcopus, ſedit annis 10. Commodus de Germanis triumphat.		
	2 Templum Serapidis Alexandriæ incenſum eſt.		
	Hyreneus, Lugdunenſis Epiſcopus, inſignis habetur.		
	3 Hoc tempore Parthenus & Clemens Alexandriæ clari habentur.		
	4 Hieroſolymis Maximus XXVI epiſcopus ordinatur, poſt quem Antoninus XXVII, Valens XXVIII, † Dulcianus XXIX, Narciſſus XXX, † Dius XXXI, Germanio XXXII, Gordius XXXIII, & Narciſſus XXXIV.		† *Dulychianus.* † *Ælius.*
	5 Commodianæ thermæ Romæ factæ ſunt.		
	Commodus Septembrem menſem nomine ſuo appellavit.		
	Jeroſolymis XXVI. ordinatur Maximus Epiſcopus.		
	6 Origines apud Alexandriam naſcitur.		
	7 Hoc tempore Montanus quidam Cataphrygarum hæreſin condit.		

Digitized by Google

	Anni mundi.	*Regnum Romanorum.*	*Anni Dom.*
		8 Irenæus, Lugdunenſis epiſcopus, & alii doctores claruerunt.	190
		9 Capitolium Romæ & bibliotheca fulmine cremantur.	
† *Can. 10.* 106		10 Commodus, Coloſſi capite ſublato, ſuæ imaginis caput juſſit imponi. VICTOR papa XIII, ſedit annis 13. † Alexandriæ Demetrius XI epiſcopus annis 43.	
		11 Magna quæſtio de Paſcha oritur, & in dominica die celebrari jubetur.	
		12 Serapion Antiochiæ epiſcopus VIII ordinatur. Commodus multos nobilium interfecit.	
		13 Commodus, cunctis incommodus, in domo Veſtiliani (*a*) ſtrangulatur.	
		ÆLIUS PERTINAX major ſeptuagenario ex ſenatus conſulto juſſus eſt imperare XVI, menſibus 6. Hunc Julianus	
		1 jurisperitus occidens, regnavit menſibus 7.	
		SEVERUS, genere Afer, XVII, annis 17. Hic Julianum civili	
		1 bello vicit, & ſe Pertinacem appellavit.	
		2	
		3 Hoc tempore Narciſſus, Hieroſolymitanus epiſcopus, &	200
	4150	4 Theophilus Cæſarienſis, Polycarpus quoque & Bacchylus Aſiani, & alii epiſcopi inſignes habentur.	
		5 Judaicum & Samariticum bellum motum eſt.	
		6 Severus Parthos & Adiabenos, Arabasque ſuperavit & ſub-	
		7 jecit.	
		8 Thermæ Severianæ apud Antiochiam factæ ſunt.	
		9 ZEPHYRINUS papa XIII, ſedit annis 18.	
		10 Severus quinta perſecutione plurimos ſanctorum corona-	
		11 vit, inter quos pater Origenis, Leonides, cum multis aliis martyrizatur.	
		12 Perpetua & Felicitas, hac perſecutione, apud Carthaginem beſtiis deputantur.	
		13 Hoc tempore Symmachus & Theodotion interpretes habentur.	
		14 Severus vallum apud Britannos per 132 paſſuum millia à ma-	210
		15 ri ad mare fecit.	
		16 Tertullianus Afer clarus habetur.	
		Origines Alexandriæ ſtudiis eruditur.	
		17 Severus in Britannia moritur.	
		ANTONINUS CARACALLA XVIII, annis 7.	
		1 Antiochiæ IX epiſcopus Aſclepiades conſtituitur.	
† *Secus aliquanto Euſebius habet.*		2 † Hoc tempore Alexander XXXV epiſcopus Cappadociæ à Narciſſo Hieroſolymitano epiſcopo conſtituitur. (*b*)	
		3 Antoninus Caracalla propter genus veſtis, quod Romæ erogabat, cognominatur.	
		4	
		5 Antoninus Romæ thermas ſui nominis ædificavit.	
		6 Antoninus impatientia libidinis, novercam ſuam Juliam duxit uxorem.	
† 44.		7 Antoninus interficitur anno vitæ † 43.	220
		Romæ Amphitheatrum incenditur. *Can.*	
		OPILIUS MACRINUS XIX, annum unum regnavit.	
		1 Ma-	

(*a*) Can. *Veſtati.*
(*b*) Can. *Alexander Jeroſolymorum Epiſcopus ordinatur, vivente Narciſſo, Deo per viſum jubente.*

Digitized by Google

Anni mundi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
1	Macrinus cum filio Diadumeno occiditur *in Archelaide*. Antiochiæ X Philetus episcopus constituitur.	
	M. AVRELIVS ANTONINVS XX, annis 4.	
	Aurelius Antoninus adeo impudice in imperio vixit, ut nullum genus obscœnitatis omiserit.	
1	CALLISTVS papa XV, sedit annis 5.	
2	Hippolytus episcopus clarus habetur. Heliogabalum templum Romæ ædificatur.	
3	In Palæstina Nicopolis, quæ prius Emmaus vocabatur, condita est.	
4	Aurelius tumultu militari Romæ occiditur. Hujus tempore coronantur Romæ Callistus papa, Vrbanus papa, Cæcilia virgo, Tiburtius & Valerianus, Calepodius presbyter, Palmarius consul cum uxore & filiis, & Simplicius senator.	107
	AVRELIVS ALEXANDER XXI, annis 13. Hic in matrem suam unicè pius fuit, & cunctis charus.	
1	Alexander Xerxem, regem Persarum, vicit.	
	Hic militaris disciplinæ severus corrector fuit.	
2	VRBANVS papa XVI. sedit annis † 8. Hic multos nobilium	† 9.
3	ad Christi fidem convertit.	
4	Ulpianus jurisconsultus insignis habetur.	
5	Neronianæ thermæ Alexandrinæ vocantur.	230
6	Geminus presbyter *Antiochenus*, & Hippolytus & Beryllus episcopi, & Bostrenus clari habentur.	
7	Antiochiæ episcopus XI Zebennus constituitur.	
8	Mammea, mater Alexandri, Origenem, celeberrimum doctorem, ad se vocatum audire curavit.	
9		
	Origenes de Alexandria ad Cæsarem Palæstinæ transit.	
10	PONTIANVS papa XVII sedit annis † 6.	† 5.
11	Alexandriæ Heracleas XII episcopus, vir sapiens, sedit annis	
12	† 13. *Alexander Romæ favorabilis fuit.*	† 16.
13	Alexander tumultu militari *Moguntiaci* occiditur.	
	MAXIMINVS XXII annis 3. Iste Christianos, & maximè rectores ecclesiæ sexto post Neronem persequitur.	
	Sub quo apud Cæsaream Palæstinam Pamphilus & Maximus presbyteri coronantur.	240
	Maximinus adversus Germanos bellum feliciter gessit.	
	Maximinus Aquilegiæ à Pupieno occiditur.	
1	Pontianus papa & successor ejus ANTHERVS XVIII papa	
2	post primum mensem pontificatus martyrio coronantur.	
3	FABIANVS papa XIX sedit annis 14. Maximinus Aquilejæ occiditur.	
	GORDIANVS XXIII annis 6.	
1		
2	Pupienus & Balbinus, qui imperium arripuerant, in palatio *à Gordiano* occisi sunt.	
3	Hoc tempore Julius Africanus chronographus clarus habetur.	
4	Hac tempestate, Origenes Theodorum & Athenodorum fratres, postea nobiles episcopos, divina imbuit philosophia.	
5		

Anni mundi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.
	6 Gordianus, cùm victor à Parthis reverteretur, haud longè à Romano ſolo interficitur.	
	Milites Gordiano tumulum ædificant, & oſſa ejus Romam reportant.	
	PHILIPPVS, cum filio Philippo annis VII. Hic primus omnium imperatorum Chriſtianus fuit. (a)	
	1 Philippus Philippum, filium ſuum, conſortem regni fecit.	
	2	
4200	3 Alexandriæ XIII Dionyſius epiſcopus clarus doctor, ſedit annis † 19.	250
† 17.	4 Milleſimus annus ab urbe condita feſtivè celebratur.	
	Regnantibus Philippis, milleſimus annus Romanæ urbis expletus eſt.	
	Milleſimus annus à Chriſtiano Imperatore variis ludis celebratus eſt.	
	Theatrum Pompeji Romæ incenſum.	
	Philippus nominis ſui in Thracia conſtruxit	
	5 Origenes presbyter his temporibus tanta ſcripſit, ut Hieronymus quodam loco quinque millia librorum ejus ſe legiſſe	
	6 dicat.	
	7 Philippus ſenior Veronæ, junior verò Romæ occiditur.	
	DECIVS XXV anno 1, menſibus 3. Iſte ſeptimam in Chriſtianos perſecutionem excitavit.	
† Babylas. 108	1 Hac & ſequenti perſecutione paſſi ſunt Romæ Fabianus papa, Xiſtus papa, Laurentius, Feliciſſimus, & Agapetus diaconus, Abdo & Sennes, Hippolytus & Concordia, Irenæus & Habundius, Cornelius papa, Victoria virgo, Miniates: Antiochiæ † Babillus epiſcopus: Apollonia civitate Leacus, Thyrſus & Callinicus: Hieroſolymis Alexander epiſcopus: Nazanzo Trypho: in Ægypto civitate Tanais, Phileas epiſc. Philoromus: Babyloniæ etiam Cteſiphontes epiſcopus: Pamphyliæ Neſtor epiſcopus: in Corduba Parmenius presbyter cum aliis: in Cyrienſi colonia Marianus & Jacob: in Tyro Anatolia & Audax: in Africa Nemeſianus, Felix, Rogatianus presbyter, Feliciſſimus cum aliis: Antiochiæ Aſclepiades epiſcopus: Alexandriæ Agatho, Serapion, Arſenius, Dioſcorus cum aliis: item Romæ Stephanus papa, Eugenia, Jovinus, Baſilius, Lucius papa, Baſilla, Rufina, & Secunda virgines, Tertullianus, Protus, Hyacinthus, Xiſtus papa, Valerianus, Nemeſius, Symphorianus & Olympius: in Hiſpania Terragone: Veronæ Zenon epiſcopus, Fructuoſus epiſcopus, Augurius & Eulogius diaconi: Cæſareæ Marinus & Artemiſius: in Africa Maxima, Donatilla, & Secunda virgines: in vico Mitanenſi Privatus epiſcopus, Theodorus cognomento Gregorius, Ponti epiſcopus, Sub Claudio verò & Aureliano Proboque & Caro imperatoribus paſſi ſunt Romæ, Felix papa, Marius & Martha, conjunx ejus cum filiis, XLVII milites, qui baptizati ſunt à Dionyſio papa, Cyrilla virgo: in Campania Felix presbyter & Euſebius: Romæ item Eutychianus papa, Theodora, Baſilides, Tripos & Mandalio: Lingonis ſancti gemini: Iconio civi-	

(a) Vide, quæ ſupra notavi ad *REGINONEM a. 198.*

Anni mundi	Regnum Romanorum.	Anni Dom.	
	(a) civitate Conon: Cæsarea Cappadociæ Mammes: apud Prænestе Agapitus: in civitate Salona Anastasius: Augustoduni Symphorianus: in territorio Vivariensi Andeolus subdiaconus, Andochius presbyter, Thyrsus diaconus, & Felix: in castro † Duuone Benignus presbyter: item Romæ Chrysanthus & Daria, Claudius & Hilaria uxor ejus cum filiis, Jasone & Mauro, & LXX milites. Fabianus martyrizatur, pro quo CORNELIVS XX, sedit annis 3.		† *Divione.*
	Decius cum filio suo in Thracia à Gothis occiditur. Antonius monachus in Ægypto nascitur.		
	GALLVS XXVI, cum Volusiano filio an. 2, mensibus 4.		
1	Origenes anno ætatis 70 moritur. Novatus presbyter hæreseos autor extitit. Maxima pestilentia facta est. Antiochiæ † Demetrius XIV ordinatur episcopus		† *Demetrianus.*
2	Gallus & Volusianus interfecti sunt Interamnæ.		
	VALERIANVS XXVII cum Gallieno annis 15. iste octavam persecutionem in Christianos exercuit.		
1	Cornelius papa martyr efficitur.		
	LVCIVS papa XXI sedit mensibus 8, & martyr efficitur.		
2	STEPHANVS papa XXII, sedit annis 2.		
3	Cyprianus doctor eximius, Carthaginensis episcopus, martyrio coronatur.	260	
4	XISTVS papa XXIII sedit annis † 11. Valerianus commota persecutione, à Sapore, rege Persarum, captus, & oculis pri-		† *VIII.* vel *XI.*
5	vatus, in servitute miserabili consenescit, & Gallienus tertius		
6	pacem Christicolis reddidit.		
	Valeriano in Persas ducto, & oculis privato, Galienus pacem reddidit nostris.		
	Galienus in omnem lasciviam dissolvitur.		
	Antiochiæ XV Paulus Samosatenus, postea hæreticus, epi-		
7	scopus constituitur.		
8	Germani Italiam, Alemanni Gallias & Italiam populantur.		
9	Græcia, Macedonia, Pontus, Asia depopulantur per Gothos,		
10	& alias plures provincias Barbarorum quassavit irruptio.		
11	Alexandriæ Maximus XIV episcopus sedit annis 18.		
	Dionysius Papa sedit an. 7.		
12	Hoc tempore Theodorus, qui & Gregorius, Neocæsariæ episcopus, virtutibus claruit.		
13	Hierosolymæ XXXVII episcopus Hymenæus constituitur.	270	109
14	DIONYSIVS papa † XXIII sedit ann. 8. Paulo Samosateno hæretico deposito, Dominus XVI Antiochiæ episcopus ordinatur.		† *XXIV.*
15	Gallienus Mediolani occiditur.		
	CLAUDIVS XXVIII an. 1, mensib. 9. Iste Gothos jam per annos 15 Illyricum Macedoniamque vastantes, superat.		
1	Paulus de Samosata, Antiochenus episcopus, hæreticus esse convincitur.		
2	Claudius Syrmio moritur, pro quo frater Quintilius regnavit dies 17. Aquilejæ occiditur.		
	AVRELIANVS XXIX annis 5, mensibus 6. Hic reipublicæ utilis, primò clemens Christianis, postea persecutor fuit.		
	1. An-		

(a) Vide, quæ supra notavi ad *Reginonem a. 226.*

Digitized by Google

Anni mundi	*Regnum Romanorum.*	*Anni Dom.*
	1 Antiochiæ episcopus XVII Timæus efficitur.	
	2 Zenobia regina Orientis vincitur.	
	Eusebius, Laodicensis Episcopus, insignis habetur.	
	3 Aurelianum Romæ triumphantem Tetricus & Zenobia captivi præcesserunt.	
	4 Aurelianus templum Soli ædificat, & nonam persecutionem in Christianos excitat.	
	5 Aurelianus divino fulmine territus, inter Byzantium & Heracleam à militibus occiditur.	
	TACITVS XXX mens. 6. Quo apud Pontum occiso, Florianus regnavit dies 88, & apud Tarsum occiditur.	
	1 FELIX papa XXV sedit annis 5.	
	PROBVS XXXI annis 6, mensibus 4.	
	1 Galliæ à barbaris vastatæ, à Probo Rom. restituuntur imperio.	
	2 Anatolius, Laodiceæ episcopus, clarus habetur.	
	3 Manes quidam, genere Persa, insanam Manichæorum hæresim condit.	
	4 Antiochiæ episcopus XVIII Cyrillus constituitur.	
† *Can. 8.*	5 EVTYCHIANVS papa XXVI sedit mensibus 10 †	
† *Can. 16.*	6 GAIUS papa XXVII annis 15. † Alexandriæ Theonas episcopus XV ann. 18. Probus apud Syrmium tumultu militum occiditur.	
	CARVS XXXII cum filiis Carino & Numeriano an. 2.	
	1 Carus victor de Parthis, super Tigridem fulmine ictus interiit.	
	2 Numerianus insidiis Apri soceri sui occiditur. Carinus apud Margum à Diocletiano *prælio victus*, interficitur.	
	Hucusque ab incarnatione Domini supputantur	
†CCLXXXIV.	secundum Dionysium anni † CCXXXIV.	
	DIOCLETIANVS XXXIII annis 20.	
	1 Ab hoc anno Græci paschales circulos inchoabant.	
	2 Diocletianus Herculium Maximianum in consortium regni assumit.	
	3 Maximianus in Gallia Amandum cum rusticis vicit. Carus, sumpta purpura, Britannias occupat.	
	4 Hoc tempore, Carausius Britannias, Narseus rex Persarum Orientem, Ægyptum Achilles, Quinquegentiani Africam vastaverunt. *Ob quæ Constantinus, Galerius, & Maximianus in regnum assumuntur.*	
	6 Diocletianus Constantium, Constantini patrem, Cæsarem facit, qui regnavit annis XVI.	290
	7 Diocletianus Galerium Maximianum Cæsarem facit.	
	8 Hoc tempore Pierius presbyter, & Achillas, & Melitius Alexandrinus claruerunt.	
110	9 His temporibus, diversis & multis præliis hostes diversi vin-	
	10 cuntur.	
	11 Diocletianus se ut Deum adorari jussit.	
4250	12	
	13 Gaio papa martyrizato, Marcellinus XXVIII successit.	
	14 Diocletianus, victo Achilleo, Alexandriam Ægyptumque recepit.	
	Idem	

Anni mundi.	*Regnum Romanorum.*	*Anni Dom.*
	Idem plurimos per totam Ægyptum proſcriptionibus & exiliis damnavit.	
	15 Conſtantinus LX millia Alemannorum *juxta Lingonas* occidit. Hieroſolymis epiſcopus Labdas ordinatur XXXVIII.	
	16 Alexandriæ XVI Petrus epiſcopus ſedit annis XII.	300
	Galerius Maximianus à Narſeo victus, *ante carpentum Diocletiani purpuratus, cucurrit.*	
	17 Galerius Maximianus Narſeum ſuperavit, & uxorem ac liberos ac ſorores captivavit.	
	18 Antiochiæ XIX Tiramnus epiſcopus conſtituitur. Diocletianus & Maximianus inſigni pompa de hoſtibus triumphant.	
	19 Diocletianus in oriente, & Herculius Maximianus in occidente, eccleſias ſubvertunt, libros divinos incendunt, & Chriſtianos decima perſecutione poſt Neronẽ cruciaverunt.	
	20 Marcellino papa martyrizato, Euſebius XXIX ſucceſſit menſibus 8. Quo item paſſo, XXX Miltiades ſedit annis IV. Diocletianus Nicomediæ, & Maximianus Mediolani purpuras & regnum ob ſenectutis defectum ſponte deponunt. In perſecutione Diocletiani, Maximiani, Conſtantii, Severi, Galerii & Maximiani, paſſi ſunt Romæ, Cajus papa, Cyriacus diaconus, Largus, Smaragdus, Apronianus, Papias, Maurus, Claudius, & Prepedigna cum filiis, Gabinius presbyter, Caſtulus, Pancratius, Artemius cum uxore & filia, Sebaſtianus, Marcus, Marcellianus, Marcellinus presbyter, Petrus exorciſta, Tranquillinus, Nicoſtratus, Zoë uxor ejus, Primus, Felicianus, Claudius, Caſtorius, Victorinus, Symphorianus, Baſiliſcus, Fauſtinus, Simplicius, Beatrix, Tiburtius filius Tromatii, Suſanna virgo, Joannes, Criſpus, Geneſius, Felix & Adauctus, Lucia & Geminianus, Sergius & Bacchus, Chryſogonus, Saturninus & Siſinnus, Quatuor coronati, Theodorus, Pontianus, Prætextatus, & Thraſo: apud Spoletum, Gregorius presbyter, Sabinus epiſcopus, Exuperantius & Marcellinus diaconus: apud inſulas Parmarias Anaſtaſia: Antiochiæ, Julianus & Baſiliſſa: in Hiſpania, civitate Cæſar-auguſtana, Vincentius diaconus: in Barcinona, Eulalia virgo, Cucufas: apud Gerendanam, Felix: in Cucumis Juliana virgo: apud Tyrum Tyrannio, Sylvanus, Peneleus & Linus epiſcopi, cum innumera multitudine: apud Syrmium, Sirenus: Nicomediæ, Petrus, Lucianus presbyter Antiochenus, Anthimus epiſcopus, Pantaleon, Joannes, Adrianus, Dorotheus, & Gorgonius, Eleutherius: Smyrnæ, Irenæus epiſcopus: in Palæſtina civitate Gaza, Sylvanus: Mediolanis, Victor: in civitate Suſcia, Quirinus epiſcopus: apud Tarſum, Bonifacius: in Aquileia, Felix & Fortunatus: apud Ciliciam, Vitus & Modeſtus, cum Creſcentia, Lucia virgine: in Britannia, Albanus: in Maſſilia, Victor: apud Auguſtam, Afra in Rhetia provincia: Nicæa Bithyniæ, Theodata cum filiis: in civitate Compluto, Juſtinus & Haſtar fratres: in Sicilia Euplus diaconus: Pergamis, Alexander: in Chalcedone Euphemia: in Neapoli Campaniæ, Januarius epiſcopus Beneventanus, Soſius diaconus: Meſenate civitate Fauſtus & Deſiderius: in Palæſtina, Peleus & Nilus epiſcopi: In Cyzico, Fauſta & Evilaſius: Agauno, Mauricius cum ſociis: Antiochiæ, Cyprianus epiſcopus cum Juſtina: apud Ægeam civitatem Coſmas & Damianus: in caſtro	

Anni mundi | *Anni Dom.*

Solodoro, Victor: apud Coloniam Agrippinam, Gereon cum sociis: apud Tarsum, Carracus, Probus & Andronicus: in Venusia, Felix episcopus, Audax, Januarius presbyter: Suessionis civitate, Crispinianus & Crispinus: apud Sidonem, Zenobius presbyter: in territorio Auganensi, Tiberius, Modestus & Florentia: in Scythia † Mennas: Antiochiæ, Romanus: Alexandriæ, Petrus episcopus: in Africa, Crispina virgo: in Tuscia, Barbara virgo: in Hispania, Leocadia: Emerita civitate, Eulalia & Julia virgines. *(a)*

† *al. Merinas.*

GALERIVS & Constantius Augusti. Maximinus, persecutor Christianorum & Severus Cæsares eliguntur.

1 Constantius Augustus, vir mansuetus, in Britannia Eboraci obiit. *Post quem filius ejus Constantinus regnavit.*

CONSTANTINVS Constantii XXXIV, ex concubina Helena filius, annis 30, mensibus 10. Hic primus imperator, excepto Philippo, Christianus fuit, & ab hoc Christiani imperatores cœperunt.

1 Maxentius, Maximini Herculii filius, Augustus appellatur.

2 Maximianus Herculius apud Massiliam turpiter interficitur.

3 Quirinus episcopus pro Christo passus est. Occiso Severo, Licinius Cæsar efficitur. Galerius Maximianus, Christianorum persecutor, divina ultione tactus, parcere Christianis jussit, & ipse moritur.

4 Maximinus, Cæsar persecutionẽ restaurat, & ipse moritur. *(b)*

† *al. Marcello.* Melciade † papa passo, SYLVESTER XXXI sedit an. 22. ††

†† Can. 25.

5 Petrus Alexandriæ episcopus martyrio coronatur, pro quo Achillas XVII sedit. Magna fames & lues in persecutores facta est. 310

6 Constantinus Maxentium civili prælio, Deo juvante, apud pontem Milvium vicit.

7 Persecutio tandem post X annos finita est.

8 Hierosolymitanus episcopus Macarius XXXIX constituitur.

9 Diocletianus *in prædio suo* moritur, & *solus omnium privatus* inter Deos refertur.

10 Plurimi persecutorum & magorum trucidantur.

11 Crispus & Constantinus, filii Constantini, & Licinius Cæsa-

12 res appellantur.

13 Lactantius clarus habetur.

14 Licinius Christianos de palatio suo expellit, & eos persequitur.

Hoc tempore Arrius, Alexandriæ presbyter, nefandam Arrianorum hæresin condit.

15 Alexandriæ Alexander XVIII episcopus ordinatur, à quo 320

16 Arius presbyter de ecclesia ejectus, multos errori suo sociat, & ecclesiam hæresi impugnat.

17 Concilium in Nicæa congregatur CCCXVIII episcoporum sub Julio *(c)* papa, in quo Arius condemnatur.

18 Constantinus, *(d)* filius Constantini, Cæsar efficitur. Licinius occiditur.

19 Hoc

(a) Vide supra *REGINONEM ad a. 242.*
(b) Can. *Maximinus Christianos persequitur: & apud Tharsum moritur.*
(c) *CANISIUS* rectius: *Sylvestro.*
(d) Can. *Constantius.*

Digitized by Google

Anni mundi	*Regnum Romanorum.*	*Anni Dom.*
19 20	Hoc tempore crux dominica ab Helena, Conſtantini matre, in Hieroſolymis reperitur. Sub Macario ejusdem urbis epiſcopo *Nazarius rhetor inſignis habetur. (a)*	
21	Vicennalia Conſtantini Romæ acta.	
22 23	Antiochiæ, poſt Tiramnum, Vitalis XX epiſcopus ordinatur, pro quo † Philogimius XXI, & poſt hunc Paulinus XXII, cui ſucceſſit Euſtathius XXIII. Quo ob fidem catholicam in exilium miſſo, Ariani epiſcopi XI numero eccleſiam illam unus poſt alium occupaverunt.	† *Philogonus.* 112
	Hucusque hiſtoriam ſcribit Euſebius. Hinc Hieronymus. Conſtantinus Drepanam, Bithyniæ civitatem inſtaurans, in honorem ſuæ matris, Helenopolim appellavit.	
	Arriani Epiſcopi Eccleſiam obtinuerunt, quorum tempora non digeruntur, qui hoſtes Chriſti judicantur.	
	Juvencus presbyter claruit.	
	Conſtantinus uxorem ſuam Bauſiam interfecit.	
	Donatus quidam Donatiſtarum hæreſim condidit.	
24	Conſtantinus Byzantium urbem reparavit, & ex ſuo nomine Conſtantinopolim appellavit, & ſedem Romani regni eam eſſe voluit.	
25	Alexandriæ Athanaſius XIX epiſcopus ordinatur. Romæ MARCVS XXXII papa ſedit menſib. 8, pro quo JVLIVS XXXIII annis 16, menſibus 9. Porphyrius miſſo ad Conſtantinum volumine, exilio liberatur. *Edicto Conſtantini* Templa idolorum deſtruuntur.	330
	His temporibus, Euſebius, Cæſarienſis Epiſcopus, & alii multi doctores claruerunt.	
27	Conſtans, filius Conſtantini, Cæſar efficitur.	
28	Antonius monachus clarus habetur.	
	Conſtantinus cum liberis ſuis honorificas ad Antonium litteras mittit. Tricennalibus Conſtantini, Dalmatius Cæſar appellatur.	
29	Conſtantia, Conſtantini ſoror, uxor Licinii, moriens Arianum quendam presbyterum fratri commendat.	
30	Dalmatius Cæſar efficitur. Conſtantinus in Arianum dogma labitur, ab Euſebio Nicomedienſe baptizatus.	
31	Conſtantinus, dum bellum in Perſas pararet, apud Nicomediam obiit anno vitæ 66.	
	CONSTANTIVS XXXV filius Conſtantini, cum Conſtantino & Conſtante fratribus, annis 24, menſibus 5, diebus 13, regnaverunt.	
	Dalmatius Cæſar factione Conſtantii patruelis & tumultu militari interficitur.	
1	Conſtantius Ariana hæreſi per Arianum presbyterum & Euſebium Nicomedienſem polluitur, *Athanaſium Epiſcopum & omnes non ſuæ partis Epiſcopos* catholicos perſequitur.	
2	Jacobus Niſibinus epiſcopus virtutibus claruit. Dalmatius Cæſar occiditur. Sapor, rex Perſarum, Meſopotamiam vaſtat, & Chriſtianos perſequitur.	
3	Conſtantinus bellum fratri Conſtantio inferens, juxta Aquileiam occiditur.	

(a) Can. *Vicennalia Conſtantini Roma Nicomedia acta, & ſequenti anno Romæ edita.*

Digitized by Google

Anni mundi.	*Regnum Romanorum.*	*Anni Dom.*
	4 Terræ motus multas urbes obruit. Audeus Syrius Audeanam hæresim condit.	340
	5 Franci à Constante perdomiti, in pacem recepti sunt.	
	6 Constantinopoli ejecto ab Arianis Paulo episcopo, Macedonius hæresiarches in locum ejus substituitur.	
	7 Hoc tempore Maximinus, Trevirorum episcopus, clarus ha-	
	8 betur, à quo Athanasius, Alexandriæ episcopus, à Constantio profugus, honorificè susceptus est.	
	9 Athanasius episcopus, ad Constantis literas Alexandriam regreditur.	
4300	10 Eclipsis Solis facta est, & terræ motus hoc tempore multas urbes subvertit.	
	Tribus diebus ac noctibus Roma natavit: & Campaniæ urbes vexatæ.	
	11 Bellum contra Persas gravi Romanorum damno geritur.	
	Maximus XL post Macarium Hierosolymitanum episcopum moritur, post quem Cyrillus, expulso Heraclio, & cæteri Ariani episcopi ecclesiam illam occupant.	
	12 Romæ LIBERIVS XXXIV papa ordinatur. Quo ab Arianis ejecto, Felix locum ejus occupat annum unum, sed Liberius hæresi subscribens rediit, & Felix ejicitur. Constans haud longè	
† *Hispaniæ.*	ab † Hyspen interficitur anno ætatis 30.	
	13 Magnentius, qui Constantem occiderat, & alii rempublicam turbant.	
	14 Magnentio gravi civili prælio victo, Gallus, *Constantii patruelis*, Cæsar efficitur.	350
	15 Gallus multos Judæorum delevit, & civitatem eorum subvertit.	
113	16 Magnentius seipsum occidit, & Decentius frater ejus laqueo vitam finivit.	
	17 Gallus Cæsar à Constantio patrueli suo, ob suspicionem occiditur. Victorinus rhetor, & Donatus Grammaticus, Romæ insignes habentur.	
	18 Julianus, frater Galli, Cæsar efficitur à Constantio. Antonius monachus CV ætatis anno obiit, *in eremo. Et multi alii eremitæ claruerunt.*	
	Eusebius Vercellinus & Dionysius Mediolanensis cum aliis exulantur.	
	19 Liberius papa, & multi catholicorum episcopi ab Arianis expulsi sunt. Magnæ Alemannorum copiæ apud Argentarium deletæ sunt, *à Juliano Cæsare.*	
	20 Ossa Andreæ apostoli, & Lucæ Evangelistæ, & Timothei Constantinopolim allata sunt. Julianus Rheno Germanos vicit.	
	21 Paulinus, Trevirorum episcopus, in exilio obiit. Hoc tempore Hilarius, Pictaviensis episcopus, & Athanasius Alexandrinus, & omnes catholici episcopi multa ab Arianis mala passi sunt.	
	22 Apud Ariminum synodus Arianorum contra fidem facta est.	
	23 Julianus bellorum successibus elatus, Augusti nomen usurpat. Constantius in Parthos bellum parat.	
	24 Constantius, Parthico bello dimisso, contra Julianum arma	360
† 45.	sumens moritur anno ætatis 46. †	

JVLIA-

Digitized by Google

Anni mundi. | *Regnum Romanorum.* | *Anni Dom.*

JULIANUS XXXVI Apoſtata anno uno, menſibus 8. Hic ex Chriſtiano lectore paganus factus, perſequitur Chriſtianos.

1 Alexandriæ Georgio, Ariano epiſcopo, à populo incenſo, Athanaſius ad ſedem ſuam revertitur, in parte catholicorum Antiochiæ epiſcopus fit. *Euſebius & Lucifer de exilio revertuntur.* Pagani apud Sebaſten ſepulchrum ſancti Joannis Baptiſtæ invadunt.

2 Julianus ad bellum Parthicum profectus, & Chriſtianorum ſanguinem diis ſuis vovens, Dei judicio, à quodam hoſte occiſus, interiit, anno ætatis 32.

JOVIANUS XXXVII menſibus 8. Iſte iterum cum omni exercitu ad Chriſtianitatem redit.

1 Jovianus in nova domo recubans, ſuffocatus odore prunarum & calcis moritur. Synodus hæreſiaca Antiochiæ facta eſt.

VALENTINIANUS XXXVIII regnavit annis 11.

Hic ob fidem Chriſti tribunatu militum à Juliano privatus fuit.

1 Valentinianus Valenti, fratri ſuo, Orientis imperium dedit.

2 Romæ DAMASUS XXXV papa ordinatur. Valens ab Eudoxio, Arianorum epiſcopo, ſeductus & baptizatus, poſt mortem fratris orthodoxos perſequitur. Terræ motus per totum orbem factus eſt.

3 Gratianus, Valentiniani filius, Ambianis imperator efficitur. Vera lana, pluviæ mixta, de nubibus fluxit.

4 Athanaricus, rex Gothorum, Chriſtianos in ſua gente perſequitur.

Hilarius Pictavis epiſcopus obiit.

Nicæa terræ motu corruit.

5 Euſebius, Vercellenſis epiſcopus, moritur. Laodiceæ Apollinaris epiſcopus plura ſcripſit, ſed poſtea hæreſim condit.

6 Magna fames in Phrygia. Lucifer † Caralitanus epiſcopus, vir valde catholicus, obiit. † *Calaritanus.*

7 † Maximinus præfectus † Rom. multos nobilium occidit. 370 † *Maximus* † *Annona.*

8 Valentinus Saxones in regione Francorum cæde perdomuit. 114

9 Alexandriæ Petrus XX epiſcopus poſt Athanaſium ordinatur. Burgundiorum LXXX ferè millia juxta Rhenum conſederunt. Eunomius hæreſiarcha extitit.

Didymus *Alexandria* cæcus clarus habetur.

10 Magnentia, quæ & Tecla, Romanorum nobiliſſima, Hieroſolymam veniens, virtutibus & humilitate claruit.

Poſt Auxentium Arianum, Ambroſio Mediolani epiſcopo ordinato, Italia ad rectam fidem revertitur.

11 Valentinianus bellum in Sarmatas parans, apoplexia obiit.

Valentinianus ſubita ſanguinis eruptione moritur, pro quo Gratianus filius cum patruo.

Multi monachorum martyrio coronantur.

VALENS XXXIX poſt mortem fratris, cum Gratiano & Valentiniano annis 4 regnavit.

1 Photinus hæreticus moritur. Theodoſius, Theodoſii poſtea imperatoris, pater & multi nobiles à Valente occiſi.

2 Gratianus triginta millia Alemannorum delevit. Gothi depulſi ab Hunis, diffunduntur in Thraciam. Valens legem

Anni mundi.	*Regnum Romanorum.*	*Anni Dom.*
	dedit, ut monachi militarent, nolentes fuſtibus juſſit interfici. Gothi, datis à Valente hæreticis doctoribus, Ariani efficiuntur.	
	3 Gothi fame compulſi, rebellant.	
	4 Valens, à Gothis occiſo exercitu, fugiens, in domo quadam vivus crematur.	
	Valens Arrianus imperator, poſt multa mala ſua in Thracia trucidato a Gothis Romano exercitu, ipſe ſagitta ſauciatus, fugiens, & in vilem caſam, cum ſæpe equo laberetur, deductus; inſequentibusque hoſtibus, vivus in ipſa caſa incenſus, ſepultura caruit. Poſt quem Gratianus tertius, fratris ejus filius, cum fratre ſuo Valentiniano regnavit annos 6.	

Huc usque Chronicam Euſebii Hieronymus perduxit.

Hinc Herimannus.

Antiquus Codex.	*Anni Dom.*	Novus ſeu Manuſcriptus Codex Urſtiſii.
GRATIANUS XL cum Valentiniano fratre poſt mortem patrui, annis ſex regnavit.	378	Poſt mortem Valentis, Arriani Imperatoris, GRATIANUS cum Valentiniano, fratre ſuo, annis ſex regnavit.
1 Gratianus Theodoſium genere Hiſpanum, Orientis Imperatorem fecit. Priſcillianus epiſcopus hæreſim condit,	379	Gratianus Imp. Theodoſium Orienti Imperatorem præficit. Priſcillianus de Galliis Epiſcopus, hoc tempore ſui nominis hæreſin condit.
Gratianus Imperator ob perturbatum imperii ſtatum, genere Hiſpanum (a) armis, fide & religione præcipuum orienti Imperatorem præfecit. Qui 17 annis regnans, Gothos, Hunnos, Alanos, & alias gentes plures coërcuit, deque Tyrannis Romanorum ſæpe imperium vindicavit. Priſcillianus de Galliis Epiſcopus, hoc tempore ſui nominis hæreſin condit.		
2 Ab hoc anno Theophilus Paſchales circulos inchoat.	380	Ab hoc anno Theophilus, Alexandrinus Epiſcopus, paſchales circulos inchoat.
Ambroſius Mediolanenſis Archiepiſcopus multa hoc tempore ſublimiter ſcripſit.		
3 Synodus ſecunda CL. Epiſcoporum, Conſtantinopoli adverſus Macedonium congregatur ſub Damaſo papa.	381	Synodus ſecunda univerſalis CL. Epiſcoporum Conſtantinopoli agitur contra Macedonium hæreſiarcham, ipſius Urbis Epiſcopum, ſub Theodoſio Auguſto & Damaſo Papa. Et poſt damnationem prædicti hæretici, tres Canones conſtituuntur.
Athanaricus, Rex Gothorum, perſecutorque Chriſtianorum, Conſtantinopoli receptus a Theodoſio, moritur.		
4 Hoc tempore Theodoſius multis præliis Gothos, Hunos Alanosque ſuperavit. Athanaricus, Rex Gothorum, moritur.	382	
5 Archa-		Archadius

(a) Intelligit Theodoſium.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
5 Arcadius, Theodoſii filius, Imperator efficitur.	383	Archadius, filius Theodoſii Auguſti, à Patre in conſortium regni aſſumptus, regnavit annis XXVI.
6 Maximus regnum ſibi uſurpans, Valentinianum Italia depulit. Gratianus Lugduni occiditur. Romæ poſt Damaſum URSINUS XXXVI. Papa, ſedit annis quatuordecim.	384	Maximus ſibi regnum uſurpans, Gratianum Lugduni occidit. Romæ, poſt Damaſum Papam, Siricius, qui in Chronicis Proſperi URSINUS dicitur, Papa XL. ſedit annos quatuordecim.
THEODOSIUS XLI. cum Valentiniano poſt mortem Gratiani annis undecim regnavit. *Theodoſio Auguſto filius Honorius naſcitur.* 1 Theodoſius, vir omnibus virtutibus plenus, Valentinianũ benigne ſuſcepit. Priſcillianus & alii hæretici ſequaces ejus, ab Evodio præfecto, gladio addicti ſunt. *Maximus in Britannia a militibus Imperator creatus ad Gallias transfretans, Gratianum Auguſtum a ſuis proditum bello victum fugavit, & Lugduni captum occidit, Valentinianumque Auguſtum, fratrem ejus, de Italia ad Theodoſium morientem pepulit, Victoremque filium ſuum Imperii conſortem fecit.*	385	Hieronymus Presbyter, jam in Bethlehem habitans, clarus habetur. Priſcillianus hæreticus, in Synodo Burdegalenſi damnandus, fugit: ſed Treveris ab Ebodio Præfecto interficitur.
2 Ambroſius, Mediolanenſis Epiſcopus, & ſanctus Martinus, Turonenſis Epiſcopus, & Hieronymus Bethleemites, clariſſimi habentur.	386	Hoc tempore Siricius Papa ſcripſit decretalia XV. Capitula Himerio Tarraconenſi Epiſcopo.
3	387	
4 Maximus tyrannus à Theodoſio victus & captus, *juxta Aquileiam purpura privatus*, capite plectitur, & Victor, filius ejus, ab Arbogaſte, *magiſtro militum in Galliis*, interficitur, & Valentinianus regno reſtituitur.	388	Theodoſius Auguſtus Maximum tyrannum Aquileiæ occidit.
5 Ithacius & Urſacius Epiſcopi, ob necem Priſcilliani, quem accuſaverant, Eccleſiæ communione privantur.	389	Ithacius & Urſatius Epiſcopi, ob necem Priſcilliani, quem accuſaverant, Eccleſiæ communione privantur.
6	390	Hoc tempore S. Martinus, Ambroſius, Epiſcopi: Hieronymus Presbyter, Joannes Chryſoſtomus, Auguſtinus, & Severus, aliique quam plures Doctores claruerunt.
7	391	
8 Valentinianus dolo Arbogaſtis, ſuſpendio	392	Valentinianus, dolo Arbogaſtis, laqueo

	Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
	pendio periit. Hieronymus usque huc librum de illuſtribus viris Eccleſiæ perduxit.		laqueo vitam finivit. Hieronymus librum, quem de viris illuſtribus Eccleſiæ ſcripſit, hucusque perduxit.
	Valentinianus Auguſtus, nimia, ut ajunt, Arbogaſtis auſteritate, vitæ pertæſus, apud Viennam laqueo vitam finivit. A quo Arbogaſtes inſimulatus, Eugenium in Gallia Imperatorem creat.		
115	9 Arbogaſtes Eugenium tyrannum Imperatorem conſtituit.	393	Theodoſius Imp. cum filiis, Archadio & Honorio, tres annos regnavit.
	10 Joannes heremita, Theodoſium victorem fore, contra Eugenium prophetat.	394	Joannes Anachorita, cujus vitam Hieronymus deſcripſit, Theodoſium Imperat. contra Eugenium tyrannum victorem fore, prædixit.
	11 Auguſtinus, Doctor facundiſſimus, Hippone regione Africæ, Epiſcopus ordinatur.	395	Theodoſius Imper. Eugenium tyrannum vicit, & ipſe eodem anno Mediolani in pace requievit. Pro quo ARCHADIUS & HONORIUS, filii ejus, annis XIII. Auguſtinus Hippone ordinatur Epiſcopus.
	Claudianus Poëta clarus habetur.		
	Theodoſius Eugenium tyrannum ſuperavit, & ipſe Mediolani in pace obiit.		
	Theodoſius Imperator divinitus adjutus, Eugenium pugna victum peremit: & ipſe eodem anno Mediolani vita deceſſit, & apud ſanctum Laurentium ſepultus eſt: pro quo filius ejus Arcadius, cum fratre Honorio, annos 13. regnavit. Auguſtinus, Eccleſiæ propugnator facundiſſimus a Maximo veterano Epiſcopo, Hippone regionis Africæ, adhuc vivente, ipſius Urbis Epiſcopus, quamvis invitus ordinatur.		

Hucusque Ruffinus Eccleſiaſticam hiſtoriam Euſebii, Cæſarienſis Epiſcopi, à ſe translatam, perduxit.

	ARCHADIUS XLII. filius Theodoſii, cum fratre Honorio annis tredecim.		Joannes Heremita migravit ad Dominum.
	1 Gildo Comes Africam ſibi uſurpare audet. Joannes Eremita obiit.	396	Gildo Comes Africam ſibi tyrannicè uſurpavit.
	2 Concilium Carthaginenſe colligitur.	397	S. Martinus Epiſcopus migravit ad Dominum, anno ætatis LXXXI. Epiſcopatus vero XXII. cujus vitam & virtutes Sulpitius Severus egregiè compoſuit.
	Concilio Carthagine habito, Hipponenſe concilium roboratur.		
	S. Martinus, Turonorum Epiſcopus, poſt multas virtutes migravit ad Dominum, anno ætatis 81. Epiſcopatus vero 26.		
	3 Romæ ANASTASIUS XXXVII. Papa ordinatur, Ambroſius, Mediolanenſis Epiſcopus, Doctor ſapien-	398	S. Ambroſius, Mediolanenſis Archiepiſcopus, Doctor egregius, migravit ad Dominum.
			Romæ,

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
pientiſſimus, migravit ad Dominum.		Romæ Anaſtaſius Papa XLI. ſedit annis quatuor. Gildo Comes, pugna victus, interiit.
4 Templa idolorum, *juſſu Imperatorum in diverſis partibus orbis*, deſtruuntur, & ludi gladiatorum tolluntur. Maſcezil *(a)* Gildonem fratrem, Deo juvante, ſuperavit. *Eutropius eunuchus, qui hoc anno cum Theodoro conſulatum invaſerat, honore & vita privatus, interiit.*	399	Templa idolorum deſtruuntur, & ludi gladiatorum tolluntur. Gothi Italiam devaſtant. Hoc tempore Anaſtaſius Papa ſua decreta conſtituit, & invitos in Urbe Manichæos damnavit. Corpora Prophetarum Abacuc & Micheæ a Domino revelantur.
5 Gothi, Halarico & Radagaiſo Regibus, Italiam ingrediuntur. *Gothi, Alarico & Radagaſio Regibus, Italiam ingredientes devaſtant. Hoc tempore Anaſtaſius Papa ſua & Italiæ decreta conſtituit, inventos in urbe Manichæos damnavit, & Baſilicam, quæ Creſcentiana dicitur, via Mamurtina conſtruxit.*	400	
6 Joannes Conſtantinopolitanus, & Theophilus Alexandrinus illuſtres Epiſcopi, ſibi invicem diſcordiſſimi, habentur. Hoc tempore corpora Prophetarum Abacuc & Micheæ a Domino revelantur. *Pollentiæ Romani, Stilicone Duce, contra Gothos, gravi utrorumque clade pugnantes, tandem victi terga vertunt.*	401	Joannes Conſtantinopolitanus, & Theophilus clariſſimi habentur, ſed adeo diſcordes, ut molimine Theophili Joannes in Pontum exilio ſit relegatus.
7 Romæ INNOCENTIUS XXXVIII Papa, ſedit annis 14. Gothi Stiliconem cum Romano exercitu victum fugaverunt.	402	Gothi Stiliconem Ducem cum Romano exercitu fugaverunt. Innocentius Papa XLII ſedit annos 14. qui 57. cap. decretalia ſcripſit.
8 Carthaginenſe Concilium contra Donatiſtas habetur. His temporibus Oroſius presbyter clarus habetur.	403	Carthagini Concilium contra Donatiſtas habetur.
9 *His temporibus Innocentius Papa plurima in Eccleſia conſtituit decreta, & Eccleſiam Sanctorum Prothaſii & Gervaſii Martyrum Romæ conſtructam dedicavit, & Titulum in orbe conſtituit.*	404	His temporibus Innocentius Papa multa decreta fecit. Oroſius presbyter clarus habetur.
10 Hoc tempore Radagaiſus, hoſtis crudeliſſimus, cum CC. millibus Gothorum, Deo donante, ſine bello periit.	405	Hoc tempore Radagaiſus cum CC. millibus Gothorum, Deo donante, eſt victus.
Roma-		

(a) Mazelſer.

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Romanis, Duce Stilicone in Tuscia pugnantibus, Radagaisus cum ducentis millibus Gothorum facili victoria, Deo donante, victus & captus est. His diebus Innocentius Papa dedicavit basilicam Gervasii & Prothasii martyrum.		
11 Vandali & Alani, transito Rheno, Gallias intraverunt.	406	Vandali, Suevi & Alani, trajecto Rheno, tertio Cal. Januarii Gallias hostiliter ingressi sunt.
12 Constantinus tyrannus Gallias occupat. Pelagius Brito Dei gratiam impugnat.	407	Innocentius Papa Archadium Imp. excommunicat, qui consensit, ut expelleretur Joannes Chrysostomus.
13 Arcadius, Orientis Imp. Constantinopoli moritur. Stilico, cum filio Eucherio, ab Honorio occiditur. §. HONORIUS XLIII. cum Theodosio fratris sui filio, annis 15.	408	Archadius Imp. Constantinopoli moritur, relicto pro se filio Theodosio, cum quo dehinc patruus HONORIUS annis 15. regnavit. Stilico, Dux fortis, ab Honorio Aug. occiditur.
1 Attalus Rex, Imperator factus, qui mox privatus regno Gothis cohæsit. Vandali Hispanias occupaverunt.	409	Vandali, Alani, Suevi, tertio die Octobris Hispanias occupant.
2 Roma irrupta est à Gothis, Halarico Rege, anno a conditione ejus, M.LXIV. Sed, quia Christianus Rex erat, clementer victoria usus est. *Alaricus, Rex Gothorum, Romam obsedit, multasque cades ibi & pradas faciens, locis tantum sacris, & ad ea profugis, quia Christianus erat, pepercit. Anno ab urbe condita 1164. Placidia, soror Honorii Augusti, a Gothis in urbe inter alios capta. Gothorum pars Venetiam captam possedit, & postea Ostrogothi vocati, & cum Romanis confederati sunt.*	410	Alaricus, Rex Gothorum, Romam obsedit & irrupit, anno ab Vrbe condita M.C. LXIV. & quia Christianus erat, locis sacratis, & ad ea profugis, tantum pepercit.
3 Constantinus tyrannus victus & captus est, pro quo Maximus tyrannidem invasit. *Constantinus Tyrannus apud Arelatum victus, ab Honorio captus est, filiusque ejus Constans in Hispania a Gerontio Comite peremptus; & Maximus ab eo in regnum levatus est. Constantinus ab Honorio Dux constitutus est. Alarico, Gothorum Rege mortuo, Ataulfus successit; qui Placidiam captivam uxorem accepit.* Athaulphus Placidiam, sororem Honorii, accepit uxorem. Constantius Dux constituitur.	411	Pestilentia, fames, & gladius barbaricus, miserum late devastant orbem.
4 Go-		Gotho-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
4 Gothi, Rege Athaulpho, Gallias intrant.	412	Gothorum maxima pars Gallias ingreſſa. Heros, S. Martini diſcipulus, Arelatenſis Epiſcopus, ſanctus, innocens, ſede ſua pulſus eſt, & pro eo Patroclus ordinatur.
Maximo in Hiſpania regno ablato, vita conceſſa eſt. Gothorum pars maxima, Rege Ataulfo Gallias ingreſſa. Wandali & Suevi Galleciam, Alani Luſitaniam & Carthaginenſem provincias, Silingi Bæticas ſortiuntur.		
5 Burgundiones partem Galliæ, Rheno conjunctam, tenuerunt.	413	His temporibus Pelagius Brito, annitentibus Cæleſtio & Juliano, liberum arbitrium plus juſto extollens, & hominem ſine gratiæ auxilio, proprio niſu, perfectum fieri poſſe, aſſerens, fidem Eccleſiæ turbat. Cujus hæreſin beatus Auguſtinus ſingulariter præ cæteris expugnat: & Papa Innocentius, cum aliis hæreticis, condemnat.
Herodianus hujus anni cum Lucio conſul novarum rerum in Africa reus, honore & vita privatur. Louinus (a) & Sebaſtianus fratres, Gallia tyranni, Narbona ab Honorio perempti ſunt.		Burgundiones partem Galliæ, Rheno contiguam, obtinuerunt.
6 Attalus in Gallis tyrannidem exercet.	414	Attalus, Gothis authoribus, in Gallia tyrannidem invaſit. 116
7 *Hieroſolymis* corpora Stephani protomartyris, Gamalielis & Nicodemi, Luciano Presbytero revelantur.	415	Gothi Hiſpanias petunt, quorum præſidio Attalus deſtitutus, a Romanis eſt captus.
Ataulfus, Rex Gothorum, a quodam ſociorum vulneratus interiit, & pro eo Wallia regium nomen invaſit.		Corpora ſanctorum, Stephani protomartyris, Gamalielis & Nicomedi, Luciano Presbytero divinitus revelata, inveniuntur.
8 Romæ ZOSIMUS XXXIX. Papa, ſedit annis tribus.	416	Romæ Zoſimus Papa XLIII. ſedit annis tribus. Qui etiam ſua ad Eccleſiæ ſtatum decreta promulgavit Yſicio Epiſcopo, ſub quatuor capitulis.
Wallia, Rex Gothorum, pacem cupiens, filiam Ataulfi Placidiam fratri Honorio Auguſto reddidit. Ejus nuptias Dux Conſtantius promeruit.		
9 Honorius Attalum tyrannum exilio damnavit.	417	Honorius Aug. Romam triumphans ingreditur, Attalo currum ejus præcedente, & in exilium poſtea miſſo.
Quæſtio de hujus anni paſcha ſub Zoſimo Papa oritur.		Quæſtio & diſſenſio de hujus anni Paſcha oritur, ſub Zoſimo Papa.
Conſtantius Fredibaldum, Regem Wandalorum, ſine bello, arte captum, Honorio Imperatori miſit.		
10 Synodus Carthaginenſis congregatur CCXVII. Epiſcoporum, contra Pelagium, & cæteros hæreticos, ſub Zoſimo Papa.	418	Carthagini Concilio Epiſcoporum CCXVII. collecto, & a Zoſimo Papa confirmato, Pelagius, aliique hæretici damnantur.
Eclipſis Solis facta eſt 14. Calen. Auguſti Cometa usque ad menſem Septemb. viſa eſt.		Eclipſis Solis 14. Cal. Auguſti facta eſt.
Pugna		

(a) Potius *Louinus*.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Pugna inter Gundericum, Regem Wandalorum, & Ermenricum, Suevorum Regem, facta.		
11 Honorius Conſtantium in regni conſortium ſumpſit.	419	Honorius Aug. Conſtantium Ducem conſortem facit Imperii.
BONIFACIUS XL. Papa, annis quatuor.		Romæ Bonifacius Papa XLIV. ſedit annis quatuor, qui etiam quatuor decreta fecit, cum quo ab aliis Papa ordinatur Eulalius, qui tamen ab Auguſto deponitur.
Romæ Bonifacius Papa XLIV. ſedit annis 4. cum quo ab aliis Papa ordinatur Eulalius. Quo ab Auguſtis ejecto, Bonifacius in ſede firmatur: ſua etiam decreta conſtituit, & Eccleſiam ſanctæ Felicitatis & Sancti Silvani in urbe conſtruxit. Conſtantius Imperator cum Wallia, Rege Gothorum, pacem firmat, data ei cum aliquot urbibus ad inhabitandum Aquitania ſecunda.		
12 Hieronymus, Presbyter Bethleemites, incomparabilis Doctor, obiit, anno vitæ 91.	420	Bethleem Hieronymus Presbyter, egregius interpres, anno ætatis XCI obiit.
Wallia Rege Gothorum mortuo, Theodoricus ſucceſſit. Alani a Gothis adeo cæde domiti, ut regio nomine neglecto, Gunderico Wandalorum Regi ſe tuendos ſubmitterent.		
13 Conſtantius Imperator moritur.	421	Conſtantinus Imp. Ravennæ moritur.
Bellum inter Wandalos & Gothos oritur.		
14 Exercitus contra Vandalos ad Hiſpanias mittitur.	422	
Exercitus contra Wandalos, Duce Caſtino, ad Hiſpanias Gothis auxilium mittitur, a quo offenſus Bonifacius vir bellicoſus ſecedens, ad Africam ſe contulit. Wandali vero pene ad deſperationem coacti, Caſtino incaute manum conſerente, victores effecti ſunt.		
15 Placidia a fratre Honorio, cum filiis, ad Orientem mittitur, & Honorius moritur.	423	Romæ Celeſtinus Papa XLV. ſedit annis 9. qui 22. cap. decretalia Epiſcopis Galliarum ſcripſit.
Romæ CELESTINUS Papa XLI annis 9. ſedit.		Placidia Auguſta, a fratre Honorio, pulſa, ad Theodoſium Auguſtum in Orientem proficiſcitur.
Romæ Caleſtinus Papa XLV. ſedit an. 9. qui plurima in Eccleſia fecit ſtatuta, & Baſilicam Julii in urbe conſtitutam dedicavit.		Honorius Imp. Occidentis, Ravennæ moritur, & Joannes tyrannus regnum ejus occupavit.
§. THEODOSIUS XLIV. minor, Arcadii filius, annis 26.		
1 Theodoſius Valentinianum, Placidiæ filium, conſobrinum ſuum, Cæſarem facit, & cum matre ad Occidentis Imperium miſit.	424	Theodoſius Valentinianum, amitæ ſuæ Placidiæ filium, Cæſarem faciens, ad regnum occidentis cum matre poſſidendum remittit.
Joannes Tyrannus Africam contra Bonifacium petiit.		
2 Valentinianus, Joannem tyrannum	425	Valentinianus, cum matre, Joannem,

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
num extinxit, Hunnosque per Aëtium patritium ſuperavit.		nem, tyrannum Ravennæ, oppreſſit.
Valentinianus cum matre Joannem Ravennæ extinctum oppreſſit: regnum Occidentis recepit: Caſtinum Joanni favent em exilio damnavit: Aëtio, patricio, qui Hunnos reverti fecerat, veniam dedit.		
3 Patroclus, Arelatenſis Epiſcopus, a tribuno quodam innocens occiditur.	426	Patroclus, Arelatenſis Epiſcopus, a tribuno quodam barbaro, innocens trucidatur.
Gundericus, Rex Wandalorum, Dei judicio percuſſus moritur, eisque Geiſericus tyrannus, Arrianusque hæreticus & Catholicorum crudelis perſecutor, ſucceſſit.		
4 Gens Vandalorum, à Gothis excluſa, de Hiſpaniis ad Africam tranſit.	427	Bonifacius in Africa pollens, Duces quosdam contra ſe dimicantes occidit, contra quem, evocatis barbaris, mare ad id tempus ignotum, pervium efficitur. *Unde gens effera Wandalorum de Hiſpaniis excluſa, a Gothis, freto trajecto, Africam invadens, gladio, præda & igne miſerabiliter debacchatur: interfecto poſtea Ermengario, Rege Suevorum, poſtquam in Hiſpania 19 annis debacchati ſunt.*
5 Neſtorius, Conſtantinopolitanus Epiſcopus, hæreſim condit, ſanctam Mariam θεοτόκον negans, cui Cyrillus, Alexandrinus Epiſcopus, & Celeſtinus Papa, multum reſiſtunt.	428	Neſtorius, Epiſcopus Conſtantinopolitanus, duas in Chriſto perſonas prædicans, hominemque puerum ex virgine natum, Deitatem poſtea accepiſſe, affirmans, a Cyrillo, Alexandrino Epiſcopo, & Papa Celeſtino, hæreſeos arguitur.
Aëtius, *Comes Romanus*, multis Francis cæſis, partem Galliæ, quam poſſederant, recepit.		
6 *Aëtius magiſter militum & patricius factus eſt.*	429	Agricola, hæreticus Pelagianiſta, Britannias ſuo inficit errore. *Unde Sanctus Germanus, Antiſiodorenſis Epiſcopus, a Celeſtino, Papa illo, miſſus hæreſin expugnavit, plurimisque ſaluti fuit.*
7 Sanctus Auguſtinus, Hipponenſis Epiſcopus & Doctor facundiſſimus, in civitate ſua, a barbaris obſeſſus, obiit.	430	Sanctus Auguſtinus, Hipponenſis Epiſcopus, *Eccleſiæ Chriſti & Catholicæ fidei propugnator & defenſor invictiſſimus*, in civitate ſua a barbaris obſeſſus, cum intra ipſas anguſtias obſidionis, pro Eccleſia ſollicitus, Juliani argutiis, pro gratia Dei pugnans, reſpondiſſet: ipſa gratia Dei, ne ruinam ſuorum videret, ſubtractus, 5. Calend. Sept. migravit ad Dominum, anno ætatis LXXVI. Epiſcopatus ſeu Presbyteratus XL.
8 Palla-		

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
8 Palladius Epiſc. à Celeſtino Papa ad Scotos credentes Chriſto, *a Celeſtino Papa primus Epiſcopus*, mittitur. *Roma XISTUS, XLII. Papa, ſedit annis 8. Hoc tempore tertia ſynodus univerſalis in Epheſo congregatur, C. Epiſcoporum contra Neſtorium ſub Celeſtino Papa.*	431	Tertia ſynodus univerſalis CC. Epiſcoporum apud Epheſum congregatur, ſub Celeſtino Papa, ubi inter alias hæreſes Neſtorius cum ſecta ſua damnatur, & 12. capita contra eundem ſcribuntur.
9 *Roma Xiſtus Papa XLVI. ſedit annis 8. qui accuſatus a Baſſo quodam, ventilata in ſynodo cauſa, ab Epiſcopis 56. purgatus, & Baſſus damnatus eſt. Bonifacius de Africa reverſus & magiſter militum factus, cum Aëcio pugnavit & vicit; & poſt paucos dies morbo abſumptus eſt. Aëcius vero, inimicos fugiens, Dalmatias Pannoniasque petiit, & Hunorum auxilio, gratiam Principum, priſtinamque dignitatem recepit.*	432	Romæ Sixtus Papa XLVI. ſedit annos octo.
10 *Burgundiones Aëcio pugna victi ſunt hoc tempore. Xiſtus Papa Eccleſiam ſanctæ Mariæ, quæ Liberii dicebatur, & Eccleſiam ſancti Laurentii in urbe conſtruxit. Confeſſionem ſancti Petri, itemq; ſancti Laurentii adornavit. Valentinianus quoq; Auguſtus Eccleſiis multa dona dedit, & Confeſſionem ſancti Pauli conſtruxit. Petrus etiam Epiſcopus ſanctæ Sabinæ Eccleſiam fecit.*	433	Valentinianus Aug. multa Eccleſiis dona dedit.
11	434	Vandali, jam novem annos Africam infeſtantes, pactum à Romanis poſtulant.
12 Pax cum Vandalis facta, data eis Africæ portione. Aëtius Gundicarium, Burgundionum Regem, vicit, quem Hunni poſt peremerunt.	435	Pax cum Vandalis facta.
13 Gothi pacem turbant, & per Litorium, Ducem Romanum, pelluntur.		Gothi Narbonam obſeſſam fame premunt: *ſed Littorius, Dux Romanus, ſuperveniens & hoſtes vi repulit, & civitatem, advecto frumento, fame liberavit.*
14 Ginſericus, Rex Vandalorum Arianus, Catholicos in Africa perſequitur. *Valentinianus filiam Theodoſii in matrimonium accipit. Geiſericus, Rex Wandalorũ Arianus, Catholicos in Africa perſequens, quosdam Eccleſiis ſuis pepulit, quosdam exilio damnavit, quosdam etiam variis pœnis affectos martyrio coronavit. Barbari piraticam exercere aggreſſi. Valentinianus Auguſtus ad Theodoſium Augu-*	436	Bellum à Romanis contra Gothos, *Hunis auxiliatoribus*, geritur.

His

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*	
Auguſtum, avunculi ſui filium, Conſtantinopolim veniens, filiam ejus accepit uxorem. Ermenricus, Rex Suevorum, morbo oppreſſus, Richilam filium proſe Regem conſtituit.			
15 *Gothi Richilam, Regem Suevorum, pugna victum theſauris ſpoliaverunt.*	438	His temporibus S. Proſper, Regienſis Epiſcopus, contra librum Caſſiani, de protectione Dei, ſcripſit, in quo, eundem liberum arbitrium nimis extuliſſe probavit.	117
16 Julianus, Athelenſis Epiſcopus, Pelagianiſta jactantiſſimus, Eccleſiam multa arte inſequitur: ſed à Xiſto Papa damnatur.	439	Julianus, Arelatenſis Epiſcopus, Pelagianiſta jactantiſſimus, Eccleſiæ communioni ſurrepere tentans, à Xiſto Papa denuo damnatur.	
Bellum adverſus Gothos, Hunis auxiliatoribus, geritur, & Litorius, Dux Romanus, ab eis capitur. Ginſericus dolo Carthaginem cepit.			
Romani, Hunis auxiliatoribus, adverſum Gothos & Regem Theodoricum, infauſta pugna confligunt in Gallia; & Littorius, Dux Romanus, vulneratur, & poſt ab eis capitur & occiditur. Quibus tamen non multo poſt ſupplicitèr petentibus, pax cum eis a Romanis pacta eſt. Ipſo anno, Aëcio & Romanis contra Gothos intento, Geiſericus, Rex Wandalorum, qui fidus & amicus Romani populi putabatur, dolo, ſub ſpecie pacis, 14. Calend. Novemb. Carthaginem cepit, cives & maxime nobiles trucidavit, opes omnes diripuit, ſacerdotibus caſis & pulſis, Eccleſias in uſus ſuorum vertit, omniaque divina & humana jura confudit, ibique 37. anno regnum obtinuit, ſub quo plurimi ſanctorum martyrio ob fidem Catholicam coronati ſunt.			
17 Ginſericus Siciliam graviter afflixit.	440	Romæ, defuncto Sixto, Leo, vir doctrina & moribus inſignis, Papa XLVII. ſedit annis 22. qui Eutychianam & Neſtorianam hæreſes condemnavit, & 49. decreta conſcripſit.	
Romæ defuncto Xiſto, Leo, vir doctrina inſignis & moribus, Papa XLVII. ſedit annos 22. Qui plurima ad utilitatem Eccleſiæ ſublimiter ſcripſit & conſtituit, Eutychianam & Neſtorianam hæreſem condemnavit: cujus tempore Demetrias, ancilla Chriſti, Romæ S. Stephani Eccleſiam fecit. Geiſericus Siciliam pervaſam graviter affligens, timore Ducis, ad Carthaginem tuendam rediit. Richila, Rex Suevorum, Boethicam provinciam, & Carthaginem, Hiſpaniam cepit.			
Romæ Leo XLIII. Papa conſtituitur.			
18 Theodoſius Imp. bellum contra Vandalos inefficaciter movit.	441	Theodoſius Imp. contra Vandalos, per Duces ſuos, bellum movet.	

Theodo- S. Bric-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Theodoſius Imperator contra Geiſericum & Wandalos, per Duces ſuos, bellum movet; ſed ipſi negotium cunctando differentes, Sicilia magis oneri quàm præſidio fuere.		
19 Huni Tracias & Illyricum vaſtaverunt. Pax cum Ginſerico facta eſt. *Hunnis Thracias & Illyricum ſæva populatione vaſtantibus, exercitus contra Wandalos miſſus, ad tuitionem Orientalium revocatur. Valentinianus Imperator cum Geiſerico, Rege Wandalorum, pacem firmat. Africa inter utrumque certis ſpatiis diviſa.*	442	
20 Leo Papa, multos in Urbe Manichæos inveniens, publicavit & correxit. Et ſanctus Briccius, Turonenſis Epiſcopus, obiit, cui S. Euſtathius ſucceſſit.	443	S. Briccius, Turonorum Epiſcopus, deceſſit, cui ſanctus Euſtochius ſucceſſit. Leo Papa multos in urbe Manichæos publicavit, & libros eorum incendit. Idem conſtituit, ut monacha velamen capitis ab Epiſcopo benedictum, nullatenus acciperet, niſi prius virginitas illius probata foret. Unde & Auguſtinus aſſerit, nec illam inter virgines ſacras conſecrandam fore, ſi qua eſſet & ante baptiſmum corrupta.
21 Attila, Rex Hunnorum, (a) Bledlam fratrem interfecit, & ejus regnum populumque ſibi ſubjecit. De hujus anni Paſcha Proterius & Paſchaſinus Leoni Papæ ſcribunt.	444	Attila, Rex Hunnorum, Bteldam, fratrem ſuum regnique conſortem, interemit. De hujus anni Paſcha Proterius & Paſcaſius Leoni Papæ ſcribunt.
22	445	His temporibus Leo Papa, inter alia bona, baſilicas ſanctorum Petri & Pauli renovavit, *& Eccleſiam S. Cornelii Papæ & martyris via Apia conſtruxit.*
23 Britanni contra Scotos & Pictavos auxilium ab Aëtio & Romanis petunt, nec impetrant.	446	Apud Epheſum ſeptem dormientes, qui ſub Decio multa pro Chriſto tormenta paſſi in ſpelunca quadam obdormierant, poſt 196. annos expergefacti ſunt, & confirmata fide reſurrectionis mortuorum, iterum obdormierunt.
24 Eutyches Conſtantinopolitanus condidit, & ſuffragante Theodoſio Imperatore, & Dioſcoro Alexandrino Epiſcopo, Flavianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum catholicum multis injuriis affecit.	447	Euthices, Presbyter & Abbas Conſtantinopolitanus, confuſa in Chriſto divinitatis & humanitatis ſubſtantia, unam in eo naturam dogmatizans, annitente Theodoſio juniore Aug. & Diſcoro, Alexandrino Epiſcopo, reſiſtentem ſibi Flavianum, Conſtantinopolitanum Archiepiſcopum expulſum, ad mortem usque perſequuntur.
25 Theo-		

(a) *Bledam.*

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		quuntur. Contra quam hæreſim Leo Papa legatos miſit. *Richilo, Rex Suevorum, moritur, eique Richarius filius ſucceſſit.*
25 Theodoſius Leonem Papam pro Eutychete ad ſe vocat. *Richarius, Rex Suevorum, ducta in conjugium Theodori Regis Gothorum filia, Waſconiam devaſtavit. Hoc tempore Angli Saxones a Britannis contra Pictos & Scotos auxilio aſciti, inſulam petunt, & hoſtibus fugatis, in ſocios arma convertunt; & poſt multa bella magna ex parte inſula ſubacta potiti ſunt.*	448	Theodoſius Imp. Leonem Papam pro defenſione Euthycetis, ad ſe vocat: qui à populo Romano venire prohibitus, legatos pro ſe miſit.
26 Qui a populo Romano venire prohibitus, nuntios mittit. Theodoſius, Imperator Orientis, moritur. §. MARTIANVS XLV, cum Valentiniano annis 7.	449	Iterum Catholici ab Imperatore Theodoſio ad audientiam vocati. *Attila, Rex Hunorum, Gallias aliasque circum provincias vaſtat, & arte Aetii, magno inter eum & Gothos prælio concitato, Theodorus, Rex Gothorum, cecidit, eique Thorismod, filius ejus, ſucceſſit.*
1 Aëtius cum Romanis, Gothis auxiliatoribus, Attilam ſuperavit.	450	Leo Papa Legatos ad confutandam hæreſim mittere curavit. Theodoſius Imperator moritur, *& a Placidia Auguſta & Leone, totoque Senatu, ingenti pompa deductus in Mauſoleo apud S. Petrum ſepelitur.* Pro quo MARTIANUS Orientis imperium adeptus, & 7. annis regnans Euthicetem cum ſuis ſequacibus damnat. Placidia Auguſta obiit.
Romani, Aëtio Duce, Gothis auxiliatoribus, contra Attilam, Regem Hunnorum, grandi utrinque cæde pugnantes, in campo Catalaunico acie victum in ſuperiorem Galliam fugere compellunt: qui in regnum timide reverſus, non multo poſt arma commovit in Italiam.		Romani, Etio Duce, Gothis auxiliatoribus, Attilam vicerunt, Regem Hunnorum.
2 Attila Aquileiam vi magna cepit, cum quo Valentinianus pacem fecit, *exercitusque ejus fame, peſte, morbis, cædibus inſuper ab Aëtio attritus, eum reverti fecit.*	451	Attila Rex, collectis viribus, Aquileiam magna vi cepit. Ad quem Valentinianus Imp. Leonem Papam mittens, pacem cum eo fecit.
3 Attila, Hunnorum Rex, moritur. *Thorismodo, Regi Gothorum, perempto Theodoricus frater ſucceſſit.*	452	Attila, Rex Hunnorum, in ſuis ſedibus (a) moritur.
Hoc tempore quarta Synodus DCXXX. Epiſcoporum in Chalcedone congregatur, ſub Leone Papa, contra Eutychen. 4 Va-		Hoc tempore quarta Synodus univerſalis DCXXX Epiſcoporum, in Chal-

(a) Can. *edibus.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		Chalcedone, contra Euthicen & omnes hæreticos congregatur, ibique damnatis hæreticis, 27. Canones ſtatuerunt.
4 Valentinianus Aëtium patricium, Reipublicæ utilem, manu ſua occidit, *& a circumſtantibus Boëtius, ejus amicus, interemptus eſt.*	453	Valentinianus Imp. Etium patricium manu ſua in palatio fraudulenter occidit.
5 Valentinianus ab amicis Aëtii in campo Martio occiditur: pro quo Maximus menſes duos regnavit, & a militibus occiditur, *& in Tyberim projectus eſt.* Poſt quem Avitus ſumpſit Imperium.	454	Valentinianus Imp. in campo Martio ab amicis Etii interimitur: pro quo Maximus invadens Imperium, infra duos menſes a militibus occiditur: poſt quem Avitus ſumpſit Imperium.
Eodem anno Ginſericus, *Rex Wandalorum, de Africa trajiciens*, Romam, *quæ ſine Imperatore erat, invaſit, eamque opibus cunctis expoliavit.*		Ipſo anno Genſericus, Rex Wandalorum, Romam cunctis opibus expoliat.

Hucuſque Proſper Chronica ſua perduxit, qui & Epiſtolam Leonis Papæ de vera Domini incarnatione contra Euticen creditur compoſuiſſe.

6 Avitus Imperium Placentiæ depoſuit: pro quo Majorianus regnavit. *Richario, Rege Suevorum, in Hiſpaniis vaſtationibus inſtante, conſilio Aviti, Theodoricus, Rex Gothorum, contra eum veniens, inita pugna, graviter cæde protrivit, vulneratumque fugavit, & poſtea captum occidit; vaſtataque impie & crudeliter Hiſpania, & ipſa, quam poſſederat, provincia, Suevos ſibi ſubjugavit. Avitus, Gothorum auxilio deſtitutus, jubente Martiano Auguſto, Placentiæ imperium depoſuit. Hoc tempore apud Francos, mortuo Meroveo Rege, filius ejus Hildericus regnavit annos 24. Qui ob luxuriam regno pulſus, in Turingiam fugit: ſed aſtu Viomadi amici revocatus eſt.*	455	Avitus imperium Placentiæ depoſuit: pro quo Majorianus regnavit annis quatuor.
7 Martianus, Orientis Imperator, obiit.	456	Martianus Imp. Orientis, obiit: pro quo LEO Imp. annis 17. regnat.
Ab hoc anno Victorius Paſchalem circulum, ſed mendoſum, inchoat, jubente Papa Hilario.		Ab hoc anno Victorius paſchales cyclos, ſed errore plenos, inchoat, jubente Papa Hilario.
§ Leo XLVI. annis 17. Orienti imperat.		
1 Majorianus, Imperator Occidentis, in Africam	457	Majorianus, Imp. Occidentis, in Africâ contra Wandalos movit procinctum.

Theodo- Ma-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*	
Theodoricus, Rex Gothorum, multis in Hiſpania Eccleſiis & civitatibus vaſtatis, Emeritam obſidet urbem. Suevi Maldram ſibi ſtatuunt Regem. Majorianus Imperator contra Wandalos in Africam movet procinctum. Theodoricus, nunciis territus, relicta Emerita, Gallias repetit, & pace fucata, cade furens Eccleſias, urbes, villas vaſtavit & incendit. Suevi Galliciam & Gothi Boethicam provincias vaſtant.			
2 Movit procinctum.	458		
3 Hoc tempore *(a)* Theodorus, Cyriæ Epiſcopus, clarus habetur.	459		
Item Suevorum alii cum Maldra Rege, Luſitaniam, alii cum Richmundo Galliciam depradantur, Veruli Boethicam invadunt. Majorianus Imperator, facta cum Theodorico & Gothis pace, contra Wandalos & Suevos ſuo eos aſcivit auxilio.			
4 Ricimer, Majoriano occiſo, Severum conſtituit.	460	Majorianus Imperator a Richimere patricio fraudulenter perimitur.	
Maldras, Rex Suevorum, occiditur. Suevi a Gothis prædati, pacem poſtulant. Majorianus Imperator Hiſpanias petens, contra Wandalos paravit claſſem: quæ tamen ab ipſis invaſa & direpta eſt. Rurſum, cum ad Africam, contra eos trajicere moliretur, Geiſericus territus, pacem poſtulat. Majorianus Romæ reverſus, cum R. P. diſponeret, fraude Richimeris Patricii, Suevorum, ut ajunt, conſilio, peremptus eſt.			
Atrabenus in Gallia Comes, Theodorico Regi Gothorum confœderatus, Narbonam ei tradidit. Turonis beatus Perpetuus Epiſcopus factus; qui Baſilicam beati Martini adaucta, corporis ejus translationem fecit. In Gallicia, villæ, homines, & greges mirum in modum fulmine tacti comburuntur: & duo juvenes, concretis in unum aduſtione cadaveribus, inveniuntur.			
5 HILARIUS Papa XLIV. ſedit annis 6. menſibus, tri-	461	Severus, Ravennæ a Richimere Imperator effectus, quatuor annos regnavit.	118
6 bus, diebus decem, *qui pro ſtatu Eccleſiæ, nonnulla decrevit, & conſtituit, hæreſes Euthycianam & Neſtorianam damnavit, & multis metallis plures in urbe Baſilicas ornavit, oratoriaque conſtruxit, Monaſterium*		Turonis beatus Perpetuus Epiſcopus factus, corpus Sancti Martini transtulit.	
	462	Romæ Hilarius Papa XLVIII. ſedit annis ſex, menſibus tribus, qui hæreſes Eutycianam & Neſtorianam damnavit, & inter alia bona etiam duas Bibliothecas in Urbe con-	

(a) Theodoretus.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
naſterium S. Laurentii ad Balneas fecit, itemque aliud ad Lunam: & duas bibliothecas in urbe condidit.		condidit, & ſex Synodica cap. conſtituit.
7 Rex Alanorum Beorgor, a Ricimere patricio victus, interit.	463	Rex Alanorum Italiam petens, apud Pergamum a Richimere patricio pugna interiit.
8 Severus fraude, ut ajunt, Ricimeris, veneno periit. *Wandali per Marcellinum, in Sicilia victi, caſique ſunt & fugati.*	464	Severus Imp. fraude, ut ajunt, Richimeris, *in Palatio*, veneno periit.
9	465	
10 Anthemius Imperator Occidentis a Leone mittitur.	466	Leo Imp. Anthemium de Conſtantinopoli ad regendum Occidentis Imperium Romam miſit, qui regnavit annis quinque. (a)
11 Marcellinus in Sicilia occiditur.	467	Toloſæ, ubi ſedes regni Gothorum erat, in medio civitatis ſanguis terra prorumpens, tota die profluxit.
SIMPLICIUS XLV. Papa ſedit annis quindecim, menſe uno, diebus ſeptem. *Qui Baſilicam S. Stephani in Celio monte dedicavit. Item Baſilicam S. Andreæ juxta Sanctam Mariam conſtruxit. Item Baſilicam Sancti Stephani juxta Sanctum Laurentium. Item Baſilicam Sanctæ Fabianæ juxta palatium Licinianum.*		
12 Arabundus Imperium tentans, ab Anthemio in exilium mittitur.	468	Arabundus, Imperium tentans, juſſu Anthemii Imperator, exilio deportatur. Romæ Simplicius Papa XLIV. (b) ſedit an. 15. menſibus tribus, qui duo decreta promulgavit.
13 Romanus Imperium affectans, decollatur.	469	Romanus Patricius, Imperium affectans, decollatur.
14 Aſpar, affectata tyrannide, Conſtantinopoli a Leone Imp. occiditur. S. Remigius, Rhemorum Archi-Epiſcopus ordinatur, anno ætatis 22.	470	In Gallia Sanctus Remigius cælitus, antequam naſceretur, prænunciatus eſt. A cella, in quam ſe adoleſcentulus Deo militans incluſerat, vi abſtractus Rhenorum Archiepiſcopus fit.
15 Ricimer Anthemium Imperatorem cum gravi clade Urbis occidit, & Olybrium conſtituit, ipſeque periit. *Romæ Richimer patricius, Olybrium faciens Imperatorem, Anthemium Imperatorem, contra jus affinitatis & imperii, cum gravi clade urbis occidit, ſed non diu ſcelere lætatus, ipſe 40. poſt die, & Oly-*	471	Richimer Anthemium Imperatorem, cum magna clade Urbis Romæ, occidit, & Olibrium Imperatorem conſtituit, ipſeque periit. Gun-

(a) Can. 6.
(b) Can. XLIX.

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
& Olybrius 7. menſe vitam exegerant.		
16 Olybrius Imperator ſeptimo menſe moritur: pro quo *(a)* Clycerius. Leo Leonem conſortem regni fecit.	472	*Gundebaldo hortante*, Ravennæ, Glycerius ſumpſit Imperium. Conſtantinopoli Leo Leonem conſortem regni fecit, quippe nepotem ſuum.
17 Leo ſenior obiit: pro quo junior Leo paucis menſibus regnavit. Romæ Clycerio Nepos ſucceſſit.	473	*Conſtantinopoli*, Leo Senior Imp. obiit: poſt quem Leo junior, paucis menſibus regnans, & ipſe moritur. Poſt hunc ZENO Imp. regnavit annis 17. Romæ Glycerio ſucceſſit Nepos in imperio.
ZENON XLVII annis 17. Orientem rexit. 1 Oreſtes Nepotem fugavit, & filio ſuo Auguſtulo Imperium dedit.	474	*Romæ*, Oreſtes patricius Nepotem Imperatorem *in Dalmatias* fugavit, filioque ſuo Auguſtulo Imperium dedit.
2 Odoacer, Rex Torcilingorum & Rugorum, cum multis barbarorum auxiliis, Italiam veniens, *Romam obtinuit*, Oreſtem & Paulum, fratres occidit, Auguſtulum exilio damnavit, & Romam obtinuit, anno a conditione ejus M. CC XXIX. *Cum tamen nec purpura, nec regni inſignibus uteretur.*	475	Odoacer, Rex Torcilingorum & Rugorum, pervaſa Italia, Romam obtinuit: anno a conditione ejus M. CC XXX. Oreſtem & Paulum patricios occidit, Auguſtulum Imp. exilio damnavit.
3 Odoacer Romæ, invito Zenone, regnat. *Odoacer, poſſeſſa Roma, maximam Italiæ partem ſubjugavit. Geiſericus, Rex Wandalorum, poſt 37. & paulo plus, invaſa Carthaginis annos, tandem moriens tyrannidi ſuæ finem fecit. Poſt quem, non melior filius, Hunericus regnavit annos fere 8.*	476	Odoacer Romæ, invito Zenone, regnat.
4 Hoc tempore corpus Barnabæ Apoſtoli, & Evangelium Matthæi ſtylo ejus ſcriptum, Deo revelante reperitur.	477	Tempore Zenonis Imperatoris corpus Barnabæ Apoſtoli, & Evangelium Matthæi Evangeliſtæ, ſtylo ipſius ſcriptum, ipſo revelante, reperta ſunt.
5	478	*His temporibus*, Simplicius Papa Petrum Alexandrinum, Epiſcopum hæreticum Eutycianum, ab Achatio Conſtantinopolitano accuſatum, damnat.
6	479	
7 Odoacer, *Romæ regnans*, in Dalmatiis Odiciam vicit & peremit.	480	*Hoc tempore*, Hilderico, Rege Francorum mortuo, ſucceſſit Ludovicus, filius ejus, quem dicunt Clodoveum, & regnavit 30. annis.
8 9 Theo-	481	

(a) Glycerius.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
9 Theodericus, Theotmari filius, Rex Oſtrogothorum, Zenoni Auguſto familiaris efficitur.	482	Theodericus, Theodmari filius, Rex Oſtrogothorum, id eſt, qui olim in Italia remanſerant, Gothorum, Zenoni Auguſto familiaris efficitur, cum ſuis ei Gothis militavit.
FELIX XLVI. Papa, ſedit annis octo, menſibus 11. diebus 18.		
10 Zenon Theodoricum Conſulem & Magiſtrum militum fecit.	483	Zeno Auguſtus Theodoricum hujus anni Conſulem, & Magiſtrum militum fecit.
Romæ Felix III. Papa L. ſedit annis fere 9. qui Baſilicam beati Agapiti juxta ſanctum Laurentium conſtruxit. Cirola, Arrianus Epiſcopus in Africa, adverſus Eugenium, Carthaginenſem Archiepiſcopum, aliosque Catholicos miraculis claros, zelo ductus, quendam e ſuis pecunia corruptum, cæcitatem ſimulare juſſit, ut eam coram Rege ſe invocantem, quaſi per fidem ſuam illuminaret: cui cum coram omnibus manus impoſuiſſet, vera mox divinitùs cæcitate percuſſus, dolum aperuit, converſusque a ſanctis Epiſcopis, Eugenio, Vindemiale & Longvvino rurſum illuminari promeruit. Ab hoc Cirola Hunericus Rex inſtigatus, Catholicos perſequitur, & plurimis martyrio coronatis, ipſum Eugenium cum 324. Epiſcopis exilio relegavit & Catholicas Eccleſias clauſit.		Romæ Felix tertius, Papa L ſedit annos fere novem, & canonum 27. capitula conſtituit.
11 Hoc tempore Honorius, Rex Vandalorum, plus quam CCCXXXIII. Epiſcopis exulatis, catholicos Arriana impietate perſequitur.	484	
Hunericus, Rex Wandalorum, divinitus percuſſus, ſcatens vermibus, expiravit. Poſt quem fratris ejus filius, Gundamundus, regnavit, annis fere 12. qui non multo poſt Eugenium Epiſcopum revocavit. Ludovvicus, Rex Francorum, juvante Raganhario cognato ſuo, Siagrum, Regem Galliæ, Egidii filium, bello victum, ad Alaricum, regem Gothorum, fugere compulit, ſibique redditum occidit, & totum regnum illius ac theſauros ſibi ſubjecit.		
12	485	Hoc tempore Achatius Conſtantinopolitanus, hæreſi favens, Petrum Alexandrinum revocat, quem quondam accuſabat. Quo audito, Felix Papa utrumque cum ſequacibus erroris condemnat.
13 Odoacer Phœbam, *qui & Faletheur*, Regem Rugorum, vicit & cepit.	486	
Gundamundus, Rex Wandalorum, Carthagini Eccleſiam ſancti Agilei Catholicis reddidit, petente ſancto Eugenio Epiſcopo.		
14 15		Theode-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
14		
15 Theodoricus, permittente Zenone, Italiam venit, & Odoacrum duobus præliis ſuperavit.	487 488	Theodericus, Rex Oſtrogothorum, permiſſu Zenonis Aug. Italiam petiit: cui, *apud Iſoncium*, Odoacer occurens, bello conflixit, ſed victus aufugit. *Et iterum recollectis viribus Veronæ acie congreſſus denuo victus & fugatus eſt.*
16 Theodoricus, *ad fluvium Adduam*, Odoacrum tertio certamine victum *fugientemque* apud Ravennam obſedit.	489	Theodericus Odoacrum jam tertiò devicit, eumque fugatum Ravennæ obſedit.
Ludovicus, Rex Francorum, Turingos petens, gravi eos cæde proſtravit: ipſos cum terra eorum ſibi ſubjecit.		
17 Odoacer nocte *a Ravenna cum Berulis* egreſſus, *collectis viribus*, quarto prælio vincitur à Theodorico. Vandali pacem fecerunt: & Zenon obiit.	490	Odoacer, quarto confligens cum Theoderico, victus & captus eſt. Conſtantinopoli Zenon Imp. moritur: poſt quem ANASTASIUS Imperium Orientis 28. annis rexit.
Ipſo anno Gundamundus, Rex Wandalorum, pacem cum Romanis fecit.		
Hoc tempore Ludovvicus, Rex Francorum, intercurrente Aureliano legato ſuo, de Burgundia, Bruodhildem uxorem Chriſtianam accepit, filiam ſcilicet Hilperici, quem frater ſuus Guadobaldus cum uxore & filiis trucidaverat.		
ANASTASIUS XLVIII. annis 28.		
1 GELASIUS XLVII. Papa, ſedit annis 4. menſibus 8. diebus 18.	491	Romæ, defuncto Felice Papa, Concilium a Presbyteris & diaconis agitur.
2 Theodoricus Odoacrum, inſidias ſibi molientem, interemit, & ipſe Occidentis regnum 30 annis tenuit.	492	Theodericus Ravennæ Odoacrum ſibi inſidiantem peremit, & ipſe Occidentis Imperium 30. annis obtinuit.
Romæ Gelaſius, Papa LI. ſedit annis 4. menſibus 7. vir doctus & pius, qui pro Eccleſiæ ſtatu nonnulla decreta fecit. Multa ſublimiter ſcripſit: hæreticos damnavit: clerum Romanum auxit: pauperes dilexit: ipſe dedicavit Eccleſiam ſanctæ Euſemiæ Tiburtina urbe aliasque Baſilicas ſanctorum, Nicandri, Eleutherii & ſancti Andreæ via Lanicana: fecit etiam Baſilicam ſanctæ Mariæ via Laurentina.		Romæ Gelaſius Papa LI. ſedit annos 4. menſes 7. vir doctus & pius, qui omnes hæreticos damnavit, clerum Romanum auxit, multa decreta fecit.
3 *His temporibus in Africa beatus Fulgentius Epiſcopus, qui Ruſpenſem 26. annis rexit Eccleſiam, doctrina & actibus clarus effulſit: qui etiam ipſe plurima inter alios catholicos mala & exilia perpeſſus. Hac etiam tempeſtate Ludovvicus, Rex Francorum, Gallias*	493	Hoc tempore in Africa beatus Fulgenſius, Ruſpenſis Epiſcopus, claruit doctrina & moratis actibus.
		Ludovicus

Digitized by Google

	Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
	Gallias usque Sequanam, & deinde usque Ligerum fluvios, suo regno subegit. Hunc multa instantia Bruodhildis, uxor sua, ad fidem Christi cohortatur: Gundamundus, Rex Wandalorum, persuadente Eugenio Episcopo, tandem post 10. annos omnes catholicos Episcopos de exilio revocavit, & diu clausas ecclesias, pace reddita, aperuit. Ludovvicus, Rex Francorum, contra Alamannos pugnans, cum exercitus ejus periclitaretur, Deum cæli invocans, & suam fidem Christo vovens, ipso juvante, Alamannos subjugavit.		
119	4 Hoc tempore Thrasamundus, Rex Vandalorum, catholicas Ecclesias clausit, & 220. Episcopos exilio in Saxoniam misit, quos Symmachus Papa sanctissimus inibi aluit.	494	Ludovicus, Rex Francorum, Alemannos bello vicit, Deo juvante, cui, cum in eodem bello periclitaretur, se crediturum promisit.
	Mortuo Rege Francorum Childerico, filius ejus Clodoveus, qui & Ludovicus, Rex magnus, successit.		
	5 ANASTASIUS Papa sedit anno uno, mensibus undecim, diebus 24.	495	Ludovicus, seu Clodoveus, Rex Francorum, instante Rodhilde, (a) conjuge sua Christiana, a sancto Remigio, Rhemensi Archiepiscopo, fide Christi imbutus, cum gente sua baptizatur.
	6 *Gundamundo, Rege Wandalorum defuncto, Trasamundus 26. paulo plus annis regnat pro eo. Qui item Catholicis infestus, ecclesias post aliquot annos clausit, & inter alios persecutionis labores 240. Episcopos exilio in Sardinia & aliis insulis afflixit.*	496	Thrasamundus, Rex Wandalorum in Africa, catholicis infestus, Ecclesias clausit, & 240. Episcopos in Sardinia exilio afflixit.
	7 SYMMACHUS Papa sedit annis 15. mensibus 7. diebus 24.	497	Boetius patricius & Consul, multa his temporibus ingenii sui monumenta in seculari Philosophia excellenter edidit. Romæ Anastasius Papa LII. sedit annis fere duobus, & capita decretalia octo fecit. *Hic Confessionem sancti Laurentii exornavit. Et quia quibusdam communionem clam reddere velle videbatur, quidam se ab ejus communione sequestrant.*
	His temporibus Boetius Consul Romæ plurima ingenii sui monumenta conscripsit.		
	8 Isauri, occiso Lilinge, Duce eorum, ab Anastasio *Imp.* victi, trucidantur.	498	Isauri, occiso Lilingo, Duce suo, ab Anastasio Imperatore trucidantur.
	Hoc tempore Ludevvicus, Rex Francorum, Gundebadum & Godegiselum, fratres, Burgundionum Reges, pugna & fugavit, & Gundebadum Avennione		Theo-

(a) Can. *Bruodhilde.*

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
ne obſeſſum tributarium fecit, & cum magna præda rediit. Ludovicus Rex Syagrium, Ægidii filium, Principem Romanorum, bello vicit & peremit.		
9 Theodericus Romam venit, multaque miranda ædificia conſtruxit.	499	Theodoricus Rex Romæ & alibi multa per hæc tempora mirifica conſtruxit ædificia. Romæ Symmachus Papa LIII. ſedit 15. annis, menſibus fere 8. cum quo ſimul per diſſenſionem nimiam ordinatur Laurentius, & magna Romæ inter clerum & populum diſcordia facta, donec judicio Theodorici Regis Symmachus in ſede confirmatur.
10	500	Symmachus Papa, Synodo Romæ acta, Laurentium, æmulum ſuum, Nuceriæ ordinavit Epiſcopum.
11 Theodericus aquam Ravennam perduxit.	501	Theodoricus Rex aquæductum Ravennæ fecit. His temporibus ſanctus Mamertus, Viennenſis Archiepiſcopus, virtutibus claruit, qui propter luporum & urſorum immanitatem, aliasque plagas triduanas ante aſcenſionem Domini litanias primus inſtituens, Domini miſericordiam plagarumque ceſſationem promeruit.
12 Italiam Sirmium recepit, victis à Theoderico Bulgaris.	502	
13	503	Quidam ex Romanis Symmachum Papam falſo criminantes, & apud Regem accuſantes, Laurentiumque revocantes, magnum Romæ ſchiſma fecerunt. Petrus, Altinæ Urbis Epiſcopus, permiſſu Theodorici, ſedem Apoſtolicam invaſit.
14 *Ludovvicus, Rex Francorum, per ſuffragia ſancti Petri ſanctique Martini & aliorum ſanctorum, divinum implorans auxilium, Gothos petiit, eosque juxta Pictavis, urbem, in campo Voglenſi pugna vicit, & Regem horum Alaricum, qui jam 22. annis regnabat, occidit, regnumque ejus, quod in Galliis habebat, ac theſauros accepit. Alinaricus vero filius Alarici fugiens, regnum patris ſui in Hiſpaniis recepit.*	504	Synodo 115 Epiſcoporum collecta, beatus Papa Symmachus de illatis purgatur, & ſedi ſuæ cum gloria reſtituitur, & pervaſores ſedis ejus, Laurentius Nucerinus & Petrus Altinas, condemnantur.
15 Ful-		Ludovi-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
15 Fulgentius clarus Episcopus his temporibus habetur.	505	Ludovicus, Rex Francorum, Parisiis beati Petri basilicam ædificat.
16 Theodericus, victis Francis, Gallias acquisivit. *Hoc tempore Ludovicus, Rex Francorum, Ragneharium, cognatum suum regnique participem, ignavum & luxuriosum, a suis proditum, bello fugavit, victum & comprehensum sua manu cum fratre Richario occidit, & ejus sibi populum subjecit. Theodoricus, Rex Italiæ, contra Francos in Galliam exercitum misit.*	506	Theodericus, Rex Italiæ, contra Francos in Galliam exercitum movet.
17 *His temporibus, Romæ iterum dissensione contra Symmachum Papam & Ecclesiam orta, nonnulli ex parte ejus fustibus & diversis plagis afflicti, nonnulli trucidati & necati; & multa indigna & nefaria contra Ecclesiam & religionem commissa sunt.*	507	Dissensio iterum inter Symmachum Papam & Ecclesiam oritur.
18 Ludovicus Rex Alemannos, divinum invocans auxilium, bello vicit atque subjecit.	508	Hoc anno Romæ Boëthius, vir eruditissimus, Consulatum administravit. Hoc quoque tempore Avitus, Abbas Aurelianensis, virtutibus & Prophetiæ Spiritu clarus, effulsit.
19 Ludovicus Rex, quem Clodoveum dicunt, cum gente Francorum, a S. Remigio, Rhemensi Archiepiscopo, fide Christi imbuitur & baptizatur. *Ludovicus, qui & Clodoveus magnus, Francorum Rex, post multas victorias, totam pene Galliam possidens, Parisiis, ubi regni sedem instituit, moritur, & in Basilica sancti Petri a se constructa sepelitur anno regni 30. post transitum sancti Martini, ut in gestis Francorum habetur, anno 112. post quem quatuor filii ejus, diviso regno, Theodoricus Meltis sedem habens 23. cum strenuo filio suo Theodeberto regnavit; Chlodomeris Aurelianis; Hildebertus Parisiis; & quartus Lotarius Suessionis sedem statuens, an. 51. regnavit. Horum soror Hrodhildis, aquivoca matris & æque religiosa, Almarico, Regi Gothorum Arriano, in Hispaniis nupsit, materque vidua apud sanctum Martinum Turonis in orationibus & eleemosynis permansit.*	509	Ludovicus, qui & Clodoveus, Francorum Rex, Parisiis obiit, ubi sedem regni instituit.
20 *His temporibus Symmachus Papa inter alia bona Manichæos in urbe inventos damnavit. Ecclesiam S. Andreæ ad S. Petrum construxit. Oratorium sancti Thomæ, Confessionem sancti Cassiani, itemque sanctorum Proti &*	510	His temporibus Symmachus Papa, inter alia bona, Manichæos in Urbe inventos damnavit. Basilicam S. Petri & porticum marmore stravit, & alia hujusmodi.

Cassio-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
& Jacinti, Oratorium ſancti Apollinaris, itemque ſancti Soſſii, item ſanctæ CRUCIS, item ſancti Joannis Baptiſtæ, item ſancti Joannis Evangeliſtæ. Baſilicam ſancti Petri & porticum marmore ſtravit & multis modis ornavit. Xenodochia inſtituit, & ſingulis annis Catholicos à Traſamundo, Rege Wandalorum Arriano, per exilia diſperſos alimonia & veſtibus juvit. Conſtruxit etiam Baſilicam ſanctæ Agathæ, via Aurelia, item ſancti Pancratii, item ſancti Sylveſtri, item ſancti Martini, item ſancti Coſmæ & Damiani, & alias nonnullas ſtruxit, renovavit, & ornavit.		
21 Sub hoc Anaſtaſio diverſis ubique bellis Respubl. fatigatur.	511	
Hoc tempore Reges Francorum, Chlodomeris, Hildebertus, & Lotharius, Burgundionum Reges, Sigismundum & Gotamarum petunt, & pugna victos fugant. Equibus Sigismundus, Rex religioſus, ad ſanctos Agaunenſes confugiens, inſequente Clodomere, ibidem captus, & Aurelianis in carcerem miſſus, una cum uxore & filiis trucidatus eſt: & ſecuto tempore, Clodomeris iterum Burgundiones petens, pugna fugavit, & ipſe inter hoſtes equo delatus, ab ipſis jugulatur, & Burgundia à Francis ſubjugatur.		
22 Vitalianus cum Scythis, adverſus Anaſtaſium, ſervus rebellat.	512	
Almaricus, Rex Gothorum in Hiſpaniis Arrianus, Hrodhildem, uxorem ſuam Catholicam, multis modis afflixit. Qui poſtea a fratre ejus, Hildeberto, pugna victus eſt, & peremptus, & pro eo Theuda regnavit.		
HORMISDA Papa L. ſedit annis novem, diebus 7.		
23 Clerus & populus Romæ pacificantur.	513	Caſſiodorus hujus anni Conſul fuit, qui poſtea converſus & monachus effectus, Cœnobium conſtruxit, & in ſeculari divinaque literatura clarus effulſit: Pſalmos expoſuit, libros inſtitutionum & Chronica fecit, & Tripartitam hiſtoriam ordinavit. Romæ tandem diſſenſione ceſſante, *inter Clerum & populum, optata rediit concordia:* & Symmachus Papa *beatus* obiit in pace.
24 Theodericus, *Rex Italiæ*, filiam ſuam, Amalſuintam, Eutharico *Ciliciæ in matrimonium junxit.*	514	Romæ Hormisda, Papa LIV. ſedit annos 8. qui inter alia *bona*, Eutycianos & Manichæos damnavit, clerum erudivit, baſilicas adornavit, & quatuor decreta fecit.
25 *Hoc*		Vitalia-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
25 *Hoc tempore, Vitalianus quidam ſervus, dignitatibus elatus, Anaſtaſio Imp. rebellat, & Scythis adjunctis, crebris præliis milites ejus victos fugans, magno Romano populo dedecori & detrimento fuit.*	515	Vitalianus quidam ſervus cum Scythis Anaſtaſio Imperatori rebellat.
26 Vitalianus ſæpe milites Anaſtaſii vincens, ipſum irridens ſprevit. *His temporibus Ormiſta Papa pro fide catholica ad Imperatorem Anaſtaſium Conſtantinopolim Legatos mittens, & nihil proficiens, alios itidem cum epiſtolis legatos mittit. Quos cum Anaſtaſius corrumpere non poſſet, deputavit exilio: & inter alia domino Papæ reſcripſit dicens: Nos jubere volumus, non juberi.*	516	Hormisda Papa Anaſtaſio Imperatori, pro fide catholica, Conſtantinopolim legatos miſit: cui Imperator inter alia reſcripſit ita: *Nos jubere volumus, non nobis juberi.*
27	517	*His temporibus Rex Francorum Danos ſe invadentes per filium Theodobertum una cum rege ſuo ad internecionem delevit.*
28 Anaſtaſius hæreſi favens Eutychetis, & catholicos perſequens, divino fulmine periit, major octogenario. §. JUSTINUS major XLIX. annis octo.	518	Anaſtaſius Imp. hæreſi favens Eutycetis, & catholicos perſequens, ictus fulmine interiit, major octogenario. Pro quo Juſtinus, Imperator catholicus, Conſtantinopoli regnavit, annis octo, qui cum Vitaliano tyranno pacem fecit, quem poſtea tamen, & nonnullos imperio inhiantes, peremit.
1 Juſtinus plurimos regno ſuo inhiantes occidit, & cum Vitaliano fœdus percuſſit, quem tamen poſtea occidit.	519	Juſtinus Auguſtus legatos Hormisdæ Papæ, pro fide miſſos, honorifice ſuſcepit, eisque in damnationem hæreſeos conſentiens, multa per eos donaria Romam miſit.
2 *Hac tempeſtate Theodoricus, Rex Francorum, cum filio Theodeberto Thuringos petens, immenſa eos cæde protrivit, & Ermensfridum Regem eorum fugavit; quem poſtea fide data ad ſe venientem ſuſcipiens, e muro præcipitavit, & filios ejus occidi fecit.*	520	
3 Joannes Papa, Conſtantinopolim veniens, cæcum illuminat, ſedens annis duobus, menſibus novem, diebus 16.	521	Juſtinus Auguſtus hæreticis infeſtus, Arrianos etiam Conſtantinopoli perſequitur: unde iratus Theodoricus, Rex Italiæ, Arrianus, exitium catholicis in Italia minitatur.
4 Theodoricus S. Joannem Papam carceris afflictione perimit, & Symmachum patritium occidit.	522	In Africa, mortuo Traſamundo, Rege Wandalorum Arriano, Hildericus pro eo regnavit annis octo: qui ſtatim in principio regni Eccleſias diu clauſas aperuit, & omnes Ca-
5 Theo-		

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		Catholicos de exilio revocavit, & *optatam Ecclesiæ pacem restituit.*
5 Theodericus subitanea morte Ravennæ periit: pro quo Atalaricus, nepos ejus, regnavit annis octo. FELIX Papa LII. sedit annis quatuor, mensibus duobus, diebus quatuordecim. Clodoveus, qui & Ludovicus, Rex Francorum, tricesimo regni anno moritur, & Parisiis sepelitur.	523	Romæ Joannes Papa LV. sedit annos duos, menses novem: qui *cæmeteria in urbe restaurans & aliis bonis instans*, a Theoderico Constantinopolim *Legatus* missus, & a Justino Aug. & cunctis civibus honorifice susceptus, ad portam, quæ dicitur aurea, cæcum illuminat, & coronato a se Justino Augusto, *& pro quibus venerat impetratis*, cum multis muneribus rediit.
6 Hoc tempore Hildericus, Rex Vandalorum, Episcopos ab exilio reverti jubet.	524	Theodericus, Rex Gothorum, & tyrannus Romanorum, *inter alia mala*, Boetium patricium & Philosophum, diu carceratum, occidit, nec multo post socerum ejus, Symmachum Patricium, itidem interemit. Joannem quoque Papam beatum, *Constantinopoli revertentem, Ravennæ una cum comitibus*, carceris afflictione necavit, 15. Cal. Junii, *qui non multa post Romam relatus apud Sanctum Petrum sepultus est.*
7 His temporibus S. Benedictus Abbas virtutum gloria claruit.	525	Theodericus tyrannus post tres (a) menses ab obitu Joannis Papæ, *post multa mala sua, Dei judicio*, subito Ravennæ obiit. Et sicut cuidam solitario revelatum est, a Joanne Papa, & Symmacho Patricio in ollam Vulcani dejectus est, *anno regni Italici 37.* Post quem nepos ejus, Athalaricus puer, cum matre *sua Amalasuinda* regnavit annis octo. 120
8 Justinus, Justinianum regni consortem, & successorem faciens, obiit. JUSTINIANUS L. Justini ex sorore nepos, annis 38.	526	Romæ Felix quartus, Papa LVI. sedit annis 4. mensibus 2. *qui fecit Basilicam sanctorum Cosmæ & Damiani via sacra, & beati Saturnini via salaria.* Constantinopoli Justinus Imp. *Justinianum regni consortem & successorem faciens*, obiit: pro quo Justinianus, *ex sorore* nepos ejus, imperavit annis 38. *multa pietate & prudentia conspicuus, nisi in quibusdam hæreticis favisset.*
1 Justinianus Parthos bellum moventes, misso exercitu, superat.	527	Justinianus Aug. Belesarium, amicum suum, Principem militiæ fecit. *Per quem & de Parthis triumphavit, &*

(a) Can. 7.

BO-

Regnum Romanorum.	*Annii Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		magna ex parte R. P. recuperavit. Gens Winilorum, seu Longobardorum, Rege Oduino, Pannoniam invasit & ibi habitavit.
BONIFACIUS Papa LIII. sedit annis duobus, diebus 26.		
2 Hoc tempore Athalaricus, matre Amalsuinta se regente, Italiæ regnavit.	528	His temporibus beatus Abbas Benedictus immensa virtutum gloria claruit. Priscianus quoque Grammaticus his fuit temporibus.
3 Parthi Romanum exercitum Sabbato Paschæ vincunt. MERCURIUS Papa, qui & JOANNES LIV. sedit annis duobus, mensibus quatuor, diebus sex.	529	
4 Mortuo Athalarico, Amalsuinta Theodohadum consortem regni fecit.	530	In Africa, occiso *male* Hilderico, Rege Wandalorum catholico, Geilamer regnum invadens, in catholicos & in omnes debacchatur, *ut nec parentibus suis parceret.* Romæ Bonifacius II. Papa LVII. sedit annos duos, mense ferme uno. *Cum quo per dissensionem ordinatus est Dioscorus, & paucis post diebus mortuus. Quem tamen Bonifacius, collecta Synodo, damnare molitus est.*
5 Amalsuinta, Theodohado jubente, occisa. AGAPITUS LV. Papa sedit mensibus undecim, dieb. 18.	531	Bonifacius Papa Vigilium Diaconum in synodo post se Papam eligi sub chirographo decrevit, quod tamen postea *rescindens*, (quia contra Canones erat) combussit. *Ipse in periculo famis, clerum & pauperes alimonia juvit.*
6 Ab hoc anno Dionysius, Romanus Abbas, Paschalem circulum magnum inchoat, incipiens ab anno Dominicæ incarnationis 582. qui est annus Diocletiani 242.	532	Ab hoc anno, scilicet Imperatoris Justiniani sexto, Dionysius, Romanus Abbas, *utriusque linguæ peritissimus*, cyclum magnum Paschalem inchoat, qui jam semel ab incarnatione Domini annis 532. exactus, totidem in se annos continet. *Incipit autem a primo Diocletiani anno, unde Græci cyclos suos inchoabant cyclis decennovenalibus 13. exactis, id est, an. 242.*
SYLVERIUS Papa sedit anno uno, mensibus quinque, dieb. undecim.		Romæ Joannes secundus, qui & Mercurius, Papa LVIII. sedit annos duos, menses 4. cui Justinianus Aug. de fide sua literas *& donaria Sancto Petro* transmisit. *Theodoricus, Rex Francorum, anno Regni 23. moritur, & Mettris sepelitur: pro quo filius ejus Theodebertus regnavit annos 14.*
7 Hoc tempore Bilisarius a Justiniano	533	Romæ, mortuo Athalarico, Rege

Digitized by Google

Regnum Romanorum.

niano miſſus, Vandalos in Africa delevit.

VIGILIUS Papa ſedit annis 18 menſibus undecim.

8 Carthago a Biliſario Patricio recepta eſt, anno exceſſionis ſuæ vigeſimo ſexto.

Beleſarius patricius a Juſtiniano Imperatore miſſus, Wandalorum gentem in Africa bello victam delevit: Geilamerum, Regem eorum, captum Conſtantinopolim abduxit, & Carthaginenſibus Rempub. reſtituit poſt annos 94. ex quo a Geiſerico capta eſt. Geilamer quoque poſt aliquot annos a Juſtiniano Auguſto Comes effectus, & in terminos Parthorum ad eos arcendos conſtitutus eſt.

9

10

11 Hoc

Anni Dom.

534

535

536

Regnum Romanorum.

ge Gothorum, Amalſuinda, mater ejus, Theodatum in conſortium regni ſumit: qui tamen eam poſtea occidi juſſit, & ipſe ſolus regnavit.

Beleſarius patricius, a Juſtiniano Imp. miſſus, gentem Wandalorum, in Africa bello victam, delevit: captoque Rege eorum Gevamero, Carthaginem Romano populo reſtituit.

Romæ AGAPITUS Papa LIX. ſedit anno fere uno. Hic a Theodato tyranno pro gratia Juſtiniani Aug. *propter occiſam Amalſuindam ſibi infenſi*, miſſus Conſtantinopolim *conſtanter cum Auguſto pro fide Chriſti decertavit*, Anthemium, ejusdem Urbis Epiſcopum hæreticum *convictum* damnavit, ordinatoque *in locum ejus, favente Auguſto*, alio Epiſcopo, i. Menete catholico, ipſe ibidem *morbo tactus* obiit, in Eccleſiaſticis regulis apprime eruditus, *& in loculo plumbeo Romam relatus ad ſanctum Petrum ſepultus eſt.*

Romæ SYLVERIUS, Hormisdæ dudum Papæ filius, contra voluntatem Cleri, a Theodato tyranno pecunia corrupto, LX. Papa violenter promotus, ſedit annum unum, menſes 5. *Theodatus tyrannus abhinc poſt 2. menſes a Wittigiſo peremptus, & Witigis Rex Gothorum factus eſt. Beleſarius Patritius a Juſtiniano Auguſto in Italiam contra Gothos miſſus, per Siciliam tranſiens, & fuderat Ducem ejus vincens, Africamque de tyrannis ejus eruens Neapolim transfretavit, ipſamq; urbem ſibi reſiſtentem obſeſſam vi cepit, & tam cives, quam Gothos, nulli parcens, trucidavit. Inde, cum Romam ingreſſus eſſet, Gothi omnes, qui ibi fuerant, nocte egreſſi, Ravennam fugientes petierunt, quos inſecutus, conſerto prælio, 7000. ex eis occidit. Witigis vero, collecto grandi exercitu, Beleſarium urbemque Romam uno anno obſedit, omniaque circum deva-*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		devaſtans, urbem bello fameque graviter oppreſſit: poſtea vero egreſſo Beleſario, pugna commiſſa, victus Ravennam aufugit. Fames tanta facta eſt, ut in Liguria quædam mulieres parvulos comederent.
11 Hoc tempore Biliſarius Conſul iterum Africam, extinctis tyrannis, liberat. *Ipſis diebus Beleſarius Theodebertum, Regem Francorum, cum grandi exercitu Italiam ingreſſum vicit, & inde reverti coëgit. Ipſe Romæ S. Petro dona obtulit.*	537	Sylverius Papa, cum in reſtitutione Anthemii, & communione hæreticorum, Auguſto nollet parere, juſſu ipſorum, a Beleſario patricio falſo criminatus, *& ſecreto poſitus, monachique habitu indutus, indictione 15.* a Vigilio Diacono afflictus exilio, obiit, 12. Calend. Julii, & poſtea miraculis claruit. Ipſeque Vigilius Papa LXI ordinatus, ſedit annos 17. menſes 7.
12 *Beleſarius patricius, commiſſa cum Gothis pugna, iterum victor, Wittigiſum, Regem eorum, in ipſa fuga a Joanne ſanguinario, magiſtro militū, comprehenſum & Romam adductum, ipſe & Vigilius Papa, Conſtantinopolim, cum uxore & theſauris, ad Juſtinianum Auguſtum perducuntur, a quo patricius & Comes factus in oriēte, contra Parthorum ſeu Perſarum excurſiones conſtitutus, ibidem vitam finivit, Gothi in Liguria manentes Hellebadum ſibi Regem elevant, iterumque Romanis rebellant.*	538	Beleſarius Patricius & Vigilius Papa Vitigiſum, Regem Gothorum pugna victum, Conſtantinopolin perducunt ad Juſtinianum Auguſtum.
13 His temporibus Biliſarius in Italiam Vitigiſo, qui Theodohadum occiderat, ſuperato, & Francis cum Theodeberto Rege devictis, Romanam Rempublicam, viriliter feliciterque reparavit. *Parthi, rupta pace, Antiochiam, totamque Syriam invadentes devaſtant, donec a Beleſario tandem repulſi, ad terminos ſuos rediere. Poſteaquam a Martino Duce pax cum eis facta eſt, Beleſario ad Italiam contra Totilam revocato. Gothi, Hellebado poſt, primo anno perempto, Errarium Regem faciunt.*	539	Beleſarius patricius Parthos, Antiochiam & Syriam vaſtantes, redire coëgit.
14 *In Italia, occiſo poſt 1. annum Errario Rege, Gothi Totilam, qui & Baduila dictus eſt, Regem ſibi ſtatuunt; qui ſucceſſibus bellorum fretus, Romanum exercitum Ducesque aliquoties ſuperavit, & per multos annos Italiam totam, ipſamque urbem Romam captam, pluribus attrivit & vaſtavit.*	540	
15 *Toti-*	541	Totila, Rex Gothorum, Romam

ed by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Totila per hæc tempora, apud Faventinum, Æmiliæ oppidum, Romanum exercitum ſuperat; nec multo poſt, iterum Romanos Duces fugans, partim vi, partim donis exercitum ſibi conſociat, & tyrannidi inſtans, ipſam etiam Romam & Campaniam vaſtat.		mam Campaniamque devaſtat.
16	542	Hujus Juſtiniani tempore corpus Sancti Antonii monachi, divinitus revelatum, Alexandriam transfertur, *in Eccleſia S. Joannis Baptiſtæ tumulatur. (a)*
		Hoc tempore quinta Synodus univerſalis Conſtantinopoli, contra Theodorum & omnes hæreticos, ſub Vigilio Papa collecta, 14. capitula conſtituit.
17 Hujus Principis tempore corpus Sancti Antonii monachi, repertum Alexandriæ, ſepelitur.	543	Hoc tempore Benedictus Abbas, cum diſcipulum ſuum Maurum ad Gallias tranſmiſiſſet, ipſe multas poſt virtutes migravit ad Dominum.
Per hæc tempora, cum Beleſarius a Parthorum finibus, ad auxilium Italiæ revocatus & diu impeditus, tandem cum claſſe Romam jam pene vaſtatam ingreſſus eſſet, Totilæ ſuper irruentem exercitum commiſſo prælio fudit, & in Tiberi merſit, ipſumque in Campaniam repulit. Hoc tempore Benedictus Abbas, cum diſcipulum ſuum Maurum ad Gallias transmiſiſſet, migravit ipſe poſt multas virtutes ad Dominum.		S. Remigius, Rhemorum Archiepiſcopus, & gentis Francorum Apoſtolus, anno Epiſcopatus 74. Idibus Januarii plenus virtutibus migravit ad Dominum.
18 Arator ſubdiaconus librum ſuum publice coram Vigilio Papa legit: & ſanctus Remigius, Remenſis Archiepiſcopus, & gentis Francorum Apoſtolus, Idibus Januariis migravit ad Dominum, anno Epiſc. ſui 74.	544	Arator, ſubdiaconus Romanus, librum ſuum, quem de Actibus Apoſtolorum heroico metro edidit, Vigilio Papæ oblatum, publice *cum magno fervore* recitavit.
19	545	Totila Rex iterum Romam invaſit.
Hoc tempore, cum Beleſarius a Sicilia, juſſu Auguſti, Conſtantinopolim revocatus eſſet, Totila jam ſecurus, iterum Romam invaſit, & ſecuto tempore, collectis viribus, Siciliam etiam invaſam cepit, totamque Romanis, qui diverſis occaſionibus ſubducti erant, devaſtat Italiam.		
20 Hoc tempore quinta Synodus univerſalis in Conſtantinopoli congregatur, contra Theodorum & omnes hæreticos, ſub Vigilio Papa, & eodem anno Theodoricus Rex, filius Clodovei, vigeſimo tertio regni anno moritur, & Metis ſepelitur.	546	Hoc tempore fuit S. Liberatus, Carthaginenſis Archidiaconus, qui de authoritate Chalcedonenſis Concilii multa utilia conſcripſit, & Vigilium Papam aliquando hæreticis faviſſe, monſtravit.

Theo-

(a) Can. VI.

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Theodebertus, Rex Francorum ſtrenuus & fortis, moritur, & filius Theodbaldus, multum patre nequior & ignavior, pro eo regnavit ann. 7.		
21	547	*His temporibus* Vigilius Papa, cum ad conſenſum hæreſeos & reſtitutionem Anthemii Epiſcopi nullatenus adduci poſſet, *juſſu imperiali Romæ captus*, & Conſtantinopolin vi perductus, *cum conſtanter in incepto perſtitiſſet, nec Auguſtus ceſſiſſet, cum comitibus affectus, & exilio adductus, & per annos aliquot* graviter eſt afflictus.
22 Hac tempeſtate Totila, Gothorum Rex, in Italia tyrannidem exercet.	548	Per hæc tempora Juſtinianus Aug. *inter magnifica*, baſilicam Salvatoris, quæ ſanctæ Sophiæ dicitur, incomparabili opere, Conſtantinopoli conſtruxit. Ipſe leges *Romanas infinitas abbreviatas collegit, & leges*, quæ Juſtinianeæ dicuntur, compoſuit.
23 *Hoc tempore gens Gepidorum a Rege Albuino & Longobardis, qui in Pannonia tunc habitabant, prælio victa, & pene deleta eſt. Et Chunimundus, Rex eorum, occiſus eſt, de cujus capite auro incluſo, Alboni ſibi Praciam fecit, filiamque ejus Roſmodam, inter alios multos captivam, poſtea defuncta conjuge, Lotharii, Regis Francorum filia, in ſui perniciem duxit uxorem.*	549	
24 Victor Capuanus, de hujus anni Paſcha ſcribens, Victorii arguit errores.	550	Victor, Epiſcopus Capuanus, de hujus anni Paſcha ſcribens, erroneos Victorii cyclos arguit. *Hoc tempore Totila, Rex Gothorum, iterum Romam obſeſſam & fame nimis oppreſſam cepit; & quibusdam Senatoribus Conſtantinopolim fugientibus, Severus urbem poſſedit.*

Hucusque Jornandes Epiſcopus Chronica ſua de geſtis Romanorum abbreviata perduxit.

25	551	*His temporibus in Africa Mauri per Joannem patritium domiti ſunt.*
26 PELAGIUS Papa ſedit annis undecim, menſibus 10. diebus. 18.	552	Hoc tempore Juſtinianus Auguſtus, Narſetem eunuchum Principem militiæ faciens, in Italiam miſit.
Hoc tempore Juſtinianus Auguſtus Narſetem Eunuchum, Carthularium & cubicularium ſuum, principem militiæ fecit, & in Italiam miſit, qui commiſſa pugna, Dei gratia, victor, Totilam Regem occidit, & gentem Gothorum, auxiliantibus etiam Longobardis,		Vigi-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
hardis, in Italia exterminavit. Per hæc etiam tempora, cum Bucellinus Comes cum ſociis a Theodeberto, Rege Francorum, dudum miſſus, per annos aliquot Italiam Siciliamque infeſtaret, & Romanum ſæpe exercitum ſuperaret, tandem exercitus ejus, profluvio ventris attritus & attenuatus, a Narſete pugna victus & profligatus; ipſe Dux occiſus eſt: nec multo poſt ſocius ejus, Ammingus Dux, cum reliquis Gothorum, quibus ſe junxit, peremtus eſt.		
27	553	
28 *Theobaldus, Rex Francorum, moritur, & regnum ejus Wanderadam Lotarius Rex, patris ejus Theodeberti patruus, accepit, qui jam 44. anno regnabat. Ipſo anno Hlotharius ipſe Saxones rebellantes juxta Wiſeram fluvium magna cæde domuit, & Thuringam pervaſam devaſtavit.*	554	Vigilius Papa tandem, impetrantibus Romanis & Narſete, de exilio relaxatus, cum Romam redire cœpiſſet, in Sicilia morbo calculi *tactus* deceſſit. *Sed tamen Romam relatus, apud ſanctum Marcellum via ſalaria ſepultus eſt.* Pro quo *ordinatus* PELAGIUS Papa LXII. ſedit annis 11. menſibus 10. Qui à populo Romano factionis contra Vigilium culpatus, *celebratis una cum Narſete litaniis*, aſcenſo apud S. Petrum ambone, & Evangelio ſuper caput ejus poſito, juramento ſe a crimine illato purgavit. Hic ordinatus eſt a Peruſino & Ferentino Epiſcopis, & Andrea Oſtienſi, Archipresbytero. Nam hoc eſt privilegium Oſtienſis Eccleſiæ, ut Epiſcopus ejus & Archipresbyter (ſi Epiſcopus ejus non adfuerit) Romani Pontificis ordinationi jure perpetuo intereſſe debeant. Et Epiſcopus ſi adfuerit, deinceps privilegium pallii portandi habebit: quod nulli alii Cardinali Epiſcopo licebit.
29 *Hoc tempore Saxones iterum Hlodhario rebellantes, cum ab eo peterentur hoſtiliter, eique pro ſatisfactione dimidium rerum ſuarum offerrent, idque exercitus Francorum refutans, eo inuito, pugnam iniſſet, magna ab eis cæde protritus, fugæ præſidium petiit.*	555	121
30 *His temporibus Chramnus patri ſuo, Hlodario annitente, patruo Hildeberto rebellans, regnum Francorum domeſtica ſeditione perturbat. Saxones, factione Hildeberti, in Francia prædas egerunt. Hildebertus Remenſem Campaniam populatur.*	556	
31 *In*		Hildeber-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
31 *In Britannia* Bridius Rex Pictis regnare cœpit.	557	Hildebertus, Rex Francorum, moritur, & Pariſiis in baſilica S. Vincentii, *a ſe conſtructa*, ſepelitur, regimenque ejus Lotharius frater aſſumens, totam paterni regni monarchiam obtinuit.
32 *Chramnus patrem Hlotharium, quem multis malis offenderat, hoc tempore in Britanniam fugiens, inſequente eo, ibidem cum Conobro Rege victus & captus, cum uxore & filiabus vivus incenſus eſt.*	558	Hoc tempore Turonis baſilica S. Martini, rebellibus ad eam fugientibus, igne crematur.
33 *Sanctus Medardus, Epiſcopus plenus virtutibus, migravit ad Dominum, & a Hlodhario, Rege Francorum, Sueſionis magna cum gloria ſepultus eſt.*	559	Lotharius Rex, de malis ſuis pœnitentiam agens, baſilicam S. Martini ſtudioſe reparans, ſtanno texit.
34 Theodebertus, filius Theodeberti, Rex fortis, moritur, annos regnans quatuordecim. *Hlodharius major, filius Chlodovei magni, Rex Francorum, anno regni 51. Compendii moritur, & Sueſionis apud ſanctum Medardum ſepelitur. Poſt quem quatuor filii ejus, diviſo regno, Sigibertus Meltis & Remis ſedem habens annis 14. Haribertus Pariſiis, Hilbericus Sueſionis 25. annis regnavit. Guntrammus Aurelianis & in Burgundia 23. annis regnavit.*	560	Lotharius Rex, filius Clodovei magni, Compendii moritur.
35 *In Britannia Edilbertus, Rex Anglorum, regnavit annis 56. Hunni, cum Rege ſuo Chagano Gallias petentes, a Sigeberto Rege pugna victi & humiliati, vix impetrata pace, fœdere pacto redierunt.*	561	
36 *Hilpericus Rex regnum fratris ſui Sigiberti, & urbem Remenſem invaſit, Campaniamque vaſtavit. Quo audito, Sigibertus a Hunnis reverſus, e contra Sueſionis urbem cepit: Theodebertum, filium Hilperici, ibidem captum, in exilium miſit, ipſumque Hilpericum pugna victum fugavit, & civitates ſuas recepit. Poſtea vero, accepto ab eo pacis ſacramento, filium ei reddidit, pacemque cum eo firmavit.*	562	
37 JOANNES Papa LIX. ſedit annis 12. menſibus 11. diebus 26. Hildebertus, Rex, filius Clodovei magni, annis regnans 40. moritur, & Pariſiis ad S. Vincentium ſepelitur. *Haribertus Rex libidini deditus, cum*	563	Harobertus Rex, libidini deditus, a S. Germano, Pariſiorum Epiſcopo, excommunicatus, obiit.

Conſtan-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
tum in Goberga uxore ſua repudiata, duas ancillas germanas ſibi in matrimonio junxiſſet, a ſuo germano, Pariſiorum Epiſcopo, excommunicatus, non multo poſt interiit. Quo etiam tempore Sigibertus Rex Brunam, quæ & Brunihildis, filiam Athanagildi, Regis Gothorum, de Hiſpaniis uxorem accepit, & ſecuto tempore Hilbericus, frater ejus, Hietſuvindam, ſororem Brunæ, conjugem accepit, quam poſtea, ſuaſu Fridegundis concubinæ, noctu ſtrangulavit: cujus etiam æſtu Audoveram Reginam, commatrem ſuam factam, repudiavit, & multa mala fecit.		
38 Juſtinianus Imperator obiit. JUSTINUS minor LI. annis 11. *Conſtantinopoli Juſtinianus Imperator, anno imperii 38. deceſſit: pro quo Juſtinus minor ann. 11. regnavit, homo iniquis ultra modum deditus.*	564	Conſtantinopoli Juſtinianus Imp. anno Imperii 38. deceſſit, pro quo JUSTINIANUS minor LI. homo iniquus & avarus, annis undecim regnavit.
1 S. Columba, Presbyter & Abbas, de Hybernia veniens, Britannis verbum Dei prædicat.	565	His temporibus immenſa peſtilentia & mortalitas totam Italiam, maxime Liguriam, devaſtavit. *Hùs temporibus*, Narſes patritius, *Sinduvaldum Regem de reliquiis Herulorum in Italiam ſibi rebellantem, pugna vicit, & captum alta trabe ſuſpendit.* Qui divitiis auctus, & ob id a Romanis invidiam paſſus, & apud Auguſtum criminatus, *& ad id adductus eſt, ut relicta* Roma in Campaniam diſcederet: eique ſucceſſor Longinus in Italiam mittitur.
2	566	Romæ JOANNES tertius Papa LXIV. (a) ſedit annis ferme 14. qui Eccleſiam Philippi & Jacobi Apoſtolorum, quam prædeceſſor ejus, Pelagius, cœperat, perfecit & dedicavit.
3 Hoc tempore Narſes patritius Totilam Gothorum victum occidit.	567	Narſes, *Eunuchus &* patricius, qui *Italiam a Gothis aliisque hoſtibus liberaverat, &* multum pro Repub. laboraverat, a Juſtino Aug. *& Sophia, uxore ejus*, injuriis laceſſitus, Longobardos, in Pannoniis habitantes, ad vaſtandam & poſſidendam Italiam invitavit, *miſſis eis de ubertate Italiæ fructibus terræ & muneribus.* Multa prodigia & præcipue igneæ acies cælo viſæ ſunt.
4 Go-		Z 3 Longo-

(a) Can. *LXIII.*

Digitized by Google

Regnum Romanorum	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
4 Gothosque Italia expulit. Eodem anno Theobaldus Rex, filius Theodeberti, anno regni ſeptimo moritur.	568	Longobardi, Rege Alboino, menſe Aprili Venetiam, *& ejus fines* ingreſſi erant, *eamque*, paucis civitatibus exceptis, ſibi ſubjiciunt; *apud Aquilegiam, ſeu forum Julii, electam partem copiarum cum Duce Gihulfo relinquentes, ad totam Italiam capiendam animos intendunt. Ingens hoc anno cecidit nix, & inſolita frugum copia ſubſecuta eſt.*
5 Narſes patritius, qui Gothos expulit, a Juſtino offenſus, Longobardos in Italiam venire fecit. *Hoc tempore Hunni, rupta pace, iterum Franciam petentes, dolis inſtructi, Sigibertum Regem cum Francis acie victum fugant.*	569	Alboinus Rex cum Longobardis Liguriam invaſit, Mediolanum & alias plerasque urbes cepit, *& circumquaque prædis & cædibus furibundus*, Papiam plus triennio obſedit.
6 Sanctus Vedaſtus obiit.	570	Alboinus plerasque in Tuſcia *citraque civitates, exceptis Roma Ravennaque & paucis caſtris*, cepit. S. Vedaſtus Epiſcopus obiit.
7 *Papienſes cives, ultra reſiſtere non valentes, Regi Alboino ſe tradunt: qui civitatem ingreſſus, corruente & jacente intra portam equo ſuo, divinitus mitigatus, contra votum, quo omnes ſe puniturum minitabatur, civibus pepercit, & ſedem ibi regni ſtatuens 3. ann. & 6. menſes in Italia regnavit. Quo etiam tempore Narſes patricius, cum e Campania Romam reverſus eſſet, non multo poſt mortuus, & in loculo plumbeo cum theſauris ſuis Conſtantinopolim relatus eſt.*	571	Papienſes Regi Alboino ad deditionem veniunt.
8 Hoc tempore Joannes Papa Eccleſiam Philippi & Jacobi Apoſtolorum, quam prædeceſſor ejus, Pelagius, cœpit, perfecit & dedicavit. *Hilpericus Rex Chlodoveum hoc tempore hoſtiliter filium ſuum in regnum fratris ſui Sigiberti miſit: qui, cum juxta Burdegalenſem reſideret urbem, Sigulfus Dux, ex parte Sigiberti, ſuper eum irruit, fugientemque cum tubis & buccinis vociferando, quaſi cervum Pariſios usque, ubi pater ejus fuerat, perſequitur.*	572	Narſes patricius obiit.
9 *His diebus Hilpericus filium ſuum Theodebertum, item ad vaſtandum Sigeberti regnum trans Ligerim miſit. Qui cum vaſtationibus crudeliſſime inſtaret, & civitates nonnullas cepiſſet, tandem cum Ducibus Sigeberti pugna*	573	Alboinus

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
gna incaute conſerta, deciſus interiit.		
10 Lotharius Rex, filius Clodovei Magni, añis regnans LI. moritur, & Sueſionis ad S. Medardũ ſepelitur. *Alboinus, Rex Longobardorum, apud Veronam inſidiis Rosmodæ, conjugis ſuæ, a Helmichſo armigero ſuo peremptus eſt: ipſeque Helmichis fruſtra regnum attentans, cum ad mortem quæreretur, cum eadem Rosmoda, conjuge ſua, & theſauris, filiaque regia Albsvvinda Ravennam fugit; ibique venenum ab ipſa acceptum, ipſam quoque bibere cogens, cum ipſa pariter interiit. Sigibertus, Rex Francorum, cum ſuas ulciſcens injurias, fratris Hilperici regnum invaſiſſet, eumque contra vetitum ſancti Germani, Pariſiorum Epiſcopi, mortifero odio fugientem perſequeretur, miſſis dolo Fridegundis, jam Regina, duobus adoleſcentibus, ab eis peremptus interiit; ipſique pariter extincti ſunt; & Brunihild, uxor ejus, cum filio Hildeberto capta, & cuſtodiæ mancipata eſt. Sed Hildebertus puer, clanculo à ſuis ereptus & Rex pro patre promotus, regnavit an. 23. Rex admodum fortis & ſtrenuus. Hujus ſoror, Ingundis, Irmingildo, Regi Gothorum, filio Levigildi, nupſit.*	574	Alboinus, Rex Longobardorum, per inſidias conjugis ſuæ, apud Veronam, ab armigero ſuo occiditur.
11 Juſtinus Imperator obiit. TIBERIUS CONSTANTINUS LII. annis ſeptem.	575	Conſtantinopoli Juſtinus Imperator, poſt multa mala ſua in amentiam verſus, obiit. Pro quo TIBERIUS Conſtantinus ſeptemvir, Domino devotus, qui, ipſo mente capto, palatium rexerat, regnavit annis ſeptem. *Vir Deo devotus, & in eleemoſynis pauperum omnium largiſſimus, atque in acquirendis facile divitiis omnium fortunatiſſimus. In Italia Clep, Longobardorum Rex, qui pro Albuino electus fuerat, cum anno & menſe uno crudeliter regnaſſet, & multos Romanorum peremiſſet, à proprio ſervo ſuo peremptus eſt. Poſt quem Longobardi ſine Regibus per ann. 10. ſub Ducibus militantes, pluribus per totam Italiam debachantur ſceleribus. Burgundiam, quam (ſicut ſanctus Hoſpicius recluſus prædixerat) ingreſſi, Amatum, Ducem Guntrammi Regis, pugna victum occidunt, & multa cæde facta, prædis ditati, in Italiam revertuntur.*
1 BENEDICTUS Papa LX. ſedit annis	576	S. Germanus, Pariſiorum Epiſcopus,

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
nis 4. menſe uno, diebus 28. *Hoc tempore Meroveus, Hilberici filius, a patre contra Pictavos miſſus, & inde revertens, Brunhildem accepit uxorem: a qua ſtatim a patre ſeparatus, cum ſuſpectus haberetur, non multo poſt attonſus & presbyter ordinari juſſus eſt. Per idem tempus ſanctus Germanus, Pariſiorum Epiſcopus, migravit ad Dominum. Circa hoc tempus Longobardi iterum Burgondiam ingreſſi, a Mummulo, patricio Guntrammi, qui Amato ſucceſſerat, circumventi, pluribus trucidatis & captis, vix refugerunt.*		ſcopus, migravit ad Dominum.
2 Hoc tempore Gregorius, tunc apocriſiarius, moralia Job ſcripſit. *His diebus Hilpericus Chlodoveum, filium ſuum, & Deſiderium Ducem, contra fratrem ſuum Guntrammum transmiſit: ſed a Mummulo, patricio Guntrammi, pugna victi, terga verterunt. Hoc item tempore Saxones, qui cum Alboino Italiam intraverant, Gallias invadunt: ſed a Mummulo caſi & humiliati, impetrata pace, redeunt; & poſt annum iterum patriam repetere volentes, Gallias petunt. Viſo Mummulo territi, auro ſe redimunt. Poſtremo a Suevis, qui locum ipſorum poſſederant, pugna victi & pene deleti ſunt.*	577	
3 Et Eutychum, Conſtantinopolitanum Epiſcopum, Tiberio præſente, in fide reſurrectionis erraſſe, convicit.	578	Romæ Benedictus Papa LXIV. ſedit annos 4. menſes duos: a quo beatus Gregorius de monaſterio ablatus, & Diaconus ordinatus, Conſtantinopolimque apocriſiarius miſſus. Euthitium, ejusdem Urbis Epiſcopum, in fide reſurrectionis erraſſe, Tyberio Auguſto præſente, convicit: ubi etiam ab Epiſcopis, *egregium opus*, moralia in Job, venientibus ad eum monachis ſuis, ſcribere compulſus eſt. *Hoc tempore Guntrammus Rex Diacolemum Ducem, ſuperbe ſibi vincula minitantem, pugna victum occidit.*
4 *Hilpericus, Rex Francorum, inauditis exactionibus populum ſuum & deſcriptionibus afflixit; ſed exactor ejus occiſus, & pictacia cenſus incenſa ſunt. Magna aquarum inundatio & illuvies, fulmina & terræ motus,*	579	Magna aquarum inundatio & illuvies, fulmina, terræmotus, homines terruere.

Cometa

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
tus & prodigia ſequens peſtilentia Gallias aliasque provincias afflixere. Tres filii Hilperici dyſenteria periere, quartus ab ipſo in cuſtodia poſitus, molimine novercæ Fridegundis, cultro fixus interiit. In Hiſpaniis Levigildus, Rex Gothorum Arrianus, inſtigante Goeſinda uxore, catholicos perſequitur. His diebus magnæ Longobardorum copiæ, cum tribus Ducibus Galliam ingreſſæ, diverſis modis ac præliis a Mummulo attritæ vix tandem in Italiam refugerunt.		
	580	Cometa die Paſchæ viſus. Sueſſionis cœlum ardere viſum eſt. *Pariſiis ſanguis de nubibus fluxit.* Peſtilentia *& mortalitas* ingens facta. *Levigildus Rex Hermigildum, filium Catholicum, perſequitur cum exercitu. Rodinus, Dux Hildeberti pius & religioſus, obiit.*
5 Hoc tempore gens Longobardorum, comitante fame & peſte, Italiam vaſtat. Et PELAGIUS Papa ſedit annis decem, menſibus 11. diebus 10.	581	Hoc tempore exercitus Tiberii Imperatoris, *miſſus*, Perſas potenter ſuperavit, *& inter innumerabilem prædæ copiam 20. elephantos Imperatori reddit. Ipſe Imperator, cum Italia & ipſa Roma bello Longobardorum, peſtilentia, & inſuper fame graviter laboraret, naves frumento onuſtas Romam miſit, & annonæ copiam populo ſubminiſtravit.*
6	582	Conſtantinopoli Tiberius, *Imp.* omni laude digniſſimus, *morbo tactus, filiam ſuam & imperium Mauricio tradidit; & ipſe ex hac vita feliciter diſceſſit.* Pro quo idem MAURITIUS *genere Capadocus*, regnavit annis 21. Romæ PELAGIUS ſecundus, Papa LXV. (*a*) ſedit annis decem, menſibus undecim. (*b*) Hic templum S. Petri tabulis argenteis deauratis texit, aliaque multa bona fecit.
7 Tiberius Imperator obiit. MAURITIUS LIII. annis viginti unum.	583	Hildebertus, Rex Francorum, acceptis quinquaginta ſolidorum millibus auri a Mauritio Imp. ut Longobardos de Italia pelleret, cum eisdem pactum firmavit, & Imperatori, pecuniam

(*a*) Can. *LXII.*
(*b*) Can. *menſ. L.*

1 Hoc

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		cuniam requirenti, nec reſponſum dedit.
1 Hoc tempore Levigildus, Gothorum Rex Arrianus, Hirmingildum filium, ob fidem Catholicam ſecuri juſſit occidi.	584	Guntrannus Rex in ſuburbano Cabillonenſi monaſterium S. Marcelli conſtruxit, *ad exemplum Agaunenſis inſtituit. Gundoaldus quidam cum auxilio Mummuli & Deſiderii, regnum affectans contra Guntrammum, tyrannidem invaſit. Sed adverſis ejus Leudiſelo & Egilaro fugatus, cum latebram Cambanis urbe foveret, ab Oſone de rupe precipitatus interiit.*
2 *Hilperico, Rege Francorum, poſt multa ſcelera & mala ſua, inſidiis peremto, & Pariſiis in Baſilica ſancti Vincentii ſepulto, Lotharius puer, filius ejus, a Guntrammo Rege, ſuo patruo, baptizari juſſus eſt, & de ſacro fonte ſuſceptus, inque regno patris ſublimatus, regente matre Fridegunde & Lauderico Majore domus, regnavit ann. 45. Mummulus patricius, reus majeſtatis convictus, juſſu Guntrammi Regis interficitur, & theſauri ejus in fiſcum rediguntur.*	585	Hilpericus, Rex Francorum, per inſidias interemptus, Pariſiis ſepelitur.
3 *In Italia Longobardi, poſt 10. annos, quibus duces præerant, Authārium Flavum, Elephonis filium, Regem ſtatuunt; qui bellica clarus virtute, regnavit ann. 6. qui inter alia Brexillam urbem diruit, & totam pæne Italiam, ſecato tempore, bello peragravit. Levigildus, Rex Gothorum in Hiſpania, Arrianus, Hermimgildum Regem, filium ſuum, die ſancto paſchæ 18. calend. Maji ſecuri juſſit interfici. Guntrammus Rex exercitum in Hiſpanias miſit, qui infirmatus ſtatim redit.*	586	Longobardi Antharium Regem ſibi conſtituunt.
4 Hoc tempore Richaredus Rex, Hirmingildis frater, *Leudiſolus a Guntrammo patricius promovetur. Magna aquarum inundatio facta.*	587	Globus igneus ſcintillans, & quaſi rugiens, e cœlo in terram cecidit. In Hiſpania Richaredus, Levigildi Regis Gothorum Arriani filius, poſt mortem Patris, effectus Rex a Leando, Hiſpolitano Epiſcopo, *a quo frater ejus Hirminigildus converſus fuerat*, cum tota gente Gothorum, ad catholicam fidem revertitur.
5 Cum tota gente Gothorum, ad catholicam fidem convertitur. *Guntrammus & Hildebertus Reges, inter ſe pacem & pactum confirmant, regnumque Guntrammi, poſt obitum ejus, Hildeberto promittitur. Nonnulli*	588	In Hiſpania hæreſis Arriana deſtructa, & ſynodus Toletana collecta eſt, induſtria Leandri Epiſcopi & Richaredi Regis. Cæſara Regina, uxor Arnulphi, Regis Perſarum, occulte bapti-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
nulli principum & ducum Hildeberti, conjurationis contra eum convicti, puniti ſunt.		baptizata, poſtmodum etiam maritum ſuum, cum tota gente, apud Antiochiam baptizari perſuaſit.
6 *Exercitus Guntrammi ad Hiſpanias miſſus, negligentia Boſonis Ducis graviter a Gothis trucidatus eſt.*	589	Hildebertus Rex ſororem ſuam Anthario, Regi Longobardorum, promiſſam, Regi Gothorum, qui nuper catholicus factus eſt, in matrimonium tradidit.
7 Sigebertus, filius Lotharii, Rex fortis, inſidiis perimitur, anno regni 14. & Remis ſepelitur. *Inter Francos & Britannos pugna commiſſa eſt. Hoc quoque tempore Hildebertus, petitione Maximi Imperatoris, iterum Longobardos in Italia cum exercitu petiit: ſed victus ab Authario Rege, caſoque graviter exercitu ſuo, cum pauci rediit.*	590	Tunica Domini Salvatoris, a Simone quodam Judæo, tormentis coacto, monſtrata, a Gregorio Antiocheno, Joanne Conſtantinopolitano, & Thoma Hieroſolymitano, & aliis pluribus Epiſcopis, jejunio triduano celebrato, in archa marmorea, in oppido Saphad inventa, ſummo cum honore Hieroſolymam allata eſt.
8 *Quo tempore magnus Francorum exercitus cum 20. Ducibus, a Hildeberto Rege contra Longobardos miſſus, diverſis caſibus, præcipue morbo afflictus, parumque hoſtibus intra munitiones ſeptis, nocere prævalens parvo effectu, fame afflictus agre tandem revertitur.*	591	Rex Longobardorum Theodelindam, *Garibaldi*, Regis Baioariorum, filiam pulchram & piam, duxit uxorem.
9 Magna inundatio facta eſt & mortalitas in Italia. *In Italia, cum Autharius Rex ad Francos pro pace petenda miſiſſet, veneno, ut ajunt, mortuus eſt: & Theodlinda Regina, ejus vidua, Agonem Ducem, qui & Agilolfus, maritum & Regem ſelegit. Qui Rex Longobardorum factus, regnavit ann. 22. Longobardi pacem cum Francis peragunt.*	592	Ingens mortalitas facta eſt, in qua primo Pelagius Papa, deinde innumeri *catervatim* extincti ſunt. Et beatus GREGORIUS, tunc Romanæ Eccleſiæ Archidiaconus, conſtitutis litaniis, & plaga ceſſante, Papa LXVI. ordinatus, doctrina & actibus, cunctis merito præferendus Apoſtolicis. Sedit annis 13. menſibus ſex, diebus decem. Qui ſtatim inter alia multa librum paſtoralem egregio edidit ſtylo. Hic quoque ſuper corpus beati Petri Ciborium fecit, & miſſas celebrare inſtituit, itemque S. Pauli, & ſex capitula Synodica ſcripſit.
10 S. GREGORIUS LXII. ad Pontificatum Romanæ Eccleſiæ eligitur, in qua ſedit annis 13. menſib. 6. dieb. 10. *Guntramnus, Rex Burgundiæ, in omni bonitate præcipuus, anno regni 33. 5. Calend. Aprilis obiit, & in Monaſterio S. Marcelli a ſe conſtructo ſepultus eſt; regnumque Hildebertus, fratris ejus*	593	Siccitas magna & fames facta eſt, & inſolita magnarum locuſtarum multitudo.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
1 Edilfridus Rex Edan, Scotorum Regem, forti prælio vicit. *In Britannia Edilfeidus, Rex Anglorum, Edanum, Regem Scotorum, insulam petentem, forti profligato exercitu, pugna vicit. Etherius, Lugdunensis Episcopus, obiit, eique Secundinus successit. Ipseque Arridius Agilolfus Rex Cremonam & Mantuam captas diruit, aliasque provincias vastavit. Et Romani, reddita illi, quæ prius capta erat, filia ejus, pacem ab eo ad tempus acceperunt.*	604	Etherius, Lugdunensis Archiepiscopus, obiit, eique Secundinus successit.
2 Gregorius, Papa sanctissimus, migravit ad Dominum, indictione octava.	605	Beatus Papa Gregorius, & Doctor sanctissimus, migravit ad Dominum, indictione octava. Post quem, cessante Episcopatu, plus quinque mensibus SABINIANUS *(a)* Papa LXVII. sedit anno uno, mensibus quinque. Et post hunc item cessavit Episcopatus, anno ferme uno: quod de Constantinopoli legatio Imperialis expectabatur. Hoc anno Synodus nefaria Cabillonis congregata: & beatus Desiderius, Viennensis Archiepiscopus, *machinante Brunihilde, quia scelera ejus arguebat*, depositus & exilio deputatus, *& in locum ejus Domnusus subrogatus est. Sol obscuratus est. Hyems nimis sæva magnam vinearum partem perdidit.*
3 SABINIANUS LXIII. Papa, sedit anno uno, mensibus 5. diebus 9. *Fames Romæ facta, & pax cum Longobardis in annum unum pro 12. millibus solidorum condita est. Prothadius, qui cum Brunihilde inter alios plures concubuerat, dux effectus est. Lotharii exercitus contra pactum, regnum Theodorici invasit, & Berchvvaldum, Majorem domus, virum strenuum & pium, fugatum Aurelianis obsedit. Filius Agilolfi, Adaloaldus, coram patre Rex a Longobardis effectus & electus; & desponsata ei filia Theodeberti, pax perpetua cum Francis facta est. Mense Aprili & Majo cometa visus est.*	606	Fames Romæ facta, & induciæ cum Longobardis, ad annum unum. Mense Aprili & Majo Cometa videtur.
4 Hoc tempore Phocas Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum caput esse, constituit. Nam Constantinopolitana primam se esse scripsit.	607	Romæ BONIFACIUS tertius, Papa LXVIII. sedit menses ferme novem. Post quem item cessavit Episcopatus mensibus decem.

Theode-

Boni-

(a) Can. *Fabianus.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Theodericus exercitum Lotharii, pugna inita victum, fugavit. In qua tamen Berchtoaldus, Major domus, audacius inter hostes progressus, occubuit. pro quo Prothadius molimine Brunihildis promovetur. Theodebertus & Lotharius, cum exercitibus collectis, hostiliter convenirent, facta invicem pace, digressi sunt. Theodoricus, instigante Brunihilde & Prothadio, contra fratrem Theodebertum arma movit, cumque infestis exercitibus concurrere pararent, caterisque pacem persuadentibus solus obsisteret Prothadius, eo, impetu militum, in tentorio Regis trucidato, fratres ab invicem pace facta, discedunt.		
BONIFACIUS LXIV. Papa, sedit mensibus octo, diebus 22.		
Guntrannus, filius Lotharii, Burgundiæ Rex pius, obiit, annos regnans 33.		
5 BONIFACIUS Papa sedit annis sex, mensibus octo, diebus 13.	608	Bonifacius Papa, quia Constantinopolitana Ecclesia prima sese scribebat, apud Phocam Augustũ obtinuit, ut Romana Ecclesia omnium caput Ecclesiarum decerneretur. Hic quoque synodum 72. Episcoporum Romæ colligit.
In regno Theoderici Claudius, vir prudens & pius, pro Prothadio efficitur Major domus.		
6 Hoc tempore Phocas Pantheon, id est, domum omnium idolorum, Ecclesiæ dedit: rogante Papa Bonifacio.	609	Romæ BONIFACIUS Quartus, Papa LXIX. sedit annis sex, menses octo. Post hunc cessavit Episcopatus mensibus ferme septem. Hic apud Phocam templum omnium idolorum, quod Pantheon vocabatur, obtinuit, & in honorẽ S. Mariæ, & omnium Sanctorum, dedicavit 3. Id. Maji, & S. Mariæ ad martyres appellavit, festivitatemque omnium Sanctorum Cal. Nov. celebrari constituit.
Cujus tempore fames & pestilentia & inundatio aquarum immensa acciderunt. Uncilenus Dux, ob mortem Prothadii, instigante Brunihilde, a Theoderico pede truncatus est, & facultatibus spoliatus. Itemque Volsus patricius occisus est. Ipse Theodericus Ermenbergam de Hispaniis, filiam Betterici, Regis Gothorum, conjugem sibi adductam, ejusdem Brunihildis suasu, ne honor suus vilesceret timentis, non uxorem accepit, sed repudiatam & expoliatam, post annum remisit.		
		Beatus Desiderius, Vienensis Archi-Episcopus, de exilio revocatus, factione Brunihildis & Theodorici, *& Aridii Lugdunensis*, lapidatus, post obitum miraculis claruit.
7 His temporibus Persæ multas Provincias Romanis auferunt, Hierosolymam quoque & crucem Dominicam abstulerunt.	610	His temporibus Persæ multas Provincias Romanis auferentes, Hierusalem cruce Domini spoliaverunt.
Bettericus, Rex Gothorum, aliis tribus Regibus auxilio sibi ascitis, contra Theodoricum bellum parat.		
8 Phocas moritur. Hildebertus 33. Rex	611	Heraclianus Phocam Aug. regno priva-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Rex fortis, filius Sigeberti, moritur, annis regnans 23.		privavit, filioque ſuo Heraclio illud conceſſit, qui regnavit annis 26.
Heraclianus, qui Africæ præerat, Focæ Auguſto rebellans, & cum exercitu veniens, regno eum vitaque privavit, & filium Heraclium Imperatorem promovit: qui accepto Imperio, regnavit annis 26. Beatus Abbas Columbanus, qui cum diſcipulis ſuis, Sancto Gallo & aliis, temporibus Sigiberti Regis, de Hybernia veniens, Luxovienſe monaſterium multis virtutibus coruſcans, conſtruebat, cum ſæpe Theodericum pro ſceleribus ſuis, & maxime adulteriis increpans, ad legitimum hortaretur conjugium, molimine Brunihildis, reginas ambitioſe execrantis, juſſu Theoderici Regis exinde pulſus, ſanctum ibi Euſtaſium pro ſe reliquit Abbatem.		
§. HERACLIUS LV. annis 26.		Beatus Abbas Columbanus, S. Galli Magiſter, a Luxovienſi cœnobio a ſe conſtructo, molimine Brunihildis pulſus, S. ibi Euſtaſium pro ſe reliquit Abbatem.
1 *Circa hæc tempora beatus Auguſtinus, Anglorum Apoſtolus & Archiepiſcopus, & doctor mirificus, migravit ad Dominum. Sanctus Columbanus de Luxovio propulſus, ad Lotharium Regem, inde ad Theodebertum venit, eoque optione manendi in regno dante, tandem in Alamannia Brigantium venit, ibique triennio manſit. Contentione inter Theodebertum & Theodericum de regno exorta, Theodebertus Alſatiam violenter accepit. Alamanni Aventicum pagum, & ultra Juranum petentes victores cum præda reverſi ſunt. Theodebertus conjugem ſuam peremit, & aliam duxit.*	612	Beatus Auguſtinus, Anglorum Archiepiſcopus, migravit ad Dominum. S. Columbanus, a Luxovio pulſus, conceſſu Theodeberti Regis Brigantium venit: ibique triennio manſit.
2 *In Hiſpania, mortuo Betterico, Siſeſebodus Rex Gothorum factus eſt, vir fortis & pius, qui ſæpe Romanis militibus congreſſus, victor pepercit, & captis plerisque urbibus, regnum Gothorũ nobiliter ampliavit. Theodericus, contra fratrem Theodebertum bellum parans, Lotharium Regem, patruelem ſuum, promiſſa quadam provincia, ab auxilio ejus avocare ſatagit. Circa hæc tempora Hunni, qui & Avares, Venetiam petunt, & totam provinciam ferro, igne prædaque vaſtantes, ipſum forum Julii a Romhilda, Giſulfi vidua proditum, evertunt, & depopulata provincia, redeunt.*	613	In Hiſpania, mortuo Beiterico, Siſebodus Rex efficitur Gothorum.
3 Hoc		Hera-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
3 Hoc tempore Anaſtaſius Perſa monachus, nobile pro Chriſto martyrium a Choſdroe, Rege Perſarum, patitur.	614	Heraclius Imp. Conſtantinum filium Imperii conſortem fecit.
Theodericus & Theodebertus, cum infeſtis exercitibus apud Thulenſe territorium, forti pugna conſligunt; & magna utrinque cade patrata, Theodebertus victus, Coloniam aufugit. Quem cum Theodericus odio, & inſuper venerabilis viri Iconiſii, Mogontiacenſis Epiſcopi, inſtigatione, perſequeretur, ille denuo collectis undique viribus, apud Thulbiacum occurrens, conflixit, Theodericus vero Coloniam ingreſſus, theſauros ejus ac regnum rapuit, filiumque ejus parvulum necari juſſit, & ipſum comprehenſum ac detonſum Cavillonis miſit, nec multo poſt ſuſpectum habens, inſtigante Brunihilde, occidi præcepit.		Beatus Columbanus, de Brigantio pulſus, febricitantem ibi Gallum reliquit, ipſeque in Italiam veniens, & benigne ab Agilulfo Rege & *Theodlinda* ſuſceptus, cœnobium Bobienſe conſtruxit. S. quoque Gallus ſolitudinem Cellæ ſuæ incolere cœpit.
4 DEUS DEDIT LXV. Papa, ſedit annis tribus, diebus 13.	615	
Theodericus contra Lotharium arma parans, profluvio, &, ut quidam ajunt, fraude Brunihildis, veneno Mettis interiit; & Sigibertus, ex concubina filius ejus a Brunihilde, & principibus ejus, Rex pro eo factus eſt: nec multo poſt Lotharius Rex regnum ejus invaſit anno regni ſui 30.		
5 Edilbertus, primus Anglorum Regum Chriſtianus, anno regni quinquageſimo ſexto obiit, pro quo Phatald regnavit annis 24.	616	Iſidorus, hoc tempore Hiſpalenſis Epiſcopus, clarus habetur.
In Italia Agilolfus, Rex Longobardorum, moritur: pro quo filius Adoloaldus cum matre Theodelinda regnavit annis 10. Apud Francos Sigibertus Rex, cum contra Lotharium exercitum collegiſſet, a ſuis deſertus, & ab hoſtibus captus, una cum fratribus, juſſu Lotharii peremptus eſt: a quo etiam Brunihildis ipſa, indomitis equis alligari juſſa, & ab eis diſcerpta, digna tandem morte periit: & Lotharius Monarchiam regni accepit.		Brunihildis iniquiſſima, equis indomitis alligata, juſſu Sigeberti, Regis Francorum, digna morte periit. Prædictus Iſidorus hucusque abbreviationem temp. perduxit.
6 Eduinus, occiſo Edilfrido, Anglorum Rex efficitur, indictione quinta, & regnavit annis 17.	617	Romæ, DEUS DEDIT Papa LXX. ſedit annis tribus, menſe fere uno.
Romæ DEUS DEDIT, Papa LXX. ſedit annis 4. menſe fere uno, qui clerum & ſacerdotes dilexit, eisque ſumptus auxit, cujus tempore Eleutherius patricius Ravennam veniens, Joannis patricii peremptores occidit. Item Neapoli & aliis in locis, tyrannis occiſis, pacem Italiæ reddidit. In Britannia Edivvinus, occiſo Edilfrido, & filiis ejus in		

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
in Hyberniam fugatis, regnum illius per annos 17. egregie rexit.		
7 BONIFACIUS Papa ſedit annis quinque. *Terræ motus ingens factus eſt, & clades ſcabioſa ſubſecuta, populum fœda morte attrivit, ita ut mortui non poſſent agnoſci.*	618	His temporibus Hieroſolyma, inter alias Palæſtinæ Urbes, a Chosdroe Rege Perſarum capta, & crux Dominica in Perſidem abducta.
8 His temporibus Heraclius Chosdroem, Regem Perſarum, qui ſe ut Deum coli juſſit, ſuperavit, & lignum Dominicæ crucis Hieroſolymam reduxit. *Lotharius Rex Warinharium, cui aliquantulum infenſus erat, ſuffragantibus multis, in gratiam recipiens in principatu Majoris domus confirmavit.*	619	
9 Sanctus Laurentius Archiepiſcopus obiit, pro quo Mellitus. *Eleutherius patricius, tyrannidem & regnum affectans, in Italia a militibus peremptus eſt, & caput Conſtantinopolim miſſum.*	620	Romæ BONIFACIUS Quintus, Papa LXXI. ſedit annis quinque, vir valde mitis & pius. In Britannia, defuncto S. Laurentio Archiepiſcopo, Mellitus ſucceſſit. Magundat magus, genere Perſa, ad fidem Chriſti converſus, & Anaſtaſius dictus, Hieroſolymis miræ ſanctitatis monachus efficitur.
10 *Lotharius Rex, acceptis amplis muneribus, Longobardis petentibus, 12000. ſolidorum auri, quos annuatim pro invaſa quondam Burgundia Francis perſolvebant ſub nomine tributi, * quibus conſiliantibus dimiſit.*	621	
11	622	Gerdrudis Regina, uxor Lotharii Regis piiſſima, bonæ memoriæ obiit.
12 HONORIUS Papa LXVI. ſedit annis 12. menſibus 11. diebus 17.	623	His temporibus beatus Attalia, & poſt hunc Bertolfus, Bobienſes Abbates, & S. Gallus claruerunt.
13 His temporibus Iſidorus, Hiſpalenſis Epiſcopus, clarus habetur. S. Mellitus Archiepiſcopus obiit, pro quo Juſtus. *Lotharius, Rex Francorum, anno regni ſui 39. Dagobertum filium conſortem fecit, & beato viro Arnolfo Pipinoque Duci commendatum, ad regendum Auſtri Francia dirigit regnum.*	624	In Britannia defuncto Mellito Archiepiſcopo ſucceſſit Juſtus, qui ſequenti anno beatum Paulinum ordinans Epiſcopum, Anglis illis, qui adhuc pagani erant, prædicatorem & doctorem miſit.
14 S. Paulinus à Juſto Archiepiſcopo Anglis Doctor & Epiſcopus ordinatur. *Romæ Honorius Papa LXXII. ſedit annis 33. qui multis bonis ſtudens, Eccleſias*	625	Romæ HONORIUS Papa LXXII. ſedit annis 13. qui multis bonis operibus abundavit.

In

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.	
cleſias plures adornavit, renovavit, extruxit, fecit Baſilicam ſanctæ Agnetis via Numentana. Item ſancti Apollinaris in porticu ſancti Petri. Item ſancti Quiriaci via Hoſtienſi. Item quatuor Coronatorum. Item ſancti Severini Tiburtina urbe. Item ſancti Pangratii, via Aurelia. Item ſanctæ Luciæ. Item ſancti Adriani, & alia multa laudabilia patravit.			
15 *Sormo quidam Francus negotiator, dum cum aliis ad Sclavos veniſſet, eisque contra Hunnos, qui & Avares, bellum moventes, fortiſſime pugnans adjuviſſet, ipſi victoriam nacti, ſuper ſe Regem illum eligunt, ubi multis clarus victoriis 35. ann. feliciter regnum tenuit. Hic ibi 12. uxores habuit, & ex eis filios 22. filiasque 15. accepit. In Italia Adaloaldus, Rex Longobardorum, cum in amentiam Græci cujusdam legati malefico unguento verſus, nonnullos Principum peremiſſet, depoſitus de regno, non multo poſt veneno extinctus eſt: poſt quem Harialdus Rex factus, annis 7. regnavit. Hic Gundabergam, filiam Agilolfi, habuit uxorem.*	626		
16 S. Columbanus, a Brunihilde & Theodorico Rege Luxorio pulſus, Euſtaſium ibi Abbatem reliquit. Eduinus, Rex Anglorum, in Britannia a Paulino Epiſcopo ad fidem Chriſti convertitur, indictione decima quinta, anno adventus Anglorum in Britanniam circiter 230.	627	In Britannia Eduinus, Rex Anglorum, a Paulino Epiſcopo converſus, cum gente ſua baptizatur, anno adventus Anglorum in Britanniam pene centeſimo octogeſimo. *Diſcordia inter Lotharium Regem & filium ejus Dagobertum incepta, beato Arnolfo, aliiſque principibus mediantibus, ſedatur.*	123
17 Theodebertus Rex, filius Hildeberti, a fratre Theodorico victus & detonſus, cum filiis trucidatur, anno regni 17. *Ipſo anno Heraclius Imperator Perſidem petiit, victoque & occiſo Chosdroe, cum infinita præda, crucem Dominicam triumphans Jeroſolymam revexit. Apud Francos Warnharius, Major domus, moritur. Et Godinus, filius ejus, novercam ſuam uxorem accipiens, Lothario perſequente, per diverſa fugitans poſtremo peremptus eſt.*	628	Beatus Anaſtaſius, multa pro Chriſto tormenta paſſus, tandem in Perſide a Rege Chosdroe cum aliis 70. ſtrangulatus, martyr efficitur. Ipſo anno Heraclius Imp. Perſidem petiit, victo & occiſo Chosdroe, dominicam crucem Hieroſolymam revexit.	
18 Theodericus Rex, filius Hildeberti, machinante avia ſua, Brunihilde, veneno interiit, annos regnans 18.	629	*Lotharius Rex magnum de toto regno ſuo Clippiaci habuit conventum: ubi magna diſſenſio & tumultus exortus, vix tandem ſtudio Regis ſedatur.*	
19 His temporibus hæreſis de Paſcha,	630	Lotharius, Rex Francorum fortis, pius,	

Regnum Romanorum	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
ſcha & Pelagiana Britanniam turbat.		pius & religioſus, obiit, anno regni 45.
Lotharius, Rex Francorum fortis, pius & religioſus, anno regni 45. defunctus, & Pariſiis in Baſilica S. Vincentii ſepultus eſt. Ejus regnum Dagobertus accipiens, cum jam 6. annis regnaret, 10. annis poſtea rexit, modica tantum parte juxta Waſcones & Pireneum fratri Hariberto conceſſa.		
20 S. Columbano Italiam petente a Brigantio, S. Gallus nobiſcum remanſit, & cellam ſuam conſtruere cœpit.	631	Dagobertus, Rex Francorum, S. Arnolfo, Metenſe Epiſcopo & Pipino majore domus, utens conſiliariis, nimio amore Juſtitiæ flagravit.
Dagobertus Rex ſancto Arnolfo, Mettenſi Epiſcopo, & Pipino Duce, Majore domus, Chumbertoque, Colonienſi Archiepiſcopo, utens conſiliariis, nimio juſtitiæ flagravit amore, & Rex per omnia laudabilis extitit. Poſtea vero propria ſecutus conſilia, multum ad exteriora defluere cœpit; uxoreque, Gomadruda repudiata, Nanthildem, quandam de Monaſterio puellam, accepit uxorem.		
21	632	Pax perpetua inter Heraclium Imp. & Dagobertum, legatis mediantibus, pacta eſt.
Heribertus Regulus, frater Dagoberti, Waſconiam invadens, ſuo eam regno adjecit. Dagobertus ex quadam concubina Sigibertum filium genuit. Pax perpetua inter Heraclium Imperatorem & Dagobertum, legatis mediantibus, pacta eſt: & petitione Imperatoris, qui imperium ſuum a gente circumciſa vaſtandum præcognoverat, Judæi multi in regno Francorum, ſicut & alibi in Romano imperio, profligati ſunt. Nec multo poſt ſecutis temporibus, crudeliſſima Saracenorum gens & ipſa circumciſa, multas provincias inundans vaſtavit, & Romanum exercitum crebris præliis trucidatum, vehementer attrivit.		
22 His temporibus Heraclius, ut ajunt, a Sergio, Epiſc. Conſtantinopolitano, ſed hæretico, decipitur.	633	In Britannia Eduinus, Rex Anglorum, pacificus & pius, a paganis Regibus interimitur.
In Britannia Edvvinus, Rex Anglorum pacificus & pius, a Ceadvvalda & Penda, paganis Regibus victus, & peremptus eſt. Poſt cujus mortem filii Edifridi de Scotis reverſi, regnum quondam patris ſui arripiunt. Equibus duo a Chriſti fide, quam apud Scotos didicerant, apoſtataſſantes, intra unum annum pereunt. Apud Francos Heribertus Regulus, frater Dagoberti, moritur, & regnum ejus Dagobertus frater cum theſauris accepit. Tres exercitus a Dagoberto contra Samonem		Oswal-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
nem & Sclavos diverſis partibus miſſi. Unus Francorum victus, duo Svevorum & Longobardorum victores redierunt. Sigebertus Rex, filius Theoderici, a Lothario Rege pugna victus, cum Brunihilde proavia, & tota ſtirpe trucidatur. Eduinus, Rex Anglorum, a Ceadvalda & Penda victus pugna, occiditur.		
23 *Calamitoſus fuit iſte annus Anglis, tam Regum apoſtaſia & perditione, quam barbarica & crudeli, quam a Ceadvvalda pertulerant, vaſtatione. Sed ſtatim Osvvald, tertius filius Edilfridi Chriſtianiſſimus, paucis collectis, in Domino confiſus, & adorata, quam erexerat, lignea cruce, audacter cum Ceadvvalda pugnam inivit; eoque victo, provincia & fratribus vindicatis, paternum regnum 8. annis plenus pietate, nobiliter rexit. Samo cum Sclavis Turingiam vaſtat. Saxones Sclavis ſe reſiſtere pollicentes, tributo 500. vaccarum, quas Francis annuatim ſolvebant, a Dagoberto abſolvuntur. In Italia, mortuo Harialdo, Rege Longobardorum, Rotharius a Gundeberga maritus aſſumptus, & Rex electus, regnavit annis 13.*	634	Oswaldus, filius Edilfridi, Chriſtianiſſimus, paucis collectis, & adorata cruce, quam erexerat, interfectores Eduini Regis ſuperavit, ipſeque 8. annos regnavit.
24 Oswaldus, filius Edilfridi, victo per Dei auxilium Ceadvalda tyranno, regnavit ſuper Anglos annis 9. *Sclavis cum Samone Turingiam & confines pagos incurſantibus, Dagobertus filium ſuum parvulum Sigibertum, Pipino & Adalgiſo ducibus, & Chuniberto, Archiepiſcopo Colonienſi, commendatum, Auſtri-Franciæ Regem fecit; eique ſedem Mettis dedit, principibusque, ut terminos regni orientalis deinceps tuerentur, perſuaſit.*	635	His temporibus, cum Sergius Conſtantinopolitanus, annitente Cyro Alexandrino, hæreſin Acephalorum inſtaurans, unam in Chriſto divinitatis & humanitatis voluntatem & operationem dogmatizaſſet, ipſumque Imperatorem ſeduxiſſet, ab Apoſtolica ſede damnatus eſt.
25 SEVERINUS LXVII. Papa, ſedit menſes 2 dies 4. *Dagoberto Regi Clodoveus ſeu Ludovvicus, ex Nanthilde Regina, filius naſcitur, cui non multo poſt regnum ſuum Occidentale deſtinavit & confirmavit. Ratholfus, Dux Thuringiæ, Sclavis ſæpe congrediens, victor eos fugabat. Unde elatus, ut Regi ſuo rebellare tentaret, ſenſim animos attollebat.*	636	

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
26 Heraclius Imperator obiit.	637	Conſtantinopoli Heraclius Imperator, a Sergio, Conſtantinopolitano Epiſcopo, in hæreſin Acephalorum inductus, obiit: pro quo *filius ejus* HERCLONAS, cum matre Martina, annis regnavit duobus.
Per hæc tempora Lotharius, Rex Longobardorum, quamvis Arrianus, juſtitiæ tamen amator, leges Longobardorum ſcripſit. Ipſe etiam nonnullas Romanorum urbes cepit, & Ravennatibus pugna conſligens, ex eis vicies millia occidit, reliquosque fugavit.		
JOANNES LXVIII. Papa ſedit anno uno, menſibus 9. diebus 19.		
HERACLONAS LVI. cum matre Martina, annis duobus.		
1 Cyrus Alexandrinus, Sergius & Pyrrhus Conſtantinopolitani, Acephalorum hæreſin inſtaurant.	638	Romæ defuncto Honorio Papa, ceſſavit ſedes Apoſtolica annum unum, menſes ſeptem, dies 14. quia Conſtantinopoli auctoritas Imperialis morte Principum nutabat. Quo tempore Lateranenſis theſaurus, *a Mauritio Chartulario & Hiſario patritio, Exarcho Italiæ, direptus & diſtractus eſt. Waſcones rebellare tentantes, miſſo a Dagoberto exercitu, perdomiti ſunt. Britonum Rex ad Dagobertum veniens, humiliter ei ſatisfecit, & pace impetrata rediit.*
THEODORUS LXIX. Papa, ſedit annis ſex, menſibus quinque, diebus octodecim.		
2 Heraclonas moritur, occiſus.	639	Conſtantinopoli, mortuo Heraclona Imperatore, frater ejus Conſtantinus regnavit menſes ſex.
CONSTANTINUS LVII. filius Heraclii, menſibus ſex.		
In Britannia Eadvvald, Rex Cantuariorum Anglorum, deceſſit, eique filius Erchanbertus ſucceſſit, ann. 25. Waſcones a Dagaberto pro rebellione ſua veniam precantur & impetrant.		
1 Paulus Conſtantinopolitanus, Pyrrhi ſucceſſor, aperte catholicos perſequitur.	640	Conſtantinopoli, poſt mortem Conſtantini, filius ejus, CONSTANTINUS, qui & Conſtans, regnavit annis 28.
Eatbaldus, Rex Canthuariorum, obiit: pro quo Erchanbertus filius regnavit annis 25.		Romæ SEVERINUS, Papa LXXIII. ſedit menſibus 2. diebus 4. *Vir ſanctus, mitis & pius:* poſt quem ceſſavit Epiſcopatus menſibus quinque.
CONSTANTINUS LVIII. filius Conſtantini, annis 28.		*Dagobertus Rex anno regni 16. moritur, & in ſuburbano Pariſiaco in monaſterio ſancti Dionyſii, ſummo ſtudio a ſe conſtructo, ornato, & dicato, & ad inſtitutionem Agaunenſis monaſterii ordinato, ſepelitur; cum quo pariter regni Francorum virtus & dignitas collapſa, paulatim deficiebat, & pro eo filii ejus, Sigibertus & Ludovvicus, regnum patris obtinuerunt.*
1 Hic Imp. deceptus a Paulo hæretico, perſequitur Chriſtianos.	641	Romæ JOANNES quartus, Papa LXXIV. ſedit annum unum, menſes fere decem: qui, miſſa pecunia, multos captivos in Hiſtria & Dalmatia a barbaris redemit: *Et Baſilicam ſanctorum*
2 San-		

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		ctorum martyrum Venancii, Anaſtaſii & Mauri conſtruxit & ornavit. Ludovvicus, ſeu Clodoveus infans, regnante matre Nanthilde, regno Occidentali præponitur. In Hiſpania Sentila, Rex Gothorum, moritur: pro quo Tholga puer regnum accepit: quo non multo poſt depoſito & detonſo, Chintaſindus regnum aſſumens, ſuperbiam Gothorum, trucidatis primoribus, nimis humiliavit.
2 Sanctus Oswaldus, Rex Anglorum, pro patria pugnans, a Penda, Rege Merciorum, occiditur: pro quo Oswi, frater ejus, regnavit annis 28.	642	Romæ THEODORUS Papa LXXV. ſedit annos ſex, menſes fere ſex. Hic corpora ſanctorum, Primi & Feliciani, levavit, *& in Baſilica ſancti Stephani protomartyris ſepelivit, Eccleſiam ſancti Valentini via Flaminia, Oratorium ſancti Sebaſtiani Lateranis, Oratorium ſancti Eupli (a) ante portam ſancti Pauli fecit, & inter alia bona conſtans in fide* hæreticos damnavit. In Britannia Oswaldus, Rex Anglorum piiſſimus, contra Pendanum, Regem *Merciorum* paganum, pugnans, occubuit, & plurimis poſt mortem miraculis claruit: pro quo frater ejus Oſui regnavit annis 28.
3 *Hoc tempore Mauritius Chartularius tyrannidem affectans, miſſis ab Hiſacio patricio militibus, Romæ comprehenſus & abductus, juxta Ravennam decollatus eſt. Nec multo poſt ipſe Hiſacius morte apud Ravennam periit, & pro eo Theodorus, Italiæ Exarchus, ab Imperatore miſſus eſt. Ega, major domus Ludovvici, vir ſtrenuus & religioſus, obiit. Poſt quem Erchovaldus, item vir laudabilis, Major domus efficitur.*	643	
4 Sanctus Paulinus, Anglorum Epiſcopus, viceſimo Epiſcopatus anno obiit, ſexto Idus Octobris. *Sanctus Paulinus, Eboracenſis Epiſcopus, & doctor Anglorum, anno Epiſcopatus 20. migravit ad Dominum 6. Idib. Octobris Pipinus, Major domus & Dux Sigeberti, juſtitiæ & pietatis amator eximius obiit; poſt quem filius ejus Grimoaldus, Major domus effectus eſt.*	644	S. Paulinus, Eboracenſis Epiſcopus & Doctor Anglorum, anno Epiſcopatus viceſimo, migravit ad Dominum, ſexto Id. Octobris.
5 MAR-		Hoc

(a) Sic emendavi, cum antea legeretur: *Cupli*. Euplius enim, ſive ut etiam dicitur, Eupolus, Cataneæ in Sicilia fuit diaconus, ſub Diocletiano & Maximiano martyrium paſſus, prout *BARONII Martyrologium ad d. 12. Auguſti*. Huic vero Oratorium dedicaſſe Theodorum Papam, teſtatur *PLATINA Vitis Pontif. p. 93.*

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
5 MARTINUS LXX. Papa ſedit annis ſex, menſe uno, dieb. 26.	645	Hoc tempore Pyrrhus Conſtantinopolitanus, Sergii & in ſede & in hæreſi ſucceſſor, cum a Theodoro Papa dudum damnatus, ex Africa Romam veniſſet, & fictam pœnitentiam ſatisfactionemque ſimulaſſet, benigne ſuſceptus & reconciliatus eſt. Poſtea vero domum reverſus, & errorem repetens, denuo ab ipſo Papa depoſitus, *damnatus*, & anathemizatus eſt.
6	646	His temporibus beata virgo Gertrudis, filia Pipini, ſoror Grimoaldi, majoris domus, (*a*) Invalenſis cœnobii mater, virtutibus claruit. Hujus ſoror Begga, & ipſa religioſa, Ansgiſo, S. Arnolfi filio, nupſit, cui etiam Pipinum juniorem peperit.
7 *In Italia, mortuo Rothario, Rege Longobardorum, Rodoaldus, filius ejus, regnavit annis quinque.*	647	His temp. cum Paulus Conſtantinopolitanus, Pyrrhi ſucceſſor, hæreſin non ſolum non dimitteret, ſed augmentaret, ipſumque Imperatorem cum aliis ſeduceret, nec a Domino Papa admonitus & increpatus, reſipiſceret, & ipſe identidem damnatus eſt.
8 *His Conſtantis Imperatoris temporibus, gens Saracenorum crudeliſſima Paläſtinam, ipſamque Jeroſolymam, utramque Ægyptum, Alexandriam urbem, & magnam Africæ partem, aliasque plures provincias Romani imperii vaſtavit atque diripuit.*	648	Tempore Conſtantis Imp. gens Saracenorum crudeliſſima multas provincias vaſtavit.
9 Martinus Papa Synodum 105. Epiſcoporum congregans, Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulum condemnat, indictione octava.	649	Romæ MARTINUS, Papa LXXVI. ſedit annis ſex, menſibus fere duobus. Quo tempore Paulus Conſtantinopolitanus, ipſo imperatore Conſtante ſeducto, legatos Apoſtolicæ ſedis, pro hæreſi eum arguentes, carceribus & exiliis afflixit, & Catholicis, ubicunque potuit, perſecutionem excitavit.
10 EUGENIUS LXXI. Papa ſedit annis duobus, menſibus 9. dieb. 24. Hoc tempore Martinus Papa a Conſtantino Cherſonam exilio miſſus, ad Dominum migravit. Heribertus Rex, filius Lotharii, annos regnans novem, moritur.	650	Martinus Papa, indictione nona, ſynodum Romæ 105. Epiſcoporum collegit, in qua Cyrum, Sergium, Paulum, cum ſequacibus, erroris damnavit.
11 Oſuinus Rex bonus, proditus, ab Oſui Rege occidi juſſus eſt, & ſanctus	651	Beatus Aidanus Scotigena, Epiſcopus

(*a*) Legendum potius *Nivellenſis Cœnobii Mater.*

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
ſanctus Aidan Epiſcopus obiit, prid. Cal. Sep. 12.		pus & Doctor Anglorum, ſecundo Cal. Sept. deceſſit. *In Italia, mortuo Rodoaldo, Rege Longobardorum, Herisbertus, filius Gundoaldi, fratris Theodelindæ Reginæ, regnat annis 9.*
12	652	Hoc tempore Olympius Exarchus, a Conſtante Imp. in Italiam miſſus, cum Dominum Papam, cæterosque in fide catholica unanimes, depravare, eisque nocere non poſſet, *fruſtraque ipſi Papæ divinitus protecto inſidias paraviſſet*, cum eo tandem pacificatus, *collecto exercitu, Siciliam contra Saracenos ingreditur: ubi, victo caſoque ab ipſis exercitu Romano, tædio morboque confectus moritur.*
13 VITALIANUS, LXXII. Papa, ſedit annis 14. menſib. 6. pro quo DEUSDEDIT annis 10. Honorius, Anglorum Archiepiſcopus, obiit.	653	In Britannia Honorius, Anglorum Archiepiſcopus, obiit: pro quo Deusdedit decem annos præfuit. 124
14 Mediterranei Angli Chriſtiani effecti.	654	Beatus Papa Martinus, juſſu Conſtantis, hæretici Imperatoris, *a Theodoro Exarcho ad hoc miſſo, Romæ* in Baſilica Salvatoris, quæ Conſtantiniana dicitur, comprehenſus, & Conſtantinopolim perductus, cum flecti nullatenus poſſet, exilio in Cerſona *(a)* damnatus eſt.
15 Penda Rex, ab Oſui Rege pugna victus, interiit, & gens Merciorum Chriſtiana efficitur.	655	Martinus Papa in exilio migravit ad Dominum, ibique ſepultus, miraculis claruit: pro quo EUGENIUS, Papa LXXVII. ſedit annos duos, menſes ferme 10. vir benignus & pius. In Britannia Pendan, Rex Merciorum paganus, ab Oſui Rege, ſancti Oſvvaldi fratre, victus interiit, & gens Merciorum Chriſti fidem accepit.
16	656	Petrus Conſtantinopolitanus, quaſi ſatisfaciens pro fide ſua, miſit Romam ſynodicam epiſtolam, valde obſcuram & dubiam, ſed a Domino Papa & Eccleſia Romana non eſt accepta.
17	657	Romæ, Eugenio Papa defuncto, ceſſavit Epiſcopatus menſibus 6.
18 Dagobertus, Rex magnus, filius Lotharii, annis regnans ſedecim, moritur, & ad ſanctum Dionyſium ſepelitur. 19 *In*	658	Romæ VITALIANUS, Papa LXXVIII.

(a) Vide, quæ notavi ad *REGINONIS a. 576.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		LXXVIII. ſedit annis 14. menſibus 6. qui literis ex more Conſtantinopolim miſſis, in ſede confirmatus, Eccleſiam Romanam inſigniter rexit.
19 *In Britannia* Vulfhere, filius Pendani, Rex Merciorum effectus, regnavit annis 17.	659	Conſtantinus, qui & Conſtans, Imperator, S. Petro donaria precioſa Romam miſit.
20 *In Italia defuncto Hariberto, Rege Longobardorum, duo filii ejus, Godabertus Ticini, & Bertharicho Mediolani regnum ſtatuentes, ſed non multo poſt, factione pravorum, odio infando alterutrum regno pellere cupientes, diſſentiunt. Et Godabertus, miſſo Gumbaldo, Duce perfidiſſimo, Grimoaldum, virum ſtrenuum, qui jam 25. ann. Dux Beneventi erat, auxilio ſibi contra fratrem aſcivit; qui ab ipſo Gumbaldo inſtigatus, Godabertum occidit, & Pertharich ipſo terrore fugatus, ad Hunnos ſeceſſit, poſt unum annum & 3. menſes ſui regni, Grimoaldusque, arrepto regno Longobardorum, annis 9. ſtrenue regnavit.*	660	In Italia, defuncto Rege Longobardorum Hariberto, duo filii ejus, Godabertus & Pertarich, regnum inter ſe dividebant, quorum uno occiſo, id eſt, Godaberto, alteroque fugato ad Hunnos, Grimoaldus, Dux Beneventanus, regnum eorundem obtinuit.
21 *Hoc tempore Pertharichus, dudũ Rex Longobardorum, cum de exilio reverſus, Grimoaldi Regis gratiam petiiſſet, benigneque ſuſceptus eſſet, factione pravorum, proxima nocte ab ipſo Rege obſervari juſſus eſt, ſequenti die perimendus; ſed aſtu, imo fide Himoldi, amici ſui, & cujusdam fidelis veſtiarii ſui, eductus ex urbe Ticinenſi, ad Francos confugit, ibique latuit. Hac etiam tempeſtate Francorum exercitus Italiam ingreſſus, cum in caſtris Grimoaldi Regis, ſimulata ab ipſo fuga, relictis epularetur, ipſo irruente, ad internecionem deletus eſt.*	661	Hoc tempore Perterich, de exilio reverſus, iterum in exilium ire compulſus eſt.
22 *Conſtantinus, qui & Conſtans, Imperator Italiam contra Longobardos petiit, & aliquot oppidis eorum captis, Rumoaldum Ducem, filium Grimoaldi Regis, apud Beneventum obſedit. Sed adventante Grimoaldo cum exercitu, territus, Neapolim repetit, magnaque exercitus ſui parte, Duce Saburro, cum Rumoaldo pugna conſligente & victa trucidataque, nihil contra Longobardos profecit.*	662	Conſtantinus, qui & Conſtans, Italiam contra Longobardos venit, ſed nihil profecit.
23 Conſtantinus Romam venit, & beato Petro pallium auro textile obtulit, toto exercitu cum cereis Eccleſiam intrante.	663	Conſtantinus Imperator Romam venit, & a Vitaliano papa honorifice ſuſceptus, S. Petro pallium auro textile obtulit: ſed cuncta

Conſtan- pene

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Conſtantinus Imperator Romam venit, & a Vitaliano Papa honorifice ſuſceptus, toto exercitu cum cereis in Eccleſiam intrante, beato Petro pallium auro textile obtulit, & actis ibi 12. diebus, cuncta pene urbis ornamenta abſtulit. Inter quæ etiam tegulas æreas, quibus Baſilica ſanctæ Mariæ ad martyres, quæ Pantheon antiquitùs vocabatur, tecta fuerat, diripiens, in Siciliam præmiſit, ipſeque ſuis in Italia depræda tis, ipſam inſulam ſeptima Indictione intravit, ibique quinquennio, multa infamis avaritia & nequitia, manſit.		pene ornamenta urbis abſtulit.
24 Eclipſis Solis facta eſt, quaſi hora decima, quinto nonas Majas, indictione ſeptima.	664	Eclipſis Solis quinto Nonas Maji facta.
Inter Anglos & Scotos quæſtio de Paſcha ventilata, & Scoti a Vilfrido presbytero victi ſunt.		In Britannia a Scotis & Anglis quæſtio de Paſcha ventilatur, & Scoti a Wilfrido presbytero rationabiliter victi ſunt, qui poſtea Epiſcopus ordinatur.
Sæva lues & peſtilentia Britanniam vaſtat.		
DEUSDEDIT, Archiepiſcopus *Anglorum*, obiit.		
Ceadda & Vilfridus Nordam Umbrorum Epiſcopi ordinantur.		
25 Herchamberto Rege Cantauriorum mortuo, filius ejus, Egbertus, regnavit annis novem.	665	Angli ad Vitalianum Papam, pro Epiſcopo & Doctore poſtulatum, Romam miſerunt.
His diebus apud Francos Clodoveus ſeu Ludovvicus, Rex iners & infamis, filius Dagoberti, frater Sigiberti, cum Pariſiis manens brachium S. Dionyſii auferre auſus eſſet, in amentiam verſus eſt.		
26 *Hoc tempore, cum Lupus, Dux Forojulianus, Regi Grimoaldo rebellaret, Hunni, qui & Avares, ab ipſo Rege invitati, Venetiam petunt, & pugna victi, quartoque certamine victores, ipſo Lupo cum ſuis occiſo, provinciam vaſtant, donec arte Grimoaldi territi, tandem redire coacti ſunt.*	666	
27 ADEODATUS LXXIII. Papa, ſedit annis 4. menſibus duobus, diebus quinque.	667	
Circa hoc tempus Sclavi de Caruntо, quod Carentanum dicimus, cum exercitu Venetiam vaſtantes, Duce Weltario cum 25. ſuorum ſuper eos irruente, pauci ex quinque millibus effugere vix potuere.		
28 Con-		

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
28 Conſtantinus, poſt multas deprædationes provinciis factas, occiſus in balneo periit, indictione 12. *Poſt quem Mezecius imperium ibi arripiens, ab Italico exercitu cum complicibus ſuis peremptus eſt. Et Conſtantinus, Conſtantis filius, Conſtantinopoli Imperator factus, regnavit annis 17. Imperator ſane Catholicus & pius.*	668	In Sicilia Conſtantinus Imperator, qui & Conſtans, poſt multas deprædationes per provincias factas, tandem a ſuis in balneo peremptus eſt. Pro quo CONSTANTINUS, ejus filius, regnavit annis 17. Imperator ſane Catholicus & pius.
Theodorus 'Anglis Archiepiſcopus ordinatur a Vitaliano Papa, & ad Britanniam, cum Adriano Abbate, mittitur. *Multis in verbo profuit & exemplo. Apud Francos, mortuo Clodoveo ſeu Ludovvico Rege infami, filius ejus, Lotharius puer, regnavit annis 4.*		
§. CONSTANTINUS, filius Conſtantini, annis 17.		Hoc anno Theodorus Archiepiſcopus, a Vitaliano Papa ordinatus, & cum Adriano Abbate ad Anglos miſſus, multis & verbo profuit & exemplo. Sarraceni Siciliam vaſtant.
1	669	
2 *In Britannia Oſvvi, Rex Anglorum, frater ſancti Oſvvaldi, obiit: pro quo Egfridus regnavit 15. annis.*	670	In Italia, mortuo Grimoaldo, Longobardorum Rege, Pertarich regnum paternum 17. annis obtinuit.
3 Hoc tempore Sarraceni Siciliam deprædantes, cum magna præda Alexandriam redeunt.	671	
DONUS LXXIV. Papa, ſedit anno uno, menſibus 5. diebus 10. Oſvvi, Rex Anglorum, obiit; pro quo Egfridus regnavit annis 15.		*Per hæc tempora in Italia regnum Longobardorum Perterich adeptus, ſumma pace & probitate regebat. His temporibus Childericus, frater Lotharii Regis, filius Ludovvici, cum ad Auſtriſranciæ regnum vocatus, leviter in eo & crudeliter ageret, a Francis una cum uxore & filiis trucidatur.*
4. AGATHO, Papa LXXV. ſedit annis duobus, menſibus 6. diebus 4.	672	Romæ Vitaliano Papa defuncto, indictione 15. poſt duos menſes ADEODATUS Papa LXXIX. ſedit annis 4. menſibus duobus, vir valde mitis & pius, qui *& Eccleſias renovavit, &* ædificia nova conſtruxit. *Apud Francos, poſt Lotharium puerum, frater ejus, Theodericus, regnat annis 19.*
5 Sub hoc Principe ſexta ſynodus univerſalis Conſtantinopoli congregatur, ſub Agathone Papa.	673	Hoc anno Theodorus, Archiepiſcopus Anglorum, Synodum utilem collegit.
Egber-		Da-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Egbertus, Rex Canthuariorum, obiit, pro quo fratre, Lutherus regnavit annis 11. menſibus 4. Theodorus, Archiepiſcopus Anglorum, Synodum colligit.		
6 LEO, LXXVI Papa, ſedit menſibus 10. diebus 17. Ludovicus Rex, filius Dagoberti, frater Sigiberti, moritur, año regni decimo ſexto. *Circa hæc tempora Alachis, Dux Tridentinus, de quodam Comite Norico victoria nacta, elatus, adverſus Pertharich Regem ſuum rebellabat: ſed per Chunibertum, Regis filium, ſæpius reconciliatus & honoribus auctus eſt.*	674	Dagobertus, Rex Francorũ præcipuus, Eccleſiarum Dei venerator, obiit, regnavit an. 44. Pariſiis ſepelitur.
7 BENEDICTUS, LXXVII. Papa, ſedit menſibus 10. diebus 12. Volfherus, Rex Merciorum, obiit; pro quo Frater Edilfredus annos 25. *regnat, qui ſequenti anno Cantiam vaſtavit.*	675	
8 JOANNES, LXXVIII. Papa, ſedit anno uno, diebus 9. Edilfredus Rex Cantiam vaſtavit. *Romæ defuncto Adeodato, poſt menſes 4. Donus Papa 80. ſedit annis 2. menſibus 5. Qui inter alia bona ſtudia porticum S. Petri marmore ſtravit: qua æſtate immenſa vis tonitruorum & pluviarum homines afflixit; & legumina, quæ propter pluvias colligi non poterant, quibusdam in locis renata, & ad maturitatem reducta ſunt. Cometa per tres menſes viſus, & magna hominum peſtilentia in Oriente ſubſecuta eſt.*	676	Romæ, defuncto Adeodato Papa, poſt menſes quatuor S. DONUS Papa LXXX. ſedit annum unum, menſes 5. qui porticum S. Petri marmore ſtravit. Cometa per tres menſes viſus.
9 CANON LXXIX. Papa, ſedit menſibus undecim. *In Italia Pertharich, Rex Longobardorum, Chunibertum, filium ſuum, regni conſortem fecit: cum quo 10. annis poſtea regnavit.*	677	Eccleſia Ravennas, quæ Autocephaliam ſibi uſurpans, a Romana deſciverat, Dono Papæ ſe iterum ſubjecit.
10 SERGIUS, LXXX. Papa, ſedit annis 13. menſibus 8. diebus 23. Lotharius, filius Ludovici, anno regni quarto moritur. Wilfridus Epiſcopus, ab Egfrido Rege, ſede ſua pulſus, multos ad Dominum prædicando convertit.	678	Romæ, defuncto Dono, poſt duos menſes, AGATHO, Papa LXXXI. ſedit annis duobus, menſibus 6. Hic Papa apud Imperatorem effecit, ut quantitas relevaretur, quæ pro ordinatione Pontificis ſolita erat dari: ita tamen, ut decretum generale de electione Papæ prius ad Imperatorem mitteretur, quam ille conſecraretur. Wilfridus, Anglorum Epiſcopus,

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		a Guiberto Rege ſede ſua pulſus, multos in exilio ad Dominum convertit.
11	679	Conſtantinus Aug. legationem Romam miſit, & ut pro confutandis hæreticis ſynodus Apoſtolica, authoritate Conſtantinopoli fieret, poſtulavit. Agatho Papa ſynodum CXX. Epiſcoporum Romæ collegit, & hæreticos, unam in Chriſto operationem dogmatizantes, damnavit.
125 12 Theodorus, Archiepiſcopus Anglorum, iterum ſynodum colligit, tempore Agathonis Papæ.	680	Eclipſis Lunæ, & magna mortalitas Romæ *per æſtivos menſes* facta. Agatho Papa Legatos Conſtantinopolim miſit, indictione 9. qui honorifice ab Aug. ſuſcepti, ſextæ ſynodo univerſali 150. Epiſcoporum præfuerunt, & cunctos hæreticos, unam in Chriſto voluntatem & operationem aſſerentes, damnaverunt, & novem capitula conſcripſerunt. Theodorus, Anglorum Archiepiſcopus, item collegit ſynodum.
13	681	Conſtantinopoli ſexta ſynodus univerſalis CL. Epiſcoporum, indictione nona, menſe Februario acta, & Macharius, Antiochenus, ſequacesque erroris damnati ſunt. Quibus damnatis, ſubitò plurimæ aranearum telæ in Baſilica coram omnibus ceciderunt, hæreticas nugas dejectas eſſe portendentes. Agatho Papa deceſſit.
14	682	Romæ defuncto Agathone Papa, ceſſavit Epiſcopatus, an. 1. menſ. 7.
15 Egfridus Rex Hiberniam, miſſo exercitu, immeritam vaſtat. Sanctus Gudbertus *(a)* Lindisfarnenſis Eccleſiæ Epiſcopus ordinatur: *qui pluribus Britanniam virtutibus decorabat.*	683	Romæ LEO ſecundus, Papa LXXXVII. *(a)* ſedit fere menſibus undecim; vir per omnia eruditiſſimus & piiſſimus, qui *aliquot Eccleſias renovans dedicavit atque ornavit*, ſua decreta fecit, plurima egregie ſcripſit, docuit & conſtituit. *Hoc anno 16. die Aprilis, in Paraſceve, tota pene nocte luna eclipſin paſſa.* S. Gudbertus, Lindiſfarnenſis Eccleſiæ Epiſcopus, Britanniam multis virtutibus decoravit.
16 *In Britannia* Egfridus Rex, cum *diſſua-*	684	Romæ, defuncto Leone, ceſſavit Epiſco-

(a) Vide ſupra *REGINONEM a. 612.*

(a) Can. *82.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
dissuadente sancto Gudberto, Pictos incaute *bello* peteret, ab ipsis *victus & peremptus*, interiit: pro quo Alfridus, *Rex pius & prudens, regnavit* annis 19.		Episcopatus, menses fere duos. *(a)* Post quem BENEDICTUS Secundus, Papa LXXXIII. sedit mensibus decem, vir satis laudabilis, *& doctus, pius & beneficus omnibus, Ecclesias restaurans & exornans, & bona jugiter studia sectans.* Cometæ apparent, *& mons Campaniæ Bobius ultra modum flammas eructans, circumposita exussit.*
17 Constantinus Imperator obiit. Lutherus, Rex Canthuariorum, interiit. §. JUSTINIANUS minor LX. filius Constantini, annis decem.	685	Romæ, post Pascha defuncto Benedicto, exactis plus duobus mensibus, JOANNES quintus, Papa LXXXIV. sedit annum unum, qui prius Archidiaconus, legatus in sexta synodo sedis Apostolicæ fuerat. Constantinopoli Constantino Imp. defuncto, filius ejus JUSTINIANUS regnavit annis 10. qui hæresi pollutus, orthodoxis est infestus, *infensus & pravus. Hic etiam cum Sarracenis, provincias plures devastantibus, data eis multa pecunia, pacem in decennium condixit.*
1 Hic hæresi pollutus, Catholicos persequitur, & cum Sarracenis pacem fecit. *In Britannia*, S. Johannes, Hagustaldensis Ecclesiæ Episcopus, ordinatur, *multis claruit miraculis.*	686	Romæ, defuncto Johanne, post tres menses CONON Papa LXXXV. ordinatus, sedit menses 11. vir item laudabilis, *provectæ ætatis, summæ innocentiæ, sanctæque simplicitatis: qui dissentiente in duorum presbyterorum electione clero & populo, tertius postremo ab utrisque electus est.* In Britannia S. Joannes, Hagustaldensis Episcopus, clarus habetur.
2 SERGIUS papa, annis sedit 13. mensibus 9. *In Italia, defuncto Pertharicho, Rege Longobardorum, Cumbertus, filius ejus, Rex strenuus, mitis & bonus, regnavit annis duodecim.*	687	Romæ, defuncto Conone, exactis fere quatuor mens. SERGIUS papa LXXXVI. sedit annis 13. mens. fere 9. *Hic quoque, dissentientibus in duorum electione partibus, tertius, Deo volente, electus est.* Qui in fide Catholica fortis, persequutionem ab Aug. Justiniano passus est: *& Ecclesias multas construxit, renovavit, & exornavit, atque ditavit.* Vir quippe sanctus, & omnibus bonis intentus.
3 Pipinus, filius Ansgisi, Major domus, & Dux Francorum, regnavit annis 27. cum Ludovico, Hildeberto & Dagaberto, Regibus. Ceadualdus, Rex Occidentalium Saxonum, Romam venit, & a Sergio papa baptizatus, in Albis obiit, & ibi sepelitur.	688	Ceadvval, Rex Occidentalium Saxonum, ad fidem conversus, Romam venit, & in sabbato sancto Paschæ, a Sergio papa baptisatus, & Petrus vocatus, ibi in albis defunctus,
4 *Circa*		

(a) Can. *anno fere uno.*

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		ctus, ab ipso papa summo honore tumulatus, & epitaphio decoratus est.
		In regno Francorum Pipinus, filius Ansgisi, filii sancti Arnolfi, Theodericum Regem, filium Ludovvici, in Testritio pugna vicit, & potestatem regni Francorum adeptus, Dux & Major domus regnavit annis 27. Interim tamen Hilderico & Dagoberto regale nomen, non dignitatem habentibus.
4 *Circa hac tempora in Italia Alachis Dux tyrannidem invasit, & Papia occupata, Regeque Chuniberto in insula Comacina, quia copia militum impar erat, se communiente, cunctos & maxime clericos crudelis insequitur.*	689	In Italia Alachis Dux tyrannidem invasit, & maxime clericos insequitur.
5 Theodorus, Anglorum Archiepiscopus, obiit, anno ætatis 88.	690	Theodorus venerabilis Anglorum Archiepiscopus, anno adventus sui in Britanniam 23. ætatis vero 88. decessit, qui librum pœnitentialem satis utilem *magna discretione* conscripsit.
6 Hoc tempore Villibrordus, qui & Clemens, a Sergio Papa Episcopus ordinatus, Fresonum gentem ad Christum convertit. Justinianus, ob culpam perfidiæ, regno privatus, exul Pontum secessit.	691	*Apud Francos Theodericus Rex anno regni 19. moritur: pro quo filius ejus, Ludovicus puer, a Pipino & Francis Rex solo nomine factus, annis regnavit duobus.*
7 Ludovicus puer, filius Theodorici, anno regni quinto moritur.	692	*Hoc tempore Chunibertus, Rex Longobardorum, recepto Dei gratia regno, votis omnium, pugna victo & perempto Alachiso tyranno, optata suis deinceps pace regnavit.*
8 Theodoricus Rex, filius Ludovici, annis regnans 19. moritur.	693	*Apud Francos, post Ludovvicum, frater ejus Hildebertus, Regis nomen adeptus, regnavit annis 17.*
9 Hoc tempore duo Angli presbyteri, Niger & Albus Hevaldus, Saxonibus prædicantes, martyrio coronantur.	694	His diebus duo Angli presbyteri, dum Saxonibus prædicarent, *a quibusdam rusticis*, martyrio coronati, & miraculis declarati, a Pipino Coloniæ sunt tumulati.
10 LEO LXI. annos tres.	695	Constantinopoli Justinianus, Imp. hæreticus, a Leone & Tiberio, *aliisque conjuratoribus injuriis affectus*, abscissis naribus, regno expulsus est, *exul in Pontum secessit*, & ipse LEO regnum tres annos obtinuit. Vir S. Willibrordus, a Sergio Papa Archiepiscopus ordinatus, & Clemens

1 Hoc

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		mens vocatus, genti Freſonum prædicans, virtutibus claruit.
1 Hoc tempore Sergius Papa capſam cum portione Dominicæ crucis invenit.	696	Sergius Papa, Domino revelante, capſam cum portione Dominicæ crucis invenit.
In Britannia, provincia Nordanumbrorum, quidam Druthelinus corpore raptus, & horrendis jocumdisque, viſis, vitæ redditus, diſtrictiſſimam & ſanctam deinceps duxit vitam.		
2 S. Cudbertus, ex anachoreta Epiſcopus, ſub hoc Principe obiit.	697	In Britannia S. Cudbertus ex anachoreta Epiſcopus, *poſt multas virtutes*, migravit ad Dominum, cujus vitam Beda presbyter, *& ipſam hexametris verſibus*, deſcripſit.
Oſtrich Regina a ſuis perempta eſt.		
3 Leo regnum dimiſit.	698	Conſtantinopoli Tiberius, Imperium invadens, Leonem Imperatorem ſeptem annis, quibus ipſe poſt hunc regnavit, in carcere tenuit.
TIBERIUS LXII. annos ſeptem.		
1 Hoc tempore ſynodus Aquilejæ congregatur, ſub Sergio Papa.	699	Hoc tempore Synodus Aquelejenſis facta, & quidam, qui Concilium quintum univerſale noluerunt recipere, a Sergio Papa correcti ſunt.
2 Romæ JOANNES Papa ſedit annis tribus, menſibus duobus.	700	
In Italia Chunibertus, Rex Longobardorum fortis & pius, moriens filio parvulo Luitperto regnum relinquens, eique tutorem Aſprandum, virum prudentem & ſtrenuum, dedit. Sed poſt octo menſes Taginbertus Dux, Gotaberti dudum Regis, filius, Luitperto cum ſuis pugna victo, regnum ſibi uſurpavit; ſed eodem anno mortuus eſt: cujus filius Haribertus ſuſceptum a patre regnum 12. fere annis obtinuit: qui denuo Luitpertum cum ſuis vicit, fugavit, cepit, atque peremit.		
3 Temporibus his Giſulphus, Dux Longobardorum Beneventi, Campaniam vaſtat.	701	Romæ, defuncto Sergio, JOANNES ſextus, papa LXXXVII. ſedit annis tribus, menſibus duobus.
4	702	
In Italia, his diebus, cum Heribertus reliquis inimicis victis & ſubactis, Aſprandum infeſtus ſequeretur, ille viribus impar, primo Clavennam, inde ad Theobertum, Baioariæ Ducem, confugit, ibique novem annis manſit.		
5 Beda, venerabilis Anglorum presbyter, Chronicam minoris libri de temporibus hucusque perduxit.	703	Beda, presbyter Anglus, vir doctus, usque huc Chronica minoris libri de temporibus perduxit.
		Hoc tempore, cum Giſulfus, Dux Beneventi, Campaniam vaſtaret, & captivos

	Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
			captivos abduceret, *eique nullus reſiſteret*, a Joanne papa, pacem poſtulante, dona accipiens, captivos reddidit, *pacemque fecit.*
	6 Edilfredus, Rex Merciorum, Conredo regnum dedit, & ſe Monachum fecit.	704	In Britannia Edilred, Rex Merciorum, relicto regno, monachum ſe fecit.
	JOANNES Papa, annis duobus, menſibus octo.		
	7 Juſtinianus, auxilio Terbelli, Bulgarorum Regis, regreſſus, Leonem & Tiberium, cum multis, qui eum expulerant, occidit.	705	Conſtantinopoli Juſtinianus Imp. auxilio Terbelli, Regis Bulgarorum, Imperium recipiens, Leonem & Tiberium, Imperii pervaſores, *cum aliis multis* occidit.
	Aidfridus, Rex Normannorum, obiit, pro quo filius Oſredus annis undecim regnavit.		Gallicinium Patriarcham excæcatum Romam miſit, & in loco ejus Cyrum Abbatem, qui ſe in Ponto exulem aluerat, promovit. De hoc Imperatore fertur, quod, quoties a detruncatis naribus profluvium terſerit, toties aliquem de inimicis ſuis perimi juſſerit.
	S. Heddius, Epiſcopus Occidentalium Saxonum, obiit, pro quo Daniel & Althelmus, Epiſcopi præfuerunt.		
	JUSTINIANUS LXIII. ſecundò, cum filio Tiberio annos ſex.		Romæ JOANNES ſeptimus, papa LXXXVIII. ſedit annis duobus, menſibus fere 8. vir facundus & eruditus.
			S. Heddi Epiſc. migravit ad Dominum.
126	1 SISINNIUS Papa, diebus 20. CONSTANTINUS Papa, annis 7. diebus 15.	706	S. Joannes Papa oratorium S. Mariæ ad S. Petrum conſtruxit, & multas Eccleſias ornavit.
	2 Hoc tempore Juſtinianus, de peccatis ſuis pœnitentiam agens, papam ſummo honore habuit.	707	Hoc tempore Haribertus, Rex Longobardorum, poſſeſſionem Alpium Cottiarum, dudum a Longobardis captam & detentam, per privilegium aureis literis ſcriptum S. Petro, Joannique Papæ reddidit.
	3	708	Romæ Siſinnius, Papa LXXXIX. ordinatus, ingraveſcente podagra, viginti tantum diebus ſupervixit. Poſt quem CONSTANTINUS papa XC effectus, ſedit annis 7. diebus 15. *vir valde mitis & pius, & omnibus ſtudiis intentus & ſtabilis. Aldhelmus Epiſcopus, vir doctus & eloquens, proſa metroque facetus, obiit.*
	4 Conredus, Rex Merciorum, Romam venit ad Conſtantinum Papam, & cum illo Offa, filius Sigiberti Regis, ibique Monachi facti, in ſervitio Dei vitam finierunt.	709	Coenredus, Rex Merciorum, & cum eo Offa, regius Juvenis, filius Sigiberti regis, relictis regnis, Romam veniunt, ibique Monachi effecti non multo poſt obierunt.
	Wilfridus		Wilfri-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Wilfridus, Epiſcopus venerabilis, anno Epiſcopatus 45. poſt exilia, multosque labores, obiit, eique Acca in Haguſtaldenſi Epiſcopatu ſucceſſit.		Wilfridus, Anglorum Epiſcopus, obiit, cui Acca ſucceſſit.
5 Hildebertus Rex, filius Theodorici, anno regni 17. moritur. Vulfridus, venerabilis Epiſcopus, anno Epiſcopatus 45. poſt multos labores, obiit: pro quo Acca Haguſtaldenſis Eccleſiæ Epiſc. ordinatur. Adrianus, Abbas venerabilis, cooperator Theodori Archiepiſc. obiit anno, quo a Vitaliano miſſus eſt.	710	Adrianus, Abbas venerabilis, anno, ex quo a Vitaliano papa in Britanniam cum Theodoro Archiepiſcopo miſſus eſt, 41. obiit. Hildebertus, Rex Francorum, *filius Theodorici*, obiit, pro quo Dagobertus annis quinque.
6 Philippicus ab exercitu Imperator factus, Juſtinianum occidit. PHILIPPICUS LXIV. anno uno, menſibus ſex.	711	Conſtantinopoli PHILIPPICUS Imperator factus, Juſtinianum Imp. occidit, & ipſe annum unum & ſex menſes regnavit, Catholicos perſequens, hæreticis favens. Unde & a Conſtantino papa anathemiſatur: quapropter, regni Principibus eum pro excommunicato devitantibus, regium diadema deponere compellitur.
1 Philippicus hæreſi pollutus, catholicis infeſtus fuit. Mors Heriberti, Regis Longobardorum.	712	Heribertus, Rex Longobardorum, moritur, pro quo Luitprandus.
2 Anaſtaſius Philippicum oculis privavit, regnoque expulit. ANASTASIUS LXV. annis tribus.	713	Conſtantinopoli ANASTASIUS Philippicum oculis & regno privavit, & ipſe annos tres regnavit.
1 GREGORIUS ſecundus, papa LXVI. ſedit annis quindecim, menſibus 8. diebus 23. Pipinus, Major domus obiit, pro quo Carolus annis 27.	714	Anaſtaſius Imperator, miſſis Conſtantino Papæ literis, ſe Catholicum declaravit. Pipinus, filius Ansgiſi, nepos ſancti Arnulfi, Major domus & Dux Francorum, anno regni 27. obiit: pro quo filius ejus Carolus, *ex ſupra dicta uxore Alpheide natus*, regnat annis 27.
2 Mors Dagoberti Regis. *Carolus e cuſtodia, in quam eum Pliddrud, vidua patris ſui, conjecerat, divino auxilio liberatus, contra Radpodum, Freſonum Regem, cum ſui damno exercitus, pugnat. Dagobertus junior, filius Hildeberti, Rex Francorum, moritur. Pro quo Hilpericus, qui & Daniel.*	715	Romæ, defuncto Conſtantino papa, GREGORIUS ſecundus papa XCI. ſedit annos 15. menſes 9. qui 17. Capitula conſcripſit. Dagobertus Junior, filius Hildeberti, Rex Francorum, obiit, pro quo Helpericus, qui & Daniel.
3 Egbertus, vir ſanctus, Scotos legitime paſcha celebrare docuit. Oſredus, *Nordanumbrorum* Rex, occiditur,	716	Egbertus, vir ſanctus, natione Anglus, *inter alia bona ſua*, Scotos legitime Paſcha celebrare docuit.

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
ciditur, pro quo Conradus regnavit annis 41. *(a)*		Conſtantinopoli Theodoſius Imperator factus, annum unum regnavit, qui Anaſtaſium Imp. pugna victum, presbyterum ordinari fecit.
THEODOSIUS LXVI. annum unum. Hic Anaſtaſium prælio vicit, eumque presbyterum ordinari fecit.		*Helpericus Rex, & Reginfridus Major domus, regiones regno contiguas vaſtantes, a Bliddruda, vidua Pipini, muneribus avocantur.*
1 Carolus Hilpericum Regem & Reginfridum *apud Wiciacum Dominica Palmarum pugna victos fugavit.* Tiberis fl. alveum ſuum egreſſus, multa Romæ ſubvertit ædificia.	717	Romæ Tiberis ſupra modum inundans, multa ædificia ſubvertit. Hoc tempore Winfridus, qui & Bonifacius, genere Anglus, Germaniæ gentibus verbum ſalutis prædicat, autoritate Gregorii Papæ.
LEO LXVII. annos novem.		
1 Carolus Lotharium ſibi Regem conſtituit. Hoc tempore Saraceni, triennio Conſtantinopolim obſidentes, & multas Provincias devaſtantes, fame, peſte, naufragioque repelluntur.	718	Conſtantinopoli LEO Imperator annis 9. regnavit, cujus temporibus Sarraceni, *qui jam multas pervaſerant provincias*, Conſtantinopolim obſidentes triennio, tandem divino auxilio, fame, peſte, ferro repelluntur.
		Carolus, receptis a Bliddruda patris ſui theſauris, Lotharium ſibi quendam Regem conſtituit, & inita rurſum pugna, Helpericum & Reginfredum, una cum Eudone, duce Aquitaniæ, auxilium eis ferente, victo, fugavit.
2 Sanctus Winfridus, qui & Bonifacius, a Gregorio papa Moguntiæ Archiepiſcopus conſtituitur. *Helpericus ab Eudone, ad quem confugerat, Carolo repoſcenti redditus, & Lotharius Rex mortuus eſt.*	719	Sanctus Bonifacius, a Gregorio papa Moguntiaci Archiepiſ. ordinatus, multis gentibus profuit, verbis & exemplis.
3 S. Othmarus in Cella S. Galli Abbas efficitur.	720	Mortuo Helperico, Theodoricus, filius Dagoberti, Rex a Carolo conſtituitur.
Mortuo Hilperico, Theodoricus, filius Dagoberti, Rex efficitur a Carolo.		S. Othmarus, cellæ S. Galli primus Abbas conſtitutus, 40. annos rexit.
4 S. Joannes, Haguſtaldenſis Epiſcopus, poſt multas virtutes migravit ad Dominum.	721	Carolus Reginfredum vicit, Andegavis Urbem vi cepit, *Saxones bello ſuperavit.* S. Joannes, Haguſtaldenſis Epiſc. obiit.
5	722	Carolus Alemanniam & Baioariam ſubegit.
6 Hoc tempore corpus S. Auguſtini Epiſcopi, de Sardinia in Ticinum, a Luidbrando translatum eſt.	723	Hoc tempore corpus S. Auguſtini de Sardinia Ticinum, a Luidbrando translatum eſt. *Alamanni & Baioarii item Carolo rebellant.*
7 San-		

(a) Can. 11.

Carolus

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
7 Sanctus Pirminius primum ad Augiam Inſulam venit.	724	Carolus, tranſito Ligeri, Aquitaniam vaſtat; *Eudonem ducem pugna victum fugat.* Sanctus Pirminius, Abbas & (a) Chorepiſcopus, *a Berchtoldo & Vehi principibus ad Carolum ductus*, a Carolo Augiæ Inſulæ præfectus, ſerpentes inde fugavit, & cœnobialem vitam ibi inſtituit, anno tertio.
8 Sarraceni, ab Eudone Duce contra Carolum evocati, Gallias vaſtant.	725	Sarraceni Gallias vaſtant præda & incendio.
9	726	

Hucusque Beda, venerabilis Presbyter, Chronicam ſuam, in majori de temporibus libro, perduxit, continentem ab initio mundi, ſecundum Hebraicam veritatem, annorum quatuor millia, ſexingentos, octoginta.

Carolus de Sarracenis, occiſo Rege eorum, triumphat.		Carolus Sarracenos, una cum Rege eorum, proſtravit.

Hucusque regnum Romanorum, exhinc Francorum ſupputatur.

CAROLUS, Pipini filius, cùm jam Principatum Major domus 12. annis teneret, poſthac eundem Principatum tenet annis 15. Regibus tamen in Francia, ſed parva dignitate, regnantibus.		Carolus, Pipini filius, cum jam Principatum Majoris domus 12. annis tenuiſſet, poſt hac eundem Principatum 15. annis obtinuit: Regibus tamen in Francia, ſed parva dignitate, regnantibus.
13 Sanctus Pirminius, *ob odium Caroli*, a Thietbaldo, Gotifridi filio, expulſus, Etonem Abbatem conſtituit, & ipſe in Alſatiam venit. *Eudo Dux moritur.*	727	Carolus Burgundiam petens, eam ſibi ſubegit. 127 Sanctus Pirminius ex Augia pulſus, Etonem pro ſe conſtituit Abbatem, & ipſe Alſatiam, alia inſtructurus cœnobia, petiit.
14	728	Carolus Aquitaniam ſine bello recipit.
15 Carolus Friſiam vaſtat, Poppone Duce ejus occiſo, *fana incendit, & victor rediit.* S. Egbertus, Presbyter, obiit, an. ætatis 90. 8. Cal. April. id eſt, Paſchæ die.	729	Sanctus Egbertus, Presbyter Anglus, obiit, anno ætatis nonageſimo, die Paſchæ, id eſt, octavo Kalend. Maji.
16 Landfridus, *Dux Alemannia*, moritur. Saraceni Gallias vaſtant.	730	Saraceni Avinionem Urbem capiunt, & circumquaque regiones devaſtant.
17 Beda, venerabilis Anglorum Presbyter, obiit, indictione 14. GREGORIUS tertius, papa XCII. annis 10. menſibus 8. dieb. 24.	731	Carolus Avinionem, cæſis Saracenis, vi expugnatam recipit. Beda, Presbyter & Monachus natione Anglus, Doctor eximius, obiit 7. Cal. Junii.

(a) i. e. Regionalis Epiſcopus, qui per regiones diſcurrit.

18 Ca-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		Romæ GREGORIUS tertius papa, ſedit annis 10. menſ. 9.
		Tria cœnobia, id eſt, Altaha, Murbach, Favarias, *(a)* ex Augienſibus fratribus inſtructa ſunt. *Duodenis ad ſingula fratribus deputatis, & totidem Augiæ remanentibus.*
18 Carolus contra Sarracenos pugnat die Sabbati.	732	Carolus Gothiam invadit, *Regem Saracenorum Narbone incluſum obſidet. Euto, Augiæ Abbas, a Theodebaldo, ob odium Caroli, Muraniam relegatus; ſed eodem anno, pulſo Theodebaldo, a Carolo reſtitutus eſt.*
19 Carolus item Sarracenos cum rege ſuo delevit. *Exercitus Saracenorum de Hiſpaniis Narbonam ſuperveniens, a Carolo commiſſa pugna ad internecionem deletur.*	733	Carolus exercitum Saracenorum, de Hiſpanis venientem, delevit.
20 Carolus, Major domus, Freſiam vaſtat. *Saraceni item a Carolo pugna victi, fugientesque naufragio periere.* Etho, Argentinæ Epiſcopus, promovetur.	734	Augiæ Eto Abbas, Kebam ſucceſſorem relinquens, ipſe Argentorati Epiſcopus promotus, non longe poſt ſui nominis Etinheim, cœnobium conſtruxit.
21 Carolus Waſconiam invadit.	735	Carolus item, deletis Saracenis, *cum præda magna & captivorum multitudine*, victor rediit.
22 Audonius Epiſcopus obiit. Ernfridus Augiæ Abbas, & Conſtantiæ Epiſcopus ordinatur.	736	Carolus Gothos petiit, & *nonnullas urbes eorum & caſtella diruens*, inde victor rediit. Audonius Epiſcopus obiit. Augiæ defuncto poſt duos annos Keba, Ernfridus, Augiæ Abbas & Conſtantiæ Epiſc. effectus, decem annis præfuit.
23 Carolus contra Sarracenos in Gothia pugnat.	737	Carolus Saxones victos fecit tributarios.
24 Carolus Saxoniam intrat. *Carolus provinciam petens, Maurontem Ducem, qui Saxones invitaverat, fugavit.*	738	
25 Carolus Provinciam ſubjicit.	739	Carolus totam Provinciam ſuæ ſubjicit ditioni.
26	740	Victis circumquaque hoſtibus, pax & quies regno Francorum facta eſt, per Carolum.
27 Carolus moritur, indictione 9. & apud S. Dionyſium ſepelitur. ZACHARIAS XCIII. Papa, annis 10. menſibus 4. diebus 4.	741	Romæ Zacharias papa ſedit annos 10. menſes 4. Ca-

(a) CANISIUS in margine addit, *ad oram hæc erant: Altaha inferior, Morbach, Phavoria, Pfeffers.*

§. PIPI-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
§. PIPINUS, filius Caroli, cum fratre Carlomanno Major domus annos undecim regnavit.		Carolus moritur Pariſiaci,& apud S. Dionyſium ſepelitur: pro quo filii ejus, diviſo inter ſe regno Francorum, Majores domus præfuerunt: CARLOMANNUS annis ſex, PIPINUS annis decem.
1 Carlomannus Waſconiam & Alemanniam petit. *Carolomannus & Pipinus rebellare molientem Hunaldum Aquitaniæ, & Theodebaldum Sueviæ duces, celeriter comprimunt. Ipſi Duces Odillonem, Baioariæ Ducem, ſibi rebellantem prælio vincunt.*	742	Carlomannus & Pipinus Duces Aquitaniæ & Sueviæ rebellantes cito comprimunt.
2 Carlomannus Alemanniam vaſtat.	743	
3 Carlomannus pacem cum Saxonibus facit. *Carolomannus cum Odillone Duce pacem facit.* Fuldenſe cœnobium in ſylva Buchonia a S. Bonifacio cœptum.	744	Fuldenſe cœnobium in ſaltu Bochonia a ſancto Bonifacio Archiepiſcopo fundatum eſt.
4	745	Carlomannus cum fratre Saxoniam rebellantem vaſtavit. *Heſeburg caſtrum cepit.*
5 Carlomannus, Major domus, Alemanniam ingreditur. *Karolomannus Alamannos, iterum rebellare conantes, comprimit.*	746	S. Bonifacius, annuente Carlomanno, auctoritate Zachariæ papæ duos in ſua parochia Epiſcopatus facit, Wirceburgenſem ſcil. cui *ſanctum Burghardum; & Eichſtetenſem, cui* S. Wilibaldum comprovinciales ſuos primos Epiſcopos ordinavit. Sidonius, Augiæ monachus, quintus ei loco Abbas, Conſtantiæque Epiſcopus factus, præfuit annis 13. qui cellam quoque S. Galli ambiens, iniquis Principibus in damnatione S. Othmari Abbatis conſenſit.
6 Carlomannus, divino amore ſuccenſus, Romam pergit, & ſe monachum in monte Soracte fecit. S. Burchardus Vurceburgenſi, & S. Wilibaldus Eiſtettenſi Eccleſiæ Epiſc. primi, a S. Bonifacio ordinantur.	747	
7 Sidonius Abbas Augiæ & Conſtantiæ Epiſcopus conſtituitur. *Gripho, ex concubina frater Pipini, tyrannidem affectans, ad Saxones ſe contulit, Pipinoque adveniente, pacificari cum eo nolens, in Baioariam fugit.*	748	
8 Pipi-		Pipi-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
8. Pipinus Taſſilonem, ſororis ſuæ filium, Bajoariæ Ducem poſt Odilonem fecit. *Pipinus Baioariam adiens, Thaſſilonem, ſororis ſuæ Hildrudis filium, Ducem ſibi conſtituit, Griphone & Landfrido inde abductis.*	749	
9	750	Pipinus Griphoni 12. Comitatus in partibus Neuſtriæ dedit; *ſed ille rurſum diffidens, ad Vuayvarium, Ducem Aquitaniæ, transfugit.*
10 Lantfridus, *Dux Alamannorum*, moritur. Zacharia papa defuncto, STEPHANUS ſecundus, papa XCIV. annis ſex.	751	Pipinus, miſſis Romam legatis, Zachariam Papam de regno Francorum & ignavis ejus Regibus *Merovingis* conſuluit. Idem PIPINUS Rex effectus 17. annis regnavit.
11 Audogarius primus Campidonæ Abbas efficitur. § PIPINUS I. authoritate Stephani papæ, depoſito ac detonſo Rege Hilderico, Rex Francorum factus, regnavit annis 15.	752	Auctoritate Zachariæ papæ, & non multo poſt Stephani, (qui eidem in Pontificatu ſex annis ſucceſſit) depoſito ac detonſo Rege Hilderico, *Merovingorum ultimo*, Pipinus Rex Francorum electus, & Sueſſionis a S. Bonifacio Archiepiſc. unctus, regnavit annis 17. Audogarius, primus Campidonenſis cœnobii fundator & Abbas, locum illum incolere cœpit.
1 Hildigarius, Epiſcopus Coloniæ, a Saxonibus interimitur. Gripho, frater Pipini, occiditur.	753	Pipinus Rex Saxoniam vaſtat, ibique Hildigarius Colonienſis Archiepiſc. Stephanus papa pro auxilio contra Haiſtulphum Longobardorum Regem poſcendo, ad Pipinum Regem in Franciam venit, & filios ejus Carolum 4. & Carlomañum Pariſiis Reges unxit.
2 S. Bonifacius Archiepiſcopus a Freſonibus martyrio coronatur. Poſt quem Lullus, Mogontiæ Archiepiſcopus, ſedit annis 32. Pipinus Longobardos in Italia cum exercitu petit.	754	S. Bonifacius, Moguntinenſis Archiepiſc. cum Freſonibus prædicaret, martyriſatus eſt ab eis, anno Epiſcopatus 36. & apud Fuldenſe cœnobium ſepultus: pro quo Lullus Archiepiſcopus præfuit annis 32. Carlomannus, frater Pipini, cum ad eum pro diſſuadenda expeditione Italica venire vellet, Lugduni obiit. Pipinus Italiam cum exercitu petens, Haiſtulphum Regem, Papiæ obſeſſum, obſides dare, & res S. Petri ſub Sacramento reddere coëgit. Stephanus papa Hieronymo, Pipini fratre, Romam rediit.
3. 4 Hai-		Haiſtul-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
3	755	Haiſtulphus Sacramentum contemnens, Romam obſidet, omnia circum ferro & igne vaſtans. Pro qua re Papa legatos per mare ad Pipinum pro auxilio miſit.
4 Haiſtolphus, Rex Longobardorum, moritur.	756	Pipinus Rex iterum Italiam petens, Haiſtulphum Papiæ obſidet, & Ravennam *cum Pentapoli* aliasque Urbes pervaſas, cum S. Petro & Domino Papæ per legatum *ſuum Folradum* reddere compulit.
5 PAULUS, Papa XCV. annis decem, menſe uno. *Hayſtulfus Rex in venatu ex equo lapſus, interiit: pro quo Deſiderius regnavit.*	757	Conſtantinus Imp. inter alia munera Pipino Regi etiam organum miſit.
6 Pipinus Saxoniam bello petit. *Pipinus Saxonibus item ſuperatis annuatim 300. equorum cenſum imponit.*	758	Romæ Stephano Papæ PAULUS ſucceſſit, annis decem.
7 Pipinus Waſconiam invadit.	759	Waifarius tyrannidem in Aquitania exercuit, *preſſuras Eccleſiarum prædas & incendia villarum facit.* S. Othmarus Abbas a Warino & Ruthardo, conſenſu Sidonii Epiſcopi inique damnatus, & in inſula Rheniſtein relegatus, migravit ad Dominum: cujus Abbatiam cum Sidonius Epiſcopus & Abbas temerarie invaſiſſet, ante altare S. Galli profluvio ventris obiit. Pro quo Joannes, Augienſis monachus, Epiſcopatum & utramque Abbatiam accipiens, præfuit annis 21. qui primum Romanæ ſedis privilegium Augiæ ab Adriano Papa impetravit.
8 S. Othmarus Abbas, a Warino & Rudhardo in inſulam, Rheniſtein nomine, relegatus, migravit ad Dominum. Eclipſis ſolis facta eſt 18. Calend. Septemb. hora quaſi nona.	760	Pipinus Aquitaniam ſeu Waſconiam invadit, & Waifarium injuſtè uſurpata ſub ſacramento reddere coëgit,
9 Sidonio Epiſcopo miſere mortuo, Joannes Epiſc. & Abbas ſucceſſit. *Waifarius ſacramenta poſtponens, cuncta, quæ potuit, usque Cavillionem, ferro, præda & igne vaſtavit.*	761	Vaifarius iterum tyrannidem exercuit.
10	762	Pipinus Rex cum Carolo, filio ſuo, Aquitaniam petens, multas urbes ibi capit, *& plurimas ſibi rebelles domuit.*

11 Pipi- Ee Pi-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
11 Pipinus aliquot Comitatus filiis ſuis dedit.	763	
Thaſſilo Dux, de exercitu ſe ſubducens, Baioariam repetiit.		
12. Hyems valida hoc anno facta eſt: & Eclipſis Solis, pridie Nonas Junias, hora ſexta.	764	Pipinus magnum conventum Cariſiaci habuit.
13 Corpora ſanctorum, Gorgonii, Naboris & Nazarii, in Franciam deferuntur.	765	Rudgangus, Metenſis Epiſcopus, corpora ſanctorum Gorgonii, Naboris & Nazarii, a Paulo Papa impetravit.
14 Corpus ſancti Nazarii ad Loreſſam delatum eſt.	766	Corpus S. Gorgonii in Gorzia cœnobio, S. Naboris in nova cella,
Pipinus in Aquitania Lemouicam urbem expugnatam capit.	767	S. Nazarii in Lauresham conditum eſt.
15 Pipinus Rex Pariſiis moritur, indictione ſexta.		Romæ Paulus Papa obiit: pro quo STEPHANUS ſedit annis 4.
Paulus Papa obiit. STEPHANUS tertius, Papa XCVI. annis 4. menſibus 6.		
§. CAROLUS MAGNUS ſecundus, Pipini filius, cum fratre Carlomanno annis 4. poſtea ſolus 42.		
1	768	Pipinus, *occiſo Waifario & ſubacta* Aquitania, *victor rediens* 8. Cal. Octob. Pariſiis obiit, anno ætatis 53. pro quo filii ejus, diviſo regno, CAROLUS Magnus annis 46. & Carlomannus 4. annis regnavit.
Carolus & Carolomannus Hunoldum, Aquitaniæ Ducem bello victum, capiunt.		
2 Corpus ſancti Othmari poſt decem annos, in inſula, qua obiit, incorruptum reperitur, & in Baſilica S. Galli ſepelitur.	769	Corpus S. Othmari Abbatis, poſt decem annos, in inſula, qua obiit, incorruptum inventum, ad monaſterium S. Galli translatum eſt.
3 Carolus filiam Deſiderii, Regis Longobardorum, uxorem duxit, & ſtatim repudiavit.	770	Carolus filiam Deſiderii, Regis Longobardorum, uxorem duxit, ſed poſtea repudiavit.
4 Carlomannus Rex, frater Caroli, moritur.	771	Carlomannus Rex obiit, & Remis ſepelitur.
Carolus Synodum colligit.		Carolus magnam Synodum collegit.
5 Carolus Rex Saxoniam bello petit.	772	Carolus Saxones petiit, unde, acceptis obſidibus, rediit.
Carolus Saxones petit, Eresburg caſtrum capit, idolum eorum, Irminſul dictum, diruit; & laborantem ſiti exercitum, datis divinitus in ſicco quodam torrente aquis, reficere meruit: acceptisque pro pace 12. obſidibus rediit.		
ADRIA-		Romæ

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
ADRIANUS XCVII. papa ordinatus, ſedit annis 23. diebus 16.		Romæ, poſt Stephanum, ADRIANUS primus papa, ſedit annis 24.
6 Carolus Italiam invadit, & Deſiderium Regem vicit.	773	Carolus ab Adriano papa, pro defenſione rerum S. Petri rogatus, Italiam petiit, & Deſiderio Rege obſeſſo Papiæ, ipſe Romam orandi gratia adiens, paſcha ibi celebravit.
7 Carolus Longobardos cum Italia ſubjecit, anno, ex quo intraverant, CCV. ipſeque cum triumpho Romam venit.	774	Longobardi cum Deſiderio, rege eorum, Carolo ſe tradunt, anno CCV. ex quo Italiam cum rege Alboino intraverant.
Longobardi cum Deſiderio, Rege ſuo, Carolo ſe tradunt, anno, ex quo Italiam cum Alboino Rege intraverunt 205. ipſeque regno eorum & theſauris potitus, abducto ſecum Rege cum conjuge ſua, victor rediit. Saxones pactum frangentes, Heſſios petunt: ſed Eccleſiam apud Friteſar a ſancto Bonifacio dedicatam, Deo prohibente, incendere nequeunt.		
Corpora ſanctorum Gordiani & Epimachi martyrum de Roma in Alemanniam allata ſunt.		Corpora ſanctorum Gordiani & Epimachi de Roma in Alemanniam translata ſunt, *Eccleſia ſancti Nazarii Laureshain dedicata eſt.*
8 Carolus iterum Saxoniam petit.	775	Carolus Saxoniam iterum rebellantem vaſtat.
Carolus late Saxonum terras vaſtat, & duobus eos præliis, vaſta ſtrage ſuperat. Reudgaudus Longobardus Italiæ Regnum affectat.		
9 Carolus iterum in Italia Ruttaiſum occidit.	776	Carolus Rudgaudum, regnum Italiæ affectantem, occidit.
10 Carolus iterum in Saxoniam pergit, *Saxones item rebellantes Caroli præſidia bello petunt.*	777	Saxones tandem multa cæde perdomiti, Carolo ſubduntur, & Chriſtiani efficiuntur, *ſe ſuaque omnia tradentes, ſi ultro fidem violarent.*
11 Carolus Hiſpaniam invadens cepit.	778	Carolus Hiſpanias petiit, quibus ſubactis redit. Saxones iterum rebellant.
Carolus Hiſpanias bello petiit, & obſidibus acceptis, Waſconibusque & Narbaris (a) ſubactis, rediit, interim Saxones item rebelles, Duce Widicundo, Francorum terminos usque ad Rhenum vaſtant, & inſequente Regis exercitu, magna ex parte caſi fugiunt.		
12 Ca-		

(a) Navarri intelliguntur.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
12 Carolus iterum Saxoniam ſæpius rebellantem invadit. Fames & mortalitas Franciam vaſtat. *Carolus item, Saxonibus pugna victis & ſubactis, obſides accepit. Fuldis Sturmi Abbas obiit, & Bagolf ſucceſſit.*	779	Carolus iterum Saxones ſuperavit.
13 Carolus tandem Saxonicum bellum, ut putabatur, ſubjectis Saxonibus, conſummat.	780	Carolus, diſpoſitis rebus Saxonum & Sclavorum, ipſe Romam gratia orandi adiit.
14 Carolus iterum Romam venit, & Pipinus, filius ejus, baptizatur ab Adriano papa. *Pipinus, filius Caroli, Romæ ab Adriano Papa baptiſatus eſt, & cum fratre Ludvvico Rex unctus. Taſſilo, Dux Bajoariæ, fidem ſubjectionis Carolo ſacramento & obſidibus firmat.*	781	Pipinus, filius Caroli, Romæ ab Adriano papa baptizatur, & ab eodem a baptiſmo ſuſcipitur, & cum fratre Ludovico Rex ungitur. Conſtantiæ Epiſcopus & Abbas Joannes obiit, pro quo Egino Epiſcopus annis 32. & Petrus, Augiæ Abbas, annis quinque, & apud S. Gallum Rudbertus, Abbas anno uno, præfuerunt. Hoc tempore cruces apparuerunt, multis in veſtibus, ſanguis e terra & aëre fluxiſſe dicitur.
15 Carolus conventum in Saxonia habuit. *Carolus item in Saxonia conventum habens, legatos Danorum & Hunnorum audivit: quo reverſo, Saxones legatos ejus, in Sclavos cum exercitu miſſos, perſuadente Widichindo, commiſſo prælio, non ſine magna clade ſua, interimunt.* Joannes Epiſcopus & Abbas obiit: pro quo Egino Epiſcopus & Petrus Abbas.	782	Carolus Saxonum 4500. decollare juſſit. Apud S. Gallum Waldo Abbas præfuit anno uno.
16 Hildegarta regina, uxor Caroli, obiit, pridie Calendas Majas. Et Peretha obiit.	783	Hildigart Regina, uxor Caroli, ſecundo cal. Maji & Beretha mater ejus, 4. idus Julii obiit, *Carolus item Saxones bis acie confligens, magna ſtrage vicit, Faſtrandamque eo anno duxit uxorem.*
17 Carolus Saxones rebelles plaga magna occidit, & Chriſtianos fecit.	784	Junior Carolus, a patre in Saxoniam miſſus, Weſtphalos bello domuit. *Apud ſanctum Gallum Werdo, Abbas præfuit annos 25.*
18	785	Widikint Saxo, ad deditionem Carolo veniens, baptizatus eſt, *& tota Saxonia ſubacta eſt. Conjuratio Orientalium Francorum contra Carolum orta & compreſſa eſt.*
19 Eclipſis		Carolus

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
19 Eclipſis Solis facta eſt, 15. Calend. Octob. hora quaſi ſecunda. Carolus iterum Romam perrexit: & cruces in veſtibus apparuerunt. *Carolus, miſſo per Antulfum exercitu, Britones domuit, & ipſe Romam orandi gratia adiit: auctores conjurationis contra Carolum diverſis pœnis mulctavit. Lullo, Moguntienſi Archiepiſcopo, Riculfus ſucceſſit. Augiæ, poſt Petrum, Waldo Abbas IIX. præfuit annis 20.*	786	Carolus iterum Romam ivit, orandi gratia. Augiæ, poſt Petrum, Waldo Abbas Octavus, præfuit annis decem.
20 Carolus per Alemanniam ad fines Bajoariæ rebellantes cum exercitu venit. Waldo Abbas Augiæ efficitur. Lullo Archiepiſcopo Richolfus ſucceſſit. *Carolus Beneventum petens obſides accepit.*	787	Rudtrud, filia Caroli, Conſtantino Imperatori deſponſatur.
21 Taſſilo Duce Bajoariæ jubente, Carolus in Franciam venit, & Bajoaria Carolo ſubjicitur. *Taſſilo, Dux Bajoariæ, infidelitatis & perjurii convictus a Carolo ducatu privatur, Græcorum exercitus a Francis & Italis vincitur. Item Huni, qui & Avares, a Carolo vincuntur exercitu.*	788	
22 Carolus Sclavos, qui Wilzi dicuntur, bello petit. *Carolus, valido undique collecto exercitu, Albiam fluvium tranſit, & Sclavos præliis protritos ſubjugavit.*	789	Hoc anno Carolus 83. pene Canonum capitula totius regni ſui Epiſcopis transmiſit, ut ejus auxilio corrigenda corrigere poſſent.
23 Carolus hunc annum ſine bello Wormatiæ ſedit.	790	Hunc annum Carolus Wormatiæ quietus tranſegit.
24 Carolus Pannoniam, regnum Hunnorum, vaſtat.	791	Carolus terram Hunnorum devaſtat.
25 Saxones fidem Chriſti relinquentes, iterum rebellant. *Synodo Ratisbonæ collecto, hæreſis Feliciana damnata eſt. Conjuratio Pipini contra Carolum detecta, & ſupplicio auctorum punita eſt.*	792	Synodo Ratisbonæ collecta, hæreſis Feliciana damnata eſt. *Conjuratio Pipini contra Carolum detecta, & ſupplicio auctorum punita eſt.* 129 *Pugna inter Saracenos & Francos in Gothia, Saracenis ſuperioribus, commiſſa eſt.* Saxones item more ſuo rebellant.
26 Alcuinus, qui & Albinus, his temporibus clarus habetur.	793	
27 Faſtrada Regina *mortua & Moguntiaci ſepulta eſt.* Carolus ſynodum magnam congregat. *Carolus item, Saxonibus ſubactis, tertiam virorum partem transtulit.*	794	Synodo magna in Franconofurt habita, hæreſis item Feliciana damnata eſt: pſeudoſynodus Græcorum, pro adorandis imaginibus habita, ab Epiſcopis damnata eſt. His temporibus Alewinus, qui & Albinus

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		Albinus, apud Regem cæterosque vita & doctrina clarus habetur.
28 Carolus Saxones petit, & tertiam partem virorum obsides accepit. *Saxones, cum Wizam, Ducem Abodritarum, ad Regem Carolum venientem, peremisſent, vastata item regione ſua, puniti, obsides tradunt.*	795	Huni, missis legatis, se cum terra ſua Carolo tradunt, & Christianitatem promittunt.
28 Hunni munera mittentes Carolo subjiciuntur. Adriano Papæ LEO tertius, papa XCIX. succeſſit, & sedit annis 20. mensibus 5. diebus 16. *Principibus Hunnorum, Cagano & Lugurto, civili bello peremptis, terra eorum Carolus, per Ehericum, Forojulienſem Ducem, & Pipinum, ſuum filium, potitus est, Tudunque, princeps eorum ad ipſum veniens, cum populo ſuo baptisatus, & honorifice ad ſua remiſſus est. Saxonia etiam iterum rebellis, ab ipſo pervaſa vastatur.*	796	Romæ, defuncto Adriano papa, LEO tertius sedit annis 20.
30 Constantinus Imperator a Græcis excæcatur. *Barcinona, urbs Hiſpaniæ, Carolo reddita est. Saxonia item a Carolo, usque ad Oceanum vastata, & in deditionem per obsides recepta.*	797	Constantinopoli Constantinus Imperator a Græcis excæcatur.
31 Romani Leonem papam in litania majore excæcant, & linguam ejus amputant. Geroldus, piissimus signifer Caroli, in pugna occiditur ab Hunnis. *Carolus in Saxonia cum exercitu hyemavit, & Transalbianos Saxones, qui & legatos ejus comprehenderant, late vastavit; & per legatos ſuos, conſerto prælio, 4000. ex eis occidit; reliquos pacem poſtulare & obsides dare compulit. Hadefuns, Rex Gallecia, Carolo, poſt munera pretioſa, itemque manubias ſuas, pro munere miſit. Mauri piraticam exercere incipiunt.*	798	Helena, mater Constantini Imperat. Constantinopolitani, Legatos Carolo pro pace miſit.
32 *Leo Papa, ut fama est, in Litania a Romanis lingua præciſa, excæcatur: ſed per Wirundum Abbatem, & Winigiſum Spolitanum Ducem ereptus, atque in Saxoniam ad Carolum perductus est. Ehericus, Dux Forojulienſis, a Liburnis per inſidias occiſus est. Waleares inſula, victis auxilio Caroli Mauris & Saracenis, liberata ſunt. Britannia Ciſmarina per Wittonem Ducem Carolo ſubjicitur. Patriarcha Hieroſolymitanus reliquias de ſepulchro*	799	Leo papa (ut fama est) in Litania majore a Romanis lingua præciſa, excæcatur, & per quosdam liberatus, in Saxoniam ad Carolum est perductus. Geroldus, Præfectus Bajoariæ, signifer & conſiliarius Caroli, pius & religioſus, contra Hunnos pugnans, occubuit, Augiæque, quam multis auxerat donis & prædiis, ſepultus est. Patriarcha Hieroſolymitanus reliquias

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
pulchro Domini; & Azan, præfectus civitatis, quæ dicitur Oſca, claves urbis, & alia præclara munera Carolo mittunt. Augiæ ſancti Petri Baſilica ab Eginone, Veronenſi Epiſcopo, conſtructa & dedicata eſt.		quias de ſepulchro Domini mittit Carolo Regi.
33 Luitgarda Regina obiit, pridie Nonas Junias. *Carolus Hieroſolymam, ad ſancta loca, inſignia dona transmiſit, ipſe, diſpoſitis per Gallici maris littora contra piratas præſidiis, ad ſanctum Martinum orandi gratia venit, ibique defunctam Luitgardam conjugem ſepelivit.*	800	Carolus Hieroſolymam inſignia dona transmiſit, & Romam petens, Leonem Papam, ſe de ei illatis & non probatis criminibus, ſacramento purgantem ſedi ſuæ reſtituit. *Ibique hyemavit, Pipino filio in Campaniam prædatum miſſo.*
34 Carolus, Imperiali benedictione ſublimatus, Auguſtus & Cæſar Romano more appellatur.	801	Carolus, in die Natalis Domini a Leone Papa corona impoſita, primus Regum Francorum Cæſar Auguſtus Imperator, laudes ſucclamantibus, appellatus eſt. Qui poſtea, juxta leges Romanas, temeratores Leonis Papæ capitali ſententiæ addixit: ſed precibus ejusdem Papæ, vita conceſſa, in exilium eos relegavit. Terræ motus *magnus* factus eſt, ſecundo Kal. Maji.
35 Græci cum Carolo pacem firmant. *Herena Imperatrix de Conſtantinopoli legatos item ad Carolum Imperatorem pro pace miſit, & ille viciſſim, miſſis ad eam Jeſſe, Epiſcopo Ambianenſi, & Helmgaudo Comite, pacem firmavit. Franci Transalbianos Saxones vaſtant. Fuldis Baugolfo Abbati Radtgarius ſucceſſit: Paulinus, Patriarcha Foroiulienſis ſeu Aquilegienſis, obiit. Egino, Veronenſis Epiſcopus, hac vita deceſſit, Augiæ in Baſilica cellæ ſuæ ſepultus eſt.*	802	Aaron, Rex Perſarum, inter alia munera, Elephantem Carolo Imp. miſit.
36 Terræ motus factus, & mortalitas ſubſequuta eſt. *Conſtantinopoli depoſita Herena, Niciferus Imperator factus, legatos Caroli Imperatoris, ſuis adjunctis, firmata pace remiſit; quos ille ſuſcipiens, compacto pacis litteris mandato dimiſit.*	803	Sanguis Domini Mantuæ inventus Carolo Imperatori nunciatur: cujus rei veritatem perquirendam Leoni Papæ Imperator commendavit. Qua occaſione arrepto itinere, Papa ad Imperatorem venit, & cum eo Natalem Domini Cariſiaci celebravit.
37 Carolus Saxonum rebellantium multitudinem Franciam transfert. *Domnus Papa ab Imperatore magnis muneribus donatus Bajoariam rediit. Carolus Imperator Transalbianos Saxones, cum mulieribus & natis, in Franciam transtulit, & pagos eorum Abodri-*	804	Dominus Papa, magnis muneribus ab Imperatore donatus, Romam rediit.

Carolus

Regnum Romanorum	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Abodritis dedit. Richpoto, Trevirensis Archiepiſcopus, obiit.		
38 *Carolus junior a patre miſſus Boemiam, occiſo Rege Lechone, ſubjugavit. Imperator Cagano apud Hunnos priſcum honorem reddidit.*	805	Carolus Junior a patre miſſus, Boemiam ſubjugavit.
39 Waldoni Abbas Halto, *(a)* Epiſ. Baſileæ, ſucceſſit. *Carolus Junior Sarabos vaſtavit, & Miliduch Ducem eorum, occidit, item, miſſo exercitu, Boemia vaſtatur. Pipinus Rex, filius Caroli, Mauros de Corſica inſula pepulit. Augiæ, Waldone Abbate ad regendum ſancti Dionyſii cœnobium transpoſito, Heyto nonus Abbas præfuit annos 17.*	806	Carolus Imperator regnum inter tres filios diviſit.
40 Eclipſis ſolis facta eſt tertio Idus Februarias, hora quaſi ſexta. *Aaron, Rex Perſarũ, inter alia multa & pretioſa munera artificioſum ſatis Carolo Imperatori miſit horologium. Claſſis a Carolo Imperatore miſſa, Mauros item in Corſica, commiſſo prælio, multis cæſis fugavit.*	807	Aaron, Rex Perſarum, cum aliis muneribus, artificioſum Carolo miſit horologium.
41 Hoc tempore Gotafridus, Normannorum Rex, ſuperbe Carolo minatur. *Godafridus, Rex Danorum & Nortmannorum, multo militum ſuorum damno, cum Abodritis bello conflixit, & vicit. Carolus junior Linones & Simeldingos, qui ad Godafridum defecerunt, vaſtavit.*	808	Cardolf, Rex Nodnumrorum, regno pulſus, ad Carolum Imp. *ac deinde Romam* queſtum venit.
42 Carolus ſynodum magnam congregat. Egino Conſtantiæ Epiſc. obiit. *Ludovvicus, filius Imperatoris, Hiſpaniam petiit. Cardolf in regnum ſuum per legatos Papæ & Imperatoris remittitur.*	809	Quæſtio de proceſſione ſancti Spiritus, ſynodo habita, ventilatur.
43 Eclipſis ſolis facta eſt ſeptimo Idus Junias, hora quaſi ſecunda. Item in eodem anno eclipſis ſolis, pridie Calend. Decemb. hora quaſi tertia. Pipinus Rex, Caroli filius, obiit. *Riddrud, filia Imperatoris 8. Idus Junii obiit. Godafridus, miſſa magna claſſe, Freſonibus ter prælio victis tributum impoſuit. Cui cum Imperator Carolus jam cum exercitu occurſaret, elephas, quem Aaron miſerat, ſubito moritur; claſſisque reverſa: & Godafridus, qui ſe cum ipſo Imperatore acie conflictu-*	810	Hiſpani & Græci per Legatos cum illo pacem firmant. Pipinum, filium ſuum, Regem Italiæ, mortuum eſſe didicit.

(a) al. *Haito.*

Hetto

Regnum Romanorum.

conflicturum minitabatur, domi a ſuis peremptus nunciatur. Caſtellum quoque Hochbuock (a) ſuper Albiam ſitum, cum præſidio ſuo a Wilzis captum.

Maxima boum peſtilentia hoc anno facta. Hemmingus, Rex Danorum, filius Godafridi, cum Imperatore pacem fecit.

Anni Dom.

Regnum Romanorum.

44 Carolus theſauros inter Epiſcopia & Eccleſias dividit.

Carolus Rex, filius Caroli, obiit.

Hatto Epiſc. ab Imperatore Conſtantinopolim mittitur.

Heyto, Abbas Augiæ, & Epiſcopus Baſileæ, cum Hugone & Haione Comitibus, Conſtantinopolim miſſus, hodœporicum ſuum ſcripſit. Interim Nicephorus Imperator, cum Vulgaribus pugnans, occiſus eſt. Tandem Michaël Imperator factus, legatos Caroli Imperatoris remittit. Tres exercitus, fauſto omine, in Linones, in Pannonias, in Britones ab Imperatore mittuntur. Carolus Rex, filius Imperatoris, 2. Nonas Decemb. obiit.

811 Hetto, Abbas Augiæ & Epiſc. Baſileæ, miſſus Conſtantinopolim, hodœporicum ſuum ſcripſit.

45 Bernhardus, Rex a Carolo efficitur.

Hemungo Rege mortuo, orto inter Danos & regni primatum prælio, 10940. cecidiſſe feruntur.

Claſſis Danorum Hyberniam invadens, a Scotis victa eſt.

812 Michael Imp. legatis Caroli remiſſis, ſuos etiam pacem confirmatum miſit.

Beneventani 25000. ſolidorum auri tributum Carolo perſolvunt.

46 Carolus febre & pleureſi pulſatus, obiit, indictione ſeptima, quinto Cal. Februarias, anno ætatis 71.

Pons Mogonciaci ſuper Rhenum a Carolo ſtructus, incendio periit. Conſtantiæ Egino Epiſcopus obiit; poſt quem Wolfleoh Epiſcopus factus, qui Cœnobium S. Galli 4. jam annis tenuit. Apud S. Gallum Gozbertus Abbas præfuit annis 27.

813 Carolus Imp. Amalharium, Treverenſem Archiepiſcopum, & Petrum, Nonantulanum Abbatem, Conſtantinopolim miſit. Quorum liber itineratus hodœporicum, item ſcriptum habetur, ipſe Ludovicum filium Regni conſortem fecit. Mortuo Pipino filio ejus, Rege Italiæ, filium ipſius Bernhardum, nepotem ſuum, Regem fecit Italiæ. Permagna concilia Moguntiaci, Remis, Turonis, Cavillonis, Arelati, pro ſtatu Eccleſiarum fieri juſſit.

§. LUDOVICUS tertius, Caroli Magni filius, annis 27.

814 Carolus Imp. magnus, cum prius theſauros ſuos inter 21. Archiepiſcopatus regni ſui cæterosque Epiſcopatus & Eccleſias diviſiſſet, febre & pleureſi pulſatus, quinto Kal. Febr. Aquisgrani obiit, ibique ſepultus eſt honorifice, anno ætatis

2 *Exer-*

(a) Sic emendavi, cum antea corrupte legeretur: *Hochbd'ch.* Vide, quæ notavi ad *REGINONIS a. 810.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		71. regni 47. ſubjectæ Italiæ 44. Imperii 14. indictione 7. Pro quo LUDOVICUS, filius ejus, cognomento Pius, regnavit annis 27. qui ſtatim, *auditis & abſolutis diverſarum gentium legatis*, generale colloquium Aquisgrani habuit, & multa perperam geſta per regnum correxit.
2 *Exercitus Heriolde, Danorum Regi, ad auxilium a Ludovico Rege miſſus 40. obſides ab hoſtibus accipit.*	815	Quidam ex Romanis primoribus, in necem Leonis Papæ conjurantes, puniuntur.
3 Leo Papa obiit, & Ludovicus Imperator a Stephano Papa factus eſt. STEPHANUS quartus, Papa XCIX. menſibus 7. *Sorabi itemque Waſcones rebellare molientes comprimuntur. Augiæ Baſilica S. Mariæ ab Heytone Abbate & Epiſcopo conſtructa dedicata eſt.*	816	Leone Papa defuncto, octavo Kal. Junii STEPHANUS ſedit menſibus ſeptem. Qui ad Ludovicum Regem in Franciam veniens, Remis eum Imp. coronavit, *muneribusque & amicitia mutuo illi junctus*, deinde Romam rediit. Imp. ſynodo collecta, multa de ſtatu & religione cœnobiorum bene diſpoſuit.
4 PASCHALIS Papa C. effectus, ſedit annis 7. diebus 18. *Eclipſis ſolis Nonis Februarii facta, & cometa viſus eſt. Ludovicus Imperator Lotharium primogenitum ſuum, imperii conſortem, Ludovicum, & Pipinum, filios ſuos, Baioariæ & Aquitaniæ Reges præfecit. Sclaomir, Dux Abodritarum, rebellat. Bernhardus, Rex Italiæ, rebellare molitus, cum rebus ſuis deſperaret, patruo Imperatori ad deditionem venit. Ratgarius, Fuldenſis Abbas, a fratribus accuſatus & convictus deponitur.*	817	Stephano Papa, Nono Calend. Febr. defuncto, Paſchalis ſedit annis 7. Legati Leonis Imp. de Conſtantinopoli pro pace ad Ludovicum veniunt Imperatorem.
5 Bernhardus Rex Ludovico rebellat. *Bernhardus Rex, item rebellionis convictus, indicio Francorum excæcatus moritur, complicesque ejus diverſis modis puniti, Epiſcopique depoſiti ſunt. Ludovicus Imperator Cismarinos Britannos rebellantes, exciſo Marmanno, Duce eorum, domuit. Eclipſis ſolis 8. Idus Julii facta. (a) Irmingarth Imperatrix obiit 5. Non. Octob. Fuldis Eigil Abbas conſtituitur.*	818	Ludovicus Imperator ciſmarinos Britannos domuit.
6 Bernhardus rex interiit, Ludovicus rebellat. *Sclaomir, Dux Abodritarum, exilio damnatus, & regnum ejus Ceaddrogo,*	819	Synodo Aquisgrani habita, multa de ſtatu Eccleſiarum diſpoſita ſunt.

(a) al. *Irmingard.*

Ex

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
drogo, Trasconis filio datum. Imperator Judith, filiam Welphi Comitis, duxit uxorem : ex qua Carolum genuit. Pipinus, filius Imperatoris, Wascones rebellantes subjicit. Exercitus in Pannonias contra Luidvvidum Sclavum rebellantem, parvo effectu, mittitur. Fuldis Ecclesia S. Bonifacii ab Herstolfo Archiepiscopo dedicata est.		
7 Exercitus contra Ludovicum congregatur. *Tres exercitus contra Luidvvidum ex diversis partibus immissi Pannoniam magna ex parte devastant. Bera, Comes Barcinonæ, reus majestatis duello convictus, exilio damnatur.*	820	Ex inundatione pluviarum pestilentia magna facta est.
8 Item exercitus contra eundem Ludovicum congregatur. *Lotharius, filius ejus, uxorem duxit. Ceadrogo, Duce Abodritarum, perfidiæ notato ; Sclaomir exilio revocatus, tactusque morbo, percepto baptismate obiit.*	821	Ludovicus Imp. regnum inter filios divisit, exilia relaxavit, debita cunctis dimisit, *possessiones in fiscum redactas restituit.*
9 Nix magna a 10. Cal. Octob. usque in pridie Idus April. permansit. *In Thuringia cespes longitudine 50. pedum, latitudine 14. altitudine 18. de loco suo 25. pedes translatus, integer invenitur. In Orientali Saxonia, nocte quadam, juxta lacum Artisco, tellus per spatium leugæ unius in modum aggeris intumuit.*	822	Ludovicus Imp. de publicis suis peccatis publicam pœnitentiam egit, & quæque in regno suo corrigenda correxit. Lotharius in Italiam, Pipinus ducta uxore, in Aquitaniam, Reges missi sunt. Fuldis Eigil Abbas obiit: cui Rabanus, vir doctus, & divinorum librorum tractator egregius, successit. Augiæ, Hettone Abbate & Episcopo privatam vitam adoptante. Exlebaldus, Abbas 10. successit.
10 EUGENIUS Papa Cl. annis tribus. *Luidvvidus, Pannoniæ tyrannus, in Dalmatiam transfugiens, dolo Ducis provinciæ peremptus est. Inter alia prodigia, terræ motus Aquense Palatium concussit. In territorio Tullensi puella quædam duodennis, triennio fere sine cibo & potu, sana & manibus suis laborans, permansit. In pago Saxoniæ Firichsazn 23. villæ, & in aliis provinciis ultra solitum plures fulmine crematæ : fulgura crebro sereno cælo cecidere. Pestilentia quoque ingens facta.*	823	Lotharius, Rex Italiæ, rogante Papa Paschali, Imp. ab eo Romæ coronatur. Agri multi præter solitum grandine sunt vastati, magnis lapidibus alicubi decidentibus.
11 Wetti, Augiensis Monachus, in spiritu raptus, admirabilem vidit visionem. *Rex Vulgarorum, Omartag, pro pace ad Imperatorem Ludovvicum misit. Hyems*	824	Romæ EUGENIUS Papa post Paschalem sedit annis tribus. Augiæ Wettinus, Monachus e corpore ductus, post triduum obiit, cujus visiones Hetto Episcopus prosa ;

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Hyems præter ſolitum frigida & prolixa. In territorio Auguſtudunenſi glacies de aëre cecidiſſe dicitur 15. pedum longa, 7. lata, 2. groſſa. Ludovicus Imperator filium ſuum Lotharium pro quibusdam corrigendis Romam miſit.		& Walachfridus heroico metro ſcripſit.
12 *Item Rex Vulgarorum legatos, pro terminis regnorum dirimendis, Imperatori mittit. Wiomarcus Britto, Francorum terminos infeſtans, a militibus Lantperti Comitis in domo propria peremptus eſt. Imperator cum filiis Godafridi pacem fecit.*	825	
13 *Item Vulgarorum Rex legatos inſolentius, pro terminis ſine mora ſtatuendis, Imperatori mittit: quos Imperator negligentius remiſit.* *Georgius quidam * pr. Veneticus, organum Idraulicum Aquisgrani fecit. Aizo Gothus de palatio ad Saracenos ſe conferens rebellare tentavit. Hildovvinus, de ſancto Dionyſio Abbas, ab Eugenio Papa oſſa beati martyris, Sebaſtiani, impetravit, quæ ſueſſionis in Baſilica ſancti Medardi locata variis & innumeris refulſere miraculis.*	826	Herioldus, Rex Danorum, cum uxore & filiis & magna ſuorum multitudine Moguntiaci baptizatus eſt. Hildovinus, Abbas de S. Dionyſio, ab Eugenio Papa oſſa beati Sebaſtiani martyris impetravit, quæ Sueſſionis in baſilica S. Medardi collocavit.
14 VALENTINUS Papa CII. diebus 40. *Exercitus Saracenorum Aizoni ad auxilium miſſus, Pipino Rege tardius reſiſtente, territorium Barcinonenſium & Gerundenſium vaſtavit. Vulgari, turbata pace, Pannoniam per Dravum fluvium navibus invadunt, vaſtant, ſibique ſubjiciunt.* GREGORIUS quartus Papa CIII. annis 16.	827	Corpora ſanctorum martyrum, Marcellini & Petri, in Franciam translata ſunt. Hoc in anno Anſegiſus Abbas in quatuor libellos collegit tam ſeculares quam Eccleſiaſticas leges, quas Carolus Magnus & Ludovicus atque Lotharius Imperatores promulgaverunt.
15 *Imperator Lotharium filium ad terminos Hiſpaniæ contra Saracenos, Ludovicum vero contra Vulgaros in Pannonias cum exercitu miſit. Rupto incaute pacto cum Nordmannis fœdere,* 830 *caſtra noſtrorum ab ipſis directa ſunt.*	828	Romæ poſt Eugenium VALENTINUS Papa ſedit diebus 40. & poſt hunc GREGORIUS quartus Papa ſedit annis 16. Reliquiæ S. Marcellini Aquisgrani allatæ plurimis glorificantur miraculis.
16 *Generalis conventus menſe Auguſto Wormaciæ ab Imperatore habitus. Vulgari item navibus per Dravum invecti, Pannoniam vaſtant. Lotharius, filius Imperatoris, in Italiam proficiſcitur. Bernhardus, Comes Barcinonenſis, Camerarius Imperatoris contra voluntatem Francorum factus.*	829	Aquisgrani terræ motus ſabbato ſanctæ Paſchæ factus,
17 Corpora Sanctorum, Valentis & Sineſii, in Augiam inſulam deferuntur. *Diſſen-*	830	Corpus S. Marci Evangeliſtæ, ſub nomine Valentis martyris, Catolfus, Veronenſis Epiſcopus, a Duce Venetiæ

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Diſſenſio Principum contra Imperatorem propter Bernhardum mota; ipſa, eo pulſo, ad tempus modicum ſedatur. Baſilica ſancti Galli a Gozberto Abbate incepta.		netiæ impetravit, & cum corpore Geniſii martyris in Augiam inſulam attulit.
18 *Imperator, conventu Noviomagi habito, omnes, qui ſibi contrarii fuerant, honoribus privavit, quosdam etiam prædiis ſpoliavit, quosdam exilio relegavit; animosque tam filiorum quam cæterorum contra ſe & Judith uxorem ſuam graviter irritavit.*	831	Imperator, omnes ſibi contrarios honore privando, animos tam filiorum quam cæterorum contra ſe irritavit.
19 Ludovicus Imp. magnum conventum in Noviomago habuit.	832	Imperator contra filios ſuos exercitum movit: uxorem timore filiorum abdicavit.
Imperator contra filium Ludovicum cum exercitu Auguſtam Vindelicam venit: quo reſiſtente, contra alterum filium Pipinum ad Aquitaniam ſe convertit, eumque regno privavit: ſed inde rediens, timore filiorum, uxore abdicata, difficulter Aquenſe palatium repetiit. Eclipſis ſolis 2. nonas Maji, & Lunæ 13. Calend. Junii facta.		
20	833	Imperator, *recepta uxore*, item contra filios, *ad ſe venire volentes, collecto exercitu*, in Alſatiam venit: ibi veniente Gregorio Papa, cum filiis, Imperator a ſuis *proditus* ac derelictus, in filiorum ſuorum *poteſtatem* devenit.
21	834	Imperator judicio Epiſcoporum, armis depoſitis, ad agendam pœnitentiam, includitur.
22 Dedicatio baſilicæ S. Galli. *Nordmanni Doreſtatum vaſtant. Baſilica S. Galli dedicata eſt.*	835	Imperator cum filiis, Pipino & Ludovico, Lugduni magnum conventum habuit.
23 Hatto, Epiſcopus Baſilienſis, obiit. *Imperator conventum apud Theodenhove palatium habuit. Ad quem Lotharius, filius ejus, gravi morbo detritus, venire non potuit. Nordmanni Andovverpam urbem, & in oſtiis Moſæ ſitum, Witlam, emporium incendunt, & a Freſonibus tributum accipiunt. Augiæ Heyto Epiſcopus obiit & ſepelitur.*	836	
24 *Multi Principum Italiæ morbo abſumpti. Cometa in ſigno Libræ viſus. Nordmanni in Walcra inſula, commiſſa pugna, 15. Cal. Junii multos interimunt: itemq; Doreſtatum vaſtantes tributum a Freſonibus accipiunt.*	837	Ticinum tertio Cal. Januarii octies noctu tremuiſſe dicitur.
25 Pu-		Impe-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.

25 Puto, Diaconus Palatii, in Judaismum lapsus est.

Terræ motus 15. Calend. Februarii vesperæ factus. Naves contra Nordmannos ædificatæ. Imperator optimam partem regni filio juniori Carolo dedit. Lotharius & Ludovicus fratres in Tridentina valle inter se colloquium habuere. Imperator, habito Noviomagi conventu, consilio quorundam, Ludovvico filio regnum orientalium Francorum, quod ab eo acceperat, interdixit. Quod ille invidia pravorum factum sciens, cum idem regnum invasisset, Imperator, collecto exercitu, eum expellere statuit. Pipinus, Rex Aquitaniæ, filius Imperatoris, mense Novembris obiit. Apud sanctum Gallum, Gozberto Abbati Pertivvicus successit. Augiæ, Erlebaldo Abbate cedente, Radhelm Abbas XI. præfuit annis 4.

26 *Ludovicus Patri Imperatori cedendum ratus, in Baioariam rediit. Imperator, celebrato juxta Brigantinum lacum Pascha, postea habito Wormaciæ conventu, Lothario de Italia venienti reconciliatur, ipsique & Carolo filio regnum partitur, Baioaria tantum Ludovico, qui eum offenderat, relicta, Lotharioque Italiam repetente, ipse cum filio Carolo ad disponendam proficiscitur Aquitaniam. Cometa in signo Arietis, cælum instar sanguinis rubeum, igniculique per aëra discurrere visi.*

27 Eclipsis solis facta est, tertio Nonas Majas, hora ante nonam.

Et Ludovicus Imp. obiit. 22. cal. Julias.

LUDOVICUS quartus, Ludovici filius, cum fratribus Lothario, Carolo & Pipino, annis 36.

Ludovvicus se privatũ dolens, multis sibi adunatis per Alamañiam, quasi debitum repetens regnum Francofurt venit: contra quem pater Imperator Ludovvicus, relicta Aquitania, copias colligit, eumque per Thuringiam ad barbaros pulsum, per Sclavorum gentes laboriose Bajoariam repetere coëgit. Ager quasi sanguis coagulatus, in Paschæ tempore rubeus apparuit. Eclipsis solis 7. Idus Maji post sextam diei horam facta. Imperator Ludovicus morbo correptus, & in quandam Rheni insulam, prope Ingeleheim, designato in imperium Lothario filio 12. Calend. Julii

Anni Dom.

839

840

841

Regnum Romanorum.

Imperator, habito conventu Noviomagi, Ludovico filio regnum Francorum interdixit.

Voto, Diaconus Palatii, in Judaismum lapsus.

Imperator filio suo Lothario repacificatur.

Ebbo, Remorum Archiepiscopus, degradatur.

Imperator, filio suo LOTHARIO ad Imperium designato, 12. Cal. Julii obiit, & Remis sepelitur.

Ludo-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
Julii obiit, & Mettis in Eccleſia ſancti Arnolfi ſepultus eſt. Lotharius de Italia rediens, regnum accepit: quod fratribus ejus, Ludovico & Carolo, non ferentibus, primus ei Ludovvicus cum copiis Orientalium Francorum Moguntiaci occurrit: vixque pugna dilata, cum Lotharius contra Carolum Gallias peteret, Ludovvicus ſibi Francos Orientales, Saxones, Thuringios, Alamannos, Baioariosque confœderat.		
1 Bellum inter fratres de participatione regni excanduit.	841	*Ludovvicus, cum Orientalem Rheni ripam præſidiis occupaſſet; Lothario, omiſſa Caroli inſecutione, redeunte, & menſe Aprili juxta Wormaciam clam Rhenum cum exercitu tranſeunte, a quibusdam ſuis pene proditus, & a fratre circumventus, in Baioariam redire compulſus eſt: Lotharius que, relicta ad præſidium Rheni copiarum parte, ad perſequendum rediit Carolum. Interim Ludovvicus, ad auxilium Caroli per nuncios revocatus, occurrentibus in Retienſi territorio relictis Lotharii copiis, 3. Idus Maji pugna conflixit, & Adalbertum Comitem, cum multis aliis, victor proſtravit. Inde tranſito Rheno, adunatis cum fratre Carolo copiis,* cum Lothario, monarchiam appetente, de partitione regni concordare non poſſent, juxta Fontinacum villam, 7. Calend. Julii, acie confligunt, *& innumera ſtrage commiſſa,* Ludowicus & Carolus caſtris potiti ſunt, fugato Lothario. *Lotharius vero fugiens Aquenſe palatium petit, & recollectis undique copiis, digreſſos a ſe invicem fratres, primo Ludovicum autumno, & hyeme Carolum in Galliis fruſtra perſequi laboravit. Cometa inſigno Aquarii 8. Cal. Januarii viſus. Grimaldus, Archicapellanus Ludovici, cœnobium ſancti Halli beneficii loco ab eo accipiens, tenuit annis 31.*
2 Ludovicus Germaniam, Lotharius, cum Imperatoris nomine, Italiam, Carolus Gallias, regnum dividentes accipiunt.	842	Tandem, cunctis pacem optantibus, regnum in tria partiri conſtituunt. Augiæ Valachfridus Strabo, vir doctus, Abbas 12. præfuit *annis 7.* qui metro & proſa conſcripſit multa. *Viſa fratris pertinacia, Ludovicus & Carolus, copiis collectis, apud Argenturacum conveniunt, eumque perſequi ſtatuunt,*
3 Ju-		

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		ſtatuunt, & apud Sentiacam villam, Viventum, cum a ſuis deſereretur, 17. Calend. Aprilis fugere compellunt, regnumque ejus cis Alpes inter ſe diſpertiunt, qui, rurſum collecto exercitu, apud Madaſconam, Galliæ urbem, eos expectat. *Ludovicus in Saxonia conjurationem libertorum contra dominos, auctoribus capite plexis, compeſcuit. Cum legati ſtatuta die concordare non poſſent, partitio in aliud tempus differtur.*
3 Judith Imperatrix, uxor Ludovici prioris, obiit.	843	Lotharius, cum Imperatoris nomine, Italiam accepit & Galliam, quæ nunc usque ab eo regnum Lotharii dicitur. Ludovicus Germaniam, Carolus Gallias obtinuit.
Deſcripto regno & in tria diviſo, fratribusque Viriduni convenientibus, Lotharius cum Imperatoris nomine, Italiam & Galliam Belgicam, quæ nunc usque ab eo regnum Lotharii dicitur; Ludovicus Germaniam, Pannonias, Noricum & Alamanniam; Carolus reliquas Galliarum provincias accipiunt: firmataque ſacramento pace, digreſſi ſunt. Carolus, Aquitaniam Pipino, fratris ſui Pipini filio, auferre moliens, eumque infeſtans, plurima proprii exercitus damna pertulit. Judith Imperatrix obiit. Romæ Gregorio Papa defuncto, Sergius II. ſedit annis tres. Mauri Beneventum occupant.		
4 SERGIUS ſecundus, Papa CIV. annis tribus.	844	Defuncto Gregorio Papa, SERGIUS ſecundus ſedit annis tribus.
Carolus, Rex Galliarum, Bernhardum, Barcinonenſem Ducem, nihil mali ſuſpicantem occidit. Exercitus ejusdem a Pipini Ducibus pugna victus eſt 7. Idus Junii, ceciditque cum multis aliis nobilibus. Raban, ſignifer ejus, & Hugo Richpotoque, Abbates. Ludovicus, Rex Germaniæ, Abodrites defectionem molientes, occiſo Rege eorum, bello perdomuit, & per Duces diſpoſuit. Rabanus, Fuldenſis Abbas, librum, quem de laude ſanctæ Crucis variis figuris metroque compoſuit, Sergio Papæ transmiſit. Remis, poſt Ebonem, Hincmarus, vir doctus, Archiepiſcopus ordinatur.		
5 Hincmarus, vir doctus, Remorum Archiepiſcopus ordinatur.	845	Rabanus, Fuldenſis Abbas, librum, quem de ſancta cruce variis figuris metroque compoſuit, Sergio Papæ transmiſit.
Nordmanni, regnum Caroli vaſtantes, Pariſios usque per Sequanam navigio veniunt, acceptaque ab eo magna pro pace pecunia, diſcedunt. Item in Freſia ſemel victi, & bis victores, magnas		Lotha-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
gnas hominum ſtrages faciunt. Item in Saxonia Hemmeburg populati, non multi redeunt. Carolus Rex, inita cum Brittonibus pugna, pluribus amiſſis, vix cum paucis effugit. Ludovicus Rex quatuordecim ex Ducibus Boëmanis ad fidem converſos baptiſari fecit. Lotharius Imperator Burgondiones rebellare molientes ad deditionem coëgit.		
6 *Giſalbertus, Caroli miles, filiam Lotharii Imperatoris vi rapuit: unde iratus Lotharius cum Carolo, licet Ludovico ſatagente, pacificari noluit. Ludovvigeus, Marahenſibus Sclavis compreſſis, Raſtizen Ducem conſtituit, & per Boëmiam cum gravi damno exercitus rediit. Mauri cum Romam petentes, urbem ipſam capere non poſſent, Eccleſiam S. Petri vaſtant.*	846	Lotharius Imp. Burgundiones rebellare molientes, ad deditionem coëgit.
7 LEO quartus, Papa CV. ſedit annis 9. menſibus 3. diebus 6.	847	Romæ LEO quartus, Papa CV. ſedit annis 9. menſibus 3. qui Romæ munitionem, quam Leoninam dicunt, fecit, eamque Apoſtolica benedictione dedicavit, & ſub anathemate in perpetuum confirmavit. *Lotharius & Ludovicus ſe viciſſim invitantes mutuo conviviis regiis muneribuſque fruuntur. Nordmanni iterum Doreſtatum incendunt. Mogontiæ Otgarius Archiepiſcopus obiit. Pro quo Rabanus, Fuldenſis Abbas doctiſſimus, Archipræſul ſedit annis 9.* Qui mox, Ludovico jubente, ſynodum magnam Moguntiaci collegit: *ubi inter alia Thiota Pſeudoprophetiſſa, ex Salamonis Conſtantienſis Epiſcopi parochia, correpta & publice flagellis cæſa, tandem a vaticiniis quæſtum quærentibus obticuit.* Tempore Leonis Papæ, & Rabani Moguntiacenſis Archiepiſcopi, in conventu Epiſcoporum Moguntiaci, confutata eſt hæreſis Prædeſtinatianorum, quorum capita beatus Auguſtinus confregit atque contrivit, in libro de correptione & gratia & prædeſtinatione ſanctorum.
8 *Ludovvicus Rex, miſſo filio Ludovvico, Boëmanos compreſſit, & obſides dare compulit.*	848	Godeſcalcus quidam Presbyter, quosdam homines ad vitam, quosdam ad mortem inevitabiliter a Deo prædeſtinatos dogmatizans, in conventu Epiſcoporum Moguntiaci convictus, *de* regno *Ludovici* expellitur,
9 Wala-		

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		& Remis ac Hincmarum, Epiſcopum ſuum, mittitur.
9 Walafridus Strabo, Abbas Augienſis, vir doctus, obiit. *Exercitus a Ludovico Rege contra Boëmanos item rebellantes miſſus, cum pactum & obſides hoſtium petentium pacem contempſiſſent, turpiter ab ipſis cæſus & ſpoliatus obſides dedit, & cum dedecore rediit. Terræ motus factus eſt Augiæ.*	849	Augiæ Walachfridus Abbas Strabo obiit: pro quo Folckwinus Abbas 13. præfuit annis 9.
10 *Nordmanni, Godefrido Duce, per Sequanam aſcendentes, regnum Caroli vaſtant: contra quos Lotharius Imperator in auxilium evocatus, cum ſe pugnaturum cum hoſtibus crederet, Carolus timore perculſus, Gothefridum cum ſuis in ſocietatem regni aſſumit, eisque terram ad inhabitandum dedit.*	850	Magna fames circa Rhenum, in qua Rabanus Archiepiſ. multos pauperes aluit.
11 *Ludovicus Rex Sorabos, terminos Francorum infeſtantes, vaſtata regione eorum, perdomuit. Pipinus Rex, comprehenſus a ſuis, a patruo Carolo traditus, & ab eo tonſus, Sueſſionis in Monaſterium ſancti Medardi retruſus eſt. Similiter & Carolus, frater ejus junior, cum ad ipſum proficiſci vellet, a Comitibus Caroli ejusdem captus, eoque jubente tonſus, in Corbeienſe Cœnobium cuſtodiæ traditus eſt.*	851	
12 Translatio S. Remigii, Remorum Archiepiſ. ab Hincmaro, ejusdem Urbis Archiepiſ. facta eſt Cal. Oct.	852	Magna ſynodus & generalis conventus Moguntiaci a Rabano Archiepiſcopo & Ludovico Rege habitus, *multaque correcta ſunt. Herioldus Nordmannus, diu bene a Ludovico tractatus, ſuſpicione proditionis a quibusdam Francis punitur. Translatio ſancti Remigii, Remorum Archiepiſcopi, ab Hincmaro, ejusdem urbis Archiepiſcopo, Cal. Octob. facta.*
13 Corpus S. Martini de tumulo levatur.	853	Nordmanni, *per Ligerim aſcendentes & Gallias vaſtantes,* baſilicam *quoque* S. Martini Turonis incendunt. *Aquitani, Caroli injurias queſti, Ludovicum, ut ſuper ſe regnet, vel filium Regem donet, ſolicitant.*
14 *Ludovicus aquivocum filium Aquitaniam mittens, inſtabiles eorum animos deprehendens, contempſit. Nordmanni ex diverſis, quas jam per viginti annos vaſtabant, regionibus, collecti, vulgus innumerum, totumque genus*	854	Lotha-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
genus regium usque ad unum puerum mutua cæde mactaverunt.		
15 *Apud Moguntiacum terra vicies tremuisse fertur. Insoliti aëris turbines & grandines, fulgura & tonitrua facta. Ecclesia sancti Kiliani fulmine cremata Nonis Junii, postea muri turbine diruti sunt. Gozpaldus, ipsius urbis Episcopus, obiit: cui Arnus successit. Ludovicus Rex, Rastizen Ducem Marahensium Sclavorum petens, vastata ex parte regione, subjugare nequivit: quo reverso, Marahenses secuti contigua trans Danubium loca vastant. Igniculi crebri instar spiculorum ab Oriente in Occidentem per aëra ferri 16. Calend. Novemb. per totam noctem visi.*	855	Lotharius Imp. relicto mundo, divisoque inter filios regno, monachum se Prumiæ fecit, & non multo post 3. Cal. Octob. ad regnum cœleste migravit. Post quem filii ejus, LUDOVICUS Imp. Italiam, & Lotharius Cisalpinas partes regni tenuerunt.
16 Benedictus tertius, Papa CVI. annis 2. mensibus 6. diebus 9. Leo Papa, Trogo & Rabanus, Hildigart Regina, obierunt. Lotharius Imperator obiit: pro quo filius ejus, Ludovicus, imperavit cum fratre Lothario, annis 19. *Rabano, Mogontiensi Archiepiscopo, 11. Non. Februarii defuncto, Carolus, Pipini Regis Aquitaniæ filius, qui e custodia Corbeiensis Cœnobii ad patruum Ludovicum transfugerat, Archiepiscopus ab ipso promotus, præfuit annis 8. Hildigart Regina obiit. Fuldis Hatto Abbas obiit, Thietoque successit. Ludovicus Rex per Sorabos transiens, auxiliaque inde assumens, Dalmatas bello victos tributarios facit, & Boëmanos nonnullos eorum in deditionem accipiens, rediit.*	856	Moguntiaci, Rabano Archiepiscopo defuncto, successit Carolus, filius Pipini, Regis Aquitaniæ. Romæ Leone Papa defuncto, BENEDICTUS Papa tertius, sedit annis 2. mensibus 6.
17 Benedictus Papa obiit. *Exercitus item a Ludovico Rege in Boëmiam missus, Sclavitam tyrannum in Marahenses pepulit. Tempestas valde terribilis Colonia 7. Cal. Octob. facta, & fulmen instar ignei draconis Ecclesiam S. Petri penetrans, tres homines diversis in locis extinxit, plures prostravit. Terræ motus magnus Calend. Januarii factus est.*	857	Synodus a Carolo Archiepiscopo Moguntiaci colligitur.
18 NICOLAUS Papa CVII. doctus annis 9. diebus 9. *Lotharius Rex, filius Lotharii Imperatoris, contra Ludovicum Regem, patruum suum, cum Carolo Rege, alio patruo suo conjuravit. Ludovicus Rex legatione populi, de tyrannide Caroli flebilia conquesti, solicitatus, diu cuncta-*	858	Villam quandam, juxta Moguntiacum, & Rhenum, Camunti vocatam, nequam spiritus, *primo invisibiliter responsa dando, furta prodendo, deinde etiam lapidibus jactis & domorum incendiis homines persequendo per triennium infestans, vastam reddit*, homi-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
cunctabundus, Gallias tandem cum exercitu intrat; cunctisque pene ad eum conversis, Carolus fugit: ipse plus aquo securus, proprio exercitu remisso, regnum illud, prout voluit, disposuit. Sed fraus quorundam fratrisque Caroli versutia incautum ibi circumvenisset, nisi fama rebellantium Soraborum proprio auxiliatum regno maturius eum revocasset: quo redeunte, Carolus regnum suum recipit. Augiæ Folcvvino Abbati Waltheri XIV. successit annis 6.		nes multipliciter infestando, devastavit. Romæ post Benedictum NICOLAUS Papa sedit annis 9.
19 *Ludovicus Rex, frequentibus missis legatis, cum fratre Carolo, & Lothario Rege fratruele, pacificari satagens, tandem cum denominatis viris ad secretum cum eis colloquium veniens, diem pacificationis condixit. Legatos etiam Nicolao Papæ & Ludovvico Imperatori, fratrueli suo, se de invaso fratris regno excusatum, misit.*	859	Crebri terræ motus Moguntiacum concutiunt: ibique Probus, Presbyter religiosus & sanctus 7. Cal. Julii obiit.
20 *Ludovicus & Carolus Lotharius que Reges, in Confluente castro convenientes, pacificantur, mutuum sacramento pactum confirmantes.*	860	Hyems maxima etiam Jonium mare usque in Venetiam per glaciem equis meabile fecit.
21 Meginradus eremita martyrisatur. *Ludovicus Rex, habito Ratisbonæ conventu, aliquot primates suos infidelitatis accusatos deposuit. Item contra majorem filium suum, Carolomannum Carantani Ducem, quasi novas res contra se molientem, iratus est. Fames validissima hoc anno facta.*	861	Meginradus, Augiæ monachus, & primus incola eremi, quæ Turicino adjacet lacui, a quibusdam latronibus inibi, 12. Calend. Febr. peremptus, post mortem virtutibus claruit, Augiæ sepultus: a quo usque hodie Eremus ipsa a Sanctis & Religiosis viris culta, in nobile excrevit cœnobium.
22	862	Lotharius Rex, faventibus Archiepiscopis, Guntario Colonienſi, & Theotgaude Trevirenſi, repudiavit Tiotpirgam, uxorem legitimam, *Waldradam concubinam sibi conjunxit, Synodo ad hoc quasi jure machinandum, Mettis collecta. Carolomannus, objecta excusans, cum patre pacificatur. Ludovicus Rex Abodritos rebellantes petens, obsides dare coëgit.*
23 Huni Christianitatis nomen aggressi sunt. *Carolomannus item apud patrem adeo innocens accusatus est, ut patrem contra se venientem, a suis proditus, & ducatu privatus, vix innocentiam pro-*	863	Synodo Romæ collecta, Guntarius & Theotgaudus Archiepisc. illuc transmissi, a Nicolao Papa depositi sunt, & cum Synodo sua anathematisati, Lotharius que Rex, nisi

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
probans, placaverit. Synodus coram Arſenio, legato Nicolai Papæ, Mettis habita, & Guntarius Theotgaudusque, Archiepiſcopus, pro roboranda, quam machinati ſunt, Lotharii Regis cauſa, Romam miſſi; Synodo Romæ a Nicolao Papa collecta, ab ordine depoſiti, & cum Synodo ſua anathematizati; Lothariusque Rex, niſi reſipiſceret, excommunicatus eſt. Moguntiæ, Carolo Archiepiſcopo defuncto, Luitpertus ſucceſſit. Nonnulli ex Hunnis Chriſtiani effecti ſunt.		niſi reſipiſceret, excommunicatus eſt.
24 Translatio S. Otmari in baſilicam ſancti Galli. *Guntarius Colonienſis, qui contumelioſe Domno Papæ reſcripſerat, & contra interdictum ejus, officium Epiſcopale uſurpaverat, pœnitentia ductus, Romam ad eum venit; ſed minime reconciliari meruit. Ludovicus, Rex Germaniæ, Raſtizen Marahenſium Ducem petens, & apud Dovvinam caſtrum obſidens, juſſos obſides dare, & in jusjurandum ſubjectionis iterare coartat. Ipſe item Ludovicus, & frater ejus Carolus, Rex Galliarum, convenientes, debita ſibi invicem relaxant, & fœdus pactumque innovant & confirmant. Augiæ, poſt Waldharium Abbatem, Heyto XV. præfuit annis 7.*	864	Guntarius, Colon. Epiſcopale officium poſt interdictum uſurpans, ſed poſtea ductus pœnitentia, Romam venit, ſed minime reconciliari meruit.
25 *Riddoſius, Fuldenſis presbyter & monachus, doctor, poëta, & hiſtoricus ſatis doctus 8. Idus Maji obiit.*	865	Arſenius Epiſcopus, *Domni* Nicolai Papæ legatus, *pacem inter Ludovicum Regem & fratruelem ejus Ludovicum, Italiæ Imperatorem, reintegravit.* Ipſique Lothario, fidem connubii per Sacramenta 12. principum ſuorum pollicenti, Tithpirgam conjugem reconciliatam reddidit. *Waldradam concubinam in Italiam relegavit; multisque apud Carolum per Galliæ diſpoſitis, honoratus a Regibus, & donatus Romam rediit.*
26 *Ludovicus junior, propter quædam beneficia ſua, fratri Carolomanno data, patri Ludovico Regi rebellare, multo ſtudio molitus & facile victus, tandem Luitperto Archiepiſcopo mediante, patri reconciliatus eſt. Gundpaldus, miles Carolomanni, contra ipſum pugnare auſus, amiſſis copiis victus, vix aufugit.*	866	Wulgari, miſſis a Nicolao Papa & Ludovico Rege prædicatoribus, fidem Chriſti ſuſcipiunt.
27 Nicolaus Papa obiit: pro quo ADRIANUS ſecundus, Papa CVIII. ſedit annis 5. *Lotharius Rex promiſſis ſuis, Principum-*	867	Lotharius Rex *promiſſis ſuis, Principumque ſacramentis* poſthabitis, Tithpirgam repudiavit, iterum ſe priori concubinæ commiſcens. Unde

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
cipumque ſacramentis poſthabitis, conjugem Thiotpirgam denuo injurians, Waldradæ revocatæ clam ſe miſcuit. Unde motus Papa Nicolaus, miſſis ad diverſos literis, cum cunctis illum complicibus ſuis excommunicavit. Ruodpertus, fortiſſimus de regno Caroli Comes, alter ſui temporis Machabeus, qui Nordmannos & Brittones magnis ſæpe protriverat præliis, apud Ligerim fluvium, cum Nordmannis fortiter dimicans, occubuit. Terræ motus magnus ſeptimo Idus Octob. factus.		de eum Papa Nicolaus cum ſuis complicibus excommunicavit, literis ad diverſos miſſis.
28 Terræ motus factus eſt, & Cometa viſus eſt. *Cometa viſus, inundatio & illuvio magna facta, famesque & peſtilentia ingens ſecuta eſt.*	868	Synodus magna coram Ludovico Rege colligitur Wormatiæ, *& multa inibi pro ſtatu Eccleſiæ decreta.* *Menſe Majo*, Romæ defuncto Papa Nicolao, ADRIANUS 2. ſedit annis 5. Ad quem cum Lotharius Rex veniſſet, & fruſtra opitulante fratre, Ludovico Imp. pro Waldradæ concubinæ ſuæ matrimonio ſatis egiſſet, nihil profuit. Ea quidem conditio ei dabatur, ut ſi innocens eſſet, fiducialiter corpus Domini perciperet; ſin vero, illud nullatenus accipere præſumeret. Sed ipſe temerarius acceſſit, & cum ſuis complicibus inevitabile judicium ſibi ſuoque regno, heu nimium demens, percepit. Nam tanta clades hanc præſumptionem divinitus ſubſequuta eſt, ut in ejusdem Lotharii regno tota virtus ac nobilitas non peſte, ſed quaſi hoſtili gladio, deleta eſſe videretur.
29 Lotharius Rex, frater Ludovici Imperatoris, obiit, & Carolus, Galliarum Rex, regnum ejus invaſit. *Boëmanni Baioariæ fines infeſtant. Sorabi & Suiſli, itemque Boëmani Turingiam vaſtant. Carolomannus bis numero copiis Raſtizi pugna congreſſus vicit, & prædas ingentes abduxit, Gundacrumque perjurum, refugam ſuum, divinitus in pugna debilitatum, inibi occidit. Interim Ludovicus Rex, usque ad deſperationem Ratisbonæ ægrotans, theſaurosque ſuos Eccleſiis pauperibusque diſpenſans, tres filios ſuos cum totidem exercitibus contra diverſos miſerat hoſtes. E quibus Carolus, cæteris junior, cunctis Raſtizi munitionibus captis, totam Marahenſem regionem ferro igne prædaque vaſtavit. Carolomannus, regnum*	869	Lotharius Rex, cum complicibus ſuis, ſe apud Papam Adrianum de illatis criminibus excuſans, & Corpus Domini temerarie ab eo accipiens, cum rediret domum, *Menſe Julio* Placentiæ periit; fautoresque ſceleris omnes pene obitu periere, regnumque ejus Carolus, patruus ejus, invaſit, *Mettis ſe coronari, Imperatoremque juſſit appellari.*

Syno-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
regnum Zwventibaldi, nepotis Raſtizi, nihilominus depopulatur. Ludovicus vero Sorabos & eorum complices bis pugna victos, ad deditionem compulit. Fames valida & peſtilentia facta.		
30 Ludovicus Imperator cecidit de ſolario. *Ludovicus Rex, ex infirmitate convaleſcens, multos ex regno Lotharii ad ſe venientes ſuſcepit, poſtea ad colloquium obviam fratri Carolo venturus, de ſolario quodam cum multis aliis, cadente ædificio, corruit, & graviter colliſo corpore, coſtisque confractis, diſſimulato tamen dolore, craſtino ad conditum venit, & cum fratre regnum Lotharii æqualiter diviſit. Zwventibaldus, cum regno ſuo, Carolomanno ſe tradidit; unde Raſtiz iratus, prius eum dolo perimere, & hoc non procedente, manifeſte eum perſequi ſtatuit. Ille vero ſuperior factus, Raſtizen victum comprehendit, & Carolomanno vinctum tradidit: a quo, pervaſo regno, & Gaziſſius in carcerem miſſus, & Ludovico Regi exhibitus judicioque Francorum morti addictus, luminibus tandem oculorum privari juſſus eſt. Ipſo anno Willipertus, Agrippinæ Coloniæ Archiepiſcopus, a Luitperto Moguntienſi ordinatus; & Eccleſia ſancti Petri dedicata eſt. Inter alia prodigia terræ motus facti ſunt, & duæ rutilæ nubes, quaſi ignea inter ſe tela emittentes, ſe inſtar pugnantium commiſcere viſæ.*	870	Synodus magna Coloniæ collecta, & multa pro ſtatu Eccleſiæ decreta.
31 Ludovicus & Carolus cum patre pacificantur. Solomon, Conſtantienſis Epiſc. obiit. Iſo Magiſter obiit in cœnobio S. Galli. *Ludovicus & Carolus, propter quædam beneficia ſua, Carolomanno fratri donata, contra patrem Ludovicum rebellare molientes, vix tandem ab eo placari pacarique conſentiunt. Zwventebald perfidiæ incuſatus, a Carolomanno in cuſtodiam mittitur: ſed crimine non probato, relaxatus ab eo, & muneribus donatus, exercitusque ei auxilio contra Slagamarum presbyterum, quem Marahenſes invitum pro ipſo Ducem fecerant, miſſus eſt. Qui doloſe rediens, & ſe in civitatem recipiens, ipſum auxiliatorem exercitum dolo circumventum, paucis fuga*	871	Ludovicus Imp. Adalgiſo tyranno per Sacramentum repacificatur: quo tamen Sacramento eum poſt Joannes Papa abſolvit, & eum contra eundem tyrannum incitavit ad bellandum. 131

Baſi-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
fuga elapſis vel comprehenſis, prorſus delevit. Boëmienſes eruptionem molientes, oppoſitis prædiis, reprimuntur. Conſtantiæ Salomon Epiſcopus obiit, cui Pateon ſucceſſit; præfuit annis 17.		
32 Wormat. fulminis ictu crematur. Grimaldus Abbas obiit: cui Hartmutus ſucceſſit. *Baſilius, Imperator Græcorum, inter alia munera, cryſtallum grandem cum portione Dominicæ Crucis non modica, auro & gemmis pretioſis ornatam, Ludovico Regi miſit. Ludovicus pacificatur ſecum, & inter ſe filiis regni poſt ſe partitionem diſpoſuit. Exercitus contra Marahenſes miſſus, cum ſine Duce ſibi diſſentiret, ab hoſtibus victus, cæſus, & ludibrio habitus, turpiter aufugit. Luitpertus Archiepiſcopus, cum exercitu in Boëmanos miſſus, 5. Duces eorum pugna vicit, & regionem ex parte vaſtavit. Carolomannus Marahenſes vaſtat. Sed cuſtodes navium ejus ab hoſtibus trucidati ſunt, Embricone, Ratiſponæ Epiſcopo, vix fuga elapſo. Aeſtas pene tota fulminibus, tonitruis, grandinibusque horrida, homines multos frugesque peſſum dedit. Wormaciæ Eccleſia ſancti Petri fulmine incenſa & diruta eſt. Terræ motus magnus 3. Non. Decemb. factus Moguntiacum diruit. Apud ſanctum Gallum, defuncto Grimaldo, Hartmout Abbas præfuit annis duodecim.*	872	Baſilius Imp. Græcorum portionem Dominicæ crucis Ludovico Regi transmiſit.
33 JOANNES octavus, Papa CIX. annis decem. *In conventu a Ludovico apud Francofurt habito, Carolus, filius ejus arreptus a dæmone, graviter vexatur. Carolus, Galliarum Rex, Carolomannum Diaconum, ſuum filium, tyrannidem exercentem, excæcari juſſit. Pax cum Danis petentibus a Ludovico firmatur. Nordmanni Freſiam ſuperbe claſſe petentes & tributum exigentes, pugna victi, & Duce Ruddolfo cum 800. amiſſo, & cuncta pecunia multati, turpiter redierunt. Fames magna facta. Tanta multitudo inauditæ magnitudinis locuſtarum ab oriente, gregatim more exercituum veniens, has pertranſiit regiones, ut per duos continuos menſes ſæpe radios ſolis, per unius ſpatium milliarii volitantes, obnubilarent, & in una hora, quidquid in centum vel amplius jugeribus viride invenerant, depaſcerent-*	873	Romæ, defuncto Adriano, JOANNES Papa ſedit annis 10. cujus præcepto Joannes, Diaconus Romanæ Eccleſiæ, vitam S. Gregorii authentice deſcribit. Ratol-

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
ſcerentur, & poſtea in mare vento acta, & fluctu rejecta, fœtore corrupto aëre, non modicam gignerent peſtilentiam. In pago Italiæ Brixienſi ſanguis tribus noctibus pluiſſe fertur. Item Græci, miſſis per Agathonem Archiepiſcopum muneribus, amicitiam cum Ludovico Rege confirmant.		
34 Ratolphus, Veronenſis Epiſcopus, obiit.	874	Ratolphus, Veronenſis Epiſcopus, obiit, qui ſui nominis Cellam conſtruxit juxta Augiam.
Hyems valde prolixa, ſæva & nivoſa, multos homines & jumenta frigore extinxit. Sorabi & Suiſli, defectionem molientes, a Luitperto, Archiepiſcopo, facile comprimuntur. Ludovicus Rex in Quadrageſima, viſione monitus, multas pro liberatione animæ patris ſui, Ludovici Imperatoris, eleemoſynas & orationes patravit. Idem in Italiam veniens, cum Joanne Papa, & Ludovico Imperatore, fratris ſui filio, colloquium habuit. Idem cum Zuentibaldo, Duce Morahenſium, ſubjectionem per legatos promittente, & fidem cenſumque annuum pollicente, pacem fecit, Boëmanosque idem facientes ſuſcepit. Idem cum fratre Carolo colloquium habuit. Fames magna & peſtilentia per Gallias & Germanias facta: tertia fere pars hominum interiit. Hemma Regina paralyſi diſſoluta eſt.		
35 Ludovicus Imperator obiit, & Carolus, Rex Galliarum, Romam pervenit.	875	Ludovicus Imperator, Italiæ defunctus, Mediolani ſepelitur, anno regni viceſimo. Cujus regnum patruus ejus, CAROLUS, Rex Galliarum, invadens, a Joanne Papa ſe Imperatorem coronari fecit.
Inter Francos & Saxones ſeditio pæne usque ad cædem mutuam mota, a Ludovico ſedata eſt. Cometa plus ſolito ſcintillans 8. Idus Junii viſus. Villa quædam in pago Nitenſi, Aſcabrunno dicta, nocte 5. Non. Julii, ſubita tempeſtate 88. hominibus extinctis, ita abſumpta & deleta eſt, ut nec veſtigium ejus remaneret. Ludovicus, Italiæ Imperator, defunctus, Mediolani in Baſilica ſancti Ambroſii ſepultus eſt, anno regni 20. Cujus theſauros & regnum patruus ejus, Carolus, Rex Galliarum, quaſi ſibi ſoli debitum, invaſit ac diripuit: unde motus frater ejus Ludovicus, Rex Germaniæ, filium ſuum Carolomannum contra eum in Italiam miſit, ipſeque cum Æquivoco Gallias, regnum ejus, invaſit: Carolus vero, congredi bello timens, dolis & pecuniis mendaciisque Carolomannum de Italia abegit, ſeque diſceſſurum, & fratrem Ludovicum de regni illius diviſione expectaturum jurans: quo credulo & reverſo, ipſe		

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
ipſe Romam tendens, conciliatisque ſibi dolo & pecuniis Romanis, Imperatorem ſe a Joanne Papa coronari fecit, Italiamque, uti voluit, quaſi ſuam diſpoſuit.		
1 Ludovicus, Rex Germaniæ, obiit, 5. Cal. Septemb.	876	Ludovicus, Rex religioſus, apud Franconofurt 5. Cal. Sept. obiit, anno regni 36. regnumque ejus tres filii, Carolomannus Baioariam, Ludovicus Germaniam, Carolus Alemanniam, ſinguli cum adjacentibus Provinciis, accepere.
Bellum in Ribuaria inter Ludovicum & Carolum committitur.		
CAROLUS V. junior, filius Ludovici, cum fratribus,		
Ludovicus Rex, precibus populi annuens, de Galliis, ne eas vaſtaret, rediit. Hemma Regina Ratisbonæ obiit, & in Baſilica ſancti Emerammi ſepulta eſt. Freſones item, Nordmannis pugna victis, plurima ſpolia diripuere. Carolus Imperator, fraudulenter de Italia Gallias repetens, nova habitus, actuum, & virorum vanitate, jactantia & levitate uſus, Ludovico fratri procaciter & ſtulte minitabatur: ſed Ludovico exercitum colligente perterritus, crebros & ſupplices pro pace petenda legatos ad eum mittebat. Interim ipſe Ludovicus, Rex fortis & religioſus, morbo tactus, apud Franconofurt 5. Calend. Septemb. vita deceſſit, anno regni 36. & apud Laureshaim Cœnobium ſepultus eſt, regnumque ejus tres filii, Carolomannus Baioariam, Ludovicus Germaniam, Carolus Alamanniam, ſinguli cum adjacentibus provinciis, accepere, pacemque inter ſe Sacramento firmavere. Sed Carolus, Galliarum tyrannus, comperta fratris morte, gaviſus, ſtatim collecto exercitu, regnum ejus Rheno contiguum invaſit. Quem cum Ludovicus junior per legatos redire, pacemque ſervare fruſtra poſtulaſſet, eumque ſibi dolo inſidias ſtruere comperiſſet, tranſito Rheno 8. Idus Octobris, in Ribuaria, bello inito, vicit, multisque occiſis & comprehenſis, illum pene nudum cum pauciis turpiter fugere compulit, & caſtra ejus cum innumeris ſpoliis diripuit.		
Carolomanno & Ludovico annis undecim.	877	Carolus, Rex Galliarum, obiit anno regni 37. poſt quem filius eius, Ludovicus Balbus, regnum Galliarum accepit.
Linones & Suiſſi, eorumque confines, defectionem molientes, a Ludovici miſſis facile compreſſi ſunt. Carolus, Galliarum		

Ludo-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
liarum Imperator tyrannicus, æstate item Italiam ingressus, cum Carolomannum quoque, fratris sui filium, se invito, transcensis Alpibus, pugna secum congredi velle, cognovisset, fugam more suo iniit, & inter fugiendum dysenteria correptus, periit, anno regni 37. & in Burgondia Agauni sepultus est, post quem filius ejus, Ludovicus Balbus, regnum Galliarum accepit; & apud patrueles de omnibus patris injuriis per legatos se excusans, pacem cum eis fecit. Carolomannus vero dispositis, prout voluit, Italia, in Baioariam rediit. Febris Italica, tussis, & dolor oculorum, & pestilentia multos graviter vexavit & extinxit.		
2 Carolus, Galliarum Rex, obiit. Papa Joannes in Franciam venit. *Lantpertus & Adalpertus Comites, Romam cum manu valida petentes, Joanne Papa sub custodia retento, principes Romanorum fidem Carolomanno sacramento firmare coëgerunt. Unde idem Papa commotus, Ecclesiam S. Petri, omnibus thesauris Lateranis translatis, clausit, divinaque inibi officia celebrare prohibuit, ipseque per mare Tyrrhenum Gallias adiens, totum pæne inibi moratus est annum: deinde sumpto secum Bosone quodam, qui propria uxore veneno necata, filiam Ludovici, Italiæ Imperatoris, vi rapuerat, quemque Carolus provinciæ præfecerat, Romam rediit, ipsique regnum Italiæ subjicere, & Carolomanno auferre studuit. Eclipsis solis 7. Calend. Novemb. post nonam horam facta: magnaque hominum & boum pestilentia.*	878	Ludovicus, Rex Germaniæ, cum fratre Carolo regnum Lotharii divisit.
3 Ludovicus Balbus, filius Caroli, obiit. Eclipsis solis facta est. *Carolomannus, Rex Baioariæ, paralysi dissolutus, usum loquendi amisit: ad quem Ludovicus frater visendum veniens, regnum Baioariæ dispositit.*	879	Ludovicus Balbus, filius Caroli, Rex Galliarum, tertio Idus Aprilis Compendii obiit, *ibique sepelitur. Carolo filio posthumo relicto, duobusque aliis non legitima conjuge natis, Ludovico scilicet & Carolomanno, in regnum illi succedentibus, quo mortuo, Ludovicus, Rex Germaniæ, statim contiguam sibi Galliam Belgicam petit, indeque rursum in Baioariam, a quibusdam vocatus, quæ videbantur, disposuit, fratremque Carolomannum ægrotum,*
4 Ludo-		scripto

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		ſcripto ei res ſuas, (quia lingua non potuit) commendantem, inviſit, eique miniſtraturos principes nonnullos deputavit. Itemque miſſis copiis, Hugonem, Lotharii Regis & Waldradæ filium, in Gallia Belgica tyrannidem exercentem, cum ſuis compreſſit. Boſo, Burgondia invaſa, tyrannidem exercet.
4 Ludovicus, vivente fratre ſuo Carolomanno, Baioariam ingreditur, & Carolomannus moritur.	880	Carolomannus, Rex Baioariæ, apud villam Ottingam obiit 11. Cal. Aprilis.

Hyems prolixa & nimis frigida facta. Ludovicus, Rex Germaniæ, in Gallias veniens, & filios Ludovici Balbi ad ſe venientes ſuſcipiens, pacem cum eis fecit, totumque Lotharii regnum ſibi ſubjicit. Ipſe inito cum Nordmannis, qui in Scilta fluvio reſidebant, prælio pluſquam quinque millia ex eis occidit, ibique Hugo, ex concubina filius ejus, cecidit. Item Nordmanni, inita cum Saxonibus pugna, victores, duos Epiſcopos, 12. Comites, 18. regios milites cum ſecuta magna multitudine peremerunt, & captivos multos duxerunt. Sorabi, Dalmatæ, & Boëmani, Sclavi, collecto exercitu, Thuringiam juxta fluvium Salam populati, a Popone Marchione circumvēti, omnes peremptiſunt. Carolomannus, Rex Baioariæ fortis, prudens, & pius 11. Calend. Aprilis apud villam Ottingam obiit & ſepelitur. Ludovicus, Rex Germaniæ, frater ejus, miſſis item contra Hugonem in Gallias copiis, cruentam adeptus eſt victoriam. Ejus item auxilio freti filii Ludovici Balbi, Boſonem tyrannum ultra Rhodanum perſecuti ſunt, & in Viennam compellunt, & Madaſconam urbem captam ſubjiciunt. Nordmanni Gallias, itemque Freſiam, igne, præda, cædeque vaſtantes, tandem Noviomagum muniunt, & in palatio Regis hiemare diſponunt: contra quos Ludovicus moto exercitu, impediente hyeme, parum proficere potuit. Magna ſterilitas frugum Germaniam affligit.

5 Ca- Nord-

Regnum Romanorum.

5 Carolus Junior cum uxore ſua Richgarta Imperiali benedictione ſublimatur.

Hyems item ſæva & prolixa, magnaque fames facta eſt. Ludovicus, Rex Germaniæ, Hugonem ad deditionem venientem benigne ſuſcepit, rurſumque rebellantem perſecutus, in Burgondiam pepulit. Ludovicus, Rex Galliæ, cum Nordmannis pugnans, 9000. equitum victor proſtravit: illi vero, collectis rurſum copiis, regnum Ludovici, Germaniæ Regis, petunt, Cameracum, Trajectum, Hiſpanicum pagum, (a) Ribuariam totam, Prumiam, Stabulau, Mamuldarium, Vidam & alia perplura loca vaſtant, Aquisgrani in capella Regis equos ſuos ſtabulant, Coloniam Agrippinam & Bunnam, una cum Eccleſiis, incendunt; contra quos Ludovicus Rex, cum morbo detentus venire non poſſet, exercitum miſit. Terræ motus interim magnus 3. Cal. Januarii Moguntiaci factus.

Anni Dom. 881

Regnum Romanorum.

Nordmanni multas Provincias in Gallia vaſtant.

Carolus Rex, frater Ludovici, Roma veniens, una cum Regina Richarda, Imperiali unctione a Joanne Papa coronatur, & omnes Italorum Epiſcopi, præter Papam, Imperatori jurejurando ſubjiciuntur.

6 Ludovicus, Rex Francorum, Caroli Imperatoris frater, obiit.

Cometa ultra modum comas ſpargens, 15. Calend. Februarii viſus. Ludovicus, Rex Germaniæ, creſcente morbo, 13. Cal. Febr. defunctus, & Laureshaim, juxta patrem aquivocum, ſepultus eſt. Quo audito, exercitus contra Nordmannos miſſus, infecto negotio rediit; Nordmanni vero, nullo reſiſtente, reſidua circumcirca vaſtantes, Walach, Mettenſem Epiſcopum, incautè occurrentem occidunt, & inter alia multa mala, Trevirenſem quoque urbem, fugatis & occiſis civibus, Nonis Aprilis incendunt, vaſtataque & incenſa regione, in munitionem ſuam, quæ Aſcaloha dicitur, juxta Moſam fluvium, redierunt. Carolus Imperator de Italia reverſus, habito Wormaciæ conventu, regnoque fratris accepto, magno collecto exercitu, Nordmannos cum Regibus ſuis per 12. dies obſedit: cumque magno æſtu & fœtore præter mutua tela utrinque vexarentur, & immenſa tempeſtate horridaque grandine 12. Calend. Auguſti exorta, perturbarentur; viſa expugnandi difficultate, petentibus hoſtibus, pacemque deinceps regno ejus ſacramento pollicentibus, datis obſidibus, cum Rege eorum, Sigefrido, mutuum collo-

882

Ludovicus, Rex Germaniæ, 13. Cal. Febr. obiit.

Carolus Imperator Nordmannos, cuncta circumquaque vaſtantes, pacem regno ejus deinceps Sacramento firmare compulit, & Regem eorum, Chriſtianitatem profeſſum, de baptiſmo ſuſcepit, ſicque firmata amicitia, digreſſi ſunt.

(a) Legendum potius: *Hasbanicum pagum.*

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
colloquium habuit ; eumque Chriſtianitatem profeſſum de baptiſmo ſuſcepit, datisque mutuo muneribus, & firmata pace & amicitia, digreſſi ſunt. Orto inter Saxones & Thuringios bello, Saxones ſuperiores extitere. Peſtilentia magna in Bajoária facta.		
7 Petitione Hartmuti, Bernardus Abbas efficitur. MARINUS Papa CX. anno 1. menſibus 4. *Carolus Imperator, celebrato in Alamannia Natali Domini, ad ſancti Galli quoque Cœnobium venit, ibique, petente Hardtmoto Abbate, jam ſene, Bernhardum pro eo conſtituit Abbatem, qui eidem loco 7. annis præfuit, ipſeque Ratisbonæ Paſcha egit. Romæ Joannes Papa, dato ſibi a quodam propinquo ſuo veneno, cum adhuc victurus putaretur, malleo percuſſus in cerebro expiravit, percuſſorque ejus, concurrente turba, eadem hora, a nullo læſus, cecidit mortuus. Et Martinus Archidiaconus, Papa CXIII. factus, præfuit anno uno, menſibus 6. Imperator Carolus iterum in Italiam obviam Papæ pergit, & Widonem Ducem, reum majeſtatis accuſatum, fugientem perſequi juſſit. Peſtilentia exercitum vexat. Item Saxones cum Thuringiis & Popone pugnantes vincunt. Nordmanni item Prumiam petentes a Hainrico Marchione, Poponis fratre, ad internecionem cæſi ſunt. Ludovicus, Rex Galliæ, poſtquam regnum fortiter rexit & defendit, defunctus, & Pariſiis eſt ſepultus, 6. regni anno. Zvventibald, Dux Marahenſium, Pannonias, quibus Arnolfus Dux, filius Carolomanni Regis, præfuit, crudeliter vaſtat.*	883	Romæ Joannes Papa, a quodam alio percuſſus malleo, obiit, ſtatimque percuſſor ejus, a nemine læſus, moritur : & MARINUS Archidiaconus, Papa CX. præfuit anno uno menſibus 6. Ludovicus, Rex Galliæ, obiit.
8 ADRIANUS tertius, Papa CXI. anno 1. menſibus 6. *Bajoarii in Italiam contra Widonem miſſi. Item Zvventibald, Pannonias immaniſſime vaſtans, quosdam ex Baioariis, juxta Rabam flumen incaute congreſſos, vicit, occiſisque aliis, nonnullos comprehendit. Carolomannus, Rex Galliæ, filius Ludovvici Balbi, cum multam pecuniam Nordmannis pro pace dediſſet, in venatu ab apro percuſſus, interiit, anno regni 7. & regnum Galliæ ad Carolum Imperatorem rediit. Carolus Imperator, in citeriore Pannonia conventum habens, Zvventibaldum, Ducem Marahenſium, per manus ſe dominio ejus tradentem, pacemque & ſervitium promitten-*	884	Carolomannus, filius Ludovici Balbi, Rex Galliæ, obiit, & regnum Galliæ Carolus Imperator obtinuit.

Martinus

Regnum Romanorum.	Anni Dom.	Regnum Romanorum.
mittentem, ſuſcepit. Itemque Brazlauonem Ducem, qui inter Dravum & Savum fluvios Pannoniæ præfuit, nihilominus ſe tradentem, accepit: ipſe per Carentanum in Italiam veniens, Natalem Domini Papiæ celebravit.		
9 *Imperator Carolus, habito in Italia conventu, Widonem, Ducem Spoletanum, ſe excuſantem, ſeque ſubdentem ſuſcepit. Inde Gallias adiens, ſuſceptisque primoribus, regnum illud, ut videbatur, diſponens, ad conditum cum Papa placitum Wormaciam venit. Sed Papa ad eum veniendi arrepto itinere, obiit. Romaque pro eo Adrianus III. Papa CXI. ſedit anno uno, menſibus 4. Gotafridus, Rex Nordmannorum, perfidiæ contra regnum Francorum inſimulatus, ab ipſis accuſatoribus dolo peremptus eſt. Hugo quoque, nothus Lotharii Regis, cum incaute contra Imperatorem agitaret, oculorum luce privatus eſt. Pax inter Arnolfum, Carentani & Pannoniæ Ducem, & Zuventibaldum, Marahenſem Ducem, confirmatur.*	885	Marinus Papa obiit, pro quo ADRIANUS tertius, Papa CXI. ſedit anno 1. menſibus 4.
10 STEPHANUS quintus, Papa CXII. ſedit annis 6. diebus 13.	886	Imperator a Papa invitatus Italiam venit. Romæ quintus STEPHANUS Papa, poſt Adrianum ſedit annis 6.
Imperator, celebrato Ratisbonæ Natali Domini, Italiam, a Papa invitatus, adiit, & Luitvvardum, Vercellenſem Epiſcopum, pro quibusdam quarendis, Romam miſit. Tumultus Papiæ inter cives regiosque milites, gravi utrorumque damno, movetur. Imperator, habito poſt Paſcha Papiæ conventu, per Burgondiam, Gallias contra Nordmannos petiit: ubi cum male contra eos pugnatum eſſet, & Heinricus, Marchio Neuſtriæ, occubuiſſet, rebus minus proſpere geſtis diſceſſit. Peringarius, Dux Foroiulienſis, cum Luitvvardo Epiſcopo diſſentiens, Vercellenſem urbem expoliat. Inundatio inſolita autummi tempore facta, exundantibus aquis, plurimas villas evertit, & multis in montibus vias diruit, multaque mortalibus intulit. Roma V. Stephanus Papa CXII. poſt Adrianum ordinatus ſedit annis 6.		
11 Carolus Imperator regno privatur. ARNOLPHUS ſextus, annis 12. filius Carolomanni. *Imperator Carolus, in Alſatia gravi infir-*	887	Riharda Imperatrix, adulterii cum Luitwardo, Wercellenſi Epiſcopo, *qui apud eam & Imperatorem familiariter in palatio vigebat, ab Imperatore & aliis*

Regnum Romanorum.

infirmitate detentus, jacuit, & parum convaleſcens, inciſionem capitis pertulit: habitoque in Alamannia conventu, in villa Weiblinga, Peringarium Ducem ad deditionem venientem, & Luitvvardo Epiſcopo ſatisfacientem, ſuſcepit. Mortuo Boſone, filius ejus ex filia Ludovici, Italiæ Imperatoris, puer Ludovvicus ad Carolum Imperatorem veniens, benigne ab eo ſuſceptus, & in filium adoptatus eſt. Deinde Carolus Imperator graviter infirmatus, mente etiam, ut videbatur, minus valuit, omnesque regni Principes, averſo jam ab eo animo, cum apud Franconofurt conventum habuiſſet, unanimiter eum deſeruere, & Arnolfum, fratris ejus Carlomanni filium, non ex legitima conjuge, ſed tamen nobili natum, Carenthani ſcilicet Ducem, ſuper ſe Regem conſtituere. Carolus vero, cum ſe a cunctis omnino miniſtris etiam & ſervis ſuis deſeri, & a ſolo Luitperto, Moguntienſi Archiepiſcopo, adhuc vidiſſet ſuſtentari, ſupplex jam Arnolfo munera miſit, & pauca ab eo in Alamannia, usque ab obitum ſuum, prædia poſtulans, impetravit.

Anni Dom.

Regnum Romanorum.

aliis incuſata, divino (*a*) judicio, ſe ab omni virorum commixtione integram, & *eatenus* virginem comprobavit, quamvis jam 12. annis in conjugio Imperatoris apparuerit. Moxque a Rege ſeparata, in Andelohenſe cœnobium virginum, a ſe conſtructum, ſeceſſit: ibique Deo ſerviens, virgo Regina permanſit. Imperator autem ab omnibus deſeritur, & Arnulfus, fratris ſui Carolomanni filius, Rex eligitur.

1 Carolus junior Imperator obiit.

*Carolus Imperio jam privatus, Deo devote ſerviens, in villa Alamannia Indinga infirmatus, & ut quidam perhibent, a ſuis ſtrangulatus, Idibus Januarij vita deceſſit; & quibusdam videntibus, cælo aperto, & lumine ſuper eum apparente, Augiam delatus, juxta altare ſanctæ Mariæ ſepultus eſt. Arnolfo Rege Natali Domini Paſchaque Ratisbonæ morante, multis Regulis emergentibus, Perengarius, filius Eberhardi, in Italia Regem ſe fecit. Rodolfus, filius Conradi in Burgundia; Ludovicus, filius Boſonis, & Wido, filius Lamperti, in Gallia Belgica & Provincia; Odo, filius Rudperti, in Gallia usque ad Ligerim, & in Aquitania, utraque in Gallia, Ramnolfus regium nomen * nihil invaſere: e quibus Odo Arnolfum Regem, Franciam petentem, humiliter adiens, & benigne ſuſceptus, permiſſo ejus, invaſum retinuit regnum. Itidem Rodolfus, Ratisbonam ad eum veniens, favore ejus pervaſam impetravit Burgundiam. Nihilominus, cum Italiam vellet Rex Arnolfus petere, obviam venienti Peringario, qui paulo ante cum Widone conflixerat tyranno, paucis exceptis, totam conceſſit Italiam. In expeditione ingens equorum peſtilentia facta. Augiæ,*

888

Carolus Imperator, jam privatus, Deo devote ſerviens, ut quidam dicunt, a ſuis ſtrangulatus, obiit Idus Januar. & Augiæ ſepelitur.

Arnol-

(*a*) Sic emendavi, pro *Aquino*, Caniſium ſecutus.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Augiæ Rudolpho Abbati Hattoſucceſſit: præfuit annis 25. qui cellam & Baſilicam ſancti Georgii in inſula conſtruxit.		
2 Luitpertus Archiepiſcopus obiit: pro quo Sinderoldus.	889	
Luitpertus, venerabilis omniquelaude dignus Mogontiæ ſedis Archiepiſcopus, hac vita deceſſit: cui Sunderold ſucceſſit. Calamitoſus iſte annus morbis ac peſtilentia, aquarum inundationibus, inſolitis tempeſtatibus turbinibus & grandinibus multis, fame, peſte, & quaque verſum bellis ſocialibus comprovincialium fuit. In Thuringia torrens in nivibus defluens tres in momento villas abſumpſit, & 300 homines cum pecoribus multis extinxit. Arnolfus Rex Zwentibaldo & Ratoldo, filiis ſuis ex concubina natis, ſubjectionem a Francis promitti vix effecit, ſi ei legitimus non naſceretur filius. Magna contra Abodritas expeditio ab eo, ſed parvo effectu mota eſt.		
Salomon Abbas in cœnobio S. Galli efficitur.		
3 Arnolphus Rex, exercitum Normannorum prorſus delevit.	890	Arnolfus Rex ex parte Apoſtolici rogatur, ut Romam veniens, Italiam ſibi de tyrannis defendat.
Arnolfus Rex, habito in Pannonia de diverſis colloquio, a Zwentibaldo, Duce Marahenſi, ex verbis Apoſtolici obnixe rogatur, ut Romam veniens, Italiamque ſub ditione ſui retinens, a tantis eam eruat tyrannis. Quod ille, aliis præpeditus, ad præſens facere diſtulit. Iterum, conventu apud Forcheim acto, Ludovici Imperatoris Italiæ filiam, Boſonis viduam, ad ſe cum muneribus venientem, benigne ſuſcepit. Inde Conſtantiam Augiamque orandi gratia adiit: indeque Ratisponam rediit.		
4 Ratiſpona, Bajoariæ Urbs, incendio flagrat.	891	Arnolfus Rex Nordmannos ad internecionem delevit.
Sinderoldus a Normannis occiditur: pro quo Hatto. Solomon Conſtantienſis Epiſcopus ordinatur.		
Apud S. Gallum, poſt Bernhardum, Salomon Abbas præfuit annis 30. S. Salomon, ſecundus Conſtantiæ venerabilis Epiſcopus, obiit: pro quo tertius Salomon, de cœnobio ſancti Galli Abbas, Epiſcopus promotus, præfuit annos 30. Embricho, Ratisponenſis Epiſcopus, vita		

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
vita & ætate verendus, obiit. Ipſaque urbs (exceptus divinitus ſancti Emerammi, ſanctique Caſſiani Eccleſiaſticus) 4. Idus Auguſti incendio tota conflagrat. Gordianni item Franciam Rheno contiguam vaſtant, contra quos exercitu miſſo, prælioque incaute conſerto, Sunderolt, Mogontienſis Archiepiſcopus, cum aliis multis peremptus occubuit, cæterique fugerunt: pro quo Hatto, Augienſis Abbas, vir ingenioſus, Archiepiſcopus promovetur. Arnolfus vero Rex Nordmannos victoria elatos, & regnum Lotharii vaſtantes, cum exercitu inſequens, juxta fluvium Dila, paluſtribus locis munitos, manumque pugnæ conſerere trepidantes offendit. Qui milites adhortatus, equis propter loci difficultatem dimiſſis, pedes eos aggreditur; clamor attollitur, res deinde gladiis cominus eminus geritur, unoque tantum milite ex noſtris peremto, duo Nordmannorum Reges, Sigifridus & Godrafridus, totusque ejus exercitus, multis milliis numeroſus, trucidatus ferro, & in flumine fugam impediente dimerſus, ad internecionem deletur. Et Rex eadem, litaniis celebratis, & Deo laudibus redditis, multisque hoſtium ſpoliis direptis, in Alamanniam venit, & Natalem Domini Ulmæ celebravit.		
5 FORMOSUS, Papa CXIII. annis 4. menſ. 7. diebus 18.	892	Romæ, poſt Stephanum, FORMOSUS, prius Portuenſis Epiſcopus, Papa CXIII. ſedit annis 4. menſibus 7.
Apud Gallias Carolus adoleſcens, Ludovici Balbi poſthumus filius, a quibusdam primatibus Rex effectus, multa deinceps Odoni mala fecit, & ab eo viciſſim ſuſtinuit. Arnolfus Rex, Pannonias adiens, cum Zventibaldum, Ducem Marahenſem, iterum ſibi rebellantem cognoviſſet, colloquio cum Brazlacione, Duce Pannoniæ ulterioris habito, trifariam cum tribus exercitibus, Ungaris etiam auxiliatoribus, nuper illas in partes adventantibus, per continuum menſem Marahenſem devaſtat regionem: ipſe etiam, eodem tempore, priſcam cum Vulgaris renovat amicitiam. Popo ducatu Thuringiæ privatus eſt.		
6 *Engilſtalcus, Marchio Pannoniæ, judicio Noricorum excæcatus, & patruelis ejus, Wilhelmus, decollatus eſt. Arnolfus Rex Marahenſem iterum vaſtat regionem. Ipſi Regi ex Vta Regina Ludovicus filius naſcitur, & a Hattone Archi-*	893	Formoſus Papa Arnolphum Regem ad ſuſcipiendam & a tyrannis eruendam Italiam invitat.

Arnol-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Archiepiſcopo Mogontienſi, & Adalberone, Auguſtenſi Epiſcopo nobili, baptiſatur, & ſacro Chriſmate ungitur. Formoſus Papa, miſſis epiſtolis & legatis, Arnolfum Regem ad ſuſcipiendam & eruendam a tyrannis, maximeque a Widone, Italiam magnopere invitat: quod ille annuens, legatos muneribus donatos remittit. Hyems ſæva & diutina hoc anno facta.		
7 Arnolphus Italiam Burgundiamque ſuo regno ſubjicit. *Tonitruum magnum 5. Calend. Feb. factum. Widone, Italiæ tyranno mortuo, Angiltruda, vidua ejus, cum filio Lamperto tyrannidem invaſit.*	894	
8 *Arnolfus Rex Hildigardam, Ludovici Regis, patrui ſui, filiam, cujus maximo molimine, dejecto Carolo, Rex factus fuerat, exilio damnat. Synodus magna apud Tiburiam collecta. Arnolfus Rex cum Odone, Galliarum Rege, ad ſe veniente, pacem firmat, Caroloque, filio Regis Ludovici (a) Waldi, non multo poſt venienti, & munera offerenti auxilium denegat. Ipſe etiam Zventibaldum ex concubina ſuum, Regem ſuper Lotharii regnum ungi fecit: Itemque per epiſtolas a Formoſo Papa rogatus, Italiam petit, Peringarium perterritum, ad deditionem venientem, regnumque pervaſum Italiæ reddentem ſuſcepit, & Waltfredo Maginfredoque Comitibus Italiam cis Padum diſtribuit, & omnia vaſtando, diviſisque ad ſuperum & inferum mare copiis, tranſiens, ipſe Natalem Domini Lunæ celebravit.*	895	
9 Arnolphus Rex Romam veniens, Imperator efficitur. Magna fames homines ſe invicem comedere perſuaſit. *Magna pluviarum inundatione exercitu fatigato, & plurimis equis inde amiſſis, Perengario etiam a fidelitate ejus deficiente, & ad Lampertum ſe conferente, Arnolfus Rex tandem Romam venit, eamque Angildruda, Widonis vidua, cum filio Lamperto machinante, obſeratam inveniens, mandato Formoſi*	896	Arnolfus Rex tandem Romam venit, & a Formoſo Papa Imperator coronatus eſt. Formoſus Papa, die Paſchæ obiit: pro quo ſextus BONIFACIUS, Papa CXIV. ordinatus. 15. die podagra defunctus eſt.

(a) Legendum: *Balbi.*

Digitized by Google

Regnum Romanorum.

Formoſi Papæ, intus incluſi, celebratis apud ſanctum Pandracium litaniis, eam oppugnat: expugnataque citius urbe, ingreſſus, a Domno Papa honorifice ſuſceptus, Imperatorque coronatus eſt, & diſpoſitis ibi rebus, primoribusq; ſacramento ſubactis, Angildrudam perſequi ſtatuens, infirmari cœpit, metuensque morbum graviorem, de Italia ſtatim redire acceleravit. Quo reverſo, Perengarius ac Lampertus, diviſo inter ſe regno Italiæ, tyrannidem exercuere. Lampertus Megenfredum Comitem decollare juſſit. Formoſus Papa die Paſchæ obiit, pro quo VI. Bonifacius Papa CXIV. ordinatus, 15. die, podagra defunctus eſt. Cui VI. Stephanus, Campaniæ prius Epiſcopus, Papa CXV. ſubſtitutus, ſedit anno uno, qui tyrannis favens, & Arnolfum odiens, Formoſum Papam 7. poſt obitum menſe effoſſum, & in ſella poſitum, loquente pro eo diacono, criminatum, & quaſi convictum degradavit, & per urbem de Eccleſia pertractum, in Tiberim projici præcepit: ſed divinis per merita ejus miraculis territi cives Romani, non multo poſt Stephanum digne cruciatum ejecerunt, Formoſumque in ſepulchrum ſuum repoſuerunt. Eodem anno, Græcis cum vagantibus hoſtibus Ungariis pacem facientibus, Vulgari irati Græciam invaſam, Conſtantinopolim usque devaſtant. Interim Græca aſtutia Ungarii inducti iram Vulgarorum ferro, præda igneque peſſundant. Vulgari reverſi, bis ab eis pugna victi & caſi, terga verterunt. Tertio demum divinam enixius gratiam precati, 20. millibus ſuorum amiſſis, cruentam, vix profligatis hoſtibus, meruere victoriam. Tanta etiam fames hoc anno facta, ut innumeri inedia perirent, hominesque Chriſtiani nonnulli ſe invicem comederent. Arnolfus Imperator, quodam ædificio cadente, cum multis aliis graviter conterens corpus cecidit.

10 Poſt Bonifacium ſextum, Papam CXIV. decimo quinto die necatum, STEPHANUS VI. Papa CXV. anno uno, menſe uno, diebus 19.

Magna fames in Baioaria multos conſumpſit. Boëmani contra Marahenſes ab Arnolfo Imperatore auxilium petunt. Romæ, poſt Stephani interitum, Romanus Papa CXVI. ſedit menſibus paulo plus 4. & poſt hunc Theo-

Anni Dom.

Regnum Romanorum.

897 Cui ſextus Stephanus Papa CXV. ſubſtitutus, ſedit annum unum, qui tyrannis favit.

Romæ,

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Theodorus II. Papa CXVII. ſedit dies 20. poſt quem IX. Joannes Papa CXIIX. ordinatus, ſedit annos duos. Arnolfus Imperator, habito conventu, nulli fidens, ſacramentum fidelitatis denuo ſibi & filio parvulo Ludovico a ..... exigit.		
11 ROMANUS Papa CXVI. menſibus 4. diebus 20. THEODORUS ſecundus, Papa CXVII. diebus 20. *Diſcordia capitalis inter fratres, Zvventibaldum & Mormarum, Marahenſes Duces, facta. Luitpaldus Marchio cum aliis Marahenſes (a) impm rebelles vaſtat. Item Baioarii fines Marahenſium hyeme vaſtant.*	898	Romæ, poſt Stephani interitum, ROMANUS Papa CXVI. ſedit menſibus paulo plus 4. & poſt hunc ſecundus THEODORUS, Papa CXVII. ſedit dies 20. Poſt quem Nonus JOANNES Papa CXVIII. ordinatus, ſedit annos 2.
12 Arnolphus Imperator moritur. Gentes Pannonicæ, quas Hungaros dicimus, Italiam depopulantur. JOANNES nonus, Papa CXVIII. annis duobus. §. LUDOVICUS 7. filius Arnolphi, admodum puer, annis 12. regnavit. *Arnolfus Imperator paralyſi diſſolutus eſt. Et nonnulli inde veneficulorum maleficii criminati & puniti ſunt. Item Baioarii Marahenſium terram vaſtant. Iſanricus Imperatori rebellans obſeſſusque, & ad deditionem vi coactus, ad Marahenſes item confugit.*	899	Uta Regina, adulterii incuſata, 82. Principum juramento abſoluta eſt. Romæ quartus BENEDICTUS, Papa CXIX. ſedit annis tribus, menſibus quinque.
1 Hungari Baioariam ingrediuntur, & plus mille ex eis occiduntur. Zundebaldus Rex, filius Arnolphi, occiditur. *Arnolfus Imperator Ratisbonæ, ubi frequentius manebat, ægrotans obiit: & in Baſilica S. Emerammi ſepultus eſt, anno regni 12. pro quo filius ejus, Ludovicus puer, in regnum conſtitutus eſt: cujus frater ex concubina, Zvventibaldus, Galliæ Belgicæ Rex, cum crudeliter & temere ageret, res Eccleſiarum affectaret, Ratpotonemque etiam, Trevirenſem Archiepiſcopum, baculo in caput percuteret, a ſuis ſpretus ac deſertus, cum incaute viribus impar, pugna cum eis congredi vellet, peremptus eſt. Bajoarii per Boëmanos tranſeuntes, ipſis ſecum aſſumptis, Marahenſem item devaſtant re-*	900	Arnolfus Imp. Ratisbonæ, ubi frequentius manebat, obiit, 6. Idus Decembris, anno regni 12. pro quo filius ejus, LUDOVICUS puer, regnavit.

(a) Forte, *in Imperium.*

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
*regionem. Ungarii hoſtes novi, Italiam magna ex parte vaſtaverunt, & conſerto prælio victores * 20. ex Italis una die peremerunt. Itidem exploratam Baioariam invadentes, circa Aneſum flumen plurimas prædas abducunt: item Pannonias depopulatas occupant. Luitpardus Marchio, quibusdam copiis Ungariorum cum paucis Noricorum congreſſus, uno tantum ex ſuis amiſſo 1200. peremit.*		
2 Hungari Carentaniam invadunt, & in Sabbato commiſſa pugna occiduntur. CHRISTOPHORUS Papa CXIX. menſibus 6.	901	
Eodem anno Moimarius & Iſauricus cum Rege pacificantur.		
Ungarii Caretanum petentes, commiſſa pugna victi caſique fugerunt. Eodem anno Mormarus, Dux Marahenſis, & Iſanricus, Noricus Comes, qui ad ipſum transfugerat, cum Ludovvico Rege pacificati ſunt. Ungarii Marahenſes petunt, pugnaque victi terga verterunt. Ipſo anno Beringer, Reginolf, & Gerhart, nobiles Germani fratres, filii Atonis Comitis & Adellindæ, non longe ab Duchaugienſi Cœnobio virginum, in pago Alamanniæ Erichgevve, a matre per ipſum tempus ſtudioſe in honorem ſancti Cornelii & ſancti Cypriani martyrum conſtructo, cum ſororem virginem nuptum tradere molientes, clam inde abducerent, ab inimicis circumventi & occiſi ſunt, & a matre ſua apud ipſum cœnobium ſepulti: ubi etiam ipſa, poſtquam Jeroſolymam aliaque loca ſancta, cauſa orationis adiit, & rediit, divinis intenta ſeruitiis, & animarum inhians lucris, faliciter hanc vitam finiens condita eſt. Ipſa filia virgine, Æquivoca ſua, Abbatiſſa inibi conſtituta eſt.		
132 3 Hungari a Mariis occiduntur.	902	Beringer, Reginolfus & Gerhardus, nobiles Germani, filii Atonis Comitis & Adellindæ, occiſi, apud Buchaugienſe cœnobium virginum, a prædicta Adellinda conſtructum, ſepeliuntur, ubi & ipſa mater poſtea eſt ſepulta.
Beringerus, Reginoltus, & Gerardus, germani fratres, occiduntur.		
BENEDICTUS quartus, Papa CXX. annis 4. menſibus 6. diebus 34.		
4	903	
5	904	Romæ poſt Benedictum LEO quintus, prius Presbyter Forenſis, Papa CXX. ſedit menſes ferme duos. Poſt quem (ut in quibusdam inveni) CHRISTOPHORUS, prius Cardinalis, Papa CXXI. ſedit menſi-
6 7 Pu-		bus

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		bus 4. qui dejectus eſt, & monachus factus.
6	905	Romæ SERGIUS tertius, Papa CXXII. ſedit annis 7. menſibus 4.
7 Pugna inter Adalbertum & Gunradum committitur, in qua Gunradus occiditur. SERGIUS tertius, Papa CXXI. annis 7. menſibus 3. diebus 23.	906	Adalbertus, nobilis & bellicoſus de Babenberg, Cunradum æmulum ſuum, victum pugna, cum aliis multis peremit.
8 Adalbertus, perfidia Hattonis Archiepiſcopi, & cujusdam Luidbaldi deceptus, Ludovico jubente, decollatur. Baioarii ab Hungaris interficiuntur.	907	Adalbertus, *cum prædia ejus, utpote rebellantis, a Ludovvico Rege vaſtarentur, & caſtrum oppugnaretur,* perfidia, *ut fama eſt,* Hattonis Archiepiſcopi, *& cujusdam* Luitpaldi, *de quibus plurimum confidebat,* ad Ludovicum Regem ſpe pactionis adductus, decollari eſt juſſus. *Baioarii cum Ungariis commiſſa pugna victi ſunt.*
9 Hungari Saxoniam & Turingiam vaſtant. Luidpaldus occiditur.	908	Ungari Saxoniam & Thuringiam vaſtant. Luidpaldus occiſus eſt.
10 Hungari Alemanniam petunt. Bellum Franconum cum Hungaris. Adalbero, venerabilis Auguſtenſis Epiſc. obiit.	909	Ungari Alemanniam vaſtant.
11 *Ungarii Franciam petentes, commiſſa pugna, ſuperiores fuere. ADALBERO, venerabilis & famoſus Auguſtæ Vindelicæ Epiſcopus, obiit. Poſt quem Hiltine annis 13. præfuit.*	910	Ungari Francos devincunt.
12 Ludovicus Rex moritur, & Burchardus Dux occiditur. § CONRADUS octavus, filius Conradi, in regnum elevatus, regnavit annis 7.	911	Ludovicus Rex adoleſcens moritur, & Ratisponæ ſepelitur. Poſt quem, deficiente in noſtris partibus regio ſtemmate, CUNRADUS, filius Cunradi, Rex electus & unctus, regnavit annis 7. Burchardus, Dux Alemanniæ, in conventu ſuo occiditur. *Pro quo Erchanger ducatum invaſit.*
1 Hungari a Baioariis & Alemannis juxta fluvium Inum occiduntur. Magiſter Notherus obiit. Opertus Epiſcopus occiditur. *Linhart excæcatus.* Cometæ videntur. Rodolphus Rex obiit.	912	Ungari a Baioariis & Alemannis juxta flumen Ine occiduntur. Cometæ ſunt viſi. Rudolphus, Rex Burgundiæ, obiit: pro quo Rudolphus filius regnavit annis 25. Romæ ANASTASIUS ſecundus, Papa 123. ſedit annis duobus, menſ. 2.
2 Hun-		Apud

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		Apud S. Gallum Notherus, magiſter doctus, obiit.
2 Hungari Alemanniam depopulantur.	913	Ungari Alemanniam vaſtant.
Hatto Archiepiſcopus moritur: Herigerus ſucceſſit.		
ANASTASIUS ſecundus, Papa 122. annis duobus, menſe uno, diebus 22.		
Mogontiæ Hattone Archiepiſcopo, Augenſique Abbate, mortuo, Heriger in Epiſcopatu ſuccedens annis 14. in Abbatia vero Hugo Abbas XXI. annum unum præfuit.		
3 Solomon Epiſcopus captus eſt.	914	Salomon, Conſtantienſis Epiſ. eſt captus.
*Salomon Conſtantiæ Epiſ. & Abbas Cœnobii S. Galli, a quodam protervo captus, & in cuſtodiam miſſus eſt. Augiæ poſt Hugonem Thietingus Abbas * XIX. præfuit annis 3.*		
4 LANDO, CXXIII. menſe uno, diebus 22.	915	Romæ LANDO Papa CXXIV. ſedit menſes quinque.
LEO ſextus, Papa CXXIV. menſe uno, diebus 26.		Poſt quem LEO ſextus, Papa CXXV. menſes ferme duos.
JOANNES decimus, Papa CXXV, annis 14. menſ. 2. dieb. 7.		Et poſt hunc JOANNES decimus, Papa CXXVI. an. 14. menſ. 2.
5 Hungari totam Alemanniam igne & gladio vaſtant. Wiborada incluſa eſt.	916	Ungari *item egreſſi inter alia mala* totam Alemanniam igne & gladio *miſerabiliter* vaſtant.
Augiæ Thietingo Abbate defuncto, Heribracht Abbas XXIII. præfuit ann. 10.		Synodus, coram miſſis Apoſtolici, apud Altheim eſt habita; in qua ſynodo generali decreto ſancitum, ut, quicunque deinceps, pannum ab Epiſc. impoſitum corrupiſſet, per jejunium 40. dierum, in pane tantum & aqua & ſale, commiſſum lueret.
		Apud S. Gallum beata virgo Wiborada arctius eſt incluſa.
6 Erchangerus Dux & Bertholdus, germani fratres, decollantur 12. Calendas Februarias.	917	Ab Ungaris Baſilea deſtruitur.
Baſilea ab Hungaris deſtruitur.		Erchanger Dux & frater ejus decollantur.
Ungarii, pervaſa, ut cœperant, Alamannia, Baſileam urbem deſtruunt, indeque Alſatia vaſtata, Lotharii regnum, multa mala facientes, invadunt. Erchanger, qui ducatum Alamanniæ invaſerat, cum fratre Bertholdo Regi Eunrado rebellantes, eique, tandem ad deditionem ſpe pactionis venientes, ipſo jubente apud villam Adingam decollantur 12. Calen. Febr.		
7 Ba-		

(*) For t. XXII.

Bur-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
7 Hungari per Alemanniam, Alſatiam & Regnum Lotharii invadunt. Burchardus Dux cõſtituitur. Conradus Rex moritur. In hoc defecit progenies Caroli. §. HENRICUS nonus, Comes, Rex efficitur, regnans annis 18.	918	Burchardus, Dux Alemanniæ conſtitutus, tyrannidem invaſit. Conradus Rex obiit.
1 Solomon Epiſcopus obiit.	919	HENRICUS Comes, natione Saxo, in Regnum electus, ſine Regali unctione regnavit annis 18.
Burchardus, Dux Alemanniæ, Rodolphum Regem apud Winterturum pugna vicit.		Burchardus, Dux Alemanniæ, Rudolphum, Regem Burgundiæ, vicit.
Pugna apud Winterturum, inter Rudolfum, Regem Burgundiæ, & Burghardum, Ducem Alamanniæ, commiſſa, Rex a Duce victus fugatur. Salomone Epiſcopo Conſtantienſi, Abbateque Cœnobii S. Galli defuncto, Notinger in Epiſcopatu annis 15. Hartmannus in Abbatia 4. ferme annis ſucceſſere.		
2 Carolus, Rex Galliæ, in Franciam venit. Rachilta incluſa eſt.	920	Carolus, Rex Galliarum, in Franciam venit. Apud S. Gallum Rachildis virgo incluſa eſt.
3 Herimannus Abbas efficitur, in cœnobio ſancti Galli.	921	
4 *Luithardus a Burghardo Duce, oppreſſo Heriberto, Augiæ præpoſitus, & fratres in exilium miſſi ſunt. Apud ſanctum Gallum Engilbertus Abbas conſtitutus annis 9. præfuit.*	922	
5 Sanguis Domini in Augiam Inſulam defertur.	923	Sanguis Domini in Augiam Inſulam a quadam matrona defertur, ſicuti literis inibi manifeſtatur.
6 Engelbertus Abbas efficitur, in cœnobio S. Galli. S. Udalricus Auguſt. Epiſc. ordinatur.	924	Sanctus Udalricus, Auguſtæ *Vindelicæ* Epiſcopus *ordinatus, mira pietate & religione* præfuit annos 50.
7 Wiborada ab Hungaris martyrizata eſt.	925	Ungaris item Alemanniam vaſtantibus & ad cœnobium S. Galli venientibus, Wiborada virgo incluſa, a quodam eorum perempta, martyrio coronatur: Rachildisque, conſtalis ejus, illæſa divinitus conſervata eſt.
8 Hungari totam Franciam, Alſatiam atque Alemanniam gladio & igne vaſtant. Burchhardus Dux occiditur. Herimanno Alemannia committitur. *Heinricus Rex magnum conventum Wormaciæ habuit. Augiæ Luithardus*	926	Ungari, vaſtata Alemannia, per totam Franciam, Alſatiam atque Galliam igne & gladio deſæviunt. Burchardus Dux occiditur: pro quo Herimannus Alemanniæ Dux efficitur.

Digitized by Google

	Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
	hardus Abbas XXI. effectus præfuit annis 8.		
	9 Herigerus Archiepiſcopus obiit, pro quo Hildebertus.	927	Heriger, Moguntienſis Archiepiſcopus, obiit, pro quo Hildebertus *Archipræſulatum accepit.*
	10	928	
	11 STEPHANVS ſeptimus, Papa CXXVI. annis duobus, menſe uno, diebus 12.	929	Romæ Stephanus ſeptimus, Papa 127. ſedit annos duos, menſem unum.
133	12 Heinricus Rex Boëmiam petit.	930	Henricus Rex Boëmiam petit.
	13 Henricus Regem Abodritarum & Nordmannorum Chriſtianum effecit.	931	Romæ JOANNES undecimus, Papa 128. ſedit annis 4.
	JOANNES undecimus, Papa CXXVII. annis 4. menſibus 10.		Henricus Rex Reges Abodritarum & Nordmannorum Chriſtianos fieri effecit, ipſeque Gallias petit.
	14 Henricus Ungaros in Suirbia interfecit.	932	Heinricus Ungaros in Suirbia interfecit.
	Ungarii Soraborum provinciam petentes, ab exercitu Regis Heinrici cæde profligati, fugati, multique ex eis capti ſunt.		
	15 Thieto Abbas efficitur, in cœnobio S. Galli.	933	
	Apud ſanctum Gallum Thieto Abbas præfuit annis ferme 10.		
	16 Notingus, Conſtantienſis Epiſcopus, obiit, pro quo Conradus.	934	Conſtantiæ, *Notingo Epiſcopo defuncto*, Conradus, genere & vita clarus præſul ordinatus, 41. *per annos illam nobiliter rexit Eccleſiam. Augiæ quoque, poſt Luithardum, Alawicus venerabilis Abbas XXII.* præfuit annis.
	Eberhardus, Argentinenſis præpoſitus, proximus incola cellæ Meginradi venit.		
	17 LEO ſeptimus, Papa CXXVIII. annis tribus, menſibus ſex.	935	Romæ LEO ſeptimus, Papa CXXIX. ſedit annis 3. menſ. 2.
	18 Henricus Rex obiit.	936	Henricus Rex obiit, & in Saxonia, apud Chiertilineburg (*a*) ſepelitur,
	OTHO Magnus decimus, Henrici filius, annis 37.		pro quo OTTO, filius ejus, regnavit ferme annos 38.
	1 Hungari Franciam, Alemanniam, Galliam, usque Oceanum & Burgundiam devaſtantes, per Italiam redierunt.	937	Ungari Franciam, Alemanniam & Burgundiam devaſtantes, tandem per Italiam redierunt in Pannoniam.
	Monaſteria S. Galli & S. Bonifacii cremantur.		Monaſteria S. Galli & S. Bonifacii concremantur.
	Arnolphus, Noricorum Dux, & Rodolphus Rex obierunt.		Rudolphus, Rex Burgundiæ, obiit, *Agauni apud ſanctum Mauricium ſepultus eſt*, pro quo filius ejus, Conradus, regnum ſuſcepit. Arnolfus, Dux Bajoariæ, obiit, Ducatumque ejus accepit Bertolfus. Bajoarii cum multis aliis Regi Ottoni rebellant.
	Ungarii per Bajoariam Alamanniamque & Orientalem Franciam prædis, gladio, igneque furendo vagantes, tranſito Wormaciæ Rheno, Alſatiam, regnum Lotharii, & adjacentes usque ad Oceanum Gallias vaſtantes, per Burgundiam, Italiam, tandem in		Otto

(*a*) Quedlinburg intelligitur.

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
in Pannoniam redierunt: monaſteria S. Bonifacii ſanctique Galli incendio conflagraverunt.		
2 Henricus, frater Ottonis, ab Eberhardo comprehenſus eſt. STEPHANUS octavus, Papa CXXIX. annis tribus, menſ. 4.	938	Otto Rex contra Bajoarios procinctus movit, *interim frater ejus Heinricus ab Eberhardo comprehenſus eſt: quo liberato, Eberhardoque in exilium relegato, denuo Noricos cum exercitu invaſit, omnesque, præter Arnolfi Ducis filium Arnolfum, ſubjugavit, interim Ungarii Saxoniam invadentes, a Saxonibus pugna victi cæſique fugantur.* Romæ STEPHANUS octavus, Papa CXXX. ſedit annis 3. menſ. 4.
3 Giſelbertus & Adalbertus occiſi, & Epiſcopi in fugam lapſi ſunt. *Otto Rex Lataringos rebellantes petens usque ad Caprimontem cum exercitu venit. Interim Ludovicus, Rex Galliarum, Caroli filius, Alſatiam invaſit: ſed mox Ottone, hoc comperto, redeunte, perterritus, regnum ſuum repetit. Cumque caſtrum Briſacha, ab Ottone Rege obſeſſum oppugnaretur, capita rebellionis, Eberhardus Dux occiſus, & Giſalpertus Dux, in Rheno ſubmerſus, interierunt. Epiſcopique & alii, qui cum eis contra Regem venerant, fugati & diſperſi ſunt. Otto vero Rex, dedito caſtro in regnum Lotharii reverſus, cunctos ſibi rebelles, præter Mettenſem Epiſcopum, ſubjugavit. Heinricus quoque, frater ejus, projectis armis, ipſi ſe ſubdit.*	939	Otto Rex omnes ſibi rebelles, præter Metenſem Epiſcopum, ſubjugavit.
4 Hyems valida, & mortalitas animalium facta. Otto, Rex Gallias petit. *Otto Rex, Gallias contra Ludovicum Regem petens, magnam provinciæ partem, usque ad Sequanam amnem vaſtavit, & Hugonem, Heribertum, Principes ad ſe venientes, ſuſcepit. Hyems ſæva hoc anno facta & peſtis animalium ſubſecuta. Hugo, filius Richardi, moritur.*	940	Otto Rex Gallias contra Ludovicum Regem petiit. Hyems ſæva & mortalitas animalium.
5 *Nota. Dux Lutpoldus Auſtriæ occiſus fuit cum multis militibus, anno ab Incarnatione Domini 85. 4. Calend. Junii, & fecerunt civitates ſylveſtres, quæ dicuntur Walſtet: poſtea anno 85. multæ gentes volebant deſtruxiſſe illam provinciam, quæ dicitur Glarus, & venerunt per portas: poſtea illi Glarenſes venerunt cum 80. viris & occiderunt bene 300. qui turpiter dederunt fugam.*	941	

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
6 Otho Rex & Ludovicus pacificantur.	942	Otto & Ludovicus Reges pacificantur.
Cometæ 14. noctes apparent, & mortalitas animalium facta est.		Romæ MARTINUS secundus, Papa CXXXI. sedit annis 3. mens. 6.
MARTINUS secundus, Papa CXXX. annis 3. mens. 2.		
7 Hungari cum Bajoariis pugnant & vincuntur.	943	Ungari, Bajoarii, Bajoarios invadentes, vincuntur.
Ungarii item Bajorios invadentes, pugna cum eis commissa, victi terga verterunt. Apud sanctum Gallum Gralo Abbas præfuit annis 17.		
8 Terræ motus factus est, 16. Calendas Majas.	944	Terræmotus factus est, 16. Calendas Maji.
9 Otto Rex, Galliam intravit.	945	Romæ AGAPITUS secundus, Papa CXXXII. sedit annis ferme 10.
AGAPETUS secundus, Papa CXXXI annis 9. mensibus 7. diebus 23.		Otto Rex Galliam ingreditur.
10 Rachilta obiit.	946	
11 Bertolphus, Bajoariorum Dux, obiit: pro quo Luitolphus, Othonis filius, regnavit.	947	Apud S. Gallum Rihildis virgo inclusa migravit ad Dominum.
		Bertolfus, Dux Bajoariæ, obiit: cui Henricus, frater Ottonis Regis, in Ducatum successit.
12 Herimannus, Alemannorum Dux, obiit: pro quo Liutolphus, Othonis filius, regnavit.	948	Hermannus, Dux Alemanniæ, obiit: cujus Ducatum Lutolfus, Ottonis Regis filius, accepit.
Synodus 30. Episcoporum apud Engelinheim coram Othone & Ludovico Regibus congregatur.		Synodus magna 30. Episcoporum coram Ottone & Ludovico Regibus apud Ingilnheim facta.
Lindaugia concremata est.		
Herimannus, Dux Alamanniæ, qui provinciæ sibi creditæ cultum, habitum, mores, instituta, multum, ut fertur, honestaverat, defunctus, Augiæque, in capella S. Chiliani sepultus est: & Luitolfus, filius Regis Ottonis, vir omnium sui temporis universo populo acceptissimus, Dux pro eo a patre suo constitutus est. Ipso anno Londaugia incendio conflagrat. Capella cœnobio sancti Meginradi cœlitus consecrata est 18. Calend. Octobris.		
13	949	Lothario, Rege Italiæ mortuo, Beringarius regnum ejus invasit, viduamque ejus, Adelheidem, Ruodolphi, Regis Burgundi filiam, multis injuriis afflixit, *& coarctavit: qua vix fuga elapsa, Ottonis Regis adventum in multis angustiis præstolatur. Gregorius 2. pater ac nobilissimus venit.*
14 Otho Rex Italiam petit, eamque sibi subjecit, & Beringerum Regem expulit.	950	Otto Rex Italiam petit, sibique eam subjecit, & pulso Beringario, dominam Adelheiden liberavit.
15 Berin-		Synodus

Digitized by Google

Regnum Romanorum.

15 Beringerus apud Auguſtam, in conventu, Othoni ad deditionem venit.

Ignitus lapis, quaſi maſſa candentis ferri, ab Occidente volitans, venit, & Draco viſus eſt.

Synodus XXV. Epiſcoporum, apud Auguſtam Vindelicam, coram Othone Rege colligitur.

16 Otho Rex, una cum filio, Italiam intrat, ac nuptiæ Regales Papiæ factæ ſunt.

Otto Rex Boëmiam, & filius ejus, Luitolfus Dux, Italiam petivit. Otto Rex, una cum filio ſuo, Luitolfo, Italiam item ingreditur, & nuptiæ regales Papiæ celebrantur. Diſcordia inter Luitolfum Ducem & patruum ejus, Heinricum Ducem agitata. Friduricus, Mogontiæ Archiepiſcopus, & Hartpertus, Curiæ Epiſcopus, Romam a Rege miſſi ſunt.

17 Luitolphus Dux Othoni Patri ſuo rebellat.

Otto Rex, fratri Heinrico favens, filium contra ſe incitavit Luitolfum, magnaque totius regni turbatio diverſarum ſtudiis partium facta eſt. Arnolfus, filius Arnolfi, quondam Dux Noricorum, partibus ſe Luitolfi contra Regem jungens, Auguſtenſem urbem Epiſcopatumque deprædatur, & beatum Udalricum Epiſcopum, Regi fidum, in Caſtello Mandichinda obſeſſum capere vel occidere nititur: ſed ſuperveniente cum copiis militum Adalperto de Marthale Comite, & Theodpaldo, Epiſcopi fratre, item Comite, pugna victus turpiter repulſus eſt, divinaque ultione, cum cunctis fautoribus, non multo poſt digne punitus. In ea congreſſione Adalpertus Comes, parum vulneratus, moritur, & a ſancto Epiſcopo Auguſtæ honorifice ſepelitur. Secuto tempore, cum invaleſcente diſcordia, Otto Rex, & filius ejus, Luitolfus Dux, collectis contra ſe invicem exercitibus, juxta fluvium Hilaram, & villam, vocabulo Tuſſam, jamque pugna conflicturi conſediſſent, intercurrentibus ſanctis Epiſcopis, Udalrico Auguſtenſi, & Halperto Curienſi, Deo donante, pacificati & confœderati ſunt.

18 Hun-

Anni Dom.

951

952

953

Regnum Romanorum.

Synodus XXV. Epiſcoporum, magnusque totius regni conventus, apud Auguſtam Vindelicam coadunatur: ibique Beringarius, Ottoni Regi ad deditionem venit, *eique ſubjectionem promittit. Inter alia prodigia,* ignitus lapis, quaſi *maſſa* candentis ferri, ab occidente per aëra venit, & Draco viſus eſt ambulans.

Otto Rex cum filio ſuo Luitolfo Italiam intrat, & nuptiæ Regales Papiæ celebrantur.

Luitolphus Dux Ottoni Patri ſuo rebellat; ſed a S. Epiſcopis reconciliati ſunt.

	Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
	18 Hungari Noricum, Franciam, Italiamque petunt. Fridericus, Mogontienſis Archiepiſcopus, obiit.	954	Ungari item egreſſi, Franciam, Baioariam, Italiamque devaſtant.
	19 Hungari totam Baioariam depopulantes, juxta Auguſtam, Alemanniæ Urbem, Deo juvante, ab Othone Rege pugna victi, immenſa cæde necantur. Quarto Idus Auguſti Henricus Dux Baioariæ obiit. JOANNES duodecimus, Papa CXXXII. annis 8. menſ. 4. *Ungarii, cum tantis, ut nunquam ante, copiis percurſa Baioaria, Licum fluvium tranſeunt, Baſilicam ſanctæ Afræ Auguſtæ incendunt, ſanctum Epiſcopum Udalricum, multa inſtantia divinum implorantem auxilium, Auguſtæ cum ſuis obſeſſum, armis circumſtrepunt: ſed ſuperveniente cum exercitu Ottone Rege IIII. (a) VV. Aug. pugna valida nimis committitur, multum humani ſanguinis funditur, cædes Ungariorum immenſa ſequitur, alveus fluminis fugientium cadaveribus oppletur, & pauciſſimis fuga elapſis, innumerabilis eorum exercitus ad internecionem deletur; ipſi, qui tunc effugere poterant, per totam poſtea paſſim Baioariam capti trucidatique ſunt: inter quos Reges eorum comprehenſi Ratisponæ patibulis ſuſpenſi ſunt. In ipſa pugna ex noſtra parte, inter alios multos, Conradus, Dux bellicoſus & pius, gener regius & ſancti frater Epiſcopi, Theodbaldus, ſororis ejus filius, Reginbaldus Comes, aviæ meæ Perthæ patruus, occubuere. Mogontiæ Fridericus Archiepiſcopus deceſſit, eique Hatto ſucceſſit. Heinricus quoque, frater Regis, Baioarii Dux, moriens, filium Æquivocum ſucceſſorem reliquit.*	955	Ungarii totam Baioariam depopulantes, juxta Auguſtam, Alemanniæ Urbem, Deo juvante, ab Ottone Rege pugna victi, immenſa cæde necantur, 4. Idus Auguſti. Ex noſtris etiam Cuonradus Dux cum aliis multis occubuit. Ungari etiam, qui tunc effugere poterant, per totam Baioariam trucidati ſunt. Reges eorum Ratisponæ in patibulis ſuſpenſi ſunt. Romæ JOANNES duodecimus, qui & Octavianus, Papa CXXXIII. ſedit annis 8. menſ. 4. qui tanti ordinis, proh dolor, oblitus, vanitati & ſpurcitiei fuit deditus.
	20 Luitolphus Dux hoſtiliter Italiam invaſit.	956	Luitolfus Dux Italiam hoſtiliter invadit, & Beringarium cum filio ejus fugavit. *Papia urbe, provinciaque potitus eſt.*
134	21 Luitolphus Dux Adalbertum bello vicit, & ipſe eodem anno mo-	957	Luitolfus Dux Adalbertum bello vicit, & ipſe eodem anno obiit, & Burchardus Ducatum ejus accepit.

(a) In margine extat: *legend. 4. Idus Auguſti.*

Cru-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
moritur, pro quo Burchardus. *Luitolfus Dux, commiſſa pugna, Adalpertum vicit, cunctisque ſibi una cum regno Italiæ ſubjugatis, ipſe eodem anno, apud Plumbiam, immaturo obitu vita deceſſit, & magno multorum luctu Mogontiæ ſepultus eſt, Ottone filio adhuc parvulo ſuperſtite relicto. Et Burchardus Alamanniæ Ducatum accepit.*		
22 Cruces in veſtibus apparuerunt. Alavicus Abbas obiit: cui ſucceſſit Eggehardus. *Alavvico, Augiæ Abbate, defuncto, Eggehardus Abbas XXIII. præfuit annis 15. qui Eccleſiam ſancti Joannis Baptiſtæ formoſo inibi artificio conſtruxit. Nonnullis hominibus ſigna Crucis in veſtibus apparent. Eberhardus, Argentinenſis Præpoſitus, cum magno apparatu in cellam ſancti Meginradi veniens, ibique regularem vitam inſtituens, poſt ejus introitum 25. anno ad Dominum migravit.*	958	Cruces in veſtibus quibusdam apparuerunt.
23 *Apud S. Gallum, ANNO Abbas præfuit anno paulo plus uno.*	959	
24 *Apud S. Gallum Burghardus Abbas præfuit ann. 13. Gregorius Abbas efficitur.*	960	
25 Signum in Sole apparuit. Otho Rex, Romam veniens, Imperator efficitur.	961	Otto Rex Ottonem, filium ſuum *Æquivocum* ex Adelheide Regina, Regem eligi fecit, & ipſe Italiam cum exercitu petit. Signum in Sole apparuit.
26 Otho Rex ab Octaviano Joanne Papa Imperator ordinatur.	962	Otto Rex, Romam veniens, a Joanne, ſeu Octaviano Papa, Imperator coronatur, ipſeque Papam pro ſceleribus ſuis arguens, minime eum potuit corrigere.
27 Otho Imperator natalem Domini Papiæ moratur. Fugato Joanne, LEO octavus, Papa CXXXIII. ordinatus, & poſt unum annum expulſus, atque ab Imperatore reſtitutus, ſedit annis 16. menſibus 3.	963	Imperator Natalem Domini Papiæ moratus, iterum Romam venit, pro ſceleribus Joannis Papæ dijudicandis. Sed eodem Joanne Imperatorem in Campaniam fugiente, in ejus locum, a Romanis & Imperatore, vir venerabilis, LEO octavus, Papa CXXXIV. ordinatus eſt.
28 Item Otto Imp. natalem Domini Romæ moratur. *Imperator Otto Natalem Domini Romæ*	964	Romani Leonem Papam expellunt, mortuoque Joanne, Papa priore, BENEDICTUS Diaconus a Roma-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
mæ egit, eoque alias inde Italiæ partes luſtrante, Romani, non multo poſt contra Leonem Papam inſurgentes, eum neci dare, Joannemque reducere moliuntur. Papa vero fugiens ex urbe in partes Spoleti, ad Imperatorem venit, ſuas illi conqueſtus injurias: cum iratus Imperator Romam infeſto exercitu repeteret, mors illi Joannis ſcelerati nunciatur; & Benedictus Diaconus a Romanis Papa poſtulatur: abnuente vero Imperatore, idem Benedictus, ejus nominis V. Papa CXXXV. nolente Imperatore, ſedit menſibus 2. & civitas ab imperatore obſeſſa eſt, tantaque fame oppreſſa, ut modius furfuris 30. veniret denariis, nec multo poſt afflictis ſubactisque Romanis Imperator, dedita urbe, traditoque Benedicto, Leonem Papam reſtituit, eique ſubjectionem & fidelitatem a Romanis ſacramento promitti fecit. Qui tamen Papa multis poſtea ab ipſis affectus injuriis. Eodem anno, Rege Romæ morante cum cæteris Principibus, idem Papa conſecrationem Capellæ cælitus factam, in Cœnobio S. Meginradi, coram Principibus, ſcriptis confirmavit.		manis, nolente Imp. ordinatur, ſui nominis quintus, Papa CXXXV. & ſedit menſes duos. Et civitas ab Imperatore obſeſſa eſt, & tanta fame oppreſſa, ut modius furfuris veniret 30. denariis. Nec multo poſt, dedita Urbe, traditoque Benedicto, Imperator Papam Leonem reſtituit, & Romanos ei fidem per Sacramenta promittere coëgit.
29 Otho Imperator de Italia redit, & Burchardus Dux in Italia rebelles Cæſari vicit.	965	Imperator de Italia redit, & Burchardus, Dux Suevorum, in Italia rebelles Imperatori vicit.
Otto Imperator Natalem Domini item Papiæ manens, indeque per montem Cenerum de Italia rediens, octavam Epiphaniæ Curiæ egit: Burghardus vero, Dux Suevorum, Italiam hoſtiliter invadens, Adalbertum pugna victum fugavit, fratremque ejus Widonem occidit, & ad Imperatorem victor rediit. Ipſo anno Brun, Agrippinæ venerabilis Archiepiſcopus, frater Ottonis, obiit: cujus vita literis edita a quibusdam habetur.		
30	966	Romæ defuncto Leone, JOANNES tredecimus, prius Narnienſis Epiſcopus, ordinatus eſt. *Papa CXXXVI. in ordine ſedit an. plus minus 7.*
31	967	
32 Eclipſis Solis undecimo Cal. Decembris.	968	Eclipſis Solis undecimo Cal. Decemb. facta.
33	969	Hoc tempore Joannes Papa a qui-
Hoc		

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Hoc tempore Rodfredus Comes, & Petrus præfectus, cum aliis quibusdam Romanis, Joannem Papam comprehenſum, & in caſtellum S. Angeli retruſum, & in exilium demum in Campaniam miſſum, per 10. & amplius menſes affligunt; donec Rodfredo occiſo a Joanne quodam, Creſcentii filio, ad ſuam ſedem vix tandem relaxatus rediret.		quibusdam multum afflictus, exilio vix tandem a quodam Joanne ſuæ ſedi reſtituitur.
34 *Otto Imperator Italicas iterum invaſit provincias, Romamque veniens, injurias Domini Papæ graviter in auctoribus ſceleris, partim exiliis, partim patibulis, variisque pœnis, & abominationibus judicavit.*	970	Otto Imp. Romam veniens, injurias Domini Papæ in auctoribus ſcelerum graviter vindicavit.
35 Signum quoddam ignei coloris in cælo apparuit. *Otto Imperator cum in Italia moræretur, beatus Udalricus, Auguſtenſis Epiſcopus, jam grandævus & infirmus, cum Romam cauſa orationis petiſſet, cum adiit, & Epiſcopatum Adelberoni Clerico, ſororis ſuæ, Luitgardæ, & Peieræ Comitis filio, ab eo impetravit.*	971	Sanctus Udalricus, Epiſcopus infirmus, Adalberoni, ſororis ſuæ filio, Epiſcopatum ſuum ab Imperatore impetravit.
36 Eggehardo Abbati Rutmannus ſucceſſit. Synodus apud Ingelinheim, propter Adalberonem S. Udalrici nepotem colligitur. *Augiæ Eggehardo Abbate, ob res Eccleſiæ in paupertatem redactas, incuſato, & ab Imperatore Ottone privato, Rudmandus Præpoſitus, Abbas XXIV. promotus, præfuit annis 24. nimisque Abbatiam ditavit. Apud S. Gallum Notkerus Abbas 4. 6. annos præfuit. Ratisbonæ S. Wolfgangus Epiſcopus factus eſt.*	972	Synodo apud Ingelinheim ab Epiſcopis collecta, beatus Udalricus Epiſcopus, & Adalbero transgreſſionis Canonum accuſatur: ſed cauſa ſua dicta & excuſata, abſoluti diſceſſerunt. Romæ BENEDICTUS ſextus, Papa CXXXVII. ſedit annum 1. menſ. 10.
37 S. Udalricus, Auguſtenſis Epiſcopus, anno ætatis 83. Epiſcopatus vero quinquageſimo 4. Nonas Julias, feria ſexta, migravit ad Dominum. Eodem quoque anno, ſed prius, Otto Imperator, Nonis Majis, ſubitanea morte apud Parthenopolim obiit & ſepelitur. Burchardus Dux obiit, pro quo Otho, Liutolphi filius, regnavit annis 9. *Cum beatus Epiſcopus, Udalricus, apud Dilingam caſtrum, cum Richvvino Comite, fratris ſui Theodvvaldi filio,*	973	Adalbero clericus, futurus ut ſperabatur Epiſcopus, obiit. Otto Imp. Nonis Maij ſubitò mortuus, apud Parthenopolim, id eſt, Megedeburc, ubi ipſe Archiepiſcopium fecerat, ſepultus eſt, & filius ejus OTTO regnavit pro eo. S. Udalricus, Auguſtenſis Epiſcop. migravit ad Dominum, anno ætatis 83. Epiſcopatus 50. quarto Nonas Julias. Burchardus Dux Alemanniæ obiit; *Augiæque in Capella Sancti Eraſmi conditus eſt*, & Otto Filius Luitolfi, paternum pro eo Ducatum recepit.

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
lio, Paſcha ageret, Adalbero Clericus, futurus poſt eum, ut ſperabatur, Epiſc. ibidem fleothomatus, ſubita morte periit: Auguſtaque, in Baſilica S. Afræ, ab avunculo Epiſc. S. ſepultus eſt. Ipſe B. Epiſcopus, inter alia bona, Abbatiam Uttenburam, ſibi ſubditam, libertatis privilegio ab Imperatore abſolvi impetravit. Feria 6. 4. Non. Julii felici obitu migravit ad Dominum, & Baſilica ſanctæ Afræ Martyris, venerabili Wolfgango, Ratisbonenſi Epiſcopo, tumulatus, innumeris usque hodie claret miraculis: poſt quem Heinricus Auguſtæ Epiſcopus factus, præfuit annis 9.		
§. OTTO. (undecimus) ſecundus, Othonis Magni filius, regnavit annis novem.		
1 Conradus Epiſcopus obiit, 6. Cal. Dec. pro quo Gaminolfus.	974	Romæ Benedictus Papa a Romanis criminatus, *& Creſcentio, Theodoræ filio, in Caſtello ſancti Angeli cuſtodia mancipatus, ibique* ſtrangulatur, & eo vivente, BONIFACIUS, *Ferrutii filius*, Papa ordinatur. Sed poſt unum menſem expulſus, Conſtantinopolim *poſtea* petiit. Et BENEDICTUS ſeptimus, Sutriæ *prius* Epiſcopus, Papa CXXXVIII. ſedit annis 9. Conſtantiæ Conradus, ſanctæ memoriæ Epiſcopus, 6. Cal. Decemb. hac vita deceſſit, cui Gamenolfus ſucceſſit, *annis præfuit plus minus* 4.
2	975	
3 Diſſenſio inter Othonem Imperatorem & Henricum Baioariæ oritur. Himmo Abbas efficitur ad ſanctum Gallum.	976	Diſſenſio inter Ottonem Regem & Henricum Ducem Baioariæ commota eſt.
4 Henricus & æquivocus ejus Duces; & Henricus, Auguſtenſis Epiſc. capti ſunt, & in exilium miſſi. *Apud ſanctum Gallum Immo Abbas præfuit annis 8. qui templum patroni ſui pro viribus adornare ſtuduit, juxta diſtichon illud, in arcu Eccleſiæ ſcriptum.*	977	Diſcordia inter Ottonem, Ducem Sueviæ, & Henricum, Ducem Baioariæ, commota eſt.
5 Otho Imperator contra Lotharium Regem Gallias invadit. *Heinricus Dux Baioariæ, & alius Dux,*	978	Otto Rex contra Lotharium Regem in Gallias duxit exercitum. Con-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Dux, Auguſtenſis quoque Epiſcopus Heinricus, rebellantes Imperatori, capti & exilio mancipati ſunt, ducatumque Baioariæ Otto, Dux Suevorum, cepit.		
6 Gaminolphus Epiſcopus obiit: pro quo Gebehardus. BENEDICTUS quintus, Papa CXXXIV. menſ. 2. dies 2.	979	Conſtantiæ (a) Gavelolfus Epiſcopus obiit, eique Gebehardus, nobilis *& venerabilis* præſul, ſuccedens, 16. annis rexit Eccleſiam; qui baſilicam S. Gregorii in ripa Rheni, Abbatiamque ſuis ex prædiis conſtruxit: *jam dicitur Petri domus.*
7 JOANNES tredecimus, Papa CXXXV. annis ſeptem.	980	
8 Otho Imperator Neapolim venit.	981	Otto Rex, peragrata Italia, *Campaniam* & Calabriam cum exercitu ingreditur.
9 Otho Imperator, occiſo a Græcis & Saracenis exercitu, de navi exiliens, natando aufugit. Otho Dux obiit.	982	Otto Rex, apud Calabriam occiſo a Græcis exercitu, de navi exiliens, in qua captus erat, aufugit. Otto, Dux Suevorum, obiit, & Cuonradus ſibi ſucceſſit.
Græci cum magnis copiis, conductis etiam pretio Saracenis, Calabriam contra Ottonem Imperatorem defendere aggreſſi, magnis utrinque viribus (a) Conferta primo victi, & deinde nova manu ſuccurrentibus Agarenis, exercitum noſtrum privant vel capiunt. Ipſeque Imperator, in mari natando fugiens, ab hoſtibus captus, cum non agnoſceretur ab eis, ad quoddam caſtrum maritimum, pro pretio, ut rogabat, adductus, a ſuis redemptus eſt. In eo conflictu, noſtris infauſtiſſimo, inter alios innumeros, Heinricus etiam Auguſtenſis interceptus diſparuit, eique Etich in Epiſcopatu ſucceſſit. Ipſo anno Otto, Dux Suevorum & Noricorum, obiit: & poſt eum Conradus Dux Alamanniæ factus eſt, Heinricusque ducatum Baioariæ recepit.		
1 Otho Imperator Romæ, ſexto Id. Decemb. moritur, & ibi ſepelitur. §. OTHO (duodecimus) tertius, Othonis ſecundi filius, admodum puer, annos 18.	983	Otto Rex, Romæ infirmatus, ſexto Idus Decemb. obiit, *ibique honorifice* & in porticu S. Petri ſepelitur.
2 Rudmannus, Augienſis Abbas, obiit, cui Witegevo ſucceſſit.	984	§. Otto tertius, ſecundi Ottonis ex Græca conjuge filius, adhuc puer, Rex, pro Patre, *quibusdam primoribus invitis, conſtitutus eſt, & magna cura educatus, ſumma indole crevit.* Romæ JOANNES 14. qui & Petrus, Papiæ prius Epiſcopus, Papa
3 BE-		Ll 2 CXXXIX.

(a) Legendum videtur: *conſerta manu.*

(a) Can. Gamenolfus.

Digitized by Google

	Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
			CXXXIX. ſedit menſes 8. eumque BONIFACIUS, Verruci filius, prius relegato Benedicto, male ordinatus, de Conſtantinopoli, quo fugerat reverſus, comprehendit, *& in caſtellum S. Angeli relegatum fame, &, ut perhibent,* toxicavit, ejusque ſedem 140. Papa invaſit.
	3 BENEDICTUS ſextus, Papa CXXXVI. poſt primum annum a Creſcentio relegatus & ſtrangulatus eſt.	985	Romæ Bonifacius ſeptimus, poſtquam undecim menſibus *male* invaſam ſedem occupaverat, ſubita morte periit, & mortuus, a ſuis cæſus, confoſſus & triviatim pedibus tractus, vix tandem clericis miſerantibus, eſt humatus. *Augiæ, Rudmanno Abbate defuncto, Wittegonno 25. Abbas præfuit annis 12. Apud S. Gallum, poſt Immonem, Udalricus Abbas præfuit annis 5.*
135	4 Fames facta eſt magna. BONIFACIO CXXXVII. Papa, poſt primum menſem fugato, BENEDICTUS ſeptimus, Papa CXXXVIII. ſedit menſibus novem.	986	Romæ JOANNES XV. Papa CXLI. ſedit annis 10. menſibus 7. qui clericos ſuos parvipendens, odio ipſis eſt habitus.
	5 JOANNES XIV. Papa CXXXIX. qui & Petrus, Papiæ Epiſcopus, poſt octo menſes, a Bonifacio reverſo comprehenſus & necatus eſt.	987	Fames magna eſt facta. *Eccleſia cellæ S. Meginradi aucta.*
	6 BONIFACIUS ſeptimus, Papa CXL. interiit. *Nota quod 88. annus fuit valde mirabilis ab Incarnatione Domini.*	988	
	7 JOANNES XV. Papa CXLI. ſucceſſit. *In Alamannia fuerunt multæ rixæ. Primo Liga traxit ad Pavariam, & deſtruxit ibi multas villas. 2. de Wirtenb. habuit bellum cum Liga. In eodem anno duo Duces Pavariæ, Dominica die ante Bartholomæi Apoſtoli, & victoriam habuerunt, & de Liga occiſi fuerunt quatuor millia hominum. De Conſtantia evaſit unus, de Lindaudia nullus, de ſancto Gallo unus, de Baſilea duo. Eſt illud bellum factum penes Richenvvil.*	989	
	8 Theophana Græca, Imperatrix, mater Othonis Regis, nono anno viduitatis obiit. Eaillanus Scotus obiit. *Apud ſanctum Gallum Udalricus Abbas, & Eggehardus, magiſter doctus, obierunt, & Gehardus Abbas præfuit annis undecim.*	990	
	9 Udal-		Theo-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
9 Udalricus Abbas & Eggehardus Magiſter in cœnobio S. Galli obiit. *Apud ſanctum Gallum Faillanus, Scotus eruditus, hac vita deceſſit.*	991	Theophania, Græca imperatrix, mater Ottonis Regis, *octavo viduitatis anno obiit.*
10	992	Aquisgrani, in generali Synodo, coram legatis Joannis Papæ, ſancitum eſt, ut quatuor hebdomadis ante Nat. Domini, & a ſeptuageſima ante Paſcha, & 14. diebus ante feſtum S. Joannis Baptiſtæ, nullus ſecularia placita agere, aut conjugium contrahere præſumat.
11	993	
12 Conrado, Rege Burgundiæ mortuo, Rodolphus, filius ejus ignavus, ſucceſſit. *Conrado, Rege Burgundiæ, mortuo, & apud ſanctum Mauricium ſepulto, Rudolfus filius, licet ignavus, regium ibi nomen per annos circiter 38. occupavit: ſub quo, ceſſante jure, violentia & rapinæ, nullo regno, ut non facile propelli poſſint, adolevere, ibique, ut hodie apparet, cum ſuis complicibus regnum obtinuere.*	994	Cuonrado, Regi Burgundiæ defuncto, ſucceſſit Rudolphus.
13 Gebehardus, Conſtantienſis Epiſcopus, obiit, pro quo Landpertus. Henricus, Dux Baioariæ, filius Henrici Ducis, obiit. *Heinricus, Dux Baioariæ, obiit, & filius ejus ex Giſela, Conradi, Regis Burgundiæ filia, itidem Heinricus, Imperator poſtea futurus, ducatum interim obtinuit: hujus ſoror GISELA Stephano, Regi Ungariorum, cum ſe ad fidem Chriſti converteret, quaſi vere juxta nomen ſuum fidei obſes, in conjugium data, & eleemoſynis cæterisque bonis operibus inibi intenta conſenuit.*	995	Henricus, Dux Baioariæ, obiit, cujus Ducatum filius ejus, ejusdem nominis, obtinuit. Conſtantiæ Gebehardus, Epiſcopus venerabilis, obiit, & in baſilica S. Gregorii Papæ a ſe conſtructa, ſepultus, quieſcit: eique Lantpertus, *habitu & profeſſione* monachus, in Epiſcopatu ſuccedens, præfuit annis 23. *qui templum ſanctæ Mariæ ex parte diruens ampliavit.*
14 *Gregorius ſanctus Abbas obiit.*	996	Otto Rex Italiam cum exercitu petiit, ſibique rebelles coartavit.
15 Conradus Dux obiit, pro quo Herimannus. Witegovo obiit: Alevicus ſucceſſit. Bruno, qui & Gregorius quintus, Papa CXLII. Romæ ordinatus, ſedit annis 2. menſibus 9. Otto Imperator efficitur.	997	Otto Rex, ſubactis rebellibus, Italia Romaque potitus eſt. Et GREGORIUS V. qui & BRUNO, filius Ottonis Ducis, Papa 142. ordinatus, & Otto *ab eo* Imperator coronatus eſt. Qui venerabilis Papa canonicam ibi diſciplinam reparare ſatagens, ſedit annis tribus, menſibus 9. Augiæ, *Wicegovvone Abbate privato*, Alawicus Abbas 26, promotus Romæ, ab ipſo Papa conſecratus & privilegio donatus eſt.
16		Cuonradus, Dux Alemannorum,

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
		obiit, & pro eo Herimannus ducatum accepit, *qui & ipſe filiam Conradi Regis Burgondiæ Gerbirgam, in matrimonio habuit, ex qua filium Æquivocum tresque filias reliquit.*
16	998	
17 Gerbertus, qui & SYLVESTER ſecundus, Papa CXLIII. annis 5.	999	Otto Imperator iterum Italiam cum exercitu invadit.
18 Alevvicus Abbas, Epiſcopus Argentinæ promovetur, & Werinherus Abbas efficitur. *Mortuo in Italia Wideroldo, Argentinæ Eccleſiæ Epiſcopo, Alavvicus, Augienſis Abbas, Epiſcopus pro eo ab Imperatore promovetur, & Werinharius Augiæ Abbas 27. ſtatutus præfuit annis 6.*	1000	Romæ, defuncto Gregorio Papa, SYLVESTER II. qui & Gerbertus, primo Remorum, poſt Ravennarum Archiepiſ. ſeculari literaturæ nimium deditus, & ob hoc curioſo Imperatori admodum amatus, Papa 143. ſedit annis quinque.
19 Otho Imp. in Italia 10. Cal. Febr. obiit, & inteſtina ejus Auguſtæ, reliquum corpus Aquisgrani ſepelitur. Gerhardus Abbas obiit: Burchardus ſucceſſit ad S.Gallum, *præfuit annis 23.* HENRICUS tredecimus, Dux Baioariæ, rex efficitur, regnans annis 23. menſibus quinque.	1001	Otto Imperator Italiam ſibi quaqueverſum ſubditam luſtravit.
1	1002	Otto Imperator in Italia *in caſtro Palerna*, 10. Calend. Febr. *immaturo obitu deceſſit*, & inde aſportatus anno regni 18. & inteſtina ejus Auguſtæ, reliquum vero corpus Aquisgrani ſepelitur: pro quo Henricus, Dux Baioariæ, rex effectus, regnavit annis 23.
2 Henricus rex Henricum Marchionem & alios ſibi reſiſtentes cum exercitu petit.	1003	Henricus rex Henricum Marchionem & alios ſibi reſiſtentes exercitu petit, *plurima ejus diruit caſtella, Ernuſt comprehenditur a Brunone, Regis fratre, & Heinricus vix fuga dilapſus.* Argentina a Herimanno, Duce Alemanniæ, rege rebellante, ſpoliata, & divinitus in auctores ſceleris graviter vindicatum eſt, & ab ipſo Duce ſacro loco ſatisfactum.
3 Henricus rex Italiam & Boëmiam, & Bolizlaum, Ducem Slavorum, cum tota gente ſua ſubjugavit. Herimannus Dux obiit, pro quo filius ejus puer, Herimannus. *Heinricus Rex, Italiam petens, omnes ſibi partium illarum civitates ſubjecit. Papiam ipſa, qua coronatus eſt, die, irrumpens,*	1004	Henricus rex Italiam petens, ſibi eam ſubjecit: Papiam ipſa die, qua coronatus eſt, irrumpens, gladio & igne perdomuit: inde in Saxoniam rediens, Boëmiam, & Bolizlaum, Ducem Sclavorum, cum tota gente ſua ſubjugavit.

Fames

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
rumpens, gladio & igne perdomuit. Inde acceptis obſidibus, in Saxoniam reverſus, poſt paucos dies in Sclavos arma convertit, Boëmanisque ad priſtinam ſervitutem tributumque redactis, Bolizlaum, etiam Ducem Sclavorum, Bolanorum cum tota gente ſua ſubjugavit; & in Saxoniam victor rediit. Herimannus, Dux Alamanniæ, obiit, eique filius ejus, Herimannus puer, omni populo acceptabilis, in ducatum ſucceſſit.		
4 Romæ, poſt Gerbertum, JOANNES 16. Papa CXLIV. ſedit annum unum.	1005	Fames magna facta eſt. JOANNES XVI. Papa CXLIV. anno uno.
5 Werinherus Abbas obiit: pro quo Himmo monaſterii deſtructor, & fratrum expulſor, conſtituitur. JOANNES XVII. qui & Phaſanus, Papa CXLV. ordinatur.	1006	Romæ JOANNES XVII. qui & Faſanus, Papa CXLV. ordinatur, & ſedit annis ſex.
Augiæ Werinhario Abbate defuncto, fratres Heinricum Monachum elegerunt. Sed Rex Heinricus ejus inſolentiam, quamvis ab eo pecunias accepiſſet, deteſtatus, fratribusque apud ſe accuſatis infenſus, Ymmonem quendam, Gorzienſem Abbatem, qui & Prumiam ipſo tempore tenebat, virum auſterum, ipſis invitis, præpoſuit. Unde nonnullis ex ipſis ſponte locum illum relinquentibus, quibusdam etiam ab eo jejuniis, verberibus, exilioque graviter afflictis, nobile Monaſterium in magnis viris, librisque, & Eccleſiæ theſauris grave (peccatis exigentibus) pertulit detrimentum. Sicuti RUDOLPERTUS, Monachus nobilis, doctus, & facetus matris meæ patruus, proſa, rithmo, metroque flebiliter deplangit.		
6 Epiſcopium Babinbergenſe ab Henrico Rege conſtituitur, & Eberhardus ibi Epiſcopus ordinatur.	1007	Henricus Rex ſummo ſtudio apud caſtrum ſuum, Babenberg dictum, nobilem & divitem conſtruxit Epiſcopatum in honore S. Georgii martyris: primus ibi hoc anno Epiſcopus promotus eſt Eberhardus.
7 Bernhardus, Augiæ Abbas, vir doctiſſimus, ordinatur, locum eundem pene deſtructum, recollectis fratribus, recreat. Luitolphus, Trevirenſis Archiepiſcopus, obiit, & Epiſcopatum ejus Adalbero, frater Reginæ, ſibi uſurpare, quibusdam contra Regem faventibus, molitur, ſed a rege convicti, Megingaudo Epiſcopatum reliquerunt.	1008	Augiæ, remoto Ymmone Abbate crudeli, Bernhardus, vir doctus & Pius, Prunicenſis monachus, Augiæ Abbas conſtituitur, qui gratanter ſuſceptus a Conſtantienſi Epiſcopo Lamberto, Abbas ejus loci 29. conſecratus, pietate & ſcientia clarus, præfuit annis 40.
Luitolfo		Romæ

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Luitolfo, viro docto, Treverenſi Archiepiſcopo defuncto, Megingaudus pro eo Archiepiſcopus promovetur, ſed Adalbero clericus, Reginæ Kunigundis germanus, quibusdam faventibus, ad Archipræſulatum, quaſi ex regio promiſſo ſibi debitum, adniſus, Treverenſe palatium præſidiis occupat, etiam cum fratribus ſuis, Theodorico, Metenſi Epiſcopo, & Heinrico, Baioariæ Duce, Friderico-que Comite adnitente, etiam cum aliis multis, Gerhardo item Comite, contra Regem rebellavit: qui omnes a Rege, poſt aliquod temporis ſpatium, ſubacti ſunt: & Heinricus ipſe Baioariæ ducatu privatur.		
8 *Wolferadus Comes Hildrudem, Piligrini & Bernhardi filiam, uxorem duxit, ex qua poſtea, me Hermanno annumerato, 15. liberos produxit.*	1009	
9 Wolferadus Comes obiit 4. nonis Martias. *Senior Wolferadus Comes, paternus avus, in enſibus clemens, & juſtitiæ tenax, inter ſuosque præclarus 4. Nonas Martii jam ſenex moritur.*	1010	Romæ SERGIUS IV. Papa CXLVI. ordinatus.
10 Willigiſus, Moguntienſis Archiepiſcopus, obiit, pro quo Erchanbaudus. Theodoricus Dux a Lothariis captus eſt. *Theodoricus Dux, partis Lotharingorum, ſub ipſa pene præſentia Regis, a Heinrico, Baioariæ dudum Duce, a quibusdam Lotharingis captus & abductus eſt: quo tamen poſtea relaxato, Heinricus ipſe gratiam Regis ducatumque recepit.*	1011	Willigiſus, Moguntienſis Archiepiſcopus, obiit, eique Erkenbaldus ſucceſſit.
11 Conradus Dux, filius Othonis, obiit. Herimannus, Dux junior, obiit. *Conradus, Dux Carentani, filius Ottonis Ducis, fraterque Brunonis, dudum Papæ, obiit, & privato filio ejus puero, Conrado, Adalbero ducatum accepit.*	1012	Conradus, Dux Carentani, moriens, Adalberoni Ducatum reliquit. Herimannus Dux Alemanniæ, obiit, cujus Ducatum Erniſt, *ſororis ſuæ Giſelæ maritus*, accepit.
12 Sergio IV. Papa mortuo, BENEDICTUS VIII. Papa CXLVI. ſedit annis 11. diebus 12.	1013	Romæ, defuncto Sergio Papa, BENEDICTUS VIII. Papa CXLVII. ſedit annos ferme 12.
136 13 Heinricus rex, Romæ Imperiali bene-	1014	Henricus rex, Romæ Imperiali bene-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
benedictione coronatur, a Benedicto Papa.		benedictione, a Benedicto Papa coronatur,
14 Erneſtus Dux in venatu ab Adalberone Comite ſagitta occiditur, & Megingaudus, Trevirorum Archiepiſcopus, obiit, pro quo Poppo.	1015	Erniſt, Dux Alemanniæ, in venatu ab Adelberone Comite, feram appetente, ſagitta vulneratus, interiit: & Ducatum ejus filius æquivocus, Viduam vero ejus, Giſelam, Cuonradus, Henrici filius, Imperator poſtea futurus, accepit. Egingaudus, Trevirorum Archiepiſcopus, obiit, pro quo Poppo, *vir venerabilis, frater ipſius Ducis Ernuſti, ſucceſſit.*
15	1016	
16 Gotifridus Dux Gerhardum vicit.	1017	Godefridus, Dux partis Lotharingorum, Gerhardum Comitem, *Conradi, poſtea Imperatoris, avunculum, commiſſo prælio vicit.*
17 Lambertus Epiſcopus obiit: pro quo Ruthardus.	1018	Conſtantiæ, Epiſcopo Lamberto defuncto, Ruthardus præfuit, annis ferme quinque.
18 Conradus puer, auxiliante patruele ſuo Conrado, poſtea Imperatore, Adalberonem Ducem pugna vincens, fugavit: & Benedictus Papa Babinbergam veniens, Eccleſiam S. Stephani dedicavit.	1019	Cuonradus, filius Cuonradi, quondam Ducis Carentani, *auxiliante patruele ſuo Conrado, poſtea Imperatore,* Adalberonem, *tunc* Ducem *Carentani,* apud Ulmam pugna victum, fugavit.
19 Werinharius, Argentinæ Epiſcopus, cum Alemannis contra Burgundiones pugnavit & vicit. *Werinharius, Argentinæ Epiſcopus, auxiliantibus quibusdam Suevis, Burgundiones invaſit, & conſerto prælio, vicit. Ego Herimannus litteris traditus ſum 17. Cal. Octobr.*	1020	Benedictus Papa, ab Imperatore invitatus, Babenberg venit, ibique Eccleſiam S. Stephani dedicavit.
20 Terræmotus magnus factus eſt, 4. Idus Majas, feria ſexta. Herebertus, Colonienſis Archiepiſcopus, obiit, pro quo Piligrinus. *Terræmotus magnus 4. Idus Maji Feria 6. factus.* *Poſt Wolfpotonem quoque, Leodicenſem, Durandus Antiſtes promovetur. Irmendrudio etiam, Bidchaugienſis Abbas venerabilis, 10. Cal. Maji obiit: eique Abarhilt Abbas ſucceſſit. Ex quo tempore locus ille magis magisque in deterius defluere cæpit. WERINHARIUS, frater meus, Calend. Novemb. naſcitur.*	1021	Heribertus, Coloniæ Agrippinæ Archiepiſcopus, vir magnæ ſanctitatis, hac vita diſcedens, multis miraculis claruit: cui Piligrinus ſucceſſit. Erchanbaldo quoque Moguntienſi Archiepiſcopo defuncto, Aribo ſucceſſit. Henricus Imperator in Italiam expeditionem movit.

Regnum Romanorum.

21 Henricus Imperator novam Trojam cepit, & magna in exercitu mortalitas facta est.

Ruthardus Episcopus obiit: pro quo Heimo.

Notgerus obiit.

Pestilentia in exercitu orta multos extinxit, inter quos Ruddhardus, Constantiæ Episcopus, atque Burghardus Abbas, de Cœnobio S. Galli obierunt. Et pro his Heimo Episcopus, annis ferme quatuor, Theobaldusque Abbas undecim annis præfuerunt, & alii præstantes fratres apud S. Gallum decesserunt.

Anni Dom. 1022

Regnum Romanorum.

Henricus Imperator Campaniam petens, *Beneventum intravit*, Troiam *oppugnavit & cepit.* Neapolim, Capuam, *Salernum, aliasque eo locorum* civitates, in deditionem accepit, & Nordmannis quibusdam, qui tempore ejus illo confluxerant, quoddam (ut ferunt) in illis partibus territorium concessit, sicque ipse per Romam victor rediit in Germaniam.

22 Gebehardus, Ratisponensis Episcopus, obiit, pro quo item Gebehardus.

Ratisbonæ, post Gebehardum Episcopum, castum virum, a singularibus quibusdam moribus & munditiarum ornatusque consueto quodam amore famosum, & in divinis officiis nimis studiosum, ab hac luce subtractum, alter item Gebehardus, Augustensis Canonicus, successit.

1023

Ratisponæ, post Gebehardum, virum laude dignissimum, alter Gebehardus inthronisatur.

Hoc anno convenit Synodus Moguntiæ, in qua constitutum est, ut plebs Christiana 14. dies ante festum S. Joannis Baptistæ a carne & sanguine abstineat, nisi infirmitate cogente, aut festivitate, quæ in illo Episcopio celebris habetur: similiter 14. dies ante Natalem Domini. Item ibi constitutum est, ut vigilia Epiphaniæ, vigilia omnium Sanctorum, vigilia Assumptionis S. Mariæ, vigilia S. Laurentii jejunetur, ita, ut una refectionis hora admittatur.

23 Henricus Imperator tertius, Idus Julias obiit, & in Babenbergensi Episcopio a se facto, in monasterio S. Petri sepelitur.

Benedictus Papa obiit. JOANNES XVIII. Papa CXLVII. annos novem.

CONRADUS XIV. annos fere 15. regnavit.

1024

Romæ, defuncto Benedicto Papa, frater ejus, JOANNES XVIII. ex laico Papa CXLVIII. *ordinatus* sedit annos ferme 9. Heinricus quoque Imperator tertio Idus Julii absque filiis *diem* obiens, apud Babenbergensem Episcopatum, a se constructum, quem omnium prædiorum ac thesaurorum suorum hæredem reliquerat, in basilica S. Petri sepelitur. *Deinde* habito conventu, apud villam Kambam, Counradus Senior, filius Heinrici, rex promotus, ab Aribone, Archiepiscopo Moguntiæ, unctus est 6. Idus Septemb. Nec multo post uxor ejus Gisela, a Piligrino, Archiepiscopo Coloniæ, Regina benedicitur Cal. Octobris.

1 Ma-

Rebellio,

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
1 Magna diſſenſio in regno contra Conradum Regem efficitur.	1025	Rebellio *& diſcordia multa* contra Cuonradum Regem, a Cuonrado, ejus patruele, & Erniſto, Duce Alemanniæ, *privigno ejus*, *Welph quoque Suevigena Comite*, & aliis quam pluribus eſt facta.
2 Conradus Rex filium ſuum, Henricum, Regem fecit, & ipſe Romam pergens, Imperator efficitur.	1026	Rex Cuonradus Italiam petens, totam pene ſibi ſubjugavit, ex hac parte Romæ.
Heimo Epiſcopus obiit: pro quo Warmannus.		Conſtantiæ, poſt Heimonem Epiſcopum, Warmannus præfuit, annis ferme 8.
Bruno, Auguſtenſis Epiſcopus, & Welfus Comes, prædas & incendia inter ſe faciunt.		
Rex Conradus, ſedatis ex parte rebellibus, circa tempus Quadrageſimæ, cum exercitu Italiam adiit, & Paſcha Vircellis acto, totam, præter Luccam, urbem Tuſciæ, Italiam in cis Romanis partibus ſibi ſubjugavit. Ernuſt, Dux Alamanniæ, cum eo ipſo anno interpellante matre, pacificatus, Campidonenſem loco beneficii Abbatiam accepit, ſuisque militibus diſtribuit, nec multo poſt, privato averſus conſilio, iterum rebellavit. Ipſo anno Conſtantiæ Heimo Epiſcopus ſubita morte, pleureſi tactus, deceſſit, eique Warmannus ſucceſſit, annis ferme 8. Burghardus quoque Campadonenſis & Rhenaugienſis Abbas obiit: eique Rhenaugiæ Pirhtilo Abbas ſubſtituitur. Brun, Auguſtenſis Epiſcopus, & Welph Comes, prædis & incendiis inter ſe de mutuo debacchantur.		
3 *Conradus Rex, acto Yporegiæ Natali Domini, in ulteriora progreſſus, Luccam cum Reginhero Marchione in deditionem accepit, Romamque perveniens, a Joanne Papa, in die ſancto Paſchæ, Imperator coronatus eſt, ſubactaque Italia tota, reverſus, in Alamannia, apud Ulmam placitum habuit, ibique ad deditionem Ernuſtum Ducem, privignum ſuum, & Welph Comitem, cum aliis accipiens, per aliquot tempora exilio deputavit. Cinyburg, caſtrum Werenharii Comitis adhuc renitentis, aliaque nonnulla rebellium caſtra capta ſunt. Conradus & patruelis ejus, ſeſe Imperatori tradens, in exilium nihilominus mittitur. Werinharius, Argentinæ Præſul, Conſtantinopolim ab Imperatore legatus dirigitur, ibique inſequenti anno defunctus, Wilihelmum ſucceſſorem acce-*	1027	Cuonradus Rex, Romam perveniens, a Joanne Papa, in die ſancto Paſchæ, Imperator coronatur. Inde in Alemanniam reverſus, apud Ulmam, Erniſtum Ducem & Cuonradum ſe illi dedentes, exilio deputavit.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
accepit. Hiltegart Bdchaugiæ (a) Abbas efficitur.		
4 Erneſtus Dux, & Welfus Comes, Conrado Imperatori ad deditionem veniunt.	1028	Henricus, filius Imperatoris, Aquisgrani Rex electus, a Piligrino, Colonienſi Archiepiſcopo, in die ſancto Paſchæ unctus eſt.
5 Bruno, Auguſtenſis Epiſc. obiit: pro quo Eberhartus. *Imperatore Ratisbonæ Paſchale feſtum agente, Brun, Auguſtenſis Epiſcopus, ſummus Symmiſta, ejus vita inibi deceſſit, Auguſtæque in incepta S. Mauricii Baſilica ſepultus, Eberhardum accepit ſucceſſorem.*	1029	Bruno, Auguſtenſis Epiſcopus, obiit, & Eberhardum accepit ſucceſſorem.
6 Conradus Imperator Stephanum, Pannoniæ Regem, cum exercitu petit, & interea in Alemannia Dux, & Werinherus Comes, cum aliis multis, occiduntur, 16. Cal. Septembris. *Ernuſt Dux, cum exilio relaxatus ducatum ſuum recepiſſet, privatorum conſilio uſus, & denuo Imperatori refragatus, Ducatu privatur, & frater ejus junior, Herimannus, Dux Suevorum efficitur. Conradus Imperator, jam dudum inimicitiis cum Stephano, Ungariorum Rege, conflatis, Pannoniam petiit, &, quantum fluminibus & paludibus non obſtantibus poterat, Rabam devaſtavit. Interim in Alamannia, cum Ernuſt, dudum Dux, ejusque complices, parvis viribus contra Imperatorem agitantes, prædis circa ſilvam Martianam populares infeſtarent, a Manegoldo Comite, ex Augienſi militia obſervati, & 16. Cal. Septemb. conſerto prælio, victi ſunt. Ipſoque Manegolto ibidem perempto, Ernuſt pridem Dux, & Werinhere Comes, caput rebellionis, Adalbertus quoque & Werin, nobiles, milites, cum aliis ceciderunt. Et Ernuſt Conſtantiæ, Manegoldus vero Augiæ ſepulti ſunt. Burghardus, Augenſis Monachus, Ratisbonæ apud S. Emmerammum Abbas promovetur. Pax cum Stephano, Rege Ungariorum, redintegratur.*	1030	Erniſt Dux exilio relaxatus, iterumque Imperatori rebellans, cum multis aliis occiditur, 16. Cal. Septemb.
7 Stephanus Rex, miſſis legatis, cum Imperatore Conrado pacificatus eſt. *Aribo, Mogontinæ ſedis Archiepiſcopus, Romam orandi gratia petens, hac*	1031	Aribo, Moguntienſis Archiepiſcopus, obiit: cui Bardo monachus, vita & habitu venerandus, ſucceſſit.

(a) Legendum: *Buchaugiæ.*

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
hac vita deceſſit : eique in Archipræſulatu Bardo , vita & habitu monachi venerandi, ſucceſſit. Primi lapides Eccleſiæ ſancti Megenradi cellæ 6. Id. Maij poſiti.		
8 Rodolphus, Rex Burgundiæ, moriens diadema ſuum Conrado miſit.	1032	Ruodolphus , Rex Burgundiæ ignavus, obiit , & Cuonrado Imperatori diadema ſuum transmiſit : cujus regnum Odo , ſororis ſuæ filius , Princeps Gallicæ Campaniæ, invaſit. Bern. Abbas Augiæ , miſſis Romam cœnobii ſui privilegiis, a Joanne Papa item Privilegium , cum ſandaliis, ut Epiſcopalibus indumentis, miſſas ageret, accepit. Unde *permoto* a Warmanno, Conſtantienſi Epiſcopo, apud Imperatorem , quaſi ſui pervaſor officii, & *honoris* accuſatus , eo usque ab utrisque coartatur , donec idem cum ſandaliis Privilegium ipſi Epiſcopo traderet , publice in Synodo ſua , id eſt, in cœna Domini ſequentis anni incedendum.
Rudolfus ignavus, Burgundiæ regulus, obiit, & diadema ejus, regnique inſignia Conrado Imperatori , per Seligerum allata ſunt. Imperatoreque ipſis diebus contra Miſiconem , Sclavorum , qui Boloni vocantur , Regem exercitum ductante , Odo, ſororis ejusdem Rudolfi filius , Princeps Gallicæ Campaniæ , regnum Burgundiæ invaſit , captisque Nuenburg & Murtena caſtris, ſua in eis præſidia poſuit. Bertha, avia mea, fœmina ſatis religioſa , 23. viduitatis anno II. Calend. Januarii deceſſit.		
		Ipſo anno Buchaugienſe cœnobium , 2 Idus Julias , incendio flagrat.
9 Conradus hyeme Burgundiam petit.	1033	Imperator Odonis Provinciam Galliam invadens, Campaniam tamdiu vaſtavit , donec ipſe Odo ſupplex adveniens ſatisfactionem, licet ficte, promitteret.
Eclipſis Solis, tertio Calend. Julias, quaſi hora ſexta.		
Conradus occidentalem Franciam contra Odonem petit.		
BENEDICTUS IX. Papa CXLVIII. qui & Theophilactus , ſedit annos 12. menſes 8.		Romæ, defuncto Joanne , BENEDICTUS IX. qui & Theophilactus, Papa CXLIX. licet tanto ordini indignus , ſedit annos plus 12.
Imperator , poſt Natalem Domini Burgundiam petiit : ſed impediente Hyemis algore , nihil inibi ſe dignum potuit efficere. Idem rurſum æſtate ipſam Odonis provinciam , Gallicam invadens Campaniam , prædis & incendiis devaſtavit, donec ipſe Odo ſupplex ad eum veniret , & clementer ſuſceptus ſatisfactionem, licet ficte, promitteret. Eclipſis ſolis 3. Calend. Julii circa ſeptimam diei horam facta.		
10 Conradus item Burgundiam vaſtat.	1034	Imperator Burgundiam petens, ſibi eam ſubjecit.
Pagani Saxoniæ confinia petunt.		
Warmannus Epiſcopus obiit : pro quo Eberhardus.		Conſtantiæ, Warmanno Epiſcopo defuncto, ſucceſſit Eberhardus.
Conradus ex caſtro ſuo Limpurgo, inter Nemetes & Vangiones ſito,		Meginhardo, Wirzburgenſi Epiſcopo, Brun, filius Machtildis, ſucceſſit.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
to, monaſterium fecit, quod in honorem S. Crucis, & divi Joannis Evangeliſtæ dedicari juſſit. *Imperator, iterum Burgundiam cum magnis petens copiis, omnia cis Rodanum caſtella ſubjecit. Murcenam diruit, Genuenſem urbem intravit, Ludunenſem Archiepiſcopum Burghardum, genere nobilem & ſtrenuum, ſed per omnia ſceleſtum & ſacrilegum, cum multis aliis principibus, in deditionem accepit, ſubjugatoque Burgundiæ regno, rediit. Ipſo anno Warmanno, Conſtantienſi Epiſcopo, mortuo, frater ejus, Eberhardus ſuccedens, plus 12. præfuit annis. Megenhardo quoque, præſule Werzenburgenſi defuncto, Brun, patruelis Imperatoris, filius, Seliæque * ex Mathilde, Conradi Ducis, Epiſcopatum die Paſchæ accepit, apud ſanctum * eciam. Theobaldo Abbate decedente Nordpertus ſucceſſit. Pagani Sclavi, Leutizi dicti, Saxoniæ terminos infeſtant.*		
11 Pagani, qui Luitici dicuntur, Wirbinam caſtellum in confinio Saxoniæ, multis Chriſtianis occiſis & captis, obtinent: quos Conradus Imperator cum exercitu petit. *In Italia minores milites contra dominos ſuos inſurgentes, & ſuis legibus vivere, eosque opprimere volentes, validam conjurationem fecere. Ad quos coërcendos cum primores adunati pugnam inirent, multi utrinque ceciderunt; inter quos & Aiſtenſis Epiſcopus vulneratus interiit. Aaelbero, Dux Carentani & Hiſtriæ, amiſſa Imperatoris gratia, ducatu quoque privatus eſt. Leutizi Wirbinam caſtellum clam proditum capiunt, multosque noſtrorum occidunt, captivos abducunt. Imperator, vi tranſito Albia flumine, provinciam eorum ingrediens, late vaſtat.*	1035	Synodus magna apud Triburiam ab Imperatore collecta eſt.
12 Italia civium diſcordia laborat. Gebehardus, Ratisponenſis Epiſcopus, obiit: pro quo item Gebehardus.	1036	Piligrino, Colonienſi Archiep. Herimannus; Gebehardo ſecundo, Ratisponenſi Epiſcopo defuncto, tertius Gebehardus ſucceſſit.
137 Nuptiæ Henrici regis. Pagani ſupradicti Conrado Imp. vectigales facti. Piligrinus, Agrippinenſis Archiepiſcopus, obiit; pro quo Herimannus.		Henricus rex, filius Imperatoris, Chunihildem, Cnutonis Danorum & Anglorum regis filiam, ſibi apud Noviomagum Regalibus nuptiis copulavit uxorem.
Pili-		Leu-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
Piligrinus, Colonienſis Archiepiſcopus deceſſit; eique Herimannus, Ottonis II. Imperatoris ex filia nepos, ſucceſſit. Gebehardus 2. Ratisbonenſis Epiſcopus 16. Calend. Maji obiit, pro quo 3. Gebehardus, Conradi Imperatoris ex matre Adelheide frater, Epiſcopus ordinatur.		Leutizi Sclavi Imperatori vectigales facti.
Conradus, patruelis Imperatoris, patris ſui Ducatum in Carentano & in Hiſtria, quem Adelbero habuerat, ab Imperatore ſuſcepit. Heremannus quoque, Dux Alamanniæ, Marcham ſoceri ſui Meginfridi in Italia ab Imperatore accepit. Burghardus, Luctunenſis Archiepiſcopus, imo tyrannus & ſacrilegiis Eccleſiarum depræda tor inceſtuoſus, cum Udalricum, Selegereri filium, bello peteret, ab ipſo victus & captus, Imperatorique adductus, ferro compeditus & cuſtodia mancipatus, multis annis detinetur in vinculis. Imperator hyeme Italiam petit. Sanctæ Moniales & Dominæ Irmengarda, Welph Comitis vidua, apud Altorf pro clericis collectæ ſunt.		Imperator hyeme Italiam petit.
13 Conradus Imperator Italiam cum exercitu petit, & Mediolanenſem Archiepiſcopum in cuſtodiam miſit, qui fuga lapſus, cum multis aliis, eidem Imperatori rebellat.	1037	Imperator Papiam adiens, Heribertum, Mediolanenſem Archiepiſcopum, infidelitatis accuſatum, in cuſtodiam miſit, qui fuga elapſus, cunctis viribus Imperatori rebellare contendit. Imperator Mediolanum obſedit, & circumquaque quælibet ad rebelles pertinentia devaſtavit.
Odo, Princeps Carlingorum, a Gozzelone Duce pugna victus, fugiensque, a quodam milite occiditur.		Odo, Princeps Gallicæ Campaniæ, a Gozzilone, Lotharingorum Duce, pugna victus, fugiensque, a quodam milite occiditur.
Imperator, celebrato Veronæ Natali Domini, per Brixiam & Cremonam Mediolanum pervenit, inde Papiam adiens, Heribertum, Mediolanenſem Archiepiſcopum, infidelitatis accuſatum, apprehendi juſſit, eumque Poponi, Patriarchæ Aquilegienſi, cuſtodiendum commendavit: qui fuga elapſus, cunctis viribus eidem Imperatori rebellare contendit. Imperator, Paſchali feſto Ravennæ acto, territorium Mediolanenſe repetiit, urbem obſedit, caſtella, villas, omniaque circum ad rebelles continentia, vaſtavit. Conjuratorum vero manum facile compeſcuit, eisque legem, quam & prioribus habuerant temporibus, ſcripto roboravit. Papa Benedictus Cremonam ad Imperatorem venit. Epiſcopi Placentinus, Cremonenſis, & Vircellenſis incuſati, ab Imperatore captique		Impe-

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
ptique & in exilium miſſi. Ipſo anno pugna inter Odonem, Gallicæ Campaniæ Principem, Gozzilonem, Lotringorum Ducem, commiſſa. Odo victus, & cum ſuis fugatus, in ipſa fuga peremtus interiit.		
14 Eliphtruda, quæ & Cunegundis, Regina, uxor Henrici Regis, 15. Cal. Auguſti, & Herimannus Dux 5. Cal. Auguſti, in Italia cum multis aliis obierunt. Stephanus, Hungarorum Rex, bonæ memoriæ, obiit, qui ſe ipſum cum tota gente ſua ad fidem Chriſti ex gentili errore convertit : pro quo Petrus regnavit.	1038	Imperator cum natalem Domini Parmæ ageret, orto tumultu inter Parmenſes & exercitum, utrimque multi, ſed ex Parmenſibus plures, ceciderunt, & ipſa civitas incendio conſumpta eſt. Papa Archiepiſcopum Mediolanenſem, Imperatori rebellem, excommunicavit. Chunihildis Regina, uxor Henrici regis, 17. Cal. Auguſti, & Hermannus, Dux Alemanniæ, 5. Cal. Auguſti, cum multis aliis in Italia obiere. Stephanus, Rex Ungarorum, bonæ memoriæ, obiit, qui ſeipſum cum tota gente ad fidem Chriſti convertit, pro quo Petrus regnavit.
Imperator cum ultra Romanas partes peragraſſet, indeque per Adriatici maris oras remearet, menſe Julio, ingens exercitum peſtilentia invaſit, & plurimos paſſim extinxit ; inter quos Chunihildis, Regina Heinrici Regis uxor, 17. Cal. Auguſti defuncta, & ad caſtrum Linaburg translata, ibique ſepulta eſt. Hermannus quoque, Dux Alamanniæ, ſuis admodum flebili morte 5. Calend. Auguſti occumbens, Tridenti tumulatus eſt. Imperator, de Italia reverſus, Solodori colloquio habito, plurimos Burgundionum primores, tam ſibi quam filio ſuo ſubjectionem ſacramento firmare capit. Ipſo anno Stephanus, Ungariorum Rex, cum ante plurimos annos ſe cum tota gente ſua ad Chriſti fidem convertiſſet, Eccleſiasque multas & Epiſcopatus contraxiſſet, & regnum ſuum, probis mitiſſimus, operam impendiſſet, Petrum, ſororis ſuæ filium, de Venetia natum, pro ſe Regem conſtituens, obiit.		
15 Conradus Imperator 2. Nonas Junias obiit, & apud Urbem, quæ Spira vocatur, ſepelitur. Conradus Dux & Adalbero Dux obierunt. Eclipſis Solis undecimo Calend. Septembris. Reginbaldus, Spirenſis Epiſcopus, 3. Idus Octobris, bonæ memoriæ, obiit. *Conradus Imperator, apud Trajectum*	1039	Cuonradus Imperator, tertio Nonas Junii obiit, pro quo HENRICUS Rex, filius ejus, regnavit. Hen-

Digitized by Google

Regnum Romanorum.

*ctum, Freſiæ urbem, Pentecoſten 3. Nonas Junii inopinata morte ſubito deceſſit; & Nemetum allatus, ibique ſepultus eſt: & filius ejus, Rex Heinricus, gubernaculum regni ſuſcepit. Regiabaldus quoque, Nemetenſis Epiſcopus, vir vita & habitu monachico verendus, 3. Idus Octob. deceſſit: eique Sibicho, fama longe diſſimilis, ſucceſſit. Conradus & Dux Carentani, & Adelbero, æmulus ejus, qui ante eum ducatum eundem tenuerant, ipſo anno obierunt. Heinricus Rex, mota in Boëmiam expeditione, cum Dux gentis Brezizlaus filium ſuum ob fidem ei obſidem miſiſſet, ſeque ipſum venturum & imperata facturum, licet ficte, promiſiſſet, ſtatim rediit. Petrus, Rex Ungarorum, hyeme terminos regni ſui invadens, prædis, incendiis, & captivitate depopulatur. Eccleſia cellæ ſancti Meginradi 3. Idus Octobris dedicatur, & * reliquiæ corpus ſancti Meginradi.*

HENRICUS XV. filius Conradi, annis 17. menſ. 7.

1 Henricus, Rex Boëmiæ, Ducem bello petit: ſed multis Proceribus & militibus in præſtructione ſylvæ citra & ultra occiſis vel captis, nihil dignum efficere potuit. Petrus quoque, Hungarorum rex, eidem Duci contra Henricum regem auxilia mittit.

Heinricus Rex Boëmienſium Ducem, iterum rebellantem, petens, ad præſtructionem ſeu munitionem Silvæ citra & ultra expugnandam, partem expeditam exercitus, per devia ſaltus, in provinciam miſit: ſed cum undecimo Calend. Septembris iſtac, craſtina vero die illac, milites ſilvoſa, difficilia & obſtructa loca ingreſſi, caſſo labore jam fatigabundi, firmiſſimam quandam machinam oppugnatum aggredi fruſtra tentarent, irruentibus undique Boëmanis, cæſi, capti, fugatique, & qui in provincia adhuc ex noſtris remanſerant, interveniente Gunthario Eremita, incolumes educti redierunt. Rex vero, plurimis militum & procerum amiſſis, infecto interim negotio, diſceſſit. Eberhardus, Babenbergenſis Eccleſiæ primus Epiſcopus, anno promotionis 33. deceſſit: cui Suidegerus, natione

Anni Dom.

1040

Regnum Romanorum.

Henricus Rex Ducem Boëmiæ bello petit, ſed multis Proceribus & militibus in præſtructione ſylvæ citra & ultra occiſis vel captis, nil dignum efficere potuit.

Eberhardo primo Babenbergenſi Epiſcopo defuncto, Suidgerus ſucceſſit.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
natione Saxo, vir laudabilis, ſucceſſit.		
2 Hungari quendam Ovonem regem ſibi eligentes, Petrum regem ſuum expellunt. Qui profugus & exul, Henrici regis, cui priori anno rebellaverat, gratiam quærit, & invenit. Henricus rex, Boëmiam cum exercitu ingreſſus, igne prædaque cuncta devaſtat, & rebellem Ducem obſides dare, & ipſum poſt ſe Ratisponam ad deditionem humiliter venire, ſibique jurejurando fidelitatem ſervitiumque confirmare, coartat. *Heinricus Rex, reddito Boëmano Duci obſide filio ſuo, captivos in Silua captos redemit; ſecutaq; æſtate, collecto grandi exercitu, provinciam ipſam per devia ingreſſus, prædis & incendiis cuncta devaſtat, donec Dux malis ſubactus, pacem poſtularet, ſui deditionem, & cum tota gente ſubjectionem, Ratisbonamque ſe ad Regem venturum, & imperata facturum, fidelibus Regis ad ſe vocatis, promitteret. Quod & Rege diſcedente, mox facto implevit. Ipſo anno Ungarii perfidi Ouonem quendam Regem ſibi conſtituentes, Petrum Regem ſuum occidere moliuntur; qui vix fuga lapſus, primo ad Marchionem noſtrum, Adelbertum, ſororis ſuæ maritum, profugus venit, indeque ad Regem Heinricum veniens, pedibusque ejus provolutus, veniam & gratiam imploravit & impetravit.*	1041	Ungari quendam Ovonem ſibi regem conſtituentes, Petrum regem ſuum expellunt. Qui profugus & exul, Henrici regis gratiam, cui priori anno rebellaverat, quærit & invenit. Henricus rex Boëmiam cum exercitu ingreſſus, igne prædaque cuncta devaſtat, & rebellem Ducem obſides dare, & ipſum poſt ſe Ratisponam ad deditionem humiliter venire, ſibique jurejurando fidelitatem ſervitiumque confirmare coartat.
3 Ovo, Rex Hungarorum, ob ſuſceptum ab Heinrico Rege Petrum, a ſe expulſum, fines Bajoariæ prædis & incendiis depopulatur. Sed magna pars exercitus ejus, quæ a ſeptentrionali Danubii parte prædas factura venerat, ab Adalberto Marchione, inita pugna, penitus deleta eſt. Henricus quoque rex, ſui ulturus injuriam, Pannoniam cum exercitu in autumno ingreſſus, magnam provinciæ partem vaſtavit, duas populoſiſſimas civitates evertit, plures deditione ſubjecit. Sed cum Petrum regem ſuum, quem ſecum ducebat, nulla ratione Provinciales recipere conſentirent, alium quendam, quem	1042	Ovo, Ungarorum tyrannus, cum Baioariæ fines devaſtaret, maxima pars exercitus ejus ab Adalberto Marchione bello devicta periit. Henricus rex, Pannonias petens, urbes munitas delevit, & plures deditione ſubjecit. Et dum Petrum regem ſuum recipere nollent, Ducem eis quendam præfecit, quem ſtatim, poſt ejus diſceſſum, Ovo in Boemiam repulit. Henricus

Digitized by Google

Regnum Romanorum.

quem petebant, Ducem eis constituit: quem tamen statim post discessum ejus Ovo rex de provincia sua in Boëmiam depulit.

Poppo, Aquilejæ Patriarcha, obiit: pro quo Eberardus.

Heinricus Rex hyeme Burgundiam invasit, multosque Principum se illi subjicientes suscepit, nonnullaque legitime dijudicavit. Ovo, Ungariorum tyrannus, ob susceptum a nostro Rege Petrum, divisit bifariam exercitum suum; fines Bajoariæ ex utraque parte Danubii depradans, & incendens, depopulatur. Sed una pars exercitus ejus, a Septentrionali parte Danubii, ab Adalberto Marchione, & filio ejus Luitpaldo, ad internecionem cæsa est. Heinricus quoque, autumno Pannonias petens, Heimenburg & Brecesburg evertit: Septentrionalem Danubii partem (quia flumina Austradem & paludes munierant) usque ad Grana flumen vastavit, seu in deditionem accepit: & pars exercitus bis numero Ungariam incursantibus congrediens, strages magnas effecit. Et subactis partium illarum Ungariis, cum Petrum recipere nollent, quendam alium ex illis, item apud Boëmanos exulantem, Ducem eis constituit: quem tamen Ovo statim post discessum Regis, resistere non valentem, in Boëmiam repulit. Popo, Patriarcha Aquilegiensis, obiit, eique Eberhardus, Augustensis Canonicus, a Rege promotus successit.

Anni Dom.

4 Gisla Imperatrix, mater Henrici Regis, 16. Calend. Martias obiit, & apud urbem Spiram sepelitur. 1043

Totum tempus æstivum in tempestates pluviasque hyemales pene conversum, magnam frugum & vindemiarum penuriam effecit.

Henricus Rex, iterum Pannonias cum exercitu petens, satisfactionem, obsides, munera, pacis per jusjurandum confirmationem, Hungaris vix impetrantibus, accipiens, discessit. Qui inde reversus, Constantiensi Synodo affuit: ubi primo omnes Sueviæ Principes, memoresque personas, cunctis inimicitiis destructis, pacificari fecit, & pacem hactenus inauditam tam in hac quam in aliis regni sui Provinciis, regia censura per edictum confirmavit. Deinde Agnetem, Wilhelmi

Regnum Romanorum.

Henricus rex iterum Pannonias petens, ab Ovone, vix pactum impetrante, susceptaque satisfactione, *obsides, munera, regnique usque ad Litha fluvium, partem accipiens*, & muneribus, discessit. Inde in Alemanniam veniens, in synodo Constantiensi cunctis, qui contra eum deliquerant, *primum* omne debitum ipse dimisit. Hocque & alios suis debitoribus facere adhortans, inauditam multis seculis pacem effecit.

Post Agnetem, Wilhelmi Pictaviensis, filiam, accipiens, & Moguntiæ Reginam ungi faciens, regales apud Ingelnheim nuptias celebravit. Ibi Luitpaldus, Adalberti Marchionis filius, *magnæ virtutis & pietatis adolescens, ab ipso Rege Marchio promotus, & post paucos dies defunctus, Treviri a patruo*

Regnum Romanorum.

138 helmi Pictavienſis Principis filiam, Reginam apud Moguntiam Urbem ungi faciens, Regalibus ſibi nuptiis, apud Ingelnheim, villam Regalem, copulavit. Unde infinitam hiſtrionum & joculatorum multitudinem, ad laudis ſuæ cumulum, vacuam & inanem, ſine cibo & muneribus, merentem abire permiſit.

Luitpaldus Marchio, Adalberti Marchionis filius, bonæ indolis juvenis, & maxima Hungarorum clades, immature obiit.

Giſela Imperatrix, apud Goslere, quamvis, a ſortilegis nonnunquam vera ſibi prædicentibus decepta filio, Regi ſe ſupervicturam, crederet, * *deſuncere morbo 15. Calend. Maji deceſſit, & Nemeti juxta maritum Imperatorem ſepulta eſt. Æſtas pluvioſa frugum & vindemiarum penuriam fecit.*

Maxima peſtis pecudum, & hyems ſatis dura & nivoſa, magnam vinearum partem frigore perdidit, & frugũ ſterilitas famem non modicam effecit.

Gozzilo, Dux Lotharienſium, moriens, Gozziloni filio, quamvis ignavo, Ducatum ſuum a rege Henrico promiſſum, relinquere diſpoſuit. Sed alter filius ejus Gotefridus, jamdudum Dux, cum Ducatum fratri debitum contra fas a rege ſibi obtinere nequiviſſet, jusjurandum fidemque poſtponẽs, rebellare pio regi præſumpſit.

Ovo rex, cum jusjurandum pactumque infregiſſet, Henricus rex cum perpaucis copiis Pannonias petiit: quem Ovo, qui maximum paraverat exercitum, in tantum deſpexit, ut eum, quaſi facile occidendum ſeu capiendum, provinciam ingredi ſineret. Sed Henricus cum parte copiarum Rabam fluvium feſtine, in divino confiſus auxilio, transvadavit: pugnam cunctis militibus paſſim feſtinantibus, iniit, & in prima congregatione innumerabilem Hungarorum exercitum fugavit atque proſtravit: & pauciſſimis ſuorum amiſſis, in ſemet fortiſſime pugnans, glorioſiſſimam victoriam adeptus eſt.

3. Nonas

* Lege *dyſenteria.*

Anni Dom.

Regnum Romanorum.

patruo ſuo, Poppone Archiepiſcopo, ſepultus obiit.

1044 Gozzilo, Dux Lotharingorum, moriens, Gozzeloni filio ſuo, quamvis ignavo, Ducatum ſuum, a rege Henrico promiſſum, reliquit.

Sed alter filius ejus Godefridus, jamdudum Dux, cum Ducatum fratri debitum a rege obtinere nequiſſet, pro rege rebellare præſumit.

Henricus rex parvo exercitu contra graviſſimam Ungariorum gentem fortiter pugnavit & vicit, Ovonem tyrannum fugavit, & Petrum expulſum priſtinæ dignitati reſtituit. Poſtea vero Petrus in regno confortatus, eundem Ovonem cum uxore & filiis comprehenſum, decollavit.

Magna vis famis homines immunda animalia comedere coëgit.

Romani

Digitized by Google

Regnum Romanorum.

3 Nonas Julias: & Ovone Rege vix fuga elapſo, omnes Hungari ad deditionem Henrico Regi catervatim concurrerunt, ſubjectionem ſervitiumque promittunt. Ipſe vero, ut erat per omnia piiſſimus, Petrum Regem, dudum expulſum, regno ſuo reſtituit.

Ungarios petentes lege Baioarica donavit, ipſeque cum triumpho in regnum ſuum rediit, nec multo poſt idem Ovo a Petro Rege deprehenſus, ſcelerum ſuorum pœnas, capite plexus, perſolvit.

Eodem anno Ludovicus Comes Reginoldum Principem, Reginæ Agnetis avunculum, ſed Regi Heinrico inimicum, dum quoddam caſtellum ejus, quod Monſpiligardæ dicitur, magna cum manu expugnare pararet, cum parva militum ſuorum copia, pugnam iniens, vicit, multisque cæſis, reliquos fugavit.

Romani, Benedictum CL. Papam multis criminatum, ſede ſua pellunt, & SYLVESTRUM, tertium quendam, in locum ſuum ſtatuunt: quem tamen poſtea Benedictus, quibusdam ſibi faventibus, excommunicatum depulit, ſedique ſuæ redditus, ſeipſum poſtea privavit, & alium pro ſe contra Canones ordinavit.

Herebertus, Mediolani Epiſcopus, obiit.

Beggelenheim Caſtellum Gotefridi a rege captum, *deſtruitur.*

Gebehardus, Ravennas Archiepiſcopus, obiit, & pro eo Wideger conſtituitur.

Reginoldus & Geroldus Burgundiones, regi apud Solodurum ad deditionem venerunt.

Otho, Palatinus Comes, Paſchali hebdomada, Dux Alemanniæ, apud Goslare, à rege conſtituitur.

Petrus Rex, Henricum regem in feſtivitate Pentecoſtes, ad ſe invitatum, magno paratu ſuſcepit, & maximis muneribus donavit, eique regnum Pannoniarum, Principibus Hungarorum fidelitatem illi, & ſucceſ-

Anni Dom.

1045

Regnum Romanorum.

Romani Benedictum Papam pro ſceleribus ſuis expellunt, & quendam Sylveſtrum Papam CL. temere conſtituunt: quem tamen Benedictus Papa poſtmodum quorundam auxilio expellit, ipſeque ſuæ ſedi redditus, ſponte a Papatu diſceſſit, & Gratianum, nomine Gregorium, Papam CLI. pro ſe ordinari permiſit. Anno Domini 1046.

Otto, Palatinus Comes, Dux Alemanniæ conſtituitur.

Petrus, rex Ungariorum, Henrico rege ad ſe invitato, regnum Pannoniarum tradidit, quod tamen ab eo, ipſe dum viveret, poſſidendum recepit.

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
ceſſoribus ejus, juramento firmantibus, reddidit: quod tamen ab eo, ipſe dum viveret, poſſidendum recepit. In quo videlicet itinere rex quoddam vetus ſolarium aſcendens, cum multis aliis ædificio cadente corruit, ipſoque, Deo protegente, illæſo.		
Bruno, Wirciburgenſis Epiſcopus, letaliter cum aliis collapſus, poſt unam hebdomadam, id eſt, 7. Cal. Junias obiit, & ad ſedem ſuam reportatus, ibique ſepultus, Adelberonem ſucceſſorem ſuſcepit.		Brun, Wirziburgenſis Epiſcopus, obiit 7. Calend. Junii.
Gotefridus Dux, rebellioni ſuæ deſperans, regique ad deditionem veniens, in cuſtodiam mittitur.		Godefridus Dux ad deditionem regi veniens, in cuſtodiam mittitur.
Wido Mediolani Epiſcopus conſtituitur.		
Sclavi, qui & Lintici dicuntur, Saxoniæ terminos inquietantes, regi illò cum copiis militum venienti, ſe tradunt, & ſolitum cenſum promittunt.	139	Leutici ſe regi dedunt, & ſolitum cenſum promittunt.
Autumnali tempore Guntharius (a) heremita ad Chriſtum migravit, & in Praga, Boëmiæ Urbe ſepultus, quieſcit.		Guntharius heremita ad Chriſtum migravit, & in Praga Boëmiæ ſepultus quieſcit.
Per idem tempus regale colloquium, apud Tribura conductum, gravis regis infirmitas præpedivit: quo etiam tempore Agnes Regina filiam regi peperit.		
Rex natalem Domini in Saxonia apud Goslare celebravit.	1046	
Magna mortalitas multos paſſim extinxit.		
Eggehardus, Marchio ditiſſimus, ſubito moriens, prædiorum ſuorum regem reliquit hæredem.		
Rex Paſchale feſtum apud Trajectum, Freſiæ Urbem, egit, & ſubſequutis diebus navali expeditione in Phladirtingam, fretum trajiciens, pagum quendam, quem Theodericus Marchio ſibi uſurpaverat, ab eo eripuit: unde idem poſtea rebellionis cauſam ſumpſit.		
Sanctum autem Pentecoſtes Aquisgrani faciens, Gotefrido Duce e cuſtodia relaxato, ſibique proceden-		Rex Aquisgrani, in Pentecoſte, Godefrido Duci, cuſtodia relaxato, Ducatum reddidit, & Widgero, Ravennæ Præſuli nimium crudeli, nondum

(a) CANISIUS *Guticharius.*

Regnum Romanorum.

denti, terratenus proſtrato, Ducatum ſuum miſertus reddidit.

Quibus etiam diebus Widgerum, qui Ravennæ præſulatum jam biennio inepte & crudeliter, nondum conſecratus, tenebat, ad ſe vocatum Epiſcopatu privavit.

Sequenti tempore rex in Italiam expeditionem parat.

Fridericus, frater Henrici, Ducis Baioariæ, Dux Lotharingorum, pro Gotefridi fratre ignavo Gozzilone, conſtituitur.

Subſequuto autumno Hungari, priſtinæ perfidiæ ſuæ memores, Andream quendam regem ſibi ſtatuunt, Petrum regem, multis advenarum, qui pro eo pugnaverant, occiſis, variis cum conjuge ſua injuriis affectum, poſtremo oculis privant, & in quendam locum, cum eadem conjuge ſua, alendum deportant, multis etiam per idem tempus peregrinis inibi expoliatis, exulatis atque necatis.

Quo comperto, rex Henricus, qui jam valido exercitu congregato in Italiam iter cœperat, nimis indoluit, ſed tamen cœptam expeditionem non deſeruit. Itaque coadunato exercitu, Papiæ Synodum celebravit. Inde Placentiam veniens, Gratianum CL. quem expulſis prioribus, Romani Papam ſtatuerant, ad ſe venientem, honorifice ſuſcepit: ſicque cunctis proſpere cedentibus, juxta natalem Domini non longe ab Urbe Roma, apud Sutriam, Synodo item acta, cauſa erroneorum Pontificum diligentiùs ventilata, Gratianum Papam convictum, baculo paſtorali privavit. Deinde omnium tam Romanorum, quam aliorum conſenſu, Suidegerum Epiſcopum, qui poſt Eberhardum primum ſecundus Babinbergenſem ſexto jam anno regebat Eccleſiam, nimium reluctantem ſummum Romanæ Eccleſiæ elegit Pontificem, ſicque circa vigilias natalis Domini ipſam ingrediuntur Urbem.

Eadem nocte bonæ memoriæ Eber-

Anni Dom.

Regnum Romanorum.

dum conſecrato, Epiſcopatum abſtulit.

Ungarii regem ſuum Petrum oculis privant, & pro eo quendam Andream regem ſtatuunt.

Henrico regi cum expeditione in Italiam venienti, Gratianus Papa, quem Romani, expulſis prioribus, ſtatuerant, Placentiæ obvians, honorifice ſuſcipitur: qui tamen poſtmodum apud Sutriam, in Synodo non invitus paſtorale officium depoſuit.

Pro quo Suidgerus, Babenbergenſis Epiſcopus, nimium reluctans, omnium conſenſu eligitur. In tempore hujus Apoſtolici innumerabiles terræ motus & maximi in Italia ſunt facti. Et hoc fortaſſis ideo, quia idem

Digitized by Google

Regnum Romanorum.	*Anni Dom.*	*Regnum Romanorum.*
berhardus, Conſtantienſis Eccleſiæ Epiſcopus, inibi in porticu S. Petri ſepeliendus, obiit, tredecimo Epiſcopatus ſui anno.		idem Apoſtolicus non canonice ſubrogatus eſt anteceſſori ſuo, non canonice depoſito: videlicet, quem nulla culpa depoſuit, ſed ſimplex humilitas ab officio ceſſare perſuaſit. Eberhardus, Conſtantienſis Epiſcopus, Romæ obiit, pro quo Theodericus.

1047 In ipſa Natalis Domini die præfatus Suidegerus, natione Saxo, Apoſtolicæ ſedi CLI papa ex more conſecratus, & nomine auctus, Clemens II. vocatus eſt. Qui mox ipſa die, Henricum regem, & conjugem ejus Agnetem, imperiali benedictione ſublimavit: peractisque Miſſarum ſolenniis, ipſe Dominus papa & imperator cum imperatrice, ita ut erat coronatus, ad Lateranenſe palatium cum ingenti gloria proficiſcuntur, cunctis civibus Romanis mirantibus, honoremque ſingulis quibusque pro facultate obiter impendentibus. Completisque Romæ cum ſumma pace aliquot diebus, imperator magnam exercitus partem patriam redire permittens, ipſe cum reliquo ad ulteriora contendit. Circa idem tempus imperator præſules nonnullos conſtituit: inter quos Ravennati eccleſiæ Hunfridum, cancellarium ſuum in Italia; Conſtantienſi Theodericum, per alias provincias cancellarium ſuum & archicapellanum, & Aquisgrani præpoſitum; Argentinæ Herrandum, Spiræ præ-
140 poſitum, pro Villihelmo autumnali tempore defuncto; Viridunenſi Theodoricum, Baſileæ præpoſitum & capellanum ſuum, pontifices præfecit. Imperator verò Roma egreſſus, nonnulla caſtella ſibi rebellantia cepit, provincias illas, prout videbatur, diſpoſuit, duces Nordmannis, qui in illis partibus commorantur, & aliis eo locorum urbibus conſtituit. Sed ſocru imperatoris de monte Gargano Beneventum reverſa, orto tumultu, Beneventani cives quibusdam eam injuriis afficiunt. Unde ſævam ab imperatore vindictam metuentes, eique ſe ſubdere non præſumentes, rebellionem ineunt. Sed imperator, qui magna, ut dictum eſt, ex parte exercitum jam remiſerat, & ad aliam occupato animo, patriam tendebat, tantam tunc temporis civitatem expugnatum aggredi diſtulit, interimque eo infecto negotio, ſed aliàs univerſa Italia parente pacataque, redire diſpoſuit. Interea imperatrix Agnes, quæ Romæ ab imperatore digreſſa fuerat, in Ravennati territorio filiam peperit. Imperator verò cœpto redeundi itinere, Mantuæ paſchale feſtum in graviſſima decumbens ægritudine, commoratur. Poſtea convaleſcens, corpus beati Widonis, Pompoſæ (*a*) monaſterii abbatis, in magna ſanctitate, ante non integrum annum defuncti, plurimis glorificatum miraculis, de Parmenſi, ubi ſepultum fuit, civitate, ad urbem Spiram (*b*) transferendum, magno ſecum cum honore de Italia rediens, devexit. In quo itinere Auguſtam Vindelicam in litaniis ante Aſcenſionem Domini veniens, Gebehardo, (*c*) urbis ejusdem epiſcopo, in adventu ejus defuncto, Henricum capellanum ſuum ſucceſſorem conſtituit. Actoque inibi eodem feſto, Pentecoſtes ſolennia Spiræ celebravit: ibique colloqui-

(*a*) Can. *Pompaſiæ.*
(*b*) Compara *LEHMANNI Chron. Spir. lib. V. c. XXIII.*
(*c*) Sic etiam *URSTISIUS:* verum *CANISIUS* rectius legit *Eberhardo*, hoc enim Epiſcopi Auguſtani nomen, qui illo anno fuit defunctus. Vide *WERLICHII Chron. Auguſt. p. II. p. 40.*

Digitized by Google

loquium cum regni principibus habuit, & corpus præfati abbatis in incepta quadam extra urbem basilica tumulari fecit. Quo tempore Welfum, comitem Suevigenam, Welfi dudum comitis filium, Carentani ducem promovit. Avunculum quoque ejus, Adalberonem ducem, videlicet Henrici & Frederici fratrem, Metensis ecclesiæ episcopum, post Theodoricum nuper defunctum, constituit. Item Poppone archiepiscopo his diebus defuncto, Trevirensi urbi Eberhardum, Wormatiæ præpositum, archipræsulem præfecit. Per idem tempus, cùm expeditionem in Pannonias, ad Petrum ulciscendum, disponeret, Gotefridus dux, cum Balduino de Flandris, & aliis nonnullis rebellionem innovasse, bellumque copiis collectis paravisse; Theodericus quoque de Phladirtinga marchio, rebellavisse, & episcopatus sibi contiguos, ad injuriam imperatoris, populatus esse, nunciatur. Præterea Andreas, qui regnum Petri obtinuit, jam crebrò legatos supplices miserat, regnum se ab Hungaris coactum suscepisse, confirmans, de Petri sese injuriis excusans: quique adversus eum conjuraverant, partim à se trucidatos, partim imperatori tradendos denuncians, suamque imperatori subjectionem, annuum censum, & devotam servitutem, si regnum se habere permitteret, mandans. Quibus ex causis, dilata expeditione illa, cùm Gotefridus quoque dux rebellionem suam callidis legationibus dissimularet, autumnali tempore navali exercitu collecto, contra Theodericum, in Phladirtingam, arma commovit. Interea Otho, Suevorum dux, qui provinciam sibi traditam piè ac strenuè tertio jam anno regebat, immaturo obitu diem clausit extremum. In ipsis quoque diebus Henricus, Baioariæ dux, defunctus Treviris sepelitur. Clemens etiam, qui & Suidegerus, papa in Romanis partibus nono mense promotionis suæ diem obiens, ad episcopatum suum Babinbergum reportatus, tumulatur. Imperator, expeditione in Phladirtingam trajecta, aquosis impedientibus locis, parum proficere potuit, & revertens, adversariis, marino cursu levibus scaphis, latrocinantium more sequentibus, & extremos quosque incursando cædentibus, non modicam in exercitu cladem pertulit.

Anni Dom.

Ipso quoque tempore Gotefridus inter alia, quæ contra regem gessit, Viridunensem civitatem dolo captam incendit & evertit, *cujus Ducatum Adalberto cuidam tradit.*

In ipso natali Domini die, Suigerus Papa 152. ex more consecratus, Clemens secundus est vocatus: sedit mensibus novem. Qui mox ipsa die Heinricum Regem cum conjuge sua Agnete Imperiali benedictione sublimavit.

Hunfridus Ravennæ efficitur Archiepiscopus.

Beneventani cives, Socrum Imperatoris de monte Gargano reversam, male tractantes, rebellant.

Imperator corpus B. Widonis, Pomposiæ Abbatis, de Parmensi civitate Spiram secum transtulit.

Poppo, Treverorum Archiepiscopus, obiit, pro quo Eberhardus.

Godefridus Dux, & Balduinus de Flandris, Imperatori rebellant.

Item Theodericus de Phladirtinga Marchio rebellat Imperatori, contra quem Imperator exercitum movens, parum profecit.

Clemens, qui & Suigerus Papa 7. Idus Octob. obiit.

Godefridus Dux inter alia, quæ contra Regem fecit, Viridunensem civitatem combussit, cujus Ducatum Imperator Adalberto cuidam tradidit.

Imperator Natalem Domini in Saxonia moratus, confestim per Wurciburgum in Alemanniam venit, & Ulmæ colloquium habens, Othonem de Suinfurto marchionem, Suevis ducem constituit: indeque in Baioariam veniens, Quadragesimale & Paschale tempus exegit. Eadem

1048

141

Anni Dom.

Quadrageſima ſanguis, ut creditur, Domini, apud urbem Mantuam, divina per quendam cæcum revelatione invenitur, & plurimis miraculis declaratur. Imperator Ratispona, ubi Paſcha cum Othone & Brecizlao ducibus, & multis aliis principibus egit, digreſſus Alemanniam repetit, & Augiam noſtram ingreſſus VIII calendas Maias, novam ſancti Marci Evangeliſtæ, patroni noſtri, baſilicam, à domino Bernhardo abbate conſtructam, ſe præſente, à Theodorico, Conſtantienſi epiſcopo, dedicari fecit, & ejusdem ſancti feſto in litania majore apud nos acto, Aſcenſionem Domini Turegi, Pentecoſten autem Solodori celebravit: habitoque ibi cum Burgundionibus colloquio, per Franciam orientalem in Saxoniam remeavit. Per idem tempus dominus Bernhardus, abbas Augiæ, vir doctrina & moribus inſignis, anno promotionis ſuæ quadrageſimo, in ſenectute bona morbo confectus VII idus Junias diem ultimum clauſit, & in baſilica ſancti Marci ſepultus quieſcit: in cujus locum Udalricus decanus à fratribus electus, abbas ab imperatore conſtituitur. Defuncto quoque viro docto, Vattone, Leodii pontifice, Dietuinus ſucceſſit.

Sequente Julio, Poppo Brixenſis epiſcopus ab imperatore electus, Romam mittitur, & honorificè ſuſceptus, Apoſtolicæ ſedis CLII papa ordinatus, mutato nomine, Damaſus II vocatur. Sed paucis diebus exactis, defunctus, ad ſanctum Laurentium, extra urbem ſepultus eſt. Autumnali tempore Henricus imperator, & Henricus, Galliarum rex, in Metenſi territorio convenientes, pacem pactumque inter ſe juramento confirmant. His diebus terræmotus magnus factus eſt nocte, III idus Octobres. Ipſis item diebus Agnes imperatrix filiam imperatori peperit. Eodem etiam tempore Gotefridus Adelbertum ducem ſe deprædantem perſecutus, & dimiſſa multitudine, cum paucis inventum, cum aliis, qui repugnare tentabant, occidit. Poſt quem Gotefridus *(a)* dux ab imperatore conſtituitur. Imperator ipſis diebus Argentoratum, & inde prope Natalem Domini Ulmam venit, ſicque in Baioariam proficiſcitur.

Imperator Ottonem de Suinvurt Suevis Ducem conſtituit.

Sanguis Domini apud Urbem Mantuam, ut creditur, divina per quendam cæcum revelatione invenitur.

Bernhardus, Abbas Augienſis, vir doctrina & moribus inſignis, obiit: cui Udalricus ſucceſſit.

Poppo, Brixienſis Epiſcopus ab Imperatore electus, Romam mittitur, & honorifice ſuſceptus, Papa 153. ordinatur, nomine Damaſus, & ſedit 32. dies.

Henricus Imperator, & Henricus Rex Galliarum convenientes, in Metenſi territorio pacem inter ſe juramento confirmant.

Gotefridus Adalbertum Ducem occidit: cujus Ducatum Gerhardo Imperator dedit.

1049 Imperator Natalem Domini Friſingiæ, & Purificationem ſanctæ Mariæ Ratisponæ agens, Baioariæ ducem Conradum conſtituit, & circa Quadrageſimale tempus inde in Saxoniam receſſit. Gotebaldus, Nemetenſis *(b)* præpoſitus, Aquileiæ patriarcha, poſt Eberhardum iis diebus defunctum, ab imperatore promovetur. Interea glaciali hyeme ſuppeditante, nonnulli de partibus maritimis milites & principes, cum Leodinenſi epiſcopo, Trajectenſi & Metenſi congregati, Theoderico in Phladirtinga inſidias tendunt, commiſſaque pugna, victum occidunt, & provinciam illam imperatori ſubjiciunt: quam tamen non multò pòſt Gote-

(a) Can. *Gerhardus.*
(b) Can. *Metenſis.*

Digitized by Google

Gotefridus occupans, ab eisdem pugna petitus & victus, vix aufugit. Per idem tempus Bruno, Leucorum episcopus, ab imperatore electus, Romamque missus, summo honore suscipitur, & in Quadragesima papa CLIII ordinatus, Leonis noni nomen accepit. Qui in proximo Pascha Udalricum, Augiensis cœnobii provisorem, Romam venientem, abbatis benedictione consecravit, & monasterii ejusdem privilegia, antiquitus à sede Apostolica tradita, sua authoritate confirmavit & innovavit, indictione II, VII calendas Apriles. Idem papa, in hebdomada post Albas, synodum cum episcopis Italiæ, *maxime contra Simoniacam hæresin*, Romæ celebravit. Idem in hebdomada Pentecostes aliam synodum Papiæ congregavit, indeque per montem Jovis, cum pluribus Romanorum, in Cisalpinas partes devenit. Exacto etiam tempore, Odilo, venerabilis Cluniacensis cœnobii, & multorum pater monasteriorum, migravit ad Dominum.

Anni Dom.

Secuta æstate, cùm imperator expeditionem contra Gotefridum & Balduinum, à domino papa excommunicatos, pararet, Godefridus tam contra vim imperatoris, quàm papæ excommunicationem, Aquisgranum venit, (a) & opitulante papa gratiam imperatoris promeruit. Balduinus verò utrumque contemnens, vastata ab exercitu magna ex parte provincia sua, tandem obsides dedit, & pactum cum imperatore fecit. Autumnali tempore dominus papa synodum magnam Remis cum Galliarum episcopis habuit, indeque Mogontiacum veniens, aliam synodum XL propè episcoporum, coram imperatore & regni nostri principibus, celebravit: Et postea Alemanniam adiens, Augiæ festum sancti Clementis, & dominicam ante Adventum Domini VI Cal. Dec. egit: ac per Augustam Baioariamque transiens, Natalem Domini Veronæ coluit. 1050 142

Imperator Cuonradum Ducem Baioariæ constituit, & Godebaldum, Aquileiæ Patriarcham, post Eberhardum nuper defunctum, promeruit.

Nonnulli Principes & Episcopi Phladirtingam intrantes, Theodericum pugna victum occidunt, & provinciam illam Imperatori subjiciunt.

Brun, Leucorum Episcopus, ab Imperatore electus, Romam mittitur, & Papa 154. Nonus LEO vocatur, & sedit annis quinque, qui in proximo Pascha Udalricum Romæ Augiensem consecravit Abbatem, & Monasterii ejusdem privilegia a sede Apostolica tradita, confirmavit & innovavit.

Idem Papa Romæ Synodum, maxime contra Simoniacam hæresin, celebravit. Hic in plenaria Synodo constituit, ut Romanorum Presbyterorum concubinæ, ex tunc & deinceps Lateranensi palatio adjudicarentur ancillæ: emtiones & venditiones altarium sub anathemate prohibuit.

Imma obiit, anno Dominicæ incarnationis 1049. 2. Nonas Apriles.

Odilo, Coloniacensis Abbas venerabilis, migravit ad Dominum Cal. Januar. Godefridus & Balduinus reconciliantur Imperatori.

Imperator verò idem festum in Saxonia mansit. Ipsa hyeme, cùm episcopus Ratisponæ, Gebehardus, (b) qui Campidonensem abbatiam nuper beneficii loco acceperat ab imperatore, in Pannoniarum terminis moraretur, cedentibus Hungaris, fines eorum ingrediens, prædas inde abduxit. Sed ipso discedente, plurimus Hungarorum exercitus fines nostros invadens, plurimam partem captivavit, incendit atque vastavit. Imperator paschale festum apud Trajectum moratur. Dominus papa *Leo*, post Pascha, synodum item Romæ collegit, & subsecuto tempore,

(a) Can. *Gotefridus tam manum Imperatoris, quam Papæ excommunicationem pertimescens, ad deditionem Aquisgrani venit.*

(b) Can. *Ratigeberhardus.*

Digitized by Google

Anni Dom. ultra Romam progrediens, nonnullos eò locorum principes & civitates, tam ſibi, quàm imperatori jurejurando ſubjecit, Beneventanosque adhuc rebellantes excommunicavit. Nonnulli etiam exterarum principes gentium, miſſis ad eum, utpote apoſtolicum virum, legatis, ſubjectionem ipſi promittunt.

Imperator contra Gazmerum, ducem Polonorum, rebellionem molientem, expeditionem parat, gravique infirmitate detentus, pacem pactumque eum petentem ſuſcipiens, diſceſſit. Gebehardus, Ratisponenſis epiſcopus, cum Conrado, duce Baioariæ, & Adelberto marchione, aliisque quibusdam epiſcopis & principibus Baioariæ, Heimenburgum (*a*) reædificant, & magnam Hungarorum copiam ſe invadentem proſternunt, & usque ad innumerabilis exercitus eorum præſentiam refugientem perſequuntur, cunctisque agminibus Hungarorum devictis, immiſſo terrore, terga vertentibus, ad caſtra Deo gratias reddentes, revertuntur. Ipſo autumno dominus papa ſynodum Vercellis collegit, & Hunfridum archiepiſcopum, pro quadam inter Ravennatem & Romanam eccleſiam contentione, ab officio ſuſpendit, indeque Gallias & epiſcopatum ſuum, Leucorum civitatem (*b*) reviſit: quo etiam tempore Agnes imperatrix tandem imperii filium peperit.

Dominus Papa Synodum Romæ poſt Paſcha colligit, in qua hæreſim Beringerianam, nuper ad Apoſtolicam ſedem delatam, damnavit. Item in Autumno Synodum Vircellis collegit, in qua eandem hæreſim anathemizavit. Quo tempore Agnes Imperatrix filium Imperatori peperit.

1051 Imperator Natalem Domini in Saxonia apud Goslare egit, & multos ex principibus filio ſuo jurejurando fidem ſubjectionemque promittere fecit. Nec multò pòſt ipſe & dominus papa, cum multis epiſcopis & principibus, apud Auguſtam Vindelicam convenientes, Purificationem Dei genitricis celebraverunt, Ravennateque archiepiſcopo apud papam inibi reconciliato, charitativè à ſe invicem diſcedentes, papa Romam revertitur: imperator Nemeti partem Quadrageſimæ, Paſchale verò feſtum Coloniæ demoratur, ibique filius ejus, Henricus, ab archiepiſcopo Herimanno baptizatur. Poſt Paſcha idem dominus papa Leo ſynodum Romæ collegit, ubi inter alia Gregorium, Vercellenſem epiſcopum, propter adulterium cum vidua quadam, avunculi ſui ſponſa, admiſſum, & perjuria perpetrata, abſentem & neſcientem excommunicavit: quem tamen non multò pòſt Romam venientem, & ſatisfactionem promittentem, officio priori reſtituit. Per idem tempus imperator Lampertum comitem, rebellare molientem, ad deditionem compulit. Eadem æſtate Bardo, Mogontiacenſis *venerabilis Moguntinæ ſedis ex monacho*

(*a*) Potius *Hunnenburg*. Hoc caſtrum ſec. V. Hunni primum, Boiorum auxiliares contra Romanos, ſub Theodone Duce extruxerunt, de quo *AVENTINUS Ann. Boior. lib. III. cap. I. n. 26. Auxiliares Hunnorum cohortes in confinio ſuperioris inferiorisque Boiariæ, non longe a Mosburgio ſupra Landshutam, ubi oſtia Iſaræ & Senonis ſunt, Iſaram tranſeunt, locum caſtris capiunt, ſeque carris & rhedis, more Germanorum, circumſepiunt. Villæ ibi adhuc Hunnovangiones, hoc eſt, Hunnorum currus nuncupantur.* Idem *lib. V. cap. VIII. n. 4.* ait: *Decernunt rei militaris periti, ut Boii urbem Hunnoburgium, ſuperioribus annis ab Auguſto dirutam, in confinio Ungariæ atque Boiariæ, communiter inſtaurent, ædes, mœnia reficiant, foſſa, vallo muniant, Coloniam Boiorum eo deducant.* Ubi in notis dicitur: *Haunenberg & Hemenburg*, ab aliis.

(*b*) Tullum intelligitur, Lotharingiæ Civitas, Epiſcopatu clara, quæ olim Civitas Leucorum. Compara *CHRIST. CELLARIUM Geogr. Ant. lib. II. cap. III. p. 292.*

Digitized by Google

nacho Archiepiſcopus, omni pietate & ſanctitate mirabilis 3. Idus Junii adhuc vita ſubtractus, multis poſt obitum claret miraculis, pro quo imperator Liutbaldum Babinbergenſem præpoſitum conſtituit. Idem pro Theodorico, Conſtantienſi epiſcopo, X Cal. Jul. quinto præſulatus ſui anno, poſt longam ægritudinem defuncto, Rumaldum promovit. Ravennas quoque archiepiſcopus, Hunfridus, veneno (ut ajunt) ſubitò periit. Sequenti autumno, magno cum exercitu imperator pactum Andreæ regis, ut per legatos offerebatur, accipere contemnens, Pannonias petiit, *& devaſtavit*, Gebehardoque, Ratisponenſe epiſcopo, & Velff Brezizlaoque ducibus, ad ſeptentrionalem Danubii partem depopulandam transmiſſis, ipſe, devecto à navibus, quantum in equis poterat, ſumptu, longo propter fluviorum illuviem circuitu, per Carentani fines tranſiens, perjurumque *(a)* regnum invadens, hac & illac Hungarico exercitu latrocinantium more fugitante, & nusquam æquo marte conferre manum audente, omnia circumquaque, quoad ſumptus militi ſuppetebant, vaſta reddit. Sed cùm laboranti jam penuria & fame exercitui Hungari reditum pararent intercludere, oppoſitisque per ripas fluminum præmunitas, vadoſasque paludes copiis ſuis, omnes ſe vel ad deditionem cogere, vel inedia minitarentur extinguere, milites interriti, hoſtes per fluvios obſiſtentes, incunctanter transvadantes fugant, quandamque munitionem firmiſſimam, ad pontem Rabiniza fluminibus ſtructam, *(b)* in qua maximam hoſtis fiduciam habebat, quidam ex Burgundionibus, Saxonibus & Polonis milites, non ſine ſui periculo, flumine tranſito, in brevi expugnatam capiunt, cæſisque palatisque Hungaris, reliquo exercitui viam pandunt. Quæ pertranſeuntibus penè cunctis incenſa, aliquot de poſtremis, in magno periculo, hoſtibus inſequentibus, intercluſit. Sicque redeunte imperatore, illisque, quos ultra Danubium transmiſerat, rebus proſperè geſtis, jamdudum reverſis, Andreas rex à noſtro marchione Adelberto pacem poſtulatum mittit, eamque viciſſim tribuit. Ipſis diebus, defunctis uno penè in tempore, Lindaugienſe & Buochaugienſe Abbatiſſis, Ivota nobilis, prudens & religioſa vidua, utrique loco recuperando, ab imperatore præficitur.

Anni Dom.

143

Imperator Goslare nativitatem Domini agens, quosdam ibi hæreticos Manichæos, omnis eſum animalis execrantes, conſenſu omnium, ne hæretica ſcabies ſerperet in plures, in patibulo ſuſpendi fecit.

His diebus Bonifacius, Italiæ Marchio ditiſſimus, Beatricis Nobiliſſimæ Comitiſſæ maritus, a duobus militibus, ſagittis toxicatis vulneratus, moritur, & Mantuæ honorifice ſepelitur.

Reliquiæ beati Zenonis confeſſoris, a Waltario, Veronenſi Epiſcopo, in Alemanniam, ad villam Ulmam allatæ, plurimis miraculis claruere.

Imperator Natalem Domini Goslare egit, ibique quosdam hæreticos, inter alia pravi erroris dogmata, Manichæa ſecta, omnis eſum animalis execrantes, conſenſu cunctorum, ne hæretica ſcabies latiùs ſerpens plures inficeret, in patibulis ſuſpendi juſſit. Eodem tempore, V idus Jan. mater mea Hiltrudis, Wolfradi comitis uxor, admodum pia, mitis, liberalis, & religioſa fœmina, marito ſeptemque liberis ſuperſti-

1052

(a) Sic emendavi, pro *perviumque*, Caniſium ſecutus.

(b) *JO. ADLZREITER Ann. Boi. p. I. lib. XVII. n. XV. Arx, quæ Rabiniſſæ flumini imminebat ad pontem, omnium maxime noſtros moratura videbatur. Hanc, amne ſuperato, Burgundiones, Poloni, & Saxones brevi ſuæ ditionis fecerunt, ſicque muniere viam, ut reliquæ copiæ in adverſam fluvii ripam, indeque in patriam impune evaderent, nulla re magis, quam inſuetæ famis patientia inſignes.*

Digitized by Google

Anni Dom.

tibus, devoto & felici, uti hominibus apparere poterat, exitu, diem ultimum clausit, anno ætatis circiter LXI, conjunctionis verò cum marito XLIIII, & apud villam Alleshasan, (*a*) sub capella sancti Udalrici, à se constructa, in sepulchro, quod ipsa sibi præparaverat, condita est: cui, ut pro epitaphio hos scriberem versiculos, libuit:

Mater egenorum, spes auxiliumque suorum,
Hoc Hiltrud tumulo debita reddit humo.
Quæ præpollentes generosa stirpe parentes
Nobilitans claris extulerat studiis:
Atque colens castam reverenter monogamiam,
Vixit divinis prona ministeriis:
Inque bona Marthæ satagens consistere parte,
Practica quod docuit, vita sequi studuit.
Veste, cibo, lingua, pede, totis visibus ipsa
Se miseris largam præbuit atque piam.
Religione pios præ cunctis fovit amicos,
Cunctis morigeram se dedit & placidam.
Atque maneus mitis, patiens ac nescia litis,
Complacuit mundo, ô utinamque Deo.
Carnem castigans, precibus loca sancta frequentans,
Quærere cœlestem sedula suevit opem.
Crede panegyricis non hæc me fingere vanis,
Nec matrem verbis tollere falsidicis.
Consule rumorem quaquaversum popularem,
Dictaque de veris paucula, certus eris.
Hanc quoque postremò mera cùm confessio crebrò
Purgasset, Domino debita corde pio:
144 *Communita fide, spe tuta, vigens pietate,*
Felix hanc vitam deseruit miseram.
Cùm mensis Faunus quintas devolveret Idus,
Movit permultas morte sua lacrymas.
Pro qua quæso, precor, peto, postulo, flagito, lector,
Pulses supplicibus ut Dominum precibus:
Quatenus ipsius pietate sui miseratus
Absolvat cunctis mitis eam maculis,
Inque beatorum felici sorte suorum
Largus ei stabilem contribuat requiem.

Sequenti tempore Quadragesimali, imperator Ravennatem archiepiscopum, Henricum promovit. Et Nizo, Frisingensis episcopus, priùs ex superbissimo vitæ habitu ad humilitatis & religionis speciem conversus, ac denuo ad pristinæ conversationis insolentiam reversus, cùm eum jussu imperatoris Ravennam perduxisset, subita inibi morte periit.

Imperator Paschale festum Nemeti egit, indeque (ut ajunt) locum illum, patris matrisque suæ sepultura præditum, magis magisque parvipendens, subiratus, episcopoque loci illius infensus, discessit. Iisdem diebus Bonifacius, ditissimus Italiæ marchio, imò tyrannus, insidiis à duobus exceptus militibus, sagittisque vulneratus & mortuus, Mantuæ sepelitur. Cùm imperator circa litaniarum tempus Solodori colloquium haberet, quidam ex Burgundionibus offensi inde discedunt, sed non multò pòst aliqui ex illis ad gratiam ejus redeunt. Inde ipse, cùm Turegi Pentecosten peregisset, in Pannonicam itidem expeditionem proficiscitur, Andreaque, rege Hungarorum, minus minusque pro pacto pacis postulando, allegante & promittente, Brezisburg castrum obsedit, & variis belli machinis diu oppugnatum, Deo obsessis se anxiè invocantibus opitulante, frustratis semper nixibus, nullo modo capere potuit.

(*a*) Urstisius: *Aleshausen.*

Digitized by Google

potuit. Interim dominus Leo papa, ab Andrea accitus, cùm pro pace componenda interveniſſet, imperatorem ab obſidione avocavit, eumque ſibi per omnia conſentaneum inveniens, ſed econtra Andream conſiliis ſuis minùs parentem experiens, offenſus, eique excommunicationem, utpote deluſa ſede Apoſtolica, minitans, cum imperatore diſceſſit, & aliquantum cum eo temporis manſit. Ipſis diebus imperatrix iterum filium, quem Conradum poſtea vocaverunt, imperatori peperit. Diſcordia inter Gebehardum, Ratiſponenſem præſulem, & Conradum, Baioariæ ducem, mota & agitata. Reliquiæ beati Zenonis confeſſoris, ex Valthario Veronenſe epiſcopo, in Alemanniam ad villam Ulmam allatæ, plurimis per hæc tempora claruere miraculis. Conſtantiæ baſilica ſanctæ Mariæ corruit. *Anni Dom.*

Imperator nativitatem Domini apud Goslare egit, & multos ex Principibus filio ſuo jurejurando fidem promittere fecit.

Hunfridus, Ravennas Archiepiſcopus, Domino Papæ apud Auguſtam reconciliatur.

Poſt Paſcha Synodum Romæ collegit Leo Papa, ubi Gregorium, Vercellenſem Epiſcopum, propter quoddam adulterium, & perjuria perpetrata, abſentem & neſcientem excommunicavit. Quem tamen poſtea Romam venientem & ſatisfactionem promittentem, priori officio reſtituit.

Eadem æſtate Bardo, venerabilis Moguntiæ Archiepiſcopus, 3. Idus Junias defunctus, multis claret miraculis, pro quo Luitpaldus. Conſtantiæ Theoderico Epiſcopo defuncto, ſucceſſit Rumaldus.

In Autumno Imperator regnum Ungariæ devaſtavit.

Hoc tempore, tuta, nobilis & religioſa vidua, Buochaugienſi & Lindaugienſi cœnobiis Abbatiſſa ab Imperatore præficitur.

Imperator cum domino papa, multisque epiſcopis & principibus, Natalem Domini Wormatiæ egit, ubi cùm papa, ſicut dudum cœperat, Fuldenſem abbatiam, aliaque nonnulla loca & cœnobia, quæ ſancto Petro antiquitus donata feruntur, ab imperatore repoſcens, exegiſſet, demum imperator pleraque in Ultraromanis partibus, ad ſuum jus pertinentia, pro Ciſalpinis, illi quaſi per concambium tradidit. Cumque idem papa de Normannorum violentiis & injuriis, qui res ſancti Petri, ſe invito, vi tenebant, multa conqueſtus eſſet, ad hos etiam inde propulſandos, imperator ei auxilia delegavit. Ea ſiquidem gens, à temporibus prioris Henrichi imperatoris, in Calabriæ, Samniæ, Campaniæque partes paulatim ex Gallici oris Oceani adventitia confluebat, & quia bellicoſior Italicis gentibus videbatur, primò gratanter accepta, crebrò indigenis, contra Græcorum & Saracenorum incurſiones, audacter præliando auxiliabatur. Poſtea verò pluribus eorum ad uberem terram accurrentibus, viribus adaucti, ipſos indigetes bello premere, injuſtum dominatum invadere, hæredibus legitimis caſtella, prædia, villas, domus, uxores etiam, quibus libuit, vi auferre, res eccleſiarum diripere, poſtremò divina & humana omnia, prout viribus plus poterant, jura confundere, nec jam Apoſtolico pontifici, nec ipſi imperatori, niſi tantùm verbotenus cedere. Ad horum igitur nefaria & inextricabilia ſcelera illis è partibus eliminanda, indigenasque ab eis liberandos, dominus papa animum intendens, ſumma cum charitate, ab imperatore Romam reverſus, digreditur. Secuti ſunt autem eum plurimi Teutonicorum, partim juſſu dominorum, partim ſpe quæſtus adducti, multi etiam ſcelerati & protervi, diverſasque ob noxas patria pulſi. Quos ille omnes, tum conſuetæ miſericordiæ nimia compaſſione, tum etiam, quia opera eorum ad imminens videbatur bellum indigere, clementer & gra- 145

Anni Dom. & gratanter ſuſcipiebat. Tranſiens ergo per Alemanniam, Purificationem ſanctæ Mariæ Auguſtæ egit, Mantuæque Quinquageſima acta, & nonnullis ſuorum, orto inibi tumultu, occiſis, infra dies Quadrageſimæ Romam pervenit. Ipſis diebus in Italia quidam lacus, quos Julius quondam Cæſar, quadrato lapide perpetuo (ut putabatur) opere, fertur obſtruxiſſe, nimia aquarum inundatione effracti, Narniam flumen, Tiberimque ultra modum exundare fecere, ſubitaque illuvione multa ædificia, ipſe pons Narnienſis dirutus, multique mortales abſumpti ſunt. Imperatore in Saxonia apud Merſeburg commanente, cum rege Danorum Paſcha egit, ipſisque diebus Conradum, Baioariæ ducem, cui jam priùs infenſus erat, incuſatum, quorundam Principum judicio, ducatu privavit. Quo tempore regni tam primores quàm inferiores, contra imperatorem magis magisque muſſitantes, jamdudum eum ab inchoatæ juſtitiæ, pacis, pietatis, divini timoris, multimodæque virtutis tenore, in quo de die in diem debuerat proficere, paulatim ad quæſtum & incuriam quandam deficere, multumque ſeipſo deteriorem fore, cauſabantur. Altorfenſe cœnobium igne conſumitur. Dominus papa, habita poſt Paſcha ſynodo, contra Normannos, ut propoſuerat, exercitum movit: cumque illi pacem petentes, ſubjectionem ſervitiumque ipſi promitterent, & quæ priùs injuſtè ſibi uſurpantes invaſerant, ejus beneficio gratiaque retinere velle ſe dicerent; idque papa abnegans, vi & injuria raptas res ſancti Petri repoſceret, eosque perperam pervaſo cedere loco juberet: illi, quia numero longè præſtabant, quaſi rem impoſſibilem ſibi propoſitam refutantes, ſe potiùs bello obviam ituros, armisque acquiſitam patriam armis defenſuros, vel morte occubituros denuntiant. Sicque XIIII Cal. Jul. valida pugna confligentes, prima acie à Teutonicis penè victi ſunt, ſed ſuccenturiatis copiis, ex inſidiis noſtros circumvenientes, Italis citiùs terga vertentibus, Teutonicis maxima ea parte, ſed non inultè occumbentibus, occulto Dei judicio; ſive, quia tantum ſacerdotem ſpiritalis potiùs, quàm pro caducis rebus, carnalis pugna decebat; ſive, quòd nefarios homines quàm multos ad ſe, ob impunitatem ſcelerum, vel quæſtum avarum confluentes, contra itidem ſceleſtos expugnandos, ſecum ducebat; ſive divina juſtitia, alias, quas ipſa novit, ob cauſas noſtros plectente, quamvis nimis cruentam hoſtes adepti ſunt victoriam: ipſeque Dominus papa in quodam ab eis caſtello obſeſſus, cùm expugnata jam jamque munitione, neceſſitate coactus, communionem eis priùs interdictam reddidiſſet, acceptus ab eis, Beneventum, cum honore tamen reductus eſt, ibique tempore aliquanto detentus, nec redire permiſſus. Et hoc & ſuperiori anno frugum penuria facta eſt non modica. Werinharius, frater meus, Augienſis monachus admodum doctus, & religioni verè deditus, juvenis, cum alio monacho, Liuthario, ſtudio vitæ perfectioris flagrans, peregrinationem clàm pro Chriſto aggreditur, literis remiſſis, licentiam abbatis poſtulans, & impetrans. Et ſequenti tempore Richardus, Renavigenſis abbas, & Henricus item Augienſis monachus, hoc exemplum ſecuti, relictis omnibus, idem propoſitum aggrediuntur. Imperator Henricus, magno apud Tribuariam conventu habito, filium æquivocum regem à cunctis eligi, eique poſt obitum ſuum, ſi rector juſtus futurus eſſet, ſubjectionem promitti fecit. Ad quem conventum cùm Conradus, dudum Baioariæ dux, venire nolens, cum expeditis militibus regi rebellare moliens, Hungaris ſe adjungere tentaſſet, & Carentani fines invaſiſſet, quibusdam inibi, quas priùs habuerat, poſſeſſionibus ſuis ab imperatore privatus eſt, eas quaſi legaliter

146

liter acquirente. Ibi etiam legati Andreæ, regis Hungarorum, pro pace pactoque, cùm ſuffragante Ratisponenſe epiſcopo, immenſam pecuniam, ſuæque provinciæ partem, & ad expeditiones omnes, præter Italicam, ſuos ituros promitterent, eaque omnia regem ſuum impleturum, ſacramento promitterent, imperator, ea ſe accepturum, fide data ſpondens, eos remiſit. Hadamuta de Nuinburgo, abbatiſſa venerabilis, quæ locum ſuum priùs penè dilapſum, intra & extra laudabiliter recuperatum, in optimum deduxerat ſtatum, aliam pro ſe deſignans, & ſororibus piè admonitis, ultimum vale dicens IIII Cal. Novembris feliciter, ô utinam, deceſſit. Hazelinus etiam, Babenbergenſis epiſcopus infamis, moriens locum dedit. Per idem tempus Conradus, dudum dux, ab Andrea, rege Hungarorum, gratanter ſuſceptus, ei, ne alligatum cum imperatore fœdus perficeret, diſſuaſit, & auxilio ejus quandam Carentani partem, quorundam etiam primatum, qui eam poſſidebant, machinatione, aliis expulſis primoribus, invaſam cepit. Imperator verò in Baioariam veniens, ducatum ejusdem provinciæ filio ſuo æquivoco tradidit, ſicque in eadem commorans provincia, Natalem Domini in villa Otinga egit, ibique Babenbergenſis eccleſiæ præſulatum conſobrino ſuo Adalberoni donavit. Deinde habito Ratiſponæ colloquio, per Alemanniam tranſiens, & furibus infeſtus, nonnulla eorum conventicula exuri jubens, Turegi Quadrageſimam inchoavit, & per ripales Rheni urbes paulatim deſcendens, Mogontiæ Paſchale feſtum celebravit: ubi Theodbaldus Othonis, ad eum de Galliis veniens, & miles ejus effectus, auxilium ſuum illi pollicitus eſt. Dominus papa, cùm apud Beneventum divino intentus ſervitio, diu demoratus, tandem inſtante paſchali tempore, Romam ægrotans reverſus eſſet, invaleſcente indies languore, glorioſo exitu, cunctis priùs benedicens, & admonitis valedicens, ſanctoque Petro peccata ſua confeſſus, & devotè ſe illi commendans, XVI Calen. Majas obiit, & in baſilica ſancti Petri, juxta ſepulchrum ſancti papæ Gregorii, ſepultus miraculis claruiſſe memoratur. Gotefridus iterum contra imperatorem tyrannidem invaſit, Italiamque latenter adiens, Beatricem, Bonifacii, quondam marchionis, viduam, uxorem accepit.

Herimannus, Wolferadi Comitis filius, ab infantia omnibus membris contractus, ſed omnes tunc temporis viros ſapientia & virtutibus præcellens, in Aleshuſan, prædio ſuo, defunctus ac ſepultus eſt. Werinherus, Liutherus in Hieroſolymitano itinere defuncti ſunt. Conventus ab imperatore Mogontiæ factus eſt, in quo Gebehardus Eiſtetenſis epiſcopus ab epiſcopis electus, Romamque miſſus, ibique honorificè ſuſceptus, inſequenti Quadrageſima in cœna Domini CLIIII papa ordinatus, Victoris ſecundi nomen accepit. Imperator natalem Domini Goslare celebravit, ac deinde expeditionem in Italiam paravit, & diem ſanctæ Paſchæ Mantuæ egit, diem autem Pentecoſtes Florentiæ: ibique coram eo à domino Papa generali ſynodo habita, multa correcta ſunt. Imperator Adalbertum, capitali ſententiæ adjudicatum, per interventum epiſcoporum, dimiſit. Eodem tempore L aut eo amplius armati milites à Normannia latenter per mare tranſeuntes, Nordmannis contra imperatorem auxilium præbere cupientes, a Picentibus civibus capti, atque ad imperatorem delati. Imperator Othonem, Novarienſem epiſcopum, Conſtantinopolim miſit, ubi pro Michaele nuper defuncto quandam fœminam totius regni monarchiam tenentem invenit, quæ illum, ſequenti anno ſuis etiam legatis adjunctis, amicitiam pactumque confirmandum imperatori remiſit. Beatrix, imperatori ad deditionem veniens, cauſa mariti ſui, quanquam data fide, tenetur, filiusque ejus, puer Boni-

Anni Dom.

1055

Anni Dom.

facius, hac causa venire veretur: sed non multis interpositis diebus, cùm Imperator ibidem moraretur, idem puer moritur. Imperator prædictam
147 Beatricem inde abduxit captivam, quippe multum molestè ferens, Duci Gotefrido esse copulatam.

Gebehardus, Ratisponensis episcopus, & Welffus dux licentiam repatriandi ab Italia impetraverunt, militesque eorum, illis (ut ajunt) ignorantibus, contra imperatorem conjuraverunt. Quo tempore Welffus dux, suis & omni populo admodum flebili morte præventus, apud Altorfense cœnobium sepultus est. Arnoltus, episcopus Nemetensis, moritur. Imperator de Italia per Baioariam rediens, natalem Domini apud castrum Turegum celebravit, ibique Othonis marchionis filiam æquivoco suo filio desponsavit. Gebehardus, Ratisponensis episcopus, ab imperatore de conjuratione contra se facta victus, primùm in castro Ul-
1056 filingino, (a) dein in Stofola per aliquod tempus sub custodia tenetur. Conradus ab Imperatore Nemeti pro Arnolto Episcopo substituitur. Herimannus, Agrippinæ urbis archiepiscopus, obiit, pro quo Hanno, Goslare priùs præpositus, in archipræsulatum successit. Imperator diem sanctum Paschæ celebravit. Eodem anno Sclavi, qui Liutici dicuntur, terminos Saxonum insectantes, quàm plurimos eorum principes, cum Wilhelmo marchione, peremerunt. Henricus imperator, domino apostolico, ad se tempore autumnali invitato, cùm in Saxonia, in Bothfeldino commoraretur, morbo ingravescente, infirmatus obiit anno ætatis suæ XXXIX, regni verò XVIII, imperii XV, indictione X. Qui inde asportatus, Nemetumque translatus, in ecclesia sanctæ Mariæ, quam ipse construxerat, adhuc imperfecta, juxta patrem matremque sepultus, & filius ejus, Henricus quartus, VII ætatis annum habens, pro eo regni jura suscipiens, à primoribus matri imperatrici educandus est commendatus.

1057 Henricus rex Natalem Domini Ratisponæ celebravit, septimo calendas Maias. Immensitas nivis & pruinæ magnam partem vinearum perdidit. Romæ Victor secundus decessit, in cujus locum Fridericus, frater Gotefridi ducis, dudum beati Leonis papæ archidiaconus, tunc autem temporis monasterii sancti Benedicti abbas, CLV papa ordinatus, Stephanus nonus est nominatus. Otho, dux Alemannorum, obiit, cujus ducatum Rodolphus accepit. Hoc anno lapides miræ magnitudinis, mixti grandine, de cœlo ceciderunt, & nonnulli hominum fulmine perierunt. Romæ Stephanus Papa obiit. Romani autem, accepta pecunia, quendam Joannem contra canones elegerunt, qui sine consecratione per aliquot dies sedens, à Gotefrido duce expellitur, atque Florentinæ civitatis episcopus CLVI papa substitutus, Nicolaus secundus est vocatus. Eodem tempore Henricus, Augustensis episcopus, apud imperatricem summum consilii locum habuit, quod nonnullis regni principibus, ejus insolentiam non ferentibus, multùm displicuit. Hoc anno magna mortalitas hominum & pestis pecorum facta est. Orto inter Mediolanenses & Ticinenses bello, multi ex utraque parte ceciderunt.
1059 Rodolphus, Alemannorum dux, Mathildam, Henrici regis sororem, duxit uxorem. Fuldis Eberhardus abbas decessit, cui Sigefridus successit. Andreas, Pannoniæ rex, cùm priùs pacem pactumque per legatos cum Henrico rege confirmasset, etiam sororem ejus minorem, filio suo ad-
1060 huc puero sponsam obtinuit. Henricus, Galliarum rex, obiit, & filius ejus, adhuc puer, regnum cum matre gubernandum suscepit. Liudpaldus, Moguntiensis archiepiscopus, decessit, cui Sigefridus Fuldis abbas successit. Conradus, Nemetensis episcopus, moritur, in cujus locum Einhar-

(a) *WIGUL. HUND Metrop. Salisburg. p. 131.* vocat *arcem Wilfilingam, prope Danubiũ.*

Digitized by Google

Einhardus promovetur. Mathildas, ſoror regis, obiit. Henricus, Palatinus comes, in amentiam verſus, cùm ſpecie religionis, quaſi ſeculum derelinquens, in monaſterium Ephtirnacha ſe contuliſſet, inde abſtractus, conjugem ſuam occidit. Et hoc anno, ſicut in priore, mortalitas multos extinxit, hyems ſatis dura & nivoſa, & plus ſolito prolixa, frumenti vinique maximum attulit damnum. Andreas, rex Pannoniarum, cùm à fratre ſuo, regnum ſibi circumquaque vaſtante, multas injurias perpeſſus fuiſſet, tandem febre pulſatus, omnes theſauros ſuos in caſtrum Medilhecka, nec non & filium ſuum, Henrico regi, per Tiedbaldum comitem transmiſit. Magna fames multos conſumpſit. Gebehardus, Ratiſponenſis epiſcopus, obiit, cui Otho ſucceſſit. Conradus, qui Carentanis ſolo nomine ducis præfuit, moriens locum dedit: cujus ducatum Bertholdus Suevigena accepit. Romæ Nicolao papa defuncto, Romani coronam & alia munera Henrico regi transmiſerunt, eumque pro eligendo ſummo pontifice interpellaverunt. Qui ad ſe convocatis omnibus Italiæ epiſcopis, generalique conventu BASILEÆ habito, eadem impoſita corona, patricius Rom. appellatus eſt. Deinde, cum communi conſilio omnium, Parmenſem epiſcopum, ſummum Romanæ eccleſiæ elegit pontificem. Interim, dum hæc aguntur, Anshelmus, epiſcopus de Luca, quibusdam Romanis faventibus, Apoſtolicam ſedem ſibi uſurpavit. Burchardus & Wezil de Zolorin occiduntur. Eccleſia Nemetenſis dedicatur, & Agnes imperatrix, depoſitis regalibus veſtimentis, ſacro velamine circundata.

Anni Dom.

148

VI idus Feb. terræ motus, fulgura & tonitrua facta ſunt: peſtilentia & mortalitas ſubſecuta multos extinxit. Henricus rex apud Trajectum, Friſiæ urbem, diem Paſchæ cum matre imperatrice egit. His diebus Hanno, Agrippinæ Coloniæ archiepiſcopus, adnitentibus quibusdam regni principibus, Henricum regem, cum lancea & aliis imperii inſignibus, à matre imperatrice vi arripuit, ſecumque Coloniam abduxit. Parmenſis epiſcopus dudum electus, Romam conſecrandus adiit: cui cùm Romani armati occurrerent, ingreſſumque prohiberent, multitudo illorum à militibus ejus & occiduntur, & in Tiberi ſubmerguntur; cæteri fugantur. 1062

Tempore veris, medio menſe Aprilis, per quatuor dies hyems ſæva, ventoſa & nivoſa, aves & pecora frigore extinxit, arborum & vinearum maximam quoque partem perdidit. Engilhardus, epiſcopus de Magdiburg, obiit, cui frater Colonienſis archiepiſcopi ſucceſſit. Henrichus, Auguſtenſis epiſcopus, obiit, cui Imbricus ſucceſſit. Eodem anno quædam mulier juxta Conſtantiam infantem, duo capita, nec non & cætera membra adusque clunes duplicia habentem, peperit. 1063

Henrichus rex Natalem Domini Coloniæ celebravit, diem Paſchæ autem Leodii. Synodus Mantuæ. 1064

Henrichus rex Natalem Domini Goslare, diem autem Paſchæ Wormatiæ celebravit. Domus regalis Goslari concremata eſt; quod & factum eſt in VI Cal. April. indictione III. Et ibidem accinctus eſt gladio, anno regni ſui IX, ætatis autem ſuæ XIIII, & dux Gotfridus ſcutarius ejus eligebatur. Patavienſis epiſcopus obiit, cui Altmannus, imperatricis capellanus, ſucceſſit. Hoc tempore Sigifridus, Mogontiacenſis archiepiſcopus, Wilhelmus, Trajectenſis epiſcopus, & Guntharius, Babinbergenſis epiſcopus, Otto, Ratisponenſis epiſcopus, cum magno apparatu & comitatu Hieruſalem proficiſcentes, in eo itinere à paganis multa ſunt perpeſſi. Nam bellum cum eis inire ſunt coacti. In eadem via Guntharus obiit, cui Ricimannus ſimoniacè ſucceſſit. 1065

Anni Dom.

Multi nobiles civili bello perierunt. Henrichus rex Natalem Domini, † Paſcha autem apud Trajectum egit. Eberhardus, Treverenſis archiepiſcopus, XVII Cal. Maji, ſabbato ſanctæ Paſchæ, completis à ſe ipſius diei officiis, ipſis ſacerdotalibus veſtimentis indutus, requievit in pace. Cui Conradus, Colonienſis præpoſitus, electus à rege ſuccedere debuit, ſed à clero & civibus Trevirenſibus refutatus eſt. Unde quidam comes, de militia Trevirenſi, nomine Theodoricus, eundem Conradum, Trevirim tendentem, comprehendit, & diu ſub cuſtodia maceratum, quatuor militibus enecandum commiſit. Qui dum eum ter per quoddam præcipitium dejeciſſent, & nihil ſibi, niſi brachium collidere poſſent, unus ex illis pœnitentia ductus, ab eo veniam impetravit. Alius autem volens eum decollare, maxillam ejus tantùm abſcidit. Et ſic ipſe Deo dignus martyr, ad Dominum migravit Cal. Jun. ſepultus ad abbatiam quandam nomine Doleiam. Tres autem milites mortis illius autores digna ultio poſtmodum ſubſecuta eſt: nam unus eorum acceptum cibum deglutire non valens, alii duo manus ſuas lacerantes, *ad clauſtra inferni deſcenderunt.*

F I N I S.

LECTO-

Digitized by Google

LECTORI BENEVOLO SALUTEM!

LAmbertus Schafnaburgenſis, ſive, ut Serario dicitur, Aſchaffenburgenſis, ab oppido Aſchaffenberg, Moguntinæ ditionis, ſic dictus, ubi a. 1058. ut ipſe narrat, à Lupoldo archiepiſcopo presbyter fuit ordinatus. De eo ſic judicat *TRITHEMIUS:* (a) *Anno prænotato* (1058.) *his temporibus floruit Lambertus, Monachus Hirſchfeldenſis, in Bucahonia ſylva, quæ eſt inter Haſſiam & Thuringiam, Moguntinæ Diœceſis, vir tam in divinis ſcripturis doctiſſimus, quam in ſæcularibus litteris valde eruditus, ingenio ſubtilis & clarus eloquio: qui inter cætera ingenii ſui opuſcula ſcripſit Chronicon Monaſterii ſui Hirſchfeldenſis, breve quidem, ſed non inutile. Scripſit etiam de geſtis Regum, Principum & Imperatorum, a tempore Caroli Magni, usque ad annum dominicæ nativitatis milleſimum ſeptingenteſimum ſeptimum. Hiſtoriarum Volumen unum, inſigne, & jucundæ lectionis. Alia quoque multa compoſuit, quæ ad notitiam noſtræ lectionis non venerunt.* *JUSTUS LIPSIUS* (b) etiam eum in Germanicis; & Rodericum Toletanum in Hiſpanicis, bonos eſſe dicit, quantum potuit in tali ævo. De ipſius dictione ſic judicat *CASPAR. BARTHIUS:* (c) *Lamberto Schafnaburgenſi nemo politius inter veteres res Germaniæ litteris*

(a) *Chron. Hirſaug. ad a. 1058.*
(b) *Not. ad Polit. lib. I. c. IX.*
(c) *Adverſ. lib. XLIX. c. IV.*

Digitized by Google

commiſit. Hic etiam (a) eundem *miræ, ævo ſuo, eloquentiæ ſcriptorem* vocat. *JOSEPHUS SCALIGER* (b) de eo ſcribit: *Equidem miror, in ſæculo tam barbaro tantam hominis & in loquendo puritatem, & in temporum putatione ſolertiam fuiſſe, ut in Chronologis noſtri temporis pudorem aliquem exprimere poſſit, ſi aliquem ſenſum harum rerũ haberent.* Iniquius tamen de eo ſentit *GERHARDUS JOHANNES VOSSIUS* (c) ſcribens: *Vix tamen probare poſſum, quod hiſtoriæ quædam admiſceat privata, poſteritatis memoria minus digna. In rebus etiam pertinentibus ad controverſiam inter Henricum IV. & Gregorium VII. fidem ejus claudicare, multorum judicium eſt.* Scriptore hoc ſe non parum adjutum, ait *TRITHEMIUS* in Chronico Hirſaugienſi. Nec tamen in Henricum IV. adeo iniquus fuit Lambertus, quin potius furtivos Hildebrandi amores indicare non neglexerit, licet eundem excuſare conetur. Primam ejusdem editionem procuravit *CASPAR CHURERUS*, bonarum artium apud Tubingenſes Magiſter. Miſerat ad eundem communis iſte Germaniæ Præceptor, Philippus Melanchton, hanc hiſtoriam, prout ex epiſtola, Tubingenſi & Schardianæ editioni præfixa, patet, in qua ſic Melanchton: *Diſcedenti hinc Secerio mandarã, ut curaret hiſtoriam, cujus eſt in Auguſtinenſium Monachorum bibliotheca exemplum, deſcribi. Nondum enim vidi à Germaniæ Scriptoribus eo argumento quicquam diligentius eſſe compoſitum, tametſi quædam admiſcuerit de privatis rebus indigna poſteriorum memoria. Eam rem totam tuæ committo & fidei & prudentiæ: ſi judicaris, dignum eſſe hiſtoriarum editione, quæſo, incumbas, ut illius prolis emendatiſſima mandetur. Sin aliter videbitur, facile faciam, ſcriptum non elegantiſſimum interire.* Curavit etiam Churerus hanc editionem hoc titulo:

(a) *Adverſ. lib. XLV. c. XXIII.*

(b) *De Emend. Temp.*

(c) *De Hiſt. Lat. lib. II. c. LXVII.* Adde *LABBEUM de Script. Eccleſ. Tom. II. p. 5. GUIL. CAVE Hiſtor. litter. P. 1. p. 433. ELLIES* du *PIN Bibl. Univ. Tom. VIII. p. 110. JO. GOTTFR. OLEARII Bibl. Script. Eccleſ. p. 130.*

Digitized by Google

tulo: *Quisquis es, gloriæ Germanicæ & majorum ſtudioſus, hoc utere, ceu Magiſtro libello, Tubingæ 1525. 8.* apud Hulderichum Morhardum. Dedicatio ad Wilhelmum & Georgium, Barones à Waltpurg, eſt directa, cujus tale eſt initium: *Incidimus nuper, Generoſiſſimi Barones! neſcio, an unquam in prudentius aliquot inſignium rerum geſtarum a noſtris Germaniæ majoribus ſcriptum, quorundam doctiſſimorum hominum literis perquam humaniter admoniti.* Neque tamen hujus hiſtoriæ Autorem indagare licuit Churrero, dum in dicta dedicatione tali modo pergat: *Opus eſt certe ipſo genere quam venerandum. Ejus Auctor quidem, tot revolutis veterum monumentis, tam ipſius, facile extare non poteſt. Unum hoc liquet, Herueldenſem fuiſſe. Cujus vita ſtudiaque tam eſt, ut culpari poſſint, quam vel integerrimi cujusque. Cum namque & ipſe ex initiatis extiterit, nemo prorſus reperitur, qui plus deteſtarit unquam, quæ a ſacrorum adminiſtratoribus minus, aut pro communi pietate Chriſtiana, aut pro munere publico eorum acta ſunt, quemque, prout meruit, ſuis depingit coloribus. Hoc modo tamen, ut non prorſus impium cenſeri poſſit. Hac etiam lege fecit, ut vel ipſi, vel poſteri, horum exemplo admoniti, quæ præter Chriſtianam pietatem ſunt, emendent.* Altera editio hoc titulo prodiit: *Germanorum res præclare olim geſtæ. Itemque rerum aliarum fere memoratu digniſſimarum perbrevis & admodum jucunda quædam annotatio, ab exordio mundi primum naſcentis repetita. Lamberto Schafnaburgenſi authore. Cujus nomen hactenus delituit. Tubingæ 1533. 8.* Dedicatio Ludochi Schradini ad Sebaſtianum Schertlinum eſt directa, in qua nominis detecti occaſionem tali modo refert: *Nam quum primum Tritemii, Abbatis Spanhaimenſis, Chronicorum Hirſaugienſium volumen forte obiterque volverem, & autoris hujus Germanici nomen occurreret, quid mihi lætius evenire potuerit, non videbam. Liber namque hiſtoriæ Germanicæ*

manicæ antea ſui parentis nomen deſiderans, hoc jamjam e tinearum injuria integrum receperat. Gratulabar igitur Lamberto noſtro recepti nominis gratia. Quid vero Schradinus in hac editione ultra præſtiterit, ipſe enarrat, ſcribens: *Nam ſicubi lectio ab optimis ſcriptoribus variabat, vel annotatiuncula ſubjecta eſt, rudioribus in hoc, mediocrioribusve conſulens, ſeu aſteriſco prænotata, aut ceu lunulis quibusdam inflexis, lineolis circumſcripta ſunt: ne quid nugarum authori graviſſimo aſpergeretur.* Tertiam editionem, inter quatuor ſcriptores rerum Germanicarum celebriores, unà cum Turpino, Reginone, Sigeberto Gemblacenſi, procuravit SIMON SCHARDIUS, *Francofurti 1566. f.* qui etiam Summaria adjecit. Quartam editionem JO. JACOBUS GRYNÆUS promovit, hoc titulo: *Chronicon Hiſtoricum apud Germanos, ubi auſpicia, ornamenta Imperatorum, ſucceſſio & res memorabiles belli & pace geſtæ ab Henrico IV. Imperatore, breviter referuntur, authore Monacho quodam Herueldenſi, Baſileæ ex Officina Henrici Petri 1569. f.* Præfationem ad Martinum Cruſium præmiſit Grynæus, in qua de hac hiſtoria ſic loquitur: *Ex hac autem Hiſtoria colligere poterit prudens lector, quibus inclinationem Imperii debeamus, qui authores diſſidiorum & bellorum Civilium in Germania fuerint, quorum perfidia & ſcelere res Germana ſit labefactata. Ejus Author Monachus fuit Herueldenſis, qui tempore fortiſſimi Principis Henrici IV. vixit. Libellum D. Philippus Melanchthon ante quadraginta annos excudi juſſit, cum unicum exemplar extaret in Bibliotheca veſtra Auguſtiniana.* Fui autem hortator præſtanti viro, D. Heinrico Petro, ut eum una cum aliis ejus generis libris, quaſi poſtliminio reſtitueret, & veteris hiſtoriæ Germanicæ cupidis lectoribus communicaret. Hunc igitur Tomo primo ſcriptorum rerum Germanica-

Digitized by Google

nicarum inſeruit Simon Schardius. Quinta editio eſt noſtri Piſtorii. Sexta Argentorati, ſumtibus Latzari Zetzneri, una cum Reginone a. 1609. fuit excuſa, cui etiam Summaria fuerunt adjecta. Piſtorius vero in noſtra hac editione Lambertum hunc edidit emendatiorem auctioremque. Quippe non ſolum textui quædam ab a. 703. ex Msto adjecit, prout ipſe in margine annotat, ſed etiam Erfurtenſis Monachi Additiones ad ann. 1472. usque, in quibus varia ad Statum Erfurtenſem videmus adnotata. In notis multa adjecimus, quæ partim ad hiſtoriæ, partim ad locorum, quibus ſingula geſta fuerunt, faciunt illuſtrationem. Hoc etiam circa Lamberti hiſtoriam eſt monendum, quod, ubi Galliæ facit mentionem, ipſe plerumque intelligat noſtram Germaniam.

149 # LAMBERTVS SCHAFNABVRGENSIS DE REBVS GESTIS GERMANORVM.

PRima ætas ab Adam usque ad Noe continens generationes 10, annos verò 1656. Quæ tota periit diluvio, ſicut infantiam mergere ſolet oblivio.

Secunda à Noe usque ad Abraham, generationes ſimiliter complexa 10, annos autem 292: in qua linguarum facta eſt diviſio. A pueritia namque homo incipit loqui poſſe poſt infantiam, quæ & inde nomen accepit, quia fari, id eſt, loqui non poteſt.

Tertia ab Abraham usque ad David, generationes 14, annos quoque 942 continens. Et quia ab adoleſcentia incipit homo poſſe generare: Matthæus ab Abraham generationum ſumpſit exordium.

Quarta à David usque ad transmigrationem Babylonis, generationibus æquè juxta Matthæum 14, annis autem 483 porrecta. De qua regum tempora cœperunt. Quia dignitas juvenilis regno eſt habilis.

Quinta deinde usque ad adventum Salvatoris in carne, generationibus & ipſa 14, porrò annis 588 extenta. In qua, ut gravi ſenectute feſſa, malis crebrioribus plebs Hebræa quaſſatur.

Sexta, quæ nunc agitur, nulla generationum vel temporum ſerie certa, ſed ut ætas decrepita, ipſa totius ſeculi morte finienda. Secula generationibus conſtant. Inde dicuntur ſecula, quod ſe ſequantur. Abeuntibus enim aliis, alia ſuccedunt. Quorum decurſus per generationes & regna ita ſcribitur:

Prima ætas continet creationem mundi. Primo enim die Deus in lucis nomine condidit angelos: ſecundo, in firmamenti appellatione creavit cœlos: tertio, in diſcretionis vocabulo ſpeciem aquarum & terræ: quarto, luminaria cœli: quinto, animantia ex aqua: ſexto, animantia ex terra, & primum hominem Adam. Adam 130 anno genuit Seth, à quo filii Dei. Seth anno 105 genuit Enos, qui cœpit invocare nomen Domini. Enos anno 90 genuit Çainan. Cainan anno 70 genuit Mahaleel, qui interpretatur plantatio Domini. Mahaleel anno 72 genuit Jared. Jared anno 162 genuit Enoch. Hunc nonnulla divina ſcripſiſſe, Juda Apoſtolo teſtante, comperimus. Enoch anno 65 genuit Mathuſalem, poſt cujus ortum translatus eſt à Deo. Mathuſalem anno 187 genuit Lamech. Gigantes nati ſunt, & concupierunt filii Dei, id eſt Seth, filias hominum, id eſt Cain. Lamech anno 182 genuit Noe, qui Arcam ædificavit. Nohæ anno 600, venit diluvium. Fuerunt autem ab Adam usque ad cataclyſmum, id eſt diluvium, anni 1656.

Secunda ætas continet annos 292. Sem anno 2 poſt diluvium genuit Arphaxat, à quo Chaldæi. Arphaxat anno 35 genuit Sela, à quo Samaritæ & Indi. Sela anno 30 genuit Heber, à quo Hebræi. Heber an. 34 genuit Phalech. Turris ædificabatur. Phalech an. 30 genuit Reu. Dii primum adorantur. Reu anno 32 genuit Saruh. Regnum Scytharum inchoatur. Saruh anno 30 genuit Nahor. Regnum Ægyptiorum naſcitur. Nahor anno 39 genuit Thare. Regnum Aſſyriorum & Sicyoniorum oritur. Thare anno 70 genuit Abraham. Semiramis condi-

condidit Babyloniam, & Zoroaſtres magicam reperit. Fuerunt autem anni ab Adam usque ad Abraham 1947.

Tertia ætas continet annos 942. Abraham anno 75 propter imperium Dei venit in terram Canaam. Abraham anno 86 genuit Iſmahel, à quo Iſmahelitæ. Abraham anno 100 genuit Iſaac. Iſaac anno 60 genuit Jacob. Jacob anno 90 genuit Joſeph. Memphis in Ægypto conditur. Joſeph annis † 90 vixit. Græcia ſegetes habere cœpit. Hebræorum ſervitus in Ægypto annis 147. & Cecrops Athenas condidit. Moyſes annis 40 rexit Iſraël, ſub quo Hebræi literas habere cœperunt. Joſue annis 26 rexit Iſraël. Erichthonius in Græcia primus junxit quadrigam. Judices à Moyſe usque ad Samuel præfuerunt annis 305. Othoniel annis 40 præfuit. Cadmus, Thebanorum rex, Græcas literas invenit. Loth annis 80 præfuit. Amphion muſicus claruit. Debbora annis 40. Primus Latinis regnavit Picus. Et Apollo medicinæ artem invenit. Gedeon annis 40. Orpheus Linusque muſici claruerunt. Abimelech annis 3. Iſte 70 fratres ſuos occidit. Thola annis 30. Priamus regnavit in Troia. † Jair annis 22. Carmenta Latinas literas reperit. Jephthe annis 6. Hercules flammis ſe injecit. Abeſſa annis 7. Bellum decennale Troiæ ſurrexit. Achialon annis 10. Hic in 70 interpretibus non habetur. Labdo annis 8. Capta Troia. Æneas venit in Italiam. Samſon annis 20. Aſcanius Albam condidit. Heli ſacerdos annis 40. Arca teſtamenti capitur, & regnum Sicyoniorum finitur. Samuel & Saul annis 32. Regnum Lacedæmoniorum exoritur, & Homerus fuiſſe probatur.

† *al.* 110.

† *al. Lair.*

Quarta ætas continens annos 453. David annis 40 regnavit. Carthago à Didone conditur. Gath, Nathan, & Aſaph prophetaverunt. Salomon annis 40. Templum Hieroſolymis ædificatur, annis 480 egreſſionis ex Ægypto expletis. Ex quo apparet, Samuelem & Saulem 32 annos, & non 40 præfuiſſe. Roboam 17 annis regnavit. Regnum Iſraël & Juda dividitur. Abia annis 3. Pontifex Abimelech inſignis habetur. Aſa annis 41. Aggæus, Amos, Johel, & Jehu prophetaverunt, & Azarias. Joſaphat annis 25. Helias, Heliſæus, Abdias, & Michæas prophetaverunt. Joram annis 8. Edom receſſit à Juda, & conſtituit ſibi regem. Ochozias anno 1. Helias rapitur. Athalia annis 7. Jonadab, filius Rechab, ſacerdos claruit. Joas annis 40. Zacharias, filius Joiadæ, lapidatur. Amaſias annis 28. Amos propheta claruit in Iſraël. Ozias annis 52. Olympias prima à Græcis conſtituitur. Jonathan annis 16. Eſaias, Oſeas, & Johel prophetaverunt. Et Romulus naſcitur. Achaz annis 16. Roma conditur. Et Iſraël in Medos transfertur. Ezechias annis 29. Romulus 100 ſenatores conſtituit. Manaſſes annis 55. Numa 2 menſes adjecit, & Sibylla Samia claruit. Ammon annis 2. Tullus in republica cenſum exegit. Joſias annis 31. Thales Phyſicus claruit. Joachim annis 11. Hujus tertio anno, Nabuchodonoſor Judæam cepit. Sedechias annis 11. Templum Hieroſolymis incenſum eſt. Fuerunt autem ab origine mundi usque ad terminum Judaici regni anni 3363.

Quinta ætas continet annos 580. Hebræorum captivitas annis 70. Judith hiſtoria conſcribitur. Darius annis 36. Hujus ſecundo anno templum Hieroſolymis conſtruitur, finitis 70 annis Judaicæ captivitatis Xerxes annis 21. Herodotus hiſtoriographus agnoſcitur. Artaxerxes annis 40. Ezdras legem incenſam renovavit. Et Nehemias Hieruſalem reſtauravit. Darius, qui & Nothus, annis 19. Hæc ætas habuit Platonem. Artaxerxes, qui & Ochus, annis 26. Demoſthenes & Ariſtoteles prædicantur. Xerxes, Ochi filius, annis 4. Xenocrates claruit. Darius annis 6. Alexander Macedo annis 12, qui Hieroſolymam cepit. Hucusque regnum Perſarum, dehinc Græcorum. Alexander ann. 5 Aſiam obtinuit. Ptolemæus Lagi filius annis 40. Machabæorum liber primus inchoavit. Philadelphus annis 38. 70. Interpretes claruerunt. Evergetes annis 26 Jeſus ſapientiæ librum compoſuit. Philopater annis 17. Machabæorum liber ſecundus inchoavit. Epiphanes annis 24. Romani Græcos obtinuerunt. Philometor annis 35. Hunc Antiochus

ſuperans, Judæos oppreſſit. Et Scipio Africam vicit. Evergetes annis 29. Brutus Hiſpaniam ſubegit. Soter annis 17. Thraces Romanis ſubjiciuntur. Varro & Cicero naſcuntur. Alexander annis 10. Syria per Gabinium Romanis ſubjicitur. Ptolemæus, Cleopatræ filius, annis 8. Saluſtius hiſtoriographus naſcitur. Dionyſius annis 30. Pompejus Judæam cepit. Cleopatra annis 2. Ægyptus Romanis ſubditur. Hucusque regnum Græcorum: nunc Romanorum. Julius Cæſar annis 5. Hic primus monarchiam tenuit, & ab hoc Cæſares appellati ſunt. Octavianus annis 56. Hujus anno 42 Dominus noſter Jeſus Chriſtus naſcitur, completis ab Adam juxta Hieronymum annis 5199. Tiberius autem annis 23. Hujus anno 18, Dominus noſter Jeſus Chriſtus crucifixus eſt. Gajus annis 4. Matthæus Evangelium ſcripſit. Claudius annis 14. Petrus Romam, & Marcus Alexandriam petierunt. Nero annis 13. Petrus & Paulus cruci, gladioque traditi ſunt. Veſpaſianus annis 10. Hujus anno ſecundo Titus Hieroſolymam ſubvertit, templum ſolo ſtravit, poſt annos primæ ædificationis 1089, Dominicæ autem incarnationis 71. Titus annis 2. Hic facundus & pius fuit. Domitianus annis 16. Johannes Apoſtolus in Patmon relegatur. Nerva anno uno. Joannes Epheſum rediit, &
151 Evangelium ſcripſit. Trajanus annis 9. Symeon, Hieroſolymorum epiſcopus, crucifigitur, & Johannes Apoſtolus requieſcit. Adrianus annis 21. Aquila interpres oritur. Antonius minor annis 19. Montanus Cataphrygarum author oritur. Commodus annis 13. Theodotion interpres apparuit. Ælius Pertinax anno 1. nihil hiſtoriæ habet. Severus Pertinax annis 18. Symmachus interpres agnoſcitur. Antoninus Caracalla annis 7. Quinta editio Hieruſalem invenitur. Macrinus anno uno vel Marcus. Aurelius Antoninus annis 4. Sexta editio Nicopoli reperitur, & Sabellius infelix oritur. Alexander annis 13. Origenes Alexandriæ claruit. Maximianus vel Maximus annis 3. Hic perſecutus eſt Chriſtianos. Gordianus annis 7. Fabianus epiſcopus Romæ claruit. Philippus annis 7. Hic primus imperator Chriſtianus fuit. Decius anno 1. Antonius monachus oritur. Gallienus & filius ejus Voluſianus annis 2. Novatiana hæreſis oritur. Valerius cum Gallieno annis 5. Cyprianus & Cornelius martyrio coronantur. Claudius annis 2. Iſte Gothos ab Illyrico expulit. Aurelianus annis 5. Hic etiam perſecutus eſt Chriſtianos. Tacitus annum unum. Probus annis 6. Manichæorum hæreſis oritur. Carus annis 2. iſte de Perſis triumphavit. Diocletianus & Maximianus annis 20. Iſti divinis libris exuſtis, vaſtari eccleſias, affligi & interfici Chriſtianos juſſerunt. Maximinus, filius Maximiani, Severus, & Galerius anno 1. Conſtantinus annis 31: cujus 16 anno Nicena ſynodus congregatur, Dominicæ incarnationis anno 318. Conſtantius & Conſtans annis 27. Reliquiæ ſancti Andreæ, ſanctique Lucæ Evangeliſtæ Conſtantinopolim transferuntur, & Anthropomorphitarum hæreſis oritur. Per idem tempus Athanaſius & Maximinus, Treverorum archiepiſcopus, atque Hilarius, doctrina & fide clari habebantur. Julianus annis 2. Hic ex monacho paganus factus, Chriſtianos perſecutus eſt. Jovianus anno 1. Iſte cum omni exercitu Chriſtianus efficitur. Valentinianus annis 11, qui à Juliano, ob fidem Chriſti, militia fuerat privatus: & Gothi hæretici facti ſunt. Gratianus cum fratre Valentiniano annis 6. Ambroſius & Martinus epiſcopi claruerunt. Valentinianus cum Theodoſio annis 9. Hieronymus in Bethlehem toto mundo claruit. Theodoſius annis 11. Sanctus Johannes Anachorita claruit. Arcadius cum fratre Honorio, annis 13. Johannes Chryſoſtomus & Auguſtinus epiſcopi claruerunt. Honorius cum Theodoſio minore, annis 15. Cyrillus Alexandriæ epiſc. claruit. Theodoſius minor, Arcadii filius, annis 26. Epheſina ſynodus Neſtorium cum ſuis fautoribus Pelagianis damnat, ſub Celeſtino papa. Marcianus annis 7. Chalcedonenſe concilium ſub Leone papa 630 patrum agitur. Leo major cum Leone minore annis 17. Ægyptus ab errore Dioſcori liberatur. Zenon annis 17. Corpus Barnabæ Apoſtoli reperitur, & Acephalorum hæreſis oritur. Anaſtaſius 26 annis. Fulgentius epiſcopus claruit. Juſtinus major annis 9. Acepha-

Digitized by Google

phalorum hæreſis abdicatur. Juſtinianus annis 39. Hujus ſexto anno primus cyclus Dionyſii inchoavit, Dominicæ incarnationis anno 532. Juſtinus minor annis 11. Armenii fidem Chriſti ſuſceperunt. Tiberius annis 9. Ermingildus, rex Gothorum, martyrio coronatur. Mauricius annis 21. Gregorius papa Auguſtinum archiepiſcopum cum monachis Britanniam miſit, ut genti Anglorum verbum Dei evangelizarent, Dominicæ incarnationis anno 596. Phocas annis 8. Angli Saxones fidem Chriſti ſuſceperunt. Heraclius annis 36. Judæi in Hiſpania Chriſtiani facti ſunt. Heracleonas, cum matre ſua Martina, annis 2. Pyrrhus, regiæ urbis epiſcopus, à Theodoro papa damnatur. Conſtantinus, Heraclii filius, menses 6. Paulus, Pyrrhi ſucceſſor, ob eandem veſanam doctrinam damnatus eſt. Conſtantinus, Conſtantini filius, annis 17. Hic ſextam ſynodum congregavit. Cujus rogatu, Agatho papa miſit in regiam urbem legatos ſuos, in quibus fuit Johannes, Romanæ eccleſiæ tunc diaconus, non longè pòſt epiſcopus, pro adunatione facienda ſanctæ eccleſiæ. Hæc ſexta ſynodus Conſtantinopolim acta eſt, ubi affuerunt epiſcopi 150. præſidente Georgio, patriarcha urbis regiæ, & Macario urbis Antiochiæ, & convicti ſunt, qui unam voluntatem & operationem aſtruebant in Chriſto, falſaſſe patrum catholicorum dicta per plurima. *(a)*

702. Anno Dominicæ incarnationis. Huc usque Beda.

703. 704. 705. (Aldfridus, rex Nordanimbrorum, filius Oswi, fratris S. Oswaldi regis.)

706. (Initium monaſterii S. Petri in Erphesphurt, quod conſtruxit Tagebertus rex Francorum in monte, qui antea Merruigisburg vocabatur: ſed ab ipſo Tageberto mons ſancti Petri nuncupatus eſt: & omnia, quæ habuit in Thuringia, ad eum locum dedit, monitu Trutmani ſolitarii.)

707. 708. Conradus, rex de Britannia, Romam perrexit, ibique attonſus ac monachus factus, in jejuniis & precibus ad diem pervenit ultimum.

709. 710. Pipinus, major domus regni Francorum, perrexit in Alemanniam.

711. 712. Mortuus eſt Heribertus, rex Longobardorum.

713. 714. Mortuus eſt Pipinus, major domus, cui ſucceſſit Carolus Martellus, filius ejus.

715. Mortuus eſt Dagobertus rex, fuitque pugna Francorum.

716. Pugnavit Carolus contra regem Ratbodum.

717. Pugnavit Carolus contra Francos in Dominica die ante Paſcha.

718. Vaſtavit Carolus Saxoniam plaga magna. (Sanctus Bonifacius ordinatus epiſcopus 11. calend. Decembris.)

719. Occiſio Francorum ad Sueſſonis civitatem.

720. Pugnavit Carolus contra Saxones.

721. 722. Magna fertilitas facta eſt.

723. (Carolus infirmatur.)

724. 725. Carolus perrexit Andegavum.

726. 727. Sanctus Egbertus migravit ad Chriſtum.

728. 729. Cometæ ſtellæ apparuerunt.

730. 731. Carolus vaſtavit ultra Liguriam.

732. (Carolus pugnavit contra Sarracenos.)

733. (Eclipſis facta eſt ſolis.)

734. Carolus perrexit in Friſiam.

735. Carolus vaſtavit Waſcones.

736. Beda nobilis & præclarus doctor obiit. Initium Herveldenſis monaſterii.

737. 738. Carolus pugnavit contra Sarracenos in Gothia.

739. Carolus Saxoniam iterum intravit, & fecit eos tributarios.

740. Carolus Provinciam intravit usque in Maſſiliam.

Hic ſignis ( ) incluſa, è manuſcripto jam acceſſerunt.

152

(a) In hiſce Bedam ſecutus fuit, & Hermannum Contractum.

741. Carolus obiit, major domus regni Francorum, cui ſucceſſerunt Carlmannus & Pipinus, filii ejus. Initium Altahenſis monaſterii.

742. Carolus Magnus natus eſt. (Sanctus Bonifacius cum Carlomanno magnam ſynodum habuit.)

743. 744. Initium Fuldenſis monaſterii.

745. 746. Sanctus Burchardus ordinatus eſt epiſcopus primus in Wirziburg.

747. Sanctus Wigbertus migravit à ſæculo. Carlmannus Romæ monachus factus eſt.

748. 749. 750. Pipinus, decreto Zachariæ papæ, per unctionem ſancti Bonifacii archiepiſcopi, rex appellatus eſt, qui antea major domus vocatus eſt, & Hildericus rex tonſoratus in monaſterium mittitur.

751. Zacharias papa obiit, Stephanus electus eſt atque occiſus, & alter Stephanus electus atque conſecratus eſt.

752. 753. Stephanus papa ad Pipinum veniens, defenſionem petiit contra Haiſtulfum regem.

754. Stephanus Papa duos filios Pipini, Carolum & Carlmannum, unxit in reges.

755. Sanctus Bonifacius martyrio coronatur.

756. Organa primùm miſſa ſunt Pipino ex Græcia.

757. 758. Pipinus Saxonibus ſuperatis tributum impoſuit, ut 300. equos ſingulis annis perſolverent.

759. 760. 761. 762. 763. 764. Pipinus magnum conventum habuit in Cariſiago, fuitque hyems duriſſima.

765. Ruotgangus epiſcopus corpora ſanctorum Gorgonii, Naboris, & Nazarii Roma advexit.

766. Victi ſunt Sclavi in Weidahaburg à Francis. (a) 767.

153 768. Pipinus rex acquiſivit Aquitaniam totam, & inde revertens ad ſanctum Dionyſium, octavo calendas Octobris obiit, Carolo Magno & Carlmanno regnum relinquens.

769. 770. Bertha regina venit de Italia, & Deſiderii regis filiam adduxit in Franciam.

771. Carlmannus obiit, fratri Carolo regnum relinquens.

772. Carolus in Saxonia Ereſpurg expugnavit, & fanum eorum, quod vocabatur Irminſul, deſtruxit.

773. Carolus ab Adriano papa invitatus, Deſyderium regem in Papia obſedit.

774. Carolus Papiam cepit, & Deſyderium regem in Franciam duxit. Eodem anno Saxones eccleſiam in Frideslare, lignis & igne implentes incendere volebant, ſed minime valebant.

775. 776. Saxones Chriſtiani effecti ſunt.

777. (Dedicatio eccleſiæ in Ordorff à beato Lullo, in honore S. Petri.)

778. Carolus pugnavit contra Saracenos, & Saxones Loganabhi (b) vaſtant.

779. Sturm, abbas Fuldenſis cœnobii, obiit.

780. 781. Carolus Romam perrexit, ibique baptizatus eſt Carlomannus, filius ejus, quem Adrianus papa, immutato nomine, vocavit Pipinum. Ibi quoque deſponſata eſt Rudrut, filia ejus, Conſtantino Imperatori. Carolus diviſit terram inter epiſcopos in Saxonia.

782. Caroli comites occiſi ſunt à Saxonibus in loco, qui dicitur Suntal.

783. Hildegart regina obiit, cui Faſtrat ſucceſſit.

784. 785. 786. Sanctus Lullus archiepiſcopus obiit, (cui Richolffus ſucceſſit:) & Caro-

(a) Reliqui Francorum Annales tacent de hac victoria.

(b) Intelligi videtur Pagus Loganenſis, *Loganogouve* ad Lanum, in confiniis Haſſiæ & Trevirenſis Epiſcopatus. Saxones enim iſto anno in Haſſia agebant, ſecundum *REGINONEM ad a. 778.*

Digitized by Google

& Carolus ad Italiam venit. Multa quoque viſa ſunt prodigia. Signum enim crucis in veſtimentis hominum apparuit, & ſanguis è cœlo terraque profluxit.

787. Carolus Romam veniens, Beneventum profectus eſt, & monaſterium ſancti Benedicti adiit. (Et eclipſis facta eſt ſolis.)

788. 789. Carolus ſubegit gentem Wilslorum.

790. Carolus perrexit in Pannoniam.

791. Carolus ſubegit gentem Avarorum, & fundata eſt eccleſia ſancti Bonifacii in Fulda.

792.793. Conjuratio Pipini contra patrem ſuum, quæ per Fardolfum publicata eſt. Unde Pipinus attonſus in monaſterium mittitur, cæterique omnes perditi, alii decollati, alii ſuſpenſi, miſerabiliter ſunt mortui. Et ipſi Fardolfo datum eſt cœnobium ſancti Dionyſii.

794. Hæreſis Feliciana damnata eſt in ſynodo Franckonefurt, & Vaſtrath regina obiit.

795. Adrianus papa obiit in nativitate Domini.

796. 797. 798. Balthart abbas Herveldenſis obiit.

799. Leo papa, lingua truncata, excæcatus, & de pontificatu ejectus, videns & loquens in Franciam venit ad Carolum, in locum, qui dicitur Heriſtelle.

800. Carolus à Romanis Auguſtus eſt appellatus.

801. Amarmurmulus, rex Perſarum, elephantem unum cum aliis muneribus Carolo miſit.

802. 803. Leo papa iterum venit in Franciam, & Saxones Transalbiani translati ſunt in Franciam.

804. 805. Carolus, Caroli filius, Bohemios vaſtat.

806. 807. Mortalitas maxima facta eſt in Fulda.

808. 809. 810. Hohenburg (a) caſtellum impoſitum eſt Albi flumini ab imperatore Carolo contra Danos.

811. Depoſitio Luitgeri epiſcopi.

812. 813. Richolfus, Moguntiæ archiepiſcopus, obiit, (cui Haiſtolfus ſucceſſit:) & pons apud Moguntiam incendio periit.

814. Carolus Magnus imperator obiit, cui Ludovicus ſucceſſit, qui epiſcopatum in Hildensheim conſtruxit. 154

815. Baugolfus, abbas Fuldenſis, obiit. (Et præceptum eſt, ut omnes monachi cantarent curſum ſancti Benedicti.)

816. 817. Ludovicus Imperator Aquisgrani habuit ſynodum, ibique ordinavit vitam monachorum.

818. Ludovicus Imperator in Britannia Normannum regem vicit.

819. Ludovicus Judith, filiam Welf, in uxorem accepit, & in Fulda dedicata eſt eccleſia.

820. 821. 822. Inchoatio monaſterii novæ Corbeiæ.

823. 824. Ludovicus contra Vivomarcum regem pugnavit, & Britanniam vaſtavit.

825. Vivomarcus occiſus eſt in domo propria, & Haiſtolfus, Moguntiæ archiepiſcopus, obiit, cui Otger ſucceſſit.

826. Hiltwinus oſſa ſancti Sebaſtiani in Galliam transtulit.

827. 828. 829. Ludovicus Imperator depoſitus eſt à filiis ſuis, Lothario, Ludovico & Carolo.

830. 831. Brun & Raban abbates fundamentum eccleſiæ ſancti Wigberti foderunt 6 idus Julii, ſecunda feria.

832. Corpus S. Aurelii in Germaniam delatum eſt, & Hirſaugia fundata. Conjuratio Ludovici contra patrem ſuum.

833. Regnum Francorum ad Lotharium eſt converſum.

834. Pipi-

(a) *Hamburgum*, de quo ad *REGINONEM a. 810.*

834. Pipinus & Ludovicus patrem ſuum reſtituerunt in regnum.
835. 836. (Otgarius archiepiſcopus transtulit ſanctum Severum ad Franckfurt.)
837. 838. Conjuratio Ludovici iterum ad Franckonefurt, & converſum eſt regnum ad patrem ejus.
839. 840. Ludovicus inſequendo filium, venit ad Herolfesfelt monaſterium 6 idus Aprilis. Ludovicus imperator obiit, cui filius ejus Ludovicus ſucceſſit.
841. Lotharius bellavit contra fratres ſuos, Ludovicum & Carolum, in quo prælio penè ad internecionem deleti ſunt Franci, & Luitharius victus eſt, ubi & Adelbertus comes occiſus eſt.
842. Luitharius expulſus eſt à regno, & Raban abbas de monaſterio.
843. Luitharius, Ludovicus, & Carolus pacem fecerunt.
844. Luitharius rex regem Sclavorum Geſtimulum occidit.
845. Ludovicus venit ad Herolfesfelt 2 calendas Novembris, & privilegia monachis dedit, ſuoque ſigillo munivit. Monachi quoque ejusdem Heruеldenſis monaſterii reconciliati ſunt cum Otgario archiepiſcopo, de decimis frugum & porcorum ex terra Thuringorum, per fideles legatos domini Ludovici Auguſti, epiſcopos videlicet & præſides.
846. Ludovicus, filius Ludovici, Pannoniam ſubegit, & Bohemos domum rediens vaſtavit. Brun, abbas Heruеldenſis, obiit, cui Brunuart ſucceſſit.
847. Oggarius, Moguntiæ archiepiſcopus, obiit, cui abbas Fuldenſis, Rabanus, ſucceſſit. Abbatiam Waldo ſuſcepit.
848. Ad Moguntiam habito ſynodali concilio, Godeſchalcus hæreticus damnatus eſt.
849. 850. Dedicata eſt eccleſia ſancti Wigberti 5 calendas Novembris à Rabano, Moguntiacenſi archiepiſcopo.
851. 852. Translatio Lulli in cœna Domini.
853. 854. 855. Ludovicus rex cum magno exercitu perrexit contra Ratzidum, regem Maruhenſium. Luitharius etiam rex tonſuram & monachicum habitum ſuſcepit, moriturus in Prumia.
856. Rabanus archiepiſcopus obiit, cui Carolus ſucceſſit.
857. Carolus archiepiſcopus Moguntiæ magnam ſynodum habuit.
858. Ludovicus rex Ludovicum, filium ſuum, miſit cum exercitu magno ad Abotritos.
859. Ludovicus & Carolus atque Lutharius, filius Lutharii, fratris eorum, cum juramento pacem fecerunt.
860. 861. Udo, Ernoſt, Berngerus comites, & Waldo, abbas Fuldenſis, honoribus depoſiti ſunt. Thiodo abbas ſucceſſit.
155 862. 863. Carolus archiepiſcopus obiit, cui Luitpernus ſucceſſit.
864. Ludovicus rex Ratzidum, regem Morahenſium, ſibi ſubegit.
865. 866. 867. 868. 869. Luitherus rex à Benevento reverſus, Romam venit, ibique ab Adriano damnatus eſt, qui domum rediens, penè cum ſuis omnibus periit. Eodem anno Thiodo, abbas Fuldenſis, depoſitus, & Sigehardus electus eſt, vir religioſus.
870. 871. 872. 873. 874. 875. Ludovicus rex obiit, cui filius ejus Ludovicus ſucceſſit. Brunwart, Herveldenſis abbas, obiit, cui Drugo ſucceſſit.
876. Pugna juxta Andarnaha facta eſt, inter Carolum & Ludovicum, Ludovici regis filium.
877. 878. 879. Ludovicus rex, filius Ludovici regis, obiit, cui frater ejus Carolus ſucceſſit.
880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. Carolus de regno eſt ejectus, & Arnoldus electus.
888. Carolus obiit.
889. 890. Luitbertus archiepiſcopus obiit, cui Sunderolt ſucceſſit.

891. Sun-

Digitized by Google

891. Sunderolt, Moguntiæ archiepiſcopus, occiſus eſt, cui Hatto ſucceſſit.
892. Arn (Herbipolenſis) epiſcopus occiſus eſt. Et Drugo, abbas Herveldenſis, obiit, cui Harderat ſucceſſit.
893. Prælium magnum factum eſt inter Bajoarios & Ungaros.
894. 895. 896. Arnoldus Romæ imperator factus eſt.
897. 898. 899. Arnoldus imperator obiit, cui Ludovicus, filius ejus, ſucceſſit.
900. 901. Harderat, abbas Herveldenſis, obiit, cui Diethart ſucceſſit.
902. Sclavi vaſtaverunt Saxoniam.
903. Adelbracht, Eberhart, & Heinricus occiſi ſunt.
904. 905. Conradus comes occiſus eſt ab Adelberto.
906. Ungari vaſtaverunt Saxoniam.
907. Adelbertus comes occiſus eſt, jubente Ludovico rege.
908. Luitboldus, dux Thuringorum, (*a*) occiſus eſt ab Ungaris.
909. Burchardus, dux Thuringorum, occiſus eſt ab Ungaris.
910. Ludovicus rex pugnavit cum Ungaris, & victus eſt.
911. Ungari vaſtaverunt Franciam.
912. Ludovicus rex obiit, cui Conradus ſucceſſit. Hatto, archiepiſcopus Moguntiæ, obiit, cui Hereger ſucceſſit.
913. 914. Otto Saxonicus comes obiit.
915. Ungari vaſtando venerunt usque in Fuldam.
916. 917. 918. Conradus rex fuit in Herolfelde.
919. Conradus rex obiit, cui Heinricus Saxo ſucceſſit.
920. 921. 922. 923. 924. Herger, archiepiſcopus Moguntiæ, obiit, cui Hildibertus ſucceſſit.
925. 926. 927. Diethardus junior abbas Herveldiæ factus eſt, cum ſenioris Diothardi conſenſu.
928. Diothardus abbas junior epiſcopus ordinatus, & Burchardus abbas electus eſt.
929. 930. Diothardus ſenior obiit.
931. Heinricus rex Abotritos ſubegit.
932. Diedo (Wirtzburgenſis) epiſcopus obiit, cui Burchardus, abbas Herveldiæ, ſucceſſit.
933. Megingoz abbas Herveldiæ electus eſt.
934. Heinricus rex Wucronin (*b*) cum exercitu fugat.
935. Magna ſynodus fuit in Erphesfurt. Eodem anno Heinricus rex obiit, cui filius ejus Otto ſucceſſit.
936. Otto rex fuit Herolfesfelde. Eodem anno eccleſia ſancti Bonifacii exuſta eſt.
937. Eberhardus Comes Heinricũ, filium Heinrici regis, captum projecit in vincula. 156
938. 939. Eberhardus & Giſilbertus occiſi ſunt. Hildibertus, archiepiſcopus Moguntiæ, obiit, cui Fridericus ſucceſſit.
940. 941. 942. Dedicata eſt eccleſia ſancti Maximini in Treveris.
943. Synodus Bonnæ congregata eſt.
944. 945. Nuncii Græcorum ad regem Ottonem venerunt, cum magnis muneribus, in vigilia omnium Sanctorum.
946. 947. Etheit regina obiit, cui Adelheit ſucceſſit.

(*a*) Luitboldus hic, ſive Lupoldus, minime Dux Thuringorum, verum Dux fuit Bavariæ, prout *OTTO FRISINGENSIS* nos docet *Chron. lib. VI. c. XV. non multo poſt Ungari, commiſſo cum Baioariis bello, ducem eorum Leopoldum, Arnolfi ducis patrem, occidunt, ac inde per totum regnum diffuſi, Alemanniam, Franciam, Saxoniam, Turingiam percurrunt.* Quæ etiam verba Auctor Magni Chronici Belgic. *p. 73.* repetit.

(*b*) Videtur Wormo, Danorum Rex, intelligi, quem devicit Henricus. Plerique Scriptores equidem hoc ad a. 931. referunt. Verum *Wittichindus lib. I. pag. 641.* & *SIGEBERTUS GEMBLACENSIS ad a. 935.* hanc victoriam demum, poſt illam de Hunnis, enarrant.

Digitized by Google

948. Synodus ad Ingelheim congregata eſt, cui Marinus, legatus Apoſtolicus, præſedit.

949. Iterum nuncii Græcorum ad regem Ottonem cum precioſiſſimis muneribus venerunt, in memoria omnium ſanctorum, & Otto rex dedit filiam ſuam Conrado duci.

950. Factum eſt magnum prælium inter Baioarios & Ungaros.

951. Otto rex perrexit in Italiam, & acquiſivit Adelheidam reginam, & Berngerum regem ſubdidit ſibi.

952. 953. Nimis crudelis diſſenſio exorta eſt inter Luitdolfum, regis filium, & Heinricum, patruum ſuum. Eodem anno obſeſſa eſt Moguntia, & Roſſadal caſtellum, factaque eſt in illo loco magna pugna.

954. Fridericus, archiepiſcopus Moguntiæ, obiit, cui Wilhelmus, filius regis, ſucceſſit.

955. Otto rex Ungaros cum magno periculo ſui, ſuorumque magna cæde, proſtravit in Lechfelt, in natali ſancti Laurentii: in quo etiam bello dux Conradus cum aliis multis eſt occiſus. Heinricus quoque, dux Baioariorum, obiit.

956. Rudbertus, Treverenſis archiepiſcopus, obiit, cui Henricus ſucceſſit, & Hadamarus, abbas Fuldenſis, obiit, cui Hatto ſucceſſit. Eodem anno Luitdolfus in Italiam perrexit, eamque ſibi ſubegit. Et Megingoz, abbas Herveldiæ, obiit, cui Hagano ſucceſſit.

957. Luitdolfus in Italia eſt mortuus, & inde ad Moguntiam portatus eſt, & ad ſanctum Albanum ſepultus eſt.

958. Signum crucis in veſtimentis apparuit.

959. Hagano, abbas Herveldenſis, poteſtatem ſuam reliquit, ob infirmitatem corporis ſui, eoque vivente, Guntherus electus eſt in locum ejus.

960. Venerunt legati Ruſciæ gentis ad regem Ottonem, deprecantes, ut aliquem ſuorum epiſcoporum transmitteret, qui oſtenderet eis viam veritatis. Qui conſenſit deprecationi eorum, mittens Adelbertum epiſcopum fide catholicum, qui etiam vix evaſit manus eorum.

961. Venerunt legati domini Apoſtolici ad regem Ottonem, invocantes eum Romam, in adjutorium Johannis Papæ. Filius ejus, Otto ſecundus, in regem ungitur Aquisgrani.

962. Otto rex perrexit Romam, eumque Johannes papa gratanter ſuſcipiens, honorificè ſuper cathedram Auguſtalem poſuit, & benedictione atque conſecratione ſua imperatorem fecit. Guntherus, Herveldenſis abbas, obiit, cui Egilolfus ſucceſſit.

963. Magna ſynodus facta eſt Romæ, cui Otto imperator præſidebat, cum multitudine magna epiſcoporum, abbatum, ſacerdotum, clericorum, ac monachorum, ibique dejectus eſt Benedictus à ſede Apoſtolica.

964. Berngerus rex obſeſſus eſt in monte ſancti Leonis, ibique captus atque in Babenberg ductus eſt cum Willa uxore ſua.

965. Otto imperator de Italia venit. Brun (Colonienſis) archiepiſcopus obiit, cui Volcmarus ſucceſſit.

966. Otto imperator tertia vice Romam venit.

967. Otto imperator miſit legatos ſuos ad Wilhelmum archiepiſcopum & alios principes, ut Ottonem filium ſuum cum omni dignitate regali ad Italiam mitterent, quem ipſe ſuſcipiens, Romam perduxit, ut papa Johannes poſterior imperatorem faceret: quod & libenter fecit.

968. Wilhelmus (Moguntinenſis) archiepiſcopus obiit, cui abbas Fuldenſis Hatto ſucceſſit. Abbatiam verò ſuſcepit Wernher.

157 969. Hatto, Moguntiæ archiepiſcopus, obiit, cui Ruitbertus ſucceſſit.

970. Egilolfus, Herveldenſis abbas, obiit, cui Gozbertus ſucceſſit.

971. Exuſtum eſt famoſum templum in Dornburg. (a)

972. Ot-

(a) De eodem *DITMARUS lib. II. f. 339.* Templum hoc Jovi fuiſſe dicatum adſerui in Syntagmate Hiſt. Germ. *diſſ. II. §. VII.*

Digitized by Google

972. Ottoni juniori imperatori missa est Theophania ab imperatore de Græcia. Eodem anno Otto senior imperator cum juniore Ottone de Italia perrexit in Franciam.

973. Otto imperator senior cum juniore venit Quidilinburg, ibique celebravit sanctum Pascha 10. cal. Aprilis. Illucque venerunt legati plurimarum gentium, videlicet Romanorum, Græcorum, Beneventorum, Italorum, Vngarorum, Danorum, Sclavorum, Bulgarorum, atque Ruscorum, cum magnis muneribus. Eodem anno Otto imperator senior obiit in Mimelieba nonis Maji, cui filius ejus, secundus Otto, successit.

974. Heinricus, dux Baioariorum, & Abraham episcopus, cum Boliselaione & Misichone inierunt contra imperatorem pravum consilium. At imperator, tali nefando comperto consilio, congregavit omnes principes suos, & quid inde faceret, consilium petiit. Qui dederunt ei consilium, ut mitteret ad ducem Heinricum, & Bopponem episcopum, & Gebehardum comitem, eosque ad placitum invitaret per edictum: qui sine dilatione, Deo donante, dedit se in potestatem imperatoris. Eodemque anno perrexit imperator contra Haroldum in Scleoswig.

975. Otto Imperator habuit magnum conventum in Wehmare. Eodem anno imperator Bohemos vastavit & concremavit.

976. Otto Imperator perrexit ad Bajoariam, atque Heinricum ducem expulit, Ottonique duci Bajoariam commendavit.

977. Imperator cum magno exercitu perrexit ad Bohemos, & maximam partem terræ illius incendio concremavit. Ipse quoque Heinricus cum altero Heinrico invaserant Bazowam. (*a*) Quod imperator ut audivit, festinatò exercitum illò movit, urbemque obsedit, & Heinricum ducem ad suam gratiam recepit, atque in Franciam perrexit.

978. Ad imperatorem Ottonem venit in Pascha Bolislawo, qui honorificè susceptus, magnisque muneribus ab imperatore oneratus, rediit domum. Aderat & Heinricus cum altero Heinrico, qui comprehensi in exilium missi sunt. Eodem anno Luitherus rex cum electo numero militum repentè invasit Aquisgrani palatium, seditque ibi tribus diebus. At Otto imperator festinatò cum exercitu insecutus est Luitharium usque in Sigonem (*b*) & usque ad sancti Dionysii cœnobium, eumque non apprehendit, quia fugiendo evasit.

979. Gero Comes à Waldone quodam accusatus, dum eum in singulari certamine occidisset, ipse tamen ab imperatore decollatus est.

980. Otto imperator perrexit in Italiam, & Gozberdus, Hirsfeldensis, abbas, ecclesiam construxit in Ordorf.

981. Adelbertus, Magdaburgensis archiepiscopus, obiit, cui Hisillarius successit. Imperator Natalem domini Romæ celebravit.

982. Destructus est episcopatus in Mersiburg, miræque magnitudinis ædificium cecidit in Magdeburg. Eodem anno Otto imperator valde periculosum habuit prælium cum Sarracenis in Calabria. In quo prælio occisus est Heinricus, Augustensis ecclesiæ episcopus, cum aliis plurimis episcopis. In quo etiam prælio idus Julii occisi sunt milites fortissimi, hi scilicet, Vdo, Gebehardus, Guntherus, Bertholdus cum aliis multis, & Otto dux atque Wernher, abbas Fuldensis. Ipse Imperator vita comite vix evasit.

983. Otto secundus imperator, Romam post malè gestas res regressus, obiit, ibidemque sepultus est. Heinricus, dux Baioariæ, regnum invasit, sed à Principibus est reprobatus.

984. Filius imperatoris, tertius Otto, patri successit in regnum, unctus in regem Aquisgrani à Johanne Ravennati episcopo.

985. Gozberdus (Hirsfeldensem) abbatiam reddidit, cui Bernharius successit.

(*a*) Sine dubio intelligitur primaria Lusatiæ urbs, *Budissa, Bauzen.*

(*b*) Sequana alias, hodie *la Seine.* *VALESIUS voce Sequana.*

Digitized by Google

986. Otto rex puer Boëmiam vaſtavit, ſed Miſchonem cum muneribus obvium ſuſcepit.

987. Iterum rex Boëmiam intravit, & eam ad deditionem coëgit.

158 988. Æſtatis feruor nimius. Rupertus, Moguntiæ archiepiſcopus, obiit, cui Willigis ſucceſſit.

989. Theophana imperatrix Romam perrexit: omnemque illam regionem Regi ſubdidit.

990. 991. Theophana imperatrix obiit. Ignis de Rheno aſcendit, & villas proximas abſumpſit. Gotehardus monachus factus eſt.

992. Otto rex Brandenburgam obſedit. Gerdach, Hildesheimenſis epiſcopus, obiit. (Dominus Bernardus, regis cancellarius, in divinis & humanis rebus 14. calend. Februarias ordinatus, ſolertiſſimus ſucceſſit. Filii Heinrici comitis, Heinricus, Vtto, Sigifridus, contra piratas pugnant: quorum unus occiſus, duo ſunt capti.)

993. 994. Wolffgangus, Ratisponenſis epiſcopus, obiit, cui Gebehardus ſucceſſit. Filii Heinrici comitis, Heinricus, Vtto, &c. (ut jam ſupra) perierunt.

995. Majolus abbas obiit.

996. Otto rex contra Creſcentium Romam venit, ubi & Brunonem in ſede Apoſtolica conſtituit, à quo & ipſe imperator factus eſt. Gothardus abbas factus eſt in Altaha.

997. Johannes, Placentinus epiſcopus, ſedem Apoſtolicam invaſit, conſilio Creſcentii. Adalbertus epiſcopus martyrizatur.

998. Creſcentius ab imperatore decollatus, cum duodecim ſuis ante urbem ſuspenditur. Johannes pſeudopapa cæcatur.

999. Brun papa, qui Gregorius, obiit, cui Gebertus, qui & Silveſter, & ſucceſſit. S. Adelheit imperatrix obiit.

1000. Imperator oſſa Caroli Magni Aquisgrani, à pluribus eo usque ignorata, invenit. Gaudentius, frater Adelberti martyris, Pragæ archiepiſcopus conſtituitur.

1001. Imperator Natalem domini Romæ celebravit.

1002. Otto III. imperator obiit, cui Heinricus Baioarius ſucceſſit. Eggihardus marchio, regni uſurpator, Polodi occiſus eſt.

1003. Plerique Principes à rege deficiunt, ſed poſt modicum correcti, in gratiam recipiuntur.

1004. Miſerandum Papiæ incendium. Brun, frater regis, qui electioni ejus aliquandiu reſtiterat, in gratiam ejus rediit.

1005. Bernharius, abbas Herveldenſis, obiit, cui Godehardus ſucceſſit.

1006. Guntherus, nobilis vir de Thuringia, (a) monachus factus eſt Herveldiæ, ſed poſtea ad Altaha tranſivit, conſilio Godehardi abbatis. Fames valida.

1007. 1008. Nothger, Leodienſis epiſcopus, obiit, cui Baldaricus ſucceſſit. Guntherus monachus eremum petivit.

1009. Eccleſia major Moguntiæ, quam Willigiſus conſtruxerat, incenſa eſt ipſo die conſecrationis ſuæ.

1010. Ansfridus, Trajectenſis epiſcopus, obiit, cui Adelboldus ſucceſſit.

1011. Willigiſus, Moguntiæ archiepiſcopus, obiit, cui Erchenbaldus (Fuldenſis) ſucceſſit. Abbatiam Brantho ſuſcepit.

1012. Eccleſia major in Babenberg ab Eberhardo, primo ejusdem ſedis epiſcopo, conſecrata eſt. Gotehardus abbatiam Herveldenſem reliquit, cui Arnoldus ſucceſſit.

1013. 1014. Henricus rex, cum Kunigunda regina, imperiale nomen ſuſcepit.

1015. Imperator ad Polonos cum exercitu abiit.

1016. Grando magna fuit, & multi fulmine exuſti ſunt.

1017. Megingoz, Treverorum epiſcopus, obiit, cui Boppo ſucceſſit. Imperator contra Polonos iterum exercitum duxit.

1018.

(a) In Vita Godehardi Ep. Hildeſ. apud *LEIBNITIUM Tom. I. p. 487.* ubi hæc uberius exponuntur, dicitur, *dignitate & meritis illuſtris.*

Digitized by Google

1018. 1019. Imperator papam Babenberg ſuſcepit hoſpitio.

1020. Heribertus, Colonienſis archiepiſcopus, obiit, cui Pilegrinus ſucceſſit. Erchenbaldus, Moguntiæ archiepiſcopus, obiit, cui Aribo ſucceſſit.

1021. Ingens terræ motus factus eſt in Baioaria.

1022. [Dominus Bernardus, Hildesheimenſis epiſcopus, obiit. Gotehardus Altaha abbas ſucceſſit, 4. non. Decembris ordinatus.]

1023. Gero, Magdaburgenſis epiſcopus, obiit, cui Hunfridus ſucceſſit. Brantho, abbas Fuldenſis, epiſcopus factus eſt Halberſtat. Richardus abbas Fuldenſis factus eſt. 159

1024. Heinricus ſecundus rex, primus imperator obiit, cui ſucceſſit Conradus.

1025. 1026. 1027. Conradus rex imperator factus eſt in Paſcha. Gebehardus, frater imperatoris, coactus eſt ex laico clericus fieri.

1028. Henricus, imperatoris filius, rex factus eſt Aquisgrani per Pilegrinum, Colonienſem archiepiſcopum.

1029. Bruno, Auguſtenſis epiſcopus, obiit, cui Ebbo ſucceſſit. Wernher, Argentinæ epiſcopus, obiit, cui Wilhelmus ſucceſſit.

1030. Conradus imperator Hungariam cum exercitu intravit.

1031. Arnoldus abbatiam Herueldenſem perdidit, cui Bardo ſucceſſit. Sed is, poſt dimidium annum, Ariboni, Moguntino archiepiſcopo defuncto, ſucceſſit, Rudolphus verò abbatiam Herueldenſem ſuſcepit.

1032. Arnoldus, amiſſa abbatia Herueldenſi, obiit in Gellingin. (a)

1033. Kunigund imperatrix obiit. Imperator exercitum duxit in Burgundiam contra Udonem.

1034. Albuvvinus, præpoſitus Herueldenſis, abbas factus in Nuinburg.

1035. Rudolphus, abbas Herueldenſis, ordinatur epiſcopus Podelbrunon, cui Meginherus, vir venerabilis, ſucceſſit.

1036. Pilegrinus, Colonienſis archiepiſcopus, obiit, cui Herimannus ſucceſſit. [Ædificatum eſt monaſterium Scotorum in Erphordia, per dominum Waltherum de Glisberg, qui ibidem ſepultus eſt.]

1037. Incenſum eſt monaſterium Herueldenſe. Gozelo dux Udonem comitem occidit, & cum eo ad ſex homines.

1038. Godehardus, Hildenesheimenſis epiſcopus, obiit, cui Dietmarus ſucceſſit.

1039. Conradus imperator obiit Trajecti [feria ſecunda] in Pentecoſte, cui Heinricus [tertius] filius ejus ſucceſſit. Richardus, abbas Fuldenſis, obiit, cui Sigevvart ſucceſſit. Regenbolt, Spirenſis epiſcopus, obiit, cui Sibicho ſucceſſit.

1040. Heinricus rex in Boëmiam duxit exercitum, ibique Werinherus comes & Reginhard, ſignifer Fuldenſis, cum aliis multis occiſi ſunt. Petrus, Ungariorum rex, à ſuis expulſus, ad regem Heinricum confugit, petens auxilium. Eberhardus, epiſcopus Babenbergenſis, obiit, cui Suitgerus ſucceſſit. Dedicata eſt crypta Herveldenſis, atque in eam translatæ ſunt reliquiæ ſanctorum confeſſorum, Wigberti & Lulli.

1041. Heinricus rex ſecundò Boëmiam ingreſſus, ducem ejus in deditionem accepit, Prenzlao nomine, terramque ejus tributariam fecit. Inde per Baioariam regreſſus, feſtum ſancti Michaëlis Ratisponæ celebravit.

Uban, qui Ungariorum regnum invaſerat, eruptionem in fines Baioariorum & Carentinorum fecit, multamque prædam abegit. Sed Baioarii, coadunatis viribus inſecuti, prædam excuſſerunt, multisque occiſis, reliquos in fugam coëgerunt.

(a) Gellingen, Monaſterium olim, Præpoſitum habens, nunc vicus ad Wipperam, prope Sangerhuſam, ditionis Hirsfeldenſis, nunc Landgravio Caſſelano parens, in quo etiam Güntherus, nobilis Vir de Thuringia, aliquantisper vixit, de quo ſupra *a. 1006.*

Digitized by Google

1042. Rex, prima expeditione in Ungariam facta, prædictum Uban fugavit, usque ad fluvium Raban pervenit, tres urbes maximas cepit, acceptoque à provincialibus jurejurando, in pace remeavit.

Hermannus, Mimigardenuurdenſis (a) epiſcopus obiit, cui Rudbertus ſucceſſit. Heriberdus, Emſtatenſis (b) epiſcopus, obiit, cui frater ejus Gezman ſucceſſit, cui poſt aliquot hebdomadas defuncto, Geberhardus ſucceſſit.

1043. Rex incarnationem Domini Goslariæ celebravit. Illuc dux Boëmicus adveniens, benignè ſuſceptus à rege, & honorificè aliquandiu habitus, tandem in pace eſt dimiſſus. Ibi inter diverſarum provinciarum legatos, legati Ruſcorum triſtes redierunt, quia de filia regis ſui, quam regi Henrico nupturam ſperaverant, certum repudium reportabant.

Ibi quoque legati regis Ungariorum pacem ſuppliciter orant, ſed non impetrant, quoniam rex Petrus, quem Uban per vim regno expulerat, præſens erat, ſuppliciterque Heinrici regis auxilium contra illius violentiam implorabat. Sigevvard, Fuldenſis abbas, obiit, cui Rohingus ſucceſſit. Gisla imperatrix obiit, & Spiræ ſepulta eſt.

160 Rex, ſecunda expeditione in Ungaros facta, prædictum Uban ad placitam ſibi pactionem coëgit, acceptisque ab eo de pace juramentis & obſidibus, reverſus, nuptias celebravit in Ingelheim, in conjunctione Agnetis, filiæ Wilhelmi, comitis Pictavorum.

1044. Rex, natalem domini celebravit Treveris, ibique omnes, qui in regiam majeſtatem deliquerant, crimine abſolvit, eandemque legem per totum regnum promulgavit, ut omnes ſibi invicem delicta condonarent.

Gozelo, dux Lotharingorum, obiit, cujus filius, Godefridus, nobiliſſimæ indolis juvenis, atque in re militari admodum exercitatus, quia ducatum patris non potuit obtinere, arma contra Rempublicam corripuit, Adelbertum ducem, quem rex patri ejus ſubrogaverat, prælio victum occidit, cædes hominum & depopulationes agrorum quàm maximas fecit, loca omnia usque ad Rhenum, præter ea, quæ vel murorum præſidio hoſtilem impetum ſubterfugiebant, vel ſe data pecunia redemerant, in cinerem redegit.

Rex, tertia expeditione in Ungariam facta, prædictum Uban vicit & expulit, Petroque regnum reſtituit.

Hazecho, Wormatiæ epiſcopus, obiit, cui Adelgerus ſucceſſit: cui itidem paulo pòſt humanis rebus exempto, Arnoldus ſucceſſit. Dietmarus, Hildinesheimenſis epiſcopus obiit, cui Æzelinus ſucceſſit.

1045. Dux Godefridus à rege in deditionem acceptus, in Gibekenſtein miſſus eſt cuſtodiendus, ſicque regnum brevi tempore quietum & pacatum manſit. Petrus, Ungariorum rex, Uban, æmulum atque inſidiatorem regni ſui, captum decollavit. Brunnus, Wirceburgenſis epiſcopus, obiit, cui Adelbero ſucceſſit. Cathelo, Citicenſis epiſcopus, obiit, cui Eppo ſucceſſit. Altbrandus, Bremenſis archiepiſcopus, obiit, cui Adelbertus ſucceſſit.

1046. Rex Natalem domini Goslariæ celebravit, ubi & ſocrus ejus de Pictavis, cum primoribus gentis ſuæ aderat. Petrus, rex Ungarorum, ab Andrea propinquo ſuo dolo circumventus cæcatur. Eggihardus marchio, ſubitanea morte præfocatus, interiit. Drutmarus, abbas Corbeienſis, obiit, cui Ruthardus ſucceſſit. Dux Godefridus cuſtodia abſolutus, dum videret, nec interceſſionem Principum, nec deditionem, quam ſponte ſubierat, ſibi aliquid profuiſſe, & rei indignitate, & inopiæ familiaris tædio permotus, bellum rurſus de integro ſumpſit. Inter alias, quas Reipublicæ intulit clades, Neomagum, domum regiam miri & incomparabilis operis, incendit, civitatem Verdonenſem cepit, majorem in ea eccleſiam

(a) Sive Monaſterienſis, qui Epiſcopatus primum Mimigardevordæ fuit fundatus. *WERN. ROLEWINK de ant. Saxonia lib. II. c. VIII.*

(b) Potius Aichſtatenſis.

Digitized by Google

cleſiam concremavit. Sed poſt modicum, facti in tantum eum pœnituit, ut publicè ſe verberari faceret, & capillos ſuos, ne tonderentur, multa pecunia redimeret, ſumptus ad reædificandam eccleſiam daret, & in opere cæmentario per ſeipſum plerumque vilis mancipii miniſterio functus, deſerviret. *(a)*

1047. Rex Natalem domini Romæ celebravit, ubi tribus depoſitis, qui ſedem Apoſtolicam contra eccleſiaſticas regulas invaſerant, Suitgerum, Babenbergenſem epiſcopum, vicarium Apoſtolorum conſtituit, à quo, in die ſancto, ipſe viciſſim cum Agnete regina imperiali nomine & honore eſt donatus. Inde Beneventum vicinasque regiones peragrans, ſanctum Paſcha in redeundo Mantuæ celebravit; Aſcenſionem in Auguſta, ubi Epponi, epiſcopo defuncto, Heinricum ſubrogavit. Deinde exercitum navalem per Rhenum duxit in Friſiam, contra Godefridum, ejusque adjutorem Diodericum, ibique duas urbes munitiſſimas cepit, Rinesburg *(b)* & Fleerdingen. *(c)* Suitgerus papa, qui & Clemens, obiit, & Babenbergæ ſepultus eſt. Rohingus, abbas Fuldenſis, obiit, qui eodem anno Romæ in Natali domini conſecratus fuerat à Suitgero papa. Guntherus [de Thuringia] eremita obiit.

1048. Imperator Natalem domini Polethæ celebravit. Ibi legati aderant Romanorum, Suitgeri papæ obitum nunciantes, eique ſucceſſorem poſtulantes: quibus imperator Bopponem Priſnienſem *(d)* epiſcopum aſſignavit, Babenbergenſem verò epiſcopatum Hezekin cancellario tradidit. Feſtum ſancti Michaëlis imperator iterum Polethæ celebravit: ibi poſtero die Dietmarus comes, frater Ducis Bernhardi, cùm à milite ſuo Arnoldo accuſatus fuiſſet, de inito contra imperatorem conſilio, congreſſus cum eo, ut objectum crimen manu propria purgaret, victus & occiſus eſt. Ecbertus Fuldenſis abbas factus, ſtatim poſt Natalem domini.

1049. Imperator Natalem domini Friſingæ celebravit. Ibi iterum legati Ro- 161
manorum, Bopponis papæ morte nunciata, rectorem Romanæ eccleſiæ poſtulabant: quibus imperator Brunonem, Toloſæ epiſcopum, dedit.

1050. Leo papa, propter componendum ſtatum eccleſiarum & pacem Galliis reddendam, Roma egreſſus, Moguntiæ ſynodum celebravit, præſidente imperatore cum 42 epiſcopis. Ubi Sibecho, Spirenſis epiſcopus, de criminibus, quibus accuſabatur, ſacra communione ſe purgavit: & dux Gotefridus, interventu papæ & principum, gratiam imperatoris obtinuit. Expleta ſynodo, imperator expeditionem movit ſuper Balduinum, papa verò reditum ejus Aquisgrani expectavit.

1051. Imperator natalem domini Wormaciæ celebravit, ubi Leo papa ei valefaciens, mediocriter compoſitis & cauſis eccleſiaſticis & regni negotiis, Romam reverſus eſt, abducens ſecum Godefridum ducem, & fratrem ejus Fridericum, qui Gebehardo poſtmodum in ſedem Apoſtolicam ſucceſſit, item alios quamplures, tam clericos quàm laicos, in re militari probatiſſimos, quorum virtute Nortmannis, qui Apuliam occupaverant, obviam ire parabat. Conſecrata eſt eccleſia in Goslaria, ab Herimanno, Colonienſi archiepiſcopo. Imperator Pentecoſten celebravit Podelbrunnen, ubi Bardo archiepiſcopus ad miſſam habito ſermone, obitum ſuum inſtare prædicens, orationi fidelium ſe commendavit, qui eodem menſe deceſſit, eique Lupoldus ſucceſſit. Dietricus, Conſtantienſis epiſcopus, obiit, cui Rumolt ſucceſſit. Hunfridus, Magdaburgenſis epiſcopus, obiit, cui

(a) Habes hic Pœnitentiæ arbitrariæ Exemplum.

(b) De hac, *MENSO ALTINGIUS Not. Germ. Inſer. Munitiſſima Friſiæ Urbs, expugnata ab Henrico III. Imp. anno* CIↃXLVIII. *ſecundum Lambertum Schafnaburgenſem. Supereſt nomen Rineburg tenui in vico, in læva Rheni ripa, eo fere loci, ubi olim Romanorum Caſtellum Matilo.*

(c) Vide, quæ ſupra notavi ad *REGINONIS a. 898.*

(d) Potius Brixienſis epiſcopus; *HERM. CONTRACTUS ad a. 1048.*

Digitized by Google

cui Engelhardus succeſſit. Natus eſt imperatori filius Henricus IIII rex, III idus Novembris.

1052. Imperator Natalem domini Polethæ celebravit, ubi filio ſuo Heinrico, adhuc catechumeno, principes regni ſub juramento fidem promittere fecit. Paſcha celebravit Coloniæ, ibique prædictus puer ab Herimanno, ejusdem civitatis archiepiſcopo, baptizatus eſt. Rudolphus, Podelbrunnenſis epiſcopus, obiit, cui Immed ſucceſſit.

1053. Imperator Natalem domini Goslariæ celebravit, ubi & Immed conſecratus eſt à Luitpoldo archiepiſcopo. Leo papa profectus contra Normannos, contulit cum eis prope Beneventum ſigna, & fugientibus ſtatim in prima congreſſione Longobardis, Teutonici omnes penè ad unum interfecti ſunt. Ipſe quoque obſeſſus eſt in Benevento, & vix tandem poſt multas tribulationes obſidione liberatus, cunctos dies, quibus ſupervixit tantæ calamitati, in luctu & mœrore egit. Eo tempore Fridericus, frater Gotefridi, Romanæ eccleſiæ archidiaconus, Conſtantinopoli Apoſtolicæ ſedis functus legatione abierat. In dicta ſynodo, cùm imperatorem Conſtantinopolitanum & Patriarcham evocaſſet, & illi primatus ſui majeſtatem vindicantes, dicto obtemperare dedignarentur, egreſſus urbem, ſandalia ſua, more Apoſtolorum, publicè ſuper eos excuſſit. Quo facto, tantum terrorem omnibus Conſtantinopolitanis incuſſit, ut imperator & patriarcha cum clero & populo, ſequenti die ſacco & cinere obvoluti, ad eum procederent, & Apoſtolicam authoritatem in eo proni in terram adorarent. Ibi quoque per Godefridum ducem hæretici deprehenſi ſunt & ſuſpenſi.

Marchio Italorum, Bonifacius, obiit, cujus viduam Beatricem dux Godefridus accipiens, marcham & cæteras ejus poſſeſſiones, conjugii prætextu, ſibi vendicavit: quo comperto, imperator Heinricus gravi ſcrupulo perurgeri cœpit, reputans, ne fortè per eum animi Italorum, ſemper avidi novarum rerum, ut à regno Teutonicorum deficerent, ſolicitarentur.

1054. Leo nonus papa, 13 calendas Maji beato fine quievit in Domino, Romæque ſepultus eſt. Imperator interpellatus à Romanis, ut antiſtitem ſedi Apoſtolicæ provideret, Gebhardum, Emſtadenſem (a) epiſcopum, miſit, datisque clanculo literis ad omnes, qui in Italia opibus aut virtute militari plurimum poterant, deprecabatur eos, ut ducem Godefridum, ne quid fortè mali contra rempublicam machinaretur, obſervarent; promittebatque ſeipſum, vita comite, proximo anno affuturum, & quid facto opus eſſet, viſurum.

Huic ſubdiaconus toxicum in calicem miſit, quem cùm ipſe poſt conſecrationem levare vellet, nec poſſet, à domino cauſam facti inquiſiturus, cum populo ad orationem proſternitur, ſtatimque toxicator à dæmone arripitur. Ita igitur cauſa manifeſtata, dominus papa calicem cum ſanguine Dominico cuidam altari juſſit includi, & pro reliquiis in perpetuum conſervari; deinde iterum cum populo tam diu ad orationem proſternitur, quousque ſubdiaconus à dæmonio liberaretur. 162

Fridericus archidiaconus, Conſtantinopolim regreſſus, ubi comperit, Leonem papam humanis rebus exceſſiſſe, & alium jam eccleſiaſtici regiminis jura ſuſcepiſſe, dona quidem, quæ ab imperatore Conſtantinopolitano permagnifica deferebat, eccleſiæ Romanæ conſignavit, & ſtatim urbe excedens, in monaſterium Caſinum ſe contulit, ibi deinceps Chriſto, ſub ſanctæ profeſſionis titulo militaturus; quod factum malè plerique interpretabantur. Sed nemo, qui ſanum ſapiebat, aliter hoc eum, quàm ardore fidei & tædio ſecularium negotiorum, feciſſe credebat, præſertim cùm eodem tempore, & longi itineris labore exhauſtus, & gravi corporis moleſtia pulſatus, diu ſe poſſe vivere deſperaret.

Azelinus, Hildenesheimenſis epiſcopus, obiit, cui Hecelo ſucceſſit. Sivico Spirenſis

(a) Aichſtatenſem, vide ſupra *ad a. 1042.*

Digitized by Google

renſis epiſcopus, obiit, cui Arnoldus ſucceſſit. Hezeken, Babenbergenſis epiſcopus, obiit, cui Adelbero ſucceſſit.

Imperatoris filius, Heinricus, conſecratus eſt in regem Aquisgrani, ab Hermanno, Colonienſi archiepiſcopo, vix & ægre ſuper hoc impetrato conſenſu Luipoldi archiepiſcopi, ad quem propter primatum Moguntiæ ſedis conſecratio regis & cætera negotiorum regni diſpoſitio potiſſimùm pertinebat. Sed imperator potiùs Hermanno archiepiſcopo hoc privilegium vendicabat, propter claritatem generis ejus, & quia intra diœceſim (a) ipſius conſecratio hæc celebranda contigiſſet.

1055. Heinricus imperator Natalem domini Goslariæ celebravit, ſtatimque exactis feriis ſolennibus, in Italiam perrexit, vocatus eo legatione Romanorum, qui nunciaverant, nimiùm in Italia contra Rempublicam creſcere opes & potentiam Godefridi ducis: & niſi turbatis rebus maturè conſuleretur, ipſum quoque regnum propediem ab eo, diſſimulato pudore, occupandum fore. Sed ubi Italiam ingreſſus eſt dux Godefridus, miſſis in occurſum ejus nunciis, mandavit, nihil ſe minùs quàm rebellionem cogitare, paratum potiùs pro ſtatu reipublicæ & imperatoris ſalute, extrema etiam omnia experiri, gratum ſe habere, quòd patriis finibus extorris, patriis poſſeſſionibus ejectus, opibus ſaltem uxoris ſuæ in peregrinatione ſuſtentaretur: quam nec dolo, nec rapto, ſed ipſius placito, & celebratis ſolemniter nuptiis, in matrimonium ſibi junxiſſet. Beatrix quoque, diſſimulato metu, imperatori obviam proceſſit, & vix impetrata dicendi copia, ait, nihil ſe egiſſe, præter quàm quod jure gentium ſibi agere licuiſſet: deſtitutam ſe priori marito, deſolatæ domui patronum paraviſſe, & ingenuam ingenuo, ſine fuco nefariæ cujusquam machinationis, nupſiſſe: nec æqui, nec boni memorem eum eſſe, ſi id ſibi pace ejus non liceret, quod in imperio Romano fœminis nobilibus ſemper licuiſſet. Imperator itaque, accepto à primoribus conſilio, Godefridum crimine abſolvit, non tam probans ſatisfactionem ejus, quam metuens, ne malis recentibus exaſperatus, Nortmannis infeſtantibus Italiam ducem belli ſe præberet, & fierent noviſſima ejus pejora prioribus: Beatricem tamen, quaſi per deditionem acceptam, ſecum abduxit, hoc illi culpæ objiciens, quòd contractis ſe inconſulto nuptiis, hoſti publico Italiam prodidiſſet. Deinde anno integro intra Italiam commoratus, cuncta, quæ rei utilitas expoſcere videbatur, magnificè pro loco & tempore ordinavit.

1056. Guntherus tunc temporis cancellarius (imperatoris) viſionem vidit memoria dignam: Dominum in ſolio majeſtatis ſuæ reſidere, & elevato in altum brachio, diſtrictum gladium magno niſu vibrare, & circumſtantibus dicere: Reddam ultionem hoſtibus meis, & his, qui oderunt me, retribuam. Quam viſionem protinus mortalitas ſubſecuta eſt principum regni. Eaque expleta, vidit eodem rurſus ſchemate dominum reſidere, & remiſſo jam in vaginam gladio, & ſuper genua ſua reclinato, dicere circumſtantibus: Ignis ſuccenſus eſt in furore meo, & ardebit usque ad inferni noviſſima. Hermannus, Colonienſis epiſcopus, obiit, cui Anno, Goslarienſis præpoſitus, ſucceſſit. Imperator, regreſſus de Italia, ſanctum Paſcha Podelbrunnæ celebravit, brevique commoratus in Goslaria, perrexit ad villam Civois (a) in confinio ſitam regni Francorum ac Teutonicorum, colloquium ibi habiturus cum rege Francorum: à quo contumelioſè atque hoſtiliter objurgatus, quòd multa ſæpe ſibi mentitus fuiſſet, & quod partē maximam regni Francorum dolo à patribus ejus occupatum, reddere tam diu diſtuliſſet. Cùm imperator paratum ſe diceret, ſingulariter cum eo conſerta manu, objecta refellere, ille proxima nocte fuga lapſus, in ſuos ſe fines recepit. Imperator Nativitatem ſanctæ Mariæ Goslariæ celebravit, ibique Victorem papam, qui & Gebe- 163

(a) Ex hoc patet, jus coronandi Imp. tunc ad Jus Diœceſeos fuiſſe relatum. Vide *Syntagma Juris Publici cap. VII. §. XXV.*

(b) Epuſum intelligitur, Germanis *Ipſch*, Gallis *Ivoy* dictum; caſtrum antiquiſſimum, in Trevirorum finibus, ad quod jam olim convenire ſolebant, prout ex *SIGEBERTO* patet *ad a. 1024.* Vide *VALESIUM, voce Epuſum.*

Digitized by Google

hart, magnifico apparatu ſuſcepit hoſpitio, collectis ſcilicet ad ornandam tantæ diei ſolennitatem cunctis penè regni opibus & principibus. Inde profectus Botfelden, (a) cum ibi aliquandiu venationi deditus moraretur, comperit, Wilhelmum marchionem & Diodericum comitem, cum infinita multitudine Saxonici exercitus, quos contra Luticios miſerat, malè geſtis rebus, occubuiſſe. Nec multò pòſt ipſe corporis moleſtia correptus, cùm ſeptem aut eo amplius diebus lecto decubuiſſet, diem clauſit extremum. Præſentes erant, quaſi ad officium tanti funeris ex induſtria evocati, Romanus pontifex, Aquileienſis patriarcha, patruus imperatoris, Ratisponenſis epiſcopus, item aliæ innumerabiles tam laici quàm eccleſiaſtici ordinis dignitates. Notatumque eſt, nulla retro majorum memoria, ſine publica indictione, tot illuſtres perſonas in unum confluxiſſe. Corpus ejus Spiram translatum eſt, & celebratis regio more exequis, die natalitio Apoſtolorum Simonis & Judæ, quo ſcilicet die etiam natus fuerat, ſepulturæ eſt traditum. Regnum pro patre obtinuit filius ejus, Heinricus (quartus) V annorum infantulus, anno, poſtquam in Regem unctus fuerat, tertio. Summa tamen rerum, & omnium, quibus facto opus erat, adminiſtratio penes imperatricem remanſit, quæ tanta arte periclitanis reipublicæ ſtatum tutata eſt, ut nihil in ea tumultus, nihil ſimultatis tantæ rei novitas generaret.

Arnoldus, Spirenſis epiſcopus, obiit, cui Cunradus ſucceſſit.

Cunradus, filius imperatoris, dux Bajoariæ, obiit. Ducatum ejus imperator imperatrici dedit, privato jure, quoad vellet, poſſidendum.

Dedi, Palatinus comes, à quodam clerico Bremenſi occiſus eſt, quem à fratre ſuo archiepiſcopo ſuſceperat, pro criminibus, quæ ei objiciebantur, exilio deportandum, ſepultusque eſt, jubente imperatore, in Goslaria. Wilhelmo marchio-

(a) *SPANGENBERG Chron. Sax. c. CLXXV.* hunc locum *Bortfeld*, alii *Burdfeld* vocant: rectius *LAMBERTO*, *ALBERICO*, *DODECHINO*, *MARIANO SCOTO* ad A. 1056. *Bothfeld* dicitur. *HERMANNUS CONTRACTUS* habet: *in Bothfeldino.* Ejusdem mentionem facit *AUCTOR VITÆ MATHILDIS c. VIII.* de Henrico Aucupe ſcribens: *Rex Heinricus adiit Bathfelthum, quo ſæpiſſime exercuit venatum. NICOLAUS SCHATENIUS Ann. Paderborn. lib. VI. p. 547.* locum hunc tali ratione deſcribit: *Sita vero Bottfeldia inter Heriſtallum & Mundam ex altera Viſurgis ripa ad Solinganum ſaltum: haud procul inde Lippolderberga, & Sanctimonialium, ubi jurisdictione ſacra fines Moguntini & Paderbornenſis Epiſcopi ſejunxêre. Hac illa Botfeldia olim villa regia, in qua Ottonem III. Imperatorem Herivordenſe diploma dediſſe diximus. Et quia hic locus ab aliis Budenfeld ſcribitur, veriſimile idem eſt, in quo D. Ludgerus Haſſiæ fines tranſiens, Budonem Chriſtianum, quem Widekindus ob furtum equorum lapidibus necari juſſerat, in vitam revocavit. Poſita ob miraculi hujus celebritatem lapidea ab incolis crux eo in loco, & campus inde poſteris Budenfeldt appellatus.* Verum, quo minus adſentiar, facit *ALBERICUS*, qui hujus loci ſitum in termino Saxoniæ & Thuringiæ deſignat. *HERMANNUS CONTRACTUS* dicit: *In Saxonia, in Bothfeldino.* Certius adhuc ſitum definit *GERHARDUS STEDERNBURGENSIS Hiſt. Henrici Leonis* apud *MEIBOMIUM Tom. IV. p. 434.* dum ait: *In arduo nemoris, cum appropinquaret loco, qui Bothvelde dicitur, Dux* (Heinricus Leo) *de equo corruit, & ex contritione tibiæ ab itinere, quod cœperat, impeditus eſt. Sequenti die, Walkenred deportatus, nuncios ſuos ad Imperatorem ordinat & deſtinat.* Ad hunc locum *MEIBOMIUS* commentatur: *Eſt autem adhuc hodie prope Walckenredum, Werningerodam verſus, non longe a denſiſſimo nemore campus, qui vulgo dicitur Butfeld, in quo rudera templi & cœmiterii locique habitati viſuntur, vulgo S. Andreæ cœmiterium vocant.* Utraque loca, Budenfeld & Bothfeld, probe diſtinxit *JO. GEORGIUS LEUCKFELD Antiquit. Halberſtadt. p. 152.* Budenfeld vicus eſt Hannoveranus, prope Uslar, ad Viſurgim ſitus. De Bothfeld vero ſcribit: *Hat vormahls gelegen faſt 3. Meilen von Quedlinburg, und eben ſo vveit von Halberſtadt in dem Hartzvvalde, eine Stunde Weges gegen Morgen zu von den heutigen Hartz-Stadtgen Elbingerode, vvoſelbſt noch iezo das eine Thor das Bodfelder Thor genennet vvird.* Adde ejusdem Antiquitates Ilfeldenſes *p. 218.*

Digitized by Google

marchioni ſucceſſit Vdo comes, vir valde induſtrius, & regi conſanguinitate proximus.

1057. Rex Natalem domini Ratisponæ celebravit, præſente adhuc Victore papa, qui exinde compoſitis mediocriter, prout tunc copia erat, regni negotiis, in Italiam regreſſus, quinto calendas Auguſti migravit ad Dominum. Einſtatenſem epiſcopatum (quo ſe ille, papa factus, non abdicaverat) Gunzo ſuſcepit. Tum verò univerſi, quidquid principum, quidquid plebis Romanæ erat, uno animo, pari voluntate, in electionem conſenſerunt Friderici, fratris Godefridi ducis, extractumque de monaſterio Caſino, ubi lucerna Dei ardens & lucens ſub lecto monaſticæ quietis deliteſcebat, ſuper candelabrum extulerunt ſedis Apoſtolicæ. Nec quisquam ſanè multis retro annis lætioribus ſuffragiis, majori omnium expectatione, ad regimen proceſſerat Romanæ eccleſiæ. Sed tantam ſpem heu! fruſtrata eſt mors immatura. Vto marchio obiit, cui filius ejus, Vto junior, ſucceſſit. Principes Saxoniæ crebris conventiculis agitabant de injuriis, quibus ſub imperatore affecti fuerant, arbitrabanturque, pulchrè ſibi de his ſatisfactum fore, ſi filio ejus (dum adhuc ætas opportuna injuriæ eſſet) regnum eriperent; nec procul ab fide aberat, filium in mores vitamque patris pedibus, ut ajunt, iturum eſſe. Acceſſit ex inſperato magnum turbandis rebus adjumentum, Otto, frater Guillelmi marchionis, ſed matrimonio impari, matre ſcilicet Sclavica natus, vir acer ingenio, & manu impiger. Is apud gentem Boëmorum jam à puero exulaverat, ſed comperta morte fratris, magna ſpe obtinendæ hæreditatis, regreſſus in Saxoniam, à cunctis illic principibus benigne accipitur, magnisque omnium adhortationibus inſtigatur, non modò marchiam (quæ ſibi jure hæreditario competeret) ſed ipſum quoque regnum affectare. Ubi alacrem paratumque negotio advertunt, fidem illi omnes dicunt; ſuas quisque manus, ſuam operam pollicentur: regemque, ubicunque fortuna opportunum feciſſet, interficere conſtituunt. Perculſis metu omnibus, quibus rerum publicarum ſolicitudo aliqua erat, & magnopere intentis ad ſedandam turbam, quæ oriebatur, placuit, regem ocyùs in Saxoniam venire, & periclitanti reipublicæ, quaqua poſſet ratione, conſulere. Itaque Natalem ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli in Erſenburg (*a*) celebraturus erat, eò, quicquid principum erat in Saxonia, ad colloquium evocari juſſit. Quò dum pergerent, pro ſua ſinguli copia, magna militum manu ſtipati, contigit, ut Brun & Ecbertus, patrueles regis, caſu inciderent 164
in multitudinem prædicti Ottonis, conglobato agmine ad curtem regiam proficiſcentis. Hi præter cauſam publicam, privatis quoque inimicitiis infeſtiſſimi illi erant. Nec mora, dato militibus ſigno ad pugnam, equis ſubdunt calcaria, & pari utraque pars audacia, paribus odiis in mutua vulnera ruunt. Ibi in prima fronte Brun & Otto, ambo pleni irarum, ambo ſui tegendi immemores, dum hoſtem ferirent, tam concitatos in ſeſe viciſſim impetus dederunt, ut uterque alterum primo incurſu equo excuſſum, letali vulnere transfoderet. Amiſſis ducibus, aliquandiu utranque aciem anceps pugna tenuit. Sed Ecbertus, quanquam graviter ſaucius, dolore tamen interempti fratris efferatus, rapido curſu in confertiſſimos hoſtes præcipitem ſe mittit, Bernardi Comitis filium, egregium adoleſcentem, ſed vix dum militiæ maturum, interficit; cæteros languidiùs, quoniam ducem perdidiſſent, pugnantes, in fugam convertit. Sic respublica maximo metu liberata eſt, & Saxones, adempto rebellionis ſignifero, nihil ulterius, quod ſecus eſſet, contra regem moliti ſunt. Cuono, cognatus regis, dux factus eſt Carentinorum: frater ejus, Heinricus Palatinus, Comes Luthariorum, inſtinctu dæmonis, monaſticam vitam profeſſus eſt in Gorzia. (*b*) Sed

(*a*) Merſeburg, notiſſima Miſnenſium Civitas Epiſcopatu clara, de qua *LUITPRANDUS lib. II. c. IX. Quod caſtrum in confinio Saxonum, Thuringorum & Sclavorum.*

(*b*) Cœnobium, in confinio Metenſis Civitatis ſitum, hodie *Gartze*, de quo *VALESIUS voce Gortia.*

Digitized by Google

per paucos dies, vulgante se dæmonio, quo illusus fuerat, sanctæ conversationis habitum, quo se angelus Satanæ in angelum lucis transfiguraverat, abjecit, uxoremque suam & possessiones desertor Dei & transfuga recepit.

1058. Rex Natalem domini Mersenburg celebravit, aderatque ibi inter alios regni principes etiam Hildebrandus, abbas de sancto Paulo, mandata deferens ab sede Apostolica, vir & eloquentia & sacrarum literarum eruditione valde admirandus. Ego N. vulgatam toto orbe abbatis Meginheri placitam Deo conversationem æmulatus, rei familiaris curam, ne in via Dei prægravaret, abjeci, sanctamque vestem ab ejus sanctissimis manibus, idibus Martiis, heu! nimiùm impar tali armaturæ suscepi. Piæ memoriæ Stephanus papa, qui & Fridericus, cùm in civitate Florentia moraretur, IV calendas Aprilis naturæ mortali debitum solvit, & verè (ut speramus) de hac convalle lachrymarum ad gaudium transiit angelorum. Indicio sunt signa & prodigia, quibus sepulchrum ejus in eadem civitate usque hodie divinitus illustratur. Sedem Apostolicam protinus, inconsulto rege & principibus, invasit Benedictus quidam Lateranensis, adjutus factione popularium, quos pecunia corruperat. Otto de Suinfurde, dux Suevorum, obiit. Ducatum ejus Rudolphus obtinuit, & ut regi in dubiis tunc rebus ex affinitate devinctior, fideliorque in rempublicam foret, soror quoque regis ei desponsata est, tenera adhuc ætate, traditaque est episcopo Constantiensi nutrienda, dum thoro conjugali matureſceret. Cuono, dux Carentinorum, contractis ingentibus copiis, ad occupandum ducatum suum, quem tanto tempore, metu rebellionis, non inviserat, primam profectionem parabat, sed morte præventus, cœptum iter non explevit. Ego N. presbyter ordinatus sum Aschafnaburg, (a) in jejunio autumnali, a Lupoldo archiepiscopo, statimque peregrinationem Hierosolymitanam aggressus sum zelo Dei, sed utinam secundum scientiam. Ecberdus, qui & Eppo, abbas Fuld. XV. calendas Decembres obiit, cui Sigisfridus, ejusdem cœnobii monachus, succesſit.

1059. Rex Natalem domini in civitate Marouwa celebravit, in confinio sita Hungariorum & Bulgariorum. Romani principes satisfactionem ad regem mittunt, se scilicet fidem, quam patri dixissent, filio, quoad possent, servaturos, eoque animo vacanti Romanæ ecclesiæ pontificem usque ad id tempus non subrogasse, ejus magis super hoc expectare sententiam, orantque sedulò, ut, quem ipse velit, transmittat, nihil ejus ordinationi obstare, si quis non per legitimæ electionis ostium, sed aliunde ascendisset in ovile ovium. Rex, habita cum primoribus deliberatione, Gerardum, Florentinum episcopum, (in quem & Romanorum & Teutonicorum studia consenserant) pontificem designat, Romamque per Godefridum marchionem transmittit. Ita Benedicto, qui sine jussu regis & principum sacerdotium usurpavit, reprobato, Gerardus, qui & Nicolaus, pontificatum obtinuit. Is eodem anno, ab abbate Meginhero interpellatus, propter decimationes Saxoniæ, literas & mandata direxit Burchardo, Halberstadensi episcopo, ne statutos patrum terminos transgrederetur, neve monasterium Herveldense superfluis concertationibus inquietaret; si pergeret molestus esse, necessariò se Apostolicæ auctoritatis virga usurum, adversus ejus inobedientiam, præsertim cùm monasterium illud
165 sub jurisdictione esse Romani pontificis, tot prædecessorum ejus privilegia testarentur. Abbati quoque epistolam scripsit, verbis consolatoriis, quæ usque in præsentiarum in chartario servatur Herveldensis monasterii. Ego exacta peregrinatione Hierosolymitana, XV. calendas Octobris ad monasterium reversus sum, & quod in omni illa profectione mea præcipuum à Deo postulaveram, Meginherum abbatem superstitem inveni. Timebam scilicet, quoniam sine benedictione illius profectus fuissem, si offensus irreconciliatusque decessisset, magni criminis reum me teneri apud dominum: sed non abfuit propitia divinitas redeunti, quæ tanto illo itinere, sæpe usque ad ultimam necessitatem periclitatum, misericordissimè texerat. Incolumem

(a) Sic emendavi, pro *a Schafnaburg*, secutus *SERARIUM*, qui *Rer. Mogunt. lib. V. p. 495.* ex MSto correxit.

Digitized by Google

lumem reperi, peccato indulsit, & quasi ex inferis redivivus emergerem, sic obviis, ut ajunt, manibus, me gratulabundus excepit. Mirum autem in modum, diceres, vitam ejus absolutioni meæ ex industria servatam fuisse, eodem die, quo me crimine absolverat, febre correptus est, & sic per octo dies gravi ægritudine decoctus, VI calendas Octobris, feliciter consummato cursu, quievit in Domino: vir magnarum in Christo virtutum, & verè (quod omnium modernorum abbatum pace dixerim) unicum sua ætate in Teutonicis regionibus rectè ac monasticè vivendi exemplar. Is (ut prædictum est) cum Burchardo, Halberstadensi episcopo, diuturnam traxerat litem, propter decimationes Saxoniæ, quas ille, Herveldensi monasterio ereptas, per occasionem episcopalis regiminis sibi vendicabat. Contra cujus improbitatem cùm nec forenses, nec ecclesiasticæ leges quicquam valerent, & abbas, sæpe querimonia in jus relata, surdis tribunalibus fabulam narrasset: tandem brevi, antequam vita excederet, mandavit ei per Fridericum, Palatinum comitem, se quidem tanquam viribus imparem causa cadere, Deo tamen vires ad tuendam æquitatem non defuturas esse: proinde parati ambo essent, ut intra paucos dies ad tribunal æquissimi judicis Dei causam dicerent, victurum ibi esse, non qui plus posset, sed cujus causa justior esset. Nec fefellit eventus. Nam post dormitionem abbatis pauci dies interceserant: & ecce! episcopus, cùm prædictæ rei gratia synodum indixisset, & admoto jam equo, illuc properare vellet, repentè divina animadversione ictus corruit, reportatusque ad cubiculum, ascitis ocyus presbyteris suis, per Deum obtestabatur, ut decimationes suas Herveldensi monasterio restituerent, atque omnem in perpetuum super hac re litem præciderent, scirentque, cunctis, qui eadem tentassent, sic infeliciter rem cessuram, ut sibi cessisset, qui injustæ exactionis tam acerbum vindicem, ipsum experiretur Dominum. Cumque Magdeburgensis & Hildenesheimensis episcopi visitatum eum advenissent, cum magno ejulatu fatebatur, se juxta prædictum eximii abbatis, ad tribunal Dei jamjam abripi, & pro invasis rebus alienis, rationem exigi, rogabatque obnixè, ut missis Herueldiam nunciis, veniam sibi pro admisso supplices precarentur. Nec multò pòst, diruptis miserabili genere morbi visceribus, expiravit. Uto quoque, archipresbyter ejus, quo ille potissimùm incentore in hanc sævitiam inarserat, quique exactor atque administer hujus calumniæ vehementissimus extiterat, eodem anno, subitanea morte, sine confessione, sine sacra communione, interiit, à Diabolo (ut fama vulgatior loquebatur) suffocatus. Meginhero abbati VI idus Novembris substitutus est Ruothardus, Corbeiensis disciplinæ monachus, qui in monasterio Corbeiensi abbas quondam fuerat ordinatus. Sed quorundam criminum postea falsò (ut creditur) insimulatus, abbatia amissa, nonnullos per diversa monasteria privatus jam exegerat annos. Burchardo episcopo successit Bucco, Goslariensis præpositus, qui prædecessoris sui recenti adhuc exitio conterritus, ab infestatione Heruel-densis monasterii temperabat. Minabatur tamen plerumque, magna se facturum, sed ultra verba non processit. Lupoldus, archiepiscopus Moguntinus, VII idus Decembris obiit, relicto in monumentum sui monasterio sancti Jacobi, quod propriis impensis extruxerat Moguntiæ, foris murum, in monte, qui dicitur Speciosus: cui successit Sigifridus, abbas Fuldensis. Abbatiam verò Wideradus obtinuit, ejusdem cœnobii monachus, ejusdem quoque familiæ oriundus.

1060. Rex Natalem Domini Wormatiæ celebravit, ubi & synodus indicta fuerat. Sed excusantibus se episcopis per infirmitatem & pestilentiam, quæ tunc temporis vehementer grassabatur in Gallia, ad effectum non pervenit. Sitto, Verdensis episcopus, obiit, cui Ruebertus successit. Gebehardus, Ratisponensis epi- 166
scopus, obiit, cui Otto successit. Conradus, Spirensis episcopus, moritur, in cujus locum Einhart promovetur.

1061. Andreas, rex Ungariorum, videns Belem, quendam propinquum suum,

Digitized by Google

regnum affectare, & Ungarios à se paulatim ad eum deficere, uxorem suam & filium Salomonem, cui imperator filiam suam parvulo parvulam desponderat, cum multis opibus ad regem Henricum transmisit, petens, ut & sibi misso exercitu subveniret, & suos, donec rebus tranquillitas redderetur, servaret. Rex Wilhelmum, marchionem Thuringorum, & Epponem, Citicensem episcopum, cum duce Boëmorum & exercitu Baioarico illuc misit. Sed marchio & episcopus priores Ungariam ingressi, non expectato duce Boëmorum, cum Bele signa contulerunt, atque infinitam multitudinem Ungarorum peremerunt. Deinde cùm ex omni parte Ungari ad ferendum suis auxilium frequentes confluxissent; videntes missi regis, tantæ multitudini se numero & viribus impares esse, finibus hostium excedere volebant. Verùm illi loca omnia, per quæ exitus esse poterat, occluserant, tum ne quid cibi aut potus in via reperiretur, providerant. Cumque insuper abeuntes crebra incursione infestarent, & illi semper periculum virtute propulsantes, magnas hostium strages darent, tandem diuturna cæde exhaustis viribus, Andreas equo fortè excussus, pugnantium pedibus est conculcatus, episcopus captus, marchio fame magis, quàm ferro expugnatus, se dedidit; cujus virtus tantæ admirationi apud barbaros fuit, ut Joas, filius Belis, pro illius tum gentis moribus haud desperatæ indolis adolescens, ultro patrem exoraret, non modò ut eum jure belli intactum sineret, sed etiam ut affinitate sibi jungeret, desponsata ei filia sua, sorore Joiada. Imperatrix ducatum Baioariæ, quem post mortem Cunradi, filii sui, usque ad id tempus per seipsam administraverat, Ottoni dedit, videns eum virum industrium & juvandis regni negotiis satis opportunum.

Henricus Palatinus, comes Luthariorum, uxorem suam manu propria interfecit, & sic tandem publicata evidentiùs infestatione dæmonis, quam diu dissimulaverat, missus est in monasterium Efdernachense, (*a*) ibique diuturna vexatione consumptus interiit.

1062. Wilhelmus marchio, reversus in Thuringiam, dum redire in Ungariam, & sponsam suam cum magna opum suarum ostentatione adducere pararet, inter eundum, secunda mansione morbo correptus, obiit. Sponsam ejus Udalricus, marchio Carentinorum, cognatus ejus, accepit, Marcham Otto, frater ejus, obtinuit. Sed is beneficia Moguntini episcopatus aliter obtinere non potuit, nisi promitteret, decimas se de suis in Thuringia possessionibus daturum, & cæteros Thuringos, ut idem facerent, coacturum: quæ res multorum malorum seminarium fuit, detestantibus omnibus Thuringis factum ejus, & asserentibus, mori se malle, quàm patrum suorum legitima amittere. Imperatrix, nutriens adhuc filium suum, regni negotia per se ipsam curabat, utebaturque plurimùm consilio Henrici, Augustensis episcopi. Unde nec suspicionem incesti amoris effugere potuit: passim fama jactitante, quòd non sine turpi commercio in tantam coaluissent familiaritatem. Ea res principes graviter offendebat, videntes scilicet, quòd propter unius privatum amorem sua, quæ potissimùm in republica valere debuerat, authoritas penè obliterata fuisset. Itaque indignitatem rei non ferentes, crebra conventicula facere, circa publicas functiones remissiùs agere, adversus imperatricem popularium animos sollicitare, postremò omnibus modis niti, ut à matre puerum distraherent, & regni administrationem in se transferrent. Ad ultimum Colonienſis episcopus, communicatis cum Ecberto comite, & cum Ottone, duce Bavariorum, consiliis, navigio per Rhenum ad locum, qui dicitur sancti Suitberti insula, (*b*) venit. Ibi tum rex erat, qui dum quadam die post solemnes epulas factus fuisset hilarior, hortari eum episcopus cœpit, ut navim quandam suam, quam ad hoc ipsum miro opere instruxerat,

(*a*) Epternacum, vide *REGINONEM ad a. 870.*

(*b*) Hodie *Kayserswerth*, ubi S. Suibertus sepultus. *Synt. Hist. Germ. diss. XV. §. VI.*

Digitized by Google

rat, ſpectatum procederet. Facilè hoc perſuaſit puero ſimplici, & nihil minùs quàm inſidias ſuſpicanti. Cumque navim ingreſſus fuiſſet, ſtipantibus eum his, quos epiſcopus factionis ſuæ ſocios ac miniſtros paraverat, repentè remiges inſurgunt, remis incumbunt, navim dicto citiùs in medium fluminis impellunt. Rex nova rerum facie confuſus, incertusque animi, nec aliud quàm vim & necem ſibi paratam arbitratus, in flumen ſe præcipitem dedit; citiusque eum aqua violentior ſuffocaſſet, niſi Ecbertus comes, dato poſt eum ſaltu, periclitantem, ipſe quoque non minimùm periclitatus, vix & ægrè morti eriperet, & navi reſtitueret. Exin blanditiis, quibus poterant, delinitum, Coloniam perducunt. Cætera multitudo per terram ſubſequitur, criminantibus plurimis, quòd Regia majeſtas violata, ſuique impos facta foret. Epiſcopus, ut invidiam mitigaret, ne videlicet privatæ gloriæ potiùs, quàm communis commodi ratione hæc admiſiſſe videretur, ſtatuit, ut epiſcopus quilibet, *(a)* in cujus diœceſi rex tunc temporis moraretur, ne quid detrimenti respublica pateretur, provideret, & cauſis, quæ ad regem delatæ fuiſſent, potiſſimùm reſponderet. Imperatrix nec filium ſequi, nec injurias ſuas jure gentium expoſtulare voluit, ſed in propria recedens, privatè deinceps ætatem agere propoſuit. Nec multò pòſt tædium paſſa ærumnarum ſeculi, domeſticis quoque erudita calamitatibus, quàm citò & velociter ex ſufflante ſpiritu Dei exſiccetur fœnum temporalis gloriæ, cogitavit ſeculo renunciare; ſtatimque ad explendum, quod cogitaverat, præceps abiſſet, niſi in ea impetum ſpiritus amici maturioribus conſiliis inhibuiſſent. 167

1063. Rex Natalem Domini Goslariæ celebravit. Ubi ipſa die, dum ad veſperam ſellæ epiſcoporum locarentur, inter camerarios Hecelonis, Hildenesheimenſis epiſcopi, & camerarios Wideradi, Fuldenſis abbatis, gravis concertatio oborta eſt, & primò jurgiis, deinde pugnis res geſta eſt, citoque ad gladios prorupiſſent, niſi Ottonis, ducis Baioariorum, qui cauſam abbatis tuebatur, authoritas interceſſiſſet. Cauſa verò talis erat. Conſuetudo erat in regno, per multos retro majores obſervata, ut ſemper in conventu epiſcoporum abbas Fuldenſis archiepiſcopo Moguntino proximus aſſideret. Sed epiſcopus cauſabatur, neminem ſibi intra diœceſim ſuam, poſt archiepiſcopum, debere præferri, animatus ad hoc & opum gloria, qua anteceſſores ſuos longè ſupergrediebatur, & temporis opportunitate, quia rege adhuc in puerilibus annis conſtituto, ſinguli, quod ſibi animus ſuggeſſiſſet, facere impunè poterant.

Gerhardus papa, qui & Nicolaus, obiit, in cujus locum per electionem regis & quorundam principum, Parmenſis epiſcopus ſubſtitutus eſt, & Romam per Bucconem, Halberſtadenſem epiſcopum, miſſus. Cui redeunti pro præmio bene curatæ legationis pallium dedit, & alia quædam archiepiſcopatus inſignia: quod archiepiſcopus Moguntinus ad obfuſcandum ſui prioratus faſtigium factum interpretatus, indigniſſimè tulit: ſed per archiepiſcopi Colonienſis interventum, ſatisfactione accepta, quievit indignatio ejus. *Rex Pentecoſten Goslariæ celebravit.* Ibi, dum ad veſpertinalem ſynaxin rex & epiſcopi conveniſſent, rurſus de poſitione ſellarum epiſcopalium tumultus exoritur, non fortuita, ut priùs, converſione, ſed præmeditata diu machinatione. Nam epiſcopus *Hildenesheimenſis* acceptæ priùs contumeliæ memor, Ecbertum comitem cum expeditis militibus retro altare occuluerat. Hi audito tumultuantium camerariorum ſtrepitu, ocyus advolant, *Fuldenſium alios* pugnis, alios fuſtibus cædunt, proſternunt, & de ſacrario eccleſiæ, inopinato periculo, attonitos facilè proturbant. Quibus illico ad arma conclamantibus, Fuldenſes, quibus arma in promptu erant, facto grege, eccleſiam irrumpunt, in medio chori pſallentiumque fratrum manus conſerunt, rem non jam fuſtibus, ſed gladiis gerunt. Pugna atrox committitur, atque per totam Eccleſiam, pro hymnis & canticis ſpiritualibus, vociferatio adhortantium & ululatus

(a) Ex hoc patet, nullos tunc fuiſſe Vicarios Imperii, lege conſtitutos, *Synt. Jur. Publ. cap. XIII. §. XIX.*

Digitized by Google

latus morientium exauditur. Super altaria Dei triſtes jugulantur hoſtiæ, paſſimque per eccleſiam ſanguinis currunt flumina, non legali, ut quondam, religione, ſed hoſtili crudelitate profuſa. Epiſcopus Hildenesheimenſis, capto editiori loco, tanquam militari quodam clasſico, ſuos, ut fortiter præliarentur, hortabatur, & ne loci religione ab armis terrerentur, ſuæ authoritatis & promiſſionis titulum obtendebat. Multi utrinque vulnerati, multi occiſi ſunt, inter quos præcipui erant Regenbodo, ſignifer Fuldenſis, & Bero, Ecberto comiti cariſſimus miles. Rex inter hæc vociferans, & ſub obtentu regiæ majeſtatis populum adjurans, ſurdis fabulam narrare videbatur. Tandem monitus à ſuis, ut vitæ propriæ, pugna excedens conſuleret, vixque inter conſtipatam arctiùs multitudinem eluctatus, in palatium ſe recepit. Hildenesheimenſes, qui inſtructi præmeditatique ad pugnam venerant, ſuperiores efficiuntur. Fuldenſes, utpote quos inermes inopinatosque ſubitò exortæ ſeditionis procella contraxerat, fuſi fugatique, atque de eccleſia expulſi ſunt. Fores illico obſerantur. Fuldenſes, qui
168 primo tumultu ad arma tollenda paulo longiùs diſcurrerant, frequentes armatique adſunt, atrium eccleſiæ occupant, aciem inſtruunt, ut de eccleſia progreſſos ſtatim adoriantur: ſed nox concertationem diremit. Poſtero die, ſeveriſſimè habita quæſtione, Ecbertus comes facilè crimen removit, non tantum juris & legum patrocinio, quantum favore & indulgentia regis, cujus patruelis erat. Totum accuſationis pondus in abbatem verſum eſt. Hunc inquiunt omnium, quæ acciderant, caput fomitemque fuiſſe, hunc ad diſturbandam quietem regiæ curtis præmeditato furore veniſſe, argumento rei eſſe, quòd tanta vi hominum, tanta bellici apparatus pompa inſtructus, nullo periculi metu urgente, eò veniſſet. Tum verò urgebat & ille Apoſtolicæ ſanctitatis ac Moſaicæ manſuetudinis epiſcopus, qui tanti ſanguinis effuſione manus ſuas Deo conſecraverat, & violatæ eccleſiæ injurias truculentiùs atque immitiùs, quàm rex ſuas, perſequebatur. In quorum corpora prius ferro debacchatus fuerat, ad perimendas horum animas gladio ſpiritus modò fulminabat, præcidens tam defunctos, quam eos, qui cædi ſuperfuerant, de corpore eccleſiæ. Abbatem, præter acerbitatem rei, quæ acciderat, odium quoque gravabat nominis monachici, quod inveterata malitia homines ſeculi ſemper obfuſcare atque opprimere conabantur. Sic undique impetitus, oppugnatus, oppreſſus, poſt tot tantasque contumelias, privatus abceſſiſſet, niſi quem nec lex, nec innocentia tueri poterant, pecunia tutata fuiſſet. Nam diſtractis ac dilapidatis rebus Fuldenſis monaſterii, ſe ſuosque cariſſimo mercimonio redemit. Quantum regi, quantum auricularis, (a) quantum epiſcopo datum ſit, haud ſatis certò comperimus. Cautum enim fuerat, ne paſſim vulgaretur. Hoc haud dubio conſtat, ſic ea tempeſtate exhauſtas atque attritas eſſe illius monaſterii opes, quæ usque ad id temporis florentiſſimæ erant, cunctisque Galliarum eccleſiis eminebant, ut modò ibi prioris opulentiæ vix monimenta reperias. Abbas poſt hæc, accepta licentia, Fuldam remeavit, amaro & confecto nimis ſuper tantis calamitatibus animo. Et ecce ibi acerbiori penè rerum aſperitate excipitur, & ſecundum Prophetæ elogium, fugiens arma ferrea, incidit in arcum æreum. Fratres Fuldenſes à principio auſterum ejus & minùs, quàm decuit, populare ingenium offenderant. Auxit ipſe invidiam, & facem non minimam æmulationi ſubdidit, prædia eccleſiæ militibus improbè erogando, & victualia fratrum, priorum abbatum liberalitate ſtatuta, minuendo. Murmurabant de his quotidie, & inteſtinis ſimultatibus quatiebatur monaſterium. Tolerabantur tamen timore magis quàm amore, ne ſcilicet immaturè vulgata querimonia, favor regis & principum eum tuerentur. At ubi nuncius acceptæ in Goslaria cladis Fuldam venit, tum verò & recentis vulneris dolore, & præteritorum memoria accenſi, fremere omnes, & ſe viciſſim hortari, ut tantam temporis com-

(a) Intelliguntur Imp. conſiliarii, eadem vox infra occurrit *a. 1076.*

Digitized by Google

commoditatem divinitus oblatam non negligerent, agendo negotio, nihil præter operam induſtriamque ſuam deeſſe, urgeri hominem propriis iniquitatibus ad interitum, agerent nunc ſinguli pro virili portione, & ſe ſuumque monaſterium liberarent, acerrimo non patre ſed hoſte, qui Fuldenſe nomen, cœlo priùs æquatum, probro nunc ludibrioque cunctis expoſuiſſet. Sic inflammatæ ſeditioni, tanquam oleum igni, additur injuria recentior. Reginbodo, qui in illa Goslariensi congreſſione occubuerat, equum unum magni precii fratribus Fuldenſibus ob recordationem animæ ſuæ dederat, quem protinus abbas, ipſis inconſultis, laico cuidam dedit. Hunc efferatis animis, intemperatiſſimis clamoribus, fratres repetunt, diu ſe tyrannidem ejus magis quàm dominatum ſervili patientia tuliſſe, non ultrà laturos fore; redderet ocyus per vim erepta ſibi alienæ liberalitatis beneficia: ſi cunctaretur, non jam clandeſtinis muſſitationibus ſe acturos, ſed palàm aditis tribunalibus, divinam & humanam opem contra violentiam ejus imploraturos. Abbati pondus malorum primò conſilium reſpondendi ademerat, dein totus ad preces lacrymasque verſus, orare & obteſtari per Deum, ne juxta vetus proverbium ignem gladio ſcrutarentur, ne Goslarienſis contumeliæ vulnus recens adhuc & necdum in cicatricem obductum novis doloribus exulcerarent, memorarentur calamum conquaſſatum non conterendum, nec linum fumigans in favillas cineresque redigendum, parcerent ſi minùs exiſtimationi propriæ, at calamitati ejus & miſeriæ, quæ tanta eſſet, ut hoſtibus quoque ſuis lachrymas excutere poſſet, ſe, ſi Angelus Domini perſequens eum paululum remiſiſſet, ſi à tantis malis vita comite unquam reſpiraſſet, non modò adempta redditurum, ſed duplicatis quoque muneribus cumulaturum. His, qui ætate & 169
ſenſu maturiores erant, citò hæc verba ſatisfecerant. Sed juventus more ſuo nihil veniæ, nihil laxamenti admittebat; diu ſimplicitati ſuæ per mollia verba inſultatum fuiſſe; fidem ejus, tanto tempore, tot rebus ſpectatam ultrà fallere non poſſe; eos mores, eam improbitatem hominis eſſe, quicquid urgentibus in præſentiarum malis non feciſſet, id, niſi iterum vis adhiberetur, perpetuò infectum fore: propterea ſe à jure ſuo non ceſſuros eſſe, donec ad expugnandam animi ejus duritiam omnia divinæ, omnia humanæ opis ſuffragia pertentaſſent. Abbas diu immoratus, ubi ſe videt nihil ſupplicando agere, nec copiam ſibi eſſe ad reddenda, quæ exigebantur, præſertim exhauſtis penè cunctis opibus monaſterii, nec ſufficientibus tamen ad exſaturandam ingluviem avaritiæ eorum, qui in Goslarienſi tumultu læſi fuerant, tandem regis juſſione accerſitus, ad curtim regiam proficiſcitur, dato neceſſariis ſuis negotio, ut terroribus & blandimentis, quaqua via poſſent, efferatæ juventutis animos mitigarent: ſed hoc in irritum ceſſit. Denique poſt abſceſſum ejus principes juventutis, quibus potiſſimùm incenſoribus tantum malum exarſerat, totam adeunt congregationem, indicant animo ſibi fixum eſſe, ut eruptione facta de monaſterio, regem, ubicunque gentium reperiatur, perquirant, contra ſævitiam abbatis ejus potentiæ patrocinium expoſcant; orantque, ut, quibus valetudo non obſiſtat, ſecum proficiſcantur, qui verò ætate vel morbo prægravante id non poſſint, ſcripti ſui aſtipulatione factum eorum corroborent. Res fœda & dictu quoque horrenda viſa eſt ſenioribus, fuſique in terram per Deum precabantur, ne ſe & ipſum Fuldenſis ſpei exiguum quod reſtabat, perditum irent; turbatam graviter Goslarienſi clade rem Fuldenſem, ſi ipſi monaſterii limen ea mente exceſſiſſent, non turbandam modò, ſed omnino in præceps ituram. Nihil illi his ſermonibus moti (jam enim pertinacia in amentiam atque in rabiem ſe verterant) concitè per monaſterium diſcurrunt: invicem ſe ad audendum facinus adhortantur, & ſic tandem adulta conſpiratione, ſedecim numero, crucem ſibi præferentes, antiphona impoſita clauſtris monaſterii erumpunt. Sequebantur eos eminus majores natu, qui ſanum aliquid ſapiebant, cum tanto luctu atque ejulatu, ac ſi eos ad ſepulturam funebris pompa ultimum vale audituros efferret. Itaque ne rei tam atrocis

novitas repentè nunciata regi ſtuporem incuteret, unum ex numero ſuo, citato quantum poterat equo, præmittunt, qui literas ad regem tantæ calamitatis indices perferat, & qua vi, qua neceſſitate ad hæc extrema experienda coacti ſint, edoceat. Ipſi paulatim pedeſtres, ſervatis ordinibus, ſubſequuntur. Poſtquam nuncius eò pervenit, lectæque ſunt literæ: horror quidam perculit omnes, qui in palatio erant, ſuper tam procaci facto, mirabanturque, inter eximios & Apoſtolicæ converſationis viros tantum flagitii potuiſſe reperiri, ut privatas injurias tam peſſimo exemplo ulciſcerentur, nec filii patris, in ea potiſſimùm calamitate, miſererentur, in qua hoſtes quanquam ſuos ad miſerationem & ad lachrymas provocare potuiſſet. Placuit itaque omnibus, inſigne hoc facinus inſigni aliquo exemplo vindicari. Tum rex, conſilio uſus Colonienſis archiepiſcopi, & Ottonis, ducis Bajoariorum, quorum tunc arbitrio respublica adminiſtrabatur, præcepit, ut ipſe bajulus literarum, cum aliis tribus, qui authores ſeditionis fuerant, per diverſa monaſteria in cuſtodia habendi mitterentur. Ad compeſcendam verò cæteram multitudinem, quoniam nec ſpiritu lenitatis, nec virga monaſticæ correptionis ſanari potuiſſent, abbas militari manu uteretur. Tunc abbas miſſis obviam militibus, ſine vi & tumultu eos Fuldam reduci juſſit, & extra monaſterium, cuſtodibus adhibitis, ſuum præſtolari reditum. Ipſe quoque regi valefacto, eos è veſtigio eſt ſubſecutus. Ibi collectos fratres, & primos militum Fuldenſium diu ea conſultatio tenuit, laicorum an monachorum judicio in eos animadverti oporteret. Vicit ea ſententia, quæ cenſebat, eos, qui excuſſo jugo regulæ, contempto abbate, per contumaciam egreſſi, & necdum in monaſterium recepti eſſent, laicorum potiùs lege judicandos fore. Ita abbas laicorum jurisdictionem ſecutus, duos ex eis, alterum presbyteratus, alterum diaconii honore inſignes, juſſit publicè virgis cæſos & attonſos expelli: reliquos multis plagis maceratos, per vicina monaſteria alium aliò transmiſit. De ſingulis tamen non pro modo culpæ, ſed pro natalium ſuorum claritate vel obſcuritate, mitius vel atrocius ſumptum ſupplicium eſt. Viderit abbas, an vi doloris impulſus injurias ſuas acerbiùs, quàm decuit, vindicando, modum fortè exceſſerit. Id
170 conſtat, inuſtam eſſe ea tempeſtate maculam Fuldenſi monaſterio, quæ longa forſitan ſuccedentium temporum ſerie ablui & extergi non poſſit.

Bel, qui regnum invaſerat Ungariorum, obiit. Joas, filius ejus, ſatius putans moderatis opibus in pace perfrui, quàm immoderatas ambiendo calamitatem atque excidium parere genti ſuæ, mandavit regi Heinrico, ſi ſibi apud Salomonem, filium Andreæ, regis natalibus & meritis ſuis condignus honor haberetur, ſubditum ſe ei fidelemque futurum, & malle beneficiis cum eo quàm armis, fide quàm acie dimicare. Eadem Ungarii omnes aſſidua legatione pollicebatur. Ita rex Henricus Ungariam cum exercitu ingreſſus, Salomonem in ſolium patris reſtituit, juncta ei in conjugium ſorore ſua; ablatisque omnibus, quæ regi ſcrupulum movere, vel regni ſtatum labefactare poterant, in pace remeavit ad Gallias.

Educatio regis atque ordinatio omnium rerum publicarum penes epiſcopos erat, eminebatque inter eos Moguntini & Colonienſis, archiepiſcoporum, auctoritas. A quibus cùm in partem conſilii Adelbertus, Bremenſis archiepiſcopus, aſſumptus fuiſſet, tum propter claritatem generis, tum propter ætatis atque archiepiſcopatus prærogativam, ille ſæpius colloquendo, obſequendo etiam atque aſſentando ita ſibi regem brevi devinxerat, ut cæteris epiſcopis poſthabitis, totus in eum inclinaretur, & ipſe in regno communi penè monarchiam uſurpare videretur. Secundas poſt eum partes agebat Werenher comes, juvenis tam ingenio quam ætate ferox. Hi duo pro rege imperitabant: ab his epiſcopatus & abbatiæ, ab his quicquid eccleſiaſticarum, quicquid ſecularium dignitatum eſt, emebatur: nec alia cuiquam, licet induſtrio atque egregio viro, ſpes adipiſcendi honoris ullius erat, quàm ut hos ptiùs ingenti profuſione pecuniarum ſuarum redemiſſet. Et ab epiſcopis quidem & ducibus metu magis, quàm religione temperabant. In abbates verò, quòd hi injuriæ obviam ire non poterant, tota libertate graſſabantur, illud præ ſe ferentes, ni-

hil

hil minus regem in hos juris ac poteſtatis habere quàm in villicos ſuos, vel in alios quoslibet regalis fiſci diſpenſatores. Et primò quidem prædia monaſteriorum fautoribus ſuis (prout libitum erat) diſtribuebant, & quod reliquum erat, crebra regalium ſervitiorum exactione, usque ad feces ultimas exhauriebant. Deinde convaleſcente audacia, in ipſa monaſteria impetum faciebant, atque ea inter ſe tanquam provincias partiebantur, rege ad omnia, quæ juſſus fuiſſet, puerili facilitate annuente. Itaque Bremenſis archiepiſcopus duas occupat abbatias, Laurenſem (*a*) & Corbeienſem, præmium hoc afferens eſſe fidei ac devotionis ſuæ erga regem. Ne id invidioſum apud cæteros regni principes foret, perſuaſo rege, dat Colonienſi archiepiſcopo duas, Malmendren & Endan, (*b*) Moguntino archiepiſcopo unam in Selechinſtat, (*c*) Ottoni, duci Bajoariorum, unam in Altaha, Rodolpho, duci Suevorum, unam in Kenbeten. (*d*) Igitur Bremenſis archiepiſcopus, ut totam tyrannidi ſuæ vacantem redderet Corbeienſem abbatiam, ridiculam commentatur fabulam. Diſſeminatis per curtem regiam rumoribus divulgat, epiſcopum civitatis cujusdam Transalpinæ, cui Pole (*e*) nomen eſt, humanis rebus exceſſiſſe: huic Succeſſorem, perſuaſo rege, ſubrogat abbatem Corbeienſem, jubetque, ut deſtituram rectore eccleſiam quantocius eat inviſere. Verùm inter moras, quibus ille itineri neceſſaria parabat, dum quidam de Italia venientes epiſcopum, qui mortuus dictus fuerat, vivum & incolumem nunciaſſent, irridere omnes & deteſtari fraudem archiepiſcopi cœperunt. Tunc Otto, dux Bajoariorum, ad prohibendum tantum nefas divino ſpiritu animatus, multis conatibus circumquaque explicitis, vix & ægrè obtinuit, ut tam abbati quàm monaſterio Corbeienſi ſuus honor, ſua dignitas incolumis ſervaretur.

Porrò, cùm in monaſterium Laurenze ſatellites archiepiſcopi veniſſent, nunciantes, quòd regia donatione locus ipſe in jus poteſtatemque archiepiſcopi conceſſiſſet, juberentque, ut abbas ei conſtituto loco non pigritaretur occurrere, tantus dolor & indignatio omnes invaſit, ut nec manibus in legatos ipſos temperaſſent, niſi jus gentium plus quàm ira valuiſſet. Contumelioſè auditi, contumelioſiùs multò ſunt dimiſſi. Quod poſtquam regi nunciatum eſt, miſſis aliis nunciis, juſſit abbati ſub interminatione ſalutis propriæ, ut abbatia ſe abdicaret, feſtinusque monaſterio excederet. Ille comperta, priusquam legati advenirent, regis ſententia, benignè eos ſuſcipi juſſit, atque in diem poſterum eorum, quæ in mandatis habebant, audientiam diſtulit. Nocte, paucis ſibi adhibitis, inde diſcedens, in loca tutiſſima, omnibus, præter admodum paucos, ignoratus, ſe recepit, cùm & priùs omnes eccleſiæ theſauros clanculo exportatos, in tutum locaſſet. Ita legati die poſtero, cui juſſa regis exponerent, non habentes, multumque viri prudentiam admirantes, infecta legatione redierunt. Tum milites ejus, quos eo tempore & opum gloria & militaris rei induſtria clariſſimos habebat, collatis viribus, montem, qui proximus adjacet monaſterio, occupant, caſtellum extruunt, præſidium imponunt; parati archiepiſcopum ab infeſtatione monaſterii, capitis quoque ſui periculo arcere. 171

1064. Cauſabantur Romani principes, quòd rex, eis inconſultis, Romanæ eccleſiæ pontificem conſtituiſſet, & ob eam injuriam defectionem meditari videbantur, propter quod placuit, Colonienſem archiepiſcopum Romam mitti. Qui veniens eò, cùm aliud turbatis rebus invenire non poſſet remedium, judicavit ordinationem, quæ inſcio ſenatu Romano facta fuiſſet, irritam fore, & ſic amoto Parmenſi epiſcopo, per electionem eorum, Anſelmum, Luccenſem epiſcopum, pro eo ordinari conſtituit. Verùm ubi ipſe, peracta legatione, regreſſus eſt in Galliam, Parmenſis epiſcopus, armata

(*a*) Intelligitur Monaſterium Laurishamenſe, de quo Chronicon Monaſterii apud *FREHERUM Tom. I. p. 129.*

(*b*) Intelligitur Inda, *S. Cornelii Münſter*, & Malmundaria ſive Malmdi, de quibus ad *REGINONEM a. 881.*

(*c*) Seligenſtadt.

(*d*) Kempten.

(*e*) Hiſtriæ urbs, Venetis parens.

mata multitudine non modica, Luccenſem epiſcopum ſede Apoſtolica per vim deturbare aggreſſus eſt. E contra fautoribus illius ad arma impigrè concurrentibus, congreſſio facta eſt, multique hinc & inde vulneribus acceptis corruerunt. Sic depravata eccleſiaſtici rigoris cenſura, homines non ut quondam, ut præeſſent eccleſiæ Dei, injecta manu trahebantur, ſed ne non præeſſent, armata manu præliabantur, fundebantque mutuo ſanguinem non pro ovibus Chriſti, ſed ne non dominarentur ovibus Chriſti. Anſelmus tamen, qui & Alexander, & virtute militum & favore Principum ſedem obtinuit. Alter verò, etſi per contumeliam repulſus, tamen quoad vixit, ab jure ſuo non cedebat: huic ſemper derogans, hunc adulterum eccleſiæ Dei, hunc pſeudo-apoſtolum appellans, miſſas quoque ſeorſum celebrans, ordinationes facere, & ſua per eccleſias decreta, & epiſtolas, more ſedis Apoſtolicæ, deſtinare non deſiſtebat. Verùm nullus attendebat, criminantibus univerſis, quòd in ultionem privatæ contumeliæ ſedem, quanquam Apoſtolicam, homicidio maculaſſet.

Henricus, Auguſtenſis epiſcopus, obiit, inviſus regi, inviſus epiſcopis omnibus, propter ſuperbè adminiſtratam regni gubernationem, tempore imperatricis. Embricho ei ſucceſſit, præpoſitus Moguntinus, vir pontificalis modeſtiæ & gravitatis.

Werherus Comes villam monaſterii noſtri, quæ dicitur Kirchberg, inconſulto abbate, à rege petiit, & impetravit. Pro qua recipienda diuturnum agonem deſudavimus, dimicantes adverſus tanti hoſtis ſævitiam, non armis carnalibus, ſed jejuniis & crebris orationibus. Unde ille mordaciter magis quàm facete jocari ſolebat, magno munere dignum ſe eſſe apud regem, qui monachos ejus languidos priùs in opere Dei & tepidos, novis facibus adhibitis, exſuſcitaſſet, invitosque ad jejunia & nudipedalia coëgiſſet.

Sigefridus, Moguntinus epiſcopus, & Gunderus Babenbergenſis, & Otto Ratisponenſis, & Wilhelmus Trajectenſis epiſcopi, item alii quamplures, columnæ & capita Galliarum, autumnali tempore Hieroſolymam proficiſcuntur.

1065. Rex Natalem domini Goslariæ celebravit, Paſcha Wormaciæ. Ubi archiepiſcopus Bremenſis inter ſacra miſſarum ſolemnia, dum debitum tantæ feſtivitati ſermonem faceret, hominem ab infeſtatione dæmonis purgavit, fuſis pro eo tam ſuis quàm totius populi, qui præſens erat, precibus. Ea res grandi miraculo cunctis erat, ſtupentibus ſcilicet, quòd vir tam peſſimæ in populo exiſtimationis, qui vitam virtutum non haberet, ſigna virtutum faceret. Sed æmuli ejus invidioſè hoc interpretabantur, non meritis ejus, ſed præſentium populorum ſupplicationi aſcribendum eſſe tantæ rei effectum. Ibi per conceſſionem ejusdem archiepiſcopi primùm ſe rex ad arma bellica ſuccinxit, ſtatimque primam ſuſceptæ armaturæ experientiam in archiepiſcopum Colonienſem dediſſet, & ad perſequendum eum ferro
172 & igne præceps abiſſet, niſi res turbatas imperatrix tempeſtivo valde conſilio compoſuiſſet. Inter cætera id potiſſimum invidiæ ei erat, quòd ante aliquot annos, dum imperatrici regni rerumque gubernacula eripere vellet, ipſum penè regem in ultimum diſcrimen præcipitaſſet.

Heceloni, Argentorati epiſcopo, paulo antè defuncto, ſucceſſor ſubſtitutus eſt Werher, propinquus Werheri Comitis.

Interea prædicti epiſcopi Hieroſolymam pergentes, dum magnitudinem opum ſuarum gentibus, per quas iter habebant, inconſultiùs oſtentarent, ultimum ſibi periculum conſciverunt, niſi rem humana temeritate prolapſam divina miſericordia reſtituiſſet. Nam barbaros, qui ex urbibus & agris ad ſpectandos tam illuſtres viros catervatim profluebant, primò peregrini cultus ac magnifici apparatus ingens miraculum, deinde (ut fit) non minor prædæ ſpes ac deſyderium cepit. Itaque cùm tranſita Lycia, fines Sarracenorum introiſſent, & jam à civitate, cui Ramulo nomen eſt, una vel paulo plus manſione abeſſent proxima paraſceve ante Paſcha, circa tertiam diei horam, incurſionem paſſi ſunt ab Arabitis, qui comperto tam inſignium virorum adventu, undique ad ſpolia diripienda, frequentes armatique confluxerant. Plerique Chriſtianorum, religioſum putantes, manu ſibi auxilium ferre, & ſalu-

Digitized by Google

& ſalutem ſuam, quam peregrè proficiſcentes Deo devoverant, armis corporalibus tueri, prima ſtatim congreſſione proſtrati, vulneribus multis confecti, & omnibus, quæ habebant, à filo ſubtegminis usque ad corrigiam caligæ exſpoliati ſunt. Inter quos Wilhelmus quoque, Trajectenſis epiſcopus, brachio penè plagis debilitato, nudus ac ſemivivus relictus eſt. Cæteri Chriſtiani jactu lapidum, quod genus teli fortè locus ipſe affatim miniſtrabat, non tam periculum propulſabant, quàm mortem, quæ præſens urgebat, differre conabantur. Pedem etiam paulatim ſubtrahendo, ad villam declinabant, quæ ab ipſo itinere ſpacio mediocri diſtabat. Capharnaum hanc fuiſſe, ex ſimilitudine vocabuli conjiciebat. Quam ut ingreſſi ſunt, epiſcopi omnes atrium quoddam occupant, humili ſeptum maceria & tam fragili, ut, etiamſi nulla vis adhiberetur, ſola vetuſtate facilè corrueret: in cujus medio domus erat, cœnaculum habens ſatis editum, & ad repugnandum quaſi ex induſtria præparatum. Hujus ſuperiora epiſcopus Moguntinus & Babenbergenſis cum clericis ſuis, inferiora cæteri epiſcopi ſibi vendicant. Laici omnes ad arcendam vim hoſtium, & maceriam defendendam, impigrè diſcurrunt, & primam quidem certaminis procellam lapidum jactu (ut prædictum eſt) ſuſtinuere. Deinde, cùm Barbari magnam telorum nubem in caſtra conjeciſſent, & ipſi plerumque, impreſſione in eos facta, clypeos & gladios manibus eorum vi extorſiſſent, non ſolùm jam maceriam tueri ſufficiunt, ſed portis etiam interdum erumpere, & pugnam cominus laceſſere audent. Quorum impetum dum Arabes nullo jam loco, nulla acie ſuſtinere poſſent, conſilium tandem à tumultuaria congreſſione ad obſidionem vertunt, & inedia atque laſſitudine conficere aggrediuntur, quos ferro expugnare non poterant. Itaque multitudinem, qua ſuperabundabant, conglobatis ſcilicet circiter duodecim millibus, partiuntur, ut alii aliis viciſſim ad oppugnationis ſtudium ſuccedentes, nullam illis vel paululum reſpirandi copiam facerent, ſuſpicantes, quòd propter inopiam rerum omnium, quibus vita humana ſuſtentari ſolet, dimicandi laborem non diu toleraturi forent. Ita Chriſtiani toto paraſceve, toto ſabbato ſancto, usque ad tertiam ferè horam Paſchalis diei, ſine intermiſſione oppugnabantur: nec eis hoſtilis improbitas vel modicum temporis punctum, quo ſaltem ſomni perceptione corpora recrearent, indulgebat. Nam cibum & potum, mortem præ oculis habentes, non deſiderabant, nec ſi magnopere deſideraretur, quid ſumerent, omnium inopes habebant. Cumque die tertio labore & inedia exhauſti, ad extremum perveniſſent, & fortia plerumque conatos virtus jejunio infracta fruſtraretur, quidam ex numero presbyterorum exclamavit, non rectè eos agere, quòd in armis ſuis plus quàm in Deo ſpei ac roboris ponerent, & calamitatem, quam eo permittente incidiſſent, propriis viribus propulſare conarentur; propterea placere ſibi, ut ſe dederent, præſertim cùm triduana jam abſtinentia militaribus rebus eos inutiles prorſus reddidiſſet; non eſſe Deo difficile, ut deditis eis, & ab hoſte ſub jugum miſſis, miſericordiam præſtaret, qui ſuos toties etiam in ultima neceſſitate concluſos mirabiliter liberaſſet. Ut hoc quoque 173
inferret, Barbaros nequaquam propter ipſos occidendos tanto molimine graſſari, ſed ut pecunias eorum auferrent, quibus ſi potiti fuiſſent, liberos eos deinceps intactosque ſine vi, ſine moleſtia abire paſſuros. Placuit conſilium omnibus, ſtatimque ab armis ad preces verſi, per interpretem, ut in deditionem acciperentur, orabant. Quo comperto, dux Arabum citato equo, in primos advolat, & cæteros quidem longiùs ſummovet, cavens, ne temere admiſſa multitudine, præda confuſè diſtraheretur. Ipſe decem & ſeptem honoratiſſimos gentis ſuæ ſecum aſſumens, caſtra ingreſſus eſt patentia, relicto ad portas præſidii cauſa filio ſuo, ne quis fortè prædæ avidus poſt ſe non vocatus irrumperet. Cumque admotis ſcalis, in cœnaculum, ubi Moguntinus & Babenbergenſis epiſcopi latitabant, cum paucis aſcendiſſet: Babenbergenſis epiſcopus, cui, licet junior ætate eſſet, tamen propter virtutum prærogativam, & totius corporis admirandam

dignitatem, præcipuus à cunctis honor deferebatur, rogare eum cœpit, ut omnibus, quæ haberent, usque ad noviſſimum quadrantem ſublatis, nudos ſe abire ſineret. Ille & victoria elatus, & præter ingenitam morum barbariem, accepta quoque tot congreſſionibus clade, nimiùm efferatus, ait, ſe adverſus eos, jam triduo, non ſine grandi damno exercitus ſui, ea mente bellum geſſiſſe, ut ſuis conditionibus erga victos uteretur, non quas ipſi conſtituiſſent: ne ergo falſa ſpe eluderentur, ſe omnibus, quæ haberent, ſublatis, carnes eorum comeſturum & ſanguinem bibiturum. Nec moratus, linteum, quo caput more gentis obvolverat, expediens, facto vinculo, in collum epiſcopi injecit. Epiſcopus, ut erat vir liberalis verecundiæ, & maturæ admodum gravitatis, ignominiam non ferens, tanto niſu pugnum ei dedit in faciem, ut uno ictu conſternatum ad pavimentum usque præcipitem daret, vociferans inſuper, priùs eum pœnas pro impietate daturum, quòd impuras manus in ſacerdotem Chriſti profanus & idololatra mittere præſumpſiſſet. Irruunt protinus alii clerici & laici, & tam huic, quàm cæteris, qui in cœnaculum aſcenderant, adeò artis nexibus manus à tergo conſtringunt, ut ſanguis plerisque, rupta cute, per ungues profluëret Perlato audacis facti indicio ad eos, qui in inferiori parte domus conſiſtebant, ipſi quoque his, qui apud ſe erant, Arabum principibus, idem faciunt. Deinde laici omnes, ſublato in altum clamore, vocatoque in auxilium ſibi omnium rerum opifice Deo, rurſus arma capeſſunt, maceriam occupant, præſidium, quod circa portas erat, conferta manu fundunt, fugantque, & ſic alacres, ſic innovatis inopino ſucceſſu viribus, ubique rem peragunt, ut nihil laſſitudinis, nihil incommodi ex triduana eis inedia & labore acceſſiſſe putares. Alacritatem tantam, repentè ex trepidis rebus & ultima deſperatione coortam, nimiùm admirati Arabes, nec aliam novitatis hujus cauſam ſuſpicati, quàm quòd de principibus ſuis ſumptum fuiſſet ſupplicium, infeſtiſſimis animis in pugnam ruunt, & facto grege, per arma, per viros in caſtra perrumpere parant. Et acta res foret, niſi maturè orto conſilio, Chriſtiani vinctos eo loco principes ſtatuerent, ubi atrociſſima vis hoſtium & creberrimus telorum imber incumbebat, appoſito ſuper capita eorum ſpiculatore, qui diſtrictum in manibus gladium tenens, clamitabat per interpretem, niſi ab oppugnatione quieſcerent, non armis ſe adverſum eos, ſed principum capitibus dimicaturos. Tum ipſi principes, quos præter vinculorum acerbitatem imminens quoque cervicibus gladius vehementer angebat, cum magno ejulatu ſuos obteſtabantur, ut moderatiùs agerent, ne obſtinatè certamen hoſtibus inferentes, eos ad ſupplicium necemque ſuam, cùm inciſa ſpes eſſet veniæ, inflammarent. Patris periculo attonitus filius ducis Arabum, quem ad portam atrii à patre cauſa præſidii relictum ſuprà memoravi, citato gradu in confertiſſimos ſuorum cuneos ſe dedit, & furentis exercitus impetum voce & manu increpitans retinuit, & tela in hoſtes jacere prohibuit, quæ non hoſtes, ut ipſi putarent, ſed principes ſui propriis pectoribus excepturi forent. Per hanc occaſionem, paululum ab armis & incurſionibus vacatione data, nuncius venit in caſtra ad Chriſtianos, miſſus ab his, qui in Paraſceve, omnibus amiſſis nudi & ſaucii usque Ramulo pertenderant. Is amaritudine & metu confectis mentibus magnum attulit refrigerium, indicans, ducem prædictæ civitatis licet paganum, divino tamen (ut putabatur) inſtinctu animatum, cum ingentibus copiis ad ipſos liberandos advenire. Nec latere potuit Arabitas advenientium hoſtium fama, ſtatimque omnes, aver-
174 ſis ab aliorum oppugnatione ad ſe ipſos ſalvandos cogitationibus, præcipiti fuga, quò quemque ſpes evadendi vocabat, dilabuntur. In ea trepidatione, dum alii ad alia curanda diſcurrerent, unus vinctorum evaſit, opera uſus Sarraceni cujusdam, quem ducem itineris Chriſtiani habebant, tanto omnium dolore, tanto gemitu, ut ab eo, cujus indulgentia dimiſſus fuerat, vix manus inhiberent. Nec multò pòſt dux ipſe (ut nunciatum fuerat) cum exercitu advenit, pacificeque in atrium à Chriſtianis ſuſceptus eſt: ſuſpenſis tamen omnibus inter ſpem & metum,

Digitized by Google

tum, ne fortè non ſublata calamitas, ſed hoſtis tantùm mutatus eſſet, & propter novitatem rei difficile credentibus, quòd Satanas Satanam ejicere, hoc eſt, paganus paganum ab infeſtatione Chriſtianorum cohibere vellet: primò omnium vinctos ſibi præſentari juſſit. Quos cùm aſpexiſſet, & quæ facta fuerant, ordine audiſſet; maximas Chriſtianis gratias egit, pro magnificè geſtis rebus, & expugnatis reipublicæ acerrimis hoſtibus, qui regnum Babylonicum jam per multos annos aſſiduis populationibus infeſtaſſent, & magnas plerunque adverſum ſe inſtructas acies, commiſſo certamine, obtriviſſent. Traditos eos cuſtodibus, regi Babyloniorum vivos ſervari præcepit: ipſe accepta à Chriſtianis, quanta convenerat, pecunia, ſecum eos Ramulo perduxit: inde adhibito eis expeditorum juvenum præſidio, ne qua denuo latronum incurſione periclitarentur, usque Hieroſolymam eos perduci juſſit. Nihil deinceps difficultatis in eundo, nihil in redeundo perpeſſi, Lyciam pervenerunt, gratias Deo referentes, quòd emenſis tot rerum aſperitatibus, vivos eos & incolumes in tutum reſtituiſſet. Ex hoc, per Chriſtianorum fines reditum facientibus, omnia cedebant ex ſententia: verùm, poſteaquam in Ungariam ventum eſt, Guntherus, Babenbergenſis epiſcopus (heu) immatura morte præventus, proſperæ ac lætæ reverſionis lugubrem omnibus exitum fecit. Deceſſit autem 10 calendas Auguſti, ætate integra, & ad perfruendum hoc ſeculo maximè matura, vir præter morum gloriam, & animæ divitias, corporis quoque bonis adprimè ornatus. Natus erat ex primis palatii, privatis poſſeſſionibus, præter epiſcopatum, affluentiſſimus, lingua promptus & conſilio, literis eruditus tam divinis quàm humanis, tum ſtatura & formæ elegantia, ac totius corporis integritate ita cæteris eminens mortalibus, ut in illo Hieroſolymitano itinere, ex urbibus & agris, ſpectandi ejus ſtudio profluerent, & bene ſecum actum crederet, cui eum videre contigiſſet: unde, cùm poſitis eis in diverſorio, plerumque turba intemperans propter eum nimis moleſta foret, compulſus eſt aliquoties à cæteris epiſcopis, ut in publicum procederet, & obſidentem foris multitudinem, ſuo ſpectaculo, à cæterorum vexatione avocaret. Tantum hunc tranſitoriæ felicitatis ſplendorem vitæ innocentia & morum temperantia clariorem in eo cumulatioremque faciebant; nam tantam in ſe utriusque hominis gloriam, quam omnes mirabantur, ſolus ipſe ita propter Deum contemnebat, ut infimæ quoque conditionis hominibus popularem ſe communemque præberet, & à ſervis ſuis plerunque maximas verborum contumelias inultus acciperet. Celebri ergo pompa funeris in patriam reportatus, & magnis omnium, qui eum noverant, planctibus exceptus, in Babenbergenſi eccleſia, ubi à puero adoleverat, ſepultus eſt. Succeſſit ei in epiſcopatu Herimannus, vicedominus Moguntinus, qui in eadem Hieroſolymitana peregrinatione conſtitutus, dum eum, invaleſcente morbo, ad exitum urgeri videret, legationem præmiſit ad neceſſarios ſuos, quibus patria excedens, ſuæ rei familiaris diſpenſationem delegaverat, petens, ut ſibi ad epiſcopatum, quaqua poſſent ratione, aditum patefacerent: quod & ſeduló fecerunt, profuſo in coemptionem ejus argenti & auri inæſtimabili pondere. *(a)*

Eilbertus, Patavii epiſcopus, obiit, cui Altman, capellanus imperatricis, ſucceſſit, qui, dum ipſo tempore cum cæteris principibus Hieroſolymam abiſſet, per interventum imperatricis, abſens deſignatus eſt epiſcopus.

Arnolphus, Wormatiæ epiſcopus, vir pontificalis modeſtiæ & ſanctitatis, migravit ad Dominum, ſucceſſitque ei Adelhero monachus, ex monaſterio ſancti Galli, frater Rudolphi ducis, uno pede omnino debilis, vir per omnia dignus ſpectaculo. Erat enim fortitudinis magnæ, edacitatis nimiæ, craſſitudinis tantæ, quæ aſpicientibus horrorem magis incuteret, quàm admirationem, nec ita centimanus gigas aut aliud antiquitatis monſtrum, ſi ab inferis emergeret, ſtupentis populi oculos in ſe atque ora converteret.

1066.

(a) Exemplum Simoniæ Epiſcopalis.

Digitized by Google

1066. Rex Natalem domini Goslariæ celebravit, ubi ab ipso jam initio autumni
171 usque ad eam partem hyemis, tanquam stativis castris se continuerat, sumptus habens regiæ magnificentiæ multùm impares. Nam præter pauca, quæ ex reditibus regalis fisci veniebant, vel quæ abbates coactitio famulatu ministrabant, cætera omnia in quotidianos usus ejus quotidianis impensis emebantur. Hoc adeò fiebat odio Bremensis archiepiscopi, quem omnes criminabantur, sub prætextu regiæ familiaritatis, monarchiam usurpasse manifestæ tyrannidis; & ipsi ergo consueta regi servitia mittere detrectabant; & ille in alias regni partes regem abducere nolebat, ne scilicet cum aliis principibus communicando principatum consiliorum & familiaritatis, ipse sibi aliquid imminueret de fastigio usurpatæ singularitatis. Sed non ultrà laturi injuriam videbantur principes regni, archiepiscopi, Moguntinus & Colonienſis, cum cæteris, quibus curæ erat respublica, crebra conventicula faciebant, atque omnes in commune, quid facto opus esset, consulere rogitabant. Deinde jam adulta conspiratione, diem generalis colloquii omnibus indixere regni principibus, ut Triburiam convenientes, Bremensem archiepiscopum, communem omnium hostem, communibus omnes studiis oppugarent, regique denunciarent, aut regno ei cedendum esse, aut familiaritate & amicitia Bremensis archiepiscopi defungendum. Perlato Goslariam atrocis rei nuncio, rex ad statutam diem concitus properabat, cum quo & Wernher comes veniens in villam Ingilneheim, cujus pars aliqua ad nostrum quoque monasterium pertinet, hospitatum divertit: ubi, dum milites ejus ab incolis prædas agerent, & illi ad aram conclamantes manu vindicare se niterentur, atrox pugna coorta est. In qua dum Werner comes ad ferendam suis opem impigrè discurreret, à quodam nostri monasterii vilissimo mancipio, vel (ut alii ferunt) à fœmina saltatrice, clava percussus in capite corruit, atque ad regem semivivus est reportatus. Admonitus ab episcopis, qui præsentes erant, ut pro peccatis suis Deo in extremo jam spiritu constitutus satisfaceret, seque Herveldensium monachorum precibus interemptum recognoscens, villam Kirchberg, quam injustè invaserat, redderet, nullo modo adquievit, donec episcopi, consensu facto minitarentur, se ei sacram communionem morienti non daturos, nisi priùs tanti peccati pondere se exoneraſſet. Sic tandem pudore magis quàm religione victus reddidit, statimque vita excessit. Statuta die tristis in regem omnium vultus, tristis erat sententia, ut aut regno se abdicaret, aut archiepiscopum Bremensem à consiliis suis atque à regni consortio amoveret. Tergiversanti, & quid potiùs eligeret hæsitanti, archiepiscopus consilium dedit, ut proxima nocte, ablatis secum regni insignibus, clàm aufugeret, & Goslariam aut in alium locum se reciperet, ubi ab injuria tutus foret, donec turba hæc conquiesceret. Adveniente vespera, thesauros regios per satellites & socios fraudis suæ jam exportare cœperat, cùm repentè ad ministros regis consilium hoc (nescio quo indicio) permanavit, qui statim raptis armis, curtem regiam circumdederunt, totamque deinceps noctem ducentes pervigilem, ne quid novi accideret, asservabant. Facto manè infensis adeò animis omnes in archiepiscopum coorti sunt, ut nec manibus temperassent, nisi regia majestas vix & ægrè iracundiam cohibuisset. Contumeliosè itaque ejectus est de curte regia, cum omnibus tyrannidis suæ fautoribus, misitque cum eo rex amicorum suorum non modicam manum, ne scilicet ab æmulis suis insidias in via pateretur. Sic iterum rerumpublicarum administratio ad episcopos rediit, ut singuli suis vicibus, quid regi, quid reipublicæ facto opus esset, prævideren.

Rex Pascha Trajecti celebravit. Eberhardus, Treverorum archiepiscopus, dum in Sabbatho sancto tantæ diei mysterium solemniter populo exhibuisset, regressus in sacrarium, caput in sinum archidiaconi reclinavit, circumstantibusque fratribus, spiritum exhalavit. Episcopatum ejus, per interventum Colonienſis archiepiscopi, suscepit Cuno, præpositus Colonienſis. Graviter & indignè nimis

tulit

tulit tam clerus quàm populus Treverorum, quòd ipsi in electionem ejus admissi consultique non essent, seque vicissim hortabantur, ut insignem hanc contumeliam insigni aliquo exemplo eluerent. Erat tum temporis major domus ecclesiæ Trevirorum Diedericus comes, adolescens tam natura ferox, quàm ætate. Is die, quo episcopus urbem ingressurus sperabatur, cum ingentibus copiis ei obviam processit, atque in ipso lucis crepusculo, priusquam hospitio progrederetur, super eum irruens, paucos resistere tentantes occidit, cæterosque inopino terrore perculsos facilè fudit fugavitque, opes, quas amplissimas advexerat, diripuit, ipsum episcopum captum traditumq; in manus carnificum, de rupe altissima præcipitari, & sic interfici jussit. Corpus ejus à religiosis viris collectum, atque in monasterio Doleiensi *(a)* sepultum est, ubi usque in præsens tempus magnis (ut fertur) miraculis divinitus sæpe illustratur. Successit ei in episcopatum Uto, concordante in electionem ejus tam clero quàm populo. 176

In festis paschalibus, per quatuordecim ferè noctes continuas, cometa apparebat: quo in tempore atrox & lachrymabile nimis prælium factum est in partibus Aquilonis, in quo rex Anglisaxonum tres reges, cum infinito eorum exercitu, usque ad internecionem delevit.

Rex Frideslare jam veniens, gravissimam ægritudinem incidit, ita ut à medicis desperaretur, & principes de regni successione consilia conferre cœpissent: à qua infirmitate, vix dum plenè resumptis viribus, Pentecosten Herveldiæ celebravit, nec multò pòst nuptias in Triburia regio apparatu celebravit, in conjunctione Berthæ, reginæ filiæ Ottonis, marchionis Italorum.

Reginherus, Misnensis episcopus, obiit, cui Craft, præpositus Goslariensis, successit. Sed is, dum suscepto episcopatu, Goslariam venisset, post refectionem in cubiculum, ubi thesauros suos, quorum nimis amator erat, nullo conscio infoderat, quasi paululum requiescere volens, sese inclusit. Cumque jam die vergente in vesperam, præter modum consuetudinemque suam, somno indulgere videretur, rem insolitam mirantes cubicularii, pulsare ostium cœperunt: sed nec pulsantibus nec vociferantibus ullum dabatur responsum. Tandem effractis foribus, irrumpentes invenerunt eum fractis cervicibus, colore tetro, exanimem, ipsis thesauris suis miserabilem in modum incubantem. Episcopatum pro eo suscepit Benno, prædictæ Goslariensis ecclesiæ canonicus.

1067. Otto, marchio Thuringorum, obiit, gaudentibus admodum in morte ejus omnibus Thuringis, eò quòd ipse primus ex principibus Thuringorum (ut prædictum est) decimas ex suis in Thuringia possessionibus dare consensisset, & per hoc calamitatem maximam genti suæ invexisse videretur. Marchiam ejus Egbertus, patruelis regis, suscepit.

Einhardus, Spirensis episcopus, obiit: cui Heinricus successit, Goslariensis ecclesiæ canonicus, tantæ dignitati vix dum per ætatem maturus, & non tam electione principum ad hanc provectus, quàm indulgentia regis, cui in puerili ætate fuerat familiarissimè assentatus.

Benno, Osenbruggensis episcopus, obiit, cui alius Benno successit.

Rex in Natalem sancti Martini Goslariam veniens, graviter infirmari cœpit, atque eadem valetudine per multos dies laborans, lecto recubabat.

1068. Rex Natalem domini Goslariæ, nec dum sospitate ad plenum recuperata, celebravit, à quo Egbertus marchio, exactis diebus festis, digressus, dum se in sua recepisset, modica febre pulsatus, terminum vitæ accepit. Sed marchiam adhuc vivens acquisierat filio suo, tenerrimæ ætatis infantulo, quem ei vidua ducis Ottonis de Svvinenfurt pepererat, cui tamen ipse, paucis diebus, antequam vita excederet, repudium scribere cogitaverat, & contra leges ac statuta canonum, viduam Ottonis marchionis matrimonio sibi jungere, quòd hæc forma elegan-

(a) Potius, in Monasterio Theologiensi. *BROWER Ann. Trevir. lib. XII. n. X.*

Digitized by Google

tior, & efferatis moribus ſuis opportunior videretur : ſed mors opportunè interveniens nefarios conatus ejus intercepit.

Ravenger, patriarcha Aquileienſis, obiit, cui Sigehardus cancellarius ſucceſſit, pro quo Bibo cancellarius eſt ſubſtitutus.

1069. Rex Natalem domini Goslariæ celebravit, Paſcha Quidelenburgi, Pentecoſten Coloniæ. Poſt Pentecoſten, Wormaciæ cum principibus regni colloquium habuit. Ibi primùm cum epiſcopo Moguntino rem ſecretò agit, ejusque opem ad perficiendum, quod mente machinetur, obnixè implorat: ſi impetret, ſe deinceps ei ſubditum, & dicto obtemperantem fore; ad hoc Thuringos armata manu, ſi aliter nequeat, coacturum, ut decimas ſine ulla in perpetuum contradictione perſolvant. Annuente epiſcopo, & pactione utrinque firmata, rex ad publicum refert, ſibi cum uxore ſua
277 non convenire, diu oculos hominum fefelliſſe, ultrà fallere nolle, nullum ejus crimen, quo juſtè repudium mereatur, afferre, ſed ſe (incertum quo fato, quo Dei judicio) nullam cum ea maritalis operis copiam habere; proinde per Deum orare, ut ſe malè ominata compede abſolvant, patianturque æquo animo diſcidium fieri, ut illa ſibi, & ipſe ei, ſi ita Deus velit, felicioris matrimonii viam patefaciat: & ne quis violatum ſemel pudorem cauſetur obſtare iterum nupturæ, ſe ſub jurejurando confirmare, quòd eam, ut acceperit, ſic incontaminatam, illibatoque virginitatis pudore conſervaverit. Fœda res, & ab regia majeſtate nimium abhorrens viſa eſt omnibus, qui aderant: negotio tamen, cui rex tam fervidè animum adjeciſſet, detractare, ſinguli religioſum arbitrabantur. Epiſcopus quoque tam precioſa pollicitatione redemptus, quantum poterat ſalva verecundia, haud ægrè cauſam regis tuebatur. Itaque cunctis id fieri decernentibus, ſynodum conficiendo negotio indixit Moguntiæ, proxima poſt feſtum ſancti Michaelis hebdomada. Hac expectatione rebus ſuſpenſis, regina Loresheim, ut ſtatutum tempus ibi præſtolaretur, miſſa eſt: rex aliò, quò regni negotia vocabant, abiit. Interea Dedi, marchio Saxonicus, cùm viduam duxiſſet Ottonis marchionis, tertio priùs anno defuncti, prædia etiam, quæ ille à diverſis dominis beneficii loco habuerat, ſumma vi nitebatur acquirere. Cum nullus daret poſtulanti, indignitatem non ferens, regi, per quem potiſſimùm ſtetiſſet, ne darentur, bellum parabat, crebrisque colloquiis Thuringos ad ſocietatem armorum ſollicitabat; promptum hoc fore ſperabat, eò quòd rex, archiepiſcopum adjuvando, in exigendis decimationibus, multùm à ſe avertiſſet animos eorum. Incitamentum tamen illi furoris vel maximum erat uxor ſæviſſima. Hæc placido hominis ingenio, & per ætatem jam manſuefacto, juveniles animos inſpirabat, ſæpius obtundens, quia ſi vir eſſet, non inultus injurias acciperet, nec priori marito ejus audacia ſe imparem gereret, quo & virtute & opulentia ſuperior eſſet. Rex accepto nuncio graviter permotus, ingentes copias, & quæ pluribus etiam bellis ſatis eſſent, celerrimè contraxit. Tum verò epiſcopus Moguntinus, tempus ſe accepiſſe ratus, quo per occaſionem publici belli privatum in Thuringos odium vindicaret; infeſtiſſimus aderat, regem quàm atrociſſimè rem agere inſtigabat, Ipſe quoque totis amicorum, totis Moguntini epiſcopatus opibus cœpto annitebatur. Non fefellit Thuringos efferatus in ſe animus epiſcopi, nec ipſi in eum mitiores ſpiritus gerentes, legatos ad regem miſerunt, ſe nihil iniquum, nihil, quod ſecus ſit, moliri adverſus eum, nec arma contra rempublicam ſuo conſilio aut favore ſumpta eſſe, paratos ſe potiùs hoſtem publicum capitis quoque ſui periculo expugnare, promptiùs autem ac devotiùs id facturos eſſe, ſi decimationum leges, priorum regum & epiſcoporum indulgentia ſibi ſtatutas, ratas inviolatasque fore pateretur; quòd ſi epiſcopus ad eos, rem divinam non divinis, ſed humanis armis expugnatum veniret, & decimas jure belli ſibi extorquere vellet, quas nec jure eccleſiaſtico, nec lege forenſi potuiſſet, jam pridem ſe ſacramento obſtrictos obligatosque fuiſſe, ut raptores & prædatores inultos non ſinerent, ſatius ſibi eſſe mori in bello, quàm amiſſis patrum legitimis, perjuros vivere. Rex ad hæc benignè reſpondit, auxiliumque ſuum, ſi in fide permanerent, certiſſimos ſperare juſſit. De hinc

ubi

ubi res matura visa est, infesto agmine Thuringiam intravit. Duo ibi castella, quibus marchio præsidium imposuerat, Bichelingun & Schidingen, alterum per deditionem, alterum manu expugnatum recepit. Cæteris ilico admovendus erat exercitus. Sed marchio advertens, nullo loco vel munitione sustineri posse impetum regis, incisa spe resistendi, se suaque omnia dedidit. Thuringi, etsi (ut promiserant) erga regem & causam publicam devoti fidelesque essent, in episcopum tamen Moguntinum hostilia pleraque facere, probris & conviciis in faciem lacessere, milites ejus, dum prædas agerent, facto grege sæpius incursare, rapinam excutere, fundere, fugare, nonnullos denique ministros ejus, nec hos mediocri fortuna vel humili loco ortos, dum ab exercitu regis paulo longiùs prædatum abiissent, comprehensos suspendere. Jussum tamen eis est à rege, facilè & contemptim, ut decimas darent, non quòd recusantibus vim ferre in animo esset, sed ne, non reddito promisso, archiepiscopum offenderet. Dedi marchio, aliquandiu habitus in custodia, tandem, adempta possessionum & redituum non modica parte, dimissus est: Filius ejus, Dedi junior, patrem ea tempestate infestiùs acerbiusque, quàm alius quisquam, insectatus est. Ob eam rex exacto bello, ingenti gloria esse cœpit apud regem, egregiæ indolis adolescens, nisi ambitionis spiritu, & præpropera dominandi cupidine præceps raperetur. Is non multò pòst, cùm nocte quadam ad necessitatem naturæ secessisset, appositò extrinsecus insidiatore, confossus in inguine & occisus est. (a) Quis necis ejus author fuerit, non satis constat, quanquam dolo novercæ interfectum, vulgi sermonibus passim jactaretur. Illud haud dubiè liquet, monasteria & ecclesias, moriente eo, magna formidine exoneratas esse, cùm mentibus omnium certissima opinio insedisset, eum augendarum opum studio, non Deo, non homini parciturum, qui patri proprio non peperciisset. 1078

Imminente jam die, qui scindendo regis conjugio dictus fuerat, rex Moguntiam concitus properabat. Et ecce inter eundum comperit, legatum sedis Apostolicæ suum Moguntiæ adventum præstolari, qui discidium fieri prohibeat, & episcopo Moguntino Apostolicæ animadversionis sententiam minitetur, quòd tam nefariæ separationis se authorem promiserit. Consternatus ilico, quòd rem diu exoptatam perdidisset è manibus, pariter quò venerat, in Saxoniam redire volebat. Vix & ægre tamen amicorum consiliis superatus, ne principes regni frustraretur, quos summa frequentia sibi Moguntiæ occurrere jussisset, Franconefurt abiit, ibique eos, qui Moguntiæ convenerant, statuto die adesse jussit. Quò dum frequentes venissent, Petrus Damianus (is legatus erat sedis Apostolicæ, vir ætate & vitæ innocentia admodum reverendus) mandata exposuit Romani pontificis, pessimam rem, & ab nomine Christiano, nedum ab regio multùm abhorrentem esse, quam moliatur: si minùs humanis legibus vel canonum sanctionibus terreretur, parceret saltem famæ existimationi propriæ, ne scilicet tam fœdi exempli venenum, ab rege sumpto initio, totum commacularet populum Christianum, & qui ultor esse debuisset criminum, ipse author & signifer fieret ad flagitium; postremò si non flecteretur consiliis, se necessariò vim ecclesiasticam adhibiturum, & canonum lege scelus prohibiturum, ad hæc, suis manibus nunquam imperatorem consecrandum fore, qui tam pestilenti exemplo, quantum in se esset, fidem Christianam prodidisset. Tum verò in eum coorti omnes, qui aderant, Principes ajebant, æqua censere Romanum pontificem, & per Deum rogabant, ne crimen inferret gloriæ suæ, & regii nominis majestatem tam turpis facti colluvione macularet, præterea, ne parentibus reginæ causam defectionis, & justam turbandæ reipublicæ occasionem daret, qui si viri essent, cùm armis & opibus plurimùm possent, tantam filiæ suæ contumeliam procul dubio insigni aliquo facinore expiaturi essent. Hac oratione fractus magis quàm inflexus, Si id, inquit, fixum obstinatumque est vobis, imperabo egomet mihi, feramque, ut potero, onus, quod deponere non valeo. Ita efferato magis per studium concordiæ

(a) Simile fatum Gotzelonis, Lotharingiæ Ducis, de quo infra *ad a. 1076.*

odio, annuit quidem, ut in regni consortium regina revocaretur, ipse tamen, ut congressum ejus conspectumque vitaret, adhibitis sibi vix 40. militibus, in Saxoniam concitus rediit. Regina, cum cætera multitudine, & regni insignibus, paulatim subsecuta est: cumque ad eum Goslariam veniisset, vix compulsus ille à familiaribus suis, ut ei obviam procederet, satis superque pro consuetudine eam benignè suscepit, sed protinus refrigescente amore, ad ingenium suum, atque ad pristinum rigorem animi rediit, & quia consilia scindendi conjugii sæpe jam tentata non processerant, statuit deinceps, communicato cum ea solùm regni nomine, sic eam habere, quasi non haberet.

Maxima eo anno vinearum, omniumque sylvestrium arborum sterilitas fuit.

Meginwardus, abbas Hildenesheimensis, abbatiam suscepit Augiensem, patefacto in eam sibi per multam largitionem aditu.

Rumoldus, Constantiensis episcopus, maturæ admodum gravitatis vir, obiit, cui Carolus successit, Magdaburgensis canonicus. Is à clericis Constantiensibus primò benignè susceptus est, sed processu temporis, dum pro libito suo magis, quàm ex ratione, rem gereret, indignantes clerici, à communione ejus se abstinere cœperunt, propter Simoniacam hæresim, per quam episcopatum usurpasse dicebatur; id quoque ei crimini dantes, quòd plerosque ecclesiæ thesauros furtivè abstulisset. Qua accusatione Romam perlata, Romanus pontifex mandata direxit Moguntino archiepiscopo, ne ullo modo ab eo consecraretur, donec in sui præsentia causa diligentiùs ventilaretur.

Tolosæ episcopus obiit, cui Bibo cancellarius successit: pro quo Adalbero,
180 canonicus Metensis, cancellarius est substitutus.

1070. Rex Natalem Domini Frisingæ celebravit.

Episcopus Moguntinus & Coloniensis & Babenbergensis, à Domino Apostolico evocati, Romam venerunt. Ibi episcopus Babenbergensis accusatus, quòd per Simoniacam hæresim, data pecunia, episcopatum invasisset, multa & preciosa munera papæ dedit, & per hæc efferatam adversum se mentem ejus, ad tantam mansuetudinem reduxit, ut, qui non sine periculo honoris & gradus sui evasurus putabatur, non solùm impunitatem criminis, quod objectum fuerat, consequeretur, sed etiam pallium, & alia quædam archiepiscopatus insignia, à sede Apostolica pro benedictione perciperet. Moguntinus archiepiscopus ultro se episcopatu abdicare, atque in otium privatæ conversationis secedere, magnopere cupiebat: sed tam Romani pontificis authoritate, quàm eorum, qui præsentes erant, maturioribus consiliis, vix & ægrè abductus est à sententia. Omnes in commune acerbè objurgati, quòd sacros ordines per Simoniacam hæresim venderent, & ementibus indifferenter communicarent, manusque imponerent. Tandem accepto ab eis jurejurando, quòd hæc ulterius facturi non essent, in sua cum pace dimissi sunt.

Dux Lotharingorum, Godefridus, omnibus penè terris magnitudine suarum rerum gestarum compertus & cognitus obiit, & Verdunis sepultus est: cui filius ejus, Godefridus, successit, præstantis quidem animi adolescens, sed gibbosus.

Udalricus, marchio Carentinorum, obiit.

Rex Pascha in Hildenesheim celebravit. Ibi inter milites regis & milites episcopi seditio facta est. Sed milites regis, in congressione superiores facti, plerosque ex militibus episcopi peremerunt, captosque seditionis authores ex edicto regis in vincula conjecerunt.

Rex Ascensionem domini Quidelenbergi, Pentecosten Merseburgi, celebravit.

Augustissimum in Quidelenburg templum, cum omnibus attiguis sibi ædificiis (incertum divina ultione, an fortuita calamitate) incensum, atque in cineres redactum est.

Clarus eo tempore in palatio, & magnæ in republica authoritatis erat Otto, dux Bajoariorum. Sed, sicut semper gloriam sequi solet invidia, invidentes ei plerique

que homines nequam, qui malitiæ ſuæ potentiam ejus atque immoderatam gloriam obſtare querebantur, ſolicitè opportunitatem ad opprimendum eum quærebant. Itaque quendam, Egenem (a) nomine, hominem ingenuum, ſed omni flagitiorum genere infamatum, in necem exitiumque ejus ſubornaverunt. Is crimen adverſus eum detulit, quòd ſe ad occidendum regem precibus & pollicitationibus multis ſæpenumero ſollicitaſſet, atque in argumentum fidei gladium oſtentabat, quem ſibi ab eo, in hos tam ſceleratos nefariosque uſus, datum aſſerebat; ſi inficiaretur, paratum ſe quovis indicio verbis ſuis fidem facere. Qua accuſatione vulgata, hi, quos ratione communis commodi aliquando offenderat, omnes infenſi infeſtique aderant, & iracundiam regis adverſus eum inflammare ſumma vi, ſumma ope nitebantur. Igitur rex eum Moguntiam, cum cæteris principibus, ad colloquium evocavit, quid delatum eſſet, expoſuit, negantique inducias in ſex hebdomadas dedit, ut calendis Auguſti Goslariam veniens, objectum crimen, congreſſus cum accuſatore ſuo, manu propria refelleret. Cùm in hæc verba diſceſſum eſſet; cauſari principes de iniquitate conditionis cœperunt, nec bonum, nec æquum eſſe, dicentes, ut homo nobiliſſimus integerrimæ apud omnes exiſtimationis, nec ulla unquam ſiniſtri rumoris macula attaminatus, manum conferre juberetur cum homine ſceleratiſſimo, qui, ſi quid ingenuitatis à parentibus accepiſſet, id per furta, per latrocinia, denique per omnia vitiorum probra, jam dudum obliteraſſet. Ille tamen & indignitate rei efferatus, & Deo innocentiæ ſuæ teſte & conſcio fretus, cum quovis, etiam indigno, etiam præter Natales ſuos, pugnare malebat, quàm tanti ſceleris ſuſpicione teneri. Igitur die ſtatuta, ad proxima Goslariæ loca, cum armata multitudine venit. Miſſis ad regem nunciis, mandavit, ſi ſibi tutò venire, ſi tutò cauſam dicere liceret, paratum ſe coràm venire, & conditione, quam principes regni æquam judicaſſent, crimen, cujus inſimulatus fuerat, refellere. Rex ad hæc atrociter & acerbè reſpondit, ſe ei nec in veniendo, nec in cauſa dicenda pacem aut 189
ſecuritatem polliceri, id ſolùm expectare, ut juxta condictum Goslariam cominus veniret, & ſi quid de innocentia ſua præſumeret, conſerta cum adverſario ſuo manu, æquiſſimo judici Deo rem committeret; ni id faceret, ſe omiſſa legum diſſidentium ſimultate, relegato ſententiarum certamine, pro convicto confeſſoque eum, in tanti ſceleris immanitate, habiturum. Relato ad ducem hoc reſponſo, nec tutum, nec ſatis honeſtum ejus rationibus viſum eſt his, qui rectè ei conſultum cupiebant, ut ſic inflammatæ adverſum ſe regis iracundiæ illudendum ſe vexandumque objiceret, cùm ſibi integris ad hæc rebus, & crimine nec dum comprobato, tutò coràm venire non licuiſſet: quod tam jure cœli, quàm jure fori, omnibus ſemper reis, omnibus in cauſis licuiſſet. Ita inciſa ſpe veniæ, infectis rebus, in ſua ſe recepit, ſatius putans, quoad poſſet, armis ſalutem tueri, quàm ad exſaturanda hoſtium ſuorum odia, turpiter more pecudum jugulari. Poſtera die rex principes Saxoniæ, quòd ex his oriundus eſſet, & hi propter privatas inimicitias maximè inviſum eum haberent, ſententiam ſuper eo rogavit: qui eum, tanquam manifeſti criminis deprehenſum, reum majeſtatis judicaverunt, & ſi caperetur, capitali in eum ſententia animadvertendum fore, decreverunt. Ilico amici regis ferro & igne perſequi eum, ſinguli pro virili portione, adgrediuntur, plerique etiam nec fide erga regem, nec ſtudio erga rempublicam, nec ultione cujusquam privatæ injuriæ, ſed ſola rapinarum cupiditate, arma contra eum capiunt. Ita undique laxatis, imò ruptis irarum habenis, omnes in eum irruunt, prædia ejus & poſſeſſiones alias diripiunt, vaſtant, incendunt, miniſtros ejus agrorumque cultores, ſi quos ſors obtuliſſet, obtruncant, lacerant, jugulant. Sic poſtremò, præter modum modeſtiamque, ira immoderatior debacchabatur, ut nec ab eccleſiis, nec templis, quæ ille propriis impenſis Deo conſtruxerat, hoſtilis ſævitiæ impetus temperaret. Deinde rex, collecto exercitu, egreſſus, extremam operi

(a) Alias Egino dicitur.

manum per ſeipſum impoſuit: principes, quos ei conſanguinitate vel alia neceſſitudine obnoxios noverat, aut acceptis obſidibus, aut jurejurando, ne ad eum deficerent, obligavit: caſtellum ejus Hanenſtein, à quo ad primum ſtatim belli terrorem præſidium abductum fuerat, funditus everti juſſit; alii caſtello, quod Teſenberg *(a)* dicitur, exercitum jam admoverat. Sed hi, qui intus erant, etſi loci ſitu inexpugnabiles eſſent, & copiis omnibus, quæ adminiſtrando bello neceſſariæ erant, affatim affluerent: ultro tamen ſe dedere, quàm ancipitem belli fortunam tentare maluerunt. Relicto illic præſidio, rex in ulteriora loca, ad demoliendas uxoris quoque ejus poſſeſſiones, exercitum abduxit, villas multas opibus & ædificiis ornatiſſimas incendit, bona diripuit, in mulieres & pueros (nam viri in montes & in ſaltus devios ſe abdiderant) fœda & hoſtilia multa commiſit. Tantaque in ea expeditione acerba & crudelia perpeſſi ſunt à rege proprio homines innocentes, & nulla ſaltem ſuſpicione criminis cujusquam infamati, ut nihil acerbius, nihil crudelius à barbaris perpeti potuiſſent. Tandem dux Otto perdoluit, & calamitatum pondere ſuperata eſt conſtantia patientiæ. Itaque aſſumptis ſecum ad tria millia viris electis, & omni militaris diſciplinæ ſtudio exercitatis, impetum in Thuringiam fecit, villas regalis fiſci, rebus cunctis affluentiſſimas, incendit, prædam multam abegit, & milites ſuos, quorum plerosque ad ſocietatem belli ſola ſpes rapinarum allexerat, hac primùm mercede ineſcavit, fidosque ac firmos ſibi effecit. Ita populabundus ultra Heſchenevvege pervenit. Ibi confluentibus ad ſe agrorum ſuorum cultoribus, quibus milites regis præter miſeram vitam nihil reliquum fecerant, partem aliquam prædæ diſtribuit, verbera divinæ animadverſionis fortibus animis tolerare admonuit, & pro ſe, quoniam arma ferre non poſſent, ſuppliciter ad Deum vota facere flagitavit. Interea Thuringi, qui ſe ante aliquot annos ſacramento obſtrinxiſſent, ne latrones aut raptores inultos ſinerent, rerum ſuarum direptionibus exacerbati, ad arma conclamant, conglobatis properè ingentibus copiis, hoſtes e veſtigio inſequuntur, inventisque haud procul ab Heſchenevvege, certamen inferunt 4 nonas Septembris. Nec diu anceps pugna fuit. Nam his, qui cum duce Ottone erant, impigrè occurſantibus, vix primam prælii procellam ſuſtinentes in fugam vertuntur, & alii in proximos montes & ſylvas evadere, alii pariter, quò venerant, citatis equis reverti, ſummo conamine nitebantur, haud ſatis auſpicatò tentatam fortunæ aleam deteſtantes. Ipſe denique, qui primò, ut res certamini committeretur, vehemen-
181 tiſſimus author incentorque fuerat, Rutgerus comes, is nunc primus fugiendi author ac ſignifer apparebat, omnique (ut vulgò dicitur) vento citatior montes & colles modernus Idithun transmittebat. Trecenti plus minusve in ea congreſſione ex Thuringis corruerunt: ex parte altera unus occiſus, duo ſunt vulnerati. Dux Otto, ſigno receptui dato, cùm à cæde hoſtium vix & ægrè militem ſuum revocaſſet, aliquandiu in eisdem caſtris commoratus eſt, & vergente jam in veſperam die, plerosque principes exercitus ſui ſingulos in ſua cum pace dimiſit. Ipſe adhibitis ſibi, quantas res poſcere videbatur, copiis, in ulteriorem Saxoniam contendit, ibique totam hyemem usque ad Natalem Domini exegit, partim rapinis & deprædationibus victitans, partim ex poſſeſſionibus Magni comitis, quem belli periculorumque omnium ſocium & innocentiæ ſuæ devotiſſimum aſſertorem habebat. Is filius erat Ottonis, ducis Saxoniæ, egregius adoleſcens, boni & æqui in pace ſupra annos ſuos ſervantiſſimus, & in bello audacia & virtute militari nulli ſecundus. Perlato ad regem nuncio acceptæ in Heſchenevvege cladis, omiſſis rebus aliis, Goslariam concitus remeavit, nec inde usquam ante Natalem Domini abſceſſit, timens ſcilicet, ne tam charam tamque acceptam ſibi villam, quam pro patria ac pro lare domeſtico Teutonici reges incolere ſoliti erant, hoſtes per abſentiam ejus, quod minitari & crebris uſurpare ſermonibus dicebantur, in favillas cineresque redigerent.

Adel-

(a) Hodiernum *Degenberg*, in Bavaria inferiori ſitum.

Digitized by Google

Adelbertus, Wormatiæ episcopus [monachus sancti Galli & frater ducis Suevorum] propria (ut fertur) crassitudine præfocatus interiit, cui Adalbertus successit.

Kribo diaconus, frater Wilhelmi & Ottonis marchionum, occisus est à propriis servis suis, vir tam divinis quàm secularibus literis apprimè eruditus, sed propter lasciviam, morumque intemperantiam, meritò bonis omnibus gravis & invisus.

Silvestrium arborum eadem, quæ priore anno, sterilitas permansit, sed vinearum tanta fertilitas fuit, ut plerisque in locis præ multitudine vix colligi vindemia posset.

1071. Rex Natalem Domini Goslariæ celebravit. Ibi, per interventum Rudolphi, ducis Suevorum, Welf, filius Azzonis, marchionis Italorum, ducatum Baioariæ suscepit. Is filiam Ottonis, ducis Baioariorum, uxorem duxerat, & per jusjurandum altera jam vice matrimonio fidem dixerat. Quandiu itaque res tranquillæ erant; quandiu etiam bellum temere cœptum, sine grandi permutatione rerum sedari posse sperabat: maritalem uxori affectum & honorem deferebat, & causam soceri, quantum poterat, armis & consiliis tuebatur. At, ubi animadvertit, datam in eum esse sententiam, & bellum iracundiamque regis magis indies adversus eum crudescere, leges omnes, vinculaque omnia, quibus vicissim propinquitatem firmaverant, abrupit; satius putans, perjurii crimen & violatæ fidei verecundiam sustinere, quàm res suas florentissimas, desperatis ac perditis ejus rebus admiscere. Et primò in tam trepidis rebus petenti auxilium denegavit, deinde filiam ejus à complexibus suis & thori consortio segregavit, patrique remisit, postremò, ad ipsum ejus ducatum occupandum omnem operam intendit; nihil pensi habens, quantum auri, quantum argenti, quantum redituum ac possessionum suarum dilapidaret, dum modò, quod cupiebat, assequeretur. Directus est ergo dolus in manu ejus, & potuit & invaluit, cunctis detestantibus, quòd clarissimam atque inopinatissimam in republica dignitatem tam fœda ambitione polluisset. Noverat rex, haud satis placiturum principibus Baioariæ, quòd hoc tum contra morem & jus, tum ipsis inconsultis factum fuisset, & propterea quantocius ire in Baioariam cogitabat, ut tumultum, si quis fortè oriretur, per seipsum reprimeret: sed è diverso haud nescius erat, si ipse longiùs abisset, hostes ilico in Goslariam impetum facturos, & clarissimum illud regni domicilium in cinerem redacturos. Accepto à familiaribus suis consilio, quosdam Saxoniæ principes illic præsidii causa reliquit, & ipse, sicut instituerat, in Baioariam proficisci parabat. Interea dux Otto, videns sibi nihil jam spei reliquum esse, cujus & bona omnia flamma hostilis absumpsisset, & ducatum alius in suam potissimùm contumeliam invasisset, statuit, rem in extremum discrimen adducere, & cum rege, ubi primùm copia fieret, collatis signis dimicare. Itaque montem, qui dicitur Hasengun, occupavit, (a) ut is scilicet militibus suis, quomodocunque res in prælio cecidissent, receptui foret. Eum, etsi natura & situ ipso satis munitum, munitiorem tamen manu atque opere fecit, ibique convecta ex circumjacentibus agris præda, regem præstolabatur. Rex, accepto nuncio nihil moratus, quantas in ea trepidatione potuit, copias ex Saxonia, ex Thuringia, atque ex 182
Hassia celerrimè contraxit: cæteris principibus, qui longiùs aberant, mandavit, ut, si fortè res sine mora & diuturnitate confici non posset, sibi quàm citiùs possent, armata manu concurrerent. Plurimum eo tempore rex consiliis utebatur

(a) *ADLZREITER Ann. Boiic. p. I. lib. XVIII. n. 3.* dicit: *Castra in Hasengunensi monte, situ naturaque apprime firma, adjectis operibus & comportato ex agro confini annona, bene munierat.* Mihi hic mons situs videtur in pago Hassegun, cujus *DITMARUS lib. VII. p. 411. & 417.* facit mentionem, cui situm in Saxonia inferiori adsignat *HENR. MEIBOMIUS, de Pagis Saxoniæ p. 101.* Verum potius Hassiæ mons, prout infra Addit. ad Lambertum *ad a. 1084.*

Digitized by Google

batur Eberhardi comitis, *(a)* ſapientis admodum viri. Is videns, hoſtes ſic ad bella exercitatos, ſic ipſa jam deſperatione, quæ plerumque timidis etiam virtutem addere ſolet, efferatos, ſine magno detrimento reipublicæ, nec vinci nec vincere poſſe: abiit ad ducem Ottonem, eumque per Deum obteſtari cœpit, ne ſe ſuosque in tantum diſcrimen præcipitaret; necdum ei omnem ſpem veniæ, omnem reſpirandi facultatem ereptam eſſe, ſi de monte, quem occupaverat, exercitum abduceret, ſeque regi juſtis conditionibus dederet; ſub juramento ſe ei promittere, quòd & veniam culpæ, cujus inſimulatus fuerat, & omnium, quæ jure belli amiſerat, reſtitutionem ei à rege impetraret. Annuente eo, rem ad regem detulit, & eum haud difficulter in ſententiam abduxit, quippe, cùm tædere eum jam belli cœpiſſet, quod propter privatum hominis amorem, à principibus per ingenium trahi, ac ſegniter geri videbat. Pace per jusjurandum utrinque firmata, induciæ datæ ſunt Ottoni duci usque in Paſcha, ut Coloniam veniens, deditionem lege, quam principes æquam judicaſſent, perficeret. Inter has induciaſ, cùm dux Otto exercitum ſingulos in ſua dimiſiſſet, Rether comes (partium ejus haud leve momentum) occiſus eſt ab hoſtibus ſuis, propter quasdam privatas ſimultates.

Saricho, abbas Corbeienſis, obiit, cui Werenher, ejusdem cœnobii monachus, ſucceſſit.

Rex, ſicut inſtituerat, in Baioariam abiit, ibique compoſitis mediocriter, prout tum copia erat, regni negotiis, ad Rhenum rediit; caſtellum Hamerſtein, *(b)* quod à ſuperioribus regibus jam olim dirutum fuerat, ſummo niſu inſtauravit; Paſcha Coloniæ celebravit, ibique rurſus Ottoni duci induciaſ usque in Pentecoſten dedit: exacta ſolennitate Paſchali, Leodium abiit. Ibi ad eum vidua Balduvini comitis venit, regiæ majeſtatis patrocinium expetens, contra violentiam improbitatemque Rutberti, fratris Balduvini, qui & fratrem prælio victum vita privaſſet, & comitatum ejus, expulſis uxore & liberis, tyrannica crudelitate occupaſſet. Non ingratum fortaſſis lectori fecero, ſi geſtæ rei hiſtoriam, quàm paucis potero, abſolvam. In comitatu Balduvini, ejusque familia, id multis jam ſeculis ſervabatur, quaſi ſancitum lege perpetua, ut unus filiorum, qui patri potiſſimùm placuiſſet, nomen patris acciperet, & totius Flandriæ principatum ſolus hæreditaria ſucceſſione obtineret; cæteri verò fratres aut huic ſubditi, dictoque obtemperantes, ingloriam vitam ducerent, aut peregrè profecti, magis propriis rebus geſtis florere contenderent, quàm deſidiæ ac ſocordiæ dediti, egeſtatem ſuam vana majorum opinione conſolarentur. Hoc ſcilicet fiebat, ne in plures diviſa provincia, claritas illius familiæ per inopiam rei familiaris obſoleret. Igitur, cùm Balduuinus ſenior duos genuiſſet filios, Balduuinum & Robertum; Balduuinum omnium, quæ habebat, hæredem inſtituit; Ruberto, ubi primùm ætas faciendis ſtipendiis matura viſa eſt, naves paravit, aurum, argentum & cæteras longinquæ profectionis impenſas affatim præbuit, juſſitque, ut ad gentes exteras iret, & ſi vir eſſet, propria ſibi virtute regnum divitiasque pararet. Ille patri acquieſcens, aſſumpta ſecum multitudine, qua regio prægravari videbatur, navem aſcendit, & in Gallitiam ire, eamque, ſi votis Deus ſucceſſum annuiſſet, ſibi ſubdere cogitavit. Cumque poſt paucos dies ad ignota quædam littora applicuiſſet, & egreſſus in terram, ab incolis loci prædas agere cœpiſſet, illi ex omnibus partibus ad arcendam vim ilico armati conveniunt. Facta congreſſione eum, cùm

(a) Hic infra *ad a. 1073.* dicitur Comes de Ellenburg, ſive potius Nellenburg, cujus hiſtoriam expoſuit *FRIDERICUS LUCAS Uhralten Graffen-Saal p. 1050.*

(b) De hoc caſtro *AUCTOR VITÆ MEINWERCI c. LXII.* & *RUPERTUS TUITIENSIS vita Heriberti c. XXII.* dicunt, quod Henricus II. Imp. illud a. 1020. obſederit, ejusdemque ſitum, ſupra Rheni littus, deſignant. *CYR. SPANGENBERG Chron. Sax. c. CLXXXIII.* ſitum diſtinctius definit inter Confluentes & Bonnam.

Digitized by Google

cùm aliquandiu pugnam fortiter ſuſtinuiſſet, in fugam vertunt, fugientem usque ad naves perſequuntur, ſociosque ejus penè ad internicionem proſternunt. Ipſe cum paucis vix fuga elapſus, ad patrem tantæ calamitatis nuncius rediit, à quo propter malè geſtas res, contumeliosè repulſus, alia rurſum via, quomodo hac non ſucceſſiſſet, fortunam tentare adgreditur; omnia paratus, etiam extrema perpeti, ut maculam veterem factis recentioribus elueret. Reparatis navibus, & numero militum inſtaurato, marinis iterum fluctibus ſe credidit, in regionem longinquam, ubi ſedem vaganti Deus oſtendiſſet, iter facturus. Et ecce poſt paucos dies, tempeſtate infeſtiſſima circumventus, multis ſuorum naufragio amiſſis, ipſe nudus, omniumque rerum egens, vix & ægrè in littus evaſit. Dehinc aſſumpto plebeio habitu, inter eos, qui Hieroſolymam cauſa orationis pergebant, Conſtantinopolim ire parabat, vocatus eò crebris legationibus Nortmannorum, qui ſub imperatore Conſtantinopolitano militabant, quique ei, ſi illuc veniret, totius Græciæ principatum pollicebantur. Sed imperator Conſtantinopolitanus, comperto hoc conſilio, omnia flumina, per quæ tranſitus in Græciam eſſe poterat, appoſitis cuſtodibus, obſervari fecit, ut deprehenſus ilico trucidaretur. Sic conatus cœptumque ejus irritum fuit. Tandem advertens, ſic infeliciter ſibi cedere, quamcunque viam tentaſſet amplificandæ gloriæ ſuæ: deinceps in perpetuum ab oppugnatione exterarum gentium animum avocavit, atque in Friſiam, quæ confinis eſt Flandriæ (cui Theodericus quondam comes, & poſt hunc, Florentius frater ejus imperaverat) irruptionem fecit. Bis ibi commiſſo prælio, victus ac fugatus eſt. Tandem incolæ loci multis certaminibus exhauſti, cùm animum ejus vel ad mortem, vel ad victoriam obſtinatum cernerent, ultro ſe ei dediderunt. Quod ubi frater ejus Balduinus comperit, (jam enim pater ejus morbo ac ſenio confectus naturæ conceſſerat) armata multitudine his eum ſedibus proturbare, magna vi, magno molimine parabat. Cui cum exercitu adventanti Rubertus legatos obviam miſit, obteſtans per Deum, ut ſe fratrem ſuum reminiſceretur, nec jura germanitatis, apud barbaros quoque ſemper ſacroſancta & inviolata, pollueret; miſereretur potiùs peregrinationis, laborum, & calamitatum, in quibus totam ætatem ſuam detriviſſet; gauderet ipſe beatus ſorte ſua, quòd totam communis patris hæreditatem, quam jure gentium ſecum dividere debuiſſet, ſolus ſine conſorte obtineret: ſe patriis finibus extorrem, paterna hæreditate deſtitutum, ab ſumma gloria majorum ſuorum ad ultimam egeſtatem coactum, exteras gentes bello laceſſiſſe, terras ac maria concitaſſe, nihil denique prætermiſiſſe, ne de portione paternæ ſubſtantiæ, quæ ſe contingeret, fratri moleſtus eſſet: nunc laboribus exhauſtum, adverſitatibus defatigatum, vix & ægrè parviſſimo terrarum angulo inſediſſe, cujus nullam partem conſtet ad ejus dominium pertinere: poſtremò id ſe animo fixum habere, nec à ſententia ulla vi, ulla neceſſitate abduci poſſe, ut hic aut inſtantis jam ſenectutis requiem, aut honeſtæ ſaltem mortis ſepulchrum ſit habiturus. Nihil ille his verbis motus, exercitum haud ſegniter ad Friſiam admovebat. Tum Rubertus neceſſitate compulſus, armata juventute, quam ſecum lectiſſimam habebat, obviam ei proceſſit: commiſſoque prælio, ex parte Balduvvini multi occiſi, plures vulnerati, omnes in fugam verſi ſunt: quos dum ipſe loco pulſos ſiſtere, pugnamque reſtituere ſummo conamine moliretur, in confertiſſimos hoſtium cuneos temere invectus, occiditur: cujus morte comperta, Rubertus ilico in Flandriam irruptionem fecit, eamque ſibi, tanquam ex jure debitæ ſucceſſionis, totam mancipavit. Filius erat Balduino impubis adhuc adoleſcens, & nec dum armis militaribus maturus: is repentè & perempti patris & hoſtilis irruptionis atroci nuncio attonitus, ad regem Francorum, Philippum nomine, confugit, auxilium & necis paternæ vindictam expetens, eò quòd pater ejus tam ipſi, quàm majoribus ejus ſæpe in arduis rebus commodiſſimè affuiſſet, & civitates quasdam ex his, quas Rubertus occupaverat, pro donativo ab eo accepiſſet. Ille rei indignitate graviſſimè permotus, ſta- 183

Digitized by Google

tim temere & tumultuario tantùm milite collectum exercitum duxit in Flandriam, de magnitudine virium ſuarum & hoſtis imbecillitate nimiùm præſumens. Sed Rubertus, quò viribus erat impar, eò magis ut rem aſtu tractaret, intentus, ſimulato aliquandiu metu & fugiendi ſtudio, ex inſperato atque ex inſidiis copias ſuas ſuper exercitum regis effudit, tantumque eis terrorem incuſſit, ut abjectis armis, fugiendo ſaluti conſulere ſumma ope conarentur. Filius Balduini, cùm deinceps parum ſpei in armis Francorum poneret, aſſumpta matre ſua, ad regem Teutonicorum, Heinricum, Leodii (ut prædictum eſt) tum temporis poſitum, venit, opemque ejus adverſus patrui violentiam ſupplex imploravit, atque ut magis eum ſibi obnoxium faceret, comitatum Reginheri quondam comitis, cum caſtello munitiſſimo, Mons nomine, quæ ſcilicet prædia mater ejus à priore marito ſuo, dotis nomine, acceperat, ſancto Lamperto tradidit: quæ rurſus epiſcopus Leodienſis duci Godefrido, ille itidem ipſi filio Balduini, beneficii loco dedit. Hoc rex quaſi pretio redemptus, epiſcopo Leodienſi, atque duci Gotefrido, item aliis Lotharingiæ principibus præcepit, ut in arduis rebus præſidio illi eſſent, & Rubertum, ſi injuſtè invaſis ſedibus ultro excedere nollet, vi & armis expellerent. Qui protinus, coadunato exercitu, in Flandriam profecti
184 ſunt; ſed comperto, quòd Rubertus cum rege Francorum jam in gratiam rediiſſet, & expiata veteri contumelia, firmum ſibi eum fidelemque feciſſet, infectis rebus in ſua rediere, temerarium judicantes, cum rege potentiſſimo privatis viribus acie confligere. Sic Rubertus deinceps Flandriæ principatu in ſecuritate potiebatur.

[Cùm Heinricus imperator tertius Leodium veniſſet:] fratres de monaſterio [Stabulaus] proturbati, quotidie aures regias obtundebant, pro repetitione monaſterii Malmendrenſis, *(a)* quod abbati ereptum, rex conſilio Bremenſis epiſcopi, (ut prædictum eſt) dono dederat Colonienſi archiepiſcopo. Cumque nihil ille precibus, nihil lacrymis, nihil ipſa perurgentium importunitate moveretur; inito conſilio, & (ut fertur) divina revelatione, ad hoc faciendum incitati, oſſa beati Remacli levant, Leodium deferunt, & rege celebri quodam loco conviviuh agente, ſuper menſam ipſam apponunt, obſecrantes per Deum, ut ſi minùs filiorum, ſaltem patris tanti miſereretur, jam cum Chriſto regnantis, & de injuriis ſuis quotidie ad tribunal æterni judicis proclamationem facientis; cui niſi ſua reſtitueret, ultrà ei propter penuriam rerum neceſſariarum militaturi non eſſent. Hoc ſupplicationis genere, quod ad captandam benevolentiam comparatum fuerat, rex verſa vice nimiùm efferatus, concitus, ſe, relictis epulis, in palatium proripuit, & quo exemplo in abbatem, tam audacis facti incentorem, animadvertere deberet, plenus irarum cogitabat. Sed ecce menſa, cui ſuperpoſitæ erant ſacræ reliquiæ, divina virtute confracta, corruit: miniſtroque regis, haud obſcuri nominis viro, crura pedesque contrivit: qui paulo pòſt, exorata per interceſſionem beati Remacli pietate divina, ita priſtinæ reſtitutus eſt ſoſpitati, ut ne cicatrix quidem in argumentum læſionis abolitæ relinqueretur. Atque ita deinceps, per totam noctem ſequentemque diem, tanta circum ſanctum corpus coruſcabat miraculorum multitudo, ut corporali quodammodo proclamatione videretur beatus Remaclus jus ſuum expoſtulare. Attonitis omnibus tantæ rei novitate, rex timore vehementiſſimo correptus, ne fortè, ſi cunctaretur, cœleſtis in eum protinus ultio procederet, non ſolùm ablata reſtituit, ſed recentibus etiam donis, pro munificentia regia, magnificè cumulavit.

Hinc digreſſus, Pentecoſten Halberſtat celebravit: ibi Ottonem ducem cæterosque ingenuos, qui cum eo arma contra rempublicam ſumpſiſſe arguebantur, in deditionem ſuſcepit, principibusque regni in cuſtodia habendos, & ſtatuto die ſibi reſtituendos commendavit.

Me-

(a) Vide ſupra *ad a. 1063.*

Digitized by Google

Meginvvardus, abbas Augienſis, dignitate ſua ultro ſe abdicavit, offenſus tum infeſtatione quorundam militum ſuorum, qui eum gravibus contumeliis affecerant, tum importunitate regis, qui frequentibus eum edictis urgebat, ut prædia monaſterii, quæ tam ejus quàm priorum abbatum largitione dilapidata, vix jam in uſus fratrum ſufficere poterant, militibus ſuis in beneficium erogaret. In locum ejus, non per electionis oſtium, ſed per ſimoniacæ hæreſeos cuniculum, protinus irrupit Rubertus, abbas Babenbergenſis, cognomento Nummularius, annumeratis in ærarium regis mille pondo argenti puriſſimi. Hic ſordidiſſimis quæſtibus & uſuris, quas etiam privatus adhuc in monaſterio exercuerat, infinitam ſibi pecuniam conflaverat, & propterea mortes epiſcoporum & abbatum anxia expectatione jamdudum ſuſpiraverat. Cumque eos diutius vivendo, vota ſua & effrenatæ ambitionis impetum, quo præceps rapiebatur, morari graviter & impatientiſſimè ferret; eò veſaniæ evaſit, ut præter occulta munera, quibus auricullariorum favor redimendus erat, regi centum pondo auri promitteret, ut ejecto eximiæ ſanctitatis viro, abbate Widerado, ſibi abbatia Fuldenſis traderetur. Et profectò, quod nefariè concupiverat, flagitioſiſſimè obtinuiſſet, niſi pauci, quibus leges eccleſiaſticæ pecunia chariores erant, in faciem regi, ne id faceret, obſtitiſſent. Is pſeudomonachus (dicam expreſſiùs) vi doloris impulſus, is angelus Satanæ transfiguratus in angelum lucis, ita ſanctam & angelicam monachorum profeſſionem infamavit, corrupit, vitiavit, ut monachi noſtris temporibus, atque in his regionibus non innocentia æſtimentur atque integritate vitæ, ſed quantitate pecuniæ; nec quæratur in abbatibus eligendis, quis dignus præeſſe, ſed quis cariùs abbatiam poſſit emere. Ita proprio hujus invento, novo atque infauſto hujus aucupio, hæc in eccleſiam introducta eſt conſuetudo, ut abbatiæ publicè venales proſtituantur in palatio; nec quisquam tanti venales proponere queat, quin protinus emptorem inveniat, monachis inter ſe non de obſervantia regulæ, zelo bono, ſed de quæſtibus & uſuris zelo avaro contendentibus. Sed hæc ut dignè defleri poſſint pro magnitudine ſua, & proprio volumine, & prolixiore opus habent tragœdia. Ad cœptum potius revertamur. Advocatus Augienſis monaſterii, poſtquam pecuniarium hunc abbatem advenire comperit, & quanta largitione aditum ſibi in ovile Chriſti lupus rapax patefeciſſet, audivit; miſſa obviam legatione, denunciavit ei ſub interminatione ſalutis propriæ, ne intra poſſeſſiones Augienſis monaſterii præſumeret accedere: alioquin occurſurum ſe, & armata manu vindicaturum in libertatem, quos ipſe tam caro mercimonio emiſſet in ſervitutem. His ille auditis, nimiùm animo conſternatus eſt, tum propter gravem jacturam pecuniarum ſuarum, tum propter ereptum ſibi tanquam de faucibus, cui diu anxiè inhiaſſet, honorem. Et primò quidem animum induxerat, rem armis experiri, & (ut dici ſolet) ignem gladio ſcrutari, hoc eſt, ſimoniacam hæreſim homicidiis cumulare: ſed aſſerentibus his, qui cum eo erant, ſupra vires ſuas eſſe negotium, confuſo (ut dignum erat) & confecto animo abiit in poſſeſſiones fratris ſui, præſtolaturus ibi, quos exitus tam triſtibus initiis ſors eſſet allatura. Nam abbatiam Babenbergenſem interea ſuſceperat Ecebertus, Gorzienſis diſciplinæ monachus. Ad cujus ingreſſum omnes protinus fratres, quos prior ille abbas ſuis, hoc eſt mercatoriæ atque uſurariæ artis, diſciplinis inſtituerat, & quaſi filios pater in vitam moresque ſuos pedibus (ut dicitur) ire docuerat, tanquam folia, quæ vento raptantur, diffugerunt.

185

Carolus, cui rex Conſtantienſem epiſcopatum dederat, aſſiduis proclamationibus pro ordinatione ſua ſedem Apoſtolicam appellabat. Econtra fratres Conſtantienſes obſtinata contentione obluctabantur, ne contra canonum inſtituta is, qui præter ſimoniacam hæreſim furti quoque inſimulatus fuerat, ſibi epiſcopus ordinaretur. Papa, cùm ei moleſti eſſent, cognitionem cauſæ à ſe ad archiepiſcopum Moguntinum rejecit, juſſitque, ut utrisque vocatis ad ſynodum, rem diligentiſſimè ventilaret, & ſi crimina, quæ objiciebantur, refellere non poſ-

set, nulla eum ratione consecraret. Hac de causa synodum archiepiscopus Moguntiæ indixit in mensem Augustum. Rex concertationem hanc iniquo valde animo ferebat, propter amicitiam Caroli, & plurima servitia, quibus etiam in re familiari plerumque sibi commodissimè affuerat; & idcirco munera sua rata ei manere, cupidissimè volebat: unde Moguntino archiepiscopo graviter succensebat, quòd non statim eum, contemptis obstrepentium fratrum simultatibus, ordinasset. Sed ille immobilis persistebat in sententia, illud præ se ferens, quam terribiliter, anno superiore, à papa pro simili causa objurgatus fuisset, & quam vix & ægrè sine damno gradus sui evasisset, & quòd postea recentibus literis sedis Apostolicæ, ne sine diligentissima discussione manus illi imponeret, commonitus fuisset. Itaque instantibus jam calendis Augusti, rex Moguntiam properabat, cupiens ipse in discussione tanti negotii cum archiepiscopo cognitor assidere. Inter eundum Herveldiam venit. Inde digressus, die postera, in villam, quæ dicitur Utenhusen, prandendi gratia divertit. Cumque refecti jam, ferventissimo accelerandi itineris studio, certatim omnes caballos repeterent; accidit, ut Lupoldus quidam de Mersburg, regi carissimus, cujus opera & consiliis familiarissimè uti solitus erat, caballo fortè laberetur, & proprio mucrone transfossus, illico expiraret. Cujus calamitas intolerabili dolore & mœstitia regem confecit, statimque Herveldiam reportatum, in medio ecclesiæ, cum magnifica funebris officii pompa sepelivit. XXX. quoque mansos pro anima ejus monasterio contradidit, in loco, qui dicitur Mertenefelt. Notatum autem est, hunc ipsum gladium fuisse, quo famosissimus quondam rex Hunnorum, Attila, in necem Christianorum atque in excidium Galliarum hostiliter debacchatus fuerat. Hunc siquidem regina Ungariorum, mater Salomonis regis, duci Bajoariorum, Ottoni, dono dederat, cùm eo suggerente atque annitente, rex filium ejus in regnum paternum restituisset. Cumque eum dux Otto filio Dedi marchionis, Dedi juniori, (*a*) in argumentum pignusque individuæ dilectionis, ad tempus præstitisset, illo (ut prædictum est) perempto, regi, & per regem Lupoldo huic casu obvenerat. Unde plerique ducis Ottonis fautores, divino hunc judicio per eum, qui ducis Ottonis fuisset, gladium occisum interpretabantur, eò quòd ad illum persequendum, & de palatio ejiciendum, is potissimùm regem instigâsse diceretur. Legitur autem de hoc gladio in gestis Getarum, (*b*) (qui & Gothi dicuntur) quòd Martis quondam fuerit, quem bellandi præsidem, & militarium armorum primum repertorem gentiles mentiebantur, eumque post multa tempora pastor quidam in terra leviter absconsum deprehenderit, ex sanguine bovis, cujus pedem, dum in gramine pasceretur, vulneraverat, isque eum Attilæ regi detulerit, divinatumque illi fuerit omnium tunc temporis aruspicum responsis, quòd gladius idem ad interitum orbis terrarum, atque ad perniciem multarum gentium fatalis esset. Quod verum fuisse oraculum, multarum nobilissimarum in Galliis civitatum hodieque testantur excidia, in tantum, ut gladius ipse vindex iræ Dei, sive flagellum Dei à barbaris quoque diceretur. Hæc quoniam gladii hujus mentio inciderat, per excessum sint dicta. 186

Rex magnificè ac regaliter curato funere, Moguntiam, sicut instituerat, properavit. Cumque statuta die in synodo cum episcopis assedisset, aderat Carolus; aderant & fratres Constantienses, magnam ei molem criminum objectantes, contra quos rex, quantum salva verecundia poterat, dedita opera nitebatur, & modò objecta purgare, modò pondus objectorum, quæ non poterat purgare, callidis sermonibus conabatur attenuare: plerumque & jam instantium ac perurgentium procacitatem

(*a*) Tres ejus nominis e familia Budsecia Wittikindi junioris sive secundi. Sed primum hujus prosapiæ Lusatiæ & Landsbergi Marchionem intelligit, Ejusque filium degenerem, Dedonem, Marchionem Lusatiæ, hujus nominis secundum. *FABRICIUS V. Orig. Saxon. f. 123.*

(*b*) *JORNANDES de rebus Geticis cap. XXXV.*

Digitized by Google

tatem verbis durioribus corripiebat, ac frontis impudentiam oppoſita authoritatis ſuæ majeſtate, refringere tentabat. Primum & ſecundum diem in hoc negotio inſumpſit. Cumque accuſatorum conſtantiam nec veritate reſponſionis, nec arte dictionis eludere poſſet: ad ultimum, probatis, quæ objecta fuerant, criminibus, baculum epiſcopalem ab eo recepit. (a) Verbis tamen exquiſitiſſimis mœſtitiam ejus conſolabatur, promittens, quòd, dum primùm ſibi opportunum fieret, benigna vice hanc calamitatem ei compenſaret. Ipſis diebus regina, quæ unà cum rege Moguntiæ aderat, filium peperit, ſed is baptizatus ſtatim obiit, delatusque in Hartesburg, ibi ſepultus eſt. Epiſcopatum Conſtantienſem rex Ottoni, canonico Goslarienſi, dedit, recentisque calumniæ exemplo conterritus, confeſtim eum conſecrari fecit, ne quis ſcilicet adverſus eum ſcrupulus denuo per dilationem conſecrationis oriretur.

Inter ducem Polonorum & ducem Beheimorum infeſtiſſima diſſenſio erat, propter quod eos rex, in civitatem Miſene autumnali tempore evocatos, duriùs corripuit, & ut deinceps ſuis ſinguli terminis contenti eſſent, nec ſe viciſſim temerariis incurſionibus laceſſerent, ſub obtentu regiæ majeſtatis præcepit, alioquin ſe hoſtem & vindicem experturus foret, qui prior alteri arma intuliſſet.

Hoc anno Colonienſis archiepiſcopus, expulſis de Salefelt canonicis, vitam illic inſtituit monaſticam, miſſis eò de Sigeberg, & de Sancto Pantaleone monachis. Quo in tempore & ego illuc veni, conferre cum eis de ordine & diſciplina monaſterialis vitæ, eò quòd magna quædam & præclara de illis vulgi opinione jactarentur. Denique, ſicut vulgò aſſiduitate vileſcunt omnia, & popularium animi novarum rerum avidi, magis ſemper ſtupent ad incognita: nos, quos uſu noverant, nihili æſtimabant, & hos, quia novum inuſitatumque aliquid præferre videbantur, non homines ſed Angelos, non carnem ſed ſpiritum arbitrabantur. Et hæc opinio principum, quàm privatorum mentibus altiùs preſſiusque inſederat. A quibus ad populum derivatus rumor, tantum terroris plerisque in hac regione monaſteriis injecit, ut ad ingreſſum illorum, aliàs XXX, aliàs XL, aliàs L monachi auſterioris vitæ metu ſcandalizati, de monaſteriis abſcederent, ſatiusque ducerent, de ſalute animæ in ſeculo periclitari, quàm, ſupra virium ſuarum menſuram, vim facere regno cœlorum. Et revera non immeritò Dominus ſuper noſtrates monachos deſpectionem effundere videbatur. Nam quorundam pſeudomonachorum privata ignominia nomen monachorum vehementer infamaverat, qui omiſſo ſtudio divinarum rerum, totam operam pecuniis & quæſtibus inſumebant. Hi pro abbatiis & epiſcopatibus aures principum importunè obtundebant, & ad honores eccleſiaſticos non via virtutum, (ut majores noſtri conſueverant) ſed per ambitionis præruptum, & malè partarum pecuniarum profuſionem, graſſabantur. Denique, in coëmptionem exigui honoris, aureos montes quotidie promittebant, ſecularesque emptores largitionis ſuæ immoderantia excludebant, nec venditor tantum audebat expoſcere, quantum emptor paratus erat exſolvere. Mirabatur mundus, unde tantus pecuniarum ſcateret fluvius, unde Crœſi & Tantali opes in privatos homines congeſtæ fuiſſent, & eos potiſſimùm homines, qui crucis ſcandalum & paupertatis titulum præferrent, & præter ſimplicem victum & veſtitum nihil rei familiaris habere ſe mentirentur. Iſta dominici agri zizania, hæc vineæ Dei arida ſarmenta & ſtipula æternis ignibus præparata, totum ſacri gregis corpus quaſi tabe quadam infecerant, & ſecundum Apoſtolum, modicum fermentum totam corruperat maſſam, ita, ut omnes ſimiles æſtimaremur, nec eſſe in nobis putaretur, qui faceret bonum, non eſſe usque ad unum. Propter hoc principes regni, ad inſtituendam in Galliis divini ſervitii ſcholam, Transalpinos monachos evocabant, noſtrates 187

(a) Patet ex hoc loco, Epiſcopos, ab Epiſcopatu dejectos, baculum paſtoralem reſtituere debuiſſe. Simile exemplum vides *ad a. 1072.* de Ruperto, Abbate Augienſi.

Digitized by Google

ſtrates autem, quicunque in illorum inſtituta ultro concedere noluiſſent, de monaſteriis cum ignominia ejiciebant. Ego tamen (ut prædixi) ad eos veniens, & per XIV. hebdomadas apud eos partim in Salefelt, partim in Sigiberg commoratus, animadverti noſtras, quàm illorum conſuetudines, regulæ ſancti Benedicti meliùs congruere, ſi tam tenaces propoſiti, tamque rigidi paternarum noſtrarum traditionum æmulatores vellemus exiſtere.

Archiepiſcopus Moguntinus à feſtivitate ſancti Michaelis usque in Pentecoſten mala valetudinie laborabat, ita, ut etiam deſperaretur à medicis, & de ſucceſſione ejus plerique intentiſſimis ſtudiis ſatagerent.

Carolus, quem ab epiſcopatu Conſtantienſi dejectum ſuprà diximus, regreſſus ad Magdaburgenſem diœceſim, VI calendas Januarii obiit.

1072. Rex Natalem Domini Wormatiæ celebravit, inde peragrata aliquanta regni parte, Goslariam regreſſus, totam ibidem Quadrageſimam exegit.

Burchardus, camerarius archiepiſcopi Moguntini, epiſcopus ordinatus eſt in Baſilea.

Primus tunc in palatio erat Adalbertus, Bremenſis archiepiſcopus, qui triumphatis æmulis ſuis, qui eum ante aliquot annos de palatio ejecerant, ſolus nunc rege fruebatur, receptus non modò in gratiam & familiaritatem, ſed penè in regni conſortium, & omnium, quæ publicè vel privatim agenda erant, ſocietatem. Ita regem callidis ſubreptionibus ſuum fecerat. Sed is morbo & ætate exhauſtus, cùm diu per exquiſitiſſimas medicorum operas morti oblu&tatus fuiſſet, quaſi naturam arte eludere poſſet, mediante Quadrageſima, XVI. calendas Aprilis, debitum conditioni perſolvit, & pertinacibus odiis hominum, quod nunquam potuerat vivendo, tandem aliquando ſatisfecit moriendo. Erat planè vir admirandæ compunctionis, & potiſſimùm dum ſalutarem Deo hoſtiam immolaret, totus in lacrymas effluebat. Virgo quoque (ut ferebatur) ab utero matris permanebat. Sed has in eo virtutes nimiùm in oculis hominum morum inſolentia, & jactantiæ levitas obfuſcabant. Corpus ejus ex Goslaria in ſedem epiſcopatus ſui delatum, atque ſepultum eſt.

Rex Palmas Coloniæ, Paſcha Trajecti celebravit. Ubi, dum ei populus vehementer obſtreperet, pro injuriis & calamitatibus, quibus paſſim per totum regnum innocentes opprimebantur, pupilli & viduæ diripiebantur, monaſteria & eccleſiæ vaſtabantur, & ruptis iniquitas habenis in omne, quod voluiſſet, facinus impunè bacchabatur: permotus tandem vel ipſa rei acerbitate, vel proclamantium importunitate, annitentibus in hoc ipſum cunctis regni principibus, exoravit Colonienſem archiepiſcopum, ut poſt ſe rerum publicarum adminiſtrationem ſuſciperet. Diu ille reſtitit petenti, partim memoria veterum injuriarum, partim, quia homo totus in Deum ſuſpenſus, divinis quàm ſecularibus negotiis implicari maluiſſet. Superatus tamen unanimitate poſtulantium, privatum commodum publico poſtpoſuit.

Tum primùm respublica in priſtinum ſtatum dignitatemque reformari cœpit, frenaque injecta ſunt vaganti usque ad id tempus licentiæ. Nam cùm rex omnem cauſarum, cognitionem à ſe ad archiepiſcopum, tanquam ad patrem ac ſalutis ſuæ tutorem rejicere ſoleret; ille nec gratia cujusquam, nec odio, à jure ad injuriam unquam abduci poterat, ſed judicabat omnia (ſicut ſcriptum eſt) ſine perſonarum acceptione, nec conſiderans perſonam pauperis in judicio, nec honorans vultum potentis. Divites, ſi qui per potentiam pauperes oppreſſiſſe delati fuiſſent, ſeveriſſima animadverſione caſtigavit; caſtella eorum, quæ malè agentibus perfugium erant, funditus everti juſſit; plerosque ex ipſis, & genere & opibus clariſſimos, in vincula conjecit. Inter quos illum noſtra ætate nominatiſſimum Egenen, qui duci Baioariorum Ottoni calamitatis tantæ cauſa extiterat, cùm plurimi adverſus eum, pro privatis injuriis & deprædationibus faciem regis interpellaſſent, teneri
188 fecit, eumque catenis oneratum plerumque ad ſpectaculum vulgi deduci juſſit, ad gratifican-

gratificandam ſcilicet popularium animis regiam ſeveritatem. Poſtremò eo moderamine, ea induſtria atque autoritate rem tractabat, ut profectò ambigeres, pontificali eum, an regio nomine digniorem judicares, atque in rege ipſo, qui in cultu atque ſocordia penè præceps ierat, paternam virtutem & paternos mores brevi exſuſcitaret.

Rex Aquisgrani profectus, ſanctum Speum confeſſorem, & brachium Juſti Simeonis, cujus mentio eſt in Evangelio, & caput Anaſtaſii monachi & martyris, aliorumque ſanctorum reliquias ibi accepit, atque in Hartesburg transtulit. Treveris quoque apud ſanctum Paulinum, XIII. corpora ſanctorum Thebææ (ut putatur) legionis reperta ſunt, quorum hæc nomina in tabulis plumbeis conſcripta, ibidem reperta ſunt: Palmatius, Thyrſus, Maxentius, Conſtantius, Creſcentius, Juſtinus, Leander, Alexander, Soter, Hormiſta, Papyrius, Conſtans, Jovianus. Dumque ex crypta, ubi ſancti pauſabant, terra portaretur, os quoddam incautè projectum ſanguinem fudit non modicum, & usque hodie permanet ſanguinolentum. De paſſione eorum hæc ad nos ab ipſis Treverenſibus ſcripta perlata ſunt: *Rictiovarus, Maximiani imperatoris præfectus, legionem Thebæam juſſu ipſius circumquaque perſecutus, Treverim propter ipſos IV. nonas Octobris eſt ingreſſus, & eadem die occidit ibi ducem ejusdem legionis Thyrſum, cum omnibus comitatibus ſuis. Sequenti autem die Palmatium, Trevericæ civitatis conſulem & patricium, cum omnibus ejusdem civitatis principibus interfecit. Tertia verò die cædem exercuit in plebe, ſexus utriusque. Horum autem martyrum corpora innumerabilia in ſancti Paulini archiepiſcopi jacent eccleſia.* (a)

Rex Aſcenſionem Domini Goslariæ, Pentecoſten Magdaburg celebravit. Ubi Adelberto, Bremenſi archiepiſcopo, in Quadrageſima (ut prædictum eſt) defuncto, ſucceſſorem conſtituit Liemarum, optimæ ſpei juvenem, & omnium liberalium artium peritia adprime inſignem. Ibi quoque Otto, dux Bajoariorum, poſt integrum annum deditionis ſuæ, gratiam regis recepit, data vel regi vel his, qui regi pro eo ſuggeſſerant, non modica portione prædiorum ſuorum.

Rex in Natalem ſancti Jacobi Wormatiæ occurrit matri ſuæ, Agneti imperatrici, de Transalpinis partibus redeunti: ubi ſex aut eo amplius annos jam demorata fuerat, ſub nimia auſteritate vitam inſtituens, adeò, ut communem humanarum virium menſuram excederet, jejuniorum ac vigiliarum patientia. Reverſionis autem ejus in Galliam hæc cauſa erat. Rudolphus, dux Sueviæ, ab his, qui ei malè conſultum cupiebant, accuſatus apud regem fuerat, quòd iniquum aliquid contra regem, contraque rempublicam moliretur: propter quod aſſiduis legationibus ad curtem regiam, ut cauſam diceret, accerſebatur. Sed ille, licet ab culpa remotiſſimum ſe ſciret, conterritus tamen ducis Bajoariæ Ottonis recenti exemplo, & aliorum quorundam, quos rex præcipitata ſententia, absque diſcuſſione legitima, damnaverat, temere in periculum ſe dare nolebat. Cumque eſſet imperatrici ob vetus meritum ſuum acceptiſſimus, propinquitate etiam devinctus, propter filiam ejus, quæ ei (ut prædictum eſt) nupſerat, ſed intra paucos dies celebratæ conjunctionis deceſſerat, miſit, eamque obnixis precibus in Galliam evocavit, ad ſedandam, quæ oriebatur, inteſtini belli tempeſtatem. Nam firmiter apud ſe ſtatuerat: ſi pax non conveniſſet, armata potius manu, quoad poſſet, ſalutem tueri, quàm probris & contumeliis deformandum regiæ ſe tradere potentiæ. Imperatrix, quanquam cuncta ſeculi negotia religionis obtentu in perpetuum abjuraſſet, nec à propoſito tamen ſuo nimium abhorrere, nec ab eccleſiaſtica functione alienum fore judicavit, ſi viro optimè erga ſe merito in anguſtis rebus opem ferret, & filio juveniliter tumultuanti modum imponeret. Venit itaque Wormatiam, ampliſſimo ſtipata numero abbatum & monachorum, & prædictum ducem, cùm interpoſita fide Colonienſis

(a) Compara *CHRIST. BROWERI Ann. Trever. lib. XII. n. XXI.* Vide etiam infra *SIGEBERTUM GEMBLACENSEM ad a. 1071.*

lonienſis & Moguntini archiepiſcoporum, coràm veniſſet, omni criminis ſuſpicione abſolvit, ſtatimque compoſitis, propter quæ venerat, à filio abſceſſit, ut non tam carnali affectione, quàm communis commodi ratione, ad hanc ſecularis negotii adminiſtrationem ſe adductam, liquidò cunctis patefaceret. Dux quoque à rege dimiſſus in pace, protinus ſe in ſua recepit, certum tenens, non ex integro abolitas ab animo regis inimicitias, ſed ademptam interim nocendi facultatem eſſe. Ibi etiam Hugo, Cloniacenſis abbas, qui cum imperatrice eò advenerat, Ruberto, Augienſi abbati, Romani pontificis mandata & literas detulit, quòd ſcilicet Apoſto-
189 licæ ſedis anathemate de corpore eccleſiæ præciſus eſſet, quòd omne ei divinum officium, præter pſalmodiam, interdictum eſſet, quòd omnis ei in perpetuum ad abbatiam Augienſem, vel ad aliquam dignitatem eccleſiaſticam acceſſus occluſus eſſet: propterea, quòd de ſimoniaca hæreſi inſimulatus, & ut objectum crimen purgaret, ad ſynodum ſecundò ac tertiò vocatus, venire diſtuliſſet. Ita ille compulſus à rege, baculum paſtoralem, quem non ut paſtor, ſed ut mercenarius uſurpaverat, multa cum amaritudine reddidit. *(a)* Clara & celebris valde his temporibus per Gallias erat memoria ſancti Seboldi in Nurnberg, & ſancti Hemerad in Haſengun, & magno populorum concurſu quotidie frequentabantur, propter opitulationes, quæ divinitus illic languentibus ſæpenumero conferebantur.

Archiepiſcopus Moguntinus, in nativitate ſanctæ Mariæ Moguntia egreſſus, cùm in Galliciam, quaſi orationis cauſa, profectionem ſimulaſſet, in Cluniacenſe monaſterium ſeceſſit. Dimiſſisque his, qui una venerant, abdicatis etiam omnibus, quæ habebat, ſtatuit ibi deinceps privatus ætatem agere, atque ab omni ſecularium negotiorum ſtrepitu, ſub voluntariæ paupertatis titulo, in perpetuum feriari. Sed brevi perſtitit in propoſito, revocante eum tam clero, quàm populo Moguntiacenſi. Vix & ægrè abſtractus de monaſterio, in Natalem ſancti Andreæ Apoſtoli, Moguntiam rediit, atque opus arduum, quàm præcipitanter arripuerat, tam præcipitanter, quoniam communi omnium ſententiæ obluctari non poterat, deſeruit.

Ruthardus, abbas Herveldenſis, menſe Januario ægrotare cœpit, & ſic per annum continua ægritudine decoctus, cùm evaſurum ſe deſperaret, abbatia & paſtorali dignitate, quam per infirmitatem adminiſtrare non poterat, III id. Decembris ultro ſe abdicavit, anno, poſtquam abbati Meginhero ſucceſſerat, tertio decimo jam exacto. Succeſſitque ei protinus, ſecundum ipſius poſtulationem, H. *(b)* ejusdem cœnobii monachus.

Adalbero, Metenſis epiſcopus, obiit, cui Herimannus, Leodienſis præpoſitus, ſucceſſit.

1073. Rex Natalem Domini Babenberg celebravit. Ibi Bertoldo, duci Carnotenſium, ducatum, ſine legitima diſcuſſione, abſenti abſtulit, & Marcvvardo, cuidam propinquo ſuo, tradidit. Rudolphus quoque, dux Suevorum, tumultum aliquem reipublicæ machinari formidabatur. Sed diſcurrentes utrinque frequentes legati, & illum, ne præcipitanter in arma prorueret, & regem, ne cunctantem obſtinata importunitate laceſſeret, ſalubri moderamine retinebant. Ibi quoque Colonienſis archiepiſcopus, offenſus his, quæ plurima præter æquum & bonum fiebant in palatio, petiit à rege, vacationem deinceps dari ſibi à rerum publicarum adminiſtratione, cauſatus in ſenium jam vergentem ætatem, & laborioſis regni negotiis minus minusque indies ſufficientem. Quod rex haud difficulter annuit, quia pravis libidinibus ſuis & juvenilibus ineptiis jamdudum animadverterat eum graviter offendi, & plerumque, quantum ſalva regia dignitate poterat, pro virili portione obniti. Is ergo, ubi ſe in ſua recepit, rex, tanquam ſeveriſſimo pædagogo liberatus, ſtatim in omnia genera flagitiorum, ruptis omnibus modeſtiæ & temperantiæ frenis,

(a) Simile vides in Carolo, Epiſcopo Conſtantienſi.

(b) Singulæ editiones nomen non exprimunt. *FO. JUSTUS WINCKELMANN* vero *in Beſchr. Heſſenlandes p. II. c. X.* inſeruit ſeriem Abbatum Herveldenſium, in qua Hartvvigi nomen exprimitur.

Digitized by Google

frenis, præcipitem ſe dedit, montes omnes colliculosque Saxoniæ & Thuringiæ caſtellis munitiſſimis extruxit, præſidiumque impoſuit. Quibus, cùm victui neceſſaria minùs ſufficerent, permiſit, ut ex proximis villis & agris hoſtili more prædas agerent, & ad ipſa caſtella munienda circumquaque manentes cogerent, & impenſas affatim convectare, & per ſe ipſos ſervili manu deſudare. Verùm, ne manifeſtæ tyrannidis notaretur, ſi contra innocentes atque in regnum proprium tam barbara crudelitate graſſaretur, ut impietatem ſuam quadam religionis ſpecie palliaret, archiepiſcopum Moguntinum modis omnibus inſtigavit, ut decimationes Thuringiæ, ſicut ante plures annos inſtituerat, exigeret; pollicens, ſe ei in exigendo ſumma ope affuturum, & dicto obtemperare nolentes regia majeſtate coacturum; ea tamen pactione, ut ipſarum decimationum partem ſibi, quæ & regia magnificentia & tanto labore ſuo digna foret, tribueret. Ita epiſcopus vaniſſima ſpe animatus, ſynodum indixit in Erphesfurd VI idus Martii. Statuto die aderat rex, aderat archiepiſcopus, ſtipatus uterque magno grege philoſophorum, imò Sophiſtarum, quos ex diverſis locis ſummo ſtudio conſciverant, ut canones ſibi non pro rei veritate, ſed pro epiſcopi voluntate interpretarentur, & cauſam ejus, quomodo veris non poterant, ſophiſticis allegationibus roborarent. Aſſidebant ergo cum rege & archiepiſcopo Moguntino Herimannus, Babenbergenſis epiſcopus, Hecel, Hildenesheimenſis epiſcopus, Eppo, Citicenſis epiſcopus, Benno, Oſenbruggenſis epiſcopus: qui non ad diſcutiendam, juxta eccleſiaſticas leges, cauſam fuerant evocati, ſed ut id, quod rex volebat, arte dictionis & ſententiarum pondere, poſtremò, quaqua poſſent ratione & conſilio obtinerent: quanquam plerique eorum id, quod rex moliebatur, vehementiſſimè improbarent, ſed ne liberè, quod ſentiebant, eloquerentur, & regis terrore & privata archiepiſcopi amicitia inhibebantur. Habebat præterea rex circa ſe armatorum copias non modicas, quibus eos, ſi qui fortè negotium interturbare conarentur, militari manu coërceret. Thuringorum ſpes & fiducia potiſſimùm in abbate Fuldenſi, & abbate Herueldenſi nitebatur, quòd hi eccleſias decimales plurimas, & prædia infinita haberent in Thuringia, & hi ſi cauſa cecidiſſent, ſibi unà cadendum eſſet. Qui publica diſcuſſione interpellati, pro decimarum redditione, primò per Deum rogabant archiepiſcopum, ut antiquitus tradita monaſteriis ſuis legitima, rata inconvulſaque manere ſineret, quæ & ſedes Apoſtolica & veteribus & recentibus ſcriptis crebrò ſibi firmaſſet, & præceſſores ejus, Moguntini pontifices, ſummi ac ſanctiſſimi viri, usque ad Luipoldum epiſcopum, nunquam infringere tentaſſent. Id atroci reſponſo archiepiſcopus repulit, ſcilicet præceſſores ſuos, ſua ætate, pro ſuo arbitratu, eccleſiæ Dei moderatos fuiſſe, eosque rudibus in fide auditoribus, & penè adhuc neophytis, lac potum dediſſe, non eſcam, & ſapienti diſpenſatione multa indulſiſſe, quæ proceſſu temporis, dum in fide convaluiſſent, ſucceſſorum ſuorum induſtria reſecari vellent: ſe autem jam adulta, vel potius ſeneſcente eccleſia, ſpiritualia comparare ſpiritualibus, nec jam parvulis lac, ſed perfectis ſolidum cibum miniſtrare, atque à filiis eccleſiæ leges eccleſiaſticas exigere: proinde eſſe eis aut ab unitate eccleſiæ ſecedendum, aut legibus eccleſiæ æquanimiter adquieſcendum. Tum illi rurſus per Deum orare, ut, ſi in Romani pontificis authoritate, ſi in Caroli aliorumque imperatorum privilegiis, ſi in præceſſorum ejus, Moguntinorum pontificum, indulgentia, nihil ſibi præſidii aut ſpei reliquum eſſet, ipſarum ſaltem decimarum eam ipſe partitionem fieri ſineret, quam & canonum ſcita æquam judicaſſent, & cæteræ per orbem terrarum eccleſiæ uſitatam haberent, ſcilicet ut quarta parte ipſe pro ſuo ſuorumque miſſorum ſervitio contentus, tres reliquas portiones eccleſiis, quibus antiquitus attitulatæ fuiſſent, permitteret. Econtra epiſcopus non ea mente ſe, ait, tantum laborem triviſſe, & jam per decem ferme annos laborioſum hoc ſaxum volvere, ut tandem aliquando voti compos effectus, ultro jure ſuo cederet, & tanto mo- 190

limine extortas eis decimas, ipsis pro libito suo partiendas addiceret. Primus ac secundus dies in hac concertatione jam fluxerat, ancipiti adhuc fortuna, utra pars utri cessura foret. Jamque in eo res vertebatur, ut Thuringi, improbata synodo, sedem Apostolicam appellarent. Sed rex sub attestatione nominis divini affirmabat, se in eum, si quis id præsumpsisset, capitali sententia animadversurum, & omnia, quæ ejus essent, usque internecionem dissipaturum, clademque ejus diei multis postea seculis non abolendam. Ita abbas Herveldensis, suorum periculo conterritus, quoniam aliud, in arctum conclusis rebus, non patebat effugium, rem consilio regis permisit, quatenus, prout ipse bonum & æquum judicaret, causam inter se & archiepiscopum terminaret. Diu igitur habita deliberatione, in hanc tandem pactionem, mediante rege, abbas & archiepiscopus consenserunt, ut abbas, in decem suis decimalibus ecclesiis, duas partes decimarum, tertiam archiepiscopus acciperet: in reliquis verò ejus ecclesiis, dimidia abbati, dimidia archiepiscopo contingeret: ubi verò ecclesia decimalis propria archiepiscopi esset, tota illic ei decima cederet: præterea, ut omnes Dominicales archiepiscopi curtes, in quacunque essent parochia, ab omni penitus decimarum exactione immunes manerent. Sub jugum misso abbate Herveldensi, statim Thuringi, omni spe adempta, eò quòd in illius prudentia & eloquentia plurimum fiduciæ sibi posuissent, non ultrà restiterunt, sed decimas in reliquum absque retractatione dare professi sunt. Fuldensis abbas aliquantis postea diebus obstinatus in proposito perstitit. Sed cùm nec regis gratiam recipere, nec ad sua redeundi licentiam impetrare posset, nisi in communem sententiam concederet, tandem rerum difficultate superatus, ad hanc conditionem, non tam consilio, quàm imperio & metu regis coactus est, ut in cunctis decimalibus ecclesiis suis partem dimidiam decimarum ipse, dimidiam archiepiscopus acciperet, Dominicales autem curtes suas, sicut archiepiscopus, omnes ab omni decimarum redditione liberas habe-
191 ret. Tum rex, sciens haud bene placitura Romano pontifici, quæ gesta fuerant, sub interminatione gratiæ suæ utrique abbati præcepit, ut neque per seipsos, neque per nuncium, neque alio quovis modo, pro insimulanda synodo, Apostolicam sedem interpellarent. Atque ita omnibus, quæ intenderat, pro voluntate exactis, concitus Ratisponam contendit, sanctum Pascha ibi celebraturus. Cumque in civitate Augusta diem palmarum ageret, Rudolphum, ducem Suevorum, & alios quosdam, qui siniſtrum aliquid contra rempublicam moliri jam pridem delati fuerant, in gratiam recepit. Deinde sanctum Pascha, sicut instituerat, Ratisponæ; Pentecosten in Augusta celebravit.

Alexander papa, qui & Anshelmus, decessit: cui Romani protinus, inconsulto rege, successorem elegerunt Hildebrandum, virum sacris literis eruditissimum, & in tota ecclesia, tempore quoque priorum pontificum, omni virtutum genere celeberrimum. Is, quomodo zelo Dei ferventissimus erat, episcopi Galliarum protinus grandi scrupulo permoveri cœperunt, ne vir vehementis ingenii, & acris erga Deum fidei, districtiùs eos pro negligentiis suis quandoque discuteret: atque ideo communibus omnes consiliis regem adorti, orabant, ut electionem, quæ ejus injussu facta fuerat, irritam fore decerneret; asserentes, quòd, nisi impetum hominis prævenire maturaret, malum hoc non in alium graviùs, quàm in ipsum regem redundaturum esset. Statim rex à latere suo Eberhardum comitem misit, qui Romanos proceres conveniens, causam ab eis scisciteretur, quare præter consuetudinem majorum, rege inconsulto, Romanæ ecclesiæ pontificem ordinassent, ipsumque, si non idoneè satisfaceret, illicitè accepta dignitate, abdicare se præciperet. Is veniens Romam, benignè à prædicto viro susceptus est. Cumque illi mandata regis exposuisset, respondit se, Deo teste, honoris hujus apicem nunquam per ambitionem affectasse, sed electum se à Romanis, & violenter sibi impositam fuisse ecclesiastici regiminis necessitatem, cogi tamen nullo modo potuisse, ut ordinari se permitteret, donec in electionem suam tam

regem

Digitized by Google

regem quàm principes Teutonici regni conſenſiſſe, certa legatione cognoſceret: hac ratione diſtuliſſe adhuc ordinationem ſuam, & ſine dubio dilaturum, donec ſibi voluntatem regis certus inde veniens nuncius intimaret. Hoc ubi regi eſt renunciatum, libenter ſuſcepit ſatisfactionem, & lætiſſimo ſuffragio, ut ordinaretur, mandavit, quod & factum eſt anno ſequente, in Purificatione ſanctæ Mariæ.

Interea hi, qui in caſtellis ſuprà memoratis erant, graviter nimis imminebant populo Saxoniæ & Thuringiæ. Omnia, quæ in villis & agris erant, indies eruptione facta, diripiebant, tributa & vectigalia ſylvarum, & camporum importabilia exigebant, & plerunque ſub prætextu decimarum totos ſimul greges abigebant: ipſos provinciales, & plerosque ex his honeſto loco natos, & re familiari florentiſſimos, vilium mancipiorum ritu ſervire ſibi cogebant: filias eorum & uxores, conſciis & pènè aſpicientibus maritis, violabant: nonnullas etiam vi in caſtella ſua raptas, & quanto tempore libido ſuggeſſiſſet, impudiciſſimè habitas, ad ultimum maritis, cum ignominioſa exprobratione, remittebant. Quorum ſi quis inter tanta mala ſuſpirare, & internum animi dolorem levi ſaltem querimonia ſolari, atque evaporare auſus fuiſſet; ſtatim, velut qui gravem injuriam regi feciſſet, in vincula conjiciebatur, nec inde exire poterat, niſi totius ſupellectilis ſuæ diſtractione vitam ſalutemque ſuam redemiſſet. Cumque ex omnibus locis catervatim quotidie pro his regiam majeſtatem interpellarent, quæ unicum antehac omnibus afflictis refugium eſſe conſueverat; cum gravi contumelia rejiciebantur, dicente rege, iſta eos pro injuſta decimarum retentione pati, ſeque, tanquam vindicem cauſæ Dei, neceſſariò armata manu eos coërcere, qui legibus eccleſiaſticis ſponte nollent adquieſcere. Itaque videns rex, omnes circumquaque manentes metu attonitos, & ad ſuſcipiendas, quascunque impoſuiſſet, conditiones patientiſſimos, magnum quiddam, & à nullo majorum ſuorum antehac tentatum, machinari cœpit, videlicet, ut omnes Saxones & Thuringos in ſervitutem redigeret, & prædia eorum fiſco publico adjiceret. Cavebat tamen, ne conſilium hoc immaturè vulgatum & effectu careret, & principibus regni juſtæ murmurationis occaſionem præberet. Itaque ſecretò cum rege Danorum colloquium facit, & cum eo magna quadam parte Saxoniæ, quæ Utoni marchioni pertinebat, paciſcitur, ut in conficiendis rebus, quas animo agitabat, auxilio ſibi foret, & ſe Saxonibus ex uno latere bellum inferente, ipſe eos ex alio latere adoriretur. Idipſum aliis, qui Saxoniæ contigui erant, regibus & gentibus injungit. 192
Ubi ſatis adminiculorum viſum eſt, cunctis regni principibus expeditionem indixit in Polonos, id cauſæ prætendens, quòd Boëmos, contra vetitum ſuum, bello impetiſſent, & fines eorum ferro & igne infeſtaſſent. Hanc (ut dixi) cauſam in promptu habebat. Cæterùm, ut fama vulgatior poſtmodum loquebatur, ſub occaſione Polonorum volebat in Saxoniam exercitum ducere, & deletis usque ad internecionem Saxonibus, loco eorum gentem Suevorum conſtituere. Hæc enim illi gens erat acceptiſſima, & eorum plerosque, obſcuris & penè nullis majoribus ortos, ampliſſimis honoribus extulerat, & primos in palatio fecerat: & ad eorum nutum cuncta regni negotia diſponebantur. Quæ res eum valde exoſum inviſumque principibus reddiderat, & eorum plerique indignitatem rei non ferentes, niſi pro reſponſo neceſſario evocati, in totum palatio abſtinebant. Igitur exercitum ſuum in expeditionem adunari conſtituit, ſeptimo die poſt Aſſumptionem ſanctæ Dei genetricis Mariæ. Qua expectatione ſuſpenſis & intentis omnibus, ipſe jam ferociùs ſolito atque infeſtiùs agebat, poſthabitis principibus, ſolos circa ſe Suevos aſſiduò habebat, ex his ſibi auricularios à ſecretis, ex his tam familiarium quàm publicorum negotiorum procuratores inſtituebat. Tum Saxones omnes ſervilis conditionis eſſe, crebro ſermone uſurpabat, nonnullos etiam ex eis, miſſis nunciis, objurgabat, cur ſibi juxta conditionem natalium ſuorum, ut ipſo verbo utar, ſerviliter non ſervirent, nec de reditibus ſuis fiſcalia ſibi

obſequia impenderent. Contradicentes, quaſi qui majeſtatem regiam violaſſent, totis regni viribus perſequi & de regno proturbare minabatur. His atque hujusmodi indiciis principes Saxoniæ malum, quod cervicibus ſuis impendebat, animadverterunt, ſtatimque graviter ancipiti periculo permoti, clandeſtina conventicula crebrò faciebant, & ſe viciſſim, quid facto opus eſſet, in medium conſulere hortabantur. Una omnium voluntas, eadem erat ſententia, eamque dato & accepto viciſſim ſacramento, confirmabant, malle ſe mori, atque extrema omnia priùs experiri, quàm acceptam à parentibus libertatem per dedecus amittere. Hujus conjurationis authores ac ſigniferi quidam erant Bucco, Halberſtatenſis epiſcopus, Otto, dux quondam Baioariæ, atque Herimannus, frater Ottonis Saxonici ducis, qui ſuperiore anno deceſſerat. Sed Bucco, licet frequentibus injuriis à rege laceſſitus fuiſſet, tamen, quia vir eximiæ ſanctitatis erat, & optimæ in eccleſia Dei exiſtimationis, credi nullo modo poteſt, aliter in hanc audaciam prorupiſſe, niſi zelo Dei & ſola communis commodi ratione. Cæteri duo, præter publicam gentis ſuæ cauſam, etiam privato odio jampridem à rege deſciverant, propter Magnum, Ottonis ducis Saxonici filium, quem rex in deditionem acceptum, jam per biennium in cuſtodia tenebat. Huic veniam admiſſi non aliàs impetrare poterant, niſi ducatu, & aliis, quæ ſibi ex defunctis parentibus hæreditario jure competebant, in perpetuum ſe abdicaret. Quod ille nulla ratione ſe facturum proteſtabatur, etiamſi ſibi, quicquid ætatis reliquum eſſet, in cuſtodia & in vinculis exigendum, etiamſi per omnes cruciatus & per omnia ſuppliciorum genera anima ponenda eſſet. Cumque nihil ſupplicando, nihil pecuniam atque infinita prædia offerendo, nihil ſua uterque erga ipſum regem, atque erga rempublicam multa ſæpe bene merita commemorando, proficerent; ad ultimum Otto, dux quondam Baioariæ, ſeipſum regi obtulit, quamdiu vellet, in vinculis habendum, & omnia ſua tanquam priori conventione nihil actum eſſet, pro arbitratu ſuo diſtribuenda, dummodo propinquum ſuum, qui ſolo ſuarum partium ſtudio in eam calamitatem devenerat, deditione abſolveret. Ad hæc fertur rex atrox nimis dediſſe reſponſum, ipſum & omnia, quæ ipſius eſſent, jam pridem deditionis jure in poteſtatem regiam ceſſiſſe, nec eum objecto quondam crimine adhuc ita purgatum, ut ſui vel ſuarum rerum, jure gentium, traditionem ullam liberam haberet. Ea vox acerbè prolata, acerbiùs eſt accepta, magnumque odii ſeminarium irarumque fomitem miniſtravit. His authoribus orta ſeditio ita brevi totum Saxoniæ populum quaſi rabie quadam infecit, ut omnis dignitas, omnis conditio, omnis ætas, quæ modò faciendis ſtipendiis idonea foret, uno animo, pari voluntate, ad arma conclamaret, & ſe ſub ſacramento promitteret, aut obſtinatè morituros, aut gentem ſuam in libertatem vindicaturos. Erant in ea conjuratione principes iſti: Wezel, Magdaburgenſis archiepiſcopus, Bucco, Halberſtatenſis epiſcopus, Hezel, Hildenesheimenſis epiſcopus, Werenher, Merſporgenſis epiſcopus, Eilberthus, Mindenſis epiſcopus, Immet, Poderbrunnenſis epiſcopus, Friderich, Mimegardefurdenſis epiſcopus, Benno, Miſinenſis epiſcopus, Otto, dux quondam Baioariæ, Uto marchio, Dedi marchio, & omni marchione animoſior atque implacatior uxor ejus, Adela, Egbertus, marchio Thuringorum, puer adhuc infra militares annos, Friderich, Palatinus comes, Diedericus comes, Adelbertus comes, Otto comes, Conradus comes, Heinricus comes; tum vulgus promiſcuum ſupra LX millia erat, qui ad aſſerendam libertatem patriæ, legesque tuendas, promptiſſimo animo manus operamque ſuam promittebant. Et verè divinitus oblatam ſibi eſſe occaſionem dicebant, qua jugum iniquiſſimæ dominationis à cervicibus ſuis excuterent. Dux Saxoniæ necdum aliquis conſtitutus fuerat, quia (ſicut ſuprà memoratum eſt) dux Otto paulo antè humanis rebus exceſſerat, & filius ejus Magnus, cui ducatus legitima ſucceſſione debebatur, adhuc in caſtello Hartesburg deditus ſervabatur: & quia rex in bona ejus inhiaverat, id præſtolari putabatur, ut malorum pondere ac longæ deditionis tædio fatigatus,

193

ultro

Digitized by Google

ultro jure ſuo cederet, & ducatum, cui rex voluiſſet, dandum permitteret. Liemarus, Bremenſis archiepiſcopus, Eppo, Citicenſis epiſcopus, & Benno, Oſenbruggenſis epiſcopus, quia in communem ſententiam gentis ſuæ concedere nolebant, de finibus Saxoniæ effugati, ad regem ſe contulerunt, eique toto belli hujus tempore individui comites adhæſerunt. Igitur circiter calendas Auguſti, adulta jam ſatisque roborata conjuratione, legatos mittunt ad regem, tum temporis Goslariæ conſtitutum, poſtulantes, ut expeditio, quam in Polonos inſtituerat, ſibi remitteretur; ſe adverſum acerrimos hoſtes, Luticios, die ac nocte in procinctu atque in acie ſtare, & ſi paululum manus remittant, illico finibus ſuis inſultantes adverſarios, & omnia cæde atque incendio depopulantes aſpicere; ad horum vim arcendam vix ſibi ſatis copiarum eſſe; proinde ſtultum fore, ut exteris ac longè poſitis gentibus arma inferant, qui domeſticis ac penè inteſtinis ſine intermiſſione bellis quatiantur. Præterea poſtulant, ut caſtella, quæ ad everſionem Saxoniæ per ſingulos montes colliculosque extruxerat, dirui juberet; ut principibus Saxoniæ, quibus ſine legitima diſcuſſione bona ſua ademerat, ſecundum principum ſuorum jurisdictionem, (a) ſatisfaceret; ut relicta interdum Saxonia, in qua jam à puero reſidens, otio atque ignavia penè emarcuiſſet, etiam alias regni ſui partes inviſeret; ut viliſſimos homines, quorum conſilio ſeque remque publicam præcipitem dediſſet, de palatio ejiceret, & regni negotia regni principibus, quibus ea competerent, curanda atque adminiſtranda permitteret; ut abdicato grege concubinarum, quibus contra ſcita canonum attrito frontis rubore incubabat, reginam, quam ſibi ſecundum eccleſiaſticas traditiones thori ſociam regnique conſortem delegiſſet, conjugali loco haberet & diligeret; ut cætera flagitiorum probra, quibus dignitatem regiam adoleſcens infamaverat, nunc ſaltem maturato ſenſu & ætate abdicaret. Poſtremò per Deum rogant, ut juſta poſtulantibus ſponte annueret, nec ſibi magni cujusquam atque inuſitati facinoris neceſſitatem imponeret: ſi ita faceret, ſe promptiſſimo animo ei, ſicut hactenus, ſervituros, eo tamen modo, quo ingenuos homines, atque in libero imperio natos, regi ſervire oporteret: ſin autem, Chriſtianos ſe eſſe, nec velle hominis, qui fidem Chriſtianam capitalibus flagitiis prodidiſſet, communione maculari. Quòd ſi armis cogere inſtituiſſet; ſibi quoque nec arma deeſſe, nec militaris rei peritiam; ſacramento ſe ei fidem dixiſſe, ſed ſi ad ædificationem, non ad deſtructionem eccleſiæ Dei, rex eſſe vellet, ſi juſtè, ſi legitimè, ſi more majorum rebus moderaretur, ſi ſuum cuique ordinem, ſuam dignitatem, ſuas leges tutas inviolatasque manere pateretur: ſin iſta prior ipſe temeraſſet, ſe jam ſacramenti hujus religione non teneri, ſed quaſi cum barbaro hoſte & Chriſtiani nominis oppreſſore juſtum deinceps bellum geſturos, & quoad ultima vitalis caloris ſcintilla ſupereſſet, pro eccleſia Dei, pro fide Chriſtiana, pro libertate etiam ſua dimicaturos. Vehementer regem permovit hæc legatio. Verùm, conſiliariis ejus dicentibus, quòd ad primum belli terrorem tanti motus irarum deflagraturi eſſent, paululum reſumpto ſpiritu, leviter & contemptim legatis reſpondit, nihilque certi reportantes dimiſit. Quod ubi ſuis nunciarunt, atrox omnium mentibus ira incanduit, ſeque mutuo ſermone, ut contemptum ſui manu vindicarent, hortabantur. Obſtinatum, inquiunt, in malis ingenium, niſi acrior vis adhibeatur, emolliri non poterit, & niſi ad vivum propiusque medullas mucro adigatur, ſenſum doloris non admittet. Igitur armati inſtructique Goslariam contendunt, ibique mediocri à villa intervallo caſtra locant: ſtatimque efferato animo in eum irruiſſent, & jus ſuum, non jam rhetoricis allegationibus, ſed bellicis terroribus expoſtulaſſent, niſi Bucco, Halberſtatenſis epiſcopus, & pauci admodum, qui ſanum aliquid ſapiebant, impetum tumultuantis turbæ ſalubri moderatione 194

(a) Moris enim erat, ut Principes reliquorum Principum, ex quorum ſanguine erant orti, ſententia judicarentur, prout idem *LAMBERTUS ad a. 1070. 1071.* auctor eſt. Compara Syntagma Juris Publici *cap. XXIV. §. VII.*

Digitized by Google

ratione inhibuiſſent. Rex, accepto nuncio vicini jamque inſtantis periculi, graviter mente conſternatus, properè in Hartesburg ſe contulit, eoque ſecum regni inſignia, & theſaurorum ſuorum, quantam in ea trepidatione potuit, partem convexit. Erant tum temporis cum eo Eppo, Citicenſis epiſcopus, & Benno, Oſenbruggenſis epiſcopus, eorumque conſilio, & priùs tranquilla & nunc turbata republica, omnia faciebat. Caſu quoque nuper advenerat, neſcio quid privatæ cauſæ acturus, in palatio Bertoldus, dux quondam Carentinorum. Huic rex quàm ſanctis obteſtationibus ſe purgabat, quòd ducatum ejus nulli alii tradidiſſet, ſed Marcwardus, privata præſumptione, fines alienos invaſiſſet; nec ei quicquam de jure ſuo propterea imminutum eſſe, ſi ſuo injuſſu, ſine conſulto principum, honores publicos homo ineptiſſimus temeraſſet. Ille, licet hæc ficta eſſe ſciret, & regis malitiam non tam voluntate quàm fortunæ violentia correctam eſſe; tamen ſuſcepit ſatisfactionem, promiſitque operam ſuam reipublicæ utilitatibus nusquam defuturam. Hunc itaque, quia vir erat ſummæ prudentiæ & popularis eloquentiæ, cum duobus ſupra memoratis epiſcopis, rex legatum miſit ad Saxones. Ad quos cùm veniſſent, rogabant eos per Deum, ut ab armis, quæ honeſto licet nomine, peſſimo tamen exemplo, ſumpſiſſent, maturè diſcederent, nec rem ſupra modum ſupraque vires ſuas tentarent, quæ à cæteris regni principibus nimiùm improbanda foret, utpote quam nec ſua, nec majorum ſuorum memoria, unquam gens ulla tentaſſet; juſtam eorum eſſe cauſam, quos ſummis ſæpe injuriis regis inclementia ad hæc extrema experienda coëgiſſet; honori tamen ſuo magis conſulendum, quàm iracundiæ, & deferendum regiæ majeſtati, quæ apud barbaras etiam nationes ſemper tuta inviolataque fuiſſet; proinde remiſſo armorum ſtrepitu, pacatis animis, ſopitis ſimultatibus, tempus locumque conſtituerent, quò rex totius regni principes evocaret, ut juxta communem ſententiam & objecta purgaret, & quæ correctionis egere viderentur, corrigeret. Ad hæc illi, Non eadem, inquiunt, cæteris regni principibus, & nobis incumbit neceſſitas rebellionis. Cæteris enim gentibus vacatione data, & penè feriatis omnibus, nos ſolos ſibi peculiariter elegerat, quos ſecundum prophetæ elogium, in plauſtris ferreis trituraret; quorum regionibus poſt initum ſemel principatum nunquam excederet; quibus poſt erepta patrimonia libertatem quoque eriperet, & natalibus omnium infamatis, duriſſimæ ſervitutis jugum injiceret; ad quorum oppreſſionem, ſingulis montibus colliculisque præſidium imponeret, ut aquas noſtras pecunia bibere, & ligna noſtra precio comparare cogeremur; quorum uxores & filias militibus ſuis, publicæ libidinis victimas, proſtitueret; quorum terram (quod omnium, quæ paſſi ſumus, graviſſimum ducimus) inauditis adinuentionibus, nec Chriſtiano ore nominandis criminibus inceſtaret. Si cum cæteris regni principibus hæc nobis communis eſſet injuria, meritò ad illorum cognitionem, communemque audientiam nos rejiceret: nunc autem cùm nobis aut privata calamitate cadendum, aut privata virtute injuriis ſit obviam eundum, nihil noſtra intereſt, ſuper noſtris miſeriis aliorum expectare ſententiam. Qua propter, ſi eum malefactorum tandem aliquando piget pœnitetque, in argumentum non fictæ pœnitentiæ caſtella, quæ in perniciem noſtram extruxit, abſque procraſtinatione diruat; patrimonia nobis per vim ſeu per calumniam erepta reſtituat; poſtremò jusjurandum nobis det, quòd legitima genti noſtræ, à primis temporibus conſtituta, nunquam deinceps infringere moliatur. Si hoc facit, licet ſæpe eluſi, ſæpe verbis pacificis in dolo irriſi, tamen utcunque adhuc credimus bona pollicenti: ſin autem, omni dilatione relegata, nec expectatis aliarum gentium aut aliorum principum decretis, jugum, quod cervicibus noſtris impendet, excutere conabimur, liberosque noſtros noſtra vel morte vel victoria in libertatem aſſeremus. In hæc verba legatos dimiſerunt. Qui iterum miſſi, iterumque remiſſi, in eadem eos ſententia obſtinatos invenerunt. Itaque omnes vias, per quas deſcenſus eſſe poterat de caſtello, adhibitis cuſtodibus, obſervari ſtatuerunt, ſumma ope id præcavendum æſtimantes, ne qua ei copia fieret effugi-

effugiendi, & in alias regni partes bellum transferendi. Et profectò ſi id rite curaſſent, facili diſpendio & paucis admodum diebus res conficeretur, quæ poſtmodum 195
tanto tempore tracta in extremum penè diſcrimen cunctas regni provincias attraxerat. Neque hoc ipſum regem latebat. Id circo modis omnibus intentus agebat, qualiter hoſtium cuſtodias falleret, & de anguſtiis Saxoniæ in latiſſimam regni aream bellum trajiceret, maximeque ad epiſcopos Rheni, quos ſibi ob crebra ſua merita fidos firmosque in adverſis fore ſperabat. Caſtellum in altiſſimo colle ſitum erat, & uno tantùm itinere, ipſoque difficillimo, adiri poterat. Cætera montis latera vaſtiſſima ſylva inumbrabat, quæ exinde per multa millia paſſuum continua vaſtitate in latum extenditur, usque ad confinium Thuringiæ. Et ideo nulla obſidentium diligentia concluſis egreſſum vel ingreſſum eripere poterat. Rex, collato cum ſuis conſilio, frequentes ad eos legatos mittebat, pacem poſtulans, & omnium, quæ illos offenderant, emendationem pollicens. In quam actionem intentis ſuſpenſisque omnibus, & jam propter res bene geſtas immatura ſecuritate torpentibus, nocte quadam, cùm nihil minùs ſuſpicarentur, ipſe Bertoldum ducem, & duos ſuprà memoratos epiſcopos, & alios plerosque familiares ſuos ſecum aſſumpſit, & præmiſſis ante ſe, in ſarcinis, regni inſignibus, & quanta tempus & res patiebantur, parte theſaurorum, clàm egreſſus eſt de caſtello, dato negotio his, qui intus remanebant, ut poſtera die, quanta poſſent, arte præſentiam ſui ſimularent, & hoſtium animos à ſuſpicionibus fugæ ſuæ avocarent. Triduo per vaſtiſſimam ſylvam jejuni, ut ferunt, gradiebantur, anguſtiſſimo & paucis antehac comperto tramite, quem venator quidam, dux itineris, dum venandi ſtudio ſolertiùs ſylvarum abdita rimaretur, deprehenderat, undique circumſpectantes gladium, & ad quemlibet perſtrepentis auræ ſonitum incurſus hoſtium, jamque jugulo incumbentem interitum formidantes. Quarto die inedia, vigiliis ac longo itineris labore usque ad extremam laſſitudinem confecti, Eſchenewege pervenerunt, ubi cibo ſomnoque paululum recreati, poſtero die, idibus Auguſti, cùm jam miles frequentior ad regem confluere cœpiſſet, Herveldiam contenderunt. Quatuor deinceps diebus ibidem commoratus eſt, operiens exercitum, quem in expeditionem contra Polonos de toto regno ſuo evocaverat. Jam enim dies inſtabat, quem coadunando militi conſtituerat. Adelbero, Wircebergenſis epiſcopus, Herimannus, Babenbergenſis epiſcopus, & alii plerique principes, qui ad militiam proficiſcentes, in vicina loca jam devenerant, audito, quod acciderat, properè ad regem, adhuc Herveldiæ conſtitutum, concurrerunt. Rudolphus, dux Suevorum, cum epiſcopis Rheni, Sueviæ, atque Bajoariæ, circa Moguntiam caſtris poſitis, nuncium regis præſtolabatur, per quem certiùs edoceretur, quonam in loco ei occurrere deberet. Audierat enim, eum ab hac expeditione ad alia regni negotia animum revocaſſe, ſed quænã mutandæ ſententiæ neceſſitas repentè incidiſſet, certò non compererat. Plerique tamen jactitabant, eum conjurationis hujus conſcium participemque extitiſſe, ideoque tam lento gradu ad militiam procedere, ne aut regi in tanto diſcrimine, contra propoſitum ſuum, pudore victus auxilium præberet, aut ſi negaret, defectionem ſuam conſiliumque immaturè prodere cogeretur. Rex itaque miſſis nunciis mandavit, ut tam ipſe quàm cæteri, qui cum eo erant, principes citato, quantum poſſent, itinere, ſibi occurrerent in villa, quæ dicitur Capella, haud procul ab Herveldia. Quò cùm veniſſent, pedibus eorum provolutus, orabat per reſpectum Dei, ſub cujus teſtificatione ſibi fidem dixiſſent, ut ſuper infelicibus eventis ſuis miſererentur pariter & indignarentur; communia ipſorum beneficia prærepta ſibi eſſe, paucorum malignitate, qui immemores jurisjurandi, immemores beneficiorum, quibus eos ſæpenumero & privatim & publicè ſibi obligaſſet, cum regno etiam vitam ſibi eripuiſſent, niſi fugæ præſidio periculum declinaſſet; violatæ regiæ majeſtatis injuriam non ad ſe ſolùm pertinere; publicam eſſe contumeliam omnium eorum, qui ſe regem creaſſent, & quorum auxilio ab improbis hominibus tutus eſſe debuiſſet: proinde, omnes pro virili portione fatagerent,

gerent, ne regia dignitas, quam à majoribus ſuis honeſtiſſimam atque præclariſſimam acceperant, ſua ignavia fuſcaretur, néve tam peſſimum exemplum ſuorum temporum ad poſteros ſuos inultum transmitterent. Hæc memorando, tam deformitate caſuum ſuorum, quàm miſerabilis querimoniæ proſecutione, omnibus, qui aderant, lacrymas excuſſit. Erant, qui cenſerent, quomodo in expeditionem contra Polonos armati inſtructique veniſſent, ut protinus in Saxoniam exercitus duceretur, & recentis contumeliæ vulnus recentis vindictæ antidoto curaretur.
196 Alii decernebant, non eſſe rem præcipitanter aggrediendam, gentem Saxonum eſſe robuſtiſſimam, & bellorum uſu, propter ingenitam feritatem, exercitatiſſimam, quæ inſuper frequentibus injuriis efferata, ruptis jam omnibus juris & legum retinaculis, aut mori aut vincere ſit obſtinata: propterea danda ſibi eſſe, quibus domum redeant, copias inſtruant, impenſas augeant, ut multiplicatis ſumptibus, ad protrahendum in quaslibet moras, bellum durare valeant. Horum ſententia ab omnibus comprobata, decrevit rex, ut ſeptimo die poſt feſtum ſancti Michaelis miles in expeditionem adunaretur, in villa Herveldenſis monaſterii, quæ dicitur Bredingen. Ita aſſumptis ſecum, qui advenerant, principibus, abiit Triburiam & cætera circa Rhenum loca inviſere. Miſſis etiam circumquaque nunciis, obnixè non ſolùm principibus, ſed & popularibus, ne à ſe deficerent, ſupplicabat, multa largiendo, plura pollicendo, nonnullis etiam ſua reſtituendo, quæ ſuperioribus annis, dum proſperis ſucceſſibus immoderatiùs indulgeret, per calumniam abſtulerat. Saxones comperto, quòd, eluſis cuſtodibus ſuis, rex in alias regni partes evaſiſſet, vehementer ſunt contriſtati, arbitrantes, id quod res exigebat, nihil ſibi deinceps otii aut remiſſi habendum, nec peſtem hanc, ut hactenus, intra domeſticos parietes cohibendam, ſed revelata facie, bellum publicum cum hoſte publico gerendum: ideoque ſibi expedire, ut, quantascunque poſſent, gentes & regna adverſus regem concitarent. Protinus legatos miſerunt ad Thuringos, auxilium petere & rogare, ut ipſi pro ſua quoque libertate, & frequentibus contumeliis, quibus laceſſiti fuerant, arma ſumere non pigritarentur. Thuringi, celeberrimo conventu habito, in loco, qui dicitur Triteburc, (a) ubi legationem Saxonum audierunt, promptiſſimè aſſenſi ſunt, nec ulla unquam legatio lætioribus acclamationibus excepta eſt. Nec mora, jusjurandum dant, nusquam ſe defuturos negotio, communem ſibi eſſe cum eis rebellandi neceſſitatem, & ideo commune periculum, communem etiam, ſi Deus annueret, victoriam futuram, ſeque usque ad extremum ſpiritum pro communi utilitate dimicaturos. Denunciant præterea abbati Fuldenſi, & abbati Herveldenſi, & cæteris principibus, qui in Thuringia prædiorum aliquid haberent, (b) ut ad ferendum genti ſuæ auxilium, die ſtatuto, conjuraturi venirent: ni id facerent, ſe bona eorum protinus omnia direpturos. Legati etiam regis ſupervenerunt, ingentia eis beneficia pollicentes, ſi fœdus Saxonum bellique ſocietatem respuerent: ſed cum gravi contumelia ſunt repulſi, in tantum, ut nec manibus in eos furor populi temperaſſet, niſi paucorum ſapientium moderatio, propter jus gentium, quo legatis eſt deferendum, interceſſiſſet. Archiepiſcopus Moguntinus Erpesfurd eo tempore morabatur. Hunc adorti, in communem

(a) Infra Addit. ad Lambertum, *ad a. 1123.* dicitur: *in colle Treteburg. MONACHUS PEGAVIENSIS ad d. an. Unde Thuringi permoti, ac ſimile ſibi metuentes, in collem Treteburg de cunctis finibus ſuis conveniunt. CYR. SPANGENBERG Chron. Sax. c. CLXXXVI.* ſitum definit, ſcribens: *Die Thüringer kamen hierüber zu Trettaburg an der Unſtrut bey Gebaſen zuſammen. ANDREAS TOPPIUS in Hiſt. Gebeſee* locum hunc deſcribit: *Iſt jetzund ein lediger und bloſſer Hügel, liegt an der Unſtrut an einem Rieth und Wieſen, im Fluhr und Felde Gebeſen, zwiſchen Gebeſen und Gerbſtleben, eine Stunde, und von Tenſtelt anderthalbe Stunde, gehens.* Adde *JO. CHRISTOPH OLEARII Syntagma Rer. Thuring. p. 357.*

(b) Patet ex eo, novum non eſſe, ut Princeps in alterius Principis territorio aliquid prædiorum haberet, de quo etiam ſupra *a. 1073.*

Digitized by Google

munem ſententiam concedere urgebant, nec priùs regionibus illis excedere paſſi ſunt, donec, datis obſidibus, fidem ſuam firmaret, nihil ſe adverſum eos armis aut conſilio moliturum: quanquam nonnulli exiſtimarent, tam eum, quàm archiepiſcopum Colonienſem, & alios plerosque Rheni principes, jam à principio conjurationis hujus conſcios participesque extitiſſe; id tamen, dum incertus adhuc rerum eventus pendebat, ſumma ope diſſimulabant. Igitur, quoniam in exteras gentes regem perſequi conſilium non erat, omnem operam ſuam ad expugnanda caſtella ejus verterunt. Hæc autem ſunt caſtella, quæ ipſe, poſtquam pater ejus deceſſerat, extruxit, quæ tamen ad præſens memoriæ occurrant, Harteſpurg, Wigantenſtein, Moſeburg, Saſſeſtein, Spatenberg, Heimenburg, Aſenberg. Vokenroht (a) Friderici Palatini comitis fuerat; idque ei rex quadam legum violentia eripuerat, præſidiumque ſuum impoſuerat: Luineburg quoque, oppidum maximum Ottonis ducis Saxonici, ſitum in confinio Saxonum & Luticiorum, occupaverat, militesque lectiſſimos, cum Eberhardo, filio Eberhardi comitis de Ellenburg, (b) impoſuerat, non aliam ob rationem, niſi, quòd omnia, quæ prædicti ducis fuerant, in poteſtatem regiam, jure deditionis, per Magnum filium ejus veniſſe argumentabatur. Alia præter hæc quàm plurima extruere aggreſſus fuerat, ſed eum ab incepto repentè oborta bellorum tempeſtas revocavit. Herimannus, frater ducis Saxonici, jam pridem, antequam rex Saxonia effugaretur, Luineburg obſederat, militesque regis, quoniam temere ingreſſi alimenta non habebant, paucis diebus ad deditionem coëgit: nec tamen dimittere victos, aut punire volebat, ſed intra oppidum diligenti cuſtodia, ne effugerent, obſervatos, ſecundum prophetam, pane arcto & aqua brevi ſuſtentabat, mittensque ad regem, mandavit, ut ſi ſuos, qui obſidebantur, vivos incolumesque recipere vellet, Magnum, fratris ſui filium, deditione abſolveret ſibique remitteret; ni id faceret, ſe de his, tanquam de hoſtibus, qui fines alienos contra leges invaſiſſent, juxta leges gentis ſuæ, capitale ſupplicium ſumpturum. Diu rex, quid ageret, ambigebat, inhumanum ſcilicet fore ſciebat, ſi ſuis, extrema neceſſitate circumventis, non conſuleret, ſed reputabat econtra, quantum rationibus ſuis deperiret, ſi eum, de cujus interitu ſibi totius Saxoniæ dominatum pollicitus fuerat, dimitteret, ſuique compotem faceret, præſertim, cùm propter recentes injurias, quibus eum jam triennio in cuſtodia habitum afflixerat, graviùs cæteris omnibus rempublicam vexaturus timeretur. Non paucis diebus hæc deliberatio eum incertum ſuſpenſumque tenebat, & profectò viciſſet avaritia, privatisque utilitatibus ſalutem militum poſthabuiſſet, niſi principes regni crebris legationibus fatigati, ab his, qui obſidebantur, unanimi conſilio eum adorirentur, & non tam ſupplicando, quàm comminando & terrendo ab ſententia deducerent. Itaque in Aſſumptione ſanctæ Mariæ, cùm adhuc Herveldiæ eſſet, miſit, qui Magnum cuſtodiæ exemptum ſuis reſtituerent, & eos, qui in prædicto caſtello jam puniendi ſervabantur, obſidione & periculo liberarent. Thuringi quoque, conglobata ex vicinis locis multitudine, Heimenburg caſtellum obſederunt, paucisque diebus vi & armis oppugnatum ceperunt, atque ſuccenderunt. Eos, qui intus erant, caſtello everſo, dimiſerunt impunitos, ut ſcilicet ſe probarent non hoſtili odio adverſus regem arma ſumpſiſſe, ſed tantùm, ut injurias, quibus regio eorum per calumniam opprimebatur, propulſarent. Protinus alii caſtello, quod Aſenberg dicebatur, exercitum admoverunt, & quia propter difficultatem locorum militari manu capi poſſe deſperabatur, caſtris circumquaque poſitis, ſatagebant, ne cui ingrediendi copia fieret, ut, quos humana vis non poterat, alimentorum inopia expugnaret; haud dubiè ſcientes, quòd cibaria, quantumvis copioſè congeſta, multitudini, quæ intus erat, 197

(a) Vide infra *ad a. 1074. SPANGENBERG. Chron. Sax. c. CLXXXVI. OLEARIUS Synt. Rer. Thuring. p. I. p. 327.*

(b) Vide, quæ ſupra notavi *ad a. 1071.*

Digitized by Google

in longum tempus ſufficere non poſſent. Interea rex, videns conjurationem magis magisque in dies convaleſcere, copiasque hoſtium augeri, conterritus etiam damno caſtellorum ſuorum, quorum alia jam capta, alia ſummo molimine oppugnari audiebat, rogavit Moguntinum & Colonienſem archiepiſcopos, ut Saxones convenirent, & turbatis rebus aliquod remedium invenire conarentur: qui dicto obtemperantes, mandaverunt principibus Saxoniæ, ut ſibi in monaſterio Corbeienſi IX calendas Septembris occurrerent, de communi commodo tractaturis. Epiſcopus Colonienſis, caſu neſcio an per induſtriam remoratus, die ſtatuto non venit, nuncios tamen miſit, qui pro ſe cauſam dicerent, promittens omnibus, quæ ipſi de ſuis reipublicæ utilitatibus rationabiliter ſtatuiſſent, ſe promptiſſimè aſſenſurum, & pro communi ſalute, quantum poſſet, operam daturum. Moguntinus archiepiſcopus, reſidens cum Saxonibus, qui occurrerant, ſedulò nitebatur pacare eos, regique reconciliare: ſed illi econtra, præter vulgatas ubique injurias ſuas, quibus ab eo vehementer attriti fuerant, graves cauſas afferebant, quibus probarent, eum ſine magna Chriſtianæ religionis jactura non poſſe ulterius regnare, ea ſcilicet in familiariſſimos amicos, ea in uxorem, ea in ſororem propriam, abbatiſſam de Quidelenburg, ea in alias perſonas, naturæ neceſſitate ſibi conjunctiſſimas, facinora patraſſe, quæ, ſi ſecundum eccleſiaſticas leges judicarentur, & conjugium, militiæ cingulum, & omnem prorſus ſeculi uſum, quanto magis regnum, abdicare cenſeretur. Longis itaque contentionibus ad hunc finem poſtremò res deducta eſt, ut decernerent XII. ex ſua gente, XII. ex parte regis obſides dari, quorum fide interpoſita, ipſi tutò ad colloquium venire poſſent cum cæteris principibus regni, ut cauſæ, quas adverſus regem afferrent, eorum judicio diſcuterentur & terminarentur, ipſo rege, ſi ita expedire videretur, præſente, & crimina, quæ objicerentur, ſi poſſet, refellente. Dandis accipiendisque obſidibus dies ſtatutus eſt idus Septembris infra Thuringiam, in loco, qui dicitur Hoenburg. (a) Habendo autem cum principibus colloquio dies ſtatutus eſt 13. calend. Novembris, in confinio Thuringiæ & Haſſiæ, in villa, quæ dicitur Gerſtengen. (b) In hanc conditionem diſceſſum eſt. Saxones tamen de apparatu belli & oppugnandis regis caſtellis nihil propterea remittebant. Cumque regi, quæ geſta fuerant, nunciata fuiſſent; viſum eſt his, qui partes ejus adjuvabant, multum abhorrere à majeſtate regia, ut ipſe Saxonibus pro ſe obſides daret, nimiumque gravari nomen regium fœdiſſimæ conditionis injuria; quapropter Moguntinus & Colonienſis epiſcopi,
198 ſtatuta die, Hoenburg profecti, obtinuerunt, ut omiſſis ex utraque parte obſidibus, ipſi tantùm pro pace firmanda fidem ſuam interponerent, & hoc pignore venturis ad colloquium principibus omnem periculi metum adimerent. Interea rex legatos miſit ad Luticios, gentem Saxonibus infeſtiſſimam, eisque infinitam pecuniam promiſit, ut Saxonibus bellum inferrent, aſſerens, eos nunc inteſtinis ſimultatibus occupatos, facili externorum bellorum impulſu, poſſe usque ad internicionem deleri. Quod ubi Saxonibus compertum eſt, ipſi quoque nuncios ad eos miſerunt, & multo copioſiorem eis pecuniam promiſerunt, ut ab infeſtatione ſua tam iniquo tempore quieſcerent: quod ſi non facerent, ne inani opinione fallerentur, ſe utrique hoſti, ſi ea neceſſitas incumbat, & multitudine & virtute militum poſſe ſufficere.

(a) *SPANGENBERG* c. CLXXXVII. *Hohenburg in Thüringen bey Langenſaltza.* Monaſterium erat, ad Unſtrutam, inter Langenſaltzam & Thomasbrück, de quo infra *ad a. 1075.*

(b) Thuringiæ antiquum oppidum, in quo iterum anno 1075. convenerunt Saxones, de quo *SPANGENBERG c. CLXXXVII. FABRICIUS Origg. Saxon. lib. III. p. 347. 522.* Hoc Alberti degeneris temporibus, Henricus Abbas, qui Adolpho Imp. adhærebat, occupavit, teſte *CHRISTOPHORO BROWERO lib. IV. p. 317.* Hoc vero Balthaſar, Thuringiæ Landgravius a. 1402. ab Johanne, Abbate, iterum redemit, de quo *HIST. LANDGR. THUR. c. CXLVIII. FABRICIUS Orig. Sax. lib. VI. p. 663.*

Digitized by Google

cere. Barbarorum alii regis & alii Saxonum fœdus pecuniamque ſuſcipiendam clamitabant, unde orta per imperitæ multitudinis intemperantiam ſeditione, tanta ſe cæde dilaniaverunt, ut multa millia hominum in ea congreſſione interfecta referantur, atque ita deinceps multis diebus in ſeipſos & in ſua viſcera hoſtili gladio debacchantes, externis bellis neceſſariò ſuperſedere cogebantur. Rex quoque Danorum, memor firmatæ jam pridem cum rege pactionis, cum exercitu navali applicuit ad Saxoniam, & tractis per longa terrarum ſpacia navibus in fluvium, qui adminiſtrando negotio opportunus videbatur, igne & ferro regionem infeſtare parabat: ſed miles ejus vehementer detrectabat militiam, objiciens, quòd ſibi, quoties externorum hoſtium incurſionibus quaterentur, Saxones pro muro fuerint, nec ullis unquàm, cùm facultas ſuppeteret, laceſſierint injuriis: poſtremò, ſi calamitatem, quæ ad præſens urgeret, quandoque propulſarent, graves pœnas injuſtæ hujus infeſtationis à populo Danorum exacturos. Cùm hæc privatim & publicè jactitarent, rex veritus, ne in eo diſcrimine à milite deſertus, ludibrio fieret hoſtibus, naves retrahi juſſit, & nulla regioni clade illata, Saxonia exceſſit. Ita tantus ille bellici apparatus fervor impunè deflagravit. Principes Saxoniæ 13. calendas Novembris juxta conductum venerunt in Gerſtengun, cum 14. millibus armatis, cætera multitudine ad cuſtodiam regionis, atque in obſidione caſtellorum derelicta. Aderant etiam ex parte regis Moguntinus archiepiſcopus, Colonienſis archiepiſcopus, Mettenſis epiſcopus, Babenbergenſis epiſcopus, Gozelo, Lotheringorum dux, Rudolphus, Suevorum dux, Bertholdus, Carentinorum dux, miſſi à rege, ut cauſam, quam adverſum ſe afferrent, diſcuterent. Ipſe eò venire noluit, ſed in civitate Wirceburg exitum rei præſtolabatur, præcavens ſcilicet, ne tumultuantis populi furor, ſua magis præſentia efferatus, aliquid forſitan in ſe, quod ſecus eſſet, admitteret. Igitur principes Saxoniæ, principum, qui à rege venerant, pedibus provoluti, rogabant per Deum, ut ad ventilandam cauſam ſuam intenti cognitores, & juſti judices adeſſent, nec perpenderent, quantum quaque in republica inuſitatum opus aggreſſi eſſent, ſed quæ calamitas eos ad hæc extrema coëgiſſet. Accepta deinde dicendi copia, ſuas ſinguli injurias expoſuerunt, quæ in ipſos ſingulos, quæ etiam in gentem ſuam rex nefanda facinora commiſiſſet, quibus præterea inauditis criminibus ipſam regii nominis majeſtatem polluiſſet. Obſtupuerunt principes, qui à rege venerant, & præ immanitate ſcelerum, ſecundum prophetam, tinniebant aures omnium, nec eos, quòd pro libertate ſua, pro conjugibus, pro liberis arma ſumpſiſſent, ſed quòd intolerabiles contumelias muliebri patientia tamdiu ſupportaſſent, culpandos cenſebant: cumque toto triduo conſilia contuliſſent, & quid facto opus eſſet, communi ſollicitudine perquirerent, hæc poſtremò cunctis ſententia convenit, ut reprobato rege, alium, qui gubernando regno idoneus eſſet, eligerent. Id tamen haud temere publicari placuit, donec rege per occaſionem pacis in remotiores partes regni abducto, cum cæteris regni principibus conſilium hoc communicarent: propter hoc vulgari jubent in plebem, in hanc ſententiam utriusque partis principes conſenſiſſe, ut Saxones regi, pro admiſſa in eum atque in rempublicam temeritate, ſatisfactionem congruam proponerent, rex autem eis & facti impunitatem, & injuriarum, quibus ad defectionem eos coëgiſſe inſimulabatur, de cætero ſecuritatem ſub jurejurando promitteret. His rebus conficiendis tempus ſtatutum eſt in Natale Domini, rege eam feſtivitatem Coloniæ celebraturo. Et profectò Rudolphum ducem ibidem, absque dilatione, regem conſtituiſſent, niſi ille pertinaciter reſiſtendo juraret, nunquam ſe in hoc conſenſurum, niſi à cunctis principibus conventu habito, ſine nota perjurii, integra exiſtimatione ſua, id facere poſſe decerneretur. Saxones in ſua cum pace redierunt. Cæteri principes Wirceburg profecti ſunt, regi, quæ geſta fuerant, nunciaturi: qui protinus nihil hæſitans, pedibus (ut dici ſolet) in ſententiam abiit, & dummodo pax conveniret, quascunque conditiones 199

impoſuiſſent, ſe promptiſſimè laturum, ſpopondit. Celebrata ibidem omnium ſanctorum feſtivitate, Ratisponam ire inſtituit, animadvertens, quòd principes Rheni, aliquantula Saxonici furoris labe jam infecti, minus minusque indies ad exhibenda ſibi obſequia devoti ac benevoli eſſent. Cumque inter eundum aliquot diebus Nurnberg moraretur, quidam, qui lateri ejus jam diu familiariſſimè obverſatus fuerat, Regenger nomine, incertum aliorum inſtinctu, an privato in eum odio ſuſcitatus, repentè prorupit in medium, & ducibus Rudolpho ac Bertnoldo grave adverſus eum crimen detulit. Ego, inquit, & alii plerique, quos peſſimæ machinationis ſuæ rex idoneos fore adminiſtros ſperaverat, nuper multis precibus magnisque pollicitationibus ab eo ſollicitati ſumus, ut vobis ac cæteris regni principibus Wirceburg convenientibus, & ſecretioris colloquii gratia paululum à multitudine remotis, armati in vos irrueremus, & trucidatis ſeditionis authoribus, ipſum periculo, rempublicam perturbatione liberaremus. Et cæteri quidem ſatis impigrè ſuſceperunt negotium: ſolus ego tam juſtitiæ reſpectu, quàm futuri judicii metu, detrectabam opus nefarium, & quantum obluctari obſtinatæ ſententiæ audebam, dehortari eum conabar à propoſito. Quapropter tanta in me incanduit indignatione, ut à contubernio ſuo, quo me hactenus cæteris familiariùs perfruitum optimè noſtis, protinus me amoveret, & jugulandum apparitoribus ſuis objeciſſet, niſi periculum imminens, penetralibus properè excedendo, declinaſſem. His dictis, in argumentum fidei locum expreſſit, conſcios nominavit, & ſi rex inficiaretur, paratum ſe ait, cum ipſo, ſi id leges paterentur, vel cum quovis homine conſerta manu, rem divino judicio committere. Vehementer hæc verba permoverunt prædictos duces, cùm eſſet is, qui deferebat, homo haud obſcuri nominis in palatio, & apud ſuos inviolatæ exiſtimationis. Præterea ea res potiſſimùm dictis fidem conciliabat, quòd rex & aliis quibusdam principibus ſuis ſimili modo necem paraviſſe, & plerosque ex familiaribus ſuis, etiam occidiſſe jam pridem infamatus fuerat. Itaque legatos ad eum mittunt, mandantque ſe jam nulla religione teneri ſacramenti, quo ei fidem ſubjectionemque firmaſſent, cùm ipſe prior fidem prodidiſſet, & de ſalute ſua tractantibus inſidias machinatus fuiſſet: proinde, niſi objecta diluiſſet, nullam deinceps à ſe vel in tranquillis rebus fidem, vel in perturbatis auxilium ſperare deberet. Ægrè nimis id paſſus rex, ſtatim ad populum retulit de importunitate Rudolphi ducis, qui, ut invadendi regni occaſionem inveniret, cùm verum ſibi crimen impingere non poſſet, falſis ſuſpicionibus, & arte compoſitis rumoribus impeteret, & obruere conaretur innocentiam ſuam: ſed procul, ait, faceſſant verborum pugnæ, ceſſent callida argumentorum phantaſmata, ego non verbis, ſed manu mea refellam mendacium, & neglecta interim regii nominis majeſtate, cum ipſo duce R. congreſſus, detegam cuniculos fictæ hujus criminationis, qua malitiam ſuam palliare conatur, ut ſi regnum amiſero, non mea culpa, ſed per illius ſupplantationem perjuriumque intelligar amiſiſſe. Tunc Udalricus de Cosheim, unus ex his, qui conſilii participes, & ſceleris adminiſtri deſtinati fuiſſe accuſabantur, lenibus verbis dolorem regis mitigare ſtudebat, rogabatque eum, ne aliquid, quod infra regiam magnificentiam eſſet, vi doloris impulſus proferetur, ſe melius multoque rectius cum Regingero, vel cum quolibet homine collata manu, & ſuam & ipſius innocentiam aſſerturum: ſtatimque ad ducem R. abiit, ſeque paratum dixit, quocunque modo ipſe æquum judicaſſet, mendacium Regingeri refellere. Ille ſatisfactionem nec ſuſcepit, nec aperta fronte abnuit, ſed ait, ſe ſuper hac re deliberatione, cæterorum principum ſententiam expectaturum. Rex ſicut inſtituerat, Ratisponam contendit, omnibus inviſus, omnibus ſuſpectus, nec ipſe jam cuiquam hominum ſatis fidei habens, cùm hi quoque, quos intima familiaritate ſibi devinxerat, ad primam ingruentis tempeſtatis nubeculam, à ſe defeciſſent. Interea Saxones crebris legationibus urgebant principes Rheni, ut vel ſibi conſti-

tuendi

tuendi regis potestatem facerent, vel ipsi, quomodo & dignitate & multitudine superiores essent, quemcunque vellent, Saxonibus suffragium ferentibus, eligerent & constituerent, nec sinerent rempublicam, unius hominis ignavia, ad extremam usque vastitatem deperire. His accensus archiepiscopus Moguntinus, cui potissimùm propter primatum Moguntinæ sedis eligendi & consecrandi regis autoritas deferebatur, principes de toto regno Moguntiam evocavit, ut communi consilio Rudolphum ducem regem constitueret; quod ubi regi compertum est, assumptis secum, quoscunque donis vel promissis ad studium suarum partium allicere potuit, concitus de Baioaria remeavit, ratus ante omnia impediendæ tantæ rei curam agendam. Cumque prope Wormatiam, in locum, qui dicitur Lovendeburg, (a) venisset, gravissima ægritudine correptus, multis diebus lecto decubabat, spemque maximam hostibus suis fecerat, tantos irarum motus sine sanguinis effusione posse confici: sed ab infirmitate vix dum plenè recreatus, Wormatiam festinavit, ubi cum magna pompa à civibus in urbem susceptus est, qui & paulo antè, ut sua erga eum studia clariora facerent, milites episcopi, ingressum ejus prohibere tentantes, urbe expulerant, & ipsum episcopum, nisi maturè fuga lapsus civitate excessisset, comprehendissent, & vinctum ei misissent. Venienti ergo & armati instructique obviam procedunt, non ad vim faciendam, sed ut conspecta eorum multitudine, armorum apparatu, expeditorum juvenum frequentia, animadverteret in arduis rebus suis, quantum spei in eis ponere debuisset; operam suam benignè spondent; jusjurandum dant; sumptus ad bellum administrandum ex sua re familiari, singuli pro virili portione offerunt; & quoad vivant, pro honore ejus devotè se militaturos, confirmant. Ita rex civitate munitissima potitus, hanc deinceps belli sedem, hanc regni arcem, hanc, utcunque res cecidissent, tutissimum asylum habere cœpit, eò quòd esset & civibus frequens, & murorum firmitate inexpugnabilis, & ubertate circumjacentium regionum opulentissima, & omnibus, quæ in bello usui esse solent, copiis instructissima. Porrò hi, qui ab archiepiscopo Moguntino ad colloquium Moguntiam evocati fuerant, audito, quòd rex concitus adventaret, plures metu perculsi, eò venire dissimulaverunt, pauci, qui venerunt, cùm de tantis rebus, sine aliorum principum discussione, sententiam ferre non auderent, irriti frustratique discesserunt; ad quos rex legatos mittens, multis precibus eis vix & ægrè extorsit, ut sibi familiaris colloquii gratia in Oppenheim occurrerent. Quò dum datis utrinque obsidibus, propter periculi suspicionem, venissent, pedibus eorum provolutus, suppliciter orabat, ut memores justi judicis Dei, memores sacramenti, quo se, Deo mediante, obligassent, fidem sibi servarent in adversis; si quid antehac excessisset, juvenilibus annis, & ætati in vitium pronæ veniam darent; deinceps & malo correctum, & annorum sensusque maturitate roboratum, quæ parvuli sint, evacuaturum, & quæ virtutis, quæ honoris, quæ regiæ dignitatis, quæ postremò virum deceant, cogitaturum & amplexurum. Ad hæc illi responderunt, frustra eum à se fidem expetere, quam ipse nec Deo unquam, nec homini præstitisset, de quo ambigerent, in pace an in bello, amicis an inimicis infestior suspectiorque esset, quique ante paucos dies, positis sibi in Wirzeburg, & de salute ejus tractantibus, clanculo carnifices mortemque præparasset: sin aliquid haberet obtendere, aut per quorundam factionem falsis criminibus se impetitum putaret, sineret Udalricum de Cosheim, sicut professus fuisset, manum conferre cum Regingero, ut si vicisset, eos deinceps fidos sibi obnoxiosque, sine omni in perpetuum contradictione, haberet. Libenter rex suscepit conditionem, statuitque, ut certo die post octavum Epiphaniæ congressi, prope Moguntiam, in insula Rheni, quæ dicitur Marovva, utriusque partis allegationem, justo judici Deo decernendam, permitterent. Ea tempestate hi, qui in Hartesburg erant, multa & præclara militaris

200

(a) Veterum Lupodunum, hodie *Ladenburg*, de quo *FREHERUS Origg. Palat. p. I. p. 75.*

ris audaciæ facinora fecerunt. Nam ſæpenumero erumpentes, prædas in vicinis regionibus, & ſtrages hominum non modicas agebant, & priusquam Saxones ad vim arcendam frequentes confluere poſſent, ſe in caſtellum receperant. Maximè autem Goslarienſibus propter viciniam exitiales erant. Plurimos enim eorum peremerunt, & bona eorum, quæ extra villam reperta fuiſſent, crebra incurſione populabantur, & mercatores exterarum gentium, ne conſuetas merces eò conferrent, metu vitæ amittendæ inhibebant. Cumque tempore quodam ad modicum inter eos pax conveniſſet; quidam ex caſtello, Goslariam privatæ rei aliquid ibi acturi, venerunt, ubi cibo potuque diſtenti, dum nimia potione incaluiſſent, ſicut ebrietas mater eſſe ſolet jurgiorum, cœperunt adverſum eos, cum quibus accumbebant, ineptos inconditosque ſermones jactitare, & Saxonibus ignaviam exprobrare, quòd non militari, ſed ovina mente adverſus regem arma ſumpſiſſent. Indignati, qui aderant Saxones, ſeditione concitata, eos trucidaverunt, forasque projecerunt. Quod ubi his, qui in Hartesburg erant, compertum eſt, dedita opera ſe in ultionem ſociorum ſuorum accinxerunt: & quia villam viris fortibus, vallis & ſeris undique munitam, incurſare haud ſatis tutum putabatur, dolo eos circumvenire parabant. Erat quidam Goslariæ præfectus, Bodo nomine, regi tempore pacis acceptiſſimus, nunc quoque turbata republica fidem inviolatam ei ſervans, occultè tamen metu Saxonum, ne deprehenſus factione vulgi, omnia ſua amitteret. Is edoctus ab his, qui in caſtello erant, paſtores, qui Goslarienſium pecora ſervabant, precio corrupit, ut gregem paulo *longiùs* à villa in paſtum ejicerent. Miſſi de caſtello equites ea protinus abegerunt, cæteri in montibus & ſylvis armati ſe abdiderunt. Perlato Goslariam rumore abactorum pecorum, unaniміter ad arma conclamant, ſummis omnes viribus in certamen ruunt, nec quisquam alterum operiebatur, ſed citato quisque, quantum poterat, equo, prior hoſtem inſequi, prædamque excutere contendebat. Illi paululum fuga ſimulata, cedebant inſequentibus, donec eos ultra locum inſidiarum incautos protraherent. Tunc ſublato undique clamore, tam hi, qui in caſtello remanſerant, quàm hi, qui in vicinis montibus ſe occultaverant, impetum in eos fecerunt, & tam diu palantes fugientesque proſternebant, donec non ratio, ſed fuſi ſanguinis horror, ac ſatietas occiſioni finem faceret. Propter hæc, & alia hujusmodi, placuit Saxonibus, proximum caſtello collem occupare, militesque imponere, qui contra excurſiones hoſtium ſine intermiſſione intenti ſolliciti-que excubarent. Nec ſic tamen audaciæ eorum modum impoſuerunt, ſed, ubicunque opportunitas ſe præbuit, multa & in eos, à quibus aſſervabantur, & in alios provinciales hoſtilia fecerunt. Interea, inſtante jam Natali die Domini, milites regis, qui Aſenberg obſidebant, aſſiduò legatos ad regem mittebant, rogantes per Deum, ut ad ereptionem eorum aliquod conſilium exquireret, quomodo, deficientibus alimentis, extrema jam inedia tabeſcerent, & niſi maturè periclitantibus conſuleretur, aut moriendum ſibi eſſe, aut in hoſtium poteſtatem concedendum. Rex, Moguntinum & Colonienſem archiepiſcopos ad colloquium evocans, obnixè rogavit, ut Saxones convenirent, agerentque cum eis, ut ab oppugnatione caſtellorum, datis ſaltem ad modicum tempus induciis, recederent. Illi, quanquam laborem hunc in irritum ceſſurum haud dubiè ſcirent, tamen, quia moleſtus eis erat, facturos ſe, quod rogabantur, promiſerunt, ſtatimque miſſis legatis, mandaverunt principibus Saxoniæ, ut ſibi, proxima hebdomada poſt epiphaniam, Corbeiæ ad colloquium occurrerent. Hoc anno, poſt exortum bellum Saxonicum, nulla deinceps exactio facta eſt decimarum in Thuringia, gaudentibus Thuringis, quòd occaſionem inveniſſent, ut traditas ſibi à patribus leges manu militari tuerentur, & dolente rege, quòd, dum decimis immoderatiùs inhiaret, penè regnum cum vita amiſiſſet. Hoc etiam anno famoſiſſimus ille Egen, qui duci Baioariæ Ottoni capitale illud crimen intenderat, comprehenſus in quodam latrocinio, à popularibus cæcatus eſt, & ad tantam egeſtatem redac-

201

tus,

Digitized by Google

ctus, ut deinceps oſtiatim circumeundo ſtipem publicam peteret. Giſo quoque comes, & Adelbertus cum IIII filiis ſuis, quibus incentoribus idem perditus tragicam hanc fabulam confinxerat, ab hoſtibus ſuis, ob privatas quasdam inimicitias, occiſi ſunt in caſtello ipſius Giſonis, Hollenden, Deo vindicante innocentiam ducis Ottonis.

1074. Rex Natalem Domini Wormatiæ celebravit, longè aliter ibi victitans, quàm regiam magnificentiam deceret. Nam neque ex fiſcis regalibus quicquam ſervitii ei exhibebatur, neque epiſcopi aut abbates, vel aliæ publicæ dignitates conſueta ei obſequia præbebant, ſed in ſumptus quotidianos neceſſaria ei vili precio coëmebantur. Frant tamen cum eo nonnulli ex principibus, ſed hi neque cum eo ſervitiorum apparatu, neque cum ea militum aut apparitorum frequentia, qua ſoliti fuerant, ſed cum paucis & penè privato habitu, ad ſalutandum eum venerant, ne ſcilicet manifeſtæ defectionis notarentur, ſi evocati ad curtem venire detrectarent: quos tamen ille nullo modo à ſe abſcedere permittebat, reputans, quòd, ſi minus auxilii ſibi, hoſtibus tamen multum terroris allaturi eſſent, dum tam illuſtres in regno perſonas adverſum ſe congregatas audirent. Moguntinus & Colonienſis archiepiſcopi, die ſtatuta, Corbeiam juxta conditum venientes, ſicut in mandatis à rege habebant, rogabant Saxones, qui ibidem occurrerant, ut ab oppugnatione caſtellorum exercitum abducerent. At illi nulla ratione hoc ſe facturos reſponderunt; præterea vehementer eos objurgarunt, quòd dum deliberando, & modò colloquia, modò inducias expetendo, tempus triverant, & regi audaciam auxiſſent, & ſibi maximas commoditates vindicandæ libertatis corrupiſſent: proinde recederent, nec ſibi ultrà verbis pacificis in dolo illuderent; ſe in eum locum progreſſos eſſe, ubi jam non muliebribus colloquiis, ſed militaribus armis res expedienda ſit. Vix tandem ſedata multitudine, ab his, qui ſapientiores erant, unanimi conſenſu ſtatuerunt, ut proxima hebdomada poſt Purificationem ſanctæ Mariæ Friteslar convenirent, ibique communicato cum cæteris regni principibus conſilio, periclitanti reipublicæ rectorem, qui omnibus placuiſſet, conſtituerent: regi quoque mandaverunt, ut ſi ita ſibi expedire judicaret, die ſtatuta præſto adeſſet, & jus ſuum non per epiſtolas, aut per internuncios, ſed præſens ipſe viva voce expoſtularet. Poſtquam in hanc ſententiam digreſſi ſunt, Thuringi tertia dehinc die eos, qui in Aſenberg erant, inedia expugnatos in deditionem acceperunt, impunitosque dimiſerunt, caſtellum ſuccenderunt, ſtatimque alii caſtello, quod Spatenberg *(a)* dicebatur, exercitum admoverunt. Caſtellum Vokenrot *(b)* paucis antè diebus cœptum fuerat obſideri, & quia regina in eo toto tempore belli hujus ſervabatur, juſſu regis profectus eò abbas Herveldenſis, conſentientibus Thuringis, eandem inde accepit, atque Herveldiam adduxit prægnantem, & jam de partus vicinitate indies anxiantem. Cumque ibi diebus multis moraretur, neſciente ſcilicet rege, propter perturbationem reipublicæ, quò eam mittere poſſet ſervandam, 2 idus Februarii feria 4 peperit filium. Is quomodo infirmari, & jam jam expiraturus putabatur, tertio die baptizatus eſt ab Ezzone, Altenburgenſi epiſcopo, qui tunc fortè apud abbatem hoſpitabatur, & nomine atavi ſui Conradus eſt vocatus: & quoniam alii non aderant, qui dignè eo munere fungerentur, abbas, & alii plerique fratres Herveldenſis cœnobii eum de ſacro fonte ſuſceperunt. 202

Reginger, qui ad ſuggillandum contra regem Udalricum de Cosheim propoſuerat, ante paucos dies ineundæ congreſſionis, diriſſimo dæmone arreptus, horrenda morte interiit.

Interea rex cùm videret, quòd paulatim à ſe principes deficerent, & hoſtium

(a) Hodie Comitatus Hohnſteinenſis caſtrum.

(b) Vide etiam ſupra *a. 1073.* Caſtellum tunc erat, poſtea Ciſtercienſis Ordinis Monaſterium factum, hodie Præfectura Duci Saxo-Gothano parens, de quo infra ad *SIFRIDI PRESB. lib. I. a. 458.* dixi uberius.

Digitized by Google

um ferocitas ſua magis patientia increduleſceret, pudore compulſus pariter & neceſſitate, ſtatuit extremam fortunæ aleam tentare, & cum Saxonibus, ubi primùm copia fieret, collatis ſignis dimicare, magis eligens vitam honeſtè, quàm regnum per dedecus amittere. Multùm enim animos militum ab eo avocaverat, quod ſuis, qui quotidie oppugnabantur, expugnabantur, expellebantur, non ſubveniebat, & aliis pro ſalute ejus anxiè deſudantibus, ipſe intra muros Wormatiæ inerti otio torpeſcebat. Ut hoc crimen elueret, vel morte paciſci cupiebat. Igitur miſit ad omnes principes regni, eosque per Deum obſecrabat, ut ſibi auxilio venirent, multa ſua erga eos in præteritum bene merita commemorans; plura in futurum pollicens: & multi quidem epiſcoporum protinus ad eum convenerunt; ſed hi conſiliis præbendis paratiores, quàm ſtipendiis faciendis. Nam militibus ſuis domi relictis, ipſi cum paucis & penè privati aderant, ea ſcilicet mente, ut & de inobedientia apud eum excuſarentur, & cauſam ejus, quam vehementiſſimè omnes improbabant, non multùm adjuvarent. Sed archiepiſcopus Moguntinus, archiepiſcopus Colonienſis, epiſcopus Argentorati, epiſcopus Wormatienſis, quem civitate ſua ſuprà expulerat, præterea duces omnes Baioariæ, Sueviæ, Lotharingiæ, Moſellæ regionis, Carentinorum, milites etiam Fuldenſis & Herveldenſis abbatum, conſtanter ei contradixerunt, nolle ſe ad oppreſſionem innocentum arma ferre: qui ſi etiam aliquid, quod gladio vindice plecti debeat, admiſiſſent, ad hoc eos gravis & facilè excuſabilis neceſſitas impuliſſet. Rex Wormatia egreſſus, 6 calendas Februarii Herveldiam cum exercitu venit. Eo die viſum eſt in cœlo ſignum mirabile. Oriente ſole duæ ſimul columnæ aurei coloris ſplendidiſſimi fulgoris, dextra lævaque oriebantur, quæ usquequo Sol aliquantis lineis in altum excreſceret, eodem jubare rutilantes permanebant. Præcedenti quoque nocte cœleſtem arcum, circa gallorum cantum, ſereniſſimo cœlo plerique viderunt. Frigus erat validiſſimum, & hyberna ſiccitate arebant omnia, in tantum, ut flumina non ſuperficietenus glacie conſtricta, ſed tota præter ſolitum in glaciem converſa viderentur; unde panis inopia vehementer laborabat exercitus, eò quòd propter rigorem fluminum, ubique ceſſante molarum uſu, ipſum, quod fortè inveniſſent, frumentum comminuere non poterant. Rex, pridie quàm Herveldiam veniret, miſit abbatem Herveldenſem ad Saxones, qui in ulteriore ripa Wirræ fluminis, ad 40 millia congregati, reſidere ferebantur,
203 inveſtigare ab eis, an nuncii ſui tutò ad eos ire ac redire poſſent. Ipſe transgreſſus Herveldiam, in proximis villulis reditum abbatis præſtolabatur, duobus ferme millibus à prædicto fluvio: nec ulteriùs caſtra movere voluit, donec miles frequentior conveniret, & ipſe diligentiùs perquireret, an aliqua ſpes recuperandæ pacis reliqua eſſet: ſiquidem audierat, Saxonibus placuiſſe, ut ei ingreſſum Thuringiæ non concederent, ſed ſtatim in ipſa ripa fluminis prædicti, quod Haſſiam Thuringiamque dirimebat, inſtructa acie exciperent venientem. Fluvium glacies pedeſtri itinere commeabilem fecerat. Ea res majorem ei metum incutiebat, ne fortè, dum adhuc imparatus imparque tantæ multitudini eſſet, hoſtes ſuper eum nulla itineris difficultate præpediti, repentè irruerent; ideoque conſiliariis ſuis graviter ſuccenſere dicebatur, quòd eum Wormatia egredi, & in tantum diſcrimen ultro ſe præcipitare permiſiſſent. Saxones enim in tantum abundare multitudine ferebantur, ut undecim millia plebis, quomodo ſubito clamore in expeditionem evocati cibos ſecum non ſumpſiſſent, in domos ſuas, tanquam minùs ſibi neceſſaria, remitterent. Inter has moras exercitus regis, prædæ quàm pugnæ avidior, per contiguas Herveldiæ villas longè lateque diſcurrebat, easque hoſtiliter depopulabatur, & ſub prætextu neceſſarii victus, quo in militiam aleretur, præter miſeram vitam nihil reliquum faciebat innocentibus; neque rex prohibebat injuriam, ut militem hoc precio redemptum devotiorem ſibi faceret. Qua clade ita attritæ atque exhauſtæ ſunt poſſeſſiones Fuldenſis monaſterii atque Hervel-

veldenſis, ut ingraveſcente alimentorum inopia, magna cum difficultate fratres retinerentur in monaſteriis. Abbas Herveldenſis, reverſus a Saxonibus retulit, eos præter omnium opinionem mitia atque pacifica reſpondere, quòd ſcilicet non ita expertes rationis, ita ſint immemores vulgati etiam apud barbaras nationes juris gentium, ut neſciant ab injuria legatorum, etiam inter atrociſſimas inimicitias, temperandum; ſe extrema neceſſitate compulſos in aciem proceſſiſſe, nec ad perſequendum quenquam, ſed ad ſe protegendos injuriasque propulſandas arma ſumpſiſſe; ſi ea neceſſitas adimatur, etiam nunc pacem quàm bellum malle, & diſtrictos jam gladios libenter in vaginam remittere. Grata admodum erat his, qui cum rege erant, reſponſio. Tunc miſſi ſunt quatuor ex epiſcopis, agere cum eis de pace, & promittere ex nomine regis, quòd omnibus, quæ rationabiliter poſtulaſſent, & quæ electi ex utraque parte judices æqua cenſuiſſent, promptiſſimè annueret, dum ipſi quoque viciſſim juſtis conditionibus acquieſcerent, & manſuetudinem ejus, quàm manum militarem experiri mallent. At hæc illi reſponderunt; nihil aliud ſe poſtulare, quàm quod multis jam ſæpe legationibus poſtulaſſent; ſcilicet, ut caſtella, quæ ad oppreſſionem eorum per Saxoniam & Thuringiam exſtruxerit, ſine dilatione dirui jubeat; ut ſua ſingulis patrimonia, per vim ſeu per calumniam erepta, reſtituat; ut duci Ottoni, ad quem extinguendum falſa criminatione & peſſimo nefarii hominis artificio impudenter abuſus ſit, ducatum Bajoariæ reddat; ut epiſcopo Moguntino, epiſcopo Colonienſi, duci Rudolpho, poſtremò omnibus, qui in hac diſſenſione ab eo defeciſſent, aut aliquid, quod eum læderet, aliarum partium ſtudio admiſiſſent, impunitatem tribuat, nullasque in perpetuum offenſæ hujus pœnas exigat; ut libertatem genti ſuæ, & legitima à primis temporibus ſtatuta rata, atque inviolata manere ſinat; ut totam in ſola Saxonia ætatem, inerti otio deditus non tranſigat, ſed interdum Goslaria decedens, regnum ſuum, quod majorum ejus induſtria latiſſimum ſit, circumeat; eccleſiis & monaſteriis, viduis & orphanis, & cæteris, qui calumniam patiantur, juſta faciat; & regiam dignitatem, quam nomine præferat, regalium morum & operum claritate exornet; ſi hæc ſe facturum fideliſſimè polliceatur, & ad firmamentum indubitatæ fidei fidejuſſores ſibi det eosdem, quos nunc habeat, recuperandæ pacis interceſſores, principes regni, paratos ſe arma deponere, pacem ſuſcipere, & deinceps dicto obtemperantes vivere; ſin autem, ſacramento ſe obſtrictos eſſe, ut quandiu ſibi vitalis caloris ultima ſcintilla ſupervivat, pro libertate, pro legibus, pro patria ſua indefeſſi dimicent. Dura nimis regi viſa eſt exactio, cœpitque huc & illuc anxius tergiverſari, fidemque principum ſuorum appellare, ne ſe ſub jugum tam fœdæ conditionis ad ſui omnium ignominiam mitti paterentur, illud præ cæteris intolerabile judicans, quòd caſtella ſua deſtruere, & hoſtibus ſuis præmia pro ſuppliciis reddere cogebatur. Cumque ſpreta pace, quæ offerebatur, ſequenti die exercitum recenſeri, aciemque ad pugnam inſtrui placuiſſet, miſit circumquaque ad habitacula principum, jubens, ut ſuos ſinguli ad aciem inſtruendam producerent. Omnes promtiſſimè ſe dicto parere ſpopondерunt, ſed redeuntibus nunciis, nullus caſtris eſt egreſſus; detrectantibus cunctis opus nefarium, ut eis, quorum cauſam juſtiſſimam æſtimarent, certamen inferrent. Ex alia quoque parte caſtra Saxonum non minima ſeditione quatiebantur. Plebs univerſa tumultuabatur contra principes, quòd ſe fruſtra in tantas bellorum procellas impuliſſent. Cùm enim nunc victoriam omnia ſpondeant, & opportunitas ad votum arrideat, ad quam ab exordio belli anhelantibus ſemper animis ſuſpiraviſſent; ipſi repentina pœnitudine correcti, manus ſupplices tendant, pacem petant, & ei, à quo toties eluſi ſint, iterum ſe eludendos muliebri, ſordida & puerili levitate tradant: duci quoque Ottoni vehementer inſiſtebant, ut accepto ſuper ſe regno, ducatum ſibi præbere incundi certaminis, & proſpera omnia promittenti Deo manus ſuas operamque non negaret. Tunc circumſtantes regem hi, quorum conſilio familiarius uti conſueverat, cùm ſubterfugiendæ conditionis ſtudio, divina atque humana omnia ſollicitantem viderent: Nullum, inquiunt, ô rex, habemus

204

bemus diverticulum: aut æquanimiter ſuſcipienda eſt conditio, quam impoſuerint, aut regnum cum magno etiam vitæ periculo amittendum: acie vis confligere, periculumque armis propulſare, ſed qua virtute, putas, is miles hoſtem congreſſus proteret, qui modò ad recenſendum exercitum nomen dare juſſus, ne caſtris quidem exire voluit. Parvulo intervallo abeſt hoſtium infinitus exercitus; ſed cunctis hoſtibus plus tibi formidandi ſunt hi, qui lateri tuo familiariter obverſantur, qui interim tibi ſimulata fide blanda loquuntur, quandiu eos, quibus ſe ſacramento obligaverunt, prælio laceſſere non coguntur; quòd ſi claſſica inſonuerint, & preſſius poſito pede, aut feriri aut ferire anguſtia loci coartabuntur, nimirum aut dicto citiùs diffugient, aut tè deſerto, ad partes hoſtium tranſibunt: unde ſatius fuerat, Wormatia non excedere, quàm in extremum diſcrimen progreſſum, fidei principum tam iniquo tempore experimentum quærere. Unum tamen patet inciſæ ſpei & undique impeditis rebus effugium, ſi facturum te, quæ poſtularis, incunctanter promittas. Ita & juveniliter exultantium hoſtium ferocitatem eludere, & periculum, quod faucibus urget, evadere, & regnum deinceps, ſopitis in perpetuum cunctis ſimultatibus, poteris obtinere. Tum ille non tam ratione victus quàm neceſſitate, cùm omnia priùs incaſſum pertentaſſet diverticula, tandem accitis ad concilium principibus, permiſit, ut pro ſuo arbitratu tantos motus componerent; promittens, ſe indubitata fide omnibus annuere, quæ ipſi conficiendis tantis rebus competere judicaſſent. At illi reſponderunt, non aliam prorſus patere viam ſubterfugiendi, quod ſtricto jam mucrone comminus intentaretur, prælii, quàm ut faceret, quæ Saxones poſtulaſſent. Quod cùm ſub teſtificatione nominis Chriſti ſpopondiſſet, profecti ſunt ad eos 15. epiſcopi, & quicquid principum in caſtris erat, referre illis regis voluntatem. Multæ ibi dictæ ſententiæ, multa ſunt conquiſita argumenta, cùm propter ſuſpectam regis ferocitatem & ſæpenumero ſpectatam fidem nulla Saxonibus viderentur ſatis tuta conſilia. In longum protracta deliberatione, ad ultimum hoc pacto recuperandæ paci conſenſerunt, ut, ſi quando rex acceptæ læſionis memor, ſententiam revocare, aut aliquid eorum, quæ modò ſuprema neceſſitate compulſus, ſtatuiſſet, in irritum ducere conaretur, omnes eodem, quo nunc ſacramento obſtricti, arma repeterent, injuriæ obviam irent, & tanquam evidentis perjurii reum, cunctis regni principibus ſuffragium ferentibus, de regno proturbarent. In hæc verba omnes, ut erant conglobato agmine, ad videndam faciem regis proceſſerunt, ipſo die Purificationis ſanctæ Mariæ, præeuntibus his, qui reparandæ pacis mediatores fuerant, epiſcopis & aliis principibus, quos ille venientes honorificè ſuſcepit, oſculum præbuit, & pacis conditiones, quas per internuncios ſignificaverat, vivæ vocis authoritate roboravit. Ita compoſitis omnibus ex ſententia, his, qui partes ſuas impenſiùs curaverant, dona juxta magnificentiam regiam largitus eſt, dimiſſisque ſingulis in locum ſuum, ipſe junctus Saxonibus, Goslariam perrexit. Deſtinatis etiam circumquaque nunciis mandavit, ut ab oppugnatione caſtellorum exercitus abduceretur, & hi, qui in caſtellis erant, nihil deinceps hoſtile in provinciales facerent, ſed
205 ubi primùm cibaria, quæ in diutinam belli adminiſtrationem affatim congeſta fuerant, conſumpſiſſent, ipſa caſtella provincialibus traderent funditus diruenda. Nec Saxones magnopere curabant has inducias, quamvis non minimum haberent ſuſpectas, cùm in poteſtatem ſuam redactum ſcirent, communi ſententiæ non poſſe refragari. Igitur cùm veniſſet Goslariam, juvenes, qui in Hartesburg fuerant, quique propter res bene geſtas in magna apud eum admiratione habebantur, vehementer improbant conventionem pacis, & quia ſecundum prophetam dolus directus fuerat in manibus eorum, multa & ſupra menſuram ſuam magnifica ei promittebant de viribus ſuis, ſi in procinctu perſtitiſſet. Oſtentabant etiam, ad experimentum virtutis ſuæ, titulos interfectorum Goslarienſium, diſpoſitos per omne illud ſpacium, quod à Goslaria usque in Hartesburg duobus ferme milliaribus interiacet. Hæc audiendo, malis aſſuetus animus, & per ætatem gloriæ

riæ militaris, avidus paulatim reformabatur ad ingenium ſuum, atque ad rigorem priſtinum, factique jam non mediocriter pœnitebat, cumque à Saxonibus promiſſa ſua repoſcerentur, cœpit rurſum callidis reſponſionibus tergiverſari, & petere, ut ad conventum principum, regni communemque audientiam, res integra differretur, quatenus eorum judicio de ſingulis, quod honori, quod utilitati reipublicæ conduceret, ſtatueretur. Illis annuentibus præcepit, ut 6 idus Martii principes de toto regno Goslariam convenirent. Statuto die caterorum principum nullus eò venit. Saxones & Thuringi, cum infinita multitudine, de tota Saxonia & Thuringia, ſacramento evocati aderant, & haud procul à Goslaria caſtra metati, legatos ad regem miſerunt, agere cum eò de conditionibus, quibus inter ſe & eum pax conveniſſet. Triduo integro & hi modò ſupplicando, modò terrorem bellicum intentando, acriter inſtabant, & ille ſedulitatem inſtantium lubricis reſponſionibus eludere conabatur, & modò de abſentia principum cauſabatur, ad quorum judicium ea res potiſſimùm ſpectaret, modò obnixè flagitabat, ut cæteris omnibus juxta conditum manentibus, ſola caſtella, quæ ſummis impenſis ad munimentum regni exſtruxiſſet, ſibi condonarentur; his ſcilicet ſalvis, facilem ducebat cæterarum rerum jacturam, eò quòd ſperaret, ſe in his, utcunque res cecidiſſent, ſemper refugium habiturum, & perpetuas à Saxonibus omnibus, quam nunc intuliſſent, contumeliæ pœnas exacturum. Jamque ſpretis legatorum ſupplicationibus, reprobatis familiarium ſuorum conſiliis, fixus obſtinatusque perſiſtebat in propoſito, cùm ſubitò nunciatur, quòd Saxones, omiſſis internunciis, per quos antehac res agebatur, armati inſtructique ad palatium tenderent, nec jam promiſſa repoſcere, ſed ei valefacto, regem, quem deinceps belli ducem habeant, conſtituere vellent. Præterea archiepiſcopus Bremenſis, epiſcopus Citicenſis, epiſcopus Oſenbruggenſis, & cæteri, qui propter impenſius ſtudium partium ejus Saxonia effugati, poſſeſſionibus nudati, pluribus ignominiis deformati fuerant, unanimiter circumſteterunt, eum per Deum obſecrantes, ut ſi minùs propriæ, ſaltem eorum calamitatis miſereretur, qui propriis ſedibus odio nominis ejus expulſi, anno jam ferme integro, per omnes miſerias vitam traxiſſent; fidem ſe ei in adverſis intemeratam ſervaſſe, & quæcunque præter voluntatem accidiſſent, communicato labore toleraſſe; nunc, quoniam Deus tantas rerum procellas benigna vice in ſedem reduxiſſet, gauderet ſorte ſua, & ne deinceps tale naufragium incideret, tuta nunc ſtatione locatus provideret. Quòd ſi res tranquillas, & propitia divinitate jam ad honorem ejus ex ſententia compoſitas rurſus interturbare atque implicare vellet; quos exitus habiturus eſſet, ipſe proſpiceret; ſe ſuperioribus malis jam usque ad extremam laſſitudinem defatigatos, neceſſariò deinceps loco & tempori conceſſuros, & genti ſuæ, ne denuo patria expellantur, obnoxios futuros. Inter hæc verba, cùm Saxones jam armata multitudine atrium palatii repleſſe, & ad vim faciendam paratos, inconditis motibus perſtrepere cerneret, tandem anciptiti periculo permotus, conſenſit, ut duci Ottoni, ducatum Bajoariæ repoſcenti, intra anni ſpacium, juxta principum jurisdictionem, ſatisfaceret, caſtella verò ſua omnia ſine dilatione deſtrueret, ſed ea conditione, ut Saxones & Thuringi ſua quoque caſtella, quæ tempore regni ejus exſtructa fuiſſent, pari modo diruerent, cætera etiam omnia, quæ in Gerſtungun pollicitus fuerat, fide integra exſolverentur. Nec perficiendis, quæ promiſerat, improbitas Saxonum ullas indulſit inducias; unde continuò, miſſis circumquaque nunciis, Vokenrot & Spatenberg, & cætera caſtella, de quibus quæſtio promulgata fuerat, ſuccendi ac penitus dirui fecit. In Hartesburg muri tantum ſunt diruti, quantum ad infirmandam munitionem, difficultatemque loci adimendam, ſufficeret; cæteris ædificiis ſtatus manſit incolumis, eò quòd eccleſia illic conſtructa, & canonicorum congregationi inſtituendæ locus attitulatus fuiſſet. Ita pacatis Saxonibus, rex Goslaria decedens, Wormatiam abiit, ibique totam Quadrageſimam, ab omni 206

deinceps belli apparatu feriatus, exegit. Porrò vulgus Saxoniæ id potiſſimùm, quod contiguas caſtello Hartesburg villulas incolebat, vehementer offenderat, quòd in Hartesburg ullæ ſervatæ eſſent reliquiæ; nec quicquam tantis laboribus actum putabant, ſtante atque incolumi caſtello, quod omnium cladium, quas acceperant, caput principiumque extitiſſet, & quod circumjacentis regionis opulentiſſimas quondam villas nunc in horrorem vaſtamque ſolitudinem redegiſſet; non detuliſſe regem cultui divino, ſed ſub prætextu religionis crudelitatis ſuæ patrocinium quæſiſſe, ut ſcilicet, inſtaurato poſt modicum bello, cùm hæc ira Saxonibus deferbuiſſet, locum habeat, ubi milites ſuos rurſus ad everſionem Saxoniæ tutò emittat, tutò recipiat, & tunc tanto victis incumbat infeſtior, quanto nunc diſcedat Saxonum lætis ſucceſſibus efferatior. Hæc viciſſim intemperatis clamoribus ferendo, in magnam ſe ferocitatem inflammarunt. Igitur tertio die, poſtquam rex abſceſſerat, inſciis inconſultisque principibus, facto grege in Hartesburg irruunt, quod reſiduum erat murorum à fundamento dejiciunt, lapides longè lateque diſpergunt, cæteris ædificiis, quæ indulgentia principum integra ſervaverat, idem faciunt, eccleſiam, quæ accelerandi operis ſtudio interim lignis elegantiſſimè conſtructa fuerat, incendunt, theſauros diruunt, altaria confringunt: poſtremò, ne qua regi inſtaurandi caſtelli occaſio reliqua eſſet, filium ejus & fratrem, quos ille ad gratificandum popularibus locum ibi tumulaverat, effodiunt, aguntque omnia, quantum poſſunt, ne adminiſtrando bello deinceps mons complanatus ullam præſtare poſſit opportunitatem. Reliquias ſanctorum, quæ effractis altaribus erutæ fuerant, & effoſſa defunctorum corpora, abbas ex vicino cœnobio opportunè ſuperveniens, furenti vulgo eripuit, atque in ſuum monaſterium cum honore tranſvexit. Perlatus ad principes Saxoniæ rumor admiſſi facinoris grandi eos formidine perculit, ne rex tanta injuria exacerbatus, cauſaretur, ab ipſis fœdus eſſe violatum, & juſtam exinde occaſionem inſtaurandi belli nactus, cunctas adverſus eos regni vires concitaret: id conſultò prævenire cupientes, graviter in eos, qui tale flagitium admiſerant, animadvertunt, deinde legatos ad regem mittunt, obſecrantes per Deum, ut ſe habeat excuſatos, nec conſcios ſe tanti ſceleris, nec incentores extitiſſe, patratumque non ſecus quàm ipſum graviter & iniquo animo ferre: quòd ſi minus fidei habeat negantibus, paratos ſe quovis genere ſatisfactionis obtis fidem & facere, & violatæ pacis à ſe ſuſpicionem amovere. Ille vehementer efferatus, quòd dolorem priſtinum, qui nec dum in cicatricem cutem obduxiſſet, recentibus injuriis exulceraſſent; Quandoquidem, inquit, nec forenſes leges contra violentiam Saxonum quicquam proficiunt, nec injurias meas, deſertus à milite, armis perſequi valeo; ad leges eccleſiaſticas, jam neceſſitate coactus, confugiam; & ubi humana ceſſant auxilia, divinam opem implorabo. Protinus legatos Romam miſit, ſedem apoſtolicam contra eos interpellare, qui eccleſiam incendiſſent, altaria confregiſſent, ſepulchra violaſſent, & odio viventis in ſepultos cineres barbara crudelitate debacchati fuiſſent. Paſcha Babenberg celebravit, erantque cum eo archiepiſcopus Moguntinus, dux Carentinorum Bertoldus, & alii quamplures ex his, qui bello Saxonico ab eo defecerant. Cùm enim crimen rebellionis Saxonibus donaſſet, aliis regni principibus, qui conjurationis ſocii fuerant, quòd juſtè ſuccenſeret, non habebat. Ipſo tempore Coloniæ res accidit digna omnium bonorum miſeratione & lacrymis, incertum levitate vulgi, an factione eorum, qui vicem regis in archiepiſcopum ulciſci cupiebant. Id magis venit in ſuſpicionem, quòd, cùm celebre apud omnes eſſet nomen Wormatienſium, pro eo, quòd regi fidem in adverſis ſervaſſent, & epiſcopum rebellare tentantem civitate expuliſſent, Colonienſes peſſimum exemplum æmulati, ſuam quoque devotionem inſigni aliquo facinore regi gratificare vellent. Ad patrandum, quod nefariè machinabantur, caſus idoneam attulit occaſionem. Archiepiſcopus Paſcha Coloniæ celebravit, eratque cum eo epiſcopus Mimigardevurdenſis, ad communicanda tantæ ſolennitatis gaudia, familiaris amicitiæ obtentu evocatus. Cumque exactis ex parte feriis paſchalibus

ſchalibus, abſcedere pararet, hi, qui archiepiſcopi domeſtica negotia curabant, 207
jubentur, ad evectionem ejus navem idoneam providere. Luſtratis perſpectisque omnibus, unam mercatoris cujusdam prædivitis navim, quia in eo uſus competens videbatur, occupant, eamque in miniſterium archiepiſcopi, ejectis mercibus, quas habebat, ocyus expedire jubent. Negantibus famulis, qui navim ſervandam ſuſceperant, vim, niſi maturè juſſa capeſſant, minitantur. Illi, quantum poterant, citato curſu ad dominum navis rem deferunt, & quid facto opus ſit, conſulunt. Habebat ille filium adulta ætate, non minùs audacia quàm viribus excellentem, & tum propter generis affinitatem, tum ob merita ſua primoribus civitatis maximè charum & acceptum. Is, aſſumptis famulis ſuis & juvenibus ex civitate, quantos in ea trepidatione in auxilium ſuum conſciſcere potuit, concitus ad navem evolat, & miniſtros archiepiſcopi acriter, ut navis exoccuparetur, inſiſtentes cum injuria proturbat; dehinc advocatum urbis, in idem opus ſuccedentem, tumultusque inſtaurantem, ſimili conſtantia repellit, fundit & fugat; jamque & his & illis, ſui ſingulis amici armati ſubſidio adcurrunt, & ad magnum diſcrimen pugnamque ancipitem res ſpectare videbatur. Perlato nuncio ad archiepiſcopum, quòd atrociſſima ſeditione confunderetur civitas, miſit feſtinanter ad ſedandos motus populi, irarumque plenus minabatur, ſe proxima ſeſſione ſeditioſos juvenes merita pœna coërciturum. Erat quippe vir omni genere virtutum florentiſſimus, & in cauſis tam reipublicæ quàm eccleſiæ Dei ſpectatæ ſæpius probitatis; ſed unum in tantis virtutibus vitium, tanquam tenuis in pulcherrimo corpore nævus, apparebat, quòd, dum ira incanduiſſet, linguæ non ſatis moderari poterat, ſed in omnes, ſine perſonarum acceptione, rixas & convicia amariſſima rotabat; hoc in ſe, cùm iram paululum digeſſiſſet, vehementer & ipſe reprehendebat. Vix ad modicum dirempta eſt concertatio, ſed ferox animis & elatus primo ſucceſſu juvenis, non ceſſabat interturbare omnia, percurrensque civitatem, varios ſermones per populum ferebat de inſolentia & auſteritate archiepiſcopi, qui toties injuſta præciperet, toties innocentibus ſua adimeret, toties honeſtiſſimos cives procaciſſimis verbis inceſſeret. Nec difficile fuit, id hominum genus in omne, quod velles, tanquam folium, quod vento rapitur, transformare; quippe qui ab ineunte ætate inter urbanas delicias educati, nullam in bellicis rebus experientiam habebant, quique poſt venditas merces, inter vina & epulas, de re militari diſputare ſoliti, omnia, quæ animo occurriſſent, tam facilia factu quàm dictu putabant, exitus rerum metiri neſciebant. Præterea in mentem veniebat Wormatienſium inſigne præclarumque facinus, quòd epiſcopum ſuum, inſolentiùs agere incipientem, urbe expuliſſent, & cùm ipſi multitudine, opibus, armisque inſtructiores ſint, dedignantur, quòd inferiores æſtimentur audacia, & archiepiſcopum, tyrannico ſibi faſtu imperitantem, tamdiu muliebriter patiantur. Conferunt primores inepta conſilia; ſævit vulgus intemperans novarum rerum ſtudio, & per totam civitatem ſpiritu diabolico raptatum ad arma conclamat; nec jam archiepiſcopum urbe expellere, ſicut Wormatienſes, ſed per omnes cruciatus trucidare, ſi copia detur, conſpirat. Natalis erat beati Georgii martyris, qui eo anno, 4 feria hobdomadæ paſchalis obvenerat: & archiepiſcopus, celebrata miſſarum ſolennitate apud beatum Georgium, cùm ſermonem faceret ad populum, præſagio quodam futurorum, neſcius ipſe mali, quod imminebat, conteſtatus fuerat audientibus, quòd civitas diabolo in poteſtatem tradita eſſet & propediem peritura, niſi jam jam impendentem iram Dei per pœnitentiam inflectere maturarent. Igitur poſt meridiem, inclinata jam die in veſperum, cùm igni oleum, iracundiæ acceſſiſſet ebrietas, ex omnibus partibus urbis ruunt ad curtim archiepiſcopi, & eum celebri quodam loco, cum epiſcopo Mimigardevurdenſi cœnantem adorti, tela contorquent, ſaxa jaciunt, nonnullos ex aſſiſtentibus interficiunt, cæteros plagis & vulneribus confectos in fugam vertunt. Inter hæc conſpicantur quamplurimi, ipſum talium furiarum in-

centorem, dæmonem, præcurrere insanienti populo, galeatum, loricatum, igneo mucrone terribiliter fulgurantem, nec ulli quàm sibi similiorem. Cumque militari quodam classico cunctantes, ut se in pugnam sequerentur, concitaret, in ipso impetu, quo portarum seras effracturus vociferando irruebat, repentè ex oculis sequentium disparuit. Archiepiscopum sui inter cuneos hostium nubemque ja-
208 culorum vix & ægrè expeditum, in templum sancti Petri abripiunt, foresque non modò seris & vectibus, sed admotis etiam magnis molibus obfirmant. Sæviunt foris, & instar inundantis aquæ rugiunt vasa diaboli, plena vino furoris Dei, & per omnia episcopi penetralia discurrentes, fores infringunt, thesauros diripiunt, vasa vinaria concidunt, & dum vina in diutinos usus summa ope congesta præcipitantius effundunt, repletum subitò cellarium, ipsos (quod dictu quoque ridiculum sit) inopinis fluctibus periclitatos, penè suffocaverat. Alii capellam archiepiscopi irrumpentes, altare spoliant, sacra vasa pollutis manibus contrectant, vestimenta pontificalia diripiunt, dumque omnem supellectilem sacri ministerii curiosa, imò furiosa diligentia evertunt, reperientes illic quendam, præ timore se in angulo occultantem, & putantes, quòd archiepiscopus esset, interficiunt, non sine gratulabunda exprobratione, quòd petulantissimæ linguæ tandem aliquando modum imposuerint. Sed cognito, quòd decepti similitudine essent, & archiepiscopus intra templum sancti Petri, & loci religione, & murorum firmitate se tutaretur, undique conglobati ipsum templum obsident, muros perfringere dedita opera moliuntur, postremò, nisi ocyus sibi tradatur archiepiscopus, ignem quoque se adhibituros, minitantur. Tum hi, qui intus erant, videntes obstinatos esse ad necem ejus animos populi, nec ebrietate sola, quæ tempore digeri solet, sed pertinacibus etiam odiis, & phrenetico quodam furore homines agitari; suadent ei, ut mutato habitu effugere conetur de ecclesia, & fallere obsidentes, hoc facto & sacras ædes incendii, & se mortis periculo liberaturus. Opportunum fugæ patrocinium tempus pollicebatur. Seditione in mediam noctem protracta, horrebant omnia tenebris & caligine, ut haud facile cuiquam esset vultus occurrantium discernere. Angustus aditus patebat de templo in dormitorium, item de dormitorio in atrium domumque canonici cujusdam, adhærentem muro civitatis. Isque ante paucos dies ortæ seditionis impetraverat ab archiepiscopo, Deo ad salutem archiepiscopi hoc ipsum misericorditer providente, ut rupto muro civitatis, parvulum sibi posticum facere sineretur. Ibi eductus archiepiscopus, applicitis properè in evectionem ejus & comitum ejus quatuor equis, abiit, opacæ noctis tenebris, ne ab obviantibus agnosceretur, commodissimè usus; repertoque post modicum episcopo Mimigardevurdensi, sociis jam pulchrè pro ea tum calamitate constipatus, in locum, cui Nussen nomen est, pervenit. Interim hi, qui circa templum erant, crebris arietum ictibus muros quatiebant, eratque confusa vox tumultuantium, & fidem Dei omnipotentis testantium, quòd non evasurus esset manus suas, non decepturus obsidentium diligentiam, etiam si in minima terræ reptilia se transfiguraret. Econtra hi, qui obsidebantur, nunc supplicando, nunc pollicendo, quòd diligentissimè quæsitum, si inveniretur, ipsis tradituri essent, callidè ludebant operam perurgentium, usque quo archiepiscopum longiùs evectum, atque in tuta jam loca progressum esse, arbitrarentur. Tum demum reclusis foribus, ipsos ingredi, & pro libitu suo quærere sinunt, adjiciuntque, frustra eum quæri intra septa templi, quem certò comperissent, primo incursu concitatæ multitudinis, clara adhuc die, urbe egressum, jam in longinquas partes transire potuisse: idque magis suspicandum, quòd contractis undique per moram nocturni temporis copiis, primo mane ad occupandam armis civitatem sit adventurus. Igitur ingressi, cùm omnia templi penetralia diligentiùs investigando evertissent, vix tandem admissa fide, quòd falli potuissent, deinceps ab inquisitionis studio ad tuendam urbem animos vertunt, armatamque multitudinem circumquaque per propugnacula dispertiunt. Inter hæc ar-

reptum

reptum quendam de turba, ſuper portam urbis, ad ignominiam archiepiſcopi ſuſpendunt; magis in hoc furori ſuo, quo præcipites raptabantur, ſatisfacientes, quàm quòd crimen ullum ſuſpendio dignum miſero obtendere poſſent. Mulierem etiam quandam de ſummitate murorum præcipitant, fractisque cervicibus interficiunt; hoc ei crimini dantes, quòd homines plerumque magicis artibus dementare infamata fuiſſet. Sed hoc ſcelus commodiori tempore & pacatiore animo vindicare debuerant. Induxerant etiam in animum, niſi Deus conſulens ſervis ſuis breviaſſet dies amentiæ eorum, ut monachos de ſancto Pantaleone omnes trucidarent, pro eo, quòd expulſis ab archiepiſcopo prioribus monachis, novum illic inuſitatumque religionis genus inſtituiſſent. Præterea juvenes impigros citato, quantum poſſent, gradu, ad regem ire jubent, nunciare ei, quæ geſta fuerant, & ſuggerere, ut quantocius veniat, vacantem expulſo archiepiſcopo civitatem occupare, in eo verti ſalutem civitatis, & ipſius utilitatem maximam, ut grandia molientem, de vindicanda injuria ſua, archiepiſcopum anticipare conetur. Talibus furiis toto triduo agitabantur. Poſtquam auditum eſt per provinciam, & celebri rumore vulgatum, quòd Colonienſes archiepiſcopum, probris & contumeliis affectum, urbe fugaſſent; exhorruit omnis populus novitatem rei, atrocitatem ſceleris, ſpectaculum humanarum rerum, quòd vir tantarum in Chriſto virtutum tam indigna perpeti, Deo aſpiciente, potuiſſet. Magna ejus in pauperes liberalitas, multa in divinis rebus devotio, multa in humanis moderatio, vehemens in corrigendis legibus ſtudium, libera in corripiendis, qui malè agerent, ſeveritas, omnium ore celebrabantur, earumque rerum commemoratio non minimum ei gratiæ apud populares conciliabat. Exclamant omnes, ad ſuam magis injuriam pertinere violatam pontificalis nominis majeſtatem, & mori ſibi ſatius eſſe, quàm ut tantum flagitium ſuorum temporum inultum patiantur. Igitur per quatuor vel quinque milliaria circumquaque ad arma conclamant: multa hominum millia dicto citiùs concurrunt, nullo, qui per ætatem arma ferre poſſet, tam religioſam militiam detrectante: conglobatique in unum rogant archiepiſcopum, & cunctantem vi impellunt, ut ad recuperandam civitatem quantocius feſtinet; ſe pro eo dimicaturos, & ſi ea neceſſitas incumbat, oves pro paſtore, filios pro patre libenter mortem excepturos: quòd, niſi Colonienſes maturent venientem ſuſcipere, & pro ipſius arbitratu ſatisfacere offenſo; ſe aut ingeſto igne populum cum civitate conſumpturos, aut diſſipato muro, eum ſuper congeriem occiſorum in cathedram pontificalem reducturos. Ita archiepiſcopus quarto die, poſtquam exierat, magno vallatus agmine, ad urbem acceſſit. Quod ubi Colonienſibus compertum eſt, & ſe tantæ tamque efferatæ multitudinis impetum nec muro nec acie ſuſtinere poſſe, animadvertunt; tum primùm furor deflagrare, ebrietas vaneſcere cœpit; magnoque terrore concuſſi, obviam legatos de pace miſerunt, ſe reos confitentes, & omnem, quam vita incolumi juberentur, pœnam pendere paratos. Archiepiſcopus, dignè pœnitentibus ſe veniam non negaturum, reſpondit. Tum celebrata miſſarum ſolemnitate apud ſanctum Georgium, eos, qui pontificem ſede propria expuliſſent, qui eccleſiam homicidio polluiſſent, qui templum ſancti Petri hoſtiliter impetiſſent, qui cætera religionis jura auſu barbaro temeraſſent, epiſcopali banno ad ſatisfactionem vocavit. Protinus omnes nudis pedibus, laneis ad carnem induti, proceſſerunt, vix & ægrè impetrata pace multitudinis, quæ circa epiſcopum erat, ut hoc tutò facere ſinerentur. Nam & vehementer ei ſuccenſebant, quòd, dum immoderatius clementiam oſtentando, popularis fieri vellet, nefarios homines, ad audenda nequiora, hujus ſceleris impunitate animaret. Archiepiſcopus eos, poſtero die, ad ſuſcipiendam, ſecundum canonum ſcita, pœnitentiam tam immanis flagitii, ad ſanctum Petrum præſto eſſe jubet. Ipſe progreſſus ad ſanctum Gereonem, ibi extra urbem pernoctare ſtatuit; veritusque, quòd tradita civitate, vis concitatæ multitudinis inhiberi non poſſet, ſed partim injuria, 209

par-

partim prædæ cupidine accensi, acerbiùs sævirent in populum, obnixè rogat provinciales, qui secum erant, ut singuli in sua cum pace recederent, satis se operæ eorum usum, & evidens tulisse documentum, quid animi oves erga pastorem, filii erga patrem gererent; asperrimam partem negotii multa eorum virtute exactam esse, cætera, quæ restent, facilè jam privata ac domestica manu posse confici: proinde quod bonum, felix, faustumque esset, abirent in domos suas, hanc reportantes spem, quòd hujus beneficii gratia apud eum, seu vivum, seu defunctum, perpetuò mansura foret. Hoc vix impetrato, milites suos, quantos ad comprimendos urbanos motus, si qui fortè levitate vulgi instaurarentur, sufficere putabat, præcedere in civitatem jubet; secuturus ipse proxima luce, cùm eorum, qui præcessissent diligentia, ne quid fortè insidiarum lateret in civitate, præcavisset. Ea nocte sexcenti aut eo amplius mercatores opulentissimi, ex urbe profugi, ad regem se contulerunt, intercessionis ejus opem adversus archiepiscopi sævitiam imploraturi. Cæteri ingresso archiepiscopo civitatem, & toto triduo juxta condictum expectanti, minimè se præsentaverunt ad proponendum aliquod satisfactionis genus. Unde indignitatem rei non ferentes episcopi milites, inscio (ut plurimi asserunt) atque inconsulto archiepiscopo, arma rapiunt, domos incursant, possessiones diripiunt, occursantes partim sternunt, partim captos in vincu-
210 la conjiciunt, & prorsus, ut veritati vel coacti assentiamur, multo ferociùs, quàm tanti pontificis existimationi competeret, justæ ultionis negotium exequuntur. Sed gravior morbus acriori indigebat antidoto. Filius suprà memorati mercatoris, qui primus seditione inflammaverat populum, & pauci alii, luminibus sunt orbati, nonnulli virgis cæsi ac detonsi, omnes gravissimo rei familiaris damno multati, atque jusjurandum dare compulsi, quòd deinceps archiepiscopo civitatem, contra omnium hominum violentiam, quantum consilio & armis possent, vindicaturi essent, & eos, qui ex urbe profugerant, quoad dignè archiepiscopo satisfeciissent, semper pro infestissimis hostibus habituri. Ita civitas paulo antè civibus frequentissima, & post Moguntiam, caput & princeps Gallicarum urbium, subitò penè redacta est in solitudinem, & cujus plateæ vix capiebant stipata viantium examina, nunc rarum ostendunt hominem, silentio & horrore omnia desiderii quondam ac deliciarum loca possidentibus. Nec futurum hoc dubia significaverant præsagia. Peregrinus quidam ad celebrandam palmarum festivitatem, illuc ipso anno advenerat. Is vidit per somnium, corvum quendam horrendæ magnitudinis per totam volitare Coloniam, & terribiliter crocitando, populum tali spectaculo attonitum, huc & illuc agitare; supervenire post hæc virum, tam veste quam forma præcellentem, qui & corvum, horrifico sonitu perstrepentem, urbe expelleret, & populum mente consternatum, jamque extrema omnia formidantem, cassa formidine absolveret: cumque à circumstantibus interpretationem somnii, horrore concussus, quæreret, audivit, quòd civitas, propter peccata populi, diabolo in potestatem tradita fuisset, sed interventu Georgii martyris liberata, instantis jam atque à Deo prædestinati interitus necessitatem evasisset.

Rex, celebrata in Babenberga Paschali solemnitate, Nurenberg perrexit obviam legatis Apostolicæ sedis. Erant autem hi: mater ejus imperatrix, episcopus Ostiensis, episcopus Prænestinus, episcopus Curiensis, episcopus Cumensis, missi à Romano pontifice, componere, si possent, multo jam tempore vacillantem statum Galliarum. Nec tamen cum rege sermonem communicare, sæpius rogati consenserunt, donec secundum ecclesiasticas leges, pœnitentiam professus, per iudicium eorum, anathemate absolveretur, pro eo, quòd propter venditas ecclesiasticas dignitates, simoniacæ hæreseos insimulatus fuisset apud sedem Apostolicam. Itaque petierunt verbis Romani pontificis, ut synodum tenere intra Gallias pace episcoporum sinerentur. Vehementer hoc abnuerunt omnes episcopi, tanquam inusitatum, longeque à suis rationibus alienum, nec se hujus autho-

thoritatis privilegium ulli alii, præterquam ipſi Romano pontifici, unquam delaturos affirmabant: ſiquidem intenderat Romanus pontifex, ut omnes epiſcopos & abbates, qui ſacros gradus precio redemiſſent, diſcuſſione habita, deponeret: jamque hac de cauſa Babenbergenſem epiſcopum, & alios nonnullos, ab omni divino officio ſuſpenderat, donec coràm venientes, inuſtum ſibi crimen hæreſeos digna ſatisfactione purgarent. Et rex quidem cupidè hoc volebat, odio Wormatienſis epiſcopi, & quorundam aliorum, qui eum bello Saxonico offenderant; quos hac calumnia involvendos, & dignitatis ſuæ detrimenta paſſuros, ſpe certiſſima præſumpſerat. Sed, quia per legatos res tanta confici poſſe deſperabatur, conſultò in audientiam ipſius Romani pontificis delata eſt. Rex, dimiſſis legatis, non ſolemni more indictam expeditionem, ſed repentino ac tumultuario milite collectum exercitum ducere parabat in Ungariam, comperto, quòd Salomon, rex Ungariorum, à Joiade, Beli filio, bello impeditus, & tribus jam præliis victus, amiſſo exercitu, vix de regno effugiſſet. Ut ejus miſeriæ ſubveniret, & affinitati præſtabat, quam, tradita illi in conjugium ſorore ſua, contraxerat, & utilitatibus propriis, quia magnam ei partem regni ſui pollicitus fuerat, ſi ejus beneficio expugnatis hoſtibus, in regnum reſtitueretur. Cumque Ratisponam veniſſet, inſecuta eſt eum legatio familiarium ejus, nunciantium, quòd Wilhelmus, cognomento Boſtar, rex Anglorum, ab archiepiſcopo Colonienſi vana pollicitatione illectus, cum magno exercitu adventaret, regni ſedem Aquisgrani occupare paratus. Territus rex tam atroci nuncio, ac privatæ rei curam externis negotiis antehabendam ratus, omiſſa in Ungariam expeditione, ad Rhenum concitus remeavit. Pentecoſten Moguntiæ celebravit, ſplendidè ac populariter ab archiepiſcopo Moguntiacenſi acceptus atque habitus. Inde cùm Coloniam ire inſtituiſſet, multum ſpirans irarum & comminationis in archiepiſcopum Colonienſem: ille miſſis in occurſum ejus nunciis mandavit, fal- 211
ſam omnino ac ſcenicis figmentis ſimilem eſſe fabulam, quam in eum æmuli ſui compoſuiſſent, hi nimirum, qui eum paulo ante urbe expuliſſent, & nunc ad opprimendum eum, quoniam armis non poſſent, mendaciis graſſarentur: ſe non ita rationis expertem vel communis commodi negligentem eſſe, ut in ultionem privatæ injuriæ patriam ſuam barbaris prodere velit, nec ea levitate à puero vitam inſtituiſſe, ut quisquam ſanum aliquid ſapiens tam inepta de ſe ſuſpicari poſſit. Impetrata per legatos coràm veniendi copia, in Andernachen regi occurrit. Cumque rex de his, quæ compererat, ſeveriſſimè quæſtionem promulgaret; proditæ quidem reipublicæ crimen, quod objiciebatur, ſacramento purgavit: cætera, quæ delata fuerant, ait rex, ſe veteri amicitiæ, ac pontificali nomini condonare, nec pro jure ſuo expoſtulare velle. Ita non extincto, ſed interim cohibito furore, Coloniam proceſſit. Ibi poſtero die ad judicandum populo aſſedit, ſperans, per accuſationem eorum, quos archiepiſcopus propter injurias ſuas pœna affecerat, occaſionem ſibi futuram, ut eum ſeditione concitata, rurſus civitate exturbaret, vel propter oppreſſos per calumniam innocentes, ſaltem reum majeſtatis faceret: ſed ille omnes accuſationum ſtrophas, reſponſi veritate ac ſententiarum gravitate, tanquam aranearum telas, dirupit. Poſtquam rex, innocentia ejus ac vitæ integritate, conſiliis quoque omnia ſepta vidit, nec ullum patere locum calumniæ, ad aliud ſe vertit genus injuriarum. Exegit ab eo non precibus quidem, ut oportuit, ſed imperioſa quadam authoritate, ut Colonienſibus admiſſæ in ſe temeritatis veniam daret, excommunicatosque eccleſiæ reconciliaret: præterea, ut ad firmamentum conſervandæ ſe erga in perpetuum fidei ſex ſibi ex militibus ſuis obſides daret. Utrunque ille cum magna conſtantia negavit: obſides quidem, quod nullus regum priorum tale quid ab aliquo præceſſore ſuo poſtulaſſet; excommunicatorum autem reconciliationem, quòd ſine digna pœnitentiæ ſatisfactione excommunicatos in eccleſiam recipi leges eccleſiaſticæ vetarent. Imminebat ille vehementer, comminans omnia ſe incommoda illaturum, & cuncta, quæ illius ſunt, ferro & igne demoliturum. Perſtabat hic fixus in propoſito, dicens, ſe mori quidem paratum, ſi ipſe cum Colonienſibus conſpiraſſet

ſpiraſſet ad eum interficiendum, ſed nunquam retinendæ vitæ ſtudio ab jure ad injuriam declinaturum. Diu anceps erat pugna, & utrorumque milites magna concuſſerat ſollicitudo, expectatione tam triſtis ſpectaculi. Tandem evictus rex ab his,quorum conſiliis plurimum tribuebat, flexit ſententiam, & ait, malle ſe cum eo beneficiis certare, quàm maleficiis, & ſi eum fidum ſibi, devotumque in cauſis reipublicæ experiretur, primum deinceps inter amicos habiturum. Hoc modo reconciliatus archiepiſcopo, Aquasgrani perrexit, & adverſus ea, quæ de irruptione barbarorum fama vulgaverat, eam regni partem, quantum poterat, communivit.

Ruthardus, abbas Herveldenſis monaſterii, V. idus Junii deceſſit, vir in ſacris ſcripturis apprimè eruditus, & ſic ad loquendum expeditus, ut nemo illa ætate verbum Dei copioſiùs,nemo ſubtiliùs, nemo elegantiùs tractaret: aliàs in obſervatione ſanctæ regulæ paululum, quàm mores & tempora expeterent, remiſſior erat. Is miro judicio Dei, qui,quos diligit, corripit, & flagellat omnem filium, quem recipit, ante diem mortis ſuæ ſenſu defecit, & per continuos duos annos & ſex menſes phreneſi pariter & epilepſia graviſſimè vexabatur. Defunctus eſt autem, anno integro & ſex menſibus exactis, poſteaquam abbatia ſe abdicaverat. Quod tamen factum adeò pœnitens deflebat, quoties à ſtupore atque hebetudine mentis paululum reſpiraverat, ut ambiguum eſſet, morbo an mœrore graviùs acerbiusque tabeſceret.

Mediante Julio, regreſſum regem de Lotharingia Wormatiam, iterum adierunt legati regis Ungariorum, orantes obnixè, ut memor affinitatis, memor actæ ſimul à puero ætatis, maturiùs ſubveniret expulſo. Et quia preces tardiùs movebant privatis occupationibus intentum, datis XII obſidibus, fidem ei firmabant, quòd, ſi ejus beneficio in regnum reſtitueretur, deinceps ei tributarius, dictoque obtemperans foret, & ſex ei munitiſſimas Ungariæ civitates in argumentum nunquam irrumpendæ fidei traderet. Hac mercede redemptus, ilico miſſis circumquaque nunciis, principes in expeditionem ſolemni indictione evocavit: ſed alii temporis anguſtias, alii rei familiaris inopiam, plerique quòd opes ſuæ bello Saxonico nimium attritæ fuiſſent, item alii aliud excuſationis genus obtendentes, omnes pariter militiam detrectabant. Ipſe tamen, ne tantum reipublicæ commodum, caſu oblatum,ſua ignavia corrumperetur, gregario tantùm ac privato milite contentus, infeſto exercitu ingreſſus eſt Ungariam, & nonnullas ejus regiones hoſtiliter peragravit. Porrò Joas, qui Ungariam occupaverat, comperto ejus adventu, ſumma induſtria id operam dedit, ut in locis, in quibus irruptio hoſtium timebatur, nihil animalia pabulorum reperirent, & ſic ipſe cum omnibus ſuis in quandam inſulam, propter locorum difficultatem omnino hoſtibus inacceſſibilem, ſe contulit. Exercitus regis, qui ad tanti belli adminiſtrationem nihil ſumptuum præparaverat, graviſſima ſtatim laborabat inedia, adeò, ut homines plerosque, animalia penè omnia, brevi peſtilentia & fames conſumerent. Qua neceſſitate compulſus rex, nullo inſigni facinore perpetrato, Ungaria exceſſit, & poſt feſtum ſancti Michaelis Wormatiam reverſus, ordinatis ibi pro tempore & copia regni negotiis, Ratisponam rediit; diſpoſitum habens, id quod reliquum erat temporis, usque ad Natalem Domini, in peragrandis Bajoariæ atque Alemanniæ civitatibus inſumere.

Hildebrandus papa cum epiſcopis Italiæ conveniens, jam frequentibus ſynodis decreverat, ut ſecundum inſtituta antiquorum canonum presbyteri uxores non habeant, habentes aut dimittant, aut deponantur; nec quisquam omnino ad ſacerdotium admittatur, qui non in perpetuum continentiam vitamque cœlibem profiteatur. Hoc decreto per totam Italiam promulgato, crebras literas ad epiſcopos Galliarum transmittebat, præcipiens, ut ipſi quoque in ſuis eccleſiis ſimiliter facerent, atque à contubernio ſacerdotum omnes omnino fœminas perpetuo anathemate reſecarent. Adverſus hoc decretum protinus vehementer

hementer infremuit tota factio clericorum; hominem planè hæreticum, & vesani dogmatis esse clamitans, qui oblitus sermonis domini, quo ait, Non omnes capiunt hoc verbum, qui potest capere, capiat: & apostolus, Qui se non continet, nubat; melius est enim nubere, quàm uri: violenta exactione homines vivere cogeret ritu angelorum, & dum consuetum cursum naturæ negaret, fornicationi & immunditiei frena laxaret. Quòd si pergeret sententiam confirmare, malle se sacerdotium, quàm conjugium deserere, & tunc visurum eum, cui homines forderent, unde gubernandis per ecclesiam Dei plebibus angelos comparaturus esset. Nihilominus ille instabat, & assiduis legationibus episcopos omnes socordiæ ac desidiæ arguebat, & nisi ocyus injunctum sibi negotium exequerentur, Apostolica se censura in eos animadversurum, comminabatur. Archiepiscopus Moguntinus sciens, non parvo constare operam hanc, ut tanto tempore inolitam consuetudinem revelleret, atque ad rudimenta nascentis ecclesiæ senescentem jam mundum reformaret, moderatiùs agebat cum eis, & primò eis in dimidium annum inducias & deliberandi copiam dedit, hortans eos, ut quod necessariò faciendum sit, sponte faciant, & tam sibi quàm Romano pontifici necessitatem adimant, aliquid in eos, quod secus sit, decernendi. Ad ultimum congregata synodo in Erfordia, mense Octobri, pressiùs jam imminebat, ut relegata omni tergiversatione, in præsentiarum aut conjugium abjurarent, aut sacri altaris ministerio se abdicarent. Multas econtra illi rationes asserebant, quibus instantis perurgentisque improbitatem eludere, sententiamque cassare niterentur. Cumque adversus Apostolicæ sedis authoritatem, qua se ille ad hanc exactionem præter voluntatem propriam compulsum, obtendebat, nihil argumenta, nihil supplicationes precesque proficerent; egressi tanquam ad consultandum, consilium ineunt, ut in synodum non redeant, sed injussi omnes in domos suas discedant. Nonnulli etiam confusis vocibus clamitabant, melius sibi videri, ut in synodum regressi, ipsum episcopum, priusquam execrabilem adversum eos sententiam promulgaret, cathedra episcopali deturbarent, & merita morte multato, insigne monumentum ad posteros transmitterent, ne quis deinceps successorum ejus talem sacerdotali nomini calumniam struere tentaret. Cùm ad episcopum relatum esset, hoc eos machinari, commonitus à suis, ut tumultum, qui oriebatur, matura moderatione præverteret, misit ad eos foras, rogavitque, ut sedato pectore, in synodum regrederentur, se, cùm primùm opportunitas arrisisset, Romam missurum, & dominum Apostolicum, si qua posset ratione, ab hac sententiæ austeritate deducturum. Postero die, admissis in auditorium communiter laicis & clericis, veterem illam de reddendis decimis querelam replicat, & quasi nihil bello Saxonico, nihil actum sit conditionibus, quibus paulo superiùs in Gerstingun pax con- 213
venerat, de integro Thuringos omnes de injusta decimarum retentione reos addicere molitur, nec recogitat, hanc causam originem seminariumque extitisse omnium calamitatum, quibus perplures jam annos respublica incommodissimè vexabatur. Indignè nimis tulerunt hoc Thuringi, utpote qui propter recentem belli successum tumidos adhuc spiritus gerebant, sibique vanissimè persuaserant, quòd post triumphatum regem, & acceptum gustum audaciæ eorum, nullus deinceps futurus esset episcopus, qui eis aliquam super hac removere molestiam auderet. Primò tamen temperatis responsionibus, ei suggerunt, non alia se ratione in Gerstingun recuperandæ paci consensisse, quàm, ut legitima sua à primis diebus statuta rata sibi in perpetuum atque inconvulsa manerent. Cùm hæc replicando surdis auribus fabulam narrare viderentur, subitò efferata mente se foras proripiunt, ad arma conclamant, & ad momentum contracta ingenti multitudine, in synodum prorumpunt, & nisi maturius milites episcopi interessissent, & blandiendo, rationemque reddendo potius quàm repugnando, quoniam viribus impares erant, ferocientis turbæ impetum inhibuissent, in ipsa cathedra episcopali episcopum oppressissent. Ita soluta est synodus, tam episcopo, quàm cunctis, qui assederant, cleri-

cis ultima formidine conſternatis, & paſſim per omnes eccleſiæ angulos latebras ſibi quærentibus. Statim epiſcopus Erfordia diſcedens, reliquam partem anni, usque ad Epiphaniam, in Helegenſtat exegit, & per omnes feſtos dies, inter ſacra miſſarum ſolemnia, eos, qui ſanctam ſynodum turbaverant, ad pœnitentiam ſub epiſcopali banno evocavit.

1075 Rex Natalem Domini Argentorati celebravit. Cumque adeſſent quamplurimi ex principibus, quos ille dedita opera de toto regno ad diem feſtum evocaverat; habuit cum eis myſterium conſilii ſui, & eos modis omnibus ad inſtaurandum bellum Saxonicum ſollicitabat: multa in præſens largiebatur, plura in futurum pollicebatur, nullum poſtremò vel infimæ conditionis, qui modò conficiendis tantis rebus commodus putaretur, relinquebat, quem non dato viciſſim & accepto jurejurando fidum ſibi & obnoxium faceret: cùm ea potiſſimùm pollicitatio omnes ad conſentiendum inflecteret, quòd ſub teſtificatione jurisjurandi ſingulis promittebat, ſi eorum auxilio Saxoniam Thuringiamque recuperaſſet, quòd ipſis utranque provinciam, pro arbitratu ſuo inter ſe partiendam, & perpetuo jure poſſidendam, traditurus eſſet. Ita ira æſtuans, nihil quam ſanguinem eorum, qui ſe offenderant, malebat. Quod tamen anno jam integro quàm maximè diſſimulaverat, adeò, ut principes Saxoniæ, quoties ad eum veniſſent, magnificè ſuſciperet, & ad abſentes pacifica ſæpenumero atque honorifica mandata deſtinaret.

Paucis pòſt diebus Moguntiam venit, ibique occurrit ei Ruzenorum rex, Demetrius nomine, deferens ei inæſtimabiles divitias in vaſis aureis & argenteis, & veſtibus valde pretioſis, petiitque, ut auxilio ſibi foret contra fratrem ſuum, qui ſe per vim regno expuliſſet, & regnum tyrannica immanitate occupaſſet. Miſſus eſt protinus à rege Burchardus, Treverenſis eccleſiæ præpoſitus, agere cum illo de injuriis, quas fratri intulerat, & commonere, ut regno, quod injuſtè invaſiſſet, ultro decederet, alioquin authoritatem & arma Teutonici regni propediem experturum fore. Is legationi huic propterea opportunus videbatur, quòd ille, ad quem mittebatur, ſororem ejus in conjugio habebat, & ipſe hac de cauſa apud regem, ne quid in illum interim gravius decerneretur, ſummis precibus obtinuerat. Ruzenorum rex, Dedi marchioni Saxonico, cujus ductu eò advenerat, à rege commiſſus eſt ſervandus, donec legati reverterentur.

His diebus contigit, gravi ſcandalo Babenbergenſis eccleſiæ ſtatum labefactari. Herimannus epiſcopus eccleſiam in honorem beati Jacobi Babenberg foris murum propriis impenſis extruxerat, ibique clericos XXV ſcientia, moribus, & canonicæ converſationis diſciplinis haud obſcuros congregaverat, & eis, quæ ad victum veſtitumque ſufficerent, affatim providerat. Cumque is, quem congregationi præfecerat, morbo præventus, diem clauſiſſet extremum, nactus opportunitatem temporis, clericos expulit, & locum ipſum cum omnibus appendiciis ſuis Egbertho, abbati de ſancto Michaele, tradidit, ad inſtituendum illic ordinem monaſticum; non offenſus crimine aliquo clericorum, cùm (ut dixi) honeſtiſſimè juxta eccleſiaſticas leges vitam inſtituerent: ſed monaſticæ converſationis munditia de-
214 lectatus, in toto epiſcopatu ſuo, ſi fieri poſſet, hanc ſolam eſſe vitam cupiebat, zelo quidem Dei, ſed non ſecundum ſcientiam: ſic æmulatus Rachelis pulchritudinem, ut Liæ fœcunditatem in thalamum cœleſtis ſponſi non crederet admittendam. Clerici, qui expulſi fuerant, graviter ferebant, ſine cauſa deſtitutos ſe eſſe ſtipe eccleſiaſtica, qua alebantur. Clerici quoque majoris eccleſiæ Babenbergenſis, tam illorum quàm ſuam vicem dolebant, quòd ſcilicet non ſine magna ſui ordinis injuria tantum epiſcopus deferret ordini monaſtico. Igitur junctis precibus adorti ſunt eum, obſecrantes per Deum, ne his, quibus nullum crimen impingeret, ſine legitima diſcuſſione & audientia eriperet canonicè ſuſcepta eccleſiaſticæ ſuſtentationis beneficia, nec ſineret eos, deſtitutos ſpiritualis militiæ ſtipendiis, quibus præterea nihil amplius eſſet rei familiaris, probro & oſtentui fieri ſecularibus:

epiſco-

Digitized by Google

episcopatum Babenbergensem paucas habere congregationes clericorum, & ideo non tam monachis sibi opus esse quàm clericis, quorum ipsi solatio, diebus solemnibus in processionibus, in susceptione hospitum uterentur: præterea ecclesiam, quam noviter ipse extruxisset, loco celebri, in mediis huc & illuc diversantium turbarum fluctibus sitam, nec à majore ecclesia Babenbergensi plus XXX passibus disparatam, multo clericis opportuniorem esse quàm monachis, qui scilicet monachi, cùm abominationes Ægyptiorum immolare jubeantur Domino Deo suo, secerni à multitudine, & (sicut scriptum est) viam trium dierum ire debeant in solitudinem, ne si ea, quæ colunt & prima ducunt, seculares immolent coram oculis eorum, scandalizati lapidibus irrisionum suarum obruant, & infament sanctam & Apostolicam vitam: si Deo familiariùs adhæreant monachi, tanquam honestior & sublimior portio corporis Christi, non idcirco clericos, tanquam membra putrida, penitus abscindendos esse ab ecclesia: quia, licet stellæ ab stellis differant in claritate, unam tamen cœli faciem decentissimè distinguant sua varietate: & licet membra disparia sint, & suis singula functa officiis, concordi tamen, licet dispari, famulatu necessitatem expleant unius ejusdemque corporis. Episcopus nec ratione movebatur, nec supplicatione, asserens, honorem, quem deferret monachis, in nullo præjudicare clericis, bona autem, quæ in usus pauperum proprio labore congessisset, sui juris, sui arbitratus esse, utrùm clericis attitularet an monachis. Clerici & inopia familiari, & indignitate rei vehementer exacerbati, regis & omnium principum regni aures quotidiana proclamatione obtundebant, pro injuria sua. Cumque nihil usquam opis, nihil spei esset, versi ad validissimum illud, quod in sancta ecclesia ultimæ semper necessitatis unicum esse præsidium consuevit, Romam pergunt, & recitata Romano pontifici per ordinem suæ calamitatis historia, Apostolicæ sedis patrocinium, contra tanti calumniatoris violentiam, suppliciter implorant. Adest simul totius cleri Babenbergensis legatio, querelam ingeminant, & Romani pontificis patientiam vehementer incusant, cur ecclesiam Dei tam diu sinat hominis hæretici communione maculari; qui non ut pastor per ostium, sed ut fur & latro per simoniacam hæresim & ingentium pecuniarum profusionem irrepserit in ovile ovium; qui apud prædecessorem ejus, Nicolaum papam, tanti criminis insimulatus (ut dici solet) ignem gladio, hoc est, hæresim perjurio purgaverit; qui cathedram episcopalem, & sanctæ prædicationis ministerium, expers ipse omnino literarum, contra sacros canones impudenter occupasset; qui ante episcopatum, cunctis capitalibus criminibus atque omni probrorum genere, Moguntinæ civitati, in qua nutritus sit, celebrem se spectabilemque fecerit; qui pecuniariam atque usurariam artem, qua à puero sit institutus, postquam cœlestium talentorum negotiator constitutus sit, multò sollicitius exerceat, ita, ut abbatias & ecclesias, intra diœcesim suam sitas, quas fœdè comparaverit, fœdissimè vendat, & familiam Babenbergensis ecclesiæ paulo antè opulentissimam, ac bonis omnibus florentissimam, ad summam redegerit paupertatem; qui nunc super omnia mala sua, ut in vestimentis ovium liberiùs lupinam exerceat feritatem, & faciliùs illudat simplicium innocentiæ, transfiguratus in angelum lucis angelus Satanæ, clericos absque ulla discussione, de ecclesiis suis ejiciat, atque omnibus, in quibus possit, locis vitam monasticam, non tam amator religionis, quàm subdolus simul instituat. Postremò per Deum omnipotentem exorant, ut tandem aliquando expergefactus Simon Petrus, baculum pastoralis zeli exerat contra lupum, improbè rapientem & dispergentem oves Dei, & Simonem magum, iterum in ecclesia Dei nummulariorum mensas & æra proponentem, cum pecunia sua mittat in perditionem. Romanus pontifex jam pridem eum à sacri altaris ministerio suspenderat. Præsenti autem relatione efferatus, absque dilatione excommunicavit eum, ea scilicet ex causa, quòd de gravissimis criminibus jam olim accusatus, ut causam diceret, crebrò per biennium Ro- 215

mam evocatus, venire contempſiſſet. Clericis quoque, qui ſe per calumniam expulſos querebantur, eccleſiam ſuam reſtitui præcepit, & deſtinatis ad clerum Babenbergenſem literis, mandavit, ut ſe à communione illius abſtinerent, conteſtatus quàm ſanctè, quòd ſi communionem aliquando ac pontificatum, quem contra eccleſiaſticas leges invaſiſſet, nunquam deinceps ſe vivo recepturus foret. Quod ubi clericis Babenbergenſibus legati ſui retulerunt, & iram veterem armavit tantæ pollicitationis fiducia. Occultata interim Apoſtolicæ ſedis legatione, mittunt ad epiſcopum, qui tunc temporis Babenberg conſiſtebat, eique denunciant, ut quantocius de urbe diſcedat, non poſſe eum ultrà ſibi epiſcopum eſſe, quoniam & epiſcopatum per ſimoniacam hæreſim contra eccleſiaſticas ſanctiones coëmiſſet, & eum adminiſtrare ignarus omnino literarum non poſſet. Atrociſſimæ per ſe legationi adjecta eſt gravis contumelia. Adoleſcens quidam, ex numero clericorum & animis ferox & ætate, verſiculum brevem ex pſalterio propoſuit: Hujus, inquit, capituli, non myſticum ſenſum, non allegoricam ſignificationem, ſed verbum ex verbo, fidus interpres ſi mihi rectè explicaveris, ego te omni quæſtione liberatum, cunctis criminibus, quibus te impetimus, abſolutum, digniſſimum planè epiſcopatu pronunciabo. Ille inſolita re attonitus, cùm quid hoc eſſet, unde nova hæc & inuſitata mitium antehac clericorum aſperitas procederet, turbulentus ſciſcitaretur, & dictis atrocibus reſponſa atrociora redderet, repentè in medium procedunt legati ſedis Apoſtolicæ, & præter literas, quas manibus præferunt, viva voce ei, ex nomine Romani pontificis, denunciant, ut nullum deinceps pontificalis officii jus poteſtatemque habeat, ſciatque, ſe Apoſtolicæ excommunicationis gladio de corpore univerſalis eccleſiæ præciſum eſſe, propterea quòd objectum ſibi crimen ſimoniacæ hæreſeos, toties Apoſtolicis epiſtolis Romam evocatus, purgare diſtuliſſet. Præcipiunt etiam clericis Babenbergenſibus, ut nullum ultrà ei, tanquam epiſcopo, honorem reverentiamque deferant, ſed ab ejus communione omni modo ſe abſtineant, ne deprehenſi, tanquam eccleſiaſticæ ſanctionis transgreſſores, ſimilem cum eo ſortiantur excommunicationis vindictam. Ibi primùm epiſcopus, circumventum ſe fraude clericorum ſuorum, advertit. Quibus acriter inſiſtentibus, ut quantocius epiſcopatu abdicatus abſcederet, cùm nulla ratione ſatisfacere poſſet, aſſererentque ſub teſtificatione nominis divini, nullum ſe in eccleſia opus Dei acturos, fortè ipſo in ea perſiſtente: incertus confuſusque animi miſit ad epiſcopum Moguntinum, fidiſſimum ſibi amicum, quem multis ſæpe beneficiis privatim & publicè ſibi devinxiſſet, quique omnium, quæ in adquirendo vel adminiſtrando epiſcopatu geſſiſſet, conſcius ſibi particepsque extitiſſet, rogavitque, ut quàm citiſſimè veniret, & tumultuantem inteſtinis ſimultatibus clerum, quoquo poſſet modo, compeſceret. Ille nihil moratus affuit, egitque (ut rogabatur) cum clericis, ne obliti pudoris ac modeſtiæ ſuæ in epiſcopum ſuum, quem propter Deum patris loco venerari debuiſſent, ſine cauſa exardeſcerent, cùm eos nec dicto, nec facto, quod juſtè in querelam vocare poſſent, ſciens provocaſſet: vel ſi quid, quod eos læderet, fortè inſcius admiſiſſet, ſe cognitore atque arbitro, paratus eſſet quovis modo ſatisfacere offenſis; parcerent, ſi minus ejus innocentiæ, at honori atque exiſtimationi propriæ, ne ad contemnendos epiſcopos ſuos cæteri per orbem terrarum clerici hoc animarentur exemplo, & rebellionis atque contumaciæ peſtilens hic morbus, ſumpto à Babenbergenſibus initio, totum inficeret corpus gregis Dominici. Nihil illi placationis, nihil laxamenti admittentes, graviſſimis eum conviciis confutarunt, juſtiſſimè dicentes, in eum quoque Apoſtolicæ excommunicationis anathema procedere debuiſſe, qui hominem omnibus probris infamatum, & nihil in moribus, nihil in ſcientia dignum ſacerdotio afferentem, per ſimoniacam hæreſim, epiſcopum ordinaſſet: nec ad excuſandas excuſationes in peccatis obtendere poſſe ignorantiam, cùm actus ejus, omnemque vitæ inſtitutionem, tanquam qui in laribus ſuis diu familiariſſimè obver-

Digitized by Google

obverſatus ſit, optimè cognoviſſet, & omnibus, quæ in coëmendo epiſcopatu acta ſint, medius ipſe atque intimus interfuiſſet. Videns archiepiſcopus, obſtinatos in contentione clericos nulla ratione mitigari poſſe, ne quid pro amico ſuo intactum intentatumque relinqueret, aſſumpto eo, Romam ire ſtatuit, ſperans, 216
Romanum pontificem vel pecunia vel ſupplicatione expugnari poſſe, ut eum crimine atque anathemate abſolveret. Sed inter eundum reputans, haud ſatis tutum eſſe, ut eum, non priùs explorato Romani pontificis animo, Romam perduceret; ſuaſit ei, in extrinſecis eccleſiæ Babenbergenſis poſſeſſionibus reditum ſuum præſtolari: & ipſe cum paucis (ut inſtituerat) concitus Romam contendit. Quò dum veniſſet, vix & ægrè, ut à Romano pontifice in communionem ſuſciperetur, obtinuit, & qui in alienis criminibus patronum ſe paraverat, ipſe de propriis inſimulatus, quòd Babenbergenſem epiſcopum per ſimoniacam hæreſim ſciens ordinaſſet, penè gradus ſui periculum incurrerat. Ad ultimum diſcedenti juſſum eſt, ut ab ejus communione omni modo abſtineret, & promulgatam adverſus eum Apoſtolicæ excommunicationis ſententiam omnibus Teutonici regni principibus notam faceret, & cùm primùm conficiendæ rei temporis opportunitas arriſiſſet, alium pro eo Babenbergenſibus epiſcopum ordinaret. Quod ubi Babenbergenſi epiſcopo compertum eſt, nullam deinceps ſpem ſibi reliquam, niſi in clementia Romani pontificis fore ratus, conductis, qui cauſam ſuam apud ſedem Apoſtolicam dicendi arte tuerentur, Romam perrexit. Sed Romani pontificis conſtantia, & invictus adverſus avaritiam animus, omnia excludebat argumenta humanæ fallaciæ. Multis lacrymis, multis ſupplicationibus, multis Rhetorica arte compoſitis diſceptationibus, vix hoc ſolum obtinuit, ut ea conditione anathemate abſolveretur, quatenus ubi primùm in patriam rediiſſet, monaſterium ingrederetur, atque ibi deinceps, à cunctis in perpetuum ſeculi actibus feriatus, ſcandalizatam ſua ambitione eccleſiam digna ſatisfactione defleret. Ita regreſſus in patriam, cùm juſſa Romani pontificis retuliſſet ad milites ſuos, quibus ſe multa largitione admodum popularem acceptumque fecerat, vehementer reſtiterunt; indigniſſimum fore dicentes, & nulla retro majorum memoria in eccleſiis Galliarum hoc accidiſſe, ut ſine publica audientia, & canonica diſcuſſione, quod nec infimis quidem gradibus competeret, epiſcopus deponeretur; non hanc privatam illius eſſe injuriam; ad communem potius ſpectare contumeliam omnium, qui tuendæ Babenbergenſis eccleſiæ dignitati operam ſuam deberent, & ejus epiſcopo ſub jurejurando fidem dixiſſent; & ideo extrema omnia priùs ſe experturos eſſe, quàm ſervatum ad ſua tempora illius eccleſiæ honorem ſinerent fœdiſſimo hoc exemplo contaminari. His ille promiſſis animatus, neglecto Romani pontificis decreto, Babenberg rediit, ibique IIII vel V hebdomadas commoratus, præter altaris officium, in cæteris omnibus, quæ ſcilicet ad exteriorem epiſcopi adminiſtrationem pertinebant, nullo modo jure ſuo cedebat, irritam reputans excommunicationem, quam non canonicè in ſe promulgatam cavillabatur. Quibus diebus in civitate Babenbergenſi nullum publicè actum eſt opus Dei, clericis refugientibus, atque omnino execrantibus communionem ejus. Cæteram ejus anni partem, in extrinſecis Babenbergenſis eccleſiæ poſſeſſionibus, militum ſuorum præſidio fultus exegit. Verùm neque rex, neque epiſcopus, neque alius quisquam, qui ſanum ſaperet, ei communicare volebat.

Rex Paſcha Wormatiæ celebravit, quo dum ad ſalutandum eum quidam ex principibus Saxoniæ pergere inſtituiſſent; miſſi obviam eis legati denunciaverunt, ut ocyus in ſua redirent, alioquin haud tutò viſuros eſſe faciem regis, quem poſt tam graves contumelias digna adhuc ſatisfactione non placaſſent. Ibi primò malum, quod cervicibus impendebat, animadverterunt. Rex, omnibus, quæ bello adminiſtrando neceſſaria erant, affatim proviſis jam & inſtructis, ſolenni edicto cunctis, qui in regno ſuo erant, expeditionem indixit in Saxoniam; diem-

Digitized by Google

diemque & locum ſtatuit coadunandi exercitus, videlicet VI id. Junii, in poſſeſſione Herveldenſis monaſterii, in loco, qui dicitur Bredingen. Miſit etiam legatos ad Saxones, qui tunc ineundi conſilii gratia frequentes Goslariam convenerant, dicere eis; memorem ſe gravium injuriarum, violatæ regiæ majeſtatis, & turpis fugæ, qua extremo in periculo vitæ conſulere coactus fuiſſet: nec ſe cunctis generaliter Saxonibus crimen hoc intendere: paucos fuiſſe principes, qui imperitam multitudinem & naturali levitate ſemper novarum rerum avidam hac rabie inflammaſſent: ab his concitatæ ſeditionis & turbatæ reipublicæ pœnam ſe, quoniam legibus non potuerit, armata manu exacturum: proinde rogare ſe cæteros, & ſub interminatione gratiæ ſuæ præcipere, ne hoſtes publicos armis
217 aut opibus tueantur: ſi obediant, veniam ſe eis dare veteris culpæ, quòd tam inuſitati facinoris ſocii participesque antehac extitiſſent: ſin autem, excuſationem deinceps non habituros eſſe peccati, quod ſcientes prænonitique admiſiſſent. Ad hæc Saxones, graviſſimam, ajebant, habemus legationem: & niſi principes noſtri de omnibus, quæ objiciuntur, juxta magnificentiam regiam ei ſatisfacere ſpondeant, eos ſine mora vel captos, & in vincula conjectos, ejus examini reſervabimus, vel in favillam redactis omnibus, quæ ad eos pertinent, Saxonia procul effugabimus. Quòd ſi juſtis & regio nomine dignis conditionibus parati ſunt, vel objecta purgare, vel, quæ peccaverunt, expiare; oramus & per Deum obteſtamur, ut honori potiùs ſuo, quàm iracundiæ conſulat; nec ante publicam principum cæterorum audientiam & legitimam diſcuſſionem, aliquid in eos, quod ſe non deceat, decernat; diem potius ſtatuat; locum deſignet; copiam de tutò coràm veniendi, & tutò cauſam dicendi, ut ſecundum palatinas leges, juſta examinatione habita, vel puniat convictos, vel abſolvat innocentes: quòd ſi ira immoderatior nullam admittit ſatisfactionem, nec alio pacto, quàm ſanguine principum noſtrorum reſtingui poterit, quid prodeſt, ambiguis reſponſionibus ſententias involvere? Extremæ impietatis fore judicamus, ut principes noſtros deferamus, & eos pro nobis jugulandos objiciamus, quos haud dubiè ſcimus nullo privato odio vel gratia, ſed ſola tuendæ ſalutis noſtræ, & vindicandæ libertatis noſtræ cauſa, contra regem arma ſumpſiſſe. Quapropter id ſupplices petimus, ut eadem nobis & illis venia concedatur admiſſæ præſumptionis: aut ſi nulla ſupplicationum victima expiari poteſt, quod fecimus, eodem in nos & illos ſupplicio animadvertatur. Tunc Bucco, Halberſtatenſis epiſcopus, Wecel, archiepiſcopus Magdeburgenſis, Magnus dux Saxoniæ, Otto dux quondam Baioariæ, & cæteri principes, quos rex ſpecialiter tam truculenta comminatione impetebat, dixerunt, nequaquam ſe ſibi conſcios eſſe, quod pacem, quæ anno priore in Gerſtingun convenerat, facto aliquo vel dicto violaſſent. Nam ſi rex inſtinctu eorum, vel conſilio factum ſuſpicaretur, ut eccleſia in Hartesburg incenderetur, theſauri diriperentur, corpora ſepulchris ejicerentur, aut aliud aliquid contra ſtatutum illius conventionis perpetraretur; paratos ſe eſſe, ut quavis conditione, quam modò cæteri principes regni æquam judicaſſent, crimen refellerent, & innocentiam ſuam aſſererent; inſuper ipſam eccleſiam propriis impenſis ambitioſiùs, quàm fuerat, inſtaurarent; amplioribus ornamentis excolerent; omnia etiam, quæ ineptum vulgus, maligno ſpiritu ſuſcitatum, auſu nefario infregiſſet, diripuiſſet, temeraſſet, multipliciùs reſtituerent; ſuper hæc omnia auri & argenti & prædiorum ſuorum, quantum ſalvo pudore ſuo & regni majeſtate accipere vellet, prompta mente darent, dum modò in gratiam rediret, & gladium, quem in cervices eorum, & in everſionem totius Saxoniæ, iratus extenderat, placatus remitteret in vaginam. Quod ſi obſtinatum adverſus omnes preces & ſupplicationes animum gereret, ſe deinceps contra eum nec arma laturos, nec aciem inſtructuros, ſed nudis pedibus venienti obviam proceſſuros, & ſententiam quamcunque vel iratus dictaſſet, porrecto jugulo, excepturos. In hæc verba nuncios regis dimiſerunt, & ipſi protinus ſuos eadem ad eum reſponſa defe-

ren-

Digitized by Google

rentes, deſtinarunt. Quos ubi rex advenire comperit, præcepit, ut nulla ratione in conſpectum ſuum admitterentur, mandavitque eis per occultos indices, ut quantocius recederent, nec ſe oculis ejus, cui contumeliam feciſſent, ſic temere ingererent; alioquin regia cenſura coërciturum ſe hoſtes publicos & inſidiatores regni, qui ſub prætextu legationis mendacia ſua per populum ſererent ad ſollicitandos animos principum, & expeditionem ſuam impediendam. Ita legati ſine effectu reverſi ſunt. Iterum alios atq; alios miſerunt: ſed eodem omnes rigore obfirmatas contra ſe tam fores quàm aures regias invenerunt. Semel, cùm unus legatorũ, captata loci & temporis opportunitate, ſe improviſus in conſpectum regis proripuiſſet, & quæ in mandatis habebat, proloqui cœpiſſet; vix ad primum ſermonis exordium, dato ſilentio, ſtatim cum gravi indignatione rejectus eſt, & cùm ab Udalrico, quodam regio ſatellite, in craſtinũ ſervandus, abductus vel potius abreptus fuiſſet, proximo manè, cluſis cuſtodibus, vix vita comite effugit. Dehinc crebris legationibus adorti ducem Rudolphum, ducem Bertholdum, ducem Gozelonem, & cæteros principes, quos ſuperiore bello conjurationis ſocios habuerant, fidem implorant, fœderis, quod pepigiſſent, admonent, obteſtanturque per Deum, per cujus nomen in unius ejusdemque militiæ ſacramenta juraſſent, ut adſint periclitantibus, & ſicut priùs gerendo bello favorem ſuum, ita nunc reparandæ paci, quoniam eos belli pœniteat, auxilium conſiliumque ſuum non ſubtrahant. Sed regis prudentia, qua ſupra ætatem ſuam mirum in modum callebat, omnia ſepſerat, omnes vias, omnes aditus obſtruxerat: ſiquidem à cunctis principibus ſuis jusjurandum acceperat, quòd nullas eorum legationes ſe inconſulto ſuſciperent: quòd eos, nec armis publicè nec conſiliis ſecretò tutarentur; nec ſibi pro eis preces aliquando ſupplicationesque deferrent, donec ſe acceptæ ab eis ignominiæ maculam digna animadverſione eluiſſe, ipſe judex teſtisque fateretur. Ita quocunque intendiſſent, quamcunque viam pertentaſſent, omnia offirmata, implicata, impedita repererunt. Exin crebra per Saxoniam Thuringiamque conventicula faciunt, quid facto opus ſit, conſulunt: diſcuſſis & eventilatis omnibus, quæ tanto malo remedium aliquod polliceri videbantur. Cùm nulla usquam humani auxilii ſpes eluceret; ſtatuunt unanimiter, à Deo ſibi deinceps quærendum eſſe ſubſidium, qui ſolus tam obſtinatam regis ferocitatem emollire, & rem implicitam expedire queat. Jubent ergo, ut per totam Saxoniam & Thuringiam, depoſitis cultioribus indumentis, ſacco & laneis veſtiantur; cibo & potu ſtatutis diebus abſtineant; ſumptus in pauperes, pro ſua quisque re familiari, conferant; & per eccleſias nudis pedibus diſcurrentes, Deum communi lamentatione deprecentur, ut manum ſuam, quæ humano ubique ceſſante adjutorio, ſola jam poſſit opitulari, undique concluſis ad ereptionem eorum, extendat. Præterea placet, ut die, quo regis exercitus, juxta publicam indictionem, in Bredingen coadunandus conveniret; ipſi in loco, qui dicitur Lupezen, ſex millibus ab eis diſparati, caſtra locarent, & iterum atque iterum repetitis ſupplicationibus, aures ejus & principum ejus obtundentes, ſi evincerent, gratias Deo; ſin autem, in eodem loco venientem præſtolati, collatis ſignis, æquiſſimo judici Deo rem committerent. Superveniunt etiam hinc Luticiorum, hinc Polonorum nuncii, ſuam utrique operam, ſocias manus, & pares ad cuncta, quæ belli artibus tranſigenda ſint, animos pollicentes; & quòd parati ſint, die, quem Saxones deſignaverint, armatorum copias quàm maximas in Saxoniam mittere: vel ſi hoc malint, contra Danos, & alias gentes, quas vulgatum erat ad irruptionem Saxoniæ à rege ſollicitatas eſſe, ſtationes jugesque excubias agant, ut hac parte ſollicitudinis exonerent aliàs occupatos. Hoc nuncio paululum recreatis animis digreſſi, quantum temporis ſupererat, usque ad diem coadunandi exercitus, in jejuniis & vigiliis exigunt, eccleſias indefeſſi obſident, in cinere volutantur & cilicio, noctes perinde ac dies precibus inſumunt, nullum poſtremò religionis genus, quod ad placandum Deum eccleſiaſtica traditione comparatum ſit, prætermittunt: ſed ira Dei, quæ in eos exarſerat, major erat, quàm ut lachrymis reſtingui, hoſtiis & muneribus 218

mitigari poſſet. Rex Pentecoſten Wormaciæ cum paucis celebravit: principibus in præparationem militiæ ſingulis privata ſollicitudine occupatis. Statuta die venit in Bredingen cum infinita multitudine, planeque omnium unanimi conſenſu conſtitit, nulla unquam retro majorum memoria tantum exercitum, tam fortem, tam militariter inſtructum, in regno Teutonico, à quoquam rege contractum fuiſſe. Quicquid in regno epiſcoporum erat, quicquid ducum, quicquid comitum, quicquid eccleſiaſticarum aut ſecularium dignitatum; omnes ſumma vi, ſumma ope, in hoc bellum eniſi convenerant: nemo prorſus, niſi quem fortè gravis admodum & omnino inexplicabilis neceſſitas excuſaſſet, aberat. Epiſcopus Colonienſis cauſatus impium fore, ſi calamitatis, quæ oppreſſura eſſet fratrem ſuum, Magdaburgenſem epiſcopum, & conſobrinum ſuum, Halberſtatenſem epiſcopum, ſpectator adeſſet, vacationem impetraverat, haud gravatè hoc concedente rege, eò quòd poſt primam defectionem inviſum ſemper eum ſuſpectumque habuiſſet. Leodienſis epiſcopus, vir præter decrepitam ætatem, longa etiam ægritudine exhauſtus, reginam interim ſervandam ſuſceperat, & hac occaſione ipſe quoque militia defungebatur. Uterque tamen milites ſuos ampliſſimo numero transmiſit. Dux quoque Boëmorum aderat tanto ſtipatus agmine, ut ſe ſolum bello Saxonico ſufficere poſſe, vana ſpe eluſus, arbitraretur. Wideradus, abbas Fuldenſis, præter quòd ab ineunte ætate uno pede graviter claudicaverat, jam per biennium ita paralyſi diſſolutus erat, ut niſi baculo aut miniſtrorum humeris innixus, nusquam progredi poſſet. Eum tamen nec jam moleſta valetudo excuſare poterat à
219 militia, id potiſſimùm curante rege, ut omnium principum ſuorum titulis ac faſcibus quam maximè inſignem faceret expeditionem. Cumque ad locum coadunandi exercitus, ferventiſſima æſtate, vehiculo ſedens pergeret, ſtrepitu circumfuſæ multitudinis, & vi concitati pulveris ſuffocatus, penè ſpiritum exhalaverat. Relatus in monaſterium, à ſtupore quidem mentis poſt paululum reſpiravit; nullum tamen ultrà verbum proloqui potuit; atque ita deinceps per VI hebdomadas graviſſima corporis moleſtia decoctus, XVII. calendas Auguſti humanis rebus exemptus eſt. Vir planè ferventis in Deum fidei, ſuis tamen omnibus admodum inviſus, propterea, quòd in diebus ejus Fuldenſe nomen multis calamitatibus vehementer attritum, & penè omnino obliteratum fuiſſet. Sed ad cœptum, unde digreſſi ſumus, redeamus. Miſſi à rege exploratores ſpeculari exercitum Saxonum, retulerunt, eos multitudine & armis haud impares, cætero belli apparatu etiam ſuperiores eſſe; opes multas & ſufficientes, in longum quoque tempus ſumptus convexiſſe; nihil permotos tantorum hoſtium adventu, in proximo caſtra locaſſe; poſt laborem itineris, otioſo jam animo, fixis tentoriis, recreando corpori indulgere; hoc ſtatuiſſe, ut legatos ſupplices de pace mittant; ſi non impetrent, æquo certamine adoriantur venientes. Facilè & contemptim hoc auditum eſt ab his, qui cum rege erant, paſſim jactantibus, nec ferreas vel adamantinas acies multitudini & virtuti ſuæ inexpugnabiles fore; ſecum eſſe militem lectiſſimum, qui in faciendis ſtipendiis ætatem exegiſſet, & quem ſinguli principes diligenti delectu habito, de toto orbe exquiſiſſent: illinc vulgus eſſe ineptum, agriculturæ potiùs quàm militiæ aſſuetum, quod non animo militari, ſed principum terrore coactum, contra mores & inſtituta ſua, in aciem proceſſiſſet, & ideo non expectaturum, ut commiſſo certamine, comminus ſtricto enſe feriret & feriretur, ſed ante commiſſum prælium ſolo concurrentis exercitus ſtrepitu & clamore terrendum, fugandum, & fundendum eſſe. Rex non tam metuebat, ne prælio, quàm ne ſupplicatione vinceretur, nève principes ſui eis bellum inferre religioſum ducerent, qui ſe ad quascunque conditiones pacatiſſimos præberent, & ignominiæ ſuæ vindicta, qua nihil ardentiùs cupiebat, è manibus ſibi raperetur. Hoc præcavens quàm maximè ſatagebat, ut antè exercitus committerent, quàm legati Saxonum pacem poſtulaturi venirent: plurimùm in hoc ipſum annitente duce Suevorum Rudolpho, propterea, quòd anno priore regnum affectaſſe infamatus, ſuſpicionem hanc novis

erga

Digitized by Google

erga regem ſtudiis abſtergere cupidiſſimè volebat. Profectus rex de Bredingen, die prima venit in Elenen, ſequenti die præcipitato nimiùm gradu duorum penè dierum iter confecit, atque in Beringe caſtra poſuit, haud multo a Saxonibus intervallo. Jam fixis tentoriis ſinguli, quæ exhauſtis laſſitudine corporibus neceſſaria forent, circumquaque diſperſi providebant. Rex etiam refrigerandi gratia ſe in lectum reclinaverat, cùm ſubitò dux (Suevorum) Rudolphus ingrediens, nunciat, Saxones breviſſimo ſpatio abeſſe, & incertum, negligentes an ignaros advenientium hoſtium, inter epulas & pocula ineptis laſcivire luſibus: qui ſi vel ad punctum temporis inultum habeant, quòd ſumpta contra rempublicam & leges majorum arma ſic improbè conſpectibus regis invexiſſent; ignominiam hanc Teutonici regni nullis deinceps ſeculis abolendam eſſe; placere ſibi, cùm adhuc major pars ſuperſit diei, ut acies inſtruatur, prælium committatur; vel ſi prælium detrectantes intra caſtra ſe tutentur, ipſa caſtra admoto exercitu expugnentur. Rex ei pronus in terram gratias agit, & hujus beneficii, quoad vivat, nunquam ſe immemorem futurum, Deo in teſtimonium aſcito, pollicetur. Ita ambo ſe tentorio proripiunt; dato ad pugnam ſigno, ocyus omnes aſſunt; longè lateque patentes campos occupant; ſinguli duces ſuas ſeorſum legiones inſtruunt, & quia nec ſitus loci, nec multitudo patiebatur, ut uno eodemque tempore omnibus una fieret manus conſerendi copia: datum negotium eſt duci Rudolpho, ut ipſe cum ſuis prima acie confligeret, peculiari ſcilicet Suevorum privilegio, quibus ab antiquis jam diebus lege latum eſt, ut in omni expeditione regis Teutonici ipſi exercitum præcedere, & primi committere debeant: cæteris juſſum, ut propter aſſiſtentes pugnantibus, prout res poſceret, auxilio concurrerent. Rex in quinta erat legione, quam ex lectiſſimis, & erga ſe admodum ſpectatæ fidei juvenibus, ſtipatam ornatiſſimamque inſtituerat. Ita paulatim ſervatis ordinibus, ad caſtra Saxonum procedunt. Saxones, qui ſibi ſtultiſſimè perſuaſerant, ſpacium illud, quo à rege aberant, vix ab equite expedito, nedum ab exercitu, ſarcinis aliisque impedimentis implicato, uno die transmitti poſſe, nihil minùs quàm regem eo die ad ſe perventurum, ſuſpicabantur, ideoque vana ſecuritate reſoluti, omne ſtudium ab armis ad curam corporum verterant. Cùm repentè conſpicantur cœlum pulvere obtenebratum, exercitum ſuper arenam maris innumerabilem, totam adjacentis campi latitudinem inſtar locuſtarum, occupaſſe, & ferè jam emenſo, quod in medio erat, ſpacio, ad ipſa caſtra opprimenda, niſi maturent egredi, citato paululum gradu properare: inopinata re trepidi, & ſe invicem inertiæ, quòd hoſtem non prævidiſſent, incuſantes, protinus ſublatis in cœlum vocibus conclamant, arma rapiunt, portis prorumpunt. Pauci loricis corpora muniunt: cæteri, dum morarum impatientes ruunt, nec veſtes, quibus ſe paulo antè (largiori otio indulgentes) exuerant, reſumere meminerunt. Nullus alterum cunctantem operitur, ſed ſinguli paſſim, prout ocyus ſeriusve arma expedierant, accurrunt; quam plurimi etiam trans fluvium Unſtrut longius metati, priùs infœliciter geſtæ rei, quàm committendi certaminis nuncium acceperunt: nec legiones ordinare anguſtia temporis ſinebat, nec militem adhortari, nec caſtra conſuetis ſtationibus munire, nec aliud quicquam facere, quod militaris diſciplinæ ſolennitas exigebat. Repentinus regis adventus omnia præverterat. Vix tandem ex illa trepidatione reſumpto ſpiritu, cùm in globum denſiſſimum tumultuaria ſe ſtatione ſtipaſſent, non expectato ſigno (ut conſuetudo eſt pugnaturis) equis ſubdunt calcaria, & ſummo niſu præcipites feruntur in adverſarios, haud procul ab Hohenburg (a): nec impetum ſuſtinere vel ad horam Suevi potuiſſent, niſi loco motis jamque pedem retro ferentibus dux Welf cum 220

(a) Vide ſupra ad *a. 1073.* Dicitur etiam ad Negelſtadt factum fuiſſe prælium, qui vicus eſt prope Langenſaltzam, ad Thuringiæ Balliviam ſpectans.

Digitized by Google

exercitu Bajoarico concurriſſet. Prima certaminis procella haſtas & lanceas conſumpſit: reliquam partem gladiis, qua pugnandi arte plurimum excellit miles Saxonicus, peragunt, præcincti ſinguli duobus vel tribus gladiis: tantaque vi, tanta ferocitate, tanta feriendi calliditate graſſantur, ut hoſtibus etiam non minùs admirationi quàm terrori eſſent. Ibi Ernoſt, marchio Bajoariorum, vir in regno clariſſimus, & multis ſæpe adverſum Ungarios victoriis inſignis, graviter vulneratus eſt, & cùm in caſtra ſemivivus relatus fuiſſet, poſtero die expiravit. Ibi Engilbertus comes; ibi duo filii Eberhardi, comitis de Ellenburg; ibi quam plurimi nobiles ex Suevis; quàm plurimi ex Baioariis corruerunt; paucique admodum ſine vulneribus prælio exceſſerunt. Rudolphus dux multis ſæpe gladiis impetitus, quanquam tenaciſſimæ loricæ præſidio ictus omnes fruſtaretur, multis tamen ex aſſidua contuſione membrorum affectus eſt incommodis. In exercitu Saxonico præclariſſimè enituit virtus Ottonis, ducis quondam Baioariæ: is fortiſſimis juvenibus ſeptus, modò in prima acie pugnam laceſſere, ubicunque acrior vis hoſtium incubuiſſet, comminus adeſſe, inſiſtentium vultus gladio ferire, per hoſtiles cuneos quaquaverſum viam ſibi ferro parare, modò in poſtremis ceſſantes adhortari, cauſæ, qua arma ſumpſerant, admonere, & ut nunc, quod ſæpe quàm ſanctè juraſſent, libertatem ſuam manu vindicarent, omnes in commune per Deum obſecrare. Strenuè profectò & egregii militis, & optimi ducis officio fungebatur. Protractum à media die usque in horam nonam certamen, jam in eo erat, ut duo duorum regnorum exercitus, Sueviæ & Bajoariæ, terga verterent. Et regi frequentes nuncii, ſalutem ſuorum in extremo ſitam, nunciabant, cùm repente ex uno latere Herimannus, comes de Glizberg, ex alio latere Babenbergenſes milites ſigna inferunt. Tum dux Boëmorum, tum Gozelo, dux Lotharingorum, multis priùs periclitantium in prælio legationibus & ſupplicationibus fatigatus, ſuas uterque copias, incitatis ad curſum equis, immittit. Non ultrà Saxones vim multitudinis ſuſtinere poterant; paulatimque cedentes, cùm inclinatus jam ad fugam acies dux Otto reſtituere, obſecrando, increpando, inertiam deſidiamque exprobrando, diu multumque conatus fuiſſet, tandem verſis frenis, omnes diverſas in partes aufugerunt. Tum verò (ut ſemper in fuga hoſtium ignaviſſimis & fortiſſimis par ſolet eſſe audacia, par gloria) omnes in exercitu regis legiones, confuſis ordinibus, omnes etiam plebeii ac ruſtici, qui caſtrorum uſibus ſervilem operam dependebant, ocyus ſe ad perſequendos fugientes expediunt, equos calcaribus enecant, latiſſimos campos dicto citiùs transvolant, obſtantia quæque conculcant. Fugientes cùm in caſtra, tanquam illic latibulum habituri, ſe recepiſſent: captis caſtris & direptis exagitant, loca omnia, per quæ fuga eſt, per milliaria duo vel tria circumquaque cædi-
221 bus cruentant, cadaverum acervis exaggerant. Et quia concitatus ungulis equorum pulvis oculis proſpectum, rebus diſcrimen eripuerat, ut haud facilè ſocios ab hoſtibus viſu caligante ſecernere poſſent, quàm plurimos ex ſociis ſuis, dum hoſtes arbitrantur, interficiunt. Principes Saxoniæ & nobiles, præter duos mediocri loco natos, omnes vivi integrique evadunt: tum peritia locorum, tum obtenebrati aëris denſitate, tum equorum velocitate commodiſſimè uſi. Porrò in vulgus pedeſtre, quod congreſſis equitibus, adhuc in caſtris reſederat, ita ultra modum omnem modeſtiamque debacchata eſt hoſtilis feritas, ut Chriſtianæ verecundiæ obliti, pecudes ſibi, non homines jugulare viderentur. Plurimam etiam partem fluvius Unſtrut, dum metu gladii imminentis præcipitantiùs irruunt, abſorbuit. Cædi nox finem fecit. Et quòd ultra fluvium perſequi fugientes haud ſatis tutum putaretur; converſi milites ad ſpolia diripienda, tantam in caſtris hoſtium invenerunt ciborum affluentiam, tantam auri & argenti veſtiumque precioſarum multitudinem, ut non ad bellum inferendum, ſed ad epulum præbendum, regis exercitui, & oſtentandam opum ſuarum magnificentiam, occurriſſe viderentur. Rex paulo poſt occaſum ſolis, inter fauſtas (ut ſolemne eſt) militum acclamationes, in caſtra revertitur, lætus & æſtuans gaudio, quòd hoſtes infeſtiſſi-

Digitized by Google

infeſtiſſimos inſigni victoria ſubegiſſet, maximè jactantibus paſſim militibus, quòd illos & illos de primis principibus Saxoniæ manu propria peremiſſent. Cumque ad locum congreſſionis reverſi, alius dominum ſuum, alius patrem, alius fratrem, alius cognatum, aut alia quavis neceſſitudine ſibi devinctum, in acie corruiſſe reperiſſent; lætitia omnis in mœrorem, cantus verſus eſt in vocem flentium: planctu & ululatu caſtra univerſa perſtrepebant. Sequentem diem in eisdem caſtris agentes, occiſos terra obruunt. Qui clariores inter eos ditioresque exiterant, in patriam, unde quisque oriundus erat, ſepeliendos remittunt; vulneratis curam adhibent; quos militiæ in reliquum inutiles vulnera reddiderant, ſuis in patriam curandos deſtinant. Nec facilè æſtimari poterat, quot hac, quot illa in acie cæſa eſſent millia: hoc tamen palam conſtante, plus hic nobilium, plus illic cecidiſſe plebeiæ multitudinis, & propter amiſſionem clariſſimorum virorum, majus victores quàm victos tuliſſe diſpendium. Mœrore & luctu affectis omnibus, gravior acceſſit dolor & facti pœnitentia, comperto, quòd principes Saxoniæ, quos ad unum interfectos pridie vano rumore vulgaverant, omnes integro numero viverent, atque ad iterandum prælium novas denuo copias pleni animorum contraherent. Graviter nimis ferebant, & inter ſe haud obſcuris muſſitationibus fremebant, quòd maximo ſui piaculo, minimo reipublicæ emolumento, manus ſuas innoxiæ plebis ſanguine polluiſſent. Rex ipſe quàm plurimum verebatur, ne miles in irritum fuſi tanti ſanguinis pœnitens, religionis obtentu, deinceps militiam detrectaret, quam ſine peccato & gravi offenſa Dei adminiſtrare non poſſet. Peſſimæ rei peſſimum Moguntinus archiepiſcopus remedium adhibuit. Collato cum paucis familiaribus regis conſilio, repentè proceſſit in publicum, & principes Thuringiæ nec canonicè ad ſynodum evocatos, nec ſynodali audientia, ſecundum eccleſiaſticas leges diſcuſſos, præcipiti ſententia excommunicavit; ea ſcilicet cauſa, quòd eum anno priore Erfordiæ, cùm ad exigendas decimas aſſediſſet, diſtrictis gladiis intra eccleſiam impetiſſent. Et ne quis ei fortè hoc crimini daret, quòd contra canonum ſcita, miſeros homines tam inexplicabilibus negociis ad præſens implicitos, tam iniquo tempore adortus fuiſſet, quando tantis undique bellorum procellis jactati, non cauſis dicendis vacare, ſed vitam ſuam fuga vel armis ſervare neceſſe haberent: ait, à Romano pontifice ſibi hoc permiſſum eſſe, ut absque legitimis induciis, absque legitima diſcuſſione, die, quo ſibi occurreret, eos juſto anathemate ab eccleſia recideret. Nullum tamen ſapientem latere potuit, quò potiſſimùm ſpectaret hoc factum, eò ſcilicet, ut exercitus regis promptior deinceps fidentiorque adverſum eos bellum gereret: de quorum occiſione, ſi poſt excommunicationem occiſi fuiſſent, putaret, ſe nec peccatis obnoxium fore, nec pœnis, quas leges eccleſiaſticæ ſtatuunt homicidis. Igitur movit exercitus de loco certaminis, & tranſita Thuringia, ingreſſus eſt Saxoniam, omnia circumquaque ferro & igne depopulans, tantasque in villis ſingulis reperit opes, fœcundiſſima ſcilicet regione, & nullis antehac bellis attacta, ut avidiſſimæ plebi caſtrorum, quæ ſola ſpe rapinarum exercitum ſequebatur, copia pareret faſtidium. Rex tamen aſſiduas ad principes Saxoniæ legationes, tum ſuo, tum principum ſuorum nomine, deſtinabat, hortans eos, ut ſe dederent, atque in clementia ejus potiùs, quàm in 222
armis ſuis, quæ ſemel infeliciter tentaſſent, ſpem ſibi deinceps ponerent. Sed illi haud dubiis indiciis compertum habentes, quanto in eos odio æſtuaret, extremæ dementiæ eſſe judicabant, ut ei præcipitanter ſanguinis ſui jus poteſtatemque facerent, cujus iram tantis ante expeditionem ſupplicationibus mitigare nequiviſſent: tamen mandaverunt ei verbis ſupplicibus, ſe pacem quàm bellum, clementiam ejus quàm indignitatem ſemper maluiſſe, & eam ſi alio precio, quàm proprio ſanguine redimere potuiſſent, nunquam ad hæc extrema audenda experiendaque proceſſuros fuiſſe. Quòd ſi vel nunc ſaltem poſt illatam cladem cor ejus tetigiſſet Deus, ut calamitatibus eorum condoleret, quos penè usque ad in-

ternicionem proſtraviſſet, ſe hoc gratanter amplecti, & obliteratis à corde ſuo omnibus malis, quibus in eos iram odiumque ſuum expleſſet, deinceps ei fidos devotosque futuros: ſi autem hoc aliter, quàm per deditionem fieri non poſſet, conſultius ſibi eſſe, ut ſalva exiſtimatione ſua, incolumi libertate ſua, in congreſſione publica morerentur, quàm dediti, ritu pecudum jugularentur, vel diu in cuſtodia habiti, inſuper fame & ſiti, aliisque cruciatibus macerati, omni morte triſtiorem vitam exigerent. Ad ultimum juſſu regis profectus eſt epiſcopus Moguntinus, & alii quidam ex principibus, & hæc eadem viva voce cum eis egerunt, obſecrantes eos per Deum, ut, poſtquam malè auſpicatò rem certamini commiſiſſent, & cladem multis poſthac ſæculis non abolendam accepiſſent; nunc ſaltem malo ſuo coacti, reſipiſcerent à ſtultitia, nec ſe gentem ſuam obſtinata deſperatione omnino perditum irent: ſe in conſpectu omnia cernentis Dei fidem ſuam interponere, quòd ſi ſe ultro dediſſent, aut eadem die, aut breviſſimo pòſt tempore deditione abſolvendi eſſent, ſalvis ſibi dignitatibus, beneficiis, prædiis, & aliis facultatibus ſuis. Econtra illi ſatis ſibi ajebant, re ipſa cognitam & ſpectatam eſſe & principum fidem, & regis atrox atque implacabile ingenium, cùm poſt illas conditiones pacis, quas priore anno in Gerſtigun rex, principibus ſuffragium ferentibus, quàm ſanctè firmaſſet, tam crudeliter in eos culpæ, quam tunc condonaverat, vindictam exercuiſſet, nec principum fides periclitantibus quicquam opis præſidiique contuliſſet: proinde fruſtra eos rogare, ut fidem ſuam nunc experiantur quaſi incognitam, quam in campis Thuringiæ, luce clariùs, multo ſuo incommodo experti fuiſſent. Ita defixi in ſententia perſiſtentes, haud procul à Magdeburg, locis munitiſſimis ſe continebant: quia, licet multitudine abundarent, congreſſionibus tamen deinceps abſtinendum, niſi inevitabilis neceſſitas incidiſſet, decreverant. Tamen Udo marchio [pro ſe] & epiſcopus Merſeburgenſis, & pauci alii nobiles Saxoniæ, deditioni conſenſerunt: ex quibus Udo marchio, dato pro ſe obſide filio ſuo, ſtatim deditione abſolutus eſt: epiſcopus in monaſterium Loreſſan miſſus; alii diverſis principibus, ut ad tempus ſervarentur, commendati ſunt. Rex usque Halberſtat cum exercitu venit, omnia, ut cœperat, circumquaque ferro & igne depopulans. Goslariam quoque cum paucis perrexit, parcens loco ditiſſimo, & ſibi ſemper gratiſſimo, ne quam admiſſa multitudine ſentiret deprædationis injuriam. Cumque exercitus indies fame & ſiti deperiret, veteri frumento partim igne, partim tantæ multitudinis uſibus abſumpto, novo autem necdum maturo; cumque ſpes nulla eſſet, ſine largioribus induciis & majoribus impenſis, bellum hoc confici poſſe: exoratus rex à principibus, Saxonia exceſſit, & tranſitis finibus Thuringiæ, ubi Eſchenevvege pervenit, exercitum dimiſit, accepta à principibus firmiſſima ſponſione, quòd ad iterandam expeditionem 11 calendas Novembris, majores & ambitioſiùs inſtructas, ſibi in Gerſtigun copias adducturi eſſent. Quo in tempore nunciatum eſt regi, Dietvvinum, Leodienſem epiſcopum, virum multis ornatum virtutibus, & per plures jam annos ſacerdotio perfunctum, ab hac luce migraſſe: cui protinus rex, per interventum Gozelonis ducis, propter ejus excellens in militia meritum, ſucceſſorem conſtituit Heinricum, quendam Verdunenſem canonicum, ipſi duci conſanguinitate proximum. Quo ille beneficio regi devinctus, operam ſuam futuræ expeditioni quàm maximam pollicebatur. Rex, dimiſſo exercitu, concitus Wormatiam venit. Nec multò pòſt Burchardus, præpoſitus Trevirenſis eccleſiæ, qui ad regem Ruzenorum legatione regia functus ierat; [tantum regi deferens auri & argenti] & veſtium precioſarum, ut nulla retro memoria tantum regno Teutonico uno tempore illatum referatur. Qua regem mercede ad hoc tantum redimere volebat rex Ruzenorum, ut fratri ſuo, quem
223 regno expulerat, adverſum ſe non præberet auxilium: quod certè gratis etiam impetrare potuiſſet, quia inteſtinis ac domeſticis bellis occupatus, ad externa, tamque remotis gentibus inferenda bella, nullo modo vacabat. Per ſe magno

munc-

muneri magnum addidit precium, temporis opportunitas. Nam ingentibus recentis belli expensis ærarium regis exhaustum fuerat, & miles vehementer instabat, nuper exactæ militiæ præmium efflagitans: cui nisi ad votum regia largitione satisfeciſſet, haud dubiè constabat, quòd eum ad reliquam negotii partem, quæ profectò major restare timebatur, minùs devotum habiturus esset.

Moguntinus archiepiscopus, efferatus in Halberstatensem episcopum, pro eo, quòd per eum potissimùm stetisse videretur, ne Saxones deditioni consentirent, spirituali armatura debellare parat, quem militari manu non potuerat. Legatum ei mittit, eumque ad synodum evocat, intentans ei crimen perjurii, ea de causa, quòd contra rempub. cui sub jurejurando fidem spopondisset, instructam aciem dux ipse belli duxisset; & hac occasione episcopatu eum deturbare, si vota sequatur effectus, machinatur, parum recolens, seipsum eadem noxa teneri, quia & ipse & cuncti principes regni, qui nunc partium regis erant, in hæc eadem contra regem bella à principio conjuraverant. Sed nuncius metu hostium, per quorum terras transeundum erat, retardatus est, ne ad legitimas inducias, sicut solemne est, ei diem diceret. Atque ita ineptum consilium eadem levitate evanuit, qua cœptum fuerat. Synodum tamen eodem anno, mense Octobri, Moguntiæ congregavit, ubi inter alios episcopos, qui convenerant, aderat Curiensis episcopus, Apostolicæ sedis literas & mandata deferens, quibus ei, sub interminatione gradus & ordinis sui, præcipiebat, sicut antea quoque multis legationibus præceperat, ut presbyteros omnes, qui intra suam diœcesim essent, cogeret, aut in præsentiarum conjugibus renunciare, aut se in perpetuum sacri altaris ministerio abdicare. Quod dum facere vellet, exurgentes, qui undique assidebant, clerici ita eum verbis confutabant, ita manibus & totius corporis gestu in eum debacchabantur, ut se vita comite synodo excessurum desperaret. Sic tandem rei difficultate superatus statuit, sibi deinceps tali quæstione omnino supersedendum, & Romano pontifici relinquendum, ut causam, quam ipse toties inutiliter proposuisset, ille per semetipsum, quando & quomodo vellet, perorare.

Heinricus, Spirensis episcopus, cùm jam thesauros ecclesiæ Spirensis penè omnes puerili levitate dilapidasset, & prædia militibus suis in beneficium erogasset [tempore Heinrici tertii imperatoris] & tantum, ut vix in dimidium annum sumptus ei ex reditibus ecclesiæ ministrari possent, inopinata morte subtractus est. De cujus obitu dignam memoria visionem vidit clericus quidam, qui ei defuncto protinus in episcopatum successit, nomine Huzmannus. Putabat, se in choro Spirensi cum episcopo & cæteris clericis stare: & ecce, ingrediebantur chorum tres viri; unus exacta ætate, canicie veneranda; duo juvenes, tanquam in obsequium senioris destinati. Cumque in medio chori aliquandiu taciti constitissent, ait senior his, qui circa se erant, juvenibus: Quid tardatis, quod vobis jussum est, explere? At illi, Tuum, inquiunt, pater est, primò adversus eum dictare sententiam, & nos sine dilatione, quicquid judicaveris, exequemur. Et ille, propter multa, inquit, mala, quæ in locum hunc, & in sanctam Dei genitricem, operatus est, egressa est à Deo sententia, ut interficiatur. Ad hanc vocem corripientes episcopum, decollaverunt, & truncum in ligno crucis, quod in eadem ecclesia in sublime elatum stabat, suspenderunt. Cumque mane facto clericus, nimio horrore concussus, episcopo somnum retulisset, visus est ei quasi deliramenta loqui, & propter sospitatem corporis sui, optimeque constantem omnibus membris vigorem suum, nullum tam è vicino imminentis exitii sensum admisit. Et ecce septimo dehinc die, cùm ad vespertinalem synaxim cum fratribus in choro staret, sensit repentè, parvulam sibi instar puncti pustulam in collo excrescere, qua paulatim in immensum intumescente, ante mediam noctem defunctus est.

Post abductum de Saxonia regis exercitum, iterum Saxones & Thuringi cre-

crebra conventicula faciebant, in quibus plebs contra principes, & principes contra plebem graviſſima ſimultate tumultuabantur. Succenſebat plebs principibus, quòd eam ad ſumenda contra regem arma importunis ſuaſionibus impuliſſent, & nunc, cùm ad certamen ventum eſſet, ipſi fuga elapſi, plebem pro-
224 ſternendam, conculcandam, & ritu inertium pecudum jugulandam, hoſtibus expoſuiſſent. Iraſcebantur principes plebi, quòd ipſis in aciem progreſſis, & pro numero ſuo ſatis impigrè rem gerentibus, plebs intra caſtra inerti ocio deſediſſet, & periclitantibus plurimum irritæ ſpei, nihil opis præſidiique diu expectata contuliſſet. Tum verò omnes in commune Saxones, omnes Thuringos infeſtiſſimè averſabantur, & cum his juſtiùs, quàm cum rege bellum ſibi fore dicebant, quòd in fugam verſo Saxonico exercitu, Thuringi per omnes vias & compita oppoſiti, fugientes invaderent, raperent, lacerarent, & ignominioſa nuditate fœdatos, de ſuis finibus effugarent. Jam in eo erant, ut ad vim, magnumque aliquod malum, jurgia ſpectare viderentur: ſed epiſcopus Halberſtadenſis, & Otto, dux quondam Baioariæ, quorum potiſſimùm conſilio bellum Saxonicum adminiſtrabatur, efferatæ multitudinis animos ſalubri moderatione mitigabant; orantes eos per Deum, ne arma, quæ pro vindicanda libertate ſua concorditer ſumpſiſſent, nunc diabolico furore raptati, in propria viſcera retorquerent, neu hoſtibus ſuis, qui luctuoſam à ſe victoriam reportaſſent, per inteſtinam hanc ſeditionem animos audaciamque repararent: præterea cernentes, quòd infractam prima adverſitate plebem vehementer jam belli pœniteret pariter & tæderet: veriti etiam (ut ſemper varium & inſtabile eſt plebis ingenium) ne ipſos principes captos regi traderent, & ſuam ſalutem eorum ſanguine redimerent, retulerunt ad eos de pace inſtauranda, ſuaſeruntque, ut, quomodo ſemel accepta clades belli, cujus tædium horroremque incuſſiſſet, omnem nunc operam verterent ad placandam regis adverſum ſe indignationem. Gratanter nimis hoc auditum acceptumque eſt ab omni plebe: ſtatimque epiſcopum Bremenſem, & Udonem marchionem, collato conſilio, ad regem miſerunt, orare per Deum, ut ſaltem nunc ſanguine eorum exſaturatus, iracundiæ ſuæ modum poneret, nec exiguum gentis Saxonicæ, quod atrociſſimæ cædi ſuperfuerat, usque ad internicionem deleret; diem potiùs locumque conſtitueret, quo tutò venire, tutò cauſam dicere liceret: ſe, juxta jurisdictionem omnium regni principum, de omni injuria, qua ſe læſum diceret, paratos ei ad votum ſatisfacere: omnem poſtremò ſatisfactionem proponere, omnia ſalva modò vita & libertate libenter paſſuros fore, ſi tantùm expeditionem, quam adverſum ſe omnibus regni principibus indictam comperiſſent, ad tempus inhiberet. Ad hæc rex ait, ſe nec eis, nec cuiquam, juſtam ſatisfactionem de culpa proponenti, veniam negaturum: de tanto autem tamque atroci negotio præcipitanter ſententiam ferre nec velle nec debere, donec principes regni in unum convenirent, in quorum communem ignominiam læſæ regiæ majeſtatis injuria redundaret; & quorum tam virtute bellum tranſigendum, quàm conſilio pax reparanda eſſet: præſertim, cùm jam ſæpenumero, bona & pacifica promittentes, fefelliſſent, ſe principibus ſuis, in expeditionem coadunandi exercitus, diem 11 calendas Novembris conſtituiſſe in Gerſtingun: ſi eos patrati facinoris revera pœniteret, eò venirent, accepturi illic, quamcunque regni principes æquam judicaſſent, pro admiſſa temeritate ſententiam. Hoc ubi Saxonibus nunciatum eſt, ingens eos metus invaſit: omnesque certatim animi conatus intendunt ad placandam, quoquo modo poſſint, regis iracundiam; ea præ omnibus cura habita, ut expeditionem, quæ tam atrociter indicta fuerat, præverterent; recolentes, quantum calamitatis ſuperiore expeditione accepiſſent; & haud dubiè ſcientes, quòd infeſtiorem nunc hoſtem inſtaurata poſt fugam bella ſibi redditura eſſent. Itaque ſupra memoratos nuncios, & cum his Hildenesheimenſem epiſcopum mittunt: nec regi ſolùm, ſed cunctis etiam principibus, pro recuperatione pacis, obnixiùs ſupplicare jubent: omnem

omnem admiſſi facinoris ſatisfactionem, etiam ſupra leges & natales ſuos, promittunt. Et ne verbis minus fidei ſit, obſides ipſis legatis, quantos accipere velint, tradunt, quibus ſe obligent, nulla unquam levitate, nulla neceſſitate, nulla ingruentium caſuum mutabilitate, promiſſionibus ſuis defuturos fore. Sed rex, comperto per occultos indices, quòd id molirentur, omnibus modis ſatagebat, ne qua deinceps, ante inſtructam expeditionem, legatis Saxonum copia fieret colloquendi ſecum; præcavens ſcilicet, ne fortè principes regni, ſupplicationibus eorum & ſatisfactionis humilitate victi, clementiorem in eos animum acciperent: quin imò tam honori, quàm iracundiæ ſuæ hoc conſultius fore judicabat, ut, ſi fieri poſſet, novis occaſionibus veteres inimicitiæ inſtaurarentur, & vulnus, quod præproperè in cicatricem obduci metuebat, recentibus plagis exulceraretur. Ad hoc 225
efficiendum novo & exquiſito utitur artificio: ſimulat ſe à Salomone, viro ſororis ſuæ, rege Ungariorum, in Ungariam evocatum, ut lites, quæ inter ipſum erant, & Joiadam, qui eum regno expulerat, habito cum utrisque familiari colloquio, componeret. Hujus itineris prætextu, eluſis omnibus regni principibus, in Boëmiam proficiſcitur; nullum ſecum habens ex principibus, præter Herimannum, comitem de Glizberg, equites autem expeditos, & tanto negotio allectiſſimos penè quingentos, qui rejectis ſarcinis, & cæteris bellorum impedimentis, itineri tantùm & certamini ſe expedierant. Aſſumpto in Boëmia duce, & exercitu Boëmico, per occultos ac difficilimos tramites, in Saxoniam contendit, ſperans, ſe eos (ut dici ſolet) inter oſcitantes, cùm inopinatus irrueret, facilè oppreſſurum, aut ſi rebellare tentarent, juſtam deinceps adverſum eos belli & ſatisfactionis non ſuſcipiendæ cauſam habiturum. Igitur usque Miſenen pervenit urbem, ſitam in confinio Boëmiæ & Saxoniæ: ibi à civibus pacificè in civitatem ſuſceptus, epiſcopum civitatis ipſius comprehendit, omnia, quæ ejus erant, diripuit; hoc ſolo reum majeſtatis eum adjudicans, quòd toto tempore belli Saxonici nullos ad eum ſervatæ erga rempublicam fidei indices, nuncios vel literas deſtinaſſet. Cæterum homo eccleſiaſticæ paupertatis, & nihil aut parum habens pompæ militaris, vota forſitan contra rempublicam facere, arma ferre non poterat, nec magnum vel his, vel illis partibus momentum, amicus ſive inimicus extitiſſet. Paulo ulteriùs progreſſus, villas nonnullas incendit; homines plerosque ingenuos in deditionem accepit, cùm repentè præmiſſi exploratores retulerunt, jamdudum conſilii hujus famam ad Saxones prævenisſe; eos contractis plusquam 15. millibus armatorum, haud procul caſtra poſuiſſe, paratos cum eo proxima die, niſi ſatisfactionem eorum, pacisque conditiones ultro ſuſciperet, collatis ſignis confligere; poſtremò de ejus ſuorumque omnium ſalute actum eſſe, ſi vel ultrà progredi, vel in eisdem caſtris poſteram diem opperiri vellet, præſertim, cùm nullum undique concluſis effugium pateret, nec periculum manu propulſare multitudine impares poſſent. Ingens omnes, qui cum rege erant, metus perculit, vehementerque ejus ineptiam incuſabant, quòd, cùm ſucceſſus ſuos nimiùm ipſe urgeret, & morarum impatiens, multorum annorum bella uno impetu conficere, immoderata præſumptione feſtinaret, ſe ſuosque hoſtibus puerili levitate prodidiſſet. Eorum monitis obtemperans, citato, quantum poterat, reditu, in Boëmiam, unde eruperat, ſe recepit: quem abeuntem quidam ex Saxonibus expediti equites, inſciis principibus inſecuti, priusquam Saxonia excederet, oppreſſiſſent; niſi Boto comes, qui ad Saxones à rege orator ierat, provocare eos ad deditionem, vel (quod verius eſt) vana pollicitatione veniæ implicare eos, ne perſequerentur abeuntem, hac arte eos fefelliſſet. Digrediens à caſtris Saxonum, cùm eos paulatim veſtigia ſua inſequi cerneret, iter unius diei, quo ad regem redire poterat, longos anfractus, & longa viarum diſpendia legendo, vix triduo confecit, ut per hanc ſcilicet moram rex, eluſis hoſtibus, in tutum evadere potuiſſet. Ita periculo liberatus rex militem ſuum labore ac vigiliis, tum potiſſimùm fame ac ſiti, penè usque ad defectionem ſpiritus confectum, poſt paucos dies Ratisponam reduxit, è vicino jam imminente die, quo in expeditionem exer-

citus adunandus erat, invenitque ibi legatos Saxonum, multo jam tempore reditum ejus præſtolantes: quos reſponſum differendo diu ſuſpenſos tenuit, ut redire ad ſuos, niſi ſub ipſo imminentis jam expeditionis articulo, & penè incumbente jam cervicibus eorum hoſtili gladio, non poſſent. Cumque ſub idem ferè tempus Dedi marchio, longa ægritudine abſumptus, deceſſiſſet, marchiam ejus Boëmico duci in præmium exactæ militiæ dedit, tametſi uxor marchionis, Adala, filium ſuum, cui hæreditaria ſucceſſione marchia debebatur, ei paulo antè pro ſe obſidem miſiſſet, & ipſe marchio, poſt recuperatam pacem in Gerſtingun, intemeratam ſemper erga regem remque publicam fidem ſervaſſet. Interea Saxones & Thuringi, inter ſpem & metum, inter pacem & bellum, inter comminationes & ſupplicationes, vario curarum æſtu fluctuabant: nec, quid agerent, quo ſe verterent, quibus modis impeditam rem explicarent, crebra conventicula facientes, deliberare poterant. Cenſebant alii, quomodo rex ad internicionem totius Saxonicæ gentis animum obſtinaſſet, ut, quicquid Saxoniæ vel Thuringiæ hoſtilis exercitus reliquum feciſſet, id ipſi injecto igne abſumerent, & ſic cum omnibus ſuis ultra fluvium Al-
226 bim commearent: alii, ut Luiticios, infeſtiſſimam nomini Chriſtiano gentem, finibus ſuis excirent, & barbaro milite adverſus barbarum atque implacabilem hoſtem uterentur: alii, ut caſtella, quæ rex per Thuringiam & Saxoniam dirui juſſerat, inſtaurarent, & locorum difficultate, quoniam armis non poſſent, ſalutem ſuam, quoad indignatio domini deflagraret, tutarentur. Sed plebs omnem ſpem ſuam ab armis ad preces verterat: quæ ſi non proficerent, incunctanter animo fixerat, omnia fœda etiam atque crudelia potiùs tolerare, quàm ſe certamini committere, & ancipitem fortunæ aleam, quam ſemel infauſta congreſſione experta fuiſſet, denuo tentare. E contra principes, quibus primùm authoribus ea rabies inarſerat, ſedulò inſtabant, obſecrantes, ut priſtinæ virtutis memores crimen non inferrent gloriæ ſuæ, nec optimè cœpta fœdiſſimè nunc deſererent. Quòd prima congreſſione res ſecus ceſſiſſet, id cauſæ extitiſſe, quòd nec regem nec principem habuiſſent, cujus ductu & auſpicio bellum gerere, ad cujus imperium caſtra locare, in aciem procedere, manum cum hoſtibus conferre, & cætera militaris diſciplinæ munia obſervare, ſacramenti militaris religione cogerentur; ſi is ſcrupulus ademptus eſſet, nullum regem, nullum deinceps exercitum virtuti Saxonicæ inſuperabilem fore: proinde malæ rei, peſſimæ ſpei, unicum hoc remedium, & adverſus inſolentiam hoſtium vehemens telum eſſe, ſi regem ſibi crearent, & in ejus verba jurarent, ſe pro patria, pro conjugibus, pro liberis, pro legibus, pro libertate ſua, usque ad mortem militaturos eſſe. In his & hujuscemodi deliberationibus, cum ſæpe ſeptem, ſæpe 14. dies, continua conſultatione triviſſent, incertiores ſemper quàm venerant, domum revertebantur. Ita, cùm omnia deliberando pertentaſſent, omnia diſcuſſiſſent, propter acceptæ cladis recentem memoriam, nihil rationibus ſuis ſatis tutum, ſatis firmum putabant. Rex XI calendas Novembris, juxta conditum venit in Gerſtingun: venerunt omnes Teutonici regni epiſcopi & comites: aderat Diodericus, dux Moſellæ regionis: aderat Gozzelo, dux Lotharingiæ, tantas habens copias, ita militaribus armis inſtructas, ita de tota, cui præerat, regione, ſeveriſſimo delectu habito, exquiſitas, ut ſolæ cæterum regis exercitum & numero & bellici apparatus gloria præcellere ac ſupergredi viderentur. Alii duces, Rudolphus ſcilicet, dux Suevorum, Welf, dux Baioariorum, Bertholdus dux Carentinorum, regi auxilium ſuum petenti denegaverant: pœnitentes, (ut ajebant) ſuperiori expeditione in irritum fuſi tanti ſanguinis; offenſi etiam regis immiti atque implacabili ingenio, cujus iracundiæ incendium nec lachrymæ Saxonum, nec inundantes campis Thuringiæ rivi ſanguinis reſtinguere potuiſſent. Cæteri tamen principes, qui frequentiſſimi convenerant, magnum ſatis ac validum exercitum fecerant, ei tamen longè ac multò imparem, quem prior illa expeditio contraxerat. Saxones & Thuringi, ultima jam neceſſitate exciti, ampliſſimo numero convenere, & poſitis caſtris haud procul à curte regia, Northuſun,

huſun, archiepiſcopum Bremenſem, epiſcopum Hildenesheimenſem, Udonem marchionem, regi obviam in Gerſtingun miſerunt; obnixè poſtulantes, ut à latere ſuo principes, quos vellet, ad eos transmitteret; paratos ſe, collato cum eis conſilio, omnibus, quæ juſta ſint, promptiſſimè aſſenſum præbere. Abnuit rex: nec principes ſuos de tam remotis regni partibus ad ſententias dicendas confluxiſſe, ſed ut manu militari ab hoſtibus communes reipublicæ injurias expoſtularent. Sed cùm ei hoc vix & ægrè ſupplicatio legatorum extorſiſſet: nullus erat ex principibus, qui eo munere fungi conſentiret: ſingulis videlicet timentibus, ne vel apud regem perfidiæ notarentur, ſi quid in Saxones clementiùs agerent, vel apud Saxones mendacii crimine infamarentur, ſi veniam eis admiſſi pollicerentur, quam incunctanter ſcirent, nullam eos à rege conſecuturos. Triduo in hac cunctatione ceſſatum eſt, legatis aſſiduò euntibus ac redeuntibus, atque in eadem verba regis & omnium principum aures obtundentibus. Nec propterea rex profectionem diſtulit, ſed inſtructo exercitu, prælatis militaribus ſignis, lento quotidie gradu, in ulteriora populabundus contendebat. Tandem placuit, mitti ad eos Moguntinum archiepiſcopum, Salzburgenſem archiepiſcopum, Auguſtenſem epiſcopum, Wirzeburgenſem epiſcopum, & cum his ducem Gozzelonem, cujus potiſſimùm in ea expeditione authoritas valebat, & in eo omnium, quæ agenda erant, ſumma & cardo vertebatur, pro eo, quòd licet ſtatura puſillus, & gibbo deformis eſſet, tamen opum gloria, & militum lectiſſimorum copia, tum ſapientiæ & eloquii maturitate, cæteris principibus quamplu- 229
rimum eminebat. Hos quinque nominatim ad colloquium ſuum Saxones expetierant, quòd hos conſtantiſſimæ fidei & veritatis eſſe compererant, & quicquid hi ſpopondiſſent, ratum fore haud dubiò credebant. Cumque in caſtra Saxonum veniſſent; provoluti pedibus eorum principes Saxoniæ, obteſtabantur per Deum, ut calamitatis eorum miſererentur, quos regis inclementia & primò ad audendum hoc immane facinus coëgiſſet, & nunc victos, & penè usque ad internicionem deletos, ad exitiales cruciatus inſatiabili odio depoſceret. Quòd ſi legibus, ſi judiciis, ſi more majorum innocentiam ſuam aſſerere permittantur, facilè crimen refellant, & ſe acceptas in Gerſtigun pacis conditiones nullo deinceps auſu temerario violaſſe, probent; vel ſi probare nequeant, pœnas, quas leges & ſcita majorum in ſimilium criminum reos ſanxerint, perſolvere non abnuant: nunc verò, novo crudelitatis genere, innocentibus refellendi criminis copiam non dari, placationem non recipi, ſatisfactionem non admitti, ſed ſemel conceptæ indignationis virus ita penitus imis inſediſſe viſceribus, ut non alio medicamine, quàm totius Saxonicæ gentis exterminio ſedari valeat. Proinde videant ipſi, memores humanarum rerum, ne fortè peſtilentis hujus exempli contagium, ſumpto ab Saxonibus exordio, cæteros etiam quandoque regni principes inficiat: & ita nunc infelicibus eventis Saxonum moderentur, ita calicem hunc fellis & abſynthii miſceant & propinent Saxonibus, ut ſibi quoque paulo pòſt eundem meminerint eſſe bibendum: ſe jam inciſa ſpe, omiſſa deinceps ſalutis propriæ cura, hoc firmiter animo ſtatuiſſe, ut, quicquid illi agendum cenſeant, ſuadeant, jubeant, incunctanter agant, nec ſuarum partium ſtudio patiantur ulterius totius reipublicæ ſtatum periclitari. Ad hæc illi reſponderunt; ſe cauſam, qua primùm adverſus regem arma ſumpſerint, non admodum improbare, nec placere ſibi obſtinatum ad perniciem eorum regis animum & pertinax odium; conſenſiſſe tamen in hoc omnes regni principes, de uſurpato in republica novo hoc, & multis retro ſeculis inaudito facinore, non aliter regi vel reipublicæ poſſe ſatisfieri, quàm, ut ſe absque ulla exceptione dedant; ſibi autem, quorum hoc conſilio agant, curæ futurum, ut nihil ex hac deditione, quod ſaluti eorum, quod honori, quod rei familiari officiat, experiantur. Adverſus hanc vocem vehementer infremuit vulgus Saxonicum: durumque omnibus viſum eſt & intolerabile, ei ſanguinis ſui jus poteſtatemque

facere, cujus crudelitatis tam clara cepiſſent experimenta: quia, poſt depopulationes Thuringiæ & Saxoniæ, poſt multa hominum millia cæſa, adhuc ſpirans minarum & cædis, omnia adverſum eos mundi regna concitaſſet: cujus iracundiæ in ſecundis rebus non pietas, non miſeratio, non Dei, non hominum reſpectus unquam modum feciſſent: ſatius ſibi fore, ut æquo certamine congreſſi, more virorum fortium, moriantur in bello, quàm ut in exiliis & carceribus, ritu pecudum jugulati, ridiculum hoſtibus ſuis ſpectaculum præbeant. Econtra illi ſedulò inſtabant deprecantes, ut ſalutaribus monitis adquieſcerent, neque exiguum Saxonici nominis, quod cædi ac depopulationi ſuperfuiſſet, vana deſperatione perditum irent; ſe, ſi minus ſalutis eorum, at propriæ exiſtimationis curam permaximam habere, qui profectò maculam ſibi & crimen, nulla deinceps ætate, nulla virtute abolendum contraherent, ſi fidei ſuæ creditos adverſitatis cujusquam vel levis aura perſtringeret: proinde ituros ſe ad regem, & ſi tutò fidem dicere, tutò veniam pollicerí poſſent, comperturos, & quæ comperta fuiſſent, die poſtera renunciaturos. Rex, gratiſſimè amplexus, pacis conventionem promiſit, & (ſicut vulgata in plurimos fama loquebatur) etiam jusjurandum dedit, nihil ſe in eos, ſi dediti fuiſſent, præter voluntatem & ſententiam acturum eorum, quorum opera & beneficio incruenta ſibi hæc victoria obtigiſſet. Sæpe itum ac reditum eſt: ſæpe Saxones, refutato deditionis conſilio, arma expediri, atque in aciem ſigna efferri, conclamaverant, dum omnia fide regis tutiora ſibi arbitrarentur. Sed Gozzilo dux, & qui cum eo erant epiſcopi, ſatis impigros ſe exhibuerunt negotio, & ferocientis multitudinis tumultum nunc minis, nunc blandimentis comprimebant: pollicentes, & quia verbis parum fidei erat, etiam ſub jurejurando confirmantes, non ſalutis, non libertatis, non prædiorum, non beneficiorum, non cæteræ ſupellectilis ſuæ ullam eos jacturam ſenſuros, ſed, poſtquam faciem regis & regni majeſta-
228 tem momentanea ſatisfactione magnificaſſent, ſtatim deditione abſolvendos, & patriæ libertatique, in nullis imminuto ſibi conditionis ſuæ ſtatu, reſtituendos eſſe. Non verba, non juramenta, non promiſſiones ullæ principibus Saxoniæ metum ademerant, ſed, quia nec utiliter hoſtibus congredi, numero ac virtute impares, valebant, nec bellum diutius trahi, plebe jam olim tædio affecta, & pacis recuperandæ cupidiſſima, poterat; poſt longas deliberationes, poſt multas tergiverſationes, lachrymantes, atque alta ſuſpiria ab imis trahentes viſceribus, tandem deditioni conſenſerunt, & fidem principum, regisque clementiam propriæ ſalutis periculo experiri ſtatuerunt. Quod ubi protinus per exercitum regis celebris rumor vulgaverat; ingens gaudium, vehemens erat gratulatio: omnique triumpho illuſtriorem, omnibus ſpoliis opimiorem æſtimabant victoriam, quòd adempta ſibi fuiſſet neceſſitas cum his manum denuo conſerendi, qui prima congreſſione, extinctis penè omnibus Sueviæ ac Bajoariæ luminibus, luctuoſam victoribus victi cladem intuliſſent. Poſtera die rex, ad ſuſcipiendos eos, in media latè patentis campi planitie, in loco, qui dicitur Spiraha, (a) aſſedit, toto exercitu ad hoc ſpectaculum ſolemniter evocato, latiſſimo inter conſtipatam multitudinem vacante ſpacio; ubi dum procederent, totius exercitus oculis conſpicui forent. Igitur introducuntur per ordinem Saxoniæ ac Thuringiæ primò principes, Wezil archiepiſcopus Magdaburgenſis, Bucco epiſcopus Halberſtatenſis, Otto, dux quondam Bajoariæ, Magnus dux Saxoniæ, Herimannus comes, patruus ejus, Fridericus Palatinus comes, Diedericus comes de Cadalenburg, (b) Adelbertus comes de Thuringia, Rudeger, Sizzo, Berenger, Bern, comites; deinde ingenui omnes, qui generis vel opum claritate aliquantulum eminebant in populo: &, ſicut convenerat, absque ulla exceptione regi ſe dediderunt. Rex eos principibus ſuis ſingulis ſingulos, donec de eis communi

(a) Vicus eſt, ditionis Sondershuſanæ, *an der Helbe, zwiſchen Greuſſen und Kindelbrücken*, prout ſitum definit *SPANGENBERG Chron. Sax. c. CXCIII.*

(b) Potius Katelenburg, de quibus in Antiquitatibus Katelenburgenſibus ſeparatim egit *JO. GEORG. LEUCKFELD.*

Digitized by Google

communi consilio deliberaretur, servandos commisit, & paulo pòst, rupto fœdere, contemptis omnibus, quibus se obligaverat jurisjurandi vinculis, eos per Galliam, Sueviam, & Baioariam, per Italiam & Burgundiam deportari fecit: beneficia quoque eorum militibus suis, quorum præcipuè opera in bello Saxonico usus fuerat, distribuit: commoratus etiam paucis diebus in Thuringia, castellum in Asenberg instauravit, præsidiumque imposuit, præcavens, ne quid post digressum suum instabilis vulgi levitate novaretur: præterea ingenuis omnibus, qui vel casu abfuerant, vel metu se subtraxerant, diem statuit; ante quem si in deditionem non venissent, tanquam hostes publici, ab omnibus, quibus respublica curæ esset, ferro & igne infestarentur. Atque ita dimisso exercitu, victor rediens, Natalem sancti Martini Wormaciæ celebravit.

Interea Romanus pontifex crebris legationibus, & Babenbergenses clerici assiduis supplicationibus vehementer regi imminebant, ut jam diu vacanti ecclesiæ Babenbergensi rectorem provideret: siquidem prior episcopus, licet extrinsecis ecclesiæ possessionibus, militum suorum (ut suprà dictum est) præsidio fultus, contra vetitum incubaret; nullam tamen pontificialis officii administrationem usurpabat, apostolici anathematis religione absterritus. Cumque regi in pace & in bello, tranquilla seu turbata republica, semper commodissimè affuisset, & scandalizatis in eo cæteris regni principibus, solus ille nunquam scandalizatus fuisset, sed in cunctis, quæ ei accidissent, calamitatibus pondus diei & æstus cum eo inconcussâ fide portasset: nunquam tamen rex vel levi verbo calumniatoribus ejus obstitit: quin imò haud gravatè adversus eum accusationem recipere videbatur, eò videlicet (ut plerique interpretabantur) intendens, ut per hujus dejectionem via sibi patefieret ad Wormatiensem episcopum, & alios nonnullos, quibus in ultionem pristinæ defectionis jampridem summa ope calumniam struere sentiebatur. Igitur profectus Babenberg, Rupertum Goslariensem præpositum, in Natali sancti Andreæ Apostoli, pro eo ordinari fecit episcopum, virum pessimæ existimationis in populo, eò quòd regi familiarissimus, & omnibus ejus secretis semper intimus fuisset, & omnium, quæ rex perperam, & præter regiam magnificentiam, in republica gessisset, potissimus incentor extitisse putaretur: & milites quidem acerrimè factum improbabant, quòd scilicet, vivente priore episcopo, nec canonicè ad synodum evocato, nec canonicè adjudicato, alius ad adulterandam ecclesiæ Babenbergensis castitatem, superordinatus fuisset episcopus. Clerici autem, etsi eos quàm maximè offenderet persona ordinati, haud sanè bonum testimonium habens ab his, qui foris erant; malebant tamen qualemcunque habere, quàm eum, adversus quem sedem Apostolicam appellaverant, & cujus vitæ institutionisque lugubrem tragœdiam toto mundi hujus theatro decantandam vulgaverant, recipere. 239

Postera die, cùm ad eligendum Fuldensem abbatem rex cum principibus assedisset, grandis erat inter abbates & monachos, qui ex diversis locis frequentes confluxerant, concertatio: tanquam solemniter indicto agone, singuli pro virili portione currentes, alius aureos montes, alius ingentia beneficia ex agro Fuldensi, alius solito impensiora in rempublicam servitia promittebant, nec prorsus in promittendo modum aut modestiam ullam servabant. Et ô mores, ô tempora, ò abominationem desolationis, stantem in loco, ubi non debet, & mammonam nostris temporibus publicè sedentem in templo Dei, & extollentem se supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur. Abbates & monachi ita ambitionis spiritu præcipites rapiebantur, ut eos à cupiditate sua non pudor nominis Christiani, non habitus arctioris propositi, non ipsum denique deterreret recens exemplum Babenbergensis episcopi: quem pridie viderant non aliam ob causam & episcopatu privatum & communione, quàm quòd ad sacrum ordinem illicita largitione aditum sibi affectasset. Horum impudentiam rex vehementissimè (ut dignum erat) detestatus, cùm hinc inde importunè obtrudentium precibus

urgeretur: repentè divino(ut creditur)ſpiritu actus,monachum quendam Herveldenſem, Ruzelinum nomine, qui pro cauſa monaſterii, juſſu abbatis ſui,ad curtem venerat, in medium evocat, & nihil minus ſuſpicanti, etiam inopinatæ rei miraculo penè exanimi, baculum paſtoralem offerens, primus ipſe abbatem eligit, dein cæteros, tam monachos quàm milites, ut in electionem ejus conſentiant,obnixè efflagitat. Ita cunctis, qui aderant,lætiſſima acclamatione ſuffragium ferentibus, abbatiam ſuſcipere jubetur. Et cùm diu nunc imperitiam ſuam, nunc malam valetudinem, nunc abbatis ſui abſentiam cauſatus reſtitiſſet, vix tandem aliquando, præſentium epiſcoporum obteſtatione adjuratus, ſuſcipere conſenſit. Similiter, defuncto nuper Udalrico, abbate de Loreſſan, cùm monachi & milites, in electionem præpoſiti concorditer adunati, ad curtem veniſſent, neque rex aliter ſenſurus putaretur, propter multa ſervitia, quibus ille, dum præpoſitus monaſterii eſſet, gratiam dilectionemque ejus, officioſa admodum ſedulitate, redemerat: rex alium quendam, ejusdem cœnobii monachum, Adelbertum nomine, qui cum cæteris fratribus nihil tale opinatus advenerat, repentè injecta manu, in medium protrahit, & rei novitate attonito baculum paſtoralem, cunctis ſtupentibus, tradit.

Herimannus, Babenbergenſis epiſcopus, comperto, quòd alius in locum ejus ſubrogatus eſſet epiſcopus, cùm omnis jam ei ſpes adempta eſſet recuperandæ deinceps dignitatis ſuæ, nec ad eludendam Romani Pontificis ſententiam ullum ultrà pateret diverticulum, in monaſterium, cui nomen eſt Suarza, ſeceſſit, ibique ſub Eggeberto abbate ſanctæ converſationis habitum ſuſcepit, ſtatimque aſſumpto ſecum eodem abbate ſuo, Romam profectus eſt. Cùm de inobedientia ſua humiliter apud ſedem Apoſtolicam pœnitentiam egiſſet, & anathemate liberatus, & ſacerdotalis miniſterii, præter pontificalem dignitatem, denuo licentiam eſt conſecutus.

Annum hunc, multis cladibus inſignem, potiſſimùm lugubrem fecit obitus Annonis, Colonienſis archiepiſcopi, qui, poſt longam ægrotationem, qua dominus vas electionis ſuæ in camino tribulationis tranſitoriæ, purios auro, purgatius mundo obryzo decoxerat, 2 nonas Decembris beato fine perfunctus, ad Angelos ex hominibus, ad immortalia ex mortalibus transmigravit. Teſtantur hoc ſigna & prodigia, quæ quotidie circa ſepulchrum ejus dominus oſtendere dignatur, ad confutandam impudentiam eorum, qui paulo antè vitam ejus ſanctiſſimam, atq; ab omni hujus mundi labe, quantũ ad hominem, integerrimam, livido dente carpebant, & precioſam margaritam, jam olim cœleſtis regis diademati deſtinatam, falſis rumoribus obfuſcare conabantur. Is in Babenbergenſi eccleſia, in ludo tam divinarum quàm ſecularium literarum enutritus, poſtquam adolevit, nulla commendatione majorum (erat quippe loco mediocri natus) ſed ſola ſapientiæ ac virtutis ſuæ prærogativa, imperatori Heinrico innotuit: à quo in palatium aſſumptus, brevi apud eum, præ omnibus clericis, qui in foribus palatii excubabant, primum gratiæ & familiaritatis gradum obtinuit, hoc præcipuè diligentibus in eo omnibus bonis, quòd juſti ac recti admodum tenax erat, atque in omnibus cauſis, pro ſuo tum ſtatu, non adulando ut cæteri, ſed cum magna libertate obloquendo, juſtitiæ patrocinabatur. Erat autem, præter virtutes animi & morum gloriam, corporis quoque bonis ornatiſſimus, ſtatura procerus, vultu decorus, lingua promptus, vigiliarum & inediæ patientiſſimus, poſtremò ad omne boni operis exercitium naturæ muneribus affatim inſtructus. Exactis in palatio haud multis annis, magna imperatoris, magna omnium, qui eum noverant, expectatione, adeptus eſt Colonienſem epiſcopatum, atque ita deinceps in omnibus tam eccleſiaſticis, quàm reipublicæ negotiis, haud imparem ſe acceptæ dignitati gerebat, & ſicut editioris loci inſignibus, ita cunctis virtutum generibus inter cæteros regni principes conſpicuus incedebat. Reddebat ſollicitus, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo, quia Colonienſis nominis majeſtatem & ſecula-

rem

rem pompam ambitioſiùs penè, quàm aliquis ex præceſſoribus ejus, oſtentabat ad populum, nec propterea tamen invictum inter tantas occupationum procellas ſpiritum unquam relaxabat à ſtudio divinarum rerum. Crebris jejuniis corpus ſuum macerabat, & in ſervitutem redigebat. Pernoctabat plerunque in orationibus, & per eccleſias, uno tantùm puero contentus comite, nudis pedibus diſcurrebat, & diem quidem in diſponendis privatis ſeu publicis negotiis, noctem verò totam in opere Dei expendebat. Multa illius in paupères, in peregrinos, in clericos, in monachos benignitas, mira liberalitas erat. Nullam intra diœceſim ſuam congregationem prætermiſit, quam non prædiis, ædificiis, ſtipendiis, ſua ſpecialiter donatione auctam, vita decedens relinqueret: & planè apud omnes indubia fide conſtitit, ex quo Colonia fundata eſt, unius nunquam epiſcopi ſtudio tantum opes & gloriam creviſſe Colonienſis eccleſiæ. In judicandis cauſis ſubditorum nec odio, nec gratia cujusquam à vero abducebatur, ſed ſemper in omnibus propoſitam indeclinabiliter ſequens æquitatis lineam, ad evertendum judicium, nec accipiebat perſonam pauperis, nec honorabat vultum potentis. Tum verò verbum Dei ita luculenter, ita magnificè diſſerebat, ut ſaxeis etiam cordibus ſermo ejus lachrymas excutere poſſe videretur, & ſemper ad exhortationem ejus planctu & ululatu compunctæ multitudinis eccleſia tota reſonaret. Duas Coloniæ congregationes clericorum ex integro propriis impenſis inſtituit, unam in loco, qui dicitur ad gradus, titulo ſanctæ Mariæ, alteram foras murum, titulo ſancti Georgii martyris. Tres etiam congregationes monachorum diverſis in locis ex ſuo conſtruxit, unam in monte, qui à præterfluente fluvio cognominatur Sigeberg, *(a)* aliam in regione Sclavorum, in loco, qui dicitur Salefelt, tertiam in regione Weſtphaal, in loco, qui dicitur Graſcaf: *(b)* quas omnes & auguſtiſſimis ædificiis excoluit, & exquiſitiſſimis eccleſiæ ornamentis illuſtravit, & ampliſſimis atque in multorum fratrum uſus ſufficientibus prædiis locupletavit. Cumque in omnibus Teutonici regni monaſteriis cerneret, antiquum illum regularis diſciplinæ fervorẽ admodũ refrixiſſe, & monachos à vita communi ad rem familiarem curam omnem ſtudiumque convertiſſe; gravi tædio angebatur animus ejus, quòd ingentibus expenſis nihil Deo dignum confecturus putaretur. Interea contigit, ut pro cauſa reipublicæ Romam pergeret. Cumque alias Italiæ regiones peragraret, principes ejus regni, ne à rege deficerent, ſuis exhortationibus confortaturus, ad monaſterium quoddam, cui Fructuaria *(c)* nomen eſt, cauſa orationis divertit. Ibi admiratus monachorum arctiſ-

(a) Idem dicit *CHRON. S. ÆGIDII*, ad *a. 1071.* apud *LEIBNITIUM Tom. III. p. 584. MARIANUS SCOTUS ad a. 1077.* Non confundendum eſt cum Saxonum caſtro, Sigisburg, ad Ruram, quod a. 775. Carolus M. cepit, nec cum Wagrorum oppido, Segeberg. Hoc in Ducatu Bergenſi ſitum eſt, a Siga, amne præterfluente, ſic dictum, & a monte Wilberg, hodie *Siborg*. De quo *MEIBOMIUS not. ad Irmenſulam cap. IX. HERM. HAMELMANN delin. urbium Weſtphaliæ n. 18.*

(b) De hoc *SCHATENIUS Ann. Paderborn. ad a. 1072. Anno per hæc tertium Ordinis D. Benedicti Cœnobium in Weſtfalia, quod Graffſchaffenſe eſt, condidit; id quod hodiedum ex primo Monachorum inſtituto catholicæ religionis ſervatur intra Archiepiſcopi limites ſacros ac civiles.*

(c) De hoc *GERVASIUS TILBERIENSIS Ot. Imper.* apud *LEIBNITIUM Tom. I. p. 962. In Epiſcopatu Taurinenſi Italiæ eſt monaſterium Fructuarienſe, antiqua religione celebre, in quo juxta eccleſiam ſanctorum Benigni & Tiburtii eſt cœmeterium, in quo ſingulariter monachi ſepeliuntur. Verum, ſi poſt triduum aperta fuerit ſepultura, in ea nec oſſa nec cinis mortui comparebunt, quod multoties probatum ac compertum a monacho confine, viro religioſo ac literato, accepi, ſub fide verbi teſtificatum.* In hoc Monaſterium Agnes Henrici IV. mater, ſeceſſit, teſte *OTTONE FRISINGENSI lib. VI. c. XXXIV.* & *HENR. BODONE Synt. de Eccleſ. Gandersheim. p. 731.* Adde *GOLDASTUM de Auctoribus Hiſt. Henrici IV. p. 27.*

Digitized by Google

ctiſſimam, & ſecundum regulæ inſtituta converſationem, nonnullos eorum, in opere Dei probatiſſimos, ſecum rediens abduxit, & eos, ad tradendam Galliis ejusdem diſciplinæ formulam, in Sigeberg conſtituit: prioribus monachis, quos ex ſancto Maximo aſciverat, quoniam in horum inſtituta concedere noluerant, honorificè in locum ſuum remiſſis. Quod ejus factum imitati cæteri Galliarum epiſcopi, alii ex Gorzia, alii ex Cloniaca, alii ex Sigeberg, alii ex aliis monaſteriis monachos evocantes, novam divini ſervitii ſcholam in ſuis ſinguli monaſteriis inſtituerunt: adeoque brevi convaluit felicis hujus facti æmulatio, ut pauca intra Galliam monaſteria videamus, quæ non jam novæ hujus inſtitutionis jugum ſubacta receperunt. Ipſe verò monachos ſuos, juxta quod in Fructuaria compererat, cernens, arctiſſimis vivere diſciplinis, & converſationis eorum opinione longè lateque vulgata, multos ad mundi contemptum inflammari, & eorum magiſterio ſe in via Dei erudiendos tradere; magnas Deo gratias referebat, quòd non confudiſſet eum ab expectatione ſua: omnem quoque diligentiam adhibebat,
231 ne quam earum rerum, quibus corporis imbecillitati conſulendum ſit, penuriam ſuſtinerent: honorabat ac venerabatur eos ut dominos ſuos: nec ſolùm abbati, ſed decanis etiam monaſterii ita ſubditus dictoque obtemperans erat, ut ad primum eorum imperium, quantumlibet gravibus publicæ ſeu privatæ rei negotiis implicitus, teneretur, ilico ex occupatis manibus ſurgeret, & omne, quod juſſiſſent, inſtar vilis mancipii, exequeretur; cibos ſumma induſtria confectos quotidie, dum adeſſe potuiſſet, ipſe eis inferebat, ipſe apponebat, ipſe potum miſcebat, ipſe reficientibus ad omne obſequium quolibet famulo promptior paratiorque aſſiſtebat: ſilentiũ quoque, ac cæteras monaſterii conſuetudines, dum inter eos diverſaretur, ita attentus ſollicitusque ſervabat, ac ſi pro exceſſibus ſuis, ipſe quoq; quotidie in capitulo eorum cauſam dicturus, & ſententiam accepturus foret. Hoc ejus in Sigeberg, hoc in Salefelt, hoc in Graſcaf ſtudium, hæc inſtitutio erat. Porrò à rege graviſſimis ſæpenumero inimicitiis diſſidebat, & eum acerrimis increpationibus objurgabat, propter multa, quæ præter æquum & bonum, ejus juſſu vel permiſſu, quotidie admittebantur in republica: unde rex plerunque efferatus, omnia, quæ illius erant, ferro & igne demoliturum ſe comminabatur, plerumque autem ſupplex ei factus, ampliſſimis promiſſionibus iratum demulcebat; & tam ſui, quàm totius regni jus poteſtatemque ei ſe facturum pollicebatur, ſi modò fidum eum ſibi, nec adeò cunctis voluntatibus ſuis adverſum experiretur. Ad hæc ille, in cunctis, ajebat, quæ rectè & juxta regiam magnificentiam conaretur, nusquam ei defuturam eſſe operam ſuam: ſi quid verò perperam, & contra leges ac ſcita majorum, nequam hominum ſuggeſtionibus depravatus, agere vellet, ut his conſenſum authoritatemque ſuam accommodaret, nullo ſe vel pretio redimi, vel terrore compelli poſſe. Et nunc quidem in ſummam familiaritatem, & penè in regni conſortium à rege aſſumebatur, nunc verò, quomodo ea, quæ in regno perperam gerebantur, vehementer deteſtaretur & acerrimè impugnaret, cum contumelia de palatio ejiciebatur, & ad extinguendum omnino nomen ejus, totum regni robur concitabatur. His viciſſitudinibus per plures annos ejus concertatio cum rege trahebatur. Neque enim laſciviæ regis vel ratio modum faciebat, vel ætatis acceſſus, vel amici cujusquam objurgatio, ſed quotidie ſeipſo deterior efficiebatur, & ruptis omnibus humani, ne dicam Chriſtiani, pudoris frenis, in omne, quod animus ſuggeſſiſſet, flagitium præcipitantior ruebat: & oppreſſis jam terrore principibus, nullus erat, qui peccantem, & divina atque humana omnia abſque diſcrimine permiſcentem, vel levi verbo auderet redarguere. Ad ultimum conſiderans archiepiſcopus, completam eſſe malitiam ejus, & obſtinatum in malis ingenium nec tempore jam corrigi poſſe, nec ratione; anno penè ante exortum bellum Saxonicum petiit vacationem deinceps ſibi dari ab exterioribus reipublicæ negotiis: & ſic impetrato commeatu, in Sigebergenſe monaſterium ſecedens, illic in vigiliis & jejuniis, in orationibus & eleemoſynis, quod

ſupere-

Digitized by Google

ſupererat ætatis, exigebat, nec inde uſpiam, niſi ſumma fortè ac inevitabili neceſſitate extractus, abſcedebat. Cætera, quæ circa reipublicæ adminiſtrationem vel egit vel paſſus eſt, ſi quis pleniùs ſcire voluerit, ſuperiora libelli hujus revolvat, & ſingula eo, quo geſta ſunt, ordine & tempore copioſè deſcripta inveniet. Sed pius Dominus, qui, quos amat, arguit & caſtigat, hanc quoque dilectam ſibi animam, ante diem vocationis ſuæ, multis tentari permiſit incommodis, ut ſcilicet ab eo omnem ſcoriam terrenæ converſationis excoqueret caminus tranſitoriæ tribulationis. Primum, moto bello Saxonico, fratrem ejus Wecel, Magdaburgenſem archiepiſcopum, & conſobrinum ejus, Bucconem, Halberſtadenſem epiſcopum, tempeſtas involvit graviſſimæ perſecutionis. Contra hos, cùm non ſatis impigrè regi, totius Saxonicæ gentis exterminium anhelanti, opem ferret, naturæ profectò legibus & carnali affectione inhibitus, inviſus ei ſuſpectusque efficitur; perjurii ac perfidiæ inſimulatur: cives Colonienſes, quibus paulo antè unicè carus acceptusque fuerat, ad interficiendum eum, donis ac promiſſionibus ſollicitantur. Sopito utcunque hoc malo, duo miniſtri ejus, qui in laribus ejus familiariſſimè obſervabantur, inſidias ei tendunt, & niſi Dei miſericordia malum hoc prævertiſſet, nihil tale ſuſpicantem trucidaſſent. Alii cuidam, quem beneficiis ſuis maximè fidum ſibi obnoxiumque fecerat, familiares literas à ſe ipſo in tabulis, propter majorem ſecreti (a) *cautelam, conſcriptas, dedit Epiſcopo Halverſtatenſi perferendas, quibus nepotem* ſuum, tantis undique adverſitatum procellis jactatum, & penè naufragantem, conſolaretur & inſtrueret. At ille, ex ipſa tam operoſa ſecreti commonitione conjiciens, aliquid regi reique publicæ adverſum his literis contineri, regi eas detulit. Quas ille deinceps in argumentum læſæ fidei archiepiſcopo improperans, necem ei & omnibus, quæ ejus eſſent, ultimum, ſi copia fieret, exterminium machinabatur. Item alius quidam ex miniſtris ejus, quem Colonienſi eccleſiæ propria induſtria ipſe acquiſierat, quemque ob hoc indulgentiſſimo ſemper affectu coluerat, & bonis omnibus, etiam ſupra natales ſuos, locupletaverat, repentè inſolentia ſervili elatus, jugum eccleſiaſticæ ſervitutis cœpit detrectare, ſeque in libertatem, violento quodam jure fori, cum magna archiepiſcopi contumelia, aſſeruit. Tum verò crebris mortibus carorum ſuorum ita amaricatus eſt, & vulnere conciſus ſuper vulnus, ut ſaxeum quoque pectus, & ſupra petram fundatum ædificium, concutere poſſet tam vehemens ille turbo tentationis. Ad ultimum, data Satanæ in carnem quoque ejus poteſtate, ulcere peſſimo percuſſus eſt in utroque pede, ita ut putreſcentes paulatim carnes defluerent, & hinc inde abducta cute, conſumptis carnibus, fœdo aſpectu oſſa nudarentur. Qui morbus primò pedes, deinde crura & femora miſerabili modo depaſtus eſt, ac ſic poſt diuturnam macerationem, penetrans ad vitalia, animam ſuper argentum igne examinatum probatam, & purgatam ſeptuplum, de hac domo lutea transmiſit ad domum non manu factam æternam in cœlis. De qua re, dimidio ferè anno, priusquam vita excederet, certum eum fecerat manifeſta revelatio. Viſus eſt enim ſibi domum, quanquam omni decore intus & foris reſplendentem, intrare. Et ecce in ſubſelliis judicialibus, tanquam ad concilium ſolemniter evocati, reſidebant: Heriberthus, Colonienſis archiepiſcopus, Bardo, Moguntinus archiepiſcopus, Boppo & Eberhardus, Treverenſes archiepiſcopi, Arnolphus, Wormatienſis epiſcopus, & alii quàm plures Galliarum epiſcopi, quorum alios ipſe in carne noverat, alios fama tantùm vel lectione compererat, amicti omnes ſtolis pontificalibus, & habentes veſtem inſtar nivis candidam. Ipſe quoque candidis admodum ac precioſis indutus ſibi videbatur, ſed partem candentis veſtimenti, eam ſcilicet, qua pectus tegebatur, ſordida quædam ac fœda caligo obduxerat, 232

(a) Piſtorius hic aſteriſcum poſuerat. In reliquis editionibus ſpatium relictum, atque inſcriptum: *defectus.* Poſſideo tamen Churteri editionem, in qua hæc verba, alio caractere exſcripta, calamo videmus adjecta, antiquiori quidem manu, ut mihi ea ex MSto videantur eſſe deprompta.

Digitized by Google

xerat, ac cæterum cultus ejus ſplendorem ſua fœditate plurimùm obfuſcabat: quam tamen ipſe nimio rubore perfuſus, objecta manu tegere ac celare, ne inſpicientium offenderet obtutum, conabatur. Videt præterea, inter eos ſibi quoque ſedem miri decoris paratam, quam cùm occupare, gaudio & exultatione æſtuans, properaret, ſurgens Arnolphus, Wormatienſis epiſcopus, modeſta voce eum prohibuit; dicens, reverendos patres, qui aſſiderent, nolle eum in ſuum admittere conſeſſum, propterea, quòd veſtem ejus turpis hæc macula fœdaret: cumque juſſus loco cedere, flens confectoque nimiùm animo egrederetur, inſecutus eum idem epiſcopus, Æquo animo, ait, eſto pater, maculam tantùm hanc, quæ veſtem tuam infecit, maturiùs ablui præcipe, quia non poſt multos dies beatæ hujus manſionis conſortium & ſanctorum patrum, quos aſpexiſti, conſenſum voti compos percipies. Mane facto, cùm familiari cuidam ſuo viſionem retuliſſet, ille ſapienter rem conjiciens, Macula, inquit, hæc veſti tuæ illita, nihil aliud eſt, pater, ut æſtimo, quàm memoria injuriæ civium tuorum, qui te anno ſuperiore Colonia expulerunt, quibus te divinæ pietatis reſpectu jam olim oportuerat admiſſi hujus veniam dediſſe. Hæc, quod bona venia dixerim, pectori tuo tenaciùs, quàm æquum ſit, inſidens, & amariſſimo mœrore contra fas mentem tuam decoquens, cæteram ſanctiſſimæ converſationis tuæ claritatem moleſta quadam caligine obducit & obſcurat. Archiepiſcopus conſcientiæ ſuæ teſtimonio convictus, ne inficiaretur, quod audiebat, reatum ſuum humiliter agnovit, ſtatimque deſtinatis circumquaque nunciis, cives omnes Coloniæ, quos in ultionem injuriæ ſuæ excommunicatos urbe fugaverat, ad ſe evocavit, eisque proxima feſtivitate paſchali (nam in Quadrageſima viſionem viderat) non ſolùm communionem eccleſiaſticam, ſed etiam bona ſua omnia, quæ direpta fuerant, benigniſſimè reſtituit. Sic gravis illa tempeſtas, quæ ſpiritu diabolico ſuſcitata, totam concuſſerat Coloniam, conquievit: pater filios, filii patrem recognoverunt: archiepiſcopus amaritudine, populus metu & ſolicitudine, civitas liberata eſt ſolitudine. Archiepiſcopus jam à principio ſepulturam ſibi proviserat Coloniæ, in eccleſia beatæ Mariæ, quæ dicitur ad gradus. Poſtmodum offenſus temeritate Colonienſium, qua in eum inaudita rabie debacchati fuerant, non modò animum, ſed corpus quoque ſuum de Colonia in Sigeberg transferendum cenſuit, ibique ſepe-
233 liri ſe omni modo definivit. Cumque, appropinquante die vocationis ſuæ, Coloniæ ægrotaret, jamque in extremo ſpiritu conſtitutus animadverteret, populum Colonienſem graviter nimis ferre, quòd tam deſiderabili theſauro defraudandus eſſet; paululum reſumpto ſpiritu, in lecto conſedit, acceptaque ſtola pontificali, ut videlicet verbis plus ineſſet authoritatis, familiares ſuos, ſub teſtificatione nominis divini, adjuravit, ne alibi eum, quàm in Sigeberg poni ſinerent. Factum eſt ergo, quod juſſerat: defunctus enim poſt modicum, gloria ingenti, magno cleri & plebis ſtudio, ſummo matronarum Colonienſium luctu, in Sigeberg delatus, atque in medio eccleſiæ ſepultus eſt; ubi quotidie, per ejus interventum, fideliter poſtulantibus multa præſtantur divinæ opitulationis beneficia.

1076. Rex Natalem domini Goslariæ celebravit. Cumque eò omnes regni principes evocaſſet, ut de principibus Saxoniæ, qui in deditionem venerant, communi conſilio deliberaretur; præter ducem Boëmicum, pauci admodum venerunt. Ab ipſis tamen, qui venerant, jusjurandum exegit & accepit, ut non alium poſt eum, quàm filium ejus, tenerum adhuc infantulum, regem ſibi eligerent. Ibi Otto, dux quondam Bajoariæ, datis pro ſe duobus filiis ſuis obſidibus, deditione abſolutus eſt: nec ſolùm in gratiam, ſed in tantam quoque familiaritatem receptus eſt à rege, ut omnia deinceps conſilia, tam de privata, quàm de republica, cæteris auricularibus familiariùs cum eo communicaret: cæterorum, qui ſe dediderant, nec mentio habita eſt. Colonienſis etiam clerus & populus ad eligendum ſibi antiſtitem frequens confluxerat: quibus rex Hildolphum, quendam Goslarienſem canonicum, offerebat, atque ut eligerent, dedita

opera

Digitized by Google

opera inſiſtebat. Illi contrà ſumma ope nitebantur, objicientes, quòd homo ſtatura puſillus, vultu deſpicabilis, genere obſcurus, nec animi nec corporis virtutibus quicquam tanto ſacerdotio dignum prætenderet: unde indignitate rei tanta in eum concitata ſunt omnium, qui in curte regia erant, odia, ut, ſicubi in publico apparuiſſet, omnes eum, tanquam aliquod antiqui atis monſtrum, inconditis clamoribus & canticis perurgerent, lapidesque in eum & pulverem, vel quodcunque aliud furentibus caſus obtuliſſet, jactarent. Sed rex recolens Annonis archiepiſcopi conſtantiam, & invictum adverſum omnes nefarios ſuos conatus ſpiritum, conſultò talem ei ſucceſſorem ordinari ſatagebat, cujus facilitate ad omnia, quæ vellet, pro libito ſuo abuti poſſet. Cumque diu multumque conatus, nulla ratione, ut eligeretur, obtinere potuiſſet; Colonienſes infecto negotio in ſua remiſit, iterumque media Quadrageſima rectius, ſi fieri poſſet, conſultos præſtò eſſe præcepit: conteſtatus quàm ſanctè, ſe vivo, aut nullum eos, aut hunc habituros eſſe pontificem. Aderant præterea Hildebrandi papæ legati, denunciantes regi, ut ſecunda feria ſecundæ hebdomadæ in Quadrageſima ad ſynodum Romæ occurreret, de criminibus, quæ objicerentur, cauſam dicturus: alioquin ſciret, ſe absque omni procraſtinatione, eodem die, de corpore ſanctæ eccleſiæ Apoſtolico anathemate abſcindendum eſſe. Quæ legatio regem vehementer permovit; ſtatimque, abjectis cum gravi contumelia legatis, omnes, qui in regno ſuo eſſent, epiſcopos & abbates, Wormatiæ, dominica Septuageſimæ convenire præcepit, tractare cum eis volens, ad deponendum Romanum pontificem, ſi qua ſibi via, ſi qua ratio pateret: in hoc cardine totam verti ratus ſalutem ſuam, & regni ſtabilitatem, ſi is non eſſet epiſcopus. Ipſo tempore contigit, papam per immiſſionem Satanæ graviſſima pulſari adverſitate. Quidam urbis præfectus Romanæ, Quintius nomine, & generis claritate & opum gloria eminens, valde in tota Italia, multa in poſſeſſionibus Romanæ eccleſiæ práter leges faciebat. Perlata ad papam querimonia, cùm eum ſæpius modeſtè corriperet, nec quicquam proficeret ſecreta correptio, tandem excommunicavit eum, arbitratus, hoc ſaltem modo improbitatem ejus coërcendam fore. Hinc ille majori dementia efferatus, ipſa nocte Natalis Domini, cum armatis inopinatò irruit in eccleſiam, in qua papa, veſtimentis pontificalibus indutus, ſacro altari aſtabat, miſſarum ſolemnia celebrans, injectaque (quod dictu quoque nefas eſt) in capillos ejus manu, multis contumeliis affectum de eccleſia protraxit, & priusquam, vulgato per civitatem rumore, populus frequens auxilio concurreret, in domum quandam munitiſſimam abripuit. Fama tam atrocis facti totam ilico replevit urbem. Undique ad arma conclamatur. Divites & pauperes, nobiles & ignobiles, uno omnes animo accurrere, atque in ipſo ſtatim orientis diei crepuſculo domum Quintii oppugnare ſumma vi aggrediuntur: & niſi ille mali, quod imminebat, haud improvidus, papam dimittère maturaſſet, domum ipſam, peremptis omnibus, qui in ea erant, à fundamento evertiſſent. Papa interveniente, concitatæ multitudinis furor vix & ægrè compreſſus eſt. Romani, quod factum fuerat, graviter nimis & indignè ferentes, omnia, quæ Quintii erant, tam intra muros quàm extra, ferro & igne demoliti ſunt. Nec minùs ille multa militaris audaciæ facinora contrà faciebat, ſuccendens & evertens omnia, quæ poterat, de poſſeſſionibus Romanæ eccleſiæ. Ita per multos dies, non ſine magno & harum & illarum partium diſpendio, ſimultas hæc trahebatur. Rex ſtatuta die venit Wormatiam: venerunt etiam epiſcopi & abbates, ampliſſimo numero. Commodè quoque conficiendis tantis rebus intervenit quidam ex cardinalibus Romanis, Hugo cognomento Blancus, quem ante paucos dies, propter ineptiam ejus & mores inconditos, papa de ſtatione ſua amoverat, deferens ſecum de vita & inſtitutione papæ ſcenicis figmentis conſimilem tragœdiam: ſcilicet unde oriundus, qualiter ab ineunte ætate converſatus, quàm perverſo ordine ſedem Apoſtolicam occupaverit, quæ ante epiſcopatum, quæ poſt acceptum epiſcopatum, memoratu quoque incredibilia flagitia commiſerit. Hujus authoritatem, 234

tanquam divinitus ſibi deſtinatam, gratiſſimè amplexati, & promptiſſimè ſecuti, ſententiam promulgarunt, quòd papa eſſe non poſſit, nec ullam, juxta privilegium Romanæ ſedis, ligandi aut ſolvendi poteſtatem habeat, vel aliquando habuerit, qui tantis vitam probris ac criminibus commaculaverit. Cumque cæteri omnes damnationi ejus nihil hæſitantes ſubſcriberent, Adelbero, Wirtzeburgenſis epiſcopus, & Herimannus, Mettenſis epiſcopus, aliquandiu reſtiterunt; dicentes, incongruum valde & contra canonum ſcita eſſe, ut epiſcopus aliquis abſens, absque generali conſilio, ſine legitimis & idoneis accuſatoribus & teſtibus, nec dum probatis criminibus, quæ objicerentur, condemnaretur; nedum Romanus pontifex, adverſus quem nec epiſcopi, nec archiepiſcopi cujusquam recipienda ſit accuſatio. Sed Wilhelmus, Trajectenſis epiſcopus, qui cauſam regis pertinaciùs tuebatur, vehementer imminebat, ut aut cum cæteris in damnationem papæ ſubſcriberent, aut regi, cui ſub jurejurando fidem ſpopondiſſent, protinus renunciarent. Is eo tempore regi admodum carus acceptusque erat, eique rex omnium, quæ privatim vel publicè agenda erant, poſt ſe ordinationem delegaverat, vir ſecularibus literis apprimè eruditus, ſed faſtu nimio inflatus, vix ſeipſe ferebat. Igitur ex nomine omnium, qui convenerant, epiſcoporum & abbatum plenæ contumeliarum literæ Romam deſtinantur, quibus denuncietur Romano pontifici, ut pontificatu, quem contra Eccleſiaſticas leges uſurpaſſet, ſeſe abdicet, ſciatque, poſt eam diem quicquid agat, jubeat, decernat, irritum haberi. Legati, ut juſſum fuerat, ſummo conatu iter accelerantes, pridie quàm ſynodus indicta celebraretur, Romam ingreſſi literas tradunt: tunc cæteram legationem, ſicut in mandatis habebant, verbo non minùs contumelioſo, quàm ſcripto exequuntur. Papa nihil permotus atrocitate nuncii, poſtera die, cùm clerus & populus ad ſynodum frequens confluxiſſet, in auribus omnium literas recitari fecit, & ſic cunctis, qui convenerant, epiſcopis id fieri decernentibus, regem excommunicat, & cum eo archiepiſcopum Moguntinum, Sigifridum, epiſcopum Trajectenſem, Wilhelmum, epiſcopum Babenbergenſem, Rubertum: cæteris, qui conſpirationis hujus participes extiterant, diem ſtatuit, qua niſi Romæ præſentati cauſam dicerent, novæ hujus & inuſitatæ contra ſedem Apoſtolicam rebellionis ſimilem cæteris excommunicationis ſententiam ſortirentur: porrò Ottonem, Ratisponenſem epiſcopum, & Ottonem, Conſtantienſem epiſcopum, & Burchardum, Loſannenſem epiſcopum, Eberhardum comitem, Udalricum, & alios nonnullos, quibus rex potiſſimùm conſiliariis utebatur, jam pridem excommunicaverat.

Gozilo, dux Lotharingorum, cùm eſſet in confinio Lotharingiæ & Flandriæ, in civitate, quæ dicitur Antwerpha, occiſus eſt per inſidias (ut putabatur) Ruberti Flandrenſis comitis. Cùm enim quadam nocte, quieſcentibus omnibus, ad neceſſitatem naturæ ſeceſſiſſet, appoſitus extra domum ſpiculator confodit eum per ſecreta natium, relictoque in vulnere ferro, concitus aufugit. Vix deinceps VII diebus accepto vulneri ſuperſtes, IV calendas Martii vita deceſſit, atque Werdunis juxta patrem ſepultus eſt. Magnum regni Teutonici robur ac momentum, quomodo (ut ſæpe jam dictum eſt) licet ſtaturæ puſillitate, atque gibbo deſpicabilis videretur, opum tamen gloria, & fortiſſimorum militum copia, prudentiæ quoque maturitate, poſtremò totius vitæ temperantia, longè cæteris principibus ſupereminebat. 235

Rex, finito in Wormatia colloquio, concitus Goslariam rediit, ibique iram ſuam, qua multo jam tempore in Saxones anxiè æſtuaverat, omni crudelitate explebat. Principes Saxoniæ, qui in deditionem venerant, in ultimas regni partes relegabat; bona eorum ſuis fautoribus, pro libito ſuo, diripienda permittebat; eos, qui nec dum dediti fuerant, acerrimis indies edictis ad deditionem urgebat; & niſi quantocyus dederentur, ferro & igne infeſtari, & longius natali ſolo effugari, comminabatur; tum omnia caſtella, quæ ſuperiori anno dirui juſſerat, ſummo niſu, ſummo provincialium labore & ærumna inſtaurabat: nova quoque in omnibus per Saxoniam montibus & collibus, qui modò ad arcendam vim paululum quid com-

Digitized by Google

commoditatis habere videbantur, exſtruebat: illis etiam, quæ deditis Saxonibus, in jus ejus venerant, præſidium imponebat: & multiplicata ſunt mala, calamitas & vaſtitas, per univerſam Saxoniam & Thuringiam, ſupra omnem retro majorum memoriam. Diſceſſurus Goslaria, pridie nonas Martii, epiſcopatum Colonienſem, ſicut à primis obſtinatò intenderat, Hildolpho dedit. Cleri Colonienſes tres tantùm, militum etiam pauciſſimi aderant: cæteros, ne ad ſuffragia ferenda occurrerent, indignitas detinuèrat: ipſos, qui occurrerant, vix contemptim, & ſummis, ut dici ſolet, labiis, ſuper electione ejus conſuluit, riſui prorſus ac ludibrio habendos, ſi non protinus acclamaſſent. Et ne quis fortè adverſus eum tumultus ſeditione vulgi per dilationem conſecrationis concitaretur, ſtatim Coloniam profectus, conſecrari eum fecit ab Wilhelmo, Trajectenſi epiſcopo, cujus conſobrino epiſcopatum Paderbrunnenſem, ne qua per eum mora ordinationi ejus fieret, promittebat.

Paſcha Trajecti celebravit, ibique ducatum Lotharingiæ filio ſuo Cunrado, marchiam verò, quæ dicitur Antwerpha, Godefrido, conſobrino Gozelonis ducis, filio Euſtachii comitis, impigro & ad rem militarem acerrimo adoleſcenti, tradidit. Ipſo tempore Rudolphus, dux Suevorum, Welf, dux Baioariorum, Bertoldus, dux Carentinorum, Adalbero, epiſcopus Wirtzeburgenſis, Herimannus, epiſcopus Mettenſis, & alii plerique principes, convenientes in unum, conſilia conferebant in tantis calamitatibus, quibus respublica vexabatur, quid facto opus eſſet: regem, poſt bellum Saxonicum, eundem permanere, qui fuerat: nihil eum de levitate, de crudelitate, de peſſimorum hominum convictu ac familiaritate mutaſſe: ad hoc tantùm tam inſignem ſuam adverſum Saxones victoriam profeciſſe, ut ille ſui omnium ſanguinis jus poteſtatemque acciperet, & ad perniciem bonorum omnium, & ad omne, quod animo concepiſſet, flagitium impunita libertate graſſaretur; nihil ſibi deinceps ſpei, nihil præſidii reliquum fore, ſi fortè (ut ſunt humana) eum offendiſſent, cùm in dedititios, contra jusjurandum, contra fidem principum, tam fœda, tam crudelia exercuiſſet. Hæc cauſa non ſolùm ipſos, ſed & cunctos regni principes vehementer permoverat, & eos potiſſimùm, quorum conſilio principes Saxoniæ ſe in periculum dederant. Facta eſt igitur conſpiratio non modica, & magis ac magis indies roborabatur; ea re maximè omnibus auſum & fiduciam præbente, quòd excommunicatum eſſe regem à Romano pontifice frequentes ab Italia nuncii quotidie deferebant. His animatus Mettenſis epiſcopus & alii plerique, nonnullos ex principibus Saxoniæ, quos à rege in cuſtodia habendos ſuſceperant, inſcio rege, in ſua liberos redire permiſerunt. Wilhelmus, Trajectenſis epiſcopus, cauſam regis (ut ſuprà dictum eſt) contra bonum & æquum obſtinatè tuebatur, & ſtudio partium regis multa in injuriam Romani pontificis, omnibus penè diebus ſolemnibus, inter miſſarum ſolemnia, rabido ore declamabat; perjurum eum, adulterum, & pſeudoapoſtolum appellans; & tam à ſe, quàm à cæteris epiſcopis ſæpenumero excommunicatum pronuncians. Is brevi, poſteaquam rex, exactis Paſchalibus feriis, Trajecto diſceſſerat, repentè graviſſima ægritudine correptus eſt. Cumque per acerrimos cruciatus animæ ac corporis urgeretur, miſerabili ejulatu coram omnibus, qui aderant, vociferabatur, juſto Dei judicio ſe & præſentem vitam amiſiſſe & æternam, quòd regi ad omnia, quæ perperam intendiſſet, operam ſuam ſummo anniſu præbuiſſet, atque in ſpem gratiæ ejus Romano pontifici ſanctiſſimo, & Apoſtolicarum virtutum viro, graves contumelias ſciens & prudens innocenti irrogaſſet. In hanc vocem (ut aſſerunt) ſine communione, ſine ulla ſatisfactione 236
expiravit. Succeſſit ei in epiſcopatum Cunradus, Moguntini archiepiſcopi camerarius. Poderbrunnenſem verò epiſcopatum Poppo, Babenbergenſis præpoſitus, obtinuit, cujus potiſſimùm factione & ſtudio Herimannus, Babenbergenſis epiſcopus, epiſcopatu dejectus fuerat.

Rupertus, abbas quondam Augienſis, monaſterium quoddam in Alſatiæ

Digitized by Google

partibus, cui Gengebach nomen eſt, à Babenbergenſi epiſcopo ſuſceperat gubernandum. Ubi dum pro conſuetudine ſua lucris temporalibus immoderatiùs inſudaret, paupertatem loci induſtria ſua evincere ſatagens; occiſus eſt cum alio, haud deſperatæ indolis monacho adoleſcente, qui eum de Babenbergenſi monaſterio ſecutus fuerat, à ſervitoribus ſuprà dicti monaſterii, contra quos poſſeſſiones monaſterii & jus ſuum, progreſſus ipſe ad vim arcendam, defendere volebat.

Saxones, deportatis in exilium principibus ſuis, tædio & mœrore tabeſcebant, nec calamitatis ullum usquam patebat effugium. Amici regis per montes & colles diſperſi, cervicibus imminebant; nec eos, ut antea, conventus facere, conſilia conferre, aut ullam recuperandæ ſalutis viam tentare ſinebant: inſuper quotidie ex agris & villis prædas agebant, tributa regioni difficillima imponebant, caſtella ſua ſummo provincialium labore & impenſis communiebant, & graves prorſus atque inexplicabiles priſtinæ rebellionis pœnas exigebant. Erant duo cujusdam Geronis comitis filii, ſatis quidem edito loco nati, ſed propter inopiam rei familiaris inter principes Saxoniæ nullius nominis vel momenti. Hi tempore deditionis ultra Albim fluvium refugerant, ibique rei eventum præſtolabantur, facilè à rege, propter obſcuritatem nominis, vel ignorati vel contempti. Cumque viderent mala, quæ fiebant, non aliud ſcilicet actum deditione principum, quam proditam planè eſſe libertatem patriæ, totamque gentem Saxonum, quò rex ſemper intenderat, in ſervitutem atque ſub jugum redactam; quamvis patriis finibus extorres, quamvis munitionibus amiſſis, perdito patrimonio, rerum omnium inopes remanſiſſent: gaudebant tamen admodum, quòd cum cæteris Saxoniæ principibus in tempeſtuoſum illud deditionis naufragium non incidiſſent. Et cùm urgeret penuria, contractis ex ſui ſimilium numero aliquantis copiis, rapto ſibi victum quærere cœperunt: plerumque etiam, ubi opportunitas accidiſſet, regis exactoribus reſiſtere, & injurias manu propulſare tentabant. Cumque eis ſemel & ſecundò res proſperè ceſſiſſent, milites principum, qui relegati fuerant, ingenui quoque omnes, qui nec dum dediti fuerant, quique extrema omnia, quàm fidem regis ultrà experiri malebant, catervatim ad eos confluebant. Et facta eſt intra dies paucos permaxima multitudo, ita, ut jam non inſidias modò & clandeſtinas latrocinantium more excurſiones, ſed ad apertam vim & publicas congreſſiones pares ſe hoſtibus arbitrarentur. Præterea provinciales, quibus inter ultimas deſperationis tenebras lux aliqua ſalutis & conſolationis cœlitus emicuerat, omnes promptiſſimo animo ſocias manus, communemque operam publicis negociis pollicentur; ſatius judicantes pro patria, pro liberis, pro conjugibus, honeſta morte perfungi, quam inter tantas tribulationes omni morte triſtiorem vitam agere. Inter hæc rediens Herimannus, patruus Magni ducis, & alii plerique ex principibus dediticiis, quos (ut prædictum eſt) inconſulto rege, indulgentia eorum, à quibus tenebantur, deditione abſolverat, inopinatum cunctis gaudium præſtiterunt, atque omnem, ſi quis adhuc mentibus reſederat, ſcrupulum ademerunt: tanta ſiquidem, tamque inopinata rerum proſperitas evidens cunctis erat documentum reſpicientis eos miſericordiæ Dei. Igitur armata juventute Saxoniam peragrantes caſtella, quibus rex præſidium impoſuerat, alia deditione, alia militari manu brevi omnia receperunt: eos, qui intus erant, direptis ſpoliis incolumes dimiſerunt, accepto ab eis ſacramento, quòd ulteriùs in Saxoniam hoſtiliter non venirent: amicos regis omnes, præterea quicunque communibus negociis operam ſuam ſpondere noluiſſent, diſſipatis omnibus, quæ habebant, procul Saxonia effugarunt: & directa eſt ſalus in manibus eorum ad recuperationem libertatis priſtinæ. Solus adhuc Otto, dux quondam Baioariæ, in caſtello Hartesburg reſidebat. Huic rex, per totam Saxoniam, vices ſuas & publicarum rerum procurationem delegaverat; dato inſuper negocio, ut caſtellum in Hartesburg, & aliud in monte, qui dicitur

Digitized by Google

citur Lapideus, (a) qui proximus Goslariæ imminet, ſumma ope extrueret. Ad hunc legatos dirigunt mandantes, ut omiſſo opere, quod ad everſionem gentis ſuæ, immemor patriæ, immemor libertatis extruere aggreſſus ſit: conſilium po- 237
tius perquirat ad ereptionem principum, quibus ipſe, ut ſe dederent, vehementiſſimus auctor fuerit: jam dudum opinionem indubiam multorum mentibus inſedisſe, quòd idcirco deditionem cæteris tantopere ſuaſerit, ut eorum ſanguine regis ſibi animum deplacaret, & communi exitio ſuam ipſe ſalutem mercaretur: hoc nunc evidentibus indiciis elucere, cùm illis in ultimas partes terrarum deportatis, ipſe proditionis ſuæ mercedem, à rege totius Saxoniæ principatum acceperit, & regiæ crudelitatis carnifex, atque omnium, quæ ferociter rex meditetur, ferocior adminiſter exiſtat. Bene igitur famæ & honori ſuo conſulat, ſi tantæ infamiæ maculam, claro aliquo erga patriam ſuam beneficio, purgare conetur, & genti ſuæ patriam libertatemque armis recuperare cupienti auxilio concurrat. Poſtremò, ſi monitis ultro non aſſentiatur, ſe proculdubio vim adhibituros, & patriæ proditorem, communium caſtrorum deſertorem, ut dignus ſit, everſis omnibus, quæ ejus ſint, procul Saxonia expulſuros. Ad hæc ille obnixè eos per Deum obteſtabatur, ut mitiùs pacatiusque agerent, quæ pro communi commodo moliantur, ratione quàm temeritate meliùs procedere, ſe protinus miſſurum, & regi modis omnibus ſuaſurum, ut principes deditione abſolvat: caſtella, quæ metu rebellionis priſtinæ extruxerit, diruat; genti Saxonum libertatem, leges ac jura majorum, quæ per vim erepta toties armis repetiverint, reſtituat. Si conſilio acquieſcat, gravis atque ancipitis belli neceſſitate ſine ſanguine liberatam eſſe Saxoniam: ſin autem, ſe nec indulti honoris amore, nec mortis metu, nec jurisjurandi religione inhiberi poſſe, ne communem patriæ parentumque ſuorum cauſam, usque ad extremum ſpiritum, quanta poſſit, virtute defendat, juvet, tueatur. In hæc verba legatos Saxonum dimiſit, ſtatimque ſuos ad regem, ſicut pollicitus fuerat, deſtinavit, præſidio quoque ab utroque monte, quem occupaverat, abducto, communem deinceps cum Saxonibus ac ſocialem vitam agebat. Rex de his, quæ acciderant in Saxonia, gravi nuncio accepto, comperto etiam, quòd cæteri principes, collatis per crebra conventicula conſiliis, defectionem meditarentur, hinc ira, hinc ſollicitudine in diverſa raptatus, cui primùm morbo mederetur, anxius ambigebat. Sed quò ira impellebat, inclinatior, ad oppugnandam Mettenſem urbem exercitum admovere cogitabat, & ab epiſcopo loci, quòd creditos cuſtodiæ ſuæ principes ſe inconſulto dimiſiſſet, vindictam expetere: ſed contrà reputans, turbata republica, dubia fide principum, exhauſto ſuperioribus bellis milite, extremæ dementiæ eſſe, arduum aliquid præcipitanter attentare, impetum animi ab temeritate ad pacatiora conſilia revocavit. Miſſis igitur circumquaque nunciis, omnes regni principes in Pentecoſten Wormatiæ ſibi occurrere juſſit; quid facto opus eſſet, communi conſilio (ut prætendebat) deliberaturus. Statuta die, cæteris amplo ſatis numero occurrentibus, nullus aderat ſuprà dictorum ducum, à quibus reipublicæ periculum timebatur, & quorum potiſſimùm authoritate, ſi res tranquillæ eſſent, ſummam publicorum negotiorum diſponi oportuerat. Ita conventus ille principum caſſata voluntate regis nullum habuit effectum. Iterum in Natale ſancti Petri Apoſtoli Moguntiæ eos adeſſe, addita jam edicto obnixa ſupplicatione præcepit: ſed ne tunc quidem quisquam eorum vel ſupplicantem attendit, vel præcipientem, omnibus planè ad rebellionis ſtudium immobiliter obſtinatis. Ipſi, qui convenerant, fœda ſimultate à ſe invicem diſſidebant. Jam enim ſolutus carcere ſuo Satanas non ſolùm corporali, ſed & ſpirituali armatura oppugnabat pacem eccleſiaſticam, & quorum corpora jugulabat, animas quoque, ne in æternum viverent, extinguere ſatagebat. Uto, epiſcopus Treverenſis, Roma nuper reverſus, com-

(a) Sive Steinberg, de quo *JO. MICH. HAYNECCIUS Ant. Goslar. lib. I. p. 93.*

communicare nolebat epiſcopo Moguntino, epiſcopo Colonienſi, & aliis quàm pluribus, qui apud regem præ cæteris aſſidui erant, & quorũ rex omnia faciebat conſilio; obtendens, & eos & ipſum regem excommunicatos eſſe à Romano pontifice: ſibi tamen, quod ipſum vix ſummis precibus extorſerit, indultam eſſe colloquendi tantùm regis licentiam; nulla præter hæc in cibo, in potu, in oratione, vel in cæteris omnibus communione ejus permiſſa. Hujus authoritate animati complures alii, quorum & in Deum fides purior, & ad dignitatem reipublicæ ſententia potior, paulatim ſe palatio ſubtrahebant, ne videlicet ſuprà dictorum communione macularentur; & ad regem, licet crebris juſſionibus evocati, redire nolebant, ſatius judicantes regem quàm Deum offendere, corporis quàm animæ diſpendium incidere. Illi econtra iraſci, fremere, inſanire, minas & con-
238 vitia in omnes paſſim jaculari: injuſtam & idcirco nihili æſtimandam eſſe Romani pontificis ſententiam, qui ſe nec canonicè ad ſynodum evocatos, diſcuſſos, nec objecti criminis juxta ſcita canonum convictos vel confeſſos, præcipiti furore potiùs quàm ratione excommunicaſſet: epiſcopum Treverenſem & cæteros, qui cum eo ad evertendum ſtatum reipublicæ jam pridem conſpiraſſent, aliorſum intendere, quàm loquerentur; nec tam Apoſtolicæ ſedi authoritatem deferre, quàm ut dignitatem regiam ſubruant, occaſionem quærere, & inveterata adverſus regem odia novo religionis vocabulo palliare: eum rectè honori ſuo proſpicere, ſi in hoſtes ſuos gladium, quem juxta Apoſtoli vocem ad vindictam malorum acceperit, maturius diſtringat, & contemptis inanium occaſionum latibulis, manifeſtos regni inſidiatores pœna, quam mereantur, afficiat. Nec difficile fuit, ingenium regis, per ſe atrox & implacabile, in iram excitare. Sed cùm videret, ſub obtentu religionis principes à ſe paulatim deficere, & deſtituto jam auxiliis imperio vanam eſſe comminationem, quæ vim facere non poſſet, quibus comminaretur, ratus, id quod tempus exigebat, utilitati magis quàm iracundiæ conſulendum, iterum atque iterum averſos principum animos blandis legationibus mitigare tentabat: nec tamen (quod dictu mirum ſit) tanta hac rerum aſperitate, tanta ingruentium periculorum mole evinci poterat, ut, unde potiſſimùm hæc flamma invidiæ & odii adverſum eum exarſerat, principes Saxoniæ deditione abſolveret: quin imò conterritus recenti exemplo eorum, qui plerosque ex ipſis ſe inconſulto dimiſerant, reſiduis, qui adhuc in cuſtodia tenebantur, omnem adhiberi diligentiam jubebat, ne elaberentur: ideoque ſæpius his, quibus eos ſervandos crediderat, mandabat, ut memores beneficiorum ſuorum, memores juriſjurandi, quo ſibi fidem ſuam firmaſſent, traditos cuſtodiæ ſuæ intemerata fide, donec repoſcerentur, ſervarent, nec aliorum principum fœdiſſimo corrumperentur exemplo, qui dimiſſis ſuo injuſſu dedititiis, dum privatas ſuas injurias in regem ulciſci vellent, cladem maximam, & maculam multis ſeculis non abolendam, reipublicæ intuliſſent. Et omnibus quidem infenſus, omnium (ut videbatur) ſanguinis avidus erat: præcipuè tamen epiſcopi Halberſtadenſis, quem, tanquam totius Saxonicæ rebellionis principem, & omnium, quæ ſecus acciderant, fomitem atque incentivum, inexorabili odio inſectabatur. Et niſi pontificalis nominis reverentia, & fides principum, quæ in deditione interceſſerat, obſtarent, vitam ejus per omnes cruciatus extorſiſſet. Hunc Ruperto, Babenbergenſi epiſcopo, ſervandum crediderat, velut præter cæteros familiares ſuos immitis ac ferocis ingenii viro, & erga ſe in adverſis rebus ſpectatæ ſæpe fidei. Sed poſtquam, inclinatis ad defectionem principibus, iterum novis rempublicam tempeſtatibus quaſi aſpexit: quamvis cuſtodis diligentiæ non diffideret, veritus tamen, ne fortè ſubrepente per hanc moram negligentia, aliquid in eo vis vel fraus hoſtilis operaretur; ad palatium eum evocavit, & ibi nunc inter camerarios ſuos, nunc inter cocos & coquinarum ſpurcitias indigniſſimo loco habitum, ſub omni diligentia cuſtodiri fecit, donec tam feralibus odiis competens exilium excogitaret. Erat ipſo tempore apud regem ſoror ejus, uxor Salomonis, regis Ungariorum, quam maritus

ritus regno expulsus, dum in armis & procinctu esset, nusquam tutiùs quàm apud fratrem manere judicaverat, donec recuperato, si fieri posset, regno, in jucunditate perfrui conjugio liceret, Cumque post multum jam tempus ad maritum, in finibus Ungariæ commorantem, redire pararet: rex opportunam eam arbitratus, quæ crudelitatis hujus munere fungeretur, rogavit eam, ut episcopum Halberstadensem secum abduceret, atque in locum, ex quo nulla ei deinceps in regnum Teutonicum redeundi copia fieret, deportari faceret. Annuit illa petenti, & navi impositum cum hominibus suis præmisit: ipsa paucis pòst diebus, cùm profectioni suæ necessaria ordinasset, insecutura præcedentem. Habebat idem episcopus militem quendam, Udalricum nomine, multis in Bajoaria possessionibus prædivitem, regi quoque apprimè charum & acceptum: is, ubi advertit mala, quæ episcopo parabantur, motus miseratione atque ipsa humanarum rerum consideratione, quòd tantus ac talis vir, ingens columna & firmamentum reipublicæ, nisi regis temeritas divina atque humana omnia confudisset, tam pessimo nunc exemplo periturus foret: accessit ad eum, paulo antè quàm navigare inciperet, & quæ in eum rex decrevisset, per ordinem exposuit; actum esse de salute ejus, nisi propitia divinitas, quæ sola jam posset, periclitanti succurreret: edocet præterea, possessiones suas, & 239
castellum munitissimum haud procul ab littoribus Danubii fluminis abesse, monétque, ut, dum ad ea loca navigans perveniisset, rogaret sæpius eos, cum quibus navigaret, quatenus applicarent, & sibi paululum in terram progrediendi facultatem facerent; obtenta vel refrigerandi, vel alius cujusvis necessitatis occasione, quæ modò tali artificio idoneè patrocinaretur; se memorem fidei, qua ei obnoxius sit, omnia, quæ possit, pro virili portione facturum, & si quam ereptionis ejus viam Deus ostendat, tentaturum. Fecit ille, ut edoctus fuerat: atque ubi ad prædicta loca propinquare cœpit, simulata mala valetudine, quæ sibi ex assidua navigatione corpus effecisset insolitum, & nisi maturè consuleretur, extremam perniciem allatura foret languenti: facilè obtinuit apud nautas, qui pontificalis nominis intuitu magnam humanitatem ei præstabant, ut, quoties vellet, applicarent, & ei egrediendi atque in terra (prout libitum erat) recreandi corporis copiam facerent. Longinqua regio, custodum multitudo, debilitas languentis, omnem metum, omnem fugæ vel insidiarum suspicionem ademerant. Egrediebatur sæpius & regrediebatur, circumspiciens undique, & omnia diligenti obtutu perlustrans: nullum usquam promissæ salutis indicium, nulla spes elucebat. Fortè beati Johannis Baptistæ nativitas occurrerat, & manè, dum præterlaberentur, conspicatus contiguam littori ecclesiam, rogavit, ut appulsa navi, ad celebranda tam sacratissimo die missarum solemnia ad ecclesiam procederent. Assentientibus illis ingressus ecclesiam, salutarem Deo hostiam offerre sacerdotalibus, ut solemne est, infulis indutus cœpit. Cui rei intentis omnibus, suprà dictus Udalricus, rectè per exploratorum diligentiam, captata loci opportunitate, repentè armata multitudine ecclesiam circumdedit, ingressusque modestè, interim dissimulato, propter quod venerat, negotio, consummationem sacri ministerii tacitus tranquillusque præstolabatur. Quo expleto, suos quantocius ad navim convolare, & omnia, quæ episcopi sunt, efferre jubet. Ipse fortissimorum juvenum agmine stipatus, procedentem ab ecclesia episcopum salutat, osculum porrigit, equum, quem evectioni ejus optimum aptaverat, ocyus conscendere jubet. Stupentibus, qui episcopum adduxerant, quid hoc rei esset, & post irritas ratiocinationes ad arma concurrentibus; jubet, ut, si vitæ ac saluti suæ consultum velint, quieti maneant, arma ponant, naves pacatis animis repetant: gratum habentes, quòd commissi in tantum pontificem piaculi pœnæ non exigantur. Si verbis inanibus, si motibus incompositis lacessere pergant; facilè gladios procacitati modum facturos, episcopum, episcopalis ministerii munia ecclesiæ Halberstadensi, cui ordinatus sit episcopus, rectiùs præstare, quàm ipsis. Illi, cùm numero & virtute impares essent, temerarium arbitrati, rem certamini committere, tristi confectoque animo ad naves redierunt: episcopus in castellum, quod

haud longè aberat, conceſſit, ibique paucis diebus commoratus, donec abſumpta novitate, ſtudia conquieſcerent omnium, ſi qui fortè redituro inſidiabuntur: tandem aſſumpto laico habitu, quò falleret occurſantes, in Saxoniam contendit, & deſperantibus jam reditum ejus Saxonibus, repentè, tanquam ab inferis vivus emergens, reſtitutus eſt. Rex, ubi geſtæ rei nuncium accepit, graviter & iniquo nimis animo ferebat, tantos conatus ſuos in irritum ceſſiſſe, præreptam ſibi tantarum contumeliarum vindictam, redditum cum impunitate hoſtibus virum, in quo totius Saxonici belli ſumma & cardo verteretur: nec dubitare poterat, paululum jam ſopitos ignes Saxonici furoris hoc incentore ilico ſuſcitandos, & propediem in immenſum conflagraturos: atque eò infeſtiùs id actyrum, quò ſe meminiſſet, poſt deditionem nullam in rege clementiam, nullam expertum fuiſſe humanitatem. Verebatur præterea, ne ſimili modo cæteri quoque elaberentur dedititii, & ſibi tam inſignis victoriæ, tam operoſæ deditionis fructus deperiret: aſſecutis eis, ſe invito, libertatem. Omnia conſideranti placuit tandem alia deinceps graſſari via, & Saxones, quos extranei toties tentatos non vicerant, ſuis jam armis, ſuis parat expugnare viribus: ſapienti certè uſus conſilio, quoniam conſtet, omne regnum nulla vi, nulla clade citiùs quàm domeſtica atque inteſtina ſimultate labefactatum corruere. Epiſcopum Magdaburgenſem, epiſcopum Merſeburgenſem, epiſcopum Miſenenſem, Magnum ducem, Fridericum Palatinum comitem, præterea omnes Saxoniæ & Thuringiæ principes, qui adhuc in deditione tenebantur, ab exilio revocari jubet, & clementer accerſitis, ait, ſe, cùm juxta palatinas leges extremo in eos ſupplicio animadvertere poſſit, & hoc jure faciat, gravibus ſæpe ab eis contumeliis laceſſitus; tamen memorem generis eorum, memorem virtutis, quæ reipublicæ & honori eſſe poſſit & munimento, tam atrocis facti veniam dare, & quod amplius ſit, non aliud ab eis quærere redemptionis ſuæ precium, quàm, ut ſibi deinceps in dubiis rebus fideles ac devoti maneant, auxiliumque præſtent ad componendum regni ſtatum, & compeſcendos homines factioſos, eos potiſſimùm, qui gentem Saxonicam ſimplicem & malarum artium neſciam, inteſtinis quotidiè diſſenſionibus inquietent: ſi id faciant, nec ulla, ut priùs, levitate fidem permutent, ſe primos in amicis habiturum, & cùm ſe opportunitas præbuerit, beneficiis, prout regiam munificentiam deceat, honoraturum. Illi, etſi eum hæc ficta loqui ſcirent, & neceſſitate magis quàm pietate genuinum animi rigorem laxaſſe, tamen impunitatis amore libenter amplexantur oblata, promittunt, quicquid jubet, promiſſa, repetito ſæpius ſacramento, roborant, & accepto commeatu, in ſua ſinguli cum gaudio revertuntur. Rex (ut ſuprà dictum eſt) commonitus ab Ottone, duce quondam Bajoariæ, ut turbatis rebus in Saxonia maturè conſuleret, mandaverat ei, ut ſibi certa die in Salefelt occurreret, quatenus communiter habita diſcuſſione, quid facto opus eſſet, deliberarent. Poſtmodum verò fretus his, quos deditione abſolverat, quòd eorum auxilio in Saxones, qui ſe læſerant, iram ſuam idoneè ulciſci poſſet, conſilium mutavit, & ſtatuta die nuncios pro ſe in Salefelt duci Ottoni miſit, qui ei dicerent, ut contractis, quantascunque poſſet, copiis, ſibi in marchia Miſinenſi concurreret; ſe per Boëmiam ducto exercitu adventurum, & filiis Geronis comitis, qui imperitam multitudinem malè auſpicatò ad arma concitaſſent, ſi Deus vota proſperaret, redditurum, quod mererentur. Principibus quoque Saxoniæ & Thuringiæ, quos patriæ nuper remiſerat, eadem mandat; obſecrans, ut præſticæ ſibi indulgentiæ gratiam referentes, cunctos, quos valeant, ab hominum perditorum ſocietate dehortentur, & ipſi ad ferenda publicis negotiis auxilia, deſignato die & loco, armati inſtructique præſtò adſint. Ipſe, ut inſtituerat, pauciſſimos ſecum aſſumens Teutonici exercitus milites, cæteris omnino, quid moliretur, ignorantibus, in Boëmiam contendit; ibique juncto ſibi duce ac milite Boëmico, repentè plus, quàm tanto operi expediret, fidens neſcio an negligens, in marchiam Miſinenſem ſe infudit; videlicet vana ſpe eluſus, quòd ducis Ottonis induſtria,

duſtria, & cæterorum, quos beneficio ſuo devinctos ſibi gloriabatur, omnem rebus moram, omnem conficiendo negotio difficultatem, ademptura foret. Sed dux Otto, ſciens genti Saxonum juſtas eſſe cauſas rebellionis, id multo jam tempore apud regem crebris legationibus egerat, ut belli ſeminarium, irarumque cauſas amoveret; leges ac jura ſua Saxonibus rata manere ſineret; æquitate potiùs quàm armis tumultuantes compeſceret; & tantos labores, tantum, qui prælio fundendus eſſet, ſanguinem lucratus, ſine difficultate in perpetuum opulentiſſimæ gentis ſervitio frueretur: hanc regis ac tyranni eſſe diſtantiam, quòd hic vi atque crudelitate obedientiam extorqueat ab invitis, ille legibus ac more majorum moderetur ſubjectis, præcipiatque facienda. Verùm ille homo in imperio natus & nutritus, ut tantos natales, tantos proſapiæ faſces ac titulos decebat, in omnibus regium ſemper adverſis animum gerebat, mori quàm vinci malebat. Inexpiabilis ignominiæ maculam putabat, impunè injuriam accepiſſe: & econtra ſummum decus & vitæ præſenti comparandum æſtimabat, nihil, quod ſecus accidiſſet, inultum præteriſſe. Ad hoc homines ſibi aſciverat, talium rerum artifices, mediocri quidem loco natos, ſed conſilio ac manu promtiſſimos, qui ſecundum quod Propheta dicit, loquebantur ei placentia, & divinabant ei errores, & ægrotum animum, & per ſe affinem iracundiæ ac temeritati, adulationibus ſuis, tanquam ſuppoſita face, in omne, quod libuerat, inflammabant; ideoque, ut opera ſua magis illi foret neceſſaria, perpetuis rempublicam tempeſtatibus vexari quàm maximè ſatagebant. His peſſimis uſus conſultoribus, principes regni recta ſuadentes plurimùm averſabatur, nec eos ad conſilium ſuum, niſi fortè inexplicabilis neceſſitas incidiſſet, admittebat: quin imò authoritatem eorum, ſi copia fieret, opprimi ac penitus obliterari cupiebat, ut in omne, quod animus ſuggeſſiſſet, effrenata libertate graſſanti nullus obſiſteret, nemo obloqueretur. Igitur dux Otto vehementer efferatus, quòd contra conſilium ſuum rex Saxoniam bello rurſus impeteret, ait ad Epponem, Citicenſem epiſcopum, qui ei (ut dictum eſt) in Salefelt functus legatione regis occurrerat; ſe regi, quod honori ejus, quod commodo reipublicæ competeret, ſuggeſſiſſe: ſed quoniam plus apud eum fidei ſit ineptis aſſentatoribus quàm ſibi, plus apud eum fiduciæ ponatur in milite Boëmico, quàm in Teutonici exercitus robore; ad eum pertinere, quem cœpta exitum ſortiantur; ſe nec rebus bene geſtis gloriam, nec ſi aliter ceſſerint, ignominiam habiturum: præterea nulla jam ſacramenti, quo ei fidem dixerit, religione teneri, cùm recta & utilia ſuadens non audiatur; inſuper contra leges Dei, contra decus imperii, contra ſalutem animæ ſuæ, ad effundendum ſanguinem innocentem, gentili ritu arma ſumere jubeatur: proinde omni perjurio abſolutum, liberè deinceps cauſam gentis ſuæ, quæ juſta ſit, quantum valeat, armis & opibus aſſerturum. Eadem proteſtabantur cæteri quoque principes, tam Saxoniæ quàm Thuringiæ, qui, etiamſi cupidiſſimè vellent, nullum petenti præſtare poſſent auxilium: unanimiter ſcilicet detrectantibus militibus eorum infauſtam contra patriam parentesque ſuos militiam. Jam enim non dubia fide, vacillantibus animis, ut priùs, cùm inter ſpem & metum fluctuarent, ſed unanimi ſententia, obſtinata contentione, ad rebellandum conſpiraverunt: neque callidis principum exhortationibus, ut antea, concitatum vulgus ad arma proſiluerant, ſed omnes ſimul provinciales, non ductu auſpicioque principum, ſed privatis ſtudiis, privatis impenſis, bellum gerere propoſuerant; ſibi dimicare, ſibi, ſi Deus annueret, vincere parati; nec aliud à quoquam militiæ ſuæ ſtipendium præſtolantes, quàm conjugum liberorumque ſuorum ſalutem, atque ut à cervicibus ſuis duriſſimæ ſervitutis jugum excuterent; ipſos denique principes, ſi obniti, ſi contra hiſcere tentarent, diſſipatis vel incenſis omnibus, quæ eorum eſſent, procul patriis finibus expellere minabantur: ad ultimum ea mente rem gerendam ſuſceperant, ut vel vincerent obſtinatè, vel morerentur. Ultima deſperatio ſic ſtudia inflammaverat, 241

quoniam certa ſuperioribus annis documenta ceperant, nullam apud regem victis eſſe ſpem veniæ, cùm ferocitatem pectoris ejus, & inexorabile Saxonici nominis odium, nec voluntaria deditio principum, nec tantus in Thuringia fuſus ſanguis reſtinxiſſet. Igitur, ubi per Saxoniam rumor percrebuit, quòd rex conterminam regni Saxonici marchiam Miſenenſem ferro & igne depopularetur, ad arma conclamant: multa millia hominum brevi concurrunt, conſerendi certaminis intolerabili fervent deſyderio, obviam ire hoſtibus unanimi alacritate contendunt. Sed, quoniam accelerando itineri turba frequentior, armis atque aliis impedimentis implicita, parum pro voto ſatagere valebat: filii Geronis comitis, aſſumptis ſecum VII millibus expeditorum equitum, ſummo niſu, ardentiſſima citius conficiendi negotii aviditate, in occurſum properant. Quod ſi regem conſequi, & ſic efferato milite, ſic ferventibus ſtudiis ſigna conferre contigiſſet: (ut multorum ferebat opinio) tractum tot annis bellum Saxonicum facili compendio confectum fuiſſet, & regem cunctumque ejus comitatum vel mors certiſſima, vel ignominia difficilè abolenda occupaſſet. Nam præter exercitum Boëmicum, qui nec ipſe vel armis, vel numero, vel virtute tanto negotio ſe parem præſtiterat, pauciſſimos ſecum habebat, quoniam ſupervacaneum arbitratus fuerat, Teutonicis militibus tam longinquæ expeditionis laborem indicere, cùm ſperaret (ut dictum eſt) induſtria Ottonis ducis & aliorum, quos deditione gratis abſolverat, omnes Saxonum vires facilè enervandas, & copias, ſibi majoribus etiam bellis ſufficientes, ſtatuto die ac loco affuturas. Fortè tum temporis, Deo miſericorditer ſaluti regis proſpiciente, fluvius Milda, qui utrunque exercitum medius dirimebat, effuſis nuper imbribus, vehementer intumuerat, atque omnem transmeandi facultatem ademerat: cujus rex inundatione commodiſſimè pro ſe uſus, non expectata decreſcentium aquarum viciſſitudine, in Boëmiam ſe recepit, maturatoque per Bajoariam reditu, mœſtus ac pœnitens, quòd tantos labores in vacuum expendiſſet, Wormatiam repedavit. Et quoniam digrediens duci Boëmico marchiam Miſenenſem, tam ſpectatæ in arduis rebus fidei præmium, dederat, Ecbertus marchio, cujus eadem marchia erat, filius patruelis regis, puer longè adhuc infra militares annos, ubi primùm, decreſcentibus aquis, fluvius factus eſt transmeabilis, adjunctis ſibi Saxonibus Miſſenen perrexit, omniaque caſtella, quibus dux Boëmicus præſidium impoſuerat, admota militari manu, recepit, ſuosque milites, qui deinceps contra omnem hoſtium irruptionem indefeſſi excubarent, impoſuit: mirantibus cunctis, quòd regem nec ætatis nec propinquitatis reſpectus ab hac injuria revocaſſet.

242 Interea Rudolphus, dux Suevorum, Welf, dux Bajoariorum, Bertholdus, dux Carentinorum, Adelbero, epiſcopus Wirtzeburgenſis, Adelbertus, epiſcopus Wormatienſis, & alii, quos reipublicæ calamitas movebat, in loco, qui dicitur Ulma, conventu habito, ſtatuerunt, ut omnes, quicunque reipublicæ conſultum vellent, XVII calendas Novembris Triburiam convenirent, & variis cladibus, quibus permultos jam annos pax eccleſiaſtica turbabatur, tandem aliquando malorum pertæſi, finem facerent. Hoc Sueviæ, hoc Bajoariæ, hoc Saxoniæ, hoc Lotharingiæ, hoc Franciæ Teutonicæ principibus denunciarunt, univerſosque in commune per Deum obteſtabantur, ut omni excuſatione relegata, cuncta privatæ rei ſollicitudine poſthabita, hanc ſinguli communibus commodis vel extremam operam dependerent. Qua expectatione ſuſpenſis atque attonitis omnibus, epiſcopus Moguntinus & alii quàm plures, qui eatenus partes regis vehementiùs tuebantur, ab eo defecerunt, & adjuncti ſuprà dictis principibus ad meliorandum regni ſtatum ardentiſſimo zelo exarſerunt. Miro etiam atque inopinato rerum ſucceſſu, ut, quod moliebantur, nullis jam retardaretur impedimentis, obſides, quibus nonnulli ex principibus ſuperiore anno fidem ſuam apud regem obligaverant, repentè his, qui eos dederant, ſunt reſtituti. Duos ducis Ottonis filios, alterum rex ipſe, alterum is, qui à rege curandum ſuſceperat, inſcio rege, patri nec opinanti remiſit. Filius Uconis marchionis, & filius Adelæ, derelictæ Dedi marchionis,

Digitized by Google

chionis, ambo teneræ ætatis, & longe adhuc infra pubertatis annos pueruli, cùm in munitione cujusdam Eberhardi, ministri regis, custodirentur, magnum quoddam & posteriorum memoria dignum nobilissimæ indolis documentum ediderunt. Jusserat rex eidem Eberhardo, vel propter tanti generis claritatem, vel propter ætatis infirmæ compassionem, ut eos indulgentissimè nutriret, & ne aut inerti ocio, aut jugis custodiæ tædio tabescerent, sineret eos interdum cum æqualibus suis ludicris puerilibus exerceri. Hoc ipsum parentes crebra custodibus munuscula destinantes flagitabant. Fecit ille, ut petebatur, & modò intra munitionem, modò extra adhibitis custodibus, prout libitum erat, ludere patiebatur, nihil sinistrum in ætate simplici & fraudis nescia suspicatus: interdum etiam in nemus, quod munitioni contiguum erat, venatum pergens, impositos equis, cujus rei vix dum ætas patiens erat, secum ire permittebat, ut oppressas mœrore ac tædio mentes hoc advocamento recrearent. Cùm hoc sæpius faceret, consuetudo fiduciam, fiducia custodibus securitatem pariebat, ut eis indulgentiùs indies diligentis custodiæ frena laxarent, & absumpta jam omni suspicione, quicquid voluissent, etiam absque arbitris eos agere paterentur. Cœperunt igitur, ubicunque tempus & locum secretiorem nacti fuerant, sermones conferere, patriæ parentumque recordari, peregrinationis molestias deplorare, & ut pro salute sua aliquid Deo auspice conarentur, mutuis se suasionibus incitare. Quadam ergo die, cùm juxta solitum prædictus Eberhardus, secum assumptis eis, venatum exisset, & ad insectandam, quæ casu occurrerat, feram omnes (ut fieri assolet) inconditis clamoribus, ferventissimis studiis discurrissent: pueruli, ubi se solos adverterunt, custodem nullum, eos, qui simul venatum processerant, aliarum rerum immemores, soli, quæ agebatur, venationi intentissimos, quantis possunt viribus, equis subdunt calcaria, per condensa sylvarum, per abrupta montium, per concava vallium, periculi sui vel negligentes, vel contemptores, dicto citiùs evolant: nec in certum aliquem locum, regionis ignari, cursum dirigunt, sed laxatis temere habenis, quocunque impetus equos ferebat, præcipites ruunt. Celeri cursu transmisso nemore ad Mœnum fluvium perveniunt, piscatorem illic offendunt, in scapha piscatoria capturis piscium incumbentem, evehi se Moguntiam petunt, chlamydes suas, quibus vestiebantur, quoniam aliud in promptu non erat, evectionis precium offerunt. Ille vel precio allectus, vel miseratione periclitantium permotus, (hoc enim ex trepidatione & cætero corporis gestu facilè conjiciebat) benignè in naviculam suscepit, & utensilibus, quæ in navicula erant, adopertos, ne scilicet ab insequentibus agnoscerentur, Moguntiam, ut rogaverant, evexit. Equi eorum, transito amne, in ulteriore ripa, juxta naviculam mirum in modum moderato gradu decurrebant, ita, ut cum eunte navicula pariter irent, cum subsistente pariter subsisterent. Brutis pecoribus humanas inesse animas crederes. Ubi Moguntiam ventum est, receptis equis suis, in domum quandam ripæ contiguam clanculo se immergunt, dominumque domus per Deum obtestantur, ne eos cuiquam prodat, se archiepiscopo Moguntino genere conjunctissimos esse, 243
cui si incolumes intemerata fide restituat, tam ab ipso quàm à cæteris parentibus suis, qui inter regni principes & opum & dignitatis speciali prærogativa eminent, digna meritis præmia relaturus sit. Nec multò pòst aderat Eberhardus, fremens & stridens dentibus, præ doloris impatientia, compertoque per veridicos indices, quò pueri divertissent, summa vi, summo conamine domum expugnare, foresque infringere parabat, & nisi obsides regis maturè redderentur, ignem tectis injecturum se minabatur. Concurrit civitas ad spectaculum, & facta est pro studiis partium confusa ac dissona aliud atque aliud clamantium turbarum vociferatio. Perlato ad episcopum Moguntinum tumultuantis civitatis nuncio, misit confestim cum armatis Conradum comitem de castello, quod dicitur Luizelenburg, qui tum fortè apud episcopum præsens erat: qui veniens Eberhardum improbè sævientem, atque in omnes, qui obsisterent, nunc vi, nunc commi-

natione graſſantem, ab oppugnatione ædium cum contumelia repulit, ſuſceptosque pueros epiſcopo præſentavit. Ille admodum gratulatus, quòd cauſam principum, qui pro communi commodo arma ſumere meditabantur, hac etiam parte impedimentorum liberaſſet, ſuis ſingulos parentibus cum omni diligentia, ne quis ſcilicet inſidiaretur abeuntibus, remiſit.

Statuta die, juxta condictum, principes Sueviæ & Saxoniæ Triburiam convenerunt ampliſſimo numero, obſtinatis mentibus, ad ſubmovendum à negotiis regni regem Heinricum, & alium, in quem communis electio conſenſiſſet, creandum. Aderant unà legati Apoſtolicæ ſedis, Sigehardus, patriarcha Aquilejenſis, & Altmannus, Patavienſis epiſcopus, vir Apoſtolicæ converſationis, & magnarum in Chriſto virtutum, cui papa vices ſuas in diſpoſitione eccleſiaſticarum cauſarum delegaverat, & laici nonnulli (qui magnis opibus relictis, ultrò ſe ad privatam tenuemque vitam, propter Deum contulerant) miſſi à Romano pontifice, ut palàm omnibus per Gallias conteſtarentur, juſtis de cauſis excommunicatum eſſe regem Heinricum, & ad eligendum alium regem Apoſtolici conſenſus & authoritatis ſuffragium pollicerentur. Hi nec principi, nec privato cuiquam, qui regi Heinrico dicto vel facto aliquatenus poſt excommunicationem communicaſſet, communicare volebant, donec publicè profeſſus pœnitentiam per Altmannum, vicarium Romani pontificis, anathemate abſolveretur. Pari cautela eorum quoque communionem vitabant, qui presbyteris conjugatis, vel eis, qui eccleſiaſticas ordinationes precio comparaverant, in oratione communicaſſent. Per ſeptem itaque continuos dies conſilia conferentes, quid facto opus eſſet, qua ratione periclitanti, & jam jam naufragium minitanti reipublicæ conſulendum foret, perquirebant. Replicabant ab tenero (ut ajunt) ungue omnem vitæ regis inſtitutionem, quibus probris, quibus flagitiis exiſtimationem ſuam, decusque imperii, vix tum adulta ætate, maculaſſet; quas injurias ſingulis, quas in commune omnibus, ubi primùm pubertatis annos attigit, irrogaſſet; quòd remotis à familiaritate ſua principibus, infimos homines, & nullis majoribus ortos, ſummis honoribus extuliſſet, & cum eis noctes perinde ac dies in deliberationibus inſumens, ultimum, ſi poſſit, nobilitati exterminium machinaretur; quòd barbaris gentibus vacatione data, in ſubditos ſibi populos dedita opera ferrum diſtrinxiſſet, & in eorum nece hoſtili crudelitate graſſaretur; regnum, quod à parentibus ſuis pacatiſſimum, & bonis omnibus florentiſſimum accepit, quàm fœdum, quàm deſpicabile, quàm inteſtinis cladibus infeſtum cruentumque reddidiſſet; eccleſias & monaſteria deſtructa, victualia ſervorum Dei verſa eſſe in ſtipendia militum, ſtudium religionis & rerum eccleſiaſticarum tranſiſſe ad arma militaria, & ad munitiones extruendas, non quibus vis & impetus barbarorum arceatur, ſed quibus patriæ tranquillitas eripiatur, & liberæ gentis cervicibus duriſſimæ ſervitutis jugum imponatur; nullum usquam eſſe viduis & orphanis ſolatium, nullum oppreſſis & calumniam ſuſtinentibus refugium, non legibus reverentiam, non moribus diſciplinam, non eccleſiæ authoritatem ſuam, non reipublicæ manere dignitatem ſuam; ita unius hominis temeritate ſacra & prophana, divina & humana, fasque nefasque confuſa eſſe & implicita: proinde tantarum calamitatum unicum ac ſingulare ſupereſſe remedium, ut quanto ocyus, amoto eo, alius rex crearetur, qui tandiu terminos ſuos evaganti licentiæ frena injiceret, & mundi vacillantis ruinam ſubjectis humeris ſuſtentaret. Rex Heinricus, contractis in unum ſuæ partis aſſertoribus, in villa, quæ dicitur Oppenheim, ſe continebat, Rheno fluvio utraque caſtra dirimente, frequentesque ad eos indies legatos mittebat; pollicens omnium, quæ eos offenderant, in reliquum emendationem; ſe veterum injuriarum memoriam ſequentibus beneficiis, ſi vita comes foret, aboliturum, nihilque deinceps circa rerum publicarum adminiſtrationem absque communi conſulto acturum: poſtremò, ultro ſe jure ſuo cedere, eisque gubernandi diſponendique, pro ſuo arbitratu, totius regni jus poteſtatemque facere, dum-

244

dummodo æquo animo paterentur, ſola regii nominis, regiique cultus rata ſibi manere inſignia, quæ ſemel legitimè accepta, ſine ſumma omnium eorum ignominia, amittere non poſſet, nec ſinerent regni Teutonici ſplendorem, omnibus retro ſæculis intactum incontaminatumque, ſua ætate tam turpis exempli macula ſordeſcere: quòd ſi verba ſua difficiliùs admitterent, magnificis promiſſionibus toties eluſi, paratũ ſe, quibus ſacramentis, quibus vellent obſidibus, fidem facere, quòd nulla unquam dies, nulla rerũ vel caſuum mutabilitas hanc ſuam in eos benevolentiam corruptura foret. Ad hæc illi, nulla, inquiunt, jam ſuperſunt argumenta, quibus toties recognita atque ſpectata fides ejus probari ultrà vel obligari valeat, cùm toties morum ſuorum emendationem, coram oculis omnia cernentis Dei quam ſanctè pollicitus, omnia, quibus ſe obſtrinxerat, vincula, ubi primùm calamitas, quæ ad præſens urgebat, præteriit, tanquam aranearum telas ruperit, & ſemper ſeipſo deterior, curſum mali operis, ſicut equus impetu vadens in prælium, effrenata libertate repetiverit. Neque nos præcipiti temeritate ad hæc extrema experienda prorupimus; omnes vias, omnia priùs conſilia pertentavimus, ſi qua ratione rigidũ obſtinatumq; in malis deſperati hominis ingenium emolliri poſſit. Sed inveteratus morbus, atque imis penitus jam inſidens viſceribus, nihil ſpei, nihil admittit remedii, omnem artem, omnem evincens induſtriam medicantium: quin imò, dum levitati ejus impenſiùs morem gerere ſtudemus, & cunctis, quæ perperam molitur, religionis obtentu muliebrem præbemus patientiam; ſtatus reipublicæ everſus eſt; tranquillitas eccleſiarum turbata; majeſtas imperii ablata; authoritas principum evacuata; mores inverſi; leges abolitæ; & ſecundum prophetæ elogium maledictum, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundaverunt; & ſanguis ſanguinem tetigit: poſtremò omnis juſtitiæ & pietatis, religionis & honeſtatis diſciplina ſitu atque incultu obſolevit. Hæc quidem dum ſola vitæ temporalis detrimenta, dum ſolam famæ & exiſtimationis labem minitarentur, tametſi viris ferenda non eſſent; tulimus tamen, ne contra jusjurandum, quo tenebamur, præcipitanter impudenterque venire videremur, & dum gloriæ noſtræ conſulere conaremur, animæ naufragium pateremur. Nunc verò cùm ab eccleſiæ corpore, propter flagitia ſua, Apoſtolici anathematis mucrone præciſus ſit, cùm ei communicare, ſine communionis eccleſiaſticæ damno & fidei jactura, non poſſimus, cùm fidem noſtram, multis apud eum ſacramentis implicitam, Romanus pontifex Apoſtolica authoritate explicuerit: extremæ profectò dementiæ eſſet, divinitus oblatam ſalutis occaſionem, non obviis (ut dici ſolet) manibus excipere, & quod jamdiu præmeditatum ſit, ut agatur, tam opportuno tempore non agere: cùm leges humanæ & eccleſiaſticæ ſinant; cùm locus & tempus arrideant; cùm denique omnia, quæ paci vel bello uſui eſſe ſolent, conficiendæ tanquam rei favorem ſuum polliceantur. Quapropter contemptis inanium argumentorum cuniculis, quibus denuo in cervices jugulosque noſtros, viam gladio ſuo affectat, immobiliter animo fixum tenemus, ut absque ulla dilatione virum nobis provideamus, qui præcedat nos, & prælietur bellum domini ad expugnandam & deſtruendam omnem cujuscunque hominis altitudinem, elevantem & extollentem ſe adverſus juſtitiam & veritatem Dei, & ſanctæ Romanæ eccleſiæ authoritatem. In hæc verba legatos regis dimiſerunt. Iterum alios atque alios miſit, nullum ſupplicationis genus, quod impediendæ tantæ rei proficuum putaretur, prætermittens. Sed illi in eadem ſententia fixi obſtinatique manebant. Jamque utraque ex parte ad magnum diſcrimen res ſpectare videbatur. Denique & hi regem alium ſibi protinus conſtituere, & transmiſſo Rheno fluvio (navigium enim omne epiſcopus Moguntinus in eam ripam coëgerat) proxima luce, regi Heinrico arma inferre parabant: & illi, inciſa ſpe dilationis impetrandæ, ſuos, qui per proximas villas diſperſi erant, in unum coire, atque arma expedire jubebat, ut in ulteriorem ripam progreſſos confeſtim prælio adoriretur. In hac tantarum expectatione rerum intentis ſollicitisque

omni-

omnibus, ecce primo diluculo ſequentis diei, quæ ultimam cladem reipublicæ
245 allatura timebatur, Suevi & Saxones legatos ad regem miſerunt, qui ei dicerent: tametſi nec in bello, nec in pace, ulla unquam ei juſtitiæ vel legum cura fuerit, ſe tamen legibus cum eo agere velle, & cùm crimina, quæ ei objiciantur, omnibus conſtent luce clariora, ſe tamen rem integram Romani pontificis cognitioni reſervare, acturos ſe cum eo, ut in purificatione ſanctæ Mariæ Auguſtam occurrat, ibique celeberrimo conventu habito principum totius regni, diſcuſſis utrarumque partium allegationibus, ipſe ſuo judicio vel addicat vel abſolvat accuſatum. Quòd ſi ante diem anniverſarium excommunicationis ſuæ, ſuo præſertim vitio, excommunicatione non abſolvatur, absque retractatione, in perpetuum cauſa ceciderit, nec legibus deinceps regnum repetere poſſit, quòd legibus ultrà adminiſtrare, annuam paſſus excommunicationem, non poſſit: ſi oblatam conditionem gratanter amplexetur, & Romano pontifici per omnia ſubditum ſe, dictoque obtemperantem fore polliceatur, hinc ſe experimentum capturos: omnes, quos ille excommunicavit, extemplo à convictu contubernioque ſuo amoveat, ipſe in urbem Spirenſium, dimiſſo exercitu, ſecedat, ibique ſolo Verdunenſi epiſcopo, paucisque miniſtris, quos tamen ſententia principum ab hac excommunicatione integros incorruptosque probaverit, contentus privatam interim vitam agat, eccleſiam non ingrediens, nihil circa publica negotia ſuo jure diſponens, nullam regii apparatus pompam, nulla regiæ dignitatis inſignia ſibi juxta ſolitum adhibens, usque ad ſynodicam cauſæ ſuæ examinationem: præterea civitatem Wormatienſem, quam expulſo epiſcopo, diſſipato cœleſtis militiæ ſanctuario, arcem belli ſpeluncamque latronum fecerat, abducto præſidio, epiſcopo Wormatienſi reſtituat, datis inſuper ſacramentis & obſidibus, ne quid deinceps rebellionis vel inſidiarum ab civibus timere debeat: porrò, ſi quid horum prævaricetur, tum ſe omni culpa, omni jurisjurandi religione, omni perfidiæ infamia liberatos, non expectato ulterius Romani pontificis judicio, quid reipublicæ expediat, communi conſilio viſuros. Rex, cujus omnis ſpes, omnesque copiæ in arctum coactæ fuerant, gratulatus admodum, quòd aliqua, quantumvis fœda, conditione urgentem ad præſens calamitatem declinaſſet, promptiſſimè per omnia obedientiam pollicetur: ſtatimque Colonienſem epiſcopum, Babenbergenſem epiſcopum, Strasburgenſem epiſcopum, Baſilienſem epiſcopum, Spirenſem epiſcopum, Loſannenſem epiſcopum, Citicenſem epiſcopum, Oſenbruggenſem epiſcopum, Udalricum de Cosheim, Eberhardum, Hartmannum, cæterosque excommunicatos, quorum antehac opera conſiliisque gratiſſimè utebatur, omnes caſtris egredi jubet: miſſis quoque Wormatiam nunciis, milites, quos illic præſidii cauſa conſtituerat, abſcedere, urbemque epiſcopo patere præcipit: dehinc cæteris, qui ad auxilia ſibi ferenda frequentes convenerant, ſingulis in ſua dimiſſis, ipſe juxta conditum cum paucis Spiram contendit, ibique intra terminos & leges, quas principes præſcripſerant, aliquanto tempore mediocriter vitam moresque cohibebat. Suevi & Saxones, poſtquam, deditis Wormatienſibus, ſtatum civitatis epiſcopo pacatiſſimum reddiderunt, læti ovantesque patriam repetebant, confeſtimque legatos Romam deſtinarunt, qui papam rei geſtæ ordinem edocerent, enixeque flagitarent, ut ſedandis per Gallias tantis bellorum civilium tempeſtatibus, ipſe ſtatuta die ſuam non dedignaretur præſtare præſentiam. Rex etiam certò ſciens, omnem ſuam in eo verti ſalutem, ſi ante anniverſarium diem excommunicatione abſolveretur, nec ſatis tutum ſuis rationibus exiſtimans, ut expectato intra Gallias Romani pontificis adventu, ſic infeſto judici, ſic obſtinatis accuſatoribus cauſam ſuam addiceret ventilandam, optimum factu ſibi judicavit, pro eo tum ſtatu rerum ſuarum, ut in Gallias proficiſcenti Romano pontifici intra Italiam occurreret, & anathematis abſolutionem, quoquo poſſet modo, impetrare conaretur: hac impetrata, cæteram rebus difficultatem facilè adimendam, cùm colloqui principibus, & conferre conſilia, & fidem amicorum in ad-

Digitized by Google

in adverſis implorare, nulla deinceps vetaret religio. Paucis igitur ante Natalem domini diebus, Spirenſi urbe diſcedens, cum uxore & filio parvulo iter aggreſſus eſt, nec quisquam ex omnibus Teutonicis vir ingenuus comitatus eſt regno excedentem, præter unum, & ipſum nec genere nec opibus conſpicuum. Cumque impenſis tam longi itineris egeret, multisque ſupplicaret, quibus incolumi republica ſæpenumero profuerat, pauci admodum erant, qui vel veterum beneficiorum memoria, vel præſenti humanarum rerum ſpectaculo permoti, neceſſitatem ejus aliquatenus relevarent. Eò miſeriarum & calamitatis ex ſumma gloria, 246
ſummisque opibus repentè pervenerat. Similiter quoque cæteri excommunicati, obtinendæ citiùs abſolutionis ſtudio, ardentiſſimè iter accelerabant in Italiam, nec tamen in ſocietatem itineris regem admittere, principum vel potiùs Romani pontificis metu abſterriti patiebantur.

Vis atque inclementia hyemis hoc anno adeò jugis ſolitoque aſperior inhorruerat, ut à feſtivitate ſancti Martini Rhenus fluvius, glaciali frigore conſtrictus, penè usque ad calendas Aprilis pedeſtri itineri transmeabilis maneret, & plerisque in locis vineta, exiccatis frigore radicibus, omnino areſcerent.

1077. Dux Polonorum, qui per multos jam annos regibus Teutonicis tributarius fuerat, cujusque regnum jam olim Teutonicorum virtute ſubactum, atque in provinciam redactum fuerat, repentè in ſuperbiam elatus, propterea, quòd principes Teutonicos cerneret domeſticis ſeditionibus occupatos, nequaquam ad inferenda exteris gentibus arma vacare, regiam dignitatem regiumque nomen ſibi uſurpavit, diadema impoſuit, atque ipſo die Natalis domini à 15 epiſcopis in regem eſt conſecratus. Quæ brevi pòſt comperta principes Teutonicos, quibus reipublicæ dignitas curæ fuit, graviter affecêre, ſibique invicem ſuccenſebant, quòd, dum inteſtinis in ſe atque in ſua viſcera odiis ſævirent & digladiarentur, potentiam opesque barbarorum in tantum aluiſſent, ut jam tertiò dux Boëmicus regnum Teutonicum ferro & igne populabundus peragraſſet, & nunc dux Polonorum, in ignominiam regni Teutonici, contra leges ac jura majorum, regium nomen regiumque diadema impudens affectaſſet.

Rex Heinricus, in Italiam proficiſcens, intra Burgundiam, in loco, qui dicitur Biſanzun, Natalem domini celebravit, ſatis magnificè pro ſua tum calamitate ſuſceptus, & habitus ab avunculo matris ſuæ, Wilhelmo comite, cujus in illis locis ampliſſimæ & florentiſſimæ opes erant. Ea porrò cauſa erat, ut relicto recto itinere in Burgundiam diverteret, quòd certò compererat, duces Rudolphum, Welf, & Bertholdum, omnes vias, omnesque aditus, qui ad Italiam mittunt, quos vulgato nomine Cluſas vocant, appoſitis cuſtodibus anticipaſſe, ut nulla illic ei copia tranſeundi fieret. Exacta ſolemnitate Natalis domini profectus inde, cùm in locum, qui Civis *(a)* dicitur, veniſſet, obviam habuit ſocrum ſuam, filiumque ejus, Amedeum nomine, quorum in illis regionibus & authoritas clariſſima, & poſſeſſiones ampliſſimæ, & nomen celeberrimum erat. Hi venientem honorificè ſuſceperunt. Tranſitum tamen per terminos ſuos aliàs ei concedere nolebant, niſi quinque Italiæ epiſcopatus, poſſeſſionibus ſuis contiguos, eis redimendi itineris pretium traderet. Durum hoc nimis atque intolerabile omnibus regis conſiliariis viſum eſt. Sed cùm ei inevitabilis incumberet neceſſitas, quoquo poſſet pacto redimendi itineris, & illi nec jure propinquitatis, nec tantæ calamitatis miſeratione quicquam moverentur, multo labore & tempore in hac deliberatione inſumpto, vix & ægrè tandem impetratum eſt, ut provinciam quandam Burgundiæ, bonis omnibus locupletiſſimam, concedendi tranſitus mercedem dignarentur accipere. Ita indignatio domini non ſolùm ſacramentis & frequentibus beneficiis ſibi obnoxios, ſed etiam amicos & genere propinquos ab eo averterat. Difficulter aſſecuto tranſeundi licentiam protinus alia ſucceſſit difficultas. Hyems

(a) Civois, vide ſupra *ad a. 1056.*

Digitized by Google

erat aſperrima, & montes, per quos tranſitus erat, in immenſum porrecti, & penè nubibus cacumen ingerentes, ita mole nivium & glaciali frigore obriguerant, ut per lubricum præcipitemque deceſſum nec equitis nec peditis greſſum ſine periculo admitterent. Sed dies anniverſarius, quo rex in excommunicationem devenerat, è vicino imminens, nullas accelerandi itineris moras patiebatur: quia, niſi ante eam diem anathemate abſolveretur, decretum noverat communi principum ſententia, ut & cauſa in perpetuum cecidiſſet, & regnum ſine ullo deinceps reſtitutionis remedio, amiſiſſet. Igitur quosdam ex indigenis, locorum peritos, & præruptis alpium jugis aſſuetos, mercede conduxit, qui comitatum ejus per abruptum montem & moles nivium præcederent, & ſubſequentibus, quaqua poſſent arte, itineris aſperitatem levigarent. His ductoribus cùm in verticem montis magna cum difficultate evaſiſſent, nulla ulterius progrediendi copia erat, eò quòd præceps montis latus, & (ut dictum eſt) glaciali frigore lubricum omnem penitus deceſſum negare videretur. Ibi viri periculum omne viribus evincere conantes, nunc manibus & pedibus reptando, nunc ductorum ſuorum humeris innitendo, interdum quoque titubante
247 per lubricum greſſu cadendo, & longiùs volutando, vix tandem aliquando, cum gravi ſalutis ſuæ periculo, ad campeſtria pervenerunt. Reginam, & alias, quæ in obſequio ejus erant, mulieres, boum coriis impoſitas, duces itineris, conductu præeuntes, deorſum trahebant. E quorum alios per machinas quasdam ſummittebant, alios colligatis pedibus trahebant, ex quibus multi, dum traherentur, mortui, plures debilitati, pauci admodum integri incolumesque periculum evadere potuerunt. Poſtquam per Italiam fama percrebuit, veniſſe regem, & ſuperatis aſperrimis rupibus, jam intra Italiæ fines conſiſtere, certatim ad eum omnes Italiæ epiſcopi & comites confluebant, eumque (ut regia magnificentia dignum erat) ſummo cum honore ſuſcipiebant, atque intra paucos dies infinitæ multitudinis ad eum congregatus eſt exercitus. Erant enim jam ab exordio regni ejus ſemper deſiderantes adventum ejus in Italiam, eò quòd regnum illud bellis, ſeditionibus & latrociniis, ac variis privatorum infeſtationibus aſſiduè infeſtaretur, & omnia, quæ præter leges & jura majorum ab improbis hominibus præſumebantur, regiæ authoritatis cenſura corrigi ſperarent. Præterea, quia fama vulgaverat, ad deponendum papam ferocibus eum animis properare, admodum gratulabantur, oblatam ſibi occaſionem eſſe, qua in eum, qui ſe jam pridem ab eccleſiaſtica communione ſuſpenderat, injuriam ſuam idoneè vindicarent. Interea papa rogatus per literas à principibus Teutonicis, qui in Oppenheim convenerant, ut in Purificatione ſanctæ Mariæ, ad diſcutiendam cauſam regis, Auguſtæ occurreret, invitis Romanis principibus, & propter incertum rei eventum iter illud diſſuadentibus, Roma egreſſus eſt, & quantum poterat, profectionem accelerans, ſtatuto die præſto eſſe ſatagebat, ducatum ei præbente Mathilda, derelicta ducis Lotharingorum Gozelonis, filia Bonifacii marchionis & Beatricis comitiſſæ. Hæc, vivente adhuc viro ſuo, quandam viduitatis ſpeciem, longiſſimis ab eo ſpaciis excluſa, prætendebat, cùm nec ipſa maritum in Lotharingiam extra natale ſolum ſequi vellet, & ille ducatus, quem in Lotharingia adminiſtrabat, negotiis implicitus, vix poſt tertium vel quartum annum ſemel marcham Italicam inviſeret: poſt cujus mortem Romani pontificis lateri penè comes individua adhærebat, eumque miro colebat affectu. Cumque magna pars Italiæ ejus pareret imperio, & omnibus, quæ prima mortales ducunt, ſupra cæteros terræ illius principes abundaret, ubicunque opera ejus papa indiguiſſet, ocyus aderat, & tanquam patri vel domino ſedulum exhibebat officium. Unde nec evadere potuit inceſti amoris ſuſpicionem, paſſim jactantibus regis fautoribus, & præcipuè clericis, quibus illicita & contra ſcita canonum contracta conjugia prohibebat, quòd die ac nocte impudenter papa in ejus volutaretur amplexibus, & illa furtivis papæ amoribus præoccupata, poſt amiſſum conjugem, ultra ſecundas contrahere nuptias detrectaret. Sed apud omnes ſanum aliquid ſapientes luce clariùs conſtabat, falſa eſſe, quæ dicebantur. Nam & papa tam eximiè,

tamque

Digitized by Google

tamque apoſtolicè vitam inſtituebat, ut nec minimam ſiniſtri rumoris maculam converſationis ejus ſublimitas admitteret, & illa in urbe celeberrima, atque in tanta obſequentium frequentia, obſcœnum aliquid perpetrans, latere nequaquam potuiſſet. Signa etiam & prodigia, quæ per orationes papæ frequentiùs fiebant, & zelus ejus ferventiſſimus pro Deo & pro eccleſiaſticis legibus, ſatis eum contra venenatas detractorum linguas communiebant. Igitur papa, dum in Gallias properaret, ex inſperato audiens, regem jam eſſe intra Italiam, hortante Mathilda, in caſtellum quoddam munitiſſimum, quod Canuſium dicitur, divertit, expectare volens, donec conſilium adventus ejus diligentiùs exploraret, utrùm ſcilicet veniam admiſſi poſtulare, an injuriam excommunicationis ſuæ militari manu perſequi, plenus animorum adveniret. Diedericus, epiſcopus Verdunenſis, vir conſtantiſſimæ erga regem fidei, dum regem in Italiam proficiſcentem paulo pòſt inſequi vellet, captus eſt ab Adelberto comite, de caſtello, quod dicitur Calewo, & ſpoliatus omnibus, quas ſtudioſiſſimè convexerat, tam longi itineris impenſis. A quo diu habitus in cuſtodia, tandem dato, quodcunque exigebatur, redemptionis ſuæ pretio, addito etiam jurejurando, quòd injuriæ hujus nec ſpiritualem nec corporalem vindictam aliquando expeteret, liber abire dimiſſus eſt. Rubertus quoque, Babenbergenſis epiſcopus, dum in Italiam pergens per Bajoariam iter ageret, captus eſt ab Welf, duce Bajoariorum: qui ſublatis omnibus, quæ illius fuerant peculiaria, veſtes pontificales, & cæterum eccleſiaſticum ornatum, quem in theſauris ejus reperit, eccleſiæ Babenbergenſi cum omni integritate reconſignavit, ipſum verò in caſtello munitiſſimo, à Natali domini usque ad feſtivitatem ſancti Bartholomæi Apoſtoli, ſub diligenti cuſtodia tenuit, nec ullis amicorum ejus precibus aut muneribus, ut dimitteret, evinci potuit. 248 Cæteri epiſcopi & laici, quos papa excommunicaverat, quosque rex hujus rei gratia à latere ſuo, extrema neceſſitate compulſus, amoverat, cluſis cuſtodibus, qui Cluſas obſidebant, in Italiam illæſi pervenerunt, repertoque papa in Canuſio, veniam præſumptæ rebellionis, atque ut excommunicatione abſolverentur, nudis pedibus, & laneis ad carnem induti, ſuppliciter poſtulabant. Ille his, qui veraciter peccatum ſuum agnoſcerent, & deflerent, non eſſe ajebat miſericordiam denegandam, ſed longam inobedientiam, & diu incretam peccati rubiginem, diuturnioris pœnitentiæ igne exuri & excoqui oportere: quapropter, ſi eos revera facti pœniteret, æquo animo paterentur, quodcunque ſanandis vulneribus eorum adhiberet eccleſiaſticæ correptionis cauterium, ne ex facilitate indulgentiæ culpa, quæ adverſus ſedem Apoſtolicam atrox & vehemens præſumpta fuiſſet, vel parva vel nulla videretur. Illis paratos ſe profitentibus ad omnia, quæ impoſuiſſet, ſufferenda, epiſcopos omnes à ſe invicem ſeparatos, præcepit ſingulis cellis ſolitarios includi, nec ullum cum aliquo habere colloquium, ad veſperam autem cibi & potus mediocri menſura refici. Laicis quoque, pro ætatis vel virium conſideratione, congruentem ſingulis pœnitentiam indixit. Ita per aliquot dies examinatos tandem ad ſe vocavit, & leniter pro admiſſis objurgatos, & ne deinceps ſimile quid admitterent, commonitos, excommunicatione abſolvit, abeuntibusque, id ante omnia repetens, iterum iterumque præcepit, ne rege Heinrico, donec ſedi Apoſtolicæ poſt factam injuriam ſatisfeciſſet, aliquatenus communicarent, aut ei ad evertendum ſtatum reipublicæ, turbandamque pacem eccleſiaſticam, in aliquo operam ſuam accommodarent: ad hoc tamen omnibus indifferenter ejus permiſſo colloquio, ut ad pœnitentiam provocaretur, & à curſu mali operis, quo præceps rapi videbatur, retraheretur. Interea rex Heinricus Mathildam comitiſſam ad colloquium evocavit, eamque precibus ac promiſſionibus oneratam ad papam transmiſit, & cum ea ſocrum ſuam, filiumque ejus, Azzonem etiam marchionem, & abbatem Cluniacenſem, & alios nonnullos ex primis Italiæ principibus, quorum authoritatem magni apud eum momenti eſſe non ambigebat, obſecrans, ut excommunicatione abſolveretur, nec principibus Teutonicis, qui ad accuſandum eum, ſtimulo invidiæ magis, quàm ze-

Digitized by Google

lo juſtitiæ exarſiſſent, temere fides haberetur. Quorum papa legatione audita, ait, incongruum valde eſſe, & ab eccleſiaſticis legibus omnino alienum, ut abſentibus accuſatoribus, cauſa accuſati ventilaretur: quin imò, ſi innocentiæ ſuæ confideret, omni timoris ſcrupulo liberatus, ſtatuto die in Auguſtam, quo cæteri principes convenire ſtatuiſſent, fiducialiter occurreret; ſe illic, diſcuſſis utrarumque partium allegationibus, nec odio nec gratia, ab jure ad injuriam devolvendum, ſed juxta leges eccleſiaſticas, quàm rectiſſimam poſſit, de ſingulis ſententiam laturum eſſe. Ad hæc illi reſponderunt, regem illius nusquam terrarum ſubterfugere judicium, quem ſciat æquitatis & innocentiæ incorruptiſſimum vindicem & advocatum fore, ſed è vicino jam urgere diem anniverſarium, quo excommunicatus fuiſſet, & principes regni hac expectatione ſuſpenſos attentosque anxiè rei eventum præſtolari, ut, ſi ante hanc diem excommunicatione non abſolvatur, deinceps juxta Palatinas leges indignus regio honore habeatur, nec ultrà, pro aſſerenda innocentia ſua, audientiam mereatur: proinde obnixiùs petere, & hoc omni, quo papa jubeat, ſatisfactionis genere paratum emereri, ut ſolo interim anathemate abſolvatur, & communionis eccleſiaſticæ gratiam recipiat, reſponſurus ex integro, quacunque die, quocunque loco papa præcipiat, tanquam nihil hac conventione actum ſit, omnibus, quæ accuſatores ejus objeciſſent, criminibus, & juxta ſententiam ejus, regnum vel retenturus, ſi objecta purgaſſet, vel æquo animo, ſi cauſa cecidiſſet, amiſſurus. Diu papa reſtitit, veritus in rege juvenilis animi inconſtantiam, & proclive, quocunque aſſentatores impuliſſent, ingenium: ſed ſuperatus tandem importunitate perurgentium, & gravitate ſententiarum, Si veraciter, inquit, eum facti pœnitet, coronam & cætera regni inſignia, in argumentum veræ & ex animo actæ pœnitudinis, noſtræ poteſtati dedat, & ſe, poſt tam contumax admiſſum, regio nomine & honore deinceps indignum profiteatur. Durum nimis hoc
249 viſum eſt legatis. Cumque vehementer inſiſterent, ut ſententiam temperaret, nec calamum conquaſſatum judicii auſteritate penitus contereret: vix & ægrè tandem exoratus annuit, ut cominus veniret, & ſi veram pro admiſſis pœnitudinem gereret, culpam, quam ſedi apoſtolicæ contumeliam irrogando contraxerat, ſedis apoſtolicæ decretis nunc obediendo expiaret. Venit ille, ut juſſum fuerat, & cùm caſtellum illud triplici muro ſeptum eſſet, intra ſecundum murorum ambitum receptus, foris derelicto omni comitatu ſuo, depoſito cultu regio, nihil præferens regium, nihil oſtentans pompaticum, nudis pedibus, jejunus manè usque ad veſperam perſtabat, Romani pontificis ſententiam præſtolando. Hoc ſecundo, hoc tertio die fecit. Quarto demum die, in conſpectum ejus admiſſus, poſt multas hinc inde dictas ſententias, his poſtremò conditionibus excommunicatione abſolutus eſt: ut die & loco, quemcunque papa deſignaſſet, evocatis ad generale Concilium Teutonicis principibus præſto eſſet, & accuſationibus, quæ intenderentur, reſponderet, ipſo Papa, ſi ita expedire videretur, cognitore cauſarum aſſidente: & ad ejus ſententiam vel retineret regnum, ſi objecta purgaſſet; vel æquo animo amitteret, ſi probatis criminibus, regio deinceps honore indignus, juxta eccleſiaſticas leges, decerneretur, nullam, ſive retento ſive amiſſo regno, hujus injuriæ vindictam à quopiam hominum in perpetuum exacturus: usque ad eam autem diem, qua cauſa ejus legitimè diſcuſſa terminaretur, nulla regii cultus ornamenta, nulla regiæ dignitatis inſignia ſibi adhiberet, nihil circa rerum publicarum adminiſtrationem, juxta conſuetudinem ſuo jure ageret, nihil, quod ratum fore oporteat, decerneret; poſtremò, præter regalium ſervitiorum exactionem, quibus neceſſariò ipſe & ſui ſuſtentandi eſſent, nihil regium, nihil publicum uſurparet, omnes etiam, qui ei ſub jurejurando fidem dixiſſent, ab hujus ſacramenti vinculo, & conſervandæ erga eum fidei debito, apud Deum & apud homines, interim liberi expeditique manerent; Rutbertum, Babenbergenſem epiſcopum, & Udalricum de Cosheim, & cæteros, quorum conſiliis ſe remque publicam prodidiſſet, à ſua in perpetuum familiaritate amoveret. Quòd ſi purgatis, quæ objicerentur, potens confortatusque in regno perſtitiſſet, ſubditus Romano pontifici

ſemper

Digitized by Google

ſemper, dictoque obtemperans foret, & ad corrigenda, quæcunque in regno ejus, contra eccleſiaſticas leges, prava conſuetudine inoleviſſent, conſentiens ei, & pro virili portione cooperator exiſteret. Ad ultimum, ſi quid horum prævaricaretur, irritam fore hanc, quæ nunc tantopere expedita ſit, anathematis abſolutionem; quin imò jam pro victo confeſſoque habendum eſſe, nec ultrà, pro aſſerenda innocentia ſua, audientiam impetraturum, principesque regni, omni deinceps quæſtione, cuncta jurisjurandi religione liberatos, regem alium, in quem communis electio conſenſiſſet, creaturos eſſe. Gratanter rex accepit conditiones, & ſervaturum ſe omnia, quàm ſanctiſſimis poterat aſſertionibus, promittebat. Nec tamen promittenti temere fides habita eſt: ſed abbas Cluniacenſis, quoniam jurare monaſticæ religionis obtentu detrectabat, fidem ſuam coram oculis omnia cernentis Dei interpoſuit: epiſcopus quoque Citicenſis, & epiſcopus Vercellenſis, & Azzo marchio, & alii conventionis ejus principes, allatis Sanctorum reliquiis, ſub jurejurando confirmaverunt, facturum eum eſſe, quæ pollicebatur, nec aliqua rerum aſperitate vel caſuum variè ſuccedentium mutabilitate ab ſententia deducendum. Ita abſoluto eo excommunicatione, Papa miſſarum ſolemnia celebravit, confectaque ſacra obligatione, regem, cum cætera, quæ frequens aderat, multitudine, ad altare evocavit, præferensque manu corpus Dominicum, Ego, inquit, jampridem à te tuisque fautoribus literas accepi, quibus me inſimulabas ſedem Apoſtolicam per ſimoniacam hæreſim occupaſſe, & aliis quibusdam, tam ante epiſcopatum, quàm poſt acceptum epiſcopatum, criminibus vitam maculaſſe, quæ mihi ſecundum ſcita canonum omnem ad ſacros ordines acceſſum obſtruxerint. Et licet multorum idoneorum certè teſtium aſtipulatione crimen refellere queam, eorum ſcilicet, qui omnem vitæ meæ, ab ineunte ætate, inſtitutionem integerrimè noverunt, & eorum, qui meæ ad epiſcopatum promotionis authores fuerunt: ego tamen, ne humano potiùs, quàm divino niti videar teſtimonio, ut ſatisfactionis compendio, omnem omnibus ſcandali ſcrupulum de medio auferam, ecce corpus Dominicum, quod ſumpturus eo, in experimentum mihi hodie fiat innocentiæ meæ, ut omnipotens Deus ſuo me hodie judicio vel abſolvat objecti criminis ſuſpicione, ſi innocens ſum, vel ſubitanea interimat morte, ſi reus. Hæc & alia (ut ſolemne eſt) præfatus verba terribilia, quibus Deum cauſæ ſuæ æquiſſimum judicem, & innocentiæ aſſertorem adeſſe precabatur, partem Dominici corporis accepit, & comedit. Qua liberrimè abſumpta, cùm populus in laudes Dei innocentiæ ejus congratulatus, aliquandiu acclamaſſet, tandem impetrato ſilentio, converſus ad regem, Fac ergo, inquit, fili, ſi placet, quod me facere vidiſti. Principes Teutonici regni ſuis indies accuſationibus aures noſtras obtundunt, magnam tibi molem capitalium criminum impingentes, pro quibus non modò ab omni rerum publicarum adminiſtratione, ſed ab eccleſiaſtica etiam communione, & ab omnimoda vitæ ſæcularis converſatione, usque ad extremum ſpiritum te ſuſpendi oportere exiſtimant. Petunt etiam magnopere, diem & locum ſtatui, audientiamque præſtari canonicè diſcutiendis, quas adverſum te afferant, accuſationibus: & noſti optimè, humana plerunque vacillare judicia, & in publicis diſceptationibus nonnunquam falſa pro veris perſuaderi, dum pro diſertorum hominum ingeniis & dicendi copia & ſuavitate, falſitas verborum phaleris adornata libenter auditur, & veritas nullis eloquentiæ nixa adminiculis contemnitur. Cùm ergo tibi bene conſultum cupiam, pro eo, quòd in calamitatibus tuis ſupplex Apoſtolicæ ſedis patrocinium expetiſti, fac, quod moneo. Si te innocentem noſti, & exiſtimationem tuam ab æmulis tuis per calumniam falſis criminationibus impeti, libera compendiosè & eccleſiam Dei ſcandalo, & teipſum longæ concertationis ambiguo, & ſume hanc reſiduam partem Dominici corporis, (a) ut comprobata, Deo teſte, innocentia tua, obſtruatur omne os adverſum te iniqua garrientium, & me deinceps cauſæ tuæ advocato, & innocentiæ tuæ vehementiſſimo aſſertore, principes tibi reconcilientur, regnum reſtituatur, omnes, quibus jam diu respublica vexatur, bellorum civilium tempeſtates in perpetuum ſopiantur. 850

(a) Vide ſupra *REGINONEM ad a. 869.*

Digitized by Google

At hæc ille, inopinata re attonitus, æstuare, tergiversari, consilia cum suis familiaribus, segregatus à multitudine, conferre, & quid facto opus esset, qualiter tam horrendi examinis necessitatem evaderet, trepidus consulere. Resumpto demum spiritu, causari apud papam cœpit de absentia principum, qui sibi in adversis fidem adhuc integram servassent, quibus inconsultis, & potissimùm absentibus accusatoribus, irritam fore, nec quicquam virium apud incredulos habituram esse, quamcunque pro experienda innocentia sua satisfactionem paucis, qui aderant, proposuisset: proinde sedulò papam orare, ut rem integram generali concilio communique audientiæ differret, ut ibi congregatis accusatoribus, & secundum leges ecclesiasticas discussis, tam accusationibus quàm accusatorum personis, conditionibus, quascunque principes regni æquas judicassent, objecta refelleret. Haud gravatè papa petenti acquievit, expletoque sacro ministerio, regem ad prandium vocavit, benignissimeque refectum, & de omnibus, quæ eum observare oporteret, diligenter instructum, cum pace ad suos, qui longiùs extra castellum remanserant, dimisit: Epponem quoque, Citicensem episcopum, præmisit ante eum, ut eos, qui ei excommunicato, priusquam anathemate absolveretur, indifferenter communicaverant, vice sua excommunicatione absolveret, benignè præcavens, ne quam denuo receptæ communionis maculam contraheret. Qui dum venisset, & causam, pro qua missus fuerat, Italis exposuisset, vehemens in eum ira & indignatio coorta est. Fremere omnes, & sævire verbis ac manibus cœperunt, Apostolicæ legationi irrisoriis exclamationibus obstrepere, convicia & maledicta, quæcunque turpissima furor suggessisset, irrogare: se excommunicationem illius nihili æstimare, quem ipsum omnes Italiæ episcopi justis ex causis jam pridem excommunicassent, qui sedem Apostolicam per simoniacam hæresim occupasset, homicidiis cruentasset, adulteriis aliisque capitalibus criminibus polluisset, regem secus ac deceat, egisse, crimenque gloriæ suæ intulisse nunquam abolendum, quòd homini hæretico & probris omnibus infamato majestatem regiam summiserit, & quem justitiæ patronum legumque ecclesiasticarum vindicem sibi parassent, is fœdissima subjectione sua fidem planè catholicam, authoritatem ecclesiæ, dignitatem reipublicæ prodiderit, se in ultionem ejus omnes, quas potuerint, papæ injurias irrogasse, & nunc (quod dictu quoq; turpe sit) se in mediis perturbationum fluctibus relictis, ipsum sibi consuluisse, & cum hoste publico privata necessitudine in gratiam rediisse. Hæc potissimùm principes Italiæ jactando, & passim per populum serendo, ingens regi odium brevi conflaverant. Adulta postremò seditione, una omnium
251 voluntas, una sententia erat, ut abdicato patre, qui ultro regni fascibus indignum se effecisset, filium ejus, licet impubem adhuc, & regni negotiis immaturum, regem sibi facerent, & cum eo Romam profecti, papam alium eligerent, per quem & ipse protinus imperator consecraretur, & omnia papæ hujus apostatici gesta cassarentur. Perlato ad regem tam molestæ conspirationis nuncio, misit properè, quicquid apud se principum erat, ut quaqua ratione, quaqua possent industria, efferatæ multitudinis animos mitigarent, ne molestè acciperent, aut in contumeliam suam factum reputarent, quod extrema necessitate compulsus communis commodi ratione fecisset; nec Teutonicis principibus, qui sibi per calumniam regnum eripere dedita opera machinarentur; nec Romano pontifici, qui ad evertendum statum sanctæ ecclesiæ spirituali gladio circumquaque fulguraret, aliter satisfieri potuisse, quàm ut ante statutam diem excommunicatione absolveretur; nunc se omnibus angustiis, quibus vias ejus concluisissent inimici, liberatum, omnem deinceps curam industriamque ad vindicandas suas & illorum injurias translaturum. Vix tandem compresso potius quam extincto concitati tumultus incendio, plerique ex principibus, castris se per iram subtrahentes, injussi in sua rediere. Cæteri, dissimulata interim iracundia, redeuntem regem pacifice exceperunt, sed neque consuetam ei reverentiam deferebant, neque tam sumptuosa, ut priùs, utque regiam magnificentiam decuerat, servitia ei exhibebant, sed aversis oculis, infestis mentibus,

mentibus, paſſim per omnes angulos de levitate & ineptia ejus muſſitabant, ſocordiamque accuſabant, quòd tam diu expectatus, tam anxiè deſideratus, periclitantis Italiæ calamitatibus nihil poſtremò ſpei, nihil præſidii attuliſſet. Cumque Italiam peragraret, ut his, qui oppreſſi fuerant, calumniasve patiebantur, regio more juſta faceret: nec in civitates eum recipiebant, nec cum faculis & fauſtis acclamationibus (ut prioribus regibus conſueverant) obviam ei procedebant; ſed foris, in ſuburbanis locis caſtris poſitis, commorari jubebatur, & illuc ei alimenta, quibus exercitus ſuſtentaretur, & ipſa modica & vix neceſſitatem potius, quàm regalium epularum ſolitum ſplendorem copiamve explentia, ne manifeſtæ defectionis immaturè argui poſſent, miniſtrabant, appoſito ſingulis in locis præſidio, ut prædas fortè de agris vel villis agere volentes armata manu coërcerentur. Territus rex inſolita rerum facie, ſeroque pœnitens, quòd incognitæ gentis inexpertæ priùs fidei temere ſe credidiſſet, & Teutonicis finibus excedendo hoſtem mutaſſet, non evaſiſſet, gravi ſollicitudine & metu perurgebatur, nec ullum usquam effugium inveniebat, niſi in reconciliandis fortè, ſi qua ratione poſſet, quos offenderat, Italorum animis. Ratus itaque, hujus rei unicum hoc eſſe præſidium, ut initum cum Romano pontifice fœdus abrumperet, & inde reparandæ concordiæ initium faceret, unde fuerat orta diſcordia: Udalricum de Cosheim, & cæteros, quos ille ſeveriſſimo anathemate à contubernio ejus amoverat, in priſtinum gratiæ & familiaritatis ſuæ gradum revocavit, & cum eis denuo de privatis, de publicis negotiis eadem, qua conſueverat, ſingularitate, ac privilegio conſilia conferebat. Tum aſſiduè in conventu principum criminabatur, & detrahebat Romano pontifici, quòd ipſe omnem hunc, qui rempublicam concuſſiſſet, ventum turbinis, & commotionis ſæviſſimæ procellam ſuis machinationibus concitaſſet, ipſe omnium, quæ in eccleſia omni recenti memoria ſecus acciderant, author incentorque extitiſſet: hortabaturque omnes in commune, ut ſuo ductu, ſuisque auſpiciis, tantarum ab eo injuriarum vindictam expeterent. Dein conditiones omnes & univerſa eccleſiaſticarum legum vincula, quibus ille eum Apoſtolica authoritate in ſalutem obſtrinxerat, contemptim tanquam aranearum tela dirupit, abjectisque omnibus timoris Dei habenis, in omne, quod animus ſuggeſſiſſet, effrenata libertate ferebatur. His paulatim rebus Italorum indignatio mitigari, furor deflagrare, ſtudia denuo in eum incaleſcere cœperunt, ita, ut frequentior indies ad eum multitudo conflueret, ſumptus exercitui copioſiores miniſtrarent, & ad omne, quod juſſiſſet, promptiſſimè jam manus operamque ſuam pollicerentur. Erant tunc temporis apud eum ex Teutonicis principibus Liemarus, Bremenſis archiepiſcopus, Eppo, Citicienſis epiſcopus, Benno, Oſenbruggenſis epiſcopus, Burchardus, Loſannienſis epiſcopus, Burchardus, Baſilienſis epiſcopus: Laici, Udalricus, Eberhardus, Bertholdus, & alii penè omnes, quos in Oppenheim legati Apoſtolicæ ſedis à contubernio ejus, propter excommunicationem, ſegregaverant: qui nunc poſt receptam communionem, eum cùm quoque eccleſiæ reconciliatum comperiſſent, unanimiter ad eum confluxerunt, & ei deinceps peregrinationis 252
ejus individui comites adhærebant. Interea Moguntinus, Wirzeburgenſis & Mettenſis epiſcopi, Rudolphus, Welf, Berdolfus duces, & alii plerique ex principibus Teutonicis, convenientes tractare de utilitatibus reipublicæ ſtatuerunt, ut principes Saxoniæ, & omnes, quibuscunque respublica curæ foret, 3 idus Martii in Forcheim occurrerent, & communi conſilio, quid facto opus eſſet, decernerent, præſertim, cùm per abſentiam regis, tranquillis rebus, tempus opportunum deliberationibus ac conſultationibus nacti fuiſſent. Romano quoque pontifici ſcripſerunt, ut, quoniam in purificatione ſanctæ Mariæ Auguſtam, juxta conditum, dolo regis præventus, occurrere non potuerat; ſaltem in Forcheim ſtatuta die præſto eſſe ſatageret, & ſedandis bellorum civilium tempeſtatibus, quibus jamdiu periclitaretur respublica, Apoſtolici moderaminis gubernaculum adhiberet. Adhuc ille in Canuſio, & aliis circà firmiſſimis munitionibus ſe continebat, diſpoſitum

tum habens, non priùs Romam regredi, quàm confecto itinere, quod inſtituerat, ſi Deo propitio conatum ſequeretur effectus, pacem eccleſiæ Dei reddidiſſet. Igitur acceptis literis, tametſi jampridem frequens ad eum fama detuliſſet, regem, mutata mente, hoſtiles adverſum ſe ſpiritus gerere, & contemptis conditionibus, quibus excommunicatione abſolutus fuerat, animo fixum tenere, ut leges eccleſiaſticas manu militari debellaret: miſit tamen unum ex cardinalibus epiſcopis Romanæ eccleſiæ, Gregorium nomine, & alios, quos ei negotio idoneos arbitrabatur, qui ei dicerent tempus eſſe, ut promiſſa compleret, conventuros in Forcheim 3 idus Martii principes Teutonici regni, ad componendum, ſi Deus votis annuat, ſtatum reipublicæ: veniret ergo, ut pollicitus ſit, & crimina, quibus innocens, ut ipſe aſſerat, à calumniatoribus ſuis impetitus ſit, ſe cognitore & judice præſidente, reſponderet; multum rebus ſuis ſalutique, & apud Deum & apud homines collaturus, ſi eccleſiam ſcandalis, rempublicam bellis civilibus, ſeipſum fœdiſſimæ exiſtimationis macula liberaret: præſertim, cùm ea die, diſcuſſis ſynodicè, quæ adverſum eum afferantur, cauſis, vel recepturus eſſet regnum, vel ſine omni deinceps retractatione amiſſurus. Legatis mandata perferentibus, ille diſſimulatis mediocriter his, quæ animo agitabat, reſpondit, ſe poſt acceptum regnum hac primùm vice Italiam intraſſe, & ideo multis nunc & magnis reipublicæ negotiis implicitum, non poſſe tam citò infectis rebus provincia excedere; quia ſi id faciat, Italos, quos longo tempore anxia adventus ſui expectatione ſuſpendiſſet, graviſſimè offendat: præterea diem conventui habendo ſtatutum, è vicino imminere, ſeque jam brevibus induciis tanta terrarum ſpacia nulla equorum celeritate poſſe transcurrere, etiamſi nullis extrinſecus retardetur impedimensis. In hæc verba legatos dimiſit. Papa certior jam factus de immutatione animi ejus, & cæteris rebus, quas ad eum jam pridem fama detulerat, miſit protinus Bernardum, abbatem de Maſſilia, virum eximiæ converſationis, & multarum in Chriſto virtutum, item alium Bernardum cardinalem, diaconum ſanctæ Romanæ eccleſiæ, ut principibus Teutonici regni, qui, ut ſuprà dictum eſt, 3 idus Martii Forcheim conventuri erant, occurrerent, eosque per ordinem, quæ geſta erant, docerent: ſe juxta placitum dedita opera eniſum fuiſſe, ut die & loco ſtatuto, communibus ſanctæ eccleſiæ utilitatibus tractandis præſto eſſet, ſed domini Heinrici diligentia ita circumventum, ita omnes, per quas tranſitus eſſe potuiſſet, itinerum anguſtias præoccupatas, ut nec tutò in Germaniam progredi, nec tutò Romam regredi valeat: proinde monere eos, ut ſuis interim rebus, & regno Francorum, quod diu jam unius hominis puerili levitate vexetur, quaqua poſſint ratione moderentur; donec (ſi Deus velit) adempta itineris difficultate, ipſe venire, & collatis in medium conſiliis, quid utilitati, quid honeſtati omnium, quid paci eccleſiaſticæ expediat, ſecundum eccleſiaſticas leges, decernere poſſit.

Nos more inertis poëtæ, extremo jam in opere langueſcentes, ingentisque materiæ mole ſuperati, in longum ſatis, ut videtur, protracto volumine, hîc tandem finem imponimus, ut, ſicui fortè poſt nos, ad deſcribendam reliquam partem hujus hiſtoriæ, manum mittere libuerit, ab electione Rudolphi regis congruum ſcribendi exordium faciat.

FINIS.

ADDI-

Digitized by Google

ADDITIONES AD LAMBERTUM SCHAFNABURGENSEM, APPOSITÆ AB ERPHESFORDENSI MONACHO IGNOTI NOMINIS, SED NON INDILIGENTI SCRIPTORE: IN QUIBUS RES CCC ANNIS POST LAMBERTUM GESTÆ BREVITER EXPLICANTUR. 253

1068. Erphesfurt civitas incensa est ab exercitu regis Heinrici. Monasterium quoque S. Petri in monte, & sancti Severi cum multitudine, quæ ibi confugerat.

1072. Conjurant principes Saxonum contra Heinricum regem.

1073. Saxones Hartesburg, castrum fortissimum, destruunt. Ubi sepulchrum filii Heinrici regis violant, ossa dispergunt, ecclesiamque in eodem destruunt.

1075. Bellum juxta Unstrou fluvium committitur à Saxonibus, contra regem Heinricum: ubi multi potentes ex utraque parte ceciderunt, & Saxones fugam inierunt. De quo bello ponitur suprà.

1077. Dominus Anno, Colonienſis archiepiscopus, obiit, qui à fundamento quinque congregationes longè vel propè positas in suo episcopio feliciter construxit.

Rudolphus rex constitutus est in loco, qui dicitur Forchem, & in media Quadragesima apud Moguntiam unctus in regem, à Sigefrido archiepiscopo.

1078. Secundum bellum juxta Medelrichstat *(a)* commissum est à Rudolpho, qui regnum invaserat contra Heinricum regem, ubi idem rex Heinricus fugam iniit.

1078. Sancti Severi monasterium cum multitudine populi, quæ illic intus fuit, incensum fuit ab exercitu regis Heinrici, & ecclesia in monte sancti Petri, & Erphesfurt.

1079. Tertium bellum juxta Fladecheim *(b)* commissum est 5 calend. Februarii.

1080. Quartum bellum juxta Olstram *(c)* fluvium committitur, in quo Rudolphus rex, qui & dux, occiditur.

1081. Heinricus rex Romam obsedit.

Monasterium in Babenberg, in vigilia Paschæ, combustum est. Monasterium quoque sancti Martini, Moguntiæ, cum tribus adjacentibus monasteriis exustum est, & penè omnis civitas exusta est. Heinricus rex natus est, ille, qui patrem suum de regno expulit.

1082. Hermannus regnum invadit.

1083. Roma capta est ab Heinrico rege, & pestilentia gravis facta est.

1084. Heinricus rex de Italia revertitur, & Augusta ab eo obsidetur & capitur.

(a) LAUR. FRIESE Chron. Würtzburg. pag. 478. locum definit: *Bey dem Dorff Ströhe, nicht fern von Melrichstadt. CYR. SPANGENBERG Chron. Saxon. c. CCI. bey Stronow, nicht weit von Mellerstadt.* Quare *CHRON. WURTZBURG. ad a. 1078.* dicit: *Bellum juxta Strowi commissum est VII idus Augusti. BERTOLDUS ad a. 1078. apud Struve.*

(b) CYR. SPANGENBERG c. l. Fladichheim oder Fladenheim in Thüringen, etliche nennens Fladingen. Hodie dicitur *Flarchheim*, prope Langelsaltzum.

(c) CYR. SPANGENBERG c. CCII. dicit, *im Osterland, an dem Wasser, die Elster geheissen, zwischen Gerau und dem Schloss Dreysig. GEORG. FABRICIUS Origg. Saxon. lib. III. p. 359.* locum definit *Volcksheim.*

Digitized by Google

Sigefridus, archiepiſcopus Moguntinenſis, obiit in Thuringia, & Haſungun (a) ſepelitur, pro quo Wetel conſtituitur.

1085. Meginhardus quidam doctiſſimus, ſed non ſecundum ſcientiam, Wirceburgenſis eccleſiæ, vivente Adelbero (aliàs Adelberone) adhuc epiſcopo, ſubſtituitur.

Eodem anno ædificatum eſt monaſterium Reynhardsbrun à Ludovico Saltatore.

1086. Quintum bellum juxa Gleichfel (b) committitur. In quo pauci potentes, vulgus tantùm innumerabile periit.

Hermannus nomen regium deponit, & ipſe mox periit.

1089. Sextum bellum committitur juxta Glichin, caſtellum in Thuringia, inter Heinricum imperatorem & Eckibertum marchionem, in quo Burchardus, epiſcopus Loſannenſis, occiſus eſt. Eckibertus marchio juxta aquam, quæ dicitur Sclicha, in molendino quodam (c) miſerabiliter interfectus occubuit.

Adelbero, Wurtzburgenſis epiſcopus, obiit. Vixit autem in epiſcopatu annos XLV, menſes III.

Monaſterium Oildisleuden (d) ædificatur.

1096. Populus innumerabilis virorum & mulierum, ex diverſarum gentium partibus armatus, Hieroſolymam tendens Judæos baptizari compulit: renitentes ubivis locorum immenſa cæde profligavit. Apud Moguntiam verò utriusque ſexus Judæi numero mille & quatuordecim interfecti ſunt, & maxima pars civitatis exuſta eſt. Judæi, qui per diverſas provincias, metu compellente, Chriſtiani facti ſunt, iterum à Chriſtianitate paulatim receſſerunt. 254

1098. Ruthardus, archiepiſcopus Moguntinus, pro pecunia, quam Judæi interfecti reliquerant, gratiam regis perdidit, & in Thuringiam receſſit, ibique usque ad obitum prædicti regis| rebellis manſit, occaſionem habens, quod communicare excommunicato imperatori nollet.

1099. Imperator Paſcha Ratisponæ celebrat, ubi iisdem diebus magna mortalitas facta eſt, in qua Rabbado, Palatinus comes, cum aliis innumerabilibus moritur.

1100. Hyems dura fuit & fames magna.

1103. Heinricus, filius Heinrici imperatoris, regnum obtinuit.

Otto marchio aliique plures Saxonum barbaros, qui Luticii vocantur, invaſit, & honorificè triumphavit.

1106. Heinricus, imperator ſenior, apud Leodium obiit.

1111. Heinricus rex dominum Apoſtolicum captivavit.

1112. Hermannus, Ludovici comitis filius, & Fridericus, frater illius uterinus, in ca-

(a) *PAPEBROCHIUS Tomo V. Junii ad vitam B. Heimeradi §. I. p. 385.* ſic ſcribit: *Caterum Haſungen, ubi aſceterium hoc Aribo incepit, Sifridus vero perfecit, mons Haſſiæ eſt, valde in altum projectus, idemque ſpatioſus & irriguus, in confinio oppidi Wolfshagen ſitus.* Vide *SERARIUM Rer. Mogunt. lib. V. p. 504.* & *TRITHEMII Chron. Hirſaug. ad a. 1073.* Vide *LAMBERTUM ad a. 1071.*

(b) Supponendum potius *Bleichfeld*, de quo *DODECHINUS ad a. 1086. occurrit ei juxta Verzeburg, in loco, qui dicitur Bleichfeld.*

(c) *SPANGENBERG c. CCVII.* locum ſic definit: *In eine Mühle, vvelche in der Sachſen Chronica Eyſenbentel genennet vvird, im Walde nicht vveit von Naumburg an der Saala gelegen.*

(d) Pagus prope Sachſenburg, ubi D. Benedicto Monaſterium conſecravit Adelheidis, Ludovici Saltatoris uxor, inde dictum *Adelheitsleben*, de quo infra *PAUL. LANGE Chron. Citic. ad a. 1065. Hiſt. Landgr. Thur. c. XIII.* Hodie dicitur *Oldisleben* atque Præfectura eſt Saxonica lin. Erneſtinæ Seniori competens, vulgo *das Seniorats-Amt.*

Digitized by Google

in caſtello Thuthiræ (a) obſidentur, & deditione ſe cuidam Hogeri tradentes, captivi abducti, ſub poteſtate regis Heinrici in vincula detruduntur. Sed Fridericus poſt annos duos reſolvitur: Hermannus, duobus annis & plus in carcere transactis, in caſtello Hamerſtein (b) in vinculis moritur.

1116. Burchardus, Erphesfordenſis abbas, privatus eſt abbatia ab Adelberto, Moguntinenſi epiſcopo: cui Rupertus ſubrogatur.

1117. In Suevia terribile quiddam contigit. Terra enim ad inſtar domorum ebulliens ſubitò in abyſſum dilabitur. Aër viſus eſt igne pariter & ſanguine mixtus.

Conventus regis & totius regni principum fit apud villam Erſtein, (c) ſuper ripam fluminis Mogoni.

1118. Monaſterium in Oppenheym incenſum eſt.

1120. Colloquium ab univerſis regni Teutonici principibus ſuper diſſenſione regni habendum Fuldæ condicitur.

1122. Heinricus, comes de Thuringia, congregavit exercitum ad bellandum contra Adelbertum archiepiſcopum, propter exactionem decimarum in Thuringia.

1123. Ludovicus comes, monachus factus, beato fine quievit. Per idem ferè tempus, cùm epiſcopus Moguntinus, Adelbertus, à provincialibus, qui Tuerſtetin (d) marcham incolunt, decimas frugum exigeret, illique fortiter reſiſterent, contigit, quosdam ex eis à militibus epiſcopi occidi, alios obtruncari, nonnullos verò captivos abduci. Unde populi Thuringorum permoti, ac ſimile ſibi metuentes, in colle Treteburg, (e) de cunctis finibus ſuis conveniunt: jamque civitatem Erphesfurdt, qua tunc epiſcopus fortè manebat, Heinrico comite duce, cum 20 millibus irrumpere parant, cœptumque perpetraſſent opere, ſi non idem epiſcopus prudenti eos avertiſſet conſilio.

1124. Wigbertus marchio, qui & monachus, obiit.

1125. Heinricus, quartus imperator hujus nominis, & rex quintus obiit. Quo tempore per tres continuas noctes ante mortem ejus tanta frigoris immanitas fuit, ut in plerisque locis maxima pars frugum deperiret.

Lotharius, dux Saxonum, apud Moguntiam rex eligitur, & Aquisgrani benedictione regali ſublimatur.

1126. Graviter cæſus eſt exercitus Lotharii in Boëmia. Eodem anno Lotharius obſedit Nurenberg.

1128. Lotharius rex obſedit Spiram. Embrica, Erphesfurdenſis præpoſitus, epiſcopus factus eſt in Wirtzburg.

1132. Sanctus Gothehardus, anno dormitionis ſuæ centeſimo primo, minus uno die, dicti anni die ultimo, 4 nonas Maji, in Hildenesheim è terra levatur, cujus ſignorum admirabili magnitudine omnis Germania illuſtrata lætatur.

Auguſta civitas ab exercitu regis Lotharii igne crematur, plurimi de civibus captivi abducuntur, & quidem digna ſatis ultione, pro commiſſo multati ſcelere, quippe qui regem ad ſe pacificè ingreſſum, nihilque ſuſpicantem tale, bello præſumpſerunt laceſſere.

1135. Ventus vehementiſſimus & hactenus incognitus naves multas ſubvertit, ædificia plurima deſtruxit, arbores fructuoſas atque ſylveſtres innumeras dejecit: ita ut vix decima pars quarundam remanſiſſet ſylvarum. Eodem an- 255

(a) Monachus Reinhardsbronnenſis, apud *TENZELIUM Supplem. Hiſt. Goth. pag. 433.* habet: *in caſtello Tucher.*

(b) Vide, quæ ſupra notavi *ad a. 1071.*

(c) Videtur Berſtein intelligi, cujus fit mentio apud *SERARIUM Rer. Mogunt. lib. V. p. 625. tab. 6.*

(d) Hodie *das Eichsfeld, PAULLINI Ann. Iſen. p. 17.*

(e) Vide ſupra *ad a. 1073.*

Digitized by Google

no nuncii venerunt Græcorum ad imperatorem Lotharium, cum magnis muneribus.

1137. Lotharius imperator in redeundo de Italia moritur, & apud Lutrenſem abbatiam ab ipſo conſtructam, præſentibus Saxoniæ & Thuringiæ principibus, regio more ſepelitur.

1138. Conradus, frater Friderici, ducis Suevorum, apud Confluentiam in regem eligitur.

Adelbertus, Erphesfordenſis præpoſitus, conſtitutus eſt epiſcopus Moguntiæ.

1139. Heinricus, dux Saxonum, qui fuit gener Lotharii imperatoris, perrexit cum exercitu contra Chunradum regem. Poſt paucos autem dies idem Heinricus dux obiit. Suſcepit autem pro eo ducatum Heinricus, filius ejus. Item Otho, Babenbergenſis Epiſcopus, obiit, cui Engelbertus ſucceſſit.

1141. Adelbertus, archiepiſcopus Moguntinus, obiit in Erphesfurd, cui Marcolfus ſuccedit. Magna concertatio fuit in Erphesford inter cives & archiepiſcopi milites. Quidam enim occiſi, multi verò utrinque vulnerati ſunt.

1142. Monaſterium ſancti Petri in Erphesfurt exuſtum eſt 7 idus Maij, & maxima pars ejusdem loci, & unà monaſterium ſancti Severi.

1144. Magna inundatio aquæ fuit in Erphesfort.

1146. Conradus rex ad Polonos cum exercitu abiit.

1147. Conradus rex Hieroſolymam proficiſcitur.

1149. Conradus rex ab Hieroſolymis revertitur.

1151. Fames valida & mortalitas hominum. Conradus rex venit in Erphesfurt.

1152. Cunradus rex 16 cal. Martii rebus humanis exceſſit, eique Babenberg regum more funebria explentur, ac ſepelitur: cujus loco fratruelis ejus, Fridericus, Suevorum dux, Frankenford rerum ſummam ſuſcipiens, in regem eligitur, & Aquisgrani regali benedictione ſublimatur.

1154. Magna aquarum inundatio fuit. Translatio ſancti Adelharii in Erphesfurt 12. calend. Maij.

1155. Fridericus Romæ imperator factus eſt.

Bellum fuit inter Arnoldum, archiepiſcopum Moguntinum, & Hermannum, Palatinum comitem.

1156. Heinricus, dux Saxonicus, perrexit ad bellandum in Friſiam, ſed dux cum periculo quorundam ſuorum terga vertit. Mortalitas hominum fuit.

1157. Imperator in Poloniam cum exercitu venit, ducem illius provinciæ in deditionem ſuſcepit, & ſic rediit.

1158. Fridericus imperator Mediolanenſes in deditionem accepit: ſed poſt paucos dies iterum rebellaverunt.

1159. Heinricus, dux Saxonicus, auxilium imperatori contra Mediolanenſes præbiturus perrexit.

1160. Arnoldus archiepiſcopus, bellum in Moguntinos movens, cùm in monte ſpecioſo exercitum præſtolaretur, à Moguntinis in monaſterio ſancti Jacobi ſubitò circundatus, & plebe furente, monaſterio concremato occiſus eſt. Poſtea epiſcopi & principes ſuper regni negotiis conventum Erphordiæ celebrant: Trevirenſis archiepiſcopus & Renoldus Colonienſis electus, Withmannus, Magdeburgenſis archiepiſcopus, Gerhardus, Babenbergenſis epiſcopus, Merſeburgenſis, Citicenſis, Miſnenſis epiſcopi; Heinricus, dux Saxonum, Fridericus, dux Suevorum, Ludovicus, Provinciæ comes, Cunradus, Palatinus comes, Adelbertus comes, Otho marchio, aliique plures: ubi expeditionem, in auxilium imperatoris, contra Mediolanenſes conjuraverunt. Hîc etiam Moguntinenſes, immanis facinoris rei, ſuper interfectione epiſcopi ſui, extinctione luminum execran-

Digitized by Google

crantur & communione privantur: qui tam gravem ſui caſus damnationem parvipendentes, Rudolphum, Bertholdi ducis germanum, ſibi præſulem elegerunt. Quo contra Conradus Palatinus, ac Ludovicus Lantgravius, (a) apud Francfort, ſuffraganeorum epiſcoporum ac Treverenſis legati apoſtolici præſentia, imò legatione freti, Chriſtianum, Mersburgenſem præpoſitum, paucis arbitris, epiſcopum conſtituerunt. Hinc partium ſeditio exoritur, rerum facies contra bonum & æquum variatur, dum laicorum pro arbitrio eccleſiaſtica diſponuntur, potentum quorundam violentia epiſcopium incurſatur, eviſceratur, devaſtatur. 1256

1162. Mediolanum deſtruitur à Friderico imperatore. Fames valida fuit.

1163. Imperator Fridericus primus, Moguntiam cum magno terrore ingreſſus, curiam ſuam ibidem habuit, civibusque timore in diverſa fugatis, murum in circuitu, omnesque munitiones civitatis funditus deſtrui præcepit, ob necem Arnoldi archiepiſcopi.

1165. Maxima clades oppreſſit epiſcopatum Moguntinenſem, deſtructis caſtellis Ruſteberg, Horburck, Amanaburg, Bingen; ſubverſo etiam funditus muro in Erphesfurt, à Ludovico ſecundo Lantgravio, quod poſtremum factum eſt anno 1164.

1167. Mediolanum reædificatur.

1168, vel 1169. Murus Erphordiæ denuo reparatur à Criſtano, archiepiſcopo Moguntino, permiſſu imperatoris.

1170. Criſtanus, archiepiſcopus Moguntinus, legatus imperatoris, in Græciam proficiſcitur, pluresque reliquias ſanctorum reportavit.

1172. Imperator Polonos cum exercitu petiit.

Eodem anno Ludovicus, provincialis comes Thuringiæ, obiit: principatum Ludovicus, filius ejus, obtinuit.

1175. Civitas Erphordiæ, cum ponte & quibusdam ſanctorum eccleſiis, magna ex parte conflagravit 5 nonas Julii. Eodem anno Erfordienſes, conſilio & auxilio comitis Erwini & comitis Heinrici, quodam temerario auſu, domino ſuo Ludovico (b) inclyto provinciali ſe opponunt, & quæque ad eum ſpectantia civitati adjacentia, quantum licuit, devaſtant & incendunt. Ob quam præſumptionem idem princeps in ira permotus, tria caſtella prædicti Henrici comitis in brevi oppugnans deſtruxit. Eodem anno, 11 cal. Aug. tempeſtas valida & grando inſolita, ita, ut non tantum fruges in plerisque locis perirent, ſed etiam arbores in quibusdam locis, foliis & ramis, magnitudine grandinis lapidum penitus vaſtarentur. Item dux Saxoniæ & Bavariæ, Heinricus, Halberſtatenſem civitatem, civibus in diverſa fugatis, oppugnando capit, cunctaque ejus loci ædificia cum ipſa matrice eccleſia, Chriſti honori ædificata, reliquisque eccleſiis, voraci flamma conſumpſit. In quibus homines, qui pro locorum tuitione intus confugerant, plus quàm (ut dicitur) octingenti, promiſcui ſexus & ætatis, nec non & ordinis, flebiliter incendio periere, captoque ejus loci epiſcopo, utpote totius injuriæ ſuæ incenſore, diſceſſit.

1178. Recidivum denuo incendium Erphordiæ cladem magnam 12 cal. Maij intulit.

1184. Imperator Fridericus conventum maximo ſumptu cum totius regni primatibus ſecus Moguntiam celebravit. Ubi & duo filii ejus, Conradus, quem ducem Sueviæ conſtituerat, & Heinricus, cui regni gubernacula diſpoſuerat, ſacramentis militaribus implicantur. Peracta ſolennitate, imperator filium ſuum,

(a) Nonum exemplum exercitæ a Thuringiæ Landgravio in Archiepiſcopum Moguntinum poteſtatis, prout etiam apud *REGINONEM a. 889.* exemplum videmus.

(b) Monachus agnoſcit Landgraviorum Thuringiæ jura in civitatem Erfurtenſem.

Heinricum, regem, in Poloniam cum exercitu deſtinavit, Conradum verò, ducem Sueviæ, cum Philippo Colonienſi & aliis multis, contra regem Franciæ direxit: ſed Colonienſis, non expectata ſuorum frequentia, partes Franciæ intravit, ubi non ſine clade ſuorum terga vertit. Heinricus rex, Poloniam iturus, Erphordiam divertit, ubi Conradum Moguntinum, & Ludovicum provincialem, ob illatas epiſcopatui clades graviter inter ſe diſſidentes, invenit: inter quos pacem reformare contendens, dum in cœnaculo vallatus multis reſideret, repentè pavimento diſrupto, plures in cloacam ſubtus latitantem ceciderunt: quorum alii vix educti, alii in cœno ſunt ſuffocati. Ibi Fridericus, comes de Abinberg, Heinricus, comes Thuringiæ, Gormarus, comes Haſſiæ, Fridericus, comes de Kirchberg, Burcardus de Warcberck, & alii minoris nominis, morte lamentabili interierunt. Rex, ſicut inſtituerat, profecturus in Poloniam, venit Halle: ubi, dum cum proceſſione ſuſciperetur, ruptis funibus, campanæ ceſſaverunt. Inde ultra profectus legatos Poloniæ dexteras petentes ſuſcepit, dexteras dedit: ſicque cum pace ad patrem revertitur.

1186. Gravis diſcordia inter Conradum, archiepiſcopum Moguntinum, & Ludovicum, Lantgravium, denuo exorta eſt. Villæ quædam à militibus eorum in Thuringia & Haſſonia devaſtantur. Ab epiſcopo caſtellum Heiligenberg, à Lantgravio caſtrum Gruneberg ædificantur.

1188. Fridericus primus imperator, habita Moguntiæ curia, in media Quadrageſimæ crucem accepit ab Heinrico, Albanenſi epiſcopo, ſedis apoſtolicæ legato. Signati ſunt dominica cruce Gotefridus, Wurtzburgenſis epiſcopus, Hermannus
257 Monaſterienſis, Martinus Miſnenſis, Rodolphus Leodienſis, Heinricus Argentinenſis & alii plures epiſcopi: Ludovicus, comes provincialis Thuringiæ, Poppo, comes de Hennenberg, Adelbertus de Grumbach, Albertus de Hildenburg, aliique multi principes, comites & nobiles. Sed & innumerabilis multitudo diverſorum regnorum ac regionum, tam clericorum quàm laicorum, cruce ſignati ſunt. Ab hoc anno expeditio dominica protelata eſt usque in futurum annum, & diem ſancti Georgii martyris apud civitatem Ratiſponam.

1204. Rex Philippus, collecto exercitu magno Bavarorum, Suevorum, Saxonum, Sorabiorum, & eorum, qui erant in partibus Rheni, & Oſtrofrancorum & Auſtraſiorum, in multitudine gravi Thuringiam ingreſſus, auxilium ipſi ferentibus comitibus, Gunthero & Heinrico de Schvvartzburg, & comite Lamperto de Glichen, & Erphordenſibus, omnem regionem tempore meſſis ferro & igne crudeliter vaſtavit. His diebus rex Boëmicus, collecta & ipſe magna copia ſuorum, venit per fines regiæ villæ Salvelt & Orlan, (*a*) cupiens confligere cum rege Philippo. Miſſis exploratoribus diffiſus de viribus ſuorum, licet multa eſſent millia, vaſtatis omnibus in pago Langenwice & Ilmin, (*b*) intempeſta nocte cum ſuis fugam iniit. Hæc audiens Lantgravius, neceſſitate coactus, dato filio ſuo & aliis obſidibus, ſe ſuaque omnia dedidit, obligans ſe regi Philippo tam juramento quàm obſidibus.

1216. Erphordiæ incendium magnum fuit usque ad temes.

1223. Erphordiæ incendium magnum pontem & latam plateam conſumpſit.

1226. Inundatio maxima fuit in Thuringia.

1232. In Alemania perfida hæreſis, quæ ibidem occultè pullulaverat, eſt manifeſtata. Quapropter circa Rhenum, necnon & alibi, innumerabiles hæretici per magiſtrum Conradum de Marburg, autoritate Apoſtolica examinati, ac per ſenten-

(*a*) Orlamunda intelligi videtur, ſedes olim Comitum, nunc ditionis Gothanæ oppidum.

(*b*) *Langenvvieſe* & *Umen*, ditionis Schwartzburgicæ oppida.

Digitized by Google

tentiam ſecularem damnati, igne combuſti ſunt. Fuerunt autem, præſente eodem Conrado, Erphordiæ quatuor combuſti.

1233. Rex, & Moguntinus, & magiſter Cunradus de Marburg, Moguntiæ conventum epiſcoporum & comitum atque clericorum fecerunt, pro quibusdam infamatis de hæreſi: inter quos comes de Seine accuſatus, inducias purgationis ulteriores obtinuit: ſuper reliquos verò, qui non comparuerant, prædictus Conradus de Marburg ibidem populum cruce ſignavit. Quapropter illi felle amaritudinis commoti; jam dicto Conrado in reditu inſidias juxta Marburg ponentes, ipſum unà cum Gerhardo, minoris ordinis fratre, probatæ vitæ viro, 3. calen. Aug. crudeliter occiderunt.

Hoc anno hæreticorum innumera multitudo per totam Alemaniam igne cremata eſt, multoque plures hæreſim abjuraverunt.

1234. Hyems aſperrima fuit, adeò ut in mediterraneo mari inſtitores Venetiani cum oneratis ſummariis pedeſtri itinere per glaciem tranſirent: quæ videlicet hyems non parvam, per totam Italiam, in vineis, jumentis & olivetis intulit cladem.

1236. Calend. Maji Marburg translatio facta eſt ſanctæ Eliſabeth, præſente Friderico imperatore, ac tribus archiepiſcopis, Moguntino, Colonienſi, Bremenſi, ubi ex illius oſſibus oleum evidentiſſimè deſudavit.

1238. 3. nonas Maji orta tempeſtate, apud ſylvam Loibin, *(a)* in villa Sule dicta, ſuper cujusdam ruſtici ſolius horreum & curiam pluebat dominus, non ut filiis Iſraël in deſerto, ſicut pulverem carnem, ſed groſſa carnium fruſta, in modum interioris pinguedinis. Quarum partem dum volucres & canes deportaſſent, reliquæ circa veſperam ſolis ardore veluti glacies liquefactæ ſunt. Cujus autem hoc rei ſignum fuerit, melius timore, quàm diſputatione diſcutiendum eſt.

1240. In villa regia Franckenfurt cujusdam Judæi filius, Chriſtianæ fidei baptiſmum ſuſcipere deſiderans, à parentibus & amicis prohibitus eſt. Quapropter altercatione inter Chriſtianos & Judæos exorta; validè inter ipſos dimicatum eſt. Tandem paucis Chriſtianis occiſis, Judæorum circiter 180 gladio & igne, quem propriis manibus impoſuerant, conſumpti ſunt: ipſoque igne poſt hæc invaleſcente, media ferè pars ejusdem civitatis eſt concremata. Videntes itaque reliqui quidam Judæorum, ſibi mortis imminere periculum, baptizati ſunt numero 24, inter quos etiam ipſorum quidam epiſcopus traditur extitiſſe.

Eodem anno obiit Lantgravius Haſſiæ, filius ſanctæ Eliſabeth, in Cruceburg, ſepultusque eſt Reinhersbrun.

1244. Moguntinus epiſcopus præcepit, ut omnes religioſi tam conventuales quam etiam capellani, relictis propriis manſionibus, ad opprobrium civium Erphordenſium, civitatem Erphordenſem exirent. Inter quos conventus montis 258
S. Petri, relicto clauſtro in Allodia ejusdem eccleſiæ, poſt 2 menſes & dimidium ſe recepit. Poſtea, appropinquante feſtivitate paſchali, ut divinis non carerent, in cœnobia circumjacentia civitatem diviſus eſt: alii ad S. Martinum, prope flumen Werta: alii ad cellam Paulinæ: alii in Reinhersbrun: alii verò ad S. Vitum in Holdesleben: quos per 4 menſes & amplius honeſtiſſimè tenuerunt.

1246. Ortum eſt incendium 9 cal. Junii media nocte, & ita penè usque ad mediam diem perduravit. Et tam ſævum ſeniores civitatis ſe nunquam vidiſſe †. Ipſa etiam nocte ſimile fuit incendium in Magdeburg, & aliis pluribus civitatibus.

1247, Heinricus, Lantgravius Thuringiæ, rex eligitur: qui electus in regem, juxta Rhenum cum magno exercitu, cum Conrado, filio Friderici quondam imperatoris, conflixit, & eum cum ſuo exercitu apud Franckfurt vicit & fudit.

Eodem anno præfatus Lantgravius, poſt ſecundam profectionem in Sueviam,

(a) Saltus eſt Hennebergicus, *die groſſe Laübe* dictus, cujus etiam fit mentio in Privilegio Conradi II. Imp. in Hiſt. Landgr. Thur. *c. XI.*

Digitized by Google

viam, ad propria reverſus, immatura morte obiit profluvio ventris: ſepultus juxta Yſenachum.

1248. Marchio Miſnenſis, veniens prope civitatem Erphordiam reſedit, ita ut ex civitate ad ſuos, & à ſuis jacula in civitatem jacerentur.

1250. Facta viſitatione ab epiſcopo Mogunt. Criſtanno, Erphordiæ in monte S. Petri abbas Heinricus ab abbatia deſtitutus eſt, & Volmarus, abbas Bursfeldenſis, loco ſuo ſubſtitutus.

1255. Ortum fuit incendium Erphordiæ, quod ſimile vel majus fuit ſuperioribus incendiis.

1256. Rex Wilhelmus, qui fuerat comes Holandiæ, in Friſiam veniens, à Friſiis occiditur. Hoc etiam anno captus eſt Gerhardus, Mogunt. epiſcopus, & plures cum eo comites, & alii nobiles, in villa dicta Bolleſteten, in prædio monachorum de Volkolderode, quos homines ducis de Brunſuic, eidem in Brunſuic præſentaverunt. Paucis verò diebus deinde transactis, idem dux comitem de Eberſtein dictum, patruum videlicet ejusdem epiſcopi, ob multas eidem duci exhibitas contumelias, ſuſpendio fecit interire. Epiſcopum verò quidam comes, frater regis Angliæ, Richardus nomine, cupiditate regni ductus, cùm eſſet multùm locuples, principes Teutoniæ, ad quos electio pertinebat imperii, magnis muneribus datis, flectere tentabat, ut eum ad regni gubernacula eligerent, à captivitate, qua per annum detentus erat, datis octo millibus marcarum, à vinculis liberavit. Eodem anno papa Alexander Ezelinum de Tervis, tortorem Chriſtianorum, interfectorem 60 fratrum minorum, & aliorum fidelium plurimorum, perſecutorem ſacræ fidei catholicæ, pro hæretico, & omnes fautores ſuos ſententialiter damnavit & excommunicavit. Iſte Ezelinus, hæreticus publicus, Chriſtiani nominis hoſtis, captivatus eſt, cùm crux contra ipſum prædicaretur, cum plena indulgentia omnium peccatorum, & ſe ipſum fame & inedia, nequaquam volens ſumere cibum, interfecit.

1257. Capitulum abbatum ordinis S. Benedicti per Thuringiam & Saxoniam celebratum eſt Erphordiæ, in monte ſancti Petri, pro reformatione ordinis.

1263. Cùm inter nobiles viros, Albertum, Thuringiæ Lantgravium, & Heinricum, comitem Haſſiæ, filium D. Sophiæ, quondam ducissæ Brabantiæ, quæ fuerat filia S. Elizabeth, ſuper terra Thuringorum gravis diſcordia eſſet orta, illuſtris princeps, dux de Brunſuic, prædicto comiti ſororio ſuo, eò quod ad reſiſtendum præfato adverſario ſuo viribus impar eſſet, ſedulò aſſiſtebat auxilio. Nam per advocatos ſuos adeò terram oppreſſit Thuringiæ, ut ipſa, quæ provinciarum domina fuerat, & mater villarum optimarum, ipſis Saxonibus tanquam tributaria ſubjaceret. Nam præfatus dux, cùm jam quaſi potens in gloria & fortitudine gloriaretur; ex continuis præliorum ſucceſſibus animatus, ad tantam erectus ſuperbiam, ut Orientales & Thuringiæ milites inclytos, tanquam inermes & ſine omni ſolennitate viros, æſtimaret: unde contigit, quod cum paucis, videlicet 600 armatis, partes orientales invaſit, atque eas graviter vaſtare cœpit incendiis & rapinis. Cùm igitur jam tantæ devaſtationis malum in partibus præmiſſis digraſſaretur: illuſtriſſimi principes, Theodericus, marchio Miſnenſis junior, & Lantgravius Adelbertus, ſubitò exercitum colligendo, cum dicto duce juxta Witin (a) conflixerunt, de ipſo gloriosè triumphantes: in quo conflictu hoſtili odio ferociſſimè dimicatum eſt, à manè videlicet poſt ortum Solis, usque circa 9 horam diei. In hoc bello Albertus, dux de Brunſuic, vir bellator, vulneratus & captus eſt. Inſuper comites de Zwirn (b) & Eberſtein, & de Hanalt comitem, & omnem exercitum ceperunt, & in Mersburg ſecum captivos adduxerunt: ipſum verò ducem

(c) *HIST. LANDGR. THUR. c. LXI. prope Bikin. SPANGENBERG c. CCLXI. in einem Dorff Vyckin oder Vicklin an der Elſter bey Beſenſteds gelegen.*

(b) *HIST. LANDGR. THUR. c. l. Zvvyrin*, ſive Suerin.

Digitized by Google

cem in vincula conjecerunt, & alios nobiles comites, & quosdam advocatos ducis, reliquos verò captivos, data non modica pecunia pro redemptione ſua, liberos abire permiſerunt. Dux Albertus, cùm per annum captivus detentus fuiſſet, redemit ſe à captivitate cum 8000 marcarum & octo munitionibus.

1264. Pluviæ repentinæ & inundationes aquarum, circa feſtum beati Nicolai, 259
multas villas in Saxonia miſerabiliter ſubmerſerunt.

1265. Multæ naves magnæ & onuſtæ, tam trieres quàm cocones, (a) in mari mediterraneo ac in Dacia ſubmerſæ, perierunt. Eodem anno Albertus Thuringiæ, & Otto, marchio de Brandenburg, cum filio ſuo, Albertus etiam, dux de Brunſuic, atque multi alii in Pruſſiam peregrinando contra paganos cum ſigno crucis profecti ſunt, & quòd hyems lenis erat, eodem tempore nihil proficientes ad propria reverſi ſunt.

1267. Sancta Hedewigis venerabilis vitæ, olim duciſſa Poloniæ, felici tranſitu ex hac luce migravit, & plurimis reſplenduit miraculorum prodigiis: cujus translatio per cardinalem Widonem, legatum ſedis Apoſtolicæ, cum magna fidelium multitudine utriusque ſexus, tam religioſorum quàm ſecularium, in epiſcopatu Breslavienſi celebrata eſt 7. cal. Sept. illaque à papa Clemente canonizata fuit. Hæc ſancta Hedwigis fuit matertera ſanctæ Elizabeth de Marburg, ac Belæ, illuſtris regis Ungariæ, fuitque mater famoſi Heinrici ducis Poloniæ, quem ſtrenuè pugnantem pro patria populoque Chriſtiano in conflictu Tartari occiderunt. Hæc ſancta Hedwigis fuerat filia ducis de Meran.

1268. Joannes, marchio de Brandenburg, in torneamento apud Mersburg, cum lancea eſt occiſus. Ipſo etiam anno marchioniſſa Agnes de Miſnia vidit in ſomnis, angelum Dei propinare ſibi in ſcypho aureo, & cùm bibiſſet ipſa, dixit, heu quàm amarus potus: cui reſpondit angelus, Amara erit potio tua, ſed dominus te non derelinquet: & ſic brevi pòſt defuncta eſt.

1270. Ludovicus, rex Franciæ, cruce ſignatus cum filiis ſuis, Philippo & Joanne, apud Marſiliam, aſcendit mare circiter cum 60 millibus armatorum: qui mare non tranſivit, ſed febre mortuus eſt. (Aliàs, cum centum millibus cruce ſignatorum & ultrà de diverſis regnis.) Eodem anno rex Arragoniæ & rex Navarræ, nec non & rex Angliæ Edewardus, cruce ſignati cum ſuis exercitibus, in ſubſidium terræ ſanctæ, ſed minimè pervenerunt. Eodem anno Friſones cruce ſignati circiter quadraginta millia, & amplius. Ipſo anno Egra civitas exuſta eſt. Quatuor fratres de ordine minorum, in eccleſia fratrum ibidem, & cum ipſis centum homines, & ultrà cremati ſunt. Eodem anno germanus ſanctæ Elizabeth de Marburg, videlicet potens rex Bela in Ungaria, feliciter obiit. Hic enim fuit Dei ac divini officii ſolennis amator. Paululum poſt mortem præfati regis regina, uxor ejus, & conſors regni, natione Græca, feliciter obiit.

1271. Fuldenſis abbas, Britous nomine, ſtrenuus & utilis rector populi ſui, cultor & amator pacis, occiſus eſt in Fulda, in proprio Oratorio, infra miſſam, in quadrageſima. Eodem anno inimici crucis Chriſti pagani cum quatuor turmis irruerunt in Pruſſiam, eccleſias & altaria devaſtantes, tredecim fratres domus Teutonicæ, & de populo promiſcui ſexus alios 150, nec non & 2000, & innumerabilem populum Chriſtianorum utriusque ſexus captivantes, cum pecoribus & ſpoliis ſecum deduxerunt, villas ſuccenderunt, & plurimos homines cremaverunt. Ipſo anno, in Franckonia, tam in villis quam in campis, lupi homines crudeliter invadentes, plures quam 30 homines devoraverunt, relinquentes oves in campis, & invaſerunt paſtores.

(a) Utrumque navigii genus erat. Apud *MARIANUM SCOTUM a. M. 3408.* occurrunt Trieres *in Corintho.* Cogones vero Anglis *Cogs*, Gallis *Coquets*, dicuntur. Vide etiam infra *COMPILATIONEM CHRONOLOGICAM ad a. 1265.*

Digitized by Google

1273. Facta eſt fames valida in regionibus Teutoniæ, & alibi, ita ut plures fame morerentur: & maldrum Erphordiæ valebat plus quàm 6. marcas.

1275. Cives Erphordienſes, provocati à comitibus vicinis, rebellantes tribulaverunt comites & alios quosdam latrones, usque ad cineres, per militiam & armatos circiter CCC aliunde conductos: & de communi conſilio auxilium archiepiſcopi Moguntini implorare ſtatuerunt, & eundem advocare perſonaliter ſtuduerunt, qui in monte Petri & Pauli manſionem penè per 4 hebdomadas habuit, ſacrosqne ordines ibidem celebravit. Eodem anno in marchia Miſnenſi factæ ſunt inundationes aquarum, videlicet in Albia & aliis fluminibus de nimietate pluviarum, circa feſtum S. Bartholomæi. Itaque multæ villæ ac multi homines ſubmerſi ſunt, montes magni deſtructi ſunt, & pecora, frumenta quoque plurima perierunt, domino permittente. Ipſo anno Griſei monachi in ſuo generali concilio vel capitulo Ciſtercienſi, prohibuerunt pœna taxata diſtrictius, quod in toto ipſorum ordine per mundum, neque in domibus neque in granariis, ulli de ordine † frumentorum ad comedendum vel hoſpitandum nullatenus recipiantur, nec eis in aliqua eleemoſyna ſuccurratur.

Hoc anno intemperies aëris prævaluit in tantum, quòd vites & multæ fruges ex abundantia pluviarum, & ex defectu æſtivi caloris, immaturæ permanſerint.

260 1279. Cives Erphordienſes incurrerunt ingratitudinem archiepiſcopi Moguntini Wernheri, qui directo mandato clero civitatis præcepit, ibidem ſuſpendi divina: quod per duos annos & dimidium à ſibi obedientibus inviolabiliter obſervatum eſt.

1280. Epiſcopus Magdeburgenſis cepit marchionem Miſnenſem, cum pluribus Thuringiæ nobilibus.

1281. Gravis guerra eſt orta inter ſeniorem Lantgravium Albertum, & filium ejus Theodericum, civibus Erphordenſibus aſtantibus Lantgravio ſeniori, quibusdam verò miniſterialibus adjuvantibus partem junioris Lantgravii: in qua etiam guerra dominus Criſtannus, epiſcopus domus (a) Teutonicæ, captus eſt à juniore Lantgravio, & aliquandiu detentus in caſtro Slacheim: qui tandem coactus redemit ſe cum 300 marcis. Quo ſoluto, & ipſe junior Lantgravius captus eſt à comite de Kevernburg, & traditus eſt patri ſuo, qui per integrum annum detinuit eum in caſtro Wartberck juxta Yſenacum, donec a quibusdam commilitonibus ſuis & ſervis, noctu furtivè caſtrum intrantibus, eundem captivitate viriliter eripuerunt.

1282. Compoſitione facta inter dominum archiepiſcopum Moguntiæ & cives Erphordienſes, D. abbas montis S. Petri cum clero civitatis Erphordienſis honorificè revocatus eſt à conſulibus & potioribus ejusdem civitatis, qui etiam pro emenda archiepiſcopo circa mille marcas & clero civitatis, pro eorum damno, quod penè per biennium pertulerant, 300 marcas dederunt.

1283. Magna mortalitas deſævit in nobiles Thuringiæ. Nam vix infra dimidii anni ſpacium nobilis vir, marchio Theodericus de Landisberck, & comes Albertus de Orlamunde, & frater ejus comes Otto, comes Heinricus de Schwartzburg, & comes Albertus de Glichenſtein, & multi alii miniſteriales & nobiles mortui ſunt.

1287. In Friſia ſubmerſi per inundationem aquæ penè 80000 hominum.

1288. Lantgravius Albertus ſenior captus eſt à filio ſuo Friderico, & aliquanto tempore ab eo detentus. Eodem anno, circa feſtum S. Michaelis, per nimiam vim ventorum multa millia hominum in aqua, quæ vocatur Lacus, prope civitatem Lubecenſem, cum omnibus, quæ habebant, ſimul cum navibus miſerabiliter ſubmerſi ſunt.

1290. Rudolphus, rex Romanorum, curiam ſuam Erphordiæ celebravit. Ad quam vocati

(a) Vicus Schwartzburgicus, nobilibus de Hopfgarten parens, hodie *Schlotheim*.

Digitized by Google

vocati venerunt de vicinis & longinquis regionibus multi principes ſpirituales & ſeculares, & plurimi nobiles ac barones, & qui venire non poterant, per ſolennes legatos ſuam abſentiam coram rege excuſabant. Principes ſpirituales hi erant: Dominus archiepiſcopus Moguntinenſis, archiepiſcopus Saltzburgenſis, archiepiſcopus Magdeburgenſis: epiſcopi ſimplices; Herbipolenſis, Babenbergenſis, Hildensheimenſis, Padebornenſis, Neuburgenſis, Mersburgenſis, Miſnenſis, Tolnenſis, Laventinenſis, Halberſtatenſis, Eiſtetenſis, Werdunenſis, Conſtantienſis, abbas Fuldenſis, abbas Hersfeldenſis. Principes ſeculares hi erant: Marchio de Brandenburg, & frater ejus, marchio Fridericus Miſnenſis, Lantgravius Albertus cum filiis ſuis, Friderico & Ticemanno, dux Heinricus de Brunſuic, & fratres ejus Albertus & Wilhelmus, Heinricus, Lantgravius Haſſiæ, rex Boëmiæ, dux Auſtriæ, Rudolphus, filius Rudolphi regis, dux Bavariæ, dux Carinthiæ, dux de Lunenburg, dux Saxoniæ, gener regis Rudolphi, comes Guntzelinus de Zwirn, (*b*) comes de Catzenelnbogen, & filius ejus, qui ibidem obiit: item filius ejus, comes de Bren juvenis, qui ibidem obiit ſine hærede: dux de Meckilburg, comes de Anhalt, duo fratres de Hohenloch, quorum unus ibidem obiit: item alius de Hollo, item Burgravius de Nurnberg, & multi alii.

Eodem anno rex Rudolphus, ut pacem ſtabiliret, miſſis militibus ſuis, cum civibus Erphordienſibus & cum populo Thuringorum, imperavit deſtrui ferè ſexaginta & ſex munitiones, in diverſis locis Thuringiæ ſitas: in quibus ſe recipere ſoliti erant iniqui homines, rapinas & latrocinia exercentes.

1291. Idibus Aprilis, circa mediam diem, incepit incendium in Erphordia in curia clauſtri, quod conſumpſit ferè 3 partem civitatis. In quo incendio monaſterium minorum fratrum eſt exuſtum, & monaſterium S. Auguſtini & albarum dominarum, nec non & eccleſia mercatorum, cum officinis & curiis ipſorum, pariter ſunt exuſta. Eccleſia etiam ſancti Bartholomæi periit incendio.

Eodem anno, in die S. Lamberti, ortum eſt grande incendium Erphordiæ, in quo 261
concremata fuit valua S. Joannis Baptiſtæ, & ferè 100 curiæ ibi adjacentes.

1293. Incendium Erphordiæ exortum pontem apothecarium penitus abſumpſit, capellamque S. Egidii, cum nonnullis adjacentibus ædificiis, concremavit.

Eodem anno conſules Erphordenſes antiquum illud nobilitatis jus, ſive libertatem eccleſiæ montis S. Petri, qua per multos retroactos annos in domunculis, ſitis in pede ejusdem montis, quæ ab omni exactione aliorum liberè penitus ac ſecurè S. Petro dinoſcuntur totaliter deſervire, eccleſia eadem eſt gaviſa, violare, imò violenter præripere ſunt aggreſſi, deque ſingulis domunculis ſive laribus (quod vulgo *ein Herd* nuncupatur) exactiones alibi ſolitas extorquere: quaſi hoc, ut ajebant, in ſubſidium proficeret civitatis, abbate & conventu reclamantibus: inſuper dicentes futurum eſſe, quod non ſolùm domunculæ prædictæ, verum etiam omnes officinæ, & ipſum monaſterium cogerentur exactionibus ſubjacere.

Eodem anno, excepto conventu S. Petri, ſanctique Jacobi Scotorum, & capituli S. Severi, Erphordenſis totus clerus civitatis, & aliarum præpoſiturarum Thuringiæ, ad curiam Romanam contra Moguntinum appellavit, & pro eadem cauſa legatos miſerunt.

1295. vel 1299. Rex Adolphus, ad terrás Thuringiæ receptandas, quas à ſeniore Thuringiæ Lantgravio, promiſſis 12 millibus marcarum puri argenti, coëmerat, reclamantibus tamen ejusdem Lantgravii filiis, rex, inquam, coacto undecunque exercitu, gravi hiſtrionum peditum (ut aſſolet) multitudine comitante, in Thuringiam iter movens, cùm ſecus villam Eisleben fixis tentoriis conſediſſet, regali clementia, quam non habebat, in tyrannicam rabiem commutata, quid, quantumque miſeriarum, rapinarum videlicet, incendiorum, cædiumque per 13 prope dies ab ipſius ſequacibus quotidie fuit actitatum, incredibile videbitur inexpertis. Equi-

(*b*) Sive Zwyrin, *Suerin.*

Digitized by Google

dem cruentis ſatellitibus, pro victualibus conquirendis, circumquaque turmatim diffuſis, ſegetes ſuccidũtur, greges abiguntur, villæ incenduntur, omnia diripiuntur, pauperrimis quibusque (quod pudet dicere) etiam braccæ perviles & caligæ auferuntur, nil præter infelicem vitam miſeris & infelicibus hominibus relinquunt: reclamantes quique more pecorum paſſim proſternuntur: nusquam pax, ubique Mars: nusquam Chriſtiana pietas, ubique paganica iniquitas & crudelitas debacchatur: inſuper clauſtra ſanctimonialium invaduntur, Deoque ſacratæ virgines protrahuntur, & ab immundis hominibus proſtituuntur. Sed nec vel ſic ceſſatur. Cùm famelici canes in villis jam exhauſtis nil rerum victualium invenirent, ad eccleſias convertuntur, fores effringuntur, vix à ſacerdote celebrante manus cohibentur, altaria nudantur, veſtes ſacræ, miſſales libri cum calicibus diſtrahuntur, & (quod Chriſtianæ aures exhorreſcunt) pyxides hoſtiarum vivifici corporis Chriſti, in quo totius humanæ ſalutis ſumma conſiſtit, abjecto nonnunquam ſacramento, abripiuntur. Planè incredibile eſt dictu, in quem miſeriarum gurgitem nunc hæc infelicia Thuringorum tempora fuerunt devoluta. Verùm, ne tamen & hi cruenti ſatellites impunè evaſiſſe penitus viderentur, cùm ipſi funeſti nullas ponerent inſolentiæ ſuæ metas, nulli honori ſeu religioni deferrent; quibusdam ex deſperatione rerum vel vitæ fiduciam ſumentibus, à nonnullis etiam caſtellanis Lantgravio faventibus, & quorum res & homines diripiebantur, impudici homines vagabundi paſſim invadebantur, cædebantur, abducebantur, & crebris incurſibus, licet furtivis, regius exercitus imminuebatur. Rex igitur exercitus ſui fieri ſentiens detrimenta, ſeque pro rebus malè geſtis, pro tot videlicet ac tantis ſuorum inſolentiis perpetratis, de Thuringia egredi ſtatuit. Sublatis itaque tentoriis à villa, Mittelhuſen venit. Ventum eſt ad villam Vitpeche, ubi quidam non ignobilium de exercitu eccleſiam ſancti Andreæ ibidem ſitam, effractis foribus, irrupiſſent, cunctaque inibi poſita cum ornamentis altaris librisque & calicibus diripere tentaſſent: clamore autem cum querimonia ad regem perlato, rex ad eccleſiæ prædictæ fores ſe applicuit, ac prædictis invaſoribus ſingulis de eccleſia protractis, uni poſt unum, manum dexteram amputari fecit. Sic itaque rex, Thuringiæ fines transgreſſus, ad terram Orientalem ſe convertit, pari modo omnia devaſtando, ubi etiam nonnullas obtinuit munitiones ſeu caſtella. Inde civitatem Friberg, obſeſſam aliquandiu proditione quorundam civium, cepit. Quàm crudeli autem immanitate in reliquos, & ibi & aliàs rex, humanitatis oblitus, deſævierit, qualitérve Miſnenſem marchionem, Fridericum, honore & patria privaverit, quantisque & quot amariſſimis cladibus, incendiis & rapinis illam provinciam compleverit: pro ſui horrore & immanitate ſingula dicere ſuperſedi.

1295. Rex, reparato denuo exercitu, in Thuringiam iterum properavit. Caſtrum igitur Franckenſtein, obſeſſum aliquandiu, non ſine magno exercitus ſui diſpendio, in deditionem recepit. Deinde Crucceburg contendit. At cùm magna
262 multitudo utriusque ſexus ſuper caſtrum confugiſſet, cœperunt hi, qui ſuper caſtrum erant, tanta aquæ carentia urgeri, ut & equis cereviſia potus eſſet, & panes cum cereviſia coquerentur. Tandem rex è Thuringia egreſſus, tot in ea egregiis facinoroſæ crudelitatis inſigniis derelictis, ut ipſum nomen ejus, omnium ſputis & maledictis obnoxium, amariſſimis imprecationibus oneratur.

1296. Incendium grande exortum Erphordiæ, ſequenti nocte poſt diviſionem Apoſtolorum, plateas fori, rapularum, & pergamenorum abſumens, numeroſa admodum ædificia concremavit.

1304. Cives Erphordenſes manu valida tria caſtra firmiſſima obſederunt, & ceperunt, Kirchberg, Winsberg, Grifenberg: *(a)* quorum duo Kirchberg & Wintberg funditus everterunt, & Leinſtein, quod antea ceperunt: quæ omnia erant Lantgravii de Kirchberg, qui illorum offenſam incurrerat, cui tamen poſtea gratiam & amicitiam eorum impetranti Grifenberg reddiderunt.

Eodem

(a) Arces Montanæ, prope Jenam ſitæ, nunc omnes dirutæ, unica turri ſuperſtite.

Digitized by Google

Eodem anno Heinricus, comes junior de Honſtein, congregata electa manu Thuringorum, partes Buchoviæ ingreditur, in præjudicium abbatis Fuldenſis, incommoda illaturus. Advocati verò prædicti abbatis, hoc cognito, parva manu ſuorum, utpote in brevi adunata, ſed tamen communitate rurenſium conclamata, ei occurrunt, quoslibet occidunt, plurimos abducunt captivos: ubi ipſe comes, & comes de Bichelingen junior, cum multis aliis captivantur, multis ſuorum prius occiſis, qui poſtea multa pecunia ſe redemerunt.

1307. Cives Iſnacenſes, videntes ſe opprimi, à rege Alberto auxilium contra filios Lantgravii frequenter poſtulabant, qui quendam nobilem, dictum de Wilnowe, cum manu valida eis miſit. Qui fultus adjutorio abbatis Fuldenſis, totam Thuringiam incendiis & rapinis devaſtabat, nullusque ei ſaltem in modico reſiſtebat. Hic caſtrum Winterſtein, quod marchio tenebat, obſedit cum adjutorio Iſnacenſium, nihilque dignum memoria ibi agentes octo diebus tranſitis, receſſerunt.

Eodem anno filii Lantgravii cum advocatis regis Romanorum, qui terram orientalem incendiis & rapinis devaſtabant, bellum prope civitatem Luckowe habuerunt: multisque hinc inde occiſis, filii Lantgravii victoriam obtinuerunt, ex alia parte multis nobilibus captivatis.

1308. Orta eſt diſſenſio inter Fridericum, marchionem Miſnenſem, & cives Erphordenſes, quæ toti Thuringiæ cauſa maximæ cladis fuit: cujus cauſa hæc fuit. Cives Erphordenſes ac eorum progenitores ab Alberto ſeniore Lantgravio, hujus Friderici patre, & à pluribus nobilibus Thuringiæ, quasdam advocatias ſive jurisdictiones ſibi comparaverant in circumiacentibus villis Erphordiam circumquaque. Quas, pace facta, Fridericus prædictus, & ſui advocati ſibi uſurpabant, dicentes, burgenſes debere jurisdictiones & advocatias minimè poſſidere. E contra Erphordenſes ſua patrimonia, ſive quæ comparaverant, defenſare conabantur. Multis itaque placitis communibus habitis, ſed in caſſum, cum ſtratæ publicæ ſpoliarentur frequenter; Erphordenſes munitionem in Audisleiben, in quam ſe marchio recipere ſolitus erat, deſtruxerunt: deinde conjuratione habita, cum Hermanno comite de Wymar, & civibus de Mulhauſen & Northauſen, datis utrobique ſalariis, multis ſe armigeris tutaverunt. Sicque tota Thuringia rapinis & incendiis deſolatur. Poſtea Erphordenſes, congregata valida manu, cum ſuis adjutoribus proceſſionaliter ab omni clero civitatis & religioſis ante civitatem deducti, munitionem in Utſtete quinque diebus obſeſſam, & deditam funditus deſtruxerunt. Quòd ſi proceſſiſſent, multa utique caſtra marchionis occupaſſent, & quaſi omnino prævaluiſſent, ſed amiſſis omnibus ad propria ſunt reverſi. Poſtea rurſum, dum rapinis intenderent, à complicibus marchionis congreſſi pugna victi, ex eis plurimi captivantur. Hinc ergo Erphordenſes, tanta calamitate attacti, nec reſiſtere aliqualiter a modo attentabant. Unde marchio expeditione valida Wymar civitatem obſedit, ipſum comitem ad deditionem compulit: inde civitatem aggreſſus Erphordienſem, caſtra ponens in villa Hochheim, non longè ab ipſius mœnibus civitatis: deinde hortos & domos, extra civitatem ſitas, in parte, & ex aliis partibus, foſſatis & ſepibus valde munitas, vento exurgente, ignibus conflagravit. Tanta etiam amentia & hebetudo omnes civitatenſes invaſerat, quòd, niſi divina clementia ſubveniſſet, ipſam civitatem periculoſius afflixiſſet. Tantum ergo periculum Erphordienſes experti, poſtea muros ſuos tutius munierunt, tam Chriſtianos quam Judæos in turribus & propugnaculis collocantes. Poſtea marchio omnia vineta circumpoſita ſuccidi fecit, damna qualiacunque à longè intulit. Et per 14 dies ante civitatem reſedit: poſtea ſunt diſperſi. Erphordienſes, ſuper his omnibus, Romanorum regis auxilium implorabant. Inſuper item Lantgravium Haſſiæ vocaverunt, multis armigeris aliis expenſis propriis conquiſitis. Qui Lantgravius, cum ſuis veniens Erphordiam, contra ſpem poſt aliquot dies ad propria eſt reverſus. Poſt hæc Erphordienſes, communitate quaſi cogente, pacem à marchione expetunt, quam tandem data magna pecunia meruerunt. Molhuſenſes, Northuſenſesque idem facere 263

ſunt coacti. Marchio etiam Erphordienſibus petentibus quædam jura conceſſerat, & ſcriptis firmaverat, quæ pecunia ſoluta penitus infracta.

1312. Facta eſt diſcordia inter marchionem Brandeburgenſem, Woldemarum & Fridericum marchionem Miſnenſem, in qua multa damna, cædes hominum, rapinas, incendia faciebant. Tandem pervenitur ad pugnam, ubi Fridericus marchio captivus abducitur, apud civitatem, quæ vocatur Hagen, quam idem marchio ceperat: indeque eductus marchioni Volmaro præſentatur, qui ipſum diræ cuſtodiæ tradidit vinculatum.

1313. Cives Erphordienſes, audientes captum marchionem Fridericum, in unum coadunati, caſtrum marchionis, Remkeleiben (*a*) funditus everterunt. Similiter abbas Fuldenſis & abbas Hersveldenſis pariter coadunati, caſtra marchionis Rotenberg & Bretenbach pariter deſtruxerunt. Marchio Fridericus, audiens, per Erphordienſes, abbatesque prædictos, dicta caſtra ſubverſa, ut eisdem, ſi lætior arrideret fortuna, meritum condigna talione refunderet, pro ſui liberatione modis omnibus, quibus poterat, ferventius laborabat.

1315. Factum eſt diluvium in Grimmiis, ubi multi homines perierunt: ſed & eccleſia Auguſtinenſis inibi per inundationem aquarum eſt abducta.

1316. Fames valida, quæ jam per tres annos invaluerat, tam magna facta eſt, ut multi fame perirent. Nam in ſtrata publica, in civitatibus, in oppidis, in villis, innumerabiles exanimes jacere videbantur. Unde cives Erphordienſes miſericordia moti magnas foveas quinque ante civitatem fecerunt, ubi projecta quotidie ſunt innumerabilia cadavera mortuorum.

1319. Cives caſtri Palladis, id eſt Meideburgenſes, Burchardum archiepiſcopum ſuum ſecuri, ut dicitur, percuſſerunt; qui tamen eccleſiam ſuam multum ditavit, multas munitiones, caſtra, & oppida eidem procurando.

1323. Facta eſt magna diſcordia inter cives Erphordienſes & clericos, quòd cives quendam clericum, de furto diffamatum, fecerunt ſuſpendio interire. Qua de re ſtatim à divinis clerici ceſſavere. Unde commoti curias dejicere, domos deſtruere, bona diripere clericorum per nefandos homines procurarunt. Quapropter Matthias, Maguntinenſis archiepiſcopus, veniens Erphordiam, inter clericos & cives pacem faciens, eos concorditer reformavit.

1325. Lupoldus, dux Auſtriæ, multa damna Ludovico Bavaro, regi Romanorum, inferens propter fratrem ſuum, quem dictus Ludovicus in bello ceperat, tandem idem Lupoldus obiit tali modo, ut dicitur. Cùm quidam necromanticus ſibi præſentatus fuiſſet, interrogavit eum, ſi poſſet, ſibi diabolum demonſtrare propria perſona. At ille, poſſum, inquit: ſed nullus homo ſine periculo corporis poteſt eum videre. Quo contumaciter reſpondente, volo eum utique videre, & fidejuſſores ſtatuit necromantico, ne in aliquo læderetur. Introductus eſt igitur in cœnaculum, & ibi pariter reſidentes vident hominem aſpectu nigrum & deformem introëuntem: quo viſo, dux dixit, ſatis eſt, & ſtatim ad lectum deductus, mortuus eſt.

1326. Facta eſt magna diſcordia inter archiepiſcopum Matthiam, & Henricum Lantgravium, quòd bona feudalia ab epiſcopo, ut moris eſt, non ſuſceperat, unde multa homicidia, rapinæ, incendia ab utrisque partibus facta ſunt. Sed archiepiſcopus oppidum quoddam Gieſſen (*b*) obſedit, & cepit, & fautores ſuos in eo locavit, qui multa crudelitate bacchantes, in cædibus hominum, & rapinis, & violationibus virginum & puellarum, oppidanos multis calamitatibus oppreſſerunt: quod videntes iidem cives, expulſis illis, priori domino ſuo Lantgravio dictum oppidum reddiderunt.

1328. Marchio Fridericus junior celebravit nuptias ſolennes in Norenberg, cum filia regis Romanorum Mechtilda.

1335. Archiepiſcopus Treverenſis cum magno exercitu, ex conſilio decani ſanctæ

(*a*) Hodie *Rinckleben*, præfectura Iſenacenſis.
(*b*) Vide *SERARIUM Rer. Mogunt. Lib. V. p. 650.*

Digitized by Google

ctæ Mariæ Erphordiæ, faventibus ſibi ejusdem conſulibus, Thuringiam petiit, ibique juncta manu Erphordienſium, terram comitis de Honſtein incendiis & rapinis infeſtavit. Tandem munitionem in Tulleſtete obſidens, ſed minimè ibidem ſubtracta manu Erphordienſium perficiens, Erphordienſibus ſibi ſuisque in victualibus ſubvenire nolentibus, ad propria remeavit. Sequenti anno iterum epiſcopus Treverenſis nomine Maguntini capituli, cum principe ac ferè omnibus terræ Thuringiæ nobilibus adveniens, Erphordiam obſident. Tandem non modica ab Erphordienſibus principi & Treverenſi prædictis ex marchioniſſæ conſilio pacta pecunia, relicta Erphordia, pace præſtita, omnes ibidem collecti amicè ad propria remeabant. 264

1338. Juſticiarius imperatoris Ludovici Bavari, dictus de Eppenſtein, imperatoris juſſu, capitulum primum provinciale, monachorum ordinis ſancti Benedicti celebrandum in Fulda, ſub periculo rerum & corporum fieri vetuit, ad quod quamplures abbates convenerant, ſecundum formam conſtitutionum de ordine ſancti Benedicti per papam Benedictum XII nuper editarum tractaturi.

Hoc etiam anno Ludovicus imperator curiam ſuam in Frankenfurt habuit, ubi non coactus, ſed ſponte in præſentia archiepiſcoporum, epiſcoporum, aliorumque prælatorum, principum, comitum, nobilium, ac vulgi, ſe eſſe verum Chriſticolam, per veræ fidei confeſſionem, dicens orationem dominicam, ſalutationem angelicam, & ſymbolum, voce publica declaravit: nam papa ei hæreſim imputavit. Eodem tempore, circa feſtum B. Laurentii, apud Noletam & civitatem Herbipolim & in partibus adjacentibus, multitudo locuſtarum inaudita, miramque habentium magnitudinem, viſa eſt, quæ fructum terræ in locis plerisque depaſcentes, ſed vineas non lædentes, quasdam civitates per dies aliquos operuerunt, ut in eas Sol ſuos radios projicere non valeret.

1342. Fuit tanta inundatio aquarum in Erphordia in die Braxedis, ut nemo in vicino equitare poſſet, & deſtruxit longas temetes Erphordiæ, pontem ante valvam ſancti Auguſtini, & ſancti Joannis pontem in Herbipoli cum magna turri, pontem in Ratispona, in Dreſtden, in Franckenfordia, in Weitzendorff, in Babenberg.

1344. Quidam puer in partibus Haſſiæ eſt deprehenſus. Hic, ſicut poſtea cognitum eſt, & ſicut ipſe retulit, cùm trium eſſet annorum, à lupis eſt captus & mirabiliter educatus. Nam quamcunque prædam lupi pro cibo rapuerant, ſemper meliorem partem ſumentes & arbori circumjacientes, ipſi ad vorandum tribuebant, tempore verò hyemis & frigoris foveam facientes, folia arborum & alias herbas imponentes, puerum ſuperponebant, & ſe circumponentes, ſic eum à frigore defendebant; ipſum etiam manibus & pedibus repere cogebant, & ſecum currere, tam diu, quoad ex uſu eorum velocitatem imitabatur, & ſaltus maximos faciebat. Hic deprehenſus, lignis circumligatus, erectus ire ad humanam ſimilitudinem cogebatur. Idem verò puer ſæpius dicebat, ſe multo carius cum lupis, ſi in ſe eſſet, quàm cum hominibus diligere converſari. Hic puer in curiam Henrici principis Haſſiæ pro ſpectaculo eſt allatus. Hoc etiam contigit in Wederavia, in una villa, quæ dicitur Echtzel, quòd puer XII annos cum lupis erat, in magna ſylva, quæ dicitur vulgariter die Hart, qui puer poſtea in venatione captus fuerat à nobilibus ibidem morantibus, & vixit fortè ad LXXX annos. Contigit hoc MCCCXLIIII, in hyeme, in nive, quando eripuerant eum.

1352. Intoxicata eſt domina de Henneberg, per Burgravium de Norenberg, ut dicitur.

Sequentia in eodem libro ſeparatim erant aſcripta.

Anno 326 antequam Erphordia civitas eſſet, quidam rex Merevigus caſtrum in monte, ubi nunc monaſterium ſancti Petri, ordinis ſancti Benedicti, ſitum eſt, ædificavit, eique nomen Mervvigsburg indidit. Erat tunc villa Schildenrode nuncupata, eo loco, quo nunc eccleſia ſancti Andreæ cernitur: habitabatque

batque in Bruleto, prope flumen Gera, molitor quidam nomine Erpff, apud cujus molendinum transitus sive passagium extitit. Dehinc circa annum Domini 438 Clodii, regis Francorum, tempore, Erfordia initium; & à præfato molitore atque transitu Erphesfordt nomen accepit.

Anno 707 Dagobertus, rex Christianissimus, construxit monasterium in Erffort, in monte, quem antiquitus vocant Mervvigsburg, à Merbigo, pagano rege Francorum, qui filius fuit Mervvigi, principis de Thuringia, & tritavus ejusdem Dagoberti regis: deletóque paganico nomine ejusdem urbis vel montis, sancti Petri montem nuncupavit, ibique monachicam vitam, sicut jam pari modo in Felsenburc fecerat, instituit, & destructo castro, monasterium sancti Petri ædificavit, rogatu Adeodati, vel Trutmanni inclusi: qui quidem tempore ejusdem regis secus ecclesiam sancti Blasii, quæ sita fuit juxta prædictam urbem, à Kygiberto, Maguntino episcopo, fuerat inclusus, & omnia, quæ habuit in Thuringia à materna hæreditate, sancto Petro fratribusque ibidem Deo servientibus tradidit: quæ postea sanctus Bonifacius martyr & episcopus abstulit, & episcopium ibidem faciens, monachis ibidem degentibus tantum dimisit, quantum sufficeret ad annonam cotidianam. 265

Anno 752 monasterium beatæ Mariæ in Erphesfurt, per Bonifacium archiepiscopum Moguntinum, constructum legitur.

Anno 1066 Erffordia muro est circumdata.

Anno 1392 incepit universitas, seu studium generale Erphordiæ. Gregorius papa X in concilio Lugdunensi destituit Bertholdum de Henneberg de episcopatu Herbipolensi, provisione temporalium honorificè sibi facta, & decanum præfatæ Ecclesiæ ibidem instituit episcopum nomine Bertholdum.

Anno 1472 Erphordia miserabiliter concremata est, ut sequentes versus indicant.

DE INCENDIO ERPHORDIÆ.

Ab annis Christi millenis C quater isti, Cyemberg.
Septuaginta duo jungito more suo.
Festo Protasii valido succenditur igni
Urbs Erffordensis, subdita valdè malis.
Tertia pars urbis eminentibus insita turbis,
Sors cleri grata, tota sit igni data.
Ecclesiæ die Severi, sicque Mariæ,
Quamplures aliæ sint, & in hac acie
Heu sunt prostratæ. ò Jupiter, almeque gnate,
Custos sis: nostri complue vota boni.

Anno milleno C quater duo septageno, Walagk.
Gervasi festo damni passi memor esto.
Erfordt præclara tunc fax tibi luxit amara,
Deperit ecclesia tua, virgo sancta Maria.
Præsul sincerus damnum tulit ipse Severus,
Pons mercatorum, domus ô mens canonicorum,
Raparum forum, multorum pòst Laicorum
Ante gradus æquè pereunt habitacula quæque
Chartas radentes & campanas facientes,
Pisces vendentes, in viminibusque fuentes.
Post in brulentum ruit ignis edax, ubi centum
Invenit earum devotarum monacharum.
Et dum flamma furit, proh Martinus locus urit.

FINIS.

LECTORI

Digitized by Google

LECTORI BENEVOLO SALUTEM!

INter Chronographos veteres non infimum locum occupat MARIANUS SCOTUS. Hic in Hibernia potius, quam Scotia, a. 1028. natus, cum Hibernia olim ſub Scotiæ nomine venerit. (*a*) Anno 1052. prout ipſe docet, ſeculum reliquit. Anno 1056, relicta patria, in Germaniam venit, Kl. Auguſti Coloniæ factus monachus. Inde a. 1058. Fuldam venit, atque a. 1059. Herbipoli ad Presbyteratum fuit conſecratus, ibidemque per decem annos (*b*) incluſus, inde a. 1069. Moguntiam fuit delatus, prout ſingula hæc de ſe ipſo teſtatur. Demum a. 1086. fuit defunctus, & apud Sanctum Martinum ſepultus. (*c*) Exinde facile patet, quid de Joanne Aventino ſentiendum, (*d*) qui ſic de eodem loquitur: *Hac quoque tempeſtate D. Marianus Scotus, poëta & Theologus inſignis, nullique ſuo ſeculo ſecundus, cum conphiloſophis ſuis, Joanne & Candido, Clemente, Donato, Murcheridacho, Magnaldo atque Iſacio, qui centum vixit annos, in Germaniam venit. Inde Reginoburgiam hi conceſſere, ab Hemma, Virginum maxima, hoſpitio in ſuperiore monaſterio excepti ſunt.* Dum nullum plane hujus Ratisbonenſis commorationis ipſe faciat mentionem. Sigebertus etiam Gemblacenſis (*e*) de eo ſic judicat: *Marianus chronographus claret, qui a Scotia in Gallias veniens, Coloniæ factus Monachus primo, poſtea a-*

(*a*) *BEDA Hiſt. G. Angl. lib. 1. c. 1. SERARIUS vita Kiliani C. III.*
(*b*) Ut ipſe *ad a. 1043.* teſtatur.
(*c*) *DODECHINUS ad a. 1086.*
(*d*) *Ann. Boic. lib. V. c. XI. n. 31.*
(*e*) *Chron. ad a. 1061.*

Digitized by Google

pud Moguntiam recluſus eſt. Eidem (*a*) dicitur *vir ætate ſua admodum diſertus.* *JO. TRITHEMIUS* ita de eodem ſentit: *Marianus, monachus Fuldenſis, ordinis S. Benedicti, natione Scotus, vir in divinis ſcripturis eruditus, & ſecularium litterarum non ignarus, hiſtoriographus & computiſta inſignis, patriam ſuam relinquens, venit in Germaniam, Chriſti amore peregrinus, & primum Coloniæ ad S. Martinum monachus factus, & ſolitudinis deſiderio incluſus, duobus annis ibidem manſit. Poſtea vero ad Fuldam translatus, XII. annos ibidem incluſus manſit, donec tandem propter eruditionem & ſanctitatem juſſu Epiſcopi Moguntini & Abbatis Fuldenſis ad Moguntiam transmigrans, annis XVII. apud S. Martinum denuo ſtans, incluſus, in magno ab omnibus honore habebatur. Scripſit ab initio mundi, usque ad ſua tempora.* Uberius vero de eo judicat, in Chronico Hirſaugienſi. (*b*) *Anno Monaſterii S. Aurelii Hirſaugienſis Abbatia vacante LXI. inchoata ipſius loci renovatio continuatur. His temporibus, Marianus Scotus, Monachus noſtri ordinis, vir doctus, & morum integritate ſanctiſſimus, qui pro regni cœleſtis amore, patriam ſuam & omnia mundana contemnens, peregrinus venit in Coloniam, & in Cœnobio S. Martini vitam in incluſorio aliquamdiu religioſiſſime duxit Eremiticam, divinis lectionibus & ſanctis orationibus ſine intermiſſione dans operam. Deinde, ad petitionem Sifridi, Abbatis Fuldenſis, dimiſit Coloniam, & cum eo venit in Fuldam, & ibidem novem annis in incluſorio ſtetit, in ea videlicet cellula, in qua S. Amichadus incluſus quondam habitavit, de quo diximus anno Monaſterii vacantis XLIII. Poſtea vero, cum Sifridus, Abbas Moguntinus, ordinaretur Archiepiſcopus, Marianum, quaſi unicum vitæ ſuæ Patronum, ſecum ad Moguntiam transtulit, & in cellulam, juxta eccleſiam S. Martini majorem habitare fecit, in qua usque ad mortem Domino ſerviens permanſit. Scripſit multo ſtudio & magno labore volumen grande hiſtoriarum, ab origine*

(*a*) *In Cat. vir. Illuſtr. c. CLXXIII.*
(*b*) *Ad an. 1062.*

gine mundi usque ad ſua tempora, mira ſubtilitate oſtendens errorem præcedentium Chronographorum, ita ponentium Chriſti Nativitatem, ut annus paſſionis ejus, quantum ratio demonſtrat computi, cum veritate Evangelii omnino nequeat concordare, unde ipſe adjiciens tres & viginti annos illi anno, ubi priores Chronographi Nativitatem Domini poſuerunt, ſub tempore conſulum prætermiſſos, in margine voluminis alternatim collocavit, hinc annos Evangelicæ veritatis, illinc vero annos falſæ ſupputationis priorum, quo non ſolum intellectu, ſed etiam viſu diſcerni veritas à falſitate poſſit. Scripſit etiam de Concordantia quatuor Evangeliſtarum librum unum, & quasdam eruditionis & devotionis plenas Epiſtolas, quarum lectio Monachis eſt utilis. Produxit autem Chronicon ſuum ab origine mundi usque ad annum Dominicæ nativitatis milleſimum, octogeſimum ſecundum. Licet potius dicere debuiſſet, quartum. De hoc ipſo, quod exhibemus, Chronico ſic judicat *SIGEBERTUS GEMBLACENSIS:* (a) *Marianus Scotus Chronicon ſuum, à Chriſti nativitate inchoatum, usque ad hunc annum perduxit, qui erat ætatis ſuæ annus 56. multum laborans errorem corrigere de annis Domini, qui invenitur in cyclo Dionyſii, altrinſecus autem, ſecundum veritatem Evangelii.* Et alio loco: (b) *Marianus Scotus, peregrinans pro Chriſto in Gallias & factus Monachus apud Moguntiam, multis annis incluſus, ſcripſit Chronicon à Nativitate Chriſti usque ad annum nati Chriſti milleſimum octogeſimum ſecundum; mira ſubtilitate oſtendens errorem priorum Chronographorum, ita ponentium nativitatem Chriſti, ut annus paſſionis ejus, quantum ad rationem computi, non concordet veritati Evangelicæ. Unde ipſe appones XXIII annos illi anno, ubi priores ſcribunt, fuiſſe natum Chriſtum prout in margine paginæ alternatim, hinc annos Evangelicæ veritatis, illinc annos falſæ priorum computationis, ut non ſolum intellectu,*

(a) *Chron. ad a. 1081.*
(b) *De Script. Eccleſ. cap. CLIX.* Adde, qui de eodem egit, *GEORGIUM MACKENZIE in Vitis Script. Scotorum Tom. I. p. 99. ſqq.*

Digitized by Google

ſed etiam viſu poſſit diſcerni veritas & falſitas. Hic autem Marianus in hoc Chronico ſuo ſequitur potiſſimum Caſſiodorum; uti Caſſiodorus Euſebium. Itaque, ubi Euſebius errat, etiam iſte errat. Interim utilitatis hoc adfert, quod, cum ſuo ævo meliores habuerit Codices, quam hodie ſuperſint; non pauca ex eo in Euſebio, Caſſiodoro, atque item Beda, & aliis, poſſunt emendari, teſte GERHARDO IOANNE VOSSIO. (*a*) Neque tamen ſolum Caſſiodori, ſed etiam Hieronymi, Tyronis, & Proſperi Chronica ſuit ſecutus, prout ipſe teſtatur, (*b*) & Bedæ. (*c*) De reliqua ipſius hiſtoria ſic judicat NIC. SERARIUS: (*d*) *In Schiſmate autem, quod inter Imperatorem Heinricum IV. & Pontificem Gregorium VII. extitit, opinantur nonnulli, ab Imperatore Marianum ſtetiſſe, ſed falli eos, monſtrat ejus ipſius lectio, ab anno MLXXIV. usque ad MLXXXIII, ubi ſemper eos, qui Imperatori adhærent, ſchismaticos & hæreticos appellat, ipſumque Pontificem, & omnes, qui ejus venerati ſententiam ſunt, laudat, Catholicosque ac juſtos appellat.* Primam editionem ex MSto Francofurtenſi procuravit BASILIUS JOANNES HEROLDUS, Baſileæ per Jacobum Parcum, expenſis Joannis Oporini 1569. f. præmiſſa ad Eliſabetham, Anglorum Reginam, dedicatione, in qua ſic de Mariano ediſſerit: *Præſtitit me hercle Marianus hic noſter, quod eorum, qui temporum rationes deſcripſerunt, nemo hactenus tentavit. Errores enim in Cycli Decemnovalis ratiocinatione à Dionyſio introductos animadverſione ſtudioſa correxit: atque præter id, ex D. Lucæ Evangelio ac ejus de Chriſti ſtirpe nomenclatione, Hebraicæ veritatis atque tralationis ſeptuaginta virorum controverſiam explicavit, Arphaxatis nepotem eſſe, qui de originibus Moyſis liber primus decimo ac ſequenti capite ejus filium perhibet: Cum hujus Cainan, iſtius Sale gnatus D. Lucæ teſtimonio convincatur, ſic una gene-*

(*a*) *De Hiſt. Lat. lib. II. c. LXVII.*
(*b*) *Sub finem a. 378.*
(*c*) *Sub finem a. 741.*
(*d*) *Rer. Mogunt. lib. I. c. XL. n. 3.*

Digitized by Google

generatione reſtituta, temporum enumerationem, quam feliciter nobis explicaverit, hujus mei inſtituti non eſt jam disputare: quandoquidem occulto & rectiori Dei opt. max. inſtinctu atque ordine, ex quibus hoc hauriri poſſit, ſcripta nunc ipſius authoris prodeunt. Uſus ad hanc editionem Heroldus fuit MSto quodam Francofurtenſi, de quo in dicta dedicatione ſic loquitur: *Ingenui autem pudoris exiſtimo, profiteri, hoc ipſum in principio mancum, ac, ut nonnulli volunt, multis in locis decurtatum Authoris ſcriptum, unde habuerim: quandoquidem hactenus aliud exemplar nullum nanciſci potuerim. Aſſervatum hoc fuit ab aliquot jam ſeculis, in Bibliotheca ſumi apud Francofurtenſes templi D. Bartholomæo Apoſtolo dicati: Cujus ſodales, cum illud ceu theſaurum cuſtodirent, ſumi apud Germanos Pontificis, ac inter VII. viros primarii Principis Electoris Moguntini, Danielis precibus, cujusmodi fuit, obtinui, quoniam illi tanto viro & ſacris illorum præfecto negare nihil debebant: & Joannes Latomus, ipſorum collega, hiſtoriarum diligentiſſimus ſcrutator, ad Rempl. literariam juvandam multis rationibus uteretur, ut ſuis editionem perſuaderet.* Hujus Codicis etiam mentionem fecit NIC. SERARIUS, (*a*) ſcribens: *Hoc enim Scotorum nomen etſi ex impreſſis abeſt hactenus, eo tamen hoc reponendum, oſtendit vetuſtus MStus Marianus, quemadmodum reverendus & doctus ſenex, D. Jo. Latomus, Francofurtenſis eccleſiæ S. Bartholomæi Decanus, de catholica eccleſia meritus optime, domi ſuæ habet, mihique ſuis cum notationibus, paucis abhinc hebdomadibus, Moguntiam eunti, monſtravit.* De hoc Codice Francofurtenſi idem uberius teſtatur, (*b*) ſcribens: *Ipſum vero, quo hic utor, Mariani hujus Chronicon totum cum eo, unde primo editum fuit, Francofurtenſi ſuo prototypo, de quo cap. III. in S. Kiliani vitam dixi, contulit D. Jo. Latomus, eique ſua manu epiſtolam præſcripſit, in qua ſumatim hæc 1. ſe octoginta circiter locis depra-*

(*a*) *Vita S. Kiliani c. III.*
(*b*) *Rer. Mogunt. lib. I. c. XL. n. 3.*

vatam lectionem correxiſſe. II. optare, ut & alii MS. codices conſulantur. III. Appendicem Mariani, quæ Dodechino aſcribitur, in prototypo absque hujusmodi nomine ac interciſione, legi. Nec vero ei à Trithemio in catal. tribuitur. IV. S. Diſibodi montem, in quo Dodechinus hic fuiſſe Abbas dicitur, eſſe Sobernheim, non longe à Maguntia monaſterium. Eum tamen Abbatem non dicit loco citato Trithemius. Et Germanica B. Hildegardis vitæ cap. 1. montem illum ait a Sancto ipſo vocari Diſenberg, & ultra Creuzenacum tribus miliaribus eſſe, prope Sobernheimum. (a) *V. Optare ſe, ut correctus recudatur Marianus, & Reverendiſſimo ac Illuſtriſſimo Moguntino dedicetur, cum & illius primum auſpiciis prodierit.* De alio codice MSto, qui in Bibliotheca Oxonienſi reperitur, etiam teſtatur Voſſius ſcribens: *MStum Mariani codicem optimum in Oxonienſi bibliotheca exſtare cognoſcimus ex libro primo Briani Twyni de antiquitate Oxonienſis Academiæ. Atque idem lib. II. provocat ad codicem MStum, nam impreſſum inquit, editum quis diceret? qui multa plura occultat quam edit.* (b) Dum igitur hujus copiam habere non licuerit, ex priori Baſileenſi editione hanc Piſtorii editionem ſubinde emendavi, licet in utraque editione priora ſeptem capita deficiant. In rebus antiquioribus & Chronologicis quidpiam adnotare, noſtri haut fuit inſtituti: ubi vero ad Germanicam ventum fuerit hiſtoriam, diverſas adjeci adnotationes, textum, ipſamque hiſtoriam illuſtrantes. Perduxit vero Marianus Hiſtoriam ſuam usque ad an. 1084. exinde Dodechinus, Monaſterii S. Diſibodi Monachus, ejusdem continuationem ſuſcepit usque ad annum 1200, atque ſucceſſionem Abbatum, adeoque hoc Monaſterium

(a) De hoc Monaſterio *GEORGIUS CHRISTIANUS JOANNES ad Serarii Rer. Moguntin. lib. 1. c. XL. n. 14. Monaſterium D. Diſibodi, cui Dodechinus præfuit, vulgo Diſibod, & contracte Diſenberg, in Comitatu Spanhemenſi citeriori montanum, ab oppidulo Sobernheim horæ diſtat ſpatio, vero ab oppido veteris comitatus Veldentini, Meiſenheim milliari, duobus vero à Cruciniaco.*

(b) Ejusdem Codicis mentionem quoque facit *JACOBUS WARÆUS lib. 1. de Scriptor. Hiberniæ.* Vide etiam *JO. ANDR. BOSII Not. Script. Hiſt. Univerſ. §. XVIII.*

Digitized by Google

rium concernentia ſimul inſeruit. Alia etiam Mariano tribuuntur ſcripta, (*a*) atque inter hæc, in Bibliotheca Cæſarea Vindobonenſi, reperitur ipſius manu exaratus codex omnium Pauli epiſtolarum, quem commendat Lambecius. (*b*) Anonymum etiam Anglum contra hunc Marianum Scotum ſcripſiſſe, teſtatur Joannes Pitſeus, (*c*) ſcribens: *Anonymus Anglus, Collegii Mertonenſis alumnus in Oxonienſi Academia, Vir omnium liberalium artium peritiſſimus, & calculator imprimis egregius, multa ſcripſit contra Marianum Scotum, quæ Oxoniæ in Bibliotheca præfati collegii diu fuerunt aſſervata, ſine Auctoris nomine. Solummodo in libri frontiſpicio ſcriptum ferunt: Anglus quidam contra Marianum Scotum. Erat opus elaboratum, & hiſtoriis legendis, temporibusque ſupputandis admodum utile. Continebat enim accuratam quandam correctionem ſupputationum a Servatore nato, cui præfixus fuit hic, vel non diſſimilis titulus. Calculationes de univerſali computo, Librum unum. De numero annorum ab incarnatione. Alia ejus ſcripta non invenio. Et quo tempore floruerit, ipſum forte tempus obſcurum fecit.*

MARIANI

(*a*) Vide GUIL. CAVE *Hiſt. Litter. P. I. p. 429.* LABBEUM *de Script. Eccl. Tom. II. p. 53.* LUD. ELL. du PIN *Bibl. Nov. Tom. VIII. p. 110.* JO. GOTTFR. OLEARII *Bibl. Script. Eccleſ. p. 466.*

(*b*) *De Bibl. Caſ. lib. II. cap. VIII. p. 741.*

(*c*) *De Script. Anglis Append. p. 824.*

Digitized by Google

266 # MARIANI SCOTI, HISTORIOGRAPHI SUI TEMPORIS CLARISSIMI, AC MONACHI FVLDENSIS, CHRONICORVM LIBRI III.

LIBER PRIMUS

ΑΚΕΦΑΛΟΣ.

De ſeptem diebus primis, ſecundum Solem & Lunam ac feriam, & de formatione creaturarum in ſeptem diebus, & de informi materia.

CAP. VIII.

SEx autem diebus ſuprà creata formavit Deus, ſancta Scriptura teſte, cum viris ſanctis.

¶ Primo die etiam Dominico, decimaquinta calendis Aprilis, lucem de nihilo, atque cœlum cœleſte, cum Angelis ſuis omnibus, tunc valde bonis. Sed ſuperbiendo, qui fuerat Lucifer apoſtata, quòd Angeli conditionis, eadem hora, lapſu lugubri ceciderunt.

Maſſam quoque de nihilo materialem informatam: de qua poſtea quinque diebus totus formatus eſt mundus.

In materia enim informi pariter elementa mundi facta ſunt: Cœlum, Terra, Angeli, Aër, Ignis & Aqua.

De nihilo verò, qui vivit in æternum, creavit omnia ſimul.

¶ Secundo autem die, id eſt, feria ſecunda, decimo quarto calendis Aprilis, firmamentum in medio cœli, inter aquas ſuperiores & inferiores, ſeptemque cœlos condidit: Aër, Æther, Olympus, Spacium igneum, Firmamentum, Olympus Angelorum, & Cœlum Trinitatis.

Tertio item die, id eſt, feria tertia, decimotertio calendis Aprilis, congregatis in ſuum locum aquis, quæ cuncta contexerant, terram aridam juſſit apparere. Mare, & herbas, & fructus totius terræ, pulcherrimo opere formavit.

¶ Quarto enim die, id eſt, feria quarta, duodecimo calendis Aprilis, luminaria cœli, de lumine primo die facto. Solem quidem, die incipiente, hoc eſt, in æquinoctio vernali creavit, in quarta parte Arietis conſtituens. Lunam quoque, eodem die veſpere, plenam, Orientis à medio apparentem formavit: quæ quartam partem Libræ, hoc eſt, æquinoctium autumnale, tenuit, initiumque Paſchalis Lunæ, hoc eſt, decimoquinto, ſuo exitu conſecravit. Luna enim illuminata à Sole cum ſtellis, ad veſperam noctis ejusdem diei illuxerunt.

¶ Quinto die, hoc eſt, feria quinta, undecimo calendis Aprilis, beluas marinas, & omnia genera piſcium, & volatilium, in animam motabilem, de aquis machinans creavit.

¶ Sexto autem die, id eſt, feria ſexta, decimo calendis Aprilis, omnia genera diverſarum beſtiarum & pecorum, quadrupedumque & repentium, in naturas diverſas formavit.

¶ Quumque ergo omnia erant perfecta, quæ homini fierent ſubjecta; Adam primum hominem, de terra quidem carne, anima verò de nihilo, noviſſimè ad ſimilitudinem atque imaginem ſuam, eadem feria ſexta plaſmavit.

Ipſo etiam die, ſexta videlicet feria, decimo calendis Aprilis, in quo Adam creavit Dominus, de latere Adæ dormientis, patris humani generis, coſtam tollens, conſtruit in mulierem, matrem omnis humani generis, quæ Eva vocabatur.

De

Digitized by

De caſu primi hominis. CAP. X. 267

ADAM autem, quia confidit in ſua abundantia, nòn moveri in æternum, avertit Dominus faciem ſuam ab eo: ideoque eodem die, in quo factus eſt (ſicut Plinius Secundus ſcribit) præceptum Domini tripliciter, id eſt, in gula, in vana gloria, atque avaritia, transgreſſus eſt. Beda ſuper Geneſin ſic ait: In quocunque die comederis ex illo, morte morieris, id eſt, mortalis eris; quoniam eo die deputatus eſt morti, & ejectus eſt de paradiſo; & poſt noningentos triginta annos, eodem die mortuus eſt. Adam quippe in ſexta feria formatus eſt, in qua peccavit & obiit, ut traditur. CHRISTUS verò in ſexta feria conceptus eſt, & fecit vinum ex aqua, & paſſus eſt, id eſt, in eo, qui eſt annus trigeſimus primus incarnationis, & primus baptiſmatis Domini, ſecundum Evangelium. Quique Adam, eodem etiam die poſt transgreſſionem in paradiſo, audivit vocem Domini Dei, ambulantis in paradiſo ad auram poſt meridiem: atque de paradiſo projectus, eadem ipſa hora, in qua latro introductus eſt. Hanc verò feriam ſextam caſuræ humani generis pietas etiam divina tripliciter obſervavit. Sicut enim Eva, hac feria, per ſerpentem mortem noſtram potavit: ſic ſancta Maria, eadem ſexta feria, noſtram vitam atque ſalutem per Gabrielem archangelum concepit. Quumque item Dominus, octavo idus Januarii, in Dominico die Epiphaniæ baptizatus eſt, & mox trigeſimo die, ſecunda feria, incepit jejunium quadraginta dierum; decimoquinto die calendis Martiis, feria ſexta, quadrageſimo die conſummavit. In qua ipſa eadem feria diabolus in gula ac vana gloria atque avaritia ab Ada ſecundo contritus & ſuperatus, in iisdem tribus, in quibus primum Adam eadem hac feria diabolus proſtravit. Item tertiò, octavo calendis Aprilis, feria ſexta, patibulo crucis, in livore vulneris CHRISTI ſanati ſumus: ut qui in ligno ſexta feria vincebat, in ligno quoque eadem vinceretur feria.

¶ Hinc usque in menſem Martii, in anno quadrageſimo ſecundo Octaviani Cæſaris Auguſti, in cujus fine natus eſt Dominus (teſte authoritate) ſunt anni nimirum quatuor mille centum octuagintaduo, id eſt, ducentis triginta annis plus quàm ſumma Hebræorum.

Usque autem ad magnum cyclum Paſchalem, in cujus ſecundo anno (juxta Dionyſium) natus eſt Dominus: hoc eſt, in anno vigeſimotertio Dominicæ nativitatis (juxta hiſtoriam Evangelicam) ſunt anni quatuor mille ducenti tres.

Usque verò in paſſionem CHRISTI, octavo calendis Aprilis, feria ſexta, Luna decimaquinta (juxta hiſtoriam ſancti Evangelii, cui contradicunt cunctæ Chronicæ) ſunt anni quatuor mille ducenti ſedecim.

PRIMA ÆTAS.

De prima parte ſeculi, à prima ejusdem die, hoc eſt, duodecimo calendis Aprilis, feria prima incipiente, & per annos ſingulos ordinatè, à nativitate Patrum usque ad filios, per tranſcurſa.

CAPUT XI.

ADAM centum triginta annorum genuit Seth & poſtea vixit octingentis annis.

Septuaginta interpretes ante natum Seth duxerunt annos ducentos triginta, & poſtea annos ſeptingentos.

Seth interpretatur Reſurrectio, id eſt, ſemen juſti: eò quòd ſtirps filiorum Dei eſt; & in ipſo reſuſcitatum eſt ſemen juſtum poſt mortem Abelis: ſive ſignificans CHRISTI reſurrectionem à mortuis: cujus mortem illatam à Judæis ſignificat Abel, qui dicitur luctus, à fratre Cain occiſus.

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Enos.*	
257	22	
258	23	
259	24	
260	25	
261	26	
262	27	
263	28	
264	29	
265	30	
266	31	
267	32	
268	33	
269	34	
270	35	Cyclus 18 decennovalis, indictio decima quinta.
271	36	
272	37	
273	38	
274	39	
275	40	
276	41	
277	42	
278	43	
279	44	
280	45	
281	46	
282	47	
283	48	
284	49	
285	50	
286	51	
287	52	
288	53	
289	54	Cyclus 19, indictio quarta.
290	55	
291	56	
292	57	
293	58	
294	59	
295	60	
296	61	
297	62	
298	63	
299	64	
300	65	
301	66	
302	67	
303	68	
304	69	
305	70	
306	71	
307	72	
308	73	
309	74	
310	75	
311	76	
312	77	
313	78	
314	79	
315	80	
316	81	
317	82	
318	83	
319	84	
320	85	
321	86	
322	87	
323	88	
324	89	
325	90	Cyclus 20, indictio vigesima octava.

271

Septuaginta interpretes habent trecentos & nonaginta quinque annos.

CAINAN.

CAinan annorum septuaginta, genuit Malalehel, & postea vixit octingentis quadringentis annis. Sed Septuaginta interpretes, primò centum septuaginta, & postea septingentos & quadraginta, annos dixere.

Malalehel interpretatur Plantatio Dei.

Anni mũdi.	*Anni Cainã*	
326	1	
327	2	
328	3	
329	4	
330	5	
331	6	
332	7	
333	8	
334	9	
335	10	
336	11	
337	12	
338	13	
339	14	
340	15	
341	16	
342	17	
343	18	Cyclus 21, indictio duodecima.

Digitized by Google

272

Anni mũdi.	*Anni Cainã*	
344	19	
345	20	
346	21	Cyclus 22, indictio prima.
347	22	
348	23	
349	24	
350	25	
351	26	
352	27	
353	28	
354	29	
355	30	
356	31	
357	32	
358	33	
359	34	
360	35	
361	36	
362	37	
363	38	
364	39	
365	40	Cyclus 23, indictio quinta.
366	41	
367	42	
368	43	
369	44	
370	45	
371	46	
372	47	
373	48	
374	49	
375	50	
376	51	
377	52	
378	53	
379	54	
380	55	
381	56	
382	57	
383	58	
384	59	
385	60	Cyclus 24, indictio nona.
386	61	
387	62	
388	63	
389	64	
390	65	
391	66	
392	67	
393	68	
394	69	

Anni mũdi.	*Anni Cainã*	
395	70	

Septuaginta interpretes habent quadringenta ſexaginta.

MALALEHEL.

MAlalehel annorum ſexaginta quinque, genuit Iared, & poſtea vixit annis octingentis triginta.

Sed Septuaginta, antè ſexaginta quinque, & poſtea ſeptingentis triginta dixerunt.

Iared interpretatur Deſcendens, ſive Portans.

Anni mũdi.	*Anni Mala.*	
396	1	
397	2	
398	3	
399	4	
400	5	
401	6	
402	7	
403	8	
404	9	Cyclus 25, indictio decima tertia.
405	10	
406	11	
407	12	
408	13	
409	14	
410	15	
411	16	
412	17	
413	18	
414	19	
415	20	
416	21	
417	22	
418	23	
419	24	
420	25	
421	26	
422	27	
423	28	Cyclus 26, indictio 2.
424	29	
425	30	
426	31	
427	32	
428	33	
429	34	
430	35	

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Adæ.*	
103	103	
104	104	
105	105	
106	106	
107	107	
108	108	
109	109	
110	110	
111	111	
112	112	
113	113	
114	114	
115	115	
116	116	
117	117	
118	118	Cyclus 10 decennovalis, indictio decimatertia.
119	119	
120	120	
121	121	
122	122	
123	123	
124	124	
125	125	
126	126	
127	127	
128	128	
129	129	
130	130	

Septima ætas ſeculi, quæ per Sabbatum ſignificatur, incepit, quum primi martyris Abelis, à Cain fratre occiſi, anima in requiem ſit translata. Quam etiã requiem omnes animæ ſanctæ, à corporibus ſolutæ, percipiũt: & perficietur, quando in reſurrectione ſua incorrupta percipient, & deinde in octava, vita perpetuæ quietis, cum CHRISTO ſine fine permanebunt.

Septuaginta interpretes ſic habent centum triginta.

SETH.

SEth centum quinque annorum, genuit Enos, & poſtea vixit octingentis ſeptem annis. Septuaginta interpretes, antè Enos, ducentos quinque: & poſtea ſeptingentos ſeptem annos dixerunt. Enos interpretatur Homo, de quo benedicitur.

Enos primus cœpit invocare nomen Domini: quod hominis proprium eſt, ut ſuæ fragilitatis memor, invocet Conditoris auxilium: eum ſcilicet, qui fide CHRISTI vivens, filius reſurrectionis eſſe lætetur.

Anni mũdi.	*Anni Seth.*	
131	1	
132	2	
133	3	
134	4	
135	5	
136	6	
137	7	Cyclus 11 decennovalis, indictio ſecunda.
138	8	
139	9	
140	10	
141	11	
142	12	
143	13	
144	14	
145	15	
146	16	
147	17	
148	18	
149	19	
150	20	
151	21	
152	22	
153	23	
154	24	
155	25	
156	26	Cyclus duodecimus decennovalis, indictio ſexta.
157	27	
158	28	
159	29	
160	30	
161	31	
162	32	
163	33	
164	34	
165	35	
166	36	
167	37	
168	38	
169	39	
170	40	
171	41	
172	42	
173	43	
174	44	
175	45	Cyclus decimustertius decennovalis, indictio decima.
176	46	
177	47	
178	48	
179	49	
180	50	
181	51	

269

Digitized by Google

Anni mũdi.	Anni Seth.	
182	52	
183	53	
184	54	
185	55	
186	56	
187	57	
188	58	
189	59	
190	60	
191	61	
192	62	
193	63	
194	64	Cyclus 14 decennovalis, indictio decimaquarta.
195	65	
196	66	
197	67	
198	68	
199	69	
200	70	
201	71	
202	72	
203	73	
204	74	
205	75	
206	76	
207	77	
208	78	
209	79	
210	80	
211	81	
212	82	
213	83	Cyclus 15 decennovalis, indictio tertia.
214	84	
215	85	
216	86	
217	87	
218	88	
219	89	
220	90	
221	91	
222	92	
223	93	
224	94	
225	95	
226	96	
227	97	
228	98	
229	99	
230	100	
231	101	
232	102	Cyclus decimusſextus decennovalis, indictio ſeptima.
233	103	
234	104	
235	105	

370

Septuaginta interpretes ſic habent trecentos viginti quinque.

ENOS.

ENos nonaginta annorũ, genuit Cainam, & poſtea vixit annis octingentis quindecim. Hunc Enos nonnulla divina ſcripſiſſe (Juda Apoſtolo atteſtante) comperimus. Sed ut beatus Auguſtinus dicit, non fruſtra non ſunt in eo canone Scripturarum, qui ſcribitur in templo. Hebræi plurimi, ſuccedentium diligentia ſacerdotum, non aliter ſuſcipiunt illam, niſi quia ob antiquitatem ſuſpectæ fidei judicata ſunt. Nec utrum hæc eſſent, quæ ille ſcripſiſſet, poterat inveniri. Unde illa, quæ Euſebii nomine proferuntur, & continent illas de gigantibus fabulas, quòd non haberent homines patres, rectè à prudentibus judicantur non ipſius eſſe credenda.

Sed Septuaginta interpretes, antè centum viginti, & poſtea vixit annis ſeptingentis & quindecim, dixerunt.

Cainan interpretatur Natura Dei.

Anni mũdi.	Anni Enos.	
236	1	
237	2	
238	3	
239	4	
240	5	
241	6	
242	7	
243	8	
244	9	
245	10	
246	11	
247	12	
248	13	
249	14	
250	15	
251	16	Cyclus 17 decennovalis, indictio undecima.
252	17	
253	18	
254	19	
255	20	
256	21	

Digitized by Google

Anni mūdi.	*Anni Mala.*	
431	36	
432	37	
433	38	
434	39	
435	40	
436	41	
437	42	
438	43	
439	44	
440	45	
441	46	
442	47	Cyclus 27, indictio
443	48	sexta.
444	49	
445	50	
446	51	
447	52	
448	53	
449	54	
450	55	
451	56	
452	57	
453	58	
454	59	
455	60	
456	61	
457	62	
458	63	
459	64	
460	65	

Septuaginta interpretes habent ſexcentos viginti tres.

IARED.

IAred annorum centum ſexagintaduorum, genuit Enoch, & poſtea vixit annis octingentis. Sic etiam Septuaginta interpretes habent.

Anni mūdi.	*Anni Iared.*	
461	1	
462	2	Cyclus 28, indictio
463	3	decima.
464	4	
465	5	
466	6	
467	7	
468	8	
469	9	

273

Anni mūdi.	*Anni Iared.*	
470	10	
471	11	
472	12	
473	13	
474	14	
475	15	
476	16	
477	17	
478	18	
479	19	
480	20	Cyclus 29, indictio
481	21	decima quarta.
482	22	
483	23	
484	24	
485	25	
486	26	
487	27	
488	28	
489	29	
490	30	
491	31	
492	32	
493	33	
494	34	
495	35	
496	36	
497	37	
498	38	
499	39	Cyclus 30, indictio
500	40	tertia.
501	41	
502	42	
503	43	
504	44	
505	45	
506	46	
507	47	
508	48	
509	49	
510	50	
511	51	
512	52	
513	53	
514	54	
515	55	
516	56	
517	57	
518	58	Cyclus 31, indictio
519	59	ſeptima.
520	60	

521

Digitized by Google

274

Anni mũdi.	*Anni Iared.*		*Anni mũdi.*	*Anni Iared.*	
521	61		572	112	
522	62		573	113	
523	63		574	114	
524	64		575	115	Cyclus 34, indictio
525	65		576	116	quarta.
526	66		577	117	
527	67		578	118	
528	68		579	119	
529	69		580	120	
530	70		581	121	
531	71		582	122	
532	72		583	123	
533	73		584	124	
534	74		585	125	
535	75		586	126	
536	76		587	127	
537	77	Cyclus 32, indictio	588	128	
538	78	undecima.	589	129	
539	79		590	130	
540	80		591	131	
541	81		592	132	
542	82		593	133	
543	83		594	134	Cyclus 35, indictio
544	84		595	135	octava.
545	85		596	136	
546	86		597	137	
547	87		598	138	
548	88		599	139	
549	89		600	140	
550	90		601	141	
551	91		602	142	
552	92		603	143	
553	93		604	144	
554	94		605	145	
555	95		606	146	
556	96	Cyclus 33, indictio	607	147	
557	97	decima quinta.	608	148	
558	98		609	149	
559	99		610	150	
560	100		611	151	
561	101		612	152	
562	102		613	153	Cyclus 36, indictio
563	103		614	154	duodecima.
564	104		615	155	
565	105		616	156	
566	106		617	157	
567	107		618	158	
568	108		619	159	
569	109		620	160	
570	110		621	161	
571	111		622	162	

Septua-

Digitized by Google

Septuaginta interpretes habent ſexcentos octoginta ſeptem.

ENOCH.

ENoch annorum ſexaginta quinque, genuit Matuſalam, & poſtea ambulavit cum Deo trecentos annos. Sed Septuaginta antè 165, & poſtea 200 habent. Et bene in ſeptima generatione, Enoch, qui interpretatur Dedicatio, tulit à mortalibus: dicens, quia civitas electorum in ſex huius ſeculi pro Deo laborans ætatibus, in ſeptima ſabbati futuri, gloriam dedicationis expectat: atque reprobi ſola præſenti ſunt felicitate contenti. Cain autem civitatem, quam ſtatuit, in ſeptima generatione ſcilicet, in primogenito Enoch conſecravit.

Anni mũdi.	*Anni Enoch*	
623	1	
624	2	
625	3	
626	4	
627	5	
628	6	
629	7	
630	8	
631	9	
632	10	Cyclus 37, indictio prima.
633	11	
634	12	
635	13	
636	14	
637	15	
638	16	
639	17	
640	18	
641	19	
642	20	
643	21	
644	22	
645	23	
646	24	
647	25	
648	26	
649	27	
650	28	
651	29	Cyclus 38, indictio quinta.
652	30	
653	31	
654	32	
655	33	
656	34	
657	35	
658	36	
659	37	
660	38	
661	39	
662	40	
663	41	
664	42	
665	43	
666	44	
667	45	
668	46	
669	47	
670	48	Cyclus 39, indictio nona.
671	49	
672	50	
673	51	
674	52	
675	53	
676	54	
677	55	
678	56	
679	57	
680	58	
681	59	
682	60	
683	61	
684	62	
685	63	
686	64	
687	65	

275

Septuaginta interpretes habent 874.

MATUSALA.

MAtuſala annorum 187 genuit Lamech, & poſtea vixit 782 annis, id eſt, usque ad Diluvium.

Septuaginta autem ante Lamech 167, & poſtea 802 annis, id eſt, 14 annis poſt Diluvium. Quod nonnulli cum patre ſuo Enoch, qui translatus fuerat, aliquantulum fuiſſe: donec diluvium præteriret, falſa opinione exiſtimant. Quam famoſiſſimam quæſtionem beatus Auguſtinus, libro decimo quinto de civitate Dei, pleniſſimè diſputat. Hieronymus autem, in libro Hebraicarum quæſtionum ſic: Tunc ſecundum Septuaginta, annis poſt diluvium quatuordecim vixit Matuſala, & non octo tantùm animæ

276 iterum ſalvæ fuerunt in arca, juxta divinam ſcripturam. Sed hic error eſt. Anno 949 vitæ ejus, quo cœpit diluvium, obiit Matuſala.

Anni mũdi.	*Anni Matu.*	
688	1	
689	2	Cyclus 40, indictio
690	3	decima tertia.
691	4	
692	5	
693	6	
694	7	
695	8	
696	9	
697	10	
698	11	
699	12	
700	13	
701	14	
702	15	
703	16	
704	17	
705	18	
706	19	
707	20	
708	21	Cyclus 41, indictio
709	22	ſecunda.
710	23	
711	24	
712	25	
713	26	
714	27	
715	28	
716	29	
717	30	
718	31	
719	32	
720	33	
721	34	
722	35	
723	36	
724	37	
725	38	
726	39	
727	40	Cyclus 42, indictio
728	41	ſexta.
729	42	
730	43	
731	44	
732	45	
733	46	
734	47	
735	48	
736	49	
737	50	
738	51	
739	52	
740	53	
741	54	
742	55	
743	56	
744	57	
745	58	
746	59	
747	60	
748	61	
749	62	Cyclus 43, indictio
750	63	decima.
751	64	
752	65	
753	66	
754	67	
755	68	
756	69	
757	70	
758	71	
759	72	
760	73	
761	74	
762	75	
763	76	
764	77	
765	78	
766	79	
767	80	
768	81	Cyclus 44, indictio
769	82	decima quarta.
770	83	
771	84	
772	85	
773	86	
774	87	
775	88	
776	89	
777	90	
778	91	
779	92	
780	93	
781	94	
782	95	
783	96	
784	97	
785	98	

Digitized by Google

Anni mūdi.	*Anni Matu.*	
786	99	
787	100	Cyclus 45, indictio
788	101	tertia.
789	102	
790	103	
791	104	
792	105	
793	106	
794	107	
795	108	
796	109	
797	110	
798	111	
799	112	
800	113	
801	114	
802	115	
803	116	
804	117	
805	118	
806	119	Cyclus 46, indictio
807	120	ſeptima.
808	121	
809	122	
810	123	
811	124	
812	125	
813	126	
814	127	
815	128	
816	129	
817	130	
818	131	
819	132	
820	133	
821	134	
822	135	
823	136	
824	137	
825	138	Cyclus 47, indictio
826	139	undecima.
827	140	
828	141	
829	142	
830	143	
831	144	
832	145	
833	146	
834	147	
835	148	
836	149	
837	150	
838	151	
839	152	
840	153	
841	154	
842	155	
843	156	
844	157	Cyclus 48, indictio
845	158	quindecima.
846	159	
847	160	
848	161	
849	162	
850	163	
851	164	
852	165	
853	166	
854	167	
855	168	
856	169	
857	170	
858	171	
859	172	
860	173	
861	174	
862	175	
863	176	Cyclus 49, indictio
864	177	quarta.
865	178	
866	179	
867	180	
868	181	
869	182	
870	183	
871	184	
872	185	
873	186	
874	187	

277

Septuaginta interpretes habent 1056.

LAMECH.

LAmech annorum 182 genuit Noë, & poſtea vixit annis 595.

Septuaginta interpretes antè 188, & poſtea 565.

Tempore Lamech, Jubal ex genere Cain, artem muſicam atque citharam reperit : cujus etiam frater Tubalcain, æris ferrique faber & inventor fuit.

Ipſo etiam tempore concupiverunt filii Dei filias hominū, & gigantes nati ſunt.

Digitized by Google

	Anni mũdi.	*Anni Lam.*	
278	875	1	
	876	2	
	877	3	
	878	4	
	879	5	
	880	6	
	881	7	
	882	8	Cyclus 50, indictio octava.
	883	9	
	884	10	
	885	11	
	886	12	
	887	13	
	888	14	
	889	15	
	890	16	
	891	17	
	892	18	
	893	19	
	894	20	
	895	21	
	896	22	
	897	23	
	898	24	Cyclus 51, indictio duodecima.
	899	25	
	900	26	
	901	27	
	902	28	
	903	29	
	904	30	
	905	31	
	906	32	
	907	33	
	908	34	
	909	35	
	910	36	
	911	37	
	912	38	
	913	39	
	914	40	
	915	41	
	916	42	
	917	43	Cyclus 52, indictio prima.
	918	44	
	919	45	
	920	46	
	921	47	
	922	48	
	923	49	
	924	50	
	925	51	
	926	52	
	927	53	
	928	54	
	929	55	
	930	56	Adam pater generis humani, Dei manibus ex terra creatus, vixit annis 930, & obiit: & sepultus est in Cariatharbe, quæ distat ab Hierusalem viginti duobus millibus, ad Australem plagam. † Cyclus 53, indic. 5. * Eva, mater generis humani, obiit.
	931	57	
	932	58	
	933	59	
	934	60	
	935	61	
	936	†62	
	937	63	
	938	64	
	939	65	
	940	*66	
	941	67	
	942	68	
	943	69	
	944	70	
	945	71	
	946	72	
	947	73	
	948	74	
	949	75	
	950	76	
	951	77	
	952	78	
	953	79	
	954	80	
	955	81	Cyclus 54, indictio nona.
	956	82	
	957	83	
	958	84	
	959	85	
	960	86	
	961	87	
	962	88	
	963	89	
	964	90	
	965	91	
	966	92	
	967	93	
	968	94	
	969	95	
	970	96	
	971	97	
	972	98	
	973	99	
	974	100	Cyclus 55, indictio decimatertia.
	975	101	
	976	102	

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Lam.*	
977	103	
978	104	
979	105	
980	106	
981	107	
982	108	
983	109	
984	110	
985	111	
986	112	
987	113	Enoch, ſeptimus ab
988	114	Adam, annorũ 365,
989	115	reductus eſt vivus in
990	116	paradiſũ, id eſt, 113
991	117	anno Lamech: in fi-
992	118	ne ſeculi, mortẽ ſub
993	119†	Antichriſto, cum
994	120	Helia paſſurus eſt.
995	121	† Cyclus 56, indictio
996	122	ſecunda.
997	123	
998	124	
999	125	
1000	126	Mundi millenarius
1001	127	primus.
1002	128	
1003	129	
1004	130	
1005	131	
1006	132	
1007	133	
1008	134	
1009	135	
1010	136	
1011	137	
1012	138	Cyclus 57, indictio
1013	139	ſexta.
1014	140	
1015	141	
1016	142	
1017	143	
1018	144	
1019	145	
1020	146	
1021	147	
1022	148	
1023	149	
1024	150	
1025	151	
1026	152	
1027	153	
1028	154	
1029	155	
1030	156	
1031	157	Cyclus 58, indictio
1032	158	decima.
1033	159	
1034	160	
1035	161	
1036	162	
1037	163	
1038	164	
1039	165	
1040	166	
1041	167	
1042	168	
1043	169	Seth, filius Adæ, an-
1044	170	norum 912, obiit.
1045	171	
1046	172	
1047	173	
1048	174	
1049	175	
1050	176	Cyclus 59, indictio
1051	177	decimaquarta.
1052	178	
1053	179	
1054	180	
1055	181	
1056	182	

279

Septuaginta interpretes habent 1656.

NOE.

NOẽ annorum 600, usque ad Diluvium.

Annorum autem 500 genuit Sem, & poſtea vixit 450 annis.

Anni mũdi.	*Anni Noæ.*	
1057	1	
1058	2	
1059	3	
1060	4	
1061	5	
1062	6	
1063	7	
1064	8	
1065	9	
1066	10	
1067	11	

Digitized by Google

480

Anni mũdi.	*Anni Noæ.*	
1068	12	
1069	13	Cyclus 60, indictio tertia.
1070	14	
1071	15	
1072	16	
1073	17	
1074	18	
1075	19	
1076	20	
1077	21	
1078	22	
1079	23	
1080	24	
1081	25	
1082	26	
1083	27	
1084	28	
1085	29	
1086	30	
1087	31	
1088	32	Cyclus 61, indictio septima.
1089	33	
1090	34	
1091	35	
1092	36	
1093	37	
1094	38	
1095	39	
1096	40	
1097	41	
1098	42	
1099	43	
1100	44	
1101	45	
1102	46	
1103	47	
1104	48	
1105	49	
1106	50	
1107	51	Cyclus 62, indictio undecima.
1108	52	
1109	53	
1110	54	
1111	55	
1112	56	
1113	57	
1114	58	
1115	59	
1116	60	
1117	61	
1118	62	
1119	63	
1120	64	
1121	65	
1122	66	
1123	67	
1124	68	
1125	69	
1126	70	Cyclus 63, indictio quindecima.
1127	71	
1128	72	
1129	73	
1130	74	
1131	75	
1132	76	
1133	77	
1134	78	
1135	79	
1136	80	
1137	81	
1138	82	
1139	83	
1140	84	Enos annorum 905 obiit.
1141	85	
1142	86	
1143	87	
1144	88	
1145	89	Cyclus 64, indictio quarta.
1146	90	
1147	91	
1148	92	
1149	93	
1150	94	
1151	95	
1152	96	
1153	97	
1154	98	
1155	99	
1156	100	
1157	101	
1158	102	
1159	103	
1160	104	
1161	105	
1162	106	
1163	107	
1164	108	Cyclus 65, indictio octava.
1165	109	
1166	110	
1167	111	
1168	112	
1169	113	

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Noæ.*	
1170	114	
1171	115	
1172	116	
1173	117	
1174	118	
1175	119	
1176	120	
1177	121	
1178	122	
1179	123	
1180	124	
1181	125	
1182	126	
1183	127	Cyclus 66, indictio
1184	128	duodecima.
1185	129	
1186	130	
1187	131	
1188	132	
1189	133	
1190	134	
1191	135	
1192	136	
1193	137	
1194	138	
1195	139	
1196	140	
1197	141	
1198	142	
1199	143	
1200	144	
1201	145	
1202	146	Cyclus 67, indictio
1203	147	prima.
1204	148	
1205	149	
1206	150	
1207	151	
1208	152	
1209	153	Noë, interpretatur cõ-
1210	154	ſolatio, ſive conſola-
1211	155	tor: quia homines in
1212	156	diebus ejus conſolati
1213	157	ſunt, dum à peccato
1214	158	extincti ſunt in di-
1215	159	luvio. Vel requies
1216	160	interpretatur Noë:
1217	161	quia omnibus ani-
1218	162	mantibus præſtitit
1219	163	requiem, aut quia o-
1220	164	mnia elementa per

Anni mũdi.	*Anni Noæ.*	
1221	165 †	diluvium in illis die-
1222	166	bus requieverunt.
1223	167	† Cyclus 68, indictio
1224	168	quinta.
1225	169	
1226	170	
1227	171	
1228	172	
1229	173	
1230	174	
1231	175	
1232	176	
1233	177	
1234	178	
1235	179	
1236	180	Cainan añorum 910
1237	181	obiit.
1238	182	
1239	183	
1240	184	
1241	185	Cyclus 69, indictio
1242	186	nona.
1243	187	
1244	188	
1245	189	
1246	190	
1247	191	
1248	192	
1249	193	
1250	194	
1251	195	
1252	196	
1253	197	
1254	198	
1255	199	
1256	200	
1257	201	
1258	202	
1259	203	
1260	204	Cyclus 70, indictio
1261	205	decima tertia.
1262	206	
1263	207	
1264	208	
1265	209	
1266	210	
1267	211	
1268	212	
1269	213	
1270	214	
1271	215	

281

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Noæ.*	
1272	216	
1273	217	
1274	218	
1275	219	
1276	220	
1277	221	
1278	222	Cyclus 71, indictio
1279	223	secunda.
1280	224	
1281	225	
1282	226	
1283	227	
1284	228	
1285	229	
1286	230	
1287	231	
1288	232	
1289	233	
1290	234	
1291	235	
1292	236	
1293	237	
1294	238	
1295	239	
1296	240	
1297	241	Cyclus 72, indictio
1298	242	sexta.
1299	243	
1300	244	
1301	245	
1302	246	
1303	247	
1304	248	
1305	249	
1306	250	
1307	251	
1308	252	
1309	253	
1310	254	
1311	255	
1312	256	
1313	257	
1314	258	
1315	259	
1316	260	Cyclus 73, indictio
1317	261	decima.
1318	262	
1319	263	
1320	264	
1321	265	
1322	266	
1323	267	
1324	268	
1325	269	
1326	270	
1327	271	
1328	272	
1329	273	
1330	274	
1331	275	
1332	276	
1333	277	
1334	278	
1335	279	Cyclus 74, indictio
1336	280	decima quarta.
1337	281	
1338	282	
1339	283	
1340	284	
1341	285	
1342	286	
1343	287	
1344	288	
1345	289	
1346	290	
1347	291	
1348	292	
1349	293	
1350	294	
1351	295	
1352	296	
1353	297	
1354	298	Cyclus 75, indictio
1355	299	tertia.
1356	300	
1357	301	
1358	302	
1359	303	
1360	304	Malalehel, annorum
1361	305	962, obiit.
1362	306	
1363	307	
1364	308	
1365	309	
1366	310	
1367	311	
1368	312	
1369	313	
1370	314	
1371	315	
1372	316	
1373	317	

282

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Noæ.*	
1374	318	
1375	319	
1376	320	
1377	321	Cyclus 76, indictio
1378	322	septima.
1379	323	
1380	324	
1381	325	
1382	326	
1383	327	
1384	328	
1385	329	
1386	330	
1387	331	
1388	332	
1389	333	
1390	334	
1391	335	
1392	336	
1393	337	
1394	338	
1395	339	
1396	340	Cyclus 77, indictio
1397	341	undecima.
1398	342	
1399	343	
1400	344	
1401	345	
1402	346	
1403	347	
1404	348	
1405	349	
1406	350	
1407	351	
1408	352	
1409	353	
1410	354	
1411	355	
1412	356	
1413	357	
1414	358	
1415	359	Cyclus 78, indictio
1416	360	decima quinta.
1417	361	
1418	362	
1419	363	
1420	364	
1421	365	
1422	366	Iared annorum 962
1423	367	obiit.
1424	368	
1425	369	
1426	370	
1427	371	
1428	372	
1429	373	
1430	374	
1431	375	
1432	376	
1433	377	
1434	378	Cyclus 79, indictio
1435	379	quarta.
1436	380	
1437	381	
1438	382	
1439	383	
1440	384	
1441	385	
1442	386	
1443	387	
1444	388	
1445	389	
1446	390	
1447	391	
1448	392	
1449	393	
1450	394	
1451	395	
1452	396	
1453	397	Cyclus 80, indictio
1454	398	octava.
1455	399	
1456	400	
1457	401	
1458	402	
1459	403	
1460	404	
1461	405	
1462	406	
1463	407	
1464	408	
1465	409	
1466	410	
1467	411	
1468	412	
1469	413	
1470	414	
1471	415	
1472	416	Cyclus 81, indictio
1473	417	duodecima.
1474	418	
1475	419	

283

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Noæ.*	
1476	420	
1477	421	
1478	422	
1479	423	
1480	424	
1481	425	
1482	426	
1483	427	
1484	428	
1485	429	
1486	430	
1487	431	
1488	432	
1489	433	
1490	434	
1491	435	Cyclus 82, indictio prima.
1492	436	
1493	437	
1494	438	
1495	439	
1496	440	
1497	441	
1498	442	
1499	443	
1500	444	
1501	445	
1502	446	
1503	447	
1504	448	
1505	449	
1506	450	
1507	451	
1508	452	
1509	453	
1510	454	Cyclus 83, indictio quinta.
1511	455	
1512	456	
1513	457	
1514	458	
1515	459	
1516	460	
1517	461	
1518	462	
1519	463	
1520	464	
1521	465	
1522	466	
1523	467	
1524	468	
1525	469	
1526	470	
1527	471	
1528	472	
1529	473	Cyclus 84, indictio nona.
1530	474	
1531	475	
1532	476	
1533	477	
1534	478	
1535	479	
1536	480	
1537	481	
1538	482	
1539	483	
1540	484	
1541	485	
1542	486	
1543	487	
1544	488	
1545	489	
1546	490	
1547	491	
1548	492	
1549	493	Cyclus 85, indictio nona.
1550	494	
1551	495	
1552	496	
1553	497	
1554	498	
1555	499	
1556	500	Noë, ætatis ſuæ anno 500, divino oraculo arcam fabricari præcepit. Et natus eſt Sem.

SEM.

Anni mũdi.	*Anni Sem.*	
1557	1	
1558	2	
1559	3	
1560	4	
1561	5	
1562	6	
1563	7	
1564	8	
1565	9	
1566	10	
1567	11	
1568	12	Cyclus 86, indictio decima tertia.
1569	13	
1570	14	

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Sem.*	
1571	15	
1572	16	
1573	17	
1574	18	
1575	19	
1576	20	
1577	21	
1578	22	
1579	23	
1580	24	
1581	25	
1582	26	
1583	27	
1584	28	
1585	29	
1586	30	
1587	31	Cyclus 87, indictio secunda.
1588	32	
1589	33	
1590	34	
1591	35	
1592	36	
1593	37	
1594	38	
1595	39	
1596	40	
1597	41	
1598	42	
1599	43	
1600	44	
1601	45	
1602	46	
1603	47	
1604	48	
1605	49	
1606	50	Cyclus 88, indictio sexta.
1607	51	
1608	52	
1609	53	
1610	54	

His temporibus, (ut Josephus refert) scientes isti homines, quòd aut igne, aut aquis perire deberent, in duabus columnis ex lapide & latere factis, studia sua conscripserunt, ne delerentur è memoria, quæ sapienter invenerunt. Quarum columnam lapideam ferunt diluvium evasisse, & hactenus in Syria permanere.

¶ Filiæ hominum, id est, filiæ Cain, docuerunt filios Dei, id est, filios Seth, vîros suos ad res prophanas & noxias, & malefi- 285

corum artes, & præstigias magicasq; & elementa, vel ignem, vel aëreos dæmones colere primùm, instinctu dæmonũ, sicut gens Cain consuevit: quod posteros maculavit. Chã verò, filius Noë, qui superstitionibus ipsis erat imbutus, ne diluvio delerentur, scripsit ea in laminis, & in durissimis insculpsit lapidibus: & inveniens ea post diluviũ, perdidit docendo posteros.

Anni mũdi.	*Anni Sem.*	
1611	55	
1612	56	
1613	57	
1614	58	
1615	59	
1616	60	
1617	61	
1618	62	
1619	63	
1620	64	Cyclus 89, indictio decima.
1621	65	
1622	66	
1623	67	
1624	68	
1625	69	
1626	70	
1627	71	
1628	72	
1629	73	
1630	74	
1631	75	
1632	76	
1633	77	
1634	78	
1635	79	
1636	80	
1637	81	
1638	82	
1639	83	Cyclus 90, indictio tertia.
1640	84	
1641	85	
1642	86	
1643	87	
1644	88	
1645	89	
1646	90	
1647	91	
1648	92	
1649	93	
1650	94	
1651	95	
1652	96	

Digitized by Google

Anni mūdi.	Anni Sem.
1653	97
1654	98
1655	99
1656	100

286 Matusala annorum noningentorum sexaginta octo, obiit.

¶ Diluvium cœpit anno sexcentesimo Noæ, die decimaseptima mensis secundi.

¶ Prima ætas mundi, ab Adam usque in egressum Noæ ex arca, continet annos juxta Hebraicam veritatem 1656: secundum autē septuaginta interpretes, 2242 generationes, juxta utramq; editionem, numero decem. Quæ universalis generatio deleta est à diluvio; & nisi octo tantùm animæ salvæ per arcam: sicut primam cujusque hominis oblivio demergere consuevit ætatē. Quotus quisque est, qui suam recordetur infantiam?

| 1657 |

¶ Arca Noæ sediſſe fertur ſuper montem Armeniæ, qui vocatur Ararath, ut Josephus narrat.

PRIMÆ ÆTATIS FINIS.

ÆTAS II.

CAPUT XII.

SECUNDA Seculi ætate, prima ejus die, quæ est vigesimaseptima mensis secundi, id est Maji, egressus est Noë de arca.

CAPUT XIII.

SEM, filius Noæ, quum centum annorum in diluvio esset, biennio post diluvium genuit Arphaxad, & postea vixit quingentis annis.

Quòd verò Hebraicæ veritati potius autoritatem, quàm septuaginta interpretū credamus, cùm originem distantiæ ipsarum beatus Augustinus solertissimè quæsisset, in libro de civitate Dei quintodecimo, capite decimo tertio, ita dicit: *Credibilius ergo quis dixerit, cùm primum de bibliotheca Ptolemæi describi ista cœperunt, tunc aliquid tale erroris fieri potuisse in codice uno, sed primitus inde descripto, unde jam latiùs emanaret: ubi potuit quidem accidere etiā scriptoris error. Sed & hoc in illa quæstione de vita Matusàla, non absurdum est suspicari.* Et post paulum: *Rectè fieri* (inquit) *nullo modo dubitaverim, ut cùm diversum aliquid in utrisq; codicibus invenitur, quandoquidem ad fidem rerum gestarum utrumque esse non potest: verùm ei linguæ potius credatur, unde in aliam per interpretes facta est translatio.* Hæc Augustinus.

Translatio autem Septuaginta interpretū, ut minus sollicitè primò edita est (ut multi astruunt) vel postea à Gentilibus corrupta, ut beato Augustino videtur, sive certè ex utrisq; comixto opere codicibus,
287 ut sibi visum fuerit, temporū cursum notaverit. De corruptione autem ætatis secundæ, secundum Hebræos, tota ejusdem serie recensita, beatus Augustinus in libro de Civitate Dei decimosexto, capite decimo, sic concluſit: *Fiunt itaque anni à diluvio usq; ad Abrahā, mille septuaginta duo, secundum vulgatam editionem, hoc est, interpretum Septuaginta. In Hebræis autem codicibus longè pauciores annos perhibent inveniri: è quibus rationem aut nullam, aut difficillimam reddunt.* Hæc Beda.

Ablatis ergo annis ducentis nonaginta duobus, secundæ ætatis, juxta Hebræos, & subductis annis mille septuaginta duobus secundæ ætatis, secundum septuaginta interpretes, in loco eorum: fiunt vulgariter hac emendatione sancti Augustini, anni quatuor millia septingenti triginta duo, ab Adam usque in annum quintum ante incarnationem, juxta Dionysium: hoc est, usque ad incarnationem, secundum Eusebii Chronicum vel Bedæ, qui sunt octo cycli magni, atque insuper 476 anni. Quæ emendatio stare omnino non potest: quia nec caput mundi, juxta ullam autoritatē, neque etiam Dominica passio vel resurrectio, juxta Evangelium, unquam ita habebitur: de quo etiam sancto Evangelio ipse sanctus Augustinus in Concordia quatuor Evangelistarum, capite duodecimo, ita dicit: *Quum enim fas non est, Evangelistarum aliquem mentitum fuisse, vel etiam existimare, vel dicere, si alius eorum dicit, quod alius prætermittit, vel variè aut aliter dixit, quod alius expressit: nullus eorum mendacium dixit.* Hæc Augustinus.

CAPUT XIV.

LUcas Evangelista sic:

Qui fuit Selæ,
Qui fuit Cainan,
Qui fuit Arphaxad.

Hic Lucas dicit, secundum Septuaginta interpretes, qui hic unam generationem plus, quàm Hebraica veritas, posuerunt: quòd Arphaxad, quum esset annorum centum

Digitized by Google

centum triginta quinque, genuit Cainan: & Cainan, quum centum triginta fuerat annorum, genuerat Sale. Hæc Beda.

Hic igitur juxta conſecratam ſancti Evangelii hiſtoriam, Luca teſte, ducenti triginta anni, qui deſunt inter Dominicam nativitatem, ſecundum Hebræos, in anno centeſimo quinquageſimo tertio ante incarnationem, juxta Dionyſium, & Dominicam nativitatem, juxta Evangelicam hiſtoriam eandem, in anno quadrageſimo ſecundo Octaviani Cæſaris, in anno vigeſimo ſecundo ante incarnationem, juxta Dionyſium habentur. Et ſic ſecundum ejusdem Evangelii veritatem, in qua nullo modo falſitatis teſtificator non exiſtimatur nec creditur, reſurrectio Chriſti rectè, ſecundum Hebraicam & Evangelicam veritatem, ſexto calendis Aprilis invenitur.

Subtracta itaque generatione Arphaxad, ſecundum Hebræos, id eſt, anno trigeſimo quinto, de ætate ſecunda, etiam ſecundum Hebræos: & poſtea introducta generatione ejusdem Arphaxad, ſecundum Septuaginta interpretes, id eſt, centum triginta quinque: necnon generatione Cainan, ſecundum ſeptuaginta interpretes, id eſt, centum triginta, aſſumuntur ducenti triginta quinque anni, pro annis ſexagintaquinque. Et fit ſecunda ætas annis quingentis viginti duobus. Quia ergo ante tria millia, noningenti quinquaginta duo anni, id eſt, ſeptem magni cycli, & ducenti viginti ſeptem anni, ab Ada usque ad nativitatem Domini, ſecundum Hebræos (teſte Beda) fuerunt: ipſis adde annos ducentos triginta ſupradictos, ſecundum Lucam: fiunt quatuor millia centum octoginta duo anni, usque ad decimum quintum calendis Aprilis, quod eſt caput mundi, in anno, quo natus eſt Dominus.

Euſebius ſic: *Annus quinquageſimus Abrahæ, principium eſt quadrageſimiprimi jubilei, juxta Hebræos. Johel autem apud eos quinquagenarius annus vocatur. Itaque juxta ſupputationem eorum ab Ada usque ad annum quinquageſimum Abrahæ ſunt duo millia.* Hæc Euſebius.

Jephthe, in libro Judicum, inter Moſē & ſemetipſū, ait ſupputari annos trecentos, hoc eſt, triginta tribus annis magis, quàm Hebraica veritas ſupputat.

Anno quarto Gedeonis, Tyrus condita eſt, ante templum Salomonis, annis ducentis quadraginta, ut ſcribit Joſephus: hoc eſt, annis decem plus, quàm Hebraica veritas ſupputat.

Scripſit item Joſephus, centum annos eſſe ab everſa Hieruſalem, usque ad everſionem regni Chaldæorum, id eſt, usque ad Cyrum, qui deſtruxit illud.

Scripſit enim poſt Nabuchodonoſor, quia, teſte Scriptura ſacra, vigintiquinq; poſt everſam Hieruſalē, juxta annos Evilmerodach, filiū ejus regnaſſe añis octodecim: poſt quem Hegeſar, filius ejus, annis quadraginta regnavit: cui ſucceſſiſſe filium ejus, & regnaſſe Laboſordachus menſibus novem: hoc defuncto, ad Balthaſar, qui & Naban, tranſiſſe imperium, centeſimo ſecundo anno: qui cùm octodecim regnaſſet annis, captam à Cyro rege Perſarum, & à Dario Medorum rege, Babyloniam; deſtruentes regnum Chaldæorum. Hæc Joſephus.

Aphricanus quoq; annos ſeptuaginta captivitatis usque ad Cyrū computat, ſed aliter. Quum ſeptem anni, inter Diocletianū atque Martianum, per octo circulos decennovales, id eſt, per centum quinquaginta duos annos, quorum geſta & indictiones, ac cyclos decennovales conſcripſerunt ſancti epiſcopi & apoſtolici papæ, ſicut ibi probabitur: quid mirum eſt, ſi ab Ada usque ad CHRISTUM, per tria millia & centum octoginta duorum annorum, qui minus quàm debuerant, numerati ſunt, deficerent in Chronicis ducenti triginta anni?

Aliter enim numerātur anni, juxta curſū Solis & Lunæ, ſine ullius puncti detrimento, atque aliter vulgariter & corruptè, ſecundum Chronicas atque Reges.

Arphaxad igitur, juxta Evangeliſtā Lucam, annorum centum trigintaquinque genuit Cainan, & poſt natum Cainan, vixit annis trecentis triginta, ſecundum Septuaginta. Quorum translationem ſanctus Lucas, Spiritu ſancto inſpiratus, in hoc loco conſequutus eſt. Secundum Hebræos, Arphaxad annorum triginta quinque genuit Sale, & poſtea vixit annis trecentis tribus. Arphaxad genuit Chaldæos, teſte Hieronymo.

Hieronymus ad papam ſic: *Majorum noſtrorum iſta ſententia eſt, quòd putent, in ſeptima generatione à Lamech interfectum Cain.*

288 Adam quippe genuit Cain. 1 2
Cain genuit Enoch. 3
Enoch genuit Cainan. 4
Cainan genuit Malalehel. 5
Malalehel genuit Matuſalam. 6
Matuſala genuit Lamech. 7

Et qui ſeptimus ab Ada, non ſponte, ſicut in quodam Hebræo volumine ſcribitur, interfecit Cain, ut ipſe poſtea confitetur: Quia virum occidi in vulnere meo, & juvenem in livore meo: quia ſepties vindicabitur de Cain, de Lamech verò ſeptuagies ſepties. Et quidem de Cain, quòd ſeptima generatione interfectus eſt. Nunc illud, quod non interrogaveras, dum aliud agimus, irrepſit: quòd ſunt ſeptuaginta ſeptem vindictæ, quæ pro occiſione Cain, in Lamech ſolvendæ ſunt. Ajunt autem, ab Ada usque ad tredecim generationes, ſeptuaginta ſeptem eſſe. Relege Lucam Evangeliſtam, & invenies ita eſſe, ut dicimus.

JESUS, ut dicebatur, 1
filius Joſeph, 2
Qui fuit Heli, 3
Qui fuit Matthat, 4
Qui fuit Levi, 5
Qui fuit Melchi, 6
Qui fuit Janne, 7
Qui fuit Joſeph, 8
Qui fuit Mattathiæ, 9
Qui fuit Amos, 10
Qui fuit Naum, 11
Qui fuit Eſſe, 12
Qui fuit Nangæ, 13
Qui fuit Maath, 14
Qui fuit Mattathiæ, 15
Qui fuit Semei, 16
Qui fuit Joſeph, 17
Qui fuit Judæ, 18
Qui fuit Joannæ, 19
Qui fuit Reſæ, 20
Qui fuit Zorobabel, 21
Qui fuit Salathiel, 22
Qui fuit Neri, 23
Qui fuit Melchi, 24
Qui fuit Addi, 25
Qui fuit Coſam, 26
Qui fuit Helmodam, 27
Qui fuit Her, 28
Qui fuit JEſu, 29
Qui fuit Eliezer, 30
Qui fuit Jorim, 31
Qui fuit Matthat, 32
Qui fuit Levi, 33
Qui fuit Symeon, 34
Qui fuit Juda, 35
Qui fuit Joſeph, 36
Qui fuit Jonan, 37
Qui fuit Eliacim, 38
Qui fuit Meleæ, 39
Qui fuit Mennæ, 40
Qui fuit Mattatha, 41
Qui fuit Nathan, 42
Qui fuit David, 43
Qui fuit Jeſſæ, 44
Qui fuit Obed, 45
Qui fuit Booz, 46
Qui fuit Salmon, 47
Qui fuit Naaſſon, 48
Qui fuit Amminadab, 49
Qui fuit Aram, 50
Qui fuit Eſrom, 51
Qui fuit Phares, 52
Qui fuit Judæ, 53
Qui fuit Jacob, 54
Qui fuit Iſaac, 55
Qui fuit Abrahæ, 56
Qui fuit Tharæ, 57
Qui fuit Nachor, 58
Qui fuit Saruch, 59
Qui fuit Ragau, 60
Qui fuit Phalec, 61
Qui fuit Heber, 62
Qui fuit Salæ, 63
Qui fuit Cainan, 64
Qui fuit Arphaxad, 65
Qui fuit Sem, 66
Qui fuit Noæ, 67
Qui fuit Lameeh, 68
Qui fuit Mathuſalæ, 69
Qui fuit Enoch, 70
Qui fuit Jared, 71
Qui fuit Malaleel, 72
Qui fuit Cainan, 73
Qui fuit Enos, 74
Qui fuit Seth, 75
Qui fuit Adam, 76
Qui fuit Dei. 77

Sicuti ergo generatione ſeptima, Cain peccatum eſt diſſolutum, non vindicabit Dominus bis in ipſum, & qui ſemel recipit mala ſua in vita ſua, non eosdem cruciatus patietur in morte, quos paſſus eſt in vita ſua: ita & Lamech peccatũ, id eſt totius mundi, atq; ſanguinis, qui effuſus eſt;

Digitized by Google

est;Christi solvetur advẽtu,qui tollit peccata mundi; qui lavit amictum suum in sanguine uvæ, & torcular calcavit solus: qui ideo rubicundus,ascendẽs ad cœlos, clamantibus angelis,miraculum præbuit. Elevate portas,principes,vestras,&c.

ARPHAXAD.

ARphaxad annorũ centũ triginta quinque; genuit Cainan,& postea vixit annis trecentis triginta,secundũ Septuaginta, quos sequutus est Lucas Evangelista.

Anni mũdi.	*Anni Diluvij*	*Anni Arph.*	
1658	3	1	
1659	4	2	
1660	5	3	
1661	6	4	
1662	7	5	Cyclus 91,indictio tertia.
1663	8	6	
1664	9	7	
1665	10	8	
1666	11	9	
1667	12	10	
1668	13	11	
1669	14	12	
1670	15	13	
1671	16	14	
1672	17	15	
1673	18	16	
1674	19	17	
1675	20	18	
1676	21	19	
1677	22	20	
1678	23	21	
1679	24	22	
1680	25	23	
1681	26	24	Cyclus 92,indictio 7.
1682	27	25	
1683	28	26	
1684	29	27	
1685	30	28	
1686	31	29	
1687	32	30	
1688	33	31	
1689	34	32	
1690	35	33	
1691	36	34	
1692	37	35	
1693	38	36	
1694	39	37	
1695	40	38	
1696	41	39	
1697	42	40	
1698	43	41	
1699	44	42	
1700	45	43	Cyclus 93,indictio 11.
1701	46	44	
1702	47	45	
1703	48	46	
1704	49	47	
1705	50	48	
1706	51	49	
1707	52	50	
1708	53	51	
1709	54	52	
1710	55	53	
1711	56	54	
1712	57	55	
1713	58	56	
1714	59	57	
1715	60	58	
1716	61	59	
1717	62	60	
1718	63	61	
1719	64	62	Cyclus 94,indictio 15.
1720	65	63	
1721	66	64	
1722	67	65	
1723	68	66	
1724	69	67	
1725	70	68	
1726	71	69	
1727	72	70	
1728	73	71	
1729	74	72	
1730	75	73	
1731	76	74	
1732	77	75	
1733	78	76	
1734	79	77	
1735	80	78	
1736	81	79	
1737	82	80	
1738	83	81	Cyclus 95,indictio 4.
1739	84	82	
1740	85	83	
1741	86	84	
1742	87	85	
1743	88	86	
1744	89	87	
1745	90	88	
1746	91	89	
1747	92	90	
1748	93	91	
1749	94	92	

289

1750

Digitized by Google

	Anni mũdi.	*Anni Diluvij*	*Anni Arph.*	
290	1750	95	93	
	1751	96	94	
	1752	97	95	
	1753	98	96	
	1754	99	97	
	1755	100	98	
	1756	101	99	
	1757	102	100	Cyclus 96, indictio 8.
	1758	103	101	
	1759	104	102	
	1760	105	103	
	1761	106	104	
	1762	107	105	
	1763	108	106	
	1764	109	107	
	1765	110	108	
	1766	111	109	
	1767	112	110	
	1768	113	111	
	1769	114	112	
	1770	115	113	
	1771	116	114	
	1772	117	115	
	1773	118	116	
	1774	119	117	
	1775	120	118	
	1776	121	119	Cyclus 97, indictio 12.
	1777	122	120	
	1778	123	121	
	1779	124	122	
	1780	125	123	
	1781	126	124	
	1782	127	125	
	1783	128	126	
	1784	129	127	
	1785	130	128	
	1786	131	129	
	1787	132	130	
	1788	133	131	
	1789	134	132	
	1790	135	133	
	1791	136	134	
	1792	137	135	

CAINAN.

CAinan (Luca teſte) annorum centum triginta, genuit Sale.

Ab iſto antiqui Samaritæ deducti ſunt.

Et poſt Sale natum, ſecundum Septuaginta interpretes vixit, annis quadringentis triginta octo.

Anni mũdi.	*Anni diluvij*	*Anni Cain.*	
1793	138	1	
1794	139	2	
1795	140	3	Cyclus 98, indictio 1.
1796	141	4	
1797	142	5	
1798	143	6	
1799	144	7	
1800	145	8	
1801	146	9	
1802	147	10	
1803	148	11	
1804	149	12	
1805	150	13	
1806	151	14	
1807	152	15	
1808	153	16	
1809	154	17	
1810	155	18	
1811	156	19	
1812	157	20	
1813	158	21	
1814	159	22	Cyclus 99, indictio 5.
1815	160	23	
1816	161	24	
1817	162	25	
1818	163	26	
1819	164	27	
1820	165	28	
1821	166	29	
1822	167	30	
1823	168	31	
1824	169	32	
1825	170	33	
1826	171	34	
1827	172	35	
1828	173	36	
1829	174	37	
1830	175	38	
1831	176	39	
1832	177	40	
1833	178	41	Cyclus 100, indictio 9,
1834	179	42	
1835	180	43	
1836	181	44	
1837	182	45	
1838	183	46	
1839	184	47	
1840	185	48	
1841	186	49	
1842	187	50	
1843	188	51	

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni diluvij*	*Anni Cain.*	
1844	189	52	
1845	190	53	
1846	191	54	
1847	192	55	
1848	193	56	
1849	194	57	
1850	195	58	
1851	196	59	
1852	197	60	Cyclus 101,
1853	198	61	indictio 13.
1854	199	62	
1855	200	63	
1856	201	64	
1857	202	65	
1858	203	66	
1859	204	67	
1860	205	68	
1861	206	69	
1862	207	70	
1863	208	71	
1864	209	72	
1865	210	73	
1866	211	74	
1867	212	75	
1868	213	76	
1869	214	77	
1870	215	78	
1871	216	79	Cyclus 102,
1872	217	80	indictio 2.
1873	218	81	
1874	219	82	
1875	220	83	
1876	221	84	
1877	222	85	
1878	223	86	
1879	224	87	
1880	225	88	
1881	226	89	
1882	227	90	
1883	228	91	
1884	229	92	
1885	230	93	
1886	231	94	
1887	232	95	
1888	233	96	
1889	234	97	
1890	235	98	Cyclus 103,
1891	236	99	indictio 6.
1892	237	100	
1893	238	101	
1894	239	102	

Anni mũdi.	*Anni Diluvij*	*Anni Cain.*	
1895	240	103	
1896	241	104	
1897	242	105	
1898	243	106	
1899	244	107	
1900	245	108	
1901	246	109	
1902	247	110	
1903	248	111	
1904	249	112	
1905	250	113	
1906	251	114	
1907	252	115	
1908	253	116	
1909	254	117	Cyclus 104,
1910	255	118	indictio 10,
1911	256	119	
1912	257	120	
1913	258	121	
1914	259	122	
1915	260	123	
1916	261	124	
1917	262	125	
1918	263	126	
1919	264	127	
1920	265	128	
1921	266	129	
1922	267	130	

291

SALE.

SAle, juxta veritatem Hebraicam, annorum triginta genuit Heber, & postea vixit annis quadringentis tribus: secundum Septuaginta interpretes, antè centum triginta, & postea trecentis triginta.

Anni mũdi.	*Anni diluvij*	*Anni Sale,*	
1923	268	1	
1924	269	2	
1925	270	3	
1926	271	4	
1927	272	5	
1928	273	6	Cyclus 105,
1929	274	7	indictio 14.
1930	275	8	
1931	276	9	
1932	277	10	
1933	278	11	
1934	279	12	

Digitized by Google

Anni mũdi.	Anni diluvij	Anni Sale,	
1935	280	13	
1936	281	14	
1937	282	15	
1938	283	16	
1939	284	17	
1940	285	18	
1941	286	19	
1942	287	20	
1943	288	21	
1944	289	22	
1945	290	23	
1946	291	24	
1947	292	25	Cyclus 106,
1948	293	26	indictio 3.
1949	294	27	
1950	295	28	
1951	296	29	
1952	297	30	

292

CAPUT XV.

HEBER.

HEber, à quo Hebræi geniti & nominati, annorum trigintaquatuor, genuit Phalec, & postea vixit annis quadringentis triginta: secundum septuaginta interpretes, annis centum trigintaduobus, & postea vixit ducentis septuaginta.

Anni mũdi.	Anni diluvij	Anni Heb.	
1953	298	1	
1954	299	2	
1955	300	3	
1956	301	4	
1957	302	5	
1958	303	6	
1959	304	7	
1960	305	8	
1961	306	9	
1962	307	10	
1963	308	11	
1964	309	12	
1965	310	13	
1966	311	14	Cyclus 107,
1967	312	15	indictio 7.
1968	313	16	
1969	314	17	
1970	315	18	
1971	316	19	
1972	317	20	
1973	318	21	
1974	319	22	
1975	320	23	
1976	321	24	
1977	322	25	
1978	323	26	
1979	324	27	
1980	325	28	
1981	326	29	
1982	327	30	
1983	328	31	
1984	329	32	
1985	330	33	Cyclus 108,
1986	331	34	indictio 11.

PHALEC.

PHalec interpretatur Divisio, qui ideo tali nomine à parentibus appellatur, quia in tempore nativitatis ipsius, terra per linguarum confusionem divisa est. Cujus divisionis Arnobius rhetor, in expositione Psalmi centesimi quarti ita dicit: *Sem primogenito Noæ pars facta est à Perside & Bactris usq; Indiam longè, & usq; Rhinocozuras: quæ spacia terrarum habent linguas sermone barbarico vigintiseptem, & gentes patriarum quadringentas sex, & flumen Euphraten. Nam diversarum linguarum scilicet, & diversarum patriarum erat. Verbi gratia, ut nobis cùm una lingua Latina, sic sub ipsa diversæ patriæ sunt, Brutiorum, Lucanorum, Apulorum, Calabrorum, Picentum, Tuscorum, & similia.*

Cham verò, secundus filius Noæ, à Rhinocozuris usq; Gadira, habens linguas; sermone Punico, à parte Garamantum; Latino, à parte Borea; Barbarico, à parte Meridiana, Æthiopum, Ægyptiorum & Barbaris interioribus, vario sermone, vigintiduas linguas, in patriis quadringentis nonaginta quatuor, & flumine Geon, quod & Nilus vocatur.

Japhet autem tertius, à Media usque ad Gadirã & Boream. Habet autem Japhet flumen Tigridem, quod dividit Mediam & Babyloniam in patriis ducentis, sermone vario, in linguis viginti tribus.

Fiunt ergo omnes simul linguæ septuagintaduæ: patriæ autem generationum mille: quæ in tripartito seculo hoc ordine sitæ sunt.

¶ Turris

Digitized by Google

¶ Turris autem altitudo (cujus cauſa diviſæ ſunt linguæ) duo millia centum ſeptuaginta quatuor tenere dicitur paſſus, paulatim altioribus anguſtior coarctata, ut pondus imminens faciliùs ſuſtentaret. Deſcribunt ibi templa marmorea lapidibus precioſis auroque diſtincta, & multa alia, quæ videntur incredibilia. Hanc turrim Nemroth gigas conſtruxit, qui poſt confuſionem linguarum migravit tum ad Perſas, eosque ignem colere docuit.

His temporibus templa primùm conſtructa: & quidam principes gentium, tanquam dij adorati.

¶ Phalec autem annorum triginta, genuit Reu: & poſtea vixit annis ducentis novem. Septuaginta interpretes habent primò centum ſeptuaginta, & poſtea ducentos novem annos.

Anni mũdi.	*Anni diluvij*	*Anni Phal.*	
1987	332	1	
1988	333	2	
1989	334	3	
1990	335	4	
1991	336	5	
1992	337	6	
1993	338	7	
1994	339	8	
1995	340	9	
1996	341	10	
1997	342	11	
1998	343	12	
1999	344	13	
2000	345	14	Mundi ſecundus millenarius.
2001	346	15	
2002	347	16	
2003	348	17	
2004	349	18	Cyclus 109, indictio 15.
2005	350	19	
2006	351	20	
2007	352	21	
2008	353	22	
2009	354	23	
2010	355	24	
2011	356	25	
2012	357	26	
2013	358	27	
2014	359	28	
2015	360	29	
2016	361	30	

REV. 293

REu, annorum trigintaduorum, genuit Saruch: & poſtea vixit annis ducentis ſeptem. Septuaginta interpretes habent priùs centum triginta duos, & poſtea ducentos ſeptem. His temporibus principes gentium, tanquam dii adorabantur.

Anni mũdi.	*Anni diluvij*	*Anni Reu.*	
2017	362	1	
2018	363	2	
2019	364	3	
2020	365	4	
2021	366	5	
2022	367	6	
2023	368	7	Cyclus 110,
2024	369	8	indictio 4.
2025	370	9	
2026	371	10	
2027	372	11	
2028	373	12	
2029	374	13	
2030	375	14	
2031	376	15	
2032	377	16	
2033	378	17	
2034	379	18	
2035	380	19	
2036	381	20	
2037	382	21	
2038	383	22	
2039	384	23	
2040	385	24	
2041	386	25	
2042	387	26	Cyclus 111,
2043	388	27	indictio 8.
2044	389	28	
2045	390	29	
2046	391	30	
2047	392	31	
2048	393	32	

Secundum Septuaginta interpretes ſunt quadringenti.

SARUCH.

SAruch, annorum triginta, genuit Nachor: & poſtea vixit annis ducentis.

Septuaginta interpretes habent priùs centũ triginta duos, & poſtea ducentos.

¶ Scytharum regnum exoritur, quibus primò imperavit Chanaus.

Digitized by Google

294

Anni mũdi.	*Anni diluvij*	*Anni Sar.*	
2049	394	1	
2050	395	2	
2051	396	3	
2052	397	4	
2053	398	5	
2054	399	6	
2055	400	7	
2056	401	8	
2057	402	9	
2058	403	10	
2059	404	11	
2060	405	12	
2061	406	13	Cyclus 112,
2062	407	14	indictio 12.
2063	408	15	
2064	409	16	
2065	410	17	
2066	411	18	
2067	412	19	
2068	413	20	
2069	414	21	
2070	415	22	
2071	416	23	
2072	417	24	
2073	418	25	
2074	419	26	
2075	420	27	
2076	421	28	
2077	422	29	
2078	423	30	

Anni mũdi.	*Anni Diluvij*	*Anni Nac.*	
2082	427	4	
2083	428	5	
2084	429	6	
2085	430	7	
2086	431	8	
2087	432	9	
2088	433	10	
2089	434	11	
2090	435	12	
2091	436	13	
2092	437	14	
2093	438	15	
2094	439	16	
2095	440	17	
2096	441	18	
2097	442	19	
2098	443	20	
2099	444	21	Cyclus 114,
2100	445	22	indictio 5.
2101	446	23	
2102	447	24	
2103	448	25	
2104	449	26	
2105	450	27	
2106	451	28	
2107	452	29	

¶ Primus Sicyonius imperabat Ægialeus, annis quinquaginta duobus, à quo Ægialea dicta est, quæ nunc Peloponnesus nominatur.

NACHOR.

NAchor, annorum vigintinovem, genuit Thare, postea vixit annis centum & novem.

Septuaginta interpretes habent priùs septuaginta novem, & postea viginti novem.

¶ Regnum Ægyptiorum exortum est, quibus primò imperavit Vizoves.

¶ Assyriorum regnum exortum est, quibus primò imperavit Belus, quem quidam Saturnum existimant.

Anni mũdi.	*Anni diluvij*	*Anni Nac.*	
2079	424	1	
2080	425	2	Cyclus 113,
2081	426	3	indictio 1.

THARE.

THare septuaginta annorum genuit Abraham, & postea vixit centum triginta quinque annis.

Sic etiam habent Septuaginta interpretes.

Anni mũdi.	*Anni diluvij*	*Anni Thare*	
2108	453	1	
2109	454	2	
2110	455	3	
2111	456	4	
2112	457	5	
2113	458	6	
2114	459	7	
2115	460	8	
2116	461	9	

Digitized by Google

Anni mūdi.	*Anni Diluv.*	*Anni Thare*	
2117	462	10	
2118	463	11	Cyclus 115, indictio 9.
2119	464	12	
2120	465	13	
2121	466	14	
2122	467	15	
2123	468	16	
2124	469	17	
2125	470	18	
2126	471	19	
2127	472	20	
2128	473	21	
2129	474	22	
2130	475	23	
2131	476	24	
2132	477	25	
2133	478	26	
2134	479	27	
2135	480	28	
2136	481	29	Ninus, filius Beli, primus omni Asiæ, exceptis Indis, regnavit añis 52. Hujus 43 imperii anno natus est Abraham. † Cyclus 116, indictio 13.
2137	482	30†	
2138	483	31	
2139	484	32	
2140	485	33	
2141	486	34	
2142	487	35	
2143	488	36	
2144	489	37	
2145	390	38	
2146	491	39	
2147	492	40	
2148	493	41	
2149	494	42	
2150	495	43	
2151	496	44	
2152	497	45	
2153	498	46	
2154	499	47	
2155	500	48	
2156	501	49	Cyclus 117, indictio 2. † In Græcia, secundus Sicyonius imperabat Europs, annis 45, qui & prælatus est.
2157	502	50†	
2158	503	51	
2159	504	52	
2160	505	53	
2161	506	54	
2162	507	55	
2163	508	56	
2164	509	57	
2165	510	58	
2166	511	59	
2167	512	60	
2168	513	61	
2169	514	62	
2170	515	63	
2171	516	64	
2172	517	65	
2173	518	66	
2174	519	67	
2175	520	68	Cyclus 118, indictio 6.
2176	521	69	
2177	522	70	

295

¶ Secunda ætas Seculi, à diluvio usque ad nativitatem Abrahæ protenditur, generationes decem complectens, & annos ducentos nonaginta duos.

Juxta Hebræos, duarum simul ætatum, ab Ada usque ad Abraham, mille nongenti quadraginta octo.

Secundum Septuaginta interpretes, à diluvio usque ad Abraham, sunt mille septuaginta duo, & generationes undecim. Duarum autem ætatum simul sunt ter mille trecenti quatuordecim anni.

Secundum Evangelistæ Lucæ adjectionem, anni sunt ætatis ducenti viginti duo, & generationes undecim: & ita ab Ada ad Abraham, bis mille centum septuaginta septem.

Eusebius sic: *Manifestum est, Abraham hac ætate generatum, juxta eum numerum, quem contractiorem editione vulgata sermo præbet Hebræus. Verùm in curiositate necesse est, & quum divinam scripturam evolveris, à nativitate Abrahæ usque ad totius Orbis diluvium, invenies retrorsum annos nongentos quadraginta duos. Item à diluvio usque ad Adam, annos bis mille ducentos duodecim: in quibus nulla nec penitus Græca, vel Barbara, & (ut loquar in commune) gentilis invenitur historia.* Hæc Eusebius.

Secunda Seculi ætas quasi pueritia fuit generis populi Dei: & ideo in lingua inventa est, id est Hebræa. A pueritia namque incipit homo nosse loqui post infantiam, quæ hinc appellata est, quòd fari non potest.

ÆTATIS II FINIS.

Digitized by Google

296

ÆTAS III.

De tertia ætate mundi, juxta ordinem per Patriarchas & Duces, ab Abraham usque ad David.

CAPUT XVI.

ABRAHAM.

Anni mũdi.	*Anni Abr.*	
2178	1	

ABRAHAM annorum centum genuit Isaac, & postea vixit septuaginta & quinque annis.

2179	2	Primò apud Ægyptios quindecim potestates erant, quas vocabant dynastias: quo tempore Thebæi regnaverunt centum nonaginta duobus annis.
2180	3	Ninus apud Assyrios condidit civitatem Ninam, in regione Assyriorum, quam Hebræi vocant Niniven: & Ægyptiis Thebæi imperabant.
2181	4	Zoroastres magus, rex Bactrianorum, clarus habetur: adversus quem Ninus dimicavit.

Regnante Nino apud Assyrios, novissimo ejus tempore nascitur Abraham.

2182	5	Abrahã, natione Chaldæus, primam ætatem apud Chaldæos gerit: de quibus (ut Josephus dicit) eductus, Deum cœli syderum conversione cognovit: ipsamque mox disciplinam veraciùs intellectam Ægyptiorum, quum apud eos exularet, genti advexit suæ.
2183	6	
2184	7	
2185	8	
2186	9	
2187	10	
2188	11	Sara nascitur.

Assyriorum secundus, Semiramis, uxor Nini, annis quadraginta duobus regnavit.

2189	12	Assyriis imperabat uxor Nini, Semiramis: de qua innumerabilia narrantur, quæ & Asiam tenuit, & propter inundationem aggeres construxit, & Babyloniam condidit.
2190	13	
2191	14	
2192	15	
2193	16	Hoc anno Trebata, filius Nini, è Semiramide expulsus de regno,
2194	17	
2195	18	
2196	19	Treverim urbem condidit in Gallia, ante Romam conditam annis 1250.
2197	20	
2198	21	
2199	22	
2200	23	
2201	24	
2202	25	Sicyonius tertius, Telchin, annis 20 regnavit.
2203	26	
2204	27	
2205	28	
2206	29	
2207	30	
2208	31	
2209	32	
2210	33	
2211	34	
2212	35	
2213	36	
2214	37	
2215	38	
2216	39	
2217	40	
2218	41	
2219	42	
2220	43	
2221	44	
2222	45	Sicyonius quartus, Apis, annis 15 regnavit.
2223	46	
2224	47	
2225	48	
2226	49	
2227	50	Principium quadragesimiprimi Jubilei, secundum Hebræos.
2228	51	

Jobel autem apud eos quinquagenarius vocatur.

Itaque juxta supputationem eorum, ab Adam usque ad annum præsentem, fiunt anni bis mille.

2229	52	Assyriorum tertius, Zameis, qui & Ninyas, filius Nini & Semiramis, regnavit annis triginta octo.
2230	53	Apud Cretam regnavit primò Cres indigena, unde Creta nuncupata: quemq; ajunt unũ Curetarũ fuisse, à quibus Jupiter abscondi-
2231	54	
2232	55	
2233	56	
2234	57	
2235	58	

2236

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Abra.*	
2236	59	tus eſt & nutritus. Hic
2237	60 †	Gnoſum civitatem in
2238	61	Creta condiderat, &
2239	62	Cybelis matris tem-
2240	63	plum.
2241	64	†Sicyonius 5, Thelxion,
2242	65	regnavit annis 52.
2243	66	
2244	67	
2245	68	
2246	69	
2247	70	
2248	71	
2249	72	
2250	73	
2251	74	
2252	75	Ab hoc anno, usque ad

Moſen, & egreſſum gentis Hebræorũ ex Ægypto, ſupputantur añi quadringenti triginta, quorũ meminit Paulus, ita dicens: Teſtamentũ confirmatũ à Deo, quo quadringentis & triginta añis facta eſt Lex, non infirmat ad deſtruendã repromiſſionem. Ipſe quoque in Exodo Moſes his congruens loquitur: *Habitatio autem filiorum Iſrael, qua habitaverant in Ægypto & in terra Chanaan, ipſi & patres eorum, annis 430.*

Abrahã verò año ætatis ſuæ ſeptuageſimoquinto, cẽteſimo quadrageſimoquinto Tharæ patris ſui, ut teſtatur Auguſtinus, juſſu Dei exivit de Charran, & venit in terram Chanaan, accipiens promiſſionem, ſe fore in gentẽ magnam, & naſcituri Chriſti de ſemine ſuo, in quo benedicẽtur omnes gentes. Si añi patris erant ſecundum Scripturam ſic dicentem: *Fuerunt anni vitæ Tharæ ducenti quinque in Charran, quia ibi finivit vitam ſuam, & ſeptuaginta annorum genuit Abram.*

2253	76	Primus añus repromiſ-
2254	77	ſionis Dei ad Abra-
2255	78	ham, 76 ætatis ejus-
2256	79	dem Abrahæ. Hinc us-
2257	80	que ad exitum Iſraël
2258	81	de Ægypto 430 anni,
2259	82	Paulo teſte.
2260	83	
2261	84	
2262	85	
2263	86	Annus 10 repromiſſio-
2264	87	nis: Abraham ex ancil-
2265	88	la Agar genuit Iſma-
2266	89	hel, a quo Ismahelitæ, 297
2267	90	qui poſtea Agareni, &

ad poſtremum Saraceni, quaſi à Sara geniti. Iſmahel autem genuit duodecim duces & vixit annis 137.

2268	91	Aſſyriorum quartus, A-
2269	92	rius, annis 30.
2270	93	
2271	94	
2272	95	
2273	96	Annus 20 repromiſſio-
2274	97	nis.
2275	98	
2276	99	
2277	100	Quum Abraham cen-

tum eſſet annorum, genuit ex libera filium Iſaac, cui ſupervixit annis 75.

ISAAC.

HEbræorum Iſaac annorum ſexaginta genuit Jacob, & poſtea vixit annis 120.

Anni mũdi.	*Anni Iſaac,*	
2278	1	Iſaac primus 7 die cir-
2279	2	cumciſus.
2280	3	
2281	4	
2282	5	Primò omniũ Prophe-
2283	6	tarũ Abraham audivit
2284	7	verbum Dei, quum in
2285	8	figura apparuiſſet hu-
2286	9	mana, & vocationem
2287	10	gentium polliceretur:
2288	11	quam in noſtro tem-
2289	12	pore ſermo CHRISTI
2290	13	deduxit ad finem, per
2291	14	Evangelicã in omnes
2292	15	gentes prædicationẽ.
2293	16	Annus 40 repromiſſio-
2294	17	nis.
2295	18	
2296	19	
2297	20	Annus 120 Abrahæ.
2298	21	
2299	22	Sicyoniorum 6, Ægy-
2300	23	rus, annis 30.
2301	24	
2302	25	Iſaac immolatus.
2303	26	Annus 50 repromiſſio-
2304	27	nis.
2305	28	

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Iſaac.*	
2306	29	
2307	30	Annus 130 Abrahæ.
2308	31	In Creta regnavit primus Cres indigena, ut
2309	32	quidam volunt: alii
2310	33	verò ſuprà ſcriptum
2311	34	tempus indicant.
2312	35	
2313	36	Annus 60 repromiſſionis.
2314	37	
2315	38	(xit Rebeccam.
2316	39	Sara obiit. Iſaac condu-
2317	40	Annus 140 Abrahæ.
2318	41	
2319	42	
2320	43	
2321	44	
2322	45	
2323	46	Annus 70 repromiſſionis.
2324	47	
2325	48	
2326	49	
2327	50	Annus 150 Abrahæ.
2328	51	Apud lacum Tritonidem Minerva in ſpecie virginali apparuiſſe dicitur.
2329	52	
2330	53	
2331	54	
2332	55	Sicyoniorum 7, Thurimachus, annis 45 regnavit.
2333	56	Annus 80 repromiſſionis.
2334	57	
2335	58	
2336	59	
2337	60	Annus 160 Abrahæ.

Iſaac ſexagenario naſcuntur gemini: primus Eſau, qui & Edom, à quo gens Idumæorum: ſecundus Jacob, qui poſtea Iſraël dictus, à quo Iſraëlitæ, qui nunc Judæi.

JACOB.

HEbræorum Jacob, filius Iſaac, annorum 121 erat, usque ad ducatum filii ſui Joſeph.

Anni mũdi.	*Anni Jacob.*	
2338	1	
2339	2	Aſſyriorũ 6, Xerxes, qui
2340	3	& Baleus, annis 30.
2341	4	His temporibus primus
2342	5	apud Argos regnavit Inachus, annis 50. Inachi filia Io, quam Ægyptii, mutato nomine, Iſidem colunt.

Inachus, fluvius apud Argos, à filia Ione Boſporus nuncupatur.

Anni mũdi.	*Anni Jacob.*	
2343	6	Annus 90 repromiſſ.
2344	7	Serapis, filius Iovis, Ægyptiorũ rex, obiit, &
2345	8	
2346	9	in deos transfertur.
2347	10	Annus Abrahæ 170, &
2348	11	Iſaac 70.
2349	12	
2350	13	Caſtor chronographus
2351	14	de Argivorum regno
2352	15	ita loquitur, conſequenter perſequens reges Argi ab Inacho usque in Sthenelum, filium Crotopi: quorum invenitur omne tempus anni 400.
2353	16	Annus 100 repromiſſionis, in quo Abraham, pater multarum
2354	17	
2355	18	gentium, natione Chaldæus, obiit, anno 175 vitæ ſuæ: & ſepultus in Ephron, quæ quondam Cariatharbe, id eſt, civitas literarum, dicebatur, quia ibidem tres Patriarchæ, & Adam protoplaſtus ſepulti ſunt.
2356	19	Apis in Ægypto primum Deus putatus eſt, quem quidem Serapim vocaverunt.
2357	20	Annus 80 Iſaac.
2358	21	
2359	22	
2360	23	
2361	24	
2362	25	
2363	26	Annus 110 repromiſſionis.
2364	27	
2365	28	
2366	29	
2367	30	Annus 90 Iſaac.
2368	31	Aſſyriorum 7, Armamitres, annis 38.
2369	32	
2370	33	Ægyptiorum reges paſtores conjicimus
2371	34	
2372	35	nuncupatos propter
2373	36	Joſeph & fratres ejus,
2374	37	qui in principio paſtores deſcendiſſe in
2375	38	Ægyptum comprobantur.

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Jacob.*	
2376	39	Ægypti 16 dynaſtia: quo tempore regnabant paſtores, annis 103.
2377	40	Annus 100 Iſaac.
2378	41	Sicyoniorum 8, Leucippus annis 53.
2379	42	
2380	43	
2381	44	
2382	45	
2383	46	Annus 130 repromiſſionis.
2384	47	
2385	48	
2386	49	
2387	50	Annus 110 Iſaac.
2388	51	
2389	52	Argivorum 2, Phoroneus, annis 57, menſibus 3.
2390	53	
2391	54	
2392	55	
2393	56	Annus 140 repromiſſionis.
2394	57	
2395	58	
2396	59	
2397	60	Annus 120 Iſaac.
2398	61	Niobæ primò omnium mulierum mixtus eſt Jupiter, ut Græci perhibent, de qua naſcitur Apis, quem Serapin cognominant.
2399	62	
2400	63	
2401	64	
2402	65	
2403	66	Annus 150 repromiſſionis.
2404	67	
2405	68	Aſſyriorum 8, Belochus, annis 35.
2406	69	
2407	70	Annus 130 Iſaac.
2408	71	
2409	72	
2410	73	Ante annos Urbis conditæ 1070, Thelaſus & Caratus adverſus Phoroneum inſtituunt bellum.
2411	74	
2412	75	
2413	76	Annus 160 repromiſſ.
2414	77	Jacob deſcendit in Meſopotamiam, & ſervivit apud Laban annis 7.
2415	78	
2416	79	Argivorum, Ogygius in Attica Eleuſinem condidit, quæ antiquitus vocabatur Atte, & alias plurimas civitates, cujus temporibus apud lacum Tritonidem virgo apparuit, quam Græci Minervam nuncupant.
2417	80	Annus 140 Iſaac.
2418	81	
2419	82	
2420	83	
2421	84	
2422	85	Jacob genuit Ruben.
2423	86	Annus 170 repromiſſ.
2424	87	Jacob genuit Symeon.
2425	88	Jacob genuit Levi.
2426	89	Jacob genuit Judam, à quo Judæi appellati ſunt.
2427	90	Annus 150 Iſaac.
2428	91	
2429	92	Jacob genuit Joſeph in 92 ſuo anno. Sicyoniorum 9, Meſſapus, annis 47.
2430	93	
2431	94	
2432	95	
2433	96	Annus 180 repromiſſ.
2434	97	Jacob poſt 20 annos à Laban revertitur in terram Chanaan, Hieronymo teſte, in ſuis epiſtolis.
2435	98	Argivorũ Meſſena, quæ
2436	99	& Mamertina, conditur.
2437	100	Annus 160 Iſaac: Jacob verò 100, ante annos
2438	101	
2439	102	Urbis conditæ 1040.
2440	103	In Achaja ſævum diluvium vaſtatione plurima totius penè provinciæ fuit. Quod quia Ogygii, qui tunc Eleuſinæ conditor & rex erat, temporibus effuſum eſt, nomen loco ac tempori dedit.
2441	104	Aſſyriorum 9, Baleus,
2442	105	annis 52. Putiphar, ad
2443	106	quem venditus fuit
2444	107	Joſeph, eunuchus Pharaonis, & princeps exercitus ejus, Ægyptius
2445	108	
2446	109	fuit. Auguſtinus dicit, Joſeph ante ann. 12. mortis Iſaac, 108 anno vitæ Jacob, 17 annorum, venditum eſſe à fratribus, & poſt annum venditionis, 13 annos agebat in Ægypto, ignotus Pharaoni. Jacob 109 annorum.
2447	110	Annus 170. Iſaac.
2448	111	Sicyoniorum, ajunt hunc Apim eſſe Serapin: ſiquidem quum fratrem Ægialeum regem præfeciſſet Achajæ, ipſe cum populo ad Ægyptum navigavit. Argivorum 3, Apis, annis regnavit 35.

399

Digitized by Google

Anni mūdi.	*Anni Jacob.*	
2449	112	Argivorum Telchines victi, Rhodum condiderunt, quæ priùs Ophiusa vocabatur.
2450	113	
2451	114	
2452	115	
2453	116	Annus 200 repromissionis.
2454	117	
2455	118	
2456	119	Argivorum Memphis in Ægypto ab Api condita.
2457	120	Isaac filius Abrahæ, in
2458	121	Geraris natus, obiit 180 annorum: sepultus est juxta Abraham, derelinquens filium Jacob, habentem annos 121.

JOSEPH.

HEbræorum Joseph, dux Ægypti per annos 80. Uxor Joseph, nomine Absenech, filia Putipharis, sacerdotis Heliopoleos civitatis fuit.

Anni mūdi.	*Anni Ioseph*	
2459	1	
2460	2	
2461	3	
2462	4	
2463	5	Annus 210 repromissionis.
2464	6	
2465	7	
2466	8	
2467	9	Anno ante Urbem conditam 1008 fuisse apud Ægyptum insolitam ubertatem, deinde ingentem atque intolerabilem famem, cui Joseph subvenit. Pompejus historiographus & Justinus docent. Annus Jacob 130.
2468	10	Secundus annus famis.
2469	11	Ingressus Ægyptum Ja-
2470	12	cob cū filiis suis, quum à Pharaone interrogaretur, quotū annum ageret, respondit, se esse annorum 130.
2471	13	Ægyptiorum 18 dyna-
2472	14	stia Diapolitanorum, quorum primus Amosis, annis 25.
2473	15	Annus 220 repromissionis.
2474	16	
2475	17	
2476	18	
2477	19	Argivorū Sparta condita est à Sparto, filio Phoronei.
2478	20	Sicyoniorum 10, Pera-
2479	21	tus, aliàs Eratus, an. 46.
2480	22	
2481	23	
2482	24	
2483	25	Annus 230 repromissionis. Argivorum 4, Argus, annis 70.
2484	26	Jacob, filius Isaac, natus in terra Chanaan, prophetans de Christo & de vocatione Gentium, obiit in Ægypto, annorum 146: & sepultus in Cariatharbe, in spelunca duplici.
2485	27	Græcia, Argo regnante,
2486	28	habere segetes cœpit, aliunde seminibus advectis.
2487	29	Annus 60 Joseph.
2488	30	
2489	31	
2490	32	
2491	33	
2492	34	
2493	35	Annus 240 repromissionis. Assyriorum 10, Altadas, annis 32.
2494	36	Annus 70 Joseph.
2495	37	
2496	38	Ægyptiorum 2, Che-
2497	39	bron, annis 13.
2498	40	
2499	41	
2500	42	
2501	43	
2502	44	
2503	45	Annus 250 repromissionis.
2504	46	
2505	47	
2506	48	
2507	49	Annus 80 Joseph.
2508	50	
2509	51	Ægyptiorum 3, Ame-
2510	52	nophis, annis 21. Ar-
2511	53	givorum, secundum
2512	54	quorundam opinionem, his temporibus fuit Prometheus, à quo homines esse commemoratur, & revera. Quum enim sapiens esset, à feritate eorum & nimia imperitia ad humanitatem & scientiam figurabat.
2513	55	Annus 260 repromissionis.
2514	56	
2515	57	
2516	58	
2517	59	Annus 90 Joseph.
2518	60	

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Ioſeph*	
2519	61	
2520	62	
2521	63	
2522	64	
2523	65	Annus 270 repromiſſ.
2524	66	Sicyoniorum 11, Plemneus annis regnavit 49.
2525	67	Aſſyriorum 11, Mamitus annis 30.
2526	68	
2527	69	Annus 100 Joſeph.
2528	70	
2529	71	
2530	72	Ægyptiorum 4, Mephres, annis 12.
2531	73	
2532	74	
2533	75	Annus 280 repromiſſionis.
2534	76	
2535	77	
2536	78	
2537	79	Annus 110 Joſephi.
2538	80	Ioſeph, filius Jacob, obiit in Ægypto, annorum 110: cujus oſſa transtulerunt filii Iſrael in Sichem, civitatem patris ſui, quæ eſt Neopolis, urbs Samaritanorum: à cujus interitu Hebræi ſervierunt annis 144. Fiunt autem omnes anni, quibus Hebræi in Ægypto fuerunt, 215: qui ab eo computantur tempore, quo Jacob cum filiis ſuis deſcendit in Ægyptum.

SERVITVS.

HEbræorum ſervitus in Ægypto, ad años centum quadraginta quatuor.

Anni mũdi.	*Anni ſerv.*	
2539	1	
2540	2	
2541	3	
2542	4	Ægyptiorum 5, Miſpharmutòſis annis regnavit 27.
2543	5	Annus 290 repromiſſionis.
2544	6	
2545	7	
2546	8	
2547	9	
2548	10	
2549	11	
2550	12	
2551	13	
2552	14	
2553	15	Annus 300 repromiſſ.
2554	16	Argivorum 5 Piraſus, alias Criaſus, annis 53. In Argis primus ſacerdotio functus eſt Callichia, Pirantis filius.
2555	17	Aſſyriorum 12, Mancaleus, annis 30.
2556	18	
2557	19	Argivorum Atlas, frater Promethei, præcipuus aſtrologus fuit, qui ob eruditionem diſciplinæ, etiam cœlum ſuſtinere dictus eſt. Euripides autem, montem eſſe altiſſimum affirmat, qui Atlas vocetur.
2558	20	
2559	21	
2560	22	
2561	23	
2562	24	
2563	25	Annus 310 repromiſſionis.
2564	26	
2565	27	
2566	28	
2567	29	
2568	30	
2569	31	Ægyptiorum 6, Tuthemoſis, annis 9.
2570	32	
2571	33	
2572	34	Sicyoniorum 12, Orthopolis, annis 43. 301
2573	35	Annus 320 repromiſſionis.
2574	36	
2575	37	
2576	38	Argivorum his regnantibus, Syrius fuiſſe perhibetur indigena: ex cujus vocabulo Syria nomen accepit.
2577	39	Ægptiorum 7, Amenophis 11, annis 32. Hic eſt Amenophis, quem quidam Memnonẽputant, lapidẽ loquentẽ.
2578	40	
2579	41	
2580	42	
2581	43	
2582	44	Archivorum, Æthiopes ab Indo flumine conſurgentes, juxta Ægyptum conſederunt.
2583	45	Annus 330 repromiſſ.
2584	46	Aſſyriorum 13, Spherus ſeu Sapphrus annis 20.
2585	47	
2586	48	
2587	49	
2588	50	
2589	51	
2590	52	
2591	53	
2592	54	

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni ſerv.*	
2593	55	Annus 340 repromiſſionis.
2594	56	
2595	57	
2596	58	
2597	59	
2598	60	
2599	61	
2600	62	
2601	63	Amram genuit Moſen,
2602	64	quum eſſet annorum 60, ex matre Iochuel.
2603	65	Annus 350 repromiſſ.
2604	66	Aſſyriorum 14, Mamelus annis 30.
2605	67	
2606	68	Argivorum, Epidaurus civitas condita eſt.
2607	69	Argivorum 6 Phorbas, annis 35 regnavit.
2608	70	Ægyptiorum 8 Orus,
2609	71	annis 38. Argivorum.
2610	72	Quidam ſcribunt Pro-
2611	73	metheum, & Atlantem, fratrem Promethei, & Argum cuncta cernentem, & Iö filiam Promethei, his fuiſſe temporibus: alii verò ætate Cecropis: nonnulli ante Cecropem, annis 60, ſive 90.
2612	74	Annus 10 Moſis.
2613	75	Annus 360 repromiſſ.
2614	76	Sicyoniorum primus
2615	77	regnavit in Theſſalia, Æmon.
2616	78	Phorbas regnũ obtinuit.
2617	79	Adoleſcens Moſes o-
302 2618	80	mnem Ægyptiorũ phi-
2619	81	loſophiam didicit.
2620	82	Sicyoniorum, Hercules
2621	83	primùm fertur Antæum luctæ viciſſe certamine.
2622	84	Annus 20 Moſis.
2623	85	Annus 370 repromiſ-
2624	86	ſionis.
2625	87	Argivorum primus
2626	88	quadrigam junxiſſe
2627	89	fertur Trochilus.
2628	90	Sicyoniorum, Xanthus
2629	91	Triopaleſpũ condidit.
2630	92	Argivorum, in Creta re-
2631	93	gnat Cydon.
2632	94	Annus 30 Moſis.
2633	95	Annus 380 repromiſſ.

Anni mũdi.	*Anni ſerv.*	
2634	96	Aſſyriorum 15, Saretus annis 40 regnavit.
2635	97	Sicyoniorum 13, Mara-
2636	98	chius, annis 30.
2637	99	
2638	100	Athenienſium regni
2639	101	principium. His tem-
2640	102	poribus, in Achaja,
2641	103	quæ nunc Attica nuncupatur, primus regnavit Cecrops, qui & Diphyes, annis 50. Cecrops regnabat in Attica, à quo usque ad Trojæ captivitatem fiunt anni 375: à Cecrope, usque ad primam Olympiadem, numerantur reges 17, principes verò, quos mors tantùm finiebat 41: ſub quibus, apud Græcos multa miranda narrantur.
2642	104	Annus 40 Moſis: qui Ægyptum derelinquens, in eremo philoſophatur. Athenienſium, Cecrope regnante, primùm in arce oliva orta eſt, & Minervæ nomine, quæ Græcè Athene, nuncupata. Dicebatur autem Diphyes, ſive ob longitudinem corporis, ſive idcirco, quòd, quum eſſet Ægyptius, utranque linguam ſciebat.
2643	105	Annus 390 repromiſſ.
2644	106	Argivorum 7, Triopas,
2645	107	annis 46.
2646	108	Ægyptiorum 9 Acen-
2647	109	chere, annis 12.
2648	110	
2649	111	
2650	112	
2651	113	
2652	114	Annus 50 Moſis.
2653	115	Annus 400 repromiſſ.
2654	116	Sicyoniorum, Curetes
2655	117	& Corybantes Gnoſon condiderunt, qui modulatam, & inter ſe concinentem in armis ſaltationem repererunt.
2656	118	Athenienſium primus
2657	119	Cecrops, bovem immolans Jovem appellavit. Et Cecropia regio ab eo nuncupatur.
2658	120	Ægyptiorum 10, Acho-
2659	121	ris, annis 9.
2660	122	Ægyptiorum, Deucalion apud eos regnare orſus, qui circa Parnaſſum morabantur.

2661

Digitized by Google

Anni mūdi.	*Anni ſerv.*	
2661	123	Athenienſium, Muſicus Cucha, & Nymphæ filius agnoſcitur.

Judicium Neptuni & Minervæ, de contentione regionis apud Cecropem actum fuiſſe confingitur.

2662	124	Annus 60 Moſis.

Chaldæi contra Phœnices dimicant.

2663	125	Annus 410 repromiſ-
2664	126	ſionis.
2665	127	Sicyoniorum 14, Ma-
2666	128	rathus, annis 20.
2667	129	Ægyptiorum 11, Cenchres, annis 16 regnavit.
2668	130	Sicyoniorum, Jö Jaſi filiæ mixtus eſt Jupiter, quæ in bovem (ut dicitur) converſa, Boſporus appellatur.
2669	131	Ægyptiorum, in Æthiopia multæ peſtilentiæ locales (ut Plato commemorat) fuerunt.
2670	132	Sicyoniorū, Cecrops in
2671	133	Eubœa, Athenas, quas & Diacas, condidit, quam urbem Cubeciorchomenon appellaverunt. Anno 810 ante Urbem conditam, Amphitryon Athenis 3 à Cecrope regnavit: cujus temporibus, aquarum illuvies majorem partem populorum Theſſaliæ abſumpſit ſub Phenone.
2672	134	Annus 70 Moſis.
2673	135	Annus 420 repromiſſ.
2674	136	Aſſyriorū 16, Aſcades,
2675	137	annis 40. ab Hellene, Helleni Græci dicti: ab Acte, Attica.
2676	138	Sicyoniorum, Corin-
2677	139	thus condita, quæ priùs
2678	140	Ephyra vocatur.
2679	141	
2680	142	Moſes in Sina monte di-
2681	143	vino fruitur aſpectu.
2682	144	Annus 80 Moſis.

Plaga 1. aquæ converſæ in ſanguinem.
Plaga 2. ranarum.
Plaga 3. cynipum, genus culicum.
Plaga 4. muſcarum, ideſt cynomyiarum.
Plaga 5. armentorum, ideſt pecorum.
Plaga 6. vlcerum.
Plaga 7. grandinis.
Plaga 8. locuſtarum.
Plaga 9. tenebrarum.
Plaga 10. primogenitorum.

HAbitatio filiorum Iſraël in Ægypto, fuit 430 annorum. Quibus impletis, eadem die egreſſi ſunt de terra Ægypti, ut in Exodo legitur. Quos tamen annos, Chronographi ab anno 75 nativitatis Abrahæ, quando terram repromiſſionis intravit, computant: ſequentes editionem Septuaginta interpretum, quæ dicit: *Habitatio autem filiorum Iſraël, qua habitaverunt in Ægypto, & in terra Chanaan, ipſi & patres eorum, anni 430.* Quam neceſſariò ſequendam, & ipſa Hebraica veritas oſtendit, quæ narrat, Caath filium Levi, quem natum eſſe conſtat in terra Chanaan, vixiſſe annis 133, & filium ejus Amram, patrem Moſis, 137 annorum, & ipſum Moſen fuiſſe 80 annorum in egreſſione ex Ægypto. Quam nimirum horam, ſummam annorum conſtat 430 implere non poſſe. Quorum translationem etiam ſanctus Paulus ſic confirmat: *Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones, & ſemini ejus. Non dicit, & ſeminibus, quaſi in multis: ſed quaſi in uno, Et ſemini tuo, qui eſt CHRISTVS. Hoc autem dico, Teſtamentum confirmatum à Deo, quæ poſt 430 annos facta eſt Lex, non irritum facit, ad evacuandum promiſſiones patrum.* Hæc Beda. Sicut igitur translationem ſeptuaginta interpretum, propter damnum annorum, quod carere non poſſumus, in hoc loco conſequimur: ſic Arphaxad 135 annorum genuiſſe Cainan, atque Cainan 130 genuiſſe Sale, Luca etiam teſte, didicimus: quos annos carere non poſſumus, ſi Evangelicam veritatem veram eſſe credimus, ſeculique caput in decimoquinto calendis Aprilis fuiſſe; ſicut in Scriptura legimus.

MOSES.

MOſes autem, Amram filius & Jochuel, 80 annorum, eodem die, quo Ægyptum egreſſus eſt populus, e- 303
duxit eum ex Ægypto, luna decimaquinta, poſt annum 330 egreſſionis Abrahæ de Charran in terram Chananeam, poſt adventum Jacob in Ægyptum 205 transactis annis. Poſtquam autem 30 dierum annona azymorum panum farinæ fermentatæ defecit, quam ex Ægypto ſecum portaverunt: coturnices,

Digitized by Google

304 Manna, & Aquam de petra, murmuranti populo tradidit Dominus. Josephus. Moses autem post tres menses egressionis, venit ad montem Sina, & postquam jejunando 40 diebus & 40 noctibus accepit Legem, construxit Tabernaculum mensibus 7. Antequam sacra consecrarentur, astitit dominus Mosi, præcipiens, Aaron in pontificem consecrari, qui natu major erat quàm Moses: quo perfecto, cæterisque ritè consecratis atque ordinatis, mense primo Nisan, id est Aprilis, anni secundi, prima die mensis, erexit Tabernaculum.

Patriarchæ autem duodecim nati sunt in Mesopotamia, conditi sunt in Ægypto: & egredientibus filiis Israel ex Ægypto, portantibus secum positi sunt omnes in Sichem, ut Hieronymus refert.

Anni mũdi,	*Anni egress.*	
2683	1	Annus 430 repromissionis. Hebræorum Moses 80 annos agens, dux itineris, ex Ægypto Hebræorum gentis efficitur: legem eis in eremo tradens, per annos 40. Argivorum (secundum nonnullos) Jö in Ægyptum profecta, & ibi Isis nuncupata, quæ nupta postea Telegono Epaphum genuit. Ægyptiorum 12, Acherres, annis 8.
2684	2	Ex hoc loco, usque ad Salomonem & ædificationem Templi, numerantur anni 480.
2685	3	Sicyoniorum 15, Coronus, alias Echireus, annis quinquaginta quinque.
2686	4	Ægyptiorum, in Ægypto regnavit Helleconus.
2687	5	Primus apud Hebræos pontifex constitutus est Aaron, frater Mosis. Sicyoniorum, Apollinis Delii templum ab Erisichthone fabricatum est.
2688	6	Argivorum 8, Crotopus, annis 21. Athenienſium 2, Cranaus, annis novem.
2689	7	Sicyoniorum, Hercules, cognomento Dosenaus, in Phœnice clarus habetur: unde ad nostram usque memoriam, à Cappadocibus & Helienſibus, Dosenaus dicitur:
2690	8	Argivorum, vitis inventa à Dionysio, sed non Semeles filio.
2691	9	Ægyptiorum 13, Cherres, annis 15 regnavit.
2692	10	Hebræorum, Areopagos, nomen Judicio constitutum est.
2693	11	Argivorum, Oris pastoris filius, 7 ab Inacho, inventus est.
2694	12	Argivorum, Cranaus indigena, ex cujus filiæ nomine Atthidis, Attica vocata est.
2695	13	Sicyoniorum, in Creta regnavit Apteras, qui & urbem condidit.
2696	14	Argivorum, Deucalionis filius Dionysius, verùm non ille Semeles filius, quum in Atticam pervenisset, hospitio receptus à Semacho, filio ejus capræ pellem largitus est.

Epaphus, filius Jovis, & Jovis templum condidit, cùm in secunda Ægypto regnaret.

2697	15	Athenienſium 3, Amphitryon, annis 10 regnavit.
2698	16	Argivorum, Sthenelus
2699	17	pastoris, de Argivorum
2700	18	principibus, quũ Sthe-
2701	19	nelum Danaus expu-
2702	20	lisset, Argo tenuit, mi-
2703	21	noresque ejus perse-
2704	22	verarunt usque ad Aristæum filium, Stheneli nepotem, postquam Pelopidæ imperium susceperunt, primò regnante Atreo. Ægyptiorum, templum Delii constructum ab Erisichthone filio Cecropis est.
2705	23	Lacedæmon condita est à Lacedæmone Semeles filio.
2706	24	Ægyptiorum 14, Armais, qui & Danaus, annis 5. Anno ante Urbem conditam 770, inter Danai filias quinquaginta, & Ægypti fratris ejus similiter filios quinquaginta, parricidia quadraginta novem una nocte commissa sunt.
2707	25	Athenienſium 4, Erich-
2708	26	thonius, annis 11.
2709	27	Argivorum 9, Sthenelus, annis 11. Sicyoniorum Erichthonius,

Digitized by Google

nius, Vulcani & Minervæ filius, qui ab Homero Erechtheus vocatur, his regnantibus fuit.

Anni mūdi.	*Anni egreſ.*	
2710	28	Argivorum, Arcas filius Jovis & Caliſtûs, pelagus Indicorum Arcadiam nuncupavit.
2711	29	Ægyptiorũ 15 Remeſſes, qui & Ægyptus, annis 68.
2712	30	
2713	31	
2714	32	Ægyptus, quæ priùs Aeria dicebatur, ab Ægypto tunc ſibi regnante nomen accepit.
2715	33	Aſſyriorum 17, Amyntas, annis 45. Athenienſium, Dardanus condidit Dardaniam.
2716	34	
2717	35	Athenienſiũ, poſt Sthenelum Argis regnavit
2718	36	
2719	37	Gelanor, quem, quum Argide imperio pepuliſſent, regnum Dardano tradiderunt.
2720	38	Argivorum 11, Dardanus annis quinquaginta. Ægyptiorum, Argos ſibi Danaus vendicavit, expulſus ab Ægypto, & eandem aquis mundare fecit.
2721	39	Aaron, ſacerdos in Lege primus, anno quadrageſimo egreſſionis ex Ægypto, ætatis ſuæ centeſimo vigeſimotertio, calendis Auguſti, ut Joſephus perhibet, in Arabia, monte Abarim, qui nunc Petrea dicitur, obiit; Eleazaro, ejus filio, in locum ſubrogato.
2722	40	Moſes, quum 40 annorum in Ægypto, 40 in Madian, 40 minus 30 diebus, in eremo præeſſet populo, anno 120 in monte Abarim, circa Hiericho ad Jordanem, ubi nunc eſt civitas Abilal, obiit: ſepultusque eſt à Domino, in valle Moab, quæ eſt in Arabia. Euſebius dicit, quinque libros Moſi continere geſta annorum trium millium ſeptingentorum triginta, juxta ſeptuaginta ſeniorum interpretationem. Quot verò annos hujus temporis Hebraica veritas contineat, Joſephus in primo libro contra Appionem grammaticum, ita dicit: Neque igitur innumera apud nos habentur volumina, inter ſe invicẽ diſcordantia, ſed duo tantùm & viginti ſunt libri, qui omnium temporum ſeriem continent, qui juſtè creduntur divinitus inſpirati: ex quibus quinque libri ſunt Moſis, qui continent leges, & ſucceſſionis humanæ proſapiam, usque ad ipſius Moſis terminum protendentes, qui paulo minus ad tria millia annorum continentiam gerunt. Inde à morte Moſis, ad Artaxerxem, regem Perſarum, qui fuit poſt Xerxem, Prophetæ in duodecim libris, quæ ſecundum eos geſta ſunt, conſcripſerunt. Hæc Beda.	305

JOSUE.

JOſue, per annos viginti ſex regit populum, Joſepho teſte. Nam de annis ducatus ipſius ſancta Scriptura tacet.

Anni mūdi.	*Anni Joſue.*	
2723	1	Anno primo ducatus ſui, decima die primi menſis, Joſue populum, patefacto Jordanis alveo retrorſum converſo, in terram repromiſſionis induxit: & ſupra lapides duodecim, à ſingulis ducibus de profundo Jordanis adductos, paſcha immolaverunt.
2724	2	Tunc manna, cibus videlicet 40 annorum, defecit: & Eleazarus, poſt Aaron pontifex factus, primus annus Joſue (velut Euſebius perhibet in ſuis Chronicis) principium erat quinquageſimi primi Jubilei ſecundum Hebræos, ideſt, anni 2500 erant ab initio mundi completi, ſingulis Jubileorum ordinibus per quinquagenos annos ſupputatis, id eſt, ad 50 annum Abrahæ 2000, & inde ad Joſue 500. Quum autem computantur 1156 ad diluviũ, & à diluvio ad Abraham 292 anni, qui 75 erat annorum, quando promiſſionem Dei accepit; promiſſionis anni 440, ducatus Moſis anni 40, qui ſunt omnes 2423: deſunt 7 anni de 2500 annis, id eſt 3 anni ab Adam ad annum 50 Abrahæ, & 4 inde usque ad Joſue.
2725	3	Athenienſium, Erichthonius, primus quadrigam junxit in Græcia, erat quippe apud alias nationes.
2726	4	Ægyptiorum, Danaus,
2727	5	per 50 filias, 50 filios

2728

Anni mūdi.	*Anni Iosuæ,*	
2728	6	Ægypti interfecit, evadente ſolo Lynceo, qui poſt eum regnavit. Neque verò multitudo filiorum incredibile videri debet in barbaris, quum jam innumerabiles haberent concubinas.
2729	7	
2730	8	
2731	9	
2732	10	Joſuæ ſucceſſor Moſis, terram Palæſtinarum Judææ genti ſorte diſtribuit. Athenienſium, in Creta regnavit Mapis.
2733	11	Buſiris & Libyæ filiæ, filius, apud vicinalia tyrannidē exercet, transeuntes hoſpites crudeli ſcelere interfecit.
2734	12	
2735	13	
2736	14	
306 2737	15	
2738	16	Sicyoniorum 16, Corax, annis 30.
2739	17	
2740	18	
2741	19	Ægyptiorum Phœnix, & Cadmus, de Thebis Ægyptiorum inſula profecti, apud Tyrum & Sidonem regnaverunt.
2742	20	
2743	21	
2744	22	
2745	23	Athenienſium templū incenſum.
2746	24	
2747	25	Ægyptiorum, Europæ filiæ Phœnicis mixtus eſt Jupiter, quam poſtea Aſterius, Cretenſium rex, uxorem accipiens, Minoem, Rhadamanthum & Sarpedonem ex ea procreavit.
2748	26	Athenienſes in Creta. Poſt mortem Joſuæ, ſervierunt filii Iſraël regi Meſopotamiæ Chuſanraſathaim, 9 annis: qui anni junguntur temporibus Othoniel, ſecundum Judæorum traditiones.

OTHONIEL.

JUdæorum primus judex in Iſraël Othoniel, de tribu Juda, Domino jubente, conſtituitur per annos 40.

Anni mūdi.	*Anni Oth.*	
2749	1	
2750	2	Apud Hebræos pontificatum ſuſcepit Phinees, filius Eleazar.
2751	3	
2752	4	
2753	5	
2754	6	
2755	7	
2756	8	
2757	9	Athenienſium 5, Pandion, annis 40. Pandion filius Erichthonii, cujus filiæ Progne & Philomela.
2758	10	
2759	11	Aſſyriorum 18, Belochus, annis 25 regnavit.
2760	12	Argivorum, apud Argos ſacerdotio functa eſt Hypermneſtra Danai filia. Rhadamanthus & Sarpedon reges Lyciorum.
2761	13	
2762	14	Ægyptiorum, Cadmus regnavit Thebis, ex cujus filia Semele natus eſt Dionyſus, id eſt, Liber pater: ſub quo & Linus Thebæus muſicus fuit.
2763	15	
2764	16	
2765	17	
2766	18	
2767	19	Athenienſium, Melus, & Paphus, & Thaſus, & Calliſta urbes conditæ.
2768	20	
2769	21	Sicyoniorum 17, Epopeus, annis 35. Argivorum 11, Lynceus, annis quadraginta uno regnavit. Ægyptiorum, Bithynia condita à Phœnice, quæ primùm Mariandyna vocabatur.
2770	22	
2771	23	
2772	24	Athenienſium, Linus Thebæus, Zethus & Amphion, in muſica arte clarent.
2773	25	
2774	26	Ægyptiorum, Ida & Dactylus, his temporibus erant, qui ferrum repererunt.
2775	27	
2776	28	Athenienſiū, Amphion & Zethus, Thebis regnant.
2777	29	
2778	30	Ægyptiorū 16,
2779	31	Amenophis annis 40. Athenienſium, in Dardania regnavit Erichthonius, filius Dardani.
2780	32	Ægyptiorum, ea quæ de Demetra, quam aiunt eſſe Iſidem, & Danae, ex qua Perſeus naſcitur, (veluti dicitur) his ſunt geſta temporibus.
2781	33	
2782	34	
2783	35	
2784	36	Aſſyriorum 19. Bellopares, annis 30. Athenienſium, Ephyra, quæ nunc Corinthus vocatur, à Siſipho condita. Catina condita à Siſide in Sicilia.
2785	37	
2786	38	
2787	39	
2788	40	

¶ Mor-

Digitized by Google

¶ Mortuo autem Othoniel, ſervivit Iſraël Egloni, regi Moab, annis 18. qui deputantur Aod, juxta traditiones Judæorum.

AOD.

HEbræorum Aod, filius Gera, de tribu Benjamin, annis ſeptuaginta, qui utraque manu utebatur pro dextera.

Anni mũdi.	*Anni Aod.*	
2789	1	
2790	2	Ægyptiorum, Eleuſine
2791	3	Celeus regnavit, coævus Triptolemi, quem
2792	4	Philochorus ait, longa
2793	5	navi ad urbes accedentem, diſtribuiſſe fru-
2794	6	menta, & ob id dediſſe ſuſpicionem,
2795	7	quòd navis ejus ſerpens pinnatus fuerit. Eſt figura, quæ poſſit recipi. Erechtheus 6 Athenienſium annis 50. Fabula Proſerpinæ, quam rapuit Aidoneus, id-eſt Orcus, rex Moloſſorum, cujus canis ingentis magnitudinis, Cerberus nomine, Pirithoum devoravit, qui ad raptum uxoris cum Theſeo venerat: quem & ipſum jam in mortis periculo conſtitutum, adveniens Hercules liberavit: & ob id quaſi ab inferis receptus dicitur, ſcribit Philochorus in Anthidis libro ſecundo.
2796	8	Athenienſium, Dionyſus, qui Latinè Liber
2797	9	pater dicitur, naſcitur
2898	10	ex Semele. Erechthei
2899	11	filiam Orithyiam Boreas, Aſtrei filius, Thrax
2800	12	rapuit, quem fabula
2801	13	ventum fuiſſe confingit. Sub hoc & myſteria cœperunt, ea, quæ
2802	14	de Perſeo dicuntur. Secundum quorundam opinionem hac
2803	15	ætate Phrixus, cum Helle ſua ſorore
2804	16	fugiens inſidias novercales, viſus eſt per
2805	17	aërem vehi ab ariete velleris aurei. Fuit
2806	18	autem navis etiam parata fugienti, cujus inſigne Aries erat. Porro Palæphatus affirmat, Arietem vocatum, per quem liberatus ſit.
2807	19	Sicyoniorum 18, La-
2808	20	medon, annis 40.
2809	21	
2810	22	Argivorum 12, Abas,
2811	23	annis 23.
2812	24	Thebis expulſo Cad-
2813	25	mo, Amphion & Zethus regnaverunt.
2814	26	Aſſyriorum 20, Lampri-
2815	27	des, annis 32.
2816	28	
2817	29	Ægyptiorum 19 dynaſtia, quorum primus Zethus, annis 55.
2818	30	Athenienſium, ea, quæ
2819	31	de Procne & Philomela dicuntur, tunc erant.
2820	32	
2821	33	
2822	34	Ægyptiorum bellum,
2823	35	quod ſub Eumolpo fuit.
2824	36	Athenienſium, Melam-
2825	37	pus agnoſcitur.
2826	38	
2827	39	In Dardania regnavit 307
2828	40	Tros, à quo Trojani nuncupantur.
2829	41	Ægyptiorum, apud Py-
2830	42	thiũ vates primò Phe-
2831	43	monoën hexametris
2832	44	verſibus futura ceciniſſe narratur.
2833	45	Argivorum 13, Prœtus, annis 17 regnavit.
2834	46	Athenienſium, Phrygas
2835	47	rexit Tantalus, qui priùs
2836	48	vocabatur Mygdones. (a)
2837	49	Ægyptiorum, ob ra-
2838	50	ptum Ganymedis, etiã Tantalo bellum exortum eſt, ut ſcribit Phanocles poëta. Fruſtra igitur Jovis fabula, & raptrix aquila confingitur.
2839	51	Athenienſium, Tityus convixit Tantalo, & Tityoni Latona mater Apollinis, qui cum Hercule ſervivit Admeto.
2840	52	Ea, quæ de Phrixo &
2841	53	Melicerta dicuntur: ſub quo celebrata ſunt Iſthmia.
2842	54	Erechthei frater, Per-
2843	55	ſeus, adverſum Perſas dimicavit, Gorgonæ meretricis capite deſecto: quæ propter eximiam pulchritudinem, ita expetitores ſuos mentis

(a) al. *Mactones.*

Digitized by Google

impotes reddebat, ut vertere eos putaretur in lapides. Didymus ſcribit in peregrina hiſtoria, & etiam præbet ſcriptorem ejus.

Anni mūdi.	*Anni Aod.*	
2844	56	Sicyoniorum 19, Sicyon, annis 45.
2845	57	
2846	58	Aſſyriorum 21, Soſares,
2847	59	annis viginti regnavit.
2848	60	Athenienſium 7, Cecrops 2, annis quadraginta regnavit.
2849	61	
2850	62	Argivorum 14, Acriſius, annis 31.
2851	63	
2852	64	Pegaſus equus velociſſimus cujusdam mulieris, ſive (ut Palæphatus affirmat) Bellerophontis, navis quondam fuit.
2853	65	
2854	66	
2855	67	
2856	68	Athenienſium, Cyrene civitas condita eſt in Libya.
2857	69	
2858	70	
2859	71	Athenienſium, Jon vir fortis: ex ſuo vocabulo Jones Athenienſes dicti.
2860	72	
2861	73	Ægyptiorum, Dionyſus, qui & Liber pater, adverſus Indos dimicans, Nyſam urbem juxta Indum flumen condidit.
2862	74	
2863	75	
2864	76	Geſta Perſei.
2865	77	
2866	78	Aſſyriorum 22, Lampares annis triginta regnavit.
2867	79	Secundum quosdam, Thebis regnavit Cadmus.
2868	80	Athenienſium, Pelops. Peloponneſum primus regnans, Olympiis quoque præfuit, qui poſtea adverſus Ilium arma corripiens, ſuperatur à Dardano.

308

¶ Poſt Aod, oppreſſit filios Jſraël Jabin rex Chanaan, per viginti annos, qui regnabat in Aſor: hi autem annì deputantur Deboræ & Barac, ſecundum Judæorum traditiones.

DEBORA.

HEbræorum Debora, prophetiſſa de tribu Ephraim, cum Barac de tribu Nephthalim, annis 40.

Hieronymus Deboram inter duces numerat cum Barac, quem arbitratur Deboræ filium; quæ & Apis nomen accepit, ſcripturarum floribus paſta.

Anni mūdi.	*Anni Deb.*	
2869	1	
2870	2	Ægyptiorum 20, Ramſes, annis 66.
2871	3	
2872	4	
2873	5	Athenienſium, Europa à Cretenſibus rapta eſt, cujus fuit inſigne Taurus.
2874	6	
2875	7	Ægyptiorum, ea, quæ de Spartis memorantur, quos Palæphatus ſcribit, quum proximarum eſſent regionum, adverſus Cadmum ſubitò conſtitiſſe; & propter repentinos quaſi de terra contractus, & ex omni parte conflictus, Spartos vocatos.
2876	8	Saturnus, filius Jani, regnavit in Italia.
2877	9	
2878	10	
2879	11	
2880	12	
2881	13	Argivorum reges defecerunt, qui imperaverunt annis 544 usque ad Pelopem, qui regnavit annis 59. & in Mycenas imperio translato, poſt Acriſium regnavit Euryſtheus, filius Stheneli, annis 45.
2882	14	Athenienſium, Midas regnavit in Phrygia. Ilium, ab Ilo condita.
2883	15	
2884	16	Athenienſium 8, Pandion, annis 25 regnavit. Ægyptiorum, Perſeus, Acriſio non ſponte interfecto, imperavit Argis.
2885	17	
2886	18	
2887	19	Athenienſium, poſt Acriſium in Mycenas Argivorū imperio translato, hi reges fuerunt: Perſeus, Sthenelus, Euryſtheus, Atreus, Thyeſtes, Agamemnon, Ægiſthus, Oreſtes, & Tiſamenus, (a) & Penthilus, & Cometes, usque ad Heraclidarū deſcenſum. Ægyptiorum quidam his temporibus vendicant geſta Liberi patris, & ea, quæ de Indis, Lycurgo, Actæone & Pentheo memorantur, quomodo adverſum Perſen conſiſtens, occidatur in prælio:
2888	20	

ait

(a) al. *Cyſamenus.*

Digitized by Google

ait Dinarchus poëta, non rhetor. Qui autem voluerit, potest inspicere ipsius Liberi patris apud Delphos sepulchrum, juxta Apollinem aureum. Pingitur verò Liber muliebri & delicato corpore, propter mulieres in suo exercitu militantes. Nam pariter ad arma viris fœminas alligabat, ut Philochorus loquitur.

Anni mũdi.	*Anni Deb.*	
2889	21	Sicyoniorum 20, Polybus, annis 20. Laiis

Chrysippus tenuit regnum.

2891	23	Templum in Eleusina
2892	24	ædificatum est.
2893	25	
2894	26	
2895	27	
2896	28	Assyriorum 23, Pannias
2897	29	annis 45.
2898	30	
2899	31	
2900	32	
2901	33	
2902	34	Europa, Agenoris filia,
2903	35	(ut in quibusdam legimus) rapitur, quod his
2904	36	congruit, quæ de Mi-
2905	37	noë dicuntur.
2906	38	Miletum condita.
2907	39	
2908	40	Ægyptiorum, Philammon Delphius nobilis habetur, qui primus apud Pythium chorum constituit. Pandion fugit à Metionidis passus insidias.

¶ Post Deboram servivit Israel Madianitis & Amalecitis, annis 8, qui anni Gedeon deputantur secundum Judæorum traditionem.

GEDEON.

HEbræorum, Gedeon de tribu Manasse, judex annis 40.

Anni mũdi.	*Anni Ged.*	
2909	1	Athenienſiũ, de Cadmo
2910	2	& Spartis hîc incidunt.
2911	3	Athenienſium 9, Ægeus,

Pandionis filius, annis 28.

2912	4	Tyrus cõdita ante tem-
2913	5	plum Salomonis, annis
2914	6	240, ut scribit Josephus
2915	7	in tertio libro Antiquitatum. Ægyptiorũ, ea
2916	8	
2917	9	quæ de Dædalo fabulis

feruntur, quòd visus est simulachra fecisse moventia: primus enim omnium pedes statuarum à se invicem separavit, aliis conjunctim eos fabricantibus: Palæphatus memorat. Necnon quomodo cum Icaro navigio fugerit, & propter investigabilem fugam, evolasse pennis æstimatus sit.

2918	10	Athenienſium, Atreus & Thyestes, post Pelopen Peloponnesi imperium diviserunt.
2919	11	Athenienſium, Argo-
2920	12	nautarum navigatio.
2921	13	
2922	14	
2923	15	
2924	16	Athenienſium, Orphe-
2925	17	us Thrax clarus habetur, cujus discipulus fuit Musæus, filius Eumolpi.
2926	18	Ægyptiorũ, Linus ma-
2927	19	gister Herculis, omni-
2928	20	bus efficitur notus. Ea, quæ de ipso memorantur in Lemno.
2929	21	Sicyoniorum 21, Janiscus, aliàs Inachus, annis 42. Athenienſium, Mycenis regnavit Eurystheus annis 43. Faunus, filius Pici, regnavit in Italia.
2930	22	Ægyptiorum ea, quæ
2931	23	de Sphynge, de Oe- 309

dipode, & Argonautis dicuntur, in quibus fuerunt Hercules, Asclepius, Castor, & Pollux. Si autem inter Argonautas fuerunt Castor & Pollux, quomodo potest eorum soror Helena credi, quæ post multos annos virgo rapitur à Theseo. Sphyngem verò scribit Palæphatus, uxorem Cadmi, propter zelum Harmoniæ à viro recedentem, contra Cadmum iniisse certamen.

2932	24	Mycenarum, Atreus &
2933	25	Thyestes annis 65.
2934	26	
2935	27	
2936	28	
2937	29	
2938	30	
2939	31	Ægyptiorum 21, Ame-
2940	32	nophis 3, annis 40.

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Ged.*	
2941	33	Aſſyriorum 24, Soſarmus, annis 18. Minos mare obtinuit, & Cretenſibus leges dedit, ut Parrhadius memorat: quod Plato falſum eſſe convincit. Ægyptiorum Hercules, cum ſummo certamine Antæum interfecit, Ilium vaſtat. Dicitur autem Antæus, terræ filius, quia ſolorum palæſtricæ artis certaminum, quæ in terra exercerentur, ſcientiſſimus erat: & ob id videbatur à terra matre adjuvari. Hydram autem callidiſſimam fuiſſe ſophiſtriam, aſſerit Plato.
2942	34	
2943	35	
2944	36	
2945	37	Athenienſium, Thamiris, Ammonis filius, inſignis habetur.
2946	38	
2947	39	
2948	40	Gedeon, filius Joas, obiit ſenex, & ſepultus eſt in ſepulchro patris ſui in Ephrata, 104 anno.

ABIMELECH.

HEbræorum Abimelech, annis 3, filius Gedeonis, qui regnabat in Sichem, & occidit 70 fratres ſuos, excepto Joatha.

Anni mũdi.	*Anni Abim.*	
2949	1	
2950	2	Athenienſium, bellum Lapitharum & Centaurorum, quos ſcribit Palæphatus, in libro primo de incredibilibus, fuiſſe equites Theſſalorum ſeptem, qui adverſum Thebas pugnaverunt.
2951	3	

THOLA.

HEbræorum Thola annis 23, filius
310 Phua patrui Abimelech, vir de Iſſachar, qui habitabat in Samir montis Ephraim.

Anni mũdi.	*Anni Thol.*	
2952	1	
2953	2	Priamus regnavit poſt Laomedontem.
2954	3	
2955	4	Medea Cholcenſis, ab Aeta diſcedit.
2956	5	
2957	6	
2958	7	Androgeus Athenis dolo interficitur.
2959	8	Athenienſium 10, Theſeus, annis 30. Ea, quæ de Minotauro dicuntur, quem Philochorus in ſecundo libro Athidis ſcribit, magiſtratum Minois fuiſſe Taurum nomine, inhumanum atque crudelem: & quia Minos ſuper mortem Androgei agonem ſtatuerat, præmii nomine pueros Atticos largiens, & ille fortiſſimus univerſos in contentione ſuperabat: tandem factum eſt, ut à Theſeo in palæſtra vinceretur: ob quod Athenienſes pueri à tributaria pœna liberati ſunt, ſicut ipſos quoque Gnoſios referre teſtatur.

Anni mũdi.	*Anni Thol.*	
2960	9	Aſſyriorum 25, Mitræus annis 27, Theſeus Helenam rapuit, quam rurſus fratres ceperunt, capta matre Theſei, eo peregre profecto.
2961	10	
2962	11	
2963	12	
2964	13	
2965	14	Athenienſium, Theſeus, cùm Athenienſes priùs per regionem diſperſos in unam civitatem cõgregaſſet, ignominiosè ejectus eſt, per ſigna teſtarum tandem legem ipſe primus conſtituens.
2966	15	
2967	16	
2968	17	
2969	18	
2970	19	
2971	20	Sicyoniorum 22, Phæſtus, annis 8.
2972	21	
2973	22	
2974	23	

JAIR.

HEbræorum Jair, ex tribu Manaſſe, annis 22.

Anni mũdi.	*Anni Jair.*	
2975	1	
2976	2	
2977	3	Hoc tempore Carthaginem conditam dicunt.
2978	4	
2979	5	Sicyoniorum 24, Adraſtus, annis 4.
2980	6	
2981	7	Ægyptiorum 22, Ammenemes, annis 26 regnavit.
2982	8	Athenienſium, Hercules agonem Olympiacum conſtituit, à quo usque ad primam Olympiadem ſupputantur anni 430.
2983	9	
2984	10	Sicyoniorum 23, Hippolytus, aliàs Polyphides an. 31. Athenien-
2985	11	
2986	12	

Digitized by Google

nienſium, Theſeus, Athenas profugus dereliquit.

| 2987 | 13 | Athenienſium, bellum Amazonum contra Thebas.

| 2988 | 14 | Aſſyriorum 26, Tauta-
| 2989 | 15 | nes, annis 35. Sub Tau-
| 2990 | 16 | tane rege Aſſyriorum, Troja capta eſt. Latinus, Fauni filius in Italia, annis 32: à quo Latini appellati: cujus 25 anno capta eſt Troja.

| 2991 | 17 | Athenienſium 11, Mneſtheus, annis 23. Ægyptiorum, Minos in Sicilia adverſus Dædalum arma corripiens, à filiabus Cocali occiditur.

| 2992 | 18 | Athenienſium, Atreus
| 2993 | 19 | Argis regnavit.
| 2994 | 20 |
| 2995 | 21 | Athenienſium, Phædra
| 2996 | 22 | Hippolytum amat. Ægyptiorum, Hercules in Libya occidit Antæum.

¶ Poſt Iair, Philiſtiim & Ammonitæ deprimunt Iſraël per annos 18: qui anni cum temporibus poſterorum copulantur, ſecundum Judæorum traditiones.

IEPHTHE.

HEbræorum Iephthe Galaadites, ex tribu Gad, annis ſex, judicat populum. Requieſcit in ſua civitate Galaad, quæ eſt in dimidia tribu Manaſſe. Jephthe ait in libro Judicum, ab ætate Moſis usque ad ſeipſum ſupputari annos 300.

Anni mũdi.	*Anni Iepht.*
2997	1
2998	2	Menelaus regnavit in
2999	3	Lacedæmone.
3000	4	Tertius millenarius mundi. Mycenarum, Mycenis imperat Agamemnon annis 25: cujus regni 18 capta eſt Troja. Ægyptiorum, Hercules in morbum incidens peſtilentem, ob remedium dolorum ejecit ſe in flammas: & ſic morte finitus anno ætatis 52: quidam autem 30 anno eum periiſſe ſcribunt.
3001	5	Athenienſium interfe-
3002	6	ctorum poſteri, qui vocantur Epigoni, adverſum Thebas bellum movent.

HESEBON.

HÆbræorum, Heſebon de tribu Juda, judicavit populum annis 7.

Anni mũdi.	*Anni Heſ.*
3003	1
3004	2	Alexander Helenam ra-
3005	3	puit, & Trojanum bellum decennale ſurrexit. Cauſa mali, quòd trium mulierum de pulchritudine certantium præmium fuit: una earum Helenam paſtori judici pollicente.

| 3006 | 4 | Ægyptiorum, Thuoris,
| 3007 | 5 | annis 7 regnavit.
| 3008 | 6 | Ægyptiorũ, Memnon
| 3009 | 7 | & Amazones Priamo tulerunt ſubſidium.

ACHIALON.

HÆbræorum, Achialon Zabulonites, annis 10: quem ſeptuaginta interpretes non numerant. Et ideo Euſebius Joſuæ, Samueli, & Sauli, quorum annos ſcriptura tacet, plus quàm in Joſepho legitur, dat, ut ab egreſſu Iſraël usque ad templum Salomonis ſecundum Scripturam annos 480 haberet.

LABDON.

HEbræorum, Labdon de tribu Ephraim, annis 8.

Anni mũdi.	*Anni Lab.*
3010	1	Ægyptiorum, Mopſus
3011	2	regnavit in Sicilia, à quo Mopſicrenæ & Mopſiſtiæ.

| 3012 | 3 | Troja capta. A captivitate Trojæ, usque ad primam Olympiadem, fiunt anni 406. Colligitur omne tempus usque in præſentem diem: ſecundum Aſſyrios, à 44 anno regni Nini, anni 835: ſecundum Hebræos, 311
à primo anno nativitatis Abrahæ, anni 835: ſecundum Sicyonios, à 22 anno Europis, ſimiliter anni 835: à nativitate verò Moſis, anni 410. A primo itaque anno Cecropis (qui primus apud Atticam regnavit) usque ad captivitatem Trojæ, & usque ad 23 annum Mneſthei, cujus Homerus meminit, computantur anni 385. Ab anno verò 35 ætatis Moſis, fiunt anni 375, ſecundum Hebræos, usque in 3 annum Labdonis, in quo capta eſt Troja. Ab

Digitized by Google

egreſſu Iſraël ex Ægypto, eodem annumerato 340. Athenienſium, Mneſtheus moritur in Melo, regrediens à Troja: poſt quem Athenis regnavit Demophoon (12 rex Athenienſium, annis 33.)

Thuoris, rex Ægypti, ab Homero Polybius vocatur, maritus Caſſandræ: cujus meminit in Odyſſea, dicens, poſt Trojæ captivitatem, Menelaum & Helenam ad eum divertiſſe. Eſt autem in Aſia oppidum Trojanorum, ubi eſt arx, quæ Ilium dicitur, in qua regnavit Æneas. Surrexerunt autem reges Græcorum adverſus Æneam, cum multo exercitu, corruitque illic multus populus Trojanorum. Fugit itaque Æneas, & recluſit ſe in civitate annis decem. In ipſa enim civitate, fuit Æneas tyrannus in Italia, loca regens ad pugnandum: alii quoque ex principibus, Priamus videlicet & Antenor, cum reliquo exercitu Trojanorum, cum 12000 abſceſſerunt. Poſt 3 annum captivitatis Trojæ, ſive (ut quidam volunt) poſt annum 8 regnavit Æneas annis 3. Ante Æneam Janus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, in Italia regnaverant annis circiter 150. qui tunc Latini, poſtea Romani nuncupati ſunt. Ægyptiorum, de tertio tomo Manethonis Ægyptii, 20 dynaſtia Diapolitanorum.

Anni mũdi.	*Anni Lab.*	
3013	4	Carmentis nympha Latinas literas repperit.
3014	5	
3015	6	Sicyoniorum 25, Laceſtates, aliàs Pelasgus, annis viginti. Hic Æneas regnavit in Italia, annis ſaltem tribus.
3016	7	
3017	8	

Poſt Labdon, Hebræi in ditionem rediguntur alienigenæ, annis 40, qui anni copulantur temporibus Judicum poſteriorum, ſecundum Judæorum traditiones. Joſephus hiſtoriographus Judæorum, ſic: Joſue 110 anno ætatis ſuæ, id eſt cum Moſe 40, & poſt eum 76 annorum obiit. Poſt Joſue populus Judæorum per annos 18 ſine principe fuit. Poſt hoc, propter epulas & libidinem iratus eſt Dominus eis, ita ut invicem Beniamini, præter 600 ab Iſraëlitis ſint deleti, & Chuſamraſataim regi Aſſyriorum per annos 8 ſervirent, poſt quos ita liberati ſunt. Cenez de tribu Juda, vir fortis & prudens, reſponſo à Deo dato ei, ne deſpiceret Hebræos in tali miſeria, priùs Chuſamraſataim caſtra diripuit. Quum verò plures ad pugnæ aleam ſubeundam accederent, quòd prima eis impreſſio non infeliciter ſucceſſiſſet, manus cum Aſſyriis conſerunt: eosque planè profligatos, Euphratem trajicere coëgerunt. Cenez igitur quum hoc feciſſet, principatus honorem accepit per quadraginta annos. Quo mortuo, ſervierunt filii Iſraël in omni malo regi Egloni Moabitarum, ponenti regnum ſuum in Hiericho per annos 18. Et iterum ſic liberati ſunt. Aod, filius Gera de tribu Benjamin, habitans in Hiericho, & amicus Egloni factus, & placans eum muneribus, ut inter charos circa Regem eſſet; aliquando cum duobus famulis fert regi munera, gladio in dextro femore ligato. Quùm poſt prandium æſtate regis cuſtodes dormiebant, famulis verò ſolis præſentibus, tunc quaſi à ſecreto, juſſu regis abeuntibus: Aod exivit ad regem, & gladium in corde ejus fixit, & relinquens gladium & januam clauſam, exivit, & latenter abiens in Hiericho indicavit. Hebræi verò citò tubis canentibus, decem millia occiderunt. Aod igitur, ob hanc cauſam principatu honoratus eſt à plebe, quem tenuit per annos 80.

312

Poſt hunc Samgar, filius Anath, electus ad principatum, primo anno obiit. Poſtea, propter iram Dei & transgreſſionem Legis, ſervierunt Iabin, regi Chananæorum, habenti armatorum 3000 equitum, & 12000 curruum, & Siſaræ principi hujus militiæ, per annos 21. De cætero, temperantes à malis, rogaverunt Deboram prophetiſſam, ut Deum rogaret pro eis. Deus verò per eam Baracum elegit de tribu Nephthalim, qui noluit inire bellum ſine Debora, ea eligente 10000 ad bellum. Tunc illa ei dixit, Tu concedis mulieri, quod Deus tibi dedit: ſed & ego non recuſo. Tunc cum victoria belli Siſara occiſus eſt, alioque bello rex Iabin, qui duo principatum per annos 40 tenuerunt.

Quibus

Digitized by Google

Quibus eodem tempore abeuntibus, ſervierunt Madianitis annis ſeptem. Sed tunc converſi à malis, orabant Deum, ut eos liberaret. Tunc Gedeoni filio Ioas, paucos manipulos, non in area propter hoſtes, ſed in torculari tenenti, apparuit Deus in forma juvenculi, ei præcipiens, ut liberaret Iſraël. Quo verò recuſante, propter paucitatem tribus ſuæ, ſuamque pueritiam, Dominus, quod deerat, impleturum ſe dicebat, & victoriam per eum daturum Iſraëli. Iſraël autem, audiens viſitationem Domini, citò ad certamen adeptus eſt 100000 virorum, & duos reges Oreb & Zeb cum 18000 occiderunt. Gedeon verò principatum nolens, coactus tenuit per quadraginta annos. Abimelech judicavit populum 3 annis: Thola 23, & Iair 22. Poſt Iair delinquentibus filiis Iſraël, provocaverunt iram Dei, transgredientes legem. Concluſit autem illos Deus in manibus inimicorum ſuorum, & ſervierunt Amalecitis & Palæſtinis per annos 18. Sed tunc convertentes & ſacrificia celebrantes, Ammonitisque caſtra metantibus ſuper eos, non habentes ducem, rogaverunt Iephthem, qui fuit potens ad exercitum diſpenſandum, promittentes ei ducatum. Tunc Iephthe, per legatos regem Ammonitarum de occupata regione accuſabat. Ille verò rex egreſſum Iſraël de Ægypto, ad poſſidendam hæreditatem Amorræorum, patrum ſuorum accuſabat. Reſpondit Iephte, eos ob Amorræam regionem, majores ſuos nullo juſto prætextu accuſare: ſed potius ipſos gratias illis Ammoniticæ regionis nomine debere, quæ relicta illis ſit, cùm & ipſa à Moſe poſſet adimi. Excedere ipſos ſua regione jubet, quam poſt annos CCC Dei auxilio Iſraëlitæ reparaverint: & ideo ſe ipſos oppugnaturum dixit. Qui quum voveret, ut quicquid ſibi obviam foret, poſt victoriam belli, immolaret Deo: filiam ſuam, ſic contingebat, ut immolaret. Iepthe annis ſeptem, Abeſan annis ſeptem, Achialon decem, & Labdon octo. Quo mortuo, ſervivit Iſraël Philiſtinis per 40 annos: a qua ſervitute ſic liberati. Angelus domini ſimilis juveni, apparuit Manuæ de tribu Dan, promittens ei optimum fortemque filium, & Philiſtinos prementem: præcipitque angelus, ne coma ejus abſcinderetur, & non niſi aquam biberet: qui naſcens, Samſon, id eſt robuſtus, nominatus. Samſon ergo 20 annis judicabat populum. *Hæc Joſephus.* Si igitur per intervalla regni, inter Judices filii Iſraël alienigenis ſervierunt, ſicut Joſephus perhibet: damnum annorum 167 inter Moſen & Samſon habetur. Cauſa exempli, Si poſt Iair oppreſſi ſunt filii Iſraëlitæ per annos 18, ſicut legitur, quamvis in fine vitæ Iephthe Iſraëlitas liberaret cum ipſo, niſi ſex non regnavit annis: tamen 12 annorum damnum inter mortem Iair & mortem Iephthæ poterit inveniri. Damnum autem annorum 18 poſt mortem Iair, usque ad Iephthæ pronunciavit 299.

SAMSON.

SAmſon de tribu Dan, annis 20 judicavit populum. Samſon fortiſſimus omnium fuit, ita ut à quibusdam facta ejus geſtis Herculis comparentur.

Anni mūdi.	*Anni Samſ.*	
3018	1	Latinorum 2, poſt Æneam, Aſcanius, annis triginta ſeptem. Argivorum, Mycenis regnavit Ægiſthus. Lydii mare obtinuerunt.
3019	2	
3020	3	Mycenarum, poſt necem Ægiſthi, Oreſtes regnavit annis 15. Aſſyriorum 27, Teuteus annis 40. Ægyptiorum, ea, quæ de Ulyſſe fabulæ ferunt, quomodo docuerit Tyrrhenorum Scyllam fugere, ſpoliare hoſpites ſolitam: ſcribit Palæphatus in libro primo incredibilium: Sirenas quoque fuiſſe meretrices, quæ deciperent navigantes.
3021	4	
3022	5	Latinorum, Aſcanius, Æneæ Albam urbem condidit.
3023	6	
3024	7	
3025	8	Latinorum Aſcanius, derelicto novercæ ſuæ regno Lavinii, Albam longam condidit: & Sylvium Poſthumum, fratrem ſuum, Æneæ ex
3026	9	
3027	10	
3028	11	
3029	12	
3030	13	

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Samſ.*	
3031	14	ex Lavinia filium, ſumma pietate educavit.
3032	15	
3033	16	
3034	17	
3035	18	Sicyoniorum 24, Zeuxippus, annis 31. Quidam ad hujus memoriam conſervandam, balneas Byzantinorum multo poſt tempore appellatas putant.
3036	19	Ægyptiorum, Pyrrhus, Delphis in templo Apollinis ab Oreſte occiditur, proditione ſacerdotis Macherei. Quo tempore quidam Homerum fuiſſe dicunt.
3037	20	Samſon, filius Manuæ, obiit, & requieſcit in ſepulchro patris ſui, Eſthaol, in tribu Juda.

313

¶ Hucusque liber Judicum annos 299 numerat; Judices 12. Othoniel primò apud Hebræos: poſt Samſon præfuit Iſraëli Emegar.

HELI.

HEli ſacerdos, ſecundum Hebræos, annis 40: ſecundum Septuaginta interpretes, annis 20 regnavit.

Anni mũdi.	*Anni Heli.*	
3038	1	Latinorum, Mycenis regnavit Tiſamenus, filius Oreſtis.
3039	2	
3040	3	
3041	4	
3042	5	Ægyptiorum, Hectoris filii Ilium receperunt, expulſis Antenoris poſteris, Heleno ſibi ſubſidium ferente.
3043	6	
3044	7	Latinorum, ſecundum quosdam, Heraclidarum deſcenſus.
3045	8	Athenienſium 13, Oxyntes, annis 12 regnavit.
3046	9	Ægyptiorum, Amazones Epheſi templum incenderunt.
3047	10	
3048	11	
3049	12	Latinorum, Aſcanius Julium filium procreavit, à quo familia Juliorum orta eſt: & propter ætatem parvuli, quia nec dum regendis civibus idoneus erat, Sylvium Poſthumum, fratrem ſuum, regni reliquit hæredem.
3050	13	Athenienſium, Caſtoris chronographiam de regno Athenienſium exponemus, Athenienſes reges cognomento Erechthidas, à Cecrope Diphe usque ad Thymœten, (a) quorum omne tempus inveniuntur anni 424.
3051	14	Latinorum, Agon, Lyciorum primus.
3052	15	Caſtoris chronographiam de Sicyoniorum regno exponemus, Sicyoniorum reges ab Ægialeo usque ad Zeuxippum, qui omnes regnaverunt annis 942: & ſacerdotes Carni, ex quibus præfuerunt annis triginta tribus. Poſt quos, ſacerdos conſtitutus eſt Charidemus, qui bellantes Perſas non ſuſtinens fugit.
3053	16	
3054	17	
3055	18	Latinorum 3, Sylvius, Æneæ filius, annis 28.
3056	19	
3057	20	
3058	21	Athenienſium 14, Thymœtes, anno 1 regnavit.
3059	22	Athenienſium 15, Aphidas, annis 9. Latinorum, Sylvius Poſthumus, quia poſt mortem patris ſui ruri fuerit educatus, & Sylvii & Poſthumi nomen accepit: à quo omnes Albanorum reges, Sylvii vocati ſunt.
3060	23	Ægyptiorum, poſt quos ſuſcepit regnum Melanthus Pylienſis, Andropompi filius, & hujus filius Codrus, qui imperaverant ſimul annis 59.
3061	24	Aſſyriorum 28, Tymeus annis 30.
3062	25	
3063	26	
3064	27	
3065	28	Sicyoniorum reges defecerunt, qui regnaverant annis 962. Poſt quos ſacerdotes Carni conſtituti ſunt.
3066	29	
3067	30	Athenienſium 16, & Erechthidarum primus, Melanthus, annis 37 regnavit.
3068	31	Ægyptiorum, Erechthidarum imperio deſtructo, Atticorum principum regnum ad aliud genus translatum eſt, cùm Thymœtem
3069	32	
3070	33	
3071	34	
3072	35	
3073	36	

(a) Al. *Chimœcen.*

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Heli.*	
3074	37	tem provocaſſet Xanthus Bœothus,& Thy-
3075	38	mœte recuſante, Me-
3076	39	lanthus Pylienſis, An-
3077	40	dropompi filius, ſuſcepiſſet ſingulare certamen,ac deinde regnaſſet. Hinc & ἀπατούριον, id eſt fallaciarum ſolennitas celebratur, quia victoria fraude proceſſerat.
3078	0	

¶ Mortuo Heli ſacerdote, arca Teſtamenti ab alienigenis poſſidetur, ac deinde in domo Abinadab fuit annis viginti.

SAMUEL.

SAmuel regnavit annis duodecim,Joſepho teſte. Nam de annis ejus Scriptura ſancta tacet. A Samuele tempora Prophetarum incipiunt.

Anni mũdi.	*Anni Sam.*	
3079	1	
3080	2	David,filius Jeſſæ,naſci-
3081	3	tur.Latinorum: in alia
3082	4	hiſtoria reperimus,
3083	5	quarto Latinum Sylvium regnaſſe, Laviniæ & Melampodis filium, uterinum fratrem Poſthumi: & quinto, qui nunc hic quartus ponitur,Sylvium Æneam,Poſthumi filium.
3084	6	Latinorum 4, Æneas
3085	7	Sylvius,annis 31.
3086	8	
3087	9	
3088	10	
3089	11	
3090	12	Aſſyriorum 29, Dercilus, annis 40. regnavit.

SAUL.

SAul de tribu Benjamin, primus Hebræorum rex, regnavit annis 20 ſecundum Joſephum. Anni verò ipſius in Scriptura divina non habentur.

Homerus, ſecundum quorundam opinionem, his fuiſſe temporibus dicitur.

Quanta apud veteres de eo diſſonantia fuerit, manifeſtum eſſe poterit ex ſequentibus. Quidam eum,ex quibus Crates, ante deſcenſum Heraclidarum ponunt: Eratoſthenes, poſt 100 annum Trojanæ captivitatis: Ariſtarchus,Ionica migratione, ſive poſt annos centum: Philochorus, emigrationis Jonicæ tempore, ſub Archippo Athenienſium magiſtratu, & poſt captam Trojam, anno 108: Apollodorus Athenienſis poſt 240 annum everſionis Ilii. Extiterunt alii, qui modico tempore,antequam Olympiades cœperint, 400 retro annis Trojanæ captivitatis eum fuiſſe putent, licet Archilochus 23 Olympiadem, & quintum Trojanæ everſionis annum ſupputet.

Anni mũdi.	*Anni Saul.*	
3091	1	
3092	2	
3093	3	Lacedæmoniorum re-
3094	4	gni principium: & Co-
3095	5	rinthiorũ regni princi- 314
3096	6	pium. In Lacedæmo-
3097	7	ne regnavit primus Euryſtheus, annis 42: Corinthiorum, regnavit primus Aletes, annis 35.
3098	8	Lacedæmoniorum,Heraclidarũ deſcenſus in Peloponneſum.
3099	9	Lacedæmoniorũ,Eury-
3100	10	ſtheus & Procles Spar-
3101	11	tam obtinuerunt.
3102	12	Athenienſium 17, Codrus Melanthi filius, annis 21.
3103	13	Lacedæmoniorũ,Jones
3104	14	profugi Athenas ſe
3105	15	contulerunt.
3106	16	
3107	17	
3108	18	
3109	19	Peloponnenſes contra Athenas dimicant. Lacedæmoniorum incurſus in Aſiam, Amazonum pariter & Cymmeriorum.
3110	20	Saul cum filio ſuo Ionatha, occiſi ſunt à Philiſtæis, in monte Gelboe bellantes.

¶ Ab Abraham usque ad David, tertia ætas ſeculi, ſecundum utranque editionem annos habet 942. Hæc, velut quædam adoleſcentia populi Dei, qua ætate incipit homo generare. Propterea Matthæus Evangeliſta generationum ſumpſit exordium,qui etiam pater Gentium conſtitutus eſt, quando mutatum nomen accepit.

Ab Adam usque ad David, ſecundum Hebræos, ſunt anni 2890. Sed additione evangelica evangeliſtæ Lucæ, ſunt anni 3120.

ÆTATIS III.
FINIS.

Hic notabis, lector amice, prototypum non numeraſſe neque decem annos judicis Achialon, qui hic deſiderantur, neque mundi annos unquam expreſſe: quæ fuit cauſa, ut extremus hujus ætatis annus ſit 3110, quum ex vera ſerie deberet eſſe 3120, ſequenti anno cohærens.

315

ÆTAS IV.

De quarta ætate, usque ad captivitatem & combuſtionem templi Salomonis.

CAPUT XVII.

DAVID rex Hebræorum ſecundus, ex tribu Juda primus, annis quadraginta regnavit.

Anni mũdi.	*Anni Dav.*	
3121	1	Latinorũ 5, Latinus Sylvius, annis 50 regnavit.
3122	2	
3123	3	Hebræorum, pontifex
3124	4	Abiathar, clarus habe-
3125	5	tur.
3126	6	
3127	7	David hucusque regnavit ſuper tribum Juda 7 annis.
3128	8	Hinc autem 33 annis regnavit ſuper duodecim tribus Iſraël.

Poſt Codrum principes, quos mors finiebat, quorum primus Medon, Codri filius, annis 20.

3129	9	Prophetabant Gad, Na-
3130	10	than, & Aſaph.
3131	11	Corinthiorum 2, Ixion
3132	12	annis 37. Lacedæmoniorum, Codrus juxta reſponſum ſeipſum morti tradens, interemptus bello Peloponneſiaco, in quo Erechthidarum regnum deſtructum eſt, quod 487 annis perſeveraverat.
3133	13	Aſſyriorum 30, Eupales, annis 38.
3134	14	
3135	15	
3136	16	
3137	17	
3138	18	Lacedæmoniorum 2,
3139	19	Agis, anno 1 regnavit.
3140	20	Poſt quem 3, Echeſtratus, annis 35.
3141	21	
3142	22	Lacedæmoniorũ, Pelaſgi obtinuerunt mare.
3143	23	
3144	24	Lacedæmoniorum, Ma-
3145	25	gneſia in Aſia condita.
3146	26	
3147	27	Lacedæmoniorũ, Mycena in Italia condita, vel Cumæ.
3148	28	Athenienſium 2, Acaſtus, annis 36 regnavit.
3149	29	Lacedæmoniorũ, Myr-
3150	30	rhena condita: & E-
3151	31	pheſus ab Andronico.
3152	32	Salomon naſcitur.
3153	33	Lacedæmoniorũ, Car-
3154	34	thago condita eſt, ut
3155	35	quidam volunt, à Car-
3156	36	chedine Tyrio, ut alii,
3157	37	à Didone, filia Beli, an-
3158	38	nis 143 poſt Trojanum excidium.
3159	39	
3160	40	David, filius Jeſſæ, obiit quarto die calendis Januariis, & in arce Hieruſalem, quæ dicta eſt civitas David, ſepultus eſt. Poſt tempus annorum 828, Hyrcanus pontifex, qui & Joannes, in 2 anno ſui pontificatus, Antiocho Pio, filio Demetrii, ut ab obſidione Hieruſalem liberaret, de ſepulchro David 3000 talantorum tulit. Et iterum Herodes rex multam pecuniam inde tulit.

SALOMON.

SAlomon, 12 año ætatis ſuæ, per Iſraël incepit regnare in ſolio patris, & poſtea, quod Scriptura tacet, vixit David, regnante jam filio, aliquot annis, qui ſibi & non filio imputantur. Mortuo autem patre, poſtea filius regnavit annis 40, quibus ſine patre regnavit. Et ſic initium regni Salomonis eſt tempus, quo ſolus regnavit. Hiſtoria oſtendit, non tamen omnes annos vice illius 52, quum antè continet, quòd non regna-

Digitized by Google

regnavit, filiis, ſed patribus, quamdiu ſimul vixerunt, imputantur. Confirmat liber Regum, dicens, quòd Ozias, poſtquam lepra percuſſus eſt, habitavit in domo ſeparata,& filius ejus,Joatham, regnavit pro eo usque ad mortem patris: & tamen poſtea, quum eſſet 25 annorum, 16 annis regnavit ſolus. Quod de Salomone intelleximus, & de Achaz ſimiliter intelligendum eſt. Joathæ filius, Ezechiæ pater fuit. Hoc dicit Hieronymus ad Vitalem presbyterum, de Salomone & Achaz, qui 10 annorum dicuntur filios genuiſſe.

¶ Salomon, tertius filius David, annis regnavit quadraginta.

Anni mũdi.	*Anni Sal.*	
3161	1	Lacedæmoniorum Ionica emigratio, in qua
3162	2	
3163	3	quidam Homerum fuiſſe ſcribunt.
3164	4	Hic Salomon,menſe ſe-
3165	5	cundo quarti anni re-
3166	6	gni ſui, templum Do-
3167	7	mino ædificare cœpit
3168	8	in Hieruſalem, poſt exitum Iſraël ex Ægypto 480 annis, ut liber Regum tertius teſtatur: quod in figuram totius temporis, quo in hoc ſeculo CHRISTI ædificatur eccleſia, quæ in futuro perficietur, ſeptem annis perfecit; & in octavo menſe anni ſeptimi dedicavit.
3169	9	Corinthiorum 3, Agelaus, annis regnavit 37.
3170	10	Latinorum 6, annis 38.
3171	11	Aſſyriorum 31, Laoſthenes, annis 45.
3172	12	
3173	13	Lacedæmoniorum 4,
3174	14	Leobotes, annis 37.
3175	15	
3176	16	Hebræorum, ſacerdos
3177	17	Sadoc, 8 ab Aaron,ha-
3178	18	betur illuſtris.
3179	19	Lacedæmoniorũ, qui-
3180	20	dam Homerum & He-
3181	21	ſiodum his tempori-
3182	22	bus fuiſſe ajunt.
3183	23	Regina Saba venit au-
3184	24	dire ſapientiam Salo-
3185	25	monis.
3186	26	Lacedæmoniorũ, Carthago (ſecundum nonnullos) conditur à Didone. Alii ſuprà ſcriptum tempus vendicant.
3187	27	Athenienſium 3, Archippus, annis regnavit novendecim.
3188	28	Lacedæmoniorum, ter-
3189	29	tiò mare obtinuerunt
3190	30	Thraces annis 19.
3191	31	
3192	32	
3193	33	In Ægypto dynaſtia 21,
3194	34	regnavit Senennis, an-
3195	35	nis 26.
3196	36	
3197	37	
3198	38	
3199	39	
3100	40	Salomon, filius David, in Bethlehem, anno 40 regni ſui, 50 autem ætatis ſuæ, ſepultus in Hieruſalem eſt.

316

¶ Poſt mortem verò Salomonis, Jeroboam de tribu Efraim, ſeparavit à domo David & à Domino decem tribus, in figuram hæreticorum,qui ſuos ſequaces à CHRISTI eccleſia ſegregant.

ROBOAM.

HEbræorum Juda 4, Roboam, filius Salomonis, regnavit annis 17 duas tribus ſubjectas ſibi, ideſt, Juda & Benjamin, ob reges Judæorum, quòd ij ex Juda ſtirpe deſcenderant: unde & univerſa gens nomen Judææ ſortita eſt, quæ appellatur Iſraël.

¶ Apud Hebræos,qui in Samaria erant, & vocabantur Iſraël,primus regnavit Ieroboam, annis viginti tribus in Samaria.

Anni mũdi.	*Anni Rob.*	
3201	1	
3202	2	
3203	3	Athenienſium 4, Therſippus, regnavit annis 42.
3204	4	Suſachim, rex Ægypti, contra Judæos dimicans, templum Domini ſpoliat.
3205	5	Corinthiorum 4, Pry-
3206	6	minas, annis 35.
3207	7	
3208	8	Latinorum 7, Capetus
3209	9	Sylvius, annis 24. Al-

Digitized by Google

Anni mūdi.	*Anni Rob.*	
3210	10	bæ Sylvii, ſuperioris regis ſexti filius fuit.
3211	11	Lacedæmoniorum 5,
3212	12	Doryachus, (*a*) an. 29.
3213	13	Samos condita, &
3214	14	Smyrna in urbis modum ampliata.
3215	15	
3216	16	Aſſyriorum 32, Pyri-
3217	17	thydias, (*b*) annis 30.

ABIA.

HEbræorum Juda 5, Abia filius Roboam, Ieroboam pugnantem contra ſe ſuperavit, occiſis de exercitu ejus millibus quinque, & regnavit ſaltem annis tribus.

Anni mūdi.	*Anni Abia.*	
3218	1	
3219	2	Ægyptiorum, Pſeuſennes, annis regnavit 41.
3220	3	Hebræorum pontifex maximus, Abimelech, illuſtris habetur.

317

ASA.

HEbræorum Juda 6, Aſa Juſtus, filius Abiæ, annis 41 regnavit.

Anni mūdi.	*Anni Aſæ.*	
3221	1	
3222	2	Aſa idola deſtruit, templum mundat, egredientem contra ſe Zaram Æthiopem ſternit cum ſuo exercitu.
3223	3	Hebræorum Iſraël 2, Nadab, regnavit annis duobus.
3224	4	Hebræorum Iſraël 3, Baaſa, regnavit annis 24.
3225	5	Lacedæmoniorū, Thraces Bebryciam, quæ nunc Bithynia vocatur, tranſeuntes, à Strymone (*c*) occupaverunt.
3226	6	Prophetabant in Judæa
3227	7	Achias, Semeias; & qui erant apud altare in Samaria, Iehu, Ioed, Azarias, qui & Anania.
3228	8	Ab Aſa conductus Benadad, rex Syriæ Damaſci contra Iſraël, percuſſit omnem terram Nephthalim.

(*a*) Al. *Doriſtus.*
(*b*) Al. *Pyrithiades.*
(*c*) Al. *Aſtrimonem.*

Anni mūdi.	*Anni Aſæ.*	
3229	9	Jehu propheta à Baaſa,
3230	10	rege Iſraël, occiditur.
3231	11	Thraces mare obtinuerunt.
3232	12	
3233	13	Latinorum 8, Capys Sylvius, annis regnavit 28.
3234	14	Lacedæmoniorum 6,
3235	15	Ageſilaus, annis 44 re-
3236	16	gnavit.
3237	17	
3238	18	Corinthiorum 5, Bac-
3239	19	chis annis 34 regnavit.
3240	20	
3241	21	
3242	22	
3243	23	
3244	24	Athenienſium 5, Phor-
3245	25	bas, annis 31.
3246	26	Aſſyriorum 33, Ophra-
3247	27	teus, annis 20.
3248	28	
3249	29	Hebræorum Iſraël 4, E-
3250	30	la, annis 2.
3251	31	Hebræorum Iſraël 5,
3252	32	Amri, annis 12. Amri
3253	33	emit montes Samariæ
3254	34	à Semer duobus talentis argenti, & ædificavit illic. Hiel de Bethel
3255	35	
3256	36	Jericho inſtaurat.
3257	37	
3258	38	
3259	39	
3260	40	Ægyptiorum, Nephercherres, annis 4 regnavit.
3261	41	Latinorum 9, Capetus Sylvius, annis 13.

JOSAPHAT.

HEbræorum Juda 7, Joſaphat juſtus, filius Aſæ, annis 25.

Anni mūdi.	*Anni Ioſaph.*	
3262	1	
3263	2	Hebræorum Iſraël 6, A-
3264	3	chab, filius Amrī, annis 22. Cujus uxor erat Iezabel idololatra, filia Ethbaal, regis Tyri & Sidonis. Elias Thesbites per tres ſemis annos, à menſe Octobri usque in alium annum, pluviam propter peccata populi, & Achab continet. Prophetabant Elias, Abdias, Azarias & Micheas.

3265

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Ioſap.*	
3265	4	Ægyptiorum 5, Amenophis, regnavit annis octo.
3266	5	Aſſyriorum 34, Ophraganeus, annis 50.
3267	6	
3268	7	
3269	8	
3270	9	
3271	10	
3272	11	
3273	12	Ægyptiorum 6, Oſochor, annis 6 regnavit.
3274	13	Latinorum 10, Tiberinus Sylvius, Capeti filius, annis 8. A quo & fluvius appellatus eſt Tiberis, qui priùs Albula dicebatur. Corinthiorum 6, Agelas, annis triginta uno regnavit.
3275	14	Athenienſium 6, Mecades, annis 30 regnavit.
3276	15	
3277	16	
3278	17	
3279	18	Ægyptiorum, Spinaces annis 9 regnavit.
3280	19	
3281	20	
3282	21	Latinorum 11, Agrippa
3283	22	Sylvius, annis 9.
3284	23	Lacedæmoniorum 7,
3285	24	Archelaus, annis 40.
3286	25	In Latina hiſtoria hæc ad verbum ſcripta reperimus: Agrippa apud Latinos regnante, Homerus claruit in Græcia, ut teſtantur Apollodorus grammaticus, & Euphorbus hiſtoricus; ante Urbem conditam, annis 134; & (ut Cornelius Nepos) ante ipſam Olympiadem primam, annis centum.

¶ Hebræorum Iſraël 8, Joram, filius Achab, annis 12.

JORAM.

HEbræorum Juda 8, Joram, filius Joſaphat, annis 8: nominatus nomine filii Achab, fratris ſuæ matris Godoliæ: & ambulavit Joram in viis ſacrilegis domus Achab. Prophetabant Elias & Eliſeus.

Anni mũdi.	*Anni Jora.*	
3287	1	
3288	2	Ægyptiorum, Senſcones, annis 35.
3289	3	
3290	4	
3291	5	
3292	6	
3293	7	
3294	8	Elias Thesbites, ſacerdos magnus & propheta, 40 dierum exercitatus jejunio, curru igneo rapitur quaſi usque in cœlum, mortem in fine mundi ab Antichriſto paſſurus; & Eliſeum, filium Joſaphat, pro ſe unxit prophetam. Eliſeus verò primo miraculo aquas Jericho ſanat. Micha de tribu Ephraim ſub Joram, filio Achab obiit, & ſepultus eſt in terra ſua juxta Polyandrum. In diebus Joram, receſſit Edom, ne eſſet ſub Juda, & conſtituit ſibi regem.

AZARIAS.

HEbræorum Juda 9, Azarias, qui & Zacharias, vel Mathias, filius Joram, anno uno regnavit.

3295	9	Azariam cum filio ſuo Joas, & nepote Amaſia, propter ſcelera ſua Matthæus Evangeliſta à Salvatoris genealogia recluſit.

¶ Hebræorum Iſraël 9, Jehu, annis vigintioćto regnavit.

GODOLIA.

HEbræorum Juda 10, Godolia vel Athalia de familia Achab, regnavit annis ſex: ſed ſecundum ſeptuaginta ſeniores interpretes, annis ſeptem. Quæ videns, interfectum ab Jehu rege Iſraël, filium ſuum Azariam, occidit omnem ſtirpem regiam domus Joram, niſi ſolum Joas, filium Azariæ, quem Joſabeth, ſoror Azariæ, uxor Jojadæ pontificis, furata eſt de medio filiorum regis, quum interficerentur. 318

Anni mũdi.	*Anni God.*	
3296	1	Joiadas, inſigniſſimus
3297	2	pontifex, qui ſolus
3298	3	poſt Moſen annis 133
3299	4	vixit.
3300	5	Propheta Zacharias
3301	6	clarus habetur.

JOAS,

HEbræorum Juda 11, Joas, filius Azariæ, annis 40. Iſte principio regni templum innovavit.

Anni mũdi.	*Anni Joas.*	
3302	1	Athenienſium 7, Dio-
3303	2	genetus, annis 28.
3304	3	Corinthiorum 7, Eude-
3305	4	demus, annis 25.
3306	5	Lacedæmoniorũ, mare
3307	6	obtinuerunt & Phry-

ges annis vigintiquinque.

3308	7	Azarias propheta cla-
3309	8	rus apud Hebræos

tunc temporis habebatur.

3310	9	Azarias propheta or-

tus eſt in terra Reblatha, & ſepultus, nono hujus Joas anno occiſus.

3311	10	Zacharias propheta oc-
3312	11	ciditur.
3313	12	Lacedæmoniorum, Ly-
3314	13	curgus inſignis habe-
3315	14	Aſſyriorum 35, (tur.
3316	15	Aſcrazapes, annis 40.
3317	16	
3318	17	
3319	18	
3320	19	
3321	20	Latinorum 12, Aremu-
3322	21	lus Sylvius, annis 19.

Sylvius Aremulus, ſive Remulus, Agrippæ ſuperioris regis filius, præſidium Albanorum inter montes, ubi nunc Roma eſt, poſuit; qui ob impietatem poſtea fulmine tactus interiit. Hujus filius fuit Julius, proavus Julii Proculi, qui cum Romulo commigrans, fundavit Juliam gentem. Ægyptiorum 22 dynaſtiæ, Sencoris, annis regnavit viginti uno.

319

3323	22	¶ Hebræorum Iſraël 10,
3324	23	Joachaz, filius Jehu, in
3325	24	anno 22 regni Joas in-
3326	25	cipiens, regnavit annis
3327	26	16, teſte Joſepho.
3328	27	Corinthiorum 8, Ari-
3329	28	ſtomedes, annis 36.
3330	29	
3331	30	
3332	31	Eliſeus propheta, Eliæ

diſcipulus, ex tribu Ruben, obiit; & requieſcit in civitate Sebaſte, quæ quondam Samaria dicebatur. Athenienſium 8, Pheredus, annis 19.

3333	32	Lacedæmoniorũ, Sexto
3334	33	mare obtinuerunt Cy-
3335	34	prii etiam annis 23.
3336	35	Apud Hebræos, Zacha-
3337	36	rias propheta, filius Jo-
3338	37	jadæ, tutoris quondam
3339	38	ac regni vivificatoris

ſui, inter templum & altare, à rege Joas lapidatus eſt, quem ob merita ſua, Dominus in Evangelio filium Barachiæ, id eſt, benedicti Domini, cognominat.

3340	39	Latinorum 13, Aven-

tinus Sylvius, annis 37. Aventinus, Aremuli ſuperioris filius, in eo monte, quo nunc eſt pars Urbis, eſt mortuus ac ſepultus, & æternum loco vocabulum dedit.

3341	40	¶ Hebræorum Iſraël 11,

Joas, qui & Amaſias, filius Joachaz, annis 16. In cujus ſecundo anno, Amaſias ſuper tribum Juda cœpit regnare, teſte Joſepho.

AMASIAS.

HEbræorum Juda 22, Amaſias, annis 29 regnavit.

Anni mũdi.	*Anni Ama.*	
3342	1	
3343	2	Lacedæmoniorũ 8, Te-
3344	3	leclus, annis 40. Ægyptiorum 23, Oſorchon, annis 15.
3345	4	Carthaginem hac ætate
3346	5	quidam conditam pu-
3347	6	tant, alii verò, ut ſuprà memoravimus.
3348	7	Hazael, rex Syriæ, afflixit
3349	8	Iſraël.
3350	9	
3351	10	Athenienſium 9, Ari-
3352	11	phron, annis 20.
3353	12	Lacedæmoniorum, ab
3354	13	Ariphrone Aſſyriorum
3355	14	regnum deſtructũ eſt:

& Sardanapalus, ut nonnulli ſcriptitant, etiam obiit.

3356	15	Aſſyriorum 36, Tono-
3357	16	ſconcoleros, qui voca-
3358	17	tur Græcè Sardanapa-

lus, annis viginti regnavit.

3359	18	Ægyptiorum 24, Ta-

chelotis, annis regnavit 13.

3360

Digitized by Google

Anni mūdi.	*Anni Ama.*	
3360	19	¶Hebræorum Iſraël 12,
3361	20	Jeroboam, filius Joas,

annis 46. In ſecundo anno hujus Ozias, filius Amaſiæ, cœpit regnare ſuper tribum Juda, teſte Joſepho.

3362	21	Lacedæmoniorum, 9, Locho. Septimò Phœnices mare obtinuerunt.
3363	22	Sardanapalus eodem tempore Tarſum atque Anchialem condidit: & in prælio victus ab Arbace Medo, ſemet incendio concremavit.
3364	23	Corinthiorum 9, Echemon, annis 16.
3365	24	
3366	25	
3367	26	
3368	27	
3369	28	
3370	29	Lacedæmoniorū, Theſpieo, Ariphronis filio, Athenis regnante, Aſſyriorum imperium deletum eſt.

ASARIAS.

HEbræorum Juda 13, Azarias, qui & Ozias, Amaſiæ filius, annis quinquaginta duobus regnavit.

Anni mūdi.	*Anni Aſar.*	
3371	1	
3372	2	Athenienſium 10, Theſpieus, annis 27. Ægyptiorum 23 dynaſtia,
3373	3	
3374	4	
3375	5	Petubaſtis, annis 25.
3376	6	Usque ad id tempus fuiſſe reges Aſſyriorum, hiſtoria refert: & fiunt ſimul anni 1198. Omnes autem anni regni Aſſyriorum à primo anno Nini ſupputantur, 1240.
3377	7	Medorum primus Arbaces, annis 29. Latinorum 14, Procas Sylvius, Aventini ſuperioris regis filius, annis 22. Medorum, Arbaces Medus, Aſſyriorum imperio deſtructo, regnum Medis tranſtulit, & interim ſine principibus res agebatur, usque ad Deiocem, regem Medorum. In medio autem tempore, Chaldæi propriè prævalebant, quorum ſeparatæ quædam regni ſucceſſiones feruntur. Reliquæ quoque gentes propriis regibus utebantur.

Anni mūdi.	*Anni Aſar.*	
3378	8	Anno ante Urbem conditam 64, noviſſimus apud Aſſyrios regnavit Sardanapalus, vir quavis muliere corruptior.
3379	9	
3380	10	Corinthiorum 10, Alexander annis 25.
3381	11	
3382	12	Lycurgus Lacedæmoniis jura componit. Principium regni Macedonum.
3383	13	Macedonum primus,
3384	14	Caranus, annis 28. Lacedæmoniorum 10,
3385	15	Polydorus, annis 37 regnavit.
3386	16	Lacedæmoniorū, templū Junonis incenſum.
3387	17	
3388	18	Heſiodus inſignis habetur, ut vult Porphyrius.
3389	19	
3390	20	
3391	21	
3392	22	Ægyptii regem ſuum
3393	23	Oſorthon, Herculem
3394	24	cognominaverunt.
3395	25	Prophetabant apud Hebræos Oſee, Amos, Eſaias, & Jonas.
3396	26	
3397	27	Phædon Argivus, menſuras & pondera primus invenit. Ægyptiorum, Oſorthon, annis 21.
3398	28	
3399	29	
3400	30	Lacedæmoniorū, Lycurgi leges Lacedæmon, juxta ſententiam Apollodori, hac ætate ſuſcepit.
3401	31	Latinorum 15, Amulius Sylvius, annis 44.
3402	32	
3403	33	Numitor, Procæ ſuperioris regis major filius, à fratre Amulio regno pulſus, in agro ſuo vixit. Filia ejus adimendi partus gratia, virgo Veſtalis electa eſt, quæ quum 27 patrui ſui anno geminos edidiſſet infantes, juxta legem, in terram viva defoſſa eſt. Verùm parvulos prope ripam Tiberis expoſitos, Fauſtulus, regii paſtor armenti, ad Acciam Laurentiam, uxorem ſuam, detulit, quæ propter pulchritudinem & rapacitatem corporis quæſtuoſi, Lupa à vicinis appellabatur; unde ad noſtram usque memoriam, meretricum cellulæ Lupanaria dicuntur. Pueri verò, quum adoleviſſent, collecta paſtorum & latronum
3404	34	
3405	35	

320

Digitized by Google

num manu, interfectoque apud Albam Amulio, avum Numitorem in regnum
321 restituunt.

Anni mũdi.	*Anni Aſar.*	
3406	36	Medorum 2, Soſarmus,
3407	37	annis 30. Athenienſiũ 11, Agamemneſtor, annis 20. Corinthiorum 11, Teleſtes, annis 12. Ægyptiorum, Pſammus, annis 10.
3408	38	Trieres prima navigatio in Corintho. Eumelus Corinthius verſificator agnoſcitur, & Sibylla Erythræa.
3409	39	
3410	40	Ægyptii, poſt Phœnices
3411	41	mare obtinuerunt.
3412	42	Hebræorum Iſraël 14, Zacharias, menſibus ſex. Poſt quem Sellum, diebus 3. Poſt quem Manahem, annis 10. Macedonum 2, Cœnus, annis 12 regnavit.
3413	43	Anno ante Urbem conditam 30, Peloponnenſium Athenienſiumque maximum bellum, totis viribus animisque commiſſum eſt.
3414	44	Bocchorus Ægyptiis
3415	45	jura conſtituit: ſub quo agnus loquutus eſt.
3416	46	Lacedæmonii contra Meſſenios vicennale bellum habebant.

Ægyptiorum dynaſtia 24, Bocchorus, annis 46 regnavit.

3417	47	Corinthiorum 12, Automenes, anno uno. Poſt hunc Philolaus annis ſex regnavit.
3418	48	Athenienſiũ 12, Æſchy-
3419	49	lus, annis 23, Agame-
3420	50	mneſtoris filius. Lydo-
3421	51	rum primus rex Ardiſus, filius Alyattis, annis 36 regnavit. Lacedæmoniorum reges defecerunt.
3422	52	Anno 52, Zacharias cœpit regnare ſuper Iſraël. Phacee, filius Manahen, annis 10, ut in libro Regum legitur.

JOATHAM.

HEbræorum Juda 14, Joatham, filius Oziæ, annis 16. Olympias prima ab Elienſibus conſtituitur, poſt annos 405 Trojanæ captivitatis; anno primo Joatham, ſecundum Hebræos; anno 6 Æſchyli, Athenienſis judicis, prima Olympias facta eſt, in qua Coræbus Elienſis extitit victor. Olympus autem eſt nomen campi in Græcia apud Actæum littus, qui propter amœnitatem planiciei ſuæ ſic dicitur, quaſi amœnitas olympi, ideſt, cœli. Elei agunt quinquennale certamen aut agonem, 4 annis in medio expletis, in quibus principes annui conſtituuntur 4: qui anni Olympias nominati, ideſt, Olympiadis primo vel ſecundo ſive tertio aut quarto anno, aliquid geſtum eſſe narratur. Quam Olympiadem Iphitus, filius Praxonidis ſive Hæmonis, primus conſtituit. Ab hoc tempore, Græcia de temporibus hiſtoriarum vera creditur: nam antea, ut cuique viſum eſt, diverſas ſententias protulerunt.

Scribit autem Aphricanus (ut verba ejus ponam) ad hunc modum: Æſchylus, Agamemneſtoris filius, apud Athenienſes obtinuit principatum annis vigintitribus, qua ætate Joatham regnabat in Hieruſalem. Porrò & nos in prima olympiade Joatham poſuimus. Annus ergo Joatham primus, ſecundum Aphricanum, Bedam, atque Joſephum, olympiadis primæ primus erat annus.

Anni mũdi.	*Anni Ioath.*	
3423	1	Olympias 1. Archimus
3424	2	Mileſius, poëta clarus
3425	3	habetur. Macedonum 3, Tyrimas, annis 38 regnavit.
3426	4	Remus & Romulus naſcuntur, matre Ilia. *(a)* Amulius rex, Numitoris fratris ſui filiam Rheam nomine, quæ & Ilia dicta, Veſtalem virginem fecit: quæ gravida inventa, dum ſcelus ſuum nititur excuſare, à Marte ſe compreſſam mentita eſt: quæ patrui ſui regni 16 an. geminos edidiſſet.
3427	5	Olympias ſecunda. A-
3428	6	thenienſes primò trie-
3429	7	res navigarunt, Ame-
3430	8	nedeo curſum dirigen-
3431	9	Olympias tertia. (te. Abacuc, Oſee, Johel, Eſaias, Obed.
3432	10	Hebræorum Iſraël 17,
3433	11	Phaceia, filius Romeliæ, annis 20. Sub quo Theglathphalaſar, rex Aſſyriorum, magnam partem populi

(a) al. *Ecilia.*

Digitized by Google

populi Judæorum in Aſſyrios transtulit.

Heſiodus ſecundum quosdam clarus habetur. Cyrene condita. Mileſii obtinuerunt mare annis 18.

Anni mũdi.	*Anni Ioath.*	
3434	12	Cynethon Lacedæmonius, qui Telogoniam ſcripſit, agnoſcitur.
3435	13	Olympias 4. Medorum 3, Medidus, annis 50. Eumelus poëta, qui Pagoniam & Europiam ſcripſit, & Archimus, qui Æthiopiam & Iliacam compoſuit, Perſis agnoſcuntur.
3436	14	Aradus inſula condita.
3437	15	
3438	16	Lacedæmoniis, primus ephoros, quod magiſtratus nomen eſt, conſtitutus. Fuerunt autem ſub regibus annis 350. Conſtruxerunt urbem in Ægypto Raveratin.

ACHAZ.

HEbræorum Juda 15, Achaz, filius Joathan, an. 16. Anno autem 8 Phaceæ regnare cœpit Achaz, teſte Hieronymo.

Anni mũdi.	*Anni Ach.*	
3439	1	Olympias quinta.
3440	2	Athenienſium 13, Alcmæon, annis 2.
3441	3	
3442	4	
3443	5	Olymp. 6. Urbs condita.

URBS ROMA.

Nonnulli Romanorum ſcriptores Romam conditam ferunt, olympiadis 6 anno 1, in monte Palatino, à geminis, 11 calendis Majis. Romulus ſcilicet & Remus, collecta multitudine paſtorum, Romanæ urbis ædificia inchoant, ſuoque de nomine junior, qui germanum peremerat, urbem vocari Romam præcepit. Milleſimus Urbis annus ſub Philippo principe completur. Athenienſium 14, Charops, annis 10. Athenis principes, qui usque ad mortem Reipublicæ præerant, deſierunt: & in 10 annos magiſtratuum conſuetudo verſa eſt, regnavitque primò Charops, filius Æſchyli.

3444	6	Romanorum primus, Romulus, à quo Romani ex Latinis dicti, anno ſecundo ab Urbe condita, regit annis octo.
3445	7	Anno 3 ab Urbe condita, Remus rure, raſtro paſtorali à Fabio, Romuli duce, occiſus. Roma Parilibus, qui nunc dies feſtus eſt, condita, eodemque die, Conſualibus ludis Sabinæ raptæ, anno ab Urbe condita 3. Et una virginum pulcherrima, acclamatione rapientium, Thalaſſo, duci Romuli, decernitur: unde in nuptiarum ſolennitatibus Thalaſſo vulgò clamitant, quòd ſcilicet talis nupta ſit, quæ Thalaſſum mereatur habere.
3446	8	Ob aſyli impunitatem, magna Romulo multitudo conjungitur. 328
3447	9	Olympias ſeptima.
3448	10	
3449	11	Anno 7 Urbis conditæ.
3450	12	
3451	13	Olympias octava.
3452	14	Hebræorũ Iſraël, Oſee, filius Elæ, regnavit annis 9. In cujus anno 4, Ezechias cœpit regnare ſuper tribum Juda, teſte Joſepho. Annus Urbis conditæ 10 hic eſt.
3453	15	Athenienſium 15, Æſimedes, annis 10. Ceninenſes, Antemnates, Cruſtumini, Fidenates, Veientes, qui propter Sabinarum raptum bellum moverant, vincuntur à Romulo. Tarpeia obruta, unde mons Tarpeius, in quo nunc Capitolium.
3454	16	Lydorum 2, Alyattes, annis 14. Naxus condita in Sicilia. Midas regnavit in Phrygia.

EZECHIAS.

HEbræorum Juda 16, Ezechias, annis 29 regnavit.

Anni mũdi.	*Anni Ezec.*	
3455	1	Olympias nona.
3456	2	Syracuſa & Catina, in Sicilia condita.
3457	3	
3458	4	Eſaias & Oſee prophetãt.
3459	5	Olympias decima.
3460	6	Prima captivitas Iſraël, quæ à rege Sennacherib facta eſt. Decem tribus gentis Judææ, quæ vocabantur

Iſraël, erant in parte Samariæ, quæ victæ à Sennacherib, rege Chaldæorum, & translatæ ſunt in montes Medorum: regnatumque eſt in Samaria annis 250. Sennacherib ille, ad cuſtodiendam regionem Judææ, accolas miſit Aſſyrios, qui æmulatores Judææ legis facti, Samaritæ nuncupati ſunt: quod interpretatur Latinè Cuſtodes. Ezechiel propheta ait: *Et tu dormies ſuper latus tuum ſiniſtrum, & pones iniquitatem Iſraël ſuper eo: numero dierum, quibus dormies ſuper illud, & aſſumes iniquitates eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorũ, numero dierum 390 dies, & portabis iniquitatem domus Iſraël. Et quum compleveris hæc, dormies ſuper latus tuum dextrum ſecundò: & aſſumes iniquitatem domus Juda 40 diebus, diem pro anno, diem, inquam, pro anno dedi tibi.* Hieronymus
323 ſuper Ezechielem, quæramus annos 390, pro quibus diebus totidem ſiniſtro latere dormit Propheta Ezechiel, vinctus & conſtrictus, ita ut in latus ſe alterum non verteret, captivitatem decem tribuum Iſraël oſtendens. Et quæramus, qui ſunt alii anni quadraginta tres Judæ, in dextro latere. Hîc dicendum eſt, quòd ſub Phacea, filio Romeliæ, rege, qui 20 rex regnavit in Iſraël annis 20, Teglathphalaſar, rex Aſſyriorum, & cepit Aion & multas urbes & univerſam terram Nephthalin, & transtulit eos in Aſſyrios. Poſtquã regnavit in Iſraël Oſee, filius Elæ, annis novem, captus eſt cum omni Samaria, à Salmanaſare, rege Aſſyriorum, & transtulit eos in Hela & Abor fluvios, Gazan, in civitatibus Medorum. Anno autem 6 Ezechiæ, regis Judæ (ut hiſtoria regum narrat) captus eſt Oſee, à quo & cum anno 6, eodem annumerato usq; in annum 29 regni ſui, ſunt añi 24. Tot enim añis Ezechias poſt captivitatem Oſee regnavit.

79. Poſt quem Manaſſes regnavit annis 55.

81. Poſt quem Amon, annis 2.

112. Poſt quem Joſias, annis 31. Poſt quẽ regnavit Jonathas, filius Joſiæ, menſibus 4. quem Nechao vinctum ducens in Ægyptũ, ſeniorem ejus fratrem Joachim, qui & Eliachim, regnavit annis 11. Poſt quem regnavit Joachim, qui & Jechonias, menſibus 3, diebus decem, qui ſtatim ductus eſt in captivitatem, regnavitque pro eo Sedechias undecim annis, ſub quo capta eſt Hieruſalem, & templum deſtructum.

133. Itaque à prima captivitate Iſraël ſub Phacea, usque in annum 11 Sedechiæ, anni ſunt 163, menſes 6. Adde annos 70 deſolationis Templi primæ captivitatis, fiunt anni 234. A ſecunda captivitate ſub Oſee, 134. In ſecundo anno Darii, regis Perſarum, templum conſtructum à Zorobabel, filio Salathiel, & Jehu, filio Joſedech, prophetantibus Aggæo & Zacharia.

35. Darius regnavit annis 36. quorum primo ſublato, in quo completus eſt annus 70 deſolationis Templi, fiunt 35 anni.

55. Cui ſucceſſit filius ſuus Xerxes, annis viginti.

95. & menſes 7.

96. & menſes 4. Artabanus menſibus 7. Xerxes annis 40, menſibus 2.

95. Sogdianus, menſibus 7. Adde menſes 7 Artabani cum 2 menſibus Xerxis, fit annus & menſes 4.

115. & menſes 4.

155. & menſes 4. Darius Nothus, annis 19. Artaxerxes, annis 40. qui & Memordari & Parſatidis filius, qui ab Hebræis Aſſuerus dicitur: ſub quo Heſter hiſtoria ſcribitur, & populus priſtinam libertatem periculo mortis liberatus accepit. Fiunt ergo à 2 anno Darii usque ad extremum annum Aſſueri, anni 150 & menſes 4, qui additi prioribus 233 annis, & menſibus 6, fiunt anni 389, & menſes 9.

Dextri verò lateris dormitio, ideſt annorum 40, facilè computantur. Poſt Eliachim enim, qui & Joachin, regnavit filius ejus Joachim, qui & Jechonias, menſibus 3. qui cum matre & eunuchis & ſervis & principibus ſuis exiit ad Nabuchodonoſor, & ſuſcepit eum ipſe rex Babylonis, anno 8 regni ſui, cum omni theſauro Templi Domini & domus regiæ, & omni populo decem millibus, tantùm relictis pauperibus, & transtulit eos in Babyloniam. Poſt quem regnavit Sedechias annis 11. ſub quo templum deſtructum eſt: cujus ſolitudo usque ad 2 annum Darii permanſit 70 annis. Anno verò deſolationis Templi Cyrus regnavit in Perſis, ſub-

Digitized by Google

ſubverſo rege Medorum Aſtyage, qui ſecundum prophetiam Eſaiæ, 50000 hominum de tribu Juda, & vaſa templi aurea & argentea 5400, quæ Nabuchodonoſor aſportavit, remiſit in Hieruſalem, & reliqua.

Sicuti igitur à Phacea, rege Iſraël, ſub quo Salmanaſſar multa populi millia vaſtavit, usque in annum 40 Aſſueri, ſupputamus 390 annos, quando univerſi populi Judaici perſequutio mitigata eſt: ſicut à primo anno Jechoniæ, quando magna pars Hieruſalem translata eſt in Babylonem, usque ad primũ annum Cyri, regis Perſarum, qui deſolationis templi erat annus 30, computantur anni 40. ſub quo Judæorum laxata eſt captivitas, populo reddita eſt libertas.

Qui autem voluerit computare à prima captivitate, quæ facta eſt ſub Manue, filio Gaddi regis Iſraël, qui in Samaria regnavit annis 10. quando venit Phul, rex Aſſyriorum, in terra Iſraël, & accepit mille talenta argenti, & poſt eum annos 2 alios Phaceæ, quibus regnavit in Iſraël: inveniet anno 28 Aſſueri, compleri annos 390, ſicut Heſter refert hiſtoria: quod & credibilius eſt. Neque enim ab imperio Aſſueri, ſed adhuc regnante eo, Iſraël jugum ſervitutis abjecit. Hæc Hieronymus.

Anni mũdi.	*Anni Ezec.*	
3461	7	Romanorum, Tatius Sabinorum regnans cum Romulo, à Curibus Quirites appellati.

Macedonum 4, Perdiccas, annis 51.

Ægyptiorum 25 Dynaſtia, Sabacon Æthiops, annis 12.

3462	8	Romulus primus milites ſumpſit ex populo: & nobiliſſimos centum ſenes; ob ætatem Senatores; ob ſimilitudinem curæ, Patres appellavit: templa & muros Romæ conſtruxit.
3463	9	Olympias undecima. Anno Urbis 20.
3464	10	Athenienſium 16, Clidicus, *(a)* annis 10.
3465	11	
3466	12	Sabacon, Bocchorum regem captum vivum exuſſit.
3467	13	Olympias duodecima.
3468	14	
3469	15	In Sicilia Cherſoneſus
3470	16	condita.
3471	17	Olympias 13.
3472	18	Bellum inter Lacedæmones & Argivos geſtum.
3473	19	Anno Urbis 30. Ægyptiorum, Sepithus annis regnavit 12.
3474	20	Athenienſium 17, Hippomanes, annis 10.
3475	21	Olympias 14.
3476	22	Medorum 4, Cardiceas,
3477	23	annis 14.
3478	24	Olympias 15.
3479	25	
3480	26	Romulus repentè, quũ concionem ante Urbem haberet, apud Capreæ paludes, è conſpectu ablatus eſt. Diſcerptum aliqui à Senatu putant, ob aſperius ingenium. Sed oborta tempeſtas, & ex turbido die ſerena & tranquilla lux Solis, conſecrationis ſpeciem præbuerunt. Cui mox Julius Proculus fidem fecit, viſum à ſe Romulum affirmans, auguſtiore forma, quàm fuiſſet: mandare præterea, ut ſe pro numine acciperent & Quirinum in cœlo vocari: placitum diis, ut Roma gentium potiretur. Ipſe verò Romulus fortè fuit percuſſus, cujus anima in inferno, & corpus palude ſepultum. 324

Mortuo autem Romulo, per quinos dies Senatores rempublicam rexerunt, atque unus annus ita expletus eſt. Hoc tamen tempus interregnum appellatum eſt.

NUMA POMPILIUS.

Romanorum 2, Numa Pompilius, nullum cum finitimis bellum geſſit. Duos menſes addidit, Januarium & Februarium: quum antea decem tantùm menſes apud Romanos fuiſſent. Capitolium quoque à fundamentis ædificavit. Congiarium dedit, & aſſes ligneos, & ſcorteos. Lydorum 4. Candaules, annis 17.

(a) al. *Elidecus.*

Anni mũdi.	*Anni Ezec.*	
3481	27	Sibylla, quæ & Herophile dicitur, in Samo insignis habetur. *(a)*
3482	28	
3483	29	Olympias 16. Anno Urbis conditæ 40.

MANASSES.

HEbræorum Juda 17, Manaſſes, filius Ezechiæ, annis 55.

Anni mũdi.	*Anni Man.*	
3484	1	Athenienſium 18, Leocrates, annis 10.
3485	2	
3486	3	Ægyptiorum, Tarrachus Æthiops, annis 20. Nicomedia condita, quæ priùs Aſtacos *(b)* vocabatur. Croton, Parion & Sybaris conditæ.
3487	4	Olympias 17.
3488	5	Deioces Ecbatanam cõdidit. Medorũ 5, Deioces, annis 54. Partheni Tarentum condiderunt.
3489	6	
3490	7	
3491	8	Olympias 18.
3492	9	
3493	10	Anno Urbis 50.
3494	11	Athenienſium 19, Abſander annis 10 regnavit.
3495	12	Olympias 19.
3496	13	
3497	14	
3498	15	
3499	16	Olympias 20.
3500	17	
3501	18	Lydorum, Gyges, annis
3502	19	35. Midas rex, quum apud Phrygas regnaret, ſanguine tauri potus, extinctus eſt.
3503	20	Olympias 21. Anno Urbis 60. Athenienſium 20, Eryx, annis 10.
3504	21	Clacus vel Glaucus Chius, primus ferri inter ſe glutinum
325		excogitavit.
3505	22	Ægyptiorum 27 dynaſtia, Merrhes Æthiops, annis 12.
3506	23	In Sicilia Gela, in Pamphylia Phaſelis condita.
3507	24	Olympias 22.
3508	25	Chalcedon condita.
3509	26	Manaſſes ob ſcelera ſua
3510	27	catenatus & compeditus, in Babyloniã ducitur: ſed ob pœnitentiam & preces reſtituitur in regnum.
3511	28	Olympias 23. Hipponax notiſſimus redditur.
3512	29	Macedoniorum 5, Argæus, annis 38 regnavit.
3513	30	Anno Urbis 70. Athe-
3514	31	nis annis 6, principes conſtituti ſunt: ceſſantibus regibus, novem principes, ex nobilibus urbis electi, Athenienſibus præfuerunt.
3515	32	Olympias 24.
3516	33	
3517	34	Cyzicus condita eſt, &
3518	35	Locri in Italia. Ægyptiorum, Stephinaces, annis ſeptem regnavit.
3519	36	Olympias 25.
3520	37	
3521	38	

TULLUS HOSTILIUS.

Romanorum 3, Tullus Hoſtilius, annis 32.

3522	39	
3523	40	Olympias 26. Anno Urbis 80. Tullus, primò regum Romanorum purpura & ſerico uſus eſt: ac deinceps cum tota domo ſua, fulmine conflagratus, interiit.
3524	41	Poſt Caras, mare obti-
3525	42	nuerunt Lesbii annis
3526	43	58. Ægyptiorum, Necypſes annis 5 regnavit.
3527	44	Olympias 27.
3528	45	Nudipedalia primùm acta in Lacedæmone.
3529	46	Tullus Hoſtilius, poſt
3530	47	longam pacem bella reparavit, Albanos, Teientes, Fidenatesque vicit. Archilochus, Simonides, & Ariſtoxenus muſicus, illuſtres habentur. Ægyptiorum, Nechao, annis 8.
3531	48	Olympias 28.
3532	49	Sibylla, quæ & Herophile, in Samo nobilis habetur. *(a)*

3533

(a) Vide infra *ad a. 3532.*
(b) al. *Arthacus.*

(a) Vide ſupra *ad a. 3481.*

Digitized by Google

Anni mūdi.	*Anni Man.*	
3533	50	Anno Urbis 90.
3534	51	Tullus Urbem ampliavit, monte Cælio adjecto.
3535	52	Olympias 29. Zaleucus
3536	53	legislator apud Locros crebro ſermone celebratur. Lydorum, Ardys, annis 38.
3537	54	Byzantiū condita. Alcmæon clarus habetur, & Leſches Lesbius, qui parvam fecit Iliadem. Cypſelus in Corintho tyrannidem exercuit, annis viginti octo.
3538	55	Ægyptiorum, Pſammitichus, annis 44.

AMON.

HEbræorum Juda 18, Amon filius Manaſſes, ſecundum Hebræos, regnavit annis 2 tantùm, ſecundum Septuaginta interpretes regnavit annis 12.

Anni mūdi.	*Anni Amon.*	
3539	1	Olympias 30.
3540	2	Chantus & Stagira conditæ. Iſtrus in Ponto condita.
3541	3	
3542	4	
3543	5	Olympias 31. Anno Urbis 100. Medorum,
3544	6	Phraortes, annis 24.
3545	7	
3546	8	Lampſacus condita eſt, & Abdera.
3547	9	Olympia 32.
3548	10	Phalaris apud Agrigentinos tyrannidem
3549	11	exercet.
3550	12	In Sicilia Selinus condita, & in Ponto Boryſthenes. Macedonum 6, Philippus, annis 38. Amon à ſuis ſervis occiditur.

JOSIAS.

HEbræorum Juda 19, Joſias Juſtus, filius Amon, annis 31 ſecundum Hebræos: at ſecundum Septuaginta interpretes, 32.

Anni mūdi.	*Anni Joſiæ.*	
3551	1	Olympias 33.
3552	2	
3553	3	Anno Urbis 110. Hebræorum pontifex maximus, Helcias, inſignis habetur.
3554	4	
3555	5	Olympias 34.
3556	6	Thales Mileſius, Examii
3557	7	filius, primus phyſicus philoſophus agnoſcitur: quem vixiſſe ajunt usque ad 58 olympiadem.
3558	8	Meſſena à Lacedæmoniorum ſocietate diſcedit. Oraculo Dodonæo primò Græcia uſa eſt. Scythæ usque ad Palæſtinam penetraverunt.
3559	9	Olympias 35.
3560	10	

ANCUS MARCIUS.

3561	11	Romanorum, Ancus
3562	12	Marcius, nepos Numæ à filia, annis vigintitribus.
3563	13	Olympias 36. Anno Urbis 120. Hieremias propheta, ſe ab anno 13 Joſiæ, usque in annum 4 Joachim 33 prophetaſſe perhibet, & Nabuchodonoſor 4 anno Joachim regnare cœpiſſe, anno 19 ejusdem fuiſſe deſtructam Hieruſalem.
3564	14	Tyrtæus, Athenienſis
3565	15	poëta, cognoſcitur. Battus condidit Cyrenen.
3566	16	Medorum 7, Cyaxares, annis 32. Apud Corinthios, tyrannidem exercuit Periander. Sinope, Lipara, Pruſias conditæ, & Epidamnus, poſtea Dyrrhachium vocata. Phalaris tyrannis deſtructa.
3567	17	Olympias trigeſima ſeptima. Holda, mulier apud Hebræos prophetavit. Prophetabant Sophonias & Hieremias.
3568	18	Joſias, mundata Judæa
3569	19	& Hieruſalem, templo etiam inovato, poſt abjectas idololatriæ ſordes, paſcha Domino celeberrimum facit, 18 anno regni ſui.
3570	20	Draco legumlator, ut quibusdam videtur, agnoſcitur.
3571	21	Olympias 38. Lydorum 7, Sadyattes, annis 15.
3572	22	Ancus Marcius, Numæ ex filia nepos, Aventinum montem &

Janiculum Urbi addidit: & ſupra mare 16 ab Urbe miliario Oſtiam condidit.
326 Ad extremum morbo periit. Cyaxares, adverſum Aſſyrios dimicans, Ninum civitatem capit.

Anni mūdi.	*Anni Ioſiæ.*	
3573	23	Anno Urbis 130.
3574	24	
3575	25	Olympias 39.
3576	26	
3577	27	
3578	28	Arion Methymnæus clarus habetur, qui à delphino in Tænarum dicitur aſportatus.
3579	29	Olympias 40.
3580	30	
3581	31	
3582	32	Joſias, rex Judæorum, cum Nechaone, rege Ægyptiorum, congreſſus, occiditur. Ac mihi miraculum ſubiit, quomodo in præſens tempus ſibi uterque convenerunt, maximè, quum divina Scriptura hunc eundem Pharaonem, Nechaonem appellet. Ægyptiorum Nechao, qui & Nechepſi, annis ſex regnavit.

JOACHAZ.

HEbræorum Juda 20, Joachaz, filius Joſiæ, regnavit menſibus tribus, quaſi usque ad calendas Apriles. Quum enim ab apice mundi, id eſt 15 calendis Aprilis, annos numeravimus ab Adam usque ad mortem David, 4 calendis Aprilis annos integros invenimus Joachaz. Itaque à calendis Januariis incipiens, quo David obiit, regnavit menſibus 3 usque ad calendas Aprilis: quem annum Euſebius in Chronicis ſuis ſcribit, ut dicit Beda: ſed ipſe Beda non ſcribit eum. Quem Nechao vinctum ducens in Ægyptum, ſeniorem fratrem ejus Eliacim pro eo conſtituit regem.

TARQUINIUS.

Romanorum 5, Tarquinius Priſcus, annis 37. Circum ædificavit Romæ: numerum Senatorum auxit: Romanis ludos inſtituit: muros & cloacas ædificavit: ad extremum, ab Anci filio occiſus eſt. Panætius primus in Sicilia arripuit tyrannidem.

JOACIM.

HEbræorum Juda 21, Eliacim, qui & Joacim, filius Joſiæ, regnavit annis 6.

Anni mūdi.	*Anni Ioac.*	
3583	1	Olympias 41. Anno Urbis conditæ 140. Steſichorus poëta clarus habetur.
3584	2	Lydorum 7, Alyattes, annis regnavit 49.
3585	3	Anno 3 Joacim, Nabuchodonoſor, rex Babyloniæ, Judæam cepit, & in ditionem ſuam rediit: & plurimos captivos affert, in quibus erant Daniel, Ananias, Azarias, Miſael, Ezechiel: partemque vaſorum templi Babyloniam transfert: & Joacim tributarium facit.
3586	4	Anno 4 Joacim, ſacra ſcriptura regnum Nabuchodonoſor computat: quia ex eo non ſolùm Chaldæis & Judæis, ſed etiam Aſſyriis, Ægyptiis, Moabitis, aliisque innumeris gentibus incipit regnare.
3587	5	Olympias 42. Macedonum 7, Europus, annis 26. Ægyptiorum Spammus, annis 12.
3588	6	Cyaxares Medus ſubvertit civitatem Ninum. Pittacus Mitylenæus, qui de ſeptem Sapientibus fuit, cum Phrynone Athenienſi olympiacè congreſſus, eum interfecit.

JECHONIAS.

HEbræorum Juda 22, Joacim, qui & Jechonias, filius Eliacim, menſibus quatuor regnavit, hoc eſt, usque ad menſem Julii. Iſte circundata à Chaldæis civitate, exiit ad regem Babylonis cum matre, & ductus eſt cum populo in Babyloniam, anno 7 regni Nabuchodonoſoris ſecundò venientis ad Judæam. Timuit enim Nabuchodonoſor, ne non obediret ei: quia occidit patrem ejus Joacim, & conſtituit pro eo patruum ſuum Sedeciam, qui annis octo obedivit, deinde ad Ægyptum vertit.
| 3589 | 0 |

SEDE-

Digitized by Google

SEDECIAS.

HEbræorum Juda 23, Sedecias, qui & Mathan, filius Joſiæ, annis undecim regnavit.

Anni mūdi.	*Anni Sedec.*	
3590	1	Prophetabant Hieremias & Baruch.
3591	2	Olympias 43. Camerina & Perinthus conditæ.
3592	3	Maſſilia condita. Sappho & Alcæus poëtæ, clari habentur.
3593	4	Anno Urbis 150. Medorum 8, Aſtyages, annis 38. His temporibus, certantibus in agone τράγος, id eſt hircus, in præmio dabatur: unde ajunt Tragœdos nuncupatos.
3594	5	Epimenides Athenas mundari juſſit.
3595	6	Olympias 44. Ægyptiorum, Vaphres, annis 30. Solon, Draconis legibus antiquatis, extra eas, quæ ad ſanguinem pertinebant, ſua jura conſtituit.
3596	7	
3597	8	Daniel propheta ſolvit viſionem Nabuchodonoſoris, anno regni ſui decimo ſexto, teſte Joſepho.
3598	9	
3599	10	Olympias 45.
3600	11	Anno Urbis 157. Templum incenſum eſt, ex quo ædificari cœpit anno 430. Qui autem reliqui fuerunt, transfugerunt in Ægyptum: qua poſt annos 5 percuſſa à Chaldæis, in Babyloniam & ipſi transmigrarunt.

Capta igitur eſt Hieruſalem anno 11 Sedechiæ. Nabuchodonoſor, rex Chaldæorum, anno 19 regni ſui, captis Hieroſolymis, 9 die menſis 4, id eſt Julii, obſidens civitatem menſibus 8, templum menſe 5 (id eſt Auguſto) incendit: ſicut Joſephus perhibet.

¶ Iſidorus epiſcopus ſic: Feſti autem dies in veteri Lege, iſti ſunt:

Dies azymorum Paſchæ, 14 die menſis primi eſt, quando Luna pleniſſima, abjecto fermento, agnus immolatur.

Dies Pentecoſtes, quando in vertice montis Sinai lex data eſt Moſi: in quo de frugibus primùm panes propoſitionis offerebantur.

Dies ſabbatorum, in quo otia celebrabantur in lege: & manna non licebat colligere. Dies neomeniarum, id eſt, celebratio novæ Lunæ. Semper autem Judæi in menſium principio, hoc eſt, prima luna, diem feſtum agebant: ideò quia deficiente Luna, tempus finitur, & naſcente incipitur.

Dies autem tubarum, 7 menſis principium eſt, quando Judæi ſolennitatem agentes, amplius tuba canebant, & plurima offerebant ſacrificia, quàm per ſingulos menſes. 327

Dies ſcenopegiæ eſt 15 dies menſis 7, in quo tabernaculorum ſolennitates veteres celebrabant. Scenopegia enim tabernacula interpretantur.

Dies jejunii quarti eſt 17 dies menſis Julii, quando deſcendens Moſes de monte, tabulas Legis confregit. In eo etiam die Nabuchodonoſor urbis Hieruſalem muros primò deſtruxit.

Dies jejunii quinti in menſe Auguſto eſt, quando pro ſpeculatoribus ad terram miſſis, ſeditio in caſtris exorta eſt: & factum eſt, ut per deſertum quadraginta annis decurrerent laboriosè, & in annis quadraginta in hyeme omnes perirent: ſiquidem & in eo menſe à Nabuchodonoſore, & multo poſt tempore, à Cæſare Tito templum everſum atque ſuccenſum eſt, & in opprobrium Judæorum exaratum.

Dies jejunii ſeptimi in menſe 7 eſt, id eſt in Octobri, in quo occiſus eſt Godolias, & reliqui, qui erant in Hieruſalem, interfecti ſunt, ſicut dicit Hieremias.

Dies jejunii decimi eſt decimo menſe, qui apud nos Januarius vocatur, quando agnoverunt cuncti in Babylonia captivi, quinto menſe templum fuiſſe deſtructum.

¶ Hæc autem beatus Hieronymus in Commentariis Zachariæ:

A David usque ad captivitatem quartæ ætatis, anni numerantur 473, menſes 6, dies 10: ſecundum Septuaginta interpretes, 12 amplius.

Ab Adam usque ad captivitatem quatuor ætatum, ſimul ſunt 3363 anni, menſes 6, dies 10.

¶ Generationes autem ætatis hujus, juxta utrosque codices, ſunt 17, quas tamen

tamen Matthæus Evangeliſta certi myſterii gratia 14 componit.

¶ Hac ætate, velut juvenili ætate, in populo Dei Regum tempora cœperunt. Hæc enim in hominibus ætas apta gubernando regno ſolet exiſtere.

ÆTATIS IV FINIS.

328 ¶ *Iterum claudicat prototypi noſtri calculatio in annis mundi, amice Lector: quoniam ſi primum annum ſequentis ætatis probè numerat 3604, hic ultimus annus 3600 ætatis quartæ, deberet eſſe 3603.*

Eadem negligentia, deſunt quoque tres anni in ſupputatione annorum Urbis.

In Olympiacis tempeſtivè deſtit, nempe in 28, intricaturam fortè aut laborem vitans. Eos tamen perduximus usque ad finem hujus ætatis.

At hoc prorſus nihil eſt, ſi ad nomenclaturam ubique corruptam conferendum eſt, & vix emendandam, ut cætera ſileam. Hoc enim debemus idiotis pigrisque amanuenſibus.

ÆTAS V.

CAPUT XX.

QUINTA mundi ætas à captivitate cœpit populi Iſraël: quæ ſecundum Hieremiam 70 annis permanſit, dicens: Quum cœperint impleri in Babylone 70 anni, reducam vos ad locum iſtum, dicit Dominus.

Primus annus captivitatis, in quo templum Domini Nabuchodonoſor menſe Auguſti incendit, quod ab initio ædificationis ſuæ manſerat annis 442. Capta Hieroſolyma ab Aſſyriis, ad Vaphrem, regem Ægypti, reliqui transfugerunt. Hujus Vaphris Hieremias quoque propheta meminit. Sententiæ etiam noſtræ Clemens congruit in primo Stromate, quadrageſima octava olympiade captivitatem Judæorum factam eſſe conteſtans, regnante apud Ægyptios Vaphre, apud Athenas Phœnippo; & ſupputari ſeptuaginta annos deſolationis templi, usque in ſecundum annum Darii, & Hebræorum captivitatis & templi exterminii, quod fuit in Hieruſalem, annis 70.

CAPTIVITAS.

Anni mũdi.	*Anni Capt.*	
3604	1	Anno Urbis 161.
3605	2	
3606	3	Corinthiorum monarchia deſtructa eſt.
3607	4	
3608	5	In Babylonia prophetabant Daniel & Ezechiel. Solis facta defectio, quum futuram eam Thales prædixiſſet.
3609	6	Alyattes & Aſtyages dimicaverunt.
3610	7	
3611	8	
3612	9	
3613	10	Anno Urbis 170. Macedonum 8, Alcetas, annis viginti novem.
3614	11	
3615	12	Aſtyages contra Lydos pugnavit. Anaximander Mileſius phyſicus agnoſcitur.
3616	13	
3617	14	Tarquinius occiſus à filiis Anci, cui ſucceſſit in regnum Servius Tullius.

SERVIUS TULLIUS.

Romanorum 6, Servius Tullius, annis viginti quatuor. Servius, ancillæ ſed nobilis captivæ filius, tres montes Urbi addidit, Quirinalem, Esquilinum, Viminalem, & foſſas circum muros duxit. Cenſus Romanorum civium primus inſtituit: & ad extremum Tarquinii Superbi, generi ſui, ſuperioris regis filii, ſcelere occiſus eſt. Anno decimoquarto, poſtquam percuſſa eſt civitas, vigeſimo anno transmigrationis regis Joacim & Ezechielis, ipſe Ezechiel vidit in viſionibus renovationem civitatis ac templi & ceremoniarum.

3618	15	
3619	16	
3620	17	
3621	18	

3622

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Capt.*	
3622	19	
3623	20	Anno Urbis 180. Phalaris tyrannidem exercuit annis 13.
3624	21	
3625	22	
3626	23	Eugamnon Cyrenæus, qui Theogoniam fecit, agnoſcitur.
3627	24	Agon gymnicus, quem Panathenæon vocant, actus.
3628	25	Mortuo Nabuchodonoſore, Babyloniorum rege, ſuſcepit imperium Evilmerodach, cui ſucceſſit frater ejus Balthaſar. Ægyptiorum Amaſis, annis 42 regnavit.
3629	26	Anno 26 poſt everſam Hieruſalem, qui eſt 37 annus transmigrationis regis Joacim, ſublevavit Evilmerodach, filius Nabuchodonoſoris, rex Babyloniæ, anno, quo regnare cœpit, Joacim, regis Judæ, caput de carcere, & poſuit thronum ejus ſuper thronum regum, qui cum eo erant in Babylone.
3630	27	Piſiſtratus, Athenienſis
3631	28	tyrannus, in Italiam transgreditur. Æſopus interimitur apud Delphos,
3632	29	Lydorum Crœſus, annis 15. Anaximenes phyſicus agnoſcitur.
3633	30	Anno Urbis 190. Balthaſar occiſus eſt, ſub quo Daniel eam ſcripturam, quæ in pariete apparuerat, interpretatus eſt, ſignificantem imperium Chaldæorum in Medos & Perſas transferendum. Hæc eſt viſio: Mane, id eſt noſtrum: thecel, id eſt pondus: phares, id eſt fragmentum. Septuaginta anni captivitatis huc usque, juxta Aphricanum & Joſephum, id eſt usque ad Cyrum.

CYRUS.

¶ Cyrus Perſarum primus, ſubverſo rege Aſſyriorum, & regno Medorum, regnavit per annos 30.

3634	31	Cyrus (ut impleretur verbum Domini ex ore Hieremiæ) primo anno ſui regni, laxata Hebræorum captivitate, ferme 50000 hominum regredi fecit in Judæam, reſtituens eis vaſa templi Domini aurea & argentea quinque millia & quadringenta. Qui congregati in Hieruſalem menſe 7 ædificaverunt altare: & à primo die ejusdem menſis cœperunt offerre holocauſta Domino. Anno autem 2 adventus ſui, menſe 2, templi fundamenta jecerunt, anno verò incenſionis ejus 72, juxta Aphricanum & Joſephum. Sed impedientibus Samaritis intermiſſum eſt opus usque ad annum Darii 2. Qui etiam in regno Aſſueri, in regni ſui principio Artaxerxi ſcripſerunt accuſationem adverſus Judæos: & reſcripſit Artaxerxes, ne ædificaretur Hieruſalem.

Anni mũdi.	*Anni Capt.*	
3635	32	Medorum, Steſichorus eodem tempore moritur.
3636	33	Simonides clarus habetur.
3637	34	Prophetabant Aggæus
3638	35	& Zacharias. Chilo, qui de ſeptem ſapientibus fuit. Ephoros in Lacedæmone.
3639	36	Eo tempore Jeſus, filius Joſedec, & Zorobabel, regii generis filius, & Salathiel habebantur: qui & principes fuerunt eorum, qui regreſſi ſunt in Judæam.
3640	37	Ænophenes Colophonius clarus habetur.
3641	38	Macedonum 9, Amyntas, annis regnavit 50.
3642	39	Templum Apollinis Delphis ſecunda vice incenſum.
3643	40	Anno Urbis 200. Ea,
3644	41	quæ de Crœſo memorantur, quomodo tentarit oraculum. Thales moritur. Crœſus
3645	42	
3646	43	
3647	44	adverſus Cyrum bellum iniit.

329

TARQUINIUS.

Romanorum 7, Tarquinius, annis 35. Crœſus à Cyro captus eſt, & Lydorum regnum deſtructum, quod ſtetit annis 231. Tarquinius Superbus, ſocero Servio occiſo, arripuit imperium: Volſcos, Veios, Sueſſam & Pometiam ſubegit: & quum oppugnaret Ardeam cauſa Tarquinii, junioris filii ſui, qui Lucretiam corruperat, à regno expulſus eſt. Piſiſtratus ſecunda vice Athenis regnat. Pherecydes hiſtoricus clarus habetur.

Digitized by Google

Anni mūdi.	*Anni Capt.*	
3648	45	Hippicus poëta tunc temporis agnoſcitur.
3649	46	Cyrus Sardes capit. Colligitur omne tempus captivitatis Judæorum, anni 70, qui ſecundum quosdam, à tertio anno Joacim usque ad vigeſimum annum Cyri, regis Perſarum, computantur. Porrò ſecundum alios, à Joſiæ, Judæorum regis, anno 13, ſub quo Hieremias prophetare cœpit, usque ad primum annum ſuprà dicti Cyri regis, deſolationis verò templi, ſub Dario rege, complentur anni 70.
3650	47	Harpagus, qui apud Cyrum primo loco habebatur, adverſus Joniam dimicat.
3651	48	Simonides lyricus, &
3652	49	Phocylides, & Hippius poëta, clari habentur.
3653	50	Anno Urbis 210.
3654	51	
3655	52	
3656	53	
3657	54	Theognis poëta clarus eodem tempore habetur.
3658	55	Anacreon lyricus poëta agnoſcitur.
3659	56	Apud Samum tyranni-
3660	57	dem exercent tres fra-
3661	58	tres, Polycrates, Philus,
3662	59	& Pentagnoſius.
3663	60	Anno Urbis 220. Tomyris, regina Maſſagetarum, Cyrum interfecit.

330

CAMBYSES.

¶ Perſarum 2, Cambyſes, Cyri filius, regnavit annis 8. Hic, devicta Ægypto, cunctam ejus religionem abominatus, ceremonias ejus & templa depoſuit: Babylonem in Ægypto ædificavit.

3664	61	Hunc ajunt, ab Hebræis ſecundum Nabuchodonoſor vocari, ſub quo Judith hiſtoria conſcribitur.
3665	62	Apud Hebræos pontifex maximus Jeſus, filius Joſedec, & princeps gentis Zorobabel, clari habentur.
3666	63	Pythagoras phyſicus & philoſophus clarus habetur.
3667	64	Hippias Athenis tyrannidem exercet.
3668	65	Samii Dicæarchiam con-
3669	66	diderunt, quam nunc Puteolos vocant.
3670	67	Ægyptiorum 26 dyna-
3671	68	ſtia Perſarum: obtinuit quippe Ægyptum Cambyſes, in anno 8 regni ſui, usque ad Darium filium Xerxis, annis 111.

MAGI.

¶ Perſarum 3 fratres Magi, menſibus ſeptem, hoc eſt, usque ad calendas menſis Aprilis.

3672	69	Menſibus autem 3 Joachaz, & menſibus 3 Joacim, cum diebus 10, & cum menſe Auguſto, in quo combuſtum eſt templum, junctis ſimul diebus cum menſibus 7 Magorum, fiunt menſes 14, à 4 calendis Januariis, quo David obiit, usque ad calendas Apriles.

Ante Darium templum combuſtum eſt, & Hieroſolyma fuit capta in Auguſto.

Ante quem Sedecias regnavit annis 11, usque ad Julium menſem.

Ante quem regnavit Joacim, menſibus 3, & diebus 10, usque ad menſem Martium.

Ante Joacim regnavit Eliacim, annis 11, usque ad menſem Martium.

Ante Eliacim regnavit Joachaz, menſibus tribus, usque ad menſem Decembrem.

Anni igitur captivitatis ab Auguſto ad Auguſtum numerantur, non à Martio: ab Aprili ergo, ante combuſtionem templi Salomonis, in medio anni 11 Sedeciæ usque ad Aprilem, in fine anni primi Darii, ſunt anni 70. Et à menſe Auguſto, in fine anni 11 Sedeciæ, usque ad menſem Auguſtum, in medio anni 2 Darii, ſunt anni 70 captivitatis. Sed anni hiſtoriæ à menſe Aprili, aliàs à menſe Martio ad alterum menſem Martium, usque ad CHRISTUM numerantur.

A David igitur usque ad captivitatem, ſunt 473 anni, & menſes 6 vel 7, & dies 10, teſte Hieronymo ſuper annum 6 Eze-

Digitized by Google

Ezechiæ, ut ſuprà eſt: ibi à captivitate & combuſtione templi usque ad Darium, anni 69, & menſes 7. A Dario usque ad calendas Apriles, in anno 42 Octaviani Auguſti, in cujus fine natus eſt Dominus, teſte Evangelio, ſunt 519 anni: hoc eſt, à David usque ad captivitatem, 473 anni: & à captivitate ad CHRISTUM, 589 anni. A David etiam usque ad Emanuelem ſunt anni 1062, juxta ipſam Hebraicam veritatem.

Anni mũdi.	*Anni Capt.*	
3675	70	Anno Urbis 230. Aggæus, Zacharias & Malachias, prophetæ clari habentur.

DARIUS.

PErſarum 4, Darius, filius Hyſtaſpis, annis 36 regnavit.

Anni mũdi.	*Anni Dar.*	
3674	1	In anno primo Darii, filii Aſſueri de ſemine Medorum, qui imperavit ſuper regnum Chaldæorum, ego Daniel intellexi in libris numerum annorum, de quo factus eſt ſermo Domini ad Jeremiam prophetam, ut complerentur deſolationis Hieruſalem ſeptuaginta anni, usque ad initium Cyri, regis Perſarum. Beda autem dicit, annos 70 usque ad perfectam reſtaurandi licentiam, id eſt, usque ad primum annum Darii, eſſe computandos. Primo anno captivitatis ignis ab altari ſublatus, & abſconditus in puteo: poſt 70 reverſionis annum aſſumitur, inventus vivus. Inter Darium & Cambyſen regnaſſe duos fratres Magos, in libris Chronicorum Euſebii reperimus. Verùm Hieronymus in expoſitione Danielis ſcribit, poſt Cambyſem Smerdem Magum regnaſſe, qui Pantapten (inquit) filiam Cambyſis duxit uxorem. Qui, quum à ſeptem Magis fuiſſet occiſus, & in locum ejus Darius ſuſcepiſſet imperium, eadem Pantapte nupſit Dario, & ex eo Xerxem filium genuit.
3675	2	Euſebius ſic: *Secundo anno Darii, 70 annus captivitatis impletur, Zacharia propheta teſte, apud quem ſecundo anno Darii angelus ſic loquitur: Domine exercituum, usque quo tu non miſereberis Hieruſalem & urbium Juda, quibus iratus es? Iſte 70 annus eſt. Ideo 2 annus hìc ſcribitur: quia 4 annus in Magorum fratrum 7 menſibus computatur. Secundo anno Darii regìs templum Hieroſolymis extruitur à Zorobabel: conſummaturque opus annò 4. Remiſſio quidem captivitatis Judæorum, & venia templi ædificandi, ſub Cyro exordium habuit. Conſummatur verò templum ſub Dario: quia vicinæ gentes aſſiduis incurſionibus ædificationem impedierant.* Clemens quoque his congruit in primo Stromate, ita ſcribens: *Et perſeveravit captivitas annis 70, usque ad 2 annum Darii, filii Hyſtaſpis, qui Perſis, Aſſyriis & Ægypto imperavit: ſub quo Aggæus & Zacharias, & unus ex duodecim, qui vocatur Angelus prophetaverunt, ſacerdotioque functus eſt Jeſus, filius Joſedec.*

Anni mũdi.	*Anni Dar.*	
3676	3	Armodius & Ariſtogiton Hipparchum tyrannum interfecerunt: & Lemna meretrix, amica eorum, quum tormentis cogeretur, ut ſocios proderet, linguam ſuam morſu ſibi amputavit.
3677	4	Anno 4 Darii ait Zacharias propheta: *Cùm jejunaretis & plangeretis per ſeptuaginta hos annos, nunquam jejunium jejunaſtis mihi?*
3679	6	Anno 6 Darii, templi
3680	7	ædificatio completur,
3681	8	die 3 menſis Adar, qui
3682	9	eſt 46 annus, ex quo ejus ſub Cyro fundamenta jacta ſunt. Unde in Evangelio dicunt Judæi: *Quadraginta & ſex annis ædificatum eſt templum, & tu in triduo reædificabìs illud.* Cœperunt autem ædificare anno 2 Darii, menſe 6, die 19. Et anno 6 (ut dictum eſt) menſe 12, die 3. compleverunt. Ex quo apparet, opus templi, & antea non parva ex parte peractum, annos autem 70 à deſtructione illius usque ad perfectam reſtaurandi licentiam eſſe computandos. Unus annus de 46 annis, à Cyro usque in annum 6 Darii, deeſt in Chronicis. Anni enim 40 à Cyro ad Darium, & 6 anni Darii debent eſſe, ſicut in Evangelio dicitur, Quadraginta & ſex annis ædificatum eſt templum.

331

Reges Latinorum.

Latinus rex regnavit annis 32, à quo Latini ſunt appellati. Hujus imperii anno 25 Troja capta eſt: ad quem Æneas profugus veniens, factus eſt gener ejus: cui ſucceſſit in regnum Æneas, poſt octavum annum Trojæ captæ, & regnavit in Italia annis 3.

41. Aſcanius, filius Æneæ, regnavit annis triginta ſeptem, qui Albam condidit.

70. Sylvius, Æneæ filius ex Lavinia, regnavit annis 9. Homerus poëta his temporibus fuit.

101. Æneas Sylvius regnavit annis triginta uno.

151. Latinus Sylvius regnavit annis quinquaginta. Hujus temporibus Amazones Aſiam vaſtaverunt. Carthago condita eſt à Carcedone Tyrio, ut quidam dicunt. Salomon quoque, filius David, regnans Hieroſolymis, templum famoſiſſimum condidit.

190. Alba Sylvius regnavit annis triginta novem.

214. Ægyptus Sylvius regnavit annis viginti quatuor.

242. Capys Sylvius regnavit annis viginti octo.

255. Carpentus Sylvius regnavit annis tredecim.

264. Tyberinus Sylvius regnavit annis octo.

303. Agrippa Sylvius regnavit annis quadraginta.

332. Aremulus Sylvius regnavit annis 19. Hujus temporibus Lycurgus apud Lacedæmonios jura compoſuit.

359. Aventinus Sylvius regnavit annis triginta ſeptem, à quo mons Romæ, quia ibi ſepultus eſt, nomen accepit. 332

380. Procas Sylvius regnavit annis viginti tribus.

426. Amulius Sylvius regnavit annis 43, qui fratrem ſuum Numitorem regno expulit: cujus tempora iſti ſunt applicata.

Reges Romanorum.

465. Romulus regnavit annis triginta octo, à quo Roma condita eſt, & ex Latinis Romani ſunt deducti. Hic primùm conſtituit centum Senatores. Hujus temporibus Syracuſa & Catina in Sicilia conditæ ſunt.

505. Numa Pompilius regnavit annis quadraginta uno, qui duos menſes anno addidit, Januarium & Februarium, quum antea annus decem menſium ſaltem apud Romanos erat. Capitolium quoque à fundamentis conſtruxit. Quibus temporibus Sibylla in Samo inſignis habebatur.

537. Tullus Hoſtilius regnavit annis triginta duobus, qui primus apud Romanos purpura uſus eſt. Cujus temporibus Chalcedon conditur, & Byzantium, quæ nunc Conſtantinopolis appellatur.

540. Ancus Marcius regnavit annis 23, qui 16 miliario ab Urbe, Oſtiam condidit.

597. Tarquinius Priſcus regnavit annis triginta ſeptem. Hujus temporibus Maſſilia in Galliis condita eſt.

631. Servius Tullius regnavit annis triginta quatuor, qui primus cenſum inſtituit civium Romanorum. His temporibus apud Perſas Cyrus primùm regnare cœpit.

666. Tarquinius Superbus regnavit annis triginta quinque. Hujus temporibus Pythagoras clarus habetur. Expulſo autem Urbe Tarquinio, bini conſules cœperunt pro uno rege annis ſingulis adminiſtrare rempublicam.

Ab anno itaque quarto Samſonis, qui eſt octavus annus poſt captam Trojam, usque in annum nonum Darii regis Perſarum, hoc eſt, usque in annum ſeptuageſimum octavum quintæ ætatis, ſunt ſexcenti ſexaginta ſex anni, juxta Caſſiodorum: ſecundum Hebræos, ſunt ſexcenti quadraginta anni. Deſunt igitur (teſte Caſſiodoro) viginti ſex anni in tanto ſpatio, ſecundum ſupputationem Hebræorum.

CONSULES.

Anni mũdi.	*Anni Dar.*	
3683	10	Anno Urbis 240. L. Junius Brutus, & L. Tarquinius Collatinus. Hi annum minimè tenuerunt, ad peragendum tempus aliis ſubrogatis, id eſt, Sp. Lu-

Digitized by Google

Sp. Lucretio, & Horatio Pulvillo & P. Valerio Publicola.

Anni mũdi.	*Anni Dar.*	
3684	11	P. Valerius Publicola 2, T. Lucretius Tricipitinus. Pulsis ab Urbe regibus, vix ad decimumquintum lapidem Roma tenebat imperium. Romanorum reges septem, à Romulo ad Tarquinium Superbum, imperaverunt annis ducentis quadraginta, sive (ut quibusdam placet) ducentis quadraginta tribus.
3685	12	P. Valerius 3, M. Horatius Pulvillus 2. Romæ post exactos reges primùm Consules fuerunt, deinde Tribuni, ac Dictatores, & rursum Consules, qui rempublicam obtinuerunt per annos ferè quadringentos sexaginta quatuor, usque ad Julium Cæsarem, qui primus singulare arripuit imperium.
3686	13	Sp. Largius Rufus, T. Herminius Aquilinus.
3687	14	M. Valerius, P. Posthumius Tubertus.
3688	15	P. Valerius 4, T. Lucretius 2. Valerius adeò pauper moritur, ut sumptu publico sepeliretur.
3689	16	P. Posthumius 2, Agrippa Menenius.
3690	17	Sp. Cassius, Opiter Virginius. Censu Romæ agitato, inventa sunt hominum 120000.
3691	18	Posthumius Cominius, T. Largius. Hic autem Largius fuit primus Dictator creatus. Anno 9 post exactos reges, nova dignitas est creata, scilicet magister equitum, qui dictatori obsequeretur.
3692	19	Ser. Sulpicius Camerinus, M. Manlius.
3693	20	Anno Urbis 250. Cn. Vetusius, T. Ebutius.
3694	21	T. Largius 2, Q. Cloelius. Hellanicus historiographus.
3695	22	A. Sempronius, M. Minutius. Heraclius & Anaxagoras philosophi clari habentur.
3696	23	A. Posthumius, T. Virginius Tricostus.
3697	24	Ap. Claudius, P. Servilius. Pythagoras philosophus summus moritur.
3698	25	A. Virginius, T. Vetusius. Volsci victi. Cumis bellatur.
3699	26	Sp. Cassius 2, A. Posthumius 2.
3700	27	T. Geganius, P. Minutius Augurinus. Latini contra Romanos rebellaverunt.
3701	28	A. Sempronius 2. P. Minutius 2. Romæ populus à patribus, facta seditione, discedit.
3702	29	Q. Sulpicius, Sp. Largius 2. Marcius, qui Coriolos ceperat, interventu matris suæ, & uxoris precibus, ab oppugnatione Urbis removit exercitum.
3703	30	Anno Urbis 260. C. Julius Tullus, P. Pinarius. Bellum Marathone gestum. Miltiades & Aristides, cognominatus justus, vivunt.
3704	31	Sp. Nautius, Sex. Furius.
3705	32	C. Aquilius, T. Sicinius.
3706	33	Sp. Cassius, Proculus Virginius. Quum in Algido monte Romani milites obsiderentur, à Dictatore Quintio Cincinnato liberati sunt.
3707	34	Q. Fabius Vibulanus, Ser. Cornelius. Ægyptus recessit à Dario. Gelo obtinuit Syracusas.
3708	35	L. Æmylius, Cæso Fabius. Pindarus & Simonides, lyrici poëtæ, insignes habentur.
3709	36	M. Fabius, L. Valerius, Romæ Oppia, virgo Vestalis, deprehensa in stupro, viva defossa est.

XERXES.

PErsarum 5, Xerxes, filius Darii, annis 20 regnavit.

Anni mũdi.	*Anni Xerx.*	
3710	1	Q. Fabius, C. Julius. Xerxes Ægyptum capit. Aristides cum ignominia ejicitur.
3711	2	Cæso Fabius 2, Sp. Furius Medullinus.
3712	3	M. Fabius, Cn. Manlius.
3713	4	Anno Urbis 270. Cæso Fabius 3, T. Virginius. Diagoras agnoscitur, & sectatores ejus physici philosophi.

333

Anni mũdi.	*Anni Xerx.*	
3714	5	L. Æmylius, C. Servilius. Xerxes cùm Athenis veniſſet, incendit urbem ſub principe Callia.
3715	6	C. Horatius, T. Menenius. Bellum in Thermopylis geſtum 334 eſt, & apud Salaminem navale certamen.
3716	7	P. Servilius, A. Virginius. Athenienſes Piræum muro vallant.
3717	8	P. Valerius, C. Nautius. Hieron poſtea Syracuſis regnat.
3718	9	L. Furius, C. Manlius. Æſchylus tragœdiarum ſcriptor agnoſcitur.
3719	10	L. Æmylius, Opiter Virginius. Seditio agraria.
3720	11	P. Furius, L. Pinarius. Hieron, poſt Gelonem, Syracuſis tyrannidem exercet.
3721	12	T. Quintius, Appius Claudius. Pindarus clarus habetur.
3722	13	L. Valerius, T. Æmylius.
3723	14	Anno Urbis 280. A. Virginius, L. Numitius. Themiſtocles ad Perſas fugit.
3724	15	T. Quintius 2, Q. Servilius. Sophocles, tragœdiarum ſcriptor, primùm ſui ingenii opera publicavit.
3725	16	Æmylius 2, Q. Fabius. Romæ, Virbinia deprehenſa in ſtupro, viva defoſſa eſt.
3726	17	Q. Servilius 2, Sp. Poſthumius. Sophocles & Euripides clari habentur.
3727	18	T. Quintius, Q. Fabius. Herodotus hiſtoriographus agnoſcitur.
3728	19	A. Poſthumius, Sp. Furius. Heraclides & Diagoras celebres.
3729	20	P. Servilius, L. Ebutius. Zeuxis pictor agnoſcitur: inter alias imagines lavacrum Bizantinorum fecit. Socrates naſcitur. Lapis ingens de cœlo ruit in Thraciæ partibus, olympiade 78, anno 2, colore aduſto: qui lapis etiam nunc oſtenditur.

ARTABANUS.

PErſarum 6, Artabanus, regit ſaltem menſibus 7.

ARTAXERXES.

PErſarum 7, Artaxerxes, qui Longimanus appellabatur à longa manu, regnavit annis 40.

Anni mũdi.	*Anni Art.*	
3730	1	L. Lucretius, T. Veturius. Ea, quæ de Eſther & Mardochæo ſcripta ſunt, quidam affirmant ſub hoc rege geſta: quod non puto. Nunquam enim Eſdras de Eſther ſiluiſſet, qui ſcribit, hoc tempore Eſdram & Neemiam reverſos ex Babylone, & ea deinceps conſequuta, quæ ab iis geſta referuntur.
3731	2	P. Volumnius, Ser. Sulpitius. Sicilia à populo regebatur.
3732	3	P. Valerius, C. Claudius. Cimon, juxta Eurymedontem, Perſas navali pedeſtrique certamine ſuperat: & modicùm bellum conquieſcit:
3733	4	Anno Urbis 290. Q. Fabius, L. Cornelius. Medorum 10, Perdicca, annis 28.
3734	5	L. Minutius, C. Nautius 2. Anaxagoras moritur. Heraclitus clarus habetur.
3735	6	Q. Minutius, C. Horatius 2. Eſdras, ſacerdos apud Hebræos inſignis habetur: cujus ætate pontifex maximus habitus eſt Eliaſib, filius Joacim, filii Jeſu, filii Joſedec.
3736	7	M. Valerius, Sp. Virginius, Anno 7 Artaxerxis, prima die menſis primi, Eſdras ſacerdos, & ſcriba Legis Dei deſcendit de Babylone, cum epiſtolis regis, in prima die menſis quinti, venit in Hieruſalem cum viris 700. Qui inter alia ſtrenuè geſta caſtigavit filios tranſmigrationis, ob uxores alienigenas. Fuit autem eruditiſſimus Legis divinæ, & clarus omnium Judæorum magiſter, qui de captivitate regreſſi venerant in Judæam.
3737	8	T. Romulius, C. Veturius. Pherecydes hiſtoricus agnoſcitur.
3738	9	Sp. Tarpeius, A. Aternius.

Digitized by Google

nius. His conſulibus, teſte Caſſiodoro, legati Athenas miſſi ad leges deſcribendas. Cratinus & Plato, comœdiarum ſcriptores clari habentur. Ariſtarchus tragœdiographus agnoſcitur. Romæ ludi ſeculares primùm acti.

Anni mũdi.	*Anni Art.*	
3739	10	P. Horatius, Sex. Quintilius. Fames peſtem adduxit.
3740	11	L. Menenius, P. Seſtius. Hoc tempore à Conſulibus ad Decemviros translatum eſt imperium, per quos quadraginta annis adminiſtrata respublica fuit: ſed iterum Conſules creati ſunt.
3741	12	Anno 302 ab Urbe condita, Decemviri creati, poſt annum ejecti ſunt, propter Appium Claudium, qui Virginii cujusdam filium, contra Latinos in Algido militantis, voluit abducere.
3742	13	Romani per legatos ab Athenienſibus jura petierunt, ex quibus duodecim tabulæ conſcriptæ.
3743	14	Anno Urbis 300. Cretes comicus, & Teleſilla, ac Bacchylides lyricus, clari habentur. Praxilla quoque & Cleobulina ſunt celebres.
3744	15	Templũ Junonis, quod in Argis fuerat incenſum, reſtituitur. Abaris hyperboreanus ariolus agnoſcitur.
3745	16	Tribuni plebis, & ædiles Romæ facti, Conſulibus ejectis.
3746	17	Neemias Hebræus, miniſter vinarius Artaxerxis, filius regis, concedente ſibi domino ſuo, vigeſimo ejus anno, venit de Babylone in Judæam, & trigeſimo ſecundo, muros urbemque reſtituit. Scribit Eſdras ſub pontifice Joiada, filio Eliaſib, (cui ſucceſſit Jonathas, filius ſuus, qui temporibus Alexandri Macedonis fuit) opus fuiſſe completum. Igitur Neemias veniens de Suſis caſtro, de Babylone Jeruſalem, muros civitatis 12 annis reſtituit, & ducatui duodecim annos præfuit. Hucusque Hebræorum divinæ Scripturæ annales temporũ continent. Ea verò, quæ poſtea hîc apud eos geſta ſunt, exhibebimus de libro Machabæorum, & Joſephi & Aphricani ſcriptis: qui deinceps univerſam hiſtoriam usque ad Romana tempora proſequuti ſunt. Aphricanus quidem, in libro quinto Temporum ita dicit: *Manſit itaque imperfectum opus usque ad Neemiam, & vigeſimum annum regis Artaxerxis. Quo tempore, regni Perſarum 115 anni evoluti ſunt: captivitatis primò Hieruſalem 185 annus erat: & nunc primùm juſſit Artaxerxes muros Hieruſalem extrui. Cui operi præfuit Neemias, & ædificata eſt platea, & muri circumdati.* Et ex illo tempore, ſi enumerare velis 70 annorum hebdomades, usque ad CHRISTUM, poteris invenire. Beda ſic. Septem ſpecies hebdomadis, qua Daniel propheta utitur, more quidem legis ſeptem annis ſingulis computans hebdomadam, ſunt ſolito more breviores ſolaribus annis. Duodenis enim menſibus Lunæ annos ſingulos determinant. Emboliſmares autem menſes, qui de annis undecim epactarum creſcunt, nos lege ſolita tertio vel altero anno addidimus. Ubi menſes duodecim emboliſmorum impleti fuerint, ibi eos pro anno integro interſerit. Et ita Angelus adeſt, dicens, Septuaginta (inquit) hebdomades abbreviatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper urbem ſanctam tuam, ut conſumatur prævaricatio, & finem accipat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur juſtitia ſempiterna, & impleatur viſio & prophetia, & ungatur Sanctus ſanctorum. Nulli dubium eſt, quin hæc verba CHRISTI incarnationem arguant, qui tulit peccata mundi, legem & prophetiam implevit, & unctus eſt oleo lætitiæ, præ participibus ſuis. Et nulli dubium, quòd hebdomades 70 annorum lunarium, menſiumque 12, in unoquoque anno poſt ſeptenos annos diſtinctæ, 420 annos lunares absque emboliſmaribus menſibus inſinuarint. Sed notandum eſt, quòd non ſimpliciter, ſed breviter dixit, computatas, id eſt breviores ſolitis annis. *Scito ergo* (inquit) *& animadverte; ab exitu ſermonis, ut iterum ædificetur Hieruſalem, usque ad CHRISTVM ducem, hebdomades ſeptem, & hebdomades 62 erunt:* & rurſum 335

fum dicit, *Ædificabitur platea & muri in angustia temporis.* Esdra narrante, didicimus, quòd Neemias, quum esset pincerna regis Artaxerxis, anno vigesimo ejus regni, mense Aprili, impetravit ab eo, restaurari muros Hierusalem: ipsumque opus (ut dictum est) tanta temporis angustia est actum, ut structores singuli, armis induti, una manu pugnasse, altera muros reparare, narretur. Ab hoc tempore, id est, ab anno vigesimo Artaxerxis usq; ad CHRISTUM, hebdomades 70 computatas, id est, annos duodenorum mensium lunarium 390, qui sunt solares anni 475: siquidem Persæ à præfato anno 20 Artaxerxis usque ad mortem Darii, Arsamis filii, regnarunt annis 116. Exhinc Macedones, usque ad mortem Cleopatræ, id est, in annum 15 Octaviani Cæsaris, annis 300. Inde Romani ad 17 annum Tiberii, summam rerum potestatem, quam Græci monarchiam vocant, tenuerunt annis 59: qui simul 475, & continentur cyclis decennovalibus 25. Decies nonies enim viceni & quini, fiunt 475 anni. Et quòd singulis circulis emboliſmi 7 accrescunt: multiplica 25 per 7, fiunt 175 menses lunares, qui sunt emboliſmi menses annorum 475. Si autem vis scire, quot annos menses lunares faciunt, partire 175 336
menses per 12, duodeni menses decies, & duodeni quater, id est 148 anni, sunt 14, & remanent menses 7. His adde annos 475, fiunt 489. Adde menses 7 suprà, partemque anni 18 Tiberii, quo passus est Dominus: & fiunt ab anno 20 Artaxerxis usque ad passionem Domini, hebdomades 70 abbreviatæ, id est, anni lunares 490. Ad ejus verò baptisma, quando unctus est Sanctus sanctorum à Spiritu sancto in specie columbæ, non solùm hebdomadæ 7 & 62 completæ sunt, sed & pars 70 hebdomadis jam inchoatæ præteriit. Et post hebdomades (inquit) septem & sexaginta duas occidetur CHRISTUS, & non erit ejus populus, qui eum negaturus est. Non statim post 7 & post 62, sed in fine 70 hebdomadis occisus est. Quam hebdomadam ideo separavit à cæteris, quia de ea plura erat relaturus. Nam in ea CHRISTUS crucifixus est, & negatus à Judæis, non solùm tempore passionis, sed etiam à prædicatione Joannis. Quod autem sequitur, & civitatem & sanctuarium dissipabit populum cum duce venturo, & finis ejus vastitas, & post finem belli, statuta desolatio, hoc non ad 70 hebdomades pertinet. Prædictum est enim, quòd hebdomadæ 70 ad CHRISTI usque ducatum pertingerent: sed Scriptura, prædicto adventu & passione CHRISTI, quid etiam post hoc populo neganti eveniret, ostendit. Ducem enim venturum dicit, qui anno 40 passionis cum populo Romano, civitatem & sanctuarium dissipavit, ut lapis supra lapidem non remaneret. Deinde ad exponendam hebdomadam, quam omiserat, redit. Confirmabit autem pactum multis hebdomas una, id est ipsa novissima, in qua vel Johannes baptizat, vel dominus & Apostoli prædicando multos ad fidem converterunt, & in dimidio hebdomadis deficiet hostia & sacrificium. Dimidium hebdomadis hujus, annus 15 Tiberii erat: quando inchoato CHRISTI baptismate, hostiarum purificatio fidelibus paulatim vilescere cœpit. Item quod sequitur, & in templo erit abominatio desolationis, & usque ad consummationem & finem perseverabit desolatio, ad sequentia tempora respicit, cujus prophetiæ veritatem, & historia veterum & nostrorum, hodieque temporum testatur eventus. Sciendum est, quòd Aphricanus cursum hebdomadarum, quem nos in annum 17, vel in 18 Tiberii Cæsaris, quo Dominum passum credimus, juxta Chronicum Eusebii, perduximus, ab eodem 20 anno Artaxerxis, quo & nos incipimus, anno 15 Tiberii, quo eum passum credit; putat esse completum, ponens annos regni Persarum 115, Macedonum 30, Romanorum 40. Hæc Beda.

De hac igitur summa 475, ab anno 20 Artaxerxis, usque ad passionem Domini, deme annos 80, quos à præfato usque ad Assuerum Hieronymus numeravit: & tunc cum anno 7 mensium Sogdiani, & 3 mensium Julii Cæsaris, qui

qui hic non numerantur, & cum 18 Tiberii, 395: junges iſtis 395 annis, à prima olympiade usque in poſtremum Aſſueri (ut Hieronymus tractat) fiunt anni 714, usque in paſſionem, id eſt, olympiades 190. Dimiſſis item 33 annis de hac ſumma, fiunt usque ad nativitatem Domini ab olympiade prima, anni 760, id eſt, olympiades 190. A David usque ad olympiadem primam ſunt anni 302. Ab olympiade prima usque ad captivitatem & combuſtionem templi, anni ſunt 171, & menſes 6. Hoc modo Joatham annos 16.

22. Achaz, annos 16.

61. Ezechias, 29.

116. Manaſſes, 55.

118. Amon, 2.

149. Joſias, 31. & Joatham, à 4 calendis Januariis, quo David obiit, regnavit menſibus 3, usque ad calendas Apriles.

140. Eliachim, 11. Jechonias menſibus 3, & diebus 10, usque ad menſem Julii. Sedechias, annis 11. In anno igitur primo Cyri, annus 30 deſolationis templi impletus eſt, & in medio 8 anni Cambyſis impletus eſt annus 66. Adde menſes 7 ſuprà, ad dimidium annum Cambyſis, vel ad Magos, fit annus usque ad calendas Apriles, hoc eſt, usque ad annum primum Darii. In anno ergo ſecundo Darii (ſicut dixit Hieronymus) id eſt, in Auguſto, annus ſeptuageſimus captivitatis impletus eſt.

35. Darius, 36.

55. Xerxes, annos viginti. Artabanus, menſes 7, usque ad calendas Novembres.

95. Artaxerxes, filius Lagi, 40. Xerxes, menſes 2, uſque ad calendas Januarii.

96. Poſt quem Sogdianus, menſes 7, uſque ad calendas Auguſti. Adde menſes 7 Artabani, & 2 menſes Xerxis, fit annus, & menſes 4.

115. Darius nothus, 19.

155. Aſſuerus, 40.

181. Ochus, 26.

185. Artaxerxes, 4.

191. Darius, 6.

197. Alexander, 6.

237. Ptolemæus, filius Lagi, 40.

275. Ptolemæus Philippus, 38.

301. Poſt eum Philopator, 26.

318. Poſt Philopatorem, 17.

342. Poſt Epiphanem, 24.

377. Poſt Philometorem, 35.

406. Poſt Evergetem, 29.

423. Poſt Phyſcon, 17.

433. Poſt Alexandrum, 10.

441. Ptolemæus, qui Amram fuerat dictus, annos 8.

471. Poſt Dionyſium, 30.

473. Cleopatra, 2.

478. C. Julius, annos 4, menſes 6, usque ad calendas Martias, adde menſes 5, antè fiunt menſes 10.

519. Octavianus Auguſtus, 41, usque in annum, in quo natus eſt Dominus, & menſe Martio incipit annus 42. His annis 519, adde annos 70 captivitatis, fiunt anni 589 usque ad annum nativitatis. Hi ſunt anni quintæ ætatis, id eſt, olympiadis 147, atque unus annus. Adde etiam his 171 annum à prima olympiade usque ad captivitatem, qui ſunt olympiades 43, minus menſibus 7, fiunt anni 761, olympiades 190, usque ad ſolſtitium brumale, in parte 12 Capricorni: in qua Græci incipiunt annum etiam cum olympiade, ut putatur: & Dominus natus eſt in fine anni 44 Octaviani Cæſaris, in principio olympiadis 191, juxta veritatem Hebraicam: ad Aprilem autem ante nativitatem Domini, ſecundum ſupputationem annorum, de eadem ipſa ſumma, à prima olympiade, deme 20 annos, id eſt, 17 Joatham, & 4 Achaz, id eſt, olympiades 5, fiunt à condita Urbe usque ad annum nativitatis Domini, anni 740, usque ad paſſionis annum, ab olympiade prima ſunt 794, id eſt, olympiades 198, & añi. 2.

Anni mũdi.	*Anni Art.*	
3750	21	Athenienſes & Lacedæmonii fœdus 30 annorum ineunt. Herodotus, quum Athenis libros ſuos coram Senatu legiſſet, honoratus eſt. 337
3751	22	Meliſſus phyſicus circa hoc tempus agnoſcitur.
3752	23	Euripides, tragœdiarum ſcriptor clarus cognoſcitur, & Pythagoras ſophiſta, cujus libros decreto publico Athenienſes combuſſerunt.
3753	24	Anno Urbis 310. Fidenates contra Romanos rebellant.

Digitized by Google

Anni mūdi.	*Añi Art.*	
3754	25	Phidias eburneam Minervam fecit.
3755	26	Theætetus mathematicus agnoscitur.
3756	27	
3757	28	Aristophanes clarus habetur, & Sophocles poëta tragicus. Gens Campanorum in Italia constituta.
3758	29	Demetrius Abderites, Empedocles, & Hippocrates medicus.
3759	30	Gorgias, Hippias, Prodicus, Zeno, & Parmenides, philosophi insignes habentur.
3760	31	Socrates plurimo sermone celebratur. Macedonum 11, Archelaus, regnavit annis 24.
3761	32	Neemiam, qui muros Hierusalem construxit, consummasse opus 32 anno Artaxerxis Persarum, Esdras memorat. Si quis autē ab hoc tempore 70 hebdomades à Daniele scriptas numeret, quæ faciunt 490, reperiet eas in regno Neronis expletas: sub quo obsessa est Hierusalem, capta autem 2 postea Vespasiani anno.
3762	33	Initium belli Peloponnesiaci circa hoc tempus.
3763	34	Anno Urbis 320. Bacchylides carminum scriptor agnoscitur.
3764	35	Athenienses pestilentia gravi laborant.
3765	36	Thucydides agnoscitur. Pericles moritur.
3766	37	Eupolis & Aristophanes, scriptores Comœdiarum, tunc agnoscuntur.
3767	38	Ex Ætna monte ignis vehemens erupit.
3768	39	Apud Locros Atalante terræmotu scissa, insula facta est.
3769	40	Plato nascitur.

XERXES, II.

PErsarum 8, Xerxes, mensibus duobus regnavit, hoc est, usque ad calendas Januarias.

3770	0	

SOGDIANUS.

338 PErsarum 9, Sogdianus, regnavit mensibus 7, hoc est, usque ad calendas Augusti. His adde menses 7 Artabani, fit annus, & menses 5.

DARIUS II.

PErsarum 10, Darius Nothus, regnavit annis 19.

Anni mūdi.	*Anni Darii.*	
3771	1	Lacedæmones & Athenienses fœdus percutiunt.
3772	2	Eudoxus Cnidius clarus hoc tempore habetur.
3773	3	Anno Urbis 330.
3774	4	Lacedæmonii Heracliam urbem condiderunt.
3775	5	Clades, quæ Athenien-
3776	6	sibus accidit in Sicilia.
3777	7	
3778	8	Ægyptus à Persarum imperio defecit.
3779	9	Amaxius Stactis regnavit annis sex.
3780	10	Alcibiades profugus abiit ad Tissaphernem.
3781	11	Romæ rursum Consules creati fuerunt.
3782	12	L. Horatius, M. Horatius. Macedonum 12, Crœsus, annis tribus. Eubœa ab Athenienſium societate discessit.
3783	13	Anno Urbis 340. Sp. Herminius, T. Virginius.
3784	14	M. Geganius, C. Julius.
3785	15	T. Quintius 4, Agrippa Furius. Dynastia Ægyptiorum 28, Nephetites, annis 6. Euripides apud Archelaum, & Sophocles Athenis moritur. Dionysius in Sicilia tyrannidem exercet.
3786	16	M. Genutius Augurinus, P. Curiatius Philo.
3787	17	L. Papyrius Mugillanus, L. Sempronius Atratinus.
3788	18	M. Geganius Macerinus 2, T. Quintius Capitolinus.
3789	19	M. Fabius, Posthumius Ebutius Helua.

MNEMON.

PErsarum 11, Artaxerxes, qui cognominatus est Mnemon, Darii Hystaspis filius, annis 40. Sub hoc rege videtur

detur mihi hiſtoria, quæ in libro Eſther continetur, expleta. Ipſe quippe eſt, qui ab Hebræis Aſſuerus,& à Septuaginta ſenioribusGræcè Artaxerxes vocatur.

Anni mũdi.	*Anni Mne.*	
3790	1	C. Furius, M. Papyrius. Macedonum 13,Archelaus, annis 4.
3791	2	Proculus Geganius, L. Menenius Lanatus.
3792	3	T. Quintius 6, Agrippa Menenius Lanatus.
3793	4	Anno urbis 350. M.Geganius, L. Sergius. Dionyſius tyrannidem exercet. Athenienſes ſuſtinent tyrannidem. Iſocrates rhetor agnoſcitur. Macedonum 14, Amyntas, anno 1.Ægyptiorum,Achoris,annis 12.
3794	5	L. Papyrius, M. Cornelius. Macedonum 15, Pauſanias, anno 1.
3795	6	C. Julius, L. Virginius. Alcibiadem Pharnabaſus interfecit. Tyranni Athenis oppreſſi.Cyri regis aſcenſus, de quo ſcribit Xenophon. Macedonum 16, Amyntas 2, annis 6.
3796	7	C.Julius 2, L.Virginius 2. Athenienſes 24 literis uti cœperunt, quum antea 16 tantùm literas haberent.
3797	8	T. Quintius, Cn. Julius. Socrates venenum bibit.
3798	9	L. Papyrius 2, L. Julius. Templum Epheſinum denuo incenſum. Socratici clari habentur.
3799	10	L. Sergius 2, Hoſtius Lucretius. Diogenes Cynicus agnoſcitur.
3800	11	A. Cornelius, T. Quintius 2. Speuſippus inſignis habetur.
3801	12	C. Servilius, L. Papyrius.Dionyſius in tyrannide perſeverat.
3802	13	C. Sempronius, Q. Fabius.Macedonum 17,Argæus, anno 1.
3803	14	Anno Urbis 360. A. Cornelius,L. Furius. Eudoxus aſtrologus agnoſcitur.
3804	15	Q.Fabius,C.Furius. Macedonum 18, Amyntas 3,annis 18.
3805	16	M. Papyrius, C. Nautius. Galli Senones Romam invaſerunt, excepto capitolio. Plato philoſophus agnoſcitur.
3806	17	M. Æmylius, C. Valerius. Ægyptiorum,Pſammutes, anno 1.
3807	18	Cn. Cornelius, L. Furius.Ægyptiorum,Nepherites,menſibus quatuor.
3808	19	L.Lucretius, Ser. Sulpicius.Ægyptiorum,Nectanabus,annis regnavit 18.
3809	20	L. Valerius, M. Manlius. His conſulibus,poſt Urbem captam, redeuntes Gallos dux Romanus nomine Camillus extinxit : de quibus triumphans in Urbe,quaſi & ipſe patriæ conditor, Romulus meruit nuncupari.Tunc dignitates mutatæ ſunt, & in loco Conſulum per annos 17, tribuni militares fuerunt. Quibus ob inſolentiam regiminis,per annos 4 poteſtas Conſulum Tribunorumque ceſſavit. Deinde rurſus tribus annis per Tribunos militantes eſt adminiſtrata respublica. Poſt annos 24 reverſa eſt dignitas conſularis.
3810	21	
3811	22	
3812	23	
3813	24	Anno Urbis 370.
3814	25	Magno terræmotu Elice & Bura, Peloponneſi urbes, abſorptæ ſunt.
3815	26	
3816	27	Prænestini à Romanis victi apud flumen Alliam,per Quintium Cincinnatum. Eſther hiſtoria ſcribitur, teſte Hieronymo.
3817	28	
3818	29	Athenienſes, principes Græciæ facti.
3819	30	Socrates rhetor.
3820	31	Plato & Xenophon,nec non & alii Socratici, clari habentur.
3821	32	
3822	33	Macedonum 19, Alexander, anno uno.
3823	34	Anno Urbis 380. Macedonum 20, Ptolemæus Alorites, Alexandri interfector, annis quatuor regnavit.
3824	35	
3825	36	Ægyptiorum, Theo regnavit annis duobus.
3826	37	Hic ceſſavit poteſtas Tribunorum ſimul &Conſulum per annos 4,teſtanteCaſſiodoro.Dionyſius rex Siciliæ 18 anno moritur. Poſt Dionyſiũ regem

regem Siciliæ, junior Dionyſius regnum invadit.

Anni mũdi.	*Anni Mne*	
3827	38	Theo, rex Ægypti, fugit in Arabiam. Poſt quem Perdiccas annis regnavit ſex.
3828	39	Ariſtoteles 18 annum ætatis gerens, Platonis auditor fuit. Dy-
339		naſtia 30 Ægyptiorum, Nectanebus, annis octodecim.
3829	40	Hucusque à Phacea, rege Iſraël, ſub quo Salmanaſſar multa millia populi vaſtavit, tractat Hieronymus captivitatem decem tribuum Iſraël annis 390 ſuper prophetam Ezechielem.

OCHUS.

PErſarum 12, Artaxerxes, qui & Ochus, annis 26 regnavit.

Anni mũdi.	*Anni Ochi.*	
3830	1	Hîc iterum adminiſtrata eſt à Tribunis reſpublica per 3 annos. Tempore Ochi imẽnſa per continuum biennium Romanos peſtis afflixit: ſequentique anno ſequutum eſt ſatis triſte prodigium, ſiquidem in medio urbis Romæ terra diſſiliit, vaſtoque prærupto hiantia ſubitò patuerunt inferna. Quod quum diutius ita maneret, terroremque cunctis incuteret; tandem interpretantibus auſpicibus, quòd novi hominis ſepulturam expectaret, M. Curtius, eques Romanus, ſeſe in id barathrũ armatus projecit: ſicque concluſum eſt.
3831	2	Alexander Pheræus.
3832	3	Camillus Gallos, qui bellum Romanis intulerant, ſuperat.
3833	4	Anno Urbis 390. Hîc reverſa eſt dignitas iterum conſularis. Macedonum 21, Philippus, annis 26.
3834	5	Æmylius Mamercus, & L. Sextius, primus ex plebe conſul.
3835	6	Q. Servilius, L. Genutius. Demoſthenes orator agnoſcitur.
3836	7	C. Sulpicius Peticus, C. Licinius Stolo Caluus.
3837	8	C. Genutius, L. Æmylius Ochus, apodaſmo Judæorum capta, in Hyrcaniam accolas translatos juxta mare Caſpium collocavit.
3838	9	Q. Servilius Hala 2, L. Genutius Aventinenſis.
3839	10	C. Sulpicius 2, C. Licinius 2. Dionyſius Sicilia pellitur.
3840	11	M. Fabius 5, C. Petilius. Alexander, Philippi & Olympiadis filius, naſcitur.
3841	12	M. Popilius 2, & Cn. Manlius. Dionyſius Syracuſis interficitur.
3842	13	C. Fabius, C. Plautius. Hipparinus, Dionyſii filius, Syracuſis tyrannidem exercet.
3843	14	Anno Urbis 400. Cajus Marcius, Cn. Manlius. Herinna poëtrix agnoſcitur. Ochus rex Ægyptum tenuit.
3844	15	M. Fabius 2, M. Popilius Lenas 2. Nectanabo in Æthiopiam pulſo, in quo Ægyptiorum regnum deſtructum eſt.
3845	16	C. Sulpicius 3, M. Valerius Publicola.
3846	17	M. Fabius 3, T. Quintius. Ochus Sidonem ſubvertit, & Ægyptum ſuo junxit imperio.
3847	18	C. Sulpicius, M. Valerius. Demoſthenes orator omnium rumore celebratur.
3848	19	P. Valerius, C. Marcius. Romani Gallos ſuperant. Dionyſius Corinthum ſub fœdere navigavit.
3849	20	C. Sulpicius, T. Quintius. Plato moritur, poſt quem academiam Speuſippus tenuit.
3850	21	M. Popilius 3, L. Cornelius. Romani, quum Samnitas duobus præliis cæcidiſſent, univerſos confines ſuos, qui à ſocietate diſceſſerant, in ditionem primam redigunt.
3851	22	L. Furius Camillus, Appius Claudius Craſſus.
3852	23	M. Valerius Publicola, M. Popilius Lenas 4,
3853	24	Anno Vrbis 410. T. Manlius, C. Plautius. Dionyſius è Corintho expulſus.
3854	25	M. Valerius, C. Petilius. Deſcriptione Romæ facta, inventa ſunt civium 160000.
3855	26	M. Fabius, Ser. Sulpicius.

Arſa-

Digitized by Google

ARSAMES.

PErſarum 13, Arſes vel Arſames, Ochi filius, regnavit annis 4.

Anni mūdi.	*Anni Arſ.*	
3856	1	C. Marcius 3, T. Manlius 2. Judæorum pontifex maximus, Jaddus clarus habetur.
3857	2	M. Valerius 3, A. Cornelius. Speuſippus moritur, cui ſucceſſit Xenocrates.
3858	3	Q. Servilius 3, C. Marcius Rutilius 4.
3859	4	L. Æmylius, C. Plautius 2. Macedonum 22, Alexander, Philippi filius, annis 12, menſibus 6.

DARIUS III.

PErſarum 14, Darius, Arſamis filius, regnavit annis 6.

Anni mūdi.	*Anni Dar.*	
3860	1	T. Manlius 3, P. Decius. Manaſſes, frater Jaddi, pontificis Judæorum, templum in monte Garizim conſtituit.
3861	2	T. Æmylius, Q. Publilius. Alexander adverſus Illyricos & Thraces feliciter dimicans, ſubverſis Thebis, in Perſas arma corripuit, & apud Granicum flumen, regis ducibus oppreſſis, urbem Sardis capit.
3862	3	L. Furius 2, C. Menius. His conſulibus, roſtra navium de Antiatibus in foro fixa ſunt. Romanorum conſul, Manlius Torquatus, filium ſuum, quia contra imperium in hoſtes pugnaverat, virgis cæſum ſecuri percuſſit, teſte Caſſiodoro.
3863	4	Anno Urbis 420. C. Sulpicius, P. Ælius. Alexander, capta Tyro, Judæam invadit, à qua favorabiliter exceptus, Deo victimas immolat, & pontificem templi honoribus plurimis proſequitur, Andromacho locorum cuſtode dimiſſo, quem poſtea Samaritani interfecerunt: ob quæ, ab Ægypto reverſus, Alexander Magnus eos ſupplíciis affecit: & urbem eorum captam Macedonibus inhabitandam tradidit.
3864	5	L. Papyrius Craſſius, Cæſo Duillius Helua.
3865	6	M. Valerius 4, M. Attilius. Alexandria in Ægypto condita. Latini à Romanis perdomiti ſunt. Alexander Babylonem obtinuit, interfecto Dario, in quo regnum Perſarum deſtructum eſt, quod ſtetit annis 231 à vigeſimo anno Artaxerxis, id eſt, poſt 25 annum. Perſæ regnaverunt hucusque annis 116.

ALEXANDER.

PErſarum 15, Alexander, regnavit in anno 7 regni ſui ſuper Aſiam, 6 annis poſt mortem Darii, nam antea 6, & tenet omnia 12 annis, 340

Anni mūdi.	*Anni Alex.*	
3866	1	T. Veturius. Sp. Poſthumius. Anaximenes & Epicurus clari habentur.
3867	2	L. Cornelius, Cn. Domitius. His conſulibus, pax cum Alexandro rege Epiri facta eſt. Alexander Hyrcanos & Mardos capit, revertensque in Ammone condidit Parætonium.
3868	3	T. Valerius, M. Claudius. Alexander Ornim petram capit.
3869	4	L. Papyrius 2, L. Plautius. Bellum Alexandri in India adverſum Porum & Taxilem. Harpalus fugit in Aſiam, ut multi putant.
3870	5	L. Æmylius, C. Plautius. Romani Samnitas ſubigunt, & colonias deducunt. Alexandri tempore luna defecit in Arabia, hora noctis 2.
3871	6	P. Cornelius, P. Plautius. Alexander usque Oceanum victoriis potius, quam bellis pervenit: ad Babylonem reverſus, 32 vitæ anno, regni autem 12, veneni hauſtu obiit. Poſt quem, translato in multos imperio, Ægyptum Ptolemæus, Lagi filius, tenuit; Macedonas Philippus, qui & Aridæus, frater Alexandri, annis 7. Syriam & Babyloniam, & omnia regna Orientis, Seleucus Nicanor; Aſiæ regnavit Antigonus: qui apud Danielem per quatuor hirci

Digitized by Google

cornua, quæ arietem contererent, deſignantur.

PTOLEMÆUS.

AEgyptiorum primus, regnavit Ptolemæus, Lagi filius, annis 40. Macedonibus regnavit Philippus, qui & Aridæus, frater Alexandri, annis ſeptem.

Anni mūdi.	*Anni Ptol.*	
3872	1	L. Cornelius, Q. Publilius 2. Appius Claudius Romæ clarus habetur, qui Aquam Claudiam induxit, & viam Appiam ſtravit. Lydiam, Thraciam & Helleſpontum Lyſimachus tenuit. Macedonum duces in ſeditionem verſi. Agathocles Syracuſis tyrannidem exercet.
3873	2	Anno Urbis 430. L. Papyrius, C. Petilius 3. His conſulibus, Alexandria in Ægypto condita. Lamiacum bellum motum. Perdicca contra Ægyptum dimicat.
3874	3	L. Furius 3, D. Junius. Ptolemæus, Lagi filius, Hieroſolymis & Judæa in ditionem ſuam redactis, plurimos captivorum in Ægyptum transtulit.
3875	4	C. Sulpicius, Q. Ælius. Judæorum pontifex maximus, Onias, Jaddi filius, clarus habetur. Menander primam fabulam docens ſuperat. Theophraſtus philoſophus agnoſcitur, qui ob divinitatem loquendi (ut ait Cicero) nomen accepit.
3876	5	¶ Primus Aſiæ regnavit Antigonus annis octodecim. Q. Fabius, L. Fulvius. Demetrius Phalereus habetur illuſtris hoc tempore.
3877	6	T. Veterius 2, Sp. Poſthumius 2. Romanos Samnitæ diutiſſimè contra ſe pugnantes, captis ambobus conſulibus, ad extremam ſervitutem per annum ſubigunt.
3878	7	L. Papyrius 2, Q. Publilius 3. His conſulibus, (teſte Oroſio) Romani, duce Papyrio conſule, Samnitas bello vicerunt, captoque eorum duce, ſervitutis jugum abjecerunt. Macedonum 24, Caſſander, annis novemdecim.
3879	8	L. Papyrius curſor 3, Q. Ælius Cæritanus 2.
3880	9	M. Follius, L. Plautius 2. Romani Marſos, Umbros, & Pelignos ſuperant. Romani colonias deducunt. Lyſimachia in Thracia condita.
3881	10	Q. Æmylius, C. Junius. Cyprum Ptolemæus invaſit. Theodorus atheus philoſophus Athenis cognoſcitur.
3882	11	Sp. Naucius Rutilius, M. Popilius Lenas.
3883	12	Anno Urbis 440. L. Papyrius 4, Q. Publilius 4. Demetrius Phalereus ad Ptolemæum veniens impetravit, ut cum Athenienſibus demum in gratiam rediret.
3884	13	C. Sulpicius, M. Petilius. Syriæ, & Babylonis, & ſuperiorum locorum populos regnavit Seleucus Nicanor, annis 32.
3885	14	L. Papyrius 5, C. Junius, Machabæorum Hebræa hiſtoria. Hinc Græcorum ſupputant regnum: verùm hi libri inter divinas Scripturas non recipiuntur.
3886	15	M. Valerius, P. Decius. His conſulibus, per Appium Claudium cenſorem via facta, & aqua inde ducta eſt, quæ ipſius nomine nuncupatur, teſte Caſſiodoro.
3887	16	Q. Æmilius Barbula 2. C. Junius Brutus 3.
3888	17	Q. Fabius Rutilianus 2, C. Marcius Rutilius.
3889	18	Q. Fabius Rutilianus 3, P. Decius Mus 2.
3890	19	Appius Claudius Craſſus, L. Volumnius Flamma.
3891	20	P. Cornelius, Q. Marcius. His conſulibus, viæ per agros publicæ factæ. Seleucus Antiochiam, Laodiceam, Seleuciam, Apameam, Edeſſenam, Berrhœam & Pellam, urbes hoc tempore condidit.
3892	21	L. Poſthumius Megellus, T. Minutius Augurinus.
3893	22	Anno Urbis 450. P. Sulpicius, P. Sempronius.
3894	23	Ser. Cornelius, L. Genutius

341

nutius. His consulibus, Seleucus Antiochiam 12 anno regni sui extruxit.

Anni mũdi.	*Anni Ptol.*	
3895	24	C. Æmilius, M. Livius. Seleucus Babyloniam obtinuit.
3896	25	M. Valerius, Q. Apulejus.

¶ Asiæ, 2 Demetrius, qui & Poliorcetes, annis 17. Judæorum pontifex maximus, Simon, Oniæ filius, clarus habetur: cui cognomentum Justo fuit, propter sollicitam in Deum religionem, & in cives pronam clementiam.

3897	26	T. Manlius Torquatus, & M. Fulvius.
3898	27	L. Cornelius, Cn. Fulvius. Macedonum, filius Cassander annis quatuor regnavit.
3899	28	Q. Fabius 4. P. Decius. Demetrius, rex Asiæ, cognomento Poliorcetes, Samaritanorum urbem vastat, quam Perdiccas antea construxerat.
3900	29	Appius Claudius 2, L. Volumnius Flamma 2.
3901	30	Q. Fabius 5, P. Decius, Censu Romæ agitato, inventa sunt civium Romanorum 240000.
3902	31	L. Posthumius 2, M. Attilius. Legati Alexandrini à Ptolemæo primùm Romam missi, amicitiam impetraverunt. Macedonum, Demetrius annis sex regnavit.
3903	32	Anno Urbis 460. L. Papyrius, Sp. Carvilius. Menander comicus moritur.
3904	33	Q. Fabius. D. Junius. Romani Gallos Tyrrhenosque superant, & Sabinorum terra dividitur.
3905	34	Dolabella & Domitius. Lucani Brutii, Samnites quoque cum Hetruscis & Senonibus Gallis, societatem ineunt contra Romanos bellantes. Tunc etiam à Gallis in bello Cæcilius prætor cum exercitu oppressus interiit: septem præterea tribuni, multique nobiles trucidati, & 18000 militum Romanorum occisa sunt: totis penè opibus suis Roma detrita est.
3906	35	L. Posthumius, C. Junius. Seleucus in eas urbes, quas extruxerat, Judæos transfert, jus eis civium, & municipalem ordinem cum Græcis æquali honore concedens.
3907	36	P. Cornelius Rufinus, M. Curius Dentatus.
3908	37	M. Valerius, Q. Cæditius. Judæorum pontifex, Eleazarus, frater Simonis, susceptit templi ministerium, filio Simonis, Onia, parvo derelicto. Macedonum, Pyrrhus annis 7, mensibus sex.
3909	38	Q. Marcius 2, P. Cornelius 2. Seleucus, in Sicilia, capto Demetrio, Syriæ & Asiæ pariter imperavit. Macedonum, Lysimachus annis quinque regnavit.
3910	39	M. Marcellus, C. Naucius. Serapis ingressus est Alexandriam urbem.
3911	40	M. Valerius, C. Ælius. Condita à Romanis Ariminum & Beneventum.

PHILADELPHUS.

ÆGyptiorum 2, Ptolemæus Philadelphus, regnavit annis 38.

Anni mũdi.	*Anni Phil.*	
3912	1	C. Claudius, M. Æmylius. Sostratus Cnidius Pharum in Alexandria construxit. Antigonus, cognomento Gonatas, Lacedæmonem obtinuit. Romani Crotonem capiunt. Demetrius seipsum Seleuco tradidit.
3913	2	Anno Urbis 470. C. Servilius, L. Cæcilius. Is Ptolemæus Philadelphus Judæos, qui in Ægypto erant, liberos esse permisit: vasa Eleazaro, pontifici Hierosolymorũ, votiva transmittens, divinas Scripturas, in Græcam vocem, ex Hebræa lingua, per Septuaginta interpretes transferri curavit, quas in Alexandrina bibliotheca habuit, quam exomni genere literarum comparaverat. Macedonum, Ptolemæus, cognomento Ceraunus, anno 1. Meleagrus, mensibus 2. Antipater, dies quadraginta quinque. Post quem Sosthenes, annis 2.

342

Annò

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Phil.*	
3914	3	P. Cornelius Dolabella, Cn. Domitius Calvus.
3915	4	C. Fabricius, Q. Æmylius. Tantæ autem potentiæ fuiſſe narratur Ptolemæus Philadelphus, ut Ptolemæum patrem vinceret. Narrant enim hiſtoriæ, eum habuiſſe peditum 200000, equitum 20000, curruum 2000, elephantes, quos primùm adduxit ex Æthiopia, 400, & his ſimilia.

Syriæ & Aſiæ poſt Seleucum regnavit Antiochus Soter, annis novemdecim.

3916	5	L. Æmylius Barbula, Q. Marcius Philippus.
3917	6	P. Valerius, T. Coruncanus. Antigonus Gonatas annis triginta ſex regit Macedonas.
3918	7	P. Sulpicius Averrio, P. Decius Pyrrhicus.
3919	8	C. Fabricius, Q. Æmilius 2. Una virginum Romanarum in corruptione deprehenſa percutitur.
3920	9	P. Cornelius Rufinus 2. C. Junius Brutus 2.
3921	10	Q. Fabius 2, C. Genutius. Milo Tarentum Romanis tradidit.
3922	11	M. Curius Dentatus 2, L. Cornelius Lentulus.
3923	12	Anno Urbis 480. Ser. Cornelius, M. Curius 3. Romani Calabriam Meſſenamque tenuerunt.
3924	13	C. Fabricius 3, C. Claudius. Aratus agnoſcitur.
3925	14	L. Papyrius 2, Sp. Carvilius. Argenteus nummus primùm in urbe figuratur.
3926	15	C. Quintius, L. Genutius. Polemo philoſophus moritur: poſt quem Arceſilaus & Crates clari habentur.
3927	16	L. Genutius Clepſina 2, Cn. Cornelius Aſina.
3928	17	P. Sempronius, Ap. Claudius. Romani colonias deduxerunt.
3929	18	M. Attilius, L. Julius. Romanis multæ urbes in Sicilia junctæ.
343 3930	19	M. Fabius, Decius Junius. Sanguis è terra, & lac de cœlo viſum eſt manare.
3931	20	Appius Claudius, Q. Fulvius. Romani Syracuſas capiunt.

Anni mũdi.	*Anni Phil.*	
3932	21	M. Valerius, M. Otacilius. Romæ, virgo Veſtalis in ſtupro detecta, laqueo vitam explet.
3933	22	Anno Urbis 490. L. Poſthumius, Q. Manlius 2. Zeno Stoicus moritur: poſt quem Cleanthes.
3934	23	L. Valerius, L. Otacilius. Nicomedes, rex Bithyniæ, urbem amplians, Nicomediam nuncupavit.
3935	24	Cn. Cornelius, C. Duillius.

¶ Syriæ, Antiochus, qui vocatur Theos, annis 15.

3936	25	C. Aquilius, L. Cornelius. Romani Carthaginenſes navali certamine ſuperant, & centum Libyæ urbes capiunt.
3937	26	C. Sulpicius Paterculus, A. Attilius Calatinus.
3938	27	C. Cornelius Blæſus, M. Attilius Serranus 2.
3939	28	Q. Cæditius, L. Manlius. Eraſiſtratus medicus agnoſcitur.
3940	29	M. Æmylius, Ser. Fulvius. Antigonus Athenienſibus reddit libertatem.
3941	30	C. Cornelius, A. Attilius. Judæorum pontificatum, poſt Eleazarum, avunculus ejus Manaſſes accepit.
3942	31	Cn. Servilius Cæpio, C. Sempronius Blæſus.
3943	32	Anno Urbis 500. C. Aurelius, P. Servilius.
3944	33	L. Cæcilius, M. Furius. Carthaginenſes nonaginta Romanorum naves in Sicilia capiunt. Asdrubal Pœnus, à Furio Metello conſule in fugam verſus eſt.
3945	34	S. Attilius Regulus, L. Manlius Volſo.
3946	35	Appius Claudius Pulcher, L. Junius Pullus.
3947	36	P. Servilius 2, C. Aurelius 2. Parthi à Macedonum imperio recedunt.

Anni

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Phil.*	
3948	37	L. Lucilius, C. Fabius. Primus regnavit Arſaces, unde & Arſacidæ dicti.
3949	38	M. Fabius Licinius, M. Otacilius Craſſus 2.

EVERGETES I.

ÆGyptiorum 3, Ptolemæus Evergetes, regnavit annis 26.

Anni mũdi.	*Anni Ever.*	
3950	1	M. Fabius, C. Attilius. Judæorũ pontifex, Onias, Simonis juſti filius, clarus habetur, qui conſueta tributa non reddens Ptolemæo, iram ejus impulit. Verùm Joſephus, vir nobilis inter ſuos, legatus à Judæis ad Ptolemæum miſſus, quum familiaritatem regis ob plurima in eum meruiſſet obſequia, dux Judææ & regionum finitimarum conſtituitur.
		¶ Syriæ, Seleucus Gallinicus, añis 20.
3951	2	A. Manlius Atticus, C. Sempronius Blæſus 2.
3952	3	C. Fundanus, C. Sulpicius. Cenſu Romæ agitato, inventa ſunt hominum 260000.
3953	4	Anno Urbis 510. C. Luctatius, A. Poſthumius. Romæ templum Veſtæ incenſum.
3954	5	Q. Luctatius, A. Manlius 2. Macedonum, Demetrius annis 10.
3955	6	C. Claudius Cento, M. Sempronius. Tarenti naſcitur Q. Ennius poëta, qui à Catone quæſtore Romæ translatus habitavit.
3956	7	C. Manlius, Q. Valerius. His autem conſulibus, ludis Romanis primùm tragœdia & comœdia data, teſte Caſſiodoro.
3957	8	T. Sempronius Gracchus, P. Cornelius Falco.
3958	9	L. Cornelius, Q. Fulvius. Bellum Liguſticum.
3959	10	C. Licinius, P. Cornelius. Portenta magna fuerunt.
3960	11	T. Manlius, C. Attilius 2. Templum Jani Romæ clauſum fuit.
3961	12	L. Poſthumius, Sp. Carvilius. Virgo Veſtalis à ſervo corrupta ſe manu interemit.
3962	13	Q. Fabius Max. Verrucoſus, & M. Pomponius Matho.
3963	14	Anno Urbis 520. M. Lepidus, M. Oblitus. Judæorum pontifex, Simon, Oniæ filius, clarus habetur: ſub quo Jeſus, filius Sirach, Sapientiæ librum compoſuit, quem vocant Paræneton: ibi Simonis in eo fecit mentionem.
3964	15	C. Papyrius, M. Pomponius. Macedonum, Antigonus annis quindecim regnavit.
3965	16	M. Pomponius 2, C. Papyrius. In anno 15 Ptolemæi Evergetis, Dominica nativitas, ſecundum Hebræos provenit: ſed anni 3952 à capite mundi, hoc eſt, in 15 calendis Aprilis, uſque ad nativitatem Domini, juxta Hebræos, ſupputantur. Hæc Beda. 344
3966	17	M. Æmylius, M Junius. His conſulibus, Amilcar, Hannibalis pater, in Hiſpania bellum Romanis parans, occiſus eſt: qui ſolebat dicere, ſe quatuor filios contra prælium, velut catulos leoninos educare, teſte Caſſiodoro ſenatore.
3967	18	L. Poſthumius Albinus 2, Cn. Fulvius Centumalus.
3968	19	Q. Fabius Max. Verrucoſus 2, Sp. Carvilius.
3969	20	P. Valerius, M. Attilius. Fermè 40000 Gallorum à Romanis cæſa ſunt.
3970	21	L. Apuſtius, M. Valerius. Pontifices Gallum, Gallam, & Græcam, vivos defoderunt.
3971	22	C. Attilius, L. Æmylius.
		¶ Syriæ Seleucus Ceraunus, annis 3.
3972	23	T. Manlius Torquatus 2, Q. Fulvius Flaccus 2.
3973	24	Anno Urbis 530. C. Flaminius, P. Furius. His conſulibus, via Flaminia munita, & circus factus, qui Flaminius appellatur, teſte Caſſiodoro. Caria & Rhodus ita ſunt concuſſæ terræ motu, ut coloſſus magnus rueret.
3974	25	M. Marcellus, Cn. Cornelius Scipio Calvus.

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Capt.*	
3975	26	P. Cornelius Aſina, M. Minutius Rufus.

¶ Syriæ & Aſiæ, Antiochus Magnus regnavit annis 36.

PHILOPATOR.

ÆGyptiorum 4, Ptolemæus Philopator, regnavit annis 17.

Anni mũdi.	*Anni Phil.*	
3976	1	M. Livius, L. Æmylius. Hannibal, Amilcaris filius, in Hiſpania bellum molitur.
3977	2	P. Cornelius, T. Sempronius. Ea, quæ in tertio Machabæorum libro ſcripta ſunt, ſub hoc principe geſta referuntur. Macedonum, Philippus annis 42 regnavit.
3978	3	Cn. Servilius Geminius, C. Quintius Flaminius 2.
3979	4	L. Æmylius Paulus 2. C. Terentius Varro. Cannenſis pugna.
3980	5	T. Sempronius, Q. Maximus 3. Victi Judæi, & 40000 armatorum ex eorum numero cæſa.
3981	6	Q. Maximus 4, M. Marcellus 2. Pœni â Maximo cæſi. Romæ, virgines Veſtæ, ob ſtupri reatum, terra obrutæ ſunt. Marcellus Syracuſas capit.
3982	7	Q. Maximus 5, T. Gracchus 1. Eratoſthenes agnoſcitur.
3983	8	Anno urbis 540. Q. Fulvius Flaccus 3, Appius Claudius.
3984	9	P. Sulpicius, Cn. Fulvius. Romani ſubjugant Capuam & Siciliam.
3985	10	M. Marcellus 4. M. Valerius Levinus 2. Antiochus, rex Syriæ, victo Philopatore, Judæam ſibi ſociat. Levinus cum rege Aſiæ Attalo amicitiam facit.
3986	11	Q. Fabius 5, Q. Fulvius 4. Tarentum receptum.
3987	12	M. Marcellus 5, T. Quintius. Marcellus cadit.
3988	13	C. Claudius Nero, M. Livius Salinator, ad quem Lacedæmoniorum rex, Arius, legatos mittit.

Anni mũdi.	*Anni Phil.*	
3989	14	L. Veturius Philo, Q. Cæcilius Metellus.
3990	15	P. Scipio, P. Craſſus. Scipio multas Iberiæ urbes recepit.
3991	16	M. Cornelius, T. Sempronius. Catonis quæſtura.
3992	17	Cn. Servilius Cæpio, Cn. Servilius Geminius.

EPIPHANES.

ÆGyptiorum 5, Ptolemæus Epiphanes, annis 24 regnavit.

Anni mũdi.	*Anni Epip.*	
3993	1	Anno Urbis 550. M. Servilius, T. Claudius Nero. Epiphanes, Scopa principe militiæ deſtinato, Judæam capit. Nævius comicus Uticæ moritur.
3994	2	Cn. Cornelius, P. Ælius Pætus. Scipio de Carthaginenſibus triumphat. Terentius pileatus poſt currum ſequutus:
3995	3	Ser. Sulpicius, C. Aurelius. pulſus Roma, factione nobilium ac præcipuè Metelli.
3996	4	L. Cornelius, P. Julius. Plautus, ex Sarſina Umbriæ, Romæ moritur, qui propter annonæ difficultatem, ad molas manuarias piſtori ſe locaverat: ibi, quoties ab opere vacaret, ſcribere fabulas & vendere ſolitus erat.
3997	5	Sext. Ælius Pætus, T. Quintius. Juxta Theram apparuit inſula, quæ vocatur Hieras.
3998	6	Cn. Cornelius, Q. Minutius. Antiochus, Scopa ſuperato, Syriæ urbes recepit, & Judææ voluntate conjungitur.
3999	7	L. Furius, M. Marcellus. Seditio ſervorum compreſſa.
4000	8	Quarto millenario mundi. L. Valerius, M. Porcius Cato. Lex Oppia abrogata. Romani Græcos liberos eſſe juſſerunt, & univerſa Iberia imperata fecit.
4001	9	P. Scipio 2, T. Sempronius. Antiochus, Judæorum erga ſe cognita voluntate, magnis eos muneribus

344

bus affecit, & per epiſtolas crebris laudibus proſequitur.

Anni mũdi.	*Anni Epip.*	
4002	10	L. Quintius Flaminius, Cn. Domitius Ænobarbus.
4003	11	Anno Urbis 560. P. Scipio Naſica, M. Attilius. Poſt prælium, quo in Thermopylis eſt victus Antiochus, hoc inter Romanos & eum tunc convenit, ut mille talenta per annos ſingulos, vectigalis nomine, eis ſolveret.
4004	12	L. Cornelius Scipio Aſiaticus, C. Lælius Aphricanus.
4005	13	M. Fulvius, Cn. Manlius. Romani multas colonias deduxerunt.
4006	14	M. Meſſala, C. Livius Salinator. Antiochus, in amicitiam Ptolemæi regreſſus, pacem cum eo facit, & Cleopatram filiam ſuam uxorem ei tradidit, ac dotis nomine Syriam, Phœnicem, Samariam, Judæamque concedit.
4007	15	M. Lepidus, C. Flaminius. Eumenes, frater regis Attali, qui Eumeniam in Phrygia condidit, clarus habetur.
4008	16	Sp. Poſthumius, Q. Marcius. His conſulibus, athletarum certamina primùm à Fulvio condita, teſte Caſſiodoro. Secundus liber Machabæorum, apud Judæos hujus temporis geſta continet.
4009	17	Appius Claudius, M. Sempronius. T. Livius, Tragœdiarum ſcriptor, Livii Salinatoris libertus, clarus habetur.

¶ Syriæ & Aſiæ Seleucus, qui & Philopator, annis 12.

4010	18	P. Claudius, L. Porcius. Quum ab Antiocho per legatos Hannibal repoſceretur, cui ſe à Scipione victus ſociaverat, ad Pruſiam, regem Bithyniæ, transfugit.
4011	19	M. Claudius, Q. Fabius. His conſulibus, Hannibal, quum eum rurſus per Flaminium etiam ab illo ſenatus repeteret, & tradendus eſſet, venenum bibit: apud Libyſſam Bithyniæ ſepultus eſt.
4012	20	L. Paulus, Cn. Bebius. Simon, præpoſitus templi Hieroſolymorum, ad Apollonium dum confugiſſet, multis ei muneribus repromiſſis, ſacerdotium ſibi vendicare cœpit. Quo Seleucus audito, Heliodorum mittit ad negotium pervidendum: qui, quum in Judæam perveniſſet, inique judicans, & multa perperam gerens, divinis adverſum ſe ſignis deterretur, & ad Seleucum revertitur.

Anni mũdi.	*Anni Epip.*	
4013	21	Anno urbis 570. P. Cornelius Lentulus, M. Bebius.
4014	22	A. Poſthumius Albinus, Calphurnius Piſo.
4015	23	L. Manlius, Q. Fulvius. Onias ſacerdos curavit, ut Simon profugus fieret.
4016	24	M. Manlius, M. Junius. Hyrcanus, Joſephi ducis Judææ filius, quum ad Ptolemæum perrexiſſet, honorifice ab eo receptus eſt: verùm fratres ejus, ſeditione contra eum mota, magnarum calamitatum Judææ genti cauſa extiterunt.

PHILOMETOR.

ÆGyptiorum 6, Ptolemæus Philometor, annis regnavit 35.

Anni mũdi.	*Anni Phil.*	
4017	1	T. Sempronius, C. Claudius. Statius Cæcilius, comœdiarum ſcriptor, clarus habetur, qui Gallus fuit, & Ennio familiaris: & anno poſt Ennii mortem, ipſe quoque interiit.
4018	2	Cn. Cornelius Scipio, Q. Petilius Spado.
4019	3	M. Æmylius Lepidus, Q. Mutius Scævola. 346
4020	4	Sp. Poſthumius, Q. Mutius. Ariſtobulus, natione Judæus, Peripateticus philoſophus agnoſcitur: qui ad Philometorem Ptolemæum explanationum commentarios in Moſem ſcripſit.

¶ Syriæ & Aſiæ, Antiochus Epiphanes, annis 11.

4021	5	P. Poſthumius, M. Popilius. Antiochus Epiphanes, quum de regione Ptolemæorum, quam ſubitò invaſerat, Senatus præcepto receſſiſſet, in Judæam venit, ibique Jeſu, qui & Jaſon, fratri Oniæ, tradidit pontificatum.

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Phil.*	
4022	6	C. Popilius, P. Ælius. Bellum cum Perſeo.
4023	7	Anno Urbis 580. P. Licinius, C. Caſſius. Jaſone expulſo, Oniam, cognomento Menelaum, ſucceſſorem ei dedit. Itaque ob ſacerdotii dignitatem orta ſeditione inter principes, ingentium miſeriarum ſemina pullulaverunt.
4024	8	C. Hoſtilius Mancinus, C. Attilius Serranus.
4025	9	Q. Marcius Philippus 2, Q. Servilius Cæpio.
4026	10	L. Æmylius Paulus 2. C. Licinius Craſſus.
4027	11	Q. Ælius, M. Junius. Antiochus Epiphanes, anno 145 poſt regnum Seleuci, id eſt, regni Græcorum (ut Joſephus perhibet) die 25 menſis Casleu, id eſt, Decembris, ſecundum Macedones Apellen, cepit Hieruſalem, tulit 10000 captivorum, deſtruxit muros: ac primùm quidem omnium eorum provinciam ad idololatriam compellens, qui parere noluerant, necat in ſacrario. Tunc ſeptem Machabæi cum matre, ſub Antiocho iſto coronati ſunt martyrio, teſte Hieronymo & Euſebio. Poſtea verò Hieroſolymam aſcendens, templum & vaſa Dei, quæ myſterio fuerant conſecrata, vaſtat; in templo Jovis Olympii ſimulacrum ponit; in Samaria, ſuper verticem montis Garizim, Jovis peregrini delubrum ædificat, ipſis Samaritanis, ut id faceret, precantibus. Verùm in hoc tempore Mathathias quidam, filius Joannis Aſſamonæi, & de vico Modin, adverſum Antiochi duces arma corripuit:
4028	12	M. Marcellus, C. Sulpicius. Fultus auxilio filiorum, leges patrias vindicavit.
4029	13	Cn. Octavius, T. Manlius. Ennius poëta ſeptuagenario major, articulari morbo periit: ſepultusque in Scipionis monumento, via Appia, intra primum ab Urbe miliarium. Quidam oſſa ejus ex Janiculo translata affirmant.
4030	14	A. Manlius Torquatus, Q. Caſſius Longinus.
4031	15	T. Sempronius Gracchus 2. M. Juventius Helva.
4032	16	P. Scipio Naſica, C. Marcius. Romani, interfecto Macedone, Illyrios & Galatas liberos eſſe juſſerunt.

¶ Syriæ & Aſiæ Antiochus Eupator, annis duobus.

4033	17	Anno Urbis 590. M. Meſſala, C. Fannius. Judæorum dux Judas, qui & Machabæus, filius Mathathiæ, Antiochi duces de Judæa expellens, & templum ab idolorum imaginibus emundans, patrias leges poſt triennium ſuis civibus reddidit, olympiade 155.

¶ Syriæ & Aſiæ Demetrius Soter, annis regnavit 12.

4034	18	M. Cornelius, L. Anitius. Menelao pontifice Judæorum à juniore Antiocho occiſo, qui prius Judæam Epiphani Antiocho prodiderat.

JUDAS.

Judæorum dux Judas, annis regnavit tribus.

4035	19	Cn. Cornelius Dolabella, M. Fulvius Nobilior.
4036	20	M. Æmylius, C. Popilius 2. His conſulibus metalla in Macedonia inſtituta.
4037	21	Sext. Julius, L. Aurelius. Alcimus, alienus à genere ſacerdotali, ambitione pontificatum invadit. Ob quod Onias, filius pontificis Oniæ, in Ægyptum transmigrans, in Heliopolitano pago, civitatem nominis ſui condidit, templo ad ſimilitudinem templi patrii conſtructo. Alcimus verò, adverſus Judam inimicitias gerens, poſt non multum temporis Dei ira percuſſus, interiit: ac ſic cum omnium Judæorum favore, Judæ Machabæo ſacerdotium decernitur, qui dignitate ſuſcepta, legatos Romam dirigit. Decrevit Senatus, Judæos amicos & auxiliatores Romanorum habendos.
4038	22	Lentulus, C. Marcius 2. Judas, adverſum Demetrii duces inito prælio, occiditur, tribus annis pontificatu geſto.

Anni

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Phil.*	
4039	23	P. Scipio 2, M. Claudius 2. Comœdiarum ſcriptor P. Terentius, ob ingenium & formam libertate donatus, in Arcadia moritur: qui primùm Andriam, antequam ædilibus venderet, Cælio multùm ſe miranti legit.
4040	24	L. Poſthumius, Q. Opimius. Ariſtarchus grammaticus tunc temporis agnoſcitur.
4041	25	Q. Fulvius, T. Annius. Hi conſules primò magiſtratum inierunt calendis Januarii, propter ſubitum Celtiberiæ bellum, teſte Caſſiodoro.

JONATHAS.

Judæorum dux Jonathas, frater Judæ, Bacchide, duce Demetrii, Judæa expulſo pontificatum ſuſcepit.

4042	26	M. Marcellus 3, L. Valerius. Pacuvius Brunduſinus, tragœdiarum ſcriptor, clarus habetur, vixitque Romæ, qui ſe ad picturam exercuit, ac fabulas venditavit, deinde Tarentum transgreſſus, propè nonagenarius diem obiit.
4043	27	Anno Urbis 600. L. Lucullus, A. Poſthumius.
4044	28	L. Quintius, M. Acilius. Pſeudophilippus regnavit in Macedonia anno uno.
4045	29	L. Marcius, M. Manlius. Alexander Antiochi (qui Epiphanes cognominatus eſt) filius, Syriæ & Aſiæ imperans, Jonathan corona & multis magnisque donis proſequitur.

¶ Syriæ & Aſiæ, Alexander annis 9, menſibus ſex.

4046	30	Sp. Poſthumius, L. Piſo. Romani, interfecto Pſeudophilippo, Macedonas tributarios faciunt.
4047	31	P. Aphricanus, C. Livius. Samaritani & Judæi, Alexandriæ Ptolemæo judicante, contendunt de honoribus ex utraque parte templo ſuo deferendis, & ſuperant Judæi.
4048	32	L. Cornelius, L. Mummius. Lucilius poëta naſcitur.
4049	33	Q. Fabius Maximus, L. Hoſtilius. Deſcriptione Romæ facta, inventa ſunt hominum 222000.
4050	34	Ser. Galba, L. Aurelius. Oppius Gallos capit.
4051	35	Appius Claudius, Q. Metellus. Carthago in ditionem Romanam per Scipionem redigitur, habens à conditione ſui annos 668, ut verò alii affirmant, annos 768. 347

EVERGETES II.

ÆGyptiorum 7, Ptolemæus Evergetes, annis 29 regnavit.

Anni mũdi.	*Anni Ever.*	
4052	1	L. Metellus, Q. Maximus. Jonathas, dux Judæorum pariter & pontifex, cum Romanis & Spartiatis amicitias facit.
4053	2	Anno Urbis 610. Cn. Cæpio, Q. Pompejus. Alexandro, filio Balæ regis Syriæ, Ptolemæus filiam ſuam tradit uxorem.
4054	3	Q. Cæpio, C. Lælius. Numantini ſubverſi.
4055	4	Cn. Piſo, M. Popilius. Brutus Iberiam usque ad Oceanum ſubegit.

¶ Syriæ & Aſiæ Demetrius, annis 3.

4056	5	P. Scipio, D. Brutus. Tryphon Antiochum occidit, Alexandri filium. Ptolemæus Demetrio filiam ſuam tradit uxorem, cum regno, quod abſtulerat Alexandro.
4057	6	M. Æmylius, C. Hoſtilius. Tryphon Jonatham, pontificem Judæorum, interfecit, & in ſacerdotium fratris Jonathæ Simon aſſumitur.
4058	7	P. Furius, Sex Attilius. Tragœdiarum ſcriptor L. Accius clarus habetur, natus Mancino & Serrano conſulibus, parentibus Tyburtinis, & ſeni jam Pacuvio Tarenti ſua ſcripta recitavit: à quo fundus Accianus juxta Piſaurum dicitur, quia illuc inter colonos fuerat ex Urbe deductus.

SIMON.

Judæorum dux, Simon annis 8.

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Ever.*	
4059	8	Ser. Fulvius, Q. Calphurnius. His consulibus, Æmilianus Scipio ad Numantinum bellum, quum candidatus non esset, consul creatur. Tryphon Syriæ regnum conatus invadere, Antiocho, filio Alexandri interfecto, ad extremum insuper & ipse moritur.

¶ Syriæ, Antiochus Sedetes regnavit annis novem.

4060	9	P. Aphricanus, C. Fulvius. Post Demetrium, imperavit universæ Syriæ frater ejus Antiochus, qui cognominatus est Sedetes.
4061	10	C. Mutius, L. Calphurnius. Simoni, Judæorum pontifici pariter & principi, Romani & Spartiatæ, legatione ejus libenter excepta, amicabilia miserunt scripta.
4062	11	P. Popilius, P. Sulpicius. Bellum civile ortum in Sicilia.
4063	12	Anno urbis 620. P. Crassius, L. Valerius. Primus liber Machabæorum hujus temporis historiam continet.
4064	13	Appius Claudius, M. Perpenna. Antiochus Sedetes, rex Syriæ, adversus Judæam arma corripiens, & Hierosolymam vallo circundans, cùm ad conditiones pontificem Simonem compulisset, recedit, olympiade 162.
4065	14	C. Sempronius, M. Aquilius. Simon, Judæorum pontifex, interficitur, cui succedit filius suus, Joannes.
4066	15	Cn. Octavius, T. Annius. Attalus moritur: regni sui populum Romanum instituit hæredem.
4067	16	L. Cassius, L. Cinna. Ptolemæus expulsus Ægypto. Arsaces Parthus Antiochum interfecit.

HYRCANUS.

Judæorum rex, Hyrcanus, qui & Joannes, annis 26 regnavit.

4068	17	M. Æmilius, L. Aurelius. Servi, qui in Sicilia rebellabant, obsidionis necessitate compulsi, ad sua invicem cadavera voranda conversi sunt.

¶ Syriæ & Asiæ, Demetrius, annis 4.

4069	18	M. Plautius, M. Fulvius. Arverni, nobilissima Galliarum urbs capta fuit.
4070	19	C. Cassius Longinus, Sex. Domitius Calvinus.
4071	20	Q. Cæcilius, T. Quintius. Joannes, dux Judæorum & pontifex, adversum Hyrcanum bellum gerens, Hyrcani nomen accipit, & à Romanis jus amicitiæ postulans, decreto Senatus inter amicos relatus est.

¶ Syriæ & Asiæ Antiochus Gryphus regnavit annis 12.

4072	21	Cn. Domitius, C. Fannius. Sextius oppidum ædificavit, in quo Aquæ Sextiæ in Galliis.
4073	22	Anno Urbis 630. L. Opimius, Q. Fabius Maximus.
4074	23	P. Manlius, C. Papyrius Balbus. Gracchi interitus.
4075	24	L. Cæcilius, L. Aurelius. Narbona colonia facta.
4076	25	M. Porcius Cato, Q. Marcius. Hyrcanus, pontifex Judæorum, Samariam (quæ nostro tempore Sebaste vocatur) obsidione captam, solo æquavit: quam postea Herodes instaurans, Sebasten in honorem Augusti appellari voluit.
4077	26	L. Cæcilius Metellus, Q. Mutius Scævola.
4078	27	C. Licinius Geta, Q. Maximus Eburnus.
4079	28	M. Æmilius Scaurus, M. Cæcilius Metellus.
4080	29	M. Metellus, Cn. Domitius. Censores artem ludicram ex Urbe removerunt, præter Lacinium tibicinem cum cantore, & ludum talarium. M. Terentius Varro, philosophus & poëta, nascitur.

348

SOTER.

ÆGyptiorum 8, Ptolemæus Physcon, filius Cleopatræ, qui & Soter vocatur, regnavit annis septendecim.

Anni

Anni mũdi.	*Anni Soter.*	
4081	1	M. Acilius Balbus, & C. Porcius Cato. Cenſus actus. Cenſa ſunt civium capita quadringenta quatuor millia & quadringenta triginta ſex.
4082	2	C. Cæcilius, C. Papyrius Carbo. Thraces Romanis ſubjiciuntur. Cymbri Illyricum invaſerunt, & Carbonem vicerunt.
4083	3	Anno Urbis 640. M. Livius Druſus, L. Piſo.

¶ Syriæ & Aſiæ Antiochus Cyzicenus annis regnavit 19.

4084	4	P. Scipio Naſica, L. Calphurnius Beſtia. Antiochus Cyzicenus, Grypho ejecto, Syriam obtinuit: ac rurſum Gryphus, ſuperato Cyziceno, eandem recepit: ita ex ſucceſſione regnabant adverſum ſeſe dimicantes invicem. Bellum Jugurthinum hîc cœptum.
4085	5	Sp. Poſthumius Albinus, M. Minutius Rufus.
4086	6	Q. Cæcilius Metellus, M. Junius Syllanus. Jugurtha, contra Romanos dimicans capitur, & Numidia Romanis addita.
4087	7	Ser. Sulpicius, M. Æmilius. Rhodo terræmotu concuſſa, coloſſus ruit.
4088	8	L. Caſſius, C. Marius. Jonathas gloriosè apud Judæos principatum gerit. Is Marius Sicambros vicit.
4089	9	Q. Servilius Cæpio, C. Attilius Serranus. His conſulibus, per Servilium Cæpionem conſules judicia equitibus & ſenatoribus communicant. Cicero Arpini naſcitur, matre Helvia, patre verò equeſtris ordinis.
4090	10	P. Rutilius Rufus, C. Manlius Maximus.
4091	11	C. Marius Nepos ſecundò, & C. Fimbrius. Cneus Pompejus oritur.
4092	12	C. Marius Nepos 3, & L. Aurelius Oreſtes.

ARISTOBULUS.

Judæorum primus rex, Ariſtobulus, filius Jonathæ, regnavit anno uno. Qui rex pariter & pontifex, primò apud Judæos diadematis ſumpſit inſigne, poſt quadringentos octogintaquatuor annos Babylonicæ captivitatis.

4093	13	Anno Urbis 660. C. Marius Nepos quartò, & Quintus Luctatius. Euſebius ſcribit, ſub his conſulibus natum fuiſſe Pompejum Magnum.

JANNEUS.

Poſt Ariſtobulum, regnavit Janneus, cognomento Alexander: qui pontificatum quoque adminiſtrans, crudeliſſimè civibus præfuit. Turpilius comicus, ſenex admodum, moritur. C. Lucilius, ſatyrarum ſcriptor, Neapoli moritur, ac publico funere effertur, anno ætatis ejus quadrageſimo quinto.

4094	14	C. Marius Nepos 5. M. Aquilius. Furius poëta, cognomento Bibaculus, Cremonæ naſcitur. Cimbrorum ducenta millia cæſa, & octoginta millia capta, per Marium. Is fuit quinquies conſul, & juxta Eridanum Cimbros ſuperat, & de his cum Catulo triumphat.
4095	15	C. Marius Nepos 6, & L. Valerius Flaccus.
4096	16	M. Antonius, A. Poſthumius Albinus.
4097	17	Q. Cæcilius Metellus, T. Didius Vivius. Thraces à Romanis victi. Rurſum in Sicilia bellum ſervile conſurgit.

349

ALEXANDER.

ÆGyptiorum nonus Ptolemæus, qui & Alexander, regnavit annis decem.

Anni mũdi.	*Anni Alex.*	
4098	1	Cn. Cornelius Lentulus, P. Licinius Craſſus. Expulſo de regno Ptolemæo Phyſcone, matrem timens Cleopatram, in Cyprum ſe recepit.
4099	2	Cn. Domitius Ænobarbus, C. Caſſius Longinus. His conſulibus, Ptolemæus, rex Ægypti, populum Romanum hæredem reliquit.
4100	3	L. Licinius Craſſus, Q. Mutius

Digitized by Google

Mutius Scævola. Aquilius in Sicilia bellum ſervile compeſcuit.

Anni mūdi.	*Anni Alex.*	
4101	4	C. Cælius Caldus, L. Domitius Ænobarbus. Seleucus ab Antiocho, filio Cyziceni, vivus exuritur.
4102	5	C. Valerius Flaccus, M. Herennius. T. Lucretius naſcitur, qui poſtea amatorio poculo in furorem verſus, quum aliquot libros per intervalla inſaniæ ſcripſiſſet, quos poſtea Cicero emendavit, propria ſe manu interfecit, anno ætatis quadrageſimo quarto.

¶ Syriæ, Philippus annis duobus regnavit.

4103	6	P. Claudius Pulcher, M. Pulcher Perpenna. Antiochus in Parthos fugiens, Pompejo ſe deinceps tradidit. Poſt quem Philippus captus eſt à Gabinio.

¶ Syriæ & Aſiæ regnum defecit. Hucuſque Syria poſſeſſa à regibus, poſtea in Romanam ditionem ceſſit.

4104	7	L. Marcius Philippus, Sex. Julius Cæſar. Bellum adverſus Romanos Picentes, Marſi, Pelignique moverunt.
4105	8	L. Julius Cæſar, P. Rutilius Lupus.
4106	9	Cn. Pompejus Strabo, L. Porcius Cato. L. Pomponius, Bononienſis, Atellanarum ſcriptor, clarus habetur. Iſte conſul, Pompejus Strabo, fuit pater Pompeji, cognomine Magni.
4107	10	L. Cornelius Sylla, & Q. Pompejus Rufus. Contentio orta inter Marium & Syllam, propter Mithridaticum bellum.

PHYSCON.

ÆGyptiorum 10, Ptolemæus Phyſcon, qui à matre fuerat ejectus, regnavit annis octo.

Anni mūdi.	*Anni Phyſ.*	
4108	1	L. Cornelius Cinna, Cn. Octavius. Ptolemæus regreſſus de fuga, regnum obtinuit, quia Alexandrū, qui ante eum fuerat, ob interfectionem matris, cives pepulerant. Plotius Gallus primò Romæ Latinam rhetoricam docuit. De quo Cicero ſic refert: *Memoria teneo, priùs nobis primùm Latinè docere cœpiſſe Plotium quendam.* Cinna & Marius in civitatem recepti, Octavium & optimates interfecerunt.
4109	2	L. Cornelius Cinna 2, C. Marius Nepos ſeptimò. C. Valerius Catullus, ſcriptor lyricus, Veronæ naſcitur. Die decimaſeptima hujus conſulatus, Marius diem obiit.
4110	3	L. Cornelius Cinna 3, Cn. Papyrius Carbo. P. Saluſtius, ſcriptor hiſtoricus, in Sabinis Amiterni naſcitur. Sylla Athenienſes vaſtat.
4111	4	L. Cornelius Cinna 4, Cn. Papyrius Carbo 2. Deſcriptione Romæ facta, inventa ſunt 463000 hominum. His conſulibus, Aſiam in quadragintaquatuor regiones Sylla diſtribuit.
4112	5	L. Scipio Aſiaticus, C. Norbanus Bulbus. His conſulibus, Capitolium, cuſtodum negligentia, concrematur. Templum apud Delphos à Thracibus incenſum. Pompejus primò ducis partes egit.
4113	6	Anno Urbis 670. Cn. Papyrius Carbo tertiò, C. Marius Gratidianus. L. Annius plurimas civitates capit. Cicero vigeſimoſeptimo anno ætatis ſuæ Quintium defendit. Pompejus, ob victoriam Aphricanam, Magnus appellatus eſt.
4114	7	M. Tullius, Cn. Dolabella. P. Terentius Varro, vico Actiate, in provincia Narbonenſi naſcitur: poſtea trigintaquinque annos agens, Græcas literas cum ſummo ſtudio didicit. Cicero Quintium defendit.
4115	8	L. Cornelius Sylla 2, Q. Metellus Pius. Volcatius Plotius, Latinus rhetor, Cn. Pompeji libertus & doctor, ſcholam Romæ aperuit. Syllæ tyrannis. Sextus Roſcius à Cicerone defenditur.

DIONYSIUS.

ÆGyptiorum 11 Ptolemæus Dionyſius regnavit annis triginta.

350

4116

Anni mŭdi.	*Anni Dion.*	
4116	1	P. Servilius Vatia Iſauricus, Appius Claudius Pulcher. Sylla Romam obtinuit, & poſt biennium moritur. Roſcius contra Tryphonem agit.
4117	2	M. Æmylius Lepidus, Q. Luctatius Catulus. Cicero Athenas ſecedit, & inde poſt triennium Romam regreditur.
4118	3	M. Æmylius Mamercus, & D. Brutus Julianus. Pompejus glorioſiſſimè triumphavit. Lepidus publicus hoſtis judicatus eſt.
4119	4	Cn. Octavius, C. Scribonius Curio. T. Quintius, ſcriptor tragœdiarum, Romæ moritur: ſepultusque eſt via Prænestina, ad miliarium ſecundum. Pompejus in Hiſpaniam miſſus, Metello jungitur.
¶ 4120	5	L. Octavius, L. Aurelius Cotta. Alexandra, quæ & Saloma, uxor Alexandri, Hieroſolymis regnavit: ex cujus ætate, Judæos rerum confuſio & variæ clades oppreſſerunt.

ALEXANDRA.

¶ Judæorum, regnavit Alexandra annis novem.

4121	6	L. Licinius Lucullus, M. Aurelius Cotta. Bellum cum gladiatoribus geſtum in Campania.
4122	7	M. Lucullus, C. Caſſius Varus. M. Lucullus, primus pater patriæ appellatus eſt.
4123	8	Anno Urbis 680. L. Gellius Publicola, & Cn. Cornelius Lentulus. Victa Armenia, Meſopotamia & Niſibis, cum fratre regis ſimul capiuntur.
4124	9	Cn. Aufidius, P. Cornelius Lentulus. Cneus Pompejus univerſam Iberiam ſubjugavit, & de ea triumphavit.
4125	10	M. Craſſus, Cn. Pompejus. M. Licinius de Beſſis triumphavit, capta Cabile, & Tomis, & cæteris urbibus. Craſſus triumphavit de ſuprà dictis gladiatoribus. Publius Virgilius Maro in pago, qui Andes dicitur, haud procul à civitate Mantua, naſcitur.
4126	11	Q. Cæcilius Metellus, Q. Hortenſius Nepos. His conſulibus, reparatum dedicatumque eſt Romæ Capitolium. 351
4127	12	L. Cæcilius Metellus Creticus, & Quintus Marcius Vatia. Marcus Porcius Cato philoſophus agnoſcitur.
4128	13	C. Calphurnius Piſo, M. Acilius Glabrio. Antiochia Syriæ capta à Romanis. Pompejus contra Mithridatem. Creticum bellum motum, unde Metellus dictus eſt Creticus. Lucus Daphnenſium, juxta Antiochiam, à Pompejo Apollini conſecratur. Bellum piratarum à Pompejo confectum.
4129	14	M. Æmylius Lepidus, L. Manlius Torquatus.

HYRCANUS.

¶ Ariſtobulus & Hyrcanus, filii Alexandræ, contra ſe pro imperio dimicantes, occaſionem præbuerunt Romanis, ut Judæam invaderent. Itaque Pompejus Hieroſolymam veniens, capta urbe, & templo reſerato, usque ad ſancta ſanctorum accedit. Judæi Romanorum vectigales facti: & pontificatum apud eos ſuſcepit Hyrcanus, & regnavit annis triginta quatuor.

4130	15	L. Julius Cæſar, Q. Marcius Figulus. Pompejus Ariſtobulum victum ſecum adducit, pontificatumque confirmat Hyrcano: deinde Antipatrum, Herodis Aſcalonitæ filium, procuratorem in terra Palæſtina fecit.
4131	16	M. Tullius Cicero, M. Antonius. Libya, per teſtamentum Appionis regis, Romanis relicta. Horatius Flaccus, ſatyricus & lyricus poëta, Libertino patre, Venuſiis naſcitur. Catilinæ conjuratio hic cœpit. Cicero Murenam defendit.
4132	17	D. Junius Syllanus, L. Murena. Apollodorus Pergamenus, Græcus orator, præceptor Callidii & Auguſti, clarus habetur. Catonis Uticenſis tribunatus.
4133	18	M. Pupius Piſo Calphur-

Digitized by Google

phurnius, M. Valerius Meſſala. His conſulibus, Catilina in agro Piſtorienſi, ac Antonii bello peremptus eſt. Pompejus, captis Hieroſolymis, tributarios Judæos facit: unde tertium triumphum excellentiſſimum habuit Pompejus.

Anni mũdi.	*Anni Dion.*	
4134	19	Q. Cæcilius Metellus Celer, L. Afranius. Ea, quæ de Catilina & Cethego, Lentulo & conſule Cicerone, Saluſtius & Livius ſcribunt, hoc tempore geſta ſunt.
4135	20	C. Julius Cæſar, M. Calphurnius Bibulus. Clodii rogatione, Cicero in exilium eſt profectus anno uno, teſte Caſſiodoro. 352
4136	21	L. Piſo Cæſonianus, & A. Gabinius. His conſulibus, teſte Caſſiodoro, Pompejus imperator appellatur. Cæſar Luſitaniam, & quasdam inſulas in Oceano capit.
4137	22	P. Cornelius Lentulus, Q. Metellus Nepos. Hîc, propter civiles diſſenſiones, per Scaurum de exilio revocatur Cicero. Meſſala Corvinus orator naſcitur, & T. Livius, ſcriptor hiſtoricus Patavinus, juxta Euſebium Cæſarienſem.
4138	23	Cn. Lentulus Marcellinus, L. Marcius Philippus. Virgilius Cremonæ ſtudiis eruditur. Catulus 30 ætatis ſuæ anno Romæ clarus habetur. C. Julius Cæſar contra Gallos miſſus eſt.
4139	24	Cneus Pompejus Magnus ſecundò, & Marcus Licinius Craſſus etiam ſecundò. Clodius orator clarus habetur: qui poſtea civili bello Cæſarianas partes ſequutus eſt. Quum Togatam Galliam regeret, Placentiæ obiit.
4140	25	Appius Claudius Pulcher, L. Domitius Ænobarbus. Cæſar Rhenum tranſiens, Germanos vaſtat. Craſſus conſul apud Carras cum filio captus.
4141	26	Cn. Domitius, M. Valerius Meſſala. Ventidius, primus Romanorum, Parthos ſuperat. Clodius interemptus. Seditio à Milone, Clodii interfectore, ſuſcitata.
4142	27	Cn. Pompejus Magnus tertiò, Q. Metellus Scipio. Curio promptus popularis orator, Romæ habetur inſignis: qui deinceps in Phrygia, pudore amiſſi exercitus, mori maluit quàm evadere.
4143	28	Anno Urbis 700. M. Claudius Marcellus, Ser. Sulpicius Rufus. Virgilius, ſumpta toga, Mediolanum transgreditur, & poſt breve tempus Romam pergit.
4144	29	Lucius Æmylius Paulus, Cajus Claudius Marcellus. Simulachrum Jovis Olympiaci fulmine tactum.
4145	30	C. Lentulus Cruſcellus, C. Claudius Marcellus ſecundò. Meſſala Corvinus Cæſar Germanos capit.

CLEOPATRA.

ÆGyptiorum 12, regina Cleopatra, ſoror Ptolemæi, regnavit annis viginti duobus in Ægypto: ex quibus duo tantùm numerantur: regnavit enim uſque in annum decimumquintum Octaviani Cæſaris, in quo obiit.

Anni mũdi.	*Anni Cleo.*	
4146	1	Principium belli civilis Cæſaris & Pompeji. Victus Pompejus Alexandriam petiit: ibique ab ipſo, à quo ſperabat auxilium, Ptolemæo occiditur. Mox Cæſar Alexandriam venit, cui Ptolemæus parare voluit inſidias: unde bello ei illato, victus in Nilo periit. Cæſar verò Alexandria potitus, regnum Cleopatræ dat, ob gratiam ſtupri, ut dicitur.
4147	2	Computant ab hoc loco Antiocheni ſua tempora. Reſpublica Romana oppreſſa.

ROMA-

Digitized by Google

ROMANVM IMPERIVM.

CAPVT XXI.

JULIVS CÆSAR.

ROMANORVM primus, Cajus Julius Cæſar, regnavit annis quatuor, menſibus ſex, hoc eſt, usque ad calendas Martias. Sed Julius Cæſar de Galliis veniens, Pompejum fugavit ex Italia, aurum atque argentum Romæ de ærario ſuſtulit, ac primus Romanorum ſingulare obtinuit imperium: à quo poſtea Cæſares, Romani principes appellati ſunt.

Anni mũdi.	*Anni Julii.*	
4148	1	C. Julius Cæſar ſecundò, P. Servilius. Pompejus Pharſalico prælio victus, & fugiens in Ægyptum, à ſpadonibus Ptolemæi regis occiditur.
4149	2	Q. Fulvius, P. Vaticanus. Ptolemæi cadaver cum lorica aurea in Nilo flumine repertum eſt. Cæſar in Ægypto regnum Cleopatræ confirmat.
4150	3	C. Julius Cæſar tertiò, M. Lepidus. Romæ baſilica Julio dedicata. Decretum Senatus Athenienſium ad Judæos mittitur, qui per legationem amicitiam poſtularant. Cleopatra, regio comitatu Urbem ingreſſa, prohibuit mulieres lecticis margaritisque uti, quæ nec viros nec liberos haberent, & minores eſſent annis quadraginta quinque. Nigidius Figulus, Pythagoricus & magus, in exilio moritur. Antonius decrevit, quintilem menſem Julium debere dici, quia in eo fuiſſet natus Julius Cæſar.
4151	4	C. Julius Cæſar quartò, Fabius Maximus. Judæa capta. Caſſius templum ſpoliat. Idibus Martiis C. Julius Cæſar, ob inſolentiam morum, conjurantibus in eum ſexaginta vel ampliùs ſenatoribus, equitibus Romanis, in curia occiditur, & faſces ſtatim ſuſcepit Dolabella. Cæſaris corpus, in roſtris, ob honorem concrematum. Ser. Sulpicius jurisconſultus, & P. Servilius Iſauricus, publico funere elati. Romæ tres ſimul exorti ſoles, paulatim in eundem orbem coierunt. Inter cætera portenta, quæ toto orbe facta ſunt, bos in ſuburbano Romæ ad arantem loquutus eſt, fruſtrà ſe urgeri, non enim frumenta, ſed homines brevi defuturos. Hæc autem juxta Caſſiodorum.
4152	5	C. Julius Cæſar quintò, M. Antonius. Sella aurea ſedenti Cæſari, in Lupercalibus, M. Antonius diadema impoſuit renitenti: atque idibus Martiis, Cæſar in Pompeja curia occiſus eſt. Cui ſucceſſit Octavianus Cæſar, qui regnavit annis quinquaginta ſex, menſibus ſex. Per quæ tempora hi ſequentes conſules extiterunt. 353

OCTAVIANUS.

ROmanorum ſecundus, C. Octavianus Cæſar Auguſtus, regnavit annis quinquaginta ſex, menſibus ſex, aliquantisque diebus, teſte Joſepho, hoc eſt, usque ad calendas Octobres, in an. decimoſexto incarnationis, ſecundum rationem ſupputationis. Ab iſto reges Romanorum Auguſti appellantur. Vivente Cleopatra, regnavit annis quindecim, & poſtea quadraginta uno, & menſibus ſex. Antonius adverſum Cæſarem Auguſtum bellum movet. Liberius, mimorum ſcriptor, decimo menſe poſt C. Cæſaris interitum, Puteolis moritur. Publius mimographus, natione Syrus, Romæ ſcenam tenet. Cicero in Firmiano ſuo ab Herennio & Pompilio occiditur, ſexageſimoſeptimo anno ætatis ſuæ.

Anni mũdi.	*Anni Oct.*	
4153	1	Anno urbis 710. C. Cæſar Octavianus Auguſtus, & Quintus Pædius.
4154	2	C. Panſa, A. Hirtius, Octavianus, Antonius, & Lepidus amicitiæ fœdus inierunt. Octavianus forum Auguſtum ædificavit. Ciceronis caput

Digitized by Google

cum manu dextra pro roſtris poſitum: juxtaque novies coronata imago Pompilii, qui eum occiderat. Ovidius Naſo naſcitur in Pelignis. C. Falcidius, tribunus plebis, legem tulit, ne quis teſtamento legaret plus, quàm ut quarta pars hæredibus ſupereſſet. Curtius Saluſſus, in inſula Arado, cum quatuor cohortibus vivus combuſtus eſt, propterea quòd tributa ſolitus erat graviùs exigere.

Anni mũdi.	*Anni Oct.*	
4155	3	M. Lepidus, L. Plancus. Oleum è terra erupit trans Tiberim, fluxitque toto die ſine intermiſſione, ſignificans CHRISTI gratiam ex Gẽtibus. Antonium ſuperat Auguſtus, & interveniente Senatu, in amicitiam cum eo regreditur. Cornificius poëta, à militibus deſertus, interiit, quos ſæpe fugientes, galeatos lepores appellarat. Hujus ſoror fuit Cornificia, cujus inſignia exſtant epigrammata. Templa Rhodiorum depopulatus eſt Caſſius. Secunda, ſeceſſio Auguſti & Antonii. Stella crinita apparuit.
4156	4	P. Servilius 2, L. Antonius. Cornelius Nepos hiſtoricus clarus habetur. Antiochus ſtrenuè contra Judæos dimicans, tandem occiditur: à quo in præſens tempus ipſum Hieroſolymorum regnum deſtructum eſt.
4157	5	Cn. Domitius, C. Aſinius. Quidam Herodes poſt eum à Romanis conſtitutus eſt princeps alienigena, & omnino nihil pertinens ad totam Judæam.
4158	6	L. Cenſorinus, C. Calviſius. Phormii pater & filius clari habentur oratores.
4159	7	Appius Claudius, C. Norbanus. Quorum filius conſularis ante patrem moritur.
4160	8	M. Agrippa, L. Canidius. Lacus Lucrinus in portum converſus eſt. Saluſtius obiit ante Actiacum bellum.
4161	9	L. Gellius, M. Coccejus. M. Varius poëta, quem Virgilius in Bucolicis notat, in Cappadocia moritur.
4162	10	L. Cornificius, Sex. Pompejus. Herodes, Antipatri Aſcalonitæ & matris Cypridis Arabicæ filius, à Romanis Judæorum ſuſcepit principatũm, annis triginta ſeptem. Cujus tempore, CHRISTI nativitate vicina, regnum & ſacerdotium Judææ, quod priùs per ſucceſſiones minorum tenebatur, deſtructum eſt, completa prophetia, quæ ita per Moſen loquitur: *Non deficiet princeps ex Juda, neque dux de femoribus ejus, donec veniat, cui repoſitum eſt: & ipſe erit expectatio Gentium.* Nam usque ad Herodem, Chriſti, id eſt ſacerdotes, erant reges Judæorum, qui imperare cœperant à quadrageſima quinta olympiade, & ab inſtauratione templi ſub Dario, uſque ad Hyrcanum, centeſima octuageſima quinta olympiade, annis quadringentis octoginta quatuor in medio transactis, quos Daniel quoque ſignificat, dicens: *Et ſcies & intelliges: ab initio ſermonis reſpondendi, & ædificandi Hieruſalem usque ad principatum, hebdomades ſeptem, & hebdomades ſexaginta duæ.* Quæ ſexaginta novem hebdomadæ faciunt annos quadringentos octoginta tres, in quibus ſacerdotes per unctionem conſecrati, regnaverunt uſque ad Hyrcanum: quo extremo omnium à Parthis capto, Herodes, Antipatri filius, nihil ad ſe pertinentem Judæam ab Auguſto & Senatu accepit; filiique ejus poſt eum regnaverunt usque ad noviſſimam Hieroſolymorum captivitatem: nequaquam ex ſucceſſione ſacerdotalis generis pontificibus conſtitutis, neque perpetuitatem vitæ, ſecundum legem Moſis, ſervientibus Deo. Ignobiles verò quidam, & alio tempore alii, & nonnulli unius anni, ſive modico amplius, à Romanis imperatoribus ſacerdotium emebant. Quæ omnia etiam Daniel propheta vaticinatur, ita dicens: *Et poſt hebdomades ſeptem & ſexaginta duas interibit chriſma, & judicium non erit in eo, & templum & ſanctum corrumpet populus, duce veniente: & cadentur in cataclyſmo belli.* Et in conſequentibus: *Et ſuper templum* (inquit) *abominatio deſolationum.* Quidam tamen numerant à morte Alexandri Magni, usque ad imperium Auguſti Cæſaris, annos ducentos & nonagintaquatuor.

354

Digitized by Google

Anni mūdi.	*Anni Oct.*
4163	11

Anno Urbis 720. L. Scribonius Libo, L. Atratinus. Japidæ, Dalmatæ, & Pannonii, in poteſtatem Romanorum à Cæſare redacti. Et anno undecimo Auguſti iſte Herodes, ne ignobilis fortè, & à Judæorum ſemine argueretur extraneus, combuſſit omnes libros, quibus nobilitas Judæorum in templo ſervabatur adſcripta, ut deficientibus probamentis, & ipſe ad hanc pertinere putaretur. Inſuper etiam & ſuam ſobolem regio illorum generi commiſcuit: projecta Doſide, fœmina Hieroſolymitana, propria uxore, & nato ex ea filio Antipatro, ſociat ſibi Mariamnen, filiam Alexandri, neptem Ariſtobuli, fratris Hyrcani, qui ante eum rex erat in Hieruſalem. Hæc quinque filios ei genuit, quorum duos, Alexandrum & Ariſtobulum, ipſe necavit in Samaria. Hujus Ariſtobuli, ex Beronice, filia Salomæ, ſororis magni Herodis, ſunt filii, Agrippa Major, & Ariſtobulus, atque Herodes, qui in Actibus Apoſtolorum ab angelo legitur percuſſus; & duæ filiæ, Mariamne & Herodias. Quæ Herodias nupſit (ſicut Joſephus perhibet) Herodi, filio Magni Herodis, & Mariamne filio Alexandri pontificis, viro ſuo vivente. Fortè ipſa eſt, quæ & Philippo nupſit Herodi, filio Antipatri Hieroſolymitani, & Herodi cognomento Magno.

| 4164 | 12 |

C. Cæſar Octavianus ſecundò, L. Volcatius. Lunæ ſecundum Romanos curſus inventus. Colonias deduxere Romani. Auguſtus triumphavit pedeſtris certaminis triumpho. Antonius Cleopatræ Arabiam tradidit.

| 4165 | 13 |

Cn. Domitius Ænobarbus, C. Soſſius. Arcorius, Auguſti medicus, clarus habetur.

| 4166 | 14 |

C. Cæſar Octavianus tertiò, M. Valerius Meſſala. Hoc anno verum Auguſti imperium inchoatur, quo bellis civilibus finis impoſitus eſt.

| 4167 | 15 |

C. Cæſar Octavianus quartò, M. Licinius Craſſus. Tertio inter Auguſtum & Antonium orto bello, quòd Antonius, qui Aſiam & Orientem tenebat, repudiata ſorore Auguſti, Cleopatram duxiſſet uxorem, Antonius, Nicopoli juxta Actiacum littus, à Cæſare bello ſuperatur, & perimitur: Alexandriæ poſtea in Mauſoleo reconditur. Quum autem Auguſtus Antonium & Cleopatram viciſſet calendis Auguſti, & imperium Romani populi firmavit; Sextilis menſis ex Senatusconſulto, ob memoriam Auguſti, Auguſtus eſt appellatus. Cum ingenti triumphorum pompa Auguſtus Cæſar Romam eſt ingreſſus, & Cleopatræ liberi, Sol, & Luna, ante currum ejus ducti ſunt. Antonio occiſo, regina Cleopatra ad pedes Auguſti provoluta, tentavit in ſe inclinare oculos ducis; at fruſtra quidem: nam pulchritudinem ejus recuſavit Auguſtus, & præcepit eam cuſtodiri. Nec autem illa de vita, quæ auferebatur, ſed de parte regni laborabat. Quod ubi deſperavit, & à principe ſervari ſe triumpho cognovit, incautiorem factam cuſtodiam fugit, & in Mauſoleo regum ſe recepit: ibique maximo, ut ſolebat, cultu, in referto horroribus ſolio, juxta ſe ſuum collocavit Antonium, admotisque ad venas ſerpentibus, ſic morte, 355
quaſi ſomno reſoluta eſt. Ægyptus deinde fit Romana provincia, quam primus tenuit C. Cornelius Gallus, de quo ſcribit Virgilius in Bucolicis. Usque ad Cleopatram, qui vocabantur Lagidæ, in Ægypto regnaverunt annis ducentis nonaginta quinque. Arcorius, ille Auguſti medicus, poſt Actiacam victoriam, naufragio periit. Quidam ab hoc loco primum annum Auguſti monarchiæ ſupputant: quod Beda confirmat, dicens, ſuper Danielem Romanos hinc annos quinquaginta novem, cum anno decimoſeptimo Tiberii regnaſſe. Omnes hiſtorici, & Beda etiam dicunt, Cleopatram regnaſſe annis viginti duobus, hoc eſt, annis tribus ante Julium Cæſarem, & quinque Julii Cæſaris, & quindecim Octaviani Auguſti, in quo ipſa ſe interfecit.

Anni mūdi.	*Anni Oct.*
4168	16

C. Cæſar Octavianus quintò, & Sex. Apulejus. Cenſu Romæ agitato, inventa ſunt civium Romanorū quadraginta & unum centum, & ſexaginta quatuor millia coloniæ deductæ.

Anni mũdi.	*Anni Oct.*	
4169	17	C. Cæſar Octavianus 6, & M. Agrippa ſecundò. Parthorum ſeditiones per Cæſarem ſedatæ. M. Terentius Varro philoſophus propè 90 moritur. Thebæ Ægypti usque ad ſolum erutæ. Cornelius Gallus, Forojulienſis poëta, à quo primùm Ægyptus tenebatur, 43 ætatis ſuæ anno, propria ſe manu interfecit. Tralles terræmotu conciderunt. Templum Jani à Cæſare clauſum.
4170	18	C. Cæſar Octavianus 7, & M. Vipſamus Agrippa tertiò. Cæſar leges protulit, judices ordinavit, provincias diſpoſuit, & ideo cognominatus eſt Auguſtus. Cujus temporibus floruerunt Virgilius, Horatius, & Ovidius, teſte Caſſiodoro. Indi per legatos ab Auguſto amicitiam poſtularunt. Meſſala Corvinus, primus præfectus Urbis factus, ſexto die magiſtratu ſe abdicavit, incivilem poteſtatem eſſe conteſtans.
4171	19	C. Cæſar Octavianus octavò, T. Statilius. Auguſtus Calabriam & Gallos vectigales facit. Munatius Plancus, Ciceronis diſcipulus, orator habetur inſignis, qui quum Galliam commotam regeret, Lugdunum condidit.
4172	20	C. Cæſar Octavianus nonò, & M. Junius Syllanus. Cantabros, Germanos, & Aſtures Cæſar per L. Lanium perdomuit. M. Lollius Galatiam Romanam provinciam facit. Auguſtus, quum ei monarchia deferretur, retinuit: teſte Caſſiodoro.
4173	21	Anno Urbis 730. C. Cæſar Octavianus 10, C. Norbanus. Quintilius Cremonenſis, Virgilii & Horatii familiaris. Tota Hiſpania à Cæſare ſubacta.
4174	22	C. Cæſar Octavianus 11, Cn. Piſo. Auguſtus Cyzicenos libertate privavit. Pylades Cilix pantomimus, quum veteres ipſi canerent atque ſaltarent, primus Romæ chorum & fiſtulam præcinere fecit.
4175	23	M. Claudius Marcellus, L. Aruntius. Tiberius ab Auguſto miſſus, occupavit Armeniam. Atramius, qui ſeptemdecim annos natus, Cælium accuſaverat, clarus inter oratores habetur: ad extremum, morborum tædio in balneo, voluntate exanimatus, hæredem reliquit Cæſarem Auguſtum.

356

Anni mũdi.	*Anni Oct.*	
4176	24	M. Lollius, Q. Lepidus. Cantabri, res novas molientes, opprimuntur.
4177	25	M. Apulejus, P. Syllius Nerva. Herodes, apud Hieroſolymas, multas & magnas ædes conſtituit. Aquilas & ſigna Craſſiana de Parthis Cæſar recepit.
4178	26	C. Sentius Saturninus, Sp. Lucretius Cinna. Cæſari ex provincia redeunti, currus cum coronâ aurea decretus eſt, quò aſcendere noluit. Virgilius Brunduſii moritur: oſſa ejus Neapolim translata, in ſecundo ab Urbe miliario ſepeliuntur: titulo hujusmodi ſuprà ſcripto, quem moriens ipſe dictaverat:

Mantua me genuit, Calabri tenuère: tenet nunc
Parthenope: cecini paſcua, rura, duces.

Herodes Samariam, jam olim in cineribus ſedentem, à fundamentis ſuſcitans, in honorem Auguſti Auguſtam, ideſt, Sebaſten, appellavit: & in Paneade templum, quod Panion vocatur, extruxit.

4179	27	Cn. Cornelius Lentulus, P. Cornelius Lentulus. Auguſtus Samiis dedit libertatem. In Cypro plurimæ civitatum partes terræmotu conciderunt. Germanos in arma verſos M. Lollius ſuperat. Varus & Tucca, Virgilii & Horatii contubernales, poëtæ habentur illuſtres: qui Æneidum libros poſtea emendarunt, ſub hac lege, ut nihil adderent.
4180	28	T. Furnius, C. Junius Syllanus. Auguſtus C. Agrippam adoptavit in filium.
4181	29	L. Domitius Ænobarbus, P. Scipio. Æmylius Macer, Veronenſis poëta, in Aſia moritur. Tiberius Vindelicos, & eos, qui in Thraciarum confinibus erant, Romanas provincias facit.

4182

Digitized by Google

Anni mũdi.	*Anni Oct.*	
4182	30	M. Druſus Livius, L. Calphurnius Piſo. Tiberii Neronis quæſtura.

S. MARIA.

Sancta Maria naſcitur ex patre Joacim, de tribu Juda, & ex matre Anna, filia Iſſachar, de genere David. Beata Maria, mater Domini noſtri JESU CHRISTI, erat 14 annorum, quando ſalutata eſt à Gabriele archangelo. Mortua eſt autem 63, anno ætatis ſuæ, teſte ſancto Hieronymo in libro de infantia Mariæ. Coloniæ Berytum & Patras deductæ. Boſporum Agrippa capit.

4183	31	Anno Urbis 740. Cn. Lentulus Augur Licipinus, M. Craſſus. Cercius Smyrnæus Rhetor Latinè Romæ docuit. Auguſtus à Senatu Pontifex maximus appellatur.
4184	32	Cl. Tiberius Nero, Q. Quintilius Varus. Cæſaream Herodes in nomine Cæſaris condidit, quæ priùs Turris Stratonis vocabatur.
4185	33	M. Valerius Meſſala 2. P. Sulpitius Quirinus. Herodes, deſtructo templo, ab Jeſu, filio Joſedec & Zorobabel, conſtructo, ædificat templum in Hieruſalem, quod à Tito combuſtum eſt anno 40 poſt paſſionem Domini. Herodes Antidonam condidit, & Antipatridam atque Herodionem, in honorem patris Antipatri & ſuum conſtruxit.
4186	34	P. Fabius Maximus, & Q. Ælius Tubero. Innumerabilia quoque opera in ſingulis Syriarum urbibus, quas regebat, ſolertiſſimè ædificavit. Imperator Auguſtus, primus omnium, tigrin feram manſuefactam Romæ oſtendit.
4187	35	Julius Antoninus, Fabius Aphricanus. Tiberius Cæſar de captivis Pannoniis triumphavit. Horatius, quinquageſimo octavo ætatis ſuæ anno, Romæ moritur. Paſſienus, declamator inſignis, obiit. C. Julius Hircinius, cognomento Polyhiſtor, Grammaticus habetur illuſtris. Tiberius, vaſtata Germania, imperator appellatur. Claudius Tiberius, qui poſtea imperator factus eſt, hoc anno naſcitur.
4188	36	Druſus Nero, L. Quintius Criſpinus. Apud Lingonum gentem, templum Cæſari Druſus ſacravit, teſte Caſſiodoro. Herodes Hyrcanum, regem & ſacerdotem Judæorum, occidit. Tunc CHRISTI nativitate vicina, principatus Judaicus, judicium & ſacerdotium, de femore Juda, ſecundum prophetias defecit, tranſiens ad Herodem, extraneo genere; & completa eſt prophetia Moſis, ita dicens: *Non deficiet princeps ex Juda, neque judex de femore ejus, donec veniet, qui mittendus eſt: & ipſe erit expectatio Gentium:* & reliqua. Herodes Hyrcanum, qui olim ſacerdos Judæorum fuerat, de captivitate Parthica regreſſum, & filium ejus, qui ſacerdotio patris ſucceſſerat, interfecit. Herodes enim Ananelum quendam, de Babylone accitum, pontificem Judæorum conſtituit: & poſt exiguum tempus Ariſtobulum, fratrem uxoris ſuæ, nepotem Hyrcani, ſucceſſorem dedit: quo poſt annum interfecto, rurſum Ananelo reddidit ſacerdotium.
4189	37	C. Aſinius Gallus, C. Marcius Cenſorinus. Inter Albim & Rhenum Germani omnes Tiberio Neroni dediti: per Sex. Apuleium, Pannonii ſubacti. Herodes ſororem Ariſtobuli, uxorem ſuam, quam nullo modo chariùs noverat, cum duobus propriis filiis jam adoleſcentibus, & matrem uxoris occiſæ, ſocrum ſuam crudeliſſimè necat. Hyrcanum enim Babylone à vinculis ſolutum, ut Joſephus perhibet, tanquam principem ſacerdotum, & regem Judæorum, multitudo Judæorum, & omnes usque ad Euphratem Judæi habitantes, honorabant; ipſumque rogabant, ut apud eos maneret, dicentes, quòd officioſum aliquid, ſimul & honoris in ſacerdotali vel principali dignitate, nullo modo minus apud eos haberet, quàm in Hieruſalem. Poſtquam enim multo Herodis rogatu, de Babylonia in Hieruſalem venit, cum omni honore eum Herodes ſuſcepit: &

357

& quum vocaret ipſum patrem ſuum, primum ei locum concedebat, diſponebatque cum eo utilitates cæteras ſui principatus. Amiciſſimus enim Herodis antea erat, atque de periculo mortis eum liberavit, quam diu vixit. Hyrcanus, quamvis principatum primarium non poſſidebat, tamen princeps fuit.

Anni mūdi.	*Anni Oct.*	
4190	38	Cl. Tiberius Nero 2, Cn. Calphurnius Piſo. Tiberius de Vindelicis, Armenicis, & Pannoniis triumphavit. Albutius Valienſis clarus rhetor agnoſcitur. Tribunitia poteſtas in quinquennium Tiberio confirmata.
4191	39	D. Lælius Balbus, C. Antiſtius Vetus. In Inſula Coo, terræmotu plurima conciderunt. Auguſtus Juliam, filiam ſuam, deprehenſam in adulterio damnat exilio. Tyro, Ciceronis libertus, qui primus notas commentatus eſt, in Puteolano prædio, usque ad centeſimum annum conſeneſcit.
4192	40	C. Cæſar Octavianus 12, L. Sylla. Auguſtus gladiatorum ludum, & navale certamen exhibuit. Meliſſus Spoletinus, grammaticus agnoſcitur. M. Porcius Latro declamator, tædio duplicis quartanæ febris, ſemet interfecit.
4193	41	Anno Urbis 749. C. Calviſius Sabinus ſecundò, & L. Paſſienus Rufus. Herodes crudelis etiam virum ſororis ſuæ Salomæ interfecit: & quum eam alii tradidiſſet uxorem, etiam hunc necat. Scribas quoque & interpretes divinæ Legis ſimili ſcelere occidit.

Joannes Baptiſta naſcitur, beata Maria præſente, feria quinta, luna undecima menſis ſeptimi, id eſt, Octobris (ſicut legitur) & CHRISTUS concipitur, quum beata Maria eſſet annorum quatuordecim.

Cyclus magnus paſchalis incipit hinc: in cujus anno ſecundo (juxta Dionyſium) indictione tertia, natus eſt Dominus.

QUINTÆ ÆTATIS FINIS.

¶ *Et hic quoque abbreviator noſter omiſit tres numeros, ſi nativitas Domini fuit anno Urbis 752.*

Hic autem primus liber, quinque ætates complens, ceſſat cum numeris annorum Mundi & Urbis, naſcente CHRISTO: ſub quo ſexta ætas, & Liber ſecundus, ſimul auſpicantur.

MARIANI

MARIANI SCOTI HISTORIOGRAPHI SUI TEMPORIS CLARISSIMI, AC MONACHI FULDENSIS, CHRONICORUM LIBER SECUNDUS. 358

ÆTAS SEXTA.

CHRISTUS.

CAPUT XXII.

Anni Chr.	*Anni Oct.*
1	41

CAJUS Lentulus Getulicus, & M. Meſſanus.

Quirinus, ex conſilio Senatus, in Judæam miſſus, cenſus hominum poſſeſſionumque deſcribit.

DOMINUS noſter JESUS CHRISTUS, filius Dei, his conſulibus (teſte Caſſiodoro) in Bethleem Judææ, octavo die calendarum Januarii, Dominica nocte naſcitur, anno ab Urbe condita 752, anno imperii Auguſti 41, olympiadis 194 anno tertio, ano etiam ab origine mundi 4193, indictione 4.

Octava etiam die Dominica circunciditur.

Decima tertia die, ſtella duce, à Magis adoratur.

Quadrageſima die, à Symeone & Anna cognoſcitur.

Deinde præcepto Dominico in Ægyptum, propter metum Herodis, deducitur.

¶ Methodius epiſcopus ſic ait: *Igitur tempore, quo Romani imperii regnum nobilius latiusque conſurgeret, ipſe imperator hoc præſtitit.* Anno autem 42 imperii Cæſaris; ab Ægypto ſubjugata, & Antonii vel Cleopatræ interitu, in quam noviſſima Ptolemæorum regna cecidêrunt, 28 anno, Dominus & Salvator noſter JESUS CHRISTUS, prima adſcriptione cenſus, Quirino Syriæ præſidente (ſecundum ordinem totius prophetiæ, quæ de ipſo prædicta eſt) in Bethleem Judææ naſcitur. Per idem tempus Herodes primus, ex alienigenis ortus, regnum Judaicæ gentis obtinuit, cujus teſtimonio, adjudicante etiam Cæſare Auguſto, ſucceſſor extiterat Archelaus. Qui, cùm poſt eum decimo anno imperii devolutus eſſet, Philippus, Antipater, & Herodes junior, frater cum Lyſania, in tetrarchias diviſum Judææ regnum regebant.

Anni Chr.	*Anni Oct.*	
2	42	C. Cæſar Octavianus 13. M. Plautius. Cæſar amicitiam cum Parthis facit. Sextius, Pythagoricus philoſophus, claruit.
3	43	Coſſus Lentulus, L. Piſo. Herodes pueros necat. Auguſtus Tiberium & Agrippam in filios adoptavit. Judas Galilæus ad rebellandum Judæos cohortatur.
4	44	C. Cæſar Octavianus 14, & L. Paulus.
5	45	C. Vinitius, P. Alphenus. Joannes Apoſtolus naſcitur. Aſinius Pollio, orator & conſularis, qui de Dalmatiis triumpharat, 70 ætatis ſuæ anno, in villa Tuſculana moritur.
6	46	M. Servilius, L. Lamia. Herodes morbo intercutis aquæ & ſcatentibus toto corpore vermibus, miſerabiliter & dignè moritur. CHRISTUS de Ægypto redit.

Anni Chr.	*Anni Oct.*	
7	47	Sex. Ælius, C. Sentius. In Herodis locum Archelaus ab Auguſto ſubſtituitur, & tetrarchæ fiunt fratres, Herodes, Antipater, Lyſias, Philippus. JESUS CHRISTUS dominus noſter, ex Ægypto, tertia idus Januarii, angelico præcepto reducitur.
8	48	Cn. Cinna, L. Valerius. His conſulibus, teſte Caſſiodoro, per dies octo, Tiberis impetu, miſeranda clades hominum domorumque fuit. Fames Romæ ita ingens facta fuit, ut quinque modii venderentur denariis viginti ſeptem ſemis. Aſianus Romæ clarus habetur.
9	49	M. Lepidus, L. Aruncius. Tiberius Cæſar Dalmatas & Sarmatas in Romanam redegit poteſtatem.
10	50	Q. Cæcilius, A. Licinius. Athenodorus Tarſenſis Stoicus philoſophus inſignis habetur.
11	51	M. Furius, Sex. Nonius. M. Verrius Flaccus grammaticus inſignis habetur.
12	52	Q. Sulpicius, Cn. Pompejus. Athenienſes, res novas contra Romanos molientes, opprimuntur, autoribus ſeditionis occiſis.
13	53	P. Dolabella, C. Syllanus. Quum eſſet JESUS annorum duodecim, hoc eſt (ſicut Hieronymus dicit) quum compleſſet annos duodecim, inventus eſt in templo, ſedens inter doctores Legis, interrogans & audiens illos. Meſſala Corvinus orator ante biennium, quàm moreretur, ita memoriam ac ſenſum amiſit, ut vix pauca verba conjungeret; & ad extremum, ulcere ſibi circa ſacram ſpinam nato, inedia ſe confecit, anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo ſecundo.
14	54	M. Lepidus, T. Statilius. Auguſtus, cum Tiberio filio ſuo, cenſum Romæ agitans, invenit hominum nonaginta ter centena & ſeptuaginta millia, ut dicitur.
15	55	Germanicus Cæſar, C. Fonteius Sotion, philoſophus Alexandrinus, præceptor Senecæ, clarus habetur.
16	56	L. Plancus, C. Silius. Archelaus nono anno regni ſui in Vienna, urbem Galliæ, relegatur, non ferentibus Judæis, ſed accuſantibus apud Auguſtum ferocitatem ejus. Et ad minuendam Judaici regni potentiam, inſolentiamque domandam, quatuor fratres ejus pro eo ſunt tetrarchæ creati: Herodes, qui & Antipas, Antipater, Lyſias, & Philippus. His conſulibus, teſte Caſſiodoro, Octavianus Auguſtus 76 ætatis ſuæ anno, Atellæ in Campania, imperii anno quinquageſimo ſexto, ſenex obiit, menſe Septembri: ſepeliturque in campo Marcio: cui ſucceſſit Tiberius.

359

TIBERIUS.

ROmanorum 3, Claudius Tiberius, privignus Auguſti, hoc eſt, uxoris ejus filius, ex ſuperiore genitus conjuge, annis viginti tribus & aliquibus diebus regnavit, teſte Joſepho: hoc eſt, usque ad calendas Octobres, in anno quinto poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Tib.*	
17	1	Sex. Pompejus, Sex. Apulejus. Hi primi in verba Tiberii juraverunt.
18	2	Druſus Cæſar, C. Norbanus. C. Aſinius Gallus orator, Aſinii Pollionis filius, cujus etiam Virgilius meminit, diris à Tiberio ſuppliciis enecatur.
19	3	Siſenna Statilius, L. Scribonius. His conſulibus, mathematici Urbe pelluntur, teſte Caſſiodoro. Livius, hiſtoriographus Patavinus, obiit. Incarnatio Dominica, juxta Chronicas Euſebii, vel Bedæ: cyclus ſecundus decemnovalis.
20	4	L. Pomponius, C. Cælius. Ovidius poëta in exilio obiit, & juxta oppidum Tomos ſepelitur.
21	5	Tiberius Cæſar, Germanicus Cæſar, de Parthis triumphant. Tredecim urbes terræ motu corruerũt, Epheſus, Magneſia, Sardis, Moſthene, Æges, Hiero, Cæſarea, Philadelphia, Tmolus, Temis, Cymemyrrhina, Apollonia, Diahyrcania. Hucusque, id eſt ad

Digitized by Google

ad magnum cyclum paſchalem, ſunt anni ab initio mundi 4203.

Anni Chr.	*Anni Tib.*	
22	6	M. Syllanus, L. Norbanus. His conſularibus, Germanicus Cæſar in Syria mortuus eſt, teſte Caſſiodoro. Feneſtella, hiſtoriarum ſcriptor & carminum, ſeptuagenarius obiit, ſepeliturque Cumis. Incipit magnus cyclus paſchalis, in cujus anno ſecundo, juxta Dionyſium, natus eſt Dominus, concurrentibus quinque.
23	7	M. Valerius, M. Aurelius. Tiberius multos reges, ad ſe per blanditias evocatos, nunquam remiſit: in quibus & Archelaum Cappadocem: cujus regno in provinciam verſo, Mazacham, nobiliſſimam civitatem, Cæſaream appellare juſſit.
24	8	Tiberius Cæſar, Druſus Cæſar. Pompeji theatrum incenſum.
25	9	D. Heterius, C. Sulpicius. Tiberius Druſum conſortem regni facit.
26	10	C. Aſinius, C. Antiſtius. Druſus Cæſar apud Moguntiam veneno obiit, & foris murum ſepelitur. Q. Atherius, promptus & popularis orator, usque ad 90 annum propè, in ſummo honore conſeneſcit.
27	11	Sex. Cornelius, L. Viſellius. Servius Plautus, corrupti filii reus, ſemet in judicio interfecit. Methodius hæc: Undecimo anno imperii Tiberii Cæſaris, qui Auguſto, 57 annis principatu potito, ſucceſſerat, Judææ procurationem Pontius Pilatus ſuſcepit, atque inibi per decem annos continuos, usque ad ipſum penè finem Tiberii, perduravit. Conſonantia autem Evangelii his concordat.
28	12	M. Aſinius Agrippa, Coſſus Cornelius. Philippus tetrarcha Paneaden, in qua plurimas ædes conſtruxerat, Cæſaream Philippi vocavit, & Juliadem, aliam civitatem. Beda ſic. Anno 12 Tiberii, Pilatus Judææ procurator ab eodem dirigitur.
29	13	C. Calviſius Sabinus, Cn. Lentulus Getulicus.
30	14	L. Piſo, M. Craſſus. Votienus Montanus, Narbonenſis orator, in Balearibus inſulis moritur, illuc à Tiberio 15 anno relegatus. Herodes tetrarcha Tiberiadem condidit, & Libiadem princeps Judæorum, regnans annis vigintiquatuor.
31	15	Appius Syllanus, P. Sylvius. Anno 15 imperii Tiberii Cæſaris, ſub principibus ſacerdotum Anna & Caipha, factum eſt verbum Domini ſuper Joannem, Zachariæ filium, in deſerto. Et venit in omnem regionem Jordanis, prædicans CHRISTUM, filium Dei, in medio eorum adeſſe. Ipſe quoque dominus JESUS CHRISTUS hinc in populos ſalutarem viam annunciat, ſignis atque virtutibus vera comprobans eſſe, quæ diceret. Matthæus 360 ſic: Tunc venit JESUS, ut baptizaretur ab eo in Jordane, & reliqua. Auguſtinus ſic: Quod autem Matthæus ait, Tunc venit JESUS à Galilæa in Jordanem, ut baptizaretur à Joanne, hoc eſt, ſecundum Joannem Evangeliſtam, Altera autem die, & reliqua: Marcus ſic, Et baptizatus eſt à Joanne. Et ipſe JESUS erat incipiens quaſi annorum 30. Hæc Lucas: hoc eſt, non plenus 30 annorum, menſium 12, ſed ſecundum Hieronymum & Lucam, añum incipiebat 30, quando baptizatus eſt, in die Dominico Epiphaniæ, die 13 anni ſui 30. Secundum autem ſolares annos, tunc incipiebat annum 31. Annus enim ſolis, in cujus fine natus eſt, nativitatis ejus annus eſt. Annus hujus ætatis ſuæ 12 menſium, ſicut in fine anni primi nativitatis incepit: ita in fine anni ſuæ nativitatis, ſive ſolaris, complevit. Methodius ſic: Quintodecimo dicens anno Tiberii Cæſaris, in quo quartus erat Pilati procuratoris annus, quum Dominus & Salvator noſter annorum 30 fuit, quando ad Joannem baptizandus venit: qui mox, poſt initium prædicationis ſuæ, 12 ex omnibus diſcipulos aſſumpſit: quos & cæteris ſectatoribus ſuis præferens, ſpeciali quodam electionis privilegio Apoſtolos nominavit. Marcus: Et ſtatim poſt baptiſmum ſuum expulſus eſt in deſertum. Lucas ſic: JESUS plenus Spiritu ſancto,

cto, regreſſus à Jordane, agebatur in ſpiritu in deſertum, diebus 40. & reliqua. Dominus ergo feria ſecunda incepit jejunium, & quadrageſimo die, feria ſexta, 15 calendis Martii, in gula ac vana gloria, atque avaritia, diabolum ſuperavit: in quibus in eadem feria, diabolus primum Adam contrivit. Ipſe Dominus JESUS CHRISTUS hinc populis prædicavit ſalutarem viam, teſte ſancto Petro, ſicut in electione Matthiæ apoſtoli ait: Oportet ergo ex his viris, qui nobiſcum ſunt congregati, in omni tempore, quo intravit & exivit inter nos Dominus JESUS, incipiens à baptiſmate Joannis, usque in diem, quo aſſumptus eſt à nobis in cœlum, vel ſignis & virtutibus vera comprobat ea, quæ dicit, ex quibus pauca in Evangeliis leguntur, Apoſtolos vocat, & ad prædicandum mittit.

Anni Chr.	*Anni Tib.*	
32	16	C. Rubellius, C. Fuſius.

Principium octuageſimi primi Jubilæi, ſecundum Hebræos, hoc eſt, ab Adam usque ad præſentem annum 4000 annorum. Jobel autem apud Hebræos quinquagenarius annus vocatur, teſte Euſebio.

33	17	M. Vinitius, C. Caſſius.

361 Joannes Baptiſta decollatur. Scriptum eſt in paſſione ſancti Valentini, quòd decollatio præcurſoris Domini ſit in octava die calendarum Aprilium, ſicut etiam ſanctus Hieronymus in Martyrologio teſtatur. Et in Evangelio dicitur, quòd propè ante Paſcha paſſus ſit Joannes, pridie nonas Aprilis, in 14 luna primi menſis. Noſtrum verò Paſcha nonis Aprilis erit, ſi hoc eſſet. Methodius ait: Poſt electionem Apoſtolorum, Joannes Baptiſta ab Herode, filio Herodis, capite punitur.

34	18	Tiberius Cæſar, & Ælius Sejanus.

His conſulibus, Dominus noſter JESUS CHRISTUS paſſus eſt, octava die calendarum Aprilis: & facta eſt defectio Solis, qualis antè, vel poſtmodum nunquam fuit, teſte Caſſiodoro. JESUS CHRISTUS, filius Dei, juxta prophetias, quæ de eo fuerant præloquutæ, paſſus eſt octava die calendarum Aprilis, luna 15, juxta quatuor Evangelia, in anno 18 imperii Tiberii Cæſaris, ſecundum Evangelium beati Joannis: atque die tertia, id eſt, ſexta die calendarum Aprilis, luna 17, ſecundum hiſtoriam ſancti Evangelii, à mortuis reſurrexit. Flaccus hiſtoricus ſic: Quarto an. 202. olympiadis, id eſt, ſecundum Græcos, magna & excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio Solis facta: diei hora ſexta ita in tenebroſam noctem verſus, ut ſtellæ in cœlo viſæ ſint. Terræmotus in Bithynia, Nicenæ urbis multas ædes ſubvertit. Hucusque Flaccus. Joſephus etiam, vernaculus Judæorum ſcriptor hiſtoricus, circa hæc tempora, die Pentecoſtes, ſacerdotes primùm commotionem locorum & quosdam ſonitus ſenſiſſe teſtatur, deinde ex abdito templi repentinam ſubitò erupiſſe vocem dicentium, Transmigremus ex his ſedibus. Scripſit quoque Joſephus, quòd eodem anno Pilatus præſes ſecreto noctis imaginem Cæſaris in templo ſtatuerit, & hæc prima ſeditionis & turbarum Judæis cauſa extiterit.

¶ Jacobus, frater Domini, (id eſt, filius Mariæ, ſororis matris Domini) poſt paſſionem Domini, ſtatim ab Apoſtolis ordinatus, 30 ann. Hieroſolymæ rexit eccleſiam, hoc eſt, usque ad ſextum Neronis annum, ſicut Beda dicit in Actibus Apoſtolorum. Methodius ait: Petrus & Jacobus & Joannes, poſt aſſumptionem Salvatoris, quamvis ab ipſo fuerint omnibus prælati, tamen non ſibi vendicabant primatus gloriam, ſed Jacobum, qui dicitur Juſtus, Apoſtolorum epiſcopum ſtatuunt.

Anni Chr.	*Anni Tib.*	
35	19	Furius Camillus, Cn. Domitius.

Sanctus Stephanus paſſus, Paulo cohortante & præſente. Quod Paulus in hoc anno converſus ſit, ita ad Galatas confirmatur. Quum vocavit me Deus per gratiam ſuam, ut revelaret filium ſuum in me: & reliqua. Hieronymus ſic: id eſt, ſine mora poſt revelationem CHRISTI ad Apoſtolos, & revelationem Domini, conferendo cum hominibus, ſed abierit in Arabiam, & rurſus de Arabia reverſus ſit Damaſcum,

Digitized by Google

ſcum, poſt tres annos Evangelium prædicarit, & tunc demum in Hieruſalem venit, ipſo ita teſte: Neque veni Hieroſolymam ad anteceſſores meos Apoſtolos, ſed abii in Arabiam, & iterum reverſus ſum Damaſcum. Quæ ut vera credantur ab abſentibus, confirmat, dicens: Quæ autem dico vobis, ecce coram Deo ſunt digna, quia ſunt veriſſima. Iſti tres anni ſunt, quos Lucas dies multos dicit in Actibus Apoſtolorum, quibus Paulus in Damaſco Evangelium audacter loquebatur. Certum eſt enim, ſtatim ut baptizatus ſit, & accepto pane, confortatus fuiſſet, eum cum diſcipulis, qui erant Damaſci eſſe per dies aliquot, & ſtupentibus cunctis, in ſynagogis Judæorum prædicaſſe, quòd JESUS eſſet filius Dei: & tunc iſſe in Arabiam, & de Arabia in Damaſcum revertiſſe: & ibi fecit triennium, quos dies multos dicit Scriptura ſic: *Et quum implerentur dies multi, voluerunt Judæi occidere eum:* & reliqua. Accipientes ergo diſcipuli ejus, nocte per murum dimiſerunt eum, ſubmittentes eum in ſporta, ipſo etiam teſte. Deinde, *poſt annos tres* (hoc eſt converſionis meæ) *veni Hieruſalem* (inquit) *videre Petrum, & manſi apud eum diebus 15, alium autem Apoſtolorum vidi neminem, præter Jacobum, fratrem Domini. Quæ autem dico vobis* (inquit) *ecce coram Deo, quia non mentior.* Anno igitur 38 incarnationis, hoſpitatus eſt Paulus apud Petrum & Hieruſalem: deinde, ideſt, poſt prædictos annos & geſta prædicta, dicit ſic: *Veni in partes Syriæ, & Ciliciæ: eram enim ignotus facie eccleſiis Judææ, quæ erant in CHRISTO: tantùm autem auditum habebant, quomodo qui perſequebatur nos aliquando, nunc evangelizat fidem, quam aliquando expugnabat, & in me glorificabant Deum. Deinde poſt annos 14 rurſum aſcendi Hieroſolymam cum Barnaba, aſſumpto & Tito:* & reliqua. Hieronymus ſic ait: *In principio ſuæ converſionis & fidei, & tranſitu Apoſtolos vidit in Hieruſalem, hoc eſt, poſt tres annos, poſtquam converſus fuit.* Hæc dicit Hieronymus. Deinde Petrus venit Romam, ubi prædicans Evangelium 25 an. menſib. 5, dieb. 13, epiſcopus ejusdem civitatis præfuit: hoc eſt, usque in ultimum annum Neronis, in quo cum ſancto Paulo paſſus eſt, ſub conſulibus Syllano & Otthone: teſte Caſſiodoro ſenatore.

Beata Maria obiit, annorum quadragintaſeptem, feria tertia, ubi omnes Apoſtoli adfuerunt.

Anni Chr.	*Anni Tib.*	
36	20	Sulpicius & Sylla. Pilatus ſacrum theſaurum, qui & Corbona vocatur, in aquæductum Hieroſolymarum expendens, ſecundæ ſeditionis præbuit ſemina. Quidam etiam ſcribunt, Tiberium hoc anno à lepra ſanatum fuiſſe.
37	21	L. Vitellius, Paulus Fabius Priſcus.
38	22	P. Gallus, Q. Nonianus. Cycli 319, indictio undecima. Paulus ſic ad Galatas ait: *Quum autem complacuit ei, qui me ſegregavit ex utero matris meæ, & vocavit per gratiam Spiritus, ut revelaret filium ſuum in me, ut evangelizarem illum in Gentibus, continuò non acquievi carni & ſanguini, neque veni Hieroſolymam ad anteceſſores meos Apoſtolos, ſed abii in Arabiam, & iterum reverſus ſum Damaſcum: deinde poſt annos tres veni Hieroſolymam videre Petrum, & manſi apud eum diebus 15; alium autem Apoſtolorum vidi neminem, niſi Jacobum, fratrem Domini:* & reliqua. Beda ſic: Conſtat ergo, Paulum poſt annos tres converſionis ſuæ veniſſe Hieroſolymam, & Apoſtolorum numero ſociatum, hoc eſt, quod Lucas ſic dicit, in Actibus Apoſtolorum, Barnabam apprehenſum illum duxiſſe ad Apoſtolos. Agrippa, filius Herodis regis magni, accuſator Herodis tetrarchæ, Romam profectus, à Tiberio in vincula conjicitur. Pilato de Chriſtianorum dogmate ad Tiberium referente, Tiberius retulit ad Senatum, ut inter cætera ſacra reciperentur: verum, quum ex conſilio patrum Chriſtianos eliminari ab Urbe placuiſſet:
39	23	Sex. Gallienus, L. Plautianus. Tiberius per edictum accuſatoribus Chriſtianorum comminatus eſt mortem, ut ſcribit Tertullianus in apologetico. Tiberius in Campania moritur veneno, his conſulibus, (teſte Caſſiodoro) anno 23 imperii ſui, ætatis verò

362

Digitized by Google

78. Methodius ſic: Interim Tiberius, circiter 22 annis ſui principatus exactis, vivendi finem fecit: qui de Domino JESU CHRISTO hoc apud Senatum uſus eſt conſultu: *Si Deus eſt,* (inquit) *poterit rebus nobis inutilibus prodeſſe: ſi homo eſt, reipublicæ ſubvenire.* Hic lepra vexatus non modica, deſiderabat, auditis divinis virtutibus, gratiam ejus per nuncios comprobare, ſed non potuit ad hoc pertingere: quia CHRISTO jam poſt reſurrectionem cœlo præſidente, fama compererat, Pontio Pilato adjudicante Judæis traditum, & à ſuis militibus crucifixum, ſepultumque tertia die reſurrexiſſe, ſed furatum à diſcipulis, cuſtodibus appretiatis, diffamatum eſſe, à quadam matrona, nomine Veronica, quæ ipſius Salvatoris noſtri aſpectum, ipſo exprimente atque contradente, ad evidentiam teſtificandæ veritatis, & obſervandæ fidelitatis, nicemate ſuo reconſignatum habuit. Quæ, dum nuntios conveniſſet, & ita eſſe atque ſe habere per omnia, evidentiſſimè aſſeruit, Romam ab ipſis delata eſt, atque in præſentiam principis adducta, ſpeciem divinæ teſtificationis oſtendit, & virtutem perfecti medicaminis gratia CHRISTI mirabiliter effecit. Qui dum comperiſſet, Pilatum Dominici cruoris reum extitiſſe: Senatu decernente, utpote qui ſine audientia, Romam non conſultus, talia præſumeret, juſſus eſt exilii ſupremam damnationem ſubire: non multò pòſt ipſe (ut dictum eſt) vivendi finem fecit. Hucusque Methodius.

C. CALIGULA.

ROmanorum 4, C. Caligula, in eodem anno, quo obiit Tiberius, incipiens,
363 regnavit annis 4, menſibus 10, diebus 8. teſte Euſebio & Beda: hoc eſt, usque ad calendas Auguſti, in anno 10 poſt paſſionem, ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Cal.*	
40	1	C. Proculus, C. Nigrinus.

Sanctus Petrus, in anno ſexto poſt paſſionem, primo anno Caji, cathedram Antiochiæ eccleſiæ, octava calendis Martii, tenet per annos 7. Cajus Herodem Agrippam, vinculis liberatum, regem Judææ facit, annis 4. Cajus ſemet-ipſum in Deos refert. Methodius ſic: Poſt Tiberium Cajus imperium ſuſcepit, & continuò Judæorum principatum tradidit Agrippæ, ſimul & Philippo. Hieronymus ſic: Quum Petrus veniſſet Antiochiam, affirmante Paulo, tunc credendum, ſic in faciem illi Paulum reſtitiſſe. Beda in acta Apoſtolorum ſic: Matthias apoſtolus ante Pentecoſten ordinatur: ſeptem verò diaconi poſt Pentecoſten, Apoſtolorum oratione, & manus impoſitione ordinantur. Stephanus Græcè, Latinè corona interpretatur. Euſebius ſic: *Statim* (inquit) *poſt ordinationem ſuam, Stephanus lapidatus eſt ab his, qui & Dominum occiderunt.*

Anni Chr.	*Anni Cal.*	
41	2	M. Julianus, L. Aſprenas.

Herodes tetrarcha & ipſe amicitiam Caji petiit. Agente Herodiade, uxore ſua, Romam venit, ſed accuſatus ab Agrippa, tetrarchiam perdidit: fugiensque in Hiſpaniam cum Herodiade, mœrore periit, pro lætitia, quam habuit in decollatione ſancti Joannis Baptiſtæ.

| 42 | 3 | Publicola, & Nerva. |

Pilatus in multas incidens calamitates, propria ſe manu interfecit, ut ſcribunt Romanorum hiſtorici.

| 43 | 4 | Cæſar. |

Plurimi nobilium à Cajo interfecti: ſororesque ſuas, quibus ſtuprum intulerat, inſularum exilio condemnat. Cajus juſſit omnes exules interfici. Matthæus in Judæa prædicans, Evangelium ſcripſit.

| 44 | 5 | Cæſar & Julianus. |

His conſulibus, Caſſiodoro teſte, Cajus à protectoribus ſuis occiditur in palatio, anno ætatis ſuæ 39, menſe Julio, cui Claudius ſucceſſit. Methodius ſic: Sedecim Cajo annis, nec integris ſub principatu adminiſtrato, Claudius imperator ſuccedit: ſub quo fames ſatis dira univerſum orbem terræ obtinuit.

CLAU-

Digitized by Google

CLAUDIUS.

ROmanorum 5, Claudius Cæſar, regnavit annis 13, menſibus 7, diebus 28, hoc eſt, usque ad calendas Apriles, in anno vigeſimo quinto poſt paſſionem. Sub quo hi conſules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Claud.*
45	1

Claudius Cæſar 2, Saturninus. Iſte eſt Claudius, patruus Druſi, qui apud Moguntiacum habet monumentum.

| 46 | 2 | Saturninus 2, Venuſtus. Euſebius ſic: Petrus apoſtolus, quum primus Antiochiam fundaſſet eccleſiam, Romam mittitur: ubi Evangelium prædicans 25 annis, epiſcopus ejusdem Urbis perſeverat.

| 47 | 3 | Tiberius & Gallus. Marcus Evangeliſta, interpres Petri, Ægypto & Alexandriæ CHRISTUM prædicat. Primus poſt Petrum Antiochiæ epiſcopus ordinatur Evodius.

| 48 | 4 | Criſpinus & Taurus. Agrippa, qui & Herodes, rex Judæorum, annis ſeptem imperans, obiit: poſtea filius ſuus, Agrippa, à Claudio in regnum conſtituitur. Prophetia Agabi, qua in Actibus Apoſtolorum famem in toto orbe dixerat futuram, ſub Claudio expletur. Euſebius & Beda ſic: Quarto anno Claudii, fames graviſſima, cujus Lucas meminit, facta eſt. Methodius ſic: Sub quo Claudio ſatis dira fames univerſum orbem terræ obtinuit. Quo tempore, 54 ætatis annum agens, regni verò 7, Herodes vitam violenter abripuit. Hucusque Methodius. Eodem enim tempore miſit Herodes rex manus, ut affligeret quosdam de eccleſia. Occidit enim Jacobum, fratrem Joannis, gladio. Videns autem, quòd placeret Judæis, appoſuit apprehendere & Petrum. Erant autem dies azymorum: quem, quum apprehendiſſet, miſit in carcerem: & reliqua. Sequitur Lucas: Segregate mihi Barnabam & Paulum, in opus, ad quod aſſumpſi eos. Beda ſic: Paulus juxta ordinem hiſtoriæ creditur, 13 anno poſt paſſionem Domini, apoſtolatum cum Barnaba, Paulique accepiſſe vocabulum, 14 autem anno poſt paſſionem, juxta condictum Jacobi, Cephæ & Joannis, ad Gentium magiſterium fuiſſe profectum. Hæc Beda. De hac ergo aſcenſione ſua in Hieruſalem, poſtquam dixit, ſe (ut ſuprà diximus) poſt tres annos converſionis ſuæ, in Hieruſalem vidiſſe Petrum, ſubjunxit: *Deinde poſt annos quatuordecim aſcendi Hieroſolymam cum Barnaba, aſſumpto & Tito: & contuli cum illis Evangelium, quod prædico in Gentibus:* & reliqua. Hoc eſt ſecundum Lucam: *Statuerunt, ut Paulus & Barnabas aſcenderent, & quidam alii ex illis ad Apoſtolos & presbyteros in Hieruſalem:* & reliqua. Sequitur ergo, ut beatum Petrum non ante eundem 14 annum poſt paſſionem Domini, quo eum Hieroſolymis alloquitur Paulus, hoc eſt, quarto Claudii Cæſaris anno, Romam veniſſe credamus. Ubi numerus ipſe, quem poſuit ſanctus Paulus, recenſendus eſt annorum. Scimus enim, Petrum & Paulum Apoſtolos, anno 38, hoc eſt, poſt annum paſſionis, id eſt, ultimo anno Neronis paſſos fuiſſe, & beatum Petrum Romæ 25 annis, menſibus 2, diebus 8, à 15 calendarum Februarii, quo cathedram tenuit, usque ad calendas Julii, quibus paſſus eſt, prædicaſſe. Petri autem 25 anni, & 14 ſancti Pauli, cum anno paſſionis Domini, fiunt 39 anni. Incarnationis ergo 45, Claudii verò primo anno, Jacobus, frater Joannis, gladio decollatur ab Herode, 8 calendis Auguſti. Petrus autem, anno ſecundo Claudii, in diebus azymorum, in carcerem mittitur, id eſt, quando Herodes, qui & Agrippa, ab angelo percutitur. Sanctus verò Petrus anno 14 paſſionis, hoc eſt 4 Claudii, juxta Chronicas, 15 cal. Februariis Romæ cathedram tenuit. 364

Anni Chr.	*Anni Claud.*
49	5

Vinitius & Cornelius. Domitius orator clarus, qui ſub Nerone abundantia cibi in cœna obiit.

| 50 | 6 | Aſiaticus & Cornelius. Deſcriptione Romæ facta ſub Claudio, inventa ſunt civium Romanorum ſexagies octies centum & 44 millia.

| 51 | 7 | Tiberius 2, & Vitellius. Sub procuratore Judææ, Cumano, in diebus azymorum, tanta eſt Hieroſolymis

mis orta ſeditio, ut in portarum exitu, populo corruente, 3000 Judæorum corruerint. Annus, paſſionis Domini, ſecundum Chronicum Euſebii, & etiam Bedæ.

Anni Chr.	*Anni Claud.*	
52	8	Vitellius 2, & Publicola. Palæmon Vincentinus, inſignis grammaticus Romæ habetur, qui quondam interrogatus, quid inter ſtillam & guttam intereſſet, reſpondit, Gutta ſtat (inquit) ſtilla cadit. Annus 15 Tiberii juxta Dionyſium.
53	9	Veranius & Gallus. Antonius, liberalis rhetor, graviſſimas inimicitias cum Palæmone habuit. Claudius omnes Judæos diſcedere à Roma
		365 præcepit, ut Joſephus dicit.
54	10	Vetus & Servilianus. Fame facta in Græcia, modius ſex drachmis venundatus eſt.
55	11	Claudius & Ophritus.
56	12	Syllanus & Sylvius. Claudius Felicem procuratorem in Judæam mittit, apud quem Paulus apoſtolus accuſatus, in defenſionem ſui perorat. Reſurrectio CHRISTI, quinto calendis Aprilis, luna vigeſima prima, ſecundum Dionyſium.
57	13	Tiberius 3, & Antoninus. Lazarus obiit ſecunda morte, dum 24 annis inter duas vixit mortes, Ammulario teſte. Sub Felice procuratore, in Judæa extiterunt multi, qui populum ſuis perſuaſionibus deciperent iniquis. Ex Ægyptiis quidam pſeudopropheta fuit, qui plurimos ſibi aſſocians, in ipſo magnarum rerum conatu, per exercitum Felicis opprimitur: ut ſcribit Joſephus, conſentaneus apoſtolorum Actibus, in quibus Paulo dicitur à tribuno: Nonne tu es Ægyptius, qui ante hos dies concitaſti, & eduxiſti in deſertum, quatuor millia virorum? Cyclus quartus decennovalis incipit indictione 15.
58	14	Syllanus & Otho. Agrippina, ejus uxor, poſtquam Claudium veneno occidit, ut filium ſuum Neronem faceret regem, miſit repentè Pyrrhum, militiæ principem, cum tribunis potentibus ad caſtra: & ductus, adoratus eſt more principis, his conſulibus, teſte Caſſiodoro. Sic Claudius in palatio, anno 44 ætatis, obiit, menſe Martio. Et ſic Nero imperium cepit. Methodius ſic: Claudio tredecim annis & tredecim menſibus Romanorum perfuncto imperio, Nero ſuſcepit principatum.

NERO.

ROmanorum 6, Cl. Nero regnavit annis 13, menſibus 7, diebus 28, hoc eſt, usque ad calendas Decembres, anno 39 poſt paſſionem Domini.

Anni Chr.	*Anni Ner.*	
59	1	Syllanus 2, & Antoninus. Hujus avunculus fuit C. Caligula. Felice regnante in Judæa, ſeditio orta eſt in Cæſarea Palæſtinæ, & magnam Judæorum multitudinem perdidit.

¶ Linus coëpiſcopus, ſub Petro apoſtolo exteriora curavit, per annos undecim, menſes tres.

60	2	Marcellinus & Aviola. Feſtus ſuccedit Felici, apud quem, præſente Agrippa rege, Paulus apoſtolus, religionis ſuæ rationem exponens, vinctus Romam mittitur: his conſulibus, teſte Caſſiodoro. Anno 2 Neronis, id eſt 26 anno poſt paſſionem Domini, & poſt biennium liberæ ſuæ cuſtodiæ, ad prædicandum liber dimittitur. Anno 4 Neronis, Romani dicunt, Petrum annis 15 in Roma fuiſſe, antequam Paulus ad Romam veniret. Methodius ſic: A quo Feſtus mittitur in Judæam, ſuccedens Felici, apud quem cauſa dicta, Paulus vinctus mittitur Romam; Ariſtarcho ſe comitante, quem conſequenter in epiſtolis ſuis concaptivum appellat.
61	3	Nero & Verus. Probus, Romæ eruditiſſimus grammaticus clarus habetur.
62	4	Nero 2, & Piſo. Statius Urſulus Tholoſenſis celeberrimè in Gallia Rhetoricam docet.
63	5	Nero 3, & Meſſala. Nero matrem ſuam Agrippinam, & ſororem patris interfecit. Terræ motus Romæ, & defectio Solis.

| 64 |

Digitized by Google

| 64 | 6 | Nero 4, & Cornelius. Nero tantæ luxuriæ fuit, ut frigidis & calidis ungeretur vel lavaretur unguentis. Feſto, procuratori Judææ, ſucceſſit Albinus. Methodius ſic: Quo tempore Judæi in Jacobum, fratrem Domini, immanitate nequitiæ ſuæ vertuntur. Jacobus, filius Alphæi, frater Domini, quum 30 annis poſt paſſionem Hieroſolymorum rexiſſet eccleſiam, octavo calendis Aprilis, ſancto die Paſchæ, à Judæis lapidatur, vindicantes in eo, quòd Paulum interficere non potuerunt. Quoniam itaque octavo calendarum Aprilium in Paſcha paſſus ſit Jacobus, & hoc in anno 30 poſt paſſionem factum eſt; juxta totam eccleſiam, atque omnes hiſtoricos, ſatis apparet, quia ſexto calendarum Aprilis ſurrexit Dominus. Hic itaque annus 5. Neronis ratione temporis, ſecundum falſam ſupputationem olympiadum ejus, eſt ſeptimus, in quo antea juxta Bedam, Theophilum, in octavo calendarum Aprilium Dominum reſurrexiſſe narravimus. Reſurrectionem Domini in hoc anno octavo calend. Aprilis, Beda ſic putat, propter ſupputationem, in qua Chronica Euſebii, & poſt eam, ſuam Chronicam compoſuit, ab incarnatione Domini, ſicut ipſe dicit. Jacobo verò paſſo, in thronum ejus ſucceſſit ſuus frater: Symeon, qui & Simon, aſſumitur. Hi fratres Domini dicuntur, quia mater eorum Maria, uxor Alphæi, ſoror erat Mariæ, matris Domini. Quam Mariam Cleophæ dicit Joannes: vel quòd Alphæus Cleophas, vel poſt natum Jacobum, defuncto Alphæo, Maria nupſit Cleophæ, cui Symeon filium genuit: qui Cleophas fuit frater Joſeph. Hieronymus ſic: Ipſa etiam Maria eſt, quæ Jacobi Minoris ſcribitur mater, fuit uxor Alphæi, & ſoror matris Domini: quam Mariam Cleophæ Joannes dicit, à patre vel à gentilitate familiæ, vel alia cauſa, vel binomina fuit. Fratres Domini appellantur, filii materteræ ejus Mariæ, qui antea non credentes, poſtea crediderunt: vel unus eorum ſtatim non credidit: alii diu. Et hanc eſſe matrem Jacobi Minoris, quæ eſt mater Jacobi & Joſeph, ſecundum Matthæum.

Anni Chr.	*Anni Ner.*	
65	7	Pætus & Turpilianus. Nero Romæ cithara contendens, cunctos ſuperat: & tantæ ſuperbiæ fuit, ut retibus aureis piſcaretur, quæ funibus purpureis extrahebantur. Igitur Neronis 7 imperii anno, poſt Marcum Evangeliſtam, eccleſiæ apud Alexandriam, Amanus ſacerdotium ſuſcepit.
66	8	Marinus & Gallus.
67	9	Craſſus & Baſſus. Ante menſam Neronis fulmen cecidit. Marcus Evangeliſta carne exuitur, ſancto die Paſchæ, 7 die calendarum Maji, ut legitur in Martyrologio. Nativitas ſancti Marci Evangeliſtæ 7 calendis Maji. Hic diſcipulus & interpres ſancti Petri apoſtoli, rogatus Romæ à fratribus, ſcripſit Evangelium: quod quanto cæteris tardiùs inchoavit, tanto in longiora ſcribendo tempora porrexit. Ab initio enim Evangelicæ prædicationis, quod per Joannem factum eſt, cœpit: & usque ad tempus, quo Apoſtoli prædicavêre, pervenit. Quod, quum Petrus audiſſet, probavit, & eccleſiis legendum ſua authoritate tradidit. Quo Evangelio aſſumpto, idem Marcus, mittente Petro, perrexit in Ægyptum, & primùm Alexandriæ CHRISTUM nuncians, conſtituit eccleſiam. Erat autem tanta ejus doctrina, vitæque continentia, ut omnes ſectatores CHRISTI ad exemplum ſuum cogeret. Cujus Petrus prima epiſtola meminit, Romam nomine Babylonis nominans. *Salutat vos eccleſia, quæ eſt in Babylone collecta, & Marcus filius meus.* Quique conſtitutis & confirmatis eccleſiis per Lybiam, Maricam, Hamoniam, Pentapolin, Alexandriam, atque Ægyptum univerſam, ad ultimum tentus eſt à paganis, qui remanſerunt in Alexandria. Qui videntes eum miſſas facientem, die ſancto Paſchæ, 7 calend. Maji, miſerunt funem in collum ejus, & trahebant eum ad loca bucolica, quæ erant juxta mare ſub rupibus, ubi erat eccleſia conſtructa, defluebantque carnes ejus in terram, ac ſaxa inficiebantur ſanguine. Veſpere autem facto, miſerunt eum in carcerem, ubi circa mediam noctem primò angelica viſitatione confortatus eſt. At manè, dum traheretur

366

ad loca bucolica, gratias agens & dicens, *Domine in manus tuas commendo ſpiritum meum*, obiit, & ſepultus eſt in loco lapidis exciſi cum gloria, à viris ſanctis, octavo anno Neronis. Hæc in Martyrologio. Quod autem noſtrum, non Hebræorum Paſcha celebravit, Marcus teſtis eſt, & etiam Beda ſuper Acta Apoſtolorum ita: *Conſtat jam, apoſtolum Petrum Romæ die Dominico reſurrectionis Domini noſtri JESU CHRISTI Paſcha celebraſſe. Conſtat etiam hoc, evangeliſtam Marcum ab eo miſſum docuiſſe in Ægypto.* Hæc Beda. Quomodo igitur indictione decima incepit primus annus Neronis, in 22 anno poſt paſſionem; & indictione tertia, octavus ejusdem annus finitur, in anno 33 poſt paſſionem, in quo 7 calend. Maji, dominico die Paſchæ paſſus eſt Marcus, & pagani carnes ejus in terram radebant, tamen adhuc ſpiritum retinens, usque manè emicat, quòd CHRISTUS 6 calend. Aprilis reſurrexit à mortuis. Paſcha enim 7 Calend. Maji, non antea vel poſt prædictum annum, quàm 92 annis habetur. Poſt Marcum evangeliſtam, primus Alexandriæ eccleſiæ ordinatur epiſcopus Amanus, qui præfuit aſſis vigintiduobus.

Anni Chr.	*Anni Ner.*	
68	10	Syllanus & Paulinus.

Perſeus obiit anno ætatis 28. M. Anneus Lucanus Cordubenſis, poëta, in Piſoniana conjuratione deprehenſus, brachium ad ſecandas venas præbuit medico. Nero, ut ſimilitudinem Trojæ ardentis inſpiceret, plurimam partem Romanæ urbis accendit. In Aſia tres urbes terræ motu conciderunt, Laodicea, Hierapolis, Colloſſe. Albino ſuccedit Florus, ſub quo contra Romanos Judæi rebellaverunt. Junius Gallio, frater Senecæ, propria ſe manu interfecit. 367

| 69 | 11 | Theleſinus, & Paulinus. Duæ tamen ſub Nerone provinciæ factæ, Pontus Ptolemaicus, & Alpes Cottiæ. Cottio rege defuncto, multi nobilium Romæ à Nerone interfecti. Nero in olympiade coronatur.

| 70 | 12 | Capito & Rufus. Linus, his conſulibus paſſus 9 calend. Octobris. Cletus coëpiſcopus ſucceſſit annis 12. L. Annius Seneca Cordubenſis, præceptor Neronis, & patruus Lucani poëtæ, inciſione venarū & veneni hauſtu periit. Nero cerycas, citharistas, tragœdos, aurigas vario certamine ſuperans, & rurſum Iſthmia Pythia, Actia celebrans, inter cerycas, tragœdos & citharistas coronatur.

Anni Chr.	*Anni Ner.*	
71	13	Italicus & Turpilianus.

Neroni in expenſas centies centena millia, decreto Senatus annuo, ſubminiſtrantur. Nero cum cæteris viris inſignibus & Octaviam uxorem ſuam interfecit, Cornutumque philoſophum, & præceptorem Perſii in exilium fugat. Muſonius & Plutarchus, philoſophi clari habentur.

¶. Petrus (ſicut in geſtis pontificum habetur) Clementem epiſcopum conſecravit, eique cathedram & omnem eccleſiam diſponendam commiſit, dicens, *ſicut mihi gubernandi tradita eſt à Domino JESU meo CHRISTO poteſtas ligandi ſolvendique, ita & ego tibi committo, ut ordinans diſpenſatores diverſarum cauſarum, per quos actus eccleſiaſticos* profligatus, tu minimè in curis ſeculi deditus reperiaris: ſed ſolummodo ad orationem & prædicationem vacare ſtude.* Petrus ordinavit duos epiſcopos, Linum & Cletum, qui præſentialiter omne miniſterium ſacerdotale in urbe Roma populo, vel ſupervenientibus exhiberent. Beatus autem Petrus ad orationem & prædicationem populum erudiens vacabat. Linus fuit tempore Neronis, à conſulatu Saturnini & Scipionis, usque ad Capitonem & Rufum conſules: martyrio coronatur, & ſepelitur juxta corpus beati Petri in Vaticano, 9 calendarum Octobris. Cletus fuit temporibus Veſpaſiani & Titi: à conſulatu Veſpaſiani anno primo, & Titi primo, uſq; ad Domitiani 4, & à Rufo conſule paſſus & ſepultus 6 cal. Maji juxta corpus beati Petri in Vaticano. Clemens fuit temporibus Galbæ & Veſpaſiani, à conſulatu Turpiliani & Italici, uſque ad tertium annum Trajani imperatoris.

| 72 | 14 | Syllanus & Otho. His conſulibus, teſte Caſſiodoro, Nero Petrū & Paulum & ſe interfecit. Methodius ſic: Tunc paſſi ſunt ſanctiſſimi apoſtoli

ſtoli Petrus & Paulus, ut Corinthiorum epiſcopus Dionyſius Romæ de Scripturis diſputans, dicit: *Sed & vos habentes communionem à Petro, & Paulo plantationem Romanæ & Corinthiorum eccleſiæ conjuncti eſtis. Ambo etenim ſimul & adventantes, & in noſtra Corinthiorum eccleſia docuerunt, & per omnem ferè Italiam, atque in hac urbe ſimul docentes ſimul martyrio pariter uno eodemque coronati ſunt.* Igitur Judæi debitis cladibus perurgebantur. Sanctus verò apoſtolus Domini & Salvatoris noſtri, Thomas, ſortitus eſt Parthos, Matthæus Æthiopiam, Bartholomæus Indiam citeriorem, Andreas Scythiam, Joannes Aſiam, unde apud Epheſum & commoratus & defunctus eſt: cæterique apoſtoli atque diſcipuli, ad prædicandum verbum Dei, per ſingulas quasque orbis terræ provincias, tanquam propriis ſedibus pulſi, & poſiti in diſperſionem, dirimuntur: quorum æmulatores per ſingulos Paulus nunc auditores, nunc commilitones, nunc etiam conceptivos & collaboratores in Evangelio, & comites nominat: de quibus Creſcens quidem ad Gallias profectus eſſe, Linus verò & Clemens in urbe Roma eccleſiæ præfuiſſe perhibentur: ſed & Dionyſium Areopagitam apud Athenas, quem Lucas deſcribit, primùm Paulo prædicante credidiſſe, & inter ſocios ejus fuiſſe, & eccleſiæ Athenienſium ſacerdotium ſuſcepiſſe. Igitur, poſtquam beatiſſimus Petrus apoſtolus Antiochenam eccleſiam primam confeſſione Chriſtiani nominis ſuper ſolidiſſimam petram fundaverat, & Pontum, Galatiam, Cappadociam ac Babyloniam verbo prædicationis illuſtraverat, anno Dominicæ incarnationis 47, regni autem Claudii Cæſaris anno 4, ſuperna viſione ordinante, Romam ingreſſus, ſalutarem cunctis credentibus fidem conſtantiſſima aſſertione prædicavit, eandemque potentiſſimis ſignis atque virtutibus comprobavit, & ejusdem Urbis pontificatum 25 annis ſtrenuiſſimè rexit, ideſt, usque in ultimum annum Neronis. Fundata itaque & ædificata Romanæ urbis eccleſia ſupra firmiſſimam petram, quæ CHRISTUS eſt, fidelis nomine Petri: & quum jam per totam Italiam pullularent germina vitæ, tandem Spiritus ſancti prænonitus inſpiratione Germaniæ atque Galliæ urbibus verbum ſalutis ordinavit inferre. Ad hoc denique opus eligitur ex ſuis diſcipulis, vir magnarum exiſtens virtutum, Eucharius, qui in ordine 72 diſcipulorum Domini legitur fuiſſe tertius. Anno igitur Dominicæ incarnationis 54, regni autem Claudii Cæſaris 11, epiſcopatus verò beati Petri apoſtoli in Roma 8, ſanctus Eucharius cum ſociis ſuis, Valerio atque Materno, ad prædicandum Gallicis gentibus, à beato Petro apoſtolo directus, demum Treverim pervenit: cujus infidelitatis aciem devincens, veræ religionis arcem obtinuit, & ejusdem urbis pontificatum 23 annis tenuit. Anno autem poſt paſſionem Domini ſecundo, Stephanus à Judæis lapidatus eſt, & à CHRISTO coronatus. Anno verò poſt paſſionem Domini tertio, Paulus ad fidem CHRISTI convertitur: quique etiam pro eadem fide Domini noſtri JESU CHRISTI, anno poſt paſſionem Domini 25, regni autem Neronis anno ſecundo, poſtquam ab Hieruſalem usque ad Illyricum replevit Evangelio CHRISTI, Romam vinctus miſſus eſt, Ariſtarcho ſe concomitante. Anno itaque poſt paſſionem Domini 38, regni autem Neronis anno 14, qui & ultimus eodem tempore, eodemque die, quo Petrus Romæ crucifigitur, jubente Nerone, ſimul & beatus Paulus, pro CHRISTO, juſſu ejusdem Neronis, condemnatur capite, & in via Oſtienſi, ab urbe Roma miliario ſecundo, traditur ſepulturæ. Quod & paſſio ipſorum Apoſtolorum, necnon & hiſtoria tripartita veriſſimè teſtatur, ſcilicet, quòd ambo pariter uno die martyrio ſunt coronati. Hucuſque Methodius epiſcopus. 368

L. Annius Melas, frater Senecæ & Gallionis, bona Lucani poëtæ, filii ſui, à Nerone promeretur.

Primus Nero ſuper omnia ſcelera ſua, etiam primam perſequutionem in Chriſtianos facit, in qua una die beatus Petrus crucifigitur, & Paulus gladio cæditur, anno 38 poſt paſſionem.

Contra Judæos, qui certè Flori ava-

ritiam non ferentes, rebellabant, Vespasianus, magister militiæ, à Nerone transmittitur, & multas urbes in Judæa capit.

Flavius Josephus, scriptor historicus, dux belli Judæorum, quum à Romanis interficiendus esset, Vespasiano prædixit de morte Neronis, & ejus imperio.

Leo secundus, successor Agathonis papæ, in sua Decretali epistola sic: Si autem Petrus, apostolorum princeps, adjutores sibi ascivit Linum & Cletum, non tamen potestatem pontificis, animas ligandi vel solvendi normam, eis tradidit: sed Clementi, successori suo, qui sedem apostolicam post eum & potestatem pontificalem, tradente sibi beato Petro, tenere promeruit. Linum namque & Cletum nihil legimus unquam fecisse ex pontificali ministerio potestativè, sed quantum eis à beato Petro præcipiebatur, hoc solummodo agebant. Hæc Leo papa. Clemens ergo papa primus post petitionem Romanam ecclesiam tenuit, vel cum Lino & Cleto, sicut cum Petro fuerat. Post Petrum, imò etiam cum Petro, primus papa sanctus Clemens Romanam regit ecclesiam, ipso teste. Decretalis epistola Clementis Romani pontificis sic ait: *Clemens, Romanæ ecclesiæ præsul, Jacobo, charissimo Hierosolymorum episcopo. Quomodo sicut à beato Petro apostolo accepimus, omnium apostolorum principe & patre, qui claves regni cælestis accepit, æqualiter tenere debemus de sacramentis, quæ geruntur in sanctis, te ex ordine nos decet instituere. Tribus enim gradibus commissa sunt sacramenta divinorum secretorum, idest presbytero, diacono, & subministro: hi cum timore & tremore reliquias corporis Dominici debent custodire. Fragmentorum neque putredo in sacrario, & neque agatur negligenter, nec portioni*
369 *corporis & sanguinis Domini gravis inferatur injuria. Communio enim domini nostri JESU CHRISTI si negligenter agatur, & non curat admonere officia, gravi anathemate perculsus, pro judicio, digna humiliationis prodigia feriantur. Certè, tanta in altari holocausta offerantur, quanta populo sufficere debent: quòd si remanserint, in crastinum non reserventur, sed cum timore & tremore clericorum consumantur. Qui autem residua corporis Dominici, quæ in sacrario relicta sunt, consumunt, non statim ad communes accipiendos cibos conveniant, nec putent sanctæ portioni commiscere cibum, qui per aqualiculos digestus in secessum diffunditur. Si igitur manè Dominica pars porrigatur, usque ad sextam jejunent ministri, qui eam consumpserint: & si tertia vel quarta hora acceperint, jejunent usq; ad vesperã. Sic secreta sanctificatione æterna custodienda sunt sacramenta. De vasis sacris sanè ita gerendum est, altaris pallia, cathedra, candelabrum & velum, si fuerint vetustate consumpta, incendentur: quoniam non licet ea, quæ in sacrario fiunt, malè tractari: sed incendentur. Cineres quoq; eorum in baptisterio inferantur, ubi nullus transitus habeatur, aut in pariete vel in fossis pavimentorum jactentur, ne introëuntium pedibus inquinentur. Nemo per ignorantiam clericus palla mortuum credat obvolvendum, vel scapulas operire diaconus velit, de his, quæ fuerunt in altari. Qui fecerit laicus, leviter; si diaconus, triennio & sex mensibus à Dominico erit altari, gravi percussus anathemate, removendus. Quòd si clericos presbyter non admonuerit, 10 annis & 5 mensibus excommunicatus sit. Qui non docuit eos de his, & postea, cum grandi humilitate, matri reconcilietur ecclesiæ. Pallas verò & vela sanctuarii diaconi cum humilibus ministris intra sacrarium lavent, ne fortè pulvis Dominici corporis foras extra sacrarium malè decidat. Sindone foras delata, & erit hoc operanti peccatum; ideo in sacrario ministris præcipimus cum omni diligentia custodire. Pelvis nova, munda, nihil aliud tangat ad Dominici altaris cultum, ubi pallæ laventur. Vela autẽ non in ipsa, sed in alia laventur. Præcipimus etiam, ne extra ecclesiam, sive laico de fragmentis oblationum ponatur ad mensam. Unde scis tu, qui passim sacrarii panes indignis impendis? unde nosti, si à mulieribus mundi sint hi, quibus impendis? Hinc & David, interrogatus ab Abimelech sacerdote, quum se mundum ante triduum profiteretur à mulieribus, panes propositionis manducavit. Ministri altaris presbyteri, diaconi, ad Dominica tales eligantur officia, qui ante ordinationem conjuges suas reliquerunt. Quòd si post ordinationem ministe*

Digitized by Google

ſtro contigerit propria invadere cubile uxoris, ſacrarii non intret limina, nec ſacrarii portitor fiat, nec altare contingat, nec ab offerentibus holocauſti oblationem ſuscipiat, nec ad Dominici corporis portionem accedat, aquam ſacerdotum manibus porrigat, oſtia forinſecus claudat, minora gerat officia, urceum ſanè ad altare vel calicem non ſuggerat: ſi fortè quispiam presbyter ſive diaconus ſacrarii, vel velum vendiderit, noverit, ſe inde Iſcariotis ſuſcepturum pœnam. Et poſtea ita concluſit Clemens: *His ergo bene paratis ſententiis, ne quis hæc præcepta minimè credat implenda, & judicii Dei ignis æterni tormenta ſuſtineat, qui eccleſiaſtici operis ſacra neglexit: hæc ergo, frater Jacobe, de ore ſancti Petri jubentis audivi. Si quis hæc præcepta non integra cuſtodierit, ſit anathema usque ad adventum domini noſtri JESU CHRISTI. Hæc præcepta à ſancto Petro apoſtolo audivi, accepi, & tibi, chariſſime frater Jacobe, inſinuare curavi, ut ſervari omnia præcipias ſine macula. Si quis audierit te, utilis erit miniſter JESU CHRISTI. Qui autem non audierit te, immò loquentem JESUM CHRISTUM per te, ipſe ſibi damnationem acquirit. Omnipotens Deus, chariſſime frater, te ſua protectione cuſtodiat, atque ad cæleſtis remunerationem patriæ cum multiplici animarum fructu perducat. Deus te iterum iterumque incolumem cuſtodiat reverendiſſime. Amen.*

Alia decretalis epiſtola Clementis, Romani epiſcopi, ſucceſſoris beati Petri. *Clemens urbis Romæ epiſcopus & reliqua.* Et infra: *De quibus & beatus Petrus, inſtructor & ordinator noſter.* Et paulò pòſt: *Hæc Apoſtoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt. Hæc nos docemus, vobisque hæc omnibus absque reprehenſione tenere & docere, quibus agendum eſt, mandamus.* Et poſtea: *Dominus noſter JESUS CHRISTUS, mittens diſcipulos ſuos, præcepit nobis, in quamcunque civitatem intraveritis, dicite, Pax huic domui: & reliqua.* Alia epiſtola Clementis: *Dilectiſſimis fratribus, & condiſcipulis Hieroſolymis, cum chariſſimo fratre Jacobo epiſcopo habitantibus, Clemens epiſcopus: & reliqua.* Hæc dixit ſanctus Clemens. Sanctus ergo Clemens, non tantùm ſucceſſor beati Petri apoſtoli fuit, ſed etiam vivente Jacobo, novem annis ante paſſionem Petri, Romanam cathedram tenuit, juxta Scripturam, & deinde poſt Petrum 21, id eſt 12 cum Cleto & Lino, & 9 annos poſt eos, usque dum in exilium miſſus eſt. Si ſanctus Clemens papa fuit, tunc ante decretalem iſtam epiſtolam ſancto Jacobo conſcripſit. Nullius autem legitur decretalis epiſtola, niſi papæ. Qui anni novem ejus imputantur, quaſi Petrus Cletum, * tantùm ipſe ſolus cathedram teneret, & prætermittitur Anacletus papa ſecundus, poſt Petrum ſedens decem annis, qui non poſſunt ſub regibus ſupputari, usque ad Trajanum imperatorem, papæ quatuor. Jacobus autem, in anno trigeſimo poſt paſſionem Domini, & Petrus 39 paſſus ſit. Trajanus autem in anno 66 poſt paſſionem regere cœpit. Sub quo paſſus eſt ſanctus Clemens *, non epiſcopali poteſtate ſedis Apoſtolicæ dicendo, ſit anathema.

Linus, ex præcepto beati Petri, præcepit, ne mulier, niſi velato capite eccleſiam intret. Cujus Paulus in epiſtola ad Timotheum meminit, qui etiam martyrio 6 calend. Decembris coronatur. Romæ paſſi ſunt Proceſſus & Martinianus, & 47 qui baptizati ſunt à beato Petro, & in cuſtodia Mamurtini intruſi, Apulejus, Torpetus & Marcellus. Paſſi ſunt in Alexandria Marcus evangeliſta, octavo anno Neronis; Mediolani Nazarius, Celſus; apud Nuceriam Aquilejam, Hermagoras epiſcopus, Fortunatus diaconus, cum Conſtantia. Oroſius presbyter ſic: At verò Nero, poſtquam Galbam in Hiſpania imperatorem creatum cum exercitu cognovit, totus animo ipſe concidit: ſiquidem Petro in urbe Roma interfecto, & Chriſtianis pœnarum diverſitate laniatis, de Hiſpania illicò Galba ſurrexit. Quumque inde Nero incredibilia perturbandæ, immò ignominioſiſſimè ſubruendæ reipublicæ mala moliretur, hoſtis à Senatu pronunciatus, & ignominioſè fugiens, ad quartum ab Urbe milliarium in ſuburbano Libertini ſui, inter Salariam & Numentanam viam, ſemetipſum interfecit,

370 ætatis 32 anno, in quo omnis familia Auguſti conſumpta eſt.

GALBA.

ROmanorum rex 7, Galba Sergius, mox, ut mortem Neronis comperit, Romam venit. Qui, quum antiquiſſimæ nobilitatis ſenator, anno 63 ætatis eſſet ab Hiſpanis & Gallis electus, mox ab univerſo exercitu libenter ſuſceptus eſt. Nam privata ejus vita inſignis erat, militibus & militaribus ac civilibus rebus ſæpe conſul, ſæpe proconſul, frequenter dux graviſſimis bellis. Hujus breve imperium bono cœpit exordio, niſi quòd propenſior erat ad ſeveritatem. Oroſius ſic: Quumque enim avaritia, ſævitia, ſegnitiaque offenderet, ſibi Piſonem, nobilem induſtriumque adoleſcentem, in filium atque in regnum adoptavit. Cum quo, inſidiis Othonis, in medio urbis Romæ foro, capite truncatus eſt, menſe ſeptimo, ſeptimoque die ſui imperii: ſepultusque eſt in ſuis hortis, in via Aurelia, non longè à Roma. Hæc Oroſius. Hic igitur regnavit usque ad menſem Julium, in anno 39 poſt paſſionem, juxta temporis rationem.

Anni Chr.	*Anni Gal.*	
73	1	Veſpaſianus & Titus.

M. Fabius Quintilianus Romam à Galba perducitur.

OTHO.

ROmanorum rex 8, Sylvius, qui & Otho, Galba & Piſone Romæ interfectis, inter tumultus cædesque intravit imperium. Hic matre erat nobilior quàm patre, neutro tamen obſcuro: in privata vita mollis, & Neronis familiaris. In imperio documentum ſui non potuit oſtendere. Nam, quum Otho Galbam occidit, à Germanis Vitellius factus eſt imperator. Otho ergo, quum mox creatum imperatorem in Gallia, per Germanicas legiones, Vitellium comperiſſet, bellum civile molitus eſt. Quum autem tribus primùm levibus præliis, hoc eſt, uno apud Alpes, alio circa Placentiam, tertio circa locum, quem Caſtoris vocant, contra Valentem & Cinnam, Vitellianos duces, congreſſus victor extitiſſet, quarto apud Bebriacum bello, quum audiſſet ſuos vinci, quum ingentes tamen copias haberet, & petentibus militibus, ne tam citò de eventu belli deſperaſſet, dixit ſe tanti non eſſe, ut propter eum bellum civile oriretur. Anno autem 38 ætatis ſuæ, imperii autem die 90, quo imperare cœperat, ſeſe interfecit: hoc eſt, in menſe Octobri, in eodem anno, quo Galba occiſus eſt.

VITELLIUS.

ROmanorum rex 9, Vitellius, regnavit menſibus 8, usque ad Octobrem menſem, in anno 40 poſt paſſionem Domini. Nota, quòd Galba, Otto, & Vitellius, fuerunt invaſores regni, ſed Veſpaſianus, apud Judæam, ab exercitu imperator appellatus eſt. Vitellius, occiſo Othone, potitus imperio, cum ſuis Othonisque militibus, ingenti gloria Romam victor advenit. Hic familia honorata ortus magis, quàm nobilis: & quamvis pater ejus patre non admodum claro natus, tres tamen ordinarios geſſit conſulatus. Hic cum multo dedecore, & gravi ſævitia notabilis, præcipuè ingluvie & voracitate, vitam humanam propriis malis aggravavit: quippe, quum de die ſæpe quarto vel quintò fertur epulatus. Notiſſimæ certè cœna memoriæ mandata eſt, quam & frater Vitellius exhibuit, in qua ſupra cæteros ſumptus 2000 piſcium, & 7000 avium appoſita traduntur. Hic, quum Neroni ſimilis eſſe vellet, & id adeò ſæpe faceret, ut exequias Neronis, quæ humiliter ſepultæ erant, honoraret. Qui, quum de Veſpaſiano comperit, primùm molitus eſt deponere imperium: ſed poſtea à quibusdam animatus, Flavium Veſpaſianum fratrem, nihil tunc mali ſuſpicantem, cum cæteris Flavianis, in Capitolium compulit. Succenſo itaque templo, & mixta ſimul flamma ruinaque, omnes in unum pariter

Digitized by Google

riter interitum atque tumultum dedit. Poſtea deficiens in Veſpaſiani nomine, & ab exercitu ſuo deſtitutus, appropinquantibusque hoſtibus, trepidus, quum ſe in quandam proximam cellulam (a) contuliſſet, turpiſſimè inde protractus eſt, & per viam & Urbem, publicè nudus ſuper terram, reducta coma à capite, atque etiam mento mucrone gladii ſubjecto, (b) & paſſim fimum in os ejus conjectantibus carnificibus, in forum deductus eſt, & ad pectus ab omnibus obviis impetitus: poſtremò, apud Gemonias ſcalas graduum, minutiſſimis ictibus crebrisque compunctionibus, gladio ſtercore involuto excarnificatus eſt, deinde unco tractus, & in Tiberim projectus. Communi ideo ſepultura caruit. Vitellius verò occiſus eſt 3 die menſis Octobris, Joſepho, Judæorum hiſtorico teſte, & tunc vivente. Euſebius ſic: Galba 7 menſe imperii ſui, in medio Romanæ urbis foro, capite truncatur. Otho 7 menſe regni ſui, apud Bebriacum propria manu occubuit. Vitellius 8 menſe imperii ſui, à Veſpaſiani ducibus occiſus, in Tiberim projectus. Hoc autem tempus inter Neronem & Veſpaſianum nec Euſebius, neque etiam Beda ſupputat. Multis autem & nephariis modis, poſt complures dies, à Veſpaſiani militibus (id eſt, ab Antonino primo & Marcio, qui Vitellium occiderunt, ducibus Veſpaſiani) adverſum Senatum populumque Romanum indiſcreta cæde ſævitum eſt. Veſpaſianus autem, quum Judæos in urbe Hieroſolymorum, præcipuè ob diem feſtum Paſchæ congregatos, obſidione concluſiſſet; cognita morte Neronis, hortatu plurimorum regum & ducum, maximè Joſephi, ducis Judæorum ſententia, (qui captus, quum in vincula conjiceretur, conſtantiſſimè dixit, ſicut Suetonius refert, continuò ſe ab eodem Veſpaſiano imperatore ſolvendum) imperium adeptus, bellum Tito filio commendans, Romam per Alexandriam proficiſcitur. Sed cognita morte Vitellii, pauliſper Alexandriæ ſubſiſtit. Titus verò ab exercitu pronunciatus eſt imperator, ut Suetonius refert. Joſephus verò Judæus, qui ipſe præfuit bello, & apud Veſpaſianum, poſt prædictum imperium, veniam gratiamque meruit, ſcribit, undecies centena millia gladio & fame periiſſe. Reliquos autem toto orbe diſperſos, numero noningenta millia, narratur. Veſpaſianus & Titus, imperatores appellati. Methodius ſic: Igitur poſt Neronem, qui 14 annis obſedit Romam, culminis dignitatem Galba & Otho, anno & ſex menſibus detento principatu, defuncti Veſpaſiano regni gubernacula derelinquunt, poſito per idem tempus, in procinctu belli, quod Judæis intendebatur: ubi ab ipſo exercitu, cum quo oppugnabat Judæam, ſubrogatur imperio. Hucusque Methodius. Colligitur omne tempus in ſecundum annum Veſpaſiani, & noviſſimam everſionem Hieroſolymorum, à 15 anno Tiberii Cæſaris, & ab exordio evangelicæ prædicationis anni 42: à captivitate, quam ab Antiocho perpeſſi ſunt, anni 238: porrò a Darii 2 anno, ſub quo rurſum templum ædificatum eſt, anni 590: à prima autem ædificatione templi ſub Salomone, usque ad noviſſimam ejus ruinam, quæ ſub Veſpaſiano facta eſt, anni 1102.

371

VESPASIANUS.

ROmanorum 10, Fl. Veſpaſianus ſecundum omnes, regnavit annis 9, menſibus 11, diebus 22, hoc eſt, usque ad calendas Octobres, in anno 50 poſt paſſionem Domini.

Anni Chr.	*Anni Veſp.*
74	1

Veſpaſianus 3, & Nerva. Methodius ſic: In cujus, ſcilicet Veſpaſiani exordio, Eucharius Trevericæ eccleſiæ culmen, ipſe ſuperni culminis dignitatem adeptus, anno Dominicæ incarnationis 75, Valerio dereliquit. Veſpaſianus autem apud Judæam ſubrogatur imperio: isque confeſtim Romam

(a) Al. *Palatellam.*
(b) Al. *erecta coma & capite ei ſubjecto ad mentum.*

Digitized by Google

Romam tendens, Tito filio ſuo curam belli & Hieroſolymorum oppugnationes injungit. Hucusque Methodius. Capitolium Romæ incenſum.

(Hic iterum amanuenſis aut abbreviator, lapſus eſt in conſulibus & annis Veſpaſiani.)

Anni Chr.	*Anni Veſp.*	
75	4	Veſpaſianus 4, & Titus 3. Cyclus decemnovalis indictione 4. His conſulibus, à Tito, filio Veſpaſiani, Judæa capta eſt. Ut Joſephus dicit, undecies centena millia captivorum venditi. Hæc Flavius Joſephus ait.

Evangelium ſecundum Matthæum ſic: *Amen dico vobis, Non relinquetur hic lapis ſuper lapidem, qui non deſtruatur.* Hieronymus ſic: Juxta hiſtoriam manifeſtus eſt ſenſus, quia 42 anno poſt paſſionem Domini, ſub Veſpaſiano & Tito, ipſo cum templo magnificentiſſimo civitas funditus eſt everſa, ita ut ſolo coæquaretur. Hucusque Hieronymus. In anno ergo 42 poſt paſſionem Domini, hoc eſt, cum anno paſſionis, in quo incœpit Veſpaſianus ann. 2, capta eſt Hieruſalem in diebus Paſchæ, Joſepho teſte & ibi præſente. Sanctus quoque ſpiritus per os David ſic: Quanta malignatus eſt inimicus in Sancto, & gloriati ſunt, qui oderunt te in medio Paſchæ, & reliqua. Quum enim noluerint verti ad pœnitentiam, Domino eos expectante per annos 40; dignum erat, ut in tempore, quo occiderunt Dominum, etiam ipſi occiderentur. Paſcha enim Hebræorum anno prædicto contigit, feria quarta, in qua congregati ſunt omnes principes ſacerdotum, & ſeniores populi, in atrium principis ſacerdotum, qui vocabatur Caiphas, & conſilium fecerunt, ut JESUM dolo tenerent & occiderent. Noſtrum autem Paſcha 8 calend. Aprilis, in quo crucifixerunt Dominum, in quibus Titus, iisdem diebus, capit civitatem, deinde templum incendit, muros Hieruſalem univerſos ſolo coæquavit: & undecies centena millia gladio & fame periſſe, ſcribit Joſephus, Judæorum hiſtoricus, & tunc præſens, & centum millia captivorum vendita, & nonaginta millia diſperſa. Ideo autem tanta multitudo Hieruſalem erat tunc, quia ex omni Judæa ad templum in diebus azymorum confluebant.

372

Anni Chr.	*Anni Veſp.*	
76	5	Veſpaſianus 5, & Titus 4.
77	6	Veſpaſianus 6, & Titus 5. Veſpaſianus Capitolium ædificare orſus eſt Romæ.
78	7	Commodus & Rufus. Coloſſus erectus eſt, altitudinis habens pedes centum & ſeptem.
79	8	Veſpaſianus ſeptimò, & Titus ſextò. Gabinius rhetor celeberrimus in Gallia docet.
80	9	Sylvanus & Verus. Tunc tres civitates Cypri terræ motu corruerunt.
81	10	Domitianus & Meſſalinus. Veſpaſianus colonias deduxit. Apollinaris epiſcopus ad Ravennam miſſus, paſſus eſt. Veſpaſianus, profluvio ventris in villa propria, circa Sabinos obiit, 69 ætatis ſuæ anno: & Titus ſibi ſucceſſit, his conſulibus, teſte ſenatore Caſſiodoro.

TITUS.

ROmanorum 11 Titus, filius Veſpaſiani, juxta hiſtoriam Romanam, regnavit annis duobus, menſibus octo, diebus viginti, hoc eſt, usque ad calendas Junii, in anno quinquageſimo tertio, poſt paſſionem Domini.

Anni Chr.	*Anni Titi.*	
82	1	Domitianus 2, & Rufus 2. Titus tantæ bonitatis fuit, ut, quum quadam die recordatus fuiſſet in cœna, nihil ſe in illo die cuiquam præſtitiſſe, dixit: *Amici hodie diem perdidi.* Mons Cypri ruptus, in vertice tantum ex ſe jecit incendium, ut regiones vicinas & urbes cum hominibus exureret.
83	2	Domitianus 3, & Sabinius. Titus Muſionum Rufum philoſophum de exilio revocat, & amphitheatrum Romæ ædificat, & in dedicatione ejus quinque millia ferarum occidit. Titus obiit in villa, qua & pater ejus, anno ætatis 42, imperii autem anno

no 2, menſe 8, ſecundum hiſtoriam Romanam. Cui ſucceſſit frater ejus junior, Dòmitianus, prædictis conſulibus, teſte Caſſiodoro. Methodius ſic: Qui, ſi Titus patris imperio poſt decennium regni ejus ſuccedit, ſed non amplius, quàm duobus annis, totidemque menſibus, principatu Romani apicis miniſtrato, Domitiano fratri rerum ſummam reliquit, qui Neronianæ theomachiæ & impietatis ſucceſſor efficitur: quum utique pater ſuus, Fl. Veſpaſianus, nihil omnino adverſus pietatem irrogarit injuriæ. Secundo autem regni Titi anno, Cletum papam, Petri apoſtoli ſucceſſorem, 12 annis in ſacerdotio transactis, urbis Romæ epiſcopatum tradidiſſe Clementi ferunt. Hucusque Methodius.

DOMITIANUS.

ROmanorum 12, Domitianus regnavit annis 15, menſibus 5, ſecundum omnes, hoc eſt, usque ad calendas Novembres, in anno 68 poſt paſſionem. Sub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Dom.*	
84	1	Domitianus 4, & Rufus 3. Cletus, his conſulibus, paſſus eſt ſexto calendis Maji, ſecundum geſta Pontificum. Domitiani uxor Auguſta fuit appellata.
85	2	Domitianus 5, & Dolabella. Titus inter deos refertur.
86	3	Domitianus 6, & Rufus 4. Domitianus eunuchos prohibuit. Tres virgines Veſtæ ob ſtuprum damnatæ. Methodius ſic: Quo tempore Valerius 15 annis, quum præſideret poſt Eucharium, qui 23 præceſſit Materno, curam paſtoralem dimiſit.
87	4	Flavius & Trajanus. Plurimos ſenatorum Domitianus in exilium mittit. Methodius ſic: Quarto igitur anno Domitiani Cæſaris, apud Alexandriam, Amanus 22 annis miniſtrato ſacerdotio, defunctus eſt: in cujus locum ſuccedit Albilius.
88	5	Domitianus 7, & Nerva 2. Alexandrinæ eccleſiæ epiſcopus conſtitutus Albilius, qui præfuit annis tredecim.
89	6	Trajanus 2, & Glabrio. Domitianus templum ſine admixtione lignorum conſtruxit, & deum & divum ſe appellari juſſit. Cujus anno 6, Clemens papa in exilium miſſus, ut videtur, quum annis 9, & menſibus 2, & diebus 10, poſt Cletum, cathedram teneret. Methodius ſic: In urbe Roma Cletus, 12 annis in epiſcopatu exactis, ſacerdotii ſedem Clementi tradidit.
90	7	Domitianus 8, & Saturninus. Duo menſes aliter appellati, September Germanicus, & October Domitianus. Anacletus papa, poſt Petrum 2, Clementi ſucceſſit, annis 10, ipſo ita teſte: *Anacletus, ſervus JESU CHRISTI, in ſede apoſtolica:* & reliqua. *Decretalis epiſtola Anacleti papæ.* Et infra alia: *Nullus, ut ait beatus Clemens, anteceſſor noſter:* & reliqua. Alia: *Anacletus papa univerſis epiſcopis in Italia conſtitutis: quam apoſtolicæ ſedis debitam reverentiam erga me charitas veſtra diſtribuit:* & reliqua. Et poſtea: *Et ut à beato Petro principe ſumus inſtructi, à quo & presbyter ſum ordinatus:* & reliqua. Alia: *Provinciæ autem multo ante adventum CHRISTI tempore diviſerunt, maxima ex parte: & poſtea ab Apoſtolis & beato Clemente præceſſore noſtro ipſa diviſio eſt renovata:* & reliqua. Alia: *Anacletus, ſervus CHRISTI JESU in apoſtolica ſede à Domino conſtitutus, & à ſancto Petro, apoſtolorum principe, presbyter ordinatus. Quomodo hactenus de his à beato Petro apoſtolo, & reliquis apoſtolis, & beato Clemente, noſtro prædeceſſore & martyre, novimus ſtatutum, denegare vobis minimè poſſumus. Illi autem, qui in metropoli à beato Petro, ordinante Domino, & prædeceſſore noſtro, prædicto ſancto Clemente, ſive à nobis conſtituti ſunt, non omnes primates eſſe poſſunt:* & reliqua. Et poſtea: *Aliæ autem primates civitates, quas vobis conſcriptas in quodam tomo mittimus, à ſanctis apoſtolis, & à beato Clemente, ſive à nobis primates prædicatores acceperunt. Hæc verò ſacroſancta Romana & apoſtolica eccleſia non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino* 373

374 *ſalvatore noſtro primatum obtinuit, dicens beato Petro apoſtolo: Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo;* & reliqua, usque, *Erunt ſoluta & in cælo.* Adhibita eſt etiam ſocietas in eadem Romana urbe, beatiſſimi Pauli apoſtoli, vaſis electionis, qui uno die, unoque tempore glorioſa morte cum Petro, ſub principe Nerone agonizans, coronatus eſt. Et poſtea ait: *Ergo Apoſtolorum princeps beatus Petrus, de ſancto prædeceſſore noſtro Clemente, plebibus prædicando, docens eas, qualiter ei obedire deberent, eumque obſervare. Si alicui eſt inimicus Clemens pro actibus ſuis, vos nolite expectare, ut ipſe vobis dicat; cum illo vos nolite inimici eſſe: ſed prudenter obſervare debetis, & voluntati ejus absque communione obſequundare, & amare vos ſeparare ab eo, cui ipſum ſentitis adverſum, ſed nec loqui his, quibus ipſe non loquatur, ut unusquiſq; in hac culpa eſt. Dum cupit omnium veſtrûm amicitias ferre, feſtinet citiùs reconciliari ei, qui omnibus præeſt: & pro hoc rede at ad ſalutem, quum obedire cœperit monitis præſidentis. Si verò quis amicus fuerit his, quibus ipſe non loquitur, unus eſt & ipſe ex illis, qui exterminare Dei eccleſiam volunt:* & reliqua. Hucusque Anacletus papa.

Anacletum verò omnino Euſebius prætermiſit, quoniam Linus & Cletus, qui non fuerunt papæ, & Clemens atque Anacletus, à paſſione Petri, in ultimo anno Neronis, usque ad Trajanum, non poſſunt ſimul ſub regibus ſtare. In loco enim annorum Clementis, quibus poſt Petrum, cum Lino & Cleto, ſed ſimul poſt Petrum novem fuerunt, vel cum Cleto tantùm Clemens cathedram tenuit, Linus & Cletus ſunt poſiti: & in loco Anacleti papæ, qui poſt Clementem decem annis ſucceſſit, Clemens poſitus.

Anni Chr.	*Anni Dom.*	
91	8	Sylvanus, & Priſcus. Quintilianus ex Hiſpania Calaguritanus, primus Romæ publicam ſcholam, & ſalarium ex fiſco accepit, & claruit.
92	9	Aſprenas, & Clemens. Domitianus plurimos nobilium in exilium mittit atque occidit; Mathematicos quoque & philoſophos ex urbe Romana pepulit. Cyclus 6. decennovalis.
93	10	Domitianus 9, & Clemens 2. Multa opera Romæ facta, in quibus Capitolium, Forum tranſitoriũ, Veſpaſiani templum, Minerva Chalcidica, forum Trajanum, thermæ Trajanæ & Titianæ, ſenatus, ludus matutinus, mira area *(a)* divorum, porticus Iſium, ac Serapis ſtadium, horrea piperatoria. *(b)* His conſulibus, Anacletus papa obiit, ſecundum geſta Pontificum. Domitianus prohibuit vites in urbibus ſeri.
94	11	Nerva 2, & Rufus. Domitianus tantæ ſuperbiæ fuit, ut aureas & argenteas ſtatuas ſibi in Capitolio poni juſſerit. Maxima virginum Veſtalium, Cornelia, convicta eſt ſtupri, & juxta legem viva defoſſa.
95	12	Sabinus & Antoninus. Fl. Joſephus vigeſimum librum Antiquitatum hoc tempore ſcribit.
96	13	Nerva 3, & Trajanus 3. Secundus poſt Neronem Domitianus perſequitur: & ſub eo Apoſtolus Joannes in ferventis olei dolium miſſus, ante portam Latinam, ſed non eſt læſus, quia à corruptione carnis erat immunis: deinde in Patmum inſulam relegatus, Apocalypſin vidit, quam Irenæus interpretatur. His conſulibus, Clemens papa paſſus eſt, ſecundum geſta Pontificum.
97	14	Senecio & Palma. Domitianus rurſum philoſophos & mathematicos Romæ per edictum extrudit. Apollonius Tyanæus, & Euphrates, inſignes philoſophi habentur. Romæ 6 calendis Maji, natali ſuo, Anacletus papa, & martyr, ſub Domitiano paſſus, qui memoriam beati Petri conſtruxit, & compoſuit, ubi epiſcopi reconderentur.
98	15	¶ Evariſtus papa 4 poſt Petrum, annis 10, & menſibus 2 ſedit. Trajanus 4, & Fronto. Domitianus eos, qui de genere David eſſent, conquiri & interfici juſſit, ut nullus Judæorum regni reliquus foret.

Scribit

(a) Al. *mica area divorum.*
(b) Al. *horrea piperaſa.*

Digitized by Google

Scribit Brutius, plurimos Chriſtianorum ſub Domitiano feciſſe martyrium, inter quos & Flaviam Domicillam, Flavii Clementis conſulis ex ſorore neptem, in inſulam Pontianam relegatam, quia ſe Chriſtianam eſſe conteſtata eſt.

Multa ſigna atque portenta Romæ & toto orbe facta: & in ſuburbano Romæ bos ad arantem loquutus eſt, fruſtra ſe urgeri, non enim frumenta, ſed homines brevi defuturos.

Domitianus ſuorum conjuratione occiſus eſt in palatio, anno ætatis 35, & per veſpiliones ignobiliter portatus: cui Nerva ſucceſſit.

NERVA.

ROmanorum 13, Nerva, Euſebio & Beda teſte, regnavit anno 1, menſibus 4, diebus 8, hoc eſt, usque ad calendas Martias, poſt paſſionem anno 70, ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro. Methodius ſic: Domitiano 15 annis imperio potito, Nerva ſuſcepit principatum: ſub quo omnes boni tituli, qui in Domitianum collati fuerant, detrahuntur.

Anni Chr.	*Anni Ner.*	
99	1	Trajanus 5, & Orphitus. Alexandriæ 3, epiſcopus Cerdo, annis 11. Senatus decrevit, ut omnia, quæ Domitianus ſtatuerat, in irritum deducerentur. Itaque multi, quos injuſtè ejecerat, de exilio reverſi ſunt, & nonnulli propria bona ſua receperunt.
100	2	Severio 2, & Sura. Ajunt & apoſtolum Joannem inter reverſos de exilio ſolutum, Epheſum revertiſſe: in qua urbe hoſpitiolum & amicos ſui amantiſſimos habebat. Evangelium quoque contra hæreticos conſcribit.

Juſtus à Tiberiade Judæorum ſcriptor agnoſcitur.

Romæ paſſus Eutyches, Victorinus & Marcus: apud Minturninam urbem Victorinus epiſcopus, frater Severini.

Nerva obiit in hortis Salluſtianis, 72 ætatis anno, quum jam Trajanum adoptaſſet in filium, his conſulibus, teſte Caſſiodoro.

Trajanus, Agrippinæ in Galliis imperator factus, natus in Hiſpania. Methodius ſic: Nerva poſt annum plus minusve defuncto, Trajanus ſuccedit imperio. Qua tempeſtate, apud Antiochiam Evodius primus fuerat: & Ignatius famæ celebritate vulgatus, poſt Petrum, ſecunda ſucceſſione epiſcopatum ſortitus: quem ſermo tradit, de Syriæ partibus ad urbem Romam transmiſſum, & pro martyrio CHRISTI ad beſtias datum. Poſt hunc rexit eccleſiam civitatis ejusdem Heros. Inter eosdem ſanè 375
floruit vir æquè inſignis Quadratus, qui una cum Philippi filiabus in prophetica gratia celeberrimus fuiſſe perhibetur. Sed & alii plurimi, per idem tempus Apoſtolorum diſcipuli, ſuperſtites erant, qui eccleſiæ ſanctæ ædificia conſtruentes, regnum cœlorum per omnem terram verbo Dei conſecrabant, augentes perfectionis ſalutare præceptum, ut expeditis in prædicatione Evangelii electis, ad alias gentes, aliasque urbes properarent: & vel principes, vel Evangeliſtæ, vel paſtores, ipſorum Apoſtolorum ſuppares, poſt primas ſucceſſiones, in eccleſiis, quæ per orbem terræ ſunt, fungebantur officio. De quibus poſt Maternum, qui 40 annis Treveri prædicationis regimen tenuit, quidam Auſpicius reſedit. Deinde inſignes, per legitimas ſucceſſiones & ſanctitate & gratia pollentes, extiterunt, ſanctiſſimus quisque nomine vel meritis celſus, animo ſublimis, ſed & genere clarus, non ſegnis, patriæ ſemper ubique vigens, affectu pio, honore, actuque Serenus, Felix, Manſuetus, Clemens, Moſes, Martinus, Anaſtaſius, Andreas, Ruſticus, & author Fabricius, & Fortunatus, atque Caſſianus, necnon & Marcus, cæterique quàm plurimi, qui ſuis diverſis temporibus non ſolùm propria provincia, ſed & in extremis & ultimis induſtrii & illuſtres, non ſolùm confeſſione, quin & martyrio exiſtentes, regna etiam tyrannorum vicerunt. Igitur in urbe Roma, tertius poſt Petrum, Clemens pontificatum ſuſcepit, anno ſcilicet poſt paſſionem Apoſtolorum Petri & Pauli vigeſimo ſeptimo, ſed temporibus Domitiani, Nervæ, & Trajani. Cujus ſexto ſacerdotii

dotii anno, Domitianus, quindecim annis ſui principatus exactis, vivendi finem fecit: poſt quem imperium Nerva ſuſcepit: quo poſt annum plus minus defuncto, Trajanus ſuccedit imperio. Cujus tertio principatus anno, Clemens apud Romam, annis novem, menſibus duobus, diebus decem, ſacerdotio miniſtrato divini verbi tradidit miniſterium. Hucusque Methodius.

TRAJANUS.

ROmanorum 14, Trajanus regnavit annis octodecim, menſibus quindecim: hoc eſt, usque ad calendas Septembres, in anno octuageſimo nono poſt paſſionem: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Traj.*	
101	1	Trajanus 6, & Max. Decreto ſenatus, Nerva in Deos translatus.
102	2	Senecio 3, & Sura. Hoc anno, ſcilicet centeſimo tertio incarnationis, ſecundum Dionyſium, in fine diei dominici ſubſequente, ſexta calendis Januariis, perhibetur Joannes dormire. Methodius noſter ſic:

376

¶ Trajani tertio principatus anno, Clemens apud Romam 9 annis, menſibus 2, diebus 10, ſacerdotio miniſtrato, Evariſto divini verbi tradidit miniſterium. Hucusque Methodius.

103	3	Urbanus, & Marcellus. Irenæus enim epiſcopus ſcribit, Joannem apoſtolum usque ad Adriani tempora permanſiſſe. Poſt quem diſcipuli inſignes fuerunt, Papias Hieropolitanus epiſcopus, & Polycarpus Smyrnæus, nec non Ignatius, Antiochenus epiſcopus.
104	4	Candidus, & Quadratus. Trajanus de Dacis & Scythis triumphavit Romæ.
105	5	Commodus, & Cerealis. Trajanus, victo rege Decibalo, Daciam fecit provinciam. Hebræos, Sarmatas, Croneos, Arabes, Boſporanos, & Colchos itidem accepit. Seleuciam, Cteſiphontem, & Babylonem occupavit, & tenuit quoque Perſiam & Mediam. Methodius ſic: Imperator in mari rubro claſſem inſtituit, & per eam Indiæ fines vaſtat.

Anni Chr.	*Anni Traj.*	
106	6	Gallus, & Bradua. Decretalis epiſtola Evariſti papæ data eſt, Gallo & Bradua viris clariſſimis conſulibus: ſub quibus Joannes apoſtolus, 68 annis poſt paſſionem Domini, ætatis ſuæ 98, Epheſi placida morte quievit. Romæ aurea domus incenditur.
107	7	Aphricanus & Criſpinus. Terræ motu quatuor urbes Aſiæ ſubverſæ, Elea, Myrrhina, Pitanæ, & Cumæ: Galatiæ tres: Græciæ duæ.
108	8	Criſpinus 2, & Solennus. Alexandriæ eccleſiæ quartus epiſcopus ordinatus, nomine Primus.

¶ Evariſtus papa, qui annis 22 ſedit. obiit 12 calendis Januariis.

109	9	Piſo & Ruſticus.

¶ Alexander, papa quintus poſt Petrum, annis 10, & menſibus 5.

Trajano Chriſtianos perſequente, Symeon, filius Cleophæ, qui poſt Jacobum Hieroſolymis tenebat epiſcopatum, crucifigitur, omnibus mirantibus, & ipſo judice, ut 120 annorum ſenex crucis ſupplicium pertuliſſet. Cyclus ſeptimus decennovalis incipit, indictione duodecima.

Methodius ſic: Qui, quum octavum ſacerdotalis adminiſtrationis annum implêſſet, decimo Trajani Cæſaris principatus anno, Alexander, quinta ſucceſſione poſt Petrum, Romanæ plebis gubernacula ſortitus eſt.

110	10	Trajanus, & Aphricanus. Ignatius quoque Antiochenæ eccleſiæ epiſcopus, Romam perductus, beſtiis traditur: poſt quem tertius conſtituitur epiſcopus Oron. Plinius ſecundus, quum quandam provinciam regeret, & in magiſtratu ſuo plurimos Chriſtianorum interfeciſſet, multitudine eorum perterritus, quæſivit de Trajano, quid facto opus eſſet: nuncians ei, præter obſtinationem non ſacrificandi, & antelucanos cœtus, ad canendum cuidam Chriſto ut Deo, nihil apud eos reperiri: præterea ad conſervandam diſciplinam, vetari ab his homicidia, furta,

ta, adulteria, latrocinia, & his ſimilia. Ad quem commotus Trajanus reſcripſit, hoc genus inquirendum non eſſe, oblatos verò puniendos. Tertullianus refert in Apologetico.

Anni Chr.	*Anni Traj.*	
111	11	Celſus, & Criſpinus. Plinius ſecundus, Novocomenſis orator & inſignis hiſtoricus habetur: cujus plurima ingenii opera extant.
112	12	Haſta, & Piſo. Tres Galatiæ civitates terræ motu erutæ. Pantheon Romæ fulmine concrematum.
113	13	Meſſala, & Pædio. Poſt Juſtum, eccleſiæ Hieroſolymitanæ epiſcopatum 4 ſuſcepit Zachæus:
114	14	Æmylius, & Vetus. Poſt quem 5 Thobias: cui ſucceſſit 6 Benjamin: ac deinde 7 Joannes: & 8, Matthias: poſt illum 9 conſtituitur Philippus.
115	15	Niger, & Apronianus. Trajanus Armeniam, Aſſyriam & Meſopotamiam fecit provincias.
116	16	Clarus, & Alexander. Judæi, qui in Lybia erant, adverſus cohabitatores alienigenas dimicant: ſimiliter in Ægypto, & in Alexandria: apud Cyrenen quoque & Thebaiden magna ſeditione contendunt: verùm gentilium pars ſuperat in Alexandria.
117	17	Adrianus 2, & Salinator. Judæis Meſopotamiæ rebellantibus, præcepit imperator Trajanus Lyſiæ Quieto, ut eos provincia exterminaret: adverſus quos Quietus vi aciem inſtruens, infinita eorum millia interfecit. Ob hoc procurator Judææ ab imperatore decernitur. Salaminiam, urbem Cypri, interfectis in ea gentibus, ſubverterunt Judæi.
118	18	Adrianus 2, & Ruſticus. Alexandri papæ paſſio. 5 nonas Maji, Romæ, via Numentana, ab Urbe miliario 7, cum Eventio & Theodolo presbyteris, ſub Trajano imperatore, judice autem Aureliano decollatus: ſiquidem Adrianus non adhuc imperabat, ſed in Martyrologio legitur.

¶ Sixtus papa ſextus, annis decem, menſibus undecim. Qui conſtituit in decretis, ut ſacra myſteria non tractentur, niſi à ſacris miniſtris: & intra actionem miſſarum, Sanctus, & Gloria in excelſis cantari. Romæ paſſi ſunt Clemens & Alexander papæ, Quirinus cum filia Balbina, Sulpicius & Servilianus, Domicilla & Seraphia virgines, Neræus & Achillæus, Ignatius, Antiochenus epiſcopus, & diſcipulus Joannis.

Anni Chr.	*Anni Traj.*	
119	19	Servilius, & Fulvius. His conſulibus, teſte Caſſiodoro, Trajanus apud Seleuciam Iſauriæ, obiit profluvio ventris, anno ætatis 63, menſe 9, die 4. Menſis autem 9, eſt ſecundum Latinos September. Oſſa ejus, in urna aurea collocata, ſub columna fori, quod ejus nomine vocitatur, recondita ſunt: cujus columnæ altitudo 1140 pedes erigitur. Huic ſuccedit Adrianus, utraque lingua peritiſſimus, natione Italus, ex conſobrina Trajani, qui regnavit annis 20, menſibus 10, diebus 29. Methodius ſic: Alexandri 9 papæ ſacerdotii anno, Trajanus Cæſar 20 annis, minus 7 menſibus, principatu perfuncto obiit, & Ælius Adrianus in ſceptro ſuſcipitur, & annis viginti uno regnavit.

ADRIANUS.

ROmanorum 15, Adrianus regnavit annis 21, menſibus 10, diebus 20, hoc eſt, usque ad calendas Auguſti, in anno 111 poſt paſſionem, ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Adr.*	
120	1	Verus, & Augur. Adrianus Alexandriam à Romanis ſubverſam, publicis inſtauravit expenſis. 377
121	2	Aviola, & Panſa. Adrianus Judæos capit, ſecundò contra Romanos rebellantes. Senatus Trajanum in Deos refert.
122	3	Paternus, & Torquatus. Adrianus reliqua tributa urbibus relaxavit, chartis publicè incenſis: plurimos tributis etiam liberos præſtitit. Methodius ſic: Tertio ejusdem Ælii Adriani anno principatus, Alexander, epiſcopus Romanæ urbis, ſacerdotium ſimul ac vitam finivit, decennio expleto. Poſt hunc 6 pontifex ab Apoſtolis ordina-

dinatur Sixtus. Hucusque Methodius.

Plutarchus Cheronæus, Agathobulus & Oenomaus, philosophi clari habentur.

Anni Chr.	*Anni Adr.*	
123	4	Glabrio, & Apronianus.

Bellum contra Sauromatas gestum.

Terræ motu facto, Nicomedia ruit, & Nicenæ urbes plurimæ eversæ sunt, ad quarum instaurationem Adrianus de publico est largitus expensas.

| 124 | 5 | Asiaticus, & Aquilinus. Euphrates, Stoicus philosophus, moritur. Adrianus in Lybiam, quæ à Judæis vastata fuerat, colonias deducit.

| 125 | 6 | Verus, & Ambiguus. Adrianus Athenienſibus, leges petentibus, ex Draconis & Solonis reliquorumque libris jura composuit.

| 126 | 7 | Gallicanus, & Titianus.
| 127 | 8 | Torquatus, & Libo.

Hierosolymorum 10 post Philippum constituitur episcopus Seneca. Post quem 11 Justus, 12 Levi, 13 Ephres, 14 Joses, 15 Judas. Hi omnes, usque ad eversionem, quam ab Adriano perpessa est Hierusalem, ex circuncisione episcopi fuerunt. Hæc Methodius.

| 128 | 9 | Celsus, & Marcellinus Quadratus, discipulus apostolorum, & Aristides, Athenienſis philosophus, libros pro Christiana religione, Adriano dedêre compositos. Methodius sic: Cyclus 8 decennovalis incipit, indictione prima. Anno 6 Sixti sacerdotii, imperii autem Ælii Adriani Cæsaris 8 anno, sanctus Maternus, Trevericæ sedis archiepiscopus, 40 annis post Valerium sui pontificatus dignanter expletis, ad cœlestia transivit, anno Dominicæ incarnationis 128.

| 129 | 10 | Pontianus, & Rufinus. Serenus Granius, legatus, vir apprimæ nobilitatis, literas ad imperatorem misit, iniquum esse dicens, clamoribus vulgi, innocentium hominum sanguinem spargi, & sine ullo crimine, nominis tantùm & sectæ reos fieri:

378 | 130 | 11 | Augurinus, & Sergianus. Quibus commotus Adrianus, Minutio Fundano, proconsuli Asiæ, scripsit, sine objectu criminum, Christianos non condemnandos: cujus epistolæ usque ad nostra tempora durat exemplum. Imperator Adrianus pater patriæ appellatur.

Anni Chr.	*Anni Adr.*	
131	12	Tiberius, & Syllanus.

Sixtus papa passus 8 idus April.

¶ Telesphorus, papa 7 post Petrum, annis 11. Hic constituit, ut 7 hebdomades plenas ante Pascha omnes clerici à carne abstinerent, in nocte Nativitatis Domini missæ celebrarentur, & ut ad Missam, *Gloria in excelsis* cantaretur. Methodius sic: Romæ autem, anno 12 Ælii Adriani principatus, Sixto 12 annis Romanæ ecclesiæ gubernaculis functo, Telesphorus 7 pontifex ab Apostolis subrogatur. Hucusque Methodius. Antiochiæ constituitur 4 episcopus Cornelius.

| 132 | 13 | Sergius, & Verus. Alexandrinæ ecclesiæ 6 episcopus Eumenes constituitur.

| 133 | 14 | Pompejanus, & Attilianus. Templum Romæ Veneris sub Adriano in Urbe factum est.

| 134 | 15 | Pompejanus, & Commodus. Adrianus insignes & plurimas ædes Athenis quum fecisset, agonem edidit, bibliothecamque extruxit.

| 135 | 16 | L. Ælius, & Albinus. Judæi in arma versi, Palæstinam depopulati sunt, tenente provinciam Tinio Rufo, cui, ad opprimendos rebelles, Adrianus misit exercitum.

| 136 | 17 | Camerinus, & Niger. Cochleas, dux Judaicæ factionis, nolentes sibi Christianos adversus militem Romanum ferre subsidium, omnimodis cruciatibus necavit.

| 137 | 18 | Antonimus, & Præsens. Bellum Judaicum, quod in Palæstina gerebatur, finem accepit, rebus Judæorum penitus compressis: ex quo tempore etiam introëundi eis Hierosolymam licentia ablata est, primum Dei nutu, sicut Prophetæ vaticinati sunt, deinde Romanis interdictionibus.

| 138 | 19 | Antoninus 2, & M. Ælius. Hierosolymæ, primus ex Gentibus constituitur Marcus, cessantibus episco-

epiſcopis his, qui fuerunt ex Judæis, numero 15, poſt paſſionem Domini per annos 107, ſicut Euſebius & Beda perhibent. Da igitur annos 34 Domini uſque in paſſionem Domini, & 107; fiunt 141 anni, uſque ad annum, quo omnes Judæi ex Hieruſalem ſunt projecti.

Anni Chri.	*Anni Adr.*	
139	20	Severus, & Syllanus.

Ælia civitas, id eſt Hieruſalem, ab Ælio Adriano condita eſt, & in fronte ejus portæ, qua Bethlehem egreditur, ſubſculptus in marmore, ſignificans Romanæ poteſtati ſubjacere Judæos. Nonnulli à Tito Æliano, Veſpaſiani filio, extructam arbitrantur. Hieronymus dicit, ab Adriani temporibus uſque ad imperium Conſtantini, per annos circiter 180, in loco reſurrectionis Domini, ſimulacrum Jovis in crucis rupe ſtatutum, quod ex more, die Veneris à Gentilibus poſitum, colebatur: æſtimantibus perſequutionis autoribus, quòd tollerent fidem nobis reſurrectionis & crucis, ſi loca ſancta per idola polluiſſent.

| 140 | 21 | Rufus, & Torquatus. |

Hoc tempore erat Aquila Ponticus ſecundus interpres poſt Septuaginta interpretes, qui Scripturas de Hebræo transtulit. Teleſphorus papa paſſus nonis Januariis.

¶ Hyginus, papa 8 poſt Petrum, annis 4. Hic conſtituit clerum, & diſtribuit eccleſiaſticos gradus.

Romæ paſſi ſunt Sixtus, & Teleſphorus papæ, Getulius, Sabina & Seraphia virgines; apud Meſſanam, civitatem Apuliæ, Eleutherius epiſcopus cum Anthia matre, Dionyſius, epiſcopus Areopagita; apud Tiburtinam urbem Italiæ, Symphoroſa cum ſeptem filiis ſuis: apud Athenas, Quadratus & Ariſtides clareſcunt.

His conſulibus, Adrianus intercutis aquæ morbo apud Baias in Campania moritur, anno 21, menſe 10, die 20, ſicut in Romana hiſtoria habetur: cui ſucceſſit Antoninus Pius, ſub quo ſequentes conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro. Methodius ſic: Verùm Ælius Adrianus 21 anno ſui principatus diem obiit: & Antoninus, cognomento Pius, Romanum ſuſcepit imperium. Hujus primo imperii anno Teleſphorus, annis 11 ſacerdotio in Urbe adminiſtrato, vita deceſſit: & Hyginus epiſcopatus ſortem Romanæ eccleſiæ ſuſcepit. Veruntamen Irenæus refert, Teleſphorum martyrio vitam finiſſe. In Hieroſolymis ſanè epiſcoporum tempora ſucceſſionesque, nullis ad integrum monumentis conſervata reperimus: eò quòd valde ad breve tempus, mortis celeritate prærepti, ſacerdotio functi ſinguli quique perhibeantur. Ita, quantum ex veterum lectione comperio, ad tempora uſque principis Adriani, ſub quo Judæi excidium paſſi ſunt, tradunt 15 epiſcoporum ſucceſſiones eſſe decurſas; quos omnes ajunt Hebræos antiquæ originis extitiſſe, & ſcientiam CHRISTI fideliter recepiſſe: & ideo incunctanter ab his, qui poterant, de fidei merito judicare, ſacerdotio quoque viſos eſſe digniſſimos: quippe, quum omnis tunc eccleſia, ex Hebræis fidelibus coacervata firmataque videretur, incipientibus ab apoſtolis, & perdurantibus nimirum uſque ad illud tempus excidii, quo Judæi iterum deficientes à Romanis magnis præliis ſubjugati ſunt. Igitur, quia per idem tempus aſſumere epiſcopos ex circumciſione ceſſatum eſt: neceſſarium videtur, omnes à primo uſque ad id temporis enumerare pariter ſacerdotes.

Primus itaque Hieroſolymorum epiſcopus Jacobus, qui frater Domini eſt habitus, id eſt conſobrinus. Poſt hunc ſecundus, Symeon electus eſt, frater ejusdem Jacobi, qui filii fuerant Cleophæ & Mariæ, materteræ matris Domini. Tertius Joſeph, qui cognominatus eſt Juſtus, qui ad ſuppletionem apoſtolicæ perfectionis cum Matthia, qui ſortitus eſt apoſtolatum, indeptus eſt epiſcopatum.

Zachæus quartus.
Tobias quintus.
Benjamin ſextus.
Joannes ſeptimus.
Matthias octavus.

Poſt quem Philippus nonus;

cui

cui decimus Seneca ſubrogatus eſt.
Juſtus, undecimus.
Exinde ac duodecimus, Levi.
Poſt hunc Effrem decimus tertius.
Et Joſeph decimus quartus.
Ac finis omnium Judas, decimus quintus.

Iſti ſunt ferè omnes, qui Hieroſolymis epiſcopi, ab Apoſtolis ad illa uſque tempora, quæ ſuperius deſignavimus, plebi illi ex circumciſione præfuerunt. Hucuſque Methodius.

ANTONINUS PIUS.

379 ROmanorum 16, T. Antoninus cognomento Pius, imperator 16 à Julio Cæſare: ſegregatis à numero principum Galba & Othone & Vitellio, regnavit cum liberis ſuis, Aurelio & Lucio, viginti & non plenis tribus annis. Hæc Oroſius. Menſibus item tribus, ſecundum Euſebium & Bedam, hoc eſt, uſque ad calendas Novembres, in anno 134 poſt paſſionem Domini. Quia autem mos erat hiſtoricorum, ut imperatori deputaretur annus, in quo moreretur, vel regno deficeret: ideo dici poteſt, quòd non plenis viginti tribus annis Antoninus Pius regnavit, quum non usque in finem anni vixit.

Anni Chr.	*Anni Pij.*	
141	1	Torquatus 2, & Herodes.

Iſte autem Pius dictus eſt, quia in omni regno Romano hominibus debita relaxavit.

142	2	Aviola, & Maximus: inde Antoninus iſte Pius, Pater patriæ appellatus eſt.
143	3	Antoninus tertiò, & Aurelius. Sub Hygino, Romanæ urbis epiſcopo, Valentinus Hæreſiarcha, & Cerdo, magiſter Marcionis, Romam venerunt.
144	4	Gratus, & Seleucus. Juſtinus philoſophus librum, pro noſtra religione conſcriptum, Antonino tradidit. Hyginus papa obiit, quarto idus Januarii. Pius papa 9 poſt Petrum, annis 15. Methodius ſic: Igitur in urbe Roma, quum Hyginus papa 4 epiſcopatus ſui anno deceſſiſſet, Romanæ eccleſiæ ſacerdotium Pius ſuſcepit. Hucuſque Methodius. Antoninus 4, & Aurelius. Sub Pio Hermes ſcribit librum, in quo præceptum angeli continetur, ut Paſcha Domini die Dominico celebraretur.

Anni Chr.	*Anni Pij.*	
145	5	Largus, & Meſſalinus. Antiochiæ 5 epiſcopus Heros.
146	6	Torquatus 3, & Julianus. Alexandriæ ſextus epiſcopus, Marcus annis decem.
147	7	Orphitus, & Priſcus. Valentinus hæreticus permanet uſque ad Anicetum papam.
148	8	Glabrio, & Vetus.
149	9	Gordianus, & Maximus. Marcion hæreſiarcha agnoſcitur.
150	10	Glabrio 2, & Romulus. Taurus Bericitus, Platonicæ ſectæ philoſophus, clarus habetur.
151	11	Præſens, & Rufus. Arianus philoſophus Nicomedienſis agnoſcitur.
152	12	Commodus, & Lateranus. Apollonius Tyrius, Stoicus natione, Chalcedonius, & Baſilides Scythopolitanus, philoſophi illuſtres habentur.
153	13	Verus, & Sabinus. Qui Cæſaris præceptores fuerunt:
154	14	Syllanus, & Augurinus.
155	15	Barbarus, & Regulus. Alexandriæ eccleſiæ 8 epiſcopus Celadion, annis 14.
156	16	Tertullus, & Sacerdos. Creſcens Cynicus agnoſcitur, qui Juſtino, noſtri dogmatis philoſopho, adverſans, & prævaricatorem philoſophiæ coarguens, perſequutionem ſuſcitavit, in qua ille gloriosè pro CHRISTO ſanguinem fudit.
157	17	Quintillus, & Priſcus. Galenus medicus Pergamenſis.
158	18	Verus, & Bradua. Pius papa obiit 5 idus Julii. Methodius ſic: Qui 15 annis in ſacerdotio exactis, Aniceto poſt ſe ſedem pontificatus tradidit. Hucuſque Methodius.

¶ Anicetus, papa 10 poſt Petrum, annis

annis 11, menſibus 4. Hic conſtituit, ne clericus comam nutriret, juxta præceptum Apoſtoli.

Anni Chr.	*Anni Pij.*	
159	19	Antoninus 5, & Aurelius 3. Sub Aniceto papa, Polycarpus Romam veniens, multos ab hæretica labe caſtigavit, qui Valentiniani & Cerdonis fuerant nuper doctrina corrupti.
160	20	Antoninus 6, & Aurelius 4. Hieroſolymorum epiſcopatum poſt Marcum ſuſcepit Caſſianus 17, poſt quem Publius 18, cui ſucceſſit Maximus 19, poſtea Julianus 20, deinde Gajanus 21, & Symmachus 22, item Gajus 23, præterea Julianus 24, & Capito 25.
161	21	Antoninus ſeptimò, & Aurelius quintò.
162	22	Proconſul Antoninus, & Aurelius. Antoninus Pius apud Lorium, villam ſuam, 12 ab Urbe milliario moritur, anno ætatis ſuæ 67. Usque ad hoc tempus ſinguli Auguſti fuerunt: cui ſucceſſerunt filii ſui, id eſt, Marcus Antoninus Verus, & Lucius Annius, & Antoninus Severus, qui regnaverunt annis 19, ſub quibus hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro. Methodius ſic: Hujus itaque Aniceti 4 anno ſacerdotii, Antoninus imperator, qui cognominatus eſt Pius, 22 anno ſui principatus exacto, deceſſit: & M. Aurelius Verus, cum Lucio fratre ſuccedunt. Quo in tempore Polycarpus, Smyrnæorum eccleſiæ ſacerdos, maximis perſequutionibus Aſiam quatientibus, vitam humanam martyrio finivit.

M. ÆLIUS.

ROmanorum 17, M. Ælius Antoninus, qui & Verus, cum fratre L. Commodo, poſt patrem regnaverunt annis 19, menſe 1: hoc eſt, usque ad calendas Decembris in anno 153 poſt paſſionem Domini, his conſulibus, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Ælij.*	
163	1	Duo Auguſti conſules. Hi primùm æquo jure imperium adminiſtraverunt: quum usque ad hoc tempus ſinguli Auguſti fuerint.
164	2	Ruſticus, & Aquilinus. Lucio Cæſari & Athenis ſacrificanti, ignis in cœlo ab Occidente in Orientem ferri viſus eſt.
165	3	Lælianus, & Paſtor. Cyclus 10 decennovalis incipit, indictione 9. Vologeſus, rex Parthorum, vicinas ſibi Romanas provincias depopulatus eſt.
166	4	Macrinus, & Celſus. Fronto orator inſignis habetur, qui Antoninum Verum Latinis literis erudivit. Seleucia, Aſſyriæ urbs, cum trecentis millibus hominum à Romanis capta.
167	5	Orphitus, & Pudens. Apud Piſas Peregrinus philoſophus, rogo ex lignis compoſito, incendiis ſemet ipſum projecit.
168	6	Pudens 2, & Pollio. Perſequutione orta in Aſia, Polycarpus & Pionius paſſi ſunt, quorum ſcriptæ quoque paſſiones feruntur. Plurimi in Gallia gloriosè ob nomen CHRISTI interfecti ſunt: quorum usque in præſentem diem condita libris certamina perſeverant. Alexandriæ 9 epiſcopus Agrippinus, annis 12. 380
169	7	Verus 3, & Quadratus. Romani contra Germanos, Marcomanos, Quados, Sarmatas, & Daces dimicant.
170	8	Apronianus, & Paulus. Anicetus papa paſſus, decima ſeptima calendis Aprilis.

¶ Soter, papa 11 poſt Petrum, annis novem: qui conſtituit, ut nulla monacha pallam ſacratam in eccleſia contingeret, atque incenſum poneret. Methodius ſic: Octavo itaque ſupra dicti principis Antonini Veri anno, Aniceto papæ Romæ 11 epiſcopatus ſui anno defuncto, ſucceſſit Soter. Apud Alexandriam verò Celadion 13 annis miniſtrato ſacerdotio, Agrippinum ſucceſſorem reliquit. Apud Antiochiam autem per idem tempus Theophilus, 6

Digitized by Google

ab apoſtolis eccleſiæ pontificatum tenebat : ubi quartus poſt Heronem fuerat Cornelius : poſt quem 5 gradu Hero ſucceſſerat. Sed (ſciendum) primus omnium poſt Petrum, Evodius ejuſdem Eccleſiæ Antiochenæ epiſcopatum tenebat, ſub Domitiano & Nerva : poſt hunc, ſecundus fuit Ignatius, ſub Trajano Cæſare : poſt Ignatium autem rexit civitatem ejusdem Heros tertius, ſub Ælio Adriano Cæſare : poſt Heronem, Cornelius fuit quartus : & poſt Cornelium, Hero quidam fuit quintus, ſub Antonino Cæſare. Tunc etiam Egeſippus inſignis habebatur, & Dionyſius, Corinthiorum epiſcopus : cujus extat epiſtola ad Athenienſes de epiſcopo eorum Publio & Quadrato, qui eidem martyri ſucceſſerat in ſacerdotium, deſignans Dionyſium Areopagitam primùm inibi ab apoſtolo Paulo epiſcopum ordinatum. Septimus autem ab apoſtolis, Antiochenæ eccleſiæ ſacerdotium Maximinus ſuſcepit. Hucusque Methodius. Antiochiæ 6 epiſcopus Theophilus, annis 9, cujus plurima ingenii opera extant. Lucius imperator anno 170, imperii autem 9, ſive (ut quidam putant) 11, inter Concordiam & Altinum apoplexia extinctus eſt, ſedens cum fratre in vehiculo.

Anni Chr.	*Anni Ælij.*	
171	9	Priſcus, & Apollinaris.

Antonino, imperatori inclyto, Aſianus apologeticum pro Chriſtianis tradidit. Apollinaris Aſianus, Hieropolitanus epiſcopus, inſignis habetur.

| 172 | 10 | Cethegus, & Clarus. |

Dionyſius, Corinthiorũ epiſcopus, clarus habetur, & Pynitus Cretenſis, vir eloquentiſſimus. Decretalis epiſtola Soteri papæ data eſt, Cethego & Claro viris clariſſimis conſulibus.

| 173 | 11 | Severus, & Herennianus. |

Pſeudoprophetia, quæ Cataphrygas nominatur, accepit exordium, autore Montano & Priſcilla Maximillaque inſanis vatibus. Tatianus hæreticus agnoſcitur, à quo Encratitæ. 381

Anni Chr.	*Anni Ælij.*	
174	12	Orphitus, & Maximus.

Bardeſanes, alterius hæreſeos princeps notus efficitur. Oppianus Cilix, poëta agnoſcitur; halieutica miro ſplendore conſcripſit.

| 175 | 13 | Severus, & Pompejanus. |

Imperator Antoninus multis adverſum ſe naſcentibus bellis ſæpe intererat, ſæpe duces nobiliſſimos mittebat : in quibus ſemel Pertinacis exercitui, & qui cum eo in Quadorum regione pugnabant, ſiti oppreſſis, pluvia divinitus miſſa eſt : quum econtrario Germanos & Sarmatas fulmina perſequerentur, & plurimos eorum interficerent. Hucuſque Methodius Martyr.

| 176 | 14 | Piſo, & Julianus. |

Extant literæ M. Aurelii, graviſſimi imperatoris, quibus illam Germanicam ſitim Chriſtianorum (fortè militum) precationibus impetrato imbri diſcuſſam conteſtatur.

| 177 | 15 | Pollio, & Aper. |

Soter papa obiit 11 calendis Maji.

¶ Eleutherius papa 12 poſt Petrum, annis 10, menſe uno. Methodius ſic : Igitur Soteri epiſcopo in urbe Roma 7 annis, ſacerdotio miniſtrato, 12 ab apoſtolis, ſuccedit Eleutherius 16 anno imperii Antonini Veri. Hucusque Methodius. Lucius, Britanniæ rex, ab Eleutherio papa, per epiſtolam, Chriſtianum ſe fieri impetrat. Antiochiæ 7 epiſcopus Maximus.

| 178 | 16 | Commodus, & Quintillus. |

Antoninus filium ſuum Commodum regni conſortem facit.

| 179 | 17 | Orphitus, & Rufus. |

Imperatores multis multam largiti ſunt pecuniam, quæ fiſco debebatur, provinciis concedentes : tabulas debitorum in medio Romanæ urbis foro igne incendi præcipiunt : ac ne quid bonitati deeſſet, ſeniores quasque leges novis conſtitutionibus temperaverunt : Romæ paſſus Anicetus papa, Symmetrius presbyter, Felicitas cum ſeptem filiis, Julius, Antonius, Euſebius, Potentianus, Peregrinus, Vincentius; apud Sebaſten Armeniæ minoris, multi martyres ſub Agricola judice; apud Spoletum Con-

Digitized by Google

Concordius; apud Smyrnam Polycarpus episcopus, discipulus Joannis, item Germanicus & Pionius; apud Apameam, Alexander & Gajus, apud Cretam urbem Gortinæ Philippus episcopus; apud Pergamum urbem Asiæ, Carpus episcopus, Papyrius diaconus, Justinus philosophus: apud Lugdunum Galliæ, Irenæus episcopus cum multis, Photinus episcopus ejusdem urbis, & Blandina cum aliis 68, Epipodius, & Alexander; in Syria Corona & Victor; Mediolani Faustus, Cabillonæ Marcellus; item in territorio Cabillonensi, castro Trenortio Valerianus; in Alexandria Ptolemæus, & etiam Lucius. *(a)*

Anni Chr.	*Anni Ælij.*	
180	18	Commodus 3, & Verus. Antoninus, post victoriam, adeò in editione munerum magnificus fuit, ut centum simul leones exhibuerit. Commodus à senatu Augustus appellatus.

Smyrna, urbs Asiæ, terræ motu ruit: ad cujus instaurationem decennalis tributorum immunitas data est.

Alexandriæ ecclesiæ episcopatum sortitus est Julianus 10, annis 10. His consulibus, teste Cassiodoro, Antoninus in Pannonia morbo periit, anno ætatis 61: cui successit Commodus, filius suus, sub quo sequentes consules fuerunt, teste Cassiodoro. Methodius sic: Idem Antoninus, quum imperio 19 annis perduraſſet, post excessum sui, principatum Commodo dereliquit: quo regni apicem gubernante, pax ecclesiæ per omnem terram propagatur, & sermo Domini ex omnium genere hominum ad agnitionem & veritatem Dei summi animas congregabat. Qua tempestate, apud Antiochiam, octavus ab Apostolis, post Maximinum episcopus constituitur Serapio. Tunc apud Cæsaream Palæstinæ, Theophilus, & Narcissus in Hierosolymis, ecclesias procurabant. Apud Corinthum verò Bathyus, apud Ephesum Polycrates, nobiles in episcopis habebantur: & in eodem tempore, author totius probitatis Treverim rexit.

COMMODUS.

ROmanorum 18, Commodus, secundum omnes regnavit annis 12, mensibus 8, juxta historiam Romanam: hoc est, usque ad calendas Augusti, in anno 167 post passionem. A prima statim pueritia fuit turpis, improbus, crudelis, ita ut 12 ætatis anno balneatorem, qui non statim audierat dicto, in fornacem ignis conjici jusserit. 300 concubinas & 300 puberes habuit.

Anni Chr.	*Anni Com.*		
181	1	Præsens, & Gordianus. Commodus de Germanis triumphavit. Methodius sic, & Cassiodorus. Eodem anno templum Serapis Alexandriæ incensum.	382
182	2	Mamertinus, & Rufus tertiò. Irenæus, Lugdunensis episcopus, insignis habetur.	
183	3	Commodus quartò, & Victorinus. Thermæ Commodianæ Romæ factæ.	
184	4	Marullus, & Ælianus. Commodus Septembrem mensem nomine suo appellavit.	
185	5	Maternus, & Bradua. Hierosolymis fuit ordinatus episcopus	

Maximus 26,
post quem Antoninus 27,
Valens 28,
Dulcianus 29,
Narcissus 30,
Dius 31,
Germanio 32,
Gordius 33,
Rursum Narcissus 34.

Tantis apud Hierosolymam episcopis constituris, non potuimus discernere tempora, eo quòd in præsentem diem episcopatus eorum anni minimè reperiuntur. In Capitolium fulmen ruit, & magna inflammatione facta, bibliotheca, & vicinæ quæque ædes crematæ. Decretalis epistola Eleutherii papæ data est, Materno & Bradua viris venerabilibus, clarissimis consulibus.

186	6	Commodus 5, & Glabrio. Commodus incommodè multos nobilium interfecit.

(a) al. *Edutius.*

Anni Chr.	*Anni Com.*	
187	7	Criſpinus, & Ælianus. Commodus ſpectacula populo Romano præbet inſignia.
188	8	Fuſcianus, & Syllanus. Theodoſio Epheſius interpres tertius tunc habetur.
189	9	Duo Syllani. Alexandriæ 11 conſtituitur epiſcopus Demetrius, annis 43. Commodus imperator coloſſi capite ſublato, ſuæ imaginis caput juſſit imponi. Cyclus 11 decennovalis incipit.
190	10	Commodus 6, & Septimianus. Seraphio 9 Antiochiæ epiſcopus ordinatus.
191	11	Apronianus, & Bradua. Incendio Romæ facto, palatium & ædes Veſtæ, plurimaque Urbis pars ſolo coæquatur. Eleutherius papa obiit 8 calend. Junii.
192	12	¶ Victor, 13 poſt Petrum, annis 9. Methodius ſic: In urbe autem Roma, Eleutherio ſub prædicti principis Commodi principatu, tredecim annis pro ſacerdotio functo, Demetrius ſubſtituitur epiſcopus. Commodus 7, Gravius. *Victor Romæ ac univerſalis eccleſiæ archiepiſcopus Theophilo epiſcopo & cunctis fratribus Alexandriæ CHRISTO famulantibus, ſalutem in Domino:* & reliqua. Hæc epiſtola data eſt 13 calend. Auguſti, Commodo & Gravio viris clariſſimis, venerabilibus conſulibus. Multi in tempore hujus paſſi ſunt ex his, quos ſuprà diximus. Sed propter ſimilitudinem nominum imperatorum, minimè paſſiones diſcernuntur. Dicunt tamen, quòd Irenæus, Lugdunenſis epiſcopus, ſub iſto paſſus ſit.
193	13	Commodus 8, & Pertinax. His conſulibus, teſte Caſſiodoro, Commodus ſtrangulatur in domo Veſpaſiani: cui ſucceſſit Pertinax. Methodius ſic: Commodus autem 13 annis imperio gubernato, Pertinaci poſt ſe regnum reliquit. Quo ſex ſolis menſibus retento, idem Pertinax obiit, & Severus poſt hunc ſuſcepit imperium.

383

PERTINAX.

ROmanorum 19, Ælius Pertinax, ſecundum omnes regnavit menſibus ſex, hoc eſt, uſque ad calendas Februarias, in anno 168 poſt paſſionem Domini noſtri.

Anni Chr.	*Anni Per.*	
194	1	Falco & Clarus. Pertinax ſexagenario major, quum præfecturam Urbis ageret, ex Senatusconſulto imperare juſſus eſt. Pertinax, obſecrante ſenatu, ut uxorem Auguſtam, & filium Cæſarem appellaret, contradixit: ſufficere ſibi, quòd ipſe invitus regnaret, teſtatur. Victor papa, datis latè libellis, conſtituit, ut paſcha die Dominico (ſicut præceſſor ejus Eleutherius) à 14 luna primi menſis usque ad 21 celebraretur. Cujus decretis Theophilus, Cæſareæ Palæſtinæ epiſcopus, ſcripſit adverſus eos, qui 14 luna cum Judæis Paſcha celebrabant, cum cæteris, qui in eodem concilio aderant, epiſcopis, ſynodicam & valde utilem epiſtolam. His conſulibus, (teſte Caſſiodoro) Pertinax occiditur in palatio, ſcelere Juliani juriſperiti.

DIDIUS.

ROmanorum 20, Didius Julianus, ſecundum hiſtoriam Romanam, poſt Pertinacem invaſit rempublicam, vir nobilis & vir peritiſſimus, nepos Didii Juliani, qui ſub D. Adriano perpetuum compoſuit edictum. Oroſius ſic: Julianus, interfecto Pertinace, invaſit imperium, ſed mox à Severo, apud pontem Milvium, bello civili victus, interfectus eſt, menſe octavo, poſtquam imperare cœperat: & ita inter Pertinacem & Julianum unus annus aſſumptus. Hucuſque Oroſius. Et hoc eſt uſque ad calendas Septembres, & in eodem anno 169 poſt paſſionem Domini.

SEVERUS.

ROmanorum 21, Severus, provincia Tripolitana natus, oppido Lepti, regnavit annis 18 (teſte Caſſiodoro) men-

Digitized by Google

menſibus 3, ſecundum hiſtoriam Romanam: hoc eſt, usque ad calendas Decembres, in anno 186 poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte eodem Caſſiodoro. Methodius ſic: Severi temporibus plurimi eccleſiaſtici viri nobiles & ſtylo illuſtres extiterunt, ſicut ex eorum monumentis agnoſcimus: ex quibus eſt Heraclitus Maximus, qui de famoſiſſima omnium hæreticorum diſſeruit quæſtione, qua ſemper inquiritur, unde ſint mala, unde malitia, vel quòd materia facta ſit & non intacta. * Igitur ex Gentibus eccleſia congregata primùm in ſucceſſione, poſt circumſionem, Hieroſolymis epiſcopatum accepit Marcus, poſt quem Caſſianus, deinde Publius, poſt hunc Maximus, & ſic Julianus, poſt quem Gajus, & iterum alius Julianus, Capiton quoque & Valens, inde Docilianus, poſt quem decimustertius ab apoſtolis Narciſſus.

Anni Chr.	*Anni Sev.*	
195	1	L. Severus, & Albinus.

L. Septimius Severus, provincia Tripolitana, oppido Lepti, ſolus ex Aphrica, usque in præſentem diem, Romanis imperator fuit, & in honorem Pertinacis, quem Julianus occiderat, Pertinacem cognominare juſſit Senatus: eo quòd ſuper 18 annos ſuos, 6 menſibus regnaret. Clemens, Alexandrinæ eccleſiæ presbyter, & Pantheus, Stoicus philoſophus, in diſputatione dogmatis noſtri diſertiſſimi habentur.

196	2	Tertullus, & Clemens.

Symmachus interpres quartus habetur. Samarites quidam Symmachus Judæorum factus proſelytus, divinas Scripturas ex Hebræo ſermone in Græcam linguam transfudit, ſuamque condidit editionem.

197	3	Dexter & Priſcus.

Narciſſus, epiſcopus Hieroſolymorum, & Theophilus Cæſarienſis, Polycarpus quoque & Bacchylus, Aſianæ provinciæ epiſcopus, inſignes habentur.

198	4	Lateranus & Rufinus.

Quæſtione orta in Aſia inter epiſcopos, an ſecundum legem Moſis 14 die menſis paſcha obſervandum eſſet. Victor, Romanæ urbis epiſcopus, Hermes, plurimique eccleſiarum paſtores, quod probabile viſum fuerit, literis ediderunt: quarum memoria ad nos usque perdurat. Decretalis epiſtola Victoris papæ, data Laterano & Rufino conſulibus.

Anni Chr.	*Anni Sev.*	
199	5	Saturninus & Gallus.

Judaicum & Samaritanum bellum motum.

200	6	Amulinus & Fronto.

Severus Parthos & Adiabenos ſuperavit, Arabesque interiores ita cæcidit, ut regionem eorum Romanam provinciam fecerit; ob quæ Parthicus, Arabicus, Adiabenicus, cognominatus eſt.

201	7	Severus 2, & Victorinus.
202	8	Fabianus & Mutianus.

Victor papa paſſus eſt undecimo calendis Maji.

¶ Zephyrinus 14 papa poſt Petrum, annis 17, menſibus 2. Hic conſtituit, ut, præſentibus omnibus clericis & laicis fidelibus, ſive diaconus vel presbyter ordinaretur, & à ſtantibus ſacerdotibus miſſæ celebrarentur.

203	9	Severus 3, & Antoninus.

Quinta perſequutione Severus perſequitur Chriſtianos. Methodius ſic: Igitur nono anno principatus Severi, Victor in Romana urbe, decem annis ſacerdotio functus, deceſſit: cui ſucceſſor ſacerdotii Zephyrinus exiſtit.

204	10	Geta & Plautianus.

Leonides, Origenis pater, glorioſa morte transfertur. Methodius ſic: Alexander, ob confeſſionem Dominici nominis, inſignis habetur.

205	11	Antoninus 2, & Geta 2.

Clemens multa & varia conſcribit.

206	12	Albinus & Ælianus.

384

Muſanus philoſophus ſcriptor agnoſcitur.

207	13	Aper & Maximus.

Clodius Albinus, qui ſe in Gallia Cæſarem fecerat, apud Lugdunum interficitur.

208	14	Antoninus 3, & Geta 3.

Cyclus 12 decennovalis indictione 2.

209	15	Pompejanus, Avitus.

Tertullianus Apher, centurionis proconſu-

conſulis filius, omnium eccleſiarum ſermone celebratur.

Anni Chr.	*Anni Sev.*	
210	16	Fauſtinus & Rufus. Origenes Alexandriæ ſtudiis eruditur.
211	17	Gentianus & Baſſus. His conſulibus, Severus imperator Eboraci in Britannia moritur: cui ſucceſſit Antoninus Caracalla, Severi filius, qui regnavit annis 7. Methodius ſic: Quum verò 19 annis Severus tenuiſſet imperium, deceſſit: & Antoninus ei filius ſuccedit. Apud Antiochiam autem, defuncto Serapione epiſcopo, Aſclepiades loci illius ſuſcepit ſedem, qui & ipſe unus ex præclaro confeſſorum numero, ſicut Marcus Treverenſis, habebatur. Quo in tempore quam plurimi erant, qui in confeſſionibus gloriam quæſierant Dei, tum providentia Dei fuerant reſervati: in quibus Alexander, confeſſionis titulo ſatis clarus, Hieroſolymorum eccleſiæ ſubrogatus eſt epiſcopus, quum ſupereſſet adhuc Narciſſus, qui ante eum functus eſt pontificatus officio. Rurſus Alexandro Mazabanes ſuccedit: poſt Mazabanem, ſacerdotium ſuſcepit Hymenæus: poſt Hymenæum, Zabdas ſucceſſit. Qui, quum parvo tempore ſupervixiſſet, Hermonem poſt ſe reliquit; quem ſequutus eſt Maximus, qui ex illis erat, quibus Maximianus, dextris oculis efoſſis, & ſiniſtro poplite ſucciſo, per mandata damnaverat. Poſt quem Cyrillus, confuſa jam ordinatione ſuſcepta, aliquando in fide, ſæpius in communione variabat. Poſt Cyrillum, Joannes apoſtolicus reparat ſedes. Poſt quem Maximinus reſedit, qui Baſilium Cæſarienſem ad fidem reformavit. Hususque Methodius.

CARACALLA.

ROmanorum 22, Antoninus Baſſianus, cognomento Caracalla, Severi filius, ſecundum omnes, regnavit annis 7, menſibus 2. juxta Romanam hiſtoriam: hoc eſt, usque ad calendas Februarias, in anno 195 poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
212	1	Antoninus, Balbinus. Antiochiæ nonus epiſcopus conſtituitur Aſclepiades.
213	2	Meſſala & Sabinus. Antoninus, Caracalla cognominatus eſt, propter genus veſtis, quod Romæ erogaverat.
214	3	Lætus & Cærealis. In Hiericho, quinta editio divinarum Scripturarum inventa eſt in dolio, cujus author non apparet.
215	4	Sabinus & Venuſtus. Perpetua & Felicitas, apud Carthaginem Aphricæ, in caſtris beſtiis deputatæ ſunt pro CHRISTO nonis Martii.
216	5	Præſens & Extricatus. Antoninus tantæ libidinis fuit, ut novercam ſuam Juliam uxorem duxerit.
217	6	Antoninus 5. Antoninus adverſus Parthos expeditionem molitus eſt.
218	7	Antoninus & Adventus. Antoninus interficitur inter Ediſſam & Carras, anno ætatis 43: cui Macrinus ſucceſſit. Methodius ſic: Igitur Antonino, Severi filio 6 annis, & 6 menſibus imperio conſummato, Macrinus ſuccedit.

MACRINUS.

ROmanorum 23, Opilius Macrinus, qui præfectus prætorii erat, cum filio Diadumeno, imperator factus eſt, ſed nihil memoratu dignum egit ex temporis brevitate. Nam imperium unius anni & duorum menſium habuit, teſte hiſtoria Romana: hoc eſt, usque ad calendas Apriles, in anno 195 poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro conſule.

Anni Chr.	*Anni Marc.*	
219	8	Antoninus 6, & Sacerdos Antiochiæ decimus epiſcopus conſtituitur Philetus. Circenſibus Vulcanaliorum, Romæ amphitheatrum incenſum. Abagarus vir ſanctus regnavit Ediſſæ, ut Aphricanus teſtatur. Zephyrinus papa obiit.

¶ Calixtus, papa quindecimus poſt Pe-

Petrum, annis quinque. Hic conſtituit quatuor temporum jejunium in anno fieri, propter abundantiam vini, frumenti, & olei, juxta prophetiam. His conſulibus, Macrinus cum filio, apud Archilaidem militari tumultu occiditur, circa menſem Februarium. Methodius ſic: Macrinus, quum poſt annum fuiſſet defunctus, alius Antoninus regni Romani ſuſcepit principatum: cujus imperii anno primo epiſcopus urbis Romæ Zephyrinus diem obiit, 18 annis ſacerdotali functus officio. Poſt hunc Calixtus ſuſcepit ſacerdotium.

HELIOGABALUS.

ROmanorum 24, M. Aurelius Heliogabalus, Antonini Caracallæ filius, regnavit annis 4, menſibus 8, juxta hiſtoriam Romanam: hoc eſt, usque ad calendas Decembres, in anno 199 poſt paſſionem Domini, ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Hel.*	
220	1	Antoninus, & Comazon. M. Aurelius, ſacerdos Heliogabali templi, adeò impudicè in imperio ſuo vixit, ut nullum genus obſcœnitatis omiſerit. Sexta editio inventa eſt Neapoli.
221	2	Gratus & Seleucus.
222	3	Alexander & Antoninus. Calixtus papa archipresbyteris, & reliqua: data Antonino & Alexandro, viris clariſſimis conſulibus, 11 cal. Decembris, in qua epiſtola prædictum conſtituit jejunium.
223	4	Maximus & Ælianus. In Palæſtina Nicopolis, quæ prius Emaus vocabatur, urbs condita eſt, legationis induſtriam pro ea ſuſcipiente Julio Aphricano, ſcriptore temporum. His conſulibus (teſte Caſſiodoro) Antoninus Romæ tumultu militari occiditur, cum matre Simiaſica, cui ſuccedit Alexander. Methodius ſic: Poſt Antoninum verò Romanum imperium, quod ipſe quatuor ſolis annis tenuerat, Alexander ſuſcepit.

ALEXANDER.

ROmanorum 25, Alexander Mammeæ filius, ſecundum omnes, regnavit annis tredecim, & aliquot diebus: hoc eſt, usque ad calendas Januarii, in anno ducenteſimo duodecimo, poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro. 385

Anni Chr.	*Anni Alex.*	
224	1	Julianus & Criſpinus. Calixtus papa paſſus pridie idus Octobris, ſub Alexandro imperatore.

¶ Urbanus, 16 papa poſt Petrum, añis 8, menſibus 11, diebus 12. Methodius ſic: Quo quinque annis adminiſtrato, poſt finem ſuum, dereliquit ſedem Urbano. Primo anno Alexandri imperii, Urbanus epiſcopatum in urbe Roma ſuſcepit. Tunc etiam Aſclepiade apud Antiochiam defuncto, Philetus in epiſcopum ſuccedit.

225	2	Fuſcus & Dexter.
226	3	Alexander 2, & Marcellus. Urbanus papa, & reliqua: data nonis Septembris, Alexandro viro clariſſimo conſulari.
227	4	Ammianus & Maximus. Cyclus decimus tertius decemnovalis incipit indictione ſexta.
228	5	Albinus & Maximus.
229	6	Modeſtus & Probus. Geminus presbyter Antiochenus, & Beryllus epiſcopus Arabiæ, habentur clari ſcriptores.
230	7	Alexander tertiò, & Dion. Antiochiæ undecimus epiſcopus Zebennius.
231	8	Gratus & Seleucus. Alexandriæ eccleſiæ duodecimus epiſcopus Heraclas, annis 16.
232	9	Pompejanus & Felicianus. Alexander in matrem Mammeam unicè pius fuit, & ob id omnibus amabilis. Urbanus papa, poſtquam multos nobilium ad fidem Chriſti perduxit, paſſus eſt ſub Alexandro, 8 calend. Julii, & ſepultus eſt in cœmiterio Prætextati. Methodius ſic: Interea Urbanus epiſcopus in urbe Roma, octo annis adminiſtrato ſacerdotio, Pontiano ſedem reliquit. Apud Antiochiam autem, poſt Philetum, Zebennius eccleſiam ſuſcepit.

¶ Pontianus, papa 17 poſt Petrum, annis quinque, menſibus 2.

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Alex.*	
233	10	Lupus & Maximus. Origenes de Alexandria ad Cæsaream Palæstinæ transiit.
234	11	Maximus & Paternus.
235	12	Maximus & Urbanus.

Mammea, mater Alexandri, quum Origenem vellet Antiochiam accitum, summo honore habuit. Romæ passus Calixtus, & Urbanus papa, Cæcilia virgo, & Tiburtius, Valerianus, Callipodius presbyter, Austerius etiam presbyter, & Palmatius consul cum uxore & filiis.

386 | 236 | 13 | Severus, & Quintianus. His consulibus, teste Cassiodoro, Alexander in Gallia, id est Moguntiaci, tumultu militari interficitur. Decretalis epistola Pontiani papæ, data decima calendis Februariis, Severo & Quintiano consulibus. Methodius sic: Alexandro verò imperatori, post tredecim annos principatus sui defuncto, Maximinus Cæsar succedit.

MAXIMINUS.

ROmanorum 26, Maximinus regnavit annis 3, mense uno, & paucis diebus: hoc est, usque ad calendas Februarias, in anno 216 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni Max.*	
237	1	Maximinus, & Aphricanus. Maximinus, primus ex corpore militari, sine senatus authoritate, ab exercitu imperator electus est. Pontianus papa, cum Hippolyto presbytero, in Sardiniam insulam à Maximino deportatus est, ibique fustibus 12 calendis Decembris mactatus, cujus corpus beatus Fabianus papa reduxit, & in cœmiterio Calixti sepelivit.

¶ Antherus 18 post Petrum, mense uno. Decretalis epistola Antheri papæ, & reliqua: data decimo tertio calendis Aprilis, Maximino & Aphricano consulibus. Alia epistola, data calendis Juliis, iisdem consulibus. Antherus papa passus 3 nonis Januarii, & in cœmiterio Calixti, via Appia sepultus est: cui Fabianus successit 19 post Petrum, annis 13. *Dilectissimis ubique catholicæ ecclesiæ comministris Fabianus papa salutem in Domino:* & reliqua. Et postea: *Denique septem similiter diaconos ordinavimus, qui septem immineren notariis, & gesta martyrum veraciter in integro colligerent, nobisque rimanda manifestarent. Quod etiam vos omnes agere monemus, ne in posterum aliqua ex hâ dubitatio fiat, quæstioque oriatur:* & reliqua. Data calendis Juliis, Maximino & Aphricano consulibus. Methodius sic: Pontiano autem, sex annis episcopatu urbis Romæ functo, succedit Antherus: qui, quum mensem unum, & non amplius ministrasset, Fabiano sacerdotium dereliquit, qui passus est septimo Philippi principatus anno. Tunc etiam Zebennio apud Antiochiam defuncto, Babylas ecclesiæ suscepit episcopatum.

Anni Chr.	*Anni Max.*	
238	2	Perpetuus, vir clarissimus, consul. Maximinus sextam persequutionem facit, adversus sacerdotes ecclesiarum.
239	3	Cornelius vir clarissimus, consul. Maximinus persequitur ecclesiam, propter Christianam Alexandri familiã, cui succensuit, & Mammeæ, matri ejus, vel præcipuè propter Origenem presbyterum.
240	4	Pius, & Proculus. His consulibus, teste Cassiodoro, Maximinus Aquilejæ à Pupieno occiditur, cui successit Gordianus. Methodius sic: Et quatuor annis regnavit, in quibus finem & persequutionum fecit & vitæ: post quem Gordianus imperium suscepit.

GORDIANUS.

ROmanorum 27, Gordianus, regnavit annis 6: hoc est, usque ad calendas Februarias, in anno ducentesimo vigesimo secundo post passionem: sub quo hi consules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Gord.*	
241	1	Gordianus, & Aviola. Gordia-

Digitized by Google

Gordiano Romam ingreſſo, Pupienus & Albinus, qui imperium arripuerant, in palatio occiſi.

Anni Chr.	*Anni Gord.*	
242	2	Sabinus, & Venuſtus.

Origenes contra quendam Celſum, Epicureum philoſophum, qui contra nos libros ſcripſerat, octo voluminibus reſpondit.

| 243 | 3 | Gordianus 2, & Pompejanus. |

Fabianus papa, teſtimonio Spiritus ſancti, in ſpecie columbæ ſuper caput ejus deſcendentis, Romam veniens, ordinatur epiſcopus: licet quidam hoc veriùs de Severo affirment.

| 244 | 4 | Atticus, & Prætextatus. |

Origenes tam ſcribendi ſedulus fuit, ut Hieronymus in quodam loco, 5000 librorum illius ſe legiſſe meminerit.

| 245 | 5 | Arrianus, & Pappus. |

Gordianus admodum adoleſcens, Parthorum natione ſuperata, regreditur victor ad patriam: ſed fraude Philippi, præfecti prætorii, haud longè à Romano ſolo interfectus eſt.

| 246 | 6 | Peregrinus, & Æmylianus. |

His conſulibus, teſte Caſſiodoro, Gordiano milites tumulum ædificant, qui Euphrati fluvio imminet, oſſibus ejus Romam revectis: cui ſucceſſit Philippus. Methodius ſic: At Gordiano, quum per ſex annos Romanum imperium tenuiſſet, Philippus, unà cum filio Philippo, ſuccedit, qui primus ex imperatoribus Chriſtianus effectus eſt.

PHILIPPUS.

ROmanorum 28, Philippus cum Philippo filio, ſecundum omnes regnavit annis 7: hoc eſt, usque ad calendas Februarias, in anno 230 poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Phil.*	
247	1	Philippus, & Tatianus.

Philippus filium ſuum conſortem regni facit, primusque omnium ex Romanis imperatoribus Chriſtianus fuit. (*a*) Cyclus decimusquartus decennovalis, indictione decima.

Anni Chr.	*Anni Phil.*	
248	2	Præſens, & Albinus.
249	3	Philippus ſecundò, & Philippus, filius ejus.
250	4	Philippus 3, & Philippus 2.

Philippus urbem cognominis ſui in Græcia conſtruxit.

| 251 | 5 | Æmylianus, & Aquilinus. |

His conſulibus, Caſſiodoro teſte, milleſimus annus Romæ expletus eſt: ob quam ſolennitatem innumerabiles beſtias Philippus in circo magno occidit, ludosque in campo Marcio theatrales, tribus diebus & totidem noctibus, populo pervigilante, celebrat. Quadraginta etiam miſſi (*b*) natali Romanæ urbis concurrerunt, & agon mille annorum actus. Hæc Caſſiodorus. Quum autem ſecundum Hebræos olympias primò poſita eſt in anno primo Joathan, & in primo anno Olympiadis, rectè condita fuit urbs Roma, atque ſicut Hieronymus & Beda tractant, à prima olympiade usque in paſſionem Domini, anni 3794: ſublatis 20 annis, 387
id eſt, annis 16 Joathan, atque 4 Achaz, qui ſunt quinque olympiades, fiunt à condita Urbe usque in paſſionem Domini, anni 774: à paſſione Domini usque in annum poſtremum Philippi, ſunt anni 230: fiunt ſimul à condita Urbe ad obitum Philippi, 1003 anni.

| 252 | 6 | Decius, & Gratus. |

His conſulibus, Fabianus papa paſſus decima quarta calendis Februariis, ſecundum geſta Pontificum.

¶ Cornelius, papa vigeſimus poſt Petrum, annis tribus, menſibus decem.

| 353 | 7 | Decius 2, & Ruſticus. |

His conſulibus, Philippus ſenior Veronæ occiditur: junior verò, Romæ. Methodius ſic: Philippo autem ſeptem annis principatu adminiſtrato, Decius ſuccedit: qui pro eo, quòd infeſtus eſſet Philippo, perſequutionem eccleſiis ſuſcitat: in qua Fabianus in urbe Roma martyrio coronatus, ſedem ſui epiſcopatus Cornelio dereliquit:

(*a*) Vide, quæ ſupra ad *REGINONEM* adnotavi, *ad a. 198.*
(*b*) Al. *miſſos.*

Digitized by Google

Antiochiam verò per omnia ſimilem, Mazabbantæ Babylas. Alexander, Hieroſolymorum epiſcopus, poſt confeſſionem glorioſæ vitæ, ſortitur finem in vinculis: poſt quem Fabius epiſcopatus officium ſuſcepit. Quo defuncto, Demetrianus in epiſcopatu ſupererat. Hucusque Methodius.

Decretalis epiſtola Fabiani papæ: *Dilectiſſimo fratri Hilario epiſcopus Fabianus ſalutem:* & reliqua: data 17 calendis Novembris, Aphricano & Decio viris clariſſimis. In Martyrologio ſic: Romæ Fabiani papæ nativitas 14 calend. Februariis, qui, quum quatuordecim annis, menſibus undecim, diebus duodecim, eccleſiæ præeſſet, paſſus eſt ſub Decio, in primo anno ſui imperii, & in cœmiterio Calixti ſepultus. Beda ſic: Decius, quum Philippos patrem & filium interfeciſſet, ob odium eorum, in Chriſtianos perſequutionem movet, in qua Fabianus in urbe Roma martyrio coronatur. Sedem ſui epiſcopatus Cornelio reliquit, qui & ipſe martyrio coronatus eſt. Cornelius papa, annis 2, menſibus 8, minus 5 diebus. Decretalis epiſtola Cornelii papæ: *Chariſſimis atque dilectiſſimis Cornelius ſalutem:* & reliqua: data 6 idus Septembris, Decio & Maximo, viris clariſſimis, conſulibus.

Alia: *Cornelius epiſcopus Rufo epiſcopo in Domino ſalutem:* & reliqua: data 11 calendis Junii, Maximo & Decio viris conſulibus, Romæ, via Appia in cœmiterio Calixti: 18 calendis Octobris nativitas ſancti Cornelii papæ: ſub perſecutione Decii, cum presbyteris & diaconibus centum ex illis exilio deputati,
388 ad quem confortandum multi Chriſtianorum veniebant. Quo tempore beatus Cyprianus ſcripſit ei de Celerino lectore, quanta pro fide & confeſſione Chriſti ſuſtinuerit. Decius Cæſar audiens, quòd multi ei ſcriberent, & de beato Cypriano: rogavit eum ſibi exhiberi. Exhibitus Decio interroganti, cur à Cypriano contra rempublicam literas accepiſſet, reſpondit, Ego de corona CHRISTI literas accepi, non contra Rempublicam. Iratus Decius juſſit, ut os ejus cum plumbatis cæderetur: deinde ad templum Martis, ut ſacrificaret, duceretur: quòd ſi contempſiſſet, illic capite puniretur. Quumque duceretur, unus ex militibus, nomine Cerealis, rogare cœpit beatum papam, ut viſitaret uxorem ejus, quæ annis quinque paralytica jacebat. Ingreſſus autem domum ejus, tenuit manum Salluſtiæ, & erexit eam dicens: *In nomine Domini noſtri, JESU CHRISTI Nazareni, ſurge, & ſta ſuper pedes tuos.* Quæ protinus erexit ſe, clamans & dicens: *Verè CHRISTUS eſt Dei filius.* Et dixit beato Cornelio: *Baptiza me, nam per CHRISTUM te conjuro.* Et currens implevit vas aquæ, & attulit ei. Tunc miſerunt ſe omnes milites ad pedes ejus, orantes, etiam ſe baptizari. Quos ut baptizavit, obtulit pro eis ſacrificium laudis, & participati ſunt omnes corpore & ſanguine Domini noſtri JESU CHRISTI. Audiens autem Decius, mittens tenuit omnes, & juſſit, ut cum beato Cornelio ducerentur ad ſacrificandum: & ſi nollent parere, capite plecterentur. Ducti verò foras muros portæ Appiæ, expuentes in templum, decollati ſunt unà cum beato Cornelio, numero viginti unus. Sed & Cerealis, cum uxore ſua Salluſtia, 18 calendis Octobris. Eadem verò nocte venit Lucina cum clericis & familia ſua, & rapuit martyrum corpora, & ſepelivit ea in agro ſuo in crypta, in cœmiterio Calixti. Cujus Lucinæ Cornelius ſic commemorat: Decretalis epiſtola Cornelii papæ: *Chariſſimis atque dilectiſſimis fratribus, ſanctæ eccleſiæ filiis, Cornelius epiſcopus ſalutem. Decrevi vobis ſcribere:* & reliqua. Et poſtea: *Qua propter rogo vos nobis congratulari, quòd rogatu cujusdam devotæ fœminæ, ac nobiliſſimæ matronæ Lucinæ levata ſunt corpora Apoſtolorum Petri & Pauli de catatumbis: & primò quidem beati Pauli corpus levatum ſilentio, ac poſitum eſt in prædio prædictæ matronæ, via Oſtienſi, ad latus, ubi decollatus eſt. Poſtea verò beati apoſtolorum principis Petri accepimus corpus, & concedenter poſuimus illud juxta locum, ubi crucifixus eſt inter corpora ſanctorum epiſcoporum, in templo Apollinis,*

in

Digitized by Google

in monte Aureo, in Vaticano palatii Neroniani, tertia die calendarum Juliarum: & reliqua. Hæc epiſtola data eſt ſexta idus Septembris, Decio & Maximo, viris clariſſimis, conſulibus. Poſtquam paſſus eſt Cornelius, Lucius papa in tertio anno Decii incipiens, ſedit menſibus 5, usque ad 4 nonis Martii, in initio anni quarti Decii, ſub Valeriano præfecto. Inde Stephanus papa ſedit annis 4, menſibus aliquot, usque ad 4 nonas Auguſti, qui paſſus eſt ſub Valeriano præfecto, in anno ſexto Decii. Decretalis epiſtola Stephani papæ. *Dilectiſſimo fratri atque familiariſſimo amico Hilario, Stephanus papa ſalutem:* & reliqua: data 5 nonis Martii, Valeriano & Galieno, viris clariſſimis, conſulibus. *Stephanus ſanctæ Apoſtolicæ & univerſalis Romanæ eccleſiæ epiſcopis:* & reliqua: data nonis Aprilis, Valeriano & Galieno, viris clariſſimis, conſulibus. In Martyrologio ita habetur: Romæ in cœmiterio Calixti ſepultus: ſub Valeriano & Galieno paſſus. Is quum perſequutio ſæva graſſaretur, congregato univerſo clero ſuo, hortatus eſt eos, ut pro CHRISTO coronam martyrii alacriter ſuſciperent. Ordinavit tres presbyteros & ſeptem diaconos & clericos decem, cum quibus de regno Dei aſſiduè docebat. Divina autem gratia procurante, occurrebant multi ex Gentilibus, & honeſti viri, ut baptizarentur ab eo: inter quos Nemereus Tiburtinus, cum omni domo ſua, filiaque ejus Lucilla, quæ cæca per beatum Stephanum illuminata eſt, Olympius alter tribunus cum uxore Exuperia & filio Theodolo, & cæteris, qui crediderunt in ſua domo, qui paſſi ſunt poſtea. Celebrabat autem Miſſas atque concilia per cryptas martyrum. Factum eſt autem, ut Valerianus & Galienus, perſequutores nominis CHRISTI, ſummo requirerent ſtudio beatum Stephanum, ut eum, vel clericos ejus diverſis pœnis afficerent. Miſerunt itaque multitudinem militum, & tenuerunt eum cum multitudine clericorum, & ductus eſt ad Valerianum. Tunc ſtatim juſſit eum duci ad templum Martis, & ibidem dicta ſententia, capite truncari, ſi non adoraret. Perductus beatus Stephanus à militibus, foras muros Appiæ portæ, ad templum, levatis oculis ad cœlum, dixit: *Domine Deus meus, pater Domini noſtri JESU CHRISTI, qui deſtruxiſti turrim confuſionis Babyloniæ, deſtrue nunc & hunc locum, ubi diabolica ſuperſtitione per idolorum culturam, animæ pereunt populorum.* Et ſtatim facto fragore tonitrui cum terribili coruſcatione, corruit maxima pars templi, & milites pavefacti fugerunt. Beatus verò Stephanus perrexit cum omnibus Chriſtianis ad cœmiterium ſanctæ Lucinæ, & multis eos conſolatus ſermonibus, obtulit pro eis ſacrificium Deo, quem intrepidum & conſtantem, ante altaris ſolennia, & cœpta perficientem, in eadem decollaverunt ſede, 4 nonis Auguſti. Cujus corpus Chriſtiani populi ſepelierunt in eadem crypta, cum ipſa ſede, ubi aſtans ſanguis expanſus eſt, in loco, qui appellatur hodie cœmiterium Calixti. Hic conſtituit, ut ſacerdotes & Levitæ veſtes ſacras in quotidiano uſu non haberent, niſi in eccleſia. 389

Poſt Stephanum, Sixtus ſuccedit annis 2. Decretalis epiſtola Sixti papæ: *Sixtus papa coëpiſcopis ſalutem:* & reliqua: data calendis Septembris, Valeriano & Deciano viris conſulibus. Methodius ſic: *Dilectiſſimis fratribus per Hiſpaniarum provincias conſtitutis, Sixtus epiſcopus in Domino ſalutem:* & reliqua: data 17 calendis Auguſti, Valeriano & Decio, viris clariſſimis, conſulibus. In Martyrologio ſic: Decius imperator, & Valerianus præfectus tenuerunt beatiſſimum ſenem, Sixtum epiſcopum Romanum, cum omni clero ſuo, & recluſerunt eos in cuſtodia publica, & fuerunt ibi clauſi multis diebus. Factum eſt autem, ut Decius Cæſar & Valerianus præfectus juberent, ſibi beatum Sixtum epiſcopum Romanum cum omni clero ſuo nocte intra civitatem inducere. Cui Decius Cæſar dixit: *Sacrifica diis immortalibus, ut clerus tuus augeatur.* Ad hæc ſanctus Sixtus: *Ego ſemper ſacrificavi, & ſacrifico Domino Deo Patri omnipotenti.*

potenti. Tunc ex præcepto Decii, duxerunt milites eum ad templum Martis, ut ſacrificaret: ſed contemnentem ſacrificare recluſerunt eum in cuſtodia privata, cum duobus diaconis, Feliciſſimo & Agapeto. Quumque duceretur, cœpit eum beatus Laurentius archidiaconus compellare. Quò progrederis ſine filio, pater? quò ſacerdos ſine diacono properas? & reliqua, ſicut in paſſione habentur. Et dixit beatus Sixtus ad beatum Laurentium, Accipe facultates vel theſaurum eccleſiæ, & divide, quibus tibi videtur. Accepta poteſtate, cœpit inquirere ubique 390
pauperes CHRISTI, & unicuique diſtribuit. Poſt hæc beatus Sixtus, & diaconi, Feliciſſimus & Agapetus, repræſentati ſunt Decio & Valeriano. Ad quem Decius ait: *Nos quidem conſulimus ſenectuti tuæ, ſed ſacrifica.* Reſpondit beatus Sixtus: *Miſer, tu ſacrifica, & noli blaſphemare, ſed age pœnitentiam.* Tunc monente Valeriano, juſſit Decius, ut ducerentur ad templum Martis. Tunc beatus Sixtus dixit ad templum Martis, Deſtruat te CHRISTUS, filius Dei vivi: Quum reſpondiſſent omnes Chriſtiani, Amen, cecidit aliqua pars templi. Tunc beatus Laurentius cœpit clamare, *Non me derelinquas, pater ſancte:* & reliqua. Milites hoc audientes de theſauris, tenuerunt beatum Laurentium; ſanctum verò Sixtum, Feliciſſimum & Agapetum duxerunt in clivum Martis ante templum; & ibi decollati ſunt octavo idus Auguſti. Noctu venerunt Chriſtiani & Clerici, & colligentes corpora ſanctorum, ſepelierunt Sixtum in crypta, in cœmiterio Calixti, in eadem via. Sanctos verò, Feliciſſimum & Agapetum martyres, ſepelierunt in cœmiterio Prætextati. Decollati ſunt cum eis & alii quatuor, ut in geſtis Pontificalibus legitur, Januarius, Magnus, Vincentius, & Stephanus ſubdiaconi. Paſſus eſt cum eis & beatus Quartus, ut ſcribit beatus Cyprianus. Hic beatus Sixtus apud Athenas natus & doctus, prius quidem philoſophus, poſtea CHRISTI diſcipulus fuit. Sedit autem anno uno, menſibus decem, diebus viginti tribus. Et ſi ergo ſanctus Cyprianus, qui tunc fuerat præſens, hæc ſcripſit, quis ea negat? Detentus itaque beatus Laurentius à militibus, & traditus eſt Parthenio tribuno. Qui nunciavit Decio, quòd Laurentius, qui haberet theſauros, archidiaconus Sixti, in cuſtodia teneretur: & tradiderunt cuidam Hippolyto, & Hippolytus recludit eum, cum multis: & reliqua. ibi erat homo, Lucillus nomine, cæcus: ad quem ſanctus Laurentius ait: *Crede in filium Dei, Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM, & baptizare, & illuminabit te.* Reſpondit Lucillus: & reliqua. Videns autem Hippolytus, credidit, & baptizatus eſt. Ex mandato ductus eſt beatus Laurentius, & cætera, ſicut in paſſione legitur. Tunc unus ex militibus, nomine Romanus, credidit Domino noſtro JESU CHRISTO, & dixit beato Laurentio, *Video in te hominem:* & cætera. Et baptizatus eſt. Tunc beatus Laurentius expoliatus veſtimentis ſuis, extentus eſt in cratem ferream, & allati ſunt baculi cum prunis. Sanctus Laurentius dixit Decio: *Diſce miſer, quanta eſt virtus Domini mei: nam carbones tui mihi refrigerium præſtant:* & vultu pulcherrimo dicebat: *Gratias ago tibi, Domine JESU CHRISTE, quia merui januas tuas ingredi.* Et emiſit ſpiritum. Mane autem, primo adhuc crepuſculo, rapuit corpus ejus Hippolytus, & condivit cum linteaminibus & aromatibus: & hoc factum mandavit Juſtino presbytero. Tunc beatus Juſtinus & Hippolytus plorantes, & multum triſtes, ſepelierunt eum in prædio matronæ viduæ Cyriacæ, in agro Verano. Eodem die Romæ militum ſexaginta quinque tunc paſſi ſunt: ſed Claudius, Severus, Creſcentius & Romanus, ipſo die, quo beatus Laurentius, poſt tertium diem ſancti Sixti. Decius verò furore arreptus juſſit, ut cum lapidibus os Hippolyti contunderetur, & foras muros portæ Tiburtinæ cum familia duci. Beatus Hippolytus confortabat omnes dicens: *Fratres, nolite metuere: quia ego & vos unum Dominum habemus:* & decollati ſunt promiſcui ſexus, numero novemdecim

Digitized by Google

vemdecim. Beatus verò Hippolytus, ligatus pedibus ad colla indomitorum equorum, & ſic per ſpinas & tribulos tractus, emiſit ſpiritum. Noctu venit beatus Juſtinus presbyter, & collegit corpora, & ſepelivit in campo eodem, juxta nympham, ad latus agri Verani, idus Auguſti. In Martyrologio ſic: Romæ idus Auguſti, natalitia ſancti Hippolyti martyris, ſub Decio Cæſare & Valerio præfecto.

A Decio imperatore hucusque papæ per annos octo cathedram tenuerunt, juxta chronicam Euſebii: quam diu verò ſecundum Martyrologium ſederunt, dicendum eſt. Decius regnavit annis ſexdecim. Fabianus papa paſſus decimo tertio calendis Februarii, in anno primo Decii. Inde Cornelius papa annis duobus, menſibus octo, paſſus eſt decimo octavo calendis Octobris, in anno Decii tertio. Inde Lucius papa annis tribus, menſibus quinque, paſſus ſub Valeriano præfecto, in anno ſeptimo Decii, 4 nonis Martii. Stephanus papa, annis ſeptem, menſibus quinque, paſſus ſub Valeriano præfecto, 4 nonis Auguſti, in anno decimo quarto Decii. Sixtus papa 2 annis, paſſus 8 idus Auguſti, in anno 16 Decii. Laurentius quoque & Agapetus, Feliciſſimus & Hippolytus, paſſi ſub Decio, ſi eccleſia non fallitur. Damnum ergo annorum 18 in Chronicis Euſebii & Bedæ, ab anno 15 Tiberii, in anno 10 magni cycli, juxta hiſtoriam ſacri Evangelii ad cyclum Dionyſii, implent iſti anni 16 Decii, & 2 anni Galerii, teſte Iſidoro epiſcopo, qui duobus annis regnavit. Quòd ſi aliquis his rationibus obſiſtit, ecce reſurrectionem Domini juxta hiſtoriam inquirimus.

(Marianus Scotus viginti duos annos plus aliis Chronographis poſuit ab incarnatione Domini: quos ſub deficientibus regibus collegit, menſibus & diebus integris annis ſupervenientibus.)

DECIUS.

ROmanorum 29, Decius, ſecundum omnes chronographos, anno uno regnavit, & menſibus 3. Secundum Oroſium (ſicut ipſe dicit) annis 3, anno ab Urbe condita 1004 incipiens: hoc eſt usque ad calendas Majas, in anno 232 poſt paſſionem: ſub quo hi conſules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Dec.*	
253	1.	Decius, & Aphricanus.

Methodius ſic: Decius, ob odium Philipporum, quos occidit, perſequutionem Chriſtianorum movet. Fabianus papa, paſſus 14 calendis Februariis. Hucusque Methodius.

¶ Cornelius, 19 papa poſt Petrum, annis tribus, menſibus quinque. Antoninus modò in Ægypto naſcitur.

| 254 | 2 | Maximus, & Decius. Alexandro Hieroſolymorum apud Cæſarem Palæſtinæ, Antiochiæ, Babylas, Mazabanus & Fabius epiſcopi conſtituuntur. Cornelius papa paſſus 18 calendis Octobris: Romæ paſſus Fabianus, & Cornelius papa, Victoria, & Miniates; Antiochiæ, Babylas epiſcopus; Apollonia civitate, Leacus, Thyrſus *(a)* & Callinicus; Hieroſolyma, epiſcopus Alexander; Nazanzo, Trypho: in Ægypti civitate, quæ dicitur Tinius, Phileas epiſcopus, Philocomus *(b)* tribunus cum multis; in Sicilia civitate Catanenſium, Agatha virgo: in Perſide, Polychronius; Babyloniæ, Cteſiphontes epiſcopus; Pergæ Pamphyliæ Neſtor epiſcopus; in Corduba civitate, Parmenius presbyter cum ſociis; apud Circenſem coloniam, Marianus & Jacobus. Decius cum filio occiditur in abrupto Thraciæ loco, à Gothis in bello. Methodius ſic: Igitur, poſteaquam Decius non totis duobus annis principatu Romani apicis miniſtrato, cum filiis pariter interemptus eſt, Gallus ſuſcepit imperium. Quo tempore etiam Origenes 70 ætatis anno non ad integrum expleto, defunctus eſt. At ne Gallus malum Decii aut videre potuit, aut cavere, ſed in eundem lapidem offenſionis impegit. Cujus cùm regnum floreret, & cuncta ei inſiſtentia cederent, ſanctos viros, qui pro pace regni ejus Deo ſum- 391

(a) al. *Cuſus*.
(b) Potius *Philoronius*, vide *REGINONEM ad a. 204.*

Digitized by Google

mo ſupplicabant, perſequutus eſt: cum quibus & proſperitatem ſuam pariter fugavit & pacem. In Urbe itaque Roma, poſt Cornelii conſummationem, qui tribus circiter annis ſacerdotio functus eſt, epiſcopatus ſedem Lucius ſuſcepit.

GALLUS.

ROmanorum 30, Gallus cum filio Voluſiano regnavit annis 2, menſibus 4, hoc eſt, usque ad calendas Septembres, in anno 234 poſt paſſionem: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro conſule.

Anni Chr.	*Anni Gal.*	
255	1	Voluſianus, & Maximus.

Nonutius presbyter Cypriani, Romam veniens, Novatianum & cæteros confeſſores ſibi ſociat, eo quòd Cornelius pœnitentes poſtatas recepiſſet. Antiochiæ 14 conſtituitur epiſcopus Demetrius.

¶ Lucius, papa 20 poſt Petrum, annis 3, menſibus 5. Decretalis epiſtola Lucii papæ: *Dilectiſſimis omnibus fratribus Lucius epiſcopus ſalutem in Domino:* & reliqua. *In hac ſancta ſede apoſtolica conſtituimus, ut duo presbyteri, & tres diaconi, in omni loco epiſcopum non deſerant, propter teſtimonium eccleſiaſticum*: & reliqua: data calendis Aprilis, Gallo & Voluſiano, viris clariſſimis, conſulibus.

256	2	Valerianus, & Galienus.

His conſulibus, teſte Caſſiodoro, Gallus & Voluſianus, cùm adverſum Æmylianum, qui in Mœſia res novas moliebatur, ex Urbe profecti eſſent, in foro Flamminii, ſive (ut alii putant) Interamniæ, interfecti ſunt. Æmylianus 3 menſe invaſæ tyrannidis, extinctus eſt. 392

ÆMYLIANUS.

ROmanorum 31, Æmylianus, quum Gallum & Voluſianum occidiſſet, imperavit menſibus 3. Origenes anno 70 ætatis ſuæ obiit, & in urbe Tyri ſepultus eſt. Æmylianus autem obſcuriſſimè natus erat, ſiquidem Maurus erat: atque etiam 3 menſe ſui imperii extinctus eſt: hoc eſt, circa menſem Novembrem, in eodem anno, quo occidit Gallum & Voluſianum. Methodius ſic: Lucio papa 8 ſolis menſibus ſacerdotio adminiſtrato, Stephanus ſuccedit: cui, duobus annis impleto ſacerdotio, Romæ Sixtus ſuccedit. Gallus verò, non integris duobus annis imperio detento, rebus humanis exemptus eſt; poſt quem Valerianus, cum filio Galieno, ſuſcepit principatum. Qui, poſtquam depravatus eſt & dejectus, à barbaris captus eſt & luminibus orbatus: filios ſceleris & impietatis ſuæ reliquit ſucceſſores. Galienus verò, Valeriani filius, poſteaquam rerum ſummam ſolus obtinuit, leniùs ac moderatiùs agere inſtituit: datisque decretis, inhiberi ſupplicia, perſequutionesque ceſſare, & quo quisque putat more, exorare, quod divinum eſt, ſinit. Cujus mediis temporibus, eccleſia Dei in pace durante, Macrinus, velut nubes quædam tenebroſa & atra, ſubitò regni ejus obſcuraverat lucem. Quo rurſum ad vicem æſtivæ lucis abolito, Galienus novum ex veteri in univerſo mundo lumen effulſit, qui atrocem tyrannum & regno deturbavit & vita. Sixto quoque, Romanæ eccleſiæ per annum & menſes undecim ſacerdotio procurato, ſuccedit Dionyſius. Demetriano autem apud Antiochiam defuncto, Paulus Samoſatenſis ſacerdotium ſuſcepit. In Hieroſolymis verò, poſt Zabanen, ſacerdotium ſuſcepit Hymenæus. Interea apud Alexandriam Dionyſius 17 annis functus ſacerdotio, quievit in pace, eique ſuccedit Maximus. Hucusque Methodius.

VALERIANUS.

ROmanorum 32, Valerianus, cum filio Galieno regnavit annis 15, hoc eſt, usque ad calendas Decembres, in anno 249, poſt paſſionem: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Vale.*	
257	1	Valerianus 2, & Galienus 2.

Valerianus in Græcia, Auguſtus. Galienus Romæ, à ſenatu Cæſar appellatus eſt.

| 258 |

Anni Chr.	*Anni Vale.*	
258	12	Maximus 2, & Glabrio.

In Martyrologio. Nativitas ſancti Lucii papæ & martyris, 4 nonas Martii: qui perſequutione Valeriani & Galieni, ob fidem CHRISTI exilio relegatus, & poſtmodum, divino nutu, ad eccleſiam ſuam redire permiſſus, capitis obtruncatione martyrium complevit, via Appia poſitus ad ſanctum Sixtum.

| 259 | 3 | Valerianus 3, & Galienus 3. Stephanus 29 papa poſt Petrum, annis tribus, menſibus quinque. Cyprianus primùm rhetor, deinde presbyter, ad extremum Carthaginenſis epiſcopus, martyrio coronatur.

| 260 | 4 | Tuſcus, & Baſſus. Valerius perſequutionem in Chriſtianos mittens, ſtatim à Sapore, Perſarum rege, capitur & excæcatur, ibique conſeneſcit.

| 261 | 5 | Æmylianus, & Baſſus. Stephanus papa paſſus 4 nonis Auguſti.

¶ Sixtus 22 papa poſt Petrum, anno uno, & menſes 11.

| 262 | 6 | Decius Cæſar, & Valerianus. Valeriano in Perſas ducto, Galienus noſtris pacem reddidit. Theodorus, qui & Gregorius, Neocæſareæ Ponti epiſcopus, virtutum gloria claret: & inter cætera, ut eccleſiæ faciendæ locus ſufficeret, precibus montem movit.

| 263 | 7 | Galienus 4, & Gentienus. Antiochiæ decimus quintus conſtituitur epiſcopus Paulus. Sixtus papa paſſus octavo idus Auguſti.

¶ Dionyſius 23 papa poſt Petrum, annis ſex, menſibus quinque. Hic eccleſias presbyteris & parœcias diœceſis dedit & conſtituit. Methodius ſic: Sixto quoque Romanæ eccleſiæ per annos duos, menſes 11, ſacerdotio procurato, ſuccedit Dionyſius: Demetriano autem apud Antiochiam defuncto, Paulus Samoſatenus ſacerdotium ſuſcepit.

| 264 | 8 | Galienus 5, & Victorinus. Galieno in laſciviam diſſoluto, Germani Ravennam usque venerunt.

| 265 | 9 | Albinus, & Maximus. Græcia, Macedonia, Pontus, Aſia, depopulata per Gothos. Cyclus decimus quintus decennovalis incipit.

Anni Chr.	*Anni Vale.*	
266	10	Galienus 6, & Saturninus.

Parthi Meſopotamiam tenuerunt, & Syriam incurſaverunt.

| 267 | 11 | Valerius, & Lucillus. Alexandrinæ eccleſiæ 14 epiſcopus ordinatur Maximus, annis novem. Methodius ſic: Interea Dionyſius, apud Alexandriam ſeptemdecim annis functus ſacerdotio, quievit in pace, eique ſuccedit Maximus.

| 268 | 12 | Galienus 7, & Sabinillus. Ordinatus decurio Palmirenus, collecta agreſtium manu, ita Perſas cæcidit, ut ad Cteſiphontem caſtra poneret.

| 269 | 13 | Paternus, & Arceſilaus. Hieroſolymorum epiſcopus Hymenæus. Methodius ſic: Dionyſius papa obiit ſexto calendis Januariis. In Hieroſolymis verò, poſt Zabanen, ſuſcepit ſacerdotium Hymenæus. Hucusque Methodius.

¶ Felix, vigeſimus quartus poſt Petrum, annis quatuor. Romæ paſſi, Jovinus & Baſilius, Baſilia, Ruffina & Secunda virgines, Tertullianus, Protus, Hyacinthus, Valerianus, Nemeſius, Symphronius, & Olympius; in Hiſpania urbe Tarracona: Verona, Zenon epiſcopus, Fructuoſus epiſcopus; Augurius & Eulogius diaconi; Cæſarea Palæſtina, Marinus; apud Aphricam civitatem Tribuno; (a) Lucernariæ, Maxima, Donatilla, & Secunda virgo: in territorio Cavillaterio, vico Mitanienſi, Privatus epiſcopus.

| 270 | 14 | Paternus 2, & Marinus.
| 271 | 15 | Claudius, & Paternus.

His conſulibus, teſte Caſſiodoro, Galienus Aureoli ducis * poſt 15 annum imperii ſui, rempublicam deſerens, & libidinibus ſerviens, occiditur. Methodius ſic: Igitur Galienus, quum per annos 15 Romanum gubernaſſet imperium, Claudio regni ſucceſſore, defunctus eſt.

FL.

(a) REGINO *ad a.* 269. rectius legit *Tuburno.*

FL. CLAUDIUS.

ROmanorum 33, Fl. Claudius regnavit anno uno, menſibus undecim:
393 hoc eſt, usque ad calendas Septembris, in anno ducenteſimo quinquageſimo primo poſt paſſionem: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro teſtatore.

Anni Chr.	*Anni Clau.*	
272	1	Antiochenus, & Orphitus. In Alexandria brachium, quod per multos annos fuerat obſeſſum, tandem deſtruitur. Claudius Gothos, Illyricum & Macedoniam vaſtantes, ſuperat, ob quæ, in curia clypeus ejus aureus, & in Capitolio ſtatua aurea collocata eſt. Felix papa paſſus 3 calendis Junii, teſte Beda. Iſte decrevit Miſſas celebrare ſupra memorias martyrum. Romæ paſſi ſunt: Marius cum Martha ſua conjuge & filiis, milites 47 baptizati à papa Dionyſio, Cyrilla virgo; in Tarracina, Campaniæ civitate, Felix presbyter, & Euſebius. Methodius ſic: Valerianus & Baſſus: his conſulibus Claudius Syrmii obiit, teſte Caſſiodoro.

QVINTILIUS.

ROmanorum 34, Quintilius, frater Claudii, ex conſenſu militum, imperator factus eſt: qui conſenſu etiam ſenatus, appellatus eſt Auguſtus. Hic etiam erat vir unicæ moderationis & civilitatis, æquandus vel præferendus fratri.

¶ Eutychianus, papa vigeſimus quintus poſt Petrum, annis 6. Hic conſtituit, ut fruges ſuper altare tantùm fabæ & uvæ benedicerentur, & ut nullus martyrum, ſine dalmatica aut colobio purpurato ſepeliretur. Quintilius 17 die ſui imperii (teſte Caſſiodoro) Aquilejæ occiditur, hoc eſt, usque ad calendas Octobres, in eodem anno, quo Claudius obiit. Methodius ſic: Claudius, duobus ſolis annis in imperio transactis, Aureliano regni apicem dereliquit. Hujus temporibus ultimum apud Antiochiam epiſcoporum concilium congregatur, in quo Paulus manifeſtè convincitur hæreticus, & damnatur ab omnibus, quæ ſub cœlo ſunt, eccleſiis CHRISTI; inſiſtente plurimùm, & diſceptationibus validiſſimis perurgente Malchione, presbytero ejusdem Antiochenæ eccleſiæ, viro omnibus virtutibus adornato, verbo diſertiſſimo, atque in omni eruditione perfecto. Paulus itaque, & ſacerdotio abſciſſus, & communione, filium beatæ memoriæ Demetriani, qui eidem inculpabiliter præfuit, Domnum nomine, virum omnibus bonis ornatum poſt ſe reliquit.

AURELIANUS.

ROmanorum 35, Aurelianus regnavit annis 5, hoc eſt, uſque ad calendas Apriles in anno 256 poſt paſſionem: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro conſule.

Anni Chr.	*Anni Aur.*	
273	1	Quietus, & Voldumianus. Antiochiæ eccleſiæ 17 ordinatur epiſcopus Timæus. Aurelianus, Tetrico apud Catalaunos prodente exercitum ſuum, Gallias recepit.
274	2	Tacitus, & Placidianus. Zenobia apud Thumas, haud longè ab Antiochia, vincitur: quæ, occiſo Odenato marito, Orientis tenebat imperium, in qua pugna ſtrenuiſſimè adverſum eum dimicavit Pompejanus dux, cognomento Francus: cujus familia hodie quoque apud Antiochiam perſeverat: ex cujus Evagrius, presbyter chariſſimus nobis, ſtirpe deſcendit.
275	3	Aurelianus, & Capitolinus. Euſebius Laodicenus epiſcopus inſignis habetur. Aurelianum Romæ triumphantem, Tetricus & Zenobia præceſſerunt equitibus. Tetricus, corrector poſtea Lucaniæ fuit, & Zenobia in Urbe ſummo honore conſenuit: à qua hodie quoque Romæ, Zenobiæ familiæ nuncupantur.
276	4	Aurelianus 2, & Marcellus. Aurelianus templum Soli ædificat, & Romam firmioribus muris cinxit. Epiſtola Eutychiani: *Dominis fratribus Joanni & omnibus per Bæticam provinciam conſtitutis epiſcopis, Eutychianus epiſcopus, in Domino ſalutem:* & reliqua data

Digitized by Google

data 2 idus Aprilis, Aureliano & Marcello, viris clariſſimis, conſulibus.

Anni Chr.	*Anni Aur.*	
277	5	Probus, & Paulinus.

Aurelianus, quum adverſum nos perſequutionem moviſſet, fulmen juxta eum, comitesque ejus ruit. Romæ, Eutychianus papa paſſus, 6 idus Decembris: & ſepultus in cœmiterio Calixti. Theodora, Baſilides, Tripos, Mandalia; Lingonis paſſi ſunt ſancti gemini, Leodio civitate Canon; Cæſarea Cappadociæ Mamines; apud Prænestinam Urbem Agapetus; in civitate Salona Anaſtaſius; apud Auguſtodunum Symphorianus; in territorio Vivarienſi, loco, qui dicitur Gentibus Andeolus ſubdiaconus, Andochius presbyter, Thyrſus diaconus, & Felix; in caſtro Divone, Benignus presbyter. *(a)*

| 278 | 6 | Probus 2, & Paternus 2.

Ab Eutychiano papa uſque ad hos conſules, in anno 6 ſcribendum. His conſulibus, teſte Caſſiodoro, Aurelianus in itineris medio, inter Conſtantinopolim & Heracliam, in cœno Frurio viæ veteris occiditur. Methodius ſic: Igitur Aurelianus, quum ſex annis gubernaſſet principatum, Probus poſt hunc ſuſcepit imperium.

TACITUS.

ROmanorum 36, Tacitus, poſt Aurelianum, adeptus eſt imperium, menſibus ſex. Antoninus natione Alexandrinus, Laodiceæ Syriæ epiſcopus, philoſophicis diſciplinis eruditus, plurimo ſermone celebratur. Cujus ingenii magnitudo de libro, quem ſuprà de Paſcha compoſuit, & de decem libris Arithmeticæ inſtitutionis, apertiſſimè poteſt cognoſci. Inſana Manichæorum hæreſis exoritur. Tacitus menſe ſexto ſui imperii apud Pontum occiſus eſt, circa menſem Septembrem.

FLORIANUS.

ROmanorum 37, Florianus (teſte hiſtorico) poſt Tacitum, obtinuit imperium, qui tertio demum menſe ſui imperii apud Tarſum interfectus eſt: hoc eſt, usque ad calendas Januarias, in eodem anno, quo Aurelianus occiſus eſt. Hic nec quicquam memoria dignum egit, tantùm temporis brevitate ſui imperii.

PROBUS.

ROmanorum 38, Probus regnavit annis 6, menſibus 4, hoc eſt, uſque ad calendas Maji, in anno 264 poſt paſſionem: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chri.	*Anni Prob.*	
279	1	Probus 4, & Tiberianus.

394

¶ Gajus, 26 papa poſt Petrum, annis 15, menſibus quatuor.

| 280 | 2 | Probus 5, & Victorinus.

Probus Gallos & Pannonios vineas habere permiſit, Almum montem apud Syrmium, & Aureum in Miſia ſuperiore, militari manu conſitos, provincialibus colendos dedit.

Secundo anno Probi
juxta Antiochenos, 400:
juxta Laodicenos, 324:
juxta Edeſſenos, 589:
juxta Aſcalonitas, 380.

Initium 86 jubilæi, ſecundum Hebræos. Jobel autem apud Hebræos quinquagenarius annus nominatur.

Itaque ſecundum ſupputationem Hebræorum (ſicut dicit Euſebius *in* Chronicis ſuis) ab Adam uſque in præſentem diem, id eſt, ſecundum annum Probi, fiunt 4200 anni, id eſt * 4 jubilæi, & 50 anni, id eſt, unus jubilæus. Jubilæi 40 ab Ada uſque ad annum 50 Abrahæ: & ab Ada uſque ad annum 16 Tiberii, 70 jubilæi.

| 281 | 3 | Carus, & Carinus.

Antiochiæ 18 conſtituitur epiſcopus Cyrillus. Saturninus, magiſter exercitus, novam civitatem Antiochiæ orſus eſt condere: qui poſtea imperium molitus invadere, Apameæ occiditur.

| 282 | 4 | Carinus 2, & Numerianus.

Archilaus, Meſopotamiæ epiſcopus, librum diſputationis ſuæ, quem

(a) Vide, quæ notavi ad *REGINONEM 4. 226.*

Digitized by Google

habuit contra Manichæum, exeuntem de Perſide, Syro ſermone compoſuit: qui translatus à Græcis apud multos habetur.

Anni Chr.	*Anni Prob.*	
283	5	Diocletianus, vir clariſſimus, conſul. Alexandriæ epiſcopus 15 præfuit Theonas annis 19
284	6	Diocletianus, & Ariſtobulus. His conſulibus, Probus tumultu militari apud Syrmium, in turri, quæ vocatur Ferrata, occiditur: teſte Caſſiodoro. Methodius ſic: Qui, quum totidem temporis impleſſet imperio; Carus, unà cum filiis Carino & Numeriano, ſuccedit.

CARUS.

ROmanorum 39, Carus cum filiis ſuis, Carino & Numeriano, regnavit annis duobus, menſibus item duobus, juxta hiſtoriam Romanam: hoc eſt, usque ad calendas Julias, in anno 266 poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
285	1	Maximus, & Aquilinus. Carus Narbonenſis, cùm omni Parthorum regione vaſtata, Choën & Cteſiphontem, nobiliſſimas hoſtium urbes, cepiſſet, ſuper Tigridem caſtra ponens,
395		fulminis ictu interiit. Cyclus decennovalis 16, indictione 3 incipit.
286	2	Diocletianus 2, & Maximianus. Numerianus quum ob oculorum dolorem, lectica veheretur, inſidiis Apri, ſoceri ſui, occiſus eſt: vix deinde comperto ſcelere, niſi per fœtorem cadaveris, poſt aliquot dies. Carinus prælio victus, apud Moguntiam occiditur. Methodius ſic: Carum cum filiis ſuis Carino & Numeriano ſuccedit Probo: à quibus 3 annis nondum plenis Romano regno adminiſtrato, Diocletianus ſuſcepit principatum.

DIOCLETIANUS.

ROmanorum 40, Diocletianus, regnavit annis 20, hoc eſt, usque ad calendas Julias, in anno 268 poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Dioc.*	
287	1	Maximianus 2, & Januarius. Diocletianus, Dalmatæ ſcribæ filius, imperator electus, ſtatim Aprum in militum concione percuſſit: jurans, ejus ſcelere etiam Numerianum interfectum.
288	2	Baſſus, & Quintianus. Diocletianus in conſortium regni Herculeum Maximianum ſumpſit, qui, ruſticorum multitudine oppreſſa, pacem Gallis reddidit. Carus, ſumpta purpura, Britannias occupavit.
289	3	Diocletianus 3, & Maximianus tertiò.
290	4	Tiberianus, & Dion. Narſeus, rex Perſarum, Orienti bellum intulit hoc tempore.
291	5	Annibalianus, & Aſclepiodorus. Ægyptum Achilleus obtinuit: ob quæ Conſtantius & Galerius Maximianus Cæſares aſſumuntur in regnum: quorum Conſtantius Claudii ex filia nepos fuit. Galerius in Dacia, non longè à Sardica, natus eſt.
292	6	Diocletianus 4, & Maximianus 4. Diocletianus etiam, ut eos affinitate conjungeret, Conſtantius, privignam Herculii Theodoram accepit: ex qua poſtea ſex liberos, Conſtantini fratres, habuit.
293	7	Conſtantius, & Maximus. Galerius filiam Diocletiani Valeriani accepit. Ambo uxores, quas habuerant, repudiare compulſi ſunt.
294	8	Tuſcus, & Amulius. Buſiris & Coptus, contra Romanos rebellantes, ad ſolum uſque ſubverſæ ſunt.
295	9	Diocletianus 5, & Conſtantius 2. Decretalis epiſtola Gaji papæ: *Dilecto fratri, Felici epiſcopo, Gajus ſalutem:* & reliqua: data calendis Martiis, Diocletiano 5, & Conſtantio 2 conſulibus. Gajus in hac epiſtola conſtituit, ut per omnes gradus eccleſiaſticos, id eſt, acoluthus, oſtiarius, lector, exorciſta,

Digitized by Google

ciſta, ſubdiaconus, diaconus, presbyter, primùm aſcenderent, ſi quis epiſcopus fieret. Gajus papa paſſus 10 calendis Maji, & ſepultus in cæmiterio Calixti.

¶ Huic ſucceſſit Marcellinus, papa 28 poſt Petrum, annis 8, menſibus 2, diebus viginti quinque.

Anni Chr.	*Anni Dioc.*	
296	10	Fauſtus, & Gallus. Primus Diocletianus adorari ſe ut Deum juſſit, & gemmas veſtibus calceamentisque inſeruit: quum ante eum omnes imperatores in modum judicum ſalutarentur, & chlamydem purpuream à privato habitu plus haberent. Methodius ſic: Diocletianus, ſuſcepto principatu, maximas in noſtros perſequutiones molitus eſt. Sub hoc Gajus papa 15 annis ſacerdotio perfunctus, Marcellinum ſucceſſorem reliquit.
297	11	Diocletianus 6, & Maximianus ſextò.
298	12	Conſtantius 3, & Maximus 3. His conſulibus, intra 30 dies, 7000 paſſi ſunt.
299	13	Titianus, & Nepotianus. Alexandria cum omni Ægypto, per Achilleum ducem, à Romana poteſtate diſcedens, 8 obſidionis menſe, à Diocletiano capta eſt.
300	14	Conſtantius 4, & Maximus 4. Itaque plurimi per totam Ægyptum gravibus proſcriptionibus exiliisque vexati, interfectis his, qui authores perduellionis extiterant.
301	15	Diocletianus 7, & Maximianus 7. Eccleſiæ Hieroſolymorum 37 ordinatur epiſcopus Zabdas. Poſt 10 annos, per Aſclepiodorum, præfectum prætorio, Britanniæ receptæ. Juxta Lingones, à Conſtantio Cæſare, 4000 Alemannorum cæſa ſunt.
302	16	Diocletianus 8, & Maximianus 8. Galerius Maximianus, victus à Narſeo, ante carpentum Diocletiani purpuratus cucurrit. Veturius, magiſter militiæ, Chriſtianos milites perſequitur. Paulatim, jam ex illo tempore, perſequutione adverſum nos incipiente, Marcellinus papa ad ſacrificandum ductus ſacrificavit: ſed poſtea pœnitentia ductus, capite truncatus eſt, 6 calendis Maji, & ſepultus eſt poſt dies 35 in cubiculo, in via Salaria à Marcello presbytero, & diaconibus cum hymnis.

¶ Marcellus, papa 29 poſt Petrum, annis 5, menſibus 7, diebus 21. Methodius ſic: Poſt Marcellinum, Marcellus ſucceſſit, quem jam tempus Diocletianæ perſequutionis invenit. Ea tempeſtate apud Antiochiam, poſt Domnum, ſacerdotium ſuſceperat Timæus, poſt Timæum Cyrillus, poſt Cyrillum Dorotheus, qui eunuchus à nativitate exiſtens, in regia etiam aula gloriam adeptus eſt: vir eruditiſſimus Hebræa & Græca lingua. Poſt hunc quoque ſacerdotium ſuſcepit Tyrannius, ſub quo eccleſiarum perſequutio increvit.

Anni Chr.	*Anni Dioc.*	
303	17	Conſtantius 5, & Maximus 5. Galerius Maximianus, ſuperato Narſeo rege Perſarum, & uxoribus ac liberis, ſororibusque ejus captis, à Diocletiano ingenti honore ſuſcipitur.
304	18	Conſtantius 6, & Maximus 6. Eccleſiæ Hieroſolymorum 38 præfuit Thermon. Cyclus 17 decennovalis, indictione 7.
305	19	Diocletianus 9, & Conſtantius. Diocletianus & Maximianus Auguſti, pompa inſigni Romæ triumpharunt, antecedentibus currum eorum Narſei conjuge, ſororibus, liberis, & omnium præda, qua Parthos ſpoliaverunt. 19 anno Diocletiani, menſe Martio, eccleſiæ ſubverſæ ſunt, in diebus Paſchæ; quarto autem anno perſequutionis Conſtantinus regnare orſus: ſecundo autem anno perſequutionis, Diocletianus Nicomediæ, Maximianus Mediolani, ſub uno die purpuram depoſuerunt, ob ætatis defectum, teſte Caſſiodoro, & creati ſunt Auguſti Conſtantius & Galerius. Sed Conſtantius tantùm Auguſti dignitate contentus, quum eſſet otioſus, anni 396 ipſius adſcribuntur filio ejus Conſtantino, qui natus dicitur ex Helena concubina, qui regnavit annis 30, menſibus 10. Sanctus Hieronymus naſcitur. Methodius ſic: Quum eccleſiarum nimia

perſequutio inoleviſſet; adeſt continuò Dei dextra, in tanta rerum permutatione, ut Auguſtus Diocletianus, depoſitus cum collega pariter Auguſto, Maximiano, regni inſignibus privati, & plebeji poſt imperium viverent: quibus
397 ſubrogatus eſt Conſtantinus, qui multa clementia erga homines, erga Deum verò religione maxima utebatur. Unde meritò religioſus pater religioſiorem filium, Conſtantinum videlicet, regni benè parti reliquit hæredem, qui Maxentii victor extitit tyranni, filii Maximiani. Quo regnante, Euſebius Neocæſarienſis epiſcopus emicuit, & Agretius Trevirorum archiepiſcopus extitit. Euſebius ſic: Maximus & Severus à Galerio Maximiano Cæſares facti.

CONSTANTIUS.

ROmanorum 41, Conſtantius Chlorus, & Galerius Maximinus, anno uno: hoc eſt, uſque ad calendas Julii, in anno 288 poſt paſſionem.

Anni Chr.	*Anni Conſt.*	
306	1	Maximinus & Maxentius. *Marcellus papa dilectis fratribus univerſis per Antiochiam conſtitutis ſalutem:* & reliqua: data calen. Aprilis, Maxentio & Maximino conſulibus. *Marcellus epiſcopus catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ urbis Romæ Maxentio:* & reliqua: data 16 calendis Februariis, Maxentio & Maximino conſulibus. Marcellus papa, jubente Galerio Maximino imperatore, primò fuſtibus cæſus, deinde ad cuſtodiam animalium deputatus, poſt multos dies indutus cilicio, obiit 17 calendis Februariis, & conditus aromatibus à Joanne presbytero, & beata Lucina: ſepultus eſt via Salaria, in cœmiterio Priſcillæ.

¶ Huic ſuccedit Euſebius, papa 30 poſt Petrum, menſibus 8, his autem Maximino & Severo conſulibus. Conſtantius 16 imperii anno obiit in Britannia Eboraci: poſt quem filius ejus, Conſtantinus, ex concubina Helena procreatus, regnum invadit.

Sub hujus tempore inventa eſt crux Domini, ſub Conſtantio, patre Conſtantini Magni, ut in geſtis Romanorum pontificalibus habetur, 5 nonis Maji: & baptizatus eſt Judas, qui dicitur Cyriacus. Euſebius papa obiit, cui ſuccedit Miltiades. Tertio perſequutionis anno, quo Conſtantius Eboraci obiit, Maximinus & Severus à Galerio Maximiano imperatore Cæſares facti ſunt: ex quibus Maximinus maleficia & ſtupra ſua in Chriſtianos perſequutione accumulat. Paſſus eſt ea tempeſtate Petrus, Alexandriæ epiſcopus, cum plurimis Ægypti epiſcopis, Lucianus quoque, vir nobilis & continentiæ, & eruditionis moribus præcipuus, Antiochenus presbyter, & Timotheus Romæ 10 calend. Jul. Interea Diocletianus in Oriente, Maximianus Herculius in Occidente vaſtari eccleſias, affligi interficique Chriſtianos, decimo poſt Neronem loco præceperunt. Quæ perſequutio omnibus ferè aliis diuturnior & immanior fuit: nam per decennium eccleſiarum proſcriptionibus, innocentum cædibus martyrum, inceſſabiliter acta eſt. Secundo anno perſequutionis Diocletianus ab invito exegit Maximiano, ut ſimul purpuram imperiumque deponerent, ac junioribus in Rempub. inſtitutis, ipſi in privato habitu conſeneſcerent. Beda. Attamen ſemel cœpta perſequutio usque ad ſeptimum Conſtantini annum fervere non ceſſat.

Galerius & Conſtantius Auguſti, primùm Romanum imperium inter ſe diviſerunt: Galerius Maximianus Illyricum, Aſiam & Orientem; Conſtantius Italiam, Aphricam, & Gallias obtinuit. Sed Conſtantius, vir tranquilliſſimus, Galliaſ Hiſpaniaq; contentus, Galerio cæteris partibus ceſſit. Galerius duos Cæſares elegit; Maximum, quem in Oriente conſtituit; & Severum, cui permiſit Italiam: ipſe in Illyrico conſtituitur. Oroſius. Conſtantius in Britannia obiit, & Conſtantium filium, ex Helena concubina *(a)* creatum, imperatorem Galliarum reliquit. Conſtantino verò in Galliis ſtrenuiſſimè rempublicam procurante, prætoriani milites Romæ

(a) Vide, quæ notavi ſupra *ad REGINONIS a. 244.*

Digitized by Google

Romæ Maxentium, filium Maximiani Herculii, qui privatus in Lucania morabatur, Auguſtum nominant. Galerius Auguſtus Severum Cæſarem adverſum Maxentium Romam cum exercitu miſit. Severus, quum Urbem obſideret, militum ſuorum ſcelere deſertus & proditus, & ex eo fugiens Ravennæ occiſus eſt. Herculius Maximianus, perſequutor, ex Auguſto tyrannus, confirmatum jam imperio filium veſte ac poteſtate regia ſpoliare conatus: convitiis autem & tumultibus militum palàm conterritus, in Galliam profectus eſt, ut Conſtantino genero ſuo æquè dolis junctus, auferret imperium: ſed per Fauſtam filiam detectus & proditus, quòd dolum Conſtantino viro ſuo pararet, Maſſiliæ fugiens occiditur. Porrò Galerius, occiſo Severo, Licinium imperatorem creat. Quumque perſequutionem à Diocletiano & Maximiano miſſam ipſe atrocioribus edictis accumulaſſet, ac poſtquam per annos 10 omni genere hominum exhauſit provincias, putrefacto introrſum pectore, & vitalibus diſſolutis, quum ultra horrorem humanæ miſeriæ etiam vermes eructaret, neque medici, jam ultrà fœtorem ejus ferentes, crebro juſſu occiderentur, & quidam medicus ei diceret, iram Dei eſſe pœnam ſuam, & ideo incuratus maneret; edictis latiſſimis Chriſtianos de exiliis revocavit: ipſe verò obiit. Conſtantinus pacem eccleſiis, per decem annos, quibus à perſequutoribus vexabantur, indulſit. Deinde orto civili bello inter Conſtantinum & Maxentium, apud pontem Milvium victus Maxentius occiditur. Hæc Oroſius. Quomodo autem perſequutiones ſunt ſecundum chronicam Euſebii & Bedam, usque ad annum 7 Conſtantini: hoc eſt, annum 19 & 20 Diocletiani: annum 13 Galerii, & 6 Conſtantini: tertium enim annũ perſequutionis, quo & Conſtantius, pater Conſtantini, Eboraci obiit, Beda computat inter Diocletianum & Conſtantinum: quartum verò annum perſequutionis, ſub Galerio, & Severo, & Maxentio in Roma, Conſtantino interim in Gallia imperante, cum præcedente tertio anno perſequutionis, Iſidorus epiſcopus Galerio computavit. Romæ paſſus Gaius, & Marcellus papa, Cyriacus cum ſociis ſuis, Pancratius & Felicianus, & alii quamplures; in Hiſpania Vincentius diaconus; in Sicilia Euplus diaconus; Agauno Mauricius cum ſociis ſuis; Antiochiæ Cyprianus epiſcopus; apud Ægæam civitatem Coſmas & Damianus; apud Coloniam Agrippinam Gereon cum ſociis ſuis: tunc intra unum menſem 17000 martyrum pro CHRISTO paſſi ſunt.

CONSTANTINUS.

ROmanorum 42, Conſtantinus Magnus, Conſtantii filius ex concubina Helena, ab anno 4 perſequutionis incipiens, indictione 2, regnavit annis 30, menſibus 10, hoc eſt, in anno 268 poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Con.*		
306	1	Proconſul Diocletianus 11. & Maximus 9. Maxentius, Herculii Maximiani filius, à prætorianis militibus Romæ Auguſtus appellatur.	398

¶ Miltiades, papa 31 poſt Petrum, ſedit annis 4, menſibus 7, diebus 7. Hic conſtituit, ut in die Dominico, & in quinta feria non jejunarent: quia ipſos pagani pro ſacro jejunio celebrant.

307	2	Proconſul Diocletianus 12, & Maximus 10. Quirinus, epiſcopus Siſcianus, glorioſè pro CHRISTO interficitur, nam manuali mola ad collum ligata, & ponte præcipitatus in flumen, diutiſſimè ſupernatavit: & conſpectantibus colloquutus, ne ſuo terrerentur exemplo, vix orans ut mergeretur, obtinuit.	
308	3	Maximus 11, & Licinius Galerius Maximianus obiit.	
309	4	Conſtantinus 2, Licinius 2. Maximinus, perſequutione in Chriſtianos facta, quum jam a Licinio puniendus eſſet, apud Tarſum moritur. Miltiades papa obiit 3 idus Januarii.	

¶ Huic ſucceſſit Sylveſter, papa 32 poſt Petrum, annis 23, menſibus 10,

diebus 27. Hic constituit, ne ullus laicus clerico, nec clericus inferioris gradus clerico superioris gradus crimen inferret: & ut in puro lino corpus CHRISTI offeratur, & chrisma ab episcopo conficiatur, & ut baptizatum liniat presbyter, & dalmaticis in ecclesia utatur, & ut pallio linostymo læva subdiaconorum tegeretur.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
310	5	Constantinus 3, & Licinius 3. Petrus, Alexandrinæ ecclesiæ episcopus, passus: cui successit Achillas episcopus.
311	6	Volusianus, & Afilianus.
312	7	Constantinus 4, & Licinius 4. Bellum Cybalense adversum Licinium. Pax ecclesiæ reddita à Constantino, post decennium persequutionis.
313	8	Sabinus, & Rufinus. Hierosolymorum 39 episcopus Macarius.
314	9	Gallicanus, & Bassus. Diocletianus haud procul à Solonis, in villa sua, palatio moritur.
315	10	Licinius 5, & Crispus.
316	11	Constantinus 5, & Licinius. Crispus & Constantinus, filii Constantini, & Licinius adolescens, Licinii Augusti filius, Constantini Aug. ex sorore nepos, Cæsares appellati.
317	12	Constantinus 6, & Constantius, Crispum filium Constantini*. Lactantius eloquentissimus, sed pauper.
318	13	Crispus 2, & Constantinus secundò.
319	14	Probianus, & Julianus. Licinius Christianos de palatio suo pellit.
399		Basilæus, Amasiæ Ponti episcopus, sub Licinio martyrizatur.
320	15	Severus, & Rufinus. Alexandrinæ ecclesiæ 18 Alexander, à quo Arius ejectus, ob id synodus 318 episcoporum in Nicæa congregata 17 calendis Juliis.
321	16	Crispus 3, & Constantius 3. Constantinus prohibuit Christianos occidi, paganorumque templum jussit claudi. Sanctus Martinus nascitur, Sabariæ Pannoniorum oppido, sed intra Italiam Ticini altius est. Constantino autem à papa Sylvestro baptizato, scripsit de Britannia sibi sua mater Helena, ut negando CHRISTUM, Judæos sequeretur. Tunc Constantino & Licinio 4 consulibus, die idus Augusti, congregati sunt cum Helena in Roma 120 sapientiores Judæorum. Quum autem quæstio oriretur à Sylvestro papa, 24 episcopis consedentibus, superati sunt Judæi in omni Scriptura divina.
322	17	Paulinus, & Julianus. Beda ait, concilium Nicænum sub his consulibus factum. Decretalis epistola: Temporibus Sylvestri papæ, & Constantini piissimi Augusti, factum est magnum concilium in urbe Nicæa Bithyniæ, & congregati sunt regulariter ejusdem Sylvestri papæ vocatione in id ipsum 318 episcopi catholici, qui exposuerunt fidem integram, catholicam, immaculatam: & damnaverunt Arium & Photinum, Sabelliumque, & sequaces eorum. Eodem quoque tempore, 13 calendis Juliis, quando memoratum magnum concilium in Nicæa congregatum est, canonica jam vocatione, in urbe Roma congregavit & ipse Sylvester cum consilio Constantini 277 episcopos, & damnavit prædictos hæreticos: & constituerunt, ut presbyter Arianus resipiscens non reciperetur, nisi episcopus ejusdem loci eum reconciliaret, & sacrosancto chrismate, per episcopalis manus impositionem, sancti Spiritus gratia, quæ ab hæreticis dari non potest, confirmaretur: in quo etiam consensu & subscriptione omnium, constitutum est, ut nullus laicus clerico crimen inferret: & cætera. Cyclus 18 decennovalis incipit, indictione 11.
323	18	Constantinus 7, & Constantius 4. Constantinus, filius Constantini, Cæsar factus. Licinius Thessalonicæ contra jus sacramenti privatus occiditur. Fides catholica in Nicæno concilio constituitur, 10 calendis Juliis, consulatu Paulini & Juliani, contra Arium cum suis, & Quadragesima ante

passio-

paſſionem CHRISTI ab 7 idus Januarii usque ad 15 calendas Martii, notata eſt usq; ante paſcha, tribus de cauſis: primò, ut noſtrum jejunium paſſioni CHRISTI copularetur: ſecundò, ut in fine jejunii noſtri accedamus ad opus Chriſti: tertiò, ut nos jejunantes inveniat Dominus, quum venerit judicare vivos & mortuos in noviſſimo paſcha.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
324	19	Conſtantius 5, & Maximus. Nazarius rhetor inſignis habetur. Criſpus, filius Conſtantini, & Licinius junior, Conſtantiæ, ſororis Conſtantini & Licinii filius, crudeliſſimè interficiuntur.
325	20	Januarius, & Juſtus. Vicennalia Conſtantini Nicomediæ acta, & ſequenti anno Romæ edita. Huc usque hiſtoriam ſcribit Euſebius, Pamphili martyris contubernalis: cui nos ita ſubjecimus, ut ſubaudias Hieronymum. In hiſtoria, quæ Tripartita dicitur, ita habetur: Helena crucem invenit, duasque partes ſuo filio Conſtantinopolim miſit. Quarum unam in foro Conſtantini, ſupra columnam porphyreticam, poſuit Conſtantinus: alteram verò argentea theca clauſam in civitate cuſtodivit. Ario verò fictam fidem ſcribente, de exilio vocavit eum Conſtantinus, qui revertens, ſic Conſtantino juravit: Si non credimus patrem & filium & ſpiritum ſanctum, ſicut eccleſia catholica credidit, judex noſter ſit hic & in futuro. Conſtantinus tamen etſi inde gaviſus ſit, tamen eum aliosque hæreticos communicare in eccleſia non permiſit, donec epiſcoporum de ipſis judicium fieret. Conſtantinus autem, interim malens Arium probare, duxit eum ad palatium, jurejurando interrogans de Nicæni concilii decretis. At ipſe fictè ſuam ſectam ſub ala habens, ſic juravit. Quia verò ipſa dies ſabbatum erat, præcepit Conſtantinus, craſtino die dominico Arium ad communionem accedere. Tunc in aula, à militibus Euſebii epiſcopi, etiam Arius honoratus, & per mediam civitatem honorabiliter & perſpicuè conductus. Quum verò venit ad forum Conſtantini, ubi pars illa crucis erat, tremefactus & confuſus eſt Arius. Et quum neceſſarium quæſiſſet meatum, cum ſtercoribus & viſceribus ſpiritum effundens, citò obiit.
326	21	Conſtantinus 8, & Conſtantius 6. Arnobius rhetor in Aphrica clarus habetur: qui quum ad declamandum juvenes erudiret, & adhuc ethnicus ad credulitatem ſomniis compelleretur, neque ab epiſcopo impetraret: fidem, quam ſemper impugnaverat, elucubravit: adverſum priſtinam religionem luculentiſſimos libros, & tandem veluti quibusdam obſidibus pietatis, fœdus impetravit. Drepanam, Bithyniæ civitatem, in honorem martyris Luciani ibi conditam, Conſtantinus inſtaurans, ex vocabulo matris ſuæ Helenopolim nuncupavit.
327	22	Conſtantius 7, & Symmachus. Conſtantius uxorem ſuam Pauſiam interfecit. Donatus agnoſcitur, à quo per Aphricam Donatiſtæ. Antiochiæ poſt Tyrannum 20 ordinatur epiſcopus Vitalis: poſt quem 21 Philogonius: cui ſucceſſit 22 Paulinus: poſt quem 23 Euſtathius. Quo in exilium ob fidem truſo, usque in præſentem diem, Ariani eccleſiam obtinuerunt, id eſt, Eulalius, Euſebius, Euphronius, Placillus, Stephanus, Lentius, Eudoxius, Melitius, Euzotus, Dorotheus: quorum idcirco tempora non digeſſi, quòd eos potius hoſtes CHRISTI, quam epiſcopos judicem.
328	23	Baſſus, & Ablabius.
329	24	Pacatianus, & Hilarianus. Juvencus presbyter, natione Hiſpanus, evangelia heroicis verſibus explicat. Porphyrius, miſſo ad Conſtantinum inſigni volumine, de exilio liberatur. His conſulibus, civitas, quæ priùs Byzantium dicta eſt, mutato nomine, à Conſtantino Conſtantinopolis nominatur.
330	25	Dalmatius, & Zenophilus. Alexandriæ 19 ordinatur epiſcopus Athanaſius. Metrodorus philoſophus agnoſcitur.
331	26	Optatus, & Paulinus. Edicto

Digitized by Google

Edicto Constantini gentilium templa subversa sunt. Sanctus Martinus, quum esset decem annorum, invitis parentibus, utpote Gentilibus, ad ecclesiam confugit, seque catechumenum fieri postulavit.

400

Anni Chr.	*Anni Con.*	
332	27	Constantius, & Albinus. Constans, filius Constantini, provehitur ad regnum.
333	28	Nepotianus, & Secundus.

In Martyrologio sic: Pridie calendis Januarii, nativitas sancti Sylvestri papæ, qui sedit annis 23, mensibus 10, diebus 18. Sedit autem ex die cal. Februarii, usque ad 2 calend. Januarii: & sepultus est in cœmiterio Priscillæ, via Salaria, miliario 3 ab urbe Roma, 2 calendas Januarii, Constantio & Volusiano consulibus, & cessavit episcopatus diebus 15. Nota, duos menses vacationis episcopatus, à 4 idus Decembris, quo Miltiades papa obiit, usque ad calendas Februarias, quo Sylvester sedit, & 15 dies postea, quod tempus pontificatui non imputatur. Si ergo ita temporis pontificum aliquid defecit, quorum natale annuatim celebratur, nonne multo magis tempus imperatorum? Marcus papa 23 post Petrum, qui sedit mensibus 8, prædictis consulibus, id est, Nepotiano & Secundo. Decretalis epistola. *Domino sancto & apostolici culminis dignitate venerando Marco, sanctæ Romanæ & apostolicæ sedis universalis ecclesiæ papæ, Athanasius & universi Ægyptiorum episcopi. Ad vos pervenisse non dubitamus, quanta & qualia ab hæreticis, & maximè Arianis quotidie patimur, ut etiam vivere jam nos tædeat: in totum etiam nostra vastaverunt, nec ulla utensilia nobis dimiserunt, libros nostros usque ad minimum incenderunt. Quapropter precamur, pater beatissime, quæ non dubitamus apud vos plenaria esse Niceni concilii exemplaria, ut illa nobis, quæ sanctæ recordationis, prædecessoris vestri, Sylvestri fuerunt, sub tuta mittatis stipulatione. Nam quando prædictæ synodo cum beatæ memoriæ Alexandro, digno Deo pontifice nostro, id est, Alexandrinæ civitatis episcopo, diaconatus interfuimus officio, sub nostræ præsentiæ testimonio, per beatos viros, Victorem & Vincentium presbyteros, apostolicæ apocrisiarios, missa sunt prædicto papæ Sylvestro cum adstipulatione subnixa, capitula 70. Sanè præsentibus nobis 80 capitula in memorata tractata sunt synodo, scilicet 40 à Græcis, Græca edita lingua, & 40 à Latinis, Latinè edita. Sed visum est 318 patribus in prædicto spiritu sancto repletis, concilio congregatis, & maximè jam dicto Alexandro, & apostolicæ apocrisiariis, ut decem capitula adunarentur aliis, atque congruis in locis insererentur, & ad formam 70 discipulorum, vel 70 linguarum, tanti & tam excellentis concilii fierent capitula, quæ & Christiano nomine degentes, una fides & una sacerdotalis regeret norma, ne quicquam à suo discordaret capite. Nunc ergo, quia (ut prædictum est) ab inimicis sanctæ Dei ecclesiæ, & maximè Arianis, à quibus quotidie terimur, & expugnamur, & opprimimur, præfata 70 Niceni concilii capitula, quæ de præfata synodo, jubente domino meo Alexandro, attuli decreto omnium episcoporum, quæ etiam coram omnibus recitavi, atque transcripsi, sunt igne combusta: optamus, ut à vestræ sanctæ sedis ecclesiæ autoritate percipere per præsentes legatos mereamur:* & reliqua. Decretalis epistola: *Omnibus venerabilibus fratribus, Athanasio, & universis Ægyptiorum episcopis, Marcus papa salutem. Doleo, fratres, & nimium contristor, super afflictionem vestram:* & reliqua: *De capitulorum vestrorum Nicæni concilii, quibus vos interfuisse, literis vestræ fraternitatis significastis, à nostris, qui unà vobiscum interfuerunt, diligentioribus requisivimus colloquutionibus, qui ita, ut vestræ testatæ sunt literæ, omnem nobis ordinem exposuerunt, & vestram epistolam per omnia veram esse testificati sunt: non, ut nos aliquid sinistrum vestra ex parte arbitraremur: sed nos & vos, illósque absque ulla in posterum titubatione, unum sentire optaremus. Et sancta Romana ecclesia, quæ semper immaculata mansit, & Domino jubente, & beato Petro opem ferente, in futuro manebit, sine ulla hæreticorum insultatione, firma & immobilis omni tempore persistit. His itaque peractis diligenter inquirentes, in sanctæ nostræ & apostolicæ scrinio, eademque sanctæ recordationis, pòst decessore meo Sylvestro directa,*

Digitized by Google

directa, ſeptuaginta, ſicut ſignificaſtis, capitula illaſa invenimus. Ipſa enim vobis propter authoritatem & ſcriptionem tantorum patrum & ejus magni concilii minimè miſimus: ſed per eadem, coram apocriſiariis veſtris, aliis ſimilia eundem numerum, eandemque & ipſam ſcriptionem continentia, vobis ſcribere, & ſub certa ſtipulatione mittere curavimus: & reliqua: data eſt 8 calendis Novembris, Nepotiano & Secundo, viris venerabilibus, conſulibus. Marcus papa obiit nonis Octobris, & ſepultus in cœmiterio Balbinæ, via Adriatica, quod ipſe inſiſtens fecit.

¶ Julius, papa 33 poſt Petrum ordinatur, qui ſedit annis ſedecim, menſibus novem.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
334	29	Felicianus, & Tacianus. Callocerus, in Cypro res novas moliens, opprimitur. Conſtantinus imperator, cum liberis ſuis, honorificas ad Antonium literas mittit.
335	30	Urſus, & Polemius. Tricennalibus Conſtantini Dalmatius Cæſar appellatur. Nazarius rhetor Romæ glorioſiſſimè docet. Ejus filia, Eunomia Chriſtiana, in eloquentia patri coæquatur. Tiberianus, vir diſertiſſimus, præfectus prætorio, Gallias regit. Euſtathius Conſtantinopolitanus agnoſcitur: cujus induſtria Martyrium Hieroſolymis conſtructum eſt.
336	31	Conſtantius ſecundò, & Conſtans. Sanctus Martinus, quum eſſet annorum quindecim, raptus & catenatus, ſacramentis militaribus eſt implicatus, uno tantùm ſervo comite. Quum enim eſſet edictum à regibus, ut deſcriberentur filii veteranorum, ad militiam proditus eſt à patre ſuo. Conſtantinus, filius Conſtantini Magni, extremo vitæ ſuæ tempore, ab Euſebio, Nicomedienſi epiſcopo, baptizatus, in Arianum dogma declinat. Heu (proh dolor) bono uſus eſt principio, & malo fine: à quo, usque ad præſens tempus, eccleſiarum rapinæ & totius orbis ſequuta eſt diſcordia. Conſtantinus, quum bellum pararet in Perſas, in Achirone, villa publica juxta Nicomediam moritur. Theodorus in Tripartita hiſtoria ſic: Conſtantinus Nicomediæ, in Achirone villa, poſtquam baptizatus eſt ab Euſebio Nicomedienſi, epiſcopo Ariano, obiit anno 66 ætatis, imperii 31, die 25 menſis Maji, his conſulibus, teſte Caſſiodoro.

CONSTANTIUS.

ROmanorum 43, Conſtantius imperator, anno ab Urbe 1091, cum Conſtantino & Conſtante fratribus ſuis, adeptus eſt imperium, quod 24 annis tenuit: hoc eſt, in menſem Novembrem, in anno 345 poſt paſſionem Domini, his conſulibus, teſte Caſſiodoro. 401

Anni Chr.	*Anni Con.*	
337	1	Aridinus, & Proculus. Ablabius, præfectus prætorio, & multi nobilium occiſi.

Sapor, rex Perſarum, Meſopotamia vaſtata, duobus fermè menſibus Niſibin civitatem obſedit.

Dalmatius Cæſar, quem patruus Conſtantinus conſortem regni filiis dereliquerat, factione Conſtantii patruelis, & tumultu militari occiditur.

Conſtans, Arianus effectus, catholicos toto orbe perſequitur.

Donatus, artis grammaticæ ſcriptor, ac præceptor Hieronymi, Romæ inſignis habetur.

Jacob Niſibenus epiſcopus agnoſcitur: ad cujus preces ſæpe Urbs diſcrimine liberata eſt.

338	2	Marcellinus, & Probinus. Ex hoc loco impietas, Conſtantii regis fulta præſidio, exiliis, carceribus & variis afflictionum modis, primò Athanaſium, deinde omnes non ſuæ partis epiſcopos perſequuta eſt. Julius papa in exilio menſibus decem: ſed poſt mortem Conſtantii ad ſua cum gloria revertitur.
339	3	Conſtantius 3, & Conſtans 2.

Conſtantinus bellum fratri inferens, juxta Aquileiam occiditur.

Vario eventu adverſum Francos à Conſtante pugnatur.

Sanctus Martinus, quum eſſet viginti annorum, baptizatus eſt, & transacto tribunatus ſui tempore, tribunus militum

Digitized by Google

se cum eò seculo renunciaturum promisit: quare biennio, solo tantùm nomine militavit. Sanctus Julius papa, in decretali epistola sua, de hoc anno ita dicit. *In nomine Domini Dei salvatoris nostri JESU CHRISTI, imperante quoque Constantino & Constante Augustis, anno 4, sub die 8. calend. Octobris, indictione sexta, præsidente sancto ac beatissimo Julio, papa sedis apostolicæ urbis Romæ, postpositis sacrosanctis ac venerabilibus evangeliis, in ecclesia Dei, quæ vocatur Constantiana, residentibus etiam viris venerabilibus, pariterque cum eo audientibus, Benedicto Aquileiensi episcopo, Ruso sanctissimo, Cartamano episcopo, Agapeto Ravennatis ecclesiæ episcopo,* 402 *Julio Mediolanensi episcopo, & reliquis cum eis, centum atque decem & sex episcopis. Julius prædictus, sanctissimus urbis Romæ episcopus, dixit:* & reliqua. Annus itaque quartus Constantini imperatoris sexta erat indictione, qui est annus 28 Magni Constantini, juxta Chronicum Eusebii vel Bedæ, incarnationis secundum Dionysium, annus 333.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
340	4	Placidus, & Romulus. Audæus in Cœlesyria clarus habetur: à quo hæresis Audæana.
341	5	Leontius, & Salustius. Franci à Constante sunt perdomiti, & pax cum eis facta.

Hermogenes, magister militiæ, Constantinopolim tractus à populo, ob episcopum Paulum, quem regis imperio & Arianorum factione pellebat. Antiochiæ Dominicum aureum dedicatur. Cyclus decennovalis 19 incipit, indictione 14.

342	6	Constantius 3, & Constans 3. Macedonius, artis plurimæ, in locum Pauli, ab Arianis episcopus subrogatur: à quo hæresis Macedoniana.
343	7	Amantius, & Albinus.

Maximinus, Trevirorum archiepiscopus, clarus habetur: à quo Athanasius, Alexandriæ episcopus, quum à Constantio quæreretur ad pœnam, honorificè susceptus est.

Sapor, Persarum rex, Christianos persequitur.

Neocæsarea in Ponto subversa est, excepta ecclesia & episcopo cæterisque, qui ibidem reperti sunt.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
344	8	Postconsules Amantii, & Albini: Athanasius, ad Constantis literas, Alexandriam regreditur.
345	9	Rufinus, & Eusebius. Dyrrhachium terræmotu corruit, & tribus diebus ac noctibus Roma nutavit.
346	10	Philippus, & Salia. Eusebius Emisenus, Arianæ factionis signifer, multa & varia conscribit.
347	11	Limenius, & Aco. Hoc etiam anno facta est defectio Solis magna 18 calendis Januarii.
348	12	Sergius, & Nigridianus. Magnentio apud Augustodunum arripiente imperium, Constans haud longè ab Hispania, in castro, cui Helenæ nomen est, interficitur, anno ætatis 30: quamobrem turbata republica, Vetranio Mursæ, Nepotianus Romæ imperatores facti.
349	13	Post consules Sergii, & Nigridiani. Vetranioni apud Narsum à Constantio regium insigne detractum. Magnentius Mursæ victus, in quo prælio Romanæ vires conciderunt. Gallus, Constantii patruelis, Cæsar factus.
350	14	Constantius 5, & Constans. Julius papa obiit pridie idus Aprilis, & sepultus via Aurelia, milliario ab Urbe 3, in cæmiterio Calepodii.

¶ Liberius, papa 35 post Petrum, successit annis 15, mensibus 7, diebus 3.

351	15	Constantius 6, & Constans 2. Gallus Judæos, qui interfectis per noctem militibus, arma ad bellandum invaserant, oppressit, cæsis multis hominum millibus, usque ad innoxiam ætatem: & civitates eorum, Diocæsaream, Tiberiadem, Diospolim, & plurima alia oppida, igni tradidit.
352	16	Constantius 7, & Constans 3. Magnentius Lugduni in palatio propria se manu interfecit, & Decentius, frater ejus, quem ad tuendas Gallias Cæsarem miserat, apud Senonas laqueo vitam explet.

Gennadius forensis orator insignis habetur.

353

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Con.*
353	17

Arbitrio & Lollianus. Gallus Cæſar, ſollicitatus à Conſtantio patrueli, cui in ſuſpicionem ob egregiam indolem venerat, Iſtriæ occiditur.

Victorinus rhetor, & Donatus grammaticus, Romæ inſignes habentur: è quibus Victorinus etiam in foro Trajani ſtatuam meruit.

Paulinus & Rhodanus, Galliarum epiſcopi, in exilium ob fidem truſi.

| 354 | 18 |

Conſtantius 8, & Julianus. Alcimus & Delphidius rhetores in Aquitania florentiſſimè docent.

Donatus, à quo ſuprà in Aphrica Donatianos dici memoravimus, Carthagine pellitur. Quidam ſectatores ejus Montenſes vocantur: eò quod eccleſiam Romæ primam in monte habere cœperunt.

Euſebius, Vercellenſis epiſcopus, & Lucifer, ac Dionyſius, Caralitanus & Mediolanenſis eccleſiæ epiſcopus, Pancratius quoque, Romanus presbyter, & Hilarius diaconus, diſtantibus inter ſe ab Arianis & Conſtantio damnantur exiliis.

Julianus, frater Galli, Mediolani Cæſar appellatur.

| 355 | 19 |

Conſtantius 9, & Julianus 2. Antonius monachus 105 ætatis anno in eremo moritur, ſolitus multis ad ſe venientibus de Paulo quodam Thebeo, miræ beatitudinis viro, referre: cujus nos exitum brevi libello explicavimus. Hilarius, epiſcopus Pictavienſis, factione Saturnini, Arelatenſis epiſcopi, reliquorumque, qui cum eo erant, Arianorum, ante triennium in Phrygiam pulſus, libros de noſtra religione componit.

Reliquiæ apoſtoli Timothei Conſtantinopoli invectæ.

Magnæ Alemannorum copiæ apud Argentoratum, oppidum Galliæ, à Cæſare Juliano oppreſſæ.

Liberius, papa Romanæ eccleſiæ, mittitur in exilium. Tunc omnes clerici juraverunt, ut nullum alium ſuſciperent. Verùm, quum Felix fuiſſet ab Arianis ſubſtitutus in ſacerdotium, plurimi perjuraverunt, & poſt annum cum Felice ejecti ſunt: quia Liberius tædio victus exilii, & in hæreticam pravitatem ſubſcribens, Romam quaſi victor intraverat. Felix autem depoſitus de epiſcopatu ſuo, habitavit in prædiolo ſuo, via Portuenſi, ubi obiit quarto calendarum Auguſti. In geſtis Pontificum ſic: Felix, natione Romanus, ex patre Anaſtaſio, ſedit anno 1, menſibus 3. Hic declaravit Conſtantium Auguſtum, filium Conſtantini, hæreticum, & baptizatum ab Euſebio, Nicomedienſe epiſcopo, juxta Nicomediam in Aquilone villa: & pro hoc declaratu, ab eodem Conſtantio Auguſto, filio Conſtantini Auguſti, capite truncatur tertio idus Novembris, in civitate Carone: & exinde eum clerici rapientes, ſepelierunt in baſilica ſua, quam fecit, quum presbyter eſſet, 12 calend. Decembris, via Aurelia, milliario ſecundo ab Urbe; & ceſſavit epiſcopatus diebus 38. Hic emit agrum circa eandem baſilicam, & dedit eidem eccleſiæ, quam fecit in via Aurelia. Fecit ordinationem in Urbe Roma, per menſem Decembrem, presbyteros 21, diaconos 5, epiſcopos per diverſa loca 18. Liberius papa de exilio revertitur. 403

Anni Chr.	*Anni Con.*
356	20

Titianus, & Cerealis. Saraceni, in monaſterium beati Antonii irruentes, Sarmatam interficiunt.

Conſtantio Romam ingreſſo, oſſa Andreæ apoſtoli & Lucæ evangeliſtæ à Conſtantinopolitanis miro favore ſuſcepta.

| 357 | 21 |

Euſebius, & Hypatius. Paulinus, Treverorum epiſcopus, in Phrygia exulans moritur.

Synodus apud Ariminum, & Seleuciam Iſauriæ facta, in qua antiqua patrum fides CHRISTI, primùm legatorum, dehinc omnium proditione damnata eſt.

| 358 | 22 |

Conſtantius 10, & Julianus 4 Gratianus imperator naſcitur.

Hilarius, Pictavienſis epiſcopus, cùm apud Conſtantinopolim librum pro ſe Conſtantio porrexiſſet, ad Gallias redit.

Macedonius Conſtantinopoli pellitur.

Digitized by Google

Omnes penè toto orbe eccleſiæ, ſub nomine pacis & regis, Arianorum conſortio polluuntur.

Anni Chr.	*Anni Con.*	
359	23	Taurus, & Florentius.

Conſtantinopoli eccleſiarum maxima dedicatur.

Meletius, Sebaſtiæ Armeniæ epiſcopus, ab Achatio & Georgio, epiſcopis Arianis, Antiochiam transfertur. Et poſt paululum, cùm presbyteros, qui ab Eudoxio anteceſſore ſuo depoſiti fuerant, ſuſcepiſſet, exilii juſtiſſimam cauſam ſubita fidei mutatione deluſit.

Sanctus Auguſtinus naſcitur.

360	24	Mamertinus, & Nevita.

Gallia, per Hilarium, Arianenſis perfidiæ dolos damnat.

Hæreſis Anthropomorphitarum in Syria, & Macedonia, & Conſtantinopoli oritur.

Conſtantinus Mopſocrenis inter Ciliciam Cappadociamque moritur, anno ætatis 45, Conſtantinopolim veniens, tertia die menſis Novembris, his conſulibus.

404 JULIANUS.

ROmanorum 44, Julianus (ſecundum omnes) regnavit annis 2, menſibus 8. hoc eſt, usque ad calendas Julii, in anno 310 poſt paſſionem Domini, ſub quo hi conſules fuerunt: teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Jul.*	
361	1	Julianus 4, & Saluſtius.

Cyclus decennovalis 20 incipit, indictione 3. Julianus ad idolorum cultus converſus eſt. Hic, ex clero imperator factus, blanda perſequutione illiciens magis quam impellens ad ſacrificandum, in qua multi ex noſtris voluntate propria corruerunt.

Georgio, per ſeditionem populi, Alexandriæ incenſo, qui in locum Athanaſii ab Arianis fuerat ordinatus, Athanaſius Alexandriam revertitur: Euſebius & Lucifer de exilio regrediuntur.

362	2	Julianus 5, teſte Caſſiodoro.

Prohæreſius, ſophiſta Athenienſis, lege data, ne Chriſtiani liberalium artium doctores eſſent, cùm ſibi ſpecialiter Julianus concederet, ut Chriſtianos doceret, ſcholam ſponte deſeruit.

Eccleſiæ Antiochenæ clauſæ, & graviſſima imminentis perſequutionis procella Dei voluntate ſopita eſt. Nam Julianus, in odium CHRISTI, templum Hieroſolymis Judæis reparare permiſit. Et ex omnibus provinciis Judæi collecti, quum nova templi fundamenta jacerent, ſubitò nocte orto terræmotu, ſaxa ab imo fundamentorum excuſſa, longè lateque ſparſa ſunt, igneusque globus, ab interiore æde templi egreſſus, plurimos eorum ſuo proſtravit incendio. Quo terrore reliqui pavefacti, CHRISTUM confitebantur in via. Et ne hoc caſu crederent factum, ſequenti nocte in veſtimentis cunctorum apparuit crucis ſignum. Eo tempore pagani apud Sebaſten, Palæſtinæ urbem, ſepulchrum beati Joannis Baptiſtæ invadunt, oſſaque ejus diſpergunt. Sed Dei providentia adfuére quidam ex Hieroſolymis monachi, qui mixti colligentibus, quæque ipſi poterant, ablata ad patrem ſuum Philippum pertulerunt.

Sanctus Dionyſius, præſente Juliano Cæſare, decollatus, quia deos adorare noluit, ſurrexit, & ambabus manibus per unum milliare portavit caput ſuum in montem excelſum: eique rupes alba gremium ſuum aperiens, concavum apertumque locum dedit ſuper ſe ſedenti.

Romæ paſſi ſunt Priſcus presbyter, Joannes presbyter, item Joannes & Paulus, Fauſtus, Vercellenſis epiſcopus, & Euſebius; Aretina civitate, Donatus epiſcopus; Antiochia Theodoricus presbyter, & alii quamplures. Julianus in Perſas profectus, noſtrum poſt victoriam diis ſanguinem voverat: ubi à quodam ſimulato perfugo ad deſerta perductus, quum fame & ſiti apoſtata perdidiſſet exercitum, & inconſultiùs à ſuorũ erraret agminibus, ab obvio fortè hoſtiũ equite conto ilia perfoſſus interiit, anno ætatis 32. Et quum miſiſſet manum in vulnere, & ſanguinem aſpergeret in aërem, dixit, *Viciſti Galilæe*, id eſt, CHRISTE. Hic enim Chriſtianos appellabat Galilæos. Obiit autem die 6 cal. Junii. Et ſequenti die Jovinianus,

ex

Digitized by Google

ex primicerio domeſticorum, imperator factus eſt, teſte Theodoro epiſcopo, & Eutropio tunc vivente.

JOVINIANUS.

ROmanorum 45, Jovinianus (ſecundum omnes) regnavit menſibus 8, hoc eſt, usque ad calendas Martii, in anno 310 poſt paſſionem: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Iovin.*	
363	1	Jovinianus, & Varronianus. Jovinianus, rerum neceſſitate compulſus, Niſibin, & magnam Meſopotamiæ partem, Sapori, Perſarum regi, tradidit.

Synodus Antiochiæ à Melitio & ſuis facta, in qua Homouſio & cæteris vocabulis rejectis, medio aliquo Macedonianum dogma vindicaverunt. Homouſios autem Patri dicitur CHRISTUS, ob unitatem ſubſtantiæ divinæ cum Patre & Spiritu ſancto.

Jovinianus cruditate, ſive odore prunarum, quas nimias adoleri juſſerat, & nitore parietum recenti textura, quod grave quieſcentibus fuit, Adraſtinæ obiit, anno ætatis 34. Obiit autem 14 calend. Martii, ut in hiſtoria eccleſiaſtica legitur. Poſt quem, quum exercitus veniſſet in Nicæam Bithyniæ 25 die menſis Februarii, Valentinianum, tribunum ſcutariorum, è Pannonia Cibalenſis Auguſtum appellavit. Ipſe verò fratrem Valentem Conſtantinopoli in conſortium regni aſſumit.

VALENTINIANUS.

ROmanorum 46, Valentinianus, cum fratre Valente regnavit annis 11, menſibus 5, hoc eſt, uſque ad calendas Octobres, in anno 310 poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Val.*	
364	1	Valentinianus, & Valens. Valentinianus fuit egregius imperator, & Aurelio moribus ſimilis, niſi quòd ſeverus nimis eſſet.

Apollinaris, Laodicenus epiſcopus, multa ſcripta noſtræ religionis emiſit.

Anni Chr.	*Anni Val.*	
365	2	Gratianus & Dagalaiphus. Liberius papa obiit 8 calend. Maji.

¶ Huic autem ſucceſſit Damaſus, papa 38 poſt Petrum: qui conſtituit, ut die noctuque cantarentur Pſalmi per omnes eccleſias. Et poſtea Urſinus, à quibusdam epiſcopus conſtitutus, Sicinium cum ſuis invadit, à quo Damaſianæ partis, populo confluente, crudeliſſimæ interfectiones diverſi ſexus perpetratæ.

Valens ab Eudoxio, Arianorum epiſcopo, baptizatus, noſtros perſequitur.

366	3	Lupicinus, & Jovinus. Gratianus, Valentiniani filius, Ambianis imperator factus eſt, his conſulibus, teſte Caſſiodoro.

Tanta Conſtantinopoli orta eſt tempeſtas, ut miræ magnitudinis decidens grando nonnullos hominum interfecerit.

Apud Atrebatas, lana è cœlo, pluviæ mixta, defluxit.

367	4	Valentinianus 2, & Valens 2. Hilarius, epiſcopus Pictavienſis, moritur.

Nicæa, quæ ſæpe antea corruerat, terræ motu funditus ſubverſa eſt.

Libanius Antiochenus rhetor inſignis habetur eo tempore. 405

368	5	Valentinianus, & Victor. Athanaricus, Gothorum rex, Chriſtianos perſequitur: plurimis interfectis, reliquos ſua ditione pellit.

Euſebius, Vercellenſis epiſcopus, obiit.

369	6	Valentinianus 3, & Valens 3. Conſtantinopoli apoſtolorum martyrium dedicatur.

Lucifer, Caralitanus epiſcopus, moritur, qui cum Gregorio, epiſcopo Hiſpaniarum, & Philone Libyæ, nunquam ſe Arianæ pravitati miſcuit.

370	7	Gratianus 2, & Probus. Maximinus, præfectus annonæ, maleficos ab imperatore perquirere juſſus, plurimos nobilium interfecit.

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Val.*
371	8

Modeſtus, & Arinthæus. Didymus Alexandrinus multa de noſtro dogmate per notarios commentatur, qui, poſt quintum annum ſuæ nativitatis, luminibus orbatur, elementorum quoque ignarus.

| 372 | 9 |

Valentinianus 4, & Valens. Eunomius diſcipulus Ætii Conſtantinopolitani agnoſcitur, à quo hæreſis Eunomiana.

Saxones cæſi ab Hugone in regione Francorum Burgundionum, octoginta ferè millia: quod nunquam antè contigit ad Rhenum deſcendere.

Clearchus præfectus Conſtantinopoli agnoſcitur, à quo neceſſaria & diu expectata votis aqua civitati inducitur.

Sanctus Martinus, anno 56 ætatis ſuæ, Dominico die, circa nonas Julii, in archiepiſcopatum Turonorum conſecratur, in quo tantùm viginti ſex annis vixit.

| 373 | 10 |

Gratianus 3, & Equitius. Melanthia, nobiliſſima mulierum Romanarum, & Marcellini quondam conſulis filia, unico prætore tunc Urbano filio derelicto, navigavit Hieroſolymâ: ubi tanto virtutum, præcipueque humilitatis miraculo fuit, ut Thecleæ nomen acciperet.

| 374 | 11 |

Gratianus 4, & Equitius. Poſt Auxentii mortem, Mediolani Ambroſio epiſcopo conſtituto, ad fidem noſtram Italia convertitur. Macarius Ægyptius, Macariusque Alexandrinus claruerunt. Methodius ſic: Poſt Jovinianum Valentinianus ſuſcepit imperium, qui pro fide CHRISTI à Juliano è militia fuerat expulſus. Sed quia militiam pro CHRISTO reliquerat, ſuſcepit imperium cum fratre Valente, cui Orientales, ſibi autem Occiduas partes delegit. Sed Valens, favendo hæreticis, abiit in viam patrum ſuorum: tamen divina virtute prohibente, dum
406 debaccharetur in cæteros, in Athanaſium nihil auſus eſt triſte committere. In occiduis verò partibus Valentinianus, fide religionis illæſa, vetere Romani imperii cenſu, rempublicam gubernabat. Poſtquam 29 annis pace compoſita, Romanæ reipublicæ cauſas Jovinianus repararat, eccleſiarum verò curam haud ſegniter haberet; nec tamen incautè, ut Conſtantius cum Athanaſio ageret: ubi hujus diſpoſitionis tam pia, tam læta principia, mors immatura, poſt novem menſes, Joviniano obeunte, rupiſſet, Valentiniano poſt relictam militiam imperium adepto, quum 46 anno ſacerdotii ſui, Athanaſius, poſt multos agones, multasque patientiæ maximas coronas, quieviſſet in pace, ſciſcitatus de ſucceſſore, Petrum, tribulationum ſuarum participem & ſocium, delegit. Per idem tempus patres, monachorum vice, & antiquitatis merito Macarius, atque Heraclides & Panto, Antonii diſcipuli per Ægyptum, & maximè in Nitriæ deſertis partibus habebantur viri, qui conſortium vitæ, & actuum non cum cæteris mortalibus, ſed cum ſupernis angelis habere credebantur. Quo in tempore non in verbis uniuscujusque fides, ſed exiliis & carceribus probabatur, quia non honori erat eſſe catholicum, ſed pœnæ. Florebat tamen Ægyptus, non ſolùm in Chriſtiana philoſophia, ſed etiam per ſigna apoſtolica: qua infœcundior Cappadocia non fuit, immò aliquid lætius, Gregorium cum Baſilio, ad ſumma porrexit. Igitur defuncto Petro ſuccedit Timotheus, & poſt hunc Theophilus: cujus induſtria vaſtata ſunt omnia, atque ad ſolum deducta paganorum templa, & figmenta. Defuncto verò Auxentio apud Mediolanum, Ariano epiſcopo, ubi propriè quod propoſuerat, Ambroſius, tunc conſularis ejusdem provinciæ, faſces regebat, ſecundum leges & publicam diſciplinam. Obluctante illo & plurimùm reſiſtente, epiſcopum fieri, omni maturitate jubetur impleri: moxque Dei gratiam conſequutus, & initiatus ſacris, & ſacerdos effectus eſt. Interea ad bellum Sarmaticum Valentinianus, de Galliæ partibus quum veniſſet Illyricum, ubi vix dum cœpto bello, ægritudine ſubita oppreſſus, diem obiit, relictis hæredibus in imperio filiis, Gratiano Auguſto, Valentinianoque admodum

Digitized by Google

dum parvulo, & nondum regiis insignibus initiato. Hucusque Methodius. Valentinianus, contra legatos Sarmatarum vehementi commotus furore, eruptione venarum, quod Græce apoplexia vocatur, fluxu sanguinis 17 die mensis Septembris, ætatis anno 54, imperii autem 11, mense 5 obiit: post quem Gratianus, assumpto in imperium Valentiniano fratre, cum patruo Valente regnat.

VALENS.

ROmanorum 47, Valens cum Gratiano & Valentiniano, filio fratris sui (secundum omnes) regnavit annis 4, hoc est, usque ad calendas Octobris, in anno 307 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Valē.*	
375	1	Valens 5, & Valentinianus. Multi monachorum Nitriæ per tribunos & milites cæsi.

Valens, lege data, ut monachi militarent, nolentes fustibus jussit interfici.

Theodosius, Theodosii postea imperatoris pater, & multi nobilium occisi. Photinus in Gallia obiit, à quo Photinianorum dogma inductum: qui multa continentiæ & ingenii bona uno superbiæ malo perdidit.

Basilius Cæsariensis episcopus Cappadociæ clarus habetur.

376	2	Gratianus 4, & Merobaudes. Alemannorum triginta circiter millia apud Argentoratum, oppidum Galliarum, ab exercitu Gratiani strata.

Florentinus, Bonosus, & Rufinus, insignes monachi habentur: è quibus Florentinus tam misericors in egentes fuit, ut vulgò pater pauperum nominatus sit.

Gens Hunnorum Gothos vastat: qui à Romanis sine armorum dispositione susceptí, per avaritiam Maximi ducis, fame ad rebellandum coacti sunt. Superatis autem in congressione Romanis, Gothi funduntur in Thracia.

377	3	Valens 6, consul. Iste ex Antiochia exire compulsus, sera pœnitentia nostros de exiliis revocat.
378	4	Valentinianus 2, consul. Lachrymabile bellum in Thracia, in quo, deferente equitum præsidio, Romanæ legiones à Gothis cinctæ, usque ad internecionem cæsæ sunt. Ipse imperator Valens, quum sagitta saucius fugeret, & ob dolorem nimium sæpe equo laberetur, ad cujusdam villæ casam deportatus est, quo persequentibus eum Barbaris, incensa domo, concrematus, sepultura quoque caruit. Cassiodorus sic: Valenti successit Theodosius, filius Theodosii, quem sibi in consortium regni Gratianus ascivit. Gratianus itaque, quum quatuordecim regnaret annis, cum Theodosio regnat annis sex: sub quo hi consules fuerunt. Anni igitur 14 sunt, teste Cassiodoro, ab anno 3 Valentiniani, in quo Gratianus imperator factus est, Lubicinio & Jovino consulibus, usque in mortem Valentis, & usque ad imperium secundum Gratiani. Colliguntur ergo omnes anni usque ad consulatum Valentis 6, & Valentiniani junioris item Augusti, à 15 Tiberii anno, & prædicatione Domini nostri JESU CHRISTI, anni 352. A secundo anno Darii, regis Persarum, quo tempore templum Hierosolymis instauratum fuit, sunt anni 899. Ab Olympiade, à qua ætate apud Hebræos Isaias prophetabat, 1155. A Salomone, & prima ædificatione templi, anni 1411. A captivitate Trojæ, quo tempore Samson apud Hebræos erat, 1561. A Mose & Cecrope, primo rege Atticæ, anni 1890. Ab Abraham & regno Nini & Semiramidis, anni 2395. Continet autem omnis canon, ab Abraham usque ad tempus suprà scriptum, annos 2395. A diluvio autem usque ad Abraham supputantur anni 942. Et ab Adam usque ad diluvium anni 2242. Fiunt igitur ab Adam usque ad 14 Valentis annum, id est, ad consulatum ejus 6, & Valentiniani iterum, omnes anni 5579. Hactenus Hieronymus in Chronicis. 407

Excerpta ex Chronicis Tyronis & Prosperi, Chronicæ Eusebii temporibus prætermissis.

CAPUT

CAPVT XXIII.

GRATIANUS.

VALENTE igitur à Gothis in Thracia concremato, Romanorum 48 Gratianus, cum fratre Valentiniano, regnavit annis ſex : hoc eſt, uſque ad calendas Octobres, in anno trecenteſimo quadrageſimo primo poſt paſſionem Domini : ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro, ſenatore clariſſimo.

Anni Chr.	*Anni Grat.*	
379	1	Auſonius & Olybrius.

Theodoſius ordinatur imperator à Gratiano Syrmii, ad quem Theophilus Paſchalem cyclum ſcribit. Gratianus, poſt mortem patrui, Theodoſium, 408 Theodoſii comitis filium, in conſortium ſumpſit imperii, eique regnum Orientis tradidit.

Ea tempeſtate Priſcillianus epiſcopus de Galliis, ex Manichæorum & Gnoſticorum dogmate, hæreſin nominis ſui condidit. Methodius ſic : Valente à Gothis circumvento, ex bello, quod initium Romano imperio tunc & deinceps fuit, impietatis ſuæ pœnas, igne exuſtus, dedit, anno primo in imperio cum fratre, & poſtea cum filiis fratris, quatuordecim exactis.

Ea nimirum tempeſtate Felix, tertius poſt Paulinum, Trevericam in pontificatu ſortitus eſt eccleſiam, Maximo imperatore tyranno, rempublicam tunc in his partibus agente, & Treverim hæreticorum cladibus pulſante. Tunc beatus Martinus Treverim venit, & cum Felice ruit. Igitur Gratianus, poſt patrui necem, cum fratre admodum parvulo, Orientis quoque ſuſcepit imperium. Verùm is quam multa religioſè ac fortiter geſſit : conſortem aſciſcit Theodoſium, eique Orientis procuratione permiſſa, partes ſibi ac fratri Occiduas reſervavit : ſed à Maximo tyranno, bello apud Britannias exorto, per Ambragatium *(a)* ducem Lugduni, ſuorum magis proditione, quàm vi hoſtium, peremptus eſt : in cujus vindictam Theodoſius totis viribus conſurgens, ultus eſt ſanguinem juſtum, Valentinianoque regnum, tyrannide depulſa, reſtituit, cum fide catholica, quam mater ejus violaverat. Hucusque Methodius.

Anni Chr.	*Anni Grat.*	
380	2	Auſonius, & Olybrius.
381	3	Gratianus 5, & Theodoſius.

Ambroſius pro fide catholica multa ſublimiter ſcripſit.

382	4	Siagrius, & Antonius.

Martinus, epiſcopus Turonum, Galliæ civitatis, clarus habetur. Sanctus Theophilus, Alexandriæ epiſcopus, computum centum annorum curſu Theodoſio, filio Gratiani, dedicavit. Conſulatu Antonii & Siagrii incipit ſynodus centum & quinquaginta patrum, in Auguſta civitate, contra Macedonianos, ſub Damaſo papa, & Gratiano imperatore.

383	5	Merobaudes 2, & Saturninus.

Arcadius, Theodoſii imperatoris filius, Auguſtus appellatur. Damaſus papa obiit 4 idus Decembris.

¶ Huic ſucceſſit Siricius, 38 poſt Petrum, annis quindecim, menſibus undecim, diebus viginti quinque.

384	6	Richomer & Clearchus.

Honorius, Theodoſii filius, naſcitur.

In Britannia, ſeditione militum, Maximus imperator eſt factus : quo mox ad Gallias transfretante, Gratianus Pariſiis, Merobaude magiſtro militum, proditione ſuperatus, fugiens Lugduni captus atque occiſus eſt. Maximus autem Victorem filium ſuum conſortem regni facit.

THEODOSIUS.

ROmanorum 49, Theodoſius, cum Valentiniano regnavit annis 11, cum Gratiano 6. Poſt mortem ejus, annis 6 Orientem regebat & menſes 4, hoc eſt, uſque ad calendas Februarias, in anno 347 poſt paſſionem Domini : ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro conſule.

Anni

(a) al. *Andragatium.*

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni The.*	
385	1	Arcadius & Baudo. Hieronymus presbyter, hoc tempore in Bethlehem, toto jam mundo clarus habetur, egregio ingenio & ſtudio, univerſæ eccleſiæ ſerviens. Priſcillianus, in ſynodo Burdegalenſi damnandum ſe intelligens, ad imperatorem Maximum provocavit, auditusque Treveris ab Evodio, præfecto prætorii, gladio addictus eſt, cum Eutrocia, Delphidii rhetoris conjuge, & Latroniano, aliisque erroris ſui conſortibus.
386	2	Honorius & Evodius. Burdegalis quædam Priſcilliani diſcipula, nomine Urbica, ob impietatis pertinaciam, per ſeditionem vulgi, lapidibus obruta eſt.
387	3	Valentinianus 3, & Eutropius. Maximus tyrannus à Valentiniano & Theodoſio imperatoribus, in tertio ab Aquileja lapide, ſpoliatus indumentis regiis, ſiſtitur, & capite damnatur: cujus filius Victor, eodem anno, ab Arbogaſte eſt interfectus in Gallia.
388	4	Theodoſius 2, & Cynegius. Itacius & Urſacius epiſcopi, ob authoritatem Priſcilliani, cujus accuſatores fuerunt, eccleſiæ communione privantur.
389	5	Timatius & Promotus. Hieronymus librum de illuſtribus viris eccleſiæ, ad annum octavum Theodoſii, componit.
390	6	Valentinianus 4, & Neoterius. Joannes monachus, & anachorita claruit.
391	7	Tacianus & Symmachus. Per idem tempus caput ſancti Joannis Baptiſtæ Conſtantinopolim eſt perductum, & in ſeptimo milliario civitatis humatum.
392	8	Arcadius 2, & Rufinus. Valentinianus, ad vitæ faſtidium, nimia Arbogaſti, magiſtri militum, auſteritate perductus, laqueo apud Viennam periit. Poſt eum Theodoſius vixit annis tribus.
393	9	Theodoſius tertiò, & Abundantius.
394	10	Arcadius 3, & Honorius 2. Joannes monachus, ornatus prophetiæ gratia, Theodoſio conſulenti de eventu belli, quod adverſum Eugenium movebat, victorem futurum prædixit.
395	11	Olybrius & Probinus. Theodoſius imperator Eugenium vincit & perimit. Auguſtinus, beati Ambroſii diſcipulus, multa facundia doctrinaque excellens, Hippone, regione Aphricæ ordinatur epiſcopus. Theodoſius imperator die 17 menſis Januarii, anno ætatis 60, Mediolani obiit, ſicut in Tripartita hiſtoria legitur.

Quum ſanctum Patricium noluiſſet dominus ſuus dimittere, niſi pro maſſa aurea; ſervavit ſanctus Patricius, præcepto angeli, Victori cuidam gregem porcorum: quorum cuſtos dum fuit ſanctus Patricius, & paſtor, fodit maſſam auream, quam ille Patricius domino ſuo pro ſe dedit.

ARCADIUS.

ROmanorum 50, Arcadius, filius Theodoſii, cum fratre Honorio (ſecundum omnes) regnavit annis 14, menſibus 3, hoc eſt, usque ad calendas Maji, in anno 358 poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Arc.*	
396	1	Arcadius 4, & Honorius 3. Donatus epiſcopus draconem ingentem necavit, expuens in ore ejus, quem octo juga boum ad locum incendii vix trahere potuerunt. Ideo autem incenſus eſt, ne putredo ejus aërem corrumperet. 409

Per idem tempus corpora ſanctorum Abacuc & Micheæ prophetarum divina revelatione produntur.

Gothi Italiam, Vandali atque Alemanni Gallias aggrediuntur.

397	2	Cæſarius & Atticus. Auguſtinus epiſcopus doctrinæ ſcientia inſignis habetur. Concilium Carthaginis: ubi Hipponenſis concilii ſtatuta firmantur & inſeruntur. Sanctus Martinus, Turonorum epiſcopus, 71 ætatis ſuæ

Digitized by Google

anno, episcopatus verò 26, obiit, media nocte Dominica.

Anni Chr.	*Anni Arc.*	
398	3	Honorius 4, & Eutychianus. Siricius papa obiit nono calendis Martii. Anastasius, papa 39 post Petrum, successit annis quinque, diebus viginti septem. Hic constituit, ut, quotiescunque Evangelia sacra recitantur, sacerdotes non sedeant, sed curvi stent. Cyclus vigesimus secundus decennovalis incipit, indictione undecima.
399	4	Manlius, & Theodorus. Cum hoc consulatum inierat Eutropius eunuchus, qui mox & honore & vita dejectus est.

Anno 4 Eugenius occiditur.

400	5	Stillico, & Aurelianus. Gothi Italiam, Alarico & Radagiso ducibus, ingressi.
401	6	Vincentius, & Fravita. Joannes Constantinopolitanus, & Theophilus Alexandrinus, episcopi illustres habentur: sed utrunque obscuravit discordia, quæ eò usque processit, ut Joannes à Theophilo oppressus, Pontum in exilium pergere cogeretur: quum tamen communionem ejus maxima pars episcoporum, Romani pontificis sequuta exemplum, servaverit.
402	7	Arcadius 5, & Honorius 5. Anastasius papa obiit, quinto calendis Maji. Huic successit Innocentius, 40 papa post Petrum, qui constituit jejunium in sabbato celebrari, quia in tali die Dominus in sepulchro jacuit. Sedit annis 15, mensibus 2, & diebus viginti.
403	8	Theodosius Augustus, & Rumoridius.
404	9	Honorius 6, & Aristenetus. Carthaginense concilium habitum de Donatistis. Sancta Paula obiit septimo calendis Februarii, 3 sabbati post Solis occubitum.
405	10	Stillico secundò, & Anthemius. Radagisus, in Tuscia multis Gothorum millibus cæsis, ducente exercitum Stillicone, superatus & captus est.
406	11	Arcadius sextò, & Probus. Vandali & Alani Gallias, trajecto Rheno, tertio calendis Januariis ingressi sunt.

Anni Chr.	*Anni Arc.*	
407	12	Honorius 7, & Theodosius 2. Constantinus in Britannia tyrannus exoritur, & ad Gallias transit.
408	13	Bassus, vir clarissimus, consul. Methodius sic. Apud Antiochiam defuncto Miletio episcopo, substituitur Flavianus, Paulino adhuc superstite. Constantinopoli autem Nectarius, ex prætore urbano catechumenus, & nuper baptisma consequutus, sacerdotium suscepit. Interea Valentinianus in occiduis partibus regnabat. Sed postquam augustæ memoriæ Valentinianus in Vienna, civitate Galliarum, vitâ finivit, Eugenius imperium suscepit, qui contra fidem catholicam sacrilegus extitit. Sed dominus, qui ecclesiam suam tueri consuevit, de cœlo jaculatus est judicium, atque omnem victoriam ad religiosum imperatorem Theodosium transtulit. Itaque extincto Eugenio, Theodosius, glorioſissimus princeps, traditis regni gubernaculis Arcadio Orientis, Honorio Occidentis; ipse Romano imperio per annos 17 feliciter gubernato, ad meliora migravit, cum piissimis principibus percepturus præmia meritorum. Fuit autem vir quidam sublimis in palatio, sub Theodosio imperatore, nomine Arsenius, cujus filios, id est, Arcadium & Honorium, de baptismo suscepit. Hic Arsenius, divina voce admonitus, perrexit ad eremum Scythiæ, ibique inter sanctos patres quietam vitam duxit. Igitur Arcadius & Honorius, piissimi consules Romanorum, quos Arsenius, pater noster, de baptismo suscepit, filii Theodosii imperatoris piissimi: sub quibus Martinus, Turonorum episcopus, apud Condacensem diœcesis suæ vicum obiit, post patrem suum: sicut cum eo antea consules, ita post illum imperatores extiterunt, & regnaverunt post illum, in gloria imperii sui, usquequo extitit Theodosius, piissimus Augustus, filius Arcadii imperatoris: & 38 anno imperii ejus cœpit hæresis pullulare in ecclesia Dei. Obiit autem sanctus Martinus 71 ætatis suæ anno, episcopatus autem 27, anno ab incarnatione Domini 397. Igitur Arcadius imperator,

Digitized by Google

rator, expletis imperii ſui 13 annis, obiit,& frater ejus Honorius ſucceſſit: cujus 7 imperii anno inventum eſt ſancti Stephani, protomartyris corpus, anno videlicet ab incarnatione Domini 416, anno autem 12 imperii ejusdem Honorii.

Sanctus Hieronymus obiit, anno ætatis ſuæ 91, anno ab incarnatione Domini 321. Honorius itaque, expletis imperii ſui 15 annis, obiit: cui Theodoſius, junior Arcadii filius, ſucceſſit. Cujus 8 imperii anno ſanctus Auguſtinus epiſcopus obiit, anno ætatis ſuæ 76. Hucuſque Methodius.

Anni Chr.	*Anni Arc.*	
409	14	Hoc etiam anno Arcadius imperator obiit. Poſt quem Honorius cum Theodoſio, fratris ſui filio, regnat annis 15.

HONORIUS.

ROmanorum 15, Honorius, cum Theodoſio, fratris ſui filio, ſecundum omnes chronographos, regnavit annis 15, hoc eſt, uſque ad calendas Maji, in anno 370 poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Hon.*	
410	1	Honorius 8, & Theodoſius tertiò. Attalus Romæ imperator factus, qui mox privatus regno, Gothis cohæſit.
411	2	Fl. Varro & Tertullus. Roma à Gothis, Alarico duce, capta, & ob hoc ſolus fuit orientalium partium conſul, quod eſt ſequenti anno obſervatum.
412	3	Theodoſius 4, conſul. Conſtantinus apud Arelatenſe oppidum victus & captus: cujus filium Conſtantem, in Hiſpaniis regnare orſum, Geruntius comes, in Maximum quendam tyrannidem transferens, interemerat.
413	4	Honorius 9, & Theodoſius 5. Maximo in Hiſpania regno ablato, vita conceſſa eſt ei: eo quòd modeſtia humilitasque affectati imperii invidiam non merebatur. Eodem tempore Heros, vir ſanctus, & beati Martini diſcipulus, quum Arelatenſi oppido epiſcopus præſideret, à populo ejusdem civitatis inſons, & nulli inſimulationi obnoxius, pulſus eſt. In locum autem ejus Patroclus ordinatus eſt, amicus & familiaris Conſtantii, magiſtri militum: cujus per ipſum gratia quærebatur. Eaque res inter epiſcopos regionis illius magnarum diſcordiarum materia fuit.
Anni Chr.	*Anni Hon.*	
414	5	Lucius quintò, clariſſimus conſul. Hujus collega in conſulatu Heraclianus fuit, qui novarum rerum in Aphrica reus, honorem cum vita amiſit.

Burgundiones partem Galliæ, propinquantem Rheno, obtinuerunt.

Jovinus & Sebaſtianus fratres, in Gallia abrepto regno, perempti ſunt.

Hac tempeſtate Pelagius Brito dogma nominis ſui, contra gratiam CHRISTI, Celeſtio & Juliano adjutoribus exeruit, multosque in ſuum errorem trahit, prædicans, unumquenque ad juſtitiam voluntate propria regi, tantumque accipere gratiæ, quantum meruerit, quia peccatum Adæ ipſum ſolum læſerit, nec poſteros ejus obſtrinxerit. Unde & volentibus poſſibile ſit, omni carere peccato; omnesque parvulos tam inſontes naſci, quàm primus homo ante prævaricationem fuit; nec ideo baptizandos ut peccato exuantur, ſed ut ſacramento adoptionis honorentur.

415	6	Conſtantius & Conſtans. Attalus Gothorum conſilio & præſidio tyrannidem reſumit, & Gallias invaſit.
416	7	Honorius 10, & Theodoſius 6. Hic autem, juxta Dionyſium, incarnationis annus eſt trecenteſimus quadrageſimus quintus, indictio decima tertia. Sanctus Lucianus presbyter Hieroſolymis in epiſtola, quam ſcripſit de inventione corporis protomartyris Stephani, ſanctorumque Gamalielis, Nicodemi, & Abidon, ſicut ſibi revelatum eſt à Domino, inter cætera etiam de ipſo eodem anno manifeſtè demonſtrat ita die paraſcevæ, hoc eſt, feria ſexta, quæ eſt 3 nonis Decembris, conſulatu Honorii 411

norii decies, & Theodosii sexies Augustorum: & reliqua. Regularibus ergo 7 mensis Decembris projectis, remanent concurrentes quatuor anni prædicti, hoc est, calendis Decembris feria quinta, & 3 nonis Decembris feria sexta, anno sexto Honorii, consulatu prædicto, quo corpora sacra à Domino sunt revelata. Scripsit etiam revelationem, Græco sermone, ad omnium ecclesiarum personam: quam Avitus presbyter, Hispanus genere, in Latinum vertit eloquium, & adjecta epistola sua, per Orosium Orientalibus dedit. Qui Orosius, ad loca sancta Hierusalem perveniens, quò eum Augustinus ad Hieronymum, pro discenda animæ ratione, miserat, reliquias sancti Stephani accepit, & ad patriam reversus, primùm intulit Occidenti.

Attalus à Gothis, ad Hispanias migrantibus, neglectus & præsidio carens, capitur.

Athaulphus, à socru vulneratus, obiit, regnumque ejus Vallia, peremptis, qui idem cupere intelligebantur, invasit.

Anni Chr.	*Anni Hon.*	
417	8	Theodosius 7, & Palladius. Placidiam, Theodosii imperatoris filiam, quam Romæ Gothi ceperant, quamque Athaulphus conjugem habuerat, Gallia, *(a)* pacem Honorii expetens, reddidit, ejusque nuptias Constantius promeretur. Innocentius papa obiit, quarto calendis Augusti.

¶ Huic successit Zosimus, papa quadragesimus primus post Petrum, anno uno, mensibus octo, & diebus viginti quinque.

418	9	Honorius undecimò, & Constantius secundò. Honorius Romam triumpho ingreditur, præeunte currum ejus Attalo, quem liberè vivere jussit exulem. Cyclus vigesimus tertius decennovalis incipit, indictione decima quinta.
419	10	Honorius 12, & Theodosius 8. Hoc tempore Constantius, servus CHRISTI, ex vicario Romæ habitans, & pro gratia Dei devotissimè Pelagianis resistens, factione eorundem multa pertulit, quæ illum sanctis confessoribus sociaverunt.

Concilio apud Carthaginem habito 214 & eo amplius episcoporum, ad papam Zosimum synodi decreta perlata sunt: quibus probatis, per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.

Valentinianus, Constantii & Placidiæ filius, nascitur 5 nonis Julii.

Carthaginis concilium contra Manichæos & Pelagianos.

Zosimus papa obiit, septimo calendis Januariis. Huic successit Bonifacius, papa 42 post Petrum, annis 4: qui constituit servum clericum non fieri.

Anni Chr.	*Anni Hon.*	
420	11	Maximus, & Plinta. Constantius pacem firmat cum Vallia, data eidem ad inhabitandum secunda Aquitania, & quibusdam civitatibus confinium provinciarum.
421	12	Theodosius 9, & Constantius 3. Constantius ab Honorio in consortium regni assumitur.

Hieronymus presbyter moritur, anno ætatis suæ nonagesimo primo, secundo calendis Octobris.

422	13	Agricola, & Eustachius. Constantinus imperator obiit.
423	14	Honorius 13, & Theodosius 10. Hoc tempore exercitus ad Hispanias contra Vandalos missus est, cujus Crastinus dux fuit, qui Bonifacium, virum bellicis artibus præclarum, inepto & injurioso imperio, ab expeditionis suæ societate avertit. Nam ille periculosum sibi atque indignum ratus, eum sequi, quem discordem superbientemque expertus esset, celeriter se ad portum Urbis, atque inde ad Aphricam proripuit. Idque negotium reipublicæ multorum laborum initium fuit.

Bonifacius papa obiit, octavo calendis Novembris. Huic successit Cœlestinus, papa 43 post Petrum, annis novem.

424	15	Maximianus, & Asclepiodotus. Placidia Augusta, à fratre Honorio

(a) Potius *Wallia.*

Digitized by Google

norio pulsa, ad Orientem cum Valentiniano proficiscitur.

Honorius Romæ obiit, & regnum ejus Joannes accepit.

THEODOSIUS.

ROmanorum vigesimusquintus, Theodosius junior, Arcadii filius, regnavit annis viginti septem, hoc est, usque ad calendas Maji, in anno quadringentesimo septimo post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt, teste Cassiodoro.

Anni Chr.	*Anni The.*	
425	1	Crastinus, & Victor. Theodosius Valentinianum, amitæ suæ filium, Cæsarem facit, & cum Augusta matre ad recipiendum occidentale mittit imperium. Quo tempore Joannes, dum Aphricam, quam Bonifacius obtinebat, bello reposcit, ad defensionem sui infirmior factus est.
426	2	Theodosius undecimò, & Valentinianus. Placidia Augusta, & Valentinianus, mira felicitate Joannem tyrannum opprimunt, & regnum victores recipiunt, data venia Aëtio, eò quòd Hunni, quos per ipsum Joannes acceperat, ejusdem studio ad propria reversi sunt. Crastinus autem in exilium actus est, quia videbatur Joannes sine incumbentia ipsius regnum non potuisse assumere.
427	3	Theodosius duodecimò, & Valentinianus secundò. Patroclus, Arelatensis episcopus, à tribuno quodam barbaro multis vulneribus laniatus occiditur.
428	4	Hierius, & Adaburius. Bonifacio, cujus intra Aphricam gloria potentiaque augebatur, bellum ad arbitrium Felicis, qui ad Italiam venire abnuebat, publico nomine illatum est, ducibus Mavortio, & Galbione, & Sinoce, cujus proditione Mavortius & Galbio, dum Bonifacium obsident, interempti sunt: moxque ipse à Bonifacio dolo detentus est atque occisus. Exinde gentibus, quæ uti navibus nesciebant, dum à certantibus in auxilium vocantur, mare pervium factum est: & belli contra Bonifacium cœpti in Sigisvultum cura translata est.

Gens Vandalorum ab Hispania ad Aphricam transit.

Anni Chr.	*Anni The.*	
429	5	Felix, & Taurus. Nestorius, Constantinopolitanus episcopus, novum ecclesiis molitur errorem inducere, prædicans CHRISTUM, ex Maria hominem tantùm, non etiam Deum natum; eique divinitatem pro merito esse collatam. Cui impietati præcipuè Cyrilli Alexandrini episcopi industria, & papæ Cœlestini repugnavit authoritas. 412

Pars Galliarum propinqua Rheno, quam Franci possidendam occupaverunt, ab Aëtio comite recepta est.

430	6	Florentius, & Dionysius. Felice ad patriam dignitatem profecto, Aëtius magister militum factus est.

Agricola Pelagianus, Severiani episcopi Pelagiani filius, ecclesias Britanniæ dogmatis sui insimulatione corrupit: sed ad actionem Palladii diaconi papa Cœlestinus Germanum, Antisiodorensem episcopum, vice sua mittit, & deturbatis hæreticis, Britannos ad catholicam fidem reduxit.

Cœlestinus papa constituit, ut Psalmi David centesimi quinquagesimi ante sacrificium antiphonatim decantarentur: nam antea epistola tantùm & sanctum Evangelium recitabantur.

431	7	Theodosius 13, & Valentinianus 3. Sanctus Augustinus, episcopus per omnia excellentissimus, moritur 5 calendis Septembris, ætatis suæ anno septuagesimosexto, quum in clericatu, vel episcopatu annum 40 complesset, libris Juliani Manichæi inter impetus obsidentium Vandalorum, in ipso dierum suorum fine respondens, & gloriosè in defensione Christianæ gratiæ perseverans.
432	8	Bassus & Antiochus.

Digitized by Google

Synodus apud Epheſum congregata ducentorum ſacerdotum. Neſtorius, cum hæreſi nominis ſui, & cum multis Pelagianis, qui cognatum errori ſuo tutabantur dogma, damnatur.

Ad Scotos in CHRISTUM credentes ordinatus à papa Cœleſtino Palladius, primus epiſcopus miſſus eſt. Poſt ipſum ſanctus Patricius fuit, genere Brito, à ſancto Cœleſtino papa conſecratus, & ad archiepiſcopatum Hibernenſem mittitur: ibi per annos quadraginta ſignis atque mirabilibus prædicans, totam inſulam Hiberniam convertit ad fidem.

Anni Chr.	*Anni The.*	
433	9	Aëtius, & Valerius. Bonifacius ab Aphrica ad Italiam per Urbem venit, & accepit magiſtri militum dignitatem: qui, quum reſiſtentem ſibi Aetium prælio ſuperaſſet, paucos poſt dies morbo aſſumptus eſt.

Cœleſtinus papa obiit ſexto idus Aprilis. Huic ſucceſſit Sixtus, papa 44 poſt Petrum, annis octo.

413 | 434 | 10 | Theodoſius decimoquartò, & Maximus. Eudoxia, uxor Theodoſii imperatoris, ab Hieroſolymis remeavit, beatiſſimi Stephani protomartyris reliquias, quæ in baſilica ſancti Laurentii poſitæ venerantur, ſecum deferens.

| 435 | 11 | Aſper, & Ariovindus. Sixtus papa fecit baſilicam matris Domini, quæ ab antiquis Liberæ nominabatur.

| 436 | 12 | Theodoſius decimoſextò, & Valentinianus quartò. Pax facta cum Vandalis, data eis ad habitandum Aphricæ portione. Eodem tempore Gundicarium Burgundionum regem, intra Gallias habitantem, Aetius bello obtinuit, pacemque ei ſupplicanti dedit: qua non diu potitus eſt, ſiquidem illum Hunni cum populo ſuo & ſtirpe deleverunt. Cyclus 34 decennovalis incipit, indictione quarta.

| 437 | 13 | Iſidorus, & Senator. Gothi pacis placita perturbant, & plura municipia vicina ſedibus ſuis occupant, Narbonenſi oppido maximè infeſti. Quod quum diu obſidione & fame laboraret, per Latorium comitem ab utroque periculo liberatum eſt: ſiquidem per ſingulos equites, binis tritici modiis advectis, ſtrenuiſſimè hoſtes in fugam vertit, & civitatem annona adjuvit.

Anni Chr.	*Anni The.*	
438	14	Aetius & Sigisvultus. Bellum adverſus Gothos, Hunnis auxiliantibus, geritur. In Aphrica Geiſericus, rex Vandalorum, intra habitationis ſuæ limites volens catholicam fidem in Arianam impietatem ſubvertere, quosdam noſtrorum epiſcopos, eotenus perſequutus eſt, ut eos privatos jure baſilicarum ſuarum, etiam civitatibus ſuis pelleret, quum ipſorum conſtantia nullis ſuperbiſſimi regis minis ac terroribus cederet. Valentinianus Auguſtus ad Theodoſium principem Conſtantinopolim proficiſcitur, filiamque ejus in matrimonio accepit. Eodem etiam anno piraticam barbari exercuerunt. Per idem etiam tempus quatuor Hiſpani viri, Arcadius, Probus, Eutychius & Paſchaſius, dudum apud Geiſericum merito ſapientiæ & fidelis obſequii clari habebantur: quos rex, ut copulatiores ſibi faceret, in Arianam ſectam tranſire præcepit. At illi hoc facinus conſtantiſſimè reſpuentes, excitato in rabidiſſimam iram barbaro, primum proſcripti, deinde in exilium acti, ac poſtremò diverſis mortibus interempti, illuſtri martyrio mirabiliter occubuerunt. Puer autem, Paulillus nomine, frater Paſchaſii & Eutychii, pro elegantia formæ atque ingenii regi admodum acceptus, quum à profeſſione atque amore catholicæ fidei, nullis minis perturbari poſſet, diu fuſtibus cæſus, & ad infimam ſervitutem damnatus eſt: nec ideo, ut apparet, interfectus, ne ſuperata fævitia impii regis etiam illa ætas gloriaretur.

Sanctus Cyrillus, Alexandrinus epiſcopus, cyclum nonaginta & quinque annorum componit, incipiens ab anno centeſimo quinquageſimo tertio Diocletiani.

Batavos, Tungros, Menapios, Teravanos, Morinos, Ambiones, Cameracenſes, Tornacenſes, Atrebatenſes, Belvacenſes,

Digitized by Google

censes, & quicquid his regionibus interjacet, ultraque Sequanam & Ligerim, Clodius Francorum regno adjecit.

Anni Chr.	*Anni The.*	
439	15	Theodosius 16, & Faustus. Diabolus, in specie Mosis in Creta apparens Judæis, per mare pede sicco ad terram repromissionis eos perducere repromisit: sed plurimis mersis & necatis, reliqui salvi facti, ad gratiam CHRISTI convertuntur.
440	16	Theodosius 17, & Festus. Hac tempestate Julianus Atelanensis, jactantissimus Pelagiani erroris assertor, quem dudum amissi episcoparus intemperans cupido exagitabat, multimoda arte fallendi correctionis spem præferens, molitus est in communionem ecclesiæ irrepere. His insidiis Sixtus papa diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit. Et ita omnes catholici de rectectione fallacis bestiæ gaudebant: quasi tunc primùm superbissimam hæresin apostolicus gladius detruncasset. Aëtio rebus, quæ in Gallia componebantur, intento, Geisericus (de cujus amicitia nihil metuebatur) Carthaginem dolo pacis invadit, omnesque opes ejus, excruciatis diverso genere tormentorum civibus, in jus suum vertit. Nec ab ecclesiarum expoliatione abstinens, quas & sacris vasis exinanitas, & sacerdotum administratione privatas, non jam divini cultus loca, sed suorum jussit esse habitacula. In universum captivi populi ordinem sævus, sed præcipuè nobilitati & religioni infensus, ut non discerneretur, hominibus magis, an Deo bellum intulisset.
441	17	Valentinianus, & Anatolius. Defuncto Sixto episcopo, 40 amplius diebus Romana ecclesia sine antistite fuit, mirabili pace atque patientia præsentiam diaconi Leonis expectans, qui tunc inter Aëtium atque Albinum, amicitiæ gratia redintegrandæ, Gallias detinebat. Igitur Leo, legatione publica accitus, & gaudenti patriæ præsentatus, 45 post Petrum Romanæ ecclesiæ episcopus ordinatur; annis 12, mensibus 2. Geisericus, rex Vandalorum, Siciliam graviter affligens, accepto nuncio Sebastiani ducis, ab Hispania ad Aphricam transitu celeriter Carthaginem redit, ratus, periculosum sibi ac suis fore, si vir bellandi peritus recipiendæ Carthagini incubuisset.
442	18	Cyrus, vir clarissimus, consul. Theodosius imperator bellum contra Vandalos movet, Ariobindo & Ansila, atque Germano ducibus, cum magna classe directis, qui longis cunctationibus negotium differentes, Siciliæ magis oneri, quàm Aphricæ præsidio fuêre.
443	19	Dioscorus, & Eudoxius. Hunnis Thraciam & Illyricum vastantibus sæva depopulatione, exercitus, qui Sicilia demorabatur, ad defensionem Orientalium provinciarum revertitur. Cum Geiserico autem & Valentiniano Augusto pax confirmata, & certis spatiis Aphrica inter utrosque divisa est.
444	20	Maximus 2, & Paternus. Hoc tempore, plurimos Manichæos intra Urbem latere, diligentia papæ Leonis innotuit, qui eos de secretis suis erutos, & oculis totius ecclesiæ publicatos, omnes dogmatis sui turpitudinem damnare fecit & prodere, incensis eorum codicibus.
445	21	Theodosius 18, & Albinus. Attila, Hunnorum rex, Budam fratrem & consortem suum perimit, ejusque populos sibi parere fecit. Hoc anno Pascha Dominicum aliter celebratum erat, quàm in die 10 calend. Maji, sed 11 calend. earundem, quando dies passionis fuit: ob cujus reverentiam Natalis urbis Romæ sine Circensibus transiit. Incipit epistola Paschasini ad papam Leonem, jubentem sibi, quum orta est quæstio de Pascha hujus anni. *Domino viro sancto atque beatissimo, ac apostolico, mihique & post Dominum plurimùm colendo, papæ Leoni, Paschasinus episcopus. Apostolatus vestri scripta, diacono Panormitanæ ecclesiæ, Silano deferente, percepi, quæ nuditati meæ atque erumnis, quas amarissima captivitate faciente, incurri, sola-* 414

by Google

ſolatium in omnibus atque remedium attulerunt, cæleſti rore animum recreantia, atque omne, quod triſte fuerat, abſtergentia. Domine venerabilis papa, dignata eſt corona veſtra, ut quid Paſchalis ſupputationis veritas anni poſt hunc annum futuri haberet, ſacroſanctis auribus veſtris exiguitas mea intimaret: cui præcepto inobediens exiſtere nec potui, nec debui. Diutino itaque tractatu, vel ratiocinatione id verum invenimus, quod ab Alexandrinæ eccleſiæ antiſtite beatitudini veſtræ transſcriptum eſt. Nam, quum Romana ſupputatio, quæ cyclo concluditur, cujus ipſe, de quo quæſtio agitur, erat annus 63 (qui cyclus cœpit à conſulatu Siagrii & Antonii anno quarto Gratiani) nobis dubietatem afferret, eo quòd ſexto calend. Aprilium die, dies Dominica, & Luna 21 incurreret; & iterum octavo calend. Majarum die, ut rei veritas habet, Dominica Paſchalis dies, & Luna 19, obveniret; in hoc ambiguo fluctuantes, ad Hebræorum, hoc eſt, Legalem ſupputationem, nos convertimus. Quem quum Romani ignorant, facilè in errorem incurrunt. Cœpit ergo ogdoas à conſulatu virorum clariſſimorum, Ælii & Sigivulci, quæ concluditur anno hoc, de quo quæſtio videtur exorta. Talis ratio hæc eſt: Priores duo anni communes, 3 emboliſ. 4 & 5 communes, & 8 emboliſm. Pervidet ergo apoſtolatus prudentia, 8 annum ogdoadis non poſſe aliter fieri, niſi emboliſmum teneamus. Quòd ſi voluerimus illud, quod ſuperiùs diximus, id eſt, quod primùm incurrit Paſcha, ſeptimo calen. Aprilium celebrare, communem annum faciemus, & incipiet omnis deinceps ſubſequentium annorum ſupputatio vacillare. Et ne hoc, quod expoſui, beatitudini veſtræ aliquam obſcuritatem afferat, ſuggeſſimus communes annos apud Hebræos, 415 *duodecim tantùm Lunas, hoc eſt, dies 384, habere. Neceſſitate ergo emboliſmi cogimur id tenere, quod longius eſt, ne à vero deviare videamur: neque nobis aut novum aut erratum videatur, quum dies paſſionis undecimo calendis Majarum occurrat: à quâ, ſicut videtur, Paſcha nomen accepit: licet Hebræa linguæ interpretes tradant, Paſcha tranſitum dici. Quod tamen ita eſſe, Joannis Evangeliſtæ dicto confirmatur, quo ait, quum de paſſione loqueretur: Quum veniſſet hora, ut tranſiret JESUS ex hoc mundo:* & reliqua.

Paſchaſinus epiſcopus ad ſanctum Leonem papam. *Non nos dies una longiùs poſita terreat, ne quum hoc vitamus, incurramus errorem: ſicut evenit tempore beatæ recordationis domini mei prædeceſſoris Zoſimi papæ, anno Honorii Auguſti conſulatus 11, & Conſtantii 2. Tempore ergo Zoſimi papæ, quum nec decimo calendis Maji die, ſed octavo calendis Aprilis, Paſcha celebratum eſt, id eſt, pro emboliſmo communis annus cenſus eſt, & error graviſſimus ortus eſt, in tantum, ut miniſterio certo, quod dono Spiritus ſancti datur, hac veritas probaretur. Quod exponendum propterea credidi, quia locus etiam ipſe ſancto atque à me venerando fratri meo, diacono Libano, notiſſimus eſt: cujus myſterii miraculum tale eſt. Quædam viliſſima poſſeſſio, quæ Meltinas appellatur, in montibus arduis ac ſylvis denſiſſimis conſtituta. Illic perparum atque vili opere conſtructa eccleſia eſt, in cujus baptiſterio, nocte ſacroſancta Paſchali, baptizandi hora, quum nullus canalis, nulla ſit fiſtula, nec aqua omnino vicina, fons ex ſeſe repletur. Tunc ergo, ſicut ſuprà dixi, ſub ſanctæ memoriæ domino meo quondam, ac beatiſſimo papa Zoſimo, anno nono Honorii, quum apud Orientales error ortus fuiſſet, conſuetis lectionibus nocte ſancta diſcuſſis, quum presbyter ſecundum morem baptizandi horam requireret, usque ad lucem aqua non veniente; non conſecrati, qui baptizandi fuerant, receſſerunt. Ut igitur breviter narrem, illa nocte, quæ luceſcebat in diem Dominicam, decimo die calendis Maji, fons ſacer hora competenti repletus eſt. Evidenti ergo miraculo claruit, Occidentalium partium fuiſſe errorem. Hæc prout potui, & epiſtolaris brevitas paſſa eſt, jubente apoſtolatu noſtro, tranſcripſi. Provolutus igitur nunc obſecro, ut pro mea parvitate, immo pro totius orbis ſtatu orare dignemini, ut tandem de tot neceſſitatibus liberati cognoſcamus, quomodo ipſe eſt Deus noſter, qui facit mirabilia ſolus, qui jam non tradat beſtiis animas confitentes ſibi, neque amplius non tentari patiatur ſuper id, quod ferre poſſumus, ſed faciat cum tentatione proventum miſericordiæ pro ſua pietate, ut ſuſtinere poſſimus.* Hucusque epiſtola Paſchaſini. Annus itaque 417 incarnationis, ſecundum Dionyſium, eſt annus 9 Honorii: & annus 444 incarnatio-

carnationis, ſecundum eundem Dionyſium, eſt annus 21 Theodoſii principis.

Anni Chr.	*Anni The.*	
446	22	Valentinianus 6, & Nonius. Leo papa conſtituit, infra actionem dici miſſæ, Sanctum ſacrificium & immaculatam hoſtiam: & monacham non accipere velamen capitis benedictum ab epiſcopo, niſi prius fuerit virginitas ejus probata.
447	23	Aëtius 3, & Symmachus. Britanni à Scotis & Pictis ſuperantur. Quos, ſubjectionem Romanis pro auxilio promittentes, miſſa legio liberans, Scotos à Britannia projecit; ac domum reverſura præcepit Britannis, murum trans inſulam inter duo maria ſtatuere: Quo ceſpite magis quàm lapide conſtructo, ut diſceſſere Romani, Scoti advecti in navibus, Britannos, quaſi maturam ſegetem, obviantes ſibi cædunt, calcant, devorant. Interim petentibus auxilia, Romani recurrunt, & Scotos fugant, & cum Britannis murum inter urbes ſolidum ſaxo à mari usque ad mare collocant, & in littore meridiani maris, unde hoſtes metuebantur, turres per intervalla ad proſpectum ſtatuunt. Recedente verò à Britannia Romano exercitu, Scoti & Picti redeunt, & totam Britanniam, ab Aquilone muro tenus, & ipſo interrupto capiunt. Britanni verò epiſtolam lachrimabilem ad Aëtium, Romanæ poteſtatis virum, ter conſulem mittunt, anno 23 Theodoſii, ſed non auxilium impetrant. Revertuntur domum Scoti, & non poſt multum tempus reverſi Picti cum Scotis, extremam Britanniæ partem primùm, & deinceps inhabitandum detinent. Britanni autem unanimo conſilio, cum rege ſuo Vertigerno, Anglos, quaſi defenſores patriæ, ad ſe invitandos elegerunt. Sed exceptos impugnatores ſenſerunt, conficta occaſione, quòd pro ſe militantibus Britones minus ſufficienter ſtipendia darent.
448	24	Calippus, & Adaburius. Eutyches hæreſiarcha, Conſtantinopolitanus presbyter, fretus Theodoſii Auguſti amicitiis, conatus eſt non perfectum hominem in CHRISTO aſſerere: contra quem Flavianus, ejusdem urbis epiſcopus, conflictum ſuſcipiens, cum ſacerdotibus ſuis damnatus eſt, authore Dioſcoro, Alexandrinæ urbis epiſcopo.
449	25	Poſthumianus, & Zeno. Theodoſius imperator, pro defenſione Eutychetis, Leonem papam ad ſe vocat. Qui, dum ire vellet, à populo prohibitus, presbyteros & diaconos quosdam direxit.
450	26	Aſturius, & Protogenes. Iterum vocati catholici audiendi.
451	27	Valentinianus 7, & Avienus. Concilium in Epheſo, contra Eutychetem presbyterum, qui Conſtantinopoli monaſterio celeberrimo præſidebat, dicens, Deum tantùm eſſe CHRISTUM, non hominem. Contra quem Hilarius diaconus, cum Julio epiſcopo Puteolano, vice papæ Leonis, miſſi fuerunt. Qui diaconus, quia pro violata fide illic clamavit, vitæ ſuæ fuga conſuluit, Romamque pervenit. Theodoſius verò imperator, eodem anno obiit, & cum magna pompa à Placidia & Leone cum omni ſenatu deductus eſt, & in Mauſoleo ad apoſtolum Petrum poſitus. Cui ſucceſſit Martianus, & Pulcheria, ejus conjux, Auguſta facta eſt: à quo damnatur Eutyches, & omnes ejus fautores.

MARTIANUS.

ROmanorum 53, Martianus, ſecundum omnes regnavit annis 7: juxta eum, qui hiſtoriam tunc conſcripſit, annis 8; ſecundum Romanam hiſtoriam, annis 7, menſibus 2, hoc eſt, usque ad calendas Julii, in anno 445 poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro. 416

Anni Chr.	*Anni Mar.*	
452	1	Martianus, & Adelphius. Placidia Auguſta defuncta eſt 5 calend. Decembris.

Pugna facta eſt in Galliis, inter Aëtium patricium, & Attilam, regem Hunnorum, ſed cum utriusque populi maxi-

Digitized by Google

ma cæde. Attila fugatus eſt in Gallias ſuperiores.

417

Anni Chr.	*Anni Mar.*	
453	2	Herculanus, & Aſporatius. Joannes Baptiſta duobus monachis Orientalibus, qui ad oraculum venerunt Hieroſolymam, caput ſuum, juxta Herodis quondam regis habitaculum, revelavit: quod ad Phœnicem urbem cum magno honore perlatum eſt.

Gens Anglorum, ſive Saxonum, Britanniam tribus longis navibus advehitur: quibus dum iter proſperatum domi fama referret, mittitur exercitus fortior: & totam penè inſulam, ab Orientali ejus plaga usque ad Occidentem, igne vel enſe ſubegit.

Attila, redintegratis viribus, Aquilejam, magna vi dimicans, introivit, cum quo à Valentiniano imperatore papa Leo directus, pacem fecit, teſte Caſſiodoro.

| 454 | 3 | Opilio, & Vincomalus. Synodus Chalcedonenſis facta, ubi Eutyches & Dioſcorus damnati ſunt. Sanctus Leo papa ad Julianum epiſcopum ſic: *De Paſchali obſervantia ſanctæ memoriæ Theophilus, Alexandrinus epiſcopus, ad Auguſtum Theodoſium ſeniorem ſcribens, per centum annos à primo prædicti principis conſulatu digeſſit ordinem diei feſti Paſchalis: cujus inſtructionis 76 nunc annus evolvitur, quòd Opilione conſule, 2 idus Aprilis celebrata eſt ſacra ſolennitas Paſchalis, unde ſequenti anno 2, nonis Aprilis rationabiliter Paſcha conſequetur. Sed annus, qui erit 78, ut videtur, diſcordat: ſiquidem in 8 die calend. Maji Paſcha conſtituitur, quum 15 calend. Maji debuit fieri.*

| 455 | 4 | Ælius, & Studius. Ordinatus eſt epiſcopus Deogratias, in baſilica Fauſti, die Dominico 8 calend. Novembris. Aëtius patricius, in palatio, manu Valentiniani imperatoris, extinctus eſt: ſolus ex principibus famoſiſſimo Attilæ formidabilis. Boëtius quoque, vir præfectus prætorio, amicus ejus, cum aliis præſtantibus viris, interemptus eſt.

| 456 | 5 | Valentinianus 8, & Anthemius. Valentinianus imperator ab amicis Aëtii 13 calend. Aprilis in campo Martio occiditur. Maximus verò, vir gemini conſulatus & patriciæ dignitatis, altera die 12 calend. Aprilis, Romæ ſumpſit imperium. Poſt menſem autem alterum, nunciato ei ex Aphrica Geiſerici regis adventu, multis nobilibus & popularibus ex Urbe fugientibus, quum Maximus, data abeundi cunctis licentia, trepidus vellet abſcedere; 77 die adepti imperii à famulis Valentiniani dilaniatus eſt, & membratim in Tiberim projectus. Sic caruit ſepultura. Poſt hæc conſequuta eſt multis digna lachrymis Romana captivitas. Vacuam enim omni præſidio Urbem Geiſericus obtinuit, 4 idus Julii, feria 3, occurrente ſibi papa Leone ſancto extra portas. Cujus ſupplicatio ita eundem agentem lenivit, ut, quum omnia poteſtati ejus eſſent tradita, civitati tamen ab igne & cæde & ſupplicio abſtineretur. Roma verò per 14 dies ſecura, & libera ſcrutatione, omnibus opibus ſuis evacuata eſt: multaque millia captivorum, prout cuique ætati placuerat, cum regina & filiabus ejus, Carthaginem abducta. Hoc anno, id eſt, 455 incarnationis (juxta Dionyſium) Paſcha Dominicum 8 die calendis Maji rectè celebratum eſt, ordinatione ſancti Theophili: quod ſanctus Leo papa 15 calend. Maji potius obſervandum proteſtatur. Cyclus 25 decennovalis incipit, indictione 8.

Anni Chr.	*Anni Mar.*	
457	6	Varari, & Joannes. Poſt Maximum Avitus in Galliis aſſumpſit imperium.

| 458 | 7 | Conſtantius, & Rufus. Avitus Placentiæ depoſuit imperium. Marciano defuncto apud Conſtantinopolim, Leo Orientis, Majorianus Italiæ ſuſcepit imperium, teſte Caſſiodoro. |

LEO.

ROmanorum 54, Leo (ſecundum omnes) regnavit annis 16, hoc eſt, usque ad calendas Julii, in anno 420 poſt paſſionem Domini, his conſulibus, teſte Caſſiodoro.

459

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Leon.*	
459	1	Leo, & Majorianus. Qui conſules fuerunt mutati, propter bellum Majoriani, & ſuffecti Richimer & Patricius.

Majorianus in Aphricam movit procinctum.

Alexandria & Ægyptus errore Dioſcori hæretici langueſcit, qui immundo repletus ſpiritu, canina rabie latrat.

| 460 | 2 | Magnus & Apollonius. Hæreſis Acephalorum, Chalcedonenſe concilium impugnantium, apparuit. Acephali, id eſt, ſine capite nominantur, quia, quis author priùs eum invexit, non invenitur.

| 461 | 3 | Severinus, & Dagalaiphus. Majorianus juxta Derconam civitatem 8 idus Auguſti occiditur, immiſſione Richimeris: cui Severum, natione Lucanum, Ravennæ ſuccedere fecit in regnum.

Magnus Leo papa obiit 4 calend. Julii.

Hilarius, papa 46 poſt Petrum, ordinatur 2 idus Novembris, qui ſedit annis 7, menſibus 6. Pro terræ motu continuo Conſtantinopoli contigit, juvenem in aëre omnibus videntibus, divinitus ſuſpendi, cui juſſum eſt, nunciare epiſcopo & populo ſic pſallere: *Sanctus Deus, ſanctus fortis, ſanctus immortalis, miſerere nobis*: nihil plus apponentes.

| 462 | 4 | Leo 2, & Severus.

| 463 | 5 | Baſilius, & Vivianus. Theodorus, epiſcopus civitatis, quæ Cyria dicitur, eò quòd à Cyro, rege Perſarum, ſit condita; ſcribit de vera incarnatione Dominica contra Eutychem, & Dioſcorum, qui negavit humanam carnem in CHRISTO.

Victorinus, jubente papa Hilario, ſcripſit Paſchalem circulum 532 annorum.

| 464 | 6 | Ruſticus, & Olybrius. Beorgor, rex Alanorum, apud Pergamum à patricio Richimere peremptus eſt.

| 465 | 7 | Herminerichus, & Baſilicus. Severus, Romæ in palatio, fraude Richemeris peremptus eſt.

| 466 | 8 | Leo junior 3, ſolus. Theodoretus, prædictus epiſcopus Cyriæ, ſcribit Eccleſiaſticam hiſtoriam, quæ Tripartita dicitur, à fine librorum Euſebii, id eſt, ab anno 20 Conſtantii, usque ad tempus hujus Leonis imperatoris, qui & ipſe epiſcopus obiit.

Anni Chr.	*Anni Leon.*	
467	9	Buſeus, & Joannes. Anthemius à Leone imperatore ad Italiam mittitur, qui tertio ab Urbe milliario, in loco, qui dicitur Broncoras, ſuſcepit imperium.

| 468 | 10 | Anthemius 2, ſolus. Marcellinus occiditur in Sicilia.

| 469 | 11 | Martianus, & Zeno. Arabundus imperium tentans, juſſu Anthemii, in exilium deportatur. 418

Hilarius papa obiit 9 calend. Martii. Simplicius, papa 47 poſt Petrum, ſucceſſit annis 15, diebus 6.

| 470 | 12 | Severus, & Jordanes. Romanus patricius, affectans imperium, capite truncatur.

| 471 | 13 | Leo 4, & Probianus. Aſpar, affectans tyrannidem, Conſtantinopoli à Leone imperatore occiditur.

| 472 | 14 | Feſtus, & Martianus. Patricius Richimer, Romæ facto Olybrio imperatore, Anthemium, contra reverentiam principis, & jus affinitatis, cum gravi clade civitatis extinguit: qui non diutius peracto ſcelere gloriatus eſt, ſed poſt quadraginta dies defunctus eſt. Olybrius autem menſe ſeptimo imperii vitam peregit.

| 473 | 15 | Leo 5, ſolus. Gundibaldo hortante, Glycerius Ravennæ ſumpſit imperium. Eodem anno Leo imperator nepotem ſuum, Leonem, conſortem fecit imperii.

| 474 | 16 | Leo junior, ſolus. Nepos Romæ Glycerio ſucceſſit in regnum. Leo, ſenior imperator, hoc anno obiit. Hucusque Proſper & Caſſiodorus. Jordanus epiſcopus, ſicut in Chronica, ab eo hoc tempore compoſita, refert, & Caſſiodorus cum eo, & Melitus: Leo ſenior Leonem juniorem, ex Ariadne familia nepotem ſuum, in imperio ordinans Orientali, anno 16 imperii ſui obiit.

LEO II.

ROmanorum 55, Leo junior, mox paucis menſibus, puerile, ordinante tamen patre, quum rexiſſet imperium, manu ſua generum ſuum Zenonem coronans, imperatoremque conſtituens, rebus humanis exceſſit. Hæc Jordanus. Juxta Romanam hiſtoriam, Leo ſenior regnavit annis 16, ac menſibus 6, hoc eſt, usque ad calendas Januarias. In eodem anno 16, quo Leo obiit, Theodoricus rex Romam obtinuit, tempore Leonis junioris.

ZENON.

ROmanorum 56, Zenon (ſecundum omnes) regnavit annis 17, hoc eſt, usque ad calendas Januarii, in anno 437 poſt paſſionem Domini: ſub quo hi conſules fuerunt, teſte Caſſiodoro. Zenon, natione Iſaurus, regnavit ſine purpura & regalibus inſigniis. Cyclus 26 decennovalis incipit, indictione duodecima.

Anni Chr.	*Anni Zen.*	
475	1	Proconſul Leo, ſolus. Zeno Leonis gener fuit. Hic, dum procul in Cilicia degeret, ſubitò Verina Auguſta, ſocrus ſua, fratrem ſuum Baſilicum in imperium deducens, Auguſtum in Urbe appellavit. Quod comperiens Zenon, Chalcedone ſine aliqua reipublicæ læſione Iſauriam ſeceſſit, malens ſe ſolum cum Ariadne Auguſta exulare, quàm ſui cauſa reipublicæ aliquod ex bellis civilibus incommodum provenire. Quod Baſilicus cognoſcens, Zenonisque fuga lætatus, Marcum, filium ſuum, Cæſarem ordinavit. Hæc Jordanus. Oreſtes, nepote in Dalmatias fugato, filio Auguſtulo dedit imperium.
476	2	Baſilicus 2, & Armatius. Ab Odoacre Oreſtes, & frater ejus Paulus occiſi ſunt: nomenque regis Odoacer aſſumpſit, quum tamen nec purpura, nec etiam regalibus uteretur inſigniis.
477	3	Baſilicus iterum, & Armatius. Iſte Zenon Leonem, Auguſti filium, interficere quæſivit: ſed mater ejus alium pro eo forma ſimili obtulit, Leonem verò occultè clericum fecit: quique in clericatu usque ad Juſtini tempora vixit.
478	4	Ellus, ſolus.
479	5	Zenon 2, ſolus.
480	6	Baſilius junior, ſolus.
481	7	Placidus, etiam ſolus. Odoacer in Dalmatiis Odivam vicit & peremit
482	8	Severinus, ſolus. Simplicius papa Acatium, Conſtantinopolitanum epiſcopum, & Petrum, Alexandrinum epiſcopum, Eutychianos damnat.
483	9	Fauſtus 5, ſolus. Corpus Barnabæ apoſtoli, & Evangelium Matthæi Hebræo ſtylo ſcriptum reperitur, ipſo revelante.
484	10	Theodoricus, & Venantius. Simplicius papa obiit 6 nonis Martii. Felix, papa 48 poſt Petrum, ſedit annis 8.
485	11	Symmachus, ſolus. Hunericus, rex Vandalorum Arianus, in Aphrica exulatis defugatisque plus quàm 334 epiſcopis catholicis, eccleſias clauſit, plebem variis afficiens ſuppliciis: & quidem innumeris abſcidit manus, linguas præcidit: nec tamen loquelam catholicæ confeſſionis eripere potuit.
486	12	Decius, & Longinus. Felix papa etiam damnavit Acatium & Petrum, epiſcopos Eutychianos.
487	13	Boëthius ſolus. Odoacer, Feba rege Rugorum victo captoque, regno potitus eſt.
488	14	Dynamius, & Sifidius. Theodoricus rex intravit Italiam, his conſulibus, teſte Caſſiodoro. Cui Odoacer ad Sontium *(a)* amnem pugnam parans, victus, cum tota gente fugatus eſt. Eodem anno, repetito conflictu, Veronæ vincitur Odoacer.

419

489

(a) Al. *Adyſontium*. Verum, rectius hic, Theodoricus enim Odoacrum, ad Iſontium, Carnorum fluvium, qui etiam Sontius dicitur, devicit teſte *CASSIODORO* in Chronico.

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Zen.*	
489	15	Probinus, & Euſebius.
490	16	Fauſtinus junior, ſolus.

Theodoricus rex, ad Ducam fluvium, Odoacrem tertio certamine ſuperavit: qui Ravennam fugiens, obſidetur incluſus. Odoacer verò egreſſus Ravennam nocturnis horis, ad pontem Candidiani, à domino noſtro Theodorico rege, memorabili certamine ſuperatur. Tunc etiam Vandali, pace ſuppliciter poſtulata, à Siciliæ ſolita deprædatione ceſſarunt.

| 491 | 17 | Olybrius junior, ſolus.

Eodem anno Zeno imperator obiit, cui Anaſtaſius in Orientalibus ſucceſſit. Sanctus Patricius, Hiberniæ archiepiſcopus, quum eſſet annorum 92, obiit. Quum eſſet annorum 16, venditus eſt: ſex annis vixit in ſervitute, in Romanis partibus: ſexaginta annis in Hibernia prædicavit.

ANASTASIUS.

ROmanorum 57, Anaſtaſius, ſecundum omnes, regnavit annis 27, hoc eſt, usque ad calendas Maji, anno 454 poſt paſſionem Domini, his conſulibus, teſte Caſſiodoro.

Anni Chr.	*Anni Anaſt.*	
492	1	Anaſtaſius, & Rufus.

Hic duas naturas negavit in CHRISTO, id eſt, humanitatis & deitatis, ſecundum Eutycheos.

| 493 | 2 | Albinus, ſolus.

Felix papa obiit. Huic Gelaſius, papa 49 poſt Petrum, ſuccedit annis quatuor, & menſibus decem.

494	3	Æmylius, ſolus.
495	4	Aſterius, & Præſidius.

Theodoricus rex Ravennam ingreſſus, Odoacrem, molientem ſibi inſidias, occidit.

| 496 | 5 | Victor, ſolus.

Gelaſius papa Miſenum epiſcopum, à Felice damnatum, eccleſiæ ſuæ reſtituit.

| 497 | 6 | Paulus, ſolus.

Gelaſius papa libros contra Eutychen & Neſtorium compoſuit, & obiit 13 calend. Decembris. Huic Anaſtaſius, papa 50 poſt Petrum, ſucceſſit anno uno & menſibus ſex.

Anni Chr.	*Anni Anaſt.*	
498	7	Anaſtaſius, ſolus.

Anaſtaſius imperator nullius inimicorum ſuorum meruit audire vindictam, ſicut nec noſtræ eccleſiæ jura ſervavit.

| 499 | 8 | Paulinus, & Joannes.

Thraſamundus, Vandalorum rex, catholicas eccleſias damnavit, & 225 epiſcopos exilio in Sardiniam miſit.

Anaſtaſius papa voluit occultè revocare Acatium, Conſtantinopolitanum epiſcopum damnatum: quare divino nutu percuſſus eſt, & obiit quinto calendarum menſis Julii.

| 500 | 9 | Paulinus, & Joannes.

Symmachus, papa 51 poſt Petrum, ſedit annis 15. Propter electionem Symmachi papæ, & Laurentii, Fauſtus exconſul nobiliſſimus, & Probinus exconſul, ex parte Laurentii, adverſus Fauſtum exconſulem, cæterosque ex parte Symmachi, in medio Urbis, cædes & homicidia fecerunt, & multos clericos occiderunt. Unde etiam ſanctus Paſchaſius diaconus poſt mortem ſuam in pœna poſitus erat, quia contra populum, in electione Laurentii, usque in finem vitæ ſuæ permanſit; (a) ſicut legitur in Dialogo. Et hoc fuit peccatum minimum, id eſt, culpa ignorantiæ, quia ipſe putabat, ſe rectè agere coram Deo, quod ignoranter fecit.

| 501 | 10 | Patricius, & Hypatius.

Theodoricus rex hoc anno Romam, cunctorum votis expetitus, advenit; & ſenatum ſuum mira affabilitate tractans, Romanæ plebi donavit annonas, atque admirandis muniis, deputata per annos ſingulos maxima pecuniæ quantitate, ſubvenit. Sub cujus felici imperio plurimæ renovantur urbes, minutiſſima caſtella conduntur: conſurgunt etiam admiranda palatia, magnisque ejus operibus antiqua miracula ſuperantur. 420

502	11	Avienus, & Pompejus.
503	12	Avienus junior, & Pro-

(a) Vide infra *SIGEBERTUM GEMBLACENSEM ad a. 493. COMPILATIONEM CHRONOLOGICAM ad a. 500.*

Digitized by Google

bus. Theodoricus rex aquam Ravennam perduxit: cujus formam ſumptu proprio inſtauravit, quæ longis antea fuerat ad ſolum reducta temporibus.

Anni Chr.	*Anni Anaſt.*	
504	13	Cethegus ſolus. Virtute domini regis Theodorici, victis Bulgaribus, Syrmium Italia recepit.
505	14	Theodorus, & Sabinianus. Symmachus papa multa eccleſiarum opera à fundamentis creavit, vel priſca renovavit: ad beatum Laurentium, & beatum Petrum, & Paulum pauperibus habitacula conſtruxit; & omni anno per Aphricam ac Sardiniam epiſcopis, qui in exilio erant, pecunias ac veſtes miniſtrabat.
506	15	Anaſtaſius tertiò, & Venantius.
507	16	Venantius junior, & Celer. Theodoricus rex contra Francos miſit exercitum, qui Gallias, Francorum deprædatione confuſas, victis hoſtibus ac fugatis, ſuo acquiſivit imperio.
508	17	Importunus, ſolus.
509	18	Boëtius, ſolus. Apud Carthaginem Olympius quidam Arianus, in balneis ſanctam Trinitatem blasphemat: ſed ſtatim ignis jaculo imminente, viſibiliter combuſtus eſt.
510	19	Felix, & Secundinus.
511	20	Paulus, & Muſchianus. Barnabas quidam, Arianus epiſcopus, dum contra regulam fidei quendam baptizans dixiſſet, *Baptizo te Barnabas in nomine Patris per Filium in Spiritu ſancto*, ſtatim aqua, quæ fuerat ad baptizandum apportata, nuſquam comparuit. Quod aſpiciens, qui baptizandus erat, confeſtim ad eccleſiam catholicam abiit, & baptiſmum CHRISTI ſuſcepit. Iſte annus nativitatis Domini, ſecundum curſum Solis & Lunæ, 2 continetur.
512	21	Probus, & Clemētinus.
513	22	Senator, ſolus. Fulgentius epiſcopus in confeſſione fidei & ſcientia floruit, compoſitor ſermonum, qui in nativitate Domini leguntur. Cyclus 28 decennovalis incipit, indictione ſexta.
514	23	Caſſiodorus, ſolus. Sic ipſe ait: *Me etiam conſule, in veſtrorum laude temporum, adunato clero vel populo, Romanæ eccleſiæ optata rediit concordia.*
515	24	Florentinus, & Anthemius. Theodoricus rex filiam ſuam Amalaſuandam glorioſo viro Eutharico in matrimonium copulavit, Deo auſpice. Symmachus papa obiit 14 calen. Auguſti. Hormisda, papa 52 poſt Petrum, ſuccedit annis ſex.
516	25	Petrus, ſolus. Eucharicus Cillica, gener Theodorici, mirabili gratia ſenatus & plebis, ad edendum exceptus eſt feliciter conſulatum.
517	26	Eucharicus Cillica, & Juſtinus Auguſtus. Hormiſda papa compoſuit clerum, pſalmosque erudivit.
518	27	Anaſtaſius 4, ſolus. Hoc anno multa miracula vidit Roma. Editionibus ſingulis, ſtupente etiam Symmacho, Orientis legato, divitias, & Gothis Romanisque datas dignitates, ceſſit in curiam. Muneribus amphitheatralibus diverſi generis feras, quas præſens ætas pro novitate ſua miraretur, exhibuit. Cujus ſpectaculi voluptates exquiſitas etiam Aphrica ſub devotione transmiſit. Cunctis itaque eximia laude completis, tanto amore civibus Romanis inſedit, ut ejus præſentiam adhuc deſiderantibus, Ravennam ad glorioſi patris remearet aſpectus, ubi iteratis editionibus tanta Gothis Romanisque dona largitus eſt, ut ſolus potuerit ſuperare, quem Romæ celebraverat, conſulatum. Hucuſque Caſſiodorus. Hieronymi temporibus prætermiſſa. Igitur in effuſam annorum ſeriem, authorum teſtificatione digeſtam, ſub brevitatis compendio redigamus. Ab Adam uſque ad diluvium, ſicut ex Chronicis Euſebii Hieronymique colligimus, anni ſunt 2242. A diluvio uſque ad Ninum, Aſſyriorum regem, anni ſunt 899. A Nino usque ad Latinum regem, anni ſunt 852. A Latino rege usque ad Romulum, anni ſunt 457. A Romulo usque ad Brutum & Tarquinium, primos conſules, anni ſunt 119. A Bruto & Tarquinio uſque ad conſulatum

Digitized by Google

latum veſtrum, ſicut ex Tito Livio, Auſidioque Baſſo, & Paſchali virorum clarorum authoritate firmato collegimus, anni ſunt 1031. Ac ſic totus ordo ſeculorum usque ad conſulatum veſtrum collectus, anni ſunt 5721. Incipit exhinc Chronica Bedæ & Jordanis. Hormiſda papa miſit Evodium, Ticinenſem epiſcopum, ad Anaſtaſium imperatorem, docendum cum aliis. Anaſtaſius verò ſpernens, & hæreſi favens Eutychetis, catholicos inſequutus eſt diverſis plagis & mortibus. Qui inimicorum vallatus agminibus, ſæpe congemiſcens, divino fulmine periit. Jordanus epiſcopus, hiſtoriographus, tunc ita ſcripſit: Anaſtaſius imperator mœrens & furens, major octogenario ætatis anno, regnique 28, rebus humanis exceſſit.

JUSTINUS.

ROmanorum 58, Juſtinus ſenior, (ſecundum hiſtoriam Romanam, & Jordanum epiſcopum, qui tunc conſcripſit chronicam, & vixit) imperavit annis 9: ſed juxta Bedam, annis 8, hoc eſt, uſque ad calendas Januarias, in anno 481.

Anni Chri.	*Anni Juſt.*	
519	1	Ruſticus, & Vitalis. Juſtinus ſenior nomen hæreticorum cœpit extinguere, eorumque ubique eccleſias catholicè conſecrare. Amantium, præpoſitum palatii, & Andream cubicularium occidit: Miſahelem & Ardaburum, cubicularios, Sardicam in exilium miſit: Theotricum quoque, ſatellitem Amantii, quem idem Amantius ad regnandum clàm præparaverat, comprehenſum, carceratumque ſaxis contudit ingentibus, ſalſumque jecit in gurgitem, ſepultura cum imperio, cui inhiaverat, eum privans. Fœdusque cum Vitaliano percuſſit, & ad ſe evocatum magiſtrum militum, præſens & conſulem ordinarium fecit: quem rurſus in ſuſpicione habens facti pejoris, ſedecim vulneribus in palatio, cum Celeriano & Paula, ſatellitibus confoſſum peremit.
520	2	Valerius, & Juſtinianus.
521	3	Symmachus, & Boëtius. Hormiſda papa obiit octavo idus Auguſti: cui Joannes, papa 53 poſt Petrum, ſuccedit annis duobus, menſibus decem. Sancta Brigida Scota, virgo, in Hibernia diem clauſit extremum. 421
522	4	Maximus, conſul ſolus. Quemadmodum ſolet fieri in omnibus, ſic etiam fit in dignitate hac conſulari: nam pedetentim bini conſules cœperunt jam diminui, & ſtatui uniconſules, quouſque omnino hæc dignitas negligatur & deficiat.
523	5	Opilio, & Juſtinus Auguſtus. Theodoricus, Arianus imperator, Italiæ miſit Joannem papam, & cum eo Theodorum & Agapetum, viros conſulares, & Agapetum patricium, ad Juſtinum imperatorem, interminans, niſi dimitterentur hæretici in pace ſinere, ipſe etiam omnes Italiæ populos gladio occideret. Joannes verò papa Conſtantinopolim veniens, ad portam, quæ vocatur Aurea, populorum turbis ei accurrentibus, in conſpectu omnium, roganti cæco lumen reddidit. Juſtinus autem imperator, fletibus legatorum, pro certo imminente cæde catholicorum populorum, motus dimittere ceſſit.
524	6	Probus junior, & Philoxenes. Joannes papa, rediens à Conſtantinopoli, quum Ravennam veniſſet, Theodoricus eum cum comitibus carceris afflictione peremit: invidia ductus, quia catholicæ pietatis defenſor eum honorificè ſuſcepiſſet. Quo anno, id eſt, conſulatu Probi junioris, etiam Symmachum patricium Ravennæ occidit. Joannes autem papa obiit decimo quinto calendas Junii: cujus corpus translatum eſt, & ſepultum in baſilica ſancti Petri Apoſtoli. Hujus Joannis ſanctus Gregorius papa in libro Dialogorum meminit.
525	7	Olybrius, vir clariſſimus, conſul ſolus. Theodoricus, anno ſequente, ſubita morte Ravennæ periit.

¶ Huic Felix, papa quinquageſimus quartus poſt Petrum, ſucceſſit annis quatuor, menſibus duobus.

Gothi

Gothi autem Atalaricum, ex Theodorici regis filia natum, cum matre ejus præficiunt. Hildericus, rex Vandalorum, episcopos ab exiliis reverti, & ecclesias instaurare præcepit, post annum sexagesimum quintum hæreticæ prophanationis. Post Trasamundum, Hildericus, ex Valentiniani imperatoris captiva filia genitus, in Vandalis regnum susceptit. Qui sacramento à Trasamundo astrictus, ne catholicis in regno suo consuleret; antequam regnum susciperet, episcopos ab exiliis reverti jussit, eisque ecclesias reformari præcepit. Acephalorum hæresis abdicatur, dicentium, Paulum apostolum in epistolis suis præcepisse, fœminas debere fieri diaconas, quia eas commemorat post diaconos.

Anni Chr.	*Anni Just.*	
526	8	Marbutius, vir clarus, consul solus. Hoc anno Dionysius

422 computum incepit, ita dicens inter cætera: *Præsentis anni monstremus exemplum, indictio quippe quarta est, & lunaris cycli 11 decennovalis 14. Et quia endecadis 6 est annus, ejus emboliſmum esse necesse est. A 15 itaque Luna præteriti festi usque ad 14 præsentis, quot dies sunt, diligentiùs inquiramus, & inveniemus proculdubio, quando Pascha celebrare debeamus. Transacto anno, per indictionem 3 Paschæ, 14 lunam 9 die calend. Aprilis, id est, 24 mensis Martii fuisse, quis dubitat?* & reliqua. Et paulò antè dicit: *Hoc monemus, quòd cyclus iste 95 annorum, quem fecimus, non per omnia in seipsum revertitur, & ideo post expletionem 95 annorum, non ad 5 cyclum sancti Cyrilli, qui incepit cyclos suos ab anno 153 Diocletiani, quorum 5 cyclum nobis necessariò proposuimus; sed ad nostrum primum cyclum, quem nos ab anno 248 ejusdem Diocletiani incepimus, lector recurrat:* & reliqua.

Beatissimus Benedictus abbas virtutum gloria claruit, pater monachorum, de quo beatus papa & sanctus Gregorius in libro Dialogorum conscripsit.

Justinus imperator Constantinopoli ante quatuor menses obitus sui, senectuti suæ consulens, & Reipublicæ utilitatibus, Justinianum, ex sorore sua nepotem, consortem regni successoremque reliquit, & rebus humanis excessit.

JUSTINIANUS.

ROmanorum 59, Justinianus, teste historico, regnavit annis 38, hoc est, usque ad calendas Januarias, in anno 489 post passionem Domini: sub quo hi consules fuerunt.

Anni Chr.	*Anni Just.*	
527	1	Justinianus Augustus secundò consul, solus. Belisarius patricius, vir clarissimus, de Persis mirabiliter triumphavit.
528	2	Decius, vir clarissimus consul, etiam solus. Belisarius à Justiniano in Aphricam missus, Vandalorum gentem delinivit.
529	3	Lampadius, & Orestes. Felix papa obiit.

¶ Huic successit Bonifacius, papa 55 post Petrum: annis duobus sedit.

530	4	Lampadius, & Orestes iterum. Corpus sancti Antonii à Deo revelatum Alexandriam defertur, & in ecclesia beati Joannis Baptistæ humatur.
531	5	Lampadius, & Orestes tertiò. Persæ Romanos apud Surorem vicerunt, satis cruenta victoria. Constantinopoli seditione 30000 hominum perierunt. Hypatius pseudoaugustus, cum aliis seditionis authoribus occisus. Persarum rex, Cosroës, cœpit regnum anno quinto Justiniani, & pacem cum Justiniano imperatore in annos centum & decem fecit.

Judæi & Saraceni in Palæstina Julianum quendam ducem faciunt, & Christianos persequuntur, mox tandem victi.

Bonifacius obiit 17 die mensis Octobris.

¶ Huic autem successit Mercurius, papa 56 post Petrum, annis 2. Mercurius iste ipse est Joannes, prædictus papa.

Explicit magnus cyclus Paschalis 532 annorum, in cujus 2 anno (juxta Dionysium) natus est Dominus.

532

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Juſt.*
532	6

Lampadius, & Oreſtes quartò. Secundum ſanctam hiſtoriam ſacri Evangelii, in quo nihil falſitatis habetur, teſte etiam ſancto Auguſtino, in anno 13 ejusdem cycli, Dominus noſter JESUS CHRISTUS 8 calendis Aprilis, Luna 17, à mortuis reſurrexit, anno 18 imperii Tiberii Cæſaris, ſecundum Evangelium Joannis, hoc eſt, in anno 12 incarnationis, juxta Dionyſium.

| 533 | 7 | Juſtinianus, ſolus. Iſte leges Romanorum multis libris nimis prolixis, & inutili diſſonantia intra duodecim libros, coarctavit in unum librum, quem Codicem Juſtinianum nominari præcepit.

| 534 | 8 | Valerius, & Boëtius.

¶ Agapetus, poſt Petrum papa 57, ſedit menſibus 11, diebus 19, poſtquam Mercurius papa obiit 6 calendas Junii. Sanctus Beda presbyter, & computator, de hoc anno ita dicit: *Dionyſius paſchales circulos ſcribens ab anno Dominicæ incarnationis 532, juxta ipſum Dionyſium, qui eſt annus 248 Diocletiani, poſt conſulatum Lampadii & Oreſtis: quo anno Codex Juſtinianus orbi promulgatus eſt.* Hoc Beda ait. Interea Atalaricus, rex Gothorum, 8 annis imperans, obiit. Cujus mater Amalaſuenda Theodatum ſibi ſociavit in regnum, quam Theodatus poſt dies aliquot in balneo ſtrangulari præcipit. Quia verò ipſa vivens ſe ſuumque filium Juſtiniano imperatori commendavit, Juſtinianus imperator ad Theodatum iratus erat. Theodatus autem, ut imperator ei hoc dimitteret, miſit ad eum Conſtantinopolim papam Agapetum. Agapetus verò papa imperatorem, in hæreſi Eutycheris corruentem, convertit ad fidem. Antimum quoq; Conſtantinopolitanum epiſcopũ, præfatæ hæreſis defenſorem, duas naturas in Chriſto negantem, in exilium coëgit, & Menam catholicum in loco ejus epiſcopum conſecravit. Agapetus verò papa ibidem Conſtantinopoli obiit decimo calendas Maji, Romæ verò ſepultus eſt duodecimo calendis Octobris.

¶ Sylverius, papa 59 poſt Petrum, ſedit anno 1, menſibus 2. Interea ad Aphricam, quam multis annis Vandali poſſidebant, à Juſtiniano imperatore cum exercitu Beliſarius patricius miſſus eſt, & Vandalorum gentem delevit. Carthago quoque anno exceſſionis ſuæ 96 recepta eſt, pulſis devictisque Vandalis, & rege eorum Geliſmero prælio victo & capto, ac Conſtantinopolim miſſo. Carthago verò receſſit anno 539 incarnationis Domini juxta Dionyſium, Theodoſii imperatoris junioris 16. Agapeto verò mortuo, miſit Juſtinianus imperator Beliſarium patricium contra Theodatum, regem Gothorum, qui quum moram apud Siciliam feciſſet, Theodatus obiit. Cui Vitigis ſucceſſit. Beliſarius verò, videns ſibi incongruum tempus bellandi, intra urbem Romam ſe munivit. Vitigis autem cum Gothis Romam per annum obſident, & Romanorum omnia igne & ferro, etiam reliquias de tumulis ſanctorum ita diripiunt, ut matres membra natorum præ fame eo anno comederent.

Anni Chr.	*Anni Juſt.*
535	9

Beliſarius, ſolus. Iſte Beliſarius præcepto Theodoræ Auguſtæ, conſentiente Juſtiniano imperatore, papam Sylverium, quia Antimum hæreticum, Conſtantinopolitanum epiſcopum, ab Agapeto papa expulſum, noluit revocare, licet nolens expulit ad Pontiam inſulam, in qua obiit duodecimo calendis Julii. 423

| 536 | 10 | Beliſarius, iterum ſolus.

¶ Vigilius, papa 60 poſt Petrum, ſedit annis 18, menſibus 6.

| 537 | 11 | Joannes conſul, ſolus. Vitigiſum, regem Gothorum, bello captum, Conſtantinopoli ſecum perduxit ad imperatorem Juſtinianum.

| 538 | 12 | Appius, etiam ſolus. Beliſarius item ad Aphricam cum exercitu venit.

| 539 | 13 | Juſtinus junior, ſolus. Beliſarius Guntharum, regem Vandalorum, occidit, & Vandalos ſubſtravit reipublicæ.

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Juſt.*	
540	14	Beliſarius conſul, ſolus.
541	15	Beliſarius, iterum ſolus.
542	16	Beliſarius, item ſolus. Is autem Romam veniens, crucem auream librarum centum, & gemmis precioſiſſimis ornatam, ſuis victoriis inſcriptam, beato Petro apoſtolo per manus Vigilii papæ obtulit.
543	17	Beliſarius, denuo conſul. Hic conſulum ultimus, teſte Caſſiodoro.
544	18	Anno 13 magni cycli paſchalis, id eſt 18 Juſtiniani, annus Dominicæ paſſionis 2 continetur, non antea, id eſt, anno paſſionis primo. A paſſione igitur Chriſti usque in prædictum annum, habetur cyclus magnus paſchalis numero 532 annorum.
545	19	Venit quidam magus in
546	20	Oriente, nomine An-
547	21	dreas, habens ſecum
548	22	canem rufum & cæ-
549	23	cum, qui juſſus ab eo
550	24	faciebat miracula. Quũ enim ſtaret in foro coram turba, clam eodem cane afferebantur aſtantium annuli, & ponebantur in pavimento, quos ille cooperiebat, & præcipiebat cani: & tollebat, & dabat unicuique ſuum. Interrogatus etiam, oſtendebat canis in utero habentes, & fornicarios & adulteros oſtendebat, cum omni veritate. Capto Vitigiſo rege, Gothi trans Padum Hildebaldum ſibi regem ſtatuunt. Eodemque anno occiditur, cui Erarius ſucceſſit, & ante annum occiſus eſt Antiochiæ ob terræ motum.

Cuidam ſervo Dei revelatum eſt, ut ſcriberetur in ſuperliminaribus domorum ſic: *Chriſtus nobiſcum, ſtate.* Quo facto ſtetit ira Dei.

551	25	Cyclus decennovalis 2 incipit, indictione 14.
552	26	Baduilla, qui & Totila, Erario ſucceſſit.
553	27	Vigilius papa ob eandem cauſam, quam & deceſſor ejus Sylverius, indignatione Auguſti per Antimium Scribonem Conſtantinopolim perductus, indeque in exilium actus; deinde revocatus ad Romam, venit Sicilia-

424

am, & in civitate Syracuſa obiit, & ſepultus eſt Romæ via Salaria juxta Marcellum papam.

Anni Chr.	*Anni Juſt.*	
554	28	¶ Pelagius, papa 61 poſt Petrum, ſedit annis 11, menſibus 11.
555	29	Totila cum Gothis totam Italiam invadit: exinde per Campaniam, virique Dei, Benedicti abbatis cœnobium, iter faciens, Romam obſidionibus circumcludit. Et tunc fames penè ſimilis præcedenti contigit.
556	30	Feſſis & non valentibus Romanis mœnia tueri, Totila porta Oſtienſi Urbem intrat. Qui nocte capiens Urbem, ut parceret Romanis, tubas ſonari præcepit, ut Romani vel paululum inimicorum rabiem devitarent: & aliquantulum cum eis tanquam pater cum filiis habitavit. Hanc illi (ut dicitur) animi benignitatem, qui nimiæ antea crudelitatis fuit, beati patris Benedicti, quem, quum Roma venire vellet, audierat, monitio contulit: quando Totilam increpavit, & de ſua morte poſt octo annos futura ſibi prædixit.
557	31	Pelagius papa eccleſiam beati Philippi & Jacobi incepit conſtruere.
558	32	Romæ Caſſiodorus prius conſul, deinde ſenator, poſtea monachus clarus habetur.
559	33	Arator ſubdiaconus Acta Apoſtolorum verſibus hexametris Romæ exaravit.
560	34	Victor Capuanus epiſcopus librum de Paſcha ſcribens, Victorii arguit errores.
561	35	Vir ſanctiſſimus Herculanus Peruſinæ civitatis epiſcopus fuit: qui ex præcepto Totilæ, regis Gothorum, ſuper murum ſuæ civitatis capite truncatus eſt, ſancto Gregorio teſte. Longobardi 40 ruſticos captivos occiderunt, quia immolatitia cum eis non manducaverunt, aliosque captivos decollaverunt, qui caput capræ cum eis non adoraverunt. His temporibus beatus Benedictus prius in loco, qui Sublatus dicitur, qui ab urbe Roma 40 milliaribus abeſt, & poſtea in caſtro Caſſiani, quod Aurum appellatur, virtutibus magnis

Digitized by Google

magnis effulsit, teste beato Gregorio in libro secundo Dialogorum, capite 14 & 15.

Anni Chr.	*Anni Just.*	
562	36	His temporibus vixit sanctus Gregorius, ut ipse perhibet, in libro Dialogorum, ita dicendo: Vir vitæ venerabilis, Cerbonius, Populonii episcopus, magnam in diebus nostris sanctitatis suæ probationem dedit. Nam quum hospitalitatis studio valde esset intentus, quia milites in hospitio suo abscondit, ne occiderentur à Gothis: Totila perfidus, rex Gothorum, eum in loco nomine Merulis, ubi cum exercitu suo sedebat, immanissimo urso, homines crudeliter manducanti, in medio coram omnibus deputavit. Ursus verò pedes episcopi ovili mansuetudine lambebat.
563	37	Priscianus, grammaticus apud Constantinopolim clarus habetur. Pelagius papa obiit, 6 nonis Martii.

JUSTINUS II.

ROmanorum 60, Justinus minor, regnavit annis 11, hoc est, usque ad calendas Januarii, in anno 527 post passionem Domini nostri.

Anni Chr.	*Anni Just.*	
564	1	¶ Joannes, papa 62 post Petrum, sedit annis 13.
565	2	Narses patricius, ad Italiam veniens, Totilam Gothorum regem occidit, & Italiam ad rempublicam reduxit.
566	3	Is Narses per invidiam Romanorum, pro quibus multa contra Gothos laboravit, accusatus erga Justinum imperatorem, & ejus conjugem Sophiam, quòd servitio premeret Italiam, recessit Neapolim, civitatem Campaniæ, & Longobardos introduxit in Italiam.
567	4	Levigillus, rex Gothorum, quasdam Hispaniæ regiones sibi rebelles in potestatem regni sui superando redegit.
568	5	Joannes papa ecclesiam apostolorum Philippi & Jacobi, quam prædecessor ejus Pelagius cœperat, perficiens dedicavit.
569	6	Cyclus decennovalis 3 incipit, indictione 3.
570	7	Germanus, Parisiorum episcopus, obiit.
571	8	Fortunatus poëta in Gallis clarus habetur. 425
572	9	Armenii fidem Christi
573	10	susciplunt.
574	11	Redemptus Ferentinæ civitatis episcopus clarus habetur, ut in Dialogo legitur.
575	12	Justinus imperator amentia obiit.

CONSTANTINUS II.

ROmanorum 61, Tiberius Constantinus, regnavit annis septem, hoc est, usque in annum 538 post passionem Domini.

Anni Chr.	*Anni Const.*	
576	1	Gregorius apocrisiarius in Constantinopoli, & postea papa, in Job expositionem condidit. Joannes papa obiit.
577	2	Benedictus, papa 63 post Petrum, sedit annis 4, mensibus 2.
578	3	Gregorius Eutychium, Constantinopolitanum episcopum, Tiberio præsente convicit, ita ut Tiberius librum Eutychii de resurrectione destruens, suis catholicis allegationibus deliberaret flammis cremari debere. Scribebat autem id Eutychius, corpus nostrum in resurrectione impalpabile, & ventis aëreque subtilius esse venturum, contra illud Dominicum: Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habent, sicut me videtis habere.
579	4	Gens Longobardorum, comitante fame, mortalitate & peste, omnem invadit Italiam, ipsamque Romam vastatura obsidet urbem: quibus tempore illo rex præerat Alburnius.
580	5	Vastantibus omnia per circuitum Longobardis, quum fames abundaret, multa millia frumenti Benedictus papa ab Ægypto dirigens, Ro-

Digitized by Google

mam ſub ſtudio miſericordiæ relevavit.

Anni Chr.	*Anni Conſt.*	
581	6	Gothi per Erminigildum, Lungildi regis filium, bifariè diviſi, mutua cæde vaſtantur. Benedictus papa obiit 2 calend. Auguſti.
582	7	¶ Pelagius, papa 64 poſt Petrum, ſedit annis 10, menſibus 2. Gregorius papa in Dialogo ſic dicit: *In monaſterio meo ante decennium Geruntius monachus, gravi infirmitate depreſſus, ſomniavit abbates & clariſſimos viros in meum monaſterium de ſuperioribus deſcendere, quorum unus ait: Ad hoc venimus, ut demonſtratione Gregorii quosdam fratres in militiam mittamus.* Et alter ait: *Scribe Marcellum, Valentinianum, Agnellum, atque alios, & hunc Geruntium: qui eo ordine obierunt.*

426 MAURICIUS.

ROmanorum 62, Mauricius, regnavit annis 21, menſibus 4, hoc eſt, usque ad calendas Maji, in anno 525 poſt paſſionem Domini.

Anni Chr.	*Anni Maur.*	
583	1	Pelagius papa ſine juſſione Mauricii ordinatus eſt, eò quòd Longobardi Italiam per circuitum obſidebant, ita ut nullus foras egredi poſſet.
584	2	
585	3	
586	4	Erminigildis, Lungildi Gothorum regis filius, ob fidei catholicæ confeſſionem inexpugnabilem à patre Ariano regno privatus, in carcerem & in vincula projectus eſt: ad extremum nocte ſancta Dominicæ reſurrectionis, ſecuri in capite percuſſus, regnum cœleſte pro terreno rex & martyr poſſidere meruit. Cujus frater Richardus mox, ut regnum poſt patrem accepit, omnem Gothorum, cui præerat, gentem, inſtante Leandro, Hiſpalitano epiſcopo, qui & Herminigildum docuerat, catholicam convertit ad fidem.
587	5	Pelagius papa Heliæ, Aquileienſi epiſcopo, no-
588	6	lenti tria capitula Chalcedonenſis ſynodi ſuſcipere, ſatis utilem epiſtolam miſit, quam ſanctus Gregorius adhuc diaconus conſcripſit.
589	7	Sanctus Columbanus
590	8	pater ex Hibernia inſula, cum ſancto Gallo aliisque probatis diſcipulis, venit in Burgundiam, ibique, permittente Theodorico rege, monaſterium, quod Luxovium *(a)* dicitur, ædificavit. Exinde à Brumhilda *(b)* fugatus, Alemanniam ingreditur, ubi ſanctũ Gallum reliquit. Ipſe verò in Italiam tranſiens, monaſterium, quod Bovium dicitur, ædificavit: ubi multorum pater monachorum extitit.
591	9	Hoc tempore factum eſt diluvium 16 calendis Novembris, ut flumen Tiberis ſuper muros urbis Romæ influeret: & per alveum ejusdem fluminis, cum multa ſerpentium multitudine, draco miræ magnitudinis per urbem usque ad mare deſcendit. Quam inundationem peſtilentia, quæ dicitur inguinaria, *(c)* ſtatim ſequuta eſt, ut pauci ex multitudine viverent, in qua primitus Pelagius papa obiit, octavo idus Februarii,
592	10	¶ Sanctus Gregorius, papa 65 poſt Petrum, ſedit annis 13, menſibus 6, diebus 10, qui in hac tribulatione à cunctis electus eſt: & quum litaniã ſeptiformem ordinaſſet, una die, dum Dominum deprecabantur, ſubitò 80 obierunt. Septiformis autem litania ideo dicitur, quia in ſeptem ordinibus populus erat diviſus, ita: primo ordine clerus, ſecundo abbates cum monachis, tertio abbatiſſæ cum ſuis, quarto infantes, quinto laici, ſexto viduæ, ſeptimo conjugatæ fœminæ erant.
593	11	Avares, contra Romanos dimicantes, auro
594	12	magis quàm armis pelluntur.

Ante triennium in monaſterio beati Gregorii monachus, nomine Juſtus, fuit medicus qui ante obitum ſuum germano ſuo nomine Copioſo, ſibi ſervienti, tres

(a) Vide, quæ notavi, ad *REGINONEM a. 517.*
(b) Potius Brunichilda, *REGINO add. an.*
(c) Vide, quæ ſupra notavi ad *REGINONEM a. 517.*

Digitized by Google

tres aureos nummos habere ſe innotuit, quos eum in ſterquilinio ſepeliri fecit beatus Gregorius.

Anni Chr.	*Anni Maur.*	
595	13	Gregorius papa anno Mauricii imperii 13, indictione 13, ſynodum epiſcoporum 24 convocavit ad corpus beati Petri Apoſtoli. In eccleſia Arianorum, juxta Romam, in loco nomine Subura, quum catholicè conſecraretur, introductis in eam ſancti Sebaſtiani & ſanctæ Agathæ reliquiis, diabolus, in figura porci per populum exivit ab ea. Poſt paucos autem dies nubes, cœlitus deſcendens, totam miro odore replevit eccleſiam.
596	14	Cœnobium ſancti Bene-
597	15	dicti abbatis à Longo-
598	16	bardis noctu invaditur. Monachi verò Romam petierunt, codicem ſanctæ regulæ, & pondus panis ac menſuram vini deferentes.
599	17	Gregorius papa adjecit in miſſa, *Dieſque noſtros*: usque *Numerari.* Sanctus Gregorius, poſtquam alveum illum Tiberis egreſſus eſt, & ſuper muros urbis Romæ influxit, Dialogum compoſuit, ipſo teſte in libro tertio, capite 19.

In Campaniæ parte, vir valde venerabilis, Martinus, in monte Marſico ſolitariam vitam duxit. Hic catena ferrea ſibi pedem ligavit, eamque ſaxo ex altera parte affixit, ne longiùs exiret. Quod vir vitæ venerabilis, Benedictus, audiens, cujus ſuperiùs memoriam feci, ei per diſcipulum ſuum mandare curavit, Si ſervus Dei es, non te teneat catena ferri, ſed catena CHRISTI. Ad hanc vocem Martinus catenam ſolvit, & nunquam poſtmodum plus longitudine catenæ exivit.

600	18	Beatus Gregorius, miſſis in Britanniam Auguſtino, Melito, & Joanne, & aliis pluribus cum eo monachis timentibus Deum, ad Chriſtum Anglos convertit. Sanctus Columbanus obiit.
601	19	Edilbertus, rex Anglorum, ad Chriſti gratiam converſus, cum ſua gente Cantuariorum, cui præerat, proximisque provinciis, doctorem ſum Auguſtinum, cæterosque antiſtites epiſcopali ſede donabat. Porrò gentes Anglorum ab Aquilone Humbri fluminis ſub regibus Elle & Adilfrido, necdum verbum vitæ audiverant.

Anni Chr.	*Anni Maur.*	
602	20	Gregorius papa circa 18 annum Mauricii imperatoris, indictione 4, ſcribens Auguſtino, Lundoniæ & Eboraci epiſcopos, accepto à ſede apoſtolica pallio, metropolitanos eſſe debere, decrevit. Idem refert, apoſtolos, ad miſſam cantandam, nihil aliud niſi tantùm orationem Dominicam dixiſſe.
603	21	Mauricius imperator cum filiis ſuis, Theodoſio, Tiberio, Conſtantino, à Phoca, qui fuit ſtrator Priſci patricii, occiditur. Sed ſanctus Benedictus abbas (ſicut ſui ſcribunt) 12 calendarum Aprilis, ſabbato ſanctæ Paſchæ, in hoc anno videtur obiiſſe. Niſi enim in anno 96 obiiſſe negetur, ante iſtum annum obitus ejus non habetur, quia tunc ætate valde parvulus fuit; in hoc autem anno ætatis ſuæ, plus minùsve 90 obiiſſe poſſe videtur.

PHOCAS.

ROmanorum 63, Phocas, regnavit annis 9, hoc eſt, usque ad calendas Maji, in anno 566 poſt paſſionem Domini noſtri.

Anni Chr.	*Anni Phoc.*	
604	1	Imago Phocæ 7 calend. Maji, indictione 7, Romam delata eſt, 427 ſicut in vita ſancti Gregorii legitur: & poſtquam à clero & ſenatu acclamatum eſt eis in baſilica Julii, juſſu ſancti Gregorii in baſilica ſancti Cæſarii, Lateranenſi palatio, collocatur.
605	2	Sanctus Gregorius papa obiit 4 idus Martii, indictione 8.
606	3	¶ Sabinianus, papa 66 poſt Petrum, ſedit anno 1, menſibus 10.
607	4	Precerini ac Benedicti per Orientem vel Ægyptum civile bellum faciunt, ac ſeſe mutua cæde proſternunt. Sabinianus papa obiit 11 calendis Martii.
608	5	¶ Bonifacius, papa 67 poſt Petrum, ſedit menſibus 10. Hic impe-

Digitized by Google

impetravit à Phoca Cæſare, ut ſedes apoſtolica Romana caput eſſet eccleſiæ, quum antea Conſtantinopolis primam omnium ſe ſcribebat. Hic conſtituit in eccleſia beati Petri, cum epiſcopis 72, presbyteris 30, diaconibus 3, & omni clero ſub anathemate, ut nullus, pontifice vivente, aut epiſcopo civitatis ſuæ, præſumat loqui, aut partes ſibi facere, niſi tertio die depoſitionis ejus; & adunato clero & famulis eccleſiæ electio tunc fiat. Eodem anno, obiit tertio idus Decembris.

Anni Chr.	*Anni Phoc.*	
609	6	Bonifacius, papa 68 poſt Petrum, ſedit annis 6, menſibus 9.
610	7	Bonifacius papa obtinuit à Phoca Cæſare, in veteri phano, quod Pantheum vocabatur, & à Domitiano imperatore conſtructum erat, eccleſiam omnium ſanctorum conſecrari, ubi omnium idolorum cultus agebatur.
611	8	Perſæ, contra rempublicam bella graviſſima gerentes, multas Romanorum provincias, & ipſam Hieroſolymam auferunt, & deſtruentes eccleſias, ſancta quoque prophanantes, inter ornamenta ſanctorum vel communium locorum, etiam vexillum Dominicæ crucis abducunt.

Heraclius, qui Aphricam regebat, Phocam vita privavit, cui & ſucceſſit.

HERACLIUS.

ROmanorum 64, Heraclius, regnavit annis 27, hoc eſt, usque ad cal. Martii in anno 573 poſt paſſionem Domini.

Anni Chr.	*Anni Her.*	
612	1	Anaſtaſius Perſa monachus, poſtea nobiliter pro CHRISTO paſſus. Qui natus eſt in Perſide, magicas artes à patre puer diſcebat: ſed ubi à captivis Chriſtianis nomen CHRISTI ſalvatoris audiverat, in eum mox toto animo converſus eſt.
613	2	Tunica Domini in Judæa reperitur. Bonifacius papa obiit.
614	3	¶ Deusdedit, qui &
615	4	Theodatus, 69 poſt Petrum, ſedit annis 4. Hic conſtituit ſecundam miſſam in clero. Eodem anno factus eſt terræ motus magnus, menſe Auguſto, indictione tertia. Poſt hæc ſequuta eſt clades in populo, id eſt, percuſſio ſcabiarum, (a) ita ut nullus poſſet mortuum ſuum cognoſcere.
616	5	Anaſtaſius, relicta Perſide, Chalcedonia, Hierapolique, quærens Chriſtum, ac deinde Hieroſolymam venit, ubi baptizatus 4 ab eadem urbe milliario, monaſterium abbatis Anaſtaſius intravit, in quo 7 annis regulariter vixit.
617	6	Anaſtaſius iſte, quum Cæſaream Palæſtinæ orationis gratia veniſſet, captus à Perſis, & multa diu verbera inter carceres & vincula Marzabana duce perpeſſus, tandem mittitur Perſidem ad regem eorum Cosdroën, à quo ter per intervalla auditus & verberatus, ad extremum una ſuſpenſus manu per tres horas diei: & ſic decollatus, cum aliis 70 martyrium complevit. Mox tunica ejus indutus quidam dæmoniacus curatus eſt.
618	7	Deusdedit papa obiit 6 idus Novembris.
619	8	¶ Bonifacius, papa 70 poſt Petrum, ſedit annis 10.
620	9	Puer natus eſt absque
621	10	oculis & palpebris, &
622	11	manibus & brachiis, à lumbis deorſum, ut cauda piſcis.
623	12	Bonifacius obiit octavo calendarum menſis Novembris. Hic autem conſtituit, ut nullus trahatur de eccleſia.
624	13	¶ Honorius, papa 71 poſt Petrum, ſedit annis 12.
625	14	Heraclius imperator, cum

(a) PAULUS, WARNEFRIDI F. de Geſt. Longob. lib. IV. c. XLVII. poſt hæc, fuit clades ſcabierum, ita, ut nullus potuiſſet mortuum ſuum agnoſcere propter nimium inflationis tumorem. Vide etiam SIGEBERTUM a. 618.

Digitized by Google

cum exercitu ſuperatis Perſis, Chriſtianos, qui erant captivi, reduxit gaudentes.

Anni Chr.	*Anni Her.*	
626	15	Reliquiæ beati martyris Anaſtaſii, primò ad monaſterium ſuum delatæ, deinde Romam advectæ, venerantur in monaſterio beati Pauli apoſtoli, quod dicitur ad Aquas Salinas. Cyclus 6 decennovalis incipit, indictione decima quinta.
627	16	Anno Heraclii 16, indictione 15, Edumus, rex Anglorum in Britannia, trans Umbranæ gentis ad Aquilonem, prædicante Paulino epiſcopo, quem miſerat de Francia archiepiſcopus Juſtus, verbum ſalutis cum gente ſua ſuscepit. Anno autem 11 regni ſui, adventus Anglorum in Britanniam anno 230 hoc geſſit. Ipſe verò dedit Paulino ſedem epiſcopatus Eboraci: qui profuit regi, in auſpicium futuræ fidei & regni cœleſtis. Poteſtas & terreni crevit regni: totam enim Britanniam primus omnium Anglorum ſub ſe ſubjecit.
628	17	In Nilo flumine viſi ſunt
629	18	vir & mulier: vir, ter-
630	19	ribilis & rufus: mu-
631	20	lier, cum mammillis & cæſarie; & hoc ab ortu Solis usque ad horam nonam.
632	21	Eo tempore errorem
633	22	14 annorum, in obſer-
634	23	vatione Paſchæ apud Scotos exortum, Honorius papa per epiſtolam redarguit; ſed & Joannes, qui ſucceſſori ejus Severino ſucceſſit, idem arguebat. Quum enim nondum eſſet electus in pontificatum, pro eodem Paſcha eis ſcribit. Joannes quoque, & pro Pelagiana hæreſi, quæ apud eos reviviſcebat, ſcripſit.
635	24	Honorius papa obiit, 4 calendis Octobris: & ceſſavit pontificatus anno 1, menſibus 7, diebus 17.
636	25	¶ Severinus, papa 72 poſt Petrum, ſucceſſit anno uno, & obiit quarto nonas Auguſti.
637	26	¶ Joannes, papa 73 poſt Petrum, ſucceſſit anno 1, menſibus 10. Judæi in Hiſpania Chriſtiani efficiuntur. Siſebutus enim, rex Gothorum glorioſiſſimus, in Hiſpania Romanas provincias & Romanæ militiæ urbes bellando ſibi ſubjecit, & Judæos ſui regni ſubditos ad fidem Chriſti convertit.
638	27	Joannes papa obiit 4 idus Octobris. Heraclius imperator Conſtantinopoli obiit.

428

HERACLEONAS.

ROmanorum 65, Heracleonas, filius Heraclii, cum Martina matre ſua, regnavit duobus annis.

Anni Chr.	*Anni Her.*	
639	1	
640	2	¶ Theodorus, 74 poſt Petrum, ſedit annis 6, menſibus 6. Cyrus Alexandriæ, & Sergius, & Pyrrhus, regiæ urbis epiſcopi, Acephalorum hæreſim inſtaurantes, unam operationem in CHRISTO divinitatis & humanitatis, & unam voluntatem dogmatizant. E quibus Pyrrhus his temporibus ſub Theodoro papa Romam veniens ex Aphrica, ficta (ut apparuit) pœnitentia obtulit eidem papæ, præſente cuncto clero & populo, libellum cum ſua ſubſcriptione, in quo condemnaret omnia, quæ à ſe, vel à deceſſoribus ſuis ſcripta vel acta fuiſſent, contra catholicam fidem. Unde benignè ſuſceptus eſt ab eo, quaſi regiæ urbis pontifex. Sed quia reverſus domum repetiit errorem domeſticum; memoratus ille papa Theodorus, advocatis cunctis ſacerdotibus & clero in eccleſiam Petri apoſtoli, condemnavit eum ſub vinculo anathematis.

CONSTANTINUS III.

ROmanorum 66, Conſtantinus, filius Heraclii, regnavit menſibus 6. Pyrrhi ſucceſſor, Paulus, non tantùm væſana doctrina, ſicut deceſſores ejus, ſed & aperta perſequutione catholicos cruciat: apocriſiarios ſanctæ Romanæ eccleſiæ, qui ad ejus correctionem miſſi fuerant, partim carceribus, partim exiliis,

Digitized by Google

liis, partim verberibus afficiens. Sed & altare eorum, in domo Placidiæ ſacratum, in venerabili oraculo ſubvertens diripuit, prohibens eos ibidem miſſas celebrare. Unde & ipſe, ſicut præceſſores illius, ab apoſtolica ſede juſta depoſitionis ultione damnatus eſt.

CONSTANTINUS IV.

ROmanorum 67, Conſtantinus, filius Conſtantini, regnavit annis viginti octo.

Anni Chr.	*Anni Conſt.*	
641	1	Conſtantinus imperator, deceptus à Paulo,
642	2	ſicut Heraclius, avus
643	3	ejus, à Sergio, ejusdem regiæ civitatis epiſcopo, expoſuit typum adverſus catholicam fidem: nec unam, nec duas voluntates aut operationes in CHRI-
		429 STO diffiniens eſſe credendas, quaſi nihil velle vel operari credendus ſit CHRISTUS.
644	4	Theodorus papa obiit, 2 idus Maji.
645	5	¶ Martinus, papa 75 poſt Petrum, ſedit annis 6, menſibus 2.
646	6	Cyclus 7 decennovalis incipit, indictione 4.
647	7	Martinus papa, propter
648	8	prædictam hæreſim,
649	9	congregavit Romæ
650	10	ſynodum 105 epiſcoporum: in qua ſyno-
651	11	do damnavit ſub ana-
652	12	themate Cyrum, Sergium, Pyrrhum & Paulum, hæreticos præfatos epiſcopos. Facta eſt autem ſynodus præfata anno 10 imperii Conſtantini, menſe Octobri, indictione 7. Et poſt hæc miſſus ab imperatore Theodoro hexarcha, tulit Martinum papam de eccleſia Conſtantiniana, & perduxit eum Conſtantinopolim, & relegatus Cherſonam, Lyciæ provinciam, ibidem 4 idus Novembris obiit; & multis virtutum ſignis refulget.
653	13	Martinus papa obiit.
654	14	¶ Eugenius, papa 76 poſt Petrum, ſedit annis 2, menſibus 10.
655	15	Eugenius papa obiit 4 nonis Januariis.
656	16	¶ Vitalianus, papa 77 poſt Petrum, ſedit annis quatuordecim, menſibus ſex.
657	17	Conſtantinus princeps,
658	18	Vitaliano papa nuper
659	19	ordinato, miſit beato
660	20	Petro apoſtolo Evan-
661	21	gelia aurea, gemmis al-
662	22	bis, miræ magnitudi-
663	23	nis, in circuitu ornata.
664	24	Ipſe verò poſt aliquot
665	25	annos venit Romam, 5 die menſis Julii, feria 4. Tunc obtulit Dominico die, ſuper altare ſancti Petri, pallium auro textile. Et totus exercitus cum cereis eccleſiam intravit. Hoc factum eſt per indictionem 6, anno 23 imperii Conſtantini. Sequente anno facta eſt eclipſis Solis 5 nonis Maji.
666	26	Theodorus archiepiſcopus, & Adrianus abbas, vir æque doctiſſimus, à Vitaliano papa miſſi in Britanniam, plurimas eccleſias Anglorum, doctrinæ eccleſiaſticæ frugo fœcundarunt.
667	27	Quum igitur Conſtantinus obtulit pallium, manſit in Roma dies 12. Inde indictione 7 Siciliam ingreſſus eſt, in qua manſit usque ad indictionem 12.
668	28	In qua indictione, in Sicilia, à ſuis 15 die Julii menſis, in balneo occiſus eſt. Et non poſt longè Vitalianus papa obiit, ſexto calendis Februarii.

CONSTANTINUS V.

ROmanorum 68, Conſtantinus, filius Conſtantini ſuperioris, regnavit an. 17.

Anni Chr.	*Anni Conſt.*	
669	1	¶ Adeodatus, papa 78 poſt Petrum, ſedit annis 4, menſibus 2.
670	2	Saraceni Siciliam invadunt, qui nimia præda ſecum ablata, mox Alexandriam redeunt.

671

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Conſt.*	
671	3	Conſtantinus princeps ſextam ſynodum inſtituit.
672	4	Adeodatus papa obiit.
673	5	¶ Conus, papa 79 poſt Petrum, ſedit anno uno, menſibus ſex.
674	6	Hibernia inſula, *(a)* ſanctis viris plena habetur: de qua beatus pater noſter Dyſibodius, epiſcopatu abdicato, cum plerisque ſociis egreſſus, hunc locum inhabitavit, & divinis laudibus hîc ſe à fidelibus venerari apud Deum promeruit.
675	7	
676	8	Agatho papa ex rogatu Conſtantini, Heraclii & Tiberii, principum piiſſimorum, miſit in regiam urbem legatos ſuos, in quibus erat Ioannes, Romanæ eccleſiæ tunc diaconus, non longè pòſt epiſcopus, pro adunatione facienda ſanctarum Dei eccleſiarum. Qui urbem regiam, id eſt, Conſtantinopolim, egredientes, 10 die menſis Novembris, indictione decima, dominica die, ad proceſſionem imperatoris Conſtantini honorificè vocati ſunt. Die autem decimaſeptima menſis Februarii, die Dominico interrogatus eſt patriarcha Georgius de fide catholica. Adfuerunt autem epiſcopi centum quinquaginta, præſidente Georgio, patriarcha regiæ urbis, & Antiochiæ Macario. Et convicti ſunt, qui unam voluntatem & operationem aſtruebant in Chriſto, falſaſſe catholicorum patrum dicta perplurima. Finito autem conflictu, Georgius correctus eſt, Macarius verò cum ſuis ſequacibus ſimul & præceſſoribus, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, Paulo & Petro anathematizatus, & in locum ejus, Theophanius abbas de Sicilia, Antiochiæ epiſcopus factus. Tantaque gratia legatos pacis comitata eſt, ut Joannes, Portuenſis epiſcopus, qui unus erat ex ipſis, Dominica 8 Paſchæ miſſas publicas in eccleſia ſanctæ Sophiæ, coram principe & patriarcha, Latinè celebraret. Hæc eſt ſexta ſynodus univerſalis Conſtantinopoli celebrata, & Græco ſermone conſcripta, temporibus Agathonis papæ, exequente ac reſidente piiſſimo principe Conſtantino, intra palatium ſuum, ſimulque legatis apoſtolicæ ſedis, & epiſcopis 150 reſidentibus. Prima enim univerſalis ſynodus in Nicæa congregata eſt contra Arium, 318 patrum, temporibus Julii papæ, ſub Conſtantino Magno. Secunda in Conſtantinopoli 150 patrum, contra Macedonium & Eudoxium, temporibus Damaſi papæ & Gratiani imperatoris, quando Nectarius eidem urbi ordinatus epiſcopus eſt. Tertia in Epheſo, 200 patrum, contra Neſtorium, Auguſtæ urbis epiſcopum, ſub Theodoſio Magno principe, & papa Cœleſtino. Quarta in Chalcedone, patrum 630, ſub Leone papa, temporibus Martiani imperatoris. Quinta item in Conſtantinopoli, temporibus Vigilii papæ, ſub Juſtiniano principe, contra Theodorum & omnes hæreticos. Sexta, hæc, de qua in præſentia diximus. Arius dixit, Patrem majorem, Filium minorem, ſpiritum ſanctum creaturam eſſe. Macedonius negabat Spiritum ſanctum. Neſtorius dixit, ſanctam Mariam non Dei, ſed hominis tantùm genitricem eſſe. Eutyches, Conſtantinopolitanus abbas, dixit, Chriſtum per humanam aſſumptionem exiſtere, non duabus naturis, ſed ſolam in eo divinam naturam manere. Theodorus dixit, alium eſſe Deum verbum, & alium eſſe Chriſtum, & Mariam non Dei matrem eſſe. Macarius verò, Antiochenus epiſcopus, dixit, unam voluntatem Dei & operationem in Chriſto eſſe. Agatho papa obiit 4 idus Januarii.
677	9	¶ Leo, papa octogeſimus primus poſt Petrum, ſedit menſibus undecim, & obiit quinta nonis Juliis: & ceſſavit epiſcopatus menſibus undecim. Deinde, hoc tempore Leonis papæ, die decimaſexta menſis Aprilis, indictione 11, Luna eclipſin pertulit, poſt cœnam Domini, nocteque penè tota in ſanguineo vultu elaboravit, donec poſt galli cantum cœpit paulatim delimpidare, & in ſua reverti.

430

(a) *NIC. SERARIUS vitæ S. Kiliani cap. III.* docet, in MSto Codice Francofurtenſi legi: *INSULA SCOTORUM.*

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Conſt.*	
678	10	Sanctus Beda presbyter, Anglicus computator, his temporibus clarus habetur.
679	11	¶ Benedictus, 82 poſt Petrum, ſedit annis 4, menſibus 9. Iſte ab ineunte ætate in eccleſia militavit, paupertatis ſemper amator.
680	12	Sancta virgo Edildruda,
681	13	filia Annæ regis An-
682	14	glorum, cum magni-
683	15	ficis tribus viris fuit conjuncta: poſt 12 annos thorum incorrupta ſervavit. Poſtea regina, accepto ad inſtruendum monaſterium loco, qui dicitur Jeilge, abbatiſſa & nutrix ſanctarum virginum, virgo conſecratur. Cujus caro, poſt ſedecim annos ſepulturæ, & veſtis, qua involuta erat, incorrupta reperitur.
684	16	Cyclus decennovalis 9 incipit. Benedictus papa obiit 8 idus Maji, & ſepultus eſt apud beatum Petrum apoſtolum.
685	17	¶ Joannes, papa 83 poſt Petrum, ſedit anno 1, menſe 1. Hujus tempore regnavit Juſtinianus minor, mortuo patre, in initio menſis Septembris, indictione 14. Joannes papa obiit 4 nonis Auguſti.

431

JUSTINIANUS II.

ROmanorum 69, Juſtinianus minor, filius Conſtantini, annis 10.

Anni Chr.	*Anni Juſt.*	
686	1	¶ Conon, papa 84 poſt Petrum, ſedit anno 1, menſibus 11.
687	2	Sanctus Kilianus Scotus, de Hibernia inſula natus, Wirtziburgenſis epiſcopus, clarus habetur. Conon papa obiit 21 die Septembris.
688	3	¶ Sergius, papa 85 poſt Petrum, ſedit annis 11, & menſibus 9. Pipinus, filius Ansgiſi, Arnolphi filii (illius Arnolphi, qui poſtea epiſcopus Metis fuerat) regit Francos, annis 27, & dimidio.
689	4	Juſtinianus imperator
690	5	conſtituit pacem cum Saracenis decennio terra marique, ſed & provincia Aphrica ſubjugata eſt Romano imperio, quæ erat detenta à Saracenis, ipſa quoque Carthagine ab eis capta & deſtructa.
691	6	Sergius papa conſtituit, ut tempore confractionis dominici corporis Agnus Dei à clero cantaretur.
692	7	Juſtinianus Sergium papam, quia hæreticæ ſuæ ſynodo, quam Conſtantinopoli fecerat, ſubſcribere noluiſſet, miſſo Zacharia protoſpatario ſuo, juſſit Conſtantinopolim deportari: ſed præveniens militia Ravennatis urbis aliarumque partium, juſſa principis nephanda, & eundem Zachariam contumeliis & injuriis ab urbe Roma pepulit.
693	8	Idem papa Sergius or-
694	9	dinavit venerabilem virum Vilibrordum, cognomine Clementem, Phryſonum genti epiſcopum: in qua usque hodie, pro æterna patria deſudans, peregrinus multis virtutibus claruit.
695	10	Juſtinianus, ob culpam perfidiæ regni, gloria privatus, exul receſſit in Pontum.

LEO III.

ROmanorum 70, Leo, regnavit annis tribus.

Anni Chr.	*Anni Leon.*	
696	1	Papa Sergius, in ſacrario beati Petri, reperit capſam argenteam, quæ in angulo obſcuriſſimo diutiſſimè jacuerat, & in ea crucem, diverſis ac precioſis lapidibus adornatam, Domino revelante, reperit: de qua tractis quatuor petalis, (a) quibus gemmæ incluſæ erant, miræ magnitudinis portionem ligni ſalutiferi dominicæ crucis interius repoſitam inſpexit. Quæ ex tempore illo, annis omnibus in baſilica Salvatoris, quæ appellatur Conſtantiana, die exaltationis ejus ab omni multitudine devotè oſculatur atque adoratur.

697

(a) Petalum alias laminam auream notat, quam in fronte Pontifex geſtabat, de qua *JO. MEURSIUS Gloſſario, voce πέταλον.*

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Leon.*	
697	2	Cudbertus, *(a)* antiſtes Lindifarnenſis, in Britannia miraculis claret.
698	3	Tiberius contra Leonem inſurgens, regnum ejus invaſit, eumque, quandiu ipſe regnavit, in carcere tenuit.

TIBERIUS II.

ROmanorum 71, Tiberius, regnavit annis ſeptem.

Anni Chr.	*Anni Tib.*	
699	1	Synodus Aquilejæ facta, ob imperitiam 5
700	2	concilium univerſale ſuſcipere diffidit, donec beati Sergii monitis inſtructa, & ipſa cum cæteris Dei eccleſiis annuere conſentit.
701	3	Sergius papa obiit 5 idus Septembris, indictione 14.
702	4	¶ Joannes, papa 86 poſt Petrum, ſedit annis 3, menſibus 3. Cyclus decennovalis 10, incipit indictione 1.
703	5	Beda in libro de Temporibus, in anno 9 eum condidit, & ita perhibet: *Si vis noſſe, quot ſint anni ab incarnatione domini, juxta Dionyſium; ſcito, quot fuerint ordines indictionum: utpote in præſenti anno 5, Tiberii 46. Hos multiplica per 15, fiunt 690: adde ſemper regulares 12, quia 4 indictione, ſecundum Dionyſium, natus eſt Dominus, & invenies indictionem anni illius, cujuscunque volueris, utpote in præſente 1 fiunt 603, iſti ſunt anni Domini, juxta Dionyſium.*
704	6	Giſulphus, dux Longobardorum Beneventi, Campaniam igne & captivitate vaſtavit: quumque non eſſet, qui ejus impetui reſiſteret, papa Joannes, miſſis ad eum donariis multis, univerſos captivos redemit. Joannes papa obiit, indictione 3, ſecundum geſta pontificum.
705	7	¶ Joannes, papa 87 poſt Petrum, ſedit annos 2, menſes 8. Ipſe fecit oratorium ſanctæ Dei genitrici, opere pulcherrimo, intra eccleſiam beati Petri. Herebertus, rex Longobardorum, reſtituit ea, quæ ad jus apoſtolicæ ſedis pertinebant, hancque donationem aureis literis Romam direxit. Juſtinianus imperator Leonem & Tiberium cum aliis, qui eum expulerant, occidit: quem Juſtinianum Leo in expulſione illius detruncarat: qui poſt iterum aſſumpto imperio, quoties defluentem guttam rheumatis manu deterſit, toties penè aliquem de ſuis contrariis jugulare præcepit.

JUSTINIANUS II.

ROmanorum 72, Juſtinianus 2, regnavit cum Tiberio, filio ſuo, annis 6.

Anni Chr.	*Anni Juſt.*	
706	1	Juſtinianus, auxilio Bulgarorum regnum recipiens, occidit eos, qui ſe expulerant, patricios, & Leonem, qui locum ejus uſurpaverat, nec non & 432 ſucceſſorem ejus Tiberium, tempore Joannis papæ, ſecundum geſta Pontificum, qui eum de regno ejectum, toto, quo ipſe regnabat, tempore, in eadem civitate in cuſtodia tenuerat. Callinicum verò patriarcham erutis oculis miſit Romam, & dedit epiſcopatum Tyro, qui erat abbas in Ponto, eumque alebat exulem. Joannes papa obiit 15 calendis Novembris, indictione 6.
707	2	¶ Siſinnius, 88 poſt Petrum, ſedit menſe primo, & obiit id. Novembris.
708	3	¶ Conſtantinus, 89 poſt Petrum, ſedit annis 7, menſe 1.
709	4	Juſtinianus imperator, pœnitentiam agens, Conſtantinum papam ad ſe venire jubens, honorificè ſuſcepit, ita ut die dominica Miſſas ſibi facere jubens, communionem de manu ejus acceperit: quem proſtratus in terra pro ſuis peccatis intercedere rogans, cuncta privilegia renovavit. Qui, quum exercitum mitteret in Pontum, prohibente papa, ad comprehendendum Philippicum, quem ibi reliquerat: converſus omnis exercitus ad partem Philippici, fecit eum ibidem imperatorem: reverſusque cum eo Conſtantinopolim,

(a) Vide, quæ notavi ad *REGINONEM a. 622.*

Digitized by Google

pugnavit contra Juſtinianum, 12 ab Urbe milliario. Occiſo Juſtiniano Philippicus regnat.

Anni Chr.	*Anni Juſt.*	
710	5	Conſtantinus papa juſſu imperatoris Juſtiniani, die 5 Octobris, indictione 9, egreſſus de Roma, venit Hydruntum, ubi hyemavit. Juſtinianus imperator à Nicæa Bithyniæ præcepit papæ, ut Nicomediam veniret obviam regi venienti: ubi papa & rex ſimul convenerunt. Papa de Nicomedia egreſſus, 25 Octobris Romam intravit: deinde poſt menſes 3 audivit, quòd Philippicus Juſtinianum occidit. Hoc anno Hildebertus rex juſtus, migravit ad Dominum: regnavit annis 18, ſepultusque eſt in Cauciato monaſterio in baſilica ſancti Stephani: regnavitque Dagobertus puer, filius ejus, pro eo 5 annis. Habebat igitur Grimoaldus, Major domus, Pipini filius, filiam Rabboconis ducis gentilis in uxorem: qui, quum Pipinum ægrotantem volebat viſitare, Leodio in baſilica ſancti Lamberti peremptus eſt à Rantgario gentili. Thiecoaldum verò in aula regis ſedere ſublimè conſtituunt.
711	6	

PHILIPPICUS.

ROmanorum 73, Philippicus, regnavit anno uno, menſibus ſex.

Anni Chr.	*Anni Phil.*	
712	1	Philippicus imperator ejecit Cyrum de epiſcopatu, eumque, ad gubernandum abbatis jure monaſterium ſuum, Pontum redire præcepit. Idem Conſtantino papæ literas miſit pravi dogmatis, quas ille cum apoſtolicæ ſedis concilio reſpuit. Et hujus rei cauſa fecit picturas in porticu ſancti Petri, quæ acta 6 ſanctarum ſynodorum univerſalium continerent. Nam & hujusmodi picturas, quum haberentur in Urbe regia, Philippicus juſſit auferri. Statuitque populus Romanus, ne hæretici imperatoris nomen, aut chartas, vel figuram ſolidi, reciperent: unde nec ejus effigies in eccleſia introducta eſt, nec ad Miſſam prolata.
713	2	Contra hunc Anaſtaſius inſurgens, regno oculisque privavit.

433

ANASTASIUS.

ROmanorum 74, Anaſtaſius, regnavit annis tribus.

Anni Chr.	*Anni Anaſ.*	
714	1	Anaſtaſius imperator literas Conſtantino papæ Romam per Scholaſticum, patricium & hexarchum Italiæ, direxit, quibus ſe fautorem catholicæ fidei, & ſancti ſexti concilii prædicatorem eſſe dixit. Conſtantinus papa obiit, 6 idus Januarii.
715	2	¶ Gregorius, 90 poſt Petrum, ſedit annis 16, menſibus 8, qui Bonifacium Scotum ordinavit epiſcopum Moguntinenſem: & per eum Germania verbum ſalutis audivit. Gregorii tempore, indictione 4, viſa eſt Luna cruenta usque ad mediam noctem.

Pipinus, filius Ansgiſi, Anchiſæ Trojani nomine appellati, dux Francorum, poſt mortem Volfaldi ducis partem Auſtriæ regebat, obtinuitque regnum Francorum per annos 27, cum regibus Ludovico, Hildeberto & Dagoberto.

Anaſtaſius imperator anno 2 obiit. Carolus, hujus filius, qui & Major domus, ex Adelheida, quam, poſthabita priore conjuge, Biltrude, duxit uxorem; ſub honore Majordomatus tenuit regnum Francorum annis 27, usque ad filios ſuos Carlomannum & Pipinum. Luitprandus, rex Longobardorum, donationem patrimonii alpium Cocciarum, quam Erebertus rex fecerat, Gregorii monitione confirmavit.

Egebertus Anglus, vir ſanctus, Scotos convertit, anno incarnationis 715, juxta Dionyſium. Gregorius papa ſtatuit, ut in Quadrageſimali tempore jejunium atque miſſarum celebritas fieret. Dagobertus, poſtquam regnavit annis 5, obiit. Franci Danahelem quendam, clericum, regem faciunt, atque Hildricum vocant. Poſt mortem Pipini Carolus à Biltrude noverca incarceratus, liberatur Dei auxilio. Tunc exercitum movent juxta Moſam, contra

Digitized by Google

contra Carolum etiam Phryſones, Racbodone duce: Carolus cæſus fuga diſceſſit.

Anni Chr.	*Anni Anaſt.*	
716	2	Raginfridus, major domus, & Hilpricus rex fines Colonienſium & regiones ad Rhenum vaſtant: contra Carolum munerati à Biltrude revertuntur.

THEODOSIUS.

ROmanorum 75, Theodoſius, regnavit anno uno.

Anni Chr.	*Anni Theo.*	
717	1	Anaſtaſius Theodoſium imp. facit: qui apud Nicæam victus, 7000 militum amiſit, captus, clericusque factus. Theodoſius verò catholicus mox in regia urbe imaginem illam venerandam, in qua 6 ſynodi erant depictæ, & à Philippico fuerat dejecta, priſtino in loco erexit.

Tiberis fluvius alveum ſuum egreſſus, indictione 15 multa Romæ fecit exitia, ita, ut in via Latina ad unam & ſemis ſtaturam excreſceret, atque à porta ſancti Petri usque ad pontem Milvium aquæ deſcendentes ſe conjungerent. Manſit autem diebus 7, donec agentibus litanias crebras civibus, demum die 8 revertitur. Beda ſic: Multi de Britannia Anglorum Romam venerunt, inter quos reverendiſſimus abbas meus Ceolfridus, annos natus 74, quum eſſet presbyter annis 47, abbas autem 35, ubi Lingonas pervenit, ibi defunctus, atque in eccleſia ſanctorum Geminorum martyrum ſepultus eſt: qui inter alia donaria miſit eccleſiæ ſancti Petri Pentateuchum, à beato Hieronymo in Latinum ex Hebræo translatum. Raginfridus & Hilpricus rex, in Vinciaco, dominica die illuceſcente 12 cal. Aprilis, in Quadrageſima ante Paſcha, cum Carolo pugnantes, terga vertunt: quos Carolus fugientes cædendo perſequitur, usque ad civitatem Pariſienſium. His temporibus Vinfridus, qui poſtea, quum epiſcopus ordinaretur, Bonifacii nomen accepit, doctor catholicus, natione Anglus, primùm Romam, deinde cum authoritate Gregorii papæ in Franciam ad prædicandum verbum Dei venit.

LEO IV.

ROmanorum 76, Leo, regnavit annis 9, & inde aſis 15, usque ad Pipinum, primum Francorum imperatorem. *(a)*

Anni Chr.	*Anni Leon.*	
718	1	Saraceni cum immenſo exercitu Conſtantinopolim venientes, triennio civitatem obſident, donec cives multa inſtantia orationum ad Dominum clamaverunt. Tunc multi Saraceni fame, frigore & peſte perierunt: eorum pars ab obſidione abſcedit. Qui inde regreſſi, Bulgarorum gentem, quæ eſt ſuper Danubium, bello aggrediuntur: ſed ab hac victi refugiunt, ac naves repetunt ſuas. Sed quum altum maris peterent, ingruente ſubita tempeſtate, plurimi merſi ſunt: plurimæ etiam naves eorum merſæ & confractæ. Carolus victor regrediens, Coloniam venit, receptisque ab Hiltrude theſauris patris ſui, regem ſibi conſtituit Lotharium, nomine non poteſtate. Hilpricus verò & Raginfridus, auxilio Udonis, Aquitanorum ducis, inſtaurata rurſus acie, ſuperati fugantur à Carolo. Carolus ad Udonem mittit, & Hilpricum, qui ad eum confugerat, per legatos recepit. Et eo tempore Lotharius mortuus eſt.
719	2	Sanctus Bonifacius, à præſule ſedis apoſtolicæ Gregorio, Moguntiacæ civitati, metropoli Germaniæ, archiepiſcopus ordinatur, & legatus Germanicus Romanæ eccleſiæ in Franciam mittitur: qui prædicatione ſua multos Thuringorum populos, Heſſorum & Auſtraſiorum ad fidem rectam, à qua diu aberraverant, convertit. Monaſteria ſexus utriusque primò inſtituit Germaniæ.
720	3	Mortuo Hilprico, Novioma-

(a) Sic etiam eundem vocat, infra *a. 742. 754. 758. 760. 767.* Compara Syntagma Juris Publici *cap. VIII. §. XI. ROB.* de *MONTE a. 1155.* vocat *Imperatorem Hiſpaniarum.*

Digitized by Google

434 viomago civitate ſepultus eſt. Regnavit annis 5 & dimidio. Franci verò cum Carolo, qui & Major domus, & Tiecstericum, (a) Cala monaſterio enutritum, filium Dagoberti junioris, regem ſuper ſe ſtatuunt; & annis 6 in regno ſubſtitit.

Anni Chr.	*Anni Leon.*	
721	4	Carolus Raginfridum perſequens, Andegavis civitatem capit; poſtea ad Saxones victor regreditur.
722	5	Juramentum ſancti Bo-
723	6	nifacii, in eccleſia ſancti Petri coram papa Gregorio 2, Leonis imperatoris anno 6, ſed & Conſtantini, filii ejus. Iterum Alemanni & Norici
724	7	pacis jura temerare nituntur.
725	8	Carolus, tranſitoLigere, Udonem fugat, vaſtata & incenſa regione ejus. Saraceni ab Udone in auxilium vocati, cum rege ſuo Abdira Magaronnam Burdegalemque perveniunt: cunctis locis vaſtatis & incenſis, & eccleſiis igne crematis, & baſilicam ſancti Hilarii Pictavis incendunt. Carolus autem Saracenis cum manu valida occurrens, regem eorum cum 375000 proſtravit, & 1500 de exercitu Francorum tantùm occiſis, devictisque hoſtibus, cum triumpho regreditur. Hoc anno Beda computator minorem librum Computi componit, ipſo ita teſtante: *Si vis noſſe per annos ſingulos, quot ſunt epactæ, ſume annos Domini juxta Dionyſium, quot fuerunt: ut puta in præſenti octava indictione, partire per novemdecim decies novies triceni quingenti ſeptuaginta, decies novies octoni centum quinquagies dipondius, remanent tres: tolle triginta, remanent tres: iſti tres ſunt tres epactæ præſentis anni.*
726	9	
727	10	Epiſtola Gregorii papæ ſecundi ad Bonifacium archiepiſcopũ, data decimo calendis Decembris, imperatoris Leonis anno decimo, ſed & Conſtantini regni anno 9, indictione decima.
728	11	A Longobardis indictione undecima pervaſum eſt Sutrinſe caſtellum, & quadraginta diebus poſſeſſum ab eis, donec Gregorii papæ continuis ſcriptis & donationibus dimiſerunt. Menſe Januarii duodecim plenis diebus ſtella, quæ Ancifer dicitur, apparuit in Occidua, radians in Aquilone & ad medium cœlum, tempore Gregorii papæ ſecundi.

Hoc etiam anno Udo dux moritur, & Carolus Aquitaniæ provinciam absque bello recepit.

729	12	Carolus navali evectione regnum Phryſonum ingreditur: interfectisque quamplurimis, Popponem ducem eorum interimit, ſubverſisque lucis & phanis, victor cum præda magna revertitur. Beda venerabilis presbyter obiit, ſecundo calendarum Junii. Carolus Burgundiam petens, Arelatem, Lugdunum, & civitates reliquas ſuæ ditioni ſubegit.
730	13	Saraceni, collecto exercitu, Avenionem urbem capiunt, & circùm quasque regiones devaſtant. Carolus hoc audito, ſumptis armis, Avenionem urbem obſidione vallat, inſtructisque machinis, magnisque copiis magnam Saracenorum ſtragem effecit hoc tempore.
731	14	Gregorius papa ſecundus obiit tertio idus Februarii, indictione decima quarta, Leone & Conſtantino imperantibus.
732	15	¶ Gregorius tertius, papa nonageſimus primus poſt Petrum, ſedit annis decem. Hic conſtituit in Miſſa, quorum ſolennitas hodie: & reliqua usque, *Largitor admitte per Chriſtum Dominum noſtrum.*
733	16	Carolus Gothorum fines penetrans, Narbonam urbem obſidet, rege Saracenorum, Achima, intus incluſo. Saraceni autem audientes urbem

(a) S. Theodericum, *FREDEGARII Chron. c. CVII.* Cala vero hodie *Chelles* dicitur, ad Matronam, quatuor leucis a Pariſiorum orbe diſtans, ubi parthenonem celeberrimum inſtruxit S. Balthildis, Clodovæi II. uxor, cujus vitam vide apud *MABILLONIUM ſec. II. Benedictino p. 775.*

Digitized by Google

bem obſeſſam, de Hiſpania armati ſuperveniunt: contra quos Carolus dimicans, regem cum populo usque ad internecionem delevit. Saraceni à Carolo in bello ſuperati. Qui gladium effugere poterant, aſcenſis navibus demerſi ſunt in mari.

Anni Chr.	*Anni Leon.*	
734	17	Luitprandus rex Longobardorum, audiens, quòd Saraceni, depopulata Sardinia, etiam loca illa fœdarent, ubi oſſa ſancti Auguſtini epiſcopi propter vaſtationem barbarorum olim translata, & honorificè fuerant recondita: miſit ergo, & dato precio magno accepit, & transtulit ea in Ticinis, ibique cum debito tanto patri honore recondidit. Franci Carolo duce Saracenos proterunt, prædam magnam ducentes & captivorum multitudinem.
735	18	Regionem Gothorum Carolus cum Francis ingreſſus, urbes famoſiſſimas, Nemauſum, Achaten, & reliqua caſtella capit, deſtructis muris & mœniis earum usque ad fundamenta.
736	19	
737	20	Carolus Saxones tributarios facit.
738	21	Carolus regionem Provinciam ingreſſus, Maurontem ducem, (a) qui dudum Saracenos per dolum invitaverat, fugere omnino compulit.
739	22	Carolus Provinciam totam, & cuncta ejus maritima loca ſuæ ditioni ſubegit.
740	23	Pax & quies regno Francorum per Carolum redditur ad tempus, Gothis ſuperatis, Saxonibus & Phryſonibus ſubactis, expulſis Saracenis, provincialibus receptis. Cyclus decennovalis duodecimus, indictione nona.
741	24	Epiſtola Gregorii tertii ad Bonifacium Scotum, Moguntinum archiepiſcopum, data quarta calendis Novembris, Leonis imperii anno vigeſimo tertio, & Conſtantini filii ejus vigeſimo, indictione octava. Gregorius tertius papa obiit quarto calendis Decembris, indictione decima. Carolus ſenior, filius Pipini ſenioris, anno regni ſui vigeſimo ſeptimo moritur Pariſiis, & apud ſanctum Dionyſium ſepelitur. Cujus filii, Carlomannus & Pipinus, ſub obtentu Majordomatus totius Franciæ regnum ſuſcipiunt, & inter ſe dividunt. Leo imperator obiit, cui ſucceſſit Conſtantinus, filius ejus. 435

¶ Hucusque Beda presbyter, ultimus Chronographorum, Caſſiodori aliorumque temporibus prætermiſſa conſcripſit. Hinc nullus Chronographus adnotatur usque ad tempora Mariani Scoti, niſi quòd Eynhardus, cancellarius Magni Caroli imperatoris, atque alii geſta Temporum conſcripſerunt.

LIBRI SECUNDI FINIS.

MARIA-

(a) Vide, quæ notavi ad *ANN. FULDENSES a. 738.* apud *FREHERUM.*

Digitized by Google

436

MARIANI SCOTI, HISTORIOGRAPHI SUI TEMPORIS CLARISSIMI, AC MONACHI FULDENSIS, CHRONICORUM LIBER TERTIUS.

PIPINUS.

ROMANORUM 77, Pipinus, filius Caroli, primus Francorum imperator, *(a)* regnavit annis viginti septem.

Anni Chr.	*Anni Pipin.*	
742	1	Zacharias, 92 papa post Petrum, sedit annis 11. Pipinus & Carlomannus Hunoldum, Aquitaniæ ducem, imperio suo resistentem, superatum bello, ad Vascones fugere compulerunt: simul & Alemannos, Theobaldo duce rebellare tentantes, mira celeritate comprimunt.
743	2	Sanctus Bonifacius, Moguntinus archiepiscopus, clarus habetur. Epistola Zachariæ papæ ad Bonifacium Scotum, Moguntinensem archiepiscopum, data calendis Aprilis, 24 anno regni Constantini, sed imperii ejus anno 2, indictione 11. Alia epistola Zachariæ papæ ad Bonifacium archiepiscopum, data nonis Januariis, anno imperii Constantini 6, indictione 15. Alia epistola ejusdem ad Bonifacium archiepiscopum, data calendis Maji, anno imperii Constantini 7, indictione 1. Alia epistola ejusdem Zachariæ papæ ad Bonifacium, data 2 nonis Novembris, anno imperii Constantini 11, indictione 5. Pipinus & Carlomannus Udilonem, ducem Bavarorum, rebellare conantem bello superant.
744	3	Carlomannus cum Udilone, Bavarorum duce, pacem fecit. His temporibus fundari cœptum est Fuldense cœnobium à sancto Bonifacio, in solitudine Bothonia. *(b)*
745	4	Pipinus & Carlomannus simul Saxonum perfidiam ulciscuntur, vastata eorum regione, & castrum Ohsenburg *(c)* capiunt. Carlomannus rex, frater imperatoris, cum fratre tractat seculum dimittere.
746	5	Carlomannus Alamannos iterum res novas molientes, nonnullis eorum interfectis, compescuit. Sanctus Bonifacius archiepiscopus cum autoritate sedis apostolicæ, annuente Carlomanno rege, duas sedes episcopales constituit; unam in castro Wirzeburg, ubi Burchardum, collegam suum, ordinavit episcopum; alteram in loco, qui vocatur Eyhstad, cui Wilibaldus episcopus ordinatus est.
747	6	Carlomannus pergens Romam, consecratur à papa Zacharia, & in monte Soracte apud ecclesiam sancti Sylvestri constructo monasterio, cum fratribus secum ad hoc venientibus, per aliquot annos perfruitur. Sed ob insolentiam Francorum Romam visitantium, qui eum velut dominum suum quondam præterire nolebant, ad monasterium sancti Benedicti situm in castro Casino secessit, ubi postea regulariter vixit.
748	7	Grypho fugit in Saxoniam, ob metum imperatoris Pipini.
749	8	Grypho iterum de Saxonia revertitur.

750

(a) Vide supra *ad a. 718.*

(b) *ANN. FULDENSES ad a. 744. in solitudine Boconia*, vulgo *Buchen.* Vide *BROWERI Ant. Fuld. lib. I. c. I. II. III.*

(c) Adde, quæ notavi ad *REGINONIS a. 743.*

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Pipin.*	
750	9	Burchardus primus episcopus Wirzeburgensis consecratur, & sedit annis novem. Pipinus, missa Romam legatione, Zachariam papam interrogat de regibus Francorum ex antiqua Merovingorum stirpe descendentium: qui Reges quidem dicebantur, sed potestas regni tota apud Majorem domus habebatur; excepto, quòd chartæ & privilegia regis nomine scribebantur, & ad Martis campum, qui rex dicebatur, plaustrum bubus trahentibus, vectus, atque in loco eminenti sedens, semel in anno à populis visus, publica dona solenniter sibi oblata suscipiebat, stante coràm Majore domus, & quæ deinceps eo anno agenda essent, populis annunciante. Sicque, rege domum redeunte, cætera regni negotia Major domus administrabat. Orat ergo sibi decerni, quis eorum rex justè dici debeat & esse; is, qui securus domi sedeat, an ille, qui curam totius regni & omnium negotiorum molestiam perferat. Tunc Zacharias papa ex authoritate sancti Petri apostoli mandat populo Francorum, ut Pipinus, qui potestate regia utebatur, etiam nominis dignitate frueretur. Ita Hildericus rex, qui ultimus Merovingorum Francis imperabat, depositus, & in monasterium missus est. Pipinus verò in civitate Suessionum à sancto Bonifacio archiepiscopo in regem unctus, regni honore sublimatus est: & deinde ob id, post papam secundus habetur Moguntinus archiepiscopus, *(a)* usque in hodiernum diem. Grypho, frater Pipini, à comitibus fratris sui occisus est.
751	10	Zacharias papa obiit idibus Martiis, indictione quinta.
752	11	¶ Stephanus, nonagesimus secundus papa post Petrum, sedit annis 5, mense 1.
753	12	Stephanus papa, & Carlomannus monachus, frater Pipini regis, venerunt ad Pipinum in Franciam, petentes auxilium contra Haistulphum, regem Longobardorum, à quo honorificè susceptì sunt. Papa etiam apud Parisios duos ejus filios, Carolum scilicet, & Carlomannum, unxit in reges.
754	13	Sanctus Bonifacius, annuncians verbum Dei in Phrysia, passus est cum aliis martyribus, nonis Junii, anno episcopatus sui trigesimo sexto. Pipinus imperator Italiam intravit, & bellum contra regem Longobardorum suscepit. Quem paucorum dierum obsidione apud Ticinum compulit, & obsides dare, & erepta Romanis oppida restituere, atque castella, & ut reddita non repeterentur, sacramento fidem facere.
755	14	Lullus post Bonifacium successit in episcopatu, annis triginta & duobus.
756	15	
757	16	Organum primitus venit in Franciam, missum Pipino regi à Constantino imperatore de Græcia.

Haistulphus, rex Longobardorum, in venatione quadam equo lapsus, regnum cum vita perdidit. Stephanus papa obiit quinto calendis Maji, indictione decima. 437

¶ Huic successit germanus ejus, Paulus, tempore Leonis & Constantini imperatorum, sedit annis decem, mense uno.

758	17	Pipinus imperator Saxoniam cum exercitu ingreditur, & Saxonibus superatis tributum imposuit, ut trecentos equos singulis annis sibi solverent.
759	18	
760	19	Pipinus imperator Aquitaniam ingreditur, & Vaisarium ducem superans, eum sacramento constrinxit.
761	20	Vaifarius juramenta mentitus, Pipino molestus efficitur, ferro & igne cuncta vastando Cabillonem usque pervenit, Pipinumque cum suis sibi occurrere compulit.
762	21	
763	22	

(a) Ideoque Summus Pontifex dicitur *WITTICHINDO Ann. II. in eunte.* Adde *MALLINCKROT de Archi-Cancellariis p. 198.* Synt. Juris Publici *cap. XVII. §. I.*

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Pipin.*	
764	23	
765	24	Taſſilo, qui fuit nepos Pipini, de exercitu Regis ſe ſubducens, ad Baioarios ſeceſſit. Hoc anno Ruggandus, Metenſis archiepiſcopus, corpora ſanctorum Naboris & Nazarii de urbe Roma in Franciam transtulit. Corpus autem ſancti Nazarii in monaſterio Lauriſſa conditum eſt.
766	25	
767	26	Pipinus imperator, finito Aquitanico bello, contra Vaifarium ducem Aquitaniæ ab eo ſuſcepto, per continuos 9 annos geſto, Turonas ad ſanctum Martinum orationis cauſa perrexit.

¶ Antequam mortuus eſſet Paulus papa, ilicò Toco, dux Nepeſinæ civitatis, & Paſſinus, & Paſchalis germanum ſuum Conſtantinum laicum, fecerunt papam, & comminando invitè Georgio epiſcopo, compulerunt eum, orationem clericatus eidem Conſtantino tribui; ſicque clericus factus eſt, & alia die ſecunda feria ſubdiaconus, & diaconus illuceſcente die eodem à prædicto epiſcopo factus, & dominica die ſequenti in baſilica ſancti Petri cum armata multitudine à Georgio, Prænestino epiſcopo, & Euſtathio Albanenſe, & Ciconato Portuenſe, epiſcopis tribus, pontifex conſecratus eſt: qui conſecravit epiſcopos 8, presbyteros 8, diaconos 4, & reliqua, per annum, & menſem 1. Paulus papa obiit in æſtate, & ceſſavit epiſcopatus anno 1, menſe 1, quo Conſtantinus laicus transgreſſor, apoſtolicæ ſedis invaſor extitit. Idem Conſtantinus, 6 feria, menſe Julio, depoſitus eſt.

¶ Stephanus papa electus eſt, & quæſivit peritos epiſcopos à Pipino imperatore, qui judicarent Conſtantinum in
438 ſynodo. Nuncii papæ venerunt ad Carolum & Carolomannum, quia Pipinus interim obierat, & Conſtantinus papa cæcatus eſt. Facto igitur concilio in baſilica ſalvatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti Romæ, juxta Lateranum combuſſerunt omnes ſacerdotes Conſtantinum in medio presbyterii ipſius Eccleſiæ, alapis ejus cervicem prius cædere facientes in eccleſia: ſicque combuſtus eſt. Clerus verò, & populus, & papa clamabant Kyrie eleeſon, & ſtatuerunt, ut omnes conſecrationes ejus irritæ eſſent, præter chriſma & baptiſma. Rogaverat autem papa Conſtantinus, Conſtantinum & Leonem Auguſtos, deprecans eos per imperialem clementiam, ut in ipſis Græciæ partibus Paulum papam exilio mancipatum retineri præcepiſſent. Paulus papa obiit.

Anni Chr.	*Anni Pipin.*	
768	27	Pipinus imperator de ſancto Martino egreſſus, Pariſiis ad ſanctum Dionyſium vix perveniens, ibi morbo aquæ intercutis 9 calend. Octobris obiit, & ibidem ſepultus eſt.

CAROLUS MAGNUS.

ROmanorum 78, regnavit annis 46, menſibus quatuor, Carolus Magnus, filius Pipini.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
769	1	¶ Stephanus, 39 papa poſt Petrum, ſedit annis 4.
770	2	Mortuo Pipino rege, Franci generali conventu totum regnum inter filios ejus, Carolum & Carlomannum, æquè diviſerunt. Carolus partem patris ejus Pipini, Carolomannus verò partem patrui ejus Carlomanni ſuſcepit. Carlomannus autem poſt adminiſtratum biennio regnum in villa Salmoniaco obiit, 2 nonis Octobris, & Carolus in toto regno rex conſtituitur. Stephanus papa obiit.

¶ Adrianus, papa 94 poſt Petrum, ſedit annis 23.

771	3	In Oriente apud Meſopotamiam diſrupta eſt terra ad duo milliaria, unde aſcendit humana vox aliquid indicans. Carolus, Hunoldo, qui poſt mortem Vaifarii Aquitaniam invaſit, fugato, & Aquitania ſubjecta, rogatu Adriani papæ in Italiam perrexit: ibi Deſiderium, regem Longobardorum, longa obſidione fatigans, in deditionem ſuam
772	4	
773	5	
774	6	

ſuſce-

Digitized by Google

ſuſcepit: filiumque ejus Adelgiſum, in quo omnes ſpem inclinabant, ab Italia compulit, atque Italiam totam ſubegit: & omnia à Longobardorum regibus erepta, tam Romanis quam Adriano papæ reſtituit, & tunc primùm Romam pervenit ſabbato ſanctæ Paſchæ. Interea Saxones in Heſſia Francorum terminos vaſtant. Erat autem ibi in loco, qui vocatur Fritilar, baſilica, quam ſanctus Bonifacius martyr olim dedicans, prophetico ſpiritu nunquam cremandam eſſe prædixit. Cui quum pagani toto niſu ignem ſupponere conarentur, divino pavore perterriti, fugæ præſidium ſumunt. Duo namque juvenes in veſtibus albis baſilicam ab igne defendebant, quos & Chriſtianis & quibusdam barbaris videre divinitus conceſſum eſt. Unus tamen ex hoſtibus juxta baſilicam flexis genibus acclivis, lignis & igni incumbens, ſpecie flantis repertus eſt mortuus.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
775	7	Subjecta Italia, Saxonicum bellum, biennio ante Italicum incœptum, repetitum eſt, & per 33 annos permanſit. Quorum Saxonum Carolus 10000 hominum captivorum cum uxoribus & parvulis per Galliam ac Germaniam diſperſit.
776	8	Carolus in Italiam profectus Rutgaudum interfecit: domuit & Britones, qui in Occidente ſuper littus Galliæ reſidebant.
777	9	
778	10	Saxones, Vindibindo (a) duce eorum ſuadente, Francorum terminos usque ad Rhenum fluvium ferro & igne devaſtant.
779	11	Carolus iterum in Saxoniam vadit. Sanctus Sturnus, abbas primus Fuldenſis, obiit: cui ſucceſſit Baugolphus abbas. Cyclus decennovalis 14 incipit, indictione 2.
780	12	
781	13	Bertha regina obiit.
782	14	Carolus 2 Romam perrexit, ibique baptizatus eſt filius ejus Carlomannus, quem Adrianus papa mutato nomine vocavit Pipinum.
783	15	Hildegart regina obiit 2 calendis Martii, uxor Caroli. 439
784	16	Carolus Faſtradam, natione Francam, duxit uxorem.
785	17	
786	18	Vittikind Saxo Attiniaci ad fidem Caroli venit, & baptizatus eſt, & Saxonia tota ſubjecta eſt.
787	19	Carolus pergit in Italiam, & matrem ſuam Berthradam defunctam in baſilica ſancti Dionyſii Pariſiis, juxta patrem Pipinum humavit cum magna gloria. Carolus tertiò Romam profectus eſt, & ſigna crucis in veſtibus hominum apparuerunt. Lullus, archiepiſcopus Moguntinus, obiit. Richolphus ordinatur in epiſcopum Moguntiæ 4 nonis Martii apud Fritislar. Sanguis è cœlo & de terra profluxit.
788	20	Carolus à Roma pergit in Beneventum ad ſanctum Benedictum, & per Alamaniam venit ad Bajoariam.
789	21	Bajoaria capta eſt. Taſſilo, dux Bajoariæ, depoſitus eſt, multis de cauſis. Carolus Sclavos, qui dicuntur Vilzi, ſubegit.
790	22	Baſilica ſancti Bonifacii Fuldenſis monaſterii fundatur.
791	23	Carolus perrexit per Hannoniam.
792	24	Carolus Avaros ſubegit, & Hunnorum regnum vaſtat.
793	25	Conjuratio Pipini contra patrem ſuum Carolum. Qui conſilio detecto conſuratur, & ſociorum ejus alii decollantur, atque alii ſuſpenduntur.
794	26	Hæreſis Feliciana in ſynodo apud Franconofurt habita damnatur. Faſtrada regina, de genere Germanorum, obiit, & apud ſanctum Albanum ſepelitur; poſtquam Carolus Luitgardam duxit Alamannam.
795	27	
796	28	Adrianus papa obiit in Nativitate Domini: quem velut fratrem

(a) Potius *Wittikindo.*

Digitized by Google

trem aut chariſſimum filium planxit Carolus, ſeptimo calendis Januarii.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
797	29	¶ Leo, 95 poſt Petrum, ſucceſſit annis 20, menſibus 6.
798	30	Romani Leonem papam litania majore captum excæcaverunt, & linguam ejus radicitus abſciderunt: qui in cuſtodiam miſſus, noctu per murum evaſit, & ad legatos Caroli, Virundum abbatem, & Vinegiſum Spoletanorum ducem veniens, Spoletum ductus eſt: & ad regem in Saxoniam apud Paterburnium, præſente Richolpho, Moguntino archiepiſcopo, pervenit, à quibus ſummo honore ſuſceptus eſt. Cyclus decennovalis 15 incipit hoc anno, indictione ſexta.
799	31	Carolus propter Leonis papæ cauſam Romam pergit, ibique hyemavit. Leo autem papa, poſtquam de eo quæſtione habita in baſilica ſancti Petri ambonem aſcendit, poſito ſuper caput ſuum Evangelio, & coram omni populo invocato ſanctæ Trinitatis nomine, jurejurando ab objectis ſe criminibus purgavit. Carolus hoc tempore à Romanis Auguſtus appellatus eſt. Anno 32 regni Caroli fuit gelu magnum & amariſſimum, quo pelagus Ponti usque ad centum milliaria in Oriente in
800	32	glaciem verſum eſt,
801	33	habens cubitos à ſuperficie in profundum 50.
802	34	Carolus pontem 500 paſſuum longitudinis trans Rhenum Moguntiaci conſtruxit: tanta enim ibi eſt fluminis latitudo.
803	35	Leo p. venit in Franciã.
804	36	Carolus, filius Caroli imperatoris, Boëmos vaſtat, Lechonem regem eorum occidens. Hoc anno monaſterium ſancti Albini dedicatur, indictione 12. Anno 35 regni Caroli in Oriente apud Thraciam quidam homo fodiens invenit ſepulchrum homi-
805	37	nis, in quo has litteras
806	38	pariter invenit: CHRI-
807	39	STUS NASCITUR EX MARIA VIRGINE, ET CREDO IN EUM, SUB CONSTANTINO ET IRENE IMPERATORIBUS (O SOL) ITERUM ME VIDEBIS.
808	40	Carolus religionem Chriſtianam, qua ab infantia fuit imbutus, ſanctiſſimè & quàm ſumma pietate coluit: circa pauperes ſuſtentandos & eleemoſynam devotiſſimus erat.
809	41	Carolus, antequam mo-
810	42	reretur, quatuor annis febribus crebrò corripiebatur.
811	43	Carolus, anno regni ejus
812	44	in Francia 43, in Italia
813	45	autem 36, imperii anno 11, indictione 4, theſauros & veſtes cæteraque omnia diviſit per tres partes. Quarum duas partes per 21 partes, totidem metropolitanis civitatibus, quæ in regno ejus eſſe noſcuntur, partitus eſt: quarum nomina hæc ſunt:

440

Roma	1,
Ravenna	2,
Mediolanum,	3,
Forum Julii	4,
Gradus	5,
Moguntia	6,
Colonia	7,
Juvavum, quæ & Salzburg	8,
Treveris	9,
Senones	10,
Veſuntium	11,
Lugdunum	12,
Rothomagum	13,
Remis	14,
Areles	15,
Vienna	16,
Tarantaſia	17,
Ebrodunum	18,
Burdegala	19,
Turones	20,
Bituriges	21.

Unuſquiſque autem metropolitanus epiſcopus unam partem ſuæ eccleſiæ, & duas ſuffraganeis ſuis dare debuit. Tertia verò pars, vel uſque ad obitum ejus, vel usq; dum vellet carere, in uſu quotidiano haberetur: cujus tunc prima pars, prædictis metropolitanis epiſcopis, ad easdem prædictas partes adderetur: altera, filiis & filiabus nepotibusque: tertia, pauperibus diſtribueretur; quarta, ſervis & ancillis. Precium librorum ſuorum, quo-

Digitized by Google

quorum magnam in bibliotheca ſua copiam habuit, pauperibus erogare præcepit.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
814	46	Pons apud Moguntiam, quem per decennium, ingenti labore & mirabili de ligno opere, Carolus conſtruxit, anno uno, antequam obiit, tribus horis conflagravit, ut nec haſtula de eo remanſerit. Pons prædictus apud Moguntiam erat trans Rhenum, quem, quia in eo latrones noctu, hominibus in Rhenum projectis, rapiebant prædam, Richolphus, archiepiſcopus Moguntinus, comburi præcepit. Poſt ejus mortem, Haſtulphus ſucceſſit annis 11. Carolus, circa calendas Novembris habito generali conventu, vocavit ad ſe de Aquitania Ludovicum filium ſuum, & quum eum moneret, præcepit ei, ut die Dominico propriis manibus ſuis de magno altari Aquisgrani coronam imperii capiti ſuo ſuperponeret, qui donatis magnis muneribus Aquitaniam perrexit. Carolus autem, quum Aquisgrani hyemaret, menſe Januarii febre correptus eſt: in quo 5 calendis Februarii, hora diei 3, indictione 7, ætatis ſuæ anno 70 obiit: & ibidem Aquisgrani eadem die in baſilica Salvatoris ſanctæque Dei genitricis, quam ipſe ex fundamentis erexit, ſepultus eſt.

LUDOVICUS.

ROmanorum 79, Ludovicus, regnavit annis 26, menſibus 11.

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
815	1	Ludovicus imperator omnem injuſtitiam regni ſui correxit. Baugulfus, abbas Fuldenſis, obiit, juſſumque eſt, ut omnes monachi cantarent curſum ſancti Benedicti.
816	2	Leo papa obiit.
817	3	¶ Stephanus, 96 poſt Petrum, ſedit annis 2, menſibus 7. Cyclus 17 decennovalis incipit, indictione 10. Stephanus papa, obviante Ludovico imperatore in campo magno Remenſium, ſequenti die dominico coram omni populo, ante miſſam unxit eum in imperatorem, & auream coronam miræ pulchritudinis, cum preciosiſſimis gemmis mirabiliter ornatam, de Roma ſecum portatam, impoſuit ſuper caput ejus, aliamque coronam auream Irmingardæ reginæ, vocans eam Auguſtam.

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
818	4	Stephanus papa, donatis magnis muneribus, & honeſto in itinere ſervitio, ad Romam à rege dimiſſus, & non longè pòſt obiit.
819	5	¶ Paſchalis, 97 papa poſt Petrum, ſedit annis ſeptem.
820	6	Ludovicus imperator Britanniam ſubegit, ducem Marcomannum occidens: quo inde regrediente, Irmingarda regina febre poſtea obiit.
821	7	Ludovicus imperator, Judith, filiam Velphi, ducis Bajoariæ, reginam ſibi ſociavit, & in Ingelnheim villa regia generale palatium habuit.
822	8	Ludovicus Sclavos Orientales vaſtat, eorum ducem Luduit fugans. Eigil, Fuldenſis abbas, obiit. Rabanus ſibi ſucceſſit. 441
823	9	Ludovicus filio ſuo, Lothario, filiam Hugi comitis conjunxit, ex publico conſenſu.
824	10	Ludovicus Lotharium
825	11	filium in Italiam direxit, indeque Francofort pervenit, ubi Natalem Domini celebravit. Paſchalis papa obiit.

¶ Eugenius, 98 papa poſt Petrum, ſedit annis 3. Haiſtolfus, Moguntinus archiepiſcopus, obiit. Otgarius ſibi ſucceſſit. In territorio Tullenſi, Commerciaco villa, puella duodennis poſt ſacram communionem, quam in Paſcha à ſacerdote acceperat, primò pane, deinde aliis communibus cibis & potibus ita abſtinuit, ut nulla penitus corporis alimenta percipiens, plenum triennium ſine omni victus deſiderio complerit. Cœpit autem jejunare anno Dominicæ incarnationis 823, anno autem 825 circa Novembrem menſem eſcam ſumere, ac more cæterorum mortalium vivere ipſa cœpit.

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
826	12	Ludovicus imperator vaſtat Britanniam.
827	13	
828	14	Ludovicus imperator, in ſuo Ingelnheim palatio, Harioldum, regem Danorum, de fonte baptismatis ſuſcepit, & uxorem ejus regina Judith elevavit. Hiltumus oſſa ſancti Sebaſtiani martyris transtulit in Galliam. Corpora etiam ſanctorum martyrum, Marcellini & Petri, menſe Novembri in Franciam allata ſunt. Veti, Auguenſis monachus, in ſpiritu raptus, admirabilem viſionem vidit.

¶ Eugenio papa defuncto, Valentinus 99 poſt Petrum, ſucceſſit, qui vixit 40 dies, & obiit.

¶ Gregorius, papa 100 poſt Petrum, ſedit annis 16.

829	15	Reliquiæ ſancti Marcellini martyris poſt Paſcha ad palatium delatæ, & per eas ibi miracula facta ſunt.
830	16	Ludovicus imp. Wormatiæ Carolo filio ſuo, & Judith reginæ, terram Alamanicam & Rheticam & partem Burgundiæ dedit coram filiis ſuis, Lothario, Ludovico & Pipino, qui tres germani inde ſunt indignati.
831	17	Judith regina, quaſi violata à duce Bernardo, imperatoris ſacro fonte baptismatis filio, à primatibus regni velata eſt, & in monaſterium miſſa. Fratres etiam reginæ, Conradum & Rodolphum tondentes, & in monaſterium mittentes: quos in Noillo (a) palatio ſuper flumen Valum cum veritate ſuperavit rex, & reginam, Aquis obviam ei venientem, jubente papa Gregorio, accepit.
832	18	Bernardus dux in palatio Theodonis coram rege & filiis ejus purgavit ſe, quum nullus vel armis eum culpabilem feciſſet.
833	19	Filii regis arripuerunt regnum, patrem dehonorantes.
834	20	Ludovicus imperator à filiis ſuis, id eſt, Pipino, Ludovico, & Lothario, imperio privatur; obviam ei venientibus cum Gregorio papa, in campo magno, qui eſt inter Argentoratum & Baſileam. Tunc ſeparantes reginam ab eo, & mittentes eam in Italiam, in civitatem Tartunam, Pipinus in Aquitaniam, Ludovicus in Bajoariam perrexit. Lotharius verò patrem ad Compendium palatium, & inde Aquisgrani duxit, & in cuſtodia incluſit, & ibi celebravit Natalem domini, patre adhuc incluſo. Poſt Epiphaniam, Lotharius conjuravit contra patrem, & compellit patrem ſecum ire ad Compendium: quos cum multitudine ſequutus eſt Ludovicus. Et quum propè eſſet, fugit Lotharius: patrem verò duxit Ludovicus ad ſedem regalem Aquisgrani, & ibi pariter Paſcha celebraverunt.

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
835	21	Pipinus & Ludovicus patrem ſuum reſtituerunt in regnum.
836	22	Cyclus decennovalis incipit, indictione 14.
837	23	
838	24	Conjuratio Lotharii iterum ad Francofort, & converſum eſt regnum ad patrem ejus. Paudo, diaconus palatii, lapſus eſt in Judaiſmum.
839	25	
840	26	Eclipſis Solis facta eſt 3 nonis Maji, inter 8 & 9 horam diei, in vigilia Aſcenſionis Domini. Ludovicus imperator, dum filium ſuum, Lotharium, trans Rhenum perſequeretur, morbo gravatur, & in navi per Mœni fluvium deducitur, & vix Ingelheim perveniens obiit 11 cal. Junii, & inde menſe Martii in civitate Metis aſportatur, & in baſilica ſancti Arnolphi ſepelitur.

LOTHARIUS.

ROmanorum 80, Lotharius, regnavit annis quindecim.

Anni Chr.	*Anni Loth.*	
841	1	Ludovicus & Carolus paterno regno privati, apud Fontaniacum, fratrem ſuum Lotharium bello vincunt: in quo prælio penè ad internecionem occiſi ſunt Franci, ubi & Adelbertus comes occiſus eſt.

842

(a) Intelligitur Noviomagum, ſ. *Nimvvegen*, ad Vahalin, prout Annales Fuldenſes, & reliqui Francorum nos docent.

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Loth.*	
842	2	Tres fratres, Lotharius, Carolus, & Ludovicus, regnum Francorum inter ſe diviſerunt: Carolus Occidentem, à Britannico Oceano usque ad Moram fluvium obtinuit: Ludovicus Orientem, id eſt, omnem Germaniam usque ad Rheni fluenta, & nonnullas civitates trans Rhenum, cum adjacentibus pagis ob copiam vini: Lotharius verò primogenitus & imperator, medium inter utrosque regnum tenuit, totamque provinciam, & omnia regna Italiæ cum ipſa Roma obtinuit. Ab hoc Lothario regnum Lothringum
843	3	hactenus nominatur.
844	4	¶ Sergius, 101 papa
845	5	poſt Petrum, ſedit an-
846	6	nis 3. Lotharius imperator regem Sclavorum, Geſtimulum, occidit.
847	7	Otgarius, Moguntinus
848	8	archiepiſcopus, obiit.
849	9	Rabanus, abbas Ful-
850	10	denſis, ſibi ſucceſſit,
851	11	Hattho fit abbas. Ser-
852	12	gius papa obiit.

¶ Huic ſucceſſit Leo, annis 8. Irmingardis conjux, uxor Lotharii, obiit: reliquit tres filios, Ludovicum, Lotharium, & Carolum. Ludovicus, filius Ludovici, Pannoniam ſubegit, & Bohemos domum rediens cremavit.

Anni Chr.	*Anni Loth.*	
853	13	Leo papa obiit cal. Aug.
854	14	¶ Huic ſucceſſit Joanna, mulier *(a)*, annis 2, menſibus 5, diebus 4.
855	15	Cyclus decennovalis 18 incipit, indictione 3. Lotharius imperator, convocatis primoribus regni, imperium inter filios ſuos diviſit. Ludovico quidem Italiam tradidit, eumque imperatorem nomine ſuo appellare fecit: Lothario verò regnum, quod ex ſuo nomine vocatum eſt, conceſſit. Carolo autem juniori ipſorum provinciam mandavit. Qui ita diſponens, ſeculum reliquit, & in Prumiam monaſterium venit, poſtquam habitum ſanctæ converſationis accepit monachorum, eodem anno 3 Calendis Octobris obiit. Eo etiam anno Ludovicus rex cum magno exercitu perrexit contra Ratzidum, regem Maruhenſium.

LOTHARIUS II.

ROmanorum 81, Ludovicus, qui & Lotharius, regnavit annis 15.

Anni Chr.	*Anni Loth.*	
856	1	Rabanus, archiepiſcopus Moguntinus, obiit, Carolus ei ſucceſſit.
857	2	¶ Benedictus, 103 papa
858	3	poſt Petrum, ſedit annis

(a) Primus, ni fallor, Marianus eſt Scotus, qui fabulam hancce de Papa fœmina prodit. Licet enim ad Codicem Anaſtaſii provocetur, qui olim in Bibliotheca Palatina fuit repertus, in quo eadem hæc de Joanne fœmina habentur, parum tamen ad rem hoc facere videtur, cum *SARRAVIUS* in epiſtola CXXXVIII. ad Claudium Salmaſium, teſtis αὐτόπτης demonſtret, Codicem iſtum recenti manu fuiſſe ſcriptum, ex quo facile concludimus, locum iſtum a recentiori librario fuiſſe interpolatum. Idque tanto magis confirmatur, quod ille ipſe Codex, Benedictum III. ſtatim poſt Leonem IV fuiſſe electum, tradat, cum tamen inter utrosque medius ponatur Joannes fœmina. Provocatur equidem ad Rudolphum Flaviniacenſem, quem ſeculi X. ſcriptorem vulgo faciunt, cum tamen iſte, *PHIL. LABBEO* teſte, de Script. Eccleſ. *Tom. II. p. 273.* ſeculo demum XII. vixerit. Vix igitur Mariano Scoto antiquiorem reperimus, fabulæ hujus adſertorem. *AUBERTUS* tamen *MIRÆUS*, infra ad Sigeberti Gemblacenſis Chron. *a. 854.* adnotavit, in Codice Mariani Gemblacenſi, vetuſtiſſimo charactare exarato, nullam prorſus Joannæ Papiſſæ fieri mentionem, ne ad oram quidem, ut ideo non adeo certa ſit Mariani fides, tanto magis, quod ultra bina ſecula, poſt illa tempora vixerit. Fabulam autem iſtam *NIC. HARPESFIELD*, ſub *ALANI COPI* nomine, *DAVID BLONDELLUS*, & potiſſimum *LEO ALLATIUS* ſatis exploſerunt. Ea, quæ de Sella ſtercoraria produntur uberius enodavit *IO. MABILLONUS Muſæo Italico Tom. II. p. 211.* Vide etiam infra *SIGEBERTUM GEMBLACENSEM, WERNERUM ROLEWINCK ad a. 854.* Hiſtoriam Landgraviorum Thuringiæ *cap. VII.*

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Loth.*	
859	4	nis 2, menſibus 6, die-
860	5	bus 6.

¶ Nicolaus, 104 poſt Petrum, ſedit annis 8, diebus 9.

| 861 | 6 | Meginradus eremita martyrizatur.

| 862 | 7 | Hatto, abbas Fuldenſis eccleſiæ, obiit.

| 863 | 8 | Carolus, Moguntinus archiepiſcopus, obiit, cui Lutbertus ſucceſſit.

| 864 | 9 | Lotharius imperator,
| 865 | 10 | quia Tietburgam, u-
| 866 | 11 | xorem legitimam, re-
| 867 | 12 | cuſare vellet, & quam
| 868 | 13 | exoſam habebat, propter Valdradam ſuam concubinam, ſororem Guntheri, Colonienſis archiepiſcopi: quam, quum adoleſcens eſſet, in domo paterna nimio diligebat amore. Fratres ergo reginæ hoc ad Nicolaum papam Romam deferunt. Inde Nicolaus papa Arſenium epiſcopum, apocriſiarium & conſiliarium ſuum, vice ſua in Franciam anno iſto direxit. Qui quum veniſſet, convocato conventu epiſcoporum, antequam protinus anathematis gladio feriretur, neceſſitate conſtrictus Lotharius, vellet nollet, reginam in matrimonium recepit: impoſito jusjurandi ſacramento, ne eam à ſe ſepararet, neque ipſa vivente aliam ſuper eam induceret. Sed poſtea regina projecta, & Valdrada pro ea inducta, annitentibus in hoc plurimùm Tietgaudo, Treverenſi archiepiſcopo, & Gunthero, Colonienſi archiepiſcopo, ſanctus Nicolaus papa, 3 nonis Februarii, in Purificatione beatæ Mariæ, Valdradam, anathematis ſententia, ab omni conſortio ſanctæ eccleſiæ excommunicavit.

| 869 | 14 | Cometa viſus eſt manifeſtiſſimè hoc anno. In his etiam diebus, à plurimis viſus eſt canis, Treveris ſedere ſuper cathedram epiſcopalem.

642 (a) Sanctus Nicolaus papa obiit, octavo idus Decembris.

| 870 | 15 | ¶ Adrianus, 105 poſt Petrum, ſedit annis 2. Lotharius, quum audiſſet mortem Nicolai papæ, miſit ad Adrianum papam, rogans, ut cum gratia eum ſuſciperet. Cui papa reſcribens dixit, ſi ſe innocentem ab objectis ſibi prædictis criminibus ſciret, ut ad appetitam ſancti Petri benedictionem perveniret: ſi culpabilem, ut condigna pœnitentiæ remedia ſuſciperet, nihilominus ſine dilatione veniret. Qui quum Romam veniſſet, ab Adriano papa honorificè ſuſceptus eſt. Qui, quum à papa interrogatus fuiſſet, ſi præcepta ſancti Nicolai, imò beati Petri, & jusjurandum dominici corporis obſervaret, reſpondit, ſe ita obſervaſſe omnia, ac ſi divinitus ſibi eſſent imperata. Quod etiam proceres ac optimates ſui cum eo teſtificati ſunt. Cui papa dixit: Oportet te ergo (fili chariſſime) corpus Chriſti nobiſcum participare, ut per hanc participationem membris Chriſti, unde videbaris abſciſſus, in corpore Chriſti inſeri merearis. Papa itaque celebrata miſſa, hora communionis accipiens corpus Chriſti in manibus ſuis, dixit Lothario: *Si innoxius es à prædictis criminibus, remiſſio ſit tibi hæc communicatio: ſin autem, nequaquam ſumere præſumas, ne fortè ad judicium & condemnationem tibi perveniat.* Rex autem captus mente, obduratus pariter & obcæcatus, abſque retractione communicavit. Deinde papa ad ſequaces & fautores regis dixit ſingulis: *Si tu cum rege tuo in adulterio non communicaſti; hæc communio corporis Chriſti ſit tibi in vitam æternam.* Nullus autem in hoc ſcelere regi conſentiens, qui communicavit, poſt annum vixit. Lotharius verò imperator Roma egreſſus, morbo corripitur, & perveniens Placentiam, obiit 6 idus Auguſti. Inde etiam in populo mortalitas maxima facta eſt. Cujus regnum Ludovicus & Carolus ſenior, duo fratres ejus, in loco Marſana juxta Moſam, una cum proceribus & optimatibus ſuis, æquis partibus inter ſe diviſerunt. Carolus ad Heriſtellung perrexit: cujus palatium ei acciderat.

LUDO-

(a) *BROWER Ann. Trevir. lib. VIII. n. CXLIX.*

Digitized by Google

LUDOVICUS II.

ROmanorum 82, Ludovicus, filius Lotharii vel Ludovici, regnavit annis quatuor.

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
871	1	Adrianus papa obiit.
872	2	¶ Joannes, 106 papa poſt Petrum, ſedit annis 10, diebus 2.
873	3	Ludovico imperatore Romam veniente, ibique conventum celebrante, coram papa Joanne, Adelgiſus, dux Beneventanus, Græcorum perſuaſionibus corruptus, contra Ludovicum imperatorem manum elevans, à ſenatu tyrannus atque hoſtis reipublicæ proclamatur, & bellum contra eum decernitur. Ictu fulminis Wormatia comburitur, eodem anno.
874	4	Ludovicus imperator Cæſar Italiæ obiit, & Carolus ſenior, rex Italiæ & Galliæ, Romam perrexit. Cyclus 19 decennovalis incipit, indictione 7.

CAROLUS II.

ROmanorum 83, Carolus, regnavit annis duobus.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
875	1	Carolus Romam perveniens, datis Joanni papæ magnis muneribus, imperator factus eſt. Ludovicus autem, frater Caroli, apud Francofort palatium obiit 5 cal. Septembr. & ſepultus in monaſterio ſancti Nazarii Loreſſan. Hic ex regina, nomine Hemma, 3 filios habuit, id eſt, Carlomannum, Arnoldi patrem, & Ludovicum, Carolumque juniorem, poſtea imperatorem. Carolus autem ſenior, audiens mortem fratris ſui, ad Aquis palatium venit: & ibi paucis diebus moratus, ad Coloniam inde profectus eſt. Carlomannus verò, primogenitus Ludovici, fines Italiæ intravit, quia Carolus ſenior inde receſſit. Carolus autem, frater ejus, in Alamannia morabatur. Porrò Ludovicus, qui ad obitum fratris patris, apud Francofort fuit, in principali ſede orientalis regni reſidebat. Qui quoque Carolum ſeniorem 8 idus Octob. bello in pago Meginenſe, *(a)* nomine Ripuaria, non longè ab Andirnachin caſtello, juxta Rhenum pugnantem, ultra 50000 ſuperavit. Deinde tres fratres in loco, qui dicitur Salefelt, inter ſe regnum paternum diviſerunt. Carlomannus Boariam, Pannoniam, Carnutum, & regna Sclavorum Bohemienſium; Ludovicus Orientalem Franciam, Thuringiam, Saxoniam & Phryſiam, & partem Lotharii regni; Carolus Alemanniam, & aliquas civitates ex regno Lotharii tenuit.
876	2	Carolus imperator Romam ſecundò profectus eſt, & ab urbe Roma in Pragam reverſus, Boſoni, germano ſuo, Richildis reginæ filio, Irmingardam, filiam Ludovici imp. cum maxima gloria uxoravit, deditque ei provinciam: & corona capiti ejus impoſita, regem eum juſſit appellare. Et inde evolutis diebus paucis, Papiam ingreditur: in qua, quum rempublicam diſponeret, repentè nunciatum eſt ei, Carlomannum, cum ingenti multitudine armatorum, Longobardorum regnum introiſſe. Qui mox pavore ſolutus, Ticinum Padumque pertranſiit, & ſummo anniſu in Gallias repedare contendit. Sed priusquam Alpium præeminentia juga, anguſtaque itinera attingeret, ægritudine tunditur, de qua protinus 2 nonis Octob. obiit. Cujus corpus in feretro extra Italiam levaverunt: ſed ob intolerabilem fœtorem ejus compulſi ſunt illud terræ mandare. Poſt aliquot annos oſſa ejus translata ſunt Pariſiis, & in monaſterio ſancti Dionyſii honorificè ſepulta.

444

LUDOVICUS III.

ROmanorum 83 (at ordine 84) Ludovicus, qui vocabatur Balbus, eo quòd impeditioris eſſet eloquii, Caroli filius, regnavit annis duobus.

(a) Vide, quæ notavi ad *REGINONEM a. 876.*

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
877	1	
878	2	Ludovicus Balbus obiit, 3 filios relinquens, id eſt, Ludovicum, Carlomannum ex puella nomine Ansgrad, interdicta à Carolo patre ſuo, quia ſine conſilio ſuo uxoravit eam, pater ſibi uxorem Adelheit conjunxit: quæ poſt mortem viri genuit filium, avi nomine, id eſt, Carolum. Eclipſis ſolis facta eſt, 4 calendis Novembris.

CAROLUS III.

ROmanorum 84, Carolus junior, cum diſtortis cruribus, regnavit annis 10.

Anni Chr.	*Anni Car.*	
879	1	
880	2	Boſo, germanus Caroli ſenioris, occupare regnum nitens, à filiis Balbi perſequutus eſt & fugatus.
881	3	Carlomannus major, rex Bajoariæ, pater Arnoldi, obiit paralyſi 7 nonis April. ſepultusque in Odingas, in Bajoaria. Ludovicus, frater ejus, poſſidens regnum ſuum, conceſſit Arnoldo Carantanum, quod ei pater dederat.
882	4	Carolus junior, ex Alamannia egreſſus, Longobardorum fines poſſidens, in paucis diebus totam Italiam accepit: & Romam perveniens, à papa Joanne & ſenatu imperator factus eſt.
883	5	Ludovicus rex, frater imper. obiit Francoforti 13 calend. Septembr. ſepultusque eſt in cœnobio cum patre.
884	6	Ludovicus, filius Balbi, obiit apud ſanctum Dionyſium, ubi & ſepultus eſt: cujus regnum frater ejus Carlomannus accepit. Bertholfus, Trevirorum epiſcopus obiit 4 idus Febr. Cui ſucceſſit Rabboto 6 idus Aprilis, qui Rubertum, epiſcopum Metenſis eccleſiæ conſecravit, 10 calend. Maji.
885	7	¶ Marinus, 107 papa poſt Petrum, ſedit anno uno, menſibus 5.
886	8	Carlomannus, filius Balbi, obiit, & ſepultus eſt apud ſanctum Dionyſium, cum fratre ſuo.
887	9	¶ Agapetus, 108 poſt Petrum, ſedit anno 1. Carolus imp. corpore & animo cœpit ægrotare menſe Novembri circa tranſitum ſancti Martini. Tunc tribunus veniens conventum convocavit. Tunc cernentes optimates regni, imperatorem non ſolùm viribus corporis, ſed etiam animi defeciſſe, Arnoldum, Carlomanni filium, ultro in regnum attrahunt, & ab imperatore ita intra triduum deficiunt, ut cum ipſo vix aliquis remaneret, qui ei ſaltem officia humanitatis impenderet. Cibus enim & potus ex Liberti, epiſcopi Moguntini, ſumptibus præſtabatur. Cui ſupplicanti Arnoldus nonnullos in Alamannia fiſcos conceſſit. Hujus Caroli imp. anno 6, gens Danorum, qui & Normanni vocantur, copioſa nimis claſſe Oceanum permeans, Francorum ex improviſo terminos occupavit, ac in ſabbato ſanctæ Paſchæ civitatem Nannetis combuſſerunt, & epiſcopum ejus cum clero ſuo, dum fontem ſacri baptismatis benediceret, cum maxima multitudine populi trucidaverunt. Tulpiacum, Juliacum, Aquis, Hindam, Stabulaus, Prumiam ac Nuimago, Regium caſtrum, deinde Coloniam, Bonnam, Metis, Treverim, cum aliis quamplurimis in Gallia ac Germania locis, ferro & igni ad nihilum redegerunt. Magna igitur parte regni Francorum vaſtata ab eis, Carolus, directo contra eos exercitu, arte cujusdam Franci ac ſolertia, nomine Ottonis, qui erat dux belli, centum millia una die ex eis proſtravit, & cæteros fuga elapſos, Francia excedere compulit. Agapetus papa obiit.

445

ARNOLDUS.

ROmanorum 85, Arnoldus Bajoarius, regnavit annis 12.

Anni Chr.	*Anni Arn.*	
888	1	Arnoldus, compoſitis in Francia feliciter rebus, in Bajoariam revertitur.

¶ Adrianus papa ſedit anno 1, menſibus 4. Carolus imperator obiit 2 idus Junii, & ſepultus in Augea inſula.

889

Anni Chr.	*Anni Arn.*	
889	2	Lutbertus, epiſcopus Moguntinus, obiit. Sanctus Sunderoldus ſibi ſucceſſit. Mortuo Carolo, quædam pars populi Italici Berengarium, filium Eberhardi, qui ducatum Forojulianorum tenebat, regem ſibi ſtatuit: quidam verò Vidonem, filium Lamperti, ducem Spoletanorum, regia dignitate ſublimandum decernunt. Sed poſt tantas ſtrages inter eos factas, Vido victor exiſtens, Berengarium regno expulit.
890	3	¶ Baſilius, ſedit annis 4.
891	4	Nortmanni Wormaciam civitatem, occiſis habitatoribus, ſubverterunt: ubi etiam Sunderoldus, archiepiſcopus Moguntinenſis, occiſus eſt, ſabbato, 6 calendis Julii.
892	5	Cyclus 20 decennovalis, indictione 11.
893	6	
894	7	¶ Stephanus ſedit annis 6. Arnoldus rex, cum valida manu & forti exercitu, Longobardorum terminos intravit, & usque Placentiam pervenit: inde converſus, per Alpes Penninas Galliam intravit, & usque ſanctum Maurum pervenit. Prælium magnum factum eſt inter Bavaros & Ungaros.
895	8	Vido, qui nomine imperatoris Italiam regebat, obiit. Lampertus, filius ejus, regnum obtinens, diadema imperii à papa ſibi fecit imponi. Synodus 96 epiſcoporum, qui cum abbatibus probatisque multis clericis, Tribuas (a) in monaſterio reſidentes, contra plerosque ſeculares, qui epiſcopalem autoritatem minuere tentaverunt, plurima decreta ſuper ſtatum ſanctæ eccleſiæ ſcripta roboraverunt.
		¶ Formoſus papa ſedit annis 5, menſibus 6. Arnoldus rex Wormatiam venit, ibique omnibus optimatibus regni ſui ſibi occurrentibus, conventum publicum celebravit. In quo omnibus collaudantibus, Kindiboldum, (b) filium ſuum, regno Lotharii præfecit.
896	9	Deinde ſecundò Arnoldus Italiam ingreſſus, Romam pervenit, & urbem cum conſenſu Formoſi papæ armis cepit, quod retro antè, Nativitatis Domini tempore, ſemel factum erat. Mater autem ducis Lamperti, quæ ad prælium (c) à filio relicta fuerat, cum ſuis latenter aufugit. Arnoldus verò urbem ingreſſus, cum magno honore à Formoſo papa ſuſceptus, & ante confeſſionem ſancti Petri imperator factus eſt. Eodem anno Lampertus nomine imperatoris obiit: & Ludovicus, filius Boſonis, fratris Caroli ſenioris, à Longobardis invitatus, à Provincia egreſſus Italiam intravit.
897	10	Kindiboldus, hortatu Arnoldi patris ſui, Oddonis comitis filiam, nomine Hidam, poſt Paſcha ſibi uxorem ſociavit.
898	11	In Italia, inter Ludovicum, filium Boſonis, & Berengarium multa certamina ſunt geſta.
899	12	Ungari Italiam multùm vaſtant. Hoc etiam anno Arnoldus imperator obiit, tertio calend. Decembris, ſepultusque eſt Modingas, (d) ubi & pater ejus jacet.

LUDOVICUS.

ROmanorum 86, Ludovicus, filius Arnoldi, regnavit annis 12.

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
900	1	¶ Bonifacius ſedit diebus 15. Ludovicum, filium Arnoldi, 2 nonis Febr. anno ætatis ſuæ 7, quem ex legitimo matrimonio Arnoldus genuit, proceres & optimates regem ſuper ſe conſtituunt, & coronatum, regiis & ornamentis indutum, ad Forachim congregati in unum, in faſtigio regni elevant.
		¶ Stephanus papa, ſedit anno 1.
901	2	¶ Romanus, ſedit menſibus 4. Kindiboldus, filius Arnoldi, necatur.

(a) Potius *Triburias*, de quo *REGINO a. 895.*
(b) Qui alias Zundibolch dicitur, vel Zuendiboldus.
(c) Legendum *Præſidium.*
(d) Odinga Bavaria, vide *REGINONEM ad a. 880.* Infra *GOTTFRIDUM VITERB. pag. XVII.*

Digitized by Google

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
902	3	¶ Theodorus, diebus 20.

¶ Joannes ſedit annis 2. Stephanus
446 comes, frater Valonis, quum in ſeceſſu reſidens nocturnis horis alvum purgaret, ſagitta per feneſtram percutitur.

903	4	¶ Benedictus ſedit men-
904	5	ſibus 5. Sclavi vaſtaverunt Saxoniam. Focho, Remorum archiepiſcopus, à quodam ſatellite Baldevini comitis, nomine Vimmaro, occiſus eſt: cui ſucceſſit Henricus, qui cum multis aliis epiſcopis eundem Vimmarum, pro tanto ſcelere, perpetuo anathemate excommunicavit.
905	6	Ludovicus, filius Boſonis, qui ſortitus fuerat nomen imperatoris, Berengarium de Italia expellens, totum illud regnum poſſedit: qui de ſecuritate præſumens, abſoluto exercitu, cum paucis Veronam ingreſſus eſt, adhortante Adalhardo, prædictæ civitatis epiſcopo. Quod quum cives cum ſumma feſtinatione Berengario, qui tunc in Bajoaria exulabat, nunciaſſent: promittentes, & portas civitatis ſibi aperire pronunciantes; Ludovicum regno oculisque Berengarius privans, regnum Italiæ obtinuit. Eodem anno Conradus comes, pater Conradi imp. 3. cal. Martii bello occiditur in Haſſia, in loco, qui dicitur Friteslar, ab Adelberto comite. Eodem anno, menſe Julio, Ludovicus rex conventum generalem celebravit apud Triburas villa regia, & in caſtro, quod Teraſſo *(a)* dicitur, obſidione cinxit Adelbertum, & decollavit 5 idus Decembris.
906	7	¶ Leo, ſedit dies 57.
907	8	¶ Chriſtophorus, ſedit 4 menſibus. Hic fuit cardinalis titulo Damaſi, & 4 menſibus electus, poſtea monachus factus eſt. Bajoarii ab Ungaris interficiuntur.
908	9	¶ Sergius, ſedit annis 7, menſibus 3, diebus 15. Ungari Saxoniam & Thuringiam vaſtant. Lupoldus dux occiſus eſt ab Ungaris. Burchardus quoque, dux Thuringorum, ab eisdem occiſus eſt. Adelbertus comes, perfidia Hattonis, Moguntini epiſcopi, & cujusdam Lupoldi deceptus, Ludovico imperatore jubente, decollatur hoc modo: Quum bellum eſſet inter Conradum, Conradi regis patrem, & Adelbertum, Henrici regis patrem; primum interfectus eſt frater Adelberti. Poſtea in ultionem fratris Conradus quoque occiſus eſt ab Adelberto: nec ullus regum tam ingens bellum inter eminentes viros ſedare potuit. Poſtremò epiſcopus Hatto mittitur à rege, ad ſedandam tam ingentem diſcordiam. Qui ingreſſus civitatem Adelberti, ſub jurejurando ſpopondit, aut ei pacem cum rege facturum, aut incolumem eum loco ſuo reſtituturum. His pactis conſentiens Adelbertus, fidei gratia & amicitiæ, rogavit pontificem, ut dignaretur aliquid guſtare. Quo negante, illicò egreſſus eſt urbem. Quumque pertranſiſſent oppidum cum omni comitatu, fertur epiſcopus dixiſſe, Sæpius petit, qui oblata ſpernit: tædet me longioris viæ, tardiorisque horæ: jam jejuni tota die non poſſumus ambulare. Lætus Adelbertus inclinatur ad genua epiſcopi, ut guſtandi gratia reverterentur in urbem, depoſcit. Pontifex in urbem reverſus cum Adelberto, liberatur à lege juramenti, (ut ſibi videbatur) eò quòd incolumem eum loco ſuo reſtituiſſet. Deinde regi Ludovico à pontifice præſentatus, accepit capitalem ſententiam.

Anni Chr.	*Anni Lud.*	
909	10	Ungari Alamanniam
910	11	vaſtant. Bellum maximum Francorum cum Ungaris.
911	12	Ludovicus rex obiit, pro quo Conradus, filius Conradi illius, quem Adelbertus Babembergenſis occidit, in regem elevatur.

CONRADUS.

ROmanorum 87, Conradus, regnavit annis ſeptem.

Anni Chr.	*Anni Conr.*	
912	1	Cyclus 21 decennovalis incipit, indictione 15. Hattho, Moguntinus

(a) Vide, quæ notavi ad *REGINONEM a. 905.*

Digitized by Google

guntinus archiepiſcopus, obiit : cui ſucceſſit Hurgerus.

Anni Chr.	*Anni Conr.*	
913	2	Ungari Alamanniam vaſtant, ſed à Baioariis & Alamannis maxima cæde ſternuntur.
914	3	
915	4	¶ Anaſtaſius papa, annis ſedit 2, & totidem menſibus. Ungari totam Alamanniam igne & gladio vaſtant, in Turingiam venientes usque ad Fuldam.
916	5	
917	6	¶ Lando, ſedit menſibus 4. Ungari per Alamanniam in Alſatiam & usque ad fines regni Lotharii vaſtando venerunt.
918	7	¶ Joannes, ſedit annis 14, menſibus 2, diebus 3. Conradus rex obiit 10 calendis Januarii, ſepultusque eſt in Fulda monaſterio, juxta altare ſanctæ crucis. Baſilea ab Ungaris deſtruitur.

HENRICUS.

ROmanorum 88, Henricus comes, rex effectus, regnavit annis 17.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
919	1	
920	2	
921	3	
922	4	
923	5	Precioſiſſimus theſaurus ſanguinis Domini venit in Augiam 6 idus Novembris. Fortè ille ſanguis, qui de imagine Chriſti confluxerat, cùm in Beryto civitate à Judæis patiebatur eadem, quæ & Dominus paſſus eſt ab eis.
924	6	
925	7	
926	8	Ungari totam Franciam, Alſatiam, Galliam, & Alamanniam, igne & gladio vaſtant.
927	9	Herigerus, archiepiſcopus Moguntinenſis, obiit, calend. Septembris. Cui ſucceſſit Hildebertus, abbas Fuldenſis : cui ſucceſſit Hademarus 13 ad Fuldam prior.
928	10	
929	11	
930	12	Cyclus decennovalis 22 incipit, indictione 4. Henricus rex regem Obricorum & Normannorum efficit Chriſtianos.
931	13	Joannes papa obiit.

¶ Leo ſucceſſit ei menſibus 7, diebus 15.

932	14	Leo papa obiit.
933	15	¶ Stephanus ſedit annis 2, menſe 1, diebus 12.
934	16	Ungari ab exercitu regis Henrici occiſi ſunt, & multi quoque ex ipſis comprehenſi ſunt.
935	17	¶ Leo annis 3, menſi-
936	18	bus 6, diebus 10.

Hildebertus, Maguntinenſis archiepiſcopus, obiit : cui ſucceſſit Fridericus. Henricus rex obiit, 4 nonis Julii: & Otto, filius ejus, in regnum conſtituitur. 447

OTTO.

ROmanorum 89, Otto, regnavit annis 36, menſibus 10.

Anni Chr.	*Anni Ott.*	
937	1	Monaſteria ſanctorum Scotorum, ſancti Galli & ſancti Bonifacii igne conſumuntur. Ungari per Orientales Francos & Alemanniam, multis civitatibus igne & gladio conſumptis, juxta Wormatiam Rheno tranſito, usq; ad mare Oceanum regnum Galliæ devaſtaverunt, & per Italiam redierunt.
938	2	¶ Stephanus ſedit annis 3, menſibus 3, diebus 15. Otto ſibi de Boariis reſiſtentibus rediit. Frater ejus Henricus comprehenſus eſt ab Eberhardo. Illo autem liberato, Eberhardum miſit in exilium, atque iterum Boarios invaſit cum exercitu, omnesque ſibi ſubdidit, niſi tantum unum Arnolphi filium. Interim maxima pars Ungarorum à Saxonibus occiſa eſt.
939	3	Otto in Lothoringos ivit usque ad Caprimontem. Interea Ludovicus, rex Galliæ, invaſit Alſatiam. Tunc Otto revertens venit ad Briſaciam, & obſedit eam, & Ludovicus rex diſceſſit. Iterum Eberhardus dux occiſus

ciſus, & Gilbertus *(a)* etiam dux in Rheno ſubmerſus.

Anni Chr.	*Anni Ott.*	
940	4	
941	5	¶ Marinus ſedit annis 3, menſibus 6, diebus 14.
942	6	
943	7	
944	8	¶ Agapetus ſedit annis 10, menſibus 6, diebus 10.
945	9	Otto dux obiit, cui ſucceſſit Conradus. Otto rex in Lothoringos cum exercitu ivit, & omnes ſubjugavit imperio ſuo: ſed Metenſis epiſcopus reſiſtebat. Henricus verò, frater regis, projectis armis, venit ad eum.
946	10	
947	11	
948	12	
949	13	
950	14	Cyclus 23 decennovalis incipit, indictione 8. Berengarius rex apud Auguſtam in conventu Ottonis ad dedicationem venit. Inde cum regina conjuge ejus, Villa nomine, ad caſtellum Babemberg deductus, extremam clauſit horam: & draco viſus eſt.
951	15	
952	16	Per loca Germaniæ Galliæque plurima terræ motus magni facti.
953	17	Moguntia civitas ab Ottone rege obſeſſa eſt.
954	18	Guilielmus, filius Ottonis, ſic: Anno Dominicæ incarnationis 954, indictione 12, beatæ memoriæ dominus Fridericus, ſanctæ Moguntiacenſis eccleſiæ archiepiſcopus, 8 calendis Novembris obiit. *Eodem verò anno ego Guilielmus, tantæ ſucceſſionis indignus, loco ejus cum conſenſu cleri & populi ejusdem ſanctæ ſedis, 16 calendis Januariis, ipſoque die pacem inter regem Ottonem & filium ejus Luttolphum factа, in loco Aranſtedi (b) ſum electus, & in die 9 calendis Januariis Moguntiæ ordinatus.* Hæc dixit Guilielmus epiſcopus, filius Ottonis imperatoris.

448

¶ Joannes ſedit annis 7, menſibus 11. Luttolphus dux Ottoni regi patri ſuo rebellat.

955	19	Ungari Noricam, Franciam, Italiamque petunt.
956	20	Ungari totam Boariam depopulantes, juxta Auguſtam Alamanniæ urbem ab Ottone rege pugna victi, immenſa cæde necantur. Lutolphus Adelbertum bello vicit, & ipſe eodem anno moritur. Hademarus, abbas Fuldenſis, qui monaſterium Fulda magnifico opere conſtruxit, obiit: cui ſucceſſit Hatto, filius ſororis ſuæ.
957	21	
958	22	
959	23	
960	24	Cruces in veſtibus apparent.
961	25	

Otto rex Romam veniens, imperator efficitur à Joanne papa.

962	26	¶ Leo anno 1, menſib. 4.
963	27	Romanꝰ rex Græc. obiit.
964	28	¶ Benedictus menſib. 2, dieb. 5.
965	29	¶ Joannes ſedit annis 9.
966	30	Otto, filius Ottonis, imperator à Joanne papa ante altare ſancti Petri cum patre ſuo coronatus eſt.
967	31	Guilielmus, epiſcopus
968	32	Moguntinus, obiit, & apud ſanctum Albanum ſepelitur: cui Hatto, abbas Fuldenſis, ſucceſſit. Nicephorus, rex Græcorum & ſenex, quum timuiſſet à filiis ſuis projici, voluit caſtrare eos. Tunc mater eorum, neſciens aliter eos liberare, ſuaſit Joanni regem occidere & imperare. Joannes itaque clàm in palatium intravit, regemque occidit, & imperavit.
969	33	Cyclus 24, indictione 12.
970	34	Hatto, epiſcopus Moguntinus, obiit: ei ſucceſſit Rubbertus.
971	35	Signum quoddã igneum apparuit in cælo.
972	36	¶ Benedictus papa ſedit anno uno, menſibus ſex.
973	37	Otto imperator obiit nonis Maji, & ſepultus Magdeburgi.

OTTO

(a) Al. *Giſelbertus.*

(b) Vide ſupra *REGINONEM ad a. 954.*

Digitized by Google

OTTO.

ROmanorum 90, Otto, regnavit annis 10, menſibus 7.

Anni Chr.	*Anni Ott.*	
974	1	¶ Donus papa, ſedit anno uno, menſibus ſex. Ceſſavit diebus 10.
975	2	¶ Bonifacius papa ſedit menſibus 5, diebus 12. Otto imperator obiit nonis Maji. Sanctus Uldaricus migravit ad Dominum 4 nonis Julii, anno epiſcopatus ſui 50. Ebergerus, archiepiſcopus Colonienſis, immolavit Scotis in ſempiternum monaſterium ſancti Martini in Colonia: quibus primùm primus abbas præerat Minborinus Scotus, annis 12. Hoc etiam anno Rupertus Dung, honeſtiſſimus *(a)* archiepiſcopus.
976	3	¶ Benedictus papa ſedit annis 10, menſibus 6: ceſſavit diebus 20. Moguntinus obiit, pro quo Villegiſus conſtituitur, qui in primis cœpit ædificare monaſterium ſancti Martini; qui etiam conſtruxit monaſterium ſancti Stephani, ibique ſepultus eſt. Reſtauravit quoq; divinum officium, in monte ſancti Dyſibodi cum canonicis, quod Hatto, præceſſor ejus, vel hujus Ruperti archiepiſcopi deſtruxit, expulſis inde monachis.
977	4	
978	5	
979	6	
980	7	
981	8	
982	9	
983	10	Otto imperator apud Calabriam, occiſo à Græcis exercitu ejus, de navi exiliens natando aufugit. Otto imperator Romæ 6 idus Decembris moritur, ibique ſepelitur. Boppo, epiſcopus Wirzeburgenſis, obiit.

OTTO.

ROmanorum 91, Otto 3, filius ſecundi Ottonis, admodum puer, regnavit annis 18, & menſibus aliquot.

Anni Chr.	*Anni Ott.*	
984	1	
985	2	¶ Joannes, ſedit menſ. 8. 449
986	3	¶ Joannes papa menſibus 4.
987	4	Villegiſus, archiepiſcopus Moguntinenſis, dedicavit eccleſiam in Turnilan, Vigero comite rogante. Qui Vigerus mox eandem eccleſiam, quæ etiam Dorlon *(b)* nominatur, cum omnibus, quæ in eadem marchia habuit, poſt obitum ſuum ſancto Martino & epiſcopo Moguntino contradidit.
		¶ Joannes papa ſedit annis 10, menſ. 10, diebus 12, & ceſſavit diebus 6.
988	5	
989	6	
990	7	
991	8	
992	9	
993	10	
994	11	
995	12	Sanctus Adelbertus epiſcopus de Praga civitate Aprutis *(c)* martyrio coronatur. Bernardus, epiſcopus Verzeberg, obiit in inſula Eubœa, & ſepelitur in monaſterio, quod dicitur Politica.
996	13	
997	14	¶ Gregorius papa ſedit
998	15	annis 2, menſibus 6.
999	16	Gregorius papa obiit.
		Hic jam cœpit millenarius primus.
1000	17	Sylveſter fit papa, hic ſedit annis 4, menſe 1, & diebus 8, & ceſſà-
1001	18	vit ſedes diebus 23.
1002	19	Otto 3 imperator in Italia obiit abſque filiis, 5 calend. Februarii:

(a) Legendum mihi videtur: *Moguntinus*, dum iſta ætate Rupertus Moguntiæ ſederet. Pro *Dung*, *SERARIUS lib. IV. c. VI.* ſupponit *Domnus*.

(b) *JO. MAUR. GUDENUS Hiſt. Erfurt. lib. I. § V. p. 18.* ſic explicat: *Hic multas ædes ſacras erexit, Collegiatam etiam eccleſiam in majori Dorla liberaliter fundavit, poſt quatuor, & quod excurrit, ſæcula Saltzam translatam.*

(c) Potius à Pruſſis. Hi enim Adalbertum Fiſchhuſii martyrio affecerunt, teſte *DUBRAVIO Hiſt. Bohem. lib. VI. p. 158. HARTKNOCH* Preuſ. *Hiſt. II. Th. c. V. p. 456.* Vide etiam *WERN. ROLEWINCK ad a. 974.*

Digitized by Google

rii: cujus inteſtina Auguſtæ, reliquum corpus Aquiſgrani ſepelitur.

HENRICUS.

ROmanorum 92, Henricus, dux Bavariæ Babembergenſis, rex effectus, apud Moguntiam conſecratus à Villigiſo archiepiſcopo, regnavit annis 22, menſibus 5.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1003	1	Sylveſter obiit.

¶ Huic ſucceſſit Joannes menſibus 5, diebus 15.

1004	2	¶ Joannes fit papa annis 5. Henricus rex Italiam, Bohemiam, & Bolislaum ducem cum omni Sclavorum gente ſubjugavit.
1005	3	Epiſcopat⁹ Babemberg.
1006	4	à rege Henrico conſti-
1007	5	tuitur, & Eberhardus ibi epiſcopus ordinatur. Cyclus 26 decennovalis, indictione 5.
1008	6	Brunus epiſcopus à Prucis, multis ſuppliciis affectus, & pedibus manibusque abſciſſis, poſtremò capite plexus cœlos petiit.
1009	7	Joannes papa obiit.
1010	8	¶ Sergius papa, ſedit annis duobus, menſibus ſeptem.
1011	9	Hoc anno Babembergenſis eccleſiæ dedicatio facta eſt, 46 epiſcopis ad hoc vocatis. Villogiſus, Moguntinenſis archiepiſcopus, obiit, cui ſucceſſit Erkenbaldus.
1012	10	¶ Benedictus pa. an. 12.
1013	11	Henricus rex Romæ
1014	12	imperiali benedictione
1015	13	coronatur à papa Bene-
1016	14	dicto. Brianus, rex Hi-
1017	15	berniæ, paraſceve Pa-
1018	16	ſchæ, 6 feria, 9 cal. Maji, manibus & mente ad Deum intentus necatur. Erneſt dux in venatu occiditur.
1019	17	Benedictus papa, Ba-
1020	18	bembergam veniens, eccleſiam ſancti Stephani ibidem dedicavit.

Anni Chri.	*Anni Henr.*	
1021	19	Terræ motus magnus factus eſt, 4 idus Maji, feria 6. Sanctus Hiribertus, Colonienſis archiepiſcopus, obiit, pro quo Piligrinus conſtituitur. Erbenbaldus, Moguntinenſis archiepiſcopus, obiit, pro quo Eribo conſtituitur.
1022	20	Henricus imperator
1023	21	novam Troiam deditione cepit, & fit mortalitas magna in exercitu.
1024	22	Benedictus papa obiit. Henricus imper. 3 idus Julii absque filiis obiit, & Babembergæ in monaſterio ſancti Petri à ſe facto ſepelitur.

CONRADUS.

ROmanorum 93, Conradus junior, *(a)* Francus, eligitur: regnavit annis 15.

Anni Chr.	*Anni Conr.*	
1025	1	¶ Joañes ſedit annis 29.
1026	2	Conradus filium ſuum
1027	3	Henricum regem fecit, & ipſe pergens Romam imperator efficitur. Cyclus 27 decennovalis, indictione 9.
1028	4	Ego miſer MARIANUS in peccatis fui in hoc anno natus.
1029	5	Conradus imp. Stephanum, Pannoniæ regem, cum exercitu petiit. In Alamannia Erneſt dux & Vernherus comes, cum multis occiduntur.
1030	6	Arbio, archiep. Mogun-
1031	7	tinus, obiit. Stephanus, rex Pannoniæ, miſſis legatis, cum imperatore Conrado pacificatur.
1032	8	Sanctus Bardo ſucceſſit annis 20. Rudolphus, rex Burgundiæ, obiit, diadema ſuum Conrado imp. miſit.
1033	9	Conradus imper. hye-
1034	10	me Burgundiam petit. Moëlcolium, *(b)* rex Scotiæ, obiit. Don-

450

(a) *HERMANNO CONTRACTO ad a. 1019.* puer dicitur.

(b) Potius Milcolumbus, & ſucceſſor ipſius, Donaldus, de quibus *BUCHANANUS Hiſt. Scotiæ lib. VII.* ineunte.

Digitized by Google

Donchad, filius filiæ ejus, ſibi ſucceſſit annis quinque.

Anni Chr.	*Anni Conr.*
1035	11

Propter religionem diſtrictam, diſciplinamque nimiam, & propter aliquos Scotos, quos ſecum habebat Helias Scotus abbas, qui monaſterium ſancti Pantaleonis & ſancti Martini in Colonia pariter regebat, Piligrinus, Colonienſis archiepiſcopus, invidioſis viris inſtigatus, Heliam abbatem voluit expellere & omnes Scotos monachos, quos ſecum habebat. Helias Scotus abbas ſtatim, quum de aula regia revertiſſet, dixit cum cæteris Scotis: Si Chriſtus in nobis peregrinis eſt, nunquam vivus ad Coloniam veniat Piligrinus. Et ita Dominus complevit. Joannes papa obiit.

¶ Benedictus huic ſucceſſit annis 14.

| 1036 | 12 | Piligrinus, epiſc. Colonienſis, obiit, pro quo Hermannus conſtituitur. Otto, princeps Carlingorum, *(a)* à Gozelone duce pugna victus, fugiens occiditur. Burim Verzeburgenſis epiſcopus obiit.

| 1037 | 13 | Sanctus Bardo archiep.
| 1038 | 14 | præſente Conrado imp. indictione 5, 4 idus Novemb. conſecravit monaſterium ſancti Martini, ſedis Moguntinenſis archiepiſcopatus, imò omnium Francorum, in honore ſancti Martini, cum multis epiſcopis. Connigund imperatrix obiit, 5 nonis Martii, & Spiræ ſepelitur. Hermannus dux obiit, filius imperatoris. Stephanus, rex Ungarorum Chriſtianus, obiit, qui cum omni gente ſua ad fidem convertitur.

| 1039 | 15 | Conradus imper. obiit 2 nonis Junii, ſepultusque eſt Spiræ. Eberhardus, primus epiſcopus Babembergenſis, obiit, & Richardus abbas Fuldenſis. Hic etiam multos Scotos ſecum habebat: cui Sigevar abbas ſucceſſit.

HENRICUS.

ROmanorum 94, Henricus, filius Conradi imper. regnavit annis 17.

Anni Chr.	*Anni Henr.*
1040	1

Donchad, rex Scotiæ, occiditur à duce ſuo. Magſinloech ſucceſſit in regnum ejus.

| 1041 | 2 | Henricus rex ducem Bohemiæ Fratizlaum bello petit, ſed multis proceribus & militibus in præſtructione ſylvæ citrà & ultrà occiſis vel captis, nil dignum efficere potuit. Petrus quoque, Ungarorum dux, rex eidem duci contra Henricum regem auxilia miſit.

| 1042 | 3 | Helias Scotus obiit 2 idus Aprilis, vir prudens & religioſus. Ungari quendam Ononem, *(b)* regem ſibi eligentes, Petrum regem ſuum expellunt: qui profugus & exul Henrici regis, cui priori anno rebellaverat, gratiam quærit & invenit. Henricus rex Bohemiam ingreſſus, igne prædaque cuncta devaſtat, & rebellem ducem obſides dare, & ipſum poſt ſe Ratiſponam ad deditionem humiliter venire, ſibique jurejurando fidelitatem ſervitiumque confirmare coarctat. Ono, rex Ungarorum, ob ſuſceptum ab Henrico rege Petrum, à ſe expulſum, fines Boariæ prædis & incendiis depopulatur: ſed magna pars exercitus ejus ab Adelbone marchione deleta eſt.

| 1043 | 4 | Annuchadus Scotus & incluſus obiit, 3 calendis Februarii, in monaſterio Fuldenſi: ſuper cujus ſepulchrum viſa ſunt lumina, & pſalmodia audita. Super quem ego Marianus Scotus 10 annis incluſus, ſuper pedes ejus ſtans quotidie cantavi miſſas. Henricus rex Pannoniam ingreſſus, duas populoſiſſimas civitates evertit, plures deditione ſubjecit. Sed quum Petrum regem, quem ſecum ducebat, provinciales recipere nollent, alium, quem petebant, ducem eis conſtituit: quem Ono poſt diſceſſum ejus in Bohemiam repulit. Gisla imperatrix, mater Henrici regis, obiit, 16 calendis Martii, & apud Spiram ſepelitur.

| 1044 | 5 | Henricus rex iterum Pannonias invadens, ſatisfactionem, obſides, munera pacis per jusjurandum con-

(a) Princeps Gallicæ Campaniæ dicitur *HERMANNO CONTRACTO ad a. 1032.*
(b) al. *Ouonem.*

Digitized by Google

confirmationem accipiens, discessit. Inde reversus Constantiensi synodo ad-
451 fuit, ubi cunctis debita dimisit, destructisque omnibus munitionibus, pacem hactenus inauditam, tam in tota Suevia, quàm in aliis sui regni provinciis, regia censura per edictum confirmavit. Deinde Agnetem, Guilielmi Pictaviensis principis filiam, reginam apud Moguntiam ungi faciens, regalibus sibi nuptiis in Ingelnheim copulavit. Lupoldus marchio, Adelberti filius, in maxima Ungarorum clade immaturè obiit.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1045	6	Cyclus 23 decennovalis, indictione 13. Henricus rex 3 Pannoniam iratus ingressus, Dei favente clementia, & beato Udalrico episcopo imperante, victor fratris Ononem cum uxore & filiis cognatisque, quibus locus evadendi erat, effugabat: Petrum in regnum constituit, subditoque sibi Ungarorum regno honorificè revertitur.
1046	7	Henricus rex Italiam ingressus, pacificè à Romanis suscipitur. Papas 3 non dignè constitutos synodaliter deposuit, & Sindegerum, Babembergensem episcopum, papam constituit. Ipseque & conjux ejus Agnes regina eadem die imperiali benedictione sublimantur.

¶ Clemens papa, qui & Sindegerus, 141 post Petrum, anno uno.

1047	8	Petrus, rex Ungariæ, cæcatus à Pannonio quodam. Clemens papa obiit. Otto, dux Suevorum obiit, pro quo Otto de Suinforto surrexit.

¶ Papa Bobbo, 142 post Petrum, anno 1.

1048	9	Henricus rex nascitur.
1049	10	¶ Bobbo papa obiit. Tullensium antistes Brunus, qui & Leo, 143 post Petrum, sedit annis quinque.
1050	11	Rex Scotiæ Machetad, Romæ argentum seminando pauperibus distribuit.
1051	12	Sanctus Bardo, episcopus Moguntinensis, obiit, 4 idus Junii.
1052	13	Lutpoldus episcopus successit annis octo, mensibus 4.

Ego MARIANUS seculum reliqui.

1053	14	Atdericus Barbosus, in Hibernia, vir valde famosus & miræ religionis, (ipse enim fœminas & puerulos more clericorum coronando tondebat; & coronas, & non velata capita fœminas conversas habere debere prædicabat; earumque scholam & puellarum & puerorum & laicorum multam habebat) ob id ex Hibernia projectus est. Leo papa, exercitum ducens per Apuliam contra Normannos, infinita utrobique cæde peracta, sine victoria redit.
1054	15	Leo papa obiit. Velfus, dux Carinthiorum, obiit. Conradus dux ab imperatore Henrico expulsus, in Pannonia exul, veneno sublatus est. Heizil, comes de Obernsteinveld, defunctus est.
1055	16	¶ Victor, papa 144 post Petrum, annis 3 sedit. Hermannus, Colonienſis episcopus, obiit. Sanctus Anno sibi successit.
1056	17	Ego MARIANUS, peregrinus factus pro regno cœlesti, patriam meam reliqui, & in Colonia, 5 feria, calendis Augusti, monachus effectus sum. Iisdem temporibus multi diversarum provinciarū principes perierunt. Fames multas provincias afflixit. Egestas & penuria undique prævaluit: multa mala tunc temporis facta sunt. Henricus imperator, his doloribus corde tenus compunctus, infirmari cœpit, & productus usque ad mortem. Sapienti tamen usus consilio, ab omnibus, quibus potuit, veniam petens, quibusdam prædia, quæ abstulit, restituit; cunctis, qui contra eum culpas damnabiles fecerunt, relaxans. Filium suum Henricum Romani pontificis tunc præsentis, cæterorumque pontificum & principum electione regem constituit. His & aliis, prout vitæ possibilitas admisit, bene dispositis, 3 nonis Octobris hanc vitam præsentem finivit, sepultusque Spiræ, papa præsente.

HEN-

Digitized by Google

HENRICUS III.

ROmanorum 95, Henricus rex, filius Henrici, imperavit annis 5.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1057	1	Henricus admodum puer cœpit regnare. Agnes imperatrix, ejus mater, ducatum ſuſcepit Boariæ. Victor papa, multis in Germania bene diſpoſitis, rediit Romam, & eodem anno obiit.
1058	2	¶ Stephanus, qui & Fridericus, papa 145 poſt Petrum, frater Godfridi ducis, jam monachus in monte Caſſino factus, à Romanis pontifex conſtituitur. Hic etiam eodem anno obiit. Obierunt Adelbertus, Babembergenſis epiſcopus, & Otto, dux de Suinforti. Podelbrunna civitas cum duobus monaſteriis feria 6 ante palmas igne conſumuntur. In monaſterio autem erat Paternus nomine, monachus Scotus, multisque annis incluſus, qui etiam combuſtionem prænunciabat, in ſua cluſa ambiens martyrium combuſtus eſt. Feria 2 poſt octavas Paſchæ, exiens de Colonia cauſa orationis eundem locum viſitavi, ob bona, quæ narrantur de ejus ſepulchro: & ſic cum abbate Fuldenſi Fuldam veni. Egebertus, abbas Fuldenſis, obiit 15 calendis Decembris: cui ſucceſſit Sigefridus, in Nativitate Chriſti.
1059	3	¶ Nicolaus, 146 poſt Petrum, annis 2. Ego MARIANUS indignus cum Sigefrido iſto apud Verzebergum ad presbyteratum conſecratus media Quadrageſima, 3 idus Martii, & feria 6 poſt Aſcenſionem, 2 idus Maji incluſus Fuldæ per annos 10. Lutpoldus, Moguntinenſis præſul, obiit 6 idus Decemb. Ei Sigefridus, abbas Fuldenſis, ſucceſſit.
1060	4	Sigefridus iſte in Epiphania archiepiſcopus factus eſt, papæ etiam tunc Nicolai legato Alexandro, poſtea papa facto, præſente. Vidradus abbas poſt eum ſucceſſit. Nicolaus papa obiit.
1061	5	¶ Alexander, 147 poſt Petrum, ſedit annis 13. Molaus, abbas Scotorum, Coloniæ obiit.
1062	6	Hucusque duo magni
1063	7	cycli, id eſt 1044 anni.
1064	8	Sanctus Cuono, Trevirorum epiſcopus, martyrizatur in deſerto loco, à ſcopuloſo monte ter præcipitatus à Theoderico comite, eò quòd abſque electione conſtitutus eſt: & ſepultus eſt Doleiæ, ubi per illum Dominus multa ſigna tunc temporis fecit. Ipſe comes pœnitentiam agens, Hieroſolymam pergens vitam finivit, & omnes conſentanei ejus mala morte perierunt. Pro quo Udo conſtituitur.

Cyclus paſchalis magnus Dionyſii, in quo ſumus, 3. indictione ſecunda.

Multi divites & pauperes cum Sigefrido, Moguntino archiepiſcopo, Trajectenſi epiſcopo, Babembergenſi epiſcopo, & Ratisbonenſi epiſcopo, poſt transitum ſancti Martini Hieruſalem plus 7000 perrexerunt: ubi verò epiſcopi ſedebant, dorſalia pallia *(a)* pendebant, ſcutellas & vaſa aurea & argentea habebant. 452

1065	9	Arabes verò fama pecuniæ congregati ſunt, multosque prædictorum in paraſceve occiderunt. In quoddam caſtellum nomine Carvaſalim noſtri fugerunt, ibique ſe contra jacula Arabum defenderunt. Tunc bonus quidem miles nullo modo prohibitus, à ſepulchro domini nudus foras exivit. Arabes ſtatim eum in modum crucis extendentes, ab imo ventris usque ad guttur ſuperficiem ejus proſcindentes, ſcrutati ſunt, qualiter humana viſcera haberentur: deinde eum membratim dividentes, lapidibus obruerunt, omnibusque noſtris de caſtello intuentibus dixerunt, Omnes vos ſimiliter obruti eritis, ſi totam pecuniam nobis non tradideritis. Tunc timore perterriti promiſerunt ſe daturos totam pecuniam ſuam, tantùm ut eis victum dimitterent, usque ad fines Chriſtianorum. Tunc ducem Arabum cum viris 16, totidemq; gla-

(a) Tapizereyen. Vide uberius *CAR.* du *FRESNE, voce Dorſalia.*

Digitized by Google

gladiis intromiſerunt. Qui quum vidiſſent epiſcopos glorioſos cum multis militibus, & dorſalia pendentia, extendit corrigiam circa collum Babembergenſis epiſcopi Guntheri, conſiderans magnitudinem & pulchritudinem ejus, ait, Tu & omnia iſta mea erunt. Epiſcopus verò per interpretem ait, quid mihi facies? Et ille dixit, iſtum pulchrum ſanguinem gutturis tui ſugam, & ſuſpendam te ſicut canem ante caſtellum. Tunc epiſcopus, comprehenſo capite ejus, ſtravit ducem in terram; atque omnes alii ligati ſunt. Qui verò foras erant audientes iſta, irruerunt ſuper caſtellum. Sed ſtatim iſti ligati, & ſupra murum contra jacula ſuorum ſuppoſiti, rogaverunt filios & amicos ſuos cæterosque pacem facere inter eos: unde bellum & diſſenſio inter latrones orta eſt, quum multi ex eis pecuniam eligerent, multi ut patres & amicos ſuos reciperent. Feria verò 2 poſt paſcha quidam de noſtris, qui evaſerant, petierunt ducem de Ramula in auxilium. Statim Deo annuente, venit cum multo exercitu, & fugatis Arabibus accepit quingentos Biſantios aureos, captivumque ducem Arabem, inimicum multo tempore regis Saracenorum: & duxit Chriſtianos Hieruſalem, & iterum inde ad navim. Dominus autem ſecundum ventum dedit. Sic usque ad Chriſtianos venerunt. Sed duo tantùm millia ex 7000 reverſi ſunt.

| 1066 | 10 | Cometa ſtella viſa eſt. Araldus, rex Normannorum, mille navi-
453 bus venit in Angliam, menſe Septembri, regnaturus: qui Eboraci in autumno ultra 1100 ſacerdotes Anglos occidit. Araldus verò, rex Anglorum, cum 7 aciebus bellicis ſtatim pervenit illò, Araldum imparatum absque loricis invenit, & bello occidit, menſe Octobri. Guilielmus verò, qui & Baſtard, hoc eſt nothus, cum Francis intrat. Interim Anglos & Araldum bello occidit, & ipſe regit Anglos.

| 1067 | 11 | Duo papæ in Roma
| 1068 | 12 | conſtituuntur, id eſt, epiſcopus Parmenſis, qui eſt expulſus, & Lucenſis, qui papa eſt effectus.

Anni Chr.	*Anni Henr.*
1069	13

Ego miſer MARIANUS, juſſu epiſcopi Moguntinenſis, & abbatis Fuldenſis, feria 6 ante palmas, 3 nonis Aprilis, poſt annos 10 meæ incluſionis ſolutus, de cluſa in Fulda ad Moguntiam veni, & in feſtivitate Septem fratrum ſecundò includor. Conſecratio novi monaſterii ſanctæ Mariæ in Moguntia, 9 cal. Decembris.

| 1070 | 14 | Scotis & Francis vaſtantibus, Angli diſperguntur, & fame moriuntur, carnemque humanam manducare coguntur. Dechi marchio Henrico regi rebellat.

| 1071 | 15 | Quidam clericus, Carolus nomine, more Simonis Magi, qui donum ſpirituale pro precio rogavit ab Apoſtolis, à rege Henrico comparavit epiſcopatum civitatis Conſtantiæ. Qui in conventiculo epiſcoporum & abbatum in monaſterio ſancti Martini Moguntiæ, in Aſſumptione ſancti Martini facto, à Sigefrido archiepiſcopo coram rege culpatus, quòd non intraret per oſtium in ovile ovium, depoſitus eſt: deinde poſt annum non vixit. Otto, dux Boariæ, regi Henrico rebellat.

| 1072 | 16 | Conjurant regni principes contra Henricum regem. Eo tempore Sigefridus, epiſcopus Moguntinenſis, cauſa orationis in Galitiam ad ſanctum Jacobum perrexit. Quum autem Cluniacum dominica die ante miſſam ſancti Michaëlis veniſſet; intrans clauſtrum reſpuit ſeculum. Sed dum mercenarii Moguntinum epiſcopatum comparare vellent precio; Sigefridus in obedientia ſancti Benedicti, quam abbati deberet, violenter compulſus, Moguntiam 8 idus Decemb. rediit. Hucusque duo magni cycli, hoc eſt, 1044 anni.

| 1073 | 17 | In hoc anno juxta curſum Solis & Lunæ habentur, ſicut in anno 15 Tiberii, in quo baptizatus eſt Dominus, id eſt, dies baptiſmatis 8 idus Januarii, epiphania die Dominico & craſtino, feria 2 initium jejunii Domini, 15 cal. Martii, in die 40 ſui jejunii, 6 feria, victoria ejus de diabolo ſuperato in gula & vana gloria atque avaritia, in quibus diabolus primum Adam in eadem feria

feria proſtravit. A baptismate itaque Domini in anno 15 Tiberii*. Alexander papa obiit Dominico die, undecimo calendis Maji.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1074	18	Hildebrandus, qui & Gregorius, papa ſedit annis 12. Papa Gregorius decrevit præcepto Petri apoſtoli & ſancti Clementis, ut ſuprà, & canonibus patrum per bannum Dei, Petri & Pauli, & ſuum, ſynodali judicio multorum epiſcoporum, & contradicens interdixit presbyteris, diaconibus, omnibusque clericis, uxores habere, & omnino cum fœminis habitare; niſi cum eis, quas regula vel Nicena ſynodus conceſſit. Decrevit quoque, ut ſub ſententia ſancti Petri cum Simone damnaretur, non ſolùm emptor, ſed & venditor cujusque conſecrationis officii eccleſiaſtici, id eſt, epiſcopatus, presbyteratus, diaconatus, præpoſituræ eccleſiæ vel decimationis, ſed & ſocius transgreſſoris. Dominus enim dixit: *Gratis accepiſtis, gratis date.* Unde & de prædicta ſynodo legati papæ miſſi ad Henricum, regem Romanorum, id eſt, duo epiſcopi cum regina ejusdem regis matre, & univerſali ſynodo, coram rege, communi omnium epiſcoporum interdictu, fœminas ſepararunt à clericis, & maximè à presbyteris: & noluerunt eſſe in Paſcha cum rege in civitate Babemberga, nec cibum, vel ſocietatem Hermanni, ejus civitatis epiſcopi, habere, qui etiam epiſcopatum comparavit. Arnoldus, abbas ſancti Albani, obiit, pro quo alius abbas conſtituitur, nomine Godeſchalcus.
1075	19	Plures clerici ſub ſententia interdicti Apoſtolici libentius eſſe voluerunt, quàm fœminis & uxoribus carere, ſed ut vel per alios caſtigarentur, decrevit papa ſynodica legatione, etiam hoc anno, ut nullus Chriſtianus audiret miſſam conjugati presbyteri. His temporibus, non autẽ eodem anno, orta eſt gravis atque feralis diſcordia in regno Teutonico, inter regem Henricum & principes Saxoniæ, cujus cauſa (ut fertur) hæc erat: Rex Henricus omnes Saxones ſervituti ſubjicere cogitabat: ſed quia hoc tam facilè, ut ſperaverat, perficere non poterat, accepto conſilio, prius principes propoſuit honoribus ac dignitatibus ſuis deſpoliare, & ſic reliquos provinciæ populos ſuo dominio ſubjugare. Ut ergo voluntatis ſuæ propoſitum faciliùs adimplere valeret, in ipſa Saxonum provincia, in monte, qui vocatur Hattisberg, caſtrum munitum conſtruxit, cui ex ipſius montis vocabulo nomen dedit, ut vocaretur Hattisburg. Conſummato verò caſtro, & ſecundum voluntatem ſuam omnibus ibidem negotiis regni diſpoſitis, ad effectum deſiderii jamdudum conceptum toto conamine ſuam extendit intentionem. Ottoni itaque ducatum Boariæ abſtulit, metuens eum, quia genere Saxo erat: quem protinus Velfoni ad injuriam Saxonum contulit. Poſt hæc, quadam die in eminenti loco ejusdem caſtri conſiſtens, & elegantiam patriæ undique bene poſſeſſam reſpiciens, fertur dixiſſe: Saxonia regio pulcherrima, ſed ſervi nequiſſimi, habitatores videlicet illo prænotans opprobrio. Quod audiens prædictus Otto dux gravius, quam credi poteſt, dictum regis ſuſcepit: colloquutusque principibus Saxoniæ, rebellare omnem ſimul fecit provinciam, & meritò. Unicam enim & dilectam Domini ſponſam, quam redemit de inimico precioſi ſanguinis ſui precio, quantum in ipſo fuit, per concubinarios, id eſt, hæreticos, polluere & obfuſcare veritus non eſt, dum ſpiritualia eccleſiæ officia, gratifica videlicet ſancti ſpiritus munera, per iniqua contrariaque fidei catholicæ commercia, more Simonis efficeret venalia. Hæc & his ſimilia nefanda & inaudita Henrici regis flagitia videntes & audientes fieri catholici viri, per id temporis in eccleſia conſtituti, cum propheta Helia Domini zelo zelantes pro domo Iſraël, directis Romam nunciis ad Alexandrum, apoſtolicæ ſedis antiſtitem, hæc ei & alia quamplurima, quæ in regno Teutonico, inſanientibus ſimoniacis hæreticis, rege Henrico authore & patrono, dicta & geſta ſunt, tam literis quàm viva voce, gemendo ac dolendo conqueſti ſunt: deinde eodem zeli Dei fervo-

454

fervore ſuccenſi, convenientes in unum, caſtrum Hattisburg obſeſſum capiunt, omnia ibidem inventa diripiunt. Fertur etiam, quòd plus quàm triginta fœminæ una die ejectæ ſint de munitione, quæ omnes fuerunt violatæ, veſtibus usque ad nates præciſis, ad injuriam Saxonum: unde ipſi, nimiùm efferati animis, caſtrum & omnia, quæ in eo conſtructa erant, cum monaſterio, clericis undique per fugam diſperſis, funditus exciderunt, oſſaque filii ejus de ſepul-
455 chro ejecta, per compita diſperſerunt. Interea, domino Alexandro apoſtolico de medio ſublato, ſuſcepit ſedem Apoſtolicam Gregorius ſeptimus, qui & Hildebrandus, profeſſione monachus. Iſte querimoniis & clamoribus catholicorum juſtis, adverſum Henricum & ſcelerum ejus immanitatem auditis, zelo Dei accenſus, jam dictum regem excommunicatum pronunciavit, maximè propter ſimoniam. Quod factum catholicis quidem viris bene placuit, ſimoniacis verò ac fautoribus regis nimiùm diſplicuit, qui dicebant, nunquam fuiſſe auditum, regem aliquando excommunicationi ſubditum. Facta eſt ergo maxima diviſio in eccleſia Dei, catholicis domino Apoſtolico ſtudioſè faventibus, ac præceptis ejus, ſchismaticis, Henrico & cooperatoribus ejus, ex corde obedientiam exhibentibus: inter quos erat princeps & ſignifer juſtitiæ, dilectus Deo & hominibus, beatus Hanno, Colonienſis archiepiſcopus (cujus memoria in benedictione eſt) cum reverendiſſimis eccleſiarum rectoribus, Sigefrido Moguntino, Vezelino Magdeburgenſi, Rucherio Halverſtadenſi, aliisque epiſcopis & abbatibus, monachis & clericis, aſſentientibus quoque principibus totius Saxoniæ, Ottone duce, Magno duce, Vdone marchione, Ludovico comite, cum aliis innumerabilibus tam nobilium quam infimarum militaribus viris. Quorum fidei devotionem, ac fervorem juſtitiæ, venerabilis papa Gregorius audiens, & contra eos ſævitiam Henrici fautorumque ejus, quemadmodum & contra ſemetipſum inſurgere videns, ne deficerent in tribulationibus, quas ſuſtinebant ab iniquis, ſed fortiores, imò conſtantiæ virtute ſolidiores efficerentur; miſſis ad eos literis paucis, hæreticorum audaciam, garrulitatem, & ſuperbiam, autore Henrico ac defenſore, ad injuriam & contumeliam ſanctæ ſedis apoſtolicæ perſtrinxit elatam; quamobrem regem anathematis vinculo alligaverit, literis inſinuavit, quibus catholici ad reſiſtendum iniquis hæreticis conſtantiores effecti ſunt. Anno præſcripto Domini 1075, regni autem ſui 19, Henricus, congregato exercitu, Saxoniam hoſtili animo intrare conatur, quod audientes Saxones, econtra ſe præparant ei occurrere. Congregati nanque ob patriæ libertatem, ad introitum Thuringiæ, juxta fluvium, qui dicitur Unſtruch, conſederunt: non enim dederant ſpatium, ut intraret provinciam eorum. Saxonibus ergo ſuper latitudinem terræ diffuſis, & jam caſtra hora 9 metantibus, ſpeculatores Henrici, conſiderato exercitu, venerunt ad dominum ſuum, mentiendo dicentes, Saxones ſe præparare ad pugnam. Quod audiens, protinus ſuos præcepit armari, & confeſtim irruit ſuper ignaros & imparatos. Saxonibus verò quamvis ſerò, tamen ferociter ad arma confugientibus, facta eſt pugna validiſſima, ita, ut fluvius illo in loco viam præberet itinerantibus ſuper occiſorum cadavera. In iſta pugna dux Suevorum, Rodolphus, qui poſtea Saxonibus regnavit, exercitum regis ducens, ſtrenuiſſimè dimicavit. Inter innumerabiles in prælio corruentes, interiit ibi comes Gevehardus, pater Lutgeri, qui poſtmodum imperium aſſumpſit, qui etiam paucis diebus ante hoc prælium natus fuit. Occidit quoque illo die de exercitu regis Erneſtus marchio, cum aliis multis. Henricus ergo tantum vicevictoriam habuit, licet cum dolo acquiſitam. Hoc bellum conſummatum eſt 5 idus Junii. Obiit Vidradus, abbas Fuldenſis. Obiit etiam Henricus, Spirenſis epiſcopus, pro quo Huzmannus conſtituitur.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1076	20	
1077	21	In concilio 24 epiſcoporum,

porum, abbatum, multorumque clericorum, Wormatiæ menſe Martio facto, præſente Henrico rege, decretum eſt, ut bannum Hildebrandi papæ nullus curaret, nec papa eſſet. Dominus Hanno, Colonienſis archiepiſcopus, obiit 2 nonis Decembris, qui ex fundamentis 5 congregationes fecit: in Colonia unam, in honorem ſanctæ Mariæ virginis, aliam in honorem ſancti Georgii martyris: tres etiam congregationes monachorum diverſis in locis ex ſuo conſtruxit, unam in Veſphalia, in loco, qui dicitur Grafffchaff, *(a)* aliam in regione Sclavorum, in loco, qui dicitur Salephelt; tertiam in monte, qui dicitur Sigeberg, in qua feliciter ſepultus requieſcit: pro quo Hildolphus conſtituitur.

Saxones igitur ferociores ex damno, quod paſſi ſunt, effecti adhuc rebellare nitebantur. Quos prædictus dux Rodolphus compeſcuit, ne hoc facerent; dans ei conſilium propter pacem & concordiam, ut in poteſtatem regis ſe traderent in fide ſua, dicens ſe acturum, quòd nihil eis noceret. Cujus ſequentes conſilium, veniente poſtmodum rege in Saxoniam, principes Saxonum in poteſtatem ejus ſe dederunt: videlicet Vezelo, archiepiſcopus Magdeburgenſis, Butto, Halverſtedenſis, Otto dux, Magnus dux, Udo marchio: quos omnes rex cuſtodiri præcepit. Videns ergo Rodolphus dux, qui eis conſilium dederat, & fidejuſſor extiterat, quòd eos juvare non poterat, dolorem inde habens non minimum, regi indignabatur nimiùm. Ipſi autem ſine voluntate regis, quomodocunque liberati de cuſtodia, & ad ſua tandem reverſi, poſt Rodolphum miſerunt, eumque ſuper ſe regem fecerunt. Qui ductus Moguntiam, conſecratus eſt à Sigefrido archiepiſcopo in regem. Qui ſtatim, congregato exercitu, Verzeburg obſedit: quam continuò captam in deditionem accepit, anno Domini 1077.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1078	22	Gregorius igitur, præſul venerabilis, hæreticorum inſaniam, catholicorum quoque aſtipulante veritate, cognoſcens, Conſtantiam Rodolpho regi, miſſis literis, apoſtolicam mandavit benedictionem: in quibus etiam omnibus Chriſti fidelibus, beato Petro, ac ſibi vicario ejus obedientiam profitentibus, univerſaliter inſinuavit, Henrico propter ſuperbiam, inobedientiam ac falſitatem, regni dignitatem ablatam, Rodolpho verò regi pro ſua humilitate, obedientia & veritate, authoritate ſancti Petri collatam.

Henricus rex Nativitatem Domini apud Spiram celebravit. Et inde in Longobardiam pergens, papa ſibi obviam veniente, rex à papa ſolutionem banni obtinuit. Papa verò ſedem apoſtolicam à rege accepit. Et pœnitentiam, quam ſibi papa conſtituit, minimè ſervavit: unde & poſtea eum iterum anathematizavit. Bellum juxta Strovi *(b)* commiſſum eſt 7 idus Auguſti: ubi Vizelo, Magdeburgenſis archiepiſcopus, frater beati Annonis, Colonienſis archiepiſcopi, cum aliis multis occubuit. Rodolphus rex victoriam tamen obtinuit.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1079	23	Bellum juxta Fladecheim 5 calendis Februariis commiſſum eſt, in quo Memfrid comes cum aliis multis occubuit. *Gregorius papa, ſervus ſervorum Dei, per totum Italicum regnum & Teutonicorum, debitam ſancto Petro obedientiam exhibentibus apoſtolicam benedictionem. Si qui ſunt presbyteri, vel diaconi, vel ſubdiaconi, qui jaceant in crimine fornicationis: interdicimus eis ex parte omnipotentis Dei & autoritate ſancti Petri introitum eccleſiæ, usque dum pœniteant & emendent. Si qui verò in peccato ſuo perſeverare maluerint, nullus officium eorum auſcultare præſumat: quia benedictio illorum vertitur in maledictionem, & oratio in peccatum, teſtante Domino per Prophetam, Maledicam (inquit) benedictionibus veſtris.* 456
1080	24	Apud Brixam Noricam 30 epiſcoporum magnæque partis optimatum

(a) Vide, quæ ſupra notavi ad *REGINONIS a. 1075.*
(b) Vide, quæ notavi ad Addit. Lamberti Schafnab. *a. 1078.*

Digitized by Google

matum regni conventus contra Hildebrandum papam habetur. Bellum juxta Elſtra committitur à rege Henrico, idus Octobris, in quo Rodolphus rex occiditur, & Merſeburg ſepelitur, Saxones verò victoriam reportarunt.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1081	25	Henricus, cum magno exercitu profectus Romam, eam obſedit. Papa audiens multos Romanos favere ſchismaticis, deſperans, recepit ſe in domum Theodorici vel Creſcentis, ut quidam dicunt: ſed nec ibi ſe tutè ſciens, cum paucis noctu Salernam abiit: ubi usque ad obitum ſuum habitavit. Videns autem Henricus, papam aufugiſſe, congregatis 30 epiſcopis fautoribus ſuis, in ipſa Romanæ urbis obſidione juſſit haberi ſynodum, in qua Gregorius papa falſis & inauditis criminationibus, à fautoribus Henrici fictè compoſitis, abſens accuſatur. Denique dicebant eum prophanum, ſceleſtum, amatorem diſcordiæ, virum ſanguinum, ſedem apoſtolicam uſurpaſſe per necromantiam. Conſpirantes ergo, qui convenerant in unum, adverſus Dominum, & adverſus vicarium ejus, papam Gregorium, damnaverunt eum: & facta damnationis ejus epiſtola, comminando mandaverunt ei, ne amplius apoſtolicam ſedem pro tantis criminibus condemnatus intraret. Et quia in proximo erat ſacratiſſimæ Paſchæ ſolennitas, inebriati profunda diabolici furoris inſania, Vigbertum, Ravennæ civitatis archiepiſcopum, rapuerunt, ac papam conſecraverunt, quem Clementem nominaverunt: à quo ipſe Henricus, in ſancto die Paſchæ, una cum uxore ſua Bertha, Cæſarea impoſita appellatione, coronatus eſt dominus. Itaque apoſtolicus Gregorius, audiens, ab inſanientibus Vigbertum hæreticum & invaſorem ſibi in Romana ſede ſuperpoſitum, congregatis undique, quotquot habere potuit, catholicis epiſcopis & abbatibus, primo gradu Ravennatem ſedem, invaſorem Romanæ eccleſiæ, poteſtate ſancti Spiritus & authoritate ſancti Petri, apoſtolici anathematis mucrone mulctavit: deinde Henricum, cum omnibus fautoribus ſuis, epiſcopis & abbatibus, monachis & clericis, laicis quoque potentibus cum infimis quibusque perſonis, ſub interminatione terribili, generaliter communione privavit. Moguntia civitas, ex parte majore, & monaſterium epiſcopale, aliaque tria monaſteria igne conſumpta ſunt, Monaſterium Babembergenſe in vigilia Paſchæ combuſtum eſt. Henricus rex naſcitur.

Anni Chr.	*Anni Henr.*	
1082	26	Prima paſchalis luna 4 nonis Aprilis toto orbi apparuit, quum a nonis Aprilis eſſe deberet. Catholici per Saxoniam conſtituti, ex conſtantia domini apoſtolici roborati, conſtituerunt ſuper ſe regem Hermannum. Iſte Hermannus fuit Lothoringus, vir ſapiens, modeſtia, genere & fortitudine inſignis. Ipſius filius erat Otho Palatinus, comes de Rinecke.
1083	27	Roma capta ab Henrico Rege, & in exercitu ejus maxima peſtilentia facta eſt. Cyclus decennovalis 2 incipit, indictione 6. Hermannus rex, feroci animo, Orientalem Franciam prædando & incendendo ingreditur.

Hucusque author noſter Marianus Scotus.

DODECHI-

Digitized by Google

DODECHINI ABBATIS IN MONASTERIO SANCTI DYSIBODI, AD CHRONICA MARIANI SCOTI CONTINUATÆ HISTORIÆ

457

APPENDIX.

HENRICUS, anno Domini 1084, poſtquam Romam cepit, de Italia revertitur: Auguſtaque civitas ab eo obſidetur, & capitur. Sigifredus archiepiſcopus obiit.

Anno 1085, ſynodus Moguntiæ apud ſanctum Albanum, juſſu Henrici, habetur: cui ipſe cum legatis Vigberti, qui & Clemens, interfuit; cui omnes obedire contra Gregorium potentialiter compulit. Vizelo, ipſius civitatis epiſcopus, hanc ſynodum regebat, qui Hildebrandi aut Gregorii pronunciabat. Gregorius papa, qui & Hildebrandus, obiit.

§ Huic ſucceſſit Deſiderius, abbas cœnobii ſancti Benedicti de monte Caſſino, quem Victorem nominaverunt. Iſte rurſus poſt paucos dies decedit.

§ Huic ſucceſſit Otto cardinalis, qui eſt appellatus Urbanus. Hic dicitur fuiſſe monachus apud Cluniacenſe monaſterium. Ipſe itaque venerabilis papæ Gregorii ſcripta & dicta contra ſchismaticos habita confirmavit: Henricum & Vigbertum, Romanæ eccleſiæ invaſorem, cum omnibus fautoribus ſuis, ab eccleſia Dei excommunicavit. Dietmarus, epiſcopus Vormatiæ, obiit. Godeſcalcus, abbas ſancti Albani, deponitur: cui ſucceſſit Adelmannus.

Anno 1086, Henricus rex Saxoniam ingreditur, & patriam undique præda & incendio omnibus iratus vaſtat. Hermannus autem rex, congregato exercitu quam maximo, occurrit ei juxta Verzeburg, in loco, qui dicitur Bleichfeld: ibique conſerto prælio innumerabilis multitudo hominum ex utraque parte occubuit. Hermannus verò clariſſimam victoriam adeptus, cum pace rediit. MARIANUS Scotus incluſus obiit, & apud ſanctum Martinum ſepelitur.

Anno 1087, Hermannus rex occiditur. Bertha imperatrix obiit, & Maguntiæ ſepulta eſt: ſed poſtea ab imperatore Spiram transfertur. Henricus rex, defuncto Hermanno rege, jam pacificè Saxoniam ingreditur, cui Henricus marchio de Scaden *(a)* fœderè pacis ſociatur. Sanctus Nicolaus translatus eſt de Mura in Barum. *(b)*

Anno 1088, Rezil, Maguntinus archiepiſcopus, obiit, cui ſucceſſit dominus Richardus.

Anno 1089, Henricus rex, memor injuriæ, quam ſibi Eggebertus anno præterito, marchio apud Marſeburg, fecerat, marchiam Orientalem ei auferens, Henrico cuidam contulerat: congregato exercitu quamplurimo, Glico *(c)* caſtrum ejus valde munitum, quod eſt in Turingia, juxta Erphesfort ad Occidentem ſitum, in vigilia Aſſumptionis Mariæ obſidione circumvallatur, & usque ad Nativitatem Domini obſidebat. In cujus exercitu Magnus dux cum multis aliis nobilibus aderat. In

(a) Potius de Staden, dum iſta ætate viveret Henricus, Udonis II. filius, de quo *ALB. KRANTZIUS lib. VI. cap. VI.* qui a. 1028. defunctus, de quo infra.

(b) Hæc uberius declaravit *SIGEBERTUS GEMBLACENSIS ad a. 1087.*

(c) *Gleichen*, Thuringiæ caſtrum, cujus rudera adhuc ſuperſunt.

Digitized by Google

vigilia autem Natalis Domini, quæ in die dominica tunc evenerat, circa veſperam, ſole ad occaſum declinante, & exercitu, quæ neceſſaria erant, præparante; ſpeculatores venerunt dicentes, marchionem cum magna multitudine appropinquare. Conturbatis ergo tali nuncio omnibus, armaque cum feſtinatione arripientibus; Eggebertus marchio, ut erat audaciſſimus, ſuper inermes, ut turbo vehemens, cum ſuis irruit, & cædis initium ipſe ſignifer & dux exercitus ſui fecit. Facta eſt itaque concertatio dura, & usque in profundiſſimam noctem deducta. In eo denique certamine Burchardus, Loſannæ epiſcopus, interfectus eſt, qui lanceam regalem ferebat: cum quo etiam multi clericorum, tumultum fugientium ac perſequentium, contriti corruebant. De exercitu regis multi ſunt occiſi, quamplurimi captivati, innumerabiles verò vulnerati, præda magna ſublata, oppidum Glico cum gloria obſidione liberatum. 458 Henricus igitur victus fugam arripuit. Eggebertus autem victor exiſtens, perſequutus regem, quoscunque invenit de exercitu ejus, cepit, vulneravit, & interfecit. Per idem tempus catholici in eccleſia rari habebantur, ſchismatici verò multiplicabantur.

Anno 1090, Valtramus, Megdeburgenſis eccleſiæ antiſtes, *(a)* quum eſſet favens præcipuè Henrico regi, miſſis literis ad Ludovicum comitem, *(b)* ſuggerens ei, ut ſe ſubdens ſæpe jam dicto regi, tueretur partes ejus. In quibus literis, tanquam pro defenſione ordinationis Dei, re autem vera favendo regi, laborans, beatæ memoriæ Gregorio papæ, & piæ recordationis Rodolpho regi, & aliis principibus, qui jam in ſomno pacis requieverant, obloquendo detrectarat; dicens, eos, quaſi non fuerint, ſic periiſſe; affirmans eis malum principium fuiſſe, quos finem peſſimum contigiſſet habuiſſe: quarum literarum modus iſte eſt: *Valtramus Dei gratia id quod eſt, Ludovico ſereniſſimo principi, cum inſtantia orationum, ſemetipſum ad omnia devotiſſimum. Omni regno utilis eſt concordia, deſiderabilis eſt juſtitia: hæc enim virtus mater eſt probitatis, & conſervatio totius honeſtatis. Qui autem inteſtina graſſando diſſenſione, ad humani ſanguinis alios irritat effuſionem; profectò vir ſanguinum eſt, atque illius particeps, qui noſtrum ſanguinem ſitiens ſemper circuit, quærens, quem devoret. Tu igitur, glorioſiſſime princeps, attendens, quomodo Deus pacis eſt, & non diſſenſionis; quod ex te eſt, pacem cum omnibus habeas. Deus charitas eſt, diabolus odium. Tota Lex & prophetæ in dilectione pendent. Qui autem odit fratrem ſuum, homicida eſt, nec habet partem in Chriſti regno & Dei. Hoc ipſa veritas, hoc diſcipulus ille veritatis proteſtatur, qui de pectore Dominico Evangelii profundius potatus veritatem, fluminis impetu lætificat abundantius civitatem Dei. Sed ille, vas electionis, qui usque ad tertium cœlum raptus, non ſecundum hominem, ſed per revelationem Jeſu Chriſti, evangelium ſuum didicit, Omnis, inquit, anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non enim eſt poteſtas, niſi à Deo. Qui autem reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Sicut amici noſtri inter mulierculas & ſimplex vulgus ſomniant, regiæ poteſtati ſubdi non oportere: falſum eſſe ergo, quòd omnem animam poteſtati ſubdi oporteat. Sed nunquid veritas mendacii arguenda eſt? An experimentum quæramus ejus, qui in Apoſtolo loquebatur Chriſtus? An æmulemur Dominum? Nunquid fortiores illo ſumus? Fortiorem ſe confidit, qui Dei ordinationi reſiſtit: quoniam non eſt poteſtas, niſi à Deo. Sed quid ait Propheta? Confundantur omnes, qui pugnant adverſum te, Domine: & peribunt viri, qui reſiſtunt tibi. Rodolphus, Hildebrandus, Eggebertus, & innumeri principes, Dei ordinationi in Henrico imperatore reſtiterunt. Et ecce, quaſi non fuerint, perierunt: quia profectò neceſſe eſt, malum fuiſſe principium, quorum finis peſſimus ſubſequutus eſt. Nunc ergo, quoniam, qui ex*

(a) Error hic eſt, quem etiam *BARONIUS Ann. Tom. XI. ad a. 1090.* fuit ſecutus, qui hunc Waltramum Magdeburgenſem epiſcopum vocat, cum tamen Numburgenſis fuerit epiſcopus. Vide *GOLDASTUM Diſſ. de Authoribus Hiſt. Henrici IV. p. 20.*

(b) Thuringiæ, vulgo dictum Saltatorem, *den Springer.*

Digitized by Google

ex adverſa ſunt, ſuis adverſum nos eminus digladiantur ratiocinationibus; veſtro judicio, ubi jus, vel etiam in veſtro judicio conſeramus, domicilio tantùm non ſuo uſurario, ſed Chriſti & antiquorum patrum utamur teſtimonio. Ac ne fortè recuſetur, lex hujus eſto certaminis, vel me in populorum tranſire ſententiam, vel ex noſtro triumpho vos domino noſtro imperatori lucrifaciamus. Attendatur & illud, Si quis aliter evangelizat, præter quod evangelizatum eſt, vobis anathema ſit. Hoc anathema non de prophanæ novitatis uſuario, ſed de tertio intonuit cælo. De iſtis autem, qui ignorantes Dei juſtitiam, & quærentes ſuam ſtatuere, juſtitiæ Dei non ſunt ſubjecti: fiducialiter dixerim. Maledicetur illi, & tu benedices: qui inſurgunt in me, confundantur. Servus autem tuus lætabitur, quoniam (ut ais Domine) ſine me nihil poteſtis facere: nec damnas juſtum, quum judicabitur illi: Tu quis es, qui judicas alienum ſervum? Suo domino ſtat, aut cadit. Has ſanè literas prædictus comes Ludovicus ſuſcipiens, vocato ad ſe venerabili Stephano, qui & Herrandus, Halverſtadenſi epiſcopo, eas tradidit legendas, rogavitque eum, quatenus his diligenti examinatione perſpectis, juxta rationem veritatis congrua obviaret reſponſione, & linguam blaſphemantis, os quoque iniqua proferentis contra juſtitiam, authoritate ſancti Spiritus, & teſtimonio Scripturarum obſtrueret, ne amplius contra eccleſiam Dei latratus proferret inſanos, & fureret. Venerabilis autem epiſcopus, ſecundum petitionem Comitis ſuſceptis literis, ac diligenti examinatione perſpectis, vocato notario, epiſtolam dictavit: in qua primum præſcriptum Valtramum, epiſcopum hæreticum, ſimoniacum, redarguit; regem etiam Henricum hæreticum, & excommunicatum, ideoque nec regem dicendum comprobavit; epiſcopatus pro pecunia, pro gladio, pro adulterio, pro ſodomitica immundicia vendentem declaravit. Sed ipſius jam epiſtolæ textus exponatur, ut illius venerabilis viri fervor in tenore juſtitiæ agnoſcatur. *(a)*

Comes Ludovicus, domino Valtramo, quicquid tali vocabulo dignum eſt. Sicut bonus homo de bono theſauro cordis ſui profert bonum: ita malus homo de malo theſauro profert malum. Unde tibi tanta arrogantia, ut me ad indignationem tam injurioſis injuriis provocares? Etenim dominos, & patres meos, qui me in via juſtitiæ confortant, viros ſanguinum, ſimiles Satanæ obliquè appellas & monita ſalutis, quæ ſuggerunt, inter mulierculas & ſimplex vulgus ſomniare dicis. Nunquid Deus indiget tuo judicio, ut pro illo loquaris dolos? Docuit iniquitas os tuum, & imitaris linguam blaſphemantium, ita, ut rectè de te dicat Propheta, Noluit intelligere, ut bene ageret: iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo. Quamvis ergo, quantum perverſus, tantum perverſa loquutus ſis; nos tamen ori noſtro cuſtodiam ponere decrevimus, & ſiluimus, quum conſiſteret peccator adverſum nos. Sed excitat nos ſermo divinus, dicens: Reſponde ſtulto ſecundum ſtultitiam ſuam, ne ſibi ſapiens videatur. Nunquid enim fatuitas perſonabit, & ſapientia obmuteſcet? Nunquid loquetur mendacium, & veritas ſilebit? Nunquid tenebræ operient terram, & Dominus non orietur? Immo lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Qua conſideratione concaluit cor noſtrum, & in meditatione noſtra exarſit ignis. Loquimur igitur & clamamus, vulpesque parvulas, quæ vineas Domini demoliuntur, quantum poſſumus, arcemus, timentes prophetiam illam exprobrantem, Non aſcendiſtis ex adverſo, nec oppoſuiſtis murum pro domo Iſraël, ut ſtaretis in prælio in 459
die Domini. Audiant, non tu, qui aures habes, & non audis; qui oculos habes, & non vides: qui lumen, quod in te eſt, tenebras feciſti: audiant, inquam, omnes cordati, qui aures audiendi habent, quàm altè aut non intelligas, aut intelligere diſſimules, neque quid loquaris, neque de quibus affirmes. Ad ſubjectionem domini Henrici, quem imperatorem dicunt, nos invitas, & in quantum intelligere datur, ut per omnia ſubditi ſimus,

(a) De hac epiſtola *TRITHEMIUS de Script. Eccleſ. n. CCCLX.* de Herrando, Halberſtadenſi ſcribens, ait: *Scripſit in perſona Ludovici comitis elegantiſſimam & utilem epiſtolam ad Waltramum, Epiſcopum Nienburgenſis Eccleſiæ, defendentem Henricum rebellem Eccleſiæ Romæ.* Eadem repetit in *Chron. Hirſaug. ad a. 1093.* Vide *GOLDASTUM d. Diſſ. p. 21.*

Digitized by Google

quaſi apoſtolico argumento, neceſſitatem imponis, dicens: Omnis anima poteſtatibus ſuperioribus ſubdita ſit: non eſt enim poteſtas niſi à Deo. Qui ergo poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. Quam apoſtoli ſententiam te malè intelligere, pejus interpretari dicimus. Si enim omnis poteſtas à Deo eſt, ut tu intelligis: quid eſt, quod de quibusdam dicit Dominus per Prophetam: Ipſi regnaverunt, & non ex me principes extiterunt, & non cognovi eos? Si omnis poteſtas à Deo eſt, & tu intelligis, quid eſt, quod ait Dominus, Si oculus tuus ſcandalizaverit te, erue eum, & projice abs te? Quid enim eſt poteſtas, niſi oculus? Certe Auguſtinus in expoſitione apoſtolicæ ſententiæ, Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Quòd ſi poteſtas (inquit) aliquid jubeat, quod contra Deum ſit, hic contemne poteſtatem, timendo poteſtatem alioquin. Nunquid iniquitas apud Dominum? Nunquid Chriſtus peccati miniſter eſt? Abſit. Quid ergo dicemus? Nunquid ab Apoſtolo diverſa ſententia prophetia evulgatur? Auguſtinus, minimè. Diverſas tibias inflat ſpiritus unus. Itaque audiamus apoſtolum concordantem, & ſeipſum exponentem, & inimicum ultoremque ſuum deſtruentem, Non eſt (inquit) poteſtas, niſi à Deo. Quid ſequitur? Qui ergo (inquis) poteſtati reſiſtit: & reliqua, Abſit. Non hoc ſequitur. Sed quid ſequitur? Quæ autem à Deo ordinata ſunt. Nempe hoc eſt, quod quærimus. O lingua doloſa, ô cor machinans malum. Spiritus vadens & non rediens. Cur mentitus es ſpiritui ſancto? Arguat te conſcientia tua. Ecce fugit impius nemine perſequente. Cur ut deciperes, ſupprimere veritatem voluiſti? Cur medullam, cur animam hujus ſententiæ furatus es? Nam ſi hæc verba de medio ſententiæ apoſtolicæ tollantur, contrà ſibi inconveniens & exanimis jacebit. Impletur ſermo divinus: Qui parat proximo ſuo foveam, incidet in eam. Certè, nec culpam furti, nec pœnam evadere poteris. Quid infelix, quid judici venturo, quum à ſervis negotiatoribus locum requiret, reſponſurus es, qui dominicæ pecuniæ fraudator in medium produceris? Quare non judicium & laqueum proditoris timuiſti, ne ſimilem reatum ſimilis vindicta ſequeretur? Prævidens per ſpiritum ſanctum Apoſtolus, te tuiq; ſimiles hæreticos in eccleſia emerſuros, qui bonum malum, malum bonum dicerent, qui tenebras lucem, & lucem tenebras ponerent, qui de ſententiis veritatis occaſionem inducendi erroris captarent; quũ præmiſiſſet, Non eſt poteſtas, niſi à Deo; ut conjecturam reprobi intellectus amputaret, Quæ autem ſunt, inquit, à Deo ordinata ſunt. Da igitur poteſtatem ordinatam, & non reſiſtimus, imò dabimus illicò manus. Miror autem, ſi in te vel gutta ſanguinis eſt, quod non erubeſcis dominum Henricum regem dicere, vel ordinem habere. An ordo tibi videtur, jus dare ſceleri, fas nefasque, divina & humana confundere? An ordo videtur tibi, in corpus ſuum peccare, videlicet (proh pudor, proh nefas) uxorem propriam, ſcelere omnibus ſeculis mundi inaudito, lupanar facere? An ordo tibi videtur, quum Dominus dicat, Defendite viduam; viduas judicii æquitatem poſtulantes, nefanda contaminatione proſtituere? Hæc qui ordinata, qui ſana dixerit, hunc inſani capitis eſſe, inſanus jurat Oreſtes. Usq; ad hæc miſerrima tempora natura ſecretum amavit, ſed traditus in reprobum ſenſum rex veſter naturæ involucrum detexit, qui omnem pudorem ponit in propatulo. Ut autem illa, quæ ſine numero ſunt, taceamus, videlicet concremationes eccleſiarum, depræ dationes, homicidia, incendia, truncationes, & his ſimilia, quæ ille poteſt, nos enumerare non poſſumus: ea, quæ maximè eccleſiam Dei gravant, loquamur. Audi ergo vera, non fucata. Audi fortia, non faceta. Omnis, qui dignitates ſpirituales vendit, hæreticus eſt. Dominus autem Henricus, quem regem dicunt, epiſcopatus & abbatias vendit. Etenim Conſtantienſem, Babenbergenſem, Moguntinenſem, & plures alias, pro pecunia; Ratisponenſem, Auguſtenſem, Strasburgenſem, pro gladio; abbatiam Fuldenſem pro adulterio; Monaſterienſem epiſcopatum, (quod dicere & audire nefas eſt) pro Sodomitica immunditia vendidit. Quæ ſi impudenter negare volueris, teſte cælo, teſte terra, omnes etiam à furno redeuntes ſcioli concludent, Ergo dominus Henricus hæreticus eſt. Pro quibus nephandis malis, ab apoſtolica ſede excommunicatus, nec regnum, nec poteſtatem aliquam ſuper nos, quia catholici ſumus, poterit obtinere. Sanè, quia fratrum nos odiis fatigas, intellige, nulli nos odium de inaffectione, ſed de pietate intendere. Abſit, ut dicamus, Henricus inter fratres aut Chriſtianos reputetur, qui toties

460

corri-

corripientem eccleſiam non audiens, ſicut ethnicus & publicus habetur. Cujus odium pro magno ſacrificio Deo offerimus, dicentes cum Pſalmiſta: Nonne, qui oderunt te, Domine, oderam; & ſuper inimicos tuos tabeſcebam? Perfecto odio oderam illos; inimici facti ſunt mihi. Cujus odii dignitatem veritas commendans ait: Si quis non odit patrem & matrem, & fratres & ſoroores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Non ergò de odio juſtè reprehenduntur, qui animam noſtram, cùm à via Dei exorbitamus, qui patrem, & matrem, & omnem affectum, qui nobis in via Dei obſtat, odiſſe præcipimur. Inde eſt, quòd omni ſtudio, omni conatu laboramus, ut hoſtes eccleſiæ nos quoque ut adverſarios cæveamus, & non quia noſtri, ſed quia Dei inimici ſunt, odio habeamus. Porrò quod de pace cum omnibus hominibus habenda perſuades, meminiſſe debes, quia præmiſit Apoſtolus, ſi fieri poteſt. Fieri autem non poteſt, ut cum iis, qui Deo contrarii ſunt, pacem habeamus. Quis autem neſciat, dominum ſalvatorem non ſolùm pacem commendare, quum dicit, Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis; ſed etiam ipſam pacem exiſtere, ſicut ait Apoſtolus: Ipſe eſt pax noſtra, qui fecit utraque unum? Quid ergo ait Pax noſtra commendans pacem? Nolite (inquit) arbitrari, quia veni mittere pacem in terram, non veni pacem mittere, ſed gladium. Quid eſt hoc? Quare pax gladium? quare pax bellum indicit? Nimirum ut deſtruatur pax diaboli. Habet enim & diabolus pacem ſuam, de qua Dominus dicit: Quum fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt ea, quæ poſſidet. O quàm potenter per vos ſatellites ſuos, atrium ſuum hoc tempore diabolus cuſtodit, qui ſcuto falſitatis & galea perfidiæ protecti, nulla veritatis jacula, nulla fidei ſpicula admittitis! Poteſt tamen Dominus noſter, utpote fortior armatus ſuperveniens, fortem veſtrum vincere, & arma, in quibus confidit, auferre. Non ergo rectè culpamur, ſi pacem illam omni bello crudeliorem deteſtamur, quam ipſa veritas ſuper Hieruſalem flendo reprobat, dicens: Equidem in hac die, quæ ad pacem tibi, & quam Pſalmus, ſuper iniquos zelavi, pacem peccatorum videns. Quòd verò papam Gregorium, regem Rodolphum, marchionem Eggebertum peſſimi interitus damnas, & dominum tuum, quia illis ſuperſtes eſt, bonificas; liquet profecto, ab omni ſpirituali te conſideratione manere vacuum. Nonne beatius eſt bene mori, quàm malè vivere? Beati enim, qui perſequutionem patiuntur propter juſtitiam. Jam & Neronem, quia apoſtolis Petro & Paulo; jam & Herodem, quia Jacobo Apoſtolo; jam & Pilatum, quia domino JESU Chriſto ſupervixerint, beatos æſtimas. Qua opinione quid inſanius aut infelicius dici poteſt? Quopropter & ab hac blaſphemia linguam magniloquam compeſce: niſi fortè in numero illorum te conſtituis, qui in fine juſtorum videntes gloriam, ſeram & infructuoſam agentes pœnitentiam, præ anguſtia ſpiritus gementes dicent, Hi ſunt, quos aliquando habuimus in deriſum & in ſimilitudinem improperii. Nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore. Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt. Ergo erravimus à via veritatis, & ſol juſtitiæ non luxit nobis. Quid nobis profuit ſuperbia? & divitiarum jactantia quid contulit nobis? Tranſierunt omnia velut umbra. Quæ nos verba in memoria adamantina ſcribentes, omnem ſimilitudinem, extollentem ſe adverſus veritatem Dei, contemnimus: & gloriantes in tribulationibus, calumniari, proſcribi & exterminari, denique occidi poſſumus; flecti vel vinci non poſſumus: & cum magno tripudio illud, quod tu puer adoleſcens, juvenis frequentatus, nondum corde ſenex concepiſti, de patribus noſtris exultamus, qui contemnentes juſſa principum meruerunt præmia æterna. Porrò ſententias tuas diligenti curioſitate trutinantes, quaſi ſpiritualia ſpiritualibus comparare volumus. Sed ſicut, & reliqua non pauca. 461

Anno 1093, Dominus Emehardus ordinatur 6 calen. April. Verzeburg. Uratislaus, dux Bohemiæ, in venatu repentè de equo cadens, ſubitò moritur.

Conradus, filius Henrici imperatoris, patri ſuo hac de cauſa rebellavit: Henricus rex Adelheidam reginam, quam duxerat uxorem, odio cœpit habere: ideo incarceravit eam, & conceſſit, ut plerique vim ei inferrent: immò filium hortans, ut eam ſubagitaret. Quo recuſante patris polluere ſtratum, eum rex

non ſuum, ſed peregrini filium eſſe affirmavit, cujusdam principis de Suevia, cujus etiam faciem prædictus Conradus plurimum aſſimulavit. Regina autem poſt plurima & inaudita malorum genera ſibi innocenter illata, de cuſtodia, qua tenebatur, quoquomodo Dei miſeratione liberata, ad potentiſſimam tunc temporis fœminam, Mathildam nomine, fugiendo pervenit. Quæ ſuſceptam reginam ad venerabilem virum perduxit Urbanum, apoſtolicæ ſedis antiſtitem: cujus provoluta pedibus, profuſis lachrymis, ac intimis ſingultibus, omnẽ
462 ſuæ, quam pertulerat, calamitatis intimavit miſeriam. Papa autem, agnita reginæ calamitate, humanitatis miſeratione compaſſus, facta concione catholicorum, denuo Henricum regem excommunicavit pro illicitis ac nefandis, omnibusque ſeculis inauditis rebus, in legitima uxore ſua perpetratis. Regina autem reverſa eſt in regionem ſuam, & ingreſſa monaſterium facta eſt abbatiſſa, ut quidam dicunt.

Eclipſis Solis facta eſt tertia hora diei, & draco viſus eſt. Conradus igitur, patri ſuo rebellans, venit ad papam Urbanum, & ſolutus ab excommunicatione, in Longobardia regnavit contra patrem. Erat denique Conradus iſte in omni bonitate & probitate conſpicuus, humilis & modeſtus: qui paucos annos ſupervivens, poſtquam coronatus eſt, immaturè obiit.

Anno 1094, peſtilentia magna fuit. Beatus Anſelmus, Cantuaruenſis archiepiſcopus, floret, qui multa ſcripſit. Priùs fuit pater monachorum in monaſterio Petri, docens liberales artes, & viam amoremque patriæ cœleſtis. Precibus ſuis ad Deum mortalitas ſedata eſt, multaque alia miracula edidit. Præſumpta eſt illi talis aſſertio, quum abbas erat: Si in Deo tres perſonæ ſunt, una tantùm res, & non ſunt tres res, unaquæque per ſe ſeparatim, ſicut angeli, aut tres animæ, ita tamen, ut voluntate & potentia ſint idem omnino: ergo pater & ſpiritus ſanctus cum filio eſt incarnatus. Verùm author iſtius perverſi dogmatis, à patribus & doctoribus eccleſiaſticæ fidei circumventus & convictus, ac penè populo neci traditus, ut mortem evaderet, errorem abjuraſſe dicebatur. Contra quem errorem pater Anſhelmus epiſtolam abbas inchoavit, epiſcopus conſummavit, ſcribens ad Urbanum papam. Ad Valramum quoque, Numburgenſem epiſcopum, de proceſſione Spiritus ſancti ſcripſit epiſtolam, in cujus capita ipſum Valramum epiſcopum, fautorem Henrici vehementer redarguit, ſeque papæ Urbani dictis & ſanctionibus per omnia ſubditum ac obedientem declaravit. *Anſhelmus, ſervus eccleſiæ Cantuarenſis, Valramo, Numburgenſi (a) epiſcopo. Scienti breviter loquor. Si certus eſſem, prudentiam veſtram non fævere ſucceſſori Julii Cæſaris & Neronis, & Juliani apoſtatæ, contra ſucceſſorem & vicarium Petri apoſtoli, libentiſſimè vos, ut amiciſſimum & reverendum epiſcopum ſalutarem. Quomodo autem ad defenſionem veritatis, quam contra Græcos quæritis, ſecundum poſſe nulli deeſſe debemus, opuſculum vobis miſi, quod de Spiritus ſancti proceſſione contra illos edidi. De ſacrificio verò, in quo idem Græci nobiſcum non ſentiunt, multis rationabilibus catholicis videtur, quod agunt Græci, non eſſe contra fidem Chriſtianam:* quam quidem epiſtolam, quia longiſſima eſt, ſicut ſuperior, propter devitandum faſtidium, hîc interſerere ſuperſedebo, ad alia feſtinans. Ad Guilielmum etiam, Derſagienſem abbatem, brevem quidem epiſtolam ſcripſeſerat; in qua ſecundum quod interrogatus fuerat, de quodam comite ab apoſtolica ſede excommunicato, de presbyterorum conjugio, de lapſis ſacros ordines habentibus, de occultis criminibus, pollicitis & confeſſis, de his qui propter verecundiam, aut ſtultitiam, ſeu duritiam confiteri nolunt, & tamen ſuperbè officium ſuum appetunt; cum maxima diſcretionis examinatione, humile quidem, ſed ſcripturarum authoritate firmatum, reddidit reſponſum. Fecit etiam libros divina autho-

(a) *BARONIUS*, qui *ad a. 1094. n. 153.* hanc epiſtolam adſert, legit: *Epiſcopo Hurrenbergenſi*, atque in margine addit: *Nurenbergenſi*. Verum, utrumque corrupte.

Digitized by Google

authoritate equidem firmatos : unum de incarnatione Domini, qui dicitur *Cur Deus homo*, ſecundum,quem vocavit Monologion, tertium,quem intitulavit Proſagion. In meditationibus quoq; & orationibus componẽdis plurimis laboravit : in verſibus aptandis, hexametro pentametroque extantibus, aliquantulum deſudavit.

Anno 1095, Adelmannus,abbas ſancti Albani, obiit. Lupuldus marchio, & Henricus palatinus comes, etiam obierunt.

Anno 1096, multa cœlitus portenta mira præſagiebantur : de quibus duo ponamus, ut de reliquis fidem certiorem habeamus. Species ignis in modum fulguris, ad longitudinem haſtæ formata, ſed lucidior,clariſſimo die, & in ipſo ſolis fulgore diſcurrens, oculos intuentium terrore improviſo percutiebat, & tamen nemini nocebat. Super hæc quadam die, Sole ad occaſum ruente, & nubecula in aëre nulla apparente, ignei quaſi globi diverſis aëris & locis emicuerunt,rurſusque aliis in firmamenti partibus ſe condiderunt. Hoc quidam non ignem, ſed angelicas fuiſſe opinabantur poteſtates, commotionem gentium,quæ ſequuta eſt, præfigurantes. Dum ergo iſta præ oculis adhuc haberentur, ecce quidam incluſus, cui nomen erat Petrus, in finibus Hiſpaniæ conſtitutus, clauſtris egreſſus totum commovit orbem, quandam circunferens chartulam, quam aſſerebat de cœlo lapſam, in qua continebatur, univerſam Chriſtianitatem armis inſtructam, de cunctis mundi partibus ire debere Hieroſolymam, eamque paganis inde pulſis perpetuò poſſidere cum finibus ſuis. Hoc autem evangelico confirmabat teſtimonio, *Et Hieruſalem, inquit Dominus, calcabitur à gentibus, donec impleantur tempora gentium.* Unde provocati, non ſolùm ruſtici, ſed etiam reges, duces, cæteræque mundi poteſtates,epiſcopi, monachi, reliqui quoq; eccleſiæ ordines ad hoc iter movebantur.Poſtremò conſentiẽtibus dictis ejus cũctis,regna rectorib⁹,urbes paſtoribus, vici vaſtãtur habitatoribus:& nõ tantùm viri & pueri, ſed etiam mulieres quamplurimæ hoc iter ſunt aggreſſæ. Mirabilis enim ſpiritus illius temporis homines impulit ad hoc iter aggrediendum. Nam fœminæ in hanc expeditionem exeuntes, virili utebantur habitu, & armatæ incedebant. Congregatis ergo in unum omnibus, qui ad hoc iter aggrediendum ſe ſignaverant, conſilium inierunt, ut Judæos ubicunque conſtitutos,ſponte ſeu coactos, ad Chriſtianitatem traherent, ne alicubi Judaici nominis memoria remaneret, ſed paſſim omnes interficerentur,quicunque Chriſtianitatis nomen cum fidei ſignaculo non amplecterentur. Unde factum eſt, ut quidam ex eis, quamvis inviti, ad baptiſma confugerent, ne rerum ſuarum ſubſtantiam ſimul & vitam amitterent. Plures eorum occidebantur, quorum ſubſtantiæ à Chriſtianis diripiebantur. Hujus itaque doloris immanitate compulſi Judæi in ſeipſos irruerunt, & cultris ſe invicem vulneratos interemerunt. Viri uxoribus & cognatis non pepercerunt, matres filios cum filiabus occiderunt. Hieroſolymitæ autem itinere ſuo pergentes, usque ad urbem Pannoniorum, quæ vocatur Merſeburg, attingentes, magna ex parte interfecti ſunt. Et meritò, quia enim viri cum mulieribus (ut ſuprà dictum eſt) incedebant, immunditiæ fornicationum & abominationum factæ ſunt inter eos : idcirco iram 463
Dei promeruerunt. Godefridus autem, & Balduinus,frater ejus, cum reliquis perrexerunt, & cum maximo labore Antiochiam, ac poſtremò ipſam Hieroſolymam cum reliquis urbibus ceperunt, Chriſto eis largiente virtutem & victoriam de inimicis. Poſt aliquot annos Godefridus dux obiit, & locum ſepulturæ ad ſepulchrum Domini promeruit. Balduinus verò ab exercitu Chriſtianorum rex conſtituitur : per aliquot annos ſuper Chriſtianos regnavit : & paganis latius expugnatis, terras eorum cum urbibus, quas poſſederant, Chriſtianis ſubjugavit. Theodoricus abbas ſancti Albani conſtituitur.

Anno 1097,Henricus de Italia rediit, & Judæis de præterito anno vel coactè baptizatis legem & ritus Judaizandi

conce-

concedit. Praxedis regina diſceſſit ab imperatore.

Anno 1098, Ruchardus, Moguntinenſis archiepiſcopus, regi excommunicato favere nolens, gratiam ejus perdidit, & in Turingiam ſecedens, per aliquot annos ibidem ſtetit.

Anno 1099, imperator Paſcha Ratiſbonæ celebravit, ubi his diebus magna mortalitas eſt facta, in qua Rabodo, Palentinus comes, cum aliis multis moritur. Conradus, Trajectenſis epiſcopus, 4 feria Paſchæ à negotiatore Phryſio crudeliter occiditur. Hermannus, Colonienſis epiſcopus, obiit: cui Fredericus ſucceſſit. Conradus, Einſtedenſis epiſcopus, obiit: pro quo Conradus conſtituitur. Urbanus papa, qui & Otto, obiit.

¶ Cui Richerus abbas, qui Paſchalis, ſuccedit annis 18. Cuidam religioſo in viſione revelata eſt mors Urbani. Cui interroganti, quis poſt eum futurus eſſet pontifex, reſpondit is, qui apparuit Richerus abbas. Rurſus illo interrogante, quamdiu vivere deberet, Reſpice (ait) ad ſuppedaneũ lectuli tui. Quumque reſpexiſſet, vidit jacentem ſchedulam parvam, ex una parte piloſam, & ex alia puram, paucis literis taliter inſcriptam: Terni, ter quaterni, ternique. Qui ſimul juncti, 18 fiunt. Rurſus autem illo ſciſcitante, cur prædicta ſchedula partim piloſa & partim pura eſt, reſpondit, Tempus papatus ejus partim placidum, partim turbulentum erit. Quod verum fuit. His temporibus exorta eſt ſecta monachorum, qui non nigris, ſed griſeis induuntur veſtimentis: cujus author extitit quidam Adam, ut dicunt. Paſchalis igitur pontifex in ſpecula totius eccleſiæ conſtitutus, juxta tenorem anteceſſorum ſuorum, Alexandri, Gregorii, Urbani, contra invaſores ſpiritualium chariſmatum decretum promulgavit: ac denuo Henricum regem cum omnibus fautoribus
464 ſuis excommunicatum pronunciavit. Interea Vigbertus, Romanæ & apoſtolicæ ſedis invaſor, moritur: & quia non habuit ſucceſſorem ſuæ ſectæ, ruit omnis populus ad Paſchalem papam, & ſic annihilata eſt hæreſis ejus, quæ hactenus vigebat. Quidam autem de fautoribus ejus rumorem ſparſerunt in populum, ad ſepulchrum ejus ſe vidiſſe divina micuiſſe luminaria. Quapropter Paſchalis zelo Dei inflammatus juſſit, ut effoderetur, & in Tibrim jactaretur. Quod & factum eſt. Paſchalis ſtatuit, ut quicunque de ſchiſmate hæreticorum ad unitatem & concordiam ſanctæ eccleſiæ catholicæ reverti vellent, priùs omnem hæreſim anathematizarent: ſicque, promiſſa apoſtolicæ ſedis pontifici Paſchali, ejusque ſucceſſoribus obedientia, ſub teſtimonio, Chriſti & eccleſiæ paci & unitati reconciliarentur. Ordo reconciliationis hujuſmodi eſt: Anathematizo omnem hæreſim, & præcipuè illam, quæ ſtatum præſentis eccleſiæ conturbat, quæ aſtruit & docet, anathema contemnendum, & eccleſiæ ligamenta ſpernenda eſſe. Hanc cum ſuis authoribus damno & anathematizo. Promitto autem obedientiam apoſtolicæ ſedis pontifici Paſchali, ejusque ſucceſſoribus, ſub teſtimonio Chriſti & eccleſiæ affirmans, quod affirmat, & damnans, quod damnat ſancta & univerſalis eccleſia. Hieroſolyma idus Julii capta eſt à Chriſtianis, eo die, quo diviſio Apoſtolorum facta eſt, Gotfrido duce exercitum ibi regente: & ſtatim eum Chriſtiani regem ſuper ſe conſtituerunt.

Anno 1100 actum eſt, quod ſequitur. *Paſchali, papæ Romanæ eccleſiæ, & omnibus epiſcopis, & univerſis Chriſtianæ fidei cultoribus, Piſanus archiepiſcopus, & Gotfridus dux, gratia Dei eccleſiæ ſancti ſepulchri nunc advocatus, & Regemundus, comes ſancti Ægidii, & univerſus Dei exercitus, qui eſt in terra Iſraël, ſalutem. Multiplicate preces & orationes cum jocunditate & exultatione in conſpectu Domini, quomodo Deus magnificavit ſuam miſericordiam, complendo in nobis ea, quæ antiquis temporibus promiſerat. Etenim quum capta Nicea, cunctus exercitus inde diſceſſerat, plus quam trecenta millia armatorum ibi fuerunt. Et licet hæc tanta multitudo, quæ univerſam Romaniam occupare poterat, atque epotare flumina omnia & paſcere omnes ſegetes una die poſſet: tamen cum plenitudine tanta conduxit eos Dominus, ut de ariete mini-*

minimus, & de bove vix 12 acciperentur. Præterea etsi principes & reges Saracenorum contra nos surrexerint, tamen Deo volente, facilè victi & conculcati sunt. Ob hæc quidem feliciter acta quia quidam intumuerant, opposuit nobis Deus Antiochiam, humanis viribus inexpugnabilem, ibique per 9 menses nos detinuit, atque in obsidione extra ita humiliavit, ut in toto exercitu nostro vix centum boni equi reperirentur. Tandem aperuit nobis Deus copiam suæ benedictionis, & nunc etiam induxit nos in civitatem ad Turcos, & omnia eorum potestati nostræ tribuit. Quum hæc quasi viribus nostris acquisita teneremus, nec Dominum, qui hæc obtulerat, dignè magnificaremus, à tanta multitudine Saracenorum obsessi sumus, ut de tanta civitate nullus egredi auderet. Præterea fames ita convaluerat, ut vix ab humanis dapibus se aliqui abstinerent. Longum est enarrare miserias, quæ in civitate fuerunt. Respiciens autem Dominus populum, quem ita diu flagellaverat, benignè consolatus est nos. Itaque primò quasi pro satisfactione tribulationis lanceam suam, munus invisum à tempore apostolorum, pignus victoriæ nobis contulit: deinde corda hominum adeò animavit, ut illis, quibus ægritudo vel fames ambulandi vires negaverat, arma sumendi & viriliter contra hostes dimicandi virtutem infunderet: denique cùm triumphantibus hostibus fame & tædio deficeret exercitus Antiochiæ, & maximè propter discordias principum, in Syriam profecti, Varram & Marram, urbes Saracenorum, expugnavimus, & castella regionis obtinuimus. Quumque ibi moram disposuissemus, tanta fames in exercitu fuit, ut corpora Saracenorum jam fœtentium à populo Christiano jam comesta sint. Denique cùm divino monitu in interiora Hispaniæ ingrederemur, largissimam atque misericordem & victoriosissimam manum omnipotentis patris nobiscum habuimus. Etenim cives & castellani regionis, per quam procedebamus, ad nos cum multis donariis legatos præmittebant, parati servire nobis, & oppida sua reddere. Sed quia exercitus noster non multus erat, & in Hierusalem unanimiter venire festinabat: acceptis securitatibus tributarias eas fecimus, quippe quum de multis una civitatibus, quæ de maritimis illis sunt, plures homines haberet, quam in exercitu nostro fuissent. Quumque auditum esset Antiochiæ, atque Laodiceæ, & Rohas, quia manus Domini nobiscum esset, plures de exercitu, qui ibi remanserant, consequuti sunt nos apud Tyrum. Sic itaque Deo cooperante, usque ad Hierusalem pervenimus. Quumque in obsidione multum exercitus laboraret, maximè propter inopiam aquæ, habito concilio, episcopi & principes circumeundam esse civitatem nudis pedibus prædicaverunt, ut ille, qui pro nobis humiliter eam ingressus est, per humilitatem nostram pro se ad judicium de suis hostibus faciendum nobis eam aperiret. Placatus itaque Dominus hac humilitate, 8 die post humiliationem cum suis hostibus civitatem nobis tribuit, eo videlicet die, quo primitiva ecclesia inde abjecta fuit, quum festum de dispersione Apostolorum celebratur. In porticu Salomonis, & in templo ejus nostri equitabant in sanguine Saracenorum usque ad equorum genua. Deinde quum ordinatum esset, qui civitatem retinere deberent, & alii amore patriæ & pietate parentum suorum redire voluissent; nunciatum est nobis, regem Babyloniæ Ascalonam venisse, cum innumerabili multitudine militum, ducturum Francos, qui Hierosolymis erant, in captivitatem, & expugnaturum Antiochiam. Sed aliter Dominus de nobis statuerat. Itaque conscendimus obviam illis, relictis sarcinis & infirmis in Hierusalem cum præsidio. Quumque exercitus noster & hostium se conspexissent: genubus flexis adjutorem Deum invocavimus, ut, qui in aliis nostris necessitatibus legem Christianam confirmaverat, in præsenti bello, confractis viribus Saracenorum & diaboli, regnum Christi & Ecclesiæ à mari usque ad mare usquequaque dilataret. Sic Dominus adfuit, atque tantas tribuit vires, ut in hostem currere videns, fontem aquæ vivæ sitientem cervum segnem adjudicaret, miro videlicet modo, quum in exercitu nostro non ultra 5000 militum, & 15000 peditum fuissent: & in exercitu hostium 100000 equitum & 400000 peditum esse potuissent. Tunc mirabilis in servis suis Dominus apparuit, quum, antequam confligeremus pro solo impetu nostro, hanc multitudinem in fugam vertit, & omnia eorum arma diripuit, ut, si deinceps nobis vellent repugnare, non citò haberent

arma.

arma. Spolia inaudita, & thesaurum regis Babyloniæ obtinuimus. Ceciderunt ibi Maurorum ultra 100000 gladio. Timor autem eorum tantus erat, ut in porta civitatis ad 2000 suffocati sint. De his verò, qui in mari interierunt, non est numerus. Spineta etiam ex ipsis occiderunt. Pugnabat certè pro nobis Deus. Pridie quàm bellum fieret, multa millia camelorum & boum & ovium cepit exercitus. Principum jussu populus hæc divisit: ad pugnam progrediens multas turmas istorum animalium comitabantur miraculosè, & stabant cum stantibus, & currebant cum currentibus. Nubes ab æstu Solis defenderunt nos, & refrigerabant. Celebrata itaque victoria, reversus exercitus est Hierusalem, relictoque ibi Gotfrido duce, comes sancti Ægidii, & Rupertus comes Normanniæ, & Rupertus comes Flandriæ, Laodiceam reversi sunt: ibi classem Pisanorum & Boëmundi invenerunt. Quumque archiepiscopus Pisanus Boëmundum & dominos nostros concordare fecisset, regredi Hierusalem pro Deo & fratribus suis Regemundus disposuit. Ad igitur tam admirabilem fratrum vestrorum fortitudinis devotionem, ad tam gloriosam omnipotentis Dei retributionem, ad tam exoptandam omnium peccatorum nostrorum per Dei gratiam remissionem, & catholicæ Christi ecclesiæ, & totius Latinæ invitamus vos ad exultationem, & omnes episcopos & bonæ vitæ clericos & monachos, & omnes laicos, ut ille vos ad dexteram Dei considere faciat, qui vivit & regnat Deus per omnia secula. Rogamus & obsecramus vos per Dominum Jesum, qui nobiscum semper fuit, & collaboravit, & ex omnibus tribulationibus nos eripuit, ut fratrum sitis memores vestrorum, qui ad vos revertuntur, benefaciendo eis, & solvendo debita eorum, ut vobis Deus benefaciat, & vos absolvat ab omnibus peccatis, ut in omnibus, quæ vel nos vel illi apud Deum meruimus, partem vobis concedat, Amen. Hyems dira & fames magna. Clemens papa, qui & Vigbertus, obiit. Otto, Argentinensis episcopus, obiit. Vdo marchio & alii plures Saxonum barbaros, qui & Luitici vocantur, invasit, & cum honore triumphavit. Gotfridus rex apud Hierusalem obiit, qui exercitum Christianorum regebat, & sepultus est juxta Calvariæ locum, ubi Dominus noster crucifixus est: & statim Christiani fratrem ejus Balduinum super se regem constituerunt.

Anno 1101, imperator Nativitatem Domini Moguntiæ celebravit, Pascha autem Leodii. Conradus, filius imperatoris, in Italia obiit, & sepultus in civitate Florentia. Egilbertus, Trevirorum archiepiscopus obiit: pro quo Bruno constituitur. Liemarus, Bremensis archiepiscopus, obiit.

Anno 1102, Cyclus 19 incipit, indictione 10. Imperator Nativitatem Domini Moguntiæ celebravit. Imperator Flandriam cum exercitu adiit, & pacificè rediit. Rupertus, episcopus Babembergensis, obiit: pro quo Otto constituitur. Hartuigus, Magdeburgensis archiepiscopus, obiit: pro quo Henricus constituitur.

Anno 1103, imperator Nativitatem Domini Moguntiæ celebravit. Cuono comes occiditur.

Anno 1104, imperator Nativitatem Domini Ratisbonæ celebravit, Pascha autem Moguntiæ. Joannes, Spirensis episcopus, obiit.

Anno 1105, Henricus, filius Henrici imperatoris, invaso regno cœpit regnare, vivente patre. Voluit autem Henricus senior Saxoniam hostili manu invadere, propter quosdam catholicos, quod minimè perficere potuit, quia filius eum detestabatur, quemadmodum & cuncti fideles; quoniam excommunicatus denunciabatur à tribus apostolicæ sedis præsulibus, Gregorio scilicet, Urbano, & Paschali. In ipsa verò expeditione, quia Saxoniam moliebatur intrare, filius quadam nocte de exercitu ejus cum paucis aufugit. Henricus de discessione filii tristatus, intermissa jam dicta expeditione, infecto negotio revertitur. Filius verò Sueviam petens, à legato Romani pontificis Gevehardo, Constantiensi episcopo, de excommunicatione absolvitur, & matris ecclesiæ gremio restituitur. Inibi ergo ecclesiasticis rebus sacris pro tempore ordinatis, assumpto secum legato Romano, Boariam Saxoniamque petiit; invasores synodaliter deposuit; reliquos verò fautores

Digitized by Google

res hæreſiarchæ ab officio ſuſpendit, ac ſubjacere examini papæ coëgit. Ruchardus, Moguntinenſis archiepiſcopus, 8 anno, poſtquam diſceſſerat, propriæ ſedi reſtituitur. Imperator Nativitatem domini Moguntiæ celebravit, Paſcha quoque. Emehardus, Verzeburgenſis epiſcopus, obiit.

Anno 1106, imperator ante Nativitatem Domini à filio capitur. Henricus rex Nativitatem domini Moguntiæ celebravit, ibique conventum habuit de habenda pace. Communicato conſilio principum, patrem ſuæ curiæ præſentavit, qui pridie calend. Januariis apud Ingelheim prædicto filio ſuo coram quibusdam principibus regnum tradidit. Et licet hoc feciſſet, tamen nequaquam ea, quæ pacis ſunt, à filio adipiſcitur. Cometa ſtella viſa eſt. Magnus dux Saxoniæ obiit, cujus ducatum obtinuit Lutgerus comes, filius Gevehardi, quum non haberet hæredem. Henricus junior Coloniam obſidet ad injuriam patris. Sed interim moritur pater apud Leodiũ conſtitutus, & Spiram deportatus, in quandam deſertam eccleſiolam deponitur inſepultus, pro eo, quod à tot & tantis patribus, tanto tempore permanſiſſet excommunicatus. Verùm in brevi epilogo oneroſam iſtius viri complectar hiſtoriam. Henricum, hominèm perverſum, & juſto judicio ab eccleſia ejectũ, omnibus revera conſtat manifeſtum. Vendidit enim omnia ſpiritualia, fuit inobediens apoſtolicæ ſedi, & in ipſam ſedem fecit ſupplantationem, ſubſtituendo Vigbertum Gregorio, in legitima uxore ſua modum Chriſtianitatis excedendo, apoſtolicæ ſedis ſententiam parvipendendo. Hinc orta eſt maxima perſequutio in eccleſia Dei, faciente invidia & diſcordia: quoniam unus alium perſequebatur, frater fratri obloquebatur; quidam favebat regi, alius papæ: unde factum eſt, ut multi perirent. In tantum enim crevit hoc malum, ut apoſtolica cenſura pro nihilo haberetur, & ipſa excommunicatio jam facta ignoraretur. Enimverò ut de illo omnia loquar, erat valde miſericors. Aliqui enim, dum ſederet ad requiſita naturæ, eũ perforare volentes, capti ſunt, & ante eũ ducti, qui convicti & confeſſi, abire juſſi ſunt impuniti. Multi etiam principes, qui ei multa mala fecerunt, atq; magnum contemptum ingeſſerunt; mox ut ei ſe proſtraverunt, omnia eis condonavit. Et quamvis eſſet valde compatiens & miſericors in eleemoſynis pauperum, obſtinata tamen mente in excommunicatione per- 466
manſit: quæ omnia bonitatis ejus opera obnubilant. Pater ejus apud Botfeld *(a)* quum ægrotaret, (nam in jecore cervi mortem comederat) rogavit, immo imperando impetravit, ut filio ſuo jurarent ad obtinendum imperium. Quod quidem fecerunt, quum eſſet octo annorum, & nondum baptizatus.

¶ Romanorum 96, quintus Henricus, filius Henrici tertii imperatoris, regnavit annis viginti.

Anno 1107, rex Nativitatem Domini Ratisbonæ celebravit, Paſcha verò Moguntiæ. Henricus rex dum in Goslarienſi oppido conventum habuiſſet, & jura regni, prout voluit, diſpoſuiſſet, ſubitò tempeſtas nimiùm horribilis, fulgurũ, coruſcationum, tonitruorũ exorta, regem & omnem populũ perterruit. Adeò enim vehemens fuit, ut enſem regalem perſtringens, partem non modicam in acumine cum baltheo clypei regalis abſumeret, coriumq; interi[9] clypei per partes in rugam converteret. Dicitur etiam, quòd vulnuſculum regi in maximo digito pedis dextri inflixerit, & hoc idem portaverit, quamdiu vixiſſet. Eodem anno rex Flandriam cum valida manu intrat; ferro & igne cuncta devaſtat; Rupertum comitem cum omni populo ſubjugat.

Anno 1108, rex Aquiſgrani Nativitatem Domini celebrat. Henricus rex Pannoniam ingreditur, ubi ob infidelitatem quorundam principum nihil memoria dignum ab eo agitur. Eodem anno Bohemorum ferè ad 3000 virorum, à proprio duce necati ſunt. Hoc etiam anno cœptum eſt novum monaſterium conſtrui in monte ſancti Dyſibodi. Piæ namque memoriæ Burchardus, abbas divi Jacobi Moguntiæ, quem dominus archiepiſcopus Ruchardus eccleſiæ beati

(a) Vide, quæ de hoc loco notavi ad *REGINONIS a. 1056.*

Digitized by Google

Dyſibodi primum abbatem præfecerat, 2 calen. Julii primum fundamenti lapidem juſſu præfati præſulis poſuit.

Anno 1109, rex Nativitatem Domini Moguntiæ celebravit. Eodem anno deſponſata eſt ei filia regis Anglorum. Henricus rex Coloniam ingreditur, eaque præda & incendio vaſtata revertitur. Ruchardus, Moguntinenſis archiepiſcopus, obiit: cui ſucceſſit Adelbertus, regis cancellarius.

Anno 1110, rex valida manu Italiam ingreditur: ejus oppida, caſtella, municipia, rapina & incendio depopulatur. In cujus exercitu erant 3000 armatorum militum, excepta ſervorum ſequentiumque multitudine, quorum non opus videtur numerum deſcribere. Paſchalis pontifex univerſalis, collecto concilio Romæ in baſilica beati Petri apoſtoli, præſente Henrico rege, pronunciavit decretum, ſeque illud complere velle
467 cum juſtitia & authoritate confirmavit: ſcilicet ut eccleſiæ decimis & oblationibus contentæ eſſent; rex verò prædia & regalia, ducatus ſcilicet, marchionatus, comitatus, & advocatias dudum à Carolo, ejusque ſucceſſoribus, Chriſtianis imperatoribus, eccleſiæ collatas reciperet: ea conditione, ne pontifices regali manu, annulo, & virga inveſtirentur, quæ ſancto ſpiritui authoritatique ſanctorum canonum contraria viderentur. Sed qualiter hæc geſta ſint, ſcripta ipſius imperatoris melius inſinuabunt. *Henricus Dei gratia, Romanorum imperator Auguſtus, omnibus Chriſti fidelibus in eccleſia. Notum eſſe volumus dilectioni & diſcretioni veſtræ, ea, quæ inter nos & dominum illum Paſchalem erant, quomodo incepta tractata ſint: ſcilicet de conventione inter me & ipſum, de traditione Romanorum in me & meos, ut audita intelligatis, intellecta examinetis, examinata dijudicetis. Igitur dum in eò totus eſſem, ut me ad eccleſiæ utilitatem & ipſius votum, ſi juſtum eſſet, componerem, cœpit exaltationem & dilatationem regni ſuper omnes anteceſſores meos promittere. Studebat tamen ſubdolè, quomodo regnum & eccleſiam à ſtatu ſuo diſcinderet, tractare. Quod ſic facere aggreſſus eſt. Regno quidem jam à Carolo 400 & amplius annis, & ſub 63 apoſtolicis inveſtituras epiſcopatuum, eorundem authoritate & privilegiorum firmitate tenenti, abſque omni audientia auferre volebat. Et quum per nuncios noſtros ab eo quæreremus, quid de nobis fieret, in quo regnum noſtrum conſtat, quomodo ferè omnia anteceſſores noſtri eccleſiis conceſſerunt, & tradiderunt, ſubjunxit: Fratres eccleſiæ decimis & oblationibus ſuis contenta ſint: rex verò prædia & regalia, quæ à Carolo & Ludovico, Ottone & Henrico eccleſiis collata ſunt, ſibi & ſucceſſoribus ſuis recipiat & detineat. Ad hoc quum noſtri reſponderent, nos quidem nolle violentiam eccleſiis inferre, nec iſta ſubtrahendo tot ſacrilegia incurrere: fiducialiter promiſit, & ſacramento pro eo firmavit dominica Eſto mihi, ſe omnia hæc cum juſtitia & authoritate eccleſiis auferre, nobisque & regno cum juſtitia & authoritate reddere: noſtris itidem firmantibus, ſi hoc (ut promiſſum eſt) ita compleſſet, quod tamen nullo modo fieri poſſe ſciebat: me quoque (uti quærebat) inveſtituras eccleſiarum reſignaturum: ſicut in charta conventionis plenius poteris videre. Hæc eſt charta conventionis ejus ad me: Dominus papa præcipiet epiſcopis præſentibus in die coronationis regis, ut dimittant regalia regno, quæ ad regnum pertinebant tempore Caroli, Henrici, & aliorum prædeceſſorum ejus, & ſcripto firmabit ſub anathemate, ne quis eorum vel præſentium, vel abſentium, vel ſucceſſorum eorum, intromittant ſe ullo modo, vel invadant eadem regalia, id eſt, civitates, ducatus, marchias, comitatus, monetas, teloneum, mercatum, advocatias, omnia jura centurionum, ideſt, villicorum, turres & villas, quæ regni erant, cum omnibus pertinentiis ſuis, militiam & caſtra. Nec ipſe regem & regnum ſuper his ulterius inquietabit, ſed privilegio ſuo ſub anathemate confirmabit, ne poſteri ſui inquietare præſumant: regem benignè & honorificè ſuſcipiet, & more prædeceſſorum ſuorum catholicorum, ſcienter, non ſubtractò coronabit, & ad tenendum regnum cum his omnibus officii ſui auxilio adjuvabit. Si dominus papa hæc regi non adimpleverit; ego Petrus Leonis juro, quòd tota potentia mea tenebo ad domi-*

dominum regem. Obſides autem niſi effugerunt, reddemus altero die poſt coronationem regis. Si per papam remanſerint, ut non coronetur, ſimiliter reddemus Dominico die, quum rex ad proceſſionem venerit. Obſides dabo Gratianum, filium meum, & filium Vizonis filii, & filium ſororis meæ, ſi eum habere potero. Hæc ſunt ſacramenta ex parte domini papæ: Ego Petrus Leonis juro vobis, quia dominus papa proximo die dominico adimplebit regi, quod in charta conventionis ſcriptum eſt. Hæc ſunt ſacramenta ex parte regis: Ego comes Hermannus, ego comes Gotfridus, ego Volmarus, ego Adelbertus juro vobis, quia dominus rex proxima 4 vel 5 feria, ita principes jurare faciet, & obſides dabit, ſicut in charta conventionis ſcriptum eſt. Et ſic obſervabunt domino papæ, eo tenore, ſi dominus papa proximo die Dominico ſic adimpleverit regi per omnia, ſicut in charta conventionis ſcriptum eſt. Ego verò ut oſtenderem, nullam eccleſiarum Dei diſturbationem ex velle noſtro procedere, in cunctorum oculis aſtantium & auribus hoc decretum promulgavi: Ego Henricus Dei gratia, Romanorum imperator Auguſtus, affirmando & beato Petro, omnibus epiſcopis & abbatibus, & omnibus eccleſiis, omnia, quæ anteceſſores mei reges, vel etiam imperatores, eis conceſſerunt vel tradiderunt, & quæ illi pro ſpe æternæ retributionis obtulerunt, do. Ego peccator pro timore terribilis judicii ullo modo ſubtrahere recuſo. Hoc decreto à me lecto & ſubſcripto, petii ab eo, ut, ſicut in charta conventionis ejus ſcriptum eſt, mihi adimpleret. Quum ergo ſuprà dictæ poſtulationi inſiſterem, ſcilicet, ut cum juſtitia & authoritate, promiſſa mihi conventione, firmiter univerſis in faciem ejus reſiſtentibus, & decreto ſuo palàm hæreſim inclamantibus, ſcilicet epiſcopis, abbatibus, tam ſuis quàm noſtris & omnibus eccleſiæ filiis; hoc, ſi ſalva pace eccleſiæ dici poteſt, privilegium proferre noluit. Paſchalis epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilecto filio Henrico regi, & ejus ſucceſſoribus imperatoribus, &c. Divinæ legis inſtitutionibus ſancitum eſt, & ſacris canonibus interdictum, ne ſacerdotes curis ſecularibus occupentur, néve ad comitatum, niſi pro damnatis eruendis, atque pro aliis, qui injuriam patiuntur, accedant. Unde & apoſtolus Paulus inquit: Judicia ſi habueritis, contemptibiles, qui ſunt in eccleſia, illos conſtituite ad judicandum. In veſtri autem regni partibus epiſcopi vel abbates adeò curis ſecularibus occupantur, ut comitatum aſſiduè frequentare, & militiam exercere cogantur, quæ nimirum aut vix, aut nullo modo ſine rapinis, ſacrilegiis, incendiis, aut homicidiis exhibetur. Miniſtri verò altaris, miniſtri curiæ facti ſunt: quia civitates, ducatus, marchionatus, monetas, turres, & cætera ad regni ſervitium pertinentia à regibus acceperunt. Unde etiam mos eccleſiæ intolerabilis inolevit, ut electi epiſcopi nullo modo conſecrationem acciperent, niſi prius per manum regiam inveſtirentur. Aliquando etiam vivis epiſcopis, inveſtiti ſunt. His & aliis plurimis malis, quæ per inveſtituram plerunque contigerant, prædeceſſores noſtri, Gregorius octavus, & Urbanus ſecundus, felicis memoriæ pontifices excitati, collectis frequenter epiſcopalibus conciliis, inveſtituras illas manus laicæ damnaverunt; & ſi qui clericorum per eam tenuiſſent eccleſias, deponendos; datores quoque communione privandos percenſuerunt, juxta illud Apoſtolicorum canonum capitulum, quod ſe ita habet: Si quis epiſcopus ſeculi poteſtatibus uſus, eccleſiam per ipſos obtineat, deponatur, & ſegregetur, omnesque, qui illi communicant. Quorum veſtigia ſubſequentes & nos, eorum ſententiam epiſcopali concilio confirmamus. Tibi itaque, fili chariſſime, Henrice Rex, & nunc per officium noſtrum, Dei gratia Romanorum imperatori, & regno, regalia illa dimittenda præcepimus, quæ ad regnum manifeſtè pertinebant, tempore Caroli, Ludovici, Ottonis, & cæterorum prædeceſſorum tuorum. Interdicimus etiam, & ſub anathematis diſtrictione prohibemus, ne quis epiſcoporum ſeu abbatum præſentium vel futurorum eadem regalia invadant, id eſt, civitates, ducatus, marchias, comitatus, monetas, teloneum, mercatum, advocatias, jura centurionum & turres, quæ regni erant, cum pertinentiis ſuis, militiam & caſtra; & ne ſe deinceps, niſi per gratiam regis, de ipſis regalibus intromittant. Sed nec poſteris noſtris liceat, qui poſt nos in apoſtolica ſede ſucceſſuri erunt, aut te, aut regnum ſuper hoc inquietare negotio. Porrò eccleſias cum oblationibus & hæreditariis poſſeſſionibus, quæ ad regnum manifeſtè pertinebant, libe- 468

ras manere decrevimus, ſicut in die coronationis tuæ omnipotenti Domino in conſpectu totius eccleſiæ promiſiſti. Oportet enim epiſcopos curis ſecularibus expeditos, curam ſuorum agere populorum, nec eccleſiis ſuis abeſſe diutius. Ipſi enim juxta Paulum Apoſtolum pervigilant, tanquam rationem pro animabus eorum reddituri. De traditione verò in nos, vel in noſtros ſic ſe res habet. Vix portas civitatis ingreſſi ſumus, cùm noſtris infra muri mœnia ſecurè vagantibus, quidam vulnerati, alteri interfecti, omnes verò ſpoliati, aut capti ſunt: ego tamen quaſi pro levi cauſa non motus, bona & tranquilla mente usque ad eccleſiæ beati Petri januas, cum proceſſione perveni. Quod ſic geſtum fuiſſe, rei veritas, multorum aſtipulata teſtimoniis, qui interfuere, proteſtatur. (a)

Anno 1111, rex Nativitatem Domini apud civitatem Florentiam celebrat, & poſt Paſcha à papa imperator conſecratur.

Anno 1112, imperator Nativitatem domini Goslariæ celebravit. Adelbertus epiſcopus capitur.

Anno 1113, imperator Nativitatem Domini apud Erphesford celebravit. Obiit Burchardus, abbas ſancti Jacobi, qui etiam fuit primus abbas in monte
469 ſancti Dyſibodi, cui ſucceſſit dominus Adelhunus, vir in omni opere ſtrenuus, & in univerſa morum probitate conſpicuus, annis quindecim.

Anno milleſimo centeſimo decimo quarto, imperator Nativitatem Domini Babembergæ celebravit, & poſt Epiphaniam apud Moguntiam nuptias fecit. Ludovicus de Turingia capitur. Principes regni conjurant adverſus regem.

Anno milleſimo centeſimo decimo quinto, imperator Nativitatem Domini Goslariæ celebravit, & poſt octavam Epiphaniæ, cum Saxonibus pugna facta multos ſuorum perdens, revertitur, & Paſcha Moguntiæ celebravit. Adelbertus epiſcopus de captivitate liberatur.

Anno milleſimo centeſimo decimo ſexto, imperator Nativitatem Domini Spiræ celebravit, & poſt octavam Epiphaniæ Adelbertus archiepiſcopus apud Coloniam, in feſto ſancti Stephani protomartyris, ab Ottone, Babembergenſi epiſcopo, conſecratur. Imperator Italiam ſecundò intravit. Theodoricus, abbas ſancti Albani, obiit, pro quo Bertolphus conſtituitur.

Anno milleſimo centeſimo decimo ſeptimo, in octava ſancti Joannis Evangeliſtæ, terræ motus bis inter diem & noctem tam terribilis per totum orbem terrarum factus eſt, ut multa ædificia corruerent, & homines vix effugerent: ſed maximè in Italia, ubi tam periculoſus & horribilis fuit, ut manifeſtum Dei judicium ſuper ſe homines expectarent: quum per diverſa loca Italiæ civitates, caſtella, villæ, cum hominibus inibi commorantibus, ſubitò ab hiatu terræ deperirent. Nam & montes ſciſſi ſunt, & flumina, terra deglutiente, exſiccata ſunt, ut, qui vellent, pedibus tranſire poſſent. Nec non fluvius Padus de alveo ſuo ſe erigens, in modum fornicis, in altum ſe extulit, ut via pateret inter terram & aquam, & apertè daretur intelligi, quòd elatis fluctibus mundo exitum minaretur. Et quum ſic diutius aqua penderet, tandem in ſemetipſam tanto ſonitu demittitur, ut murmur illius per aliquot miliaria audiretur. His tam mirandis, tamque tremendis ſignis circunquaque divulgatis, & tribus diebus in jejuniis & orationibus per totam Italiam, ab omnibus peractis: apud Cremonam quidam infantulus, in cunis jacens, pannis obſitus, in primam loquendi vocem contra naturam os aperuit; matremque ſuam eſcas parantem fratri ſuo majori, qui plorando panem petiverat, à corporis curis compeſcuit, aſſerens, ſibi Dei genitricem Mariam, ante tribunal Chriſti ſtantem, inſtantiſſimisque precibus pro judicio, quod mundo propter peccata ſua dare intenderat, ipſi ſupplicantem: ac poſt hæc depoſuit eloquium, usque ad tempus humanæ con-

(a) De hac, circa Inveſtituram Epiſcoporum, controverſia uberius egi in Syntagmate Hiſtoriæ Germanicæ *diſſ. XVI. §. III. ſeqq.*

Digitized by Google

conditioni congruum. Hæc autem tanta & tam horribilia mirabilia hi, qui viderunt, pericula mortis vix evaſerunt; & non ſunt compuncti, nec gratias egerunt Deo pro evaſione ſua. Qui verò audierunt tam ſtupendum ſignum, non glorificaverunt Deum, ſed indurati in maliciis ſuis, majora peccata prioribus addiderunt. Nam hoc eodem anno multa perpetrata mala, conjurationes injuſtæ, incendia, homicidia, concremationes eccleſiarum, & abſtractiones bonorum inibi Deo ſervientium, ſed maximè in partibus Galliæ, ubi cives contra cives conſurgunt, & ſibi non conſentientes capiunt bona, diripiunt civitates, caſtella, domos, villas deſtruunt, incendunt; homines non humano, ſed pecudum more dilaniant, atque interimunt. Bis etiam hoc anno eclipſis Lunæ facta eſt, ſcilicet decimo ſexto calendis Julii, & tertio idus Decembris. Mirabile quoque ſignum decimoſeptimo calend. Januariis in cœlo apparuit, variis coloribus permixtum.

Anno milleſimo centeſimo decimooctavo, imperator de Italia revertitur.

Anno milleſimo centeſimo decimo nono, obiit Obertus, Leodienſis epiſcopus, & Adelgas, Magdeburgenſis epiſcopus, & Henricus de Suchuende. Obiit & Joannes papa, qui & Gelaſius, apud Cluniacum.

§ Cui ſucceſſit Otto, qui & Calliſtus, Viennenſis archiepiſcopus. Imperatoris & principum conventus juxta Moguntinum in feſtivitate Petri & Pauli habitus. Remenſi ſynodo præſedit Calliſtus papa, calendis Octobris. Volpertus abbas ſancti Albani conſtituitur.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo, Dieggerus, Metenſis epiſcopus, obiit.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo primo, Fridericus, Leodienſis epiſcopus, obiit, pro quo Adelberd, frater Godfridi ducis, conſtituitur.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo ſecundo, Cyclus viceſimus quartus incipit, indictione decima quarta. Generalis abſolutio banni per Lamperum, tunc Oſtienſem epiſcopum, poſt papam effectum, & dictum Honorium. Cuno, Argentinenſis epiſcopus, deponitur, & Bruno conſtituitur. Gebehardus in Wirzeburg epiſcopus conſtituitur.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo tertio, Bruno, Spirenſis epiſcopus, obiit: cui Arnoldus ſucceſſit.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo quarto, Brunus, Trevirorum epiſcopus, obiit. Eclipſis Lunæ tertio nonas Februarii contigit.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo quinto, Henricus quartus imperator, ſed hujus nominis quintus rex, obiit: pro quo Lotharius, dux Saxoniæ, tertio calendis Septembris, Moguntiæ conſtituitur, & idibus Septembris Aquisgrani coronatur à Friderico, Colonienſi archiepiſcopo.

§ Honorius, papa centeſimus quinquageſimusquartus poſt Petrum, ſedit annis quinque, menſibus duobus, & diebus octo.

Mathildis regina in Anglia ad patrem ſuum proficiſcitur, manum ſancti Jacobi ſecum deferens: per quod irreparabile damnum regno Francorum intulit.

Rege apud Ratisbonam in conventu principum inquirente, prædia judicio proſcriptorum, à rege ſi juſtè forifactoribus *(a)* abjudicata fuerint, vel pro his, quæ regno attinent, commutata; utrùm cedant ditioni regiminis vel proprietati regis: judicatum, potius regiminis ſubjacere ditioni, quàm regis proprietati. Legati pro confirmando rege Romam mittuntur, Gerhardus cardinalis, Cameracenſis, & Virdunenſis, epiſcopi. 470

Anno milleſimo centeſimo viceſimo ſexto, § Romanorum 97 regnavit Lotharius.

Obiit Hartuinus, Ratisbonenſis epiſcopus,

(a) Dicebantur, qui publica delicta commiſiſſent. Controverſia igitur erat, an bona proſcriptorum Imp. an vero Regno cedere debeant: & poſterius decretum; licet hujus controverſiæ, & Principum Conventus nullam aliàs mentionem eſſe factam, norim.

Digitized by Google

ſcopus, pro quo Cono, Sigebergenſis abbas, conſtituitur. Filius ducis Bajoariæ ducatu Saxoniæ à rege donatur. Mortuo Magdeburgenſi archiepiſcopo, rex ibidem curiam in Paſcha habuit. Arnoldus, Spirenſis epiſcopus, obiit: pro quo Sigefridus conſtituitur. Norbertus, vir religioſus, eccleſiæ apud Vormatiam præficitur. Arnoldus, Magdeburgenſis epiſcopus, occiditur. Rex, dum Ottonem, quem ducem ordinaverat, hyemis tempore Boëmiam introducere vellet, Udalricus, qui terras illas occupaverat, ducatum ſibi defendere parabat. Sed, dum miles ferro viam per ſylvam aperit, repentè hoſtes ſupervenientes, ipſum Ottonem, aliosque multos fortes viros interficiunt. Adelbertus marchio capitur.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo ſeptimo, rex Nativitatem Domini Coloniæ celebravit. Caſtrum Nurenbergenſe obſeſſum per duos menſes à rege & duce de Bohemia, ſed absque effectu ſoluta eſt obſidio. Guillielmus, princeps Burgundiæ, occiditur à ſuis. Carolus, comes Flandriæ, ſuper omnes ſui temporis principes juſtitiæ mirabilis ſectator, coram altari, quum orationibus piis attentus eſſet, à ſuis hominibus occiditur. Rex Dominicæ Reſurrectionis feſtum Goslariæ celebravit. Conradus de Zeringa coram plerisque Burgundionum optimatibus, principatu Burgundiæ apud Spiram civitatem ſublimatur. Rex, in feſto Pentecoſtes, apud urbem Merſeburg, duci Bavarorum filiam ſuam, juxta regalem magnificentiam, conjugio ſociavit. Obierunt hi: Theodoricus Monaſterienſis, Udalricus Conſtantienſis, Ebhardus, Argentinenſis, Perodelberus Leodienſis, & Godebaldus Trajectenſis, epiſcopi.

Anno milleſimo centeſimo viceſimo octavo, rex Nativitatem Domini Verzeberg celebravit, ubi Embrichonem epiſcopum conſtituit. Spira obſeſſa
471 ab idibus Auguſti usque ad calendas Novemb. Leodienſis electus Alexander, Moguntiæ inveſtituram ſuſcepit à rege. Bernhardus Podelbornenſis epiſcopus conſtituitur. Trajecti epiſcopus ordinatur Andreas, præpoſitus Leodienſis. Rex Paſcha Merſeburg regio more celebravit, ubi filium ducis Bohemiæ in ſabbato ſancto ad hoc ipſum directum, de ſancto fonte ſuſcepit. Obiit Henricus, marchio de Staden: *(a)* cujus marchiæ Udo Frankenlauff præficitur. Lubaldus quoque, marchio de Sceyre, vir corpore & animo præſtans, defungitur. Marchio Tiebaldus rogatu ducis Boariæ in gratiam regis recipitur. Adelhunus, ſecundus abbas in monte ſancti Dyſibodi, defungitur 15 Julii, cui ſucceſſit Fulcardus abbas.

Anno 1129, Spira ſecundò obſeſſa, ab idibus Julii usque ad calend. Januarias. Rex Nativitatem Domini Vormatiæ celebravit. Halverſtadenſis epiſcopus, à ſuis canonicis Romæ inique accuſatus, à legato papæ deponitur. Henricus, Virdunenſis epiſcopus, à Matthæo Albanenſi, apoſtolico legato, deponitur. Bruno, Argentinenſis epiſcopus, interventu reginæ & epiſcoporum quadriennio expulſus, gratiam regis conſequitur. Conradus dux, frater Friderici, ducis Sueviæ, Trevirenſem archiepiſcopum apud Longobardiam cepit, & Parmenſibus pro ſexcentis libris tradidit. Rex Purificationem ſanctiſſimæ virginis Mariæ apud Altenam *(b)* civitatem fecit, ubi Giſilbertum, Trajectenſis eccleſiæ oppreſſorem, decollare ipſe fecit, quarto idus Januarii.

Anno 1130, Spira deditione ſubacta. Obiit Honorius 154 papa poſt Petrum. Pro quo conſtituti ſunt duo: id eſt, Gregorius, qui dictus eſt Innocentius; & Petrus, qui cognominatus eſt Anacletus, filius cujusdam potentis viri Romanorum, Petri Leonis. Et apud Cluniacenſe cœnobium monachus Bertholdus, Hiltinenſis *(c)* epiſcopus, obiit:

(a) De hoc ſupra *ad a. 1087.* Idem confirmat *ANNALISTA SAXO ad a. 1128.* ſcribens: *Henricus Marchio, filius Udonis Marchionis, mortuus eſt.*

(b) *ANNALISTA* tamen *SAXO*, Lotharium hoc anno feſtum Purificationis Coloniæ celebraſſe, dicit.

(c) Potius Hildesheimenſis Epiſcopus, ſecundum dictum Annaliſtam.

Digitized by Google

iit: pro quo Bernhardus magiſter ſcholarum conſtituitur. Volpertus, abbas ſancti Albani, obiit: pro quo Vernherus conſtituitur. Burchardus, Cameracenſis epiſcopus, obiit. Udo de Frankenlauff *(a)* ab hominibus Adelberti comitis occiditur. Hermannus de Vinzenberg Burchardum de Lochenheim, *(b)* virum regi fideliſſimum, in colloquium vocans, occidit. Ludovicus comitatum Thuringiæ, Hermanno judicio ſublatum, à rege ſuſcepit. *(c)* Caſtrum Nurmbergenſe regi traditur. Dedicatum eſt altare ſancti Stephani, quod in Auſtrali parte novi monaſterii ſitum eſt, à domino Adelberto, Moguntinenſi archiepiſcopo, in honorem domini noſtri JESU CHRISTI, & beatiſſimæ Mariæ, & omnium præcipuè martyrum, & nominatim ſancti Stephani protomartyris, Laurentii, Vincentii & Albani.

Anno 1131, rex Nativitatem Domini Gandersheim tranſegit. Gerhardus cardinalis cum legatione apoſtolica ſupervenit; nuncians, dominum papam colloquium ipſius ſuper omnia deſiderare. Concilio Remenſi præſedit Innocentius papa, 14 calend. Novembris, præſente Ludovico, rege Franciæ: cujus filium adhuc parvulum Regem conſecravit. Rex autem Lotharius Leodium, cum principibus totius regni, archiepiſcopis, epiſcopis, ducibus, marchionibus, palatinis, comitibus, & etiam cæteris nobilibus, ad curiam condictam venit. Adventientem ibi papam rex magnificè ſuſcepit. Dominus papa regem ad comprimendam tyrannidem Petri Leonis, apoſtolicæ ſedis invaſoris, Romam invitabat, plenitudinem imperii in eadem Romana civitate, ſicut decebat, offerens. Concilium Moguntiæ habitum, præſente Lothario rege, præſidente Matthæo Albanenſi, cum Moguntinenſi archiepiſcopo, ubi Bruno, Argentinenſis epiſcopus, præſentibus Auguſtenſe, Einſtedenſe, Babenbergenſe, Wurzeburgenſe, Spirenſe, Vormatienſe, epiſcopis, à clero & populo, ſuper violentia, intruſione, & conſecratione impetitus, in manus archiepiſcopi & cardinalis Argentinenſem reconſignavit epiſcopatum. Obierunt archiepiſcopi, Fridericus Colonienſis, & Meginherus Trevirenſis.

Anno 1132, rex Nativitatem Domini Coloniæ celebravit, ubi conſtituti ſunt archiepiſcopi, Brunus Colonienſis & Adelbertus, qui mox conſecrati ſunt à Vilielmo Prænestino, apoſtolici legato. Rex in Aſſumptione ſanctæ Mariæ in Italiam expeditionem movit. Conno, Ratisbonenſis epiſcopus, vita functus eſt.

Anno 1133, imperator de Italia revertitur, conſecratus ab Innocentio papa in eccleſia Lateranenſi. Eodem anno 4 nonis Auguſti, 27 luna, Sol obſcuratus eſt 7 hora diei, & tenebræ factæ ſunt, ita ut ſtellæ in cœlo apparerent.

Anno 1134, Eberhardus, Med. epiſcopus *(d)* obiit. 472

Anno 1135, imperator Nativitatem Domini Spiræ celebravit. Dedicatum eſt altare, quod ſitum eſt ad Aquilonem in novo monaſterio, à domino Adelberto, Moguntino archiepiſcopo, in honorem Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ſanctæ Crucis, & præcipuè ſancti Petri, apoſtolorum principis, & omnium ſanctorum.

Anno 1136, imperator ſecundò revertitur in Italiam cum exercitu, contra Ruggerum, Siciliæ tyrannum. 5 idus Novembris obiit piæ memoriæ Fulchardus, tertius abbas ſancti Dyſibodi. Cui ſucceſſit dominus Conno, ordinatus 6 calend. Januarii. Obiit divæ memoriæ domina Juda, *(e)* quæ 24 annis in mon-

(a) ANNALISTA: de Frekenleve.
(b) ANNALISTA: de Luckenheim.
(c) Vide infra Hiſt. Landgrav. *cap. XVIII.*
(d) Reliqui Annales de hoc Eberhardo tacent, nec indagare adhuc licuit, qualis iſte Antiſtes. Sane, apud Metenſes, nullus tunc Eberhardus.
(e) TRITHEMIUS Chron. Hirſaug. ad a. 1136. hunc locum explicat, dum de S. Hildegarde ſcribit: *Cui pater cellulam conſtruxit in monte S. Diſibodi, juxta Cœnobium Monachorum tunc Ordinis noſtri, quod uno vix diſtat milliario a Mo-*

monte ſancti Dyſibodi incluſa, ſoror Megenhardi, comitis de Spanheim. Hæc ſancta mulier incluſa eſt calend. Novembris, & aliæ tres cum ea, ſcilicet Hildegardis, & Sumet vocabuli duæ; quas etiam, quoad vixit, ſanctis virtutibus imbuere ſtuduit.

Anno 1137, imperator, in Italia rebus proſperè & magnificè geſtis, revertitur, & apud caſtrum quoddam Boariorum ducis, 3 calend. Decemb. defungitur. Corpus ejus in ſaxo, apud Lutheram ipſius monaſterium, ſepelitur. Obiit Adelbertus, Moguntinus archiepiſcopus, 9 calend. Julii. Monaſterium principale in Moguntia cum aliqua parte civitatis combuſtum eſt.

Anno 1138, Conventus principum apud Confluentiam urbem factus eſt, in cathedra ſancti Petri, ubi Conradum, Henrici imperatoris ex ſorore neporem, Regem conſtituunt. Qui deinde mediæ Quadrageſimæ dominico die, à Dicuvino *(a)* cardinale, Aquisgrani civitate conſtitutus eſt. Dedicatum eſt altare Confeſſorum in ſanctuario novi monaſterii, ad Aquilonarem plagam ſitum, à domino Sivardo Deblaſenſi, *(b)* epiſcopo reverendiſſimo, in honorem domini noſtri Jeſu Chriſti, & omnium Confeſſorum, ſed nominatim ſancti Clementis martyris & papæ, Gregorii papæ, ſancti Martini & Nicolai, epiſcoporum. Qui venerabilis præſul, ab eccleſia ſua injuſtè expulſus, venit in epiſcopatum Moguntinenſem, quumque eo tempore præſule caruit, multas inibi eccleſias & altaria, licentia Moguntinenſis eccleſiæ, conſecravit. Eodem anno, & eodem die dedicatum eſt altare ſancti Benedicti retrò tumbam ſancti Dyſibodi poſitum, à prædicto præſule, in honorem ſancti Benedicti, & omnium confeſſorum. Dedicatum eſt altare, in ſanctuario ad auſtralem ſitum, ab eodem, in honorem Joannis evangeliſtæ, Margaretæ, Agathæ, & Luciæ, & omnium ſanctarum virginum. Acta ſunt hæc ſub domino Conone, ſancti Dyſibodi quarto abbate.

§ Romanorum 98, Conradus hujus nominis tertius, regnavit. Rex Paſcha Coloniæ celebravit. Inde aſcendens 3 hebdomade poſt Paſcha, Moguntiæ cum magno favore cleri & populi ſuſceptus eſt. Ibi Adelbertus, defuncti archiepiſcopi ex fratre nepos, communi omnium conſenſu, data à rege præceptione, epiſcopus deſignatus eſt. Rex curiam apud Babenberg in Pentecoſte habuit, ubi principes totius regni convenerant; Saxones quoque omnes, excepto duce Bavariæ Henrico, defuncti imperatoris Lotharii genero. Adelbertus Moguntiæ electus ſabbato fuit, & poſtea presbyter ordinatus: ſequenti die, octavis videlicet Pentecoſtes, ab Ottone, ipſius eccleſiæ antiſtite, epiſcopus conſecratur. Legati à rege ad Henricum, ducem Bajoariæ, directi, Ratisbonæ receptis regalibus regi occurrunt. Hoc eodem anno, die paraſceve Paſchæ, calendis Aprilis, poſt celebratas matutinas, mox à fratribus apertum eſt ſepulchrum ſanctiſſimi patris noſtri Dyſibodi: præſentibus venerabilibus perſonis, domino ſcilicet Conone, ipſius loci quarto abbate; domino Gerardo, abbate ſancti Maximini chariſſimo, & domino Bernhelmo, primo abbate in Spanheim, cum omni congregatione ejusdem eccleſiæ, ab uno fratre ſigillatim allatæ ſunt foras ejusdem patris reliquiæ. Repertæ ſunt autem in veteri monaſterio, ubi reconditæ fuerant, à domino Villigiſo archiepiſcopo.

Anno 1139, rex Nativitatem Domini Goslariæ

naſterio quondam meo Spanheimenſi, & eam cum tribus aliis ejusdem propoſiti virginibus, curæ Abbatis loci commendavit. Harum prima fuit S. Hildegardis, ex proxima villa Bikellenheim oriunda, quæ poſtea Monaſterium conſtruxit in monte S. Ruperti apud Bingios, filia cujusdam militis, de qua ſuo loco dicemus. Secunda ſimiliter, & tertia prioris S. Virginis nomen habebant. Ex hoc loco etiam patet, pro *ſumet vocabuli duæ:* legendum eſſe: *ſuimet vocabuli duæ.*

(a) OTTO FRISINGENSIS *Chron. lib. VII. c. XXII.* eum vocat *Theoduinum. ANNALISTA SAXO: Thietvvinum.*

(b) Al. *de Blaſenſi.*

Digitized by Google

Goslariæ celebravit. Henricus, dux Saxoniæ, moritur, pro quo Adelbertus marchio ducatum ſuſcepit, contra quem omnes penè principes Saxonum conjurant. Richniza imperatrix obiit. Reliquiæ ſancti Dyſibodi translatæ ſunt calend. Novembr. à veteri eccleſia in novum monaſterium, migrante unà omnium conſecratione, ſub præfato domino Conone abbate.

Anno 1140, Cyclus decennovalis 5 incipit, indictione 3. Rex Purificationem ſanctæ Mariæ apud Vormaciam tranſegit: & Paſcha Virzeburg celebrat. Gebehardus, Argentinenſis epiſcopus, obiit. Otto Babinberg obiit. Adelbertus, Moguntinenſis epiſcopus, à papa Innocentio vocatus, Romam adiit, à quo & benignè ſuſcipitur. Caſtrum Vinsberg à rege obſeſſum: in qua obſidione Velph, frater Henrici ducis, cum rege in eodem loco bellum commiſit, in ſabbato 12 calend. * & rex tandem victor extitit, multis prædicti Velfonis interfectis, & nonnullis captis; ac non longè pòſt caſtrum cepit. Rex dedit abbatiam ſancti Maximini ſancto Petro.

Anno 1141, rex curiam apud Ratisbonam in Pentecoſte habuit, ubi nonnulli principes Saxonum adfuerunt. Adelbertus, Moguntinus archiepiſcopus, cum Saxonibus adverſus regem conjurat, & non poſt longum moritur, 16 calendis Auguſti; pro quo Marcolphus conſtituitur.

Anno 1142, rex Paſcha Verzeberg celebravit, & inde poſt feſtum tranſiens, Francenfort venit in Dominica Miſericordia: & ibi curiam habuit, ubi convenerunt omnes penè principes Teutonici regni, ubi & Saxones in gratiam regis venerunt. Et filius Heinrici ducis ducatum Saxoniæ ſuſcepit, cujus matrem rex fratri ſuo Henrico marchioni ibidem copulavit, ac ducatum Boariæ tradidit. Marcolphus, Moguntinenſis archiepiſcopus, obiit, pro quo Henricus majoris domus præpoſitus conſtituitur, & à rege in Francenfort inveſtituram accepit, præſentibus cardinalibus Gregorio & Dicwino. Dedicata eſt capella in hoſpitali quinto calendis Junii, à domino Vigero, Brandenburgenſi epiſcopo, in honorem domini noſtri JESU CHRISTI, & ſancti Nicolai. Proxima die anni ejusdem dedicata eſt capella in infirmaria ab eodem præſule, in honore beatæ Mariæ Magdalenæ, quarto calendis Junii.

Anno 1143, hyems dura. Adelbertus, Trevirorum archiepiſcopus, expulſis prioribus monachis de ſancto Maximino, & Cœleſtinus 155 papa conſtituit ibi abbatem, Sigerum nomine. Hoc anno, indictione 6, dedicatum eſt novum monaſterium in monte ſancti Dyſibodi, & principale altare à domino Henrico, Moguntinenſi archiepiſcopo, in honorem Domini noſtri Jeſu Chriſti, 473
& glorioſæ ejus matris, & beati Joannis evangeliſtæ, ac beatiſſimi patris noſtri Dyſibodi, confeſſoris atque pontificis. Eodem anno & eadem die dedicatum eſt in veſtibulo monaſterii altare à præfato archiepiſcopo, in honorem victorioſiſſimæ crucis & ſancti Joannis Baptiſtæ. Ipſo nihilominus anno vel die reconditæ ſunt reliquiæ ſancti Dyſibodi, patris noſtri, à ſuprà dicto præſule, 3 calend. Octob. in tumulo lapideo, retro principale altare poſitæ in locellis duobus plumbeis: altero eorum ſcilicet minore oſſa continente, altero majore cineres. Impoſitæ ſunt ipſo tumulo tria corpora ſanctarum de collegio 11000 virginum in loculis ligneis, & quædam de Thebæa legione. Acta ſunt hæc domino Cunone cooperante, ejus loci 4 abbate.

Anno 1144, hyems valida & ventuoſa.

§ Lucius papa conſtituitur.

Anno 1145, rex Paſcham apud Verzeburg celebravit.

§ Eugenius papa conſtituitur. Cometa apparuit in Majo. Hoc anno Rohas à Saracenis capitur in ſacra nocte Nativitatis Domini: quorum rex extitit quidam Sangùin nomine.

Anno 1146, capella ſanctæ Mariæ dicata eſt calend. Novemb. ab Henrico, Moguntinenſi archiepiſcopo, in honorem Domini, & ſanctæ Crucis, & præcipuè ad laudem beatæ Mariæ, & ſancti patris noſtri Dyſibodi, atque Felicis papæ & martyris, & omnium ſanctorum. Rex Nativitatem Domini in Magdeburg celebravit. Hoc anno terræ motus

Digitized by Google

magnus eſt factus Moguntiæ, vicibus quindecim.

Anno 1147, rex Nativitatem Domini celebravit Merſeburg, ubi Moguntinus archiepiſcopus,& omnes penè principes Saxonum aderant. Signum in palmis apparuit. Etenim quum epiſcopus & omnis populus clerusque, qui ad diem feſtum convenerant, aſtarent, quaſi iris in cœlo apparuit, ac in medio cruces oſtenſæ ſunt. Rex Paſcham Domini Babenberg celebravit. Sigefridus, Spiræ epiſcopus, obiit, pro quo Guntherus conſtituitur. Emercho, epiſcopus Verzeburgenſis, de Græcia rediens, Aquilejæ moritur, ibique ſepelitur: pro quo Sigefridus conſtituitur. Eggebertus, Babenbergenſis epiſcopus, obiit; pro quo Eberhardus ordinatur. Conradus rex Ungariam intrat, ac ducem eorum, Vardis nomine, bello petit, igne prædaque vaſtat univerſa, & rebellem ducem obſides dare, ſibique jurejurando fidelitatem confirmare coarctat. Peſtilentia magna facta eſt. De navali expeditione terræ ſanctæ quædam dicam: Hoc anno, in octava Paſchæ, 5 calend. Maji, movit exercitus à
474 Colonia: & 14 calend. Junii venimus in portum Angliæ Derchimite, ubi erat comes de Areſchot cum 200 ferè navibus Anglicis & Flandricis, & 6 feria ante Rogationes navigavimus per 8 dies. In vigilia Aſcenſionis paſſi maris tormenta, 8 demum die in portum Hiſpaniæ Gazzim ſaltem cum 50 navibus appulimus, rurſum in portum Viver ejusdem litoris venimus. Poſtea 6 feria ante Pentecoſten in portum Galliciæ Thamara pervenimus. Et 8 Pentecoſtes navigavimus: & 2 feria applicuimus ad alveum fluminis Dorius Portugaliæ. Exinde ad alveum fluminis Tagi intrantes, 2 die apud Ulisbonam vigilia Petri & Pauli applicuimus. Circa Nativitatem beatæ Mariæ turris lignea incepta, & circa medium Octobris perfecta, propugnaculum nobis fuit: tandem in ipſa nocte ſancti Galli abbatis, lignis ignem impoſuerunt, & murum 200 pedum irruerunt. Victoria tamen obtenta, feſto virginum 11000. Duo muti in exercitu cœperunt loqui, feſto ſancti Gereonis.

Anno 1148, Signum circa ſolem apparuit mirabile in menſe Februario.

Anno 1149, Conradus rex ab Hieroſolymis reverſus eſt, nihil dignum memoriæ referens.

Anno 1150, Sigefridus, Wurzebergenſis epiſcopus, obiit.

Anno 1151, Fames valida, ac mortalitas hominum.

Anno 1152, Hermannus, comes de Vintenberg, cum uxore ſua interemptus eſt. In menſe Januario magna inundatio aquæ in partibus Rheni fuit. Conradus rex obiit 15 calend. Martii.

§ Fridericus, fratruelis Conradi regis, regnavit.

Anno 1153, Signum in Sole apparuit, 7 calendis Februarii. Henricus, archiepiſcopus Moguntinenſis, in Pentecoſte ex præceptoEugenii papæ depoſitus eſt, & Arnoldus cancellarius electus eſt. Henricus, Moguntinenſis archiepiſcopus, obiit cal. Septemb.

Anno 1154, Fridericus rex in Italiam proficiſcitur. Magna inundatio aquæ fuit. Translatio ſancti Adelharii in Erphesford 11 cal. Maji. Eugenius papa obiit. § Huic Adrianus ſucceſſit.

Anno 1155, Fridericus Romæ ab Adriano papa imperator factus eſt. Bellum fuit inter Arnoldum archiepiſcopum, & Hermannum Palatinum comitem. Dominus Cono, quartus abbas in monte ſancti Dyſibodi, obiit 6 nonis Julii: cui dominus Helingerus 5 ſucceſſit, 16 cal. Auguſti. Imperator de Roma revertitur. Rex Nativitatem Domini Vormaciæ celebravit, ubi Hermannus, Palatinus comes, & Emicho, comes de Linengen, & Gotfridus de Spanheim, & Henricus de Katzenelenboge, & Conradus, comes de Kirberg, Henricus, comes de Didiſſen, (a) & alii ex parte prædicti Hermanni canes portaverunt: & ſic dominus Arnoldus epiſcopus ab excommunicatione eos abſolvit. Ex parte verò epiſcopi, canes portare quidem cœperunt: Ludovicus, comes de Lohim (b) & Guiliel-

(a) f. potius *de Dietz*, dum iſta ætate memoretur Henricus, Embriconis filius. Adde *FRID. LUCÆ Graffen-Saal p. 927.*

(a) *MART. CRUSIO Ann. Suev. p. II. lib. X, c. XIV.* dicitur Comes de Lohun.

Digitized by Google

Guilelmus, comes de Glisberg, & alii: ſed ob reverentiam archiepiſcopi ceſſare ab imperatore juſſi ſunt.

Anno 1156, Arnoldus archiepiſcopus, à quibusdam appellatus ad apoſtolicam pœnitentiam, Adrianum papam adiit: à quo honorificè ſuſceptus apoſtolicam legationem promeruit, reverſusque Moguntiæ honorificè ſuſcipitur. Hoc ipſo anno Fridericus imperator Agnetem, principis Burgundiæ filiam, uxorem duxit, repudiata priore legitima uxore apud Conſtantiam, unde in eccleſia graviſſimum exortum eſt ſchiſma. Hermannus Palatinus comes obiit. Cui ſucceſſit Conradus, frater imperatoris ex patre.

Anno 1158, imperator Paſcha Vormatiæ celebravit, ubi penè omnes principes Teutonici regni convenerunt, & in Longobardiam ſequenti anno cum rege ſe ituros juraverunt. Poſt hæc ipſo anno imperator effecerat arte, ut abbates,& præpoſiti, & meliores quidam de miniſtralibus Moguntinæ eccleſiæ, fidē in manū regis & in manus quorundam amicorum ejus darent, ut,quum ſuus epiſcopus Arnoldus quovis caſu defeciſſet, alium non eligerent, niſi conſilio eorum ipſe medius intereſſet.

Anno 1158, imperator cum principibus Teutonici regni circa Pentecoſten Longobardiam intravit,& urbem Brixiam cum aliis cepit, poſtquam Mediolanum in manu valida, ſcilicet 5000 Teutonicorum obſedit. Diſcordes autem erant Longobardi. Quumque Mediolanenſes ſe arctè obſeſſos viderent, imperatori civitatem ſeque tradiderunt. Quidam ex clero Moguntinæ eccleſiæ, ſcilicet Gotfridus,abbas ſancti Jacobi,& Burchardus,præpoſitus ſanctiPetri,cum aliis, omnesque ſimul urbani, majores cum minoribus, epiſcopum ſuum Arnoldum nimis exoſum cœperunt habere, & imperatorem adverſus eum ſæpe interpellaverunt; ſoli,qui Silthovera *(a)* dicuntur, partibus epiſcopi favebant.

Anno 1159, Cyclus 11 decennovalis incipit, indictione 7. In Longobardia Cremona à Cæſare obſeſſa, adjuvantibus quibusdam etiam de Cremona.Adverſarii poſtremò epiſcopi Moguntinenſis poſt feſtum ſancti Remigii ſynodum armata manu, ut eam exturbarent, ingreſſi: ſed comitibus cum ſuis ad arma alacriter convolantibus, turpiter redire ſunt coacti. Qua de re poſt feſtum omnium ſanctorum epiſcopus Longobardiam petit, ſuper hoc imperatori querimoniam facere. Sed & adverſarii ejus euntem haud ſegnes ſubſequuntur. Menſe Octobri obiit. Adrianus papa imperatorem pro conjugii diſſidio excommunicare diſpoſuerat, ſed menſe Octobri morte præventus eſt: pro quo duo conſtituti ſunt, id eſt, Orlandus, qui dictus eſt Alexander, Adriani ſententiam approbans; & Octavianus, cognominatus Victor, imperatori plurimùm favens.

Anno 1160, imperator juſſit, poſt octavam Epiphaniæ concilium Papiæ haberi, ubi Victor papa adfuit, & Alexander abfuit: quapropter Victor confirmatur, & Alexander reprobatur. His ita geſtis,Arnoldus,præſul Moguntinus, revertitur, & in Nativitate divi Joannis Baptiſtæ à Moguntinenſibus occiditur in monaſterio ſancti Jacobi: monaſterium verò incendio & præda vaſtatur. Scelere peracto, ſceleris authores cum clero licet coacto Rodolphum filium, Conradi, ducis de Zeringen,epiſcopum ſubſtituerunt, poſtpoſita fide, quam prius in manus imperatoris dederant. Temporibus Ottonis imperatoris hujus nominis tertii, præfuit eccleſiæ Moguntinæ Villegiſus, archiepiſcopus memoria dignus, qui ipſum Ottonem adhuc valde puerum & imperatorem educavit, & interim per 16 annos Romanum rexit imperium. Hic fecit crucem auream, *(b)* & in monaſterio ſancti Martini 475

(a) Hunc locum explicat *TRITHEMIUS Chron. Hirſ. ad a. 1159.* ſcribens: *ſoli creopolæ homines, id eſt, macellarii, carniſcidæ, partes Archiepiſcopi ſequentes tuebantur cum quibusdam civibus, qui ſanum & rectum ſapiebant. Qui poſt ea pro eorum in Pontificem benevolentia, non paucis ab Imperatore privilegiis donati ſunt.* Dicebantur autem *Silthoveri* à parte quadam Civitatis, *Selehoven* dicta, hodie *auf dem Graben*,ex qua oriundus erat Arnoldus, prout *GEORGIUS HELWICH not. ad Conradi ſ. Chriſtiani Chron. ſect. II. §. I. p. 107.* demonſtravit. Vide etiam *SERARIUM lib. V. p. 558.*

(b) Hæc aurea crux *Benna* fuit dicta, de qua *CONRADUS Chron. Mogunt. Sect. I. §. II. n. IX. SERARIUS Rer. Mogunt. lib. I. c. XXXII. n. III. lib. V. n. XVI.*

Digitized by Google

tini posuit eam: patibulum erat cypressinum, laminis aureis & lapidibus pretiosis super intectum, & imago aurea, ubi versus erat inscriptus:

Auri sexcentas tenet hæc crux aurea libras.

Hujus imaginis alterum pedem Marcolphus episcopus tulit, & Romam pro pallio misit: alterum cum cruribus Arnoldus episcopus accepit, & Hermanno, comiti Palatino, cũ eo rebellavit.

Anno 1161, Totum, quod residuum fuit, suprà dictus Rodolphus, cum beneplacito Moguntinensium sumpsit, & placaturus sibi & illis imperatorem,
476 Longobardiam pergit, sed frustra perrexit: quia Conradus Palatinus alium nomine Christianum episcopum levavit; & rex munera Rodolphi & aurum sprevit: Sicque Moguntinenses cum suo episcopo delusi sunt.

Anno 1162, imperator in Longobardia res publicas agens, Christiano priore electo, interim neglecto, cum electione priorum Moguntinæ ecclesiæ, qui tunc inibi plures præsentes affuerunt, episcopum constituit Moguntinæ sedi Conradum, fratrem Ottonis Palatini. (a) Mediolanum rursus à Cæsare obsessa, insimul etiam in brevi capta; populus expulsus: murus in circuitu dejectus: ædes, exceptis sanctorum templis, solo tenus destructæ. Renoldus, Colonienſis episcopus, corpora trium Magorum, quæ adhuc incorrupta durant, clàm auferens, secum ad Coloniam singulis in loculis transtulit, & in majori ecclesia beati Petri, cum tripudio populi, collocavit. Imperator ad terras Teutonum revertitur in pace.

Anno 1163, imperator Pascha Vormatiæ celebravit, & in octava cum principibus Moguntiæ curiam habuit: urbani penè omnes, exceptis valde paucis ex infimis, & quibusdam, qui ad Cæsaris gratiam priùs venire meruerunt, de civitate fugerunt, ne inveniret eos illic Cæsar. Unus quidam de tanta turba sceleratorum, Brunger nomine, captus, & ante Cæsarem ductus capitalem sententiam accepit. Gotfridus, abbas sancti Jacobi, imperatori præsentatus, ut se de objectis purgaret, induciasaccepit: sed non valens, pulsus est ab abbatia & patria. Monachi verò, in una domo clausi jussu Cæsaris, qui antè obedientiarii erant, videntes in malo sè positos, alii per fenestras, alii quocunque ingenio fugam captabant, reliqui abire permissi sunt. Sicque illo in loco divina obmissa sunt. Murus etiam civitatis, jubente Cæsare, diruptus est.

Anno 1164, Conradus Moguntinus electus confœderatus est Orlando, qui & Alexander, fide & juramento: unde & ab imperatore pulsus est episcopatu: cui successit Christan, qui ante eum fuerat electus. Victor papa obiit.

Anno 1165, imperator Longebardiam cum valida manu intravit, nihil dignum memoria peragens.

Anno 1166, Roma ab imperatore obsessa: innumerabilis multitudo Romanorum occisa: maxima pestilentia in exercitu imperatoris facta est.

Anno 1167, imperator de Longobardia vix clàm egressus est.

Anno 1168, castrum Sarebrucha comitis Simonis jussu imperatoris confractum, cum aliis tribus castris ejusdem comitis.

Anno 1174, imperator cum maxima multitudine Longobardiam intravit, circa Nativitatem beatæ Mariæ.

Anno 1175, Cæsareani milites de Longobardia sine effectu magnificentiæ vix ægrè repatriaverunt.

Anno 1176, rursum Teutones ad auxilium imperatoris Longobardiam intraverunt: sed in ingressu penè omnes à Longobardis occisi & capti sunt, & pauci fugati. Monasterium & claustrum sancti Jacobi reædificari Moguntiæ inceptum est.

Anno 1184, imperator Pentecoste Moguntiæ celebre & famosum conventum habuit: quo peracto in Italiam perrexit.

Anno 1189, ingens terræ motus media nocte 3 calendis Martii factus.

Anno 1190, Henricus, filius Frederici imperatoris, fit imperator.

Anno 1200, murus Moguntinæ civitatis reparatur.

DODECHINI APPENDICIS AD MARIANI SCOTI CHRONICON FINIS.

BENE-

(a) De hoc *SERARIUS lib. V. p. 864.*

Digitized by Google

BENEVOLO LECTORI SALUTEM!

SIgebertus, Monachus Gemblacenſis, Ord. S. Benedicti, clarus inter medii ævi Scriptores Hiſtoricos. Gemblacum, veteribus Gemmelacum, pervetuſtum eſt Brabantiæ oppidum, olim Leodicenſis, hodie Namurcenſis diœceſis, Lovanio & Bruxella milliaribus ſex, Namurco tribus, diſſitum. Intra oppidi mœnia nobiliſſimum eſt cœnobium, à ſancto Guiberto, quem Romani Martyrologii tabulæ Gilbertum nuncupant, exſtructum ac dotatum. (*a*) Hujus urbis atque Abbatiæ Hiſtoriam ſigillatim ſcripſit Jo. Baptiſta Grammaye. Sigebertus iſte, primis ætatis annis, Metis, (*b*) in cœnobio S. Vincentii Martyris, multos erudivit, multa ſcripſit, Fulcuino Abbati familiaris, poſtea Gemblacum tranſiens, gratam ſui memoriam, & impreſſa doctrinæ veſtigia Metenſibus reliquit. Frequentabant (*c*) eum majores natu, excellentiores gradu, acutiores ſenſu, qui erant in urbe Leodicenſi. Scripturarum maxime divinarum lectio & meditatio eum occupabat: ſed tamen quotidiana Miſſarum celebratio, & devota ad Deum oratio, ſemper eum præoccupabat. Hinc etiam egregia ipſi tribuuntur elogia. Anonymus diſcipulus ejus, (*d*) de eo prædicat, quod fuerit morum probitate, & ſcientiæ multiplicitate laudabilis, & gratus ſui

(*a*) Verba ſunt *AUB. MIRÆI Orig. Cœnob. Benedict. in Belgio cap. XXIX.*

(*b*) Sic enim ipſe *SIGEBERTUS de Script. Eccleſ. cap. CLXXI. multa ſcripſi opuſcula Metis poſitus, in prima ætate, in eccleſia S. Vincentii, ad inſtruendos pueros, & VALERIUS ANDREAS Bibl. Belgica.*

(*c*) Anonymus *de geſtis Abbatum Gemblacenſium.*

(*d*) *c. l.*

ſui temporis ſapientibus. *TRITHEMIO* (*a*) dicitur: *vir in divinis ſcripturis à juventute ſua ſtudioſiſſimus; & multum eruditus*, atque in ſecularibus literis nulli ſuo tempore, in Leodicenſium territorio, ſecundus, carmine exercitatus & proſa. *ANDR.* du *SAUSSAY* (*b*) dicitur *vir gravis, & ſua ætate doctiſſimus.* Obiit vero 4. Non. Octobris (*c*) 1113. de quo *FRANC. SWEERTIUS:* (*d*) *cum annos religioſe pieque ætate grandis apud ſuos exegiſſet, animam ſuo creatori reddidit. Utinam ea ætas multos tuliſſet: certe non tam mutilam haberemus illorum temporum Hiſtoriam.* Præter diverſa ipſius ingenii monumenta, quæ ipſe (*e*) enumerat, & poſt eum, *JO. TRITHEMIUS,* & *VALERIUS ANDREAS,* hæc etiam eſt Chronographia ſive Hiſtoriarum, poſt Euſebium lib. I. prout Trithemio dicitur, de qua ipſe ſic ſcribit: *Imitatus Euſebium Pamphili, qui primus apud Græcos Chronica à tempore Abrahæ digeſſit, ipſe quoque à loco intermiſſionis ejus, usque ad annum MCXI. omnem conſequentium temporum, & rerum geſtarum, quanta potui, ſtyli temperantia ordinavi.* Continuavit igitur Chronicon Euſebii, idemque ab A. C. 381. pertexuit, quo poſt Valentis mortem regnare cœperat Valentinianus minor, atque Gratianus, idemque ad annum 1112. usque perduxit, præmiſſo præfamine, de regnis illorum temporum. Brevis equidem eſt, ſed varia proponit notatu digna, partim ad Germaniæ, partim ad Angliæ, aliorumque regnorum Hiſtoriam, immo etiam ad ſtatum eccleſiaſticum facientia. Potiſſimum varia immiſcet ad progreſſum Liturgiæ. Licet autem hæc Chronographia ſit perutilis, non deſunt tamen, quæ in eadem etiam reprehendantur. Boniſacius equidem de eo ſcribit: *Sigebertus Chronologus, in quo pleraque memoratu digniſſima, quædam falſa & commentitia, levia nonnulla & futilia.* Sed pro more hoc eſt Chronicorum iſtius ætatis.

(*a*) *de Script. Eccleſ. c. CCCLVIII.* Plura de eodem elogia congeſſit *Blount Cenſ. Celebr. Auct. p. 371.*
(*b*) *de Myſt. Galliæ ſcript. p. 694.*
(*c*) Prout infra in Acceſſionibus videtur.
(*d*) *Athenis Belgicis p. 674.*
(*e*) *de Script. Eccleſ. c. CLXXII.*

Digitized by Google

ætatis. Deinde in temporum ſupputatione non adeo eſt accuratus, quare *FRANCISCUS HARÆUS* Reginonis potius, quam Sigeberti æram amplectitur. Tertio Papæ adſeclæ in eodem notant, quod Gregorio VII. Papæ fuerit iniquior. Sic enim *TRITHEMIUS*: *Reprehenditur autem in eo, quod Henrico Imperatori, Romanæ Eccleſiæ perſecutori rebelli, adhærens, contra Hildebrandum Gregorium ſeptimum Papam literas & opuſcula ſcripſerit, quæ ſuum propoſitum non decebant.* *ANTONIUS POSSEVINUS* in Apparatu ſuo ſacro de eo ſic judicat: *At, quoniam Henrico Quarto Imp. perſecutori Eccleſiæ adhærens, ſcripſit adverſus Gregorium VII. & Paſchalem II. Romanos Pontifices, ideo, quæ contra illum cum alii, tum præcipue Card. Bellarminus attulerunt (hic nempe, ubi agit de Romanis Pontificibus) ea legenda ſunt, & inde confutandus eſt. Nam & ideo in Romano indice liber Sigeberti contra Gregorium Pont. Max. & contra Epiſtolam Paſchalis Papæ prohibitus eſt.* Quæ autem in Sigeberto reprehendantur, notavit Fr. *JO. MARIA BRASICHELLENSIS*, in Indice librorum expurgandorum, dum ita ſcribit: *(a)*

Col. 1339. B. *poſt inſcriptionem Operis, appone,* Reducito in memoriam Lector, Sigibertum hunc fuiſſe ſchiſmaticum, Henrici IV. Fautorem, Romanis Pontificibus infenſum, præſertim S. Gregorio VII. & Paſchali II. Unde in Romano indice prohibetur Sigiberti liber contra Papam Gregorium, & contra Epiſtolam Paſchalis Papæ. Quocirca hæc ejus Chronographia cautè legenda; nam in gratiam Germanorum Imperatorum, & in odium Romanorum Pontificum multa interdum mentitur; cujus errores in Annalibus Eccleſiaſticis paſſim revincuntur. Ipſe ſane in Catalogo virorum illuſtrium, ſua ſcripta percenſens, impudenter profitetur, ſe adverſus Gregorium VII. & Paſchalem II. ſcripſiſſe.

Anno 854. Colum. 1452. E. *tolle notam marginis*, Joannes Papa Fœmina, *& reſcribe,* has quinque lineas, quibus de Joanna Papiſſa fit mentio, non eſſe ſcriptas à Sigiberto, ex authographo ipſius codice Ms. quod habetur in Monaſterio Gemblacenſi, ubi Sigibertus Monachi exercuit inſtitutum,

(a) p. 246.

quod ſe vidiſſe teſtantur Molanus, & alii, manifeſtiſſime liquet, ubi tota hæc ſtropha de Joanna papiſſa abeſt. Equidem Vincentius Bellovacenſis ſpeculi Hiſt. lib. 25. c. 36. & Guilhelmus Nangiacus in Chronicis, qui Sigibertum in hiſtoria præſertim horum temporum de verbo ad verbū bona fide deſcripſerunt, de Joanna Papiſſa ne per ſomnium meminerunt. Putant & meritò ab Henrico Stephano Seniore, qui primus Sigiberti Chronicon excuſſit Pariſiis an. Domini 1515. ex Matthæo Palmerio Florentino hunc centonem Sigiberto perperam aſſutum. *Vide Onuphrium in Additionibus ad Platinam, Bellarminum lib. 3. de Romano Pontifice c. 24. Cocciū tom. 1. Theſauri lib. 7. art. 18.* at vaniſſimam de Joanna Papiſſa fabulam innumeri reputarunt, præſertim Onuphrius, Genebrardus, Bellarminus, Baronius, & Florimundus Remundus.

An. 1074. col. 1495. C. *in textu*, Novo exemplo, & ut viſum eſt, inconſiderato &c. *adſcribe margini*, cautè lege; nam ſchiſmaticus Sigibertus calumniā ſtruit in S. Gregoriū VII. Sciebat Sanctiſſimus Pontifex, Miſſam concubinarii, & Simoniaci Sacerdotis veram eſſe; ſed in pœnam criminum vetuit juſtiſſimè, laicos ejusmodi ſacerdotum Miſſæ intereſſe; ut erubeſcentes reſipiſcerent. *Vide tom. 2. Annal. anno Domini 1074.*

An. 1076. col. 1495. B. *in textu*, Gregorius Papa totus in Henricum &c. *adſcribe margini*, Quid calumniosè garrit ſchiſmaticus in S. Pontificem, qui ergà Henricum, & optimi patris, & præclari paſtoris, & providētiſſimi medici omnes partes exhibuit? Quocirca, quæ de Henrico, & Hildebrando, Sigibertus hic, & an. Domini 1077. perſcribit, cautè omnia legēda, nec fidem illi adhibendam, niſi cum aliis probis & orthodoxis ſcriptoribus conſentanea reperiuntur. *vide tom. II. Añal. Eccl.*

An. 1080. col. 1497. D. *in textu*, Hildebrandus papa &c. *adfige margini*, mentitur Sigibertus, & ſchiſmatico ſpiritu S. Gregorio falſas revelationes affingit.

An. 1485. col. 1499. C. *in textu*, Hildebrandus papa &c. *tolle notam marginis*, Hildebrandus pœnitet, *& ſubſtitue*, quam falſa atque mendacia ſint iſta, quæ Sigibertus de pœnitentia S. Gregorii VII. confingit, ex Othone

Friſin-

Friſingenſi, ex auctore vitæ S. Anſelmi Lucenſis ex optimis quibusque teſtimoniis luculentiſſimè oſtenditur *in Annal. Eccleſ. tom. II. anno Chriſti 1085.*

Anno 1088. col. 1500. D. *tolle gloſſam*, Schiſma Eccleſia, *& reſcribe*, ſubdole hic ſchiſmaticus Sigibertus gemit electionem Urbani II. nam fuiſſe ſanctam & legitimam, ex Petro Diacono Bertholdo, & omnibus probatis Auctoribus illorum temporum, & conſenſu orbis Catholici, habetur exploratiſſimum.

Idem in eo taxat *HARÆUS*, (*a*) *BELLARMINUS*, (*b*) *VALERIUS ANDREÆ, BAILLETUS*, aliique, (*c*) verum neque hoc crimen eſt reputandum, dum imperatoris ſui partes cum multis aliis fuerit ſecutus, ideoque à Melchiore Goldaſto (*d*) fuit defenſus. Ipſe vero Sigebertus (*e*) de eo ſic ſcribit: *Rogatu etiam prædicti viri (Henrici Archidiaconi & Decani Eccleſiæ ſancti Lamberti) validis patrum argumentis reſpondi epiſtolæ Hildebrandi Papæ, quam ſcripſit ad Hermannum, Metenſem Epiſcopum, in poteſtatis regiæ calumniam. Scripſi ad ipſum Henricum Apologiam contra eos, qui calumniantur Miſſas conjugatorum ſacerdotum.* Quare etiam in Indice librorum prohibitorum Romano, Alexandri VII. juſſu edito, dicitur: *Sigiberti liber contra papam Gregorium, & contra epiſtolam Paſchalis Papæ, prohib.* Demum vanitatis eum inſimulant, quod magna cura omnium ſuorum ſcriptorum enumerationem Catalogo ſuo intexuerit, in quo tamen non ſine exemplo fuit Sigebertus. Prodiit hoc Chronicon *Pariſiis 1513. Lugduni 1566. f.* ſed prout Valerius Andreas animadvertit, quibusdam interpolatis & rejectis. Tertia hæc eſt Piſtorii. Quarta in Margarini de la Bigne, Tomo ſeptimo Bibliothecæ Patrum, reperitur, quæ in levibus quibusdam differt ab hac Piſtoriana. In

(*a*) *p. 194.*
(*b*) *de ſcript. Eccleſ.*
(*c*) *BLOUNT p. 372.*
(*d*) *Diſſ. de Auctoribus pro Henrico IV. p. 33.*
(*e*) *de Script. Eccleſ. c. CLXXI.*

Digitized by Google

ejusdem fine equidem hæc habentur: *Sigibertus, Gemblacenſis Monachus, deſcriptor præcedentium in hoc libro temporum, obiit, cui Robertus de Monte, quæ ſequuntur, fideli narratione ſubjecit.* Licet in hac editione continuatio hæc non ſequatur. Quintam editionem in Catalogo Bibliothecæ Bodleianæ animadverti, *Pariſiis 1589. f.* Sexta editio hoc titulo prodiit: *Sigeberti, Gemblacenſis Cœnobitæ, Chronicon ab anno 381. ad 1113. cum inſertionibus ex hiſtoria Gotfridi & additionibus Roberti abbatis Montis, centum & tres ſequentes annos complectentibus, promovente egregio Patre, D. G. Parvo, Doctore Theologo, confeſſore regio: nunc primum in lucem emiſſum, cum privilegio. Venale habetur in officina Henrici Stephani (ubi impreſſum eſt) è regione ſcolæ Decretorum ſita: & in vico Sancti Jacobi in officina Joannis Parvi, ſub Lilio aureo.* In fine habetur: *Abſolutum eſt Pariſiis hoc Sigeberti Chronicon, cum non paucis additionibus: per Henricum Stephanum, artis litterarum excuſoriæ induſtrium opificem, in ſua officina, è regione ſcolæ Decretorum, expenſis ejusdem & Joannis Parvi, Bibliopolæ inſignis. Anno Domini cuncta tempora deponentis 1513. Calendis Junii.* Hæc autem editio plane convenit cum noſtra Piſtoriana, atque acceſſerunt Roberti de Monte ſupplementa. Ultima vero, eademque optima editio, ad fidem Gemblacenſis Codicis Msti, cum ſupplementis exarata, eſt *AUBERTI MIRÆI*, de qua *VOSSIUS (a)* ſic cenſet: *Vetuſtus, &, ſi non* αὐτόγραφος, *at de eo ſaltem exſcriptus, Chronici hujusce codex eſt in Bibliotheca Gemblacenſi, in quo deſiderantur aliqua, quæ legas in plerisque Mstis; aliqua etiam recentiori manu adjecta ſunt ad oram: ut Auctor eſt, qui eum cum aliis codicibus contulit, Aubertus Miræus, diſquiſitione de SS. Virginibus Colonienſibus. Atque idem Miræus novam Sigeberti editionem Antverpiæ dedit an.* CIↃ IↃVIII. *typis Verduſſii. In ea Sigebertum*

(a) *de Hiſt. latin. lib. II. c. XLVIII.*

tum continuat Anſelmus, abbas Gemblacenſis VIII. usque ad annum CIↃ CXXXVI. *Hinc Auctarium Aquicinctinum producit usque ad an.* CIↃ CCXXV. *Exſtat & Sigiberti Chronicon Manuſcriptum in publica Cantabrigenſis Academiæ bibliotheca, & apud eosdem, in Collegio S. Benedicti.* Hic autem Miræanæ editionis eſt titulus: *Chronicon Sigeberti, Gemblacenſis Monachi, ad autographum veteresque codices manuſcriptos comparatum. Acceſſit Anſelmi, Gemblacenſis abbatis, Chronicon, cum Auctario Gemblacenſi, Affligemenſi, Vulcellenſi & Aquiscinctino primum typis nunc editum, ſtudio AUBERTI MIRÆI, Bruxell. Canonici & Bibliothecarii Antverp. Antverpiæ apud Hieronymum Verduſſen, anno MDCVIII.* Quid vero Miræus præſtiterit, ipſe in præmiſſa teſtatur præfatione.

AUBERTUS MIRÆUS LECTORI S. D.

MAgno nuper Eccleſiæ bono, Euſebii & Hieronymi Chronica, cum manuſcriptis codicibus comparata, in publicum prodierunt. Excipit illa Sigeberti Gemblacenſis in Brabantia, Monachi Benedictini, Chronicon: quod cum veteribus itidem libris calamo exaratis, à me ex fide diligentiaque collatum, Eccleſiæ pariter juvandæ ſtudio, mi lector, repræſento. Atque inter hos quidem Gemblacenſis codex, ut domeſticus, ſic & antiquiſſimus fuit; ipſius nimirum auctoris manu ſi non ſcriptus, deſcriptus ſaltem, ex ejus, quantum ex litteris pænè fugientibus conjicere licet, autographo. Secundas obtinet exemplar Aquicinctinum, à Benedictino itidem cœnobii illius apud Duacum monacho, olim exaratum, ampliterque auctum: ut debemus illuſtri ac vetuſtæ D. Benedicti familiæ ſcriptionem à multis retrò ſeculis, itemque conſervationem omnis melioris doctrinæ. Tertius codex fuit Cl. V. Juſti Lipſii μακαρίτου, *quem pro ſua erga nos benevolentia utendum libens tradidit. Quartus Abrahami Ortelii, Cosmo-*

graphi regii, eoque vita functo, Joannis Livinei, hominis eruditissimi & nostri quondam collegæ, fuit. Nunc à Patribus Soc. JEsu Antverpiæ adservatur. Visi nobis & alii codices manuscripti, variis in bibliothecis, cum privatis tum publicis. Ceterum semel id monuisse satis sit, quæ minori charactere excudenda curavimus, ea aut Gemblacensi in Codice, ut diximus, domestico non reperiri, aut, si quæ erant, recenti manu esse agglutinata: ut culpam præstare alienam Sigebertus haudquaquam teneatur. Qualia sunt, quæ à racematoribus plerumque indoctis adjecta, aut ex nugis ac quisquiliis Galfridi Monumetensis, seu Asaphensis, inspersa leguntur. Quomodo primùm typis Henrici Stephani Lutetiæ Parisiorum anno M.D.XIII. inquinatum hoc Sigeberti Chronicon exiit: quod & inscriptio ac proœmium ibidem ingenue profitentur, his verbis: Sigeberti Gemblacensis cœnobitæ Chronicon, ab anno 381. ad 1113. cum Insertionibus ex historia Galfridi, & Additionibus Roberti Abbatis Montis, centum & tres sequentes annos complectentibus, promovente egregio Patre D.G. Parvo, Doctore Theologo, Confessore Regio, nunc primum in lucem emissum, Parisiis per Henricum Stephanum an. 1513. Ceterum, Appendicem Roberti, Abbatis Montis Navalis, in Normannia, studio prætermisi: cum quod mendis scateat, tum quod manuscriptam videre nondum contigerit. Hujus autem loco Anselmum, Abbatem Gemblacensem hactenus non visum, cum Auctariis in lucem adspectumque profero. Cujus, utpote collegæ, ac studiorum socii, judicium, quanti Sigebertus fecerit, argumento est, quod in Computo suo Ecclesiastico, seu libro Decennali, hunc ipsum Anselmum (ut equidem existimo) unicum loquentem ac differentem introduxerit. Is, paucis post Sigeberti obitum mensibus, Abbas Gemblaci creatus, ejusdem Chronicon continuavit, obiitq; MCXXXVI. Finem faciam, unum si addidero, religioni mihi fuisse, oblitterare, si quæ forte, ut occurrent, à Sigeberto dicta asperiùs aut imprudentius. In ea enim tempora ac loca, quæ turbatam maxime rempublicam atque Ecclesiam senserunt, miser incidit: quo factum, ut Pontificibus Romanis parum æquus, imperatoribus, quos

Digitized by Google

quos inter verſabatur, plus nimium faverit atque adhæſerit. Porro, quæ Sigeberto, eadem eſto gratia Anſelmo Gemblacenſi, & ceteris Auctariorum conditoribus; ſi forte uspiam liberiùs, pro temporum ratione locuti ſint, aut ſcripſerint. Vale, mi lector, & fave. Licet Robertus Widdringtonus, Sigebertum à Miræo fuiſſe corruptum, conqueratur, *(a)* in quo tamen Miræum excuſatum eſſe velim, dum ea, quæ ex alio, quam Gemblacenſi Codice adjecit, minuto ſemper caractere imprimi fecerit, prout etiam ipſe teſtatur. Quæ igitur in Piſtoriana non extant, ex hac Miræi, alio tamen caractere, inſeruimus, licet diverſa quoque in hac Piſtoriana habeantur, quæ Miræus non habet. Potiores etiam notas Miræi adjecimus, illis neglectis, ubi ad Baronium ſaltim vel Platinam provocavit. Plures Sigeberti reperiuntur continuatores. Primus eſt *ROBERTUS* de *TORIGNEIO*, vel de *MONTE*, Normannus, ex Priore Beccenſi Abbas de Monte S. Michaelis factus, prout ipſe de ſe teſtatur, *(b)* ſcribens: *Tempore illius (Roberti Abbatis) Beccenſis, aſſumpti ſunt de Beccenſi Eccleſia duodecim Abbates ad Regimen eccleſiarum, quorum ego, qui hæc ſcribo, ſecundus fui.* Imo ipſe quoque aliis *(c)* locis ſui ipſius facit mentionem. Hinc perperam *JO. GOTTFRIED OLEARIUS* Bibliotheca Scriptorum eccleſiaſticorum: *(d) Et Sigebertus quoque ſuos nactus continuatores, Anſelmum, Gemblacenſem, Abbatem Anonymum, deinde quendam, falſo hactenus creditum Robertum, Abbatem de monte S. Michaelis, ſub cujus nomine, Pariſiis ex officina Henr. Stephani, & Joh. Parvi 1513. 4. prodiit, cum potius religioſus aliquis ordinis Præmonſtratenſis, in Diœceſi Laudunenſi, fuiſſe videatur, & Robertum de Thorigneio, Abbatem S. Michaelis*, cum tamen non ſolum Robertus ſe ipſum continuatorem profiteatur, ſed etiam idem ſit cum Roberto de Thorigneio. De hoc

(a) Vide *JAC. THOMASIUM Exerc. de Ind. Pap. expurg. §. 37.* Vide etiam de Sigeberto *LABBEUM Bibl. Script. Eccleſ. Tom. II. p. 350. CAVE P. I. p. 444. LUDOV. ELLIEM* du *PIN Bibl. Nouv. Tom. IX. p. 153. OLEARIUM Bibl. Script. Eccleſ. p. 162.*

(b) *ad a. 1080.*

(c) *ad a. 1162. 1170. 1176.* ubi Scriptor horum temporum dicitur. *1177.*

(d) *p. 163.*

Digitized by Google

hoc autem dubium adhuc ſupereſt, quousque Roberti Continuatio pertingat. Integra continuatio, quæ ad annum 1210. equidem perducitur, tribuitur Roberto. Verum dum circa annum 1186. jamdum fuerit defunctus, *(a)* minime locum habere poterit. *MATTHÆUS PARISIENSIS (b)* de eo ſic ſcribit: *Eodem anno natus eſt Henrico Regi, ex Alienora Regina, filius apud Oxoniam, & vocatus eſt Richardus. Et hucusque Robertus, Abbas de Monte Sancti Michaelis, Chronica ſua digeſſit.* Verum, dum a. 1162. de ſe ipſo claris verbis teſtatur, vix eſt, ut Matthæo adſentiamur, potius usque ad ſuum obitum hanc continuationem perduxiſſe Robertum, autumo, quis vero ulterius perduxerit, adſerere non audeo. Multa equidem congeſſit Robertus, partim ex Anglicarum Rerum Scriptoribus, ſæpe tamen ſine judicio. Deinde etiam Anſelmus, Gemblacenſis, Abbas in Brabantia, Sigeberti Chronicon ad a. 1137. usque continuavit, *(c)* idemq; Aubertus Miræus ſuæ editioni una cum Affligemienſi & Aquicinctino Auctario adjecit. Illud à Monaſterio Affligemienſi, in quo adſervatur, ſic dicitur, quod tertio milliari ab urbe Bruxellarum diſtat, de quo *AUB. MIRÆUS Chron. Ord. Benedicti p. 293.* Hoc ab Aquicincto, quod ad Scarpum fluvium ſitum eſt Monaſteriũ, ſecundo milliari à Duaco, de quo idem *MIRÆUS p. 282.* Hoc etiam Sigeberti Chronicon una cum dictis Auctariis, nuper demum inter reliqua Miræi Opera, Bruxellis conjunctim edita, iterum prodiit. Hæc tamen Auctaria ex Miræana editione ſingula adjecimus, licet plerumque ſtatum Abbatum atque Monaſteriorum Belgii concernant, rarius quædam continent, quæ ad univerſalem faciunt Germaniæ Hiſtoriam. Breve quoddam Auctariũ ab an. 1113. quo obiit Sigebertus, usque ad annum 1162. quo ad ſuperos migravit Samſon, Remenſis Archiepiſcopus, ex Apographo veteris Codicis, novæ Bibliothecæ Manuſcriptorũ inſeruit *PHILIPPUS LABBEUS*, quod hic loci adneximus.

SIGE-

(a) *CAVE p. 494.*
(b) *ad a. 1157.* quem etiam ſequitur *CAVE c. l.*
(c) Egerunt de eo *AUB. MIRÆUS de Script. Eccleſ. c. CCCXLVI. NATALIS ALEXANDER Hiſt. Eccl. ſec. XII. p. I. c. VI. art. 3. p. 462. Luca d' Achery Spicil. Tom. VI. p. 539. SWERTIUS Athenis Belg. Andr. Bibl. Belg. du Pin. To. IX. p. 189. OLEAR. Bibl. Script. Eccl. p. 59*
(d) *Tom. I. p. 390.*

Digitized by Google

SIGEBERTI GEMBLACENSIS COENOBITÆ CHRONOGRAPHIA. (a)

477

Dicturi aliquid, juvante Deo, de contemporalitate regnorum, primùm pauca dicamus de origine ſingularum gentium, quatenus ſequi poterimus veſtigia majorum, ducti (b) per ſemitas hiſtoriarum. Ponemus igitur in prima linea regnum Romanorum, in ſecunda Perſarum, in tertia Francorum, in quarta Anglorum, in quinta Wandalorum, in ſexta Longobardorum, in ſeptima Wiſigothorum, in octava Oſtrogothorum, in nona Hunnorum.

DE REGNO ROMANORUM.

DE regno Romanorum non aliud dicendum puto, niſi quod Propheta Daniel interpretatus eſt de quarto regno, quòd ſicut ferrum comminuit, domat & conterit omnia, ſic ab origine ſui tuduerit, domuerit, & contriverit omnia penè mundi regna; noviſſimo verò tempore regnum illud, quod in tibiis ſuis ferreis diutiſſimè & firmiſſimè, ſine aliqua laſſitudine, ſteterat, tandem ferro ſuæ fortitudinis, commixto cum teſta humanæ imbecillitatis, ex alto dominationis ſuæ gradu, cum fragore terribili labare cœperit. Hoc regnum primi Perſæ impulerunt, qui ſemper cum Romanis penè ex æquo ſe habuerunt. Modò verò vacillante reipublicæ ſtatu, ejus fines ultro impetere non timuerunt; & inſuper eos ſuis finibus mutilare potuerunt, quando Juliano apoſtata cæſo, & exercitu miſerabiliter ſubjugato, nimis fortunati facti ſunt ex eorum infortunio. Ita regnum illud, quod tanto tempore omnes penè mundi gentes prædæ & dominationi habuit, modò Dei omnipotentia, miſcente ei duplum in poculo, quo cæteris miſcuit, cunctis penè gentibus prædæ & ludibrio patuit: & qui olim cum aliis gentibus pro ſola gloria certabant, modò ſaluti ſuæ vix ſatis conſulere poterant. Nam quæcunque gentes, aut minuendæ domi multitudinis cauſa, aut amore exercendæ ſuæ feritatis, à patria ſua exulabant, Romanum imperium inceſſebant; & de ejus latiſſimo corpore velut partes quasdam ſibi exſcindebant, & in eis ſibi regnandi locum ſtatuebant. Hoc in ſequentibus clarè apparebit.

DE REGNO PERSARUM.

PORRÒ regni Perſarum originem altius repetere modò non videtur utile; quia, quæ hujus regni fuerit antiquitas, quanta, & quàm potens hujus antiquitatis nobilitas; ſatis recolet lector, per antiquorum hiſtorias. Hoc tantùm notabo, quia ſæpe victoria abuſi de Romanis, nunc autem recèns cæſo Juliano, & exercitu Romanorum profligato, & finibus ſuis Romano imperio mutilato, & ſic pro ſuo libitu pacis fœdere in viginti novem annos compoſito, felicitatem ſuam non temperanter ferebant; & Sapore, rege eorum inſolentiùs agente, Chriſtianis & Romanis omnibus modis infeſti erant.

(a) *MIRÆUS* hanc rubricam habet: *Incipit Chronica Domni Sigeberti Gemblacenſis Monachi*, atque in margine addit: *Ita MSS. omnes. Sic & Hieronymus & Gregorius Turonenſis alibi.*

(b) Mir. *directi.*

Digitized by Google

DE REGNO FRANCORUM.

ORiginem gentis noſtræ, regni ſcilicet Francorum, notificemus aliis ex relatu fideli majorum. Poſt illud famoſum, & cunctis ſeculis & gentibus notum, Trojanæ civitatis excidium, victoribus Græcis cedentes reliquiæ Trojanorum; pars eorum, cum Aenea, ad fundandum Romanum imperium ad Italiam perrexit; pars una, ſcilicet duodecim millia, duce Antenore, in finitimas Pannoniæ partes ſecus Mæotidas paludes pervenit. Ibique civitatem ædificaverunt, quam
478 ob ſui memoriam Sicambriam vocaverunt: in qua multis annis habitaverunt, & in magnam partem coaluerunt, & crebris incurſibus Romanum ſolum inceſſentes, usque ad Gallias ferocitatis ſuæ veſtigia dilataverunt. Hos adeò Romanis infeſtos Conſtans Cæſar, filius Magni Conſtantini, bello oppreſſit, & tandem Romano imperio ſubjectos, aliquantulum à ſua feritate manſuefieri coegit. Poſt aliquot annos rebellantibus Alanis contra Valentinianum imperatorem, cùm eos non poſſet imperator penitus debellare, eò quòd eos intranſibiles Mæotidis paludes tutarentur; propoſuit Valentinianus, quòd, ſi qua gens has paludes intrare, & rebelles Alanos poſſet conterere, decem annis eos à tributis liberos redderet. Hac pactione Trojani illecti, & fortitudine & prudentia confiſi, duce Priamo, Meotidas paludes, Romanis invias ingreſſi, Alanorum gentem exterminaverunt, & ita Valentiniano ſatisfecerunt. Valentinianus, eorum virtute delectatus, eos, qui prius vocati erant Trojani, deinde Antenoridæ, poſtea etiam Sicambri, Francos Attica lingua appellavit, quod Latina lingua interpretatur Feroces. Alii Francos cognominatos dicunt, à quodam eorum rege Francione, qui in bello fortiſſimus, dum cum multis gentibus dimicaſſet, in Europam iter direxit, & inter Danubium & Rhenum conſedit, ibique progenies ejus coaluit, nulliusque jugum usque ad id tempus ſuſcipere voluit. Undecunque ergo denominati ſunt Franci: quantum altius colligere potuerunt hiſtoriographi, hic Priamus regnabat ſuper eos tempore prioris Valentiniani. Nam ex ipſo regis nomine recolentes nobilitatem illius Priami, ſub quo everſa eſt Troja: inde gloriabantur gentis ſuæ manaſſe primordia. Exacto decennio, cùm exactores repeterent tributa à Francis, Franci, pro ſuperiori victoria inſoleſcentes, & de viribus ſuis præſumentes, non ſolùm tributa negare, ſed etiam Romanis præſumunt rebellare. Romani, collecto exercitu, ſuper Francos irruunt, & victos usque ad internicionem proterunt.

DE REGNO BRITANNORUM.

NArrat antiqua Britannorum hiſtoria, quòd Aſcanius, Æneæ Trojani filius, de filio ſuo Sylvio nepotem habuerit nomine Brutum. Hic matrem ſuam naſcendo, patrem verò venando, caſu interfecit. Cujus parricidii cauſa tam exoſum eum parentibus ſuis reddidit, ut de Italia pulſus in Græciam fugeret. Ubi exul cùm eſſet, tanta cœpit probitate pollere, ut confluentibus ad eum Trojanis, qui ibi captivi habebantur, ducatum eorum ſortiretur. Quorum fretus multitudine, & animatus conſilio, petiit à Pandraſo, rege Græcorum, libertatem eundi ad alias nationes. Rex autem ira permotus bello eos conterere voluit, ſed nequaquam potuit. Nam victoria Bruto adeò proſpera provenit, ut plurimos de exercitu regis perimeret, ipſumque ex improviſo caperet. Regi autem mortem interminatus, niſi rogatis annueret, exegit ab eo filiam ſuam in conjugium, auri & argenti copiam multam, naves, frumentum, cæteraque marino itineri neceſſaria. Quæſitis igitur ex regis imperio plusquam trecentis navibus, & omni genere farris oneratis Trojanis, auro & argento plurimo ditatis, Brutus filiam regis accepit, & ſalutato rege, æquoreum iter aggreſſus eſt. Tranſierunt autem Africani & Mauritaniam, veneruntque ad littora Tyrrheni maris, ubi quatuor generationes gentis ſuæ exules invenerunt, cum duce eorum Corineo. Quibus ſecum aſſum-

Digitized by Google

assumptis, direxerunt iter ad fines Aquitaniæ. Ibique eis exortum est cum Gallis gravissimum prælium, quibus eo tempore decem reges præsidebant. In quo congressu apparuit miranda fortitudo Corinei ducis, qui tam validè percussit consulem unum in summo capite, ut eum dissecaret in duas partes, toto corpore diviso.

Nepos autem Bruti, Turonis, & ipse fortissimus miles, qui solo gladio sexcentos viros ibi peremit, hostium gladiis occisus est, deditque nomen Turoni civitati, quia illo in loco inhumatus fuit. Hanc civitatem Brutus dicitur postmodum construxisse, (ut Homerus testatur) finito illo certamine, ubi ex utraque parte multi sunt interfecti. Brutus cum suis ad naves transiit, cœptumque iter aggressus, tandem ad insulam destinatam pervenit. Erat autem nomen insulæ illius Albion, & à solis gigantibus inhabitabatur, cum quibus certamen persæpe habuerunt.

Brutus verò de suo nomine insulam appellavit Britanniam, hominesque suos Britones vel Britannos. Dux autem Corineus terram, quæ sorti suæ cesserat, Corineam vocavit, quæ modò Cornubia, vel à cornu Britanniæ, vel per cor- 479
ruptionem prædicti nominis appellatur. Porrò exactis viginti quatuor annis, ex quo insulam ingressi sunt, mortuus est Brutus, relictis tribus filiis, regni sui hæredibus. Qui, sepulto patre, distribuerunt inter se regnum patris, singuli patrem suam de nomine proprio appellantes. Primus, cui nomen erat Locrinus, mediam partem insulæ possedit, quæ postmodum Leogria est appellata. Secundus, qui Camber dicebatur, accepit partem illam, quæ postea Cambria dicta est, & modò Guallia vocatur. Tertius, cui nomen erat Albanacius, possedit terram, quæ nunc Scotia dicitur, eique indidit nomen de nomine suo Albaniam. Regnavit autem Locrinus decem annis, & mortuus est. Et ita usque ad Julium Cæsarem Britanni libera dignitate regnaverunt, sub cujus imperio Romanis tributarii facti sunt. Porrò tempore Marci Antonini Veri, instantia Lucii, Britanniarum regis, per legatos Eleutherii papæ mysteria Christianitatis perceperunt, in qua aliqui eorum, usque ad martyrii coronam provecti sunt. Orta enim persecutione sub Diocletiano Cæsare, licet fides in pluribus deficeret, in aliis tamen nec frangi, nec mori potuit. Sed postquam Maximus tyrannus insulam Britanniæ militum præsidio evacuavit; irruerunt Picti, cæteræque barbaræ nationes cum eis, populumque imbellem, & terram totam in cæde & præda vastare cœperunt. Accessit huic malo & aliud, quòd rex Wortigernus ad tutamen sui hostiumque expugnationem invitavit gentem Saxonum, adhuc Paganorum. Nam cùm aliquandiu strenuè ac fortiter eos tutati fuissent; dominandi cupiditate illecti, dignitates civium â rege petierunt, ut non jam opem ferre civibus, sed potius tyrannidem exercere in eos liberius possent. Quod Britanni præcaventes, expulerunt eos, sed illi repulsi multiplicius redierunt, pacemque simulantes, penè universos principes eorum fraudulenter occiderunt. Prævalentes igitur ad tempus, civitates & castella occupaverunt: donec surgeret rex Aurelius Ambrosius, qui eorum ducem interfecit, civitates eis abstulit, & reliquias eorum effugavit. Post quem surrexit Utherpendragon, Aurelii frater, qui genuit Arturum, regem invictum atque magnificum. Post hos sex reges de gente eorum regnaverunt, & tunc prævalentibus Anglis, auxilio Africanorum aliarumque gentium, Britones monarchiam insulæ & diadema regni amiserunt. Et alii quidem in minorem Britanniam, ubi eorum & genus & nomen permanet, alii vero in Galliam transfugerunt. Denuo cùm redirent, regnum obtinuerunt: sed non multo pòst, urgente eos divina ultione per famem & mortalitatem, insulam alienigenis gentibus invadendam reliquerunt, & ab illo tempore Saxones, id est, Angli, Angliam de nomine eorum nuncupatam sub jugo tenuerunt.

Britanni sive Brittones, a quibus cognominatur Britannia, Oceani insula, qui eam incoluerunt a tempore C. Julii Cæsaris usque ad annum Domini CCCCXIII. sub imperio

Romano deguerunt. Hi tempore Marci Antonini Veri, inſtantia Lucii, Britanniarum Regis, per legatos Eleutherii Papæ, myſteria Chriſtianitatis ſuſceperunt, in qua aliqui eorum usque martyrii coronam provecti ſunt. Qui cum crebris & pæne continuis Pictorum incurſionibus fatigarentur, & ipſi ad reſiſtendum inimicis imbelles inhabilesque haberentur, conſilio Regis ſui Vertiginii, gentem Anglorum a finibus Saxoniæ invitant, eosque contra omneis hoſtium aſſultus defenſores ſibi parant. Angli cum aliquamdiu ſtrenue & fortiter eos tutati fuiſſent, tandem dominandi cupiditate illecti, & ad hoc imbecillitate eorum adducti, quos defenſandos ſuſceperant, illos ſibi ſubjicere deliberant. Tum violenta injuſtitia indigenæ Britanni alienigenis Anglis ſubjugati in jus & nomen Anglorum quaſi victi conceſſerunt, & nunquam de jugo eorum ſe excutere potuerunt. (a)

DE REGNO WANDALORUM.

WAndali quoque, de Scythia oriundi, à Gothis victi, alienas terras invadere cœperunt, qui ſuas retinere non potuerunt. Hos circa Danubium commorantes, rurſum poſt multum tempus, Giberich, Gothorum rex, bello victos, inde exturbavit, & ad hoc perpulit, ut, quas quoquo modo habere videbantur, relictis ſedibus, Romano imperio ſe ſubderent, & à Conſtantino Magno locum habitandi ſibi dari ſuppliciter peterent: quod & impetraverunt, & Pannonias ab eo ſibi delegatas per ſexaginta annos pacificè inhabitaverunt. Unde anno Arcadii tertiodecimo & Honorii evocati, inſtinctu Stiliconis rebellionem contra rempublicam meditantis, infuderunt ſe per Gallias, junctis ſecum Alanis; easque aliquandiu miſerrimè dilaceraverunt. Etiam inde eos expellebant Gothi, non quidem proſpicientes Galliarum quieti, ſed vacuefacientes patriam ſuæ rapacitati. Wandali Hiſpanias aggreſſi, nunc Hiſpanias, nunc Gallias multo tempore depopulati ſunt: ſed nec ibi à Gothis tuti eſſe potuerunt. Quippe, quia Gothi nimis Italiam inquietabant, Honorius deliberato cum ſuis conſilio, Hiſpanias & Gallias, quas ſibi à Wandalis & aliis gentibus præreptas dolebat, Gothis rata confirmatione donavit. Cùm ergo Gothi à finibus ſibi deputatis Wandalos aliosque hoſtes effugare maturarent, & Wandali undique concluſi timore Gothorum æſtuarent, populi peccatis facientibus, inopina & grata occurrit eis felicitatis opportu-
480 nitas. Nam inter Bonifacium & Ætium, *(b)* Romanos duces, per invidiam orta ſimultate, Bonifacius factus inferior, cùm dolorem ſuæ injuriæ nollet ulciſci, niſi damno & periculo reipublicæ; ad Hiſpanias tranſivit, & Wandalos ad occupandam Lybiam & Africam invitavit. Quò cùm pervolaſſent, ibi regnum ſuum multo tempore confirmaverunt, & divina & humana, ſine aliquo reſpectu humanitatis vel divinitatis, perturbaverunt.

DE REGNO WINILORUM.

WInilorum, qui poſtea patria lingua Longobardi, à longis barbis vocati ſunt, certam quidem originem legimus, ſed certum originis eorum tempus non invenimus. Nam reges regnaſſe ſuper eos legimus, quorum etiam nomina didicimus, ſed annos regni eorum per tempora diſtinctos non invenimus. Hi in Scandinavia, Scythiæ inſula, degentes, cùm ita multiplicati eſſent, ut eos terra ſua capere non poſſet, egreſſione tertiæ partis minuere multitudinem conſilium habuerunt, & quinam exire deberent, miſſa ſorte quæſiverunt. Ergo tertia pars Winilorum, pro ut eos miſſa ſors elegerat, ducibus Agion & Ibor, de Scandinavia inſula egreſſi, de loco in locum incerti, & vagabundi, & à multis ſæpe bellis impetiti, viriliter, quia pro anima res erat illis, ſalutem & libertatem ſuam defende-

(a) Hæc ex Miræo adjeci, qui in margine ponit: *In editis exemplaribus hoc loco, ut & alibi, fabula narrantur ex Galfrido.*

(b) Miræus in margine: *In MSS. fere legitur Aetius cum diphthongo. Alii malunt legi, Aëtius.*

Digitized by Google

fendebant. Porrò Agion & Ibor mortuis, regnavit primus ſuper eos Agelmundus, triginta tribus annis, qui dum ageret ſe juſtò ſecurius, à Bulgaribus, cum multis ſuorum eſt extinctus. Lamiſſio regnavit ſecundus, & poſt eum quadraginta annis regnavit Lethu tertius, Ildehoc quartus, Gudeoch quintus, eo tempore, quo Odoacer regnabat in Italia; ſextus Longobardorum rex fuit Claffo, *(a)* ſeptimus Tato, octavus Waltharithus, nonus Audobin, qui Longobardos in Pannoniam duxit, decimus Alboin, qui, transductis in Italiam Longobardis, regnum eorum ibi firmiſſimè ſtabilivit.

DE REGNO GOTHORUM.

AT Gothorum, *(a)* qui apud antiquos Gethæ dicti ſunt, quique poſtea diviſi, duo ex ſe regna, id eſt, Oſtrogothorum & Wiſigothorum, fecerunt, talem originem fuiſſe cognovimus ex hiſtoria Jordanis. Iſti Scandinaviam, Scythiæ inſulam, primò incoluerunt: cujus poſſeſſione non contenti, cum rege eorum Berich, inde exierunt: & vicinas Scythiæ inſulas & terras peragrantes, vicinas gentes bellis laceſſebant, & terrore nominis ſui finitimas gentes ſibi ſubigebant. Pòſt ſub Filimere, quinto rege ſuo, ad ulteriora Scythiæ progreſſi, ad citeriores usque ripas Danubii, terras Thraciæ, Daciæ, Mœſiæque diu longè lateque ſunt pervagati. Ibi per multa tempora, imò per multa ſecula in gentem magnam coaluerunt, & multas gentes victoriis ſuis applicantes, nomen & fortitudinem ſuam amplificaverunt, viribus vigentes, ingenio callentes, philoſophiæ quoque ſtudiis eruditi, nativam barbariem exuentes, humanitate & honeſtate, aliis barbaricis gentibus præminebant. Tempore autem Decii imperatoris, tranſito Danubio, cum Gniva rege ſuo, graviter incubabant Romano imperio. Qui à Decio impetiti bello, exercitu Romano protrito, ipſum Decium peremerunt cum filio Decio. Hac felicitate elati, & ſæpe poſtea in congreſſu Romanis ducibus ſuperiores effecti, toti orbi Romano erant terrori. Iſti adhuc trans Danubium conſtituti, tempore Valentis imperatoris, cœperunt civili bello inter ſe collidi. Athalaricus, dux unius partis, cùm prævaluiſſet Fritigerno, duci alterius partis, Fritigernus à Valente auxilium petit; Chriſtianum ſe fieri promittit. Valens auxilium mittit, eosque in ſectam Arrianorum, Arrianus ipſe, induci fecit. Anno, tertiodecimo Valentis Hunni, qui & ipſi in Scythia potenter debacchabantur atque ferociter, nacti opportunitatem ex inteſtina Gothorum ſimultate, fines eorum ex improviſo invadunt, eosque bello victos aut ſibi ſubjugant, aut captivitate excruciant, aut patria eliminant. Ita Gothi, qui multas gentes ſubdiderant ſuo ſervitio, Hunnorum ſubduntur dominio, & nimis eorum potentiam adaugent, dum omnes, qui Gothis ſerviebant, per Gothos Hunnorum parent principatui. Taliter Hunni in omni penè Scythia principatu & fortitudine cunctis præminebant. Gothi victi, partim ſe Danubio tranſito ingeſſerunt finibus Romani imperii, & à Valente petierunt terram ad inhabitandum ſibi dari. Qua re impetrata, cùm aliquandiu ſe continuiſſent ab omni armorum inſolentia; tandem Romanorum avaritia coacti, & rei familiaris inopia, in ipſo imperii ſui ſinu gravia concitaverunt prælia. Quibus Valens imperator occurrens, bello victus ab eis, & igni crematus juſto Dei judicio, reipublicæ nimiam intulit incommoditatem, hoſtibus verò auxit elationem. Hi ergò Gothi, qui Romano imperio incubabant, Wiſigothos, id eſt, occidentales ſe Gothos nominabant, & per multos annos occidentales Romanorum fines, usque ad ipſas ulteriores Hiſpanias, infeſtabant, ubi etiam poſtmodum in regnum coaluerunt. Porrò Gothi, qui in patrio ſolo, trans Danubium, ſub Hunnorum dominio remanere paſſi ſunt, regulos quidem ſuæ gentis habuerunt, & ſeſe Oſtrogothos, id eſt, Orientales Gothos, ap- 481

(a) Mir. *Elaſſo.*

(b) Miræus in margine: *In MS. Gemblacenſi & Aquicinctino codicibus, interdum Oſtrogothæ & Wiſigothæ, alias Oſtrogothi & Wiſigothi vocantur.*

Digitized by Google

pellaverunt, qui & ipſi poſtea per Theodoricum, regem ſuum, à Zenone imperatore Italiæ regnum dono acceptum per multos annos tenuerunt. Ita Gothi, quaſi duobus capitis ſui cornibus Orientem & Occidentem ventilantes acerrimè, duo ex ſe regna creavere, ſcilicet Wiſigothorum in Hiſpania, & Oſtrogothorum in Italia.

DE REGNO HUNNORUM.

DE regno Hunnorum, quod in omni penè Scythia tenebat principatum, ipſa gentis barbaries me ſilere faceret, niſi illud famoſum Galliarum & Italiæ excidium me loqui cogeret, quando per Attilam, eorum regem, judicium Dei ſe longè lateque effudit, quem quaſi gladium limatum & exacutum de vagina ſuæ indignationis ſuper peccatrices gentes Deus deſtrinxit. De eorum ergo origine, quæ in antiquorum leguntur hiſtoriis, aperiam paucis. Filimer, Getharum rex, Gandarici Magni filius, qui poſt egreſſum Scandiæ inſulæ jam quinto loco tenens principatum Getharum, cùm terras Scythiæ cum ſua gente introiit, reperit in populo ſuo quasdam magas mulieres, quas Gethico ſermone Alrunnas dicunt, easque habens ſuſpectas de medio ſuo proturbat, longeque ab exercitu ſuo fugatas in ſolitudine coëgit errare. Quas ſylveſtres homines, quos nonnulli Faunos Ficarios vocant, per deſertum vagantes dum vidiſſent, & earum complexibus ſe in coitum miſcuiſſent, genus hoc ferociſſimum ediderunt. Quod fuit primum inter Mæotidas paludes minutum, tetrum, atque exile quaſi hominum genus, nec alia voce notum, niſi quòd humani ſermonis imaginem aſſignabat: & quos bello forſitan minimè ſuperabant, vultus ſui terrore nimium pavorem ingerentes, terribilitate fugabant, eò quòd erat eis ſpecies pavendæ nigredinis, & velut quædam (ſi dici fas eſt) deformia oſſa, *(a)* non facies, habensque puncta magis quàm lumina. Quorum animi fiduciam torvus prodit aſpectus. Qui etiam in pignora ſua primo die nata deſæviunt. Nam maribus ferro genas ſecant, ut, antequam lactis nutrimenta percipiant, vulneris cogantur ſubire tolerantiam. Hinc imberbes ſeneſcunt, & ſine venuſtate ephebi ſunt, quia facies ferro ſulcata, tempeſtivam pilorum gratiam cicatrice abſumit. Exigui quidem forma, ſed arguti, moribus expediti, & ad equitandum promptiſſimi, ſcapulis latis & ad arcus ſagittasque parati, cervicibus firmi, & ſuperbia ſemper erecti. Hi verò ſub hominum figura vivunt beluina ſævitia. Tali ergo ſtirpe procreati Hunni, cunctis vicinis gentibus erant horrori & formidini. Horum potentiam auxit victoria de Gothis, manentibus trans ripas Mæotidis paludis, *(b)* qui in Scythia pollebant gloria ſingularis potentiæ & fortitudinis. Quam victoriam hoc modo adepti ſunt: Venatores Hunnorum, ſequentes veſtigia cervæ, Mæotidas paludes transeuntis, quas impervias hactenus eſſe putabant, Scythicam regionem diligenter explorant: explorata omnia Hunnis nuntiant, ad transeundum eos animant. Horum ducatu paludibus tranſitis, velut quidam turbo, ſubitò incubuerunt gentibus Scythicis, easque omnes ſubjugaverunt ſibi, ipſosque Gothos cæteris imperitantes aut præminentes, expulerunt ſedibus ſuis. Hoc felicitatis ſucceſſu Hunni inter cæteras Scythiæ gentes elati, per victoriam de Gothis, per annos ferè octoginta laboraverunt ad concuſſionem & ruinam mundi. Ab hac ergo eorum victoria usque ad mortem Attilæ regnum eorum in hoc opere annotabimus.

DE CÆTERIS REGNIS.

482 EXtra has & aliæ gentes fuerunt, quæ Romanum imperium dilaceraverunt, id eſt, Gepidæ, Turcæ, Alani, Bulgari, & aliæ plures, quæ omnes ab Aquilonis

(a) Mir. *deformis offa.*
(b) Mir. *fluminis.*

Digitized by Google

nis plaga exierunt, ut ſuper hoc fortaſſe videatur dictum per Prophetam, *Ab Aquilone pandetur malum ſuper univerſam terram.*

ORdiamur ergo telam narrationis noſtræ ab anno Domini tricenteſimo octogeſimo primo, quo anno poſt mortem Valentis, Valentinianus minor, & Gratianus, filii majoris Valentiniani, incipientes ſimul regnare, regnaverunt annis ſex. Ab hoc anno Sapor, qui diu imperaverat Perſis, imperavit annis viginti octo. Ab hoc anno Britanni ſub imperio Romano fuerunt annis triginta tribus, ſuper quos regnabat Maximus tyrannus. Ab hoc anno Wandali, cum rege ſuo Modigiſilo, per Gallias crudeliter debacchati ſunt, annis triginta tribus. Super Francos in Sycambria commorantes, regnabat Priamus. *(a)* Alii ſcribunt, periiſſe eum in bello, quo (ut diximus) Franci nimis attriti ſunt ab exercitu prioris Valentiniani, & de Sycambria exire compulſi. Fritigernus, qui ſuper Wiſigothos aliquandiu regnaverat, ab hoc anno tribus annis regnavit. Oſtrogothis, in patrio ſolo ſub Hunnorum dominio remorantibus, præerat Winitharius: eisque ab hoc anno, usque ad mortem Attilæ, per annos plus minus octoginta præfuerunt reguli gentis ſuæ. Balamber Hunnis imperabat, qui & poſt eum Mundzuch pater Attilæ, Octar & Rugila fratres ejus, Bleda, & Attila frater ejus, ab hoc anno, usque ad mortem Marciani imperatoris regnaverunt, annis plus minus octoginta.

§ Anno ab Adam 5567 (b) ſecundum Dionyſium, anno verò Domini 381 ſecundum Dionyſium, Olympiade 289, anno quarto poſt mortem impii Valentis, imperant Gratianus & Valentinianus, Sapor, Priamus, Britanni, Modigiſilus, Fritigernus, Winitharius, Balamber.

THEO-

(a) Miræus in margine ponit: *in quibusdam MSS. additur*, ab hoc anno, annis quinque.

(b) Mir. *IV. milleſimo CCCXXXI.*

Anni domini.	Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.
483	Grat.	Sapor.	Priamus.	Britan.	Podigiſ.	Fritiger.	Winith.	Balam.
381	1	1	1	1	1	1	1	1

Theodoſius, à Gratiano magiſter militum ordinatus, incredibili celeritate & mira felicitate devictis multis barbaris gentibus, laſſam rempublicam in Orientis partibus reparavit.

Clarebant eo tempore: Damaſus Romæ, 13 papatus annum agens; Didymus Alexandrinus, qui à quinto *(a)* ætatis anno lumine captus, quamvis eſſet elementorum ignarus, tamen in literarum ſcientia etiam philoſophus mirabilis; Hieronymus, totus divinæ ſcripturæ incumbens; Gregorius Niſenus; Gregorius Nazianzenus; Martinus, Turonenſis archiepiſcopus; Ambroſius Mediolanenſis; Rufinus, Aquileienſis presbyter; Miletius, Antiochenus epiſcopus, per hoc clarior, quòd Theodoſius in ſomnis prævidit, ſe ab eo indui chlamyde imperiali, & diademate coronari; in Ægypto Pachoniſus *(b)* abbas.

382 | 2 | 2 | 2 | 2 | 2 | 2 | 2 | 2 |

Gratianus valde religioni favet, & per omnia reipublicæ promptus, Theodoſium conſortem imperii facit.

Paula, inter nobiles Romanorum matronas prænobilis, abrenunciat mundo.

Civitatem, quam Antoninus Pius cum filio Aurelio condidit, & Sommonobriam ab adjacente flumine appellavit, Gratianus imperator ſuo dominio mancipatam, mutato nomine, Ambianis *(c)* ab ambitu fluminum fecit vocari.

Pſalterium, quod ſecundum Septuaginta interpretes in omnibus eccleſiis cantabatur, Hieronymus correxit. Quo iterum vitiato, pſalterium novum compoſuit, quod & à Septuaginta interpretum editione non multùm diſcordaret, & cum Hebraico multùm concordaret. Quod ut omnibus clarum fieret; pſalterium diſtinxit per aſteriſcum, id eſt, ſtellam, * & per obelum, id eſt, virgam jacentem —; docens ea, quæ continentur ſub aſteriſco * usque ad duo puncta: in Hebræo haberi, & à Septuaginta prætermiſſa eſſe; ea verò, quæ continentur ſub obelo —, usque ad duo puncta: in Hebraico non haberi, ſed à Septuaginta addita eſſe, juxta Theodonis duntaxat translationem. Hoc Pſalterium Damaſus papa rogatu Hieronymi in Gallicanis eccleſiis cantari inſtituit, & propter hoc Gallicanum vocatur, Romanis pſalterium ſecundum Septuaginta retinentibus ſibi, propter quod Romanum vocatur. Hæc duo pſalteria cùm non ſufficerent ad proponenda teſtimonia de Chriſto contra Judæos, qui non recipiunt niſi ea, quæ habentur in Hebræo; addidit & tertium, quod vocatur Hebraicum, pro eo quòd rogatu Sophronii, viri ſapien-

(a) Mir. *quarto.*
(b) Mir. *Pachomius.*
(c) *Amiens* hodie. De quo *JAC. MALEBRANCQ de Morinis lib. II. cap. VIII. Julii Cæſaris ætate caſtellum erat cum vico ſitum, ubi fluvius Samarobrina dictus, & in Veromanduis ortus, ſeſe in Frudim exonerabat: eum vicum muro clauſit Antoninus, caſtellum extremis mœnibus amplectendo: & qua Samarobrina Julio, Somonobrina Antonino ſeſe ad Theutoniſmum linguamue patriam conformante vocata eſt.* Qua ratione Gratianus nomen mutaverit, idem tradit *p. 115.*

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

pientis transtulit illud de Hebraica veritate in Latinum, verbo ad verbum. Quod pſalterium, & alia Hieronymi opuſcula, idem Sophronius de Latino in Græcum transtulit.

Eo tempore præfecturam Gallicam miniſtrabat vir illuſtris Fauſtinianus, qui genuit filium, quem ob amorem & memoriam beati Firmini martyris, Firminum vocavit, Ambianenſium tempore poſteriori epiſcopum.

Theophilus, Alexandriæ epiſcopus, cyclum de obſervatione Paſchæ per centum annos digeſtum, quem laterculum vocavit, ab hoc anno inchoavit, hoc eſt, à primo conſulatu Theodoſii.

Damaſus papa inſtituit rogatu Hieronymi dicere in eccleſia, in fine pſalmorum, *Gloria patri, &c. Sicut erat,* &c. Et inſtituit etiam, in eccleſia pſalmos nocte dieque cantari.

Ut autem chori in duas partes diviſi, ipſos pſalmos alternatim cantarent, jam tempore Conſtantii imperatoris in eccleſia Antiochena inſtituerant primi Flavianus & Diodorus, viri probatæ vitæ & doctrinæ: quod inde ad terminos totius orbis usque pervenit. 484

| 3 | 3 | 3 | 3 | 3 | 3 | 3 | 3 | 383

Maximus in Britannia per tyrannidem imperium invadit.

Maximus iſte ex imperatorio genere deſcenderat, & Magni Conſtantini conſanguineus fuit: unde & partem imperii ſibi competere calumniabatur. Qui cùm Britanniæ factus fuiſſet rex; cœpit ſævire, atque tyrannidem contra Romanum imperium exercere.

Baſilius Cæſarienſis, qui gemina philoſophia & ſanctitate claruerat: cui Deus apparens ad preces ejus eum docuit, ut propriis verbis ſanctum ſacrificium conſecraret: cui revelatum eſt, quòd Mercurius, miles & martyr, Julianum imperatorem peremerit: qui juvenem, qui ob amorem virginis ſibi per diabolum conciliatæ negaverat Chriſtum, Chriſto reconciliavit, palàm altercatus cum diabolo: qui impetravit à Deo, ut ſanctus Effrem Syrus Græcè loqueretur: qui peccata peccatricis ſcripta & ſignata orando obliteravit; his & multis aliis clarus, dum medicus Hebræus, imminere ſibi mortem, per tactum venæ revera pronunciaret, mortem orando in craſtinum diſtulit, & ita medicum cum ſuis ad Chriſtum convertens, feliciter moritur.

Damaſus papa invidiosè de adulterio accuſatus, purgatur à 44 *(a)* epiſcopis: accuſatores verò ejus de eccleſia expelluntur.

Apollinaris, Laodiceæ epiſcopus, converſus in hæreſim ſui nominis, à Damaſo papa damnatur: quia dicebat, quod Chriſtus natus ſolam carnem, non animam, ſuſceperit; aut ſi ſuſceperit, non rationalem, ſed tantùm vivificalem animam ſuſceperit; ſed potentia deitatis ſuſceptæ carni pro anima fuerit; & ipſa caro non de Maria ſuſcepta ſit: ſcilicet ea caro & verbum unius ſubſtantiæ fuerint.

Poſt Fritigernum ſecundus apud Wiſigothos regnat Athanaricus anno uno, qui confœderatus Theodoſio, & ab eo Conſtantinopolim invitatus, mox quintodecimo die, ex quo venerat, ibidem obiit.

| 4 | 4 | 4 | 4 | 4 | 1 | 4 | 4 | 384

Damaſus papa decrevit, ne quid contra epiſcopos præſumant archidiaconi, qui dicuntur chorepiſcopi, id eſt, regionum vel villarum epiſcopi.

(a) Mir. *LXIV.*

Digitized by Google

Anni domini.	Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.

Maximus Pictos & Scotos Britanniam incurſantes ſuperat.

Wiſigothi ſub Theodoſio imperatore ſine rege fuerunt annis 14. *(a)*

Winitharius, rex Oſtrogothorum, pro libertate contra Hunnos rebellat in Gothia.

Ambroſius epiſcopus libros de Spiritu Sancto ad Gratianum imperatorem ſcribit.

Corpus Pauli, Conſtantinopolitani epiſcopi, ſub Conſtantio, in exilio ab hæreticis pro Chriſto ſuffocati, Conſtantinopolim refertur cum gloria, à Theodoſio imperatore.

385 | 5 | 5 | 5 | 5 | 5 | 1 | 5 | 5 |

In Gallia ſanctus Romanus Blavienſis obiit.

Theodoſius Arcadium filium Auguſtum facit.

Juſtina, mater Valentiniani, Arriana, in Ambroſium, & omnem ſanctam eccleſiam catholicam execrabili odio deſævit.

Francis poſt Priamum, Priami filius, Marcomirus, & Somno, filius Antenoris, principantur annis 34 *(b)* Quorum ducatu Franci Sycambria egreſſi, conſedere ſecus Rhenum in oppidis Germaniæ.

Winitharius Hunnos in bello ſuperat.

386 | 6 | 6 | 1 | 6 | 6 | 2 | 6 | 6 |

Maximus in Gallias tranſit: partem Galliæ ſibi ſubditam Britonibus tradidit, unde usque ad hunc diem minor Britannia appellatur. Maxi-

485 mus quoque apud Treverim ſedem imperii ſui ſtatuit, & Gratianum imperatorem Lugduni perimit, fratrem verò ejus, Valentinianum, ſimulato pacis fœdere, per triennium Italia expellit.

Secunda ſynodus univerſalis 150 patrum congregatur Conſtantinopoli, jubente Theodoſio, & annuente Damaſo papa. Quæ Macedonium, negantem Spiritum Sanctum Deum eſſe, condemnans, conſubſtantialem Patri & filio Spiritum Sanctum eſſe docuit; dans ſymboli formam, quam tota Græcorum & Latinorum confeſſio in eccleſia ad miſſas ſolennibus diebus decantat. Hic decretum eſt, ut Conſtantinopolitanus, tanquam novæ Romæ epiſcopus, poſt Romanum pontificem habeat privilegium.

Priſcillianus in Hiſpania epiſcopus, condens hæreſim ſui nominis, eccleſiam perturbat. Hic perſonas ſanctæ Trinitatis confundebat; dicens, eundem eſſe patrem, quem filium & ſpiritum ſanctum. Carnium eſcas pro immundis habebat. Conjuges viros à nolentibus fœminis, fœminas à nolentibus viris, ſeparabat. Opificium omnis carnis non Deo bono & vero, ſed malis angelis aſſignabat. Animas ejusdem naturæ & ſubſtantiæ, cujus eſt Deus, eſſe dicebat, & eas ad agonem quendam ſpontaneum, non tamen in terris exercendum, per ſeptem cœlos, & per quosdam principatus gradatim deſcendere, & in malignum principem incurrere, à quo mundum iſtum factum eſſe dicebat. Atque ab hoc principe per diverſa carnis corpora ſeminari, homines verò fatalibus ſtellis colligatos, corpusque noſtrum ſecundum duodecim ſigna cœli compoſitum eſſe dicebat; conſtituens Arietem in capite, Taurum in cervice, Geminos in humeris, Cancrum in pectore, Leonem in manibus, Virginem in ventre, Libram in umbilico, Scorpium in coxis, Sagittarium in virili, Aquarium in veſica, Capricornumque in tibiis, Piſces in plantis.

Super

(a) Mir. *XIII.*
(b) Mir. *XXXVI.*

Digitized by Google

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

Super his auditus in conciliis epiſcoporum, Romam petit: ibique (à ſanctis Damaſo & Ambroſio repudiatus, in Galliis quoque in ſynodo Burdegalenſi à ſancto Martino aliisque) *(a)* hæreticus judicatus, ubi ſe damnandum intellexit, imperatorem Maximum appellat. A quo auditus, & epiſcopatu pulſus, Treveris ab Evodio præfecto perimitur, cum multis ſuis ſequacibus, edicente imperatore, ut ſectæ hujus complices in Hiſpania perimerentur.

Paula, Romæ præponens Bethlehem, ibi cum filia Euſtochio ancillatur Chriſto, & ſanctè vivendo multas ad æmulationem ſanctitatis invitat.

Itachius & Urſatius epiſcopi, accuſatores Priſcilliani, communione eccleſiæ privantur ab epiſcopis, nephas eſſe dicentibus, cujuscunque modi hominem epiſcoporum accuſatione necari, Maximo imperatore, & aliquibus epiſcopis Itachium & Urſatium defendentibus, & hac de cauſa ſanctus Martinus à Maximo moleſtatur, quia nolebat communicare Itachianis. Vix tamen obtinuit, ut Priſcillianiſtæ non occiderentur.

Theodoſius ſolus annis 11 imperat.

Balamber rex Hunnorum, Winitharium in bello perimit, poſt quem ſecundus apud Oſtrogothas regnavit Hummundus, annis duobus.

| 1 | 7 | 2 | 7 | 7 | 3 | 1 | 7 | 387

Syricius Romanæ eccleſiæ 36 *(b)* præſidet.

Hic conſtituit, hæreticum pœnitentem per impoſitionem manus ſacerdotalis ab eccleſia eſſe recipiendum.

Hic Manichæos Romæ inventos exiliavit.

Ambroſius epiſcopus ritum canendi antiphonas in eccleſia primus apud Latinos transtulit à Græcis, apud quos hic ritus jam inoleverat ex inſtituto Ignatii, Antiocheni epiſcopi, & Apoſtolorum diſcipuli, qui per viſionem in cœlum raptus vidit & audivit, quomodo angeli per antiphonarum reciprocationem hymnos ſanctæ Trinitati canebant.

Franci Quintinum, & Heraclium, Romanorum duces, cum omnibus penè ſuis juxta Treverim delent.

In Ægypto Joannes anachorita ſanctitate & prophetiæ ſpiritu claret. 486

| 2 | 8 | 3 | 8 | 8 | 4 | 2 | 8 | 388

Corpora Gervaſii, & Protaſii martyrum, Mediolani ab Ambroſio reperta ſunt.

Oſtrogothis regnat Horismuth annis duobus.

| 3 | 9 | 4 | 9 | 9 | 5 | 1 | 9 | 389

Valentinianus imperator, Maximum fugiens, Conſtantinopolim venit, & à Theodoſio paternè ſuſcipitur.

Pictorum & Hunnorum ducibus Gnamo & Melga, regnum Britanniæ incurſantibus ac devaſtantibus, quia rectore & defenſore carebat, ex quo Maximus omnes bellicoſos viros ſecum abduxerat, nunciata eſt Ma-

(a) Miræus in margine : *Hac parenthesi concluſa in codice Gemblacenſi manu recenti ſunt adſcripta.*

(b) Mir. *XXXVII.* qui in margine addit : *Quotus ordine hic fuerit Pontifex, vide apud Platinam, Onuphrium, Baronium, & alios Hiſtoriæ Pontificiæ ſcriptores. Nam innumeris Pontificum annotandis Manuſcr. Sigeberti exemplaria non conſentiunt. Ipſe Gemblacenſis codex, in numeris, audaci cujuspiam manu eſt vitiatus. Atque hoc loco ſemel monuiſſe ſufficerit, ipſummet Sigebertum infra ad a. 995. agnoſcere, ſe in annis, temporibus, & numeris Pontificum annotandis, utpote in rebus non viſis, diſſonantia ſcribere.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Roman.*	*Perſ.*	*Franc.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hunn.*

Maximo regni ſui tanta calamitas. At ille miſit Gratianum municipem cum duabus legionibus, ut Britonibus ferret auxilium. Qui cum hoſtibus præliati fugaverunt eos in Hyberniam.

Auguſtinus, cùm eſſet Manichæus, per Ambroſium ad rectam fidem convertitur, & relictis ſcholis baptizatur.

| 390 | 4 | 10 | 5 | 10 | 10 | 6 | 2 | 10 |

Maximus tyrannus ab Ambroſio excommunicatus, quia corrigi noluit, à Theodoſio Aquileiæ in bello perimitur, & Valentinianus imperio reſtituitur. Alia hiſtoria dicit, Maximum Romæ ab amicis Gratiani eſſe interfectum.

Gratianus municeps, audita nece Maximi, cepit diadema regni. Exinde tantam tyrannidem exercuit in populo, ut catervatim irruentes in eum interficerent illum.

Oſtrogothi ſine rege fuerunt annis 40.

| 391 | 5 | 11 | 6 | 11 | 11 | 7 | 1 | 11 |

Theodoſius imperator immane facinus, quod commiſit, quando Theſſalonicæ ſeptem millia civium fecit occidi, in ultionem judicum in ſeditione occiſorum; imitabili publicæ pœnitentiæ exemplo diluit, ab Ambroſio eccleſia expulſus, & humili ſatisfactione reconciliatus.

Gregorius Nazianzenus epiſcopus obiit.

Ambroſius poſt Hilarium Pictavenſem hymnos in eccleſia canendos primus compoſuit.

Claudianus gentilis poëta Romæ claret.

| 392 | 6 | 12 | 7 | 12 | 12 | 8 | 2 | 12 |

Caput Joannis Baptiſtæ à Theodoſio imperatore Conſtantinopolim translatum eſt, quod cùm Valens imperator olim illuc voluiſſet transferre, vehiculum, in quo ſanctum caput ferebatur, nullo modo moveri potuit.

| 393 | 7 | 13 | 8 | 13 | 13 | 9 | 3 | 13 |

Terribile in cœlo ſignum columnæ per omnia ſimile apparuit.

In Hiſpania Prudentius, Lyricus poëta, claruit.

| 394 | 8 | 14 | 9 | 14 | 14 | 10 | 4 | 14 |

Hieronymus librum illuſtrium virorum hîc finit. Gennadius ab hinc incepit.

Alexandriæ juſſu Theodoſii templa idolorum à Theophilo epiſcopo deſtruuntur, & everſo famoſo Serapis fano, martyreium ibi conſecratur, & in eo oſſa Joannis Baptiſtæ reconduntur, quæ hoc modo Alexandriam tranſlata fuerunt.

Apoſtata Juliano imperante, & contra Chriſtum furente, pagani oſſa Joannis Baptiſtæ, in urbe Samaria ſepulti, effracto ſepulchro, extrahentes, diſpergebant per agros ea, quæ rurſus collecta igni cremabant, & ſanctos cineres pulveri immixtos per aëra diſpergebant. Sed quidam monachi ex Hieroſolymis, immixti furentibus paganis, quotquot potuerunt oſſa collegerunt, & ad abbatem ſuum Philippum Hieruſalem detulerunt. Philippus ea Athanaſio epiſcopo miſit Alexandriam.

Sanctus Patricius Scotus in Hibernia cum ſuis ſororibus venditur, ubi cùm eſſet regis portarius, (a) angeli ſæpe alloquio fruitur.

| 395 | 9 | 15 | 10 | 15 | 15 | 11 | 5 | 15 |

Hieronymo ſacras ſcripturas veteris teſtamenti de Hebraica veritate in Latinam linguam vertente, editio 70 interpretum, quæ tenebatur à cun-

(a) Miræus. *Porcarius.*

Digitized by Google

Roman.	*Perſ.*	*Franc.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hunn.*	*Anni domini.*

cunctis & Græcis & Latinis, cœpit in ſecundis haberi. Quod cùm contra inveteratum uſum eccleſiæ fieri, quamvis ſancti & docti viri ægrè ferrent; prævaluit tamen authoritas Hebraicæ veritatis, poſtquam patuit, quantum ab ea diſcrepent 70 interpretes.

Arſenius Romæ claret, qui usque ad quadrageſimum ætatis annum in aula imperatorum gloriosè militans, ex ſenatore fit monachus, & per annos quinquaginta quinque in eremo ſanctitatis exemplo omnibus mirabilis enituit.

| 10 | 16 | 11 | 16 | 16 | 12 | 6 | 16 | 396 |

Hoc tempore in caſtello Judææ Emaus, natus eſt puer perfectus, ab umbilico & ſurſum diviſus, ita ut haberet duo pectora & duo capita, & unusquisque proprios ſenſus: & unus edebat, & non alter: unus dormiebat, & alter vigilabat: nonnunquam inſimul dormiebant: inſimul ludebant ad alterutrum: & flebat uterque, & percutiebant ſe invicem. Porrò vixerunt annis ferme duobus, & unus quidem mortuus eſt, alter verò ſuper vixit diebus quatuor.

Valentinianus imperator, nimia auſteritate Arbogaſtis, *(a)* magiſtri militum, ad vitæ tædium perductus, laqueo vitam finivit. Eugenius auxilio Arbogaſtis tyrannizat.

Corpora Abacuc & Micheæ prophetarum revelantur.

Didymus absque oculis, anno ætatis 85, Alexandriæ obiit.

| 11 | 17 | 12 | 17 | 7 | 13 | 7 | 17 | 397 |

Theodoſius Eugenium & Arbogaſtem in bello perimit, & ipſe non multo pòſt obiit, poſt quem filii ejus, Arcadius & Honorius, imperant annis 13.

Corpora Nazarii & Celſi martyrum Mediolani ab Ambroſio reperta & levata ſunt.

| 1 | 18 | 13 | 18 | 18 | 14 | 8 | 18 | 398 |

Conſtantinopolis iram Dei formidans, igne ſuper nubem terribiliter fulgente, ad pœnitentiam converſa evaſit.

Rufinus, magiſter militiæ orientalis rebellans, à Stilicone magiſtro militiæ occidentalis perimitur.

Gildo, comes Africæ, rebellans, conſueta ſtipendia Romanis ſubtraxit: quem non multò pòſt Stilico interficiens, Africam ad jus priſtinum redegit.

Wiſigothi, rupto cum Romanis fœdere, Alaricum ſuper ſe regem creant, qui regnavit annis 15.

| 2 | 19 | 14 | 19 | 19 | 1 | 9 | 19 | 399 |

Anaſtaſius Romanæ eccleſiæ 37 præſidet.

Sanctus Martinus ſecundum quosdam obiit hoc anno.

Florebant in eccleſia hoc tempore ſancti & docti viri: Joannes Chryſoſtomus, Conſtantinopoli epiſcopus, ſanctitate quidem & ſcientia clarus, ſed in facundia ſua ſeverior & liberior juſto: Donatus, Epyri epiſcopus, qui ingentem draconem expuens, in ore ejus interfecit, quem octo juga boum vix trahere potuerunt ad cremandum.

In Hiſpania Oroſius hiſtoriographus clarus habetur.

In Aquitania Severus, qui vitam ſancti Martini, & multa alia ſcripſit, in ſenecta à Pelagianis ſeductus, ſilentium usque ad mortem tenuit, tacendo corrigens, quod loquendo peccavit.

(a) Mir. in margine: *Armogaſtis.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Roman.*	*Perſ.*	*Franc.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hunn.*

In Gallia Severinus Agrippinenſis agnoſcitur.

Servatius quoque, decimus Tungrenſis epiſcopus, Domini noſtri
488 Jeſu Chriſti conſanguineus, non ſolum eo, quod voluntatem Dei patris faciebat, ſed etiam ſecundum carnem. Qui natus quidem in Perſide, filius fuit Emmiu, cujus pater fuit Eliud, frater Elizabeth, quæ peperit Joannem Baptiſtam. Mater verò Eliud & Elizabeth Eſmeria, ſoror fuit Annæ, quæ genuit Mariam, matrem Domini. *(a)*

	3	20	15	20	20	2	10	20

400 Romanorum provincias hinc Wiſigothi, inde Hunni graviter incurſant.

Romæ celebrato gladiatorio ludo, Thelematius monachus, increpans populum attentius ſpectaculo inhiantem, lapidatur à populo. Unde offenſus Honorius imperator, gladiatorium ludum edicto ſuo in perpetuum removit.

	4	21	16	21	21	3	11	21

Imperatores zelum patris Theodoſii ſecuti, in toto orbe Romano,
401 templa idolorum deſtrui jubent.

Hieronymus, & Rufinus presbyter Aquileienſis, orta inter ſe ſimultate, pro quæſtionibus ſcripturarum, libros invectivarum, ſatis quidem luculento, ſed nimis mordaci ſermone, in alterutrum ſcribunt.

	5	22	17	22	22	4	12	22

Sanctus Martinus, ætatis anno octogeſimo primo, epiſcopatus verò
402 viceſimo ſexto, obiit hoc anno ſecundum Proſperum, qui ſcripſit, eum obiiſſe anno quinto Arcadii & Honorii, imò ſecundum Severum, qui ſcribit in vita ejus, eum poſt mortem Priſcilliani 16 annos vixiſſe.

403	6	23	18	23	23	5	13	23

Ambroſius Mediolanenſis obiit, cujus vitam Paulinus, Nolanus epiſcopus, ad Auguſtinum epiſcopum deſcribit.

Hic Paulinus, Nolæ poſtmodum epiſcopus, cùm eſſet innumerabilium prædiorum dominus; admirabili exemplo venditis omnibus, religionem expeditus elegit. Cui Theſaria *(b)* ex conjuge ſoror facta, æquatur beatæ vitæ teſtimonio & merito. Hic ſe epiſcopum pro captivo filio pauperis viduæ in ſervitutem barbari addixit, ſed divinitus proditus, quis eſſet, multos captivos libertati reſtituit.

Hoc tempore in Italia Siſinnius, Martyrius, & Alexander à gentilibus martyrizantur. Quorum corpora cùm Mediolanum deferrentur, cæcus per ea illuminatur; dicens, ſe illuc per viſum directum eſſe ab Ambroſio epiſcopo dicente, ſe in horum martyrum conſortio deputatum eſſe.

Stilico, pacem fratrum imperatorum interturbare volens, Alaricum, regem Gothorum fecit ordinari magiſtrum militum.

	7	24	19	24	24	6	14	24

404 Innocentius Romanæ eccleſiæ 38 *(c)* præſidet. Hic decrevit pacis oſculum ad miſſas dari, ſabbato jejunium celebrari, oleo ad uſus infirmorum ab epiſcopo conſecrato, licere uti, non ſolùm presbyteris, ſed omnibus etiam Chriſtianis, in ſuam ſuorumque neceſſitatem ungendo.

In Britannia Pelagius execrabili doctrina eccleſiam Chriſti maculare nititur; dicens, hominem ſine gratia poſſe ſalvari ſuis meritis, unumquem-

(a) Miræus in margine: *Confer. Mol. in Natal. Sanctorum Belgii, & Baronium in Notis ad Martyrol. Rom. 13. Maji.*
(b) Mir. *Teraſia.*
(c) Mir. *XXXIX.*

Digitized by Google

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

quemque ad juſtitiam propria voluntate regi, infantes ſine peccato originali naſci, & tam inſontes eſſe, quàm inſons fuit Adam ante prævaricationem, nec ideo baptizandos eſſe, ut à peccato ſolvantur, ſed ut per adoptionem in regnum Dei admittantur, qui etſi non baptizentur, eſſe tamen eos ex regno Dei, æterna & beata vita, Adam ſolo ſuo peccato læſum eſſe, eum mortuum eſſe, non ex culpæ merito, ſed ex conditione naturæ, qui moriturus fuiſſet, etiamſi non peccaſſet. Dicebat etiam, irritas eſſe orationes, quæ fiunt ab eccleſia, ſive pro fidelibus, ſive pro infidelibus. Hunc, & Celeſtium, & Julianum, complices ejus, Innocentius papa damnavit. Hieronymus quoque, & Auguſtinus, & alii, eos ut fidei hoſtes armis veritatis impugnabant.

Orientales etiam graviter exagitat mota de Deo quæſtio, utrùm Deus ſit corpus, & humanum ſchema habeat, an ſit incorporeus, & ab humano ſchemate omnino alienus: ſimplicioribus Deum corporeum, & ſub humano ſchemate eſſe, aſtruentibus, aliis hoc deſtruentibus. 489

| 8 | 25 | 20 | 25 | 25 | 7 | 15 | 25 | 405

Romæ, Alexis nobiliſſimi Romanorum, vita mirabilis declarata eſt, qui prima nuptiarum nocte, ſponſam relinquens, pro Chriſto peregrinatus eſt per decem & ſeptem annos. Et tandem apud Ediſſam, Syriæ urbem, imagine ſanctæ genitricis Mariæ, eum divulgante, inde quoque fugit, & ad portum Romanum non ſponte appulſus, à patre ſuo, ut pauper accipitur. Ibique nulli cognitus, decem & ſeptem annos agens, tenore vitæ ſuæ in charta deſcripto, obiit, & divina voce manifeſtatus, totam Romam ſtupore & gaudio affecit.

Joannes Chryſoſtomus Eudoxiam, uxorem Arcadii imperatoris, multosque ſacerdotum infeſtos habens, epiſcopatu pellitur & exiliatur: ſed populo pro hoc tumultuante, revocatus, ſecundò exiliatur: ſed terræ motu regiam urbem graviter concutiente, à civibus revocatur.

| 9 | 26 | 21 | 26 | 26 | 8 | 16 | 26 | 406

Pachomius abbas, centeſimum decimum annum agens, in virtutibus conſummatur.

Arcadius imperator oſſa Samuelis prophetæ à Judæa Conſtantinopolim transtulit, tam hilariter occurrentibus populis, ac ſi eum viventem cernerent.

Paula Bethlehem obiit, cujus vitam Hieronymus ſcribit.

Auguſtinus in eccleſia philoſophatur: cujus librorum, tractatuum, & epiſtolarum, numerus plus quàm ad mille triginta extenditur, multis numero non comprehenſis.

| 10 | 27 | 22 | 27 | 27 | 9 | 17 | 27 | 407

Radagaiſus Scytha, cum ducentis millibus Gothorum, à Scythia veniens, Italiam invadit. Ex hoc murmur multum blaſphemantium infremit in Chriſtum, Chriſtianitatis tempora culpantes: fœlicitatem gentium attollunt, inter quos præcipuè Symmachus orator furebat, qui etiam ſcriptis epiſtolis ſuis, ajebat de idololatria, & de repetenda ara Victoriæ. Quorum latrantium ora, injecto eis veritatis oſſe, obſtruxerunt Auguſtinus, libro de civitate Dei, & Oroſius hiſtoria ſua. Prudentius quoque poëta luculento metrici operis libello blasphemias Symmachi refellit.

| 11 | 28 | 23 | 28 | 28 | 10 | 18 | 28 | 408

Auguſtinus apud Hipponem *(a)* Africæ, & Hieronymus apud Beth-

(a) Miræus ex MStis legit: *Ipponem.*

Anni domini.	*Roman.*	*Perſ.*	*Franc.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hunn.*

Bethlehem Judææ, per epiſtolas inter ſe usque ad ſimultatem diſceptant, de quibusdam ſcripturæ capitulis; maximè de eo, quod dicit Paulus, ſe Petro in faciem reſtitiſſe, quia reprehenſibilis erat. De quo Hieronymus ſcripſerat, quia Paulus Petrum non revera, ſed ſimulatè reprehenderit.

Multis urbibus vaſtatis, Radagaiſus à Romanis concluſus, interiit cum omnibus ſuis.

Sdigerdis imperat Perſis, annis 34.

409 | 12 | 1 | 24 | 29 | 29 | 11 | 19 | 29 |

Joannes Chryſoſtomus, urgentibus inimicis, epiſcopatu abdicatus, ab Arcadio exilio relegatur, ibique non multò pòſt moritur.

Innocentius papa, & Occidentales epiſcopi, pro Joannis præjudicio, ab Orientalium ſe communione ſuſpendunt.

Iram Dei pro morte Joannis nimia grandinis tempeſtas, Conſtantinopoli incumbens, & mors Eudoxiæ Auguſtæ ſubſecuta intentat.

410 | 13 | 2 | 25 | 30 | 30 | 12 | 20 | 30 |

490 Arcadius, Orientalis imperator, timens filio ſuo, octenni puero Theodoſio, eique tutorem Sdigerdem, Perſarum regem, teſtamento deſignans, morte obiit. Sdigerdes tutelam pueri benignè ſuſcepit, & pacem firmiſſimam cum Romanis fecit, mediante Marutha, Meſopotamiæ epiſcopo. Is Maruthas, & apud Perſas, & apud Romanos omnibus modis clariſſimus habebatur.

Uticæ, terra ſeptem diebus mugitum dedit.

Stilico, regnum Honorii affectans, filio ſuo Eucherio, reipublicæ pernicioſus efficitur, barbaras gentes ipſe alias regno immittens, alias conſenſu ſuo fovens, unde modo ſolito gravius earum, & maximè Wandalorum rabies per Gallias exarſit.

Honorius, poſt Arcadii mortem, cum fratruele ſuo Theodoſio, regnavit annis quatuordecim.

411 | 1 | 3 | 26 | 31 | 31 | 13 | 21 | 31 |

Atticus, Conſtantinopolites epiſcopus, claret.

Wandali, duce Croſco, Gallias pervagati, multas urbes & eccleſias ſubvertunt. Croſcus tandem à Mariano præſide Arelati captus, & per victas urbes ignominioſè retractus, ad mortem tormentatur.

Sub hoc turbine, inter multos martyrizantur Sedunenſis Florentinus, & Hilarius, Deſyderius Lingonenſis, cum Vincentio archidiacono, Antidius Veſontienſis *(a)* epiſcopus.

De hoc Antidio legitur, quòd aliquando tertia feria poſt Palmas, tranſiens pontem Duvii fluminis, vidit agmen dæmonum, geſta ſua principi ſuo referentium, & inter eos Æthiopem in manu ſandalium perferentem ad judicium, quod Romanum præſulem, cujus hoc erat, per ſeptem annos impugnatum, tandem ad lapſum traxerit. Qui vocans ad ſe Æthiopem, & in virtute Dei & ſanctæ crucis, ſuper eum aſcendens; eo vectante, Romam venit feria quinta, hora celebrandi officii, & dæmone pro foribus expectante, Papæ rem retulit, negantem per ſandalium ad pœnitentiam movit: & Miſſa vice ejus celebrata, & parte chrismatis à ſe conſecrati aſſumpta, dæmone revectante, ad eccleſiam ſuam rediit, ſabbato ſancto, hora celebrandi officii.

Romæ fœmina, Giganteæ magnitudinis, de parentibus mediocris ſtaturæ nata, multis ſtupori erat.

Alari-

(a) Miræus ex MStis legit: *Beſontionenſis.*

Digitized by Google

Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.	Anni domini.
2	4	27	32	32	14	22	32	

Alaricus, rex Wiſigothorum, per Italiam debacchatus, mandat Honorio imperatori, ut aut ſecum bello congrediatur, aut Gothis in regno ſuo locum ad habitandum largiatur. Honorius Gallias, furori gentium undique expoſitas, eis conceſſit. 412

3	5	28	33	33	15	23	33	413

Wandali Gallias, quas per tot annos laceraverunt, relinquentes timore Gothorum, cum Alanis & Sueriis (a) Hiſpanias occupant, ibique ferè 30 annis habitaverunt.

Alaricus, facto fœdere cum Honorio, cùm ad Gallias ſibi datas tenderet; Stilico, ipſo ſancto die Paſchæ, ex improviſo ſuper eum irruit, & primo impetu victor, poſtea à Gothis turpiter vincitur.

Honorius, cognito, Stiliconem eſſe tantorum malorum incenſorem & vitæ ſuæ inſidiatorem, eum cum filio ejus Eucherio occidit.

Alaricus, rupto fœdere, Italiam repetit, ipſam Romam accipit, & in ea multa loca incendit, multos affligit; à ſanguine tamen & cæde temperat, & ad ſanctorum limina confugientibus indulget; tertia die ſponte Roma egreditur; ad Siciliam navigare contendens, naufragium patitur, & non multò pòſt apud Conſentiam urbem ſubita morte defungitur.

Capta eſt autem Roma 9 calendas Septembris, anno 1164 conditionis ſuæ.

His diebus apud Africam, in Uticenſi littore, dens gigantis inventus eſt tam ingens, ut ſi minutatim in modulos noſtrorum dentium concideretur, centum dentes inde fieri poſſent. 491

Interim, Wandalis *iterum* Gallias incurſantibus, congreſſi Franci, Modigiſilum regem cum viginti millibus Wandalorum extinguunt, & ſuprema fortè interitio Wandalorum fuiſſet, niſi reliquiis eorum Alanorum Reſplendial ſubſidio veniſſet.

Britannorum vires, hac tempeſtate, nimiis hoſtium irruptionibus nimis erant attenuatæ: & quia à Romanis, undique bello laborantibus, nihil ſubſidii habere poterant, ſubtrahunt ſe ab eorum dominatione, & per annos circiter 78 (b) multùm calamitatibus laboraverunt. Inito autem conſilio, duxerunt Lundonienſem archiepiſcopum ad regem minoris Britanniæ Aldroenum, ut eis ſuccurreret. At ille tradidit eis fratrem ſuum Conſtantinum, cum armata militum manu: ſicque Conſtantinus erectus eſt in regem, regnavitque decem annis. Habuit autem tres filios, Conſtantem, qui monachus factus eſt, Aurelium Ambroſium, & Utherpendragon.

Wandalis, poſt Modigiſilum, Modigiſili filius, Gundericus regnat in Hiſpaniis, annis 16.

Wiſigothorum tertius regnat Athanulphus annis 3.

Franci ſæpe Gallias inceſſantes, diripiunt primò, & ſecunda irruptione incendunt urbem Treverim, quam condidit Treber, filius Nini, Aſſyriorum regis, profugus à facie novercæ ſuæ Semiramidis, & à ſuo nomine Treverim nominavit.

4	6	29	1	1	1	24	24	414

Athanulphus Romam rediit, quod reliquum erat, abradit: inter

 cæteros,

(a) Miræus: *Suevis.*

(b) Mir. *LXVII.*

Anni domini.	Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.

cæteros Placidiam quoque, ſororem Honorii imperatoris, captivam abducit, eamque ſibi uxorem ducit.

Honorius imperator, quia in Deo ſperavit affectu optimæ religionis, liberavit eum Deus à multis in ſe undique inſurgentibus tyrannis. Siquidem in Britanniis Gratianus, in Galliis Conſtantinus, & Conſtans filius ejus, ex monacho Cæſar factus, item poſt eos in Galliis Gerontius, & Maximus Saluſtius, Jovinus, Sebaſtianus; in Africa, Heraclianus; Romæ, Tertullus, & Attalus ille, quem Gothi, capta Roma, imperatorem ludicrò creatum, uno die imperiali ſchemate *procedere, craſtino autem ſervili ſchemate* ſibi miniſtrare fecerunt, hic inquam, non jam ludicrò, ſed ſeriò imperatorem affectans, (& hi omnes in tyrannidem invaſerunt) diverſis locis, diverſis temporibus, à militibus Honorii capti aut extincti perierunt.

Notandum verò, quòd tres primi reges quidem Britanniæ fuerunt ſibi ſuccedentes, Gratianus videlicet, Conſtantinus & Conſtans, ſed ideo tyranni, ut arbitror, appellantur, quia Romano imperio ſubjectionem minimè exhibebant, vel quia ipſum imperium invadere nitebantur.

415 | 5 | 7 | 30 | 2 | 2 | 2 | 25 | 35 |

Maximus, Taurinenſis epiſcopus, claret, qui in homiliis componendis, & in eccleſia declamandis ſtuduit eleganter.

Hiſpaniæ Wandalorum ferro, fame, peſtilentia, morſibus beſtiarum graviter laborant.

Valentia, Galliarum civitas, à Gothis capta eſt.

Prædeſtinatorum hæreſis hoc tempore cœpit ſerpere, qui ideo Prædeſtinati vocantur, quia de prædeſtinatione, & divina gratia diſputantes, aſſerebant, quòd nec piè viventibus proſit bonorum operum labor, ſi à Deo ad mortem prædeſtinati fuerint; nec impiis obſit, quòd improbè vivant: ſi à Deo prædeſtinati fuerint ad vitam. Quæ aſſertio & bonos à bonis avocabat, & malos ad mala provocabat. Hæc hæreſis ex libris Auguſtini malè intellectis initium ſumpſiſſe dicitur.

492 416 | 6 | 8 | 31 | 3 | 3 | 3 | 26 | 36 |

Honorius imperator, ſopitis in Africa hæreticis, pacem reddit eccleſiis.

Perempto à ſuis Athanulpho, Wiſigothorum rege, Sigericus regnat anno uno.

Judæus quidam, cùm quæſtus cauſa ſæpe in multis hæreticorum eccleſiis baptizatus fuiſſet, venit etiam ad eccleſiam orthodoxorum, ſub eadem intentione baptizandus, & cùm baptizari deberet, aqua fontis ſubitò diſparuit, & iterum allata aqua & fonte repleto, iterum atque iterum aqua diſparens, virtutem Dei & Judæi perfidiam oſtendit.

417 | 7 | 9 | 32 | 4 | 4 | 1 | 27 | 37 |

Zoſimus Romanæ eccleſiæ 39 (*a*) præſidet. Hic decrevit, ceream ſabbato ſancto Paſchæ per eccleſias benedici.

Quidam Occidentales, ultimo anno cycli decennovalis, pro embolismo communem annum tenentes, ac per hoc in Paſcha celebrando aberrantes, divino miraculo ad veritatem revocantur. In una enim Italiæ eccleſia, ubi annuatim ſabbato ſancto Paſchæ hora baptizandi ſolebat aqua divinitus manare, & ſtatim ex ſeſe redire, nullo deductorio penitus apparente, nunc temporius juſto, id eſt 8 calendas Aprilis, Paſcha celebrantes aqua non emanans expectatione totius diei ac noctis fefellit,

(*a*) Mir. XL.

Digitized by Google

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogoth.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

lit, legitimo autem die Paſchæ hora baptizandi aqua ſolitò emanans 10 calendas Maji Paſcha debere celebrari oſtendit.

Corpora ſanctorum, Stephani protomartyris, Nicodemi, Gamalielis & Abibon, Luciano presbytero revelata ſunt: & corpus quidem protomartyris Stephani Joannes epiſcopus à Caphargamala Hieruſalem transtulit, quod poſt aliquot annos inde levatum à Juliana matrona. Quæ corpus Alexandri, viri ſui ſepulti juxta corpus protomartyris, levare volens, pro corpore viri ſui corpus protomartyris levavit, & multa miraculorum gloria illuſtratum Conſtantinopolim detulit.

Perempto à Wiſigothis Sigerico, regnat Wallia annis duobus. (*a*)

| 8 | 10 | 33 | 5 | 5 | 1 | 28 | 38 | 418

Oroſius presbyter, rediens à Hieronymo, ad quem miſſus fuerat ab Auguſtino, pro diſcenda quæſtione de origine animæ, reliquias protomartyris Stephani ad Africam detulit, cum hiſtoria inventionis ejus, quam gratia miraculorum proſequente ubique Deus mirificavit. Unde plura Auguſtinus, multo plura ſcripſit Evodius.

Honorius, pacto fœdere cum Gothis, Aquitaniam tradit eis.

Wallia Placidiam ab Athanulpho captam reddit Honorio fratri. Honorius eam dat uxorem Conſtantino comiti, ex quo Placidia Valentinianum genuit, qui poſt Honorium regnavit.

| 9 | 11 | 34 | 6 | 6 | 2 | 29 | 39 | 419

Symeone (*b*) & Marcomiro, Francorum ducibus defunctis, Franci in commune deliberant, ut & ipſi, ſicut aliæ gentes, regnum habeant: & filium Marcomiri ducis, Pharamundum, ſibi regem ordinant, qui regnavit annis 11.

| 10 | 12 | 1 | 7 | 7 | 3 | 30 | 40 | 420

Bonifacius Romanæ eccleſiæ 40 (*c*) præſidet. Contra hunc Bonifacium ordinato Eulalio, & pro hoc diſſidente eccleſia; ambo, juſſu Honorii Auguſti, urbe egrediuntur, & ſic reprobato Eulalio, juſſu Auguſti, Bonifacius, quia prior ordinatus fuerat, ſedi Apoſtolicæ reſtituitur. Hic decrevit, ut nulla mulier, aut monacha, pallam ſacratam altaris contingeret, aut lavaret, aut incenſum poneret: & ut ſervus, vel obnoxius curiæ, aut cujuslibet rei, non fiat clericus.

| 11 | 13 | 2 | 8 | 8 | 4 | 31 | 41 | 421

Hieronymus, per quinquaginta ſex annos libris ſuis confectis, ita pectore (*d*) præ laboribus dejecto, ut lecto ſurgere nequiret, niſi apprehenſo manibus fune, qui ad hoc de trabe pendebat, obiit apud Bethleem, anno ætatis ſuæ 98. (*e*) 493

| 12 | 14 | 3 | 9 | 9 | 5 | 32 | 42 | 422

Franci uti cœperunt legibus, & legem Salicam dictaverunt, per quatuor gentis ſuæ proceres, electos de pluribus his, appellatos nominibus, Uſogaſt, Boſogaſt, Salagaſt, Widigaſt. In villis Germaniæ, Salechaim, Bodochaim, Wingehaim, (*f*) hi quatuor proceres per tres mallos cauſarum origines convenientes ſolicitè tractantes, de ſingulis diſcutiendo, ſicut lex Salica declarat, judicare decreverunt. Wandali, Alani,

(*a*) Mir. *XXII.*
(*b*) Mir. rectius: *Sunnone.*
(*c*) Mir. *XLI.* qui in margine addit: *In MS. XL. & ſic deinceps.*
(*d*) Mir. *corpore.*
(*e*) Mir. *LXXXIX.* idemque addit: *Sic in MSS. Gembl. & Lipſ. In Aquic. & Ortel. LXXXVIII.*
(*f*) Mir. *Windohaim.*

Anni domini.	*Roman.*	*Perſ.*	*Franc.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogoth.*	*Hunn.*

Suevi, regiones Hiſpaniarum ad habitandum inter ſe trifariam compartiti, & in tribus regnis diviſi, colliduntur inter ſe inteſtino bello.

423 | 13 | 15 | 4 | 10 | 10 | 6 | 33 | 43 |

Honorius Conſtantium, virum ſororis ſuæ Placidiæ, in imperium aſciſcit, qui octavo imperii menſe obiit. Æſtimo hunc eſſe Conſtantinum, quem Beda dicit in Galliam ab Honorio miſſum.

Britannis ſubjectionem Romano imperio repromittentibus, ſubſidium mittit Honorius, & Hiſpanis Wandalorum bello laborantibus. Sed id fruſtra fuit.

424 | 14 | 16 | 5 | 11 | 11 | 7 | 34 | 44 |

Honorius, tricennalibus ſuis de pompa capti Maximi tyranni Ravennæ celebratis, obiit.

Theodoſius utrique regno imperat annis tribus.

Wallia, rex Wiſigothorum, Wandalos in Hiſpaniis proſequutus, debellat.

Conſtantino, rege Britonum defuncto, Wortegirnus conſul Gemuſſeorum Conſtantem, ex monacho in regem ſublimavit, & vice epiſcopi, ipſe capiti ejus diadema impoſuit. Affectabat enim regnum ſibi uſurpare, ſed Conſtans, qui legitimè non poterat regnare, quolibet modo, aut depoſitus, aut peremptus fuiſſet. Nam fratres illius adhuc pueri erant, Ambroſius & Utherpendragon, & ad regni gubernaculum nondum idonei. Romani autem, ad opem ferendam Britonibus ultrà non reverſuri, ſuaſerunt ei murum conſtruere, ab Oriente in Occidentem, inter Deiram & Albaniam, ut hoſtium acceſſus detineret: peritiamque armorum tradiderunt, eò quòd patria militibus eſſet evacuata.

425 | 1 | 17 | 6 | 12 | 12 | 8 | 35 | 45 |

Joannes Hunnos regno immittit, & eorum auxilio, ad tyrannidem intendit.

Wandali Mauritaniam invadunt.

Hoc tempore Theoniſtus epiſcopus ab hæreticis pulſus eſt urbe ſua Philippis cum diſcipulis ſuis, Albano, Yrſo, Tabraham: ex quibus Albanus apud Moguntiam Galliæ civitatem, reliqui verò in diverſis locis Italiæ pro Chriſto martyrizantur. *(a)*

426 | 2 | 18 | 7 | 13 | 13 | 9 | 36 | 46 |

Celeſtinus Romanæ eccleſiæ 41 *(b)* præſidet. Hic conſtituit, ut pſalmi David 150 ante ſacrificium canerentur antiphonatim, ex omnibus, quod antè non fiebat: niſi tantùm epiſtola beati Pauli & ſanctum Evangelium recitabatur. Ex hoc inſtituto excerpti de pſalmis, Introitus, Gradalia, Offertoria, ante ſacrificium, communionis inter communicandum, cum modulatione ad Miſſam in eccleſia Romana cantari cœperunt.

Theodoſius, per Ardaburium, ductu angeli, Joannem tyrannum opprimit.

Romæ, inter Ætium & Bonifacium, ex rei militaris gratia orta invidia, reipublicæ parturit diſpendia.

427 | 3 | 19 | 8 | 14 | 14 | 10 | 37 | 47 |

Theodoſius Valentinianum, Placidiæ amitæ ſuæ ex Conſtantio filium, imperatorem facit, eumque cum Placidia matre Romam ad imperandum mittit; & regnaverunt ſimul annis 24.

494

Cartha-

(a) Miræus in margine: *Conſule Baronium in Notis ad Martyrol. Rom. 21. Junii.*
(b) Miræus: *XLII.*

Digitized by Google

Roman.	*Perſ.*	*Franc.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hunn.*	*Anni domini.*

Carthago permiſſa eſt muro circumdari.

Caſſianus, de eccleſia Conſtantinopolitana à Joanne Chryſoſtomo ejectus, & in Maſſilia Galliæ presbyter ordinatus, multa ſcripſit. Inter quæ etiam compertas in Ægypto vitas patrum, doctrinasque & regulas, datis ad plurimos libris, exponit.

| 1 | 20 | 9 | 15 | 15 | 11 | 38 | 48 | 428 |

In Britannia, *(a)* Timotheus quidam, continentiæ & religionis imagine multis illudens, eos in errorem ſuæ hæreſis induxit; dicens, Chriſtum verum quidem Deum, & verum hominem de virgine Maria natum fuiſſe, ſed mentiens, dicendo, quòd divina natura converſa ſit in humanam naturam.

Romani Hunnos à Pannonia fugant, quam per quinquaginta tenuerant annos.

| 2 | 21 | 10 | 16 | 16 | 12 | 39 | 49 | 429 |

Bonifacius Africam, cui præerat, ſolicitat ad rebellionem.

Gundericus, rex Wandalorum, capta Hiſpali, cùm impiè elatus manus in eccleſiam ipſius civitatis extendiſſet, mox Dei judicio à dæmone correptus, interiit: cui Genſericus frater in regno ſuccedens, regnavit annis 48. Hic (ut fertur) de fide catholica in Arrianam ſectam apoſtatavit.

| 3 | 22 | 11 | 17 | 1 | 13 | 40 | 50 | 430 |

Clodius, filius Pharamundi, rex crinitus, regnat ſuper Francos annis decem & octo. *(b)* Ex hoc Franci crinitos reges habere cœperunt.

Auguſtinus, in epiſcopatu Hipponenſi, Heraclium ſibi ſubſtitui fecit.

Walamer, Oſtrogothorum regnum ſuſcipiens, regnavit annis 31. Hujus frater fuit Theudemer, de quo ortus eſt Theodericus, rex Italiæ.

| 4 | 23 | 1 | 18 | 2 | 14 | 1 | 51 | 431 |

Clodius Thoringiam invadit, & in Diſpargo, *(c)* caſtello Thuringorum, aliquandiu habitavit.

Perempto Conſtante, rege Britonum, factione (ut putatur) Wortegirni conſulis, invaſit regnum ipſe Wortegirnus, cùm parem ſibi nullum videret.

(a) Mir. *Bithynia.*

(b) Mir. *XX.* additque: *Sic in MSS. Gembl. & Lipſ. In Aquic. & Ort. XVIII.*

(c) Plures de hoc caſtro ſententias collegit *SAGITTARIUS Antiquitatibus regni Thuringici lib. II. c. II. p. 141.* dum alii, prout *JO. JAC. CHIFLETIUS Lum. I. Salico*, & præcipue *Anaſtaſi Childerici pag. 7.* Brabantiæ caſtrum dicunt, in confiniis Tungrorum ſitum: *GOTFRIDUS WENDELINUS nat. ſolo legum Salicarum cap. XIV. & GOTFRIDUS HENSCHENIUS de tribus Dagoberti lib. IV. c. VIII.* Dieſtheimum Brabantiæ dicunt. *BUCHERIUS Belgio Romano lib. XV. c. X.* Heinsbergam Juliæ. *GEORGIUS HORNIUS diſſ. hiſtor. VII.* Duisburgum, in Comitatu Zutphanienſi. Plerique Duisburgum, Cliviæ urbem eſſe volunt, utpote *PONTANUS lib. IV. c. XII. SAGITTARIUS c. l.* Verum, dum iſta loca omnia trans Rhenum ſita, minime adſentimur, cum cis Rhenum fuerit Clodionis Diſpargum. Ideoque in ſylva Burchonienſi illud quærit *BROWERUS Antiquit. Fuld. lib. I. c. II.* In Caſtro Deſenbergi Weſtphaliæ, *ÆGIDIUS GELENIUS in Hierotheca Engelbertina p. 119.* apud *FERDINANDUM FURSTENBERGIUM Monum. Paderborn. p. 154.* Noſtra conjectura eſt, Dilsbergum caſtrum prope Heidelbergam fuiſſe. Hoc enim in Haſſiæ confiniis, quæ ad Thuringiam olim ſpectabat, ſitum, haut procul à Rheno: hoc caſtrum eſt montanum, ut circumſtantiæ omnino conveniant. Adde Synt. Hiſt. Germ. *diſſ. I. §. XIV.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Roman.*	*Perſ.*	*Franc.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hunn.*

Interea Saxones, cum tribus navibus exeuntes à Germania, applicuerunt in partibus Cautiæ,(a)regiq; adventus ſui cauſam aperientes,cum gaudio ſuſcepti ſunt ab eo. Irruentibus verò more ſolito ab Albuna hoſtibus, pugnamque acerrimam ex utraque parte committentibus, rex victoriam obtinuit auxilio Saxonum, ſtrenuè dimicantium. Quorum probitatem inermis cùm rex expertus fuiſſet, dedit eis poſſeſſiones in terra ſua, magnamque familiaritatem & confidentiam apud eum adepti ſunt.

| 432 | 5 | 24 | 2 | 19 | 3 | 15 | 2 | 52 |

Celeſtinus papa ad Scotos, in Chriſtum credentes, Palladium mittit primum epiſcopum. Poſt quem ad eosdem ab eodem Celeſtino miſſus eſt ſanctus Patricius, genere Brito, filius Conches, ſororis ſancti Martini Turonenſis, qui in baptiſmo quidem dictus eſt Suchat, à ſancto Germano Magonius, à Celeſtino verò Patricius; à quo archiepiſcopus Scotorum ordinatus, per 60 annos ſignis, ſanctitate, doctrina, excellens, totam inſulam Hiberniam convertit ad Chriſtum.

Neſtorius, Conſtantinopoli epiſcopus factus, fit auctor hæreſis, ſeparantis in Chriſto hominem à Deo, dicens, purum hominem, non Deum, de Maria natum, & à Judæis crucifixum.

Wandalos, qui olim timore Athanulphi exceſſerant à Galliis; Wallia, rex Gothorum, expellere parat etiam ab Hiſpaniis.

| 433 | 6 | 25 | 3 | 20 | 4 | 16 | 3 | 53 |

495 Tertia ſynodus univerſalis, Epheſina prima, ducentorum epiſcoporum, juſſu Theodoſii junioris Auguſti edita eſt, quæ Neſtorium, duas perſonas in Chriſto aſſerentem, juſto anathemate condemnavit, oſtendens, manere in duas naturas unam Domini noſtri JESU Chriſti perſonam.

In Hiſpaniis viginti millia ferme militum, contra Wandalos pugnantium, cæſa.

Genſericus, odia Gothorum veritus, & ſimul à Bonifacio invitatus, cum Wandalis,& omnibus eorum familiis, ad Africam transfretavit,eamque invadens & dilacerans, multam multo tempore cladem Romanis intulit.

In Gallia, cùm Supthar, rex Hunnorum, Burgundiones nimis opprimeret; illi in Deum Chriſtianorum ſpem ſuam ponentes, ſe baptizari petierunt. Et ſtatim Hunnis congreſſi, pauci multa millia eorum peremerunt, & ſic rabiem ipſorum refrenaverunt.

| 434 | 7 | 26 | 4 | 21 | 5 | 17 | 4 | 54 |

Sixtus Romanæ eccleſiæ 42 *(b)* præſidet.

Romani, in Africa Wandalis congreſſi, ſuperantur.

Bonifacius, conflictu cum Ætio habito, victor quidem, ſed moriturus diſcedit.

In Britannia dux Saxonum Hengiſtus, conſiderans, animum regis ad amorem ſui ſuæque gentis inclinatum, dedit ei hoc conſilium tanquam ſalutiferum, ut legatos dirigerent in Germaniam, & legiones militum invitarent, quatenus multiplicato exercitu ſuo, facilius inimicis ſupervenientibus reſiſtere poſſent. Quod cùm rex gratanter accepiſſet, petiit ab eo Hengiſtus dignitatem ſublimioris ordinis, conſulatum ſcilicet, aut principatum, aut alterius dignitatis officium, ſed minimè impetravit

(a) Potius legendum: *Cantiæ.*
(b) Mir. *XLIII.*

Digitized by Google

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

travit. Denique poſtulavit tantum terræ ſpacium ſibi dari, quantum una corrigia poſſet ambiri, ut ibi promontorium ædificaret. Cui cùm rex acquieviſſet, accepto ille corio tauri, incidit illud in longiſſimam corrigiam, & loco, quem præviderat, circumducens, intra ambitum illius conſtruxit caſtellum, appellavitque illud caſtellum corrigiæ.

| 8 | 27 | 5 | 22 | 6 | 18 | 5 | 55 | 435

Ætius conferens ſe ad Rugilam, regem Hunnorum, ejus auxilio regreditur ad Romanum ſolum.

Sixtus papa à Baſſo criminatur, & juſſu Valentiniani imperatoris Romæ congregata ſynodo, coram 56 epiſcopis ſynodico judicio purgatur: Baſſus verò damnatus proſcribitur, & non multo pòſt à Deo percuſſus, ipſius Sixti manibus honorificè ſepelitur.

Germanus Antiſſiodorenſis, Lupus Trecaſſinus, Eucherius Lugdunenſis, Hilarius Arelatenſis, epiſcopi, in Galliis clarent.

| 9 | 28 | 6 | 23 | 7 | 19 | 6 | 56 | 436

Ætius in gratiam recipitur.

Rugila, rex Hunnorum, fœderatus Romanorum, moritur, eique Bleda ſuccedit.

Rex Britonum, Wortegirnus, accepit uxorem filiam Hengiſti, ducis Saxonum, pulcherrimam quidem, ſed paganam, patrique illius dedit provinciam Cantiæ. Cujus rei cauſa exoſum eum reddidit proceribus & filiis ſuis.

Hengiſtus autem cum voluntate & conſilio regis iterum miſit in Germaniam, tantamque multitudinem invitavit, ut ipſis Britonibus terrori eſſent & ſuſpicioni. Qui cùm regi diſſuaderent retinere gentem paganam, rex autem nollet eos audire, deſeruerunt ilicò Wortegirnum, filiumque Wortunerum regem fecerunt.

Tempore hoc Germanus Antiſſiodorenſis, & Lupus Trecaſſinus, petentibus Britannis, in Britanniam diriguntur, ut hæreſim Pelagianam, quæ ibi ante aliquot annos pullularat, confutarent, & rectam fidem Apoſtolica auctoritate ſolidarent, atque ut Chriſtianitatem, quæ ibi per ſocietatem paganorum corrupta fuerat, reſtaurarent. 496

Interim hoſtibus inſulam ex more incurſantibus, animans omnes ad reſiſtendum Germanus & ipſe dux factus, jam in procinctu poſitis hoſtibus, elato clamore Alleluya incipiens, & ſuis ſecum clamantibus, idem hoſtes vertit in fugam, & in cruentam obtinens victoriam, ab imminenti periculo eripuit patriam.

| 10 | 29 | 7 | 24 | 8 | 20 | 7 | 1 | 437

Gallia citeriore ab Attone *(a)* principe in rebellationem commota, conſpiravere in Bagaudam *(b)* omnia penè Gallorum ſervitia.

Cyrillus, Alexandrinus epiſcopus, ab hoc anno orditus, cyclum de ordinatione Paſchæ per nonaginta quinque annos ſumma brevitate collegit, infra quem omnes Paſchalis obſervationis varietates comprehendi notavit.

Filius Wortegirni, Wortunerus, ſublimatus in regno, commiſit prælia multa cum paganis, qui patrem ejus adjuvabant, victoriamque obtinuit, adeò ut cogeret eos inſulam hoſpitem deſerere, & ad natale ſolum redire. Deinde renovabat eccleſias, poſſeſſiones civibus ereptas reſtituebat,

(a) Mir. *a Battone*, idemque rectius.

(b) Miræus Baugaudam, qui tamen in margine addit: *Ita Mss. Gembl. Alii Bagaudam. conf. infra ad annum 442.*

Digitized by Google

Anni domini.	Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.

tuebat, imperante ſancto Germano, & adjuvante. Cujus bonitati diabolus invidens, incitavit animum novercæ illius, ut per aliquem familiarem ſirum donis corruptum daret ei venenum mortiferum. Quo hauſto cùm mortem ſibi ſentiret imminere, diviſit theſauros ſuos. Hortansque milites pro patria fortiter contra hoſtes præliari, juſſit pyramidem æream fieri, & in portu, quo Saxones applicare ſolebant, locari, & ſuper eam corpus ſuum ſepeliri, ut viſo tanti viri ſepulchro, territi hoſtes, ad propria redirent. Sed aliter actum eſt, quia ſepultus eſt in urbe Trinovantum, quæ modò Lundonia appellatur. Poſt obitum verò illius reſtitutus eſt in regnum Wortegirnus.

438 | 11 | 30 | 8 | 25 | 9 | 21 | 8 | 2 |

Apud Perſas hoc tempore Chriſtianitas dilatata eſt. Nam Maruthas epiſcopus, legatione ad eos functus, filium Sdigerdis regis orando à dæmonio liberavit, per quod major quidem gloria fidei accrevit, at contra ab inimicis Dei gravior in Chriſtianos perſecutio exarſit.

Eudoxia Auguſta, uxor Theodoſii, *(a)* Hieroſolymam ex voto properavit, & inde reliquias protomartyris Stephani, & duas catenas, quas angelus de manibus Petri apoſtoli disjecit, Dei nutu attulit, eisque adjuncta catena, qua etiam Romæ Petrus vinctus fuit, triadem fecit, & inde cum conſilio Romani præſulis ſolennitatem ſancti Petri, quæ dicitur ad vincula, Romæ inſtituit calendis Auguſti: ideò maximè, ut populum revocaret à gentilis ſuperſtitionis pompa, quam adhuc ſolennizabat in hac die civitas ex ritu gentili pro victoria Octaviani Auguſti, de Antonio & Cleopatra calendis Auguſti collata.

Diabolus Judæos in ſpecie pſeudoprophetæ, Moſen ſe eſſe mentientis, ſeduxit, & promittens, ſe in terram promiſſionis eos reducturum, ad mare transfretandum adduxit, ibique eorum multos multis modis perire fecit. Quæ res multis eorum hoc periculo erutis, credendi in Chriſtum cauſa fuit.

439 | 12 | 31 | 9 | 26 | 10 | 22 | 9 | 3 |

Rex Wortegirnus, conjugis ſuæ precibus devictus, mandavit Saxonibus, ut redirent in Britanniam, privatim tamen & cum paucis. At illi congregato maximo armatorum exercitu reverſi ſunt, paucisque cum fœdere condicto, fraudulenta proditione peremerunt quadringentos & eo amplius barones ſive conſules, qui inermes convenerant ad colloquium nominatim. Quo facto recto regem ligatum compulerunt jurare, quicquid ab eo exigebant: eoque ſecedente in Cambriam, ipſi civitates & caſtella obtinuerunt.

497

Wallia, rex Gothorum, Wandalos odio infectans, etiam in Africa eos perſequi diſponit, ſed morte præventus obiit, eique in regnum Theodericus ſucceſſit, & 14 *(b)* annis regnavit.

440 | 13 | 32 | 10 | 27 | 11 | 1 | 10 | 4 |

Wandali invaſam Africam devaſtant omnibus modis.

Sub hoc turbine tribulationis ſanctus Auguſtinus migravit ad Dominum 13 menſe obſidionis ſuæ urbis, anno ætatis ſuæ 73, clericatus vel epiſcopatus 40. Qui tanta ſcripſit, ut nullus libros ejus omni tempore vitæ ſuæ non ſolùm ſcribere, ſed nec legere quidem valeat.

| 14 |

(a) Miræus in margine: *Ita mss. omnes, excepto Lipſiano, qui ſcribit Arcadii.*

(b) Miræus *XV.* qui in margine addit: *Ita Gembl. codex. Alii XIV.*

Digitized by Google

Roman.	*Perſ.*	*Franc.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hunn.*	*Anni domini.*
14	33	11	28	12	2	11	5	

Leo Romanæ eccleſiæ 43 præſidet. Hic in homiliis declamandis multùm valuit. Hic in canone miſſæ addidit, Sanctum ſacrificium, immaculatam hoſtiam. Hic quoties rogabatur ab aliquibus, ut eis aliquorum apoſtolorum vel martyrum, reliquias daret, conſuevit ad corpora, vel memorias apoſtolorum vel martyrum, quorum reliquiæ petebantur, Miſſas celebrare in ipſorum honore. Et ſic brandeum altaris, quo conſecratum corpus Domini involverat, particulatim dividebat, & pro reliquiis apoſtolorum vel martyrum dabat. Unde ſi ab aliquibus dubitabatur, cultello pannos illos pungens, ſanguinem eliciebat; ſic palàm cunctis faciens, quòd in conſecratione myſteriorum Chriſti ſanguis apoſtolorum, vel martyrum, qui pro illo effuſus eſt, interet per divinam virtutem in pannos illos, & ideo meritò illos dari pro reliquiis ſanctorum, in quorum honore conſecrati ſunt. 441

Bellum contra Burgundiones memorabile exarſit, quo tota penè gens rege ſuo per Ætium victa concidit.

Corpora Priſci, aliorumque cum eo apud Antiſſiodorum paſſorum, Germano epiſcopo divinitus revelantur.

15	34	12	29	13	3	12	6	442

Defuncto Sdigerde, Gauraranes, filius ejus, Perſis imperat annis 38.

In Galliis principibus ſeditionis attritis, & Battone capto, quieſcit Bagaudarum commotio.

16	1	13	30	14	4	13	7	443

Gauraranes fœdus cum Romanis à patre initum diſſolvit, & provincias Romanorum incurſat.

Portione Africæ conceſſa ad habitandum Genſerico à Romanis, convenit inter Wandalos & Romanos pax magis neceſſaria quàm utilis.

17	2	14	31	15	5	14	8	444

Corpus Joannis Chryſoſtomi, in exilio defuncti, tandem Conſtantinopolim refertur, inſtantia Proculi epiſcopi, & juſſu Theodoſii imperatoris, cum lacrymis orantis, ut veniam daret Arcadio patri ſuo, & Eudoxiæ matri, qui eum exiliaverant. Et per hoc finita eſt diſſenſio, quæ adhuc erat in eccleſia, pro ejusdem Joannis damnatione.

Conſtantinopoli, per quatuor menſes terræ motu terra fluctuante, quidam coram omnibus orantibus ſublatus in aëra à divina virtute, admonitus eſt à divina voce, ut factis litaniis canerent omnes, *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, miſerere nobis,* nihil aliud apponentes. Quo facto ceſſavit terræ motus.

Romani duce Littorio cum Wiſigothis pugnant miſerabiliter.

18	3	15	32	16	6	15	9	445

Clodius, rex Francorum, miſſis exploratoribus de Diſpargo caſtello usque ad urbem Cameracum, tranſiit Rhenum, & protrito multo Romanorum populo citra Rhenum usque Ligerim fluvium habitantium, Carbonariam *(a)* ſylvam ingreſſus, urbem Tornacum obtinuit, & inde usque ad urbem Cameracum properavit. Ubi pauco tempore reſidens, Romanos, ſi quos ibi invenit, peremit, & exinde ad Somenam *(b)* fluvium perveniens omnia occupavit. 498

(a) Mir. *Carboniam.*
(b) Mir. *Summam.*

Digitized by Google

Anni domini.	Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.

Theodoricus, rex Wiſigothorum, Hiſpanias occupat.

Rex Wortegirnus, conſilio inito cum ſapientibus, quid agere deberet, ad tutamen ſui juſſit convenire artifices, ut ei turrim fortiſſimam conſtruerent. Sed cùm opera eorum tellus abſorberet, ſuaſum eſt ei, ut hominem ſine patre quæreret, & ejus ſanguine lapides & cæmentum aſpergi præciperet, quaſi hoc facto fundamentum ſtare potuiſſet. Inventus igitur adoleſcens, cui nomen erat Merlinus, cum matre ſua adducitur coram rege, quæ profeſſa de ſpiritu, in ſpecie hominis ſe illum concepiſſe. Merlinus autem multa obſcura revelavit, multa prædixit ventura. Aperuit enim ſub fundamento lacum, ſub lacu duos latere dracones, quorum unus rubeus populum Britonum, alter verò albus gentem Saxonum deſignaret, & quis in conflictu ſuo alteri prævaleret. Prædixit Aurelium Ambroſium, devicto Hengiſto, & combuſto Wortegirno, regnaturum, fratremque ejus Utherpendragon in regno ei ſucceſſurum, & utrumque veneno periturum. Arturo verò, quem aprum Cornubiæ vocat, prophetavit, quòd eccleſiæ Dei ſuccurreret, quòd inſulas Occidentales ſibi ſubjugaret, quòd Gallicanas provincias poſſideret, quòd Romano exercitui terribilem ſe exhiberet, & quòd exitum dubium haberet. Prænunciavit, quòd archiepiſcopatus Lundoniarum transferendus eſſet in Doroberniam, quæ modò Cantuaria nominatur, & quòd Eboracenſis archiepiſcopus, beatus Samſon, cum ſeptem epiſcopis ad Armoricanam tranſierit regionem, quæ modò minor Britannia nominatur. Prophetavit etiam, quòd ſub Normannorum dominio redigenda eſſet Anglia, & alia plura, quæ vix intelligi poſſunt, donec apparere incipiant. Solet enim ſpiritus Dei, per quos voluerit, myſteria ſua loqui, ſicut per Sibyllam, ſicut per Balaam, cæterosque hujusmodi.

446 | 19 | 4 | 16 | 33 | 17 | 7 | 16 | 10 |

Gauraranes in Perſide perſecutionem in Chriſtianos excitavit, quam per 30 annos graviter exercuit. Porrò Theodoſius, quamvis ſæpe feliciter Perſas viciſſet, pacem tamen amplecti voluit, ut perſecutio ceſſaret à Chriſtianis.

Genſericus dolo Carthaginem capit, & omnem Africam ſibi ſubjiciens, lachrymabili clade potentiam Romani regni dejecit. Hic nihil penſi, neque ſancti habens, & infeſtus cunctis, maximè nobilitati & religioni, omnia divina & humana exinanivit, epiſcopum & omnem clerum eccleſiæ Carthaginenſis expulit, loca ſancta, aut ſuorum habitacula fecit, aut Arrianis tradidit, & Catholicos ubique perſequi juſſit.

Germanus Antiſiodorenſis, & Lupus (a) Trecaſſenus, petentibus Britannis, in Britanniam diriguntur, ut hæreſim Pelagianam, quæ ibi ante aliquot annos pullulaverat, confutarent, & rectam fidem Eccleſiaſtica auctoritate ſolidarent. Interim hoſtibus ex more inſulam incurſantibus, animans omneis ad reſiſtendum, Germanus & ipſe dux eorum factus, jam in procinctu poſitis hoſtibus, elato clamore Alleluja incipiens, & ſuis ſecum clamantibus, idem hoſtes vertit in fugam, & incruentam obtinens victoriam, ab imminenti periculo eripuit patriam. Britanni, qui per tot annos expoſiti fuerant prædæ, & hoſtium ludibrio, Anglos invitant. A Germania Angli Britanniam veniunt, eamque ab hoſtibus tutam faciunt eſſe: non multo poſt eam ſibi vindicant. Ambroſium Aurelianum ſibi Britanni Regem ſtatuunt, ejusque ductu per annos XLV. vario belli eventu, contra Anglos confligunt.

Hoc loco ponunt quidam, Anglos veniſſe in Britanniam, & Ambroſium

(a) IRMÆUS: ita Mss. Vide Hiſt. Angl. Bedæ.

Digitized by Google

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

ſium Aurelium ab hinc regnare cœpiſſe. Sed verius videtur, eos multò antè veniſſe, quàm ille regnaret, cùm ipſe rex Wortegirnus eos invitatos receperit, tantoque tempore ſecum detinuerit, ut de eorum ſocietate Chriſtianitas corrupta fuerit, & pro eorum odio ipſe de regni ſolio depoſitus fuerit, filiusque illius ſubrogatus ei fuerit, illoque mortuo ipſe in regno reſtitutus ſit.

| 20 | 5 | 17 | 1 | 18 | 8 | 17 | 11 | 447

Bledæ, Hunnorum regi, cum fratre Attila pervaganti Orientale imperium, dat Theodoſius pro receſſu ſex millia librarum, pollicitus ei annuum mille librarum tributum.

Apud Epheſum 7 fratres, à Decio imperatore pro Chriſto tormentati, in ſpelunca ſe clauſerunt, & facta oratione, ibi obdormierunt, & poſt annos ſuæ dormitionis circiter 192, ore ſpeluncæ, quod in ſuo tempore Decius obſtruxerat, patefacto divinitus à ſomno ſurgunt. Et aſſerta fide noſtræ reſurrectionis coram Theodoſio imperatore, de qua multum dubitabatur, iterum dormiunt in Chriſto. Nomina autem eorum hæc ſunt, quæ in baptiſmo acceperunt, Malchus, Maximianus, Martinianus, Dionyſius, Joannes, Serapion, Conſtantinus. 499

Ambroſius Aurelius, Wortegirno incenſo, prælium cum Saxonibus committit, Hengiſtum ducem captum perimit, cæteros intra civitates includit, miſericordiam poſcentibus donat, & terra eis juxta Scotiam delegata, fœdus pacis cum eis confirmat. Deinde revocat cives, regnum diſponit, leges ſopitas renovat, eccleſias reformat, præſules ſtatuit, atque ſepulturam conſulum, qui in proditione ceciderant, per induſtriam Merlini miris lapidibus conſtruit.

| 21 | 6 | 18 | 2 | 19 | 9 | 18 | 12 | 448

Merovæus *(a)* filius Clodii, ſuper Francos regnat annis 10, à quo nimis utili rege Franci Merovingi cognominati ſunt.

Germanus Antiſſiodorenſis cum Severo, Treverenſi epiſcopo, iterum ad Britanniam miſſus, renaſcentem Pelagianam hæreſim confutat.

| 22 | 7 | 1 | 3 | 20 | 10 | 19 | 13 | 449

Bleda, rex Hunnorum, fraude fratris Attilæ perimitur, eique ſuccedens ipſe Attila, totus in excidium orbis animo fertur. *(b)*

Remigius Remenſis naſcitur, prænuntiatus ex nomine per Montanum monachum. Quo nato idem Montanus, quia cæcus erat, de lacte Ciliniæ matris ejus oculos ſuos liniens, illuminatus eſt.

| 23 | 8 | 2 | 4 | 21 | 11 | 20 | 1 | 450

Nova iterum Orienti conſurgit ruina, quia ſeptuaginta non minus civitates deprædatione Hunnorum vaſtantur.

Germanus Antiſſiodorenſis in Italiam profectus, Ravennæ moritur, corpusque ejus cum multa miraculorum gratia Antiſſiodorum refertur.

| 24 | 9 | 3 | 5 | 22 | 12 | 21 | 2 | 451

In Africa exardeſcentibus Wandalis, cùm ita libros divinos exurerent, & de ſacris palliis ac veſtibus veſtes ſibi facerent, Valerianus, epiſcopus octogenarius, nolens divina ſacramenta prophanis tradere, à rege Genſerico omni urbe & domo excluſus, reliquum vitæ usque ad mortem nudus ſub nudo aëre exegit.

(a) Miræus: Menivecus, additque in margine: *ita Mss. omnes.*

(b) Miræus in margine: *Baron. ad an. 541. & in Notis ad Martyr. 1. & 21. Oct.*

Anni domini.	*Roman.*	*Perſ.*	*Franc.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hunn.*

Placidia, mater Valentiniani, Romæ defuncta eſt.

Theodoſius imperator obiit, cui ſuccedens Marcianus imperat annis *(a)* ſex, cum quo Valentinianus annis quinque.

452	1	10	4	6	23	13	22	3

Inſtantia Leonis papæ, jubente imperatore Marciano, congregata & habita eſt quarta univerſalis ſynodus ſexcentorum & triginta epiſcoporum apud Chalcedonem, in qua Eutychem, Conſtantinopolitanum abbatem, pronunciantem, verbi Dei & carnis unam eſſe naturam, ejusque defenſorem Dioſcorum, Alexandrinum quondam epiſcopum, una patrum ſententia præjudicavit. Neſtorium etiam, Conſtantinopolitanum quondam epiſcopum, olim in Epheſina ſynodo damnatum, iterum anathematizans, cum reliquis hæreticis damnavit; prædicans eadem ſynodus Chriſtum Deum ſic de virgine natum, ut in eo & divinæ & humanæ naturæ ſubſtantiam eſſe fateamur. Hic decretum eſt, ut mater domini Maria non ſolùm Chriſtotocos, ſed etiam Theotocos credatur & appelletur, propter blaſphemias Neſtorii mentientis, eam non Deum, ſed hominem purum genuiſſe.

Terræ motus penè aſſidui, & ſigna plurima in cœlo oſtenduntur. Veſpere ab aquilone cœlum efficitur rubens, ut ignis, intermixtis per igneum ruborem clarioribus lineis, in haſtarum ſpeciem deformatis. Luna
500 obfuſcatur, cometes apparet, & multa alia, quæ non eſſe otioſa oſtendit inſtans rerum conſequentia.

453	2	11	5	7	24	14	23	4

Attila, Hunnorum rex, Walameris Oſtrogothorum regis, & Ardarici Gepidarum regis, & multarum aquilonarium gentium ſibi ſubjectarum, auxilio fultus, à Pannoniis egreſſus Occidentale imperium invadit cum quingentis millibus armatorum. Et primò per totas Gallias per eos tanta efferbuit Dei indignatio, ut nullam omnino civitatem, caſtellum, vel oppidum, aliqua à furore eorum potuerit tutari munitio. Poſtremò Aureliam urbem eis obſidentibus, ad ſubſidium Galliarum advolavit patricius Romanorum Ætius, fultus & ipſe Theodorici, Wiſigothorum regis, & Merovei, Francorum regis, aliarumque gentium copiis militaribus. Conſerto prælio in campis Catalaunicis, pugnatum eſt usque ad diremptionem noctis. Ætius ſuperior quidem receſſit, Attilam tamen non usque ad internicionem delevit. Cæſa ſunt ibi centum octoginta millia pugnatorum, inter quos etiam cecidit Theodericus, rex Wiſigothorum.

Attila, reſumpta ſpe, rex Ætii diſceſſu repatriavit, maturè rediturus ſuppleto exercitu.

Nicaſius, Remenſis epiſcopus, cum Eutropia ſorore, ab Hunnis martyrizatur.

Auctor, Metenſis epiſcopus, captivatur, ſed Hunnis cæcitate percuſſis, cum captivis ſuæ urbis relaxatur.

Hoc excidium Galliis impendere, *(b)* Servatius Tungrenſis longè antè in ſpiritu præviderat, & Romæ à Petro Apoſtolo hoc judicium Dei inevitabile fore didicerat, ideoque relicta Tungrenſi urbe, quæ evertenda erat, ad Trajectum ſedem epiſcopalem tranſpoſuit.

Pullulante intra Gallias Arriana hæreſi, quæ inæquales credens eſſe perſonas

(a) Miræus : *VII.*

(b) Miræus in margine : *Conſule Baron. in Annal. & in Notis ad Martyrol. 13. Maji.*

Digitized by Google

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wavd.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

ſonas ſanctæ Trinitatis, dicebat filium minorem eſſe patre, ſpiritum verò ſanctum minorem patre & filio, dominus errantes corrigit, oſtendens plano miraculo, Deum in tribus perſonis unius & æqualis eſſe ſubſtantiæ, nec debere ab indignis de divinitate tractari. Nam Vaſatenſi urbe ab Hunnorum obſidione liberata, per divinum auxilium, cùm epiſcopus pro gratiarum actione Miſſam populo celebraret, reſpiciens ſurſum, vidit deſuper altare, quaſi de camera templi cadere æqualiter tres guttas æqualis magnitudinis cryſtallo clariores, quæ ſimul defluentes, & in unum conjunctæ, quaſi unam gemmam pulcherrimam effecerunt. Quam cùm in medio crucis aureæ & gemmatæ poſuiſſent, aliæ gemmæ cecideruntSeorſum verò poſita infirmis dabat ſanitatem, adorantibus verò imaginem ſanctæ crucis augebat devotionem, quia piis & mundis clara, & immundis obſcura videbatur. *(a)*

Omnibus bellis famoſius fuit bellum, quod candidatus ſanctarum undecim millium virginum exercitus bellavit, duce ſancta virgine Urſula, quæ filia unica Nothi *(b)* nobiliſſimi Britannorum principis, cùm nondum nubilis, à filio cujusdam feriſſimi tyranni ad nuptias expeteretur, & patrem ſuum ſuper hoc anxiari videret, qui Deum metuebat, ſi filiam Deo jam devotam nubere cogeret, & tyrannum timebat, ſi ei filiam denegaret; divinitus inſpirata, mutanti patri ſuaſit, ut tyranno aſſentiretur, ea tamen illi propoſita conditione, ut ipſe & tyrannus decem virgines genere, forma, & ætate electas ſibi traderent, & tam ſibi, quàm ſingulis illarum mille virgines ſubſcriberent, & comparatis ad numerum ipſarum undecim trieribus, inductas triennii ſibi darent, ad exercitum virginitatis ſuæ, novo uſa conſilio, ut aut difficultate propoſitæ conditionis animum ejus à ſe averteret, aut hac opportunitate omnes coævas ſuas ſecum Deo dicaret. Et ex hoc condicto virginibus, trieribus, & ſumptibus comparatis, per triennium belli præludia cunctis mirantibus, tandem ſub uno die agente vento, ad portum Galliæ, qui Ticla *(c)* dicitur, & inde Coloniam appulſæ ſunt, ibique ex angeli monitu Romam tendentes, ad urbem Baſiliam navibus, à Baſilia Romam usque pedibus profectæ, eodem eundi tenore, Coloniam ſunt reverſæ, ab Hunnis undique obſeſſam. A quibus cunctæ martyrizatæ, novo & mirabili modo triumpharunt, & Coloniam ſanguine & ſepultura ſua clariorem reddiderunt. 501

Thurismodus, filius Theoderici, regnum Wiſigothorum ſuſcepit, & annis tribus regnavit.

| 3 | 12 | 6 | 8 | 25 | 1 | 24 | 5 | 454

Attila Italiam aggreſſus, omnes penè ejus civitates aut dirûit, aut diripuit, aut incendit. Ad eum Leo papa venit, & non ſolùm ſalutem, ſed etiam ut rediret, obtinuit. Rex Attila requiſitus à ſuis, cur ei fuiſſet tam placabilis, reſpondit, ſe non eum fuiſſe reveritum, ſed ſenem quendam venerabilem, evaginato gladio ſibi mortem minitantem, niſi ejus in omnibus expleret voluntatem.

| 4 | 13 | 7 | 9 | 26 | 2 | 25 | 6 | 455

Attila, Wiſigothos debellare aggreſſus, à Thurismodo victus, rediit inglorius.

(a) Miræus in margine: *Conſule Greg. Turonenſem & Liziardum.*
(b) Miræus in margine: Dionothi. *Omnia confer, quæ habet Baron. in Notis ad Martyrol. Rom. Octob. die 21. & in Annalibus.*
(c) Mir. *Tiela.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Roman.*	*Perſ.*	*Franc.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hunn.*

Marciano imperatori apparens dominus in ſomnis, arcum Attilæ fractum eſſe oſtendit, nec id vanum fuit. Eadem quippe nocte Attila in nuptiis ſuis crapulatus, erumpente per apoplexiam ſanguine de naribus, in lecto eſt ſuffocatus.

Hernac, (a) filius ejus, poſt eum regnat annis ſex.

Valentinianus imperator Ætium patricium interficit.

456 | 5 | 14 | 8 | 10 | 27 | 3 | 26 | 1 |

Thurismodus, rex Wiſigothorum, à fratribus ſuis, Friderico & Theoderico, jugulatur.

Theodericus, frater ejus, in regnum ei ſuccedens, regnavit annis 13.

Filii Attilæ, dum contendunt de regno, ſubjectæ Hunnis gentes ab Hunnorum ſe excutiunt jugo.

Conſilio Maximi, tyrannidem meditantis, Valentinianus imperator à Tranſilla, milite Ætii, perimitur.

457 | 6 | 15 | 9 | 11 | 28 | 1 | 27 | 2 |

Genovefa, virgo Pariſienſis, multa ſanctitate claret per Gallias.

Maximus tyrannidem arripuit, Eudoxiam relictam Valentiniano vi rapuit. Illa Genſericum ex Africa invitat, ut ſe à Maximo eripiat.

Genſericus Romam capit, omnia diripit. Ut tamen ab igne, cæde, & ſuppliciis hominum abſtineret, Leo papa ab eo obtinuit.

Per quatuordecim dies Roma deſpoliata, Genſericus Eudoxiam cum duabus filiabus & multo populo captivat, & Campaniæ urbes omni vaſtationis genere exterminat. Inter hæc Paulinus, Nolanus epiſcopus, dum pro captivo filio viduæ ſe vicarium in ſervitutem barbari ſubjicit, omnes captivos ſuæ urbis recepit.

Maximus tyrannus à populo membratim diſcerpitur.

Avitus à Romanis imperator conſtituitur.

Theodericus, rex Wiſigothorum, Suevos in Hiſpania vicit, & regno eorum deſtructo, regnum ſuum eò usque extendit.

His Marciani temporibus, Joannem Baptiſtam caput ſuum duobus monachis revelaſſe, quidam ſcribunt.

Ardarico, regi Gepidarum, qui primus à ſervitio Hunnorum reſiluit, Hernac, filius Attilæ, bellum indixit. Cum quo Ardaricus conflixit, eoque cum triginta Hunnorum millibus perempto, Hunnos graviter afflixit. Sicque recepta libertate gentis ſuæ, & terris eorum invaſis, cæteris gentibus exemplum dedit repetendæ libertatis. 502

Super inſulam Britanniæ ſtella miræ magnitudinis apparuit, cujus radio globus igneus, draconi ſimilis, adhærebat. Ex cujus ore duo radii procedebant, quorum unus ultra Galliam ſe extendebat, alter verò verſus Hiberniam tendens, in ſeptem minores radios terminabatur.

Eo tempore, occiſo Aurelio Ambroſio rege, interrogatus Merlinus vates, à fratre regis Uther, de ſtellæ ſignificatione, dicit, eum ſydere & igneo dracone ſignatum, per radium verò de ore draconis procedentem, & Gallias reſpicientem, figurari filium ei potentiſſimum naſciturum; altero autem radio portendi filiam, cujus filii & nepotes regnum Britanniæ ſuccedenter eſſent habituri. Uther autem, audita morte fratris ſui, cœpit diadema inſulæ; duosque dracones ex auro jubens fabricari, ad inſtar ignei draconis, obtulit unum in eccleſia, altero autem in præliis pro ſigno utebatur, & ex eo tempore cognomentum accepit Utherpen-

(d) Miræus in margine: *Ita MSS. hic. Alibi Hellac.*

Digitized by Google

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Ann. i don. ini.*

therpendragon, id eſt, caput draconis. Saxones verò, poſt mortem Aurelii, à pactione fœderis ſoluti, invaſerunt civitates & promontoria, & ab Albania usque Eboracum omnia vaſtabant. Cum quibus rex præliatus fugam cum ſuis iniit, ſed nocturno tempore illos aggreſſus, ſuperavit, captisque eorum ducibus, Octa & Coſa, cæteros Saxones diſſipavit. Poſt hæc amavit rex uxorem cujusdam ducis, habuitque rem cum ea, de qua genuit celeberrimum illum Arturum, & filiam nomine Annam.

Mortuo Marciano, ſuccedens Leo regnavit annis 16. *(a)* Hic ſuper ſynodo Chalcedonenſi ſingulorum patrum ſingulas ſententias requiſivit, & quia omnium unam cognovit, eam fideliter tenuit. Hic cum Walamere, Oſtrogothorum rege, fœdus pepigit, & Theodericum, fratruelem ejus, puerum octennem obſidem accepit.

Hucusque Proſper Chronicam ſuam perduxit. (b)

| 1 | 16 | 10 | 12 | 29 | 2 | 28 | 3 | 458

Meroveo, *(c)* Francorum rege mortuo, Hildericus filius ejus regnavit annis 26.

Hernac, filius Attilæ, Hunnorum rex, Oſtrogothos, quaſi refugas damnationis ſuæ, bello repetens, ſuper Walamerem, irruit, à quo victi Hunni, in ultimas Scythiæ partes fugere ſunt compulſi.

Mortuo Avito, Majorianus imperat annis 4.

Symeon, qui 40 annis incluſus in columna ſtetit, mira ſanctitate Antiochiæ claruit. Qui inter cætera monebat, ne quis per Dei aut ſancti alicujus nomen, imò per nomen Symeonis juraret, promittens impunitatem in ſe pejeranti ſe à Deo poſtulaturum.

| 2 | 17 | 1 | 13 | 30 | 3 | 29 | 4 | 459

Oſtrogothi, duce Theudemere, Suevos bello vincunt, & Hunnimundum, regem eorum, capiunt, ſed eum liberum remittunt.

| 3 | 18 | 2 | 14 | 31 | 4 | 30 | 5 | 460

Romani Biorgum, Alanorum regem, cum exercitu ſuo in Venetia extinguunt.

Dinzich, filius Attilæ, Hunnorum rex, Oſtrogothos iterum bello provocat, à quibus Hunni ita ſunt devicti, ut eis poſtea ſemper Oſtrogothi fuerint terrori.

| 4 | 19 | 3 | 15 | 32 | 5 | 31 | 6 | 461

Occiſo Majoriano, Severus imperat annis quatuor.

Hildericum inſolenter & luxurioſè ſe agentem Franci regno deturbant. Qui data aurei medietate amico ſuo Widiomaro, quòd eſſet ſignum renovationis ſuæ, ſi aliquando intercederet reconciliatio, apud Baſinum, regem Thuringorum *(d)* latuit annis 8. Franci verò Egidium, ducem Romanorum, regem ſibi præficiunt. 503

Hunnimundus, rex Suevorum, fultus Scyrorum auxilio, Oſtrogothos aggreditur, in quo bello rex Walanier perimitur. Cui ſuccedens frater ejus Theudemer, regnat annis 11.

Hunni, regno ſuo diminuto, tum ex gentium ſubjectarum diſſenſione, tum ex pugnandi infelicitate, regnaverunt quidem, ſed non in priori forti-

(a) Mir. *XVII.*

(b) Mir. in notis ſubjicit: *Proſperi Aquitanici Chronicon cum MSS. codicibus contulit, & Notis illuſtratum Arn. Pontacus, Vaſatenſis Epiſcopus, nuper evulgavit cum Euſebii Chronico.*

(c) Miræus in margine: *Ita MSS. hic, alibi ſine adſpiratione.*

(d) Vide, quæ infra notavi ad Hiſtoriam Landgr. Thur. *cap. IV.*

Digitized by Google

Anni domini.	Roman.	Perſ.	Franc.	Britan.	Wand.	Wiſigoth.	Oſtrogot.	Hunn.

fortitudine: donec longo pòſt tempore, à Carolo Magno victi, cum ipſo ſuo nomine diſperiere. His abhinc filii Attilæ, & poſt eos Zeliobes, regnaverunt annis 58. (a)

Apud Tholoſam, urbem Galliæ, ex ejus medio, tota die ſanguis largiſſimo fluxit rivo, quod Gothi pro portento ſuæ perditionis acceperunt.

462 | 5 | 20 | 4 | 16 | 33 | 6 | 1 | 1 |

Hilarius Romanæ eccleſiæ 44 (b) præſidet. Hoc jubente, Victorius cyclum magni anni ſcribit.

Theudemer Suevos & Scyros, in ultionem fratris occiſi, usque ad internicionem debellat.

463 | 6 | 21 | 5 | 17 | 34 | 7 | 2 | 2 |

Theudemer, glaciali via tranſito Danubio, etiam ibi Suevos proterit.

Pictor quidam, cùm Salvatorem ſecundum ſimilitudinem Jovis pingere voluiſſet, aruit manus ejus. Quem culpam confeſſum ſanavit Gennadius, epiſcopus Conſtantinopolitanus.

Theudemer glaciali via tranſito Danubio, etiam ibi Suevos proterit.

464 | 7 | 22 | 6 | 18 | 35 | 8 | 3 | 3 |

Eliſeus propheta, qui duplici Heliæ ſpiritu plenus, multis in vita claruit virtutibus, & mortuus mortuum hominem, ſupra corpus ſuum caſu jactatum, ſolo corporis ſui attactu reſuſcitavit, & multo tempore in Samaria, ubi ſepultus eſt, multis claruerat miraculis, ut (præteream cætera) etiam dæmones ibi frementes variarum ferarum vocibus, ab invaſis fugarentur corporibus, Alexandriam transfertur.

465 | 8 | 23 | 7 | 19 | 35 | 9 | 4 | 4 |

Annus præſens, qui eſt a tranſitu ſancti Martini LXIV. reverendiſſimi corporis ejus translatione inſignitur. Cum enim ea prærogativa, qua vivens, etiam mortuus, incomparabili ſignorum fulguraret claritate, beatus Perpetuus, Turonicæ civitatis Antiſtes, propriori ædicula, templum multæ ambitionis, adeo ut centum & viginti columnarum mira diſpoſitione ſubnixum totum concameraret, ſuper eum ædificavit, corpusque ſanctum a ſepulcro elevatum, IV. Nonas Julii, annuo videlicet conſecrationis ejus in Epiſcopum die, in loco, in quo nunc veneratur, angelico fretus auxilio, transtulit, ipſumque templum eodem nihilominus die poſtmodum dedicavit. Unde fit, ut ſub uno die, triplici occurrente feſtivitate, ordinatione ſcilicet Epiſcopatus, translatione corporis, dedicatione baſilicæ ſuæ, IV. Nonas Julii annuatim beatus Martinus ſolenniſſima totius comprovincialis populi frequentetur devotione. Locus autem, in quo ſacratiſſimum corpus ejus quieſcit, ab urbe Turonica, Occidentem verſus, brevi interjacente campi planitie, diſparatus, caſtrum novum vocatur, ubi in prædicto templo, ſub ciborio, auro, argento, gemmisque veſtito, decenter collocatum, tanta miraculorum illuſtratur magnificentia, ut toto Chriſtianitatis orbe Apoſtolicam gloriam obtineat.

Severo mortuo, Antemius imperat annis 4.

Theodericus, adoleſcens annorum 18, tranſito Danubio, ſuper Sarmatas irruit, & regem eorum, Barbach perimit, & cum bellicis manubiis victor ad patrem rediit.

466 | 9 | 24 | 8 | 20 | 37 | 10 | 5 | 5 |

Servandus, tyrannidem meditans, ab Antemio perimitur.

Uther-

(a) Mir. *L.* qui addit: *Ita Gembl. ſed in Aquic. & Ort. LVIII. in Lipſ. LIX.*
(b) Mir. *XLV.*

Digitized by Google

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

Utherpendragon, rex Britonum, diuturna infirmitate vexatur, & principes Saxonum, Octa & Coſa, quos tenebat in vinculis, cum cuſtodibus carceris fugerunt in Germaniam, commoveruntque innumerabilem armatorum manum, & reverſi ſunt, inſulam vaſtaturi. Rex autem infirmitate decubans, ducem belli poſuerat generum ſuum: ſed ignavia civium, atque ſuperbia plurimum quidem eis nocebat, hoſtibus autem majorem audaciam atque fortitudinem miniſtrabat. Cumque dubia inter eos alternaret victoria, ut rex hoſtes ſua pugna deterreret, ſe deferri ad prælium juſſit. Qui poſitus in vehiculo, & ad bellum delatus, ſuos quidem animavit, ſed hoſtibus riſum fecit, quòd ſemimortuus homo ad pugnam veniſſet. Congreſſu inito, Britones victoriam obtinuerunt, Saxonumque duces, Octam & Coſam, interfecerunt. Tunc rex hilaris effectus, tanquam ſanitatem recepiſſet, erexit ſe, & ait: Vocabant me ſemimortuum Ambrones iſti, ſed malo ſemimortuus eos ſuperaſſe, quàm incolumis ſuperari. Præſtantius eſt enim mori cum honore, quàm cum pudore vivere.

| 10 | 25 | 9 | 21 | 38 | 11 | 6 | 6 | 467 504

Simplicius Romanæ eccleſiæ 45 (*a*) præſidet. Hic damnavit Petrum, Alexandrinum epiſcopum, Eutychianæ hæreſis accuſatum.

Romanus tyrannidem meditans, ab Antemio perimitur.

Genſericus rex, Italiam aggreſſus, navali bello à Romanis vincitur.

| 11 | 26 | 10 | 22 | 39 | 12 | 7 | 7 | 468

Antemio & genero ſuo Ricimere, Patricio, Romæ contendentibus de imperio, interim Olybrio ad imperandum à Leone Auguſto transmiſſo, Recimer Antemium perimit.

Mamertus, epiſcopus Viennenſis, claruit, qui litanias ante Aſcenſionem Domini inſtituit, hac de cauſa, quòd terræmotus in urbe Vienna eccleſias domosque evertebat, & feritas luporum, aliarumque ſylvaticarum beſtiarum, toto anno per urbem vagantium, homines devorabat, adhæc palatium regis die ſancto Paſchæ, cœleſti igne conſumptum, ad cladem multum terroris addebat. Qui litaniarum ritus à Viennenſe eccleſia in omnes Galliarum eccleſias decurrit.

| 12 | 27 | 11 | 23 | 40 | 13 | 8 | 8 | 469

Olybrio imperii ſui menſe 7 mortuo, Lucerius imperat.

Egidius cùm Francos opprimeret, gravius juſto, perpendens Widiomarus, Francos pœnitere ſuper ejecto Hilderico, revocat eum, clam miſſo diviſi aurei ſigno, egitque, ut ejecto Egidio ille reſtitueretur in regno.

Baſina, uxor Baſini regis Thuringorum, relicto viro ſuo, ad Hildericum venit, quam ille uxorem ducit, & ex ea Clodovæum genuit.

Theoderico, Wiſigothorum rege, à fratribus ſuis jugulato, Eoricus regnavit annis 19.

| 13 | 28 | 12 | 24 | 41 | 1 | 9 | 9 | 470

Nepos patricius, Lucerio expulſo, & epiſcopo Salonis eo ordinato, imperium arripuit.

Eoricus, rex Wiſigothorum, Gallias occupare niſus, Riothimum, regem Britonum, ad defenſionem Galliarum Romanis auxilio venientem, bello contrivit. Quis autem fuerit Riothimus iſte, hiſtoria Britonum minimè dicit, quæ regum ſuorum nomina & geſta per ordinem pandit. Nam ſi fidem narrationi illius hiſtoriæ præbeamus; huic loco

(*a*) Mir. *XLVI.*

| Anni domini. | Roman. | Perſ. | Franc. | Britan. | Wand. | Wiſigoth. | Oſtrogot. | Hunn. |

inſerendi actus Arturi celeberrimi regis, qui poſt patrem ſuum, Utherpendragon, regnum Britanniæ adeptus eſt. Sed in aliis hiſtoriis nullam de eo mentionem invenimus, & hæc ipſa Britonum hiſtoria ſupputationem annorum, quibus Arturus & multi alii regnaverunt, vel apertè non dicit, vel omnis tacet. Nec dubia pro veris affirmamus, nec hiſtoricam narrationem, quæ nuper de Britannico in Latinum translata eſt, lectori ſubtrahimus. Multa enim inter hiſtoricos variare conſidero, diverſitatem non ſolùm in annis, ſed etiam in geſtis atque nominibus perſonarum, ut, quod iſte fecerit, alius feciſſe vel dixiſſe aſſeratur, & quod hoc anno evenerit, in alio anno eveniſſe dicatur, & res geſta, quæ hoc modo ab uno hiſtorico deſcribitur, ab alio multùm diſſona ratione narretur.

Mortuo igitur Utherpendragon rege, ſublimatus eſt in regno filius ejus Arturus, cujus mirabiles actus etiam linguæ perſonant populorum, licèt plura eſſe fabuloſa videantur. Qui multa probitate pollens, cunctis ſe amabilem exhibebat, quia cum virtute animi etiam mira liberalitate affluebat. Porrò adverſus Saxones, Scotos, & Pictos vario conflictu decertans, tandem concluſit eos quodam in ſaltu, ſed illi arboribus pro munimento contra Britonum tela utebantur. Quod videns Arturus, juſſit arbores per multa loca incidi, & in circuitu nemoris poni, ut liberos exitus non habentes fame ibi deficerent. Unde cogente neceſſitate, ad hoc compulſi ſunt, ut licentiam peterent redeundi in patriam
505 ſuam, omnia relicturi, & tributa cum obſidibus reddituri. Sed in reditu poſiti pactionem ruperunt, & retroactis velis inſulam depopulari cœperunt. Arturus verò, congregato exercitu, proceſſit contra hoſtes in prælium, accinctus gladio nomine Caleburno, & auream galeam ſimulachro draconis inſculptam capiti ſupponens, clypeumque, in quo imago ſanctæ Dei genitricis erat impicta, humeris imponens, lanceam quoque, quæ Ron vocabatur, aſſumens. Cumque pugna valida utrinque fieret, Arturus, impetu facto in hoſtes, occidit ex eis ſolo Caliburno gladio 470 viros, cæteros autem in fugam convertit, principibus eorum proſtratis.

471 | 14 | 29 | 13 | 25 | 42 | 2 | 10 | 10 |

Eoricus Burgundiones victos ſibi ſubegit; Arvernos etiam, Arelatum, & Maſſiliam, Galliarum urbes, invaſit, ad occupandas provincias Romanorum animatus conſilio Genſerici, qui verſutè agebat, ut Orientem Oſtrogothi, Occidentem Wiſigothi vaſtarent, ut, occupatis aliis imperatoribus, ipſe in Africa regnaret ſecurus.

Remigius fit Remorum epiſcopus.

Saracenis Ægyptum incurſantibus hoc tempore, negotiatores
472 Venetiæ corpus ſancti Marci Evangeliſtæ ab Alexandria tranſtulerunt Venetiam.

| 15 | 30 | 14 | 26 | 43 | 3 | 11 | 11 |

His diebus ſanctus Perpetuus, Turonenſis epiſcopus, cernens ad ſepulchrum ſancti Martini fieri miracula multa, fecit magnam baſilicam fabricari, juxta cellulam, in qua corpus ipſius quieſcebat: eamque in ejus nomine dedicans, tranſtulit in illam ſanctum corpus ipſius, præmonente pariter & adjuvante quodam veneranda canitie formoſo, qui nec prius viſus fuerat, nec poſtea comparuit.

Oreſtes patricius Nepotem regno expulit.

Theude-

Digitized by Google

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Hunn.* | *Anni domini.*

Theudemer, rex Oſtrogothorum, moritur, & Theodericus, filius ejus, regno ſubſtituitur.

Rex Arturus Scotos & Pictos obſidet, & fame affligit, ſed epiſcopis, cum clero & reliquiis ſanctorum miſericordiam poſcentibus, veniam donat. Deinde civitates ſibi ſubditas viſitans, eccleſias à paganis deſtructas renovat, præſules ſtatuit, ac religioſos cœtus virorum ac mulierum exornat: proceres quoque ſuis honoribus reſtituit.

| 16 | 31 | 15 | 27 | 44 | 4 | 1 | 12 | 473

Oreſtes Auguſtulum, filium ſuum, regnare conſtituit, & fœdus cum Genſerico rege facit. Interim Odeacer cum multa multarum gentium multitudine ab extremis Pannoniæ finibus Italiam petit, qui per Noreiam iter faciens, beati Severini, cujus nomen tunc ibi celebrabatur, benedictionem petiit, & ab eo ventura ſibi didicit.

Odeacer, Oreſte victo apud Papiam obſeſſo, capto & occiſo, Italiam ſubdit juri proprio.

Leone imperatore mortuo, Zenon imperat annis 19. *(a)*

Arturus parata claſſe Hiberniam petit, illato bello regem captum deditioni cogit, & ſubjugata Hibernia, Islandiam inſulam, debellatis habitatoribus, ſuo domino ſubjicit. Quo audito, rex Godlandiæ, & rex Orcadum ultro venerunt, & Arturo ſpontaneam deditionem fecerunt.

| 1 | 32 | 16 | 28 | 45 | 5 | 2 | 13 | 474

Auguſtulus imperium deponit, quod Odoacer arripiens 14 annis, nullo inquietante, obtinuit.

Zenon imperator Theodericum, regem Oſtrogothorum, conſulem ordinarium facit, quæ poſt imperialem dignitatem prima eſt dignitas, & equeſtrem ſtatuam auream ante regiam illi collocat.

| 2 | 33 | 17 | 29 | 46 | 6 | 3 | 14 | 475

Franci poſt Wandalos & Alanos, poſt Gothos & Hunnos inceſſunt Gallias, non tantùm ut eas habeant direptioni, ſed ut ſibi ſint perpetuæ habitationi. Qui, capta Colonia Agrippina, fugato de bello duce Ægidio, multos Romanorum occidunt.

| 3 | 34 | 18 | 30 | 47 | 7 | 4 | 15 | 476

Franci Treverim civitatem ſuper Moſellam capiunt.

Hæreſis Acephalorum exorta eſt, impugnantium tria capitula ſynodi Chalcedonenſis, ſine nomine authoris, ob quod Acephali, id eſt, ſine capite, vocati ſunt.

| 4 | 35 | 19 | 31 | 48 | 8 | 5 | 16 | 477

Genſericus, rex Wandalorum, ſucceſſione regnandi inter filios ſuos ordinata, ut fratri morienti frater ſuperſtes ſine controverſia filiorum ſuccederet, moritur. Cui ſuccedens Honoricus, filius ejus, regnavit annis octo. *(b)*

Hildericus, Rex Francorum, Aurelianis urbem devaſtat.

| 5 | 36 | 20 | 32 | 1 | 9 | 6 | 17 | 478

Eugenius, Carthaginenſis epiſcopus, & omnis clerus ejus, contra Arrianam hæreſim Wandalorum fortiter pro Chriſto agonizant.

| 6 | 37 | 21 | 33 | 2 | 10 | 7 | 18 | 479

(a) Mir. *XVIII.*

(b) Mir. *IX.* Qui in margine addit: *Ita Gembl. codex. Alii VIII.*

Anni domini.	*Roman.*	*Perſ.*	*Franc.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hunn.*

Odoacer, rex Italiæ, Pheletum, *(a)* regem Rugorum, bello oppreſſum extinguit.

Huic Pheleto & uxori ejus Giſæ ſanctus Severinus hæc ventura prædixerat, quia eos à malis compeſcere non poterat.

In Africa rex Wandalorum, Honoricus, multos orthodoxos diverſi ordinis, diverſæ ætatis, uſque ad quatuor millia nongentos ſeptuaginta ſex in exilium truſos, diverſis in locis, diverſis temporibus, diverſis pœnis, ad mortem excruciavit,

Exterminatis Rugis, Longobardi Rugilam, *(b)* id eſt, Rugorum *(c)* patriam, invadunt, quibus tunc temporis quintus rex Gudeoch principabatur. Quia ergo Longobardorum mentionem fecimus, quorum tempora propter ignoratam hiſtoricæ narrationis diſtinctionem nondum attingimus, jam nunc narrationem eorum ordiamur, & paulatim ad plenam & diſtinctam eorum hiſtoriam aſcendere nitamur.

Horum, ut diximus, poſt Ibor & Agion primus fuit rex Agelmundus, ſecundus Lamiſſio, ſic dictus, quòd à lama, id eſt voragine, fuit extractus. Nam mater ejus ſeptem uno partu enixa, cùm eos in piſcinam projeciſſet, & rex Agelmundus iter faciens eos haſta revolveret, is haſtam ejus firmiter tenuit, & ab eo nutritus, eò virtutis proceſſit, ut in regno ei ſuccederet, & necem ejus in Bulgaros ultus ſit. Lethu tertius, Hildeoch *(d)* quartus, Gudeoch quintus fuit. Ex quo ergo in Rugilam profecti ſunt usque ad annos 40, talis fuit rerum geſtarum eorum conſequentia. Sub Gudeoch & filio ejus Claſſone, ſexto rege, in Rugila habitavere. Sub Tattone, ſeptimo rege, in campis Affeld habitavere, ubi tertio anno Rodulpho, Herulorum rege, à Tattone perempto, & regno Herulorum deſtructo, Longobardorum potentia crevit. Tattonem Waceho perimit, & ipſe octavus regnavit, filiumque ſuum Waltharith ſucceſſorem regni reliquit.

480 | 7 | 38 | 22 | 1 | 34 | 3 | 11 | 8 | 19 |

Audovachrius, dux Saxonum, navali hoſtico Andegavis populatur.

Carthagine Liberatus abbas cum fratribus ſex, à rege Honorico carcere, catenis, igni, & vectibus martyrizantur.

Perſis imperat Evades annis 41. *(e)*

481 | 8 | 1 | 23 | 2 | 35 | 4 | 12 | 9 | 20 |

Ægidius dux in Galliis moritur. Siagrius, filius ejus, ſubſtituitur.

Audovachrius Andegavis & alias urbes ſibi ſubigens obſides accipit.

507

Hildericus rex, & Audovachrius, confœderati, Alemannos ſibi ſubjugant.

Hildericus rex Andegavis incendit, & Paulum comitem urbis perimit.

Famis tempore in Burgundia, ſenator Eclicius *(f)* quatuor millia pauperes ſuſtentans, cœleſtis promiſſionis vocem audivit.

482 | 9 | 2 | 24 | 3 | 36 | 5 | 13 | 10 | 21 |

Felix

(a) Mir. *Feletheum.*
(b) Mir. *Rugilant.*
(c) Miræus in margine: *Mss. interdum habent* Rugorum, *nonnunquam* Rugarum.
(d) Miræus in margine: *Alias* Ildehoch, Gedeoc, & Elaſſo.
(e) Miræus: *Cuades annis XLII.*
(f) Mir. *Hecſitius.*

Digitized by Google

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Britan.* | *Long.* | *Wand.* | *Wiſigot.* | *Oſtrogot.* | *Hun.* | *Anni domini.*

Felix Romanæ eccleſiæ 46 *(a)* præſidet. Hic Achatium, epiſcopum Conſtantinopolitanum, damnavit, aſſentientem Petro Alexandrino damnato.

Arturus rex Norguegiam & Daciam ſuæ ditioni ſubegit, deinde tranſit ad Galliam. Porrò hiſtoria illius dicit, hoc factum fuiſſe ſub Leone imperatore, & quendam Follonem, tribunum Galliarum, cum Arturo ſingulare certamen habuiſſe, hoc pacto, ut, cui victoria proveniret, ipſe alterius regnum obtineret. Victoque illo Follone, cæterisque ducibus Galliarum ſubactis, Pariſiis curiam Arturum tenuiſſe, ſtatumque regni pace & lege confirmaſſe, virisque nobilibus provinciarum dignitates legaſſe, & ita poſt novem annos in Britanniam rediiſſe.

| 10 | 3 | 25 | 4 | 37 | 6 | 14 | 11 | 22 | 483

In Africa Honoricus, rex Wandalorum, in eccleſiam Dei gravius ſolito efferatus, omnes Africæ epiſcopos quaſi ad ſynodum convocat, & fugatis & exiliatis 444 epiſcopis catholicis, eccleſias clauſit, aut Arrianis dedit, plebemque variis ſuppliciis affligit. Lætum verò epiſcopum incendio concremavit. Eugenium quoque, Carthaginis epiſcopum, cum clericis ſuis plusquam quingentis cruciatos multis modis exiliavit.

| 11 | 4 | 26 | 5 | 38 | 7 | 15 | 12 | 23 | 484

Hilderico rege mortuo, Clodovæus, filius ejus, regnat annis triginta. Hic duxit uxorem Clotildem, filiam Chilperici, regis Burgundionum, quem Gundobaldus rex, ejus frater, peremerat, uxoremque ejus, matrem ſcilicet Clotildis, ligato ad collum ejus ſaxo, aquis immerſerat.

Theodorus, Epiſcopus Tornacenſis, moritur: ſuccedit Eleutherius.

| 12 | 5 | 1 | 6 | 39 | 8 | 16 | 13 | 24 | 485

Honoricus, rex Wandalorum, judicio Dei percuſſus, ſcatens vermibus mirabiliter expiravit, poſt quem Gunthamundus annis novem regnat.

| 13 | 6 | 2 | 7 | 40 | 1 | 17 | 14 | 25 | 486

Clarent in Galliis Remigius Remenſis, & Patricius frater ejus, Sueſſonenſis epiſcopus, & Vedaſtus pòſt Atrebatenſis epiſcopus, in Africa Fulgentius, epiſcopus Rupenſis, in Italia Germanus Capuanus, & Epiphanus Ticinenſis.

| 14 | 7 | 3 | 8 | 41 | 2 | 18 | 15 | 26 | 487

Gelaſius Romanæ eccleſiæ 47 *(b)* præſidet. Hic Manichæos Romæ inventos in exilium deportari fecit, & codices eorum incendit. Hic tractatus & hymnos compoſuit, hic inter cætera ſacramentorum præfationes & orationes cauto & limato ſermone fecit.

Zenon imperator regnum Italiæ donat Theoderico, Oſtrogothorum regi. Hic Theodericus Trapſilam, Gepidarum regem, & Buſam, Bulgarorum regem, bello victos extinguit.

Gunthamundus rex ab exilio revocat Eugenium epiſcopum.

| 15 | 8 | 4 | 9 | 42 | 3 | 19 | 16 | 27 | 488

Theodericus cùm jam ſedecim annis Oſtrogothorum regnum tenuiſſet, à Mœſia egreſſus Italiam petiit, & Odoacrem, Italiæ regem, bis ſibi congreſſum, bis in fugam vertit, & Papiæ incluſum obſedit triennio.

Hoc tempore facta eſt inventio cryptæ ſancti Michaëlis archangeli in monte Gargano, unde & ejus memoria ſingulis annis celebri feſtivitate in eccleſiis Dei recolitur.

(a) Mir. *XLVII.*
(b) Mir. *XLVIII.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Rom.*	*Perſ.*	*Fran.*	*Long.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigot.*	*Oſtrogot.*	*Hun.*

508 Eorico, Wiſigothorum rege mortuo, regnat poſt eum filius ejus, Alaricus viginti annis.

489 | 16 | 9 | 5 | 10 | 43 | 4 | 1 | 17 | 28 |

Barnabas Apoſtolus, qui apud Salaminam Cypri à Barieſu mago & à Judæis pro Chriſto igne crematus eſt, corpus ſuum, quod à Joanne Marco, conſobrino ſuo, in crypta occultatum adhuc latebat, revelatione ſua inveniri fecit. Cum quo etiam evangelium Matthæi, ipſius Matthæi manibus Hebraicè ſcriptum, quod erat ſimul reconditum, invenitur. Quod evangelium ipſe Barnabas ex doctrina Apoſtolorum ſecum ſemper ferre ſolebat, & ubicunque inveniebat infirmos, ponebat illud ſuper illos: & tam fide Barnabæ, quàm merito Matthæi omnes ſanabantur.

Clodovæus, rex Francorum, Sueſſionis Siagrio, duci Romanorum, congreditur. Siagrius Toloſam ad Alaricum fugit, à quo Clodovæo reposcenti remiſſus occiditur. Clodovæus verò, quicquid Galliarum ſub jure erat Romanorum, ad jus Francorum transfert.

490 | 17 | 10 | 6 | 11 | 44 | 5 | 2 | 18 | 29 |

Avitus, Viennenſis epiſcopus, claruit, qui Gallias ab Arriana hæreſi defendit. Hic metricè de conditione mundi libros compoſuit.

Solennis, Carnotenſis epiſcopus, claret, qui in prædicando Chriſtum Francos non ſegniter inſtituit.

Idacius, Lemicæ Hiſpaniarum urbis epiſcopus, Chronica ſua à primo Theodoſii conſulatu inchoata hucuſque perduxit.

Gennadius epiſcopus librum ſuum de illuſtribus viris hucusque perduxit.

In Mineo, *(a)* Hiſpaniæ fluvio, piſces capti ſunt, in quorum ſquamvis videbatur inſcripta æra præſentis anni.

491 | 18 | 11 | 7 | 12 | 45 | 6 | 3 | 19 | 30 |

Anaſtaſius Romanæ eccleſiæ 48 *(b)* præſidet. Huic Achatium damnatum revocare volenti, multi Romanorum non communicabant.

Hoc loco quidam ponunt initium regni Anglorum. Sed in hac re multùm diſſonant eccleſiæ, cùm ſecundum præfatum libellum de regibus Britonum adhuc regnaret Arturus, totius Britanniæ monarchiam tenens uſque ad Dominicæ incarnationis annum 542, quando ultimum ei bellum fuit contra Modredum, nepotem ſuum, ubi & lethaliter vulneratus fuiſſe dicitur.

Britanni non valentes amplius virtutem ferre Anglorum, ut victi conceſſere in jus & nomen eorum. Et primus de genere Anglorum Elli, & ſecundus Celim, alter alteri mortuo ſuccedendo, regnaverunt apud eos per annos 70.

Sanctus Patricius, ſecundus Hiberniæ archiepiſcopus, anno ætatis ſuæ 122 in Chriſto quievit. *(c)*

Odoacer à Theoderico in fide ſuſceptus, ab eo perimitur, & Theodericus Italia potitur, & depoſito privato induitur regali ſchemate, & regnat in Italia annis 32. *(d)*

492 | 19 | 12 | 8 | 13 | 1 | 7 | 4 | 1 | 31 |

Gunthamundus rex in Africa eccleſias catholicorum, à patruo ſuo Hune-

(a) Sic editiones ſingulæ. Mir. *in Minio.* Legendum tamen potius, *in Mincio.*
(b) Mir. *XLIX.*
(c) Miræus, in margine. *Vide Baronium in Notis ad Martyrol. Rom. 17. Martii.*
(d) Mir. *XXXVI.*

Digitized by Google

Rom.	*Perſ.*	*Franc.*	*Long.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hun.*	*Anni domini.*

Hunerico vel avo Genſerico clauſas, aperuit, & omnes Dei ſacerdotes, petente Eugenio, Carthaginenſi epiſcopo, ab exilio revocavit.

Achatius, epiſcopus Conſtantinopolitanus, divino nutu percutitur.

Zenone imperatore mortuo, Anaſtaſius imperat annis 25, vel (ut quidam volunt) 27.

| 1 | 13 | 9 | 14 | 2 | 8 | 5 | 2 | 32 | 493 |

Symmachus Romanæ eccleſiæ 49 (*a*) præſidet, ordinato contra eum per contentionem Laurentio. Quæ res grave diſſidium eccleſiæ diu usque ad ipſa protraxit homicidia, donec tandem hanc altercationem compreſſit Theoderici, regis quamvis Arriani, potentia: hoc æquitatis judicio obtinente, ut Symmachus papa eſſet, quia prior ordinatus fuerat, eique pars maxima faveret. Pro cujus diſſenſionis culpa animam Paſchaſii diaconi, qui pertinacius Laurentio faverat, aliàs magnæ ſanctitatis viri, Germanus, Capuanus epiſcopus, invenit in thermis in igne purgatorio poſitam. (*b*) Hic Symmachus conſtituit, omni die dominico vel natalitio martyrum, *Gloria in excelſis Deo,* ad Miſſas cantari, quem hymnum Telesphorus ſeptimus à Petro papa, nocte tantùm Natalis Domini, ad Miſſas à ſe in ipſa nocte inſtitutas, cantari inſtituit, & in eo ad angelorum verba, quæ ſequuntur, adjecit. 509

| 2 | 14 | 10 | 15 | 3 | 9 | 6 | 3 | 33 | 494 |

Gunthamundo, Wandalorum rege defuncto, Traſamundus, frater ejus, regnavit poſt eum annis 26.

| 3 | 15 | 11 | 16 | 4 | 1 | 7 | 4 | 34 | 495 |

Clodovæus Thuringiam ſibi ſubjugat.

Theodericus rex omnes vicinarum gentium reges & principes, aut amicitia, aut affinitate ſibi conciliat, & pacificè agens, in locis celeberrimis regalia habitacula ædificat.

Florebant hoc tempore Launomarus Carnotenſis, fundator cœnobii Curbionenſis, & Maximus Aurelianenſis, fundator cœnobii Miriacenſis, cujus diſcipuli fuerunt Carilefus & Avitus abbates.

| 4 | 16 | 12 | 17 | 5 | 2 | 8 | 5 | 35 | 496 |

Clodovæus rex regnum Francorum usque Sequanam dilatavit.

Aliqui Romanorum, ſubornatis falſis teſtibus incriminantes Symmachum papam, latenter Laurentium in papatum ſubintroduxerunt. Pro quo ſchismate dirimendo, rex Theodericus epiſcopum Petrum contra Canones, viſitatorem ſedis Apoſtolicæ inſtituit.

| 5 | 17 | 13 | 18 | 6 | 3 | 9 | 6 | 36 | 497 |

Clodovæus regnum Francorum usque Ligerim amplificat.

Symmachus papa, in conſilio 115 epiſcoporum, ſe purgat de objecto crimine, & damnatis Petro & Laurentio, ipſe quidem ſedi ſuæ reſtituitur, contentio autem usque ad cædes & homicidia intra & extra eccleſiam diu protrahitur.

| 6 | 18 | 14 | 19 | 7 | 4 | 10 | 7 | 37 | 498 |

Clodovæus rex, caſtrum Meledunum capit.

Traſamundus, rex Wandalorum, in Africa clauſis catholicorum eccleſiis, ducentos viginti epiſcopos exiliavit, erga quos Symmachus papa manum ſuæ liberalitatis exercuit benevolè.

Hac perſecutione Fulgentius epiſcopus, ſanctitate, ſapientia & ſcientia,

(*a*) Mir. *L.*
(*b*) Vide ſupra *MARIANUM SCOTUM ad a. 500.*

Anni domini.	*Rom.*	*Perſ.*	*Franc.*	*Long.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hun.*

tia, ſtylo & facundia, præclarus, multa ab Arrianis pro vera fide perpeſſus, diutino in Sardiniam exilio maceratur.

Clotildis (*a*) regina orthodoxa, Clodovæum regem à gentilitatis errore avocare conabatur, ſed fruſtra conari videbatur.

499 | 7 | 19 | 15 | 20 | 8 | 5 | 11 | 8 | 38 |

Clodovæus rex Alemannis bello congreditur, ibique laborante exercitu, voto ſuſcipiendi Chriſtianiſmi ſe obligare cogitur. Sicque peremptо Alemannorum rege, & Alemannia ſub tributo redacta, baptizatus à ſancto Remigio, Remorum epiſcopo, exemplo & edicto ſuo perduxit ad fidem Chriſti populum Francorum.

500 | 8 | 20 | 16 | 21 | 9 | 6 | 12 | 9 | 39 |

Collatis à Clodovæo rege multis prædiis eccleſiæ Remenſi, Remigius, multa eorum parte data eccleſiæ Laudunenſi, ſedem epiſcopatus ibi eſſe conſtituit, primumque illic epiſcopum Genebaudum conſtituit, & eundem in fornicationem cum ſua quondam uxore prolapſum, ſed ſeptennali pœnitentia purgatum, & de recluſione divino juſſu eductum, ſedi ſuæ reſtituit.

510

501 | 9 | 21 | 17 | 22 | 10 | 7 | 13 | 10 | 40 |

Clodovæus rex Gundebaudo, regi Burgundionum, congreſſus, eo victo, Burgundiam redegit ſub tributo.

502 | 10 | 22 | 18 | 23 | 11 | 8 | 14 | 11 | 41 |

Symmachus patricius rempublicam illuſtrat, & cum eo gener ejus, Boëtius vir conſularis, conſpicuus in utraque lingua, eruditione omnium liberalium artium, quas penè omnes à Græco in Latinum transtulit & expoſuit.

503 | 11 | 23 | 19 | 24 | 12 | 9 | 15 | 12 | 42 |

In Africa Olympus quidam, dum in balneis ſanctam trinitatem blaſphemaret, ignito jaculo cœlitus veniente, viſibiliter combuſtus eſt. (*b*)

504 | 12 | 24 | 20 | 25 | 13 | 10 | 16 | 13 | 43 |

Conſtantinopoli, dum Deuterus, Arrianus epiſcopus, Barbam quendam baptizaret, & malè diſtinguens trinitatem diceret, *Baptizo te, Barba, in nomine patris per filium in ſpiritu ſancto*; aqua diſparuit. (*c*)

505 | 13 | 25 | 21 | 26 | 14 | 11 | 17 | 14 | 44 |

Alamindarus, rex Francorum, ab Orthodoxis baptizatus, cùm eum vellent Eutychiani ſeducere, refellit eos hac fabuloſa inductione; dicens, quòd literas acceperit, Michaëlem archangelum mortuum eſſe. Illisque reſpondentibus, hoc impoſſibile eſſe, quòd Angeli ſint impaſſibilis naturæ: Quomodo ergo, inquit, ſecundum vos nudus crucifixus eſt Chriſtus, niſi duarum naturarum eſſet, quandoquidem nec Angelus mortuus eſt?

506 | 14 | 26 | 22 | 27 | 15 | 12 | 18 | 15 | 45 |

Clodovæus & Alaricus reges confœderantur.

Quintianus (*d*) Rutenenſis epiſcopus, & Maxentius, Pictavienſis abbas, clarent in Gallia.

507 | 15 | 27 | 23 | 28 | 16 | 13 | 19 | 16 | 46 |

Vitalianus, inſtinctu populi, inſurgit in imperatorem Anaſtaſium, propter Eutychianam hæreſim, Deo & hominibus exoſam.

| 16 |

(*a*) Mir. *Rothildis.*
(*b*) Miræus in margine: *Vide Damaſc. De Imag. Orat. 3.*
(*c*) Vide *GOTFR. VITERB. Chron. p. XVI. ſub Anaſtaſio.*
(*d*) Mir. *Quintilianus.*

Digitized by Google

Rom.	*Perſ.*	*Long.*	*Franc.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hun.*	*Anni domini.*
16	28	24	29	17	14	20	17	47	

Hormisda Romanæ eccleſiæ 50 *(a)* præſidet. Hic clerum compoſuit, & pſalmis erudivit. Hic, reſpectu apoſtolicæ humanitatis, Græcos convictu hæreticorum maculatos abſolvit per ſuos nuntios. 508

Alaricus rex, Clodovæo regi inſidias molitus, fœdus violat.

17	29	25	30	18	15	21	18	48	509

Clodovæus rex ſignis divini auxilii animatus ad bellandum. Turonis quippe tranſiens, equum ſuum ſancto Martino miſit, quem centum ſolidis redemptum recipere non potuit. Miſſis aliis centum ſolidis recepit, credens illum bonum eſſe in auxilio, qui tam carus erat in negotio. Inſuper accepto victoriæ præſagio, à clericis cantantibus, *Præcinxiſti me virtute;* ad bellum Alarico, Wiſigothorum regi, congreditur, eoque perempto, quicquid Galliarum Wiſigothi poſſidebant, ad partes Francorum transtulit, & invadens Toloſam, ſedem regni Gothorum, usque ad Pyrenæos montes regnum Francorum dilatavit. Fertur autem, muros Ecoleſinæ *(b)* urbis ante faciem ejus corruiſſe.

Amalricus, filius Alarici, fugiens in Hiſpaniam, regnat ibi annis 16.

Sigismundus, mortuo patre ſuo Gundebaudo, regnat in Burgundia.

Gibrianus Scotus, cum fratribus & ſororibus in Galliam peregrinatus, urbem Remenſem vita & morte ſua illuſtrat.

Fauſtus, ſancti Benedicti diſcipulus, & ab eo cum Mauro in Gallias hoc anno transmiſſus, ſcribit in vita illius Mauri, ſanctum Benedictum claruiſſe temporibus Juſtini ſenioris, & Hilderici, Wandalorum regis, addens, quòd eo tempore rex Theodericus Symmachum patricium, & Joannem papam occiderit. Scribit quoque, eundem Benedictum hoc eodem anno, quo Maurus ad Gallias tendebat, obiiſſe 12 calendas Aprilis, hora diei quaſi tertia, quòd eo anno in ſabbato Paſchæ proveniens, primum paſcha fuiſſe demonſtrat. Se quoque dicit in Gallias veniſſe, tempore regis Theodeberti, nepotis Clodovæi regis. Quia ergo ille ſcripſit, quæ viderat, quomodo hoc conſequentiæ hiſtoriarum conveniat, qui valet, advertat, qui adverterit, exponat. 511

18	30	26	31	19	16	1	19	49	510

Clodovæus rex, ab Anaſtaſio imperatore codicellos de conſulatu, & coronam auream cum gemmis, & tunicam bracteam *(c)* accepit, & ex ea die Conſul & Auguſtus eſt appellatus. Ipſe verò rex miſit Romam ſancto Petro coronam auream cum gemmis, quæ regnum appellari ſolet.

19	31	27	32	20	17	2	20	50	511

Theodericus, rex Italiæ, Ibba comite ſuo contra Francos miſſo, 30 millia occidit eorum, in vindictam necis Alarici, generi ſui.

20	32	28	33	21	18	3	21	51	512

Prima ſynodus à Francis, juſſu Clodovæi regis, Aurelianis habita eſt, in qua decernuntur multa eccleſiæ utilia.

Genovefa, virgo Pariſienſis, octogenaria tranſit ad Dominum.

21	33	29	34	22	19	4	22	52	513

(a) Mir. *Ll.*

(b) Miræus in margine: *Ita MSS. codices. Gregorio Turonenſi eſt* Engoliſma.

(c) Mir. rectius *blatteam*, qui in margine addit: *Ita MSS. Vide Joſephum Stephanum, in Itinerario Italiæ Fr. Schotti.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Rom.*	*Perſ.*	*Franc.*	*Long.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Hunn.*

Sanctus Arnulphus, ſancti Remigii baptiſmo filius, in Gallia claret, qui poſt multos in prædicando Chriſtum agones, martyrizatur in ſylva Pariſiorum Aquilina, & à Scariberga, conjuge quondam ſua, tumulatus eſt.

514 | 22 | 34 | 30 | 35 | 23 | 20 | 5 | 23 | 53 |

Clodovæus rex, regno Francorum per omnes Gallias dilatato, & legitimè & pacificè confirmato, moritur, & ſepelitur Pariſiis in baſilica ſancti Petri Apoſtoli, quam ipſe & regina Clotildis ædificaverant.

Clotharius verò filius ejus, compartito regno cum fratribus ſuis, Theoderico, Clodomire, & Hildeberto, regnavit annis 50. *(a)* Sororem ejus Clotildem, *(b)* Amalricus, rex Wiſigothorum, duxit uxorem.

515 | 23 | 35 | 1 | 36 | 24 | 21 | 6 | 24 | 54 |

Rex Burgundiæ Sigismundus, qui monaſterium Agaunenſium conſtruxerat, filium ſuum Sigericum perimit, malo novercæ illius uſus conſilio. Qui competenti pœnitentiæ ſe addicens, & martyribus Agaunenſibus ſe totum devovens, quòd dignus fuerit venia, teſtatur crebra poſt mortem ejus per eum multis conceſſa ſanitatum gratia, & per eum febricitantibus indulta curatio.

Hoc tempore, in Alexandria multi utriusque ſexus arrepti à dæmone repentè quaſi canes latrabant.

516 | 24 | 36 | 2 | 37 | 25 | 22 | 7 | 25 | 55 |

Theodericus rex, frater Lotharii, Clochilaicum, regem Danorum, Gallias vaſtantem perimit.

517 | 25 | 37 | 3 | 38 | 26 | 23 | 8 | 26 | 56 |

Anaſtaſius imperator, fulmine à Deo percuſſus, interiit, poſt quem Juſtinus ſenior annis 10 *(c)* regnavit.

Boëtius, annitente ſibi Symmacho, cùm authoritatem Romani ſenatus contra Theodericum, regem Italiæ, tueri nititur, ab ipſo exiliatur, ibique librum de conſolatione philoſophiæ edidit.

518 | 1 | 38 | 4 | 39 | 27 | 24 | 9 | 27 | 57 |

Theodericus rex, frater Lotharii, ab Ermenfrido, rege Thuringorum, ad perimendum fratrem illius, Baldericum, pactione medietatis regni illius invitatus, Baldericum regem perimit. 512

Virgo Dei Brigida obiit in Scotia.

519 | 2 | 39 | 5 | 40 | 28 | 25 | 10 | 28 | 58 |

Joannes papa Romanæ eccleſiæ 51 *(d)* præſidet.

Watheone, *(e)* Longobardorum rege, defuncto, filius ejus Waltarith regnavit annis ſeptem.

520 | 3 | 40 | 6 | 1 | 29 | 26 | 11 | 29 | 59 |

Clodomeris, frater Lotharii regis, & fratres ejus, inſtinctu Clotildis, matris ſuæ, inſurgunt in Sigismundum & Godemarum, filios Gundebaudi regis, ad vindicandam necem aviæ ſuæ, & avi ſui, Chilperici regis. In congreſſu Sigismundus capitur, Godemarus fuga elabitur.

Traſamundus, rex Wandalorum, Hildericum filium ſuum, ex Eudoxia, filia Valentiniani imperatoris, à Genſerico captivata, aſtringit ſacramento, ne catholicis in regno ſuo conſuleret. Qui patre mortuo, ante-

(a) Mir. *LI.*
(b) Mir. *Rothildem.*
(c) Mir. *XI.*
(d) Mir. *LII.*
(e) Mir. *Wachone.*

Digitized by Google

| *Roman.* | *Perſ.* | *Franc.* | *Long.* | *Britan.* | *Wand.* | *Wiſigot.* | *Oſtrogot.* | *Hun.* | *Anni domini.*

antequam regnum ſuſciperet, omnes catholicos ab exiliis juſſit revocari, & epiſcopis eccleſias reformari. Sicque ſuſcepto regno, regnavit annis octo, evolutis 74 annis, ex quo Genſericus avus ejus ſtatum eccleſiæ in Africa prophanavit.

Bello orto inter Romanos & Perſas, Chuades, rex Perſarum, Zeliobem, regem Hunnorum, venientem cum 20 millibus auxiliari ſibi contra Romanos, immiſſo exercitu occidit, & totum penè ejus exercitum delevit, ſuſpectum eum habens, quòd utrinque munera acceperit, & à ſe contra Romanos, & à Romanis contra ſe.

Ab hinc regnum Hunnorum annotare ceſſabo, qui omnis gentis illius reges Kaganos *(a)* vocatos lego, & nullam diſtinguendi proprietatem invenio.

§ Regnum Hunnorum finitur.

| 4 | 41 | 7 | 2 | 30 | 1 | 12 | 30 | 521

Chuade, Perſarum rege mortuo, Kabades poſt eum regnavit annis 16.

Clodomiris rex, Sigismundo rege cum uxore & filiis perempto, iterum congreſſus cum fratre Godemaro, perimitur ab eo.

Boëtius longo exilio fatigatus, à Theodorico, Gothorum rege, Italiæ perimitur.

| 5 | 1 | 8 | 3 | 31 | 2 | 13 | 31 | 522

Ut ſcribit Fauſtus, hac ætate, ſcilicet tempore Juſtini ſenioris, & Hilderici, Wandalorum regis, revera floruit ſanctus Benedictus. Sed nec de vita nec de morte ejus procedit ratio ſecundum Dionyſii cyclum.

Zatus, rex Lazorum, Conſtantinopoli baptizatur, & à Juſtino imperatore ſuſceptus muneratur.

Symmachus exconſul à Theodorico, rege Italiæ, perimitur.

| 6 | 2 | 9 | 4 | 32 | 3 | 14 | 32 | 523

Felix Romanæ eccleſiæ 52 *(b)* præſidet. Hic Gregorii papæ atavus fuit.

Juſtinus Arrianos ubique exterminari edicit, ad quod edictum deducendum Joannes papa, à rege Italiæ Theoderico, Arriano & Arrianorum defenſore, Conſtantinopolim miſſus, ante portam urbis cæcum illuminavit, & compos petitionis ad Theodericum reverſus, Ravennæ ab eo in carcere excruciatus, fame defecit, cui ſucceſſit prædictus Felix. Poſt dies autem nonaginta Theodericus ſubitò defunctus, à quodam ſancto eremita viſus eſt nudus & diſcalceatus, à Joanne papa & Symmacho patricio in olla Vulcani eſſe detruſus.

Athalaricus, Theodorici ex filia nepos, in regno Italiæ & Oſtrogothorum ſuccedens, regnat annis 8.

| 7 | 3 | 10 | 5 | 33 | 4 | 15 | 1 | 524 | 513

Theodericus rex, repoſcens ab Ermenfrido rege pactum, cum fratre Clothario inſurgit in eum, eoque poſt nimiam ſtragem ſuorum de bello fugato, & non multo pòſt mortuo, totam Thuringiam ſibi ſubdunt. Captivatam inter alios Radegundem, filiam Bertharii regis, olim à fratre Ermenfrido perempti, Clotharius rex ſuo ſociavit matrimonio.

(a) Compara, quæ notavi ad *REGINONIS a. 782.*

(b) Mir. *LIII.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Roman.*	*Perſ.*	*Franc.*	*Long.*	*Britan.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*
	8	4	11	6	34	5	16	2

525 Almaricus, rex Wiſigothorum, cùm uxorem ſuam Clotildem tractaret indignè, eo quòd Arrianæ ſectæ ſecum inſervire nollet, perimitur in Hiſpania à fratre Clotildis, Childeberto.

Theuda regnat poſt eum annis 17.

526 | 9 | 5 | 12 | 7 | 35 | 6 | 1 | 3 |

Clotharius cum fratre Childeberto, Auguſtidunum Burgundiæ urbem obſidens, cunctam, fugato Godemaro, Burgundiam occupat.

Acephalorum hæreſis abdicatur, qui dicunt, Paulum apoſtolum in epiſtolis præcepiſſe, fœminas diaconas debere fieri, quia eas commemorat poſt diaconos, & dicuntur Acephali ſine capite, quia author hujus erroris neſcitur.

Kabades, rex Perſarum, dolens filium ſuum Pharſuaſan in Manichæorum ſectam inductum, omnibus Manichæis, quaſi à ſe numerandis coactis in unum, immiſſo exercitu occidit multa millia eorum.

Inter Thuriſmodum, regem Gepidarum, & Audohin, regem Longobardorum, conſerto prælio, Albuinus, filius Audohin, Thuriſindum, filium Thuriſmodi, extinguit, & victoria Longobardis cedit. Thuriſmodus præponens fidem iræ & dolori, eidem Albuino, poſtea ad ſe ſub fide venienti, dedit arma filii ſui Thuriſindi, ab eo perempti. Waltarith, Longobardorum rege mortuo, Audohin regnat annis 17.

527 | 10 | 6 | 13 | 1 | 36 | 7 | 2 | 4 |

Bonifacius papa Romanæ eccleſiæ 53 *(a)* præſidet.

Juſtinus, Juſtiniano ſuo ex ſorore nepote in regno ſubſtituto, moritur. Hic Juſtinianus imperat annis 38. *(b)*

Hic Perſas ab irruptionibus in partes Romanorum per Biliſarium repreſſit.

Audohin Longobardos in Pannoniam duxit, in qua habitaverunt annis 42.

528 | 1 | 7 | 14 | 2 | 37 | 8 | 3 | 5 |

Caſſiodorus ſenator, pòſt monachus, Arator poëta, Priſcianus Grammaticus, Victor Capuanus epiſcopus, qui cyclos Paſchales ſcribens Victorii errores redarguit; Gregorius Lingonenſis, Nicetius Treverenſis, Domitianus Tungrenſis florent.

Gilemer, perimens Hildericum regem, annis quinque *(c)* regnat poſt eum ſuper Wandalos, qui tantæ crudelitatis fuit, ut nec parentibus parceret.

529 | 2 | 8 | 15 | 3 | 38 | 1 | 4 | 6 |

Corpus Antonii monachi divina revelatione inventum, & Alexandriam eſt delatum.

Eleutherius, Tornacenſis Epiſcopus, moritur. Medardus, Noviomenſis Epicopus, ſimul Tornacenſem Eccleſiam regendam ſuſcipit. (d)

Sanctus Benedictus, cùm de loco, cui Sublacus vocabulum erat, ad montem Caſſinum transmigraret, ad omne bivium duo ei angeli occurrebant, viam, qua ire deberet, præmonſtrantes. Hujus admirabilem vitam

(a) Mir. *LIV.*
(b) Mir. *XXXIX.*
(c) Mir. *IV.*
(d) Miræus in margine: *Vide Baron. in Notis ad Mart. 17. Jan.*

Digitized by Google

Roman.	*Perſ.*	*Franc.*	*Longob.*	*Angl.*	*Wand.*	*Wiſigoth.*	*Oſtrogot.*	*Anni domini.*

tam virtutibus plenam, ſanctus papa Gregorius ſcribit, in libro Dialogorum tertio, ubi etiam teſtatur, eum non aliter vixiſſe quàm docuit.

| 3 | 9 | 16 | 4 | 39 | 2 | 5 | 7 | 530 |

Joannes Romanæ eccleſiæ 54 *(a)* præſidet.

Franci extorquent de manu Athalarici, quicquid Galliarum avus ejus Theodericus, rex Italiæ, tenuerat. 514

In Africa quidam orthodoxi epiſcopi, linguis ſibi exciſis radicitus à Wandalis, poſtmodum clarè loquendo multis miraculo fuere. Quod miraculum unus eorum auxit, qui in elationem verſus, ſtatim privatus divino dono, obmutuit.

| 4 | 10 | 17 | 5 | 40 | 3 | 6 | 8 | 531 |

Athalarico, rege Italiæ & Oſtrogothorum mortuo, Amalſiunda mater ejus Theodatum, Theoderici patris ſui ex ſorore nepotem, adſciſcit ſecum in regnum.

Clodoaldus, filius Clodomiris regis, fratribus ſuis impiè à patruo ſuo Lothario olim extinctis, mundanam nobilitatem transferens ad nobilitatem divinæ ſervitutis, in clericali gradu præeminet exemplo ſanctitatis.

Sanctus Vedaſtus primus Atrebatenſis epiſcopus ordinatur à ſancto Remigio.

| 5 | 11 | 18 | 6 | 41 | 4 | 7 | 1 | 532 |

Hoc anno expletus eſt à Chriſti nativitate magnus annus annorum quingentorum triginta duorum. Ab hoc etiam anno Dionyſius abbas orditur cyclum ſuum cyclorum quinque decennovenalium. Et quia ſecundus annus operis hujus concordare debet in ratione computi primo anno nativitatis Chriſti, debet triceſimusquintus cyclus Dionyſii concordare in ratione computi triceſimo tertio anno nativitatis Chriſti, ſcilicet ut 14 luna *(b)* Aprilis occurrat 9 calend. Aprilis, in quinta feria, Paſſio Chriſti octavo calen. Aprilis in ſexta feria, Reſurrectio ſexto calendis Aprilis in Dominica die. Sed quia non ita occurrit, ſed luna 14 Aprilis, occurrit eo anno 12 calendis Aprilis in prima feria. Dominica verò dies Paſchæ in quinto calendis Aprilis ideo improbatur, quia repugnat evangelicæ veritati.

Juſtinianus imperator libros legum Romanarum abbreviavit in uno volumine, quod Juſtinianum vocatur.

| 6 | 12 | 19 | 7 | 42 | 5 | 8 | 2 | 533 |

Agapetus Romanæ eccleſiæ 55 *(c)* præſidet.

Theodatus rex reginam Amalſiundam imperatoriæ tutelæ comiſſam, exiliat, eaque non multo pòſt in balneo ſtrangulata immiſſu Theodati, ſolus ſuper Oſtrogothos anno uno regnat. Qui ſciens pro hoc ſe iram imperatoris incurriſſe, Agapetum papam Conſtantinopolim miſit pro impetranda hujus facti impunitate. Agapetus inveniens ibi, Anthemium, Conſtantinopolitanum epiſcopum, Eutychianæ eſſe hæreſis; excommunicato eo & exiliato, Menam fecit ibi ſubſtitui. Agapetus ibi moritur, Romamque refertur.

Juſtinianus imperator Conſtantinopoli eccleſiam ſanctæ Sophiæ incomparabili opere ædificat.

Biliſarius patricius, à Juſtiniano imperatore ex juſſu Dei ad Africam

(a) Mir. *LV.*
(b) Miræus in margine : *Ita codices Mss. omnes, quos vidi.*
(c) Mir. *LVI.*

Digitized by Google

| *Anni domini.* | *Roman.* | *Perſar.* | *Francor.* | *Longobar.* | *Anglor.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* |

cam liberandam de manu Wandalorum miſſus, noctu cum plauſtris ruſticorum urbem introëuntibus ingreſſus, Carthaginem cepit, pecunias infinitas recepit, Gilimerem ex fuga ad deditionem reductum imperatori Conſtantinopolim duxit. Sic regnum Wandalorum deſtructum eſt. Sic tandem illa Wandalica rabies cum ipſo nomine funditus extincta eſt.

§ Regnum Wandalorum finitur.

534 | 7 | 13 | 20 | 8 | 43 | 9 | 1 |

SYlverius, 56 *(a)* Romanæ eccleſiæ, à Theodato ſubſtituitur.

Biliſarius contra Theodatum mittitur. Theodatus à Gothis extinguitur. Witigis in regno ſubſtituitur. Biliſarius Neapolim exterminat,

515 Romam fugientibus Gothis intrat. Witigis Romam obſidet. Fames Italiam urget. Witigis capitur, & imperatori dirigitur.

Sylverius, quia Anthemium revocare noluit, exiliatus defecit.

Eldepadus, ab Oſtrogothis rex ordinatus, regnat anno uno.

Theodericus abbas, diſcipulus ſancti Remigii, & Theodulphus, abbas ipſius Theoderici, in Francia clarent.

535 | 8 | 14 | 21 | 9 | 44 | 10 | 1 |

Vigilius papa Romanæ eccleſiæ 57 *(b)* præſidet.

In Galliis *(c)* clarent fratres uterini, uno & eodem die nati, & pontifices conſecrati, Medardus ad titulum Noviomenſem, Gildardus ad Rotomagenſem, & uno die abſoluti à ſeculo, & aſſumpti à Chriſto.

Germanus quoque Pariſienſis. Porrò ſanctus Medardus ſedem epiſcopalem, quæ prius erat Liermandus, propter ejusdem ſubverſionem, transtulit Noviomum. Ipſe etiam poſt deceſſum ſancti Eleutherii, Tornacenſis epiſcopi, regendam ſuſcepit Tornacenſem eccleſiam, & poſt eum ſucceſſores ejus annis multis, usque ad tempus Eugenii papæ tertii, & demum Simonis epiſcopi, qui obiit anno domini 1148.

In Italia clarent epiſcopi, Sabinus Canuſinus, Caſſius Narnienſis, Fulgentius Utricolenſis, Cerbonius Populonii.

Eldepado mortuo, Erarius regnat anno uno.

536 | 9 | 15 | 22 | 10 | 45 | 11 | 1 |

Erario perempto, Totila, qui & Balduilla, ſuper Oſtrogothos regnat annis decem, *(d)* qui mox Italiam invadit, & à ſancto Benedicto Caſſinenſi futura ſibi audit. Multa, inquit, mala facis, multa mala feciſti, jam aliquando ab iniquitate compeſcere. Et quidem mare tranſiturus es, Romam ingreſſurus, novem annis regnabis, decimo morieris. Hoc anno quidam dicunt, eundem ſanctum Benedictum obiiſſe, & Maurum, diſcipulum ejus, in Galliam veniſſe.

537 | 10 | 16 | 23 | 11 | 46 | 12 | 1 |

Theodericus rex, frater Lotharii, obiit. Theodebertus, filius ejus, ei ſuccedit.

Hoc tempore in una urbium Ciliciæ quidam Theophilus vicedominus, tam prudenter & utiliter ſecundas partes eccleſiaſticæ diſpenſationis ſub epiſcopo agebat, ut mortuo epiſcopo omnium ore dignus epiſcopatu eſſe acclamaretur. Qui contentus vicedominatu alium ordinari maluit

(a) Mir. *LVII.*
(b) Mir. *LVIII.*
(c) Miræus in margine: *Iſta in Gemblacenſi codice recenti manu ſunt adſcripta, & quidem in loco cultris raſo.*
(d) Mir. *XI.*

Digitized by Google

| *Roman.* | *Perſar.* | *Francor.* | *Longobar.* | *Anglor.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Anni domini.*

maluit epiſcopum, à quo à vicedominatu injuſtè amotus, ad tantam impatientiam eſt delapſus, ut, conducto ſibi Hebræo quodam mago, per eum opem, ad dignitatem ſuam recuperandam, expeteret à principe dæmoniorum. Et ab eo juſſus abnegare Chriſtum, filium Dei, ejusque matrem Mariam, cum omni Chriſtianiſmi propoſito, & ipſam abnegationem ſcripto firmare, & ſcriptam ſignare, & ſignatam ſibi tradere, ejus ſe ſervitio addixit. Qui in craſtinum recuperato vicedominatus honore, non multo pòſt ad ſe reverſus, per dies 40 omni pœnitendi modo ſe affligens, primò piam Dei matrem Mariam ſibi reconciliavit, eaque ſibi apparente, abrenuncians diabolo, Chriſtumque verum Dei filium, verumque Deum & hominem, ex Maria virgine natum, & omne Chriſtianiſmi propoſitum confitens, per eam etiam Chriſti filii ejus gratiam recepit. Et ad indicium indultæ ſibi veniæ rurſum ei dormienti apparens Chriſti mater, etiam ſcriptum abrenunciationis, quod ſignatum diabolo dederat, repoſuit ſuper pectus ejus. Quo Theophilus recepto, in craſtinum Dominica ſcilicet die, coram epiſcopo & omni eccleſia pandens ordinem rei, omnes ad ſtuporem & laudem Dei & genitricis ſuæ Mariæ commovit, & in eodem loco, quo ſibi pia Chriſti mater apparuit, perſtans, ibidem poſt triduum mortuus & ſepultus eſt.

Apud Perſas regnat Cosdroe annis 37. 516

| 11 | 1 | 24 | 12 | 47 | 13 | 2 | 538

Cosdroe fines Romanorum incurſat.

In Campania Italiæ, Benedictum juniorem ſanctitate clarum, rex Totila pro Chriſto perſequens, cùm eum cum cella ſua comburere voluiſſet nec valuiſſet, in clibanum ardentem eum projecit. Qui inde, die altero illæſus, etiam veſtibus illæſis, exivit.

| 12 | 2 | 25 | 13 | 48 | 14 | 3 | 539

Juſtinianus imperator duos Bulgarorum reges, Thraciam depopulantes occidit, cum multis millibus Bulgarorum.

| 13 | 3 | 26 | 14 | 49 | 15 | 4 | 540

Cosdroe Antiochiam capit.

Childebertus rex, cum fratruele Theodeberto, in fratrem Lotharium inſurgit. Sed matre eorum ſatis agente Clotilde apud Deum, ne inter fratres fieret civile bellum, horrenda tempeſtate coërciti, cùm ſuper Lotharium ne ſignum quidem apparuerit horroris hujusmodi, reddunt ſe fraternæ paci.

| 14 | 4 | 27 | 15 | 50 | 16 | 5 | 541

Cosdroe jam quartò Romanos infeſtantem, Beliſarius compellit redire inefficacem.

In diverſis Galliarum locis, diverſa ſigna viſa ſunt. Cometes apparuit die ſancto Paſchæ. Cœlum ardere viſum eſt. Verus ſanguis ex nube defluxit in veſtimentis hominum. Domus cujusdam ab intus ſanguine reſperſa apparuit, & ſecutæ variæ clades, & malæ valetudines cum puſtulis & veſicis populos afflixerunt.

| 15 | 5 | 28 | 16 | 51 | 17 | 6 | 542

Conſtantinopoli mortalitate magna inſurgente, ſtatuta eſt ſolennitas Purificationis beatæ Mariæ, quæ Græcè Ὑπαντὴ, id eſt, obviatio, dicitur, eò quòd die illo Symeon obviaverit, oblato in templum Domino, & ita mortalitas illa ceſſavit.

Biliſarius ad Africam remiſſus, Guntharith, ſuper reliquias Wandalorum regnantem, cum ſuis extinguit.

Lotha-

| *Anni domini.* | *Romanor.* | *Perſar.* | *Francor.* | *Longobar.* | *Anglor.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogoth.* |

Lotharius & Childebertus fratres, obſeſſa in Hiſpaniis Cæſaraugusta, civibus Deum adorantibus, & circumlata Vincentii martyris tunica, accepta ab eis pro munere ipſius martyris ſtola, redeunt, acquiſita Hiſpaniæ parte maxima.

Maurus in Gallia claret, ſancti Benedicti diſcipulus.

Usque ad hoc tempus hiſtoria Britonum perducit narrationem ſuam de rege Arturo. Refert enim, eum, poſt celeberrimam illam curiam in urbe legionum habitam, in qua omnes reges inſularum Occidentalium & duces Galliarum fuerunt, maximum duxiſſe exercitum in fines Burgundiæ, adverſus Lucium, principem Hiſpaniarum, ſub Leone imperatore reipublicæ procuratorem, & in eundo quendam immenſum gigantem ſingulari pugna deviciſſe, deinde utrarumque partium legiones in pago Lingonenſi ad præliandum conveniſſe. Poſtea narrat, quòd Arturus juga alpium tranſcendere, & Romam invadere voluerit, ſed interim audiens, Modredum, nepotem ſuum, diadema Britanniæ per tyrannidem corripuiſſe, Britanniam remeaverit, atque in ultimo prælio, quod cum illo habuit, poſt neces ferè omnium ducum, ipſe lethaliter vulneratus fuerit, & in inſulam quandam ad ſanandum deportatus, relicto regni ſucceſſore, cognato ſuo Conſtantino. Ipſe verò Arturus, juxta Merlini vaticinium, dubium habet exitum, quia utrùm vivat an mortuus fuerit, nemini certum eſſe æſtimatur. Porrò hæc omnia, ut ſuprà diximus, nullam fidei authoritatem videntur habere, ſi cum cæteris hiſtoriis conferantur.

517 Theuda, Wiſigothorum rege, à ſuis perempto, Theudegeſillus regnat poſt eum annis duobus.

543 | 16 | 6 | 29 | 17 | 52 | 1 | 7 |

Vigilius papa, quia ſecundum ſuam promiſſionem noluit Anthemium revocare, Conſtantinopolim mittitur ignominioſè.

Totila, rex Oſtrogothorum, capta Roma, habitavit aliquandiu cum Romanis, quaſi pater cum filiis, manſuefactus (ut creditur) ſancti Benedicti monitis.

Audohin mortuo, Albuinus, filius ejus, regnavit ſuper Longobardos, in Pannonia annis 25. *(a)*

544 | 17 | 7 | 30 | 1 | 53 | 2 | 8 |

Herculanus, Peruſinus epiſcopus, à Totila rege, ſecto capite, martyrizatur, poſt mortem verò corpori caput ejus unitum invenitur.

Totila Siciliam invadit, Narſes verò eunuchus Romanorum patricius ordinatur, & contra Totilam deſtinatur.

Theudegeſilo inter convivandum à ſuis perempto, Agilan regnat ſuper Wiſigothos annis novem.

545 | 18 | 8 | 31 | 2 | 54 | 1 | 9 |

Narſes Albuino, regi Longobardorum, confœderatur.

Obiit ſanctus Remigius, Remorum epiſcopus.

546 | 19 | 9 | 32 | 3 | 55 | 2 | 10 |

Vigilius papa exiliatur. Narſes patricius, auxiliantibus ſibi Longobardis, Totilam regem perimit.

Oſtrogothorum gente usque ad internicionem deleta, regnum Oſtrogothorum penitus deſtruitur. Ita illud regnum Gothorum, quod (ut ait Jordanus) per annos circiter duo millia quadringentos duraverat, defecit in Oſtrogothis, ſed Wiſigothis in Hiſpania regnantibus, incolume remanſit,

(a) Mir. *XXIV.*

Digitized by Google

| *Romanor.* | *Perſar.* | *Francor.* | *Longobar.* | *Anglor.* | *Wiſigoth.* | *Oſtrogot.* | *Anni domini.*

remanſit. Thejas tamen regnum Oſtrogothorum reſuſcitare niſus, regnat annis duobus.

| 20 | 10 | 33 | 4 | 56 | 3 | 1 | 547

Conſerto prælio inter Chunimundum, regem Gepidarum, & Albuinum, regem Longobardorum, corruerunt utrinque 60 millia eorum; ubi Albuinus Chunimundum peremit, & ex teſta capitis ejus poculum ſibi ad bibendum fecit, filiamque ejus captivam uxorem ſibi accepit.

Hunnis verò terras Gepidarum invadentibus, deſtructum eſt regnum Gepidarum penitus.

| 21 | 11 | 34 | 5 | 57 | 4 | 2 | 548

Theodebertus rex, per ſe & per ducem ſuum Bucellinum, Italiam belli vario eventu inquietare non deſiſtit, & ab Italia & à Sicilia aut ſpolia aut tributa accipit.

Thejas rex à Narſete perimitur, & cum eo Gothorum reliquiæ extirpantur.

§ *Oſtrogothorum regnum finit.*

| 22 | 12 | 35 | 6 | 58 | 5 | 549

NArſes patricius Sindual, regem Britonum, ex amico ſibi rebellem, bello victum & captum ſuſpendit. Sed de hoc rege hiſtoria Britonum nihil refert, niſi fortè eadem perſona diverſo nomine nuncupetur, & ibi taceatur, quod hic habetur. Poſt Conſtantinum quippe, qui Arturo ſucceſſit, regnaſſe dicitur Aurelius Cunanus, & poſt eum Wortiporius.

Agericus, Virdunenſis epiſcopus, claret.

| 23 | 13 | 36 | 7 | 59 | 6 | 550

Theodebertus rex obiit, cui Theobaldus, filius ejus, ſuccedit.

Arboris, quæ dicitur Sambucus, flores, grana, & fructus, in flores, grana, & fructus vitis transformantur. 518

| 24 | 14 | 37 | 8 | 60 | 7 | 551

Quinta ſynodus univerſalis Conſtantinopoli celebratur, in qua epiſtola, quæ ibi *(a)* dicitur erroris plena, reprobatur, & Theodorus, perſonam mediatoris Dei & hominum in duabus ſubſtantiis ſeparans, ad impietatis perfidiam cecidiſſe convincitur.

§ *Hucusque Jordanis epiſcopus hiſtoriam contexuit.*

| 25 | 15 | 38 | 9 | 61 | 8 | 552

Pelagius, Romanæ eccleſiæ 58 *(b)* præſidet. Hic inſimulatus de morte Vigilii papæ, tenens ſancta Evangelia & crucem jurejurando publicè ſatisfecit.

Hoc tempore in Oriente puer quidam, Judæorum filius, cùm à coævis ſuis, Chriſtianorum filiis, ad hoc adductus fuiſſet, ut in eccleſia ſanctæ matris Domini noſtri Jeſu Chriſti, corpus & ſanguinem Chriſti perciperet, propter hoc à patre ſuo projectus in fornacem ardentem, illæſus inde à Chriſtianis extractus eſt, aſſerens, quòd mulier, quæ in illa eccleſia puerum tenens depicta erat, pallio ſuo flammas ignis à ſe eventilaſſet.

| 26 | 16 | 39 | 10 | 62 | 9 | 553

Agilan, cùm inſolenter in ſuos ageret; Athanagildus, auxiliantibus ſibi Romanis, eo perempto, regnavit annis 22.

(a) Mir. *Ibe.*
(b) Mir. *LIX.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Perſarum.*	*Francor.*	*Longobar.*	*Anglorum.*	*Wiſigoth.*
	27	17	40	11	63	1

Clotildis regina moritur.

554 Hyems nive & glacie ita exaſperatur, ut volucres & feræ indomitæ manu capi poſſent.

555	28	18	41	12	64	2

Bucellinus, & Amingus, duces Francorum, à Narſete perimuntur.

Quaſi ſpecies lanceæ in cœlo apparuit à Septentrione in Occidentem.

556	29	19	42	13	65	3

Theobaldus rex obiit.

Lotharius, rex Francorum, rebellantes contra ſe Saxones, & auxiliantes eis Thuringos, gravi pugna & excidio perdomuit.

Obiit ſanctus Medardus, Noviomenſis & Tornacenſis, in cujus tranſitu cœlum apertum eſt, & divina ante eum micuerunt luminaria ſpatio duarum horarum. Cujus corpus rex Lotharius transferri fecit ad urbem Sueſſionenſem; promittens, quòd ſuper eum decentiſſimam baſilicam ædificaret, & inibi religioſorum virorum conventum ſtatueret. Quod opus ipſe quidem cœpit, ſed filius ejus Sigebertus adimplevit.

557	30	20	43	14	66	4

Radegundis regina, uxor quondam Lotharii regis, mutata veſte, claret ſanctitatis nobilitate.

558	31	21	44	15	67	5

Gregorius, filius Gordiani ſenatoris, Romæ adoleſcit, qui ſex monaſteriis in Sicilia fundatis, & ſeptimo Romæ in domo ſua, ex prætore urbano factus monachus, ſapientia & ſcientia, doctrina & ſanctitate claruit.

Terræmotus terribilis nimis per decem dies factus eſt.

559	32	22	45	16	68	6

Childeberto rege mortuo, monarchia regni Francorum cedit fratri ejus Lothario.

560	33	23	46	17	69	7

Hoc tempore Judæus quidam, imaginem Salvatoris de eccleſia furtim deponens, eam telo tranſfixit, & eam clàm ad domum ſuam de-

519 ferens, cùm eam vellet flammis exurere, ſe ſanguine imaginis cruentatum videns, præ ſtupore eam abſcondit: quam Chriſtiani requirentes, & per veſtigia ſanguinis invenientes, eam ſanguinolentam receperunt, Judæum verò lapidaverunt.

Miſerabilis in Italia mortalitatis peſtilentia.

561	34	24	47	18	70	8

Hoc tempore in Scotia Brendanus claruit. Qui fortunatas inſulas ſeptennali navigatione perquirens, multa miraculo digna vidit, à quo Machutes, qui & Maclovus, regulariter educatus, & ipſius navigationis ſocius, in Britannia ſanctitate & miraculis claruit. Qui à Britannis exacerbatus eorum maledictis, tranſivit ad Gallias, & ſub Leuntio, Saxonum epiſcopo, multo tempore virtutibus claruit, Britannos verò, propter ſuam maledictionem, variis cladibus addictos, data rurſum benedictione, abſolvit & ſanavit.

Anglorum in Britannia, Edilbertus tertius, regnat annis quinquaginta quinque. *(a)*

Super Britones autem poſt Wortiporium regnavit Inalgo, qui juxta hiſtoriam eorum ſex inſularum comprovincialium monarchiam bellando

(a) Mir. *LVI.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Perſarum.*	*Francorum.*	*Longobar.*	*Anglorum.*	*Wiſigoth.*	*Anni domini.*

lando conquiſivit. Poſt quem regnavit Cathericus, in cujus tempore diſperſi ſunt Britones, & regni diadema perdiderunt multis annis.

| 35 | 25 | 48 | 19 | 1 | 9 | 562 |

Conſtantinopoli quidam imperatorem extinguere moliti, extinguuntur: cujus criminis Biliſarius quoque accuſatus, ab imperatore abſolvitur.

In Gallia mons ſuper Rhodanum fluvium, multis diebus dans mugitum, tandem ab alio monte ſibi vicino diſciſſus, cum eccleſiis & domibus, hominibus & beſtiis, in Rhodanum præcipitatus eſt.

| 36 | 26 | 49 | 20 | 2 | 10 | 563 |

Lotharius rex Chramnum, filium ſuum, diu contra ſe rebellantem, & multa mala in regno ſuo facientem, in Britannia perſequutus ei, ejusque auxiliario duci Britonum, Chonobro, bello occurrit: & Chonobrum quidem peremit, Chramnum verò captum igni, cum uxore & filiabus, conſumi fecit.

| 37 | 27 | 50 | 21 | 3 | 11 | 564 |

Joannes, Romanæ eccleſiæ 59 *(a)* præſidet.

Lothario, rege Francorum mortuo, Chilpericus, filius ejus, compartito regno cum fratribus ſuis, Heriberto, Guntranno, & Sigeberto, regnat annis 23. *(b) Hic Lotharius cœnobium ſancti Medardi in Sueſſionis civitate conſtruxit, & regia munificentia dotavit, qui in eo ſepulturæ locum accepit.* Et ipſe quidem Chilpericus Sueſſionis ſedem regni habuit, Heribertus Pariſios, Guntrannus Aureliam, Sigebertus verò Metas.

| 38 | 28 | 1 | 22 | 4 | 12 | 565 |

Juſtiniano imperatore mortuo, Juſtinus junior imperat annis 12.

Multa ſigna in Sole & Luna apparuerunt.

| 1 | 29 | 2 | 23 | 5 | 13 | 566 |

Narſes patricius, accuſatione Romanorum patriciatu degradatus, & quia eunuchus erat, exprobrante ſibi Sophia Auguſta, ut iret in gynæcium, dividere penſa cum puellis, reſpondens, talem ſe eidem orditurum telam, qualem ipſa, dum viveret, deponere non poſſet, invitat Longobardos ad poſſidendam Italiam.

Sanctus Columbanus *(c)* presbyter veniens de Scotia, clarus habetur in Britannia.

Samſon, Dolenſis archiepiſcopus, conſanguineus ſancti Maclovii, & ſucceſſor Samſonis Maglorius, qui de transmarina Britannia ad ciſmarinam tranſierant Britanniam, clarent ſanctitate & doctrina.

| 2 | 30 | 3 | 24 | 6 | 14 | 567 |

Sigebertus rex Hunnos, partes Francorum depopulantes, in Thuringia bello devincit.

Chilpericus, frater ejus, interim terminos illius incurſat, & Remos urbem occupat. 520

Haſtæ igneæ in cœlo viſæ ſunt, portendentes irruptionem Longobardorum in Italiam. *Sanctus* Baſolus abbas, & Syndulphus presbyter, & Recluſus, in Francia clarent.

| 3 | 31 | 4 | 25 | 7 | 15 | 568 |

Albuinus rex, Saxonibus aliisque gentibus ſibi aſcitis, & Pannonia ex condicto commendata amicis Longobardorum Hunnis, ad Italiam conten-

(a) Mir. *LX.*
(b) Mir. *XXII.*
(c) Mir. *Columba.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Persarum.*	*Francorum.*	*Longobard.*	*Anglorum.*	*Wisigoth.*

contendit, cum omnibus Longobardorum familiis, ibique regnat sex annis.

Sigebertus rex desertas Saxonum terras pervadit, easque Suevis ad habitandum tradit. Hanc mali novitatem nova in cœlo signa multo antè tempore portenderant.

569 | 4 | 32 | 5 | 1 | 8 | 16 |

Sigebertus rex fratri suo Chilperico repugnat, & Suessionis sedem regni ejus occupat. Theodebertum, filium ejus, ibi captum exiliat, ipsum Chilpericum prælio victum fugat, & terminos suos ab ejus insolentia liberat. Ipse uxorem ducit Brumam, filiam Athanagildi, regis Wisigothorum, quæ & Brunichildis dicta est.

570 | 5 | 33 | 6 | 2 | 9 | 17 |

Sanctus Vedastus obiit.

Italia à Longobardis nullo subsistente, pervasa atteritur, insuper fama & pestilentia consumitur.

Armenii fidem Christi suscipiunt.

571 | 6 | 34 | 7 | 3 | 10 | 18 |

Sanctus Amandus nascitur.

Hunni iterum Sigeberto congressi, & magicis artibus penè victoriam adepti, recedunt, Sigeberto in omni vita sua confœderati.

572 | 7 | 35 | 8 | 4 | 11 | 19 |

Gregorius Turonensium episcopus ordinatur: clarus habetur in omnibus.

Longobardi, Papia post triennii obsidionem per deditionem accepta, & præter Romam & Ravennam penè tota potiti Italia, dominantur ibi cum potentia.

573 | 8 | 36 | 9 | 5 | 12 | 20 |

Inter Romanos & Persas pugna commissa, Romanis cedit victoria.

Heribertus rex moritur.

Hispani & Franci de Pascha celebrando dissentiunt, Hispanis 12 calendas Aprilis, Francis verò 14 calendas Maji Pascha celebrantibus. Sed Francos rectè celebrasse, per hoc divinitus claruit, quòd fontes in Hispania, qui in sabbato sancto Paschæ ad baptizandum sponte divinitus repleri solent, non in Hispanorum, sed in Francorum Pascha repleti sunt.

574 | 9 | 37 | 10 | 6 | 13 | 21 |

Apud Persas, Hormisda regnat annis 17. *(a)*

Albuinus, rex Longobardorum, ab armigero suo perimitur, fraude uxoris suæ, cujus patrem Chunimundum, Gepidarum regem, ipse olim in bello peremerat, & ex testa capitis ejus sibi pateram ad bibendum fecerat. Quam cùm uno die ei porrigeret, dicens, Bibe cum patre tuo, illa fœmineo furore accensa, illum ab armigero ipsius in lecto perimi fecit. *(b)*

Cleb subrogatus regno Longobardorum regnat annis 2.

575 | 10 | 1 | 11 | 1 | 14 | 22 |

Benedictus Romanæ ecclesiæ 60 *(c)* præsidet. Ab hoc Gregorius ad prædicandum Anglis abire permissus, sed populo tumultuante retractus, septimus levita est ordinatus.

521 Athanagildo, rege Wisigothorum, mortuo, Lewigildus cum fratre suo Lewa, & pòst solus, regnat annis 16.

Fortu-

(a) Mir. *XVIII.*
(b) Vide *MUTIUM lib. V. sub finem.*
(c) Mir. *LXI.*

Digitized by Google

Romanorum	*Perſ.*	*Francor.*	*Longobard.*	*Anglorum.*	*Wiſigothor.*	*Anni domini.*

Fortunatus poëta veniens ab Italia, claret in Gallia.

11	2	12	2	15	1	576

Cleb mortuo, Longobardi ſub ducibus fuerunt annis 10. Fame Romam urgente, multi Romanorum ſe Longobardis dederunt.

12	3	13	1	16	2	577

Juſtino imperatore mortuo, Tyberius regnat annis 6. Hic, miſſa ab Ægypto frumenti copia, Romam liberat ab inedia.

Chilpericus, rex Francorum, fratrem ſuum Sigebertum nimis, & per ſe, & per filium ſuum Theodebertum urget, plus quàm civili bello.

1	4	14	2	17	3	578

Sigebertus rex fratri ſuo Chilperico pugna congreditur, ibique Theodebertus, filius Chilperici, perimitur. Francis verò, pro Chilperico ſibi exoſo, Sigebertum ſuper ſe regem levare volentibus, à duobus pueris, à Fredegunde, Chilperici uxore, immiſſis, Sigebertus perimitur, Brunichildis, uxor ejus, cum filio Childeberto, vel Childeberti filiis, regnum gubernans, propter inſolentiam morum, adeò intolerabilis erat Francis, ut meritò crederetur, Sibyllam de ea vaticinatam eſſe. Veniet (ait) Bruma de partibus Hiſpaniæ, ante cujus conſpectum gentes vel gentium reges peribunt, ipſa verò calcibus equorum dirupta peribit. Quæ quamvis ita eſſet inſolens, tamen Dei eccleſias honorabat. Plura etiam ſanctorum cœnobia fundavit, & ædificia admirandi operis conſtruxit, ut miraculo fuerit tanta ab ea fieri potuiſſe. *(a)*

Sanctus Germanus, Pariſienſis *Epiſcopus*, obiit.

Duces Longobardorum urbes & eccleſias exterminantes indiſcretè, ſubjugant ſibi, quod ſupererat Italiæ.

2	5	15	3	18	4	579

Tiberius quia liberalis in pauperes fuit, liberalitatem ejus Deus juvit, dum multos theſauros ei invenire fecit.

Chilpericus rex Brunichildem, relictam Sigeberti, cum filiis exiliat.

Menas ſolitarius in Italia claret.

3	6	16	4	19	5	580

Hormisda, rex Perſarum, incurſans provincias Romanorum, ignominioſè victus à Romanis, propoſuit edictum, ne rex Perſarum per ſe ultrà exeat ad prælium.

Ignis per cœlum diſcurrere viſus eſt.

4	7	17	5	20	6	581

Pelagius Romanæ eccleſiæ 61 (*b*) præſidet. Hic, obſidentibus Romam Longobardis, ordinatur absque juſſione principis. Hic, decrevit, quotidianam ſacramentorum præfationem ad miſſas novem tantummodo præfationibus ſecundum antiquum Romanorum ordinem eſſe commutandam, ſcilicet in Natali Domini, in Apparitione, in Paſcha, in Aſcenſione, in Pentecoſte, de ſancta Trinitate, de Apoſtolis, de ſancta Cruce, de jejunio Quadrageſimali. Ab hoc Gregorius Conſtantinopolim apocriſarius directus, hortatu Leandri, Hiſpalenſis epiſcopi, libros Moralium in Job compoſuit, & ibidem Eutychium, Conſtantinopolitanum epiſcopum, malè de reſurrectione dogmatizantem, corpus noſtrum in illa reſurrectionis gloria impalpabile, ventis aëreque ſubtilius eſſe futurum, in præſentia imperatoris Tiberii confutavit, & illo non multo pòſt mortuo, penitus extinxit.

(a) Miræus in margine: *Vide Joannem Marianam, lib. 5. rerum Hiſp. c. 10.*
(b) Mir. *LXII.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Persar.*	*Francor.*	*Longobard.*	*Anglorum.*	*Wisigothor.*

Duces Longobardorum Gallias aggrediuntur, & vario bellandi genere nunc Franci, nunc Longobardi inter se colliduntur.

522 Hospitius, famulus Dei, in Gallia claret, qui etiam adventum Longobardorum prædixerat.

582 | 5 | 8 | 18 | 6 | 21 | 7 |

Saxones, in Italia à Longobardis recedentes, & terras suas in Germania repetere nitentes, à gentibus, à Sigeberto illuc immissis, usque ad viginti millia eorum cæsis, serò destiterunt à bellis.

Winnochus Brito, veniens de Britannia, sanctitate claret in Gallia.

Lupi, Burdegalem urbem ingressi, neminem metuentes, devoraverunt canes.

583 | 6 | 9 | 19 | 7 | 22 | 8 |

Ermivigildus, Levvigildi, regis Wisigothorum, filius, filiam Sigeberti regis in uxorem duxit, per quam ad orthodoxam fidem conversus, iram patris sui, Levvigildi Arriani, incomparabiliter incurrit.

Turonis, verus de fracto pane sanguis effluxit.

Tiberio imperatore in amentiam *(a)* incurrente, & non multo pòst mortuo, Mauricius imperat annis 21.

584 | 1 | 10 | 20 | 8 | 23 | 9 |

Persæ Armeniam prædiis, incendiis, captivitate episcoporum ac populorum perturbant, ecclesiam tamen 48 martyrum, apud Armeniam sub Licinio passorum, nullo modo incendere potuerunt.

Chaianus, rex Anarorum, *(b)* id est Hunnorum, pacem cum Mauricio imperatore solvit.

585 | 2 | 11 | 21 | 9 | 24 | 10 |

Mauricius imperator per prætorem suum contra Persas fortiter agit.

Antiochia divinitus subvertitur, hoc modo: Quidam civis illius, adeò eleemosynis & hospitalitati deditus, ut nullo unquam die sine paupere aut hospite comederet, cùm uno die usque ad vesperam urbem circuisset, ut pauperem vel hospitem inveniret, offendit virum seniorem in veste alba, cum duobus sociis stantem in medio civitatis, & invitans eum ad hospitium, hoc responsum accepit ab eo, non poteras, ô homo Dei, cum nostro Symeone hanc urbem salvare, ne subverteretur? & hoc dicto sudarium, quod in manu tenebat, excussit super unam medietatem urbis: statimque ipsa medietas cum habitaculis & habitatoribus subversa est. Et volens adhuc excutere super aliam medietatem urbis, vix ab illis duobus sociis suis multa prece flexus est, ut parceret residuæ urbis medietati. Sicque virum, qui hoc aspiciebat, attonitum consolatus ex salvatione domus suæ, discessit, & ultrà non comparuit.

Guntrannus, Francorum rex, in venando fessus, dum in gremio armigeri sui dormiret, juxta rivum aquæ, vidit armiger de ore regis parvum animal exire, cui volenti rivum transire nec valenti, armiger gladio trans rivum posito, viam ei eundi & redeundi paravit. Quo iterum in os ejus intrante, rex experrectus est, & stupefactus dicit, se per somnium per pontem ferreum transisse, & sub quodam monte multos thesau-

(a) Mir. *Armeniam.*

(b) Legendum sine dubio: *Avarorum.* Mir. *Avarum.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Perſarum.* | *Francor.* | *Longobard.* | *Anglorum.* | *Wiſigoth.* | *Annni omini.*

ſauros vidiſſe. Ubi cùm perrexiſſet, ſecundum fidem ſomnii theſauros magnos invenit, eosque acceptos ſanctæ eccleſiæ uſibus delegavit.

| 3 | 12 | 22 | 10 | 25 | 11 | 586

Lewigildus, rex Wiſigothorum, filium ſuum Ermivigildum hoſtili perſequens animo, eum damnat exilio. Hoc tempore etiam Miro, rex Galliciæ, moritur.

Longobardi Aucthari regem ſibi ſtatuerunt, eumque ob dignitatem Flavium appellaverunt, à quo omnes Longobardorum reges Flavii ſunt appellati. *(a)*

| 4 | 13 | 23 | 1 | 26 | 12 | 587

Chilpericus, rex Francorum, immiſſu ſuæ uxoris Fredegundis perimitur. Lotharius, filius ejus, infans quatuor menſium, in regno ſublimatus, regnavit annis 44. *(b)* 523

| 5 | 14 | 1 | 2 | 27 | 13 | 588

Childebertus rex à Mauricio imperatore pro expellendis ab Italia Longobardis pecuniam accepit, ſed id fruſtra fuit; quia nunc confœderatus eis rediit, nunc eis congreſſus inferior eis ceſſit, nunc etſi ſuperior eis fuit, ab expulſione tamen eorum munimen civitatum eum prohibuit.

| 6 | 15 | 2 | 3 | 28 | 14 | 589

Lewigildus, rex Wiſigothorum, Ermivigildum filium ſuum, quia Arrianæ communioni participare noluit, nocte ſancta Paſchæ in carcere ſecuri occidit.

Childebertus, Lotharii exercitui congreſſus, victus evaſit.

| 7 | 16 | 3 | 4 | 29 | 15 | 590

Rex Longobardorum, Aucthari, uxorem ducit Theudelindam, filiam Garibaldi, regis Baioriorum.

Nimiæ pluviæ inundant, ut omnes dicerent, quia aquæ diluvii ſuperinundarent: & tanta clades fuit, ut nullus graviorem à ſeculo fuiſſe meminerit. Magnus etiam draco in modum validæ trabis, cum innumerabili ſerpentium multitudine, per Tyberim in mare deſcendit, à quibus ſuffocatæ beſtiæ maris, & ad littus projectæ, putredine aërem corruperunt.

| 8 | 17 | 4 | 5 | 30 | 16 | 591

Hormisdam, regem Perſarum, à Perſis excæcatum, filius ejus Cosdroë occidit, & ad Mauricium imperatorem confugit: ejusque virtute Perſas debellans, regnum Perſarum accepit, & annis 38 *(c)* regnavit.

Ledwigildo, rege Wiſigothorum, mortuo, Recharedus, filius ejus, regnat annis 15. In Italia facto ultra fidem penè diluvio omnium, poſt multam confuſionem rerum ſubſecuta eſt per cladem inguinariam *(d)* immedicabilis *(e)* mortalitas hominum, quæ primùm percuſſit papam Pelagium. Poſt quem Gregorius ad papatum electus, interim dum imperatoris aſſenſus expectatur, inſtituit per ſeptiformem litaniam placare iram Dei, & in procedendo octoginta hominibus hac plaga percuſſis, tandem ira Dei quievit.

| 9 |

(a) Miræus in margine: *Lege Baronii Notas ad Martyrol. Rom. 13. April.*

(b) Mir. *XLV.*

(c) Mir. *XXXIX.*

(d) Vide, quæ notavi ad *REGINONIS a. 517.*

(e) Mir. *inedicibilis.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Perſarum.*	*Francor.*	*Longobar.*	*Anglorum.*	*Wiſigoth.*
	9	1	5	6	31	1

592 Gregorius Romanæ eccleſiæ 62 (*a*) præſidet. Hic inter cætera pietatis opera, animam Trajani, Romanorum quondam imperatoris, quamvis pagani, à pœnis inferni liberari miſerando & plorando à Deo obtinuit.

Hic inter multa, quæ utilia eccleſiæ fecit & inſtituit, antiphonarium regulariter centonizavit, & utiliter compilavit. *Kyrieleyſon*, à clero ad Miſſas cantari præcepit, *Alleluya* ad Miſſas extra Quadrageſimam dici fecit. In canone hoſtiæ tria verba ſuperaddidit, *Diesque noſtros in tua pace diſponas, atque ab externa damnatione nos eripi, & in electorum tuorum jubeas grege numerari.* Orationem quoque Dominicam poſt canonem ſuper hoſtiam cenſuit recitari.

Aucthari, rege Longobardorum mortuo, Longobardi, permiſſa Theudelindæ reginæ optione ſibi virum & Italiæ regem eligendi, præfecerunt ſibi regem Agilulfum, qui regnavit annis 25.

	10	2	6	1	32	2

593 In Gallia quidam in ſylva cædens ligna, adeò à muſcis infeſtatus eſt, ut per biennium amens fieret. Deinde ſub religionis habitu exhibebat ſe pſeudo-prophetam, deinde magum; deinde etiam ſanitates deſuper infirmos faciens, Chriſtum ſe eſſe dicebat, & pro Chriſto ſe adorari jubebat; nolentes ſe adorare, cum populo, qui ei multus adhærebat, impetebat hoſtiliter. Qui poſtea à quodam fideli occiſus eſt, & ita ſequaces ejus diſperſi ſunt.

524 Recharedus, rex Wiſigothorum, terminos Romanorum inquietat.

Hoc tempore regnabat in Hibernia inſula Philtanus, & in Scotia regnabat Brendinus, cui frater erat nomine Adelphius; de cujus Adelphii filia, quæ vocata eſt Gelgehes, genuit rex Hiberniæ Philtanus ſanctum Furſæum, & fratres ejus Foillanum & Ultanum.

§ *Hucusque Gregorius Turonenſis hiſtoriam Francorum digeſſit.*

	11	3	7	2	33	3

594 Tunica Domini noſtri Jeſu Chriſti in civitate Zaphat, non longè à Hieroſolyma, confeſſione Symeonis Judæi inventa, & ab epiſcopis Gregorio Antiocheno, & Thoma Hieroſolymitano, & Joanne Conſtantinopolitano, Hieruſalem in loco, ubi crux Chriſti veneratur, eſt poſita.

Gaugericus, Cameracenſis epiſcopus, claruit.

	12	4	8	3	34	4

595 Reuharedus, rex Wiſigothorum, ſynodo 62 epiſcoporum apud Toletum congregata, ibique Arriana hæreſi abdicata, & anathematizata, ſe cum tota Wiſigothorum gente confirmat in fide catholica.

Thaſſilo, à Childeberto ordinatus rex Baioariorum, devictis Sclavis, obtinuit triumphum.

Conſtantinopoli puer naſcitur quadrupes, & alter duos vertices habens, quæ prodigia portendunt adverſa locis, in quibus naſcuntur.

	13	5	9	4	35	5

596 Agilulphus, rex Longobardorum, in Romanos inſurgit, ſed agente Theudelinda regina, non multo pòſt cum eis fœdus iniit. Huic reginæ Gregorius papa libros dialogi ſui miſit.

His diebus irruentes Longobardi in Caſſinum montem diripuerunt omnia

(*a*) Mir. *LXIII.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Perſarum.*	*Francor.*	*Longobar.*	*Anglorum.*	*Wiſigoth.*	*Anni domini.*

omnia, quæ in monaſterio ſancti Benedicti invenire potuerunt, neminem verò tenere valuerunt, ſicut idem familio ſuo dominus promiſerat, ut ſi res gentibus traderet, animas ſervaret. Monachi autem fugientes Romam petierunt, codicem regulæ à beato Benedicto editum, & pondus panis atque menſuram vini ſecum deferentes.

Sol à manè usque ad meridiem minoratus eſt, usque ad tertiam ſui partem.

| 14 | 6 | 10 | 5 | 36 | 6 | 597 |

Gregorius papa, quod ipſe olim facere intenderat, Auguſtinum cum aliis ad prædicandum deſtinat in Angliam.

Guntrannus, rex ſanctitate clarus, dormit in Chriſto. Regnum ejus ceſſit fratrueli ejus Childeberto.

| 15 | 7 | 11 | 6 | 37 | 7 | 598 |

Recharedus, rex Wiſigothorum, regibus Francorum confœderatur, eique ſoror Childeberti regis uxor datur.

Sanctus Columbanus *(a)* abbas & presbyter, doctor Scotorum & Pictorum, obiit, qui poſteris ſuis multa ſanctitatis monumenta reliquit, præterquam quòd ruſtica ſimplicitate Paſcha dominico die debere celebrari neque didicit neque docuit.

Marculfus, abbas Bajocenſis, ſanctitate claret in Gallia.

| 16 | 8 | 12 | 7 | 38 | 8 | 599 |

Edilbertus, rex Anglorum, qui Cantuarii vocantur, prædicante Auguſtino, cum gente ſua baptizatur. Porrò gens Anglorum, qui Mercii dicuntur, & gens Nordanimbrorum, qui, quòd ad aquilonarem partem Humbri *(b)* fluminis habitent, ita vocantur, ſub regibus Edilfrido & Elle, *(c)* nondum audierant verbum vitæ.

| 17 | 9 | 13 | 8 | 39 | 9 | 600 |

Sanctus Goar, veniens ex Aquitania, claret in Gallia.

Auguſtinus ab Etherio, Arelatenſi epiſcopo, conſecratur Anglorum epiſcopus.

Childebertus, rex Francorum, moritur, cui Theodebertus & Theodericus filii ejus ſubrogantur. 525

| 18 | 10 | 14 | 9 | 40 | 10 | 601 |

Contentio inter Romanam eccleſiam, & arrogantiam Joannis epiſcopi Conſtantinopolitani, univerſalis patriarchæ nomen ſibi uſurpantis, ſub Pelagio papa concepta, & à Gregorio jam inde non leniter exagitata, non antea quieſcere potuit, quàm Joannes ipſe ſubita morte obiit.

Hunni cum Francis fortiter bellant in Thuringia. Fredegundis regina moritur. Agilulfus Theoderico confœderatur. In Nilo Ægypti flumine viſa ſunt animalia humanæ formæ, vir ſcilicet & mulier usque ad lumbos ſuper aquam extantes, qui ab hominibus per Deum adjurati, à manè usque ad nonam ſe videndos præbuerunt.

| 19 | 11 | 15 | 10 | 41 | 11 | 602 |

Auguſtinus, epiſcopus Anglorum, habita ſynodo cum Britonum & Scotorum epiſcopis, quia ſacerdotes & monachos invenit adverſarios æquitatis, quos voluit habere ſocios prædicationis; terruit eos vaticinio futuræ ſuper eos calamitatis.

Sanctus Columbanus ex Hibernia in Burgundiam venit, ibique per-

(a) Mir. *Columba.*
(b) Mir. *Ymbra.*
(c) Mir. *Aëlle.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Perſarum.*	*Francor.*	*Longobar.*	*Anglorum.*	*Wiſigoth.*

permiſſu Theoderici regis cœnobium Luxonium *(a)* ædificare cœpit.

| 603 | 20 | 12 | 16 | 11 | 42 | 12 |

Mauricius imperator ſe cum ſuis à Foca interficiendum divinitus prædixit, & malorum penitus ea ſibi retaliari per ſe & per ſervos Dei inſtanter expoſcit.

Theodericus rex aviam ſuam Brunichildem, ab Auſtraſiis ejectam, recepit.

| 604 | 21 | 13 | 17 | 12 | 43 | 13 |

Mauricius imperator cum uxore & filiis à Foca perimitur, & imperat Focas annis 8.

Orientales Angli cum rege ſuo Sigeberto, per Mellitum epiſcopum convertuntur ad Chriſtum.

Per Auguſtinum archiepiſcopum translata eſt dignitas archiepiſcopatus, quæ prius Londini erat, ad Cantuarienſem eccleſiam.

| 605 | 1 | 14 | 18 | 13 | 44 | 14 |

Gregorius dialogographus obiit.

Cognita morte Mauricii, graſſantur per Romanorum provincias hinc Perſæ, & inde Hunni.

Lotharius & Theodericus prælio inter ſe colliduntur, in quo plus quàm 30 millia cæſa referuntur, Theodericus tamen victoria potitur. In hoc prælio angelus Domini, evaginatum gladium ſuper populum tenens, viſus eſt.

| 606 | 2 | 15 | 19 | 14 | 45 | 15 |

Sabinianus Romanæ eccleſiæ 63 *(b)* præſidet.

Hoc tempore, pauper quidam, cùm à nautis eleemoſynam peteret, nec acciperet, dicente nauclero, Deſiſte eleemoſynam petere à nobis, qui nihil præter lapides habemus; cùm ſubjeciſſet pauper, Omnia ergo vertantur in lapides: quicquid manducabile in navi erat, in lapides converſum eſt, colore & forma rerum earundem permanente. Fame Romam aggravante, Romani, Gregorio papæ jam defuncto derogantes, quòd theſauros eccleſiæ ſua nimia liberalitate diſſipaſſet, cùm non adeſſet perſona, in quam exardeſcerent, memoriam nominis illius in libris ejus delere volebant. At per hoc libros Gregorii papæ Romanis exurere volentibus, obſtitit Petrus diaconus, prodens ſe ſpiritum ſanctum in columbæ ſpecie ſuper caput Gregorii tractantis ſedentem vidiſſe ſæpius, idque confirmans juris jurandi ſacramento: mox moriens ex condicto, fidem fecit ſuo teſtimonio.

526

Poſt Recharedum apud Wiſigothos regnavit Bethericus annis 7.

| 607 | 3 | 16 | 20 | 15 | 46 | 1 |

Sabinianus papa, cùm & ipſe liberalitati Gregorii, prædeceſſoris ſui, derogaret, & ſub hoc obtentu manum egenis ſubtraheret, Gregorius eum per viſum ter pro culpa tenaciæ & hujus derogationis increpatum, quòd non reſipiſceret, etiam quartò horribiliter increpans, & comminans, in capite percuſſit. Quo ille dolore vexatus, non multo pòſt mortem obiit: poſt quem Bonifacius Romanæ eccleſiæ 64 *(c)* præſidet. Hic obtinuit apud Focam imperatorem, ut eccleſia Romana caput eſſet omnium eccleſiarum, quia eccleſia Conſtantinopolitana ſcribebat, ſe eſſe primam omnium

(a) Potius *Luxovium*, prout etiam legit editio Henr. Stephani. Vide, quæ notavi ad *REGINONIS a. 517.*

(b) Mir. *LXIV.*

(c) Mir. *LXV.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Perſarum.*	*Francor.*	*Longobardor.*	*Anglorum.*	*Wiſigoth.*	*Anni domini.*

omnium eccleſiarum. Hic in Concilio 62 *(a)* epiſcoporum decrevit ſub anathemate, ut nullus, vivente epiſcopo civitatis ſuæ, de altero eligendo audeat loqui, aut partes ſibi facere, ſed tertio die depoſitionis ejus fiat licenter à clero & populo electio ſacerdotis.

Theodericus & Theodebertus, fratres & reges, Waſcones ſibi ſubjugant.

| 4 | 17 | 21 | 16 | 47 | 2 | 608 |

Corpus ſancti Victoris Thebæi, apud Solodorum, cum ſancto Urſo paſſi invenitur.

Secundus, famulus Dei, in Italia claret.

Deſyderius, Viennenſis epiſcopus, à Theoderico exiliatur.

| 5 | 18 | 22 | 17 | 48 | 3 | 609 |

Auguſtinus, Anglorum primus epiſcopus, moritur, eique Laurentius ſubſtituitur. *In caſtro Gandæ eccleſia ædificatur.*

Bonifacius, Romanæ eccleſiæ 65 *(b)* præſidet. Hic Pantheon Romæ, à Foca imperatore impetratum, vertit in eccleſiam ſanctæ Mariæ, & omnium martyrum, & in calendis Novembris ibi inſtituit ſolennitatem omnium martyrum, quæ poſtea, creſcente religione Chriſtiana, decreta eſt fieri in honore omnium Sanctorum.

| 6 | 19 | 23 | 18 | 49 | 4 | 610 |

Perſæ Romanorum provinciis graviter incubant.

Agilulphus, Longobardorum rex, Mantuam, Cremonam, & aliqua Italiæ caſtella capit. *Blandinium monaſterium ædificatur in Gandavo.*

| 7 | 20 | 24 | 19 | 50 | 5 | 611 |

Alexandriæ Joannes epiſcopus claruit, qui ob eximiam in Chriſtum liberalitatem nomen eleemoſynarii habere meruit.

Poſt Cathericum regem, quem rex Africanorum Guermundus expugnavit, & in Wallias fugere compulit, poſtquam Britones divina deſolatione diſperſi, alii quidem in minorem Britanniam, alii in Occidentales inſulæ partes, id eſt, in Gallias, cum eccleſiaſticis perſonis, & ſanctorum reliquiis receſſiſſent; tandem, reſumptis viribus, levaverunt ſuper ſe regem Caduanum. Qui cùm in terram regis Edelfridi pugnaturus intraret, & ille ei ad bellum occurreret; utriusque exercitus conſilio pax inter eos facta eſt.

| 8 | 21 | 25 | 20 | 51 | 6 | 612 |

Heraclius ad imperatorem electus, Foca perempto & cremato ignibus, regnavit annis triginta. *(c)*

Deſyderius, Viennenſis epiſcopus, conſilio Brunſchildis, *(d)* à Theoderico rege lapidibus obrutus martyrizatur.

| 1 | 22 | 26 | 21 | 52 | 7 | 613 |

Virtus & nomen ſancti Joannis baptiſtæ, *(e)* miraculis declaratur apud urbem Galliæ Mauriennam, de reliquiis corporis ipſius divinitus illuſtrata, hoc modo. In ea olim mulier, ſancto Baptiſtæ nimis devota, expetebat ab eo, donari ſibi aliquid de membris ejus; & in hac orandi inſtantia per triennium perſiſtens, cùm alter quivis jam poſſet deſperare, ipſa ſpem in Deo ponens, juravit ſe non manducaturam, donec, quod petebat, acciperet; & ſic ſeptem diebus jejunans, ſeptima tandem die

527

(a) Mir. *Septuaginta duorum.*
(b) Mir. *LXVI.*
(c) Mir. *XXXI.*
(d) al. *Brunichildis*, quod rectius, prout etiam legit editio Henr. Stephani.
(e) Miræus in margine. *Vide Baronii Notas ad Martyrol. Rom. 29. Aug.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Perſar.*	*Francor.*	*Longobard.*	*Anglorum.*	*Wiſigothor.*

die deſuper altari pollicem miri candoris apparere videns, læta donum Dei accepit. Ad quod adorandum tres epiſcopi venientes, cùm de hoc ſancto pignore partem elicere vellent, tres ſanguinis guttas ex eo ſtillare in linteo ſuppoſito, ſtupuerunt, & ſinguli ſingulas ſe meruiſſe lætati ſunt.

Perſæ à Romanorum inſecutione non deſiſtunt.

Bethericò, Wiſigothorum rege mortuo, Siſebodus regnat annis viginti novem.

614 | 2 | 23 | 27 | 22 | 53 | 1 |

Deus dedit Romanæ eccleſiæ 66 *(a)* præſidet. Hic conſtituit ſecundam Miſſam in clero. Hic etiam ſecundum inſtituta majorum ſuorum decrevit, ut, ſi qui viri vel mulieres ſuos ipſius filios, quocunque modo, de ſancto lavacro ſuſciperent, ſeparentur ab invicem; vel ſi quis vir commatrem ſuam, vel ſi qua mulier compatrem ſuum, à primo dono ſpiritus ſancti, quod eſt pabulum ſalis ſacrati, usque ad ſeptimum donum ſpiritus ſancti, in conjugium duxerit, ſeparentur; mulier tamen maritalem dotem recipiat, & poſt expletum annum alteri, ſi vult, nubat.

Sanctus Columbanus à Theoderico rege, inſtinctu Brunichildis aviæ, expellitur Francia, qui pòſt, relicto Gallo diſcipulo ſuo, in Alemannia, cœnobium Bobium conſtruxit in Italia.

Sanctus Amandus Elnonenſis per Gallias miraculorum & prædicationis gratia clareſcebat.

Allovvinus etiam, qui & Bavo, per eum ex prædone converſus, & Gandavi ſolitariè recluſus, ſanctitatis exemplum erat omnibus.

615 | 3 | 24 | 28 | 23 | 54 | 2 |

Edilfredus, rex Nordanimbrorum, regem Scotorum Ean cum omnibus penè ſuis in bello extinguit. Hæc calamitas Scotis contigit ſecundum vaticinium Auguſtini epiſcopi, qui interminatus, Scotos ab Anglis fore perimendos, qui Anglos ad vitam æternam converti ægrè ferebant: in monachos quoque Scotorum *Auguſtino rebelles* ira Dei ſæviente, qui cum rege ſuo ad bellum hoc ex more exeuntes, ut rege armis pugnante, ipſi orando pro eo pugnarent, perempti ſunt ab Anglis mille ducenti, tantùm quinquaginta per fugam elapſis.

Clodeſindis Metenſis claret, quæ ſponſum fugiens, velamine capitis miſſo ſibi à Deo per angelum, ſe & ſua Deo delegavit.

616 | 4 | 25 | 29 | 24 | 55 | 3 |

Perſæ Syriam incurſantes Damaſcum capiunt.

Edilbertus, rex Cantuariorum, obiit, poſt quem Cabaldus *(b)* filius ejus, regnat annis 22. *(c)* Raduaſdus autem, rex orientalium Anglorum, Edilberto mortuo, illam ſuper Anglos regnandi potentiam quartus accepit, ut ſub nutu ejus alii Anglorum reges regnarent. Edilfrido quoque, Nordanimbrorum rege, à Radualdo rege perempto, Eduinus, Nordanimbrorum regnum ſuſcepit. Refert autem hiſtoria Britonum, quòd Eduinus fuerit filius Edilfridi regis, & coætaneus Caduallonis, filii Caduam regis Britonum, & cum eo nutritus in minori Britannia apud regem Salomonem; deinde mortuis parentibus, uterque jam adultus redierint, pacemque inter ſe aliquandiu habuerint; poſtmodum pro regno diſcordia inter eos exorta pugnam inierint, & Eduinus quidem, victore Caduallo, in minorem Britanniam fugere compulſus fuerit.

Hunni

(a) Mir. *LXVII.*
(b) Mir. *Ealdbald.*
(c) Mir. *XXV.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Perſarum.*	*Francor.*	*Longobard.*	*Anglorum.*	*Wiſigothor.*	*Anni domini.*

Hunni Longobardos in Italia debellant, & forum Julii proditione captum diſſipant. Sanctus Lupus, Senonenſis epiſcopus, claret, cui aliquando euchariſtiam conſecranti, gemma à Deo in calice deſcendit.

5	26	30	25	1	4	617

A Perſis Palæſtina bello premitur. Sancta quoque civitas capitur: in ea usque nonaginta millia virorum perimuntur. Zacharias patriarcha captivatur, crux ipſa Dominica ſancta absportatur. Inter tratres, Theodericum & Theodebertum reges, inſtinctu aviæ eorum Brunichildis, plusquam civile bellum oritur: pugnaque commiſſa poſt inæſtimabilem ſtragem Theodebertus capitur.

Per Ealdbaldum & filios Siberti, ad idololatriam Angli revolvuntur.

Agilulfo, Longobardorum rege mortuo, Adaloaldus, filius, ejus, regnavit annis 13.

6	27	31	1	2	5	618

Bonifacius, Romanæ eccleſiæ 67 (*a*) præſidet. Hic decrevit, ut nullus trahatur violenter de eccleſia. Hic conſtituit, ut monachi in officio ſacerdotalis gradus utantur poteſtate ligandi atque ſolvendi.

Theodericus, rex Francorum, moritur.

Ealbaldus, rex Anglorum, idololatriæ renunciat.

Clotharius rex, filios Theoderici regis, in bello captos occidit, Brunichildem quoque reginam uno pede & brachio mutilatam, ad caudam equæ indomitæ religatam, membratim diſcerpi fecit; imputans ei, quòd decem reges per eam fuiſſent extincti, & ſic monarchia regni Francorum ad eum rediit.

Joannes eleemoſynarius obiit.

Eleutherius patricius, affectans Romanorum imperium, Romæ perimitur.

Perſæ Ægyptum incurſantes Alexandriam capiunt.

Hoc tempore terræmotus major menſe Auguſto fuit, & ſequuta eſt clades in populo, percuſſio ſcilicet ſcabierum, (*b*) ita ut nullus poſſet agnoſcere mortuum ſuum.

Sancto Amando Elnonem migrante, Florbertus Abbas ordinatur.

7	28	32	2	3	6	619

Perſæ Libyam incurſantes, Carthaginem capiunt.

Clotharius rex tributum 12 millium ſolidorum, quod Longobardi Francis ſolverant, relaxat Longobardis perpetuò ſibi confœderatis.

Laurentius, ſecundus Anglorum epiſcopus, obiit.

8	29	33	3	4	7	620

Cosdroë, rex Perſarum, pacem cum Romanis facere nullo modo admittit.

Anaſtaſius Perſa, ex mago Chriſtianus & monachus, à Perſis captus, poſt verbera, vincula & carceres, poſt diutinam appenſionem per unam manum, tandem abſciſſo capite, cum aliis 70 martyrizatur.

Virgo Chriſti Fara claret in Francia. Cujus ſanctitatem imitatus frater ejus Faro, ex Comite clericus, & ex clerico factus Meldenſium epiſcopus, claret.

9	30	34	4	5	8	621

Sigebodus, (*c*) rex Wiſigothorum, contra Romanos fortiter agit. Provinciam, aliasq; civitates à Francis extortas, ad Wiſigothorum jus redegit.

(*a*) Mir. *LXVIII.*
(*b*) Vide *MARIANUM SCOTUM ad a. 615.*
(*c*) Mir. *Giſebodus.*

Digitized by Google

Anni domini.	Romanorum.	Perſarum.	Francorum.	Longobard.	Anglorum.	Wiſigoth.
	10	31	35	5	6	9

Honorius Romanæ eccleſiæ 68 *(a)* præſidet.

622 Sanctus Columbanus obiit: diſcipulus ejus Gallus in Alemaſiia claret.

623	11	32	36	6	7	10

Cosdroë, ſucceſſu elatus in effuſione humani ſanguinis, & maximè Chriſtianorum, ultra modum graſſatur.

Heraclius imperator, Hunnis confœderatur.

624	12	33	37	7	8	11

Heraclius ad Perſas debellandos proficiſcens, virilem Dei figuram in manibus accipiens, quam manus non depinxerat, ſed in Icona verbum, quod omnia format, atque componit, ſine pictura formam, velut ſine ſemine partum eduxit, Perſidem aggreditur, eamque per ſex continuos annos potenter depopulatur. 529

Euſtaſius, abbas Luxovienſis, & Attila Bobienſis, poſt Columbanum clarent.

Mellitus, tertius Anglorum epiſcopus, obiit.

625	13	34	38	8	9	12

Pipinus, filius Caroli Magni, *(b)* major domus regis Clotharii principabatur: Pipino verò in diſponenda republica comparabatur ſanctus Arnulphus, filius Arnoldi, filii Amberti, *(c)* ex Blitilde, filia primi Lotharii regis.

626	14	35	39	9	10	13

Heraclius imperator Perſas levibus præliis frequenter fundit.

627	15	36	40	10	11	14

Florebant in Galliis Auſtregiſillus, Bituricenſis epiſcopus, & ſub eo Sulpicius, Chunibertus Colonienſis, & Joannes Tungrenſis. In Hiſpaniis, Iſidorus Hiſpalenſis, *(d)* tum ſanctitate, tum doctrina clarebat.

628	16	37	41	11	12	15

Heraclius Perſas gravi bello contrivit, in quo prætorem Perſarum, omnesque penè principes peremit, & Perſidem pervagatus, miranda Perſarum palatia combuſſit, & dejecit.

Clotharius rex filium ſuum Dagobertum, in regno aſcitum, Pipino & Arnulpho committit ad regnandum Auſtraſios.

Eduinus, rex Nordanimbrorum, à Paulino epiſcopo baptizatur, & poſt Radoaldum potentius cæteris ſuper Anglos principatur.

629	17	38	42	12	13	16

Dagobertus, iram patris ſui Lotharii regis meritus, quia conſiliarium ejus cæſum & detonſum dehoneſtaverat, Pariſios, ad eccleſiam ſancti Dionyſii confugit, & quia inde nullo modo extrahi potuit, locum illum ſemper cordi habuit.

Syrohis, cum Perſarum principibus, contra patrem ſuum Cosdroën inſurrexit, & pace cum Heraclio imperatore confirmata, patrem ſuum cum filiis ipſius peremit, & anno uno regnavit.

630	18	1	43	13	14	17

Heraclius, Perſide devicta, & pace inter Romanos & Perſas confirmata, rediit cum gloria.

Syrohi rege mortuo, Adeſir regnavit anno uno.

Adaloaldo,

(a) Mir. *LXIX.*
(b) Mir. rectius *Karlomanni.*
(c) Mir. rectius *Ansberti.*
(d) Miræus *Spalenſis*, qui in margine addit: *ita MSS. Codices. Sic olim* Hiſpania *dicta eſt* Spania.

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Perſarum.* | *Francorum.* | *Longobar.* | *Anglorum.* | *Wiſigoth.* | *Anni domini.*

Adaloaldo, Longobardorum rege mortuo, Rotharith regnavit poſt eum annis 16.

Etpualdus rex, qui cum patre ſuo Rodoaldo à fide Chriſti apoſtataverat, ſuaſu Eduini regis, cum gente ſua idololatriæ abrenunciat.

Dagobertus rex, Saxonibus bello concurrit, cui pater Lotharius rex, accurrens auxilio, interfecto Berthoaldo, duce Saxonum, victoriam obtinuit, & pervagans omnem Saxoniam, nullum omnino Saxonum, menſuram gladii ſui excedentem, dimiſit viventem.

Hoc tempore, Arabum ſive Sarracenorum princeps erat Muhanmad, qui pſeudopropheta, ex orphano & inope, per hæreſis ſuæ præſtigia ad regnum evectus eſt. Hic de progenie Hismaëlis ortus, cùm eſſet pauper & orphanus, ad quandam cognatam ſuam prædivitem, nomine Chadigam, primò ut mercenarius, deinde ut ſponſus ſe conjungens, per eam ditatus eſt. Quæ cùm ægrè ferret, epileptico, id eſt, caduco, illum morbo vexari, ille dicebat, hoc non eſſe morbum, ſed viſionem archangeli Gabrielis ſe interim videre, & quia aſpectum ejus ferre non poſſet, mente defecta cadere. Hic communicabat Chriſtianis & Judæis, ex eorum ſcripturis ſuam pſeudoprophetiam in aliquibus confirmans. Hic dicebat, quia hi, qui inimicum occidunt, vel qui ab inimico occiduntur, paradiſum ingrediantur, paradiſum verò eſſe carnalis cibi & potus, ibique eſſe fluvium vini, lactis & mellis, & mixturam fœminarum non præſentium, ſed aliarum, multo tempore futuram & affluentem voluptatem, & multa hujusmodi. Hic eſt Muhanmad, cui gentiles adhuc cultum deitatis exhibent. Hic in regno Sarracenorum quatuor prætores ſtatuit, qui Amiræi vocabantur, ipſe verò Ammiras dicebatur, vel Protoſynbulus. 530

Obiit ſanctus Bavo.

| 19 | 1 | 44 | 1 | 15 | 18 | 631

Heraclius imperator, devicta Perſide, Zachariam patriarcham cum captivorum populo Hieruſalem reducit: & ſanctam crucem Domini reportans, cùm regio ſchemate ornatus, portam vellet intrare, per quam Jeſus ad crucem ſubeundam exivit, porta divinitus clauſa eſt, eique rurſum admonitu angeli humiliato & diſcalciato, porta ultro aperta eſt, & ita cruce relata, celebritatem exaltationis ejus annuatim dedicavit.

Apud Perſas Hormisda regnat anno uno ſub Sarracenis.

Lothario mediano, Francorum rege, mortuo, Dagobertus, filius ejus, regnat annis quatuordecim.

| 20 | 1 | 1 | 2 | 16 | 19 | 632

Sarraceni, qui hactenus fuerant ſub Perſarum regno, eos bello victos verſutè ſub ſuo redigunt dominio.

Ab hinc pro rege Perſarum titulandum eſt regnum Sarracenorum.

Terræmotus factus eſt per triginta dies, apparuit in cœlo ſignum in modum gladii, portendens imminentem Sarracenorum principatum.

Adunallo, rex Britonum, reverſus de minori Britannia, cum multitudine militum, commiſit prælium cum Peanda, rege Merciorum, eumque devictum cepit, & ſuæ ditioni ſubdidit, ſubditumque duxit ad bellandum, contra Eduinum, regem Nordanimbrorum. Quem etiam cùm ſuperaſſet atque occidiſſet, occupavit provincias & depopulatus eſt, & multam cædem fecit in terra.

Tunc etiam fides Chriſti in Anglia concuſſa eſt adeò, ut multi Chriſtianitatem ſuam deſererent, & idololatriam repeterent. (a) Muham-

(a) Mir. *Eduinus, Rex Nordanymbrorum, a Penda & Ceduala, Rege Brittonum, perimitur, & fides Chriſti in Anglia concutitur.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Perſarum.*	*Francorum.*	*Longobard.*	*Anglorum.*	*Wiſigoth.*

Muhammad, Sarracenorum Ammiras, moritur, poſt quem Ebubeher principatur annis tribus.

633 | 21 | 1 | 2 | 3 | 17 | 20 |

Severinus, Romanæ eccleſiæ 69 *(a)* præſidet.

Heraclius imperator, incidens in hæreſim Monothelitarum, id eſt, unam operationem in Chriſto credentium, confundit eccleſiam & imperium, contra malitiam ejus pugnante perturbatione omnium rerum.

Inter Romanos & Sarracenos bellum implacabile oritur, hac de cauſa, quia cùm quidam ſpado imperatoris Heraclii diſtribueret togas militibus, cùm inter alios, etiam Sarraceni ſub imperatore militantes, ad accipiendam *togam* venirent, ſpadone indignanter eis dicente, Vix ſufficit imperator dare militibus togas, quantò magis canibus iſtis: illi dolore & pudore incitati, totam Sarracenorum gentem ad rebellandum incitant. Ammiræi autem Sarracenorum Romanos aggrediuntur, & cum multis tres Ammiræi à Romanis perimuntur.

Sigebertus infans, filius Dagoberti *Regis*, à ſancto Amando baptizatur, ubi tacentibus cunctis, ipſe infans 40 dierum Amen reſpondit, & Amandus Trajectenſis epiſcopus ordinatur.

Sanctus Livinus epiſcopus in Brachbanto ab impiis occiditur.

634 | 22 | 2 | 3 | 4 | 18 | 21 |

Romani & Sarraceni vario eventu confligunt.

531 Succeſſores Eduini regis, ad idololatriam revoluti, mox ſunt à Ceduala rege perempti.

Dagobertus rex Sclavos bello devicit.

635 | 23 | 3 | 4 | 5 | 19 | 22 |

Joannes Romanæ eccleſiæ 70 *(b)* præſidet.

Ebubeher Ammiras moritur, poſt quem Haumar annis 12 principatur.

Sarracenis Syriam infeſtantibus, Heraclius crucem ſanctam Domini ab Hieruſalem Conſtantinopolim transtulit. Hic dicit Beda in hiſtoria Anglorum, quòd Oswaldus, filius Edilfrid regis, regno Nordanimbrorum poſt Eduinum ſuſcepto, Ceduallam ſive Cadwallonem, regem Britonum, peremerit, & quia fidem Chriſti tenebat ſuper omnes Britanniæ reges, eminuerit, & quatuor linguarum gentes, ſcilicet Pictos, Scotos, Britones & Anglos ſub ditione acceperit. Sed aliter ſe habet hiſtoria Britonum. Refert enim, quòd Cadwaldo iſte, rex Britonum, Oswaldum regem & præliando ſuperatum fugaverit, & poſt occiſionem ipſius Oswaldi diu regnaverit, ſicque completis 48 annis in pace obierit, & à Britonibus in imagine ænea ad menſuram corporis illius fuſa, poſitus fuerit, & eadem imago ſuper equum æneum erecta fuerit. Atque ſuper portam Londoniarum ad deterrendos Saxones conſtituta, eccleſia quoque ſubtus ædificata.

Aidam epiſcopus, ſancti Columbani diſcipulus, à Scotia veniens, apud Anglos clarebat ſanctitate & doctrina.

Dagobertus rex Waſcones bello devincit.

636 | 24 | 1 | 5 | 6 | 20 | 23 |

Theodorus Romanæ eccleſiæ 71 *(c)* præſidet.

Sarraceni, capta Damaſco, Phœnicem & Ægyptum occupant.

| 25 |

(a) Mir. *LXX.*
(b) Mir. *LXXI.*
(c) Mir. *LXXII.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Perſarum.*	*Francorum.*	*Longobar.*	*Anglorum.*	*Wiſigothor.*	*Anni domini.*
25	2	6	7	21	24	

Florebant in Francia hoc tempore tres fratres, Ado, Rado, Dado, qui & Audoenus dictus eſt, qui ſuam erga Deum devotionem oſtenderunt, ſinguli ſingula cœnobia fundando, ex quibus Dado fuit referendarius Dagoberti regis. Referendarius autem dicebatur, ad quem publicæ conſcriptiones referebantur, ut per eum annulo ſeu ſigillo regis confirmarentur. 637

Hos ad hoc animarat Eligius aurifex, jamdudum in aula regis Lotharii clarus, qui etiam ex dono Dagoberti regis Solenniacum monaſterium conſtruxit, ubi ſanctus Remaclus ex Aquitania veniens, ſe in Chriſti tyrocinio, ſub eo exercendum dedit. Sanctus verò Dado, qui & Audoenus, intra Brigenſem ſaltum cœnobium conſtruxit, quod Rasbacis dicitur, in quo ſanctum Agillum primum abbatem præfecit.

Sancta Aurea claruit, quam Eligius monaſterio virginum à ſe Pariſiis conſtructo præfecit.

26	3	7	8	22	25	638

Sarraceni Hieruſalem biennio obſeſſam capiunt.

Sanctus Amandus, Tungrenſi epiſcopatu poſthabito, verbi inſtat officio. Sub hoc ſanctus Laudoaldus floruit, qui filium Apri, viri illuſtris, Lanbertum, *(a)* pòſt epiſcopum & martyrem futurum, à puero imbuens in viam Dei induxit.

Remaricus abbas, & Georicus Metenſium epiſcopus, clarent.

27	4	8	9	23	26	639

Sarraceni Syriam occupant.

Judæi in Hiſpania Chriſtiani efficiuntur. Siſebodus enim, Gothorum rex glorioſiſſimus, plurimas in Hiſpaniis provincias Romanæ militiæ ſibi bellando ſubjecit, & Judæos in ſuo regno ad fidem Chriſti convertit.

Obiit ſanctus Florbertus Abbas: cui ſucceſſit Joannes Abbas.

28	5	9	10	24	27	640

Sarraceni Antiochiam capiunt. 532

Dagobertus rex Sigebertum, filium ſuum, Auſtraſiis regem mittit, ſub tutela Pipini & Cuniberti epiſcopi.

Sanctus Arnulfus, ex Majore domus Metenſium epiſcopus, & ex epiſcopo ſolitarius, dormit in Chriſto. Clodulfus, filius ejus, pòſt Metenſis epiſcopus, ſanctitatem patris imitatur.

Doda, mater ipſius Clodulfi, Treveris incluſa Chriſto ancillatur, & Albado *(b)* Anglorum rege mortuo, Carcombertus *(c)* filius ejus, poſt eum regnavit annis 25. *(d)*

Hic in Anglia primus idola deorum deſtruxit, & fidem Chriſti dilatavit, & jejunium Quadrageſimale in Anglia legaliter obſervare edixit.

Monaſterium S. Petri in Sithiu ædificatur.

29	6	10	11	1	28	641

Sarraceni, Perſis iterum bello victis, fugato rege eorum Hormisda, totam Perſidem ſibi ſubjugant.

30	7	11	12	2	29	642

Heraclius imperator moritur, Conſtantinus, filius ejus, ſubſtituitur, & quar-

(a) Miræus in margine: *In MSS. nunc.* Lambertus, *interdum* Lantbertus.
(b) Mir. *Ealbaldo.*
(c) Mir. *Earcombertus.*
(d) Mir. *XXIV.*

Anni domini.	Romanorum.	Persarum.	Francorum.	Longobard.	Anglorum.	Wisigoth.

& quarto mense imperii sui, à noverca sua Marciana, *(a)* & Pyrrho patriarcha veneno extinguitur, & Marciana, cum filio suo Heraclona, imperium arripuit.

Sisebodo, Wisigothorum rege mortuo, Suitilan succedens regnavit annis duobus.

Dagobertus, Saxonibus contra Winidos sibi auxiliantibus, annuum quingentarum vaccarum tributum eis indulget.

533 643 | 1 | 8 | 12 | 13 | 3 | 1 |

Heraclonas, abscisso sibi naso, & Marciana mater ejus, abscisa sibi lingua, exiliantur. Et Constans, qui & Constantinus dicitur, filius Constantini, regnavit annis viginti quinque. *(b)*

Oswaldus, rex Nordanimbrorum, à Peanda *(c)* Merciorum rege perimitur, cujus filius Oswii regnat post eum annis 27. *(d)*

Dagobertus Wascones subigit.

Judacail, rex Britonum, gratiam Dagoberti sibi redimit.

Virgo Christi Reginulfa sanctitate claret in Gallia.

644 | 1 | 9 | 13 | 14 | 4 | 2 |

Haumar Ammiras templum sibi in Hierusalem ædificat. Et quia nullo modo structura consistere poterat, suggestione Judæorum crucem desuper montem oliveti tolli imperat, & sic structura templi stare potuit.

In Hispaniis Suintilane, ob crudelitatem suam, à Wisigothis reprobato, Sisenandus per auxilium Dagoberti sublimatus in regnum, regnat annis 20.

Sanctitate florent Rictrudis, Marchianensis, & ejus filiæ, Eusebia & Clotsendis; Gertrudis Hamaticensis, & Berta Blangiacensis.

645 | 2 | 10 | 14 | 15 | 5 | 1 |

Dagobertus, rex Francorum, moritur, de quo per visionem cuidam revelatum est, quòd anima ejus ad judicium rapta sit, & multis sanctis contra eam pro expoliatione suarum ecclesiarum reclamantibus, cùm eam jam mali angeli vellent ad pœnas inferni rapere, interventu sancti martyris, Parisiensis Dionysii, cui ipse maximè devotus fuerat, à pœnis liberata est.

Clodovæus, filius Dagoberti, regnavit post eum annis 17. Sigeberto, fratre ejus jam regnante in Austria, hujus Clodovæi Major domus fuit Erchanoaldus, *qui fuit frater Adalbaldi Ducis, mariti Rictrudis Marchianensis.*

646 | 3 | 11 | 1 | 16 | 6 | 2 |

Sanctus Remaclus ordinatur Trajectensis episcopus.

Rodoaldus *(e)* frater Ittæ, & avunculus sanctæ Gertrudis, archiepiscopatum Treverensem doctrina & sanctitate sua illustrat. Soror quoque ejus Severa abbatissa in urbe eadem à fratris sanctitate non degenerat.

Rotharith, Longobardorum rege mortuo, Rodoaldus filius ejus regnat annis quinque.

647 | 4 | 12 | 2 | 1 | 7 | 3 |

Pipinus

(a) Mir. *Martina.*
(b) Mir. *XXVI.*
(c) Mir. *Penda.*
(d) Mir. *XXVIII.*
(e) Mir. *Modoaldus.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Sarracen.* | *Francorum.* | *Longobard.* | *Anglorum.* | *Wiſigoth.* | *Anni domini.*

Pipinus, Major domus, moritur, Grimoaldus, filius ejus, in aula Sigeberti regis potenter principatur.

Perſa quidam, ſimulans ſe velle adorare Haumar, Ammiram Sarracenorum, infixo in ventrem ejus gladio, peremit eum; cui Hothmen ſubſtitutus, annis decem principatur.

| 5 | 1 | 3 | 2 | 8 | 4 | 648

Martinus Romanæ eccleſiæ 72 *(a)* præſidet.

Sarraceni Africam occupant.

Sigebertus rex Radulpho, Thuringorum duci, bello concurrit.

Sanctus Furſæus in Hibernia claruit, qui peregrinationem pro Chriſto aggreſſus, ad Gallias usque pervenit, & à Clodovæo rege honorificè ſuſceptus, Latiniacum cœnobium fundavit. Quem non multo pòſt fratres ſui, Foillanus & Ultanus, pari peregrinandi voto ſecuti, per Gallias claruerunt, ex quibus Foillanus dono Gertrudis virginis Foſſenſe monaſterium *(b)* poſtea fundavit, ubi etiam martyrio coronatus quieſcit.

| 6 | 2 | 4 | 3 | 9 | 5 | 649

Eligius Noviomi, Audoenus, qui & Dado, Rothomagi, clarent epiſcopi, & Philibertus de Herio inſula, & Richarius Pontinenſis, & Geremarus Flaviacenſis abbates, Angadriſma quoque ſacra virgo ſecus Belvacum, Anſegiſus etiam, filius ſancti Arnúlphi, clarebat, cui Begga, ſoror Grimoaldi, nupſerat.

| 7 | 3 | 5 | 4 | 10 | 6 | 650

Itta, relicta Pipini, inſtinctu Amandi, ſe & ſua Deo devovens, monaſterium Nivalenſe fundavit, eique filiam ſuam Gertrudem, Deo dignam virginem præfecit.

Aubertus, Cameracenſis epiſcopus, claret.

| 8 | 4 | 6 | 5 | 11 | 7 | 651

Rex Sigebertus, de poſteritate prolis deſperans, duodecim monaſteria hinc inde conſtruxit Deo. In quibus Stabulaus & Malmudarium eminebant, cooperante ſibi in his majore domus Grimoaldo, & Trajectenſium epiſcopo Remaclo. Qui Remaclus non multo poſt pertæſus ſecularium tumultuum, in ipſo Stabulaus monachicæ vitæ aſſumpſit habitum, *cui ſucceſſit in pontificali regimine ſanctus Theodardus.*

His diebus multi utriusque ſexus in Galliis claruerunt, qui ad teſtimonium ſanctitatis ſuæ in ædificandis Deo monaſteriis operam ſuam impenderunt. Ex his in noſtra vicinia tunc florebat ſanctus Landelinus, confeſſor Chriſti, qui & Moroſus, ab Auberto, Cameracenſi epiſcopo, ex prædone ad Chriſtum retractus, & à beato papa Martino ad prædicandum ordinatus, fundator cœnobiorum Lobienſis, Alvei, Waslaris, atque Criſpinienſis, ubi corpore requieſcit cum diſcipulis ſuis, Adoleno & Domitiano; Giſſenus Cellenſis, Madelgarius dux, qui & Vincentius, Altimontenſis & Senogenſis, *(c)* ejusque conjunx Waldetrudis Caſtrilocenſis, ſororque Waldetrudis, Aldegundis Melbodienſis, & Trudo etiam Haſpanienſis in tyronem Chriſti adoleſcebat. Præter hos & alii multi *(d)* de Anglia vel Scotia in Galliis peregrinantes, verbum Dei ſeminabant,

(a) Mir. *LXXIII.*

(b) De hoc *VALESIUS Not. Galliarum, voce Voſſuenſe Monaſterium. Locus cum Monaſterio inter Caſtellum (Chaſtelet) & Namurcum eſt ſitus in Diœceſi Leodicenſi ad fluviolum Gervernam non procul a fluvio Sabi, & Foſſ vulgo nuncupatur, alias Foſſe.*

(c) Mir. *Sonegienſis.*

(d) Miræus in margine: *Inter alios fuere* SS. *Adalgiſus, Monbulus, Vuasnulfus & Autbodus.*

Anni domini.	*Romanorum.*	*Sarracen.*	*Francorum.*	*Longobard.*	*Anglorum.*	*Wisigoth.*

minabant, multumque fructum Deo faciebant, scilicet Etto, Bertuinus, Eloquius.

Cœnobium Floriacense à Leodepoldo abbate fundatur, & non multo pòst corpus sancti Benedicti abbatis, *(a)* ab Agilulfo monacho à castro Cassino delatum, illuc transportatur. Corpus verò sororis ejus, sanctæ Scholasticæ Cynoniannis *(b)* transfertur.

534 Rodoaldo, Longobardorum rege perempto, Ariperth regnat annis novem.

652 | 9 | 5 | 7 | 1 | 12 | 8 |

Constantinus imperator à Paulo Constantinopolitano deceptus, exposuit typum contra fidem Catholicam, nec unam, nec duas voluntates aut operationes in Christo diffiniens esse confitendas, quasi nihil velle vel operari credendus sit Christus. Ob hoc, Martinus papa, congregata Romæ 105 episcoporum synodo, anathematizavit hæreticos episcopos, Cyrum, Sergium, Pyrrhum, Paulum quoque præsentis persecutionis incentorem, ecclesiam aperta & occulta infestatione vexantem.

Sigebertus rex Hildebertum, filium Grimoaldi majoris domus, adoptat in filium & in regnum.

653 | 10 | 6 | 8 | 2 | 13 | 9 |

Constantinus imperator, misso Exarcho ad Italiam, impugnat Dei ecclesiam. Judocus, regis Britonum filius, spreto regno & mundo, peregrinus & eremita, in pago Pontivo requievit in Christo.

654 | 11 | 7 | 9 | 3 | 14 | 10 |

Ignis de cœlo cecidit, & timor magnus super homines venit, pestilentiaque gravissima tribus æstivis mensibus grassata est, cunctis visibiliter apparente, bonum & malum Angelum noctu civitatem circuire. Et quotiens jussu boni Angeli malus Angelus venabulo, quod manu ferre videbatur, ostium cujusque domus percussisset, tot ex eadem domo sequenti die interibant.

Hoc tempore sanctus Foillanus Fossensis martyrizatur.

655 | 12 | 8 | 10 | 4 | 15 | 11 |

Sarraceni, capta Rhodo, famosum ejus Colossum everterunt, ex cujus ære nongenti cameli onerati sunt.

656 | 13 | 9 | 11 | 5 | 16 | 12 |

Constantinus imperator, Sarracenis navali pugna congressus, ignominiosè vincitur. Sigebertus, rex Austrasiorum, moritur, Dagoberto, filio suo admodum parvulo, fidei Grimoaldi commendato, ut in regnum ejus auxilio promoveatur.

Oswii, rex Nordanimbrorum, facto Deo cœli voto, Peandæ, Merciorum regi, concurrit, cum exercitu non multo, & inter nimiam Merciorum stragem ipsum regem Peandam perimit, gentemque Merciorum ad Christum converti fecit, Pictosque regno Anglorum subdidit.

657 | 14 | 10 | 12 | 6 | 17 | 13 |

Olympius Exarchus, ad regendam Italiam ab imperatore Constantino missus, & Martinum papam occidere jussus, cùm aliter non posset, tractavit, ut inter missàrum solennia, cùm sibi ipse papa sanctam communionem porrigeret, illum spatarius suus perimeret, sed spatarius, hora

(a) Miræus in margine : *Vide Baronium ad an. 604. Joannem à Bosco in Biblioth. Floriacensi & Arn. Vuionum in Ligne vita.*

(b) Potius in partibus Cenomanensium, prout *REGINO ad a. 612.* & Miræi Codex : *Cenomanis.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Sarracen.*	*Francor.*	*Longobar.*	*Anglorum.*	*Wiſigoth.*	*Anni domini.*

hora ſanctæ communionis, papam nullo modo videre potuit. Exarchus verò, paulo pòſt in Sicilia à Sarracenis turpiter victus, turpius periit.

Grimoaldus major domus, domino ſuo Dagoberto, Sigeberti filio attonſo, per Didonem, Pictavienſem epiſcopum, in Scotiam directo, Hildebertum, filium ſuum, facit Auſtraſiorum regem.

Hothmen, Ammira Sarracenorum perempto, Muhamas *(a)* ex Ammireo Ammiras factus principatur annis 25. *(b)*

15	1	13	7	18	14	658

Franci dolentes ſuper infidelitate Grimoaldi, contra filium Sigeberti, captum eum præſentant Pariſiis judicio Clodovæi, quem Clodovæus vinculatum, amara in carcere fecit morte conſumi, filiumque ſuum juniorem, Hildericum, regem fecit Auſtraſiorum.

Obiit Itta, mater ſanctæ Gertrudis. 535

Theodardo epiſcopo martyrizato, ſanctus Lambertus, filius Apri comitis, epiſcopatum Trajectenſem illuſtrat gloria nobilitatis, & gratia ſanctitatis.

Atrebatis, dum corpus ſancti Vedaſti transfertur ab *(c)* Auberto epiſcopo, præſentibus Lamberto Tungrenſi, & Audomaro Tervanenſi, aliisque ſanctis epiſcopis & abbatibus, Audomarus, qui præ ſenio cæcus erat, dum precibus præſentium epiſcoporum & meritis ſancti Vedaſti illuminatus eſſet, ægrè ferens, ſe liberatum eſſe à cæcitate, quam pro ſalute ſua ſibi à Deo immiſſam eſſe gaudebat, rurſus ad votum ſuum excæcatus eſt. Obiit Joannes, *Abbas Blandinienſis; cui ſucceſſit Baudemundus.*

16	2	14	8	19	15	659

Martino papa, pro confeſſione fidei juſſu Conſtantini exiliato, ibique defuncto, Eugenius 73 *(d)* Romanæ eccleſiæ præſidet.

Conſtantinus Sclaviam ſibi ſubjicit.

17	3	15	9	20	16	660

Muhamas *(e)* Sarracenorum Ammiras, cum Conſtantino imperatore firmat pactum, ut Sarraceni Romanis ſolvant tributum, ſcilicet per ſingulos dies numiſmata mille, & ſervum, & equum.

Clodovæus rex, corpus ſancti Dionyſii Pariſienſis diſcooperiens, minus religiosè licet cupidè, os brachii ejus fregit, & rapuit, moxque in amentiam perpetuam incidit.

Ariperth, Longobardorum rege defuncto, Godebertus & Bertarith filii ejus, annum agunt, non tam in regno componendo, quàm regno contendendo.

18	4	16	1	21	17	661

Vitalianus 74 *(f)* Romanæ eccleſiæ præſidet.

Obiit ſanctus Amandus Elnonenſis.

Conſtantinus imperator Theodoſium fratrem ſuum occidit.

Grimoaldus, dux Taurinacium, Godebertum, filium Ariperth regis Longobardorum, dolo perimit, & ejus regnum arripit, ſororemque Godeberti uxorem ducit, regnavitque novem annis.

(a) Mir. *Muhanias.*
(b) Mir. *XXIV.*
(c) Miræus: *Autberto*, qui in margine addit: *Sic Aquic. & Ortel. codices. In Gembl. & Lipſ. legitur*, Vindiciano.
(d) Mir. *LXXIV.*
(e) Mir. *Muhavias.*
(f) Mir. *LXXV.*

Digitized by Google

Anni domini.	Romanorum.	Sarracenor.	Francor.	Longobar.	Anglorum.	Wisigoth.

Sanctus Nivardus, Remensis archiepiscopus, & Reolus, successor ejus, Bercharius quoque martyr, qui fuit abbas primus Autivillarensium, sancta etiam Bertha, martyr & abbatissa, sanctitate clarent in Gallia.

662 | 19 | 5 | 17 | 2 | 22 | 18 |

Constantinus imperator Italiam petit, multasque Longobardorum urbes capit, Beneventum obsidet, ibique Grimoaldus rex exercitum ejus graviter atterit.

Clodovæus, rex Francorum, obiit, & Lotharius filius ejus succedit, & quatuor annis regnat. Hujus Major domus post Erchanoldum fuit Ebroinus.

Abhinc Francorum regibus à solita fortitudine & scientia degenerantibus, regni potentia disponebatur per Majores domus, regibus solo nomine regnantibus. Quibus moris erat principari quidem secundum genus, & nil agere vel disponere, quàm irrationabiliter edere & bibere, domique morari, & calendis Maii præsidere coram tota gente, & salutare, & salutari, obsequia & dona accipere, & rependere, & sic secum usque ad alium Maium permanere. *Sanctus Lambertus monachus efficitur.*

Baltildis regina, mater Lotharii, Corbeiæ & Calæ monasteria Deo construxit.

663 | 20 | 6 | 1 | 3 | 23 | 19 |

Constantinus imperator imperium in urbem Romam transferre nititur, sed à Constantinopolitanis ei resistitur.

664 | 21 | 7 | 2 | 4 | 24 | 20 |

536 Constantinus imperator Romam venit, de qua omnibus penè, quæ ad ornatum urbis erant, ablatis, ad Siciliam vadit.

In Anglia inter Anglos & Scotos magna de observatione Paschæ fit disceptatio, mediante Oswii, rege glorioso, qui etiam assensit Anglis, Pascha celebrantibus more Romano.

Obiit sancta Gertrudis Nivellensis.

Sisennado, Wisigothorum rege mortuo, regnat Chiutilan *(a)* annis sedecim.

665 | 22 | 8 | 3 | 5 | 25 | 1 |

Obiit sanctus Eligius, Noviomensis episcopus.

Carconbertus *(b)* rex Anglorum obiit, & filius ejus Egbertus regnat post eum annis octo. *(c)*

Sanctus Wandregisilus obiit, cui successit Lambertus.

666 | 23 | 9 | 4 | 6 | 1 | 2 |

Lotharius, rex Francorum, moritur, & Theodericus, frater ejus, ab Ebroino, majore domus, in regnum sublimatur.

667 | 24 | 10 | 1 | 7 | 2 | 3 |

Theodericus rex, propter insolentiam Ebroini, à Francis repudiatur, & frater ejus Hildericus, qui in Austria regnabat, à cunctis ad regnandum evocatur. Porrò Theodericus & Ebroinus tonsurantur, & Theodericus Parisiis in cœnobio sancti Dionysii, Ebroinus in Luxovio relegantur. Hilderici major domus erat Vulfradus. *(d)* Hic in parochia Wirdunensi, super Mosam, cœnobium sancti Michaëlis archangeli fundavit.

| 25 |

(a) Mir. *Chintilan.*
(b) Mir. *Earcombert.*
(c) Mir. *IX.*
(d) Mir. *Wulfoaldus.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Sarracen.*	*Francor.*	*Longobardor.*	*Anglorum.*	*Wiſigoth.*	*Anni dominicæ.*
25	11	1	8	3	4	

Theodorus archiepiſcopus, & Adrianus abbas, à Vitaliano papa in Angliam diriguntur. 668

26	12	2	9	4	5	669

Conſtantinus imperator, qui & Conſtans, omnibus ſuis exoſus, Syracuſis à ſuis in balneo eſt occiſus.

Conſtantis filius Conſtantinus poſt patrem imperat annis 17.

Mirius *(a)* quidam in Sicilia tyrannidem meditatus, mox extinguitur.

1	13	3	10	5	6	670

Adeodatus 75 *(b)* Romanæ eccleſiæ præſidet.

Oſwi, Nordanimbrorum rege defuncto, Egfridus, filius ejus, regnat annis 15.

Grimoaldus, rex Longobardorum, cùm nono die poſt phlebotomiam accepto arcu columbam percutere niſus eſſet, vena brachii ejus diruptа eſt, & ſuprà ponentibus ei medicis venenata medicamina defunctus eſt. At Pertharith, filius Ariperth regis, divinitus à peregrinatione revocatus, & à Longobardis in regno relocatus, regnat annis decem & ſeptem. *(c)*

Hoc tempore claruit ſanctus Præjectus, Arvernenſis civis & epiſcopus, qui etiam martyrizatus eſt ab ipſius urbis primoribus in ultionem Hectoris, Maſſilienſium patricii, ab Hilderico, Francorum rege perempti, propter injuſtitias Arvernenſi eccleſiæ ab eo illatas.

In territorio Cameracenſi virgo Dei Maxelendis pro voto virginitatis Harduinum amatorem ſuum fugiens, ab eo martyrizatur, qui mox excæcatus poſt triennium ab ea illuminatur.

2	14	4	1	6	7	671

Conſtantinus imperator fratres ſuos habens ſuſpectos, ne conregnarent, naſos eorum abſcidit.

Hoc tempore quidam in Britannia à morte reſurgens, multa, quæ vidit de locis pœnarum, & purgatorii ignis loco enarravit.

3	15	5	2	7	8	672

Sarraceni Siciliam invadunt, & omnibus direptis, Alexandriam redeunt. Amatus, epiſcopus Senonenſis, à rege Theoderico gravi & irrevocabili diu exilio tribulatur. 337

4	16	6	3	8	9	673

Egberth, rex Anglorum obiit, cui Lothere, frater ejus ſuccedens, regnavit annis 12.

Iris apparuit in cœlo menſe Martio, & tremuit omnis caro, ita ut omnes dicerent, quòd conſummatio eſſet.

5	17	7	4	1	10	674

Theodorus, in Anglia ſynodo habita, conſtituit multa eccleſiæ utilia. Hic Theodorus ſcripſit pœnitentialem librum, mirabili & cauta diſcretione, diſtinguens modum ſingularum culparum. *(d)*

Sanctus Ansbertus Abbas efficitur.

6	18	8	5	2	11	675

Stolus Sarracenorum contra Conſtantinopolim applicuit, qui dum per aliquot annos Chriſtianis inaniter concurriſſent, in redeundo, ex multa parte dimerſi interierunt. Cad-

(a) Mir. *Mizius.*
(b) Mir. *LXXVI.*
(c) Mir. *XVIII.*
(d) Vide, quæ notavi ad *REGINONIS a. 376.*

Anni domini.	*Romanorum.*	*Sarrac.*	*Franc.*	*Longobard.*	*Anglorum.*	*Wisigothor.*

Cadwollone, Britonum rege mortuo, succeſſit Cadualladrus. Qui cùm 12 annis regnaſſet, infirmatus eſt, & regibus Anglorum reſiſtere non ſufficiens, ceceſſit in minorem Britanniam. Sed & cæteri Britones inter ſe diſcordantes, cùm etiam mortalitas eorum gentem conſumeret, neceſſitate compulſi in diverſas terrarum partes migraverunt.

676 | 7 | 19 | 9 | 6 | 3 | 12 |

Sarracenis & Arabibus cum Romanorum exercitu congreſſis, occiduntur Sarracenorum 30 millia. Hildericus rex levitate morum ſuorum accendit in ſe odia Francorum.

Sanctus Leodegarius, Auguſtudunenſis epiſcopus, ab eo in Luxovio retruditur.

In Italia tantæ pluviæ & tonitrua fuerunt, quales nulla ætas hominum memorat, ut etiam homines & peculia fulgure interirent. Et niſi per litanias, quas quotidie faciebant, Dominus eſſet propitiatus, non potuiſſent homines triturare, vel in horreis frumenta retundere, in tantum ut ex ipſis pluviis denuo legumina renaſcerentur, & ad maturitatem devenirent.

677 | 8 | 20 | 10 | 7 | 4 | 13 |

Donus Romanæ eccleſiæ 76 *(a)* præſidet.

Ab Auguſto per tres menſes ſtella radiis cœlos penetrans, à parte Orientis, à galli cantu usque in mane apparebat, & maxima mortalitas à parte Orientis ſubſequuta eſt.

678 | 9 | 21 | 11 | 8 | 5 | 14 |

Balinicus *(b)* architectus ab Heliopoli Syriæ ad Romanos confugit, ignemque marinum adinvenit. Quo uſi Romani naves Sarracenorum exuſſerunt, & unà cum animabus prorſus incenderunt, & ita victoria potiti ſunt.

Sanctus Ansbertus Rotomagenſis Epiſcopus ordinatur.

679 | 10 | 22 | 12 | 9 | 6 | 15 |

Agatho Romanæ eccleſiæ 77 *(c)* præſidet.

Inter Romanos & Sarracenos in 30 annos pax eſt confirmata, ut Sarraceni Romanis auri libras tria millia, & viros captivos quinquaginta, & equos nobiles quinquaginta, annuatim ſolverent.

Bodilo Francus, quem Hildericus ligatum ad ſtipitem cædi præceperat, Hildericum in venatione exceptum cum Blitilde, uxore ejus prægnante, interficit: & Theodericus regno reſtituitur.

Leudeſius, filius Erchonoaldi, conſilio Leodegari epiſcopi, à Luxovio revocati, aliorumque principum, Major domus conſtituitur.

680 | 11 | 23 | 1 | 10 | 7 | 16 |

Ebroinus à Luxovio egreſſus vires reſumit, inſidiatores ſuos premit, ſuper Theodericum regem irruit, theſauros ejus & eccleſiæ diripit, Leudeſium majorem domus perimit, Clodovæum quendam, fingens eſſe filium Lotharii regis, regem ſibi facit, ad ejus ſacramentum, quos poteſt, pœnis, minis & blandimentis impellit. 538

Agatho papa ſuſcepit divinam juſſionem principum, ut ſuggeſſit, per quam relevata eſt quantitas, quæ erat ſolita dari pro ordinatione pontificis facienda: ſic tamen, ut ſi contigerit, poſt ejus tranſitum electionem fieri, non debeat ordinari, qui electus fuerit, niſi prius decretum gene-

(a) Mir. *LXXVII.*
(b) Mir. rectius *Callinicus*, qui inventor fuit ignis Græci. Vide infrà *WERNERUM ROLEWINCK a. 684.*
(c) Mir. *LXXVIII.*

Digitized by Google

| *Roman.* | *Sarracen.* | *Francor.* | *Longobard.* | *Anglor.* | *Wiſigoth.* | *Bulg.* | *Anni domini.*

generale introducatur in regiam urbem, ſecundum antiquam conſuetudinem, ut cum eorum ſcientia & juſſione debeat ordinatio provenire.

Chintilano rege defuncto, Tolgan, filius ejus adhuc puer, in regno Wiſigothorum ſuccedens, regnavit annis 4.

Gens Bulgarorum, quæ & ipſa à Scythia egrediens paſſim debachabatur, per Thraciam, Bathaia duce graſſatur. Quibus Conſtantini imperatoris occurrens exercitus, ab eis turpiter fugatus, graviter eſt attritus: & adeò per Romanam rempublicam eorum invaluit excurſus, ut imperator, facta pace annua, pacta eis præbere ſit coactus.

Ab hinc igitur regnum Bulgarorum annotandum eſt, quorum rex Bathaias erat.

§ Regnum Bulgarorum.

| 12 | 24 | 2 | 11 | 8 | 1 | 1 | 681

SExta ſynodus univerſalis Conſtantinopoli congregatur, in qua Georgius, Conſtantinopolitanus epiſcopus, ab errore Monothelitarum revocatur.

Macarius verò Antiochenus, & cuncti duas voluntates & operationes in una Chriſti perſona negantes, anathematizantur. In hac ſynodo fuerunt epiſcopi 289.

| 13 | 25 | 3 | 12 | 9 | 2 | 2 | 682

Sanctus Leodegarius, Auguſtudunenſis epiſcopus, ab Ebroino capitur, & cum fratre ſuo Gerino graviter affligitur. Gerinus non multo pòſt lapidibus obruitur.

In Italia tribus æſtatis menſibus graviſſima hominum mortalitas facta eſt.

Muhamas, Sarracenorum Ammiras, moritur, poſt quem Berith *(a)* filius ejus, tribus annis principatur.

| 14 | 1 | 4 | 13 | 10 | 3 | 3 | 683

In Anglia claret Ediltrudis regina, quæ tribus nupta viris, virgo permanſit, cujus mortuæ corpus poſt undecim ſepulturæ ſuæ annos incorruptum inventum eſt.

| 15 | 2 | 5 | 14 | 11 | 4 | 4 | 684

Leo junior 78 *(b)* Romanæ eccleſiæ præſidet.

Ravennas eccleſia, cenſura imperatoris, ſub ordinatione ſedis Apoſtolicæ reſtituta eſt, ſcilicet ut qui in ea electus fuerit epiſcopus, in urbem Romanam veniat ordinandus.

Egfridus rex innoxiam Hiberniæ gentem graviter depopulatur.

Tolgane à Wiſigothis propter pueritiæ levitatem reprobato, & in clericum tonſorato, Thintaſindus *(c)* regnat poſt eum annis 20.

Hoc anno Hatta cœnobii Blandinienſis Abbas efficitur.

| 16 | 3 | 6 | 15 | 12 | 1 | 5 | 685

Benedictus Romanæ eccleſiæ 79 *(d)* præſidet.

Girith *(e)* mortuo, Marhuam principatur Sarracenis anno uno.

Theodericus rex Ebroinum in gratiam recipit, ejusque conſilio ſynodum epiſcoporum cogit, & in hac multos eorum, ex ſententia Ebroini,

(a) Mir. *Gizid.*
(b) Mir. *LXXIX.*
(c) Mir. *Chintaſindus.*
(d) Mir. *LXXX.*
(e) Mir. *Gizid.*

Digitized by Google

Anni domini.

epiſcopatu privat, aliquos etiam eorum irrevocabili exilio damnat. Sub tam procelloſo domeſticæ perſecutionis tumultu

539 Sanctus etiam Lambertus, à Trajectenſi amotus epiſcopatu, in cœnobio Stabulaus monachicæ quietis expetit portum, ibique per ſeptem annos habitavit ſecum.

Sanctus Leodegarius, diu ab Ebroino tormentatus, poſt famem & carceris ſqualorem, poſt oculorum evulſionem, poſt plantarum conciſionem, poſt linguæ & labiorum exciſionem, tandem conſummavit martyrium per capitis abſciſſionem.

Anſegiſus, pater Pipini, à Gunduino perimitur, quem *ipſe* juventum & nutritum de ſacro fonte ſuſceperat, & ad maximos militiæ honores provexerat.

Lothere, *(a)* rex Anglorum moritur, & Egfridus, rex Nordanimbrorum, à Pictis perimitur.

Picti, Scoti, & Britones Anglos nimis premunt, & libertate, quam olim per Anglos perdiderant, recepta, multam Angliæ partem invadunt.

Poſt Lothere regnavit Edriach annis duobus.

Egfrido verò ſuccedens frater ejus Alfridus, regnavit annis 19. *(b)*

Sanctus Amatus à Theoderico rege conſilio Ebroini exiliatur.

Sanctus Quilianus Scotus, Wirtiburgenſis epiſcopus, claret.

686 | 17 | 1 | 7 | 16 | 1 | 2 | 6 |

Joannes Romanæ eccleſiæ 80 *(c)* præſidet.

Begga, relicta Anſegiſi, ſe & ſua Deo mancipat, & monaſterium Andennenſe fundat.

Conſtantino imperatore mortuo, Juſtinianus filius ejus imperat annis 10.

Sarracenis principatur Habdalan anno uno.

687 | 1 | 1 | 8 | 17 | 2 | 3 | 7 |

Conon Romanæ eccleſiæ 81 *(d)* præſidet.

Sanctus Cuthbertus, Anglorum epiſcopus, obiit.

Habdimelech Ammiras, principatur Sarracenis annis 22.

Inter Juſtinianum & Habdimelech pax convenit, ut ſolvant Sarraceni Romanis mille numiſmata, & ſervum & equum ſingulis diebus.

Vulfrado *(e)* majore domus mortuo, Pipinus, filius Anſegiſi, principatur in Auſtria cum duce Martino, quibus congreſſus Ebroinus, victoria potitur, Martinus fugiens ab Ebroino perimitur.

Pertharith, Longobardorum rege mortuo, Cuniperth filius ejus regnat annis 12.

Edrich, Anglorum rege mortuo, externi reges gentium regnum Angliæ diſperdunt, & diſcindunt annis 4.

688 | 2 | 1 | 9 | 1 | 1 | 4 | 8 |

Sergius, Romanæ eccleſiæ 82 *(f)* præſidet. Hic in ſacrario ſancti Petri portionem magnam Dominicæ crucis invenit. *(g)* Conſequentia miſſam celebrandi jam ad integrum compoſita ab Apoſtolis & Apoſtolicis viris. Epiſtolas quippe & Evangelia recitabat eccleſia ex antiquorum

(a) Miræus in margine: *interdum* Lohere.
(b) Mir. *XX.*
(c) Mir. *LXXXI.*
(d) Mir. *LXXXII.*
(e) Mir. *Wulfoaldo.*
(f) Mir. *LXXXIII.*
(g) Miræus in margine: *Videtur hic in Mss. aliquid deeſſe.*

Digitized by Google

| *Romanor.* | *Sarracen.* | *Francor.* | *Longobar.* | *Anglor.* | *Wiſigoth.* | *Bulg.* | *Anni domini.*

rum traditione, quæ digeſta ſunt in libro, qui appellatur Comes, quem ad Conſtantinum Hieronymus ſcripſiſſe dicitur.

Alexander autem ſextus papa, qui inſtituit aquam benedici & aſpergi, qui & inſtituit oleum ſingulis annis benedici ab epiſcopo, & vetus propter novitatem ſacramenti, incendi; hic inſeruit memoriam Dominicæ paſſionis ad conſecrationem Euchariſtiæ. Et ſicut de latere crucifixi Chriſti Jeſu effluxit ſanguis & aqua, ita aquam vino miſceri in ipſa conſecratione inſtituit, nec vinum ſine aqua, nec aquam ſine vino offerri debere decernens.

Sixtus primus, papa 7, hymnum: *Sanctus ſanctus ſanctus Dominus Deus Sabaoth;* Teleſphorus 8 papa, qui Quadrageſimæ jejunium ſeptem hebdomadibus ante Paſcha inſtituit, hymnum angelicum: *Gloria in excelſis:* addidit.

Damaſus 15 *(a)* papa, *Credo in unum Deum,* ſolennibus diebus cantari inſtituit, ex decreto ſanctæ ſecundæ univerſalis ſynodi, à centum quinquaginta epiſcopis Conſtantinopoli celebratæ. 540

Innocentius XL. pacis oſculum decrevit dari. (b)

Celeſtinus 41 *(c)* papa introitus, gradalia, offertoria, & communiones ex Pſalmis modulari antiphonatim inſtituit.

Gelaſius 47 *(d)* papa collectas & præfationes compoſuit.

Gregorius 42 *(e)* papa, Kyrieleyſon, *Chriſte eleiſon,* & *Alleluya* extra Quinquageſimam, & orationem Dominicam, per quam ſolam Apoſtoli conſecrabant, poſt canonem conſecrationis addidit.

Ad hæc omnia hic Sergius hoc ultimum addidit, ut inter communicandum Agnus Dei à clero cantetur. Conſtituit etiam, ut in Annunciatione Domini, in feſtivitate, quæ dicitur Υπαντὴ Domini, in Nativitate, & Aſſumptione ſanctæ Mariæ, exeant litaniæ. Hic corpus primi Leonis papæ divina revelatione transpoſuit.

Innocentia & meritum ſancti Leodegarii multis miraculis declarantur.

Imperator pacem cum Sarracenis factam ſolvens, mala eis intulit, & pejora ab eis pertulit.

Ebroinum, majorem domus Neuſtriæ, Francos inſolenter opprimentem, Ermenfridus peremit, & ad Pipinum confugit.

Waratho pro Ebroino major domus ſtatuitur.

| 3 | 2 | 10 | 2 | 2 | 5 | 9 | 689

Juſtinianus pacem cum Bulgaribus pactam ſolvit, eisque concurrens primò vicit, pòſt ab eis exceptus vix evaſit.

Cadualadrus, rex Britonum, divino inſtinctu & ſuorum conſilio revocatus ab eo propoſito, quo Angliam repetere diſponebat, Romam adiit, ibique non multo pòſt vitam finivit, cujus ſucceſſores poſtmodum regibus Anglorum multis annis multa prælia intulerunt, ſed tamen monarchiam Angliæ recuperare ſibi non potuerunt.

Inter Pipinum & Giſſemarum, filium Warathonis, apud Navinu-

(a) Mir. *XXX.*

(b) Miræus in margine: *Sciat Lector, totum hunc locum in Mss. codice Gemblacenſi ab indocto quopiam vitiatum.*

(c) Mir. *XLII.*

(d) Mir. *XLVIII.*

(e) Mir. *XLIII.*

Digitized by Google

Anni domini.	Roman.	Sarracen.	Francor.	Longobard.	Anglor.	Wisigoth.	Bulg.

cum *(a)* castrum pugna committitur. Nec multo pòst Gisslemaro divinitus punito, Warathone quoque mortuo, Bertharius, gener Warathonis, fit major domus regiæ, *sub Rege Theodorico.*

690 | 4 | 3 | 11 | 3 | 3 | 6 | 10 |

Franci Berthario aversi, affectant per obsides amicitiam Pipini, eumque instigant contra principatum Bertharii.

Sanctus Audoenus, Rothomagensis episcopus, sanctus Amatus, *Episcopus Senonensis,* Theodorus, archiepiscopus Anglorum, obierunt.

691 | 5 | 4 | 12 | 4 | 4 | 7 | 11 |

Theodericus rex cum Berthario & Pipino congressus vincitur, Bertharius à suis perimitur. Theodericus rex à Pipino capitur.

Pipinus sibi Neustriam subjugat, & sub Theoderico solus toti regno principando statum rerum meliorat. Sanctum quoque Lambertum in Trajectensi præsulatu relocat.

Wicred, filius Egberti regis, religione & industria confortatus, gentem Anglorum ab oppressione exterorum liberat, & 36 *(b)* annis regnat.

Sanctus Remaclus obiit.

692 | 6 | 5 | 13 | 5 | 1 | 8 | 12 |

Alahis dux, fugato Cuniperth, regnum Longobardorum arripit, cui Cuniperth bello congressus, eum perimit, regnumque recipit.

Wilebrodus cum sociis duodecim veniens ab Anglia, sanctitate claret in Gallia. *(c)*

541 Sanctus Wandregisillus, qui & Wando, Ansegisi majoris domus et Walchiso fratre nepos, hoc tempore claruit, qui cœnobia Fiscanum & Fontinellam Deo construxit.

693 | 7 | 6 | 14 | 6 | 2 | 9 | 13 |

Theodericus, rex Francorum, obiit.

Clodovæus, filius ejus, regnat post eum annis 4.

Sarraceni Romanos gravissimo bello atterunt.

Evaldus albus, & Evaldus niger, presbyteri venientes ab Anglia, martyrizantur in Gallia, & jussu Pipini sepeliuntur in Agrippinensi Colonia.

694 | 8 | 7 | 1 | 7 | 3 | 10 | 14 |

Pipinus Radbodum, ducem Frisonum, bello vicit, & Wilebrodum genti illi ad prædicandum dirigit.

Quiliani, Wirtiburgensis episcopi discipulus, Arnual, *in Gallia,* Adananus abbas, Adelinus *(d)* & Wilfridus episcopi, clarent in Anglia. *Gens Tessandrorum, cum usque ad id temporis idololatriæ erroribus esset dedita, prædicatione sancti Lamberti, Trajectensis Episcopi, ad fidem Christi convertitur.*

695 | 9 | 8 | 2 | 8 | 4 | 11 | 15 |

Justinianus imperator sanctam sextam synodum infirmare nititur, & Sergium papam in hoc sibi resistentem ecclesia deturbare frustra molitur. De-

(a) FREDEGARII Chron. c. XCVIII. ed. du Chesne habet: *ad castrum Manucum.* ed. Ruinarti *ad castrum Namugo.* Intelligitur autem Namurcum, Belgii Austriaci urbs, satis celebrata, quæ olim *Manucum* fuit adpellata, secundum *VALESIUM.*

(b) Mir. *XXXV.*

(c) Miræus in margine: *Ita Mss. codex Aquicinctinus cum Orteliano. At Lipsianus ista refert ad an. 645. Seduterque recte, vixit enim usque ad etatis sua annum 96.*

(d) Mir. *Adhelmus.*

Digitized by Google

| *Romanor.* | *Sarracen.* | *Francor.* | *Longobar.* | *Anglor.* | *Wiſigoth.* | *Bulg.* | *Anni domini.*

Defectio Solis facta eſt hora diei tertia, ita ut quædam ſtellæ clarè paterent.

Sanctus Audomarus, Morinorum, & ſanctus Ansbertus, Rotomagenſium Epiſcopi, obierunt.

| 10 | 9 | 3 | 9 | 5 | 12 | 16 | 696

Leo patricius Juſtinianum regno privat, eumque naſo & lingua truncatum exilio relegat.

Beda, venerabilis presbyter & monachus, clarens in Anglia, triceſimum ætatis annum agit, & reliquum tempus vitæ legendo, tractando, & exponendo ſanctam ſcripturam, utiliter exigit.

| 1 | 10 | 4 | 10 | 6 | 13 | 17 | 697

Mortuo Clodovæo, Hildebertus, frater ejus, regnat poſt eum annis 18.

Wilibrodus, à Sergio papa Clemens agnominatus, & ad prædicandum genti Friſonum epiſcopus conſecratus, ex dono Pipini principis ſedem epiſcopalē ſtatuit, in loco Vultaburch dicto, qui nunc Vultrajectum dicitur, à nomine gentis Vultarum & trajecto compoſitum, quaſi Vultarum oppidum. Nam Trajectum lingua Gallica oppidum dicitur.

Apud Wirziburch, caſtrum Oſtrofranciæ, ſanctus Quillianus cum diſcipulis ſuis, Dolomanno & Tholmanno, *(a)* clàm martyrizatur à Geilana, uxore Gothberti, principis Wirziburgenſium, quæ timebat ſeparari à viro ſuo, arguente eum Quilliano, quòd eam, *uxorem quondam fratris ejus, etiam ipſe* uxorem haberet. Quorum mors cùm diu omnes lateret, Geillana & percuſſoribus martyrum à dæmonio arreptis, eorum confeſſione divulgata eſt. *Translatio ſancti Vedaſti, poſt annos obitus ſui LXXVIII.*

| 2 | 11 | 1 | 11 | 7 | 14 | 18 | 698

Sanctus Urſinarius, *(b)* per interventum Hildulphi principis, *(c)* Lobienſe cœnobium à Pipino principe ad regendum ſuſcepit.

Synodus Aquileiæ facta quintam univerſalem ſynodum, à Juſtiniano imperatore & Vigilio papa Conſtantinopoli celebratam, ſuſcipere diffidit, quam Sergius papa ſalubriter redarguit, & ad concordiam reducit.

Sanctus Lambertus, Pipinum principem increpare auſus, quòd pellicem Alpiadem Plectrudi, legitimæ uxori ſuæ, ſuperduxerit, à Dodone, fratre ipſius Alpiadis, Leodii martyrizatur, & Trajecti tumulatur, eique ſanctus Hucbertus epiſcopus ſubrogatur.

Sancta Berga, *(d)* mater Pipini, ad Dominum tranſit.

Sanctus Bertinus, Abbas Sithienſis, obiit.

Abſimarus, qui & Tyberius, Leone ab imperio pulſo, eique naſo abſciſo, & in cuſtodia retruſo, imperat annis ſeptem.

| 1 | 12 | 2 | 12 | 8 | 15 | 19 | 699

Drogo, filius Pipini, dux Campanienſium, moritur.

Grimoaldus, frater ejus, à patre Pipino in aula Hildeberti regis major domus ſtatuitur, eique filia Rhatodi, Friſonum ducis, in uxorem deſponderur. 542

Mortuo Cuniperth, Longobardorum rege, Linthperth, *(e)* filius ejus

(a) Mir. rectius : *Colomanno.*
(b) Mir. *Ursmarus.*
(c) Mir. *Ducis.*
(d) Mir. rectius. *Beggæ.*
(e) Mir. *Luitpert.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Sarracen.*	*Francor.*	*Longobar.*	*Anglor.*	*Wiſigoth.*	*Bulg.*

ejus puer, in regnum ſuccedit, Anſprandum habens tutorem.

Dodo, interfector ſancti Lamberti, peſſimo languore cruciatur, à vermibus conſumitur, & ob intolerantiam fœtoris, in Moſam fluvium dimergitur, omnesque hujus culpæ complices infra annum divinitus puniuntur. Percuſſor verò ſancti martyris fratri ſuo congreſſus, alter ab altero perimitur.

700 | 2 | 13 | 3 | 1 | 9 | 16 | 20 |

Romani pervagantes Syriam, perimunt ducenta millia Sarracenorum.

Regunbertus, dux Thaurinenſium, Anſprandum, tutorem regis Linthperthi, bello ſuperat, & anno uno regnat.

Terbellis Bulgaribus dominatur.

701 | 3 | 14 | 4 | 1 | 10 | 17 | 1 |

Mortuo Regumberto, Ariperth filius ejus, Anſprando in congreſſu victo, Linthperthum regem capit & permit, Anſprandum in Baioariam fugere compellit, filiumque ejus juniorem, Linthprandum, ad patrem fugere permittit, & annis novem regnat.

Flavius Chinthaſindus ſenio confectus, regnum Wiſigothorum dimittit, regnatque poſt eum filius ejus, Flavius Recinſundus.

Sanctus Maurantus, beatæ Rictrudis Marchianenſis filius, moritur.

702 | 4 | 15 | 5 | 1 | 11 | 1 | 2 |

Joannes Romanæ eccleſiæ 83 *(a)* præſidet.

Juſtinianus de exilio fugiens, ad Caianum, regem Avarorum, ſe contulit.

703 | 5 | 16 | 6 | 2 | 12 | 2 | 3 |

Sanctus Benedictus, abbas Anglorum, obiit.

Caianus pecunia corruptus à Leone imperatore, cùm vellet Juſtinianum ei prodere, Juſtinianus ab eo ad Therbellem, regem Bulgarorum, fugit.

704 | 6 | 17 | 7 | 3 | 13 | 3 | 4 |

Joannes Romanæ eccleſiæ 84 *(b)* præſidet.

Alfrido, Nordanimbrorũ rege mortuo, Oſredus regnat annis 12. *(c)*

705 | 7 | 18 | 8 | 4 | 14 | 4 | 5 |

Juſtinianus auxilio Therbellis, Bulgarorum regis, imperium recipit, Leonemque & Tyberium, uſurpatores imperii, in medio circi jugulat, Callinicum patriarcham excæcatum exiliat, & in adverſarios tantam ultionem exercet, ut quotiens à naſo ſibi abſciſo defluentem rheumatis guttam detergeret, penè totiens aliquem ex his, qui contra eum conſpiraverant, jugulari præciperet. Imperavit ergo ſecundò annis 7.

706 | 1 | 19 | 9 | 5 | 15 | 5 | 6 |

Siſinnius Romanæ eccleſiæ 85 *(d)* præſidet.

Sclavi Italiam infeſtant.

Conſtantinus, Romanæ eccleſiæ 86 *(e)* præſidet.

707 | 2 | 20 | 10 | 6 | 16 | 6 | 7 |

Choret & Opha, reges Anglorum, Romam veniunt, ibique in monachis attonſi, regi regum militaverunt.

708 | 3 | 21 | 11 | 7 | 17 | 7 | 8 |

Juſti-

(a) Mir. *LXXXIV.*
(b) Mir. *LXXXV.*
(c) Mir. *XI.*
(d) Mir. *LXXXVI.*
(e) Mir. *LXXXVII.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Sarracen.*	*Francor.*	*Longobar.*	*Anglor.*	*Wiſigoth.*	*Bulg.*	*Anni domini.*

Juſtinianus imperator pacem cum Bulgaribus factam ſolvit, eisque congreſſus vix evaſit.

4	22	12	8	18	8	9	709

Picti & Scoti catholicum Paſchalis obſervantiæ ritum ſuſcipiunt.

Habdimelech, Ammiras Sarracenorum, moritur, poſt quem Vlid annis ſeptem principatur.

Childeberto monarchiam regni Francorum tenente, archangelus Michaël apparens Autberto, Abrincatenſi epiſcopo, monuit ſemel & iterum, ut in loco maris, qui propter eminentiam ſui tumba vocatur, fundaret eccleſiam in memoriam ſui, volens talem venerationem exhiberi ſibi in pelago, qualis exhibetur ſibi in monte Gargano. Interim taurus à latrone furtim raptus, in illo loco religatur. Unde epiſcopus tertiò admonitus, ut illo in loco fundamentum jaceret, ubi taurum religatum inveniret, & ſicut eum terram pedibus protriviſſe videret, ſic eccleſiæ ambitum duceret; eccleſiam in honore ſancti Michaëlis conſtituit, & ex illo tempore, ſicut in monte Gargano, ita etiam illo in loco, quod modò dicitur, in periculo maris veneratio archangeli frequentari cœpit. 543

Adrianus, abbas Anglorum, obiit.

5	1	13	9	19	9	10	710

Juſtinianus imperator fidem orthodoxam amplexus, Conſtantinum papam ad ſe Conſtantinopolim invitat, eumque venientem & redeuntem gloria Apoſtolico digna honorat.

Sanctus Hubertus, cœlitus admonitus, corpus ſancti Lamperti à Trajecto Leodium cum magna miraculorum gloria refert, ſedemque epiſcopalem in eandem urbem transfert. *Ex tunc Legia exaltata, & in urbem eſt ampliata.*

Anſprandus cum Baioariis Italiam repetit, cum Ariperth confligit, eoque fugiente & in fluvium dimerſo, regnum Longobardorum recipit.

Anſprando poſt tres menſes mortuo, Lintprandus filius ejus regnat annis 32.

6	2	14	1	20	10	11	711

Sancta Oda, uxor Boggis, ducis Aquitanorum, ſanctitate claret in Gallia, quæ eccleſias Dei ſua ditavit munificentia, & moriens in Leodicenſi quievit parochia, *in villa, ſuper Moſam ſita, quæ dicitur Ammanium.*

7	3	15	2	21	11	12	712

Philippicus, qui & Bardanius, Juſtinianum imperatorem jugulat, & poſt eum annis duobus regnat.

Conſtantinus papa, populusque Romanus, nomen, literas, & figuram Philippi hæretici imperatoris ſuſcipere reſpuit.

1	4	16	3	22	12	13	713

Grimoaldus, major domus, Leodii ante altare ſancti Lamberti orans, à Ranigario *(a)* ſatellite Rabodi, ducis Friſonum, perimitur, & Theodoaldus, filius Drogonis, ab avo ſuo Pipino major domus ſtatuitur.

Sanctus Urſinarus *(b)* epiſcopus, & abbas Lobienſis cœnobii, obiit, eique ſanctus Erminus ſuccedit.

2	5	17	4	23	13	14	714

Gregorius Romanæ eccleſiæ 87 *(c)* præſidet. Hic conſtituit, ut tempore Quadrageſimæ, quinta feria, jejunium & celebritas miſſarum fieret in eccleſia, quod non fiebat antea.

Ar-

(a) Mir. *Raingario.*
(b) Mir. *Urſmarus.*
(c) Mir. *LXXXVIII.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanor.*	*Sarracen.*	*Francorum.*	*Longobar.*	*Anglor.*	*Wisigoth.*	*Bulg.*

Arthemius, qui & Anastasius, Philippicum privans imperio & oculis, imperat annis duobus.

Petronax, civis Brixianus, divino instinctu, & Gregorii papæ animatus hortatu, cœnobium sancti Benedicti apud castrũ Casinũ nobiliter *reædificat, & sub regimine suo multos ad regulariter* serviendum Deo aggregat, expletis plus centum decem annis, ex quo à Longobardis desolatum fuerat.

Pipinus princeps obiit, & filium suum ex Alpiade Carolum, Tutidem, sive Martellum cognomento, principatus sui hæredem reliquit.

Plectrudis, relicta Pipini, Carolum privignum suum captum in Colonia *urbe custodiæ* mancipat, & cum nepote suo Theodealdo, majore domus, principatum regni usurpat. *Sanctus Hucbertus construxit, & reditibus ditavit monasterium sancti Petri in Leodio.*

544 Mortuo Hildeberto, Francorum rege, Clodovæus, *(a)* filius ejus regnat annis 4.

Franci contra Theodaldum damnoso bello utrinque confligunt, eoque victo Raginfredum majorẽ domus, Chilpericum regem statuunt.

Carolus de custodia novercæ divino nutu eripitur, moxque principatum suum de manu Raginfredi extorquere nititur, primoque Ratbodum, ducem Frisonum, Raginfredo solatiantem *(b)* aggressus, multum exercitus damnum consequitur.

Sanctus Ægidius veniens à Græcia sanctitate claret in Provincia.

716 | 2 | 7 | 1 | 6 | 25 | 15 | 16 |

Theodosius Anastasium de imperio deponens, eumque presbyterum ordinans, imperat anno uno. Qui cùm fuisset iners & idiota, & publicorum negotiorum exactor, vi compulsus est ab exercitu imperium assumere.

Vlid Ammiras moritur, post quem Zuleymen annis tribus Sarracenis principatur.

Osted, *(c)* Nordanimbrorum rege mortuo, Conred regnat annis tribus.

Egbert, veniens ab Hibernia, sanctitate & doctrina claret in Gallia.

Sanctus Germanus à Cyzico transfertur ad episcopatum Constantinopolitanum.

717 | 1 | 1 | 2 | 7 | 26 | 16 | 17 |

Theodosius imperium deponit, post quem Leo 24 annis imperavit.

Gregorius papa Bonifacium, à Britannia venientem, Episcopum consecrat, & per ipsum in Germania verbum Dei prædicat.

Romæ inundatio aquarum nimia nimis calamitosa facta est, sed Gregorio papa crebris litaniis Deum deprecante, post novem dies repressa est.

718 | 1 | 2 | 3 | 8 | 27 | 17 | 18 |

Zuleymen Ammiras, cum Ammiræis suis & stolo navium penè trium millium, Constantinopolim triennio obsidet.

Bulgares Sarracenorum 32 *(d)* millia perimunt.

Carolus in pago Cameracensi apud Vinciacum, dominico ante Pascha, quod erat tertio calendis Aprilis, Chilperico & Raginfredo congreditur. Raginfredus victus in fugam convertitur. Carolus eos usque Parisios persequitur.

Rathol-

(a) *MIRÆUS* addit: *Ita Mss. sed infra a. 719. vocatur* Dagobertus.
(b) Auxilium ferentem, vide du *FRESNE*, *voce solatiari.*
(c) Mir. *Osred.*
(d) Mir. *XXII.*

Digitized by Google

Romanor.	Sarracenor.	Francor.	Longobard.	Anglor.	Wiſigoth.	Bulg.	Anni domini.

Ratholdus, *(a)* dux Friſonum, prædicatione Wulfranni epiſcopi ad hoc adductus, ut baptizari deberet, cùm unum pedem in lavacro intraviſſet, *(b)* alterum pedum retrahens interrogavit, ubi nam plures ſuorum majorum eſſent, in inferno an in paradiſo? Et audiens plures eſſe in inferno, intinctum pedem extrahens, ſatius eſt (inquit) ut plures, quàm pauciores ſequar. Et ita ludificatus à dæmone promittente, quòd ei tertia die abhinc incomparabilia bona daret, ipſa tertia die ſubita & æterna morte periit.

2	3	4	9	28	18	19	719

Zuleymen Ammiras moritur, poſt quem Haumar principatur Sarracenis annis duobus.

Conſtantinopolitani inſtantia orandi & conſtantia præliandi fortiter reſiſtunt Sarracenis.

Sarraceni fame, frigore, bello, peſtilentia, ſine numero pereunt.

Mortuo Clodovæo, *(c)* Lotharius regnat annis duobus. Poſt Conred regnat Nordanimbris Oſrith annis undecim.

Conſtantinus, filius Leonis imperatoris, dum baptizatur à patriarcha Germano, cacans in ſancto lavacro magnum dat præſagium, quòd futurus eſſet eccleſiæ Dei in ſcandalum.

3	1	1	10	29	19	20	720

Sarraceni ab obſidione Conſtantinopolis confuſi deſiſtunt, ipſis cum navibus ſuis partim marino igne conſumptis, partim dimerſis, partim igneæ grandinis tempeſtate vaſtatis: & ex tanta copia navium vix quinque reſiduis, potentia Dei cunctis innotuit populis. Infra civitatem verò trecenta hominum millia perierunt peſtilentia. 545

Haumar Chriſtianos perſequens, multos eorum Chriſti martyres fecit.

Chilpericus & Raginfredus Eudonem, ducem Aquitaniæ, auxilio ſibi adſciſcunt. Qui in congreſſu à Carolo victi, vix fuga evadunt. Eudo rediens Chilpericum ſecum abducit.

Sarraceni ex Africa, duce Habdirama, filio Muhamæ *(d)* Ammiræi, in Hiſpaniam transfretant, eamque ſibi vendicant. Ita regnum Wiſigothorum & Suevorum deſtructum eſt, & redactum ſub Sarracenis, annis plus minus trecentis quadraginta ſex evolutis, ex quo à Scythia expulſi ab Hunnis, ex quo verò, cedentibus Wandalis, & devictis Suevis, cœperunt regnare in Hiſpaniis, annis circiter ducentis quinquaginta ſex evolutis. Regnum verò tertiæ partis Hiſpaniarum, quod dicitur Gallicienſium, quod nec tunc Wiſigothi, nec poſtea Sarraceni potuerunt ſubigere, adhuc viget incolume, & Dei protegente fide, manet inexpugnabile.

Sanctus Vulfrannus, Epiſcopus Senonenſis, moritur.

§ Regnum Wiſigothorum finitum eſt.

4	2	2	11	30	21	721

HAumar Ammiras moritur, poſt quem Gizid Sarracenis principatur annis 3. *(e)*

(a) Mir. rectius *Rabbodus.*
(b) Mir. *Intinxiſſet.*
(c) Mir. *Rege Dagoberto*, idemque rectius.
(d) Mir. *Muhavia.*
(e) Mir. *IV.*

Digitized by Google

Anni domini.	Romanor.	Sarracenor.	Francorum.	Longobar.	Anglor.	Bulgarorum.

Mortuo Lothario rege, Carolus Chilpericum ab Eudone per legatos recipit, eumque ſibi regem facit.

Oſſa ſancti Auguſtini, Hipponenſis epiſcopi, olim translata ad Sardiniam, vaſtata modò à Sarracenis Sardinia, Linthprandus, rex Longobardorum, dato magno pretio, transfert Papiam.

| 722 | 5 | 1 | 1 | 12 | 31 | 22 |

Leo imperator ſæpe & multùm laboravit, ut Gregorius papa perimeretur, ſed fruſtra, Italis & Longobardis pro defendendo papa inſtanter imperatori reſiſtentibus.

In Campania Italiæ frumentum combuſtum, & ordeum & legumina quaſi pluvia de cœlo ceciderunt.

Carolus Raginfredum perſequens Andegavis obſidet, eamque captam victo Raginfredo ad habitandum concedit, & totius regni principatum recipit.

Linthprandus *(a)* rex Ravennam obſidet, claſſe Ravennatium captam civitatem deſtruit.

| 723 | 6 | 2 | 2 | 13 | 32 | 23 |

Carolus Saxones debellat.

Rigobertus, epiſcopus Remenſis, à Carolo, ſuo in baptiſmate filio, ab epiſcopatu deponitur, pro eo quòd illi contra Raginfredum eunti urbem Remenſem præ timore Raginfredi aperire noluit.

Eucherius quoque, Aurelianenſis epiſcopus, pro ſimili cauſa epiſcopatu privatus, & apud Sarcinium, vicum Hasbaniæ, exſiliatus, *(b)* in cœnobio ſancti Trudonis in ſanctitate conſummatus eſt.

| 724 | 7 | 3 | 3 | 14 | 33 | 24 |

Carolus Baioarios armis ſubjugat.

Judæus quidam maleficus, promittens Gizid, eum 40 annis principaturum, ſuadet, ut in toto regno ſuo Dei ſanctorumque imagines deponi edicat. Qui ſpe diu regnandi ſeductus, edictum quidem proponit, ipſe tamen mox obiit, poſt quem Elvelid principatur Sarracenis annis viginti.

| 725 | 8 | 1 | 4 | 15 | 34 | 25 |

546 Leo imperator, à quodam Beſer refuga fidei ſeductus, contra imagines Chriſti & ſanctorum ejus bellum indicit, easque ubique deponi & incendi edicit: pro quo errore eum Gregorius papa ſcriptis multùm quidem, ſed in vanum redarguit.

Carolus contra Lanfridum, Alemannorum ducem, dimicat, eoque victo Alemanniam ſibi ſubjugat.

| 726 | 9 | 2 | 5 | 16 | 35 | 26 |

Mortuo Chilperico, Carolus Theodericum ſibi regem facit, qui regnat annis 15.

| 727 | 10 | 3 | 1 | 17 | 36 | 27 |

Carolus Saxones debellat.

Conſtantinopolitani contra Leonem imperatorem pro depoſitione imaginum Dei tumultuantur, aliqui etiam pro hoc martyrizantur.

Carolus Suevos & Baioarios debellat.

Wirech

(a) Mir. *Luithprandus.*

(b) Sic emendavi, Miræum ſecutus, cum antea legeretur: *Hiſpaniæ epulatus.* Sarcinium hodie *S. Trond*, in Epiſcopatu Metenſi, vide *VALESIUM*, *voce Sarcinium.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Sarracenor.*	*Francor.*	*Longobar.*	*Anglorum.*	*Bulgar.*	*Anni domini.*

Wirech *(a)* rex Anglorum obiit, filiumque ſuum Hildebertum *(b)* hæredem regni relinquit.

Cormeſius Bulgaribus dominatur.

| 11 | 4 | 2 | 18 | 1 | 1 | 728 |

Carolus, Ligeri tranſito, Eudonem, ducem Aquitaniæ, bello victum fugat, & Aquitaniam graviter devaſtat.

Gregorius papa, quia Leonem imperatorem incorrigibilem vidit, Romam & Italiam & Heſperiam totam ab ejus jure deſcire facit, & vectigalia interdicit.

| 12 | 5 | 3 | 19 | 2 | 2 | 729 |

Eudo dux, Carolo per omnia inferior, Sarracenos contra eum invitat ab Hiſpania.

Sanctus Germanus, Leoni imperatori pro impietate ſua averſus, à ſede epiſcopali eſt dejectus.

Coctus Theberth, *(c)* Anglorum presbyter, obiit, qui mira ſanctitate claruit.

| 13 | 6 | 4 | 20 | 3 | 3 | 730 |

Sarraceni, cum omnibus famulis *(d)* ſuis, quaſi in Galliis habitaturi, Garunnam tranſeunt, omnia devaſtant, eccleſias Dei cremant. Quibus Carolus, Dei auxilio fretus, bello concurrit, & ex eis trecenta octogintaque *(e)* millia, cum rege ſuo Abdirama peremit, & mille quingentos ſuorum amiſit.

Eudo quoque, Carolo reconciliatus, caſtra Sarracenorum irrupit, *(f)* & reliquias eorum contrivit.

Mortuo Oſtrich, rege Nordanimbrorum, Cednulfus ei ſuccedit.

| 14 | 7 | 5 | 21 | 4 | 4 | 731 |

Gregorius Romanæ eccleſiæ 89 præſidet, qui & ipſe Leonem imperatorem erroris redarguit, & populum Romanum & vectigalia Heſperiæ ab eo avertit. Hic conſtituit, poſt primam commemorationem ſanctorum in canone Miſſæ à ſacerdote ita dicendum: *Et eorum, quorum ſolennitas hodie in conſpectu tuæ majeſtatis celebratur, Domine Deus noſter, toto orbe terrarum*, quam inſtitutionem in oratorio Romæ tabulis lapideis conſcribi fecit.

Ragnifredus rex moritur in Anglia.

Beda venerabilis presbyter, & monachus, ſanctitate & ſcientia clarus, obiit.

Carolus, Lugduno aliisque civitatibus captis, Burgundiam ſibi ſubjugat.

| 15 | 8 | 6 | 22 | 5 | 5 | 732 |

Conſtantinus, filius Leonis imperatoris, Irenen, filiam Caiani, Avarorum ducis, uxorem ducit, quæ baptizata viro ſuo apoſtatante, rectam fidem tenuit.

Carolus in Waſconia cum Eudone pugnat, eumque principatu & vita privat.

Linthprandus rex de jure Romani pontificis multas urbes & caſtella tulit. 547

(a) Mir. *Wichthreth.*
(b) Mir. *Edilbertum.*
(c) Mir. Sanctus *Echberth*, idemque rectius.
(d) Mir. rectius *familiis.*
(e) Mir. *CCCLXXV.*
(f) Mir. *diripuit.*

Digitized by Google

| *Anni domini.* | *Romanorum.* | *Sarracenorum.* | *Francorum.* | *Longobard.* | *Bulgarorum.* |

Cednulfus, Nordanimbrorum rex, capitur, & in clericum tondetur, & poſt hoc in regnum remittitur.

733 | 16 | 9 | 7 | 23 | 6 | 6 |

Gregorius papa ſynodum nongentorum trium epiſcoporum Romæ congregat, & venerationem ſanctarum imaginum confirmat, earumque violatores generali ſententia anathematizat.

Carolus, Waifero & Huvaldo, filiis Eudonis, dimicando victis, Aquitaniam ſibi ſubjugat.

734 | 17 | 10 | 8 | 24 | 7 | 7 |

Carolus Friſiam aggreſſus, Poponem, ducem Friſonum, cum multis peremit, & Friſiam ſibi ſubjugat.

735 | 18 | 11 | 9 | 25 | 8 | 8 |

Carolus Avennionem, Galliæ urbem, à Sarracenis dolo & conſenſu Maruntii, provinciæ ducis, captam obſidet, eaque fortiter recepta, Sarracenos usque ad internicionem delet.

Obiit ſanctus Hubertus epiſcopus. *Succedit Florbertus.*

§ *Ab hinc regnum Anglorum annotare ſuperſedeo, quia hiſtorias majorum, quas ſequar, non habeo.*

736 | 19 | 12 | 10 | 26 | 9 |

Sarracenorum rege Athima obſeſſo intra Galliæ urbem Narbonam à Carolo, Sarraceni ex Hiſpania cum alio rege Amoræi occurrunt ſubſidio. Qui congreſſi Carolo, ambobus regibus peremptis, & civitate recepta ab eo, ultimo penè attriti ſunt exterminio: eumque inſequentem fugientes reſidui dimerſi ſunt in profundo.

737 | 20 | 13 | 11 | 27 | 10 |

Carolus Nemauſum, Agathem, aliasque Gothicæ regionis urbes à Sarracenis invaſas capit, & ſolotenus deſtruit.

Sanctus Erminus, epiſcopus & abbas Lobienſis cœnobii, obiit.

738 | 21 | 14 | 12 | 28 | 11 |

Arelato, urbe Galliarum, capta à Sarracenis, & omnibus circumquaque demolitis, Carolus, aſcito ſibi ad auxilium Linthprando, rege Longobardorum, eis occurrit, eosque terrore nominis ſui in fugam vertit. Sic Sarracenis, qui totam penè Aſiam, totam Libyam, multamque partem Europæ invaſerant, Carolus Dei auxilio, ſua induſtria Francorumque fortitudine, omnem ſpem invadendi Gallias abſtulit.

Traſamundus, dux Spoleti, contra Linthprandum rebellans, ad Romanos confugit.

739 | 22 | 15 | 13 | 29 | 12 |

Carolus Mauricium, Provinciæ ducem, qui invitaverat Sarracenos, debellat, & Provinciam ſibi ſubjugat.

Linthprandus rex, pro refugio Traſamundi, Romam graviter vexat.

Sanctus Willibrordus Epiſcopus moritur.

740 | 23 | 16 | 14 | 30 | 13 |

Carolus Saxones tributarios ſibi facit.

Signa in Sole & Luna & Stellis apparent.

741 | 24 | 17 | 15 | 31 | 14 |

Poſt Theodericum, regem Francorum, regnat Hildericus annis novem. (a)

Leone

(a) Mir. X.

Digitized by Google

Romanorum.	*Sarracenorum.*	*Francorum.*	*Longobard.*	*Bulgarorum.*	*Anni domini.*

Leone imperatore mortuo, Conſtantinus filius ejus imperat annis 35. *(a)*

Pacato & dilatato regno Francorum, Carolus bellicoſus princeps obiit, & filios ſuos, Carlomannum, & Pipinum, principatus ſui ſucceſſores reliquit.

Conſtantinopolis terræ motu per integrum annũ nimis gravatur.

| 1 | 18 | 1 | 32 | 15 | 742 |

Zacharias Romanæ eccleſiæ 89 *(b)* præſidet. Hic quia rempublicam à Longobardis perturbatam invenit, ſtatim benevolentia ſua bene omnia compoſuit, & cum Longobardis in 20 annos pacem firmavit. Hic libros dialogorum Gregorii de Latino in Græcum vertit. 548

Linthprandus, rex Longobardorum, moritur. Hildebrando, quem ipſe regem deſignaverat, à Longobardis reprobato, Rachis regnat poſt eum annis ſeptem.

Pipinus princeps Hunaldo, duci Aquitaniæ, ſibi rebellanti obviat, Carlomannus verò Alemanniam devaſtat.

Artabasdus contra Conſtantinum imperium arripuit.

Sanctus Bonifacius, archiepiſcopus Moguntiæ, cœnobium Fuldenſe in Bachonia ſylva fundat.

| 2 | 19 | 2 | 1 | 16 | 743 |

Carlomannus Saxoniam petit, caſtrum Hoſcoburch *(c)* capit, Theodericum Saxonem pacis obſidem accipit.

Ogdilo, *(d)* dux Baioariæ, rapta ſorore Pipini, contra eum rebellat, quem Pipinus pugna quamvis damnoſa ſuperat.

| 3 | 20 | 3 | 2 | 17 | 744 |

Conſtantinus Artabasdum capit, & ei multisque amicorum ejus oculos eruit.

Elvelid Ammiras moritur, Girid Sarracenis anno uno principatur.

Cinis de cœlo cecidit.

| 4 | 1 | 4 | 3 | 18 | 745 |

Pipinus Theodoaldum, filium Godefridi ducis, debellat.

Girid perempto, Hiſcens principatur Sarracenis anno uno.

Petrus Damaſcenus epiſcopus, & Petrus Mavimenus, in Syria martyrizantur à Sarracenis.

Perſecutione poſt lapidationem Stephani protomartyris mota, Maximinus, unus de 70 Chriſti diſcipulis, ad Gallias tranſiens, Mariam Magdalenam ſecum abduxit, & eam apud Aquenſem urbem, cui præſidebat, ſepelivit defunctam. Aquenſi verò urbe à Sarracenis deſolata, corpus ipſius Mariæ à Girando, comite Burgundiæ, ad cœnobium Viceliacum, à ſe conſtructum, transfertur, quanquam aliqui ſcribant, quòd hæc apud Epheſum quieſcat, nullum ſuper ſe regimen habens.

| 5 | 1 | 5 | 4 | 19 | 746 |

Carlomannus, frater Pipini regis, Romæ à Zacharia papa in monachum attonſus, primò in Soracte monte, in cœnobio, quod ipſe fundavit, deinde apud caſtrum Caſſinum laudabili vita enituit.

Athalongus presbyter, per illatam ſibi cæcitatem admonitus quærere corpora ſanctorum Quilliani ſociorumque ejus, inventis ſancto-

(a) Mir. *XXXVII.*
(b) Mir. *XC.*
(c) Osnabrug intelligitur. Vide *REGINONEM a. 743.*
(d) Potius *Odilo*, prout in reliquis dicitur Annalibus.

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Sarracenorum.*	*Francorum.*	*Longobardorum.*	*Bulgarorum.*

rum corporibus visum recepit. Eaque re sanctus Bonifacius, Moguntiæ episcopus, ab Athalongo ad se relata, castrum Wisiburch, *(a)* ad honorem Quilliani martyris, qui ad prædicandum ibi à papa Conone episcopus ordinatus fuerat, ibique mortis & quietis locum *à Deo* acceperat, episcopalis sedis privilegio insigniri decrevit, primumque ibi episcopum sanctum Burchardum ordinavit.

Muruhan principatur Sarracenis annis sex.

747 | 6 | 1 | 6 | 5 | 20 |

Pipinus Grifonem, fratrem suum, contra se rebellantem persequitur. Sarraceni intestino bello colliduntur.

748 | 7 | 2 | 7 | 6 | 21 |

Pipinus Grifonem in Saxonia, & ejus complices, Thassilonem, Lanfridum, & Sindiger *(b)* bello victos capit, & Thassilonem quidem Baioariæ ducem facit, Grifoni verò in Neustria 12 comitatus concedit, quod illi non sufficit, sed ad Waiferum in Aquitaniam fugit.

549

In Calabria & Sicilia fit pestilentia & mortalitas hominum nimia.

In vestibus hominum & in velis ecclesiarum apparent cruciculæ, quasi oleo designatæ.

749 | 8 | 3 | 8 | 7 | 22 |

Rachis, Longobardorum rex, dum rupto fœdere Romam inquietare nititur, à Zacharia papa non solùm à malo reprimitur, sed etiam ejus instinctu, cum uxore & filiis Romam veniens, monachus efficitur, cui Aistulfus, frater ejus, substitutus, regnavit annis 7.

750 | 9 | 4 | 9 | 1 | 23 |

Hildericus, rex Francorum, in monachum tonsoratur, Pipinus verò princeps auctoritate apostolica, & Francorum electione, à sancto Bonifacio, Moguntiæ archiepiscopo, in regem ungitur & consecratur, & regnat annis 18, post annos circiter octoginta octo, postquam majores domus cœperunt principari super reges Francorum.

751 | 10 | 5 | 1 | 2 | 24 |

Pipinus rex contra Saxones pugnat. Idem Pipinus rex Galliarum ecclesias cantibus Romanæ auctoritatis, suo studio melioravit.

Grifo, frater Pipini, perimitur, & Remigius, ejusdem Pipini regis frater, Rodomensis *(c)* archiepiscopus, in Gallia claret.

752 | 11 | 6 | 2 | 3 | 25 |

Stephanus Romanæ ecclesiæ 90 *(d)* præsidet.

Muruha *(e)* Ammira perempto, Muhamad principatur Sarracenis annis quinque.

Aistulfo, Longobardorum rege, contra Romanos adeò exardescente, ut tributum exigeret ab uniuscujusque capite, Stephanus papa, ad expetendum Pipini regis auxilium, cogitur in Franciam venire. Cui in veniendo in una noctium apparuit magnum signum in cœlo, globus scilicet igneus à parte Australi, declinans à Galliæ finibus in partes Longobardorum. Mittitur etiam Carlomannus monachus ab Aistulfo, ad fratrem suum Pipinum regem, ad perturbandam apostolicam petitionem. Pipinus à Stephano papa, cum filiis suis Carlomanno & Carolo, in

(a) Potius *Wirziburg.*
(b) Mir. *Suidiger.*
(c) Rothomagensis, erat frater naturalis Pipini, de quo *ALDREVALDUS* Floriacensis *lib. I. de Miraculis S. Benedicti cap. XVI.*
(d) Mir. *XCI.*
(e) Mir. *Marnan.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Sarracenorum.*	*Francorum.*	*Longobardor.*	*Bulgarorum.*	*Anni domini.*

in regem ungitur, & per eos generatio eorum in hæreditatem regalis ſucceſſionis in perpetuum benedicitur, & omnis alienigena ab ejus invaſione apoſtolico anathemate interdicitur.

Anſelmus vir illuſtris, cujus ſoror erat uxor Aiſtulfi regis, transfert corpus ſancti Sylveſtri papæ ad cœnobium Nonantulam à ſe fundatum.

| 12 | 1 | 3 | 4 | 26 | 753 |

Pipinus rex Italiam aggreditur: exercitus Aiſtulfi à Francis vincitur: Aiſtulfus pacem facere cum Romanis ad nutum Francorum compellitur.

Carlomannus monachus oſſa ſancti Benedicti abbatis, ab eccleſia *(a)* Floriacenſi, ubi olim translata fuerant, tollere nititur, ut ea ad caſtrum Caſſinum referret, ſed miraculis à Deo oſtenſis, & Francis obſiſtentibus, ab incepto prohibetur.

Hoc tempore terræmotus terribilis factus eſt, quo urbes, aliæ quidem ex toto, aliæ ex parte, ſubverſæ ſunt, aliæ autem à montanis ad ſubjecta campeſtria, cum muris & habitationibus ſuis integræ & ſalvæ, plusquam ſex milliaria tranſmigraverunt.

In Meſopotamia etiam terra dirupta, usque ad duo milliaria, aliaque terra minus alba & harenoſa de profundo ejus aſcendit, & ex ea animal mulinum aſcendit incontaminatum, humana voce loquens, pronuncians incurſionem gentis ab eremo adverſus Arabes.

| 13 | 2 | 4 | 5 | 27 | 754 |

Carlomannus monachus Wiennæ moritur.

Sanctus Bonifacius, Moguntiæ archiepiſcopus, cum ſociis ſuis in Friſia ab inimicis fidei martyrizatur, & in Fulda cœnobio, quod ipſe in Thuringia fundaverat, honorificè tumulatur.

| 14 | 3 | 5 | 6 | 28 | 755 |

Conſtantinus imperator Conſtantinopoli ſynodum trecentorum triginta epiſcoporum congregat, in qua edicto promulgato de imaginibus Dei & ſanctorum ejus deponendis, eccleſiam Dei nimis ſcandalizat, & contra orthodoxos tyrannizat.

Aiſtulphus rex, rupto pacis fœdere, Romam obſidet. Pipinus rex Italiam repetens, eum Papiæ incluſum obſidet, & invitum ad fœdus pacis repetendum compellit, & ſancto Petro, quæcunque ſui juris erant, reſtitui integrè fecit.

Fulradus, abbas ſancti Dionyſii Pariſienſis, corpus ſancti Viti martyris à Roma Pariſios transtulit.

| 15 | 4 | 6 | 7 | 29 | 756 |

Thaſſilo dux avunculo ſuo, Pipino regi reconciliatur.

Aiſtulfus, rex Longobardorum, judicio Dei percuſſus moritur, cui Deſyderius ſubſtituitur, & regnat annis 18. *(b)*

| 16 | 5 | 7 | 1 | 30 | 757 |

Paulus Romanæ eccleſiæ 91 *(c)* præſidet.

Habdalas principatur Sarracenis annis 19.

Pipinus fortiter Saxonum munitiones irrumpit, & poſt multam ſtragem eos ſub tributo redigit.

| 17 | 1 | 8 | 2 | 31 | 758 |

Wai-

(a) Miræus in margine: *Conſule Baronium, & Johannem à Boſco, in Bibliotheca Floriacenſi, & Arn. Vvionum in Ligno vitæ.*

(b) Mir. *XIX.*

(c) Mir. *XCII.* additque in margine: *eſt Onuphrio XCV.*

| *Anni domini.* | *Romanorum.* | *Sarracenorum.* | *Francorum.* | *Longobardor.* | *Bulgarorum.* |

Waiferus, filius Eudonis, dux Aquitaniæ, res Francorum injustè vexando iram Pipini incurrit, eoque Aquitaniam aggresso, fœdus fictæ pacis init.

Walpertus, abbas in Italia, Crodogandus, Metensium episcopus, Pipini regis ex Landrada sorore nepos, clarent in Gallia, qui Gorziam cœnobium fundavit in Metensi parochia.

Corpus sanctæ Petronilæ, Petri apostoli filiæ, à Paulo papa transponitur, in cujus marmoreo sarcophago, ipsius apostoli Petri manu sculptum legebatur: *Aureæ Petronilæ, dilectissimæ filiæ.*

759 | 18 | 2 | 9 | 3 | 32 |

Habdala persequente, ecclesia Dei graviter perturbatur.

Waifero à pacis fœdere aversо, Pipinus rex Arvernicum pagum depopulando premit, & multa castella ipsamque urbem Arvernis capit, & Blandinum, urbis comitem, cum multis abducit.

Sanctus *Gengulphus (a) claret in* Burgundia, qui etiam martyrii claruit gloria.

760 | 19 | 3 | 10 | 4 | 33 |

Pipinus Bituricas urbem capit, & captam munit.

Thelesis Bulgaribus dominatur.

761 | 20 | 4 | 11 | 5 | 1 |

Chilpingus Arvernensis, & Amingus Pictavensis, comites, congressi militibus Pipini, perimuntur cum multis.

Caput Joannis Baptistæ in Edissam civitatem transfertur. *(b)*

Caput Joannis Baptistæ ab Alexandria in Aquitaniam transfertur hoc modo. Quidam laudabilis vitæ monachus, nomine Felicianus, ex Galliarum partibus, cum paucis sociis, Hierosolymam gratia orationis adiit, & post expleta piæ devotionis obsequia, angelica allocutione commonitus, Alexandriam expetivit, & caput Baptistæ Joannis à loco, in quo olim à Theophilo, ejusdem urbis Episcopo, reconditum fuerat, eodem angelo revelante, sustulit, & ad Aquitaniam in territorio Engolismo detulit. Pipinus Rex tunc morabatur ibidem in palatio, quod Angiriacum dicitur, cernensque, per eum cottidiana indigenis beneficia, sibique crebras ex hostibus Aquitanicis victorias provenire, regii operis basilicam construxit, non longe à Vulturni fluminis litore, & in ea ciborio constructo mirifici operis, caput decenter adornatum recondidit Præcursoris. Monachorum etiam cœnobium illic constituit, & prædiis regiis magnifice ditavit. Idem Rex fecit fontem lacunarium, de quo à duobus fere millibus sub terra, per ædificia cæmentaria, in palatium ejus aquæductus influebat, & ipsam dividens aquam, in basilicam sancti Joannis Baptistæ, per ferrum & æs introduxit, ita, ut sub ciborio, per marmoream columnam interius concavam, ebulliret, ibique sacri baptismatis ablutio, in honore Domini nostri JESU Christi, & sancti Joannis Baptistæ fieret, atque iterum in ipsa lacunaria remearet. Hoc cœnobium Angelisz vocatur. (c)

762 | 21 | 5 | 12 | 6 | 2 |

A Constantino imperatore multi martyrizantur.

Thelesis Constantino imperatori congressus, cum multo Bulgarorum

(a) Hæc adjeci ex editione Miræi, de la Bigne, & Henr. Stephani, dum in Pistoriana pro Gengulphi nomine, asteriscus fuisset positus.

(b) Miræus in margine: *Ita Mss. codices Aquic. & Ortel.*

(c) Miræus in margine: *In Gemblacensi (sed recenti manu vitiato) & Lipsiano codicibus leguntur ista, quæ minori charactere hic damus.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Sarracenorum.* | *Francorum.* | *Longobardor.* | *Bulgarorum.* | *Anni domini.*

rum damno & opprobrio vincitur, & ob hoc à Bulgaribus reprobatus, cum principibus gentis ab eis perimitur.

Sabinus poſt eum Bulgaribus dominatur.

Taſſilo dux à rege Pipino omnino avertitur.

Turci à Caſpiis portis erumpentes, Armeniam infeſtant. In quorum patria cùm antiquo tempore peſtilentia fuiſſet, ſuaſu Chriſtianorum, in modum crucis ſe totonderunt; & quia per hoc ſignum ſalus patriæ reddita eſt, hunc tondendi ritum tenuerunt.

Waiferus, diffidens ſuis rebus, muros urbium Aquitaniæ ſubvertit ſolotenus, quos reſtaurans Pipinus, ad ſuorum tutelam fidis commiſit principibus. *Agilfridus, Epiſcopus Leodicenſis, & Abbas ſancti Bavonis Gandenſis*, moritur. *(a)*

| 22 | 6 | 13 | 7 | 1 | 763

Pipinus rex Lemovicinam regionem cæde & incendio depopulatur.

Sabinus Bulgar cum Romanis fœdus iniit, pro quo à ſuis repudiatus ad imperatorem fugit.

Paganus Bulgaribus dominatur.

Gelu magnum à calendis Octobris usque ad Februarium.

Stellæ ſubitò viſæ de cœlo cecidiſſe, ita ut omnes exterruerint, ut putarent finem mundi imminere.

| 23 | 7 | 14 | 8 | 1 | 764

Chrodogandus epiſcopus corpora martyrum, Gorgonii, Naboris, Nazarii, Roma ad Gallias transtulit, & Gorgonium quidem in Gorzia, Naborem in Hilliriaco, *(b)* Nazarium autem repoſuit in cœnobio Lorisham, quòd Canthur *(c)* comes illuſtris, à ſe fundatum, Metenſi eccleſiæ priori anno tradiderat.

| 24 | 8 | 15 | 9 | 2 | 765

Pipinus rex Agennum, Petragoram, *(d)* & Engoliſmam, urbes Aquitaniæ, devaſtat, multamque Aquitaniæ partem ſibi ſubjugat.

Chrodogandus, Metenſium *(e)* epiſcopus, obiit.

Tempore Conſtantini imperatoris & Irenes uxoris ejus in Syria, civitate Beryto, quæ ſubjacet Antiochiæ, Judæi imaginem Salvatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti invenientes, in domo cujusdam Judæi, ibi relictam à quodam Chriſtiano, eam injuriosè depoſuerunt, & omnia opprobria, quæ Judæi Chriſto Jeſu intulerunt, ejus imagini inferebant, illudentes ei, in faciem conſpuentes, criminosè convitiantes, eamque percutientes, manus & pedes ejus clavis configentes, acetum & fel ei porri-

(a) Hæc equidem ex Miræo adjecimus, verum hujus Agilfredi infra a. 774. adhuc fit mentio. Iſte enim demum a. 784. fuit defunctus, ſecundum *BARTHOL. FIESEN Hiſt. Eccleſ. Leod. lib. V. p. 174.*

(b) CHRON. LAURISHAM. p. 96. Evoluto demum anni circulo, in Eccleſia Gorziensi, Sanctum Gorgonium, in eccleſia Hylariacenſi Sanctum Naborem collocavit, beatum vero Nazarium ad Laureshamenſe monaſterium deſtinavit. ANN. vero *FULDENSES ad a. 766. S. Naborem in monaſterio alio, quod dicitur Nova cella.* Hæc vero *FRANCISCUS LANOUIUS de S. Francia Cancellariis p. 157.* ſic explicat: *S. Naboris Cœnobium nunc tantum audit, quod à primo conditore S. Fridelino (cujus quidem, ni fallor, ea eſt qualiscunque hiſtoria, quam Goldaſtus in Alemannicis deſcribit) Hilariacum & Nova cella dictum fuit.*

(c) Potius *Cancor*, vide *CHRON. LAURISH. ſub initium.*

(d) Mir. *Petragoricas.*

(e) Mir. *Archiepiſcopus.*

Digitized by Google

Anni domini.	Romanorum.	Sarracenorum.	Francorum.	Longobardor.	Bulgarorum.

gentes, tandem *lancea* latere ejus aperto, exivit de eo sanguis & aqua. Quod illi supposita ampulla suscipientes, ad experimentum, utrùm fuerint vera miracula, quæ Jesum fecisse audierant, omnes infirmos in synagoga sua collectos, hoc sanguine aspergebant: & à quocunque languore detinebantur, omnes sanabantur. Unde tandem Judæi compuncti, ad Adeodatum, civitatis episcopum, omnes cucurrerunt, eique re enarrata, imaginem cum sanguine ei dederunt. Quibus baptizatis, episcopus sanguinem per ampullas divisum longè lateque dirigens, prædicabat magnalia Dei, obtestatus omnes, ut singulis annis, quinto idus Novembris, celebretur passio Dominicæ imaginis.

766 | 25 | 9 | 16 | 10 | 3 |

Constantinus imperator, & Habdalas Ammiras pari vesania in Orthodoxos desæviunt, multosque eorum pro Christo perimunt. Constantinus insuper ægrè ferens gloriam sanctorum miraculis coruscantium, etiam lipsana eorum ubique jubet effodi, & jactari in profundum.

In præsentia Pipini regis inter Græcos & Romanos celebratur synodus de sancta Trinitate, & sanctorum imaginibus.

Pipinus rex Remistanium, *(a)* fratrem Eudonis, patruum scilicet Waiferi, qui à Waifero ad se & à se ad Waiferum transfugerat, captum à

552 suis in bello suspendit in patibulo.

Rex Sarracenorum Amirmonon, ab Hispania missis legatis, & muneribus datis & acceptis, affectat gratiam & amicitiam Pipini regis.

767 | 26 | 10 | 17 | 11 | 4 |

Pipinus ultimo exterminio Aquitaniam atterit, Santonas capit, ibique Waiferi matrem, sorores & neptes captas secum abducit.

Romæ Paulo papa mortuo, Constantinus quidam subitò ordinatur sacerdos ex laico, & tyrannica ambitione papatu invaso, ecclesiæ Dei magno fuit scandalo. Contra hunc Philippus à quibusdam Romanorum papa constituitur, & non multo pòst deponitur.

768 | 27 | 11 | 18 | 12 | 5 |

Longa contentio inter Pipinum & Waiferum finitur, quia Waiferus à suis, malorum pertæsis, in gratiam Pipini perimitur; & non multo pòst Pipinus moritur. Carolus, filius ejus, pro felicitatis magnitudine agnominatus est Magnus: compartito cum fratre suo Carlomanno regno, regnat post eum annis 47. Et Carolus quidem Noviomi *(b)* regiam accepit coronam, Carlomannus verò in urbe Suessonica.

Constantino pseudo-papa per zelum fidelium ab ecclesia deturbato, oculisque privato, Stephanus Romanæ ecclesiæ 92 *(c)* præsidet. Hic tam à Gallia, quàm ab Italia episcoporum synodum Romæ congregat, in qua omnia à Constantino ordinata reordinat, præter baptismum & chrisma: decernente synodo, ut episcopi ab illo consecrati, ad gradum, quem ante hanc consecrationem habebant, redirent, & si digni judicarentur, iterum electi iterum consecrarentur; presbyteri verò ac diaconi ab

(a) Vide, quæ notavi ad *REGINONIS a. 768.*

(b) *REGINO ad a. 768. in Novioma Civitate. FREDEGARIUS Chron. cont. c. CXXXVII. ad Noviomen urbem*, hodie *Noyon*. De quo *VALESIUS Not. Galliarum, voce Noviomagus: Est ad Indellam fluvium vicus non procul à ponte Arcus & Sequana, Noyon sur Andelle, alias Nogent vulgo dictus: quem olim Noviomagum primo, deinde truncato nomine, Noviomum dictum esse, existimo.*

(c) Mir. *XCIII.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Sarracenor.* | *Francorum.* | *Longobardorum.* | *Bulgarorum.* | *Anni domini.*

ab illo consecrati, similiter ad priorem gradum redirent, & ipsi, si digni essent, iterum quidem consecrarentur, sed ad altiorem gradum vel ordinem nunquam ascenderent; laici verò ab illo in diaconos vel presbyteros ordinati omnino degradarentur; & in religioso habitu perseverarent. Venerationem etiam sanctarum imaginum confirmat, earumque prophanatores anathematizat. Constituit etiam, ut in omni die Dominico, ad Missam: GLORIA IN EXCELSIS DEO, cantetur.

| 28 | 12 | 1 | 13 | 6 | 769

Hunaldo in Aquitania rebellionem meditante, Carolus Aquitaniam petit, omnesque Aquitanios & Wascones in deditionem accipit. Hunaldum, qui ad Lupum, Wasconum ducem, fugerat, à Lupo sibi cum uxore remissum abducit, & sic Aquitanicum bellum finit.

Desyderius, rex Longobardorum, sub obtentu orandi Romam ingressus, aliquos nobilium Romanorum captos excæcavit.

| 29 | 13 | 2 | 14 | 7 | 770

Constantinus imperator omnino à Deo aversus, virum sanctum Stephanum, per quadraginta *(a)* annos inclusum, etiam gentilibus reverendum, amara morte martyrizavit. Omnes sibi subjectos jurare coëgit super sanctæ crucis lignum, ne aliquem Dei sanctorumque ejus imaginem venerarentur, eos, qui vigilias Deo agebant, eos, qui ecclesiis assueti religiosè vivebant, eos, qui Dei genitricem invocabant, eos, qui à juramentis & immundiciis abstinebant, eos, qui reliquias sanctorum penes se habebant, hos & hujusmodi damnans patrimoniis privabat, & omnibus modis cruciabat. Qui reverentiores erant eorum, barbis cera & pice illitis eos amburebat, monachos, ut uxores, & monachas, ut viros ducerent, cogebat. Quod multi vitantes, martyrium meruerunt, nec sub alicujus gentilis persecutione plures, quàm sub hoc martyrizati sunt.

Thelerigus Bulgaribus dominatur.

| 30 | 14 | 3 | 15 | 1 | 771

Carlomannus rex, regis Caroli frater, obiit. Pars regni ejus partibus Caroli se unit. Uxor ejus cum filiis & Anthario Franco ad Desyderium, regem Italiæ, confugit. 553

Hunaldus, dux Aquitaniæ, Romam, quasi ibi perseveraturus venit. Qui ad Longobardos fugiens apostatavit, ibique non multo pòst lapidibus obrutus, malè periit.

Constantinus imperator, contra Bulgares navali prælio pugnaturus, navibus suis ferè duobus millibus impetu Aquilonis contritis, totum penè amisit exercitum.

| 31 | 15 | 4 | 16 | 2 | 772

Adrianus papa Romanæ ecclesiæ 93 *(b)* præsidet. Hic ad reprimendam rabiem hæreticorum, imagines Dei sanctorumque execrantium, nimis laboravit, & libro adversus eos edito, multis scripturarum inductionibus roborato, eorum errores infirmavit, fidemque rectam solidavit. Hic in offertoriis, & offertoriorum versibus, quod geminatum est, geminavit.

Carolus rex ad Saxonicum bellum animum intendit, Heresburch, castrum Saxonum, capit, Hormensul fanum destruit, ibique siti laborante exercitu subitò in torrente largissimæ aquæ effusæ sunt divino nutu, votique compos Carolus, obsides pacis accepit à Saxonibus. *Obiit sancta Amalberga Virgo.*

(a) Mir. *LX.*
(b) Mir. *XCIV.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Sarracenorum.*	*Francorum.*	*Longobardor.*	*Bulgarorum.*
	32	16	5	17	3

773 Adrianus papa, ad tuendas res ecclesiæ, Carolum Romam accersit. Quo pergens, Papiam obsidet, ibique relicto exercitu, Romam pervenit, sanctam Resurrectionem ibi peregit, postea rediens, Papiam cepit. Iterumque Romam rediit, synodum constituit cum Adriano papa, aliisque 153 religiosis episcopis & abbatibus, in qua Adrianus papa cum universali synodo, dedit ei jus eligendi pontificem, & ordinandi apostolicam sedem, dignitatem quoque principatus insuper archiepiscopos & episcopos, per singulas provincias ab eo investituram accipere definivit, & ut nisi à rege laudetur & investiatur episcopus, à nemine consecretur; omnesque huic decreto rebelles anathematizavit, & nisi resipiscerent, bona eorum publicari. *(a)*

774	22	17	6	18	4

Saxones, rupto pacis fœdere, Francorum fines premunt igne & cæde, sed tamen ecclesiam in Fritislar non queunt incendere, quam sanctus Bonifacius benedixit, eamque nunquam cremandam prædixit.

Carolus Saxoniam repetens, tripartito exercitu concurrit Saxonibus, eique victoria provenit in omnibus.

Carolus rex, offensus dissonantia ecclesiastici cantus inter Romanos & Gallos, & judicans, justius esse de puro fonte, quàm de turbato rivo bibere, duos clericos Romam misit, ut authenticum cantum à Romanis discerent, & Gallos docerent, & primo per hos Metensis ecclesia, & per illam omnis Gallia ad auctoritatem Romani cantus revocata est.

Inter obsidendum, rex Carolus, diviso exercitu multas urbes ultra Padum comprehendit, inter quas Veronam capit, in qua Antharius Francus, cum uxore Carlomanni & filiis ejus latens, se cum eis regi dedit. Adelgisus verò, Desyderii regis filius, qui illuc fugerat, inde elapsus Constantinopolim fugit.

Obsidionem Papiensium pestilentia mortalitatis aggravante, civitas regi Carolo aperitur.

Desyderius rex, cum uxore & filia, & cunctis principibus capitur, & perpetuo exilio ad Gallias, Agilfredo, *(b)* Laodicensium episcopo, dirigitur. Quicquid per multa tempora Longobardi Romanis abstulerant, Carolus eis restituit. Regno verò Longobardorum destructo,
554 totam Italiam sub jure regni Francorum redigit. Taliter Longobardi victi regnare destiterunt, post annos ducentos quatuor, ex quo in Italia regnare cœperunt.

§ *Regnum Longobardorum finitur.*

775	34	18	7	5

Constantinus imperator contra Bulgares vadit, sed pax inter eos convenit. Non multo pòst autem, rupto à Bulgaribus pacto, imperator eos ex improviso aggressus, nobiliter de eis triumphavit.

Carolus rex Segeburch, castrum Saxonum, capit, ter cum eis confligit, & victor obsides pacis ab eis accepit.

Sanctus Rumboldus Episcopus ab impiis occiditur.

776	35	19	8	6

Constantinus imperator plaga pessimi incendii divinitus percutitur,

(a) Mir. saltim ad h. an. habet: *Adriano Papa contra Desiderium Regem conquerente, de multis injustitiis, Karolus Italiam petit, & Desiderium, intra Papiam clausum, obsidet.*

(b) Vide, quæ supra notavi *a. 762.*

Digitized by Google

Romanorum	*Sarracenorum.*	*Francorum.*	*Bulgarorum.*	*Anni domini.*

tur, & clamans, adhuc vivus igni ſum inextinguibili traditus, miſerabiliter moritur, poſt quem filius ejus Leo imperat annis quinque.

Habdas etiam Ammiras moritur, poſt quem Mady Sarracenis imperat annis novem. In Italia quibusdam rebellionem meditantibus, Italiam repetit potens rex Carolus, urbem Forum Julii capit, & ducem ejus, Rotgandum, rebellionis incentorem, decollari præcipit, captaque Tarviſio urbe, cæteris majeſtate ſui nominis terrorem incutit.

Saxonibus Heresburch caſtrum obſidentibus, gloria Dei ſuper eccleſiam apparuit omnibus, duobus ſcilicet ſcutis, ſanguineo colore flammantibus, quosdam motus ut in bello per aëra dantibus.

Carolus Saxoniam, velut tempeſtas, proterit, munitiones irrumpit, & ad hoc eos impellit, ut & ſe & patriam ei dedant, & datis obſidibus ſe Chriſtianos futuros ſpondeant.

| 1 | 1 | 9 | 7 | 777 |

Winthichindus, dux Saxonum, in Normanniam fugit. Saxones baptizati paciſcuntur, ut ingenuitatem ſuam & omnia ſua perdant, ſi unquam a fidelitate Chriſti & regis deſiſtant.

| 2 | 2 | 10 | 8 | 778 |

Carolus in Hiſpania Cæſarauguſtam vaſtando delet, Pampilonam obſidet, ejusque captæ muris deſtructis, Waſcones, duosque Sarracenorum regulos ſibi ſubjicit, aliasque urbes in deditionem accepit.

Saxones ſuaſu Winthichindi Franciam atterunt, ſed à Carolo victi, fuga ſibi conſulunt.

Thelericus Bulgar ad Leonem imperatorem fugit, quem baptizatum imperator patricium facit.

Tardamus *(a)* Bulgaribus dominatur.

| 3 | 3 | 11 | 1 | 779 |

Leo imperator Syriam incurſat.

Carolus rex in Saxonia Weſtphalos ſibi ſubjugat.

Hilterandus, dux Spoleti, Carolo regi ſe ſubdit, ejusque gratiam multis muneribus redimit.

| 4 | 4 | 12 | 2 | 780 |

Carolus rex Albiam fluvium transgreditur, ibique in ejus gratiam Bardogavenſes & Norduitæ *(b)* baptizantur.

Thaſſilo, dux Bajoariæ, contra Carolum regem rebellat, hortatu uxoris ſuæ, quæ filia erat Deſyderii regis, & exilium patris ſui per maritum ſuum vindicare tentabat.

Obiit ſanctus Sturmi, primus abbas Fuldenſis.

| 5 | 5 | 13 | 3 | 781 |

Leo imperator, cùm inſaniret cupiditate circa pretioſos lapides, adamavit magnam eccleſiæ coronam, & accipiens portavit eam, & exierunt carbunculi in capite ejus, & captus à febre, mortuus eſt. Poſt quem uxor ejus Irene, cum filio ejus Conſtantino, imperat annis decem. 555

Mady Ammiras multos utriusque ſexus pro Chriſto martyrizat.

Carolus rex orationis cauſa Romam vadit, ibique filii ejus unguntur in reges, Pipinus ſuper Italiam, & Ludovicus ſuper Aquitaniam.

Thaſſilo, dux Bajoariæ, ab Adriano papa Carolo regi reconciliatur.

| 1 | 6 | 14 | 4 | 782 |

Conſtantinopoli quidam laminam auream invenit, & in ea virum jacentem,

(a) Mir. *Chardamus.*

(b) Potius *Nortliutæ*, vide, quæ notavi ad *REGINONIS a. 881.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Sarracenorum.*	*Francorum.*	*Bulgarorum.*

jacentem, cum hac ſcriptura: *Chriſtus naſcetur ex virgine Maria, & credo in eum. Sub Conſtantino & Irene imperatoribus, ô Sol, iterum me videbis. (a)*

Saxones rebellant, & à Carolo bello victi, ſeditioſos usque ad quatuor millia quingentos, ei tradunt, & obſides ei tribuunt.

| 783 | 2 | 7 | 15 | 5 |

Item Saxones rebellant, & à Carolo rege victi, penè usque ad internicionem delentur.

| 784 | 3 | 8 | 16 | 6 |

Saxones & Friſones rebellant & vincuntur.

Weſtphali à Carolo, Caroli regis filio, debellantur.

Sanctus Gregorius, Epiſcopus Ultrajectenſis, moritur.

| 785 | 4 | 9 | 17 | 7 |

Mady Ammiras moritur, poſt quem Moyſes Sarracenis annis duobus principatur.

Carolus Saxoniam depopulatur.

Winthichindus & Albion, duces Saxonum, Carolo reconciliati baptizantur, & motus Saxonum reprimuntur.

| 786 | 5 | 1 | 18 | 8 |

Carolus rex Adulphum Seneſcalcum ſuum contra Britones mittit, & per eum multa Britonum caſtra & principes eorum capit.

Signum crucis in veſtibus hominum apparebat.

| 787 | 6 | 2 | 19 | 9 |

Moyſes Ammiras moritur, poſt quem Aaron, frater ejus, Sarracenis annis 21 *(b)* principatur.

Carolus rex Romam venit, & contra Heregiſum, Beneventi ducem, vadit. Heregiſus, muneribus & obſidibus datis, gratiam ejus redimit.

Bellum inter Francos & Avaros oritur.

Sanguis de cœlo & terra profluxit.

| 788 | 7 | 1 | 20 | 10 |

Thaſſilo, dux Bajoariæ, contra Carolum regem reus majeſtatis adjudicatur, unde à Carolo attonſus, cum filio ejus Theodone in monaſterium relegatur.

In Italia, inter Græcos & Romanos pugnatur.

Secundò in Italia, inter Francos & Avaros pugnatur.

Tertiò, inter Avaros & Bajoarios pugnatur.

Quartò, inter Avaros & Francos pugnatur, & in omnibus Carolus ſuis proveniſſe victoriam lætatur.

Inſtantia Tharaſii, patriarchæ Conſtantinopolitani, & Adriani papæ, ſecundò apud Niceam univerſalis ſynodus 350 epiſcoporum congregatur, in qua fides catholica, in præſentia Irenes, & filii ejus Conſtantini, cunctorum ſubſcriptione roboratur, & hæreſis execrantium imagines Dei in perpetuum abdicatur.

Conjuratio valida facta eſt ab Auſtraſiis contra Carolum regem, auctore Harderico; *(c)* qua detecta, multi aut membris truncantur, aut exiliantur.

| 789 | 8 | 2 | 21 | 11 |

156 Carolus Coloniæ ſuper Rhenum pontes duos conſtruit & munit, & Sclaviam ingreſſus, eam ſibi ſubigit.

Adelgi-

(a) Vide infra *WERNERUM ROLEWINCK a. 742.*
(b) Mir. *XXIII.*
(c) De hac conjuratione egi uberius ad *ANNALES FULDENSES a. 885.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Sarracenorum.*	*Francorum.*	*Bulgarorum.*	*Anni domini.*

Adelgiſus, filius Deſyderii regis, qui, victo patre ſuo, ad Græcos confugerat, animatus auxilio Græcorum, ad Italiam venit, aut ad repetendum regnum, aut ad inferendam ultionem, qui, initio bello cum Francis detentus, ab eis amara morte peremptus eſt.

| 9 | 3 | 22 | 12 | 790 |

Carolus rex, honeſtati eccleſiaſticæ omnino intentus, legendi & pſallendi diſciplinam diligenter correxit. Perpendens enim iterum, Gallos à Romanis in cantando diſcrepare, Metenſes verò ſola naturæ levitate, paululum quid diſſonare, per cantores rurſus ſibi ab Adriano papa à Roma directos, diſſonantiam cantus correxit. Circa pauperes etiam ſollicitus, non ſolum in regno ſuo, verùm etiam trans maria in Ægypto, in Syria, in Africa, præcipuè in Hieroſolymis, liberalitate eleemoſynarum, Chriſtianis pauperibus ſolatiabatur, transmarinorum regum amicitias ob hoc expetens, maximè, ut Chriſtianis ſub eis degentibus eſſet relevatio.

Alchinius *(a)* de Britannia oriundus, magiſter delicioſus regis Caroli, ſcientia literarum præpollet in Gallia, cujus præcipuè magiſterio ipſe rex omnes artes liberales didicit. Hic multa ſcripſit, inter quæ eminent libri de ſancta Trinitate ſcripti ad ipſum regem. Hic etiam juſſu ipſius regis divinam correxit hiſtoriam.

| 10 | 4 | 23 | 13 | 791 |

Conſtantinus matrem ſuam Irenem imperio privat, ſolusque annis 7 *(b)* imperat.

Carolus rex regnum Avarorum terra marique impetit, eisque in ſola fuga ſpem evadendi relinquit.

| 1 | 5 | 24 | 14 | 792 |

Hoc tempore in Flandria principabatur Lidericus Harledecenſis, *(c)* pater Ingerranni, qui genuit Andracum, patrem Balduini ferrei, qui duxit Iuditham, filiam Caroli Calvi.

Conſtantinus imperator congreſſus Chardamo Bulgari, turpiter victus dehoneſtatur. Chardamus ſublato regio omni apparatu ditatur.

Pipinus, Caroli regis ex concubina filius, gibbo deformis, à quibusdam Francorum primoribus promiſſione regni illectus, contra patrem conjuravit. Unde convictus tonſoratur, & in Prumia cœnobio retruſus, usque ad finem vitæ Deo militavit.

Complices verò conjurationis alii exiliantur, pauci perimuntur.

| 2 | 6 | 25 | 15 | 793 |

Feliciana hæreſis condemnatur, & in præſentia Adriani papæ ab ipſo Felice auctore abdicatur. Hæc hæreſis aſſerebat, filium Dei in divina natura verum Deum eſſe, in humana verò natura nuncupativum, item in divina natura verum eſſe filium Dei, in humana verò adoptivum, unam perſonam Dei & hominis dividens in duas perſonas, ſcilicet veri filii, & adoptivi.

Saxones in fide Dei & fidelitate regis vacillant.

| 3 | 7 | 26 | 16 | 794 |

Conſtantinus imperator multos principum ſibi ſuſpectos oculis privat.

Carolus

(a) Mir. *Alchuinus.*
(b) Mir. *VI.*
(c) Potius *Harlebecenſis.* Vide *JO. BUZELINI Annal. Gallo-Flandr. lib. III. pag. 94.*

Anni domini.	*Romanorum.*	*Sarracenorum.*	*Francorum.*	*Bulgarorum.*

Carolus rex, non ſolùm patria lingua, ſed etiam peregrinis linguis eruditus, barbara & antiquiſſima carmina, quibus veterum regum bella & actus canebantur, ſcripſit & memoriæ mandavit. Inchoavit etiam Grammaticam patrio ſermone. Menſibus anni juxta propriam, id eſt, Teutonicam, linguam vocabula impoſuit, ventos etiam duodecim propriis nominibus appellavit, cùm antea quatuor tantùm cardinales venti nominarentur.

557 795 | 4 | 8 | 27 | 17 |

Saxones, virtute Caroli conterriti, reddunt ſe Chriſti & regis fidelitati.

Carolus rex, Chriſtianam religionem ſanctè ac piè colens, eccleſias Dei omnimodis honorabat, & ornabat ſacris vaſis ac veſtibus, edicens, ut ne janitoribus quidem liceret, communi habitu in eccleſia miniſtrare. Extruxit etiam Aquisgrani baſilicam plurimæ pulchritudinis, ad cujus ſtructuram à Roma & Ravenna columnas & marmora devehi fecit.

796 | 5 | 9 | 28 | 18 |

Leo Romanæ eccleſiæ 94 *(a)* præſidet. Qui mox clavum confeſſionis ſancti Petri cum vexillo Romanæ urbis Carolo regi miſit.

Withan, rex Abroditorum, à Saxonibus perimitur.

797 | 6 | 10 | 29 | 19 |

Henricus, dux Forojulianorum, expoliato in Pannonia Avarorum principe Yringo, inæſtimabilem theſaurum ejus miſit regi Carolo.

Thudin, princeps Avarorum, ſe & patriam ſuam Carolo regi dedit, & gratiam baptiſmi percepit.

798 | 7 | 11 | 30 | 20 |

Irene imperatrix, ſuo erepto ſibi imperio, fœmineo dolore abuſa, Conſtantinum, filium ſuum, oculis & imperio privat, & ſola annis quatuor *(b)* imperat.

Thatin Hiſpanus, Barcinonæ præfectus, ſe Carolo regi dedit, & Barcinonam, quæ ab illo deſciverat, reddit.

Adelphon, rex Galliciæ, regi Carolo multa munera mittit.

Carolus rex Saxones gravi prælio vincit.

Sol obtenebratus eſt per dies 17.

799 | 1 | 12 | 31 | 21 |

Conſtantinus imperator moritur.

In Hiſpania Barcinona, Sarracenis reddita, à Caroli militibus eſt obſeſſa.

Leonem papam, celebritatem litaniæ majoris agentem, Romani capiunt, linguam ei oculosque evellunt. Cui voce & viſu reddito divinitus, iterum oculos & linguam eruunt radicitus, qui de manu eorum erutus, ad Carolum fugit, *quantocyus*.

Henricus, dux Forumjulianorum, à ſuis perimitur.

800 | 2 | 13 | 32 | 22 |

Gens Avarorum à fide deficit.

Carolus rex Leonem papam in ſede Romana relocat, ipſe quoque Romam properat, cauſas examinat, reos legaliter damnat, ſicque omnes Romanorum motus ſedat.

Baleares inſulæ, auxilio Francorum, à Sarracenis defenſantur.

Per Widonem, Caroli ducem, Britones vincuntur, & in deditionem recipiuntur.

Gerar-

(a) Mir. *XCV.*
(b) Mir. *III.*

Digitized by Google

Romanorum.	Sarracenorum.	Francorum.	Bulgarorum.	Anni domini.

Gerardus, *(a)* dux Bajoariæ, in Pannonia Avaris congreſſus perimitur, de quo in viſione Wethini legitur, quòd inter martyres annumeratus ſit.

In menſe Julio, contra naturam, aſpera & gelu concreta bis fuit pruina, ſed nihil fructibus nocuit.

| 3 | 14 | 33 | 23 | 801 |

Romani, qui ab imperatore Conſtantinopolitano jam diu animo deſciverant, nunc accepta occaſionis opportunitate, quia mulier, excæcato imperatore Conſtantino, filio ſuo, eis imperabat, uno omnium conſenſu, Carolo regi imperatorias laudes acclamant, eumque per manum Leonis papæ coronant, Cæſarem & Auguſtum appellant, Pipinum verò, filium ejus, regem Italiæ ordinatum collaudant.

Barcinona capitur. 558

Amymurlim, rex Perſarum, Carolo imperatori elephantem & munera multa mittit.

In Italia quoque Theate civitas à Francis capitur.

Sanctus Salvius epiſcopus, veniens ab Aquitania, ad Fiſcum Voluntianas, *(b)* à Winigardo, filio Genardi, *(c)* procuratoris ipſius Fiſci, martyrizatur, & ſuper ejus corpore requirendo Carolus Magnus imperator divinitus tertio admonitus, corpus quidem inventum honorificè ſepelivit, interfectores autem ejus gravi pœna mulctavit, nec tamen per hoc in eos ultio divina ceſſavit.

§ Immutato ordine regnorum, immutandus eſt etiam ordo titulorum, quia ab hinc ſub uno comprehendendum eſt regnum Francorum & regnum Romanorum. Et Conſtantinopolitanum regnum diſtinguendum eſt à regno Romanorum.

EX quo Byzantium, Thraciæ civitas, à primo Conſtantino in novam ampliata eſt, & in regiam urbem exaltata, & translata in illam omnis Romanæ dignitatis gloria, in ſedem Romani imperii dedicata, & nova Roma eſt appellata, evolutis annis circiter 468, diviſo à Conſtantinopoli Romano imperio, Carolus primus Francorum imperavit Romanis annis 13. *(d)*

| 1 | 34 | 4 | 15 | 24 | 802 |

Carolus imperator per omne imperium ſuum legatos ad faciendum judicium & juſtitiam cunctis dirigit, & legis capitula 23 inſtituit.

Legati imperatoris Caroli, ab Aaron Ammira venientes, inter cætera munera corpora etiam Cypriani, Carthaginenſis epiſcopi & martyris, & Sperati, primi Scillitanorum martyrum, & caput Panthaleonis martyris in Franciam afferunt.

Nicephorus Irenem imperio depoſitam exilio relegat, & ipſe Conſtantinopoli annis 8 imperat.

| 2 | 35 | 1 | 16 | 25 | 803 |

Irene imperatrix in exilio moritur.

Nicephorus Imperator Sarracenis congreſſus, peſſime vincitur.

(a) Mir. *Geroldus.*

(b) Potius ad Vicum Valentianas, *Valenciennes*, ubi ſepultus S. Salvius. Dum vero plures apud Gallos occurrunt Salvii, iſtos diſtinguit *FRANCISCUS LANOVIUS de Sanctis Francia Cancellariis p. 67.*

(c) Mir. *Gerardi.*

(d) Mir. rectius *XIV.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Conſtantinop.*	*Sarracenorum.*	*Bulgarorum.*

Carolus imperator omnes Saxones, trans Albiam morantes, in Franciam transtulit, pagosque eorum Abrotidis dedit.

In Italia civitates Oſtona & Lucena, contra Carolum ſentientes, in deditionem accipiuntur. Carolus, per omne imperium ſuum juſtitias facit, & legis capitula 29 inſtituit. Aaron Ammiras cum trecentis millibus contra Nicephorum imperatorem aſcendit, quem non ferens Nicephorus turpe fœdus iniit, pactus ſe ei daturum annuatim tricena millia numismatum, & tria numismata in tributum capitis Imperatoris, & tria pro capite filii ſui.

804 | 3 | 36 | 2 | 17 | 26 |

Leo papa ad Carolum imperatorem in Franciam venit.

Nicephorus imperator, fœdere cum Sarracenis ſoluto, multa incommoda contulit imperio ſuo.

Godefridus, rex Danorum, multa contra vicinas gentes abutens inſolentia, pacem ab imperatore Carolo expetit.

Avari, qui & Hunni, longo contra Francos bello perdomiti, adeò a fortitudine ſua & potentia ſunt diminuti, ut, qui alios ultro ſolebant laceſſere, jam nec ſe ab aliis valeant tueri, quia in hoc bello omnis eorum gloria & nobilitas periit, & quicquid pecuniæ & theſauri per tot ſecula orbem terrarum vincendo ſibi congeſſerant, totum modò victoriæ Francorum ceſſit, & nullo unquam bello tam multa ſpoliorum quantitate *Francia* ditata fuit.

805 | 4 | 37 | 3 | 18 | 27 |

559 Carolus imperator, indignantibus contra ſe imperatoribus Conſtantinopolitanis, propter invidiam imperatorii nominis à Romanis ſibi impoſiti, magna patientia & magnanimitate eos tulit. Et quia ſuſpectam habebant ſuam potentiam, crebris legationibus ſibi eos firmiſſimo fœdere conciliabat.

Avari, non ſufferentes infeſtationem Sclavorum, à Carolo imperatore inter Sabariam & Charantanum *(a)* impetraverunt habitandi locum, ibique ſine regni nomine reſederunt ſub ditione Francorum.

Carolus, filius imperatoris Caroli, Bethemanos *(b)* rebellantes devicit, & Lethonem *(c)* eorum ducem peremit.

806 | 5 | 38 | 4 | 19 | 28 |

Carolus in filios ſuos partitionem regni facit, & inde teſtamentum factum ſua & Leonis papæ auctoritate roboravit.

Bethemani, Sclavis auxiliantibus, ubique graſſantur, ſed à Carolo, imperatoris filio, fortiter debellantur.

807 | 6 | 39 | 5 | 20 | 29 |

Chudmeid Ammiræus, miſſus ab Aaron ad excidendam Lyciam, cùm veniſſet Myrrheam, niſus ſancti Nicolai conterere arcam, pro ea contrivit aliam, & pro temeritate incurrens Dei vindictam, ſubſequente inevitabili tempeſtate claſſem amiſit totam.

Rex Perſarum Carolum imperatorem precioſis muneribus per legatos honorat.

Carolus imperator, per manum Pauli diaconi ſui decerpens optima quæque de ſcriptis Catholicorum patrum, lectiones unicuique feſtivitati convenientes per circulum anni in eccleſia legendas compilari fecit.

Sarraceni,

(a) Vide, quæ notavi ad *REGINONIS a. 805.*
(b) Potius *Behemanos.*
(c) Aliàs *Letzo*, vel *Lecho.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Conſtantinop.*	*Sarracenorum.*	*Bulgarorum.*	*Anni domini.*

Sarraceni Sardiniam depopulantur, ſed à Pipino, rege Italiæ, ſuperantur.

Chrunnus Bulgaribus dominatur.

| 7 | 40 | 6 | 21 | 1 | 808 |

In Britannia Eardulphus, rex Nordanimbrorum, patria & regno pellitur, ſed ad Carolum imperatorem veniens, per eum regno & patriæ reſtituitur.

Aaron Ammiras moritur, poſt quem Muhammad annis quinque principatur.

| 8 | 41 | 1 | 1 | 2 | 809 |

Pipinus, rex Italiæ, Venetiam bello ſibi ſubigit, & non multo pòſt Mediolani obiit, & Carolus imperator Venetiam Nicephoro reddit, qui Nicephorus novis & injuſtis legibus omnes ſuos exacerbat, & Dei iram in ſe exaggerat.

Godefrido, Danorum rege, mortuo, Hemingus, filius ejus, pacem expetit ab imperatore Carolo.

Walchandus epiſcopatum Leodicenſem ſuſcipit, qui in Ardamna, *(a)* Andagium cœnobium conſtruxit.

| 9 | 42 | 2 | 2 | 3 | 810 |

Carolus in tres partes regni ſui tres exercitus miſit, unum trans Albiam, qui Hilliones *(b)* debellavit, unum in Pannoniam, qui reliquias Hunnorum & Sclavos compreſſit, unum contra Britones, qui eorum perfidiam contudit, & ubique ſibi victoria provenit.

Carolus *Rex*, filius ejus major natu, obiit.

Carolus imperator rerum ſuarum hæredem Chriſtum teſtamento facit, & quicquid in re mancipi habebat, in tres partes diviſo, tertiam eorum partem pauperibus & famulantibus palatio delegavit, duas verò partes in partes viginti unam ſubdiviſit, & metropolitanis epiſcopis, qui totidem ſibi ſuberant, diſtribuit, ut metropolis eccleſia tertiam aſſignatæ ſibi partis haberet, & duas inter ſuffragantes epiſcopos divideret. 560

Nomina archiepiſcopalium civitatum, quæ erant ſub Carolo:

Roma, Ravenna, Mediolanum, Forumiulii, quæ & Aquileia, Gradus, Colonia, Moguntia, Juvavum, quæ & Salzburch, Treveris, Senonis, Veſontio, Lugdunum, Vienna, Rothomagus, Remis, Arelas, Tharenteſia, Ebredunum, Burdegala, Turonis, Bituricæ.

Nicephorus imperator Bulgariam ingreditur, & quia victoriæ temperare neſcivit, à Bulgaris cum multo ſenatorii ordinis numero perimitur.

Stauratius, filius ejus, poſt eum anno uno imperat.

| 10 | 43 | 3 | 1 | 4 | 811 |

Hemingus, rex Danorum, moritur, poſt quem duo inter ſe de regno contendentes, bello colliduntur, in quo penè undecim millia Danorum perimuntur.

Moguntiæ pons quingentorum paſſuum longitudinis trans Rhenum, quem Carolus imperator per decem annos ingenti labore & mirabili opere de lignis conſtruxerat, ita ut perpetuò durare poſſe videretur, ita tribus horis conflagravit, ut ne una quidem haſtula ſuper aquam remaneret.

Stauratio depoſito, Michaël imperat poſt eum annis 2 *(c)*

(a) Arduenna *Sylva.*
(b) Aliàs *Linones*, vide, quæ notavi ad *REGINONIS a. 808.*
(c) Mir. *III.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Conſtantinop.*	*Sarracenorum.*	*Bulgarorum.*
	11	44	1	4	5
812	Carolus imperator Ludovico, filio ſuo, coronam imperialem imponit, & Bernardum, filium Pipini regis, Italiæ regem facit. In Francia apud cœnobium Elnonenſe, *(a)* ſanctus Amandus à Lanthario *(b)* elevatur, à depoſitione ejus anno circiter 152. Cujus corpore adhuc integro invento, cùm ejus capilli & ungues, qui excreviſſe videbantur, præciderentur, & de ore ejus dentes adhibita forcipe extraherentur, ſanguis inde profluxit, qui ad memoriam poſterorum adhuc ſervatur.				
813	12	45	2	5	6
	Carolus imperator per totas Gallias concilia ſuper ſtatu eccleſiarum ab epiſcopis celebrari edicit. Unum fuit Moguntiæ, alterum Remis, tertium Turonis, quartum Cabilonis, quintum Arelati. Mahummad Ammiras fratri ſuo Habdalæ congreditur, à quo ſuperatus, eum ſibi conregnare invitus patitur, & hoc bello regnum Sarracenorum per aliquot annos diſcinditur. Michaël imperator, Chrunno Bulgaro congreſſus, de bello victus fugit, & ex deſperatione rerum monachus factus imperium deponit. Poſt quem Leo annis 8 imperavit.				
814	13	46	1	1	7
	Carolus imperator glorioſus, regno & imperio ſuo pacato & dilatato, ſtatu quoque eccleſiæ ſanctè & religiosè ordinato, moritur & ſepelitur Aquis, anno ætatis ſuæ 72. Qui pro magnitudine operum agnominatus eſt Magnus, cujus vitam Emardus deſcripſit, poſt quem Ludovicus, filius ejus, imperavit annis 26.				
815	1		2	2	8
	Inter Ludovicum & Leonem imperatorem pax firmatur. Harioldus, rex Danorum, patria & regno pulſus à filiis Godefridi, ad imperatorem Ludovicum veniens, implorat opem recuperandi. Chrunnus ſucceſſu lætatus, Conſtantinopolitanos incurſat inſolentius, & usque ad portas urbis vagatur crebris incurſibus.				
816	2		3	3	9
	Stephanus, Romanæ eccleſiæ 95 *(c)* præſidet. Hic mox in Franciam venit, & Ludovicum imperatorem Remis coronavit. Ludovicus imperator exercitum contra Danos mittit, & per eum obſides accipit.				
561 817	3		4	4	10
	Paſchalis Romanæ eccleſiæ 96 *(d)* præſidet. Waſcones ab imperatore Ludovico deſiſtunt, ſed ab ejus exercitu edomiti citò reſipiſcunt.				
818	4		5	5	11
	Cloamir, *(e)* rex Abroditarum, ab imperatore Ludovico deficit, & ad Danos tranſit.				

(a) De hac *VALESIUS not. Galliarum, voce Elno : Amandus, Trajectenſis Epiſcopus, in loco Cœnobioque Elnone, quod ædificaverat, admodum ſenex deceſſit ac ſepultus eſt : quod Monaſterium Turnaco proximum, & à fluvio Elnone cognominatum, nunc ex nomine auctoris ſui appellatione tracta, vulgo S. Amandi Cella nuncupatur S. Amand.*

(b) Mir. *Lothario.*

(c) Mir. *XCVI.*

(d) Mir. *XCVII.*

(e) Mir. *Scloamyr.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Conſtantinop.*	*Sarracenorum.*	*Bulgarorum.*	*Anni domini.*
5		6	6	12	

Ludovicus imperator Britones ſibi ſubigit. Murmanus verò, dux eorum, qui nomen ſibi regis uſurpaverat, ab eis perimitur. 819

Bernardus, rex Italiæ, conſpirationis contra imperatorem factæ accuſatur, & reus majeſtatis adjudicatus, primo oculis & regno, dehinc vita privatur. Harioldus in regnum Danorum à Ludovico remittitur.

6		7	7	13	820

Cloamir, rex Abroditarum, & Lupus, rex Waſconum, damnati capitis ab imperatore Ludovico exiliantur.

Aquisgrani generali conventu habito, per diſpoſitionem imperatoris Ludovici, epiſcoporumque & abbatum aliqua capitula, ad uſus Regularium monachorum addita ſunt, & multa ſanctarum ſcripturarum compilatione facta, clericorum & clericalium ſanctimonialium regulæ conſtitutæ ſunt.

§ Deficiente hiſtoriarum narratione, ceſſat etiam narratio de regno Bulgarorum & Sarracenorum.

Romanorum.	*Francorum.*	*Conſtantinopolitan.*	
7	8	8	821

PAſchalis papa corpus ſanctæ Cæciliæ virginis, ipſa revelante invenit, aureis velatum indumentis ſanguine ipſius adhuc infuſis, & ipſam & corpora ſanctorum, Valeriani ſponſi ejus, & Tiburtii, & Maximi, Urbani quoque papæ, in eccleſiam à ſe eis ædificatâ tranſpoſuit.

Ludovicus imperator partitionem regni inter filios ſuos factam confirmat ſacramentis optimatum ſuorum.

Leo imperator Græcorum perimitur in palatio ſuo, conſpiratione optimatum ſuorum, & præcipuè Michaëlis, domeſticorum comitis, & ipſe Michaël imperavit annis novem.

8	1	1	822

In Thuringia ceſpes longitudine pedum quinquaginta, latitudine quatuor denum, altitudine ſeſquipedali, ſine manibus de terra præciſus & ſublevatus eſt, & ultra pedes viginti quinque translatus eſt.

In Saxonia tellus in modum aggeris, limite unius leucæ, intumuit.

9	2	2	823

Elevatio ſancti Urſinari, confeſſoris Lobienſis, celebratur.

Drogo, frater Ludovici imperatoris, fit Metenſium epiſcopus.

Lotharius, filius imperatoris, à patre in Italiam dirigitur, qui à Paſchali papa conſecratus, coronam regni, & imperatoris atque Auguſti nomen accepit.

Romæ quidam nobilium perimuntur, pro eo quòd proniores eſſe juſto viderentur ad fidelitatem Lotharii imperatoris. Quod crimen cùm etiam in ipſum papam Paſchalem intorqueretur, papa ſe apud imperatores excuſat, & de hoc crimine coram populo & legatis imperatoris, Romæ cum magno epiſcoporum numero ſe jurejurando expurgat.

Terræmotus factus eſt, multæ villæ & domus cœleſti igne cremantur, homines & animalia ictu fulminum exanimantur, fruges grandine vaſtantur, cum ipſa grandine veri lapides immenſi ponderis cadunt, & hæc prodigia grandinis hominum mortalitas ſubſequitur.

In territorio Tullenſi, villa Commerciaco, puella duodennis poſt ſacram communionem in Paſcha à ſacerdote ſuſceptam, primum per decem menſes pane, deinde omni cibo & potu per triennium abſtinuit, & pòſt ad communem hominum vitam rediit. 962

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Conſtantinopolitanorum.*
824	|10| Eugenius Romanæ eccleſiæ 97 *(a)* præſidet.		|3|

Corpora ſanctorum, Severi Ravennatis epiſcopi, & uxoris ejus Vincentiæ, & filiæ Innocentiæ, ab Ortigario epiſcopo Maguntiam translata ſunt.

In Gallia, ante Solſtitium æſtivale, aëre in tempeſtatem repentè converſo, ingens fragmentum glaciei cum grandine cecidit, cujus longitudo pedes quindecim, latitudo ſex, craſſitudo duos pedes habebat.

Legati Michaëlis imperatoris inter cætera munera detulerunt Ludovico imperatori libros Dionyſii Ariopagitæ, ab ipſo conſcriptos de hierarchia, id eſt ſacro principatu, petente ipſo Ludovico, de Græco in Latinum translatos. Qui libri, Pariſiis in ipſo ſacri martyris feſto miſſi, cum gaudio ſuſcepti ſunt. Quod gaudium virtus ſancti martyris auxit, decem & novem ægrotis in ipſa nocte ibi ſanatis.

Walchandus, Leodienſis epiſcopus, corpus ſancti Hucberti transfert à Leodio ad Andagium monaſterium.

Rabbanus ſophiſta, & ſui temporis poëtarum nulli ſecundus, fit abbas Fuldenſis, qui multa de ſcripturis ſanctis diſſeruit, qui etiam librum de laude ſanctæ Crucis, figurarum varietate diſtinctum, difficili & mirando poëmate compoſuit: Sergio papæ, ſancto Petro offerendum miſit.

825	|11| Harioldus, rex Danorum, cum uxore & filiis, & ſua Danorum	|4|	

parte, Maguntiæ baptizatur, & ab imperatore muneribus & parte Friſiæ in beneficium ſibi data honoratur.

Hilduinus, abbas ſancti Dionyſii, ſacrique palatii archicapellanus, Romam mittens, à papa Eugenio ſancti Sebaſtiani corpus accepit, & Sueſſionis in baſilica ſancti Medardi collocavit, ubi dum adhuc inhumatum, in loculo, in quo allatum eſt, jaceret, tanta ſignorum & virtutum gratia in nomine ejusdem martyris enituit, ut à nullo mortalium vel enumerari vel enarrari poſſint, quorum quædam tanti ſtuporis eſſe dicuntur, ut humanam fidem excedant, niſi certum eſſet, Deum, pro quo idem martyr paſſus eſt, omnia facere poſſe.

826	|12| Corpora Marcellini & Petri martyrum, de Roma ſublata, &	|5|	

Franciam translata, multis ſignis clarificata ſunt.

Corpus etiam ſancti Gregorii papæ ad urbem Sueſſionis translatum eſſe dicitur.

827	|13| Valentinus Romanæ eccleſiæ 98 *(b)* præſidet. Quo poſt qua-	|6|	

draginta dies pontificii defuncto, *quartus ejus nominis Papa*, Gregorius Romanæ eccleſiæ 99 *(c)* præſidet, qui etiam Quartus Leo dictus eſt.

Rabbanus abbas tractatus in libro Sapientiæ & eccleſiaſtico, ad Otgarium archiepiſcopum edit.

Amalarius librum de officiis eccleſiaſticis ad imperatorem Ludovicum ſcribit.

Angelomus etiam ad eundem imperatorem tractatus in libros regum edit.

Anſegiſus, abbas Lobienſis, edicta imperatoris, Caroli magni, & Ludovici filii ejus, ad eccleſiaſticam legem pertinentia, in duobus *digeſſit*.

Idem

(a) Mir. *Centeſimus*, qui in margine addit: *Ita Mss. codices Gembl. Aquic. & Ortelianus. Eſt autem Onuphrio CI. ſed ut ſupra ad an. 387. monuimus, in numeris Pontificum annotandis, ipſe ſibi Sigebertus non conſtat. Ceterum poſt Paſchalem recte Eugenius immediatè ſubjungitur.*

(b) Mir. *Centeſimus primus.*

(c) Mir. *CII.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Conſtantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

Idem Edicta eorundem, ad mundanam legem pertinentia, in duobus æquè libellis digeſſit.

|14| Italicus Ludovici imperatoris exercitus, claſſe in Africã tranſvectus, conſerto prælio, magnam Afrorum ſtragem fecit. |7| 828

In Vaſconia annona de cœlo pluit frumento ſimilis, ſed grana breviora habens.

Corpora ſanctorum Valentini & Geneſii in Augiam monaſterium translata ſunt. 563

|15| Contra Ludovicum imperatorem commotio & ſimultas filiorum ejus & optimatum exoritur. |8| 829

Hoc anno, qui eſt annus ab initio mundi quadrimilleſimus ſexingenteſimus octuageſimus octavus, finitur nonus annus magnus, ab initio mundi, qui eſt annorum quingentorum triginta duorum.

|16| Apud Conſtantinopolim Theophilus imperat annis 15. |9| 830

Gregorius papa dolens, crebris Sarracenorum incurſionibus vexari, & vaſtari ſuburbium Romanæ urbis circa eccleſiam Petri, Apoſtolorum principis, intendit illic urbem novam ædificare, ad quod conſilio & auxilio imperatorum animatus, novam fabricam cœpit.

|17| Sarraceni, Siciliam incurſantes, etiam Lypparim inſulam de- |1| 831
vaſtant, ubi corpus Bartholomæi Apoſtoli quieſcebat, quod olim loculo plumbeo injectum, & in mare merſum, à paganis non ferentibus, illud propter nimiam ſignorum claritatem ab omnibus venerari, ab India usque ad hanc inſulam ultro delatum fuerat. Cujus oſſa, modo à Sarracenis huc illucque diſperſa, & à quodam monacho, ipſo revelante, collecta Beneventum transferuntur.

Ludovicus imperator adverſantes ſibi quosdam exauctoravit, alios exiliavit, alios bonis privavit, ac per hoc filios & optimates ſuos magis contra ſe exacerbavit.

|18| Gregorius papa in Galliam veniens, contra imperatorem |2| 832
cum filiis agebat.

Imperator uxorem ſuam Judith, quaſi cauſam malorum, abdicavit.

|19| Ludovicus imperator, à ſuis deſertus ac proditus, & in po- |3| 833
teſtatem filiorum redactus, epiſcoporum judicio, arma depoſuit, & ad agendam pœnitentiam incluſus eſt.

Sol & Luna per eclipſin deficiunt.

|20| Ludovicus imperator relaxatur, arma & imperium & uxo- |4| 834
rem accipit, ac filium Lotharium in Italiam redire coëgit.

|21| Monente Gregorio papa, & omnibus epiſcopis aſſentienti- |5| 835
bus, Ludovicus imperator ſtatuit, ut in Gallia & Germania feſtivitas omnium ſanctorum in calendis Novembris celebraretur, quam Romani ex inſtituto Bonifacii papæ celebrant.

Hoc tempore reliquiæ Viti martyris, à Pariſiis ad Corbeiam Saxoniæ transferuntur, unde ipſi Franci teſtati ſunt, quòd ab illo tempore gloria Francorum ad Saxones translata ſit.

Ebdo, Remorum archiepiſcopus, deponitur, aliique multi, qui cum eo in dejectionem Ludovici imperatoris conſpiraverant, damnantur & exiliantur.

|22| Gregorius papa conſummatam novæ urbis fabricam ſolen- |6| 836
niter dedicavit, eamque urbem Leonianam appellavit, vel à Leone, tertio hujus nominis papa, qui hujus operis fundamenta olim geſſerat, vel à ſeipſo, quia & ipſe Leo Quartus dictus eſt.

|23|

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Constantinopolitanorum.*
837	|23| Nortmanni Gallias graviter infestant, Doreſtatum vaſtant, |7| Andoverpum oppidum, & Witlam emporium, ſitum juxta oſtium Moſæ incendunt, à Friſonibus tributum accipiunt. Sarracenis ad deprædandum usque ad portum Romanum venientibus, Romani, inſtantia Leonis papæ, auxiliantibus ſibi etiam Neapolitanis, eos bello excipiunt, & cooperante divinitus ſibi gravi turbine ventorum, usque ad internicionem penè victos delent.		
838	|24| Cometes in ſigno Libræ apparet. |8| Normanni Walchaum inſulam vaſtant, & tributum exigunt.		
839	|25| Ludovicus imperator filio ſuo Lothario, ſub fide ad ſe veni- |9| enti, reconciliatur, eique dignitatem imperii & regni tribuit coronam. Cometes in ſigno Arietis apparet, & per aliquot dies plurimi inſtar ſtellarum igniculi per cœlum diſcurrere videntur.		
840	|26| Ludovicus imperator moritur, & Lotharius, ſolus imperi- |10| um uſurpans, imperat annis 15.		
841	|1| Carolus & Ludovicus, filii imperatoris, dolentes ſe à fratre |11| ſuo Lothario debita regni parte privari, contra eum inſurgere parant.		
842	|2| Cometes in ſigno Aquarii apparuit. |12| Tribus fratribus de regni partitione diſcordantibus, conſeritur inter eos pugna, in pago Antiſſiodorenſi, *(a)* apud villam Fontanedum, & tanta cædes utrinque facta eſt, ut nulla ætas meminerit, tantam ſtragem hominum fuiſſe factam in gente Francorum. Et ita eorum vires ibi attenuatæ ſunt, ut jam nec ſuos terminos ab externis tueri poſſent, victoria tamen Carolo & Ludovico provenit.		
843	|3| Fratribus nondum de bello deſiſtentibus, conſilio optima- |13| tum tandem de pace agitur, & de parte ſingulorum 40 primorum accipiuntur, qui in unum convenientes regnum æqualiter dividerent, & ita pax in annum ſequentem induciatur. Ludovicus interim pergens in Saxoniam, validiſſimam libertorum conſpirationem, dominos ſuos opprimere volentium, fortiter compeſcuit, auctoribus factionis capitali ſententia damnatis. His temporibus floruit Theodulphus, abbas Floriacenſis, poſtmodum epiſcopus Aurelianenſis, de quo refertur, quòd illos verſus, quos in die Palmarum ſingulis annis eccleſiæ Galliarum decantare in uſu habent, ipſe compoſuerit, id eſt, *Gloria laus & honor.* Quos cùm ipſe, Ludovico imperatore ſecus domum, in qua exul detinebatur, apud Andegavum tranſeunte, decantaret, audiens imperator, & miſertus illius juſſit eum abſolvi.		
844	|4| Sergius Romanæ eccleſiæ centeſimus *(b)* præſidet. Ad cu- |14| jus electionem confirmandam Ludovicus, filius imperatoris Lotharii, à patre miſſus, ab eodem papa in regem Longobardorum unctus eſt. Mauri Beneventum occupant. Deſcripto in tres partes regno, fratres ad urbem Galliæ, Virdunum, conveniunt, & inter ſe pacificantur: & datis & acceptis invicem ſacramentis, quisque ad deſcriptas ſibi partes regni tuendas revertuntur. Carolus accepit Occidentalia regna, à Britannico Oceano usque ad Moſam fluvium, in qua parte ex tunc & modò nomen Franciæ remanſit. Ludovico Orientalia regna ceſſerunt, omnis ſcilicet Germania usque ad Rheni		

(a) Mir. *Alciodorenſe.*
(b) Mir. *Centeſimus III.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Conſtantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

Rheni fluenta, & aliquæ trans Rhenum civitates, cum adjacentibus pagis, propter vini copiam. Lotharius, qui major natu erat, & imperator appellabatur, omnia Italiæ regna tenuit, cum ipſa Roma, nec non & provinciam, & mediam partem Franciæ inter Scaldim & Rhenum, quæ mutato nomine, ab eo denominatur Lotharingia. Poſt factam ergo diviſionem, Carolus regnat in Francia annis 34, Ludovicus frater ejus in Germania annis 33.

|5| |1| Ludovicus, rex Germaniæ, Abroditos à ſe deficere mo-|15| lientes, bello perdomuit, occiſo rege eorum, eorumque terram & populum ſibi divinitus ſubjugatum, per duces ordinavit. Apud Conſtantinopolim Michaël & Theodora imperant annis undecim. 845

|6| |2| Nortmanni regnum Caroli graviter infeſtant, & usque |1| Pariſios navigio veniunt, cum Friſonibus tribus præliis confligunt, in primo victi, in duobus victores exiſtunt. 846

Ludovicus quatuordecim duces Boëmanorum cum ſuis baptizari fecit.

Carolus cum Britonibus infeliciter pugnat.

|7| |3| Leo quintus, Romanæ eccleſiæ centeſimus primus *(a)* |2| præſidet. Hic decrevit, ut dum miſſarum ſacra ſollennia celebrantur, nullus ex laicis in presbyterio ſtare vel ſedere vel ingredi præſumat, niſi tantùm ſacra plebs, quæ ad miniſtrationem ſacri officii conſtituta eſt. Decrevit etiam, ut octavæ Aſſumptionis ſanctæ Mariæ in eccleſia Romana celebrarentur, quod antea non fiebat. 847 565

|8| |4| Rabbanus, abbas Fuldenſis, ordinatus Moguntiæ archie-|3| piſcopus, celebrata ſynodo Moguntiæ, juſſu Ludovici regis, multa eccleſiæ utilia decrevit. 848

Quædam pſeudoprophetiſſa, dicens inſtare diem judicii, Moguntiam ſollicitabat, ita ut etiam aliquos ſacri ordinis ad ſe inclinaret. Quæ ab archiepiſcopo correpta, confeſſa eſt, ſe per ſuggeſtionem cujusdam presbyteri quæſtus cauſa hoc feciſſe.

|9| |5| Godeſcalcus hæreticus, à Rabbano archiepiſcopo ratio-|4| nabiliter (ut multis viſum eſt) convincitur, ſed tamen in ſuo perſeverat errore. 849

Sancta Helena imperatrix à ſuo filio, Conſtantino Magno, primo hujus nominis imperatore, Romæ in eccleſia ſanctorum Marcellini & Petri martyrum, in Mauſoleo purpureo ſepulta, ad Franciam à Thaogiſo monacho transfertur, & in diœceſi Remenſi magna Francorum veneratione excolitur, *recondita in cœnobio S. Petri, quod Altum Villeyr dicitur.*

|10| |6| Franci à Boemanis gravi prælio vincuntur, cui bello |5| ſpiritus malignus ſe præfuiſſe, per os arrepticii publicè proteſtatus eſt, & per ſe & per ſuos ſocios, ſpiritus ſcilicet ſuperbiæ & diſcordiæ, egiſſe, ut Franci terga verterent. 850

|11| |7| Reliquiæ ſancti Hermetis martyris per Lotharium im-|6| peratorem im Gallias mittuntur, & apud Indam *(b)* monaſterium honorificè conduntur. 851

Fames valida Germaniam attrivit, ut etiam pater filium ſuum devorare voluerit, quo tempore Rabbanus archiepiſcopus multam benevolentiam pauperibus exhibuit.

(a) Mir. *CIV.* qui in margine addit: *Hunc alii vocant Leonem Quartum.*

(b) Hodie *Cornelii Münſter*, proximum Aquisgrano, vide *VALESIUM Not. Galliarum voce Inda.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Constantinopolitanorum.*
852	|12|	|8| Carolus, rex Francorum, filios fratris sui Pipini regis, Pipinum & Carolum, regnum inquietantes, capit, & in monachum attonsos in monasterium trudit.	|7|
853	|13|	|9| Normanni, per mare Britannicum ostia Ligeris ingressi, urbem Nannetum invadunt, episcopum sabbato sanctæ Paschæ baptismum celebrantem trucidant, clerum & populum perimunt, inde Andegavum, deinde Turonos occupant, & ut tempestas omnia diruunt, templum etiam sancti Martini incendunt.	|8|
854	|14|	|10| Fama est, hunc Joannem fœminam *(a)* fuisse, & uni	|9|
		soli familiari tantùm cognitam, qui eam complexus est, & gravius facta peperit, papa existens. Quare eam inter pontifices non numerant quidam, ideo nomini numerum non facit.	
		Hincmarus, Remorum archiepiscopus, in Francis claret, qui vitam sancti Remigii scripsit.	
		Benedictus Romanæ ecclesiæ centesimus secundus *(b)* præsidet. Hoc conspiratione malignorum deposito, Anastasius præsulatum invadit, sed Anastasio à legatis imperatoris Lotharii dejecto, & in carcerem truso, Benedictus honorificè relocatur.	
		Normanni, qui per viginti annos Franciam nimis attriverant, in patriam suam reversi, intestino inter se bello usque ad internicionem delentur, ut de regia stirpe eorum nullus, nisi puer unus remaneret.	
566 855	|15|	|11| Terræmotus, aëris insolita commotio, turbines, tem-	|10|
		pestates, grandines, fulmina multa, multis modis incommoda hominibus inferunt. Quidam etiam homo igne cœlesti consumptus est, veste illæsa manente.	
		Lotharius imperator, partito inter filios regno, abrenunciat seculo, & in Prumia monasterio, habitu monachi suscepto, non multo pòst dormivit in Domino.	
		Ludovicus, filius ejus, olim à Sergio papa in regem unctus, imperat annis 21. Lotharius verò frater ejus Lotharingiam tenet.	
856	|1|	|12| Maginradus eremita martyrizatur.	|11|
			Rab-

(a) Miræus ad hunc locum adnotat: *Hoc loco nulla in Gemblacensi, Aquicinctino, Lipsiano aut Orteliano manuscriptis codicibus, quibus usi sumus, Joannæ Papissæ fit mentio. Imo ne in margine quidem ullius è dictis codicibus quid tale adscriptum legitur, ut sunt interdum nonnulla recentiore manu ad margines adjecta. Itaque certum est, hanc de Joanna Papissa fabulam Sigeberto nostro falsissime adtribui. De ea quid Cl. V. I. Lipsius senserit, hic libet apponere. Is in Epistola ad Franciscum Svvertium an. 1595. V. Kal. Martii data, cujus autographum adservo, sic scribit:* De quæstiuncula, quod petis, super Pontifice Joanna femina, ut nugantur: vides, quid sentiam, cum appello nugas. Revera fabella est, haud longe ab audacia & ineptiis poëtarum. Vis clare tu, & consortes illi rem videre? adite librum Gallice nuper scriptum & editum Burdigalis, auctore *Florimundo Ramundo*, Consiliario Regio: qui totus est in hoc argumento. Auctor ipse ad me misit, & ita plene omnia exsecutus est, ut nobis nihil reliqui sit, præter credere & adsentiri. *Hactenus Lipsius. De his plura qui volet, Onuphrium, Baronium, Ramundum, aliosque legat. Quod ad Marianum Scotum attinet, quem adversarii quoque nobis objiciunt, Chronicon ejus in pergameno, charactere vetustissimo exaratum, ex bibliotheca Gemblacensi ad me misit R. V. Ludovicus Sombechus, illius loci Abbas, nostra pariter cura, si Deus vitam dederit, aliquando evulgandum. In eo nulla prorsus Joannæ Papissæ mentio, ne ad oram quidem. Ex quibus liquet, Marianum & Sigebertum, injuste à Baronio Annal. tomo 10. tamquam fabulæ hujus adsertores, accusari & castigari.* Adde, quæ notavi ad *MARIANUM SCOTUM a. 854.*

(b) Mir. *centesimus V.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Conſtantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

Rabbanus, egregiæ vitæ & ſcientiæ archiepiſcopus, obiit.

Apud Conſtantinopolim, Michaël ſolus imperat annis 13. *(a)*

|2| |13| Nicolaus, Romanæ eccleſiæ 103 *(b)* præſidet, cujus |1| ordinationem Ludovicus imperator ſua præſentia roboravit. 857

Coloniæ, orta tempeſtate populo in baſilicam ſancti Petri confugiente, ſubitò fulmen, inſtar ignei draconis, baſilicam ſcidit ac penetravit, & tres homines diverſis quidem locis, ſed uno ictu in mortem dejecit, alios etiam ſex eodem impetu ſemivivos reliquit.

|3| |14| Franci ſuper crudelitate Caroli regis ſui apud Ludo- |2| vicum fratrem ejus expoſtulant, & eum ad regnandum ſuper ſe contra Carolum invitant. Quod ille inconſultè aggreſſus, turpiter alienis exceſſit finibus. 858

In parochia Moguntina malignus ſpiritus evidens nequitiæ ſuæ dedit indicium. Nam primò lapides jaciendo, & parietes domorum, quaſi malleis pulſando, inde manifeſtè loquendo, furta etiam prodendo, diſcordias inter vicinos ſeminando, homines inquietabat. Denique animos omnium contra unum hominem commovit, quaſi propter ejus peccata cæteri talia paterentur, cujus fruges in unum coacervatas incendit, qui ubicunque intraſſet, ſtatim domus illa exurebatur, ut jam ei, niſi in agris, locus manendi nullus eſſet. Propter hoc presbyteris litanias agentibus, & benedictam aquam ſpargentibus, inimicus lapides jaciendo, multis cruentatis, tandem aliquamdiu quievit. Presbyteris recedentibus, inimicus flebiliter ululans, tandem presbyterum quendam nominatim exprimens, ſe, quando aqua benedicta ſpargebatur, ſub cappa illius, quaſi familiaris ſui, latuiſſe profeſſus eſt, accuſans eum cum filia procuratoris concubuiſſe. Sic per triennium inſtitit, donec ibidem cuncta ædificia incendio conſumeret.

|4| |15| Ludovicus, rex Germaniæ, plurima prælia contra Scla- |3| vos ſtrenuè geſſit, & capto principe eorum, Raſtrix nomine propter violatam fidem oculos ei eruere juſſit. 859

Probus presbyter obit, cujus converſatio & ſtudium Moguntinam eccleſiam illuſtravit.

Principibus Caroli regis inter ſe diſcordantibus, Britones deſtitutam auxilio terram invadentes, usque Pictavis omnia vaſtando veniunt, quos redeuntes rex Carolus perſequutus, Britanniam intrat. Et pugna conſerta, Franci vincuntur, Britones in ſede eorum graſſantur.

|5| |16| Numeneus, rex Britonum, dum inſtaret regnum Fran- |4| corum depopulari, viſum eſt ei aſſiſtere ſibi ſanctum Maurilianum, *(c)* Andegavenſis urbis olim epiſcopum, à quo in capite baculo percuſſus iram Dei morte perſenſit. 860

Hoc tempore Leuculfus, *(d)* dux Saxonum, pater Ottonis ducis, avus autem Henrici regis, corpus ſancti Innocentii papæ à Roma in Saxoniam transtulit.

|6| |17| Heriſpous, filius Numenæi, rex Britonum, Carolo regi |5| confœderatur, & muneratus ejus ſe dominationi ſubdit. 861

|7| |18| Lotharius, rex Lotharingiæ, Waldradam, pellicem ſu- |6| perducens conjugi ſuæ Tietbergæ, conſentientibus ſibi archiepiſcopis, 862

(a) Mir. *XII.*
(b) Mir. *centeſimus VI.*
(c) Mir. *Maurilionem.*
(d) Mir. *Leutulfus.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Constantinopolitanorum.*
867	Gunthario Colonienſi, & Tetgaudo Treverenſi magnam ſibi calamitatem paravit.		
863	|8|	|19| Hucbertus abbas, & dux *(a)* frater Tetbergæ reginæ,	|7| pro repudio ſororis ſuæ, contra Lotharium inſurgit.
	Guntharius & Thetgaudus archiepiſcopi, Romæ à papa Nicolao, pro adulterio Lotharii regis examinati, cùm & ſuis ſynodalibus geſtis, quæ præferebant, & ſuorum ore etiam convicti fuiſſent, epiſcopatu & ſacris gradibus exordinati, anathematizati ſunt, eisque tamen laicalis communio conceſſa eſt. *Theodericus, Epiſcopus Cameracenſis, Nonis Auguſti moritur.*		
864	|9|	|20| Excommunicata pellice Waldrada à legato apoſtoli-	|8| co, videns Lotharius rex, etiam ſibi excommunicationem intentari, Thetbergam uxorem ſuam recipit, ſed non multum id profuit, quia non multo pòſt repudiata uxore, pellicem recepit, nec ultra ullo correptionis modo ab ea ſeparari potuit.
865	|10|	|21| Corpora ſanctorum Euſebii & Potentiani *(b)* marty-	|9| rum, dono Nicolai papæ, ad Gallias translata, in monaſteriis, voto religioſorum ſancto Petro collatis, honorificè tumulantur.
	Rex Bulgarorum ad Chriſtianiſmum cum ſua gente converſus, miſſis ad eum à ſede apoſtolica ſacri ordinis miniſtris, acceptis etiam à rege Ludovico ſubſidiis, adeò in fide ſolidatur, ut non multo pòſt filio majore in regnum ordinato, ipſe abrenuncians ſeculo monachus factus ſit. Sed cùm filius ejus juveniliter agens, ad gentilitatis cultum vellet redire, militiæ cingulo & cultu regio reſumpto, filium perſecutus cepit, & oculis ejus effoſſis, eum in carcerem truſit, & filio juniore in regnum locato, ſacrum habitum recepit, & in eo usque ad finem vitæ perſeveravit.		
866	|11|	|22| Heriſpoo à ſuis perempto, Solomon filius ejus ſuper	|10| Britones regnat, & Carolo contra ſe venienti confœderatur.
	Normanni Galliam repetentes Nannetis, Andegavis, Pictavis, & Turonis terminos depopulantur. Quibus occurſantes dux Aquitaniæ Ranulfus, & Robertus fortis marchio, dum ipſi incautè præliantes perimuntur, cæteri à Normannis, ut oves à lupis, acervatim ſternuntur.		
867	|12|	|23| Sarracenis Beneventanam regionẽ incurſantibus, Ludo-	|11| vicus imperator viriliter occurrit, ad cujus auxilium Lotharius, frater ejus, properans, multa quidem prælia cum eo ſtrenuè geſſit, ſed exercitu ſuo propter intemperiem aëris morbis, & morſibus aranearum nimis gravato, cum multo ſuorum diſpendio rediit.
868	|13|	|24| Adrianus Romanæ eccleſiæ 104 *(c)* præſidet.	|12|
	Cometes manifeſtè apparet.		
	Michaël, Græcorum imperator, ſenſu diminutus, adeò mente excedebat, ut familiares ſuos juberet occidi, quos tamen ad ſe rediens, ſibi præſentari exigebat.		
869	|14|	|25| Baſilius, quem Michael imperator pauperem ex fa-	|13| milia unius abbatis ſibi aſciverat, & cubicularium factum, ad tantos honores provexerat, ut alter ab imperatore appellaretur, ſæpe ab imperatore per inſaniam occidi juſſus, timens, ne tali occaſione occideretur, elegit magis ipſe imperatorem interficere, quàm ab eo interfici, & imperavit annis decem & ſeptem.	

Cor-

(a) Vide, quæ notavi ad *REGINONIS a. 859.*
(b) Mir. *Pontiani.*
(c) Mir. *centeſimus VII.*

Digitized by Google

Romanorum.		*Francorum.*		*Conſtantinopolitanorum.*	*Anni domini.*

Corpus ſancti Mauri, qui fuit diſcipulus ſancti Benedicti, aſportatum à Glantifolio in Burgundiam, propter timorem Nortmannorum, transfertur ad Foſſatenſe *(a)* cœnobium, quod conſtruxit ſanctus Babolenus, ſancti Columbani diſcipulus.

| 15 | 26 | Lotharius rex Romam ad Adrianum papam ſe excu- | 1 | 870

ſatum vadit, à quo dum pro comprobatione innocentiæ ſuæ, ad examinationem corporis & ſanguinis Domini, tam ipſe quam optimates regni invitati fuiſſent, & ipſe & omnes, qui corpus Domini noſtri cum eo temerè accipere præſumpſerunt, infra ipſum annum perierunt, ipſo ſtatim in redeundo Placentiæ defuncto. *Corpus ſanctæ Amalbergæ virginis in Blandinio defertur.* 568

| 16 | 27 | Coloniæ celebrata ſynodo, ad dedicationem eccleſiæ à | 2 | 871

tribus Lotharingiæ *(b)* metropolitis, Liutperto Maguntino, Bertulfo Treverenſi, Willeberto Colonienſi, cùm ab eis major eccleſia, quæ eſt ſancti Petri, deberet dedicari, præcedente nocte, auditæ ſunt voces malignorum ſpirituum, inter ſe dolentium & conquerentium, ſe à poſſeſſis diu ſedibus debere expelli.

Carolus, rex Francorum, defuncto fratruele ſuo Lothario, dum Lotharingiam ſolus uſurpare nititur, per moderantiam & induſtriam Ludovici fratris ſui, Germanorum regis, ad hoc attractus eſt, ut æqualiter inter ſe regnum fratruelis dividerent.

Ab exercitu Ludovici Germanici vario eventu varia bella contra Sclavos geruntur.

| 17 | 28 | Carolum, regem Francorum, domeſtica calamitas in filiis | 3 | 872

ſuis afflixit.

Siquidem Carlomannum in clericatu usque ad diaconatus officium provectum, ipſe pater cepit & excæcavit, pro eo, quòd ad apoſtaſiam converſus, & omni genere nocendi regnum perturbans, alter quidam Julianus effectus erat.

Porrò alter filius ejus, Carolus, dum inconſultè voluiſſet experiri expertam cujusdam Albuini militis fortitudinem, & ſolus ſoli congreſſus fuiſſet, ab eodem Albuino, ignorante, quis eſſet, peremptus eſt.

Baſilius, imperator Græcorum, inter cætera munera, mittit Ludo-

(a) In pago Pariſiorum ad Matronam, Monaſterium olim regale, dictum Monaſterium S. Mauri de Foſſatis, *S. Maur de Foſſez.* Vide *VALESIUM Not. Galliarum p. 404. PIGANIOL* de la *FORCE Deſcript. de la France Tom. II. p. 362.*

(b) Rationem, cur Lotharingiæ Metropolitæ adpellentur, exponit *JO. a LEIDIS Chron. Belg. lib. IX, cap. VI.* dum ait: *Lotharingiæ termini ex antiquo fuerunt in longitudine fines Burghondiæ, & mare Friſonicum; in latitudine Scalda & Rhenus, & comprehendit in ſe Hannoniam & terras ei adjacentes, usque ad ripam Scaldæ fluminis, id eſt, totam Brabantiam, quæ extendebatur olim ab urbe Tornaco, usque ad ripam Welpe fluminis, cujus hodie una pars ab Hannonienſibus, pars altera a Flandrenſibus, reliqua vero a Brabantinis principibus poſſidetur. Cui etiam parti nomen Brabantiæ inhæret, licet aliqua caſtella vel oppida, nunc in finibus Hannoniæ conſiſtentia, usque in hodiernum diem nomine Brabantiæ ſolent appellari. Et, ratione prædictorum, Duces Brabantiæ etiam appellantur Duces Lotharingiæ. Comprehendit etiam Lotharingia in ſe totam Hasbaniam, Batuam, Campiniam & transfluenta Moſæ fluminis, Ardennam & Ducatum Moſellanorum, qui modo etiam Ducatus Lotharingiæ uſualiter vocatur. Comprehendit etiam Ducatum Limburgenſem, & tres Metropoles, ſcilicet Treverim, Coloniam & Magontiam, cum terris adjacentibus, quarum omnium gubernatio ad Duces Lotharingiæ priſcis conſuevit temporibus pertinere.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Conſtantinopolitanorum.*

vico, regi Germanorum, criſtallum miræ magnitudinis, mirè auro gemmisque ornatum, cum parte non modica ſanctæ crucis.

873 | 18 | 29 | Joannes Romanæ eccleſiæ 105 *(a)* præſidet. Ad hunc | 4 | Joannes, Romanæ eccleſiæ diaconus, vitam primi Gregorii papæ ſcribit, in quatuor libellis laudabiliter edicam.

Adalgiſus, dux Beneventanorum, à Græcis ſeductus, contra Ludovicum imperatorem rebellat, & multas Italiæ urbes ab eo deſciſcere facit, cui imperator viriliter repugnans, Beneventum & Capuam capit. Sed dolis Adalgiſi perſuaſus exercitum dimittere, ita ab eo eſt circumventus, ut non poſſet evadere, niſi turpi fœdere facto compulſus juraſſet Adalgiſo, ſe nunquam in vita ſua Beneventi fines intraturum. Ob hoc Adalgiſus à ſenatu Romano reus majeſtatis, & hoſtis publicus adjudicatus, & bello contra ſe decreto in Corſicam fugit.

Carolus junior, Ludovici Germanorum regis filius, à dæmonio graviter in præſentia patris & optimatum ejus vexatur, & in ipſa vexatione confitetur, hoc ſibi ideo contigiſſe, quia contra patrem ſuum conſpirationem facere moliebatur.

874 | 19 | 30 | In Italia, Brixæ tribus diebus & tribus noctibus ſanguis | 5 | de cœlo pluiſſe narratur.

Normanni, à regno Ludovici, Germanorum regis, tributum exigentes, ab exercitu ejus graviter cæſi vincuntur.

Locuſtæ Galliam depopulantur innumerabiles, cæteris locuſtis majores, ſena alarum regimina, *(b)* ſex pedes, duos dentes lapide duriores habentes, ut caſtrorum acies turmatim volantes, duces cum paucis itinere unius diei mittentes ad metenda loca venturæ multitudini, circa horam nonam ad locum prævisum venientes, ibique ſolis ortum expectantes, per ſpacium unius diei aërem velabant, ipſum ſolis ra-
569 dium obnubilantes, ore lato, extenſo inteſtino, omnia viridia in herbis & arboribus vaſtabant, ſpacium diuturni itineris, quatuor aut quinque millibus, extendentes. Hoc miſerabili ſpectaculo usque ad mare Britannicum pervenientes, tandem flatu ventorum in profundum maris dimerſæ ſunt, ſed æſtu Oceani ad littus rejectæ ex putredine ſua, aëre corrupto, multos perire fecerunt. Secuta fames valida multos conſumpſit inedia, ut penè tertia pars hominum conſumpta ſit.

875 | 20 | 31 | Hyems ſolito aſperior & prolixior, nix & gelu à calendis | 6 | Novembris usque ad vernale æquinoctium.

Ludovico, regi Germanorum, apparuit in ſomnis genitor ſuus, *Ludovicus*, olim imperator, adjurans eum per nomen ſanctæ trinitatis, ut eum eriperet à tormentis, quibus detinebatur, ut æternam requiem habere mereretur. Ob hoc ad diverſa monaſteria eleemoſynis deſtinatis, obnixè filius ſuccurrebat patri, unde datur intelligi, quòd, licet idem imperator multa Deo & hominibus placita feciſſet, plura tamen contraria in regno ſuo fieri conſenſit, in quibus graviora videbantur, quòd hæreſi Nicolaitarum non reſtitit, & monita Gabrielis, archangeli duodecim capitulis comprehenſa, quæ Emarchus ei legenda & obſervanda obtulit, ſervare non ſtuduit.

Normanni urbem Andegavis, quaſi in ea habitaturi, cum ſuis omnibus occupant, ad quam oppugnandam Carolus *Rex*, aſcito Salomone, Britonum rege, multis diebus eam obſedit. Sed cùm Normanni ad deſperationem adducti fuiſſent, rex *inuito* exercitu, pecunia ab eis accepta,

(a) Mir. *centeſimus VIII.*
(b) Mir. *remigia.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Conſtantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

accepta, egreſſum eis annuit, eisque hoc pacto pejora faciendi locum dedit.

| 21 | 32 | Cometes ſolito rutilantior apparuit. | 7 | 876

Subita & nimia aquarum inundatio facta eſt in Junio, ita, ut in Saxonia villa quædam longè à torrentibus & fluminibus remota, in momento cum hominibus & beſtiis, cum arboribus, & ædificiis, cum eccleſia & altari, penitus abſorpta ſit, ut nullum habitationis remanſerit veſtigium.

Ludovicus imperator in Italia moritur, & patruus ſuus, Carolus rex Francorum, Romam pergit, & Joanne papa & Romanis per munera ſibi conciliatis, imperator creatur, & imperat annis duobus. Sed ei ſtatim à Ludovico, fratre ſuo, bellum paratur, quòd ſe inconſulto ſolus imperium fratruelis uſurpaverit.

Britones, rege ſuo Salomone mortuo, pro contentione regnandi, inteſtino inter ſe bello colliduntur, ſicque inviti ceſſant à Galliæ exterminio.

Carolus imperator, poſt adeptum imperium, ultra ſe elatus, conſuetudines Francorum vilipendens, Græcas glorias, & inſolitos habitus affectabat, & talari Dalmatica indutus, & deſuper balteo accinctus, pendente usque ad pedes, capite verò involuto velamine ſerico, & diademate ſuper impoſito procedebat. Et cùm eſſet lepore timidior, & hoſtes fugere quàm fugare paratior, fratrem ſuum Ludovicum laceſſèbat, minatus, tantas copias ſe conducturum, ut ab equis flumine exhauſto, ipſe per aridum alveum Germaniæ regnum intraret.

Rollo dux Northmanniam cum ſuis penetravit, & LIII. annis in ea regnavit. Ab hoc derivatur genealogia Ducum Northmannorum, & Regum, qui ex eis nati, præfuerunt poſtmodum genti Anglorum.

| 1 | 33 | Henricus monachus vitam Germani Antiſſiodorenſis he- | 8 | roico metro in ſex libellis luculenter exaratam Carolo imperatori obtulit. 877

Ludovicus regnans in Germania moritur, relinquens tres filios ſuos hæredes, Ludovicum juniorem, & Carolum, qui non multo pòſt imperavit, & Carlomannum, patrem Arnulfi imperatoris.

Carolus imperator de morte fratris ſui gaviſus, injuſtitiam, quam contra fratrem conceperat, contra filios fratris perficere paratus, cum quinquaginta & ab eo amplius hominum millibus regnum eorum aggreſſus, Coloniam usque venit. Filiis Ludovici aliàs occupatis, Ludovicus junior, legatione ad patruum miſſa, rogabat ea, quæ pacis ſunt. Quod cùm impetrare non poſſet, eum viriliter bello excepit, eumque victum cum nimio exercitus damno & multo dedecore fugere compulit. 570

Ingruente in Germania pecorum peſtilentia, dum canes undique collecti cadaveribus incumberent, ita diſparuerunt, ut nec vivi nec mortui reperirentur.

| 2 | 34 | Carolus imperator Romam ſecundò profectus, Boſoni, | 9 | germano uxoris ſuæ, neptem ſuam, filiam Ludovici imperatoris, uxorem dedit, & data ei provincia, in regem eum coronavit, ut etiam regibus imperare videretur. Qui audiens, fratrueles ſuos, Carlomannum & Carolum contra ſe exercitum adducere, pavore ſolutus reditum parat, & inter redeundum, à quodam Sedechia Judæo, malè potionatus, Mantuæ moritur. Filius ejus Ludovicus, cognomento Balbus, ſecun- 878

dus

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Conſtantinopolitanorum.*

dus poſt diviſionem regnat in Francia, annis duobus, junior verò Carolus, filius Ludovici Germanorum regis, imperium adeptus eſt, annitentibus ſibi quibusdam nobilium Romanorum, Joanne autem papa ſatagente imperium transferre ad Ludovicum Balbum, filium recens defuncti Caroli imperatoris.

879 | 1 | 1 | Joannes papa, injuriatus à Romanis, ita ut etiam in cuſto- | 10 | dia teneretur, pro eo, quòd Carolo non favebat, in Franciam veniens, cum rege Ludovico Balbo penè annum moratus eſt.

Normannorum plusquam quinque millia à Francis in Gallia cæſa ſunt.

Hoc tempore clarebat Milo, monachus ſancti Amandi, qui vitam ſancti Amandi metricè compoſuit, & librum de ſobrietate ad Carolum Calvum ſcripſit. Sub hoc Milone adoleſcebat etiam nepos ejus Hubaldus, qui in ſeptem liberalium artium peritia clarus, egregiè præter cætera in Muſica claruit, & de multis ſanctis cantus dulci & regulari modulatione compoſuit.

880 | 2 | 2 | Sol hora diei nona ita obſcuratus eſt, ut ſtellæ in cœlo ap- | 11 | parerent.

Rex Francorum, Ludovicus Balbus, moritur, uxorem ſuam ex ſe gravidam relinquens. De regno ejus Francis variè ſentientibus, aliis, illud filiis Ludovici Balbi ex concubina deberi judicantibus, aliis Boſoni, Provinciæ regulo, ad illud injuſtè invadendum aſſentientibus, aliis verò illud regno Germaniæ reſociare volentibus, naſcitur interim ex legitima uxore Ludovici Balbi, filius, qui ex nomine avi Carolus nominatus eſt. Filii tamen Ludovici Balbi ex concubina, Ludovicus & Carlomanus dicti, interim regnum Francorum inter ſe dividentes, regnant annis quinque, *(a)* & Boſonem ſemper perſecuti ſunt.

In ſylva Francica Carbonaria plus quàm novem millia Normannorum à Francis cæduntur.

881 | 3 | 1 | Carolus imperator, fratre ſuo Carlomanno defuncto, & | 12 | non multo pòſt Ludovico, altero fratre ſuo, immatura morte prævento, poſt claras de inimicis victorias, regnum Germaniæ obtinuit.

Northmanni V. Kal. Januarii Cameracum ingreſſi, indeque poſt Atrebatum progreſſi, ferro & igne omnia vaſtant.

882 | 4 | 2 | Carolus Romæ à papa Joanne in imperatorem benedicitur. | 13 |

Normanni, adjunctis ſibi Danis, Franciam & Lotharingiam pervagantes, Ambianum, Attrebates, Corbeiam, Cameracum, Tarvennam, fines Morinorum, Menapiorum, Brachatenſium, omnemque circa Scaldim fluvium terram, monaſteria ſanctorum Walarici & Richarii, ferro & igni devaſtant. Inde Wal fluvium ingreſſi, totam Bataviam, palatium etiam Neomagi, incendunt.

Eodem anno Godefridus & Sigefridus, reges Normannorum, cum inæſtimabili multitudine juxta Moſam in loco Haslon *(b)* conſedentes, Leodium, Trajectum, Tungros, Coloniam Agrippinam, Bonnam, cum adjacentibus caſtellis comburunt, Aquis in Palatio equos ſtabulantes, opidum & palatium incendunt, præterea monaſterium Stabulaus, Malmundarium, Iodam, *(c)* Prumiam. Sacri ordinis in utroque ſexu miniſtri

871

(a) Mir. *quatuor.*
(b) Vide, quæ notavi ad *REGINONIS a. 881.*
(c) Vide, quæ notavi ad *REGINONIS a. 881.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Conſtantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

niſtri, ubi poterant opportunius, latebant, & ſanctorum corpora & pignora locis tutioribus abſcondebant. Ad hæc mala Hug, filius Lotharii, ex Waldrada pellice, in Lotharingia, & Boſo ſuprà ſcriptus in Burgundia tyrannizabant.

| 5 | 3 | Normanni urbem Treverim incendunt, & Metas usque | 14 | perveniunt, ibique conſerto prælio, Chriſtianos vincunt. In hoc prælio Gnalo, *(a)* Metenſium epiſcopus, cæſus eſt. 883

| 6 | 4 | Carolus imperator, & Gallis & Germanis ad auxiliandum | 15 | regno evocatis, Normannos obſidet. Cum quo Godefridus rex facto fœdere, ut ſibi Friſia provincia, & Giſila, filia Lotharii regis, uxor daretur, baptizatus eſt, & ab imperatore de ſacro fonte ſuſceptus, Sigefrido quoque rege nimis munerato, eos à regno ſuo recedere fecit. Qui mox Franciam repetentes, poſt multas incurſiones, à Carlomanno, rege Francorum, duodecim millia argenti probati pro tributo exigunt, & ſic in duodecim annis pacem promittentes mare repetunt. 884

Hoc tempore Radulphus quidam corpus ſancti Calixti papæ & martyris à Romana urbe in Franciam transfert, qui Calixtus jejunium quatuor temporum celebrari inſtituit.

| 7 | 5 | Carlomanno, rege Francorum mortuo, cujus frater Lu- | 16 | dovicus jam priori anno obierat, Normanni Franciam repetunt, dicentes, ſe cum rege Francorum tantùm, non cum Francis, pacis pepigiſſe pactum. Hinc compulſi Franci, Carolum imperatorem ad auxiliandum ſibi invitantes, Franciam ei ſubjiciunt. Qui contra Normannos, apud Lovanium caſtra metatos, ſemel & bis exercitum miſit, ſed nihil dignum fecit. Regnavit ergo Carolus etiam in Francia annis quinque. *(b)* 885

Hyncimarus, Remorum archiepiſcopus, obiit.

| 8 | 1 | Marinus Romanæ eccleſiæ 106 *(c)* præſidet. | 17 | 886

Hug, filius Lotharii regis ex Waldrada pellice, paternum Lotharingiæ regnum rebellando aſſequi ſperans, Godefrido, Normannorum Regi, cui ſoror ſua Giſila nupſerat, medietate affectati regni promiſſa, perſuadet, ut ab imperatore imperiales fiſcos ad libitum ſuum ſibi addi peteret, per hoc utrinque imperatorem circumvenire putans; ſi daret, Normanni hoſtes regni in viſceribus regni immitterentur, ſi negaret, juſtam rebellandi cauſam habere videretur. Ad hoc tractandum juſſu imperatoris Henrico duce, & Godefrido in Bataviam ex condicto convenientibus, inter agendum, Godefridus cum ſuis perimitur, nec multo pòſt etiam Hug ab Henrico excæcatur, & noviſſimè in monachum Prumiæ attondetur. Apud Conſtantinopolim Baſilio imperatore mortuo, Leo filius ejus imperat annis 18.

| 9 | 2 | Normanni à Lovanio exeuntes, Pariſios obſident, contra | 1 | quos Henricus dux exercitum ducens, dum incautè equitat, in foveam, quam Normanni factam quisquiliis operuerant, lapſus trucidatur. 887

Hug, dux & abbas miræ poteſtatis & prudentiæ, moritur.

Poſt Rotradum, Dodilo XVI. Kal. Aprilis, Cameracenſis Epiſcopus ordinatur.

| 10 | 3 | Agapetus, Romanæ eccleſiæ 107 *(d)* præſidet. Hic in | 2 | aliquibus libris non annumeratur. 888

(a) Mir. *Walo.*
(b) Mir. *IV.*
(c) Mir. *centeſimus nonus.*
(d) Mir. *centeſimus X.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanor.*	*Francorum.*	*Conſtantinopolitanorum.*

Carolus imperator, cùm Normannos nequiret expellere, tandem facto fœdere, conceſſit eis regiones, quæ erant ultra Sequanam, quarum incolæ contra ſe rebellabant, quæ pars Franciæ à Normannis Normannia appellata eſt, *quamvis eſſet ejus regio propria, ſed non ita, ut nunc eſt, dilatata.*

889 | 11 | 4 | Adrianus, Romanæ eccleſiæ 108 *(a)* præſidet. | 3 |

Carolus imperator, zelatus uxorem ſuam pro eo, quòd plus juſto familiariter ageret cum Luitwaldo, Vercellenſi epiſcopo, repudiat. Epiſcopus proteſtatur in concione, ſe nunquam cum ea coiſſe, illa verò ſe virginem eſſe gloriata, accepto repudio, monaſterium petiit.

572

890 | 12 | 5 | Carolus imperator corpore & animo deficiens, ab opti- | 4 | matibus regni repudiatur, & Arnulphus, filius Carlomanni regis, fratruelis ejus, in regnum ſublimatur, & regnat annis 12. Hic Arnulfus patruo ſuo *Carolo*, ex imperatore etiam neceſſariis egenti, fiſcos in Alemannia delegavit, qui ſequenti anno obiit.

Romanum imperium & regnum Francorum miſerè diſcerpitur. In Italia nempe Berengarius & Wido de regno contendunt. Franci verò, neglecto Carolo, Ludovici Balbi puero vix decenni, regem ſibi præficiunt Odonem, filium Roberti ducis, quem à Normannis occiſum ſuprà diximus.

Radulphus autem, corona ſibi impoſita, rex Burgundionum ſtatuitur, quod regnum multo tempore duravit. *Franco Epiſcopus adquiſivit epiſcopatui Legienſi abbatiam Lobienſem & præpoſituram Foſſenſem, cum appendiciis ſuis. (b)*

§ *Regnum Burgundionum incipit.*

891 | 1 | 1 | BAſilius, Romanæ eccleſiæ 109 *(c)* præſidet. Hic in ali- | 5 | quibus libris non invenitur.

Normanni, Pariſios expugnare non valentes, Burgundiam aggrediuntur, & Senones urbem oppugnant; ſed non expugnant.

In Italia Sarraceni caſtrum quoddam Fraxinetum occupantes, magno exitio Italiæ eſſe cœperunt.

Ab hoc tempore Luitprandus, diaconus Ticinenſis eccleſiæ, hiſtoriam ſuam orditur.

892 | 2 | 2 | Normanni à Senonibus Pariſios repetunt, & inde repulſi, | 6 | per Macronem *(d)* fluvium, Trecas urbem incendunt, & usque Viridunum & Tullum urbes cuncta depopulantur.

Wido Berengarium bis victum ex prælio fugat.

Odo rex Danos, ſuper Auxonam fluvium, bello vincit.

893 | 3 | 3 | Arnulfus rex Zuendebaldo, duci Maharenſium, ducatum | 7 | Boemanorum addens, & Boemannos per hoc ſibi infeſtos fecit, & Zuendebaldo, per adjectionem potentiæ, materiam contra ſe rebellandi dedit. Ad quem debellandum cùm non ſufficeret, gentem Hungarorum Deo inimicam regno immiſit, eorumque auxilio Zuendebaldum devicit, & tributarium fecit.

Sanctus Udalricus in Bajoaria naſcitur.

894 | 4 | 4 | Normanni iterum à Pariſiis repulſi, fines Britonum inceſ- | 8 | ſunt,

(a) Mir. *centeſimus XI.*
(b) Miræus in margine: *Idem tradit Fulcuinus in Chronico Lobienſi.*
(c) Mir. *centeſimus XII.*
(d) Potius per Matronam. *REGINO ad a. 890.*

Digitized by Google

Romanorum.		*Francorum.*		*Conſtantinopolitanorum.*	*Anni domini.*

ſunt, & primò victores, poſtea à Britonibus vincuntur, in duobus præliis duodecim millibus ſuorum peremptis.

Odone rege per conſilium Francorum in Aquitania demorante, Franci puerum Carolum duodennem, Ludovici Balbi filium, in regnum paternum revocant, & Remis à Fulcone archiepiſcopo in regem benedici faciunt, & oritur longa concertatio inter eum & Odonem.

|5|5| Stephanus Romanæ eccleſiæ 110 *(a)* præſidet. |9| 895

Normanni Lotharingiam repetentes, circa Leodium cum Chriſtianis pugnant & vincunt.

Sunderoldus, Moguntiæ archiepiſcopus, à Normannis Wormaciæ martyrizatur.

Arnulphus rex, audita cæde ſuorum, à Bajoaria contra Normannos pugnaturus, properat cum valido exercitu, quos ſupra fluvium, qui Tilia dicitur, pedeſtri prælio adorſus, tantam ex eis ſtragem fecit, ut ex innumerabili multitudine vix ſupereſſet, qui ad claſſem adverſum nuntium ferret.

Normannorum reſidui, tranſvadata Moſa, Ribuariam & Arduennam vaſtando, pervagantes trans mare recedunt.

Claruit hoc tempore Remigius Antiſſiodorenſis, in exponendis ſcripturis divinis & humanis ſtudioſus. 573

Hoc tempore claruit in Burgundia Berno, ex comite abbas Gigniacenſis cœnobii à ſe fundati, qui etiam ex dono Avæ comitiſſæ conſtruxit Cluniacum cœnobium *(b)* in cellam Gigniacenſem.

|6|6| Arnulphus rex Zuendebaldum, filium ſuum ex concubina, |10| 896 facit regem Lotharienſium.

Carolus rex opem Arnulphi regis contra Odonem implorat, ad cujus auxilium rex Arnulphus exercitum miſit, ſed parum commodi contulit.

Carolus rex Hundeum, regem Normannorum, baptizari fecit, eumque de ſacro fonte ſuſcepit.

|7|7| Arnulphus rex, à Berengario Italiæ interpellatus ad auxi- |11| 897 lium ſui, contra Widonem, Zuendebaldum filium ſuum, cum exercitu miſit

(a) Mir. *centeſimus XIII.*

(b) *AUBERTUS MIRÆUS* Originibus Benedictinis cap. L. *De Abbatia Cluniacenſis origine ſic legitur in Chronico Cluniacenſi: Monaſterii Cluniacenſis primus fundator fuit Guarinus, alias Gerinus, Comes Cabilonenſis & Matisconenſis, regnante Ludovico Pio, Caroli Magni filio, circiter annum 820. quod poſtea ab Hungaris devaſtatum, a Guilielmo, Aquitaniæ Duce, reſtauratum fuit.* Sic etiam Benedictus VIII. Papa in epiſtola ad Epiſcopos Burgundiæ & Aquitaniæ, apud du *CHESNE Tom. IV. p. 169.* dicit: *Liquidum eſt, Cluniacenſe Monaſterium olim a Willelmo, nobiliſſimo Aquitanorum Principe, in pago Matisconenſi conſtructum.* Quid vero Berno egerit, *GLABER RODULPHUS lib. III. cap. V.* explicat, ſcribens: *Conſtruxit igitur prædictum Cœnobium primitus Pater Monachorum ſupradicti Balmenſis Monaſterii, Berno vocatus, jubente Willelmo piiſſimo, Aquitanorum Duce, in pago Matisconenſe, ſuper Graonam fluviolum.* Quare etiam *GERH.* du *BOIS Hiſt. Eccl. Pariſ. lib. X. cap. I. pag. 603. Cluniacenſe monaſterium condidit Wilelmus, Aquitaniæ Dux, ſub Carolo III. Rege anno DCCCCX. primumque huic præpoſitus eſt Berno, vir ſanctitate & regularibus inſtitutis clarus. Berno ex monaſterio Balmenſi, cui præerat, huc translatus eſt.* Quænam vero Ava fuerit, non ſatis conſtat, niſi quod *AUBERTUS MIRÆUS, Faſtis Belgicis & Burgundicis p. 213.* mentionem faciat B. Avæ, virginis & Monialis Dononienſis.

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Constantinopolitanorum.*

misit in Italiam, sed Wido viriliter agens, & primores exercitus donis corrumpens, eos inefficaces redire fecit.

898 |8|8| Arnulphus rex, Longobardiam potenter ingressus, Per- |12| gamenum *(a)* urbem armis capit, cujus comitem Ambrosium ante portam urbis laqueo suspendens, cæteris urbibus terrore incusso, ad obsequelam suam omnes adduxit.

Odo musicus, ex clerico Turonensi, monachum profitetur sub Bernone abbate.

899 |9|9| Odo, rex Francorum, moritur, obtestans primates, ut Ca- |13| rolum in regno reciperent.

Carolus, regno Francorum toto recepto, regnavit annis 27. *(b)*

Apud Triburias celebrata synodo contra laicos, qui auctoritatem episcopalem minuere tentabant, plura super statu sanctæ ecclesiæ decreta sunt.

900 |10|1| Formosus, Portuensis episcopus, Romanæ ecclesiæ 101 |14| *(c)* præsidet, contra voluntatem quorundam Romanorum, qui Sergium diaconum Romanæ ecclesiæ facere voluerant, sed non prævaluerant.

Hic Formosus, cùm aliquando in sinistram suspicionem venisset Joanni 8 papæ, timore ejus fugiens, episcopatum Portuensem reliquit, & quia revocatus à papa redire noluit, anathematizatus est, & tandem ad satisfaciendum papæ in Gallias veniens, usque ad laicalem habitum degradatus est, jurans se non amplius Romam intraturum, nec episcopatum suæ urbis repetiturum, confirmans etiam propriæ manus scripto, se in laici communione perseveraturum. Pòst à Marino, successore Joannis, in episcopatu contra datum sacramentum restitutus, non solùm Romam intravit, sed etiam Romanæ ecclesiæ papatum susceptit, propter quod cum multo scandalo multa per multos annos quæstio & controversia agitata est in ecclesia, aliis ejus & ab eo ordinatorum consecrationem irritam esse debere præjudicantibus, aliis econtra, qualiscunque fuerit Formosus, tamen propter sacerdotalis officii dignitatem, & fidem eorum, qui ordinati fuerant, omnes consecrationes ejus ratas esse debere, saniori consilio judicantibus, præsertim, cùm ipse Formosus à Marino papa absolutus fuerit à perjurio. Ab hoc Formoso Arnulphus rex invitatus, Romam venit, sed non admissus, Romam Leonianam obsedit. Lepusculo fortè versus urbem fugiente, & exercitu cum clamore nimio sequente, Romani timentes se de muro projiciunt, & hostibus per factos acervos murum ascendendi locum faciunt. Sic capta Roma, illos, qui papam injuriaverant, decollari fecit, & à papa in imperatorem benedicitur.

574 Fulco, *(d)* Remorum archiepiscopus, perimitur à Winemaro, satellite Balduini, Flandrensium comitis, pro eo, quòd abbatiam sancti Vedasti Attrebatis, à Carolo in beneficium acceperat, quam Balduinus jam per aliquot annos, quamvis nullo concedente, invaserat.

901 |11| |2| Uvido rex, Arnulphum imperatorem se usquequa- |15| que persequentem non ferens, quippe cui nec urbes, nec castra munita natura resistere poterant, dum se fugiendo tutaretur, imperator uxorem ejus obsedit, quæ jam rebus suis diffidens, per unum familiarem imperatori

(a) Miræus legit *Pergamum*, additque in margine: *Bergomum.*
(b) Mir. *XXVI.*
(c) Mir. *centesimus XIV.*
(d) Miræus in margine: *Lege Frodoardum, Remensis ecclesiæ historicum.*

Digitized by Google

| Romanorum. | | Francorum. | | Conſtantinopolitanorum. | Anni domini.

toris, multa pecunia correptum ei poculum mortiferum dedit. Quo hauſto, per triduum excitari non potuit, apertis oculis, nil loqui aut ſentire valens, quæ res eum repedare coëgit, quem recedentem Uvido perſecutus, à Deo percuſſus obiit.

|12| |3| Bonifacius Romanæ eccleſiæ 112 *(a)* præſidet. |16| 902

Arnulphus imperator longa ægritudine diſſolutus, vel (ut quidam ferunt) afflictus à minutis vermibus, quos pediculos vocant, adeò in corpore ejus ſcaturientibus, ut à nullo medicorum minui poſſent, moritur, & Ludovicus, filius ejus, poſt eum regnat annis decem.

Stephanus Romanæ eccleſiæ 113 *(b)* præſidet, menſibus quatuor. *(c)* Hic primùm à Formoſo papa epiſcopus Anaguinæ eccleſiæ ordinatus, ipſum Formoſum perſequitur, & ordinationes ejus omnes irritas eſſe debere decernit, & alia horribilia dictu in eum fecit. Legitur enim, quia ipſe & non Sergius, corpus Formoſi à ſepulchro in conſilio protractum, & papali veſte exutum, laicali induit, & abſciſſis duobus digitis dexteræ manus ejus, in Tyberim præcipitari fecit.

Romanus Romanæ eccleſiæ 114 *(d)* præſidet.

In Italia pro Widone filius ejus, Lambertus, contra Berengarium regnat.

|1| |4| Theodorus Romanæ eccleſiæ 115 *(e)* præſidet. Hic |17| 903 contra Stephanum papam ſentiens, reconciliavit ordinatos à Formoſo, quos Stephanus per vim Romæ intus & non foris exordinaverat, nec tamen præſumpſerat eos iterum conſecrare. His reconciliatis, Theodorus papa libros abrenunciationis reddidit, & igni cremari præcepit.

Joannes Romanæ eccleſiæ 116 *(f)* præſidet. Hic etiam ad confirmandam Formoſi ordinationem, quam Stephanus depoſuerat, ſynodum 74 epiſcoporum, præſentibus Francorum archiepiſcopis & rege, apud Ravennam ſtatuit, & coram eis combuſta eſt ſynodus, quam Stephanus in damnationem Formoſi fecerat.

Lamberto, filio Widonis, mortuo, Berengarius regno potitur.

Hungarorum gens barbara, quæ quibusdam cluſis remota, nec ad meridianam plagam, nec ad occidentalem exeundi antea habuerat facultatem, per Arnulphum ruptis cluſis emiſſa, quæ Arnulpho veniente, aliquantulum temperaverat rabiei ſuæ, modò eo mortuo, per totam Galliam, Germaniam, Italiamque, ut fera tempeſtas diffunditur.

Zuendebaldus rex à Lotharienſibus in bello perimitur, in qua conſpiratione & bello quicunque vulneratus eſt, aut mortem non evaſit, aut nunquam ſanari potuit.

Francone, Leodienſium epiſcopo, mortuo, Stephanus epiſcopus ſubrogatur, vir ſanctitate & ſcientia clarus, qui vitam & paſſionem ſancti Lamberti martyris ad Hermannum archiepiſcopum urbanius edidit, cantum quoque nocturnum de eodem martyre, cantum quoque de ſancta trinitate, & de inventione Stephani protomartyris, dulci & regulari modulatione compoſuit.

Conradus Comes, pater Conradi, qui poſt Ludovicum regnavit, perimitur in bello à comite Alberto.

(a) Mir. *CXV.*
(b) Mir. *CXVI.*
(c) Miræus in margine: *Annos 4. habet & diſtinguit Baronius.*
(d) Mir. *CXVII.*
(e) Mir. *CXVIII.*
(f) Mir. *CXIX.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Constantinopolitanorum.*
575	|2|	|5| Benedictus Romanæ ecclesiæ 117 *(a)* præsidet.	|18|
904	Ludovicus rex, conserto cum Hungaris prælio, miserabiliter vincitur.		
			Apud Constantinopolim Leone imperatore mortuo, Constantinus, filius ejus, & Alexander, frater ipsius Leonis, imperant anno uno.
905	|3|	|6| Leo Romanæ ecclesiæ 118 *(b)* præsidet. Hunc post	|1| triginta dies ordinationis suæ Christophorus, presbyter suus, capiens, & in carcerem trudens, per invasionem Romanæ ecclesiæ 119 *(c)* præsidet.
	Hungari, superioris anni victoria elati, regnum Ludovici sub tributo redigunt.		
			Apud Constantinopolin Alexandro imperatore mortuo, Constantinus imperat annis 39.
906	|4|	|7| Hungari victos Græcos sub tributo redigunt.	|1|
			Apud Græcos Romanus, humilis quidem genere, sed quia Leonem ferocem occiderat, expertæ fortitudinis habitus, & per hoc à Leone imperatore dux navalis exercitus constitutus, volens fieri tutor Constantini imperatoris, qui admodum puer erat, tutorem à patre illi deputatum, & omnes principes palatii, ad se extra urbem arte evocatos, capit, & palatio eliminat, & faventes sibi officiis curialibus honorat. Focas autem, qui terrestrem exercitum contra Symeonem, Bulgarorum regem, duxerat, hoc nuntio perterritus, fugit à bello, & omnes fugere fecit; sicque animos & vires Bulgaribus addidit Græcos acrius debellandi, & ipse à Romanis captus oculis privatur.
907	|5|	|8| Sergius Romanæ ecclesiæ 120 *(d)* præsidet. Iste est	|2| Sergius diaconus, propter Formosum à papatu reprobatus, qui ab eodem Formoso episcopus factus, ad Francos tamen se contulit, & eorum auxilio Christophorum invasorem capiens & in carcerem trudens, latenter Romam ingressus, papatum invasit, & Romanos minis & terroribus perpulit, ut omnes ordinationes Formosi irritas haberent, & in ultionem suæ repulsæ, (quod dictu nephas est) Formosum sepulchro extractum, in sede pontificatus, sacerdotaliter indutum decollari præcepit. Et insuper tribus digitis abscisis, in Tyberim jactari fecit, & omnes, quos ille ordinaverat, injustè exordinavit, *& injustius reordinavit. (e)* Quem à piscatoribus inventum, & in basilica apostolorum principis loculo deportatum, quædam sanctorum imagines adorasse, & venerabiliter salutasse, palàm omnibus visæ sunt.
			Apud Græcos, Romanus pater Basileos factus, ut securius ageret, matrem Constantini imperatoris uxorem duxit, suam verò filiam ipsi Constantino despondit.
	Hungari Bulgaros victos tributarios sibi faciunt.		
908	|6|	|9| Romanus, impetrato à principibus, ut etiam indumenta	|3| imperialia & diadema imperii acciperet, non jam tutor imperatoris, sed super imperatorem imperator videbatur esse, & etiam Christophorum, filium

(a) Mir. *CXX.*
(b) Mir. *CXXI.*
(c) Mir. *CXXII.*
(d) Mir. *CXXIII.*
(e) Miræus in margine: *Contrarium vide supra an. 902. Consule Baronium Alfonsum Liacconum & alios Pontificia historiæ scriptores.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum* | | *Conſtantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

filium ſuum in imperio aſcitum, Conſtantino imperatori in procedendo præferebat, ſed Chriſtophorus non multo pòſt obiit.

Hoc anno paſſus eſt in Hoyo Comes, Dux & Martyr, beatus Mengoldus, Arnulfi Imp. Romanorum ex ſorore nepos.

|7| |10| Hungaris etiam Italiam depopulantibus, rex Beren- |4| 909
garius, bello congreſſus miſerabiliter vincitur. Romanus imperator Græcorum Bulgaros Græcos, fortiter debellantes, facto fœdere mitigavit.

|8| |11| Sarraceni ex Africa à rege ſuo miſſi in Italiam, ut A- |5| 910
puliam & Calabriam contra Romanum imperatorem rebellantes ſub ditione illius redigerent, pugnando Apulis & Calabris fortiter debellatis, Romam verſus gyrantes, Garelianum occupant montem, ibique munitione ſibi facta, multas Italiæ urbes debellaverunt.

Adelbertus, quidam ex primoribus Auſtraſiorum per ſeptennium Ludovico regi rebellis, dolo Hatonis, Moguntini archiepiſcopi, ad regem deductus decollatur. 567

Regino, Abbas Prumienſis, Chronica ſua, à nativitate Domini inchoata, usque ad hunc annum perduxit.

|9| |12| HUngari Germaniam vaſtant. |6| 911
Ludovicum, filium Boſonis, ex filia Ludovici imperatoris ab Italienſibus à Burgundia invitatum in regno, Berengarius excipiens bello, jurare eum compulit, ut, ſi redire permitteretur, non ultrà in Italiam rediret.

|10| |13| Ludovicus, rex Germaniæ, moritur, qui propter ty- |7| 912
rannorum in Italia inſolentiam, & multam malorum ingruentiam, non meruit imperialem benedictionem, cui ſuccedens Conradus, regnavit annis 7, qui & ipſe caruit benedictione imperiali.

Ordo Cluniacenſis incipit.

Berno abbas moriturus, Odonem, olim muſicum, conſtituit abbatem Cluniacenſis cœnobii ea conditione, ut eccleſia Cluniacenſis ſolveret annuatim eccleſiæ Gigniacenſi cenſum duodecim denariorum.

Stella cometes apparuit.

|1| |14| Ludovicus ab Italienſibus ad regnandum reinvitatus, tam |8| 913
citò oblitus juramenti, in Italiam contra Berengarium vadit, & eo expulſo, regnum uſurpat.

Hoc anno cœpit Abbas Gerardus ædificare Bronienſe cœnobium. 914

|2| |15| Contra Conradum regem potentiores regni principes |9| rebellionem meditati, ſcilicet Arnoldus de Baioaria, Burchardus de Suevia, Everardus de Francia, Gislebertus de Lotharingia, & horum omnium præcellentior, Henricus dux de Saxonia & Thuringia, tam ſapientia quàm fortitudine regis ad gratiam ejus reducuntur.

Solus Arnoldus, ad Hungaros cum uxore & filiis fugiens, usque ad mortem regis ibi manſit.

|3| |16| Ludovicus Veronæ captus, & Berengario à cuſtodi- |10| 915
bus urbis auro corruptis in urbem immiſſo, oculis privatur.

Hungari Berengario confœderati, Alemanniam vaſtant, & à Baioariis & Alemannis graviter cæduntur.

Hoc anno translatum fuit corpus beati Eugenii ad monaſterium Bronienſe,

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Constantinopolitanorum.

se, in diœcesi Leodicensi & Comitatu Namurcensi per sanctum Gerardum dicti monasterii fundatorem & Abbatem, à monasterii sancti Dionysii in Francia.

916 |4| |17| Carolus, rex Francorum, regnum Lotharingiæ recepit. |11|

Sarraceni, à Fraxineto & Gareliano monte exeuntes, Calabriam & Apuliam, Beneventum, Romanorum quoque urbes, ita occupant, ut unamquamque mediam Romani, mediam Sarraceni tenerent, & gravissimè Italiam premebant.

917 |5| |18| Anastasius, Romanæ ecclesiæ 121 *(a)* præsidet. |12|

Dando, *(b)* Romanæ ecclesiæ 122 *(c)* præsidet.

Hungari Alemanniam totam devastantes, usque Fuldam pervenerunt.

918 |6| |19| Romanus, Græcorum imperator, filios suos, Stephanum & Constantinum, cum domino suo Constantino imperare instituit, ipso Constantino imperatore opere manuum suarum, picturam scilicet pulchrè exercendo, sibi victum quærente. |13|

Hatonem, Moguntinum episcopum, cujus dolo olim Adelbertus perierat, rex Conradus sollicitat etiam contra Henricum, Saxonum ducem, propter potentiam ipsius sibi suspectum. Ad quod cùm jam torquem auream episcopus fabricasset, quæ collo ducis secum convivantis injiceretur, dolo proditus frustratus est, & post triduum morbo & angore, vel (ut alii dicunt) fulminis ictu interiit. Complices etiam consilii à duce patria eliminati sunt. Missò autem exercitu à rege contra
577 Henricum, tanta cæde Saxones debacchati sunt in eos, ut à mimis declamaretur, ubinam esset tantus ille infernus, qui tantam cæsorum multitudinem capere posset.

Hungari per Alemanniam in Alsatiam, & usque ad Lotharingiam perveniunt.

Balduinus, Comes Flandriæ, obit, & in Blandinio sepelitur.

919 |7| |20| Joannes, Ravennas episcopus, Romanæ ecclesiæ 123 *(d)* |14| præsidet. Conradus rex moriens coram principibus regni, regem designat Henricum, filium Ottonis, Saxoniæ ducis. Hic ergo regnat annis decem & octo. *(e)*

920 |1| |21| Henricus rex, contra Arnoldum, ab Hungaris regressum, cum exercitu in Baioariam profectus, eum virtute & sapientia sua ad gratiam suam inflexit, *addens ei ordinationem Episcoporum totius Bavariæ. Burchardum etiam, Ducem Alemanniæ, bello deterritum ad se inflexit.* |15|

Robertus dux, frater Odonis regis, appetens regnum Francorum, contra Carolum, inquietabat Franciam, ejusque instinctu omnes penè primores Franciæ adversabantur Carolo.

921 |2| |22| Stephano, Leodicensi episcopo defuncto, Richarius, |16| vir catholicus, à Carolo per auctoritatem papæ, Romæ ordinatur episcopus, repudiato Hilduino, qui, pecunia data duci Gisleberto, ambiebat ab eo sibi dari episcopatum.

Hoc tempore clarebat inter nobiles Lotharingiæ sanctus Wicbertus,

(a) Mir. *CXXIV.*
(b) Mir. *Lando.*
(c) Mir. *centesimus XXV.*
(d) Mir. *centesimus XXVI.*
(e) Mir. *XVII.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Conſtantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

tus, qui Gemmelacenſe cœnobium fundavit, *(a)* qui divitiis, nobilitate & potentia clarus, cingulum mundanæ militiæ deponens, cingulo ſanctæ religionis in monachico habitu ſe accinxit.

Ziptinæus, dux Boëmiæ, ad Chriſti fidem converſus, juſtè & religiosè in Boëmia principatur, & poſt eum Watizlaus, filius ejus. *Poſt Watizlaum, Wencezlaus filius ejus*, juſtitia & ſanctitate præclarus, cui frater ſuus Boliʒlaus nimis adverſabatur.

|3| |23| Hungaris Franciam, Alſatiam, Alemanniam, Saxoniamq; depopulantibus, Henricus rex juxta urbẽ Meresburch congreſſus, vovens Deo pro adipiſcenda victoria, ſe hæreſim ſimoniacam de regno ſuo eradicaturum, inæſtimabili cæde eos usque ad internicionem penè delevit. |17| 922

Rex Henricus, quoscunque fures, aut latrones, aut ſicarios manu fortes & bellis aptos eſſe videbat, indulta eis venia, agros & arma dabat, & legionem ex eis faciens, ad debellandos barbaros exponebat, edicens omnino, ut civibus parcerent tantummodo.

Carolus, rex Francorum, cum auxilio Lotharienſium juxta urbem Sueſſionum pugnans contra Roberʒum, fratrem Odonis regis, qui contra ſe regnum Francorum invadebat, eum cum multis peremit, & ſe & Franciam Henrico regi ſubmittit, eique in pignus perpetui fœderis & amoris, mittit manum pretioſi martyris, Dionyſii Pariſienſis, auro gemmisque incluſam.

|4| |24| Reges Henricus & Carolus apud Bunnam confœderantur, Carolusque reddit Henrico regi regnum Lotharingiæ, epiſcopis & comitibus utrinque jurando rem confirmantibus. |18| 923

Sanguis Domini crucifixi venit in Angliam, fortè ille ſanguis, qui de imagine Domini fluxit, cùm ſecundò Dominus, in imagine ſua, à Judæis priora pateretur.

Africani, qui per munitionem Gareliani montis totam Italiam laniabant, per militiam Joannis papæ, & per auxilium Romani, Græcorum imperatoris, conſerta cum eis pugna, ita atteruntur, ut ne unus quidem ſuperfuerit, qui non aut trucidaretur, aut caperetur, multis teſtantibus, Apoſtolos Dei, Petrum & Paulum, in illo bello viſos fuiſſe ad auxilium Chriſtianorum.

|5| |25| Rex Henricus pacem cum Hungaris in novem annis firmat. |19| 924

Carolus, rex Francorum, à comite Heriberto captus, in cuſtodiam Peronæ truditur, ob necem Roberti ducis, ab eo perempti.

Rodulphus, rex Burgundionum, ab Italienſibus ad regnandum contra Berengarium invitatus, conſerta cum Berengario pugna, eoque victo & expulſo, regnum Italiæ tribus annis tenuit. 578

|6| |26| Rex Henricus urbem Sclavorum Brennaburch capit, & victis Sclavis tributum imponit. |20| 925

Rex Henricus agrarios milites recenſens, ut octo eorum in agris, nonus verò in urbe moraretur, ut octo in agris & ſibi & nono laborarent, nonus verò in urbe tertiam partem omnium frugum illorum reſervaret in ædibus, à ſe ad hoc extructis, ut in bello nihil alicui eorum deeſſet, urbesque rebus & viris plenæ eſſent.

Berengarius rex ab Italienſibus impiè perimitur.

Hungari, Salardo duce Italiam pervagantes, Papiam obſident, & incendunt.

(a) Mir. *qui noſtrum, Gemmelacenſé ſcilicet, cœnobium fundavit.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Constantinopolitanorum.*
	|7|	|27| Carolus, rex Francorum, sub custodia Heriberti exul & martyr moritur.	|21|
926		Radulphus regnat in Francia annis duobus.	
		Simeon Bulgar, qui ex philosopho monachus, ex monacho miles factus, dominabatur Bulgaris, Græcos graviter atterit, sed Romanus Græcorum imperator ejus insaniam facto fœdere mitigavit.	
927	|8|	|1| Post mortem Caroli regis, nolentibus Lotharingis Henrico regi subesse, quidam Lotharingius nomine Christianus, simulata infirmitate, Gigebertum ducem ad se dolo evocatum cepit, regique misit, ut per eum Lotharingiam sibi subjugaret. At verò inspecta industria & potentia Gisleberti, filiam suam Gerbergam ei despondit, & eum iterum Lotharingiæ præfecit.	|22|
		Ludovicus, filius Caroli regis, insidiantes sibi fugiens, per mare transit in Angliam. Mater enim ejus filia fuerat regis Anglorum.	
		Rodulphus rex ab Italiensibus repudiatur, & Hugo, comes Arelatensium, in regnum subrogatur.	
928	|9|	|2| Rex Hugo quosdam Italiensium suspectos sibi, consilio & virtute Samsonis comitis circumventos, sibi substravit.	|23|
		Raherius, Lobiensis monachus, vir nimiæ simplicitatis, sed experientia liberalium artium nominatus, cum Hilduino, qui in Lotharingia episcopatum Leodicensem olim ambierat, in Italiam, ad Hugonem regem profectus, Veronæ episcopus ab Hugone constituitur, Hilduino Mediolani archiepiscopo ordinato.	
		Rex Henricus Granam, urbem Dalmatiæ, *(a)* capit, & Dalmatis tributum imponit.	
		Elevatio Sancti Folquini Episcopi Morinensis.	
		Ludovicus in Franciam reversus, & licet ærumnosè, tamen in regno restitutus, regnat annis 27.	
929	|10|	|1| Lanceam mirandi operis, & clavis Jesu Christi crucifixi sanctificatam, quæ dicitur primi & Magni Constantini imperatoris fuisse, donatam Rodulpho, regi Burgundionum & Italiæ, à Samsone comite; rex Henricus precibus, minis, muneribus, addita etiam parte provinciæ Suevorum, à Rodulpho comite extorquet, & hanc ad insigne & tutamen imperii posteris relinquit.	|24|
930	|11|	|2| Joannes papa, à militibus Widonis marchionis captus, & in custodiam trusus, cervicali super os ejus posito, pessimè strangulatus est, in cujus loco alter Joannes 124 subrogatus est, frater Alberici, Romam, expulso Hugone, regentis. Alibi legitur hoc in loco Leo papa resedisse.	|25|
		Wenceslaus, princeps Boëmiæ, à rege Henrico in Praga urbe obsessus, se & urbem regi dedit, & impositam Boëmiæ multam tributi pecuniam solvit.	
579 931	|12|	|3| Henricus rex reges Normannorum & Abroditarum Christianos facit.	|26|
		Hubaldus, monachus & philosophus, de Sancti Amandi Elponensis obiit.	
		Redarii usque ad ducenta millia hominum conspirantes contra Henricum regem rebellant, & regnum ejus graviter infestant, & vicinas gentes ad rebellandum animant, sed à ducibus regis, Bernardo & Thietmaro,	

(a) Mir. *Dalamanciæ, Dalamancis*, idemque rectius : intelligitur enim Grona, Dalemінciæ urbs, prout demonstravi in Synt. Hist. Germ. *diss. XI. §. XXI.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Conſtantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

maro, gravi bello victi omnes penè moriuntur, aut fugientes in mare vicinum demerguntur. Et hoc facto vicinæ gentes à rebellione deterrentur.

Arnulfus, Comes Flandriæ, cepit caſtellum ſancti Vedaſti.

|13| |4| Arnoldus, dux Baioariorum, in Italiam contra Hugonem regem veniens, à Veronenſibus ſuſcipitur, & cum Hugone confligens, vincitur. |27| 932

Raherius epiſcopus, à rege Hugone epiſcopatu pulſus, quia Baioariis faverat, Papiæ exiliatur, ubi & librum de ſuis ærumnis luculenter edidit. Scripſit & alia multa legentibus utilia.

Eduinus, Rex Anglorum, obiit.

|14| |5| Stephanus Romanæ eccleſiæ 125 *(a)* præſidet. |28| 933

Beneventani contra Græcos bellum agentes, quotquot Græcorum capiebant, eunuchizabant.

|15| |6| Hungari tributum à Saxonibus repetentes, ab exercitu regis Henrici occiduntur aut capiuntur, eisque usque ad internicionem deletis, tributum, quod repetebatur, Deo pro gratiarum actione in eccleſiis & pauperibus exolvitur. |29| 934

Otto, filius regis Henrici, uxorem duxit filiam Eadmundi, regis Anglorum.

Stephanus, Cameracenſis Epiſcopus III. Idus Februarii moritur.

|16| |7| Joannes Romanæ eccleſiæ 126 *(b)* præſidet. |30| 935

Rex Henricus Danos, qui per piraticam Friſones incurſabant, vincit, & tributarios facit, & Chuipiam, regem eorum, baptizari fecit.

In Genuenſi urbe fons ſanguinis largiſſimè effluxit, portendens fortè urbis ipſius imminentem ruinam, quia ab eodem anno ab Africanis cum claſſe illuc venientibus capta, cunctis civibus, exceptis parvulis & mulieribus captis & occiſis, etiam theſauris ſuis eſt vacuata.

|17| |8| Leo Romanæ eccleſiæ 127 *(c)* præſidet. |31| 936

Rodulphus, rex Burgundiæ, moritur.

Inger, rex Ruſſorum, ſciens, exercitus Græcorum eſſe ductos contra Sarracenos, & ad inſularum cuſtodias diſperſos, ad expugnandam Conſtantinopolim, cum mille & eo amplius navibus venit, adeò de victoria jam ſecurus, ut qui Græcos non occidi, ſed capi præciperet. Quibus imperator Romanus cum paucis viriliter occurrens, circumcirca Græco igni injecto, penè omnes cum navibus exuſſit, paucis evadentibus, omnesque captivos decollari juſſit.

|18| |9| Hoc anno prodigia apparuere. Sol ſereno cælo obſcuratur, per feneſtras verò domorum radios quaſi ſanguineos emittebat. Hominis cujusdam ſiniſtra manus ferro amputata, poſt annum penè ad integrum ei dormienti reſtituta eſt, cui pro ſigno miraculi quaſi ſanguinea linea loco conjunctionis notabatur. |32| 937

Henricus rex moritur. Qui licet in vincendis inimicis glorioſus fuerit, quia tamen pacificus erat, nullam operam dedit, ut effugatis ab Italia tyrannis, qui quaſi conductitii mercenarii alter alteri ſuccedentes, imperium dilaniabant, benedictionem imperialem accepiſſet; poſt quem

(a) Mir. *CXXVIII.*
(b) Mir. *centeſimus XXIX.*
(c) Mir. *centeſimus XXX.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Constantinopolitanorum.*

Otto, filius ejus, ex Matilda, filia Theoderici, regis *(a)* Saxonum, imperavit annis 36. Mons verò, ubi rex Henricus sepultus est, postea flammas in multis locis evomebat.

Obiit dominus Odo, primus abbas Cluniacensis. Succedit ei Adamarus.

Walbertus, Noviomensis ac Tornacensis Episcopus, moritur. Succedit Transmarus.

938 | 1 | | 10 | Contra Ottonem imperatorem rebellavit Everardus, | 33 | comes palatii, & Gislebertus, dux Lotharingiæ, qui Gerbergam, sororem ipsius imperatoris, uxorem habebat. Hungari per Austrasiam & Alemanniam multis civitatibus igne & gladio consumptis, Wormatiæ Rheno transito, *(b)* usque ad Oceanum Gallias vastant, & per Italiam redeunt.

580

Princeps Boëmiæ, Wenzeslaus, vir sanctus, à fratre suo Boizlao occiditur, ambitione percipiendi principatus seducto, in cujus ultionem rex Otto bellum Biozlao indixit, & longa inter eos concertatio per 14 annos protracta est.

939 | 2 | | 11 | Stephanus, Romanæ ecclesiæ 128 præsidet. Everar- | 34 | dus & Gislebertus Henricum, fratrem imperatoris, obsessum capiunt, eumque fallacia sua ab imperatoris fidelitate sejunctum factioni suæ applicant, suggerentes ei, regnum magis competere illi in patris regno nato, quàm Ottoni ante regnum nato.

Hungari à Saxonibus graviter cæduntur. Otto imperator, interim à Baioariis sibi resistentibus rediens, Everardum exiliat, iterumque Baioarios aggressus, omnes sibi subdit, præter unum filium Arnoldi. Rex Otto construit urbem Magdeburch, quæ & Parthenopolis, id est, virginum civitas, dicitur. Italiam vexat hæresis Anthropomorphitarum, id est, corpoream formam Deum habere dicentium, contra quam Ratherius, Veron. episcopus, & verbis & scriptis reclamabat.

940 | 3 | | 12 | Otto imperator in Lotharingiam usque ad Capræmon- | 35 | tem venit.

Berengarius junior, Berengarii senioris ex filia nepos, timens regem Hugonem se persequentem, pro eo, quòd contra eum regnum Italiæ affectaret, ad Hermannnum, Suevorum ducem, & per eum ad Ottonem regem fugit.

Rex Otto Boizlaum bello superat, at Boizlaus pro victoria securos circumveniens, principem militiæ regis, cum multis trucidat, rex verò Boëmiam devastat.

941 | 4 | | 13 | Ludovicus rex Francorum, Lotharingiam invadens us- | 36 | que ad Alsatiam venit, ductu Everardi & Gisleberti. Rex Hugo, misso sibi Græco igne ab imperatore Græcorum, Fraxinetum oppugnat, & navibus Sarracenorum exustis, illud expugnat, & inde eos fugat. Tangmarus, frater Ottonis regis, ab eo ad hostes ejus transit, & inter cætera mala Heresburch castrum regis capit, ibique à rege conclusus, telis intra ecclesiam confossus, interiit.

| 5 |

(a) *AUCTOR VITÆ MATHILDIS cap. I.* eum rectius vocat occidentalis regionis Comitem. Compara *Synt. Hist. Germ. diss. XI. §. XXVI.*

(b) Omnes equidem editiones habent, *regno transito*; cum tamen potius sit legendum: *Rheno transito*, prout etiam Miræus legit.

Digitized by Google

Romanorum.		*Francorum.*		*Conſtantinopolitanorum.*	*Anni domini.*
5	14	Marinus Romanæ eccleſiæ 129 *(a)* præſidet. Ad hunc	37	ſanctus Udalricus Romam veniens, ab eo cognovit, ſe futurum epiſcopum Auguſtæ Vindelicorum, quod poſt annos quindecim factum eſt. Gislebertus & Everardus cum Henrico, fratre imperatoris, juxta Rhenum contra imperatorem bellum parantes, milites imperatoris offendunt, & multi cum paucis congreſſione facta, victi terga dederunt, Henrico interim in alio Rheni littore, ante clavos Domini lanceæ ſuæ infixos in oratione proſtrato, in brachio inſanabiliter vulnerato. Orta diſſenſione inter principes de varietate legis, utrùm deberent avis ſuperſtitibus filii filiorum poſt parentes defunctos hæreditare, an exhæredatis fratruelibus deberet hæreditas ad patruos redire; ex regis Ottonis omniumque principum ſententia, cognitio veritatis commiſſa eſt gladiatorio judicio, ceſſitque victoria his, qui cenſebant, fratrum filios debere cum patribus hæreditare.	942
6	15	Rex Otto obſedit Briſagam, oppidum Alſatiæ, quod	38	Ludovicus rex per milites Everardi & Gisleberti tenebat, in qua obſidione ſuaſu Friderici, Moguntini epiſcopi, qui, animo jam ab imperatore defecerat, multi ab imperatore defecerunt: eaque re aliis territis, ſolus rex interritus manet. Interim fideles regis, Udo videlicet, & Conradus, frater Hermanni, Suevorum ducis, Everardum & Gislebertum prædando regno ſecurè intentos juxta Rhenum inopinatè aggreſſi acerrimè debellant. Everardo gladiis perempto, Gisleberto autem Rheni undis ſubmerſo, cæterorum vix aliquis fugit, qui non aut trucidaretur, aut caperetur. Hoc nuncio infideles regis corde franguntur, & Ludovicus Alſatia diſcedit, & rex & fideles ejus cum ipſo gratantur. Uxorem Gisleberti Gerbergam, ſororem ſcilicet Ottonis imperatoris, Ludovicus rex duxit uxorem, filiam verò Gisleberti, neptem ſuam, imperator Bertaldo, duci Baioariorum, deſpondet, & ducatus ejus Ottoni datur.	943
				Ademarus, Cluniacenſium abbas, ſubſtituit ſibi abbatem Majolum.	
7	16	Otto, dux Lotharienſium, obiit, Conradus, gener regis,	39	Ottoni ſucceſſit. Stephanus & Conſtantinus imperatores, filii Romani imperatoris, ægrè ferentes, ſe juſta patris ſui ſeveritate à juvenili levitate coerceri, depoſitis in palatio inſidiis, ignorante altero Conſtantino, Leonis imperatoris filio, patrem de palatii ſolio deponunt, & tonſo ei (ut moris eſt) capite, ad vicinam inſulam, in qua cœnobitæ philoſophantur, transmittunt. Sol horribilem eclipſin paſſus eſt feria ſexta, hora diei tertia, quo die in Hiſpania Addaram, rex Sarracenorum, à Radamiro, Chriſtianiſſimo rege, Gallitiæ in bello ſuperatus eſt. In Italia cometa miræ magnitudinis apparuit, portendens famem, quæ ſequuta eſt.	944
				Rex Otto corpus Innocentii martyris in urbem Magdeburch tranſfert.	
				Adventus corporum ſanctorum, Wandregiſili, Ansberti, Vulfranni, in Blandinio.	
8	17	Otto imperator Lotharingiam ſibi ſubjugavit, reſiſten-	1	te ſibi ſolo Metenſium epiſcopo, Adelberone, fratre ducis Friderici. Stephanus & Conſtantinus, videntes poſt patris ſui depulſionem, Conſtantinum, filium Leonis imperatoris, ab omnibus ſibi præferri, & ſe jam vix in ſecundis haberi; cùm deliberarent, hoc, quod de patre fecerant, etiam	945

(a) Mir. *CXXXI.* qui in margine addit: *Præcedere debebat Stephanus IX. dictus VIII. vide Baron. an. 940.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Constantinopolitanorum.*

de Constantino facere, publicato eorum consilio per diabolum, incentorem hujus consilii, cùm ad convivium ex condicto consedissent, & de prioratu sedendi inter se consultò decertarent, dato signo, à viris Constantini ambo fratres solio deturbantur, & tonsis capitibus, ad idem monasterium, ad quod patrem transmiserant, & ipsi ad philosophandum cum monachis transmittuntur. Ita evacuato palatio abusivis imperatoribus, ipse Constantinus, & Romanus, filius ejus ex filia Romani imperatoris, imperant annis 16. Rex Otto Burgundiam sibi subjugat.

Barbaros occasione intestini belli undique irruentes, Gero comes fortiter ac frequenter debellat. Regi Francorum Ludóvico, Hugo, comes Parisiensis, nimis adversatur. Hic Hugo filius fuit Roberti tyranni in bello Suessonico perempti à Carolo rege.

946 | 9 | | 18 | Agapetus Romanæ ecclesiæ 130. *(a)* præsidet, *& Be-* | 2 | *nedictus CXXXIII. (b)* Henricus frater imperatori in urbe Meresburch à fratre obsessus, projectis armis ad pedes ejus procidens, & misericordiam ejus implorans, in custodiam includitur. Fridericus autem, archiepiscopus Moguntiæ, à civibus excluditur. Rex Otto multos contra se rebellare molientes capit aut occidit. Mortuo Bertaldo duce, rex Otto fratri suo Henrico dat ducatum Baioariæ, & sic eum reprimit à rebellione.

947 | 10 | 19 | Berengarium à Suevia in Italiam reversum, videns rex | 3 | Hugo, ab Italiensibus se deserto recipi, Lotharium filium suum, ut saltem Berengario conregnet, Italiensium fidei commendat: ipse Arelatum, unde venerat, repetit.

948 | 11 | | 20 | Rege Hugone mortuo, Lotharius filius ejus in Italia | 4 | solo nomine regnat. Berengarius actu & potestate rex, & cunctis acceptus per Italiam tyrannizat. Dux Baioariæ, Henricus, Aquileiam in Italia
582 capit, Hungaros bis superat, Ticinum transit, & cum multis manubiis redit. *Immunitas nostræ, Gemmelacensis scilicet ecclesiæ, hoc anno imperiali confirmatur edicto, & annuli impressione corroboratur. Erluinus, primus ejus loci Abbas, à sancto patre nostro, Guieberto, electus, in sanctitate & religionis fervore claret.* Ludovicus, rex Francorum, à ducibus suis circumventus, à Normannis capitur, & consilio Hugonis Lugdunum missus, publicæ custodiæ traditur, Carlomannus verò, major filius ejus, à Normannis abductus Rothomagi moritur.

949 | 12 | 21 | Tapis, *(c)* rex Hungarorum, in Italiam veniens decem | 5 | modios nummorum à Berengario pro reditu accepit. Rex Otto *cum* 32 legionibus Franciam ad liberandum Ludovicum aggreditur. Ludovicus *ejus* metu à custodia relaxatur.

Rex Otto Lugdunum capit, Hugonem intra Parisios concludit, Remos capit, Hugonis nepote, qui episcopatum usurpaverat, expulso, legitimum episcopum restituit, usque Rothomagum potenter accedit, & castellis ac urbibus, quas ceperat, Ludovico redditis, in Saxoniam redit.

950 | 13 | | 22 | Per loca Galliæ & Germaniæ plurimi & magni terræ | 6 | motus facti sunt. Rex Otto in Boëmiam contra Boizlaum proficiscitur, Boizlaus verò regi reconciliatur, eique tandem feliciter subjicitur. Rege Ottone secundam expeditionem in Franciam parante, Hugo virtutem ejus

(a) Mir. *CXXXII.*
(b) Miræus in margine: *Baron. an. 955. ac deinde Benedictus V. apud eundem an. 964. tom. 10.*
(c) Mir. *Taxis.*

Digitized by Google

Romanorum.		*Francorum.*		*Conſtantinopolitanorum.*	*Anni domini.*

ejus non ferens, ei juxta fluvium Charum occurrit, & pacto pacis ſecundum nutum regis facto, manus ei dedit.

|14| |23| Moguntia ab Ottone imperatore obſeſſa eſt. Fride- |7| 951
ricus archiepiſcopus captus, & in cuſtodiam truſus, non multo pòſt per indulgentiam regis relaxatus eſt. Rex Otto filium ſuum Luidulfum, natum ex filia regis Anglorum, teſtamento poſt ſe regem deſignat.

Sol defecit hora diei tertia, quarto decimo Kalendas Auguſti, & apparuit ſtella ab Oriente ardens, usque ad menſem Septembrem.

|15| |24| Lidulphus, filius imperatoris Ottonis, inſtinctu Con- |8| 952
radi ducis, cum eo contra patrem ſuum rebellavit, Reinesburch *(a)* cepit, & multas alias urbes & principes à patre ad ſe avertit. Rex illum intra Moguntiam concluſum obſedit.

|16| |25| Bellum fuit ſuper Moſam, inter Conradum & Ragine- |9| 953
rium, Haginoenſium comitem. Mortuo Wigfrido, Colonienſium archiepiſcopatum ſuſcepit vir glorioſus Bruno, frater Ottonis imperatoris, qui quantus qualisve fuerit apud Deum & homines, lector ediſcat in vita ipſius, quam Rogerus luculenter ſcripſit. Hujus ſtudio translata ſunt à Roma Coloniam corpora ſanctorum Eliſii, Patrocli, Privati, Gregorii, cum baculo ſancti Petri.

Ungari VIII. Idus April. ad Cameracum obſidendum advolant; ſed triduo elapſo ſine effectu diſcedunt, Fulberto Epiſcopo in omnem partem advigilante.

|17| |26| Rex Otto uxorem ſecundam ducit, relictam Ludovi- |10| 954
ci, Italorum regis, & per eam Papiam accipit. Raherius bis epiſcopatu Veronenſi depulſus. Leodicenſis epiſcopus per Brunonem archiepiſcopum ordinatur poſt Farabertum.

Immunitas noſtræ, Gemmelacenſis ſcilicet eccleſiæ, etiam Apoſtolica auctoritate à Benedicto Papa corroboratur, anno ſeptimo pontificii ejus.

|18| |27| Lidulfo ad gratiam patris ſui reducto, Conradus dux |11| 955
(Dei & imperatoris transfuga) ad Hungaros ſe transferens, eos in Lotharingiam, usque ad Carbonariam ſylvam perduxit, & virtute Dei apud Lobias *(b)* contra eos oſtenſa, *(c)* ultra prodire prohibiti impunè redeunt. Berengarius, rex Italiæ, in Germaniam ad regem Ottonem venit, eique ſuis ſuique filii manibus datis, ſe ei committit.

Ludovico, Francorum rege mortuo, Lotharius, filius ejus ex Gerberga, ſorore imperatoris, regnavit annis 31.

A Baioariis contra Sclavos proſperè pugnatur.

|19| |1| Joannes Romanæ eccleſiæ 131 præſidet. In Italia la- |12| 956
pis miræ magnitudinis tonitru & tempeſtate turbulenta de cœlo jactus, ingens miraculum videntibus præbuit.

Templa plærisque in locis valida tempeſtate concuſſa ſunt. Utriusque ordinis ſacerdotes ictu fulminis interierunt, & plura horrenda dictu portenta monſtrata ſunt. Friderico, Moguntiæ archiepiſcopo, mortuo, Guillelmus, filius Ottonis imperatoris, ſubſtituitur. Ratherio ab epiſcopatu Leodicenſium ejecto, Baldricus, annitente avunculo, ſub Raginerio comite Montenſe epiſcopus ſubſtituitur. 983

|20|

(a) Regensburg intelligitur, de quo *WITTICHINDUS lib. III. p. 655.*

(b) Cœnobium Laubienſe, quod in Carbonaria ſylva, ad Sabin fl. fundavit S. Landelinus, de quo ſupra *a. 651.* hodie *Lobes.* Vide *VALESIUM, voce Laubia.*

(c) Miræus hic adjicit: *Id. IV. Non. April. an. 954. factum, tradit Fulcuinus Abbas, & Chronographus Lobienſis.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Conſtantinopolitanorum.*

|20| |2| Lidulphus,filius imperatoris Ottonis,in Italia moritur. |13|

957 Hungaris iterum regnum Ottonis imperatoris, ductu Conradi ducis,depopulantibus, imperator eos bello excepit, Conrado ab Hungaris ad eum pœnitendo refugiente,& orante Deum, ut pro pœna perfidiæ ſuæ in ipſo bello ab Hungaris perimeretur. Quo bello in tantum ſunt Hungari victi & attenuati, ut ultrà jam nec mutire auſi fuerint. In tantum quippe contriti ſunt, ut nullus aut rarus eorum evaderet. Conradus tamen ſecundum votum ſuum ibi occubuit.

Tres reguli Hungarorum in bello capti, ſuſpendio perierunt. Bruno archiepiſcopus, ducatum Lotharienſium poſt Conradum adeptus, cœnobium ſancti Panthaleonis Coloniæ conſtruxit. Henricus, dux Baioariæ, frater regis Ottonis, moritur. Henricus, filius ejus, ei ſuccedit.

958 |21| |3| Bruno archiepiſcopus plures Normannorum cum |14| principibus eorum baptizari fecit. Wigmannus, à facie regis Ottonis trans Albiam fugiens, Sclavos in regnum ejus conduxit, quos rex fortiter debellavit, occiſo regulo eorum, cum multis & ſeptingentis captivis capite cæſis.

Erluinus, primus Abbas Gemmelacenſis, à quibusdam contrariis ſanctæ religioni lumine ſæculorum privatur.

Obiit ſanctus Gerardus,fundator Bromienſis cœnobii.

Joannes Romanæ Eccleſiæ centeſimus XXXIIII. præſidet. (a)

959 |22| |4| Bruno,archiepiſcopus & archidux Lotharingiæ,ſecun- |15| das partes in regno fratris ſui potenter & induſtriè adminiſtrans, Raginerium,Montenſem comitem, qui Longicollus cognominabatur, apud Valentianas evocatum cepit, & irrevocabili exilio damnavit, pro eo, quòd regnum bellis inquietabat, vel quòd verius fuiſſe dicitur, pro eo quòd mortuo Gisleberto duce, conſanguineo ſuo, ea, quæ Gislebertus uxori ſuæ Gerbergæ,ſorori imperatoris,in dotem contulerat, violenter ei auferre præſumebat. Bonis Raginerii ad fiſcum publicatis, filii ejus,Raginerus, & Lambertus, ad Lotharium,Francorum regem, confugerunt. Prodigioſa res multos terret, & à vitiis coërcet, notis crucis in veſte plurimorum apparentibus, quorundam autem veſtibus quaſi lepra ſordentibus.

960 |23| |5| Hoc tempore induſtria Ottonis imperatoris meliora- |16| to imperii & eccleſiæ ſtatu, multa monaſteria & cœnobia ad laudem Dei & honorem ſanctorum, aut reſtaurantur, aut ampliantur, aut ædificantur.

Inter quos & Euraclus, poſt Baldricum Epiſcopus Leodicenſium factus, duo in urbe monaſteria conſtruxit, ad titulum ſancti Pauli Apoſtoli, & ad titulum ſancti Martini Epiſcopi. Hoc anno ab Arnulfo, Marchiſo Flandrenſi, Blandinienſe cœnobium in majori elegantia eſt conſtructum: quod opus menſe Majo eſt inceptum.

961 |24| |6| Gallia & Germania jam bene pacatis, intendens impe- |17| rator Otto etiam Italiam pacare, præſertim ad hoc eum anxiè evocantibus Joanne papa, cæterisque Italiæ epiſcopis, ut eos liberaret de manibus tyrannorum Berengarii, *atque* Adelberti, filium ſuum Ottonem, puerum ſeptennem, Aquiſgrani die ſancto Pentecoſtes in regem inungi fecit: eoque commendato archiepiſcopis,fratri Brunoni,& filio Guillelmo,

(a) Miræus hic addit: *Baron. an. 965. & alibi conſule. Nam Sigebertus in recenſendis Pontificibus Rom. ſæpe labitur.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Constantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

mo, ad Italiam tendit. Apud Constantinopolim Romano imperatore defuncto, Nicephorus imperat annis decem. *Sanctus Udalricus, Augustæ Vindelicorum Episcopus, sanctitate claret in Gallia & Germania.*

|25| |7| Sanctus *pater noster* Wicbertus, fundator Gemmelacen- |1| sis cœnobii apud Gorziam, ubi Deo militabat propter amorem ferventis ibi sanctæ religionis, in Christo dormivit; *& qui omnia reliquerat, centuplum & vitam æternam recepit.* Corpus ejus relatum est ad cœnobium Gemmelacense. 962

|26| |8| Otto imperator, Italia pervagata, & tyrannis Italiæ ma- |2| jestate nominis sui ita exterritis, ut in locis natura munitis laterent, aut Sarracenorum patrocinia quærerent, Romæ à Joanne papa in imperatorem benedicitur, tyranni ab Joanne papa & Romanis abjurantur. Eo repatriante, Adelbertus à papa Joanne, (*a*) à Fraxineto Romam revocatur, sed imperatore redeunte refugiunt. 963

Collecto à tota Italia episcoporum concilio, Joannes papa de nefariis causis infamatur. Qui tertiò evocatus, dum se excusatum venire cunctatur, post multa tandem, eo à cunctis præjudicato, Leo, adhuc laicus, electione omnium & consensu imperatoris papa substituitur. Sic Leo præsidens apostolicæ sedi fecit ordinationes, & ea, quæ erant apostolica. Nec longum, Romani alterata fide apud imperatorem, papam recipiunt Joannem. Ille synodo collecta, Leonem deposuit, & ejus gesta cassavit. Statutum quoque est publico omnium judicio, synodum à Leone habitam nec nominandam synodum, sed prostibulum favens adulteris. Quicunque ergo eo ordinante erant damnati, jussi sunt suam ipsorum proscriptionem præsentare in charta, hæc continente verba: *Pater meus nihil sibi habuit, nihil mihi dedit.* Et sic depositi remanserunt in illis gradibus, si quos habuerant, nondum à Leone ordinati. Si qui autem digni judicantur, ut non accepta prius consecratione ordinentur, indicto illis eodem decreto, quod & damnatis à Constantino Neophyto. Romani igitur à papa Joanne pecunia illecti, imperatorem cum paucis Romæ morantem subitò aggressi, ita ab exercitu imperatoris sunt attriti, ut, nisi ab imperatore & à papa Leone milites imperatoris à cæde revocarentur, usque ad internicionem Romani delerentur. Quibus per Leonem imperatori reconciliatis, post abscessum imperatoris, Leo papa insidias sibi parari sentiens, ad imperatorem fugit. Joannes autem Ex-papa, se cum uxore cujusdam oblectans, à diabolo in tempore percutitur, ac sine viatico dominico moritur. Romani verò contra juramentum, quod imperatori fecerant, se nunquam electuros papam sine ejus & filii ejus Ottonis consensu, Benedictum sibi papam statuunt. 584

Benedictus Romanæ ecclesiæ 132 præsidet. Imperator autem, Roma obsessa, Romanos cæde & fame adeò afflixit, ut, Leonem papam se recepturos, promitterent. Sic Benedictus rejectus, non solùm papatu, sed etiam sacerdotio, à Leone exordinatur.

Leo Romanæ ecclesiæ 133 præsidet.

|27| |9| Hoc tempore ecclesia sancti Quintini martyris, quæ est |3| in insula super fluvium Somene sita, cœnobium monachorum paucorum facta est. Procedente verò tempore, crescente numero fratrum, & aucta possessione redituum, etiam abbatia esse cœpit. In quo loco ad- 964

(*a*) Miræus addit: *non de isto Joanne XIII. sed de XII. ista narrantur & expenduntur apud Baronium an. 963.*

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Constantinopolitanorum.*

huc extant duo putei, in uno quorum caput ipsius martyris, in altero corpus, angelo revelante, inventum fuerat à venerabili matrona Romana, nomine Eusebia, quæ pro munere ejusdem officii lumen oculorum, quo antea privata fuerat, per eundem martyrem recepit. Et hæc inventio anno à passione ipsius martyris 55 evenit, qui passus est martyrium anno Domini 332. Sed postquam præfata mulier religiosa sancti martyris corpus invenit, atque in superiori loco præeminentis oppidi, quod antiquitus Augusta Viromandorum *(a)* vocabatur, collocavit; labentibus multis annorum curriculis, sepulchrum ejusdem martyris, ubinam haberetur, cunctis erat incertum. Denique sancto Eligio, Noviomensi ecclesiæ pontificante, facta inquisitione de ejusdem martyris corpore, sub præsentia ipsius episcopi inventus est loculus, in profundo terræ defossus, in quo precious ille thesaurus servabatur. Et hæc secunda inventio sub sancto Eligio facta est, anno ab incarnatione Domini 657, non absque divinæ virtutis magno miraculo. Nam cùm beatus episcopus nocturno tempore, multis luminaribus accensis, quæsitum loculum inveniret, & fossorio, quod manu tenebat perforaret, tanta subitò odoris suavissimi fragrantia, tantaque supernæ lucis claritas circumquaque emanavit, ut & præsentes odore mirifico replerentur, & absentes, ortum diei advenisse, suspicarentur.

585 Adelberone, Metensium episcopo mortuo, Deodericus, consobrinus Ottonis imperatoris, episcopus subrogatur. Hic, (ut legitur) inspiciens primas literas nominum omnium Metensium episcoporum, quas angelus Domini dicitur dedisse sancto Clementi, primo Metensium episcopo, & notans alias auro, alias argento, alias viliori metallo, pro meritorum qualitate, esse annotatas, cùm videret etiam literam sui nominis argento esse prænotatam, dixisse fertur, se in episcopatu tanta bona fore facturum, ut ipsa nominis sui litera merito deberet auro annotari. Cujus bonæ intentionis initium ostenditur in cœnobio sancti martyris & levitæ Vincentii, fundato in ipsius urbis insula.

Arnulpho sene, Flandrensium comite mortuo, Lotharius, rex Francorum, graviter Flandrias infestat & vastat.

965 |28| |10| Joannes Romanæ ecclesiæ 134 *(b)* præsidet. |4|

Otto imperator Pentecosten Aquisgrani celebravit, concurrentibus ibi à Francia sororibus suis, regina videlicet Francorum Gerberga, matre Lotharii regis & Caroli ducis, & Hawide, uxore Hugonis, Parisiorum comitis, quorum filius fuit Hugo, qui postea regnavit in Francia: ubi omnis illa regalis prosapia tanto ad invicem congratulationis jubilo est affecta, ut in omni vita eorum vix aliquid gaudii huic lætitiæ potuerit æquiparari. Bruno dux & archiepiscopus in Franciam pergens, ad pacificandos nepotes suos Lotharium regem, & filios Hugonis, ubi Compendium venit; febre correptus Remis redit, ibique, quicquid in re mancipi habuit, per testamentum ecclesiis sanctorum delegato, mortuus est, & corpus ejus Deoderico, Metensium episcopo, Coloniam refertur.

Otto Italiam repetit.

966 |29| |11| Guillelmus archiepiscopus, filius imperatoris, Magun- |5| tiæ moritur.

Hoc

(a) Oppidum S. Quintini, *S. Quintin*, ubi cœnobium celebratissimum, de quo *VALESIUS voce Veromandui.*

(b) Mir. *centesimus XXXVI.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Conſtantinopolitanorum.* | *Anni domini.*

Hoc tempore Danis, qui Chriſtum Jeſum & idola ſimul colebant, cum Popone clerico in convivio altercantibus ſuper cultura Dei & Deorum, Danis aſſerentibus, Chriſtum Jeſum eſſe quidem Deum, Deos verò majores & antiquiores eſſe, illo Popone econtra affirmante, Jeſum Chriſtum ſolum verum Deum eſſe, unum in ſubſtantia, trinum in perſonis; rex Danorum Araldus condixit clerico, ut fidem propoſitam à ſe probaret teſtimonio veritatis. Quod annitente clerico, ingentis ponderis ferrum valdè ignitum manibus illius ferendum imponitur. Quod cùm clericus usque ad placitum omnium tuliſſet absque ulla læſione, rex penitus abjecta idololatria, ſe ſuosque ad colendum verum ſolum Deum convertit, clericus verò ad epiſcopatum promotus eſt.

|30| |12| Wichmannus, diu contra Ottonem imperatorem re- |6| 967
bellis, à Miſacha, Sclavorum regulo, imperatoris amico & milite, perimitur. Hoc tempore Bulgaribus dominabantur filii Simeonis, Petrus, & Bajanus, quorum Bajanus in arte magica adeò valebat, ut, quotiens vellet, lupus vel quælibet fera fieri videbatur.

|31| |13| Otto junior à patre evocatus Romam, à Joanne papa |7| 968
in imperatorem benedicitur.

Otto imperator Beneventanos duces potentia ſua ad ſubjectionem ſui inflexit.

Otto imperator in terra Saxonica venas auri & argenti primus induſtria ſua aperuit.

|32| |14| Quidam comes Ottonis imperatoris, ei familiaris, Ro- |8| 969
mæ ante oculos omnium à diabolo arreptus, ita ut ſeipſum dentibus diſcerperet, juſſu imperatoris ad papam Joannem adductus, ut catena ſancti Petri collo ejus circundaretur. Dum à fallacibus clericis ſemel & bis & alia catena furenti adhiberetur, nec quicquam remedii proveniret, ubi nihil virtutis inerat, tandem vera ſancti Petri catena allata, & collo furentis circundata, diabolus ſpumans, & multùm clamans abſceſſit. Qua catena Deodericus, Metenſis epiſcopus, arrepta, cùm diceret, ſe eam niſi manu ejus abſciſſa non dimiſſurum, tandem imperator, ſedato litigio, à papa Joanne obtinuit, ut annulum hujus catenæ exſectum epiſcopus mereretur. 986

Imperator Otto dum partem exercitus ad Græcos miſiſſet, ut uxorem filio ſuo Ottoni acciperent, Græci ſuper eos irruunt, caſtra diripiunt, plures occidunt, plures capiunt, & Conſtantinopolim mittunt. Ad hoc dedecus vindicandum imperator Otto eminentiores ex ſuis in Calabriam mittit, qui Græcos aggreſſi plures occidunt, plures truncatis naribus dehoneſtant, & per Apuliam & Calabriam à Græcis tributum exigunt. Conſtantinopolitani audientes, à ſuis malè pugnatum eſſe in Calabria, contra imperatorem ſuum Nicephorum inſurgunt.

Theodericus, Metenſium epiſcopus, imperatori ſanguine, dilectione, ac familiaritate cæteris devinctior, dum in Italica expeditione per triennium ſub eo militaret, multa corpora & pignora ſanctorum de diverſis Italiæ locis, quocunque modo potuit, collegit. Primùm à Marſia ſanctum Elpidium confeſſorem, cujus ſocium Eutychium epiſcopum ipſe imperator jam ſuſtulerat, ab Amiternis Eutychetem martyrem cum reliquiis Maronis & Victorini ſociorum ejus, à Fulginis Felicianum epiſcopum & martyrem, à Peruſio Aſclepiotatum martyrem, à Spoleto Serenam martyrem, cum Gregorio Spolitano martyre, à Corduno, pignora Vincentii martyris & levitæ, ab Hiſpania, olim à duobus monachis

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Conſtantinopolitanorum.*

Capuam, à Capua verò illuc deportata, à Mevania alterum Vincentium epiſcopum & martyrem, à Vincentia Leontium epiſcopum & martyrem, à Florentia Mineatem martyrem, ab urbe Tudertina Fortunatum epiſcopum & confeſſorem, à Corfinio Luciam Syracuſanam virginem & martyrem, à Faroaldo, duce Spoletanorum, olim à Syracuſis illuc translatam, à Sabinis partes corporum Proti & Hyacinthi martyrum. Hæc omnia cum parte catenæ ſancti Petri apoſtoli, cum capillis ejusdem, & ſanguine ſancti Stephani protomartyris, & parte craticulæ ſancti Laurentii martyris, à papa Joanne ſibi donata, cum aliis multis ſanctorum pignoribus præſul Deodericus in Galliam hoc anno transtulit, & in eccleſia ſancti Vincentii martyris à ſe in inſula urbis conſtructa locavit.

970 | 34 | | 16 | Apud Conſtantinopolim Nicephorus imperator, ti- | 10 |
mens à filiis ſuis imperio expelli, quia ſenex erat, volebat eos eunuchizare, quorum mater regina, quia nullo alio modo poterat eos liberare, ſuaſit Joanni Nicephorum occidere & imperare. Joannes itaque occultè cum funibus intravit palatium, & occiſo Nicephoro imperavit annis 6.

971 | 35 | | 17 | Benedictus Romanæ eccleſiæ 135 præſidet. | 1 |
Otto imperator Romæ Ottoni coimperatori *(a)* ſuo, neptem Joannis, Conſtantinopolitani imperatoris, Theophaniam nomine, à Joanne papa coronatam, in legitimo matrimonio ſociavit.

Notgerus ordinatur epiſcopus Leodienſium. Hic urbem muro circumcinxit, ædificiis honeſtavit, majorem eccleſiam, corpore ſancti Lamberti inſignitam, à fundamentis renovavit, cœnobium ſancti Joannis Evangeliſtæ in inſula fundavit.

972 | 36 | | 18 | Donus, *(b)* Romanæ eccleſiæ 136 præſidet. | 2 |
Otto ſenior imperator obiit, cujus vitam Windichindus monachus deſcripſit, qui etiam hiſtoriam Saxonum usque ad hunc annum conſcripſit.

Otto ſecundus imperat annis decem.

187 Raginerius & Lambertus, filii Raginerii Longicolli, paulatim reſumptis viribus, à Francia redeunt, & cum Garnero & Rainaldo, qui comitatum patris eorum occupaverant, bello apud Peronam confligunt, eosque cum multis perimunt, & ſuper Hannam fluvium caſtello Buxide *(c)* munito, Lotharingiam infeſtant.

Wenceslaus, princeps Boemiæ, à fratre ſuo Boizlao propter præripiendum principatum interfectus, urbem Pragam, ubi requieſcit, multis miraculis illuſtrat.

973 | 1 | | 19 | Bonifacius Romanæ eccleſiæ 137 præſidet. | 3 |
Ratherius, de quo dictum eſt hoc monoſtichon, *Veronæ præſul, ſed ter Ratherius exul*, apud Lobias moritur.

Contra Ottonem imperatorem rebellat patruelis ejus Henricus, dux Baioariæ.

Otto

(a) Legendum cum Miræo *Coimperatori*, prout ab ipſo Ottone M. dicitur in diplomate, *a. 968.* Magdeburgenſi Eccleſiæ conceſſo, apud *SCHATENIUM lib. IV. p. 311.* dum antea extaret *comparatori.*

(b) Reliquæ editiones legunt: *Nonus.* Verum rectius *Donus.* Miræus vero habet: *Stephanus Rom. Eccleſiæ CXXXVII. præſidet.*

(c) Hodie Boſſutum, *Bouſſoy*, Hannoniæ Caſtrum, titulo Comitatus inſigne, de quo *VALESIUS voce Buxude. LUD. GUICCIARDINUS deſcript. Belgii p. 484.*

Digitized by Google

Romanorum.		*Francorum.*		*Conſtantinopolitanorum.*	*Anni domini.*

Otto imperator caſtellum Buxidis obſidet, captum diruit, captos in eo exiliat: nec tamen Raginerius à rebellione deſiſtit.

|2| |20| Benedictus *(a)* Romanæ eccleſiæ 138 præſidet. |4| 974

Otto imperator Henricum ducem ſibi ſubjugat. 975

Majolus, abbas Cluniacenſis, ſanctitate & religione claret.

Gelu magnum à calendis Novembris usque ad æquinoctium vernale.

Dedicatio eccleſiæ Blandinienſis ab Adelberone, Remenſi Præſule.

|3| |21| Otto imperator contra Sclavos proficiſcitur. |5| 976

Filii Raginerii Longicolli auxilio Francorum, & maximè Caroli poſtea ducis fulti, laceſſunt bello Godefridum & Arnulphum comites, qui poſt Warnerum comitatum Montenſem invaſerant; montem Caſtrilocum obſident. Multis utrinque in conflictu fuſis, obſidio remota eſt, victoria anceps, datur tamen palma comitibus.

Obiit ſanctus Udalricus, Augſpurgenſis epiſcopus, cujus vita qualis fuerit, mox miraculorum gloria patefecit.

|4| |22| Gens Leuticiorum ad idololatriam revolvitur. |6| 977

Sanctus Wictech, Pragenſis epiſcopus, cognomento Adelbertus, ſanctitate & doctrina apud Winidos claret, qui apud Brutios martyrizatus, multis miraculis glorificatur.

Filii Raginerii, ut pro ſe viriliter agerent, animati Francorum auxilio & affinitate (Raginerius quippe Hatwidam, Hugonis filiam, poſtea regis, Lambertus verò Gerbergam, filiam Caroli ducis, duxere uxores) in terram patrum ſuorum relocati ſunt.

Ducatus Lotharingiæ datur Carolo, fratri Lotharii, regis Francorum, multis inſuper conducto beneficiis, ut & ipſe ab inſolentiis deſiſtat, & fratris ſui Lotharii motibus obſiſtat.

Ab hinc de Conſtantinopolitano imperio taceatur.

|5| |23| PAcato undique regno, cùm Otto imperator Aquisgrani moraretur, Lotharius, rex Francorum, ſubitò ad invadendam Lotharingiam contendit, & cedente imperatore, quia ad pugnam imparatus erat, rex poſt multam vaſtationem repatriavit. Quem cùm inæſtimabili exercitu imperator proſecutus, condicto die, ſcilicet calendis Octobris, Franciam intravit, quam usque ad calendas Decembris pervagatus, fines Remenſium, Laudunenſium, Sueſſionum, & Pariſienſium, diverſa cæde vaſtavit, eccleſiis tantum Dei omnium immunitate conceſſa: in redeundo tamen circa Aſonam fluvium partem impedimentorum amiſit. De his quidam recluſus prædixit, quòd omnes hujus mali incentores ante ſeptennium morerentur. 978

|6| Igneæ acies viſæ ſunt in cœlo per totam noctem, quinto ca- |24| 979 588
lendas Novembris.

Hoc anno complentur mille anni à nativitate Chriſti, ſecundum veritatem evangelii, qui ſecundum cyclum Dionyſii anno ab hinc 21 finiuntur, ſicque in anno Dominicæ paſſionis veritati Evangelicæ contradicitur.

|7| Otto imperator, & Lotharius rex, convenientes ſuper Ca- |25| 980
rum

(a) MIRÆUS. Baronius ponit Donnum, qui tres menſes; deinde Benedictum Sextum, qui annum unum, menſes tres ſederit, & anno Chriſti 972. & duobus ſqq. deinde Benedictum Septimum an. 975.

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*

rum fluvium pacificantur, datis invicem ſacramentis, & rex Lotharius Lotharingiam abjurat.

Otto imperator Italiam petit.

Corpora ſanctorum Laudoaldi, Adriani, Amantii, *(a)* & aliorum, à Wantreshovo, Hasbaniæ vico, transferuntur Gandavum cum miraculorum gloria.

981 |8| *Stephanus Romanæ Eccleſiæ CXXXVIII. præſidet. (b)* Otto |26| imperator Apuliam & Calabriam, Italiæ provincias ad jus regni Græcorum appendentes, transferre ad imperium Romanum conatur, maximè propter affinitatem, quam per uxorem ſuam Theophaniam cum imperatore Græcorum habebat.

982 |9| Græci infenſi, quòd imperator Otto provincias Græcorum |27| invaderet, conducto ſibi Sarracenorum auxilio, imperatori in Calabria bello congrediuntur, in quo bello omnes Romanorum copiæ usque ad internicionem penè deletæ ſunt. Imperator natando nitens evadere à nautis ignorantibus eum capitur, & à quodam eorum, qui negotiator Sclavorum erat, agnitus nec proditus, per illum re delata ad imperatricem, & Deodericum, Metenſium epiſcopum, qui in civitate Rhoſan rei eventum præſtolabantur, difficulter per Sclavum & epiſcopum liberatur: nautis quippe ad pecunias pro eo redimendo allatas inhiantibus, imperator aſcenſo equo vix evaſit. Omnibus pro infortunio reipublicæ animo conſternatis, ſola imperatrix fœminea & Græca levitate inſultabat eis, quòd ab exercitu ſuæ nationis victi eſſent Romani, ac per hoc cœpit primatibus exoſa haberi.

983 |10| Otto imperator, tædio & angore animi deficiens, Romæ |28| moritur: & de imperatore ſubſtituendo inter primates diſſentitur, aliis filio ipſius, Ottoni, imperium deberi certantibus, aliis odio imperatricis à filio ejus imperium transferre volentibus ad Henricum ducem, filium Henrici, qui fuit frater primi Ottonis. Hic Henricus ipſum Ottonem puerum factiosè raptum in cuſtodia tenet, ſed principes puerum de manu Henrici extorquentes, in regno ſublimant, & regnavit annis 19. *(c)*

984 |1| Joannes Romanæ eccleſiæ 139 præſidet. |29|

Lotharius, rex Francorum, ad invadendam Lotharingiam rurſum laborans, urbem Virdunum & Godefridum, ipſius urbis comitem, capit.

Joannes Romanæ eccleſiæ 140 præſidet.

Theodoricus, Metenſium epiſcopus, obiit, & ſecundum prophetiam viri Dei vix aliquis principum, qui in bello Calabrico evaſit, diu ſupervixit. Epiſcopatum Metenſem ſuſcepit Adelbero, vir ſanctus & nobilis, filius Friderici ducis.

985 |2| Lotharius rex, videns Ottonem imperatorem virtute militum ſuorum proficere, urbem Virdunum & Godefridum comitem reddit. |30|

986 |3| Joannes Romanæ eccleſiæ 141 præſidet. |31|

Lothario, rege Francorum mortuo, Ludovicus, filius ejus, regnat in Francia anno uno.

|4|

(a) *MIRÆUS: Item S. Landradæ virginis. Lege Molan. Natal. SS. Belgii.*

(b) *MIRÆUS: Baronio adhuc ſedet Benedictus VII. Vide proteſtationem Sigeberti ad an. 995.*

(c) *MIRÆUS: XVIII.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anni domini.*
|4| Ludovico, Francorum rege mortuo, Francis regnum transferre volentibus ad Carolum ducem, fratrem Lotharii regis, dum ille rem ad consilium defert, regnum Francorum usurpat Hugo, filius Hugonis Parisiensis ex Hatwide, sorore primi Ottonis imperatoris, & regnavit annis novem.	|1|	987
Herluinus, primus *nostri,* Gemmelacensis *scilicet, cœnobii Abbas, longo in longa cæcitate martyrio cruciatus, moritur. Succedit Herivvardus.*		589
|5| Carolus dux regnum Francorum, ex paterna & avita successione sibi debitum, contra Hugonem regem, nepotem suum, repetit, eumque bello perurgens, Laudunum *(a)* urbem capit. Hugo autem rex Carolum in Lauduno obsidet, sed secundo obsidionis mense, obsessi prosilientes, castra obsidentium incenderunt, & ipse rex Hugo, plurimis suorum peremptis, turpiter fugiens vix evasit.	|1|	988
|6| Inundatio aquarum frequens, ac diutina ultra solitum, æstas	|2|	989
postea ferventissima, pluribusque perniciosa, unde & fruges minoratæ sunt.		
Carolus dux montem acutum *(b)* expugnat, Suessionis usque vastando peraccedit: inde Rhenum aggreditur, & Laudunum cum multa præda revertitur.		
Marinus Romanæ Ecclesiæ CXXXIX. præsidet. (c)		
Siccitas magna vernalis, unde & satio primitiva impedita, & fames ingens secuta est.		
Nix nimia decidit, imber postea continuus, qui autumnalem sationem omni modo denegaret.		
Fertur annonam pluisse de cœlo in Asbanio, *(d)* alii etiam piscículos parvos de cœlo pluisse ferebant.		
|7| Carolus dux Remos occupat, archiepiscopum, quem Hugo	|3|	990
rex præfecerat, & quosdam primates capit, & Lauduno relegat. *Fulcuinus, Abbas & Chronographus Lobiensis, moritur. (e)*		
|8| Carolus dux moritur, Otto, filius ejus, succedit ei in ducatu Lo-	|4|	991
thariensium.		
Obiit Herivvardus, Abbas Gemmelacensis, succedit Erluinus minor.		
|9| Remis synodo totius Franciæ congregata, Arnulphus, nepos	|5|	992
Caroli ducis, quem ipse Carolus episcopum Remis substituerat, omnium judicio exordinatus damnatur, & Adelgarius presbyter, qui urbem prodidit, & portas Carolo aperuit, insolubiliter excommunicatur. Gerbertus verò substituitur episcopus, sed quibusdam causam ventilantibus, non potuisse degradari Arnulphum absque scientia & auctoritate papæ Romani.		
Gerbertus depositus ad Ottonem imperatorem se contulit, quem imperator receptum, primò eum Ravennæ archiepiscopum, & postea constituit papam Romanum, unde est ejus illud monostichon:		
Transit		

(a) Laudunum, alias *Lugdunum Clavatum* Remorum in Belgica, hodie *Laon*, in Insula Franciæ, ad fines Picardiæ. Vide *VALESIUM Not. Galliarum, voce Lugdunum clavatum.* Hoc infra ad a. 1113. dicitur *Lauduncia.*

(b) Castrum hoc validissimum in pago Laudunensi, de quo *VALESIUS, voce Mons Acutus. Locus modico monti impositus, etiamnum vocatur Montegu, non multum distans ab urbe Lauduno, & Petriponte, Pierrepont.*

(c) MIRÆUS: Baronio adhuc sedet Joannes XV.

(d) Asbania, sive *Hasbania*, pagus Hasbanicus, hodie *Hesbain*, f. *la Hesbaye*, Leodiensis Episcopatus ditio. Vide *VALESIUM Not. Galliarum, voce Hasbania. JO. BAPT. GRAMMAYE Thenas p. 37.*

(e) MIRÆUS: exstat ejus chronicon apud me MS.

Anni domini.	*Romanor.*	*Francorum.*

Transit ab R Gerbertus ad R fit papa vigens R.

993 |10| In Burgundia Odilo, Arvernæ oriundus, ex clerico Bruiatenſi monachum profeſſus, in Cluniacenſi cœnobio poſt Maiolum præficitur ipſi cœnobio, quod per annos 56 miro religionis fervore rexit & provexit, qui egregiè præter cætera pietatis inſignia, non ſolùm vitæ exemplis, ſed etiam miraculis in vita ſua claruit. Qui cùm reprehenderetur, quòd in peccantes miſericordior juſto eſſe videretur: Si damnandus ſum (inquit) malo damnari de miſericordia, quàm de duritia. |6|

Otto in imperatorem benedicitur.

994 |11| Florebant hoc tempore in ſcientia literarum in Lotharingia Herigerus, abbas Lobienſis, Adelbodus, epiſcopus Ultrajectenſis, in Francia Fulbertus, epiſcopus Carnotenſis, Abbo, abbas Floriacenſis, qui ſuper calculum |7|

|12| Victorii commentatus eſt. |8|

995 |13| Gregorius Romanæ eccleſiæ 142 præſidet. |9|

996 Hugone, Francorum rege mortuo, Robertus, filius ejus, in Francia regnat annis 34.

997 |14| Heribertus, ordinatus Colonienſium epiſcopus, multa ſanctitate claret. |1|

Clarebat etiam hoc tempore inter Gallos Ansfridus. Qui cùm fuiſſet comes Bratuſpantium, *(a)* non minus juſtitia quàm potentia ſeculari famoſus, depoſito militiæ cingulo, conſoratus in clericum, eo provectus eſt, ut ordinaretur epiſcopus Ultraiectenſis eccleſiæ.

590

Iſte Ansfridus dedit Comitatum Hoyenſem eccleſiæ Leodicenſi.

998 |15| Joannes Romanæ eccleſiæ 143 præſidet menſibus 10. Poſt |2| quem Gerbertus, *(b)* qui & Sylveſter 144, qui & ipſe inter claros ſcientia literarum egregiè claruit. *(c)* Quidam tamen, tranſito Sylveſtro iſto, Agapetum papam hoc in loco ponunt: quod non otiosè factum eſſe dicitur, quia is Sylveſter non per oſtium intraſſe creditur, quippe qui à quibusdam etiam nigromantiæ arguitur. De morte quoque ejus non rectè tractatur, à Diabolo enim percuſſus dicitur obiiſſe; quam rem nos in medio relinquimus, à numero enim paparum videtur excluſus. Unde lector quæſo, ut hic & alibi, ſi qua diſſonantia te offenderit de nominibus vel annis vel temporibus paparum, non mihi imputes, quia non viſa, ſed audita vel lecta ſcribo.

Hoc tempore quidam religioſus ab Hieroſolymis veniens, in Sicilia recluſi cujusdam humanitate aliquandiu recreatus, didicit ab eo inter cætera, quòd in illa vicinia eſſent loca eructantia flammarum incendia, quæ loca vocantur ab incolis *Ollæ Vulcani*, in quibus animæ defunctorum luant diverſa pro meritorum qualitate ſupplicia, ad ea exequenda deputatis ibi dæmonibus, quorum ſe crebrò voces, iras, & terrores, ſæpe etiam ejulatus audiſſe dicebat plangentium, quòd animæ de manibus eorum eriperentur, per eleemoſynas & preces fidelium, & hoc tempore magis per orationes Cluniacenſium orantium indefeſsè pro requie de-

(a) Vide infra *ad a. 1012.*

(b) *MIRÆUS* hic habet: *Agapitus Romanæ Eccleſiæ CXLI. præſidet.* Atque ea, quæ hic habentur a *Gerbertus* usque ad *lecta ſcribo*, ad a. 995. refert, atque in notis addit: *Baronio etiamnum præeſt Joannes XV.*

(c) *MIRÆUS: hos refutat Baron. an. 999. & an. 1003. §. 2. & Onuphrius. Conſule eosdem.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | *Anni domini.*

defunctorum. *(a)* Hoc per illum abbas Odillo comperto, constituit per omnia monasteria sibi subjecta, ut, sicut primo die Novembris solennitas omnium sanctorum agitur, ita sequenti die memoria omnium in Christo quiescentium celebretur. Qui ritus ad multas ecclesias transiens, fidelium defunctorum memoriam solennizari fecit.

|16| In Italia Crescens, *(b)* patriciatu Romanorum arrepto, con- |3| tra Ottonem imperatorem rebellat. 999

|17| Anno Jesu Christi millesimo, secundum computationem |4| Dionysii, multa prodigia sunt visa. 1000

Terræ motus factus est permaximus. Cometes apparuit 19 calendis Januarii circa horam nonam aperto cœlo, quasi facula ardens cum longo tractu fulguris instar illabitur terris, tanto splendore, ut non modò, qui in agris erant, sed etiam in tectis irrupto lumine ferirentur. Qua cœli scissura sensim evanescente, interim visa est figura quasi serpentis, capite quidem crescente cum cœruleis pedibus.

|18| *Octavianus, secundum quosdam Romanæ Ecclesiæ CXLII. præsi-* |5| 1001
det. *(c)* Otto imperator Romæ Crescentem patricium bello aggreditur, sed victus Crescens, & ex fuga retractus capitur, vilique jumento aversè impositus circunducitur, & paulatim membris truncatus, ad ultimum ante urbem suspenditur.

|19| Otto imperator degens Romæ, dum cum Romanis se remis- |6| 1002
sius agit, tractans qualiter jura regni & ecclesiæ ad antiquum statum reformaret, Romani per hoc ad contemptum ejus adducti, subitò contra eum conspirant, & aliquot militum ejus peremptis, eum in palatio obsident. Unde per industriam Henrici, ducis Baioariæ, & *(d)* Hugonis, marchionis Italiæ, simulato pacto vix extractus, Roma decedit cum Sylvestro papa. Et quia uxor Crescentis imperatorem spe regnandi ad amorem sui pellexerat, dolens pro ejus decessu, venenum ei misit, quo ille consumptus inter remeandum in Italia moritur.

Milites transalpini, corpus imperatoris defuncti cum insignibus imperii ad Galliam referentes, crebris Italorum incursibus lacessiti, armis sibi viam parant. Sed cùm jam res in tuto esse putaretur, dux Baioariæ Henricus, injuriato Heriberto, Colonienſium archiepiscopo, à 591
cujus ore omnes pendebant, insignia regni ab eo violenter extorsit, quasi jure hæreditario sibi competentia. Erat quippe filius Henrici ducis, qui fuit genitus de Henrico, fratre primi Ottonis imperatoris.

Henricus ergo dux, conciliatis sibi animis quorundam principum regni, ungitur in regem à Willigiso, Moguntino archiepiscopo, & imperavit annis 22.

Obiit Silvester Papa, qui & Gerbertus Sapiens II. Nonas Maji. Magna inundatio aquarum Kalendis Junii. Item inundatio aquarum Kalendis Augusti. *(e)*

|1| Joannes Romanæ ecclesiæ 145 præsidet. *(f)* 1003

(a) *MIRÆUS: Intellige non in perpetuum, sed ad tempus damnatos, seu purgatoriis pœnis addictos. Et sic etiam B. August. interdum accipere condemnationem, patet ex c. 110. Enchirid.*

(b) *MIRÆUS: Baronio incipit sedere Silvester II.*

(c) *MIRÆUS: Baronio adhuc sedet Silvester II.*

(d) *MIRÆUS: Vide Baron. in Appendice correctionum ad hunc annum.*

(e) Miræus: *ex Ms. Lipsi. Consule Baron.*

(f) *MIRÆUS: Hoc anno Baronius ponit Joannem XVI. dictum XVIII. & post V. menses, Joannem XVII. dictum XIX.*

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*

Abbo, Floriacenſis abbas, in Waſconia martyrizatur.

Joannes Romanæ eccleſiæ 146 præſidet.

Henricus imperator potentiores regni viros, bellũ ſibi concitare volentes, celeriter devincit, & reges gentilium in interiori Germania commorantes, qui dicuntur Winidi, tributarios ſibi facit.

1004 |2| Gerardus, Cameracenſis epiſcopus, & Adelbodus, Ultrajectenſis epiſcopus, magni in eccleſia & in palatio habentur. |8|

Henricus imperator Babenbergenſem eccleſiam epiſcopalis ſedis honore ſublimat, & quia liberis carebat, eam omnium rerum ſuarum hæredem facit. Unde Deodericus, Metenſium epiſcopus, dolens, dotem & patrimonium ſororis ſuæ Chunigundis imperatricis delegari ab imperatore Babenbergenſi eccleſiæ, rebellat.

1005 |3| Cometes horribili ſpecie huc illucque jactans in auſtrali parte |9| viſus eſt.

Mortuo Ottone duce, ducatus Lotharingiæ datur comiti Godefrido, filio Godefridi Ardennenſis.

Iſte Dux Godefridus dictus eſt Eihamenſis. Erat autem Eiham oppidum & caſtrum munitiſſimum, & ſedes principalis Ducatus regni Lotharici. Qui Dux Godefridus duxit Mathildem, filiam Herimanni, Ducis Saxonum, viduam relictam Balduini, Comitis Flandriæ, qui erat filius Arnulfi Magni Marchionis. De qua idem Godefridus genuit tres filios, Godefridum, Gozcelonem (a) Hezcelonem. (b) Hezcelo Comes, poſt mortem Ducis, caſtrum Eiham, cum provincia Brachatenſi, ſuſcepit, & diu tenuit. Hic enim genuit filium nomine Herimannum, & filiam nomine Berthildem, qui dum adhuc juvenes eſſent, defuncti ſunt, & in eccleſia apud Felſekam ſepulti: qui poſtea multis miraculorum ſignis claruerunt, ſed a Verdunenſibus monachis furtive ablati ſunt. Alteram quoque filiam tradidit nuptui Reginero, Montenſi Comiti, ſimul cum tota provincia Brachatenſi. Deinde cum omnia ſua ad votum ordinaſſet, relicto in manus Regineri caſtro & Comitatu, apud Verdunum effectus eſt monachus.

Hilpericus librum de ratione computi hoc anno ſcripſit, ut appareat ex argumento ad inveniendos annos Domini per indictiones. Si vis (inquit) ſcire, quot ſint anni incarnati Chriſti, ſexaginta ſex ordines indictionum, qui fluxerunt ab ejus incarnatione, multiplica per quindecim, fiunt nongenti nonaginta. His adde duodecim, quia tertia indictione natus eſt Chriſtus, adde etiam indictionem præſentis anni, id eſt tertiam, & ecce habes hoc anno annos Chriſti 1005.

1006 |4| Fames & mortalitas tam graviter per totum penè orbem in- |10| valuit, ut ſepelientium tædio vivi adhuc ſpiritum trahentes obruerentur cum mortuis.

Caſtrum Valentianas, ſitum in marchia Franciæ & Lotharingiæ, quod Balduinus, comes Flandrenſium, invaſerat, imperator Henricus obſidet, concurrentibus ad auxilium ejus Roberto, rege Francorum, & Richardo, comite Normannorum.

1007 |5| Henricus imperator, quia de obſidione Valentianenſi ineffi- |11| cax redierat, contra Balduinum profectus, caſtrum Gandavum invadit, & depopulata terra, aliquot primores Flandrenſium capit. Unde Balduinus perterritus imperatori ſatisfacit, Valentianas redit, datisque obſidibus cum ſacramento fidelitatis manus ei dedit. (c) Poſtea imperator

(a) Miræus in margine: Gothelonem *infra an. 1019.*
(b) Miræus in margine: Hethelo *infra an. 1015.*
(c) *MIRÆUS: Chron. Gandenſe iſta refert ad an. 1020.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | *Anni domini.*

tor ſeditione ſuorum coactus, Valentianas Balduino comiti beneficiavit, ut ſibi contra motus ſuorum auxilio eſſet, poſtea ei etiam Walachras addidit.

Gandavi adventus corporis S. Livini, Hibernenſis Archiepiſcopi & martyris piiſſimi, XVI. Kal. Septembris, ex villa Holthem.

|6| Baldricus Leodicenſium epiſcopus ordinatur. Burchardus |12| quoque fit Warmacenſis epiſcopus, qui in ſcripturis ſtudioſus magnum illud canonum volumen edidit, ſcripturarum ſententiis undique compilatis defloratum, collaborante ſibi in hoc magiſtro ſuo, Olberto abbate, viro undecunque doctiſſimo. 1008

|7| Sergius Romanæ eccleſiæ 147 præſidet. *(a)* |13| 1009

Eclipſis Solis facta eſt hora diei ſecunda.

Normanni Friſiam infeſtantes, Tilæ *(b)* oppidum incendunt. 592

Henricus imperator Metis urbem obſidet, propter Deodericum, fratrem uxoris ſuæ, contra ſe rebellantem, qui epiſcopatum ipſius urbis uſurpaverat. Dux enim Moſelanorum Deodericus, poſt fratrem ſuum Alberonem dato epiſcopatu Metenſium filio ſuo adhuc puero, tutorem ei ſubſtituit ipſum Deodericum. Qui puero urbe excluſo, & epiſcopatu uſurpato, ipſum etiam Deodericum ducem bello capit. Urbe ergo per obſidionem penè deſolata, tandem pax convenit.

Bruno epiſcopus martyrizatur.

|8| Normanni Friſiam repetunt, & multis cæſis, Ultrajectum op- |14| 1010
pidum incendunt.

Gens Hungarorum, hactenus idololatriæ dedita, hoc tempore ad fidem Chriſti convertitur per Gislam, ſororem imperatoris, quæ nupta Hungarorum regi ad hoc ſua inſtantia regem adduxit, ut ſe & totam Hungarorum gentem baptizari expeteret, qui in baptiſmo Stephanus eſt vocatus. Cujus merita per Hungariam multa miraculorum gloria commendat.

In Cœnobio Florinenſi pro clericis, qui ad hoc usque tempus deſerviebant, ibi monachi ſunt conſtituti.

|9| In Lotharingia juxta montem Caſtrilocum *(c)* fonticulus |15| 1011
aquæ multis ſaluberrimus in ſanguinem converſus eſt, quod probavit mulier, quæ faciem ſuam ex hujus fontis aqua lotam oſtendit multis ſanguinolentam.

|10| Benedictus Romanæ eccleſiæ 148 præſidet. |16| 1012

Erluinus junior, Abbas Gemmelacenſis, obiit. Albertus Gemmelacenſis eccleſiæ ordinatur abbas, vir moribus, religione, ſcientia, bonis doctisque viris aut conferendus, aut præferendus.

Henricus imperator Godefridum ducem, cum exercitu in fines

(a) *MIRÆUS* hic habet: *Leo Romanæ Eccleſiæ CXLIII. præſidet*, & in margine addit: *Baronius ponit Sergium IV.*

(b) *Thilia*, de quo *MENSO ALTINGIUS Not. Germ. Infer. p. alt. p. 171. Opidum primarium Peninſulæ cognominis. Situm habet ad Vahalis dextram M. P. XVIII. infra Noviomagum.*

(c) Verum nomen Montium, quæ Hannoniæ urbs & caſtrum celebratiſſimum, hodie *Bergen im Hennegau.* Caſtrilucium olim dictum, ex quo corrupte *Caſtrilocus.* Vide *VALESIUM voce Caſtrilocus*, & *Mons in Paſcuis* & *NIC.* de *GUYSE Mons Hannoniæ cap. XXV.* Cur vero Lotharingiæ dicatur, vide ſupra *ad a. 871.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*

Bratuſpantium *(a)* mittit, ad obſidendum caſtrum Lovanium, ſed inefficax rediit.

1013 | 11 | Henricus imperator Italiam petens, ut ſubveniret ſuis, quos | 17 | Græci premebant, circa Beneventum, Salernum, & Capuam debacchantes, Troiam civitatem capit.

Baldricus epiſcopus cum in villa Hugardis *(b)* dicta, caſtellum muniret, Lambertus, comes Lovanienſis, eum aggreditur, & epiſcopus, Lamberto vincente, multis ſuorum captis & occiſis, gravi atteritur infortunio.

Terræ motus factus eſt maximus circa meridiem 14 calendas Decemb.

Depoſitio ſancti Macarii, Antiocheni Epiſcopi, apud Gandavum. (c)

1014 | 12 | Henricus rex in imperatorem benedicitur. | 18 |

Baldricus epiſcopus in inſula Leodicenſi cœnobium ſancti Jacobi Apoſtoli fundavit, *ubi Olbertus Abbas primus præfuit.*

Dux Godefridus Gerardum comitem, multis modis regnum inquietantem, bello vicit, in quo filio ejus cum multis occiſo, complices ejus deterruit.

Hoc anno facta eſt magna inundatio maris, ad veſperas VII. Kal. Octobris.

1015 | 13 | Hoc tempore ſanctus Guicteth, qui & Adelbertus, Pragen- | 19 | ſis epiſcopus, apud Bruchuos *(d)* martyrizatur.

Comitatus Belvacenſis datur Rogero epiſcopo.

Dux Godefridus comitatum Montenſem depopulatur, quem Raginerius, cum patruo ſuo Lamberto Lovanienſi inſecutus, apud Florinas *(e)* pugnam conſeruit, ubi plus quàm quadringenti viri occiſi ſunt, & ipſe Lambertus occubuit, ubi res mira contigit. Cùm Lambertus ſpem victoriæ jam haberet, (habebat quippe phylacterium à collo usque ad pectus pendens, ſanctorum reliquiis refertum, quorum patrocinio ſe in periculis tutum fore credebat) inſtante ei termino vitæ, phylacterium illud à collo ejus exiliens ſuper tumulum campi exilivit, & mox comes antea invictus perimitur. *(f)* Quidam militum phylacterium accipiens in caliga abſcondit, ſed coxa ejus & crure intumeſcente rem prodidit, & phylacterium domino ſuo Etheloni, *(g)* fratri ducis, dedit.

Bal-

(a) VALESIUS, voce Brachbantum, hunc locum explicat, ſcribens: *Sigebertus incolas Bracbanti ſive Bracbantenſes, Bratuſpantes nonnunquam vocat, nomine Bratuſpantii, opidi Bellovacorum, quod apud Cæſarem reperitur, ineptè genti à Bellovacis valde remotæ, attributo. Certe Ansfridum quemdam memorat anno DCCCCXCVII. Comitem Bratuſpantium, qui fuerit poſtea Trajectenſium Epiſcopus.* Adde *PETR. DIVÆUM Rer. Brabant. lib. VII. p. 79.*

(b) BARTH. FISEN Hiſt. Eccleſ. Leod. p. 257. quo ſuis Baldricus epiſcopus conſuleret, anno ſupra milleſimum tertio & decimo Hugardiæ munitionem excitare cœpit, quæ diœceſeos ſuæ finibus eſſet præſidio. FRANC. HARÆUS Ann. Brabant. Tom. I. p. 168. cum in villa Huguardis dicta, caſtellum muniret. Videtur, *Hogevvoert* eſſe, de quo *MENSO ALTINGIUS Not. Germ. Infer. p. alt. p. 90. Locus Trajecti Suburbanus, campeſtri in planitie hodie ſatis cognitus. Ubi Epiſcopus Wilhelmus à Trajectinis prælio victus occubuit anno CIↃCCCI.*

(c) MIRÆUS: Lege Molani Natales SS. Belgii 9. Maji.

(d) Potius apud Pruſſos. Vide, quæ notavi ad *MARIANUM SCOTUM a. 995.*

(e) Florenna intelligi videtur, ditionis Leodienſis oppidum, de quo | *LUD.* | *GUICCIARDINUS deſcr. Belgii p. 510.* hodie *Florennes.*

(f) MIRÆUS: Hæc fuſius narrantur in Chronico Cameracenſi, ad Gerardum, ejus urbis Epiſcopum, ſcripto.

(g) MIRÆUS: de ipſo ſupra an. 1005.

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anni domini.*
Baldricus Epiſcopus Florinenſem Abbatiam adquiſivit ei, cui præerat, Leodicenſi epiſcopatui.		
|14| Symeon, Syracuſis Siciliæ oriundus, & poſtea monachus in	|20| monte Sina, hoc tempore clarebat, qui Hieroſolymam veniens longam pro Chriſto peregrinationem ſuſcepit, & cum Popone, Treverorum archiepiſcopo, ad Gallias veniens, Treveris in altitudine turris incluſus eſt. Ibique poſt multas hominum perſecutiones, poſt multas dæmonum tentationes, beato fine quievit, cujus merita frequens miraculorum gloria declaravit.	1016
|15| *Benedictus Romanæ Eccleſiæ CXLIV. præſidet. (a)* Cometes |21| ſolito mirabilior, in modum trabis maximæ, per quatuor menſes apparuit.		1017
Golbodus in epiſcopatu Leodicenſi Baldrico ſuccedit.		
|16| In Friſonia Deoderico comite, filio Arnulphi Gandavenſis, |22| debellante Friſones in vindicta patris ſui ab eis occiſi, Godefridus dux ad eum debellandum ab imperatore mittitur, & conſerto prælio repentè voce (neſcitur unde) emiſſa, *Fugite, Fugite*, cunctis fugientibus multi à paucis Friſonibus perimuntur, dux verò capitur. *(b)*		1018
|17| Dux Godefridus, impetrata Friſonibus totius injuſtitiæ im- |23| punitate, à captivitate ſolvitur, & non multo pòſt moritur. Frater verò ejus Gothelo in ducatu ſubſtituitur.		1019
|18| Rodulphus, rex Burgundiæ, inſolentia Burgundionum irritatus, |24| regnum Burgundiæ Henrico imperatori dare tractat, ſed eum ab hac intentione revocat ſimulata Burgundionum ſatisfactio.		1020
Benedictus papa in Galliam ad Henricum imperatorem venit.		
Secunda incurſio hoſtilis exercitus Regis Heinrici in Gandavum, Nonis Auguſti. (c)		
|19| Henricus imperator Coloniæ Natale Domini celebrans, He- |25| ribertum archiepiſcopum, olim à ſe injuriosè tractatum, humili ſatisfactione placat, cui reconciliatus archiepiſcopus prædixit ſe propediem moriturum, & non multo pòſt mortuus magnis cœpit clarere virtutibus.		1021
Pilegrinus ei in epiſcopatu ſuccedit.		
Durandus *(d)* fit Leodicenſium epiſcopus, quod quaſi fabula in theatro mundi fuit, quòd vir ex humillimo & pauperrimo ſervilis conditionis genere dominis ſuis carnalibus dominabatur.		
|20| Aquisgrani conventu generali & ſynodali per aliquot dies |26| celebrato, tanta ſiccitas & intemperies aëris excanduit, ut multi præ nimio ardore deficerent, multa etiam animalia ſubitò interirent, pavimento & marmoreis columnis tanto ſudore madentibus, ut aqua eſſe reſperſa crederetur à neſcientibus.		1022
|21| Henricus imperator & Robertus, rex Francorum, ſuper Ca- |27| rum fluvium apud Evaſium conveniunt, de ſtatu eccleſiæ, regni & imperii tractaturi, & condicto, ut ſuper his confirmandis etiam papam Romanum ſimul ambo Papiæ opportunè convenirent. Imperator & regem, & ſuos multos etiam, qui tantùm ad demirandam imperatoriam		1023

593

(a) MIRÆUS: *Baronio hic eſt annus quintus, aut ſextus Benedicti VIII.*
(b) MIRÆUS: *vide Chronicon Cameracenſe.*
(c) MIRÆUS: *ex Ms. Lipſ.*
(d) MIRÆUS: *Quantus vir fuerit hic Durandus, vide apud Baron. an. 1035. & in Chronicis Leodicenſibus.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*

majeſtatem convenerant, tanta liberalitate donavit, ut opibus regum Perſarum aut Arabum poſſet comparari imperatoris munificentia.

In Paſcha eclipſis Solis facta eſt.

Obiit Godefridus Dux. (a)

1024 | 22 | Joannes, Portuenſis epiſcopus, frater Stephani papæ nuper | 28 | defuncti, Romanæ eccleſiæ 149 præſidet. *(b)*

Hoc tempore in Gallia Beluacenſi urbe inclytus Rogerus deceſſit epiſcopus, qui inter alia beneficia dedit eccleſiæ ſancti Petri, cui præſidebat, Alliacum in Normannia, & Montiacum in Vermandenſi patria. Comitatum quoque ejusdem urbis ab Oddone, Campanienſi comite, impetravit, dato ei pro commercio, caſtro Syncerrio, in Bituricenſi territorio ſito, quod ſibi patrimonii jure competebat.

Henricus imperator, conſulentibus ſibi principibus ſuper ſubſtitutione regni, deſignans Conradum, virum egregii generis & egregiæ libertatis, quippe qui nunquam ſe ſubmiſerat alicujus ſervituti, moritur. Hujus vitam Adelboldus, epiſcopus Ultrajectenſis, ſcribit.

594 Cono, dux præpotens, cùm ad imperium aſpirare vellet, repudiatur inſtinctu Abbonis *(c)* Moguntini archiepiſcopi, & aliquorum regni primatum, & Conradus ad imperium ſublimatus imperavit annis quindecim.

1025 | 1 | Joanni papæ *(d)* Stephanus, frater ſuus, apparens dixit, ſe | 29 | infernalibus pœnis cruciari, *(e)* ſed ſperare ſe interventu Odilonis, abbatis Cluniacenſis, veniam poſſe conſequi, pro quo Odilo tandiu orando laboravit, donec ſibi revelaretur, ſe pro illo eſſe exauditum. *(f)*

Raginardus Leodicenſium ordinatur epiſcopus, qui Leodii in monte publico cœnobium ſancti Laurentii inſtituit, eique Stephanum, virum ſanctæ memoriæ, abbatem primum præfecit.

1026 | 2 | Robertus, rex Francorum, ad invadendam Lotharingiam ani- | 30 | mum intendit, ſed citò ab hoc conatu deſiſtit.

Gothelone duce, qui propter privatum odium gravabat regnum Conradi, & aliis principibus ad pacis unitatem adductis, regi proſperitas, & regno accrevit tranquillitas.

1027 | 3 | Conradus rex filium ſuum adhuc puerum, Henricum, in re- | 31 | gnum ſublimat Aquis. Ipſe autem Romæ, in Paſcha in imperatorem conſecratus, quorundam Italorum contra ſe ſævientium motus compeſcit.

Florebat hoc tempore eccleſiaſtica religio per abbates nominabiles, in Francia quidem, & in Burgundia, per Odilonem Cluniacenſem, pietate inſignem, per Guillelmum Divionenſem, ſeveritate reverendum; in Lotharingia, per Richardum Virdunenſem, pia gravitate & gravi pietate

(a) *MIRÆUS: ita Ms. Lipſ.*

(b) *MIRÆUS: Baronio incipit ſedere Joannes XVIII. dictus XX.*

(c) *MIRÆUS: Arbonis.*

(d) *MIRÆUS* ita habet: *Joannes, Portuenſis Epiſcopus, frater Stephani Papæ nuper defuncti, præſidet Romanæ Eccleſiæ CXLV. Huic &c.* In notis addit: *Baronius oſtendit, Joannem XX. non fuiſſe Epiſcopum Portuenſem, neque fratrem Stephani, ſed Benedicti VIII. ad an. 1024.*

(e) *MIRÆUS: pœnas purgatorias intellige. Nam & purgatorius locus nomine inferni comprehenditur, & limbus veterum patrum juſtorum.*

(f) *MIRÆUS: At Baronius oſtendit, Durandum, Epiſcopum Leodienſem, de quo ſupra 1021. ſediſſe adhuc anno Domini 1035.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anni domini.*

tate discretum; per Poponem Stabulensem, per Heliam Colonienſem, per Olbertum & Stephanum Leodicenſes, per Bernonem Augienſem.

|4| Claruit hoc tempore in Italia Guido Aretinus, multi inter |32| muſicos nominis. In hoc enim poëtis præferendus, quòd ignotos cantus etiam pueri faciliùs diſcunt per ejus regulam, quam per vocem magiſtri, aut per uſum alicujus inſtrumenti: dum, ſex literis vel ſyllabis modulatim appoſitis ad ſex voces, quas ſolas regulariter muſica recipit, hisque vocibus per flexuras digitorum lævæ manus diſtinctis, per integrum diapaſon ſe oculis & auribus ingerunt intentæ & remiſſæ elevationes, vel diſpoſitiones earundem ſex vocum. 1028

|5| Conradus imperator, rebellantibus Sclavis, ad eos debellan- |33| dos proficiſcitur. 1029

Hoc etiam anno idem Conradus imperator, rebellantibus Hungaris, ad eos debellandos proficiſcitur.

Comes Balduinus, qui dictus eſt Barbatus, congregatis Marchiſiæ ſuæ Sanctorum corporibus, Bavonis, Wandregiſili, Amandi, Vedaſti, Bertini, Winnoci, cum aliis innumerabilibus Sanctorum reliquiis, præſente Hugone, Noviomenſi Epiſcopo, cùm aliis pluribus Epiſcopis & Abbatibus, congregatis totius regni ſui primatibus apud Aldenardum, pacem ab omni populo conjuratam firmari fecit. (a)

|6| Roberto *(b)* rege Francorum mortuo, Henricus, filius ejus |34| regnat in Francia annis 30. 1030

Hoc tempore juſſu Conradi imperatoris, regali & ſynodali conventu apud Triburias, inter cætera epiſcopi hoc capitulum decernere voluerunt, ut ſi quando jejunium primi menſis eveniret infra hebdomadam, qua caput jejunii in quarta feria conſtat, amborum jejuniorum celebritas unius officii expletione compleretur. Sed Gerardus Cameracenſis, & pauci cum eo huic multorum decreto contradicentes, obtinuerunt, ut jejunium primi menſis in altera hebdomada, in qua habetur officium, celebretur ſecundum antiquam conſuetudinem.

|7| Sanctus Bardo ordinatur Moguntiæ archiepiſcopus. |1| 1031

Robertus & Richardus, minuendæ domo multitudinis cauſa, hoc tempore, à Normannia Franciæ digreſſi, Apuliam expetunt, & Italis inter ſe diſſidentibus, dum alteri contra alterum auxilium præſtant, hac opportunitate Italos callidè & fortiter debellant, & ſucceſſus urgendo ſuos nomen ſuum dilatant, & futuræ proſperitatis ſibi viam parant.

|8| Eclipſis Solis facta eſt circa meridiem 3 calendas Julii. |2| 1032 595

Iſtiusmodi decretum à Franciæ epiſcopis datum eſt ſervari ſubjectis ſibi populis. Unus eorum dicit, cœlitus ſibi delatas eſſe literas, quæ pacem monerent renovandam in terra. Quam rem mandavit cæteris, & hæc tradenda dedit populis. Arma quisque non ferret, direpta non repeteret, ſui ſanguinis, vel cujuslibet proximi ultor minimè exiſtens percuſſoribus cogeretur indulgere, jejunium in pane & aqua omni ſexta feria ſervarent, & in ſabbato, à carne & liquamine abſtinerent, ſoloque hoc contenti jejunio in omnium peccatorum remiſſionem nullam ſibi ſcirent aliam adjiciendam pœnitentiam, & hæc ſervare ſacramento firmarent. Quòd qui nollet, Chriſtianitate privaretur, & exeuntem de ſeculo nullus viſitaret, nec ſepulturæ traderet. Alia quoque importabilia quàm

(a) MIRÆUS: ex Ms. Lipſ.
(b) MIRÆUS: Baronius vult obiiſſe an. 1033. Vide §. 9.

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*

quàm plura dedere mandata, quæ oneri visa sunt replicare. Hanc mandatorum novitatem cùm multi cupidi novarum rerum libentiùs justo amplecterentur, Gerardus, Cameracensis episcopus, qui solus Lotharienſium appendebat ad parochiam Francorum, nullius hortatu potuit adduci ad hæc suscipienda, sed singula capitula refellebat; dicens, genus humanum ab initio trifariam esse divisum, in orantibus, pugnatoribus, agricultoribus, & unum duorum, & duos unius egere auxilio, ideo debere arma ferri, & rapinas reddi pro authoritate legis & gratiæ, ultorem percussi vel occisi non exacerbari cogendo, sed secundum Evangelium ei reconciliari, jejunium in sexta vel septima feria, nec omnibus unum esse imponendum, quia non est una omnibus possibilitas, nec omnes hoc uno jejunio contentos esse, quia non est una omnium pœnitendi qualitas, hæc sacramento firmare, vel sacramenti violationem perjurio augere non esse utile, his contradicentes excommunicari, infirmis visitationem vel mortuis sepulturam negari esse detestabile, sufficere authentica patrum decreta, & super his neglectis impositum congruenter pœnitentiæ modum. *In diebus Ragineri Longicolli traditum est fraudulenter castrum, quod dicitur Eiham, & datum est Balduino Barbato, qui castrum funditus destruxit. Cunegundis Imperatrix moritur. (a)*

1033 | 9 | Benedictus Romanæ ecclesiæ 150 præsidet. *(b)* | 3 |

Frederico, Mosellanorum duce mortuo, quia mares filios non habebat, quibus ducatus competeret, Gothelo dux, impetrato ab imperatore etiam Mosellanorum ducatu, in Lotharingia potentiùs principatur.

1034 | 10 | Burgundionibus non desistentibus à consueta contra regem | 4 | suum insolentia, rex Rodulphus regnum Burgundiæ Conrado imperatori tradidit, quod à tempore Arnulphi imperatoris per annos plus quàm centum triginta gentis suæ reges tenuerant, sicque Burgundia iterum redacta est in provinciam.

1035 | 11 | Odo Campanienſis regnum Rodulphi regis, avunculi sui, à | 5 | Conrado imperatore, nepote suo, repetens, ut sub eo regat Burgundiam, efflagitat.

Henricus rex, *(c)* filius Conradi, uxorem ducit filiam regis Anglorum.

1036 | 12 | Odo contra imperatorem rebellans Lotharingiam incursat, | 6 | castella oppugnat, urbem Leucorum, quæ Tullus dicitur, obsidet, & in nullo temperat furori suo. *Obiit Raginardus, Episcopus Leodicensis, succedit Nithardus.*

1037 | 13 | Hermannus Coloniæ ordinatur archiepiscopus. | 7 |

Odo Barum castrum obsidet & capit.

Gothelo dux, ægrè ferens insolentiam Francorum cum Lotharingis, occurrit Odoni, & conserto prælio apud Barum, Odo perimitur, & Francorum exercitus gravi cæde attritus à Lotharingia fugere compellitur.

1038 | 14 | Normanni, in Apulia copiis suis à Normannia paulatim ad- | 8 | ductis, ad invadendam Apuliam fortitudine sua & Italorum imbecillitate animati, castellis & urbibus aut dolo aut virtute captis, in Apulia potenter agunt, vicinisque gentibus terrorem sui nominis incutiunt.

Henri-

(a) MIRÆUS: *ex Ms. Lipſ.*
(b) MIRÆUS: *Baronius ponit ingreſſum Benedicti IX.*
(c) MIRÆUS: *ita Ms. codex Gemblacenſis hic & infra annorum numeros diſtinguit. Ceteri Mss. codices hoc loco & infra in iis variant.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anni domini.*

Henricus *(a)* Lovanienſis comes, domi ſuæ perimitur à captivo Hermanno, eique ſuccedit filius ejus Otto, cui immatura morte prævento, ſucceſſit patruus ejus Baldricus, qui & Lambertus. 596

In Apulia erat quædam ſtatua marmorea, circa caput ſuum æreum habens circulum, in quo erat ſcriptum, *Calendis Maji oriente Sole habebo caput aureum.* Quod quidam Sarracenus à Roberto Uviſcardo, duce Normanorum captus, quid portenderet intelligens, in calendis Maji oriente Sole, diligenter notato termino umbræ illius ſtatuæ, infinitum theſaurum, effoſſa ibidem humo reperit, quem pro ſua redemptione eidem duci obtulit.

| 15 | In menſe Aprili octavo idus viſus eſt in cœlo inter Auſtralem | 9 | & Orientalem plagam ignea trabs miræ magnitudinis, quæ currens per Solem ad occaſum vergentem, viſa eſt in terram cadere, cujus veſtigia diu videri potuerunt. 1039

Conradus imperator Italiam adit, ut rebellionem meditantes debellaret. Et quia omnes Longobardi conjuraverant, ut non paterentur quemlibet dominum, qui aliud, quàm ipſi vellent, contra ſe ageret, quosdam epiſcopos in vincula conjecit, & quia epiſcopus Mediolanenſis fuga lapſus eſt, imperator ſuburbia Mediolani incendit. Die verò Pentecoſtes, cùm imperator in parva eccleſia ſecus urbem coronaretur ad Miſſam, tam gravia fuerunt tonitrua & fulgura, ut aliqui mente excederent, aliqui exhalarent. Bruno verò epiſcopus, qui Miſſam canebat, & ſecretarius imperatoris cum aliis tribus dixerunt, ſe inter Miſſarum ſolennia vidiſſe ſanctum Ambroſium imperatori indignando comminantem. Tunc imperator Italia diſceſſit.

Pridie idus Maji eclipſis Solis fuit, & pridie nonas Junii imperator *(b)* obiit. Poſt quem Henricus, filius ejus, imperavit annis 17.

Hoc anno caſtrum Dionantenſe conſtruitur, & in eo capella in honorem ſancti Benedicti, ſub Nithardo, Leodicenſi Epiſcopo.

| 1 | Henricus imperator vadit ad debellandum Odelricum, Boë- | 10 | manorum ducem, ſed Boëmanis viriliter reſiſtentibus inefficax redit. 1040

| 2 | Henricus imperator, per orationes ſanctorum virorum au- | 11 | xilio Dei ſibi procurato, ſuperioris anni infortunium ultus, Odelricum, *(c)* ducem Boemiæ, ſuperat. *Hoc anno facta eſt magna inundatio maris, IV. Nonas Novembris.* 1041

| 3 | Inter Hungaros bello inteſtino moto, Petrus rex, ab eis de- | 12 | pulſus regno, auxilium Henrici imperatoris interpellat, qui potenter ei patrocinans Hungariam devaſtat. *Obiit Nithardus, Epiſcopus Leodicenſis.* 1042

Wato, ex clero ſancti Lamberti, vir ſpiritu ſapientiæ & ſcientiæ & fervore religionis inſignitus, ordinatur Leodicenſium epiſcopus.

| 4 | Apud Conſtantinopolim Conſtantinus monachus imperat. | 13 | 1043

Henricus imperator, iterum Hungariam ingreſſus, cum paucis Abbonem *(d)* regem de bello fugavit, & lanceam inſignem regis recepit. Petrum verò, quem Abbo expulerat, Hungarorum regno reſtituit, & Hungariam ſibi tributariam fecit.

(a) Miræus in margine: *Ex Mss. Gembl. Aquic. & Lipſ.*

(b) *MIRÆUS: Schaf. ait obiiſſe Trajecti ad Rhenum, ſcilicet, quod hodie Ultrajectum dicitur.*

(c) *MIRÆUS: Prenslaum nuncupat Schaf.*

(d) *MIRÆUS: à Schafnaburgenſi vocatur Uban, regnique invaſor.*

Anni Domini.	Romanorum.	Francorum.
	|5| *(a)* Fames valida Galliam & Germaniam profligat. Go- |14|	
1044	thelo dux obiit, cujus filius Godefridus, dum ei ducatus Moſellanorum denegatur, altero ducatu repudiato contra imperatorem rebellat.	
1045	|6| Godefridus, hortatu quorundam Dei fidelium ad recupe- |15|	
	randam imperatoris gratiam adductus, ab imperatore capitur, & cuſtodiæ mancipatur, ſed filium ſuum obſidem dans relaxatur. Quo defuncto, in obſidatu ad rebellandum graſſatur.	
	Benedictus, qui ſimoniacè papatum Romanum invaſerat, cùm eſſet rudis literarum, alterum ad vices eccleſiaſtici officii exequendas ſecum papam Sylveſtrum 151 conſecrari fecit. Quod cùm multis non placeret, tertius ſuperducitur Gregorius 152, qui ſolus vices duorum impleret.	
1046	|7| Inſtinctu Godefridi, comes Flandrenſis Balduinus contra |16|	597
	imperatorem rebellat.	
	Romæ uno contra duos, & duobus contra unum de papatu contendentibus, *(b)* rex Henricus contra eos Romam vadit, & eis canonica & imperiali cenſura depoſitis, Suidigerus, Babenbergenſis epiſcopus, qui & Clemens, Romanæ eccleſiæ 153 *(c)* præſidet, & ab eo rex Henricus in imperatorem benedicitur, jurantibus Romanis, ſe ſine ejus conſenſu nunquam papam electuros.	
	Theoderico, Metenſium epiſcopo defuncto, ſuccedit Adelbero, fratruelis ejus, vir magnæ prudentiæ & ſanctitatis.	
	Eccleſia ſanctæ Gertrudis Nivigelenſis, quæ ante aliquot annos, poſt negligentiam & incuriam effuſi ſanguinis Domini concremata, in novam reædificata benedicitur, præſente Henrico imperatore.	
1047	|8| *Poppo, qui &* Damaſus, Romanæ eccleſiæ 154 *(d)* præſidet. |17|	
	Nix tanta in Occidente cecidit, ut ſylvas frangeret.	
	Godefridus palatium Neomagi incendit, & irreparabiliter deſtruit.	
	Urbem quoque Claborum, *(e)* quæ Virdunus dicitur, cum majori ſanctæ Mariæ eccleſia incendit.	
	Franco, ſcholaſticus Leodicenſium, & ſcientia literarum & morum probitate claret, qui ad Hermannum archiepiſcopum ſcripſit librum de quadratura circuli, de qua re Ariſtoteles ait: *Circuli quadratura ſi eſt ſcibile, ſcientia quidem nondum eſt, illud verò ſcibile eſt.*	
1048	|9| Bruno, Leucorum epiſcopus, qui vocatur Leo, *Nonus* Roma- |18|	
	næ eccleſiæ 155 *(f)* præſidet. Hic cùm ad capeſſendam ſedem Apoſtolicam Romam tenderet, audivit voces Angelorum canentium, *dicit Dominus: Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis.* Hic de multis ſanctis cantus compoſuit, & multa fecit & ſcripſit eccleſiæ utilia. Hic cùm in papatu pauperem leproſum ante fores offendiſſet, eum fotum diligenter in lecto ſuo collocavit, quẽ cùm reſerato oſtio non inveniſſet, in	
	pau-	

(a) MIRÆUS: Baron. ponit initium pontificatus Gregorii VI. hoc anno §. 5. 6. & ſqq.

(b) MIRÆUS: omnino vide Baron. an. 1046.

(c) MIRÆUS: cedente Gregorio VI. ingreſſum Clementis II. ponit hic etiam Baronius.

(d) MIRÆUS: CXLVII.

(e) Videtur locus corruptus eſſe, dum in Cabillonenſi Comitatu ſitum Virdunum. *VALESIUS Not. Galliarum, voce Virdunum.*

(f) MIRÆUS: CXLVIII. qui in notis addit: *Ponit Baron. an. ſeq. Onuphrio & Ciaconio eſt CLIV.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anni domini.*

paupere ſe Chriſtum ſuſcepiſſe obſtupuit. *Olberto, Abbati Gemblacenſi, ſuccedit Myſac. Gerardus, Cameracenſis Epiſcopus, moritur.*

Viri religioſi & illuſtres ſanctitate in Chriſto dormiunt: Odilo, abbas Cluniacenſis, cui Hugo ſuccedit; Popo Stabulenſis; Guatho, epiſcopus Legienſis; Olbertus ſanctæ memoriæ, abbas Gemmelacenſis.

Guathoni Deoduinus in epiſcopatu ſuccedit.

Albertus, qui ducatum Moſellianorum Godefrido negatum ſuſceperat, à Godefrido perimitur. Ducatum ejus Gerardus de Alſatia, alterum verò ducatum Fridericus obtinet.

| 10 | Leo papa in Gallias veniens, ut motus imperii à Balduino | 19 | & Godefrido concitatos ſedaret, Godefridum quidem imperatori reconciliavit. Balduino pertinacius agente, contra eum imperator exercitum duxit, ſed tandem Balduinus flexus, condicto die Aquis imperatori ſatisfecit. 1049

Leo papa, in Germania & Gallia ſynodis habitis, ſtatum eccleſiæ melioravit.

| 11 | Leo papa, dum Normannos à Romanorum terminis de- | 20 | turbare ſatagit, multam calamitatem incurrit, quia cum multis etiam ipſe capitur. Sed tamen relaxari noluit, niſi etiam ſuis relaxatis. 1050

Sanctus Theobaldus, inter nobiles Francorum non infimus, hoc tempore clarebat, qui mundo & ſemet ipſo abnegato, ſecutus Chriſtum, in Vincentia urbe Venetiæ recluſus, duodecimo converſionis ſuæ anno beato fine quievit. Qui quàm acceptè ſervierit Deo, poſt mortem eius miraculorum prodidit magnitudo. Oſſa ejus in Gallias translata, multam multis in locis venerationem meruerunt. *(a)*

Bardo, Moguntiæ epiſcopus, obiit, cujus ſanctitas per multam miraculorum gratiam patuit. 598

| 12 | Balduinus Flandrenſis, invaſo Hagionenſi *(b)* comitatu, | 21 | contra imperatorem rebellat. 1051

Francia turbatur per Berengarium Turonenſem, qui aſſerebat, euchariſtiam, quam ſumimus in altari, non eſſe revera corpus & ſanguinem Chriſti, ſed figuram corporis & ſanguinis Chriſti. Unde contra eum *& pro eo*, multum à multis & verbis & ſcriptis diſputatum eſt, inter quos Dominus abbas de cruce ſancti Leufredi, contra eum de corpore & ſanguine Chriſti elegantem edidit librum. Lanfrancus etiam, vir ſanctitate & ſcientia eximius, prior monaſterii Beccenſis, poſtmodum verò ex abbate Cadomenſi, archiepiſcopus Cantuarienſis, contra errorem illius per dialogum diſputavit.

| 13 | Rex Hungarorum ab imperatore Henrico diſſentit, pro quo | 22 | reconciliando Leo papa ad imperatorem venit, ſed amicis diſcordiæ interturbantibus id fruſtra fuit. 1052

Leo papa Gerardum, Leucorum ſupra ſe quintum epiſcopum, ſanctitate vitæ mirabilem, ſynodo habita per auctoritatem apoſtolicam, decrevit in numero ſanctorum confeſſorum in eccleſia ſolenniter habendum.

| 14 | Balduinus comes, terminos Lotharingiæ incurſans, Hoium | 23 | oppidum incendit. 1053

(a) MIRÆUS: Schaf. ait, Leonem an. 1051. in Italiam rediiſſe, abducto ſecum Godefrido, Loth. Duce, ejusque fratre Frederico: an. vero 1053. cum Normannis apud Beneventum infeliciter eſſe certatum.

(b) Intelligitur Hannonia, *das Hennegau*, de quo etiam ſupra *a. 953.* Adde *VALESIUM voce Haihoum.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*

Godefridus iterum rebellat, quia ducta uxore Bonifacii marchionis, *(a)* jussu imperatoris, à Longobardia expellitur.

Græcis in hæresim multiformem declinantibus, auctore Michaele patriarcha Constantinopolitano, & Leone archidiacono, *(b)* Bulgarorum episcopo, Leo papa errores eorum redarguens, scripsit contra eos librum firmis scripturarum testimoniis roboratum.

Nicetas autem, monachus Constantinopolitanus, qui agnominabatur Pictoratus, scripsit contra Romanos librum plenum erroris & stultitiæ, prætitulatum de azymo, de sabbato, de nuptiis sacerdotum.

1054 | 15 | Leo papa per epistolam, ad imperatorem Constantinum | 24 | scriptam, animum ejus sibi concilians, apocrisarios suos, Humbertum videlicet cardinalem, episcopum Sylvæ candidæ, Petrum Amalfitanorum archiepiscopum, Fredericum *(c)* quoque septimum, levitam & cancellarium, dirigit Constantinopolim, ad confutandas Græcorum hæreses: qui ut Simoniaci donum Dei vendebant, ut Valesii hospites suos castratos etiam ad episcopatum promovebant, ut Arriani rebaptizabant Latinos, baptizatos in nomine sanctæ trinitatis, ut Donatistæ, in sola Græcia orthodoxam esse ecclesiam jactabant, ut Nicolaitæ, nuptias sacerdotibus concedebant, ut Severiani maledictam dicebant legem Moysis, ut Pneumatomachi professionem Spiritus sancti à symbolo abscindebant, ut Nazareni Judaismum observabant, parvulos morientes ante octavum à nativitate diem baptizari, mulieres in partu vel menstruo periclitantes communicari, vel si paganæ essent baptizari, prohibebant, Latinos vocabant azymitas, & eos nimis persequentes, eorum ecclesias claudebant, de fermentato sacrificabant, in filiis suis Romanam ecclesiam anathematizabant, eique ecclesiam Constantinopolitanam præponebant. *(d)* Ab imperatore ergo benignè habiti, Nicetam monachum ante eum vicerunt, adeò ut librum, quem contra Romanos scripserat, anathematizaret & incenderet. Michaele patriarcha nolente eis colloqui, charta excommunicationis coram clero & populo super altare sanctæ Sophiæ posita recedunt. Michael chartam ipsam corrumpens populoque legens, illos ab imperatore revocatos ad synodum, absente imperatore, convocavit, ut à populo lapidarentur. Quod
599 imperatore prohibente, Michael commovit populum contra eum, sed convictus chartam excommunicationis falsasse, Michael omnesque sui à gratia imperatoris remoti sunt. Humbertus verò, episcopus Sylvæcandidæ, hæc descripsit, & scripta Nicetæ monachi, & Leonis Alchridani, Bulgarorum archiepiscopi, confutavit, quæ de Latino in Græcum translata, jussu imperatoris Constantini, à Græcis recepta sunt.

Henricus imperator filio suo Henrico, puero quinquenni, in regem sublimato Aquis, contra Balduinum proficiscitur, qui Scaldim fluvium, Balduino fugiente, transiens omnia depopulatur, & insuper apertis sibi clausulæ *(e)* portus multam cædem inimicorum facit, & ultrà progressus,

(a) MIRÆUS: *sive vidua, Beatrice.*

(b) MIRÆUS *Achridano*, idemque rectius, idem enim infra a. 1054. dicitur Alchridanus. Addit autem Miræus in margine: *Achris, seu Achridus, alias Justiniana prima, est totius Bulgariæ metropolis.*

(c) MIRÆUS: *fratrem Godefridi Loth. Ducis.*

(d) MIRÆUS: *consule Baronium in Annalibus & Arnoldum Pontacum in Chronologia.*

(e) MIRÆUS: *ita Ms. forte Slusam, Flandriæ oppidum, intelligit.* Sic etiam explicat *FRANC. ITARÆUS Ann. Brabant. p. 179.* Compara *JO. BAPT. GRAMAYE Ant. Flandr. p. 116.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anni domini.*

ſus, Lambertum comitem, Balduini ſatellitem, cum multis perimit, multos etiam Flandrenſium primates, exercitum ſuum proſequentes, concludit intra urbem Tornacum, & obſeſſos capit.

Leo papa moritur, qui cujus meriti apud Deum fuerit, cunctis patuit, cùm multis ad ſepulchrum ejus Romæ miraculis oſtenſis, Deus eum clarificarit.

Bellum apud mortuum mare.

Gebahardus, Eiſtedenſis epiſcopus, qui & Victor, Romanæ eccleſiæ 156 *(a)* præſidet.

| 16 | Anno ordinatur Coloniæ archiepiſcopus. Imperatore in | 25 | Italia conſtituto, milites ejus, Sclavis & Luticianis bello congreſſi, multi capiuntur aut perimuntur. 1055

Balduinus Flandrenſis, cum Godefrido avunculum ſuum Fredericum ducem intra Androverpum obſidet, ſed concurrentibus Lotharingis ab oppugnatione deſiſtit. *(b)*

| 17 | Victor papa in Gallias veniens, gloriosè ab imperatore ſuſ- | 26 | cipitur, & eo præſente non multo pòſt imperator Henricus moritur, & poſt eum filius ejus, Henricus, imperat annis 50. 1056

| 1 | Coloniæ generali conventu habito, Balduinus & Godefridus, | 27 | mediante papa Victore, ad gratiam regis & pacem reducuntur, & omnes bellorum motus ſedantur. 1057

Balduinus junior Marchiſus, Nerviorum Comitatum Imperiali munificentia & auctoritate Apoſtolica ſuſcepit. Rabodo Comes interfectus eſt. (c)

| 2 | In Friſonia captis ab imperatore Henrico aliquibus caſtellis, | 28 | Friſones à rebellione refrenantur. 1058

Fredericus, filius Gothelonis ducis, ex clerico ſancti Lamberti ſeptimus levita Romanæ eccleſiæ, quia exoſus erat imperatori Henrico pro odio fratris ſui, Godefridi ducis, poſt legationem Conſtantinopolitanam, apud Caſſinenſes monachus, & poſtea abbas factus, alteratus nomine Stephani, Romanæ eccleſiæ 157 *(d)* præſidet.

Paderbrunna, Germaniæ civitas, combuſta eſt cum majori eccleſia. In monaſterio autem monachorum, Scotus quidam monachus, Paternus nomine, multo tempore recluſus, qui etiam hoc incendium ſæpe prædixerat, propter propoſitum recluſionis exire nolens, ſe comburi paſſus eſt.

| 3 | Benedictus Romanæ eccleſiæ 158 præſidet. | 29 | 1059

In pago Bracatenſi, *(e)* juxta Tornacum multitudines colubrorum altrinſecus congregatæ, prodigioſo prælio inter ſe concurrunt, & multis utrumque occiſis, victa pars fugiens in cavo arboris ſe abſcondit. Altera pars vincentium more inſequens, cum ſibilo circumſtrepebat, donec circumjecto ab hominibus igne omnes crematæ ſunt.

| 4 | Gerardus, Florentiæ epiſcopus, qui & Nicolaus, Romanæ | 30 | eccleſiæ 159 *(f)* præſidet.

(a) MIRÆUS: eſt Victor II. Onuphrio CLV.

(b) MIRÆUS: vide Baron. an. 1054. §. 47. & ſeqq.

(c) MIRÆUS: ex Ms. Lipſ.

(d) MIRÆUS: CL. qui in margine addit: *ponit Baron. a. 1057. Eſt autem Stephanus X.*

(e) Potius Brachbantenſi, ſive in Brabantia. Vide *VALESIUM, voce Brachbant.* Vide infra *ad a. 1113.*

(f) MIRÆUS: CLI.

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*
	Henricus, rex Francorum, obiit.	
	Philippus, filius ejus, post eum regnat annis 49.	
600 1061	|5| Marianus chronographus claret, qui à Scotia in Gallias veni-	|1|
	ens, Coloniæ factus monachus, primò apud Fuldam, postea apud Moguntiam reclusus est. *Balduinus, Flandriæ Marchisus, regni Francorum magistratus efficitur. (a)*	
1062	|6| Anno, episcopus Colonienſis, *(b)* concilio primorum regni,	|2|
	indignè ferentium, per Agnetem, matrem imperatoris Henrici, regnum non viriliter gubernari, puerum, violenter & industriè captum, sub tutela sua accepit, & imperii regimen à matre ejus amovit, & de hac re coram cunctis ratione reddita, gratiam Domini sui imperatoris recepit, & per ipsum filium ad gratiam matris ejus rediit. At imperatrix necessitatem vertens in voluntatem, ut obstrueret os loquentium de se iniqua, non solùm honore regni, sed etiam honore seculi rejecto, *(c)* Romæ ad limina Apostolorum se contulit, ibique usque ad finem vitæ omnibus bonis exemplo & miraculo fuit.	
	Hoc tempore claruit Lanfrancus, prior monasterii Beccensis, ad cujus eximiam doctrinam de Burgundia convolavit Anselmus, vir postmodum multa virtute & sapientia adornatus, & ei in prioratu successit, sub viro egregio Herluino, abbate primo, qui ipsum monasterium Beccense de proprio fundavit suo.	
1063	|7| Alexander, Lucensis episcopus, Romanæ ecclesiæ 160 *(d)*	|3|
	præsidet, contra quem Cadelo, Parmensis episcopus, papatum ambiens, magno scandalo ecclesiæ fuit, quia longa inter eos concertatio etiam usque ad homicidia prorupit.	
	Hoc anno finitur magnus cyclus annorum 532, continens cyclos decennovenales 28. Qui ad omnem rationem Paschalis computi omnino utilis, ab ævo in ævum in semetipsum sine errore revolvitur. Sed hoc in eo reprehensibile videtur, quòd annis Dominicæ incarnationis ei inconsideratè præscriptis, discordat à veritate Evangelii in anno Dominicæ passionis, præferens 14 lunam Aprilis eo anno in prima feria fuisse; quod omnino falsum est, quia secundum fidem Evangelii eo anno luna 14 Aprilis fuit in quinta feria, & in sexta feria luna 15 octavo calendas Aprilis dominus passus est.	
	Exercitus multus à Galliis in Hispanias ad debellandos Sarracenos proficiscitur, sed omni regione à Sarracenis vastata, urgente fame inefficax revertitur.	
	Rotbertus, Balduini, potentissimi Flandriæ Marchisi, junior filius, Fresiam subintrat. Hoc anno cœnobium Eihamense à Balduino Comite & Athela Comitissa constructum est. Salomon, Ungarorum Rex, Andreæ Regis filius, Heinrici Imp. sororem accipit uxorem. (e)	
1064	|8| Cyclus magnus annorum 532 bis à Nativitate Christi exactus,	|4|
	tertiò incipit.	

Domnus

(a) MIRÆUS: *ex Ms. Lipſ.*

(b) MIRÆUS: *ista fusius narrat Schaf. ad hunc annum.*

(c) MIRÆUS legit: *onere ſeculi*, & in margine addit: *Schaf. an. 1072. & alibi idem tradit.*

(d) Miræus: CXLII. idemque refert ad an. 1064. additque in margine: *ponit hæc Baron. an. 1061. Eſt autem Alexander II.*

(e) MIRÆUS: *ex Ms. Lipſ. De eodem Schaf. an. 1071.*

Digitized by Google

Romanorum.		*Francorum.*		*Anglorum.*	*Anni domini.*

Domnus Herimannus, nobili Alemannorum proſapia procreatus, hoc anno ſuum computum edidit, & famoſiſſimam de naturali lunæ diſcurſu quæſtionem ſubtiliſſime inveſtigatam abſolvit : qui à prima fere ætate à renibus deorſum contractus, & toto vitæ ſuæ tempore ambulandi uſu privatus, quia hoc Dei flagellum patientiſſime tulit, & inſuper ei gratias egit, absque humano magiſterio, in omni liberali ſcientia novus, Dei dono, philoſophus apparuit. Erat autem moribus tranquilliſſimus, caritate diffuſus, ſcientia, quod apud alios rarum eſt, benivolus, affabilis omnibus, pauperum cura ſollicitus, virginitatis caſtitate integerrimus. Wilhelmus, Ultrajectenſis Epiſcopus, cum Sigefrido Moguntino & aliis Epiſcopis Hieroſolymam proficiſcitur.

Godefridus, *(a)* rex Anglorum, obiit, eique Araldus ſuccedit.

| 9 | Friderico duce mortuo, Gerardus ducatum recepit. | 5 | 1065

Multi usque ad ſeptem millia, orandi voto Hieroſolymam petentes, ab Arabibus in paraſceve in quodam caſtello obſeſſi ſunt, & tot occiſi aut vulnerati, ut de ſeptem & eo amplius millibus vix duo millia reverſi ſint.

| 10 | Cometes apparuit in tota Paſchali hebdomada. | 6 | 1066

Harwich, rex Nordanimbrorum, cum mille penè navibus venit in Angliam regnaturus, & in urbe Eboraca plus quàm mille laicos, centum presbyteros de Anglis occidit: cui Araldus, rex Anglorum, cum ſeptem legionibus ſuperveniens, eum cum multis occidit. Interim Guillelmus, comes Normannorum, cum Francis in Angliam intrat, & conſerto cum Anglis prælio, Araldum cum multis millibus perimit, & regnat in Anglia annis viginti ſex.

| 11 | Obiit ſanctus Theobaldus, in Vincentia, urbe Venetiæ, in- | 7 | 1 | 1067
cluſus.

Cono, qui & Conradus, primicerius Colonienſis, ab imperatore Henrico ad ſuſcipiendum archiepiſcopatum Treverorum miſſus, capitur à comite Treverorum, Deoderico, & à ſatellitibus ejus in ſylvam ductus, de rupe tertio præcipitatur, & adhuc illæſus gladio transverberatur, corpusque ejus foliis ſylvæ obtegitur. Quod à ruſtico inventum ad villam defertur & ſepelitur: inde à Deoderico, Virdunenſi epiſcopo, transportatum ad Tollegium *(b)* monaſterium multis ſtatim miraculis à Deo glorificatur. 601

His temporibus, Beluacenſi civitate ſuo deſtituta antiſtite, Guido, decanus cuſtosque eccleſiæ ſancti Quintini Virdunenſis, & archidiaconus Laudunenſis, conſtituitur Beluacenſis epiſcopus, & à Gervaſio, Remenſi metropolitano, conſecratur. Qui graviter ferens, carere ſe præſentia Quintini martyris, in ejus honore & memoria ædificavit eccleſiam, haud longè à mœnibus Belloacæ urbis.

Romæ, duobus de papatu contendentibus, Mantuæ ſynodus colligitur, *(c)* & mediante Annone, Colonienſe archiepiſcopo, Alexander ſe jurejurando de Simonia expurgans, in ſede Apoſtolica ſubrogatur. Cadelo ut Simoniacus repudiatur. *Obiit Balduinus, potentiſſimus Flandriæ Marchiſus, Inſulæ ſepultus. Elevatio ſancti Macarii, Antiocheni Archiepiſcopi, apud Gandavum (d)* | 12 |

(a) Miræus habet: *Herardus.*
(b) Potius Theologienſe Monaſterium. *BROWERUS Ann. Trevir. lib. XII. p. 544.* aliàs *Doleia* dictum.
(c) *MIRÆUS: ponit Baron. an. 1064.*
(d) *MIRÆUS: ex Ms. Lipſ.*

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*
1068	| 12 | 8 | Deodericus, comes Treverorum, de martyrizato Conone | 2 | apud Deum & homines reus, exiliatur ab imperatore, & ſuſcepta peregrinatione Hieroſolymam eundi, quid de eo & de omnibus, qui in comitatu ejus pergebant, actum ſit, adhuc neſcitur.		
	Hinc Francis, hinc Scotis Angliam incurſantibus, Angli fame conſumuntur, multi eorum humanis carnibus veſcuntur.		
1069	| 13 | 9 | Guido, epiſcopus Belvacenſis, duobus annis perfectam | 3 | dedicavit eccleſiam in honore advocati ſui, Quintini martyris, quarto nonas Octobris.		
	Fluminibus glaciali rigore conſtrictis, imperator Henricus terram Luticinianorum ingreſſus, eos nimia cæde proſtravit, terram eorum nimiùm depopulatus.		
1070	| 14 | 10 | Gerardus, dux Moſellanorum, moritur, moritur etiam | 4 | dux Godefridus. Gerardo filius ejus Deodericus, Godefrido ſuccedit filius ejus Godefridus gibboſus, etſi corpore exiguus, tamen animo eximius.		
	Hungari contra Salomonem regem ſuum rebellionem meditantur, ſed terrore Heinrici imperatoris, cujus ſoror nupſerat Salomoni, refrenantur.		
		Obiit Balduinus, Flandriæ Marchiſus, qui Haſmonii ſepultus eſt. (a)	
1071	| 15 | 11 | Godefridus dux, ulteriores Friſones bello aggreſſus, eos | 5 | penè ad internicionem delet.		
	Treveris in eccleſia ſancti Paulini confeſſoris, in crypta ſubterranea invenitur corpus ejusdem ſancti Paulini, quod olim à Friſia, *(b)* ubi exulaverat reportatum, ibi à Felice epiſcopo catenis ferreis fuerat ſuſpenſum, & iuxta eum multa corpora ſanctorum: ad dexteram ſcilicet ejus Palmatius conſul, & Patricius Trœverorum; ad ſiniſtram Thyrſus, unus de principibus Thebææ legionis, cum multis Thebæorum, in hac urbe à Rictiovaro martyrizatus; ad caput ſeptem ſenatores urbis, Maxentius, Conſtantius, Creſcentius, Juſtinus, & tres fratres, Leander, Alexander, Soter; ad pedes Hormisda, Papyrius, Conſtans, Jovianus. Et cùm multi alii ibi jacerent, horum tantummodo nomina, & tempus, & dies paſſionis, aureæ literæ in pariete ſcriptæ ſignabant, eosque omnes ſub Rictiovaro paſſos fuiſſe docebant.		
1072	| 16 | 12 | Balduino juniore, Flandrenſium comite, defuncto *(c)* | 6 | Robertus, frater ejus, conſenſu Flandrenſium, contra Arnulphum, fratruelem ſuum, Flandrias occupat.		
	Arnulphus autem cum Philippo, Francorum rege, occurrit patruo ſuo Roberto, & pugna conſerta, Arnulphus perimitur, Philippus rex fuga liberatur, & multis occiſis hinc Richildis, Arnulphi mater, illinc Robertus capitur, & altero pro altero relaxato, bellum inter eos vario eventu protrahitur. *Obiit Myſac, Abbas Gemblacenſis, ſuccedit Tietmarus.*		
1073	| 17 | 13 | In hoc anno, duobus magnis annis à 15 anno Tyberii | 7 | Cæſaris revolutis, omnia ſecundum curſum Solis & Lunæ concordant illi anno, quo baptizatus eſt Chriſtus Jeſus, id eſt, octavo idus Januarii, die		

602

(a) Miræus : *ex Ms. Lipſ.*

(b) Potius à Phrygia, prout *MIRÆUS* legit, & ex tabula Trevirenſi patet, apud *BROWERUM Ann. Trevir. lib. XII. n. XXI.* Vide etiam ſupra *LAMBERTUM SCHAFNABURGENSEM a. 1072.* & *BARONIUM Martyr. ad 31. Aug.*

(c) *MIRÆUS: de ejus rebus geſtis fuſe Schaf. in Chron. a. 1071.*

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum* | *Anni domini.*

die Dominico Epiphaniæ. Initium jejunii ejus in ſecunda feria, tentatio *(a)* ejus 15 calendas Martii in ſexta feria.

Herimannus (b) Leodicenſis, ſit Mettenſium Epiſcopus.

Duobus fratribus Ruſſorum regibus de regno contendentibus, *(c)* alter eorum à conſortio regni pulſus, interpellat Henricum imperatorem, ſe & regnum Ruſſorum ei ſubmittens, ſi ejus auxilio reſtitueretur. Sed id fruſtra fuit, quia graviſſima in imperio Romano orta diſſenſio monebat magis ſua tueri, quàm aliena acquirere. Saxones enim multis & magnis injuriis & injuſtitiis ab imperatore affecti, contra eum rebellant, ad quos debellandos imperator inſtanter intendit.

Hildebrandus, archidiaconus Romanorum, qui & Gregorius, Romanæ eccleſiæ 161 *(d)* præſidet.

| 18 | 14 | Gregorius papa, *(e)* celebrata ſynodo Simoniacos a- | 8 | 1074
nathematizavit, uxoratos ſacerdotes à divino officio removit, & laicis Miſſam eorum audire interdixit, novo exemplo, & (ut multis viſum eſt) inconſiderato præjudicio, contra ſanctorum patrum ſententiam, qui ſcripſerunt, quòd ſacramenta, quæ in eccleſia fiunt, baptiſmus ſcilicet, chriſma, corpus & ſanguis Chriſti, ſpiritu ſancto latenter operante eorundem ſacramentorum effectum, ſeu per bonos ſeu per malos intra Dei eccleſiam diſpenſentur. Tamen quia Spiritus ſanctus myſticè illa vivificat, nec meritis bonorum diſpenſatorum amplificantur, nec peccatis malorum attenuantur, unde eſt hic, qui baptizat? Ex qua re tam grave oritur ſcandalum, ut nullius hæreſis tempore ſancta eccleſia graviori ſchiſmate ſciſſa ſit, his pro juſtitia, illis contra juſtitiam agentibus, aliis à Simonia non declinantibus, aliis notam avaritiæ honeſto nomine prætexentibus, dum hoc, quod ſe gratis dare jactant, ſub charitatis nomine vendunt, ut de Montanis dicit Euſebius, ſub nomine oblationis artificioſius munera accipiunt. Porrò continentiam paucis tenentibus, aliquibus eam modò cauſa quæſtus ac jactantiæ ſimulantibus, multis incontinentiam perjurio aut multipliciori adulterio cumulantibus, ad hoc, hac opportunitate laicis inſurgentibus contra ſacros ordines, & ſe ab omni eccleſiaſtica ſubjectione excutientibus, laici ſæcra myſteria temerant, & de his diſputant, infantes baptizant, ſordido humore aurium, pro ſacro oleo & criſmate utentes, in extremo vitæ viaticum Dominicum, & uſitatum eccleſiæ obſequium ſepulturæ, à presbyteris conjugatis accipere parvipendunt, decimas presbyteris deputatas igni cremant, & ut in uno cætera perpendas, laici corpus Domini à presbyteris conjugatis conſecratum, ſæpe pedibus conculcaverunt, & ſanguinem Domini voluntariè effuderunt, & multa alia contra jus & fas geſta in eccleſia ſunt, & hac occaſione multi pſeudomagiſtri exurgentes in eccleſia, prophanis novitatibus plebem ab eccleſiaſtica diſciplina avertunt.

| 19 | 15 | Henricus imperator Saxones graviſſimo prælio vicit, | 9 | 1075
eosque iterata expeditione perurgens, cunctos eorum principes, epiſcopos, duces, comites, cæterosque potentes ad deditionem coegit. *(f)*

(a) Miræus: *Ita Ms. Atqui Evangelium dicit, cum jejunaſſet 40. diebus.*
(b) Miræus: *ſupple Præpoſitus.*
(c) Miræus: *Demetrius Ruzenorum Rex à Schafn. an. 1075. nominatur.*
(d) Miræus: *CLIII.* additque in margine: *Gregorius VII.*
(e) *MIRÆUS: Calumniam Sigeberti nimis addicti Henrico IV. Baronius refellit an. 1074. §. 36. & ſeqq. Porro originem rebellionis Henrici contra Sedem Apoſtolicam videre eſt eod. an. §. 5.*
(f) *MIRÆUS: Schaf. an. 1074.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

Hungari contra imperatorem rebellant, regemque ſuum Salomonem, regno deturbatum, ſub diutina cuſtodia excruciant.

Deoduinus, Epiſcopus Leodicenſium, obiit, cui Heinricus vita & genere nobilis ſuccedit.

Anno, archiepiſcopus Colonienſis, obiit, qui parochiam ſuam rebus & monaſteriis à ſe fundatis ampliavit, inter quæ præeminet cœnobium Segebergenſe. *(a)*

1076 | 20 | 16 | Gregorius papa, *(b)* totus in Henricum imperatorem | 10 | invehitur, & quoscunque poteſt, ab eo verbis & ſcriptis avertit, animum etiam Agnetis, matris ipſius, ab eo alienat.

603 Hoc anno, qui eſt decimus tertius annus primi decennovalis cycli, in repetito magno anno Dionyſii, duobus magnis annis à paſſione Domini revolutis, omnia, quæ ad curſum Solis & Lunæ ſpectant, anno Dominicæ paſſionis concordant, unde apparet, quòd Dionyſius non rectè annos Domini cyclo ſuo annexuit. Quia enim ab anno Domini 532 cyclum ſuum orditus eſt, nimirum intendit, Chriſtum fuiſſe natum anno 2 prioris magni anni; ac per hoc hic annus, anno Dominicæ paſſionis concordans, debuiſſet eſſe magni cycli annus, non tertius decimus, ſed triceſimus tertius, quia is fuit annus paſſionis Domini, & per hanc conſequentiam Solaris & Lunaris curſus concordant Evangelicæ veritati. Dionyſius poſuit nativitatem Chriſti 21 annis tardius, quàm debuit.

Richarius, *(c)* in Friſonia Godefridum ducem perimit.

Lietbertus, Epiſcopus Cameracenſis, obit, cui Gerardus ſuccedit. (d)

Balduinus puer, frater Arnulphi occiſi, ad Donengium *(e)* bellavit contra exercitum patrui ſui Roberti, quem pugnando devicit.

Godefridus Gibboſus, Dux Lotharingiæ, Antverpiæ à Sicario per inſidias graviter læſus, moritur. Heinricus Imp. Conrado, filio ſuo, Ducatum Lotharingiæ, Marcham vero Andoverpenſem Godefrido, Euſtathii Comitis Bononiæ filio, Godefridi Gibboſi ex Ida ſorore nepoti, acri adoleſcenti tradidit. Wilhelmus, Vultrajectenſis Epiſcopus, moritur. Succedit Conradus, Moguntini Archiepiſcopi Camerarius. (f)

Gelu magnum, & glacies validiſſima à calendis Novembris usque in medio Aprilis.

1077 | 21 | 17 | Henricus imperator, coacto Wormaciæ concilio 24 | 11 | epiſcoporum & multorum primatum regni, decerni jubet, omnia decreta & facta Hildebrandi papæ irrita eſſe debere: ibique omnes præter paucos Hildebrandum abjurant, eumque papatu abdicandum eſſe judicant. Hildebrandus contrà imperatorem *Romæ* excommunicat, ſub hoc obtentu, ut primates regni quaſi juſta ex cauſa excommunicato regi contradicant.

Dominica Palmarum, circa horam ſextam, ſereno cœlo ſtella apparuit.

Prin-

(a) *MIRÆUS: de iis Lamb. Schaf. hoc anno,*

(b) *MIRÆUS: Vide omnino Baron. an. 1075. §. 19. & ſqq. Item 1076. §. 1. & multis ſeqq.*

(c) Miræus: *Sicarius*, idemque, ut infra patet, rectius.

(d) *MIRÆUS: ex Ms. Orteliano.*

(e) *Donincum* aliàs, de quo *VALESIUS: hoc caſtrum, vel certe municipium eſt in finibus & Diœceſ. Ambianorum*, hodie *Denain.*

(f) *MIRÆUS: Gozilonem nuncupat Lamb. Schafnaburgenſis, qui & fuſius iſta narrat.*

Digitized by Google

Romanorum.		*Francorum.*		*Anglorum.*	*Anni domini.*

Principibus Saxonum, qui in deditione imperatoris erant, relaxatis per eos, quibus commissi fuerant, Saxones rebellant instinctu Hildebrandi papæ. Ipse papa occurrens imperatori in Longobardia, sub falsa eum pace absolvit. Omnes enim, qui prius Hildebrandum abjuraverant, perjurium perjurio cumulantes imperatorem abjurant, & Rodulphum, ducem Burgundionum, super se regem statuunt, corona ei à papa missa, cui erat inscriptum: *Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodulpho.*

Hunc Sigefridus, archiepiscopus Moguntiæ, in regem benedixit, & facta à Moguntinis seditione contra eos, Rodulphus cum archiepiscopo noctu aufugit. Hildebrandus papa omnes adversantes imperatori absolvit ab infidelitate & perjurio.

Imperator, alpium aditibus contra se munitis, ubique omnes eorum insidias frustratus, per Aquileiam venit Ratisponam, & Rodulphum adorsus, eum fugere compulit, & iterata expeditione Sueviam depopulatur.

Sueno, Rex Daniæ, moritur: succedit filius ejus Haraldus. In Geisa, Ungarorum Regis defuncti, locum sufficitur Ladislaus. Romæ moritur Agnes Imperatrix, mater Heinrici Regis. Lamberti Schafnaburgensis, monachi Herfueldensis, chronicon definit.

| 22 | 18 | Henricus imperator, Sueviam pervagatus, castella fran- | 12 | git, omnia depopulando inimicis suis formidinem, amicis addit fortitudinem, & multos, qui ex desperatione rerum à se defecerant, ad se trahit. | 1078 |

Hermannus episcopus Hildebrando papæ ad animam confœderatur, ac per hoc imperatori rebellis, Metensi urbe pellitur. Ab hoc tempore cœpit reflorere in ecclesia beati Quintini Beluacensi canonicus ordo, primùm ab Apostolis, postea à beato Augustino episcopo regulariter institutus, sub magistro Ivone, venerabili ejusdem ecclesiæ præposito, postea Carnotensium episcopo.

| 23 | 19 | Hoc anno inceptum est cœnobium sancti Salvatoris, in | 13 | insula, quæ dicitur Aquincinctus, (*a*) a viris illustribus, Sichero videlicet atque Gualtero, qui Anselmum de Ribodimonte, nobilissimum virum, adeunt, & ab eo insulam, quia sui erat juris, deposcunt. At Anselmus sine dilatione gratis, quod petebatur, concessit. | 1079 |

Hoc tempore in Oriente Turci super Arabes & Sarracenos invaluerunt, & Armeniam & Syriam incursantes, multas urbes & ipsam Antiochiam capiunt. 604

Henricus imperator, in Pentecoste conventu habito Moguntiæ, decrevit Hildebrandum à papatu esse deponendum, & Longobardiam petens, Guibertum, Ravennæ episcopum, pro Hildebrando papam designat.

| 24 | 20 | Hildebrandus papa quasi divinitus revelatum sibi præ- | 14 | dixit, hoc anno falsum regem esse moriturum: & verum quidem prædixit, sed fefellit eum de falso rege conjectura, secundum suum velle super Henrico rege interpretata. Rex enim Henricus Saxonibus gravi prælio congreditur, & in congressu falsus rex Rudolphus cum multis Saxoniæ principibus extinguitur. | 1080 |

Moguntia magnum terræ motum persensit calendis Decembris.

Claret in Anglia Lanfrancus, doctrina & probitate conspicuus, ex

(*a*) De hoc Monasterio uberius agit *AUB. MIRÆUS Chron. Ord. Benedict. cap. LXVIII.* ejusdemque situm designat, ad Scarpum fl. secundo milliari à Duaco.

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

abbate Cadomensi ordinatus Cantuariæ archiepiscopus. Eo tempore florebat in Normannia Anselmus, Beccensis monasterii abbas eximius, & pro sua sanctitate & sapientia plurimùm nominatus.

Hoc etiam tempore in cœnobio sancti Medardi pollebat signis & virtutibus vir beatissimus Arnulphus, qui pro miro sanctitatis fervore propositum reclusionis eligens, & arcta nimis abstinentia seipsum affligens, prophetiæ gratiam divinitus accepit, & ex recluso abbas hujus monasterii factus, ad ipsam reclusionem pro contemptu mundi, à desiderio internæ quietis postmodum rediit. Suessonico autem pontifice defuncto, electus est ad episcopatum, & jussu papæ Gregorii à sedis Apostolicæ legato, Hugone, Lugdunensi archiepiscopo, in præsulem est consecratus.

1081 | 25 | 21 | Regis Dagoberti tempore sanctus præsul Ursinarus, in | 15 | Flandrensi provincia prædicans, sub honore sancti Petri Apostoli, ipso sibi revelante, ecclesiam Maldenburgensem *(a)* oppido ædificavit & consecravit, quam Deus multis miraculis usquequaque glorificavit. Inter quæ illud tam mirabile quàm inauditum antea extitit, quod hoc anno Dominici nocte natalis contigit. Campanarium præfatæ ecclesiæ, vehementi vento flante à suis locis evulsum, & ad terram penitus fuit inversatum, ita in aere pendens & ruinam sui minitans, ut semper casurum, & cuncta vicina confracturum cerneretur. Sed cùm per sex noctes & dies id tractaretur à populo, qualiter hinc inde extractis machinis sursum erigeretur, & utrumque loco suo relocaretur, pridie calendas Januarii, circa noctis medium adveniens virtus divina, totam ecclesiam intus & foris implevit luce ignea, & campanarium ad terram reclinatum totum simul erexit, ac firmissimè locis suis relocavit, & campanas ibi dependentes mox sonare compulit.

Eadem die surdi & claudi, cæci & paralytici, celerrimam in loco illo adepti sunt medelam. Nec solùm illo die, sed prolixiori tempore divinæ virtutis tanta permansit copia, ut de longè & de propè confluentibus ægrotis, parata cælitus præstaretur medicina.

Moguntia ex maxima parte incendio conflagravit.

Magnus terræ motus, cum gravi terræ mugitu, factus est sexto calendas Aprilis, prima hora noctis, portendens fore imminens malum, quod in toto orbe insonuit, & unde terra dolet & doluit. Henricus enim imperator ad debellandum papam Hildebrandum Italiam petit, contra quem papa urbibus & castellis munitis se ad rebellandum accingit, eumque Romam hostiliter adeuntem non recipit.

1082 | 26 | 22 | Henricus autem imperator, expugnatis urbibus & castel- | 16 | lis, quæ contra se pro Hildebrando erant, Romam Leonianam obsidet.

In Gallia Hermannus, miles Hermanni episcopi, corona sibi imposita, post Rodulphum in Saxonia tyrannidem exercet. 605

Marianus Scotus Chronicam suam, à Christi Nativitate inchoatam, usque ad hunc annum perduxit, qui erat ætatis suæ annus 56, multùm laborans errorem corrigere de annis Domini, qui invenitur in cyclo Dionysii, altrinsecus autem secundum veritatem Evangelii.

1083 | 27 | 23 | Hoc anno Henricus imperator, Roma Leoniana capta, | 17 | Romam obsidet. Condicto inter imperatorem & papam die ad causam

(a) Potius Aldenburgensem, ab oppido Aldenburg, quod secundo milliari ab Ostenda distat. De hoc Monasterio agit uberius *AUBERTUS MIRÆUS Chron. Ord. Benedicti cap. LXXI. p. 310.* Vide infra *ad a. 1087.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Anglorum.* | *Anni domini.*

ſam inter eos diſcernendam, cùm pax, diſſimulante papa, inter eos non conveniret, Romani & multi Italiæ epiſcopi à papa deſciſcunt, qui fugiens ad Normannos ſe contulit.

Affligemenſe cœnobium tale, auxiliante Deo, ſumſit exordium. Prædicante Wetherico, ſervo Dei, qui quaſi ſtella matutina in medio nebulæ, effugandis obſcuritatibus erroris apparuit, converſi quinque milites (a) ſuis integre renuntiant. Inter quos Gerardus Niger, qui ceteris excellentior videbatur, doctoris ſui conſilio animatus, cum ſociis locum Afflighem dictum, ſicut nomine, ſic omni barbarie incultum, (quippe qui latrocinantium tantum conventiculis aptus erat) ædificare, & clauſtrum in eo exſtruere aggreditur. (b)

| 28 | 24 | Romani imperatorem Henricũ recipiunt in urbe, & eorum judicio Hildebrandus papatu abdicatur, & Guibertus, Ravennæ archiepiſcopus, in ſedem Apoſtolicam inthronizatus, Clemens nominatur. | 18 | 1084

Bruno, natione Teutonicus, ex urbe Colonia, literis apprimè eruditus, Remenſis eccleſiæ canonicus, & ſcholarum magiſter, relicto ſeculo, eremum Carthuſiæ fundat, propoſitumque monaſticæ converſationis ſatis arduum inſtituit. Hujus ſancti propoſiti cooperator & æmulator, epiſcopus beatæ memoriæ Hugo, Gratianopolitanus epiſcopus, ab eodem Brunone habitum monachicum ſumpſit, cunctisque ibi habitantibus inſigne exemplum præbuit.

Henricus rex patricius Romanorum conſtituitur, & à Clemente papa in imperatorem benedicitur.

Comes Montenſis, Balduinus, uxorem ducit Idam.

| 29 | 25 | Henricus imperator, Moguntiæ regali & ſynodali conventu coacto, exigit ab omnibus, ut Hildebrandi depoſitionem & Guiberti ordinationem ſub ſcripto approbent, cui aliqui manu & ore faventes, corde tamen Hildebrando adhærebant. | 19 | 1085

Hermannus Metenſis, ſibi abſenti abjudicato epiſcopatu, iterum urbe pellitur. Imperator in epiſcopatu Metenſium alterum mercenarium ſuppoſuit, ſed oves Chriſti non audiverunt voces alienorum.

Imperator Saxones aggreditur. Illi pacem petunt & impetrant, pacti, quòd omnibus pro hac rebellione proſcriptis ſua reſtituantur. Quod quia factum non eſt, iterum rebellant, incentore præ cunctis Egberto comite, imperatoris conſanguineo.

Gualcherus, ex clero ſancti Lamberti in Anglia, epiſcopus Anglorum, odiis innocens impetitur, & in celebrando Miſſam ab eis, quaſi alter Stephanus papa, martyrizatur.

Hildebrandus papa, qui & Gregorius ſeptimus, apud Salernum exulans moritur. De hoc ita ſcriptum reperi. *Volumus vos ſcire, qui eccleſiaſticæ curæ ſoliciti eſtis, quòd Dominus Apoſtolicus Hildebrandus, qui & Gregorius, nunc in extremis poſitus, ad ſe vocavit unum de duodecim cardinalibus, quem multùm diligebat præ cæteris, & confeſſus eſt Deo, & ſancto Petro, & toti eccleſiæ, ſe valde peccaſſe in paſtorali cura, quæ ei ad regendum commiſſa erat, & ſuadente Diabolo, contra humanum genus odium & iram concitaſſe. Poſtea verò ſententiam, quæ in orbe terrarum effuſa eſt, pro augmento Chriſtianitatis cœpiſſe dicebat. Tunc demum miſit prædictum confeſſorem ad imperatorem, & ad totam eccleſiam, ut optaret illi indulgentiam, quia finem vitæ ſuæ aſpiciebat, & tam citò induebat ſe Angelica veſte, & dimiſit ac diſſolvit vincula omnium bannorum ſuorum imperatori, & omni populo Chriſtiano, vivis & defun-*

(a) Miræus in margine: *Iſto ævo* milites *dicebantur, qui nobis hodie* Equites.
(b) *MIRÆUS: ex MS. Lipſ.*

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

defunctis, clericis & laicis, & jussit suos abire de domo Deoderici, & amicos imperatoris ascendere. (a)

606 1086 | 30 | 26 | Saxones, urbem Wirzburch obsidentes, ut episcopum | 20 | ipsius Alberonem, expulsum à civibus, sedi suæ restituant, Henricus imperator aggreditur. Sed exercitus ejus divinitus exterritus cessit, & ceciderunt ex eis plus quàm quatuor millia, à parte Saxonum quatuordecim tàntùm occisis.

Hoc anno consecrata est ecclesia Aquicinensis cœnobii à Gerardo, Cameracensi Episcopo. (b)

Hoc anno, nimia aquarum inundatio multis in locis damno & periculo fuit. Nam & in Italia diluvies tanta fuit, ut rupes liquefactæ plures villas ruina sua destruerent.

Cassinensium abbas Desiderius, qui & Victor, 162, contra Clementem fit papa, sed dysenteria dissolutus, non multo pòst moritur.

Anselmus, Lucensis episcopus, Hildebrandi papæ cooperator indefessus, apud Mantuam exulans moritur, qui in Hieremiam & in Psalmos tractatus edidit, & doctrinam Hildebrandi libro luculento confirmavit, cujus sanctitas miraculis declarata est.

Domesticæ aves, pavones, gallinæ & anseres, se à domibus extrahentes, omnes fiunt sylvaticæ.

Richildis, Flandrensium Comitissa, obiit. Rotbertus junior in partem regni a patre suo adsciscitur. Affligemensis cœnobii fundatores, qui omnibus abjectis, ita nudi ad ædificandum claustrum convenerant, ut nihil secum, præter panes tres, dimidium caseum & pauca ferramenta detulerint, vix tribus annis exactis, à Gerardo, Cameracensi Episcopo, in honore Apostolorum Petri & Pauli ecclesiam dedicari faciunt. Comitissa Adela cum duobus filiis suis, Heinrico & Godefrido, ad ædificandum inibi cœnobium, eundem locum libertate donavit. Prædicti fratres monachos, à quibus monachicum ordinem discerent, sibi adsociaverunt. Arnulfus, Suessonicæ civitatis Episcopus, spiritu prophetiæ, puritate vitæ, & miraculis venerabilis, claruit, & in Aldenbort (c) in ecclesia sancti Petri Dei nutu sepelitur. (d)

1087 | 31 | 27 | Inter imperatorem & Saxones vario eventu sæpe pu- | 21 | gnatur.

In Italia, Venetianis meditantibus auferre corpus sancti Nicolai à Myrrhea Lyciæ à Turcis desolata, præoccupaverunt eos Barenses cives numero 47, ab Antiochia Myrrheam venientes, qui à quatuor tantum monachis, ibi inventis, extorserunt ostendi sibi tumbam sancti. Qua effracta, ossa sancti Nicolai in olei liquore natantia, integro numero extraxerunt, & Barum cum gloria detulerunt. *(e)* Facta est autem hæc translatio anno 745 à depositione sancti Nicolai.

Sanctus Arnulphus, ex abbate sancti Medardi, postmodum etiam ad pontificatum civitatis Suessonicæ promotus, pro pacis reintegratione inter Flandrenses Flandriam venit, atque in vico, nomine Aldenburch *(f)* ecclesiam sancti Petri jam divinis miraculis illustratam, cœnobium monachorum fecit, ordinem regularis vitæ instituit, tandemque in eodem

(a) *MIRÆUS: Refellit has nugas Baronius an. 1084. §. 11. 1085. §. 14. 1087. §. 18. 1098. §. 13. & alibi.* Eadem tamen confirmat *ALBERICUS a. 1085.*
(b) *MIRÆUS: ex MSc. Ortel. & Aquic.*
(c) *MIRÆUS: Aldenborch.*
(d) *MIRÆUS: ex MSc. Lipsi.*
(e) Vide supra *a. 1081.*
(f) Vide supra *DODECHINUM a. 1087.* infra *COMPIL. CHRONOLOG. a. 1130.*

Digitized by Google

Romanorum.		*Francorum.*		*Anglorum.*	*Anni domini.*

dem monaſterio & finem vitæ & ſepulturam, ſecundum quod ipſe prædixerat, accepit.

Piſces in aquis moriuntur.

Hoc anno Cnuth, Rex Danorum, interficitur. Domnus Fulgentius Affligemenſis cœnobii primus Abbas hoc anno electus eſt in feſtivitate ſancti Martini. Hugo, Abbas Cluniacenſis pietate inſignis, diſcretione præcipuus, ſanctitate & religione clarus habetur. Obiit Alardus, primus Abbas Aquicinenſis eccleſiæ. Cui ſucceſſit Alelmus ex Normannia de cœnobio Becci. (a)

| 32 | 28 | In Hiſpania, rex Galliciæ Auſul, *(b)* Sarracenos forti- | 22 | ter debellat, & Toletum, maximam eorum urbem, per aliquot annos obſeſſam, tandem expugnat, & cultum Chriſtianitatis in ea dilatat. | 1088 |

Odo, ex monacho Cluniacenſi epiſcopus Oſtienſis, contra imperatorem & Guibertum 163. fit papa, & Urbanus (*c*) nominatur. Hinc in eccleſia ſcandala, & in regno augeſcunt diſſidia, dum alter ab altero diſſidet, dum regnum & ſacerdotium diſſentit, dum alter alterum excommunicat, alter alterius excommunicationem, aut ex cauſæ aut ex perſonæ præjudicio, contemnit, dumque alter in alterum excommunicandi authoritate, magis ex ſuo libitu, quàm ex juſtitiæ reſpectu abutitur, authoritas illius, qui dedit poteſtatem ligandi ac ſolvendi, omnino deſpicitur. Nimirum (ut pace omnium bonorum dixerim) hæc ſola novitas (non dicam hæreſis) nec dum in mundo emerſerat, ut ſacerdotes illius, qui dixit regi Apoſtata, & qui regnare facit hypocritam, propter peccata populi, doceant populum, quòd malis regibus *(d)* nullam debeant ſubjectionem, & licet ei ſacramentum fidelitatis fecerint, nullam tamen debeant fidelitatem, nec perjuri dicantur, qui contra regem ſenſerint, imò qui regi paruerit, pro excommunicato habeatur, qui contra regem fecerit, à noxa injuſtitiæ & perjurii abſolvatur.

Hoc anno, domnus Fulgentius primus Affligemenſis cœnobii Abbas conſecratus eſt, in feſtivitate ſancti Gregorii. Monaſterium ſancti Joannis in Florinis concrematur anno LXXII. ſuæ conſecrationis. Obiit Alelmus II. Abbas Aquicinenſis cœnobii, cui ſucceſſit Haimericus, Atrebatenſis monachus, litteris eruditus.

| 33 | 29 | Godefrido, Godefridi Gibboſi ex ſorore nepoti, tan- | 23 | dem datur ducatus Lotharingiæ. *Coloniæ poſt Siguinum Herimannus ordinatur Archiepiſcopus.* | 1089 |

Annus peſtilens, maxime in Occidentali parte Lotharingiæ, ubi multi, ſacro igne interiora conſumente, computreſcentes, exeſis membris inſtar carbonum nigreſcentibus, aut miſerabiliter moriuntur, aut manibus ac pedibus putrefactis truncati, miſerabiliori vitæ reſervantur, multi verò nervorum contractione diſtorti tormentantur. 607

| 34 | 30 | Henricus imperator, ad debellandos adverſantes ſibi, | 24 | Italiam petit. | 1090 |

Herman-

(a) *MIRÆUS: ex MS. Lipſ. & Aquic.*

(b) *MIRÆUS: Amſul.*

(c) *MIRÆUS: Baron. eodem iſto an. §. 3. & 4. Eſt Urbanus II. Hæc Sigeberti querimonia gravans legitimos Pontifices, favore ſchismaticorum, quam iniqua ſit, patet ex tota hiſtoria Gregorii VII. Victoris III. & hujus Urbani II. apud Baronium.*

(d) *MIRÆUS: Non hoc docuerunt iſti; ſed quod Apoſtolica auctoritate poſſint Reges ob crimina gradu ſuo dejici, & ita qui ſuberant, ab eorum obedientiæ vinculo liberari. Vide epiſt. Gregorii VII. ad Metenſem Epiſcopum, apud Banzon. an. 1081. §. 3. 4. 5.*

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

Hermandus *(a)* tyrannus, à Saxonia Lotharingiam repetens, ad concitandos regni motus laborat, qui, dum muro caſtelli cujusdam incautè approximat, jacto de turri ſaxo in capite percutitur & moritur.

Metis, corpus ſancti Clementis, primi epiſcopi ab Apoſtolis illic ordinati, inventum levatur.

Herimannus Epiſcopus, permiſſu Imp. a Mettenſibus urbe receptus, dum poſt prandium liberaliter celebratum in lecto ſe reclinaſſet, mortuus invenitur.

In Saxonia Egbertus comes, dum fideles imperatoris bello inſequitur, & ipſe perimitur.

Sterilitas frugum terræ augeſcit, & fames paulatim irrepit.

Ea tempeſtate venit Aquicinctum quidam nomine Gelduinus, qui ex monacho Laudunenſi, Abbas ſancti Michaelis de Terraſcia, relicta Abbatia, ob amorem Domini, recluſus efficitur Aquicincti. Sanctus Bernardus, poſtea primus Abbas Clarevallenſis, naſcitur in Burgundia. (b)

1091 | 35 | 31 | Henricus imperator in Italia caſtella & munitiones ad- | 25 | verſantium ſibi expugnat, Mantuam quoque obſidet & capit.

Bonæ memoriæ Heinricus Leodicenſium Epiſcopus, amator pacis & religionis, obiit, eique Otbertus ex clero ejusdem eccleſiæ ſuccedit. (c)

1092 | 36 | 32 | Incentoribus Saxonici belli omnibus penè peremptis, | 26 | Saxones, pertæſi malorum, compoſita inter ſe pace, quieſcunt ab omni motu bellorum.

Dominus Ivo, ſancti Quintini Belvacenſis præpoſitus, à papa Urbano conſecratus, fit Carnotenſis epiſcopus.

Guillelmus, Anglorum rex, vir ſingularis cenſuræ & ſeveritatis, obiit, Guillelmus, filius ejus, ei ſuccedit.

Vueſtfali Freſoniam aggreſſi, omnes pœne a Freſonibus perimuntur. Obiit Tietmarus, Abbas Gemelacenſis, ſuccedit Lietardus. Gerardus, Epiſcopus Cameracenſis, obiit. Gualtherus ei ſuccedit. (d)

1093 | 37 | 33 | Conradus, filius imperatoris Henrici, in Italia ſe ad pa- | 1 | tris ſui adverſarios contulit, & multis ſe à patre ad filium vertentibus, hæc res priores patris victorias multùm obfuſcat, & vires ejus attenuat.

Jaculum ignitum, à meridie ad Aquilonem, per cœlum ferri viſum eſt calendis Auguſti, prima hora noctis.

Eccleſia S. Georgii Heſdinienſis traditur eccleſiæ Aquicinctenſi. (e) Eodem anno III. Idus Octobris obit Rotbertus, primus hujus nominis Flandriæ Marchiſius, ſuccedit filius ejus Rotbertus. Lanfrancus, Cantuarienſis eccleſiæ Archiepiſcopus, diem ultimum claudit. Cui ſuccedit Anſelmus, vita & doctrina præcipuus, flos Præſulum, lux patriæ, per omnia imitator magiſtri, qui & diverſa opuſcula conſcripſit. (f)

1094 | 38 | 34 | Dominus Girardus, Cameracenſis eccleſiæ epiſcopus, | 2 | obiit, cui Gualcherus ſuccedit, ſed ipſo poſtea ab epiſcopatu expulſo, Manaſſes ordinatur epiſcopus.

In Gallia & Germania gravis hominum mortalitas facta eſt.

In

(a) MIRÆUS: Herimannus.
(b) MIRÆUS: Ex MSS. Aquicinctino.
(c) MIRÆUS in margine Saxoniam.
(d) MIRÆUS: ex MSS. Aquic.
(e) MIRÆUS: ex MSS. Aquic.
(f) MIRÆUS: ex MSS. Lipſ.

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni domini.*

In Italia, *illi,* qui *ſe* ad imperatorem ab hoſtibus ejus transtulerant, eo ad Galliam reverſo, omnes penè ad hoſtes ejus rurſum transeunt, & munitiones ab eo expugnatas contra eum muniunt.

Pontificante in urbe Laudunenſi Eluiando, mulier quædam, in proximo manens, habebat generum juvenili ſpecie decorum, quem multa diligentia pro amore filiæ ſuæ accurabat: unde & orta turpis ſuſpicio de muliere & genero ſuo inter vicinos homines valde eam turbavit. Quæ impatienter ferens, famam ſuam hominis opprobrio turpari, injuriæ ſuæ cauſam in eum retorſit, & clandeſtina machinatione ut occideretur, à duobus pueris procuravit. Poſtmodum verò ad pœnitentiam facti homicidii converſa, cuidam presbytero, per confeſſionem peccatum ſuum revelavit. Sed elapſo aliquanti temporis ſpatio, presbyter idem cum ea litigans, malum, quod fecerat, ei in faciem exprobravit. Quo audito, parentes hominis occiſi properantes, nunciaverunt vicedomino Laudunenſi. Jubente vicedomino, vocata mulier venit, & qualiter hominem occidiſſet, nequaquam celavit. Judicatum eſt igitur, eam ignibus debere concremari, ſed priùs ducta ad eccleſiam beatæ Dei genetricis Mariæ, peccatum ſuum coram Deo & hominibus ex ordine narravit, & ſic meritis & precibus ſanctiſſimæ virginis Mariæ ſeipſam fideliter commendavit. Deinde, miſſa in ignem, incendium nullatenus ſenſit, ſed divina protegente gratia, conſumpto igne, ipſa permanſit illæſa. Quod factum cognati hominis occiſi non divinæ virtuti aſcribentes, ſed fragilem potius lignorum materiam cauſantes, iterum ſuccendunt ignem circa eam, fortioribus lignis, ſed nihil profecerunt. Iterato enim miraculo, ſervavit eam Deus incolumem ab exuſtione ignis, ad laudem ſui nominis, ſuæque genitricis gloriam & honorem. Egreſſa igitur ex incendio, non ſolùm carne, ſed etiam veſte & carne illæſa, ad eccleſiam ſanctæ Dei genetricis, omni populo applaudente, ducta eſt, & poſt laudes Deo redditas, volente Deo, paucis diebus transactis, tranſiit ab hoc ſeculo. 608

|39|35| Elimandus, bonæ memoriæ Laudunenſis epiſcopus, ob-|3| iit, Jugelrandus ſuccedit Elimando. 1095

Fames diu concepta graviſſimè ingravatur, & fit annus calamitoſus, multis fame laborantibus, pauperibus per furta & incendia ditiores graviter vexantibus.

Cum valido ventorum turbine etiam terræmotus factus eſt media nocte, quarto idus Septembris.

Rex Anglorum à fratribus ſuis bello ſollicitatur, in Normannia & Anglia.

In multa terrarum parte, pridie nonas Aprilis, circa diluculum, ſtellæ complures ſimul de cœlo in terram cecidiſſe viſæ ſunt, inter quas unam maximam labi in terram, cùm quidam in Francia ſtuperet, & notato loco, ubi labi viſa eſt, cùm, aquam ubi fudiſſet, fumus cum fervoris ſono inde exiret, magis ſtupuit.

Henricus, comes Lovanienſis, perimitur.

In comitatu Namucunſi, *(a)* panem ſubcinericium, quaſi ſanguine infectum vidimus.

(b) Rex Hungarorum moritur.

Urbanus, per Burgundiam & Franciam habitis conciliis, Hildebrandi

(a) Namurcenſi. Vide *VALESIUM, voce Namucum.* Vide infra *a. 1118.*
(b) Miræus hic in margine ponit: *Salomon.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

brandi decreta renovat & confirmat, Philippum, regem Francorum, qui, vivente uxore ſua, ſuperduxerat alterius viventis uxorem, excommunicat.

Expulſo ab epiſcopatu Cameracenſi Gualthero, Manaſſes ei ſuccedit. Obiit Rainoldus, Remenſis Archiepiſcopus. (a)

Hoc anno, ſacro igne multi accenduntur, membris inſtar carbonum nigreſcentibus.

1096 | 40 | 36 | Eclipſis Lunæ facta eſt tertio idus Februarii, rurſum ſe- | 4 | ptimo idus Auguſti eclipſis Lunæ facta eſt.

Occidentales populi dolentes, loca ſancta Hieroſolymorum à gentibus prophanari, Turcos etiam terminos Chriſtianorum jam multa ex parte invaſiſſe, innumerabiles una inſpiratione moti, & multis ſignis ſibi oſtenſis, alii ab aliis animati, duces, comites, potentes, nobiles & ignobiles, divites, pauperes, liberi & ſervi, epiſcopi, clerici, monachi, ſenes & juvenes, pueri & puellæ, omnes uno animo, nullum ullo angariante, undique concurrunt, *(b)* ab Hiſpania, à Provincia, ab Aquitania, à Britannia, à Scotia, ab Anglia, à Normannia, à Francia, à Lotharingia, à Burgundia, à Germania, à Longobardia, ab Apulia, & ab aliis regnis virtute & ſigno ſanctæ crucis ſignati & armati, ultum ire parant injurias Dei in hoſtes Chriſtiani nominis. Et quanto quisque hactenus ad exercendam mundi malitiam erat pronior, tanto nunc ad exercendam ultro Dei militiam fit promptior, firmiſſima pace interim ubique compoſita. Et primo Judæos in urbibus, in quibus erant aggreſſi, eos ad credendum in Chriſtum compellunt credere, nolentes bonis privant, trucidant, urbibus eliminant. Aliqui Judæorum zelo *(c)* tenendæ patriæ legis ducti, ſe mutuò trucidant, alii ad tempus ſe credere ſimulantes, pòſt ad Judaiſmum revolvuntur.

Eminebant in hoc Dei hoſtico dux Lotharingiæ Godefridus, & fratres ejus Euſtachius & Balduinus, Anſelmus de Ribodimonte, *(d)*
609 Balduinus comes Montenſis, Robertus comes Flandrenſis, Stephanus comes Bleſenſis, Hugo Magnus, frater Philippi regis Francorum, Robertus comes Normannorum, Raymundus comes ſancti Ægidii, Baiamundus dux Apuliæ, & Tancredus nepos ejus, *& Anſellus de Ribodimonte, fundator Aquicinenſis eccleſiæ. (e) Ida, Bolonienſium Comitiſſa, tradidit Affligemenſibus eccleſiam, quæ eſt in villa Genapia, cum decimis & univerſis ejus reditibus, conſentientibus filiis ejus, Godefrido Duce, Euſtathio & Balduino. Idem Godefridus Dux, filius ejus, in eadem villa, quinque manſos terræ Affligemenſibus donavit, ad quos ipſa poſtea quasdam partes circumiacentes plane unum continentes, in augmentum conceſſit. (f)* Horum omnium curam, Apoſtolica authoritate, ſuſcepit vir eximius, Hamarus, Podienſis epiſcopus, eisque conſilio & doctrina usque ad captam Antiochiam plurimùm proficuus fuit. Hujus etiam viæ incitator Petrus quidam eremita fuit, qui

(a) *MIRÆUS: Ex MSS. Aquic.*
(b) *MIRÆUS: Mirum eſt, Sigebertum nihil dicere de Urbano II. in concilio Claromontano hanc expeditionem proponente & urgente. Vide Guiliel. Tyrium & Baron. an. 1095. §. 33. & ſeqq. Baron. an. 1095. §. 40. & ſeqq. & a. 1096. §. 11. Vide Baron a. 1097. §. 144. 145.*
(c) Ante legebatur *cælo*, ſed emendavi ex edit. Henr. Stephani.
(d) Sive *Ribemont*, in diœceſi Laudunenſi. Occurrit *a. 1097. 1099.* Vide *VALESIUM, voce Ribodimons.*
(e) *MIRÆUS: Ex MS. Aquic.*
(f) *MIRÆUS: Ex MS. Lipſ.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni domini.*

qui usque ad captam Hieruſalem in multis utilis cum exercitu Dei perſeveravit.

| 41 | 37 | Cometes in Occidente apparuit, tota prima hebdomada Octobris. | 5 | 1097

Nimia aquarum inundatione autumnalis ſatio impeditur, & ſterilitas frugum terræ ſequitur.

Exercitus Dei aggreſſus, terminos paganorum viriliter agit, primumque ejus fuit bellum ad pontem Pharphar fluminis, nono calendas Martii, ubi multi Turcorum occiſi ſunt. Secundum eis bellum fuit apud Niceam, tertio nonas Martii, in quo etiam pagani victi ſunt. Capta ergo Nicea, capta Laodicea, cùm eſſent plus quàm trecenta millia armatorum in exercitu Chriſtianorum, tanta eis omnium rerum ſuppetebat copia, ut aries uno nummo, bos vix duodecim nummis venderetur.

Lanfranco, Cantuarienſi archiepiſcopo defuncto, Anſelmus, abbas Beccenſis, pro ſua ſanctitate & doctrina, non ſolùm in Normannia, ſed etiam in Anglia, jam celeberrimus ſuccedit in præſulatu. Qui, licet à rege Guillelmo & principibus terræ, totiusque eccleſiæ conventu ſuſceptus honorificè fuiſſet: multas tamen moleſtias & tribulationes poſtmodum ſub ipſo rege paſſus eſt, pro ſtatu eccleſiæ corrigendo. Nam reges Angliæ hanc injuſtam legem jam diu tenuerant, ut electos eccleſiæ præſules ipſi per virgam paſtoralem eccleſiis inveſtirent.

| 42 | 38 | Obſeſſa Antiochia, in tantum attenuati ſunt Chriſtiani, | 6 | 1098
propter omnium rerum penuriam, ut in tanto exercitu vix centum boni equi invenirentur, & tamen, quamvis ex deſperatione rerum multi ſe ſubtraxerint, multi etiam repatriaverint, nono obſidionis menſe, capta Antiochia, Chriſtiani à paganis, verſa vice obſeſſi, tanta fame afflicti ſunt, ut vix aliqui ab humanis carnibus abſtinerent: ſed confortati à Deo, per inventam ejus lanceam, à tempore Apoſtolorum non viſam, ipſa lancea eos præcedente, obſeſſi cum obſeſſoribus concurrerunt 4. calendas Julii, & hoc tertio bello victoriam adepti ſunt. Quartum bellum eis fuit in Romania, calendis Julii, & ibi Turci victi ſunt.

Commiſſa Antiochia duci Bajamundo, Chriſtiani, propter vitandum tædium, & famem, & maximè propter diſcordias principum, proficiſcuntur in Syriam, & expugnatis Marra & Barra, urbibus Sarracenorum, & multis regionum caſtellis, tanta ibi rurſum fame affecti ſunt, ut corpora Sarracenorum jam fœtentia comedere compulſi ſint.

Conradus, Ultrajectenſis epiſcopus, feria quarta Paſchæ poſt Miſſam à ſe celebratam, à quodam ſuorum in domo ſua perimitur. In epiſcopatu Lingonenſi ſitum noſcitur eſſe cœnobium nomine Moliſmus, *(a)* fama celeberrimum, religione conſpicuum. Hoc à ſui exordio magnis ſub brevi tempore divina clementia ſuæ gratiæ muneribus illuſtravit, viris illuſtribus nobilitavit, nec minus amplum poſſeſſionibus, quàm clarum virtutibus reddidit. Cæterùm poſſeſſionibus virtutibusque diuturna non ſolet eſſe ſocietas. Hoc quidam ex illa ſancta congregatione viri nimirum ſapientes altius intelligentes, elegerunt potius ſtudiis cœleſtibus occupari, quàm terrenis implicari negotiis. Unde & mox virtutum amatores de paupertate fœcunda virorum cœ- 610

(a) Origines haſce Ciſtercienſes *CÆSARIUS HEISTERBACENSIS*, Monachus *lib. I. Dial. cap. 1.* uberius expoſuit, atque ex eo *AUB. MIRÆUS Chron. Ciſtercienſi.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

perunt cogitare. Simulque advertentes, ibidem, etsi sanctè honestèque viveretur, minus tamen pro sui desiderio atque proposito, ipsam, quam professi fuerant, regulam observari, loquuntur alterutrum, quod singulos monet, pariterque inter se tractant, qualiter illum versiculum adimpleant, *Reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea.* Quid plura? Unus & viginti monachi, unà cum patre ipsius monasterii, beatæ scilicet memoriæ Roberto, egressi, communi consilio, communi perficere nituntur assensu, quod uno spiritu conceperunt. Igitur post multos labores ac nimias difficultates, quas omnes in Christo piè vivere volentes pati necesse est, tandem desiderio potiti, Cistercium devenerunt, locum tunc scilicet horroris & vastæ solitudinis. Sed milites Christi, loci asperitatem ab arcto proposito, quod jam animo conceperant, non dissidere judicantes, ut verè sibi divinitus præparatum, tam gratum habuere locum, quàm charum propositum. Hoc igitur anno ab incarnatione scilicet Domini 1098, venerabilis Hugonis, Lugdunensis ecclesiæ archiepiscopi, sedis Apostolicæ tunc legati, & religiosi viri, Walterii, Cabilonensis episcopi, nec non & clarissimi principis, Odonis Burgundiæ ducis, freti consilio, authoritate roborati, inventam eremum in abbatiam constructre cœperunt, præfato abbate Roberto, ab illius diœcesis episcopo videlicet Cabilonensis, suscipiente curam virgamque pastoralem, cæteris sub ipso in eodem loco firmantibus stabilitatem. At verò, post non multum temporis, factum est, ut idem abbas Robertus, requirentibus eum monachis Molismensibus, papæ Urbani secundi jussu, Walterii, Cabilonensis episcopi, licentia & assensu, Molismum reduceretur, & Albericus, vir religiosus & sanctus, in ipsius loco substitueretur. Hoc sanè inter utramque ecclesiam, sequestro pacis gratia retento, & Apostolica authoritate confirmato, ut ex eo jam tempore neutra earum, utriuslibet monachum, ad habitandum sine commendatione regulari susciperent. Quo facto, novum monasterium, novi patris sollicitudine & industria, in brevi, & non mediocriter Deo cooperante, in sancta conversatione profecit, opinione claruit, rebus necessariis crevit.

Multis in locis, quinto calendas Octobris, cœlum quasi ardere visum est nocturno tempore, & sequuta est animalium *gravis* pestilentia, & segetes nimio imbre & aurigine corruptæ sunt.

Robertus, Molismensis Abbas, Cisterciense monasterium construere cæpit.
Coloniæ, post Herimannum, Fridericus ordinatur Archiepiscopus.

1099 | 43 | 39 | Christianis Turcas fortiter debellantibus, eorumque urbes | 7 | & castella sibi bellando vendicantibus, contigit apud quoddam munitissimum castrum, nomine Archas, à Hierusalem octo mansionibus situm, multos eorum perire, cum quibus & Anselmus de Ribodimonte, lapide percussus in capite occubuit, hoc solummodo post acceptum vulnus ter verbum repetens, *Deus adjuva me.* Erat autem vir prudentissimus, & exercitui satis utilis, atque erga beatum martyrem Quintinum adeò devotus, ut singulis annis solennitatem ejusdem martyris, die suo clericis undecunque congregatis, contra se celebrari faceret, eisque post peractum officium copiosam refectionis mensam pararet. Exercitus autem Dei, divino monitu in interiora *Syriæ* profectus, larga Dei manu refocillatus est, quia cives & castellani illius regionis legatos cum multis donariis ad eos præmittebant, parati etiam oppida vel urbes eis tradere. A quibus Christiani, securitate accepta, & indicto urbibus tributo, interim etiam multis eorum, qui se subtraxerant ad eos, apud Tyrum recur-

Romanorum.		Francorum.		Anglorum.		Hieroſolymorum.	Anni domini.

recurrentibus, tandem pervenerunt Hieruſalem. Eaque obſeſſa, cùm laborarent pro victus, & maximè pro aquæ penuria, omnes ex communi decreto nudis pedibus quotidie orando circuibant urbem. Octavo ergo talis humiliationis die, obſidionis autem triceſimo nono, capta eſt Hieruſalem, idibus Julii, in ſexta feria: & in templo Salomonis, & in porticu ejus, Chriſtiani, cum paganis quinto bello conſerto, tanta in eis cæde debacchati ſunt, ut in ſanguine occiſorum equitarent usque ad genua equorum. Cumque ordinatum eſſet, qui Hieruſalem deberent retinere, jam principibus de repatriando agentibus; ecce rex Sarracenorum ad debellandos eos venit Aſcaloniam, cum centum millibus equitum, & quadringentis millibus peditum. Quibus cùm occurriſſet exercitus Domini, in quo non plus quàm quinque millia equitum & quindecim millia peditum erant, Deo pro ſervis ſuis ad ſe reclamantibus, pugnante, & nube eos ab æſtu Solis defendente, Sarraceni, ſolo Chriſtianorum impetu territi, omnes projectis armis fugerunt. Et in hoc ſexto bello, quarto calendas Auguſti facto, cæſa ſunt centum millia Sarracenorum, in porta verò Aſcaloniæ ſuffocati ſunt ad duo millia. Eorum, qui in mari perierunt, & qui inter ſpineta ſylvarum conſumpti ſunt, numerus neſcitur. Duce autem Godefrido electo ad principandum remanentibus in Hieruſalem, cæteri principes repatriant. 611

Capta eſt Hieruſalem poſt annos circiter quadringentos ſexaginta, ex quo ſub Heracliano imperatore, ſecunda vice capta, poſſeſſa eſt à Sarracenis.

Sanctus Guicbertus in cœnobio Gemmelacenſi à ſe fundato ad ſepulcrum ſuum magnis clareſcit miraculis. Abhinc notandum eſt regnum Hieroſolymorum in quarta linea. Cellam Fraxinam Domnus Fulgentius, Abbas Affligemenſis, ſuſcepit regendam. (a)

| 44 | 40 | Guibertus & Urbanus, *(b)* qui de papatu Romano | 8 | 1 | 1100

contendebant, moriendo finem faciunt ſuæ contentionis.

Raginerus, qui & Paſchalis, *(c)* Romanæ eccleſiæ 164 præſidet.

Godefridus, dux Lotharienſium, & princeps Hieroſolymitanorum, moritur. Balduinus, frater ejus, in regno ei ſuccedit.

Guillelmus, rex Anglorum, moritur, eique ſuccedit in regno frater ejus Henricus.

Robertus, comes Flandrenſis, ab Hieroſolymis repatrians, detulit ſecum brachium ſancti Georgii martyris, quod eccleſiæ Aquicinenſi *(d)* transmiſit.

Rotbertus, Comes Flandriæ, deſideratus a multis, acquiſita ſibi multa laude ſæcularis militiæ, redit de via Domini. Multi ſimiliter ante eum & poſt redierunt, plurimis cum Rege ſupradicto Hieroſolymæ, vel Antiochiæ, & in ceteris civitatibus Deo acquiſitis, remanentibus. Cellam ſancti Andreæ prope Brugas ſitam Domnus Abbas Fulgentius ſuſcepit regendam. Rotbertus, Comes Flandrenſium, ab Hieroſolymis repatrians, detulit ſecum brachium ſancti Georgii martyris, quod eccleſiæ Aquicinenſi transmiſit, per venerandum Haimericum, Abbatem ipſius loci, illatum Aquicincti XII. Kal. Julii. (e)

(a) MIRÆUS: Ex MS. Lipſ.
(b) MIRÆUS: At conſtat, Urbanum II. fuiſſe legitimum Pontif. quem obiiſſe a. 1099. IV. Kal. Aug. docet Baron.
(c) MIRÆUS: Eſt Paſchalis II.
(d) Vide ſupra ad a. 1079.
(e) MIRÆUS: ex MS. Lipſ.

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.
	|45|41| Conradus, filius Henrici imperatoris, adhuc patri re-	|1|1|		
1101	bellis, in Italia moritur.			
	Henricus imperator Henricum Lengburgensem, *(a)* adversantem sibi debellat, & expugnatis ejus castellis, eum ad deditionem cogit, sed imperator ei, multa summa gratiam suam redimenti, etiam ducatum Lotharingiæ donat.			
	Anselmus Laudunensis, doctor doctorum, præclarus habetur; qui non soli sibi laboravit, sed in vita sua multos erudiens, post mortem posteros beatos fecit, quos scriptis suis ditavit. Bruno, Carthusiani ordinis institutor, moritur in Calabria. (b)			
1102	|46|42| Roberto, Flandrensium comite, inquietante urbem	|2|2|		
	Cameracum, Henricus imperator contra eum proficiscitur, & aliquibus ejus castellis expugnatis, asperitate instantis hyemis redire compellitur.			
	Obiit Haimericus, tertius Abbas Aquicinensis, cui successit Gelduinus. (c)			
1103	|47|43| Henricus imperator, sedatis Saxonum motibus, pa-	|3|3|		
	cem in quadriennium constituit.			
	Legiæ *(d)* generali conventu habito, Robertus, comes Flandrensium, in gratiam imperatorum recipitur.			
1104	|48|44| Hierosolymitæ Accaron urbem capiunt, *sed quam*	|4|4|		
	acquisierunt per industriam, perdiderunt per negligentiam.			
1105	|49|45| Vigilia Natalis Domini terræ motus magnus factus	|5|5|		
	est in Hierosolymis.			
	Hierosolymitæ innumerabilem paganorum multitudinem gloriosa victoria conterunt.			
	Filius imperatoris Henrici, à patre aversus, quoscunque potest, ab eo avertit, & sub obtentu meliorandæ reipublicæ, & restaurandæ ecclesiæ in eum insurgit.			
	Duo orbes in modum Solis, forma & lumine quotidiano Soli similes, apparuerunt, omnium colorum specie radiantes, ad instar arcus cœlestis.			

EXCERPTUM EPISTOLÆ DIRECTÆ HEINRICO IMP. A GUARNERO PRINCIPE ANCONITANO.

Quidam Romanæ Ecclesiæ clerici, qui pro religiosis & sapientibus habebantur, qui etiam Hildibrando Papæ, Odardo & Rainero (e) familiariter adhæserant, relicta illorum secta, quam erroneam esse tandem intellexerant, ad satisfactionem sanctæ Ecclesiæ venerunt. Hujus rei maxima causa fuit, quia Rainerum Papam pollutum esse Simoniaca hæresi, pro certo compertum habebant. Infamabatur enim publice ipse Rainerus (f) quod dum fuisset Abbas sancti Lau-

(a) Limburgensem Comitem, prout etiam *VALESIUS, voce Lemburgus*, explicavit & *BARTH. FIESEN. Hist. Eccl. Leod. lib. IX. p. 344.*

(b) *MIRÆUS: ex Ms. Lipsi.*

(c) *MIRÆUS: ex Ms. Aquic.*

(d) Sive Leodii, quæ urbs etiam Legia fuit adpellata, Gallis *Liege. VALESIUS, voce Leodium.*

(e) *MIRÆUS: Raginero.*

(f) *MIRÆUS: Quam vana sint hæc, leges apud Plat. in Paschali II. & apud Baron. in Annalibus, aliosque.*

Digitized by Goog

Romanorum.		Francorum.		Anglorum.		Hieroſolymorum.	Anni domini.

Laurentii, prioratum ejusdem eccleſiæ vendiderit cuidam monacho XX. ſolidis, quod ipſe diffiteri non potuit. Infamabatur etiam, quod poſt Odardum ambiens papatum, promiſerit pacto & ſacramento Gregorio, Comiti Tuſculanenſi, & filio ejus Theodolo, & Petro de Columna, ſe daturum eis centum libras denariorum Papienſium, & unciam confeſſionis, & tres Romanæ Eccleſiæ curias, ſcilicet Nimpham, Ziberam, Aritbiam, ſi aſſentirentur ejus electioni, & ita electus dederit in hac ſumma ſolvenda calicem aureum Eccleſiæ, & purpuream planetam. Reliquũ vero ſummæ ſolverit pro eo Petrus Leonis, & Albertus Stephani libram etiam auri dederit ſcriniario Ob hoc Romani ſe ſubtrahentes ab ejus communione, factis inter ſe conciliis cum Epiſcopis & Cardinalibus, monebant eum, ut de tanta infamia ſe ſponte purgaret. Quod dum Rainerus ferret indigne, & ſe magis ad furorem, quam ad ſatisfactionem accenderet, & accuſatoribus tormenta & mortem intentaret, Romani eum vere hæreticum & ſchiſmaticum proteſtantes, protulerunt in eum ſententiam juſtæ damnationis. Præeminebat inter Romanos quidam Maginolfus Archipresbyter, (a) qui, quia erat laudabilis vitæ & in utraque ſcientia apprime eruditus, longo tempore prælatus Romano clero, diligebatur à cuncto Romano populo, tanquam pater à filiis. Cum etiam hic zelo Dei accenſus conteſtaretur publice, Rainerum eſſe hæreticum, tunc vero omnes fere Romani conclamabant: Rainerum ut Simoniacum eſſe deponendum, Maginolfum vero ut veritatis teſtem eſſe ſubſtituendum in Sede Apoſtolica. At Maginolfus & inſidias hominum, & onus Apoſtolici honoris fugiens, in munitiſſimum locum ſe contulit. Berto vero, caput & rector Romanæ militiæ, quaſi cauſa audiendi verbi vitæ, ad eum accedens, cum expeditione cleri & populi, eum inde extraxit, & ad Vvarnerum, Principem Anconæ, in Triburtinam urbem adduxit, & ſic electus III. Non. Novembris in Sedem Apoſtolicam promotus & Silveſter Quartus appellatus eſt. Paſchalis Papa interim tranſiens ad Gallias exercet ſynodales cauſas, & non apparente nota Simoniæ, à Romanis ſibi injuſte injecta, honoratur Apoſtolica dignitate. At Maginolfus invaſionis reus, non multo poſt reprobatur à Romanis, & fama nominis ejus evanuit. Manaſſes, Cameracenſis Epiſcopus, cum accepiſſet monachicum habitum, Odo primus Abbas ex cœnobio ſancti Martini Tornacenſis eccleſiæ, in epiſcopatu ei ſuccedit. (b) Immunitas Affligemenſis eccleſiæ etiam Apoſtolica auctoritate à Paſchali Papa corroboratur anno VI. Pontificatus ejus. Domnus Fulgentius Abbas locum, qui Foreſt dicitur, ſuſcipit. (c)

| 50 | 46 | Quarto nonas Februarii ſtella per diem viſa eſt in cœ- | 6 | 6 | lo ab hora tertia usque ad horam nonam, quaſi cubito diſtans à ſole. | 1106 |

612

Henricus, imperatoris filius, contra jus naturæ & fas legum in patrem inſurgens, quàm indignè eum tractaverit, declarat epiſtola ex ore ipſius patris ſcripta ad Philippum, regem Francorum. (d)

Princeps clariſſime, (e) & omnium, in quibus poſt Deum ſperamus, amicorum noſtrorum fideliſſime, primum & præcipuum inter omnes vos excepi, cui conqueri, & deplorare calamitates & omnes miſerias meas neceſſarium duxi, etiam genibus veſtris advolvi, ſi liceret ſalva majeſtate imperii. Primum quidem eſt, quod non ſolum nobis, ſed etiam totius Chriſtianæ profeſſionis omnibus gra-

(a) MIRÆUS: Duos præter hunc fuiſſe Paſchali Antipapas, commemorat Platina, improbans omnes tres. Conſule & Baron.
(b) MIRÆUS: Ex mss. Aquic. & Ortel.
(c) MIRÆUS: Ex ms. Lipſ.
(d) In Piſtoriana equidem editione hæc epiſtola non habetur, verum in Miræana, ex qua eam hic inſerui, eandemque cum Alberico, apud quem reperitur, ad a. 1106. contuli.
(e) ALBERICUS: chariſſime.

Digitized by Google

Anni domini.

graviſſimum & intolerabile arbitramur, quod de illa Apoſtolica Sede, unde usque ad memoriam noſtri temporis ſalutifer fructus conſolationis, dulcedinis & ſalvationis animarum (a) oriebatur modo perſecutionis, excommunicationis & omne perditionis flagellum in nos emittitur, nec ponunt ullum modum ſententiæ, tantum ut ſatisfiat voluntati indiſcretæ. Hujus voluntatis ſuæ intemperantiæ adeo usque nunc abuſi ſunt in me, ut nec Deum, nec quid aut quantum mali inde proveniat, penſantes, per ſe & per ſuos omnimodis invehantur in me, cum obedientiam & omnem debitam ſubjectionem ſæpe obtulerim Apoſtolicæ Sedi, ſi tamen reverentia & honor debitus, ſicut anteceſſoribus meis, ab Apoſtolica Sede exhiberetur & mihi. Quid autem intendat, oportunius ipſe ſignificabo vobis, ſi quando (b) optati colloquii copiam Deus dederit nobis. In hac igitur perſecutionis & odii inflammatione, cum parum viderent ſe proficere, contra ipſum jus naturæ laborantes, quod ſine maximo cordis dolore, ſine multis lacrymis dicere non valeo, & quia dicitur, vehementer contremiſco, filium meum, meum inquam Abſalon dilectiſſimum, non ſolum contra me animaverunt, ſed etiam tanto furore armaverunt, ut in primis contra fidem & ſacramentum, quod ut miles domino juraverat, regnum meum invaderet, Epiſcopos & Abbates meos deponeret, inimicos & perſecutores meos ſubſtitueret, ad ultimum, quod maxime vellem taceri, aut ſi taceri non poteſt, vellem non credi, omnem naturæ affectum abjiciens in ſalutem & animam intenderet, nec penſi quidquam haberet, quocumque modo, vel vi, vel fraude, ad hanc periculi & ignominiæ ſuæ ſummam adſpiraret. In hac tanta mali ſui machinatione, cum eſſem in pace, & in aliqua ſalutis meæ ſecuritate, in ipſis Dominici adventus ſanctiſſimis diebus, in locum, qui Confluentia dicitur, ad colloquium evocavit me, quaſi de communi ſalute & honore filius tractaturus cum patre. Quem ut vidi, illico ex paterno adfectu, tactus intrinſecus dolore cordis mei, ad pedes ſuos procidi, admonens & obteſtans per Deum, per fidem, per ſalutem animæ, ut ſi pro peccatis meis flagellandus eram à Deo, de me ipſe nullam maculam conquireret (c) animæ, honori & nomini ſuo; quia culpæ patris vindicem filium eſſe nulla divinæ legis unquam conſtituit ſanctio. At ille jam pulchre, imò miſerrime inſtitutus ad malitiam, quaſi abominabile & execrabile ſcelus cœpit deteſtari, procidens & ipſe ad pedes meos, de præteritis cœpit veniam precari, in reliquum, ut miles domino, ut patri filius, cum fide & veritate per omnia ſe mihi obauditurum cum lacrymis promittere, ſi ſolummodo Sedi Apoſtolicæ vellem reconciliari. Quod cum promptiſſime annuiſſem, & deliberationi ſuæ, & conſilio Principum in hoc totum me mancipandum promiſiſſem; in præſenti Nativitate ſe perducturum me Moguntiam, & ibi de honore & reconciliatione mea, quam fidelius poſſet, ſe acturum, & inde in pacem & ſecuritatem me reducendum promiſit in ea veritate & fide, qua patrem à filio honorari, & filium à patre præcipit Deus diligi. Hac promiſſione, quæ etiam gentili obſervanda eſt, ſecurus illorſum ibam, & filius meus aliquantulum præceſſerat me; cum quidam fideles mei occurrentes, veriſſime affirmabant, me deceptum & proditum, ſub falſa pacis & fidei ſponſione. Revocatus autem filius meus, & iterum inſtantiſſime a me admonitus, ſub ejusdem fidei & ſacramenti obteſtatione, animam ſuam pro anima mea fore promiſit, jam ſecunda vice. Cum ergo ad locum, qui Binga dicitur, perveniſſemus, jam exiſtente die Veneris ante Nativitatem, numerus armatorum ſuorum jam ſatis augebatur, jam fraus ipſa detegi videbatur. Et filius ad me, Pater, inquit, nobis ſecedendum eſt in vicinum caſtellum; quia nec Epiſcopus Moguntinus in civitatem ſuam admittet vos, quamdiu in banno eritis, nec te impacatum & inreconciliatum audeo ingerere inimicis noſtris. Illic Nativitatem cum Dei honore & pace agetis, quoscumque placuerit

(a) ALBERICUS: *continebatur*, &
(b) ALBERICUS: *tandem*
(c) ALBERICUS: *contorqueret.*

Digitized by Google

| Romanorum. | | Francorum. | | Anglorum. | | Hieroſolymorum. | Anni domini.

cuerit vobis, vobiſcum habeatis. Ego interim quanto inſtantius, quanto fidelius potero, pro nobis utrisque laborabo, quia cauſam veſtram eſſe meam æſtimo. At ego mi, inquam, fili, teſtis & judex ſermonum & fidei adſit inter nos hodie Deus, qui, quo modo te in virum perfectum & hæredem meum perduxerim, quantis laboribus & tribulationibus meis honori tuo inſervierim, quot & quantas inimicitias pro te habuerim & habeam, ſolus eſt conſcius. Ille autem iterum jam tertio, ſub ejusdem fidei & ſacramenti obteſtatione, ſi ingrueret occaſio periculi, caput ſuum pro capite meo fore promiſit mihi. Sic poſtquam clauſit me in eodem caſtello, quia omnia in corde & corde erat locutus, manifeſte oſtendit rei eventus. Ex omnibus meis ego quartus ſum incluſus; nec admitti potuit quilibet alius. Cuſtodes deputati, qui vitæ meæ erant atrociores inimici. Benedictus per omnia Deus, exaltandi & humiliandi quemcumque voluerit Rex potentiſſimus. Cum ergo ipſo ſanctiſſimo die Nativitatis ſuæ omnibus redemtis ſuis ille ſanctus ſanctorum puer fuiſſet natus, mihi ſoli filius ille non eſt datus. Nam ut taceam opprobria, injurias, minas, gladios in cervicem meam exertos, niſi omnia imperata facerem; famem etiam & ſitim, quam ferebam, & ab illis, quos injuria erat videre & audire; ut etiam taceam, quod eſt gravius, me olim ſatis felicem fuiſſe, illud numquam obliviſcar, numquam deſinam omnibus Chriſtianis conqueri, quod illis ſanctiſſimis diebus ſine omni Chriſtiana communione in illo carcere fui. In illis pœnitentiæ & tribulationis meæ diebus, à filio meo miſſus venit ad me quidam Principum Vvicbertus, dicens, nullum vitæ meæ eſſe conſilium, niſi ſine ulla contradictione etiam regni inſignia redderem, ex voluntate & imperio Principum. At ego etſi omnis terra, quantum inhabitatur, regni mei eſſet terminus; nolens vitam regno commutare, quia vellem nollem, ſic agendum, & ſic definitum intelligebam; coronam, crucem, lanceam, gladium miſi Moguntiam. Tunc communicato conſilio cum inimicis meis, filius meus egrediens, relictis ibidem fidelibus & amicis noſtris, quaſi me eo adducturus, ſub multa frequentia & cuſtodia armatorum me eductum, ad villam, quæ Ingelheim vocatur, fecit me ad ſe adduci, ubi maximam inimicorum multitudinem collectam inveni, nec ipſum filium ceteris meliorem mihi repperi. Et quia firmius & ſtabilius eis videbatur eſſe, ſi propria manu cogerent me regnum & omnia regalia deponere, ſimili modo & ipſi omnes minabantur, niſi omnia facerem imperata, nullum vitæ meæ conſilium fieri poſſe. Tum ego, quia, inquam, de ſola vita agitur, qua nihil pretioſius habeo, ut ſaltem vivens pœnitentiam exhibeam Deo, quidquid imperatis, ecce facio, cumque inquirerem, ſi ſaltem ſic de vita certus & ſecurus eſſe deberem, ejusdem Apoſtolicæ Sedis Legatus, qui ibidem aderat, non dico, qui hæc omnia ordinaverat, reſpondit, me nullo modo eripi poſſe, niſi publicè confiterer me injuſte Hildibrandum perſecutum eſſe. Vvicbertum injuſte ei ſuperpoſuiſſe, & injuſtam perſecutionem in Apoſtolicam Sedem & omnem Eccleſiam hactenus exercuiſſe. Tunc cum maxima animi contritione humi proſtratus, cœpi per Deum, per ipſam juſtitiam orare, ut locus & tempus mihi daretur, ubi in præſentia omnium Principum, unde innocens eſſem, & judicio me purgarem, & in quo culpabilem me recognoſcerem, ex conſilio omnium ſanioris ſententiæ, pœnitentiam & ſatisfactionem, quo ordine juberent, quærerem, & inde de principibus regni, de fidelibus meis, quoscumque obſides vellent, darem. At ille idem Legatus diem & locum mihi abnegavit, dicens, aut ibi totum debere determinari, aut nulla ſpes mihi eſſet evadendi. In tantæ tribulationis articulo cum interrogarem, ſi confiterer omnia, quæ imperabantur, an confeſſio mea, ut juſtum eſt, veniam & abſolutionem conſequeretur, idem Legatus reſpondit, non eſſe juris ſui, me abſolvere. Et cum ego ad hæc dicerem: Quicumque confitentem audet recipere confeſſum, debet abſolvere, ſi vellem, inquit,

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

absolvi, Romam irem, satisfacere Apostolicæ Sedi. Sic spoliatum & desolatum (nam & castella & patrimonia, & quidquid in regno conquisieram, eadem vi & arte sua extorserant à me) in eadem villa reliquerunt me. In qua cum aliquo tempore moratus essem, & filius meus ex eodem fraudis suæ consilio demandasset, ut eum exspectarem: superveniens quorundam fidelium meorum legatio præmonuit, ut, si quidem ad momentum ibi remanerem, aut inde in perpetuam captivitatem raperer, aut in eodem loco decollarer. Quo nuntio satis etiam tunc vitæ diffisus, ilico aufugiens, fugiendo veni Coloniam, & inibi aliquot diebus commoratus, postea Leodium veni, in quibus locis viros fideles inveni. (a)

Pridie idus Februarii apud Barum Italiæ stellæ visæ sunt in cœlo per diem, nunc quasi inter se concurrentes, nunc quasi in terram cadentes.

Toto penè mense Februario cometes apparuit. Imperatore Henrico morante Leodii, filius ejus Aquisgranum venit, & volens venire Leodium contra patrem suum, quinta feria Dominicæ cœnæ præmisit suos, præoccupare pontem apud Vinsatum, *(b)* ne quis venienti sibi obstaret. Sed militibus patris concurrentibus, ad occupandum pontem, milites filii à ponte repelluntur, aliis eorum captis, aliis in Mosam dimersis, aliis occisis, inter quos etiam Bruno comes occisus est. Sicque filius contra patrem veniens rediit inglorius.

Colonienſibus fidem imperatori servantibus, & eorum archiepiscopo filium imperatoris contra patrem suum animante, Colonia obsessa oppugnatur, sed non expugnatur. Interim Henricus imperator Leodii moritur, eique succedit filius æquivocus ejus.

Dux Henricus, qui ab imperatore ad filium ejus animo transiens, eum contra patrem suum consilio suo armavit, & à filio ad patrem rediens, partes filii debellavit, mortuo imperatore, se ut reum majestatis filio regis dedit, & ab eo captus custodiæ traditur, de qua ipse per industriam suam evasit. Ducatus ejus datur Godefrido, Lovanienſi comiti.

Mense Septembri, Robertus, Comes Nortmanniæ, fratrem Heinricum, Regem Angliæ, dum bello aggreditur, multis utrimque interfectis, idem Rotbertus à suis traditus & captus in Angliam ducitur & carceri includitur. (c)

1107 | 1 | 47 | Henricus exdux, affectans repetere ducatum, occupat | 7 | 7 | oppidum Aquisgrani, contra Godefridum ducem. Sed hoc non ferens Godefridus, oppidum Aquense violenter irrupit, oppidanos à facie Henrici exterruit, aliquos potentes comites & multos nobiles cepit. Ipse Henricus cum filiis suis vix fuga evasit, uxorem ejus capere dux indignum

(a) *MIRÆUS: Caute hic legendus est Sigebertus, & cum Baronio aliisque conferendus. Observandum est, istum Philippum fuisse adversus Sedem Apostolicam obstinatum in adulterii crimine, ideoque à Pontifice excommunicatum. Vide Baron. ann. 1095. §. 9. 12. 16. 20. 21. 24. Observa & Henricum IV. Imp. cujus hæc est epistola ad Philippum, Regem Francorum, itidem à Pontificibus fuisse excommunicatum, ut supra an. 1077. dictum est. Vide Baronium to. II. Annal. an. 1074. §. 5. & 10. 12.*

(b) *ALBERICUS ad a. 1106. super pontem Mosæ, in loco, qui Wisacum dicitur.* Rectius locum designat *BARTH. FIESEN in Hist. Eccles. Leod. lib. IX. p. 341. ad pontem, quo Viseti tum Mosa sternebatur.* Leodienſis ditionis est Visetum, quod distat Leodio altero milliari. *LUD. GUICCIARDINI descr. Belgii p. 509.*

(c) *MIRÆUS: ex Ms. Lipsi.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hierosolymorum.*	*Anni domini.*

gnum duxit, comites & honoratiores eorum, quos ceperat, per conditionem sub se militandi sibi conciliatos, ad fidelitatem suam adduxit.

Bellum adud Tenechebray, (*a*) inter Henricum, regem Anglorum, & fratrem ejus Robertum, comitem Normannorum, ubi rex Henricus victoriam adeptus, pene omnes principes Normanniæ aut occidit aut cepit, & sic Normanniam obtinuit.

Albericus, abbas Cistercii, supernæ vocationis bravium, ad quod ibidem per novem annos non in vacuum cucurrit, decimo apprehendit. Cui successit Dominus Stephanus, homo natione Anglicus, religionis, paupertatis, disciplinæque regularis ardentissimus amator, fidelissimus æmulator. In hujus verè diebus verum esse patuit, quod scriptum est, *Oculi Domini super justos, & aures ejus ad preces eorum.* Nam pusillus grex hoc solùm plangeret, quòd pusillus esset, hoc solùm, inquam, metuerent, & metuerent usque ad desperationem penè Christi pauperes, suæ se non posse relinquere paupertatis hæredes. Vicinis quippe hominibus vitæ quidem in eis honorantibus sanctitatem, sed abhorrentibus austeritatem, & ita resilientibus ab eorum imitatione, quibus appropinquabant devotione; Deus, cui facilè est de exiguis magna, de paucis facere multa, multorum præter spem ad ipsorum imitationem excitavit corda, ita, ut in cella probandi novitiorum, tam clerici quàm laici, & ipsi secundum seculum nobiles atque potentes, 30 pariter cohabitarent. Ex qua cœlica visitatione tam subita, tam læta, lætari non immeritò jam tandem cœpit sterilis, quæ non pariebat, quoniam multi facti sunt filii desertæ. Nec cessavit ei Deus in dies multiplicare gentem, magnificare lætitiam, donec tam suis, quàm de filiis filiorum suorum viginti infra annos circiter duodecim de solis patribus monasteriorum, tanquam novella olivarum in circuitu mensæ suæ læta mater conspiceret. Non enim arbitrata est incongruum, si sancti patris Benedicti, cujus amplectebatur instituta, imitaretur & exempla. Porrò à principio, cùm novos in ramos novella cœpisset pullulare plantatio, venerabilis pater Stephanus sagacitate pervigili miræ providerat discretionis scriptum, tanquam putationis ferramentum, ad præcidendos videlicet schismatum surculos, quicunq; succrescentes mutuæ pacis exorturum præfocare poterant fructũ. Unde & scriptum illud chartam charitatis competenter voluit nominari, quò ea tantum, quæ sunt charitatis, tota ejus series redoleat, ita ut penè nil aliud ubique sui prosequi videatur, quod nemini quicquam debeatis, nisi invicem diligatis. Quæ quidem charta, sicut ab eodem patre digesta, & à præfatis 20 abbatibus confirmata, sigilli quoque Apostolici authoritate munita est, largius continet ea, quæ diximus, sed nos summam tantùm eorum hic breviter perstringemus. 613

Abbas Cistercii, & fratres ejus, non immemores sponsionis suæ, regulam beati Benedicti in loco illo ordinatam unanimiter statuerunt tenere, rejicientes à se, quicquid regulæ refragabatur, foricos (*b*) videlicet & pelliceas, estamina, (*c*) caputia quoque & femoralia, pectinia & coopertoria stramina lectorum, ac diversa ciborum in refectorio fercula, sagimen etiam & cætera omnia, quæ puritati regulæ adversabantur. Sicque recti-

(*a*) Castrum Comitis Moritolii, in Normannia, *Tinchenbray*. Vide *WILHELMI GEMMETICENSIS Hist. Normann. lib. VIII. cap. XIII.*

(*b*) f. Furratos, *Futtervverck*.

(*c*) al. Stamina, f. Camisia, qua Monachi quidam, vice Cilicii, utebantur. Vide du *FRESNE, voce Stamina.*

Digitized by Google

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

rectitudinem regulæ supra cunctum vitæ suæ tenorem ducentes, tam in ecclesiasticis, quàm in cæteris observationibus, regulæ vestigiis sunt adæquati seu confirmati. Exuti ergo veterem hominem, novum se induisse gaudebant, & quia nec in regula, nec in vita sancti Benedicti, eundem doctorem legebant possedisse ecclesias, vel altaria, seu oblationes & sepulturas, vel decimas aliorum hominum, seu furnos, molendina, aut villas, vel rusticos, nec etiam fœminas monasterium ejus intrasse, nec mortuos ibidem, excepta sorore sua, sepelisse; ideo hæc omnia abdicaverunt, dicentes, ubi beatus pater Benedictus docet, ut monachus à secularibus actibus se faciat alienum, ibi liquidò testatur, hoc non debere versari in actibus vel cordibus monachorum, qui nominis sui etymologiam hæc fugiendo sectari debent. Decimas quoque ajebant à sanctis patribus (qui organa erant spiritus sancti, quorumque statuta transgredi sacrilegium est) committere in quatuor partitiones distributas, unam scilicet episcopo, alteram presbytero, tertiam hospitibus ad illam ecclesiam venientibus, seu viduis & orphanis, sive pauperibus aliunde victum non habentibus, quartam restaurarioni ecclesiæ. Et quia in hoc computu personam monachi, qui terras suas possidet, unde & per se & per pecora sua laborando vivat, non reperiebant, idcirco hæc, veluti aliorum jus, injustè sibi usurpare detrectabant. Ecce hujus seculi divitiis spretis, cœperunt novi milites Christi cum paupere Christo pauperes inter se tractare, quo ingenio, quove artificio, seu quo exercitio in hac vita se hospites & pauperes supervenientes, quos ut Christum suscipere præcipit regula, sustentarent. Tuncque definierunt, se conversos laicos barbatos licentia episcopi sui susceпturos, eosque in vita & morte, excepto monachatu, ut semetipsos tractaturos, & homines etiam mercenarios, quia sine adminiculo istorum non intelligebant, se plenariè die nocteque præcepta regulæ posse servare, susceпturos quoque terras ab habitatione hominum remotas, & vineas, & prata, & sylvas aquasque ad faciendos molendinos, ad proprios tamen usus & ad piscationem, & equos pecoraque diversa necessitati hominum utilia, ad exercendas agriculturas instituissent, decreverunt, ut prædicti conversi domos illas regerent, non monachi, quia habitatio monachorum secundum regulam debet esse in claustro ipsorum. Quia etiam beatum Benedictum non in civitatibus, nec
614 in castellis, aut in villis, sed in locis à frequentia populi semotis cœnobia construxisse, sancti viri illi sciebant, idem se æmulari permittebant. Et sicut ille per duodenos monachos monasteria constructa, adjuncto patre, disponebat, sic se facturos confirmabant.

1108 | 2 | 48 | Henricus imperator contra Robertum, Flandrensium | 8 | 8 | comitem, vadit, & pacto pacis magis utrinque simulato quàm composito, penè inefficax redit.

Bajamundus, dux Apuliæ, contracto undecunque exercitu, accingitur ad invadendum Constantinopolitanum imperium.

1109 | 3 | 49 | In parochia Legiensi, (a) porca enixa est porcellum | 9 | 9 | habentem faciem hominis.

Natus est etiam pullus gallinæ quadrupes.

Imperator Henricus contra Hungaros vadit, sed facto pacto redit.

Philippus, rex Francorum, obiit. Ludovicus, filius ejus, post eum regnat annis 28.

Obiit

(a) Leodiensi, vide supra *a. 1103.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni domini.*

Obiit etiam Anshelmus, archiepiſcopus Cantuariæ, qui nonnulla opuſcula ſcripſit utilia, ſicut deſcriptio vitæ ejus commemorat.

Obiit etiam Hugo, vir ſanctus, abbas Cluniacenſis, cui ſuccedit Pontius.

Hoc anno ſacro igne multi accenduntur, membris inſtar carbonum nigreſcentibus.

Hoc etiam anno Gelduinus, quarto loco Aquicinctì Abbas, faſtidiens onus regiminis, potiusque eligens otium olim actæ recluſionis, reliquit curam animarum, & iterum effectus eſt recluſus apud ſanctum Bertinum. Cui ſucceſſit in cura paſtorali Rotbertus, ejusdem cœnobii monachus.

| 4 | 1 | In menſe Julio Cometes apparuit, radios dirigens ad | 10 | 10 | auſtrum, multis conjicientibus, hoc ſigno portendi futuram regis Henrici quinti expeditionem Italiam verſus. 1110

Sanctus Vvicbertus, fundator Gemmelacenſis cœnobii, *ubi & ſepultus requieſcit*, quem Deus multis *& magnis* miraculorum *ſignis* per annos *XII. longe lateque clarificaverat, auctoritate venerabilis Frederici, Colonienſium Archiepiſcopi, &* aſſenſu generalis ſynodi, *à Domno* Obberto, (*a*) Legienſi Epiſcopo, elevatur. *Quæ elevatio innumerabili* concurſu, & mirabili gaudio populorum *celebrata eſt IX. Kal. Octobris.* (*b*)

| 5 | 2 | Henricus *quintus, hujus nominis,* rex Romam vadit, | 11 | 1 | propter ſedandam diſcordiam, quæ erat inter regnum & ſacerdotium, quæ cœpta à papa Gregorio ſeptimo, qui & Hildebrandus nominatus eſt, & exagitata à ſucceſſoribus ejus, Victore, & Urbano, & præ omnibus à Paſchali, magno ſcandalo erat toti mundo. Rex autem, uti volens authoritate & conſuetudine, & authoralibus privilegiis imperatorum, qui à Carolo Magno, qui *primus* de regibus Francorum imperavit Romanis, jamque per trecentos & eo amplius annos imperaverant ſub 63 apoſtolicis, dabat licitè epiſcopatus & abbatias, & per annulum & per virgam. Contra hanc majorum authoritatem cenſebant papæ ſynodali judicio, non poſſe nec debere dari per virgam vel per annulum epiſcopatum, aut aliquam eccleſiaſticam inveſtituram à laicali manu. Et quicunque ita epiſcopatum aut aliam eccleſiaſtici juris inveſtituram accipiebant, excommunicabantur. Propter hanc præcipuè cauſam rex Romam tendebat, & ſi qui Longobardorum quoquo modo ei reſiſtere volebant, potenter eos proterebat. In reconciliatione autem, quæ facta eſt inter imperatorem & papam, (nam ipſum papam cum epiſcopis & cardinalibus ceperat) die Paſchæ Henrico in imperatorem coronato, poſt lectum Evangelium, tradidit ei papa ante altare Apoſtolorum Petri & Pauli, in oculis omnium principum, privilegium de inveſtitura epiſcopatuum vel abbatiarum, tam per annulum quàm per virgam, ſcilicet, ut regni ejus epiſcopis vel abbatibus, liberè præter violentiam & Simoniam electis, inveſtituram virgæ & annuli conferat, poſt inveſtitionem verò canonicè conſecrationem accipiat ab epiſcopo, ad quem pertinuerit. 1111

Quid vel quomodo inter Papam & Regem convenerit, cum multa a multis dicantur, hoc tantum a nobis dicetur, quod in epiſtola ab ipſo Rege ſcripta legimus. Inſtabat omnimodis Papa, ut averteret Regem a poteſtate dandi epiſcopatus vel abbatias, nec per annulum, nec per virgam. Regi quærenti per internuntios a Papa, hù omnibus ſibi ablatis, quomodo conſtaret regnum,

(*a*) MIRÆUS: *Ex MSS. Aquic. & Ortel.*
(*b*) MIRÆUS: *Supra an. 1091. Otbertus dicitur in MS.*

Digitized by Google

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

quoniam fere omnia regalia antecessores sui concesserant & tradiderant ecclesiis: respondit; Sacerdotes decimis ecclesiæ & oblationibus contenti sint, Rex vero omnia prædia & regalia, quæ a Regibus collata sunt ecclesiis, recipiat, & detineat sibi & successoribus suis. Rege per internuntios respondente, se nolle violentiam & injustitiam inferre ecclesiis; promisit Papa, & suis pro se jurantibus affirmavit: Se Dominica instantis Quinquagesimæ, omnia regalia cum justitia & auctoritate Apostolica, ab Episcopis & ecclesiis auferre & regno reddere, id est civitates, Ducatus, Marchias, Comitatus, monetas, telonea, advocatias, omnia jura centurionum vel villicorum curtes & villas cum omnibus pertinentiis suis, quæ regni erant, militiam & castra. Hanc conventionem in charta descriptam Regi dedit; hoc addens, quod ipse Regem & regnum ulterius non inquietaret, & privilegio sub anathemate confirmaret, ne posteri sui eum inquietare præsumant, Regem benigne & honorifice susciperet, eumque in Imperatorem coronaret, & ad tenendum imperium auxilio officii sui adjuvaret. Pro his omnibus inplendis Papa Regi obsides dedit. Internuntii Regis, quamvis scirent, hoc nullo modo posse fieri, affirmaverunt, si Papa hæc compleret, Regem quoque investituras ecclesiarum, uti quærebat, refutaturum.

Hac spe promissionum Regi Romam tendenti, Paschalis Papa primo per suos, postea ipse cum primoribus Romanorum extra urbem occurrit, nullamque caussam resistendi ostenderunt. Vix civitatis portas ingressus erat, cum militibus ejus intra civitatis mœnia secure vagantibus, alii vulnerati, alii occisi, omnes vero pæne capti aut spoliati sunt. Rex tamen quasi pro levi caussa non motus, tranquilla mente usque ad januas ecclesiæ beati Petri Apostoli cum processione pervenit. Ubi volens ostendere, nullam ecclesiarum Dei disturbationem ex suo velle procedere, in oculis & auribus omnium adstantium hoc decretum promulgavit.

Ego Heinricus, Imp. Augustus adfirmo Deo & sancto Petro, & omnibus Episcopis & Abbatibus & omnibus ecclesiis, omnia, quæ antecessores mei Reges vel Imperatores concesserunt, vel quoquo modo tradiderunt Deo, ego nullo modo subtrahere volo.

Hoc decreto lecto & subscripto, petiit à Papa, ut adimpleret ei, quod in charta conditionis scriptum erat. Ipse etiam Rex conventionem suam ad Papam firmavit, jurantibus IV. Comitibus, quod proxima IV. vel V. feria Rex principes suos amicitiam jurare faceret, & obsides daret, eo tenore, si Papa proximo Dominico die adimpleret Regi per omnia, quod in charta conventionis ejus scriptum erat. Cum ergo Rex insisteret, ut Papa cum justitia & auctoritate promissam sibi conventionem de reddendis sibi regalibus confirmaret, universis tam suis, quam nostris scilicet Episcopis, Abbatibus, & universis Ecclesiæ filiis in faciem ei resistentibus, & decreto suo plenam hæresim inclamantibus, voluit Papa, si salva pace Ecclesiæ potuisset, hoc privilegium proferre, ne sacerdotes, Abbates aut clerici sæcularibus occupentur, neve ad comitatum accedant, nisi pro damnatis eruendis, neve militiam exerceant, quæ vix aut nullo modo sine rapinis, sacrilegiis, incendiis & homicidiis exhibentur, neve ministri altaris fiant ministri curiæ, neve accipiant a Regibus ad regnum pertinentia. Regi autem sive Imperatori censuit esse dimittenda omnia ad regnum pertinentia, a tempore Karoli Magni, & ceterorum Imperatorum; interdicens sub anathemate, ne quisquam Episcoporum invadat ad regnum pertinentia. Interdixit etiam sub anathemate, ne illi, qui post eum in Apostolica sede sessuri sunt, audeant Regem aut regnum ejus inquietare super hoc negotio.

In reconciliatione autem, quæ facta est inter Papam & Imp. qui ipsum Papam cum Episcopis & Cardinalibus ceperat, hoc fuit juramentum Regis.

Ego Heinricus Rex IV. vel V. feria proxima liberos dimittam dominum Papam

| Romanorum. | Francorum. | Anglorum. | Hieroſolymorum. | Anni Domini.

Papam & Epiſcopos & Cardinales, & omnes captivos & obſides, & Papæ & fidelibus ejus, & Romanis pacem & ſecuritatem ſervabo, tam per me quam per meos, & in perſonis, & in rebus, eique obediam, ſalvo honore regni vel Imperii.

Hoc juramentum juraverunt etiam Epiſcopi & Principes, circiter XIV.

Juramentum ex parte Papæ hoc fuit. Domnus Papa Paſchalis non inquietabit dominum Regem, nec regnum ejus de inveſtitura epiſcopatuum vel abbatiarum, neque de injuria ſibi & ſuis illata, in perſonis, in bonis, neque aliquod malum reddet ſibi, vel alicui perſonæ pro hac cauſſa; & penitus in perſonam Regis Heinrici numquam anathema mittet; nec remanebit in domino Papa, quin coronet eum; & regnum & Imperium auxilio officii ſui eum tenere adjuvabit pro poſſe ſuo. Et hoc adimplebit Papa ſine fraude & malo ingenio. Hoc juramentum Papæ confirmaverunt jurando Epiſcopi & Cardinales numero XV. Heinrico Regi in Imperatorem coronato, poſt lectum Evangelium tradidit ei Papa, ante altare Apoſtolorum Petri & Pauli, in oculis omnium Principum, hoc privilegium de inveſtitura epiſcopatuum vel abbatiarum, tam per annulum quam per virgam.

Paſchalis Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, cariſſimo in Chriſto filio, Heinrico, Teutonicorum Regi, & per Dei omnipotentis gratiam, Romanorum Imp. Auguſto, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Regnum veſtrum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſingulariter cohærere diſpoſitio divina conſtituit. Prædeceſſores veſtri, probitatis & prudentiæ ampliorîs gratia, Romanæ urbis coronam & imperium conſecuti ſunt: ad cujus videlicet coronæ & imperii dignitatem, tuam quoq; perſonam, fili cariſſime Heinrice, per noſtri miniſterium ſacerdotii, majeſtas divina provexit. Illam igitur dignitatis prærogativam, quam prædeceſſores noſtri veſtris prædeceſſoribus, Catholicis Imperatoribus, conceſſerunt, & privilegiorum paginis confirmaverunt, nos quoque dilectioni tuæ concedimus, & præſentis privilegii pagina confirmamus, ut regni tui Epiſcopis, vel Abbatibus libere præter violentiam & ſimoniam electis, inveſtituram virgæ & annuli conferas. Poſt inveſtitionem vero canonice conſecrationem accipiant ab Epiſcopo, ad quem pertinuerit. Si quis autem a clero & populo, præter tuum aſſenſum, electus fuerit, niſi a te inveſtiatur, a nemine conſecretur. Sane Epiſcopi & Archiepiſcopi libertatem habeant a te inveſtitos Epiſcopos vel Abbates canonice conſecrandi. Prædeceſſores enim veſtri eccleſias regni ſui tantis regalium ſuorum beneficiis ampliaverunt, ut regnum ipſum Epiſcoporum vel Abbatum maxime præſidiis oporteat communiri, & populares diſſenſiones, quæ in electionibus ſæpe contingunt, regali oporteat majeſtate compeſci. Quamobrem prudentiæ & poteſtati tuæ cura debet ſollicitius imminere, ut Romanæ Eccleſiæ magnitudo, & ceterarum ſalus, præſtante Domino, beneficiis tuis & ſervitiis conſervetur. Si qua igitur eccleſiaſtica ſecularisve perſona hanc noſtræ conceſſionis paginam ſciens, contra eam temerario auſu venire tentaverit, anathematis vinculo, niſi reſipuerit, innodetur, honorisque ac dignitatis ſuæ periculum patiatur. Obſervantes autem miſericordia divina cuſtodiat, & perſonam poteſtatemque tuam ad honorem ſuum & gloriam feliciter imperare concedat.

615

Confirmatio pacis inter Apoſtolicum & imperatorem, dum in celebratione Miſſæ traderet ei corpus & ſanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti, *Domine imperator, hoc corpus Domini natum ex Maria virgine, paſſum in cruce pro nobis (ſicut ſancta & apoſtolica tenet eccleſia) damus tibi in confirmationem veræ pacis inter me & te.* Datum eſt idibus Aprilis, indictione quarta.

Rotbertus

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

Rotbertus secundus, Flandrensium Comes, in expeditione Ludovici, Regis Francorum, Atrebati sepelitur. Succedit filius ejus Balduinus. (a)

Rotbertus, Aquicinensis cœnobii quintus Abbas, agre ferens, infectatione quorundam sæcularium vexari ecclesiam sibi creditam; simul, quia hoc ei imputabatur, consilio accepto, dimisit abbatiam, succedente ei Domno Aluiso. (b)

1112 |6|3| Deo peccatis hominum offenso, multa eveniunt hoc |12|2| anno.

In monte Castriloco, *(c)* ecclesia sanctæ Waldetrudis *cum aliis duabus ecclesiis minoribus, &* cum toto penè oppido *crematur.*

Ecclesia sancti Michaëlis de periculo maris fulgurata, divinitus arsit, cum ædificiis appendentibus sibi.

Waldricus, episcopus Laudunensis, cives ipsius urbis à sacramento perperam juratæ communitatis revocare nisus, à seditiosis ad arma concurrentibus (quod dictu nephas est) gladio confossus interiit, feria quinta hebdomadæ Paschalis, septimo calend. Maji in litania majore. Tumultuante etiam impetu confusæ multitudinis, domus episcopi succenditur. Unde etiam ipsa mater ecclesia sanctæ Mariæ, & ecclesia sancti Joannis Baptistæ, in abbatia monialium cum aliis ecclesiis omnibus, ex vicino appendentibus, concremantur. In authores seditionis à rege Francorum tam severè est vindicatum, ut tam præsentes, quàm futuros à simili scelere deterrere possit exemplum. Sed & antequam ista gererentur, violata fuerat eadem ecclesia sanctæ Dei genetricis, proditione & homicidio cujusdam nobilissimi militis, nomine Gerardi, qui erat dominus castri, quod vocatur Charisiacus, *(d)* quem in oratione positum ante sacram Christi imaginem, homines ipsius episcopi facta conjuratione occiderunt.

Ante hos dies natus ibidem fuerat puer geminus, à clune duo superius scilicet habens capita, duo usque ad renes cum suis brachiis habens corpora, qui baptizatus, triduo quoque vixit.

Mense majo siliginea & arbores sacro igne adustæ, fructus sui spem sunt mentitæ; & quædam silvæ insuper arefactæ. Subsecuta est hominum valetudo gravis & diuturna cum profluvio ventris & mortalitate. (e)

Domnus Sigebertus, venerabilis monachus Gemblacensis cœnobii, vir in omni scientia litterarum incomparabilis ingenii, descriptor præcedentium, in hoc libro temporum III. Non. Octobris obiit; qui etiam librum Illustrium virorum, & multa utilia doctrinæ suæ & librorum monumenta nobis reliquit.

Sigebertus Gemblacensis monachus, descriptor præcedentium in hoc libro temporum, obiit, cui nos illa, quæ sequuntur, fideli narratione subjecimus.

|7|4| WAldrico Laudunensi, à suæ urbis civibus nequiter |13|3| perempto, Hugo, Aurelianensis ecclesiæ decanus, substituitur.

(a) MIRÆUS: Ex MS. Lipsi.

(b) MIRÆUS: Ex MSS. Aquic. & Ortel.

(c) Vide supra *ad a. 1011.*

(d) Illa olim regia, Belgicæ secundæ, de qua *JO. MABILLONIUS de Re diplom. lib. IV. n. 30. p. 258. HADR. VALESIUS not. Galliarum voce Carisiacus.* Hodie dicitur *Quiercy* sive *Chierſi*, vicus Picardiæ.

(e) MIRÆUS: Ita MS. codex Gemblacensis distinguit. Ceteri MSS. referunt ista omnia ad annum sequentem.

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni domini.*

tur. Quo poſt 7 menſes mortuo, vir illuſtris, Bartholomæus, ad epiſcopatum Laudunciæ *(a)* civitatis provehitur. Cujus induſtria & epiſcopalis eccleſia, quæ incenſa fuerat, in brevi reparata, iterum conſecratur, & civitas à provinciæ deſolatione ſublevata, in multis locis, in quibus antea nunquam fuerat religionis fervor, & Dei cultus fundatur, & inde in multas ac remotas etiam transmarinas regiones propagatur.

Incipit ordo Ciſtercienſis.

BErnardus, juvenis egregius, ſcientia, moribus, & genere clarus vir, poſtmodum magnæ virtutis exemplar futurus, Caſtellione, caſtro Burgundiæ, oriundus, cum germanis fratribus, & aliis comitibus multis, Ciſtercii habitu religionis induitur, & miro religioſitatis fervore converſatur.

In pago Bracatenſi, *(b)* circa Tornacum, nix tanta cecidit nono calendas Maji, ut etiam ſylvas fregerit.

Balduinus, rex Hieruſalem, cum Rogero, comite Antiochiæ, contra Turcos vadit. Sed Rogero cum exercitu ſuo juxta quendam fluvium reſidente, rex cum ſuis proceſſit, ut adventum Turcarum exploraret. Turcæ verò montem quendam occupantes, inſidias per quatuor loca collocaverant, ſingulis inſidiis quatuor millibus equitum deputatis, à quibus rex inſperato undique interceptus, mille quingentis ſuorum interfectis, miſerabili fuga eſt liberatus. Aſcalonitæ, cognoſcentes abeſſe regem Balduinum, cum gravi multitudine Hieruſalem aſſiliunt, ſed non prævalentes, inefficaces redeunt. Turci cœnobium in monte Thabor ſitum funditus evertunt, monachos interficiunt, & omnia ſibi diripiunt.

Rex Hieruſalem, Balduinus, uxorem duxit relictam Rogeri, ducis Siciliæ. 616

Apud Ravennam & Parmam, civitates Italiæ, in agris & intra mœnia, ſanguis pluit Junio menſe.

| 8 | 5 | In civitate Belvacenſi, à canonicæ ſedis apoſtolicæ le- | 14 | 4 | 1114
gato, concilium celebratur. Hic eſt Cono, unus ex illis religioſis, qui eremiticam vitam apud truncum Berenger primò duxerunt, & Arroaſiani *(c)* ordinis authores extiterunt, qui ordo usque hodie floret & creſcit.

Henricus imperator, cum magna optimatum ſuorum, & totius regni gloria, Natalem Domini celebrat Moguntiæ, ibique uxorem ducit Matildam, filiam regis Anglorum. Poſt Ivonem, qui vita atque doctrina ſua Cartonenſem *(d)* eccleſiam illuſtravit, quique inter cætera opera ſua illud volumen, quod decreta Ivonis dicunt, utiliter compilavit; Gaufridus, vitæ merito ac prudentia venerabilis, Carnotenſem eccleſiam rexit. In Remenſi quoque metropoli, poſt Manaſſem illuſtrem virum,

(a) Vide ſupra *ad a. 988.*

(b) Vide ſupra *ad a. 1059.*

(c) Canonicorum Regularium Congregatio ab Heldemaro, Conone Presbytero, & Rogero laico circiter annum MXC fuit inſtituta. Initium iſta cœpit Araoſiæ, altero lapide ab Apalma, Arteſiæ oppido. Hodie dicitur *Aruaiſt.* De eadem agunt *JAC. BOLLANDUS, in encomio B. Heldemari ad diem XIII. Januarii. JACOBUS a VITRIACO Hiſt. Occident. cap. XXIII. ANT. PAGI Crit. Anti-Baroniana a. 1097. n. XIX.* De ipſo vero Concilio agitur in Tomo X. Conciliorum *LABBEI pag. 797.*

(d) Potius *Carnotenſem.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hierosolymorum.*

exturbato invasore Gervasio, Radulphus successit, qui Viridis cognomen habuit.

1115 |9|6| Lambertus bonæ memoriæ, Attrebatensis episcopus, |15|5| obiit. A tempore sancti Vedasti, usque ad istum, Attrebatensis ecclesia proprio viduata præsule, Cameracensi episcopo erat subjecta. Robertus succedit in episcopatu Lamberto. Clarevallis fundatur. Idibus Novembris, in suburbio Antiochiæ, noctu terra dehiscens, tres molas & adjacentes domos cum habitatoribus absorbuit.

1116 |10|7| Hoc tempore Nobertus, *(a)* loci & ordinis Præmon-|16|6| stratensis fundator, de partibus Lotharingiæ oriundus, genere, divitiis, atque facundia, ipsis etiam summis principibus familiaris atque notissimus, divino fervore succensus, postposita seculi pompa, repentè ad votum suum diaconus & presbyter simul ordinatus, paupertatis Christi tunica induitur, & verbo prædicationis ferventissimè instans, bajulans sibi crucem, nudum nudus Christum sequitur: quorundam etiam religiosorum moribus exploratis, arctioris viæ propositum, & tunc temporis inauditam districtionem arripit, & per aliquantum temporis nudis incedens pedibus, etiam brumali rigore, verbum Dei spargens, multos ab errore convertit.

1117 |11|8| Anshelmus, Laudunicæ civitatis magister nomina-|17|7| tissimus, literarum scientia clarus, vir morum honestate & consilii maturitate venerabilis, obiit, qui utili studio, inter cætera opera, in Psalterium glossas marginales atque interliniares ordinavit.

1118 |12|9| Mense Januario, tertio nonas ipsius, feria quarta, in |18|8| aliquibus locis, sed non usquequoque terræmotus accidit, aliàs clementior, aliàs validior, adeò, ut quarundam urbium partes cum ecclesiis subruisse dicantur.

Mosa etiam fluvius juxta abbatiam, quæ dicitur Sustula, *(b)* quasi pendens in aëre, fundum suum visus est deseruisse. Hoc ergo anno Leodium civitas multis plagis attrita est: mense enim Majo, quinto nonas ejusdem, dum in majori ecclesia vesperas celebrant, subitò tonitru cum terræmotu omnes ad terram stravit, & fulmen à læva templi ingressum non modicas crustas de muro hac illac disjecit, deinde turrim ingrediens, multas trabium partes diffidit. Subsecutus fœtor intolerabilis, adeò, ut multo aromatum odore vix potuerit expelli.

Item Junio mense, 7 idus ipsius mensis, circa horam nonam, nubes pluviæ, subitò rupta à monte, qui dicitur Roberti, subjectam sibi partem civitatis penitus oppressam pessundedit, adeò, ut multas domos dirueret, & immensam annonam perderet, & matrem, duos infantes altrinsecus in brachiis amplexam, necaret, & alios octo homines diversis in locis opprimeret. Pulsantibus vesperis sabbato quidem, dum caput lavat puero manus, rubent sanguine fluido.

617 A. calendis etiam Julii, circa horam sextam, turbo nimis vehemens & obscurus civitatem operuit, & nubes ex abrupto scissa ita omne tectum majoris ecclesiæ devicit, ut & imbribus pateret, & totum pavimentum perfunderet. Ilicò à parte Aquilonis fulmen ingrediens, quendam clericum retro altare sanctorum Cosmæ & Damiani, in pulpito legentem, & alterum ante crucifixum orantem, tertium de scriptorio ecclesiæ proxi-

(a) Potius *Norbertus*.
(b) Videtur *Sueſtra* intelligi, Abbatia in pago Mosano sita, de qua *VALESIUS voce Sueſtra*.

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Domini.*

proximo egredientem, in ipſo eccleſiæ ingreſſu extinxit. Ante fores quoque eccleſiæ quendam laicum extinxit. Sexto idus Julii, ab hora tertia usque nonam, quatuor turbines à quatuor plagis cœli urbem circulaverunt, ventus etiam magna vi intonuit, in urbem multo imbre alluit.

Tertio nonas Auguſti, primo noctis conticinio, quaque terrarum cùm tonitrua audirentur, & fulgura ſæpius micarent, in urbe Leodio, amplius ipſe turbo deſævit, ita, ut homines è ſtratis exilientes, eccleſias triſti cœtu complerent, & tota nocte ſupplicationibus intenderent. Summo verò auroræ diluculo, à parte Orientis, ignis cum ingenti flamma circulavit tantus, ut omnes divinitus cremari extimuerint. Poſt hoc magnus turbo, erumpens ab Occidente, ipſum ignem viſus eſt aliquantulum obſcuraſſe, iterum autem, quaſi victor, ignis cum flamma recaluit, & iterum turbine revertente, paululum delituit. Tertio etiam ipſe ignis recaluit, & tertio nihilominus turbine victus cecidit. Hoc ſpectaculum à ſummo manè usque ad horam tertiam vehementer terruit.

Monſtrum quoddam Nammuti *(a)* natum eſt, cui par nunquam vel rarò viſum eſt, videlicet biceps infantulus. Qui hoc vidit, teſtis eſt populus. Hic tam ſexu duplex, quàm cæteris ſimplex erat compage corporis. Tertio idus Decembris, ad mediam noctem lucentibus ſtellis, cœlo ſereno, 14 luna eclipſim paſſa eſt, & contracto orbe multis coloribus, ſed maximè ſanguineo, penè integra hora ſuffuſa eſt. Tertiodecimo calendas Januarii, prima hora noctis, igneæ acies à Septentrione in Orientem in cœlo apparuerunt, deinde per totum cœlum ſparſæ, plurima noctis parte, videntibus miraculo & ſtupori fuerunt.

Paſchalis papa moritur, ſuccedit Joannes, Romanæ eccleſiæ cancellarius, & appellatur Gelaſius: at imperator, quia electioni non interfuerat, Hiſpanum quendam, nomine Burdinum, ei ſuperordinavit.

Balduinus, ſecundus rex Hieruſalem, moritur, frater Godefridi, ducis Lotharingiorum, & primi regis Hieroſolymitarum, qui Godefridus princeps nobiliſſimus, cùm in regem conſtitutus fuiſſet, nunquam tamen in ea civitate, in qua Dominus ſpinis coronatus eſt, diadema portare conſenſit. Fuerunt autem filii Euſtachii, comitis de Bolonia, ex Ida, ſorore Godefridi gibboſi, ducis Lotharingorum, quibus de medio factis, tertius regnat Balduinus, filius Hugonis, comitis de Reiteſta. *(b)*

Ventus vehementiſſimus, in vigilia Natalis Domini, per totam diem & noctem durat.

Gelaſius papa, indicto Remis concilio, transgrediens alpes, in Gallias venit, & per Burgundiam, & Gothiam, quæ provincia ſancti Ægidii *(c)* dicitur, agit ſynodales cauſas, ad quem vir Dei Nobertus, nudis ut

(a) Potius *Namurci*, vide ſupra *a. 1095.*

(b) *GUIL. TYRIUS lib. XII. cap. 1. Secundus Hieroſolymorum Rex ex Latinis fuit Balduinus de Burgo, qui cognominatus eſt Aculeus; vir religioſus, ac timens Deum, fide conſpicuus, in re militari exercitatus plurimum. Hic fuit natione Francus, de Epiſcopatu Remenſi, filius Hugonis, comitis de Reteſt, & Miliſendis præclaræ Comitiſſæ.* Ejus mortem vide infra *a. 1156.*

(c) *HADR. VALESIUS Not. Galliarum voce Volcæ Tectoſages*, ſic loquitur: *Succeſſere eis longo poſt intervallo Toloſæ Comites, nonnunquam Comites S. Ægidii nuncupati: qui totam Gothiam, & partem etiam Aquitaniæ, nimirum Albigenſes, Cadurcos, Aginnenſes, Rutenos etiam ac Petrocorios obtinuerunt.* Uberius hæc expoſuit ſingulari Tractatu *ALPHONSUS DELBENE*, Epiſcopus Albien-

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hierosolymorum.*

erat, incedens pedibus, acceſſit, eique animi ſui propoſitum pandens, licentiam & authoritatem ſeminandi ubique verbum Dei ab eo accepit.

Henricus imperator ab Italia in Lotharingiam repatriat, & ſecundum illud, Qui à multis timetur, neceſſe eſt ut multos timeat, conjuratos in ſe regni principes modò minis, modò blanditiis, modò vi, modò ſatisfactione ad pacem invitat.

1119 | 13 | 10 | Gelaſius papa Cluniaci moritur & ſepelitur. | 19 | 9 |

Guido, Viennenſis archiepiſcopus, Stephani, Burgundionum comitis germanus, in papam eligitur, & Calixtus vocari deſignatus, Cluniaci benedicitur. Concilium quoque, à prædeceſſore ſuo indictum Remis, ab eo mediante, Octobri menſe celebratur.

618 Balduinus, Flandriarum comes, Calixti papæ de ſorore Clementia nepos, Gwillelmum, filium Roberti, Normannorum comitis, à fratre ſuo Henrico, Anglorum rege, captivati, Normanniæ potenter reſiſtere volens, poſt occupatam magnam ejusdem Normanniæ partem, in capite vulneratus obiit, ſicque deficiente naturali prole, Carolus, Roberti ex ſorore nepos, conſobrinus Balduini defuncti, & Canuti, Danorum regis filius, Comes ſubſtituitur.

1120 | 14 | 11 | Dum pro reconciliatione regni & ſacerdotii, lega- | 20 | 10 | tio nunc à rege ad papam vadit, nunc à papa ad regem redit, lux pacis inter eos turbatur, & imperator cum ſibi faventibus excommunicatur.

Vir Dei Nobertus, à papa Calixto, Bartholomæo Laudunenſi epiſcopo ſpecialiter commendatus, cùm ei eccleſia beati Martini à prædicto epiſcopo offerretur, tum propter urbis viciniam, tum quia ejusdem eccleſiæ clerici propoſiti, & vitæ ejus auſteritatem horrebant, eam reliquit, & ab epiſcopo, diverſis ejusdem provinciæ locis religioni congruentibus, ſibi oſtenſis, tandem divinitus, in loco Præmonſtrati, reſedit, ibique ſolitarius religioſam vitam agere cœpit, & tempore Quadrageſimæ, ad colligendos ſocios, ſolus egreſſus, ante Paſcha, cum tredecim ſociis rediit, & cum his in præmonſtrato loco ſecundum canonicæ inſtitutionis normam, ad tenorem regulæ beati Auguſtini, Deo militare cœpit. Ordo Præmonſtratenſis incipit. *(a)*

1121 | 15 | 12 | Papa Calixtus, Romam proficiſcens, ab omni ſe- | 21 | 11 | natu & populari turba glorioſè ſuſcipitur, & in ſede apoſtolica confirmatur.

Burdinus, pſeudopapa Sutrii poſitus, dum peregrinos Romam euntes vel redeuntes deprædatur, tandem ut viliſſimus apoſtata capitur, & in monachum tondetur. Major eccleſia epiſcopi Monaſterienſis, eo quòd ipſum repudiaſſet, ab ipſo epiſcopo & duce Saxoniæ, cum tota civitate exuritur. Mortuo Lamberto, Noviomenſi epiſcopo, Simon, Ludovici, regis Francorum patruelis, ſucceſſit in ejus loco. In Præmonſtratenſi eccleſia, cuidam fratri altius de ineffabili trinitate (quæ Deus eſt) cogitanti, in matutinis dæmon aſtitit, & ei tria geſtans capita apparuit, trinitatem ſe eſſe conteſtans, & ob fidei ſuæ meritum trinitatis viſione cum dignum eſſe affirmans. Sed frater, inimici dolum agnoſcens, convitiando eum recedere à ſe compulit.

1122 | 16 | 13 | Terræ motus in ſecunda hebdomada Adventus | 22 | 12 | Domini,

ſis, *degente & familia Marchionum Gothiæ, qui poſtea Comites S. Ægidii & Tholoſates dicti ſunt. Lugduni 1607. 8.*

(a) Compara *AUB. MIRÆI Chronicon Ordinis Præmonſtratenſis p. 14.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Anglorum.* | | *Hieroſolymorum.* | *Anni domini.*

Domini, ſabbato, hora tertia, aliàs clementior, aliàs inclementior accidit.

Noberto apud Ningellam *(a)* verbum Dei prædicante, & puellam dæmoniacam coràm adductam exorcizante, dæmon irridens cantica canticorum à principio usque ad finem per os puellæ edidit, & ad verbum in Romana, deinde in Teutonica lingua interpretatus eſt. Sed Dei ſervo arctius inſiſtente, tandem egreſſus eſt.

| 17 | 14 | Optimates regni cum epiſcopis Henricum impe- | 23 | 13 | ratorem convenientes, Deo ſibi propitio, id elegerunt ſaluberrimo conſultu, ut inter ipſum & apoſtolicum controverſia de inveſtituris eccleſiarum tandem finiretur. Legantur inde Romam, ex parte imperatoris Bruno, Spirenſis epiſcopus, & Arnulphus, abbas Fuldenſis, interim Henricus imperator Paſcha Domini Aquisgrani celebrat, deinde Leodium contendit. Hic querela apud eum facta de inſolentia cujusdam Gothini, caſtrum ejus, quod mons Falconis *(b)* dicitur, annitente ſibi Godefrido duce, obſidet, capit, incendit & deſtruit. 1123

Eccleſia Haunonienſis, cum omnibus appendiciis ſuis, ſeditione advocati ſui cum tota villa arſit, ſalvo tamen theſauro & bibliotheca.

Turonis etiam ſeditione orta inter clericos & laicos, eccleſia ſancti Martini penitus arſit.

Donnus papa, viſa & recepta legatione imperatoris, pertæſus & ipſe valde diſſonantiæ inter eos diutinæ, libenter aſſentit. Et tam conſultu totius Romani ſenatus, quàm etiam epiſcoporum Italicorum mittuntur, ex latere apoſtolici unus epiſcopus, & duo cardinales, ad ordinandam rem tanti negotii. Menſe Septembri, in Nativitate beatæ Mariæ, Henricus imperator cum epiſcopis & optimatibus regni venit Wormatiam, ubi occurrerunt ei legati ſedis apoſtolicæ. Diu (ut fit in tantorum negotiorum conſeſſu) eventilata ratione, tandem ratione, tandem gratia antiquæ charitatis, reintegratur inter imperatorem & apoſtolicum Dei ordinatio. 619

Concilium Romæ celebratur, pax inter regnum & ſacerdotium reformatur, & jus inveſtiturarum epiſcopalium ab imperatore exfeſtucatur.

Noberto ad quærendas ſanctorum reliquias Coloniam veniente, & ſuis indicto jejunio, orationibus inſtante, una de numero undecim millium virginum nomen ſuum & locum, ubi jacebat, ſpecialiter deſignans, in craſtino ſolenniter levata, & cum aliis ſanctorum reliquiis ad locum Præmonſtratum eſt ab eo translata. Sequenti verò die apud ſanctum Gereonem in oratione pernoctans, manè facto in medio eccleſiæ, ubi nullum apparebat ſepulturæ veſtigium, effodi præcepit, & corpus ſancti Gereonis integrum absque cerebro, honorificè & diligenter collocatum, invenit, ſicut & de ipſo legebatur, quòd pars capitis, & non totum caput abſciſum fuit, quod cum honore & reverentia à clero & populo elevatum eſt, & inde pars viro Dei donata eſt. Inde Præmonſtratum rediens, & quadraginta jam clericos cum multis laicis ſecum habens, profeſſionem eos facere ſecundum apoſtolicam inſtitutionem, & canonicam regulam beati Auguſtini docuit, & ad voluntariam paupertatem & promptam

(a) Sive Nivigellam, hodie *Nivelles* Brabantiæ oppidum. *MIRÆUS p. 19.*

(b) Gallis *Vauquemont*, Belgis *Valkenburg*, in regione Brabantiæ Transmoſanæ, Belgis Fœderatis parens, Comitatus titulo inſignis. *VALESIUS, voce Mons Falconis. MENSO ALTINGIUS Not. Germ. infer. p. alt. p. 186.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hieroſolymorum.*

ptam obedientiam, cæteraque militiæ ſpiritualis inſtrumenta, eosdem diligenter inſtituit. Cui non multo pòſt quidam comes de Weſtphalia, Godefridus, cum uxore ſua converſionis gratia ſe contulit, & tria loca in allodio ſuo, caſtrum videlicet & Campembergenſem *(a)* locum, Cloſtatenſem, Warlarenſem, divino cultui per eum mancipavit. Cujus exemplo compunctus comes Theobaldus, homini Dei ſe familiariſſimum fecit, & ejus monitis atque conſilio multa poſtmodum erga pauperes, vel quoslibet religioſos, liberalitate atque munificentia uti cœpit.

1124 | 18 | 15 | Obiit bonæ memoriæ papa Calixtus, cui ſuccedit | 24 | 14 | Lambertus, qui & Honorius, Oſtienſis epiſcopus, ad quem proficiſcens pater Nobertus, & ab eo honorificè ſuſceptus, & quæ flagitabat, dignè conſecutus, Parthenopolis ſe futurum epiſcopum divinitus agnovit: & rediens, cùm in die Paſchæ apud Herbipolim in populi frequentia Miſſam celebraret, cæca mulier, ipſo poſt ſumpta myſteria in oculis ejus ſufflante, viſum recepit. Unde quidam divites compuncti, ſe & ſua Deo reddiderunt, & eccleſiam ibidem ædificantes, divino cultui per manum prædicti patris eam mancipaverunt. Inde Præmonſtratum rediens, in eccleſia beati Martini, quæ ſita eſt in ſuburbio Lauduni, quendam de ſuis, dominum videlicet Gualterum, abbatem primum conſecrari fecit, cujus induſtria, Deo cooperante, eadem eccleſia, tam in temporalibus quàm in ſpiritualibus, in tantum eſt in brevi multiplicata, ut famam bonæ opinionis, & propagines ſanctæ plantationis, in exteras ac longinquas jam extenderit regiones, videlicet in Nerviam, *(b)* in Flandriam, in Angliam, in Waſconiam, in Gothiam, in Hiſpaniam, in Burgundiam, quas omnes provincias per eandem domum bono jam videmus odore reſperſas. In Vivarienſi etiam eccleſia de fratribus ſuis abbatem tunc ordinari fecit, ubi cùm ad introitum fratrum malignus ſpiritus hominem quendam invaſiſſet, & eum per biduum vexaſſet, per virum Dei expulſo dæmone curatus eſt.

In caſtro nihilominus Antverpienſem eccleſiam ordinandam hac de cauſa ſuſcepit. Oppidani caſtri illius, à quodam hæretico Tandemo

620 ſeducti, paulatim à fide & bonis moribus deſciverant, quia idem hæreticus nimiæ ſubtilitatis, cùm tamen eſſet laicus, ſed multis etiam diſertis clericis in ſermone acutior, ſacri ordinis miniſtros & epiſcopalem ac ſacerdotalem gradum nihil eſſe dicebat, corporis & ſanguinis Chriſti perceptionem ſumentibus ad ſalutem prodeſſe negabat, & in pretioſo apparatu & veſtibus deauratis incedens, triplici funiculo crinibus intortis, verbis perſuaſibilibus & conviviorum apparatibus ſuos, qui eum circiter tria millia armati ſequebantur, illiciebat, & per eos in reſiſtentes ſibi cædibus ſæviebat, credebant ei, & reverebantur eum, in tantum, ut aquam, in qua corpus laviſſet, biberent, & pro reliquiis aſportarent, cùm tamen tantæ incontinentiæ & impuritatis eſſet, ut filias in matrum præſentia, ſponſasque maritis intuentibus, corrumperet, & hoc opus ſpirituale eſſe aſſerebat, qui tandem poſt multos errores, & multas cædes dum navigaret, à quodam presbytero percuſſus in cerebro, occubuit. Sed nec poſt ejus mortem error ipſius tam facilè extirpari potuit, propter quòd à cle-

(a) *Kappenberg*, dominium olim erat Weſtphaliæ, in ditione Monaſterienſi, de quo *HERM. HAMELMANN de Familiis emortuis p. 688.* Diploma Henrici V. ſuper hac dotatione, exhibet *NIC. SCHATENIUS Ann. Paderborn. lib. VII. p. 702.* Vide infra *ANSELMUM GEMBLACENSEM ad a. 1123.*

(b) Ditio Cameracenſis, de qua *CELLARIUS Not. Orb. ant. lib. II. cap. III. p. 364.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Anglorum.* | | *Hieroſolymorum.* | *Anni domini.*

à clericis loci illius, eccleſia cum aliquantis reditibus, per manum epiſcopi Norberto ordinanda datur, ſperantibus, quòd per ejus ſalutarem doctrinam hæreſis illa de medio tolleretur; quod & factum eſt, ſiquidem ipſo prædicante, compuncti viri & mulieres, corpus Dominicum, quod in ciſtis & foraminibus per decem annos & amplius repoſuerant, attulerunt, & per ejus doctrinam paulatim ad ſanctam fidem reſipuerunt. Radulpho, Remorum archiepiſcopo obeunte, Ramaldus ſuccedit in præſulatu Remenſis eccleſiæ.

Venetiani navali exercitu Aſcalonem obſidentes, accepta ab Aſcalonitis pecuniæ taxatione, recedunt, & Tyrum aliquandiu obſeſſam in deditionem accipiunt.

Henricus imperator, congregata exercitus infinita multitudine, fines regni Francorum irrumpere diſponit. Sed Ludovico, Francorum rege, cum infinito nihilominus exercitu in occurſum ejus properante, conſilio principum & epiſcoporum, ab inutili propoſito deſiſtit, & hoc factum eſt menſe Auguſto.

Henricus imperator Montionem *(a)* caſtrum capit, & Ramaldum, ejus comitem, ſecum captum adducit.

Balduinus, rex Hieroſolymorum, à Sarracenis prævenitus capitur. Qua de re mente excedentes, undique verſum evocati ad 40 millia conglomerantur, ut Chriſtianos à finibus ſuis exterminent, & apud Aſcalon impedimenta ſua commendent. Chriſtiani verò in arcto poſiti, nihil ſpei niſi in Deum habentes, exemplo Ninivitarum utrique ſexui jejunium indicunt. Pueris etiam, lactentibus infantibus, univerſo quoque pecori, pabula negantur; dies pugnæ indicitur. Procedunt Chriſtiani cum militibus & peditibus, vix ad tria millia æſtimati: principes gradiuntur in fronte, ſcilicet patriarcha vexillo offerens crucem Chriſti, abbas olim Cluniacenſis Pontius, præferens lanceam transfixam in latere Chriſti, epiſcopus Bethlehemites, ferens in pixide lac ſanctæ Mariæ virginis. Sarraceni verò quaquaverſum effuſi ex omni latere in orbem circumcingunt Chriſtianos, ne quis poſſit evadere. Dum ita in promptu hærent Chriſtiani, vident Deo ſibi auſpice ſplendorem ſciſſo aëre ſuper paganos ſubitò cecidiſſe, ſed non proſperum, ſed ſatis nocivum, quamvis hunc ipſi Sarraceni non viderint. Illico enim omni virium robore enervati, paſſim fugientes cæduntur, non ſolùm à viris, ſed etiam à pueris & à fœminis, perierunt in bello ſeptem millia, ſubmerſi ſunt in aquis quinque millia, omnes verò Chriſtiani incolumes reverſi, ſummum & dulce ὑπνίκιον reboant Deo in excelſis.

| 19 | 16 | Hyems ſolito acerbior, & aggeſtu nivis ſæpius | 25 | 15 | decidentis nimis horrida & importuna. Multi enim pauperum infantes & mulieres, nimietate frigoris defecerunt. In multis vivariis piſces abſorpti ſub glacie perierunt, glacies enim adeò ſpiſſa erat & valida, ut vehicula onuſta ſuper eam ducerentur, & quaſi ſuper ſolum equitaretur. In Brachbanto anguillæ innumerabiles, propter glaciem à paludibus exeuntes (quod dictu mirum eſt) in fœnilibus fugientes latuerunt, ſed ibi etiam præ nimietate frigoris deficientes, computruerunt. Mortalitas quoque animalium maxima fuit. Hyemi ſucceſſit intemperies aëris, nunc nive, nunc pluvia, nunc gelu, alternatim ſatis noxia usque in me- | 1125

621

(a) Montio, Lotharingiæ caſtrum, poſtea *Mouſſon*, vel à ponte vicino, *Pont à Mouſſon* dictum, *VALESIUS voce Montio.* Licet *OTTO FRISINGENSIS Chron. lib. VII. cap. XV.* Henricum Imp. Reginaldum Comitem in caſtro Barri obſidione cinxiſſe, atque ad deditionem compuliſſe tradat.

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hierosolymorum.*

medio Martio. Postea diutino frigore & pluvia aëris inconstantia vix tandem arbores floruerunt Majo mense, vix tandem gratia herbarum & graminum reviguit nitore, imber verò singulis mensibus assiduè deciduus, sata agrorum penè absorpsit, nam siligo & avenæ proventum suum satis sunt ementitæ.

Multi quoque sacro igne aduruntur.

Tyrus Hebræa lingua Sor dicta, urbs Phœnicis maxima & antiqua, in corde maris sita, Sidoniorum colonia, negotiatio maris, emporium totius orbis, vaticinatione Prophetarum celebrata, & carminibus poetarum inclyta, olim quidem insula, sed à Nabuchodonosor, vel ab Alexandro propter expugnationem multis in brevi freto aggeribus comportatis, terra continens facta, pridem à Nabuchodonosor expugnata, & partim captivata, & postea ab Alexandro penitus destructa usque ad solum, & dirupta, sed juxta prophetas post 70 annos reædificata, & in antiquum statum restituta, nostris modò temporibus in fine mundi à Christianis terra marique obsessa capitur, & Christi imperio subjugatur.

Fames permaxima grassatur in Gallia, in qua Caroli, inclyti marchionis Flandriæ, liberalis enituit munificentia, qui innumerabilibus diversis in locis pauperibus quotidiana ministrabat victus stipendia.

1126 | 20 | 17 | Hyems asperrima, sex hebdomad. continua & val- | 26 | 16 | de noxia.

Fames valida, ubique magna multitudine utriusque sexus pereunte.

In Hasbania *(a)* ignobilis mulierecula monstrum bis gemini corporis est enixa, aversis vultibus & corporibus sibi cohærens, antè quidem effigies hominis integro corporis membrorumque ordine distincta, retro verò facies canis similiter corporis & membrorum proprietate integra.

In Brachbantho, villa Nerisca, alia mulier enixa est quatuor masculos uno partu.

In Gemblacensi parochia, dum paterfamilias Dominica die mixturam segetum præ penuria famis moleret in usus familiæ, subitò justa Dei indignatione arsit farina cum putoris nigredine, ad exemplum posteris, ne quis præsumat simile.

Ecclesia sancti Dionysii, sita in Brochorensi sylva, 7 calendas Maji, primo noctis crepusculo cum omnibus appendiciis, & tota villa penitus arsit, salvo tamen thesauro & armario.

Henricus imperator Leodii Pascha Domini celebrat, inde Aquis contendens, morbo dracunculi, qui sibi erat nativus, molestari cœpit, propter quod & ibi aliquot dies remoratus est. Deinde quasi Pentecostem celebraturus, Ultrajectum venit, & tandem feria quinta in Pentecoste vitam cum regno amisit. Corpus ejus, ejectis intestinis, sale respersum, Spiram relatum est. De hoc autem imperatore quædam dicuntur, quæ fabulosa esse didicimus. Fertur namque, quòd se quasi mortuum finxerit, & occultè suorum præsentiam fugiens, peregrinationem aggressus fuerit, & ad ultimum monachus factus Cluniaci fuerit. Revera autem (ut dicitur) quidam erat valde similis eidem imperatori, & viribus corporis plurimùm valens, qui monachatum Cluniaci suscipiens, Henricum imperatorem se esse firmissimè asserebat.

Rex Hierusalem Balduinus, data redemptione, à Sarracenis dimittitur.

Mense

(a) Vide supra *ad a. 989.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hierosolymorum.* | *Anni domini.*

Menſe Auguſto legati apoſtolicæ ſedis, & archiepiſcopi cum epiſcopis & optimatibus imperii, ex condicto convenientes Moguntiæ, conſultant ſibi & toti Romano imperio de ſubſtituendo rege.

Lotharius, dux Saxonum, vir ſapiens & induſtrius, & eccleſiaſtico juri devotus, præpotens divitiis & victoriis, omnium aſſenſu eligitur. Hic menſe Septembri cum eisdem legatis & duobus archiepiſcopis, & octo epiſcopis & multis abbatibus, & cum eminentioribus aulæ regalis primatibus, Aquisgranum veniens, dominica die idus Septembris, à Friderico, archipræſule Colonienſi, in regem benedicitur & ungitur, omni clero & populo feſtivum ἐπινίκιον acclamantibus. *(a)* 622

| 1 | 18 | Hyems acerrima, vermibus etiam periculoſa. | 27 | 17 | 1127

Rex Lotharius, in Behemones vadens, quorundam ſuorum principum traditione, magnam ſtragem militum paſſus eſt, quingentis videlicet & quadraginta occiſis. In Syria hoc anno exercitus Dei bis congreſſus eſt Sarracenis: in primo prælio de paganis ceciderunt duo millia quingenti, de Chriſtianis ſolummodo 15. in ſecundo autem incruentam victoriam habuerunt Chriſtiani. Sed quamvis plurima pars eorum oppetierit, tamen auxilio Dei revigorati, absque numero hoſtes contriverunt & vicerunt.

Carolus, comes Flandrenſis, proditione quorundam optimatum ſuorum, quibus pro zelo juſtitiæ exoſus erat, Brugis in eccleſia ſancti Donatiani martyris orans, interfectus eſt, ſed horrenda animadverſione vindicatus eſt. Proditores enim cùm capti fuiſſent, aut exterminati exilio, aut percuſſi gladio, aut patibulo affixi, aut præcipitio eliſi, aut duello convicti, & rotis alligati, vix aliquo evadente, omnes perierunt.

Poſt mortem Liſiardi, epiſcopi Sueſſorum, fit epiſcopus Joslenus, vir magni conſilii.

Cameraci quoque poſt Burcardum Hermannus epiſcopatum tenuit; quo poſt triennium extruſo, Liethardus ei ſucceſſit, qui & ipſe poſt quatuor annos repudiatus Nicolaum ſucceſſorem habuit.

Parthenopolitanæ civitatis archiepiſcopo defuncto, cùm clerici & cives ejusdem urbis, coram imperatore Luithero, ad eligendum archiepiſcopum, apud Spiram conveniſſent; nutu domini Gerardi, Romanæ ſedis legati, qui poſtea factus eſt papa, & Luci Alberonis, Metenſis primicerii, qui poſtea factus eſt Treverorum archiepiſcopus, Norbertum, Præmonſtratæ eccleſiæ patrem, qui pro quibusdam cauſis eò fortè advenerat, in paſtorem eligunt, & regali proſequente convenientia ad ſacerdotium præfatæ urbis provehunt.

| 2 | 19 | Hoc anno multi de pago Sueſſonico ſacro igne ac- | 28 | 18 | 1128

cenſi, ad eccleſiam beatæ Dei genitricis Mariæ, in civitate Sueſſorum ſitam, convenerunt, ibique diebus paucis miſericordiam Dei & beatæ virginis ſuccurſum præſtolantes, (ſicut pleniùs refert libellus eorundem miraculorum) ſalutem ipſius meritis & precibus conſecuti ſunt, ita ut intra quindecim dies centum & tres nominatim ab hoc igne reſtinguerentur, & tres puellæ diſtortæ ſanitati redderentur. Facta ſunt ibi & deinceps & alia multa miracula, inter quæ duo fuerunt eminentiora: unum ſcilicet de naſo mulieris, & labio divinitus reformato: aliud de puero, in viſione ante Deum rapto, ubi dominam noſtram virginem Mariam ſe vidiſſe aſſeruit, pro populi ſalute ſupplicantem, & hoc reſpon-

(a) HIER. PETZ Script. Rerum Auſtriacarum Tom. I. p. 570. Narrationem inſeruit de electione Lotharii, Ducis Saxoniæ, in Imperatorem Romanorum.

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hierosolymorum.*

sponsum benignè à filio accepisse, *Mater tu es maris stella, fiat sicut vis.* Sed dum queritur beata virgo super domo sua, quæ vilis & abjecta erat, præ cæteris iterum à filio suo audivit, quòd trans mare & de trans Rhenum faceret pecuniam afferri, unde domus ædificaretur, & in oculis omnium respicientium illustris appareret, cujus visionis tam in claritate operis, quam in copia oblationum tot sunt testes hodie, quot videre volunt. Prædixit etiam idem puer paulo pòst se moriturum, & vix unum mensem supervixit. Sed mirum valde de hoc puero erat, quòd omnem historiam veterem rhythmicè depromebat, textum verò evangelii & actus Domini ita recensebat, ac si in libro legeret, & acta ab aliis pronunciaret, qui etiam cùm hoc clausis oculis diceret, laicis & illiteratis vix loqui dignabatur, quasi eorum ignorantiam pertæsus, qui tam profunda intus audierat.

623

Mortuo Balduino, rege Hierosolymorum, successit Fulco.

Lauduni in ecclesia sancti Joannis, consilio regis & principum, monialibus, quæ malè infames erant, ejectis, & monachis in earum locum substitutis, Drogo, religione & facundia venerabilis, à Bartholomæo episcopo primus abbas ordinatur, qui postmodum à papa Innocentio Romæ Ostiensis episcopus cardinalis consecratur.

1129 | 3 | 20 | Philippus puer, Ludovici, Francorum regis filius, Re- | 29 | 1 | mis in regem ungitur, die Paschæ 18 calendas Maji, patre præsente.

In Præmonstratensi ecclesia Norbertus archiepiscopus successorem sibi dominum Hugonem, qui ab initio paupertatis suæ socius fuerat, ordinari fecit abbatem, sed ad Antverpiensem atque Floressiensem ecclesiam, ad regimen fratrum nominatos patres destinavit.

In ecclesia quoque sanctæ Mariæ apud Magdeburch, expositis clericis secularibus, sui ordinis fratres collocavit.

Cœnobium Ursicampi fundatum est à nobilissimo præsule Noviomensi, domino Simone, qui Hugonis magni filius fuit. Frater autem Radulphi comitis, & regis Ludovici fratruelis, adducto conventu monachorum à Clarevalle, & domino Valeranno primo abbate ordinato, qui primus ex nobilioribus personis Clarevallem sua conversatione illustravit.

1130 | 4 | 21 | Honorio papa defuncto, factis partibus, Gregorius | 30 | 2 | & Petrus de Leone ad papatum eliguntur, & Gregorius Innocentii, Petrus Anacleti nomine alterantur. Sed Petro ob parentelæ suæ fortitudinem apud sanctum Petrum commorante, Innocentius Roma egressus in Gallias proficiscitur, & Gallicana sibi adhærente ecclesia, conciliis celebratis, primò Remis, secundò Pisis in papatu confirmatur, & Petrus ab omnibus Galliæ & Germaniæ episcopis anathematizatur.

Joannes piæ memoriæ, Morinorum episcopus, obiit, eique Millo, abbas sancti Judoci, ex ordine Præmonstratensi succedit.

Roberto quoque, Attrebatensi episcopo, defuncto, Aluisus abbas ordinatur episcopus in ejus loco.

Thomas de Marla, in suo proprio conductu, negotiatores dolo capiens, à rege Ludovico cum exercitu impetitur, & à Rodulpho, Viromandorum comite, in ultionem Henrici, fratris sui, vulneratus & captus, Lauduni moritur.

1131 | 5 | 22 | Philippus puer, nuper in regem unctus, dum in civi- | 31 | 3 | tate Parisiis equo vehitur, porcus equi pedibus se fortè submittens, equum

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Anglorum.* | | *Hieroſolymorum.* | *Anni domini.*

quum ſuper ipſum præcipitem dedit, & de ejus ſubita & miſeranda morte Francis luctum induxit tertio idus Octobris.

Eccleſia ſancti Medardi Sueſſionis ab Innocentio papa conſecratur.

Conſilio Remis habito, præſente Francorum rege Ludovico, filius ejus, Ludovicus, in regem conſecratur à papa Innocentio, octavo calendas Novembris.

Sub his temporibus, ordo canonicus Præmonſtratenſis, & monaſticus Ciſtercienſis, quaſi duæ olivæ in conſpectu Domini, pietatis lumen & devotionis pinguedinem mundo miniſtrabant, & quaſi vites fructiferæ regionis palmites circumquaque propagabant, & per omnes ferè Chriſtiani orbis terminos bonæ opinionis paulatim odore diffuſo, novas abbatias, ubi antea Dei cultus non fuerat, conſtruebant. Unde etiam in Syriam & Palæſtinam, de Præmonſtrato fratres miſſi, nonnullas abbatias ædificaverunt.

Eratque circa hæc tempora pulchra ac decora facies eccleſiæ, diverſorum ordinum ac profeſſionum circundata varietate, dum hinc Præmonſtratenſes, hinc Ciſtercienſes, inde Cluniacenſes monachi, tum & diverſi habitus & profeſſionis ſanctimoniales, & mulieres Deo devotæ, in continentia atque paupertate, ſub obedientiæ jugo regulariter viventes, fervore religionis invicem provocarent, & nova certatim diverſis in locis monaſteria fundarent. Cum his etiam monachi Carthuſienſes & ipſi paulatim pullulabant, qui præ cæteris continentes peſti avaritiæ, qua plurimos ſub religionis habitu laborare videmus, terminos poſuerunt, dum certum numerum hominum, animalium, poſſeſſionum, quem eis prætergredi nullo modo liceat, ſtatuerunt, & ipſi ſingulas ſingulis cellulas habentes, ac raro vel ob Dei cultum, vel ob mutuum in charitate ſolatium convenientes, perfectius mori mundo, & cæteris tanto diligentius, quanto ſecretius vivere Deo elegerunt. Adhæc etiam milites templi Hieroſolymitani, fratres quoque de hoſpitali ſub religioſo habitu continenter viventes, ubique ſe multiplicando diffundebant, & quæ poterant, vel de laboribus propriis, vel de fidelium eleemoſynis, ad opus Deo militantium, in infirmorum quorumque ac pauperum Hieroſolymam petebant, ſed præſules eccleſiarum ac principes ſeculi promptiſſimè annuebant, vel etiam ſponte offerebant terras, prata, nemora, & cætera, quæ monaſteriis ædificandis neceſſaria erant. 624

Eccleſia penè ſanctæ Mariæ in epiſcopatu, totaque penè civitas Noviomenſis incendio conflagravit, juſto (ut fertur) infortunio, quia ſummum pontificem, Innocentium, verbis irriſoriis multi illorum exhonoraverunt.

Clarevallis duo cœnobia una die produxit, ſcilicet Longipontum & Rievallem, & poſt paucos menſes Vacellas.

| 6 | 23 | Fara *(a)* caſtrum, à Ludovico, Francorum rege, obſi- | 32 | 4 | 1132
dione cingitur, à nonis Maji usque ad 7 idus Julii, nec tamen capitur. Tandem affinitatis confœderatione pacem inierunt. Julgelrannus quip-

(a) Diverſa equidem Gallorum oppida Fara nomine enumerat Valeſius, hoc tamen videtur Fara, Picardiæ caſtrum fuiſſe, *la Fere en Picardie*, de quo etiam *PIGANIOL* de la *FORCE Deſcript. de la France Tom. III. p. 75.* Hujus tamen expeditionis nullam plane mentionem facit *SUGERIUS.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hieroſolymorum.*

quippe, ejusdem caſtri dominus, neptem Radulphi comitis ex ſorore, accepit in conjugium.

Obiit vir ſanctus, Hugo, Gratianopolitanus epiſcopus, cujus religioſam admodum vitam conſcripſit Gigo, prior Carthuſiæ.

1133 | 7 | 24 | Eclipſis Solis facta eſt quarto nonas Auguſti, feria ſexta, hora ſexta. | 33 | 5 |

Luitherius imperator expeditionem in Italiam parat, & cum epiſcopis & archiepiſcopis, ac nominatiſſimo abbate Clarevallis Bernardo, papam Innocentium Romam deducens contra Petrum Leonis, qui monaſterium ſancti Petri munierat, eum in epiſcopo Lateranenſi à ſede pontificali potenter collocat, ipſum verò Luitherium Innocentius papa ibidem in imperatorem conſecrat.

1134 | 8 | 25 | Norbertus archiepiſcopus, vir potens in opere & ſermone, multorum monaſteriorum fundator, & ſanctæ religionis eximius propagator, Innocentii papæ catholici æquiſſimus fautor, Petri verò ſchiſmatici juſtiſſimus execrator, cum imperatore Luitherio, ab expeditione Italica regreſſus in civitatem ſuam, non multo pòſt infirmitate corripitur, & in ea per ſpatium quatuor menſium laborans, epiſcopatu ſapienter ac fideliter miniſtrato per annos octo, aſtantibus fratribus data benedictione, moritur. Cùm de ſepultura inter clericos majores eccleſiæ, & fratres ſanctæ Mariæ contentio fieret, res ad imperatorem delata eſt, & ejus præcepto in eccleſia ſanctæ Mariæ, cum filiis & fratribus, quos in Chriſto genuerat, & Chriſto ædificaverat, ſepultus eſt, cujus extitit in Chriſto dormitio octavo idus Julii. | 34 | 6 |

1135 | 9 | 26 | Monaſterium de Prato, *(a)* fundatum eſt ſub primo abbate Petro, prima plantatio, quam protulit pater Walerannus, ex propria domo. | 35 | 7 |

Henricus obiit, rex Angliæ, vir in regni ſui adminiſtratione ſingularis ſeveritatis atque cenſuræ, cui Stephanus, de ſorore nepos, in regnum ſuccedit, ſed magna parte regni mutilatus, non multo pòſt totam Normanniam amiſit. Filia enim regis Henrici, Matildis, quæ primò nupſerat Henrico imperatori, poſtmodum Giffrido, comiti Andegavenſi, ope regis Francorum Ludovici, Normanniæ ducatum occupat, & in ipſa Anglia magnas ei moleſtias atque calamitates ſuſcitat, quem etiam bello poſtmodum cepit, ſed pro comite Roberto, fratre ſuo, à regina Angliæ capto, eum relaxavit.

625

Ventus nimius quinto calendas Novembris fuit, qui turres & ædificia multa diruit.

1136 | 10 | 27 | Mare terminos ſuos egreſſum, inopinatè ſubmerſit cum habitatoribus ſuis partem Flandriarum. | 1 | 8 |

1137 | 11 | 28 | Siccitas tanta fuit in Francia, quantam nemo, qui tunc viveret, ſe vidiſſe, vel ab anteceſſoribus ſuis audiſſe teſtaretur, ita ut fontes & putei, quidam etiam fluvii ſiccarentur. | 2 | 9 |

Imperator Luitherus ſecundam facit expeditionem in Italiam.

Comes Pictavienſis, Wilhelmus, ad ſanctum Jacobum in Gallicia orationis cauſa proficiſcitur, & in ſexta feria paraſceve in eccleſia beati Jacobi moritur, & ante altare ſepelitur. Qui moriturus proceres ſuos, quos ſecum habebat, conteſtatur, ut filia ſua major, Alienordis, Ludovico juniori, Francorum regi, cum Aquitaniæ ducatu uxor traderetur, quam

(a) Pratum Monaſterium, ſ. Præmonſtratum, quod in diœceſi Laudunenſi condidit Norbertus. Vide *VALESIUM, voce Pratum Monſtratum.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Anglorum.* | | *Hierosolymorum.* | *Anni Domini.*

quam prædictus Ludovicus, apud Burdegalam, optimatibus regni præsentibus, jungit sibi nuptiis quam solennibus, cujus pater Ludovicus, intra eundem ferè mensem apud Parisios defunctus, in ecclesia sancti Dionysii, ante corpus ipsius est sepultus, calendis Augusti, 28 anno regni sui.

Luitherius imperator, post subactam Romanæ ecclesiæ infidelitatem, Apuliam rediens in patriam suam, moritur, & Conradus, qui ante ipsum imperium affectaverat, Henrici imperatoris de sorore nepos, ad regnum provehitur.

| 1 | 1 | Obiit Drogo, bonæ memoriæ Ostiensis episcopus, vir | 3 | 10 | religione ac sapientia clarus. 1138

Petrus Leonis, qui per schisma præsulatum Romanæ sedis contra Innocentium invaserat, & ecclesiæ Dei magno scandalo jam per octo annos fuerat, Dei judicio percussus obiit, & ab eo ordinatos degradari, nec ultra ad sacros ordines promoveri, Innocentius papa decrevit.

Hoc tempore venerabilis vitæ Alexander, primus abbas mortui maris, se & domum suam tradidit abbati Ursicampi.

His temporibus quidam pseudoimperator in partibus Alemanniæ surrexit, qui per aliquot annos apud Solotorum in reclusione vivens, egressus inde, imperatorem Henricum se esse mentiendo dixit. Et cùm multos seducendo sibi allexisset intrantium, ut pro eo etiam graves pugnæ & homicidia fierent, aliis eum recipientibus, aliis seductorem palàm profitentibus, tandem declarata ejus falsitate, Cluniaci in monachum attonsus est.

| 2 | 2 | Ramaldo, Remorum archiepiscopo defuncto, eccle- | 4 | 11 | sia Remensis per biennium ferè pontifice caruit, & tandem hoc anno Sanson, de clero ecclesiæ Cartonensis, Remensem præsulatum suscepit. 1139

Habitaculum servorum dei in loco, qui dicitur ad montem Dei, constructur.

Florebat hoc tempore Gallicana ecclesia per viros religione ac sapientia illustres, Milonem Morinensem episcopum, humilitatis virtute præcipuum, Aluisum Attrebatensem, liberalitate atque consilio & facundia clarum, Godefridum Lingonensem, Hugonem Antissiodorensem, Josseuum Suessionensem, Giffridum Carnotensem, Albericum Bituricensem archiepiscopum, scientia literarum atque consilii prudentia clarissimum.

Inter hos etiam alios multos tunc claros scientia viros Bernardus, abbas Clarevallensis, vir opinatissimæ religionis, eminentissimè clarebat, qui multorum miraculorum patrator, & verbi Dei ferventissimus prædicator, atque plurimorum monasteriorum fundator, animarum lucra maxima Deo adhibebat, adeò, ut magistri scholarum, cum magno clericorum comitatu, etiam de longinquis regionibus, ad ejus optabile magisterium confluentes, centenario vel ampliori novitiorum numero domum probationis implerent, & uno die Quadragesimæ monachi fierent. 626

| 3 | 3 | 5 | Senonis, petente rege Ludovico, episcoporum & abba- | 12 | tũ religiosorũ fit conventus, contra Petrum Abaelardũ, qui quadam prophana verborum vel sensuum novitate ecclesiam scandalizabat, qui ab eis interpellatus, cùm esset responsurus, de justitia veritus, audientiam apostolicæ sedis appellavit, & sic evadens, non multo pòst Cabilloni ad sanctum Marcellum obiit. 1140

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Siculorum.*	*Hieroſolymorum.*

Inter regem Ludovicum, & comitem Theodebaldum, ſimultatis germen pullulat, pro eo, quòd comes cum rege in Aquitanicam expeditionem proficiſci detrectat.

Cœnobium ſanctæ Mariæ de Frigido monte, à piæ memoriæ Valeranno, primo abbate Urſicampi, fundatum eſt, & ſub electo patre Manaſſe.

Hugo Pariſienſis, ſancti Victoris canonicus, religione & literarum ſcientia clarus, & in ſeptem liberalium artium peritia nulli ſui temporis ſecundus, obiit. Qui inter multa, quæ utiliter ſcripſit, etiam librum de Sacramentis, valde neceſſarium, duobus voluminibus comprehenſum edidit. In cujus libri volumine ſecundo quiddam mirabile intexuit de quodam peregrino, quem diabolus, in ſpecie ſancti Jacobi apparens, ad hoc ſeduxit, ut propria manu ſe interficeret. Cumque eum diabolus ſecum traheret, ſanctus Jacobus ſuperveniens, eripuit eum de manu illius, & multa ei oſtendens, ante judicium Dei ſtatuit, atque ut denuo vitæ redderetur, obtinuit. Petente etiam rege Ludovico, explanavit hierarchiam ſancti Dionyſii martyris, multis obſcuritatibus plenam.

1141 | 4 | 4 | 6 | Rogerus de Sicilia, poſt occupatum Calabriæ & Apuliæ | 13 | principatum, papam Innocentium bello capit, & facta cum eo qualicunque pace, ut ab eo in regem coronaretur, obtinuit. Sicque primus de Normannorum genere regis ſibi nomen uſurpavit, & poſtmodum etiam in Africa nonnullas civitates ſive provincias occupavit.

Caſtrum Bullonium, *(a)* quod Ramaldus comes injuſtè tenuerat, capitur ab epiſcopo Leodii.

Imperator Conſtantinopolitanus, Antiochia aliquandiu obſeſſa, pacem tandem cum principe fecit, & civitatem intravit. Sed venationi inſiſtens, dum arcum vehementiùs intendit, toxicata ſagitta à ſemetipſo vulneratus in ſiniſtra manu obiit, captis antè nonnullis Turcorum præſidiis, & poſt eum filius Emanuel imperium ſumpſit,

Orta diſſenſione inter papam Romanum, & Francorum regem Ludovicum, eccleſia Gallicana turbatur. Defuncto enim Alberico, Bituricenſi archiepiſcopo, miſſus eſt Petrus, à papa Innocentio eidem eccleſiæ paſtor conſecratus, ſed à rege Ludovico repudiatus, eo, quòd ſine ejus aſſenſu fuerit ordinatus, in civitatem minimè recipitur. Cujus partes, quia propter reverentiam ſeu voluntatem papæ, comes Theobaldus fovere videbatur, ſimultas, quæ ſopita putabatur, inter regem & ipſum cœpit repullulare.

1142 | 5 | 5 | 7 | Radulphus, Viromandorum comes, uxorem ſuam | 1 | 14 | dimittit, & ſororem reginæ Petronillam ducit, propter quod, inſtantia comitis Theobaldi, mittitur Romanæ ſedis Ivo legatus, qui & Radulphum comitem excommunicavit, & epiſcopos, Laudunenſem Bartholomæum, Noviomenſem Simonem, & Petrum Sylvanectenſem, qui divortium illud fecerant, ſuſpendit. 627

Obiit pater Valerannus, abbas Urſicampi, fundator duarum abbatiarum, excepta tertia, quam ſibi adoptavit in filiam.

1143 | 6 | 6 | 8 | Ludovicus rex Vitriacum, *(b)* caſtrum Comitis | 2 | 15 | Theo-

(a) Boullion, in Sylva Ardenna, olim Bublio, de quo *VALESIUS*, *BARTH. FIESEN Hiſt. Eccleſ. Leod. lib. X. p. 371.*

(b) Al. *Vitreium*, vulgo *Vitré* caſtrum, non procul a capite Vicinoniæ poſitum, in diœceſi Redonenſi, Britanniæ minoris, de quo *VALESIUS*, *voce Vitreium. PIGANIOL* de la *FORCE Tom. IV. pag. 550.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Siculorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni domini.*

Theobaldi, capit, ubi igne admoto, eccleſia incenſa, & in ea mille trecentæ animæ diverſi ſexus & ætatis ſunt igne conſumptæ, ſuper quo rex Ludovicus miſericordia motus, ploraſſe dicitur, & hac de cauſa peregrinationem Hieroſolymitanam aggreſſus à quibusdam æſtimatur. Caſtrum verò Odoni Campanienſi contulit, nepoti comitis Theobaldi, qui patrocinium ab ipſo ſibi ereptum per regem Ludovicum hac occaſione recuperare voluit.

Obiit papa Innocentius, cui ſuccedit Wido caſtellanus, Celeſtini nomine alteratus.

Obiit etiam Fulco, rex Hieroſolymorum. Qui, dum venationi inſiſtens leporem inſequitur, ex improviſo ſibi apparentem; equus, cui inſedebat, ſe ſuper eum præcipitem dedit, ipſumque vita & regno privavit, poſt quem filius ejus Balduinus cum matre regnat.

Pax reformatur inter papam, & regem Ludovicum.

Ventus vehemens 14 calendas Februarii, horribili impetu monaſteria domosque ſubruit, arbores annoſas terræ coæquans.

|7|7|9| Celeſtinus papa, quinque menſibus & dimidio papa-|3|1| tus functus officio, decedit, eique Lucius, ex Gerardo cancellario papa factus, ſuccedit. 1144

Mediante abbate Clarevallis, ſimultas, quæ inter regem Ludovicum, & Comitem Theobaldum incanduerat, ſopitur.

Inter regem Angliæ, & fautores Matildis, Henrici regis filiæ, varia ſorte confligitur, & regnum illud, quod præ ceteris aliquandiu quietum manſerat & opulentum, ferro, flamma, fame, miſerè decerpitur.

|8|8|10| Ediſſa, Meſopotamiæ civitas, in qua erant corpora|4|2| Apoſtolorum Thomæ & Thaddæi, & quæ idololatriæ ſordibus nunquam fuerat polluta, ex quo ad Chriſtianismum primitus eſt converſa, à Turcis obſeſſa capitur. Ubi epiſcopo civitatis decollato, & ſanctis locis prophanatis, & in eis multis nec dicendis abominationibus perpetratis, multa millia diverſi ſexus & ætatis trucidantur, diverſis modis cruciantur, captivi abducuntur, & ſervituti addicuntur, unde Chriſtianis metus & triſtitia, Chriſti nominis inimicis faſtus crevit & audacia. Et hæc quidem malorum initia. 1145

Lucius papa ſenatores Romanorum, contra eccleſiam erectos, in Capitolio obſidet, ſed inde per Jordanem Petri Leonis perturbatus, infirmitate correptus, infra annum pontificii ſui moritur, cui ſuccedit abbas ſancti Anaſtaſii Bernardus, Clarevallenſis, patris Bernardi in converſione filius, & papa vocatur Eugenius, contra quem Romani Jordanum patricium & ſenatores erigentes, eum ab urbe deturbant, qui transalpinando in Gallias venit.

|9|9|11| Rex Francorum Ludovicus, captæ à Turcis Meſo-|5|3| potamiæ zelo accenſus, literis etiam Eugenii papæ animatus, atque (ut alii putant) Vitriacenſis incendii conſcientia compunctus, apud Viceliacum *(a)* affixo ſibi crucis ſigno, cum principibus regni, & multitudine innumerabili transmarinam peregrinationem aggredi proponit. Interim abbas Clarevallis, à papa Eugenio per Gallias miſſus, ſua prædicatione animos fidelium ad aggrediendam viam Domini commonebat, cui etiam Dei gratia ad ſigna facienda comes efficax erat. 1146

Eccle-

(a) Monaſterium, in Epiſcopatu Auguſtodunenſi ſitum, vulgo *Vezelay*. *VALESIUS, voce Viceliacum.*

Digitized by Google

Annis domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Siculorum.*	*Hierosolymorum.*

Ecclesia Tornacensis, quæ per annos circiter 600 à tempore beati Medardi sub episcopo Noviomensi sine proprio fuerat sacerdote, hoc
628 anno proprium episcopum cœpit habere, Anshelmo, abbate sancti Vincentii Laudunensis, à papa Eugenio Romæ consecrato, & eidem civitati in episcopum destinato.

Fames permaxima grassatur in Gallia, in qua ecclesiarum Christi enituit liberalis munificentia, quæ in sustentationem pauperum multa expenderunt modiorum millia. Quo tempore in Lingonensi parochia apud Moriandum, *(a)* ubi pauperes innumeri quotidiana stipe alebantur, quidam homines occidisse, & eorum carnes coctas vendidisse deprehensus, à pauperibus patibulo est appensus.

Apud Nornicum *(b)* Angliæ civitatem, Judæi crucifixerunt puerum quendam Christianum, nomine Willelmum, quem etiam foras civitatem ab eis sepultum, divina lux (ut ferunt) super eum emicans, declaravit, sicque à fidelibus inventus, honorabiliter est in ecclesia positus.

1147 | 10 | 10 | 12 | Conrado, rege in Purificatione sanctæ Mariæ | 6 | 4 | Frankenefort constituto, abbas Clarevallensis tam regi quam cunctis ferè regni principibus crucis affixit signum, & socii peregrinationis multiplicantur super numerum.

Navalis Dei exercitus ex Anglia, Flandria, atque Lotharingia collectus, secundo idus Aprilis de Tredemunde, *(c)* portu Angliæ, cum ducentis ferè navibus profectus, 4 calendas Julii in vigilia apostolorum, Ulyssiponam applicuit, & eam post 4 mensium obsidionem, per multas cædes & multam maceration em, Dei virtute & sua industria cepit. Et cùm de ipsis tantum essent tredecim millia hostium, ducenta millia, & quingenti superantes ingressi, cum hymnis ecclesiam dedicantes, episcopum ibi & clericos ordinaverunt. Ad corpora ibi occisorum tres muti recuperaverunt loquendi usum.

Conradus rex, mense Majo, cum multitudine innumerabili & virtute incomparabili peregrinationem aggressus, transito prosperè Bosporo, dum ad expugnandum Iconium inconsultè divertit, consumptis terræ germinibus, & deficientibus victualibus, suis fame afflictis, redit, & prosequentibus eos Turcis, multa millia suorum amittit.

Rex Francorum Ludovicus, 3 calendas Junii in Pentecoste peregrinationem aggressus, cum infinitis & expeditis suorum millibus per Hungariam profectus, transito Bosporo, occursu Conradi regis excipitur, qui multis suorum ob inopiam repatriantibus, paucis comitantibus, à Francis benignè susceptus, & cum eis aliquandiu est profectus, sed ab imperatore Græcorum à Tyathira revocatus, navibus ejus Hierosolymam est evectus.

Eclipsis Solis fuit octavo calendas Novembris, die Dominica, ab hora secunda usque ad horam quintam.

1148 | 11 | 11 | 13 | Franci, per deserta Syriæ, dolo & astu Græco- | 7 | 5 | rum, & crebro assultu Turcorum, detrimenta maxima patiuntur, & fame nimia cruciati, quidam equorum & asinorum carnibus vescuntur. Sic cum multo labore & damno, multis fame pereuntibus, vix tandem Seleuciam venerunt, & inde Antiochiam, & Palæstinam navibus petierunt. Manuel

(a) *Mormentum* intelligi videtur, Lingonensis diœceseos Monasterium, de quo *VALESIUS voce Lingones.*
(b) Potius *Norvicum.* Vide *JO. BROMTONI Chron. p. 1043.* Vide infra *a. 1172.*
(c) Hodie *Dartmouth.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Siculorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni domini.*

Manuel, rex Græcorum, nuncios regis Siciliæ, quos ad eum pro exequendo pacis fœdere miſerat, detinuit mancipatos carcere, unde iratus Rogerus, miſſo navali exercitu, Corinthum ſpoliavit, cum quibusdam aliis civitatibus & caſtellis in Græcia, & infinitam ſumens diverſi generis paludamentorum & veſtis precioſæ ſubſtantiam, cum auri & argenti copia captivavit, & de Græcis nonnulla millia. Cepit etiam inſulam Curſolium, *(a)* & in ejus portu ædificavit forte præſidium. Citeriores Hiſpani capiunt Almariam, & ſequenti anno Tortoſam, inſignes civitates Sarracenorum.

Alviſus, Attrebatenſis epiſcopus, vir honeſtæ vitæ & ſcientia clarus, apud Philippolim obiit.

Simon quoque, glorioſus Noviomenſis pontifex, apud Seleuciam diem claudit, cui ſuccedit Balduinus Bolonienſis, abbas Caſtellionis. 629

A papa Eugenio, Remis 11 calendas Aprilis concilium celebratur, in quo hæreticus quidam, de Britannia adductus, damnatur, qui ſe prophetam vel magnum quemlibet, & nomini ſuo alludens (Eon enim dicebatur) eum, qui venturus eſt judicare vivos & mortuos, & ſeculum per ignem, ſe eſſe dicebat, & de ſuis quosdam quidem angelos, alios autem apoſtolos faciebat, & propriis angelorum ſeu apoſtolorum nominibus appellabat. Qui in concilio damnatus, ſub cuſtodia Remenſis archiepiſcopi non multo pòſt defunctus, vita pariter caruit & memoria.

Contra Gislebertum quoque, Pictavorum epiſcopum, qui cùm eſſet ſcholarum magiſter nominatiſſimus, multa quidem utilia ſcripſerat, ſed quodammodo nova ſubtilitate verborum, in ipſis ſuis ſcriptis ſcandalizabat eccleſiam, multa ſunt dicta & diſputata, unde & quædam, quæ defendere non præſumpſit vel non potuit, ab ipſo ſunt damnata.

Lauduni 4 non. Julii factis tonitruis in monaſterio ſancti Vincentii, monachis diurni officii curſum complentibus, duo ex eis ſubito fulminis ictu corruentes expiraverunt, alii quidem tacti vel territi convaluerunt. Fulmine etiam altaris linteum adurente, & ſacrarium penetrante, & de magna cruce partem quoque clauſtralis oſtii aſportante, tota domus repletur horrore.

In aliis etiam locis, hominibus ſeu hominum ædificiis vel animalibus fulmine pereuntibus, mala, quæ ſolito graviora Chriſtianis contingere ſunt ſignata, dicunt etiam Hieroſolymis in templo domini ſive in monte oliveti fulminaſſe, & ejus infortunii hoc præſagium fuiſſe.

In territorio Gebennenſi lupus quidam, corporis magnitudine & animi ferocitate aliis diſſimilis, homines devoravit, & plus quam 30 animas diverſi ſexus & ætatis vita privavit. In aliis etiam locis hoc anno lupi ſimiliter noſcuntur operati.

Hildefonſus, comes ſancti Ægidii, cum navali exercitu Palæſtinam applicuit, & cùm magnum quid facturus ſperaretur, reginæ (ut ajunt) dolo malè potionatus, apud Cæſaream Palæſtinæ moritur. Filius ejus adoleſcens quoddam caſtrum comitis Tripolitani, patruelis ſui, ingreditur, ſed dolo ejusdem cum ſorore à Turcis captivatur.

Obſeſſa per triduum Damaſco à Francis, Germanis, Hieroſolymitanis, captis jam muris exterioribus, qui hortos ambiebant, cùm in brevi civitas capienda putaretur, dolo (ut ajunt) principum Palæſtinorum obſidio removetur. Factaque diſceſſione, rex Francorum & imperator,

(a) Intelligitur Corcyra, hodie *Corfou*. Vide *MAR. SANUTUM lib. III. pag. VI. cap. XIX. THOM. FAZELLUM de rebus Siculis poſt. Dec. lib. VIII. c. III.*

| *Anni domini.* | *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Siculorum.* | *Hieroſolymorum.* |

iterum condicto die ad obſidendam Aſcalonem, cum ſuis Joppe conveniunt, ſed Hieroſolymitis minimè juxta condictum occurrentibus, imperator Conſtantinopolim navibus evehitur, rex, ſuis repatriantibus, cum paucis Hieroſolymis per annum moratur.

Rogerus, rex Siciliæ, exercitum navalem direxit ad fines Africæ, captaque inſigni civitate, quæ dicitur Africa Suilla, *(a)* Affax, Clipea, aliisque caſtris pluribus, archiepiſcopum Africæ, qui ſub ſervitute Romam venerat conſecrandus, ad ſedem ſuam remittit liberum. Sanctæ memoriæ Malachias, Hybernorum epiſcopus, & apoſtolicæ ſedis legatus, voluntate Dei finem vitæ ſortitus, apud Clarevallem (ſicut ipſe prælegerat & prædixerat) locum ſepulturæ accepit, cui ſucceſſit Chriſtianus, abbas Mellifontis, vir plurima ſanctitate præditus, qui ejusdem ſancti viri archidiaconus extiterat, & primus abbas de ordine Ciſtercienſi, in Hyberniam, ab abbate Clarevallis ſacræ memoriæ, Bernardo, fuerat deſtinatus.

1149 | 12 | 12 | 14 | Papa Eugenius in Italiam regreſſus, cum Roma- | 8 | 6 |
630 nis vario eventu confligit.

Conradus & Manuel imperatores, convenientes in Græcia, expeditionem parant contra Rogerum de Sicilia. Sed exercitibus profligatis, ob famem & aurarum intemperantiam, Conradus, tanquam rediturus, repatriavit in Alemanniam.

Henrici, Ludovici Francorum regis germanus, contempto mundi ſchemate, pro Chriſto in Clarevalle indutus monachali ſchemate, provehitur ad epiſcopatum civitatis Beluagicæ. *(b)*

Eclipſis Lunæ fuit undecimo calendas Aprilis circa horam nonam noctis, ſabbato ante ramos palmarum, & ventorum intemperies ſecuta eſt per quatuor continuos dies.

In quarta autem feria ventus maximus & nimia fuit pluviarum inundatio. Qua die in territorio Neomorum *(c)* juxta Gandavum, ſacerdos, miſſa celebrata, fulmine ictus occubuit, & in territorio Remenſi quidam clericus tempeſtate periit. Tonitrua, fulgura, grandines & tempeſtates hoc anno hominibus intulerunt incommoda.

Ludovicus, rex Francorum, à Palæſtina navigans, ut in patriam rediret, Græcorum naves incurrit. Cumque ab eis imperatori, Curfolium *(d)* obſidenti, præſentandus deducitur, Georgius, dux navium regis Siciliæ, eos aggreditur, ſiquidem vaſtatis & ſpoliatis Græcorum provinciis, usque ad ipſam urbem regiam Conſtantinopolim accedens, ſagittas aureas in palatium imperatoris fecerat, & incenſis ſuburbanis, de fructu hortorum regis violenter tulerat, unde rediens naves Græcorum incurrit, captum Ludovicum regem eripuit, ſed captos regis obtentu dimittit.

Interim Manuel, recepto in deditionem Curfolio, Siculorum naves per ſuos inſequitur, & captis nonnullis navibus, rex fuga liberatur, & à rege Rogero, nec non & papa Eugenio honorificè ſuſcipitur atque deducitur.

Raymundus, princeps Antiochiæ, vir cunctis Chriſtiani nominis inimicis terribilis, calendis Auguſti contra Turcos egreſſus, multis ſuorum

(a) Compara *MARINUM SANUTUM d. cap. XIX.*
(b) Hodie *Beauvais* in Inſula Franciæ.
(c) Territorium Neomorum ignotum, legendum forſan Neruiorum, qui Flandriæ partem conſtituerant.
(d) Vide ſupra *a. 1148.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Siculorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni domini.*

rum captis & occiſis, in inſidiis eorum, & ipſe miſerabiliter eſt interfectus. Turci caput ejus circumferentes, omnia ferè caſtra, vel civitates, quæ ſui juris erant, in deditionem recipiunt, præter Antiochiam. Qui cum & ipſam nimis infeſtarent, rex Hieroſolymorum, Balduinus, contra eos egreditur in Syriam, eisque perturbatis, in redeundo, Sarracenorum munitionem circa Damaſcum capit, & Damaſcenos in triennium tributarios facit.

Milites templi Gazam, antiquam Palæſtinæ civitatem, reædificant, & turribus eam munientes, Aſcalonitas graviter infeſtant.

| 13 | 13 | 15 | Bartholomæus, Laudunenſis epiſcopus, 38 anno | 9 | 7 | ſui epiſcopatus contempto mundi ſchemate, Fuſinaci *(a)* induitur monachili ſchemate. Qui cùm ſederet aliquando cum cæteris monachis ad collationem, aſpexit quendam monachum, tardius atque lentius aliis advenientem, nigrumque parvulum juxta eum gradientem, atque per cucullam eum tenentem: quod cùm abbati retuliſſet, didicit ab eo, quòd monachus ille valde negligens eſſet. 1150

Habitis per Franciam conventibus, annuente etiam papa Eugenio, ut abbas Clarevallis Hieroſolymam ad alios provocandos mitteretur, grandis iterum ſermo de profectione tranſmarina celebratur, ſed per Ciſtercienſes monachos totum caſſatur.

| 14 | 14 | 16 | Lauduni fit epiſcopus Waltherus, abbas ſancti | 10 | 8 | Martini, & Godeſcalcus abbas de monte ſancti Martini Attrebati. Illuſtres religione & prudentia viri obeunt, Sugerius abbas ſancti Dionyſii, Ramaldus Ciſtertii, Odo ſancti Remigii. 1151

Epiſcopi obeunt, moribus & ſcientia clari, Hugo Antiſſiodorenſis, & Joslenus Sueſſionenſis.

Gifridus, comes Andegavorum, poſt ſimultates habitas, cum rege Ludovico facta pace, infra unius menſis ſpacium obiit. 631

Obiit etiam nobilis & religioſus princeps, & pauperum pater, comes Theobaldus. Multi quoque nobiles hoc anno moriuntur.

Hanc optimorum virorum migrationem fortè ſignificavit, quòd in pago Sueſſonico eodem anno accidit. Cùm enim hyemali gelu terra vehementer induruiſſet, ceſpes plurimæ longitudinis & latitudinis, de terra ſubitò avulſus, longè ad alium locum eſt translatus.

| 15 | 15 | 17 | Conradus, Teutonicorum rex, obiit. Qui cùm | 11 | 9 | quindecim annis regnaverit, benedictionem tamen imperialem non habuit, cui Fridericus dux, nepos ejus, ſuccedit. 1152

Adalbero, Treverorum archiepiſcopus, vir magnanimus & ſingularis cenſuræ, obiit.

Terræ motus fuit in partibus Italiæ.

Rex Francorum Ludovicus, zelotypiæ ſpiritu inflammatus, jurata conſanguinitate uxorem ſuam repudiat, quam quia contra ejus voluntatem Henricus, dux Normanniæ, ducit, magna inter eos ſimultas excandeſcit. Hac quippe occaſione ducatum Aquitaniæ amiſit, æmulus autem illius eum obtinuit.

Regina Hieroſolymorum, juſto familiariùs ad inimicos Dei ſe habente, filius ejus, Balduinus rex, contra eam inſurgit. Et obſeſſis captisque ejus munitionibus, in urbem ſanctam intrare ab ipſa ſecundò prohibitus, tandem violenter ingreditur, eamque in arce obſidens, facta pace, Neapolim ei dimittit, reliquam regni partem ſibi retinet.

(a) Abbatia in Laudunenſi territorio, de qua *VALESIUS voce Fuſiniacum.*

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Siculorum.*	*Hieroſolymorum.*

Maſſamuti (quos quidam Moabitas dicunt) poſt uſurpatum Mauritaniæ regnum, regemque patibulo affixum, etiam regem Bulgiæ *(a)* occidentes, regnum ejus invadunt, ipſam Siciliam, Apuliam, Romam quoque ſe invadere minantur.

Illuſtris vir Radulphus, comes Viromandorum, obiit.

Eugenius papa, cum Romanis pace facta, urbem ingreditur, ibique cum eis hoc anno primitus commoratur.

1153 | 1 | 16 | 18 | Rex Fridericus expeditionem parat in Italiam. | 12 | 10 |

Obiit papa Eugenius, cui ſuccedit Anaſtaſius.

Rex Francorum Ludovicus, cum nimio exercitu Normanniæ fines aggreſſus, caſtrum Vernum *(b)* in deditionem recipit.

Interim dux Normanniæ, in Angliam contra regem Stephanum fortiter agens, tandem cum eo pacem facit, ita ut, vivente rege, poſt eum ſecundus in Anglia mortuo ſuccedat.

Rex Hieroſolymorum regni integritate potitus, Aſcalonem Palæſtinæ caput, poſt longam obſidionem, non ſine gravi damno, & multa ſuorum profligatione, tandem cepit. Fertur autem, quia complures ex militibus templi, qui civitatem ſe poſſe capere putabant, ingreſſi, & mox trucidati à paganis fuiſſent, cæteri obſeſſores ante crucem Domini ſe proſtraverunt, & divinum adjutorium cum multis ſupplicationibus imploraverunt, & mox exaudiri meruerunt. Nam civitatenſes divina virtute exterriti, cùm ſe non poſſe ultrà reſiſtere ſenſiſſent, urbem Chriſtianis tradiderunt, cum ſuis abire permiſſi.

Venerandæ memoriæ Bernardus, abbas Clarevallis, poſt claros actus & multarum animarum lucra, poſt multa fundata monaſteria, & plurima miraculorum ſigna exhibita, beato fine quievit. Ex cujus diſcipulis cùm plures ad archiepiſcopatum vel etiam papatum promoti fuerint, ipſe tamen nunquam epiſcopus ſive archiepiſcopus eſſe voluit, licet atque invitatus & multoties & multis in locis.

632 Urbem Cameracum, poſt multorum civium captionem, Theodericus, Flandriæ comes, recepit.

Vir religioſus Walterus, Laudunenſis epiſcopus, multarum fundator abbatiarum, migrat ad Dominum, & Præmonſtrati ſepelitur, ubi quondam pro Chriſto paupertatis ſumpſit habitum, cui ſuccedit Galterus, Laudunenſis decanus.

1154 | 2 | 17 | 19 | Princeps utilis & ſtrenuus, & actibus clarus, Ro- | 13 | 11 | gerus rex Siciliæ, poſt inſignes de Sarracenis victorias, & terras eorum occupatas, obiit, nec inferiorem ſe filium Guillelmum regem, & victoriarum ſucceſſorem derelinquit.

Regem Babyloniorum quidam de ſuis principibus interficit, & inde cum infinita theſaurorum copia fugiens, à militibus templi occiditur, & capto filio ejus, omnis illa opulenta & incomparabilis ſupellex eorum cedit uſibus.

Guillelmus, rex Siciliæ, miſſo navali exercitu, urbem Taneos in Ægypto vaſtat & ſpoliat, unde magnæ opes auri & argenti ac pretioſæ veſtis copia multa deducitur. Sed inde revertentes, ſtolum *(c)* imperatoris Græcorum offendunt, & cùm eſſent de Græcis circiter 140, naves Siculæ

(a) Legendum *Bulgariæ.*

(b) Hodie *Verneuil* Normandiæ, de quo *VALESIUS voce Vernum*, *PIGANIOL* de la *FORCE Tom. V. p. 119.*

(c) Idem ac claſſis, prout *l. 7. C. Theod. de Naviculariis* occurrit *Stolus Alexandrinus.* Vide infra *a. 1158. 1180.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Siculorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni domini.*

Siculæ numero pauciores eos vincunt, ſpoliant & capiunt, & infinitæ opum diverſarum copiæ Siculis inde proveniunt.

Maſſamuti in Italia Puteolis caſtrum ſpoliant, quos rex Siciliæ per ſuos navibus perſequens capit & exterminat.

Rex Fredericus tranſalpinando in Italia fortiter agit, adverſantium ſibi caſtra dejicit.

Rex Francorum, Ludovicus, Henricum, ducem Normanniæ, ad pacem recipit, qui in brevi, mortuo rege Stephano, Angliam intrat, & regni integritate potitus, pacem antiquam reformat.

Robertus de Botua, vir omni plenus nequitia, nepotum ſuorum caſtra ingreſſus, dolosè tyrannidem exercet in terra. Qui ſpiritu etiam zelotypiæ ſuccenſus, quendam hominem ſuum ſatis fidelem, cum alio viro & una muliere, intra domunculam comburendos jubet includi. Illi verò inſtar antiquorum trium puerorum domo ardente, & flamma ſuper capita eorum in modum lucidæ nubis volitante, illæſi permanſerunt. Quos foras egreſſos cùm perſequerentur, iniquus ille miniſter, cui dominus ſuus hoc facinus injunxerat, & evaginato gladio unum ex eis ferire voluiſſet, repentè quædam inviſibilis perſona retro eum per comam capitis apprehendit, & cum equo, cui inſedebat, in terram præcipitem dedit. Unde & mox ad ſanctum Jacobum ſe iturum eſſe ſpopondit, ſed & illi, quos propria conſervavit innocentia, gratiam Dei non in vacuum accipientes, vitam ſuam in melius mutaverunt.

Obiit papa Anaſtaſius, & epiſcopus Albanenſis Nicolaus, papa fit Adrianus.

Luna paſſa eſt eclipſin 11 calendas Junii, in poſterioribus partibus geminorum.

| 3 | 18 | 20 | In partibus Burgundiæ 25 calendas Februarii ter- | 14 | 11 | 1155
tia feria ter in una nocte fuit terræ motus, quo etiam diverſa ædificia dicuntur fuiſſe ſubverſa.

Moritur etiam Gislebertus, epiſcopus Pictavenſis, vir religioſus, & multiplicis doctrinæ, qui pſalmos & epiſtolas Pauli luculenter expoſuit.

Ludovicus, rex Francorum, gratia orationis perrexit ad ſanctum Jacobum de Gallicia, & ab imperatore (a) Hiſpaniarum, ſocero ſuo, favorabiliter in Hiſpaniam ſuſceptus eſt.

Henricus, dux Normannorum, 7 idus Decembris in Angliam transfretans, cum magno tripudio clericorum & laicorum exceptus, & 13 calendas Januarii, die dominica ante Nativitatem Domini, apud Weſtmonaſterium ab omnibus electus, & in regem unctus à Theobaldo, archiepiſcopo Cantuarienſi. Affuerunt & epiſcopi, & omnes Anglici regni, Rogerius archiepiſcopus Eboracenſis, Richardus epiſcopus Lundonenſis, Henricus Wintonienſis, Robertus Lincolienſis, Gualterus Ceſtrenſis, Gislebertus Herefordenſis, Robertus Batenſis, Joannes Wingorninenſis, Robertus Exovienſis, Hilarius Ceſtrenſis, Goſcelinus Salesberienſis, Gualterus Roffenſis, Nigellus Helienſis, Wilhelmus Norwincenſis, Adalulphus Carlinenſis. Affuerunt & de Normannia, vir religioſus ac timens Deum, Hugo, archiepiſcopus Rothomagenſis, Philippus Bajocenſis, Arnulphus Lexovienſis, Herbertus Abrincacenſis, epiſcopi. Affuerunt comites regni illius, & regni Francorum, Theodericus comes Flandrenſis, & alii plures. 633

Facta eſt eclipſis Lunæ Dominica ante Natalem Domini.

(a) Vide ſupra *MARIANUM SCOTUM a. 717.* Vide infra *a. 1158.*

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*
1156	|4|19| Rex Henricus cœpit revocare in jus proprium urbes, ca-| 1 | ſtella, villas, quæ ad coronam regni pertinebant, caſtella noviter facta deſtruendo, & expellendo de regno maximè Flandrenſi, & deponendo quosdam imaginarios & pſeudocomites, quibus rex Stephanus omnia penè ad fiſcum pertinentia minus cautè diſtribuerat.		
	Factus eſt terræ motus 15 calend. Martii, maximè in Burgundia, adeò, ut ter in nocte feſtivitatis ſanctæ Priſcæ virginis, ſentiretur apud Cluniacum: & quoddam caſtellum, quod erat deſertum, haud procul à Cluniaco ſitum, abſorptum iret in abyſſum, & ſpacium, in quo caſtellum fuerat, repleretur aqua inæſtimabilis profunditatis.		
	Natus eſt Lugdoniæ, pridie calendas Martii, feria ſecunda, tertius filius Henrico, regi Anglorum, ex uxore ſua, regina Alience, *(a)* & vocatus eſt Henricus.		
	Henricus, rex Anglorum, exhæreditavit Wilhelmum Peurel *(b)* de Notingueham, cauſa veneficii, quod fuerat propinatum Ramulpho, comiti Ceſtriæ. In conſortio hujus peſtis plures participes & conſcii extitiſſe dicuntur.		
	Hoc anno frequenter terræ motus per totam Quadrageſimam accidit in Burgundia.		
	Octavodecimo calendas Maji, feria quinta, etiam apud montem ſancti Michaëlis, terræ motum ſenſimus ante Solis ortum.		
	Mortuo Roberto, Exovienſi epiſcopo, ſucceſſit Robertus, decanus Salesberiæ.		
	Mortuus eſt Balduinus de Rediuers, *(c)* & ſuccedit Richardus, filius ejus.		
	Dominica poſt octavas Paſchæ, videlicet 4 idus Aprilis, Henricus apud Warengefort fecit, optimates Anglici regni jurare fidelitatem Wilhelmo, primogenito ſuo, de regno Angliæ, & ſi idem puer immatura morte occumberet, Henrico fratri ſuo.		
	Sopita diſcordia, quæ erat inter regem Anglorum Henricum, & Rogerium, filium Milonis de Gloeceſtria, propter turrem Gloeceſtriæ; Hugo de mortuo mari, vir arrogantiſſimus, & de ſe præſumens, munivit caſtella ſua contra regem. Illicò rex Henricus obſidet omnia caſtella ipſius, id eſt Bruge, Wigemore, Clerberi, quorum ultimum poſt aliquantulum temporis cepit & deſtruxit.		
	Quintodecimo calendas Julii, prima hora noctis, eclipſis Lunæ accidit.		
	Menſe Julio, nonis ejusdem, Hugo de mortuo mari pacificatus eſt cum rege Henrico, redditis caſtellis Brugæ & Wigemore.		
	Garnerius, abbas majoris monaſterii, moritur, & ſuccedit Robertus, natione Brito.		
	Mortuo Rogerio, filio Milonis de Glocceſtria, ſucceſſit ei Walcherius, frater ejus, in paternam hæreditatem tantùm, nam comitatum Herefort & civitatem Glocceſtriæ Henricus retinuit in manu ſua.		
634	Fridericus, rex Alemannorum, Romam perrexit, & ab Adriano papa contra Romanorum voluntatem receptus, & in eccleſia beati Petri in imperatorem ab eo eſt conſtitutus. Volens autem ultra progredi, ſcili-		

(a) Potius *Alienora*, ſ. Elenora, ſecundum Anglicarum Rerum Scriptores.

(b) *RAD.* de *DICETO Imag. Hiſt. ad a. 1155. Wilhelmus Peverell. de Nottingeham cauſa veneficii, quod fuerat propinatum Ranulfo, Comiti Ceſtriæ, exhæredatus eſt.*

(c) Vide ſupra *a. 1118.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni domini.*

ſcilicet in Apuliam, (condixerant enim ſibi per legatos ſuos ipſe & Emanuel, imperator Conſtantinopolitanus, qui duxerat uxorem ejus, ut venientes ex diverſis partibus peſſundarent regnum Apuliæ, & regem ejus Willermum) mutata ejus voluntate in patriam ſuam ſe recepit. Nec tamen Willermo, regi Apuliæ, bellum defuit. Nam Robertus de Baſevilla comes, qui erat cognatus ejus, & Richardus de Ling. comes Andriæ, putantes regem mortuum, cùm non eſſet, (ægrotaverat enim, ſed tamen poſtea convaluit) per regnum Apuliæ graviter debacchati ſunt.

Circa feſtum ſancti Michaëlis Henricus, rex Anglorum, habito concilio apud Winceſtrum, de conquirendo regno Hyberniæ, & Guillelmo fratri ſuo dando cum optimatibus ſuis tractavit. Quod quia matri ejus imperatrici non placuit, intermiſſa eſt ad tempus illa expeditio.

Henricus, epiſcopus Wintonienſis, clàm, præmiſſo theſauro ſuo, per abbatem Cluniacum, absque licentia regis, & quaſi latenter receſſit ab Anglia. Illico rex Henricus omnia caſtella ejus peſſundedit.

|5|20| Henricus rex, transfretaturus apud Donram, *(a)* mare |2| intravit, & appulit apud Wiſant. 1157

In Purificatione ſanctæ Mariæ fuit Rothomagi, & in ſequenti hebdomada, locutus eſt cum rege Francorum Ludovico, in confinio Normanniæ & Franciæ. Inde rediens Rothomagum, venerunt ad eum Tetricus, Flandrenſis comes, & uxor ejus, amita ipſius regis, & Gaufridus frater ejus, ſed Gaufrido non ſuſcipiente ea, quæ illi à rege offerebantur, receſſit in Andegavenſem pagum, & rex Henricus è veſtigio illum ſubſequutus eſt.

Circa hoc tempus inundatione Tyberis facta non modica, Romæ, in quadam inſula ejusdem fluminis, in eccleſiola antiqua, inventum eſt in quodam ſarcophago corpus beati Bartholomæi Apoſtoli, totum integrum, excepto corio, quod remanſit Beneventi, quando Otto imperator, capta eadem civitate, corpus prædicti apoſtoli transtulit Romam, ſicut tabulæ æreæ demonſtrant, ſcriptæ literis Græcis & Latinis, quæ repertæ fuerunt in corpore apoſtoli.

Repertum eſt etiam in eadem eccleſia corpus Paulini, Nolani epiſcopi.

Gaufridus, frater Henrici regis Anglorum, expulſo Hoëllo, comite Britanniæ, cepit Nanneticam civitatem conſentientibus civibus.

Guillelmus, rex Siciliæ, civitatem Barum funditus evertit, præter eccleſiam ſancti Nicolai, quia cives illius, Græcis faventes, nequiſſimè contra ipſum conſpiraverant.

Græcos etiam terra & mari idem rex ſuperavit, & de ſpoliis eorum locupletatus eſt, & ea, quæ perdiderat, caſtella, & civitates in jus proprium revocavit. Exhæreditavit etiam comitem de Baſevilla, cognatum ſuum, qui ab ipſo deſciverat. Nihilominus cum papa Adriano pacem fecit, concedendo ei conſecrationes epiſcoporum regni ſui & ducatus, ſicut antiquitus eas habuit eccleſia Romana, unde diſcordia fuerat inter patrem ſuum, regem Rogerium, & Innocentium & Eugenium, Romanos pontifices. Idem verò apoſtolicus conceſſit ei regnum Siciliæ, & ducatum Apuliæ, & principatum Capuæ.

In octavis Pentecoſtes Hugo, Rothomagenſis archiepiſcopus, & Rotrocus Ebroicenſis, & Richardus Conſtantienſis, & Herbertus Abrincenſis, epiſcopi, apud Moritonium *(b)* levaverunt corpus beati Firmati.

In

(a) Potius *Doueram* vel *Douvre*, *RAD.* de *DICETO a. 1156.*
(b) Hodie *Mortagne*, Flandriæ oppidum.

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

In pago Parisiensi, cappa Salvatoris nostri, monasterio Argentoilo, (a) revelatione divina, reperta est inconsutilis & subrufi coloris, quam sicut literæ, quæ in ea repertæ, indicabant, glorioſa mater illius fecit, dum adhuc puer esset.

635 Tertio calendas Junii, feria 4, vigilia Ascensionis Domini, circa meridiem, per dimidiam ferè horam, circulus maximæ latitudinis apparuit in circuitu Solis ignei & cærulei coloris.

Obiit Wilhelmus, primogenitus filius Henrici, regis Anglorum, & sepultus est Radingis ad pedes Henrici regis, proavi sui.

Obiit nihilominus Adalulphus, primus episcopus Decarloi. (b)

Obiit etiam Gislebertus Degant, & Simon juvenis, filius comitis Simonis, cùm careret terra, dono regis Henrici accepit filiam ejus unicam cum honore ejus.

Henricus, rex Anglorum, cepit castrum Mirebellum & Chuionem longa obsidione. Londinium verò est redditum, quando pacificatus est cum eo Gaufridus, frater ejus, hac conditione interposita, quòd rex daret ei singulis annis mille libras Anglicæ monetæ, & duo millia librarum Andegavensium. Et ita Deo favente discordia, quæ diu duraverat inter eos, mense Julio sopita est.

Mortuo Alano, episcopo Redonensi, successit ei Stephanus, abbas sancti Florentii, vir literatus & eloquens.

Obiit etiam Jugelbandus, archiepiscopus Turonensis, & successit ei Gotho Brito, episcopus sancti Briocci.

Conradus, comes de Richemont, veniens de Anglia in minorem Britanniam, obsedit urbem Redonensem, & cepit fugato Eudone, vicecomite vitrico suo.

Hoc anno fulgura & tempestates mense Julio frequenter in Normannia acciderunt, unde in pluribus locis messis periit, & homines fulgurati interierunt. Subsequuta est abundantia pluviæ, quæ cœpit medio mense Augusti, quæ impedivit & collectionem messium, & subsequente, seminum sparsionem, ex qua jugi inundatione pluviarum, quæ diu duravit, multæ turres & ecclesiæ & antiquæ maceriæ in Normannia & Anglia corruerunt.

Radulphus de Fulgeriis cepit in quodam conflictu Eudonem, vicecomitem de Porrehoit, & hac de causa major pars Britannorum receperunt comitem Conavum in ducem Britanniæ, excepto Joanne Dolensi, qui adhuc pro viribus Conavo & coadjutoribus ejus resistit.

Fridericus, imperator Alemannorum, ducit filiam Wilhelmi, comitis Mascovensis, & cepit cum ea civitatem Vesontionem, & alias multas, quas pater ejus tenuerat de duce Burgundiæ. Pars tamen honoris illius quædam remansit Ramaldo Comiti, patruo ejusdem puellæ.

1158 |6|21| Venerabilis Petrus, Cluniacensis abbas, calendas Januarii |3| ingressus est viam universæ carnis.

Guillelmus, rex Siciliæ, navali expeditione per admiralios suos cepit Sibyllam civitatem Metropolim, sitam inter Africam & Babylonem. Est autem eadem civitas caput regni insulæ Gerx, in qua idem rex habitatores immisit Christianos, & eis archiepiscopum præfecit.

Sabba-

(a) Hodie *Argenteüil*, vicus ad Sequanam, de quo *VALESIUS Not. Gall. p. 409.*

(b) Potius *de Carleol*, ubi Adalulphus, f. Adulphus, primus fuit episcopus, sec. *SIM. DUNELMENSIS Hist. Cont. ad a. 1133.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni domini.*

Sabbato infra octavas Paſchæ, in Abrincatino, *(a)* villa, quæ vocatur Landa Aronis, circa meridiem, quaſi de terra emergens turbo maximus, quæque proxima involvit & rapuit. Ad ultimum, quaſi quædam columna rubei & cœrulei coloris ſub turbine aſcendente in ſublime ſtetit, & videbantur & audiebantur quaſi ſagittæ & lanceæ in ipſa columna defigi, licet non appareret intuentibus, quis eam agiraret: & in turbine, qui ſtabat ſuper columnam, apparebant quaſi diverſæ ſpecies volucrum in eodem volitantium.

Subſequuta eſt illico in eadem villa mortalitas hominum, inter quos & dominus villæ occubuit. Nec ſolùm in villa, ſed etiam in multis locis Normanniæ, & finitimarum regionum, mortalitas hoc anno graſſata eſt.

Monachi clauſtrales Cluniaci, tumultuaria electione, imò intruſione quendam ſemilaicum, Robertum Groſſum, cognatum comitis Flandriæ, pro parentela ſua elegerunt, reclamantibus maturioribus viris & honeſtis perſonis, quæ de eodem monaſterio ad paſtoralem curam aſſumptæ fuerant. 636

Obiit Girardus, epiſcopus Sagienſis.

Henricus, rex Anglorum, poſt octavas Paſchæ, apud Barbe fluvium *(b)* tranſivit in Angliam, & Malchonius, rex Scotorum, reddidit ei, quicquid habebat de dominio ſuo, id eſt, civitatem Carluith, caſtrum Baëmbure, novum caſtrum ſuper Tynam, & comitatum Lodoenſem, & rex reddidit ei comitatum Huntedome.

Similiter Wilhelmus, filius Stephani regis, qui erat comes civitatis Conſtantiarum, id eſt Moritonii, & in Anglia comes Furreiæ, id eſt de Warenna, propter filiam Terrici, Guillelmus de Warenna quam duxerat, reddidit ei Peneiteſel, & Noruuich, & quicquid tenebat de corona ſua, & munitiones proprias, tam in Normannia quàm in Anglia, & rex fecit eum habere, quicquid Stephanus, pater ejus, habuit, in anno & die, quo rex Henricus, avus ejus, fuit vivus & mortuus.

Hugo Bigotus caſtella ſua regi reddidit.

Terricus, comes Flandrenſis, & uxor ejus, amita Henrici, regis Anglorum, perrexerunt Hieruſalem, & dimiſerunt Philippum, filium ſuum, & totam terram ſuam in manu Henrici, regis Anglorum.

Circa feſtivitatem ſancti Joannis Baptiſtæ, rex Henricus præparavit maximam expeditionem, ita ut duo milites de tota Anglia tertium pararent, ad opprimendum Gallenſem terra & mari.

Agareni civitatem Almariam, in Hiſpania, ſuper Chriſtianos, quam amiſerant obſidione, cum nonnullis caſtellis iterum ceperunt, fugato Auforſio, imperatore Hiſpaniarum. *(c)* Mors ipſius imperatoris ſubſequuta eſt, præ dolore & pudore ejusdem fugæ, & diſcordia inter filios ſuos facta eſt.

Depoſito Roberto, abbate Cluniacenſi, & mortuo, & ſociis ſuis, in reditu à Roma, Hugo prior Clauſtrenſis, factus eſt abbas Cluniacenſis.

Ruptis induciis, quæ erant inter Balduinum, regem Hieroſolymitarum, & Loratini filium, Sangum regem Alauriæ, propter prædam Sarracenorum, quam rex Balduinus inconſultè ceperat, pagani obſederunt

(a) Hodie *Auranches*, urbs Epiſcopatu inſignis. Apud Abrincatuos vero ſitum eſt caſtrum S. Laudi, vulgo *S. Lo. VALESIUS Not. Galliarum, voce Abrincatui.*

(b) Vide infra *a. 1163.*

(c) Vide ſupra *a. 1155.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

civitatem Abilinam, quæ antiquitus dicta fuit Cæsarea Philippi, & omnes vicos destruxerunt, præter principalem munitionem. Sed tamen adventu vivificæ crucis & exercitus Christianorum, recedentibus perfidis ad tempus, iterum venerunt, & regem Balduinum, qui jam copias sui exercitus dimiserat, nihil minus quàm insidias sperantem, imparatum invenerunt, & trucidatis multis ex militibus templi, qui soli cum eo remanserant, idem rex vix cogi potuit, ut recederet. Hunc casum Christianorum terræ motus subsecutus est, maximè in transmarinis partibus. Stolus *(a)* etiam Amiralii Babyloniæ, per mensem unum obsedit Accaron, cùm anno præterito & de Babylone, & de Damasco rex Hierusalem habuisset tributum.

Amalricus, comes Joppe, frater regis Balduini, duxit filiam Goscelini de Tornaissel, qui quondam fuerat, antequam eam Agareni cepissent, comes Rages, quam moderni nunc Rohais vocant.

Henricus, rex Angliæ, subjectis ad libitum Wallensibus, & restitutis terris & munitionibus baronibus suis, quas tempore Stephani regis Wallensis super eos ceperant, extirpatis nemoribus, & viis patefactis, castrum Ronelent firmavit, & dedit illud Hugoni de Bellocampo, & aliud castrum, scilicet Becsumgemerce fecit, & inter hæc duo castra unam domum militibus templi.

Mense Septembri, natus est Henrico, regi Angliæ, filius, & vocatus est Richardus.

637 1159 |7|22| Fredericus, imperator Alemannorum, post Pascha transi-|4| ens alpes, obsedit urbem nobilissimam Mediolanum, & post longam obsidionem, reddita urbe & obsidibus datis, processit ulterius ad oppressionem (si posset) Willelmi, regis Siciliæ.

Mortuo Seuche, rege majore Hispaniarum, successit ei filius suus, natus ex filia Garsiæ, regis Navarrorum.

Moritur etiam Gaufridus, archiepiscopus Burdegalensis, vir religiosus, & verbi Dei seminator egregius.

Decessit nihilominus Theobaldus, episcopus Parisiensis.

In festivitate sancti Joannis Baptistæ Henricus, rex Anglorum, militaribus armis accinxit apud Carluid Willelmum, filium regis Stephani, comitem Moritonii & de Warenna, quem comitatum habet propria filia comitis de Warenna, quam duxerat. Qui Wilhelmus mortuus fuerat in expeditione Hierosolymitana.

Anno ab incarnatione Domini 1157, 15 calendas Julii, processit conventus, cum abbate suo Richardo de Blosevilla, à Mortuo mari, missus à domino Stephano, tunc abbate Mortui maris, & venit in hunc locum, qui dicitur Botum, situm in territorio Rothomagensi. Multis namque precibus Matildis imperatrix, filia magni Henrici, regis Angliæ, & mater illustris Henrici, regis Angliæ, à prædicto Stephano, abbate Mortui maris obtinuit, ut conventus inde mitteretur ad construendam abbatiam Cistercienſis ordinis, ad laudem & honorem Dei, & beatæ Mariæ, omniumque sanctorum.

Mortuo Gaufrido, comite Nannetensi, fratre Henrici, regis Anglorum, mense Julio, Henricus rex mense Augusto transfretavit in Normanniam, & locutus cum rege Francorum Ludovico, super Et-

tam

(a) Vide supra *a. 1154.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni domini.*

tam *(a)* fluvium, de pace & de matrimonio contrahendo inter filium ſuum Henricum & filiam regis Francorum Margaritam, & præſtitis hinc inde ſacramentis, rex Anglorum venit in Argentomagum, *(b)* & in feſto Nativitatis Mariæ virginis ibidem juſſit ſubmoveri exercitum totius Normanniæ, ut eſſent apud Abrincas, *(c)* in feſtivitate ſancti Michaelis, ituri ſuper Conanum, ducem Britanniæ, niſi redderet regi civitatem Nanneticam, quam invaſerat.

Exinde rex, evocatus à rege Francorum, cum paucis venit Pariſios, & inæſtimabili honore à rege Ludovico, & Conſtantia regina, & à proceribus regni exceptus eſt, gaudentibus Francis, & de pace duorum regum, & de adventu tanti hoſpitis tripudiantibus. Ipſe autem magnificè & dapſiliter ſe agens circa omnes, & maximè circa eccleſias & pauperes Chriſti, nusquam in aliqua eccleſia cum proceſſione voluit ſuſcipi, licet à rege Francorum, imò penè ab omnibus & precibus & obſecrationibus, ut id ageret, cogeretur. Inde rediens, filiam regis Francorum ſecum adduxit, & eam ad cuſtodiendum & nutriendum Roberto de Novoburgo, fideli ſuo, tradidit.

Menſe Septembri, nono calendas Octobris, natus eſt filius Henrico, regi Anglorum, & vocatus eſt Gaufridus.

In feſtivitate ſancti Michaelis venit Conanus, comes Redonenſis, & ſui Britanni cum eo, Abrincas, & reddidit regi urbem Nannetis, cum toto comitatu Mediæ, valente (ut fertur) 60 millia ſolidorum Andegavenſis monetæ. Inde venit rex ad montem ſancti Michaelis, & audita Miſſa ad majus altare, conceſſit eccleſias pontis Urſonis ſancto Michaeli, & abbati, & monachis ejusdem loci. Præſente Roberto abbate, & Radulpho priore, & pluribus aliis, ipſa die perrexit ad pontem Urſonis, & diviſit ibi miniſtris ſuis, & ordinavit, quomodo caſtrum illud reædificaretur: inde diſcedens cum manu armata, perrexit ad recipiendum urbem Nannetis. Qua accepta & diſpoſita ad libitum, paucis interpoſitis diebus, cum innumerabili exercitu tertia feria obſedit caſtrum Toarci, & ſexta feria ejusdem ſeptimanæ cepit.

Poſt aliquantulum temporis, perrexit obviam Ludovico, regi Francorum, venienti gratia orationis ad montem ſancti Michaelis, de periculo maris, quem ex quo intravit, in ducatum Normanniæ deduxit, & ſuis impenſis decentiſſimè procuravit. 638

In feſtivitate verò beati Clementis, die Dominica, venerunt uterque rex ad montem beati Archangeli, & cum magno tripudio tam clerici quàm populi itum eſt regi Francorum obviam. In ipſa autem proceſſione, excepto conventu monachorum, & clericorum, & plebe innumera, fuerunt duo ſummi pontifices, unus archiepiſcopus & alter epiſcopus, & quinque abbates. Audita Miſſa, redierunt Abrincas, deducente illum rege, & innumeris regiis muneribus tam illum, quàm ſuos usque ad fines ſui ducatus proſequente.

Menſe Decembri concordati ſunt rex Henricus, & comes Bleſenſis Theobaldus, cognatus ejus, hoc modo: Comes Theobaldus, cognatus

(a) *SUGERIUS Vita Ludovici Groſſi c. XV. ad utrumque terminum Francorum & Normannorum, fluvio gratæ piſcium fœcunditatis, qui dicitur Etta*, qui poſtea corrupte *Epta*, *Epte* fuit dictus. Vide *VALESIUM voce Itta*. Vide etiam infra *a. 1161.*

(b) Hodie *Argentan*, Normandiæ oppidum. Vide *VALESIUM, voce Argentomagus.*

(c) Vide ſupra *a. 1158.*

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

tus regis,reddidit regi duo caſtra, Ambazium,& Fractam vallem: & Rotrocus,comes Moritoriæ, ſororius ejus (ſiquidem unam ſororum ejus Odo dux Burgundiæ, aliam prædictus comes Rotrocus, qui uſitatiùs dicitur comes Particenſis, tertiam Willelmus Goiet) hic, inquam, Rotrocus reddidit Henrico duci caſtra, Regimolinas & Bonummolinum, quæ erant dominia ducis Normanniæ, ſed poſt mortem regis Henrici, Rotrocus comes, pater hujus Rotroci,occupaverat ea. Rex autem Henricus conceſſit eidem Rotroco Belliſimum caſtrum, & ille fecit regi propter hoc homagium.

Eodem anno, inventa ſunt trium Magorum corpora, qui ſalutarem noſtrum infantem adoraverunt in Bethlehem, in quadam veteri capella, juxta urbem Mediolanum, & præ timore Friderici,imperatoris Alemanorum, qui eandem urbem veniebat obſidere, levata & in civitate poſita.

Balduinus, rex Hieroſolymitanus, cepit ſuper paganos, Cæſaream magnam Palæſtinæ, haud procul ſitam ab Antiochia, cepit etiam caſtrum Harenæ, quod commendavit Remaldo de ſancto Walerico.

1160 | 8 | 23 | Rex Henricus egit ſolennitatem Natalis domini cum regi- | 5 | na Alienora apud Cæſarisburgum, quæ paulo antè transfretaverat in Normanniam.

Henricus,rex Anglorum,& Raymundus,comes Barcinonum, apud caſtrum Blaviam amicitiæ fœdus, datis ſacramentis hoc pacto inierunt, quòd Richardus,filius regis,filiam comitis tempore opportuno eſſet ducturus, & rex ducatum Aquitaniæ illis,exactis nuptiis, conceſſurus: ſiquidem hic Raymundus eſt vir præpotens & dives, utpote qui regnum Arragonum habebat hæreditate conjugis ſuæ, ex paterna autem hæreditate comitatum civitatis Barcinonæ. Ut enim aliquantulum ad transacta redeamus, Sanctio, rex Arragonum, genuit tres filios, qui ſibi viciſſim ſucceſſerunt, Sanctionem, Aufortium, Remelium. Duobus verò primogenitis ſibi invicem ſuccedentibus, & absque filiis decedentibus, ne regnum illud ab extraneis occuparetur, Remelium monachum,etiam jam ſenẽ,licentia Romani pontificis, à monaſterio abſtractũ, regem fecerunt,&ut hæredem haberet,Matildem,matrẽ Willelmi vicecomitis Toarci illi aſſociaverunt, ex qua genuit unam filiam,quam Raymundus prædictus comes duxit, de qua nata eſt iſta puella, quam filio regis diximus copulandam, & filius ejus primogenitus Arragonum rex futurus: ſiquidem ipſe comes,quamvis haberet regnum Arragonum, & poſſet rex fieri,ſi vellet, omnino recuſavit regnum, reſervans filio ſuo, quod accidebat ei ex materna genealogia.

Hoc etiam anno,ſicut & præcedenti,Fridericus,imperator Alemannorum, urbem Mediolanenſem obſedit, quia rebellaverant adverſus eum iidem Mediolanenſes; Papiæ & Placentiæ turres dejecit, & ferè omnem Longobardiam ad libitum ſibi ſubjecit.

639 Mediante autem Quadrageſima, rex fecit ſubmoveri exercitus totius Normanniæ, Angliæ & Aquitaniæ, ac cæterarum provinciarum, quæ ſibi ſubditæ ſunt, quia Raymundus,comes Egroii, nollet ei reddere civitatem Tholoſæ, quam rex requirebat, ſicut hæreditatem uxoris ſuæ, Alienoræ reginæ: ſiquidem Robertus,comes Moritonii, uterinus frater Wilhelmi regis, qui regnum Angliæ ſubjugavit, habuit unum filium, nomine Wilhelmum, qui ei ſucceſſit, & apud Tenerchebray, à rege Anglorum primo Henrico in bello captus eſt, & tres filias,quarum unam duxit

An-

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni domini.*

Andreas de Vitreio, aliam Cuido de Laval, tertiam comes Tholoſanus, frater Raymundi, comitis ſancti Egroii, qui in expeditione Hieroſolymitana viriliter ſe habuit. Genuit autem ex ea comes Tholoſanus unam ſolummodo filiam, quam Guillelmus, comes Pictavenſis, & dux Aquitanorum, mortuo patre prædictæ puellæ, cum hæreditate propria, ſcilicet urbe Tholoſa & comitatu Tholoſano, duxit uxorem, ex qua genuit idem Willelmus filium, Willelmum nomine, qui ei ſuccedit, qui pater fuit Alienoræ, reginæ Anglorum. Si quis autem requirit, quomodo poſtea comes ſancti Egroii habuit civitatem Tholoſam, noverit, quòd prædictus Willelmus, comes Pictavenſis, invadiavit eandem civitatem Raymundo, comiti ſancti Egydii, patruo uxoris ſuæ, propter pecuniam, quam idem Guillelmus in expeditione Hieroſolymitana exponit, unde idem Raymundus, in libro ejus expeditionis, nunc comes ſancti Ægydii, nunc comes Tholoſanus vocatur. Quo mortuo habuit eandem urbem Auforſius, filius ejus, qui apud Hieruſalem mortuus eſt, eodem tempore, quo Ludovicus, rex Francorum, gratia orationis illuc perrexerat. Similiter etiam Raymundus, filius ejus, qui ei ſucceſſit, qui habuit in conjugio Conſtantiam, ſororem Ludovici, prædicti regis Francorum, relictam ſcilicet Euſtachii comitis, filii Stephani regis Anglorum. Rex igitur Henricus, iturus in expeditionem prædictam, & conſiderans longitudinem & difficultatem viæ, nolens vexare agrarios milites, nec Burgenſem, nec ruſticorum multitudinem, ſumptis 60 ſolidis Andegavenſibus, in Normannia de feudo uniuscujusque loricæ, & de reliquis omnibus, tam in Normannia quàm in Anglia, ſive etiam aliis terris ſuis, ſecundum hoc, quod ei viſum fuit, capitales barones ſuos cum paucis ſecum duxit, ſolidarios verò milites innumeros. Ad illam verò expeditionem cum reliquis tranſmarinis venit Malconius, rex Scotiæ, & à rege Henrico cingulo militiæ ibidem accinctus eſt. Duravit autem expeditio illa ferè per tres menſes. Et quamvis rex Henricus cepiſſet urbem Cadurcum, & major pars ducatus Tholoſani ſibi eſſet ſubdita vi vel timore, urbem tamen Tholoſam noluit obſidere, deferens honorem Ludovico, regi Francorum, qui eandem urbem contra Henricum, regem Angliæ, muniverat, & die ac nocte volens ferre auxilium Raymundo, ſororio ſuo, cuſtodiebat. Unde graves inimicitiæ inter ipſum & regem Anglorum ortæ ſunt, cùm videret ſibi regem Francorum nocere, de cujus auxilio plurimùm confidebat. Remittit itaque rex Henricus comitem Theobaldum, qui ei favebat, ut inquietaret regnum Franciæ. Sed Henricus, epiſcopus Belvacenſis, & comes Robertus, dominus Dorcaſini caſtri, fratres regis Francorum, ei reſtiterunt, & in margine ducatus Normanniæ aliquos flamma & rapina vexaverunt, Normannis ſibi talionem reddentibus.

Menſe Julio, Robertus de Novoburgo, dapifer & juſtitia totius Normanniæ, adverſa valitudine tactus, gibbum cameli depoſuit, videlicet innumeras divitias eccleſiis & monaſteriis & pauperibus dividens, & ad ultimum in monaſterio Becci, quod præ omnibus diligebat, habitum monachi ſumens, per unum menſem pœnitentiam fructuoſam egit, & tertio calendas Septembris hominem exuit, ſepultus in capitulo Becci, (a) quod ipſe propriis ſumptibus mirificè ædificaverat.

(a) Abbatia Normanniæ, Ord. Benedicti, ab Herluino, Dano in memoriam S. Mariæ erecta a. 1034. de quo *WILH. GEMMETICENSIS Hiſt. Norm. lib. IV. c. XVIII. lib. VI. c. IX. lib. VIII. c. XXXII. ORDER. VITALIS Hiſt. Eccleſ. lib. III. p. 460.*

by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

640 Mortuo venerabili Milone, epiſcopo Tarvanenſi, electus eſt Milo, archidiaconus ejusdem eccleſiæ, Canonicus regularis, ſicut deceſſor ejus fuerat. Quem cùm Samſon, archiepiſcopus Remenſis, vellet ſacrare, clerici civitatis Boloniæ, qui diu ſub epiſcopo Tarvanenſi fuerant, volentes amodo ſuum proprium epiſcopum habere, ſicut antiquitus habuerant; prohibuerunt archiepiſcopum ſub appellatione Apoſtolica, ne eum ſacraret, niſi tantummodo ad titulum Tarvanenſis eccleſiæ. Quod prædictus electus refutans, inſacratus contra illos clericos Romam perrexit, & ibi ſacratus eſt.

Magiſter Bernardus Brito, Cancellarius eccleſiæ Carnotenſis, factus eſt epiſcopus Cornubiæ in minori Britannia.

Magiſter etiam Petrus Lombardus Pariſienſem epiſcopatum adeptus eſt, connivente Philippo, ejusdem eccleſiæ decano, fratre regis Francorum, qui (ut dicunt) electionem ſuam conceſſit eidem Petro.

Calendis Septembris mortuo Adriano papa, electi ſunt duo & conſecrati, Rollandus cancellarius, presbyter cardinalis tituli ſancti Marci, vir religioſus, vocatus Alexander tertius, papa videlicet centeſimus ſeptuageſimus quartus, & Octavianus, presbyter cardinalis tituli ſanctæ Mariæ in Coſmidum, dictus Victor tertius. Hic per potentatum & parentes ſuos nobiles papatum invaſit.

Rogerius, regis eleemoſynarius, factus eſt epiſcopus Sagienſis.

Galterus, epiſcopus Ciſtrenſis, obiit.

Obiit etiam Robertus, epiſcopus Exovienſis, vir religioſus, & timens Deum.

Terricus, comes Flandrenſis, rediit de Hieruſalem, & uxor ejus Mabiria remanſit cum abbatiſſa ſancti Lazari de Bethania, invito conjuge ſuo.

Menſe Octobri Henricus, rex Anglorum, munita civitate Cadurcorum, & commendata Thomæ cancellario ſuo, & diſpoſitis cuſtodibus ab auxiliariis in locis opportunis, confidens de auxilio Raymundi Berengarii, comitis Barcinonæ, & Trechevel, comitis Neumanſi, & Willelmo de Montepeſſulano, & aliorum ſuorum fidelium, rediit in Normanniam. Inde perrexit cum valida manu in pagum Belvacenſem, & deſtruxit munitiſſimum caſtellum Guerberei; excepta quadam firmitate, quam ne caperent homines regii, ignis & fumus prohibuit. Villas multas combuſſit & deſtruxit.

Simon, comes Ebroicenſis, tradidit Henrico, regi Anglorum, firmitates ſuas, quas habebat in Francia, ſcilicet Rupem fortem, Montem fortem, Eſparlonem, & reliquas. Quod magno detrimento fuit regi Francorum, cùm non poſſet liberè procedere de Pariſiis, Aurelianis vel Stampis, propter Normannos, quos rex Henricus poſuerat in caſtellis comitis Ebroicenſis. Hac de cauſa treviæ captæ ſunt inter duos reges, à menſe Decembri usque ad octavas Pentecoſtes.

In reditu expeditionis Tholoſæ, menſe Octobri, obiit Wilhelmus, comes Moritonii. Diſceſſit autem absque liberis, & retinuit Henricus rex comitatum in manu ſua.

1161 |9|24| Rex Henricus egit Nativitatem Domini apud Faleſiam, |6| exinde eadem regina transfretavit in Angliam.

Calendis Januarii terræ motus accidit in pago Conſtantino, caſtro ſancti Laudi, circa horam primam. Har-

lib. V. p. 549. Ejusdem etiam infra fit mentio *a. 1178. 1180.* Vide *PIGANIOL de la FORCE Deſcript. de la France Tom. V. p. 23.*

Digitized by Google

Romanorum.		*Francorum.*		*Anglorum.*	*Anni domini.*

Hardoinus, decanus Cenomannenſis, factus eſt archiepiſcopus Burdegalenſis, cùm prædeceſſor ejus vix anno & dimidio vixiſſet.

Matilde imperatrice adverſa valetudine percuſſa, dapſiliter pereunte, conſilio filii ſui Henrici, regis Anglici, divitias ſuas eccleſiis, monaſteriis, & pauperibus diſtribuit.

Eccleſia Baiocenſi igne combuſta, Philippus epiſcopus in ejus reſtauratione iterum viriliter laborat. 641

Majo menſe pax facta eſt inter reges Henricum Angliæ, & Ludovicum Franciæ, renovatis prioribus pactis, & confirmatis & pacificatis, qui partes utrorumque adjuverunt.

Matthæus, filius comitis Flandriæ, inaudito exemplo duxit abbatiſſam Rummeſiæ, quæ fuerat filia Stephani regis, & accepit cum ea comitatum Bolonienſem.

Menſe Julio Henricus, rex Anglorum, congregavit omnes epiſcopos Normanniæ, & abbates, & barones apud Novum mercatum, *(a)* & Ludovicus, rex Francorum, adunavit ſuos Belvaci, & ibi tractatum eſt de receptione papæ Alexandri, & refutatione Victoris, & conſenſerunt Alexandro, reprobato Victore.

Menſe Septembri obiit Herbertus, epiſcopus Abrincenſis, & ſepultus eſt in eccleſia beatæ Mariæ Becci, ſicut prædeceſſor ejus, Richardus de Belliſago.

Prædicto menſe regina Alienora Anglorum transfretavit in Normanniam juſſu regis, adducens ſecum Henricum filium ſuum, & filiam Matildem.

Mortuus eſt Philippus, frater Ludovici, regis Francorum, decanus ſancti Martini Turonis.

Mortua eſt Conſtantia, regina Franciæ, labore partus, ſuperſtite filia, cujus cauſa mors ſibi acciderat.

Menſe Octobri rex Anglorum & rex Francorum collocuti, pactum pacis mutuæ confirmaverunt; & Henricus, filius Henrici regis Anglorum, fecit homagium regi Francorum de ducatu Normanniæ, qui eſt de regno Franciæ. Paucis interpoſitis diebus, Ludovicus, rex Francorum, duxit filiam comitis Theobaldi ſenioris. Nec mora, Henrico, filio regis Henrici Angliæ, deſponſata eſt apud Novumburgum *(b)* Margarita, filia regis Franciæ, & Henricus, rex Anglorum, cepit tria caſtella munitiſſima, ſcilicet Giſorz, Neafliam, Novum caſtellum, ſita ſuper flumen Eptæ *(c)* in confinio Normanniæ & Franciæ, quia pepigerant inter ſe ipſe & rex Francorum, quatenus inito matrimonio filiorum ſuorum, rex Henricus haberet illas munitiones, quæ ad ducatum Normanniæ pertinent. Quo audito, rex Franciæ graviter tulit, ipſe & ſororii ſui, ſcilicet Henricus, Theobaldus, Stephanus. Exinde hi tres comites, coadunatis viribus ſuis, cœperunt firmare munitionem Calvimontis, quæ erat de feudo Caſtribleſenſis, ut exinde pagum Turonicum infeſtarent. Rex verò Henricus, quia illud caſtrum erat de Caſamento Hugonis, filii Supplicii de Ambaſia, quod tenebat de comite Theobaldo, caput autem ſui honoris, ſcilicet Ambaſiam, tenebat de rege Henrico, rex (inquam) Hen-

(a) VALESIUS: Novus Mercatus, Neuf Marche, municipium eſt Gornacum inter & Giſortium ad flumen Ittam poſitum.

(b) VALESIUS: Novus Burgus in Normannia, Neuf-Bourg, locus eſt inter flumina Riſelam & Sequanam poſitus, medio fere intervallo Haricuriæ vel Harecorti proximus.

(c) Vide ſupra *a. 1159.*

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

Henricus, percepto exinde nuncio, non expectatis ſociis ſuis, illuc properavit, volens impedire opus illius caſtri, per quod licentius, ſi perfectum eſſet, diſcurrerent per terram ſuam. Audito autem adventu regis Anglorum, comes Theobaldus diſceſſit à Calvomonte, munita firmitate & cuſtodibus diſpoſitis. Rex verò Henricus obſedit prædictum caſtrum & illico cepit, in quo erant 35 milites, & quater viginti ſervientes, & reddidit eandem munitionem Hugoni de Ambaſia, qui adverſabatur pro poſſe ſuo comiti Theobaldo, quia in carcere prædicti comitis Sulpicius, ipſius Hugonis pater, nequiter extinctus fuerat. Exinde rex Henricus, munitis turribus Ambaſiæ & Fractævallis, & diſpoſitis cuſtodibus, egit feſtum Natalis Domini cum Alienora, regina Cenomanenſi.

1162 | 10 | 25 | Henricus rex munitiones comitis Mellenti & aliorum | 7 | baronum ſuorum in Normannia in manu ſua cepit, & fidelibus ſuis commendavit. In margine etiam ducatus Normanniæ ferè omnia ſua caſtella & maximè Giſorz *(a)* melioravit vel renovavit. Parcum *(b)* & manſionem regiam *(c)* fecit. Fecit circa fuſtes plantatos *(d)* apud Chivilleium juxta Rothomagum domum leproſorum. Juxta Cadomum mirabilem ædificavit aulam, & cameras ante turrem Rothomagi nihilominus renovavit, & non ſolùm in Normannia, ſed etiam in regno Angliæ, ducatu Aquitaniæ, comitatu Andegaviæ, Cenomanniæ, Turonenſi, caſtella, manſiones regias, vel nova ædificavit, vel vetera emendavit, caſtellum etiam in villa, quæ Amandivilla, *(e)* ſuper Vire fluvium ædificavit.

642

Achardus, abbas ſancti Victoris Pariſienſis, factus epiſcopus Abrincenſis.

In capite jejunii apud Cenomannos Hugo, archiepiſcopus Dolenſis, cæcitate debilitatus, præſentibus Henrico, regi Anglorum, & duobus legatis Romanæ eccleſiæ, Henrico de Piſis, & Wilhelmo de Papia, reddidit archiepiſcopatum, quem ferè per ſex annos tenuerat, & in cujus reparatione plurimùm laboraverat.

Theobaldus, archiepiſcopus Cantuariæ, ſecunda feria Paſchæ obiit.

Poſt Paſcha, rex Anglorum Henricus, & Ludovicus Francorum, primò in Vilcaſmo, *(f)* poſtea in Dunenſi pago, *(g)* inſtigante eos ad diſcordiam comite Theobaldo, congregatis exercitibus ſuis, alterutrum terras ſuas defendendo, ferè in cominus venerunt. Inde datis induciis, poſt feſtum ſancti Joannis, Henricus, rex Anglorum, perrexit in Aquitaniam, & inter alia, quæ ſtrenuè geſſit, Caſtellionem ſupra urbem Agen-

(a) *Giſors*, *Giſortium*, Normandiæ caſtrum, olim nobile, ad Ittam ſitum, de quo *VALESIUS, voce Giſortium*, *PIGANIOL* de la *FORCE Tom. V. p. 110.*

(b) *Parcus*, locum notat ad ferarum cuſtodiam circumſeptum, cujus primum inventum Henrico I. Anglorum Regi, tribuitur, ſed perperam: dum jam Perſarum Regibus fuerit cognitus, nobis *ein Thiergarten.* Vide du *FRESNE voce Parcus.*

(c) Id eſt, domum regiam.

(d) Arbores intelliguntur, vide du *FRESNE.*

(e) S. Amandi Fanum, in Tractu Borbonenſi, de quo *PIGANIOL* de la *FORCE Tom. V. p. 403.*

(f) *Veliocaſſes*, Galliæ olim populus, inter Ittam & Iſaram, Cæſari jamdum noti, quorum caput Rothomagus. Vide *VALESIUM, voce Veliocaſſes.* Vide etiam infra *a. 1168.*

(g) Tractus Aurelianenſis, hodie *le Dunois.* Vide *VALESIUM, voce Dunum. PIGAN.* de la *FORCE Tom. V. p. 301.*

Romanorum.		*Francorum.*		*Anglorum.*	*Anni domini.*

Agennum, *(a)* caſtrum ſcilicet natura & artificio munitum, obſedit, & infra unam ſeptimanam, in feſtivitate ſancti Laurentii, admirantibus & perterritis Waſconibus, cepit.

Regina Alienora, apud Donnum Frontem *(b)* filiam peperit, quam Henricus presbyter cardinalis, & legatus Romanæ eccleſiæ baptizavit, & Achardus, epiſcopus Abrincenſis, & Robertus, abbas de monte ſancti Michaelis, de periculo maris cum multis aliis de fonte ſuſceperunt, & vocata eſt Alienora, de nomine matris ſuæ.

11	26	Rex Henricus egit Nativitatem apud Bajocas. *(c)*	8	1163

Mortuo Sanctione, archiepiſcopo Remenſi, Henricus, frater regis Francorum, epiſcopus Belvacenſis ſucceſſit.

Prima Dominica Quadrageſimæ, rex Henricus congregavit epiſcopos, abbates, barones totius Normanniæ apud Rothomagum, & querimoniam faciens de epiſcopis, & eorum miniſtris, & vicecomitibus ſuis, juſſit, ut concilium Juliæ bonæ teneretur. Juliabona, *(d)* in Caletenſi pago juxta Sequanam eſt ſedes regia, à dominis Normannorum multùm amata & frequentata. Hanc Julius Cæſar, ex cujus nomine Julia vocatur, condidit, deſtructa urbe Caleto, ex cujus veteri vocabulo tota regio ſita inter Sequanam & mare adhuc vocatur.

Primus Richardus, dux Normannorum, & ſecundus Richardus, filius ejus, apud Fiſcanum *(e)* levati de tumulis ſuis, in quibus ſeparatim jacebant, poſt altare ſanctæ trinitatis honeſtius ponuntur. Huic translationi Henricus, rex Anglorum, interfuit, & epiſcopi Normanniæ, & dedit illi eccleſiæ ſylvam de Hogis.

Comes Robertus de Baſevilla adverſus Wilhelmum, cognatum ſuum, regem Siciliæ, rebellat in Apulia, & multis coadjutoribus ſecum adunatis, majorem partem maritimarum civitatum ſibi conciliat.

Fredericus, imperator Alemannorum, urbem Mediolanum, quam per tres annos obſederat, neceſſitate famis afflictam capit & deſtruit, reſervatis tantummodo matrice eccleſia, & quibusdam aliis.

Diſcordia inter regnum & ſacerdotium adhuc perdurante, propter ſchiſma Octaviani, quem rex Romanorum, Fredericus, ſecum in Italia

(a) Diverſa apud Gallos oppida, quorum nomen Caſtellio, utpote *Chaſtillon ſur Loin*, *Chatillon ſur Seine*. Hoc vero *Chaſtillon ſur la Dordogne*, Waſconiæ oppidum, haut procul à veterum Aginno, hodie *Agen*, ſitum, de quo *PIGANIOL* de la *FORCE Tom. IV. p. 309.*

(b) Hodie *Damfront*, ſive *Domfront*, Normandiæ oppidum, de quo *VALESIUS*, *voce Damfrons: Latini ſcriptores ex vulgari, ac patria appellatione Damfrontem, & Danefrontem ſeu Danfrontem fecerunt: quod quibusdam perſuaſit, Danifrontem vel Danorum frontem, hoc eſt, Normannorum limitem nuncupatum primo fuiſſe, atque eo nomine appellari oportere. Ita autem dictum eſſe mihi videtur hoc caſtrum, quod eſſet in confinio Normanniæ & Cenomaniæ conditum à Comitibus Cenomanorum, & Domino Regi Anglorum ac Duci Normannorum oppoſitum in limine, atque frontis adverſæ inſtar objectum.* Vide etiam *PIGANIOL* de la *FORCE Tom. V. p. 169.*

(c) Civitas *Baiocaſſium*, hodie *Bayeux*, Normanniæ oppidum, de quo *VALESIUS*, *voce Baiocaſſes*, & *PIGANIOL* de la *FORCE Tom. V. p. 130.*

(d) *Juliobona Caletorum*, hodie *Dieppe*, nobilis Normanniæ urbs, portu inſignis, de qua *VALESIUS voce Juliobona*, *PIGANIOL* de la *FORCE Tom. V. p. 90.*

(e) Fiſcamnum, pagi Caletici, vulgo *Feſcam en Caux*, locus ad mare ſitus, Cœnobio nobilis, de quo *VALESIUS, voce Fiſcamnum.* *PIGANIOL* de la *FORCE Tom. V. p. 170.* Hujus Monaſterii Chronicon Novæ Bibliothecæ Manuſcriptorum inſeruit *PHILIPPUS LABBEUS Tom. I. p. 325.*

Digitized by Google

Anni Domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

643

habebat, Alexander papa Romanus, confidens de regibus, Francorum Ludovico, & Anglorum Henrico, qui devotè ſuper Romanam eccleſiam favent & venerantur, ad ciſmontanos marina expeditione circa Paſcha venit apud montem Peſſulanum, & in Provincia debita honorificentia ſuſceptus eſt.

Mortuo Harduino, archiepiſcopo Burdegalenſi, apud montem Peſſulanum, dum ibidem injuria Domini papæ moraretur, epiſcopus Lactorenſis ei ſucceſſit.

Fame, mortalitate, ciſmontani maximè in Aquitania laborant.

Ramaldus de Caſtellione, princeps Antiochiæ, dum incautè in terram Agarenorum intrat, multis ſuorum occiſis vel captis, ipſemet capitur.

Menſe Junio in Britannia minori, ſcilicet in Recello, *(a)* ſanguis pluit, & de ripis cujusdam fontis ibidem effluxit, nec non etiam de pane.

Guillelmus, rex Siciliæ, tranſiens de Sicilia in Apuliam cum magno exercitu, Roberto de Baſevilla fugato cum complicibus ſuis, civitates & caſtella, quæ à ſe defecerant, recuperat.

Leupus, rex Valentiæ & Muſciæ, *(b)* licet gentilis & Agarenus, munera ingentia in auro, & ſerico, & in aliis ſpeciebus, & in equis, & camelis, mittit Henrico, regi Anglorum, grandia & ipſe ab eodem recepturus.

Raymundus Berengerius, comes Barcinonenſis, vir omnibus bonis plangendus, moritur, relicto filio Auforſio, qui factus eſt rex Arragonum: quod regnum ei acciderat ex materno genere.

Fredericus, imperator Alemannorum, & Ludovicus, rex Francorum, cum ſuper fluvium Sagonnam, *(c)* qui antiquitus Arar vocabatur, de pace tractaturi convenire debuiſſent, repentè mutato animo propter ſchiſma Octaviani, cujus partes imperator adjuvabat, infecto negotio ad propria redierunt. Exinde parvo ſpatio temporis interjecto, Ludovicus, rex Francorum, & Henricus, rex Anglorum, ſuper Ligerim, apud Tociacum *(d)* convenientes, Alexandrum, papam Romanum, honore congruo ſuſceperunt, & uſi officio ſtratoris pedites dextra lævaque frenum equi ipſius tenentes, eum usque ad præparatum papilionem perduxerunt. Quo mediante, Deo favente, pax inter eos firma reſtituta eſt.

Henricus rex ordinatus, & compoſitis rebus & caſtellis ſuis in Normannia, Aquitania, Andegavis, & etiam in Waſconia, in adventu Domini venit Barbe *(e)* fluvium, volens, ſi poſſet, transfretare ante Natalem Domini, ſed vento prohibente, egit Natalem domini cum regina Alienora apud Cæſarisburgum. *(f)*

Ma-

(a) Rupella ſine dubio intelligitur, in tractu Alnetano ſita, Britanniæ minori finitimo.

(b) Legendum *Murciæ.*

(c) Arar, medio ævo Sauconna, hodie la Saône, quæ Lugdunenſem provinciam tranſit. Vide *VALESIUM* voce *Arar.*

(d) Tuſiacum, ſive *Touſi* in Territorio Tulenſi.

(e) In pago Conſtantino Normanniæ, portus erat inſignis *Barbeflot*, olim Regum Anglorum, in transmarinas ſuas provincias venientium appulſu nobiliſſimus, hodie *Barfleur*, de quo *VALESIUS, voce Barboflot. PIGANIOL* de la *FORCE Tom. V. p. 138.* Ejusdem ſupra fit mentio *a. 1158.*

(f) Hodie *Cherbourg*, Normanniæ portus, ejusdem Pagi Conſtantini. Vide *VALESIUM voce Cæſaris Burgus. PIGANIOL* de la *FORCE Tom. V. p. 138.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni domini.*

Manuel, *(a)* imperator Conſtantinopolitanus, duxit Conſtantiam Boamundi uxorem, & Boamundus, tertius frater prædictæ puellæ, factus eſt princeps, vitrico ſuo in captivitate remanente Rayvaldo.

| 12 | 27 | Menſe Januario, rex Henricus tranſivit in Angliam, ipſe | 9 | & regina, & cum magno gaudio ſuſceptus eſt ab omnibus ferè proceribus patriæ, qui eum in littore expectabant. Jam enim Henricus, filius ejus, præceſſerat, & ſicut in Normannia fecerat, ſic in Anglia homagia & fidelitates baronum & militum ſuſcepit. 1164

Rotrocus, epiſcopus Ebroicenſis, & Rayvaldus de ſancto Valerico, in Normanniam recognoſcere miſſi ſunt, juſſu regis, per epiſcopatus, regales redditus & conſuetudines, ad regem & ad barones pertinentes.

Philippus etiam Baiocenſis moritur, qui fuit vir prudens, & aſtutus in augmentandis & renovandis rebus eccleſiæ, & multum ibi profecit. Sed ſapientia hujus mundi ſtultitia eſt apud Deum.

Bellum Roberti de Monte forti cum Henrico de Eſſeſſa, pro fuga prælii contra Valenſes, in quo idem Henricus defecit, & hæreditatus factus eſt monachus Radingis, *(b)* Valenſes ſubditi ſunt regi Henrico ad libitum.

Falconius, rex Scotiæ, fecit homagium Henrico, filio regis Anglorum, & dedit regi obſides, ſcilicet David fratrem ſuum juniorem, & quosdam de filiis baronum ſuorum de pace tenenda, & pro caſtellis ſuis, quæ rex volebat habere.

Menſe Martio, obiit tertius Balduinus, rex Hieruſalem, vir per omnia plangendus, & ſucceſſit ei Amalricus, frater ejus. Huic Balduino à ſuperna clementia conceſſum eſt, ut Aſcalonem caperet, & Agarenos expelleret, & ſervitio divino manciparet, quod nec Davidi propter ſanctitatem ſuam, nec Salomoni propter ſapientiam & divitias ſuas, nec Ezechieli propter juſtitiam ſuam, nec alicui antea regum, permiſſum fuerat. 644

In octavis Pentecoſtes, Alexander papa tenuit concilium Turonis, in quo excommunicavit Octavianum, cum aliis ſchiſmaticis & complicibus ſuis.

| 13 | 28 | Apud Rothomagum, tertio calendas Februarii, obiit | 10 | Wilhelmus, frater Henrici regis, & ſepelitur in eccleſia ſanctæ Mariæ. 1165

Circa octavas Paſchæ, rex Henricus fecit dedicari eccleſiam beatæ Mariæ Radingis, & per tres dies regaliter procuravit conventum monachorum & hoſpites, data etiam dote non minima eidem eccleſiæ.

Hamelinus, naturalis frater regis Henrici, duxit comitiſſam de Varenna, relictam Wilhelmi, comitis Moritonii, filii Stephani regis. Hæc fuit filia tertii comitis, Guillelmi de Varenna, qui cum Ludovico, rege Franciæ perrexit Hieruſalem, & ibi obiit, ſuperſtite ſola prædicta comitiſſa.

Valenſes, Henrico regi fidem non ſervantes, terras promiſſas latrocinando infeſtant, agente quodam regulo eorum, vocato Riz, & alio ejusdem perverſitatis homine, nomine Oeno, prædicti Riz avunculo.

Richardus de Hummer, Coneſtalus Henrici regis, convocatis baronibus Normanniæ & Britanniæ, menſe Auguſto cepit caſtrum Gonbore in Britannia in manu regis, quod Radulphus de Fulgeriis habuerat poſt mortem Joannis de Dol.

(a) Sic emendavi pro *Fanuel.* Hic enim Manuel Imp. Conſtantinopolitanus ſæpius occurrit apud hunc Robertum *a. 1148. 1149. 1156. 1179. 1181.*

(b) Monaſterium in agro Berrocenſi, quod Henricus I. a. 1125. reſtauravit, de quo uberius *MONASTICON ANGLICANUM Tom. I. p. 417.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

Eodem menſe, ſanguis pluit in Rethel, in epiſcopatu Dolenſi.

Obiit Hugo, venerabilis archiepiſcopus Rothomagenſis, 4 idus Octobris. Hic vir magnæ literaturæ jucundè multa edidit, viduis & orphanis & aliis pauperibus largus extitit. Rexit autem eccleſiam Rothomagenſem honeſtè & viriliter annis ferè 30.

Obiit illuſtris comes, Galerannus Mellenti, qui multa bona contulit eccleſiæ beatæ Mariæ de Voto, quæ ſita eſt in territorio Caletenſi, in terris, in ſylvis, in vineis, & redditibus.

Amalricus, rex Hieruſalem, conductus ab Amiralio Babylonico, cum exercitu perrexit in adjutorium illius, liberare quandam civitatem ipſius, nomine Barbaſtam, quam Salegon Seneſcallus Noradin, fraude occupatam, contra ipſum tenebat. Obſeſſa igitur per aliquantulum temporis tandem capta eſt, & Amiralio reſtituta civitas. Firmatis autem inter eos amicitiis, & redditis multis captivis, duplicato etiam tributo, (nam antea dabat Amiralius regi ſingulis annis triginta millia aureorum) rex ad propria rediit. Nam capto caſtro eorum, nomine Hareuc, capto etiam Boamundo juniore, principe Antiochiæ, & multis interfectis, Belinas Habilina poſtmodum à Sarracenis perverſa eſt. *(a)*

1166 | 14 | 29 | Henricus, rex Anglorum, in Quadrageſima in Norman- | 11 | niam tranſiens, in octavis Paſchæ apud Giſorz, *(b)* cum rege Francorum locutus eſt, inde Rothomagum, Philippum, comitem Flandrenſem, conſobrinum ſuum, regaliter excepit.

Venerunt ad eum ſimiliter legati Frederici, imperatoris Alemannorum, Ramaldus ſcilicet, archiepiſcopus Colonienſis, cancellarius ipſius, & multi alii magni potentatus viri, requirentes eum ex parte imperatoris, ut daret unam filiarum ſuarum Henrico, duci Baioariæ, filio Conradi, qui ante Fredericum imperaverat, & aliam filio ſuo, licet adhuc puerulo. Exactis itaque ſacramentis & datis, rex poſtea miſit ſuos in Ale-
645 manniam, qui ab imperatore & ſatrapis ſuis eadem ſacramenta de conventionibus, quæ inter eos convenerant, acciperent.

Rotrocus, epiſcopus Ebroicenſis, fit archiepiſcopus Rothomagenſis.

Regina Anglorum Alienora, evocata à rege, venit in Normanniam, adducens ſecum filium ſuum Richardum, & filiam Matildem. Redeunte verò rege in Angliam, & cum multo apparatu bellico ſuper Valenſes eunte, regina remanſit in partibus ciſmarinis.

Alexander papa Romanus, relinquens Senonem, in qua ferè duos annos moratus fuerat, veniens ad montem Peſſulanum, navali ſubvectione perrexit ad terram Wilhelmi, regis Siciliæ, licet inſidiæ piratarum imperatoris Alemanniæ ei in mari non deeſſent.

Menſe Auguſto Ludovico, regi Francorum, ex uxore ſua naſcitur filius, & vocatus eſt Philippus.

Regina Alienora, menſe Octobri, Andegavi peperit filiam, & vocata eſt in baptiſmate Joanna.

Falconius, rex Scotiæ, religioſus juvenis, obiit, & ſucceſſit ei Wilhelmus, frater ejus.

1167 | 15 | 30 | Henricus rex, munitis confiniis inter Anglos & Valen- | 12 | ſes, & caſtellis & militibus diſpoſitis, in Quadrageſima transfretavit in Nor-

(a) Hæc illuſtrari poterunt ex *MARINI SANUTI Secretis Fidelium Crucis lib. III. p. VI. c. XXI.*

(b) Vide ſupra *ad a. 1162.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni domini.*

Normanniam. Deinde locutus cum rege Francorum ea, quæ ad pacem ſunt, audito etiam, quòd rex Francorum ſtatuiſſet de theſauris & redditibus ſuis, ſimiliter & omnium hominum, tam clericorum quàm laicorum, qui in ſua ditione erant, ſingulis annis usque ad quadriennium, de ſingulis viginti ſolidis ſingulos denarios mittere Hieruſalem, ad defenſionem Chriſtianitatis, idem rex fecit duplicari in omni poteſtate ſua redditum primi anni, reliquis annis permanentibus ad ſolutionem unius denarii, per ſingulos viginti ſolidos.

Obiit etiam Wilhelmus, rex Siciliæ, & ſucceſſit ei Wilhelmus, filius ejus.

Wilhelmus Talavacius, comes Sagienſis, & filius ejus Joannes, & item Joannes, nepos ejus, filius Guidonis, primogeniti ſui, comitis Pontini, conceſſerunt regi Henrico caſtrum Alenceium, & Rocam Mabirit, cum eis, quæ ad ipſa caſtella pertinent. Et forſitan ideo prædictas munitiones perdiderunt, quia malas conſuetudines ipſi & eorum interceſſores diu ibi tenuerant, quas rex Henricus ſtatim meliorari præcepit. Quia verò optimates Cenomannici comitatus & Britanniæ regionis, antequam rex transfretaret, minus obtemperaverant præceptis reginæ, & (ut dicitur) ſacramento ſe obligaverant, ut ſe comiter defenderent, ſi aliquis eorum gravaretur; rex ad libitum ſuum eos & caſtella eorum tractavit, & congregatis exercitibus ſuis ferè de omni poteſtate ſua, circa mare caſtrum Felgerarium obſedit, cepit, & funditus delevit. Inde præloquuto quodam imaginario connubio de Gaufrido filio ſuo, & Conſtantia Conani comitis Britanniæ & de Richemont, comes Conanus conceſſit regi, quaſi ad id opus filii ſui totum ducatum Britanniæ, excepto comitatu de Gigunix, qui ei acciderat per avum ſuum, comitem Stephanum. Rex verò accepit dominium ferè ab omnibus baronibus Britanniæ apud Theas. Inde venit Rhedonis, & per civitatem illam, quæ caput eſt Britanniæ, totum illum ducatum Saiſant. *(a)* Et quia nunquam viderat Combort neque Dol, poſtquam in manus ejus venerant, in tranſitu illa vidit. Cauſa verò orationis ad montem ſancti Michaelis veniens, apud Genetrum illa nocte hoſpitatus eſt.

Illuc venerunt ad eum Willelmus, rex Scotiæ, & ipſe inſularum, Ninam, & aliarum triginta unius, quæ ſunt inter Scotiam & Hiberniam & Angliam. Illas 32 inſulas tenet rex inſularum, tali tributo de rege Northwegiæ, quòd, quando rex innovatur, rex inſularum dat ei decem marcas auri, nec aliquid facit ei in tota vita ſua, niſi iterum alius rex ordinetur in Northwegia. Hujus regis inſularum venit legatus ad regem Anglorum, prædictus epiſcopus. Eſt enim prædictus rex conſanguineus regis Anglorum, ex parte Maltildis imperatricis, matris ſuæ. 646

| 16 | 31 | In Natali Domini fuit rex Henricus Pictavis, & venit ad | 13 | eum Henricus, filius ejus, de Anglia. In Quadrageſima locutus fuit rex Anglorum cum comite ſancti Ægidii, apud Magnum montem. 1168

Poſt Paſcha duxit exercitum militum in Avernicum pagum, & vaſtavit terram Wilhelmi comitis, qui datâ fide pepigerat ſtare juſtitiæ in præſentia Domini regis, nepoti ſuo, quem exhæredaverat, juniori videlicet comiti Arvernenſi. Sed inveteratus ille dierum malorum rupta fide tranſtulit ſe ad regem Francorum, & ſeminavit diſcordias inter eos. Sed & de collectione pecuniæ deferendæ Hieruſalem, quæ adunata fuerat

(a) Apprehendens. Nota enim vox mediæ ætatis *Sacire*, de qua du *FRESNE*, quod Galli hodie vocant, *Saiſir*. Vide *ÆGID. MENAGE Dict. Etymol. voce Saiſir.*

Digitized by Google

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

rat Turonis, quam rex Anglorum volebat mittere per ſuos nuncios, utpote ſumptam in ſuo comitatu, rex autem per ſuos, quia eccleſia Turonenſis ſua eſt, ſuggeſtione Jocii, archiepiſcopi Turonenſis, magna diſcordia inter Henricum, regem Anglorum, & Ludovicum, regem Francorum mota eſt.

Combuſta eſt civitas Turonenſis, cum principali eccleſia.

Almaricus, rex Hieruſalem, evocatus ab Amiralio Babyloniæ, cui confœderatus erat, obſedit Alexandriam, quæ caput eſt Ægypti, & cepit & reddidit eam Amiralio, qui pepigit ei ſingulis annis tributum de eadem civitate, quinquaginta ſeptem millibus, quos habet de Babylone. Idem etiam rex duxit uxorem neptem Manuel, imperatoris Conſtantinopolitani, cum infinitis theſauris.

In octavis Pentecoſtes rex Anglorum & rex Francorum, in Vilcaſmo *(a)* locuturi de pace convenerant, ſed primoribus regis Francorum exacerbantibus levitatem regis Ludovici, nihil profuerunt. Congregaverunt itaque uterque infinitum exercitum de omni poteſtate ſua, & alterutrum caſtella ſua muniverunt. Cùm autem rex Francorum aliquantas villulas in Marcia, *(b)* inter Medantem & Paceium *(c)* combuſſiſſet; rex Henricus irritatus, licet multum deferret Ludovico, Calvum montem *(d)* caſtrum munitiſſimum, in quo rex Francorum congregaverat expenſas & victualia ad opus belli, & plurimas villas in circuitu illius combuſſit. Quo audito, rex Francorum graviter tulit, & collectis viribus ſuis latos fundos, quos ſanctus Audoenus habebat, in Vilcaſmo ſcilicet Vadum Nigaſii, *(e)* & alias villas combuſſit.

Andelicium etiam Burgum optimum, qui erat proprius beatæ Mariæ & archiepiſcopi Rothomagenſis, nonnulla etiam, quæ pertinebant ad eccleſiam ſanctæ trinitatis Rothomagenſis vaſtavit, ſed non defuit feſtinata vindicta.

Eadem namque die multi de exercitu ejus, cùm redirent ad caſtra, ſiti, Solis fervore, pulvere, formidine deficientes expiraverunt. Sic etiam patri pridem ipſius acciderat. Nam initurus certamen cum Henrico, ſeniore rege Anglorum, in quo inferior fuit præcedente nocte, in eodem loco hoſpitatus fuerat, & Franci, qui à ferocitate, teſte Valentiniano, Romanorum imperatore, vocati ſunt, eccleſiam beatæ Mariæ Andeliaci,

(a) Vide etiam ſupra *a. 1162.*

(b) *Marcia, Marchia*, vel *Marka, la Marche*, ſingularis Galliæ Regio, inter Bituriges & Lemovices poſita, ideoque *la Marche de Limouſin*, dicta, de qua *VALESIUS, voce Marcka. PIGANIOL* de la *FORCE Deſcript. de la France Tom. V. p. 565.* ejus terminos tali ratione deſcribit: *La Marche eſt bornée au Nord par le Berry, à l' Orient par l' Auvergne, au Midi par le Limouſin, & au Couchant par le Poitou.*

(c) *VALESIUS, voce Paciacum*, hoc oppidum tali modo deſcribit: *Opidum eſt ad flumen Auturam poſitum in Aulercis Eburovicibus, inter Ebroicas & Meduntam medium, vulgo Pacy dictum hodieque; quamquam à plerisque Paſſy corrupte ſcribitur.* Vide etiam infra *a. 1169.*

(d) Clarum olim caſtrum in Veliocaſſibus, *Calvus Mons*, Comitatus titulo illuſtre, *Chaumont*, IV. millibus paſſuum à Giſortio diſtans. *VALESIUS, voce Calvus Mons.*

(e) *VALESIUS: Vadiniacum in inſula Ittæ fluminis Diœceſique Rotomagenſi poſitum eſt, cellamque ſeu Prioratum Benedictinum habet, & nunc truncato nomine Gany l' Isle appellatur, id eſt, Vadiniacum ad inſulam. Vidi, qui Vadum Nicaſii vocarent, propterea, quod Nicaſius, quem Mellentini colunt, eo in loco Ittam vado tranſiſſe dicitur.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni domini.*

liaci, *(a)* ſtabulum equorum ſuorum fecerant, unde alios eorum cepit, alii verò vix fuga elapſi ſunt.

Menſe Auguſto treviæ ſumptæ & juratæ inter reges, Henricum & Ludovicum, usque ad Paſcha.

Inde perrexit rex Henricus in Britanniam, & ſubdidit ſibi omnes Britannos, etiam Leonenſes. *(b)*

Nam Guihuminarius, filius Henrici, vicecomitis Leonenſis, cujus filiam comes Eudo habebat in conjugium, datis obſidibus ſubmiſit ſe regi, terrore exanimatus, cùm videret, caſtrum ſuum munitiſſimum combuſtum & captum, & alia nonnulla vel capta vel reddita. 647

Cùm adhuc moraretur rex in Britannia, audivit nuncium de morte matris ſuæ, Matildis imperatricis. Deceſſit autem quarto idus Septembris Rothomagi, & ſepulta eſt Becci. Theſauros infinitos pius filius diſtribuit eccleſiis, monaſteriis, leproſis & aliis pauperibus pro anima illius. Fecit autem prædicta imperatrix monaſterium de Voto, in Calatenſi pago juxta Juliam bonam, & poſuit ibi monachos Ciſtercienſes; fecit & monaſteria canonicorum, unum juxta Cæſarisburgum, & aliud in ſylva de Gonfer; ad pontem etiam lapideum ſuper Sequanam Rothomagenſem faciendum, à ſe multam ſummam pecuniæ dimiſit.

Jocius, archiepiſcopus Turonorum, recordatus eſt cum rege Anglorum.

Regina Alienora transfretavit in Angliam, ducens ſecum filiam ſuam Matildem.

In vigilia Natalis Domini duæ ſtellæ ignei coloris, quarum una erat magna, altera parva, apparuerunt in Occidente, & erant quaſi conjunctæ, poſtea disjunctæ ſunt, longo ſpacio apparere deſiverunt.

Natus eſt Joannes, filius regis Anglorum.

| 17 | 32 | Ad Natalem Domini fuit rex Henricus Argentomagi, *(c)* & tenuit ibi magnam curiam in nova aula ſua. | 14 | 1169 |

Matildis, filia regis Henrici, cum infinita pecunia & apparatu maximo, ducta eſt in Alamanniam, ad ſponſum ſuum Henricum, ducem Saxoniæ & Baioariæ, quorum ducatum unum habebat ex patre ſuo, & alterum ex matre. Pater ipſius fuit Henricus, qui fuit natus ex filia Lotharii imperatoris, qui ante Conradum imperaverat. Hic Henricus ſcilicet junior, qui filiam regis Anglorum duxit, ſuper paganos, ſcilicet Sclavos & Vindelicos, tantum acquiſivit, quòd fecit ibi tres epiſcopatus.

Obiit Terricus, comes Flandrenſis, cui ſucceſſit Philippus, filius ejus, qui jam diu comitatum illum rexerat, cùm pater illius iter Hieruſalem frequentabat.

Pictavi & Aquitani ex majori parte, id eſt, comes de Marcha, comes Engolimenſium, Hannericus de Lizennio, Robertus & Hugo frater ejus de Sylleio, & alii multi voluerunt rebellare contra regem, & incendiis & rapinis pauperum incumbentes, circumquaque graſſabantur. Quod rex audiens impiger advolat, & eorum inſaniæ obſiſtens, Lizen,

(a) Hodie *Andeli* ad Sequanam, Normanniæ oppidum, ubi Monaſterium virginum, quod vulgo Prioratus B. Mariæ vocatur. *VALESIUS, voce Andeliacum. PIGANIOL* de la *FORCE Tom. V. p. 110.*

(b) Minoris Britanniæ Regio eſt *le Leonois*, cujus urbs primaria Legio. *VALESIUS, voce Leones. PIGAN.* de la *FORCE Tom. IV. p. 517.*

(c) Vide ſupra *a. 1159.*

Digitized by Google

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

zen, *(a)* novum caſtrum munitiſſimum cepit, captum munivit, & villas & municipia eorum deſtruit. Munitis caſtellis, & militibus & victui neceſſariis, relicta ibi regina cum comite Patricio Salesbernienſi, avunculo Rotroci, comitis Patricicenſis; in octavis Paſchæ, inter Paceium & Medantium in Normannia, *(b)* locuturus cum rege Francorum, & injurias ſuas ab eo expoſtulaturus, acceſſit: ſiquidem Pictavi ad regem Francorum venerant, & obſides ſuos contra regem Anglorum, cujus proprii erant, ei dederant. Unde cùm hinc inde grandis altercatio fieret, nec rex Francorum obſides, quos contra juſtitiam ceperat, reddere vellet, induciæ datæ usque ad octavam beati Joannis. Circa verò octavas Paſchæ, dolo Pictavienſium occiſus eſt comes Patricius, & ſepultus eſt apud ſanctum Hilarium. Succeſſit ei filius, natus Guillelmi comitis Pontini, matre comitiſſa de Warenna.

Antequam treviæ datæ eſſent, rex Anglorum ſubmoverat Eudonem, vicecomitem de Porrehoit, qui quatenus umbratico nomine comes vocabatur, & cui tanta bona contulerat, ut ad ſervitium & adjutorium ſuum veniret, quod ipſe renuit, & quidam alii de Britannis & con-
648 fœderati, ſcilicet Oliverus, filius Oliveri de Dinan, & Rollandus conſobrinus ejus. Rex itaque non immeritò adverſus eos iratus, à capite, ſcilicet ab Eudone, incipiens vaſtavit & combuſſit ejus terram, deſtructo imprimis caſtello Locellini, quod habebat præcipuum, comitatum etiam de Boerech abſtulit ei, cujus caput eſt civitas Vanecenſis, *(c)* quam rex in manu ſua cepit, (ejus portum Cæſar mirificè extollendo collaudat in libro, quem ſcripſit de bello Gallico) dimidium etiam Cornubiæ ei abſtulit. Obſedit etiam caſtellum Abrai, & captum munivit. Vaſtata igitur Eudonis terra, & ad libitum ſuum redacta, ad terram Dinanenſem appropinquans, caſtrum Hedde, à Gaufrido de Monte forti ſibi redditum, munivit, & Tintiniacum evertit. Inde Becherel munitionem Rollandi de Dinam firmiſſimam per aliquot dies obſidens, adhibitis machinis, cepit & munivit. Tum verò caſtrum, in quo Rollandus maximè confidebat, quia natura & arte munitiſſimum, obſediſſet, niſi brevitas termini eundi ad colloquium regis Francorum eum urgeret. Terra itaque Rollandi tradita rapinis & incendiis, citra Recem flumen eandem regit in ulterioribus. Nam tranſito amne per Lehum deſcendens, & aliqua perfundens, monachis Leunnenſibus pepercit. Dinam verò circumiens quædam deſtruxit, quædam intacta reliquit. In pago Aleterſi eadem geſſit. *(d)*

In octavis ſancti Joannis ventum eſt ad feritatem Bernardi, ubi de pace inter reges tractatum eſt, & infecto negotio diſceſſum eſt. Nam Britones, ſicut & Pictavi, obſides regi Francorum dederant, & fide interpoſita pactionem acceperant, quòd rex Francorum ſine ipſis regi Anglorum non concordaretur. Unde & ipſi Britanni conventibus quibusdam, Cenomanenſi item, per quorum terram latenter tranſierunt, colloquio interfuerunt. Munitis autem marchis, ex utraque parte continuata eſt decertatio usque ad Adventum Domini. Rex verò Henricus cautè agens

(a) *Liciniacum* caſtrum, poſtea *Luſignan* dictum, in agro Pictavienſi ſitum, de quo *VALESIUS, voce Liciniacum PIGANIOL* de la *FORCE Tom. IV. p. 421.*

(b) Vide ſupra *a. 1168.*

(c) Alias Civitas Venetûm dicta, hodie *Vannes*, Britanniæ minoris, de qua *VALESIUS voce Veneti. PIGAN.* de la *FORCE Tom. IV. p. 511.*

(d) De his vide *P. DANIEL Hiſt. de la France Tom. I. p. 1236.* & potiſſimum *LOBINEAU Hiſt. de Bretagne lib. V. p 156.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni domini.*

gens cognatum ſuum, Matthæum, comitem Boloniæ, ſibi pacificavit, ſpondens ei ſe daturum per annum maximam partem pecuniæ, pro calumnia relaxanda comitatus Moritonii. Habebat enim filiam regis Stephani, qui fuerat comes Moritonii.

Cùm autem idem Matthæus ad auxilium regis Anglorum veniret, Joannes, comes Pontini, non permiſit eum tranſire per terram ſuam, unde neceſſitate cogente, navali ſubvectione ad regem, multis expeditis militibus acceſſit. Quod rex audiens, rogatu ejusdem Matthæi, cum bellico apparatu in terram Joannis perrexit, & Juniacenſem pagum Vulcano tradens, quadraginta & eo amplius comburens villas, voluntati ſuæ ſatisfecit.

Rex Francorum, veniens latenter ad quoddam municipium Normanniæ, cognominatum Cheſuebrut, illud combuſſit, & quatuor milites in eo cepit. Quo comperto, rex Angliæ illum inſequutus eſt, multos cepit milites, inter quos etiam Seneſcallum Philippi, Flandrenſium comitis, aduncatus eſt. *(a)* Tradidit etiam caſtellum Hugonis de Novocaſtello flammis & incendiis, vocatum Brudroles, *(b)* ut combuſtum nomen ex re haberet. Hoc etiam fecit Novocaſtello per milites ſuos, ipſo tamen abſente.

Vaſtata eſt ſimiliter terra comitis Particenſis, ex majore parte ipſo agente.

Venit ad Curiam regis, Henrici Anglorum, Saxonum & Baiocorum *(c)* dux Henricus, gener ejus, & magnis ab eo honoratus muneribus in ſua rediit.

| 18 | 33 | Henricus egit Natalem Domini Argentomagi. | 15 | 1170

In epiphania Domini concordati ſunt rex Francorum & rex Anglorum.

Henricus, filius regis Anglorum, fecit homagium regi Francorum, ſocero ſuo de Andegavenſi comitatu, & de Cenomanenſi, & de ducatu Britanniæ, quem rex conceſſit eidem genero ſuo. Nam de Normannia ei fecerat ante homagium, & conceſſit ei rex Francorum, ut eſſet Seneſcallus Franciæ, quod pertinet ad feudum Andegavenſe. 649

Richardus, filius Henrici, regis Anglorum, fecit homagium regi Francorum de ducatu Aquitaniæ.

In Purificatione beatæ Mariæ fuit filius regis Anglorum Pariſiis, & ſervivit regi Francorum ad menſam, ut Seneſcallus Franciæ. Hanc Seneſcalciam vel (ut antiquitus dicebatur) Majoratum domus regiæ, Robertus, rex Francorum, dedit Gaufrido Griſogonellæ, comiti Andegavenſi, propter adjutorium, quod ei impendit contra Ottonem, imperatorem Alemanniæ, dedit etiam ei, quicquid habebat in epiſcopatu Andegavenſi.

Poſtea verò cùm Gaufridus comes Particenſis, & David comes Cenomanenſis, eſſent rebelles Roberto, regi Francorum, prædictus rex, Gaufrido Griſogonella ferente ſibi auxilium, obſedit munitionem Moritoniæ, & cepit. Et quia David, comes Cenomanenſis, evocatus à rege ad eum venire contempſit, dedit rex Gaufrido Griſogonellæ homa-

(a) *ADUNCARE*, idem ac unco illigare, ſuſpendere, du *FRESNE*.

(b) Videtur *Britolium* intelligi, hodie *Breteüil*, de quo *VALESIUS*, voce *Britolium*. *PIGAN.* de la *FORCE Tom. V. p. 120.* Vide etiam infra *a. 1174.*

(c) Potius *Baioarierum.*

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

gium illius, & ipſam civitatem, & quicquid habebat in epiſcopatu Cenomanenſi.

Henricus, filius regis Angliæ, fecit homagium Philippo, filio regis Francorum.

Henricus, rex Anglorum, locutus eſt cum Ludovico, rege Francorum, apud ſanctum Germanum in Leia. *(a)*

Gaufridus, filius regis Anglorum, fecit homagium Henrico fratri ſuo de ducatu Britanniæ, jubente patre eorum.

Rex Henricus perrexit in Quadrageſima Waſconiam, & deſtructis multis caſtellis, quæ contra eum erant, vel munitis, comites Engoliſmenſium & de marcha ſibi pacificavit, & multos alios, qui non erant tanti nominis.

Gaufridus, filius regis Anglorum, menſe Majo venit Rhedonis. Et Stephanus Rhedonenſis, & Ausbertus Aletenſis, epiſcopi, & Robertus abbas ſancti Michaelis de Monte, & aliæ religioſæ perſonæ, receperunt eum cum ſumma veneratione, in eccleſia ſancti Petri. Ibi accepit homagia baronum Britanniæ.

Rex Henricus fecit foſſata alta & lata inter Franciam & Normanniam, ad prædones arcendos.

Menſe Auguſto, pacificatis ferè omnibus in Pictavenſi pago Waſconia, Henricus rex venit in Normanniam, & evocati Britanni properaverunt ad eum.

Calina, *(b)* civitas Siciliæ, terræ motu concuſſa & proſtituta eſt, & multi in ea perierunt.

Combuſta eſt Fiſcanenſis *(c)* eccleſia quarto calendas Julii, quarta feria poſt octavas Pentecoſtes.

Rex Henricus fecit caſtrum munitiſſimum, & burgum pergrande juxta Gahiam de Malafre, quod vocatum eſt Bellueeieiz. *(d)*

Cum Rogerius Malabranchia dolo cepiſſet urbem Bitrienſem, quam cives ipſius contra eum tenebant, omnes tam viros quàm mulieres vel ſuſpendio vel alio tormento morti tradidit, & novis habitationibus illam inhabitandam tradidit: ſiquidem prædicti cives dominum Wilhelmum Trenchevel, patrem Rogeri Malebranche, in quadam eccleſia cum filio ſuo parvo crudeliter occiderant.

Rex Henricus fecit molendina & piſcatorias Andegavis, in flumine Meduane.

Cùm Wilhelmus Goeth obiiſſet in itinere Hieruſalem, & comes Theobaldus vellet habere in manu ſua montem mirabilem, & alias firmitates, quæ fuerant Wilhelmi Goeth, de quibus ſatus erat Hervæus de
650 Vienna, qui habebat in conjugio primogenitam filiam Wilhelmi Goeth, natam ex una ſororum comitis Theobaldi: videns prædictus Harvæus, ſe non poſſe reſiſtere comiti Theobaldo, cùm rex etiam Francorum

(a) Hodie *S. Germain en Laye*, Palatium regium, *PIGAN.* de la *FORCE Tom. II. p. 336.*

(b) Legendum forſan *Catanea.*

(c) Vide ſupra *a. 1163.*

(d) Quale hoc caſtrum fuerit, nondum ſatis conſtat. In pago Belloiacenſi quidem reperitur Bellus jocus, *Beauieu*, ubi adhuc caſtrum reperitur: verum, dum hoc in tractu Lugdunenſi ſitum, potius credimus, caſtrum Bellum forte intelligi, cujus *RIGORDUS de Geſtis Philippi Auguſti* apud du *CHESNE Tom. V. p. 55.* facit mentionem, quod in Andegavenſi tractu ſitum hodie *Beaufort*, de quo *PIGAN.* de la *FORCE Tom. VI. p. 207.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni domini.*

rum adjuvaret partem comitis Theobaldi, utpote ſororii ejus; idem Hervæus, intercurrente magna pecunia, & quibusdam pactionibus, tradidit Henrico, regi Anglorum, montem mirabilem, & aliud caſtrum, ſcilicet ſanctum Anianum *(a)* in Biturico: unde diſcordia redintegrata eſt inter regem & comitem.

| 19 | 34 | Ad Natalem Domini, fuit rex Henricus in Britannia a- | 16 | pud Nannetum. Robertus, archidiaconus Nanneti, conſenſu regis factus eſt epiſcopus Nanneti, poſt Bernardum, avunculum ſuum. In Quadrageſima exceſſit mare limites ſuos, unde meſſes, quæ prope illud ſeminatæ erant, in multis locis perierunt à fluctibus abſorptæ. 1171

Oſſa cujusdam gigantis, in Anglia per alluvionem detecta ſunt, cujus corporis longitudo (ut ferunt) 50 pedum erat.

In eadem Quadrageſima transfretavit rex Henricus in Angliam, non tamen ſine diſcrimine. Submerſo in mari Gisleberto Abrincenſi, Fulco Perajenel, qui habebat primogenitam ſororem ejus, ſucceſſit ei.

Vicecomites per Angliam, qui exactionibus & rapinis populum afflixerant, à rege correcti ſunt.

Poſt Pentecoſtem rex Henricus, evocato filio ſuo Henrico in Angliam, fecit eum coronari in regem, cum magna cleri populique lætitia, Lundoni apud Weſtimoſt. Hunc inunxit Rogerus, archiepiſcopus Eboracenſis. Nam Thomas Cantuarienſis circa mare per continuum ferè ſexennium in Galliis morabatur. Huic conſecrationi interfuerunt Gislebertus Lundenenſis, Gocelinus Salesberienſis, Valterus Roſenſis, Richardus Ciſtrenſis, Bartholomæus Exonenſis, Hugo Dunclinenſis, epiſcopi. Rogerus Vingornienſis in Normannia morabatur: Henricus Vingornienſis, & Guillelmus Norvincenſis, in infirmitate præpediti non affuerunt. Nam Ardelulfus Carlinenſis, & Robertus Herefordenſis, & Robertus Batenſis, & Robertus Licolenſis & Hillarius Ciceſtrenſis, & Nigellus Elienſis, epiſcopi dormierant in Domino, & adhuc cathedræ eorum vacabant. Interfuerunt verò de Normannia, Henricus Baiocenſis, & Rogerius Sagienſis, epiſcopi, qui cum eo venerant in Angliam. Quidam moleſtè ferunt, quòd archiepiſcopus Eboracenſis unxerit in regem Henricum juniorem. Sed noverint, quòd primus Wilhelmus, qui Angliam armis ſubegit, ab Alverodo religioſiſſimo viro, Eboracenſi archiepiſcopo, inunctus & ſacratus eſt. Cantuarienſis archiepiſcopus intra inſulam Britanniæ manet, Stigando ſcilicet à papa excommunicato.

Margarita, filia regis Francorum, uxor Henrici junioris regis, in Angliam tranſiit, nec tunc tamen fuit coronata, quia rex jam coronatus erat, & epiſcopi diſceſſerant.

Joannes, comes Aucenſis, moritur, & ſucceſſit ei filius ejus Henricus, quem genuerat ex filia Wilhelmi de Albinero, quem vocant comitem de Arundel. Hic duxit Elixam reginam, relictam Henrici ſenioris, regis Angliæ, ex qua genuit Wilhelmum primogenitum ſuum, & Godefridum, & iſtam comitiſſam, uxorem Joannis comitis Aucenſis, de quo ſermo eſt.

In die Apoſtolorum Petri & Pauli, terræ motus horribilis factus eſt in tranſmarinis partibus, quo corruit civitas Tripolis, pars Damaſci, Antiochiæ plurimum. Agareni etiam non fuerunt expertes hujus tribulationis.

(a) Hodie *S. Aignan*, oppidum Territorii Biturigenſis, de quo *PIGANIOL* de la *FORCE Tom. VI. p. 78.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

tionis. Nam Halapre, quæ eſt caput regni Loradin, & quædam aliæ civitates Sarracenorum non evaſerunt hanc peſtem.

651 Mortuo Wilhelmo, comite Nivernenſi, ultra mare Matthæus, frater Philippi comitis Flandrenſis, comes Babyloniæ, duxit uxorem ejus, ſororem ſcilicet comitiſſæ Flandrenſis. Hi itaque duo fratres duas duxerunt ſorores, filias Rodulphi, comitis Viromandorum, neptes Alienoræ, reginæ Anglorum ex ſorore, callidè agentes in retinendo terram Radulphi de Parrona, per quemlibet fratrum. Hic Matthæus prius habuerat filiam regis Stephani: & ſuſceptis ab ea duabus filiabus, rediit ad religionem, unde invita receſſerat.

Circa Auguſtum rex Henricus rediit in Normanniam, relicto Henrico juniore in Anglia. Rex Henricus fecit pacem inter comitem Theobaldum & Hervæum de Vienna.

Menſe Septembri rex Henricus infirmatus eſt penè ad mortem, apud Moram de Ger: ſed miſeratione divina, & ſupplicatione ſervorum Dei, quibus ſe humiliter commendabat, ſopita adverſa valetudine, ſanitatem refovit.

Ægidius, Rothomagenſis archidiaconus, electus eſt ad epiſcopatum Ebroicenſem. Richardus, archidiaconus Conſtantienſis, ad Abricatenſem.

Alienora, filia regis Anglorum Henrici, ad Hiſpaniam ducta eſt, & ab Anifruſo *(a)* imperatore ſolenniter deſponſata. Hujus imperatoris illa pars Hiſpaniæ, quæ Caſtella vocatur, regnum eſt. Hujus imperii caput civitas Tolletum eſt. Prædicto regi, propter infirmam ætatem (nondum enim adimpleverat quindecim annos) adverſantur duo reges, Fervandus Galliciæ, patruus ejus, & Anifruſus Navarriæ, avunculus ejus, mortuo Roberto, filio Roberti comitis Cloeceſtriæ. Dederat etiam antè idem rex Hugoni, comiti Ceſtriæ, cognato ſuo, filiam comitis Ebroicenſis, cognatam ſuam ex parte patris ſui.

Urbs Cenomanenſis flagravit incendio. Cella ſancti Victurii combuſta eſt, ſed Deo adjuvante in melius reſtaurata eſt.

Henricus, rex Anglorum, perrexit cauſa orationis, ad Rocam Amatoris, *(b)* qui locus in Cadulcenſi pago, montaneis & horribili ſolitudine circumdatur.

Dicunt quidam, quòd beatus Amator, famulus beatæ Mariæ, & aliquando bajulus & nutricius Domini fuit, & aſſumpta piiſſima matre Domini ad æthereas manſiones, ipſe Amator prænonitus ab ea, ad Gallias transfretavit, & in prædicto loco vitam eremiticam transegit. Quo transeunte, & in introitu oratorii beatæ Mariæ ſepulto, locus ille diu ignobilis fuit, excepto quòd vulgo dicebatur, ibi beati Amatoris corpus requieſcere, licet ignoraretur, ubi eſſet.

Anno ab incarnatione Domini 1166, quidam indigena hujus regionis, ad extrema veniens, præcepit familiæ ſuæ, divina forſitan inſpiratione, ut in introitu corporis ſui glebam ſepelirent. Effoſſa itaque terra, corpus beati Amatoris integrum reperitur, & in eccleſia juxta altare poſitum integrum, illud peregrinis oſtendunt: & ibi fiunt miracula multa,

(a) Alphonſus VIII. erat, de quo *JO. MARIANA Rer. Hiſpan. lib. XI. cap. XI.*

(b) *Rupes Amatoris*, de qua *VALESIUS: Hæc villa, ſeu potius caſtrum in Cadurcis adſidet fluviolo, qui in Duranium defluit, ac vulgo dicitur Roquemadeur, locus inter ſilvas & montes in eremo poſitus, & à rupe ſua vel rocca, atque à S. Amatore, qui ibi piiſſime vixit, ita cognominatus.* Vide infra *ad a. 1181.*

Digitized by Google

Romanorum.		*Francorum.*		*Anglorum.*	*Anni domini.*

multa, & antea inaudita per beatam Mariam. Ad hunc ergo locum (ut diximus) rex Henricus cauſa orationis veniens, quia appropinquabat terræ inimicorum ſuorum, congregata multitudine armatorum, tam equitum quam peditum, ad orationem perrexit, munitus ſicut ad prælium, nulli malum inferens, omnibus & maximè pauperibus in eleemoſynis largiter providens.

Thomas Cantuarienſis archiepiſcopus, transfretavit in Angliam.

Stephanus, comes de Sanceorre, frater comitis Theobaldi, perrexit Hieruſalem, ferens ſecum pecuniam, quam rex Francorum Ludovicus fecerat colligere, in adjutorium Hieroſolymitanæ eccleſiæ.

Odo, dux Burgundiæ, nepos ejus, perrexit cum eo.

20	35	Ad Natalem, fuit rex Henricus ad Bur juxta Baione. *(a)*	17	1172

Annus millenus centenus ſeptuagenus
Primus erat, primus quo ruit enſe Thomas.
Quinta dies Natalis erat, flos orbis ab orbe
Pellitur, & fructus incipit eſſe poli.

652

Agareni, cum multis millibus armatorum, venerunt ab Africa in Hiſpaniam.

Hamo, epiſcopus, Leonenſis, crudeliter per concilium, (ut dicunt) Guihomari fratris ſui, Vice-Comitis Leonenſis, & junioris Guihomari, nepotis ſui, occiſus eſt.

Conanus, dux Britanniæ, moritur, & tota Britannia, & comitatus de Gippewis, & honor Richemundiæ per filiam comitis Conani, quæ deſponſata erat Gaufrido, filio regis, in dominio regis Henrici tranſierunt.

Hannericus, abbas ſancti Audoeni, moritur.

Henricus rex venit in Quadrageſima ad pontem Urſonis, & ibi per quindecim ferè dies demoratus eſt. Hoc etiam fecit in Rogationibus, & in Pentecoſte, cùm Guihomarus venit ad eum, & reddidit ſe ei & ſua caſtella, perterritus multitudine militum, & aliorum armatorum, quos rex illò direxerat ad eum comprimendum, niſi regis voluntati obediret.

Sequenti anno, canonizatus eſt ſanctus Thomas à papa Alexandro, & præceptum fuit, ut natalis ejus dies feſtivus ab omnibus celebraretur, maximè ab Anglis.

Caſtrum pontis Urſonis combuſtum eſt.

Urbs Norwicius ſimiliter combuſta eſt cum epiſcopali eccleſia, & officinis monachorum.

Humbertus, comes Morieunt, miſit abbatem ſancti Michaelis de Duſa ad Henricum, regem Angliæ, proponendo matrimonio, inter Joannem filium regis & filiam ſuam, offerens ei totam terram ſuam. Fuit enim idem comes filius Amati comitis, & ditiſſimus in poſſeſſione urbium & caſtellorum, nec aliquis poteſt adire Italiam niſi per terram ipſius.

Theobaldus, comes Carnotenſis, plures Judæorum, qui Bleſis habitabant, igni tradidit: ſiquidem cùm infantem quendam in ſolennitate Paſchali crucifixiſſent, ad opprobrium Chriſtianorum, poſtea in ſacco poſitum in fluvium Ligerim projecerunt. Quo invento, eos convictos de ſcelere (ut ſuprà diximus) igni tradidit, exceptis illis, qui fidem Chriſtianam receperunt. Hoc etiam fecerunt de ſancto Wilhelmo, *(b)* in Anglia apud Norethuitz, tempore Stephani regis: quo ſepulto in eccleſia epiſcopali, multa miracula fiunt ad ſepulcrum ejus. Similiter factum

(a) Potius legendum *Baiocas*, vide infra *a. 1173. 1175.*

(b) Vide ſupra *a. 1146.* infra *a. 1177.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

eſt de alio apud Glovesceſtrum, tempore Henrici regis ſecundi. Sed & in Franciæ caſtello, quod dicitur Pontizare, de ſancto Ricardo impii Judæi ſimiliter fecerunt: qui delatus Pariſios in eccleſia ſepultus multis miraculis coruſcat. Et frequenter (ut dicitur) faciunt hoc in tempore Paſchali, ſi opportunitatem invenerint.

Obiit Wilhelmus Talavacius, comes Pontini, & ſucceſſit ei Joannes, nepos ſuus, in comitatu Pontini, ex Guidone primogenito ſuo. In terra verò, quam tenebat de rege Angliæ, in Normannia & in Cenomanenſi pago, ſucceſſit ei Joannes comes, filius ejus. Item duxit filiam comitis Heliæ, fratris comitis Gaufridi Andegavenſis, & ducis Normannorum.

Rex Henricus ſenior fecit inveſtigari per Normanniam terras, quas rex Henricus, avus ejus, poſſidebat die, qua obiit. Fecit etiam inquiri, quas terras, & quas ſylvas, & quæ alia dominia barones & alii homines occupaverant poſt mortem regis Henrici avi ſui: & hoc modo ferè duplicavit redditus ducatus Normanniæ.

Riz, rex Walenſium, pacificatus eſt cum rege Anglorum Henrico.

653 Rex Oenus, avunculus ejus, præterito anno obierat: & filii ejus regi Henrico ſubditi ſunt.

Margarita, uxor junioris regis Henrici, transfretavit in Normañiam.

Menſe Julio rex congregavit barones ſuos apud Argentonium: & cùm ibi tractaretur de profectione ſua in Hiberniam, legati comitis venerunt ad eum, dicentes ex parte comitis, quòd traderet ei civitatem Dunelinam & Waltrefordiam, & alias firmitates, quas habebat cauſa uxoris ſuæ, quæ fuerat filia regis Dunelinæ, qui jam obierat. Rex itaque, audito hoc nuncio, mandavit comiti, quòd traderet ei terram ſuam in Anglia & Normannia, & planam terram in Hibernia, quam acceperat cum uxore ſua: & conceſſit ei, ut eſſet Coneſtabilis vel Seneſcallus totius Hiberniæ.

Venerabilis Henricus, epiſcopus Wintonienſis, & abbas Glaſtronenſis, deceſſit è vita. Iſte ſcilicet epiſcopus multa bona fecit eccleſiæ Wintonienſi in ornamentis auri, & argenti, & ſericarum veſtium: divitias etiam ſuas eccleſiis & pauperibus larga manu diſtribuit.

Ad augmentum etiam virtutum ſuarum, per aliquantulum temporis ante mortem ſuam, lumine corporali privatus fuerat.

Menſe Auguſto rex tranſivit in Angliam: & aggregatis tam militibus, quàm ſumptibus, qui ad tantam expeditionem neceſſarii erant; vigilia beati Lucæ Evangeliſtæ tranſivit in Hiberniam. Quàm autem proſperè transfretavit, applicuit, receptus fuit, literæ, quas ad regem Henricum filium ſuum miſit, indicant.

1173 | 21 | 36 | Henricus rex junior, ad Natalem fuit ad Bur juxta | 18 | (a) Bajoc: & quia tunc primùm tenebat curiam in Normannia, voluit, ut magnificè feſtivitas celebraretur. Interfuerunt epiſcopi, abbates, comites, barones, & multa multis largitus eſt. Et ut appareat multitudo eorum, qui interfuerunt, cùm Wilhelmus de ſancto Joanne, Normanniæ procurator, & Wilhelmus, filius Hamonis, Seneſcallus Britanniæ, qui venerat cum Gaufrido, duce Britanniæ, domino ſuo, comederent in quadam camera, prohibuerunt, ne quis miles comederet in eadem camera, qui non vocaretur Wilhelmus. Et ejectis aliis de camera, remanſerunt centum & decem milites, qui omnes vocabantur Wilhelmi, exceptis plurimis aliis ejusdem nominis, qui comederunt in aula cum rege.

Hen-

(a) Vide ſupra *a. 1172.* oppidum prope Baiocas, hodie *Bayeux*, Normanniæ urbem. Vide etiam *a. 1175.* Forſan Novumburgum intelligitur, de qua *a. 1161.*

Digitized by Google

Romanorum.		*Francorum.*		*Anglorum.*	*Anni domini.*

Henricus, dux Saxonum & Bajoarum, gener Henrici, regis Anglorum, perrexit Hieruſalem, cum magno comitatu militum, & magna ibi incepiſſet, & perfeciſſet forſitan incepta, niſi rex & templarii obſtitiſſent. Theſauros tamen, quos ſecum portaverat, larga manu diſtribuit pauperibus, & eccleſiis ſanctæ terræ.

Poſt Paſcha, rex audiens duos legatos, Albertum & Theodericum, ex parte domini papæ A. *(a)* ad ſe miſſos, pro cauſa piæ memoriæ Thomæ, quondam Cantuarienſis archiepiſcopi; cùm eſſet in Hibernia, citiſſimè venit de Hibernia in Angliam, de Anglia in Normanniam, & præmiſſis ab eo honorabilibus perſonis, locutus eſt cum eis, primò Sanigueii, poſtea Abrincæ, tertiò Cadomi, ubi cauſa illa finita eſt, ſicut literæ publicæ teſtantur, quæ inde factæ ſunt, & à multis perſonis, quæ illuc convenerant, retinentur.

Rex Henricus locutus eſt cum rege Francorum, & miſit filium ſuum regem juniorem in Angliam, ut Margarita, filia regis Franciæ, uxor ejus conſecraretur in reginam. Hanc inunxerunt, ex conſilio regis Franciæ Rotrodus, archiepiſcopus Rothomagenſis, & Ægidius, epiſcopus Ebroicenſis, & coronaverunt regem & uxorem ejus.

Circa feſtum ſancti Michaelis, congregavit rex epiſcopos Normanniæ & Britanniæ, & venit ipſe, & legati Abrincenſes, tractaturi de eccleſiaſticis negotiis, ſed obſiſtente regis infirmitate, parum profecerunt. Hujus conventus cauſa venerunt usque ad montem ad nos honorabiles perſonæ multæ, inter quas fuerunt religioſiſſimi viri, dominus Stephanus Cluniacenſis, & dominus Benedictus Clufinus, abbates. Mutua vice, ſocietatem ſuam nobis & ſibi noſtram impendimus, ſicut literæ eorum, quæ à nobis habentur, & noſtræ, quæ ab ipſis aſportatæ ſunt, teſtificantur. Hoc etiam fecerat nobis piæ memoriæ Wilhelmus, Vizeliacenſis abbas, in capitulo Vizeliacenſi. Et cum his tribus eccleſiis, ſcilicet Cluniacenſi, Duſenſi, Vizeliacenſi, habemus ſpiritualem ſocietatem, & multùm nobis & illis placentem. 654

Circa feſtum ſancti Martini venit junior rex, cum uxore ſua, ex Anglia, & locuti ſunt cum rege Francorum, ipſe apud Giſorx, ipſa verò apud Calvum montem; quos rex lætiſſimè ſuſcepit, ſicut filios ſuos.

| 22 | 37 | Rex Henricus, cum regina Alienora, egit Natalem Do- | 19 | mini apud Chinonum *(b)* regaliter. Junior verò rex, cum uxore ſua Margarita, eandem feſtivitatem apud Bonamvillam celebravit. Exinde ſequutus eſt patrem ſuum in Andegavenſem pagum, moraturum in illis partibus, usque ad Purificationem beatæ Mariæ, quando rex debebat loqui cum rege Arragonenſi, & cum comite de Morienna, & cum comite de ſancto Ægidio, pro cauſa Tholoſæ. 1174

Wilhelmus, abbas Radingis, factus eſt epiſcopus Burdegalenſis.

Comes de ſancto Ægidio pacificatur cum rege Angliæ de Tholoſa, facto ibi homagio. Et Richardo filio ſuo, duci Aquitanorum, promiſit, ei ſe daturum equos magni precii, quotannis Quadrageſimæ. Et ſi neceſſe habuerit, inveniet ei unoquoque anno, ad ſervitium ſuum, per 40 dies centum milites.

In Quadrageſima, quia rex Henricus ſenior removerat à concilio &

(a) Intelligitur Alexander III. Papa. Vide *JO. BROMTONI Chron. p. 1064.* & potiſſimum *ROGERIUS HEVEDENIUS p. poſt. p. 500.*

(b) Caino, caſtrum Turonum pervetus, ad flumen Vingennam poſitum, poſtea *Chinon* dictum, de quo *VALESIUS, voce Caino. PIGAN.* de la *FORCE Tom. VI. pag. 146.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

& famulatu filii ſui, Aſculphum de ſancto Hilario, & alios equites juniores, ideo ille iratus receſſit à patre, & venit Argentonium, & receſſit inde noctu, pergens ad regem Francorum, neſcientibus miniſtris ſuis, quos pater ſuus ſervitio ſuo deputaverat. Quem ſequutus eſt comes Roberti Bellenti, relinquens caſtella ſua ſine cuſtodibus, quæ rex Henricus occupavit. Comes etiam Ceſtriæ Hugo, à ſancto Jacobo Gallicienſi rediens, ſequutus eſt eum, & Wilhelmus Patric ſenior, & tres filii ejus, & multi alii minoris nominis. Quorum omnium domos, & virgulta, & ſylvas rex evertit. Similiter regina Alienora, & filii ejus, Richardus comes Pictavenſis, & Gaufridus comes Britanniæ, alienati ſunt ab eo.

Feria quarta ante cœnam Domini, prior Cantuarienſis, & aliæ perſonæ honeſtæ, venerunt ad ſanctam Barbaram in epiſcopatu Lexovienſi, ad regem Henricum, & ad legatos Romanos, Albertum & Theodericum, & elegerunt Rogerum abbatem Becci, ad archiepiſcopatum Cantuarienſem. Ille verò prætendens infirmitatem ſuam, noluit acquieſcere electioni eorum. Qui inde redeuntes in Angliam, convocatis epiſcopis, & aliis religioſis perſonis, elegerunt in archiepiſcopum, priorem de Dituria, monachum ſuum. Richardus etiam, archidiaconus Pictavenſis, electus eſt ad epiſcopatum Vintonenſem; Gaufridus, filius regis Henrici naturalis, archidiaconus Lincolienſis. Gaufridus Lidel archidiaconus Cantuarienſis, ad Elienſem, Robertus Folior archidiaconus Lincolienſis, ad Herefordenſem, Rudulphus Lombardus archidiaconus Salesbergenſis, ad Batenſem, Gocelmus decanus Ciſtenſis, ad Ciſcreſtrenſem. Poſita autem die, qua conſecraretur electus Cantuarienſis, ut conſecraret æquè alios electos, in generali conventu epiſcoporum & aliorum, qui convenerant, prior Cantuarienſis prætulit literas Henrici junioris regis, in quibus dicebat, eos non eſſe ſacrandos, & ſi
655 quis imponeret eis manus, invitabat eum ad audientiam domini papæ. Et ita infecto negotio receſſerunt, unusquisque ad propria.

Prior Wintonenſis, factus eſt abbas Glaſtoniæ.

Poſt Paſcha, Bernardus de Feritate dedit ſe & caſtellum ſuum regi juniori. Similiter Galerandus de Ibera, Goſcelinus Criſpinus, Gisleberrus de regulariis, Robertus de Monteforti, Radulphus de Faie, Gauffridus de Lezenonen, Hugo de ſancta Maura, & Epiſcopus filius, Wilhelmus camerarius, veniens de Anglia.

Philippus, comes Flandrenſis, cepit caſtrum de Ambunare, *(a)* & in eodem comitem Wilhelmum, dominum ipſius caſtri, & comitem Simonem. Inde comes Ancenſis Henrico ſubdidit ſe, & caſtella ſua regi juniori & comiti Flandriæ.

Poſt feſtum ſancti Joannis, rex Francorum Ludovicus, coadunatis baronibus ſuis ex omni regno ſuo, obſedit caſtrum Vernolium, *(b)* ferè per unum menſem, in quo exercitu (ut dictum eſt à nonnullis) fuerunt 7 millia militum, excepta reliqua multitudine. Quibus reſtiterunt viriliter, Hugo de Laci, & Migo de Bellocampo, Conеſtabilis ipſius caſtri, & milites eis ſubditi cum Burgenſibus.

Junior

(a) JAC. MEIER *Ann. Flandr. lib. VI. p. 59.* ſcribit: *Ductoque in Normanniam exercitu, Albam Aram caſtellum, in eoque Guillelmum & Simonem Comitem cepit.* Albamarla intelligitur, caſtrum Normanniæ munitiſſimum, de quo *VALESIUS voce Albamarla.*

(b) Hodie *Verneüil*, ad Aruam fluvium, Normanniæ oppidum, de quo *VALESIUS*, voce *Vernolium.* *PIGAN.* de la *FORCE Tom. V. p. 120.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni domini.*

Junior rex Henricus, & Philippus comes Flandrenſis, & Matthæus frater ejus, comes Bolonienſis, obſederunt novum caſtrum, quod dicitur Dringurtum, *(a)* cum magno exercitu, cui caſtro præerant dominus Bardulphus, & Thomas ejus frater. Qui cùm vidiſſent, ſe non poſſe reſiſtere crebris aſſultibus eorum, & ſuffoſſioni murorum, acceptis induciis, perrexerunt ad regem Angliæ, dominum ſuum, nunciantes ei, quòd non poterant reſiſtere viribus inimicorum. Quare conceſſit eis rex, ut caſtrum redderent comiti Flandriæ.

Matthæus comes Bolonenſis, frater Philippi, comitis Flandrenſis, ex vulnere, quod accepit in obſidione caſtri de Dringurto, mortuus eſt: unde comes Flandriæ, frater ejus, dolens, accinxit militaribus armis Petrum fratrem ſuum, qui electus erat ad epiſcopatum Cameracenſem.

Tertio idus Auguſti vir religioſiſſimus, dominus Stephanus, abbas Cluniacenſis, viam univerſæ carnis ingreſſus eſt, & ſucceſſit ei Radulphus, prior de Caritate, conſobrinus comitis Theobaldi.

Obiit etiam Rogerus, comes de Clara, cui ſucceſſit Wilhelmus, filius ejus, qui duxit filiam, ſcilicet ducis Glocceſtriæ.

Rex Henricus, contracto magno exercitu tam equitum quàm peditum, venit Britolium, *(b)* volens hominibus ſuis, in Vernolio à rege Francorum Ludovico obſeſſis, ferre auxilium. Quod cùm rex Francorum audiſſet, uſus conſilio ſapientium, à caſtro receſſit, relicta multa parte impedimentorum & victualium.

Rex Henricus, convocatis baronibus Britanniæ, exegit ab eis ſacramentum ſuæ fidelitatis. Quod cùm alii utcunque obſervarent, Radulphus de Fulgeriis infideliter agens, vocatus à rege, parere noluit. Sed caſtellum de Fulgeriis, quod ipſe rex priùs deſtruxerat, cœpit reædificare. Quod audiens Aſculphus de ſancto Hilario, & Wilhelmus Patric, & tres filii ſui, læti effecti, per diverticula venerunt ad eum.

Comes etiam Ceſtriæ, & comes Eudo ſequuti ſunt eos.

Cum rex Angliæ Henricus miſiſſet brebenſones *(c)* ſuos ad devaſtandum terram Radulphi de Fulgeriis, & hoc ex magna parte feciſſent, magna pars eorum, qui victualia ad exercitum deferebant, cùm non haberent ducem neque protectorem, occiſa eſt inter ſanctum Jacobum & Fulgerium, à militibus Radulphi de Fulgeriis.

Radulphus de Fulgeriis caſtrum ſancti Jacobi tradidit incendio, ſimiliter caſtrum Tilioli. 656

Rex Henricus latenter veniens Fulgerium, ut interciperet Radulphum, audito ejus adventu, fugæ petiit remedium. Prædam tamen tantam, quantam aliquis in noſtro vix viderat rege, homines ceperunt; ſiquidem Radulphus de Fulgeriis præcepit hominibus de omni terra ſua, quòd equos, & armenta, & pecudes, & omnem ſubſtantiam ſuam ducerent in ſuam foreſtam. Sed antequam intrarent nemoris latibula, ab inimicis intercepti ſunt, & omnia ſua amiſerunt.

Radulphus de Fulgeriis, delinitis cuſtodibus precio & precibus, qui cuſtodire debebant caſtrum de Ciniburco, & civitatem Dolenſem *(d)* ad opus regis Angliæ, cepit illas munitiones. Quod audiens rex, miſit breben-

(a) *Driencuria*, hodie *Dancourt*, nobile quondam caſtrum Comitum Augenſium, de quo *VALESIUS*.

(b) Vide ſupra *a. 1169.*

(c) Prædones Brabantini, qui aliquoties hic memorantur *Schnaphahne*, vid. du *FRESNE*, *voce Brabanciones*.

(d) Britanniæ Minoris urbs, Epiſcopatu inſignis.

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

brebenſones ſuos, & quosdam de militibus ſuis, ad eorum auxilium, ſi neceſſe haberent. Quibus obviaverunt comes Ceſtriæ, Radulphus de Fulgeriis, Aſculphus de ſancto Hilario, Wilhelmus Patric, & univerſi milites de terra Radulphi de Fulgeriis cum magna multitudine peditum: qui quaſi in momento diſperſi, milites ſe fugæ tradiderunt, & multi de plebe occiſi ſunt. Comes verò Ceſtriæ, & Radulphus de Fulgeriis, & 60 milites cum eis, cùm non poſſent effugere, quia inimici eorum obſtruxerant viam fugiendi, incluſerunt ſe in turri, excepto Aſculpho de ſancto Hilario, & Wilhelmo Patric, & quibusdam aliis, qui capti ducti ſunt ad pontem Urſon. Itaque obſeſſa eſt turris Doli à brebenſonibus, & militibus regis, & plebe Abrincatina.

Comes verò Eudo, cùm veniſſet è Francia, noluit morari cum Radulpho de Fulgeriis, ſed abiit in Porroret, & firmavit caſtellum Goſcelini, & cepit caſtellum Ploaſmel. In ſequenti opere poteſt videri probitas, induſtria, & agilitas regis Angliæ Henrici. Audivit nuntium de obſeſſione turris Doli, cùm eſſet Rothomagi, nocte præcedente diem Mercurii. Ipſo verò die Mercurii, cùm jam lux eſſet, receſſit à Rothomago, & venit Dolum, ſequenti die circa tertiam, & obſedit turrim. Et cùm præparaſſet machinas ad turrem capiendam, incluſi ſibi providentes, reddiderunt turrim & ſe ad voluntatem regis. Inde rex miſit eosdem per firmitates ſuas, ut ibi cuſtodirentur, quosdam verò acceptis obſidibus ſecum retinuit ſub libera cuſtodia.

Comes Robertus de Leceſtria, volens turbare regnum Angliæ, ipſe & uxor ejus, & Hugo de Novocaſtello, conſobrinus ejus, cum multis militibus transfretavit in Angliam. Sed interceptus ipſe, & uxor ejus, & Hugo de Novocaſtello, capti ſunt à fidelibus regis, juxta ſanctum Edmundum, & cuſtodiæ traditi. Et multi Flandrenſes ibi occiſi ſunt, & multi alii capti & occiſi. Et forſitan ideo, quia rapinam exercuerant in terra ſancti Edmundi regis & martyris.

Radulphus de Fulgeriis dedit obſides regi Angliæ, pro ſe filios ſuos, Viellium & Wilhelmum: ipſe verò nullatenus acquievit, ut ſe poteſtati regis traderet, ſed fugiendo per nemora deliteſcit.

Gaufridus de Poentio, & Bonus abbas de Rugeio, & alii ex hæreditate de Media & de Andegavenſi pago, & Radulphus de Haja, Normannus de nemoribus, infeſtant terram regis, carentes munitionibus caſtellorum: ſiquidem brebenſones, regis querela, ſicut antea, peſſundederunt Fulgerium & cæteras munitiones Radulphi.

Robertus de Vitreio obiit, & ſucceſſit ei filius ſuus Andreas, natus ex ſorore Rollandi de Dinanſi. Idem verò Rollandus, quia carebat alio hærede, fecit hæredem alium, nepotem ſuum Alanum, de omni terra ſua in præſentia regis.

657 | 1175 | | 23 | 38 | Rex Henricus egit Natalem Domini in Bajocenſi pago | 20 | apud Burum. *(a)*

Wilhelmus, epiſcopus de Trigel, humanæ vitæ finem facit, cui ſucceſſit Ivo Brito, archipresbyter Turonenſis.

In loco etiam Hamonis, epiſcopi Leonenſis, electus eſt quidam archidiaconus ejusdem eccleſiæ, non canonicè ſed ſimoniacè. Et dum haberet gratiam tam cleri quàm populi, non promeruit conſecrationem, impediente morte Jocii, archiepiſcopi Turonenſis. In cujus loco elege-

(a) Vide ſupra *A. 1173.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni domini.*

elegerunt Turonenſes clerici decanum ipſius eccleſiæ Bartholomæum, juvenem ſtrenuum & genere nobilem.

Wilhelmus Patric junior moritur Pariſiis, & Wilhelmus Patric, pater ejus. Cui ſucceſſit Jugerrannus Patric, filius ejus, qui duxit filiam Richardi filii comitis.

Obiit abbas ſancti Florentii, & ſucceſſit ei Radulphus Normannus. Similiter ſatisfecit vitæ humanæ Nutritus recluſus, vir honeſtus & magnæ religionis, ad cujus tumulum (ut quidam dicunt) qui eſt juxta eccleſiam ſanctæ Mariæ Ardonenſis, Deus magnificatur in curatione infirmorum.

Obiit etiam anno ſuperiore Hamo de Lanidecopio, monachus Savinienſis, qui propter religionem & bona opera in pauperes charus erat Deo & hominibus; archiepiſcopus item Tarentaſiæ, qui fuerat monachus de ordine Ciſtercienſi, per quem in noſtris temporibus in exhibitione miraculorum Deus benedicitur, cum abbate Ciſtercienſi.

Alexander, miſſus à domino papa, venit ad regem Francorum, pro reformanda pace inter regem Angliæ Henricum, & filium ejus regem juniorem, ſed impedientibus hominum peccatis, parum profecit.

Circa Paſcha Richardus electus Cantuarienſis, qui anno ſuperiore perrexerat Romam, à papa Alexandro ſacratus eſt Anaginæ. Rogerium electum Batenſis ſocium ſuum ſacravit archiepiſcopus Carentenſis.

Duæ reginæ ducuntur in Angliam.

Circa idem tempus Ludovicus, rex Francorum, congregavit Pariſiis omnes barones regni ſui, qui ei parebant, & cum eis habuit ſecretum miniſterii ſui. Juraverunt ergo comes Flandrenſis, comes Theobaldus, comes de Claromonte, & multi alii, quòd transfretarent cum juniore rege in Angliam, circa feſtum ſancti Joannis, & pro poſſe ſuo ſubjugarent ei idem regnum. Alii verò, qui remanebant, juraverunt, quòd cum exercitu per Normanniam pergerent, & quæcunque caſtella poſſent, caperent, & patriam vaſtarent, aut urbem Rothomagenſem obſidione cingerent. Quod & fecerunt, parum proficientes.

Rex autem Henricus junior, qui multos de baronibus Franciæ obæratos habebat, & magnis obſequiis & donis eos ſibi familiares fecerat, hoc cognito, per eos caſtella ſua, quæ erant in finibus Normanniæ juxta Franciam, armis, militibus, & victualibus munivit. Removit etiam quosdam cuſtodes caſtrorum, ne aliquando ſibi fraudem facerent per receptionem inimicorum ſuorum, & longam moram. Inde locutus eſt cum baronibus Normanniæ, eos admonuit, obſecravit, ut viriliter & fideliter agerent, & rememorarentur, quod parentes eorum multoties Francos à finibus ſuis turpiter eliminaſſent. Inde aſſumptis paucis, imò fere nullis de baronibus Normanniæ, cum brebenſonibus ſuis tranſivit in Angliam. Qua autem humilitate ſepulchrum beati martyris Thomæ viſitaverit, notandum eſt. Ut autem vidit eccleſiam Cantuarienſem, deſiliens equo, veſte lanea, & nudis pedibus, pedes, usque ad illam per paludes & acuta ſaxa cum ſumma devotione perrexit, in oratione ad ſepulchrum glorioſi martyris, in lachrymis tam devotus extitit, ut videntes ad lachrymas cogeret. Feria ſexta illuc venerat, & inpranſus tota nocte ibi vigilavit. Manè autem facto, in capitulum monachorum pergens, ſubdidit ſe verberibus eorum, imitatus redemptorem,

658

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

ptorem, qui dorſum ſuum dedit ad flagella. Sed ille fecit propter peccata noſtra, iſte propter propria. Eadem autem die, qua receſſit à ſancto loco, captus eſt Wilhelmus, rex Scotiæ, à baronibus Eboracenſibus. Qui rex tota æſtate, cum Rogero de Monbrai, & aliis complicibus ſuis, vaſtaverunt Septemtrionales partes Anglorum, pertingentes ad Scotiam. Quarta feria ſequenti audivit rex nuncium tanti gaudii.

Rex Henricus, exhilaratus tanto nuncio, facta pace cum comite Hugone Bigoth, & poſitis in firma cuſtodia, Wilhelmo rege Scotiæ, & Richardo comite Loceſtriæ, cum comitibus ſuis; transfretavit in Normanniam, relinquens Angliam in pace, quam ferè perditam in triginta diebus recuperaverat. Veniens itaque Rothomagum, miſit machiſos *(a)* ſuos Walenſes trans Sequanam, ut victualia, quæ veniebant ad exercitum Francorum, in nemoribus diriperent. Franci igitur ex una parte timentes regem, ex alia Walen, de pace locuturi ad regem conveniunt. Unde rex exhilaratus, terminum de pace inter eos reformanda poſuit ad Nativitatem ſanctæ Mariæ apud Giſorz. Quo termino elapſo, ex utraque parte conveniunt, ſed nihil profecerunt, niſi quòd alium terminum circa feſtum ſancti Michaelis poſuerunt inter Turonenſes & Ambaſianos. Quo loco, Deo favente, pax provenit, & filii regis tres ſe patri ſuo humiliter ſubdiderunt: & rex Francorum, & comes Flandrenſis, firmitates, quas ceperant in Normannia, regi Angliæ reddiderunt.

Ego verò pacem iſtam aſſcribo Dominæ noſtræ, Jeſu Chriſti genitrici, quia in vigilia Aſſumptionis ejus univerſus exercitus ab obſidione receſſit, & cives Rothomagenſes lætum diem egerunt in eccleſia ipſius, ſicut debebant ab obſidione liberati.

Poſt feſtum ſancti Joannis moritur Ammaricus, rex Hieroſolymitanus.

Obiit etiam Loradin, rex Halapriæ, & ſucceſſit ei filius, natus ex ſorore comitis ſancti Ægidii, quam acceperat captivam in itinere Hieroſolymitano. Ipſa verò & filii, acceptis induciis, usque ad ſeptem annos, promiſerunt ſe daturos plurimam ſummam auri regi Hieroſolymitarum.

Saraguntat, nepos ipſius Loradin, occidit Amulanum Babyloniæ, & factus eſt princeps Babyloniæ & Alexandriæ.

Mortuo Brogone, abbate ſanctæ Trinitatis, ſucceſſit ei Wilhelmus de Eſprævillus, monachus Becci, prior ſancti Hymerii.

1176 | 24 | 39 | Rex Henricus egit Natalem Domini apud Argento- | 21 |
magum.

Fridericus, Alemannorum imperator, cum uxore & liberis, & magno exercitu veniens in Italiam, obſedit Alexandriam usque ad Paſcha, nihil proficiens, ſed multa detrimenta ſuſtinens.

Guarinus de Geſardim, abbas Pontiniacenſis, factus eſt archiepiſcopus Bituricenſis, ſicut abbas, qui idem monaſterium ante ipſum rexerat, factus fuerat archiepiſcopus Lugdunenſis.

Circa Paſcha junior rex pacificatus eſt cum patre ſuo, accepto ab eo & fratribus ſuis ſacramento, quod voluit. Inde rex miſit ducem Richar-

(a) Legendum videtur *marchiſos*, ſ. *marchiſios*, quos conterminos explicat *MATTHÆUS PARISIENSIS p. 838.* ſcribens: *Cum autem hæc audiſſent Angli, videlicet contermini, quos Marchiſios appellamus, irruerunt ſubito in Walenſes impetu vehementi & repentino.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni domini.*

Richardum, filium ſuum, in Aquitaniam, & Gaufridum filium ſuum, comitem Britanniæ, in Britanniam, aſſignans ei Rollandum de Dinam, ut eſſet procurator terræ ſuæ.

Fredericus, imperator Alemannorum, receſſit ab Alexandria, & tractatum fuit de reformanda pace inter dominum papam & ipſum. Sed imperator noluit acquieſcere paci, ſtante Alexandria, quam Longobardi noluerunt ſubvertere, & ita pax remanſit. Ipſe verò adhuc moratur Papiæ, non valens præcedere nec reverti.

Gaufridus, dux Britanniæ, ea, quæ comes Eudo habebat de dominio ſuo, ſcilicet Venetum, Ploaſmel, medietatem Cornubiæ, revocavit in ditionem ſuam. 659

Poſt Paſcha, rex Henricus, & filius ſuus rex junior, transfretavit in Angliam. Quia verò clerici & laici, barones & milites, ceperant de ſervis ſuis ſine ipſius licentia, emunxit eos multo argento.

Rex Scotiæ pacificatus eſt cum rege Angliæ hoc modo. Fecit homagium & ligantiam de omni terra ſua, ut proprio Domino, & conceſſit ei, ut omnes epiſcopi terræ illius, qui ſunt numero decem, & abbates, & comites, & barones hoc idem facerent. Epiſcopi verò & abbates homagium non fecerunt, ſed ſacramento *(a)* ſe conſtrinxerunt, hoc obſervaturos, & quòd forent ſubditi eccleſiæ Eboracenſi & archiepiſcopo, & illò irent cauſa ſacrandi, quoties neceſſe eſſet. Inſuper rex Scotiæ tradidit munitiones ſuas, ſcilicet Rocheburc, & Caſtrum puellarum, & Tertium, regi Angliæ, qui poſuit in eis cuſtodes ſuos. Quibus etiam rex Scotiæ invenit neceſſaria. Præterea rex Angliæ dabat honores, epiſcopatus, abbatias, & alios honores in Scotia, vel (ut minus dicam) conſilio ejus dabantur.

Prior Canthuarienſis factus eſt abbas de Bello.

Petrus prior Montiſacuti, Hidæ.

Prior Berniendevici, Abbendoniæ.

Prior Wintoniæ, Weſtmonaſterii.

Joannes Oxenefordiæ, decanus Salesberienſis, electus eſt ad epiſcopatum Norwincenſem.

Obiit Raginfredus, comes Cornubiæ, prioris Henrici regis filius naturalis, & ſepultus eſt Radingis. *(b)*

Comitatum Cornubiæ, & totam terram, quam habebat tam in Anglia quàm in Normannia & in Walia, retinuit rex in manu ſua ad opus Joannis filii ſui junioris, excepta parva portione, quam dedit filiabus ipſius comitis.

Robertus abbas Montis, ſcriptor horum temporum, pergens in Angliam, promeruit chartam & ſigillum omnium eleemoſynarum eccleſiæ Montis, quæ datæ fuerant prædictæ eccleſiæ usque ad præſens tempus, & dabuntur in futurum.

Richardus, filius comitis Glocceſtriæ, obiit, & ſucceſſit ei Philippus filius ejus, natus ex ſorore Roberti de Monteforti.

Obiit etiam Henricus, frater Ludovici regis Francorum, archiepiſcopus Remenſis, ſimiliter comes Nivernenſis, & (quod dolendum eſt & tacendum, niſi ob memoriam juſti viri) abbas Clarevallenſis. Girardus,

(a) Singulare hic eſt, quod Rex & Proceres ipſius ſeculares homagio ſe obſtrinxerint, & juramento ligio, ſeu ſubjectionis, Epiſcopi vero ſaltim ſacramento fidem promiſerint, ſine ſubjectione. De eodem negotio agit *MATTHÆUS PARISIENSIS p. 109.*

(b) Vide ſupra *ad a. 1163.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

dus, à quodam pſeudomonacho ejusdem ordinis, nocte cultro ter appetitus, lethaliter vulneratus eſt. Per triduum tamen, quod ſupervixit, confeſſionem, pœnitentiam, & Sacramentum corporis Chriſti ſuſcipere promeruit.

Richardus, archiepiſcopus Cantuarienſis, congregavit magnum concilium in Anglia, civitate Lundonenſi. Et adhuc vetus querela de primatu Britanniæ inter ipſum & Rogerum, archiepiſcopum Eboracenſem, perſeverat. Similiter Bartholomæus, archiepiſcopus Turonum, concilium habuit cum epiſcopis Britanniæ Rhedonis.

Hugo Petri leonis, legatus ſedis Romanæ, tranſit in Angliam.

Nix & gelu duraverunt à Nativitate Domini usque ad Purificationem beatæ Mariæ.

Obiit Richerius de Aquila, & ſucceſſit ei Richerius, filius ejus.

Obiit Richardus, comes Deſtreguel, filius comitis Gisleberti, relinquens parvulum ſuum ex filia regis Duneline. Iſte acquiſivit quasdam civitates in Hibernia, ſcilicet Dunelinam, & Watrefeltis, & alias, quas Henricus, rex Anglorum, cùm in eandem inſulam pergeret, accepit in manu ſua.

660 Hibernenſes promiſerunt regi Henrico tributum de omni inſula, ſcilicet de unaquaque domo corium bovis, vel duodecim argenteos.

In vigilia Paſchæ, circa meridiem, factus eſt ventus vehemens, diſſipans domos, & ſylvas eradicans.

1177 |25|40| In ſeptimana Pentecoſtes Longobardi, & maximè Me-|22| diolanenſes, debellaverunt exercitum Frederici, imperatoris Alemannorum, qui tunc morabatur in Papienſi urbe. Ipſe verò vix fugiendo evaſit.

Wilhelmus, frater comitis Theobaldi, archiepiſcopus Senonenſis, & epiſcopus Carnotenſis, translatus eſt ad Rhemenſem archiepiſcopatum, & ſucceſſit ei Senone præpoſitus Antiſſiodorenſis, & archidiaconus Senonenſis, Guido nomine. In Carnotenſi urbe, Joannes Saleſberienſis, vir honeſtus & ſapiens, qui prius clericus Theobaldi Cantuarienſis archiepiſcopi fuerat, & poſtea ſancti Thomæ martyris, ſucceſſoris ejusdem Theobaldi.

Mortuo epiſcopo Belvacenſi, ſucceſſit ei Philippus, filius Roberti comitis, fratris regis Francorum.

Wilhelmus, rex Siciliæ, ducatus Apuliæ, principatus Capuæ, per legatos requiſivit, & Joannam, filiam Henrici regis Anglorum, in uxorem accepit.

Obiit Rogerus, abbas Gemmeticenſis, monachus Becci.

Obiit etiam Radulphus Salmurienſis, cui ſucceſſit Manerius, ſacriſta ejusdem loci.

Obiit etiam Wilhelmus de Curſeio, relinquens parvulum ſuum, ex filia Richerii de Aquila.

Ceſſit etiam in fata Wilhelmus de Albineio, quem vocabant comitem Darundelenus, relinquens filios quatuor, ſcilicet Wilhelmum de Albineio primogenitum, & alios tres natos ex Æliza regina, uxore primi Henrici, regis Anglorum. Qui Wilhelmus duxit relictam Rogeri comitis de Clara, filiam Jacobi de ſancto Hilario, cum omni terra, quam idem Jacobus habuerat in Anglia.

Philippus, comes Flandrenſis, accepta cruce Domini, cum magna manu militum perrexit Hieruſalem.

Aſcul-

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni domini.*

Aſculphus de ſancto Hilario perrexit Hieruſalem, & peregrè mortuus eſt.

Petrus, frater Philippi comitis Flandrenſis, accepta comitiſſa Nivernenſi, quæ fuerat uxor Domini Iſſoldunenſis caſtri, mortuus eſt, & ideo forſitan, quia militiam ſpiritualem, id eſt clericatum, dimiſerat, utpote qui fuerat electus ad epiſcopatum Cameracenſem, relicta ſpirituali militia, miles ſeculi factus fuerat. Hic ex eadem comitiſſa genuit unam filiam, quam comitiſſam cum eodem comitatu accepit comes Robertus, filius comitis Roberti Ludovici regis Francorum, & ita facta eſt quadrigama.

Obiit venerabilis vir Robertus, abbas majoris monaſterii, & ſucceſſit ei Petrus, monachus ejusdem loci.

Depoſito Radulpho, abbate Cluniacenſi, conſobrino comitis Theobaldi, Galterus, prior ſancti Martini de campis, ſucceſſit ei, & ille exabbas factus eſt prior Charitatis.

Ceſſit etiam in fata Robertus de Blangeio, vir honeſtus & religioſus, monachus Becci & abbas ſancti Ebulphi.

Nihilominus etiam ſatisfecit humanæ vitæ Osbertus, abbas Liræ, cui ſucceſſit frater ejus, Gauer junior, ſicut & ipſe ſucceſſerat ſeniori fratri ſuo Wilhelmo, quod vix aut nunquam invenies, ut tres fratres ſibi invicem ſuccedant in regimine alicujus eccleſiæ.

Obiit Hugo Bigoth comes, & ſucceſſit ei Rogerius, filius ejus.

Rogerius de Crypta, monachus ſanctæ Trinitatis Cantuarienſis, factus eſt abbas ſancti Auguſtini, ejecto Clereubaudo, electo illius monaſterii, qui noluit benedictionem accipere à ſancto Thoma; & ideo elongata eſt ab eo. 661

Quinta feria in cœna Domini, occiſus eſt ſanctus Wilhelmus (a) à Judæis Pariſiis; qui concremati ſunt.

Benedictus, Prior Cantuarienſis, factus eſt abbas de Burc.

In æſtate & in autumno fuit maxima ſiccitas: unde & ſatio terræ, meſſis, & fœnum ex majori parte periit, & collectio meſſium & vindemiarum ſolito citius evenit.

Nono calendas Auguſti, concordati ſunt dominus papa Alexander, & Fredericus, imperator Romanus, in civitate Venetiæ, in domo Patriarchæ ipſius civitatis.

Menſe Auguſto Henricus, rex Anglorum ſenior, & Gaufridus, dux Britannorum, filius ejus, cum maximo apparatu transfretaverunt in Normanniam: quibus obviaverunt junior rex Henricus, & Richardus, dux Aquitanorum, filii ejus, cum multis baronibus, cum gaudio magno & honore.

Rex Henricus, aſſumptis filiis ſuis, Henrico juniore, & Richardo duce Aquitanorum, & congregatis baronibus ſuis, apud vadum ſancti Remigii, cum rege Francorum loquutus eſt ea, quæ ad pacem ſunt, & de ſuſceptione crucis ad ſervitium Dei. Inde Dominus rex miſit filium ſuum, comitem Britanniæ cum cæteris Britonibus, ad expugnandam ſuperbiam Guihomari de Leone.

Mauricius epiſcopus Pariſienſis jam diu eſt, quòd multum laborat, & perficit in ædificatione eccleſiæ prædictæ civitatis, cujus caput jam perfectum eſt, excepto majori tectorio. Quod opus ſi perfectum fuerit, non erit opus citra montes, cui apertè debeat comparari.

Mor-

(a) Vide ſupra *a.* 1146.

Anni domini. | *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.*

Mortuo Valeranno, filio Wilhelmi Lupelli, turris Juren venit in manu Domini regis, quam multùm cupierat, quam nec pater ejus, nec avus habuerunt.

Rex Henricus perrexit in Bituricenſem pagum: accepit in manu ſua caſtrum Radulphi de Dolis, quia erat de feudo ejus, & filiam unicam domini ejusdem caſtri cum tota hæreditate ipſius, quam dicunt quidam tantum valere, quantum valet reditus totius Normanniæ; Iſſoldunenſe etiam caſtrum cum omnibus pertinentiis ſuis, quia Odo, dominus ejusdem caſtri, nuper deceſſerat, & parvulum filium reliquerat, & ad comitatum Andegavenſem pertinebat. Barones, qui illud cuſtodiebant, obtulerunt ei: quod noluit recipere, quia non habebat hæredem, quem dux Burgundiæ, quia cognatus ejus erat, furtim abſtulerat.

Caſtrum etiam munitiſſimum & arte & natura, Turonium, vicecomes ejusdem caſtri reddidit ei.

Totam etiam terram comitis de marcha rex Henricus, ſex millibus marcis argenti ei valentem, ut idem rex dixit, viginti millibus marcis argenti.

Epiſcopus Lemovicenſis, qui erat comes ejusdem civitatis, cum per decennium vixiſſet in cæcitate, mortuus eſt.

Caſtrum etiam juxta prædictam civitatem ſitum, in quo requieſcit ſanctus Martialis in monaſterio ſuo, Richardus, dux Aquitanorum abſtulit vicecomiti ejusdem caſtri, & meritò, quia adjuvabat partes comitis Engolismenſis, qui infeſtabat ipſum ducem.

Obiit Ruandus, Venetenſis epiſcopus, vir religioſus, monachus Ciſtercienſis.

Guihomarus de Leion venit ad dominum regem, promittens ſe de omni terra ſua facere voluntatem ejus. Jarvagem de Roca reddidit idem caſtrum domino regi, & comiti Gaufrido, filio ejus.

662 Sicut fuerat in æſtate maxima ſiccitas, ita fuit in hyeme maxima inundatio aquarum. Hoc anno circa feſtivitatem ſancti Joannis multi ſubmerſi ſunt in fluminibus. In mari etiam multæ naves perierunt: inter quas una, quæ portabat Gaufridum, præpoſitum de Reverle, nepotem Rogerii, archiepiſcopi Ebroicenſis, cancellarium regis junioris, & alios multos nobiles, apud ſanctum Walericum periit.

Perierunt præterea naves multæ, quæ afferebant vinum de Pictavenſi pago; ut quidam dicunt, ferè triginta vel eo amplius.

In feſtivitate ſancti Martini canonici Dolenſes elegerunt in archiepiſcopum Rollandum, decanum Abrincenſem, virum religioſum & literatum. Cui electioni interfuerunt Henricus Baiocenſis, & Richardus Abrincenſis, epiſcopi, & Robertus de Monte, & multi viri religioſi.

In nocte ſancti Andreæ factus eſt ventus vehemens, & in ipſa feſtivitate, & in prædicta vigilia apparuit lux, manè veniens ab Oriente usq; ad Occidentem: qua die pugnaverunt Chriſtiani cum paganis apud ſanctũ Georgium de Ramula. Putabat enim Salaadin, qui duxerat uxorem Naradin jam defuncti, quòd poſſet capere urbem Hieruſalem defenſoribus deſtitutam, quia comes Flandrenſis duxerat ferè omnes Chriſtianos milites ad obſidionem Harenc. Sed tamen rex Hieruſalem, & patriarcha, & alii religioſi viri, habentes paucos milites & ſervientes, per virtutem ſanctæ crucis, vicerunt innumerabilem exercitum paganorum: cujus crucis longitudo à terra usque ad cœlum paganis apparuit, ſicut ipſi dixerunt. In hac victoria Chriſtiani auro & argento, equis & armis, & victualibus locupletati ſunt. | 26 |

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Anglorum.* | *Anni domini.*

|26|41| Rex Henricus ſenior tenuit curiam ſuam ad Natalem |23| Andegavis: & ibi cum eo fuerunt junior rex Henricus, & Richardus dux Aquitaniæ, & Gaufridus dux Britanniæ, filii ejus: & vix in aliqua feſtivitate tot milites ſecum habuit, niſi in coronatione ſua, ſive in coronatione filii ſui, regis junioris. 1178

Obiit Stephanus, vir honeſtus & literatus, epiſcopus Rhedonenſis. Huic accidit quædam viſio mirabilis, quam ipſe epiſcopus cuidam monacho, familiari noſtro, ante mortem ſuam manifeſtavit. Quædam enim perſona ei apparens, levi ſibilo hos verſus ei dixit: *Deſine ludere temerè, nitere ſurgere properè de pulvere.* Ipſe enim multa rhythmico carmine, & proſa, jocundè & ad plauſus hominum ſcripſerat. Et quia miſerator hominū eum in proximo moriturum ſciebat; monuit eum, ut à talibus abſtineret, & pœnitentiam ageret. Scripſit etiam vitam ſancti Firmati epiſcopi, & vitam ſancti Vitalis, primi abbatis Sanigueji. Scripſit etiam mihi quinquaginta verſus de ſenectute, in quorum ultimo prædictorum verſuum unam clauſulam poſuit. Cui etiam mater miſericordiæ apparuit in obitu ſuo, cui devotè ſemper ſervierat.

Obiit Gaufridus, epiſcopus Andegavenſis.

In media Quadrageſima dedicata eſt eccleſia Becci, decimoquarto calendas Aprilis, à Rotrodo, archiepiſcopo Rothomagenſi, & Henrico Baiocenſi, & Richardo Abrincenſi, & Ægidio Ebroicenſi, epiſcopis. Huic dedicationi interfuerunt reges Anglorum, pater & filius, & Joannes junior, filius regis. Dedit autem rex ſenior in dotem eccleſiæ centum libras Andegavenſes annuatim in molendinis de Robec.

Robertus de Argentiis, cellarius Gemmeticenſis, factus eſt abbas ejusdem eccleſiæ.

Galterius, ſubcellarius ſancti Wandregiſili, factus eſt abbas ejusdem monaſterii.

Radulphus de ſancta Columba factus eſt abbas ſancti Ebrulphi, monachus ejusdem loci.

Obiit Jordanus Teiſſon, & ſucceſſit ei Radulphus filius ejus, qui fecit hominium abbati Montis, apud Montem de Caſtello, de Roca, & de Columba. 663

Wilhelmus rex Siciliæ, fecit chartam fieri Joannæ reginæ, ſuæ uxori de dotalitio ſuo: (a) cujus partem hic poſuimus. *Wilhelmus, rex Siciliæ divina favente clementia, ducatus Apuliæ, principatus Capuæ. Per hoc præſens ſcriptum damus, & in dotalitium concedimus Joannæ reginæ, chariſſimæ uxori noſtræ, Henrici magnifici regis Anglorum filiæ, civitatem montis ſancti Angeli, civitatem Fixonti, & civitatem Veſte, cum omnibus juſtis tenementis ſuis & pertinentiis earum. In ſervitio autem concedimus ei de tenementis comitis Gaufridi, Aleſine, Peſchizam, Bizum, Caprite, Beranum, Silizam, & omnia alia, quæ idem comes honore ejusdem comitatus montis ſancti Angeli tenere dinoſcitur. Concedimus ei etiam ſimiliter in ſervitio calendarium ſanctum clericum, caſtellum papanum, Biſentinum & Conavum. Inſuper concedimus, ut fuit de tenemento ipſius dotarii, monaſterium ſancti Joannis de Lama, & monaſterium ſanctæ Mariæ de Pulſano, cum omnibus tenementis, quæ ipſa monaſteria tenent, de honore prædicti comitatus montis ſancti Angeli. Ad hujus autem donationis & conceſſionis noſtræ memoriam & inviolabile firmamentum, præſens privilegium per manus Alexandri, notarii noſtri, ſcribi, & bulla aurea, tympano impreſſa, roboratum noſtro ſigillo juſſimus decorari.* Hujus char-

(a) Compara *ROGERII HOVEDENI Hiſt. Angl. part. poſt. p. 551.*

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

chartæ & teſtes, & regis ſigillum invenies in principio libri Origenis ſuper Num.

Ludovicus rex Franciæ, & Henricus rex Angliæ, convenerunt ad colloquium, haud procul à Novantiſcurte: & ibi tractaverunt de pace & firma concordia inter eos, & de ſuſceptione crucis, & de itinere eorum in Hieruſalem: & ſi aliquis regum illorum cedat in fata in ipſo itinere, (quod Deus avertat) ſuperſtes omnem theſaurum, & omnes homines ſuos, & omnia mobilia ſua habebit, ſicut propria, & iter perficiet pro ſe & pro defuncto.

Hæretici, quos Agenenſes *(a)* vocant, & alii multi convenerunt circa Tholoſam, malè ſentientes de Sacramento altaris, & de conjugio, & de aliis Sacramentis: ad quorum confutationem Petrus, legatus Romanus, & multæ aliæ religioſæ perſonæ, cum prædictis regibus convenerunt, & parum profecerunt.

Obiit Robertus de Monteforti, & ſucceſſit ei Hugo filius ejus, natus ex ſorore Radulphi de Fulgeriis.

Civitas Carnotum combuſta eſt, & monaſterium beati Petri de Valle. Remanſit tamen Dei miſericordia eccleſia ſanctæ Mariæ, & clauſtrum clericorum.

1179 | 27 | 42 | Philippus, comes Flandrenſis, rediit à Hieruſalem. | 24 |

Manuel, imperator Conſtantinopolitanus, miſit ad regem Francorum honorabiles legatos, ut daret filiam ſuam filio ejus, quod rex conceſſit.

Alexander papa miſit Octavianum, ſubdiaconum Romanæ eccleſiæ, ad Rhotomagenſem provinciam, ut convocaret archiepiſcopum, & ſuffraganeos ejus, & abbates illius provinciæ. Et miſit ſimiliter alios ſubdiaconos ad Orientem, & Occidentem, & Meridiem, & Septentrionem, ut convenirent ad concilium generale, quod erat futurum proxima Quadrageſima in civitate Romæ.

Epiſcopus de Trigel, cùm pergeret Romam, ablatis rebus omnibus ſuis & equis, verberatus eſt; ita ut deficeret infra octo dies. In loco ejus electus eſt Gaufridus Loiz, filius cujusdam Burgenſis, ejusdem nominis de Gingamp.

Henricus, rex Anglorum ſenior, circa nundinas montis Martini transfretavit in Angliam.

Radulphus, frater vicecomitis de Bellomonte, cognatus germanus Henrici regis Anglorum, electus eſt ad epiſcopatum Andegavenſem.

664 Eclipſis Solis facta eſt idibus Septembris.

Abbas Greſtem mortuus eſt: cui ſucceſſit Wilhelmus de Exonia, monachus Becci.

Obiit Richardus, Conſtantienſis epiſcopus.

Eodem anno obiit Robertus, abbas majoris monaſterii: & ſucceſſit ei Petrus, monachus ejusdem loci, qui mortuus eſt, cùm vixiſſet in regimine abbatiæ ferè per unum annum: cui ſucceſſit Hervæus de Villa piroſa, monachus ejusdem loci.

Hyems facta eſt maxima: & duravit nix ferè usque ad Purificationem beatæ Mariæ, quæ incepit infra octo dies, poſt Natalem Domini.

Inundatio aquarum maxima fuit, & maximè apud urbem Cenomanen-

(a) Albigenſes intelliguntur, de quibus *GERVASII Chron. p. 1440.* & *ROGERIUS HOUEDENUS Hiſt. Angl. p. poſter. 555.* Hi infra *ad a. 1208.* vocantur *Albigiſeos hæretici*, atque a. 1210. *Alligeſeos hæretici.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni domini.*

manenſem, pontes, & domos, & molendina ſubvertens, & homines multos perimens. Hoc etiam accidit Andegavi, & in multis aliis locis.

Gaufridus, filius regis Henrici, dux Britanniæ, viriliter egit. Nam Guihomarum, vicecomitem Leonenſem, qui nec Deum timebat, nec hominem verebatur, & filios ejus ita ſubegit, quòd omnia caſtella eorum & terram in manu ſua cepit, & duas tantummodo parochias Guihomaro ſeniori permiſit, usque ad proximum Natalem Domini, quo erant Hieruſalem ituri ipſe & uxor ſua, & forſitan non redituri. Guihomaro juniori undecim parochias de terra patris ſui conceſſit; retento ſecum de familia ſua Herveo, fratre ejus. Similiter fecit Richardus, dux Aquitaniæ, frater ipſius Gaufridi, de Gaufrido de Raucim. Nam caſtrum Tallebourc, quod videbatur inexpugnabile, munitum arte & natura, obſedit, cepit, diruit, & ſimiliter quatuor alia caſtella ipſius. Similiter fecit domino de Ponz, deſtruendo ſcilicet caſtellum ſuum Ponz, qui erat confœderatus ipſi Gaufrido.

Comes Richardus, filius regis Henrici, poſt deſtructionem Talleburc, cùm perrexiſſet in Angliam ad ſanctum Thomam, & ad videndum patrem ſuum; quidam Paſcli, & Navarenſes, & Brebenſones venerunt ad urbem Burdegalenſem, & ipſam urbem vaſtaverunt in ſuburbiis flammis & rapina.

Vuilhelmus, comes de Magnavilla, ducta filia Vilhelmi, comitis Albemarlæ, factus eſt comes Albemarlæ.

Richardus de Luce renunciavit ſeculo & regiis negotiis: & ſucceſſit ei Richardus, nepos ejus ex Gaufrido filio ſuo.

Cùm filia regis Francorum duceretur ad conjugium filii imperatoris Conſtantinopolitani; hoſpitata eſt apud ſanctum Benedictum ſuper Ligerim. Cumque quidam ex famulis ejus vellet accelerare ignem; injecto oleo flamma exivit per foramina camini, & cecidit ſuper tectum camini: & hoc caſu tota abbatia combuſta eſt.

Cùm rex Francorum vellet coronare filium ſuum Philippum, poſuit locum Rhemis, terminum aſſumptionem beatæ Mariæ. Et congregatis, quæ ad tantum negotium neceſſaria erant, & convocatis omnibus baronibus totius regni Franciæ, ut ad eundem locum convenirent; juvenis coronandus obiter cum ſuis ſimilibus in ſylvam venatum divertit, & amiſſis omnibus ſociis per unam noctem, in ſylva vagabundus permanſit. Tandem invento quodam homine, qui ad opus fabrorum carbones parabat, per eum ad ſocios ſuos reductus eſt. Ex ſolitudine tamen & pavore tantam infirmitatem incurrit, quòd coronatio ejus tunc remanſerit. Pater autem ejus iratus, & pro ſe & pro filio rogaturus, ad memoriam beati Thomæ in Angliam perrexit, cui multam humanitatem exhibuit, cum in Galliis exularet. Dedit autem idem rex ob amorem & honorem Dei, & beati Thomæ monachi, in Cantuarienſi eccleſia jugiter Deo famulantibus centum modios vini, ſingulis annis, præfatis monachis accipiendos. Quo autem honore, quo gaudio, & quàm multiplici donorum largitate rex Henricus eum ſuſceperit, non eſt noſtrum edicere. 665

Manuel, imperator Conſtantinopolitanus, vindicavit ſe hoc anno de Solimanno Iconii, qui anno ſuperiori illum fugaverat, & multos de militibus ſuis ceperat, inſuper & crucem Dominicam ei abſtulerat. Manuel enim imperator fugavit eum, & multos de militibus ſuis cepit, & ipſe Solimannus urbem Iconii vacuam reliquit.

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

Ab anno præſente incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti 1179, in ſeptem annis, menſe Septembri, 12 indictione, Sole exiſtente in Libra, erit (ſi Dominus voluerit) conjunctio omnium planetarum in Libra & cauda Scorpionis. Ibi eſt admirabilis rerum mutabilium mutationis ſignificatio. Sequetur enim terræ motus mirabilis, & deſtruentur loca conſueta perditioni per Saturnum & Martem, manentes in ſignis aëris, & erit mortalitas & infirmitas. Oſtendit enim eadem conjunctio ventum validum, denigrantem aërem & obſcurum reddentem, & venenis infectum. Et in vento vox terribilis audietur, & terrebit corda hominum, & à regionibus harenoſis ſabulonem accipiet, harenis civitates proximas in planitie cooperiet, & primò civitates Orientales Meram, Baldas, & Babyloniam, & omnes civitates proximas arenoſis locis. Nulla quidem evadet, quæ arenis & terra non operiatur. Signa autem hujus rei ſunt hæc, & præcedent: Erit eodem anno, antequam planetæ conveniant, in Libra eclipſis Solis, qua totum corpus ejus obſcurabitur, & oppoſitione præcedenti Luna tota patietur eclipſin. Et erit eclipſis Solis, ignei coloris & deformis, oſtendens Maiorum bellum futurum cum effuſione ſanguinis prope fluvium, in terra Orientis ſimiliter & Occidentis. Tunc cadet dubietas inter Judæos & Sarracenos, donec derelinquant penitus ſynagogas & Mahumerias ſuas: & eorum ſecta juſſu Dei annihilabitur. Unde vobis notum ſit, ut cùm eclipſim videritis, à terra exeatis cum omnibus veſtris.

1180 | 28 | 43 | Alexander papa tertius, tenuit generale concilium Ro- | 25 | mæ, media Quadrageſima, cujus decreta, quæ ab eo & ab aliis coepiſcopis ejus ibi conſtituta ſunt, apud nos habentur.

Manuel, imperator Conſtantinopolitanus, dedit Ramerio, filio Wilhelmi, principis Montisferrati, filiam ſuam, natam ex priore uxore ſua. Quæ cùm diceret, ſe nunquam alicui nupturam, niſi eſſet rex, imperator exhilaratus fecit ſe coronari, & uxorem ſuam, & Alexium, filium ſuum juniorem imperatorem, cum uxore ſua, filia regis Francorum. Similiter fecit coronari Minoum, *(a)* filium Marchiſi Montisferrati, cum filia ſua, quam ei dederat, & dedit ei honorem Theſſalonicenſem, qui eſt maxima poteſtas regni ſui poſt civitatem Conſtantinopolitanam.

Conradus, frater ejusdem Ramerii, cepit & incarceravit Chriſtianum, epiſcopum Moguntinenſem, & cancellarium imperatoris Alemannorum.

Rex Maroc, in cujus poteſtate eſt tota Africa, & etiam Sarraceni, qui ſunt in Hiſpania, mittebat filiam ſuam, ut quidam rex Sarracenorum duceret eam in uxorem, quam Stolus *(b)* & Galeæ regis Siciliæ invenerunt, & adduxerunt ad dominum ſuum. Unde rex lætus pacificatus eſt cum patre ejus illa reddita, & pater ejus reddidit regi Siciliæ duas civitates, ſcilicet Africam & Sibiliam, quas Sarraceni abſtulerant Wilhelmo, regi Siciliæ, patri iſtius regis.

Rex Hieruſalem, princeps ſanctus & honeſtus, à Deo flagellatus, (quia flagellat Deus omnem filium, quem recipit) adjutus à Chriſtianitate tranſmarina, fecit caſtrum munitiſſimum & arte & natura ſuper fluvium Jordanem, quod vocatur Vadum Jacob, ubi luctatus eſt Jacob cum Angelo, locum jocundum amœnitate nemorum, & pratorum, & piſcium, & mo-

(a) Legendum videtur *Minorem filium*, cum nomen ipſius fuerit Rainerus, qui erat Wilhelmi IV. Montisferratenſis Marchionis, filius natu minor.

(b) Vide ſupra *a. 1154.*

Digitized by Go

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni Domini.*

& molendinorum, & proximum civitatibus Belinas & Damas. Et quia Agarenis per hoc vadum transitus est in terram Christianorum, illud quamplurimùm odio habent.

Obiit Rogerus, Vingornienſis epiſcopus, Turonis, vir genere & moribus honeſtus, ſiquidem pater ejus Robertus, comes Glocceſtrienſis, fuit filius primi Henrici, regis Anglorum. Mater ejus, filia Roberti Belismenſis, & Robertus, filius Hammonis, dominus de Torigneio, fuit avus ejus. Obiit Ægidius, Ebroicenſis epiſcopus. Obiit Rogerius, abbas Becci, vir religioſus, & honeſtus, & literatus, & timens Deum. Nullus prædeceſſorum ſuorum, excepto ſancto Herluino, primo abbate, tanta fecit in Becco monaſterio, quanta ipſe. Eccleſia ſiquidem ferè tota ædificata eſt tempore ſuo & dedicata, cujus pulchritudini nulla æquatur in tota Normannia. Fecit cameras cum caminis unam ſuper alteram, ad ſuſceptionem hoſpitum & perſonarum. Fecit etiam domum infirmorum, ingentis pulchritudinis & magnitudinis. Melioravit dormitorium in marceriis, in vitreis, & coopertura. Fecit & aquæ ductum, per quem adduxit fontem pulcherrimum de longinquo, qui dividitur per officinas monaſterii. Fecit & concham pulcherrimam, ad recipiendam aquam, & tectum deſuper ædificavit. Maximam ſummam pecuniæ dedit Roberto, comiti Mellenti, pro mercato, quod fecit in villa Becci. 666

Tempore ipſius aſſumpti ſunt de Beccenſi eccleſia, duodecim abbates ad regimen eccleſiarum, quorum ego, qui hæc ſcribo, ſecundus fui. Rexit autem monaſterium Beccenſe triginta uno anno & decem diebus minus. Cui ſucceſſit Osbernus, Prior Bellimontis, monachus ejusdem loci. Iſti tres ſuprà dicti, ſcilicet epiſcopus Wingornienſis, & epiſcopus Ebroicenſis, & abbas Becci, catarrho impediente, in fata ceſſerunt.

Philippus, filius Ludovici regis Francorum, fuit coronatus in regem Rhemis, à Wilhelmo Rhemenſi archiepiſcopo, avunculo ſuo, & ſuffraganeis ejus, in feſtivitate Omnium Sanctorum. Et rex Anglorum ſenior miſit ei magna xenia in auro & argento, de venatione Anglicana. Huic ſolemnitati interfuit junior rex Anglorum, cum magno comitatu equitum, qui tanta ſecum ex juſſu patris ſui tulit, ut nullius nec in ipſa feſtivitate, nec in ipſo itinere ſuſciperet procuratorem.

Decedente venerabili viro, Guisleberto abbate Troarnenſi, ſucceſſit ei Durandus de Cunervillus, monachus ejusdem loci, & Roberto Fontanetenſi abbati ſucceſſit Robertus, Prior ſancti Petri ſuper Divam.

Obiit Walterius, Cluniacenſis abbas, qui quamvis in eccleſiæ illius regimine parum vixerit, anno ſcilicet & dimidio; tamen eccleſiam illam maximis debitis oneratam, de debito quatuor millium marcarum exoneravit. Huic ſucceſſit Wilhelmus, monachus loci, qui fuerat abbas in Rameſienſi, in Anglia. Hic fecit quoddam mirabile. Nam reſiduum debiti eccleſiæ Cluniacenſis, quod erat quatuordecim millium marcarum, ex propriis theſauris, quos adunaverat, & de mille marcis, quas Henricus, rex Anglorum, ei dederat, ex majori parte delevit. Fecit & aliud mirabile. Priorem de Stallo depoſuit, qui ſolebat ducere in comitatu ſuo quadraginta equos, & juſſit, ut eſſet contentus tribus equitibus. Fecit & aliud mirabile. Quia ſepties viginti procurationes, quas Burgenſes ex conſuetudine habere ſolebant ex donis abbatum, penitus delevit.

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

Inito conflictu Christianorum contra Salaadin, ex utraque parte multi mortui sunt, plures tamen de Christianis, & magister templi captus est. Quem cùm Salaadin vellet reddere pro nepote suo, quem Christiani captum tenebant; magister templi noluit, dicens, non esse consuetudinis militum templi, ut aliqua redemptio daretur pro eis, præter cingulum & cultellum: & ita in captione mortuus est.

Aliud infortunium accidit nostris. Nam Salaadin cum innumero exercitu obsedit castrum de vado Jacob, quod machinis & vi cepit,
667 & milites templi, qui intus erant, per medium serris per latera scidit, alios, qui erant inferioris ordinis, decapitavit, ipsum tamen castrum obtulit Salaadim, quod reficeret, & munitum Christianis redderet, si vellent Christiani reddere ei nepotem suum, de quo suprà diximus: quod utrùm factum sit, nondum scimus.

1181 | 29 | 44 | Henricus, rex Anglorum, tenuit curiam suam in Anglia, | 26 | ad Natalem, apud Notinguehan.

Wilhelmus, abbas Cluniacensis, in crastino Epiphaniæ obiit apud Charitatem, vir plangendus, de bonis, quæ fecit in ecclesia sua, sed parum vixit, duobus ferè annis.

Obiit Richardus, abbas sancti Audoeni: cui successit Sanson, vir venerabilis, Prior sancti Stephani Cadomi, Richardus de Humez, Conestabularius regis, cùm religiosè vixisset uno anno & dimidio in abbatia de Alneto, quam ipse ædificavit, obiit, relinquens filios suos hæredes suæ terræ, scilicet Wilhelmum, Emorannum, Jordanum.

Anno Verbi incarnati 1181, episcopatus Alexandri papæ 22, Rotroldi, Rothomagensis archiepiscopi 16, tertio nonas Martii dedicata est ecclesia sanctæ Mariæ de Voto, sita in territorio Rothomagensi, in honore ejusdem genitricis Dei Mariæ, à domino Henrico, Bajocensi episcopo: assistentibus episcopis Richardo Abrincensi, & Remaldo Bachonensi, astante illustri rege Anglorum Henrico, Mathildis imperatricis filio, anno regni sui 27.

Ludovicus, rex Franciæ, cùm incidisset gravissimam ægritudinem; Philippus junior rex, filius ejus, (nescio quo consilio ductus) sacramento se obligavit, quòd duceret loco & tempore, filiam Balduini, Comitis Flandrensis. Et ipse comes concessit ei, quòd post mortem suam haberet in hæreditatem comitatum Flandrensem, quamvis idem comes haberet masculos hæredes, de prædicta sorore, comitissa Haenacensi. Et hoc fecit idem rex, sine consilio reginæ matris suæ, & avunculorum suorum, Wilhelmi Rhemensis archiepiscopi, Henrici comitis Trecensis, Theobaldi Carnotensis, Stephani Sancerrensis, & aliorum amicorum suorum. Unde illi commoti, requisierunt auxilium Henrici, regis Anglorum senioris, contra nepotem suum, juniorem regem Francorum, Philippum.

Balduinus, abbas Fordensis, Cisterciensis ordinis monachus, magnæ religionis & literaturæ homo, electus est ad episcopatum Wigornensem.

Obiit Robertus, abbas Glastoniæ.

Obiit etiam Joannes, episcopus Ciceſtrensis, cui successit Sefridus, canonicus ejusdem ecclesiæ.

Ante Pascha transfretavit rex Henricus senior in Normanniam, & tenuit curiam suam in festivitate Paschæ, Cenomani.

Obiit

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni domini.*

Obiit Wilhelmus, abbas Cadomi, & ſucceſſit ei Petrus ſacriſta, monachus ejusdem loci.

In die Aſcenſionis Dominicæ Philippus junior, rex Francorum, fecit conſecrari in reginam uxorem ſuam, & coronati ſunt ipſe & ipſa, ab archiepiſcopo Senonenſi, unde magis iratus eſt archiepiſcopus Rhemenſis, qui coronavit eum in regem.

Obiit Guarinus de Girardo, archiepiſcopus Bituricenſis, qui priùs fuerat abbas Pontiniacenſis.

Obiit Joannes, epiſcopus Carnotenſis, qui deſcripſit paſſionem beati Thomæ, Cantuarienſis archiepiſcopi & martyris: fuerat enim cum eo converſatus in exilio.

Theobaldus, prior Criſpeii, monachus Cluniacenſis, ſucceſſit Wilhelmo, abbati Cluniacenſi.

Obiit Jugerrannus de Humeto filius Richardi de Humeto, cui ſucceſſit filius ejus Richardus, natus ex filia Vuillermi de Simileio. 668

Obiit vir plangendus, chariſſimus meus Gaufredus de Monteforti, in Britannia, cui ſucceſſit filius ejus, natus ex filia Rualendi de Saie.

Rex Hieroſolymitanus Balduinus dedit ſororem ſuam cuidam optimo militi, fratri Gaufridi de Lizeno: quam prius habuerat Wilhelmus, filius Marchiſi de Monte ferrato, ex qua ſuſcepit filium, qui ſervatur & nutritur ad ſuſcipiendum regnum Hieroſolymitanum, ſi vixerit.

Obiit Ludovicus, rex Francorum, vir religioſus & timens Deum, & ſepultus eſt in quodam monaſterio Ciſtercienſis ordinis, dicto Barbeel, quod ædificaverat: cui ſucceſſit filius ejus, Philippus, ſicut jam ſuprà diximus.

Gaufridus, filius naturalis Henrici, regis Anglorum ſenioris, relicta eccleſia Lincolienſi, ad quam electus fuerat, factus eſt cancellarius regis, patris ſui.

Obiit Manuel, imperator Conſtantinopolitanus: & ſucceſſit ei Alexius, filius ejus, natus ex ſorore Raymundi, principis Antiochiæ. Hic duxit filiam Ludovici, regis Francorum.

Mauſamuz, rex Malſamutorum, qui ferè dominatur toti Africæ, reædificare cœpit Carthaginem antiquam; adjutus ab omnibus Agarenis, qui terram illam incolunt.

Obiit Solimannus Iconii, qui multùm Chriſtianos diligebat, & multa bona faciebat, & ſucceſſit ei frater ejus.

Erat quidam prædives Burgenſis, in loco, qui dicitur Roca Amatoris, *(a)* à quo monachi eccleſiæ ſanctæ Mariæ & ſancti Amatoris, mutuo acceperant pecuniam, tradentes illi in loco pignoris cortinas illius eccleſiæ. Imminente autem feſto genetricis Dei & virginis Mariæ, rogaverunt prædicti monachi Burgenſes, ut, quas habebat apud ſe cortinas, ad adornandam eccleſiam, tantæ ſolennitatis completo tripudio, ei reſtituendas, eis accommodaret. Ille verò aurem cordis habens obturatam, nulla quidem prece flexus eſt; ſed reſpondit eis cum timore animi, dicens, quòd eſſent cortinæ illæ circa lectum conjugis ſuæ, quæ nuper ei puerum pepererat, nec aliquatenus inde poſſent amoveri. Quid multa? Tranſiit feſtivus dies, & eccleſia præfata ornatum ſuum feſtivalem non habuit. Sequenti verò nocte beata Maria, mater Domini noſtri, apparuit in ſomniis uxori prædicti Burgenſis, & dixit ei, Vir tuus peccatum grande commiſit: nec poterit impietatis exceſſus derelin-

(a) Vide ſupra *ad a. 1171.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

relinqui impunitus. Tertia enim die infans tuus ſpiritum exhalabit, & vir tuus debitum morti ſolvens, in die octava mutabit hanc temporalem felicitatem ſuppliciis æternis. Tu autem proficiſceris ad eccleſiam meam, quæ eſt in Bethleem, & circumſpectis ibi tribus ſepulchris, quorum quidem duo extrema vacua non ſunt, medium tibi eliges in ſepulchrum. Interim omni feria quarta, circa horam nonam, deficiet in te ſpiritus tuus, & decurret ab ore tuo & naribus ſanguis multus, & usque ad horam nonam ſabbati veluti mortua permanebis. Sabbato, hora nona ſpiritu redeunte, duces utrasque manus tuas per faciem tuam, & continuò priſtinus color & fortitudo in te remeabunt. Hæc loquuta eſt beata Maria, & abſceſſit. Mulier verò, præ timore turbata, evigilavit, & ruminans ſomnium ſuum, cum magna ſolicitudine illud memoriæ commendavit. Craſtina autem illuceſcente die, cœpit ſomnium ſuum conjugi ſuo per ordinem narrare. Miſer ſermonibus ejus non adhibuit fidem: nec etiam, cùm videret ſpiritum deficere in puero, de agenda pœnitentia cogitatum habuit, ſed morte prævenius, in die octava, juxta præoſtenſam viſionem, in ſupplicium lapſus eſt gehennale. Perturbabatur mulier in alterutrius nece: & omnia, ſicut per ſomnium monſtrata fuerant, in ſe nihilominus intelligens accidiſſe, Romam ſub feſtinatione proficiſcitur, & rem ſummo revelat pontifici. Præterea conſtanter aſſeruit, quòd in 5 anno ab illo maxima fames ingrueret, quòd ex corruptione aëris innumerabilis hominum multitudo moritura eſſet, & quòd clerum Romanum gravis animadverſio ferret, niſi ab exercitio doli reſipiſcerent, ſub quo à multis retro temporibus, usque in hodiernam diem laboraverunt. At dominus papa, volens manifeſtiùs ſcire, ſi ſermones mulieris veritati inniterentur, commendat eam duodecim nobilibus matronis, dans illis præceptum, ut, cum illa in mortem obdormiret, plantis ejus calentes ſubulas infigerent, & de ſanguine, ab illius ore manante, veſtes ſuas inficerent. O rem mirabilem! Quarta feria, ſicut prædixerat, hora nona, mulier expalluit & mortua eſt, ita, ut nullus in ea vitalis remaneret ſpiritus, & ab ejus naribus cepit defluere ſanguis copioſus. Sed matronæ, præceptorum domini papæ non immemores, pedibus mulieris calentes ſubulas infigunt; nec ob id illa movetur. Inſuper de ſanguine ejus veſtimenta ſua tingunt: ſed omnis infectio, facta per ſanguinem, in ſabbato nunquam comparuit, cùm ſpiritus vitæ in mulierem remearet.

669

Henricus ſenior, rex Anglorum, tenuit curiam ſuam in Natali Andegavis.

Radulphus de Vennevilla, archidiaconus Rothomagenſis, renunciavit cancellariæ regis, & rex dedit ei terras magnorum reddituum.

Gaufridus, filius regis, electus Lincolienſis, factus eſt cancellarius regis, & renunciavit electioni Lincolienſi. Et rex dedit ei magnos reditus in Anglia, & Normannia, & Andegavia.

Joannes, filius Lucæ, clericus regis, electus eſt in epiſcopum Ebroicenſem.

Guihenoch, archidiaconus Redonenſis, electus eſt ad epiſcopatum Vanetenſem.

Abbas ſancti Remigii Remenſis nihilominus electus eſt ad epiſcopatum Carnotenſem.

Obiit Henricus, comes Trecenſis, & ſucceſſit ei Henricus, filius ejus, natus ex filia Ludovici, regis Francorum.

Obiit

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni domini.*

Obiit Simon, comes Ebroicenſis, & ſucceſſit ei in comitatu Ebroicenſi in Normannia Amalricus, filius ejus, & in comitatu de Roca: & in terra Franciæ Simon, alter filius ejus.

Circa Paſcha Alienora, filia regis Anglorum, uxor Aſulphi, regis de Caſtella, peperit filium, & vocatus eſt Seuchius: pepererat etiam antè filiam unam.

Prioriſſa de Fonte ſancti Martini, mulier religioſa & magni generis, utpote ſoror abbatis Saniguei, qui fuit nepos Simonis, comitis Ebroicenſis, facta eſt abbatiſſa ſanctæ Trinitatis, Cadomi.

Circa finem menſis Julii, Henricus rex ſenior transfretavit in Angliam.

Gaufridus, dux Britanniæ, filius regis Henrici, deſponſavit uxorem ſuam, filiam Conani comitis Britanniæ.

In ſolennitate Paſchæ, apud caſtrum, quod dicitur Mons aureus, (a) quædam mulier infamis, cùm acciperet corpus Domini noſtri JESU CHRISTI in ore ſuo, non glutivit illud: imò tulit & poſuit in arca ſua, involutum panno lineo. Cùm autem quidam juvenis, amaſius ejus, aperuit eandem arcam, invenit hoſtiam dominici corporis transmutatam in effigiem carnis & ſanguinis. Hoc etiam accidit in quadam villa abbatis ſancti Petri Carnotenſis cuidam ſacerdoti, cùm teneret corpus Chriſti in manibus ſuis ad Miſſam.

Simile miraculum accidit iterum in Carnotenſi epiſcopatu, tempore Roberti, epiſcopi Britanni, quòd quidam ruſticus poſuit corpus Domini in ora capæ ſuæ, & ibi ſervavit illud usque ad mortem ſuam, & tunc ibi inventum eſt in ſpecie carnis.

Idem miraculum accidit cuidam mulieri in Flandria, quod cùm poſuiſſet in ciſta ſua, poſtea invenit in effigie carnis. 670

Similiter evenit in Andegavenſi civitate. Cùm quidam ſacerdos cantaret Miſſam, puer parvulus intererat Miſſæ, & vidit idem puer puerum parvum pulcherrimum in manu ſacerdotis, ſacrantis corpus Domini: qui protinus exivit foras eccleſiam; clamans omnibus, quos invenit, & dicens, Venite, & videte mirabilia Dei. Et intrantes eccleſiam nihil viderunt, præter ſpeciem panis.

Hoc etiam accidit cuidam ſanctiſſimo presbytero, juxta Fiſcanum, dum cantaret Miſſam, in die dedicationis eccleſiæ ſanctæ Trinitatis Fiſcani. Qui mittens diaconum ſuum, vocavit epiſcopos, qui ad dedicationem convenerunt. Et venerunt, & presbyter tulit in manibus ſuis in calice, ita ut erat reveſtitus, & poſuerunt illud in altari. Hæc fecit pietas Domini, ad confirmandam fidem Sacramentorum ſuorum in nobis, in quos fines ſeculorum devenerunt.

Mater Solidani de Iconio, veniens ad extrema, revelavit filio ſuo, quod ſemper celaverat, ſcilicet quòd eſſet Chriſtiana; & rogavit eum, ut crederet in Chriſtum, qui eſt Dominus, & rex omnium ſeculorum, & quod amaret Chriſtianos: quod ipſe ſpopondit ſe facturum, ſed dixit, quòd non auderet apertè credere in Salvatorem, propter paganos. Dixit ei mater ſua: Fili, cum mortua fuero, fac mihi excelſam ſepulturam, & pulchram, ſicut pyramidem, & pone ſuper eam ſignum crucis Chriſti. Cui ille, de luce ſe hoc facere non poſſe, reſpondit. Tu fac (inquit

(a) Hodie *Montoire*, tractus Aurelianenſis oppidum, ad Ligerim ſitum, prope Vendôme, de quo *VALESIUS, voce Mons aureus. PIGAN. de la FORCE Tom. V. pag. 308.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

(inquit mater ejus) de nocte. Quod & factum est. In crastino, cùm Agareni vidissent signum illud; indignati sunt contra principem, & volebant eum occidere. Tunc quidam ex ipsis, sublevatus per machinas, conabatur deponere crucem, qui voluntate Dei corruit, & mortuus est. Similiter & alius interemptus est alia vice. Tertia die, cùm convenissent multa millia hominum, ad deponendum ædificium illud, inter quos erat unus promptior ad deponendum illud; venerunt fulgura & coruscationes, & illo primitus perempto, multa millia perierunt igne divino. Tunc apparuit angelus Domini, & clarissimum signum crucis posuit super pyramidem illam: ex quo multi crediderunt in Christum, & adhuc crucem illam venerantur & adorant.

Arnulphus, Lexoviensis episcopus, cùm per 40 annos eandem ecclesiam rexisset, & in ædificando ecclesiam, & pulcherrimas domos laborasset: renunciavit episcopatui, & perrexit Parisios, suos dies dimidiaturus apud sanctum Victorem, in domibus pulcherrimis, quas ibi ad opus suum construxerat.

Radulphus de Vannevilla, archidiaconus Rothomagensis, qui fuerat cancellarius regis, electus est ad prædictum episcopatum.

Anno superiori 1181, obiit Alexander papa tertius, ad cujus literaturam pauci de prædecessoribus ejus infra centum annos attigerunt. Fuit enim in divina pagina præceptor maximus, & in decretis, & canonibus, & Romanis legibus præcipuus. Nam multas quæstiones difficillimas & graves in decretis & legibus absolvit & enucleavit. Dedit etiam ei Deus hanc gratiam, quòd, cùm à beato Petro usque ad ipsum fuerint 174 pontifices Romani, tres tantùm præcesserunt eum in numero annorum, quo Romanæ ecclesiæ præfuerunt. Beatus Petrus sedit 25 annis; Sylvester primus 23 annis; Adrianus primus totidem. Iste Alexander 22. Hic etiam tenuit concilium Turonis, anno Dominicæ incarnationis 1163, in quo Octavianum cum complicibus suis anathematizavit. Cui concilio nos interfuimus. Item aliud concilium tenuit Romæ, anno incarnationis Dominicæ 1180. Ad hoc multæ convenerunt tam ecclesiasticæ quam seculares personæ. Inter quas venit quidam civis Pisanus, nomine Burgundio, peritus tam Græcæ quam Latinæ eloquentiæ. Hic attulit Evangelium sancti Joannis, translatum ab ipso de Græco in Latinum, quod Joannes Chrysostomus sermone homiletico exposuerat. Hic etiam fatebatur, magnam partem libri Geneseos à se jam translatam. Dicit etiam, quòd Joannes Chrysostomus totum vetus & novum Testamentum Græcè exposuit. Papa Alexander præfatus, tres schismaticos, qui sibi in schismate invicem successerant ferè per 20 annos, sustinuit, scilicet Octavianum, Guidonem & Calixtum. Illis verò deficientibus, in pace ecclesiæ vitam finivit. Cui successit Hubaudus, Ostiensis episcopus, dictus Lucius 175. episcopus. Hic videlicet Ostiensis episcopus ex antiqua consuetudine ordinat & sacrat pontificem Romanum. Quæ consuetudo exinde accidit, quòd martyrizato beato Sixto & sancto Laurentio, ejus diacono, beatus Justinus presbyter, cum clero Romano elegit Dionysium in pontificem Romanum, quem sacravit Maximus, Ostiensis episcopus. Ex hac consuetudine exinde Ostiensis episcopus ordinat & sacrat Romanum pontificem, & habet pallium solummodo ad ea, quæ pertinent in ordinatione & consecratione Romani pontificis.

671

Euge-

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni domini.*

Eugenius papa conjunxit epiſcopatui Oſtienſi Bolitrenſem, & ſic fecit de duobus unum. Similiter fecit de epiſcopatu Portuenſi, cui junxit epiſcopatum ſanctæ Rufinæ, faciens de duobus unum.

Obiit Rogerius, epiſcopus Eboracenſis, vir literatus & induſtrius ad augendas poſſeſſiones terrenas. Eccleſiam principalem & domus epiſcopales, non ſolùm Eboraci, verùm in omnibus maneriis ſuis, cum redditibus multum auxit, ac reædificando decoravit; in tantum, ut archiepiſcopus Eboracenſis archiepiſcopatui Cantuarienſi ferè coæquetur. Multas divitias, & non ſibi profuturas, reliquit.

Obiit Philippus, epiſcopus Rhedonenſis, qui fuit primus abbas Claremontis. Hic per revelationem caput eccleſiæ Rhedonenſis ſolo diruit: & in ea diruptione multas pecunias invenit, ex quibus cepit reædificare caput præfatæ eccleſiæ, meliori ſchemate.

Obiit Hunifredus de Bohim, poſitus in exercitu cum rege Henrico juniore: quem exercitum præfatus rex in Franciam duxerat, coadjuvando partes Philippi, regis Franciæ, contra comitem Flandrenſem.

Obierunt Henricus, abbas Pratelli, & Guilelmus, abbas ſancti Michaëlis, ulterioris portus monachi Becci.

Anno Domini 1181, tertio idus, hora nona diei, eclipſis Solis fuit: & erat penè tertia pars Solis obſcurata, & ab initio eclipſis usque ad finem, ſpacium unius horæ æqualis, & 38 minutorum.

Eodem anno eclipſis Lunæ undecimo calendas Januarii, ſcilicet feria tertia, nocte ſequente, hora tertia noctis, & paulominus, quàm medietas obſcurata, & duravit obſcuritas ferè per duas horas.

Anno Domini 1175, bis viſa eſt eclipſis in Luna: primò litania majore, hora prima noctis, poſt diem ipſum Marci Evangeliſtæ: ſecundo 14 calendas Novembris, nocte ſequente feria, tertia hora noctis.

Anno Domini 1168, vidimus eclipſin in Luna, in nonis Martii nocte ſequente, hora prima noctis. Eodem anno fuit eclipſis in Luna 4 calendas Septembris. Et eodem anno & menſe, in Sole idus Septembris circa meridiem toto ferè obſcurato.

Anno etiam 1179 viſa eſt Luna eclipſari, 15. calend. Septembris, poſt octavam horam noctis Dominicæ.

Anno 1180 fuit eclipſis in Sole, quinto calend. Februarii, feria tertia.

Rex Henricus ſenior, menſe Martio transfretavit in Normanniam, cum magna auri & argenti copia, paratus in adjutorium regis Franciæ, ad componendam pacem, inter ipſum & comitem Flandriæ, ſicut & fecit. 672

Obiit Mabilia, comitiſſa Flandrenſis, absque liberis.

Andronius, patruus imperatoris Conſtantinopolitani Alexii, indignatus, quòd ipſe duxiſſet filiam regis Francorum in uxorem, & multos Latinorum ſecum haberet ſibi familiares, quia ipſe erat Græcus, volebat eos ab imperio ejus exterminare. Conducens ergo Solidanum Iconii, & multos Sarracenorum, fraudulenter introierunt civitatem, & multos Latinos interfecit, & à Latinis multi Sarraceni interfecti ſunt. Deo tamen volente, pax inter eos firmata eſt.

Joannes, epiſcopus Pictavenſis, vir magnæ literaturæ & eloquentiæ, electus ad archiepiſcopatum Narbonenſem, cùm Romam perrexiſſet, propter prædictam benedictionem annuente papa Lucio, clerici primæ Lugdunenſis elegerunt eum in archiepiſcopum Lugdunenſem, quæ

Anni domini.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

ſedes habet primatum ſuper tres archiepiſcopatus. Prima enim Lugdunenſis, id eſt Lugdunum, eſt ſuper Rhodanum. Secunda Lugdunenſis ſuper Sequanam, id eſt Rothomagenſis. Tertia Lugdunenſis ſuper Ligerim, id eſt Turonis. Quarta Lugdunenſis, id eſt Senonis ſuper Icanniam.

In hoc anno evenit bis vel ter terræmotus, circa feſtum ſancti Michaëlis.

Hoc etiam anno magna diſcordia facta inter regem & ſuos filios, propter caſtellum Clarevallis, quod erat de feudo Andegavenſi: & Richardus, comes Pictavenſis, latenter firmaverat illud: & adhuc diſcordia perſeverat inter patrem & filios, propter eandem cauſam.

Rex Henricus ſenior miſit exercitum in Britanniam, & obſederunt turrem Rhedonenſem, & ceperunt, & combuſtam reædificaverunt & munierunt. Propterea comes Britanniæ magnam partem ipſius civitatis combuſſit, & abbatiam ſancti Georgii, & Becherel, caſtrum Rollandi de Dinam.

Audivimus à quibusdam, quòd Joanna, uxor Wilhelmi regis Siciliæ, filia regis Henrici, regis Anglorum, peperit ei filium primogenitum, quem vocaverunt Boamundum. Qui cùm à baptiſmate reverteretur, pater inveſtivit eum ducatu Apuliæ, per aureum ſceptrum, *(a)* quod in manu gerebat.

Et quia de filiabus domini mei, regis Anglorum, cœpi loqui, non debeo prætermittere regem de Caſtella, quem vocant Auforſum parvum regem, quia adhuc Ferrant *(b)* patruus ejus vivit. Qui ſi moreretur, Auforſus prædictus eſſet rex univerſarum Hiſpaniarum. Hic Auforſus, gratia Dei & virtute ſua, duxit chariſſimam dominam meam, & filiolam in baptiſmate, in uxorem, Alienoram, filiam regis Anglorum, cujus conſilio & auxilio multa bona ei acciderunt. Nam primùm urbem Conchas cepit, terrarum magnarum matricem, & (ut quidam dicunt) cepit Cordubam ex parte, & munivit, & duas civitates regis Lupi, Valentiam & Murciam. Multa alia bona fecit, quæ ad notitiam noſtram non pervenerunt. Tertia verò filiarum regis, id eſt Mathildis, primogenita, nupſit Henrico, duci Saxonum & Bajoariorum & Suevorum. Nec eſt aliquis homo, qui tantas habet poſſeſſiones, ſicut iſte, niſi fuerit imperator aut rex. Nam quadraginta urbes habet & 67 caſtella, exceptis pluribus villis. Sed tamen cùm eſſet proximus carne Friderici, imperatoris Romanorum, ortis inter eos quibusdam ſimultatibus, conſilio archiepiſcoporum & epiſcoporum regni Alemanniæ, qui habent fere omnes civitates in ditione ſua; illius regni imperator exulavit eum. Quare venit in Normanniam, ad regem Henricum, ſocerum ſuum, cum uxore & liberis, & rex maximas expenſas fecit pro eo quotidie, ſcilicet 50 libras Andegavenſes, qui, Deo auxiliante, adhuc terram ſuam recuperabit per induſtriam, & fortitudinem, & divitias regis Angliæ.

|30|1|

(a) Epiſcopi equidem ab Imp. olim per ſceptrum fuerunt inveſtiti, de quo *Synt. Jur. Publ. cap. XI. §. XXIX.* Verum in Italia etiam Ducatus per ſceptrum conferebantur. De quo in diplomate, Inveſtituræ, Caſtrucio, ſuper Lucenſi Ducatu factæ, apud *FREHERUM Tom. I. p. 665. de præmiſſis, ducatu & vexillifera-tu per ſceptrum, quod in manu tenemus, præſentialiter inveſtimus & infeudamus.*

(b) Alphonſus VIII. & Ferdinandus II. erant ille Caſtiliæ, hic Legionis Rex, de quibus *JO. MARIANA de Reb. Hiſpan. lib. XI. cap. XI. XII. XIII. XIV.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni domini.*
30 1	Rex Henricus tenuit curiam apud Cadomum, & prohi-	27	673

buit, ne aliquis baronum teneret curiam, ſed venirent ad ſuam. Prædictus Saxonum illò venit: & ibi convenerunt mille milites, & eo amplius.

Obiit Joannes, Cartonenſis epiſcopus, & ſucceſſit ei Petrus, qui fuerat abbas ſancti Remigii Remenſis.

Obiit Galterus, epiſcopus Runifenſis, qui fuit frater Theobaldi, archiepiſcopi Cantuarienſis, & ſucceſſit Walerannus, Baiocenſis archidiaconus.

Obiit pater noſter Richardus, Abrincenſis epiſcopus, vir magnæ literaturæ tam ſecularis quàm divinæ, morum honeſtate virgo ab utero laudandus.

Obiit Fulco Paganellus, & ſucceſſit ei Wilhelmus, filius ejus.

Obiit Richardus, abbas Montisburgi, & ſucceſſit ei Robertus prior, & monachus ejusdem loci.

Joannes Connum, clericus regis Anglorum, factus eſt archiepiſcopus Dunelinæ in Hybernia.

Obiit Petrus, Carnotenſis epiſcopus, cujus loco electus eſt Rainaldus de Moucon, theſaurarius ſancti Martini Turon. nepos comitis Theobaldi.

Galterius de Conſtantiis, factus epiſcopus Linconienſis, conſecratus fuit à Richardo, Cantuarienſi archiepiſcopo Andegavis, in capella domini regis, & in præſentia ejus.

Obiit Henricus tertius, chariſſimus dominus noſter, juvenis rex, filius Henrici ſecundi, exellentiſſimi & illuſtriſſimi regis Anglorum, apud caſtrum Marcel, tertio idus Junii, in feſtivitate beati Barnabæ apoſtoli; vir per omnia plangendus, non ſolùm quòd erat filius chariſſimi domini noſtri Henrici, excellentiſſimi regis Anglorum ſecundi, verumetiam quia erat pulcherrimus facie, honeſtus in moribus, dapſilis in muneribus ſuper omnes, quos in noſtra ætate vidimus, qui terram nondum haberet aſſignatam, quamvis pater ejus quindecim millia librarum Andegavenſis monetæ, & eo amplius, quotannis daret, ſed hoc parum erat ad explendam latitudinem cordis ejus. In officio militari tantus erat, ut non haberet parem, ſed principes & comites, & etiam reges eum timerent. Veniens ad extrema, quia conſilio pravorum hominum, per bellum ferè per annum Deum, & ſanctam ejus eccleſiam, & patrem ejus offenderat; pœnitentiam recepit à quodam ſanctiſſimo epiſcopo, & multis aliis, & patri ſuo in extremis per literas mandavit, ut, quod offenderat in Deum, & ſanctam eccleſiam, pro eo emendaret, & matris ſuæ reginæ Anglorum, & uxoris ſuæ, ſororis Philippi regis Francorum, & militum ſuorum & ſervientium miſereretur, quibus multa promiſerat, nec eis aliquid præventu mortis dare poterat. Diſpoſuerat ante mortem ſuam, ut corpus ejus in eccleſia beatæ Mariæ Rothomagenſis ſepeliretur, ubi jacent primi anteceſſores ſui, Rollo, & Wilhelmus Longaſpata, filius ejus, duces Normannorum; Wihelmus etiam comes patruus ejus, vir per omnia plangendus. Sed cùm deducerent funus ejus Richardus, Cantuarienſis archiepiſcopus, & multæ aliæ eccleſiaſticæ perſonæ, & multi conſulares, & excellentiſſimi nominis viri, venerunt Senomanen, & in eccleſia beati Juliani corpus ejus poſuerunt.

In craſtino Senomanenſi maximè, cives ſepelierunt eum in eodem loco contra voluntatem & appellationem eorum, qui corpus ejus deducebant. Quo audito, pater ejus iratus non ſolùm pro eo, quòd corpus

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

filii ſui contra voluntatem ejus ibi ſepelierant, ſed eo multò amplius, quòd ab obſidione caſtri Lemovicenſis receſſerant, ſine licentia ejus, ne dicam voluntate; juſſit corpus effodi, & in eccleſiam Rothomagenſis deferri. Unde ab archiepiſcopis Rothomagenſi & Cantuarienſi, & epiſcopis Normanniæ & abbatibus, & aliis religioſis perſonis, ad ſiniſtram partem altaris beatæ Mariæ honorificè, (ſicut tantum virum decebat) tumulatus eſt.

674 Obiit venerabilis vir, Albertus, Aletenſis epiſcopus, quem moderni de ſancto Madomo vocant, cujus epiſcopatus antiquitus civitas Alita vocabatur.

Magiſter Girardus, cognomento Puella, vir magnæ literaturæ & honeſtatis, electus eſt in epiſcopatum Ceſtrenſem, qui epiſcopatus habet tres ſedes, Ceſtrenſem, Coneitenſem, Licifellenſem.

Henricus, frater Ægidii de Folerio, nepos abbatis Fiſcanni, electus eſt ad archiepiſcopatum Bituricenſem.

Iterum Andronicus expulit nepotem ſuum Alexium, juvenem imperatorem de urbe Conſtantinopolitana, & captum tandem demerſit in mare, ipſum, & matrem, & ſororem ejus. Quibus de medio moriendo ſublatis, Andronicus, qui tyrannide arripuerat imperium, præcepit primogenito filio ſuo Manueli, ut acciperet uxorem Alexii imperatoris defuncti, ſororem Philippi regis Francorum, & haberet cum eo dignitatem imperii. Quod cùm vir honeſtus renueret, projecit eum in vincula, & accepit illam, & contraxit inceſtum conjugium, (ſi conjugium vocandum eſt) & fecit coronari ſecum filium ſuum juniorem Calo-Joannem.

Cùm autem Latini occiderentur per crudelitatem iſtius Andronici, quidam cardinalis Romanæ eccleſiæ, Joannes nomine, quem Romanus pontifex miſerat Conſtantinopolim, ad petitionem Manuel imperatoris, qui erat vir religioſus, & volebat per prædicationem illius cardinalis revocare eccleſiam Græcorum ad inſtituta & ſubjectionem Romanæ eccleſiæ; hic, inquam, Joannes, cùm Latini occiderentur, erat in hoſpitio ſuo, veneruntque ad eum quidam religioſi viri, ſuadere ei, ut diſcederet, ne occideretur. Quod cùm audiret, dixit, abſit hoc ne fiat: ego hìc ſto pro unitate eccleſiæ, & præcepto papæ Alexandri, domini mei. Tunc irruentes in eum Græci perfidi occiderunt eum, & ligantes canem cum eo, ita, quòd cauda canis eſſet in os ejus, traxerunt per vicos civitatis, & facta fovea, ibi combuſſerunt eum, & poſtea viri religioſi de fovea tulerunt corpus ejus, & optimè ſepelierunt illud, ubi fiunt crebrò miracula.

Chriſtianus, Moguntienſis archiepiſcopus, obiit, qui ſe non habebat ſecundum morem clericorum, ſed more tyranni, exercitus ducendo & brebenſones: multa mala fecit eccleſiæ Romanæ, & hominibus ſancti Petri, & quibusdam civitatibus Longobardiæ, quæ erant contrariæ imperatori Alemanniæ, domino ſuo.

Obiit clariſſimus dominus noſter, Rotrodus Rothomagenſis archiepiſcopus.

Obiit Vvilhelmus, comes Glocceſtriæ, ſine hæredibus, absque tribus filiabus; quarum una eſt comitiſſa Ebroicenſis; altera uxor comitis Vuilhelmi de Clara; tertia eſt in manu Dei & domini regis, & cui voluerit, dabit eam.

Vvilhelmus, decanus Baiocenſis, electus eſt in epiſcopatum Conſtantienſem.

Vuil-

Romanorum.		*Francorum.*		*Anglorum.*	*Anni domini.*

Vvilhelmus, decanus canonicorum ſancti Petri de Curte, quæ eſt capella regis apud Cenomanenſis urbem, electus eſt ad epiſcopatum Abrincenſem.

| 31 | 2 | Rex Henricus tenuit curiam ſuam apud Cadomum. | 28 | 1183

Obiit Richardus, Cantuarienſis archiepiſcopus.

Obiit etiam Girardus, magnæ religionis & literaturæ vir, Ceſtrenſis epiſcopus.

Anno ſuperiori apparuit domina noſtra, mater miſericordiæ, ſancta Maria, cuidam fabro lignario opus facienti in quadam ſylva, & obtulit ei ſigillum iconiæ ſuæ, & filii ſui, ſalvatoris noſtri, cujus ſic conſcriptio erat: *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem:* & dixit ei, ut ferret illud ſigillum ad epiſcopum Podienſem, ut prædicaret in provincia ſua, & aliis circumquaque, ut omnes, qui vellent pacem tenere ſanctæ eccleſiæ & filiis ſuis, facerent hujusmodi ſigilla, & portarent in ſignum pacis, & facerent alba parva caputia, ad oſtentationem pacis & innocentiæ, & dato Sacramento pacem tenerent, & inimicos pacis deſtruerent: quod & factum eſt. Nam multi epiſcopi, & conſules, & viri conſulares, & mediocres, & pauperes, hanc ſectam tenentes, pacem tenent, & inimicos pacis perſequuntur. 675

Obiit Wilhelmus de Vecit.

Obiit Wilhelmus de Lancaſtre, magnæ honeſtatis & poſſeſſionis vir.

| 32 | 3 | Rex Henricus tenuit curiam ſuam apud Cenomanenſem. | 29 | 1184

Dominus noſter Walterus, Liconienſis epiſcopus, factus eſt archiepiſcopus Rothomagenſis.

Lucius papa in capite jejunii, id eſt feria 4 cinerum, ordinavit plures cardinales, inter quos magiſtrum Meliorem, presbyterum cardinalem, quem etiam fecit camerarium ſuum, & electum Dolenſem diaconum, & magiſtrum Radulphum Nigellum, chariſſimum amicum noſtrum, magnæ honeſtatis & literaturæ & religionis virum.

Fridericus, imperator Romanorum, fecit ordinari unum filiorum ſuorum non primogenitum, ſed ſecundum, in regem Germaniæ.

Rex Anglorum Henricus ſapientia & divitiis ſuis acquiſivit ſororem regis Portugalenſis Hiſpaniæ, ad hoc ut fieret uxor comitis Flandrenſis, cognati ſui. Venit ergo ad comitem Flandrenſem in abundantia auri & argenti. Hujus pater, licet grandævus, adhuc vivit, qui in juventute ſua ſuper Agarenos, adjutus ab Anglis & Normannis, civitatem Ulixbonam, quam vulgariter vocant Liſſebone, ad quam transtulit de Valentia corpus beati Vincentii levitæ & martyris, (ut quidam dicunt, ſed Amonius monachus de translatione ejusdem corporis ſancti martyris, tempore Caroli imperatoris facta, aliter loquitur) fecit eandem civitatem promiſſione papæ archiepiſcopatum, cui ſubdidit ſex alias civitates, quas acquiſierat.

Balduinus, Wigornienſis epiſcopus, conſecratus eſt in archiepiſcopatum Cantuarienſem.

Obiit Walerannus, Roſenſis epiſcopus, & capellanus, archiepiſcopus Cantuarienſis, cui ſuccedit Gislebertus, archidiaconus Lexovienſis.

Hugo de Nonna, archidiaconus Lexovienſis, electus eſt in epiſcopatum Ceſtrenſem.

| 33 | 4 | Petrus Girardus factus eſt epiſcopus Maclovienſis. | 30 | 1185

Magna diſcordia facta eſt inter Philippum, regem Francorum, & Philippum, comitem Flandrenſem, propter comitatum Viromandenſem.

Digitized by Google

Anni domini. | *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.*

ſem. Sed rex Francorum ex omni potentatu ſuo congregavit infinitum exercitum, & coëgit comitem ad faciendum voluntatem ſuam.

Obiit Rogerius, epiſcopus Sagienſis, qui multùm emendavit matrem eccleſiam, & totum dominium ſuum: reliquit etiam immenſas divitias in auro & argento ſibi non profuturas.

Obiit Robertus, electus Montisburgi, & ſucceſſit ei Wilhelmus, monachus ejusdem loci.

Joannes junior, filius regis Anglorum, quem vocant ſine terra, quamvis multas & latas habebat poſſeſſiones & multos comitatus, tranſivit in Hyberniam, gratia Dei permittente rex futurus in illa patria.

Obiit Robertus, epiſcopus Nannetenſis, vir magnæ honeſtatis, & amicus noſter, cùm rediret de Hieruſalem.

Obiit Gaufridus, Cornubenſis epiſcopus.

Abbas Ponteniacenſis factus eſt epiſcopus Atrebatenſis.

Theobaldus, abbas Cluniacenſis, factus eſt epiſcopus cardinalis Oſtienſis, cui ſucceſſit filius comitis de Claromonte. Hic prius fuit abbas cujusdam abbatiæ, ordinis Ciſtercienſis. Inde translatus eſt ad abbatiam Flaviacenſem. Inde exortis quibusdam cauſis, factus eſt abbas ſancti Luciani martyris, primi epiſcopi Belvacenſis civitatis. Exinde (ut diximus) factus eſt abbas Cluniacenſis.

676 Interim facta eſt magna commotio & concertatio inter Philippum regem Francorum, & Philippum comitem Flandrenſem. Comes enim Flandrenſis confuſus pudore, quia fecerat voluntatem regis de comitatu Viromandenſi, repletus ira & indignatione, vertit ſe ad regem Germaniæ, filium Friderici, Romani imperatoris, ut juvaret eum; & fecit ei hominium de Flandrenſi comitatu, unde magna tribulatio exorta eſt in toto regno Francorum.

Anno præterito obiit Balduinus, rex Hieroſolymitanus, vir honeſtus & religioſus, & potens contra Sarracenos, licet elephantioſus. Nec hoc mirum eſt, quia flagellat Deus omnem filium, quem recipit. Huic ſucceſſit nepos ejus Henricus, natus ex ſorore ſua, cujus pater fuit Wilhelmus, filius comitis Montisferrati, qui fuerat natus ex nepte Friderici, imperatoris Romanorum, & poſtea comes Jopenſis duxit matrem prædicti Henrici regis, qui ſervat prædictum juvenem regem & regnum ejus, quousque perveniat ad perfectam ætatem.

Obiit Bartholomæus, vir venerabilis, epiſcopus Exovienſis.

Obiit Jocelinus, Salesberienſis epiſcopus.

Obiit Lucius, papa Romanus, cui ſucceſſit Imbertus, Mediolanenſis archiepiſcopus, vocatus Urbanus tertius, papa Romanus 187.

Dominus Walterus, Rothomagenſis archiepiſcopus, impetravit à domino Henrico, rege Anglorum, ut abbatia ſancti Eleſii, quæ eſt in inſula Griſoſii, quam Guillelmus, filius Hanni, fecerat in eadem inſula, conſilio & auxilio domini regis jungeretur abbatiæ de Voto, quæ eſt juxta Cæſarisburgum, quam imperatrix, mater Henrici regis, ædificaverat. Erat autem tripliciter ditior tam in Normannia, quàm in Anglia, quàm abbatia de Voto. Erat autem utraque de ordine canonicorum regularium. Facta eſt itaque abbatia de Voto mater & caput, habens & perenniter poſſidens abbatiam de inſula, & omnia ſibi pertinentia. Prædictus verò archiepiſcopus Rothomagenſis fecit in eadem abbatia abbatem ſuum capellanum, qui erat canonicus ejusdem ordinis. Quidam enim conſtabularius domini regis Henrici, Osbernus de Hoſa nomine, qui

Digitized by Google

Romanorum.		*Francorum.*		*Anglorum.*	*Anni domini.*

qui caſtrum Cæſarisburgi, cum patria, quæ ad illum pertinet, cuſtodiebat juſſu domini regis Henrici; ædificavit in eadem abbatia de Voto domum pulcherrimam, officinas idoneas in ſe continentem ad opus ſuum. In qua poſt adminiſtrationem domini regis, quamdiu vixit, ſatis honeſtè converſatus eſt. Ipſe verò ante octo dies mortis ſuæ factus canonicus, permiſſione domini regis, eidem abbatiæ dedit 32 marcas auri; dedit etiam prædictæ abbatiæ centum libras Cenomanûm, ad augendas poſſeſſiones ejusdem abbatiæ; dedit etiam eidem abbatiæ 60 marcas argenti in plata, & totidem in vaſis.

Prædictus archiepiſcopus transtulit magiſtrum Wilhelmum Hubaudum, qui erat abbas Greſtenſis & monachus Becci, ad abbatiam ſancti Martini Pontiſare, quamvis abbatia Greſtem tripliciter eſſet ditior quàm illa: ſed propter affinitatem, vel familiaritatem, quam habebat erga illum, & quia erant compatriotæ; voluit ipſum habere juxta ſe.

Dominus Henricus rex tenuit curiam ſuam ad Natale apud Donnumfrontem. *(a)*

Henricus de Brachavilla, ſuperior Toarni, factus eſt abbas Sagienſis.

Apud urbem Pariſiorum, in quodam monaſterio ſancti Stephani protomartyris, inveniuntur reliquiæ de capillis ſanctæ Mariæ 32, brachium ſancti Andreæ Apoſtoli, caput ſancti Dionyſii martyris, ejusdem urbis epiſcopi.

34	5		31	1186
35	6	Factum eſt prælium in Palæſtina Chriſtianorum contra paganos, in quo Chriſtianorum mortui ſunt mille 21 & quingenti homines.	32	1187

Crux ſancta à paganis capta, & Guido rex Hieroſolymitanus, & tota terra Saladino eſt reddita, exceptis Tyro, & Tripoli, & Antiochia, & paucis aliis. 677

Eodem anno natus eſt Ludovicus, filius Philippi, regis Francorum.

Obierunt Osbernus, abbas Becci, & Waltherius, abbas ſancti Wandregiſili.

36	7	Fridericus imperator cum multis ſuorum, Philippus rex Francorum, Henricus rex Anglorum, & Richardus filius ejus, cruces acceperunt, ut ſubvenirent Chriſtianis in Palæſtina. Et factus eſt numerus ſignatorum magnus.	33	1188
37	8	Fridericus imperator egreſſus eſt de terra ſua cum exercitu magno, ut ſubveniret Chriſtianis in Tyro, & Tripoli, & Antiochia laborantibus, & usque ad Antiochiam viam ſibi & ſuis comparavit.	34	1189

Eodem anno obiit Henricus ſecundus, rex Anglorum, filius imperatricis, 2 nonas Julii, qui regnavit annis 34, menſibus ſex. Succeſſit ei filius ejus Richardus, vir magnæ probitatis, unctus in regem quarto idus Septembris.

1	9	Obiit Robertus, abbas Gemet. 4 idus Junii.	35	1190

Eodem anno, pridie idus Julii, ſucceſſit Rogerius cellarius.

Eodem anno Philippus rex Francorum, & Richardus rex Anglorum, cum multis millibus armatorum, egreſſi ſunt de terris ſuis, ut ſubvenirent Chriſtianis in Palæſtina.

2	10	Richardus rex Anglorum, & Philippus rex Francorum, mare tranſierunt. Præceſſerat eos Jacobus de Avennis, cum 7 navibus.	1	1191

(a) Vide ſupra *ad a. 1162.*

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

Cujus auxilio rex Guido, qui à captivitate redierat, Acram urbem jam obsederat. Erat autem cum eis dux etiam Campaniæ, Henricus cum multis aliis. Rex Philippus ad obsidionem venit.

Rex autem Richardus, vir insignis probitate, Cyprum insulam armis intravit & acquisivit, dominum insulæ illius, qui dicebatur imperator, cum filia ejus, cum equo ejus mirabili, & cum thesauris in jus suum redegit. Deinde cum per mare veniret Acram, invenit navem paganorum permaximam, quam Dromontem dicunt, & cum omnibus, quæ in ea erant, in profundum maris eam submergi fecit. Quæ si ad subsidium paganorum pervenire potuisset, sine dubio civitas capi non potuisset.

Eodem anno obiit Rogerus, abbas Gem e. quarto calendas Novembris, cui successit eodem anno Richardus de Mara, ejusdem loci monachus, decimo septimo calendas Januarii.

1192 |3|11| Macra civitas regibus Christianorum reddita est, tertio |2| anno ab eo, quo obsessa fuerat.

Philippus, rex Francorum, mox rediit. Richardo verò, regi Anglorum, remanenti redditæ sunt urbes, Jannia, Cæsarea, & Ascalon. Quò dum transiret, conflixit cum Sarracenis. Erat autem ipse semper in primo conflictu, portitores necessariorum in medio, Jacobus de Avennis in extremis. Igitur supervenientibus Sarracenis, Jacobus & nepotes ejus in prælio ceciderunt. Richardus verò rex hoc audiens, magno dolore permotus, equo currente mox rediit, & omnes inimicos Dei in fugam convertit.

1193 |4|12| Richardus, rex Anglorum, rediens in terram suam, in ter- |3| ra imperatoris Alemannorum captus est, à quodam duce Austrasiorum, & tandem traditus imperatori. Dum ibi captivus teneretur, Philippus, rex Francorum, Gisortium, & vicina ei castella per consensum proditorum cepit; Rothomagum quoque urbem obsedit, sed eam capere non potuit.

1194 |5|13| Distracti sunt thesauri ecclesiarum per totam terram re- |4| gis Richardi, calices etiam fracti & venundati, & missa sunt precia eorum in Alemanniam, pro redemptione regis Richardi, 130 millia marcarum imperatori, cæteris verò infinitam pecuniam. Cumque adhuc captivus teneretur, Philippus, rex Francorum, obsedit Rothomagum, sed capere non potuit. Cives enim viriliter se defendebant, & cæteri Normanni eos adjuvabant. Vernolium quoque obsedit, sed capere non potuit. Cumque adhuc castrum obsideret, venit rex Anglorum.

678

1195 |6|14| In Hispania pugnaverunt Sarraceni contra regem Castel- |5| læ, & facta est plaga magna tam Sarracenorum quàm paganorum duobus diebus. Prima die neutri parti cessit victoria. Secunda die quædam pars Christianorum fugavit Sarracenos, reliqua pars circumventa est à Sarracenis & oppressa. Qui evaserunt, in Lardo castro se receperunt, & reddito castro & quibusdam aliis, ad regem suum tandem devenerunt: & modico tempore pax fuit regibus Francorum & Anglorum.

1196 |7|15| Britones rebellaverunt contra regem Richardum, sub no- |6| mine Arturi pueri, & coacti sunt ab eo dare obsides pacis. Eodē anno Philippus, rex Francorum, obsedit castrum, quod dicitur Arbamarla, & cum gravi damno suorum evertit. Richardus verò rex partem terræ suæ jam recuperaverat, sed eodem anno iterum amisit Novamcourt.

|8|

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni domini.*
|8|16| Archiepiſcopus Moguntiæ, cum multitudine Alemanno-	|7| rum, & cum rege Hungariæ, & regina profectus eſt in Palæſtinam contra Sarracenos, & obtinuerunt Baruc, & quasdam alias urbes, & regem Chriſtianorum creaverunt Hannericum.		1197
|9|17| Ædificatum eſt caſtrum apud Andeliacum, perſeverante	|8| adhuc bello.		1198
Eodem anno obiit Richardus, abbas Gemet. in feſto Fabiani & Sebaſtiani.			
Et ſequenti menſe Februario, idibus ejusdem menſis, electus eſt Alexander abbas, qui prior fuerat ejusdem monaſterii, prima Dominica Quadrageſimæ conſecratus.			
Eodem anno rex Richardus in celebratione Gemetica fuit.			
Eodem quoque anno ad petitionem Alexandri abbatis dedit Richardus rex eccleſiæ Gemeter. mercatum apud Duclarum, & chartam fieri præcepit: ipſe pro excambio Pontis Archæ, Toutevillam dedit.			
Eodem anno archiepiſcopi & epiſcopi, & duces imperii, defuncto imperatore ſuo, elegerunt imperatorem Ottonem, nepotem regis Richardi, fratrem Henrici, ducis Saxoniæ. Richardus vero rex cum multis expenſis eum ad imperium tranſmiſit. O laudabilis viri laudabile factum, qui totum mundi imperium nepoti ſuo comparavit! Nondum tamen imperator nominatus eſt, ſed rex tantùm.			
|10|18| Obiit Richardus, rex Anglorum, cum dolore ſuo, octa-	|9| vo idus Aprilis, & ſepultus eſt ad pedes patris ſui apud Fontenallem. Cor illius ex præcepto ejus Rothomagum delatum eſt, & honorificè ſepultum. Regnavit autem ſatis laboriosè annis decem. Succeſſit ei eodem anno frater ejus Joannes, in Aſcenſione Domini coronatus. Hic Gemeticenſi eccleſiæ reddidit Pontenarchæ, & Toutevillam reſumpſit. Convenerunt autem ad eum una die 15 Comites: inter quos erant comes de Bar, comes Flandrenſis, & comes Boloniæ, & omnes contra regem Francorum conjuraverunt.	1199	
|1|19| Joannes, rex Anglorum, pacem fecit cum Philippo rege	|1| Francorum, hoc modo. Dedit ei 30 millia marcarum argenti, tria quoque caſtella in Biturico, caſtellum Radulphi de Doloribus, Iſodunum, & Craſſeianni. Partem quoque Normanniæ, quam præfatus Philippus rex occupaverat, ei in pace dimiſit; videlicet Giſortium, Vernonem, Gaillonium, Paccejum, urbem Ebroicenſem cum omnibus pertinentiis ſuis, Ibreium, & Novancurtum. Neptem quoque ſuam, filiam regis Caſtellæ, honeſtiſſimam corpore & moribus virginem, Blandam nomine, Ludovico, filio præfati regis Francorum, in conjugem dedit, hebdomada Dominicæ Aſcenſionis.	1200	
Eodem quoque die Philippus, rex Francorum, Joanni regi Anglorum reddidit Arturum, nepotem ſuum, principem Britonum. Qui hominium patruo ſuo Joanni regi fecit, & Britanniæ Armoricanæ ducatum ab eo accepit. Deinde præfatus rex Joannes, collecto exercitu, aggreſſus eſt expugnare eos, qui ei rebelles fuerant, in pago Cenomanico, Andegavenſi, & Pictavenſi; pacificatisque ad votum omnibus, Waſconiam intravit.			679
Eodem anno obiit Wilhelmus, filius Radulphi, Seneſcallus Normanniæ: cui ſucceſſit Garinus de Glapium Seneſcallus.			
Dominus papa Innocentius quadrageſimum nummum redditum, ad ſubſidium terræ Hieroſolymitanæ, petiit.			

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

Urbs Rothomagenſis, cum ipſa matre eccleſia, gravi incendio corruit.

Rex Joannes, repudiata uxore ſua, filia Wilhelmi Maſovache, comitis Claudioceſtriæ, propter manifeſtam generis propinquitatem, aliam duxit, filiam ducis Engoliſmenſis, & pacificatis ad votum omnibus, citra mare tranſiit in Angliam.

Eodem anno terra Roberti peregrini de Boſco Heroudi ad dominum Meticenſem, * datis 40 libris Andegavenſibus, & 40 ſolidis annui redditus.

Eodem quoque anno obiit Albertus, Damarturi comes, & ſepultus eſt apud Gemet. ante altare ſanctæ Mariæ, vir apud Deum & homines valde clarus. Obiit autem 13 calend. Octobris filius ejus Reginaldus, comes Boloniæ: pro remedio animæ ejus dedit Gemet. eccleſiæ undecim libras annui reditus apud Juliambonam, in perpetuam eleemoſynam in feudo Vaſcher.

1201 | 2 | 20 | Wilhelmus de Vado miles vendidit, vel potius accepta | 2 | charitate 13 librarum & unius equi albi in perpetuam eleemoſynam dedit Deo & Alexandro abbati, & monachis Gemet. tertiam partem terræ, quam habebat apud Duclarum, & univerſa, quæ ad terræ illius tertiam partem pertinebant, in hominibus, & oblationibus, & reditibus ſive pertinentiis.

Eodem quoque anno videlicet 1201, Rogerius Torel, miles illuſtris Vulcatienſis territorii, dedit eccleſiæ Gemet. in perpetuam eleemoſynam apud Giſenneas, 16 & dimidiam acras *(a)* terræ arabilis, & 7 acras nemoris, in manu Waltheri archiepiſcopi reddidit. Archiepiſcopus verò Alexandro abbati & monachis dedit, & chartam tam ſuam, quàm ſuprà dicti militis fieri præcepit, non ſolùm de jam dicta donatione, ſed & de omnibus, quæ à prædeceſſoribus ſæpe dicti Rogerii data nobis fuerant, ut deinceps, tanquam pura eleemoſyna, per juſtitiam archiepiſcopi omnia tenerentur. Pro hac autem donatione Rogerius Torel accepit ab Alexandro abbate nomine charitatis 30 libras Andegavenſes, & equum unum album: à Wilhelmo verò de Lunda, tunc cellario duorum militum, veſtimenta de Eſtanfort, ſui videlicet & alterius militis.

1202 | 3 | 21 | Anno Verbi incarnati iterum bellum fuit inter regem | 3 | Francorum Philippum, & regem Anglorum Joannem, eo quòd rex Joannes regi Philippo dare noluerit caſtrum rupis Andeliaci, & caſtrum Vallis Redolii. Et primo quidem impetu diſſenſionis Philippus rex occupavit totam terram Hugonis de Gornaio, quæ Branum dicebatur: deinde multùm laboravit in obſidione Radipontis, ſed non prævaluit. Rurſumque multo labore obſedit caſtrum Arcarum, & non obtinuit. Miſit etiam Arturum principem cum multo comitatu armatorum in Andegavenſem pagum. Qui venientes illuc obſederunt in caſtro Miribel reginam Alienoram, matrem regis Joannis. Quod audiens jam dictus rex Joannes, longiſſimo itinere citiſſimè illuc veniens, hoſtes ſuos & matris audacter invaſit, debellavit, & vicit; ipſum Arturum & principes Pictavenſes, qui cum eo erant, & multos alios armis cepit, & diverſis carceribus recluſit; matrem ſuam liberavit; Andegavorum & Turonorum civitates in jus ſuum redegit. Deinde veniens Rothomagum honorificè à civibus propter inæſtimabilem victoriam ſuſceptus eſt.

680

| 4 |

(a) Acker, Morgen Landes.

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni domini.*

|4|22| Hugo de Gornajo apertè defecit à rege Anglorum Joan-|4| ne, quod prius occultè feciſſe putabatur, & tradidit regi Francorum caſtrum Montisfortis, quod tamen non multò pòſt debellavit & cepit. 1203

Eodem anno Petrus de Mellento, filius Roberti comitis Mellentini, tranſivit ad regem Francorum, & tradidit ei caſtrum Bellimontis, nec multo pòſt mortuus eſt. Et Hugo de Gornajo etiam à rege Francorum, ut manifeſtus proditor, amiſſa tota terra ſua, expulſus eſſe dicitur.

Eodem anno, dum rex Joannes in acquirenda dolo urbe, & aliis quibusdam occupatus eſſet; rex Francorum Philippus caſtrum Radipontis obſedit, & cepit, & Andream de Bellocampo, militem fideliſſimum, qui cuſtodiebat illud.

Æliza Bigereſſa, mulier nobilis eccleſiæ Gemeter, & Alexandro abbati ſe reddidit, & dedit octo acras terræ, & duos hoſpites cum omni tenemento eorum, Robertum Travelle, & Robertum Soliman.

|5|23| Statim poſt Natalem domini, caſtrum de rupe Andeliaci, |5| à rege Francorum Philippo obſeſſum, & captum eſt; rege Joanne in Anglia commorante. 1204

Eodem anno Philippus rex, commorante in Anglia rege Joanne, occupavit totam Normanniam, & completum eſt illud vaticinium, utranque inſulam amittet Neuſtria, id eſt Angliam & Hiberniam. Monaſteria theſauros dederunt regi Francorum: unumquodque, quàm ab eo extorqueri potuit: & expoliata eſt terra honoribus & divitiis, quia munera ſola data ſunt Francis.

Eodem anno gelu graviſſimum cepit nonis Decembris, & duravit & perduravit ferè continuum, usque 12 calendas Aprilis, fuitque hyems maxima, & impedita eſt ex parte ſatio, tam hyemalis quàm vernalis, quia in toto illo tempore non duobus continuis diebus arare vel ſeminare homines potuerunt.

Balduinus, comes Flandrenſis & Havienſis, *(a)* qui cum multis aliis peregrinis de terra ſua egreſſus fuerat, ut ſubveniret Chriſtianis in Palæſtina, conſilio domini papæ Innocentii, tranſivit Conſtantinopolim: & expulſis ſive interfectis multis proditoribus, Romanæ eccleſiæ adverſariis, electus eſt imperator Conſtantinopolitanus, anno ſequenti, Dominica, qua cantatur Jubilate, milleſimo ducenteſimoquarto.

|6|24| Literæ Cæſarienſis archiepiſcopi venerunt Rothomagum, |6| proteſtantes deſolationem terræ Hieroſolymorum, eo quòd mortuus eſt filius regis Henrici circa Purificationem beatæ Mariæ, qui ſperabatur regnum Chriſtianorum bene eſſe recturus. Sed & ipſe rex Hamericus primo die Aprilis mortuus eſt, & remanſit terra ſine rectore. Peregrini & ferè omnes Conſtantinopolim ad Balduinum imperatorem tranſibant. Templarii & Hoſpitalarii vix ſe defendentes, dominium terræ adjudicaverunt cuidam puellæ, quæ fuerat filia marchionis de Monteferrato, & ſtatuerunt eam ſub cuſtodia cujusdam avunculi ſui. Pictavenſes duces, regi Francorum Philippo reſiſtentes, in multis prævaluerunt, regis Anglorum Joannis partes defendentes. 1205

Hoc etiam anno Balduinus, Conſtantinopolitanus imperator, aliique multi occiſi ſunt à Joanne de Blac in bello: & vir illuſtris, frater

(a) Potius Hannonienſis. Erat iſte Balduinus VIII. qui Flandris, Hannoniisque imperavit, ſecundum *JACOBUM MARCHANTIUM deſcr. Flandriæ lib. II. pag. 225.*

Digitized by Google

Anni domini.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

ejus Henricus, rexit imperium. Otto verò, fortissimus rex Alemannorum, pugnavit contra Philippum, ducem Sueviæ, qui Coloniam obsederat, & vicit, hostesque suos alios fugavit, alios in jus suum captos reduxit, Coloniam liberavit, præda copiosa potitus est.

1206 |7|25| Rex Joannes, ab Anglia egressus, pagum Pictavensem in- |7|
681 travit, contra regem Francorum rebellaturus. Sed postea, cùm milites ejus varias infirmitates incurrerent, facta pace ad tempus cum rege Francorum videlicet, usque ad duos annos recessit. Rex Otto cum Philippo, duce Sueviæ, de pace multa locutus, pacem facere non potuit; sed Coloniam relinquit.

1207 |8|26| Rex Otto venit in Angliam, & quibusdam pactionibus in- |8|
terpositis, cum Joanne 30. millia marcarum argenti asportavit, & in Alemanniam rediit.

Rex Francorum Philippus mense Majo, manu armata (quamvis nemo resisteret) Rothomagum primo intravit, & à civibus ejusdem urbis multam pecuniam & multa donaria susceptit: deinde simili modo Vernolium venit, sed non intravit.

Episcopus Suessonum cum magna multitudine Constantinopolim adiit.

Eodem anno obiit Walterus, Rothomagensis archiepiscopus, 16. calendas Decembris, sedit archiepiscopus annis 23.

Anno sequenti successit Robertus, cognomento Pullus.

1208 |9|27| Multi in Gallia cruces in pectoribus acceperunt, pugnatu- |9|
ri contra Albigrisèos hæreticos. (a)

1209 |1|28| Otto, Rex Alemannorum, Romæ consecratus est im- |10|
perator Romanorum, quamvis Cardinales pauci, & pars aliqua senatorum contradicerent. Unde in urbe Roma fuit bellum tribus diebus inter partes.

1210 |2|29| A calendis Januarii gelu cœpit gravissimum, & perseve- |11|
ravit usque per duos fere menses, ita quod satio hyemalis ex magna parte impedita & periclitata est. Et quod seminatum fuerat de frumento, sic evanuit in multis locis, quod nec tantum colligi potuit, quantum seminatum fuerat.

Eodem anno, contra Albigrisèos hæreticos multi accipientes crucem in pectoribus, profecti sunt calendis Augusti.

Exercitus Philippi, regis Francorum, à Medunta exiens, contra quosdam Britones profectus est.

Sigeberti Gemblacensis Chronographiæ, cum Appendice Roberti Abbatis de Monte, Finis.

INCI-

(a) Vid. supra a. 1178.

Digitized by Google

INCIPIT ANSELMI GEMBLACENSIS ABBATIS CHRONICON.

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hieroſolymorum.*	*Anni Chriſti.*
VII	IV	XIII	XIII	

DOmnus Abbas Lietardus II. Non. Februarii obit: cui Anſelmus octavo loco in Gemblacenſi cœnobio ſuccedit. Feria III. hebdomadæ paſchalis, VI. Id. Aprilis, monaſterium Prumiæ arſit, cum officinis ſuis, theſauro & bibliotheca eccleſiæ, per Dei providentiam, durantibus illæſis. In pago Bracbatenſi IX. Kal. Maji, circa Tornacum nix tanta cecidit, ut & ſilvas fregerit. Menſe Auguſto Balduinus, Rex Hieruſalem, cum Rogero, Antiochiæ Comite, contra Turcos vadit: ſed dum Rogerus cum exercitu ſuo juxta quemdam fluvium reſediſſet, Rex cum ſuis proceſſit, ut adventum Turcorum exploraret. Turci verò montem quemdam occupaverant, in quo inſidias per quatuor loca collocaverant, & in ſingulis inſidiis quatuor millia equitum deputaverant: a quibus ex inſperato Rex undique interceptus, mille quingentis ſuorum interfectis, miſerabili fuga eſt liberatus. Aſcolonitæ, cognoſcentes abeſſe Regem Balduinum, cum gravi multitudine Hieruſalem aſſiliunt: ſed non prævalentes contra eam, partem eccleſiæ S. Stephani, extra civitatem, ubi lapidatus eſt, ſitæ, diruunt, ſegetes incendunt, & ita ineffi-caces redeunt. Turci cœnobium monachorum, in monte ſitum, funditus evertunt, & monachis cum reliquis omnibus interfectis, omnia ſibi diripiunt. Rex Hieruſalem Balduinus uxorem ducit relictam Rogeri, Ducis Siciliæ. Apud Ravennam & Parmam, civitates Italiæ, in agris & intra mœnia ſanguis pluit Junio menſe. 1113

| VIII | V | XIV | XIV | 1114 |

Henricus Imperator, Moguntiæ uxorem ducit filiam Heinrici, Regis Anglorum. *(a)* Concilium, Conone Prænestino Epiſcopo, & Romanæ Eccleſiæ Legato, præſidente, Bellovaci celebratum eſt.

| IX | VI | XV | XV | 1115 |

Idibus Novembris, in ſuburbio Antiochiæ, terra noctu dehiſcens, turres multas & adjacentes domos cum habitatoribus abſorbuit. Quidam autem, ut eſt illud hominum genus, cum uxore & filiis de locis illis migraverat; ſed in redeundo poſitum, idem terræ modus abſorbuit, in loco, quo erat. Heinricus Imperator, dum quidquid libet, licere putavit, magnas regni pæne totius inimicitias comparavit. Etenim, quia ſuperioribus annis Albertum Cancellarium, & alios quosdam regni Principes inſidioſè ceperat, & ſine audientia & judicio cuſtodiæ mancipaverat, aliis ſimilia timentibus ſuſpectus erat. Unde etiam Fredericus, Colonienſis Archiepiſcopus, ab eo averſus, totis viribus *(b)* inſequitur eum, & fautores ejus: Opida & caſtella contra ſe poſita impugnat, & omnia ad eum pertinentia ferro & igni vaſtat. Heinricus

Conſule Baron. & alios.

(a) Ex MS. Ortel.

(b) Adjutantibus Godefrido, Loth. Duce, Henrico Ex duce, & Frederico Arnesburgio: ſi Abbati Urſperg. credimus. Lege Serarii Moguntiam. Potius *FRANC. HARÆI Ann. Brabant. p. 207.*

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

cus Imperator promiserat, Aquis se pascha celebraturum, ideoque inter alios regni Principes, domnus Otbertus, Leodicensis Episcopus, ibi præstolabatur ejus adventum. Unus igitur eorum, Arnulfus de Arssot, dum manus suas confricaret, magno omnium miraculo, sine aliqua vulneris aut ulceris læsione, sanguis ab ejus digitis fluere visus est: quæ res pro magno portento habita, significabat humani sanguinis effusionem, pro indigna regni & Principum discordia. *(a) Tanchelinus hæreticus, qui Andoverpiam, Vvalacram, & circumjacentes insulas, & maritima loca in partibus illis multis hæresibus infecerat, occiditur. Castrum Encres, Hugone (b) Camdavena (c) pulso, qui illud usurpaverat, Balduinus Comes Flandriæ cepit, & Karolo consobrino suo dedit. Lambertus, Episcopus Atrebatensis, moritur. Petrus Eremita ex Syria reversus, apud Huyum moritur, & sepelitur in monasterio à se fundato, ad Mosam fluvium Clara-vallis fundatur, cujus primus Abbas fuit sanctus Bernardus.*

1116 | X | VII | XVI | XVI |

Heinricus Imperator in Italiam secedit, propter asperos motus regni, & maxime propter Marchilæ *(d)* Malthildis cognatæ suæ, quæ recens obierat, hæreditatem obtinendam. *Hæc fuerat nupta Godefrido Gibboso, Lotharingiæ Duci, & est filia Bonefacii, Italorum Marchionis & Beatricis.*

1117 | XI | VIII | XVII | XVII |

Mense Januario III. Non. ipsius, IV. feria, in aliquibus locis, sed non usquequaque, terræmotus accidit, alias clementior, alias validior; adeò ut quarumdam urbium partes cum ecclesiis subruisse dicatur. Mosa etiam fluvius, juxta abbatiam, quæ dicitur *(e)* Sustula, quasi pendens in aëre, fundum suum visus est deseruisse. Hoc quoque anno *(f)* Leodium civitas multis plagis attrita est. Mense enim Majo, nocte Inventionis S. Crucis, quæ tunc erat vigilia Ascensionis, dum in majori ecclesia vesperas celebrant, & illum psalmi versiculum, Quis sicut Dominus DEUS noster? cantant; subito tonitru, cum terræmotu, omnes ad terram stravit, & fulmen a læva templi ingressum, non modicas crustas de muro hac illac disjecit: deinde turrim ingrediens, multas trabium partes diffidit; subsecutus est fætor intolerabilis, adeò, ut multo aromatum odore vix potuerit expelli. Item Junio mense VII. Idus ipsius mensis, circa horam nonam, nubes pluviæ subitò rupta, a monte, qui dicitur Rotberti, subjectam sibi partem civitatis penitus oppressam pessum dedit; adeo, ut multas domos dirueret, & immensam annonam perderet, & matrem duos infantes altrinsecus in brachiis amplexam necaret, & alios octo homines diversis in locis opprimeret. *Pulsantibus vesperis sabbatho, quædam femina caput dum lavat puero, manus rubent sanguine fluido.* Kalendis etiam Julii circa horam VI. turbo nimis vehemens & obscurus civitatem operuit, & nubes ex abrupto scissa ita omne tectum majoris ecclesiæ devicit, ut & imbribus pateret, & totum pavimentum perfunderet. Ilicò fulmen a parte Aquilonari ingrediens, quemdam clericum, retro altare sanctorum Cosmæ & Damiani, in pulpito legentem,

(a) *Ex MS. Ortel.*
(b) *Candavena.*
(c) Hunc *JACOBUS MEYERUS Ann. Flandr. lib. IV. p. 43.* vocat Comitem Fani Pauli. Vide etiam infra *ad a. 1131.*
(d) *Mathildæ. De qua fuse Schaf. an. 1074. & Baron. an. 1074. & alibi.*
(e) *Sustera.*
(f) *Idem refert Abb. Ursperg.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

tem, & alterum ante Crucifixum orantem, tertium de ſcriptorio eccleſiæ proximo egredientem, in ipſo eccleſiæ ingreſſu exſtinxit. Ante fores quoque eccleſiæ, domum Epiſcopi verſus, quendam laicum exſtinxit. VII. Idus Julii, ab hora III. usque ad horam nonam, quatuor turbines a quatuor plagis cæli urbem circulaverunt: ventus etiam cum magna vi inſonuit, & urbem multo imbre alluit. III. Non. Auguſti, primo noctis conticinio, quaqua terrarum cum tonitrus audiretur, & fulgetra ſæpius micarent, & iterum atque tertio id fieret usque mane, in urbem Leodium amplius ipſe turbo deſævit; ita ut homines a ſtratis deſilientes, templa & eccleſias triſti cœtu complerent, & tota nocte ſupplicationibus intenderent. Summo vero auroræ diluculo, a parte Orientis, ignis cum ingenti flamma civitatem circulavit tantus, ut omnes divinitus cremari extimuerint. Poſt hæc magnus turbo, erumpens ab Occidente, ipſum ignem viſus eſt aliquantulum obſcuraſſe. Iterum autem quaſi victor ignis cum flamma recaluit, & turbine revertente, paullulum delituit. Tertio etiam ipſe ignis recaluit, & tertio nihilominus turbine victus decidit. Hoc ſpectaculum à ſummo mane usque ad horam tertiam civitatem vehementer terruit. III. Idus Decembris, ad mediam noctem lucentibus ſtellis, cælo ſereno, XIII. luna eclipſim paſſa eſt, & contracto orbe, multis coloribus, ſed maxime ſanguineo, pænè integra hora ſuffuſa eſt. XVII. Kal. Januarii prima hora noctis, igneæ acies à Septemtrione in Orientem, in cælo apparuerunt, deinde per totum cælum ſparſæ, plurima noctis parte, videntibus miraculo & ſtupori fuerunt. *Monſtrum quoddam Namuci (a) natum eſt, cui par numquam vel raro viſum eſt, videlicet biceps infantulus: qui hoc vidit, teſtis eſt populus: hic tam ſexu, quam ceteris membris, ſimplex erat compage corporis. (b) Balduinus Comes Flandrenſis, quia Hugo Camdavena terram ejus, ubi poterat, rapinis & incendiis vaſtabat, caſtrum ſancti Pauli obſedit: & Euſtathio Comite Boloniæ mediante, Hugoni reconciliatus rediit.*

| XII | IX | XVIII | XVIII | 1118

Balduinus II. Rex Hieruſalem *(c)* moritur, frater Godefridi Ducis Lotharingorum, & primi Regis Hieroſolymitarum. Fuerunt autem filii Euſtathii Comitis de Bolonia, ex Ida, ſorore Godefridi Gibboſi, Ducis Lotharingorum: quibus de medio factis, tertius regnat Balduinus, filius Hugonis Comitis de Reiteſta. Paſchalis Papa moritur, ſuccedit Joannes Cajetanus, qui & Gelaſium ſe nominat. Cum vero Henricus Imp. tunc temporis agens in Italia, Romam tenderet, ad eligendum Papam, Joannes præſentiam ejus veritus, jam electus & ordinatus, feceſſit Capuam. *(d)* At Imperator, quia electioni non interfuerat, nec ordinationi conſenſit, ſed aliquibus Romanorum adnitentibus, Hiſpanum quemdam, Burdinum nomine clericum, ei ſuperordinari fecit. Joannes interim tranſiens ad Gallias, per Burgundiam & Gothiam, quæ provincia ſancti Ægidii dicitur, agit ſynodales cauſas. Heinricus Imperator ab Italia in Lotharingiam repatriat, & ſecundum illud, Qui a multis timetur, neceſſe eſt, ut multos timeat; conjuratos in ſe regni Principes modo minis, modo blanditiis, modo vi, modo ſatisfactione, ad pacem

 invitat.

(a) Vide, quæ ſupra ad *SIGEBERTUM a. 689.* notavi.

(b) Ex MS. Ortel.

(c) Conſentit Tyrius cum MS. codice Gembl. quem in diſtinctionibus annorum ſecuti ſumus. Ceteri namque MS. variant.

(d) Conſule Baronium.

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

invitat. *(e) Balduinus Comes, Rotberti Junioris & Clementiæ filius, XXVI. ætatis suæ anno monachus effectus, absque herede moritur, & apud S. Bertini sepelitur. Cui succedit consobrinus ejus, Karolus, filius scilicet amitæ illius, Athelæ nomine, quem suscepit de Kanuto, Rege Daniæ.*

| 1119 | XIII | X | XIX | I |

Joannes Cajetanus, qui & Gelasius Papa, Cluniaci *(a)* moritur & sepelitur. Consensu omnium Episcoporum, tam Germaniæ quam Galliæ, cum Romanis habito, domnus Guido, Viennensis Archiepiscopus, in Papam eligitur, & Calliſtus nomine designatus, Cluniaci benedicitur. Postea mediante Octobri mense, Remis synodum congregans, multos in utroque regno Episcopos consecrat: inter quos etiam domnus Fredericus in Episcopum Leodicensium inungitur. Interim Heinricus Imperator Juosium venit, & dum pro reconciliatione regni & sacerdotii, legatio nec a Rege ad Papam vadit, nec a Papa ad Regem vicissim redit, dissensu quorumdam invidorum, lux pacis turbatur, & Imperator, cum sibi faventibus excommunicatur. *(b) Balduinus Comes Flandriæ, Calliſti Papæ ex sorore nepos, obiit. Cono, Prænestinus Episcopus & Legatus Apostolicus, synodum Coloniæ celebrat, & Heinrici Imp. excommunicationem promulgat. Huic synodo interfuit Norbertus, postea Præmonstratensis ordinis institutor, tunc recenter conversus, in peregrino habitu.*

| 1120 | XIV | XI | XX | II |

Domnus Papa Calliſtus Romam proficiscens, ab omni Senatu & populari turba glorioſe excipitur, & in sede Apostolica confirmatur. Burdinus pseudopapa, Sutrii positus, dum peregrinos Romam euntes vel redeuntes turbat & deprædatur, tandem ut vilissimus Apostata capitur, & in monachum attondetur. Major ecclesia Episcopii Monasterienſis, eo quod Episcopum repudiassent, ab ipso Episcopo Theoderico, & Leudone Duce Saxoniæ, cum tota civitate exuritur. *Heinricus Dux Anglorum, Ducis Godefridi filiam Atheleidam sibi conjugio sociat, & Reginam in Anglia constituit; qui Rex magna prudentia rexit imperium suum. Omnes quoque tyrannorum motus miro ingenio compescuit, & larga manu Dei ecclesias ditavit. (c) Cellam in Bornehem Fulgentius, Abbas Affligemensis, suscepit regendam; tradente Abbate, & Canonicis ejus monachis factis. Norbertus, auctor ordinis Præmonstratensis, floret.*

| 1121 | XV | XII | XXI | III |

Domnus Fredericus, Leodicensium Episcopus, obit: ad cujus sepulcrum multa signa à plerisque conspiciuntur. Mense Octobri, Heinricus Imperator Quintiliburch venit, & hinc inde optimates regni & Apostolicæ sedis tractaturi de controversia, quæ est inter Imperatorem & regnum, seu etiam contra Domnum Apostolicum. Cum autem diu disceptatur de statu regni, & de investituris ecclesiarum, & de hereditate Sicfridi Comitis Palatini, & de aliis negotiis, partim favendo Regi, partim differendo causſam, usque ad præsentiam Apostolici, dissimulato fœdere, incertiores redeunt quam venerant. Terræ motus in secunda hebdomada adventus Domini, sabbatho, hora tertia IV. Id. Decemb. alias clementior, alias inclementior accidit. *(d) Bartholomeus, Laudunensis*

(a) Ex MS. Lipſ.
(b) Consentiunt Dodechinus, Onuphrius & alii.
(c) Ex MS. codice Ortel. sive Valcellensi.
(d) Ex MS. Lipſ.
(e) Ex MS. Ortel.

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anno Chriſti.*

nenſis Epiſcopus, & Norbertus Abbas Præmonſtratam eccleſiam fundant. Norberto, Colonia cum ſanctorum reliquiis redeunti, Ermenſendis, Comitiſſa Namucenſis, offert eccleſiam in villa ſua Floreffia, ad fratres in ea collocandos.

| XVI | XIII | XXII | IV | 1122

Optimates regni, cum Epiſcopis convenientes, Heinricum Imperatorem, Deo ſibi propitio, id egerunt ſaluberrimo conſulto, ut inter ipſum & Apoſtolicum controverſia de inveſtituris eccleſiarum tandem finiretur. Legantur inde Romam ex parte Imperatoris, Bruno Spirenſis epiſcopus, & Arnulfus Abbas Fuldenſis. Interim Heinricus Imperator Paſcha Domini Aquis-Grani celebrat, deinde Leodium contendit. Hic querela apud eum facta de inſolentiis cujusdam *(a)* Gothuini, caſtrum ejus, quod Mons-falconis dicitur, adnitente ſibi Godefrido Duce, obſidet, capit, incendit, & deſtruit. Eccleſia Hannonienſis, cum omnibus appendiciis ſuis, ſeditione Advocati ſui, cum tota villa crematur, ſalvo tamen theſauro & bibliotheca. Turonis etiam contentione orta inter clericos & laicos, eccleſia S. Martini penitus eſt combuſta. Domnus Apoſtolicus, viſa & recepta legatione Imperatoris, pertæſus & ipſe diſſonantiæ nimium inter eos diutinæ, libenter aſſenſit, & tam conſultu totius Romani Senatus, quam etiam omnium Epiſcoporum Italicorum, mittuntur ex latere Apoſtolici, Lambertus Oſtienſis Epiſcopus, & Saxo Cardinalis de monte Cælio & Gregorius alter Cardinalis, ad ordinandam rem tanti negotii, Menſe Septembri, in Nativitate ſanctæ Mariæ. Heinricus Imp. cum Epiſcopis & optimatibus regni venit Wormatiam; ubi occurrerunt ei Legati Sedis Apoſtolicæ. Ubi, ut fit, in tanto magnatum conſeſſu eventilata ratione, tandem gratia antiquæ caritatis redintegratur, inter Imperatorem & Apoſtolicum, Dei ordinatione. Quorum conſenſus talis eſt. *(b)* Ego Calliſtus Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, tibi dilecto filio Heinrico, Dei gratia Romanorum Imperatori Auguſto, concedo electiones Epiſcoporum & Abbatum Teutonici regni, qui ad regnum pertinent, in præſentia tua fieri, absque ſimonia & aliqua violentia, ut, ſiqua inter partes diſcordia emerſerit, Metropolitani & comprovincialium conſilio, vel judicio, ſaniori parti aſſenſum & auxilium præbeas. Electus autem a te regalia accipiat, per ſceptrum; exceptis omnibus, quæ ad Rom. Eccleſiam pertinere noſcuntur, & quæ ex his jure tibi debet, faciat. Ex aliis vero partibus Imperii conſecratus, infra VI. menſes regalia per ſceptrum a te recipiat. De quibus vero mihi querimoniam feceris, & auxilium poſtulaveris, ſecundum officii mei debitum, auxilium tibi præſtabo. Do tibi veram pacem, & omnibus, qui in tua parte ſunt, vel fuerunt, tempore hujus diſcordiæ. *Reſcriptum Heinrici Imperatoris.* Ego Heinricus, Romanorum Imperator Auguſtus, pro amore Dei & ſanctæ Rom. Eccleſiæ, & domini Papæ Calliſti, & pro remedio animæ meæ, remitto Deo & ſanctis Apoſtolis Dei, Petro & Paulo, ſanctæque catholicæ Eccleſiæ omnem inveſtituram per annulum & baculum, & concedo in omnibus eccleſiis, quæ in regno & Imperio meo ſunt, canonicam fieri electionem, & liberam fieri conſecrationem. Poſſeſſiones & regalia beati Petri, quæ a principio hujus diſcordiæ, usque ad hodiernam diem, ſive tempore patris mei, ſive etiam meo, ablata ſunt, quæ habeo, eidem ſanctæ Roma-

Conſule Baron. & alios.

Lege Nic. Serarium lib. 5. rerum Moguntiarum, ubi de Alberto XXV. Archiepiſcopo agit.

(a) Gozuini.

(b) Eadem narrat Conradus Abbas Urſpergenſis. De re tota conſule Baron. Sigonium & alios.

Digitized by Google

Anni Christi.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hierosolymorum.*

næ Eccleſiæ reſtituo: quæ autem non habeo, ut reddantur, fideliter juvabo. Poſſeſſiones etiam omnium aliarum eccleſiarum, & Principum, & aliorum tam clericorum quam laicorum, conſilio Principum & juſtitia, quæ habeo, reddam; quæ non habeo, ut reddantur, fideliter juvabo; & do veram pacem domino Papæ Calliſto, ſanctæque Rom. Eccleſiæ, & omnibus, qui in parte ipſius ſunt, vel fuerunt: & in quibus ſancta Romana Eccleſia auxilium poſtulaverit, fideliter juvabo.

| 1123 | XVII | XIV | XXIII | V |

Domnus Adelbero, ex clero ſancti Stephani Mettenſis electus, Leodicenſium ordinatur Epiſcopus. Fundus noſtræ proprietatis eſt antiquus, qui nunc Mons ſancti Guiberti dicitur, in quo placuit nobis, auſpice Chriſto, & aſſenſu omnium vicinorum, novam eccleſiam ædificare. Olim quippe eccleſiola lignea in eo fuerat, habens privilegii ſui dignitatem, ſcilicet baptiſterium, ſepulturam & decimam, ſed ita per annos plus minusve LX. neglectus erat, ut vix ibi aliqua eccleſiæ veſtigia remanerent. Anno itaque Domini D. CXXIII. feria IV. paſchæ, corpus ſanctiſſimi patroni noſtri Guiberti ibi detulimus, & Dei favore, affluentia plebis utriusque ſexus, ad XII. millia æſtimata eſt. Viſum eſt nobis redeuntibus, ibi remanere corpus ſancti Guiberti; quod tanta deinceps miraculorum luce claret, ut ab omnibus quaqua verſum gentibus & deſideretur & frequentetur. *(a)* Balduinus, Hieroſolymorum Rex, à Saracenis capitur. Qua de re mente excedentes undique verſum evocati, ad ſexaginta millia conglomerantur, ut Chriſtianos à finibus ſuis exterminent, & apud Aſcalon impedimenta ſua commendant, ſcilicet uxores, ſoboles & victualia. Chriſtiani in arto poſiti, nihil ſpei, niſi in Deum habentes, exemplo Ninivitarum, utrique ſexui jejunium indicunt: pueris & infantibus lactentibus, univerſo quoque pecori pabula negantur. Dies pugnæ indicitur. Procedunt Chriſtiani cum militibus & peditibus, vix ad tria millia æſtimati. Principes gradiuntur in fronte, ſcilicet Patriarcha, pro vexillo ferens Crucem Chriſti, Abbas olim Cluniacenſis Pontius, proferens lanceam transfixam in latere Chriſti; Epiſcopus Bethlehemites, ferens in pyxide lac ſanctæ Mariæ, perpetuæ Virginis. Saraceni vero quoquo verſum effuſi, ex omni latere in orbem circumcingunt Chriſtianos, ne quis poſſit evadere. Dum ita in procinctu hærent Chriſtiani, vident, Deo ſibi auſpice ſplendorem, ſciſſo aëre, ſuper paganos ſubito cecidiſſe, ſed non proſperum, ſed ſatis nocivum: quamvis hunc ipſi Saraceni non viderint. Ilicò enim omnium virium robore enervati, paſſim fugientes, cæduntur non ſolum à viris, ſed & â pueris & feminis. Perierunt in bello ſeptem millia, ſubmerſi ſunt in aquis quinque millia. Omnes vero Chriſtiani incolumes reverſi, ſummum & dulce epinicium reboant Domino in excelſis.

| 1124 | XVIII | XV | XXIV | VI |

Heinricus Imperator Aquis-Grani natale Domini celebrat. Hiems ſolito acerbior, & aggeſtu nivis, ſæpius decidentis, nimis horrida ac importuna. Multi enim pauperum infantes & mulieres aſperitate frigoris defecerunt. Mortalitas quoque animalium maxima. In multis vivariis piſces abſorpti, ſub glacie perierunt. In Bracbanto anguillæ innumerabiles, propter glaciem à paludibus exeuntes, quod dictu mirum eſt, in fænilibus fugientes latuerunt: ſed ibi etiam præ nimietate frigoris

(a) Conſule Guil. Tyrium.

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

ris deficientes computruerunt. Hiemi ſucceſſit intemperies aëris nunc nive, nunc pluvia, nunc gelu alternatim teterrima, usque in medio Martio. Poſtea diutino frigore & pluvia aëris horrente inconſtantia, vix tandem arbores floruerunt Majo menſe, vix tandem gratia herbarum & graminum reviguit. Imber vero ſingulis menſibus aſſiduè deciduus, ſata agrorum pænè abſorpſit. Nam ſiligo & avenæ proventum ſuum ſunt ementitæ. Multi quoque ſacro igne aduruntur. Tyrus, Hebræa lingua Sor dicta, urbs maxima Phœnicis & antiqua, in corde maris ſita, Sidoniorum colonia, negotiatio maris, emporium totius orbis, vaticinio prophetarum celebrata, & carminibus poëtarum inclyta, olim quidem inſula, ſed à Nabuchodonoſor, vel ab Alexandro, propter expugnationem multis in brevi freto aggeribus comportatis, terra continens facta, pridem à Nabuchodonoſor expugnata, & partim captivata & poſtea ab Alexandro penitus, usque ad ſolum diruta & deſtructa, ſed juxta Prophetarum vaticinia poſt ſeptuaginta annos reædificata, & in antiquum ſtatum reſtituta, noſtris modo temporibus, in fine mundi, à Chriſtianis terra marique obſeſſa capitur, & Chriſti imperio ſubjugatur. Calliſtus Papa, qui & Guido, moritur. Succedit Lambertus, qui & Honorius, Oſtienſis Epiſcopus. *Canonici Andoverpenſes à Godefrido Bullonio, Duce Lotharingiæ & Marchione (a) Andoverpenſi fundati, Norberto & ſociis ejus templum S. Michaëlis cedunt, & inde ad ædem beatæ Mariæ Virginis migrant.*

| XIX | XVI | XXV | VII | 1125

Hiems aſperrima, ſex hebdomadibus continua & valde noxia. Fames valida ubique multis utriusque ſexus pereuntibus. In Hasbania, ignobilis muliercula monſtrum bis gemini corporis eſt enixa, averſis vultibus, & corporibus ſibi cohærens. Ante quidem effigies hominis, integro corporis membrorumque ordine diſtincta, retro vero facies canis, ſimiliter corporis & membrorum proprietate integra. In Bracbanto villa Neriſca, alia mulier enixa eſt quatuor maſculos uno partu. In Gemblacenſi parochia, dum pater familias Dominica die mixturam ſegetum, præ penuria famis moleret in uſus familiæ, ſubito, juſta Dei indignatione, arſit farina cum putoris nigredine: ad exemplum poſteris, ne quid præſumant ſimile. Eccleſia S. Dionyſii, ſita in Brocorenſi ſilva, VII. Kal. Maji in feſto S. Marci, primo crepuſculo noctis, cum omnibus appendiciis, & tota villa penitus concrematur, ſalvo tamen theſauro & armario. Heinricus Imperator Leodii paſcha Domini celebrat, inde Aquas contendens, morbo dracunculi, qui ſibi erat nativus, moleſtari cœpit: propter quod & ibi aliquot dies remoratus eſt. Deinde *(b)* Neumaiam venit, poſtea quaſi pentecoſten celebraturus, Vultrajectum. Sed cum per dies languor ingraveſceret, tandem feria quinta in pentecoſte vitam cum regno amiſit. Corpus ejus ejectis inteſtinis, ſale reſperſum, Spiram relatum eſt. Rex Hieruſalem *(c)* Balduinus, data redemptione, à Sarracenis dimittitur. Menſe Auguſto, in feſto ſancti Bartholomæi Apoſtoli, excellentior dignitas optimatum Imperii, ſive eminentior gloria Eccleſiæ, Eurardus & Romanus, Legati Apoſtolicæ Sedis, & Archiepiſcopi cum Epiſcopis ex condicto convenientes Moguntiæ, conſultant ſibi & toti Romano Imperio de ſubſtituendo Rege.

(a) *Vide ſupra an. 1078.*
(b) *Neumagum.*
(c) *Conſule Tyrium.*

Digitized by Google

Anni Chriſti.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hieroſolymorum.

Lotharius, Dux Saxonum, vir ſapiens & induſtrius,& eccleſiaſtico juri devotus, præpotens divitiis & victoriis, omnium aſſenſu eligitur. Hic menſe Septembri, cum eisdem Legatis & duobus Archiepiſcopis, octo Epiſcopis, & multis Abbatibus, & eminentioribus aulæ regalis primatibus, Aquas-Grani veniens Dominica die, Id. Septembris, à Frederico, Archipræſule Colonienſi,in Regem benedicitur & ungitur, omni clero & populo feſtivum epinicion acclamantibus. *Viconienſe monaſterium, apud Valentinianas incohatur, quod inter Præmonſtratenſia eſt pulcherrimum.*

Lege Baronium.

1126	I.	XVII.	XXVI.	VIII.

Hiems acerrima. Ver etiam periculoſum. Rex Lotharius contra Bohemones vadens, quorumdam ſuorum Principum traditione magnam ſtragem militum paſſus eſt, quingentis videlicet & XL. occiſis. In Syria, hoc anno exercitus Dei bis congreſſus eſt cum Saracenis, in primo prælio de paganis ceciderunt duo millia quingenti, de Chriſtianis ſolummodo XV. in ſecundo autem non incruentam victoriam habuerunt Chriſtiani: ſed quamvis plurima pars eorum perierit,tamen auxilio Dei revigorati absque numero hoſtes *(a)* contravertunt & viceruntt. Hoc anno omnis ſeges ægra, & vineæ cum omni fructu arborum acerrimæ. *Godefridus Comes Capenbergenſis, relicto ſæculo, Chriſtum cum Norberto ſecutus & Capenbergenſis, Vortarenſis atque (b) Eleſtatenſis monaſteriorum apud Vueſtfalos fundator (c) moritur.*

1127	II	XVIII	XXVII	IX

Rex Lotharius natalem Domini Coloniæ celebrat: ſed Archiepiſcopus, ſeu præventus infirmitate, ſeu ſimulata, Sigebergam ſe contulerat. Inde Aquas-Grani venit in Theophania. *(d) Ibi legati Comitis Morinorum, Karoli, ſcilicet Caſtellanus Gandæ, & Abbas ſancti Petri, ad eum venerunt, nuntiantes, dominum ſuum Comitem ſubjectionem ſe ei facturum. Verumtamen Lotharingi Principes ab ejus præſentia abſtinuerunt. Sub nova enim poteſtate ſemper res novæ convertuntur: quod ilico & ibi patuit. Nam Aquenſes opidani, & Rex non bene aſſenſerunt, ſed ſatis injuriosè ſe tractaverunt. De Rege autem, & Frederico Duce, quomodo ſe habeant, non ſatis compertum: quia pro voluntate faventium & contradicentium, res extenuantur aut extolluntur. Hoc ſatis patet, quia gravi diſſidio labuntur.*

(e) Anathema in medio terræ, facinus audax & indignum omnibus ſanctis vindicandum: ecce enim ſolutus ſatanas terras perambulat. Flandria & Burgundia longo terrarum ſitu disjectæ, conjurant in apoſtaſia proditoris Judæ. Quidam Flandrenſium proceres dominum ſuum,Carolum Comitem Morinorum, Brugis in templo ſancti Donatiani pſalmos canentem jugulant. Unus atque idem ſatanas uno eodemque die ſimile nefas præſumit in Burgundia. Damnaticii quidam,dum diffidunt ſuæ ſaluti, utpote rei majeſtatis,dominum ſuum,Guilielmum Comitem Sedunenſium, gladiis confodiunt, in quadam eccleſia ante altare orantem. Actum ſecunda hebdomada Quadrageſimæ, feria III. Kal. Martii. Homicidæ hac illac diffugientes, diverſis injuriis, & digno ſibi ſatis fine perierunt. Comitatus Morinorum à Ludovvico, Rege Fran-

(a) *Contriverunt.*
(b) *Ilmſtadium hodie dicitur.*
(c) Vide ſupra *ROBERTUM de MONTE ad a. 1123.*
(d) *Ex MSS. Gembl. & Aquic.*
(e) *Conſentit Iperius, Abbas Bertinianus. Sed Meyerus & alii annum à paſchate incohantes, hæc referunt ad an. ſuperiorem.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

Francorum, datus Guilielmo, filio Rotberti Comitis Northmanniæ, fratris Guilielmi, Regis Anglorum. Hunc Robertum olim ab Hieroſolymis redeuntem, eo quod præſtitam pecuniam rehibere nequibat, idem frater ſuus Guilielmus, Rex Anglorum, Northmannia expulerat, & eam ſibi ſubjugaverat, fratremque in Anglia in cuſtodiam liberam redegerat. Rex Lotharius Babenbergæ pentecoſten celebrat: Dux etiam Boemiæ cum multis millibus equitum huc adveniens, domino Regi de ſuperiore traditione ſatisfecit, & omnes, quorum parentes vel amicos occiderat, multa inſignium donorum exhibitione reconciliavit ſibi. Cœnobium S. Hugberti in Arduenna, Nonis Julii primo conticinio noctis, cum omnibus appendiciis combuſtum eſt, ſalvo tamen theſauro & armario. In pago Lomacenſi, villa Gerpinas, paupercula mulier, in feſtiva nocte S. Michaelis hordeum moluit, unde ilico panem faciens, azymum coxit; quem dum frangeret ad edendum, ſanguinem & aquam elicuit.

(a) Balduinus Gandenſis inter primos Flandriæ & Brabantiæ Principes, ſæculo renuntians tonſuratur, defunctusque in templo Affligemi ſepelitur.

| III | XIX | XXVIII | X | 1128

Domnus Adelbero, Epiſcopus Leodicenſium, obiit. Dominica die V. Kalendas Februarii, auditum eſt tonitru circa horam nonam. Domnus Alexander Archidiaconus, ex clero ſancti Lamberti XV. Kal. Aprilis Leodicenſium conſecratur Epiſcopus. Cum intrante Martio ſerenus aër arrideret, ipſo menſe mediante, ſubito totus in nube cogitur, & frigore riget, aquæ gelant, rura torpent, & nunc nive, nunc gelu, nunc pluviis elementa ſolvuntur: ſubſequitur magna mortalitas ovium, agnorum, boum, vaccarum. Tandem miſerante Domino cuncta ad gratiam redeunt. In Litania majori III. Id. Maji feria II. Coloniæ grandis tempeſtas exorta eſt, fulmen quoque ingreſſum majorem eccleſiam S. Petri, dexterum brachium Crucifixi diſcidit. Orta ſeditione & diſſidio inter Guilielmum Comitem & Morinos, annitentibus Equitio & Daniele, Majoribus Flandriæ, accerſitur Theodericus, Filius Theoderici Ducis Alſatiæ, nepos Roberti Comitis Flandriæ, ex ſorore Gertrude. Sed dum Godefridus, Dux Lovanienſis, Guilielmo Comiti auxiliaretur, congreſſio facta eſt utriusque exercitus, ante caſtellum, quod dicitur Aloſt. Ibi Guilielmus Comes quemdam militem aggrediens monomachia, in dexto brachio lanceatur, & ſubrepente dracunculo, quinto die moritur. Comitatus Morinorum Theoderico datur à Rege Francorum Ludowico; quia cognatus ejus erat ex matertera Gertrude. Mediante Septembri, gelu valde nocivum factum eſt, in quo legumina & vineæ perierunt, & quidquid exprimi potuit, in acredinem verſum eſt. In Flandria multi fluvii ſanguinei facti ſunt, & foſſata ſimiliter. Rex Lotharius longa obſidione urbem Spiram cingit, ſed inefficax redit. *Hoc anno cœnobium de Dunis in Flandria conſtrui cœpit à domno Fulcone, primo ipſius loci Abbate.*

| IV | XX | XXIX | XI | 1129

Cum intrante menſe Januario gelu liqueretur, tanta inundatio nivis, & pluviæ fluvios & vivaria inflavit, ut ſata proxima diluerent & excavarent, domos quoque vicinas ſubverterent, & quæque in eis inventa perderent. Feria III. Paſchæ, bovem cujusdam ruſtici arantem cereus ſudor

(a) *Ex MS. Lipſ.*

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

sudor delibuit, in parochia Gemmelacensi. Prælium apud Duratium, inter Alexandrum Leodicensem Episcopum, & Godefridum Lovaniensem Comitem, in quo tanta strages fuit, ut peditum utrimque octingenti & XXIV. numero, insimul opperierint: exceptis his, qui fugientes in segetibus vel in silvis vulnerati perierunt, & his, qui in aquis præfocati sunt, & his, qui ad sua regressi, in certis horis & diebus mortui sunt. Horum summa non potuit colligi. Actum VII. Idus Augusti, feria IV. Remis, hoc anno in pascha, Ludovicus, Rex Francorum, elevavit in Regem filium suum post se in præsentia omnium Episcoporum & Abbatum regni sui. Pestilentia maxima boum, vaccarum, & porcorum, aprorum, cervorum, caprearum XVI. Kal. Novembris facta sunt fulgura & tonitrua, primo conticinio noctis, prima luna V. feria. Hoc anno plaga ignis divini Carnotum, Parisios, Suessionem, Cameracum, Atrebatum, & alia multa loca mirabiliter pervadit, sed mirabilius per sanctam Dei genitricem MARIAM extinguitur. Juvenes etenim, senes cum junioribus, virgines etiam teneræ, in pedibus, in manibus, in mamillis, & quod gravius est, in genis exuruntur, & celeriter exstinguuntur. Apud Parisios ecclesiola est sancti Martini, in qua quidam hac infirmitate detentus se apportari fecit: ubi dum pernoctans urgentibus angustiis vociferaretur, primo noctis conticinio adest. *(a) S. Martinus, qua de causa domum suam intrasset, sciscitans. Ille infirmitatis suæ angustias demonstrans, orat sibi misereri. Cui S. Martinus: scito inquit, in curia superni Judicis terribilem & horribilem datam sententiam, hanc combustionis plagam per Galliam desævire, & matrem misericordiæ precibus obtinuisse, omnes hac clade laborantes, & se invocantes misertum iri. Ideo Parisiis in templo ipsius Sanctæ Virginis Matris deportari, & ibi habes sanari.* Cui ille: *Omnium ore beatus & miraculorum patrator diceris: hac de causa domum tuam, sanitatem per te recuperaturus intravi.* Et S. Martinus: *Sine permissione Virginis Matris, quæ peperit Deum nostrum, qui ignis consumens est, non poteris exstingui.* Discedit S. Martinus. Iterum rediens, jussit illum redire ad matrem misericordiæ. Et ille: *Aut per te sanabor, aut hic moriar.* Et S. Martinus: *Sanat te Dominus Jesus Christus, precibus matris suæ: & hoc tibi signum. Tu primus, post te sex in hac domo sanabuntur. Ceterum quicumque advenerint, frustra laborabunt* S. Martinus discedit. Ille sanatus prædicat sanitatem suam. Multi confluunt, ex magna copia non curantur nisi sex; sicut prædixerat S. Martinus. Parisiis confluunt ad ecclesiam Virginis Matris, centum & tres uno die sanantur: duo seu jubente, seu permittente Domino, non curantur, sed exstinguuntur. Apud Laniacum, in die Ascensionis Dominicæ, tres ante aram perpetuæ Virginis exstinguuntur. Transeamus ad Suessionum civitatem. Ibi specialius præ omnibus locis per miracula innotescit gentibus Dei genitrix. Ibi multi cæci, claudi, paralytici curati sunt, mortuus resuscitatus. Vidimus horrendum quiddam. Ignis divinus nasum, labia, mentum pauperculæ mulieris exusserat; fætor, horror sentientes & videntes repleverat. Expulsa de domo Virginis Matris, rediit ad propriam domum: pro expulsione, pro infirmitate dolet, gemit, orat dicens: *Heu mihi mater misericordiæ omnes excipit, nullum expellit, præter me solam: Deus, qui factus es filius feminæ propter misericordiam, sana me per feminam matrem tuam, propter tuam misericordiam.* Oravit, exaudita est. Nocte, quæ incrastinascit in sabbatum, recepit sanitatem, restituta est

Lue ignis ardentis per Galliam sævientem, multi suffragio B. Virginis sanantur Parisiis.

Apud Suessiones.

(a) De variis B. Mariæ & aliorum sanctorum apparitionibus, vide Mart. Delrium Disq. Mag. lib. 2. q. 26. sect. 5.

Digitized by Google

Anni Chriſti.

eſt ei caro ſua, naſus, labia, mentum; omnia propria ſua ex integro recepit. Videres nobile miraculum: caro illa ſimilis facta eſt carni reliquæ, & quod mirabilius eſt, in conjunctione carnis veteris & novæ, quaſi ſignum tenuiſſimi fili pro teſtimonio apparuit. Adoleſcens quidam, quem Abbatiſſa ejusdem eccleſiæ, ubi iſta gerebantur, ab infantia pro amore Dei nutrierat, ſurdus & mutus, dum in eccleſia meridianis horis quieſceret, viſum eſt, quod ſenior quidam niveis indutus veſtibus, aures & labia ejus manu ſua pertractaret, dicens; *Dic*, inquit, *Deus & S. Maria miſeremini mei.* Dixit hoc, ſanatus agit gratias Deo, & omnis plebs magnificavit Deum. Mulier de Remis civitate veniens cum filio ad domum S. Virginis, dum quærit animæ ſalutem, amittit filium, ſed gratia Dei conſolatur. Filius enim dum in area luderet, repente in puteum vetuſtate deſtructum decidit & mortuus eſt. Adveſperaſcente die quærit mater filium, ſed cum non invenit eum, triſtatur & clamat. Accurrunt vicini, turbatur civitas. Dicit quidam, quia vidiſſet eum ſuper os putei cum pueris jocari. Intro inſpiciunt, vident eum mortuum jacentem: extractus matri redditur. Illa nihil cunctata ad eccleſiam vadit, tota civitas eam proſequitur. Ad eccleſiam veniens, coram altari Virginis Matris eum exponit: quærit à matre miſericordiæ, ut reddat ei filium. Ilico exaudita eſt à matre miſericordiæ: ſurgit puer, vivit infans, qui defunctus fuerat. In teſtimonio camiſia pueri ſuſpenditur coram altari. Fama volat per aures omnium, cor & lingua contremit omnium per Gallias. In Viromandia villa eſt, Fontanas dicta, ubi in templo Virginis Matris crebro fiebant miracula. Dum ſcirent quidam mercatores & peregrini ſanctitatem loci, fide & devotione firmi, & illo tenderent, obviavit illis matrona, quaſi mater honorificata, ſic eos alloquens: *Notifico vobis, quia Virgo & Mater Domini MARIA locum ampliori dilectione fecit dignum Sueſſionis. Moneo vos, ut illuc veniatis.* Illi dum non magnopere curant verba, quæ audierant, ecce etiam matrona, quod primo indixerat, ſecundo reiteravit & abiit. Tanto attoniti miraculo, Sueſſionis tendunt, & venientes fores baſilicæ obſeratas perſpiciunt, orant, exaudiuntur, oſtia baſilicæ Virginis Matris eis aperiuntur. Ergo quique rei, dum divino igne exuruntur, ad illud nobile templum Virginis Matris confugiunt; & dum eſſet idem templum languentibus plenum, audite, quam gloriosè in momento curantur. Locus ille antiquiſſimus & nobiliſſimus ſubtalare ſanctæ Virginis Matris apud ſe continet. Quadam igitur nocte, dum omnes flerent, & mugitum cordis ex nimia anguſtia cum ſtridore dentium emitterent, conſpiciunt lumen ſplendidum, & cum ipſo matrem miſericordiæ ſuper altare deſcendere. Accedit Mater & Virgo ad unum de ægrotis, ſciſcitatur, an velit ſanari; intelligit cupidum ejus deſiderium ſanandi. Tangit eum, ſanatur, imperat, ut hæc itidem omnibus à ſe viſa patefaciat. Tanguntur, ſanantur, tota civitas lætatur: foramen, per quod ingreſſum lumen de lumine, quaſi pro ſigno remanet, & ab omnibus veneratur. *(a)* Carnotum, ubi *(b)* camiſia habetur ejusdem Virginis, innumera multitudo ſanata eſt. Cameracus antiquiſſima & nobiliſſima civitas eſt, ubi templum habetur in honore ipſius Virginis Matris, dicatum de capillis, & de beato lacte ejus. Ibi multi infirmi ſanati ſunt, quorum numerum nemo novit, niſi ſolus Deus. Atrebati in templo Virgini Matri dicato tot & tanti curati ſunt, ut omnis homo ad enarrandum elin-

Cameracenſes Atrebates.

(a) Apud Carnutes.
(b) De ea & Belleforeſtius in ſua Coſmographia.

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

guis fiat. Hæc præcipua loca conscripsimus, sed si per alia loca in memoriam ejus dicata vellemus evagari, ubi inedicibili potentia cunctos inibi confugientes mirabilis Domini sanavit potentia, nec sensus, nec ratio ad hæc sufficere posset. Balduinus Rex Hierusalem moritur.

Notatio de cereo Atrebatensi. (a)

Sæviente per Galliam epidemica (b) ignis ardentis, ut vocabant, lue, quæ multis annis mortales afflixit, Virgo Deipara Anselmo, Atrebatensi Episcopo, & cytharœdis duobus, Itherio & Normanno, noctu in basilica cathedrali orantibus, apparuit, eisque cereum ardentem tradidit, mandavitque, ut guttas ex isto cereo in aquas destillarent, easque agris, atque igne ardente laborantibus potandas darent, valetudini recuperandæ. Quod quidem cum ab ipsis præstitum fuisset, infiniti pristinæ sanitati sunt restituti. Hujus rei historia spectatur hodieque in vetusto marmore expressa, Atrebati in basilica cathedrali, ad tumulum Lamberti, Atrebatensis Episcopi, hac addita inscriptione:

ANNO DOMINI MILLESIMO CENTESIMO DECIMO QUINTO, XVI. KAL. IUNII OBIIT BEATAE MEMORIAE LAMBERTVS HVIVS ATREBATENSIS SEDIS CARDINALIS EPISCOPVS, PER HVNC RESTITVTA EST DIGNITAS HVIVS EPISCOPATVS, QVAE PER MVLTA TEMPORA CAMERACENSI EPISCOPO FVERAT COMMENDATA. HVIC EPISCOPO ET DVOBVS IOCVLATORIBVS ITHERIO ET NORMANNO BEATA MARIA IN HAC ECCLESIA APPARVIT. DANS EIS CANDELAM PER QVAM SANANTVR ARDENTES IGNE MALO.

De hoc eodem cereo ita Meyerus in Annalibus Flandriæ, in rebus gestis anni 1095. A Lantberto, Atrebatium Episcopo, comprobatus est memoratissimus ille Atrebatium cereus, duobus histrionibus, Itherio & Normanno, de cælo (ut ferunt) per Virginem Matrem traditus, qui & alios quidé sanare morbos, sed præcipuè contra ignem sacrũ præsentissima præstare dicitur remedia; unde & multi alii cerei, ut Brugensis, Falcobergensis, Bononiensis, Nigellanus, Arkensis, Blandecanusque derivati. *Adde &* Insulensem; *quem Insulis, Flandrorum urbe, mercatu nobili, in sacello fori adservant, itemque* Pequicuriensem, *in agro Duaceno, apud Aquicinctum, & alios alibi celebres. Porro cereus ille Atrebatensis, etsi sæpius accendatur, & plures etiam per horas non rarò ardeat, nulla tamen sui parte minuitur, non sine ingenti miraculo. Quin imò cerei à me jam commemorati, & alii non pauci, ex guttis ejus unum in corpus collectis, (ut ex iis massa paullatim crescens hodieque spectatur) confecti sunt. Adservatur autem cereus Atrebatensis in ipsius fori sacello, à collegio, seu societate civium, quam Ardentium vocant, jam olim institutа & privilegiis cohonestatа; à societate, inquam, hominum prorsus laicorum, non sine divina, ut mihi quidem videtur, præordinatione: ne quis à clericis aut sacerdotibus ad quæstum (ut religionis nostræ hostes hodie ferè calumniari solent) hæc talia confingi suspicetur.*

Ceterum Sixtus IV. Pont. Max. rei universæ historiam serio discuti, & per Notarios in Acta publica referri mandavit. Clemens vero octavus Indulgentias,

(a) Hæc Miræus, diverso tamen charactere inserit.
(b) *Sigeb. an. 1089. & Baron. ibid.*

Digitized by

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.* |

tias dictum ſacellum viſitantibus inpertivit, diplomate an. 1597. Sept. XIII. dato.

Ne cui autem iſta fortaſſe minus credibilia videantur, moneo ſimilia legi apud Joannem Moſcum, in Prato ſpirituali, & apud Gregorium Turonenſem lib. 1. De gloria martyrum cap. 5. & 32. & alibi. Prater loca ab Anſelmo Gemblacenſi commemorata, fuit & Turnacum peſte iſta, ut appellant ignaria, ſeu ſacro igne graviter afflictum, ut Meyerus, Annalium Flandriæ ſcriptor, in rebus geſtis anni 1092. commemorat, additque eo ipſo tempore à Radbodo, ejus urbis Epiſcopo, ſolennem ſupplicationem, iræ Dei placandæ, inſtitutam fuiſſe; quæ hodieque ipſo die Exaltationis S. Crucis quotannis inſtitui ſolet. Apud Pariſienſes porro viſitur etiamnum baſilica S. Genovefæ, Ardentium, ut vocant, duratque mali hujus ac remedii memoria.

| V. | XXI. | XXX. | XII. | 1130 | MC. XXX

Lotharius Rex urbem Spiram, alternis annis viciſſim obſeſſam, tandem capit III. Nonas Januarii, feria VI. immunitate conceſſa. Lambertus, qui & Honorius, Papa moritur. Romanæ Eccleſiæ pax interpolatur, altercantibus duobus de Sede Apoſtolica, quodam Gregorio, & altero Petro Leonis, gente Romano, monacho Cluniacenſi. Gregorius privilegium electionis ab Honorio Papa adhuc vivente, conſenſu quorumdam Cardinalium, ſibi uſurpat: Petrus altitudine ſanguinis glorians, domum Creſcentis invadit, cædibus hominum, rapinis, incendiis graſſatur. Gregorius, veritus potentiam Petri, profugus à S. Paulo in Spoleto, emenſo mari, tandem apud S. Ægidium appulit. Poſtea venit in Burgundiam, & à Cluniaco excipitur, & favore omnium Francorum celebratur. Deinde Lotharius, Rex Alemanniæ, quorumdam ſuorum Epiſcoporum ambitione delinitus, legationem à Francis de Gregorio benigne honorat, & in ejus electione conjurat. Peronæ eccleſia S. Furſei penitus comburitur. Fulco, Comes Andegavenſis, fit Rex Hieruſalem. Eccleſia S. Petri in Lovanio crematur cum toto opido. *Hugo de S. Victore ſimplicitate & morum honeſtate præcipuus habetur: qui & diverſa opuſcula conſcripſit. (a) Domnus Aibertus ex monacho Criſpinienſis in Hannonia cœnobii, conſenſu Lamberti Abbatis, claret recluſus: cujus vitam Robertus, Oſtrevandenſis Archidiaconus, diligenti ſtilo elucidavit.*

Conſule Baronium, Alf. Ciaconium, & alios pontificiæ hiſtoriæ ſcriptores.

| VI. | XXII. | XXXI. | XIII. | 1131

Gregorius multo comitatu Epiſcoporum & Abbatum, à Francia exiens in Lotharingiam tranſit, & Dominica tertia Quadrageſimæ, quæ eſt XI. Kal. Aprilis *(b)* Leodium venit. Ibi à Lothario, Rege Alemanniæ, & multis Epiſcopis & Abbatibus, tam Lotharingis quam Tranſrhenenſibus, muneribus honoratur; tota civitas in obſequio fervet ſalutationibus, & epulis vacat. Dominica in Medio Quadrageſimæ, Gregorius, cum curribus & rhedis, ab eccleſia S. Martini in publico monte, quaſi Romæ via triumphali, usque ad capitolium S. Lamberti adſcendit; Miſſam celebrat, Regem & Reginam coronat, conjugatos presbyteros excommunicat. Exiſtimati ſunt à quibusdam XXXII. Epiſcopi adfuiſſe, & Abbates LIII. Civitas Vultrajectum ex maxima parte concrematur, ſcilicet palatium Epiſcopi, & maior eccleſia S. Martini, & altera S. Bonifacii, & tertia S. Mariæ. Hugo *(c)* Candavena, *(d)* exortis inimicitiis con-

(a) Ex MS. Aquic.

(b) Conſentiunt Dodechinus & Laurentius Leodicenſis in MS. Epiſcoporum Virdunenſium hiſtoria.

(c) Campdavena, Comes S. Paulli. Eſt hodieque opidum S. Paulli, apud Arteſios, Comitatus titulo inſigne, una cum ditione adjuncta.

(d) Vide ſupra *ad a. 1115.*

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

contra opidanos S. Richarii in pago Pontivo, totum opidum cum ecclesia S. Richarii penitus combussit: in qua ecclesia aliquot monachi & inæstimabilis multitudo promiscui sexus, quod dictu nefas est, simul concremata periit. Gregorius, qui & Innocentius Papa, Remis, post festum S. Lucæ Evangelistæ, concilium habuit cum Episcopis & Abbatibus CCC. mediante Francorum rege Ludovico, cum filio, qui secundus erat natu, nam primus antea coronatus, tunc forte Parisios venerat, & ut fertur à *(a)* dæmone in specie porci ludificatus, dum hac illac equum girat, subito corruit exanimis. Unde pater valde mœstus, Remos adveniens, secundum natu filium secum advexit, & à Papa inungi & benedici & coronari in Regem impetravit. Fredericus, Coloniæ Archiepiscopus, obiit. *(*)(b) Defuncto Roberto, Atrebatensi Episcopo, successit ei in pontificatu Alvisus, Aquicinensis ecclesiæ sextus Abbas, vir magnæ religionis & singularis severitatis. Cui in Aquicinensi ecclesia substituitur (c) Gotuinus septimus Abbas. Milo sancti Judoci in Nemore, ordinis Præmonstratensis, XV. Kal. Martii, consecratur Episcopus Tervanensis. Hoc anno inceptum est monasterium sanctæ Mariæ, Valcellensis ecclesiæ in agro Cameracensi. In Aurea Valle apud Treveros, beatus Bernardus sui ordinis monachos collocat.*

| 1132 | VII. | XXIII. | XXXII. | II. |

Rex Lotharius natalem Domini Coloniæ celebrat. *Hic tumultuante multorum dissidentium seditione, electio S. Ecclesiæ Colonienſis diu multumque cassata est.* Iterum tertia hebdomada Quadragesimæ, Coloniam veniens, nihil dignum regali serenitate egit. Deinde Aquas veniens in Pascha, nihil de statu regni ordinare voluit, immo omnium rerum querelas in respectu distulit. Domnus Bruno, ex clero S. Petri, Coloniæ fit Archiepiscopus. Ratisbona civitas tota pæne est combusta. Rex Lotharius, collectis viribus, Romam vadit cum Innocentio Papa; sed vario eventu rerum multas difficultates in eundo patitur.

(d) Sanctus Hugo, Gratianopolitanus Episcopus, transiit: cujus vitam virtutibus plenam Guigo, venerabilis Carthusiæ Prior, præcepto Innocentii Papæ eleganti stilo descripsit. Conventus monachorum, cum Abbate suo Radulfo, ex Anglia oriundo, venit ad locum, qui vocatur Valcelle, Kalendis Augusti. Hos adduxit beatus Bernardus, Abbas Clarevallensis.

| | VIII. | XXIV. | XXXIII. | III. |

IV. Nonas Augusti, luna XXVII. meridie facta est eclipsis solis fere
1133 dimidia hora, & stellæ visæ in cælo. Rex Lotharius veterem Romam ingressus, Innocentium Papam in patriarchio Lateranensi relocat, & ab ipso *(e)* in Imperatorem benedicitur. Sed Romanos à discidio partium nequiens revocare, dissimulato negotio, inefficax rediit. Petrus vero pseudopapa in domo Crescentis regnat, & alter in alterum prædis, rapinis, incendiis, desævit. In villa Namuco, dum vaccam occisam mango aperit, fœtus duorum capitum apparuit. Legumen & avena hoc anno proventum messis satis sunt ementita. *(f) S. Mariæ ecclesia Teruanensis dedicata est à IV. Episcopis, scilicet Milone, ipsius civitatis Episcopo, Guarino Ambianensi, Simone Noviomensi ac Tornacensi, & Alviso Atrebatensi.*

|X|

(a) Consule historicos Francia.
(*)(b) Ex MS. Aquic.
(c) Gozuinus.
(d) Ex MS. Ortel.
(e) Baron. Lege.
(f) Ex MS. Ortel.

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hieroſolymorum*	*Anni Chriſti.*
IX	XXV	XXXIV	IV	

Congregatio Malisnenſis eccleſiæ, quæ eſt in Bracbanto, omnibus fidelibus ſalutem: XII. Kal. Febr. lupus venenatus & inſanus, qui intra corpus ſuum tres colubros habebat vivos, conſuetas latebras linquens, rura petiit, & innumeram multitudinem porcorum, ovium, canum, & armentorum, morſu venenato exſtinxit. Poſtea, vaſto impetu homines invadens, plusquam duodecim morſu ſuo male multavit; quorum IV. miſera morte defuncti ſunt: hi vero ante obitum ſuum nullum liquorem videre, vel guſtare potuerunt. Tandem à quatuor viris fortiſſimis comprehenſus & eviſceratus, fidem malitiæ ſuæ de colubris patefecit. Iſte annus præ nimia ſiccitate ſatis calamitoſus, quia avenæ, hordea & legumina proventum ſuum nimis ſunt mentita. Theobaldus, Comes Bleſienſis, ſive Carnotenſis, præ cunctis principibus Galliæ, magno pondere juſtitiæ eminet in Francia; religioſis monachis & clericis pius ac familiaris, eccleſiæ defenſor, pauperum adjutor, mœrentium conſolator, in commerciis negotiatorum cautus & diſcretus, in reis & à recto deviantibus ultor & vindex. Kalendis Octobribus, intempeſtæ noctis ſilentio, motus magnus factus eſt in mari, ita, ut litora ſua præteriret, & tamen in ſe iterum reſideret. Sequenti vero nocte, primo crepuſculo, cum omni impetu terminos egrediens, omnia circumquaque, id eſt villas, caſtella, eccleſias ita peſſumdedit, ut tres Comitatus, id eſt, Walecras, & Wales, & *(a)* Brebant, cum homine & pecore, penitus exterminaret. *Hoc anno, cæpit ædificari eremus Montis Dei, X. Kal. Junii. Norbertus, fundator ordinis Præmonſtratenſis, & Archiepiſcopus Magdeburgenſis, ab expeditione Italica, cum Lothario Imp. in Germaniam reverſus, Magdeburgi moritur.* 1134

X	XXVI	XXXV	V	1135

In civitate Tornaco natus eſt agnus unius corporis, duum capitum, IV. aurium, IV. oculorum, VIII. pedum. In villa, quæ dicitur Brania, menſe Aprili, natus eſt infantulus, carens collo & capite, ocellos habens in ſpatulis. Lotharius Rex, & Fredericus Dux Suevorum paciſcuntur. *Bernardus primus ex Francis Antiochenus obiit.*

XI	XXVII	XXXVI	VI	1136

Cœnobium S. Vedaſti Atrebatenſis concrematur, cum clauſtro & officinis & magna opidi parte; nec meminit aliquis noſtra ætate, tot villas, tot civitates, tot caſtra, opida, vel municipia, concremata fortuito igne, quot in hujus anni ſpatio combuſta eſſe referuntur. *Domnus Alexander, Leodicenſium Epiſcopus, moritur.*

NOTATIO.

Explicit Chronicon Anſelmi Abbatis Gemblacenſis.

Quæ ſubnectuntur, ad annum usque Chriſti 1149. ex MS. potiſſimum codice Gemblacenſi deſumſimus; ſuntque à monacho, ut equidem exiſtimo, Gemblacenſi, illorum fere temporum æquali, adjuncta.

(a) Bebant.

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

AUCTARIUM GEMBLACENSE.

ANselmus VIII. Abbas Gemmelacensis cœnobii, obiit: qui adhuc juvenis, etsi corpore invalidus, tamen erga Dei cultum, & Scripturarum exercitium erat strenuus. Hic chronicam istam, à fine chronicæ, à Sigeberto, Gemblacensis ecclesiæ monacho, descriptæ, ad hunc usque annum produxit, & visa, vel à fidelibus relatoribus audita, posterorum notitiæ dereliquit. Discordiæ malum quam pernicioſum sit omnibus, plus jam nostris tribulationibus, quam in codicibus legimus. Cum enim monachi cum opidanis, opidani cum monachis non concordarent in substituendi Abbatis electione; ad hoc usque processit malum discordiæ, ut Godefridus, Dux Lovanienſis, & Comes Namucensis, rupto pacis fœdere, hostiliter inter se concertarent multo tempore. Erat autem cernere miseriam, & omnium rerum deprædationem violentissimam, homicidia sæpissime fieri, villas cum habitatoribus concremari, in tantum, ut Gemblacensi opido, cum parochiana ecclesia, combusto, cum maximo inhabitantium periculo, Dei clementia, majus monasterium, quod est contiguum, undique grassante incendio, jam succensum, miro restinxerit modo. Vicini enim fluminis alveus rivo suo magna ex parte subito est evacuatus, ita, ut arenæ ejus cernerentur à circumcursantibus, & his, qui resistebant hostibus; ejusque aqua superfusa monasterio, in modum pluviæ, incendium omne restinxit Dei virtute. Ne cui autem videatur hoc incredibile, multæ hoc hodieque attestantur non solum laicales, sed & ecclesiasticæ personæ. Ludowicus, Rex Francorum *(a)* obiit; filius ejus æquivocus succedit. Rex Lotharius, multo regni sui congregato exercitu, Romam secundo proficiscitur, duorum de Sede Apostolica contendentium discordiam ad pacis & unitatis cupiens revocare concordiam. Mons Castrilocus, cum templo S. Waldetrudis, & toto pæne opido concrematur. Domnus Adelbero, ex clero Mettensi assumtus, datur Leodicensium Episcopus. Monasterium S. Dionysii in *(b)* Brokororht comburitur, cum claustro & omnibus appendiciis & opido; vix anno XII. interioris combustionis expleto. Rex Anglorum Henricus obiit, vir pauperibus, & ecclesiis Dei multæ benignitatis, ac per hoc etiam multæ liberalitatis. Angli, diu habita deliberatione, quem sublimarent regio nomine & honore, sine liberis defuncto Heinrico Rege, Stephanum, consobrinum ejus, constituerunt pro eo regnare. *Sanctus Leopoldus, Marchio Austriæ, moritur.*

1137	XII	I	I	VII	

Rex Lotharius, anno uno & mensibus V. cum expeditione militari in Italia commoratus, ab ingressu abstinuit urbis Romæ; quia duorum de Sede Apostolica contendentium prælia & seditiones nequivit compescere. Rogerium Siciliæ Ducem, sibi resistentem, bellica congressione frequenter attrivit, provinciam ejus cæde & incendio devastavit; sed tamen eum ad deditionem non compulit. Dum ergo varius eventus belli esset, & nec hos, nec illos gladius consumeret, Rex Lotharius morte præventus, bellum cum vita finivit, & propter incursus undique imminentium hostium, non manifeste, sed quasi occulte, à suis delatus, in Saxonia

(a) *Aliis an. 1135.*
(b) *In Broqueroja, apud Hannones.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Annı Chriſti.*

Saxonia eſt tumulatus. Bruno, Colonienſium Archiepiſcopus, obiit in expeditione Italica, VI. anno ſui præſulatus. Petrus Leonis deceſſit ex hac vita, qui Sedem Apoſtolicam retinere conabatur cum violentia. Eccleſiæ Dei & Gregorio Papæ pax eſt reddita, & ceſſaverunt ſeditiones & prælia. Arnulfus ex monacho ſancti Nicaſii Remis, datur Abbas Gemblacenſis. Prudens lector, habeo tibi aliquid dicere, cupiens magis doceri, quam docere. Beatus Gregorius dicit, inconveniens eſſe, ea, quæ carent gravitatis ſoliditate, in libris congerere. Studioſis enim lectoribus non ſunt utilia, ſed faſtidioſa. Hoc exemplo, nos de multis, quæ contingunt, conſcribimus pauca, ſed eminentiora: ut habeatur ſecundum legem chronicæ rerum geſtarum breviter digeſta veritas; & caveatur inutilis, & undecumque congeſta prolixitas. Si autem aliquid conſcriptione dignum æſtimaveris à nobis prætermiſſum, ſtudioſis ſcripturarum ſcias eſſe dimiſſum, quia non omnia poſſumus omnes, nec omnia volunt omnes: & laudatur quidam dixiſſe prudenter & breviter:

Quid dem, quid non dem, renuis tu, quod jubet alter.

(a) Guilelmus, Dux Aquitaniæ, & Comes Pictavenſis, filiam, quam hæredem habebat, Ludovvico, filio Regis Francorum, moriens ſponſam dereliquit. Ad quam ducendam filius Regis profectus, interim patre Rege defuncto, in regno ſtabilitur; & regnum Franciæ, & Ducatus Aquitaniæ copulantur. (b) Abbas Fulco domum ſuam de Dunis, & domum de Claromareſch, quam ſimul incohaverat, in capitulo Clarevallenſi, ſub manu domni Bernardi, ordini Ciſtercienſi, die S. Petronillæ virginis, tradidit.

| I | II | III | VIII | 1138

Rex Danorum, audita morte Regis Anglorum, cum multo navium apparatu, cum militari & pedeſtri exercitu, fines Angliæ devaſtabat, omni crudelitatis genere, dicens, anteceſſorum ſuorum hereditario jure & collimitanei maris vicinitate, ſibi magis deberi regnum Angliæ, quam Stephano Regi, & Northmannis, ex Wilhelmi baſtardi pervaſione. Rex Anglorum reputans periculoſum, primo impetu cum tam efferato hoſte non ex æquo confligere, habita dilatione, & inſpecta oportunitate, diſperſos longe lateque, & inhiantes prædæ, facili ſuperavit congreſſione, multisque eorum aut interfectis aut captis, reliquos conpulit cum dedecore ad propria redire. Poſt mortem Regis Lotharii, non ferentes Principes Teutonici, regni aliquem extraneum à ſtirpe regia, ſibi dominari, Regem conſtituerunt ſibi Conradum, virum regii generis. Erat quippe ex ſorore nepos Heinrici quinti Regis, quarti Imperatoris hujus nominis. Heinricus, Dux Bajoariorum, quia filia Lotharii Regis ei nupſerat, & jam liberos ex ea ſuſceperat, Conradum regno ſublimatum, & ſe alienatum, graviter ferebat, & quoscumque poterat, ab ejus amicitia & fidelitate avertebat. *Malachias, Archiepiſcopus totius Hiberniæ, & legatus S. Apoſtolicæ Sedis, Apoſtolicam ducens vitam, ſanctitate, doctrina, & miraculis clarus habetur; qui & mortuum ſuſcitavit: de quo Bernardus, Abbas Clarevallenſis, qui vitam ejus luculento ſermone deſcribit, inter cetera ſic ait: O virum Apoſtolicum, quem tot & talia nobilitant ſigna Apoſtolatus ſui, in Clarevalle nutu Dei (c) ſepelitur.* Hugo, poſt Brunonem datus Colonienſium Archiepiſcopus, dum Romam adiret conſecrandus, peregre eſt defun-

(a) *Ex MS. Ortel.*
(b) *Ex eod.*
(c) Aliis an. 1148.

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

defunctus, eique succeſſit Arnulfus. * *Rainaldus, Remenſis Archiepiſcopus, obiit. Fulco, Abbas Dunenſis, officium Abbatis dimiſit, & dominus Robertus Brugenſis, Abbas Dunis conſtituitur. Honorii Auguſtodunenſis presbyteri chronicon definit.*

1139	II	III	III	IX

Godefridus Lovanienſis, Dux Lotharienſium, magnum patriæ ſuæ decus, vir ſuo tempore & tempori & honori ſciens ſe decenter conformare, *(a)* moritur, & Affligemenſis templi ſepultura honoratur. Conradus, tertius Rex hujus nominis, Godefridum, filium Godefridi Ducis, facit paterni honoris ſucceſſorem, ea maxime pro cauſſa, quia ſuæ conjugis ſororem ei dederat uxorem. Heinricus, Dux Bajoariorum, adhuc contrarius exiſtens Conrado Regi, nec attendens illud dictum mundanæ ſapientiæ: Levius fit patientia, quidquid nefas eſt corrigere, irremediabili morbo triſtitiæ, pervenit ad extrema vitæ. Gentis Anglorum principes à Rege ſuo diſſentientes, dum alter alteri varie aſſentitur, gens tota per eos affligitur. Paludes & fontes, qui per aliquot annos tanta defecerant ſiccitate, ut putarentur non poſſe denuo refluere, mirantur multi non ſolum fluere, ſed & ſolito majores aquas emittere. *Dejecta eſt vetuſta Einhamenſis apud Flandrenſes eccleſia, & incæpta eſt nova à Snellardo Abbate. Ab iſto anno cæpit fames, duodecim annos perdurans.*

MCXL.	1140	III	IV	IV	X

Eclipſis ſolis facta eſt IV. Non. Aprilis, adveſperaſcente jam die, & cœlo ſereniſſimo exiſtente, ſol, quaſi tetro velamine, videbatur circumfuſus eclipſica caligine. Exorta diſcordia inter Adelberonem, Epiſcopum Leodicenſem, & Heinricum, Comitem Namucenſem, multa hinc inde contigerunt mala, prædæ & incendia, cædes & homicidia. Cauſſa hujus diſcordiæ. Comes Namucenſis ex inproviſo aggreſſus opidum, quod Foſſis dicitur, quia nomen tale ſibi dat ſitus ipſe loci, multis captis aut occiſis, multa præda abducta, opidum totum cum monaſterio B. Foillani combuſſit, ædificia lapidea, quæcumque eminentiora erant, deſtruxit. Heinricus, Comes Lemburgenſis, dolens ſe privatum honore Ducatus, quem pater ſuus habuerat, Godefrido Duci rebellis erat, contiguos ſibi poſſeſſionum ejus reditus invadebat, & ſicubi prævalebat, nulli amicorum ejus parcebat. Godefridus Dux, graviter ferens inſolentiam ejus, opidum S. Trudonis, cum multo equitum peditumque exercitu obſedit, cives ad deditionem coëgit, obſides promiſſæ ſibi fidelitatis accepit. Deinde, cum eodem exercitu progreſſus, & Aquas-Grani opidum ingreſſus, cum multo potentatu, per biduum in ſede judiciaria reſedit, exactiones, quas Ducem Lotharingiæ exigere decebat, exegit, opidanos ſuæ fidelitati aſtrinxit, & ne Heinrici Comitis fautores eſſent, oſtentatione potentiæ ſuæ deterruit. *(b) Heinricus Comes, filius Ducis Godefridi, ſuperiore anno defuncti, militiæ cingulo depoſito, Affligemenſis monachus factus, cæleſtis militiæ ſignaculum accepit, & cito vocatus à Deo, migravit. (c) Samſon, Carnotenſis eccleſiæ Præpoſitus, Remorum ordinatur Archiepiſcopus. Apud Tornacum, adoleſcens clericus, Henricus nomine, multa in ſpiritu vidit. Vitam quoque S. Eleutherii, Tornacenſis Epiſcopi, notitiæ hominum tradidit, & alia multa tam de ipſius urbis epiſcopatu, quam de ceteris*

(a) *Aliis an. 1140.*
(b) *Ex MS. Lipſ.*
(c) *Ex MS. Ortel.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

ceteris rebus prophetavit: Otho, Babenbergenſis Epiſcopus, Pomeranorum Apoſtolus, moritur.

| IV | V | V | XI | 1141

Conradus Rex quosdam regni ſui optimates, ſibi reſiſtentes, cogit ſuo parere imperio, munitiones eorum oppugnando aut expugnando. Rex Anglorum Stephanus, non ſatis cavens dubios animos Principum, ficta ſibi amicitia adhærentium, dum quosdam hoſtes expugnare nititur, à ſuis derelictus, & ab hoſtibus interceptus capitur, & cuſtodiæ mancipatur. Plaga *(a)* ignis divini multos adurit; ſed per interceſſionem S. Dei genitricis MARIÆ, aliorumque Sanctorum, multis hac ægritudine laborantibus miſericordia Dei ſubvenit. Rex Hieroſolymitanorum cum ſuo exercitu, fultus auxilio Chriſtianorum, loca ſancta, ubi pedes Domini ſteterant, viſitantium, Aſcalonitas, omni commeatu excluſo, terra marique oppugnat, quorumdam etiam hoſtium caſtra propinquiora expugnat. *(b)* Adelbero hujus nominis II. Leodicenſium Epiſcopus, dolens fraudulenta invaſione Comitis Raginoldi, jam per VII. annos violenter retineri caſtrum Bullonium, quod cum omnibus appendiciis ſuis Otbertus Epiſcopus multa ſumma argenti acquiſierat epiſcopio Leodicenſi, nec ferens tantum honoris & commodi ad præſens ſibi & in poſterum auferri Eccleſiæ Dei, oportunitatem exſpectabat, quæ juſte repeteret, quod eccleſia injuſte amiſerat. Deus autem, qui ei ad hoc dederat affectum, bonæ voluntati ejus dedit effectum. Inſpecta enim oportunitate, caſtrum obſedit, cum multa equitum peditumque multitudine: plus tamen de divino, quam de humano confidens auxilio, corpus B. Lamberti ad locum obſidionis juſſit deferri, ſic ſperans, quod incohaverat, proſperari & accelerari. Nec fruſtratus eſt ſpe ſua. In paucis enim diebus caſtrum recepit, cum Dei & S. Lamberti auxilio, quod multo tempore, multorum labore nimio, vix longa reddidiſſet obſidio. Quanta ibi contigerint, quanta etiam nunc contigant ad corpus B. Lamberti miraculorum inſignia, quia non eſt hujus operis, prudentioribus relinquimus æſtimanda, vel ſi eis placuerit deſcribenda. *(c)* *Hugo, Prior eccleſiæ S. Victoris Pariſienſis, multa Eccleſiæ ſanctæ utilia ſcripta relinquens, diem obiit.*

| V | VI | VI | XII | 1142

Rex Anglorum, quibusdam pacis conditionibus ſolutus à captione, qua tenebatur, iterum Angliæ genti principatur. Rex Francorum frequenter admonens, & per ſe & per legatos ſuos, Thietbaldum, Comitem Bleſienſium, ne violenter invaderet & retineret aliena, cum ei ſatis ſuperque poſſent ſufficere propria, animadvertit ea, quæ admonendo dicebat, ſurdis auribus audiri, decrevitque pugnando agere, ne poſſet contemni. Denique, cum multo comitatu aggreſſus caſtrum ejus, quod Vitrejacum dicitur, opidanos & milites ſibi reſiſtentes aut cepit aut occidit. Opido ſuccenſo, in tantum ignis excrevit, ut etiam caſtrum, quod in eo erat valde munitum, cum multo inhabitantium periculo, concremarit. In hoc prælio vel incendio capti, cæſi aut concremati ad mille quingentos ſunt æſtimati. In vicinia Lovanienſi mel ſtillavit de cælo, in modum roris, quod verum mel fuiſſe, probaverunt

(a) Vide ſupra an. 1129.

(b) Conſentit Nic. Canonicus & Scholaſt. Leodicenſis, qui victoriam ac triumphum S. Lamberti in hac expeditione Bullonienſi, contra Raginoldum, Comitem Barrenſem, deſcripſit, exſtatque MS. Leodici.

(c) Ex MS. Ortel.

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

multi visu, gustu, & contrectatione. Conradus Rex in opido, quod Franckenfort dicitur, cum multa frequentia optimatum regni sui, curiam habuit, & quæ confirmanda erant, eorum consilio & judicio confirmavit, & corrigenda correxit. Deinde, cum non multo comitatu aggressus quosdam Sclavorum rebelles, regnum inquietantes, non, ut putavit, eos imparatos invenit, ideoque viriliter resistentibus ad horam cessit. Nec multo post incautis superveniens improvisus, multos eorum cepit aut occidit, multos eorum in fugam versos in flumen, quod contiguum erat, demersit, reliquos multa summa gratiam redimentes, ad deditionem compulit. In parochia Gemblacensi natus est puer monstruosus, qui miraculo & horrori se aspicientibus fuit, sed post modicum obiit. Godefridus junior, II. Dux Lotharingiæ, IV. anno sui Ducatus, immatura morte præripitur; hepatica passione consumtus, Lovanii in templo tumulatur. Succedit filius ejus æquivocus, primum adhuc agens ætatis annum.

1143	VI	VII	VII	XIII

Regnum Francorum magnam patitur perturbationem bellorum, per discordiam Regis & Principum, inter quos eminebat Tietbaldus, Comes Blesiensium. Rex Anglorum, necdum pacato regno suo, contumaces subjugare volebat, sed non valebat, quia tutam fidem nusquam reperiebat, & conatus suos non prosperari, sed frustrari dolebat. Conradus Rex concessit filio Godefridi Ducis junioris, adhuc puerulo, quidquid beneficii vel honoris antecessores ejus habuerant, de manu Imperatoris. Pagani vicini Hierosolymitanis Christianis, pertæsi malorum, & frequentis oppugnationis Christianorum, pactum pacis inierunt cum eis, & terras, quas eis Christiani abstulerant, & quæ incultæ erant, sub tributo colendas susceperunt ab eis. Gregorius Papa, qui & Innocentius, obiit. *(a)* Wido, qui & Cælestinus, Papa succedit.

1144	VII	VIII	VIII	XIV

Hiems hoc anno nimietate pluviæ & vento vehementi periculosa exstitit, & damnosa in tantum, ut silvas, templa, turres, & ædificia, quæ putabantur firmissima, aut funditus subverterit, aut magna ex parte destruxerit. *(b)* Wido, qui & Cœlestinus, Rom. Ecclesiæ præsidens, obiit. Gerardus, qui & Lucius, Papa successit. Fames gravissima hoc anno multos afflixit, & multos panis penuria pauperavit. In regno autē Anglorum in tantum dicitur prævaluisse, ut maximam utriusque sexus multitudinem contigerit fame interiisse; nec tantummodo pauperes & mediocres, sed & eorum multi, qui putabantur sibi sufficientes esse, duro famis gladio perurgente, coacti sunt aliò emigrare, ut malum inopiæ, si non ex toto evitare, saltem possent alleviare. Triticeæ messis maturitas & collectio provenit tardius solito; quia, nimietate pluviæ impediente, vix potuerunt messores VIII. Kal. Septemb. metere, quod aliquoties vidimus eos VIII. Kal. Augusti messuisse. *(c)* Fulco IV. Rex Hierosolymitarum, quinto decimo anno regni sui, vita decessit. Balduinus, filius ejus, ei successit. Rex Francorum, sciens, quia perturbatio capitis perturbatio est membrorum, ut sedaret perturbationes regni sui, acquievit confœderari Thietbaldo, Blesiensium Comiti. Conradus Rex sciens per se, sciens religiosorum virorum admonitione, quantum reverentiæ

(a) *Guido.*
(b) *Consentiunt Onuphrius & Ciacon.*
(c) *Guil. Tyrius dicit an. 1142. defunctum, cui potius credimus.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

tiæ debeatur eccleſiaſtico ordini, cui Deus dicit, Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei: ſi quos elatos faſtu ſæcularis potentiæ contra Epiſcopos vel contra alios eccleſiæ ſanctæ Prælatos noverat, inſolenter agere, regia cenſura cogebat eos ab inſolentia deſiſtere, & illis, quos offenderant, decenter ſatisfacere. Vineæ & arbores fructiferæ non exhibuerunt ſolitam ubertatem, ſed in proventu difficultatem, & in fructibus habuerunt raritatem & acerbitatem.

| VIII | IX | IX | I | 1145

Regnum Chriſtianorum, quod adquiſierunt, exterminata multitudine paganorum, Hieroſolymam & confines ejus urbes poſſidentium, ſui exordii habet hunc annum quinquageſimum primum. Laus eſt & gloria Chriſti, quod Chriſtiani, cum ejus auxilio, poſſident regionem, in qua per ſemetipſum, & per Apoſtolos initiavit Chriſtianam religionem. Gerardus, qui & Lucius, Papa obiit. Bernardus, qui & Eugenius, ei ſucceſſit. Remis in cœnobio beati Remigii, S. Gibrianus Scottus multis claret virtutibus, & multo populi concurſu frequentatur. Adelbero, Leodicenſis Epiſcopus, vita deceſſit. Heinricus, aſſumtus ex clero ſancti Lamberti, ſecundus hujus nominis præſul, ei ſuccedit. *(a)* Civitas *(b)* Edeſſa, quæ & Rohaiz dicitur, multo tempore à Chriſtianis poſſeſſa, per negligentiam Chriſtianorum & inſidias paganorum capitur, omnesque, qui in ea inventi ſunt, perfectæ ætatis Chriſtiani trucidantur: adoleſcentes utriusque ſexus, per diverſas paganorum provincias, in ſervos & ancillas venundantur. Northmanni, qui ſubditi fuerant Heinrico, Regi Anglorum, parvi pendentes ſucceſſorem ejus Stephanum, ſubdunt ſe regimini Comitis Andegavenſium. Conradus Rex apud *(c)* Andernacum, in vicinia Treverorum, pentecoſten celebravit, & quosdam ſibi rebelles oppugnando & expugnando ad deditionem compulit. *(d) Obiit Ivvainus de Aloſt. Quidam Turcus, nomine Sanguinius, Edeſſam cepit, Chriſtianos occidit in illa civitate degentes, & eccleſias profanavit.*

| IX | X | X | II | 1146

Hæreſis Eunitarum intra Britannias pullulat. Horum princeps erat quidam perverſæ mentis, Eunus nomine: qui cum eſſet idiota, & ipſos apices litterarum vix agnoſceret, tamen polluto ore de divinis tractabat & diſputabat. Hic nefario auſu, absque ſacris ordinibus, Miſſas celebrabat indigne, ad errorum & ſubverſionem perditorum hominum: Epiſcopos etiam & Archiepiſcopos his, qui ſibi adhærebant, ordinabat. Multa quoque alia faciebat ſcelerata, & divinæ legi contraria. Ad poſtremum, diabolico ſpiritu completus, in tantam prorupit inſaniam, ut diceret & credi cogeret, ſe eſſe filium Dei, affirmans, ſe eſſe eum, per quem ſacerdotes in Eccleſia generalem collectam ſolent terminare, dicendo, Per eundem Dominum noſtrum. Quanta autem turpia & execrabilia agant in abſcondito hæretici iſti, qui vocantur Eunitæ, id eſt, ſequaces Euni, bonum eſt ſilentio tegere, ne horrorem incutiant, vel etiam errorem generent infirmis auditoribus. Fames graviſſima jamdiu concepta in tantum longe lateque prævaluit, ut excreſcentem pauperum multitudinem nullatenus ſine magno gravamine ſuſtentare

(a) Codex Aquic. hic annum Chriſti 1145. incohat.
(b) Conſentiunt Dodechin. Tyrius, & Urſperg.
(c) Atvernacum.
(d) Ex MS. Ortel.

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

possent hi, qui respectu Dei, vel pietatis affectu manum misericordiæ porrigebant eis. Multos etiam, qui victu & aliis necessariis abundabant, malum famis ad mendicitatem deduxit. Occidentales Christiani, dolentes de subversione urbis Edessæ, quæ & Rohaiz dicitur, quam pagani superiore anno vastantes, cultum Christianitatis in ea omni spurcitiarum genere contaminaverant; pro his, inquam, omnibus justo dolore commoti, uno animo, pari consensu, ad debellandos eos proficisci deliberant. In tantum autem erant omnes promti & alacres ad hanc profectionem, ut & Conradus, Rex Teutoniæ, & Ludowicus, Rex Franciæ, religiosorum virorum, *& præcipue Bernardi Abbatis Clarevallensis*, monitis animati, & ipsi promto animo ad hanc expeditionem sese accingerent. *(a) Tornacensis ecclesia, quæ per quingentos & amplius annos Episcopis Noviomensis ecclesiæ commendata fuerat, proprium Episcopum Anselmum nomine, ab Eugenio III. Papa recepit, Bernardo, Abbate Clarevallensi, inter alios procurante. Othonis, Frisingensis Episcopi, chronicon explicit.*

	X	XI	XI	III

1147 Conradus Rex Heinricum, filium suum, Aquis-Grani in Regem sublimat, ne post decessum suum regnum absque Principe remaneret, & aliqua rerum perturbatio. *(b)* Multi Christianorum, per mare Anglicum profecti, ad debellandos Saracenos, tandem emenso mari, in Gallitia apud S. Jacobum applicuerunt: & inde moventes exercitum, pervenerunt ad urbem Saracenorum potentissimam, quæ Ulissibona dicitur. Ubi vario belli eventu cum Saracenis dimicantes, adiuvante Domino, potiti sunt victoria, & occisis, vel exterminatis Saracenis, urbem ipsam & omnem in circuitu viciniam quiete possederunt. Eclipsis solis facta est circa horam tertiam diei, VII. Kal. Novembris: necdum quoque ad purum redintegrato solari lumine, sed adhuc circumfuso eclipsica caligine, stellam in aëre conspicabilem multi suspexerunt. Fuerunt & alii, qui dixerunt, se in ipso orbe solis majestatem divinam vidisse, eo modo, quo à pictoribus in libris depingi solet. In natali Domini fulmen irrupit templum Hierosolymis, & de columna ex lapidibus facta, quæ sepulcro Domini proxima erat, duos lapides grandes excussit. Inde ad locum baptisterii percurrens, lapidem marmoris concavum, qui aquam baptismi continebat, minutatim confregit. Indeque in montem Sion pervolans, turrim basilicæ pulcherrimam ex magna parte perfregit. *(c) Pars Christiani exercitus, Hierusalem navigio petens, Olisiponem urbem Hispaniæ, virtute Dei Saracenis pulsis, cepit & Christianis reddidit. Conradus Imp. cum L. & amplius millibus militum, & innumerabili manu peditum, transito mari, quod brachium S. Georgii dicunt, tum dolo Græcorum, tum incursione Turcorum, tum penuria famis, pæne totum exercitum amisit. Monachi duodecim cum Laurentio Abbate, & quinque Conversis, à beato Bernardo ex Clara valle in Brachantum missi, Villariense monasterium ædificarunt.*

	XI	XII	XII	IV

1148 Conradus & Ludovicus Reges, qui superiore anno cum infinito exercitu fuerunt trans mare, ut paganos debellarent, nihil prospere fecerunt; sed tantis exercitus eorum attritus est infortuniis, tum fame, tum morta-

(a) *Ex MS. Ortel.*

(b) *Dodechinus refert, 200. fere naves Anglicas & Flandricas huic expeditioni Lusitanicæ interfuisse.*

(c) *Ex MS. Ortel.*

Digitized by Google

mortalitate, tum ferro hoſtium, ut de tot millibus tam copioſæ multitudinis vix pauci repatriaverint. Et quamvis occulto, quo neſcitur, Dei judicio hæc acciderint, conſtat tamen, quia in hoſtico illo multa ſcelera, multa illicita & flagitioſa patrata ſunt ab eis, & ob hoc ira Dei aſcendente ſuper eos, omnis conatus eorum in vacuum ceſſit. Nec facile invenies ſive in hiſtoriis, ſive in annalibus, quod ab exordio Chriſtianitatis usque ad tempus iſtud tanta multitudo populi Dei tam ſubito & tam miſerabiliter deperierit, ſicut nunc factum eſt. Eugenius Papa, collecta generali ſynodo Remis, multa ſuper ſtatu Eccleſiæ tractavit & confirmavit. Inter alia ſtatuit, ut decreta Innocentii Papæ, prædeceſſoris ſui, rata & inconvulſa permanerent: quidquid autem Petrus Leonis pſeudopapa ſtatuerat vel ordinaverat, irritum haberetur, promulgans ſententiam ſic: Ordinationes factas à filio Petri Leonis, & ab aliis ſchiſmaticis & hæreticis evacuamus, & irritas eſſe cenſemus. In hac ſynodo adductus eſt ſupra dictus hæreticus Eunus, & præſentatus Papæ, à quodam catholico Britanniæ Epiſcopo. Hic igitur in audientia omnium, de ſua perverſa hæreſi diſcuſſus & convictus, vitam quidem & membra Epiſcopo, qui eum adduxerat, expoſtulante retinuit, ſed tamen præcepto Papæ, in cuſtodia relegatus, & ibi poſt non multum temporis mortuus eſt. In hac Synodo Archiepiſcopi, Epiſcopi & Abbates, usque ad mille centum reſediſſe dicuntur. Terrores de cælo & tempeſtates ultra ſolitum, alias clementius, alias inclementius acciderunt. Menſe Martio VIII. Kal. Aprilis, cum dies jam ad veſperam inclinaret, graviſſima fuere tonitrua, cum ingenti coruſcatione & procelloſa pluvia. Non autem evenit tunc, quod alio tempore evenire ſolet, ut ſonus ille ad aures hominum paullatim perveniat, ac deinde creſcat in majus, ſed ita repente & inſperate increpuit fragor ille tonitrui, ut omnes, qui audirent, magno metu & admiratione concuteret. Item menſe Julio in diverſis locis magna tonitruorum & fulgurantium tempeſtatum detonavit procella; ſed in caſtro Laudunenſi plusquam alias vis tempeſtatis deſævit. Nam in monaſterio S. Vincentii, cum monachi Completorium canerent, fulmen irrupit baſilicam, & duos monachos in choro ſtantes percuſſit & exſtinxit: inde ad majus altare provolans, pallas lineas, quæ altare velabant, exuſſit. Accidit autem ibi quiddam mirabile: quia major palla, quæ deſuper totum altare ambiebat, aliis pallis ardentibus ardere non potuit. Dicitur autem, quod alia multa in eadem baſilica ex ictu fulminis acciderunt; ſed ſufficiunt iſta ad cognoſcendum, quantus ſit terror divinæ diſtrictionis. Cameracus civitas ex magna parte ſui incendio conflagravit, & principalis eccleſia, cum clauſtro & palatio Epiſcopi, monaſterium etiam beati Autberti. Hoc etiam anno combuſtum eſt cœnobium ſancti ſepulcri in eadem urbe, paucis annis à priore ejus combuſtione transactis.

Conſule Baron. Cæſ. Sigonium, de regno Italiæ lib. II. & alios.

(a) Daci & Weſtfali ac Saxonum duces conſenſerunt in hoc, ut aliis euntibus Hieroſolymam contra Saracenos, ipſi vicinam ſibi Sclavorum gentem aut omnino delerent, aut cogerent Chriſtianam fieri. Et cum jam ad arma ex utraque parte ventum fuiſſet, Teutonici, accepta pecunia, vendiderunt Dacos, cœptoque prælio ſe ſubtrahentes, multa millia Dacorum occidit Sclavorum gladius.

(b) Ludovicus, Rex Francorum, fere cum XXX. millibus equitum, & magna multitudine peditum, poſtquam præſcriptum mare tranſiit, fraude Manuelis, Imperatoris Conſtantinop. & penuria famis, & perſecutione hoſtilis exercitus,

(a) *Ex MS. Gembl.*
(b) *Ex MS. Ortel.*

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

tus, majore parte exercitus amissa, Salaminam venit, & inde navigio Antiochiam petiit. Camberonense monasterium, ordinis Cistercienſis, in Haginoia fundatur. Alnæ ad Sabim fluvium monachi item Cistercienſes per beatum Bernardum collocantur, petente Heinrico, Episcopo Leodicenſi.

NOTATIO.

Explicit codex MS. Gemblacenſis.

Quæ ſequuntur usque ad annum Christi M. CLXIV. ex MS. codice Lipſiano potiſſimum transcripſimus: ſuntque ab Affligemenſi, ut equidem arbitror, monacho in Brabantia Benedictino, horum temporum æquali, in poſterorum gratiam, litteris conſignata. Datur id colligi ex iis, quæ an. 1152. itemque 1154. & alibi commemorantur.

AUCTARIUM AFFLIGEMENSE.

1149 | XII. | XIII. | XIII. | V. |

IMperator Conradus, & Rex Franciæ Ludovicus, ſine ullo effectu procinctum ſolvunt, & ab itinere Hieroſolymorum revertuntur, numquam audita tanta infelicitate tanti exercitus. Hiems graviſſima IV. menſibus invaluit & prævaluit. *(a) Hoc anno conſecrata eſt eccleſia S. MARIÆ, Valcellenſis cœnobii, à Samſone, Remorum Archiepiſcopo, VII. Kal. Junii.*

MCL. 1150 | XIII | XIV | XIV | VI |

Orta eſt contentio inter Heinricum Epiſcopum Leodicenſem, & Heinricum Comitem Namucenſem. Comes quidem, ut dominaretur, intendebat; Epiſcopus, ut ſui ab ejus dominatione & gravi oppreſſione liberarentur, ſatagebat. Milites Comitis in quadam villa, quæ vocatur Hoylon, convenerant: quorum unus, qui potior videbatur, manus in Epiſcopum, ut caperet, injecit: ſed ipſe ſe ab eo ſubripiens, iratus ſuos ad eorum ſubverſionem fortiter incitavit. Tandem, neſcio quo infortunio, eccleſia ſuccenſa eſt, & omnes, qui in eam confugerant, combuſti ſunt, miſerabiliterque perierunt. Tandem congregato utrimque exercitu, congreſſi ſunt; Epiſcopus ſuperior factus eſt. Comitem fugavit, de ſuis potentiores cepit, ſed cum miſerabili cæde multorum victoria potitus eſt. *(b) Theodericus, Comes Flandrenſis, revertit ab Hieroſolymis.*

1151 | XIV | XV | XV | VII. |

Fructus terra uberes habuit, ſed pluviarum inundatione, à feſtivitate S. Joannis usque ad medium Auguſtum, omnia vaſtante, vix ad maturitatem perduxit. Nam vinum & ceteri fructus magna ex parte defecerunt, & quod de uvis collectum eſt, in acorem verſum eſt. *(c) Radulfus, primus Abbas hujus cœnobii Valcellenſis, III. Kal. Januarii migravit è mundo: cui ſucceſſit Riquardus, & ipſe de Clara valle ſumptus moribus maturus, & temperatus in omnibus. (d) Ludovicus, Rex Francorum, Leonoram uxorem ſuam repudiavit, & Ducatum Aquitaniæ amiſit. Erat enim filia Guilelmi, Ducis Aquitaniæ. Ipſa vero nupſit Henrico, Duci Normanniæ, filio Gaufridi, Comitis Andegavorum, qui poſtea in Anglia regnavit. Ludovicus autem ſecundam duxit uxorem Conſtantiam, filiam Alfonſi, Regis Hiſpaniæ. In civitate Atrebatenſi, poſt Aluiſum Epiſcopum, qui in expeditione Hieroſolymitana obierat, ordinatur Godeſcalcus IV. Epiſcopus.*

| XV |

(a) *Ex MS. Ortel.*
(b) *Ex MS. Aquic.*
(c) *Ex MS. appendice Orteliana, cujus auctorem hic diſcito, monachum fuiſſe Valcellenſem.*
(d) *Ex MS. Aquic.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hierosolymorum.*	*Anni Christi.*
XV	XVI	XVI	VII	

Conradus Imp. diem ultimum claudit; cui succeſſit Fredericus, conſobrinus ejus. In Eccleſia S. Nicolai, quæ conſtructa eſt in opido Bruſellenſi, *(a)* Deus per beatam Virginem operatus eſt tanta miracula, quod à temporibus Apoſtolorum adeo magna & frequentia in tam brevi tempore nusquam ſint audita. Dum enim conſenſu Abbatis Affligemenſis, & conſilio fratrum, feretrum in honore S. MARIÆ, auro & argento operiendum, ab eccleſia Wauerenſi, cum ceteris reliquiis, quæ in eadem continentur, fuiſſet allatum, & in eccleſia S. Nicolai decenter locatum, ſtatim operante divina virtute, per merita glorioſæ Virginis, cæci viſum, ſurdi auditum, claudi greſſum recipiunt, & tot infirmi variis languoribus oppreſſi, à paſchali hebdomada usque in diem Nativitatis S. Joannis, ſanitatem optatam conſecuti ſunt, ut ſi fratres ſupradictæ eccleſiæ hæc per ſingula ſtili officio fidelium memoriæ commendaſſent, non parvum volumen poſteris profuturum conſcripſiſſent. Hoc bono odore tota provincia in brevi reſperſa, non ſolùm ex noſtris, ſed & ex valde remotis partibus factus eſt concurſus divitum & pauperum, diverſæ ætatis & utriusque ſexus fideles cum oblationibus ſuis convenerunt, & tantam pecuniam, quæ non facile numerari poteſt, hac ratione dividendam obtulerunt; partim ſcilicet in ſuſtentationem pauperum, partim reſtaurationem eccleſiarum, partim in uſus fratrum in eccleſia *(b)* Affligemenſi vel Wauerenſi Deo ſervientium. Abbas etiam Affligemenſis & fratres ejus, pedites usque ad ipſum opidum convenerunt, ubi albis veſtiti & cappis induti, proceſſionem multitudine monachorum compoſite & honeſte ordinaverunt: & ſic cantando, Deum & ejus genitricem collaudando, cum magna gloria & applauſu totius populi, qui ea die dicuntur fere ad XXX. millia conveniſſe, in eccleſiam S. Nicolai intraverunt. Atteſtati ſunt fideles, numquam ſe aliquo conventu, qui factus ſit aliquando, ſive Imperatoris, ſive juſſu Rom. Pontificis, tam honeſtam, & tam bene ordinatam proceſſionem vidiſſe. Quoddam inſuper beneficium, quod non eſt ſilentio prætereundum, imo ſuper cetera commendandum, ipſa glorioſa Domina contulit toto illo tempore fidelibus ſuis; per quod bella multa, quæ jam inſtigante maligno concitata fuerant, & ſeditiones conſopitæ quieverunt. Dum enim ex diverſis partibus multi conveniſſent, de quibus auditum eſt, quod inimici eſſent ad invicem, ſtatim ſine ulla exactione pecuniæ, vel qualibet ſatisfactione, quæ inter ſæculares in hujusmodi negotiis ſolet fieri, ſolo Dei timore, & amore piiſſimæ matris correpti, interventu fidelium, in pace reconciliati ſunt. Hoc finito tempore, relatum eſt feretrum in ſupra nominatam eccleſiam cum reliquiis, nec tamen toto illo anno deſiit mater miſericordiæ à cœptis circa infirmos beneficiis. Eccleſia S. Bertini, cum omnibus appendiciis ſuis, combuſta eſt in ipſo feſto S. Bertini, dum matutinorum ſolennia agebantur. 1152

I	XVII	XVII	IX	1153

Eclipſis ſolis facta eſt VII. Kal. Febr. in II. feria: V. Idus Februarii II. feriæ tonitrum auditum eſt. *(c)* Bruſellenſes opidani injuriam, quam præterito anno Abbati Affligemenſi & fratribus ejus intulerant, hoc anno correxerunt, hoc ſcilicet modo: quia ipſi Dominam noſtram (ſic enim

(a) Bruxellis in templo S. Nicolai, meritis B. Virginis plurima patrantur miracula.
(b) Haffligenienſe.
(c) Bruxellenſes.

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

enim ajunt) de ecclesia Wauerensi devote & humiliter tollentes, cum honore susceperunt, & suo tempore pacifice & cum gaudio remiserunt.

(a) Eugenius Papa diem ultimum claudit: succedit ei Conradus, S. Sabinæ Episcopus, Anastasius appellatus, vicarius domini Papæ, prædecessoris sui. Domnus quoque Bernardus, Abbas Clarevallensis, qui, quasi lucifer exortus, ordinem nostrum illustrabat, migravit ad Dominum: cujus vita & doctrina in tantũ excellit, ut minus sit, quidquid in ejus laude dictum fuerit. Hoc anno tanta sterilitas agris nostris incubuit, quod vix ad duorum vel trium mensium nobis victum suffecit omnis copia messis nostræ. Turbo gravissimæ tempestatis per fines nostros viam molitus, quasi sulcum ducens, unius diei itinere, quæque velut flammis depasta consumens, lugenda vestigia reliquit.

Ascalon *(b)* capta est ab exercitu Domini, qui est Hierosolymis, & possessa à nostris; multo tamen labore ac diuturno bello, multis etiam periculis & gravibus damnis prius exercitu afflicto. Namque diebus S. Dei genitricis purificationi proximis, Rex Hierosolymorum procinctum movit, portas obsedit, & muros civitatis diffuso exercitu, vallavit: nocturnis excubiis, diurno bello incessanter eis imminens, usque in festum Assumptionis ejusdem sacratissimæ Virginis, moras pertrahens, & infatigabilis perdurans. Proxima ergo die illius sacratissimi festi, turrim cum suis machinamentis muro admovit; & artificio subterraneo actum est, ut murus cadens latum ingressum nostris præberet. Itaque nostri ruunt & irruunt; primus præpositus & dux illius exercitus, qui fraternæ societatis professione templo militant, cum suo cuneo irrupit, & usque ad plateam civitatis, agmine suorum stipatus, perveniens gradum fixit: ibi artatus angustiis platearum, maceriis cinctus, & supereminentibus tectorum domatibus, & omni parte confluente turba, circumventus opprimitur, & cum omni turba suorum obtruncatur. Quorum capita in unum cumulum sunt congesta, ut Regi Babyloniæ, pro signo victoriæ, ostentarent: corpora vero in muro suspenderunt, nobis improperantes, & verbis blasphemiæ exercitum Dei provocantes. Tandem nostri in Domino confortati Regi dicebant, ut viriliter pugnaret, & de Dei misericordia non desperaret, cujus tunc maxime adesse solet auxilium, cum deest nec spectatur humanum. Quod ergo Christianorum proprie præsidium est, confessione peccatorum, eleemosynarum largitate, & devotissimis supplicationibus, se Domino committentes, & S. Dei genitrici vota facientes, tertia die ad murum accesserunt, instrumenta bellica, machinas & balistas admoverunt, fide constantes. Crux vero Dominica in manibus Patriarchæ agmen præcedebat, certissimum victoriæ pignus quod semper nostris in omnibus præliis fuit. Tum vero virtus Domini manifesta fuit, linguas blasphemas edomuit, & omnem confidentiam superborum dejecit, & consilia dissipavit. *(c)* Vir ille, qui præsens fuit, & omni tempore obsidionis in exercitu duravit, quod vidit, nobis narravit. Percussi sunt omnes cæcitate, ita, ut cum molares lapides balista suo impetu in medio eorum emitteret, nullus lapidem venientem viderit, ut à loco cederet, ictumque lapidis declinaret. Quid multa? coacti sunt, quam negaverant, Dei confiteri virtutem, & quem blasphemabant,

(a) Consentit Onuph.
(b) Tyrio an. 1154.
(c) Nota fidem scriptoris.

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

bant, ſuorum eſſe fidelem protectorem & adjutorem. Ergo ultra differre non valentes, civitatem in manus Regis tradunt, & ex illo tempore Aſcalon noſtra facta eſt, & à noſtris poſſeſſa. Iſtud inter maximè miranda miracula miraculum eſſe videtur, quod urbs CL. turribus prævalidis munita, & cænaculis domatum in plateis ſuis, quaſi crypta laquearis ſupertecta, *& quodammodo inexpugnabilis*, tandem aliquando vinci potuit: quod in hiſtoriis veterum nuſquam legitur.

(a) Bernardo in Claravalle ſucceſſor datus eſt Robertus Brugenſis, Abbas Dunenſis in Flandria, ab ipſo præelectus. Tunc domus Dunenſis IV. menſibus absque paſtore vacabat: donec Albero, ab ipſo Roberto transmiſſus, ipſi in regimine ſucceſſit, quod duobus annis tenuit. (b) Pax inter Stephanum Regem Anglorum, & Henricum Comitem Andegavenſem reſtituta eſt, conditione interpoſita, ut Stephano mortuo, ipſe Heinricus in regno Angliæ ſuccederet. Ipſe ſiquidem Heinrici Regis Anglorum ex filia nepos, & regnum Angliæ hæreditario jure repetens, tam per ſe, quam per coadjutores ſuos, terræ multa mala intulerat, cum Dux eſſet Normanniæ & Aquitaniæ. Filiam enim Guilelmi Ducis Aquitaniæ, à Ludovico Rege Francorum titulo conſanguinitatis oppoſito relictam duxerat; ex cujus parte Ducatum illum habebat. In Aſcalonenſi obſidione, mortuo Bernardo Sidonienſi Epiſcopo, Almaricus Abbas Canonicorum regularium, in loco, qui dicitur S. Abacuc, ſive S. Joſeph ab Arimathia, illi ſubrogatur.

| II | XVIII | XVIII | X | 1154

Anaſtaſius Papa ex hac vita deceſſit: ſuccedit ei Adrianus, antea Nicolaus dictus, Epiſcopus Albanenſis. Rex in Anglia conſtitutus eſt Heinricus, cujus avus fuit ille magnus & famoſus Angliæ Rex Heinricus. Filia namque ejus, quæ Imperatori nupta Imperatrix dicebatur & erat, Comiti Andegavenſi in conjugio poſt ejus exceſſum copulata, hunc, qui *(c)* modo regnat, de eo ſuſcepit, & fratres ejus. Qui cum adhuc lactens ſub ubere nutricis eſſet; defuncto avo ejus Heinrico Rege, cum cunabulo in Angliam deportatus eſt. Et ibi electione omnium Principum, datis juramentis in regno confirmatus eſt. Et quia ſub manu procuratoris, usque ad legitimos annos eum ſervari oportebat, electus eſt Comes Stephanus, cognatus ejus, qui regnum regeret, & eum educaret. Qui Stephanus à Principibus perſuaſus, & eorum adulationibus nimis prono favore ſe inclinans, ſupplantator & perditor factus, regnum invaſit & tenuit. Hoc comperto, mater ſupra modum mulieris animo attollitur & effertur: nec mora intercedente, Angliam cum exercitu ingreditur; multis & gravibus præliis commiſſis, multa audacter opera patravit. Ad ultimum poſt plurimos annos, jam adulto illo juvene, filio ſuo, Stephano etiam ſubito, nec ſatis nota morte defuncto, filium ſuum Heinricum in regno conſtituit *(d) Stephanus Rex Anglorum obiit: Heinricus ſupra nominatus absque difficultate & contradictione ſucceſſit. Vuicelinus Vuandalorum Apoſtolus moritur.*

| III | XIX | I | XI | 1155

Imperator Fredericus, præterito anno profectus, hoc anno Romam pervenit, multis in itinere laboribus attritus, & diverſis hoſtiliter obſiſtentibus: quos omnes ſuperavit, & ad deditionem atque ſubjectionem compulit: Romanis Principibus mandavit, ut ſe cum pace ſuſciperent, & ſubjectionem non negarent. Quod illi renuerunt, dicentes,

(a) Ex MS. Ortel.
(b) Ex eod.
(c) Nota ætatem ſcriptoris.
(d) Ex MS. Ortel.

Anni Christi.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hierosolymorum.*

quod nisi, ad quas vellent conditiones, acquiescerent, ipsos non subjectos, sed hostes sentiret. Imperator Romam armatus ingreditur, Papam Adrianum amicum sibi inveniens, in ecclesia S. Petri benedictione *(a)* coronatur. Interim exercitus ejus, hostium non ignorans insidias, totum procinctum ecclesiæ S. Petri armatus circumdederat; donec omnibus expletis, Imperator egrederetur. Romani quibusdam residuis, quos incautos occupaverant, interfectis, cum Imperatore congrediuntur: sed mox in fugam versi, ad Tiberis alveum coguntur. Quanti in congressu ceciderint, quanti in flumine submersi sint, scriptis committere non audeo. Imperator victor regreditur.

Multis annis sterilitate terræ & necessariorum penuria nobis laborantibus, hoc anno tritico omnino deficiente, in ultimo discrimine, quid agendum esset, vix anxiis potuit occurrere. In hoc tamen ad ultimum stetit sententia, ut, pecunia mutuo amicorum fide sumpta, emeremus victui necessaria. Misimus ergo fratres nostros in aliam regionem, qui sollicite injunctum negotium exsequuntur, & remenso itinere, onerata nave iter carpentes, ad opidum, *(b)* Aldenardum dictum, pervenerunt. Est ibi locus, in quo molendina & cataractæ, quæ aquarum transitum suscipiunt & reddunt, ita angustum & periculosum efficiunt ipsum locum, ut navis nostra transitura, firmissimis funibus posti astricta teneretur, donec ipsam charybdim evaderet & pertransiret. Ergo tanta cautela, tanto conamine navis, ad illam voraginem & præcipitem cursum aquæ frementis adducta, imo impulsa, in medio fervore insani æstus, suis præsidiis destituitur. Solvuntur retinacula, rumpuntur fines, omnisque conatus frustratur. Navis præcipiti cursu violenti amnis rapta, nunc sursum ejecta, nunc in imum præcipitata, tandem ad pontem, qui proximus erat, undarum concursione, & violenta concussione impegit in postem firmum & fortem, qui sustentabat pontem: quem pontem confregit, ipsa nullum dispendium passa, libero & securo cursu pertransiit. Quid ad hoc dicemus? Largitori bonorum omnium gratias agamus.

Godefridus junior, Dux Lotharingiæ, Margaritam, filiam Heinrici Comitis Lemburgensis, in conjugio sortitus est: per quod tandem rebus omnibus pace compositis, contentio longo tempore protracta, ea conditione finita est, ut Godefridus confirmatum sibi Ducatum, sine ulla contradictione, advocatiam S. Trudonis, castellum Rode obtineat, atque omnium, quæ possidet idem Comes, post decessum ejus, medietatem accipiens, hæreditario jure successor fiat.

Arnoldus, hæreticus & schismaticus de Brixia, discipulus magistri Petri Abailart, à quinque Apostolicis excommunicatur: tandem sub Adriano Papa laqueo suspenditur, corpus ejus igne crematur, & combusti cineres in Tiberim projiciuntur.

1156	IV	XX	II	XII

(c) Fredericus Imperator, relicta uxore sua, duxit Agnetem, filiam Comitis Burgundionum, Rainaldi nomine, ultra Saonam; quam patruus suus, Comes Wilhelmus, artæ turris custodia diu clausam tenuerat; sed de manibus ejus liberata, Imperatori copulata est.

Heinricus junior, Rex Anglorum, exercitum copiosum, & magnum belli

(a) Consule Dodechin. Baron. & alios.
(b) Aldenardam, veterum Nerviorum opidum, ad Scaldim fl. in Flandria.
(c) De his omnibus consule Baronium & alios.

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hieroſolymorum.*	*Anni domini.*

belli apparatum, quem propoſuerat ducere in Hiberniam, ut eam ſuo dominio ſubjugaret, fratremque ſuum conſilio Epiſcoporum, & religioſorum virorum illi inſulæ Regem conſtitueret, convertit contra Regem Francorum; hac ſcilicet de cauſa, quia uxorem ejus ab eo relictam in matrimonium duxerat, cujus patrimonium ſatis magnum & amplum, Ducatum ſcilicet Aquitaniæ, & omnia ipſi ſubjacentia, Rege contradicente, poſſidere contendebat. Inde gravis & longa contentio inter eos exorta eſt; ita ut in partibus utriusque regni viderentur urbes deſtrui, villæ & opida cremari, homicidia, deprædationes rerum omnium violenter fieri, & à Pyrenæis montibus pæne ad fines Flandriæ, hoc malum quaſi peſtis graviſſima intolerabiliter graſſari.

(a) Philippus, filius Theoderici Comitis Flandrenſium, filiam Rodulfi, Veromandenſium Comitis, Elizabeth, uxorem ducit Bellovaci. (b) Fredericus Imp. à Papa Adriano & Rolando Cancellario, pro uxoris ſuæ primæ divortio, vehementer arguitur. Quod ille ægrè ferens, Cardinalibus Romanis introitum civitatum & eccleſiarum regni ſui interdixit. Heinricus, Marchio Auſtriæ, creatur primus Dux Auſtriæ, à Frederico Imp. Ratisbonæ.

V	XXI	III	XIII	1157

Theodericus, Comes Flandriæ, jam tertio profectus, cum quibusdam Principibus terræ ſuæ, ducta etiam uxore ſua Sibylla, zelo pio devotionis accenſa, cum quadringentis militibus, & copioſo belli apparatu, Hieroſolymam, Philippus filius ejus Comitatum ſuſcepit. Hanc Theodericus ea tempeſtate in tanta perturbatione & deſperatione invenit, ut jam timerent finibus ſuis expelli, loca ſancta à gentibus profananda, totamque terram poſſidendam relinqui. Noradinus enim, Sanguinii filius, rupto pacis fœdere, primo improviſis ſuperveniens, eis congreſſus ſuperavit. Secundo in vigilia pentecoſtes congrediens, fere ſexcentos in exercitu probatos, quosdam templi, quosdam Regis milites cepit, occidit, Regem vix fuga elapſum, ceterosque in caſtrum Belinas impulit, terramque usque maritima, nullo reſiſtente, progrediens, multa cæde vaſtavit. In tanto timore poſitos Dominus adjutor in oportunitatibus, in tribulatione, per Comitem ſupradictum hoc modo conſolatus eſt. *(c)* Ipſe namque Dei confiſus adjutorio, & Sanctæ Crucis, quæ in exercitu ferebatur, munitus ſignaculo, adjuncto ſibi Rege, audacter congreſſus, Noradinum cum ſuis ſuperavit, ſuperatos humiliavit, humiliatos ad pacem poſcendam compulit. Caſtellum, quod Cavea dicitur, noſtris valde infeſtum, (quippe qui per illud infra VII. annos fere XV. millia de ſuis amiſerant) magna inſtantia & fortitudine ſuperatum, poſitis in eo militibus, obtinuit. Inde circa natale Domini Antiochiam veniens, duo caſtella, Harenc & Femie acquiſivit, tertium deſtruxit, & quæcumque Princeps ipſius Raimundus incuria & inſolenti temeritate amiſerat, Turcis irruentibus, cum maxima parte exercitus ſui occiſus, ipſe viriliter agens recuperavit. Deinde progreſſus in ulteriora, Cæſaream Cappadociæ obſedit, obſeſſam quarto die cepit: & quia retinere non potuit, utpote à noſtris longe poſitam, deſtruxit: & ſic omnia proſpere agens, ad ſuos Hieroſolymam cum magna gloria & gaudio Chriſtianorum reverſus, ibidem biennio commoratus eſt. Uxor ejus Bethaniæ religionis habitum ſuſcepit.

Conſule eundem & Vitriacum in hiſt. orient.

(a) Ex MS. Aquic.
(b) Ex eod.
(c) Iſta fuſius narrat Guil. Tyrius lib. 18. cap. 16. & ſeqq.

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

Brandeburgh castellum, in terra Sclavorum trans Albim, per quod pagani Christianos graviter affligebant, Albertus Marchio Comes in Saxonia obsedit, cepit, positisque in eo militibus, Sclavos humiliavit, ac per hoc Christianos fines multum dilatavit.

Fredericus Imperator secundo in Italiam movit exercitum, cum Duce Boemiæ & ceteris regni Principibus.

Cœnobium Gemblacense, quod ante annos circiter XX. succensum, sed Dei clementia, & suffragiis Sanctorum, quorum reliquiæ in illa continentur ecclesia, aquis de alveo vicini fluminis elevatis, & monasterio superfusis restinctum, modo tali præsidio destitutum, occulto Dei judicio cum claustro & ceteris officinis, totoque opido combustum est.

(a) Adrianus Papa totus in Imperatorem invehitur, & quoscumque potest, ab eo verbis & scriptis avertit. Italienses contra Imperatorem arma sumunt, ipse verò ad eos debellandos Italiam petit. Contra quem Italienses, urbibus & castellis munitis, se ad resistendum adjungunt, & eum Mediolanum hostiliter adeuntem non recipiunt. Imperator autem expugnatis munitionibus, quæ contra se erant, Mediolanum obsidet.

Baron & alios consule.

(b) Post Theoderici, Comitis Flandriæ, & Sibyllæ ejus conjugis discessum, versus Hierosolymam, Philippus, filius eorum, adversus Simonis de Oizi, sibi subjici nolentis, contumaciam edomandam, exercitum ducit, & Inci castellum obsidet & capit.

1158	VI	XXII	IV	XIV

Frederico Imperatore in Italia posito, civitatibus & urbibus subactis, Duces, Comites & Principes terræ, ad eum timore convenerunt, subjectionem & reverentiam ei exhibuerunt; exceptis Mediolanensibus. Ipse absque ulla dilatione civitatem obsedit, & quamvis interius haberent, ut dicitur, LX. millia armatorum, primo tamen & secundo congressu, multa strage humiliatos, ad deditionem compulit, ut CC. de nobilioribus civitatis pacis obsides darent, & quamcumque conditionem sibi ab eo impositam susciperent. Quibus acceptis & conditionibus sacramento confirmatis, quasi securus, exercitum, quosdam in propria, quosdam in hiberna dimisit: ipse in Italia se retinens, Laudam civitatem, quam Mediolanenses destruxerant, in tutiori loco translatam, restruxit. Cunam quoque, quam iidem pæne destruxerant, renovavit & munivit.

Vide Sigon.

(c) Domnus Robertus Brugensis, secundus Dunis & in Claravalle Abbas, è mundo migravit. Viginti annis præfuit, quindecim annos & pænè quinque menses Dunensibus, quatuor annos & octo menses Clarevallensibus. Cui domnus Fastradus, Camberonensis in Hannonia Abbas, in regimine successit. (d) Adrianus Papa, cum Cardinalibus suis habito consilio, Fredericum Imp. qui vivente uxore sua, aliam superduxerat, excommunicat. Adrianus Papa & omnes Cardinales Romani, præter quatuor, Guilelmum Regem Siciliæ, ad regnandum in Italia, contra Fredericum Imp. invitant; misso ei per Rolandum Cancellarium beati Petri vexillo. Sed non consenserunt Imerus Episcopus Tusculanus, Octavianus presbyter Cardinalis tituli S. Cæciliæ, Wido Cremonensis, & Joannes de S. Martino. Uladislaus, Boemorum Dux, à Frederico Imp. Rex creatur Ratis-

(a) *Ex MS. Aquic.*
(b) *Ex eod. MS.*
(c) *Ex MS. Ortel.*
(d) *Ex MS. Aquic.*

Digitized by Google

Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hieroſolymorum.	Anni Chriſti.

tisbonæ. Otho Friſingenſis Epiſcopus & Chronographus, ſancti Leopoldi Marchionis Auſtriæ filius, moritur. (a) Milo Morinorum Epiſcopus, olim Abbas S. Judoci in Nemore, ordinis Præmonſtratenſis, poſtquam ſedem Morinenſem annis XXVII. rexerat, ad Dominum migrat. Cui ſucceſſit Milo ſecundus, ejus Archidiaconus, natione Anglus, S. Mariæ de Boſco, ſive de Nemore, regularis Canonicus. Calatravæ militum ordo in Hiſpania incohatur.

| VII | XXIII | V | XV | 1159 |

(b) Adrianus Papa diem ultimum claudit. Rolandus Cancellarius, & Octavianus presbyter Cardinalis, ad papatum adſpirant.

Bellum graviſſimum ortum erat ante annos circiter XX. inter Ducem Lovanii, Godefridum juniorem, & Walterum, cognomento Bertoldum. Puer quidem Godefridus adhuc in cunis jacebat: turba autem ſeditioſorum utriusque partis pacem turbabat. Unde magnum malum proceſſit, & quaſi quoddam contagium terram utriusque invaſit. Agricolæ enim bonis ſuis ſpoliati, miſeri & exſules de finibus ſuis ſunt egreſſi, terra deſerta habitatoribus inculta remanſit. Erat cernere miſeriam, incendia, homicidia, rerum omnium deprædationes violenter fieri, fere per annos XX. donec hoc anno quarto bello Grimbergenſis urbs antiqua ruit, multos dominata per annos, caſtrumque magnum & famoſum, quod humana virtute vix poterat, juſto Dei judicio combuſtum & ad ſolum usque dirutum eſt. Accidit hoc in feſto S. Remigii. Itaque omni auxilio deſtitutus, à Comite Flandriæ derelictus, cui ſoli innitebatur, cum Duce, ſero tamen, in pacem rediit.

Notent antiquitatis Brabanticæ ſtudioſi, Grimbergam olim urbem fuiſſe.

Mediolanenſes caſtrum, in quo Imperator theſauros ſuos depoſuerat, invadunt, milites cuſtodes caſtelli capiunt, theſauros diripiunt, ulteriusque progredientes amicos ejus & confœderatos impugnant. Ipſe hoc audito, obſedit Criminum, caſtrum ſatis munitum, in quo erat maxima fiducia & fortitudo eorum, obſeſſum cepit, captum deſtruxit, milites, qui in eo inventi ſunt, vita donatos, abire permiſit: ſed & quæcumque Mediolanenſium erant, circumquaque vaſtari præcepit. *(c) Heinricus Rex Anglorum, congregato exercitu, Aquitaniam tranſiit, & Toloſam obſidione cinxit. Ludovvico autem, Rege Francorum, urbem potenter ingreſſo, Rex Anglorum inefficax rediit. Theodericus, Comes Flandriæ, tertia vice Hieroſolymis revertitur. Sibylla autem Comitiſſa ibi remanſit, & habitu religionis apud S. Lazarum aſſumpto, ibidem ſancto fine quievit.*

VIII	XXIV	VI	XVI	1160	MCLX.

Heinricus, Rex Anglorum, filiam Stephani, neptem ſuam, ſanctimonialem & Abbatiſſam in clauſtro conſecratam, contra fas legum Matthæo, filio Comitis Flandriæ, dedit uxorem; ut per eam Comitatum retineret Bolonienſem. Et quia ſponſa Deo dicata non ſponſum, ſed adulterum ſummo Regi ſuperduxit, bella & ſeditiones inimicus inter patrem & filium, inter fratrem & fratrem concitavit. Fridericus Imp. cum videret, propter paucitatem exercitus, Mediolanenſes contra ſe inſolentius agere, miſit per omnes fines regni ſui, ut venirent ei in auxilium, & juravit, ſe non receſſurum à civitate, donec caperet eam. Ut autem hoc juramentum ratum maneret, deſignavit, ſi forte vita decederet, duos Imperatores, filium Conradi prædeceſſoris ſui, & poſt eum Heinricum, Ducem Saxoniæ. *(d) Obiit Guilelmus, filius Stephani Regis Angliæ, Co-*

(a) In MS. Ortel. an. 1159.
(b) Conſentiunt Dodechin. & Onuphrius.
(c) Ex MS. Aquic.
(d) Ex MS. Aquic.

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

mes Boloniæ, & Dapifer Regis Angliæ, sine herede. Matthæus vero, filius Theoderici Comitis Flandriæ, filiam Stephani Regis Anglorum, Abbatissam raptam de monasterio, ubi erat Deo sacrata, per violentiam Regis Anglorum, ducit uxorem, & per eam obtinet Comitatum Bolonienſem. Qua de causſa à Samſone, Remorum Archiepiſcopo, ejusque ſuffraganeis Epiſcopis, excommunicatus eſt, & à patre ſuo Theoderico, & fratre Philippo, propter caſtellum Lens, quod adverſus eos jure hæreditario repetebat, eſt injuriatus.

| 1161 | IX | XXV | VII | XVII |

Convenerat exercitus magnus ex omnibus partibus regni, præterito anno, ab Imperatore ter vocatus: quorum adventu lætatus, ſtatim obſedit ex omni parte Mediolanum, & ita coartavit eos, ut non haberent poteſtatem libere egrediendi vel ingrediendi, emendi vel vendendi. *(a) Poſt generale capitulum, Lambertus Abbas Ciſtercii, officio cedens, dimiſit abbatiam, & Ciſtercienſes domnum Faſtradum Clarevallenſem fecerunt ſibi patrem, & Clarevallenſes acceperunt domnum Gaufridum, Igniacenſem Abbatem. (b) Samſon, Remorum Archiepiſcopus, obiit, & ſepelitur in cœnobio Igniacenſi: cui ſuccedit Heinricus, Epiſcopus Bellovacenſis, frater Ludovvici, Francorum Regis. In epiſcopatu Bellovacenſi ſubſtituitur Bartholomæus, eccleſiæ Remenſis Archidiaconus. Alexander Papa, veritus potentiam Frederici Imp. profugus ab Italia, emenſo mari, venit in Franciam: qui à Ludovvico Rege, & optimatibus ejus glorioſe excipitur. Petrus Lombardus ſit Epiſcopus Pariſienſis. Hunc vulgo Magiſtrum ſententiarum vocant.*

| 1162 | X | XXVI | VIII | XVIII |

Mediolanenſes obſidione, fame, inopia & diſſenſione coartati, per internuntios petunt ab Imperatore miſericordiam; tantum, ut vita donentur, omnem conditionem ab ipſo propoſitam promittunt ſe ſuſtinere. Kalendis itaque Martii, omnes per turmas ſuas exeunt, prius principes, poſt eos nobiles & milites, gladios manibus tenentes, quaſi eſſent rei majeſtatis & proditores, deinde promiſcuum vulgus, funibus colla innexi, in ciliciis, cinere capitibus aſperſis, ad pedes Imperatoris in modum crucis ſe proſternunt. Imperator, qui propoſuerat eos, ad terrorem aliorum, diverſis ſuppliciis interimere, vita donatos, rebusque neceſſariis, quantum ſecum ferre poterant, conceſſis, per regiones diſperſit, ita, ut non haberent licentiam in civitatem amplius revertendi: deinde juſſit ſuos civitatem ingredi, muros, turres, alta & ſupera faſtigia & ædificia deſtrui, (tribus tamen pepercit eccleſiis, S. MARIÆ, S. Mauricii, & S. Ambroſii, cum officinis clericorum, officialibus ipſorum, domibus etiam indemnitate rerum conceſſa) ærarium publicum ſibi reſervari. Placentini, Bolonienſes, Brixienſes, Mediolanenſibus contra Imperatorem confœderati, exemplo eorum territi, eamdem humilitatis ſubjectionem, ſubſtrati Imperatoris pedibus, exhibuerunt, & veniam obtinuerunt.

Conſule Baron. Sigonium, aliosque de his omnibus.

Fames graviſſima in tantum prævaluit, ut modius tritici venderetur XXX. & eo amplius ſolidis, Lovanienſis monetæ: multaque millia hominum fame periſſent, niſi Dominus pauperis populi afflictionem reſpexiſſet. Ipſe enim, qui percutit & medetur, dedit ſpiritum bonum in cordibus fidelium ſuorum, cujus inſtinctu largam manum ad pauperes extenderunt, eorumque inopiam ſua abundantia ſuppleverunt, & largius,

(a) *Ex MS. Ortel.*
(b) *Ex MS. Aquic.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hieroſolymorum.*	*Anni Chriſti.*

largius, quam aliquando noſtris temporibus vidimus, ſua eos liberalitate ſuſtentaverunt. *Conſule eosdem.*

Imperator Fredericus à Rege Francorum invitatus, ut ſublato ſchismate, Romanæ Eccleſiæ pax firma redderetur, concilium in territorio Veſuntionum, in Dola villa ſuper Saonam fluvium, in decollationem S. Joannis Baptiſtæ convocavit: ſed Rege Franciæ ab Imperatore averſo, quique ſine effectu, eadem & adhuc graviore permanente discordia, in ſua redierunt.

Deſponſata filia Regis Francorum filio Regis Anglorum, contentio conquievit, & pax plena inter eos convenit. Obiit Balduinus, Rex Hieroſolymorum, ſine herede: ſuccedit ei Amalricus frater ejus, Comes de Ioppe. *(a) Menſe Septembri Fredericus Imp. cum Octaviano, juxta Saonam fl. conſedit, & Rex Ludovvicus Divione, congregatis ex utraque parte multis Epiſcopis, Abbatibus, clericis, laicis, tam principibus, quam popularibus, ut ſchismati Eccleſiæ finem facerent, ſi poſſent: & non potuerunt, ſed cum magna diſſenſione & ſimultate ab invicem diſceſſerunt. Ideoque capitulum eo anno, non tunc apud Ciſtercium, ſed poſtea circa feſtum S. Martini, apud grangiam quandam de Fuſinaco celebratum eſt. (b) Alexander Papa, collecto generali concilio Turonis, excommunicavit Octavianum ſchismaticum, & Rainaldum Colonienſem electum, Archiepiſcopum quoque Moguntinum, Hugonem etiam Abbatem Cluniacenſem: in quo concilio quædam Eccleſiæ utilia tractavit.*

XI	XXVII	IX	I	1163

Corpora trium Magorum à Rainaldo *(c)* Colonienſi electo, de eccleſia quadam, civitati Mediolanenſi contigua, translata ſunt, & cum magno gaudio & exultatione totius provinciæ, proceſſione mirabiliter ordinata, civitati Colonienſi illata, & in eccleſia S. Petri repoſita ſunt. Si quis vult ſcire, quomodo de partibus ſuis translata ſint Conſtantinopolim, & de Conſtantinopoli Mediolanum, id in eccleſia S. Petri Colonienſis inveniet.

(d) XIV. Kal. Junii Faſtradus, Abbas Ciſtercii, Pariſiis obiit, Ciſtercium translatus ante Aſcenſionem: cui ſubrogatus eſt domnus Gislebertus, Abbas Urſi-campi, poſt concilium Turonenſe.

NOTATIO.

Explicit Auctarium Affligemenſe, itemque codex MS. Ortelianus. De Auctarii Affligemenſis ſcriptore dixi ſupra ad an. 1148. Ceterum Orteliani codicis Appendicem ſcripſit monachus quidam (e) Valcellenſis, inſtituti Ciſtercienſis, in agro Cameracenſi: quem his ipſis temporibus vixiſſe crediderim. Quæ ſubjunguntur, ex MS. codice Aquicinctino excerpſimus. Sunt autem ea litteris mandata à monacho ejus, niſi fallor, loci Benedictino, idque hortatu Simonis, ejusdem cœnobii Abbatis: de quo infra, ſub finem hujus Auctarii dicemus. Ex quo liquet, quando Appendicis hujus Aquicinctinæ auctor vixerit.

AUCTUA-

(a) *Ex MS. Ortel.*
(b) *Ex MS. Aquic.*
(c) *Aliis an. 1162.*
(d) *Ex MS. Ortel. Aliis an. 1162.*
(e) *Vide ſupra a. 1151.*

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

AUCTUARIUM AQUICINCTINUM.

THeodericus, Comes Flandrensium, quarto Hierosolymam petit. Obiit *(a)* Giezo Rex Hungarorum. Succedit Stephanus, filius ejus, habens uxorem filiam Heinrici, Austrasiorum Marchionis, qui fuit frater Conradi Imperatoris. Giezo, frater ejusdem Stephani, Hungarorum regnum turbat & infestat plurimum, auxilio Manuelis Imp. Constantinopolitani, cujus filiam duxerat uxorem.

De his omnibus consule Baronium, Onuphrium, Ciaconium & alios.

Obiit Octavianus pseudo-papa, & in civitate Lucensi sepelitur. Vuido Cremensis ab ejus sequacibus eligitur, & Paschalis appellatur. Fredericus Imp. in die pentecostes, coacto concilio Episcoporum & Principum Imperii apud Wirseburch, *(b)* Alexandrum Papam abjurando, se subjecit Paschali. Tam temerario Imperatoris juramento Archiepiscopi & Episcopi, seu Abbates vel Principes regni subscribebant, & idem juramentum faciebant. Aliqui tamen eorum corde Alexandro Papæ adhærebant. Hac de causa in Ecclesia oritur grave scandalum, & in regno augescit discidium.

Venerabilis (c) Ioscio, cognomento Roseus, monasterii S. Bertini in Artesia monachus, Virgini-Matri devotissimus, in Domino obdormit.

| 1164 | XII | XXVIII | X | II |

(d) Fredericus Imp. natale Domini in palatio suo celebravit Aquis, ad cujus curiam omnes primates regni, sive ecclesiastici, seu seculares, ab ipso submoniti, convenerunt, & corpus domini KAROLI MAGNI Imp. qui in basilica B. Mariæ semper Virginis quiescebat, de tumulo marmoreo levantes, in locello ligneo in medio ejusdem basilicæ reposuerunt. Ibi Philippus, Comes Flandriæ, cum magno militum exercitu adfuit, & ab Imperatore *(e)* Cameracum suscipiens, homo ejus effectus est, & magnam pacem Flandrensibus per terram Imperatoris eundi ac redeundi obtinuit. Idem à curia revertens, statim patri suo Theoderico Comiti, ab Hierosolyma revertenti, obviam proficiscitur.

Saladinus, princeps militiæ Noradini Regis Damasci, cum magna Turcorum & Saracenorum multitudine, Ægyptum sibi subjugaturus ingreditur. Soldanus igitur Babyloniæ, qui & Rex Ægypti, de sua suorumque virtute diffidens, Amalricum Regem Hierosolymorum, consilio cum suis habito, quæsivit sibi adjutorem, ea conditione, ut illi annuum persolveret tributum, & Christianos, qui captivi tenebantur, liberaret per totam Ægyptum. His conditionibus Rex Hierosolymorum assensum præbuit, & Boamundo Principi Antiocheno, cognato suo, tradita cura regni sui, cum exercitu valido in auxilium properavit Regis Ægypti. Quo comperto, Noradinus Rex Damasci, collectis undecumque infidelium Regibus & populis, castellum Principis Antiocheni, Harenc nomine, obsedit. Princeps autem Antiochenus, contractis undique viribus, egressus Antiochia, usque ad castellum cum suo exercitu salvus pervenit. Turci vero, obsidione relicta, non longe à castello inter

Guil. Tyrius lib. 19. cap. 9. & Vitriacus in hist. Orient.

(a) *Geizo.*

(b) Würtzburg intelligitur, ubi a. 1165. synodum celebravit Fridericus, de qua *GODEFRIDUS MONACHUS, CHRONICON AUGUSTANUM ad a. 1165.*

(c) *De eo Vincent. in Speculo.*

(d) *De hac elevatione vide Molanum in Natal. SS. Belgii.*

(e) *Lege Meyerum & alios.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | | *Francorum.* | | *Anglorum.* | | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

ter anguſtias ſubſtiterunt locorum. Princeps autem Antiochenus altera die Turcos inſecutus, infeliciter cum eis pugnavit, ita, ut nullus ex eis fere evaderet, niſi quem fortitudo equi, aut aliquis caſus eripuit. Captus eſt Princeps, retentus eſt & Comes Tripolis, cum multis aliis: alii capiuntur, alii detruncantur. Turci ad caſtellum Harenc revertentes, ſumma cum feſtinatione illud obtinuerunt: & ex pactione debilem multitudinem, tam mulierum, quam infantum & vulneratorum, usque Antiochiam perduxerunt. Amalricus vero, Rex Hieruſalem, cum Soldano Ægypti, Salahadinum, Ægyptum opprimentem, totis viribus populatur: quem in civitate Belbacenſi obſidione cinxit, qui inpetum Regis ferre non prævalens, miſſis ad eum nuntiis, reddidit ſe ejus fidelitati: qui à Rege, ex conſulto cum ſuis, dimiſſus in Damaſcum rediit. Rege quoque in Hieruſalem reverſo, Amiraldi Saracenorum indigne ferentes, Soldanum Babyloniæ Chriſtianorum tributarium effectum, omnes in unum conglobati, cum prædicto Salahadino ſuper eum irruentes, vita ſimul & regno privaverunt. Salahadinus vero, quod diu concupierat, regnum Ægypti invaſit, uxoremque Soldani à ſe interfecti, amiſſionem viri lugere prohibitam, in conjugium ſuum tranſire coegit. Noradinus, Rex Syriæ, non poſt multum moritur. Prædictus autem Salahadinus juſtum regni ſucceſſorem interficiens, pro eo regnavit. Sic tempeſtate illa Oriens & Occidens diverſis afficiebatur calamitatibus.

Heinricus Rex, eccleſiarum regni ſui jura auferendo, in Anglia tyrannizat: contra quem Thomas, Archiepiſcopus Cantuarienſis, pro libertate Eccleſiæ decertans, ab ipſo exſiliatur; qui mare Britannicum tranſiens, à Ludowico, Rege Francorum, tam devote, quam benigne ſuſcipitur.

Godeſcalcus, Atrebatenſis Epiſcopus, infirmitate capitis gravatus, epiſcopum *(a)* dimiſit: cui ſucceſſit Andreas, quidam Abbas de ordine Ciſtercienſi; agente Heinrico, Remenſi Archiepiſcopo. *Petrus Lombardus, Epiſcopus Pariſienſis, cognomento Magiſter ſententiarum, moritur.*

| XIII | XXIX | XI | III | 1165

Alexander Papa, à Romanis contra Fredericum Imp. invitatus, Francia relicta, in Italiam revertitur, & in die feſtivitatis S. Clementis Papæ & Martyris, Miſſa apud B. Petrum, in Roma Leoniana, ab ipſo celebratur.

Paſchalis, qui & Guido, Antipapa, in civitate Italiæ, quæ Viterbium dicitur, ſedem ſibi epiſcopalem ſtatuit, & potentia Imperatoris fultus, peregrinos ſeu mercatores, de terra Francorum in Italiam transeuntes, turbat & deprædatur. Quod multi videntes, licet inviti, ipſum colebant, & magnis muneribus honorabant.

Alexander Papa, Romanos habens ſuſpectos, ad Tuſculanos ſe contulit. Paſchalis, qui & Guido, aſſumptis ſecum Imperatoris ſequacibus, ciſternam Neronis, ubi Alexander Papa fuerat conſecratus, totam terræ coæquavit.

Philippus, Comes Flandriæ, & Matthæus frater ejus, Comes Boloniæ, & Godefridus, Dux Lovanienſis, cum ſeptem fere millibus navium, expeditionem movent adverſus Theodericum, Comitem Hollandiæ; quem in deditionem venientem cum ſuis Comes Flandriæ diutius tenuit in captivitate.

(a) Iperio an. 1157.

Digitized by Google

Anni Christi.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hierosolymorum.*

In Gandavo infans natus est trium capitum, habens in collo caudam pecudis. Similiter in villa S. Petri quædam femina, undecim mensibus gravida, peperit monstrum, deorsum formatum ut pharetra, sursum ut galea, ibi habens duo cornua.

Obiit domna Sibylla, Flandrensium Comitissa, piæ memoriæ, postquam X. annis Hierosolymis apud S. Lazarum servierat.

1166 | XIV | XXX | XII | IV |

Imp. Fredericus ad debellandos Romanos, adversantes sibi, exercitum in Italiam mittit.

Bellum inter Ludovvicum, Regem Francorum, & Heinricum, Regem Anglorum, pro regni sui terminis. Ludowicus Rex, auxilio Philippi Flandrorum Comitis, Regem Anglorum fugat, & pax inter eos usque in pascha sequentis anni firmatur.

Ducatu Rainaldi, Colonienſis Archiepiscopi, & Christiani Moguntinensis, Alexandri quoque Leodicensis Episcopi, orientalis exercitus Frederici Imp. stragem fecit quindecim millium de Romanis, reliquos usque ad Tiberim fugat. Supradicti Episcopi, excepto Moguntinensi, & Karolus Dux, filius Conradi Imp. cum multis aliis ibidem pestilentia mortui sunt. Ossa vero Rainaldi Archiepiscopi Coloniam sunt relata, & in ecclesia B. Petri tumulata, successit ei in episcopatu Philippus, Archidiaconus ejus, filius Gozuini de Falconis monte.

Piæ memoriæ domnus *(a)* Gozuinus, Abbas Aquicinensis septimus, caritate illustris, amator pacis & religionis, VII. Id. Octob. circa mediam noctem, die Dominica, luna XI. Indictione XIV. de hoc sæculo transiit: quo in ecclesia B. Mariæ semper Virginis, in loco, ubi orare consueverat, cum magno filiorum suorum gemitu, tumulato, Alexander, Prior ejusdem ecclesiæ, ei octavus succedit. Magna vini abundantia.

1167 | XV | XXXI | XIII | V |

Fredericus Imp. Italienses levibus præliis fundit: illi autem, pro libertate patriæ suæ tuenda satis animati, de omnibus pæne Italiæ civitatibus, quæ inter Alpes & Romam consistunt, in unum convenientes, civitatem Mediolanensem egregie munitam reædificant, in contemtum Imperatoris.

Ludowicus, Rex Francorum, & Philippus, Comes Flandrorum, iterum movent expeditionem adversus Henricum, Regem Angliæ. Francis invidentibus & detrahentibus frequentibus bene gestis Philippi Comitis, sine laude revertitur.

Obiit Nicolaus, Cameracensis Episcopus. Petrus, filius Theoderici, Comitis Flandrensium, loco ejus eligitur.

Ecclesia S. Bertini valde infestatur à Theoderico, Comite Flandrensi, astu & persuasione Roberti Ariensis Præpositi, ejusdem Comitis Cancellarii. Unde Godescalcus Abbas, & fratres ejusdem ecclesiæ, animo consternati, & humano auxilio destituti, bis in die pro tribulatione illa clamorem ad Deum faciebant prostrati, ad Missam scilicet, & in fine Completorii.

| XVI | XXXII | XIV | VI |

(b) Obiit Comes Theodericus Flandrensis, in villa illa, quam S. Bertino abstulerat, per violentiam Roberti Præpositi. Succedit ei in

(a) De eo Molanus in Natal. SS. Belgii.
(b) Iperio, an. 1199.

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

in Comitatu Flandrenſi filius ejus Philippus; qui ante mortem patris ſui defuncto Rodulfo, Comite Viromandenſi, eumdem Comitatum, per uxorem ſibi debitum, obtinuerat. Balduinus, Comes Montenſis, & Philippus, Comes Flandriæ, confœderantur.

Rugiani, Sclavorum populi, ab Erico Danorum Rege, & Finlandi ab Erico Suecorum Rege victi, Chriſtum agnoſcunt. Helmoldus, presbyter & Canonicus Butſonienſis, hiſtoriam converſionis Henetorum ſive Sclavorum ad Chriſtum, à temporibus Karoli Magni usque ad hæc tempora perduxit. Hebronenſi in Syria eccleſiæ primus datur Epiſcopus Rainaldus, Fulcherii, Patriarchæ Hieroſolymitani, nepos.

| XVII | XXXIII | XV | VII | 1169

Fredericus Imp. ad comprimendos Italienſes ire diſponens, Henricum, filium ſuum adhuc puerum, in Regem ſublimat Aquis.

Nova iterum Romanis conſurgit ruina: quia cum Tuſculanis bellum civile ineuntes, pæne usque ad internecionem Romani deleti ſunt. Hac de cauſſa diſcordia magna inter Alexandrum Papam & Romanos orta eſt. Alexander Papa auxilia militum undecumque contrahens, cum Tuſculanis, Romanos & Imperatori adhærentes debellabat. Fredericus autem Imp. Chriſtianum, Archiepiſcopum Moguntinum, Cancellarium ſuum, cum valido exercitu in Italiam miſit; qui Imperatoris hoſtes invadens, munitiones eorum deſtruxit, & civitates cepit, magnamque partem Italiæ Imperatori ſubegit.

Balduinus junior, filius Balduini Comitis Haginoenſium, uxorem duxit Margaretam, ſororem Philippi, Comitis Flandrenſium: *ex quagenuit Balduinum, poſtea Flandriæ Comitem & Conſtantinopolitanum Imperatorem; & hac via ſucceſſio Flandriæ rediit ad verum heredem, & rectam lineam.*

Maria, filia Stephani Regis Angliæ, habitum religionis reſumſit. (a) Milo II. Morinorum Epiſcopus, obiit. Deſiderius, Tornacenſis Epiſcopus, ei in pontificatu ſuccedit.

| XVIII | XXXIV | XVI | VIII | 1170 MCLXX.

Heinricus, Rex Angliæ, Heinricum filium ſuum in Regem ſublimat in Anglia per manus Rogeri, Archiepiſcopi Eboracenſis, ejusque ſuffraganeorum: cum tamen Rex Anglorum, juxta privilegia Rom. Pontificum, eccleſiæ Cantuarienſi collata, deberet inungi ab Archiepiſcopo Cantuarienſi.

Ludowicus, Rex Francorum, & Heinricus ſenior, Rex Anglorum, ad mutuum convenerunt colloquium: ubi Thomas, Archiepiſcopus Cantuarienſis, cum utriusque regni proceribus, adfuit, & pax inter ipſum & Regem Angliæ magis palliatur, quam confirmatur.

Obiit Balduinus VI. Comes Haginoenſis VI. Idus Novembris, in monte Caſtri-loco, & in eccleſia S. Waldetrudis, ab Alexandro, Aquicinenſi Abbate, ſepelitur. Succeſſit ei Balduinus, filius ejus, hujus nominis Comes V.

Ipſo die ventus vehemens, pluviæ mixtus, periculoſus & damnoſus exſtitit, in tantum, ut domos, turres, & ædificia ſubverteret, ſilvasque evelleret. Inter cetera tectum maximæ turris ſancti Joannis Baptiſtæ Lauduni evulſit, & longius à templo projecit.

Thomas, Archiepiſcopus Cantuarienſis, ab Heinrico Rege ſeptenni exſilio injuriatus, tandem ipſius Regis permiſſu, ante natale Domini, ad

(a) *Conſentit Iperius.*

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

suam sedem revertitur : *Philippo, Flandriæ Comite, per Flandriam usque in Angliam ipsum comitante. In hoc transitu, ipse Præsul capellam in Male, hospitio Flandriæ Comitis, consecravit. Dominicus, qui ordinem Prædicatorum postea instituit, Calarogæ in Hispania nascitur. Ordo (a) Humiliatorum ab exsulibus Mediolanensibus instituitur.*

1171 | XIX | XXXV | XVII | IX |

(b) Thomas, Archiepiscopus Cantuariæ, ac Primas totius Britanniæ, ab Heinrico Rege injuriis & exsilii fatigatione afflictus, die V. nativitatis Dominicæ, in majori ecclesia, hora nona, ante quoddam altare, à satellitibus præfati Regis, capite mutilato, effusoque cerebro, in congregatione pretiosorum martyrum coronatur à Domino: ad cujus sepulcrum mira & inaudita per ejus merita à Domino Deo fiunt miracula. Alexander Papa, & omnes Episcopi Franciæ, interfectores Archiepiscopi anathematizant. Heinricus, Rex Angliæ, pro interfectione beati Thomæ, ab omnibus exosus habetur.

Christianus, Cancellarius Imp. Frederici, Alexandrum Papam, & Tusculanos Imperatori adversos, obsessurus, Tusculum pergit. Alexander autem Papa, veritus imminentem jam cervicibus suis Cancellarium, animo consternatus de civitate fugere disponit. Hoc ejus propositum omnibus innotuit, quorum custodia detentus, ex urbe discedere non potuit: cives tamen, accepto consilio, Cancellarium magnis obsequiis delinitum, maximisque auri & argenti muneribus honoratum, de sua civitate alio transmittunt.

Lege Sigon. de regno Italiæ.

1172 | XX | XXXVI | XVIII | X |

In Italia homines agrarii Wilhelmi, Marchisi de Montferrat, cum quibusdam militibus, terras suas & possessiones relinquentes, cum uxoribus & filiis, urbem novam contra Fredericum Imp. ædificant, quam Alexandriam, in honorem Alexandri Papæ, nuncupant.

Heinricus, Rex Angliæ, ultra se elatus, inconcessa captans, & affectans indebita, regnum Hiberniæ subjugaturus, & regium diadema, ut putabat, capiti suo impositurus, naves parat, militesque de suo regno congregat. Ingressus igitur Hiberniam, cum pagenses sensisset ad bellandum satis paratos, tum panis, quo patria premebatur, timens inopiam, tum ventorum in redeundo cavens discrimina, confusus recessit in sua.

Alexander Papa legatos in Normanniam ad Heinricum Regem dirigit, Autbertum videlicet, presbyterum Cardinalem, sancti Laurentii in Lucina, & Theotimum, presbyterum Cardinalem, tituli sancti Vitalis, in quorum præsentia, adstantibus Episcopis & regni sui optimatibus, de interfectione beati Thomæ, tactis Sanctorum reliquiis, præfatus Rex se purgavit: & ecclesiis sui regni, quæque sui erant juris, ad arbitrium Cardinalium restituens, à vinculo absolvitur anathematis.

Alexander Papa, auditis miraculis, quæ Deus per beatum Thomam martyrem suum operabatur, per auctoritatem Apostolicam, decrevit eum in numero sanctorum martyrum solenniter habendum. Interfectores beati Thomæ Archiepiscopi, pœnitentia ducti, ad Papam Alexandrum pergunt, & in omnium præsentia, gravi plectuntur sententia. *Obiit Godescalcus, quondam Atrebatensis Episcopus, in Monte S. Martini, ordinis Præmonstratensis monasterio, apud Laudunum sito; cujus loci, ante*

(a) *De iis Vitriacus hist. occid. c. 28.*
(b) *Iperio & aliis annum à Kalendis Jan. incohantibus obiit, an. 1170.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

ante epiſcopatum, Abbas fuerat. Stephano III. Hungariæ Regi, ſuccedit Ladislaus, & Ladislao Stephanus IV.

| XXI | XXXVII | XIX | XI | 1173

Imp. Fredericus, & Wilhelmus Marchiſus de Montferrat, exercitum congregant, ut in ſequenti anno Alexandrinos & Italienſes expugnent.

Contra Heinricum Regem, conjuratione uxoris & filiorum ejus, quorumdam etiam optimatum ejus exorta, filii ejus ad Ludovicum, Regem Francorum, contra patrem auxilium petentes confugiunt.

Rex vero, aſſumpto ſecum Philippo Comite Flandrenſi, in Normanniam expeditionem ducit. Exercitu autem eorum in duas partes diviſo, Philippus cum ſuis Flandrenſibus tres munitiones ſumma cum feſtinatione cepit.

Matthæus vero Comes Boloniæ, frater Philippi Comitis, ſagitta letaliter vulneratus, ibi non multo poſt obiit, & ſepultus eſt in monaſterio ſancti Judoci. Rex autem Francorum cum ſuis Francis quoddam caſtrum, cum magna difficultate, cepit; ſed his, qui in arce ejusdem caſtri erant, viriliter repugnantibus, eam capere non potuit. Rex itaque, relicta obſidione caſtelli, pæne inefficax rediit. Heinricus, Rex Angliæ, adverſantes ſibi, alios exauctorizavit, alios bonis privavit, ac per hoc amicos etiam ſuos magis contra ſe exacerbavit.

Alexander, Abbas Aquicinenſis, pretioſas plurimorum Sanctorum reliquias de diverſis eccleſiarum locis congregavit, quas in theca auro & argento ad hoc præparata decenter locavit.

Obiit Andreas, Atrebatenſis Epiſcopus: Robertus Arienſis Præpoſitus loco ejus eligitur.

Alexander Papa domnum Bernardum, Clarevallenſem Abbatem, in numero ſanctorum confeſſorum in eccleſia decrevit honorandum. Hiems ſolito aſperior; hiemi accedit intemperies aëris. Nam corrupto aëre, menſe Decembri, homines ſuccumbunt infirmitatibus diverſis, multi etiam infirmitate illa moriuntur, quam medici vocant catarrhum & tuſſim. *Stephano IV. Hungariæ Regi ſufficitur Bela. In Polonia Boleslaum Regem excipit Caſimirus.*

| XXII | XXXVIII | XX | XII | 1174

Obiit Alexander, Aquicinenſis eccleſiæ Abbas VIII. ſuccedit ei Simon, monachus ejusdem eccleſiæ, Abbas IX.

Petrus Cameracenſis electus, frater Philippi Comitis Flandriæ, aſſenſu ejusdem fratris ſui, relicto epiſcopatu & clericali corona, in hebdomada pentecoſtes, ſabbato, armis militaribus accingitur. Sequenti anno uxorem duxit, relictam Comitis Nivernorum, eodemque anno diem clauſit ultimum.

Robertus Atrebatenſium electus, induſtria Philippi, Comitis, Cameracenſium Epiſcopus eligitur. In Epiſcopatu autem Atrebatenſi, (a) Frumaldus, Archidiaconus Oſtrovandiæ, ipſo Roberto annitente, ſubſtituitur.

Fredericus Imp. & Wilhelmus Marchiſus de Montferrat, poſt pentecoſten, Italiam potenter ingreſſi, novam Alexandriam obſidione cingunt.

Ludovicus, Rex Francorum, Heinricus & Richardus, filii Regis Angliæ, cum Philippo Comite Flandriæ contra præfatum Regem iterum

(a) *Frumoldus.*

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

insurgunt: qui in Normanniam profecti, civitatem Rotomagum obsederunt. Pars vero quædam exercitus Flandriæ, instinctu Roberti Cameracensis electi, Angliam deprædatura, trans mare mittitur: quorum alii marina tempestate quassati, alii verò ab Anglis militibus viriliter susceptì, & ignominiosè repulsi, cum dedecore ad propria sunt reversi.

Heinricus Rex Angliæ, cernens se ab omnibus impeti, in se reversus, tandem hoc suis imputavit peccatis, & suis viribus diffidens, divinum poscit auxilium. Qui Cantuariam veniens, beatum Thomam Archiepiscopum, olim à se injuriosè tractatum, humili & devota satisfactione, ad sanctum tumulum ejus uberrime flendo, placavit: quæ res ei, ut credimus, victoriam contulit. Nam mox Regem *(a)* Gualensium diu sibi rebellem, & quosdam inimicos suos, quindecim dierum spatio, in deditionem coegit: quorumdam etiam Anglorum contra se sentientium motus compescuit. Post hoc in Normanniam reversus, civitatem Rotomagum, à Rege Francorum obsessam, circa mediam noctem est ingressus.

Jacobus de Avesnis, quidam *(b)* miles dives, in obsidione Rotomagensi, à Roberto Cameracensi electo, contumeliis verborum afficitur. Rex Francorum & Comes Flandrorum de obsidione illa ineffaces redierunt: sic filii contra patrem venientes, reversi sunt inglorii.

(c) Robertus Cameracensium electus, à servientibus Jacobi de Avesnis, ignominiosè apud Condatum in Hannonia perimitur. Duo Cameracenses Archidiaconi ad episcopatum per contentionem eliguntur, Rogerus scilicet & Alardus. Sed Rogero à Philippo Comite Flandrorum, & saniori parte abdicato, Alardus substituitur. Uterque episcopatum desiderans, transcensis Alpibus, certatim ad Imp. Fredericum in Italiam pergit. Imperator itaque visis personis, auditaque ratione electionis, visis etiam litteris Philippi Comitis, pro Alardo petentibus, communicato cum Episcopis, qui ibi aderant, consilio, illi episcopatum dedit.

Philippus Comes Flandrorum, contra Jacobum de Avesnis, pro interfectione Roberti Cameracensis electi, cum exercitu vadit: sed interventu Heinrici Remensis Archiepiscopi detentus, pacto pacis magis utrimque simulato, quam composito, in Flandriam rediit. Hiems pluviosa exercitum Frederici Imp. Alexandriam obsidentis, nimis attrivit.

1175	XXIII	XXXIX	XXI	XIII

Heinricus Rex Angliæ, & filii ejus, mediante Ludovico Francorum Rege, pacificantur. Heinricus, Remorum Archiepiscopus, natale Domini apud Aquicinctum celebravit: deinde profectus est in Flandriam, ad curiam Philippi Comitis, ibique Jacobus de Avesnis, de morte Roberti Cameracensis electi, facto secundum judicium curiæ juramento, se immunem ostendit.

In die sancto Parasceves, Philippus Comes Flandrorum, cum multis aliis, in Hierusalem profecturus, crucem accepit.

Æstas pluviosa & damnosa messem Augusti mensis, & autumnalem vindemiam protelavit. Per Galliam & Germaniam panis inopia multos affligit. Sub hac tempestate multi monachi & milites, in hac nostra

(a) Wallensium.
(b) Id est Eques, ut nunc loquimur.
(c) Consentit superius.

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

noſtra regione eleemoſynas largas pauperibus tribuebant: inter quos Valcellenſes monachi eminebant. Obiit Heinricus, Remenſis Archiepiſcopus, frater Ludovici, Regis Francorum. Magna circa nativitatem Domini fluviorum redundantia, in tantum, ut Sequana, Axona & Liſa alveos ſuos egreſſi, una nocte magnum circummanentibus damnum inferrent, multos etiam necarent. *Alexander III. Papa, novam Inſubriæ urbem Alexandriam, epiſcopali cathedra exornat. (a) Milites S. Jacobi his temporibus in Hiſpania celebrari cæperunt, eodem Papa Alexandro approbante, & S. Auguſtini regulam iis præſcribente. Primus ejus militiæ Magiſter creatus eſt Petrus Fernandus à Ponte Encalato. (b)*

| XXIV | XL | XXII | XIV | 1176

Inter Imp. Fredericum & Italienſes vario eventu ſæpenumero pugnatur. Chriſtianus Cancellarius, de pace inter Imperatorem & Papam reformanda, valde erat ſollicitus.

Heinricus Rex Anglorum, miſſis nuntiis ad Philippum, Comitem Flandrorum, neſcio quibus verbis aut promiſſionibus illectum, ab itinere Hieroſolymitano detinuit hoc anno. Jacobus de Aveſnis ſatis ſuperbus & inſolens, contra dominum ſuum Comitem Haginoenſem rebellat; at Balduinus Comes contumaciam ejus ægre ferens, caſtellum ejusdem Jacobi Condatum obſidione cingit, auxilio Philippi Flandrorum Comitis. Jacobus vero ſuis diffidens viribus, claves caſtelli invitus Comiti reddidit: Comes verò, accepto caſtello, murum & turrim ſolo tenus æquavit.

Obiit Petrus, frater Philippi Comitis, apud Hilſeldunum. Orta iterum inter Philippum Comitem & Jacobum de Aveſnis ſimultate, poſt meſſem Auguſti, aſſumpto ſecum Comite Haginoenſi, duas ejusdem Jacobi munitiones, ſitas in Comitatu Viromandenſi, Comes Flandrorum cum ſumma feſtinatione cepit: quarum altera deſtructa, alteram ſibi retinuit. Magna panis & vini abundantia. In civitate Cameraco, & caſtro ſancti Quintini, in Gandavo & in Berunia, multæ eccleſiæ & domus ſunt incenſæ. Wilhelmus, Senonenſis Archiepiſcopus, frater Elizabeth Reginæ Francorum, de Senonenſi eccleſia in Remenſem eccleſiam transmutatur. *(c)* Obiit Amalricus, Rex Hieruſalem, ſuccedit ei Balduinus, filius ejus, ætate impotens & infirmitate.

| XXV | XLI | XXIII | I | 1177

Inter Fredericum Imp. & Italienſes pax usque in quinquennium firmatur. Italienſes Imperatori ſubmittentes colla, magnis eum auri & argenti onuſtant muneribus. Imperator degens in civitate Ravenna, & Alexander Papa in Venetia, legationes alternatim, de pace inter ipſos reformanda plus vice ſimplici mittunt. Philippus Comes Flandrorum, circa pentecoſten, Hieroſolymam petit. Wilhelmus, filius Wilhelmi Marchiſi de Monferrat, qui filiam Amalrici, Hieroſolymorum Regis, uxorem duxerat, à tranſmarinis militibus veneno exſtinguitur.

Lege Sigonium lib. 14. hiſt. de regno Italiæ.

DE RECONCILIATIONE REGNI ET SACERDOTII.

Hoc eodem anno IX. Kal. Auguſti, facta eſt lætitia magna in univer-

Conſule Baronium & Ciaconium.

(a) Lege Vitriacum & Marianam.

(b) Petrus Fernandez de Fuente Encalada. Vide *ANDR. MENDO de Ordinibus Militaribus diſqu. I. Queſt. VI. n. 129.* De hoc Ordine uberius egit *JO. BAPT. CHRISTYN Juriſprudentia Heroica f. 505. ſqq.*

(c) Tyrio. an. 1173.

Digitized by Google

versali ecclesia, quia discordia, quæ inter regnum & sacerdotium per XX. annos fuerat exagitata, & magno scandalo toti mundo erat, auctore Deo, in hac die est pacificata. Christianus enim, Archiepiscopus Moguntinus, qui & Cancellarius, & primates regni, cum Episcopis convenientes, Fredericum Imp. ad domnum Papam Alexandrum, discalceatum, & regiis ornamentis nudatum, *(a)* in Venetia, in loco, qui Altus rivus nuncupatur, adduxerunt. Ipse vero cum tanta humilitate, quod ei fuerat indictum, implevit, ut illius exstitisse opus sine dubitatione creditur, de quo dicitur, Cor Regis in manu Dei, ubi voluerit, convertet illud. Sane, quam timoratum Deo, & obedientem ecclesiæ & domno Papæ se curaverit exhibere, lacrymis pedes ejus deosculando, & regiis muneribus honorando, magnifice demonstravit. Sequenti vero die, in festivitate scilicet S. Jacobi Apostoli, domnus Papa cum Cardinalibus suis & Episcopis, Missam solenniter celebravit, & prædictum Imperatorem à vinculo anathematis absolutum, Corpore & Sanguine Domini nostri JESU Christi, in confirmatione unitatis & pacis communicavit. Tota civitas lætatur, & imperatorem muneribus honorans, conviviis vacat. Alexander Papa, de pace recepta, & de honore à Deo sibi collato gaudens, epistolas ad omnes Episcopos Galliarum dirigit, continentes seriem hujusmodi:

Epistola Alexandri III. Papæ.

Alexander Episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, Wilhelmo Remensi Archiepiscopo, Apostolicæ sedis Legato, & suffraganeis ejus, & dilectis filiis Abbatibus, in Remensi provincia constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum per auxilium, potentiam & favorem carissimi in Christo filii nostri, Ludovici Illustris Francorum Regis, & regni sui, sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ, ac nobis recognoscamus gloriosa & magnifica beneficia provenisse; dignum est & consentaneum rationi, ut illi & vobis, quorum auxilio potenter fumus in necessitatibus nostris adjuti, prosperos & felices pacis successus significemus: indubitata veritate tenentes, quod post Deum, idem Rex simul cum regno suo cooperatus est honori, & exaltationi sanctæ Ecclesiæ, & ei magnum contulit incrementum. Quod quidem, sicut verbo recognoscimus, ita opere & sermone omni tempore, auctore Deo, recognoscemus. Notum sit autem sollicitudini vestræ, quod carissimus in Christo filius noster, Fredericus, illustris Romanorum Imperator, per inspirationem divinæ gratiæ, depositio vanitatis errore, ad viam veritatis conversus, ad obedientiam ecclesiæ & nostram, reverenter & devote, sicut decuit, rediit, & illam B. Petro in nobis reverentiam & devotionem exhibuit, quam antecessores ejus nostris consueverunt antecessoribus exhibere, & se de cetero exhibiturum promisit. Super quo utique laudes altissimo agimus, & consequenter Regi & regno gratias copiosas referimus, de eo, quod ecclesiam & nos ipsos in tribulationibus & persecutionibus nostris nequaquam deseruit, sed usque in finem magnifice juvit & defendit. Monemus itaque dilectionem vestram, & hortamur attentius, quatenus Ecclesiæ, & nobis in prosperitatibus congaudentes, in devotione beati Petri & nostra, sicut hactenus firmiter perstitistis, perseveretis, & Regem, ut in eodem cum regno suo persistat, monere propensius & inducere studeatis. Data Venetiæ in Rivo alto VI. Kal. Augusti.

Nono

(a) Nihil igitur hic Scriptor fere coævus de fabula, quod Friderici I. collum proculcaverit Alexander, quam etiam confutavimus in Syntagmate Hist. Germ. *diss. XVII. §. XLVII.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

Nono Kal. Auguſti, die Dominica, ipſo die, quo pax inter Imperatorem & Papam facta eſt, dedicata eſt Marcianenſis eccleſia, in honore ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, à Wilhelmo Remenſi Archiepiſcopo, Apoſtolicæ Sedis Legato, & duobus Epiſcopis, ipſius ſuffraganeis, Frumaldo ſcilicet Atrebatenſi, & Everardo Tornacenſi.

Æſtas nimium fuit ſicca & calida. Meſſis triticea provenit uberior ſolito. Poſt finem menſis Auguſti, autumnus nimis exſtitit pluvialis. Vindemia etiam ipſius temporis multis in locis corrupta eſt. Nam quadam matutinali nebula uvæ contactæ, atque ita putrefactæ ſunt, ut vinum ex eis expreſſum magnam bibentibus attulerit incommoditatem. Multi etiam in hac noſtra regione diverſis laborant febribus, multi & moriuntur.

Ludovicus Rex Francorum, & Heinricus ſenior Rex Anglorum, magnifice confæderantur. Heinricus Comes Trecarum, cum multis aliis, in Hieruſalem profecturus, crucem accipit. Philippus Comes Flandriæ à tranſmarinis Principibus ſeu militibus cum magno honore ſuſcipitur. Paucis autem, poſtquam illuc venerat, evolutis diebus, inter ipſum & Templarios, pro quibusdam regni negotiis, orta ſimultate, Palæſtina relicta, Antiochiam Syriæ, à Principe ipſius civitatis invitatus proficiſcitur. Initium hiemis frequentibus pluviis & ventorum flabris ſatis moleſtum.

Princeps Antiochenus, & Philippus Comes Flandriæ, congregato undecumque exercitu copioſo, caſtellum Harenc, Chriſtianitati ſuperioribus annis violenter ereptum, omni ex parte obſident. Quo nuntiis intervolantibus conperto, Salahadinus Princeps Damaſci, putans omni militum ſolatio Hieroſolymorum civitatem deſtitutam, congregatis Turcorum ſeu Saracenorum Admiraldis à Damaſco, civitatem Hieruſalem, prout ſuperbo cogitabat animo, capturus, & totam deleturus Chriſtianitatem, adjuncta ſecum ſagittariorum & ruſticorum innumera turba, Gazam pervenit. Exin Hieroſolymorum iter arripiens, Regem ipſius civitatis, & Templarios milites cum cruce Dominica, patruoque armatos milite, ſed fide Chriſti animatos, obvios excepit. A quibus victus, confuſus & confutatus, omnibus pæne ſuis gladio ſeu flumine, quod interfluebat, conſumptis, totus ſanguineus ſuorum militum cæde, in Damaſcum ſanguineam regreditur. Actum eſt hoc à Chriſtianis victorioſum bellum, feria VI. ante natale B. Andreæ Apoſtoli, Philippo Comite, & Principe Antiocheno cum ſuis exercitibus in obſidione Harenc laborantibus. Pridie Kal. Decembres, in nocte feſtivitatis beati Andreæ Apoſtoli, ventus vehemens ab Africa veniens multis in locis damnoſus exſtitit. Obiit Alardus Cameracenſis Epiſcopus, & Valcellis ſepelitur. Electio Epiſcopi, facta ad Apoſtolicam Sedem appellatione, in ſequentem annum differtur.

Lege Jac. Vitriacum in hiſt. occid.

| XXVI | XLII | XXIV | II | 1178

Circa finem Januarii menſis, cum gelu & nix liquarentur, inundatio fluminum per totas Gallias talis erupit, quæ ſluſas vivariorum & ſtructuras molendinorum rapido impetu ſecum ferret, domos everteret, multos etiam necaret. Rogerus Cameracenſis Archidiaconus, dono ab Imperatore Frederico accepto, ipſius urbis donatur epiſcopio.

Eclipſis lunæ facta eſt, III. Nonas Martii, die Dominica, prima noctis hora ſequentis ſecundæ feriæ. Eodem die Rogerus, Laudunenſis Epiſcopus, cum pagenſes epiſcopi ſui à communione inter ſe, aſſenſu

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

Ludovici Regis perperam jurata, minime retrahere posset, malo accepto consilio, militum auxilio undecumque contrahens, II. Non. Martii, in diebus scilicet Quadragesimæ, eos aggressus est: ubi quidam interfecti, multi etiam capti, quidam autem eorum, dum fugerent, in quodam flumine necati sunt.

Philippus Comes in obsidione Harenc parum proficiens, procinctum solvens circa diem paschalem, ob visionem sacri ignis, Hierosolymam remeavit. Celebrata ergo ibidem paschali solennitate, marina timens discrimina, per Hesperiam, Thraciam & Pannoniam, seu Saxoniam, rediit ad propria.

Æstas sicca, nec nimis calida, usque ad V. Non. Julii exstitit. Abhinc pluviæ erumpentes, usque ad ipsas Kalendas Januarii, homines afflixerunt. Nam fœnum secare, triticum metere, vinum colligere, semen jacere vix potuerunt. Eclipsis solis facta est Idib. Septembris, ante VI. horam.

Alexander Papa subdiaconos Cardinales ad submonendum concilium, in Quadragesima anni sequentis celebrandum, per totum pæne Christianismum dirigit. Philippus Comes Octobri mense reversus, à suis Flandrensibus favorabiliter est susceptus. Inter quos Brugenses opidani piscem monstrosum, jam pridem à piscatoribus captum, & sale conditum, ei obtulerunt. Habebat enim ad similitudinem avis rostrum permaximum, & super caput cartilaginem, gladio simillimam.

1179	XXVII	XLIII	XXV	III

Secunda hebdomada mensis Januarii nives copiosè ceciderunt: subsequitur gelu maximum, usque in medium mensem Februarii, nimis molestum. Reliqui dies ejusdem mensis, Martius quoque & Aprilis, vento flante continue Subsolano, gelidissimi fuerunt. Hoc istius anni initio carissima pecudum fuit annona: ita ut quod retroactis annis tribus comparabatur denariis, nunc tribus venderetur solidis, fœni scilicet & straminis. Subsecuta est mortalitas ovium & boum.

Generale concilium apud Romam, in patriarchio Lateranensi, Alexander Papa celebravit: in quo plusquam CCC. Episcopi, cum quibusdam *(a)* transmarinis adfuerunt. Quidam etiam Episcopi de Græcia legatos suos eodem transmiserunt. Abbatum etiam interfuit innumera pæne multitudo. Ibi domnus Papa ordinationes factas ab Octaviano & Guidone, & Joanne Strumensi, qui eos fuerat secutus, irritas esse censuit. Decreta ipsius concilii, quia multa sunt, & penes multos habentur, in hac chronicæ brevitate scribere non fuit utile.

Consule Onuphr. & Baron.

Simon Abbas Aquicinensis, in reditu à concilio Clarevallem divertit, & reliquias domni Bernardi, ejusdem cœnobii Abbatis, petitas obtinuit, & in hoc Aquicinensi monasterio decenter reposuit. Messis triticea solito fuit rarior; porro avena seu tertii mensis semina suprascripta reparavere damna.

(b) Ludovicus Rex Francorum, assumpto secum Philippo Comite Flandrensium, mare transnavigans, Cantuariam pergit, sanctumque martyrem Thomam diversis muneribus honoravit. Heinricus senior, Rex Anglorum, honorifice eum suscepit. Autumnus perpulcher & calidus, usque ad V. Nonas Octobris exstitit. Ludovicus, Rex Francorum, filium suum Philippum in Regem sublimat Remis, in festivitate omnium San-

(a) *Tyrius eos recenset l. 21. c. 26.*
(b) *Iperio an. 1180.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hieroſolymorum.*	*Anni Chriſti.*

Sanctorum. Sequenti Dominica, Guilhelmus Remenſis Archiepiſcopus, Cardinalis presbyter, tituli ſanctæ Sabinæ, & Apoſtolicæ Sedis Legatus, convocatis Epiſcopis, & totius ſecundæ Belgicæ perſonis, concilium tenet, tractans cum ſuis coëpiſcopis de rebus ſibi vel Eccleſiæ neceſſariis.

Iterum Romana Eccleſia ſchiſmaticorum affligitur violentia. Nam poſt reconciliationem Frederici Imperatoris cum Alexandro Papa, Joannes Strumenſis, Apoſtolici nominis præſumptuoſus invaſor, ſuis ſuorumque diffidens viribus, ad pedes domni Papæ corruit ultroneus. Cui domnus Papa, obtentu Cancellarii, veniam clementer indulſit, eumque Præpoſitum Beneventanæ eccleſiæ conſtituit. Porro ſchiſmatici quietem non ferentes eccleſiæ, iterum quemdam clericum de progenie illorum, quos Frangipanes Romani vocant, contra Papam Alexandrum, *(a)* Antipapam ſtatuunt: quem, mutato nomine, Innocentium Tertium vocitarunt. Quem quidam miles, frater Octaviani, qui per contentionem cum Alexandro provectus fuerat, propter odium Papæ, manu tenebat, tradita ei turri vel munitione ſua, quam juxta Romanam civitatem fortiſſimam habebat. At iſtius violentia ſuprà ceteros ſchiſmaticos afflictus Papa, communicato cum Cardinalibus conſilio, pace cum Cardinalibus, propinquis prædicti Octaviani reformata, præfatam munitionem à prædicto milite magno pretio comparavit. Sicque per induſtriam Hugonis diaconi Cardinalis, qui & ipſe inter Romanos nobiliſſimus erat, prædictam cepit, cum ſæpefato pſeudopapa, munitionem: qui ad pedes domni Papæ adductus, in cavea eſt perpetuo clauſus. Hoc anno Chriſtianis tranſmarinis magnum accidit infortunium, quia ſuis omnibus pæne militibus occiſis vel vulneratis, munitionem vadi Jacob perdiderunt. Henricus Dux Saxoniæ Frederico Imperatori adverſatur.

Lege Baron. & Ciaconium.

XXVIII	XLIV	XXVI	IV	1180	MCLXXX.

Fredericus Imp. anno ſuperiori, undecumque contracto exercitu, ſuper Ducem Saxoniæ hoſtiliter vadit. Is enim filiam Heinrici Regis Anglorum habebat in conjugio: qui in expeditione Italica, ab ipſo Imperatore ter commonitus, venire noluit, ſed nec nuntium nec milites in ejus auxilium direxit. Unde Imperator, ultra quam dici poteſt commotus, civitates, caſtella, opida, terras auferendo, eum debellat. Colonienſes cives, qui & ipſi Imperatori in Italiam proficiſcenti adverſi aliquantulum exſtiterant, audito infortunio Ducis Saxoniæ, Imperatorem pertimeſcentes, civitatem ſuam vallo miræ latitudinis & profunditatis muniunt, & aquas Rheni fluminis in circuitu urbis nobiliſſimæ circumducunt.

Chriſtianus Archiepiſcopus Moguntinus, Imperatoris Cancellarius, in Italia negotium exſequens ſibi injunctum, dolo filii Marchiſi de Montferrat capitur. Philippus, filius Ludovici Regis Francorum, uxorem ducit Eliſabetham, filiam Balduini Comitis Montenſis, quæ fuit filia Margaretæ, ſororis Philippi Flandrenſium Comitis. Celebratæ ſunt hæ nuptiæ Bapalmis à Rogero Laudunenſi Epiſcopo: ubi adfuerunt Comites, Philippus Flandrenſis, Balduinus Montenſis, Heinricus Namucenſis, Clarimontis, Sueſſionenſis, Pontivenſis, & ſancti Paulli.

Ludovicus Rex ſenior Reginam in die Aſcenſionis Domini, in baſilica ſancti Dionyſii martyris, per Archiepiſcopum Senonenſem, ejusque ſuffraganeos coronari fecit. Hoc anno per hanc noſtram Galliam

(a) Conſule eosdem.

Digitized by Google

Anni Christi.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hierosolymorum.*

profert humus frumentum, hordeum, legumina, & sufficientem avenam. Heinricus Comes Campanensis, à partibus transmarinis per Asiam Minorem & Illyricum repatrians, insidiis quorumdam, magnum passus est detrimentum, amissis non solum facultatibus, sed etiam suis interfectis, seu captis omnibus pæne hominibus.

Ludovicus, Rex Francorum Septimus, per annum paralysi dissolutus, tandem mense Septembri morbo & vita caruit, & in monasterio Cisterciensis ordinis, nomine Barbel, ad Sequanam fl. est sepultus: qui regnum Francorum per *(a)* XLIV. annos satis justo moderamine gubernavit: cui successit filius ejus Philippus, hujus nominis Rex secundus. Domnus Abbas Simon Aquicinctensis nonus, communicato cum fratribus suis consilio, ecclesiam sancti Salvatoris mense Septembri deponit: eo quod non sufficeret tam parva basilica magno conventui Aquicinctensi. Et hoc multoties à tempore domni Gosvini Abbatis, successorisque ejus Alexandri, præmeditatum fuerat: sed aliis dissolutionem ordinis, aliis operis magnitudinem, & quamdam prætendentibus difficultatem, aliis vero alias intentis, hoc opus usque ad hæc Simonis Abbatis tempora est protelatum. Tandem omnes unanimes, corde magno & animo volenti, veterem, ut dictum est, deponunt basilicam, venturo anno incepturi novam. Igitur Missa de sancta Trinitate in majori ecclesia devotissime celebrata, XV. Kal. Octobris, majus altare cum multorum lacrymis deponunt, & incohationem novæ ecclesiæ, propter instantem hiemem, in sequentem annum differunt.

S. Hildegardis virgo, & Abbatissa cœnobii Bingensis, ordinis S. Benedicti, in diœcesi Moguntina, moritur, anno ætatis LXXXII. Christianus, Archiepiscopus Moguntinus, moritur in Italia, non procul ab urbe Roma. Heinricus Comes Campaniæ, filius Theobaldi Comitis, Hierosolymis reversus moritur.

1181	XXIX	I	XXVII	V

Anno Verbi incarnati MCLXXXI. Indictione XIV. Luna XIII. concurrente III. epacta III. anno à prima constructione ejusdem ecclesiæ, centesimo tertio, mense Martio, die II. ejusdem mensis, id est, feria II. Dominicæ II. Quadragesimæ, jacta sunt fundamenta istius novæ Aquicinctensis ecclesiæ. Missa igitur de sancta Trinitate celebrata, Simon Abbas, assumptis secum duobus Abbatibus, Joanne videlicet S. Amandi, & Nicolao Maricolensi, cum Sanctorum reliquiis, crucibus, thuribulis, & cereis, cum tota congregatione, cappis solennibus induta, processit ad locum. Ibi aderat Balduinus Comes istius pagi, cum multitudine militum, & aliorum Christi fidelium. Primum lapidem in fundamento Comes manibus suis cum cæmento posuit, & in ecclesia magnum gaudium fuit. Ipsa dies, quod prætereundum non est, sed attentius notandum, valde clara & perpulchra exstitit. Cum cæteri mensis transacti dies valde pluviosi & nimbosi exstiterint.

Heinricus Comes Trecarum, his diebus Quadragesimæ, à transmarinis partibus ad propria reversus, à nepote suo Rege Francorum, ceterisque regni optimatibus, cum magno favore excipitur. Philippus Rex Francorum, & Philippus Comes Flandrensium, ab Heinrico Rege Anglorum, ante Heinrici Comitis reversionem sollicitati, ut super Fredericum Imperatorem, propter Ducis Saxoniæ exheredationem, secum ducerent exercitum, à Comite supradicto consilio accepto, à tali avertuntur facto.

In

(a) Aliis XLV.

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

In Saliaco, villa beatæ Rictrudis, natus eſt agnus habens duo capita, & ſeptem pedes. Heinricus Comes infra VII. dies ſuæ reverſionis, apud Trecas diem obiit. Hugo, Cameracenſis quondam Decanus, qui eccleſiæ Aquicinctenſi in principio ſuæ provectionis magno fuit adminiculo, à proprio removetur ſepulcro. Nam novæ eccleſiæ fundamentum per ipſum recto tramite ſuum dirigebat curſum: lapis in ſepulcro ejus repertus eſt, in quo hoc ſcriptum continebatur.

Hic eſt ſepultum corpus Hugonis, Decani ſanctæ Mariæ Cameracenſis Eccleſiæ, Qui conſtruxit Clauſtrum cum Porticu ejusdem Eccleſiæ, Capellamque ſancti Gingulfi. Inſuper ut cetera taceamus, multis Annis à carne abſtinuit, ſuper plumam non jacuit, niſi forte in hoc monaſterio, juſſu Abbatis. Hic conſtruxit Clauſtrum, Porticum eleemoſynariam, capellamque Beatæ Mariæ, & multa alia Beneficia fratribus contulit. Hic in feſtivitate omnium ſanctorum, poſtquam miſſam celebraſſet, gravi infirmitate percuſſus, monachus effectus, obiit in bona confeſſione, & vera fide, anno Domini MXC. III. VI. ID. Novembr.

Fredericus Imperator Heinricum cognatum ſuum, Ducem Saxoniæ, debellans, omnia pæne ipſius caſtella ſibi ſubjugavit, & eum in quamdam inſulam, quæ Brunſwich lingua Saxonica nuncupatur, fugere compulit.

Heinricus Anglorum Rex, Ducis Saxonum exhereditationem & filiæ ſuæ ægre ferens, nuntios ad Imperatorem dirigit, & ut ab omni poſſeſſione præfati Ducis animum retrahat, munera auri & argenti magni ponderis promittit. Sed Imperator munera deſpexit, aures clauſit, & Ducem victorioſis attritum præliis ad deditionem coegit.

Alexander Papa ſenex & plenus dierum, viceſimo ferme ab urbe milliari, in quadam Rom. Eccleſiæ poſſeſſione, diem clauſit ultimum: cui ſucceſſit Hubaldus, Oſtienſis Epiſcopus, Alexandro ſenior, patria Lucenſis, quem alterato nomine Lucium III. appellaverunt.

Philippus puer Rex Francorum, & Philippus Comes Flandrenſium, poſt feſtivitatem omnium ſanctorum inſtante hieme, quæ in iſto anno & hoc menſe nimis exſtitit pluvioſa, inter ſe diſſentiunt, & cum ipſis omnes primores Francorum. Hujus mali incentores fuiſſe feruntur Comes Clari montis, Rodulfus etiam de Cociaco, & filii Roberti, cognomento Clementis, Regis conſiliarii. Inſurgit ergo primus Comes in Regem, & Rex verſa vice in Comitem. Incendia & rapinæ, exercentur, Eccleſiarum exſpoliationes, burgenſium oppreſſiones, pauperum deſtructiones, usque ad Adventum Domini graſſantur. Tandem appropinquante die nativitatis Dominicæ, ſapientibus viris cum Rege tractantibus, usque ad octavas epiphaniæ, iſtius guerræ induciæ dantur. *Gerardus Comes de Gelra Idam, filiam Matthæi & Mariæ, Comitiſſæ Bolonienſis, duxit uxorem, & brevi poſt modum mortuus eſt.*

| XXX | II | XXVIII | XI | 1182

In ipſis diebus nativitatis Dominicæ, Fredericus Imp. nuntios cum epiſtola in Franciam dirigit, Regi conſilium dans, ut cum Comite faciat pacem. Quod ſi nollet facere, ſciret pro certo, ſe Comiti Flandriæ auxilium pro poſſe laturum. Poſt octavas epiphaniæ induciis finitis, milites plures numero, quam prius, utrimque armantur, rapinæ, cædes, incendia, absque ullo remedio perpetrantur. In Regis procinctu iſti erant ſigniferi, Heinricus Rex Anglorum junior, Richardus frater ejus, Dux Aquitanus, Comes Clarimontis, & Rodulfus de Cociaco: Comiti

Anni Christi. | *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hierosolymorum.* |

vero Flandriæ aderant Balduinus Comes Haginoensis, Hugo Comes de sancto Paullo, Jacobus de Avesnis, & Hugo de Oisii, Castellanus Cameracensis. Universa Gallia hoc vento agitata, hac illacque curvatur: nec fuit citra Alpes locus, qui se absconderet ab auditu tonitrui hujus: instantibus autem sanctæ Quadragesimæ diebus, religiosis viris hinc inde discurrentibus, iterum induciæ usque in pascha obtinentur. Philippus Comes, Dominica III. Quadragesimæ, ad colloquium Heinrici Regis juvenis, filii Frederici Imp. Leodium vadit, seque injuste conquestus est à domino suo, Rege scilicet Francorum, vexari. Heinricus autem Rex, ut domino suo humiliter satisfaciat, Comitem cohortatur, promittens ei sub sacramento, suum non defuturum auxilium, si Rex Francorum suum renueret audire consilium.

Elisabeth Flandrensium & Veromandensium Comitissa, post nimias tribulationes & corporis infirmitates, die sancto paraseeves defuncta, sequenti die, astante Philippo Comite, cum magnis plurimorum lacrymis, in ecclesia beatissimæ Dei genitricis Mariæ, Atrebati honorifice est tumulata. Post pascha, Heinricus, Rex Anglorum senior, mari transito, in Normanniam venit: nam filii ejus, sicut supra diximus, Heinricus Rex & Richardus Dux, Regi Francorum, contra Comitem Flandriarum, auxilium ferebant. Dux autem Burgundiæ, & Comitissa Campaniæ, soror Regis, quondam uxor Heinrici Comitis, Philippo Comiti associati, debellabant Regem: Guilielmus vero Remensis Archiepiscopus, & Comes Blesensium Theobaldus, Regis avunculi, reformandæ paci intendebant. Igitur transactis induciis inter Regem & Comitem, pax non sperabatur, sed bellum. Ex insperato tamen Heinricus, senior Rex Anglorum, & Philippus Rex Francorum, Philippus etiam Comes Flandriarum, mediante Heinrico Albanensi Episcopo, Apostolicæ sedis Legato, cum Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & Francorum proceribus, inter Crispeium, & civitatem Silvanectensem, & nuntiis pacis intercurrentibus, pax inter eos firma firmatur. Numquam nostra ætate audivimus, tantum belli incendium tam parva pacis scintilla exstinctum.

Balduinus Rex Hierusalem, regio morbo laborans, & fastigia regni fastidiens, Templarii quoque & transmarini milites, sæpenumero nuntios transmittentes, Regem Francorum & Anglorum obsecrant, ut regnum Hierosolymitanum ordinantes, & terræ succurrentes, de corona regni suum velle faciant. Fredericus Imp. solennitatem pentecostes apud Moguntiam celebrat: ad hanc Imperatoris curiam omnes pæne primates Teutonici regni adfuerunt: Philippus quoque Comes Flandriæ cum suis Baronibus adfuit. Qui se liberalissimum super omnes regni Principes, sua dando, non sine admiratione multorum, exhibuit. Ibi Heinricus, Dux Saxoniæ, triennii condemnatus exsilio: qui de regno coactus exire, ad Heinricum, Regem Anglorum, se cum sua contulit uxore, tandem consensu Imperatoris, quosdam terræ suæ redditus, ad sui exsilii sustentationem, habere permittitur. Mauritius, Parisiacæ civitatis Episcopus, vas utile, & oliva fructifera in domo Dei, floret inter coepiscopos suos in Gallia. Præter illa enim, quæ intrinsecus sunt, quæ solus novit Deus, exterius claret litteratura, verbi Dei prædicatione, eleemosynarum largitione, & bonorum operum exhibitione, Ecclesiam beatissimæ Dei Genitricis MARIÆ, in qua ipse residet Episcopus, propriis magis sumtibus quam alienis, decentissimo & sumtuoso opere reno-

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

renovavit, plateam ante ipſam eccleſiam inter utrumque pontem dilatavit, redemto magno pretio à civibus loco, multis manſionibus prius occupato; manſiones renovavit Epiſcopi; duas abbatias, unam Canonicorum, ſanctimonialium alteram conſtruxit. In eccleſia magis eſt aſſiduus, quam frequens. (a) Vidi enim eum in quadam non ſolenni feſtivitate, cum hora veſpertina decantaretur, non in cathedra epiſcopali, ut moris eſt, ſed cum ceteris pſallentem, & ſedentem in choro, vallatum plusquam centenario clericorum numero.

Heinricus etiam, Silvanectenſis Epiſcopus, juſtitiæ dicitur invictus eſſe amator, & juſtæ ſeveritatis tenax. Luna menſis Auguſti & in acceſſu & in diſceſſu nimis exſtitit pluvioſa, & admodum frigida, quæ magnam incommoditatem per multa generavit loca. Nam ſegetes humidæ in horreis ſunt reconditæ, fœnum vix potuit colligi; & vini maturitas & collectio tardius provenit. Quatuor hæretici in Atrebatenſi civitate deprehenſi, à Frumaldo, ejusdem civitatis Epiſcopo, in carcere ſunt recluſi. Quorum unus dicebatur Adam litteratus, alter Radulfus, eloquentiſſimus laicus: ſequentium nomina neſcimus. Horum judicium Epiſcopus jam paralyſi laborans Archiepiſcopo reſervavit. *Maria, filia Stephani Regis Anglorum, quondam Abbatiſſa, poſtea Bolonie Comitiſſa, tertiodecimo anno, poſtquam reſumſerat habitum ſanctimonialis, apud Monaſteriolum moritur & ſepelitur.*

| XXXI | III | XXIX | VII | 1183

Transactis diebus nativitatis Dominicæ, Wilhelmus Remenſis Archiepiſcopus, & Comes Flandriæ Philippus, in civitate Atrebatenſi de ſecretis ſuis locuturi conveniunt. Ibi multarum hæreſium fraudes per quandam mulierem in terra Comitis ſunt detectæ. Iſti hæretici nullius hæreſiarchæ muniuntur præſidio: quidam dicunt illos Manichæos, alii Cataphrygas, nonnulli vero Arianos, Alexander autem Papa vocat eos Patervios. Sed quidquid ſint, oris proprii confeſſione, convicti ſunt hæretici immundiſſimi. Multi ſunt in præſentia Archiepiſcopi & Comitis accuſati; nobiles, ignobiles, clerici, milites, ruſtici, virgines, viduæ, uxoratæ. Tunc decretalis ſententia ab Archiepiſcopo & Comite præfixa eſt, ut deprehenſi incendio traderentur; ſubſtantiæ vero eorum ſacerdoti & Principi reſignarentur.

Obiit Frumaldus Epiſcopus Atrebatenſis: eccleſia prædicta anno vacavit integro. Manuele Imp. Conſtantinopolitano mortuo, Alexius, filius ejus adhuc puer, poſt eum imperat. Hic, vivente patre, filiam Ludowici Francorum Regis uxorem duxerat; qui morem patris imitatus, Græcos parvipendens, Latinos diligebat. Horum conſilio utebatur, horum auxilio ſuſtentabatur & clericali ſcientia, & laicali juſtitia. Hæc fuit cauſſa interitus ipſius, ſicut ſequens demonſtrabit annus.

Heinricus junior Rex Angliæ, & Gaufridus frater ejus, Comes Britanniæ, inſurgunt ſuper Richardum fratrem ſuum, Comitem Aquitaniæ. Quo audito, Heinricus Rex ſenior, pater eorum, indigne ferens, quod talia, ſine aſſenſu ſuo, facere præſumſiſſent, Richardo filio ſuo, contra fratres ſuos, militum copiam miſit in auxilium. Certatum eſt multis diebus utrimque, donec immatura morte præventus Heinricus Rex juvenis, bellandi finem fecit. Qui cum multis lacrymis & incomparabili omnium luctu, (nam diligebatur nimis ab omnibus) ad Cenomanos

(a) *Nota ætatem ſcriptoris.*

Anni Christi.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Hierosolymorum.*

manos defertur, & ibi sepelitur. Quod pater audiens, (non enim interfuerat morti nec sepulturæ) iterato planctu & multiplicato, ab ipso Rotomagum defertur, & ibi cum patribus suis, cum magno gemitu, secundo sepelitur.

In civitate Atrebatensi, Petrus Abbas Cisterciensis Episcopus eligitur. *(a) Domnus Bernardus vere pœnitens, in monasterio S. Bertini apud Artesios moritur: cujus vitam virtutibus plenam scripsit domnus Joannes, postea Abbas S. Bertini. Idam, prædictam filiam Matthæi Comitis, Bononiæ Comitissam, Bertoldus Dux de Saringes duxit uxorem.*

| 1184 | XXXII | VI | XXX | VIII |

Fredericus Imp. in Italiam proficiscitur. Romani Lucium Papam parvipendentes, & clerum despicientes, magnum commiserunt flagitium. Nam extra urbem forte quosdam clericos invenientes comprehenderunt, & omnes excæcaverunt, præter unum, quem ad dominum Papam direxerunt. Quod intuens Papa, ingemuit, & eos, qui hoc scelus perpetraverant, perpetuo feriens anathemate, cum suis exiit ab urbe. Qui veniens Veronam, ibi resedit usque ad diem mortis suæ.

Philippus, Rex Francorum, consilio quorumdam Baronum suorum, Philippo Comiti Flandriæ invidentium, Reginam vult dimittere. At illa ad Deum conversa, tantam erga Dei Genitricem, in civitate Silvanectensi exhibuit devotionem, humilitatem & contritionem, ut omnes pæne intuentes ad lacrymas commoveret. Nam nudis pedibus per plateas civitatis incedens, & cereos in manibus portans, eleemosynamque omnibus indigentibus affluenter dispertiens, intravit beatæ Dei Genitricis ecclesiam. Ubi & diutius oravit, & ipso die omnes civitatis pauperes laute refecit, quibus ipsa ministravit. Quod Rex & omnes optimates ejus audientes, compassi sunt, & pœnitentia ducti, ab incepto destiterunt. Propter hanc caussam & alias, inter Regem & Comitem pax est turbata. Post pentecosten, Rex & Comes, cum suis exercitibus in marchis terrarum suarum conveniunt. Regis exercitus equitibus, porro Comitis agminibus peditum optime armatorum præcellebat. *(b)* Standarum altissimum, draconem desuper præferentem, Comes secum super currum quatuor rotarum duci fecit: quod Rex, cum tota Francia, valde indigne tulit. Tamen mediante Heinrico, Anglorum Rege, ab instanti festo S. Joannis, usque in annum protelantur induciæ. In his induciis, Balduinus Comes Hainoensis à Rege ponitur: unde Philippus Comes valde est indignatus.

Kalendis Maji, signum circa horam sextam in sole apparuit. Nam ejus pars inferior tota est obscurata, in medio vero quasi trabem subobscuram habebat, reliqua autem pars tota erat pallida: ita, ut omnes videntes eumdem colorem in vultu præferrent. Philippus Comes Flandrorum, & Balduinus Comes Mortensis, in loco, qui nuncupatur Mons sancti Remigii, ad mutuum veniunt colloquium. Ubi Balduinus eum obsecrat, quatenus contra Heinricum Ducem Lovaniensem, se exheredantem, auxilium ferat: quod cum Comes renueret, discordes discedunt ab invicem. Balduinus Comes Montensis super Heinricum, Ducem Lovaniæ, cum exercitu in loco, qui dicitur Lembeca, vadit; sed Ducem imparatum non inveniens, & ut quidam asserunt, à suis proditus,

(a) Iperius consentit.
(b) Id est vexillum.

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

tus, inefficax rediit. Menſe Auguſto Philippus, Comes Flandrorum, ſecundam duxit uxorem, filiam Regis Portugalenſis Adelfonſi, nomine (a) Taraſiam.

Petrus, Abbas Ciſtercienſis, ordinatur & conſecratur Epiſcopus Atrebatenſis, Veronæ in eccleſia beati martyris Zenonis, *per Guilielmum Archiepiſcopum Remenſem.* Græci indigne ferentes, quod Imperator eorum, Alexius Comnenus, Francos eis præponeret, Andronicum, cognatum ejus doloſe vocant, uti veniat, & Imperatorem, utpote puerum, quaſi vir ſapiens manu teneat. Qui nuntiis gratanter ſuſceptis, aſſumtis ſecum Saracenis Iconienſibus, civitatem ingreſſus eſt. Die ſequenti palatium ingreditur cum paucis, & Imperatorem ſalutat, at ille eum magnifice coronat, & ſeſe illius tuitioni commendat, quem ille in ſua ſuſcepit fide. Qui, quod diu cupierat mente, perfecit opere. Paucis enim elapſis diebus, palatium, armato milite ſtipatus, ingreditur, Græcos, Francos, Anglos, quos ibi invenit, omnes interfecit. Ipſum denique Imperatorem cum ſua matre capiens, in carcere clauſit: quos poſt modicum in mare perductos, crudeliter innocentes necari fecit, & omnes ejus familiares, qui in urbe remanſerant, interfecit. Tunc impoſito ſibi diademate, imperat civitati nobiliſſimæ, non ut Imperator, ſed ſicut tyrannus. Deinde his pro nihilo ductis, nuptias facit illicitas, Annam uxorem cognati ſui, Imperatoris ſcilicet, domni ſui, filiam Regis Francorum, accipiens.

Conſule Græca hiſtoriæ ſcriptores.

Philippus, Comes Flandrorum, Balduinum Comitem Montenſem per nuntios ſæpenumero convenit, ut ſibi & ſuæ utili concordaret voluntati. Illo vero minime acquieſcente, menſe Novembri Philippus, Archiepiſcopus Coloniæ, ab oriente, Philippus, Comes Flandrorum, à meridie, porro Duacenſes & Pabulenſes ab occidente, terram ejus ingreſſi, incendiis & rapinis eam ſunt demoliti. Balduinus vero Comes, congregatis armatis ſeptingentis, terram Comitis virtute militum irrumpere cupiens, cum ad villam, quæ Obercicurtis dicitur, armatus cum armatis veniſſet, mutato conſilio regreſſus, milites à ſe conductos abire permiſit. Die autem nativitatis Dominicæ propinquante, induciæ dantur utrimque.

Guilielmi, Tyrii Archiepiſcopi, hiſtoria belli ſacri, quæ vulgo legitur, ad hunc usque annum eſt deducta. Heraclius, Patriarcha Hieroſolymitanus, venit in Galliam & Angliam, à Regibus adverſus Saracenos auxilium petiturus.

| XXXIII | V | XXXI | IX | 1185

Multi per loca diverſa in Francia, & Flandria & Hainau, diſcordiam principum & guerram pertimeſcentes, unusquisque civitatem ſuam, caſtellum ſeu villam muro circumdat, vallo firmat. Cum autem inter Philippum Regem & Philippum Comitem induciæ finiendæ eſſent, & Comes Flandrenſis ſuam præpararet expeditionem; Balduinus, Comes Montenſis ſive Haginoenſis, terram Jacobi de Avesnis virtute irrumpens, veteris memor injuriæ, incendio tradit. Ille enim incentor diſcordiæ inter utrumque Comitem eſſe ferebatur. Poſt feſtivitatem S. Joannis, induciis finitis, Rex & Comes exercitus militum & peditum armatorum producunt. Qui in pago Ambianenſi reſidentes, rei finem exſpectabant. Tandem Dei nutu, ut credimus, Comes ad gratiam Regis rediit, antequam aliquis caperetur, vulneraretur, vel perimeretur. Tunc Regi reddidit quædam caſtella Comitatus Veromandenſis, inter quæ eminebant Cauſiacus, To-

 rota,

(a) *Aliis Mathildem.*

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hierosolymorum.

rota, Mons Desiderii, Calmacus, & Comitatus Ambianensis. Ibi pacificantur Philippus, Comes Flandrensis, & Balduinus Hainoensis, sed nondum corde firmo.

Hic annus abundat frumento & vino. Francigenæ vilipendunt Philippum, Comitem Flandrensem, in præsentia Regis apud Compendium, verbis nugacibus irritantes eum. Qui in Alemanniam pergens ad Regem Heinricum, ejus consilio animatus, & auxilio, si necesse fuerit, corroborandus, hilaris in Flandriam revertitur.

Andronicus, Constantinopolitanus tyrannus, interficitur in palatio, à quodam *(a)* milite regii generis, quem dolose occidere disponebat. Qui animatus auxilio parentum suorum & civium, Andronicum odientium, occidere se volentem occidit, & consentientibus pro eo imperavit: qui Imperatricem, filiam scilicet Ludovvici Regis Francorum, clausit, & ei condigno honore ministrari præcepit. *(b)* Lucius Papa apud Veronam mortuus est: quem in ecclesia beatæ Mariæ, in sepulcro marmoreo, ante majus altare sepelierunt: Cui succesſit Lambertus, Mediolanensis Archiepiscopus, quondam Bituricensis Archidiaconus, qui, juxta morem prædecessorum suorum, nomine mutato, vocatur Urbanus III.

1186	XXXIV	VI	XXXII	X

Imp. Fredericus dies Dominicæ nativitatis, cum Heinrico Rege filio suo, apud Papiam peregit. Illis diebus fecit Imperator nuptias filio suo, despondens ei filiam Rogeri, ditissimi quondam Regis Siciliæ, & Ducis Apuliæ, Regis Francorum cognatam. Hæc enim nata est ex Filia Comitis de Reitesta. His nuptiis interfuit Comes Flandriæ Philippus, cum plurimis Imperii Romani primatibus. Qui eundo, Franciam dimittens, per Germaniam iter fecit; revertens vero per Franciam venit, ne Regi Francorum esset suspicioni. Rex autem, adventu ejus audito, nuntios fideles ad eum dirigit, mandans ei, & designans locum, ubi ad secretum convenirent colloquium. Rex eum honorifice suscepit, mutuo colloquuntur, & pax inter eos firma firmatur.

Urbanus Papa, & Imperator Fredericus, inter se dissentiunt. Multimodæ fuerunt *(c)* causæ dissensionis; præcipua, quod Patriarcha Aquileiensis, & quidam Episcopi interfuerunt, absque consensu Papæ coronationi Heinrici Regis, die quodam solenni in Italia. Quos omnes Papa à divino suspendit officio. Alia, quod *(d)* Formosum electum Treverensem, electum canonice sabbatho sancto pentecostes, in presbyterum Cardinalem, & crastino die in Archiepiscopum, contra votum Imperatoris, consecravit. Nam alter electus perperam fuerat, quem Imperator manutenebat. His & aliis causis intercurrentibus inter Papam & Imperatorem, in Italia pax turbatur.

Fredericus Imp. Cremonenses sibi adversos, auxilio Mediolanensium, in suum invitos cogit servitium. Imperator relinquens Heinricum filium suum in partibus Beneventanis, in Germaniam redit. Heinricus Rex, Imperatoris filius, quemdam Urbani Papæ servientem, & multas secum auri & argenti pecunias deferentem, obvium ex insperato habens, aurum

(a) *Isaacio Angelo.*
(b) *Consentiunt Onuph. & Ciacon.*
(c) *De causis his allegatis, & aliis, consule Baronium aliosque.*
(d) *Folmarum nuncupat Laurentius Leodicensis in historia MS. Episcoporum Virdunensium.*

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Hieroſolymorum.* | *Anni Chriſti.*

aurum & argentum auferens, in contumeliam Papæ, naſum ei præſcidit.

Balduinus Comes Hainoenſis, & Heinricus avunculus ejus, Comes Namucenſis ſuper Godefridum Ducem Lovanienſem vadunt, & ejus terram incendunt. Villa Gemblacenſis peroptima, cum eccleſia ſancti Guicberti, tunc eſt incenſa. Philippus Rex Francorum, & Philippus Comes Flandrorum, contrahentes undecumque copioſum exercitum, hoſtiliter vadunt ſuper Ducem Burgundionum: qui fortitudinem Regis & Comitis non ſuſtinens, quibusdam caſtellis perditis, ad pedes Regis veniens, ſemetipſum dedidit. Pridie Kal. Julii, turbo graviſſimus & tempeſtas valida ab Africo veniens, & ad Subſolanum tendens, per multa loca fruges & omnia ſata peſſum dedit. Nam lapides ovo gallinæ majores per loca diverſa ceciderunt, qui pecora & aves occiderunt; feneſtras quoque vitreas eccleſiarum, & domorum tegulas confregerunt: ſtipula quoque, quæ in agris remanſerat, ita erat fœtens & inutilis, ut nec paſtui eſſet apta beſtiis. Obiit Gaufridus Comes Britanniæ, filius Heinrici Angliæ Regis. Vindemia in pago Belluacenſi & Noviomenſi per tempeſtatem tota pæne eſt perdita non ſolum in his locis, ſed etiam in Comitatu Oſtrevandenſi & Hainoenſi. *Livonia Chriſtum agnoſcere cæpit, prædicante Meinardo ſacerdote Lubecenſi, qui poſtea Livonienſium Epiſcopus eſt ordinatus.*

| XXXV | VII | XXXIII | XI | 1187

Hoc anno, incomparabilis dolor & triſtitia ineffabilis univerſæ accidit Chriſtianitati. Nam Balduino Rege Hieroſolymorum, filio Amalrici *(a)* defuncto, ſucceſſit ei Balduinus puer, ejus ex ſorore nepos, filius Wilhelmi, Marchiſi de Montferrat, quem ſupra diximus veneno exſtinctum. Tutela pueri & regni, ex conſilio primatum totius provinciæ, committitur Comiti Tripolitano. Mater autem pueri Sibylla, ſatis aſtuta, extorſit à Patriarcha & ceteris Principibus regni, ut, ſi puer decederet morte immatura, ſibi redderetur corona regia. Balduinus Rex Hieroſolymorum, ſub tutela Comitis Tripolitani, moritur; mater vero ejus, Comitiſſa de Joppe, à Patriarcha, & militibus templi & hoſpitalis, & ceteris provinciæ primoribus, coronam regni, ſibi hereditario jure competentem, expetiit. Qua recepta, capiti viri ſui Guidonis, Comitis de Joppe, eam impoſuit. Is autem Guido erat genere Aquitanus, de caſtello *(b)* Leſinione, à ſemine regio alienus. Quod factum multis Principibus diſplicuit, maxime Comiti Tripolitano, Rex vero prædictus cum *(c)* hominium requireret à præfato Comite, ei denegavit; inſuper & Salahadinum, Regem Babylonis, & Principem Damaſci, ſuper eum invitavit, & fœdus pacis, quod cum Chriſtianis per duos annos pepigerat, diſrumpere fecit. Salahadinus, audita eorum diſcordia, gaviſus eſt, & contracto undique Turcorum & Saracenorum innumerabili exercitu, ante menſem Auguſtum, prope montem Thabor, caſtra locavit. Guido autem Rex, congregato exercitu Chriſtianorum, comparatione paganorum minimo, juxta civitatem Nazareth tentoria fixit. Comes autem Tripolitanus, facti pœnitens, ad Regem venit, & videns exercitum Chriſtianorum imparatum & parvum, conſilium dat Regi, ut ad tempus recedat, & civitates & caſtella totius regni muniat. Cui Rex minime

(a) An. 1185. ut alii tradunt.
(b) Luſignione.
(c) Homagium.

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.	Hieroſolymorum.

nime acquievit. Comes autem cum ſuis ſtatim inde receſſit, & terram ſuam munivit & cuſtodivit. Guido vero Rex nondum duos menſes in regno tranſegerat. Initur bellum miſerabile, & omnibus Chriſticolis valde lamentabile. Albertus, Bethleemites Epiſcopus, ferebat crucem Dominicam: in quo conflictu ipſe ſacerdos occiditur, crux Dominica a paganis aufertur, & heu translata eſt gloria ab Iſrael, ut de arca Domini refertur. Rex capitur, & omnes Principes aut occiduntur, vel capiuntur, vulgus innumerabile perimitur. Sicque omni terra pæne à ſuis defenſoribus vacuata, Salahadinus terram perambulat, civitates capit, caſtella aut ſibi retinet aut deſtruit, monaſteria evertit, monachos, presbyteros, clericos interficit, ſanctimoniales dehoneſtat & occidit. Rex cum ceteris captivis, & Cruce Dominica, Damaſcum ducitur: Armenii, Græci, Chriſtiani, magno dato auri pretio, ſepulcrum Domini cum ſua eccleſia, & Domini templum à Salahadino redemerunt. Hæ ſunt civitates, quæ Chriſtianis remanſerunt, Antiochia Syriæ, fortitudine Principis ſui & inhabitantium cuſtodita, Tyrus civitas Phœniciæ, per induſtriam Guilielmi, filii Marchiſi de Montferrat, fratris Guilielmi, quem ſupra retulimus exſtinctum veneno, retenta; Tripolis etiam per Comitem & inhabitantes retenta. Obiit Comes Tripolitanus, hujus mali incentor.

Hieroſolymitanam urbem hoc anno à Saracenis in poteſtatem redactam, tradunt Urſperg. Vitriacus & alii.

Urbanus Papa, à Verona ſecedens, & Venetiam ire diſponens, Ferrariam venit. Ibi audito gravi nuntio de perditione transmarinæ Chriſtianitatis, in infirmitatem decidit; quo mortuo & ibidem tumulato, ſuccedit ei *(a)* Autbertus Cancellarius ejus, qui alterato nomine, vocatus eſt Gregorius VIII. & Piſis moriens, ibidem in eccleſia B. Mariæ eſt ſepultus: cui ſuccedit Paulus Prænestinus Epiſcopus, qui mutato nomine vocatur Clemens III. Richardus Aquitaniæ Dux, filius Heinrici Anglorum Regis, injuriam ſepulcri Dominici vindicaturus, primus omnium Principum regni Francorum, crucem aſſumit, ante natalem Domini. *Leontius, Patriarcha Hieroſolymitanus contra Heraclium à Græcis conſtitutus, moritur: cui Doſitheum Græci iidem ſuffecerunt.*

| 1188 | XXXVI | VIII | XXXIV | I |

Poſt nativitatem Domini, Philippus Rex Francorum, & Heinricus Rex Anglorum, & Heinricus Epiſcopus Albanenſis, Legatus Romanus, & multi alii, tam Epiſcopi, quam Duces & Comites, in marchis utriusque regni convenerunt: ubi inter eos de diverſis cauſis ſunt tractata diverſa, maxime de eccleſia transmarina. Ambo Reges cum multis ſui regni Principibus, Epiſcopis, & militibus, & nobilibus, & ignobilibus, trans mare profecturi, cruces accipiunt. Richardus, Aquitaniæ Dux, inſurgit contra dominum ſuum Regem Francorum: quem Rex totis viribus excipiens, compulit ad deditionem. Pace autem inter eos firmata, contra Heinricum Regem Anglorum exercitum ducunt, & ejus caſtella diripiunt & incendunt: nam ſemper Francorum Regibus adverſus exſtiterat.

Dominica media quadrageſimæ, apud Moguntiacum generali curia congregata, Fredericus Imp. cum multis Epiſcopis, & totius regni ſui Principibus, & innumerabili multitudine Teutonicorum, cruces ſumunt. Comes Namucenſis Heinricus filiam ſuam unicam, adhuc lactentem, dat Heinrico Comiti Trecarum, & cum ea poſt ſuum deceſſum omnem terræ ſuæ Comitatum. Balduinus Comes Hainoenſis, ex ſorore

(a) Albertus.

Digitized by Google

| Romanorum. | Francorum. | Anglorum. | Hieroſolymorum. | Anni Chriſti.

ſorore nepos ejus, hoc audiens & videns, indoluit: quia eumdem Comitatum valde affectabat, & pro eo adipiſcendo, tam Imperatori Frederico, quam cæteris de curia multas dederat pecunias. Cum autem ante menſem Auguſtum, in guerra Regis Francorum Heinricus Comes Trecenſis inexcuſabiliter occupatus eſſet, & Heinricus Comes lecto decumberet, Balduinus, undecumque contracto exercitu, caſtrum milite nudatum & defenſoribus reperiens, inexpugnabile caſtrum Namucenſe, ut putabatur, fortuna ſibi arridente cepit. Mediante autem menſe Auguſto, ultra progreditur, & caſtellum fortiſſimum Bovinienſe obſidione cingens, poſt diem XV. viriliter cepit, & omnem terram, citra Moſam, Comitatus Namucenſis ſibi ſubdidit. Paucis verò diebus transactis, Comes Namucenſis, *(a)* Canonicos de eccleſia Floreffia ejiciens, contra impetum Balduini, caſtellum ſibi fecit, & milites cum ſuis ſatellitibus ibi conſtituit.

Notatio de cereo Bethunienſi.

Ut ſupra ad annum Chriſti 1129. de cereo Atrebatenſi, ſic hoc loco pauca quædam de cereo Bethunienſi notare, haut absre fuerit. Bethunia opidum eſt Arteſiæ apud Belgas, in quo ſodalitas eſt civium, quam partim ab effectu, partim ab auctore, CARITATEM ELIGIANAM nominant; qua fortaſſe nihil habet univerſa Europa neque laudabilius, neque Reipublicæ ſalutarius. Græce non inepte Νεκροφορία *ab exportandis cadaveribus, ſive funeribus efferendis nuncupare poſſis: qua fit, ut nemo hic, cuicuimodi ſit conditionis, ſupremo funeris & ſepulcri honore careat. Auctor, ſeu potius ſuaſor hujus inſtituti fertur fuiſſe S. Eligius, vetus ille Flandrorum Apoſtolus, idemque Noviomenſis ac Tornacenſis Epiſcopus; qui anno MCLXXXVIII. eodem temporis & horæ articulo duobus fabris ferrariis, uni Bethuniæ, alteri Bevriaci (inter quæ intervallum eſt paſſuum amplius mille) ſub noctem apparuiſſe, & ut cereum illum toto Belgio memoratiſſimum, (qui etiamnum viſitur, pompis ſolennibus circumfertur, ad ſacra accenditur, neque ulla tamen ſui parte deperire perhibetur) formarent, commonefeciſſe proditur. Quam rem cum diligentiſſima inquiſitione cognoviſſet Rogon ad divi Præjecti, in ſuburbiis occiduis Bethunienſibus, Prior, ſingulari vitæ ſanctimonia præditus, ſuaſor fuit, ut ejusmodi ſodalitas, quædam velut* ἐταιρεῖα καὶ φερτεία, *caritatis & Chriſtianæ in defunctos pietatis alumna, inſtitueretur. Ad cujus legitimam & politicam adminiſtrationem, quotannis XXI. viri, ex honeſtiſſimo civium ordine deliguntur, qui communibus ſuffragiis Præpoſitum & IV. viros creant, quos Majores nominant, qui ſe duces præbeant, & ceteros pro ſua auctoritate ſeſe ſubſequi cogant in ædium mortualium penetralia: inde cadavera exportare, & ſandapila & ſepulturam efferre, quocumque morbi genere, etiam peſtilenti exſtincta, modo in ſodalitatem nomina dederint, & intra ſtatos opidi limites mortui deprehendantur. Et annis jam abhinc quadringentis, uſu & longinqui temporis periclitatione, eſt compertum, nihil umquam contagionis ex adfectis corporibus contraxiſſe eos, qui tam pium Chriſtianæ caritatis munus exercerent. Quod quidem beneficium Bethuniani cives, cum immenſæ Dei clementiæ, tum aſſiduæ beati Eligii, tutelaris Divi, apud eundem pro ſe ſuaque civitate interceſſioni, meritiſſime acceptum referunt. Sic Andreas Hoius, Brugenſis, Græcarum Duaci litterarum Profeſſor, in Bethuniæ urbis deſcriptione.*

| XXXVII | IX | XXXV | II | 1189

(a) Fri-

(a) Regulares ſcilicet ordinis Præmonſtratenſis.

Digitized by Google

Anni Christi.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

(a) Fridericus Imp. cum ſuo exercitu, poſt dies paſchæ arripuit iter, & cum magno exercitus ſui detrimento, tranſiit per Hungariam, Thraciam & Græciam, & pervenit usque ad fluvium Syriæ nominatiſſimum, Tarfar. Porro noſtri milites, Jacobus ſcilicet de Aveſnis, Hellinus Dapifer, & multi alii diverſæ dignitatis & ordinis, per Apuliam incedentes, mare tranſeunt, & urbem Acon, quam Ptolemaidam ſcriptura divina vocat, obſidione cinguńt. Eodem tempore obiit Wilhelmus Rex Apuliæ, Chriſtianorum tranſmarinorum protector & defenſor absque hærede; qui congregatis totius regni ſui Principibus, hæredem regni deſignat Heinricum Regem, filium Frederici Imperatoris, qui ejus amitam habebat in conjugio. Qui omnes cum ſacramento, fide interpoſita, promiſerunt, ſua prædicto Regi colla ſubmiſſuros. Poſt mortem vero Regis Wilhelmi, fidem & ſacramentum, quod fecerant, parvipendentes, quemdam Tancredum ex ſemine regio ſibi Regem creaverunt.

Philippus Rex Francorum, aſſumptis ſecum Philippo Comite Flandrorum, & Richardo Aquitaniæ Comite, caſtella & villas regni Heinrici Regis Angliæ incendit & deſtruit. Rex vero Angliæ ad conflictum non ſuſtinebat eos, ſed eorum adventu audito, quaſi fugiens, de loco ad locum ſecedebat. Tandem Cenomanos pervenit: quo eum rex Francorum & Richardus Comes inſecuti ſunt: qui inſperatum eorum audiens adventum, ultra quam credi poteſt, contriſtatus, in infirmitatem decidit. Cumque apud caſtellum, quod vocatur Cinon, veniſſet, ubi pars theſaurorum ejus cuſtodiebatur, languore ingraveſcente, moritur. Qui apud fontem Ebraldi deportatus, vix neceſſarios ſumptus, ille quondam dives & præpotens, ad ſepeliendum habens, ibi in monaſterio virginum tumulatur: cui ſuccedit Richardus Comes Aquitanus, filius ejus. Obiit Hugo Caſtellanus Cameracenſis. Eliſabeth Francorum Regina, ſatis religioſa, ad Dominum migravit, & cum nimio Francorum planctu in eccleſia beatæ Mariæ Pariſiis ſepelitur. Civitas Atrebatenſis, cum eccleſia ſancti Vedaſti, incendio conflagravit. *(b) Ordo militum Teutonicorum incohatur: quem anno MCXCI. Februarii die XXII. Cæleſtinus Papa confirmavit. Primus hujus Ordinis Magiſter creatus fuit Heinricus Walpot.*

MCXC.	1190	XXXVIII	X	I

Circa feſtivitatem S. Joannis, *(c)* Philippus Rex Francorum, & Richardus Rex Anglorum, trans mare profecturi, iter arripiunt; Rex Francorum portum Genuæ civitatis expetiit, & Rex Anglorum Maſſiliam venit. Pridie Kal. Auguſti, Chriſtiani, qui Acon obſederant, inconſultis exercitus Principibus, infeliciter pugnaverunt adverſus Salahadinum, inſtigante eos Elberto presbytero, Duacenſi Decano: ut relatum eſt *(d)* nobis ab his, qui interfuerunt. Ibi occiſus eſt idem Elbertus, & multi alii usque ad VI. millia interierunt. Cum Rex Francorum Genuæ ventum ad transfretandum exſpectaret aptum, quadam die, in eadem civitate fulgur de cælo quinquies cecidit: quod Regem valde perterruit. Tandem omnibus neceſſariis præparatis, in die feſtivitatis ſancti Laurentii, relicto portu, velificavit: cumque proſpere navigarent, & jam multa maris ſpatia transvolaſſent, repente ventus ſurgens contrarius Regem retro-

(a) Conſentiunt Urſperg. Andreas Marchianenſis, & alii.
(b) De iis Vitriacus hiſt. orient.
(c) Hujus expeditionis hiſtoria, Gallice à Ulilarduino, qui tunc vixit, ſcripta, exſtat Pariſiis MS. in Bibliotheca Regina.
(d) Nota ætatem ſcriptoris.

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni Christi.*

retrogredi coegit. Multæ naves confractæ ſunt, equi amiſſi, inſtrumenta lignea, quæ ſecum ducebat, ad capiendas munitiones, ſunt perdita. Milites etiam multi ſubmerſi & perditi. Sicque Rex Francorum ſuo fruſtratus conatu in Meſſana civitate, cum Rege Anglorum tranſitum ſequentis anni exſpectans, reſedit. Comes autem Flandrorum Philippus, mediante Auguſto, profectus eſt, & in Italia hiemavit. *(a)* Ipſo anno eodem, Fredericus Barbaroſſa Imperator, cum in flumine Farfar, prope Antiochiam, lavandi & refrigerandi cauſſa nataret, violentiam aquæ non ſuſtinens, ter in ejusdem aquæ profundo demerſus eſt, & cum magno militum labore inde eſt extractus. Qui triduo ſupervixit elinguis, & corpore Dominico accepto, cum ſacra unctione, diem ultimum clauſit: cui ſucceſſit in regno Heinricus filius ejus. Porro exercitum ejus, qui in Syria remanſerat, rexit Conradus Dux Suevorum, filius ipſius, obiit Everardus Tornacenſis Epiſcopus: cui ſucceſſit Stephanus. In hebdomada, quæ præceſſit nativitatem Dominicam, factum eſt prælium in Hiſpania, inter Reges Hiſpaniarum & Saracenos: in quo Chriſtiani, Deo auxiliante, victores facti, innumerabilem eorum multitudinem peremerunt.

Lege Mariana hiſtoriam Hiſpaniæ.

I	XI	II	1191

Multi tam Principes quam Epiſcopi, & innumerabilis multitudo vulgi, qui urbem Acon obſidebant, mortui ſunt, tam propria morte, quam Saracenorum telis; Balduinus Archiepiſcopus Cantuarienſis, Rogerus Cameracenſis Epiſcopus, Fredericus Dux Suevorum, Theobaldus Comes Bleſenſis, & Stephanus frater ejus, Hellinus quoque Dapifer Flandrenſis, & multi alii. Philippus, Rex Francorum, Richardus Rex Anglorum, & Philippus Comes Flandrorum, poſt menſem Martium, cum ſuis exercitibus, mare tranſeunt. Richardus Rex Anglorum, antequam tranſiret, uxorem duxit filiam Regis Navarræ, contempta ſorore Regis Francorum, quam ſponderat. Clemens III. Papa obiit; ſuccedit ei Hyacinthus, Diaconus Cardinalis ſanctæ Mariæ, in ſchola Græca, genere nobiliſſimus, ætate provectus, & vocatus eſt Cæleſtinus III. Heinricus Rex, filius Frederici Imp. in Imperatorem in ſolennitate paſchali ab eo coronatur: qui in ſua promotione multas contradictiones, tam à Romanis, quam à Cardinalibus ſuſtinuit: tandem cernens regnorum perturbationem, & Apulienſium erga ſe commotionem, pro tempore Cardinalibus ſatisfecit, Papæ reſtituens multa, quæ anteceſſores ejus Eccleſiæ abſtulerant; Romanis vero munitionem Tuſculanam tradens, quam pater ejus Papæ abſtulerat: qua Romani accepta, in coronationem Imperatoris præbuerunt aſſenſum.

Conſule Ciaconium & alios.

Philippus Comes Flandrorum, in obſidione urbis Aconenſis, indigentibus & maxime militibus, qui ſua ſtipendia conſumpſerant, ſua erogando nimiũ liberalis exſtitit. Si mille haberem linguas, non potero proferre neceſſitates famis, frigoris & æſtus, quas in quadriennali urbis obſidione exercitus Dei ſuſtinuit. Philippus, Comes Flandrorum inclytus, Kalendis Junii obiit, tertio menſe transfretationis ſuæ, & ſepultus eſt in baſilica ſancti Nicolai, foris murum Aconis: ubi etiam tumulati ſunt plusquam L. tam Epiſcopi, quam Duces & Comites. In cujus obitu dolor incomparabilis Chriſtianis fuit, gaudium vero Saracenis & Turcis.

Eclipſis ſolis facta eſt IX. Kal. Julii, die Dominica, hora VI. in vigilia beati Joannis Baptiſtæ, fulgore ejus in aquilonari parte remanente, juxta

(a) Conſentit Urſperg.

Digitized by Google

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

juxta quantitatem tertianæ lunæ. Post festivitatem sancti Joannis Philippus Rex Francorum, & Richardus Rex Anglorum, cum suis exercitibus, vallum, quod Saraceni in circuitu civitatis munitissimum fecerant, cum magno labore muro civitatis coæquaverunt: & petrarias X. prope murum erexerunt. Saraceni vero & Turci impetum eorum non ferentes, & de civitatis retentione diffidentes, eam Regi Francorum & exercitui Christiano V. Kal. Julii reddiderunt. Quam Rex ea conditione recepit, ut omnes inde sani exirent, si & Salahadinus sanctam Crucem, & II. millia & DC. captivos redderet Christianos. Post discessum verò Regis Francorum, prædicta conditione infirmata, Rex Anglorum, qui ibidem remanserat, II. millia & DC. paucis de nobilioribus retentis, per quos sanctam Crucem & quosdam captivos recuperare sperabant, diversis interfecit tormentis.

Lege Vitriaci historiam Orient.

Heinricus Imp. contra Tancredum Regem Apuliæ dimicans, civitatem Neapolitanam obsedit: in qua obsidione Philippus Archiepiscopus Coloniæ, & multi alii Duces & Comites mortui sunt, & omnis exercitus ejus incommoditate aëris pæne consumptus est. Quo comperto, cives Salernitani, & ipsum Imperatorem mortuum existimantes, qui ei antea favebant, ad gratiam Tancredi recuperandam, Imperatricem, quæ in eadem urbe degebat, ceperunt, & custodiæ honestæ mancipaverunt. Imperator autem amisso exercitu & uxore, in Italiam interiorem rediit cum tristitia & dolore. In civitate Cameracensi, Joannes ejusdem ecclesiæ Archidiaconus, & Atrebatensis Decanus, eligitur Episcopus. Richardus Rex Anglorum, post regressum Regis Francorum, & ruinis murorum civitatis Aconensis pro tempore reparatis, divisis exercitibus suis in tres turmas versus Ascalonem tendit. *Adfuerunt ei inter alios (a) Gualterus Blesensis, Guido Montis fortis, Comites, Andreas de Savigny, Drogo de Mello, Guilielmus de Barris, & Hugo de Florinis, Franci; Volmarus Lemburgensis, N. Comes de Hoste, Theodericus Comes de Cleve Teutonici; Guilielmus Longa spata, & Baro de Stagno forti Anglici.* Tractus autem viæ inter Aconem & Ascalonem longus erat. In ultima turma, quæ præcedentes muniebat, multi ceciderunt, Salahadini insidiis & Turcorum telis. Tandem Cæsaream pervenerunt, & ibi paululum quieverunt. Cum autem de Cæsarea pergerent versus Joppen, Salahadinus cum suis fit eis obvius, in sabbatho vigiliæ nativitatis beatæ Mariæ. Mira Dei virtus ostensa est in illa die. Nam Salahadinus cum exercitu suo, nostris persequentibus, fugam arripuit, tantamque stragem de nobilioribus Saracenis, quos secum habuerat, die illa prope Assur nostri fecerunt, quantam omni tempore principatus sui non sustinuit una die. De nostris autem nullus cecidit, nisi *(b)* Jacobus de Avesnis, miles egregius, & uni de Machabæis comparandus. In mense Septembri, relatio verax de morte Philippi Comitis, qui comitatum Flandriæ XXIV. annis strenue rexerat, venit. Omnes timent, omnes dolent, tam clerus quam populus. Succedit ei Balduinus Comes Hainoensis hæreditario jure. Nam Margaritam, filiam Theoderici Comitis, sororem Philippi, habebat in conjugio: ex qua genuerat Elisabetham, Francorum Reginam, uxorem Philippi Regis, & filios Balduinum, Philippum & Heinricum. *Ex his Balduinus patri suo successit in Flandriæ & Hannoniæ comitatu, & postea Imperator Constantinopolitanus fuit electus: Philippus*

(a) *Iperius eosdem recenset.*
(b) *De eo vide Molanum in Natal. SS. Belgii.*

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni Chriſti.*

lippus vero Comes fuit Namucenſis, & Heinricus Andegavenſis. Philippus Rex Francorum, ante dies nativitatis Dominicæ, in Franciam venit. Videntes autem quidam milites, Deum minus diligentes ejus repatriationem, laboris & certaminis pro Chriſto impatientes, & cum filiis Effrem, in die belli, terga hoſtibus dantes, non ut milites, ſed ut lepores timidi, ad ſuam æternam confuſionem, ad propria ſunt reverſi. Non ſic Jacobus de Aveſnis, non ſic; ſed quia perſeveravit usque in finem, ut credimus, ſalvus erit, & cum ſanctis martyribus in cælis triumphabit. *Deſiderio, Morinenſi Epiſcopo, in decrepita ætate à cura paſtorali abſoluto, Lambertus de Brugis, Cancellarius Remenſis, in Epiſcopum eligitur & conſecratur. Albertus Eremita, Petri Eremitæ, qui belli ſacri auctor Urbano II. Pontifici fuit, pronepos, ex Epiſcopo Bethlehemitano, (a) Patriarcha Hieroſolymitanus, poſt Heraclium, à Cæleſtino III. Papa conſtituitur.*

II	XII	III	1192

Heinricus Imp. dies nativitatis Dominicæ apud Wormatiam, cum optimatibus regni, celebravit: ibi in præſentia totius curiæ confirmavit electionem Joannis, Cameracenſis electi. Philippus etiam, Rex Francorum, Pariſiis cum ſuis eosdem dies celebravit. Ad cujus curiam Balduinus, Comes Flandriæ, litteris ipſius præcipientibus, venit. Rex autem nec humane nec benigne eum ſuſcepit. Quod cernens Comes, Rege inſalutato, clam à civitate diſceſſit XVIII. Kal. Febr. IV. feria, poſt ſolis occaſum, in ipſo noctis crepuſculo, viſa eſt à multis ſpecies ignis terribilis, totum orbem ad partem borealem occupans: ſubſecuta eſt in multis locis in partibus illis plaga ignis divini. Unde in epiſcopatu *(b)* Tornacenſi & multis locis, indictum eſt jejunium VI. feriæ univerſis, exceptis infirmis & infantibus. Balduinus Comes ſibi & terræ ſuæ conſulens, ad recuperandam Regis gratiam, Simonem Abbatem Aquicinenſem, & Danielem de Camberon, ad eum direxit. Tandem poſt, mediante Wilhelmo Remenſi Archiepiſcopo, & Petro Atrebatenſi Epiſcopo, pax inter Regem & Comitem formata eſt, apud Peronam, & apud Atrebatum firmanda. In VII. hebdomada ante paſcha, Rex Peronam cum ſuis Epiſcopis & Baronibus venit. Ibi Balduinus Comes cum ſuis adfuit, & *(c)* hominium Regi faciens, partem Flandriæ orientalem poſſedit, Rex vero occidentalem S. Audomarum, Ariam, Atrebatum, Bapalmas, Comitatum Hesdinienſem & Lenſenſem, hominagium Boloniæ, & S. Paulli, & Giſnenſe, & *(d)* Lilenſe. Reliqua Balduino ceſſerunt. Hæc omnia ſupraſcripta dedit Philippus Comes Regi, quando ei neptem ſuam Eliſabetham, filiam Margaritæ ſororis ſuæ, Hainonenſis Comitiſſæ, legali matrimonio conjunxit.

Cum Marchiſus de Monferrat, Conradus, Tyrum Syriæ Phœnicis, civitatem nobiliſſimam juſto moderamine regeret, machinatione cujusdam potentiſſimi Principis Chriſtiani, probitati & felicitati ejus invidentis, hoc modo occiſus eſt. In diebus enim paſchalibus III. Kal. Maji cum Princeps ipſe quadam die, in loco civitatis, ubi monetarii erant, ſuper equum ſedens, ad eos intenderet, ſubito duo ex illo genere hominum, quos hiſtoriographi (e) Arſacidas vocant, à præfato perfido Principe tranſmiſſi, utrumque latus ejus ambierunt, qui nullum timen-

(a) *Sic & Alſ. Ciaconius. Alii an. 1204.*
(b) *Vide ſupra an. 1129.*
(c) *Homagium, ſive hominagium.*
(d) *Inſulenſe.*
(e) *Aſſaſſinos.* ***De iis Vitriacus hiſt. orient.***

Anni Christi.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

mentes, clara die, aſtante populi frequentia, cultellis crudeliter lateribus ejus infixis, nobiliſſimum Principem interfecerunt. Illi autem ſtatim â populo necati ſunt; miles vero magno planctu plangitur, & ſepulturæ traditur. Sic Principes & milites multi gladio corruerunt & mortui ſunt. Fredericus ſcilicet Imperator, Fredericus Dux Suevorum, filius ejus, Jacobus de Aveſnis, Hellinus Dapifer, Philippus Comes Flandrenſis, Theobaldus Carnotenſis, Stephanus Bleſenſis, & innumerabiles alii: & militiæ foria fugiens, reverſa eſt.

Henricus Angl. Rex Cyprum 1191. occupavit & Guidoni Luſignano 1192. dedit. Hinc exordia regni Cypri.

Richardus Rex Anglorum, & Hugo Dux Burgundiæ, & ceteri Principes, templi quoque & hoſpitalis milites, communicato ad invicem conſilio, Heinricum Comitem Campanenſem, Principem totius Chriſtianitatis transmarinæ, excepto principatu Antiocheno, conſtituerunt, & ei uxorem Conradi Marchiſi de Montferrat in conjugio tradiderunt. Hæc enim erat orta de regali genere: filia enim Amalrici Regis mater ejus exſtitit. Guidoni vero, Luſignano quondam Regi, dedit Rex Anglorum inſulam opulentiſſimam Cyprum. Ordine utor præpoſtero, ſed hoc fecit oblivio. Præcedenti enim anno, cum Rex Francorum cum ſuis ad urbem transfretaſſet Aconem, Rex Anglorum ad Cypri navigavit inſulam. In ea namque *(a)* quidam præpotens contra Imperatorem Conſtantinopolitanum tyrannizabat, & nomen ſibi imperiale uſurpaverat. Contra hunc aſcendit Rex Anglorum cum ſuis de mari; quem viriliter debellans, cum tota ſibi ſubjugavit inſula. Quem cum uxore & liberis captivum, cum auri & argenti, & ceterarum rerum copiis, ſecum adduxit, & ad exercitum Domini in obſidione urbis Aconenſis, fame diuturna laborantem pervenit, eorumque inopiam, cum opibus ſecum adductis, magnifice relevavit. Filiam hujus Principis, quem ſecum vinctum adduxerat, dedit Rex Anglorum Guidoni quondam Regi, cum tota Cypri inſula. Comes vero Heinricus, ſi Deus nobis reſtitueret Hieruſalem, Rex futurus, Tyrum, Aſcalonem, Aconem, Cæſaream, Joppen & cetera caſtella, ſuper litus maris ſtantia, poſſedit.

Tancredus, Apuliæ tyrannus, nuntios ſuos ad Cæleſtinum Papam & Romanos dirigit ſpondens, ſe redditurum ſancto Petro, quidquid Apulienſes Duces ab antiquis diebus illi abſtulerant, ſi fidem, quam habebant cum Heinrico Imp. ad ſe transferrent. Quod audiens Papa Cæleſtinus, valde eſt indignatus: qui verſa vice, nuntios ſuos, duos ſcilicet Cardinales, ad eum direxit, mandans ut Imperatricem de cuſtodia educens, Imperatori remitteret. Si vero hoc facere nollet, anathemate perpetuo ſe feriendum, cum parte provinciæ, quæ illi favebat, pro certo ſciret.

Radulfo Leodicenſi Epiſcopo, qui cum Frederico Imp. crucem aſſumſerat, in itinere anno ſuperiori mortuo; duo per contentionem in prædicta eccleſia ſunt electi, *(b)* Autbertus ſcilicet, frater Ducis Lovanienſis, & Autbertus, frater Comitis de Reiteſta. Verumtamen Lovanienſi Autberto juſtior pars, ſanior & multiplicior, favebat. Heinricus autem Imp. ab expeditione Apulienſi reverſus, electionem utriusque caſſavit, & Lotharium, Bonnenſem Præpoſitum ditiſſimum, ad civitatem dirigens, palatium Epiſcopi, villas, & caſtella epiſcopii ei tradidit: clerum quoque cum populo ei obedire præcepit. Hæc omnia, ut qui-

(a) Iſaacium Comnenum nuncupat Nicetas. Vide Mart. Polonum.
(b) Aliis Albertus.

Digitized by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni Chriſti.*

quidam exiſtimant, fecit Imperator conſilio Balduini Comitis Hainoenſis. Nam propter ipſius Ducis animoſitatem, & inveteratam erga ſe ſimultatem, infeſtum habebat ipſius fratrem. Ipſe vero Autbertus, frater Ducis, videns factam in ſe injuſtitiam, timore Imperatoris, habitu pauperis viatoris aſſumpto, ad pedes Cæleſtini Papæ in Lateranum pervenit. Audita autem Papa electionis ratione & concordia, electo litteras ſuas tradidit, Archiepiſcopo mandans Colonienſi, ut ei munus conferat conſecrationis. Lotharius tamen ab Imperatore electus, per eccleſias, caſtella & ejusdem epiſcopii villas, pontificales agebat cauſſas.

Luna menſis Auguſti creſcens & decreſcens nimis exſtitit pluvioſa, & tempeſtuoſa, & metentibus nimis moleſta: tamen ſubſequens luna menſis Septembris fuit gratioſa, unde meſſis triticea & vindemia mediocriter fuit bona. *(a)* Richardus, Rex Anglorum cupidus & avarus, & omni Chriſtianitati inviſus, à Salahadino, magno pretio auri accepto, Aſcalonem, nominatiſſimam civitatem Chriſtianorum, ſubvertit.

Tancredus Siciliæ tyrannus, à Cæleſtino Papa compulſus, Imperatricem de cuſtodia relaxans Imperatori remittit. Wilhelmus Remenſis Archiepiſcopus, litteris à Cæleſtino Papa acceptis, Autbertum Leodicenſem electum, in civitate Remenſi, menſe Septembri Epiſcopum conſecravit. Archiepiſcopus etiam Colonienſis, ab ejus conſecratione ſe excuſans, ut ei munus conſecrationis imponeret, per litteras ſuas obtinuit.

Heinricus Imp. audiens, quod Autbertus, Leodicenſis electus, gratiam conſecrationis à Papa & Romanis contra ſuum propoſitum impetraverat, nimium indignatus Leodium venit, & domos clericorum, qui ei adhærebant, ſubvertit, & regni ſui introitum eidem Epiſcopo interdixit. Tancredus Apuliæ tyrannus moritur. Cæleſtinus Papa, morte ejus audita, contra Heinricum Imp. quem propter Autbertum Leodicenſem Epiſcopum, & alias latentes cauſas, infeſtum habebat, filium Tancredi in Apulia, Calabria, & Sicilia Regem ſublimat.

Eclipſis lunæ accidit XI. Kal. Decembr. luna XII. hora noctis VIII. duabus ejusdem partibus obſcuratis, in ſuo fulgore parte tertia permanente. Subſequenti die, Autbertus Leodicenſis Epiſcopus, à quibusdam proditoribus, extra urbem Remenſem eductus, inaudita mortis crudelitate, vir juſtus ab impiis & proditoribus innocenter perimitur. Eum Heinricus Imp. qui Lothario favebat, quem in ſedem Leodicenſem intruſerat, à regno ſuo excluſerat. Wilhelmus autem Remenſis Archiepiſcopus, & omnes cives Remenſes, ipſum detinentes ibidem, magnum ei honorem & reverentiam exhibebant. Sepultus eſt autem, cum magnis omnium lacrymis, in eccleſia majori beatiſſimæ MARIÆ DEI Genitricis, in loco, ubi beatus Nicaſius Archiepiſcopus pro Chriſto occubuit. Qui fuerint interfectores Epiſcopi, & à quo miſſi, ignoratur, hoc tamen ſcitur, quod de Germania venerint, & illuc confugerint. Væ illis, quia via Cain abierunt, qui fratrem ſuum Abel juſtum in agro interfecit, è tabernaculo extractum. Cujus ſequaces iſti, patrem ſuum & dominum, de civitate Remenſe callide educentes, ut liberius perpetrarent flagitium, ſecundo menſe conſecrationis ejus vix elapſo, caput ſancti ſacerdotis mucrone impio mutilaverunt. Prudens lector, nota inauditam proditorum verſutiam. Pridie enim, quam iſta agere deliberarent,

S. Albertus Epiſcopus Leodicenſis & martyr, tabulis Rom. martyrologii adſcriptus eſt, ad diem 21. Novembris.

(a) An hæc ſint vera, alios hiſtoricos conſule.

Anni Christi.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*

rent, hominium ei fecerunt, ne eos haberet ſuſpectos. Væ impiis traditoribus, quorum impietatem cæli revelabunt, & terra adverſus eos conſurget in die furoris Domini, niſi fuerint, Domino præſtante, converſi. Inter Richardum Regem Anglorum & Salahadinum, Chriſtianos quoque & Saracenos tranſmarinos, induciæ trium annorum firmantur, miſera conditione interpoſita, ut civitas Aſcalon nobiliſſima ſubverteretur à noſtris. Hugo dux Burgundionum ibidem moritur: cui in Ducatu Burgundionum ſucceſſit Odo, filius ejus. Multi milites armis ſtrenui hoc anno trans mare ſunt mortui, quidam Saracenorum gladiis interempti, alii vero morte naturali. Reſidui autem, excepto Heinrico Rege & ſuis, parum ibi proficientes, ad propria ſunt reverſi.

1193	III	XIII	IV

Menſe Januario peregrini tranſmarini ad nos reverſi ſunt, de recuperatione terræ perditæ, quod nos lætificaret, vel ſcripto dignum eſſet, nihil nuntiantes. Richardus beatæ memoriæ converſus Aquicinctenſis moritur, & in eodem monaſterio ſepelitur. Hujus viri mira fuit cibi & potus abſtinentia, lectus nullus aut durus, veſtis abjecta, compaſſio erga pauperes & monachos clauſtrales eximia.

Heinricus Dux Lovanienſis, & Heinricus patruus ejus, Dux Ardennenſis, inſurgunt contra Comitem de Oſtada, & Lotharium fratrem ejus, quem Heinricus Imp. in ſedem intruſerat Leodicenſem, pro interfectione Autberti Epiſcopi nominatæ urbis. Omnia ejus caſtella, quæ circa Rhenum poſſidebat, capiunt, & quædam deſtruunt & incendunt. Ipſe autem Comes cum fratre ſuo ad Imperatorem fecit confugium.

Cæleſtinus Papa omnes interfectores Epiſcopi anathemate perpetuo innodavit. Cum Richardus Rex Angliæ ante dies Quadrageſimæ de tranſmarinis partibus reverteretur, ſuſpectas habens quasdam regiones, Apuliam ſcilicet & Calabriam, Corſicam & Italiam, propter interfectionem Conradi Marchiſi de Montferrat, quæ illi neſcio ſi juſte imponebatur, paucis ſecum aſſumptis ſociis, ut ſecretius ad nepotem ſuum, Ducem Saxoniæ, pervenire poſſet, terram Leopoldi Ducis Auſtriæ ingreſſus, ab ipſo Duce capitur, & cuſtodiæ mancipatur. Nam cum eſſet idem Dux in obſidione urbis Aconenſis, Rex Anglorum frequenter illum verborum contumeliis affecerat: quem aliquanto tempore ſecum detinuit, & poſtmodum ad Imperatorem in Alemanniam direxit. Qui eum ſecum, quocumque pergeret, ducebat ſub honorabili cuſtodia. Dum Richardus Rex Anglorum ab Imperatore detineretur, Philippus Rex Francorum, undecumque collecto, ex omni regno ſibi ſubjecto, copioſo exercitu, poſt paſchalem ſolennitatem menſe Aprili, in Northmanniam vadit, eam depopulaturus, caſtella Vilcaſſini territorii, Giſortium ſcilicet & alia multa, cepit. Civitatem Northmanniæ Metropolitanam Rotomagum obſidione cinxit, ſed civibus viriliter repugnantibus, commotus ira, petrariis & ingeniis, *(a)* quibus urbem vallaverat, incenſis, ab aſſultu inglorius rediit.

Salahadino apud Damaſcum mortuo, filii ejus in principatu Syriæ & Babylonis ei ſuccedunt. Eccleſiæ Angliæ & Northmanniæ, & monaſteria monachorum theſauris ſuis, ob redemptionem Regis Anglorum, ſpoliantur. Lotharius Leodicenſis intruſus, cauſa interfectionis Autber-

(a) Sic machinæ bellicæ dicebantur, quia arte & ingenio humano erant adinventæ, inde etiam *Ingenieurs* fuerunt dicti. Vide uberius du *FRESNE*, voce *Ingenium*.

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni Christi.*

berti ejusdem urbis Episcopi, omni prælatione ecclesiæ à Cælestino Papa privatur. Heinricus Imp. de morte Episcopi supradicti, parentibus ejus satis faciens, motus Principum regni, qui adversus eum, propter hanc causſam insurrexerant, conatur sedare, ea conditione, ut Duci Lovanienſi & Ardennenſi, cum consilio capituli liceret, quem voluerint, eligere Episcopum in sede Leodicensi, qui auctoritate Imperiali freti, elegerunt *(a)* Simonem, filium Ducis Ardennensis.

Philippus Rex secundam duxit uxorem, Ingelburgem Regis Daciæ filiam, in vigilia assumtionis sanctæ Mariæ, Ambianis. In die autem assumtionis ejusdem, die Dominica, præsente Wilhelmo Archiepiscopo Remensi, Petro Atrebatensi, Joanne Cameracensi, Theobaldo Ambianensi, Lamberto Morinensi, Stephano Tornacensi, & aliis suffraganeis Archiepiscopi, & multis Franciæ Principibus astantibus, regio diademate coronata est, in totius civitatis gaudio & conspectu. Octogesimo autem & secundo die post has nuptias, quorumdam consilio, apud Compendium Rex, cum suis Archiepiscopis, Episcopis, & Baronibus colloquium habuit. Ibi quidam consurgentes, consanguinitatem inter primam Reginam & secundam juraverunt. Quo juramento Rex accepto, absque ulla dilatione & consilio, dimisit eam.

Consule Baron. & Gallicana historiæ scriptores.

A Kalendis Martii, usque ad lunam Decembris mensis, omnes lunationes, in initiis mensium, nimis exstitere pluviales, mense Octobri excepto. In nocte festivitatis sancti Martini eclipsis lunæ fuit. Hæ litteræ translatæ sunt à partibus transmarinis in Galliam.

(b) Frater Gaufridus, Dei gratia, sanctæ domus hospitalis Hierusalem humilis Magister, una cum universo ejusdem domus capitulo, carissimo & dilecto in Domino fratri VV. de Vileruns, Præceptori ultramarino, salutem & fraternam dilectionem. Quoniam de his, quæ in terra Hierosolymitanorum aguntur, credimus vos certos rumores desiderare, notum vobis facimus, quod proximo post Septembrem, quidam de gente pagana, nobilis genere, & armis famosus, nomine Mestoc, vitam suam terminavit. Deinde mortuus est vetus dominus Assyriorum; deinde mortuus est Soltanus de Iconio, & eo mortuo, ira & discordia exorta est inter filios suos: deinde in prima septimana, Martii die, qui dicitur Mercurii, mortuus est persecutor noster Salahadinus, in cujus morte genti suæ factus est timor & perturbatio, & inter filios ejus exorta est ira & dissensio. Quilibet enim illorum, quorum alter est in Halapia, alter in Damasco, alter in Babylonia commoratur, se fratri suo subjectum esse fastidit, sed alter ad dominium alterius, & terræ ejus potius intendit. Unde veraciter cognoscimus, quod à tempore perditionis terræ hereditas Christi sic de levi non potuit recuperari. Terra, quam tenet Christianitas in treugis, manet fere penitus habitatoribus destituta. Factum anno Domini MCXCIII. in exitu Aprilis.

Albertus Magnus in vico Suevia, Lauginga nascitur. S. Joannes Gualbertus, Abbas, institutor ordinis Vallis umbrosæ, à Cælestino III. Papa, in sanctorum numerum refertur. (c) Fredericus II. filius Heinrici VI. ex Constantia Rogeri Siculi filia, quinquagenaria, (d) Panormi, magno Ecclesiæ damno, nascitur.

(a) Sed hac rata habere noluit Cælestinus Papa; ut nec electionem Simonis Arduennensis, ut infra an. 1195. dicetur.

(b) Epistola Gaufridi, Magistri militum Hospitaliorum.

(c) Lipsſ. in Exempl. polit.

(d) Vide tamen Syntagma Hist. Germ. *diss. XVIII. §. XII.*

d by Google

Anni Christi.	*Romanorum.*	*Francorum.*	*Anglorum.*
	IV	XIV	V

Richardus Rex Anglorum, poſt annuam captivitatem, magno, & ut ita dicam, infinito argenti redemtus pretio, ab Imperatore Heinrico, honorifice, & cum gratia, pace etiam inter eos firmata, in Angliam remittitur: qui navibus in portu Andoverpi præparatis, transfretavit; cum favore magno à ſuis ſuſcipitur, & in regni ſolio relocatur. Illos, qui fideles ſibi exſtiterant, honoribus ſublimavit, proditores vero exauctorizavit, quosdam etiam occidit. Inter quos unum, qui Dapifer Joannis fratris ejus fuerat, cujus conſilio, ut dicebatur, ab eo defecerat, & ad Regem Francorum tranſierat, excoriavit. Et quia dies Quadrageſimæ inſtabant, inter ipſum & Regem Francorum Philippum treugæ usque ad octavas pentecoſtes componuntur.

Balduinus Comes Flandrorum & Hainoenſium, in ipſis diebus Quadrageſimæ exercitum congregans copioſum, contra Heinricum Ducem Lovaniæ, & quosdam Flandrenſes ſibi rebelles hoſtiliter vadit, ſed parum proficiens, pæne inefficax rediit: & induciæ vix obtinentur, usque ad medium menſis Auguſti. Quidam ab Anglia venientes in Northmanniam, homines Regis Francorum injuriis laceſſentes, pacem terræ turbaverunt: ob quam cauſſam Rex Francorum turbatus, inducias usque ad octavas pentecoſtes, juxta condictum, minime exſpectavit, ſed undecumque collecto grandi exercitu, caſtellum munitiſſimum Regis Angliæ, quod Vernolium vocant, circa aſcenſionem Domini obſedit. Richardus, Rex Anglorum hoc audiens, mare transfretavit, & cum multis militibus & viris fortiſſimis ad obſidionem caſtelli non imparatus venit. Obſeſſi & ſua multitudine & fortitudine, caſtelli etiam fortiſſima munitione confiſi, viriliter reſiſtebant, januis apertis relictis, in contemtum exercitus Regis Francorum. Cum itaque Rex Francorum ibi ſederet, Rex Anglorum milites electos ad civitatem Ebroicenſium miſit, qui homines Regis Francorum, caſtellum ejusdem civitatis cuſtodientes, per proditionem civium omnes interfecerunt. Nam retro acto anno, cum Rex Anglorum detineretur in Alemannia, eamdem civitatem, cum quibusdam Northmanniæ caſtellis, Rex Francorum ceperat. Audita igitur Philippus Rex hominum ſuorum nece, ultra quam dici poteſt, iratus, caſtelli Vernolii relicta obſidione, cum electis militibus ad civitatem Ebroicenſium venit, & ipſam totam, cum templo ſancti Taurini Epiſcopi, & aliis monaſteriis funditus ſubvertit, in ſollennitate Spiritus ſancti. Rex autem Francorum præceperat Principibus, ut exercitum in obſidione caſtelli tenerent: ſed eo diſcedente, nullus potuit eum retinere. Heinricus Imp. contra Apulienſes ſibi adverſantes exercitum ducit. In civitate Atrebatenſi, quidam clericus & ſoror ejus, ob reatum homicidii, incendio ſunt adjudicati. Accenſus eſt in Balduini monte ignis, aſtante innumera frequentia populi. Frater & ſoror ad ſtipitem ligantur, & ignis in circuitu eorum copioſus accenditur. Mulier cum valido cordis clamore, & ineffabili contritione, & oris confeſſione, ſanctam MARIAM Dei genitricem invocans, & idem fratrem facere admonens, illo in flammis mortuo, meritis beatiſſimæ Dei genitricis MARIÆ liberatur ab incendio. Mira res: facies ejus & loquela non eſt immutata: capillus ejus nec pilus aduſtus, nec etiam odor incendii remanſit in ea. Cum autem inquireretur ab ea ſalvationis modus; dicebat, ſpecioſiſſimam dominam ſecum fuiſſe, & ab igne extraxiſſe. Poſt hæc, in civitatem ad eccleſiam beatæ Mariæ, liberatricis ſuæ reducitur: tota

Vide ſupra an. 1129.

Digitized by Google

Romanorum.	*Francorum.*	*Anglorum.*	*Anni Chriſti.*

tota pæne civitas congregatur, & in præſentia domini Petri Epiſcopi & cleri, laudes omnium attolluntur, & tam grande miraculum, noſtris temporibus inauditum, à præfato reverendo Epiſcopo auctorizatur. Actum hoc anno apud Atrebatum, in ſolennitate Spiritus ſancti.

Heinricus Imperator Apulienſes, Siculos & Calabros, partem etiam quamdam Africæ, absque ſanguinis effuſione ſibi victorioſe ſubjugavit. Civitatem Panormitanam, expulſis habitatoribus, pæne totam deſtruxit; eò quod eorum factione Imperatrix capta fuerat anno ſuperiore. Primates etiam illius regionis, qui contra eum conjuraverant, cepit & incarceravit.

Margareta Hainocenſium & Flandrenſium Comitiſſa moritur, & in templo S. Donatiani, juxta Karolum Comitem, Brugis ſepelitur: cui ſucceſſit in Comitatu Flandrorum Balduinus filius ejus. Sicque Comitatus reverſus eſt ad juſtum heredem Balduini Haſnonienſis, anno Domini MCXCIV. qui ab anno MLXXII. poſſeſſus fuerat à ſucceſſoribus Roberti, *(a)* Callotenſis Comitis, per annos C. & XXIII. Succeſſores fuerunt hujus Roberti, Robertus filius ejus, Carolus cognatus ejus, Wilhelmus Northmannus, Theodericus, Philippus filius ejus. Hi omnes orti ſunt de genere Roberti, qui apud Caſletum in bello occidit Arnulfum nepotem ſuum, filium Balduini Haſnonienſis fratris ſui; & ſic Flandrenſium invaſit Comitatum. *Guidoni Luſignano, Regi Cypri, defuncto, ſuccedit in regno Almaricus frater ejus.*

V	XV	VI	1195

Menſis Januarius, Februarius & Aprilis, nimis fuerunt pluviales. Quinto Kal. April. in pago Cameracenſi, tempeſtas cum tonitru horribili cecidit, quæ unam villam cum templo ita deſtruxit, ut vix in ea parvæ remanerent reliquiæ. Heinricus Imp. ab Apulia victor cum triumpho revertitur, adducens ſecum uxorem & filium Tancredi, & Principes, qui contra eum conſpirationem fecerant, in cuſtodia: magnam etiam copiam auri & argenti, & aliarum etiam rerum, ſecum adduxit. Menſe Julio, Saraceni ab Africa venientes, ſuper Regem Hiſpaniæ, quem Parvum vocant, & ejus exercitum irruerunt, & ex eis magnam ſtragem fecerunt. Rex autem Hiſpaniæ in craſtino, viribus per Dei gratiam receptis, plusquam viginti millia eorum interfecit: in quo prælio Archiepiſcopus ſancti Jacobi occubuit. Electio Simonis Leodicenſis à Cæleſtino Papa caſſatur, & *(b)* Autberti confirmatur. Tamen Simoni à Papa quædam Cardinalitas confertur, Clerici, qui cum eo Romam venerant, omnes fere mortui ſunt; ipſe etiam, intrante Menſe Auguſto, ibidem defunctus eſt. Autbertus autem, Roma cum munere electionis reverſus, apud Ciſtercium veniens, aliquantulum infirmus ibi eſt detentus. Rumor autem falſus perlatus apud Leodium, nuntiavit Canonicis, illum eſſe mortuum: qui ſtatim elegerunt quemdam illuſtrem Canonicum, Philippi de Falconis monte filium. Sic poſt interfectionem Autberti Epiſcopi, Remisocciſi, Eccleſia Leodicenſis in electione Epiſcopi fluctavit.

Pluvia menſis Auguſti metentibus nimis fuit moleſta, Septembris vindemiam colligentibus gravis, in Octobri ſeminantibus nimis incommoda. Sexto Idus Octobris, ventus vehemens poſt noctem mediam ab Africa veniens, domos evertit, turres deſtruxit. Ruina domorum pluri-

(a) Caſſetenſis.
(b) Alberti Cuquenſis.

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

plurimos ſtravit, quercus annoſas & arbores fructiferas evulſit, & in multis locis nimis damnoſus exſtitit. Multi de regno Teutonico Lotharingi, Alemanni, Saxones, hortatu Imperatoris Heinrici, cruces aſſumunt, Epiſcopi, Duces, Comites, milites, & de reliquo populo innumera multitudo. Philippus, Rex Francorum, & Richardus, Rex Anglorum, poſt longam diſcordiam, tandem redeunt ad concordiam. Obiit Balduinus, Marchio Namucenſis & Comes Hainoenſis, XVI. Kal. Januarii, & ſepelitur apud Caſtri-locum cum patribus. Succedit ei Balduinus filius ejus, Comes Flandrorum: ſed quia in ſuperioribus hujus chronicæ parum declaratur, ex qua hi Comites Hainoenſes oriundi fuerunt ſtirpe, id breviter declarare legentibus dignum duximus. Originem enim ducunt ex ſanguine imperiali Romanorum, & regali Francorum. Balduinus Inſulanus Comes Flandrorum, ortus de genere Karoli Imp. Romanorum & Regis Francorum, duxit uxorem Addam, filiam Roberti Regis Francorum, & genuit ex ea Balduinum Haſnonienſem, Comitem Flandrenſium & Hainoenſium, & Robertum Casletenſem, fratrem ejus. Balduinus Haſnonienſis duxit uxorem Richildem, relictam Herimanni Comitis Montenſis, quæ erat de ſanguine imperiali, & ſoror ſancti Leonis Papæ Noni, & genuit ex ea Arnulfum Comitem Flandrenſem, quem Robertus patruus ejus interfecit in bello Casletenſi, & Balduinum Hieroſolymitanum, Comitem Hainoenſem, fratrem ejus. Balduinus Hieroſolymitanus duxit uxorem Idam, filiam Heinrici Imp. IV. & genuit ex ea Balduinum: cui abſtulit Robertus, Comes Flandrorum, Duacum caſtrum. Hic duxit uxorem *(a)* Iolendem, filiam Gerardi Comitis de Waſſemberga, & genuit ex ea Balduinum, qui Vallentianenſes ſibi rebelles optime retinuit, & alia utilia Comitatui adduxit. Hic quoque duxit uxorem *(b)* Ermenſendam, ſororem Heinrici Comitis Namucenſis; ex qua genuit Balduinum Marchionem, cui etiam multoties acceſſerunt felices acceſſus: qui duxit uxorem Margaretam, ſororem Philippi Comitis Flandrorum, quæ ei genuit Balduinum Comitem Flandrenſium & Hainoenſium, Philippum quoque & Heinricum. Duxit autem Balduinus, adhuc vivente patre, uxorem Mariam, filiam Heinrici Comitis Campanenſis, quam genuit ex filia Ludowici VIII. Francorum Regis. *Alexius III. Angelus Comnenus, pulſo fratre Iſaacio, Conſtantinopolitanum imperium invadit.*

Hannoniæ Comitum genealogia.

1196	VI	XVI	VII

Heinricus Imp. hieme transacta, iterum ad Siciliam & Apuliam proficiſcitur; & quidquid in regno corrigendum erat, ab eo corrigitur. Præparantur etiam naves, & cetera, quæ Teutonicis, qui ſuperiori anno cruces aſſumſerant, ad transfretandum erant neceſſaria. Quibus præfecit Conradum, Archiepiſcopum Moguntinum.

Philippus Rex Francorum, *(c)* filiam cujusdam Comitis Alemanici Ingelburgi Reginæ ſuperinducit. Pax inter Philippum Regem Francorum, & Richardum Regem Anglorum, iterum turbatur: unde Philippus Rex, collecto undecumque grandi exercitu, caſtellum Regis Anglorum in Northmannia, quod Albamarla vocatur, obſedit, & poſt ſex hebdomadas cepit & deſtruxit. Multi, & maxime juvenes, acuta febre moriuntur: inter quos & Joannes Cameracenſis Epiſcopus, cum ad

(a) *Iolentam.*
(b) *Ermenſindem.*
(c) *Mariam Ducis Boemiæ Moraviaque filiam.*

d by Google

| *Romanorum.* | *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni Chriſti.*

ad Regem in Northmanniam proficiſceretur, Ambianis mortuus eſt. Graviſſima panis penuria hoc anno multos afflixit, & multos pauperavit. Ab Apennino monte, usque ad mare Oceanum, per totam Galliam & Germaniam, fames in tantum prævaluit, ut maximam utriusque ſexus multitudinem contigerit interiſſe. Nam triticum XL. vel L. ſolidis venumdabatur, quod pro quatuor aut quinque ante hanc peſtem dabatur: unde accidit, ut multi, qui putabantur ſibi ſufficientes eſſe, diro famis gladio perurgente, coacti ſint alio emigrare. Sicque factum eſt, ut excreſcentem pauperum multitudinem, ſine magno gravamine, ſuſtentare poſſent hi, qui reſpectu Dei manum miſericordiæ eis porrigebant. Carnes quoque jam fœtentium animalium, & radices inuſitatas herbarum, compulſi ſunt manducare. Non tantum panis, ſed etiam ceteræ res manducabiles, inaudito nobis pretio venumdabantur. Lupi circa Alpes, in itineribus & in villis in unum congregati, absque ullo timore, multos devorant. Triticea meſſis & avenæ collectio, ultra æſtimationem hominum, fuit rariſſima. *Heinricus Junior Dux Saxoniæ, & Heinricus Dux Lovanienſis, cum aliis quibusdam principibus, Hieruſalem proficiſcuntur.*

| VII | XVII | VIII | 1197

Menſes Januarius, Februarius, Martius quoque & Aprilis, hoc anno fuerunt naturales, & hominibus gratiſſimi. Verumtamen fames, annis ſuperioribus concepta, nullum habuit temperamentum, quia ſuperioris anni annonæ rara collectio nullum potuit conferre levamentum. Nam usque hodie fame moriuntur millia millium: multi enim hac neceſſitate conſtricti, contra conſuetum vivendi uſum latrones effecti, laqueo ſunt ſuſpenſi. Sed vernalis temperies gratioſa, temporis & ſeminum, ut videtur, pulchra proceſſio, fit exſpectantibus non minima conſolatio.

Heinricus, Epiſcopus Belluacenſis, capitur à militibus Richardi Regis Anglorum, & apud Rotomagum gravi cuſtodiæ mancipatur. Inter Philippum Regem Francorum, & Balduinum Comitem Flandrorum pax turbatur, inſtinctu Richardi Regis Anglorum. In menſe Julio, Balduinus Comes, contracto undecumque exercitu copioſo, contra Regem Francorum, & pagum Tornacenſem & Cameracenſem vadit; & omnia ejusdem pagi caſtella cepit, ſicque ad civitatem Atrebatenſem tendens, eam à parte orientali obſedit: ſed ſecundo obſeſſionis die ſubito inde receſſit. Philippus, Rex Francorum, hoc audiens & indigne ferens, congregatis ſui regni Epiſcopis, Abbatibus, equitum quoque & peditum magna copia, contra Balduinum proficiſcitur, & in vigilia aſſumtionis beatæ Mariæ, apud Duacum ex inſperato venit: ſed utili nobis accepto conſilio, eadem die receſſit. Deinde per pagum Letigum tranſiens, apud Ariam, pontem fluminis, qui dicitur Lis, tranſiens, in terram Comitis, eam vaſtaturus, intravit: ſed quibusdam tactus infortuniis, cum Comite, extra Ipram, colloquium habuit, ſed infecto negotio, ad terram ſuam rediit. Multi, qui adventum ejus formidaverant, diſceſſum inefficacem riſerunt. Inter duos Reges induciæ per annum jurantur. Vindemia per totam Franciam in pago ſcilicet Remenſi, Laudunenſi, Sueſſionenſi, Noviomenſi & Belluacenſi, rara fuit & tarda: unde accidit, ut ruſtici, qui vineas colebant, & pecuniam ſuper vinum futurum mutuaverant, non valentes vinum reddere, compulſi ſint fugere.

Anni Christi.	Romanorum.	Francorum.	Anglorum.

Consule Baron. & alios.

(a) Heinricus Imperator in Apulia moritur. Hic ſtatura perſonalis non fuit, ſed litteratura ejus, magnanimitas, juſtitia & prudentia pulchritudinem Abſolonis ſuperavit. Luget mundus mortem ejus; Syria, Sicilia, Apulia, Calabria, Africa, Italia, Alemannia, Saxonia, Bajoaria, Suevia, Friſia, Auſtria, Lotharingia. Nam de ejus morte omnes ſunt turbati. Filius ejus, puer parvulus, à Siculis in Regem jure paterno ſuſcipitur. Porro Philippus, frater Heinrici Imp. tutor pueri conſtituitur. Lacrymabilis fortuna accidit in urbe Acone. Nam Heinricus Comes Campanenſis, & Princeps transmarinæ Chriſtianitatis, cum quadam die apud eamdem urbem in ſolario cujusdam domus feneſtras aperire voluiſſet, per eam ad terram corruit, & cervice contracta, proh dolor, exſpiravit, VI. anno principatus ſui. Cujus mors ineffabilem Chriſtianis dolorem, & magnam Saracenis præbuit lætitiam. Inter milites Chriſtianos, quos Heinricus Imp. ante obitum ſuum trans mare miſerat, & Turcos, ſæpenumero pugnatur, ſed certam noſtrorum victoriam adhuc minime audivimus. *Ordo S. S. Trinitatis de Redemtione captivorum initium cepit, auctoribus Joanne de Matha, ex Provincia oriundo, Doctore Theologo Pariſienſi, & Felice anachoreta Valeſienſi; Innocentio III. Papa confirmante. Bertholdus, ſecundus Livonienſium Epiſcopus, ab infidelibus trucidatur.*

1198 | VIII | XVIII | IX |

Hiems molliſſima; Januarius, Februarius & Martius tranquilli & gratiſſimi fuerunt; porro Aprilis & Majus pluviales & frigidi exſtiterunt. Cœleſtinus III. Papa ſenex, & plenus dierum moritur. Lotharius Diaconus Cardinalis, genere Romanus, vocatus Innocentius, hujus nominis Papa III. ætate juvenis, ſuccedit.

Fulco venerabilis presbyter, *(b)* de territorio Pariſienſi, auctoritate Apoſtolica, per totam Franciam publice prædicat. Cum in ſermone ſuo omnia carperet vitia, tamen omnis vis prædicationis contra uſurarios, avaros & cupidos, contra prælatos negligentes & presbyteros incontinentes, maxime intonabat. Tota pæne patria in melius ejus prædicatione mutata eſt. Maximam quoque mulierum publicarum convertit multitudinem: multa etiam per ejus preces fiebant miracula. Nam cæci illuminabantur, claudi curabantur, ſurdis auditus reddebatur, & quod magis omnibus pro miraculo erat, innumerabilis populi multitudo, ad eum audiendum, quaſi ad aliquem Apoſtolum, undecumque confluebat. Poſt mortem Heinrici Imp. primates regni Teutonici, de Rege ſubſtituendo diſſidentes, Suevi, Bajoarii, Alemanni, Apulienſes vel Sicilienſes, Philippum Ducem Suevorum, fratrem Henrici Imp. quem ſupra diximus tutorem pueri conſtitutum, elegerunt; Saxones autem & Lotharingi, *(c)* Othonem Comitem Pictavenſem, filium Henrici Ducis Saxonum, in Aquenſi palatio in Regem ſublimaverunt. Hic erat ex ſorore Richardi Regis Anglorum; cujus conſilio & auxilio, & Balduini Comitis Flandrorum, aſſentientibus eis Archiepiſcopo Colonienſi, & primatibus Lotharingis, Aquenſe palatium obſedit, contra *(d)* Walerannum, filium Henrici Ducis Lemburgenſis: qui opidum Aquenſe, cum valida manu militum, Philippo Duci Suevo-

Conſule Sigonium & alios.

(a) Aliis an. 1198.
(b) De eodem Vitriacus, Meyerus & alii.
(c) Potius, qui ad Rhenum inferiorem, hic intelliguntur, vide Synt. Hiſt. Germ. *diſſ. XIX. §. III.*
(d) Vualeramum.

Digitized by Google

| Romanorum. | Francorum. | Anglorum. | Anni Christi.

Suevorum cuſtodiebat: qui ſexta obſidionis ſeptimana, labore multiplici fatigati, nullum ab eo, cui palatium cuſtodiebant, habentes ſuccurſum, Othoni caſtrum reddiderunt: quem ſtatim Colonienſis Archiepiſcopus cum ſuffraganeis ſuis, oleo ſacro inunctum, in ſolio regni ſedere fecit. A diebus enim Karoli Magni ſedes regni eſt Aquis-Grani, ubi idem requieſcit. Duxit autem Otho Rex uxorem, filiam Godefridi Comitis Lovanienſis, ac Ducis Lotharingiæ.

Philippus Dux & Otho Rex de Imperio contendentes, fluvium Rhenum, qui Lotharingiam & Saxoniam dividit, tranſire non potuerunt, Philippus ab oriente in occidentem, Otho vero ab occidente in orientem. Poſt menſem Auguſtum, Balduinus Comes Flandrorum & Hainoenſium, congregata valida tam equitum quam peditum multitudine, in Flandriam pergit, ut caſtella, quæ ſui erant, ut ipſi videbatur, juris, & Rex injuſte tenebat, ſuo Comitatui reſociaret. Arienſes ejus formidantes impetum, pacifice eum recipientes, absque ulla mora ſe reddiderunt. Deinde exercitum apud ſanctum Audomarum ducens, caſtrum obſedit: portas obſeſſi claudunt, ad Regem in Franciam nuntios, conſenſu & conſilio ejusdem Comitis, dirigunt: à quo nullum habentes, nec ſperantes ſuccurſum, caſtrum Comiti reddunt, eumque pacifice & honorifice poſt ſex hebdomadas intra caſtrum recipiunt. Cum igitur Balduinus Comes ſanctum Audomarum obſideret, Richardus Rex Anglorum, in pago Vilcaſſino, multitudine ſtipatus militum, ſuper Philippum Regem Francorum irruit. Rex Francorum contra veniens, armis mutatis, prope Giſortium in flumen cecidit: qui inde vix extractus, nobilioribus ejus militibus captis, cum magno labore evaſit. Qui ſtatim exercitum copioſum congregans, terram Northmanniæ, ſuæ vicinam terræ, incendio & rapinis totam vaſtavit. *S. Dominicus ordinem fratrum Prædicatorum incohat. (a) Almaricus, Rex Cypri, viduam Henrici Campanenſis & Conradi Montferratenſis, ducit uxorem, & treugas cum Salſandino, Salahadini filio, pro terræ ſecuritate, renovat.*

Audomaropolis urbs eſt Arteſiæ, dignitate epiſcopali nunc inſignis.

| XIX | X | | 1199

Diebus nativitatis Dominicæ transactis, venit in Galliam Petrus Cardinalis diaconus ſanctæ Mariæ, ab Innocentio Papa transmiſſus Legatus, litteras Philippo Francorum Regi deferens; in quibus præceptum continebatur Apoſtolicum, ut Ingelburgem, venerabilem Reginam, falſo conſanguinitatis juramento disjunctam, legitime ſibi reſociaret. Quod ſi acquieſcere nollet, anathematis vinculo ſubjaceret.

In marchis utriusque regni concilium agitatur, utrique Reges Francorum & Anglorum conveniunt, cum multitudine Epiſcoporum, Abbatum, Comitum, Priorum, Præpoſitorum, & utriusque ordinis infinita multitudine hominum; de pace inter Reges & Comitem Flandrorum facienda multum laboratur, ſed ad effectum minime perducitur. Sed tamen induciæ, in quinquennium retinendæ, verbo tenus obtinentur, quæ vix usque in paſcha tenentur. In diebus Quadrageſimæ, in pago Lemovicenſi, theſaurus inventus eſt, quem ſibi vindicat Lemovicenſis Comes, Richardus Rex Anglorum, ſummus ipſius terræ Princeps, theſaurum à Comite repetiit, ſed minime obtinuit. Unde Rex ſtomachatus, cum armata multitudine caſtellum ejusdem Comitis & ipſe armatus obſedit; ubi ictu baliſtæ quemdam percutere idem Rex cupiens, ab eodem eadem baliſta in ſcapula percuſſus, poſt dies VII. obiit; &

(a) *Conſentit Iperius.*

Digitized by Google

Anni Christi.	Francorum.	Anglorum.

apud fontem Ebraldi, cum patre ſuo ſepulturam accepit. Cui ſucceſſit in regno Joannes frater ejus; qui guerram, quam frater ejus Richardus contra Regem Francorum viriliter & potenter exercuerat, non tam acriter perſecutus, ad ultimum cum Rege pacem faciens, Epiſcopum Belluacenſem & alios captivos ſolvit, & Regi Francorum remiſit. Petrus de *(a)* Corboilo conſecratur Cameracenſis Epiſcopus. Meſſis & vindemia mediocriter abundat. Petrus Cardinalis per menſes decem in Francia manens, negotium de divortio Reginæ ſibi injunctum conatur exſequi.

Balduinus Comes terram Regis Francorum, in pago Adartenſi vel Tervanenſi & Aridagamantia, vaſtat rapinis & incendiis. Philippus Comes Namucenſis, frater ejus, cum aliis quibusdam militibus capitur, qui vincti ferro, ad Regem in Franciam diriguntur. Maria Flandrorum Comitiſſa, pro pace inter Regem & Comitem componenda, Pariſios vadit: quam Rex honorifice ſuſcipiens, lætam & de pace ſecuram, cum quibusdam captivis in pignus pacis ad propria remiſit. In diebus Adventus Domini, Petrus Cardinalis apud Divionem Burgundiæ caſtrum cum perſonis eccleſiaſticis tenuit concilium. Omnis ab eis ibi facta conſtitutio non indiget penna vel pergameno. *Albertus Cudicenſis ſive Cuquenſis, Leodicenſium Epiſcopus, moritur. (b) Maria Balduini Flandriæ Comitis uxor, Theobaldi Campaniæ Comitis filia, & Philippi Francorum Regis neptis, Pariſios ad Regem pro pace inter ipſum & maritum conſtituenda, proficiſcitur. Eam Rex honorifice & ſuſcepit & dimiſit. Pax autem hoc anno conditionibus iſtis eſt concluſa; ut Balduino Comiti, ejuſque hæredibus, tota Flandria ultra novum foſſatum ſive aggerem, ad orientem cedat: Rex vero Atrebatum, Audomaropolim, Lenſium, Bapalmam, Ariam, Hesdinum, aliaque opida & agros citra foſſatum ſitos, ſibi ſuisque ſucceſſoribus poſſideat. Ex his opidis agrisque, à Flandriæ corpore ſejunctis, Rex Comitatum inſtituit, & filium ſuum Ludovvicum creavit Arteſiæ Comitem. Pax iſta toti patriæ, poſt tot bella, magnum attulit ſolatium.*

Arteſiæ Comitatus initium.

MCC. 1200 | XX | I |

Philippus, Rex Francorum, & Balduinus, Comes Flandrorum, in ipſis diebus nativitatis Dominicæ, ad colloquium apud Peronam convenerunt; ubi per Mariæ Comitiſſæ induſtriam firmam inter ſe juraverunt pacem: quæ pax in Francia & Flandria magnæ fuit cauſa lætitiæ. Petrus Cardinalis pertranſiens Burgundiam, tranſcendit Apenninum montem. Sententiam, quam in Francia ex domni Papæ præcepto dare debuerat, ibi dedit, & Regem ſacris cum terra ſua interdixit. Interdicti ſententiam quidam Epiſcopi ferventiſſime obſervaverunt, Pariſienſis, Silvanectenſis, Sueſſionenſis, Ambianenſis, Atrebatenſis, & alii, quorum non habemus notitiam. Hos Papa Innocentius miris, per epiſtolas illis miſſas, effert laudibus, contemptores autem verbis terret minacibus. Philippus Rex Francorum, & Joannes Rex Anglorum, Balduinus quoque Comes Flandrorum, & multi alii utriusque regni Principes, in marchis Franciæ & Northmanniæ ad mutuum conveniunt colloquium. Ibi Ludovvicus puer, filius Regis Francorum, uxorem accipit filiam Regis Hiſpaniarum, quæ erat filia ſororis Joannis Regis Anglorum. Ibi pax firmata eſt inter Reges & Principes. Nam Joannes Rex Anglorum deſtruxit caſtella Vilcaſſini pagi, Giſortium ſcilicet, & alia, unde

(a) Corbolio.

(b) Eadem tradit Jo. Iperius in Chronico Bertinenſi.

Digitized by Google

| *Francorum.* | *Anglorum.* | *Anni Chriſti.*

unde tota guerra jam per multos annos inter utriusque regni Reges fuerat exagitata. Octavianus, Epiſcopus Oſtienſis, ab Innocentio Papa mittitur in Franciam Legatus, quem Rex Francorum honorifice ſuſcepit, & Ingelburgem Reginam, per præceptum domni Papæ, verbotenus ſibi reſociavit, ſuperinductam abjuravit, & ſic terram Regis Francorum ab interdicto abſolvit. Dodechini, Abbatis in monaſterio S. Diſibodi, appendix ad Mariani Scoti chronicon deſinit. *Conſule Genebrardum & alios.*

NOTATIO.

Quæ ſequuntur, recentiori charactere codici Aquicinctino leguntur ab ejus loci monacho adſcripta. In gratiam tamen Lectoris hæc ipſa, quamquam minuta, viſum fuit publicare.

ANno M. CCI. Hiems nec mollis nec nimis aſpera, ſed inter utrumque fuit temperata. Januarius, Februarius, Aprilis & Majus gratioſi fuere & naturales. Mediante menſe Martio, Octavianus Cardinalis, Archiepiſcopi & Epiſcopi cum Philippo Rege Francorum, in urbe Sueſſionica, cum innumera cleri & populi multitudine conveniunt, ut de Regis & Reginæ divortio certum & juſtum juxta Innocentii Papæ præceptum agitarent judicium. Sed quia Joannes Cardinalis ſancti Pauli, monachus noſtri ordinis, nondum advenerat, cui hæc cauſa principaliter ab Apoſtolico commiſſa fuerat, colloquium protelatur usque ad adventum ejus. Qui adveniens menſe Majo, cum magno, in prædicta Sueſſionenſi urbe, à Rege, Archiepiſcopis & Epiſcopis, in eccleſia ſanctorum martyrum Gervaſi & Protaſii, excipitur gaudio: cui oblata ſunt munera à Rege, ſed ille juſtus manus ſuas excuſſit ab ejus munere. Ad colloquium conveniunt. Rex vallatus & armatus multitudine advocatorum, qui cauſam ſuam pro ſuo velle perorarent, acceſſit: Regina vero ſola, proh dolor, nullum præter Deum habens advocatum venit. Cumque in tanta multitudine nullus eſſet, qui pro ea, metu Regis, litigaret, quidam ignotus pauper clericus, ſurgens è medio, cum licentia Regis & Cardinalium, cauſam Reginæ ita litteratiſſime dilucidavit, ut ipſi Regi & Cardinalibus, omnibusque Epiſcopis fieret admirationi. Qui poſt nec ante in eadem civitate à nullo dicitur viſus fuiſſe. Rex vero non exſpectato, ſecundum decreta ſanctorum Patrum, eccleſiaſtico judicio, receſſit à colloquio. Cardinales etiam & Epiſcopi reverſi ſunt ad propria, cauſa nondum terminata. Obiit domnus Simon, noſter Abbas nonus, cui ſucceſſit domnus Adam, decimus. 1201

Anno M. CCIII. monachi Aquicinctini primo intraverunt in magnam eccleſiam, Dominica in Palmis. 1203

Anno M. CCIV. domnus Adam, noſter decimus Abbas, obiit: cui ſucceſſit domnus Wilhelmus undecimus, poſtmodum Abbas ſancti Amandi: & Romam profectus, & inde rediens, factus eſt monachus Clarevallenſis. Ipſo autem facto Abbate ſancti Amandi, domnus Simon Abbas duodecimus ei ſucceſſit. Qui in tempore ſuo multas veteres officinas proſtravit, & novas ædificationes multas conſtruxit, & etiam ſedes in choro ſumptuoſas & laudabiles & honeſtas. Ædificavit etiam capellam in honorem beatæ Virginis, quæ honeſtate ſua & pulchritudine intuentium oculos poteſt moroſius detinere. Inceptam etiam eccleſiam ab avunculo ſuo Simone, nono Abbate, multo labore & expenſis non modicis, feliciter conſummavit, & eandem eccleſiam duobus 1204

Anni Christi.	Francorum.	Anglorum.

campanilibus cum undecim campanis ſtudioſius inſignivit. Inſuper multos redditus acquiſivit. Hoc etiam anno, Conſtantinopolis civitas capta eſt à Balduino, Comite Flandrenſi & Hainoenſi: in qua civitate per Dei gratiam electus & conſecratus eſt Imperator, & Auguſtus Romanorum.

1208 Anno M. CCVIII. Wilhelmus, noſter Abbas undecimus, Abbas ſancti Amandi efficitur: cui ſucceſſit domnus Simon Abbas XII. de quo ſupra diximus.

1212 Anno M. CCXII. Fernandus de Portugallia accepit Joannam, Comitiſſam Flandrenſem & Hainoenſem.

1213 Anno M. CCXIII. cœpit ædificare domnus Simon Abbas XII. clauſtrum. Grande bellum fuit inter Philippum Regem Francorum & ſuos ex una parte, & Fernandum & Flandrenſem, & Othonem Imp. Alemanniæ ex alia, apud pontem Bovinarum: ſed Franci victoriam habuerunt. Qua viſa, Otho cum quibusdam de ſuis receſſit; Fernandus autem & Rainhaldus Comes Boloniæ, qui cum eo erat, & Wilhelmus Comes Hollandiæ, capti fuerunt in ipſo prælio. Sed poſtmodum Fernandus, per illuſtrem uxorem ſuam Joannam, Comitiſſam Flandriæ, à captione Regis Francorum, pretio non modico eſt redemptus. Comes verò Boloniæ in quodam caſtro, ſito in Sequana, quod dicitur Goulet, exſpiravit.

1216 Anno M. CCXVI. Ludovvicus, primogenitus Philippi Regis Franciæ, Angliam intravit, quædam caſtella cepit. Sed anno ſequenti per præceptum domni Papæ Honorii rediit in Franciam.

1218 Anno M. CCXVIII. monachi Aquicinctenſes intraverunt novum chorum, præſente venerabili Epiſcopo Ambianenſi Everardo, in vigilia natalis Domini.

1219 Anno M. CCXIX. Honorius Papa III. conceſſit domno Simoni Abbati Aquicinctenſi XII. & ſucceſſoribus ejus, uſum mitræ & annuli, cum quibusdam privilegiis & indulgentiis.

1222 Anno M. CCXXII. jacta ſunt fundamenta eccleſiæ beatæ Mariæ XIV. Kal. Maji, Feria II.

1223 Anno M. CCXXIII. Philippus, inclytus Rex Franciæ, obiit: cui ſucceſſit primogenitus ejus Ludovvicus.

1224 Anno M. CCXXIV. in Quadrageſima venit quidam ignotus, & tanquam eremita, habitavit in Foreſta de Glanchon, juxta Mortaigne; & tandem revelavit quibusdam, quod ipſe erat Balduinus Comes Flandriæ & Hainoiæ, & Imperator Conſtantinopolitanus. Quo audito, quidam nobiles crediderunt verbis ipſius, duxerunt eum Valencenas cum honore, & eum ibi ornatum, ſicut decebat Imperatorem & Comitem, duxerunt per Flandriam: & multi Flandrenſes fecerunt ei homagium, ſicut Comiti, & tandem intravit Inſulam, cum maximo comitatu & apparatu. Ludovvicus autem Rex Franciæ, fama ejus audita, diem ei apud Peronam aſſignavit, ut cognoſceret eum, qui dicebat ſe eſſe avunculum Regis prædicti, & ut faceret ei debitum homagium de Comitatu Flandrenſi, ſi eſſet Comes Flandriæ, veniendo & redeundo ſecure. Tandem veniens Peronam, & audacter apparens coram Rege Ludovvico, & conſilio ejus, in palatio ipſius Regis, multis interrogantibus, examinatus eſt, ſed certitudinem nullam reſpondit. Unde pluribus argumentis eſt convictus, quod doloſe ageret, & per omnia mentiretur, & ita receſ-

Francorum.	*Anglorum.*	*Anni Christi.*

ceſſit cum pudore; & prædictus Rex diſtrictè præceperat eidem, quod de terra ſua recederet indilate. Eodem autem die, quo licentiatus eſt à Rege, tam die quam nocte, Valencenas venit, unde furtim & latenter effugit. Quo audito, Joanna Comitiſſa Flandrenſis caute fecit quæri eundem, qui tandem repertus eſt, & ad dictam Comitiſſam adductus apud Inſulam: ubi de conſilio Baronum ſuorum judicatus eſt & damnatus, quod cum equis traheretur extra villam & ſuſpenderetur; & ita vitam infeliciter conſummavit.

Anno M. CCXXV. Ludowicus Rex Francorum profectus eſt adverſus Albigenſes, cum multis nobilibus, tam Epiſcopis quam Principibus; videlicet Archiepiſcopo Remenſi, Guilielmo de Jovis villa . . . . . & Gareno Silvanectenſi Epiſcopo, Philippo Bolonienſi, Guidone ſancti Pauli Comitibus, & multis aliis tam clericis quam laicis: qui Avinionem obſederunt & ceperunt. Sed in obſidione Guido, Comes ſancti Pauli, quadam petra mangonelli percuſſus eſt & interfectus. 1225

Explicit manuſcriptus codex Aquicinctinus.

SAMSONIS RHEMENSIS ARCHIEPISCOPI APPENDIX.

MCXIII. Domnus Sigebertus, venerabilis Monachus Gemblacenſis Cœnobii, vir in omni ſcientia literarum incomparabilis ingenii, Deſcriptor in hoc libro præcedentium temporum, quarto Nonas Octobris obiit: & ſuis graviſſimum mœrorem ſuæ abſentiæ reliquit. Defuncto Sigeberto, nos a modo noſtrorum annorum tempora computabimus.

MCXV. Domnus Iuo, Carnotenſis Epiſcopus, obiit.

MCXVIII. Gelaſius, Romanæ Eccleſiæ centeſimus ſexageſimus quintus præſidet.

MCXIX. Calixtus Romanæ Eccleſiæ centeſimus ſexageſimus ſextus præſidet.

MCXXIV. Honorius Romanæ Eccleſiæ CLXVII. præſidet.

MCXXV. Henrico Imperatori ſuccedit Lotharius.

MCXXX. Innocentius, Romanæ Eccleſiæ CLXVIII. præſidet.

Primum Paſcha XI. Kalendas Aprilis contigit.

MCXXXV. Defuncto Rege Anglorum Henrico, qui filium non habebat, ſucceſſit ei Stephanus, nepos ejus.

MCXXXVII. Ludovicus Francorum Rex obiit: cui Ludovicus filius ejus, quem & ipſe adhuc vivens à Papa Innocentio Remis ante aliquot annos conſecrari fecerat, in regnum ſuccedit.

Mortuo Lothario, ſuccedit Conradus, nepos Henrici ſuperioris.

MCXLIII. Celeſtinus Romanæ Eccleſiæ CLXIX. præſidet.

MCXLIV. Lucius Romanæ Eccleſiæ CLXX. præſidet.

MCXLV. Eugenius, poſt eum, CLXXI. fit Papa Romanus.

MCXLVI. Facta eſt Eclipſis Solis, quinto Kal. Novembris, hora tertia, die Dominica. Concilium Rhemis, præſidente Eugenio Papa, qui in Franciam venerat.

Ludo-

Ludovicus Francorum Rex, Hieroſolymitanum iter aggreſſus, Sarracenorum paſſus inſidias, cum magno ſuorum diſpendio rediit.

MCXLIX. Henricus, Ludovici Regis Senioris filius, fit Epiſcopus Bellovacenſis. Hic enim Henricus, cum in maxima quadam eſſet proſperitate & juvenis, fit Monachus Ciſtercienſis.

MCL. Congelatis in terra ſegetum radicibus, fit maxima frugum inopia.

MCLII. Obiit Theobaldus, Trecaſſinorum Comes glorioſus. Conrado ſuccedit Fredericus.

MCLIII. Anaſtaſius fit Papa CLXXII. Stephanus Rex Anglorum moritur, cui ſuccedit Comes Henricus Andegavorum, Comitis Gaufredi filius.

MCLIV. Adrianus CLXXVIII. Papa Romanus.

MCLVII. Magna contentio inter Regem Francorum & Anglorum, pro Toloſa civitate.

MCLVIII. Eclipſis Lunæ XIV. Cal. Septembris.

MCLIX. Alexander Papa CLXXIV.

MCLXIII. Obiit Samſon, Remenſis Archiepiſc. vir ſcientia & ſanctitate clarus.

BENE-

Digitized by Google

BENEVOLO LECTORI SALUTEM!

QUem exhibemus, Sifridus, ſive Sigfridus, Presbyter Miſnenſis, paucis memoratur. Mentionem ejusdem facit *PETRUS ALBINUS (a) CONRADUS GESNERUS, (b)* & *GERHARDUS JOANNES VOSSIUS, (c)* qui ſic de eodem ſcribit. *Sigfridus, presbyter Miſnenſis, Chronologus, vixit tempore Alberti Auſtriaci Imperatoris. Orditur ab orbe condito, ac progreditur usque ad annum* CIↃCCCVII. *ſed Georgius Fabricius reſecuit omnia illa, quæ præcedunt annum gratiæ CCCLVIII. atque ex ſequentibus quoque plurima præteriit. Nempe, ſatis ei viſum fuit, ſi haberemus, quæ alii vel neglexiſſent, vel brevius, aut obſcurius dixiſſent. At hiſtorias ſacras ex ſacro fonte, eccleſiaſticas ſanctorum hiſtorias ex antiquioribus, qui eas ornatius & fuſius, & fide minus ambigua tractaſſent, utilius nos hauſuros arbitrabatur. Epitomen eam Siffridi ſubjunxit Fabricius Hiſtoriæ ſuæ Saxonicæ: ac eandem inter Scriptores rerum Germanicarum à ſe editos, comparere voluit Piſtorius.* Scilicet, integrum Sifridi Chronicon editum nondum eſt, ſed Epitomen ſaltim ex eodem dedit Fabricius, eandemque inter Rerum Miſnicarum libros VII. *Lipſiæ 1569. 8.* qui poſtea ipſius Originibus Saxonicis

(a) *Chron. Miſn. tit. XXV.* ait: *Siffridus* von *Meiſſen*, ein Prieſter daſelbſt / hat *floriret* um das Jahr 1307. denn in demſelben höret ſein *Chronicon* auf / welches er vom Anfang der Welt *pertexiret* / woraus *Georgius Fabricius* ein *Epitomen* gezogen / von dem Jahr Chriſti 458. an / darinnen viel / ſo in andern Hiſtorien nicht auf ſolche Weiſe zu finden iſt. Ich habe aber ſolche *Chronicon*, wie es anfänglich geſchrieben worden / und unverkürtzt / noch nicht zu ſehen bekommen mögen.

(b) *Epit. Bibliothecæ.*

(c) *De Hiſtor. Lat. lib. II. cap. LXII.*

cis acceſſerunt. Quid Fabricius præſtiterit, ipſe in præfatione ad Leonhardum Badehornium, Conſulem, Lipſienſem, enarrat, ſcribens: *Excerpſi ex illius libris hac Epitome, quæ ad noſtrum propoſitum viſa ſunt aptiſſima, & quæ aut in aliis non inveniuntur, aut certe commemorantur brevius vel obſcurius. Nam poſt creationem mundi, in ſuo opere ea recenſet, quæ in libris ſacris traduntur, & hiſtorias addit Eccleſiaſticas ſanctorum, quæ apud ſcriptores veteres Græcos & Latinos leguntur ornatius & copioſius.* Licet autem Fabricius ea, quæ maximè ſunt memoratu digna, excerpſerit, talia tamen plerumque ſunt, quæ ab aliis traduntur copioſius, communes etiam cum aliis errores erravit. Breves quasdam notas idem adjecit Fabricius, quas etiam ſuis locis inſeruimus. *JO. ANDR. BOSIUS (a)* in eo reprehendit, quod non pauca in contextu mutaſſe videatur, ut lectoribus fiat acceptior presbyter Miſnenſis. Licet *GODEFRIDUS HECHTIUS (b)* ab inprudentiæ nota Fabricium liberare conetur, eo, quod ea, quæ alias accuratius fuerint expoſita, ſaltim omiſerit. Hæc vero Epitome in Bibliotheca Lipſienſium Paulina tribus vicibus reponitur in Manuſcripto, ſub hoc Titulo: *(c) Siffridi, Monachi Miſenenſis Compendium Hiſtoriarum ab initio mundi, usque ad a. 1306.* De Codice Membranaceo ſic ſcribit *JO. DAVID SCHREBERUS. (d) Hujus Epitomes Manuſcriptum Bibliotheca Paulina Lipſiæ adſervat, ex quo membranaceo Codice Fabricianam editionem a. 1698. Clariſſ. Vir Ericus Benzelius variis, ut vocat, plurimis inſtruxit. Eum ita annotatis plurimis refertum librum ſe poſſidere, Gotha ſcribit ad me Summe Reverendus Cyprianus, additque, in annis utriusque codicis miram eſſe variationem, ſed docere tamen probatiorem æram, quod Manuſcriptum exemplari Fabriciano præferendum ſit, eſſe*

(a) *In Not. Script. Hiſt. Univerſ. §. XXIV. p. 193. ſqq.*
(b) *Germania ſacra p. II. lib. XIV. cap. V. §. III.*
(c) Teſte *JOACH. FELLERO in Catal. Manuſcriptorum p. 156. num. 28. 29. p. 314. n. 48.*
(d) *Vita Fabricii p. 236.*

Digitized by Google

esse multa insuper addita, quæ Historiam reddere possint ornatiorem. Celeberrimus iste Cyprianus, prout rem litterariam promovendi augendique est cupidissimus, benevole mecum communicavit dictam Fabricianam editionem, cum variis lectionibus à doctissimo Benzelio factis, cum Guilielmo Ernesto Tentzelio communicatis, ejusdemque manu adscriptis, prout ipse sub initium statim hujus libri his verbis testatur. *Variæ Lectiones & emendationes ex vetusto Codice membranaceo Bibliothecæ Lipsi. Paulinæ, ab Erico Benzelio m. Julio an. 1698. collectæ, & ad marginem hujus libri descriptæ manu Tenzelii, quanquam Benzelius non cum hac, sed cum Pistoriana editione, quæ ex hac desumpta est, contulerat.* Præcipue verò illustris Vir, *JO. BURCARDUS MENCKENIUS*, Consiliarius Regius aulicus, mecum benevole communicavit Varias Lectiones ad Sifridum Fabricii, ex tribus Codicibus, quorum unus nitide scriptus in membrana, qui Monasterii olim S. Jacobi Apostoli in Pegavia, nunc in Bibliotheca Lipsiensium Paulina adservantur. Ex his igitur Pistorianam editionem vel emendavi vel supplevi, eademque cursivo, ut dicitur, caractere, adjeci, & ubi opus fuerit, notas subjeci.

Digitized by Google

682 # SIFFRIDI, PRESBYTERI MISNENSIS EPITOMES LIBRI II.

Variæ Lectiones ad Sifridum Fabricii, quarum Præfatio meminit, hæc habent:

SIfridus, Presbyter Miſnenſis, opus ſuum vocat *Compendium Hiſtoriarum.* Duo Codices bene craſſi in folio. Membraneus in forma octava majori.

Fabricius non omnia propriis ſuis (ut quidam vir doctus *(a)* indignabatur) ſed ipſius Sifridi verbis loquitur, duobus ſaltem vel tribus locis exceptis, quibus cum Sifrido inutiliter loquax eſſe noluit, nec debuit.

Præfixa eſt præfatio auctoris, à Fabricio omiſſa. Quæ ita habet: Omne datum optimum & omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens à patre luminum, apud quem non eſt transmutatio nec viciſſitudinis obumbratio. Ne itaque de noſtra virtute præſumamus, vel ex noſtra providentia aliquid nos habere gloriemur, Apoſtolus Jacobus in præmiſſis verbis, omne datum optimum & omne perfectum nobis à patre luminum inſinuat elargiri. Ipſe enim pater miſericordiarum & Deus totius conſolationis dat bona & larga dona omnibus abundanter & non improperat. Dat utique dona naturæ, quibus ipſo conſervante, ſubſiſtimus: dat dona gratiæ, quibus ipſo gubernante proficimus; dabit dona gloriæ, cum ipſum in propria, ipſo imperante, facie ad faciem videbimus. Quod autem diverſis diverſa dona in præſenti vita largitur, teſtatur Apoſtolus Paulus ſcribens ad Romanos & dicens: „Habentes donationes ſecundum gra„tiam, quæ data eſt nobis, differentes, ſive prophetiam, ſecundum rationem fi„dei; ſive miniſterium, in miniſtrando; ſive qui docet, in doctrina; qui ex„hortatur, in exhortando; qui tribuit, in ſimplicitate; qui præeſt, in ſollicitu„dine; qui miſeretur, in hilaritate; dilectio ſine ſimulatione; odientes malum, „adhærentes bono, caritate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem præ„venientes, ſollicitudine non pigri, ſpiritu ferventes, Domino ſervientes, ſpe gau„dentes, in tribulatione patientes, orationi inſtantes, neceſſitati ſanctorum com„municantes, hoſpitalitatem ſectantes. Benedicite perſequentibus vos; bene„dicite & nolite maledicere; gaudete cum gaudientibus; flete cum flentibus; „id ipſum invicem ſentientes, non alta ſapientes, ſed humilibus conſentientes.„ Ecce! quantis donis omnipotens Dominus largiter Eccleſiam ſuam ditavit. Sed quia iſta bona ſunt diverſa diverſis, non omnia omnibus, B. Bernhardus quædam

(a) Boſius in Notit. Scr. Hiſt. Univ.

Digitized by Google

dam generalia dona ipſius & omnibus credentibus communia declarat dicens: „Convincor rationibus, Dominum ſuper omnia debere diligere, à quo me vi„deo omnia in pignus dilectionis accepiſſe. Dedit enim eſſe, pulchrum eſſe, „corpus cum ſenſibus, animam cum viribus, virtutes cum incrementis, dona „cum ſacramentis, mundum cum contentis, filium cum tormentis.„

Ego igitur pauper ingenio, hebes ſenſu, exiguus ratione, donorum tamen Dei miſerantis non immemor, in me & ex me, quod tantæ majeſtati ſuæ offeram, non inveniens, ſed ſua ſibi dona retribuens, ad gloriam & honorem divinæ majeſtatis ejus, ad extollentiam melliflui nominis filii ejus unigeniti Domini noſtri JESU Chriſti in Spiritu Sancto, confiſus ſuffragiis & meritis glorioſiſſimæ genitricis ejusdem filii Dei, ſemper Virginis Mariæ & S. Johannis Apoſtoli & Evangeliſtæ, breve quidem opuſculum, ſed quoad intelligentiæ meæ tarditatem, & inopiam, laborioſum valde arripui compilandum. Non ſolum autem mihi laboravi, ſed & omnibus participibus meæ exiguitatis, qui vel propter rerum inopiam plures libros habere, vel propter intellectus inertiam multos legere nequeunt, ut ipſi una mecum, ſi eis placuerit, modicis ſint contenti. Rogo autem Te, Lector, ut hortulum ruſticationis meæ lento gradu percurras, non more beſtiarum genimina plantularum mearum dente livido diſcerpendo, ſed more bidentium, ſiquid dulce repereris, piis faucibus ruminando. Non autem ſuſpiceris, me aliqua nova cudere aut telas recenter filatas contexere, ſed dudum à ſanctis Patribus contextas ad operiendam nuditatis meæ verecundiam coaptare. Sic enim ſtilo inſufficientiæ meæ imperavi, ut à dictis ſanctorum Patrum & veteris inſtrumenti & novi Teſtamenti non recederem, nec aliquibus mendis aut dubiis inferendis in hoc opuſculo locum darem. In fine tamen quædam addidi, quæ temporibus meis geſta didici & cognovi.

Exordium autem textus hujus ab ipſo primordio creationis mundi inchoans & hiſtorias per temporum ſucceſſiones percurrens, deſcendi usque ad annum Dominicæ incarnationis MCCCVII. qui eſt annus ſecundus Pontificatus Domini Papæ Clementis V. annus vero IX. regni Regis Romanorum Adelberti ſemper Auguſti, ea quæ utiliora & magis proficua ſeu ædificatoria videbantur, excerpens, non ſolum de Bibliotheca Hieronymi, ſed & de hiſtoriis Scholaſticis, de hiſtoriis Eccleſiaſticis, de Hiſtoriis Latinorum ethnicorum Romanorum, Germanorum & aliarum nationum, de Libris paſſionalibus ſanctorum, de Chronicis Euſebii & Hieronymi, de Vitis Patrum de Dialogo Gregorii, de Jure Canonico, de diverſis Chronicis Patrum & aliis Libris, ſicut textus plenius edocebit. Libellum iſtum COMPENDIUM HISTORIARUM appellavi, ex ipſius compilationis ſerie vocabulum ſibi tradens. Mercedem laboris à Deo expecto, & à Te, Lector, expoſco, ut ores pro abjecto *Sifrido Presbytero* indigno.

Auctor quidem Sifridus Chronicon ſuum ab origine mundi deducit, ſed cum in antiquioribus illis non certe niſi hiſtorias biblicas ad verbum & deinde traditiones, miracula & reliquias Sanctorum copioſe recenſeat, cum Fabricio illa relinquimus & ab an. CCCCLVIII. inchoamus.

Digitized by Google

LIBER PRIMUS.

De Martiano imperatore & Vandalis.

CCCCLVIII.

MARTIANUS imperator regere cœpit. Hic religioſus fuit, & egentibus multa beneficia præſtitit. Hujus tempore, Vandali Romam ceperunt & ſpoliaverunt.

Abbas ordinis Ciſtercienſis, in monaſterio quod Volcoroda *(a)* dicitur, ſitum in Turingia, trium virginum *(b)* corpora de Colonia Agrippina transtulit, effoſſa terra, per Thymonem quendam, quæ illi erant in ſomnis monſtrata.

CCCCLX.

Tempore Leonis Imp. Hilarius primus à ſancto Petro L. Papa ordinatur. Hic conſtituit, ut nullus Clericus inveſtituras à Laico recipiat. (c)

De Simplicio Papa.

CCCCLXV.

Simplicius papa, à ſancto Petro LI. ordinatur. Hic conſtituit, ut nullus pontifex ſibi ſucceſſorem conſtituat, ſicut & ſanctus Clemens inſtituit.

De rege Vandalorum Hunerico.

CCCCLXXVII.

Hunericus rex Vandalorum, trecentos triginta tres epiſcopos catholicos & eo amplius exiliat, & quibusdam linguas amputat, qui tamen poſtea bene prædicarunt verbum Dei, ſed unus eorum, propter fornicationem, dono illo eſt privatus. *(d)*

De Anaſtaſio imperatore, & de ſchismate Romano.

CCCCXCIII.

Anaſtaſius *(e)* imperator regere cœpit: & diſcordia magna Romæ facta eſt in electione papæ, quibusdam eligentibus Symmachum, quibusdam Laurentium. Igitur in illa diſcordia, Romæ multa homicidia, tam civium Romanorum, quàm clericorum & ſacerdotum, facta ſunt: ſed Symmachus prævaluit.

De Olympio Arriano.

Arrianus quidam Olympius, dum lavaret in balneo, & de fide ſanctæ Trinitatis blaſphemias loqueretur, ſubitò igneus gladius de cœlo veniens, ipſum interfecit.

De Anaſtaſio Imperatore.

Anaſtaſius imperator, hæreticus Arrianus, in flumine periit.

Anaſtaſius Imperator, de quo jam dictum eſt, Arianus hæreticus fuit. Ipſe in flumine periit. Theodericus, Rex Veronenſis fautor & defenſor Arrianorum, eo tempore multa Chriſtianis mala irrogavit. (f)

De

(a) Omnes Codices legunt Volcoderode. Error autem manifeſtus, dum Volcoroda Thuringiæ caſtellum olim fuerit, quod Heinricus IV. Imp. Friderico, Saxoniæ Comiti Palatino abſtulit, de quo *LAMBERTUS SCHAFNAB. ad a. 1073.* Idemque Thuringi poſtmodum obſederunt, de quo Idem ad *a. 1074.* Poſtea Ciſtercienſis Ordinis factum fuit Monaſterium, atque imperante Lothario, ab Helingburgi, Glibhenſi Comitiſſa a. 1131. fuit fundatum, exorta vero luce Evangelica, reformatum, hodieque præfectura eſt, verſus Eisfeldam, ſereniſſimo Duci Saxo-Gothano parens, de qua *FRID. RUDOLPHI Gotha Diplom. Tom. II. p. 265.* Loco igitur plane alieno, hæc narratio fuit inſerta, dum longe poſt iſtum annum, hoc monaſterium demum fuerit fundatum. Aliud exemplum translati unius corporis de XI. millibus Virginum, prout fabula eſt, vide ſupra apud *ROB.* de *MONTE a. 1129.*

(b) Erant de undecim millibus.

(c) Hæc ex MSto adjeci.

(d) Hæc in MS. ad a. CCCCXCIII. referuntur.

(e) Sic emendavi ex MSto, cum antea legeretur Athanaſius: vide ſupra *MARIANUM SCOTUM ad a. 491.*

(f) Hæc ex MSto adjeci.

Digitized by Google

De Erinfrido (a) rege Turingorum.

Tempore Anaſtaſii imperatoris, & Theodorici regis Veronenſis, dux Turingorum fuit Erinfridus, qui in uxorem acceperat regis Francorum Theodorici ſororem. *(b)* Facta diſcordia inter eos, rex Francorum Theodoricus bellum intulit duci Turingiæ Erinfrido, ſororis ſuæ marito, ipſumque humiliare cupiens, auxilium Saxonum poſtulavit, & ſtipendia tribuit quindecim principibus eorundem. Saxones tum nondum poſſederant illam provinciam, quæ nunc Saxonia dicitur, terraque Thuringia tunc ad fluvium Albim *(c)* terminabatur, in iis metis, quibus nunc Magdeburga metropolis eſt conſtructa, quæ nondum erat civitas: & Saxones necdum fidem Chriſtianam receperant, nec baptiſma: eratque tunc Turingia terra ſpatioſa, quæ à nemore *(d)* Francorum protendebatur usque ad Oceanum, contra ſeptentrionem. In hoc prælio rex Dithericus, *(e)* qui & Theodoricus, ubique prævaluit tantùm, ut captis munitionibus ducis, ipſum tandem multis exercitibus tam Francorum quam Saxonum, vallavit in civitate, quæ Schindingen dicitur, ſita ad ripam fluminis, quod dicitur Ungeſtrute. Cùm ergo dux Erinfridus manus obſidentis effugere non valeret, duciſſa, germana ſcilicet regis, miſit ad regem Francorum, flebiliter ſupplicans, ne ſororem ſuam viduam fieri, & filios ejus orphanos pateretur. Rex, miſertus ſororis & filiorum, ipſorum precibus annuit, factaque pace, & portis civitatis apertis, ingreſſus civitatem, cum duce & populo cœpit amicè convivari. Saxones autem in campis foris remanſerunt. Quidam verò miles ducis, Iringus nomine, tale conſilium dedit regi & duci, ut, quia Saxones Turingis non promerentibus, ſuper ipſos ſtipendia belli recepiſſent, ipſi pro eo merito reciperent talionem. Hoc conſilio apud regem approbato, quidam venandi gratia civitatem exiit, conſiliumque Saxonibus detexit. Saxones irruentes in civitatem, regem & ducem, cum univerſo populo, qui in civitate repertus fuerat, occiderunt, deinde in reliquum vulgus Turingorum ſævientes, quidquid maſculini ſexus inter fluvios Albim & Ungeſtrute remanſerat, proſtraverunt, & ſic illas partes Turingiæ usque in hodiernum diem, Saxones poſſederunt. 683

De Theodorico Veronenſe.

DXIX.

Juſtinus Major, zelo fidei perſequebatur Arianos, quos Theodoricus Veronenſis, qui imperium uſurpaverat, Romæ fovit: ſed dicto Juſtino, papa Joanne mediante, utrobique ad tempus eſt ceſſum. Tandem Theodoricus Veronenſis malè periit, in montem Ætnam detruſus, *ſicut Gregorius in dialogo refert. Ipſe enim occiderat Symmachum Papam, Johannem Papam, & Boëtium Philoſophum, & multa alia mala fecerat. Franci tunc plane convertuntur.*

Fabianus à S. Petro LXIII. conſtituit, & qui vendit vel emit eccleſiaſtica beneficia, vel ſacra merita, Simoniacus ſit & irregularis. Pelagius Papa LXV. conſtituit, ut hæretici & ſchiſmatici per ſeculares poteſtates comprimantur. (g)

De Juſtiniano.

DXXVII.

Juſtinianus imperator, regnavit annis XXVIII.

(a) Hic infra in *HIST. LANDGRAV. THUR. c. IV. V. Herminfridus non rectè dicitur, nam Erinfridi nomen etiam apud Caſſiodorum* vocatur *Irmenfridus. FABRICIUS* hic adjecit: *Erinfridus ab aliis omnibus in epiſtolis legitur: ut habent antiqua exemplaria manuſcripta.*

(b) Antea legebatur: *filiam.*

(c) Codices: *Albeam* ubique.

(d) Legeb. natione.

(e) Legeb. Fridericus.

(f) *FABRICIUS: idem ſcribitur de Hattone antiſtite Moguntino, qui Albertum comitem Pabebergium prodidit, & Henricum I. Ducem Saxoniæ, poſtea Imp. prodere voluit.*

(g) Hæc ex MSto adjeci.

Digitized by Google

XXVIII. Hic leges, per multa volumina diffusa compendiosè collegit, faciens codicem; multos ad fidem convertit, & multa bona fecit. Ipse etiam sententiam promulgavit, ne pagani vel hæretici militarent, dans eis tres menses induciarum conversionis ad fidem.

De festo Ὑπαντῆ. (a)

DLI.

Sub Pelagio papa, & Justiniano imperatore, sumpsit initium apud Constantinopolim, ut Ὑπαντῆ Domini, id est, Purificatio beatæ Mariæ virginis solenniter celebraretur. *(b)*

De Longobardis.

DLXVIII. *(c)*

Narses Patricius, in Italiam Longobardos duxit. Longobardi, quondam Vinuli dicti, de quadam insula Teutoniæ transmigrantes, terram sibi ad habitandum quærebant. Transeuntes autem Turingiam, cùm & ipsi essent Teutonici, quendam sibi Turingum in regem elegerunt. Inde castra moventes, ad Gallias profecti sunt, & ibidem quandam terram incolentes, per multos annos demorati, & inde rursus recedentes, per Narsen Patricium in Italiam (ut jam dictum est) deducti sunt. Pugnaturi cum Italicis, cæsariem mulieribus suis circa mentum ligabant, ut viri crederentur, quia tunc temporis viri barbam nutriebant. Quia ergo in illo congressu, longis barbis usi sunt, Longibardi *(d)* sunt appellati à longa barba, quia in lingua eorum Longum dicitur *Lang*, Barba *Bard*. Isti quondam Mercurium coluerunt, quem Gotham
684 vocabant, unde adhuc in Teutonico Deus dicitur Goth. Vinuli ergo, qui & Longobardi, magnam stragem facientes, Italiam expugnabant: quam extunc possederunt, usque in hodiernum, & Teutonici idiomatis obliti, Latini facti sunt. *De hac autem strage Gregorius mentionem facit in quadam homilia.*

De peste Romana.

DLXXXI.

Pelagius Papa ordinatur. Tempore ejus, Romæ pestis inguinaria (e) fuit, quæ & ipsum extinxit. Fuit autem pestis inguinaria apostema, sive inflatura in inguine, tam sæva, ut homines in via, in mensa, in ludis, in colloquiis subitò morerentur. Itaque cùm quis sternutabat, sæpe cum ipsa sternutatione spiritum exhalabat. Unde, cùm aliquem sternutantem quis audiebat, statim accurrens, *Deus te adjuvet*, acclamabat. Et abinde adhuc consuetudo servatur, ut cùm aliquem sternutantem audimus, *Deus te adjuvet*, acclamemus. Rursus cùm aliquis oscitabat frequenter & continuò, & subitò spiritum exhalabat. Unde, cùm aliquis se velle oscitare sentiebat, continuò signum crucis sibi imprimere festinabat, & hæc consuetudo usque nunc servatur.

De Mauricio imperatore.

DLXXXIII.

Mauricius imperium adeptus, regnavit annis XX. Iste compulit beatum Gregorium, electum in papam, suscipere præsulatum, & tamen postmodo ipsum sanctum persequebatur: *ut in Legenda ejusdem S. Gregorii dicitur, cujus vitam conscripsit Paulus Longobardorum Historiographus, quem Johannes Diaconus postmodum diligenter compilavit.*

De miro prodigio. (f)

Quodam tempore, Tiberis fluvius alveum egressus, in tantum excrevit, ut super

(a) MStum: DXLI.
(b) *FABRICIUS: ὑπαντὴ ab obviatione & amplexu Simeonis: quod more Ebræo purificatio: ab apparitione stellæ* ἐπιφάνια *nominatur. Hypantes nomen etiam Gemblacensi & Ursbergensi notum.*
(c) MStum: DXLVIII.
(d) Codices: Langbardi.
(e) Vide *REGINONEM ad a. 517.*
(f) Hoc in MStis refertur sub an. DXCI. Nota: quæ Fabricius habet ab an. DCXXXIX. usque ad an. DCCCI. & quidem ad verba: *Carolus iste dilatavit*, desunt in altero Codice.

Digitized by Google

ſuper muros urbis efflueret, & plurimas domos everteret. Tunc etiam per Tiberim multitudo ſerpentum, cum dracone magno, in mare deſcendit, ſed à fluctibus præfocati, & ad littus projecti, totum aërem ſua putredine corrumpunt, & ſic plaga peſſima, quam inguinariam vocant, ſecuta eſt, ita ut etiam corporali viſu, ſagittæ cælitus venire, & ſingulos quosque percutere viderentur. *(a)*

De Coſdra, rege Perſarum.

DCXII.

Heraclius imperium eſt adeptus. Ipſe fuit LXI. imperator à Cæſare Auguſto. Anno imperii ſui III, permittente Deo flagellari populum ſuum, per ſævitiam paganorum, Coſdras, rex Perſarum, omnia fere regna terrarum ſuo imperio ſubjugavit. Jeruſalem veniens, à ſepulchro Domini territus rediit, ſed tamen partem crucis ſanctæ, quam Helena ibidem reliquerat, aſportavit. Volens ab omnibus coli, ut Deus, turrim ex auro, interlucentibus gemmis, fecit, & ibidem Solem, & Lunam, & ſtellarum imagines collocavit; per ſubtiles etiam & occultos ductus, quaſi Deus, deſuper aquam infundebat, & in ſpecu ſubterraneo, equi quadrigas trahentes in circuitu, ut quaſi turrim moverent, & tonitru ſimularent. Filio igitur ſuo regno tradito, in tali fano profanus reſidet, & juxta ſe crucem domini collocans, appellari ſe ab omnibus Deum volebat, & ſicut legitur in libro naturali de officio, ipſe Coſdras in throno reſidens, tanquam pater lignum crucis à dextris poſuit, loco filii, & gallum à ſiniſtris, loco Spiritus ſancti: ſe verò patrem juſſit nominari. *(b)* Tunc Heraclius imperator exercitum copioſum collegit, & contra filium Coſdræ, juxta Danubium fluvium, dimicaturus, advenit. Tandem utrisque principibus placuit, ut ipſi ſuper pontem lapideum ſoli confligerent, & qui victor exiſteret, ipſe, ſine damno utriusque exercitus, imperium uſurparet. Decretum etiam exiit, ut quicunque principem ſuum juvare præſumeret, cruribus & brachiis abſciſſis, continuò in flumine mergeretur. Et Heraclius totum ſe Deo obtulit, & ſanctæ cruci ſe devotione, qua potuit, commendavit. Ambobus itaque in conflictu durantibus, Heraclio victoriam Deus tribuit, & cunctum exercitum ſuo imperio ſubjugavit, adeò, ut univerſus populus Coſdræ fidei Chriſtianæ ſe ſubdiderit, & ſacrum baptiſma ſuſceperit. Coſdras autem ignorabat exitum belli, quia cùm omnibus odio eſſet, id à nemine ei, intimatur. Heraclius improviſo ad eum pervenit, & in throno aureo eum ſedere reperiens, eidem dixit, quia lignum ſanctæ crucis ſecundum modum tuum honoraſti, ſi baptiſmum & fidem Chriſti ſuſceperis, adhuc vitam & regnum, acceptis à te pacis obſidibus, obtinebis: ſin hoc implere contempſeris, gladio meo te feriam, & caput tuum præcidam. Cùm ille acquieſcere nollet, extracto gladio, eum protinus decollavit.

Et quia rex fuerat, ſepeliri præcepit. Filium verò ſuum, quem decem annorum reperit, baptizari fecit, & de ſacro fonte ipſum ſuſcipiens, regnum paternum ei dimiſit. Turrim vero illam deſtruens, in prædam ſui exercitus argentum tribuit. Aurum vero & gemmas, ad reparandas eccleſias, quas tyrannus deſtruxerat, conſervavit. Sacram ergo crucem ſuſcipiens, Iheruſalem reportavit.

De impietate & cædibus.

DCXXXIX.

Conſtantinus tertius, filius Heraclii,

(a) *TENTZELIUS* ad an. DXCI. narratur hiſtoriola de Gregorio, pueros Romæ Britannos videnti, & ad gentis converſionem miſſo, ſed revocato.

(b) *FABRICIUS: Hoc videtur fabuloſum: ſed & Conrado II. imperante, Franci in Paleſtinam militatum profecturi, anſerem in navi vexerunt loco ſpiritus ſancti, ut eſt in Annalibus Saxonicis: capram, ut in Thuringicis. Id fortaſſis monachi cujusdam eſt ſomnium. In Concilio Piſano, cui Baldaſar Coſſa præſidebat, cum invocaretur Spiritus ſanctus, bubo advolavit. Ut ſcribit Clemangius.*

Digitized by Google

regnare cœpit, sed quarto mense, fraude novercæ suæ Martianæ, occisus est à germano suo Heraclona, veneno. Heraclonas, occiso fratre suo, regnavit cum matre Martiana, duobus annis. Tunc Constans, dicti Constantini filius, matrem & filium mutilavit naribus & lingua, & per senatum imperat annis XXVII.

De Constante imperatore.

DCXLIX.

Constans imperator hæresin abdicavit, & Romam veniens, ecclesiam S. Petri multis donis sublimavit, & Longobardos refrenavit. Ipse in Sicilia, fraude suorum, in balneo periit, qui Mimum quendam imperatorem creant.

DCLXX.

Constantinus IV, Constantis filius, imperium adeptus est, & Mimum interfecit.

De Justiniano imperatore.

DCLXXXIX.

Justinianus II, filius Constantini IV, imperium adeptus, regnavit annos 10. Hunc Leontius patricius naso & labris mutilavit, & tribus annis regnum occupavit. Tiberius autem Absmarus Leontio nasum amputavit, & in monasterium detrusit, & ipse regnavit annis septem. Tandem Justinianus imperator verus, auxilio Terebelli, regis Bulgariæ, utrumque cepit, & per plantas trahi præcepit, & eorum corda *(a)* calcavit, populo acclamante, *super aspidem & basiliscum ambulabis*, & sic decol-
685 lati sunt. Hunc Justinianum Philippus, quem in Pontum relegaverat, occidit, & regnavit anno uno. Ipse fuit hæreticus & adulter.

De Osualdo, Anglorum rege.

DCCIII.

Osualdus, rex Angliæ, filius *(b)* Achæ, sororis sancti regis Edmundi, qui etiam pro fide occubuit, frater Osuini, patris Ostridæ reginæ Merciorum, vir fuit magnarum eleemosynarum. In die Paschæ, ab Adriano episcopo Lindisfarnensi divina audiens, cùm linguam ignoraret episcopus, rex populo interpretabatur. Ea die, dum multi pauperes confluerent, & omnia jam victualia essent distributa, discum argenteum fecit confringi, & dari pauperibus. Cui episcopus congratulans, & manum ejus osculans dixit, nunquam *(c)* putrescet hæc manus. Quod est factum, & permanet usque hodie. Die ac nocte divinis vacabat, & aut supinis aut flexis genibus gratias agebat. Fratre suo Eanfrido ab impiis perempto, ducem Britonum cum multis super se venientem, ipse, erecto crucis vexillo, superavit, in loco, qui dicitur *(d)* Denisbruna. Nono igitur regni sui anno, ætatis verò XXXVIII, à rege Merciorum, qui per prædecessorem suum Eduinum peremerat in Maserveldo, Osualdus, orans pro salute animarum, in prælio occubuit: cujus caput cum brachiis & manibus ignominiosè stipite suspenditur. Corpus verò per suprà dictam neptem suam Ostridam, in monasterio Eichelredo sepelitur. A fratre verò suo Osuino caput ejus *(e)* Lindisfarni, brachia & manus in regia urbe conduntur.

Post hæc subjicitur in MSto: *Eo tempore Dagobertus, Rex Francorum, fundavit monasterium S. Petri in Erfordia in monte, qui antea Mervvigisburg vocabatur.*

De Theodosio.

Theodosius, violenter coactus, suscepit imperium, & regnavit anno uno. Hic Anastasium imperatorem magno prælio vicit, & eum fieri clericum coëgit, & presbyterum ordinari fecit. Similiter & ipse Theodosius, postquam regnavit anno uno, factus est clericus, & residuum tempus vitæ suæ in pace transegit.

De

(a) Lege *colla* ex MStis.
(b) In MStis est: *Athæ.*
(c) Codices: *Inveterascat.*
(d) Codex membran. habet: *Denisbrunnia.*
(e) Codices duo: in *Lindesfarni.*

Digitized by Google

De primo Moguntino archiepiſcopo.

DCCXXVII.

Gregorius III, papa ordinatus, ſanctum Bonifacium ordinavit archiepiſcopum Moguntiæ, & ei pallium dedit. Nam Moguntina eccleſia antea fuit ſub archiepiſcopatu Wormatienſe, *(a)* ſed archiepiſcopatus translatus eſt à Wormacia in Moguntiam.

De Divo Bonifacio. (b)

Bonifacius duos epiſcopos ordinavit, Burchardum & Willebaldum, & his curam ſui ordinis impertiendo, alterum Wurceburgi, alterum Eichſtete inthronizavit. Eccleſiam quoque beatæ virginis in Erfordia, cathedralem eſſe conſtituerat, ſed ſuaſu literarum papalium, quod decreverat, renovavit. Tandem, ſenio feſſis membris, conſen-

(a) Compara *NIC. SERARIUM Rer. Mogunt. lib. I. c. XXII.* Vide infra *COMPILATIONEM CHRONOLOGICAM ad a. 717.*

(b) In MSt. hæc inſuper habentur: *Bonifacius (igitur) claris in Britannia ortus natalibus, & in infantia magno parentum ſtudio deliciatus, ab anno V. ætatis ſuæ ad ſervitutem Domini vitamque monaſticam cœpit anhelare. Itaque Presbyteris aliquibus domum patris ejus ingredientibus, ab his ſollicite inquirebat, quid potiſſimum aggredi ſuæ infirmitati expediret. Tandem pater, cognita ejus voluntate, cœpit modis omnibus, minis & ſuadelis eum avertere. Quem cum Deo plenum vincere non poſſet, ſubito languorem incidit mortis, & tunc in bonum conſentiens puero, in cœnobio, quod dicitur Adescancaſtra, regulariter illum collocavit. Evolutis autem ſeptem infantiæ annis, tanta cœpit morum gravitate pollere, ut cunctis clareſceret, divinum ſpiritum in illo habitare. Pervigil quoque Scripturarum ſtudio & obedientia: ſedavit incentiva ætatis lubricæ, tanta clarus humilitate & caritatis gratia, ut ab his, quorum erat ſocius, honoraretur quaſi pater. Triginta vero habens annos, cum timore ſubiit gradum Presbyterorum, primum vehementer obſiſtens. Poſthæc autem pie, permittente Abbate ſuo, laborioſum pro Chriſto iter peregrinationis arripuit, & accipiens à fratribus ſocios itineris & ſumptus neceſſitatis, cum patrocinio orationis eorum profectus eſt, ut talentum verbi divini ſibi creditum indigentibus diſpenſaret, ubi Dominus aſpiraſſet. Friſiam rediit, loqui tentavit, ſed profectum ibi non inveniens, iterum, unde venerat, rediit.*

Anno altero iterum egreſſus Romam venit, ſanctoque Antiſtiti Gregorio III. votum ſuum innotuit. A quo requiſitus de litteris teſtimonialibus, cum has legiſſet, & diligenter ſenſum & ſcientiam viri divini conſideraſſet; auctoritate ſua direxit eum in Gallias. Qui, tranſcenſis Alpibus, venit in Thuringiam, gentemque illam aliquandiu ſalutari cibo correxit & inſtruxit. Audita vero morte Rabani, Regis Friſonum, qui ei pridem in prædicatione obſtiterat, navigio partes illas intravit, & B. Willebrordi cooperator in converſione gentis per triennium exſtitit. Pluribus ergo milibus per eum baptizatis, eccleſiisque fundatis, jam dictus Epiſcopus Willebrordus ſenuerat, & ſanctum virum Bonifacium ſibi ſubſtituere cum electione omnium ſatagebat. Qui penitus non acquievit, & multis rationibus, precibusque coactus ad alia loca Germaniæ à Sede apoſtolica ſe miſſum probavit. Willebrordus autem Epiſcopus, audita tanta profectionis cauſa, data benedictione dimiſit eum. Bonifacius tum Thuringiam repetens, & populum ab errore corrigens, cellam ibidem conſtruxit. Item confinia Saxonum & Heſſonum à paganis ritibus liberans baptizavit. Quibus cognitis, jam dictus Pontifex Romanus eum advocavit, fideque illius & diſcretione iterum inveſtigata, Epiſcopum eum ordinavit, & ſcriptis ſuis Karolo Principi commendavit. A quo venerabiliter ſuſceptus, ad præfatas Heſſonum & Thuringorum metas conſilio ejus rediit. Ubi quamvis multas contradicentium paſſus injurias, cum virtute Domini creſcente numero fidelium, monaſterium in ORDORF conſtruxit, deinde duas Eccleſias, unam in FRITSLARE in honore S. Petri, alteram in AMLENBACH in honore S. Michaëlis patrocinio fundavit & ædificavit, illasque copia miniſtrorum ordinavit.

Poſt hæc vir ſanctus multis comitatus iterum Romam adiit, frui colloquio patris Apoſtolici, & per diverſa loca commendare ſe orationibus Sanctorum. Tandem cum muneribus & reliquiis Sanctorum à prædicto Romano Pontifice dimiſſus, Bavvariam, petente Ottone Duce, intravit, ubi diverſorum errorum ſchismate populum ſeductum invenit. Nam alii ſeſe Epi-

Digitized by Google

ſu & conſilio regis Pipini, qui fratri ſuo Carlomanno ſucceſſerat, comitem olim peregrinationis ſuæ, Lullum, ſucceſſorem ſibi deſtinavit. (a) Eobanum quoque epiſcopum conſecrans, urbi, quæ dicitur Utrecht, ad ſubſidium ſui laboris præpoſuit, presbyteros diaconosque ordinavit, monachos per loca diverſa deſtinavit. Ex quibus præcipui fuerunt, Winturig, Walther, Adelher: presbyteri, Haymund, Schirbald: Diaconi, Wacher, Gindher, Hilleger, Bertolf. Hi conjuncti fuerunt vinculo charitatis & participio laboris, juncti ſunt etiam palma miniſterii, & corona cœleſti. (b) Willebaldus de Saxonia fuit oriundus, & à parentibus usque ad triennium tenerè educatus, ſubitò ægritudine graviſſima rapitur. Et cùm deſpera-

---

ſcopos, alii ſe Presbyteros fingebant, quidam hæc atque alia proferentes gentem decipiebant. Quibus omnibus convictis & excluſis, vir ſanctus Ducem cum populo ab hæreticæ falſitatis ſecta cohercuit, & in partibus illis quatuor ſedes Epiſcopales inſtituit, quibus & Epiſcopos ordinavit, unam in SALZBURG, quæ nunc eſt metropolis, alteram in FRISINGIN, tertiam in REGENSBURG, quartam BATHAVIÆ. Omnibus igitur inibi ſecundum morem Chriſtianum ordinatis, cum & canonum fuiſſent jura recuperata, Bonifacius ad proprias remeavit Eccleſias. Defuncto autem Rege Karolo, & ſuccedentibus eidem in regno filiis ſuis Karlomanno & Pipino, ſanctus Bonifacius Moguntiæ urbis Epiſcopus & apoſtolicæ ſedis legatus celebratur. Poſt hæc vir ſanctus duos Epiſcopos ordinavit, Burchardum &c. Perge in Fabricio usq; ad verba: *ſibi deſtinavit.*

(a) Sanctus autem Bonifacius, aſſumptis conviatoribus, per alveum Reni aquoſa Friſonum arva intravit, ubi per omnem provinciam circuiens, repulſo gentilitatis ritu, verbum Domini prædicabat, & deſtructis delubris Eccleſias Chriſti fabricavit, multaque millia hominum baptizavit. Eobanum quoque Epiſcopum conſecrans &c.

(b) Poſtquam igitur late per Friſiam fidei ſplendor illuxerat, vir ſanctus ſecutus ripam fluminis, qui dicitur Burdine, tentorium erexit, dimiſſa multitudine neophitorum, diem eis conſtituerat, quo ad ipſum confirmationis gratia volarent. Cumque dies prædictus jam illuceſceret, ecce inimici pro amicis, & novi lictores pro novitiis fidei cum armis irruebant. At vero pii ex caſtris proſilientes, armis muniti, Epiſcopum cum ſuis defendere ab incurſu furentium voluerunt. Sanctus autem Bonifacius, convocato clero, tumultum populi reſiſtere ſtudentis compeſcuit, ſociosque ſuos ad tolerantiam paſſionis verbo exhortationis ſanctæ armavit. Statim impiiſſimi perſecutores eum cum aliis gladiis occiderunt; caſtraque depopulantes deſtruxerunt. Sed & thecas librorum & capſas reliquiarum abſtulerunt & has theſauro plenas exiſtimantes, ad naves feſtinaverunt, ubi Sanctorum victualia fuerant, quorum reſidua cum aliquanto vino aſportantes, ſeſe protinus infundebant. Tunc verò pro theſauro, quod putabant ſe habere, dividendo contentio oritur, & in duas partes turba diviſa, in ſe crudeliter & juſta nece bacchatur. Quorum parte maxima proſtrata, qui ſupererant, ſcrinia fregerunt, & pro auro libros invenientes per agros & paludes & diverſa loca disjecerunt. Qui tamen meritis B. Pontificis poſtmodum illæſi ſunt reperti.

Porro Chriſtiani ejusdem gentis, audita paſſione ſui Doctoris, collecta manu perſecutores impetierunt, illosque ſibi occurrentes, ingenti ſtrage mulctaverunt. Qui vero evaſerant, pœnitentes Chriſti fidem receperunt. Corpus vero Pontificis & aliorum martyrum trans fluvium ELYNIRE proſperis velis in civitatem TRECHT defertur, & honorifice reconditur. Quo comperto, B. Lullus, ſucceſſor ejus, venerabilem virum Hattonem cum plurimis honorandis comitibus illuc direxit, qui ſacrum corpus inde reciperent, & ſicut ipſe juſſerat, FULDAM transferrent. Collecti autem Principes cum populo reddere negabant, & à Rege Pipino hoc indultum affirmabant. Sed nutu Domini angelica manu ſacrum corpus movetur, ecce ſigna in manu reſonant, ita ut omnes repentino pavore percuſſi, juſti corpus reddendum eſſe proclamarent. Quod acceptum fideles legati MOGUNTIAM deduxerunt, ibique ab Epiſcopis, Principibus & populis glorioſa ſuſceptione exequiis celebratis, FULDAM detulerunt, & honore debito ſepelierunt. Glorificatus eſt autem B. Bonifacius martyr & Epiſcopus anno incarn. Dominicæ DCCLV. piæ generationis ſuæ XL. Pontificatus ſui XXXI. Egregius Chriſti confeſſor, Willebaldus de Saxonia &c.

Digitized by Google

ſperaretur ab omnibus, vovetur à parentibus, ut eum faciant monachum, ſi dominus ſuperſtitem illum relinquat. Traditus igitur ſacris ſtudiis in cœnobio Waltheim, proficiebat acerrima ſcientia & religione. Factus juvenis patrem adiit, eumque multis exhortationibus peregrinandi laborem ſubire pro amore cœleſtis patriæ perſuaſit, aſſumpto ſimul altero Wunebaldo germano. Itaque mari tranſito, Lucam in Hetruriam devenerunt, ubi defunctum patrem terræ mandarunt. *(a)* Egreſſus inde, in monte Caſſino monachorum numero ſe ſociavit, ſed omnes laudabili converſatione præceſſit. *(b)*

De Leone imperatore.

Leo II. imperium adeptus, regnare cœpit. Hic in Chriſtianos & eccleſiam Dei impius & crudelis fuit, Domini ſalvatoris, & ejus glorioſæ genitricis imagines, & aliorum ſanctorum in medio civitatis Conſtantinopolitanæ incendio tradidit, & multos Chriſtianos, qui non aſſenſerant huic impietati, decollari fecit.

Unde Papa Gregorius III. excommunicavit eum, & Romam cum tota Italia ab ejus Imperio diſcedere juſſit.

Beda, presbyter venerabilis, mortuus eſt in Anglia.

De Conſtantino, Leonis filio.

DCCXLII.

Conſtantinus V, filius Leonis imperatoris, imperium adeptus, regnavit annis XXXIV. Hic pernicioſiſſimus erat, & recedens à Deo, ac inſiſtens luxuriis, & magicis maleficiis, & ſacrificiis idolorum, & invocationibus dæmonum, & perſecutionibus eccleſiarum, malisque variis ſupercreſcens, non minus crudelis, quàm Diocletianus.

De Caroli Magni progenie.

Natus eſt Carolus Magnus eodem anno, de cujus genealogia hîc aliqua ſunt dicenda. Mortuo Pipino Groſſo, qui fuit major domus regni Francorum Carolus Martellus, filius ejus, tres filios reliquit, Carolomanum, Pipinum, & Grifonem. Regnum tunc Francorum ab Aquitania usque ad Bavariam protendebatur: quod regnum à Priamo, nepote Priami Magni Trojani, mortuo apud Paduam, ab Antenore *(c)* proceſſit, ſicut Romani ab Aenea, ſed per Cæſarem ſubjectum fuit Romanis. Poſtea, cùm Valentinianus imperator quosdam populos, qui Alani dicuntur, vincere non poſſet; fecit edictum, ut, qui eos vincerent, decem annos à tributo liberi eſſent. Unde Teutonici, hujus gloriæ cupidi, illos ſtrenuè delent, & inde Franci appellati ſunt. Sed rex eorum, Carolus Martellus, Francos in duas partes diviſit: partem illam, in qua Sequana *(d)* & Ligeris, quæ Gaudiana dicebatur, currunt, Franciam & populos Francigenas, id eſt à Francis genitos, appellavit, & in Teutonico, 686
Kerlingen *(e)* idiomate ſuo; alteram verò partem, in qua Rhenus currit, Franconiam, cujus populi Franci dicuntur. Pipinus, filius Caroli Martelli,

(a) Inde tranſmiſſis Alpibus, Romam intraverunt, ubi preſſi periculoſa ægritudine, ſanctorum precibus eripi meruerunt. Deinde non ſine multo labore Hieroſolymam venit. Ingreſſus Eccleſiam B. Mathiæ, lumen oculorum amiſit; hinc inde contriſtatus ſancta loca cæcus circuiens, baſilicam, in qua S. Crux quondam fuit inventa, intravit, & ibi magnifice oculos ſuos per virtutem S. Crucis recepit.

(b) Exinde, precante quodam Hiſpanienſi Presbytero, iterum Romam ingreſſus, ab Apoſtolico Gregorio III. mittitur in Germaniam ad auxilium B. Bonifacio, Moguntino Archi-Epiſcopo. Cui omni karitate junctus, ab ipſo in EYCHSTETE ordinatus Epiſcopus primus. Ubi conſtructo monaſterio, abſtinentia mira & omnium virtutum ſtudio claruit. Surdos & mutos, cæcos & claudos & debiles curat, damonia ejiciens, peccatorum veniam præſtans.

(c) MStum male hic legit: *anteriorem.*

(d) Codicibus eſt: *Sethania.*

(e) MSt. Ita Codex membr. ſed alter habet Karlingen.

Digitized by Google

duxit in uxorem Berchtam, filiam Heraclii *Imperatoris*, & genuit ex ea Carolum Magnum.

A. D. DCCVIII. S. Wicbertus Confeſſor migravit ad Chriſtum, & Karolomannus factus eſt Monachus.

DCCL.

Pipinus, pater Caroli, unctus eſt in regem à ſancto Bonifacio, archiepiſcopo Moguntino, jubente papa Zacharia.

DCCLXXXI.

Conſtantinus VI, filius Leonis Quarti, imperium adeptus, regnavit cum matre ſua Irene annis XVII. Cumque opprimeretur eccleſia Romana à rege Langobardorum Haiſtolpho, nec inveniret auxilium ab ipſo imperatore Conſtantino; Pipinus rex, pater Caroli Magni, Romanos ab Haiſtolpho liberavit, & factus eſt Romanus patricius, & multas gentes vicit. Intervenerat enim pactio inter papam, & principes Teutoniæ, & Romanos, ut devictis Langobardis, & aliis imperium vaſtantibus, imperium ad Teutonicos transferretur. Translatum ergo eſt ad eos, in perſonam Caroli Magni, filium regis Pipini.

687

DCCXCVI.

Leo IV, papa centeſimus primus, eſt ordinatus: ſedit annis XX, menſibus VI. Ipſe ungit in regem & imperatorem Carolum Magnum, Pipini filium.

DCCCI.

Ab urbe Roma condita MDLII, Carolus Magnus, Pipini regis filius, imperium adeptus, LXXVII imperator à Cæſare Auguſto, regnavit annis XLVI. quem Leo papa unxit & conſecravit, & magnificè coronavit. Tunc à cuncto populo clamatum eſt in hunc modum, CAROLO MAGNO, ROMANORVM AUGUSTO, ET PACIFICO IMPERATORI, A DEO CORONATO, VITA ET VICTORIA. Leo papa illi claves confeſſionis ſancti Petri, & vexillum urbis Romanæ, cum aliis muneribus miſit. Carolus iſte dilatavit fidem catholicam, fundavit monaſteria & eccleſias: æquus fuit judex diviti & pauperi, ad eleemoſynas largus, divinis intentus. Cùm igitur eſſet Chriſtianiſſimus, & circa divinum cultum ſollicitus, rogavit magiſtrum ſuum Alboinum, ut hiſtoriam & officium componeret de ſancta Trinitate, ut per hoc errores & dubia diſcederent, devotio & ſecuritas fidei augeretur. Quibus peractis, cœpit feſtum Trinitatis à multis charius amplecti & peragi, maximè à Germanis & Gallis, quorum (a) principum auctoritate fuerat ordinatum. Hic Carolus expugnavit Sclavos, & repulit paganos, vicit Saxones, ſubegit Ungaros. Longitudo ejus octo pedum; facies ejus palmum & dimidium habebat in longitudine; barba unum palmum. Militem armatum, ſuper equum ſedentem, à vertice ſimul cum equo ſcindebat. Militem armatum, rectè ſtantem ſuper manum ſuam, à terra usque ad caput levabat ſola manu. Leporem integrum, aut duas gallinas edebat, vinum modicum & lymphatum bibebat. In prandio tantùm ter bibit, in cœna rarò. Corpore decorus, ſed vultu ferus, ut ſcribit Turpinus archiepiſcopus. In diebus dominicis & feſtivis utebatur regalibus veſtimentis, ornatus ſedebat, gladium ſuper genua per transverſum ponebat.

De Caroli Magni filiis & Ludovico primo.

Carolus imperator & ſemper Auguſtus, republica laudabiliter gubernata, tandem feliciter obiit Aquisgrani, & ibidem ſepultus eſt in eccleſia glorioſæ virginis, quam ipſe miro opere condiderat. Obiit autem regni ſui XLVI, ætatis verò LXXII. Reliquit duos filios, Pipinum, & Ludovicum. Pipinus factus eſt rex Italiæ, Ludovicus Aquitaniæ. Hic poſt mortem patris ſui Caroli imperium adeptus, regnavit annis XXV. Iſte, convocato concilio magno Aquisgrani, multa de ſtatu eccleſiarum & religioſorum utiliter tractavit: ipſe etiam principes eccleſiaſticos conſtituit. In iſto concilio regula Canonicorum de diverſis patrum ſententiis compi-

(a) In omnibus Codicibus eſt: *Principis.*

Digitized by Google

compilata fuit. Ludovicus hic fundavit (a) Hildeshemium & Carbeiam, & reliquit tres filios, Lotharium, Carolum, & Ludovicum.

DCCCXXXVI.

Othgarius, archiepiſcopus Moguntinus, transtulit oſſa ſancti Severi epiſcopi Erfurdiam.

De Lothario imperatore.

Lotharius, Ludovici filius, imperat annis XV: cui fratres ejus Carolus & Ludovicus reſtiterunt, & grave bellum eidem intulerunt. Tanta autem utrinque facta eſt ſtrages, ut nulla ætas meminerit, tantam aliquando fuiſſe in regno Franciæ. Tandem pacto inito, Carolus regnat in Francia; Ludovicus in Germania; (b) Carolus in Italia, & parte Franciæ, quæ ab ipſo Lotharingia dicta eſt. Quòd iſte Ludovicus poſt patrem ſuum imperavit, non eſt intelligendum de imperio, ſed de Germaniæ regno. Lotharius, tribus filiis ſuis partem, quæ ei obtigerat, partitur; Ludovico Italiam cum nomine imperii; Lothario, qui Placentiæ obiit, Lotharingiam; Carolo Provinciam: & ipſe monachus efficitur in (c) Prumienſi monaſterio. Eo tempore rex Hunnorum, id eſt Ungarorum, Stephanus nomine, Chriſtianus effectus baptizatus eſt, cum magnatibus & populo regni ſui.

DCCCXLI.

Gregorio papa defuncto, Sergius ordinatur. Iſte vocabatur Bocca de porco, (d) ſed factus papa dicitur Sergius: unde ab ipſo usque nunc ſemper mutatur nomen papæ. Ratio hujus eſt, quia dominus nomen Simoni mutavit, vocans eum Petrum, quando ipſum eccleſiæ præfecit.

De Ludovico ſecundo.

Ludovicus ſecundus, filius Lotharii, imperat annis XXI. Hic regnum Siciliæ à Saracenis purgavit.

Carolus, frater Lotharii, qui litigavit anno uno & menſibus undecim cum nepotibus, veneno interiit.

Ludovicus, frater prædictorum Lotharii & Caroli, reliquit tres filios, Carolomanum, Ludovicum & Carolum.

DCCCLVI.

Rabanus, Archiepiſcopus Moguntinus, migravit ad Chriſtum. Iſte laudabile & admirabile opus ſcripſit de laude ſanctæ Crucis, adhuc monachus exiſtens in cœnobio Fuldenſi.

DCCCLX.

Nicolaus I. à S. Petro CXIII. Papa ordinatus. Hic conceſſit ſequentias pro hymnis cantari in miſſa, quas ſequentias compoſuit Okerus Abbas S. Galli. Adrianus II. a S. Petro CXIV. Papa ordinatur. Iſte conſtituit, ut nullus Princeps ingerat ſe electionibus Prælatorum, alioquin excommunicetur. Johannes VIII. à S. Petro CXV. Papa ordinatur. Hic conſtituit, quod nullus Comes vel Judex teneat placita ſecularia, videlicet cauſas ſanguinis, in Eccleſia vel in domibus Eccleſiarum.

De ſecundo Carolo.

DCCCLXXVIII.

Carolus, Ludovici filius, imperium adeptus, & à Joanne papa conſecratus, regnavit annis XI. cum fratribus ſuis Carolomano & Ludovico. Ipſe Normanos, qui Galliam invaſerant, devicit, & Gotfridum, regem eorum, de ſacro fonte levavit, eique filiam Lotharii, Gallam nomine, uxorem dedit. Iſte Carolus dejectus eſt de regno, cujus frater Carolomanus de nobili fœmina reliquit filium, ſed non legitimum, nomine Arnolphum, cui patruus ſuus Ludovicus, defuncto patre, dedit ducatum Carinthiæ, & caſtrum Moſeburg. Unde cùm jam nullus ſupereſſet de genere Carolorum, principes Teutoniæ hunc Arnolphum imperatorem fecerunt.

De Arnolpho Imperatore.

DCCCLXXXVIII.

Arnolphus, Carolomani filius, de quo

(a) Duo Codices: Hyldinsheim.
(b) Legendum omnino ex MStis: Lotharius.
(c) *Promenenſi* eſt in Codicibus.
(d) In Codicibus legitur: *Os porci.*

Google

quo jam dictum est, imperium adeptus, regnare hoc anno cœpit. Hujus confessio de corpore CHRISTI in sententiis legitur. At Guido, dux Spoletanus, à suis fautoribus rex in Italia nominatur, cujus filius Lambertus, Romam veniens, se imperatorem jussit vocari. Tunc Arnolphus Normanos, qui Teutoniam invaserant, annihilavit; Italiamque ingressus, Bergomum (a) urbem cepit, & comitem Ambrosium in furca suspendit. Unde tota Italia territa, se ditioni ejus subjecit. Interim Lambertus, qui se pro imperatore gesserat, moritur, & Longobardi Ludovicum, filium Bosonis, ad imperium invitant. Eo tempore, factum est prælium magnum inter Bavaros & Ungaros. Tum quoque *Hunni, qui &* Ungari, vastaverunt Saxoniam & Franciam. Dux quoque Turingorum, Burchardus occisus est ab Ungaris. *(b)*

688

De tertio Ludovico imperatore.

Arnolphus imperator anno XII regni sui moritur, cujus filius Cendeboldus, *(c)* regnum Germaniæ conabatur invadere, sed occisus est: & Ludovicus, frater legitimus, regnavit annis XII. His temporibus, comes Albertus, nepos ducis Saxoniæ Othonis, comitem Conradum interfecit. Unde rex Ludovicus eum in castro Babenberg obsedit. Cui Hatto archiepiscopus Moguntinus persuasit, ut se imperatori præsentaret, dans ei dexteram, quod eum indemnem reduceret. Sed cùm essent egressi; dixit comes, *Bonum est redire & prandere:* cui archiepiscopus annuit. Unde cùm postea sine alia securitate se regi obtulisset, sententiam capitalem accepit.

DCCCCXVII.

Ludovicus III. obiit. In isto Carolinorum reges & imperatores defecerunt.

De primo Conrado imperatore.

Posthæc Teutonici Othonem de Brunsuig, ducem Saxoniæ, regem sibi poscunt: sed cùm esset senex, renuit. Consilio tamen ejus, electus est Conradus, filius comitis Conradi, quem prædictus comes Albertus, nepos ipsius Othonis, occiderat. Iste mortuus est anno regni sui septimo, & sepultus in Fulda.

DCCCCXXIII.

Hatto Moguntinus devoratus est à muribus, nec se in castris nec insulis potuit ab iis defensare. *(d)*

De rege Heinrico Aucupe.

DCCCCXXIV.

Henricus, filius Othonis ducis Saxoniæ, regnum adeptus, regnavit annis XVII. Iste dicebatur Auceps, quia dum caperet aviculas, renitens electus est. Ipse lanceam sancti Mauricii à duce Burgundiæ accepit, & à papa invitatus, dum Romam iret consecrari, obiit,

(a) MSt. Codices: *Bergamum* vel *Pergamum.*

(b) Factum hoc a. 908. prout supra ex MSt. Lamberto Schafnaburgensi patet. *Anno Domini DCCCC. Formosus Papa à S. Petro CXIX. ordinatur: ipse consecravit Arnolfum Imperatorem. Sergius III. à S. Petro CXX. Papa ordinatus, sedit brevi tempore. Ipse electus fuit ab aliquibus contra Formosum Papam. Defuncto autem Formoso & sepulto, Sergius fecit eum extumulari, & indutum pontificalibus, & positum in sede Apostolica jussit decollari, & tribus digitis amputatis, sic præcepit in Tyberim projici. Cunctos quoq;, quos Formosus ordinaverat, Sergius degradatos reordinavit. Formoso autem à piscatoribus invento, & in Ecclesiam S. Petri portato, imagines Sanctorum, videntibus religiosis pluribus, inclinaverunt. Erat & alius Pseudo-Papa, cujus nomen & anni ignorantur. Nam mulier erat, ut fatentur Romani, & elegantis formæ, magnæ scientiæ, sed ypocrita latens sub virili habitu, quousque in Papam eligitur. Hæc in papatu concepit. Et cum esset gravida, dæmon in consistorio coram omnibus prodidit factum, clamans ad Papam sic: Papa pater patrum Papissa pandito partum. Adhuc ostenditur Romæ in quadam platea civitatis simulachrum ipsius, sculptum cum pontificalibus indumentis in pariete de marmore & infantis imago similiter.*

(c) Alter Codex: Centebaldus, legeb. Gundelboldus.

(d) MSt. Hoc refertur in Codicibus sub anno DCCCCXVII.

Digitized by Google

obiit, & ſic imperium non obtinuit. Id ſancto Ulrico in viſione gladii ſine capitello oſtenſum fuit.

De primo Othone imperatore.

DCCCCXL.

Otho, filius Henrici regis Romanorum, imperium adeptus, regnavit annis XXXVIII. Iſte dictus fuit Otho Magnus. Fundavit archiepiſcopatum Magdeburgenſem. Uxor ejus fuit regina Langobardica, *(a)* Adelheidis. Hæc circa Argentinam, in littore Rheni fluminis, in monaſterio Olſa, cum magna veneratione ab omni populo pro Sancta habetur. Iſte Otho Aquisgrani à Moguntino archiepiſcopo Hildeberto coronatur. Pugnavit cum Ungaris, qui Teutoniam invaſerant, & magna cæde proſtravit eos, in campo, qui dicitur Lechfeld. Ipſe quoque contra Beringi *(b)* tyrannidem, qui XXX annis regnum ſibi Romanum extraordinariè uſurpaverat, à papa Joanne jam ſuprà dicto invitatus, per vallem Tridentinam Romam venit, & ab eodem papa Joanne imperator conſecratur.

De Cathena S. Petri.

Tunc Diabolus quendam comitem Imperatoris Ottonis ante omnium oculos tam crudeliter vexavit, ut ſe ipſum dentibus laceraret. Tunc juſſu Imperatoris ad Papam Johannem ducitur, ut cathena S. Petri ejus collo circumdaretur. Sed dum quædam alia cathena furentis collo fuiſſet impoſita, & nihil ex hac proveniret ſalutis, nimirum ut quæ nihil habebat virtutis; tandem cathena S. Petri producitur, & furentis collo imponitur. Tantæ vero virtutis pondus diabolus ferre non potuit, ſed mox coram omnibus exclamans abſceſſit. Tunc Theodoricus, Metenſis Epiſcopus, ipſam cathenam arripuit, & eam ſe nullatenus dimiſſurum, niſi manus ſibi proſcinderetur, aſſeruit. Cum igitur ſuper hoc inter Epiſcopum & Papam & alios Clericos gravis oriretur contentio; Imperator tandem litigium ipſum ſedavit, & Epiſcopo ex ipſa cathena annulum impetravit.

Hic Otto Imperator rogatus a Ruthenis, miſit eis doctorem fidei catholicæ, S. Adelbertum Epiſcopum, qui poſtea martyrio coronatus eſt. Corpus ejus in Praga civitate quieſcit in Eccleſia cathedrali.

Tandem, poſtquam Rempublicam bene rexerat, mortuus eſt in Turingia, anno regni ſui XXXVII: deductus in Magdeburg, civitatem metropolitanam Saxoniæ, ibidem honorificè ſepultus eſt, tempore Benedicti Quinti.

De ſecundo imperatore Othone.

DCCCCLXXVIII.

Otho II, Othonis Magni filius, imperium adeptus, regnavit annis IX. Iſte nominabatur *Mors pallida Saracenorum.* Hujus uxor fuit Theophania imperatrix, quæ venit de Græcia. Iſte imperator Otho magnum conflictum cum Saracenis in Calabria habuit, & ceciderunt plurimi de exercitu imperatoris, ſed & imperator vix evaſit. Hic, dum Italici pacem ſæpe violarent, Romam venit, & ante gradus eccleſiæ ſancti Petri omnibus proceribus & magnatibus convivium magnum fecit: quibus lætanter epulantibus, omnes undique armatis cinxit, & de violata pace movens querimoniam, reos in ſcriptis jubet recitari: quos ſtatim ibidem decollari faciens, alios gratanter ad epulandum invitavit. Hic defunctus Romæ, ſepultus eſt honorificè apud eccleſiam ſancti Petri, tempore papæ Benedicti ſeptimi. 689

De Othone tertio imperatore.

DCCCCLXXXVIII.

Otho III, Othonis ſecundi filius, imperium adeptus, regnavit annis XII. Iſte cognominabatur *Mirabilia mundi*, vocabatur etiam Otho Rufus. Hic cùm eſſet apud Mutinam civitatem cum uxore ſua; ipſa imperatrix cuidam comiti ſe proſtituere voluit. Sed cùm ille conſentire nollet, illa indignata, prædictum comitem apud imperatorem adeò infamavit, ut eum imperator ſine audientia decollari præciperet. Qui antequam decollaretur, rogavit uxo-

(a) MSt. Deeſt Langobardica in Codicibus.
(b) Cod. Beringeri.

Digitized by Google

rem ſuam, ut judicio candentis ferri poſt mortem eum comprobaret innocuum. Adeſt dies, in qua Cæſar ſe pupillis & viduis exhibebat judicaturum. Affuit & vidua, *(a)* comitis ſecum caput habens, quæritque, qua morte ſit dignus, qui injuſtè aliquem occidiſſet. Quo reſpondente, Capitis privatione; illa ait, Tu es ille vir, qui maritum meum, ad ſuggeſtionem uxoris tuæ, injuſtè occidi mandaſti. Quod dum illa per candens ferrum probaſſet, Cæſar in manus fœminæ ſe tradidit puniendum. Interventu tamen pontificis *(b)* & procerum, decem dierum inducias, deinde octo, deinde ſeptem, quartò ſex à vidua accepit. Tunc imperator cauſa examinata & cognita, uxorem ſuam vivam cremari fecit, & dans viduæ quatuor caſtra, vitam redemit. Caſtra hæc ſunt in epiſcopatu Lunæ in Etruria, & vocantur ab induciis dierum, decimum, octavum, ſeptimum, ſextum. *(c)*

Hic imperator Gregorium V. in ſedem Apoſtolicam conſtituit, qui prius Bruno vocabatur, è domo natus Saxonica, *(d)* qui & imperatorem conſecravit. Nam Joannes Placentinus Petri ſedem invaſerat, & ſe geſſit pro papa, conſilio Creſcentii. Quapropter Creſcentius cum duodecim ſuorum decollatus eſt, & Joannes pſeudopapa excæcatus, de monte Tarpeio, in quo Capitolium, præcipitatur.

ANNO DOMINI M.

Imperator Otho III, cognomento Rufus, oſſa Caroli Magni Aquisgrani, à pluribus eousque ignorata, invenit.

Imperator idem Nativitatem Domini Romæ celebravit, & ſequenti anno defunctus eſt, & Aquisgrani ſepultus.

De ſancto Henrico Imperatore.

MII.

Dux Bavariæ Henricus, imperium adeptus, à Cæſare Auguſto LXXXVIII. imperator, regnavit annis 24. *Huic, antequam eſſet ad imperium ſublimatus, viſio talis apparuit. Videbatur enim ſibi, quod ad ſepulchrum S. Wolffgangi in Regensburg oraret, & in pariete videret ſcriptum: POST SEX. Cogitavit igitur vir Dei, ſe poſt ſex dies moriturum. Quibus transactis, computat ſex ebdomadas: deinde ſex menſes: tandem ſex annos: ſexto autem anno, dum ſe mori exiſtimaret, eligitur Imperator.* Huic deſponſata fuit Cunegundis, virgo nobilis, cum qua cælibem vitam ducens, cum virgine virgo remanſit; totum ſe divino cultui tradidit, veteres eccleſias reparans, novas ædificans & ditans. Ipſe fundavit Babinbergenſem eccleſiam, quam & cathedralem inſtituit, & civitatem eandem eccleſiis, clero, & populo decoravit. Ipſe etiam reſtauravit eccleſias, Magdeburgenſem, Merſeburgenſem, Miſnenſem, Hildesheimenſem, *(e)* Argentinenſem, quæ à barbaris vaſtatæ fuerant; & in Hildesheimenſe, *(f)* ubi à puericia enutritus & literis fuit edoctus, poſuit epiſcopum ſanctum Gothardum, qui in monaſterio Herveldenſi *(g)* abbas extiterat. Summam enim diligentiam Cæſar iſte adhibens in amplificando cultu Dei, ſedes epiſcopales & eccleſias & univerſum regnum ditavit. Idem Auguſtus tradidit ſororem ſuam regi Ungariæ Stephano, qui cum toto regno ſuo fidem Chriſti recepit, & dilectione Dei fervidus, & ſanctis operibus & virtutibus clarus, pro regno tranſitorio elegit æternum. Idem imperator Henricus in Quedlinburg *(h)* curiam ſuam celebravit.

(a) Legeb. fœmina.
(b) In Codicibus lego: Pontificum.
(c) Hauſit hæc Siffridus ex *GOTFRIDI VITERBIENSIS Chronico p. XVII. pag. 481.* quem ſequitur *ANDR. PRESBYTER Chron. Bavaria p. 29. SIGONIUS Hiſt. Italiæ lib. VII. p. 183.* Aſt tacent omnes coævi.
(d) Verba: *è domo natus Saxonica*, deſunt in MStis.
(e) Codices: Hildinsheimenſem.
(f) Codices: & in Hildensheim.
(g) In Codic. Hersveldenſi.
(h) Codices: Quithelingeburg.

Digitized by Google

bravit. Ibidem principibus convocatis, ipſisque ſingulis & univerſis id ipſum aſſentientibus, Poloniam & Bohemiam, (a) cæterasque Sclavorum adjacentes regiones, quia nondum fidem Chriſti receperant, debellare diſpoſuit. *Congregato itaque exercitu, cum omnes perceptione corporis & ſanguinis Chriſti confortati fuiſſent, venerunt ad locum certaminis. Tunc devotius orante Imperatore, apparuerunt ei glorioſi martyres Laurentius, Georgius & Adrianus, cum Angelo percutiente præcedentes exercitum ſuum & hoſtes fugantes.* Victor, ſine effuſione ſanguinis, gentes illas ſibi ſubegit, gratias agens Deo cum ſuis. Apuliam à Græcis diu poſſeſſam recuperat Romano imperio. Poloniam (b) ac Burgundiam ſibi ſubigit. Rediens de Apulia, infirmitate calculi cœpit laborare, & cùm plurimum torqueretur, mira patientia ſuſtinuit, *adſcenditque montem Caſſinum petiturus à S. Benedicto & à S. Scholaſtica ſanitatis remedium, factaque oratione obdormiens, in hoſpitio vidit S. Benedictum dicentem ſibi: Quia ſperaſti in Deo & in ſanctis ſuis, ecce miſſus ſum à Deo, ut liberem te ab infirmitate tua. Hoc dicens, cum ferro medicinali calculo molliter evulſo, hyatum vulneris ſanavit, & calculum in manum Cæſaris poſuit, qui evigilans calculum in manu invenit, quem ſuis oſtendens gratias egit Deo, & locum illum multis ditavit donis,* Deoque ab iſto morbo liberatus gratias egit. Anno ætatis ſuæ LII, imperii verò XXIV, ipſe ſanctus Henricus, Romanorum imperator & ſemper Auguſtus, regnum temporale regi æterno reſignans, cœleſte regnum feliciter introivit. Denique multis ſplendens virtutibus & miraculis, regali honore ſepultus eſt Babinbergæ, in eccleſia cathedrali. *Transactis autem à tranſitu ejus CXII. & eo amplius annis, Dominus Papa Eugenius III. ad petitionem Imperatoris Conradi III. tunc regnantis, ipſum S. Henricum Imperatorem Sanctorum cathalogo adſcribens, debite canonizavit. Quam canonizationem dum quidam Cardinalis, nomine Johannes, vehementer impediret, luce oculorum eſt privatus. Sed cum deſineret pœnitens, & plurimum laudaret S. Henricum, confeſtim viſum recepit.* Poſt diſceſſum ſancti Henrici, glorioſi imperatoris, felix ſponſa ipſius, Cunegundis imperatrix, perpetuæ virginitatis obſervatrix, orationibus, jejuniis, vigiliis, eleemoſynis, & aliis ſanctis operibus humiliter inſiſtens, multis virtutibus claruit. [*Poſt hæc in Codicibus legitur miraculum S. Cunegundis, chirothecas ſuas radio ſolari appendentis, quod ſuo relinquimus loco.*] Tandem feliciter ex hoc mundo tranſiit, & honorificè apud ſponſum ſuum in Babinberga eſt ſepulta.

De archiepiſcopo Willegiſio.

Tempore ſancti Henrici imperatoris, Willegiſius, archiepiſcopus Moguntinus, vigebat. Iſte, quia humilem progeniem habuit, & patrem, qui currus & bigas facere ſolebat, in thalamo ornatis & grandibus (c) literis, hæc ſcripta habebat: *Willegis, Willegis, recole, unde veneris.* Hæc & in Teutonica lingua ſcripta erant. Appendebat etiam rotas, & hujusmodi inſtrumenta in pariete circumquaque, in quibus ſuam proſapiam recognoſcebat. Adhuc usque habentur duæ rotæ quaſi aratri in vexillo, & una in clypeo eccleſiæ Moguntinæ. (d) Hic archiepiſcopus in Moguntia majorem eccleſiam, & ſancti Albani eccleſiam conſtruxit. 690

De epiſcopo Hildeshemenſi Gothardo.

Gothardus, (e) in Althachenſe (f) monaſterio nutritus, ibidem abbas factus, ab Henrico imperatore, per Willegiſium Herveldenſe (g) regimen

(a) Unus Codex habet Pannoniam, ſed reliqui duo conſentiunt cum Fabricio.
(b) Codex legit Pannoniam.
(c) In Codicibus eſt: Ornatis & *groſſis* literis.
(d) Vide infra *COMPILATIONEM CHRONOLOGICAM ad a. 1002.*
(e) Codices: Gothehardus.
(f) Codices habent: in *Altheimenſi* monaſterio. Et ipſe locus monaſterii mox *Altheim* ibi dicitur.
(g) In MStis: Hersveldenſis monaſterii regimen.

regimen ſuſcepit, & ſecundum ſui nominis interpretationem, laſcivos fratres durius increpavit: nam Gothard, Dei durus ſonat Germanicè. Garenſe quoque & Cremenſe monaſterium in cura habuit. Tandem ab imperatore ad Hildeshemenſem (*a*) epiſcopatum provinciæ Saxoniæ vocatur. *Benedictus VIII. Papa. Ad hunc Imperator Henricus venit Romam, & honorifice ab eo tractatus. Idem Papa Benedictus, Alemanniæ civitatibus peragratis, venit Babingberg, ab eodem Imperatore invitatus, ubi in ſancta nocte Paſchæ, in matutinis primam lectionem legit Patriarcha Aquilegienſis; ſecundam Archiepiſcopus Ravennas; tertiam Dominus Papa. Ibidem tunc prædictus Papa, præſentibus LXXII. Epiſcopis & aliis Principibus, dedit privilegium eccleſiæ Babingbergenſi, ſicut dederant prædeceſſores ſui, Joannes & Sergius.*

De ſecundo Conrado, imperatore.

MXXV.

Conradus dux Francorum, regnum adeptus, regnavit annis XV. Hic deſcenderat de ſtirpe Clodovæi, & duxit Hiſelam de Webinlingen, (*b*) neptem ſancti Henrici imperatoris, uxoremque Arnolphi ducis Suevorum, quæ peperit Henricum, (*c*) qui Aquisgrani unctus eſt in regem, per Peregrinum Colonienſem archiepiſcopum. Tempore hujus Conradi, viſa eſt in cœlo trabs miræ magnitudinis ſuper Solem, jam ad occaſum vergentem, & ad terram cadere. Hic quosdam epiſcopos de Italia in vincula conjecit, & quia Mediolanenſis archiepiſcopus de vinculis
691 fugit, ſuburbia Mediolani incendit. Die Pentecoſtes, cùm idem imperator in parva eccleſia, ſecus urbem ad Miſſam coronaretur; tam grandia tonitrua & fulgura facta ſunt, ut aliqui mente exciderent, aliqui ſpiritum exhalarent. Bruno verò epiſcopus, qui Miſſam celebrabat, & ſecretarius imperatoris cum aliis dixerunt, ſe inter Miſſarum ſolennia vidiſſe ſanctum Ambroſium, imperatori comminantem, niſi ab urbe Mediolano diſcederet. (*d*)

De comite Leopoldo. (*e*)

Iſte imperator Conradus II. nulli violatori pacis pepercit: quamobrem comes Leopoldus, cum uxore ſolus, in ſylva in quodam tugurio latitabat. In hac ſylva dum Cæſar venaretur, diſperſis ſuis poſt feras, nocte cogente in idem tugurium ſe recipit, cui hoſpita benignè miniſtravit. Ipſa autem cùm eſſet gravida, eadem nocte filium peperit, & vox ad Cæſarem tertiò facta eſt, Hic puer gener tuus erit. Manè igitur dum ſuos reperit, præcipit duobus armigeris, ut puerum de manibus matris violenter reciperent, (*f*) & per medium ſcindentes, cor ejus ſibi afferrent. At illi juſſa complentes, puerum de gremio matris rapiunt. Quem videntes formæ elegantiſſimæ; miſericordia moti, ſuper quandam arborem, ne à feris devoraretur, depoſuerunt, & ſcindentes leporem, cor ejus Cæſari obtulerunt. Eodem die, dum quidam dux inde tranſiret, & puerum vagientem audiret, eum ad ſe adduci fecit, & dum filium non haberet, ipſum uxori attulit, & à ſe & uxore genitum eſſe finxit, & Henricum vocavit. Cùm creviſſet, erat corpore pulcherrimus, ore facundus, & omnibus gratioſus. Quodam tempore Cæſar cum duce convivatur, videnſque Henricum adoleſcentem decorum & prudentem, curiæ ſuæ ipſum aſſumpſit, & videns eum ab omnibus commendari, cœpit dubitare, ne poſt ſe regnaret, & ne iſte ſit, quem occidi mandaſſet. Volens igitur eſſe ſecurus, literas manibus ſuis ſcriptas per eum uxori ſuæ dirigit, in hunc modum. In quantum eſt chara tibi vita tua, mox ut literas receperis, puerum hunc necabis. Dum igitur pergens in quadam

(*a*) In Codicibus: Ad Hildinsheimenſem.
(*b*) In Codicibus: de Gwebinlingen.
(*c*) MStum legit: *Uxorem, qua Arnolfo, Duci Suevorum, pepererat Erneſtum & Hermannum, & huic peperit Henricum.*
(*d*) In MSt. Hæc ultima verba in nullo Codice leguntur.
(*e*) In Codicibus legitur *Lutpoldus*, etiam *Lupoldus*.
(*f*) Codices: raperent.

Digitized by Google

quadam eccleſia hoſpitatus fuiſſet, & feſſus ſuper bancum quieſceret, & burſa, in qua literæ erant, dependêret; ſacerdos curioſitate ductus, burſam aperuit, & literas imperatoris ſigillo videns munitas, ipſas ſalvo ſigillo aperuit, & legens, ſcelus abhorruit, & radens ſubtiliter, quod dicebatur, *Iſtum necabis*; ſcripſit, *Iſti filiam dabis*. Regina, lectis literis, principes convocavit, & tradens ei filiam ſuam, nuptias celebravit. Quo audito, Cæſar ira fremuit, videnſque ordinationi Dei non reſiſtendum, à duce, à duobus armigeris, à ſacerdote, & à matre pueri, veritate comperta, lætanter eum generum ſuum & hæredem conſtituit. (*a*)

(*b*)

De diſceſſu Græciæ à Romana eccleſia.

MXXVIII.

Tempore imperatoris Conradi II. eccleſia orientalis receſſit ab obœdientia ſedis Apoſtolicæ. Imperator iſte Conradus II. cognomine Salicus, obiit, & ſepultus eſt in Spira.

De tertio Henrico imperatore.

MXL.

Henricus III. imperatoris Conradi II. filius, imperium adeptus, regnavit annis XVII. Hic à ſuis nuptiis omnes hiſtriones expulit, & quæ eis dari ſolent, pauperibus diſtribuit; Petrum, regem Ungariæ è regno expulſum, reſtituit. Hujus tempore tantum ſchiſma in eccleſia fuit, ut tres in ſummos pontifices electi eſſent, quos tandem Gratianus presbyter, pecunia magna eis data, induxit, ut cederent; & ſic ipſe electus eſt. Imperator, pro tanto ſchismate ſedando, Romam properans, apud Sutrium urbem, Gratianum obviam habuit, qui ei coronam auream obtulit, ut eum propitium haberet. Cæſar primò cuncta diſſimulans, convocata ſynodo, Gratianum, qui & Gregorius dictus eſt, de Simonia convicit, & eo amoto, Suidgerum Babenbergenſem epiſcopum ſubſtituit, qui Clemens II. dictus eſt, à ſancto Petro CLIX. papa ordinatus, à quo ipſe imperator & conjux ejus Agnes imperatrix, Romæ imperialem conſecrationem ſuſceperunt. Ipſe Clemens papa ſepultus fuit in Babenberg. Hoc tempore erant quatuor papæ ſucceſſivè & immediatè de Teutonia ſumpti.

De Leone papa, nono.

MXLIX. (*c*)

Hic Leo papa dedit pallium Babenbergenſi epiſcopo. Ipſe etiam conſtituit, ut fiant clauſtra juxta eccleſias, ad diſciplinam ſervandam. Idem conſtituit, ne ſacerdotes aut monachi canes aut aves ad venandum ſequerentur, neve turpia lucra ſectarentur. Antiochia & Jeroſolyma à Saracenis capta, hoc tempore à Chriſtianis recuperata ſunt.

De conflictu regis Henrici IV.

MLVI.

Rex Henricus IV, filius Henrici III imperatoris, conflixit in Turingia cum Saxonibus inter Hoenburg & Neilſtete, & victi ſunt Saxones. Quos cùm ſecundò impeteret, dederunt ſe gratiæ.

(*a*) Hæc iterum Siffridus hauſit ex *GOTTFRIDO VITERBIENSI p. XVII. p. 481.* Verum, contra fidem coævorum, prout demonſtravi in Syntagmate Hiſt. Germ. *diſſ. XIV. §. XV.* Immo, ipſe Siffridus a. 1040. Henricum III. vocat Conradi II. filium. Vide etiam *P. LANGIUM* ad a. 1039.

(*b*) Tentzelius hic adnotavit: *Ad an. 1027. notatur hiſtoriola de milite quodam divite & nobili, Ordinis Ciſtercienſium fundatore, ex cujus demortui ore lilium progerminaverit.*

(*c*) Hoc in Codicibus refertur ad an. MXLIII. ubi hæc inſuper habentur: *Leo Papa & cum eo Imperator Henricus III. cum XLII. Epiſcopis concilium magnum in Moguntia celebravit, conſtituens, ne miniſtri altaris vel monachi canes aut aves ad venandum ſequantur, & ne turpia lucra ſectentur. Ex. Ne Clerici vel Monachi. Hic etiam conſtituit, ut nullus fiat monachus, niſi legitima ætate & ſpontanea voluntate. Ex. de regularibus. Nullus, ſi quis.*

Digitized by Google

Rupto autem fœdere, abduxit captivos epiſcopos, Magdeburgenſem & Halberſtadenſem, & Othonem quondam Bavariæ ducem, Magnum ducem Saxoniæ, & novem comites. Eodem anno, imperator Henricus, pater iſtius regis Henrici, defunctus eſt Leodii, & ſepultus Spiræ, cum patre ſuo Conrado imperatore: cujus exequiis interfuit papa Victor, & patriarcha Aquilejenſis, ac plurimi epiſcopi, & nobiles.

MLXVI.

Gregorius VII. à S. Petro CLXVII. Papa ordinatur. Iſte vocabatur Hildebrandus. Ipſe inſtituit jejunium quatuor temporum in Martio. Iſte Papa captus & incarceratus & ferreis vinculis conſtrictus fuit à Romanis. Quamobrem Regem Henricum excommunicavit, & Colonienſem Archi-Epiſcopum ac plures Epiſcopos Germaniæ & nobiles, quorum conſilio captus fuit.

De incendio Erfordiæ.

MLXXIX.

Civitas Erfordia incenſa eſt à militibus imperatoris Henrici, & monaſteria ſancti Petri, & ſancti Severi, cum multis, qui eò confugerant, conflagrarunt.

De fundatione monaſterii Pegavienſis.

MXCI.

692 Fundatio eccleſiæ Pegavienſis *(a)* inchoata eſt à Viperto marchione, præſentibus dominis, Hertuigo Magdeburgenſe, Walramo *(b)* Citicenſe, & Albino *(c)* Mersburgenſe epiſcopis. *(d)*

MXCIII.

Eclipſis Solis facta eſt tertia diei hora, & draco magnus viſus eſt.

De quinto Henrico imperatore. (e)

Henricus quintus, quarti Henrici filius, imperium adeptus, regnavit annis XIV. Iſte cum XV *(f)* millibus militum venit Romam, & in gradibus ſancti Petri à papa Paſchale, & à clero, & populo proceſſionabiliter *(g)* ſuſcipitur. Ipſe multa magnifica fecit, Spiræ obiit, & ibidem quieſcit cum patribus ſuis. Super quatuor tumbas prædictorum quatuor imperatorum, videlicet Conradi, Henrici III, Henrici IV, Henrici V, unus verſus diviſim ſcriptus eſt, qui complectitur omnes tumbas, in hunc modum, *Filius hîc, Pater hîc, Avus hîc, Proavus jacet iſthîc.* Item hoc anno, dedicatum eſt monaſterium Pegavienſe, VII. calend. Aug. *(h)*

MCX.

Monaſterium Reinsdorf, à Viperto marchione, conſilio Othonis epiſcopi Babenbergenſis, fundatur. *(i)*

De conflictu in Welfesholtz.

MCXV.

Imperator Henricus V conflixit cum Saxonibus in Welfesholtz, ubi multi ceciderunt, & imperator victus eſt, & poſt hoc obiit, & ſepultus eſt in Spira.

MCXVI.

Fundatum eſt cœnobium Hallenſe, videlicet novi operis extra muros ſitum, à venerabili archiepiſcopo Magdeburgenſe Adelgoto. *(k)*

MCXXIV.

Vipertus, fundator monaſterii Pegavienſis, monachus factus, in eodem quievit in pace.

De

(a) Pygavienſis eſt in MStis.
(b) Duo Codices; Walranno, unus Walimano.
(c) Cod. membr. Albuino.
(d) Tentzelius: *hæc in MS. non ſunt Auctoris, ſed Gloſſatoris.*
(e) Hoc in Codicibus legitur ſub an. MCVII.
(f) MS. *XL. millibus.*
(g) Cod. legunt: proceſſionaliter.
(h) Tentzelius: *ſunt verba Gloſſatoris.*
(i) Tentzelius: *verba Gloſſatoris.*
(k) Tentzelius: *verba Gloſſatoris.*

Digitized by Google

De Lothario imperatore.

MCXXV.

Lotharius dux Saxonum, imperium adeptus, regnavit annis XIII. Hic fundavit monaſterium Luther, prope Brunſuigam, & ibidem ſepultus eſt. Vir omni laude digniſſimus. *(a)*

De tertio Conrado imperatore.

MCXXXVIII.

Conradus III, nepos Henrici Cæſaris, frater Friderici ducis Sueviæ, electus eſt in regem Romanorum, adhuc vivente Lothario ſuperius memorato. Tandem pace inter eos facta, Lotharius apud Veronam moritur, & apud Brunſuigam in monaſterio Luther ſepelitur. Conradus Aquisgrani, à Theodevino, Portuenſe epiſcopo, apoſtolicæ ſedis legato, coronatus, regnavit annis XV. Ipſe mortuus eſt, & ſepultus in Spira.

Hugo de ſancto Victore, vir doctiſſimus, & devotus, moritur.

In Codicibus hæc adjiciuntur: *Cum in ultima infirmitate laboraret, & nullum cibum retinere poſſet, corpus tamen dominicum ſibi dari cum multa inſtantia poſtulabat. Tunc tres fratres turbationem ejus ſedare volentes, ſimplicem hoſtiam inſtar corporis dominici detulerunt. Quod ille per Spiritum cognoſcens ait: Miſereatur veſtri Dominus, fratres, cur me deludere voluiſtis? Iſte enim non eſt Dominus meus, quem deportaſtis. Mox illi ſtupefacti, corpus Dominicum attulerunt; ſed ille videns, quod recipere non valeret, levatis manibus in cœlum, ſic oravit: Aſcendat filius ad Patrem & Spiritus ad Dominum, qui dedit illum, & inter hæc verba ſpiritum exhalavit.*

Eugenius III, monachus & divi Bernardi diſcipulus, factus papa, conſtituit, ut ſtudium in eccleſiis habeatur in Grammatica, & aliis artibus liberalibus. Ipſe etiam canonizavit imperatorem Henricum Babenbergæ, rogatu Conradi imperatoris, & prælatorum.

MCXXXIX.

Obiit ſanctus Otho, Babenbergenſis epiſcopus.

De principibus Turingiæ.

MCXL.

Landgravius Turingorum, Ludovicus, obiit, cujus filius Ludovicus ab imperatore Conrado III principatum ſuſcepit. Eodem anno fundata eſt baſilica in valle S. Georgii. Nota, quòd primus Ludovicus, de quo Landgravii Turingiæ nati ſunt, vocabatur Ludovicus Dedus Barbatus: & ipſe deſcenderat de genealogia Caroli Magni imperatoris. Et cùm eſſet unus de ducibus Sueviæ, præliis annihilatus inde ceſſit. Cùm autem dudum duces Turingorum defeciſſent, idem Ludovicus Barbatus ſuſcepit principatum dictæ terræ, quæ tunc per plures diſtracta & uſurpata, ceſſavit dici ducatus. Sed usque hodie princeps præfatæ terræ non dux, ſed Landgravius, quod latinè ſonat Comes provincialis, appellatur. Dictus Ludovicus primùm ædificavit caſtrum Wartbergum *(b)* in vertice montis excelſi, ſuper civitatem Iſenacum. *(c)* Et ipſe & filii ejus, & filii filiorum, ſuper ſæpe dictam terram Turingiam, à tempore ſancti Henrici imperatoris, usque 693
ad tempora imperatoris Friderici II, per ſex generationes principabantur.

De Friderico imperatore.

MCLIV.

Fridericus dux Suevorum, frater Conradi imperatoris, imperium adeptus, regnavit annos XXXIX.

De Petro Langobardo, & Gratiano.

Petrus Langobardus *(d)* Magiſter floruit, qui quatuor libros ſententiarum, & gloſſas Pſalterii, & Epiſtolarum Pauli utiliter compilavit, & Magiſter Gratianus Decretum. Beatus Bernhardus migravit ad Chriſtum.

Tres Lunæ in cœlo viſæ ſunt, & in media ſignum crucis: nec multo pòſt viſi tres Soles. Contra Alexandrum papam, qui canonicè electus fuit, duo alii eliguntur, & favoribus imperatoris Friderici fulciuntur. Duravit hoc ſchiſma

(a) Hæc in nullo Codice habentur.
(b) Duo Codices ubique Caſtrum Wartburg. Cod. membr. Wartberg.
(c) Yſenachum.
(d) Codices addunt: Pariſienſis Epiſcopus.

Digitized by Google

sima aliquot annis. Intra quod tempus Teutonici, qui apud Tusculum *(a)* pro imperatore morabantur, Romæ ab hora nona usque ad vesperam tot millia hominum occiderunt, quot nunquam antea è Romanis occisi sunt.

De Mediolano capto.

MCLXII.

Imperator Fridericus primus Mediolanum cepit & expugnavit. Tunc Reinaldus, archiepiscopus Colonienſis, qui cum eo erat, impetravit corpora trium Magorum, qui Christo infanti munera obtulerunt, quæ Mediolani extra muros, ante portam Romanam, in ecclesia sancti Eustorgii servabantur pariter, in uno sarcophago marmoreo. Quibus impetratis, Coloniam gaudens secum tulit, & in ecclesia majore honorificè collocavit.

De Nobilibus submersis.

MCLXXXIV.

Rex Henricus, filius imperatoris Friderici, primùm *(b)* venit Erfordiam, volens concordare Conradum archiepiscopum Moguntinum, & Landgravium Turingiæ Ludovicum, discordantes. Cumque in cœnaculo residerent cum nobilibus terræ; repentè pavimento disrupto, multi in latrinam subtus existentem ceciderunt, videlicet comes Fridericus de Abinberg, comes Henricus de Suartzburg, comes Hassiæ Gotmarus, *(c)* comes Fridericus de Kirchberg, Burchardus comes de Wartberg. Factum hoc VII cal. August. *(d)*

De obitu Friderici imperatoris.

MCXC.

Imperator Fridericus I, vir catholicus, peregre ultra mare profectus, cum multa turba cruce signatorum, militantium per desertum Romaniæ; postquam gloriosè triumphavit de inimicis Christi, in modico flumine, in quod balneandi gratia post meridiem descenderat, apud Armeniam in die Apostoli Barnabæ, multis præsentibus, casu submersus est. Huic successit filius ejus, rex Henricus, eodem anno; & regnavit annis VII.

De tempestate magna.

Eo tempore, tantæ pluviæ cum tonitruis, & fulminibus, & tempestatibus factæ sunt, quantas nulla memorat hominum antiquitas. Lapides ad quantitatem ovorum quadranguli, cum pluvia mixti, de cœlo cadentes, arbores, & vineas, & segetes destruxerunt, & multos homines occiderunt. Corvi quoque & plures aves, per aërem in hac tempestate volantes, visæ sunt carbones vivos in rostris portare, & domos incendere. Henricus VI contra Romanam ecclesiam semper tyrannidem exercuit. Ipse veneno interiit, sepultus in Spira.

MCXCI.

Eclipsis Solis facta est, in vigilia Joannis Baptistæ.

De Philippo & Othone.

MCXCVIII.

Philippus dux Suevorum, frater imperatoris Henrici V, *(e)* in regem Romanorum electus est. Cui se papa Innocentius III opposuit, quia frater suus, imperator Henricus, contrarius fuerat ecclesiæ Romanæ: ordinavitque papa, ut Otho, filius ducis Saxoniæ, Aquisgrani coronaretur.

SIFFRI-

(a) Codices: Tusculanum.
(b) Codices legunt: Imperatoris Friderici primi.
(c) Codices: Gozmarus.
(d) Omissa sunt in Codicibus: *Factum hoc VII. Cal. August.*
(e) In Codicibus: Henrici VI.

Digitized by Google

SIFFRIDI, PRESBYTERI MISNENSIS, EPITOMES 694

LIBER SECUNDUS. (a)

MCC.

CONradus, archiepiſcopus Moguntinus, obiit, pro quo eliguntur duo; Lutpoldus Wormacienſis epiſcopus, & Siffridus Bingenſis (b) præpoſitus.

MCCI.

Sancta Cunegundis imperatrix, & virgo, canonizata eſt ab iſto papa Innocentio III. Eodem anno urbs Conſtantinopolis capta eſt, & ſpoliata à Chriſtianis pluribus rebus.

MCCII.

Rex Philippus à papa Innocentio excommunicatur, & rex Otho ab eodem papa Romæ in imperatorem ungitur, & Siffridus, archiepiſcopus Moguntinus, confirmatur.

MCCIII.

Dux Bohemiæ Turingiam vaſtavit, & iterum veniens in Turingiam, voluit cum rege Philippo confligere, ſed territus revertitur.

MCCIV.

Rex Philippus in Turingia Veiſenſeham (c) obſedit, & ducem Bohemiæ in regem primum coronavit, in illo regno.

MCCVIII.

Rex Philippus Babenbergæ occiſus eſt à Palatino comite de Witligsbach, & in Spira ſepultus.

De ſecundo Friderico imperatore.

MCCIX.

Papa Innocentius III Fridericum II, filium imperatoris Henrici V, (d) ad ſceptrum regni ſublimavit, adhuc vivente Othone imperatore, quem pridem idem papa excommunicaverat. Qui excommunicatus fuit usque ad obitum ſuum; ſed in articulo mortis à prælatis abſolutus eſt. Fridericus II imperium adeptus, regnavit annis XXX. Hic erat ingenioſus, ſtudioſus, & literarum ſcientia magnus; leges optimas pro libertate eccleſiæ & contra hæreticos edidit. Iſte ſupra omnes divitiis & gloria abundavit. Tandem filios ſuos reges conſtituit ſuper diverſa regna, videlicet Conradum, Meinfridum, & alios. In diebus ipſius, tam Latinorum, quàm Teutonicorum, & aliarum nationum, provinciæ multa pace, & tranquillitate, & abundantia gaudebant.

De Landgravio Hermano.

Eo tempore Landgravius Turingiæ Hermanus, filius Landgravii Ludovici, mortuus eſt, & ſepultus in Iſenaco, (e) in eccleſia ſanctæ Catharinæ *virginis*, monialium ordinis Ciſtercienſis; relinquens quatuor filios, Ludovicum, Henricum cognomine Raſponem, Conradum, Hermanum. Ludovicus duxit ſanctam Elizabetham, filiam regis Ungariæ in uxorem. Henricus Raſpo poſtmodo unctus eſt in regem Romanorum. Conradus verò, ordinem fra-

(a) Tentzelius: *Diſtinctionis illius in librum I. & II. nec vola nec veſtigium in Codice MSto.* Ita etiam Var. Lect. Lipſ. Hic titulus non extat in Codicibus, ſed omnia continue cohærent.
(b) MStum: *Byrnenſis.*
(c) MStum: *Vizinze.*
(d) Cod. Henrici VI.
(e) Codices: *Yſenacho.*

Digitized by Google

trum domus Teutonicæ ingreſſus, factus eſt magiſter ordinis ejusdem generalis. Hermanus mortuus eſt, cùm eſſet annorum quindecim, & ſepultus eſt apud patrem ſuum Iſenaci.

MCCXII.

In Accarone cœpit ordo fratrum domus Teutonicæ. Eodem anno imperator Otho Wiſſenſeham obſedit.

De ſancta Elizabetha.

Regnante imperatore Friderico II, claruit beata Elizabetha, regis Ungariæ inclyta filia, ſoror Belu, ex matre filia ducis Meraniæ. Hanc pater ſuus in annis infantiæ, exiſtentem trium annorum, deſponſavit illuſtri principi Ludovico, qui poſt patrem ſuum Hermanum terræ Turingorum tenuit principatum, cujus proſapia de nobiliſſima ſtirpe Caroli Magni imperatoris originem traxit. Cùm autem beata Elizabetha prædicto ſuo conjugi, Landgravio Ludovico, unum filium Hermanum nomine, & duas filias peperiſſet; contigit, ut idem princeps Ludovicus, unà cùm imperatore Friderico, & multa
695 militia cruce ſignatorum ad terram ſanctam properaret, ut transfretantes eam terram, quam ſalvator noſter ſui ſanguinis effuſione ſacraverat, ipſi de Saracenorum manibus liberarent. Cùm fines Appuliæ attigiſſent, & in civitate, quæ Hydruntum *(a)* dicitur, morarentur, dictus Landgravius Ludovicus, Deo dilectus & hominibus, carnis debita ſolvens, feliciter in Domino obdormivit. Comites & milites oſſa domini ſui, utique militis Chriſti, inde tollentes, non ſine magno planctu & lachrimis ad terram Turingiam revexerunt, & in monaſterio, quod dicitur Reinhardbornum, *(b)* ſepelierunt, anno MCCXVII. *(c)* Beata Elizabetha, orbata ſponſo ſuo fidiſſimo, omnia, quæ de dotalitiis habere poterat, quæque de regia aula patris in auro, & argento, & ornamentis ſecum attulerat, in uſus pauperum convertebat; in civitate Haſſiæ, quæ Martburgum dicitur, hoſpitalis jaciens fundamenta. Hujus famula fuit Iſentrudis. Elizabethæ virtutibus & miraculis innumeris, coram papa Gregorio IX, & ſenatu cardinalium examinatis & approbatis, ipſe ſummus pontifex, conſenſu omnium & applauſu, hanc glorioſam Elizabetham Sanctorum catalogo annotavit, anno MCCXXXV, in urbe Peruſia. Sequente anno, dum ſancta oſſa ipſius transferri deberent, multitudo cleri & populi innumerabilis ad tumbam ejus, ad civitatem Martburgum confluxit. Sed & imperator Fridericus cum epiſcopis, & prælatis, atque principibus ibidem affuit, & coronam auream obtulit, multaque privilegia & donaria largiter tribuit. Translatione ergo ſolenniter peracta, ſinguli ad propria cum gaudio redierunt.

MCCXVII.

Imperator Otho obiit Brunſuigæ.

MCCXXI.

Beatus Dominicus migravit ad Chriſtum, & ſepultus eſt in civitate Bononia. Eodem anno Judæi in Erfordia occiſi ſunt.

MCCXXII.

Engelbertus, Colonienſis archiepiſcopus, occiſus à comite Friderico de Iſenberg, qui & ipſe in ultionem effuſi ſanguinis crurifragio interiit. Eodem anno Damiata à Saracenis reſumpta eſt.

MCCXXIV.

Tartari magnam multitudinem Ruthenorum proſtraverunt.

MCCXXVII.

Imperator Fridericus, cum multa turba cruce ſignatorum, ad ſanctam terram properavit. Sed illud paſſagium impeditum fuit.

MCCXXVIII.

Jeruſalem Chriſtianis reſtituitur. Gens Scotorum, tunc temporis ferè duobus annis diſcurrendo, terras pertranſivit.

MCCXXX.

(a) MStum: *Ydrona.*
(b) MStum: *Reinherisburnin.*
(c) MStum: In Codicibus legitur an. MCCXXVII. errore ſcribentium.

Digitized by Google

MCCXXX.

Archiepiſcopus Moguntinus, Siffridus II obiit in Erfordia, cui Siffridus III ſucceſſit.

De filiis beatæ Elizabethæ.

MCCXXXI.

Beata Elizabetha tranſiit, relinquens unum filium Hermanum, & duas filias, quarum unam duxit dux Brabantiæ, altera verò Gerdrudis nomine, monaſterium ingreſſa, cœlibem vitam duxit. Hermanus Landgravius, filius Landgravii Ludovici & ſanctæ Elizabethæ, ducens uxorem, poſt celebratas nuptias, veneno perempus eſt à quadam malefica, nomine Berchta de Seberg, quæ fuit uxor cujusdam nobilis de curia dicti principis. Iſte ergo Landgravius Hermanus mortuus eſt, non relinquens hæredem. Eodem tempore dux Bavariæ Ludovicus occiſus eſt à graſſatoribus, *(a)* ut dicebatur, immiſſis ab imperatore Friderico.

De Henrico Marchione Miſnenſe.

Hoc tempore Marchio Miſnenſis Henricus, cognatus Landgravii Turingorum, Ludovici & fratrum ſuorum, cùm haberet duos filios, Albertum & Ditericum, quos genuerat ei nobilis & inclyta princeps Conſtantia, filia ducis Auſtriæ, cum magna pompa & faſtu, venit ad curiam Friderici imperatoris; petens filiam ipſius Cæſaris Margaretham dari ſuo filio uxorem. Iſte princeps Marchio Henricus divitiis & gloria omnes principes Germanicos anteibat, eratque largus valde & munificus, multa militum famulorumque caterva munitus, ſemper hilaris, ſemper vivens in magnis delitiis & honore. Hic non ſolùm baronibus & militibus, & capitaneis, & famulis ſuis, imò etiam aliis principibus & nobilibus victum, & precioſum veſtitum, abundanter & largiter tribuebat. In tanta gloria & prodigalitate, in curia Cæſaris apparuit, ut non ſolùm principes & nobiles, ſed & ipſe imperator & Auguſtus in ſtuporem verteretur. Tandem adepta filia imperatoris, tradidit eam Alberto filio ſuo in uxorem, quem præcedente tempore Landgravium conſtituit Turingorum. Hæc genuit dicto Alberto tres filios, Henricum, Fridericum, Ditericum.

MCCXXXII.

In Teutonia multi hæretici tonſi & cremati ſunt *(b)* à magiſtro Conrado de Martburg, ex commiſſione domini papæ Gregorii.

MCCXXXIII.

Idem Magiſter Conradus de Martburg, prædicator verbi Dei, confeſſor beatæ Elizabethæ, occiſus eſt & ſepultus in Martburg, in eccleſia ſanctæ Elizabethæ.

MCCXXXVI.

Præſente imperatore Friderico, & populi innumerabili multitudine, beata Elizabetha translata eſt.

MCCXXXVIII.

Tartari in Hungaria & Polonia multa millia Chriſtianorum occiderunt. Contra ipſos Gregorius papa fecit crucem prædicari. Similiter contra Stetingos, de quibus quinque millia hominum à cruce ſignatis occiſi ſunt. Eodem anno Landgravius Conradus, frater Ludovici, Fritslarenſibus *(c)* humiliter ſatisfecit, & intrans ordinem fratrum domus Teutonicæ, vitam in bonis operibus conſummavit. Et hic ſepultus eſt apud Martburg, in eccleſia beatæ Elizabethæ, ubi domus Teutonicæ fratres magnum habent conventum militum, & clericorum, & aliorum fratrum ordinis: ibique pauperibus & advenis caritativè neceſſaria victus miniſtrantur.

MCCXXXIX.

Spinea Domini corona à Rege Franciæ recepta eſt. Eodem anno Papa Gregorius excommunicavit Imperatorem Fridericum, objiciens ei multos graves articulos. 696

(a) MStum: *Aſſiſſinis.*
(b) In Codicibus: *Cremati* & *tonſorati* ſunt.
(c) Codices: *Fritſchelarenſibus.*

Digitized by Google

MCCXLI.

Gregorio IX. defuncto, Cœleſtinus IV. à S. Petro CXC. Papa ordinatus, ſedit diebus XVI. quo defuncto, vacabat ſedes fere duobus annis. Eodem anno gens Tartarorum Ducem Polonorum cum centum millibus occidit, & multi profugi in Thuringiam & Miſniam venerunt. Hoc anno fuit generalis eclipſis ſolis in octava S. Michaëlis.

MCCXLVI.

Landgravius Turingiæ Henricus, cognomine Raſpo, *(a)* in regem Romanorum electus eſt, annuente papa Innocentio, qui eidem Henrico infinitam pecuniam miſit, ut imperatori Friderico prævalere poſſet. Eodem anno dux Auſtriæ, cùm uno die bis triumphaſſet, in ipſo conflictu à propriis hominibus ſuis occiſus eſt.

MCCXLII.

Tartari in Hungaria multa millia hominum occiderunt.

MCCXLV.

Inſtitutio feſti Nativitatis B. Mariæ & cauſa ejus miraculoſa uberius proponitur. *Tunc Papa Innocentius in Concilio Lugdunenſi Imperatorem Fridericum ſententionaliter imperiali dignitate privavit.*

De conflictu regum.

MCCXLVII.

Rex Romanorum Henricus Conradum, filium imperatoris Friderici, apud Francofordiam, *(b)* in die ſancti regis Oſualdi prælio vicit. Eodem anno idem Henricus VII rex mortuus eſt, & ſepultus apud patrem ſuum Landgravium Hermanum in Iſenaco, in eccleſia Sanctimonialium ordinis Ciſtercienſis. Et in iſto defecerunt iſti nobiles principes Turingiæ, qui de proſapia Caroli Magni imperatoris originem traxerunt. Tunc marchio Miſnenſis Henricus Turingiam & Saxoniæ palatinatum ſibi uſurpat. Quamobrem grave bellum inter ipſum & duciſſam Brabantiæ poſtea eſt exortum.

De rege Vilhelmo.

MCCXLVIII.

Comes Hollandiæ, Vilhelmus, in regem Romanorum electus eſt, & civitatem Aquisgrani expugnavit, & ibidem à duobus cardinalibus coronatus, regalem accipit benedictionem. Eodem anno obiit dux Brabantiæ.

De rege Franciæ.

MCCXLIX.

Rex Franciæ, Ludovicus, Damiatam expugnavit, & in poſſeſſione pacifica habuit. Poſtea in brevi à Soldano captus eſt, & centum millia marcarum dedit, & Damiatam reſtituit. Eodem anno obiit archiepiſcopus Moguntinus Siffridus, cui ſucceſſit Chriſtianus.

MCCL.

Rex Daciæ, procurante fratre ſuo Abel, per traditionem & fraudem, miſerabiliter eſt occiſus.

MCCLI.

Hugo cardinalis, in Teutoniam legatus miſſus, Vilhelmum regem confirmavit, Chriſtianum archiepiſcopum Moguntinum depoſuit, Gerhardum eidem ſubrogavit.

De morte Friderici imperatoris.

MCCLII.

Imperator Fridericus II. ad extrema vitæ deveniens, perceptis eccleſiaſticis ſacramentis, mortuus eſt & ſepultus apud Fogiam.

MCCLIII.

Rex Vilhelmus contra comitiſſam Flandriæ pugnavit, & victoriam habuit. Eodem anno obiit rex Bohemiæ.

MCCLIV.

Alexander IV. Ezelinum, tortorem Chriſtianorum, interfectorem ſexaginta fratrum minorum, & aliorum plurimorum

(a) MSt. *Raſpe.*
(b) Codices habent ubique aut *Franckvord*, aut *Franconvord*, aut *Franconevord.*

Digitized by Google

morum fidelium, pro hæretico cum omnibus fautoribus ſuis condemnavit.

MCCLVI.

Rex Wilhelmus occiſus eſt à Friſonibus.

MCCLVIII.

Tartari expugnaverunt partes Orientales. videlicet regnum Indiæ, regnum Armeniæ, regnum Ninive, regnum de Waldach, *(a)* regnum etiam Hieroſolymitanum, Antiochiam, & partes Chriſtianorum ultra mare.

MCCLX. *(b)*

Gerhardus, archiepiſcopus Moguntinus, mortuus eſt in Erfordia, & ſepultus ibidem, cui ſucceſſit Wernherus. Eodem anno duciſſa Brabantiæ, filia beatæ Elizabethæ, cum magno exercitu & armis bellicis intravit Turingiam, ducens ſecum filium ſuum Landgravium Haſſiæ, qui tunc erat annorum duodecim, dictamque terram ſpoliis & incendiis devaſtavit: quia marchio Miſnenſis prædictam terram ſibi uſurpaverat, cùm tamen filius jam dictæ duciſſæ, Landgravius ſcilicet Haſſiæ, propinquior eſſet hæres.

De Nigromantico in Friberga (c) Miſniæ.

In diebus iſtius marchionis Henrici, accidit quoddam valde miſerabile & horrendum in Friberga, civitate dicti principis. Quidam enim ſcholaris, amore cujusdam puellæ nimiùm ſtimulatus, conſilium atque ſuffragium à quodam nigromantico, promiſſa pecunia, requiſivit, ut ſibi puellam impetret. Ille autem in quoddam cellarium eundem ſcholarem ſecum ducens, & ſphæras ac figuras (ut aſſolent) circum ſe ſuper pavimentum deſcribens, cœpit legere conjurationes diabolicas. Poſtquam ante multa phantaſmata diaboli ſe utriusque oculis ingeſſiſſent; tandem diabolus in forma illius puellæ apparuit, ſeque illi in ejus amore ardente eminus exhibebat. Ille cæco amore ductus, cùm manum extra ſphæram extenderet, volens amaſiam ſuam deprehendere, ſtatim à dæmonio arreptus, & ab eo parietibus cellarii alliſus & conquaſſatus, ſupra nigromanticum illum eſt projectus mortuus. Tunc ille ferè exanimis factus, inde ſe movere non potuit, ſed toto reſiduo illius noctis, mortuum ſuper ſe proſtratum ſuſtinens, voces edebat miſerabiles. Manè multi de civitate, auditis hujusmodi clamoribus, conturbati & territi convenerunt, & ipſum inde ſeminecem eduxerunt. 697

MCCLXI.

Soldanus Babyloniæ, rex Ægypti, reſumptis viribus, cum exercitu barbarorum clàm irruit in caſtra Tartarorum, & multa ex eis millia interficit. Hoc anno quatuor metropolitani, Moguntinus, Treverenſis, Bremenſis, Magdeburgenſis, à papa Alexandro IV. Romæ conſecrati ſunt. Eodem anno multa millia Flagellatorum prodierunt in mundum, dicentes, hominem ab omnibus peccatis abſolvi, ſi in tali ſecta per unum menſem verſaretur. *(d)*

MCCLXI.

Celebrata ſunt concilia in Moguntia ab archiepiſcopo Wernero, & aliàs ab aliis archiepiſcopis, jubente papa Alexandro, contra Tartaros & alia pericula, ut per verbum crucis & orationes fidelium inimicis eccleſiæ reſiſteretur.

MCCLXII.

Venit quidam cum exercitu magno dicens, ſe eſſe imperatorem Fridericum, qui ante decem annos mortuus fuerat.

De conflictu principum.

MCCLXIII.

In vigilia Apoſtolorum Simonis & Judæ, illuſtres principes, Albertus Turingiæ Landgravius, & germanus ejus, marchio

(a) MSt. Unus & alter Codex: de *Baldach.*
(b) De hoc Gerhardo in duobus Codicibus legitur ſub an. MCCLIX. In Codice membran. autem τὸ I ante X neſcio à qua manu eraſum eſt.
(c) Codices: in *Uriberg.*
(d) In MSto ad MCCLX. refertur.

Digitized by Google

marchio Ditericus de Landisberg, (a) conflictum habuerunt cum duce Saxoniæ Alberto, & glorioſè triumphantes ceperunt ipſum ducem, & comitem Henricum de Anhald, (b) & alios plures comites & nobiles.

MCCLXIV.

Stella, quæ dicitur cometes, viſa eſt.

MCCLXV.

Clemens IV. à ſancto Petro CXCIV, ordinatur. Hic cum Meinfrido, rege Apuliæ, filio imperatoris Friderici, grave prælium habuit. Eodem anno Soldanus Babyloniæ, impugnans Chriſtianos, in terra ſancta cepit Azotum, caſtrum domus hoſpitalis, & caſtrum & civitatem Cæſaream, & civitatem Capham. (c)

De conflictu regum.

MCCLXVI.

Clemens papa præcepit crucem cum magna indulgentia prædicari, in ſubſi-
698 dium terræ ſanctæ. Eodem anno comes Carolus, frater regis Franciæ Ludovici, conflixit cum Meinfrido rege, filio imperatoris Friderici, & vicit, & occidit eum. Quo facto, papa fecit Carolum regem Siciliæ. Eodem anno comes Hoënloius, (d) & cives Wurtzburgenſes, conflixerunt cum comite Hermano de Hennenberg, apud civitatem Kitzingen, juxta Mogum (e) fluvium pro epiſcopatu, quia duo per diſſenſionem electi fuerant. Sed comes Hoënloius, cum omnibus ſuis cruce ſignatis, victoriam habuit. Hoc etiam anno Soldanus Babyloniæ ſubjugavit ſibi Jeruſalem, Bethleem, Nazareth, Galilæam totam, & alias multas munitiones. Cepit etiam, & ſuffodiens (f) caſtrum munitiſſimum, quod dicitur Caphet, in quo fratres domus Teutonicæ & alios Chriſtianos inventos, duris vinculis conſtrinxit, ad duo millia & plures. Hos omnes in fide examinari fecit. Ipſi verò omnes, præter octo, in confeſſione Chriſti occiſi ſunt.

MCCLXVII.

Cruce ſignati ſunt in ſubſidium terræ ſanctæ rex Franciæ Ludovicus, rex Angliæ, rex Aragoniæ, rex Navarræ, archiepiſcopus Rotomagenſis, & alii plures. Eodem anno beata Hedvigis, quondam duciſſa Poloniæ, canonizata eſt à papa Clemente.

De Conrado & Carolo.

MCCLXVIII.

Clemens papa crucem prædicari fecit contra regem Conradum, filium imperatoris Friderici, & contra civitates Thuſciæ & Langobardiæ illi adhærentes. Inito autem conflictu inter Conradum & Carolum, victoriam habuit Conradus, ſed à quodam potente Langobardo in munitionem receptus, traditus eſt fraudulenter cum marchione de Baden, & comite Piſano. Qui poſt paucos dies à Carolo capitalem ſententiam acceperunt, prius tamen confeſſione facta.

MCCLXIX.

Soldanus expugnat Antiochiam, & occidit in ea multa millia hominum.

De filia imperatoris.

MCCLXX.

Obiit rex Ungariæ Bela. Eodem anno inclyta & nobiliſſima princeps Margaretha, filia imperatoris Friderici, Turingiæ Landgravia, cum multas contumelias & comminationes etiam mortis à marito ſuo Landgravio Alberto indignè pertuliſſet; tandem exiſtens in caſtro Wartbergo, ſuffragio cujusdam militis, per murum in ſporta, de altiſſima rupe ejusdem caſtri demiſſa, cum duobus tantùm pediſequis & duobus camerariis fugam iniit. Ipſa nam-

(a) Codices duo legunt ubique de *Landisburg*, Codex membr. *Landisberg*.
(b) De *Anehald*, in Codicibus.
(c) *Caypham* habent Codices.
(d) Omnes Codices: de *Hoënlo*.
(e) Alter Codex habet: *Mogavum*.
(f) Plenius Codices legunt: *Cepit etiam & ſuffodiens expugnavit caſtrum munitiſſimum, quod dicitur Japhet*.

Digitized by Google

namque inter cæteras pediſequas ſuas unam habuit, quæ Cunegundis de Iſenberg vocabatur, quam idem Landgravius amans, & cum ea frequenter adulterans, filiam Cæſaris exoſam habuit & deſpectam. Abbas Fuldenſis dictam filiam imperatoris fugientem usque ad Francofurdiam deduci fecit: ubi à civibus honorificè ſuſcepta & pertractata; ibidem defuncta eſt eodem anno, & honore regio tumulata, per archiepiſcopum Moguntinum. (a)

MCCLXXI.

In Teutonia fames valida fuit, & tribus annis duravit, ita, quòd (b) multi homines fame perierunt.

MCCLXXII.

Rex Ungariæ Stephanus, poſt plurima prælia, inter ipſum & regem Bohemiæ Odoacrum (c) habita, mortuus eſt.

MCCLXXIII.

In feſto S. Michaëlis, in Francofurdia, electus eſt in regem Romanorum Rudolphus de Habisburg, (d) comes provinciæ Alſatiæ, & ſtatim Aquisgrani coronatus.

De Rudolpho imperatore.

MCCLXXIV.

Lugduni celebratum eſt concilium magnum, præſente papa Gregorio X. Hic electionem regis Rudolphi confirmavit, reprobatis nunciis regis Hiſpaniæ, & regis Bohemiæ. Ipſe namque rex Bohemiæ Odoacrus ſolennes nuncios, & multam pecuniam, & munera ad curiam domini papæ Gregorii transmiſerat, eò quòd ipſe ad Imperium aſpiraret. Papa munera non attendens, circumſedentibus ſic dicebat, Cùm in Alemania plures principes & comites habeamus, quare vellemus Sclavum ad imperium ſublimare? Rudolphus itaque imperium adeptus, regnavit annis XVIII. Iſte in diebus ſuis tranquillam pacem procuravit, æquus judex diviti & pauperi extitit, eccleſias & hoſpitalia defendit & protexit. Cùm videret, milites humilibus perſonis ſecum loqui cupientibus acceſſum ad ſe prohibere, dixit, Per Deum, date hominibus accedendi locum. Non enim propter hoc ad imperium ſum electus, ut hominibus in arca præcludar. Ubicunque 699
proceſſit, ſi conſpexit aliquem ſecum loqui cupientem, ſtatim ſe illi exhibuit ad confabulandum. Ipſe denique omnibus ſe expoſuit, & neminem contempſit. Strenuus erat in armis, in Chriſtiana religione fidelis. Et cùm eſſet miræ prudentiæ, & provectæ ætatis, hilaris tamen & jucundus ſemper extitit, & cum magna modeſtia & manſuetudine imperium gubernavit.

De Landgravio & Marchione, fratribus.

MCCLXXV.

Orta diſcordia inter nobiles principes, Albertum Turingorum Landgravium, & fratrem ejus Ditericum marchionem de Landisberg. Ideo marchio Ditericus, & archiepiſcopus Magdeburgenſis Conradus, Turingiam cum magno exercitu armis hoſtilibus invadentes, caſtra metati ſunt in civitate, quæ Denneſtete dicitur, & tantùm una nocte inibi permanſerunt. Nam prædictus Landgravius Albertus, eadem nocte, exercitum mille equitum armatorum & ultra, & peditum vulgus innumerabile convocans, fratrem ſuum jam præfatum potenter & viriliter de terra Turingia fugat.

MCCLXXVI.

Joannes XVIII. à ſancto Petro CXCVIII. papa ordinatur. Hic dum quendam librum (ut dicebatur) hæreticum & perverſum dictaret; ſubitò domus, in qua ſedebat, ſuper eum corruit, & in tantum concuſſit, ut infra ſpa-

(a) Vide infra Hiſt. Landgr. Thur. *c. LXV.*
(b) Codices: Itaque multi.
(c) Codices ubique: *Odakarus. Hoc anno Gregorius X. à S. Petro CXXV. Papa ordinatus, cum ſolemni comitatu intravit urbem Romam. Nam ante ipſum nullus Papa intra XI. annos intraverat propter rebellionem Romanorum.*
(d) Codices: de *Habichisburg.*

Digitized by Google

ſpacium quinque dierum miſerabiliter moreretur, replicans ſæpius hæc verba, vel ſimilia, Quid fiet de libello meo? quis complebit libellum meum? Obiit & iſte primo anno pontificatus ſui. Eodem anno rex Romanorum Rodolphus, multa militia & pugnatorum turma collecta, aciem direxit ad Orientem, ſubjiciens ſibi terras, quas rex Bohemorum Odoacrus occupaverat, & ſibi illicitè uſurpaverat, videlicet Auſtriam, Stiriam, & Carinthiam, & loca plurima.

Hoſtis Germanorum papa. (a)

Martinus III. papa in tanto odio habebat Teutonicos, ut optaret totam Alemaniam unam (b) eſſe piſcinam.

De Viſionibus diverſis.

In illis diebus, dum guerræ & prælia inter regem Romanorum Rodolphum, & regem Bohemorum Odoacrum creſcerent, & utrobique malum diſcordiæ augeretur; diverſæ viſiones & ſomnia veridica de caſu regis Odoacri ſunt diverſis revelata. Ipſe namque rex Bohemiæ vidit in viſu noctis, quòd plurima cornua haberet in capite, quæ omnia præter unum ſibi radicitus ſunt evulſa. Quidam etiam clericus in Alemania vidit in ſomno, quòd fluvius magnus & turbidus, glacie mixtus, raptim traheretur (c) ab Occidente contra Bohemiam, vocemque audivit lamentabilem, clamitantem hæc verba, Dies tribulationis, dies miſeriæ, *& plura alia ſic clamabat.* Quidam quoque miles nomine Reinbotho, ſimiliter Teutonicus, vidit per ſomnium quindecim Lunas in cœlo pugnare, quarum duæ cæteris erant majores, & una ex his duabus habebat foramina multa, in quam cæteræ Lunæ impegerunt, & penitus conſumſerunt. Cumque jam dictus miles hoc miraretur, vidit regem Bohemiæ propè ſtantem, & multum vomitum emittentem.

MCCLXXVII.

Papa Johannes ruina cujusdam domus obrutus & concuſſus miſerabiliter obiit, ut ſupra dictum eſt, ſucceſſitque ei Nicolaus III. à S. Petro CXCIX. Papa ordinatus. Hic dum eſſet in quodam caſtro, quod cuidam nobili abſtulerat, ſtans ad feneſtram, leni vento tactus & infectus, ſubito mortuus eſt. Martinus III. à S. Petro CC. Papa ordinatur. Hic in tanto odio habebat Theotonicos, quod optabat, totam Alemanniam eſſe piſcinam.

De rege Odoacro occiſo.

MCCLXXVIII.

Rex Romanorum Rodolphus, & rex Bohemiæ Odoacrus, multis millibus pugnatorum in campo Auſtriæ, quod Marchfeld dicitur, ad pugnandum hoſtiliter ſunt congreſſi. In hoc conflictu, utrisque exercitibus hoſtiliter dimicantibus, rex Bohemiæ à ſuis traditus, & ad mortem vulneratus occubuit. De ejus morte rex Romanorum ſupra modum turbatus eſt, quia commiſerat ſuis, ut ipſum incolumem conſervarent. Mortuo rege Odoacro, ſtatim maxima clades totius regni ejus ſecuta eſt, ita ut per triennium cotidie gens Bohemorum de terra ſua, fame compellente & inopia, relictis habitaculis, transmigrarent; venientesque in Turingiam, & Miſnam, & alias partes Teutoniæ, miſerabili inedia per plateas civitatum mortui corruerent. Corpus quoque regis Odoacri ſervabatur multo tempore inſepultum, quia ipſe fuerat à domino papa excommunicationis ſententiis notatus. (d)

De rege Wenceslao.

Filius regis Odoacri unigenitus, Wenceslaus II. regnavit pro patre ſuo, cui rex Romanorum Rodolphus filiam ſuam, Gutham nomine, tradidit in uxorem, alteram filiam dedit Carolo, filio regis Siciliæ, tertiam duci Bavariæ, quartam duci Saxoniæ. Sororem Wences-

(a) Hoſtis Germanorum Papa. Hæc verba in Codicibus habentur ad ann. ſequentem MCCLXXVII.
(b) *Unam* in Codicibus abeſt.
(c) MStum: *curreret*, al. *creſceret*.
(d) Codices: *Innodatus*.

Digitized by Google

Wenceslai conjunxit Rodolpho, filio ſuo juniori, quem conſtituit ducem Auſtriæ. Hic defunctus eſt Pragæ, & ſepultus in eccleſia cathedrali, relinquens filium nomine Joannem. Albertus autem, ſenior filius regis Rodolphi, ſucceſſit fratri ſuo in ducatu Auſtriæ, & Joannes manſit apud avunculum ſuum Wenceslaum, regem Bohemiæ. Dux Albertus, filius regis Rodolphi, jam duxerat in uxorem Mathildim, (a) ſororem ducis Carinthiæ & comitis Tyrolenſis, quæ genuit ei multos filios & filias. Primogenitus ejus Rodolphus duxit filiam regis Franciæ, quæ in primo puerperio defuncta, ſepulta eſt in Vienna Auſtriæ. (b)

De Friderico ſimulato.

MCCLXXXIV.

Archiepiſcopus Moguntinus Wernerus defunctus eſt. Eodem anno, vir quidam ſenex venit in Coloniam Agrippinam, aſſerens, ſe eſſe Fridericum imperatorem, qui ante XXXII annos mortuus fuerat. Hic ejectus à Colonia receptus eſt à civibus Nuſſiæ.

MCCLXXXV.

Hoc anno obiit rex Siciliæ Carolus, & filius ejus in bello occiſus. (c) Mortui etiam ſunt, marchio Ditericus de Landsberg, filius marchionis Henrici Miſnenſis, comites de Orlamunda, Hermanus & Otho, comes Henricus de Suartzburg. Eodem anno vir ille, qui finxerat ſe imperatorem Fridericum, crematus eſt in Witzlaria. (d)

MCCLXXXVI. 700

Baſileenſis Epiſcopus Heinricus ab Honorio Papa Moguntinæ ſedis Archiepiſcopus eſt ordinatus.

De Wernero Martyre.

MCCLXXXVII. (e)

Rex Romanorum Rodolphus, in civitate Francorum, quæ dicitur Wurtzeburg, colloquium habuit cum principibus & nobilibus Teutoniæ. Hoc anno felix adoleſcens Wernerus excruciatus eſt à Judæis, & occiſus in die Paraſceves, ad littus Rheni fluminis, in civitate Weſela, (f) & in oppido Bacherach ſepultus, cujus ſanctitatem miracula ibidem proteſtantur.

De morte Henrici marchionis.

MCCLXXXVIII.

Obiit archiepiſcopus Moguntinus Henricus, cui ſucceſſit Gerhardus. Hoc etiam anno inclytus princeps, marchio Miſnenſis Henricus, defunctus eſt Dresdæ, (g) & ſepultus in Cella, cum patribus ſuis, in monaſterio ordinis Ciſtercienſis. Eodem anno archiepiſcopus Colonienſis captus eſt in prælio, & occiſi ſunt viri circiter mille, in ipſo conflictu.

MCCLXXXIX.

Dux Uratislavienſis (h) Henricus, ſubjugavit ſibi regnum Cracoviæ, & veneno interiit, anno ſequente.

(a) Duo Codices: *Machtildim.*

(b) Poſt hæc in Codicibus ſequitur miraculum de anima *Guntheri de Zalcza*, vel *Salza*, quod in Thuringia apud civitatem *Arnſtete* in monaſterio, quod *mons S. Waldpurgis* dicitur, contigerit. Refertur item aliud de anima ſanctimonialis cujusdam in monaſterio, quod *Petri mons* dicitur prope civitatem *Yſinberg*.

(c) Inſerenda ſunt ex Codicibus hæc verba: *Defuncti ſunt eodem anno Epiſcopi Babimbergenſis & Nuvvenburgenſis Lutherus, cui ſucceſſit Bruno Epiſcopus.*

(d) Codices in *Wypfelaria.*

(e) Præmittenda ſunt ex Codicibus hæc verba: *Dominus Pocomatius, Epiſcopus Cardinalis, à Papa Honorio miſſus legatus Alemanniam, in civitate Francorum, quæ dicitur Wurtzeburg, convocatis Archi-Epiſcopis, Epiſcopis aliisque Prælatis Germaniæ, exegit quintam. Sed ipſi omnes appellaverunt contra eum ad ſedem Apoſtolicam.*

(f) Codices: *Wizela* vel *Wiſela.*

(g) Codices: in *Dresden.*

(h) Codices: *Waratizlavienſis*, vel *Waratislavenſis.*

Digitized by Google

De regis adventu in Turingiam.

701 MCCXC.

Rex Romanorum Rodolphus intravit Turingiam, reformans pacem non ſolùm illi terræ, ſed & aliis in confinio ejus, & convocans principes & multos nobiles, in conviviis & deliciis cum eisdem manſit in Erfordia civitate, per plures dies. Fueruntque ſecum ibidem filii ſui Albertus, & Rodolphus dux Auſtriæ, qui adhuc vixit, licet de morte ſua anticipando dictum ſit: filiæ quoque ejus, Jutta (*a*) regina Bohemiæ, item ducissa Bavariæ, & ducissa Saxoniæ, & aliæ multæ nobiles fœminæ.

De excidio terræ ſanctæ.

MCCXCI.

Civitas Accaron capta eſt à Saracenis, & multa millia hominum ex utraque parte ceciderunt. Et tunc Chriſtiani omnino de terra ſancta expulſi ſunt, quorum multi confugerunt in Cyprum inſulam. Eodem anno obiit glorioſus rex Romanorum Rodolphus, & ſepultus eſt in Spira, anno regni ſui XVIII.

De rege Adolpho.

MCCXCII.

In Francofurdia electus eſt comes Adolphus de Naſſau (*b*) in regem Romanorum, archiepiſcopo Moguntino Gerhardo alios principes ad ejusmodi electionis conſenſum attrahente.

De vaſtata Turingia.

MCCXCIV. (*c*)

Rex Romanorum Adolphus manu forti introivit Turingiam, menſe Septembri, multa mala ibidem exercens, ſtuprans virgines, eccleſias vaſtans, innocentes & juſtos ſpolians, opprimens, & occidens, & alia plura perpetrans, contra normam juſticiæ. Contigit autem, cùm idem rex Adolphus, in Turingia, quandam villam pertranſiret, quæ Sumeringen dicitur, juxta quam extructa eſt eccleſia ſancti Gangolfi militis & martyris, ut duæ vetulæ mulieres ad dictam eccleſiam cum rebus ſuis confugerent, quas quidam pedites de exercitu rebus & veſtibus ſpoliantes, nudas perunxerunt pice cum ſebo mixta, deinde in plumis volutantes diſcurrere permiſerunt. Tunc illæ cum fletu & clamore usque ad regem pervenerunt. Quas videns comes Diericus de Hoënſtein, lacrymans & regem accedens, dixit, Domine videte & miſeremini. Cui rex, Ecquis modò poterit invenire reos? Et ſic illæ mulieres ad ſua ſunt converſæ cum mœrore, nullam gratiam conſecutæ ſunt.

De vaſtatione Miſnæ, & expulſione principum.

MCCXCVI.

Rex Adolphus, tyrannide ſua in Turingia crudeliter expleta, (ut ſuperiùs eſt narratum) ad terram Orientalem caſtra & arma movit. In qua quibusdam munitionibus occupatis, quibusdam funditus deſtructis, direxit aciem contra Miſnam, & tradita eſt ei civitas Friberga, in qua caſtrum firmiſſimum ſuffodiens, cepit, & multos ſtrenuos viros in eo repertos capitali ſententia condemnavit. Tradita eſt ei quoque Miſnæ caſtrum & civitas, & aliæ munitiones terræ. Et tunc marchiones Miſnenſes, Fridericus & Dicemanus (*d*) germani, filii Landgravii Turingorum Alberti, nepotes imperatoris Friderici, (*e*) de jam dictis terris progenitorum ſuorum, eliminati ſunt. Quasdam deinde munitiones in Miſna, & Turingia, & terra Orientali, reſumpſerunt.

De coronatione regis Bohemiæ. (*f*)

Eodem anno, in feſto Pentecoſtes, rex Bohemiæ, Wenceslaus II. ab archiepiſcopo

(*a*) Codices ubique: *Gutha.*
(*b*) Codices: de *Naſovve.*
(*c*) Tentzelius. *Ad an. 1294. in MS. quadam habentur de Cæleſtino V. & Bonifacio VIII. Papis.*
(*d*) In Codicibus noſtris extat: *Fridericus & Th.*
(*e*) Codices addunt: *Ex filia ſua Margaretha.*
(*f*) Hic titulus pertinet ad an. MCCXCVII.

Digitized by Google

epiſcopo Moguntino Gerhardo, coronatus eſt & unctus. Et hæc ſolennitas Pragæ peracta eſt, regali ſumptu & pompa glorioſa. Affuit ibidem dux Auſtriæ Albertus, filius regis Romanorum Rodolphi, & alii principes Germaniæ & Poloniæ, & epiſcopi multi: ſed gaudium in mœrorem (proh dolor) eſt converſum. Nam inclyta Jutta, Rodolphi regis Romanorum filia, dicti regis Bohemiæ conjunx, cùm noviter peperiſſet, ſic in ipſo puerperio coronata, dolore invaleſcente, defuncta eſt; relinquens filium nomine Wenceslaum, & filiam, quam poſtmodo junior dux Carinthiæ accepit uxorem. In eadem ſolennitate principes electores, unà cum archiepiſcopo Moguntino & rege Bohemiæ, decreverunt deſtituere regem Romanorum Adolphum, plures articulos contra ipſum producentes. Primus fuit, quia eccleſias vaſtaſſet: ſecundus, quia virgines ſtupraſſet: tertius, quia accepiſſet ſtipendia belli ab inferiore ſe, ſcilicet rege Angliæ, quod Auguſto non licet, nec decet: quartus, quia Rempub. non auxiſſet, ſed magis diſſipaſſet, & ob hoc Auguſtus de cætero vocari non deberet. His aliisque de cauſis, eodem anno eidem Adolpho imperium abjudicantes, ducem Auſtriæ Albertum, ipſum regem Romanorum & Auguſtum nuncupant. Eodem tempore, groſſi Pragenſes denarii initium ceperunt, ſub rege Wenceslao II. Poſt aliquot annos Wenceslaus, mœrore abjecto, de morte reginæ, duxit filiam regis de Calis ſibiq; regnum Calis & regnum Cracoviæ ſubjugavit.

De interitu regis Adolphi.

MCCXCVIII.

Inter regem Adolphum jam abjectum, & regem Albertum noviter electum, grave bellum eſt exortum. Dictis regibus cum multis millibus militum & pugnatorum, juxta Rhenum fluvium tempore meſſis ad confligendum congreſſis, multi ceciderunt. Demum ex utraque parte hoſtiliter dimicantibus, totum pondus prælii verſum eſt in Adolphum, ceciditque non ſolùm gladiis vulneratus, ſed & ungulis equorum conculcatus, & in proprio ſanguine volutatus: miſerabiliter animam exhalavit. Et ſic Deo annuente, victoriam glorioſam obtinuit rex novus Albertus. Itaque Aquisgrani coronatus, regalem accipit benedictionem.

De terræmotu.

Eodem anno, ante nativitatem Domini, magnus terræmotus & inauditus cœpit fieri in Thuſcia, qui protendebatur tempore & loco. Tempore quidem, quia continuavit octo hebdomadas, & factus fuit ſingulis diebus pluries: loco verò, quia cœpit in civitate, quæ dicitur Forlivium, *(a)* & protendebatur per tres diætas usque ad Reate civitatem, *(b)* in qua tunc morabatur papa Bonifacius cum cardinalibus, & de Reate per diætas *(c)* tres usque ad muros urbis Romæ. Fuit autem tam vehemens ille terræmotus, ut in diverſis caſtris & civitatibus multas turres & domus ſubrueret: quarum ruina, quot homines utriusque ſexus obruti & perempti fuerint, quis enarrare ſufficiat? Idem papa dum altari divina celebraturus aſtaret, ſubitò terra horribili motu & ſtridore concutitur, parietes baſilicæ quatiuntur, lapides colliſi ad invicem diſſecantur. Quid plura? Papa ex hujusmodi ſtrepitu terribili defecit viribus, & licet vallatus eſſet turba cardinalium & militum, inter manus miniſtrorum corruit, vixque eductus de eccleſia, fugam cum cæteris iniit. Hoc anno fuit viſa ſtella, quæ dicitur cometes. 702

De euchariſtia vendita.

MCCXCIX.

Judæi perfidiſſimi, corpus Chriſti ſacrum, in nocte ſancti Paſchatis, emptum à cuſtode eccleſiæ, in civitate Franconiæ, quæ Rœtingen *(d)* dicitur, per diverſas civitates & caſtella aliis Judæis diſtribuerunt. Quædam religioſæ

(a) Duo Codices: *Forlylium.*
(b) In Codicibus: *usque ad Reatum civitatem.*
(c) Codices: *& de Reatu per tres diætas.*
(d) Codices: *Rotingin.*

Digitized by Google

ligioſæ mulieres, quæ ſacras vigilias ad tumulum crucifixi obſervabant (ſicut moris eſt in Teutonia) cùm hora matutinarum de eccleſia prodeuntes, irent ad excitandum eccleſiæ presbyterum, ut crucifixum de monumento ante matutinas ſecundum conſuetudinem ſublevaret; viderunt ſuper domum Judæi, qui ſacramentum emerat, duo rutilare luminaria. Cumque attonitæ ſtarent, & ſecum quærerent; ſuperveniens presbyter interrogat, quid conferant; videnſque cum ipſis luminaria, compertoque, quòd Judæus cum cuſtode in eccleſia fuiſſet, & juxta altare, cautè vocat judicem civitatis, & quosdam de civibus, qui irruentes in domum Judæi, ipſum & cuſtodem eccleſiæ ceperunt. Qui ſtatim coacti facinus perpetratum confeſſi ſunt. Jam verò (ut dictum eſt) idem corpus Chriſti per diverſas Judæorum diſperſum fuerat manſiones, qui ſæpe dictum corpus Chriſti ſacratiſſimum acubus & ſubulis pungentes, & in mortariolis tundentes, & per illas puncturas & tunſiones ſanguinem elici conſpicientes, tandem in diverſis locis ſub terra ſuffoderunt. Sed Deus omnipotens ſacramentum ſalutis, multis miraculis prodentibus, ſuis fidelibus propalavit. Quapropter Chriſtiani inſurgentes contra Judæos, eos per diverſas civitates & loca turmatim occiderunt. Contigit, ut multi Judæi ad quoddam caſtrum confugerent, ut ſe ibidem defenſarent. Cumque Chriſtiani ad expugnandum dictum caſtrum forti manu conveniſſent, & illud jam vallaſſent; quædam virgo Judæa de eodem caſtro importunis clamoribus rogabat Chriſtianos, ut ipſam inde eriperent & baptizarent. Judæis ipſam deorſum trahentibus & increpantibus, illa de manibus eorum
703 elapſa, de altitudine caſtri ſe præcipitem dedit. Sed ecce, mirum in modum ipſa, quaſi manibus angelicis portaretur, illæſa deſcendit, & mox ad fidem Chriſti & baptiſma confugit.

De archiepiſcopis rebellantibus.

MCCC. (*a*)

Tres archiepiſcopi; Gerhardus Moguntinus; Trevirenſis, frater ſcilicet regis Adolphi; & Colonienſis, ſe contumaciter contra regem Romanorum Albertum erexerunt, & orto grâvi bello, inter eosdem hoſtiliter prælıatum eſt, usque ad annum ſequentem. (*b*)

De rege Franciæ.

MCCCI.

Stella cometes viſa eſt, quæ ante Nativitatem Domini poſt occaſum Solis apparuit, & ante mediam noctem occidit. Comam fudit ad orientem, & viſa eſt per noctes quindecim. Eodem anno rex Franciæ cum magno exercitu pugnatorum contra civitates Flandriæ, quibus indixerat bellum, properavit: ſed ipſis rebellantibus, multa millia nobilium & militum aliorumque pugnatorum de exercitu regis ceciderunt.

De curia regis Romanorum indicta.

MCCCII.

Facta pace inter regem Romanorum Albertum, & archiepiſcopos ſuprà dictos, quos idem rex multum humiliaverat; ſtatim ipſe rex, facto edicto, omnibus principibus præcepit, ut ad curiam ſuam, in feſto Sebaſtiani martyris Merſeburgi celebrandam, convolarent. Sed quia ſæpe dictus archiepiſcopus Moguntinus Gerhardus, quibusdam literis regis Bohemiæ Wenceslai incitatus, contra majeſtatem Auguſti ſe temerariè erigens, pacem & fidem datam violaret; fuit dictæ curiæ celebritas impedita. Idem Gerhardus ſæpius arroganter & jactanter dicere ſolebat, ſe habere

(*a*) In Codicibus præmiſſa leguntur hæc: *Papa Bonifacius talem gratiam indixit, & per totam Eccleſiam divulgari mandavit, ut quicunq; eodem anno vere contriti & confeſſi Romam peterent, ac ibidem per XV. dies devote ſanctorum limina viſitarent, omnium peccatorum ſuorum indulgentiam ab eodem ſummo Pontifice percipere mererentur. Unde factum eſt, ut innumerabiles populi utriusque ſexus de diverſis provinciis Romam petentes, quærerent promiſſæ gratiæ largitatem. Eodem anno tres Archi-Epiſcopi &c.*

(*b*) Tentzelius: *In MSto quadam addunt ur de Jubileo per Bonifacium VIII. indicto.*

Digitized by Google

bere adhuc (a) reges in pera ſua, quaſi ipſe ſolus poſſet reges Romanorum deponere & creare. Sed mentita eſt iniquitas ſibi: ipſe namque longè ante regem Albertum mortuus eſt. Itaque tres archiepiſcopi memorati, ſcilicet Moguntinus, Treverenſis, Colonienſis, unà cum rege Bohemiæ, contra regem Romanorum Albertum conſpirabant.

De Conrado martyre.

MCCCIII.

Judæi perfidi, effuſione ſanguinis Chriſtiani aſſueti, ſcitum quendam puerum ſcholarem, (b) Conradum nomine, filium cujusdam militis in Weiſenſeha, (c) civitate Turingiæ, multis cruciatibus affligentes, & ſectis omnibus nervis & venis, totum ſanguinem ejus elicientes, ante feſtum Paſchatis crudeliter occiderunt. Sed Deus omnipotens, qui glorioſus eſt in ſanctis ſuis, innocentis pueri necem occultari non ſuſtinens, & homicidas perdidit, & martyrium innocentis multis miraculis decoravit. Cùm enim dicti Judæi puerum occiſum occultè per plura loca Turingiæ ducerent ad tumulandum, Deo diſponente, nuſquam abſcondere valuerunt. Unde ipſum reducentes apud prædictam civitatem Weiſenſeham, in quadam vinea ſuſpenderunt. Tandem, tam crudeli homicidio prodito, & rei veritate comperta; milites de caſtro proſilientes, & cives ejusdem civitatis, reliquumque vulgus, unà cum marchione Friderico, filio Landgravii Turingiæ Alberti, *Judæos* repugnantes turmatim occiderunt.

Hoc anno, nobiles domini de Columna ceperunt papam Bonifacium, & ſervabant tamdiu in cuſtodia, quousque compoſuiſſet cum eis, pro voluntate eorum. Quo facto, ipſe nullum cibum amplius ſumere voluit. Sed cùm ab amicis ſuis rogaretur, ut cibum caperet, cum indignatione reſpondit, nolo comedere, nolo amplius vivere, & ſic mortuus eſt, anno pontificatus ſui nono, & poſitus in tumba precioſa, quam ſibi extruxerat in baſilica ſancti Petri, in monte aureo.

De præliis regis Romanorum, & regis Bohemiæ.

MCCCIV. (d)

Facta concordia inter regem Romanorum Albertum & archiepiſcopos ſæpe dictos, rex Bohemiæ Wenceslaus adhuc Auguſto ſe opponens, pluribus principibus & baronibus, & militibus multis larga ſtipendia tribuit, quibus ad rebellandum dicto regi Alberto ſe muniret. Inter hos præcipui erant, marchiones de Brandenburg, ſcilicet Otho cum telo; & Hermanus Longus, gener Auguſti; filius quoque regis Adolphi Ropertus. Rex igitur Romanorum Albertus, vocatis ad ſe archiepiſcopo Moguntino Gerhardo, & duce Bavariæ Othone, aliisque epiſcopis & principibus atque baronibus quàm plurimis, collegit ſibi præelectam militiam, & ſic ad præliandum regali comitatu proceſſit. Deſcendens per Bavariam, aſſumpto filio ſuo Rodolpho duce Auſtriæ, valde ſtrenuo in armis, qui gener fuit regis Auſtriæ (e) aciem duxit contra confinia Moraviæ & Bohemorum. Tunc occurrerunt ei in auxilium, ab eodem Auguſto vocati, Ungari & Poloni. (f) Sed cùm eædem gentes Moraviam & confinia ejus inaudita veſania devaſtarent, ita ut virorum & mulierum manibus perforatis, & funibus innexis, ipſos ſic deducerent, infantesque ad ſellas equorum connecterent, virgines quoque in conſpectu omnium conſtuprarent; rex expavit, ipſosque à ſe abegit, & ad ſua redire coëgit.

(a) MSt. addunt *tres*.
(b) Codices paulo aliter: *Perfidi Judæi, Chriſtiani ſanguinis effuſione ſitientes, quendam puerum ſcholarem &c.*
(c) *In Wizzenſe*, Codices habent, ut & paulo poſt.
(d) In Codicibus hic præmittitur titulus: *De Brunone Nuvvenburgenſi*, qui ſatis corrupte in Fabricio legitur: *de Brunone Millenburgenſi*. Sequitur: Anno eodem facta &c.
(e) Falſo pro *Regis Franciæ*, ut habent Codices.
(f) In utroque Codice vitioſe legitur: *Ungari & Pagani*.

Digitized by Google

git. Quo comperto, dicti Ungari & Poloni *(a)* populum turmatim de terra, tanquam greges abigebant, dicentes, se nequaquam debita stipendia percepisse. Quo audito, Augustus fortissimum exercitum post eos destinavit, qui ipsos insequentes, & ultra mille ex eis prosternentes, captivos, quos abduxerant, reduxerunt. Multi tamen deducti sunt, quorum quidam per se postmodo redierunt. Denique rex Romanorum Albertus movit exercitum, veniensque in Bohemiam, castra metatus est in medio terræ, è regione montis argentifodinarum, qui vulgariter Cuttena *(b)* dicitur; indixitque conflictum pugnæ fororio suo, regi scilicet Bohemiæ. Rex Wenceslaus, cùm multo majorem exercitum pugnatorum haberet quàm rex Albertus; veritus tamen ipsum Augustum, cum eodem confligere non præsumpsit. Transactis itaque pluribus diebus, quibus jam dictus rex Romanorum in regno Bohemiæ demoratus fuerat, alimentis in exercitu jam deficientibus; nimia fame compulsus, castra inde movit, atque in Austriam reversus est.

704 *De Brunone Millenburgense.*

Bruno Nuwenburgensis Episcopus *(c)* vir venerabilis, strenuus defensor & propugnator ecclesiæ suæ, largus valde & misericors, cùm ad extrema vitæ, infirmitate prævalente, deductus, ecclesiastica sacramenta devotè percepisset; jussit, se extra stratum suum, super cinerem poni, & ibidem humiliter recubuit, & cum magna contritione spiritum exhalavit.

MCCCV.

Hoc anno, quidam presbyter, *(d)* existens Dresdæ, in civitate terræ Misnensis, vidit somnium in festo Nativitatis Domini, præsagium futurorum: nempe super regnum Bohemiæ Lunam prælucidam in cœlo coruscare. Cujus claritatem cùm ipse & plures alii, ut sibi videbatur, mirarentur; subitò Luna eadem in formam piscis transformata, cecidit super terram, statimque disparuit. Et ecce alia Luna venit ab occidente, & corpore major, & splendore clarior; stansque in cœlo super regiones Bohemiæ & Misnæ, tantum crevit in splendore, ut homines ad agriculturam & alia opera, sicut in die, egrederentur. Revelatum est autem videnti hanc visionem, quòd sub rege, significato per istam secundam Lunam, tanta erit pacis abundantia, quòd homines in nocte, sicut in die, securè ambulabunt. Itaque eodem anno, ante Pascha cœpit rex Bohemiæ Wenceslaus II graviter infirmari, vidensque sibi mortis periculum imminere, per literas, & solennes meditatores, & nuncios regi Romanorum Alberto reconciliatus est, & formam concordiæ ejusmodi reliquit unico filio suo Wenceslao III, cui & regnum tradidit adhuc vivens. Tandem dispositis largissimis & regalibus testamentis, perceptisque ecclesiasticis Sacramentis, dormivit cum patribus suis circa festum Pentecostes, anno regni sui XXVII, sepultusque in monasterio monachorum ordinis Cistercienſis, dicto Aula regis, quod ipse de novo fundaverat, & supra modum ditaverat.

Eodem anno mortui archiepiscopi; Colonienſis, Moguntinus, item episcopus Argentinensis, & alii plures.

Anno eodem dux Bavariæ Otho, invitatus à quibusdam nobilibus Ungariæ, idem sibi regnum usurpavit, præter consensum regis Romanorum Rodolphi, qui à papa Bonifacio VIII rex Ungariæ

(a) Codices iterum: *Ungari & Pagani.*
(b) Codices: *Cuttina.*
(c) Sic emendavi secundum MStum, cum antea legeretur: *Millenburgensis.*
(d) Codices præmittunt: *Archi-Episcopus Portugalliæ in summum Pontificem electus est, defuncto Papa Benedicto XI. & sortitus est nomen Clemens V. à S. Petro CCVI. Papa ordinatus. Iste multis supplicationibus invitatus & rogatus à Cardinalibus, ut ad urbem Romam venire dignaretur, omnino renuit, mansitque in provincia sua, trahens ad se Cardinales atque totam curiam.* Hoc anno &c.

Digitized by Google

Ungariæ fuerat declaratus. (a) Sic ſchiſma ortum eſt in jam dicto regno, ita ut quidam ſequerentur filium regis Siciliæ, quidam ducem Bavariæ.

De rege Bohemiæ occiſo.

MCCCVI.

Rex Bohemiæ Wenceslaus III, nondum coronatus, occiſus eſt fraudulenter à quodam milite, procurantibus quibusdam baronibus regni ſui. Hic cùm eſſet adoleſcens, vix ſedecim annorum, & noviter duxiſſet filiam cujusdam ducis Poloniæ in uxorem, eodem anno nuptiarum ſic miſerabiliter peremptus eſt, non relinquens hæredem regni. Tunc barones dicti regni elegerunt ſibi regem, ducem Carinthiæ, ſororium ſcilicet præfati regis occiſi, inconſulto tamen rege Romanorum, cujus intereſt conferre jam dictum regnum. Igitur rex Romanorum Albertus forti manu intravit in Bohemiam, & conſtituit ibi regem, filium ſuum Rodolphum ducem Auſtriæ, dans ei uxorem reginam Bohemiæ, videlicet regis Wenceslai II viduam. Sic ergo regnum Bohemiæ ad Teutonicos translatum eſt.

MCCCVII.

Suevi, (b) manu forti Ungariam (c) & alias provincias circumjacentes, ingreſſi ſunt; multa caſtra & alias munitiones hoſtiliter devaſtantes. Et tandem pergentes in terras Turingiæ & Miſniæ, (d) miſerabiliter interempti ſunt, & reliqui in fugam verſi, circa oppidum Luccam, (e) Numburgenſis diœceſis.

Dicemannus, marchio Miſnenſis, (f) occiditur à ſicario Lipſiæ in templo, quem ei Adolphi regis patruus Philippus immiſerat. (g)

SIFFRIDI PRESBTTERI EPITOMES FINIS.

BENE-

(a) Codices ita: *præter conſenſum Regis Romanorum, cum tamen jam regnaret ſuper dictum regnum filius Regis Siciliæ, quem ei genuerat filia Regis Romanorum Rudolfi, qui à Papa Bonifacio VIII. Rex Ungariæ fuerat declaratus.*

(b) Tentzelius: *hæc manu recentiori ſcripta.*

(c) MStum: *Thuringiam.*

(d) MStum: *per Gentes Thuringiæ.*

(e) Duo Codices: *circa oppidum Lugkow & Luckowu Nuemburgenſis diœceſis.* Hic vero titulus deeſt in uno Codice, in membraneo etiam ab aliena manu adjectus.

(f) Etiam hæc verba in nullo extant.

(g) Tentzelius: *hæc in MSto non extant.*

Cæterum in uno Codice noſtro hæc verba addit librarius: *Finitus eſt liber ille, mancupatus Compendium Hiſtoriarum, per me Petrum Comitem Clericum Herbipolenſis Diœceſis, pro nunc Officialem Abbatis Pigavienſis Eccleſiæ, licet immeritum, ſub anno Dom. M.CCCC. XXXIV. in vigilia Margaretæ Virginis & Matris almæ.* Ex quibus ætatem hujus Codicis MSti intelligas.

BENEVOLO LECTORI SALUTEM!

NOn inconſuetum alias, ejusmodi Collectanea Hiſtorica ſub Compilationis Chronologicæ nomine efferre. Talis eſt Compilatio Chronologica *RICOBALDI*, Ferrarienſis, quam corpori ſuo Hiſtoricorum medii ævi inſeruit *JO. GEORGIUS ECCARDUS.* (a) Hanc vero, quam Piſtorius edidit, Compilationem *LEIBNITIUS* Scriptoribus Rerum Brunſuicenſium inſeruit, (b) ſub Titulo: *Chronica S. Ægidii in Brunſvvig.* Hunc enim Auctorem in Territorio non ſolum Brunſuicenſi, ſed etiam in Monaſterio S. Ægidii, quod in Civitate Brunſuicenſi reperitur, vixiſſe, diverſa ipſius loca indicant. Quippe a. 1395. dicit, *indulgentiæ datæ ſunt in hac urbe, ad S. Blaſium*, ſub qua nullam aliam, quam Brunſuicenſem urbem intelligi, facile patet. A. 1396. dicit, *validum ventum fuiſſe huic clauſtro*, S. Ægidii ſcilicet, *nocivum*. A. 1451. Brunſuicenſes, *incolas hujus civitatis* vocat. A. 1467. memorat *Abbatem hujus Monaſterii*. A. 1469. Brunſuicum vocat *Civitatem hanc*. A. 1471. 1473. iterum Monaſterii ſui injicit mentionem. Incipit hæc Compilatio ab O. C. ſed priora tempora per tranſennam ſaltim indicat, à temporibus Caroli M. fit prolixior, à ſeculo vero XIV. res Brunſuicenſes potiſſimum pertractat, atque inter hæc quædam proponit ſingularia, licet ſolito ſit brevior. Textum ſubinde corruptum, vel ex Leibnitiano, vel aliis auctoribus emendavi.

CHRO-

(a) *Tom. I. p. 1226.*
(b) *Tom. III. p. 558.*

Digitized by Google

CHRONICON EXCERPTUM DE DIVERSIS CHRONICIS SUMMORUM PONTIFICUM ET IMPERATORUM, AB INITIO MUNDI USQUE AD ANNUM DOMINI MCCCCLXXIV, UT SEMPER EODEM STILO ULTERIUS COLLIGATUR, ET SIC CHRONICA COMPENDIOSA VOCITETUR. 705

IN hac compilatione, quæ de diverſis excerpta eſt, videlicet de Jure Canonico, de Eccleſiaſtica hiſtoria, de Oroſio, de Chronicis Euſebii, Hieronymi, & aliorum, de libro, qui dicitur Gemma animæ, de Opuſculo, quod vocatur ordo Romanus; oſtenduntur legere volentibus aliqua de geſtis ſive ſtatutis Romanorum pontificum, & de ſtatu bonorum vel malorum imperatorum; inſuper, quibus qui ſucceſſerint tam in ſede Apoſtolica, quàm etiam in Romana republica; præterea, quibus qui memorati principes contemporanei fuerint, à beato Petro Apoſtolo & Cæſare Auguſto, usque ad annum Domini MCCCCLXXIV.

COMPILATIO CHRONOLOGICA.

AB orbe condito usque ad diluvium fuerunt duo millia annorum: à diluvio usque ad urbem Romam conditam, fuerunt duo millia annorum CCCCLXXXIV.

Anno poſt everſionem Trojæ CCXIV, urbs Roma à Romulo & Remo fratribus geminis condita eſt. Ab urbe Roma condita usque ad Nativitatem Domini noſtri JESU CHRISTI fluxerunt anni DCCXV. Colligimus autem ab origine mundi, usque in adventum Domini annos V millia CXCIX, ante Jeſum CC minus uno millia quinque.

De urbe Romana condita, poſt deſtructionem Trojæ.

POſtquam per decennem obſidionem illa formoſa *(a)* Troja à Græcis deſtructa: tunc Æneas à Troja tranſivit in Italiam. Itaque Romulus, interfecto primùm avi ſui fratre Amulio, dehinc fratre ſuo Remo, arripuit imperium, urbemque conſtituit. Iſte Romulus de ſtirpe Æneæ ſceleratorum manum promiſſa impunitate collegit: aſſumptis ſemel armis, nunquam quietus fuit. Tandem Romulus fulmine interiit.

Anno poſt urbem conditam CCXLIV, quibus Roma gubernabatur per reges: tunc regibus urbe pulſis, Romani ad conſulendum ſibi, Conſules & Dictatores, dehinc Proconſules & Senatores creaverunt. Jam hinc Romani inceſſabilia certamina, & juxta quantitatem virium ſuarum ſemper gravia bella omnibus nationibus intulerunt. In uno prælio Carthaginenſium XX millia cæſa ſunt: elephanti quoque Carthaginenſium XXVI interfecti ſunt: CIV elephanti capti ſunt, & per Italiam ducti, magnum gentibus ſpectaculum præbuerunt. Per annos propè DCC usque ad Cæſarem Auguſtum una tantummodo æſtate Romani non bellaverunt. A Romanis de exercitu Gallorum apud Rhodanum CL millia cæſa

 ſunt,

(a) f. *famoſa.*

Digitized by Google

ſunt, & merſa IV millia. Italici viri in una cæde profugi, jugum montis, coacto in unum agmine, adſcenderant. Ubi oppreſſi animabus, (a) & mortui miſerabiliter riguerunt. Nam ita, ut attoniti timore hoſtili ſteterunt lapidibus; alii ſtipitibus velut reclives; alii armis ſuis innitentes, patentibus oculis dentibusque nudatis, in modum viventium videbantur; nec ullum erat procul intuentibus mortis judicium. Senatus Craſſum conſulem cum legionibus miſit, qui cùm aggrederetur bellum, Gallos & Germanos ſuperavit. Nam eorum LX millia cæſa ſunt, & VI millia capti, & III millia de Romanis cæſa ſunt. Conſules quidam à Ro-
706 manis miſſi in Affricam contra Hannibalem: in ea pugna XLIV millia Romanorum interfecti ſunt, L ſenatorum ac nobilium & militum. Hannibal in teſtimonium victoriæ ſuæ tres modios annulorum aureorum Carthaginem miſit, quos ex manibus interfectorum Romanorum detraxerat. Regulus conſul Romanorum, bellum contra Carthaginenſes ſortitus, cum exercitu ſuo, non procul à flumine quodam, caſtra conſtituit. Ubi cùm plurimos milites, aquandi neceſſitate ad fluvium deſcendentes, ſerpens miræ magnitudinis devoraret: Regulus conſul, cum toto exercitu ſuo, ad expugnandam beſtiam profectus eſt. Sed cùm nihil in tergo ejus telorum jacula proficerent: (nam perhorrendam ſquamorum cratem per obliquum habebat) inſuper cùm magnam multitudinem militum communi impetu terribilem proteri, anhelitu ejus quoque peſtifero exanimari videret; totis viribus pugnavit. Vix tandem in luto, certamine victus ſerpens, ſaxis & telis oppreſſus eſt. Corium ejus Romam deductum CXX pedum ſpatio, cunctis mirabile fuit.

Item de urbe Roma & Romanis.

ANno ab Urbe condita CCCL, Roma X annis continuis obſeſſa eſt. Dehinc irruptio Gallorum & incendium urbis inſequitur. Galli, extincto populo, urbeque deleta, ipſum quoque nomen Romæ in extremis cineribus perſequuntur. Et Gothi ſimili modo Romam perſequuntur, cùm ſuper humanas vires eſſet, intendere æneas trabes, & ſubruere moles magnarum ſtructurarum. Diris tunc Romani prodigiis territi ſunt. Tunc nox usque ad primam partem portendi juſſa eſt, & de nubibus deſcendentes veri lapides terram verberabant. Quibus etiam diebus Alexander magnus ille gurges miſeriarum natus eſt. In medio Vrbis aperta eſt terra, & hiantia inferna patuerunt. Manebat diu ad ſpectaculum & terrorem Romanorum illa vorago impudens, nefariamque voluntariam unius hominis ſepulturam diis interpretibus expetebat. Satisfecit improbis faucibus Marcus vir eques, armatus injecit ſe, & ſic vorago clauſit ſe.

Sol viſus eſt in cœlo pugnaſſe cum Luna: inde viderunt duas Lunas ortas. Viſum eſt cœlum ſcindi magno hiatu. Duo ſcuta viderunt ſanguinem ſudaſſe.

De inſula Vulcania.

ANno ab Vrbe condita DXLVI, in Sicilia, Vulcania inſula, quæ antè non fuerat, repentè in mari eruta eſt: omnium admiratione usque nunc manet.

De primo Cæſare.

JUlius primus Cæſar, poſtquam regnavit V annis, à Romanis occiditur: ab iſto omnes dicti ſunt Cæſares.

De Cæſare Octaviano ſive Auguſto.

ANno ab urbe condita DCCX, Octavianus Cæſar, poſt Julium Cæſarem, primùm regnare cœpit, & regnavit annis LVII. Hic urbem Romam & Rempublicam præ omnibus ſublimavit. Ab iſto omnes alii imperatores dicuntur Augu-

(a) f. *a nivibus.*

Digitized by Google

Auguſti. Quintilius Varus conſul, miſſus ab Auguſto, cum tribus legionibus à Germanis rebellantibus funditus deletus eſt. Quod tandem Auguſtus adeò tulit graviter, ut ſæpe præ dolore caput parieti collidens clamaret: *Quintili Vare, redde legiones.* Sed Tiberius, privignus Cæſaris Auguſti, Germanos bello arripuit, ex quibus XL millia adduxit. Quod revera maximum bellum XV legionibus per triennium geſtum eſt. Huius Octaviani Cæſaris Auguſti anno X imperii, indictio prima incepit. Hujus Octaviani Cæſaris Auguſti anno XLI, Cirinus præſes, ex conſilio ſenatus ad Judæam miſſus à Cæſare, cenſus hominum & poſſeſſionum deſcripſit. Iſte Auguſtus Cæſar erga cives extitit clementiſſimus, in amicos fidiſſimus, liberalibus ſtudiis tantùm intentus, ut nullus in procinctu laberetur dies, quin legeret, ſcriberet, dictaret leges alias novas. Alias protulit ſuo nomine correctas. Item auxit & ornavit Romam multis ædificiis. Iſte glorians dicto: *Romam lateritiam reperi, marmoream relinquo.* Fuit mitis & gratus & civilis animo, toto corpore pulcher. Sed maximè oculi, quorum acies clariſſimorum ſiderum modo vibrabant. Nec tamen hic tantus vir vitiis caruit. Fuit enim paululum impatiens & iracundus, occultè invidus, palàm faſtidioſus, dominandi, vix ſuprà quàm æſtimari poteſt, cupidus, aleæ luſor ſtudioſus, ſerviebat libidini. Erat tamen vitiorum ſeveriſſimus ultor.

Anno Octaviani Cæſaris Auguſti XLII, quum firmiſſimam pacem, cum omnibus gentibus, ordinatione Dei Auguſtus compoſuit, & pace illa durante XII annis, naſcitur in Bethlehem ex Maria virgine Dominus noſter Jeſus Chriſtus, verus Deus & verus homo, cui pax illa famulabatur. Imperator Auguſtus, ſe Dominum appellari, dato edicto omnibus inhibuit. Circulus, ad cœleſtis arcus ſpeciem, ſereno tempore apparuit, orbem ambiens. Templum Palladis, miræ ſtructuræ, in nocte nativitatis Domini, Romæ corruit. Sic enim Dii prædixerant, Templum hoc corruet, quando virgo parit. Fons olei largiſſimus ibi usque in Tiberim per totum diem fluxit. Auguſtus XXX millia ſervorum dominis reſtituit, XX ſibi retinuit, VI millia, quorum dominium extabat, in crucem egit. Item LXXIII legiones ſolus imperio ſuo ad tutamen Orbis terrarum diſtribuit, & ovans ingreſſus urbem Romam, omnia priora debita, vel tributa populi donandum in literis ſuis cenſuit. Et ab eo exiit edictum, ut deſcriberetur univerſus orbis. Auguſtus Rempublicam, quam bello acquiſierat, pace nutrire & amplificare ſtudens, leges plurimas ſtatuit, per quas humanum genus libera reverentia morem diſciplinæ gereret. Sed potentiſſimæ illæ quondam humanæ reipublicæ moles, nunc magis imbecillitate propriæ ſenectutis, quàm alienis concuſſæ viribus contremiſcunt. 707

Anno incarnationis Domini III, Herodes rex occidit infantes.

Anno Domini VI, mala morte moritur rex Herodes Aſcalonita. Poſt hoc revertitur Chriſtus de Ægypto.

Anno Domini XIV, Octavianus cum Tiberio cenſum Romæ agitans, invenit nonagies ter centena millia hominum & LXX millia hominum.

Anno Domini XV, qui eſt imperii Auguſti LVII, ipſe Auguſtus in Campania morbo moritur, ætatis ſuæ anno LXXV. Alibi legitur, quòd ipſe Auguſtus veneno interiit. Quem mortuum Senatus multis modis honorandum cenſuit, dicentes: Vtinam aut non naſceretur, aut natus non moreretur.

De Tiberio Cæſare.

ANno Domini XVI, Tiberius, privignus Cæſaris Auguſti, regnare cœpit, & regnavit annis XXIII. Iſte fuit ſatis prudens in armis, habens ſcientiam literarum, præclarus eloquio, ſed ingenio peſſimo, avarus, inſidioſus, ſimulans, ſe velle, quod nollet, & ea nolle, quæ vellet.

Anno Domini XXVII, Pilatus à Tiberio Cæſare præſes Judææ mittitur. Iſte

Digitized by Google

Tiberius lepra infectus, audita fama Jesu, Albanum quendam Pilato transmisit, pro Jesu medico. Tunc Albano ostensa est quædam nobilis matrona, nomine Veronica, quæ illi omnia facta de Jesu verissimè narravit; addens insuper de imagine vultus Domini impressa. Quo audito, Albanus gavisus, ipsam matronam cum imagine Salvatoris Romam duxit Tiberio Cæsari, qui visa imagine sanitatem recepit.

De Joanne Baptista.

ANno Domini XXX, Joannes baptizare cœpit, & Dominum Jesum in Jordano baptizavit: & cœpit Jesus signa facere, & docere, & prædicare.

Anno Domini XXXI, Dominus discipulos elegit.

Anno Domini XXXII, discipuli Domini Jesu per Judæam verbum Dei prædicant. Joannes decollatur.

Anno Domini XXXIII, ipse Dominus Jesus Christus passus est, & resurrexit, & adscendit ad cœlos, & Spiritum sanctum misit super CXX discipulos, tempore Tiberii Cæsaris imperii.

Anno eodem beatus Stephanus à Judæis in Hierusalem lapidatur.

Anno Domini XXXIV, Jacobus, frater Domini, Hierosolymis episcopus ordinatur ab Apostolis, seditque annis XXX: & Saulus conversus factus est Paulus. Post ascensionem Domini, Thaddæus Apostolus missus à Domino, profectus est in Edissam civitatem, ubi Abagarum regem infirmum curavit, & eum & omnes baptizavit.

Epistola Pilati.

ANno Domini XXXVII, Pilatus ad Tiberium Cæsarem scripsit de passione & resurrectione Domini, & virtutibus ejus, per quas, crescente plurimorum fi-
708 de, Deus crederetur. Tiberius audiens de Christi passione & resurrectione, & de virtutibus, quæ per ipsum & discipulos ejus fiebant, cum magni favoris suffragio, retulit ad Senatum, ut Christus Deus haberetur. Senatus tum indignatione motus, cur non sibi secundum morem delatum esset, ut de suscipiendo cultu Christi priùs ipse Senatus decerneret; consecrationem recusavit. Hoc pro vera voluntate Dei factum est, ne divina virtus humanis putaretur assertoribus indigere. Ab isto fluvius Tiberis nominatur. Iste Tiberius cum magna modestia præfuit reipublicæ: dicens, *Boni pastoris esse pecus tondere, non excoriare.* Amphitheatri pars, populo spectante gladiatorum congressum, collapsa est, & plus quàm XX millia hominum occidit.

Anno Domini XXXVIII, Cajus Caligula susceptit imperium, & regnavit annis tribus, mensibus decem. Hic fuit frater Tiberii Cæsaris. Iste nequam & flagitiosissimus fuit. Nam in palatio matronas nobiles publicè libidini subjecit, & tribus sororibus stuprum intulit: ex una earum natam filiam etiam defloravit. Hic primus diademate impositio, Dominum se appellari jussit, & in Deorum numero se inferri præcepit.

De morte Pilati.

ANno Domini XLI, Pilatus præses, à Caio imperatore multis calamitatibus oppressus, seipsum interfecit, & corpore ejus in Tiberim præcipitato, spiritus maligni, corpus ejusdem rapientes, nunc in aquis eisdem inundationes moverunt, nunc in aëre nubium fulgurum è collisione & tempestate, grandine & tonitruis mentes hominum terruerunt. Quapropter à Tiberi fluvio resumptus, in Galliis apud Viennam Rhodano fluvio immergitur. Viennenses autem aëris intemperiem & malorum spirituum non sustinentes importunitatem, substantiæ (a) corpus à se removerunt, & in vicinis alpibus in quodam puteo submerserunt.

De

(a) Leibnitius, pro *substantiæ*, legi debere putat: *supernatans*.

Digitized by Google

De morte ſanctæ Mariæ virginis.

ANno Domini XLII, glorioſa regina mundi, exultantibus angelis, in cœlum eſt aſſumpta; anno ætatis ejus (ut quidam tradunt) LV; anno verò à paſſione Domini IX. Symbolum ab Apoſtolis compoſitum eſt. Matthæus Evangelium ſcripſit Hebraicè. Et Cajus imperator à militibus occiditur in palatio: in cujus arca diverſa venena inventa ſunt; quibus in maria projectis, maria infecta ſunt, & multitudo piſcium mortua eſt.

De Claudio.

ANno Domini XLIII, Claudius imperium adeptus, & regnavit annis XIII. Hic filius Druſi, privigni Auguſti, apud Moguntiam habet ſepulturam.

Anno Domini XLIV, Apoſtoli in totum orbem diviſi, anno à paſſione Domini XII, ut Beda ſcripſit.

Anno Domini XLV, primus epiſcopus poſt Petrum Antiochiæ ordinatur Evodius. Hoc anno Jacobus, frater Joannis Evangeliſtæ, creditur decollatus, ab Herode Agrippa in Hieruſalem. Cujus corpus, per Hermogenem & Philetum, ipſius diſcipulos, in Hiſpaniam, ubi ipſe priùs prædicaverat, cooperante Dei gratia, translatum eſt.

Anno Domini XLVI, facta eſt graviſſima fames per Syriam: quod etiam Agabus propheta prædixerat, ut in Actibus legitur. Hoc anno Petrus Apoſtolus, primus papa, venit Romam, Claudii imperatoris anno IV. Marcus Evangeliſta Alexandriam petiit.

Epiſtola Jeſu Chriſto miſſa.

EXemplar epiſtolæ, ſcriptæ à rege Abagaro, Toparcha Ediſſæ civitatis, ad Jeſum Chriſtum, & miſſæ Hieroſolymam per Ananiam curſorem. *Abagarus rex Toparcha, Vehaniæ filius, Jeſu ſalvatori bono, qui apparuit Hieroſolymorum, ſalutem. Auditum mihi de te eſt, & de ſanitatibus, quas facis, quòd ſine medicamentis & herbis per te fiant iſta, & quòd verbis tantùm facis cæcos videre, claudos ambulare, & leproſos mundas, & immundos ſpiritus dæmones ejicis; ut eos, qui longis ægritudinibus fatigantur, curas & ſanas, mortuosque ſuſcitas. Quibus omnibus auditis, de te ſtatui in animo meo unum eſſe è duobus: aut quòd tu ſis Deus, & deſcenderis de cœlo, & facias: aut quòd filius Dei ſis, qui hæc facis. Propterea ego rogavi te ſcribens, ut digneris usque ad me fatigari, & ægritudinem meam, qua diu laboravi, curare. Nam illud comperi, quòd Judæi murmurant adverſum te, & volunt tibi inſidiari. Eſt autem mihi civitas parva, ſed honeſta, quæ ſufficit utrisque.* 709

Exemplar reſponſionis Jeſu Chriſti, per Ananiam curſorem ad Abagarum, Toparcham regem Ediſſæ:

Beatus es, qui credidiſti in me, cùm me ipſe non videris. Scriptum eſt enim de me, quòd hi, qui vident me, non credent in me, & qui non vident me, ipſi credent & vivent. De eo autem, quod ſcripſiſti mihi, ut veniam ad te; oportet me omnia, propter quæ miſſus ſum, hic explere, & poſteaquam explevero, recipere me ad eum, à quo miſſus ſum. Cùm ergo fuero aſſumptus, mittam tibi aliquem ex diſcipulis meis, ut curet ægritudinem tuam, & vitam tibi atque his, qui tecum ſunt, præſtet, & civitati tuæ, & nullus adverſariorum vos unquam exſuperare poſſit. Poſtea verò, quando aſſumptus eſt Jeſus, miſit ei Thaddæum Apoſtolum, qui complevit omnia, quæ ipſi regi promiſerat Dominus Jeſus Chriſtus per epiſtolam. Hæc in primo libro eccleſiaſticæ hiſtoriæ habentur.

Epiſtola Pilati ad Claudium.

CUm Romæ diſceptaret Petrus Apoſtolus coram Nerone cum Simone Mago, hæc epiſtola Pilati, ſuadente Petro, coram Nerone recitata eſt, jubente & audiente

diente Nerone imperatore, ſicut legitur in legenda Apoſtolorum Petri & Pauli.

Pontius Pilatus Claudio ſuo ſalutem. Nuper accidit, & quæ ipſe probavi, Judæos ſe ſuosque poſteros per invidiam crudeli damnatione puniſſe. Denique, cùm promiſſum haberent patres eorum, quòd illis Deus eorum mitteret filium, qui eorum rex merito diceretur & eſſet, & hunc ſe promitteret per virginem miſſurum ad terras Hebræorum. Igitur Deus cùm eſſet, & vidiſſem eum cæcos illuminaſſe, leproſos mundaſſe, paralyticos curaſſe, dæmones ab hominibus fugaſſe, mortuos etiam ſuſcitaſſe, imperaſſe ventis, ambulaſſe ſuis pedibus ſuper undas maris, & multa alia miracula feciſſe, cùm omnis populus Judæorum hunc Dei filium dicerent: invidiam contra eum paſſi ſunt principes ſacerdotum, & tenuerunt eum, & mihi tradiderunt, & alia pro aliis mihi mentientes dixerunt, hunc eſſe magum, & contra legem agere. Ego autem credidi ita eſſe, & flagellatum tradidi arbitrio eorum. Illi autem crucifixerunt eum, & ſepulto cuſtodes adhibuerunt. Ille verò militibus meis cuſtodientibus, die tertio ſurrexit. In tantum autem exarſit invidia eorum, ut darent pecuniam eis dicentibus: Dicite, diſcipuli ejus corpus ejus rapuerunt. Sed cùm accepiſſent pecuniam, quod factum fuerat, tacere non potuerunt. Nam illum reſurrexiſſe teſtati ſunt, ſe vidiſſe, & à Judæis pecuniam accepiſſe. Hæc ideo ingeſſi, ne quis aliter mentiatur, & æſtimet credendum mendaciis Judæorum. Cumque perlecta fuiſſet epiſtola, Nero dixit: *Petre, ſi iſta, quæ ſcripſit Pilatus Claudio, verè ita ſe habent?* Et Petrus cum Paulo: *Ita verè ſe habent omnia, bone imperator.* Sancti Apoſtoli præ omnibus eccleſiis dedicaverunt primò eccleſiam Dioſpolin, in honore Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ſanctæ Dei genitricis Mariæ virginis, ſed nullius hominis manu facta, & tamen quaſi carnea. Item in ſancta eccleſia Gethſemani, quæ fuit in valle Joſaphat, non longè à Dioſpoli, imago ſanctæ Dei genetricis Mariæ virginis ſimiliter apparuit picta, ſed à nullo homine facta. Item in Sardinia imago beatæ virginis eſt, quæ circa ubera videtur carnea, & ſingulis Sabbatis deſudat oleum, ut dicitur.

Anno Domini LVI, Claudius imperator veneno interiit. Petrus Apoſtolus, in terra ſancta, à paſſione Domini manſit quinque annis, & ſedit Antiochiæ XII. annis. Videtur V. ſub Tiberio, IV. ſub Cajo, & III. ſub Claudio. Sic XIII. anno à paſſione Domini Petrus Apoſtolus venit Romam, & ſedit ibi XXV annis. Et nota, quòd nullus papa poſtea ſedit tot annis. Petrus in Antiochia, ut ſcribit beatus Gregorius in Regiſtro, primam Miſſam cum orationibus celebravit, ſcilicet cum Pater noſter, & cum forma verborum, in quibus eſt vis conficiendi. Petrus à paganis captus, & ad ludibrium Chriſtianorum barba raſus, & capite decalvatus, & in gyrum attonſus, hoc & deinceps ipſe in myſterio in eccleſia fieri inſtituit. Petrus Antiochenam eccleſiam, ut fidelis ſervus & prudens, fundavit: quæ habuit poſtea, Domino diſponente, ſex archiepiſcopatus, & CLIII epiſcopatus.

De Nerone.

710 ANno Domini LVII, Nero ſumſit imperium, & regnavit annis 14. Hic Nero imperator ſceleratiſſimus fuit, plurimam Senatorum partem interfecit, urbem Romam per ſex dies & noctes incendit, ut, quale fuiſſet incendium Trojæ, videret. Ipſeque ſtans in altiſſima turri, perſpectans lætus flammas cavebat. Porrò libidinibus tantis eſt agitatus, ut vel matre ſua quidem, vel ſorore ſua ullâve conſanguinitatis reverentia temperaret vel referatur * abſtinuiſſe virum cum uxore duxit. Seneca, magiſter Neronis, jubente Nerone, elegit mortem ſibi inciſione venarum. Primus perſequutionem in Chriſtianos movit, & per omne regnum ſuum ipſum nomen Chriſtianorum delere voluit. Jubente Petro, Simon Magus à dæmonibus, qui eum per aëra portabant, coram Nerone derelictus, corruens, Romæ confractus eſt. Hic Nero Petrum crucifixit, & Paulum decollavit, Romæ uno eodemque die.

Anno

Anno Domini LXX, tunc & ipſe Nero à Senatu condemnatus, ſeipſum interfecit. Sed alibi legitur, quòd fugiens Nero fame & ſiti in ſylva obriguit, & à lupis devoratus eſt. Sanctus Ignatius, qui etiam cum ipſis Apoſtolis degebat, ordinatur Antiochiæ epiſcopus à ſancto Petro, poſt Evodium. In Antiochia diſcipuli Chriſtiani dicti ſunt. Tunc primò in Antiochia, per S. Ignatium & per cantum angelorum, Antiphonæ initium habuerunt, & exinde ad cunctas exivit eccleſias, cantare antiphonas. Petrus Apoſtolus primus papa inſtituit plurimas, ſcilicet in Aſia, Italia, Gallia, Germania, Hiſpania, Aphrica, Sicilia, eccleſias, & multos ordinavit epiſcopos, presbyteros & diaconos diſt. II. *Quis neſciat.* Per Clementem ipſe Petrus pontificalia ornamenta & ſacerdotalia & altaris ordinavit. Per impoſitionem manus ipſe Petrus primò dedit Spiritum ſanctum, & hoc epiſcopis tradidit faciendum, & conſtituit corpus Domini à jejunis ſumi, exceptis ægrotis, & quod corpus Domini dividatur in altari. Linus papa, à S. Petro ordinatus, & coadjutor Petri, ſedit an. 12. Paſſus eſt Romæ ſub Nerone. Hic jubente S. Petro, conſtituit, ut velato capite mulier intret eccleſiam.

Cletus papa ordinatus eſt à S. Petro, & coadjutor Petri ſedit annis 13. Paſſus eſt ſub Nerone. Hic jubente S. Petro, conſtituit & ordinavit XXV presbyteros in urbe Roma. Petrus juſſit Maternum, & Valerium, & Eucharium, prædicare verbum Dei, citra montes nationibus, quorum primus ſuſcitatus eſt, cùm XL. dies mortuus fuiſſet, per baculum miſſum à Petro apoſtolo: unde papa non utitur baculo.

Anno Domini LXIII, Jacobus Apoſtolus, frater Domini, in Hieruſalem præcipitatur, & pertica fullonis occiditur, poſtquam eccleſiam Hieroſolymitanam rexerat 30 annis. Et Simeon in locum ejus ab Apoſtolis ſubſtituitur. Matthias eodem anno lapidatus & ſecuri percuſſus, martyrium complevit.

Anno Domini LXIV, Marcus Evangeliſta & Patriarcha Alexandriæ paſſus eſt.

Anno Domini LXXI, Galba & Vitellius imperium adepti, regnaverunt anno uno. Iſte Vitellius imperator in Tyberi ab hoſtibus ſubmerſus eſt. Otto imperium fraudulenter eſt adeptus. Hic Otto Galbam imperatorem in foro decollavit. Otto regnavit menſibus 4, & ſe interfecit. Iſto tempore ſedit Clemens papa, ſecundus poſt Petrum annis 19. menſibus 2. Hic Clemens fuit inſtitutus à S. Petro in ſucceſſorem, X. q. I. *(a) te quidem:* ſed Clemens ſucceſſorem papam non inſtituit. In hoc videtur, quòd Clemens electionem papæ inſtituit, ſicut Petrus Apoſtolus eccleſiæ tradidit, & de azymo pane confecit, ita Clemens papa, & ſacroſancta eccleſia Romana confecit, ita huc invariabiliter ſervavit. Hic Clemens papa, poſt paſſionem Apoſtolorum Petri & Pauli, direxit S. Dionyſium Areopagitam in Gallias, ad prædicandum verbum Dei. Miſſi à Petro ſederunt epiſcopi, Apollinaris in Ravenna, Demonico in Aquitania, & Lazarus, quem ſuſcitavit Dominus, in Marſilia. Duæ quoque ſorores ejus apud ipſum multas animas Deo lucratæ ſunt. Beata Martha, multis videntibus, in Ceraſconia poſita eſt in ſepulchro, ab ipſo Domino Jeſu Chriſto, & epiſcopo quodam, nomine Fronto. In hoc Dominus ſuam hoſpitam honoravit. Hic Clemens papa XII regiones Notariis commiſit, qui fideliter geſta martyrum conſcriberent. Et conſtituit ſententiam excommunicationis in contumaces & inobedientes, ſicut à beato Petro & Apoſtolis traditum eſt eccleſiæ. Conſtituit etiam, ut doctores ſtudium habeant in eccleſiis. Et conſtituit, ut epiſcopi habeant archidiaconos, qui ſint oculi epiſcopi. Hic Clemens papa, tradente beato Petro Apoſtolo, uſum ſacrarum veſtium ex lege ſumſit, ad celebrandum miſſas; pontificalem baculum, annulum, pallium & cæterarum rerum dedit formam, & ſervari cenſuit. Tempore Clementis Veſpaſianus, & Titus, & Domitianus, Cæſa-

res

(a) Potius *c. 8. qu. 1. c. 1. 2.*

Digitized by Google

711 res fuerunt. Clemens papa merſus eſt cum anchora. Paſſus eſt ſub Trajano vel Domitiano in Græcia. Unde mirabilis Deus in Sanctis ſuis dedit ei habitaculum in mari, in modum templi marmorei, angelicis manibus præparatum, ita præbens populo terræ tempore opportuno.

Anno Domini LXXII, Veſpaſianus imperium adeptus, regnavit annis 9, & profluvio ventris mortuus eſt. Hic militari virtute præcipuus, & optimis comparandus, inimicitias in corde non retinuit. Hic Veſpaſianus imperator, quoddam genus vermium habens in naribus, audivit de Jeſu Chriſto, quòd magnus fuiſſet medicus, ſed à Pilato occiſus; credit eum filium Dei, & ab eo poſſe ſanari, & ſtatim ſanatus fuit. Tunc expoſuit de excidio Judæorum. Veſpaſianus imperator Hieroſolymam obſidens, mortuo Nerone, imperator creatus eſt.

Excidium Hieroſolymæ.

ANno Domini LXXIII, Hieroſolyma à Tito imperatore, filio Veſpaſiani, capitur, & capta civitate Hieruſalem Titus ſumptum Manna de templo Romam perduxit. Ibi in ſubverſione Hieruſalem Titus DC millia Judæorum interfecit. Joſephus verò, unus ex Judæis, qui tunc ibidem bello præfuit, ſcribit undecies centena millia Judæorum ibi fame & gladio interiiſſe, & C millia Judæorum captivorum publicè venundata fuiſſe. Oportuit autem, ut iisdem diebus Paſchæ interficerentur, quibus ipſum ſalvatorem noſtrum Jeſum Chriſtum interfecerunt. Hæc ſubmerſio Hieroſolymorum facta eſt anno ab exordio evangelicæ prædicationis XLII anno verò à Dario rege, ſub quo reædificatum templum, DXX; à prima autem ædificatione templi, ſub Salomone anno MCII.

De Tito.

TItus imperator, poſt patrem ſuum Veſpaſianum, regnavit annis 2, & morbo mortuus eſt. Iſte Titus, in Græca & Latina lingua diſertiſſimus, bellicoſiſſimus, moderatiſſimus, omniumque genere virtutum mirabilis, adeò, ut amor & deliciæ generis humani diceretur: tantæ verò largitatis erat, ut nulli à ſe petenti aliquid negaret.

Anno Domini LXXXIII, Domitianus frater Titi, imperium adeptus, regnavit annis 16. Hic Neroni ſimilior, quàm Tito fratri ſuo. Hic ſecundam perſequutionem poſt Neronem movit in Chriſtianos, & Joannem Apoſtolum in Patmon inſulam relegavit, ubi & Apocalypſin ſcripſit. Iſte Domitianus imperator, omnibus odioſus, conjuratione ſuorum occiſus eſt.

Anno Domini LXXXIX, Anacletus papa, tertius à ſancto Petro ordinatus, ſedit annos 9, & menſes 2. Hic conſtituit, ut quilibet epiſcopus non minus, quàm à tribus epiſcopis ordinetur, ſicut habuit in Actibus à S. Petro. Hic conſtituit in Miſſa dici *Pax vobis*, & *Dominus vobiſcum*, & *cum Spiritu tuo*, & *Amen*. Et conſtituit, ut epiſcopi jejuni ordinent clericos cum Miſſa. Et conſtituit, ut clericus non comam mittat nec barbam, ſicut & Petrus inſtituit. Paſſus ſub Trajano.

Anno Domini XCIX, Nerva ſuſcepit imperium, & regnavit anno 1, & morbo interiit. Hic ex decreto totius Senatus conſtituit, irritum fieri, quicquid Domitianus fieri juſſerat, & edicto ſuo omnes exules revocavit: unde & S. Joannes Apoſtolus ab exilio reductus in Epheſum, rogatus ab epiſcopis Aſiæ, Evangelium ſcripſit contra hæreticos.

Anno Domini C, Trajanus, genere Hiſpanus, in Colonia Agrippina civitate factus imperator, regnavit annis 19, & profluvio ventris interiit. Pro anima iſtius ſalvanda beatus Gregorius papa ſuppliciter interceſſit: ad cujus preces & lachrymas Deus poſuit animam in meliorem locum. Tempore hujus Trajani, Joannes in Epheſo obdormivit in Domino, anno à paſſione Domini LXXIII, anno

vitæ

Digitized by Go

vitæ ſuæ LXXXVIII. Iſte tyrannus rempubl. ita adminiſtravit, ut omnibus principibus meritò præponeretur. Iſte fuit laboris patiens, juſtitiæ & juris tam repertor quàm cuſtos. Hunc cùm amici culparent, quòd nimiùm clemens eſſet erga omnes, reſpondit, Talis imperator debet eſſe erga omnes ſubjectos, quales erga ſe imperatores optaret eſſe ipſe privatus. Hic Trajanus poſtea errore deceptus, perſequutionem movit in Chriſtianos.

Anno Domini CIII, Evariſtus papa à Petro IV ordinatur. Hic titulos in urbe Romana diviſit cardinalibus, presbyteris, & diaconis, & VII diaconos ordinavit, qui cuſtodirent papam, prædicantem populo ſtilum veritatis. Hic paſſus eſt ſub Trajano imperatore, & Simeon quoque crucifixus eſt CXX annorum, & Ignatius, epiſcopus Antiochiæ, beſtiis traditus. Hic Evariſtus ſedit annos 9, menſes 10.

Anno Domini CXI, Alexander papa à Petro V ordinatur. Hic addidit in Miſſa *Qui pridie*, & conſtituit vinum in Miſſa cum aqua miſceri. Hic conſtituit ſal & aquam aſperſionis in Dominicis diebus. Hic ſedit annis X, menſibus VII. Paſſus eſt ſub Adriano imperatore. Iſte etiam Alexander papa conſtituit fieri in Canone commemorationem Dominicæ paſſionis. Temporibus hujus papæ, Helius Adrianus imperium tenuit, & regnavit annis 20. Ab iſto Adriano mare Adriaticum dicitur. Fuit autem de Adria civitate, eruditiſſimus & facundiſſimus in philoſophia & muſica & geometria. Iſte Hieroſolymam, à Tito & Veſpaſiano deſtructam, in meliorem ſtatum, in eo loco, ubi crucifixus eſt Dominus, extra portam reſtauravit, & Heliam de ſuo nomine vocavit. Hic perſequutionem in Chriſtianos movit. Igitur primam Nero, ſecundam Domitianus, tertiam Trajanus, quartam verò movit Helius Adrianus. Hic Rempubl. laudabiliter rexit, & obiit. 712

Anno Domini CXXI, Sixtus papa VI à Petro ordinatus, ſedit annis 10, menſibus 5. Paſſus eſt ſub præfato Adriano.

Anno Domini CXXXI, Teleſphorus papa VII à Petro ordinatus, ſedit an. 11, menſ. 5. Hic conſtituit III. Miſſas in Nativitate Domini ſolenniter celebrari, propter tria tempora, ſcilicet Ante legem, Sub lege, & Sub gratia, & unam ex ipſis in nocte, & tunc cantari *Gloria in excelſis*. Hic etiam conſtituit, ut XL fieret ante Paſcha. Paſſus eſt ſub præfato Adriano.

Anno Domini CXL, Ignatius papa à Petro VIII, ſedit annis 4, menſ. 1. Hic clerum conſtituit & gradus diſtribuit. Paſſus eſt ſub Antonino imperatore.

Anno Domini CXLIV, Pius papa IX ordinatus, ſedit annis 15, menſibus 4. Iſti ab angelo nuntiabatur, quòd Paſcha die Dominico celebrandum ſit. Paſſus eſt ſub Antonino imperatore. Iſte Pius papa conſtituit ſententiam excommunicationis in violatores & vaſtatores eccleſiæ, & rerum eccleſiaſticarum. Conſtituit etiam, ut clerus, qui ſuo epiſcopo inſidias paravit, depoſitus curiæ tradatur.

Antoninus imperator, qui & Pius dicebatur, regnavit annis 20. Iſti Juſtinus philoſophus librum pro Chriſtiana religione compoſitum obtulit, eumque benevolum erga Chriſtianos fecit. Iſte Antoninus bene Rempublicam adminiſtravit, & obiit.

Anno Domini CLIX, Anicetus papa à Petro X ordinatus, ſedit annis 11, menſibus 6. Hic conſtituit, ut clerici habeant coronas in modum ſphærulæ, & quòd comam non nutriant. Paſſus eſt ſub Marco Antonino.

Anno Domini CLXIX, Soter papa XI ordinatus, ſedit annis 9, menſ. 7. Hic conſtituit, ut monacha velum portet, & nulla fœmina miniſtret presbytero ad altare, & quòd nulla fœmina apud aliquem clericum, de quo ſuſpicio haberi poſſit, in hoſpitio maneat: quod ſi fecerit, excommunicetur. Sub iſto papa ſedit Theophilus, Antiochiæ epiſcopus, vir ſapiens. Paſſus eſt ſub Antonino & Marco.

Digitized by Google

Anno Domini CLXXVIII, Eleutherius papa XII à S. Petro ordinatus, ſedit annis 15, menſ. 9. Hic conſtituit, diem Paſchæ die Dominico celebrari: item, quòd nulla eſca uſualis à Chriſtianis repudiaretur, quam Dominus creavit, quæ tamen humana eſt: non de carnibus porci. 1. Tim. 4. Abſtinens à cibis, quos Deus creavit. Aurelius imperator uſum porcinæ carnis populo inſtituit. Ad Eleutherium Lucius, rex Britanniæ, ſcripſit literas, rogans, ut baptizaretur: quod & factum eſt. Paſſus eſt ſub Antonino & Polycarpus, & multi alii apud Viennam & Lugdunum. Iſte imperator vocabatur ANTONINUS MARCUS VERUS, & regnavit an. 19. Per apoplexiam interiit. Iſte nobiliſſimus fuit: iſte omnes virtutes & cœleſte ingenium habuit, & in calamitatibus publicis factus eſt quaſi defenſor, & ſi ipſe in illis temporibus non fuiſſet, gloria Romana periiſſet. Iſte Antoninus Severum conſortem imperii fecit. Hic Antoninus Marcus Verus perſequutionem in Chriſtianos movit quintam.

Anno Domini CXCI, Victor papa à Petro XIII ordinatus, ſedit annis 11. Hic conſtituit, ſicut & prædeceſſor Eleutherius, Dominica celebrari Paſcha à XIV Luna menſis primi Martii usque in 21. Paſſus eſt ſub Antonino Commodo Aurelio. Iſte ANTONINUS COMMODUS imperator regnavit annis 12. Iſte in luxuriis & in omni ſorde vixit. Hic omnibus incommodus, ab uxore ſua Martia veneno interfectus ſtrangulabatur.

Anno Domini CCIII, Zephyrinus papa à Petro XIV ordinatus, ſedit an. 8. menſ. 7. Hic conſtituit, ut omnia vaſa altaris eſſent vitrea.

Helius Pertinax imperator regnavit menſes ſex.

713 Julianus Salinus imperator regnavit menſes ſeptem. Iſti duo nil dignum memoria egerunt, ſed otioſi ſunt ambo.

Severus Septimus imperator regnavit annis 17. Iſte Parthos & Arabes ſuperavit. Iſte etiam perſequebatur Chriſtianos. Sub iſto papa Zephyrinus paſſus eſt. Perpetua & Felicitas beſtiis deputantur Carthagini, & plures alii paſſi ſunt.

Antonius Caracalla factus imperator, regnavit annis 6, & occiſus eſt.

Opilius, imperator factus, regnavit anno uno, & occiſus eſt.

Antonius Aurelius, imperator factus, regnavit annis 4, & occiſus eſt.

Anno Domini CCXXI, Calixtus XV ordinatur. Hic conſtituit jejunia quatuor temporum, & conſtituit, ut nullus contrahat cum cognata ejus, quam carnaliter cognovit, usque ad quartum gradum. Hic cœmiterium primò inſtituit. Hic ſedit annis 6, menſibus 2. Item conſtituit, ut nullus Simoniacè ordinetur clericus, & quòd nullus ordines emat vel vendat, & quòd ſit irregularis, qui in his reus fuerit. Conſtituit etiam, ſententiam excommunicationis fieri in contumaces & rebelles. Iſte Calixtus papa paſſus eſt ſub Alexandro imperatore.

Anno Domini CCXXVI, Urbanus papa à Beato XVI ordinatur. Sedit an. 4, menſ. 10. Hic multos convertit ad fidem, ac Tiburtium & Valerianum convertit. Hic conſtituit, ut omnia vaſa altaris eſſent aurea, vel argentea, vel ſaltem ſtannea. Et conſtituit, ut nullus omnino vel emat vel vendat eccleſiam, vel præbendam, vel eccleſiaſtica ſacramenta. Et conſtituit, confirmationem fieri in fronte baptizatis ab epiſcopo, cum chriſmate. Paſſus eſt ſub Alexandro imperatore, & ſimiliter Tiburtius, & Valerianus, & B. Cæcilia. Iſte Alexander imperator regnavit an. 13. Hujus imperatoris matrem Origenes Chriſtianam fecit. Hujus imperatoris tempore ſanctus Narciſſus, Hieroſolymitanus, claruit, & beata Affra. Iſte Alexander imperator transferri juſſit beatiſſimi Thomæ corpus de India in Ediſſam civitatem. Iſte Xerxen regem Perſarum vicit, & plurimos Chriſtianos occidit: & ipſe Alexander in Maguntia occiſus eſt.

Anno Domini CCXXXI, Pontianus papa XVII ordinatur. Sedit annis 9, menſibus 6. Paſſus eſt ſub Julio Maximino & ſub Alexandro, imperatoribus.

Poſt

Digitized by Google

Poſt iſtum Pontianum papam, ſedit Cyriacus papa, anno uno: ſed non eſt in catalogo Romanorum pontificum, quia receſſit à ſede, & paſſus eſt ſub Julio & Maximiano imperatoribus,

Anno Domini CCXL, in Colonia cum XI millibus virginibus, à rege Hunorum Julio.

Anno Domini CCXLII, Antherus papa XVIII ordinatur. Sedit an. 12, menſe uno. Paſſus eſt ſub Julio Maximiano. Hic conſtituit, ut epiſcopi de ſede ad ſedem transferri poſſint, & conſtituit, ut geſta martyrum ſcriberentur. Conſtituit etiam, ſententiam excommunicationis fieri. Julius Maximinus imperium adeptus regnavit annis 3. Hic ſextam perſequutionem in Chriſtianos movit. Iſte Aquilejæ occiſus eſt.

Anno Domini CCLIV, Fabianus papa XIX ordinatur. Sedit annis 4, menſibus 11. Paſſus eſt ſub Decio. Super caput hujus Fabiani deſcendit columbà de cœlo, cunctis videntibus, & mox electus eſt ab omnibus in papam. Hic conſtituit, ſacerdos, ſi vellet, pro cuncta cauſa poſſet jurare. Conſtituit etiam, ut nullus emat vel vendat eccleſiam aut beneficia eccleſiaſtica vel ſacramenta, & quòd talis Simoniacus ſit irregularis. Et conſtituit, fieri ſententiam excommunicationis. Tempore Fabiani papæ Gordianus imperator regnavit an. 6, & occiſus eſt ſub Fabiano papa.

Philippus imperator, cum filio ſuo Philippo, regnavit annis 7. Iſti omnium imperatorum primi Chriſtiani facti ſunt. *(a)* Tempore horum imperatorum annus ab Urbe condita milleſimus feſtivè celebratus eſt Romæ. Iſti pariter imperatores occiſi ſunt, & fraudulenter à Decio, qui invaſit imperium.

Anno Domini CCLVIII, Cornelius papa à Petro XX ordinatur. Sedit anno uno. Paſſus eſt ſub Decio. Hic rogatus à quadam matrona, nomine Luceria, levavit corpora Apoſtolorum Petri & Pauli de catatumbis: & cùm dubitaretur, quæ oſſa unius vel alterius eſſent, vox de cœlo intonuit, dicens, Oſſa majora Piſcatoris, oſſa minora Prædicatoris. Et diviſerunt ſic corpora Apoſtolorum, poſtquam jacuerunt CXI annis ſub terra, ſcilicet ab ultimo anno Neronis, usque ad primum Decii.

Anno Domini CCLXIX, Sixtus papa XXI ordinatus, ſedit menſibus 10. Paſſus eſt ſub Decio, & beatus Hippolytus, & ſanctus Laurentius, & multi alii martyres. Hoc anno, VII Dormientes, perſequutionem Decii fugientes, abſconderunt ſe apud Epheſum in quadam ſpelunca, & dormierunt per annos CXXII, videlicet usque ad tempora Theodoſii, imperatoris Chriſtianiſſimi, & tunc eos ſuſcitatos revelant. 714
Ipſo anno beatus Antonius abbas claruit. Sixtus papa conſtituit, in miſſa cantari; *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus.* Decius imperator regnavit annis 2, menſibus 6, & occiſus eſt. Hic ſeptimam perſequutionem in Chriſtianos movit, & multos ſanctos interfecit.

Anno Domini CCLXX, Dionyſius papa XXII ordinatur. Sedit an. 2. Paſſus eſt ſub Junio Gallo imperatore. Hic presbyteris eccleſias diſtribuit, & parochias diviſit. Iſte Junius Gallus imperator, cum Voluſiano filio ſuo, imperatore, regnavit an. 2, & ambo occiſi ſunt.

Anno Domini CCLXXII Lucius papa XXIII ordinatur. Sedit annis 3, menſibus 4. Paſſus eſt ſub Valeriano & Gallieno imperatoribus. Hic conſtituit, ut tres presbyteri & tres diaconi ſemper ſint cum epiſcopo. Et conſtituit, fieri ſententiam excommunicationis.

Anno Domini CCLXXV, Stephanus papa XXIV ordinatur. Sedit annis 8, menſibus 7. Paſſus eſt in principio Auguſti, ſub Valeriano & Gallieno imperatoribus. Hic conſtituit in ſacris veſtibus, ſicut & Clemens, celebrari, & quòd veſtes ſacræ ad quotidianum uſum non habeantur. Conſtituit etiam, ut papa, præ-

(a) Vide, quæ ſupra notavi ad *REGINONEM n. 198.*

Digitized by Google

ſente ſenatu & populo & clero, eligatur : & conſtituit, ut in epiſcopum non eligatur aliquis, niſi ſit XXX annorum.

Anno Domini CCLXXXIII, Sixtus papa XXV ordinatur. Sedit an. 2. menſ. 11. Paſſus ſub Valeriano & Gallieno. Hic conſtituit, ut miſſa celebraretur ſuper altare, verſus Orientem.

Anno Domini CCLXXXIV, Dionyſius papa XXVI ordinatur. Sedit annis 5, menſ. 2. Hic etiam parochias diviſit. Paſſus eſt ſub Valeriano & Gallieno. Iſte Valerius imperator, qui & Licinius vocabatur, cum filio ſuo Gallieno, regnavit annis 15. Hic perſequutionem octavam movit in Chriſtianos. Iſti prælatos ſanctos & multos occiderunt. Cyprianus quoque, Carthaginenſis epiſcopus, doctor præcipuus, ſub iſtis imperatoribus paſſus eſt. Iſte Valerianus Licinius imperator à Sapore rege Perſarum captus, luminibus quoque privatus, miſerabili ſervitute conſenuit ibi in Perſia. Nam quamdiu vivebat, regem Saporem, equum aſcenſurum, dorſo attollebat. Iſte Valerianus, & filius ſuus Gallienus imperator, occiſi ſunt.

Claudius imperator, anno Domini CCLXXXIV, imperium adeptus, regnavit anno uno. Iſte morbo interiit. Gothos, jam tunc per 15 annos Illyriam & Macedoniam vaſtantes, ingenti prælio vicit. Poſtea in bello Allemannorum XV millia occidit. Quintilianus, frater Claudii, imperium adeptus, regnavit dies 17, & occiſus eſt.

Anno Domini CCLXXXVI, Aurelianus imperator factus, regnavit an. 5. Hic perſequutionem IX movit in Chriſtianos. Terribile fulmen cum diris tonitribus, ſub pedibus Aureliani imperatoris, ruit, oſtendens, quòd facinoris tanti ultor Deus non patiens eſſet: quanquam intra 6 menſes tres imperatores occiſi ſunt, Aurelianus, & Tacitus, & Florianus. Et iſte imperator ſtrenuiſſimè Gothos vicit. Hic apud Romanos diadema capiti ſuo impoſuit, & veſtes auro gemmisque contextas in uſu habuit: quod antè Romanis moribus incongruum fuit. Porcinæ quoque uſum carnis populo inſtituit, & ipſe Aurelianus occiſus eſt. Tacitus imperium adeptus, regnavit anno 1, & occiſus eſt. Florianus imperium adeptus regnavit menſ. 2, & occiſus eſt. Iſti duo ultimi nil egerunt memoria dignum.

Anno Domini CCLXXXVIII, Eutychianus papa XXVIII ordinatur. Sedit menſ. 10. Paſſus eſt ſub Probo imperatore. Hic conſtituit, uvas & fabas & novas fruges benedici, ſicut poſitum eſt in die ſancti Sixti papæ.

Probus imperium adeptus eſt: regnavit an. 6, & occiſus eſt. Iſte Probus imp. vir ſtrenuiſſimus & juſtus, multa gerens, Gallias à barbaris occupatas ingenti bellorum felicitate reſtituit.

Carus imperator filios ſuos, Carinum & Numerianum, Cæſares fecit: regnavit an. 2. Numerianus Cæſar factus, ſanctos Chryſanthum & Darium occidit, & ipſe occiſus eſt. Carinus imperator ictu fulminis interiit. Iſte Carinus de Perſis triumphavit.

Anno Domini CCLXXXVIII, Gajus papa XXIX ordinatus, ſedit annis 9, menſ. 4. Paſſus eſt ſub Diocletiano. Hic conſtituit ordines clericorum, ſcilicet Oſtiarium, Lectorem, Exorciſtam, Acoluthum, Subdiaconum, Diaconum, Presbyterum.

Anno Domini CCXC, Diocletianus imperium adeptus, regnavit an. 20. Marcellinus papa à Petro XXX, ſedit an. 9. menſ. 5. Paſſus eſt ſub Diocletiano. Iſto tempore Eccleſiaſtica hiſtoria ab Euſebio ſcripta fuit. Tunc tanta fuit perſequutio Chriſtianorum, ut infra unum menſem XVII millia martyrio coronarentur: & ipſe Marcellinus papa, compulſus à Diocletiano, thura obtulit idolis; de quo poſtea pœnituit coram CXL epiſcopis. Et tunc ceſſavit papatus an. 7,
715 menſ. 5. Paſſus eſt ſub Diocletiano. Hic conſtituit XXV cardinales in urbe Roma, propter baptiſmum & ſepulturam. Hic etiam conſtituit, ut nullus clericus cujuscunque ordinis ad judicem ſecularem trahatur, absque permiſſu ſui epiſcopi. Hic etiam conſtituit, ut pueri, cùm venerint ad annos diſcretionis, id

eſt

Digitized by Google

eſt ad XV annum, ſi noluerint remanere in clauſtris, licitè poſſint ire ad ſeculum, & ad hæreditatem ſuam.

Anno Domini CCCIX, Euſebius papa XXXII ordinatur. *(a)* Sedit an. 2, menſ. 2. Paſſus eſt ſub Diocletiano. Hic conſtituit, ut omnes Chriſtiani feſtivitatem ſanctæ crucis 5 non. Maji, ſolenniter celebrarent. Quo paſſo, Melchiades papa XXXIII ordinatur. Sedit an. 7, menſ. 7. Paſſus eſt ſub Diocletiano. Hic conſtituit, Dominico non eſſe jejunandum. Hucusque omnes papæ fuerunt martyres. Diocletianus imper. regnavit an. 20. Erat enim callidus, & ſagax, & ſubtilis ingenii. Hic fecit Cæſarem Maximianum Herculium, de Pannonia, natum genere ruſticano. Iſte Maximianus imperator pater fuit Maxentii, ſub quo Catharina paſſa eſt. Diocletianus Conſtantium, filium Maximiani, fratrem Maxentii, Cæſarem fecit. Iſte Conſtantius fuit pater Conſtantini magni imperatoris. Diocletianus, moriente Maximiano, in Occidente perſequutionem ſæviſſimam exercuit in Chriſtianos, decimam poſt Neronem, quæ omnibus perſecutionibus fuit immanior & diuturnior. Iſti divinos libros exuri, eccleſias deſtitui, Chriſtianos occidi juſſerunt. Tunc plurimi martyres paſſi ſunt, Mauricius, Simplicius & alii, ſcilicet B. Agnes, Lucia & Sebaſtianus. Diocletianus imperator juſſit adorare ſe ut Deum. Diocletianus & Maximianus imperatores, uno die ſunt depoſiti de regno, & privati. Diocletianus morte peſſima mortuus eſt. Maximianus, in Marſilia ſtrangulatus, occiſus eſt. Diocletianus imp. Narſeum, regem Perſarum in theſauris & divitiis plurimum cópioſum, & vicit & occidit: ſicut Crœſus rex Lydiæ, in divitiis multis & theſauris magnis plurimùm abundans, victus & occiſus eſt à Cyro rege Perſarum.

Conſtantius imperator in Occidente, vir ſummæ manſuetudinis, cum Licinio regnavit annis 2. Iſte Conſtantius imperator ex Helena genuit Conſtantinum. Iſte Licinius imp. ſororem Conſtantini Magni, filiam Helenæ Treverenſis, accepit in uxorem. Iſte Licinius imperator, putrefactus introrſus, nimio fœtore & vermibus conſumptus eſt.

Anno Dom. CCCXI, Conſtantinus, filius Conſtantii ex Helena natus, imp. creatus, regnavit an. 30. Maxentius imp. Maximiani Herculii filius, in Oriente regnavit uno, & ſubmerſus eſt.

Anno Domini CCCXIII, Sylveſter papa XXXIV. ordinatur. Hic baptizavit Conſtantinum imperat. Sylveſter papa ſedit an. 23, menſ. 10. Hic conſtituit conſecrationes & dedicationes eccleſiarum & altarium, & quòd ungatur calix cum chriſmate: & ipſe *Kyrieeleeſon, Chriſteeleeſ. Kyrieeleeſ.* de Græcis ſumpſit. Conſtituit etiam, ut in panno lineo mundo, mundo ſcilicet corporali, ſacrificium tantummodo celebretur, quia Joſeph corpus Domini involvit ſindone.

Anno Domini CCCXVIII, Nicena ſynodus & Nicenum concilium celebratur CCCL & XVII epiſcoporum, ſub Sylveſtro papa, & ſub Conſtantino imp. in quo Arrius condemnatur, qui dicit, in Trinitate non unam eſſe ſubſtantiam, ſed diverſas, ſive eſſentias. In eodem concilio ſymbolum, *Credo in unum*, contra Arrium compoſuerunt. Hoc Nicenum capitulum compoſuit *Gloria Patri & Filio & Spiritui S.* Sed Hieronymus adjecit, *ſicut erat in principio, &c.* Hic Conſtantinus imp. Maxentio bellum intulit, quia ſibi in Oriente imperium uſurpavit. Cumque cum Maxentio congredi hæſitaret, & de cœlo, licet paganus, auxilium quæreret, vidit per ſoporem ad Orientis partem in cœlo ſignum crucis igneo fulgore rutilare, & angelos ſibi aſtare dicentes, *Conſtantine, in hoc ſigno vinces.* Fertur autem & ipſe Jeſus Chriſtus ſibi apparuiſſe, & ſignum crucis ei monſtraſſe, & ſimili modo ei dixiſſe, *Conſtantine, in hoc vinces.* Tunc Conſtantinus crucem in vexillo poſuit, & congreſſus vicit Maxentium: & Romæ in Tiberi ipſe Maxentius ſubmerſus eſt. Pòſt Sylveſter papa baptizavit Conſtantinum, & Conſtantinus à lepra mundatus fuit in baptiſmo. Et regnavit an. 30, menſ. 10. Hic liberaliter Eccleſiæ dedit privilegia multa, & S. Sylveſtro papæ & ſucceſſoribus ejus dedit

(a) Omiſſus hic eſt Marcellus, papa XXXI.

Digitized by Google

regalia insignia, videlicet, equum album & niveum, & indumenta coccinea, & plurima ornamenta. Frenum quoque aureum, & pectorale aureum equi, & diadema imperiale aureum, Romam, & civitates multas, & omnes redditus civitatum dedit sancto Sylvestro, ita, ut semper utatur illis pontifex. Et fecit Constantinopolim civitatem, quæ antè Bizantium vocabatur, & fecit pontem in Danubio, & leges plurimas statuit. Constantinus etiam imperator fecit in suo palatio basilicam in honore Salvatoris nostri, quæ dicitur Sancta Sanctorum vel Con-
716 stantiniana, quam S. Sylvester dedicavit primò præ omnibus ecclesiis. Ibidem servatur cum magna reverentia caro, præcisa de umbilico Domini, & soleæ Domini, & portio vivificæ crucis, ad modum humani cubiti longa, & velum de capite beatæ virginis Mariæ, & latus ejusdem Sanctæ Dei genitricis, & capita Apostolorum Petri & Pauli, & multa alia. Ibi non celebrat nisi papa. Constantinus quoque fecit basilicam S. Petri in Vaticano, in palatio Neroniano, in templo Apollinis, in monte aureo, quam fecit dominam & magistram omnium ecclesiarum, & exportavit de tellure fundamenti, propriis humeris, XII cophinos in honore XII Apostolorum. Posuit ibidem imperator corpus beati Petri in capsam ex ære & cupro spissam V pedum; & posuit super corpus B. Petri Apostoli ciborium, in quatuor columnis porphyreticis, & crucem de puro auro, habentem CL libras auri, posuit super tumbam B. Petri: & posuit ipse imperator circa tumbam B. Petri XII columnas onychinas, quas fecit afferri de Græcia. Corpus etiam beatissimi Pauli Apostoli ipse imperator Constantinus posuit in catatumbis, in capsam ex ære & cupro similiter spissam ex omni parte, sicut capsa beati Petri. Capita tamen beatorum Petri & Pauli in Sancta Sanctorum sunt reposita, ab ipso imperatore. Idem Constantinus Augustus fecit Lateranensem ecclesiam beati Joannis baptistæ. Posuit quoque ibi arcam testamenti, quam Titus imperator asporta verat de Hierusalem, quando destruxit eam. In arca ibidem sunt hæc, videlicet tabulæ testamenti, virga Aaron, quæ frondueraț, manna, pars de panibus Domini ordeaceis, tunica Domini inconsutilis, pars arundinis Domini, vestis S. Joannis baptistæ, & multa alia. Super arcam illam, intra altare summum, posuit mensam, in qua Dominus Jesus cœnavit cum discipulis suis. Super hoc altare Lateranense nemo celebrat, nisi papa, vel cardinalis, qui sit episcopus. Fecitque imperator ibi super altare ciborium, super quatuor columnàs porphyreticas. Posuit etiam ibi imperator quatuor columnas æreas, grandes, deauratas. Singulis annis, in cœna Domini, præsente summo pontifice, arca præfata à sacerdotibus cardinalibus violatur, & remota mensa, in ipso concavo arcæ, à papa corpus Domini & oleum & chrisma consecratur: sed in Sabbato secundo iterum reconsecratur à papa, ob reverentiam principis Apostolorum, qui super hoc altare ligneum dicitur celebrasse mysterium.

Anno Domini CCCXXV, sanctus Nicolaus episcopus migravit ad Christum in Myrrha civitate, sub sancto Sylvestro papa.

Anno Domini CCCXXXIV, Marcus papa XXXV ordinatur. Sedit an. 11. menses 8. Hic constituit, ut Ostiensis episcopus papam consecrare debeat, & pallio utatur. Hoc & Sixtus papa constituit. Hic Marcus papa sedit tempore Constantini. Successor istius Julius papa, etiam sub Constantino XXXVI ordinatur. Sedit an. 11, mens. 2. Hic constituit, conjugium à sacerdote benedici. Igitur Constantinus, republica bene ordinata, & Dei ecclesia miro modo exaltata, cum magna religione obiit 11 cal. Junii, & sepultus est in Constantinopoli, in ecclesia Apostolorum. Iste Constantinus imp. fuit XLII à Cæsare Augusto.

Anno Domini CCCXLI, Constantius, filius Constantini magni, imperium adeptus cum fratribus suis, Constantio & Constante, regnavit annis 23. Iste Constantius, & frater suus Constans, pariter occisi sunt. Iste Constantius fuit hæreticus.

Anno Domini CCCXLIV, Paulus, primus eremita, migravit ad Christum, an. vitæ suæ 113.

Anno

Digitized by Google

Anno Domini CCCLV, Liberius papa XXXVII ordinatur. Hic papa fuit hæreticus, qui ſub Conſtantio imperatore propter fidem in exilium ductus eſt, cui in papatu ſucceſſit Felix, Papa XXXVIII. Hic Felix papa capite truncatus eſt, cùm devinceret, eundem Conſtantium imperatorem eſſe hæreticum Arrianum. Iſte Felix papa ſedit an. unum, menſ. 3. Hujus feſtum agitur 4 cal. Auguſti. Quo decollato, Liberius exilii tædio victus, hæreſi Arrianæ ſubſcripſit, & Romam quaſi victor intravit. Iſte Liberius papa ſedit an. 6. menſ. 2. Nec legitur converſus fuiſſe ad fidem & pœnitentiam. Cui ſucceſſit Leo papa, hæreticus Arrianus, ſed non eſt in catalogo Romanorum pontificum. Huic Leoni papæ reſtitit Hilarius, Pictavienſis epiſcopus, vir eruditiſſimus & acutiſſimus in ſuo concilio. Illuc enim venit Hilarius non vocatus. Unde Leo papa indignatus plurimùm juſſit, ne Hilario locus daretur ſedendi in concilio Arrianorum: ſed ipſe reſedit in terra dicens, *Domini eſt terra, & plenitudo ejus.* Et mox ibidem elevatus eſt colliculus juſſu divino, in quo bellator Chriſti altiùs ſedit omnibus. Unde Leo papa indignatus iterum dixit Hilario, *ego ero tibi Leo*, & ipſe reſpondit, *ſed non Leo de tribu Juda.* His & his ſimilibus dictis, Leo papa neceſſitate compulſus ivit ad receſſum, & ibidem ſtatim animam exhalavit. Præſidio hujus Conſtantii imperatoris hæretici, fulta impietas Arriana, exiliis, carceribus, & variis afflictionum malis, primò Anaſtaſium epiſcopum Alexandrinum, qui fugiens venit in Treverim, ubi ipſe tunc compoſuit ſymbolum, ſcilicet *quicunque vult*; & Euſebium Cæſarienſem epiſcopum; & multos alios perſequuta eſt Chriſtianos. Hilarius, Pictavienſis epiſcopus, tunc etiam cum aliis epiſcopis in exilium miſſus eſt. Anno Domini beatus Antonius abbas migravit ad Chriſtum anno ætatis ſuæ CV. Tunc temporis Ægyptus & Thebaida eremitis & presbyteris plena fuit. 717

Anno Domini CCCLXV, Julianus imperium adeptus regnavit an. 2, menſ. 8. Hic à fide & ordine apoſtatavit, idolatra effectus. Sub hoc Juliano ſanctus Martinus nondum baptizatus, militavit apud civitatem Vangionum, id eſt Wormatiam. Hic, orante & jejunante S. Blaſio Cæſarienſi epiſcopo, cum populo ſuo ad Perſicum bellum pergens, deſtructionem civitatis comminatus, ſed juſſu ſanctæ Dei genitricis Mariæ, per Mercurium martyrem, in eadem civitate Cæſarienſi occiſus eſt: qui Julianus apoſtata & idolatra, dum moreretur, manum ſuam proprio ſanguine implevit, & in aërem ſparſit dicens, *viciſti Galilæe, viciſti.*

Anno Domini CCCLXVI, Jovinianus imperium adeptus, regnavit menſ. 8. Hic inſignis corpore, lætus ingenio, ſtudioſus in literis, fortis in viribus. Qui cùm violenter à militibus ad imperium eligeretur, & traheretur; exclamavit, ſe nolle paganis hominibus imperare, quippe cùm ipſe Chriſtianus eſſet. Cumque omnium vox communiter clamavit, ſe quoque Chriſtianos eſſe, ſuſcepit imperium. Iſte Jovinianus ſuffocatus eſt.

Anno Domini CCCLXVIII, Damaſus papa, à beato Petro XXXIX, ordinatur. Sedit an. 18, menſ. 4. Hic fuit Hiſpanus. Hoc tempore Hieronymus preſbyter claruit. Ipſe Hieronymus lectionarium & evangeliarium, ſicut hodie habet eccleſia, collegit, ſicut Damaſus papa legi cenſuit. Idem Hieronymus nocturnale officium, vel reliquas horas ſicut hodie canit eccleſia, compoſuit. Sed Damaſus papa die ac nocte Pſalmos eosdem in eccleſia cantari inſtituit. Damaſus papa etiam *Gloria patri* cantari conſtituit, ſicut Nicena ſynodus compoſuit. Hic Damaſus papa baſilicam in catacumbis, ubi corpora Sanctorum ſepulta erant: quæ modò eſt, ubi quieſcit ſanctus Sebaſtianus.

Tempore Damaſi papæ, anno Domini CCCLXXVI, Valentinianus imperium adeptus, regnavit annis 11, & in apoplexia ſuffocatus eſt. Tunc temporis claruit beatus Ambroſius, Mediolanenſis epiſcopus, Severinus Colonienſis epiſcopus, Auguſtinus Hipponenſis epiſcopus, Martinus Turonenſis epiſcopus.

Anno Domini CCCLXXXIV, Conſtantinopolitanum concilium CL epiſcoporum congregatur adverſus Macedonium, qui & ibi condemnatur, quia negat Spiri-

Spiritum ſanctum eſſe Deum. In hoc concilio compoſitum eſt *Credo in unum*, ſcilicet ſymbolum, quod cantatur in Miſſa, & traditum eſt eccleſiæ; ſicut Damaſus papa hoc contra eundem Macedonium hæreticum DXV ſecunda ſynodus ſymbolum, ſcilicet *Credo in unum*, appoſito ſcilicet *filio*, quod in Miſſa conſtituit cantari. Iſte Valentinianus, à Juliano apoſtata, ob fidem Chriſti, militia fuerat privatus, quia perſequebatur Chriſtianos ipſe Julianus. Valentinianus imperator regnavit annis 4.

Gratianus imperator regnavit an. 8, & occiſus eſt. Iſti duo nihil memoriale habent.

Theodoſius imperium adeptus, regnavit an. 11, cùm tamen antè cum Gratiano & Valentiniano regnaſſet ann. 6. Hic Theodoſius, Chriſtianiſſimus imperator, convocavit concilium Conſtantinopolim contra hæreticos, pro divino officio, generaliter pro tota eccleſia ordinando. Hic Valentinianus imperator ſuſpenſus eſt, ſed Theodoſius Mediolani bene obiit. Hunc Theodoſium imperatorem beatus Ambroſius Mediolano excommunicavit, quia multos in Theſſalonica fecit occidi in furia, & absque judicio. Ad quam excommunicationem imperator patienter pœnituit cum lachrymis, & pro excommunicato ſe tenuit humiliter, per menſes 8 & amplius, quousque Ambroſius excommunicationis ſententiam relaxavit: injungens ipſi loca pœnitentiæ, ut nullum de cætero faceret occidi, niſi præhabita deliberatione per triginta dies ad minus, 11.q. 3. *cùm apud Theſſalonicam.*

Anno Domini CCCLXXXVI, Siricius papa XL ordinatur. Sedit an. 15. menſib. 11, & fuit tempore Theodoſii imperatoris, & in caſtello Emmaus, tempore Theodoſii imperatoris, natus eſt puer perfectus inferius, ſed ab umbilico & ſurſum diviſus; ita ut haberentur duo capita, & duo pectora, & omnes ſenſus quinque; alter edebat vel dormiebat, quandoque ſe percutiebant. Vixerunt autem 2
718 annis, & uno mortuo, alter ſupervixit 4 diebus. Hic Siricius papa conſtituit, ut nullus presbyter agat ſolennem pœnitentiam. Beatus Hieronymus ſcripſit tunc librum illuſtrium virorum; & S. Auguſtinus baptizatus eſt à S. Ambroſio.

Anaſtaſius papa XLI ordinatur. Sedit an. 3, menſibus 10. Hic conſtituit, ut quilibet clericus non fieret ſacerdos, niſi de licentia ſui epiſcopi. S. Ambroſius hymnos compoſuit feriales. *Te Deum laudamus* compoſuit cum S. Auguſtino, & aliqua Gradualia, & *Alleluja.*

Anno Domini CCCCII, Ambroſius plures compoſuit collectas.

Anno Domini CCCCV, Innocentius papa XLII ordinatur. Sedit annis 15, menſibus 2. Sub quo Roma capitur ab Alarico rege Gothorum. Hujus Innocentii papæ feſtum agitur V calend. Auguſti. Hic conſtituit, ut quis carens aliquo membro, clericus non fieret, conſtituit etiam dici, *pax Domini ſit ſemper vobiſcum*, & pacem dari conſtituit.

Sanctus Innocentius papa commiſit ſanctæ Agnetis eccleſiam gubernandam Leopardo presbytero, & ut factum, dedit ei annulum aureum, quem idem clericus ſenio feſſus reddidit S. Agneti, cum offertorio. Extendens autem digitum ſuſcepit annulum, & eum adhuc tenet imago ejus. Tempore hujus papæ, B. Alexius Romæ migravit ad Chriſtum; & B. Martinus, epiſcopus Turonenſis, migravit ad Chriſtum, anno Domini CCCCXII, ſed vitæ ſuæ anno LXXXI; & B. Ambroſius, epiſcopus Mediolanenſis, migravit ad Chriſtum an. Domini CCCCXIII; & B. Joannes Chryſoſtomus migravit in exilio; & beata Paula, mater Euſtathiæ virginis, migravit ad Chriſtum in Bethleem; & ſanctorum corpora Stephani, Nicodemi & Gamalielis & Abibon revelata ſunt à Deo in Hieruſalem Luciano ſacerdoti. Tunc corpus S. Stephani ſedi Apoſtolicæ totum tranſmiſſum: quod dum per diverſas eccleſias multis ſolennitatibus honoraſſent, intendebant eum ponere juxta S. Laurentium: cui Laurentius, videntibus qui aderant, ceſſit

dans

dans ei locum per medium tumbæ: ſicque poſitus ibi quieſcit. Hic papa Innocentius præſens ibi gratias egit Deo cum clero & populo.

Illo tempore Anaſtaſii & Innocentii papæ, Arcadius & Honorius imperatores regnaverunt pariter an. 11. Iſti fuerunt filii Theodoſii imperatoris. Hi devoti Chriſtiani permanſerunt. Poſt mortem hujus Arcadii, relicta ſua Eudoxia venit ex devotione Hieroſolymam, & inde cum magno gaudio reportavit catenas, quibus rex Herodes vinculaverat S. Petrum Apoſtolum. Tunc ſanctus papa Innocentius, cum ipſa Auguſta, delens ritum feſti Auguſti Cæſaris in calendis Auguſti, conſtituit feſtum celebrari ad Vincula S. Petri. Unde Diabolus indignatus, apparuit Judæis in ſpecie Moyſis, dicens ſe debere ducere eos per medium ſicci maris, in terram promiſſionis: & qui ſequebantur eum, in mari ſubmerſi ſunt: & alii Judæi ad fidem converſi, baptizati ſunt in civitate, quæ dicitur Epirum, & ſic Diabolus decipiens deceptus eſt.

Anno Domini CCCCXX, Soſimus papa XLIII ordinatus, ſedit annis 4, dies 11. Hic conſtituit cereum benedici in Sabbato ſancto: & conſtituit, quòd diaconus lævam tegat, & quòd omnes ſtare debeant, quando legitur evangelium, & cum reverentia audire: & conſtituit, quòd Deo in miſſa aliquid offerat Chriſtianus. Anaſtaſius papa priùs conſtituerat, ut ad Evangelium nullus ſedeat.

Anno Domini CCCCXXIV, Bonifacius papa XLIV ordinatur. Sedit annis 3, menſib. 8. Tunc beatus Hieronymus in Betlehem migravit ad Chriſtum, anno vitæ ſuæ XCIX. Sed Hieronymus Romæ ad S. Mariam majorem ſepultus eſt ante fanum, in quo Dominus jacuit in præſepio, cum quo ipſe illuc translatus eſt.

Anno Domini CCCCXXVI, Celeſtinus papa XLV ordinatus ſedit annis 12, menſ. 7. Hic conſtituit Pſalmum dici, *Judica me Deus, & diſcerne cauſam meam.* Et hoc Pſalmo colligitur confeſſio generalis ante Miſſam, ſecundum ſtatutum hujus papæ, quando Miſſa celebratur in memoriam mortis Chriſti. *Petrus lachrymis pœnituit ante mortem Chriſti, Latro confeſſus fuit.* Et conſtituit Pſalmos cantari ad introitum miſſæ. Honorius, poſt mortem Arcadii imperatoris, regnavit an. 15 cum Theodoſio, filio fratris ſui Arcadii. Tempore hujus Honorii imperatoris fuerunt Soſimus papa, Bonifacius papa, Celeſtinus papa ſucceſſivè.

Anno Domini CCCCXXVII, Theodoſius junior tenuit imperium. Iſte Theodoſius imperator fuit ſapiens multùm, patientia & clementia univerſos præcellens; conditor etiam legum. Quem cùm quidam familiarium interrogaret, cur omnibus parceret, & cur nullum ſe lædentium morti ſubjugaret; reſpondit imperator, utinam mihi eſſet poſſibile etiam mortuos ſuſcitare & ad vitam revocare. Hujus imperatoris tempore ſeptem dormientes fuerunt ſuſcitati. Sub iſto imperatore fuit S. Servatius epiſcopus, & Attila rex Hunorum vaſtavit imperium. 719
Tunc coactus Theodoſius imperator VI millia librarum ei pro cenſu præbuit, & mille librarum tributum ei Attilæ promiſit. Theodoſius junior ſolus regnavit annis 26, ſicut in ſumma regnavit annis 41. Valentinianum etiam conſortem regni fecit. Sub iſto ſedit Sixtus papa, & Leo papa.

Anno Domini CCCCXXXVII, Sixtus papa XLVI ordinatur. Sedit annis 8, menſe uno. Hic conſtituit, ut nullus clericus in parochia altiùs præſumeret adjudicare. Sixtus papa fecit baſilicam ſanctæ Dei genitricis Mariæ ad præſepe Domini. Dedit ſignum juvenis, ubi baſilica fundaretur. Nonas Auguſti hoc feſtum celebratur juvenis usque adhuc Romæ ſolenniter. Hoc anno Auguſtinus migravit ad Chriſtum, pontificatus ſui an. XL, ætatis ſuæ anno 76. Hic primò lectionem in menſa & ordinem regularium inſtituit, & ſepultus eſt Ticini, quæ eſt Papia civitas Italiæ. Sub iſto Theodoſio & Sixto papa, celebratur generale concilium Epheſinum, in quo Neſtorius hæreticus condemnatur, cum ſuis fautoribus Pelagianis. Neſtorius hæreticus dicit, beatam virginem Mariam non Dei, ſed hominis tantùm fuiſſe matrem. Et dicit idem Neſtorius, duas fuiſſe perſo-

nas in Chriſto. Pelagiani hæretici liberum arbitrium divino anteponunt, dicentes, ſufficere voluntatem ad implenda divina officia.

Anno Domini CCCCLVIII, Martianus imperator regnavit annis 7. Hic religioſus fuit, & gentibus multa beneficia præſtans. Hujus tempore Wandali Romam ceperunt, & bonis eam omnibus ſpoliaverunt. Temporibus hujus imperatoris, ſub Leone papa celebratur generale concilium Chalcedonenſe DC & XXX patrum, in quo damnatur error Eutychianus. Eutychiani dicti ſunt, qui in Chriſto negant eſſe duas naturas, ſed ſolam in Chriſto divinam naturam eſſe dicunt.

De XXV hæreſibus reprobatis.

IGitur de IV conciliis generalibus, videlicet Niceno contra Arrium, Conſtantinopolitano contra Macedonium, Epheſino contra Neſtorium, Chalcedonenſi contra Eutychem habetur. Igitur diverſæ hæreſes diverſis temporibus ortæ ſunt. Nam ſub Antonino Pio Montanus, Cataphrygarum auctor, oritur. I. Hi adventum ſancti Spiritus non in Apoſtolos, ſed in ſe traditum aſſerunt, & dicunt, quòd Spiritus S. per Prophetas loquutus eſt, eisdem prophetis neſcientibus, tanquam ſi per fiſtulam loqueretur. II. Similiter ſub tempore Antonini Aurelii Sabellius infelix oritur. Hi Sabelliani unam perſonam patris & filii & Spiritus S. aſſerunt. III. Et ſub Gallieno & Joviniano imperatoribus Novatiana hæreſis oritur. Hi nolunt apoſtatas ad veniam recipere, & rebaptizant baptizatos. IV. Item ſub tempore Probi Manichæorum hæreſis oritur, qui vocantur à quodam nomine Manes. Hic duas naturas & ſubſtantias in Deo introduxit, i. bonam & malam, & animas ex Deo, quaſi ex quodam fonte, manare aſſerunt, & dicunt, omnes ſpiritus & animas à Deo factas, & corpora ab angelis. Teſtamentum vetus reſpuunt, novum ex parte recipiunt. V. Tempore Apoſtolorum Nicolaitæ, à Nicolao diacono, qui cum Stephano & cæteris conſtitutus eſt à Petro. Hic propter pulchritudinem relinquens uxorem, dixit, ut, qui vellet, ea uteretur, & verſa eſt in ſtuprum talis conſuetudo, ut invicem conjugia mutarentur. De iſtis in Apocalypſi, *quia odiſti facta Nicolaitarum, quæ & ego odi.* VI. Tempore Salvatoris Sadducæi orti, qui hæretici negant reſurrectionem. Hi inter cætera circumciſionem obſervant; mille annos poſt reſurrectionem in voluptate carnis prædicant eſſe futuros. VII. Gnoſtici hæretici animam naturam Dei eſſe dicunt, bonum & malum Deum dicunt. VIII. Valentiniani hæretici, à quodam ſectatore Platonis dicti, Chriſtum nihil corporis aſſumpſiſſe dicunt de virgine, ſed per eam tanquam per fiſtulam tranſiiſſe, aſſerunt. IX. Apelles hæreticus dixit, angelum glorioſum creatorem fuiſſe, & Chriſtum non Deum in veritate fuiſſe, ſed hominem in phantaſia apparuiſſe, dicit. X. Marcioniſtæ hæretici, à Marcione philoſopho dicti, duo principia aſſerunt. XI. Caſtorei, propter mundiciam ſic dicti hæretici, de ſuis meritis gloriantes, negant pœnitentibus veniam peccatorum; viduas, ſi nupſerint, tanquam adulteras damnant. XII. Ebionitæ hæretici & Fortuniani hæretici dicunt, Chriſtum à Maria per Joſeph nuptiali ortu fuiſſe conceptum. XIII. Helvidiani hæretici, ab Helvidio dicti, aſſerunt, poſt Chriſtum natum, Mariam alios filios per Joſeph peperiſſe. XIV. Donatiſtæ hæretici, à quodam Donato nuncupati, aſſerunt, minorem patre filium, & minorem filio Spiritum ſanctum, & rebaptizant catholicos. XV. Præterea ſub imperatore Zenone hæreſis Acephalorum oritur. Acephali, id eſt ſine capite, quia eorum author ignoratur. Hi ſubſtantiarum duarum proprietatem in Chriſto negant, & unam
729 naturam in ejus perſona prædicant. XVI. Heraclitæ, ab Heraclio nuncupati hæretici, monachos non recipiunt, conjugia reſpuunt, parvulos habere regnum cœlorum non credunt. XVII. Similis ſub filio Heraclii, Conſtantio, oritur hæreſis Pyrrhi & Pauli. Hi Pauliani dicunt, non ſemper fuiſſe Chriſtum, ſed à Maria ſumpſiſſe initium. XVIII. Aeriani, à quodam Aerio ſic dicti. Hi offerre ſacrificium

Digitized by Google

cium ſpernunt. XIX. Origeniani, à quodam Origene dicti. Hi hæretici dicunt, quòd non poſſit filius videre patrem, nec Spiritus ſanctus filium, animasque dicunt in principio mundi peccaſſe, & pro diverſitate peccatorum, è cœlis usque ad terram, diverſa corpora quaſi vincula meruiſſe, eaque cauſa mundum factum eſſe. XX. Apollinariſtæ hæretici dicunt, corpus non animam aſſumpſiſſe. XXI. Circumcelliones dicti, eò quod agreſtes ſunt. Hi hæretici, amore martyrii, ſemetipſos perimunt, ut martyres nominentur. XXII. Arabici hæretici, qui in Arabia orti ſunt, dicunt animam cum corpore mori. XXIII. Tertullianiſtæ hæretici, à Tertullio presbytero dicti. Hi prædicant, animas peccatorum hominum in dæmones vel in alia quæque converti, poſt mortem. XXIV. Patriciani, à quodam Patricio dicti. Hi hæretici dicunt, ſubſtantiam humanæ carnis à Diabolo conditam. XXV. Priſcianiſtæ hæretici fatum & conſtellationes attendunt. Hi Gnoſticorum & Manichæorum perverſa dogmata ſequuntur. Porrò de ſectis hæreticorum, & eorum erroribus ſatis habet 24. q. 4. Alios ſimiliter hæreticos, ſ. Catharos, & Patherinos, Pauperes de Lugduno, vel quocunque nomine cenſeantur, excommunicatos ſciamus ipſo jure, majore excommunicatione, & ſimiliter illi, qui ſacroſanctis Sacramentis altaris, & aliquibus aliis eccleſiaſticis Sacramentis contradicunt. Et omnis hæreticus, ſive clericus ſit, ſive laicus, vel papa aut imperator, vel quilibet inferior, deponi debet ab omni dignitate, & ſi clerici hæretici ſunt, priùs ab ordinibus degradati ab epiſcopis, tradentur ſeculari curiæ puniendi.

Leo papa XLVII ordinatur. Sedit annis 11, menſe 1. Hic conſtituit & decretum dedit, ut beata virgo Maria non ſolùm χριστόκος ſed etiam Θεοτόκος credatur & appelletur. Hic etiam conſtituit, ut etiam picturis habeantur imagines Sanctorum, & quicunque ipſas imagines inhoneſtè tractaverint, à communione ſeparentur. Sub iſto Leone papa, ut prædixi, eſt celebratum concilium Chalcedonenſe contra Eutychetem. Leo papa conſtituit dici in Miſſa, *orate pro me peccatore*, & in fine Miſſæ dici conſtituit, *Deo gratias*. Hic Leo conſtituit, ut presbyter poſt Miſſam populum benedicat: & conſtituit jejunia quatuor temporum. Hic etiam quasdam precationes compoſuit, & in canone appoſuit, *Sanctum ſacrificium & immaculatam hoſtiam*.

Anno Domini CCCCLX, Leo imperium adeptus, cum filio ſuo Leone, regnavit annis 16. Hic Leo Pellita appellabatur. Tempore hujus imperatoris Hilarius papa XLVIII ordinatur. Sedit annis 8, menſibus 3. Hic conſtituit, ut nullus clericus inveſtituras à Laico recipiat. Sub hoc papa Hilario cyclus 532 annorum à Dionyſio monacho ſcriptus fuit.

Anno Domini CCCCLXV, tempore præfati Leonis pellitæ, Simplicius papa XLIX ordinatur. Sedit annis 15, menſe 1. Hic conſtituit, ut nullus pontifex ſibi ſucceſſorem conſtituat, ſicut & Clemens papa 1. Usque ad hunc Simplicium papam omnes papæ à beato Petro ordines celebraſſe leguntur in Sabbato quatuor temporum, Decembri. Sub hoc papa fuit S. Mamertus, Viennenſis archiepiſcopus, qui propter cladem magnam & morſus beſtiarum, ſcilicet urſorum & luporum, rogationes & litanias inſtituit, quas eccleſia Romana tunc approbavit, & fieri conſtituit.

Anno Domini CCCCLXXVI, Zeno imperator regnavit an. 15 in Oriente. Sub iſto imperatore arripuit Odacer occidentale imperium. Hujus imperii anno 2. Felix papa à beato Petro L ordinatur. Sedit annis 8, menſ. 6. Hic conſtituit, ab epiſcopis eccleſias dedicari & conſecrari. Tempore hujus papæ, an. Domini CCCCLXXXIV, S. Remigius epiſcopus Clodovæum, regem Franciæ, filium Hilderici regis, miſſo ſibi oleo de cœlo in ampulla, baptizavit & unxit in regem. Usque adhuc reges Franciæ in Remis de ipſo oleo inunguntur.

Anno Domini CCCCLXXXV, Gelaſius papa LI ordinatur: ſedit an. 4, menſib. 8. Hic (ut dicitur) fecit novem præfationes in miſſa ſecundum feſta, & colle-

ctas plures, & hymnos quosdam & tractus. Hic etiam constituit, ut in 4 temporibus & in Sabbato sancto ordines celebrentur, & quòd servi presbyteri non ordinentur. Et constituit, ut clerici ordinandi de vita, & ætate, & de progenie, & scientia, jussu episcopi examinentur, & intitulentur digni. Hujus papæ Gelasii tempore, inventa est ecclesia B. Michaelis archangeli, in monte Gargano.
721 Iste papa fuit tempore Zenonis imperatoris. Hic etiam constituit, ut diaconus debeat dare corpus Domini infirmis in absentia episcopi, & presbyteri, & non alio tempore. Gelasius papa Canonem missæ composuit. Sed beatus Gregorius papa dicit in registro, quòd canonem quidam scholasticus composuit: quem canonem dici in missa, forsan iste papa Gelasius constituit; vel fortasse iste scholasticus, qui canonem composuit, factus est papa, & appellatus est Gelasius papa. Collectas, quas beatus Ambrosius composuit, iste Gelasius papa auxit, & in missa dici constituit. Idem etiam papa constituit, ut sumpto corpore Domini, de calice & sanguine Domini etiam sumere debeant, qui communicant. Hoc quidam observant. Constituit etiam Gelasius papa, ut presbyter post missam populum benedicat. Et S. Hieronymus hoc scribens, ait: Si presbyter Christum consecrat in altari, cùm in altare Dei Sacramenta benedicat, benedicere populum & debet, qui corpus Christi meruit consecrare. Sed Damasus papa prohibet presbyteris dare benedictionem post missam, præsente episcopo. Tempore Zosimi papæ & Theodosii imperatoris, Toletanum concilium, & beatus Augustinus statuerunt, quòd solis episcopis in missa ante communionem liceat populum benedicere; & præfatum concilium statuit, ut nullus presbyter negligat dicere post missam hymnum trium puerorum. Igitur beatus Martialis episcopus, apostolorum discipulus, ex magisterio apostolorum, tradidit benedictionem episcopalem. Hanc S. Ambrosius, Mediolanensis episcopus, cum orationibus appositis, dicere usquequaque maluit. Apostolicus autem tantùm hanc benedictionem dicit, quæ finita missa dicitur. Et papa post missam & horas dat frequenter hanc: *Benedicat & custodiat nos omnipotens Deus pater, & filius, & Spiritus sanctus, Amen:* quia Gelasius papa canonem dici instituit, & (ut fertur) composuit. Sciendum est, quòd canon interpretatur regula. Nam per eam regulariter Sacramentorum fit confectio. Hic & actio dicitur, quia causa populi cum Deo in ea agitur. Hic canon ob tres causas sub silentio dicitur: prima, quia cum Deo loquimur, ad quem ex corde clamamus, & imo verba dicimus, ut sciamus, quem intendere debeamus: secunda, ne populus tam prolixa declamatione attædiatus abscedat, vel sacerdos tam longo clamore deficiat voce: tertia est, ne tam sancta verba tanti mysterii vilescant, dum ea vulgus per quotidianum sciens, in locis inconvenientibus dicat. Unde fertur, dum ipse canon primitus publicè recitaretur, ab omnibus per usum sciretur; & cùm eum pastores super panem & vinum dicerent, quòd repentè ante se carnem & sanguinem invenirent, atque inde divinitus percussi interirent. Unde sub Vigilio papa (ut videtur) & Justiniano imperatore, Constantinopolitanum quintum Concilium sub anathemate præcipiendo statuit, ut nullus dicat canonem, nisi in libro, & vestibus sacris, & super altare, & super sacrificia. Sciendum etiam est, quòd in hoc canone missæ nulli aliquid dicere licebit vel addere, nisi quod ab Apostolis compositum fuit: sed antè & pòst, ut dicit sanctus Gregorius in registro, canonem ad devotionem, ad ea nomina, quæ ibi posita sunt, possent apponere. Hujus Gelasii tempore, anno Domini CCCCLXXXVII, Hunnericus, rex Wandalorum, CCCXXXIV episcopos catholicos & eo amplius exiliavit, & quibusdam linguas amputavit, qui tamen postea bene prædicabant verbum Dei, ut dicit Gregorius in dialogo, quorum unus, propter fornicationem, dono illo privatus est.

Anno Domini CCCCXC, Anastasius papa LII ordinatus, sedit anno uno, mensibus 10. Hic constituit, ut nullus clericus prætermittat divinum officium, sola missa excepta. Post hunc Symmachus papa LIII ordinatur. Sedit annis 9.

Hic

Digitized by Google

Hic conſtituit, ut omni die dominico, & in natalitiis martyrum, hymnus *Gloria in excelſis* cantetur, etiam in aliis feſtis. Hic etiam conſtituit, ut nullus in uxorem, quam levavit de ſacro fonte, accipiat; ſi fecerit, matrimonium dirimatur: & conſtituit, ut papa à duobus paribus Cardinalium eligatur, & ſit ipſo facto excommunicatus, qui aliter, id eſt, à minori numero, electus gerit ſe pro papa: & conſtituit, ut in epiſcopum non eligatur, niſi qui ſit XXX annorum: & conſtituit, quòd appellationi religioſorum non ſit deferendum: & conſtituit, quòd nullus per violentiam ad epiſcopalem honorem adſcendat.

Anno Domini D. Anaſtaſius imperium adeptus eſt. Regnavit annis XXVI. His temporibus magna diſcordia Romæ facta eſt in electione papæ, quibusdam eligentibus Symmachum, quibusdam Laurentium: de quo etiam Gregorius in dialogo ſcribit. Nam Paſchaſius, diaconus cardinalis, qui conſenſit Laurentio, 722
purgatorii locum habuit poſt mortem in caloribus lavacleri. *(a)* Igitur in illa diſcordia multa homicidia tam Romanorum civium quam clericorum ſacerdotum facta ſunt. Sed Symmachus prævaluit. His dum Arrianus hæreticus quidam, Olympus nomine, in balneo lavaretur, & de fide ſanctæ Trinitatis blaſphema verba loqueretur, ſubitò igneus gladius de cœlo veniens percuſſit ipſum & interfecit. Poſt Symmachum Hormisda papa LIV ordinatus, ſedit annis 9. Hic conſtituit, ut ſi quis celebraverit miſſam, niſi fuerit presbyter rite prius ordinatus, quòd ſit perpetuo à ſacris ordinibus depoſitus ipſo facto.

Joannes papa LV ordinatur. Sedit annis 2, menſibus 9.

Felix papa LVI ordinatur. Sedit annis 4, menſibus 9. Hic Felix papa conſtituit, ut anniverſarius eccleſiarum & epiſcoporum ſolemniter celebretur ſingulis annis. Hi ſub Anaſtaſio imperatore ſederunt.

Anno Domini DXIX, Juſtinus imperium adeptus, ſcilicet Juſtinus major, & regnavit annis 7. Hic fuit vir catholicus, multumque peritus. Hujus tempore Bonifacius papa LVII ordinatur. Sedit annis 2. Poſt hunc Joannes papa LVIII ordinatur. Sedit annis 2, menſibus 4. Ab iſto papa Juſtinus major in imperatorem inunctus & conſecratus fuit. Hunc ſanctum Joannem papam, & Boëtium ſenatorem fame in carcere interfecit rex Theodericus, Veronenſis. Iſte rex Italiæ Theodericus, hæreticus, poſt mortem Joannis papæ ſubitò interiit, & turpiter mortuus eſt. Similiter ſub hoc Juſtino imperatore, Agapetus papa LIX ordinatus, ſedit annis 9, menſibus 10. Hic papa appellatur vas catholium, evangelii tuba, præco juſtitiæ. Hic conſtituit, ut nullus presbyter altare erectum ſanctificet, niſi epiſcopus: & conſtituit, quòd nullus presbyter dedicationem eccleſiæ fingat: quod ſi quis fecerit, degradetur: & conſtituit, quòd nulla eccleſia dedicaretur, in qua paganus eſſet ſepultus, & quòd ibi Miſſa non celebretur.

Anno Domini DXXVII, Juſtinianus imperium adeptus, regnavit annis 38. Hic ad regendum & reparandum reipublicæ ſtatum animum intendit, & de adverſariis imperii, & de Perſis, & de Gothis viriliter triumphavit. Iſte Juſtinianus imperator renovavit leges, faciens codicem. Iſte promulgavit ſententiam, ne pagani vel hæretici militarent, dans illis 3 menſes ad inducias converſionis, ad fidem & ad baptiſmum.

Hujus tempore ſub Agapeto papa, anno Domini DXXVII, cùm primùm tenderet de loco, ubi eremiticam vitam duxerat, qui ſublatus *(b)* vocatur, beatus Benedictus, ex divina juſſione, in montem Caſſinum: tres corvi, quos ipſe nutriebat, prope ipſum ſemper volando, ſecuti ſunt eum. Cumque veniret beatiſſimus pater Benedictus ad quoddam bivium, duo angeli apparuerunt ei, oſtendentes, per quam viam ire deberent. In loco autem ipſo Caſſini quidam Dei ſervus habitabat, cui vox de cœlo dixit: *His tu parce locis, alter amicus adeſt.* Et facto mo-

(a) SIGEBERTUS GEMBLACENSIS ad a. 495. habet *in Thermis, in purgatorio.*

(b) Potius *Sublacus.*

Digitized by Google

naſterio, ibi manſit ſanctiſſimus abbas Benedictus, & in eodem loco doctrina & miraculis claruit.

Hic Juſtinianus imperator fuit à Cæſare Auguſto LVI.

Sylverius papa LX ordinatur. Sedit anno uno, menſibus 10. Hic, quia patriarcham Conſtantinopolitanum, Anthemium hæreticum, excommunicavit, & dignitate privavit, in exilium portatus eſt. Ibi confeſſor Domini, in pace & ſanctitate vitam finivit.

Vigilius papa LXI ordinatus, ſedit annis 16, menſibus 6. Sub hoc papa (ut ſuprà dictum eſt) canon miſſæ, ut ſub ſilentio, & ſuper altare, & ſuper ſacrificium, & in præparamentis dicatur, in concilio Conſtantinopolitano inſtitutum eſſe videtur.

Fabianus papa LXII ordinatur. Sedit anno uno, menſibus 5. Fabianus papa conſtituit, ut, qui emit vel vendit eccleſiam, vel præbendam, vel eccleſiaſtica Sacramenta, Simoniacus ſit & irregularis.

Pelagius papa LXIII ordinatur. Sedit annis 11, menſibus 10. Hic conſtituit, in Miſſa dici novem præfationes: 1. de Nativitate, 2 de Epiphania, 3 de Quadrageſima, 4 de ſancta cruce, 5 de Paſcha, 6 de Aſcenſione, 7 de ſancto Spiritu, 8 de ſancta Trinitate, 9 de Apoſtolis, *Te Domine ſuppliciter exorare*. Nam valde multæ erant præfationes, ſicut apparet in antiquis libris. Hic etiam conſtituit, ut hæretici & ſchiſmatici per ſeculares poteſtates comprimantur.

Anno Domini DXLI, ſub Pelagio papa & Juſtiniano imperatore, primò
723 ſumpſit initium ὑπαντὴ Domini, id eſt feſtum Purificationis: hoc & feſtum luminum dico. Lumina namque benedicta in proceſſione portantur, quia Chriſtum, verum lumen noſtrum, tunc aſcendentes in templum portabant, & quia pagani, in principio Februarii, civitatem Romam luminibus circumcirca perluſtrabant. Et ſicut Romani in principio menſis Auguſti annuatim ſolemniter celebrant triumphos, & gloriam Octaviani; ita in eodem die conſtituit eccleſia, ut à Chriſtiano populo feſtum beati Petri, principis apoſtolorum, celebraretur, ſcilicet ad Vincula, qui tamen in diebus azymorum ab Herode rege legitur incarceratus fuiſſe.

Eodem abbas Benedictus, tam nomine, quàm gratiarum munere, correptus febribus, ſexto die ante obitum ſuum aperiri ſibi ſepulturam in oratorio jubet, & inter manus orantium & pſallentium diſcipulorum, accepta communione ſacra, ſtans in monte Caſſino, ante altare migravit.

Joannes papa LXIV ordinatur. Sedit annis 12, menſibus 10. Et tempore Juſtiniani fuit. Quidam venit de regione Italorum, anno Domini DXLIII, habens canem rufum, ſed cæcum: hic canis in foro, multorum divitum annulis aureis, argenteis, & ferreis in unum cumulum compoſitis, retulit unicuique annulum ſuum; & compoſita numiſmata diverſa ſimiliter reddidit unicuique. Hic canis ſpiritum pythonicum habuit.

Anno Domini DLXVI, Juſtinus junior imperium adeptus, regnavit annis 11. Sub hoc Longobardi intrant Italiam. Iſte Juſtinus comitem quendam, Tiberium nomine, Cæſarem fecit. Benedictus papa LXV ordinatus, ſedit annis 4, menſibus 2.

Anno Domini DLXXVI, Tiberius Conſtantinus electus, ſuſcepit imperium. Hic miſericors & largiſſimus in eleemoſynis, & devotus fuit. Hujus imperatoris tempore, Benedictus papa miſit Gregorium diaconum, ad prædicandum Anglicis. Sed cùm voluntate Dei & Romanorum, Gregorius, arrepto itinere, apud Tiberim fluvium, in meridie pauſaret, & ante ſe librum apertum haberet, venit locuſta ſaliens, ſedit ſuper librum in ſinu eius, & Gregorius advertens dixit: Locuſta vocaris, hoc in loco ſto, id eſt, in Angliam non proficiſcar. Et ſtatim nuncii papæ Benedicti inſequentes Romam reduxerunt.

Anno Domini DLXXXI, Pelagius papa LXVI ordinatur. Sedit annum, menſes

menſes 2. Sub hoc papa fuit Romæ peſtis inguinaria, in qua peſte & ipſe Pelagius papa mortuus fuit. Pelagius papa conſtituit, ut in omni miſſa defunctorum memoria agatur, ibi ſcilicet, *Memento etiam Domine.* Tiberius imperator infirmatus, cùm mortem ſibi propinquam ſentiret; Mauricium, generum ſuum, cum conſilio ad imperium elegit, eique principatum dedit, dicens, *In mente habe, ut rectitudinem & juſtitiam ſemper ames*, & cùm hoc dixiſſet, de hac luce migravit: quem omnis populus multùm planxit pro bonitate ſua. Fuit enim ſummæ bonitatis, ad eleemoſynas promptus, in judiciis juſtus, in diſcretione cautiſſimus: nullum deſpiciebat, ſed omnes ſuſcipiebat, & quia dilexit omnes, omnibus dilectus fuit. Et iſte Tiberius imperator regnavit annis 7. Huic in eleemoſynis largiſſimo Deus manifeſtavit theſaurum copioſum, cruce ſignatum, ſub pavimento. Non debet, inquit imperator, crux eſſe ſub pedibus ſervorum, ſed in frontibus imperatorum, juſſitque levari de pavimento lapides tres cruce ſignatos, ſub quibus theſaurus abſconditus apparuit: quo dato pauperibus, etiam in ipſas pias cauſas, copioſus theſaurus Narſii eidem imperatori apparuit: per quendam ſenem virum, domino diſponente, manifeſtatus eſt.

Anno Domini DLXXXIII, Mauricius imperium ſuſcepit, & regnavit annis 21. Iſte compulit Gregorium, electum in papam, ſuſcipere præſulatum. Iſte Mauricius decollatus eſt à Phoca, ſucceſſore ſuo.

Anno Domini DLXXXVII, Gregorius papa LXVII ordinatur. Sedit an. 13, menſ. 6. Iſte Gregorius expoſuit Job & Ezechielem, & fecit carmen paſtorale, & dialogum, & homilias 40. Hic conſtituit appellationis remedium, & conſtituit, ut presbyter nulla ratione ſit proditor confeſſionis, & conſtituit, ut marito excommunicato, uxor, & filii, ſervi, & ancillæ, & alii pro utilitate, ſive pro adventicia neceſſitate, licitè communicare poſſunt. Hic ordinavit divinum officium, & cùm ordinavit officia, officiis ordinavit & facta: videlicet in Purificatione, proceſſionem cum candelis; in capite Jejunii aſperſionem cinerum; in Palmis proceſſionem cum palmis; in cœna Domini, lotionem pedum & conſecrationem Sacramentorum; in paraſceve, de morte Domini cum nuditate pedum, & crucis adoratione; in Paſcha, cum officio de vero agno, eſum veri agni. Conſtituit etiam, ut mulier poſt partum, quando voluerit, reconcilietur eccleſiæ. Hic Gregorius Auguſtino, Anglorum epiſcopo, ſcribit: *Quæ pia, quæ religioſa, quæ recta ſunt, elige*, & hoc quaſi faſciculum, collectam Anglorum conſuetudinem, depone. Hic Auguſtinus electus in archiepiſcopum, & ordinatus à ſancto Gregorio, & miſſus ab eo, convertit Anglorum gentem ad fidem Chriſti. Hic Gregorius papa hunc prædicatorem primò in Angliam miſit. Hic conſtituit litaniam majorem in die ſancti Martini, propter peſtem inguinariam. Hic ex prætore monachus floruit, & inde electus eſt in papam. Hujus Gregorii tempore tunica Domini inconſutilis apud Hieruſalem reperitur, ſed Romæ ſervatur. Sciendum itaque, quòd olim divinum officium agebatur, prout cuique bonum videbatur. Unde bonæ memoriæ Theodoſius imperator concilium apud Conſtantinopolim congregavit, omnes hæreſes condemnavit, & divinum officium poſtulavit à concilio ordinari: quod negotium tunc Damaſus papa Hieronymo, in ſcripturis eruditiſſimo, injungere judicavit. Hieronymus itaque in Bethlehem, ubi Dominus naſci voluit, pſalmos ad nocturnas & ad reliquas horas diſtribuit. Ad miſſæ verò officium lectiones & evangelia de veteri & novo teſtamento collegit, prout tempori & ſtationi congruere vidit. Hoc officium concilium collegit, & cum papa Damaſo cantari conſtituit. Poſtea Gelaſius papa, & iſte Gregorius papa, orationes & cantus in epiſtolis, & evangeliis addiderunt congruentes, ſicut hodie tenet eccleſia divinum officium. Gregorius iſte à diverſis conciliis & apoſtolicis collegit, & ſic celebrari inſtituit, & cantari. Hic Gregorius papa introitum miſſarum compoſuit & collectas plures, & dici inſtituit. Ambroſius Mediolanenſis Graduale & Alleluja compoſuit. Sed hic Gregorius dici in miſſa inſti- 724

tuit

tuit Offertorium. Hoc Gregorius compoſuit, & in miſſa dici inſtituit. Hic etiam de martyribus & confeſſoribus officia inſtituit. Et de defunctis & de Dei genitrice quis dubitat? Sed curſum, id eſt horas beatæ virginis Mariæ, religioſorum devotio collegit, & ob venerationem ejus dicere conſuevit. Hic Gregorius eccleſiaſtica ordinavit officia, ut in miſſa oratio lectioni & evangelio concordet. Hic Gregorius ſigna crucis, videlicet unam, vel tres, vel quinque, ſuper oblationem fieri in canone, & quòd calix in dextera ponatur, & quòd incenſum præcedat evangelium, & ut ſacrificium incenſetur, & quòd lumen ardeat in miſſa. Hic addidit in canone, *Diesque noſtros in terra* usque ad *per Chriſtum Dominum noſtrum*, ſicut dicit Gregorius in Regiſtro ſuo. Apoſtoli Dominicam orationem ad conſecrationem corporis Domini direxerunt. Ita ipſe Gregorius *pater noſter* dici in miſſa conſtituit, & capitulum, quod præcedit, ſcilicet *Oremus præceptis ſalutaribus*, & orationem, quæ ſequitur, *Libera nos*. Ita dicit Gregorius in Regiſtro: *Inconveniens eſt, ut oratio, quam ſcholaſticus compoſuit ſuper oblationem, dicatur, & illa prætermittatur, quam Apoſtoli ex inſtitutione divina eorundem ſacramentorum uſitaſſe creduntur.* Iſte Gregorius etiam ordinare curavit, ut tot officia habeamus, quot Dominicæ poſſunt evenire. Et conſtituit, poſt feſtum Petri feſtum Pauli celebrari, quamvis uno die paſſi ſint. Hic Gregorius tale conſtitutum promulgavit, dicens: *In die Reſurrectionis Domini, usque in ſabbatum in albis, & in die Pentecoſtes usque in ſabbatum ejusdem hebdomadæ, tres pſalmos ad nocturnum cantum cantamus, & tres lectiones legimus omnibus aliis diebus per totum annum; ſi feſtivitas eſt, 9 lectiones & 9 pſalmos cantamus; aliis autem diebus, pſalmos & tres lectiones recitamus; in dominicis diebus 18 pſalmos & 9 lectiones dicimus.* Hic etiam Gregorius Quadrageſimæ officium à capite jejunii incepit. Sic iſte Gregorius papa penè omnia eccleſiaſtica officia ordinavit: ſed officium & hiſtoriam de ſancta Trinitate Stephanus Leodicenſis compoſuit. Magiſter quoque Caroli, Albinus nomine, ex rogatu ſancti Bonifacii archiepiſcopi, miſſam de ſancta Trinitate compoſuit. Hoc officium tamen usque adhuc curia non recepit. Hic Gregorius conſtituit, ut ſummus pontifex, pro rubeis inferioribus indumentis, alba ampla cingulo præcincta, concinnè utatur. Sed poſtea Celeſtinus papa, propter illam albam amplam & longam, mutavit in albam ſtrictam non cinctam, quo modo utitur papa. Conſtituit etiam, ut ordo Subdiaconatus ſit ſacer, & ut ſint caſti.
725 Hic Gregorius etiam communem * & dici inſtituit. Sciſcitante ſolitario quodam à Domino, cui ſimilis fieret in præmio, reſpondit dicens, *Servo meo Gregorio.* Qui valde indignatus dixit Domino: *Cùm Gregorius papa in gloria & divitiis hujus mundi abundet, ego in afflictionibus poſitus, fame & ſiti, frigore & nuditate & ſolitudine cruciatus, non habebo majus præmium, quàm papa Gregorius in deliciis?* Cui Dominus ait: *Tu cum catto uno majorem lætitiam habes, quàm ſervus meus Gregorius papa, omni gloria & divitiis.*

Anno Domini DCIV, Phocas imperium adeptus, regnavit an. 8. Hic Romanam eccleſiam præpoſuit Conſtantinopoli. Hic Pantheon dedit eccleſiæ. Tempore hujus imperatoris Anglici fidem acceperunt ab Auguſtino archiepiſcopo & monachis, quos illuc miſerat Gregorius. Iſte Phocas imperator prædeceſſorem ſuum Mauricium occidit. Iſte Mauricius imperator Chriſtianus commendavit mortem ſuam Deo, dicens: *Ego libentius punior in præſenti ſeculo quàm futuro.* Et Deo permittente, decollatus eſt à Phoca, ſucceſſore ſuo.

Anno Domini DCVI, Fabianus papa LXIX ordinatur. Sedit anno uno, menſibus 5. Poſt hunc Bonifacius papa LXX ordinatur. Sedit annis 9. Hic conſtituit, fures eccleſiarum anathematizandos eſſe. Et conſtituit, ut nullus violenter trahatur de eccleſia. Poſt hunc Bonifacium papam, anno Domini DCXVIII, alius Bonifacius papa ordinatur LXXI. Sedit annis 6, menſibus 10. Hujus rogatu, Phocas imperator dedit Pantheon, id eſt templum omnium idolorum, eccleſiæ. Hoc templum papa quartus à beato Gregorio papa, elimi-

nata

Digitized by Google

nata omni ſpurcitia idolorum, ſolemniter in capite calendarum Novembrium dedicavit in honore beatæ virginis Mariæ, & omnium martyrum. Romæ DC Judæi converſi ad fidem Chriſti, baptizati ſunt. Obligaverunt enim ſe, ſub obtentu omnium rerum ſuarum ad hoc, ita duntaxat, ſi Chriſtus illuminaret cæcum quendam, literaliter frequentius diſputantem cum ipſis Judæis de Chriſto: cui Chriſtus glorioſè lumen oculorum, præſente hoc Bonifacio papa, dedit, feſto Luminum, ad ſanctam Mariam rotundam, id eſt Pantheon. Qui cæcus, ut viſum recepit, mox illi DC Judæi & amplius baptizati ſunt, & ipſe illuminatus, publicè coram omnibus ſtatim cantavit hoc reſponſorium, *Ante nunquam auditum, Gaude Maria virgo, cunctas hæreſes ſola interemiſti.* Et tunc idem papa hoc ipſum in eccleſia cantari inſtituit, *Super omnia ſit Deo laus, Amen.*

Anno Domini DCXXII, Heraclius regnare cœpit, & regnavit annis 27, à Cæſare Auguſto LXI. Iſte Heraclius imperator, XII imperii ſui anno, cum multa militia per ſex annos regnum Perſarum vaſtavit, occiſo rege Coſdroe Perſidis, & occiſo filio ejus, ſingulari certamine, in lapideo ponte Danubii, vivificæ crucis lignum in Hieruſalem reduxit, quod Cosdroes, ſpoliato templo, cum multis theſauris aſportaverat. Hic Heraclius, quando intrare voluit Hieruſalem, portans crucem Domini, cum triumpho victoriæ, & cum magnifica gloria, angelus Domini concluſit ante eum portam civitatis, dicens ei, *Rex cælorum humilis hic intravit.* Qui erubeſcens, depoſitis inſignibus imperialibus, & relicta pompa, venit nudatis pedibus, humiliter incedens (angelus namque, patefacta porta, intromiſit eum) cum omnibus exercitibus ſuis: ſicque Heraclius reportavit crucem Domini cum magna veneratione in templum. Poſtea idem Heraclius imperator, à Sergio, Patriarcha Conſtantinopoli, & ab aliis hæreticis circumventus, in hæreſim Eutychianam lapſus eſt: quæ hæreſis negat in Chriſto eſſe duas naturas, ſed ſolam divinam naturam in Chriſto eſſe dicit, non humanam.

Deusdedit papa LXXII ordinatur. Sedit annis 3, menſe uno. Hic conſtituit, ut Simoniacus non celebret miſſam. Conſtituit etiam, ut ſervi & criminoſi, & etiam meretrices poſſint accuſare Simoniacos.

Bonifacius papa LXXIII ordinatur. Sedit annis 5.

Anno Domini DCXXX, Honorius papa LXXIV ordinatur. Sedit annis 12, menſibus 11. Tempore hujus papæ Iſidorus, epiſcopus Hiſpalenſis, & doctor, claruit. Et Heraclius imperator, victo Cosdroe rege Perſarum, crucem Domini in Hieruſalem reduxit. Sub hoc papa Honorio inſtitutum eſt feſtum Exaltationis ſanctæ crucis. Hic Honorius papa primus fecit Romæ eccleſiam ſancti Adriani martyris, in qua 11 corpora ſunt, ſcilicet ſancti Adriani, tum puerorum Nerei, & Achillei, & Pancratii, Marii & Marchæ, Audifari & Abacuc. Severinus 726
papa LXXV ordinatur. Sedit an. 12.

Anno Domini DCXXXIX, Conſtantinus, filius Heraclii, imperium adeptus, regnavit menſ. 6. Hic veneno occiſus à germano ſuo, Heracleona. Iſte Heracleonas, occiſo fratre ſuo, arripuit imperium, & regnavit cum matre ſua, Martina, annis duobus.

Joannes papa LXXVI ordinatur. Sedit anno uno, menſibus 8. Hic Joannes, de theſauris eccleſiæ, multos captivos redemit. Hic etiam omnes fautores hæreticorum excommunicavit.

Theodorus papa LXXVII ordinatur. Sedit annis 6, menſibus 10. Ab hoc papa Pyrrhus, regiæ urbis epiſcopus, propter hæreſim damnatur. Paulus etiam, ſucceſſor ejus, propter eandem veſanam doctrinam, damnatus eſt.

Anno Domini DCXLII, Conſtans, filius Conſtantini, nepos Heraclii, imperium adeptus, regnavit annis 28.

Anno Domini DCXLIX, Martinus papa LXXVIII ordinatur. Sedit annis 7, menſibus 2. Hic multos hæreticos condemnavit. Hic conſtituit, ut in ſexta feria, propter paſſionem Domini, jejunent fideles, & ut celebrent feſtivè diem do-

minicum, propter reſurrectionem Domini. Conſtituit etiam, ut, quicunque procuravit virilia amputari, miſſam non celebret. Conſtituit etiam, ut quicunque dicto vel facto, aut præcepto, ſive conſilio homicidii reus eſt, irregularis ſit, & à ſacro ordine dejectus. Ab hoc imperatore Conſtante hæretico, beatus Martinus papa in exilium miſſus eſt. Hujus etiam tempore, Eugenius papa LXXIX ordinatur. Sedit annis 2, menſibus 9. Iſte papa conſtituit, ſicut & Stephanus papa, & beatus Gregorius papa, & Leo, & ſexta ſynodus, ut nullus presbyter & diaconus, vel ſubdiaconus, uxorem habeat aut concubinam.

Anno Domini DCLXXII, Conſtantinus, filius Conſtantis, imperium adeptus, regnavit annis 17. Adeodatus papa LXXX, ſedit annis 3, menſ. 2. Hic conſtituit, ut Simoniacus non celebret miſſam, niſi per diſpenſationem papæ.

Vitalianus papa LXXXI ordinatus, ſedit annis 14, menſibus 6. Iſte papa aliqua de cantu officii divini conſtituit, anno Domini DCLXX. Iſte papa Adeodatus leproſum mundavit, oſculando eum. Iſti ſucceſſit *(a)* Dominus papa LXXXI. Sedit anno uno, menſibus 5. Hic fecit paradiſum Romæ, ante eccleſiam ſancti Petri. Poſt hunc, Agathon papa LXXXII ordinatur. Sedit annis 11. Hic Agathon papa conſtituit, ut diſtinctus ſit habitus virorum & fœminarum, in veſtibus & crinibus. Sub hoc papa, Conſtantinus imperator ſextam ſynodum in Conſtantinopolim congregavit. Hujus imperatoris rogatu, Agathon papa miſit legatos ſuos ad concilium præfatum, in regiam urbem, ubi præfuerat olim epiſcopus, præſidente Gregorio, patriarcha regiæ urbis, & Macario, patriarcha Antiocheno, cum legatis ſedis apoſtolicæ. Ibi convicti & condemnati ſunt omnes hæretici, quos etiam ſanctus Martinus papa, convocato concilio, condemnavit. Nam Eutychiani ibidem ſunt ſpecialiter condemnati. Leo papa LXXXIII ordinatur. Sedit menſib. 10. Hujus feſtum eſt in vigilia apoſtolorum Petri & Pauli. Hic fecit ſermones. Hic conſtituit, ut archiepiſcopus pro pallio nihil dare teneatur.

Benedictus papa LXXXIV ordinatur. Sedit annis 11. Hic papa S. Kilianum fecit epiſcopum; anno Domini DCLXXXVII, & duxit eum in Germaniam, ut eccleſiam plantaret, & gentiles converteret ad Chriſtum.

Anno Domini DCLXXXVII, Juſtinianus, filius Conſtantini imperatoris, imperium adeptus, regnavit annis 10. Iſte pro malitia ſua odioſus omnibus, naſo truncatus, interfectus eſt. Hujus temporibus, Sergius papa LXXXV ordinatur. Sedit annis 13, menſibus 2. Hic Agnus Dei compoſuit, & ad miſſam dici inſtituit. Hic papa, in ſacrario Petri apoſtoli, capſam argenteam, domino revelante, reperit, diverſis gemmis ornatam, in qua invenit magnam portionem Dominicæ crucis, quæ in baſilica ſancti Salvatoris mundi repoſita, annuatim reverenter oſtenditur. Leo imperium adeptus, regnavit annis 3. Iſte nihil habet hiſtoriæ.

Anno Domini DCC, Tiberius imperium adeptus, regnavit annis ſeptem. Hujus temporibus, ſanctus Lambertus Turgenſis, vel Trajectenſis epiſcopus, à Nytone *(b)* tyranno apud Leodiam paſſus eſt.

Anno Domini DCCI, Joannes papa LXXXVIII ordinatur. Sedit annis 3, menſibus 2. Sub hoc papa Dagobertus, rex Francorum, fundavit monaſterium
727 ſancti Petri in Erffordia, nam ipſe mons antea Merwigisburg vocabatur; ſed ipſe rex montem S. Petri appellavit. Tunc temporis ſanctus Oſwaldus rex apud Angliam vixit menſ. 10.

Joannes papa LXXXIX ordinatur. Sedit anno uno.

Geon papa XC ordinatus ſedit.

Joannes papa XCI ſedit annis 2, menſibus 7.

Iſremus

(a) Al. Donus.

(b) Potius Dodone. Vitam Lamberti & Martyrium ſcripſit auctor quidam Anonymus, aſt coævus, apud *CANISIUM Lect. Ant. Tom. II. p. 171.*

Digitized by Google

Iſremus papa XCII ordinatus, ſedit dies 20.

Conſtantinus papa XCIII ordinatur. Sedit annis 7.

Anno Domini DCCVII, Juſtinianus imperium adeptus, regnavit annis 6. Iſte à regno ejectus, iterum reſtituitur.

Anno Domini DCCXIV, Anaſtaſius imperium adeptus, regnavit annis 3. Hic, depoſita corona regni, clericus factus eſt. Huius temporibus Gregorius papa XCIV ordinatur, ſedit annis 15. Tunc temporis, ſub hoc Gregorio papa, beatus Ægidius abbas claruit. Hic conſtituit, ut in Quadrageſima, in quinta feria, jejunium fieret & miſſæ, quæ antè non fiebat.

Anno Domini DCCXVII, Gregorius papa XCV ordinatur, ſedit annis decem. Hic Gregorius papa ſanctum Bonifacium ordinavit in archiepiſcopum Moguntinum, & ei pallium dedit. Nam Moguntina eccleſia antea fuit ſub archiepiſcopatu Wormatienſi, *(a)* & erant 16 ſuffraganei Wormatienſis archiepiſcopatus. Hic Gregorius papa feſtivitatem omnium ſanctorum inſtituit, quam prius papa Bonifacius, dedicato templo Pantheon, in honore ſanctæ Dei genitricis Mariæ & omnium martyrum, ſervandam inſtituit. Unde ille ſermo, quem legimus ſancti Maximi epiſcopi, vel legimus in eccleſiaſtica hiſtoria, congruit feſto omnium ſanctorum.

Theodoſius violenter coactus ſuſcepit imperium, & regnavit anno uno. Hic Anaſtaſium imperatorem magno prælio vicit, & eum clericum fieri coëgit, & poſtea fecit ſe presbyterum ordinari. Similiter ipſe Theodoſius, poſtquam uno anno regnavit, factus eſt clericus, & reſiduum vitæ ſuæ in pace transegit.

Anno Domini DCCXXVIII, Leo imperium adeptus, regnavit annis 25. Hic in Chriſtianos, & eccleſiam Dei, atque in religionem ſanctam impius, & crudelis in imagines Domini Salvatoris, & ſanctæ Mariæ, & aliorum ſanctorum, in medio civitatis Conſtantinopolis, incendio tradidit, & multos Chriſtianorum, qui non conſenſerunt huic impietati, decollari juſſit. Unde hic papa Gregorius anathematizavit eum, & Romam, cum tota Italia, ab ejus imperio recedere fecit. Et idem Gregorius inſtituit, ut, ſi quis ſacrarum imaginum deſtructor extiterit, excommunicatus ſit, vel ſi imaginibus Chriſti, vel ſanctorum blaſphemiam intulerit.

Anno Domini DCCXX, venerabilis Beda claruit. Nota hîc, quare ſit ipſe nominatus Venerabilis presbyter. Hic, cùm multo tempore ſtudio ſacræ ſcripturæ deditus fuiſſet, in provecta ætate caligaverunt oculi ejus, & videre non poterat. Cui irriſores quidam illudentes, ei quadam vice dixerunt: Beda, ecce plebs congregata eſt, expectans verbum Dei: ſurge & prædica eis. Qui ſiciens ſalutem animarum, ut ſolebat, aſcendit, & prædicavit, putans ibi eſſe populum, cùm nullus eſſet, niſi illi ſubſannatores. Cumque ſermonem concluderet, dicens, *Hoc nobis præſtare dignetur Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus;* reſponderunt ſancti Angeli in aëre, dicentes, *Amen.* Iſte venerabilis Beda dicit de monumento Domini, quòd domus fuit rotunda, de ſubjacente rupe exciſa, & tantæ altitudinis, quòd vix homo, manu extenſa, culmen attingere poſſit, introitum habens ab Oriente, cui magnus lapis appoſitus erat pro oſtio. In parte ejus aquilonari, locus dominici corporis de eadem petra factus eſt, 7 pedes habens longitudinis, tribus palmis altius tereti pavimento eminens, quaſi ſarcophagus fundamento ſuperpoſitus. Item in ipſo pariete loculus erat, ſicut in muris domorum fit, ad utenſilia reponenda. Locus ille non deſuper, ſed à latere meridiano fuit patulus, ubi corpus domini inferebatur, ut eſſet quaſi ſarcophagus ſuper latus inclinatus, aperturam à latere habens, non deſuper. Color monumenti ejusdem & loculi rubicundo & albo permixtus erat, ſicut in marmore ſolet. Idem Beda ſcribit etiam exemplum de milite nolente confiteri; item aliud de milite captivo, qui liberatus fuit per miſſas. Et notandum eſt per idem exem-

(a) Vide ſupra *SIFFRIDUM PRESBYTERUM a. 727.*

plum, & per alia multa exempla, quod missæ prosunt corporibus & animabus. Sub præfato Gregorio papa, anno Domini 736, initium Hersveldense monasterium habuit. Tunc præclarus doctor Beda obiit in Anglia.

728 *De ortu Caroli Magni imperatoris.*

ANno Domini DCCXLII, Carolus Magnus natus est.

Anno Domini DCCXLIV, initium Fuldensis ecclesia habuit à sancto Bonifacio fundatore, sicut & Heresfeldensis ecclesia. Sanctus Burchardus à papa Gregorio III, rogatu sancti Bonifacii, ordinatur episcopus in Wortzeborg. Sanctus Bonifacius, cum Carlomanno rege, magnam synodum celebravit.

Anno Domini DCCXLVII, Sanctus Wigbertus confessor migravit ad Christum, & Carlomannus rex monachus factus est Romæ. Iste igitur papa plurimas misit epistolas sancto Bonifacio.

Zacharias papa XCIV ordinatur. Sedit annis 18. Hic natione Græcus, transtulit IV libros dialogorum beati Gregorii in linguam Græcam. Hic constituit, ut sacerdos ad celebranda missarum solemnia cum baculo non intraret, nec velato capite juxta altare staret. Hic Zacharias papa primò dedit eleemosynas generales omnibus egenis in atrio, quod usque adhuc in curia tenetur. Sub hoc papa Zacharia, anno Domini DCCL, Pipinus, pater Caroli, in regem inunctus est à sancto Bonifacio, jubente papa, & Hildericus Francorum factus est monachus. Sub hoc papa, à sancto Bonifacio archiepiscopo, in Bavaria episcopatuum facta est distributio, sed ex decreto Zachariæ papæ, & consensu Pipini regis, videlicet in Saltzburg, in Ratispona, in Eistaten & Frisingen.

Anno Domini DCCLII, Constantinus, filius Leonis imperatoris, imperium adeptus, regnavit annis 34. Hic pernicioſissimus erat; ferus persecutor legum; non legitimè, sed tyrannicè usus est imperio; abscedens à Deo, & ejus sancta Dei genitrice, & omnibus sanctis insistens luxuriis, magicis maleficiis, & cruentis sacrificiis idolorum, & invocationibus dæmonum, ac omnibus vitiis, persecutionibus ecclesiarum, violationibus monasteriorum, monachorum peremptoribus, variisque malis supercrescens non minus, quàm Diocletianus imperator.

Hic papa Zacharias constituit, ut nulli in matrimonium jungantur, per quos patres eorum sint compatres effecti: hoc est, quòd nullus sororem suam spiritualem ducat in uxorem, quam suus pater vel mater levavit de baptismo.

Anno Domini DCCLVI, Stephanus papa XCV ordinatur. Sedit annis 15, mensibus 3. Paulus papa XCVI ordinatur. Sedit annis 5, mensibus 2.

Stephanus papa XCVII ordinatur. Sedit annis 3, mensibus 6.

Leo, filius Constantini, imperium adeptus, regnavit annis 5.

Anno Domini DCCLXXXI, Constantinus, filius Leonis, imperium adeptus, regnavit cum matre sua Irene, annis 17. Cùm opprimeretur ecclesia Romana à rege Hastulpho, & præfatus Stephanus papa non inveniret auxilium ab isto Constantino; transtulit ipse papa Romanus, Stephanus, natione Romanus, Romanum imperium in Teutonicos à Græcis, scilicet in personam magnifici regis Caroli, filii regis Pipini, extra de electione venerabilem, *(a)* Vide *(b)* id est apparatum. Nam ipsi Germani habent regnum Romanæ ecclesiæ.

Adrianus papa XCVIII ordinatur. Sedit annis 23, mensibus 10. Hic papa & jus patronatus, *(c)* sive dignitatem, contulit Carolo. Constantinus papa à Laicis ordinatur. Sedit anno uno. Anno Domini DCCC Leo papa, XCIX à Petro, ordinatur. Sedit annis 20, mensibus 6. Hic Leo papa Carolum, regem Francorum, filium Pipini regis, inunxit, & consecravit, & solenniter coronavit in Romanorum imperium.

Anno

(a) Cap. 34. de electione & electi potestate.
(b) Videtur aliquid omissum.
(c) Legendum potius *Patriciatus.*

Digitized by Google

Anno Domini DCCCI, usque huc Romanum imperium à temporibus Conſtantini Magni, filii Helenæ, apud Conſtantinopolim manſit. Ex hoc jam, per apoſtolicam autoritatem, in perſona Caroli tranſiit ad Germanos. Iſte Leo papa Romanorum imperatorem pronunciavit Carolum, & à cuncto populo acclamatum eſt in hunc modum, *Carolo Magno, Romanorum Auguſto, & pacifico imperatori, à Deo coronato, vita & victoria.* Hic Leo papa claves confeſſionis ſancti Petri, & vexilla Romanæ urbis cum aliis muneribus Carolo miſit. Iſte papa conſtituit litanias 3 diebus ante Aſcenſionem Domini, ſicut Mamertus, & ipſe papa fecit porticum ſancti Petri. Iſte Leo papa excæcatus eſt, & lingua ejus amputata, nudus ac ſemivivus in platea Romæ relictus eſt: ſed mirabiliter Domino diſponente, claros oculos & viſum recepit. Unde in vindictam die uno in campo Lateranenſi, de Romanis majoribus CCCXCVI decollati ſunt, & multi in exilium deportati. Hic papa fuit accuſatus crimine adulterii. Tunc diſcutiente Carolo imperatore cauſam, & cùm nullus inveniretur criminis approbator, ipſe Leo papa, aſſumpto Evangelii textu, coram Carolo & omni populo aſcendit ambonem, invocato ſanctæ Trinitatis nomine, ab objecto ſe expurgavit. Hic papa fuit in Baterbrunnen cum Carolo imperatore. 729

Anno ab urbe condita MDLII, anno verò gratiæ DCCCI, Carolus magnus rex, Pipini regis filius, imperium adeptus, LXXVII imperator à Cæſare Auguſto, regnavit annis XLVI, ſed in imperio Romano XIV. Hic dilatavit fidem catholicam, fundavit eccleſiam, fundavit monaſteria & eccleſias, expugnavit Sclavos, & repulit paganos, vicit Saxones, ſubegit Ungarios: & Saxones, & Friſones Chriſtiani facti ſunt. Multa quoque prodigia viſa ſunt. Signum enim crucis veſtimentis hominum apparuit, & ſanguis è cœlo terraque profluxit. Hic Carolus imperator Aquisgrani feliciter defunctus eſt, & ibidem ſepultus. Feſtum quoque ejus in die obitus ſui ſolemniter celebratur. Cui ſucceſſit filius ſuus Ludowicus.

Anno Domini DCCCXV, Ludewicus, filius Caroli Magni, imperium adeptus, regnavit annis 26. Hujus tempore obiit Leo papa.

Stephanus papa C ordinatus, ſedit menſes 7. Hic Stephanus papa Ludewicum, filium Caroli, diademate coronavit, & eum Romanorum imperatorem pronunciavit. Hic Ludowicus Hildensheim fundavit & Corbeiam, ſicut Carolus, pater ſuus, Fuldam, & Herſvelde, & Baterbrunnen, & multa alia. Sanctus Ægidius abbas, confeſſor Caroli, migravit ad Chriſtum. Huic ſancto Ægidio Deus revelavit occultum quoddam peccatum, quod Carolus erubuit confiteri: quo ſibi manifeſtato, mox Carolus confeſſus, pœnituit dignè de illo enormi exceſſu. Ipſo quoque tempore, cùm Carolus laboraret in extremis, beatus Terpinus, Remenſis archiepiſcopus, Deo diſponente, vidit magnam turbam malignorum ſpirituum, tendentem ad exitum Caroli; vocavitque unum ex illis, præcipiens ei in virtute ſanctæ Trinitatis, ut plenè ſibi renunciaret omnia. Qui cum aliis dæmonibus reverſus dixit archiepiſcopo: Cùm omnia opera Caroli in ſtatera examinata fuiſſent, & noſtri principes tenebrarum jus in anima habere viderentur: ſancti Angeli mox cum indignatione monaſteria, ſtructuras eccleſiarum, & diverſa pondera in ſtateram projicientes, animam Caroli, nobis repulſis, quaſi in ſanctis operibus præponderantem, cùm gloria & laudibus deduxerunt. Hæc audiens ſanctus Terpinus, Remenſis archiepiſcopus, gratias egit Deo.

Ludewicus imperator, convocato concilio magno in Aquisgrano, multa de ſtatu eccleſiæ & religioſorum utiliter tractavit. Ibi quoque regula monachorum de diverſis patrum ſententiis compilata eſt, & ſimiliter regula canonicorum. Alia etiam Concilia ſub hoc imperatore (ut videtur) celebrata ſunt, ſcilicet Moguntinum & Triburienſe. Ipſo defuncto, in eccleſia Metenſi ſepultus eſt.

Anno Domini DCCCXVII, Paſchalis papa CI ordinatur. Sedit annis 7. Hic conſtituit, ut nullus omnino emat vel vendat eccleſiam aut præbendam, vel eccleſiaſtica ſacramenta, & quòd talis Simoniacus ſit.

Anno Domini DCCCXXX, Eugenius papa CII ordinatus, ſedit annis 3. Hic conſtituit, ut nullum altare conſecretur niſi lapideum. Et conſtituit, quòd nullus presbyter celebret miſſam, niſi ſaltem ad minus ſuper tabula conſecrata, ſcilicet altare portatile, & cum aliis debitis attinentiis, & quòd nullus clericus in ſacris ordinibus habeat uxorem & concubinam.

Anno Domini DCCCXXXI, Valentinus papa CIII ordinatur. Hic ſedit dies 40. Huic ſucceſſit Gregorius papa CIV. Hic ſedit annis 15.

Anno Domini DCCCXXXVI. Hujus temporibus Ludewici imperatoris, Othgarius, Moguntinus archiepiſcopus, transtulit oſſa ſancti Severi in Erphordiam. Ludewicus, filius Ludewici, imperium adeptus, regnavit annis XXXV. Hujus temporibus ſanctus Martinus translatus eſt, cujus corpus CCCC & XL annis in terris quieverat. Hujus etiam temporibus Hunorum, id eſt Ungariorum rex, nomine Stephanus, ſtatura puſillus, corde magnus, nobilis progenie, nobiliſſimus fide, quæ per dilectionem operatur, Chriſtianus effectus, eſt baptizatus cum magnatibus & populo regni ſui. Hujus ſancti Stephani regis feſtivitas in Ungaria, tanquam Apoſtoli, ſolemniter celebratur. Iisdem temporibus imperator contulit eccleſiæ Padilbornenſi patronum ſuum, ſanctum Liborium epiſcopum & confeſſorem. Qui cùm de Cenomannis apportaretur, ubi ipſe fuerat epiſcopus, & veniſſet apud Thuronum: ipſi Thuronenſes, cum capſa ſancti Martini epiſcopi, pro reverentia, eidem ſancto Liborio proceſſionaliter occurrerunt. Tunc quidam dives leproſus tetigit capſam beati Martini, rogans ipſum, ut mundaret eum à lepra: cui ſanctus Martinus, audientibus circumſtantibus, de archa reſpondit, dicens: *Per medium totius corporis tui ſis mundus à lepra, & accede ad fratrem noſtrum Liborium, qui apportatur, rogans, ut lepræ tuæ reliquam partem mundare velit, quam ipſi relinquo mundandam. Hoſpites namque honorandi ſunt.* Quod cùm homo ille feciſſet, ſtatim à reliqua parte mundatus eſt. Sicque à ſanctis totaliter à lepra ſua, tactis capſis eorum, cunctis videntibus, mundatus eſt. 730

Anno Domini DCCCXLI, defuncto Gregorio papa, hujus nominis IV, Sergius papa CV ordinatur. Sedit annis 3. Iſte vocabatur *Osporci:* unde ab iſto usque adhuc ſemper mutatur nomen papæ. Hic conſtituit, ut debeat mutari nomen, quia Dominus Simonem appellavit Petrum, qui fuit primus papa.

Anno Domini DCCCXLIV, Leo papa CVI ordinatur. Sedit annos 8, menſes 5. Hic conſtituit, ut octava Aſſumptionis beatæ virginis Mariæ ſolenniter celebretur. Et ut nullus presbyter plures miſſas in die celebret, quàm unam tantum, excepto die nativitatis Domini, & in Dominica præſente funere.

Anno Domini DCCCLVI, Rabanus, archiepiſcopus Moguntinenſis, migravit ad Chriſtum. Benedictus papa CVII ordinatur. Sedit annis 2.

Paulus papa CVIII ordinatur. Sedit annis 10, menſibus 2.

Anno Domini DCCCLX, Nicolaus papa CIX ordinatur. Sedit annos 10, menſem 1. Hic excommunicavit duos imperatores, orientalem nomine Michaelem, & occidentalem nomine Lotharium, filium hujus imperatoris Ludowici. Hic papa conſtituit, ut nullus cauſam papæ judicet, niſi ipſe papa judicet ſeipſum *d. 21. Ut autem: (a) niſi papæ Deus à fide eſſet, d. 40. Si papa.* Iſte Nicolaus papa conceſſit, ſequentias pro jejuniis cantari in miſſa, quas Sequentias Notherus, abbas ſancti Galli, compoſuit. Item conſtituit, ut nullus clericus venationi inſiſtat. Item conſtituit, ut, quicunque facto vel dicto, aut præcepto ſive conſilio, homicidii reus eſt, irregularis ſit, & à ſacro ordine dejectus.

Adria-

(a) Potius *c. nunc autem 7. diſt. 21.*

Digitized by Google

Adrianus papa CX ordinatur. Sedit anno uno. Hic conſtituit, ut nullus comes vel judex teneat placita ſecularia, videlicet cauſas ſanguinis in eccleſia, aut in domibus eccleſiarum, quia negotia ſpiritualia ibi tractari debent. Et conſtituit, quòd ibi non hoſpitarentur, quaſi ex debito, ſed pranderent ex gratia.

Anno Domini DCCCLXXVII, Carolus, filius Ludewici, imperium adeptus, regnavit annis XI, cum fratribus ſuis Carlomanno & Ludevvico. Hic Carolus ejectus eſt à regno.

(a) Martinus papa CXIII ordinatur. Sedit anno uno, menſibus 3.

Adrianus papa CXIV conſtituit, ut nullus epiſcopus vel alius prælatus præſumat cauſas judicare die dominico.

Stephanus papa CXV ordinatur. Sedit annis 4. Carolus obiit.

Anno Domini DCCCLXXXVII, Arnolfus, filius Carlomanni, imperium adeptus, regnavit annis 12, ſed tantum viceimperator fuit. Hic Arnolfus imperator devoratus eſt à pediculis. Hujus temporibus prælium magnum factum eſt inter Bavaros & Ungaros. Huni, id eſt Ungari, vaſtaverunt Saxoniam. Ungari, vaſtando terram, venerunt ad Fuldam. Ungari vaſtaverunt Franciam. Burchardus, Thuringorum dux, occiſus eſt ab Ungaris.

Anno Domini DCCCC, temporibus Arnolfi imperatoris, Formoſus papa CXVI ordinatur. Sedit annis 4, menſibus 7. Hunc Formoſum papam ſucceſſor ſuus, Sergius papa, ſcilicet eò quòd contra ipſum ab aliquibus electus fuerat, ſepultum extumulari fecit, & indutum pontificalibus, poni fecit in ſede apoſtolica, & juſſit eum in ſede apoſtolica decollari, & tribus digitis ſibi amputatis, juſſit eum, exutum pontificalibus ornamentis, in Tiberim fluvium projici: cunctosque, quos ipſe Formoſus ordinaverat, ipſo gradu depoſitos, ipſe Sergius papa reordinavit. Qui Formoſus papa, à piſcatoribus inventus, in eccleſiam beati 731
Petri Romæ portatus, videntibus religioſiſſimus viris, ſibi ſanctorum imagines inclinaverunt. Sergius, hoſtis Formoſi, papa ordinatus brevi tempore ſedit.

De Papiſſa.

FUit & alius pſeudopapa, cujus nomen & anni ignorantur. Nam mulier erat, ut fatentur Romani, & elegantis formæ, magnæ ſcientiæ, & in hypocriſi magnæ vitæ. Hæc ſub virili habitu latuit, quousque in papam eligitur. Et hæc in papatu concepit, & cùm eſſet gravida, dæmon in Conſiſtorio publicè coram omnibus prodit factum, clamans ad papam hunc verſum:

Papa pater patrum, papiſſæ pandito partum.

Arnolfo imperatore temporaliter mortuo, Ludovvicus, filius ejus, ſucceſſit ei in imperatore, & regnavit annis 12. Hic Ludewicus cum Ungaris pugnavit & victus. Hujus Ludewici temporibus, Bonifacius papa CXVIII ordinatur. Sedit annis 13.

Anno Domini DCCCCXIV, Hatto, Moguntinenſis epiſcopus, à dæmonibus in puteum ignis, in monte Siciliæ Ætna, vivus præcipitatur, dicente voce in aëre: *Sic peccata lues, ſicque ruendo rues.* Nam Albertum, comitem de Babenberg, doloſè tradidit occidendum.

Anno Domini DCCCCXVII, Ludewicus imperator obiit, & ſucceſſit ei in imperio Conradus, & regnavit annis 7. In iſto Carolorum reges & imperatores defecerunt. Hic Conradus ſepultus eſt in Fulda.

De Saxonibus.

ANno Domini DCCCCXXIV, Henricus Saxo, hujus nominis primus, filius Ottonis ducis, regnum adeptus, regnavit annis 17. Iſte dictus fuit Auceps, quia, dum caperet aviculas, renitens electus eſt.

Ste-

(a) Joannes al. inſeritur.

Stephanus papa CXIX ordinatur. Sedit annis 6, menſe uno.

Romanus papa CXX ordinatur. Sedit annis 11.

Theodorus papa CXXI ordinatur. Sedit annis 8.

Anno Domini DCCCCXL, Otto, filius Henrici imperatoris, imperator factus, regnavit annis 38. Iſte dictus fuit Otto Magnus. Ipſe fundavit archiepiſcopatum Magdeburgenſem. Uxor ejus fuit Adelheidis regina. Hæc citra Argentinam, in littore Rheni in monaſterio Selſe, cum magna veneratione ab omni populo terræ pro ſancta ſervatur. Hic Otto imperator pugnavit cum Ungaris, & magna cæde proſtravit eos, in campo, qui dicitur Lechuelt. Tempore illo Haltmarus, abbas Fuldenſis, deceſſit. Signum crucis in veſtimentis hominum apparuit. Hic Otto, rogatus à Ruthenis, miſit eis doctorem fidei catholicæ, ſanctum Adelbertum epiſcopum, qui poſtea martyrio coronatur. Hujus ſancti Adelberti epiſcopi corpus in Pinga quieſcit.

Joannes papa CXXII ordinatus, ſedit annis 2. Hic papa Ottonem iſtum imperatorem conſecravit.

Benedictus papa CXXIII ordinatur. Hunc dejecit de ſede apoſtolica Otto. Hic Otto vocatus fuit in adjutorium papæ Joannis Romam: quo conſecrato Ottone, magna ſynodus facta eſt Romæ, cui Otto imperator præſidebat, cum multitudine epiſcoporum, clericorum, & monachorum: ibique dejectus eſt papa Benedictus à ſede apoſtolica. Attamen ipſe Otto magnus imperator juratus dedit privilegium Joanni papæ, ſicut & Carolus Magnus, & Ludovvicus imperatores, dederant eccleſiæ Romanæ, ut de electione Romani pontificis, & de aliis pertinentibus beato Petro ſe non intromitterent, niſi de conſilio papæ *d. 63. Tibi Domine ſacrorum canonum poſtquam, &c.*

Adrianus papa CXXIV conſtituit, ut nullus princeps de electionibus epiſcoporum vel prælatorum aliquatenus intromitteret. Iſte Otto Magnus venit tertia vice Romam. Poſtea in Thuringia mortuus eſt, ſepultus autem in Magdeborg.

Anno Domini DCCCCLXIX, Hatto, Moguntinenſis epiſcopus, devoratus eſt à muribus in Rheno, quia multitudinem pauperum cremavit in horreo, tempore famis, ſub Joanne papa, & Ottone imperatore Magno.

Leo papa CXXV ordinatus, ſedit menſes 6.

Sergius papa CXXVI ordinatus, ſedit annis 6, menſibus 4.

732 Anaſtaſius papa CXXVII ordinatus, ſedit anno uno, menſe uno.

Mando papa CXXVIII ordinatur. Sedit menſibus 11.

Joannes papa CXXIX ordinatur. Sedit annis IV, menſibus 11. Hic Joannes papa, rogante Ottone imperatore, fecit filium Ottonem ſecundum imperatorem, ſed pòſt ipſe Otto ſecundus in regem fuerat Aquisgrani inunctus.

Leo papa CXXX ordinatur. Sedit annis VII.

Stephanus papa CXXXI ordinatur. Sedit annum & menſem unum.

Joannes papa CXXXII ordinatur. Sedit annis IV, & menſibus X.

Leo papa CXXXIII ordinatur. Sedit annis III, menſibus VI.

Agapetus papa CXXXIV ordinatur. Sedit parum.

Joannes papa CXXXV ordinatur. Sedit parum.

Benedictus papa CXXXVI ordinatur. Sedit anno uno, menſes V. Tempore hujus papæ, primus Otto, qui dicitur Magnus, obiit.

Anno Domini DCCCCLXXVIII, Otto ſecundus, filius Ottonis magni ſive primi, ſucceſſit patri in imperio, & regnavit annis 9. Hujus uxor fuit Theophania imperatrix, quæ venit de Græcia. Sanctus Udalricus, Auguſtæ epiſcopus, migravit ad Chriſtum. Iſte Udalricus epiſcopus fecit prandium cum Conrado, Conſtantienſi epiſcopo, & eodem die, facto prandio, celebravit miſſam ſolemnem coram clero & populo. De hoc incuſatus reſpondit, *ego non comedi, ſed caritas.* Et iſte fuit ſecundus ejusdem nominis, & ambo ſunt ſancti, &

eorum

eorum ſolemnitas in Suevia ſolemniter celebratur. Hic Otto ſecundus imperator magnum conflictum cum Sarracenis habuit in Calabria. Ibi de exercitu imperatoris plurimi nobiles occiſi ſunt, ſed ipſe imperator vix evaſit, vita comite. Deinde veniens poſt malè geſtas res idem Otto imperator, cecidit in languorem, & obiit in Roma, & ibi ſepultus eſt.

Leo papa CXXXIX ſedit anno uno, menſ. tribus.

Joannes papa CXL ſedit annis 5, menſ. 11.

Benedictus papa CXLI ordinatur. Sedit anno uno, menſ. 5.

(a) Dominus papa CXLII ordinatus, ſedit anno 1, menſ. 6.

Bonifacius papa CXLIII ordinatus, ſedit menſem unum.

Benedictus papa CXLIV ordinatus, ſedit annum unum.

Hujus papæ temporibus obiit Otto ſecundus, imperator.

Anno Domini DCCCCLXXXVII, Otto, filius Ottonis ſecundi, imperium adeptus, regnavit annis 17. Prius tamen fuerat unctus Aquisgrani in regem. Sanctus Wolfgangus, Ratisponenſis epiſcopus, migravit ad Chriſtum.

Joannes papa CXLV ordinatur. Sedit annis 8.

Joannes papa CXLVI ſedit menſes quatuor.

Joannes papa CXLVII ſedit annis 10, menſibus 6. Gregorius papa CXLVIII ordinatur. Sedit anno uno, menſibus 6. Iſte Otto imperator III contra Creſcentium Romam, ubi & Brunonem in ſede Apoſtolica conſtituit, qui & Gregorius dictus eſt. Iſte idem Gregorius papa hunc Ottonem III conſecravit. Nam Joannes, Placentinus epiſcopus, ſedem apoſtolicam invaſerat, & ſe geſſit pro papa conſilio Creſcentii. Unde ab imperatore Ottone inde detruſus, cum 12 ſuis ante urbem ſuſpenditur, & Joannes pſeudopapa, prius Placentinus epiſcopus, excæcatus præcipitatur. Idcirco usque adhuc nullus papa venire vult in montem Tarpeium, ad arcem urbis Romæ, ſ. in Capitolium, ubi iſte Joannes tormenta ſuſtinuit. Ibi itaque ſemper ferebantur ſententiæ mortis contra ſceleratos, & contra adverſarios Romanorum. Poſt hunc papam Joannem CXLIX, qui ſedit menſes 10, & ultimò excæcatus & præcipitatus, Sylveſter papa CL ordinatur. Sedit annis 3, menſibus 5. Iſte vocabatur Gerbertus. Iſte dicitur in papatu magus & nigromanticus, & diabolum pro divitiis adoraſſe, & à diabolo fuiſſe promiſſum, quòd nunquam moreretur, niſi prius veniret in Hieruſalem. Hoc intellexit papa de Hieruſalem ultra mare, & quomodo voluit, vixit. Sed cùm hic papa quadam die in capella, quam conſtruxit Conſtantinus & Helena, ubi plurimas reliquias recondiderunt, quæ vocatur Hieruſalem, miſſarum ſolennia celebraſſet, dixit ei ſuus diabolus, *ecce in Hieruſalem fuiſti, nunc morieris tu, & non vives.* Quo audito, Sylveſter & Gerbertus malè ſibi conſcius, oſtendens magna ſigna compunctionis, in quadam capella, quæ Romæ ſita eſt inter Lateranum & Colliſeum, juſſit ſeipſum amputatis manibus ſuis, & pedibus, & aliis membris enormiter & crudeliter mutilari, & ſic vitam Gerbertus in ipſa capella finivit. Unde in eadem capella, quæ Gerberti vocatur, nullus papa, in deteſtationem illius facti, poſtea intrare voluit. Poſt iſtum Sylveſtrum papam, Joannes papa CLI ordinatur. Sedit menſ. 10. Ipſa capella, quæ Romæ dicitur Hieruſalem, facta eſt monaſterium regularium, in quod fœminæ non intrant. Ibi ſervatur titulus, quem ſcripſit Pilatus in tabula olivæ, ſ. *Jeſus Nazarenus rex Judæorum*, ſub hoc verſu: *Hic crucis eſt almæ titulus; crux inclyta ſalve.* 733

Anno Domini M, imperator Otto III, oſſa Caroli Magni Aquisgrani, à pluribus eousque ignorata, invenit.

Anno Domini MI, Otto III imperator Nativitatem Domini celebravit.

Anno Domini MII, Otto imperator III, dictus Rufus, obiit, cui ſucceſſit Henricus. Hic Henricus, dux Bavariæ, imperium adeptus, regnavit annis 24. Hujus fuit ſponſa ſancta Konigundis. Hic Henricus fuit imperator LXXXVIII à Cæſare Auguſto. Iſte conſtruxit & fundavit epiſcopatum Babenberg, & ſimili-

(a) al. Donus.

Digitized by Google

ter Merſeborg, & Hildensheim; & Magdeborg, & Argentinam, & Miſnam, quæ barbarica immanitate devaſtatæ fuerant, reſtauravit. In Hildensheim, ubi à puero enutritus & edoctus fuit, poſuit S. Gothehardum in epiſcopum. Hic Gothehardus fuerat abbas in Hersvelde. Summam etenim diligentiam hic imperator habuit in amplificando cultu religionis. Sedes epiſcopales & eccleſias per univerſum regnum poſſeſſionibus multis & ornatibus ditare cœpit. Hic amator fuit caſtitatis. Nam cum ſponſa ſua ſibi dulciſſima, ſancta Konigundi virgine, ipſe virgo permanſit: ſed hoc de pari conſenſu, ac voto communi & voluntario. Quod ut tamen hominibus occultum foret, in lecto uno, in clauſo thalamo pariter dormierunt. Convocatis principibus regni ſui Quedelingheborch, curiam celebravit. Ibi univerſis conſentientibus in id ipſum, Poloniam, & Boëmiam, cæterasque Sclavorum, qui pagani erant, adjacentes regiones, debellare diſpoſuit, congregatoque exercitu, cùm omnes perceptione corporis & ſanguinis confortati fuiſſent, venerunt ad locum certaminis, & devotiùs orante Henrico imperatore, aperti ſunt oculi ejus, & vidit glorioſos martyres, Laurentium, Georgium, & Adrianum, cum Angelo percutiente exercitum ſuum præcedentes, & hoſtes fugantes. Sic victor ſine effuſione ſanguinis ſibi ſubegit illos, & gratias egit Deo cum ſuis. Apuliam, à Græcis diu poſſeſſam, Romano imperio recuperavit. Pannoniam, & Ungariam, nec non Burgundiam ſubegit vir iſte victorioſus. Cumque rediret de Apulia, cœpit infirmitate calculi laborare: qua cùm plurimùm torqueretur, omnia patientia ſuſtinuit. Aſcendit quoque montem Caſſinum, petiturus meritis ſanctiſſimi abbatis Benedicti, & beatæ Scholaſticæ virginis, ſanitatis remedium. Facta verò oratione, & in hoſpitio obdormiente, vidit beatiſſimum Benedictum, dicentem ſibi, *quia ſperaſti in Deo & in ſanctis ſuis, ecce miſſus ſum à Deo, ut liberem te ab infirmitate tua.* Hæc dicens ſanctiſſimus Benedictus abbas, cum ferro medicinali, partem illam corporis, ubi habitabat calculus, aperuit, & molliter calculo effuſo, hiatum vulneris mox ſanavit, & calculum in manu imperatoris poſuit. Qui evigilans calculum in manu invenit, quem ſuis oſtendens gratias egit Deo, & locum illum multis donis ditavit. Tempore hujus imperatoris, archiepiſcopus fuit in Moguntia, nomine Willigis. Iſte quia humilem progeniem habuit, & patrem, qui currus & bigas facere ſolebat, in thalamo ornato groſſis literis ſcribi juſſit, cujus ipſe clavem reſervans, ſolus introire conſuevit, & legere ſcripturam, quæ talis erat: *Willigis, Willigis, recole unde venis.* Hæc in lingua Teutonica ſcripta erant. Appendebat etiam rotas, & hujusmodi inſtrumenta in pariete circumcirca; quibus ſuam ſapientiam & ſtatum ſuæ paupertatis intentè (ut fertur) agnoſcebat. Usque adhuc habentur rotæ duæ, quaſi aratri, in vexillo eccleſiæ Moguntinæ. *(a)* Iſte archiepiſcopus majorem Moguntinenſem eccleſiam, & ſancti Albani eccleſiam conſtruxit. Joannes papa CLII ordinatur. Sedit menſibus 3.

Sergius papa CLIII ordinatur. Sedit annis 3.

Benedictus papa CLIV, hujus nominis VIII ordinatus, ſedit annis XI, menſibus XI. Ad hunc papam Henricus imperator iſte venit Romam, & fuit ab eo honorificè, ut decebat, tractatus. Iſte papa Benedictus venit ab eodem imperatore invitatus Babenberg, & ibi eum imperator ſolenniſſime ſuſcepit hoſpitio. Ibi in ſancta nocte Paſchæ, matutinali officio ſolemni, primam legit lectionem
734 patriarcha Aquileienſis, ſecundam lectionem archiepiſcopus Ravennenſis, tertiam papa. Ibi tunc præfatus papa præſentibus LXXII epiſcopis & principibus aliis, ſicut prædeceſſores ſui, Joannes & Sergius Apoſtolici, ita & ipſe dedit privilegium libertatis eccleſiæ in Babenberg. Hic papa Benedictus eodem tempore omnibus civitatibus Alemanniæ, cum ſuis cardinalibus peragratis, venit in Babenberg, ut prædictum eſt. Joannes papa CLV ordinatur. Sedit annis 9, menſ. 6.

Hic

(a) Vide ſupra *SIFFRIDUM PRESBYTERUM ad a. 1002.*

Digitized by Google

Hic Joannes papa etiam privilegium de libertate & rebus eccleſiæ Babenbergenſi dedit. Sub hoc papa, Henricus imperator, ſervus Dei, feliciter obiit, ſplendens miraculis, & ſepultus eſt cum ſua ſponſa, ſancta Kunegunda, in Babinberg, anno ætatis ſuæ 52. Tempore hujus imperatoris Henrici, cùm moreretur, merita animæ ſuæ in ſtatera appenſa ſunt, & peccatis deprimentibus jam penè pars dæmonum præponderaverat: tunc ſubitò aduſtus quidam ſuperveniens, calice aureo partis dextræ lancem oneravit; moxque ea præponderante, victores angeli animam in conſortium ſupernorum civium deduxerunt. Hæc dixit unus dæmon, à quodam Sancto compulſus. Nam ipſe imperator calicem magnum aureum, pretioſis gemmis ornatum, obtulit Deo, & S. Laurentio martyri in Merſeburg, quæ adhuc ibi eſt. Sub eodem imperatore, anno Domini MXX, in villa campeſtri, nomine Kolebeke, Halberſtatenſis diœceſis, quidam ruſticus, nomine Opertus, duxit choream in ſancta nocte Nativitatis domini, in cœmiterio infra matutinale officium, cum 15 viris & 3 fœminis, quarum una vocabatur Merſwind, & rogati à presbytero, ut ceſſarent, iterumque admoniti, ut ſuis diſſolutis cantibus divinum officium non impedirent, nec vellent acquieſcere: idem presbyter, nomine Rupertus, imprecatus eſt eis, & maledicta intulit vel congeſſit dicens; *velit Deus propter merita ſancti magni martyris, patroni hujus noſtræ eccleſiæ, ut ſic inceſſanter usque ad annum integrum continuè chorizetis.* Quod à ſeculo non eſt auditum, illi XVIII per annum continuè ſine cibo & potu absque tecto & ſomno, aliis hominibus admirantibus & compatientibus, choream duxerunt, ſaltantes in ipſo eodem loco, & cantantes inceſſanter, quousque archiepiſcopus Colonienſis, nomine Hubertus, miſericordia motus venit illuc, & ipſos in nomine Domini à tali vinculo choreæ liberavit. Quibus liberatis, IV ex ipſis ſtatim mortui ſunt; alii refocillati reſumpſerunt vires, & egerunt pœnitentiam. Benedictus papa CLVI ordinatur. Sedit annis 14. Iſte defunctus eſt, & ſepultus in Hamborg, Bremenſis diœceſis.

Anno Domini MXXV, Conradus Salicus imperium adeptus, regnavit annis 15. Hujus filius Heinricus in regem ungitur in Aquisgrani, per Peregrinum, Colonienſem archiepiſcopum. Sylveſter papa CLVII ordinatur. Sedit menſes duos.

Gregorius papa CLVIII ordinatur. Sedit anno uno, menſibus 6.

Sub hoc imperatore ſancta Konigundis obiit. Hæc ſancta Konigundis Augiam fundavit, & poſſeſſionibus & ornamentis ipſam dotavit. Ibidem ipſa virgo, dum legeretur de Zacchæo ſcilicet, & percurrens, aſcendit in arborem ſycomoream, depoſitis imperialibus indumentis, induit, nobilibus videntibus multis, veſtes religionis. Hujus ſanctæ filia ſororis fuit in illo loco abbatiſſa, quæ cùm epularetur tempore paſſionis in quadam dominica, venit Chriſti virgo Kunigundis, & zelo juſticiæ & correctionis dedit ei alapam, nam minus erat religioſa, ultima in choro, prima in convivio. Igitur alapæ illius ſemper manſit veſtigium abbatiſſæ in maxilla ejus, quaſi digiti in cera eſſent preſſi, propter alias in exemplum. Hæc ſancta Kunigundis, ut ſe purgaret, facta devota oratione, audacter coram imperatore, ſponſo ejus, dum adhuc viveret, & coram principibus & multis aliis 12 candentes vomeres nudo veſtigio calcavit, & domino protegente penitus illæſa permanſit. Nam auctore diabolo, qui invidebat ejus virginitati, de crimine adulterii vehementer infamata fuit. Callidus namque diabolus transfiguratus eſt in formam militis ſpecioſi, tribus diebus continuis manè videbatur pluribus exire de thalamo ſanctæ Kunigundis. *(a)*

Sanctus Gothehardus epiſcopus migravit ad Chriſtum, qui ſucceſſerat in Hildensheim ſancto Berwardo.

Tempore hujus imperatoris, qui vocabatur Conradus Salicus, anno Domi-

(a) Refutant factum *SCHURTZFLEISCH de Innocentia Cunigundæ*, & *GUNDLING Otiis Tom. III. c. III.*

ter Merſeborg, & Hildensheim; & Magdeborg, & Argentinam, & Miſnam, quæ barbarica immanitate devaſtatæ fuerant, reſtauravit. In Hildensheim, ubi à puero enutritus & edoctus fuit, poſuit S. Gothehardum in epiſcopum. Hic Gothehardus fuerat abbas in Hersvelde. Summam etenim diligentiam hic imperator habuit in amplificando cultu religionis. Sedes epiſcopales & eccleſias per univerſum regnum poſſeſſionibus multis & ornatibus ditare cœpit. Hic amator fuit caſtitatis. Nam cum ſponſa ſua ſibi dulciſſima, ſancta Konigundi virgine, ipſe virgo permanſit: ſed hoc de pari conſenſu, ac voto communi & voluntario. Quod ut tamen hominibus occultum foret, in lecto uno, in clauſo thalamo pariter dormierunt. Convocatis principibus regni ſui Quedelingheborch, curiam celebravit. Ibi univerſis conſentientibus in id ipſum, Poloniam, & Boëmiam, cæterasque Sclavorum, qui pagani erant, adjacentes regiones, debellare diſpoſuit, congregatoque exercitu, cùm omnes perceptione corporis & ſanguinis confortati fuiſſent, venerunt ad locum certaminis, & devotiùs orante Henrico imperatore, aperti ſunt oculi ejus, & vidit glorioſos martyres, Laurentium, Georgium, & Adrianum, cum Angelo percutiente exercitum ſuum præcedentes, & hoſtes fugantes. Sic victor ſine effuſione ſanguinis ſibi ſubegit illos, & gratias egit Deo cum ſuis. Apuliam, à Græcis diu poſſeſſam, Romano imperio recuperavit. Pannoniam, & Ungariam, nec non Burgundiam ſubegit vir iſte victorioſus. Cumque rediret de Apulia, cœpit infirmitate calculi laborare: qua cùm plurimùm torqueretur, omnia patientia ſuſtinuit. Aſcendit quoque montem Caſſinum, petiturus meritis ſanctiſſimi abbatis Benedicti, & beatæ Scholaſticæ virginis, ſanitatis remedium. Facta verò oratione, & in hoſpitio obdormiente, vidit beatiſſimum Benedictum, dicentem ſibi, *quia ſperaſti in Deo & in ſanctis ſuis, ecce miſſus ſum à Deo, ut liberem te ab infirmitate tua.* Hæc dicens ſanctiſſimus Benedictus abbas, cum ferro medicinali, partem illam corporis, ubi habitabat calculus, aperuit, & molliter calculo effuſo, hiatum vulneris mox ſanavit, & calculum in manu imperatoris poſuit. Qui evigilans calculum in manu invenit, quem ſuis oſtendens gratias egit Deo, & locum illum multis donis ditavit. Tempore hujus imperatoris, archiepiſcopus fuit in Moguntia, nomine Willigis. Iſte quia humilem progeniem habuit, & patrem, qui currus & bigas facere ſolebat, in thalamo ornato groſſis literis ſcribi juſſit, cujus ipſe clavem reſervans, ſolus introire conſuevit, & legere ſcripturam, quæ talis erat: *Willigis, Willigis, recole unde venis.* Hæc in lingua Teutonica ſcripta erant. Appendebat etiam rotas, & hujusmodi inſtrumenta in pariete circumcirca; quibus ſuam ſapientiam & ſtatum ſuæ paupertatis intentè (ut fertur) agnoſcebat. Usque adhuc habentur rotæ duæ, quaſi aratri, in vexillo eccleſiæ Moguntinæ. *(a)* Iſte archiepiſcopus majorem Moguntinenſem eccleſiam, & ſancti Albani eccleſiam conſtruxit. Joannes papa CLII ordinatur. Sedit menſibus 3.

Sergius papa CLIII ordinatur. Sedit annis 3.

Benedictus papa CLIV, hujus nominis VIII ordinatus, ſedit annis XI, menſibus XI. Ad hunc papam Henricus imperator iſte venit Romam, & fuit ab eo honorificè, ut decebat, tractatus. Iſte papa Benedictus venit ab eodem imperatore invitatus Babenberg, & ibi eum imperator ſolenniſſime ſuſcepit hoſpitio. Ibi in ſancta nocte Paſchæ, matutinali officio ſolemni, primam legit lectionem
734 patriarcha Aquileienſis, ſecundam lectionem archiepiſcopus Ravennenſis, tertiam papa. Ibi tunc præfatus papa præſentibus LXXII epiſcopis & principibus aliis, ſicut prædeceſſores ſui, Joannes & Sergius Apoſtolici, ita & ipſe dedit privilegium libertatis eccleſiæ in Babenberg. Hic papa Benedictus eodem tempore omnibus civitatibus Alemanniæ, cum ſuis cardinalibus peragratis, venit in Babenberg, ut prædictum eſt. Joannes papa CLV ordinatur. Sedit annis 9, menſ. 6.

Hic

(a) Vide ſupra *SIFFRIDUM PRESBYTERUM ad a. 1002.*

Digitized by Google

Hic Joannes papa etiam privilegium de libertate & rebus eccleſiæ Babenbergenſi dedit. Sub hoc papa, Henricus imperator, ſervus Dei, feliciter obiit, ſplendens miraculis, & ſepultus eſt cum ſua ſponſa, ſancta Kunegunda, in Babinberg, anno ætatis ſuæ 52. Tempore hujus imperatoris Henrici, cùm moreretur, merita animæ ſuæ in ſtatera appenſa ſunt, & peccatis deprimentibus jam penè pars dæmonum præponderaverat: tunc ſubitò aduſtus quidam ſuperveniens, calice aureo partis dextræ lancem oneravit; moxque ea præponderante, victores angeli animam in conſortium ſupernorum civium deduxerunt. Hæc dixit unus dæmon, à quodam Sancto compulſus. Nam ipſe imperator calicem magnum aureum, pretioſis gemmis ornatum, obtulit Deo, & S. Laurentio martyri in Merſeburg, quæ adhuc ibi eſt. Sub eodem imperatore, anno Domini MXX, in villa campeſtri, nomine Kolebeke, Halberſtatenſis diœceſis, quidam ruſticus, nomine Opertus, duxit choream in ſancta nocte Nativitatis domini, in cœmiterio infra matutinale officium, cum 15 viris & 3 fœminis, quarum una vocabatur Merſwind, & rogati à presbytero, ut ceſſarent, iterumque admoniti, ut ſuis diſſolutis cantibus divinum officium non impedirent, nec vellent acquieſcere: idem presbyter, nomine Rupertus, imprecatus eſt eis, & maledicta intulit vel congeſſit dicens, *velit Deus propter merita ſancti magni martyris, patroni hujus noſtræ eccleſiæ, ut ſic inceſſanter usque ad annum integrum continuè chorizetis.* Quod à ſeculo non eſt auditum, illi XVIII per annum continuè ſine cibo & potu absque tecto & ſomno, aliis hominibus admirantibus & compatientibus, choream duxerunt, ſaltantes in ipſo eodem loco, & cantantes inceſſanter, quousque archiepiſcopus Colonienſis, nomine Hubertus, miſericordia motus venit illuc, & ipſos in nomine Domini à tali vinculo choreæ liberavit. Quibus liberatis, IV ex ipſis ſtatim mortui ſunt; alii refocillati reſumpſerunt vires, & egerunt pœnitentiam. Benedictus papa CLVI ordinatur. Sedit annis 14. Iſte defunctus eſt, & ſepultus in Hamborg, Bremenſis diœceſis.

Anno Domini MXXV, Conradus Salicus imperium adeptus, regnavit annis 15. Hujus filius Heinricus in regem ungitur in Aquisgrani, per Peregrinum, Colonienſem archiepiſcopum. Sylveſter papa CLVII ordinatur. Sedit menſes duos.

Gregorius papa CLVIII ordinatur. Sedit anno uno, menſibus 6.

Sub hoc imperatore ſancta Konigundis obiit. Hæc ſancta Konigundis Augiam fundavit, & poſſeſſionibus & ornamentis ipſam dotavit. Ibidem ipſa virgo, dum legeretur de Zacchæo ſcilicet, & percurrens, aſcendit in arborem ſycomoream, depoſitis imperialibus indumentis, induit, nobilibus videntibus multis, veſtes religionis. Hujus ſanctæ filia ſororis fuit in illo loco abbatiſſa, quæ cùm epularetur tempore paſſionis in quadam dominica, venit Chriſti virgo Kunigundis, & zelo juſticiæ & correctionis dedit ei alapam, nam minus erat religioſa, ultima in choro, prima in convivio. Igitur alapæ illius ſemper manſit veſtigium abbatiſſæ in maxilla ejus, quaſi digiti in cera eſſent preſſi, propter alias in exemplum. Hæc ſancta Kunigundis, ut ſe purgaret, facta devota oratione, audaſter coram imperatore, ſponſo ejus, dum adhuc viveret, & coram principibus & multis aliis 12 candentes vomeres nudo veſtigio calcavit, & domino protegente penitus illæſa permanſit. Nam auctore diabolo, qui invidebat ejus virginitati, de crimine adulterii vehementer infamata fuit. Callidus namque diabolus transfiguratus eſt in formam militis ſpecioſi, tribus diebus continuis manè videbatur pluribus exire de thalamo ſanctæ Kunigundis. *(a)*

Sanctus Gothehardus epiſcopus migravit ad Chriſtum, qui ſucceſſerat in Hildensheim ſancto Berwardo.

Tempore hujus imperatoris, qui vocabatur Conradus Salicus, anno Domi-

(a) Refutant factum *SCHURTZFLEISCH de Innocentia Cunigunda*, & *GUNDLING Otiis Tom. III. c. III.*

Digitized by Google

ni 1028, Orientalis eccleſia in Aſia fortitudine regnorum, diverſitate linguarum, multitudine epiſcopatuum, grandi ſpatio terrarum, magna valde, receſſit ab obedientia ſedis Apoſtolicæ. Aliter enim baptizant, generalia concilia non frequentant, ſtatuta Romanorum pontificum non recipiunt, de fermentato conficiunt, de pane azymo conficere nolunt. Negant, Spiritum ſanctum procedere à
735 filio, ſicut à patre. Ab eccleſiaſtica unitate ſciſſi ſunt, & in ſtatu damnatorum. Verùm Occidentalis eccleſia catholica, ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ ſubjecta & obediens, habet circiter epiſcopatus DCC & LXXII. Salicus Conradus obiit : ſepultus eſt in Spira.

Anno Domini MXL, Heinricus III, Conradi filius, regnavit annis 17. Clemens papa CLIX ordinatur. Sedit menſes 10. Hic Teutonicus fuit. Heinricus III ipſe Swickerum, Babenbergenſem epiſcopum, tribus invaſoribus apoſtolicæ ſedis & dignè & juſtè expulſis, quorum nomina ignorantur, papam conſtituens, Clementem ſecundum appellavit : à quo ipſe imperator Romæ, & conjunx ejus Agnes imperatrix, imperialem conſecrationem ſuſcepit. Hic Clemens papa privilegium magnum eccleſiæ Babenbergenſi dedit, & ipſe Clemens papa ſepultus eſt in Babemberg.

Damaſus papa CLX ordinatur. Sedit menſ. 1. & hic Teutonicus Brixienſis epiſcopus, nomine Poppo : quem, mortuo Clemente papa, præfatus Heinricus imperator papam conſtituit, & Damaſum appellavit. Poſt hunc papam, idem imperator Heinricus Brunonem quendam epiſcopum, & Teutonicum papam conſtituit. Iſte papa CLXI ordinatur, & Leo papa IX appellatus eſt. Sedit annis 5, menſibus 5. Hic papa Leo Babenbergenſi epiſcopo dedit pallium, quo uti poteſt tribus vicibus in anno; ſcilicet in die ſancto Paſchæ ; in die Apoſtolorum Petri & Pauli; & in die beati Dionyſii epiſcopi, qui tunc eſt anniverſarius præfati Clementis papæ. Tamen, ut dicit Leo papa, in eodem privilegio, ſalva authoritate Domini Moguntinæ eccleſiæ, pallio uti poteſt. Et conſtituit, ut juxta eccleſias fiant clauſtra, ad diſciplinam ſervandam.

Anno Domini MXLII, Bruno, Herbipolenſis epiſcopus, obiit.

Anno Domini ML, idem Leo papa IX, & cum eo Heinricus imperator III cum XLII epiſcopis, concilium magnum Moguntiæ celebravit, conſtituens, ne miniſtri altaris vel monachi canes aut aves ad venandum ſequantur, & ne temporaria lucra ſequantur. Hic conſtituit, ut nullus monachus, niſi legitima ætate & ſpontanea voluntate, *ex. de regula 63 ſi quis nullus, (a)* IV temporum jejuniis, niſi ab epiſcopis jejunis ordinentur.

Poſt concilium Moguntinum, Leo papa & Heinricus imperator in Aquisgrano pariter fuerunt.

Anno Domini MLIV, defuncto Leone papa, Heinricus imperator Gothardum *(b)* Teutonicum papam conſtituit, qui Victor appellatus eſt. Hic Victor papa CLXII ordinatur. Sedit annis 2, menſibus 4.

Hic etiam fuit in Teutonia & in Bavaria, cum Heinrico imperatore. Iſti Victori papæ quidam ſubdiaconus toxicum in calicem miſit : quem cùm papa ipſe poſt conſecrationem levare vellet, & non poſſet; à Domino cauſam facti inquiſiturus, cum populo ad orationem proſternitur, protinusque toxicator ſubdiaconus à dæmonio arripitur. Deinde papa Victor iterum cum populo ad orationem proſternitur tamdiu, quousque ſubdiaconus à dæmonio liberatus fuit. Cauſa manifeſtata, ipſe papa Victor cum calice ſanguinem Domini in altari quodam perpetuo recludi fecit, & juſſit pro reliquiis ſervari. Hic conſtituit, quòd IV tempora cum jejunio obſerventur, & quòd nulli clerici ordinentur, niſi in ſabbato. Imperatoris filius Heinricus, unctus eſt in regem in Aquisgrano, ab Hermanno, Colonienſi epiſcopo.

Anno

(a) c. *Nullus 1. de Regularibus.*
(b) Potius *Gebhardum.*

Digitized by Google

Anno Domini MLVI, Heinricus imperator tertius, defunctus eſt, & ſepultus eſt in Spira. In illa ſepultura imperatoris multæ ſolemnes perſonæ venerant. Nam Victor papa, & patriarcha Aquileienſis, ac plurimi epiſcopi, & alii nobiles multi erant ibi. Cui Heinricus IV ejus filius ſucceſſit, & regnavit annis 48. Iſte cùm regnare cœpit, erat 10 annorum, ſed mater ſua, imperatrix Agnes, in adminiſtratione reipublicæ ſtrenuè & nobiliter gubernavit tam magnates quàm alios.

Anno Domini MLVII, Stephanus papa CLXIII ordinatur. Sedit menſes 8. Iſte papa de alto ſanguine, ſcilicet germanus frater ducis Lotharingiæ, & Teutonicus fuit. Cardinalis quoque cùm eſſet & archidiaconus eccleſiæ Romanæ, relinquens omnia, reddidit ſe religioni; factus eſt monachus in monte Caſſino. Inde communi conſenſu omnium Romanorum in papam eligitur.

Anno Domini MLIX, Benedictus papa CLXIV ordinatur. Sedit menſes 2. Iſte fuit Lateranenſis, & ſedem Apoſtolicam, inconſulto rege & principibus, invaſit, adjutus favore popularium, quos pecunia corruperat. Rex autem Hein- 736
ricus IV, habita cum primoribus deliberatione, Gerhardum Florentinum epiſcopum, in quem Romanorum & Teutonicorum ſtudia concurrerunt, conſtituit in papam. Ita Benedicto, qui ſibi papatum uſurpaverat, dejecto; papatum obtinuit Gerhardus; & ipſe dictus eſt Nicolaus papa CLXV, & ſedit annis 3, & menſ. 6. Hic conſtituit, ut nullus clericus venationi inſtaret. Conſtituit etiam, ut dicto & facto homicidii reus ſit de ſacro ordine dejectus. Et conſtituit, ut nullus in ſacro ordine conſtitutus uxorem vel concubinam habeat.

Alexander II. papa CLXVI ordinatur. Sedit annis 9, menſibus 6. Hic papa obtinuit papatum à rege Heinrico IV, poſitus & virtute militum, & favore principum. Iſte Alexander vocabatur Anſelmus, epiſcopus in Lucka, ſed alius quidam Parmenſis uſurpaverat ſibi papatum. Alexander verò prævaluit. Hic Alexander II. conſtituit dimitti *Alleluja* in ſabbato LXX usque in vigiliam Paſchæ. Sub hoc papa, anno Domini MLXXI, archiepiſcopus Colonienſis poſuit monachos in Salvelt, expulſis inde canonicis. Iſte Dominus Anno *(a)* virtuoſus vir, fundavit Sigeberg & Graſcaf, & ibi locavit monachos; & fundavit in Colonia duas eccleſias, ſanctæ Mariæ ad gradus, & ſancti Georgii martyris. In his duabus ipſe epiſcopus locavit canonicos. Hic papa Alexander II. conſtituit etiam, ut ſi ordinatus ad ſacros ordines nondum eſt baptizatus, ſive fuerit epiſcopus, ſive clericus, baptizetur, & iterum ordinetur per ſingulos gradus, quia baptiſmus eſt janua omnium ſacramentorum. Conſtituit etiam, ut nullus presbyter, ſive diaconus, vel ſubdiaconus, uxorem habeat ſive concubinam, in occidentali eccleſia, ſed ut ſint caſti.

Anno Dom. MLXXVI, Gregorius papa hujus nominis VII, à beato Petro CLXVII ordinatur. Sedit annis 15, menſem unum. Iſte vocabatur Hildebrandus, & fuit in ſcripturis valde eruditus. Hic conſtituit jejunium IV temporum in Martio: & conſtituit, ut omnium ſanctorum martyrum, & ſanctorum Romanorum pontificum ſolemnitates ubique annuatim cum pleno officio celebrentur. Hic Gregorius papa capitur, & incarceratus, & ferreis vinculis conſtrictus fuit à Romanis. Quamobrem ipſe papa Heinricum regem IV excommunicavit, ſimiliter & Colonienſem epiſcopum, & plures epiſcopos Teutoniæ, & nobiles, quorum conſilio captus fuit. Iſte papa etiam ſtrictè ſub pœna auguria inhibuit, & ſortilegia, & incantationes, & magicas artes. Tempore hujus Gregorii papæ fuit bellum in Welfczolt, inter hunc Henricum *(b)* imperatorem & Saxones, ubi multus ſanguis effuſus eſt.

Anno Domini MCX victus eſt imperator.

(a) Sic emendavi, pro animo. Compara, quæ notavi ad *LAMBERTUM SCHAFNABURGENSEM a. 1075.*

(b) Potius *Henricum V.*

Digitized by Google

Victor papa CLXVIII ordinatur. Sedit menſes 4. Iſte in ſchiſmate ſchiſmaticus fuit.

Urbanus papa CLXIX ordinatur. Sedit annis 11, menſibus 6. Iſte papa in concilio Placentino compoſuit, & in miſſa conſtituit præfationem beatæ virginis, videlicet *Et te* in veneratione, vel in aſſumptione beatæ virginis. Tunc temporis monaſterium in Reinersborn initium habuit. Hic papa conſtituit, ut nullus ad pœnitentiam ſuſcipiat commiſſum presbytero alteri, niſi in caſibus exceptis. Sub hoc papa incepit ordo Ciſtercienſium.

Paſchalis papa CLXX ordinatur. Sedit annis 19. Hic conſtituit, ut nullus emat vel vendat eccleſiaſtica beneficia, vel eccleſiaſtica ſacramenta.

Gelaſius papa CLXXI, ordinatur. Sedit anno uno. Sub hoc papa, Heinricus imperator obiit, & ſepultus eſt in Spira, cui ſucceſſit filius ejus, Heinricus V, & regnavit annis 20, & ſepultus eſt in Spira ſuper IV tumbas prædictorum imperatorum, videlicet Conradi & trium Heinricorum in Spira, unus verſus ſcriptus eſt diviſim, qui complectitur omnes tumbas, in hunc modum, *Filius hic, pater hic, avus hic, proavus jacet iſthic.*

Calixtus papa CLXXII ordinatur. Sedit annis 5, menſibus 10.

Honorius papa CLXXIII ordinatur. Sedit annis 5, menſibus 6.

Anno Domini MCXI, cuidam monacho ſancti Laurentii, extra muros Romæ moranti, cingulo ſuo, quo cinctus erat, inſoluto ante eum projecto, vox in aëre facta eſt, *Sic potuit clauſo Chriſtus prodire ſepulchro.*

Anno Domini MCXXVI, Norbertus, archiepiſcopus in Magdeborch, claruit.

Anno Domini MCXXVIII, ordo templariorum confirmatur ab Honorio papa, & ipſo anno fundatur Waltzenret *(a)* clauſtrum.

Anno Domini MCXXX, Honorio papa defuncto, protinus duo per diſſenſionem loco ejus conſtituuntur, ſcilicet Innocentius & Anacletus. Ambo uno
737 die Romæ electi; ambo uno die conſecrati; ſed Anacletus majoris potentiæ, Romam obtinuit, Innocentius verò in Galliam fugit. Tandem Innocentius papatum obtinuit.

Innocentius papa CLXXIV ordinatur. Sedit annis 13, menſibus 6. Iſte Innocentius II. conſtruxit eccleſiam ſanctæ Dei genitricis Mariæ Romæ ad fontem olei, quod erupit in Nativitate Domini. Et tunc de ipſa terra madida ex oleo, ſanitatem multi receperunt. Hic papa prohibuit, artem baliſtarum & ſagittariorum exerceri contra Chriſtianos, & hoc ſub anathemate. Conſtituit etiam, ut ſacerdos, qui corpus Domini in miſſa conficit & immolat, omnibus modis debeat ſumere corpus Domini. Conſtituit etiam, ut moniales cum clericis & monachis in uno choro non conveniant ad pſallendum. Conſtituit etiam, violentos injectores manuum in clericos vel religioſos ipſo facto eſſe excommunicatos. Defuncto Heinrico V imperatore, anno Domini MCXXV, tempore hujus papæ Innocentii II, Lotharius, dux Saxonum imperium adeptus, regnavit annis 13. Hic fundavit monaſterium Luttere apud Bremenſes, *(b)* & ibidem ipſe Lotharius defunctus eſt. Hujus Lotharii anno 11 facta eſt translatio ſancti Nicolai epiſcopi de Myrrhea in Batis, *(c)* cum in terra quieviſſet DCCLXXV annis.

Anno Domini MCXXXII, fundatur clauſtrum vallis ſancti Georgii.

Anno Domini MCXXXVIII, Conradus, frater Frederici ducis Suevorum, impe-

(a) Potius *Walckenried.*

(b) Videtur legendum eſſe, *apud Brunſuicenſes.* Sic enim *SIFFRIDUS PRESBYTER ad a. 1125.* de Lothario Imp. *Hic fundavit monaſterium Luther, prope Brunſuigam.*

(c) Potius *in Baris,* Civitatem Apuliæ. Vide ſupra *SIGEBERTUM GEMBLACENSEM ad a. 1087.*

Digitized by Google

imperium adeptus, regnavit annis 15. Sepultus quieſcit in Spira. Celeſtinus papa CLXXV ordinatur. Sedit annis 5. Conſtituit, ut pro alba ampla & longa, quam ſanctus Gregorius papa inſtituit, alba ſtricta & non cincta continuè utatur papa.

Lucius papa CLXXVI ordinatur. Sedit menſes XI. Eugenius papa CLXXVII ordinatur. Sedit annis 8, menſ. 5. Hic fuerat monachus & diſcipulus S. Bernardi. Ad hunc S. Bernardus ſcripſit librum conſiderationis. Hic Eugenius papa canonizavit S. Heinricum imperatorem de Babenberg, rogatu Conradi imperatoris & prælatorum. Hanc ſancti canonizationem quidam cardinalis, nomine Joannes, vehementer impediens, oculorum lumine eſt privatus. Sed cùm deſineret pœnitens, & plurimùm laudaret ipſum ſanctum Heinricum, lumen oculorum confeſtim publicè recepit. Hic etiam conſtituit, ut ſtudium in eccleſiis habeatur in Grammatica & in liberalibus artibus.

Anaſtaſius papa CLXXVIII ordinatur. Sedit anno uno.

Anno Domini MCLIV, beatus Bernhardus migravit ad Chriſtum. Fuit enim XXIII annorum, cùm intravit religionem, & cum XXX ſociis intravit religionem. LXIV annos habuit, cùm obiit, & amplius quàm C & LX monaſteria reliquit, quæ ipſe tempore ſuo ferè omnia inſtituit.

Eodem tempore Fredericus, dux Suevorum, imperium adeptus, regnavit ann. 39. Iſte imperator, anno Domini MCLXII, Mediolanum cepit, & expugnavit muros ejus, & ſubvertit omnia ibi, & vaſtavit. Tunc Reinoldus, Colonienſis archiepiſcopus, qui cum potenti manu ibi fuit, loco ſalarii & ſtipendii, impetravit ab imperatore trium magorum corpora, quæ Mediolanum, extra muros ante portam, in eccleſia Euſtorii ſervabantur in uno ſarcophago marmoreo: quibus habitis, in Coloniam quaſi triumphator ſecum tulit gaudens, & ibi in majori eccleſia honorabiliter collocavit. Iſte Fridericus imperator, vir catholicus, peregrè profectus ultra mare, per deſertum Romaniæ, cum multa militia cruce ſignatorum, poſtquam glorioſè triumphaverat de inimicis crucis Chriſti, in modico fluvio, in quem balneandi gratia poſt meridiem deſcenderat, apud Armeniam, in die S. Barnabæ Apoſtoli, multis præſentibus, ſubmerſus eſt. Huic Friderico ſeniori imperatori miſit Soldanus nobile vas, ſcilicet ſmaragdinum, plenum balſamo. Et nunciis videntibus, poſtquam multùm laudaverat imperator, ipſum vas projecit, & in fruſta confregit, dicens: Ego ſolus non habebo pretioſa hæc, ſed alii mecum. Et de nobilibus ibi præſentibus unusquisque collegit, quod voluit. Tempore hujus Friderici imperatoris, magiſter Gratianus compilavit decretum, ut videtur, & magiſter Petrus Longobardus ſententiarum libros IV, & abbas Joachim libros ſuos. Tempore hujus præfati imperatoris, ſucceſſivè papæ VII fuerunt.

Adrianus papa CLXXIX ordinatur. Sedit annis 4, menſibus 9.

Alexander papa CLXXX ordinatur. Sedit annis 22. Cum ipſo papa Alexandro tertio, per diſſenſionem cardinalium, Victor ſchiſmaticus electus eſt: & ſimul ambo conſecrati ſunt. Tunc Alexander papa in Franciam fugit, tempore ſchiſmatis, & ipſe papatum obtinuit. Sub hoc papa S. Thomas, Canthuarienſis archiepiſcopus, occiſus eſt, anno Domini MCLXXIV. Hic papa conſtituit, ut nullus novus ſanctus in veneratione habeatur, niſi ex auctoritate apoſtolica, & niſi ſit canonizatus, à papa tamen. Antè quilibet diaconus ſuum ſanctum ſolemniter canonizavit. Exemplum de ſanctis, ſcilicet Martino, Ambroſio & Borchardo, Wigperto, Severo, & Auguſtino, & aliis. Hic etiam conſtituit, quod clerici ordinari poſſunt in ſabbato Sitientes, & quod clerici homicidæ ordinari non debent. Et conſtituit in perſonas & loca ſententiam fieri interdicti. Hic Alexander papa etiam conſtituit, quòd papa à duabus partibus cardinalium eligatur ad minùs, & quòd excommunicatus ſit ipſo facto, qui aliter ſe geſſerit pro papa, 736

pa, *ext. de electione litis.* (a) Conſtituit etiam, ut nullus clericus habeat duas vicarias. Et conſtituit, ut conjugati intrantes religionem, ſeparentur auctoritate epiſcopi diœceſani, & ambo caſtè vivant. Et conſtituit etiam, de affinitate ſcilicet, ut nullus contrahat cum cognata ejus, usque ad quartum gradum, quam carnaliter cognovit. Et conſtituit de ſpirituali cognatione, ſcilicet, quòd nullus ſuam ſpiritualem ſororem, quam pater ſuus vel mater ſua levavit de ſacro fonte, ducat in uxorem. Et conſtituit, ut nullus in ſacris ordinibus habeat uxorem vel concubinam. Et conſtituit, ut ſicut filius hæres ſolvere debet debita patris ſui, ita prælatus debet debita ſolvere prædeceſſoris ſui, pro neceſſitate eccleſiæ ſuæ contracta.

Anno Domini MCLXXXI defuncto Alexandro papa, Lucius papa CLXXXI ordinatur. Sedit annis 3. Hic conſtituit, ut miſſa presbyteri, quamdiu toleratur ab eccleſia, id eſt, quamdiu non condemnatur, poteſt audiri, & poſſunt ab eo recipi eccleſiaſtica ſacramenta. Sub hoc papa Lucio III, Franciſcus ille, à Deo prælectus Maſſizio (b) natus. Hic Lucius etiam conſtituit ſententiam interdicti.

Urbanus papa CLXXXII ordinatur. Sedit annis 2.

Gregorius papa CLXXXIII ordinatur. Sedit menſ. 4.

Clemens papa CLXXXIV ordinatur. Sedit annis 3. Hic Clemens papa conſtituit, ut tempore feriarum non fiat traductio ſponſarum, vel ſolemnitas nuptiarum; à dominica ante Aſcenſionem Domini usque ad octavam Pentecoſtes; & à dominica Adventus usque poſt octavam Epiphaniæ; & à Septuageſima usque ad octavam Paſchæ. Conſtituit etiam, ut clerici non pugnent in duello, nec pro ſe pugiles introducant. Et conſtituit, ut clericus, qui procuravit amputari ſibi virilia & genitalia, miſſam non celebret. Et conſtituit, ut nullus ſuam commatrem ducat in uxorem. Celeſtinus papa CLXXXV ordinatur. Sedit annis 7. Pontificatus hujus anno 3, præfatus Fredericus imperator ſubmerſus, cui ſucceſſit filius ſuus Heinricus.

Anno Domini MCXC, Heinricus imperium adeptus, regnavit annis 7. Cùm eſſet rex in Erphordia, eo præſente, anno Domini MCXCIV, quidam comites & nobiles in cloacam cadentes, ruptis trabibus pariter numero 7 interierunt. Iſte imperator veneno interiit, & ſepultus eſt in Spira. Hujus imperatoris frater, Philippus rex, in regni ſchismate, cùm tamen eſſet dux Suevorum, regnavit annis 2, & in Babenberg de Witlinsbach anno Domini MXCVIII occiſus eſt, & ſepultus eſt in Spira. Ipſe etiam Palatinus, cùm profugus evaſiſſet, in quadam grangia monachorum, nimis ſecurus, ludendo provocaret vervecem trudendo cum clypeo, ſubitò ab amicis Philippi irruentibus, in vindictam fuſi ſanguinis, occiſus eſt. Hic papa Celeſtinus III. conſtituit, ut in eccleſiis conventualibus celebretur electio de prælato, & conſtituit, quòd bigami non ordinentur, & conſtituit, ut nullus duos ſacros ordines uno die recipiat, & quòd pueri, cùm venerint ad annos diſcretionis, id eſt ad 15 annos, ſi noluerint remanere in clauſtris, licitè poſſint ire ad ſeculum, & ad hæreditatem ſuam.

Anno Domini MCXCVIII, Heinrici anno 4, Innocentius papa CLXXXVI ordinatur. Sedit annis 19. Iſte vocabatur Lothardus, natus de nobilibus Romanis.

Anno Domini MCC, ſub hoc papa Innocentio tertio, & tempore Heinrici imperatoris, cœpit in Accon ordo fratrum Teutonicæ domus. Hic papa fuit eruditus valde, & plurimùm eloquens. Hic compoſuit librum de ſacramento altaris, & ſermones, & librum de miſeria humana. Hic fecit plurimas decretales. Hujus papæ Innocentii III pontificatus anno 9, anno verò Dom. MCCVI, Franciſcus, ut ſapiens architectus, cœpit pœnitentiam agere, & Deo miſericorditer disponente,

(a) *Cap. 6. de electione & electi poteſtate.*
(b) Potius *Aſſiſio.* Vide infra *a. 1226.*

Digitized by Google

ponente, initiavit ordinem fratrum minorum, & tunc ipſe præfatus papa ſtatim, ut vidit & audivit S. Franciſcum, divinitus inſpiratum ordinem approbavit, dans 739
ſancto Franciſco mandatum, ut prædicaret verbum Dei & ſuis ſociis. Hic papa conſtituit, ut ultra quartum gradum licitè contrahatur matrimonium. Hic etiam conſtituit, ut ſi aliquis in excommunicatione mortuus eſt, qui indicia manifeſtæ pœnitentiæ habuit, debeat extumulari, & abſolvi, & recipi cum ſuffragiis ad eccleſiaſticam ſepulturam, *ext. de ſen. à nobis eſt, qui ſic. (a)* Hic papa confirmavit regulam & ordinem ſanctæ Trinitatis. Hi fratres totam ſubſtantiam dividunt annuatim in tria, unam in proprios uſus ſervant, ſecundam partem in uſus peregrinorum & pauperum, tertiam partem mittunt ultra mare in redemptionem captivorum.

Anno Domini MCCIV, ſub hoc papa, civitas Conſtantinopolitana capta eſt, & ſpoliata à Chriſtianis, plurimis divitiis & rebus, ac multis ſanctorum reliquiis, ut apparet in Venetia & in Halberſtat. Hic papa Innocentius declaravit, quod principes Teutoniæ jus habent in eligendo regem, promovendo, *(b)* ſi non fuerit hæreticus aut ſtolidus, vel perpetuò infirmus, imperatorem *(c)* Romanorum. *ext. de electione, Venerabile. (d)* Hic conſtituit, quòd qui alteri conjungitur, altero invito, ante carnalem copulam poteſt eligere religionem. Et hoc conſtituit ſimiliter Alexander papa III. Iſte papa Innocentius III. ſtatuit, in omnium Chriſtianorum provincia, diſtinguatur notabiliter habitus Judæorum in utroque ſexu. Conſtituit etiam, quòd nullus clericus in ſacris ordinibus habeat uxorem vel concubinam, in Occidentali eccleſia. Conſtituit etiam, ut nullus clericus habeat plura beneficia eccleſiaſtica, vel duas dignitates, absque diſpenſatione ſedis eccleſiaſticæ. *(e)*

Anno Domini MCCXII, per beatum Franciſcum, & ſanctam Claram virginem, incepit ordo pauperum dominarum, videlicet poſt ſextum annum converſionis S. Franciſci. Eodem tempore regina Ungariæ, mater S. Elizabeth, occiſa eſt, & pueri profecti ſunt ultra mare cum multitudine, ſed peregrinatio annihilata periit. Hic papa Innocentius etiam conſtituit, ut quilibet adultus ad minus ſemel in anno plebano ſuo confiteatur, & ad minus ad Paſcha percipiat corpus Domini, niſi de conſilio ſuo abſtineat: & conſtituit, quod confeſſor nulla ratione prodat peccatum confitentis, *extr. de pœnitentiis & re, Omnis utriusque. (f)* Et conſtituit, quòd quilibet religioſus ad arctiorem ordinem, poſtulata licentia, etſi non detur licentia, licitè poſſit tranſire. Et conſtituit, quod novitii non recipiantur ad profeſſionem, niſi finito anno probationis, quamvis novitii renunciare poſſint ſuo juri. Hic etiam conſtituit, ut prælati ſubditos clericos ſuos, ſeu presbyteros, exactionibus gravare non præſumant, & viſitantes parochias & eccleſias, evectionum numerum non excedant, ita quòd epiſcopi XX vel XXX habeant, archidiaconi V vel VII, diaconi ſive archipresbyteri 11, & quòd ſine canibus venaticis & avibus proficiſcantur, ne graventur eccleſiæ nimietate expenſarum, *ext. de cenſibus. Cùm Apoſt. (g)* Et conſtituit, ut apoſtolorum vigiliæ jejunentur, exceptis Philippi & Jacobi, & Joannis Evangeliſtæ & Barnabæ; & quòd infirmi in jejunio poſſunt comedere carnes, ut majus periculum evitetur, & quando urgens neceſſitas requirit. Et conſtituit, quod in eccleſiis doctores, & ſtudium Grammaticæ habeantur, & quod metropolitana eccleſia magiſtrum habeat, qui legat in Theologica facultate, & quod illi in expenſis provideatur. Et conſtituit, quod Judæi novas ſynagogas non faciant, & quod Chriſtiani in domibus eorum non

 ſinant,

(a) *Cap. 28. de ſententia excommunicationis.*
(b) leg. *promovendum.*
(c) leg. *in Imperatorem.*
(d) *Cap. 34. de electione & electi poteſtate.*
(e) leg. *Apoſtolica.*
(f) *Cap. 12. de Pœnitentiis & Remiſſionibus.*
(g) *Cap. 6. de Cenſibus.*

Digitized by Google

ſinant, & nutrices Chriſtianæ Judæorum infantes non nutriant. Iſte glorioſus papa Innocentius III, mortuo Heinrico imperatore, Ottonem ducem de Brunswig inunxit Romæ, & conſecravit imperatorem. Poſt parvum tempus excommunicavit eundem, ſuſcitans ſibi adverſarium Fredericum, filium Heinrici imperatoris, quem ipſe papa ſublimavit ad ſceptrum regni.

Otto, filius ducis Bavariæ, imperium adeptus, regnavit annis 9. Iſte Otto imperator à papa Innocentio excommunicatus fuit usque ad mortem; ſed in articulo mortis à prælatis abſolutus obiit, & ſepultus eſt in Brunſwig. Hic papa Innocentius III. conſtituit, fieri ſententiam interdicti in perſonas & in loco, ſicut Alexander papa. Item conſtituit, quòd nullus novus ſanctus in veneratione habeatur, niſi auctoritate ſedis Apoſtolicæ, ita quod canonizetur à papa. Hic papa Innocentius S. canonizavit ſc. Thomam, Cantuarienſem archiepiſcopum, & ſancti Henrici ſponſam, ſcilicet Cunigundam virginem. Hic papa Innocentius III, pontificatus ſui anno XVIII, anno verò Domini MCCXIV, in Lateranenſe palatio plurimùm ſolemne celebravit concilium, in feſto omnium Sanctorum. In quo ipſe papa multas conſtitutiones edidit, & inter alias de paſſagio & cruce ſignandi in ſubſidium terræ ſanctæ maxime mentem poſuit, & per eccleſiam u-
740 niverſalem, orationes ante *Agnus Dei*, in miſſa, pro terra ſancta ſtatuit, ſcilicet pſalmum, *Deus venerunt gentes*, cum precibus & collecta, *Deus qui admirabili providentia.*

Anno Domini MCCXV, obiit Hermannus Landtgravius. Sequenti anno confirmatus eſt ordo prædicatorum fratrum, ſcilicet à papa Innocentio III. Igitur poſt concilium tantùm uno anno ſupervixit, & cùm ægrotaret ad mortem, in civitatem Paruſii *(a)* quidam abbas, prout frater Ciſtercienſis, veniens cum ſuis ad curiam Romanam, qui cepit ſomnum meridie, in prato ante Paruſium, viditque viſionem, hunc habentem modum. Vidit, inquam, ille abbas ad orientalem plagam Dominum ſedentem in excelſo throno, faciem habentem adverſus occaſum, circumſtante exercitu angelorum in prato; viditque ab occidentali parte ejusdem prati hominem toto corpore nudum, ſed infula pontificali decoratum, currentem velociſſimè verſus ſedentem in throno, & alta voce clamantem, *Miſerere mihi miſero, miſericordiſſime Deus;* & vidit, quòd inſequebatur eum currentem magnus draco, ut devoraret ipſum; & veniens ſedentem in throno alta voce draco acclamavit, *Juſtè judica, juſtiſſime judex.* Et cùm hoc abbas vidiſſet & audiſſet, mox evigilavit; & viſio diſparuit; & illius diſceptationis exitum nullatenus ſcire potuit. Cumque abbas aſcendiſſet civitatem Paruſium, quæ in monte ſita eſt, audivit quaſi ſonitum campanarum, & luctum plangentium, & vocem lamentantium dicentem, *Heu papa Innocentius defunctus eſt.*

Anno Domini MCCXVII, Innocentius papa III in Paruſio feliciter obiit, & ibidem ſepultus eſt.

Fredericus, Heinrici imperatoris filius, adeptus imperium, regnavit annis 30, à Cæſare Auguſto imperator*.

Defuncto Innocentio papa III, Honorius CLXXXVII ordinatur. Sedit annis XI. Hic papa Honorius III vitam & regulam ſancti Franciſci confirmavit, & in Regiſtro poſuit. Hic papa Fridericum, Heinrici imperatoris filium, Romæ conſecravit in imperatorem, anno Domini MCCXIX.

Ipſo eodem anno, ſanctus Dominicus, initiator ordinis prædicatorum, feliciter migravit ad Chriſtum, cùm non plene eidem ordini annis 4 præfuiſſet. Quidam nomine Bertamus, qui fuerat recluſus apud Tornacum, geſſit ſe cum pompa aliquandiu pro comite Waldewino Flandriæ. Propter hoc à rege Franciæ & à comitiſſa Flandriæ ſuſpenſus eſt in patibulo.

Anno Domini MCCXXV, Engelbertus, Colonienſis archiepiſcopus, occiſus eſt

(a) Peruſii.

Digitized by Google

eſtà comite Frederico de Yſenburg, qui & ipſe in ultionem fuſi ſanguinis, in Colonia, provincialium ſententia, crurifragio miſerè interiit. Sub hoc papa, anno Domini MCCXXIII, fratres minores Erfordiæ manſionem receperunt. Hic papa Honorius III conſtituit, ſicut & canon, ut corpus Domini ſemper in eccleſiis reſervetur propter infirmos, & ſemper ſub camera. Et conſtituit, ut ſacroſanctum corpus Domini ad infirmos in habitu decenti portaretur, & cum reverentia & lumine præcedente, ut Deus honorificetur, & populus ædificetur, & fides roboretur. Conſtituit etiam Honorius papa III, ſicut & Innocentius III, ut eccleſiæ metropoles doctores in theologica facultate habeant, & ut aliquos idoneos ad ſtudium generale transmittant, ut poſtea copiam doctorum habeant, qui alios informent. Et conſtituit, quòd docentes in theologica facultate, & ſimiliter ſtudentes in ea in ſcholis, per 5 annos integrè percipiant præbendarum ſuarum & beneficiorum de gratia ſedis Apoſtolicæ, *extr. de magiſtris ſuper ſpecula.* (a) Hic papa ſortis uſum in electionibus perpetuò prohibet, ſcilicet, ne prælati per ſortes eligantur. Hic papa etiam judicium candentis ferri ſtrictè prohibet, quia in eo Deus videtur tentari. Iſte papa Honorius III ſanctitate & virtutibus plenus, feliciter migravit ad Chriſtum, ſepultusque eſt ad ſanctam Mariam, ad præſepe Romæ ſuper IV pyramides in rufa porphyretica. Illam ſepulturam hujus papæ ſucceſſor, Gregorius papa, fieri fecit.

Anno Domini MCCXXIV, beatus ille ſervus Dei Franciſcus, contuens in aëre Seraphim cruce poſitum, extunc in palmis, & latere, & pedibus effigiem plagarum Chriſti tulit usque ad felicem exitum ſuum, multis tunc utriusque ſexus videntibus in eo illa Chriſti ſtigmata.

Anno Domini MCCXXVI, pontificatus hujus Honorii papæ anno 10, tempore Frederici imperatoris, beatus ille Franciſcus apud Aſſiſium feliciter migravit 741
ad Chriſtum, anno ætatis ſuæ XLV.

Anno Dom. MCCXXVII, defuncto Honorio papa III, Gregorius papa à beato Petro CLXXXVIII ordinatur. Sedit an. 16. Eodem anno fuit multa turba cruceſignatorum congregata apud Brand. (b) qui ut pariter cum Frederico imperatore in terræ ſanctæ ſubſidium transfretarent, ſed dolo Frederici imperatoris interveniente, illud paſſagium impeditum fuit, & magna militia illa Chriſtianorum, qui amplius quàm ad LX millia æſtimabantur, diſſipata fuit. Et illuſtris Landtgravius Thuringiæ Ludewicus, paratus corde & corpore cum omnibus ſuis armatis, tranſiit mare, in ſubſidium terræ ſanctæ. Ibi apud Ortratum, (c) (ut fertur) veneno intoxicatus, feliciter obiit, & reductus ſepultus eſt in Reinersburnen. Hic papa Gregorius nonus vocabatur Hugelinus. Iſte papa anno Domini MCCXXVIII, pontificatus anno 11, ſolemniſſimè canonizavit beatum Franciſcum in civitate Aſſiſiorum. Poſtea idem venerabilis papa tres ſanctos ſucceſſivè canonizavit, videlicet beatum Dominicum, fratrum prædicatorum, & beatum Antonium, ordinis fratrum minorum, & beatam Elizabeth de Marpurg, relictam illuſtriſſimi Landgravii Thuringiæ.

Anno Domini MCCXXIX, Gregorius IX excommunicavit Fredericum imperatorem, objiciens multos, & enormes, & graves articulos. Hic papa conſtituit fieri ſententiam interdicti. Conſtituit etiam, quòd filius ſacerdotis non poteſt ducere puellam, quam pater ſuus baptizavit. Et conſtituit, quòd laici, cujuscunque religionis ſint, non debeant prædicare. Hic papa cùm eſſet cardinalis, & Oſtienſis epiſcopus, conſtitutus fuerat protector ordinis fratrum minorum.

(a) *Cap. 5. de Magiſtris.*

(b) *Brandusium. ALBERICUS ad an. 1227. Fredericus Imperator naves ſuas paraverat apud Brundusium, quaſi tranſiturus mare, ſed ſubita infirmitate tactus, vel vera, vel ſimulata, remanſit.*

(b) Potius *Otranto.* Vide *SIFFRIDUM PRESBYTERUM a. 1212. HIST. LANDGR. THUR. c. XL.*

Digitized by Google

Anno Domini MCCXXXI, Sanctus Antonius in Padua, ordinis fratrum minorum, & ſancta Elizabeth in Marpurg, migraverunt ad Chriſtum.

Anno Domini MCCXXXIII, Magiſter Conradus de Marpurg, verbi Dei prædicator, occiſus eſt.

Anno Dom. MCCXXXVI, ſancta Elizabeth in Marpurg translata eſt calendis Maji. Iſte Gregorios papa IX duos ordines confirmavit, quos ſanctus Franciſcus ordinaverat, unum pauperum dominarum ſanctimonialium, alterum pœnitentium, qui ſexum capit utrunque, ſcilicet clericos, conjuges, virgines & continentes. Idem papa etiam confirmavit ordinem monialium pœnitentium, ſcilicet ſanctæ Mariæ Magdalenæ.

Anno Dom. MCCXXXVII, frater Jordanus, magiſter prædicatorum fratrum, miſſus *(a)* eſt in mari mediterraneo, & ſepultus eſt in terra ſancta. Iſte Gregorius papa nonus fecit de extravagantibus compilationem nobilem, quam diviſit in V libros; unde verſus:

Pars prior officio creat eccleſiæque miniſtros:
Altera dat teſtes, & reliqua judiciorum:
Tertia de rebus & vita presbyterorum
Dat normam, rite nubere quarta docet:
Ultima de vitiis & pœnis tractat eorum.

Anno Domini MCCXLI, peregrina mania gens barbarorum ferociſſima, idolorum cultibus dedita, ſcilicet Tartari in Ungaria & Polonia, Chriſtianorum plura millia occiderunt. Contra illos Gregorius papa fecit crucem prædicari, ſimiliter contra Stetingos, de quibus V millia & XXV homines à cruce ſignatis occiſi ſunt. Idem papa conſtituit feſta celebrari, ſcilicet Domini noſtri, & beatæ virginis, & diem dominicum, & apoſtolorum, & martyrum, & ſanctorum de illa diœceſi, ubi quilibet manet; niſi urgens neceſſitas inſtet tempore meſſis vel vindemiæ, vel eccleſiæ aut pauperibus aliquibus ſubſerviant. Et conſtituit, ut ſi concubinis ſuis excommunicatis, à judice communicant, ipſo facto ſint clerici majori excommunicatione ligati. Conſtituit etiam, ut tempore interdicti presbyteri ſemel in hebdomada corpus Domini conficiant ſubmiſſa voce, clauſis januis, quod pœnitentibus in morte detur. Hic papa Gregorius IX feliciter obiit Romæ: ſepultus eſt in Vaticano, juxta corpus beati Gregorii papæ, ante ſecretarium beati Petri.

Anno Domini MCCXLIV, Celeſtinus papa CLXXXIX ordinatur. Sedit diebus XVI. Hic vocatur Irmfridus, qui cùm cardinalis epiſcopus eſſet, negotia pauperum clericorum frequenter & diligenter, intuitu miſericordiæ, promovit apud papam Gregorium. Huic idem papa Gregorius propheticè prædixe-
742 rat, quòd futurus eſſet & ipſe papa, ſicut beatus Franciſcus præfato Gregorio, cùm eſſet Oſtienſis epiſcopus cardinalis. Hoc Celeſtino papa feliciter defuncto, ceſſavit epiſcopatus ferè duobus annis; & cùm non eſſent tunc niſi IX cardinales, in electione papæ concordare non poterant, & hoc utique in periculum totius eccleſiæ.

Anno Domini MCCXLV, Innocentius papa ordinatur. Sedit annis 12. Hic vocabatur Simebaldus, *(b)* presbyter cardinalis. Hic papa duos ſanctos canonizavit, videlicet fratrem Petrum ordinis prædicatorum, occiſum ab hæreticis apud Mediolanum, & Lateslaum, Cracovienſem epiſcopum. Iſte papa conſtituit, ut quicunque prælatus fert ſententiam excommunicationis, juris ordine non ſervato, ab ingreſſu eccleſiæ, & ad minus per unum menſem, ipſo facto ſit ſuſpenſus: alioquin irregularitatem incurrerit, de quo ſolus papa diſpenſare poteſt, & non alius, *extr. de ſententia excommunicationis, Cùm medicinales.* Et conſti-

tuit,

(a) Potius: *merſus.*
(b) Potius: *Sinibaldus.*

Digitized by Google

tuit, ut quicunque judex ordinarius, vel etiam delegatus, contra juſticiam vel etiam contra conſcientiam ſuam, in gravamen alterius partis injuſtè judicaverit; per unum annum, ab executione officii ſui ſit ſuſpenſus; & ſi ſe divinis ingeſſerit, irregularitatem incurrat, de qua ſolus papa diſpenſare poteſt, & non alius. *extr. de ſenten. & re judic. Cùm item tribunal.* Hic papa etiam conſtituit, ut quicunque aliquem occidi fecerit, vel mandaverit, ipſo facto ſit excommunicatus, & ab omni dignitate, ordine, officio & beneficio ſit depoſitus, *extr. de homicidio pro humani.* Iſte papa Innocentius IV in civitate Galliarum Lugduno manſit per annos VII.

Anno Domini MCCXLV, hic concilio Lugdunenſi conſtituit, ut octava beatæ virginis Mariæ ab omnibus clericis & religioſis annuatim ſolemniter celebretur. Tempore hujus papæ Ludewicus, rex Franciæ, cum Chriſtiano exercitu, contra conſilium papæ transfretavit, & fugientibus barbaris à facie ejus, cepit, & in poſſeſſione pacifica habuit Damiatam. Poſtea in brevi bello idem rex Franciæ à Soldano in Babylone, id eſt à Pharaone rege Ægypti, captus eſt, & ſuus Chriſtianus exercitus diſſipatus, & occiſus eſt totus. Rex autem Ludevvicus, pro redemptione ſua, dedit Soldano C millia marcarum argenti & civitatem Damiatam. Verumtamen arma tentoria, vaſa pretioſa, equos electos, alimenta Chriſtianorum, Sarraceni in illo prælio obtinuerunt.

Anno Domini MCCXLIX, cùm rex Ludewicus eſſet ultra mare, ubi (ſicut dictum eſt) captus, & ad plurima damna perductus eſt; venerunt in regnum Franciæ plura millia paſtorum, dicentes ſe velle venire in adjutorium Ludewico Franciæ regi, ultra mare. Hi unum capitaneum magiſtrum habuerunt, nomine Jacob; peritum in pluribus linguis. Hic fuit apoſtata Ciſtercienſis & ſceleratiſſimus. Hic in Francia manus violentas injecit violenter in clericos, per diverſa loca. Iſtum Jacobum facinoroſum ſequebantur meretrices, latrones, magi & malefici. Qui Jacobus apud Bituris civitatem occiſus eſt à Chriſtianis ſententialiter, & omnes, quotquot inſequebantur eum, occiſi & diſſipati ſunt. Iſte Innocentius quartus, inter omnes apoſtolicos, à ſancto Petro primo papa ditior fuit, (ut fertur) & opulentior in pecunia & theſauris. Hic papa in concilio Lugdunenſi ſententialiter Fredericum imperatorem, propter crimina ſua, ab omni honore deſtituit, & eum imperiali ac regali dignitate & nomine privavit, anno Domini MCCXLV, & principibus Teutoniæ, ad quos ſpectat electio imperatoris, dedit papa eligendi poteſtatem liberè ſucceſſorem. Iſte Fridericus imperator, ſicut præfatus papa in decreto Lugdunenſi ſcribit, multotiens pacem, inter eccleſiam & imperium reformatam, temere violavit. Perpetravit etiam ſacrilegium, capi faciens duos cardinales ſanctæ Romanæ eccleſiæ, Ottonem Portuenſem, & Jacobum Prænestinum epiſcopos, ac aliarum eccleſiarum prælatos, clericos, religioſos & ſeculares, venientes ad concilium, quod papa Gregorius IX duxerat convocandum, quod ipſe imperator petierat convocari. Hos prælatos, cum clericis in Sicilia, fecit diris carceribus mancipari, quibusdam in mari ſubmerſis. Eccleſias IX archiepiſcopales, & multas epiſcopales, abbatias quoque & alias eccleſias, prælatorum regimine deſtituit in regno, in grave ipſarum præjudicium, & periculis animarum eccleſiarum non ſolum facultates, etiam bona, prout voluit, occupari, ſed etiam cruces & calices, thuribula & alios ſacros theſauros & pannos ſericinos, velut cultus divini contemptor, auferri juſſit. Clericos quippe collectos multipliciter affligi procuravit, & non ſolùm trahebantur ad judicium ſeculare, ſed cogebantur ſubire duella; incarcerabantur, occidebantur, & in patibulis cruciabantur, in confuſionem & opprobrium ordinis clericalis. Hæreſi quoque ſuſpectus habebatur. Nam poſtquam papa Gregorius nonus ipſum anathematis vinculo innodavit, & poſt captionem cardinalium, prælatorum, & clericorum, ad ſedem Apoſtolicam venientium; claves eccleſiæ contempſit, ſibi faciens celebrari, vel ſaltem, quantum in eo eſt, prophanari divi- 743

Digitized by Google

na. Scripſit & aſſeruit, ſe Gregorii papæ ſententias non vereri, & coegit alios ſententias papales non obſervare. Præterea conjunctus amicitia deteſtabili Sarracenis, nuncios & munera eorum cum hilaritate & honorificentia recepit, & munera eis pluries deſtinavit. Ritus eorum amplectens, illos in quotidianis obſequiis ſecum tenuit. Exiſtens ipſe in partibus tranſmarinis, facta compoſitione quadam, (colluſione veriùs) cùm Soldano, Machometi nomen in templo Domini diebus & noctibus proclamari promiſit. Bacario, *(a)* regi ſchiſmatico, inimico Dei, & eccleſiæ, & ſolemniter excommunicato, filiam tradidit in uxorem. Ducem Bavariæ fecit per Aſiſinos occidi. Nec eccleſias, nec monaſteria, nec hoſpitalia, ſeu alia pia loca conſtruxit; ſed deſtructioni eccleſiarum inſtitit; religioſas, & alias eccleſiaſticas perſonas jugiter attrivit; manum (ſicut decet principem) ad eleemoſynas non extendit, neglector ſuæ ſalutis, pietatis operibus non intendit. Poſſeſſiones Romanæ eccleſiæ, videlicet marchiam Anchonetanam, ducatum Spoletanum, nobilem civitatem in Apulia, ſcilicet Beneventum, cujus archiepiſcopus habet ſub ſe duodecim ſuffraganeos epiſcopos, diruit & occupavit, præter alias civitates Thuſciæ. *Hoc ſcribit Innocentius papa in decreto concilii Lugdunenſis.* Iſte imperator Fredericus obtinuit homines per Aſiſinos mortiferos, perfidos & maleficos, à quodam rege barbarorum (ut fertur) qui appellatur vetuſtus de montanis, quos miſit, quo voluit, ad occidendum. Hic iniquitatem in excelſo loquutus eſt, ponens in cœlum os ſuum dixit, audiente Henrico Landgravio, *Tres* (inquit) *ſeduxerunt omnem mundum, videlicet Moyſes Hebræos, Chriſtus Chriſtianos, Machometus barbaros. Quamobrem ſi principes imperii inſtitutioni meæ aſſentirent, ego utique meliorem modum credendi & vivendi cunctis nationibus ordinare vellem. (b)*

Heinricus Lantgravius, electus in regem anno Domini MCCXLVII in odium Frederici, Conradum, ejusdem Frederici filium, regem in conflictu apud Franckenvort, cum ſuo exercitu, in die ſancti Dominici vicit & confudit. Ipſo eodem anno præfatus Heinricus rex & Lantgravius immatura morte obiit in profluvio ventris, & ſepultus eſt in Iſenach. Hic quia ſine hærede defunctus eſt, quamvis feliciter tamen plurima bella. * Et dira guerrarum turbatio in Turingia exorta eſt, & in finibus ejus pro habendis poſſeſſionibus ejusdem.

Anno Domini MCCLII, Fredericus ille, quondam imperator, ſed anathematizatus, & imperiali honore privatus, veneno interiit & miſerè mortuus, in die ſanctæ Luciæ virginis & martyrum, ſepultus eſt apud Fogiam. Rex Conradus, filius ſuus, poſt breve tempus etiam miſerè mortuus, ſepultus eſt apud patrem.

Anno Dom. MCCXLVIII, Guilielmus, comes Hollandiæ, in regem electus, regnavit an. 3, & occiſus eſt à Friſonibus. Iſte papa Innocentius IV obiit, & ſepultus eſt in Neapoli.

Anno

(a) *JO. VITO DURANUS Chron. ad a. 1293.* eundem vocat *Bacharium. MATTHÆUS PARISIENSIS ad a. 1544. p. 546. Interim procuravit idem Imperator Fredericus, ut filiam ſuam cuidam magno Principi Græcorum, nomine Battacio, matrimonio copularet. Quod domino Papæ, ſimulque toti curiæ Romanæ moleſtum videbatur & grave, quia per ipſum Battacium ſchiſma ortum eſt inter eccleſiam Romanam & Græcam. Unde ipſa Romana eccleſia vocat eum ſchiſmaticum, & factum eſt obſtinatius odium proinde, inter dominum Papam & Imperatorem Fredericum.* Idem p. 562. *Ipſorumque temporum curriculo, ut partem ſuam, quam credebant adverſarii jam infirmatam, magis roboraret, dominus Imperator dedit filiam ſuam nuptui cuidam Principi potentiſſimo Græcorum, nomine Botatio, Romanæ eccleſiæ exoſo & inobedienti, & ideo ſchiſmatico.* Idem in ſententia Excommunicationis Innocentii Papæ, *p. 589. & Battacio, Dei & eccleſiæ inimico, à communione fidelium per excommunicationis ſententiam, cum adjuratoribus, conſiliatoribus & fautoribus ſuis ſolenniter ſeparato, filiam ſuam tradidit in uxorem.*

(b) Compara Syntagma Hiſtoriæ Germanicæ *diſſ. XX. §. XII.*

Anno Domini MCCLVI, Alexander papa XCI ordinatur. Hic erat cardinalis, Oſtienſis epiſcopus, & vocabatur Reinoldus, protector ordinis fratrum minorum.

Anno Domini MCCLVI, Alexander papa canonizavit ſanctam Claram virginem. Iſte papa Ezelinum, deteriùs tortorem Chriſtianorum, interfectorem LX fratrum minorum & aliorum fidelium plurimorum, perſequutorem fidei catholicæ, pro hæretico, & omnes fautores ſuos ſententialiter condemnavit & excommunicavit, & à ſancta Dei eccleſia, tanquam membra putrida & morbida, præſcidit, & litera apoſtolica, quæ ſic incipit, *ſcandalum fidei, malum Italiæ, & macula populi, iſte Ezelinus hæreticus, publicus hoſtis.* Et cùm contra ipſum prædicaretur plena indulgentia omnium peccatorum, quæ tranſeuntibus mare in terræ ſanctæ ſubſidium eſt conceſſa, ſeipſum fame & inedia, traditus in reprobum ſenſum, nequaquam volens cibum accipere, interfecit. Hæc acta ſunt anno Domini MCCLVI. Hoſtes ſæviſſimi, oppreſſores crudeliſſimi omnium nationum, Tartari potentiſſimè expugnaverunt partes Orientales, videlicet regnum Indiæ, & regnum Armeniæ, regnum Ninivæ, regnum de Baldach potentiſſimum, interfecto eorum papa Califa; regnum Hieroſolymitanum, Antiochiam, & partes 744
Chriſtianorum ultra mare, & fugatis tam Chriſtianis quàm Sarracenis, Hieruſalem & Arabiam poſſederunt. Porrò Soldanus Babyloniæ, qui eſt Pharao rex Ægypti, reſumptis utriusque viribus, cum exercitu barbarorum clàm irruit in caſtra Tartarorum, & multa ex eis millia interfecit. Soldanus Babyloniæ ideo dicitur, quia in tertia manſione in exitu Iſrael de Ægypto, ſcilicet Ethan, rex Pharao conſtruxit civitatem munitam, quam appellavit novam Babyloniam.

Quidam magiſtri Pariſienſes, duplici corde compoſuerunt libellum infamem contra venerabiles fratres minores & prædicatores, qui tale habuit initium, *Ecce videntes clamabunt foris.* Hunc librum, ipſis magiſtris præſentibus Anagine *(a)* Alexander papa IV condemnans, ſententialiter combuſſit in audientia, deſtituitque eosdem magiſtros ab officiis & beneficiis perpetuò. Fratres autem utriusque ordinis reſtituit famæ ſuæ, ſcribens prælatis & univerſis, fratres præfatos eſſe in ſtatu perfectionis, & de numero ſalvandorum. Hæc acta ſunt anno Domini MCCLVII.

Anno Domini MCCLXI, plura millia flagellatorum prodierunt in mundum. Jubente papa Alexandro, celebrata ſunt concilia in Moguntia, à domino Wernhero archiepiſcopo, & aliis epiſcopis contra Tartaros, & alia pericula, ut per verbum crucis, & manum armatam, & per orationes fidelium, reſiſtatur inimicis eccleſiæ, in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, Amen.

Anno Domini MCCLXI, rex Tartarorum miſit ſolemnes nuncios, circiter XXIV nobiles Tartaros, cum duobus fratribus ordinis prædicatorum, qui eſſent interpretes linguarum, ad regem Franciæ Ludevvicum, ut & ſe & totum regnum Franciæ ditioni ſubjiceret Tartarorum, alioquin regnum Franciæ impugnaret tempore procedente. Quod rex Ludewicus, habito conſilio cum primoribus regni ſui, conſtanter renuit, ipſos tamen nuncios honorificè Pariſiis tenuit, & usque ad papam Alexandrum pacificè remiſit.

Eodem anno Alexander papa, in die ſancti Urbani papæ, defunctus eſt in Bicernio, & ibidem ſepultus eſt, & ceſſavit epiſcopatus usque ad decollationem ſancti Joannis Baptiſtæ, diſcordantibus cardinalibus in electione. Tunc elegerunt patriarcham Hieroſolymitanum Jacobum, in papam, & vocatus eſt Urbanus IV.

Frater Theodericus, ordinis prædicatorum, ictu tonitrui illico defunctus eſt.

Anno Domini MCCLXII, venit quidam cum exercitu magno, dicens, ſe eſſe Fre-

(a) Anagnia.

Fredericum imperatorem, qui ante decem annos mortuus fuerat. Hic impugnavit Menfridum, principem Apuliæ, & eum ſtrenuè perſequebatur, aſſerens, ſe habere velle regnum Apuliæ & Siciliæ.

Anno Domini MCCLXII, in vigilia beati Ægidii abbatis, fuit eclipſis Lunæ, à media nocte usque ad diluculum, & in ſanguineo colore diu laboravit.

Urbanus papa IV, congregata multitudine tam cleri quàm populi, cum cardinalibus & pontificibus 14 calend. Decembris incepit prædicare ſolemniter crucem, in ſuccurſum terræ ſanctæ, & fratribus minoribus & prædicatoribus, per literas apoſtolicas datas victoribus ſtrictè dedit in mandatis, eandem crucem conſtanter & diligenter prædicare, per Dei eccleſiam, cum larga indulgentia, in ſubſidium terræ ſanctæ.

Illuceſcente vigilia ſancti Joannis Baptiſtæ, orta tempeſtate cum inundatione pluviarum, in Appoldo *(a)* & vicinis vallibus, ac in genere, nocturno tempore homines promiſcui ſexus XXXV ſubmerſi ſunt; domicilia deducta ſunt, & pecora plurima perierunt.

Item nonas Auguſti, poſt horam nonam, fuit eclipſis Solis generalis, ut videtur in iſta Teutoniæ regione.

In vigilia apoſtolorum Simonis & Judæ, & ad tria millia circiter prope Hallis, Adelbertus Landgravius Thuringiæ, & germanus ſuus Theodericus, marchio de Landesberg, filii ſenioris, marchionis Miſnenſis Henrici, Saxones devaſtantes in multitudine gravi, & manu valida terras eorum, & diœceſin Nuwenbergenſem, & diœceſin Merſeburgenſem facientes incendia, & aſportantes ſpolia multa prælio invaſerunt, in quo conflictu, crudeli & hoſtili odio ferociſſimè, à manè poſt ortum Solis, usque poſt nonam dimicatum eſt. In hoc bello Alber-
745 tus dux de Brunſuuig, ſtrenuus in armis & vir bellator, vulneratus captus eſt, & Henricus comes, princeps de Anehalt, vulneratus captus eſt. Inſuper & comites de Swerin & Eberſtein capti ſunt, præterea & vaſalli, & nobiles, & judices advocati circiter XII capti ſunt. Similiter electa militia in eodem bello, ut ad quingentos quinquaginta & 16 viros in armis plenis, Deo permittente, cum maximo damno ſuo, ſcilicet electorum equorum & armorum, captivi ducti in vinculis ſunt detenti.

Anno Domini MCCLXIV, orta diſcordia inter regem Angliæ, & univerſitatem ejusdem regni, congreſſi ſunt cum multitudine pugnatorum, in quo conflictu, duo reges, rex Angliæ, & rex frater ſuus, & duo filii ipſorum à populo captivi ducti ſunt, cum aliis multis nobilibus, & ibidem plura millia occiſorum nova & inaudita hactenus in pecunia, & in aliis rex violenter exegit contra morem à populo. Unde cives & rurenſes huic violentæ exequutioni viriliter & pariter reſtiterunt. Item inter papam Urbanum quartum, & Menfridum principem Apuliæ, filium Frederici imperatoris, & quaſi per ſtipendiarios, continua conteri concertatio habita eſt, & habetur pro regno Apuliæ. Sed Dominus papa Urbanus, ſicut multitudini clarè apparet, ſe defendere non ſufficit, cùm tamen ſingulis ſeptimanis, ſuis ſtipendiariis circiter mille marcas diſtribuere debeat. Hoc anno in Pentecoſte, Pariſiis fratres prædicatores, celebrantes capitulum generale, elegerunt in magiſtrum ordinis fratrem Joannem, Longobardiæ provincialem, qui ſeptimus jam magiſter ordinis ipſorum factus eſt.

Stella, quæ dicitur Cometes, apparuit, videlicet in Oriente, ante ortum diei, poſt ſtellam matutinam: apparuit ſcilicet ante auroram cum radiis multis: ipſi ejus radii longè lateque apparuerunt, antequam oriretur ipſa ſtella cometes. Igitur veloci curſu laboravit ipſa ſtella Cometes, ita quòd præcurrerit, & longè verſus meridiem præceſſit ſtellam matutinam, id eſt, Luciferum. Viſa eſt circa feſtum ſanctæ Mariæ Magdalenæ primò, & usque ad octavam ſancti Auguſtini apparuit.

(a) Oppido, in vicinia noſtra ſito, Territorii Vinarienſis.

Digitized by Google

paruit. De hac Iſidorus etymologiarum libro tertio ſcribens, dicit: *Cometes ſtella eſt dicta, eò quòd comas luminis ex ſe fundat. Quod genus ſideris, quando apparuerit, aut peſtilentiam, aut famem, aut bella ſignat. Cometes autem Græcè, Latinè Crinitæ appellantur, quia in modum criniumflammas ſpargunt, quas Stoici dicunt eſſe ultra XXX. quorum nomina & effectus quidam aſtrologi ſcripſerunt.*

Dux Albertus de Brunſwig redemit ſe, defunctus eſt. Pluviæ & repentinæ inundationes aquarum, circa feſtum beati Nicolai epiſcopi, multas villas in Saxonia miſerabiliter ſubmerſerunt.

Anno Domini MCCLXV, Clemens papa IV à beato Petro CXCIV ordinatur, qui antè vocabatur Voido, & archiepiſcopus fuerat Narbonenſis, & factus eſt cardinalis.

Ingravatum eſt bellum inter papam Clementem & Menfridum, principem Apuliæ, pro patrimonio ſancti Petri, quod præfatus Menfridus tenet violenter. Iſto anno multæ naves magnæ & onuſtæ, tam trieres quàm cogkones, *(a)* in mari mediterraneo ac in Dacia perierunt. Soldanus Babyloniæ, impugnans Chriſtianos in terra ſancta, cepit Azotum, caſtrum firmiſſimum domus hoſpitalis, quod alio nomine vocatur Aſſur, in quo habitabant duo milla hominum, quos omnes occidit. Sed fratres milites domus hoſpitalis & domus templi CLXXX captivos ac ſtrictè vinculatos duxit in Ægyptum. Cepit etiam caſtrum & civitatem Cæſaream; nec non & civitatem, quæ vocatur Caiphas, idem Sarracenus Soldanus violenter cepit & tenet. Albertus, Landgravius Thuringiæ, & marchio Otto de Brandenborg cum filio ſuo, Albertus etiam dux de Brunſwig, & multi alii in Prutziam peregrinantes contra paganos, cum ſigno crucis profecti ſunt.

Anno Domini MCCLXX, incepit eſſe fames valida in feſto ſancti Jacobi Apoſtoli.

Anno Domini MCCLXXIII, creatus eſt in regem Romanorum comes de Habeſchborg, in feſto ſancti Michaelis archangeli.

Anno Domini MCCLXXIV, concilium generale fuit in Leuno *(b)* celebratum, in feſto ſanctorum Apoſtolorum Philippi & Jacobi, ſub Gregorio decimo papa. Poſt hunc papam fuit Innocentius V, poſt quem Adrianus ſequens: poſt illum Joannes fuit: Nicolaus III huic ſucceſſit: Martinus verò poſt illum fuit. Huic ſucceſſit Honorius IV, ſed huic anno Domini MCCLXXVIII Nicolaus IV ſucceſſit.

Anno Domini MCCLXXIX, rex Bohemorum, dictus Octacker, victus fuit à 746
Rudolpho, rege Romanorum, in prælio, III die poſt feſtum Bartholomæi apoſtoli. In eodem conflictu occiſus eſt rex Bohemus.

Anno Domini MCCXCI, obiit rex Rudolfus in diviſione Apoſtolorum, & in eodem anno in idibus Septembris, per diverſa loca terræ motus factus.

Anno Domini MCCXCI, capta eſt civitas Accon à Sarracenis, in die Potentianæ virginis.

Anno Domini MCCXCII, electus eſt in regem Romanorum comes Adolfus de Naſſovve, in inventione ſanctæ crucis.

Anno Domini MCCXCVIII, in die Proceſſi & Martiniani, rex Adolfus, Romæ *(c)* in prælio occiſus eſt, non longè à Moguntia, ab Alberto duce Auſtriæ, filio quondam Romanorum regis Rudolphi de Habesborch, ipſum epiſcopum Moguntinum cum aliis baronibus & nobilibus adjuvante. Idem Gerhardus Moguntinenſis epiſcopus, dictus de Eppenſtein, cum aliis electoribus quibusdam regni Romani, dictum ducem ante prælium, & mortem regis Adolphi, in Roma-

(a) Vide, quæ ſupra notavi ad Add. Lamberti Schafnab. *a.* 1265.
(b) Concilium Lugdunenſe II. intelligit.
(c) Potius Rex Romanorum.

Digitized by Google

num regem in Moguntia elegerunt, & licet non æquè eundem poſt prælium in Aquisgrani coronaverunt, & regem confirmaverunt, cùm tamen idem dux miniſterialis fuerit regis Adolphi. Et hæc conſpiratione peſſima ſunt acta.

Anno Domini MCCXCIV, papa Bonifacius, nomine antea Benedictus, papam Joannem, virum ſanctum concorditer electum, ab officio populi ſubtiliter amovit, & idem papa permanſit, tenensque papam Joannem in bona cuſtodia usque ad ejus mortem. Ab aliquibus in dubium vertitur, quòd non potuerit papa Joannes papale officium reſignare.

Anno Domini MCCC, dum civitas Accon, & tota terra ſancta in poteſtate gentilium ſteterit VIII annis, rex Tartarorum, nomine Gazan, potenter cum ſuis, rege Armeniæ ipſum adjuvante, terram ſanctam usque Damaſcum hoſtiliter acquiſierunt, in duòbus conflictibus LXX millia hominum gentilium ad arma valentium occiderunt, præter reliquum populum, cujus numerus non poterat determinari. Idem rex Tartarorum, à Nativitate Domini usque ad Maium permanens in Damaſco, potenter mittens ſuos ſolemnes nuncios ſummo pontifici Bonifacio, petens & deſiderans, ut omnes Chriſtiani advenirent, terram ſanctam accipiendo & poſſidendo, quam ipſis animo libenti vellet dare; & vocavit principaliter III ordines, templarios, hoſpitalarios, & fratres Alemannos in ipſis ſuis literis, domino apoſtolico ad Romanam curiam deſtinatis.

Anno Domini MCCXCVIII, in vigilia Nativitatis Dominæ noſtræ, Veneti, & cum nonaginta armatis galeidis, & Jannenſes cum totidem galeidis armatis in mari convenerunt: à Venetiis vix quinquaginta milliaria Latina, & in immenſum conflictum pariter habuerunt. Sed tamen Jannenſes prævaluerunt, & Veneti occubuerunt, & quaſi omnes eorum galeidas combuſſerunt & ſubmerſerunt, populum verò captivum deduxerunt, & innumerabiles ex eis occiderunt. Et ipſo anno prænotato, cùm avidiſſimi eſſent inimici & diu fuiſſent, perpetua pace ſunt reconciliati.

Anno Domini MCCCIII, Joannes papa ordinatur.

Anno Domini MCCCIX, primi crucifigeri ibant.

Anno Domini MCCCXI, ordo contemplariorum deſtruitur.

Anno Domini MCCCXIII, Heinricus imperator ab uno fratre prædicatorum veneno interiit.

Anno Domini MCCCXVIII, Albertus dux junior obiit.

Anno Domini MCCCXXXIV, Benedictus papa ordinatur.

Anno Domini MCCCXXXVIII, in nocte Philippi & Jacobi Apoſtolorum, cecidit nix ad ſpiſſitudinem unius pedis.

Anno Domini MCCCXLII, in die Mariæ Magdalenæ, fuit inundatio magna.

Anno Domini MCCCXLIII, Clemens papa ordinatur.

Anno Domini MCCCXLIV, Otto dux de Brunſwig obiit.

Anno Domini MCCCXLVI, fama de marchione ficto.

Anno Domini MCCCXLVII, Carolus quartus, rex Bohemiæ, in regem Romanorum eligitur.

747 Anno Domini MCCCXLIX, circum crucifigeri ibant.

Anno Domini MCCCL, peſtilentia magna viguit.

Anno Domini MCCCLIV, Innocentius VI papa ordinatur.

Anno Domini MCCCLVI feſtum eccleſiæ Riddageshuſen transponebatur ad dominicam poſt feſtum Martini.

Anno Domini MCCCLVII, Carolus quartus imperat.

Anno Domini MCCCLVIII, inundatio ſecunda fuit in die Margaretæ virginis, & peſtilentia major.

Anno Domini MCCCLXII, Urbanus papa quintus ordinatur.

Anno Domini MCCCLXVII, prælium prope Hildensheim committitur,

circa

Digitized by Google

circa villam, quæ dicitur Gheimeſſen. (a) Verò dux Magnus ſenior de Brunſwig, & epiſcopus Halberſtatenſis ſunt captivati, cum multis nobilibus, militibus & armigeris. Eodem anno factum eſt prælium magnum in Friſia, ubi XL interfecti ſunt à Friſonibus.

Anno Domini MCCCLXVIII, caſtrum Walmeden devaſtatur.

Anno Domini MCCCLXIX, Magnus dux ſenior de Brunſwig, & Wilhelmus dux de Luneborch obierunt.

Anno Domini MCCCLXX, Alvelde civitas capta eſt à duce Ottone.

Anno Domini MCCCLXXI, Gregorius papa ordinatur. Eodem anno Luneburg civitas avertitur.

Anno Domini MCCCLXXIII, Magnus dux in Brunſvvig & Luneburg junior, occiditur ante caſtrum Richling.

Anno Domini MCCCLXXIV, feria ſecunda poſt Miſericordias domini Dominicam, præconſules & conſules civitatis Brunſvvig ſunt communiter captivati à communi populo: & de præconſulibus & conſulibus ſex ſunt in foro decollati, & duo occiſi.

Anno Domini MCCCLXXVIII, Urbanus papa ſextus eligitur, & antipapa Clemens VII, qui & Robertus vocatur.

Anno Domini MCCCLXXIX, caſtrum Dalem capitur à Brunſvvichſenſibus, in vigilia Bartholomæi Apoſtoli. Eodem anno Herdegeſchen capitur à duce Ottone.

Anno Domini MCCCLXXX, caſtrum Bansleve capitur à Brunſvvichſenſibus, & Joannem de Wevverling ſuper caſtrum cremaverunt.

Eodem anno capitur Glenctorpa, & cremaverunt.

Anno Domini MCCCLXXXI, feria quarta in Quatuor temporum, ante feſtum Michaelis, Fredericus dux de Brunſvvig præſentavit conſulibus & civibus caſtrum Wulfesbuttel in bona amicitia & fide.

Anno Domini MCCCLXXXII, epiſcopus Magdeburgenſis fuit in Calve præcipitatus in chorea.

Anno Domini MCCCLXXXII, hoc eſt eodem anno, fuit inundatio tertia in Brunſvvig. Eodem anno circumvallaverunt caſtrum Gyshorn, dux Albertus de Luneborg, Wenzlaus dux Saxoniæ, conſules de Brunſvvig, de Luneburg, de Hannover, de Ultze cum civibus eorum: & poſtea præſentatum eſt conſulibus de Brunſuuig. Eodem anno, ſequenti die Bartholomæi, venerunt militares domini à Deſtenberghe, cum ſuis complicibus & exercitibus ante Brunſvvig, & perpetraverunt ſpolium ſine aliqua cauſa, & percuſſerunt de civibus in ore gladii XX, & XL captivatos ſecum duxerunt.

Anno Domini MCCCLXXXV, dux Albertus de Luneborg jactatus eſt per machinam ante caſtrum Richling, & obiit.

Anno Domini MCCCLXXXVI, tres duces Brunſwichzenſes pariterque fratres, videlicet Fredericus, Bernardus & Heinricus, duxerunt uxores in quatuor ſeptimanis. Eodem anno, in die Mariæ Magdalenæ, fuit ſuſpenſus comes Tydericus de Weringherode, ab epiſcopo de Magdeburg, nec non à comite de Regenſtein, qui inſimul ibi fuerunt congregati in bona amicitia & fide.

Anno Domini MCCCLXXXVIII, Weneſzlaus (b) dictus dux Saxoniæ, veneno interiit circiter feſtum Paſchæ. Eodem anno, in die corporis Chriſti, in ortu Solis, factum eſt prælium magnum prope Wynſen *uppe der Alleren*, (c) 748
inter Brunſvvicenſes & Luneburgenſes. Ibi Deo adjuvante & beato Auctore,

(a) BÜNTING *Chron. Brunſuic. p. 245.* dicit *bey Dinkeler.*

(b) Potius *Wenceslaus.*

(c) *RETHMEIERS Braunſchvveig. Chronic. lib. III. c. L. p. 670.*

Digitized by Google

re, *(a)* Brunſvvichſenſes victoriam obtinuerunt, & Luneborgenſes cum ſuis perdiderunt, & filii Magni ducis terram Luneborgenſem tenuerunt: in quo prælio plus quàm C ſunt interfecti & ſubmerſi, & CCCL captivati de principibus, nobilibus, militibus & armigeris. Eodem anno, caſtrum Jerktzem à duce Frederico & Brunſwicenſibus capitur, & eis ſubjicitur.

Anno Domini MCCCLXXXIX, ipſo die Panthaleonis ac Cyriaci martyrum, in æſtate, tantæ fuerunt aëris tempeſtates, quòd multæ de arboribus fuerunt per medium detruncatæ, & multæ radicitus evulſæ. Eodem anno, Urbanus VI in profeſto Galli obiit, & Bonifacius nonus ſedem fuerat adeptus.

Anno Domini MCCCXC, annus Jubilæus per Urbanum ſextum inſtitutus, & per Bonifacium nonum approbatus, celebrabatur. Eodem anno Albertus, epiſcopus Halberſtadenſis, obiit, & electus eſt unus de Honſtein ibidem.

Anno Domini MCCCXCI, peſtilentia quarta viguit.

Anno Domini MCCCXCII, in die ſancti Auguſtini epiſcopi, hora veſperorum, ceciderunt grandines in quantitate ovorum pullorum.

Anno Domini MCCCXCIII, in die Calixti papæ & martyris, factum eſt prælium in diœceſi Hildesheimenſi, circa horam veſperorum, apud villam Veneni, inter Fredericum ducem de Brunſwig cum ſuis, & inter militares, videlicet Joannem de Schwichgelde, nec non Conradum de Deſtenbergk, cum eorum exercitibus. Ibi Deo donante, Fredericus dux victoriam cum ſuis obtinuit: in quo prælio ſunt captivati capitanei præfati, cum militibus & armigeris numero LXXXVIII, & de civibus & villicis numero XCV, & ibidem ſunt *interfecti*, trucidati, & à lupis devorati, numero quaſi CL. Tota ſumma horum captivorum & interfectorum eſt circiter CCCXXIII.

Anno Domini MCCCXCIV, in die ſancti Nicolai epiſcopi, obiit dux Otto, dictus de Brunſwig, princeps in Goting.

Anno Domini MCCCXCV, annus Jubilæus celebrabatur in Magdeborch à feſto Ægidii ſancti per annum.

Eodem anno indulgentiæ datæ ſunt hîc in urbe, ad ſanctum Blaſium, durantes per octavam Aſcenſionis Domini in perpetuum.

Anno Domini MCCCXCVI, in octava ſancti Martini, fuit validus ventus huic clauſtro nocuus. Eodem anno bellum commiſſum eſt circa Rhenum, in campo Camerenſi prope civitatem Cluns, *(b)* inter illuſtres principes, Wilhelmum ducem de monte, & Theodericum comitem de marchia.

Anno Domini MCCCXCVIII, Joannes epiſcopus Hildesheimenſis eligitur.

Anno Domini MCCCXCIX, Wenceslaus, rex Bohemiæ, pravitate ſua regnum fœdavit Romanorum.

Anno Domini MCCCC, Fridericus dux Brunſvvigenſis interfectus eſt in Haſſia, à comite de Woldogghe, *(c)* in die Bonifacii.

Eodem anno Robertus, dux Bavariæ, in regem Romanorum eligitur.

Eodem anno crucifigeri, ſive flagellatores, ibant tertio in Brabantia & Hollantia.

Anno Domini MCCCCI, Cometes apparuit.

Anno Domini MCCCCII, peſtilentia magna viguit.

Anno Domini MCCCCIII, Innocentius ſeptimus papa eligitur.

Anno

(a) Epiſcopus Metenſis, cujus corpus quieſcit in Cœnobio S. Ægidii Brunſuicenſi, vide infra *a. 1458.* & *PAUL. LANGIUM a. 1123.*

(b) Potius hoc prælium factum ad ſaltum Clivenſem, vulgo *Cleverhamm. Wernher Teſchenmacher. Ann. Cliv. p. 286. 447.* vel ad pagum Kellenſem, *SCHATEN Ann. Paderborn. lib. XV. p. 455.*

(c) Potius de Waldeck.

Digitized by Google

Anno Domini MCCCCIV, regnum Franciæ, filio regis tandem expulso à duce Burgundiæ & Anglis, lamentabiliter disrumpitur.

Anno Domini MCCCCV, Gregorius undecimus papa eligitur,

Anno Domini MCCCCVI, eclipsis Solis fuit in crastina vice, hora septima de manè.

Eodem anno obiit Duxissa ducis Heinrici, in vigilia Petri & Pauli.

Eodem anno obiit Otto, episcopus Bremensis, ducum frater.

Anno Domini MCCCCVIII, Alexander quintus papa eligitur.

Anno Domini MCCCCIX, prælio facto prope Mastricht, interfecti sunt de civibus Leodinensibus 32 millia.

Anno Domini MCCCCX, in Prussia, facto prælio, interfecti sunt CCC à rege Pollonii. Eodem anno Joannes papa eligitur.

Anno Domini MCCCCXI, Sigismundus rex Ungariæ, filius Caroli quarti, 749
in regem Romanorum eligitur.

Anno Domini MCCCCXII, in nocte sanctæ Cæciliæ, erat validus ventus, & duravit ad quatuordecim dies.

Anno Domini MCCCCXIII, ipso die beati Benedicti, in Quadragesima, castrum Hartesburg capitur ab episcopo Magdeburgensi, episcopo Halberstadensi, & duce Bernardo de Brunswig.

Anno Domini MCCCCXIV, hæretici multi in Thoringia, sacramenta ecclesiæ blasphemantes, & combusti sunt in Sangerhusen. Eodem anno concilium magnum prælatorum ecclesiæ, pro unione facienda, apud Constantiam celebratur.

Anno Domini MCCCCXV, Joanne papa deposito, & Gregorio papa tum resignante, sicque apostolica sede vacante, sancta synodus Constantiensis plenariam ecclesiæ potestatem accepit & papalem.

Anno Domini MCCCCXVI, Henricus nobilis princeps, & dux in Brunswich & Luneborch, obiit.

Anno Domini MCCCCXVII, schismate sedato, Martinus papa eligitur in synodo Constantiensi.

Anno Domini MCCCCXVIII, regnum Bohemiæ hæretica pravitate totaliter infectum, à fide recessit.

Anno Domini MCCCCXIX, concordia facta inter clerum & cives Brunswicenses, quæ discordia stetit ad septem annos.

Anno Domini MCCCCXX, castrum Borgalle capitur.

Anno Domini MCCCCXXI, prælio facto prope Grone, à ducibus Ottone & Wilhelmo triumphantibus, sedata est gwerra inter Brunswicenses & Hildesheimenses. Eodem anno castrum Wernborch construitur.

Anno Domini MCCCCXXIII, seditione concitata, quatuor de consulibus in Halberstat decollati sunt.

Anno Domini MCCCCXXV, Halberstat à proprio episcopo & decem & octo civitatibus obsessa. Quatuor de principalioribus seditiosis capti, decollabantur in vindictam. Eodem anno castrum Ampleve desolatur à Brunswicensibus & Magdeburgensibus.

Anno Domini MCCCCXXVIII, feria secunda post Oculi, dux Wilhelmus divisit ducatum Luneborgensem cum suis castris, & dictus Wilhelmus retinuit Brunswicensem.

Anno Domini MCCCCXXIX, in profesto beati Petri ad vincula, capitur Pattensen à duce Wilhelmo Brunswicensi. Eodem anno, ipso die Wilbrordi, consules cum clero unanimiter conceperunt *den Kettergraven* in antiquo vico.

Anno Domini MCCCCXXXI, Gabriel de Venetia cardinalis, in papam eligitur, & ei nomen Eugenius quartus imponitur.

Anno Domini MCCCCXXXII, sancta synodus apud Basileam, pro univer-

ſalis eccleſiæ reformatione celebratur. Eodem anno caſtrum Wulfelbutte dux Henricus acceptavit. Eodem anno facta eſt gwerra inter ducem Wilhelmum & civitatem Brunswich, & multæ ſunt ibidem villæ devaſtatæ. Eodem anno, ipſo die Timothei, incendebant Deſcidde. Eodem anno Gorgonii combuſſerunt Melverode, Stockem, Dabern, & quamplures villas. *(a)*

Anno Domini MCCCCXXXIII, Sigismundus, filius Caroli quarti imperatoris, rex Romanorum in imperatorem benedicitur ſolemniter ab Eugenio papa. Eodem anno archiepiſcopus Magdeburgenſis cum clero ſuo expellitur. Eodem anno, eclipſis Solis hora veſperarum fuerat.

Anno Domini MCCCCXXXIV, Bohemiæ regnum, occiſis funditus hæreticis Huſſitis, cum ſuis capitaneis Procopio & Wulfino, ad fidem catholicam revertitur, à qua per decem & ſeptem annos in diverſis ſectis & hæreſibus miſerabiliter erraverat. Eodem anno Bernhardus, dux Brunſwicenſis & Luneborgenſis, obiit.

Anno Domini MCCCCXXXV, Magdeburgenſis epiſcopus, cum clero ſuo in pace honorificè reducitur.

750 Anno Domini MCCCCXXXVI, Borchardus epiſcopus Halberſtadenſis eligitur.

Anno Domini MCCCCXXXVII, cariſtia magna viguit.

Anno Domini MCCCCXXXVIII, Albertus, dux Auſtriæ, in regem Romanorum eligitur.

Anno Domini MCCCCXXXIX, peſtilentia univerſalis graſſabatur per totum orbem. Anno eodem, Heſtede à duce Saxoniæ capitur.

Anno Domini MCCCCXL, Fredericus, dux Auſtriæ, in regem Romanorum eligitur.

Anno Domini MCCCCXLI, in vigilia Viſitationis virginis Mariæ, de veſpere, hora quaſi ſeptima, ventorum magna orta fuit tempeſtas; quam haud longè pòſt grandines, in quantitate duorum vel trium ovorum deſcendentes, non modica in ædificiis, feneſtris eccleſiarum, in animalibus, ſegetibus, cæterisque bladis damna inferentes, comitabantur.

Anno Domini MCCCCXLV, obiit Otto, dux Brunſwicenſis & Luneburgenſis.

Anno Domini MCCCCXLVI, ante feſtum Nativitatis Domini, diſcordia civium & rumor magnus erat in hac civitate: & multi de civibus compulſi, abjurarunt civitatem, & ſic ſedata fuit diſcordia.

Anno Domini MCCCCXLVII, Nicolaus papa quintus eligitur. Eodem anno tres circuli albi viſi fuerunt circa Solem, in ortu Solis meridie & occaſu, in vigilia Aſcenſionis Domini. In hac æſtate venerunt Bohemi ad terram Saxoniæ & Weſtphaliæ, exactionantes multas civitates.

Anno Domini MCCCCXLVIII, eclipſis Solis erat hora meridiei, circa feſtum Ægidii.

Anno Domini MCCCCXLIX, Felix papa, electus à concilio Baſilienſi, reſignavit, & factus eſt ſupremus cardinalis, ſeu legatus per totam Franciam, Nicolai quinti. Eodem anno, peſtilentia ſucceſſivè circumgyravit omnes terras, durans per aliquot annos.

Anno Domini MCCCCL, fuit annus Jubilæus in Roma. Eodem anno, in die Pentecoſtes, canonizatus fuit frater Bernardinus ordinis fratrum minorum.

Anno Domini MCCCCLI, Nicolaus de Chuſa, cardinalis, per Alemanniam legatus, in multis locis prædicavit, & veniens ad caſtrum Wulffenbeurel, ad inſtantiam Henrici ducis, cujus tunc filiam ſacro chriſmate linivit, indulgentias Jubilæi Brunſvvig conceſſit. Item ad pulſum majoris campanæ eccleſiæ ſancti Martini,

(a) Compara *RETHMEIERS Braunſchvveig. Chronic. p. III. c. LIII. p. 720.*

Digitized by Google

Martini, hora undecima, omnibus ſextis feriis, omnibus incolis hujus civitatis, tunc ter dicentibus Pater noſter, in memoriam mortis Chriſti, conceſſit C dies indulgentiarum. Item omnibus ſacerdotibus, dominico die, in miſſa poſt primam collectam, ſequentem clauſulam, ſcilicet *Et famulos tuos N. papam noſtrum & N. antiſtitem noſtrum, unà cum eccleſia catholica ab omni adverſitate cuſtodi*, ſubjungentibus, quinquaginta dies indulgentiarum contulit.

Anno Domini MCCCCLII.

Anno Domini MCCCCLIII, Conſtantinopolis à Turcis capitur, in qua, omnibus Chriſtianis ab annis ſex ſupra interfectis, imperator Græcorum occiditur. Inſuper alii circiter 60 millia vincti, in captivitatem ducuntur, crucifixusque abominabiliter ab impiis illuditur.

Anno Domini MCCCCLIV, conſulatus Luneburgenſis eſt depoſitus, & novus electus. Eodem anno Nicolaus papa moritur, & Calixtus, natione Cathalonienſis, electus eſt. De quo infrà.

Anno Domini MCCCCLV, eccleſia S. Martini, *(a)* propter duorum plebanorum excommunicatorum litigationem, quaſi per biennium ſtetit clauſa, nec divina ibi celebrabantur : parochianis verò Sacramenta in eccleſia S. Michaelis miniſtrabantur.

Anno Domini MCCCCLVI, in regno Siciliæ, civitates plures & villæ à terræ motu perierunt, & in Neapoli, Capua, & Beneventana, & aliis civitatibus & locis, propter eandem plagam, turres & domus multæ corruerunt. Homines etiam ad 70000 & eo amplius ſimiliter oppreſſi ſunt.

Anno Domini MCCCCLVII, in nocte Sanctorum Gordiani & Epimachi, nix gravis cecidit, quæ arbores magnas fregit, frumenta agrorum ſtravit. Et fertilitas magna eodem anno ſequuta eſt. Item anno eodem frater Vincentius de ordine prædicatorum per Caliſtum papam canonizatus eſt, ſicut idem ſanctus in juvenili ætate prædixit eidem.

Anno Domini MCCCCLVIII, reliquiæ ſancti Autoris, *(b)* & aliorum ſanctorum de archa cuprea ad argenteam ſunt translatæ, Dominica Lætare, & feſtum Patronorum inſtitutum eſt. Eodem anno celebratum fuit capitulum in Brunſvvig, fratrum minorum circiter per CCC patres : feceruntque proceſſionem ſolemnem ad multas eccleſias, ſtationemque in foro antiquæ civitatis. 751
Eodem anno conſulatus antiquus Luneburgenſis cum CXXX civibus, à papa Caliſto, usque ad quartam generationem fuit maledictus, propter juramenti transgreſſionem, bonorum eccleſiarum in ſalina ſpoliationem, & quorundam ſuorum burgenſium innocentium occiſionem. Eodem anno, in die Purificationis, in partibus Thuringiæ, viſi ſunt tres Soles. Item viſus eſt Sol diviſus per modum crucis. Similiter in nocte tres Lunæ apparuerunt. Iſto anno Caliſtus papa moritur. Hic pro expugnatione crudeliſſimi hoſtis Chriſtiani nominis, regis Turcorum, miſſas, orationes & certas proceſſiones omnibus eccleſiis per totum orbem inſtituit, quas magnis indulgentiis dotavit. Hic poſt mortem, à Cathaloniis, quaſi vivus aliquandiu cuſtoditur, donec ſublatis omnibus in auro & argento, cæterisque paramentis pontificalibus, mare intrarent, cadavere mortuo relicto : ſed poteſtas Romanorum eos inſequuta eſt, & quaſi omnia reduxit.

Eodem anno rex Bohemorum ultimus, ejusdem regni verus hæres, veneno intoxicatus occubuit. Item Borchardus, Halberſtatenſis epiſcopus, defunctus eſt. Item Thuringi cœperunt duo caſtra prope Gottingen, videlicet Gunda in Bramborch. Eodem anno Pius in papam eligitur. Hic pro tuenda fide Chriſti, contra Turcorum imperatorem omnes Chriſtianos principes pro re tam ſancta in unum convocavit, ad unam de his duabus civitatibus, Mantua ſcilicet & Utinum.

Anno

(a) In Brunſwig.
(b) Vide ſupra *a. 1388.*

Digitized by Google

Anno Domini MCCCCLIX, dux Wilhelmus cepit caſtrum Springk.

Anno Domini MCCCCLX, ſtatim poſt feſtum Nativitatis Chriſti, incepit peſtilentia ſatis rara & inſolita, quia viri fortes in ea moriebantur, & paucæ mulieres: de pueris verò valde raro aliqui obierunt. Propter hanc peſtem, in Quadrageſima proxima, miſſa pro peſtilentia, cum certis precibus, per omnes parochias decantabatur in civitate Brunſvvicenſi, iſto modo. Omnes præſentes nudis pedibus ſtabant, candelas ardentes in manibus tenebant. Per tres dies, quibus miſſæ celebrabantur, jejunaverunt, & quarta die in pane & aqua. Unde Dominus placatus miſericorditer & mirabiliter populum exaudit: & ſtatim vindicta hæc à populo ceſſat.

Eodem anno frigus in tantum invaluit, ut ante feſtum Paſchæ, & aliquibus diebus pòſt, nec arari, fodi aut ſeminari quicquam potuit. Poſt hoc fuit nimia ſiccitas, ut nec gramina pratorum abundarent, unde etiam pecora multorum fame vexabantur. Item III. chori avenæ pro marca Brunswicenſi vendebantur. Eodem anno, die Paſchæ, in oppido, dicto Blomberg, mulier quædam hoſtias conſecratas à presbytero in altari derelictas, furata eſt propter quasdam incantationes cum eis faciendas: tandem nimiùm perterrita, in fontem vicinum projecit, & miraculoſè reinventæ ſunt. Eodem tempore, propter intempeſtatem & grandinem, ſegetes ibidem per quinque milliaria in longum & latum perierunt. Hanc miſeriam inopinata & cara venditio frumentorum ſequuta eſt: ita, ut etiam in civitate Brunſvvicenſi XV modii ſiliginis pro marca vendebantur, & piſtores, dominica die, cogebantur panes piſtare, propter vulgus undecunque adveniens. Item in vigilia Apoſtolorum Petri & Pauli horribilis tempeſtas & ventorum flatus inauditus eſt exortus: unde multæ arbores frangebantur, à terra evellebantur, per medium ſcindebantur, & quàm longè à trunco projiciebantur: tecta de domibus impetuoſè jactabantur.

Anno Domini MCCCCLXI, epiſcopus Moguntinenſis, dictus de Eiſenburg, à papa Pio depoſitus, & quidam dictus de Aſſaw, in loco ejus ſurrogatus. Hi duo epiſcopatum miſerabiliter depopulaverunt, guerras inter ſe habentes. Tandem de Aſſavv occultè & proditioſè civitatem nocte quadam ingreſſus, eam cepit, clericos miſerabiliter exulari fecit, divitum multos occidit, domus eorum ſpoliavit, & ſine miſericordia in eadem civitate contra populum graſſabatur. Eodem anno incepit peſtilentia in Nurenberga: anno ſequenti in Erfordia: & ſic continenter per tres annos circumgyravit per multa loca. Anno Domini MCCCCLXII.

Anno Domini MCCCCLXIII, denunciatum fuit paſſagium in Decembri, per Pium papam contra Turcos, & maximè in partibus ſtagnalibus. Unde ſequenti anno, ſuper feſto Paſchæ, cruce ſignati per villas & civitates currentes, in magnis exercitibus Anchonam properabant. Sed ibi venientes progreſſum ha-
752 bere non valuerunt: quia papa propter infirmitatem, & propter abſentiam quorundam principum, qui venire promiſerant, paſſagium per ſe expedire, & inire obmiſit.

Anno Domini MCCCCLXIV, Pius papa in Anchona mortuus eſt, & ab ea civitate usque Romam delatus. Eodem anno Paulus ſecundus, qui prius Petrus vocabatur, electus eſt. Hic mutavit ſigillum plumbeum papale. Nam antea ſemper duo capita, ſcilicet Petri & Pauli, uno latere continebat, in alio autem latere nomen papæ tantùm: nunc verò ſtat in latere uno quaſi imago papæ infulati, coram populi multitudine, in alio duæ imagines oblongæ Apoſtolorum Petri & Pauli. *(a)*

Anno Domini MCCCCLXV, in caſtro Kalenberge (ut teſtimonio quorundam ſacerdotum habui) ſanguis deſuper in modum pluviæ cecidit, in longitudine & la-

(a) Hoc iterum mutavit Sixtus IV. infra *a. 1471.*

Digitized by Google

& latitudine XX paſſuum, ita ut etiam veſtimentis quorundam inhæreret. Eodem anno dux Burgundiæ, civitatem Dinant deſtruens, terræ penitus adæquavit. Anno Domini MCCCCLXVI, dux Burgundiæ cepit civitatem Leodienſem, & deſtructis muris, exactionavit eam ad plus quàm quater millia florenorum. Horum medietatem cives dederunt, aliam recuſabant. Obſides autem & fidejuſſores, qui erant de civitate, videntes, quòd non liberabantur, conſilium duci dederunt non in bono. Et ex toto civitatem igne fecit conflagrari, eccleſiis Dei & monaſteriis vix exceptis. Ad quas tamen quidam, maligno ſpiritu ducti, ſpoliando intrabant, & optimis ſammittis ac cæteris veſtibus divino cultui dicatis inde ablatis, uſui ſuo applicabant. Nec eis divina ultio abfuit: quàm citò enim has attemptabant, multi eorum amentes, multi arreptitii effecti ſunt: propter quod multi veſtes ſacras eccleſiis ſuis reſtituebant. Inde, ut alter Herodes, in innocentes in ſua deſævit, quos omnes (ut dicunt) navi impoſitos, ſine remige, ſine gubernatore, abire dimiſit in incertum.

Anno eodem civitates Brunſvvich, Hildenſem, Gottingen, Honover, cum cæteris civitatibus, quæ vulgò de Henſe nuncupantur, intraverunt terram ducis Friderici, propter hoc, quia multotiens negotiatores per vias publicas, & ſtratas regias incedentes moleſtabat, bona ipſorum ſuis caſtris adducendo, ubi ad libitum victoria potita, caſtroque Moringe cum ſuo oppido, pro damnis datis, in ſuam poteſtatem accepto, regreſſi ſunt.

Anno Domini MCCCCLXVII, dux Fredericus, pacis datæ oblitus, iterum bona quorundam negotiatorum, ac aliorum, magno nomine accepit, duxitque per terram patris ſui, videlicet Wilhelmi. Ideo civitates ſuprà dictæ ſuſpicatæ ſunt, quòd ipſe aſſentiret facto filii, miſſisque literis diffidentiæ, intraverunt terram ſuam prope Calenberg, ibique villis conflagratis, quibusdam etiam nobilibus captivatis, redierunt ad propria. Inde Dei nutu, bella hujusmodi ac diſcordiæ ducum & civitatum, expenſis datis, miſerabiliter ſopita ſunt.

Eodem anno, à fundamentis aquarum, ante valvam S. Magni Brunſvvicenſis (ſicut jam aliquot annis elapſis ante alias valvas) erexerunt turrim fortiſſimam, ut hodie cernitur. Eodem anno dominus Heinricus Oſterrot, plebanus in Roten, Met ſecundus miſſus eſt Romam, pro confirmatione abbatis impetranda, in qua ambaziata fidelis extitit; expedivitque totum negotium in curia in duodecim diebus. Sed nimis triſte quiddam accidit; quia ambo infirmi Romam exeunt; ambo in via mortui ſunt. Hujusmodi rumores ad aures noſtras in die Nicolai ejusdem anni devenerunt. Eodem anno Dominus abbas hujus monaſterii, (a) per ducem invitatus, ſolemniter in capa aurea & infula decoratus, copulavit filiam ejusdem ducis, Margaretam nomine, comiti Frederico de Henneberg, tertia feria poſt Eſto mihi, in caſtro Wulfelbuttel.

Anno Domini MCCCCLXVIII, ex commiſſione facta abbati hujus monaſterii, per reverendiſſimum cardinalem de Latere, tunc Wratislaviæ exiſtentis, publicatæ ſunt in hoc monaſterio, Dominica quinta poſt Pentecoſten, indulgentiæ plenariæ remiſſionis ſemel in vita, & ſemel in morte, ut, quicunque daret pro extirpatione hæreſis Bohemorum, quantum in quatuordecim diebus pro ſe & familia ſua conſumeret, earum particeps fieret, religioſi etiam & alii, qui omnino nihil haberent, orationes & certas proceſſiones tunc expreſſas facerent. Sed quorum intererat, de trunco vel ciſta pro collectione oblationum ponenda, non concordabant: ideo nemo ſe habilem fecit, unica honeſta domina excepta. Revocatæ fuerunt eodem anno in profeſto ſancti Authoris.

Eodem anno diſcordia permaxima fuit inter epiſcopum Halberſtatenſem, 753
& cives ejusdem civitatis; ita, ut totus clerus reliquiis ſanctorum & optimis clenodiis ad tuta loca ſecretè deſtinatis, ipſam etiam civitatem relinquerent.

Item anno MCCCCLXVII, de quo ſuprà, poſt Michaelis apparuit cometa

(a) S. Ægidii in Brunſwig.

longè ſurſum à ſigno Piſcium, quaſi orta eſſet ſub ſigno Cancri, ſed rariſſimè videbatur, quia erat tempus tunc pluvioſum, & miſit comam ſuam verſus Orientem. Et in tantum pluit, quòd pauci ante feſtum omnium ſanctorum ſeminare valebant, ſed quidam poſt Martini, quidam poſt Nicolai, quia hyems temperata fuit, ſeminaverunt. Et crevit quidem herba, ſed non fecit fructum centuplum.

Anno Domini MCCCCLXIX, dux Heinricus fecit quaſi regales nuptias filiæ ſuæ in civitate Brunesvvich, & vocavit multos. Intravitque ſponſus, adjunctis ſibi Landgravio Thuringiæ cum cæteris nobilibus, civitatem hanc Dominica poſt omnium Sanctorum: & portis civitatis ſancti Ægidii, & ſancti Magni obſeratis, ſolùm pro eorum introitu & exitu patebat valva lapidea, id eſt Steindor. In hac ſolemni, ſed inſolita ſuſceptione hoſpitum, ſtabant cives, ad hoc ordinati, per proconſules ſuos, omnes in ſtatione ſua armati, alii autem excubias nocturnas obſervabant. Continuatum fuit convivium nuptiarum in quartum diem, & abierunt hoſpites unusquisque in ſua.

Eodem anno, converſionis Pauli quidam incola, in regali Luttere, ſerotino tempore (neſcitur per quos ſpiritus) raptus fuit de curia ſua, ductusque ad locum, vulgò *des Hertoghenhoff*, in choream terribilem, ut fatebatur. Vidit enim ibi quamplures nobiles, ante longa tempora mortuos: quapropter ad ſe reverſus, cruce ſe ſignavit, & ſic dimiſſus, ad quandam ſepem cecidit, non ſine gravi vulnere. Eodem anno, Dominica Cantate, duo cives Halberſtadenſes, filii Belial, retro accedentes quendam presbyterum, in jure canonico cæterisque ſcientiis pluribus eruditum, de muro retro capellam ſancti Petri, in eadem civitate, miſerè ab alto præcipitaverunt, usque ad aquam vulgò *Holtemmer* ſubtus defluentem, ibique cerebro capitis effuſo, in brevi mortuus eſt. Eodem anno, Dominica poſt Ægidii, Brunſvvicenſes ceperunt caſtrum, dictum Thun, Frederico de Langelde, tunc domino caſtri, certis de cauſis expulſo.

Anno Domini MCCCCLXX, minui cepit poteſtas nobilium de Veltheim. Nam hoc anno, ſtatim poſt Nativitatem Chriſti, captum eſt caſtrum Sladem, quod tunc tenuit Clamer de Veltheim, per quosdam dictos de Neindorpe, cum adjutorio dictorum de Bertensleve: qui omnes, caſtro in frumento & victualibus aliisque ſupellectilibus ſpoliato, & ad propria deductis, tandem etiam ipſi abierunt. Poſtea, vix octo diebus elapſis, epiſcopus Magdeburgenſis cepit caſtrum Herbeke, domino Guncellino de Velthem ibidem humiliato.

Anno Domini MCCCCLXXI, primò Sixtus quartus in papam eligitur, qui antea vocabatur Franciſcus, & erat magiſter generalis ordinis fratrum minorum, creatus in cardinalem tituli ſancti Petri ad vincula. Cui papa Pius, audita ſolemni diſputatione, pro utraque parte in Roma, per fratres ordinis prædicatorum, tenentes quòd Chriſtus reſumpſit omnem ſuum ſanguinem, & per fratres minores, tenentes quòd non reſumpſit omnem ſanguinem, commiſit examen ambarum partium, & quicquid ipſe finaliter teneret, ad eum ſcriptis ſuis offerret. Quam commiſſionem idem Sixtus cardinalis ſumma cum diligentia expediens, obtulit ſcripta ſua ſummo pontifici corrigenda. Papa verò Pius, perlecto opere ſuo, ſuper ſanguine Chriſti relicto, ad tollendam contentionem, confecit quandam bullam, quæ habetur apud fratres minores provinciæ Thuroniæ. Cujus etiam copia eſt hic in noſtro monaſterio. Idem papa Sixtus, poſtquam electus fuit in papam, reaſſumpſit ſtatim ſigillum antiquum papæ, ſcilicet duo capita Apoſtolorum Petri & Pauli, quod prædeceſſor ſuus Paulus mutaverat, ut ſupra *(a)* dictum eſt.

Idem Sixtus, anno pontificatus ſui ſecundo, inſtituit celebrari per univerſum orbem feſtum ſancti Franciſci, dans omnibus, idem feſtum celebrantibus, ſub duplici officio quinquaginta annos, & totidem quadragenas. Eodem anno obiit Helena, nobilis ducilla, uxor ducis Heinrici de Brunſvvich & Luneborg, filia ducis de Cleve, octava Apoſt. Petri & Pauli. Anno

(a) *Anno 1464.*

Digitized by Google

Anno Domini MCCCCLXXII, poſt feſtum Epiphaniæ, apparuit cometa miræ magnitudinis & multorum radiorum, ſub ſigno libræ, dirigens radios ſuòs verſus Occidentem. Et octo diebus ſic elapſis, repentinè aſcendit verſus polum arcticum, & ſtellam Martis usque ad aliam partem Zodiaci; ubi tunc apparuit ſub ſigno Arietis, dirigens radios ſuos verſus Orientem; & circumvolvebatur cum Zodiaco, ad motum firmamenti, ſub ſigno Arietis, manens ad duas hebdomadas; & tunc ſucceſſivè immorabatur, ita, quòd in die ſancti Valentini vix videbatur in nocte. Eodem anno, in die Gervaſii & Protaſii, in civitate Erffordenſi, quingentæ domus & amplius, cum eccleſia beatæ virginis ibidem, & eccleſia ſancti Severi cum omnibus domibus adhærentibus, ſunt concrematæ, igne (proh dolor) per malos homines, inſtigatione Apel Visdom, diverſis in locis locato. 754

Eodem anno peſtilentia magna viguit in Eimbicke & in Gottingen, per totam æſtatem, & hyeme ſequente venit Hildensheim & ad loca vicina, duravitque ibidem ultra annum cum medio. Eodem anno obiit Erneſtus de Schomborg, epiſcopus Hildensheimenſis, & canonici elegerunt in magna diſcordia, nunc Landgravium Haſſiæ, nunc ducem Magnipolenſem in epiſcopum aſſumentes: ſed decanus eccleſiæ cathedralis ibidem, Henningus *von dem Huſs*, confirmatus fuit à papa Sixto, & epiſcopus permanſit.

Anno Domini MCCCCLXXIII, Fredericus imperator venit Treverim cum filio ſuo Maximiliano, & per Carolum Burgundum honorificè tractatur. Petit ibidem Burgundus coronari in regem, ſuper antiquam Burgundiam. Quod cùm imperator recuſaret, factum eſt, ut non reſponderent ultima primis. Eodem anno viguit peſtilentia in Brunesvvig tota æſtate: ſed heu gravis erat huic monaſterio. Obierunt enim de noſtris fratribus fortiores & adoleſcentiores ſacerdotes, ſeptem numero. Inde vix anno elapſo, obiit ſenex noſter, cum duobus aliis ſacerdotibus monaſterii noſtri. Eodem anno introductæ ſunt, ſolenni cum proceſſione totius cleri & populi, reliquiæ ſancti Sebaſtiani martyris, per fratres Præmonſtratenſis ordinis, in civitatem præſentem, promovente hoc ſereniſſimo principe ac duce Heinrico. Prima ſtatio, cum miſſa ad honorem martyris, factæ ſunt in hoc monaſterio altera die Trinitatis; pòſt ad ſanctum Blaſium; inde ad ſanctam Catharinam; exinde ad ſanctum Martinum. Eodem anno fratres Cellitæ, aliàs dicti fratres voluntate pauperes, primitus habitare cœperunt in civitate Bruneſvvich. Propter hoc, quia ferè omnis populus, tam divites quàm pauperes, maximam penuriam patiebantur, non habentes, qui cuſtodirent aut vigilarent ſuper infirmos ſuos: quod quidem officium reſpicit dictos fratres: dataque eis fuit habitatio in Dammone, ut hodie cernitur.

Eodem anno, in nocte Conceptionis beatæ virginis, obiit in hydropiſi nobilis ac ſtrenuus dux Heinricus, qui toto tempore vitæ ſuæ fuit amator & princeps pacis, ſepultusque eſt ad ſanctum Blaſium, in ſepulchro patrum ſuorum: ubi abbas noſtri monaſterii in infula cantavit miſſam defunctorum, faciensque commendationem & cætera funeralia, cum duobus decanis ſanctorum Blaſii & Cyriaci.

Anno Domini MCCCCLXXIV, ipſo die Joannis Evangeliſtæ, poſt Nativitatem Chriſti, dux Wilhelmus ſenior reacceptat caſtrum Wulfelesbutel cum toto ducatu Brunſvvicenſi, introductus ſolemniter per conſulatum Brunſvvicenſem, claves ei præſentantem, per ducem Heinricum ſibi in fine mortis commendatas; ut ſic teſtamentarii efficaces dicti ducis defuncti eſſe poſſent pariter & executores: quod aliàs recuſaſſent.

Eodem anno venit peſtilentia in Halberſtat & Luneburg.

Eodem anno, ipſo die Panthaleonis, Carolus dux Burgundiæ obſedit civitatem Nuſſiam, quaſi ad integrum annum, oppugnansque eam fortiter perdidit populum multum de ſuis: quorum corpora ibidem arena jacent ſepulta; plurima etiam Rheni fluvius abſorbuit.

Finis compendioſæ Chronicæ ab authore anonymo collectæ.

BENEVOLO LECTORI SALUTEM!

PAulus Langius, *(a)* Monachus ac Presbyter Germanus, ſive Zuiccavienſis, quod Terræ Orientalis eſt oppidum, *(b)* idemque male ad Vogtlandiam referunt Voſſius *(c)* atque Miræus. *(d)* Patrem habuit Georgium, civem Nurenbergenſem, integris & vetuſtis armorum inſignibus clarum, matrem Eliſabetham, fratrem Laurentium, virum eloquentem. Hic in Academia Cracovienſi aliquantisper ſtudiis incubuit, *(e)* anno 1487. menſe vero Majo, comitantibus eum tribus Civitatis Citicenſis Proceribus, & fratre Laurentio, in Cœnobium Boſavienſe, prope Citzam, cum honore ſuit introductus, & venerabili abbati Petro præſentatus oblatusque, benevole etiam exceptus, paucos poſt experientiæ dies, in feſto ſanctorum martyrum Joannis & Pauli, novitiatus habitum induit, ipſo eodem Abbate celebrante, atque miniſtrante. Ipſe tamen profitetur, ſe in limine ſtatim religioſæ profeſſionis exorbitaſſe, lapſum fuiſſe, ſed non colliſum, Dei munere confeſtim reſipiſcentem ſurrexiſſe. Plures etiam ſe nactum fuiſſe adverſarios, ipſe de ſe teſtatur, quibus dum perverſis Scholaſti-

(a) Ut ipſe de ſe teſtatur *a. 1487.*
(b) Hoc uberius demonſtravit *TOB. SCHMIDT Chron. Cygn. p. I. cap. I.*
(c) *de Hiſtor. Lat. lib. III. c. X.*
(d) *Auct. de Script. Eccleſ. n. DXX. Paullus Langius, monachus, Zuiccavii in Voitlandia natus, Trithemio peramicus.*
(e) *SCHMIDT Chron. Cygn. p. 481.*

Digitized by Google

laſticorum dogmatibus adſentiri nollet, factus fuit exoſus. Anno 1488. ipſo die S. Benedicti, in Quadrageſima, fecit profeſſionem ſolennem. *(a)* Cum vero otioſam in monaſterio vitam agere nollet, à Benedicto Abbate a. 1515. *(b)* obtinuit, ut Jo. Trithemium Herbipoli, ubi tunc ad D. Jacobum Abbas erat, adiret, qui ipſum ad Germaniæ monaſteria miſit, ut undecumque conquireret, deſcriberet, atque ad ſe transmitteret, quæ ad Rerum Germanicarum hiſtoriam illuſtrandam, aut Catalogum Scriptorum Eccleſiæ adaugendum, pertinerent, de quo ipſe ſubinde docet, idemque tempus exilii ſui vocat. *(c)* Et licet non deeſſent, qui ipſum, tanquam gyrovagum, circumcellionem venditarent, contra hoſce tamen calumniatores ipſe ſe ſatis defendit. *(d)* Hoc autem ipſi anſam dedit, varia, quæ ad Germaniæ hiſtoriam faciunt, indagandi, & quod nunc exhibemus, Chronicon Citicenſe conſcribendi. Binas ipſe adhuc procuravit editiones, primam a. 1517. *(e)* eandemque eodem anno Joanni III. Numburgenſium epiſcopo dedicavit, atque obtulit, ab eodem promptiſſime atque hilariter acceptum. *(f)* Quid ipſum vero permoverit, ipſe docet, dum quidam ludi magiſter, Petrus, Catalogum epiſcoporum Numburgenſium mancum atque erroneum ediderit. Sic enim ipſe: *(g) Propter ejusmodi itaque errores, quibus ille Petrinus ſcatet Catalogus, ordinemque præpoſterum atque confuſum, quem in locatione & ſerie epiſcoporum nominum continet, hoc opus aggreſſus ſum,*

(a) Ut ipſe ad a. 1488.

(b) Ipſe ad a. 1515. circa finem ferè Chronici, hæc diſertis verbis de ſe teſtatur, inſimulque litteras, Trithemii commendatitias exhibet. Idem ad a. 1379. *per Trittemium miſſus, anno Domini MDXVI.* ad a. 1493. *dum juſſu præfati Trittemii, virorum illuſtrium per Germaniam lucubrationes inquirerem.*

(c) Ipſe ſub Udone, Numburgenſi Epiſcopo: *Enimvero, cum tempore exilii mei, nec non inquiſitionis antiquitatum, ex mandato Joannis Tritemii abbatis, viri ſapientis, pro tunc hiſtoriarum, ſive Germanicarum rerum atque annalium ſcriptoris, multa tædia eam ob rem perluſtrarem.*

(d) Sub finem Chronici.

(e) Ad hanc provocat ſub Udone epiſcopo a. 1026.

(f) Prout ipſe teſtatur ſub Joanne III. a. 1492.

(g) *a. 1243.*

Digitized by Google

quod ex variis horum privilegiis epiſcoporum, pariterque antiquis Chronicis multis collectum, venerando domino Joanni de Schonberg, anno ſuperiori, qui fuit noſtræ ſalutis MDXVII. obtuli, quod ipſe gaudio magno, ceu diu deſideratum theſaurum, lætus ſuſcepit, meque honeſto munere donatum, reverenter ac honorifice dimiſit. Poſtquam autem otium nactus, hoc opus ab anno 1518. ad 1520. revidit, emendavit, atque diverſis locis adauxit. (*a*) Digeſtum illud ab a. 968. usque ad an. 1515. in eodemque Hiſtoriam Epiſcoporum atque Epiſcopatus perſequitur, à prima ejusdem fundatione, ad Joannem III. usque è familia Schönbergiorum, ita, ut Epiſcopos, horum geſta, ſigillatim exponat, varia de rebus geſtis Saxonicis atque Miſnenſibus immiſceat, licet in rebus Saxonicis potiſſimum limam mereatur. Neque tamen integrum extat hoc Chronicon, vel à Langio non conſummatum, vel, ut Schmidtius (*b*) autumat, à monachis, qui ipſi adverſabantur, plurimum detruncatum, eo quod de religione Evangelica quædam inſeruiſſe videretur, dum, prout diverſis locis (*c*) patet, à Lutheri doctrina minime fuerit alienus, licet in Jo. Hus admodum ſit iniquus. (*d*) Alia etiam Langius ſcripſit, utpote de laudibus Saxoniæ, (*e*) & potiſſimum juſſu Trithemii, contra Jacobum Wimphelingium, qui in libello ſua de integritate, Trithemii librum de Scriptoribus eccleſiaſticis

(*a*) Sic enim ipſe c. l. *Ipſum autem opus hoc anno, otium nactus (uti promiſeram) in hanc formam extendi.* De anno 1518. quo ſcripſerit, ipſe teſtatur a. 1014. Ad a. 1478. vero dicit: *in anno Domini MDXX. quo hæc ſcribo.* Idem repetit ad 1486. 1503. 1513.

(*b*) *Chron. Cygn. p. 483.*

(*c*) Potiſſimum hoc patet ex iis, quæ ad a. 1513. ſub Leone X. adducit, ubi etiam Lutherum miris encomiis effert.

(*d*) Prout ex iis patet, quæ ad a. 1417. refert.

(*e*) *SCHMIDT Chron. Cygn. p. 483.*

Digitized by Google

ſticis reprehenderat, & Gregorium magnum, Alcuinum, Bedam, ex Monachorum ordine ſubtraxerat; opus bipertitum in Laudem & defenſionem clauſtralium omnium. (*a*) Eruditus igitur hic erat Langius, atque cordatus, ut mirum omnibus videatur, cur *JO. REUCHLINUS* ipſum inter obſcuros viros poſuerit, niſi dicas, eundem hoc ex univerſali, quod erga monachos fovebat, odio feciſſe. Hunc autem ideo defendit *CASPAR BARTHIUS*, ſcribens: *Paulus Langius, proavorum memoria, ſcriptor Chronologus non ineruditus; quem debebat aliquanto mitius tractare Johannes Reuchlinus, quam ut nomen ejus inter obſcuros viros poſteritati videndum referret.*

PAULI

(*a*) De quo ipſe ſub Hugone, primo Epiſcopo Citicenſi a. 968. atque de Wimphelingio agit ad a. 1493.

755

PAULI LANGII CYGNAEI, MONACHI BOZAWIENSIS, CHRONICON CITIZENSE, DE ILLIUS DIOECESEOS GESTIS, ET ALIIS ETIAM PASSIM, JUXTA EJUSDEM PRÆSULUM ANNOS ET SUCCESSIONES, DIGESTUM, ET AB ANNO DOMINI DCCCCLXVIII PERDUCTUM USQUE AD ANNUM MDXV.

INſignem, ſanctamque ac Deo dilectam Cititzenſis epiſcopatus eccleſiam, Ottonem illum magnum & invictiſſimum imperatorem & fundaſſe & inſtituiſſe, vel eo liquet potiſſimùm; quoniam primus ejus loci ſive ſedis antiſtes, venerabilis Hugo, memoratum per Ottonem inſtitutus, uno & eodem & anno & die conſecratus eſt cum primariis epiſcopis, Miſnenſi Burchardo, Merſeburgenſi Boſone, & Udone Havelbergenſi: quorum epiſcopatus per Ottonem, eodem quoque tempore, anno videlicet incarnationis Dominicæ DCCCCLXVIII, indictione XI, regni ejus XXXII, imperii VI, fuere fundati, & per Joannem papam XIII confirmati. Quo & anno prænarrati præſules, uno eodemque die, noſtro cum epiſcopo Hugone ordinati & conſecrati fuerunt, per beatum Deoque dilectum Adelbertum, ſanctæ Parthenopolitanæ eccleſiæ archiepiſcopum, anno ordinationis ſuæ ſecundo: de quo latius infrà. Ex præmiſſis itaque luculenter habetur, per quem, quove tempore hujus inſignis & celebratiſſimi jacta fuerint epiſcopatus fundamina. Sunt equidem, qui mendosè aſſerunt, ſcribuntque quod ignorant, Carolum videlicet illum magnum, hunc noſtrum Citicenſem imprimis condidiſſe epiſcopatum, eumque barbarica populatum dirutumque immanitate, & per Ottonem tandem primum, ac dein per Henricum ſecundum fore reſtauratum. Ita inquit unus illorum compilator, videlicet vulgaris & picturatæ Saxonum hiſtoriæ. *(a)* Verùm, quoniam aſſertio hæc auctorem non ſatis præfert ſolidum & idoneum: quapropter eadem facilitate floccipenditur, qua aſſeritur. Neque enim epiſcopatus iſte noſter Cititzenſis reperitur inter illos, Carolus quos Magnus per Saxoniam inſtituiſſe legitur. Tradunt equidem authentici & illuſtres gentis Saxonicæ hiſtoriographi, Carolum memoratum octo in Saxonia duntaxat fundaſſe epiſcopatus, Oſnaburgenſem videlicet, Bremenſem, Halberſtatenſem, Hildesheimenſem, Verdenenſem, Padeburnenſem, Mindenſem & Monaſterienſem. Ottonem autem hunc noſtrum Primum & Magnum tradunt fundaſſe Brandeburgenſem, Magdeburgenſem, Merſeburgenſem, Miſnenſem, Sleſwicenſem, Rypenſem, Havelburgenſem, Magnopolenſem, qui pòſt translatus eſt per Henricum Leonem, potentiſſimum Saxoniæ & Bavariæ ducem, in Swerinenſem, *(b)* anno Domini MCXCV, & hunc, de quo loquimur, Citicenſem. Poſui autem Brandeburgenſem in capite, quoniam eundem epiſcopatum Otto rex, in principio regni ſui triginta penè annis ante Magdeburgenſem legitur fundaſſe. Teſtis eſt & Dythmarus in Chronicis ſuis. Verùm ut nonnihil in laudem Ottonis, optimi & glorioſiſſimi imperatoris, noſtræ fundatoris diœceſis ſtylo proſequamur hiſtorico: ſciendum, Ottonem originem traxiſſe à fortiſſimo & maximo illo Widikindo, duce Saxoniæ; contra quem Carolus

(a) Apud *LEIBNITIUM Tom. III. p. 293.*
(b) Extant litteræ apud *MEIBOMIUM Chron. Riddagshuſ. f. 586.*

Digitized by Google

lus Magnus triginta penè annos cruentiſſima bella geſſit, tandemque victum prædicatione ſancti Ludigeri ad fidem converſum, in Engern baptizari fecit, ipſumq; de ſacro levavit fonte, anno noſtræ ſalutis DCCLXXXV. Ab prædicto, inquam, nobiliſſimo duce Saxoniæ, Widikindo, generoſum carnis duxit ſtemma, patre natus Heinrico, Germaniæ rege, ejus nominis primo, matre verò Mechtilda, filia Theoderici, comitis Saxoniæ de Wittin: quem quidam mendosè regem 756
fuiſſe ſcriptitant, cùm eô tempore Saxones præter memoratum Heinricum (qui primus fuit) regem non habuerint.

Itaque, defuncto patre Heinrico, inclyto valde viro, filius Otto ſucceſſit in regno, cœpitque anno Dominicæ Nativitatis DCCCCXXXVI, & imperat annis XXXVIII. Hic itaque glorioſiſſimus & invictiſſimus imperator Otto, cùm divini cultus ardentiſſimo flagraret amore, quatenus Dei honorem & animarum procuraret ſalutem, ſtatum clericorum & monachorum, per patriam præcipuè ſuam nativam, ipſam videlicet Saxoniam, ab exordio regni ſui ampliare & exaltare vehementer ſtuduit.

Videns itaque diœceſim, ſive eccleſiam Halberſtatenſem valde amplam & opulentam, ita ut in quatuor competenter partiri poſſet epiſcopatus, conſilio prudentum & religioſorum aliquot, epiſcopatus in ea decrevit propoſuitque inſtituere. Aſt reſiſtente ei ac contradicente Bernhardo, Halberſtatenſi epiſcopo, venerabili valde viro & ſancto, cujus in diœceſi locus ipſe ſitus erat, perficere eo vivente non potuit, quandoquidem eo tempore tota erga Magdeburg pariter & Merſeburg vicinia ad Halberſtatenſem pertinuit diœceſim. Videns ergo imperator conſtantiam præſulis, quòd nec minis, neque blandimentis, in diviſionem ſui induci potuit epiſcopii, patienter & longanimiter tempus præſtolabatur opportunum. Nam prænarrato Bernardo defuncto, præſule ac ſucceſſore ipſius Wildenando, viro æquè ſancto & erudito, quæ dudum optaverat, ſine contradictione imperator obtinuit. Iſte equidem venerandus antiſtes ob divini honoris, laudisque ac eccleſiaſtici cultus augmentationem, petenti Ottoni libenter & placidè conſenſit & annuit, & non modò archiepiſcopatum Parthenopolitanum, verùm & Metropolitanum, in ſuæ territorio diœceſis, fundari inſtituique permiſit, ratificante & confirmante cuncta Joanne papa, ejus nominis decimo tertio.

Verùm ne interea, vivente videlicet adhuc Bernhardo epiſcopo, tempore diuturnæ & prolixæ expectationis ſuæ, pientiſſimus atque inclytiſſimus imperator Otto ab operibus pietatis vacaret, zelumque ardentiſſimum, quem Dei ad honorificationem in imo pectoris clàm gerebat, in effectum palàm utcunque produceret ſalutiferum; in principio regni ſui, in Brandenburg, tunc civitate Sclavorum magna & populoſa, epiſcopatum fundavit & inſtituit, triginta fermè annis ante conſtructionem archiepiſcopatus Magdeburgenſis. Teſtatur hoc Dithmarus, *(a)* quartus Merſeburgenſis eccleſiæ præſul, nobilis & celebratiſſimus hiſtoricus, inquiens, memoratum Brandeburgenſe pontificium ter denis annis Magdeburgenſe præceſſiſſe. Divi inſuper Benedicti ordinis in præfata Magdeburgenſi urbe, regale ſummis erexit impenſis monaſterium: quod tamen poſtmodum ad fundandum eo in loco archiepiſcopatus templum, cum ſuis ædibus, in ſuburbium civitatis in editiorem, qui Berga dicitur, locum transtulit, in quo præſens usque in tempus cernitur: cujus de tralatione infrà latius dicetur.

Præterea iisdem temporibus Otto, imperator fortiſſimus, univerſos Sclavorum populos, quos antea pater ejus Heinricus rex domuerat, imperio ſuo ſubjugavit, & tanta virtute conſtrinxit, ut tributum & Chriſtianitatem pro vita ſimul & patria libenter offerrent victori. Baptizati ſunt itaque omnes, & eccleſiæ in Sclavia tunc primùm conſtructæ. Danos quoque, qui à fide & jugo regni defe-

 cerant,

(a) lib. III. p. 345. edit. Leibn.

Digitized by Google

cerant, armis expugnans, validè continuit, & ad ſubjectionem compulit & fidem, mittens ad eos prædicatores, epiſcopos, monachos & clericos.

Anno denique dominicæ Nativitatis DCCCCLV, Otto, Germaniæ rex (non enim adhuc imperator erat, licet in præcedentibus per anticipationem imperator nominetur) prope Auguſtam Vindelicorum, in loco, qui Lechfelt dicitur, grandi inſtructo exercitu, in craſtinum contra Hunos pugnaturus, in vigilia B. quæ tum erat Laurentii, votum fecit, ut, ſi meritis victoris ignium hoſtes ſuos vinceret, in honore ejus in Merſeburg epiſcopatum erecturum, quod expoſt victor evadens, devotè & magnificè perfecit, ſanctus ſiquidem Laurentius, cujus præſidio triumphavit, dictæ eccleſiæ usque in præſens patronus laudatur.

757 Prædictis fortiſſimè geſtis ab Agapeto papa, ejus nominis ſecundo, invitatur & rogatur Otto, ut Romam & Italiam à tyrannide Berengarii, imperii & regni uſurpatoris, liberaret. Quod & Otto rex ſtrenuiſſimè perfecit, ipſum Berengarium apud Ticinum valido obſidens exercitu, ad deditionem coëgit, cepit, & contrivit. Tunc quoque Alundam (quam noſtrates Adelheidem vocant) relictam Lotharii, è carcere liberatam, ſecum in Saxoniam vexit, conjugemque duxit: quæ ſucceſſu temporis ei Ottonem Ruffum, regni ſucceſſorem, & Guilhelmum, Moguntinenſem archiepiſcopum, peperit. Hic eſt ille Guilhelmus archiepiſcopus Moguntinus, cui pater Otto dedit Thuringiam & Haſſiam, cum pleno jure & dominio. *(a)* Erat autem antè Haſſia ducis Burchardi, quem Ungari interfecerant.

Circa idem tempus, Otto à Romanæ eccleſiæ patribus urbisque principibus evocatus, Romam proficiſcitur, ut corruptos pontificis emendaret mores Joannis XII, hominis ſceleratiſſimi. Intrans urbem rex, à clero & populo honorificentiſſimè ſuſceptus eſt, & à dicto Joanne papa in Romanorum imperatorem coronatur. Scribit Platina, vir alioqui eruditus & auctor illuſtris, tunc temporis in Ottonem imperium primò translatum in Germanos, quemadmodum Wernherus in Faſciculo temporum, & plures alii. Quos errare evidentiſſimè liquet, cùm ante Ottonem annis ferme centum & quadraginta in Germanos, in perſonam Caroli Magni, translatum conſtat, qui Germanus, id eſt Teutonicus Francus, origine, converſatione & famine fuit. Sunt tamen, qui Ottonem coronatum à Leone octavo (de quo in ſequentibus) exiſtimant: quorum opinionem Gratianus in decretis canonicis, diſt. LXIII, *c. in ſynodo*, ſequitur. Utcunque ſit, eam coronationem invenio eſſe factam anno ſexageſimo ſecundo ſupra nongenteſimum. Falluntur itaque plurimùm, qui Ottonem Magnum, noſtræ fundatorem diœceſis, primum è Germanis imperitaſſe aſſerunt. Magis autem hi hallucinantur, qui imperium à Gallis in Germanos ponunt, cùm imperium apud Gallos, ſive Francigenas, nunquam fuerit. Sed & nec unus quidem origine Gallus Romanorum unquam extitit imperator. Idcircò ab eis auferri non potuit, ſed bene de Græcis. Anno Domini DCCLVI, per Stephanum II in Germanos, in perſonam (ut dixi) Caroli magnifici principis, fuit translatum.

Dicto itaque tempore Franci cœpere imperare Teutonici. Nec unquam pòſt ab eis ablatum fuit, ſed præſens usque in tempus in Germania durat. Ratio dictæ translationis ponitur ex. de elect. *c. Vener.* Francorum equidem favorem & beneficia jampridem Romana eccleſia per Pipinum, patrem Caroli Magni, Francum Germanum, in multis neceſſitatibus experta fuerat. Hæc hactenus de translatione imperii in Germanos, contra quorundam acriſiam dicta ſufficiant. Nunc ad Ottonem noſtrum redeamus invictiſſimum.

Otto itaque, triumphator glorioſus, imperator & Auguſtus factus, tantæ celſitudini condigna exercuit opera. Cernens autem memoratum Joannem papam

(a) Ipſe Langius infra ſub Hugone Epiſcopo ad a. 974. hæc reſtringit ad jurisdictionem ſpiritualem.

Digitized by Google

pam blandè correctum, ſcandaloſam continuare vitam, ipſum hortatu tam cleri quàm populi depoſuit. Eo ſic depoſito, Leo octavus, vir optimus, conſenſu omnium pontifex creatur. Aſt imperatore recedente, Benedictus quintus, Leone pulſo in ſeditione, papa conſtituitur, ab his potiſſimùm, qui Joanni cognatione factioneque conjuncti fuerant, ægrè ferentes, Leonem ab Ottone Joanni antelatum. Quod cùm imperator percepiſſet, Romam rediit; urbem obſedit; per gyrum ferro flammaque omnia vaſtans, Romanos ad ſuſceptionem & obedientiam Leonis coegit, & ut nihil eorum, quæ ipſe ordinaret, deinceps immutarent, juramento aſtrinxit. Porrò Leo papa reſtitutus, Romanorum inconſtantiam pertæſus, auctoritatem omnem eligendi pontificem à clero populoque Romano ad imperatorem transtulit, & donationes per Juſtinianum, Carolumque imperatores eccleſiæ Romanæ factas, Ottoni & ejus ſucceſſoribus conceſſit: quatenus Italiam defendendam ſuſciperent, ut copiosè annotatum eſt in decretis, diſtinctione LXIII.

Rebus ſic compoſitis, & Leone in ſedem Petri reſtituto, imperator in Germaniam rediens, Benedictum antipapam ſecum in Saxoniam duxit, inque Hamburg civitatem relegavit, ubi & non multò pòſt dolore animi moritur, ibique honorificè ſatis tumulatur.

Leone autem papa, poſt primum ſui pontificatus annum, mox defuncto, 758
Joannes XIII ſurrogatur. Sed & hic (licet canonicè electus) à Romanis injuriatur & propellitur. Quibus cognitis, imperator cum Ottone filio ingentibusque copiis ad ſuccurrendum Pontifici Romam properat. Intrans urbem potenter, conſules & præfectum cum decarchonibus captos in vincula conjecit, ſciturus conjurationis capita. Quæſtionibus re cognita, conſules in Germaniam mittuntur, decarchones vero laqueo ſuſpenſi, pœnas ſtatim dedêre.

Iſto tempore, id eſt anno pontificatus Joannis papæ tertio, qui eſt ab incarnatione divini Verbi nongenteſimus ſexageſimus ſeptimus, Otto, imperator piiſſimus, archiepiſcopatum in Magdeburg fundavit, quem Sclavis & Saxonibus metropolem ſtatuit, & Adelbertum, ſummæ ſanctitatis virum, profeſſione monachum, ex monaſterio ſancti Maximini Treverenſi aſſumptum, in archiepiſcopum conſecrari ibidem fecit: qui tredecim annis ſedit, & Sclavorum multos ad fidem populos convertit. Subjecit autem ei epiſcopatus ſuffraganeos, quos & idem Otto fundaverat, quinque: Havelbergenſem, Brandenburgenſem, Merſeburgenſem, Miſnenſem, qui nunc eſt exemptus, & noſtrum (ad cujus honorem hæc ſcribimus) Citzenſem: quo tempore Numburgenſis eccleſia necdum fundata fuerat, ut in ſequentibus patebit latius.

Anno itaque proximo ſequenti, poſt inſtitutionem Adelberti archiepiſcopi, Otto, uno & eodem tempore, prædictos tres, Merſeburgenſem videlicet, Miſnenſem & Citzenſem condidit epiſcopatus: eodemque & anno & die (ut ſuprà dictum eſt) ab memorato Adelberto metropolitano ſunt conſecrati, & præfatis deputati eccleſiis, Boſo Merſeburgenſi, Burchardus Miſnenſi, noſtræ autem Citzenſi Hugo venerabilis, vir omni virtutum genere decoratus, divina providentia præficitur, ut propenſius in ſequenti dicetur capite. Verùm ne inſurgat ſcorpius, & arcuato me vulnere lædere quærat, neve Zoilus quiſpiam nodum in ſcirpo quæritans, ventilando apices & numeros trutinans, calumniam mihi ſtruat; noverit, me haud ignorare diverſitatem hiſtoriographorum de exordio & fine regni, imperii, atque coronationis Ottonis hujus primi, quòd magni autores de annis & vitæ & regni haud parum diſſideant & diſcrepent, quandoquidem Otto, Freiſingenſis eccleſiæ epiſcopus, nobilis & præſtantiſſimus hiſtoricus, dicit, Ottonem cepiſſe regnum anno Domini 936, & 38 rexiſſe: cui conſonat hiſtoria Sclavorum. Dithmarus vero, Merſeburgenſis eccleſiæ epiſcopus quartus, & ipſe genere & doctrina clariſſimus, in Chronicis ſuis ſcribit, eum cepiſſe anno Domini

936 & 38: inter alia in carmine quodam, quod more ſuo hiſtoriæ præmittit dicens:

Maximus in ſceptro ter denos ſedit & octo
Annos in regno &c.

Ibi Ptolemæus Lucenſis in Lud. Chron. inquit, eum cepiſſe anno Domini 937, & 37 annis rexiſſe. Antoninus, poſt Vincentium, aſſerit, eum cœpiſſe regnare anno Domini 938, & 36 imperaſſe. Chronicon noſtri cœnobii compendium vetuſtum habet, quod factus eſt rex Germaniæ anno Domini 937, & rexerit 38. Cæterum in geſtis epiſcoporum Magdeburgenſis eccleſiæ, noſtræ metropolitanæ, legitur, quòd cœperit anno Domini 937, & obierit anno Domini 973, regni ſui 38, imperii ſui 11, indictione prima, anno quinto, ex quo fundavit epiſcopatum Magdeburgenſem. Ex tanta igitur varietate temporum etiam ſequitur incertitudo anni fundationis prænarrati, & ſæpe dicti archiepiſcoparus, nec non ordinationis Adelberti, archipræſulis & primatis ejusdem. Veruntamen, cùm iſta ſit parva levisque annorum diverſitas, gravipendenda ſeu curanda non eſt, cùm binos aut ternos annos plus minusve vix excedat: (res equidem quæruntur, non numeri) idcirco in tanta majorum incuria ſatius erit, res ipſas tunc geſtas aliqua ex parte attingere, quàm eas omnino prætermittere. Itaque in tanta varietate ego medius incedens, nulliusque ſententiam floccipendens, ſed probabiliora ſequens, quæ in multis antiquitatum hiſtoriis crebra lectione & indagine comperi, de noſtræ Citzenſis potiſſimùm eccleſiæ epiſcoporum geſtis, tan-
759 dem per modum catalogum retexere curabo, à primo ejusdem ſedis epiſcopo, Hugone venerabili, exordium ſumens.

Hugo venerabilis, Citzenſis eccleſiæ epiſcopus primus. Cujus etſi ſecundum carnem non legerim originem; attamen quòd magni & excellentis apud Deum fuerit meriti, vel hinc liquet præ cæteris, divina quòd ordinatione in primum dignus inventus eſt in hujus eccleſiæ præſulem eligi. Enimvero vir profundæ humilitatis, ſummæ devotionis, ac admirandæ doctrinæ & converſationis fuit. Ordinatus autem fuit ab Adelberto (ut ſuprà dictum eſt) primo Magdeburgenſis eccleſiæ archiepiſcopo, metropolitano ſuo, anno Dominicæ nativitatis DCCCCLXVIII, indictione XI, regni Ottonis XXXII, imperii vero VI. Sunt, qui hunc reverendiſſimum virum noſtri ordinis, divi videlicet Benedicti, autumant ſcribuntque fuiſſe: quod ego prorſus nec approbo, ſed neque omnimodis nego, cùm veriſimile ſit plurimùm, ipſum ejusdem ordinis & inſtituti fuiſſe, cujus majores ſui, primitivi eccleſiarum rectores, memoratus ſcilicet Adelbertus metropolitanus, & Boſo Merſeburgenſis * extitiſſe noſcuntur. Et non modò hunc noſtrum epiſcopum primum, ſed & ſynchronon & collegam ſuum Burghardum, primum & ipſum Miſnenſis eccleſiæ antiſtitem, monaſticæ vitæ profeſſorem fuiſſe crediderim. Neque enim alterius inſtituti paſtores fundator Otto his duabus, & à ſe fundatis eccleſiis, quàm ſupra dictarum præfeciſſe creditur; exemplo Caroli magni, qui in fundationibus ſuorum epiſcopatuum ante eum cum grandi populorum, eccleſiarum, cultusque divini augmentatione & profectu, id ipſum practicaſſe, laudabiliter in hiſtoriis legitur. Nec obſtat, quòd in catalogis, ſeu (ut ipſi loquuntur) mortilogiis, earundem eccleſiarum non legatur: quod ob inolitum cucullæ odium prætermiſſum non dubitatur: nimirum cùm & noſtro ævo inventus ſit quidam cucullomaſtyx acerrimus, qui in deteſtationem atque derogationem monachorum, ſanctum Gregorium, pontificem Romanum, ejus nominis primum, ſacroſanctæ doctorem eccleſiæ præſtantiſſimum (ſicuti & complures alios) ſcripſerit dementiſſimè, nunquam fuiſſe monachum. Cujus inſcitiæ & detractioni ſat copioſè & acriter, hortatu ac inſtantia Joannis Tritemii abbatis, viri undecunque doctiſſimi, (quem & idem graviter taxaverat) quodam bipertito ad omnium clauſtralium defenſionem reſpondi opuſculo. Inſuper

qui-

Digitized by Google

quidam, qui epitomen ex geſtis epiſcoporum Monaſterienſis eccleſiæ nuper congeſſit, divum Ludigerum, primum dictæ præſulem eccleſiæ, ſui in exordio libelli, futilibus oſtendere nititur argutiis, noſtri non fuiſſe ordinis monachum. Sed in caſſum inficiari deſudat, quod irrefragabiliter geſtum conſtat: quandoquidem eo ævo, fervente clauſtralium ſanctimonia & doctrina radiante, paſſim eccleſiarum antiſtites è cœnobiis, non tam fundatorum devotione, quàm clericorum ſincera & affectione & electione id poſtulante, eligebantur. Fuerant equidem ætate illa monachi & viri religioſi illorum, ob paucitatem & rariſſimum in mundo conſpectum, & potiſſimùm ob eminentem eorundem ſanctitatem, omnimodamque eruditionem, in ſumma reverentia, pretio & honore. Non etenim tum ordines tot in eccleſia clauſtralium erant: ſed duo tantum; Canonicorum videlicet ſancti Auguſtini, & noſter divi Benedicti, in eccleſia Chriſti radiabant. Nec dum Carthuſienſium, non Ciſtercienſium, non Præmonſtratenſium, non Joannitarum, multo minus ordines mendicantium, qui noviſſimi emerſere, (quos ordo noſter ſeptingentis à ſuo exordio anteceſſit annis) qui quidem ab initio, per annos trecentos, in vinea Domini magnum protulerunt & adhuc proferunt fructum. Attamen, illorum ob nimiam multitudinem, & præcipuè quorundam aſſiduam inter gentes commixtionem, remiſſam & voluptuariam converſationem, Monachi vocabulum non in parvum devenit contemptum, per circumforaneos inquam (ut quidam ait) & rotundos, qui religionis ſub ſpecie aucupantur victum ſine labore & ſudore: paupertatem rerumque contemptum aliis prædicantes, qui eſt eis quæſtus uberrimus & lautiſſimus victus: & quia apoſtolicum contra dogma, plus quàm expedit, negotiis ſe implicitant ſecularibus; exiit dicterium de gyrovagis ejusmodi actibus, moribusque eorundem, ſatis conſonum, *Quicquid agit mundus, monachus vult eſſe ſecundus.* Ita diſperguntur lapides ſanctuarii in capite omnium platearum: unde & frequenter in ſympoſiis non modò Laicorum, verùm & clericorum, ſi interfuerit religioſus inibi, ni multum 760
fuerit notus & maturus, à cunctis ridetur & floccipenditur; fabulis obſcœnis & ſcommatibus, in contumeliam ejus, & cæterorum odium religioſorum confictis, paſſimque recitatis, exaſperatur & dehoneſtatur. Ita & mihi quidam ſuperiori anno, anteaquam iſta ſcriberem, plebanus, oſor noſter improperans, nos reſervare dixit in clauſtro gulam. In mundo hæc & ſimilia patimur, à ſeculi noſtra tempeſtate hominibus, quoniam à ſanctorum deviamus patrum ſemitis, à primo fervore tepeſcimus; nec converſatione ſancta, rigida vel vita, aut certè ſalutari populum Dei ædificantes doctrina, ad amorem noſtrum adducimus. Obſcuratum eſt, inquit propheta, aurum, mutatus eſt color optimus. Et ideo non mirum, ſi nunc è monaſteriis, ut olim, non eliguntur epiſcopi, quia illis priſcis (ut dictum eſt) probatiſſimis & ſanctiſſimis monachis nec converſatione neque doctrina pares ſumus. Addamus, quòd & nunc rarò electio purè celebratur & canonicè, cùm non melior, non ſanctior, non utilior, ſed frequenter, qui pecunioſior, qui potentior, qui nobilior atque propinquior fuerit, eligi ſoleat. Quibus væ æternum dominus per prophetam comminatur: Væ, inquiens, qui ædificant Sion in ſanguinibus. Unde metricus quidam, affirmans, hoc ex defectu ac divinæ gratiæ ſubtractione fieri, ita concinit:

Dum factor rerum privaret flamine clerum,
Ad Sathanæ votum ſucceſſit turba nepotum.

Itaque, ut ſuprà memoratum eſt, temporibus Caroli magni atque Ottonum, pauci erant monachi, & hi quidem verbo & opere potentes, ſanctimonia vitæ & ſapientiæ doctrina inſignes, etiam miraculis coruſcantes: eapropter & Deo dilecti, & hominibus erant acceptiſſimi. Fundatores ergo epiſcopatuum, eo tempore cùm eſſent devotiſſimi ac Chriſtianiſſimi, ex prænarratis, probatiſſimis, atque eruditiſſimis monachorum catervis præſtantiores, & ad animarum curam

aptiores, de ſub modio privatæ monaſticæque vitæ latitantes extrahere ſolebant, & ſuprà candelabrum, ut prodeſſe omnibus poſſent, ponere curabant. Ex quibus quosdam in epiſcopos conſtituerunt; plærosque ſecum in palatio, in ſolatium regni & magiſterium vitæ retinentes, cancellarii dignitate donatos, tanquam patres & morum præceptores coluerunt; alios verò ad prædicandum infidelibus, per gyrum & Germaniæ fines commorantibus, deſtinaverunt: quorum multi miraculis, & virtutibus, & apoſtolica doctrina gentes & regna ad catholicam converterunt fidem. Sic etenim Gregorius magnus, per ſe & ſuos diſcipulos, Auguſtinum & Mellitum, monachos & pòſt epiſcopos, Angliam ad Chriſtianiſmum traxit. Et quis, quæſo, totam penè Europam convertit, quàm noſtri ordinis monachi, doctores, & epiſcopi? Quis Germaniam omnem, quis gentes illius & nationes, & præſertim Duringos, Heſſos, Sorabos, Sortarios, Niſtreſos, Weſtphalos, Phriſones & Grabfeldos, *(a)* & plærosque alios populos fidei luce perfudit? Quis prædicatione illuſtravit? Quis convertit alius, quàm ſanctus Bonifacius, noſtri ordinis monachus? Hic functus apoſtolica legatione, quanta per Germaniam bona in eccleſiaſticis rebus, in epiſcopatibus ordinandis, in corrigendis moribus, in populis lapſis aut infirmis vel certè in fide erroneis, maximè Bajoariis & Oſtrofrancis (quos paulo antè divus Chilianus, & ipſe noſtri ordinis, à Cononе papa miſſus converterat) reparandis & confirmandis, in hæreticis denique extirpandis, & ſimilibus peregerit; nemo paucis, etiam Tulliana fretus eloquentia, explicare ſufficienter poterit. Poſt cujus martyrium, Willehadus, primus Bremenſis epiſcopus, vir & ipſe apoſtolicus, tam apud *Phriſones* quàm Saxones omnes prædicavit annis XXXV: primus omnium doctorum maritimas ac Boreales Saxoniæ partes ac Transalbinos populos, ante epiſcopatum ſuum, miſſus à rege Carolo, ad Chriſtianam fidem provocavit: qui & ipſe, ut ſanctus Bonifacius, monachus fuit Anglicanus.

Poſt ſanctum Willehadum effulſit beatiſſimus Anſcharius, primus prædictæ Bremenſis eccleſiæ archiepiſcopus, tempore Ludovici pii, qui in eadem metropolim erexit eccleſiæ. Hic cùm eſſet monachus Corbeyenſis, divino ſuccenſus ſpiritu, ad Daniam perrexit; ibidemque per biennium prædicans, omnem populum ad Chriſtum convertit, & cum rege eorum Haraldo baptizavit. Prædicavit inſuper & Suedis, Holſatiis, Nordalbingis, cæterisque Aquilonarium regionum populis, quos ut apoſtolicus doctor in Chriſto genuit. Deinde Vinius,
761 *(b)* quartus memoratæ Bremenſis eccleſiæ archipræſul, anteceſſorum ſuorum ſectando fervorem, zelo lucrandarum animarum dimiſſo archiepiſcopatu, profectus in Gothiam, Chriſti evangelium illi prædicavit populo. Prædicavit & in Suedia, & novellam fidei, quam ſanctus Anſcharius poſuerat, plantam imbre divini verbi rigavit & auxit.

Wilibrordus denique, primus Trajectenſis inferioris archiantiſtes, ſancti collega Bonifacii, primus in Friſia Chriſtum evangelizavit, ingentemque in ea Chriſto lucratus eſt populum.

Adelbertus quoque, primus Virgonopolitanus archimandrita, (cujus in ſuperioribus mentionem fecimus) vir excellentis meriti, inſtructiſſimus omnium liberalium artium ſcientia, & divinarum ſcripturarum interpres eruditiſſimus, qui ex ingenii ſui theſauro, quem Dei gratia aggregaverat, verbum Dei ſeminans, Rugiis prædicavit. Sed ab incredulis pulſus, venit ad Ottonem magnum, qui eum honorificentiſſimè ſuſcipiens, novæ ſedi præfecit archiepiſcopum: qui in epiſcopatu per XIII annos præſidens, ſæpe transalbinis Sclavis Dei prædicavit eloquia, & multos convertit ad fidem. Hunc epiſcopatum (ut ſuprà narratum eſt)

Otto

(a) Pagus Grabfeld Hennebergicas terras comprehendebat, de quo copioſe *FUNCKERUS Geogr. medii ævi p. 224.* Quosnam vero per Sortarios & Niſtreſios intelligat, plane non conſtat.

(b) Hic Vinius in ordine Archiepiſcoporum Bremenſium plane non reperitur.

Digitized by Google

Otto fundavit primus, qui & ipsum statuit auctoritate Joannis papæ XIII, esse metropolitanum totius ultra Salam & Albiam Sclavorum gentis, tunc ad Deum conversæ vel convertendæ, ut secundum desiderium suum, in his civitatibus, in quibus olim barbari ritus maxima viguit superstitio, id est, Citzi, Misni, Merseburg, Brandenburg, Havelberg, Pornam, *(a)* in honorem Domini episcopia fundaret: quorum pastores, secundum canonicam auctoritatem, prædicto Magdeburgensi metropolitano sive archiepiscopo subjecti essent.

Adelbertus alter, de nobili Boemiæ baronum prosapia ortus, secundus Pragensis ecclesiæ præsul. Hic quondam discipulus prænarrati Adelberti archiepiscopi fuit, qui & ipsum adeò dilexit, ut in signum amoris præcipui ei nomen suum imponeret, cùm antea * nuncupatus fuisset. *(b)* Hic denique tantæ sanctitatis habitus est, ut divino spiritu impellente, in Pannoniam descenderit, & regem Ungarorum, conversum cum maxima ejus gentis multitudine, salutari tinxerit lavacro, & omnes (ut inquit Platina) provinciæ episcopos, ad bene de Deo promerendum, exemplo & doctrina instruxerit. Prædicavit & dein Polonis & Sarmatis Dei regnum. Profectus tandem eam ob rem in Prussiam, *(c)* dum Christianismi fidem accuratissimè detonaret, martyrio coronatur, multis & in vita & post mortem coruscans miraculis.

Bruno episcopus & martyr, & ipse nostri ordinis, apostolicus extitit prædicator. Qui natione Saxo, ex illustri baronum de Querffurt prosapia genitus, educatusque in monasterio Madeburgensi, sub Adelberti cura & magisterio archiepiscopi supra dicti, crevit in religionis probatissimæ & eximiæ virum sanctimoniæ. Qui denique, amore Dei, & animarum lucrandarum zelo succensus, barbaris & procul existentibus populis sementa sparsit fidei. Qui cùm constantissimè novis frugibus dominicum locupletare agrum satageret, & Christum assiduè ingenti ardore memoratis evangelizaret gentibus, in confiniis Ruscia, ab quibusdam induratis & furibundis fidei irrisoribus, manibus truncatis & pedibus, lingua insuper præcisa, ac erutis sancti viri oculis, ad palmam pervenit martyrii.

Otto sanctus episcopus Babenbergensis, ex nostri quoque ordinis monacho electus. Et hic scientiam salutis, evangelici videlicet dogmatis, Pomeranis annunciavit, quos & eruditione catholica & conversatione sancta illuminatos, ad Baptismi perduxit gratiam. Quamobrem Pomerani, & illis vicini, Natale ejus solenni & apostolico quotannis venerantur officio. Quibus denique in fide confirmatis, in reditu, post alia itineris sui hospitia, devenit in Suorbiam, in pagum, qui dicitur Piga, diœcesis Merseburgensis, quem Elstera præterlabitur fluvius: ubi à comite Wiperto, domino terræ, qui in vicino Groytz castro tunc manebat, susceptus est honorificentissimè. Quem homo Dei virum strenuum, & bellica virtute insignem & præpotentem, sed mente degenerem animadvertens, utpote pauperum oppressorem & tyrannum ferocem, blanda & pia admonitione aggressum correptumque, ad modestioris vitæ cultum frugemque provexit. Et quidem adeousque Dei in timore, operibus ac pietatis stabilivit instituitque, ut ejus hortatu & instinctu, divi Jacobi ibidem cœnobium fundaret apostoli, & magnifice 762
dotaret. In quo etiam, relicto seculo, paulo pòst & mente & habitu ad Deum pleniter conversus est. Fama est, sanctum Ottonem eo tempore in dicto pago mortuum suscitasse quendam. Cujus rei in memoriam, & sancti viri honorem pariter & patrocinium parochialis constructa est ecclesia, ac suprà fato incorporata monasterio: quæ præsens & usque ævum unà cum illius præpositura, per fratres regitur monasterii. Cœterum, de fundatione hujus sancti Jacobi videlicet monaste-

(a) Nullus Episcopatus Pornensis. Videtur Misnensis intelligi, quem Otto M. fundavit, ad quem Pirna spectat.

(b) *Voytichius* ante adpellatus fuit S. Adalbertus, uti *PONTANUS a BRAITENBERG Bohemia Pia p. 36.* testatur.

(c) Vide supra *MARIANUM SCOTUM a. 995.*

Digitized by Google

monaſterii, infrà ſuo loco & anno dicentur clarius & alia complura: nunc hæc de ſancto Ottone epiſcopo brevitatis gratia dicta ſufficiant.

Boſo inſuper, primus Merſeburgenſis eccleſiæ venerabilis antiſtes, monachus quondam ſancti Emmirammi Ratisbonenſis. Hic (ut refert Dithmarus, ſucceſſor ejus inter epiſcopos ordine quartus) Orientalibus Germaniæ populis fidei ſacramenta prædicavit, & innumerabiles ad Deum convertit: propter quod & Ottoni magno & acceptiſſimus & chariſſimus habitus eſt, atque prædictæ Merſeburgenſi ab eo præpoſitus eſt eccleſiæ. A quo quidem Boſone noſtrum cœnobium Boſau nomen habere nonnulli autumant: de quo, in ſequentibus, ſub Theoderico, epiſcopo ejus nominis primo, noſtroque fundatore præſtantiſſimo, diſſeremus propenſius. Proinde & ejusmodi apoſtolicum virum primum noſtri præſulem epiſcopii, ipſum videlicet Hugonem (omnia hæc cujus depromimus gratia) extitiſſe non dubitaverim; quandoquidem, cùm hujus indigenæ provinciæ, perque gyrum diœceſis jampridem noviterque ad Chriſtum converſæ, plenius & in fide & in moribus inſtituendi fuerint; quod ipſum ſummopere exantlaſſe non ambigimus.

Sunt & complures alii, plures (inquam) quàm duodecim noſtri ordinis viri apoſtolici, qui gentes converterunt & regna: quos omnes recenſere, longum nimis foret. Solùm enim illos Chriſti evangelium, per Germaniam terrasque maritimas, qui prædicaverunt, in ſuperioribus expreſſimus. Immenſi equidem operis eſſet, giganteis vix ferendum humeris, omnium ſi noſtri ordinis vel tenuiter & ſummatim geſta perſtringere moliremur & nomina: quandoquidem exteris ut ſileamus de gentium multarum epiſcopatibus, Italicis, Gallicis, Hiſpanicis, Anglicis & ſimilibus, & ut de noſtra loquamur Germania; ipſa ſola Moguntina ſacroſancta & excellentiſſima ſedes, cujus archimandrita Romani imperii per Germaniam habetur archicancellarius, hæc inquam eccleſia, omnium præcipua & digniſſima, XIII ſola ex noſtro ordine habuit archipræſules. Treverenſis item, omnium vetuſtiſſima, & innumerabilium martyrum purpurata ſanguine, cujus archiantiſtes per Galliam & regnum Arelatenſe Romani memorati ſe ſcribit archicancellarium imperii, quæ & ipſa ex noſtris cœnobiis aſſumptos XII habuit archipaſtores eminentiſſimos. Bremenſis vero, & ipſa celeberrima & regalis eccleſia, archiepiſcopos ex ordine noſtro habuit. Hildeſemenſis, Halberſtadenſis, & ita Saltzburgenſis, Argentinenſis, Baſilienſis, Conſtantienſis, Patavienſis, Ratisbonenſis, Freiſingenſis, Eichſtetenſis, Herbipolenſis, Vangionenſis, Nemetenſis, Verdenſis, Mindenſis, Padeburnenſis, Suerinenſis, Lubicenſis & mille alii epiſcopatus: qui etſi non ſemper plures, tamen & frequenter primores & ſanctiores, quos habuere, ex collegiis monachorum & abbatiis aſſumpti fuerunt in præſules. Et quid referam de inferioribus, quando caput mundi, & eccleſiarum mater, ipſa Roma, ſola ex noſtro ordine, XXIV habuerit ſummos pontifices: quorum primus & maximus Gregorius, ſanctiſſimus doctor eccleſiæ, regulam noſtram Benedictinam ſua & converſatione & apoſtolica authoritate confirmavit & approbavit. Sex inſuper magnis impenſis, proprio de patrimonio, in Siculis oris conſtruxit cœnobia: ſeptimum in urbe erexit Rhomulea, in quo & ſub vili monachali ſchemate, ante papatum militavit altiſſimo. Non ergo mirum, illarum quòd monachi facti ſint gentium paſtores & epiſcopi, patres eorum ſancti, quas ad Baptiſmi gratiam adduxere: potiſſimùm cùm temporibus illis non tot paſſim fuerint clerici in lege divina eruditi, qui meſſem ſoli ſufficerent metere dominicam. Non (inquam) tot clerici & ſacerdotes tunc erant, cùm non adeò indifferenter illa ætate aurea, & prece & precio, ſine delectu ſacros ad ordines, ut noſtra tempeſtate, proh dolor, admittebantur eccleſiaſticos. Et licet pauciores fuerint numero, ſanctitate tamen & vitæ merito potiores fuiſſe nemo dubitat, cùm noſtro tempore muliebri, ordinentur multi ſacros contra canones, mente & corpore effœminati, adeò & vitiati, quaſi à cunabulis inter ſcorta, Veneris in templo, fuiſſent
763 educati;

Digitized by Google

educati; luſibus & obſcœnis moribus, ambitione denique & philargyria eousque infecti, ut ſcurras & hiſtriones ſeculi, non ſua ſancta ſed prophana, non laudabili ſed repræhenſibili, videantur excedere vita. Et nec verentur Dei ſcandalizare gregem, & commiſſas peſſimo exemplo jugulare oviculas. Minora refero, quàm in ſympoſiis & (ut ajunt) peractionibus ab eis non ſine gemitu fieri, non ſemel ſed pluries & vidi & dolui. Et hæc & multa alia facinora ex indigna & indiſcreta clericorum promotione oriuntur. Cùm enim indignus & perverſus divinis mancipatur myſteriis; niſi primùm ſe corrigat, in deterius ſemper prolabitur. Et completur in eo illud Apocalypſ. *Qui in ſordibus eſt, ſordeſcit adhuc &c.* Fitque, quod Dominus per Prophetam conqueritur, *Multiplicaſti gentem, non magnificaſti lætitiam.* Et tanta equidem copia digni & indigni ſacris nunc initiantur, ut multò plures ſint ſacerdotes, non dicam, quàm beneficiorum dotes, ſed quàm templorum aræ & eccleſiarum calices.

Sed redeam, unde digreſſus ſum. Priſcis itaque temporibus, utpote Caroli Magni & Ottonum, dum ordo noſter eccleſiam Dei mirum in modum doctrina & ſanctimonia illuſtraret, ſtudium ſapientiæ permaximæ in eo viguit. Et hæc unica fuit & maxima cauſa, quòd monachi eligebantur in epiſcopos. Tunc equidem literarum gymnaſia erant in cœnobiis, & potiſſimùm in celebratioribus archiſteriis, Fuldenſi videlicet, Hirſfeldenſi, Corbeyenſi, Weiſeburgenſi, Prumenſi, Tuicenſi, Gemlacenſi, Hirſſaugienſi & Treverenſi: tacendo de Italiæ, Hiſpaniæ, Galliæ, cæterarumque provinciarum, præcipuè Caſſinenſi, Cluniacenſi, Floriacenſi & ſimilibus florentiſſimis cœnobiis, in quibus monachi & abbates claruere in omni ſcibili doctiſſimi, qui & multa præclara ad utilitatem legentium, & fidei defenſionem, carmine & proſa ediderunt opuſcula, quæ usque in præſens extant, & extabunt in ſalutem, per ſecula, credentium. Nusquam enim eo tempore per Germaniam inſtituta literarum fuerant gymnaſia, imò & aliquot pòſt ſeculis Academiæ vel (ut ajunt) Univerſitatis nomen illuſtre in omni penè Occidentis imperio incompertum fuerat. Præter enim Romanum vetuſtiſſimum, & Pariſienſe, tunc novum, utpote Caroli Magni juſſu, opitulamine, & auctoritate, per noſtros doctores monachos fundatum, nullum in hiſtoriis aliud univerſale legimus extitiſſe ſtudium. Floruit itaque illa ætate ſapientiæ in cœnobiis ſtudium. Proinde reges & principes cæterique nobiles, ad diſcendum Dei timorem cum literis, liberos ſuos monachis intra clauſtra tradiderunt inſtituendos. Quorum plærique manentes ſub regula diſciplinæ magiſterio, in viros creverunt ſanctiſſimos; alii per parentes revocati, moderatores reipublicæ ſtrenui & prudentiſſimi facti ſunt. Unde de beato Adelberto, primo Magdeburgenſis eccleſiæ primate, in annalibus ejusdem eccleſiæ legimus, in hæc verba. *Hic inſtructiſſimus omnium liberalium artium ſcientia, perfectus diſcretione, manſuetudine, innocentia, in diebus ſui ſacerdotii ſolerter commiſſo invigilabat gregi.* Et poſt pauca. *Traduntur plures & ingenui procerum & regiæ ſtirpis filii, ſub tanti patris inſtitutionibus, claram dominicæ ſervitutis militiam inchoaturi.*

Prædictis quadrant ea, quæ Lampertus monachus, & nobilis hiſtoricus, de ſtudio monaſterii ſui Hirſfeldenſis, ſub abbate Meginhero, ſcribit in hæc verba: *Quid dicam de ludo ſcholari? Ubi adeò circa illud tempus ſtudium flagrabat, ut ex aliis etiam monaſteriis quoscunque feſtivæ ſpei tyrunculos diſcendi cauſa illò transmitterent, & mater Herveldia ubique odorem noticiæ ſuæ diffunderet nobilitate filiorum, in laribus philoſophiæ à tenero (ut ajunt) ungue obſervatorum.* Et de beati Ludigeri ſtudio ita inter alia in vita ejus legitur. *Commendaverunt eum parentes ſui viro venerabili Gregorio, diſcipulo & ſucceſſori ſancti Bonifacii martyris, Domino nutriendum. Qui libenter eum ſuſcepit, & comperta ſagacitate pueri, ſtudioſè illum erudiebat. Crevit itaque Ludigerus, proficiens in timore Domini, & depoſito ſeculari habitu, in Trajecto monaſterio totum ſe contulit ad ſtudium artis ſpiritalis &c. Venit & amore literarum ad Alquinum, virum in omni ſapientia præſtantiſſimum, auditor illius duos annos exiſtens cum dimidio.*

Pòst, ut ibi habetur, ad monaſterium reverſus eſt, bene inſtructus, habens ſecum copiam librorum. Eratque patri Gregorio & cæteris tanto tunc dignior & acceptior, quanto fuit
764 *& in monaſticis eruditionibus illuſtrior.* Hæc ibi. Et de Ruperto, abbate Tuicenſis cœnobii, quod in oppoſito urbis Agrippinæ, in altera parte Rheni ſitum eſt, divinarum ſcripturarum interprete clariſſimo, refert Joannes Trittemius, quòd fuerit vir in divinis ſcripturis doctiſſimus, monachus ſancti Laurentii Trajectenſis, propter incredibilem eruditionem ſuam, à Friderico Colonienſi archiepiſcopo inde aſſumptus, & in abbatem Tuicenſis monaſterii ſublimatus. Multa præclara opuſcula compoſuit. Tantum ſe in ſcripturis ſanctis exercitaverat, ut nec dormiens quidem à meditandis illis videretur poſſe quieſcere, quin lingua & labia ejus quaſi legendo moverentur. Ejusmodi itaque literarum in cœnobiis noſtris florente ſtudio, ordo noſter viros in omni protulit facultate præſtantiſſimos, qui à puero in ſapientiæ palæſtra exercitati, eccleſiam Chriſti non modò converſatione ſancta, ſed & eruditione, & librorum editione mirum in modum illuſtrarunt. Patet hoc in beatis, Mauro & Placido, itemque Fauſto Theodoro, & poëta Marco, ſanctiſſimi patris noſtri Benedicti diſcipulis. Patet in Remigio, Alquino, Beda, Rabano, Anshelmo, & multis aliis, qui à parentibus Deo oblati, ab ipſis penè cunabulis, inter ſtudia ſacratiora ſunt educati. Enimvero, ut de aliis brevitatis intuitu reticeam, Beda venerabilis jam memoratus, ſeptennis Deo oblatus, ac Leolfrido abbati, viro Dei, ad inſtituendum fuit traditus, qui & tanti ſub cura patris in doctorem fidei orthodoxæ profecit nominatiſſimum. Et ita in ſanctitate, & juſtitia, nec non diſciplina monaſtica, alii mille profecerunt, vita & doctrina clariſſimi. Qui veluti viri heroici, cùm eſſent ad ſeipſos rigidiſſimi, & omnino mortificati, & in Dei ac proximi dilectione ferventiſſimi; ad Dei gloriam & ſalutiferam multorum ædificationem, necnon novorum epiſcopatuum fideique roborationem, à regibus principibusque terræ, è cœnobiis extracti, eccleſiaſticis dignitatibus præficiebantur inviti. Et quidem paſſim tam crebrò, ut per totum Occidentem vix unum crediderim epiſcopatum ſupereſſe, qui ex noſtro ordine aſſumptum, vel unum ad minus non habuerit epiſcopum, cùm eccleſiæ multo (ut dictum eſt) habuerint complures. Nec mirum videri debet, quòd viciniora epiſcopia pauciores habuiſſe legantur, cùm fundatione ſint recentiora. Ea tamen habuiſſe plærosque, ſed ſcriptorum negligentia, ne dicam diſplicentia, minimè expreſſos crediderim. Quod erga Hugonem epiſcopum noſtrum (cujus gratia hæc ſcribimus) accidiſſe, non ſine jactura experimur. Et ita quoque erga aliarum quarundam diœceſium epiſcopos actum videmus & dolemus, quorum vita & res geſtæ, perfunctoriè & diminutæ literis, commendatæ ſunt. Hinc & inter ingenuæ exemptæque Miſnenſis eccleſiæ præſules nullus, qui ex monaſterio fuiſſet electus, exprimitur: cùm tamen primus illorum, venerabilis videlicet Burghardus, cum duobus immediatè ſe ſequentibus, religioſiſſimus fuiſſe, ex temporum illorum qualitate & more ſit valde probabile. Quod etſi cœnobialis vitæ negaverint æmuli; beatæ memoriæ Gerungum, ejusdem eccleſiæ epiſcopum, virum converſatione & doctrina clariſſimum, monachum fuiſſe certè negare nequeunt. Hic etenim, ex abbate noſtri cœnobii Putzawigenſis, cum votivo totius cleri conſenſu, dictæ eccleſiæ conſecratus eſt in antiſtitem: quod ex variis ſui pontificatus temporibus, conceſſis evidentiſſimè oſtenditur privilegiis. Idipſum multis aliis noſtri monaſterii tam ſcriptis, quàm ſculptis, quæ huc usque extant, luculenter comprobatur indiciis: quandoquidem & ipſe, inter alia geſta æterna memoria digna, reliquias ſancti Donati, cum precioſis eorum thecis, attulit eccleſiæ, clenodia inſuper, & alia complura, multosque libros pro eccleſiæ ornamento, & ſtudentium utilitate diſpoſuit. Et in tali tantoque eorum paſtore, quod conſpicuum & ſanctiſſimum fuerat, religioſitatem videlicet ejus, mundique abrenunciationem ſive contemptum, occulere & reticere maluere ex invidentia, quàm pro ejus Deique manifeſtare gloria. Quid dicam de

beatiſſi-

beatiſſimo Bennone, de cujus ſanctitate & patrocinio tantundem gloriantur, quem, velint nolint, ex noſtro ordine aſſumptum concedere habent? Qui natione Saxo, ex illuſtri & antiqua comitum de Wollenberg ſtirpe, claram duxit originem. Ab infantia penè, inter ſacras literas, in cœnobio ſancti Michaelis archangeli, in Hildesheim inſtitutus, & educatus ſub monachali ſchemate Chriſto militavit ſanctiſſimè. Cujus denique vitam geſtaque ob inſtantem illius canonizationem, plenius per Saxoniam colligenda, per epiſcopum ejusdem eccleſiæ totumque capitulum, nuper miſſi fuere duo ex eis viri ſpectabiles & eruditi, dominus Decanus videlicet, Joan. Henigen, ſacræ Theoſophiæ doctor præſtans, & 765
Hieronymus Emſer, pontificii juris candidatus, & poëta oratorque inſignis, qui luſtratis multorum archivis & antiquitatibus monaſteriorum, tandem memoratum ad ſancti Michaëlis pervenêre monaſterium, in quo beatus Benno fuerat monachus: ubi & inter alia præclara ſanctæ ejus converſationis indicia, ſyngraphamquoque profeſſionis ejus, quam voto emiſſo ſuper altare poſuerat, repererunt. Proinde cum gaudio ad propria remeantes, quæ audierant & viderant, fratribus concanonicis ad Dei gloriam annunciaverunt & populo. Verùm ne comperta temporum mutabilitate, perirent; alter eorum, ipſe videlicet Hieronymus, vir eruditus & diſertus, calamo perpetuare curavit: comperta (inquam) & explorata in unum volumen congerens, pulcherrimum & prolixum de vita ipſius ſancti, ad ducem Georgium, Saxoniæ & Miſnæ marchionem, legendam contexendo; qui & ſuperioribus annis, pro canonizatione ejusdem Bennonis, ad Julium ſecundum papam centimetrum deprompſerat terſiſſimum. Porrò beatus Benno claruit temporibus Henrici quarti, id eſt, anno dominicæ incarnationis ML.

Prædictos itaque beatæ recordationis viros Miſnenſis eccleſia ex noſtro ad minus habuit ordine præſules, licet plures fuiſſe, quemadmodum & noſtræ & aliarum eccleſiarum, probabile ſit plurimùm. Quapropter eccleſiis, quæ ejusmodi religioſos meruere habere paſtores, congratulandum eſt, non indignandum: quod dicimus propter coſmophilos clauſtralium ſycophantas & æmulos, quos penes monaſtica vileſcit auctoritas: quaſi inglorium & ignominioſum fuerit, per mundi contemptum, in angelica puritate, ſub benedicta ſive cucullata in cœnobio veſte, altiſſimo militaſſe: ignorantes, quòd in plenaria mundi abrenunciatione, & proprii arbitrii abdicatione, perfectiſſima Chriſti conſiſtat imitatio, quodque humilitate perveniatur ad regnum, ſimplicitate penetretur cœlum. Sancti itaque viri, cùm eſſent humiles & deſpecti in oculis ſuis, & toto Dei in amore arderent affectu, omnem mundi pompam pro nihilo habentes, cunctaque terrena ac tranſitoria pro æterna & manſura gloria relinquentes, pericula & occaſiones peccaminum declinantes, ad tranquilla & quieta cœnobiorum præſidia confugientes, divinis ſe totaliter & mente & habitu mancipaverunt obſequiis; malentes abjecti eſſe in domo Dei, quàm habitare in regum palatiis, ſecretum cellæ & pacem ſolitudinis præferentes auro & gemmis, & cunctis mundi deliciis, ſcientes, cum divo & mellifluo Bernhardo, quòd in Paradiſo clauſtrali homo vivit purius, quieſcit ſecurius, incedit cautius; cadit rarius, reſurgit velocius; irroratur frequentius, contemplatur limpidius, moritur confidentius, atque in æterna beatitudine præmiatur copioſius. Sancti itaque viri, memorata ſumma religioſæ vitæ privilegia & prærogativa excellentiſſima propenſius trutinantes, non modò mediocres, verùm & utriusque ſexus ſtatusque homines nobiliſſimi, ſpretis ſeculi rebus, relictis notis & amicis, florentem mundum mentis deſpectu calcaverunt, & jugum pro Chriſti amore ſubiere monaſticum: & in tanto quidem fervore & numero, ut in nullo alio ordine viros tot ſanctos & illuſtres, à ſummo rerum faſtigio, à papa videlicet & imperatore usque ad ædituum, quot in noſtro ordine effulſere, invenire ſit facile. Cujus rei teſtis eſt Joannes papa, ejus nominis XXII, qui induſtria ſua ſtudioſa in annalibus ſuorum reperit anteceſſorum in ordine noſtro Benedictino fuiſſe pontifices ſummos XXIV, cardinales

CLXXXIII, archiepiſcopos & epiſcopos MCCCCLXIV, abbates inſignes quindecim M. Verùm prænarratos Romanæ pontifices eccleſiæ ſummos non canonizatos eſſe omnes, credo latere neminem. Ipſi etenim aliàs, quemadmodum ſancti Petri ſucceſſores, Romanis inſeruntur hiſtoriis. Secus de epiſcopis & abbatibus inſignibus, quos idem collegerat, omnes ſanctos & canonizatos nemo ambigit. Non equidem alii, quàm ſancti Romanæ eccleſiæ, in quibus ſanctorum continetur catalogus, ſolent inſcribi annalibus. Multi ſiquidem & noſtra tempeſtate noſtri ordinis & epiſcopi & abbates defuncti ſunt, & defunguntur: de quibus (ut dicitur) nihil ad Romanos, quia eorum pro canonizatione auri pondera recipere nequivere. Quorum attamen in vitæ libro triumphantis eccleſiæ inſerta haud diffidimus nomina. Dicta autem ſunt ſuprà narrata copioſius, Dei ad honorem & noſtri ordinis præconium, occaſione beatæ memoriæ Hugonis, hujus ſacroſanctæ Citizenſis eccleſiæ antiſtitis primi, quem (ut ſuprà fati ſumus)
766 plærique noſtri ordinis aſſerunt fuiſſe profeſſum: quorum quidem aſſertio ex prælibatis, aliisve ſynchronorum ſuorum præſulum conjecturis, probabilis videtur complurimum. Idcirco, etſi in præmiſſis me ambigere aſſeveraverim; attamen illis, qui eum ipſum monachum fuiſſe tradunt, plusquàm negantibus aſſentio. Sufficiant itaque præmiſſa ad legentium utilitatem congeſta: tandem ad epiſcopum noſtrum Hugonem redeuntes, cœptam perſequamur hiſtoriam.

HUgo itaque, memorabilis ac reverendiſſimus ſanctæ Citzenſis eccleſiæ præſul primus, velut paſtor optimus & doctus paterfamilias, novam eccleſiæ commiſſæ plantationem, ſancta converſatione & cœleſti doctrina jugiter rigando, corroborare ſatagebat. Clerum quoque adunatum novellumque, canonicam juxta traditionem vivere honeſtè & piè edocuit, & cætera, quæ ad divinum cultum & eccleſiaſticum pertinent ornatum ac ſtatum, ſolicitius ordinavit & diſpoſuit, populum denique gregis ſui, Chriſtiana adhuc aliquantiſper religione rudem & groſſum, prædicatione aſſidua & verbo & exemplo illuminare & perficere curavit. Sicque pacificè & laudabiliter cum ingenti eccleſiæ ſuæ proventu, usque poſt fundatoris magni & invictiſſimi Ottonis mortem, præfuit, cujus poſt obitum adverſitates & perſequutiones, cum toto clero & grege ſibi commiſſo, perpeſſus eſt: quandoquidem regnante Ottone ſecundo, qui cœpit circa CHRISTI DCCCCLXXIV, eccleſia hæc Citzenſis, ab exercitu Bohemorum, Dedi duce, capta & deprædata fuit, & paſtor ejus memoratus Hugo, cum omni clero & civitatis populo, inde fugatus eſt & expulſus. Eodem quoque rerum turbine eccleſia Miſnenſis percellitur & vaſtatur, & ſpectabilis vir, Folcoldus, epiſcopus ejus ſecundus diminutus, ad Willigiſum, archiepiſcopum Moguntinum, declinavit: à quo & honorificè ſuſceptus fuit. Dithmarus tamen, Merſeburgenſis eccleſiæ præſul quartus, & hiſtoricus inſignis, ſcribit, prædictam vaſtationem per Bolezlaum, ducem Bohemorum, & ejus exercitum eſſe patratam. Porrò de dicta vaſtatione in annalibus Magdeburgenſis eccleſiæ ita legitur. *Eodem tempore, id eſt Ottonis ſecundi, ab Bohemorum exercitu capta & deſolata eſt Citzenſis eccleſia, Hugone primo tunc epiſcopo, cum omni civitatis illius populo ignominiosè inde fugato: quo etiam tempore Miſconi, dux Sclavorum, Hammeburg cepit & ſuccendit.* Cæterum, quo anno epiſcopus noſter, præfatus Hugo, ad eccleſiam ſuam redierit, quove obierit, exploratum non habeo. Conſtat tamen, eum migraſſe è ſeculo, beato Adelberto metropolitano ſuo adhuc vivente, qui utique ei ſucceſſorem ſequentem ordinavit Fredericum. Adelbertus autem, archiepiſcopus memoratus, diem obiit anno domini DCCCCLXXX.

De quibusdam eventibus, temporibus Hugonis epiſcopi.

Primo anno regiminis ejus, qui eſt Domini (ut dictum eſt) nongenteſimus ſexageſimus

xagesimus octavus, Joannes pontifex, à præfecto urbis Romæ captus, & aliquot dies in carcere custoditus, in exilium tandem in Campaniam mittitur.

Anno Hugonis secundo, Joannes papa factus, Ottonis auxilio, Romam victor ingreditur, & diversæ factionis principes graviter punit. Eodem anno Boso, primus Merseburgensis ecclesiæ antistes, in patria sua obiit Bavaria, sepultus in Merseburg: cui Gisilarius successit. De Bosone plura dicentur infrà sub Theoderico primo.

Anno Hugonis tertio, Joannes pontifex, ob remunerationem collati in se beneficii, Ottonem Rufum, Magni Ottonis filium, Augustum appellavit: & dictus est ille pontifex Joannes XII, aliàs Joannes XIII: qui & ipse anno domini DCCCCXXXV Ottonem Magnum Romæ coronavit, ut aliqui scribunt: licet tandem propter scandalosam & inemendabilem vitam, instinctu Romani cleri, anno Domini DCCCCXLII depositus sit. Otto Magnus ex Adelheide, uxore sua secunda, duos suscepit liberos, Ottonem regni successorem, & Wilhelmum archiepiscopum Moguntinum. Hic est Wilhelmus ille, cui pater Otto, post mortem ducis Burghardi, qui ab Hungaris interfectus sine liberis obierat; dedit totam Thuringiam & Hassiam cum pleno jure & dominio *(a)* ad honorem Dei & sancti Martini, Moguntinensis ecclesiæ patroni. Qui intrans dictas terras in possessionem 767
suscepit, & Erphordiam tunc apertam muro cinxit. Hoc mihi videtur verum, quantum ad jurisdictionem spiritualem, *(b)* & fortassis etiam ad aliquanta temporalia bona. Nam ipsa Hassia ab illo tempore usque in præsens tempus semper habuit in temporalibus dominum, qui se hujus terræ principem, & Lantgravium Hassiæ scripsit.

Anno Hugonis episcopi quinto, Joannes papa moritur: cui Benedictus V successit. Eodem anno, qui est Domini DCCCCLXXIV, Otto primus, plenus virtute, spiritum Deo reddidit, nonis Maji, feria quarta ante Pentecosten, cujus vitam glorioſam Widikindus, monachus conscripsit Corbeiensis. Obiit itaque in Saxonia, in loco, qui dicitur Mimeleve, & non Viennæ in Gallia, ut Italici scribunt historici, & nonnulli alii erranter.

FRedericus, secundus Citzensis ecclesiæ episcopus, consecratus per Adelbertum metropolitanum suum, Hugoni successit circa annum Domini DCCCCLXXX, Ottonis secundi temporibus, vir multarum virtutum & præclaræ vitæ. Hic denique unus est ex vicinioribus episcopis, quibus Hisilarius, Magdeburgensis archiepiscopus, successor Adelberti, non pastor sed mercenarius, bona ecclesiæ Merseburgensis, cui antea præfederat (eam destruere cupiens) dilapidando dedit: quæ tamen postea malè oblata, successor ejus Hildewardus (ut infrà dicetur) ex integro restituit. Annos autem regiminis hujus episcopi quia præcisè invenire non potui; ideo res gestas sub eo, illis ordinatè captare nequivi. Hinc eas ipsas paucas, quas ex multis referimus, annis dominicæ incarnationis simpliciter coaptabimus.

Anno itaque Dominicæ incarnationis DCCCCLXXXI, Adelbertus, Magdeburgensis ecclesiæ primus archipræsul, & Germaniæ primas, obiit in Domino. Cui Othricus, discipulus ejus, habitu & conversatione monachus successit, qui tamen ob brevitatem temporis inter archiepiscopos à plerisque non ponitur. Nam electus dum Romam tenderet, in via naturæ concessit: cui Gisilarius promotio-

(a) Ita quidem *GUDENUS Hist. Erfurt. lib. I. §. V. p. 17.* atque Auctor Assertionis Juris Moguntini in causa Erfurtensi. *§. III. IV.* secuti Historiam Landgraviorum *c. X.* Contrarium tamen, præter hunc Langium, demonstrarunt, *SECKENDORFIUS Justitia Protectionis Saxonica, §. 4. SAGITTARIUS de Ant. Statu Thuring. p. 47. PAULLINI Ann. Isen. §. X. p. 6. Pfeffinger Vitriario illustrato lib. I. Tit. XVI. p. 216.*

(b) Supra quidem ad a. 955. plenum Wilhelmo dominium tribuerat, hic loci vero illud ad jurisdictionem saltim restringit spiritualem.

ne Ottonis ſecundi ſucceſſit. Hic antea fuit epiſcopus Merſeburgenſis, factus autem archiepiſcopus, actu habitum epiſcopatum retinuit Merſeburgenſem. Aſt quoniam ex integro licenter & commodè retinere non valuit; (nec dum quippe ambitio iſta vel potius abuſio exorta in eccleſia, & permiſſa fuerat, ut unus paſtor & unus epiſcopus pluribus præeſſet epiſcopiis) ipſum deſtruere & diſſipare cœpit, bona illius vicinioribus diſperdiendo eccleſiis. Enimvero quædam Miſnenſi epiſcopo, plæraque noſtro, de quo loquimur, Friderico, aliquanta Halberſtatenſi contulit. Majora autem bona, ut caſtella & oppida, ſibi retinuit, & dictum epiſcopatum, ita demolitum, in monaſterium qualecunque commutavit, ponens ibi abbatem cum monachis, ex cœnobio ſancti Joannis Baptiſtæ, prope Magdeburg aſſumptos. Manſitque illa deſtructio, usque ad tempora Henrici ſecundi, qui ex magna devotione, quam ad ſanctum habuit Laurentium, ipſum reſtauravit bona alienata reducendo. Sua quippe induſtria & bonitate à prædictis epiſcopis, ut malè donata reſtituerent, obtinuit. Quin & ipſe regali munificentia plurima adjecit, & privilegiis communivit. Quapropter in eadem eccleſia Merſeburg. ceu fundator ſecundus veneratur & colitur. Primus quippe illius fundator fuit (ut ſuprà dictum eſt) Otto primus.

Anno Domini DCCCCLXXXII, Otto II periculoſum bellum habuit in Calabria, multis ſuorum occiſis, & ipſe vix evaſit. Iſtis temporibus Ridagus & Guntherus, marchiones Miſnenſes, clari habentur.

Anno Domini DCCCCLXXXIII, Otto imperator Romæ diem obiit, & in baſilica ſancti Petri honorificè ſepelitur: cui filius Otto tertius ſucceſſit in regno. Eckhardus marchio, filius Guntheri præfati, ob virtutes & ſtrenuitatem, in curia Ottonis ſecundi magnus & potens fuit, qui etiam Ottoni tertio æquè gratiſſimus fuit & acceptus. Notandum tamen venit, quòd ex ſtirpe dictorum marchionum non prodierunt nec exorti ſunt marchiones Miſnenſes, qui modò ſub titulo ducum Saxoniæ & comitum provincialium Thuringiæ tertis his principantur, ſed ex proſapia comitum Saxoniæ de Wittin & Brene originem ducunt: quorum primus marchio Miſnenſis factus eſt Conradus, filius Thimonis, comitis de Wittin, fundator monaſterii Montis ſereni. De quo ſuo loco latius diſſeremus,
768 cùm ad tempora Lotharii ſecundi, qui ei marchionatum contulerat, perveneri-
mus.

Anno ſuprà dicto DCCCCLXXXIII, Henricus, dux Baioariæ, frater Ottonis magni, defuncto nepote Ottone ſecundo, invaſit regnum, ſed à principibus reprobatus eſt.

HUgo, tertius Cizenſis eccleſiæ præſul, ejus nominis ſecundus, ordinatus per Giſilarium metropolitanum, Friderico defuncto ſucceſſit. De quo nil reperi, niſi quod Ottonem tertium imperatorem, ad Citzenſem venientem urbem, magnificè & ſplendidè ſuſceperit. Ita quippe in annalibus Magdeburgenſis eccleſiæ, aliisque veruſtis Saxoniæ Chronicis annotatum comperi. Cæſar ad Citicenſem perveniens urbem, à ſecundo Hugone, ejusdem ſedis proviſore tertio, ut decuit imperatori, ſuſcipitur: indeque recto itinere ad Miſnenſem tendens civitatem, à venerabili Ægidio epiſcopo, & Eckhardo marchione, qui apud eum inter præcipuos habebatur, honorificè accipitur.

De eventibus quibusdam illorum temporum.

Anno Domini DCCCCXCII, Hugo epiſcopus iſte, cum Willigiſo, Moguntinenſis, & Giſilario, Magdeburgenſis eccleſiarum archiepiſcopis, interfuit ſolennitati dedicationis eccleſiæ Halberſtatenſis.

Anno Domini DCCCCXCIII, Volcoldus, celeberrimæ recordationis Miſnenſis epiſcopus, diem obiit, cui Eido ſuprà narratus ſucceſſit. Otto tertius, qui tunc rerum potiebatur, fuit vir in armis exercitatus, inſuper devotiſſimus ac pientiſſi-

entiſſimus in Deum & homines extitit : quandoquidem totam ſæpe hebdomadam, præter quintam feriam jejunabat, eleemoſynas largiſſimas dabat. Nullus denique largior & clementior eo. Hic zelo Dei motus Giſilarium archiepiſcopum, eò quòd duas ſuprà memoratas teneret parochias, in ſynodo Romana, judiciali ſententia ab officio ſuſpendi, ac per internuncios ab Apoſtolico miſſos, eundem illò vocari & comparere præcepit. Verùm interim Giſilarius paralyſi perculſus comparere nequivit, ſed dictas parochias in finem retinuit. O ſi noſtro hoc muliebri tempore Otto ille Chriſtianiſſimus viveret imperator, & in eccleſia Chriſti monſtrum hoc tricorporeum cerneret, dubio procul omni molimine in ejus inſurgeret exterminium ! Qui cùm quondam ſuſtinere æquanimiter non poterat, unum duobus præeſſe epiſcopatibus etiam vicinis, & ejusdem pene diœceſis : quomodo unum tribus, & quidem maximis & opulentiſſimis præſidere pateretur archiepiſcopiis. Sed de hoc in ſequentibus etiam alia plura dicentur. Nunc ad cœptam hiſtoriam ſtylum revocemus.

Anno Dominicæ nativitatis MII, Otto tertius, piiſſimus, & optimus imperator, obiit VIII calend. Februarii, cui Henricus ſucceſſit. De dictis Ottonibus exiit proverbium vulgatum : *Otto poſt Otto, regnavit tertius Otto.* Ottone tertio defuncto, vel (ut alii volunt) eo adhuc vivente & annuente in extremis ſuis, quatenus diutius apud Germanos ſumma poteſtas remaneret, & in futurum non per ſanguinis ſucceſſionem duceretur, ſed ille cæteris præeſſet, qui virtute & dignitate cunctis præſtaret, Gregorius quintus ſanctionem retulit de imperatore deligendo, anno prædicto MII. Data etiam tum eſt auctoritas deligendi Romanum Cæſarem ſeptem Germaniæ principibus, archiepiſcopo Moguntino, archiepiſcopo Treverenſi Galliæ, archiepiſcopo Colonienſi Italiæ nomine, item comiti palatino Rheni, qui dapifer, duci Saxoniæ, qui enſifer, marchioni Brandenburgenſi, qui camerarius, & Bohemiæ regi, tunc duci, qui pincerna imperii habeatur & exiſtat. Primus itaque ab eis electus imperator fuit Henricus, dux Bajoariæ, qui dictus eſt ſecundus & ſanctus, de quo infrà latius. Notandum tamen, quòd (ut præmiſſum eſt) electus, mox Cæſar & Romanorum rex appellatur, tum demum imperator & Auguſtus, ſi eum Romanus pontifex confirmaſſet.

Egkhardus, marchio Miſnenſis ſuprà dictus, defuncto Ottone, uſurpare nitebatur regnum, feſtinabatque eligi : ſed à principibus fuit reprobatus, eodemque anno Poledi occiſus.

Anno Domini MIII, Giſilarius, archiepiſcopus Magdeburgenſis, diem obiit, cui Dageno ſucceſſit, monachus habitu & converſatione, amiciſſimus ſancto Guolfgango, Ratisponenſi epiſcopo, qui & ipſe obiit in domino, antea tamen anno decimo, qui fuit Domini MCCCCXCIV.

Udo infelix ille archiepiſcopus, cujus horribilem & ſtupendam hiſtoriam paſſim magni in ſuis Chronicis retexunt auctores, quòd non fuerit prænarratæ Magdeburgenſis eccleſiæ archipræſul unquam, ex præmiſſis evidentiſſimè liquet. Quandoquidem, cùm ipſi fingunt ipſum Udonem ſub Ottone tertio dictæ præfuiſſe eccleſiæ, & cum abbatiſſa Ciſtercienſis ordinis quadam, inceſtuosè & lubricè aliquandiu vixiſſe peccaſſeque, & ei more ſolito cum eadem dormienti, ut reſipiſceret, voce cælitus lapſa dictum, *Ceſſa de ludo, ſatis luſiſti Udo.* Sed nec ſic emendatum, citatum terribili judicio noctu in eccleſia majori ad tribunal divinum, accuſantibus eum patronis eccleſiæ, ſententia mortis perpetuæ damnatum eſſe. Sed ea vera an ſint geſta, quæ de illo Udone narrantur ; parum ſollicitor. Id tamen confidenter aſſero, dictum Udonem, tertii Ottonis temporibus, neutiquam fuiſſe Parthenopolitanum archipræſulem, multominus autem ante eum vel poſt, cùm ejus nominis nullus illi eccleſiæ unquam præſederit epiſcopus. Sed nec id quidem temporis ratio, ut patet calculanti, ſuſtinet. Enimvero cùm ipſe Giſilarius, præfatus dictæ Magdeburgenſis eccleſiæ archipræſul ſecundus, ſub 769

Otto-

Ottone ſecundo, per annos IX, & pòſt omni tempore Ottonis tertii & ultrà usque ad initium regni Henrici ſecundi, in archiepiſcopatu vixerit, eoque mortuo, Dagono ſucceſſerit; ſtare non poteſt, ut dictis temporibus ipſe Udo, aut quivis alter fuerit archiepiſcopus. Reddit & Udonis hiſtoriam valde ſuſpectam fictamque, quod in ea carnali affectu dicitur abbatiſſam quandam ordinis amaſſe Ciſtercienſium: ille cùm ordo anno Domini MCXCIX longè pòſt inſtitutus & fundatus fuerit. Propter hæc itaque & ſimilia dicta, hiſtoria eadem facilitate contemnitur, qua aſſeritur. Et licet nonnulli non archiepiſcopum, ſed præpoſitum ejus eccleſiæ fuiſſe autument, qui tamen nec ſic approbantur, propter abbatiſſam Ciſtercienſem, & quia omnes ipſam ponentes, non præpoſitum, ſed archiepiſcopum Udonem fuiſſe commemorant. Hæc amore veritatis proſequutus ſum longius, ſciens me mythophilorum incurſurum odium, qui malunt Iberas nænias, id eſt fabulas, quàm veritatem hiſtoriarum amplecti. Per hæc tamen non aſſero, relationem de Udone proſus explodendam & abjiciendam, ſed tanquam pro magna ſui parte falſam & mendoſam, dubiam & ſuſpectam, hiſtoriis non inſerendam oſtendo. Enimvero quantum lux à tenebris, & verum à falſo ſeu ficto; tantum inter ſe hiſtoria & fabula differunt. Hiſtoria quippe veritati ſubnixa eſt omnis. Quæ ſi figmenta nugasque admiſerit, jam non hiſtoria dicetur ſed fabula. Eſt enim hiſtoria (ut Tullius inquit) teſtis temporum, lux veritatis, magiſtra vitæ, nuncia vetuſtatis, homines ad virtutes inflammans, deterrens à vitiis, de qua & infrà dicentur aliqua.

HIldewardus, quartus Citzenſis eccleſiæ præſul, Hugoni tertio epiſcopo ſuccedens, multis annis laudabiliter præfuiſſe legitur. Ordinatus autem fuit per Giſilarium, archipræſulem ſuum. Fuit itaque iſte venerabilis pater ingens amator cleri, ſaluti commiſſi gregis vigilanter inſiſtens, multa temporibus ſuis bona faciens & conſtituens, pauperum pater & egenorum conſolator pientiſſimus ſemper exiſtens. Hic eſt denique mitiſſimus ille Hildewardus, qui (ut ſuprà fatus ſum) bonis verbis per imperatorem Henricum ſecundum, & Dagenonem, archiepiſcopum Magdeburgenſem, inductus, libens reſtituit eccleſiæ Merſeburgenſi, & divo Laurentio, quæ ex deſtructoria diviſione Giſilarii, & temeraria donatione duobus cum ſuis anteceſſoribus poſſederat. Quo tempore & Ægido ſanctæ memoriæ, præſul eccleſiæ Miſnenſis, per eundem imperatorem blandè ſolicitatus, paria reſtituit Giſilaria dona. Henricus exin eccleſiam Merſeburgenſem continuè inſtaurare cœpit, cum auxilio & conſilio archiepiſcopi Dagenonis, qui ipſi eccleſiæ Wigbertum, capellanum ipſius imperatoris, in epiſcopum præfecit & conſecravit.

Anno Dominicæ nativitatis MXII, Dageno archiepiſcopus, vir vita & religione clariſſimus, obiit, cui Walthardus, beati Adelberti diſcipulus, ſucceſit. Sed poſt VII hebdomadas & ipſe naturæ conceſſit, cui Gero ſurrogatur. Eodem anno eccleſia ſepulchri domini noſtri ab infidelibus deſolatur.

Anno Domini MXIII, Pannones, qui & Avares & Ungari dicuntur, Chriſtianam religionem publicè receperunt. Henricus quippe rex ſororem ſuam Giſilam, Deo devotiſſimam, Stephano regi eorum in conjugem dedit: qua occaſione ipſe rex baptizatur, & tota ipſa gens ad Chriſtum convertitur.

770 Anno domini MXIV, Henricus rex, per Benedictum octavum coronatur. Coronatus autem ipſum Benedictum papam ſecum duxit in Franciam, venitque Babenbergam, ubi in ſancta nocte Paſchæ primam lectionem in matutinis patriarcha Aquileienſis, ſecundam archiepiſcopus Ravennenſis, tertiam papa per ſe. Tunc præfatus papa, præſentibus LXXII epiſcopis & principibus aliis, dedit eccleſiæ Babenbergenſi privilegium libertatis. Eccleſiam quippe Babenbergenſem ſive epiſcoparum, memoratus Henricus ſanctus, cum ſua conjuge Cunigunda, fundarat. Cauſa fuit, quòd ſciebant, ſe non habituros hæredem, eò quòd uterque

uterque virgo permanſit. Deum, omnium bonorum largitorem, elegerunt hæredem, fundantes dictum epiſcopatum in honore ſancti Petri & Georgii martyris, locumque prædiorum copiis & omni ornatu decoravit, & Ewerhardum in primum præfecerunt epiſcopum. Fundavit & idem Henricus ibidem monaſterium ordinis ſancti Benedicti in monte, cujus eccleſiam dictus Eberhardus epiſcopus primus, ordinationis ſuæ anno XIII, dominicæ autem nativitatis MXXI, in honore ſancti archangeli Michaelis dedicavit, præſentibus Aribo Moguntinenſi, & Piligrino Colonienſi archiepiſcopis, & aliis. Jacta autem fuere prima fundamenta cœnobii, anno Domini MXV, primus cujus abbas dictus eſt Rato, vir ſanctus.

Henricus inſuper imperator & alios plures epiſcopatus reſtauravit, & magnificè dotavit, ut Argentinenſem, Merſeburgenſem, Hildeſemenſem, quem ſpeciali devotione dilexit, tanquam in eo educatus. Cui & ſanctum Godehardum, poſt reſtaurationem & reformationem ejus, licet renitentem præfecit, qui primò Althahenſis cœnobii in Baioaria fuit monachus, pòſt abbas Hersfeldenſis, & inde aſſumptus per Henricum imperatorem, poſt obitum ſancti Bernvvardi, factus eſt epiſcopus dictæ eccleſiæ XIV.

Henricus imperator, jam confirmatus regno, venit in Baioariam, ibique Henrico, pronepoti Caroli Magni, ac fratri Cunigundæ ſuæ conthoralis virginis, in feſtivitate ſancti Benedicti, cum omni applauſu, cumque haſta ſignifera ducatum dedit Bavariæ. Henricus iſte primus appellatur ab hiſtoricis Italicis. Ipſe tamen ſemet ſecundum aſſerit, ut ſyngrapha ſua, quæ Babenbergæ extat, clarè indicat. Primus equidem Henricus fuit pater Ottonis Magni. Hic quia Romæ coronatus non fuit, ab Italis non numeratur, & ita cum Conradis & Lothariis faciunt. Noſtrates autem hiſtoriographi Henricum memoratum, Ottonis Magni patrem, primum ponunt, quia in Germania ſtrenuè & optimè imperavit. Et ita de aliis. Plures equidem venir. ut rejiciendi, ſi ſolum imperii corona inſigniti poni deberent, etiam fortiſſimi & laudatiſſimi Cæſares, ſive Romanorum reges. Quod quàm abſurdum foret & indignum, nemo ſapiens perpendere nequit: cùm neque noſter Maximilianus, ſereniſſimus & invictiſſimus Cæſar, unquam Romæ coronatus, Imperator & Auguſtus appellatus ſit, tametſi ejusmodi (ſi præclara & fortia, quæ ſtrenuiſſimè peregit, facinora exactius librentur) in veritate habeatur. Non enim minora, quàm multi imperatorum, ſui regni temporibus, domi ac militiæ patravit opera. Quare & hoc anno, quo & iſta ſcribimus, domini videlicet MDXVIII, ſummus pontifex Leo decimus illi per legatum ſuum, cardinalem ſancti Sixti, in diæta regni conventuque principum, in Auguſta urbe Vindelicorum, infulam enſemque aureum dono dedit: per ea dona ipſum Cæſarem unà cum principibus ad expeditionem bellicam contra Turcas, qui tunc graſſabantur, animare geſtiens. Ob eam quippe rem Leo papa dictum cardinalem ad Germaniam direxerat, ut principes contra Turcas incitaret. Verùm de hoc & in ſequentibus, cùm ad eum annum pervenerimus, latius, & cæteris tunc geſtis tractabimus.

Anno Domini MXV, Eigido, tertius Miſnenſis eccleſiæ epiſcopus, moritur, vir omni ſanctimonia ac virtute conſpicuus, cui Edivvardus ſucceſſit.

Anno Domini MXVIII, Dithmarus, Merſeburgenſis eccleſiæ epiſcopus quartus, genere & moribus clariſſimus, & præclarus hiſtoriographus, filius Sifridi comitis, obiit: cui Bruno ſucceſſit, quovis honore dignus.

Anno Domini MXXII, Gero, archiepiſcopus noſter Magdeburgenſis, obiit, cui Hunfridus ſucceſſit.

Anno Domini MXXIII, Eduardus, Miſnenſis epiſcopus quartus, obiit, cui Wipertus vir eruditus ſucceſſit, ſed uno tantùm præfuit anno, & ſucceſſit Theo- 771
dericus.

Anno Domini MXXIV, indictione ſeptima, Heinricus ſanctus & glorioſus

imperator, migravit à seculo, virgo in ævum cum sua sponsa Cunigunde permanens: cui Cunradus Salicus, dictus secundus, successit, anno Domini MXXV, secundum quosdam vero MXXVII, qui scribunt imperium tum vacasse biennio. Hic ex parte patris à Conrado, Wormatiensi duce, prosapiam ducens, ex parte matris à regibus Gallorum & Carolorum originem traxit. Uxor ejus Gisila, de antiqua Carolorum progenie orta. Conradus itaque electus, rexit annis quindecim. Coronatus est autem Romæ, solenni apparatu, à Joanne vicesimo, fuitque ecclesiæ catholicæ plurimùm fidelis, insuper in calamitosos clemens & largus, in bello fortis & strenuus, consilio promptus cautusque, ac jurisperitia admodum florens. Cujus devotio erga Deum superosque dilectio fervens, in rebus patet celeberrimis, quas & perfecit gessitque magnificè. Inter alia siquidem opera pietatis, ecclesiam Nuenburgensem à quibusdam traditur fundasse insignem & opimatissimam. Episcopatum quoque Nemetensem sive Spirensem inchoavit, sed morte præventus, filio suo Heinrico tertio consummandum reliquit: ubi etiam sepulturam imperatorum voluit esse perpetuam. Item montanum & fortissimum castrum suum, Lintpurg dictum, mutavit in monasterium ordinis nostri, & ditavit magnificè, anno regni sui primo.

Hillewardus itaque episcopus noster, usque ad hæc tempora, Conradi vitam laudabilem duxit. Interfuit synodo Francofordiensi, quam Aribo Moguntinus aggregavit archiepiscopus, viginti trium episcoporum, præsente dicto imperatore, in causa ecclesiæ Hildeshemensis, cui tunc præerat sanctus Godehardus. Erat & præsens Bruno, Merseburgensis episcopus cum aliis.

Hillewardus denique episcopus ordinavit & consecravit ecclesiæ Magdeburgensis Hunifridum archiepiscopum. Quo etiam tempore sedes ecclesiæ Citzensis cum titulo translata in Nuenburg: cujus causam ignorans admiror. Cùm enim à digniore consuevit fieri denominatio, antiquitas autem dignior sit quàm novitas, juxta illud juridicum, *qui prior est tempore, potior est jure*; ecclesia autem Citzensis multò prior cùm sit fundationis tempore; meritò prioritate & sua antiquitate tituli dignitate perpetim venerari debuisset. Miror ergo, cur ei hæc dignitas per tituli sit ablata translationem, & Nuenburgensi attributus, ut nunc passim communiterque Nuenburgensis, rarò verò aut nunquam Citzensis appelletur episcopus: licet ipsa curia episcopalis hactenus apud matrem Citzensem duravit etiam cum residentia, & quorum ipsa viventium fruitur cohabitatione, illa mortuorum sepultura gaudet. Quemadmodum enim titulus, ita & sepultura illuc est translata: tametsi non adeousque. Quia cùm sit libera, plærique maluere præsulum in matrica Citzensi, quàm filiali Nuenburgensi quiescere ecclesia. Hujus itaque mutationis causam eatenus aliam invenire haud potui, quàm (ut reor esse factum) quòd ecclesia Nuenburgensis situ amœnior, divitiis crassior, rebus opulentior, beneficiis copiosior, clero numerosior, cantu clamosior, potu delicatior, & emporio sive annuis famigeratior celebriorque sit nundinis; & eas ob res matri filia, junior seniori prælata, illa dignitate adornata fuerit. Non tamen idcirco prior vel glorioſior, imò ut & minor & posterior, ita & obscurior censeri debet. Plures equidem habuit fundatores, & hos quidem comites, ut est in præsens cernere in ecclesia eadem in imaginibus cælatis comitum, qui fundatores fuisse inscriptione clypeorum demonstrantur. Cæterùm principales an fuerint, aut certè cooperatores, me ignorare fateor. Præter eos namque, & quidem præstantiores dictæ ecclesiæ fundatores, in historiis sat antiquis solidisque scrutinio jugi & lectione, fuisse & alios tres comperi; Conradum videlicet imperatorem supra memoratum, Eckhardum (quem alii Eckenbertum nominant) Landtgravium Thuringiæ, & marchionem de Landesberg, castri Eckersberg, & sancti Georgii monasterii fundatorem, atque Sighardum, comitem de Kerffesberg, quem in vetusto monasterii volumine Jorgenthal quodam fundatorem ecclesiæ fuisse Nuenburgensis me legisse memini.

Iisdem

Iisdem temporibus fuit quidam baro, dictus Ludvicus cum barba, qui suprà dictæ Gisilæ imperatricis consanguineus existens, bellorum assiduitate & rabie depaupertatus fuerat. Hic instantia dictæ Gisilæ, per Bardonem archiepiscopum Moguntinum nostri ordinis assumptus, vicedominus Thuringiæ constituitur. Qui optimè & pacificè aliquot per annos commissam regens provinciam, paulatimque potentia, divitiis pariter crescens, castella & prædia ad se emit varia, plurimamque ita successivè Thuringiæ partem acquisivit, eamque castris munitissimis constructis in montibus roboravit, præsertim Nuendorff, Schovvinburg. (a) Propterea Conradus rex ipsum Ludvvicum comitem fecit, Thuringiæ & Hassiæ dominum, arma ei conferens antiqua, quæ antea fuerant Burghardi ducis Doringiæ & Hassiæ, ab Hungaris inter bellandum occisi. 772

Ludwicus cum barba genuit Ludwicum cognomento Saltatorem, secundum comitem Doringiæ, qui natus est ei anno Domini MXL, de quo infrà, cùm ad annos ejus viriles pervenerimus, dicentur plura.

Anno Domini MXXXIX, Conradus dictus Spirensis obiit: cui Henricus filius successit, ejus nominis tertius: de quo historici mira fabulantur Italici, (b) utpote Gotfridus Viterbiensis, Martirius, Vincentius quoque Gallus, Jacobus de Voragine, & ipse Antonius, & consimiles, qui ipsum Henricum non filium, sed generum Conradi contendunt, patremque ejus Lupoldum comitem de Cala fuisse; quem ob fractum fœdus pacis, iram regis pertimuisse, & ideo in Hirciniam (quæ & nigra dicitur) sylvam cum prægnante fugisse uxore, & in quodam tugurio velut eremitam delituisse; ipsamque ibidem noctu, Conrado rege caussa venandi superveniente, filium peperisse, voce delapsa ad eum, O imperator, infans, qui nunc nascitur, gener tuus erit & hæres. Quare à rege jussum interfici, sed satellitum miseratione servatum, & clanculo matri restitutum, pro eo autem cor leporis, tanquam infantis fuisset, regi ostendisse. Et nihilo tamen minus adultum mirificè regis contra nutum generum illius factum, quemadmodum latius in prænarratis legitur historiographis, sicque in regno Conrado socero successisse, & in rei hujus memoriam eo in loco quo natus est, monasterium insigne Ursania dictum constructum fuisse. Et permulcent ejusmodi narratione aures legentium, cùm tamen tota mendosa sit & conficta, quod liquet potissimùm in duobus: primò, quia Henricus ille non gener, sed filius legitimus & naturalis Conradi ex conjuge sua extitit Gisila: secundò, quia longè antè ibidem cœnobium erectum fuerat. Sed nec Ursania, sed Hirsaugia, sive tempe cervorum dicitur: tametsi memorati rerum scriptores, tanquam veram posteris legendam tradiderint. Et ita unus alteri magister erroris fuit: seque mutuò fallentes, sibi invicem fabulam pro historia subministraverunt; errorque iste nostram adusque ætatem assertores habuit suos. Apocrypham denique & rem esse fabulosam, & Otto episcopus Frisingensis, & Joannes Naucleri, canonicus Tubingensis, atque Joannes Tritemius abbas, præceptor quondam meus, auctores gravissimi, in suis testantur Chronicis. Ecce lector sciens & prudens, manum in flammam misi, sed historicæ veritati consulendum putavi, & ratus sum: ad quam si admittitur falsitas, ejus utique vacillabit auctoritas. Sed & de hoc satis suprà diximus. Nunc ad historiam prosequendam stylum vertamus.

CAdalus, natione Longobardus, Citzensis ecclesiæ episcopus quintus, Hillewardo succedens, bene & laudabiliter præfuit. Hic in Chronicis antiquissimis, Chatalo & Kazo, vel certè per geminatum ſſ, sic Kasso nominatur. Inter-

(a) Arx Schauenburg, prima Landgraviorum sedes hodie diruta, sita in præfectura Reinhardsbrunnensi, prope urbem Fridrichsroda, Ducatus Saxo-Gothani, de qua *FRID. RUDOLPHI Gotha Diplom. p. II. c. XXX. p. 241.* Vide etiam *HIST. LANDGRAV. THUR. c. XI.*

(b) Vide supra *SIFFRIDUM a. 1040.*

Digitized by Google

fuit dedicationi ecclesiæ novæ monasterii Hirsfeldensis, & cryptæ ejusdem. Ad quam solennitatem ipse invitatus fuit, unà cum Hunoldo, Merseburgensi episcopo, atque Hunifrido, metropolitano eorundem Magdeburgensi: in hoc consentiente Bardone Moguntinensi archiepiscopo, ejus loci diœcesano. Erat & tunc (ut Lampertus dicti cœnobii Hirsfeldensis monachus, & nobilis historicus refert) præsens per se imperator Henricus tertius adhuc adolescens, qui cepit (ut infrà latius dicetur) anno nostræ salutis MXL. Hic est denique primus, quem Nuenburgensem episcopum legi appellatum; licet & ipse, & sequentes immediatè complures, Citzenses nuncupentur episcòpi potius, quàm Nuenburgenses, in
773 vetustis codicibus, quia forsan titulus novus nec dum usu vulgatus fuerat & confirmatus. Episcopus iste Cassò, quando cœperit, invenire non potui. Ordinatus fuit ab suprà dicto Hunifrido, archiepiscopo Magdeburgensi, qui, cùm in causa ecclesiæ suæ Romam adiisset, infirmatus ibidem obiit, anno Domini MXLV, indictione Romanorum XIII, sub Henrico tertio, regni ejus anno quinto.

De quibusdam eventibus, sub regimine ipsius Caduli, & primò de imperio Henrici.

Henricus itaque tertius, suprà dicti Conradi & Gisilæ filius, cœpit anno Domini MXL, & XVII annis rexit. Per quem dignitas imperialis, quæ per longum tempus à sanguine Caroli exulaverat, ad generosum & antiquum germen Caroli redacta est. Quem & ipsi Carolo magno plures assimilant: eam siquidem morum excellentiam, eam in rebus agendis magnificentiam, eam humilitatem, pietatem, mansuetudinem, affabilitatem, atque in dandis eleemosynis liberalitatem. * Erat autem ipse nigro quidem sed venusto aspectu, statura procerus. Nam ab humero & sursum eminebat super omnem populum. Ipse anno Domini MXLIV, Agnetem, Wilhelmi Pictaviensis principis filiam, apud Moguntiam ungi faciens reginam, regalibus sibi nuptiis in Ingelheim copulavit. Inde infinitam histrionum & joculatorum multitudinem, non solùm muneribus, sed & cibo potuque vacuam, abire permisit.

EPpo, qui & Eberhardus, Citzensis ecclesiæ præsul sextus, Cadalo succedens, cœpit anno dominicæ incarnationis MXLV, & præfuit circa XXXIV annos, ordinatus & ipse ab Hunifrido archiepiscopo Magdeburgensi. Fuit hic vir prudens & facundissimus, & in exequendis rebus arduis strenuus atque magnificus. Eapropter regibus & principibus terræ, & potissimùm Henrico quarto charissimus (ut infrà dicetur) fuit & acceptissimus. Anno secundo episcopi Epponis, Henricus tertius anno regni sui sexto, habita synodo ob pessimum schisma, quod tunc ecclesiam scindebat, Benedictum, Sylvestrum, Gregorium, tanquam tria teterrima monstra abdicare se papatu coegit, Syndegerum autem loco eorum Romanum pontificem creavit, Clementem secundum appellatum, à quo & imperii anno eodem accepit coronam.

Circa hæc tempora repertum est Romæ corpus Pallantis, qui fuerat filius Evandri gigantis incorruptum: cujus hiatus vulneris, quod habuit in pectore, quatuor pedum & semis mensuram habuit. Erat autem ad caput ejus lucerna ardens, quæ nec flatu extingui poterat, nec liquore: donec subtus flammam cum stylo foramine facto introductus aër est: sicque extincta. Hoc corpus erectum altitudinem muri excedebat, cujus tale erat epitaphium:

Filius Evandri Pallas, quem lancea Turni
Militis occidit, morte sua jacet hîc.

Eo tempore floruit Lantfrancus, nostri ordinis theologus summus. Ad cujus eximiam doctrinam convolavit Anshelmus, vir postmodum multa virtute & sapientia adornatus, qui & ei in prioratu monasterii Becensis successit, pòst factus archiepiscopus Canthuarensis.

Ex

Digitized by Google

Ex Chronicis Goſeckenſis monaſterii. (a)

His temporibus effulſit comes Fridericus, fama ferente, hujus nominis primus, de nobiliſſima antiquorum Saxonum & Francorum proſapia ortus. Hujus uxor Agna, procerum de Wimare filia, quæ genuit ei tres, Albertum epiſcopum Bremenſem, Dedonem & Fridericum, comites palatinos Saxoniæ, & Udam filiam. Poſt obitum parentum, Dedo & Fridericus, Deo fideles & devoti, caſtro Goſeck ſubverſo, templum eximium loco ejus erigentes, monachicam vitam, Burghardi Halberſtatenſis epiſcopi conſilio, ibi inſtituerunt, Bennonem, quendam religioſum virum, in primum abbatem præficientes. Sed quis fuerit, vel ubi finierit, ibi non exprimitur. Anno itaque Domini MLIV, tertio calend. Octobris, eccleſia dicti monaſterii per Adelbertum archiepiſcopum Bremenſem dedicata eſt. Cui ſolennitati interfuerunt Burghardus prænarratus Halberſtatenſis, Wintherus Merſeburgenſis, & Eppo noſter Citzenſis epiſcopi, & ipſa quoque Uda, ſoror fundatorum clariſſima, & Chriſto devota.

Eodem anno ſynodus Florentiæ celebrata eſt ſub Victore, papa ejus nominis ſecundo: in qua multi epiſcopi propter ſimoniam & fornicationem depoſiti 774
ſunt.

Anno Epponis epiſcopi noſtri duodecimo, Henricus imperator obiit in ſylva Hartz prope Butfelt, morte præventus ſubitanea, anno regni ſui XVII, imperii verò decimo. Cui Henricus filius, puer decem annorum, conſenſu principum ſucceſſit, qui ſub matris tutela, quoad vixit, bene & maturè ſe gerebat. Ipſa defuncta, cùm eſſet annorum viginti, inſoleſcere & tyrannizare exorſus eſt: contra eccleſiarum erigens libertatem cornua, earundemque ſibi uſurpans jura. Idcirco à Gregorio ſeptimo excommunicatus primò, dein cùm non curaret, & imperio privatus fuit. De quibus in ſequentibus annis ſuis & locis ordinatè latius tractabitur.

Henricus itaque quartus cœpit, penè (ut dixi) adhuc puer infans, anno dominicæ incarnationis MLVII, rexitque annis XLVIII. Hic dictus eſt Henricus magnus, ob maxima & multa quæ geſſit, licet minus laudabiliter, prælia, Coronatus fuit à Paſchali papa, quem non multò pòſt in vincula conjecit. Henricus iſte, epiſcopum noſtrum Epponem, propter ſingularem ſuam induſtriam & rerum experientiam, valde dilexit, & aſſumptum inter amicos ſuos & conſiliarios, chariſſimum habuit. Videns ergo ſe honorari & diligi à rege; illi complacere geſtiens, eum, quovis pergebat, concomitabatur: & adeò quidem, ut etiam rebelli & excommunicato participando obſecundaretur. Verùm nec ipſe ſolus, ſed complures alii, contra papæ mandatum ei adhæſerunt, ut Sigefridus Moguntinenſis, Gilbertus Treverenſis, Hildolphus Colonienſis, Liemarus Bremenſis, ſucceſſor Adelberti, ſupràdicti archiepiſcopi, Rutbertus quoque, Theodericus Verdunenſis, Burghardus Baſilienſis, epiſcopi: quorum aſſentatione & conſilio multa faciebat, imò penè omnia.

Porrò excommunicationis cauſa fuit, quia Henricus & tyrannus & virginum ac matronarum nobilium ſtuprator jam cœperat eſſe turpiſſimus. Qui etiam eo tempore, Saxoniam ſibi prorſus uſurpare aggreſſus, ſervitute nova gravi, aliisque oneribus & exactionibus moleſtare cœpit, bona terræ, & quorundam principum ac nobilium, necnon epiſcopatuum, monaſteriorum atque, diripiendo & vaſtando. Erat inſuper ſimoniacus nefandiſſimus; inveſturas epiſcoporum & alia beneficia eccleſiaſtica pro pecunia conferens; pro arbitrio denique præſules conſtituens & deponens, ut apud eum eſſet acceptior & dignior, qui ditior, non qui melior. Et adeò quidem hæc mala paſſim patrabat, ut tanta tunc

(a) Hæc habentur ſub initium Libri de Fundatione Monaſterii Goſecenſis, quem Chronico Montis Sereni ſubnexit Joachimus Joannes Maderus.

Digitized by Google

eccleſiæ fluctuatio emerſerit, ut licet Chriſti ad Belial ſit nulla conventio, tanta exiterit juſtitiæ cum injuſtitia confuſio, ut inter catholicos, hæreticos & ſchismaticos vix eſſet etiam bonis diſcretio. Quibus malis Saxones irritati, cum ſuis principibus, epiſcopis, & baronibus mori pro eccleſiarum & patriæ libertate parati, conjurantes, validum contra regem produxere exercitum. Et crebro per annos XXIV varia & cruenta utrinque geſſerunt prælia. Victores attamen finaliter Saxones evaſere: regemque ſuperatum, non ſine grandi ſuorum cæde & ceſſare compulerunt & fugere. Sanè bella memorata, quando & quomodo geſta ſint, ſuis locis & annis aſſignanda reſervans, præmiſſis immediatè ſubnectere de induſtria diſtuli, quatenus ea, quæ præceſſere, interimque contigere memorabilia, ordinatius ſuis & annis & temporibus aptari & digeri valeant.

Anno itaque Epponis epiſcopi noſtri XIV, Henrici autem regis tertio, qui eſt noſtræ ſalutis MLIX, Limpoldus archiepiſcopus Moguntinus, vir magnæ devotionis & honeſtatis, fundavit monaſterium ſancti Jacobi, montis ſpecioſi prope Moguntiam, locans in illud ordinis divi Benedicti monachos.

Anno Domini MLXI, Henricus rex Epponem epiſcopum noſtrum, unà cum Wilhelmo, marchione Thuringorum, & exercitu, in Ungariam, ad auxiliandum regi Andreæ, quem Bele frater ejus regno vi & armis deturbare nitebatur, miſit. Qui illuc venientes, cum Bele ſigna contulerunt, atque infinitam multitudinem Hungarorum peremerunt. Sed Ungari pòſt aucti, ipſos vice verſa vehementer urgere cœperunt. Videntes itaque miſſi regis, ſe impares & numero & viribus, finibus hoſtium excedere volebant, ſed in fuga intercepti, ab hoſtibus
775 crebra incurſione infeſtantur. Cùm autem ſe viriliter defenderent, & hoſtes reciprocè cederent; tandem diuturna cæde exhauſtis viribus, Andreas rex, equo fortè excuſſus, pugnantium pedibus eſt conculcatus, epiſcopus captus. Marchio fame magis quàm ferro expugnatus, ſe dedidit. Cujus virtus tantæ admirationi apud barbaros fuit, ut Joas, filius Belis, pro illo ultro patrem exoraret non modò, ut eum jure belli intactum ſineret, ſed etiam ut affinitate ſibi jungeret, deſponſata ei filia ſua, ſorore Joade. Et ſic tandem cum gloria dimiſſus, cum epiſcopo & aliis, qui ſimul venerant, & cædibus ſupererant, ad propria eſt reverſus.

Ex Chronicis Doringorum excerpta.

Anno Domini MLXV, Luduicus Saltator, filius Luduici cum barba, ſecundus comes Doringorum, interfecit Fridericum comitem palatinum, fundatorem monaſterii Goſetzen, qui habitabat in caſtro Schipplitz, propter uxorem ſuam venuſtiſſimam, quam amabat, Adelheidam. Qui occiſus, ſepultus eſt in dicto monaſterio, quod fundarat. Ita in dictis Chronicis legitur, & in fundatione cœnobii Odersleven, eadem repetuntur. In topographia tamen Goſitzenſis monaſterii memorati habetur, quòd non Fridericus ſenior & fundator loci, ſed filius ejus ejusdem nominis, qui habuit uxorem, nomine Adelhaidem, pulcherrimam & pridem ſibi nuptam, ab eo fuerit occiſus, zelo uxoris, quam & exinde duxit in matrimonium: quæ ei genuit tres liberos præſtantiſſimæ indolis, Ludvicum, qui primus factus eſt Lantgravius Doringiæ, Vdonem epiſcopum Nuenbergenſem, & Henricum. Ludvicus iſte ædificavit caſtrum Wartperg in altiſſimo monte juxta Iſenach, item caſtrum Nuenburg, & civitatem prope caſtrum, in pede autem montis Friburg. Porrò Ludvicus pœnitentia ductus, fundavit inſigne valde cœnobium in nemore Doringiæ, Reinhartzbron, in quo & in ultima ætate factus converſus, ſub habitu religioſo feliciter obdormivit in domino. Similiter & ipſa Adelheidis fundavit pro ſatisfactione ſpontaneè monaſterium noſtri ordinis Oldersleven, prope Saxiburgum. Caſtrum quoque Schipplitz, ubi quondam cum viro interfecto habitarat, in clauſtrum mutavit monialium, donans ei omnia, quæ ad caſtrum ſpectabant: ipſaque ſeculum linquens, facta eſt ibi prima abbatiſſa, circa annum domini MLXXXIX. Cæterùm, quur Luduicus Saltator

tor nuncupetur, cauſam dicunt, quòd inſtantia Adelberti, archipræſulis Bremenſis, qui occiſi germanus fuerat, ipſe Ludvicus captus ſit, & ab Henrico imperatore, in caſtro Gibelſtein, *(a)* in turri quadam biennio cuſtodiæ mancipatus; tandem ſemel ob recreationem ad ſuperiora turris poſitus, voto ſancto Udalrico facto, per feneſtram in Salam usque ſaltaverit: indeque enatans, in Sangerhauſen veniens dominium ſuum, in rei memoriam, ibidem eccleſiam pulchram in honorem dicti Sancti conſtruxerit.

Anno Domini MLXVIII, Petrus Damiani, & Petrus Alphonſus, nominatiſſimi habentur.

Anno Domini MLXXIII, Hillebrandus, profeſſione monachus, & Romanæ eccleſiæ archidiaconus, natione Tuſcus, omnium Cardinalium conſenſu, ſolenniter atque canonicè electus ſit papa, in numero CXLVII, & vocatus eſt Gregorius ſeptimus. Sedit an. XII, menſe uno, diebus IV. Iſtius prudentia non modò in ipſa Italia, ſed etiam in Teutonicis provinciis, ſacerdotum refrenata eſt incontinentia. Hic, ut Martinus ait, concilio CX epiſcoporum habito, Henricum imperatorem excommunicavit, quaſi eccleſiæ Romanæ ſciſſorem, ſed tandem abſolvit, & pòſt iterum excommunicavit, quia diſſidium in eccleſia procuravit, puericia & inexperientia ſua exiſtente in cauſa. Libet hîc ſubnectere, quid de dicta excommunicatione ſentiat Otto Friſingenſis epiſcopus, hiſtoricus magnus & nobiliſſimus, utpote Friderici primi patruus. Dicit itaque in hiſtoria ſua taliter. *Anno Domini MLVII, Henricus quartus penè puer patri in regno ſucceſſit. Hic excommunicatus per papam Gregor. VII: ſi rectè videat ipſe.* Et ſubjungit, *Lego & relegò Romanorum regum & imperatorum geſta, & nusquam invenio, quenquam eorum ante hunc à Romano pontifice excommunicatum, vel regno privatum: niſi quis pro anathemate accipiat, quòd Philippus ad breve tempus à Romano epiſcopo inter pœnitentes collocatus, & Theodoſius à beato Ambroſio, propter cruentam cædem, à liminibus eccleſiæ ſequeſtratus eſt.* Hæc Otto noſter. Cæterùm ego ſummi pontificis ſententiam velut Chriſti vicarii formidandam profitens, rem latius proſequi inſtitui.

Primum itaque bellum, quod Henricus imperator contra epiſc. Saxoniæ geſſit, quodque excommunicationis non parva occaſio extitit, factum eſt anno 776
Domini MLXXV, idus Junii feria III, prope fluvium Unſtrat, ubi multi potentes ex utraque parte ceciderunt. Et Saxones victi fugerunt. Eo quippe tempore omnes epiſcopi potentiores regi, & principes, etiam excommunicato adhæſerunt, præter paucos quosdam Saxoniæ epiſcopos, optimos & orthodoxos patres, quibus viſum eſt magis Deo & vicario ſuo papæ obediendum, quàm Cæſari: qui regem conſtanter & intrepidè relinquentes, juſſis apoſtolicis usque ad mortem fideliter parebant. Fuerunt autem hi: Anno archiepiſcopus Colonienſis, Wernherus Magdeburgenſis, Bucco, qui & Burghardus, Halberſtatenſis, vir ſanctus, Wernherus Merſeburgenſis, * Padeburnenſis, & Benno Miſnenſis. His aſtiterunt, & auxilio fuerunt contra regem ſequentes principes & duces, comites & barones Sax. Otto dux Bavar. qui offenſus per regem, qui eum injuſtè ducatu prædicto privaverat, ad epiſcopos memoratos ſe transtulit, factus eccleſiæ propugnator validiſſimus. Hic natione Saxo, ducatum etiam habuit circa Weſeram, Goting & Northeim, quem ipſe quoque rex vaſtaverat: item Magnus dux Saxoniæ, Eghardus marchio Doringiæ, Dedi marchio, Fridericus comes palatinus, Theodoricus comes, Albertus comes, Otto comes, Conradus comes, Henricus comes, & vulgus promiſcuum ſupra ſexaginta millia. Hi Goslariæ congregati, contra regem expeditionem parabant. Rex accepto nuntio vicini jamque inſtantis periculi, graviter mente conſternatus, properè in Hartesburg caſtrum ſe contulit, eoque ſecum regni inſignia & theſauros quosdam convexit. Erant tunc temporis

(a) Gibichenſtein, prope Halam. Vide Hiſtoriam Landgrav. Thuringiæ *cap. XIII. & XV.*

temporis cum eo Eppo noſter Citzenſis epiſcopus, & Benno Osneburgenſis epiſcopus, quorum conſilio, & priùs tranquilla & tunc turbata republica, omnia faciebat. Fuerunt quoque in parte regis, præter ſuprà memoratos, omnes alii Germaniæ principes & antiſtites, comites & barones, omnisque nobilitas. Dux autem militiæ præcipuus fuit Rudolphus Suevorum dux, & Welpho Bavariæ dux, Godefridus dux Lothoringorum, & Uratislaus dux Bohemorum, cum ſuis legionibus. Non tamen diu pòſt duo præfati principes, Guelpho & Rudolphus, Saxonibus ſunt juncti, ut infrà patebit. Godefridus autem ad terræ ſanctæ expeditionem & liberationem eſt profectus. Fuerunt itaque cum rege omnes Franci, Suevi, Bajoarii, Lotharingi & Bohemi: omnes contra Saxones paucos congregati; quin & omnes Weſtphali & circa Miſnam habitantes, regis auro corrupti à Saxonibus, & (ut dicitur in Chronicis eccleſiæ Magdeburgenſis) omnes epiſcopi præter quatuor, Magdeburgenſem, Halberſtatenſem, Merſeburgenſem & Padeburnenſem, aut apertè ad regem tranſierunt, aut animo nutanti cum Saxonibus ſtabant, ut in quamcunque partem res proſperè cederet, illuc ſecuri declinare potuiſſent.

Eo tempore, Rodulphus dux Suevorum, & Welpho dux Bajoariorum ſive Noricorum, & Bertholdus dux Charinthiorum, regi auxilium ſuum petenti denegaverunt, propter præcedentia mala & ſanguinis effuſionem. His diſcordiis ſævientibus, Henricus Italiam intrans, Romam pro concordia & reconciliatione petiit: habens ſecum Epponem epiſcopum noſtrum, & plerosque alios. Intrans, per Gregorium papam honorificè ſuſcipitur, & juramento ſuper emendatione malorum præſtito, ab excommunicatione abſolvitur, & priſtinis dignitatibus reſtituitur. Qui aliquandiu Romæ manens, eccleſias devotè viſitavit, & crebro à pontifice, unà cum epiſcopo noſtro Eppone, ad prandia invitatur. Tandem in Germaniam rediens, neſcio quo vexatus ſpiritu, aut pravo ſeductus conſilio, omnia, quæ papæ ſpoponderat, rupit & irrita fecit, efferatior, quam fuerat antea, factus. Quapropter de novo ipſum Gregorius papa excommunicatum regno privavit, donans poteſtatem principibus & epiſcopis, alium loco ejus eligendi.

Anno igitur Domini MLXXVIII, Rudolphus, dux Suevorum, contra Henricum in regem eligitur à Saxonibus & Suevis, & Moguntiæ conſecratur à Siffrido, loci archiepiſcopo, noſtri ordinis quondam abbate Fuldenſi, præſente Adelberone, etiam noſtri ordinis epiſcopo Wurtzeburgenſi, & multis aliis, potiſſimùm Saxoniæ magnatibus. Rodulpho tunc coronando miſerat papa diadema, continens hæc verba: *Roma dedit Petro, Petrus diadema Rudolpho.* Eodem anno, paulo poſt Rodolphi unctionem, bellum inter eum & Henricum ortum eſt: conveneruntque exercitus utriusque, juxta Strowi vel Medelrichſtad. Initoque prælio, non pauci ex his & illis proſternuntur, & incerta fit victoria, utrisque certatim
777 fugientibus ad propria. Ubi à vulgaribus hominibus Wernerus, qui & Wetzel, archiepiſcopus Magdeburgenſis, in fuga occiditur, ſive (ut quidam dicunt) ſuspenditur. Magnus dux capitur & ſpoliatur, Wernherus autem, epiſcopus Merſeburgenſis, nudus ad propria revertitur. Interea dux Otto, & Fridericus palatinus de Sumerſeburg, diverſis in partibus acriter pugnantes, non antè ceſſaverunt, quàm Henricum cum omnibus ſuis ad fugam coegerunt; eosque fugientes tamdiu ſunt inſecuti, donec eos muro Wirtzeburgenſi videbant includi. In diebus his Henricus Adelberonem, epiſcopum præfatæ civitatis Wirtzburg, propter adhæſionem papæ & Rodolphi, novi regis, expulſum, ſuum ad monaſterium Lambach (a) redire coegit, loco ejus Meginhardum epiſcopum conſtituens. Et ita cum aliis ſibi contradicentibus fecit.

Anno Dom. MLXXIX, tertium bellū Henricus imperator contra Saxones geſſit

(a) Quod pater ipſius fundare cœperat. *LAUR. FRIESE Chron. Würtzburg. pag. 480.*

Digitized by Google

geſſit juxta Uladichen, quinto calend. Februarii. Tunc monaſterium ſancti Petri Erphordiæ, & ſancti Severi ibidem, cum multitudine, quæ illuc confugerat, combuſtum eſt, & civitas pro parte. Eodem tempore Fridericus, Abbas Goſitzenſis, comes palatinus, abbatiam beati Gregorii in Nuenburg à rege Rodulpho regendam ſuſcepit. Illo quippe anno Citzenſis eccleſia ſuo orbata fuit antiſtite. Hæc ibi. Ille antiſtes fuit Eppo, cujus obitum alibi ita præciſè invenire non potui. Obiit autem morte dira & ſubita, ſubmerſus in quodam flumine, ut infrà latius dicetur. Et non ſolùm ipſe, ſed & complures alii potentes, Henrico excommunicato faventes, reproba interiere morte, ut habetur in Chronicis.

Ex annalibus eccleſiæ Magdeburgenſis.

Wilhelmus, epiſcopus Trajectenſis, fautor Henrici quarti, eccleſiarum tyranni. Hic, cùm præfatus rex eſſet Trajecti, & excommunicatio regis à Romano pontifice facta præſentata fuiſſet: rex ipſe excommunicationem papæ, conſilio epiſcopi, vilipendebat. Epiſcopus quoque idem præfatus, timens, ne ſi populus hoc audiſſet, à rege ſicut ab excommunicato, diſcederet, inter miſſas ſermonem faciens ad populum, deriſoriè, quòd rex excommunicatus eſſet, indicavit. Sed hanc excommunicationem nihil valere, quibus poterat verbis, utpote facundus homo, confirmabat. Sed quantum valeret, in ſeipſo coactus eſt agnoſcere, ſi liceret ei pœnitendo à ſuperbia reſilire. Nam in ipſo loco, in quo Romano pontifici derogabat, ipſe mala valetudine corripitur, in qua usque ad miſerandum vitæ terminum detinetur. Itaque morbo magis ac magis ingraveſcente cum eo, dum quidam homo regis eum rogaret, ut ſe cum ſuo mandato remitteret ad regem, Hoc, inquit, mitto ei mandatum, quòd ipſe, & ego, & omnes iniquitati ejus faventes, ſumus damnati in perpetuum. Cumque à ſuis, qui aderant, clericis, ne talia loqueretur, eſſet admonitus; Quid aliud, inquit, loquor, niſi quod verum eſſe viſibiliter intueor. Ecce enim dæmones lectum meum circumſtant, quatenus me mox, ut expiravero, rapiant. Itaque cùm fuero è corpore eductus, rogo vos & omnes fideles, ne ſe fatigent pro me faciendo ſupplicationes. Hic igitur in deſperatione defunctus, diu jacebat inſepultus, donec Romam mittitur. Et inde quæſito conſilio, ne populus fœtore corrumperetur, apoſtolico juſſu, ſine commendationibus ſepelitur. *Hæc ex Chronicis Magdeburgenſis eccleſiæ.* Et ita alii complures Henrici fautores malè interiere. Udo, Treverenſis archipræſul, repentina morte obiit. Burghardus, Miſnenſis præfectus, ex equo cadens expiravit. Sic & Godefridus dux, hoſtis Saxoniæ, percuſſus, ſine confeſſione periit. Ita & Eppo, epiſcopus noſter, magnus Henrici fautor & aſſentator, morte mala concluſit, de qua in prædictis Chronicis Magdeburgenſis eccleſiæ ita ad verbum ſcribitur: *Eppo, Citzenſis epiſcopus, dum in epiſcopio ſancti Chiliani quendam rivum forti ſedens in equo tranſiret, quem quilibet pedes ſine periculo tranſire poſſet, ubi nec timor ullus fuit; equo cadente moriens ſic interiit, ſancto Chiliano ſic diſponente, ut, qui ejus rebus violentus incubuerat, vinumque illius ſæpe injuſtè biberat, aquam quoque ſuam juſtè bibendo ultrà merum non quærat. Et quia nobis inconciliabilis permanſit, Deo inreconciliatus ab hac vita migravit.* Hæc ad verbum in prænarratis Magdeburgenſis eccleſiæ annalibus leguntur. Eppone itaque ſic defuncto, Guntherus ei ſucceſſit, ut ſequitur.

GUntherus, ſeptimus Nuenburgenſis eccleſiæ præſul, poſt Epponem rite ſuccedens, circa annum Domini milleſimum ſeptuageſimum nonum, præfuitque proficuè usque ad annum Domini MXCIX, ordinatus per Hartwigum metropolitanum ſuum. 778

De quibusdam eventibus, temporibus Guntheri epiſcopi, ex Chronicis Saxoniæ.

Quartum bellum inter Henricum & Rodolphum geſtum eſt, anno Domini MLXXX. Et Saxones triumpharunt Ottone duce, licet Rodolphus rex lethaliter

 vulnera-

vulneratus fuerit, ſemivivus in Mersburg delatus, ibi mortuus, & honorificè ſepultus. Factum eſt autem hoc bellum prope Elſtere fluvium. Cæde facta & imperatore fugato cum ſuis, Saxones hoſtilia caſtra pervadunt, & omnia, quæ ſunt inventa, diripiunt. Sunt autem inventa multa precioſa tentoria, multa epiſcoporum ſcrinia ſacris indumentis & vaſis plena, multa vaſa aurea & argentea quotidianis uſibus apta, multæ quoque auri & argenti laminæ, multaque pecunia numerata, equi quamplurimi ſimiliter & optimi, arma generis univerſi, mutatoria cæteraque ſine æſtimatione veſtimenta. Et ut breviter dicam, quicquid epiſcopi Colonienſis fuit & Treverenſis, & alii ferè XIV ſecum attulerant, quicquid dux Fridericus, comes & Henricus, ac cæteri ditiſſimi homines ſecum portaverant, quicquid in Erphurt rapuerant; omnia illa diripientes, ad caſtra ſua ovanter tulerunt triumphantes. Illi vero, qui gladium effugerunt, quantas calamitates in fluvio, ſylvis, paludibus ſuſtinuere; nulli eſt credibile, niſi cui contigit hæc omnia loca præſentialiter videre. Ergo, quicquid Unſtrad, ubi victi ſumus, in nos peccavit; Elſtrad pro nobis dupliciter vindicavit. *Hæc ex Chronicis Saxoniæ.*

Circa idem tempus, Henricus imperator marchiam Miſnenſem Uratislao, duci Bohemiæ, dedit poſſidendam, pro auxilio & obſequio, quod ei idem dux contra Saxones continuè impendebat bellico. Aſt Egbertus marchio, ejus provinciæ dominus, filius patruelis regis, puer adhuc, adjunctis ſibi Saxonibus, Miſenam perrexit, univerſaque caſtella, quibus dux Bohemus præſidium impoſuerat, admota militari manu, recepit, ſuosque milites, qui deinceps contra omnem hoſtium irruptionem indefeſſi excubarent, impoſuit: mirantibus cunctis, quòd regem nec ætatis nec propinquitatis reſpectus ab hac injuria revocaſſet. Eodem quoque tempore Henricus imperator ducatum Sueviæ, qui fuerat Rodulphi ducis & regis pridem occiſi, dedit Friderico, comiti de Stoyphen, magiſtro militiæ ſuæ ſtrenuo & bellicoſiſſimo viro, qui magna pro eo geſſit facinora & fortiſſima bella, inſuper & filiam ſuam unicam Agnetem illi in conjugium copulavit: ex qua ſuſcepit duos egregios liberos, Fridericum ducem Sueviæ, & Conradum, qui pòſt factus imperator, ejus nominis eſt tertius. Fridericus dux in uxorem accepit Juttam, ſororem Henrici Catuli, potentiſſimi Bajoariæ & Saxoniæ ducis, genuitque ex ea Fridericum tertium, cognomento Enobarbum, de quo & aliis infrà dicetur.

Anno Domini MLXXXIV, Henricus imperator adverſus Pontificem gerens bellum, urbem capit, & in Adriani mole Gregorium obſeſſum cuſtodit, donec Gregoriani, Roberti Guiſcardi, qui in Apulia dominabatur, auxilio freti, obſidentes abire Senas compulerunt. Eodem anno Sifridus, archiepiſcopus Moguntinus, obiit, cui Wetzel ſive Wernherus ſucceſſit. Sequenti anno, qui eſt Domini MLXXXVII, Gregorius papa obiit, cui Victor tertius ſucceſſit.

Anno LXXXVI ſupra M ab ortu ſalvatoris Chriſti, apud Moguntiam, in concilio principum, Henricus imperator Uratislaum, ducem Bohemiæ, regem fecit; Moravorum regno pridem extincto, in Bohemiam translato, Poloniam, Sleſiam, Luſatiam, Bohemorum imperio adjiciens; Gilbertum, Treverorum archiepiſcopum, cum eo Pragam mittens, qui coram provincialibus regem novum inungeret, regalibusque adornaret inſignibus, acclamante populo, *Uratislao regi ſalus, honor atque victoria.* Uratislaus iſte, Bohemorum rex, primus collegium Canonicorum regularium in arce Pragenſi erexit: in quo, dum res agitur divina, non præpoſitus tantùm, ſed decanus & ſacerdos, diaconusque & ſubdiaconus, rem divinam facientes, epiſcopalibus ornamentis utuntur. Et præpoſitus quidem, cancellarius regni appellatus, principis honore defungitur. 779 In fundatione autem ejus eccleſiæ, rex idem ſuis humeris duodecim cophinos lapidum, mercenarii more geſtaſſe fertur. Et revera religioſus princeps, dignusque, qui primus inter Bohemos regio uteretur diademate. Non tamen in eo vehementer ſtupendum, quòd adhæſerit Henrico imperatori magis quàm apoſtolico, homo ſecularis;

Digitized by Google

laris; cùm videret ſummos Germaniæ archipræſules, electores & principes ei obſequi, illumque venerari & defendere. Sanè, quod plerisque in hiſtoriis reperitur, Bohemiæ ducatum in regnum per Fridericum primum fuiſſe mutatum, hoc ideo contigit, quòd poſt Uratislaum, prædictum primum regem, pluribus annis interregnum fuerit. Nam Conradus frater ejus, & filii, non regis nomine, ſed ducis tantùm uſi fuerunt: tanquam regni decus homini, non provinciæ datum fuiſſet. Proinde Uratislaus junior, & quartus Uratislai regis natus, à Friderico primo ſibi & poſteris regiam dignitatem dono obtinuit, & quidem magnificè & glorioſè, eò quòd dicto Friderico mirificè gratus fuiſſet, propter auxilium, quod ei in expugnatione Mediolanenſi impenderat. Quapropter & ei leonem rubeum bifurcatæ caudæ, in clypeo albi coloris regio, inſigne donavit.

Anno Domini MLXXXVIII, Wetzel, archiepiſcopus Moguntinus, obiit, cui Ruthardus ſucceſſit rite.

Eodem anno Guntherus, epiſcopus noſter Citzenſis, defunctus eſt. Mox omnis clerus coadunatus, quem longè antè optaverat, abbatem Fridericum Goſitzenſem pari conſilio elegerunt, & electum cum ingenti tripudio in cathedram tunc temporis epiſcopalem Citzæ perduxerunt. Qui, cùm ex illius eccleſiæ impenſis neceſſaria ordinaſſet, tam clericorum quàm laicorum perſonis aſſumptis, poſt regem Henricum pro inveſtitura properavit, qui tunc Veronæ, id eſt Bern, trans alpes erat. Qui cauſam itineris audiens, ægrè cœpit ferre, ejus quòd ſine permiſſione electus fuit. Illo quippe tempore ſub regia poteſtate libertas eccleſiæ periclitabatur. Epiſcopos & abbates non virtutum merita, ſed commendabat pecunia. Cui erat minor numerus; ad regimen animarum minus erat idoneus. Itaque Citzenſis eccleſiæ pro electo ſuo interpellantibus durius reſpondetur. Sed nec rex electionem per inveſtituram confirmare voluit, ſed abjectum archiabbatiæ Heroveldenſi præpoſuit, & ejus loco Walrabonum, qui ſequitur, creavit epiſcopum.

WAlramus, qui & Walrabonus appellatur, octavus Citzenſis eccleſiæ epiſcopus, reprobato Friderico, per Henricum imperatorem Gunthero ſurrogatus. Circa annum Domini MLXXXIX, præfuit annis XXI. Hic (ut in annalibus Magdeburgenſis eccleſiæ legitur) ordinatus fuit ab Hardewigo, ejus loci archiepiſcopo, & metropolitano ſuo.

De quibusdam geſtis, tempore Walrami epiſcopi, ex Chronicis.

Anno Domini MLXXXIX, Henricus imperator prædictus, congregato exercitu, oppidum firmiſſimum marchionis Egberti, Glichen dictum, obſedit. In vigilia verò Natalis domini, dominica ſcilicet die, cùm magna pars primatum ob diem feſtum jam abiret, Egbertus ſuis conſulens, audacter imperatorem invadit, & graviter primò reſiſtentem tandem cedere compellit. In qua pugna Burchardus, Luſaniæ epiſcopus, qui ea die ſacram imperatoris lanceam ferebat, occiſus eſt.

Anno Domini MXCII, Beltzetus, Turcarum rex, Græciam ingenti armatorum ingreditur numero. Plures urbes expugnans, ſibi ſubjectas fecit & tributarias. Imperatore quoque capto pro vili utitur mancipio.

Anno Domini MXCVIII, ordo Ciſtercienſium cœpit per venerabilem & ſanctum virum, Robertum abbatem, qui maximus & ſecundus reformator ordinis ſancti Benedicti fuit, qui multas curioſitates & abuſiones abdicavit, inſtituens fratres ſuos ſimpliciter purè & rigidè ſecundum regulam vivere. Et mirabiliter in brevi tempore hæc inſtitutio & reformatio per mundum dilatata & aucta eſt.

Anno Domini MXCIX, Hieroſolyma à noſtris capta eſt, duce Godefrido, quem Chriſtiani coronare volentes, ipſe renuit, aſſeverans, nolle ſe auream ferre coronam, in ea urbe, in qua Chriſtus ſpineam tuliſſet.

Digitized by Google

780 Anno Domini MC, Godefridus moritur. Poſt quem Hieroſolymis regnavit Balduinus, frater ejus annos XVIII. In quibus Ægyptios ter ſuperavit prælio magno, & Calypham, eorum regem, interemit. His temporibus, ſecundum Helmoldum, ablata ſunt imperialia Henrico quarto violenter, & data ſunt filio ſuo Henrico quinto. Et ſopita ſunt ſchiſmata tempore Paſchalis, quæ diu ferbuerant per Henricum, propter antipapam ſuum Gwigbertum, qui dictus eſt Clemens ſecundus, qui & ipſum cum uxore ſua Bertha coronaverat. Matthæus Palmerius in additionibus ſuis Chronicorum Euſebii, de prædicta coronatione aliter habet, & quidem in hæc verba: *Henricus coronam imperii à Paſchali ſumpſit, & non multò pòſt illum cum multis eccleſiæ prælatis capit, & in carcere incluſit, unde parum pòſt liberatus evaſit, anno Domini MCII.* Hæc ille.

Per idem tempus in Italia ſanguinem pluit. Item lancea Domini, cum qua in cruce in latere vulneratus eſt, Antiochiæ eſt reperta. Henricus ſuprà memoratus dictus eſt Henricus Magnus, in ordine imperatorum tertius, regum vero quartus. Hic à multis apoſtolicis fuit excommunicatus, & tandem à filio devictus, anno imperii ſui 43, & diu carcere detentus, tandem ſatis miſerè Leodii mortuus, poſt multas inſultationes, & ſtetit corpus ejus inhumatum V annis, in quadam capella deſerta. Ecce lector, quàm profunda Dei judicia in tanto viro, qui forſan ſcoriam ejus decoxit in camino tribulationis, ut non cum hoc mundo damnaretur. Obiit autem, ut communiter dicunt hiſtorici, circa Chriſti MCVI. Cui filius, adhuc eo vivente, & ſub cuſtodia poſito, Henricus ſucceſſit, ut dicetur in ſequentibus. Et dictus eſt Henricus ille in ordine imperatorum quartus, regum vero quintus: & ita communiſſimè appellatur, cùm ſit quintus Romanorum regum, qui hujus nominis apud Germanos imperitavit, licet Itali luſcioli numerent aliter, primum Henricum patrem Ottonis magni, virum optimum & bellicoſiſſimum, quia imperiali diademate coronatus non fuit, à catalogo imperatorum ſive regum Romanorum excludentes. Henricus itaque quintus, Henrici Magni filius, cœpit anno Domini MCV, & XX annis rexit. Hic patrem Henricum nephando ſcelere carcere maceravit usque ad mortem. Dicunt tamen aliqui, eum circa finem vitæ dimiſſum, & Leodii (ut ſuprà dictum eſt) miſerè defunctum.

Hoc tempore mortuus eſt Magnus dux Saxoniæ, ſine hærede maſculo. Ideo Henricus quintus ducatum ejus dedit Ludero, comiti de Suppleburg, qui pòſt factus imperator, dictus eſt Lotharius ſecundus, de quo infrà. Reliquit tamen dux Magnus duas filias, quarum una Elica nupſit comiti Ottoni de Ballenſtet, quæ peperit ei Albertum Urſum, altera Wolffhildis nupſit Henrico Nigro, duci Bavariæ, quæ peperit ei Henricum Catulum, patrem Henrici Leonis ducis magni, & Welphonem ducem Noricorum, & filiam Juttam, quam duxit Fridericus ſuprà memoratus dux Sueviæ, quæ peperit ei Fridericum primum, de quibus infrà latius.

Anno Domini MCVII, id eſt anno ſecundo Henrici quinti, Benno vir Dei, epiſcopus Miſnenſis, obiit, & Herdewicus ſucceſſit, qui eccleſiam Wurtzen fundavit collegiatam. Eodem anno Henricus, archiepiſcopus Magdeburgenſis, obiit, Adelgotus cui ſucceſſit, vir optimus & magnificus. In Chronicis tamen prædictæ eccleſiæ habetur, quòd cœperit anno Domini MCVIII, & XI annis præfuerit. Iſte memorabilis pater fundavit monaſterium novi operis canonicorum regularium Hallis, quod noſtra hac ætate quoque inſigne & opulentiſſimum habetur. Cujus præpoſitus, Dominus Joannes Pals, doctor juris canonici, vir religioſus, facundus & conſultiſſimus, ob ſingularem ſuam prudentiam & dexteritatem, in magno tenetur honore, & diligitur à ſummis etiam viris, maximè ab Alberto, Moguntinenſis & Magdeburgenſis eccleſiarum archiepiſcopo, veneratur & colitur. Cujus & ego haud modicè liberalitatem & humanitatem in meis expertus ſum neceſſitudinibus. Prior quoque dicti monaſterii, nomine Lucas, vir valde

veneran-

Digitized by Google

venerandus & apprimè doctus, & ipſe decretorum doctor habetur celeberrimus, cujus eruditionis fama & juris peritia noſtro ævo plurimum dictum illuſtrat monaſterium. Quem mihi amiciſſimum Deus incolumen & ſalvum conſervet multos in annos, ſupplex depoſco. Illo tempore Paſchalis ſecundus ordinis divi Benedicti ſummus fuit pontifex, vir zeloſus & rigidus, qui diligenter laboravit pro eccleſia contra imperatores & reges, ſuper reſignatione inveſtituræ epiſcoporum & abbatum, & ſatis profecit. Etiam captus fuit per imperatorem Henricum V (ut infrà dicetur) cum cardinalibus, & per duos menſes in cuſtodia tentus. Habuit & ſchiſma. Nam contra eum Henricus imperator antipapam elegit Swigbertum, & poſt hunc conſequenter alios duos, qui omnes in brevi malè interierunt. Et Paſchalis, ut erat unicus & indubitatus papa, per annos XVIII permanſit. 781

THeodericus ſacerdos, homoque Dei magnus, Citzenſis eccleſiæ epiſcopus nonus, Walrabono epiſcopo defuncto, cum gaudio & applauſu totius & cleri & populi, ſucceſſit, anno dominicæ incarnationis MCXI, indictione IV. Ordinatus autem fuit per Adelgotum metropolitanum ſuum, archiepiſcopum Magdeburgenſem, eodem anno & tempore. Sanè Theodericus iſte vir fuit apoſtolicus, & apprime doctus, integerrimæ vitæ & converſationis ſanctæ, Deo & hominibus acceptiſſimus & gratiſſimus, ſummus Dei cultor, & zeloſus orthodoxæ fidei propugnator, ſtrenuusque ac rigidus ſacrorum canonum defenſor, & potiſſimùm contra Simoniacos, nec non ſchiſmaticos, qui ſuo tempore Chriſti turbabant ſcindebantque eccleſiam, turrris validiſſima. Quod non ex me, ſed antiquorum hiſtoriographorum, utpote ſynchronorum ipſius, Chronicis & hiſtoriis deprompſi. Quem denique & talem extitiſſe, illa vetus & antiqua fundationis cœnobii noſtri ſcriptura, in fine martyrologii & regulæ noſtræ exarata, clarè demonſtrat, & affirmat in hæc, ut ſequitur, verba.

Anno Domini MCXI, ſub Henrico imperatore hujus nominis quarto, ſed in ordine regum quinto auctoriſante, in eccleſia catholica militante poſt Urbanum ſecundum viro apoſtolico Paſchali, dominus Theodericus Citzenſi eccleſiæ dignè præficitur. Vir verè commendandus, literis apprime eruditus, contra ſchiſmata, quæ ſuis temporibus nonnunquam pullulabant, propugnator catholicus, & in omni paſtorali ſolicitudine commiſſæ ſibi eccleſiæ deſudans utilitatibus. Hic tertio epiſcopatus ſui anno, ſcilicet anno Domini MCXIV, cùm eſſet beatæ Mariæ Dei genitrici ſpecialiter devotus, quendam Sclavum penitus illiteratum, eidem beatæ virgini æquè devotum, in ſua curia habebat. Cui Sclavo beata virgo Maria tunc apparuit, adhortans, ut præfato epiſcopo diceret, ut clauſtrum ſuo honori conſecrandum, non longè à ſuburbano ſeu territorio ſuæ civitatis, in colle, quem antiquitas Boſawgia nominaverat, conſtitueret, & pro indicio veritatis inſinuaret, quòd ſecretè dicere ſolitus eſſet ante inchoationem horarum beatiſſimæ virginis hanc antiphonam, *nativitas tua Dei genitrix, &c.* Quæ cùm idem Sclavus epiſcopo nunciaret, & epiſcopus ſuum ſecretum illi revelatum cognoſceret; quod domina noſtra ſibi dilectiſſima virgo Maria voluit fieri, quantocius adimplevit, & montem, qui Bozavvgia dicitur, primum occupavit, ac fruticetis ac ſpinetis mundavit, & menſe Septembri ſexto idus ejusdem ligneam capellam, in eodem monte conſtructam, in honore ſanctæ Dei genitricis & perpetuæ virginis Mariæ dedicavit, ipſumque montem cum aliis prædiis in uſum fratrum, inibi Deo in perpetuum ſecundum regulam ſancti Benedicti nigrorum monachorum ſerviturorum, aſſignavit. Nam de monaſterio Hirſaugienſi Spirenſis diœceſis, pro tunc in regulari obſervantia, ſecundum Cluniacenſium ſtatuta nominatiſſimo abbatem poſtulavit, & quendam Egkenbertum, virum venerabilem, quem primum huic loco abbatem præfecit, unà cum aliis fratribus acquiſivit.

Secundo dehinc anno, qui eſt annus Domini MCXV, baſilicam hanc à fun-

damentis erexit,& ſeptimò abhinc anno,qui eſt annus Domini MCXXII, conſummavit. Duoque altaria, unum in dextrali plaga in honore Apoſtolorum Petri & Pauli VI idus Septembris, alterum verò in ſiniſtrali, in honore Apoſtolorum Philippi & Jacobi calendas Maji dedicavit.

Hic etiam quendam nobilem nomine Bennonem, de vicina gente Soraborum, inconverſum recepit. Qui cùm vere perverſus exiſteret, & ab abbate ſæpe correptus emendare nollet; abbas ad ejus directionem etiam epiſcopum advocavit. Qui cùm prædictum Bennonem durius (ut dignus erat) argueret, idem Benno cuncta impatienter ferens, in tantam malitiam devenit, ut eundem epiſcopum in oratione ante principale altare procumbentem latenter cultello perfoderet. Unde poſt triduum venerandus Dei ſacerdos quinto calendas octobris anno Domini MCXXIII, indictione prima migravit ad Chriſtum, in eodem loco
782 ſepultus, quo occiſus. Ipſe vero Benno non converſus ſed perverſus, mox vivus à dæmone raptus nusquam comparuit. Hæc ad verbum ex topographia fundationis hujus noſtri cœnobii tranſcripta.

Epitaphium inciſum fundatoris tumbæ.

Annos millenos centum tres bis quoque denos
Collige poſt Chriſtum, titulum qui perſpicis iſtum.
Tunc obiit ſedis noſtræ fundator & ædis.
Sanguine perfuſus, bravio certaminis uſus.

Libet hic ſubnectere, cur locus memoratus ab antiquo usque nunc dictus fuerit Boſaw. Sunt equidem, qui aſſerunt, id factum, quòd locus nemoroſus quondam fuerit & latrociniis aptus, & ideo dictus Boſaw, id eſt mala augia. Eſtque communis hæc & vulgi opinio. Aſt illuſtris comes, nec non quartus Merſeburgenſis eccleſiæ præſul digniſſimus, Dythmarus, (a) magnus & ſolidus auctor, Henrico imperatori ſecundo amiciſſimus, in Chronicis ſuis aliam narrat cauſam, quòd ſcilicet locus monsque prædictus nomen habeat à Boſone, primo memoratæ Merſeburgenſis eccleſiæ epiſcopo. Qui proviſor eccleſiæ ad tempus exiſtens Citzenſis, templum in eodem ſaltu Domino Deo conſtruxerat, & nomine ſuo intitulaverat. Verba Dythmari antiſtitis de prædicto loco ſunt hæc. *Boſo anteceſſor meus, ab imperatore conſtitutus Ottone, curam ſibi commiſſam anno uno & menſes decem ac tres dies regens in patria obiit Bavaria. Qui in monaſterio Chriſti martyris Emerammi, quod conſtruxit Arnulphus, monachus exiſtens, inde ad ſervitium Cæſaris aſſumptus, beneficium Citzenſis eccleſiæ pro magni laboris ſui debita remuneratione percepit. Et juxta prædictam civitatem in quodam ſaltu, quod ipſe conſtruxit ac nomine ſuo vocavit, templum Domino de lapidibus ædificavit conſecravitque fecit. Et quia is in Oriente innumeram Chriſto plebem prædicatione aſſidua & baptiſmate vendicaverat; imperatori placuit, electionemque de tribus epiſcopatibus ei dedit Miſnenſi, Citzenſi & Merſeburgenſi. Præ his omnibus Merſeburgenſem ab Auguſto, quia pacifica erat, expoſcens eccleſiam; quamdiu vixit, ſtudiosè rexit eandem.* Hucusque Dythmarus. Sed quid cauſam nominis diutius rimari prodeſt, cùm res ipſa magnificè clareſcat? Enimvero cœnobium hoc noſtrum in primo ſuo flore & fundatione opulentiſſimum & valde inſigne fuiſſe, non modò ex privilegiis ipſius fundatoris & donationibus largiſſimis; verùm & aliorum præſulum, nec non potentium & clariſſimorum utriusque ſtatus perſonarum ſecularium collationibus evidentiſſimè liquet. Ex quarum opima rerum copia vix nunc ſupereſſe videtur pars centeſima; temporum injuria, & abbatum incuria, aut certè laxè & inordinatè viventium monachorum cauſante negligentia. Certè ut de aliis taceam, copioſa & dives monaſterii proviſio & dotatio magnifica ſatis & abundè ex prædiis & aliis bonis per fundatorem patet conceſſis. Quorum copia & præſtantia ex eo quoque cla-

(a) *lib. II. p. 339.*

Digitized by Google

claret, illorum quòd pro conſervatione eo tempore advocati monaſterii excellentes & ſummi extiterant viri, utpote marchiones & comites præclari & ſtrenui. Eſt equidem vulgare dicterium, *magna ales magnum requirit nidum*, cui & illud Sapientis conſonat dictum, *ubi multæ opes, multi & qui comedunt eas.* Verùm nunc extenuatis rebus, minoratis & opibus, ad minimos quoque advocatos tenendos defecimus; ut qui quondam ob rerum copiam marchiones, (ut dictum eſt) comitesque neceſſarios habuimus, nunc moriones & viles quosque homunciones, dummodo juriſperiti fuerint, ad præfatam advocatiæ dignitatem aſſumimus. Itaque epiſcopus noſter & fundator Theodericus, cùm eſſet vir Deo devotiſſimus, & juxta proſapiæ ſuæ ſtemma præpotens & ditiſſimus; maximis (multis ut de eo legitur in Chronicis) impenſis per ſeptem hoc noſtrum monaſterium annos, cum ſuis erexit officinis, conferens in uſum fratrum prædia & alia excellentia bona, ex quibus, ut ex privilegiis per eum datis, & potiſſimùm in privilegio fundationis noſtræ inter alia, quæ gratia brevitatis pertranſeo, ita loquitur: *In nomine ſanctæ & individuæ trinitatis. Ditericus, divina favente clementia Nuenburgenſis epiſcopus, omnibus Chriſti fidelibus &c. ad cujus loci proviſionem Eckebertum nomine ab Hirſovvia nobis cum fratribus ſuis transmiſſum abbatem conſecravimus*, &c. Et paulo pòſt. *Ad neceſſaria verò victus & veſtitus ibi Deo ſervientium donavimus & tradidimus hæc, &c. montem Pozovve, Podogrodiz, Luconovve cum adjacente ſylva, duos manſos in Leiſten, VI in Gline, VI in Probin, decem in Nuendorff cum dominicali & omni utilitate, villam Dipoldisdorff, Hogendorff, Rodevvansdorff, Muſchendorff cum ſylva adjacente, Bigele cum villa nova & ſylva contigua &c. item in pago Geraha decimam C ſcabronum, item cenſus & manſos villarum Nuendorff, Selintz, Croſnitz, Gizſan, Rugizan, Coarvvitz cum molendino & prato, in pago Pliſna & villa, quæ Rodavv dicitur, quatuor manſos, & decimam mille ſcabronum, in Zvvickovve duos manſos, & dimidium telonium, quæ ſolvunt XVI libras*, & magnifica dona poſt mortem fundatoris per ejus ſucceſſores, epiſcopos, & alios potentes hujus terræ principes, comites & quoslibet fideles collata monaſterio, ut ſubnexa indicabunt privilegiorum diplomata, anno & tempore depromenda congruo. 783

De quibusdam eventibus, temporibus Theoderici, noſtri fundatoris & epiſcopi.

ANno dominicæ incarnationis MCXI, Henricus quintus Italiam ingreſſus, Romam venit, in qua urbe, cùm benignè & ſummo honore fuiſſet receptus; paternum volens imitari exemplum, Paſchalem Romanum pontificem & univerſos per fraudem prælatos intercepit eccleſiæ, illorumque bona in prædam ſui convertit exercitus.

Anno Domini MCXV, Henricus rex valido exercitu Saxoniam denuo opprimere cœpit, cui Adelgotus ſuprà memoratus, Parthenopolitanus archiepiſcopus, & Reinerus, Halberſtadenſis præſul, ac Luderus dux, qui pòſt factus eſt imperator, cum cæteris Saxoniæ baronibus, conglobati in unum occurrerunt in loco, qui dicitur Welpelholtz; produxeruntque exercitum ſuum contra exercitum regis, licet impares numero. Tres enim contra quinque pugnarunt. Commiſſumque eſt prælium illa ætate famoſiſſimum calend. Februarii, quo Saxones ſuperiores inventi virtutem regis attriverunt. Quo bello Hogerus, princeps militiæ, vir fortis, natus & ipſe in Saxonia, occubuit. Unde extant verſus:

Anno milleno centeno ter quoque quino
Sylvam Welphonis maculavit unda cruoris.

Notandum, quòd prædictus Hogerus comes fuit de Mansfelt. Is primùm eccleſiæ, id eſt Saxonici exercitus, contra regem campiductor fuerat. Sed videns manum & validum regis exercitum, volens illi complacere, ſperans pariter pro victo-

victoria, si obtigisset, ducatum Saxoniæ; ad eum cum suis confugit. Qui ilico constituitur dux militiæ, factaque pugna, Dei nutu inter primos cecidit. Cujus corpus, nostra tempestate armatum, & ense cinctum, cum suo saxeo in Closstermansfelt repertum est sarcophago: ex cujus incisione corporis ejus patuit proceritas, quin & gladii longitudine, qui more fabrefactus antiquo, utraque parte scindens, magnus & longus videtur, sed ob vetustatem, vel forsan cruoris infectione rubiginosus existit, capulum ad longitudinem unius ferme cubiti habens, prout in dicto cœnobio existens, eumque manu stringens conspexi.

Eodem anno Bernhardus annos natus XXII cum sociis plus quàm XXX Cistercium ingressus est, qui pòst eximia sua & doctrina & sanctitate ipsum ordinem sublimavit, auxit & dilatavit, non autem fundavit, sed à constitutione ejus anno undecimo, sub Stephano tertio abbate, eum intravit. Proinde miror, cur adeò Cistercienses fratres de sancto illo viro glorientur, ut ipsum divo præferre videantur Benedicto, malentes beati Bernhardi ordinis potius, quàm sanctissimi Benedicti appellari, cùm ipse divus Bernhardus, ut suprà dictum, nullum ordinem fundarit, sed neque statuta ulla ceremonialia monachis tradiderit; cùm & ordo ille Cistercienses, nil aliud quàm nova reformatio ordinis sancti Benedicti fuerit, & à loco, quo cœperat, ita sit nuncupatus; quin & divus ille Bernhardus suis in scriptis crebro monachum se & discipulum beatissimi Benedicti asserat humiliter, cujus & ipsi Cistercienses omnes vivere probantur sub regula.

Anno Domini MCXVII, Henricus Romam veniens, Paschalem papam ad se coronandum coegit. Qui renitens & coactus, illi diadema juxta morem imposuit. Sed post abitum Henrici coronationem dictam veluti extortam revocavit annullavitque. Quod audiens Henricus in Italiam revertitur, Romamque absente papa ingreditur, ibique concedente populo, sed adversantibus patribus,
784. cùm rite coronari non obtineret, archiepiscopum suæ partis * evocavit, & ab eo denuò sibi coronam imponi jussit. Otto Frisingensis episcopus dicit, Henricum validissimo exercitu Italiam intrasse, habentem XXX millia equitum, munitissimas urbes cepisse, & Romanos vehementer urbe capta attrivisse; adeò ut, quemadmodum Helmoldus in historia Sclavorum scribit, domus Dei repleretur cadaveribus, & sanguis in Tyberim proflueret, mutareturque in calorem sanguinis; papam insuper cepisse, cardinales in colla funibus missis, vinctis in terga manibus traxisse; dicitque eum hæc fecisse, quòd pontifex eum coronare renuerit, licet post cladem (ut suprà) coronatus sit. Notandum tamen, quòd Henricus ille quintus non solummodo propter coronationem memorato pontifici adversabatur, verùm maximè, quòd idem Paschalis papa, synodo habita, privilegium de investitura episcoporum, sine confirmatione datum imperatoribus, revocavit & cassavit. Fuit autem iste Paschalis vir justus & rigidus, nostri ordinis ante papatum monachus.

Anno Domini MCXVIII, claruit Wicpertus marchio, vir fortis & strenuus plurimùm, de quo mira leguntur & narrantur. Is in provincia, quæ dicebatur Sworbia, dominabatur. Tandem præ cæteris ditatus, principatum quoque & marchionatum in Litzitz, *(a)* sed & præfecturam in Magdeburg principalem, obtinuit. Tandem pro enormitate suorum compunctus criminum, inter alia pietatis opera, cœnobium insigne & exemptum ordinis nostri in honorem divi Jacobi apostoli majoris fundavit in Begavia, assistente ei sancto Ottone episcopo. In quo quidem monasterio ipse postmodum conversus factus, plenus operibus bonis tandem migravit ad superos; de quo etiam in præcedentibus, ubi de divo Ottone

(a) Lusatia, quam ab Imp. redemit Wipertus, de quo *MONACHUS PEGAVIENSIS in Vita ipsius c. XI.*

Digitized by Google

Ottone & ejus apoſtolatu Pomeranico diſſerui, complura laude digna deſcripſi.

Anno eodem Paſchalis papa ſuprà narratus, ejus nominis ſecundus, obiit, qui privilegium Bigaugienſi cœnobio primus dedit, impetrante fundatore ejus, Wigperto prædicto.

Gelaſius ſecundus Paſchali in pontificatu ſucceſſit, adhuc exiſtente in Italia Henrico, & pontificis partes perſequente. Aſt Gelaſius in Gallias fugit, ibique ſtatim functus anno primo interiit.

Calliſtus II Gelaſio ſurrogatus, ſedit annis VI. Cœpit autem anno MCXIX. Hic privilegium dedit nobis ſuper confirmatione fundationis cœnobii noſtri & bonorum ejus, ut ſuprà in privilegio etiam fundatoris patuit. Huic Calixto Henricus pacem dedit, & exin in Germaniam reverſus eſt.

Eodem tempore, poſt mortem primi Balduini, apud Hieroſolymam regnare cœpit Balduinus ſecundus, ex noſtris rex tertius, annis 13 rexit. Hic Gayum, Perſarum regem, prælio victum interemit, & Damaſcenorum Aſcalonitarumque reges proſtravit.

Eodem tempore, id eſt anno Domini prædicto MCXIX, Aldegotus, Magdeburgenſis archipræſul, obiit, cui Rokardus ſucceſſit. Baculum paſtoralem ab Henrico imperatore, palliùm à papa Calixto ſuſcepit, ſeditque ſuper annis quinque, menſibus decem, & diebus tredecim.

Anno Domini MCXX, ordo Præmonſtratenſium incepit, per Norbertum virum Dei, qui pòſt factus archiepiſcopus Magdeburgenſis, ut infrà dicetur. Plura fundavit monaſteria. Martinus dicit, quòd hic Norbertus fuerit Colonienſis, ſicut & Bruno, qui ordinem Carthuſienſium inſtituit. Alii dicunt, eum fuiſſe natione Lotharingum, & fortè verius.

Anno Domini MCXXII vel circà, ordo cœpit templariorum vel templaris militiæ, de quo Martinus ita inquit. Hoc tempore ordo templariorum ex militibus congregatis in Hieruſalem incepit, & dicti ſunt milites templi, quia in porticu templi ſedem ſui ordinis ſtatuerunt. Hi primùm mantellis albis, pòſt cruce rubea ſuperpoſita uſi ſunt, & tandem uno die omnes interempti.

Anno Domini MCXXIII, venerabilis pater & beatæ memoriæ Theodericus epiſcopus & fundator noſter, roſea ſanguinis ſui unda perfuſus, cum bravio migravit ad ſuperos, cui eodem anno Richvvinus ſucceſſit.

RIchwinus, decimus Nuenburgenſis eccleſiæ antiſtes, ab Rothardo Magdeburgenſi, ſuo metropolitano, ordinatus, Theoderico epiſcopo fundatorique noſtro legitimè ſuccedens, annis ſedit duntaxat binis. Iſte Richwinus proximo felicem poſt obitum præfati ſui anteceſſoris noſtrique inſtitutoris anno, qui eſt 785
annus Domini milleſimus centeſimus viceſimus quartus, VI idus Septembris, aſſiſtente ſibi Arnoldo, Merſeburgenſi epiſcopo, hanc noſtram baſilicam conſecravit. Quo die & quinque altaria ab eodem dedicata ſunt: principale quidem altare in honorem glorioſæ virginis Mariæ, & ſancti Joannis Baptiſtæ, ſanctique Joannis evangeliſtæ; altare ante chorum in honore ſanctæ crucis; altare poſt ſummum in honore ſancti Benedicti; in honore divi Georgii martyris in dextra parte; in ſiniſtra verò parte in honore ſanctarum Undecim millium virginum, &c. Ex qua diſpoſitione apparet, primam altariorum & fortaſſis ſimul baſilicæ fundationem ſive conſtructionem fuiſſe immutatam. Erat tunc indictio Romanorum ſecunda.

Eodem anno Calixtus papa, genere, moribus, ſapientiaque præcipuus in Domino quievit. Iſte Calixtus ſecundum Vincentium opuſculum conſcripſit de beati Apoſtoli Jacobi miraculis, quæ ſparſim collegerat in unum volumen compilando, cui denique defuncto in pontificatu Honorius ſucceſſit ſecundus. Eodem tempore Hugo de ſancto Victore, natione Saxo, Pariſiis claruit, qui ob

 eximi-

eximiam eruditionem, & ſcripturarum doctrinam alter Auguſtinus ævo ſuo eſt habitus. Hic novitius fuit in monaſterio Hammersleve, non longè ab Halberſtadio. Hic ob ſtudium miſſus Pariſios, in magnum eccleſiæ crevit doctorem, factus Prior in monaſterio ſancti Victoris, in quo & usque in finem vitæ permanſit. Scripſit fratribus ſuis in Hammersleve in ſui memoriam devotum libellum de arrha animæ, ut patet in ea, quam præmiſit, procœmiali epiſtola. Tandem poſt uberes ſcripturarum labores in Domino vitam finivit, cum ejusmodi tumulatus epitaphio:

Conditur hoc tumulo doctor celeberrimus Hugo,
Quem brevis eximium continet urna virum.
Dogmate præcipuus, nullique ſecundus in orbe,
Claruit ingenio, moribus, ore, ſtylo.

Claruit his temporibus Henricus de Wirha, qui à quibusdam dicitur Henricus comes de Northeim, cognomento Pinguis. Iſte fundavit monaſterium noſtri ordinis in Burſfeldia, unde obſervantia illa noviſſima per Germaniam progreſſa & aucta eſt. *(a)* Porrò uxor ejus Gertrudis, matrona devotiſſima, ædificavit cœnobium illuſtre & exemplum ſancti Ægidii in Brunſvvig, in quo corpus ſancti Auctoris epiſcopi Metenſis, per ipſam impetratum, quieſcit. *(b)* Horum filia Rickenſe, ſive ut alii ſcribunt, Rixa, nupſit Lothario imperatori, ut in ſequentibus dicetur propenſius. Eodem ferme tempore Otto comes Aſchaniæ, Ballenſtet & Soltwedel, eccleſiam collegiatam in caſtro ſuo Ballenſtet commutavit in monaſterium noſtri ordinis, ſummo conſentiente pontifice Honorio, monachosque cum abbate ex cœnobio Bergenſi aſſumptos impoſuit, & magnis prædiis ac redditibus ſuffulcit. In quo quidem monaſterio ab antiquo, uti in præſens cernitur, ſepultura comitum Aſchaniæ, Ballenſted & Anhalt fuit. Horum quippe pater & ſtirps prædictus Otto fuit. Uxor ejus fuit Elica, filia ducis Magni Saxoniæ, quæ peperit ei Albertum Urſum, primum Brandeburgenſem, ut infrà patebit, marchionem. Eo tempore & anno Tyrum, florentiſſimam Phœnicum urbem, Chriſtiani armis ceperunt.

Anno Domini MCXXV, Henricus quintus obiit apud Trajectum. Et ſucceſſit Luderus Saxonum dux, dictus Lotharius ſecundus, rexitque annis 13. Indignati autem Francigenæ, Saxonem elevatum in regem, conati ſunt alium ſuſcitare, regem Conradum videlicet, conſobrinum Henrici Cæſaris. Pars tamen, quæ erat cum Ludero, prævaluit. Eodem anno Richwinus, epiſcopus noſter, obiit, & ad ſanctum Mauricium in Nuenburg ſepelitur: quem hoc anno migraſſe, ex ipſo epitaphio ibidem clarè habetur: cui ſic defuncto Udo ejus nominis primus ſucceſſit.

VDo, qui & Uto, Landgravius Thuringiæ, Richwino per Rothardum præfatum Magdeburgenſem archiepiſcopum ordinatus, legitimè ſucceſſit, anno Dominicæ Nativitatis MCXXVI, in pontificatu eccleſiæ Nuenburgenſi XXII præſidens annis: obiit ſiquidem naufragio, dum è terra ſancta rediret, anno noſtræ ſalutis MCXLVIII, ut infrà dicetur. Cæterum quid de hujus viri geſtis & moribus dicam, cùm omni genere laudum queat extolli, quod ſapiens, quòd eloquens, quòd caſtus, quòd ſobrius & pius, quòd liberalis & magnificus? Quem ego comi-
786 tis Ludovici ſaltatoris filium fuiſſe crediderim, tametſi mea in prima editiuncula, quam ſuperiore año Joanni epiſcopo nuper defuncto obtuleram, aliter ſcripſerim. Ad hujus equidem alterationem ſententiæ, & (ut ita dicam) Homerici ſomni, propenſius temporis trutinata me perduxit ratio: quandoquidem cùm memoratus Ludovicus, comes Doringiæ ſecundus, temporibus Henrici vixerit, viſum eſt mihi non

(a) Vide infrà *a. 1430.*

(b) Vide, quæ notavi ſupra ad Compilationem Chronologicam *a. 1388.*

Digitized by Google

non quadrare, ut Udo ſecundus ejus nominis, hujus eccleſiæ præſul, qui longè pòſt tempore Friderici primi vixit; ejus fuerit (ut opinabar tunc) filius annorum propter diſtantiam. Nam cùm filius coetaneus ſuo ſit patri aut ſine mora contiguus; id de primo Utone, de quo modò diſſero, mihi videbatur verius. Enimvero Ludovicus comes, ſæpe dictus pater ejus, ut habetur ex epitaphio tumbæ illius in Reinsborne, ſuæ fundationis monaſterio, natus eſt anno Domini MXL, & vixit annos LXXXIII; obiit ſiquidem anno Domini MCXXIII. Poſt cujus defunctionem anno tertio Uto ille, filius ejus, Nuenburgenſis factus eſt epiſcopus. Attamen ſit utcunque; conſtat certiſſimè, ſi Doringorum Chronicis credimus, hoc tempore Ludovici dicti comitis filium hujus eccleſiæ fuiſſe antiſtitem. Verùm quid tantundem parentelæ ejus claritudinem rimari proderit? Quid ſtemmatis inveſtigatio vana, cùm non proſapiam, ſed vitam, non genus, ſed mores ſectari & mirari doceamur? Multorum ſiquidem ſanctorum vitam & converſationem ſancta collaudat eccleſia, quorum ortum prorſus ignorat & patriam. Et beatorum martyrum non originem, ſed finem, ſed occaſum, natale non ſanguinis, ſed flaminis, quo cœlo naſcuntur, veneratur & celebrat. Caro enim & ſanguis neminem verè nobilitant, neminem ſanctificant. Virtus eſt ſola, quæ verè nobilem virum efficit: ſola Dei ſervitus, quæ rectè & ingenuos & liberos facit. Unde bellè diva virgo & martyr Agatha ad Judicem inquit Quintianum, *ſumma ingenuitas iſta eſt, in qua ſervitus Chriſti comprobatur.* Cui alludit illud poëticum:

Non præſigne genus, nec clarum nomen avorum,
Sed probitas vera nobilitate viget.

Et illud ab alio non minus venuſtè, quàm verè dictum,

Virtus nobilitat hominem: virtute remota
Migrat in exilium nobilitatis honos.

Quam virtuoſam & laudabilem nobilitatem ſoli boni habere poſſunt; ſanguinis autem & prædones & ſceleratiſſimi quique poſſident, ut plerunque contingat, ut quanto nobiliores, tanto ſint & eccleſiis, quibus præſunt, nociviores: quanquam juxta mundi curſum eximior & præſtantior humilitas videatur alta & honorata, quàm abjecta & depreſſa: ſit

Gratior & pulchro veniens è corpore virtus.

Aſt hæc apud homines, non apud Deum, qui ignobiles ſecundum carnem homines, in primos eccleſiæ conſtituit paſtores. Quorum princeps Petrus, non regis alicujus aut ducis comitisve, ſed piſcatoris legitur fuiſſe filius. Addamus præmiſſis, cùm virtus per ſe clara ſit & ſolida, nullo exteriore adventitio ſive alieno eget honeſtamento aut decore, ut quidam ait:

Virtus præradiat gemmis, aurique nitorem
Exuperat, ſanctis ſola petenda viris.

His tamen non obſtantibus, quæ contra vanam quorundam gloriolam depromſi; ſeculi nobilitatem nonnihil, ſi pietate condiatur, habere laudis aſſentio: alioquin fruſtra ſancti de nobilitate originis laudarentur ejusmodi. Mirabilior equidem videtur, cæteris paribus, habens utramque, quam unam ſolam: quemadmodum Uto epiſcopus ille noſter ſplendidè habuiſſe probatur utramque. Fuit enim (ut dictum eſt) & genere & moribus illuſtris & conſpicuus, Utonis ſecundi ſequentis avunculus, quem Wichmannus, præſul glorioſus, conſanguineum ſuum in pluribus vocat privilegiis. Conſtat autem (ut infrà patebit) Wichmannum ipſum de alto & palatino genere procreatum. Proinde ejus conſanguinei haud minoris probantur fuiſſe ſtemmatis. Accedunt & ad magnificentiæ ejus ac generoſitatis robur alia, quæ patravit, magnalia, quæ utique, niſi alta & præpotente de familia fuiſſet, neutiquam perficere quiviſſet: neque Lothario ſecundo, & poſt eum Conrado tertio, imperatoribus charus adeò & familiaris fuiſſet. Magnifica equidem, ut fatus ſum, peregit opera, in bonorum videlicet cœnobio noſtro

donatione, in monaſterii Sanctimonialium divi Stephani fundatione, in cœnobii Portenſis translatione & confirmatione, in laudabili commiſſæ eccleſiæ adminiſtratione, & in terræ ſanctæ devota peregrinatione: quæ ſingula in ſequentibus ſuis & annis & temporibus patebunt per ordinem.

787 *De quibusdam eventibus ſub regimine Utonis epiſcopi, ex Chronicis.*

Lotharius itaque imperator ſereniſſimus cœpit, ut dictum eſt, MCXXV, & XIII imperavit annis. Cujus tempora jocunda fuere. Nam bona aëris temperies, omnigena terræ fertilitate cunctarum rerum copia non ſolùm per regnum, ſed penè per totum mundum extitit & exuberabat: pace denique affluebat, concordia regnabat, tranquillitate imperabat, moderatione fulgebat; pace belloque clariſſimus, ut meritò pater patriæ dictus ſit, quia erat egregius defenſor & fortiſſimus propugnator, nihili pendens vitam ſuam contra omnia adverſa pro pace & juſtitia opponere. Hæc ibi. Fuit inſuper fide catholicus, in Deum & ſanctos ejus devotiſſimus, divini cultus auctor & amplificator eximius. Hinc eſt, quòd nonnulla fundavit monaſteria, & magnificè dotavit: pleraque penè collapſa inſtauravit, & in melius reformavit: ex quibus duo præcipua ſunt fundationis ejus cœnobia, Kemnitz videlicet in Miſena, & Lutern in Saxonia. Fundavit, inquam, Lotharius, iſte glorioſiſſimus imperator, memoratum noſtri ordinis inſigne & celeberrimum cœnobium Kemnitz, in diœceſi & territorio Miſnenſi, in monte prope ejusdem nominis oppidum, quod beatiſſimæ virginis Mariæ ſanctorumque, Joannis Baptiſtæ, & ſancti Joannis evangeliſtæ, *in honore conſecrari fecit.* Cui nunc noſtra ætate, ſub Maximiliano Cæſare & Leone, ejus nominis papa decimo, non ſine magno emolumento, utilitate, & fructu laudabili, longoque regimine, & præfuit & præeſt ſpectabilis vir, dominus Henricus abbas, de nobili & antiqua Slenitzen proſapia natus, vir in cura rei familiaris prudentiſſimus, ſpiritualibus & monaſticæ diſciplinæ competenter intentus. Hic in adoleſcentia, & (ni fallor) jam abbas electus, in academia Chryſopolitana artes humanitatis perdidicit, & admodum eruditus rediit, quandoquidem ex eo tempore in tantum ſapientiæ captus eſt amore, ut in ſtudioſiſſimum & ardentiſſimum in quarumcunque literarum cultorem paulatim creverit, tanto ſcripturarum (inquam) & ſapientiæ ardore calens, ut quoscunque indagare libros novos poteſt, & utriusque linguæ tractatus, etiam veterum ſyntagmata chalcographicè publicata, pro ſua fratrumque utilitate & decore bibliothecæ, quantumvis pretioſa emere ſoleat. Potiſſimùm tamen hiſtoriarum & antiquitatum oblectatur ſtudio: quarum & me ſtudioſum, & aliquantisper peritum, vel (ut verius dicam) inquiſitorem advertens, ſingulari me ſemper eſt proſecutus affectu. Enimvero cùm tempore exilii mei, nec non inquiſitionis antiquitatum ex mandato Joannis Tritemii abbatis, viri ſapientis, pro tunc hiſtoriarum, ſive Germanicarum rerum atque annalium ſcriptoris, multa cœnobia eam ob rem perluſtrarem, & ter ejus ad ſpectabile & regale archiſterium hoſpitii gratia declinaſſem, nunquam me ſine liberali conceſſit abire munere. Quin & vice quarta ad eum divertens, & pleraque paucula cœnobiorum de fundationibus collecta ei cùm obtuliſſem, bis binos mihi mox aureos rependit numos magnificè, cùm & antea totidem dediſſet. Et revera eximium humanitatis ejus ornamentum. Nihil equidem liberalitate magis principem, & prælatum quemvis, & maximè opulentum, condecorare ſolet. Cujus cœnobii opulentia ex villarum & prædiorum copia, & reddituum craſſiſſima evidenter claret multitudine: quam & ego non modò ex magnalibus ibi viſis, verùm & ex ſequenti deprehendi facto. Ipſo etenim de terra ſancta reverſo, prior loci, qui interea ejus ordinatione monaſterii cenſus & redditus collegerat, ſuper omnia expoſita illi mille & trecentos aureos conſignavit. Inſuper ex argentifodinis montis divæ Annæ, & aliis locis vicinis, ſui tempore regiminis, theſauros acquiſivit maximos: quos tamen in binos uſus, Dei honorem, ac Divorum laudem

Digitized by Google

dem, videtur probaturque convertere. Patet & hoc ex compluribus magnis & operosè fabrefactis argenteis sanctorum imaginibus, & aliis ornamentis, & auro & argento gemmisque pretiosis intextis non modicis, quæ partim fieri fecit, partim è terra sancta & Venetianis deliciis secum attulit. Cœnobium denique ipsum ex toto à fundamentis innovavit, & magnis atque præcelsis per gyrum ædificiis decoravit & munivit, picturisque miris & auriferis intus & extrà venustavit, ut non cœnobium, sed imperiale videatur fore palatium: intra quod haud facilis cuique adventanti patet ingressus, etiam cujusvis status aut dignitatis fuerit, nisi fortè abbati ipsi consanguinitate aut alia causa notus fuerit & acceptus.

Est equidem abbas ille venerandus homo admodum singularis, & solitudinis amans, non facilè vivendum se præbens, suis etiam fratribus rarus, demptis officialibus, & insolitus. Quam consuetudinem alii aliter explanant & interpretantur, quos ego floccipendens pertranseo. Sentiat quisque, quod libet. Ego virum, ob amorem sapientiæ & indefessum literarum studium, summam liberalitatem, imò laudabilem & fructuosissimam cœnobii gregisque commissi gubernationem, & laudo & vehementer venenor. Qui etiam superiori anno pergrandem & amplissimam turrim, in calce ecclesiæ, ex lapidibus sectis & quadris erigere exorsus est. Quæ si cum ipsa basilica, ut intendit, consummata fuerit, opus Salomonis templo vix impar videbitur. Et licet divus Bernhardus ejusmodi pretiosas in religiosis reprehendat structuras; nostra tamen modò tempestate adeò ædificandi consuetudine & more roboratur, ut etiam ipsi Mendicantes de eleemosynæ, non sine pauperum injuria, extorsione superflua sumptuosè & superbè ædificare soleant, ut cæteris Ordinibus temporalia habentibus majora & instructiora habeant cœnobia. Sed profectò, uti vulgò dicitur, sunt sine defectu pauperes, & sine despectu humiles, nihil habentes & universa exigentes; voto (inquam) & nomine pauperes, victu & conversatione reges, ut in illorum buccis rubentibus & obesis crassisque patet corporibus. 788

Anno Domini MCXXX, Honorius papa moritur Romæ, & in ecclesia Lateranensi sepelitur. Innocentius secundus succeſſit, seditque annis 13, mensib. 7, diebus 8. Contra istum Innocentium electus fuit & ordinatus Petrus Leonis, ad cujus schismatis pestem sedandam beatus Bernhardus, vocatus à Clarovalle, multum laboravit per septem annos, multumque profecit.

Anno Domini MCXXXII, fundatum est monasterium Portense ordinis Cistercienſis, prope Salam, non longè à Nuenburg, insigne & opulentissimum, per Brunonem, comitem terræ Plisnensis, & uxorem ejus Willam, cujus primus abbas, nomine Albertus, vir eximius. Hic quindecies Romam ob negotia monasterii sui novelli petiit, & multa proficua impetravit. Cœnobium istud primò juxta Smollen fuit locatum, sed ob inconvenientiam loci fuit translatum & statutum, ubi nunc cernitur. Ad cujus translationem & exaltationem episcopus noster Uto plurimùm juvit, ipsam promovendo & roborando & plerisque bonis donando, ut ex privilegio sequenti, quod per anticipationem præmissorum ad fidem subnectere placuit, clarè liquet. Ita quippe sonat.

Uto, divina favente clementia Nuemburgensis episcopus &c. cum omni sagacitate & industria æternæ vitæ gloriam quærere. Quia per viam cambii recepimus Smolnam, tertiamque ferè partem pagi, qui Plisne nunc patur, & fratribus Portensibus duntaxat duas grangias, Lochwitz & Cusnam, cum appendiciis decimisque ipsarum, cum sylva pro eis contulimus. Quorum omnimodam utilitatem custos ecclesiæ recipiens, ut coram principali altari die noctuque lumen indeficiens perseveret, procuret; & in capellis duabus, videlicet beati Michaelis archangeli & sancti Andreæ Apostoli, nocturnalia lumina subministret, &c. infirmis etiam fratribus, in quantum necessitas expetit, provideat, &c. Posteros quoque scire volumus, bibliothecam in tribus voluminibus divisam, ex oblatione fidelium nos scribi fecisse: expositionem beati Hieronymi presbyteri in Esaiam & Danielem prophetas in uno volumine; item ejusdem explanationes in XII prophetas, Josephum

ex integro in uno volumine, tres libros passionum sanctorum, missale unum: quos pro nostri memoria oblivioni non tradendos & singulis & omnibus ardentius commendamus. Hæc, quæ præsenti pagina exarata sunt, per omnia retro futura tempora, rata manere optamus, & per charitatem Spiritus sancti, ne infringi debeant, expostulamus. Quicunque autem invidiæ livore attactus, quæ à dominis & fratribus nostris approbata sunt, & banno nostro & scripto firmata infirmare, & memoriam nostram delere præsumpserit: in memoria æterna justorum non sit, sed memoria ejus cum sonitu pereat, & de libro viventium deleatur, & cum justis non scribatur, Amen. Hujus facti nostri & scripti testes sunt hi: Gebehardus Prior: presbyteri, Erckenbertus, Irmfridus peregrinus, Bertholdus, Gisilherus, Arnoldus, Wikardus, Rudolfus, Baldramus, Fridericus, Ekkehorus, Ericus, Wernherus, Gundecarus, Albertus: diaconi, Henricus, Hertwicus, Joannes, Albertus: subdiaconi, 789 *Bernus, Hermannus, Heydenricus, Symeon, Jacobus, Wernherus, Henricus, Hermannus, Reinhardus: acoluthi, Adelbertus, Hartleybus, Rudolphus. Actum anno Domini quo suprà, indictione tertia &c.* Ex hoc privilegio & ex magno fratrum collegio considerari potest monasterii nostri illius temporis opulentia, & tam in spiritualibus quàm temporalibus institutio, ac provisio pinguis & florida. Cæterùm conversi & fratres layci, quos plures fuisse verisimile est, in superioribus non exprimuntur.

Anno Domini MCLXXXVI, Vto, venerabilis Nuenburgensis ecclesiæ præsul, ejus nominis secundus, migravit ad Christum, cui Bertholdus eodem anno successit, de quo infrà. Eodem anno ædificatum est monasterium Reinfelde prope Lubecam, per comitem Adolphum. Et locati sunt in illud fratres Cistercienses ordinis, sub regula divi Benedicti.

BErtholdus ejus nominis secundus, Vtoni defuncto, in regimine Nuenburgensis ecclesiæ succedens, anno Domini MCLXXXVI, præfuitque annis XX. Resignavit etenim anno Domini MCCVI, ut infrà anno suo dicetur & tempore. Hunc denique Bertholdum episcopum Petrus, ludimagister scholæ Nuenburgensis, in suo catalogo lacero & manco collocavit infrà post Engelhardum, quem & Engelbertum nominat, ordine confuso & præpostero, sicut & cum aliis fecit. Ex authenticis equidem historiis vetustis & privilegiis clarè habetur, quòd Bertholdus ille secundus Engelhardum immediatè præcessit, uti & in sequentibus evidentissimè ad unguem demonstrabitur.

De quibusdam eventibus sub episcopo Bertholdo, ex Chronicis.

Anno itaque primo episcopi Bertholdi, qui est Domini MCLXXXVI, Gotfridus, episcopus Herbipolensis, obiit, qui ecclesiam Wirtzburgensem lapideam fecit.

Anno Domini MCLXXXVII, Saladinus, Ægyptiorum rex, post maximam Christianorum stragem, Hierosolymam cepit, postquam eandem urbem, per octo & octoginta annos, Christiani reges post Godefridum glorioſè possederant. Eodem anno Henricus, marchio Brandenburgensis, filius Ottonis, fundavit ecclesiam collegiatam sancti Nicolai in Stendel, & abundè dotavit.

Anno Domini MCLXXXVII, ut suprà, Urbanus papa moritur, cui Gregorius VIII successit, sed duos duntaxat menses sedit, & eo defuncto, Clemens III, natione Romanus, surrogatur, qui sedit annis tribus. Iste reges & principes ad arma contra infideles sumenda animavit. Eo quippe tempore Saladinus, secundam victoriæ fortunam secutus, quinque & viginti civitates de principatu Antiocheno ceperat, & ipsam Antiochiam occupare tentabat.

Anno Domini MCLXXXIX, Fridericus imperator, & Philippus Gallorum rex, & Richardus quoque rex Anglicus, unà cum Clemente pontifice, in subsidium atque recuperationem sacratissimæ terræ convenere, & eodem anno exercitum navibus præmisere. Petrus de Riga circa hæc tempora claruit,

Digitized by Google

ruit, qui teſtamentum & vetus & novum metrice explanavit. Item Petrus, cantor Pariſienſis, Theologus ſummus, & Joannes Beleth, ac Wilhelmus Altiſiodorenſis, viri doctrina & ſcriptis celeberrimi, eo quoque tempore floruerunt.

Anno Domini MCLXXXIX, Fridericus, cùm jam Syriam armis penè totam ſubjugaſſet, & Armeniam minorem in ſuam poteſtatem redegiſſet, in eadem provincia, dum propter æſtum, in flumine quodam, qui dicitur Saleph, refrigeraret, & lavaret ſe, volens transnatare; raptus à vi fluminis, ſubmerſus eſt, antequam ei ſubveniretur: cui filius ejus, qui tunc præſens erat, ſucceſſit, ſecundum Arnoldum, abbatem Lubicenſem, in Chronica ſua Sclavonica. Eodem anno Albertus, abbas monaſterii noſtri Butſchaw, confecit privilegium ſuper bona, quæ ſita ſunt in villa Lotſchitz, quod quidem ita principiatur, *In nomine ſanctæ & individuæ trin. Albertus divina favente clementia Butzavienſis abbas dilectis fratribus ſuis, & omnibus Chriſti fidelibus &c. Teſtes ſunt hujus domini & prædeceſſores noſtri, Conradus atque Rudolphus prior, Fridericus item, fratres. Anno quo ſuprà, indictione 8, data 2 idus Februarii, anno ordinationis domini Alberti abbatis 1.* Eodem anno Otto, marchio Miſnenſis, obiit, & in monaſterio veteris cellæ, quod ipſe fundaverat, honorificè ſepelitur, relinquens poſt ſe duos filios, Theodericum & Albertum, de quibus in ſequentibus latius. Circa hæc tempora Dedo quoque, frater prædicti Ottonis, creditur obiiſſe, qui per multos annos noſtri monaſterii advocatus & defenſor fuerat ſtrenuus, qui & comes & marchio nuncupatur in privilegiis, & alibi ſecundum quod per tempora caſtra fortitus eſt & provincias. Habitavit autem in Rochlitz & Greytz, quæ cum attinentiis ſuis poſſedit. Cæterùm, quòd quidam (ut decanus Miſnenſis) ſcribunt aſſeruntque, eum ſanctæ Elizabeth avum, proavum autem ſanctæ Hedwigis fuiſſe, capere non valeo, nec veri videtur mihi ſimile. Dicunt equidem illi, quòd ipſe Dedo ex Mechtilde uxore ſua ſuſceperit natas tres, quarum prima nupſit regi Franciæ, ſecunda regi Ungariæ, mater ſanctæ Elizabeth, tertia, Hedwigis nomine, duci nupſerit Sleſiæ. Sed hæc aſſertio nullo eſt fundamento ſubnixa. Ideo ea facilitate contemnitur, qua aſſeritur. Enimvero ſancta Elizabeth genus maternum duxit à comitibus de Andachs, quorum caſtrum hujus nominis fortiſſimum fuit in monte alto in Bavaria, qui nunc dicitur mons ſanctus, propter reliquiarum copiam & oſtenſionem, & eſt mutatum in monaſterium noſtri ordinis. Mater itaque ſanctæ Elizabeth Gertrudis, quæ nupſit Andreæ, regi Ungariæ, filia fuit Bertholdi, comitis de Moravia, qui & comes fuit de Andachs, Moraviam cum tempore nactus. Iſte Bertholdus ſeptem habuit liberos, quatuor mares, & tres femellas: quorum primogenitus Otto, dux & princeps Moraviæ, & comes in Tyrol, Henricus marchio Auſtriæ, Bertholdus patriarcha Aquileienſis, Eckenbertus epiſcopus Babenbergenſis: tres filiæ fuerunt, Agnes, quæ nupſerat Philippo regi Franciæ, Gertrudis, quæ ſuprà mater ſanctæ Elizabeth, & Hedwigis ſancta, quæ nupſit duci Sleſiæ. Ita habetur clarè in geſtis comitum prædictorum, quemadmodum ego in prædicto cœnobio montis ſancti legi, & ex arbore genealogiæ eorundem comitum tranſcripſi, anno Domini MDXV. Sed nunc amore veritatis de præmiſſis dictum ſufficiat. Eodem anno Henricus ſextus, filius Friderici imperatoris, cœpit, & imperavit annis 8, ſecundum alios decem. Fuitque ſtrenuus in agendis, & acer in hoſtes, nihilominus largus & munificus. Vincent. in ſpec. dicit, eum cœpiſſe anno Domini MCXC, & imperaſſe annis ſeptem. Henricus iſte Conſtantiam monacham, filiam Rogeri regis Siciliæ defuncti, ex monaſterio extractam, duxit in matrimonium.

790

Anno Domini MCXC, Bertholdus, epiſcopus noſter, dedit nobis privilegium confirmationis ſuper duos manſos ſitos in villa Cochowe. Incipit autem ita Bertholdus. *In nomine ſanctæ & indiv. trin. Bertholdus ſecundus divina favente clementia, ſanctæ Nuenbergenſis eccleſiæ epiſcopus, omnibus Chriſti fidelibus, gratia vobis & pax. Eccleſiaſtico regimini congruum eſſe credimus &c. Teſtes ſunt hi. Hermannus*

nus abbas de Burgelino, Nuenbergenſis abbas Gotfridus, Sifridus abbas Pygaviæ, Warmundus abbas de Porta &c. Conradus marchio, Theodericus comes, Henricus de Wyda, & plures. Actum anno Domini MCXC. Eodem anno Clemens papa tertius moritur, cui Celeſtinus itidem tertius ſucceſſit, ſeditque annis VI, menſibus VIII. Platina tamen dicit, eum cœpiſſe anno ſequenti, id eſt MCXCI, alii anno MCXCII. Sic diverſi ſæpe ſunt in annis ſummorum pontificum ac imperatorum hiſtorici. Cœleſtinus iſte diſpenſavit cum Henrico imperatore, in copula Conſtantiæ monialis ſuprà dictæ.

Anno Domini MCXCI, Chriſtiani, qui biennio quaſi Ptolemaidam obſiderunt, & tunc ceperunt. Et jam majora aggredi ſtatuerant, adeò ut Soldanus territus Hieroſolymam reddere Chriſtianis cogitaret. Verùm orta inter Philippum & Richardum reges diſcordia hoc impedivit. Paulo pòſt Philippus rediit ad propria. Hinc Richardus animoſius rem bellicam perficit, Hieroſolymam capere nitens. Cœterùm audiens, Philippum Normanniam vexare, ut Angliam ingrediens ſibi ſubjiceret, obſidionem ſolvit neceſſariam & ſanctam, ad propria tuenda properans. Et tunc res manſit infecta, & Soldanus Hieroſolymam retinuit.

Anno Domini MCXCII, Henricus imperator Romæ coronatur per Celeſtinum papam. Eodem anno idem Henricus dedit cœnobio noſtro privilegium confirmationis ſuper inſtitutione eccleſiæ in Zwickowe cum duobus manſis & ſuper decimatione telonii ibidem. Incipit, *In nomine ſanctæ & indiu. trin. Henricus Dei gratia Romanorum imperator & ſemper Auguſtus. Ex imperatoriæ majeſtatis officio &c. Notum ergo facimus imperii fidelibus, quòd pro reverentia & honore Jeſu Chriſti, & glorioſæ matris ejus, in cujus honore conſtructa eſt eccleſia in Puzovve, attendentes etiam fidelis noſtri Alberti abbatis in Puzovve inſtituimus liberè prædicto mona-*
791 *ſterio eccleſiam in Zwickovve cum duobus manſis & decimatione telonii & L ſcobronum & XII curtibus, quæ omnia aliquanto tempore injuſtè ablata fuerant monaſterio, &c. Hujus rei teſtes ſunt Bertholdus Nuenburgenſis epiſcopus, Evverhardus Merſeb. epiſcopus, Conradus dux Suevorum, Bernhardus dux Saxoniæ, Hermannus Landgravius Thuringiæ, Otto marchio de Brandenburg, Albertus marchio Miſnenſis, Conradus marchio de Landesperg, Sifridus comes de Orlemunde, & alii complures &c. Acta ſunt hæc anno, quo ſuprà, indictione decima, regnante domino Henrico VI, Romanorum imperatore glorioſiſſimo, anno regni ejus XXIII, imperii ſecundo. Datum apud Merſeburg 6 idus Decemb.* Secundum hoc privilegium imperare cœpiſſet anno Domini MCXC.

Anno Domini MCXCIII, Henricus nobilis dominus de Wyda, & totius terræ advocatus, præpotens poſſeſſor & dominator, fundavit per revelationem monaſterium ordinis Præmonſtratenſium, non longè ab oppido Wyda, quod dicitur Milphurt, in propria ſua poſſeſſione, & magnificè locupletando & providendo exaltavit ſtabilivitque. Henricus denique prædictus ſenior, fundator monaſterii Milphurdenſis, dictus fuit tanquam excellenti titulo advocatus, ſeu vulgariter Voit de Wyda, & ita poſteri *(a)* ejus per multa tempora. Nam totam terram advoca-

(a) Plerique Scriptores equidem tradunt, Henricum, Eckeberti, qui gentis ſator erat, filium, hoc titulo Advocati de Wyda, primum fuiſſe uſum, utpote *PETRUS ALBINUS Sächſiſſ. Stamm-Buch p. 277. PETRUS BECKLER Stemm. Rutheno p. 9.* idque firmatur ex litteris fundationis S. Viti apud *MULLERUM Staats-Cabinet Tom. III. cap. V. p. 202.* ubi dicitur: *Diſer Graf Hainrich iſt der erſte von Wayda genannt, dorumb, das Er und ſein Vater Graf Eckebert, das Slos von Sanct Veitsberg, den man erſtlich den Gleisberg gnant hat, und ſie davon die Grafen von Gleisberg, mit ſamt der Stadt, vormahls genſten der Elſtern gelegen, an izigen Orth gebauet haben, iſt auch ſeiner Manhayt, Klughayt und Frommickayt halben dorumb Er bey Kayſern, Königen, Fürſten und Herrn verdient vvar, der fromme Voyt genannt vvurden.* Verum, dum in iisdem litteris dicatur, hunc etiam Henricum monaſterium Mildenfurt fundaſſe,

Digitized by Google

advocatorum, quæ & tunc, ſicut & nunc, *das Voitland* dicebatur & dicitur, poſſedit. Uxorem habuit Berchtam, comitiſſam de Tyrol, quæ peperit ei quatuor filios, qui omnes Henrici dicti ſunt, quorum primus poſt eum ſedit in Wyda, ſecundus in Groyt ſive Greitz, dictus Henricus Reuſſe, tertius in Plawen, quartus in Gera. Primus itaque Henricus, advocatus de Wyda, ſenior filius, fundavit monaſterium Sanctimonialium in Wyda, in quo nunc degunt ſorores ordinis prædicatorum, quas ipſum inſtituiſſe ambigo, cùm ordo ille, eo tempore nec dum exortus fuerat, minus autem per orbem notus & ſparſus. Reor ergo, noſtri ordinis in primis fuiſſe monaſterium, & cum tempore ab ordine noſtro defeciſſe, & ad mendicantes delapſum. Quin & alter frater ejus Henricus, advocatus & dominus de Gera, ejusdem propoſiti & devotionis conſtruxit fundavitque cœnobium Sanctimonialium ordinis noſtri, divi videlicet Benedicti, in honore ſanctæ crucis prope Saleberg. Notandum etiam eſt, quòd ſuprà dictus Henricus, ſenior videlicet dictus eſt Henricus de Weida, eò quòd ipſe & pater ſuus transtulerunt à monte ſancti Viti civitatem, nunc trans Elſteram poſitam. Nam antea vocabantur comites de Gisberg. *(a)* Porrò eccleſiam ſancti Viti in primis fundavit

idemque Hermano, Thuringiæ Landgravio ſubjeciſſe, qui exeunte ſeculo XII. vixit, plane cum Henrico iſto, Ecberti filio, qui ſeculo X exeunte vixit, non quadrant, ut ideo litteras iſtas minime genuinas reputem, quæ etiam non ita ſunt formatæ, prout aliæ fundationis litteræ ſolent. Potius Paulo Langio fides eſt habenda, quod ab Henrico III, qui Ecberti abnepos fuit, atque Friderici Imp. Aulæ Mareſchallus, Mildenfurtenſis Monaſterii fundatore, nomen Advocatorum de Wyda primum fuerit ſubortum.

(a) Communis eſt opinio, Advocatos hoſce fuiſſe Comites de Gleisberg, ab arce montana, in noſtræ urbis vicinia, ſupra pagum Cunitz ſita; ſic dictos: Memorantur etiam apud Hiſtoricos priorum temporum Comites vel Dynaſtæ de Gleisberg. In ludis equeſtribus a Ludolpho, Saxoniæ Marchione, a. 995. Brunſuici inſtitutis, apud *RUXNERUM Thurnier-Buch f. 51.* & *RETHMEYER Braunſchweig. Chron. p. 263.* memoratur Gotthard de Gleisberg. Anno 1036 Waltherus de Glisberg monaſterium Scotorum Erfurdienſe fundaſſe dicitur. *ANONYMUS ERFURDIENSIS Hiſt. Landgr. Thur. CXI.* ſub Henrico IV. Imp. memoratur Hermannus comes de Glisberg, Dux militiæ Imp. contra Saxones in prœlio ad Negelsſtadt, de quo ſupra *LAMB. SCHAFNAB. a. 1075.* qui etiam cum Imp. in Bohemiam profectus, ut idem paullo poſt innuit. Anno 1103. Henrici IV. filius, cognomine Glizberg, caſtrum munitiſſimum cepiſſe dicitur Annaliſtæ Saxoni. Neque tamen tum deſierunt Comites de Gleisberg. Quippe in diplomate Adelberti a. 1138. in Chron. Collegiatæ S. Victoris pag. 585. Wilhelmus, Comes de Glizberg, inter Teſtes adducitur, & in alio Arnoldi a. 1158. p. 585. Ejusdem Guilielmi mentionem quoque facit *DODECHINUS a. 1155.* inter adſeclas Arnoldi, Moguntini Archiepiſcopi. Ex quo facile patet, errare iſtos, qui tradunt, cum dicto Gualthero interiiſſe hoſce Comites, prout apud *FRID. LUCÆ Grafenſaal pag. 473. ADR. BEYER Geogr. Sen. pag. 234.* dum Seculo XII. adhuc occurrant. Ex dictis etiam conſtat, eos diſtinctos plane fuiſſe ab Advocatis de Wida, quod ex eo magis adhuc patet, quia dicti Comites alio, quam Henrici, nomine inſigniuntur, quod Advocatorum jam iſta ætate erat proprium. Seculo XIII. Comites de Glisberg non amplius occurrunt, ſed Advocati de Gleisberg. Ex quo conjectari licet, circa illa tempora interiiſſe Comites, atque caſtrum illud Glisberg cum Comitatu Imperio fuiſſe apertum, ab Impp. Advocatos in eodem conſtitutos. Poſſideo enim litteras venditionis quatuor manſorum & dimidii apud Franckendorff, quos Henricus, advocatus de Glisberg a. 1268 vendidit Monaſterio in Capellendorff, quarum hoc eſt initium. *Ego Heinricus, miles advocatus de Glizberg*, qui ſane ex Ruthenis non fuit, dum filii ipſius in his litteris memorentur, Hermannus & Ludolfus. Hæc autem bona Imperii fuiſſe videntur, cum in dictis litteris inſeratur: *Quod ſi aliquis nomine Imperii impetet vel repetet bona illa, quod ab illa impetitione Eccleſiam in Capelndorff ſimpliciter abſolvemus.* Sic etiam Waltherus, Advocatus de Glizberg, teſtis adducitur in litteris Ottonis, Burggravii de Kirchberg, quibus plebano de Suabhauſen curtem vendidit a. 1298. Ludovi-

Atribo, comes de Swartzburg. Cronſwitz inſuper, monaſterium monialium, non procul à Milphurd, fundatum conſtat per nobilem & illuſtrem dominam Guttam de Gera, quæ & ipſa fuit de progenie advocatorum & dominorum de Wyda. In quo quidem cœnobio, alioqui celebri & famoſo, tametſi origine nobiles, mendicantium tamen, id eſt prædicatorum fratrum, ſub ordine nunc degunt moniales. Quod, quemadmodum rarum, ita & mihi videtur mirabile, cùm penè cuncta totius Germaniæ poſſeſſionibus ditata, tam virorum quàm virginum cœnobia mendicantium ordinum, ante inſtitutionem fundata fuerint. Ea propter primores illi, in eisdem Deo famulantes, per fundatores impoſiti ordinis non potuere fuiſſe mendicantium. Aſt non mirum, ſi forſan in memoratis monaſteriis ordo mutatus fuerit, cùm & regna cum tempore mutentur, & transferantur de gente in gentem. Hinc bellè dixit poëta, *Tempora mutantur, & res mutantur in illis.* Vidi equidem complura cœnobia, ubi inprimis fuerant moniales, nunc ibi poſitos eſſe monachos; & ubi quondam habitaverant regulares canonici, nunc ibi eſſe cruciferos. Et ita de aliis ordinibus dici poteſt & æſtimari. Quin & nobile & celeberrimum noſtri ordinis monaſterium Conradsburg, *(a)* in monte juxta Hartonem ſitum, non longè ab Aſchania, noſtra memoria ab ordine levi ex cauſa funditus deperiit. Quod vetuſtate & inhabitantium incuria & negligentia, vel potius inſolentia, collapſum & depauperatum, adeò quidem, ut vix quotidianum fratres habere victum poterant. Quamobrem egeſtate compulſi, à vicinioribus abbatibus conſilium & auxilium implorabant, reformari geſtientes. At abbates inglorii & miſelli, quæ ſua ſunt quærentes, *nihil* ſuper contritione Joſeph doluere, reſtaurationem ac informationem ejus loci omnino poſtponentes. Hinc, qui ſupererant monachi pauculi, egeſtate & inedia preſſi, clauſtrum relinquentes, abierunt. Verùm patres Carthuſienſes, loci ſitum & amœnitatem conſiderantes, diœceſani cum aſſenſu ordinem ſuum introduxe-
792 runt, locum aſſumentes, ſparſa recolligere, & ſingula prudenter & providè disponere curaverunt, arantes & ſeminantes, lapſa & ruinoſa inſtaurantes, cuncta penè innovando, eousque, ut in brevi multis bonis Dei benedictione abundare cœperunt. Quæ & utique noſtri patres conſequi potuiſſent, ſi non avaritia & inertia à pietatis eos abſterruiſſet operibus.

Cæterùm, quid de memorato monaſterio multa proſequor, cùm & noſtro ævo opulentiſſima noſtri ordinis cœnobia prorſus ab ordine ſint dimembrata, & in canonicorum ſecularium translata ſtatum. E quibus mihi cognita ſunt ſancti Albani prope Moguntiam, à Carolo Magno fundatum monaſterium, & divi Burghardi juxta Herbipolim ſitum: quæ, cum aliis irrecuperabiliter ab ordine ſciſſa, modò pro abbate præpoſitum, pro priore decanum, canonicos pro monachis nutriunt. In quibus denique in præſens usque tempus abbatum epitaphia, aliaque monaſtici ordinis reperiuntur indicia: licet ab iſtis nebulonibus, effœminatisque ſucceſſoribus, ac ingratis ſolùm nomine canonicis, quantum absque notamine fieri poteſt & ſcandalo, auferantur deleanturque. Sed nunc de hoc ſatis.

Cæterùm,

---

cus Bavarus vero Imp. Henrico, advocato de Plauen, dicto Ruzze, demum anno 1327. hoc caſtrum feudali jure contulit, prout litteræ Inveſtituræ docent apud *BECKLER Reus Plauiſch Stamm-B. p. 272.* in quibus hæc habentur. *Cum igitur præmiſſorum conſideratione, Tibi ad aliquas ſpeciales gratias & beneficia teneamur, Caſtrum Clysperg, quod nobis & Camere noſtre Imperiali pertinere dinoſcitur, tibi cum diverſis Juribus, honoribus & pertinentiis ſuis quibuscunque in feudum juſtum concedimus, & Te de eo infeudamus.* Ex quo facile patet, tunc demum Advocatos de Plauen hoc Caſtrum obtinuiſſe, qui etiam ab iſto tempore Advocati in Gleisberg titulo fuerunt uſi, prout Beyerus ex litteris quibusdam *p. 239.* demonſtravit.

(a) JO. CHRIST. BECMANN Hiſt. Anhalt. p. V. lib. III. cap. VI. p. 386. mentionem facit loci cujusdam, quem Eremita inhabitavit, *Conrads Bette* dicti.

Digitized by Google

Cæterùm, quoniam in præmiſſis aliquanta de dominis baronibus & poſſeſſoribus terræ advocatiæ, ſive (ut antiqui ajunt) prætorianæ dicta ſunt: nunc de ejusdem terræ & circumpoſitarum vetuſtate provinciarum, amore patriæ meæ, urbis videlicet Cygneæ, ibidem ſitæ, plæraque lectoris ad ædificationem latius decrevi ſubnectere. Quæ quidem mira ſunt & rara, paucisque admodum cognita; mihi autem per ſpectabilem virum dominum Eraſmum doctorem, & mirificum antiquitatis indagatorem, prædictæque urbis meæ nativæ archiatrum, gratioſè communicata fuere: quæ & ipſe ex Rutwino, Saxonico rerum ſcriptore vetuſtiſſimo, in hæc verba collegerat.

Terra, intra Salam & Albim ſita, dum in provinciam redigeretur, cum novis colonis nova nomina ſortita eſt. Nam portio, quæ veteranis (qui & Miſſionarii dicuntur) ceſſit Miſſena dicta. Ejus fines ultra citraque Albim fuere, hinc Albim, hinc Muldavum amnes attingentes. Quæ verò prætorianis attributa eſt, & ab his eam nuncupationem, quam hodie habet, contraxit (Widelingia vulgò appellatur) hi ſeſe ab Muldavio usque ad Salam protenderunt. Reliqui, quòd ſine dignitate deducti ſunt, partim priſcam nuncupationem, ut Suardones, Camanni retinuerunt, partim à fluminibus, ut Pliſnenſes, Orlandi cognominati ſunt. Alii à principibus viris, ut Libonothani, Cygnani, Cauritani, nomina tulere. Communi tamen nuncupatione omnes hi populi, Sorabi vocati reperiuntur: quo vocabulo, priſca lingua Germanica proceres deſignantur, quaſi in ea ora duntaxat proceres ditionem haberent. Tandem verò hoc nomen, qualitercunque terræ illarum, cùm de hoc diverſa ſentiant, evanuit. Qui res Sclavorum ſcriptas reliquerunt, id à populis, Boſpori Cimmeri accolis inductum volunt: hos origine Cimbros aſſeverantes, qui longè lateque vagantes, à Græcis Cimerici dicti, tandem ad Boſporum, in finibus Thraciæ, conſederunt. Ab quibus Cimerici, quaſi Cimbrici, vel ut aliis placet, à ſora metalli genere, quod in his locis eruitur, dicti ſunt. Unde vel à Scythis pulſi, vel patrii ſoli amore accenſi, Germaniam repetiere, & in hæc loca, quæ habitatore penè vacua fuere, delapſi, ſe non Cimbros ſed Sorabos dixere. Ejus rei argumentum afferunt urbem Gibicam, quaſi Cimbricam, ab eis in primo aditu conditam. Alii, quòd loco paluſtri primò inſederunt, quod Germana interpretatione hoc ſonat. Sorabos tamen advenas fuiſſe, ut nonnulli putant, minimè conſtat. Nec apud ullos receptos authores Soraborum nomen, præterquam in Germania, usquam nominari contingit. Itaque indigenas loci veriſimilius eſt, & eos videlicet, quos Cornelius parva literarum immutatione Suardones vocat. Hæc Rutwicus Saxo. Sed an ſatis limatè ea poſui, dubito, cùm non ex originali, ſed excerpta ab alio, licet viro docto, tranſcripſerim. Itaque ex prædicto hiſtoriographo vetuſto clarè habetur, & ex ſequentibus probabile plurimum & veriſimile videtur, omnium urbium hujus regionis primam & antiquiſſimam fuiſſe ipſam Cygneam ſive Czibicam, multis ante Chriſti nativitatem annis, ab ipſis Cimbris conditam, & Cibicam quaſi Cimbricam dictam. Porrò arma ſive trium cygnorum inſigne, urbem ipſam à clariſſima fœmina fatidica, ejusque urbis principe ac dominatrice potentiſſima, Swanhilde, ob gloriæ & nominis illius memoriam perpetuam ſumpſiſſe crediderim. Quæ quidem prudentiſſima virgo & Sibylla exiſtens, magna mira quædam & obſcura prædictæ civitatis incolis de futuris (ut infrà poſt pauca dicetur) vaticinata eſt. Ab iſta itaque Svvanhilde, nomen urbi potiſſimùm inditum exiſtimo & inolitum. 793
Svvan ſiquidem lingua vernacula, latinè dicitur Cygnus. Quare & antiquitus nuncupata fuit Cygnea, quemadmodum adhuc à doctis appellatur: tametſi vocabulum commune & vulgatiſſimum, quo urbs Zvvicca nominatur, magis ejus primitivo nomini, quo Scibica dicitur, quadrare & conſonare videatur. Verum vocabulum aliud latinum & elegantius, occaſione ſuprà memorata, inditum urbi conſtat. Vel, ſi altius ordiri libet, à Cygno, Herculis Graji filio, patre ipſius Svvanhildis, extat Cygnea vocitata: ſicuti ſentire videtur Guolfgangus Cyclo-

peus, natu & ipſe Cygneus, ſtudio verò & diſciplina medicinæ doctor, orator denique & poeta celeberrimus, in carmine quodam, quod Cimbrorum de adventu, deque antiquitate pariter & origine ejusdem urbis concinnavit; inter alia ita depromens:

Urbs tribus à cygnis Cygnea vocata probatur,
Quas belli ſignum patriæ geſſere cohortes.
Indicio quorum gentis veſtigia priſcæ
Teſtantur, vulgo cæpta eſt hæc Cibica dici.
A Cimbris ſonat hoc, quaſi Cimbrica, vocē Latina.
Cygnus erat Cyanes proles ex Hercule natus:
Grajus is fuerat ceu cretus gente Tuiſca,
Germanas latè tenuit qui regna per oras:
Autorem gentis coluit quem vana vetuſtas,
Et ſibi cumque aris erexit templa decora,
Unde loco nomen, Cygneaque rura vocata:
Quæque patent inter Pliſim Molbique fluenta.
Poſteritas hunc longa virum rexiſſe per oram
Fertur, quoad cælebs vitam perfuncta Svanhildis
Ultima clauſiſſet fata & ſine prole futura.
Bellica ſed rabies, dominandi atque ampla cupido,
Excivere vires, Cimbrorum ex gente cohortes,
Qui patriæ fines extendere limite vaſto
Audebant: furor ecce malus tum perdere cuncta
Aggreditur, cupidus quodcunque abolere vetuſtas,
Et nova cum populis inducere nomina terris.
Autore hoc Sorabo fecerunt omnia Cimbri.
Hinc juvat, ut cuncti Sorabi cognomen haberent,
Quos & ſpumiferus circundat Mulbius undis,
Et Sala pinifero Curionum in finibus ortus
Includat. Sorabos omnes dixere colonos.
Sic nomen Cygni deſiit, nomenque Tubanti:
Indigetum fuerant quæ nomina clara priorum.
Sed quò victricis populi monimenta manerent,
Hanc ſtatuere urbem, reſonat quæ nomine Cimbros.
Duravere tamen cygni, quæ bellica ſigna
Civibus extarent, veſtigia priſca ferentes.

Hæc Cyclopeius. Ex cujus carmine habetur luculenter, Cygnum illum magnum heroem, filium Herculis, & pòſt Suanhildem ejus gnatam, eorundem atque majores ante Cimbrorum adventum longè diuque dictis in locis regnaſſe: quodque poſt obitum Suanhildis Cimbri tandem venientes terram eorum ferro igneque vaſtaverint, eodemque furore urbe Cygnea ſuccenſa, aliam eodem conſtruxerint loco, & vocabulo gentilitio (ut dictum eſt) Czibicam quaſi Cimbricam appellaverint. Quod quidem ipſe idem Cyclopejus poeta inſignis, & alio quodam in carmine confirmans, ſic modulatur.

Me juvat, ut Sophiæ ſtimulus ſim poſteritati,
Et merear patriæ prima trophæa meæ.
Urbis enim noſtræ prius haud quisquam fuit auſus,
Stringeret ut Clarii tinnula plectra Dei;
794 *Gurgite quam rapidus piſcoſo allabitur amnis:*
Efficit hunc pulchrum vallis amæna locum,

Hermio-

Digitized by Google

Hermionum de gente olim qua parte Tubanti
Principio campos incoluere rudes.
Expulit hos ſævus proprio de rure Sicamber,
Allectus fuerat dum meliore ſolo.
A Scythia gelidis peregrè dum venerat oris,
Et ſibi quæſierant qua frueretur humo.
Urbs conſtructa fuit, validis ampliſſima muris
Facta, tamen flamma diluvioque minor:
Quæ tribus à cygnis rectè Cygnea vocata eſt,
Augurio quorum nomen & arma tenet.
Qua ratione, latet, meruit Czuickavia dici,
Palladis & Martis Mercuriique iſta domus.

Sequitur nunc epitaphium Swanhildis, Cygneæ Sibyllæ antiquiſſimæ, ex quo, qualis quantave ipſa fuerit, lector facilè candidus & prudens cognoſcere poterit. Veruntamen priùs ſciendum, quòd epitaphium ejus ſequens, noſtra nuper tempeſtate in agro pagi petroſi in lamina plumbea literis (ut ajunt) capitalibus conſcriptum, in monticulo ſub arbore, quæ ventorum ex flatu prociderat, repertum eſſe à ruſtico, dum è terra arborem evellere ſtirpitus anniteretur. Qui, de inventione tam inſolita ſtupens, cùm legere neſciret, epitaphium, ut erat in tabula plumbea exaratum, noto ſibi viro ſapienti, & mirabilium rerum cupido, Joanni Lupo, obtulit. At ille gaviſus vehementer exemplar ejus confeſtim Eraſmo Stellæ, ſuprà memorato, Cygneæ urbis proconſuli, veluti vetuſtatis amatori, direxit ſcribens quoque eidem, quòd ſi architypum cernere gliſceret, ad ſe venire minimè tardaret. Quo quidem & tempore illuſtriſſimo principi Friderico, duci Saxoniæ, & imperii electori, idem tranſmiſſum eſt epitaphium. Ab prænarrato itaque Eraſmo, medicinæ doctore & hiſtorico egregio, & ego ſæpe dictum nactus ſum epitaphium mirificum & fatidicum, in hæc ut ſequitur verba.

Swanhildis Cygnei Herculis Graii ultimæ ſobolis filia ex Ulba matre genita. Mihi avus paternus fuit Falco, & Gilda avia; abavus Duliches, abavia Melſe; atavus Glaucus, atavia Stiria: qui omnes à Cygno Herculis Graii filio & Scylla Tubanti filia deſcenderunt. Has terras à fonte Ulbe cum fratre Cizone intra Melſiagum & Eliſtram rexi, quæ à nobis Cygnizea dicta fuit ultra Eliſtram usque ad Salam. Sorabus cum Oſter Hilda ſorore dominati ſunt. Vixi pudicè absque marito, ſic volentibus fatidicis parentibus. Sum tamen à filio Griphonis illuſa, nunquam tamen læſa. Poſtquam Sol quinquies decies & ſupra hoc ſepties curſum ſuum circumageret, virgo occubui. Hic ſepulta ſum. Stella fulgente umbram meam videbitis Cygnei. Tunc lupi cornuti inſidias cavete. Caput bovis ad petram religatum ſolvetur. Vos ipſum rejicite. Porcum lacte & ſanguine ſaginatum mactate cum porcella. Alas ipſius diſcerpite. Atavi ſedem quærite. Matris anguſtias vitate. Limites veſtros parcius deſignate. Serra tridenti dura robora dividite. Molari contundite. Silentium amate. Vaſa teſtacea è corona projicite. Vultures, qui cygnis inimicantur, fugate. Quod luteum fuerit, lapideum fieri curate. Igni noctem ſuccendite. Ardentem veſtem oleo extinguite. Parentis amictum non contemnite. Leges patrias non tranſcendite. Cygnorum meorum candorem ſolliciti ſervate. Argenti fontes venenum habere mementote. Tudiculis matrem non lædite. Hæc vobis filii mei ô cygni, uti à parentibus fatidicis accepi, tradidi. Felices ſi hoc ſequamini. Huc usque epitaphium clariſſimæ Swanhildis ſuis cum ænigmatibus, prout inventum eſt, protenditur: quod patriæ meæ & antiquitatis amore huic operi inſerere libuit. Nunc ad cœptam hiſtoriam continuandam prolixius digreſſi calamum reducamus.

Anno Domini MCXCIV, Saladinus poſt longam perſecutionem, ac Chriſtianorum cædes, apud Damaſcum obiit. Iſte eſt Saladinus, qui moriens interiorem ſuam tunicam, lancea ſuſpenſam, ante funus ferri juſſit ſuum; præcone clamante, Saladinum, Aſiæ dominatorem, ex tanto regno & principatu tan-

tisque opibus nihil aliud ſecum ferre. Dignum ſanè tanti principis ſpectaculum.

795 Eodem anno Wichmannus, archiepiſcopus Magdeburgenſis, benefactor noſtri cœnobii eximius obiit: cui Ludolphus ſucceſſit, qui humilis parentelæ fuit, ab Wichmanno exaltatus, qui tamen multa bona fecit. Nam arcem Schrapelaw conſtruxit. Addidit etiam eccleſiæ ſuæ Brunſtede & Langebay & alia. Ordo denique Teutonicorum dominorum circa hæc tempora incepit, ortum habens ex ordine ſancti Joannis Hieroſolymitani. Ordo quoque ſanctæ Trinitatis idem circa tempus exordium habuit.

Anno Domini MCXCV, Henricus Leo, dux quondam Saxoniæ & Bavariæ inclytiſſimus, obiit, relinquens tres filios, Ottonem, qui pòſt factus imperator, & Henricum, comitem palatinum, ac Wilhelmum ducem Brunſvvitzenſem. Eodem anno Henricus imperator reverſus eſt de Apulia, cum maximo triumpho totius Siciliæ & Apuliæ, habens nomen regis Siciliæ. Quo & anno facta eſt generalis curia totius imperii in villa regia Geilenhuſen, cui intererat Joannes cardinalis de monte Cæſio, apoſtolicæ ſedis legatus. Ibique ſignati ſunt dominica cruce in die ſanctorum Simonis & Judæ, Conradus Moguntinus archipræſul, & Gardolphus Halberſtadenſis, Bertholdus quoque noſtræ Nuenburgenſis eccleſiæ antiſtes, Rudolphus denique Verdinenſis, & Conradus Hildeſemenſis, epiſcopi, Hermannus quoque Landgravius Doringiæ, Otto marchio Brandenburg, & alii multi principes & nobiles, innumerabilisque multitudo, protelantes expeditionem Hieroſolymitanam penè per annum.

Anno Domini MCXCVII, Conradus, Moguntinenſis archiepiſcopus, in menſe Januarii iter dominicæ crucis arripiens, cum multis aliis navigavit Accaron. Eodem tempore Bertholdus, epiſcopus noſter, cum ſuprà memoratis Saxoniæ epiſcopis, & Hermanno Landgravio, atque Ottone, marchione Brandenburgenſi, maxima expeditione cruce ſignata, ad terram quoque ſanctam liberandam properarunt.

Anno Domini MCXCVIII, Henricus imperator ejus nominis ſextus, obiit. Poſt cujus mortem non modica inter electores orta eſt diſcordia. Quidam enim Philippum, Sueviæ & Ethruriæ ducem, fratrem Henrici, elegerunt: & huic quidem rex Galliæ Philippus favebat. Alii verò Ottonem, ducem Saxoniæ, filium Henrici Leonis, imperatorem elegere, quem electum pòſt Innocentius tertius confirmavit & coronavit. Hinc ſecuta ſunt inter partes infinita mala & cruentiſſima bella, & tota concuſſa eſt Germania. Potiſſimùm Doringia (ut infrà dicetur) vaſtata fuit extremè, atque vexata occaſione proprii domini & principis Hermanni Landgravii, qui jam illi nunc alii adhærens, & rurſus deſerens, contra ſe provocavit. Nam quemadmodum Arnoldus, abbas Lubicenſis, in Chronica ſua Sclavica teſtatur, Hermannus, Landgravius prædictus, reverſus à tranſmarinis partibus, mox ſe juramento Ottoni aſtrinxit, & in favorem ejus, junctis ſibi Bohemis, contra Philippum regem exercitum validum duxit, propriamque terram hac occaſione irrecuperabiliter deſtruxit. Quin & Philippus rex hæc audiens, manu gravi Sigefrido, Moguntino archiepiſcopo, auxilium ferente, & aliis multis copiis Doringiam intravit, & Erphordiæ conſiſtens, totam provinciam in gyro exterminavit. Nec minus exercitus Landgravii, & præſertim Bohemi illis uniti, graviſſima damna intulerunt, villas regias Northuſen, Salvelt, Mulhuſen &c. igne & ferro deſtruentes: ſedecim ſiquidem ea tempeſtate eccleſiæ conventuales religioſorum tam virorum quàm mulierum cum parochiis trecentis & quinquaginta à Bohemis deſtructæ ſunt. Ibi enim peſſimus quisque (quod dictu nefas eſt) pro camiſia indutus alba, amictus ſtola, pro tunica Dalmatica tectus, videbatur protervire & gloriari. Et quidem ejusmodi guerræ, clades & vaſtationes inter Philippum & Ottonem reges compluribus duravere annis, & maximè (ut dictum eſt) in Doringia. Eodem anno Celeſtinus papa obiit, & Innocentius ter-

tius,

Digitized by Google

tius, natione Campanus, succeſſit, ſeditque annis 17. Fuitque vir ſapiens, & in divinis ſcripturis apprimè eruditus. Plures decretales fecit, ſtatuitque, quòd communicantes peccata prius confiterentur, quotannis ad minus Paſchæ. Compoſuit libellum utiliſſimum de miſeria humanæ conditionis, item ſermones, & complura alia lectione digniſſima. Eodem quoque anno, circa feſtum divi Jacobi apoſtoli, venerabilis antiſtes noſter Nuenburgenſis Bertholdus reverſus eſt cum multis aliis de terra ſancta.

Anno Domini MCXCIX, Hermannus, Landgravius Doringiæ, reprobato Ottone, ſe Philippo regi juramento obligavit, accipiens pro beneficio à rege Mulhuſen, Northeim, Salvelt, regias villas, cum finibus Orlan, & caſtrum Ranis. Dominicus & Franciſcus, Chriſtianæ pietatis duo luminaria, eodem tempore effulſere, quorum primus ordinem prædicatorum ſive Jacobitarum, alter minorum fratrum inſtituit. Quo autem anno fuerint confirmati, dicetur in ſequentibus. 796

Anno Domini MCC, Galli Venetis juncti, Conſtantinopolim recuperaverunt, & Balduinum, comitem Flandriæ, imperatorem ibidem faciunt.

Anno Domini MCCI, Philippus rex à papa Innocentio reprobatur, & Otto in imperio confirmatur. Philippus tamen quoad vixit, prævaluit; habens ſequelam maximam cunctorum ferè principum Germaniæ, quorum adjutorio Ottonem oppugnavit & oppreſſit, quòd ipſo vivente nullius vel modicæ auctoritatis fuit & potentiæ. Otto quippe coronari cœpit & elevari, ipſo Philippo interfecto, & non antè. Sed de hoc infrà ſuo tempore latius.

Anno Domini MCCII, Tartari, cum uxoribus & filiis ab Indiæ montibus egreſſi, per vicinas provincias prædas exercuere: quibus allecti, exin Parthos petierunt, & pari terrore Medos, Aſſyrios, Armenios, Sarmatasque pervaſerunt, cunctas eorum terras deprædantes & devaſtantes. Tandem circa Mæotidas paludes ſedes firmarunt.

Anno Domini MCCIII, Hermannus Landgravius, rurſus reprobato Philippo rege, ſe Ottoni obligavit. Hinc Philippus offenſus, Doringiam hoſtiliter intravit, & adjutorio Sifridi, archiepiſcopi Moguntini, atque Erphordenſium, omnia, quæ erant Landgravii & ſuorum, ferro & igne crudeliter vaſtavit. Hermannus itaq; neceſſitate tali conſtrictus, Bohemos in auxiliũ ſuum cum Rege eorum Othocaro vocavit. Qui cùm perveniſſent usque Orlamunde, Othocarus, rex duxque illorum, percipiens virtutem Philippi, expaveſcere cœpit. Quare de fuga tractare cœpit (ſicut etiam fecit) cum omnibus ſuis fugiens: quem cum quadringentis viris Palatinus Otto de Vitelſpach, dux exercitus Philippi usque ad Bohemicum nemus perſecutus eſt. Quod audiens Landgravius magis extimuit, & nullum videns ſubfugium, nulla prorſus conditione interpoſita, ſupplex ad pedes Philippi venit. Quem diutius in terra jacentem, rex de perfidia & ſtultitia plurimùm objurgavit: demum circumſtantium alloquiis admonitus, de humo levatum in pacis recepit oſculum. Othocarum verò adeò Philippus humiliavit, ut vix dimidietatem ducatus retinuerit. Eodem anno Conradus, epiſcopus Herbipolenſis, cancellarius regis Philippi, occiſus eſt in platea, non longè à majore eccleſia, per Bodonem & Henricum de Rabensburg, tertia die menſis Decembris. Cui ſucceſſit Henricus Keſſe, ejus nominis quartus magiſter Pariſienſis, præfuitque annis quatuor, diebus novem.

Anno Domini MCCIV, Everhardus, epiſcopus Mersburgenſis, obiit, poſtquam feliciter eccleſiam commiſſam gubernaſſet annis 33, hebdom. 12. Is eſt memorabilis ille epiſcopus, qui obtinuit à venerandiſſimo patre & domino Wichmanno, archiepiſcopo ſanctæ Magdeburgenſis eccleſiæ, ut eſſet liber ab exactione telonii Hallenſis in emptione ſalis & aliarum rerum; etiam ſui canonici.

Anno Domini MCCVI, Bertholdus epiſcopus noſter reverſus è curia Romana, epiſcopatum Philippo regi reſignavit, cui Engelhardus ſucceſſit. Hæc ex anti-

antiquis Erphordiæ Chronicis tranſcripſi: ex quibus liquet, inveſtituram epiſcopatuum eo tempore adhuc fuiſſe ſub poteſtate atque ordinatione imperatorum. (a)

Livonia, regio ſeptentrionalis magna, circa hæc tempora convertitur ad Chriſti fidem pro parte. Et regnum Tartarorum incepit & crevit valde.

ENgelhardus itaque anno dominicæ incarnationis MCCVI, Bertholdo, ultro ſe ſummi pontificis aſſenſu epiſcopatu abdicante, promotione Philippi regis ſucceſſit, præfuitque feliciter annis ferme XXXVI. Qui, cùm Dei & beatiſſimæ virginis Mariæ cultor eſſet devotiſſimus, nec non omni genere virtutum decoratus, complura in ſua vita pietatis exercuit opera, per quorum pleraque etiam ſe fautorem & amicum noſtri cœnobii oſtendit magnificum; ſicuti & in privilegiis, infrà ſcriptis & per eum nobis datis, luculenter exprimitur. Fuit denique vir iſte & præſul digniſſimus in terra ſancta. Romam quoque ob beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, eccleſiæ ſuæ patronorum, ſuffragia imploranda, jam annis ac ætate grandævior viſitavit, & ibidem ab papa Innocentio reſignationem epiſcopatus ſui humiliter petiit & obtinuit. Archiepiſcopum inſuper Sifridum, Erphordiæ defunctum, honorificè ſepelivit, & multa alia bona fecit, de quibus omnibus in ſequentibus ſuis locis & annis dicetur latius.

797 *De quibusdam eventibus, temporibus Engelhardi epiſcopi, ex variis & vetuſtis hiſtoriis & Chronicis laboriosè collectis.*

Anno igitur ſuprà dicto MCCVI, qui eſt primus Engelhardi epiſcopi, Ordo fratrum minorum inſtitutus fuit per beatum Franciſcum, evangelicæ ac altiſſimæ paupertatis ſectatorem conſpicuum, qui confirmationem ordinis ſui ab Innocentio papa impetravit, non tamen ſolennem. Nam Honorius, poſt eum papa, ordinem tam fratrum minorum quàm prædicatorum ſolenniter confirmavit. Aſt de hoc infrà latius. Eodem anno Colonia per Philippum regem capitur, quia Otto adverſarius ſuus ibi fuit fotus à Colonienſibus, ſed Otto fugit ad loca tutiora.

Anno Domini MCCVIII, Philippus, rex Germaniæ ſtrenuus & bellicoſus, dum ex minutione tranquillitati & quieti operam dediſſet, & in lecto ſcamneo meridie recumberet, ab Ottone, comite palatino de Vitelſpach, doloſè occiditur. Cujus morte audita, uxor ejus, filia Yſachii, imperatoris Conſtantinopolitani, dolori ſuccumbens, moritur & ipſa. Errant igitur, qui eum à Landgravio Doringiæ interemptum ſcribunt, ut Wernherus de Rolevinck Carthuſienſis in Faſciculo temporum, & author rudimenti Chronicorum, & plures alii. Veruntamen ne tantum ſcelus, à Teutonicis ſeclis inauditum, maneret inultum; eodem anno rex Otto, curiam in Francophurt indictam percelebrans, inter alia ibidem Ottonem memoratum comitem palatinum occiſorem regis Philippi ſententialiter vita rebusque proſcripſit, & cunctis perſequendum expoſuit. Quem non diu pòſt Marſcalcus de Calent juxta Danubium occidit. Philippo itaque ita miſerabiliter occiſo, Ottonis fortuna & creſcere & roborari cœpit. Huic Ottoni rex Angliæ favebat, quia nepos ejus ex ſorore fuit, quam pater Ottonis Henricus Leo in uxorem duxerat.

Anno Domini MCCIX, Otto rex Romam veniens, ab Innocentio tertio in imperatorem coronatur, contra voluntatem & conſilium multorum, & potiſſimùm regis Franciæ. Verùm benedictio confeſtim verſa eſt in maledictionem, quia adhuc Romæ conſiſtens, fracto juramento contra eccleſiam tyranniſare cœpit. Et expoſt pontificis contra voluntatem complura in Apulia cepit oppida. Siciliam quoque ſuæ ditioni adduxit. Ea propter eodem anno Romæ concilio habi-

(a) Vide hic Clericum Imp. Epiſcoporum Inveſtituram tribuentem.

Digitized by Google

habito, imperio privatur. Manſit tamen imperator tribus annis. Eodem anno Albertus, archiepiſcopus Magdeburgenſis, cœpit, qui mirifica atque magnalia peregit laudabiliter opera. Hic moniales collocavit ad ſanctam Agnetem, quæ prius ſedebant ad divam Gertrudem, prope monaſterium Berge extra Magdeburg.

Anno Domini MCCX, ut ſcribit Antoninus *parte 3. Chron. tit. 19. cap. 1. § quanto in fine*, cœperunt ordines mendicantium, Prædicatorum ſcilicet & Minorum.

Anno Domini MCCXII, Fridericus ſecundus Suevus, filius Henrici imperatoris, contra Ottonem depoſitum, in regem Romanorum electus eſt. Is in primis bonus fuit & modeſtus, ergaque Dei eccleſias & religioſorum cœnobia devotus & magnificus: quibus & multa dedit privilegia & immunitates. Succeſſu verò temporis contra eccleſiam Romanam erexit cornua, bona ejus occupando: hinc & pontifices plures per ordinem, Honorium III, Gregorium IX, Celeſtinum IV & Innocentium IV perſecutus eſt, & cardinales plerumque cepit, & cuſtodiæ mancipavit. Quare & per ſingulos eorum (ut infrà dicetur) è diverſo excommunicatus, regnoque & imperio privabatur crebrius: tametſi imperator potens, quoad vixerit, ipſe permanſerit. Fuit, inquam, potentiſſimus imperator Italiæ, Sardiniæ, Siciliæ, Hieruſalem & Sueviæ: quo nullus magnificentior tenuit imperium à Carolo Magno usque ad eum &c. Habuit ex uxore legitima duos filios, Henricum & Conradum. Henricus ſtatim fuit interfectus. Conradus ſucceſſit patri in regno, qui & ipſe in brevi, per Manfredum intoxicatus, mortuus eſt.

Anno Domini MCCXIII, Engelhardus, epiſcopus noſter venerabilis, noſtro dedit privilegium monaſterio confirmationis ſuper villam Leſten, & ſuper parochia in Profin, quod quidem ita incipit. *In nomine ſanctæ & individuæ trinitatis. Engelhardus divina favente clementia Nuenburgenſis eccleſiæ epiſcopus. Omnibus Chriſti fidelibus in perpetuum gratia vobis & pax adimpleatur. Quoniam, ut legitur, breves dies hominis ſunt* &c. *Præterea collationem in Profin cum capellis, infra terminos ejus conſtructis vel adhuc conſtruendis, quæ à prædeceſſore noſtro piæ memoriæ Utone eidem eccleſiæ facta eſt, ratam habemus, & in nomine patris, & filii, & Spiritus* 798
ſancti confirmamus &c. Hujus rei teſtes ſunt hi: Albertus, Magdeburg. archiepiſc. Henricus, abbas ſancti Georgii, Theodericus, Miſnenſis marchio, eccleſiæ advocatus &c. Actum anno Dominicæ incarnationis MCCXIII, indictione prima, pontificatus verò noſtri anno ſeptimo.

Anno Domini MCCXIV, Fridericus imperator dedit monaſterio noſtro privilegium confirmationis, ad inſtantiam domini Alberti, pro tunc abbatis, ſuper XL agros ſitos in monte Zanzi, quos monaſterio contulit Theodericus, marchio ſuprà fatus. Incipit ita. *Fridericus ſecundus Dei gratia Romanorum rex, & ſemper auguſtus, & rex Siciliæ, inter cætera pietatis opera &c. Ea propter univerſis imperii Chriſtique fidelibus tam præſentibus quàm futuris duximus innoteſcendum, quòd chariſſimus princeps noſter & conſanguineus noſter Theodericus, Miſnenſis & Orientalis marchio, coram nobis conſtitutus, pro remedio animæ ſuæ XL agros in quodam monte, qui dicitur Zanzi, ſito ſuper Salam, pro excolendis illic vineis Alberto, venerabili abbati de Puzovve, & monaſterio ſuo perpetuo proprietatis jure poſſidendos per manus noſtras contradidit, à nobis cum devotione poſtulans &c. Nos ergo, juſtis ipſius marchionis & abbatis precibus inclinati, donationem factam gratam habemus & ratam, & monaſterio de Puzovve & abbati quoque & fratribus ipſos agros poſſidendos confirmamus. Adhæc indulgemus, & regia manſuetudine concedimus ſæpedicto abbati & ſuis fratribus, quatenus de foreſto noſtro, quod apud Aldenburg foreſtum Cameræ nuncupatur, pro neceſſitate ſua de lignis per ſingulas hebdomadas anni, duos currus oneratos colligant & deducant: quemadmodum piæ memoriæ imperator genitor noſter, & Philippus, patruus noſter, ipſis conceſſerunt. Ut autem omnia hæc perpetuum robur obtineant, hanc paginam exinde conſcri-*

Digitized by Google

ptam ſigillo noſtro juſſimus communiri. Datum apud Aldenburg anno quo ſuprà, indictione 2. Ex iſto privilegio habetur etiam, quòd eo tempore Aldenburg & pleraque alia fuerint ſub ditione imperii. Hinc & ſuprà memoratos montes vinearum Zanzi nobis collatos ipſe Theodericus, marchio Miſnenſis, pro tunc advocatus noſter, in feudum ab imperio habuit. Quapropter & ab imperatore Friderico prænarrato conſenſum & privilegium corroborationis impetrare opus habuit.

Eodem anno Philippus, Galliæ rex, Joannem, Anglorum regem, & Ottonem, quondam imperatorem, ingenti apud Belgas ſuperavit prælio.

Anno Domini MCCXV, Innocentius III, pontifex glorioſus, celebravit concilium generale Romæ, epiſcoporum CCCXXX. In quo editæ ſunt conſtitutiones plurimæ, valde utiles ſaluti animarum, ſicut de confeſſione & communione annaliter ab omnibus fidelibus fienda & ſumenda. Ibidem etiam tractatum eſt de recuperatione terræ ſanctæ, & libri quidam abbatis Joachim reprobati, qui in quibusdam erravit contra Magiſtrum ſententiarum. Verùm, quia ſcripta ſua correctioni eccleſiæ ſubmiſit, hæreticus dici non poterit. In prædicto concilio generali, quod Romæ in eccleſia Lateranenſi celebratur, ſanctus Dominicus petiit prædictum Innocentium, ut dignaretur ordinem ſuum confirmare, qui prædicatorum diceretur & eſſet. Sed Innocentius illi non annuit, ſed negavit confirmationem: quam tamen ſucceſſor ſuus Honorius (ut infrà dicetur) largitus, anno pontificatus ſui primo, qui eſt proximus ſequens.

Eodem anno Innocentius papa obdormivit in Chriſto, cui Honorius tertius, natione Romanus, profeſſione canonicus regularis, ſucceſſit, ſeditque annis decem, menſibus ſeptem.

Eodem anno Hermannus Landgravius obiit, & ſepelitur in Iſenach, in monaſterio ſanctæ Catharinæ, quod ipſe fundavit, 6 calend. Maji.

Anno Domini MCCXVI, Honorius, papa ejus nominis tertius, anno ſui pontificatus primo, ordinem prædicatorum beato Dominico petente confirmavit. Similiter & ordinem fratrum minorum (ut ſuprà dictum eſt) ſolenniter confirmavit, qui antè per Innocentium III approbatus fuerat. Eodem anno Fridericus, Romanorum rex, monaſterio noſtro dedit privilegium confirmationis ſuper parochia Criſwitz, quam ſua magnificentia liberaliſſimè jampridem cœnobio contulerat. Incipit ita. *In nomine ſanctæ & individuæ trinitatis. Fridericus* 799 *ſecundus Dei gratia Romanorum rex & ſemper Auguſtus, & rex Siciliæ, univerſalis eccleſiæ precibus efficacius adjuvari ſperamus, ſi ipſam in membris beneficiorum largitione, & particularium eccleſiarum dote libenter adaugemus. Itaque præſentibus & in ævum ſucceſſuris hominibus notum eſſe volumus, quòd de largitate regalis eminentiæ, jure patronatus parochiæ eccleſiæ in Crivvitz, cum omnimoda dote ipſi attinente, & cum omnibus mancipiis utriusque ſexus, ſimiliter & univerſis juſtitiis eidem eccleſiæ debitis; cœnobio in Puzovve, & abbati ejusque fratribus clericis & laicalibus perſonis, nunc & in ævum ibidem Deo militantibus, jure perpetuo donavimus habendum &c. Hujus rei teſtes ſunt Theodericus, marchio Miſnenſis & Orientis, Otto, dux Moraviæ, Hermannus, comes de Orlemunde, Ludovicus, comes de Wirtenberg, Hartmannus, comes de Quiburg &c. Datum apud Aldenburg, anno Dominicæ incarnationis ut ſuprà, 4 idus Novemb. indict. 5.*

Eodem tempore Hieruſalem per Corradinum, filium Soldani magni, funditus deſtructa fuit, præter templum & ſepulchrum Domini, quæ intacta reliquit.

Anno Domini MCCXVII, Engelhardus, epiſcopus noſter, & Theodericus, marchio Miſnenſis, advocatus monaſterii noſtri, unà cum Friderico Cæſare, & multis aliis epiſcopis & principibus, ad recuperandam terram ſanctam navigaverunt, & juxta Achon ingenti exercitu convenerunt.

Anno Domini MCCXVIII, Damiata urbs, quæ eſt in Ægypto, in portu Nili flumi-

Digitized by Google

fluminis latiſſimi, à noſtris capitur, licet maxima & triplici muro cincta. Verùm pro recuperatione nobilium captivorum ſequenti anno redditur. Eodem tempore Theodericus, marchio Miſnenſis ſuprà memoratus, conſtitutus in terra ſancta, cùm audita morte fratris Alberti, ſine hærede defuncti, ad propria redire feſtinaret, adeò inſidiis imperatoris vallabatur, ut navim non fuerit auſus palàm ingredi. Quare clàm lagena incluſus longeque per mare tractus, tandem in navem poſitus evaſit. Hanc moleſtiam propter fodinas in Friberg paſſus eſt, quas idem imperator libenter habuiſſet. Eodem quoque tempore obiit Otto, quondam imperator, bellis attritus & mœſtus, languensque animo. Hic notandum, quòd propter hujus Ottonis diſcordiam & contentionem bellicam, quam habuit cum Philippo rege, æquè electo ſuper imperio, facta eſt decretalis illa, *extra de electione cap. Venerabilem.*

Anno Domini MCCXIX, Fridericus Cæſar, ejus nominis II, Romæ ab Honorio inunctus, imperiales recepit titulos. Verùm, quia paulo pòſt eccleſiaſtica ſibi uſurpaverat jura, & mortua matre Conſtantia contra jus fasque pontificiam vexabat ditionem, ab eodem Honorio anathemate notatus imperio privatus fuit. Antoninus tamen dicit, eum coronatum anno ſequenti. Similiter dicit, & hoc anno Damiatam à Chriſtianis captam. Verùm hæc unius anni diverſitas parùm ad rem facit, quia potioribus ſemper & antiquioribus adhærendum eſt.

Anno Domini MCCXX, beatus Dominicus obiit. Friſia penè tota ſubmergitur fluctibus marinis, in qua perierunt plus quàm centum millia hominum, propter irreverentiam factam Sacramento à quodam pugile, ſicut pòſt revelavit beata virgo cuidam ſuo famulo.

Anno Domini MCCXXIII, Philippus, Gallorum rex pulcherrimus & bellicoſiſſimus, defunctus eſt, & ſepultus in Mauſoleo prædeceſſorum ſuorum, ad ſanctum Dionyſium Pariſiis.

Anno Domini MCCXXIV, Jeſus Chriſtus Dei filius, dilecto ſuo Franciſco per obumbrationem apparens in nemore, paſſionis ſuæ ſtigmata impreſſit ſacratiſſima.

Anno Domini MCCXXVI, Franciſcus, ordinis fratrum minorum princeps, Chriſti ſtigmatibus inſignitus, & miraculis clarus, migravit ad cœlum, & biennio pòſt in catalogum Sanctorum poſitus eſt.

Anno Domini MCCXXVII, Honorius papa diem clauſit extremum, cui Gregorius IX ſucceſſit, ſeditque annis XIV, vir certè venerabilis vitæ & multæ prudentiæ. Hic Sanctorum catalogo ſolenniter aſcripſit fundatores ordinum, beatum ſcilicet Dominicum, & beatum Franciſcum, denique & ſanctam Elizabeth. Hic quoque Fridericum, imperatorem contumacem, more anteceſſoris ſui Honorii excommunicavit, & ab imperio depoſuit.

Eodem anno paſſagium magnum ad terram ſanctam liberandam fuit, inſtigante ad id ſummo pontifice & juvante. Hujus ductor & caput Fridericus e- 800
rat imperator, quem cum multis aliis glorioſo apparatu concomitabatur beatæ memoriæ Ludovicus, Landgravius Thuringiæ, S. Elizabeth maritus. Qui tamen in ipſo itinere, cùm veniſſent in Siciliam, in civitate Ortrant febribus correptus, unà cum magna parte militum ſuorum, cum totius exercitus jactura & lamento omnium (heu dolor) 3 idus Septembris obiit. Cujus obitu Fridericus Cæſar turbatus, in Sicilia ſe continuit, intermittens pro tunc peregrinationem cœptam, ægritudinem ſimulans. Cujus fraus eo eſt cognita, quòd ilico, mortuo Landgravio, omnem ejus ſupellectilem diripuerit. Quapropter rurſus per Gregorium excommunicatur, & conſequenter inter eos magnæ ortæ ſunt diſcordiæ. Eo tempore ſancta Elizabeth in Doringia claruit, quæ audita morte Landgravii mariti ſui, ſe totam divinis mancipavit obſequiis, in viduitate usque ad obitum ſuum perſeverans, maximas eleemoſynas faciendo. Ad ſe pauperem & ſanctiſſimam vitam duxit, multis etiam miraculis in vita & poſt mortem clariſſima.

Anno Domini MCCXXIX, Fridericus Cæſar contra papam Gregorium inimicitias ſuas proſequendo, totam Italiam multis præliis attrivit, omnesque civitates, præter Bononiam & Parmam, in ſuam redegit poteſtatem. Mediolanum etiam penè deſtruxit. Hoſtili animo montem Caſſinum aſcendens, monaſterium ſancti Benedicti ſpoliavit, & monachos ejecit. Eo etiam tempore ob diſcidium inter papam & imperatorem orta & inventa ſunt illa teterrima & factioſa Guelphorum & Gibelinorum vocabula, ad differentiam partialitatis; ut videlicet adhærentes pontifici Guelphi, imperio autem ſive Cæſari faventes, dicerentur Gibelini. Ex qua partialitate usque ad noſtrum ævum, potiſſimùm in Italia, infinita ſequuta ſunt mala. Proinde ob tyrannidem Friderici Gregorius papa concilium apud Lateranum indixit, in quo de abrogando eo ratio haberetur. Quod percipiens Fridericus terra marique vias præcluſit, ac quosdam cardinales ac prælatos captos in carceres conjecit. Qua ex re tantum dolorem Gregorius concepit, ut non diu pòſt ſupervixerit, ut dicit Platina. Prædicta tamen, quæ hîc per anticipationem dicta ſunt, facta fuere circa annum Domini MCCXXXVII, quia poſt hanc calamitatem Gregorius non diu (ut dictum eſt) ſupervixit. Decretales circa hæc tempora per Raymundum, ordinis prædicatorum magiſtrum in jure peritiſſimum, juſſione Gregorii papæ compilatæ ſunt & approbatæ.

Eodem tempore, anno videlicet Domini MCCXXXIX, Engelhardus, epiſcopus noſter, ex mandato ſummi pontificis & archiepiſcopi noſtri Alberti, fecit reformationem ſive inſtitutionem novam ſuæ diœceſis monaſteriorum, & præcipuè in cantu & celebratione divini cultus, & hoc propter abuſiones, quæ in eccleſiis inoleverant multas, confecitque deſuper privilegium, quod ita incipit. *In nomine ſanctæ & individuæ trinitatis. Engelhardus Dei gratia Nuenburgenſis epiſcopus, dilectis in Chriſto fratribus, abbati & conventui in Puzovve ſalutem in ſalutis authore &c. Noſtis ſiquidem, quàm diſtrictè viſitationem diœceſium noſtrarum domino archiepiſcopo & nobis dominus papa ſuis literis injunxerit, comminans deſidibus, pigros excitans, & conteſtans ſingulos &c. Actà ſunt hæc anno gratiæ M &c. ut ſuprà. Data Puzovve VIII idus Septembris, indictione II, pontificatus verò noſtri anno XXIII feliciter, Amen.*

Anno Domini MCCXXXIV, Fridericus in Syriam tranſiens, cum maximo Ægypti principe, quem Soldanum nominant, conventiones fecit, in quibus plura conſenſit, Chriſtianiſmum minus decentia: poſtque Soldano conſentiente Hieruſalem ingreſſus in ea coronatur. Verùm confœderationem iſtam Friderici cum Soldano, crucis inimico, factam Romanus pontifex moleſtiſſimè tulit. Proinde omni ſagacitate & conamine ac induſtria ſategit, quomodo ipſum Fridericum imperio privare poſſet omnino & dejicere. Eam ob rem concilium ſuprà memoratum Lateranenſe adunari præcepit. Quod tamen Friderici potentia (ut ſuprà patet) impeditum fuit. Illis temporibus Fridericus, cùm à tranſmarinis rediſſet, elephantum ſecum in Italiam tulerat.

Anno Domini Jeſu Chriſti MCCXXXV, Gregorius papa Peruſii in conventu fratrum prædicatorum VI calend. Junii ſanctam Elizabetham divorum catalogo ſolenniter aſcripſit. Hæc Sancta tres liberos reliquit, quos Ludovico Landgravio pepererat, Hermannum, qui patri ſucceſſit, Sophiam, quæ nupſit duci Brabantiæ, & aliam filiam, quæ Chriſto oblata Sanctimonialis facta eſt in Aldenburg. 801

Eo tempore Jordanus, natione Teutonicus, primus poſt ſanctum Dominicum ordinis prædicatorum magiſter generalis, vir vita & doctrina admirandus, effulſit, qui ſuper Apocalypſim profundè & gloriosè ſcripſiſſe legitur.

Anno Domini MCCXL, Gregorius papa variis tribulationibus feſſus obiit, cui Celeſtinus IV ſucceſſit, qui ſolùm dies decem & ſeptem in papatu vixit. Fuit quippe ſenex & debilis. Celeſtino defuncto, anno MCCXLI vel circà, ſedes vacavit anno uno, menſibus novem.

Anno

Anno itaque Domini MCCXLII, Innocentius quartus in ſummum eſt electus pontificem, vir rigidus, & juſtitiæ tenaciſſimus executor. Hic concilium generale Lugduni contra Fridericum imperatorem congregavit, in quo ipſum citatum, ſed non comparentem, ſententialiter omni prorſus imperatoria ac regia poteſtate privavit atque depoſuit, & electionibus imperii, ut ſine mora alium eligerent, ſcripſit: quod & factum eſt. Nam elegerunt Henricum, Landgravium Doringiæ, qui fuit frater Ludovici Landgravii, defuncti in peregrinatione ad terram ſanctam, mariti videlicet ſanctæ Elizabeth: qui tamen infra breve tempus defunctus eſt. Poſt quem elegerunt Wilhelmum, comitem Hollandiæ, qui etiam non multo pòſt à Friſonibus in bello occiſus eſt. Unde uterque benedictione caruit imperiali. Cæterùm Fridericus, olim imperator, magis ac magis adverſus papam & ſibi adhærentes ſævire cœpit, & contra eccleſiaſticos tyrannizare. Nam furore percitus, in odium papæ XL epiſcopatus & abbatias evacuavit, in grave eorum præjudicium, & multa mala fecit clericis, quorum plures, bonis eorum ſubtractis, ſuſpendit, contra propria jura & privilegia, quæ in exordio imperii ſui pro libertate & immunitate eccleſiæ dederat. Iſte Fridericus dominium dominorum de Brunſvvig & Luneburg mutavit in ducatum: antea quippe, ob depoſitionem Henrici Leonis, ſolùm Domini de Brunſvvig dicebantur.

Eodem tempore in Saxonia duo magnifici & præpotentes Alberti claruerunt. Unus Bernhardi filius, cui Fridericus primus, depoſito prædicto Henrico Leone, ducatum Saxoniæ cum electura imperii dederat, faciens ex comite de Anhald ducem Saxoniæ & electorem, de quo Bernhardo ſuperius dictum conſtat, & armis ejus atque inſignibus. Albertus itaque ille, filius Bernhardi, nepos autem Alberti Urſi, dux Saxoniæ & imperii elector, cum Cæſare præmemorato trans mare perrexit, fuitque Chriſtianæ dux militiæ. Quique inter alia fortia geſta pro tunc cepit civitatem Solis, *(a)* rediensque caput ſanctæ Barbaræ ſecum attulit: primus in Wittenberg reſedit, ubi & uxor ejus devotiſſima monaſterium fundavit. Albertus verò alius, cognomento magnus, dux de Brunſvvig & Luneburg, mira & magna perfecit opera, domi & militiæ clariſſimus. Hic cum fratre Joanne patriam partitus eſt ditionem cum Cæſaris conſenſu, ut dominium Luneburgenſe retineret Joannes, Brunſvvicenſe remaneret ſibi. Et ita fecerunt. Verùm arma indiviſa mutuò & per poſteros usque in præſens ſervaverunt. Hujus uxor fuit neptis ſanctæ Elizabeth, filia ducis Brabantiæ, ex Sophia, filia ejusdem divæ Elizabeth, Albertus iſte denique (ut dictum eſt) mira fecit, magno labore humiliavit nobilitares de Aſſeberg. Conradum quoque, comitem de Everſtein, captum, ſuſpendit per pedes ad patibulum, ne ſtatim deficiens pœnitere non poſſet. Gerardum inſuper, archiepiſcopum Moguntinenſem, captum, diu in cuſtodia detinuit, de quo infrà anno, quo id factum eſt, dicetur magis. Et quanquam præfatus Albertus, dux Brunſvvicenſis, maximus bellator eſſet; fuit tamen victus & captus, & grandi pecunia taxatus per marchionem Miſnenſem Henricum, dum prædandi gratia armatus, terram Miſnenſem invadere tentaſſet, de quo infrà anno Domini MCCLXXVI dicetur. Depoſitio Friderici ſecundi ab imperio facta eſt circa annum Domini MCCXLII, poſt cujus depoſitionem imperium vacavit annis 28.

Innocentius papa eo tempore Egmundum, epiſcopum Cantuarienſem, & Stanislaum, epiſcopum Cracovienſem, nec non Petrum Veronenſem, ordinis prædicatorum ab hæreticis paſſum, canonizavit.

Anno ſuprà dicto MCCXLII, Engelhardus epiſcopus noſter obiit, cui Theodericus, marchio Miſnenſis, ſucceſſit, verùm non ſtatim ſed poſt biennium, impeditus per Petrum rite & canonicè electum &c. infrà.

Anno Domini MCCXLIII, ſancta Hedvvigis, dux Sleſiæ & Poloniæ, mulier ſanctiſſima, mirandis inſignis, matertera beatæ Elizabeth, obiit. His tempori- 802

(a) Soltvvedel.

Digitized by Google

bus Alexander de Ales claruit, qui grandis natu, id eſt jam penè defecta ætate, ordinem minorum fratrum ingreſſus eſt. Hic ſummo pontifici Innocentio admodum charus fuit, cujus etiam juſſu ac mandato ſummam in Theologia edidit copioſam. Dictus eſt is Alexander, ob ſummam doctrinam irrefragabiliter doctor.

THeodericus ſecundus, marchio Miſnenſis, XVII Nuenburgenſis eccleſiæ præſul, Engelhardo defuncto, poſt longam cum magiſtro Petro canonicè electo, contentionem, fratris ſui, marchionis videlicet Miſnenſis, procuratione, à paucis electus, anno dominicæ incarnationis MCCXLIV, indictione ſecunda, ſucceſſit: quandoquidem memoratus magiſter Petrus, vir bonus & eruditus, in ſtudio poſitus Pariſienſi, canonicè fuit electus, & dum nuncii, ut rediret, miſſi fuiſſent, prædictus Theodericus, archiepiſcopum adiens Magdeburgenſem, muneribus datis, in epiſcopum ſe confirmari obtinuit. Egreſſoque eo, veniens magiſter Petrus, dum ſuper ſua rata electione multa allegaret, & nil proficeret, imò niſi taceret, baculandum ſe eſſe intelligeret; ſermonem & allegata ſupprimens, confuſus abſceſſit. Ideo Theodericus epiſcopus iſte magis intruſus, quàm canonicè electus, videtur. Attamen eccleſiam ſuſceptam per complures annos ſatis ſalubriter rexit, licet quotannis examuſſim non legerim. Vixit tamen adhuc in regimine anno Domini MCCLVIII, quo monaſterio noſtro privilegium dedit, ut in ſequentibus eodem anno patebit latius. Ex quo etiam liquet, hunc Theodericum monaſterii noſtri fautorem fuiſſe non ultimum. Præterea hunc epiſcopum noſtrum Petrus, ludimagiſter ſcholæ puerorum in Nuenburg, ſuo in catalogo manco ſcribit, noſtrum fundaſſe monaſterium, & in eo fore ſepultum: quod nec tempus neque ratio admittit, quia longè antè, anno videlicet Domin. incarnatio. milleſ. centeſimo decimo quarto, indictione ſeptima, noſtrum cœpit fundare archiſterium, in quo & ſepultus in domino quieſcit. Iſte autem Theodericus, non in Pozovve apud nos, ſed Nuenburg humatus eſt: nullius ſiquidem epiſcopi, præter fundatoris, noſtra continet eccleſia corpus. Propter ejusmodi itaque errores, quibus ille Petrinus ſcatet catalogus, ordinemque præpoſterum atque confuſum, quem in locatione & ſerie epiſcoporum nominum continet, hoc opus aggreſſus ſum; quod ex variis horum privilegiis epiſcoporum pariterque antiquis Chronicis multis collectum, venerando domino Joanni de Schonberg, anno ſuperiori, qui fuit noſtræ ſalutis MDXVII, obtuli: quod ipſe gaudio magno, ceu diu deſideratum theſaurum, lætus ſuſcepit, meque honeſto munere donatum reverenter ac honorificè dimiſit. Veruntamen per ea, quæ retuli, nolo aſſerere, hanc nec mihi arrogantiam attribuere, quòd videlicet omnimodo certa & indubitata congeſſerim, cùm & ego ſim homo, & errare potuerim & fallere; maximè in editione illa prima, quam neceſſitate urgente, præpropere quodammodo, ſuprà memorato epiſcopo aſcripſi Joanni: præſertim cùm & eam inter peregrinandum collegerim, & plerunque in pagis tuguriisque, ubi nullum librorum adminiculum, præter excerpta quædam, habere quiveram, conſcripſerim. Et revera, ut ingenuè fatear, minus pro tunc certus eram, potiſſimùm erga annum quorundam præſulum primum & ultimum, id eſt, quo Domini cœperint vel obierint anno. Attamen, qua tempeſtate quibusve ſummis ſub pontificibus eccleſiam rexerint Nuenburgenſem; me comperta & vera poſuiſſe arbitror, dubio procul: licet (ut fatus ſum) diem obitus reperire quorundam certum nequiverim: quin imò tunc extra monaſterium conſiſtens temporis, noſtri nec fundatoris habere epitaphium ad votum potuerim. Proin de anno aut obitus illius die me ambiguè ſcripſiſſe, haud negaverim. Et hoc in prænarrata editiuncula catalogi prima. Secus autem in hoc opere catalogi majoris (quod in cœnobio manens degensque inter Chronicorum & privilegiorum luſtrationem multorum congeſſi) feciſſe me conſtat, ſolidiora & compertiora conſcribendo,

Digitized by Google

ſcribendo, quæ ex multis vetuſtiſſimis Chronicis & hiſtoriis, eo tempore, quo biennio per Joan. Tritemium abbatem &c. antiquitatum inquirendarum & conſcribendarum gratia, ipſique ſuis pro annalibus decorandis deferendarum, per Germaniam miſſus fueram. Ubicunque ergo eo tempore in vetuſtis codicibus, præcipuè Sclavorum, Saxonum, Doringorum, & ſimilium gentium & eccleſiarum Chronicis, quippiam de noſtris epiſcopis ſcriptum compereram; confeſtim conſignavi. Multa tunc & memoranda ex annalibus eccleſiæ Merſeburgenſis, & 803
vita præſulum ejusdem, multa denique & ſolida, ex geſtis archiepiſcoporum Magdeburgenſis eccleſiæ noſtræ metropolitanæ, quæ noſtros & ordinare & confirmare ſua authoritate habet antiſtites, collegi & tranſcripſi. Veruntamen, quicquid pro me dixerim, erraſſe & in præſenti me potuiſſe opere, ingenuè fateor: cùm nemo ex omni parte ſit beatus, & magnus quandoque dormitet Homerus, ſæpeque magiſtrorum pro vero, etiam nolentes, ſequamur errores, plurimaque ſit inter hiſtoricos annorum de ſupputatione diverſitas, & in ipſa narratione rerum geſtarum plerunque varient authores: cùm id, quod unus attribuit Carolo vel Petro, alter aliter ſentiens, adſcribit Ludovico vel certè Paulo; licet in ejusmodi diverſitate majoribus magisque peritis & authenticis adhærendum ſit. Proinde, ut Platina inquit, *ſatius fuerit in tanta ſcriptorum varietate & temporum omnino aliqua ſcribere, quàm, quæ aliquando ſunt geſta, ob incertos authores obmittere.* Et ſubjungit: *Conſulimus poſteritati, nec ita ſuperſtitioſi ſimus, ut nolimus ea credere, quæ varii auctores ſparſim conſcripſere.* Hæc ille. Sed nunc de hoc ſatis: modò cœptam hiſtoriam proſequemur.

Anno itaque ſuprà dicto MCCXLIV, quo Theodericus iſte factus eſt epiſcopus, Innocentius papa illud memorabile concilium Lugdunenſe adunavit celebravitque: in quo Fridericum ſecundum contumacem & tyrannum ab imperio depoſuit, de quo etiam ſuprà per anticipationem dictum eſt, poſt cujus depoſitionem vacavit imperium annis XXVIII. Quo tempore, licet aliqui reguli electi fuiſſent, cito tamen vel mortui fuere, vel in bello occiſi, nec eorum aliquis ad benedictionem imperatoriam pervenit, usque ad Rudolphum, de quo in ſequentibus.

De quibusdam eventibus ſub regimine Theoderici epiſcopi. Ex Chronicis.

ANno Domini MCCXLVII, Theodericus, epiſcopus noſter, campanam maximam, Erphordiæ tunc fuſam, conſecravit & benedixit ibidem. Eodem anno Henricus, Landgravius Doringiæ, in regem Romanorum electus eſt, vir ſtrenuus & bellicoſus, ſed eodem anno obiit. Hic frater fuit germanus Ludovici Landgravii, mariti ſanctæ Elizabeth, de quo & ſuprà dictum, & hîc propter annum certum repetitum.

Eodem anno abbatia ordinis divi patris noſtri Benedicti ex urbe Lubeka in Ciſmariam translata eſt, ad ſex miliaria à litore intra mare Balthicum: cujus monachi nunc reformati ſub inſtitutione ſive unione Burſfeldenſi militant altiſſimo. De fundatione ejus dictum eſt ſuperius ſub Bertholdo, primo noſtro ejus nominis epiſcopo. Reformatum autem fuit, & aſſumptum per patres, anno Domini MCCCCXXXVI.

Anno Domini MCCXLVIII, Innocentius, papa ejus nominis quartus, ad inſtantiam * abbatis, viri venerabilis valde, dedit monaſterio noſtro bullam ſive privilegium confirmationis omnium bonorum & proprietatum ejus. Incipit: *Innocentius epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectis filiis, abbati Pozavienſi, ejusque fratribus, tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis, in perpetuum &c. Adhæc novas & indebitas exactiones ab archiepiſcopis, epiſcopis, decanis, archidiaconis, omnibusque aliis eccleſiaſticis ſecularibusve perſonis, à vobis omnino fieri prohibemus &c. paci quoque & tranquillitati veſtræ paterna in poſterum ſollicitudine providere volentes, auctoritate*

ctoritate apoſtolica prohibemus, ut infra clauſuras locorum ſeu grangiarum veſtrarum, nullus rapinam ſeu furtum facere, ignem apponere, ſanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, ſeu violentiam audeat exercere &c. ibi. *Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temere perturbare &c. Datum Lugduno V nonas Julii, indictione VI, anno Domini quo ſuprà, pontificatus verò Domini Innocentii papæ quarti anno ſexto.* Innocentius papa prænarratus in concilio Lugdunenſi (de quò ſuprà) conceſſit fratribus eremitanis, ut poſſent vivere ſub regula divi Auguſtini, & quòd celebrare poſſent officium curiæ Romanæ, quaſi antea non fuiſſent ſub aliqua regula, ſed vixiſſent in eremis pro arbitrio, & dixiſſent officia more idiotarum, *Pater noſter,* vel ſimile aliquid. Porrò habitum, quem deferunt nigrum, ſucceſſor ipſius Innocentii Alexander dedit eis quartus, prout in bulla quadam, quæ Bononiæ habetur, luculentiſſimè patet. Ex his liquet, quòd nec regulam neque cucullam nigram à ſancto Auguſtino habent; (ut ipſi nunc
804 gloriantur) qui regulam clericorum non mendicantium ſcripſit. Imò regula ejus omnino contraria eſt mendicitati, licet eam pòſt multi ordines etiam mendicantium aſſumpſerint, inter quos ſunt & ipſi eremitæ, qui extunc auctoritate Innocentii prædicti vocati ſunt eremitæ ſancti Auguſtini. De quo ordine ipſe divus Auguſtinus nunquam fuit, neque cogitavit: quemadmodum & pulchrè teſtatur Robertus Helchot, magiſter generalis ordinis prædicatorum, ſuper libro ſapientiæ in cap. 7. ſuper verbo, *Quam ſine fictione didici &c.* Quomodo videlicet ante paucos dies iſti eremitæ (qui ut dicit nunc facti ſunt urbanitæ) cœperunt vivere ſecundum regulam beati Auguſtini, quæ appellatur ſpeculum clericorum, & contraria eſt expreſſè vitæ eremiticæ, quia fecit eam pro canonicis regularibus poſſeſſiones habentium in communi vita, & allegatur in jure de vita clericorum, videlicet diſtinctione 86 C. *Quum neceſſitas* diſt. & 12. q. 1. *Non dicatis &c.* ibi & in ſequentibus plus.

Anno Domini MCCXLIX, Sifridus, archiepiſcopus Moguntinus, in Pinguia *(a)* obiit, & Chriſtianus nomine & opere ſucceſſit, qui pacem fecit & dilexit. Eodem anno Ludovicus beatæ memoriæ, Gallorum rex, Damiatam cepit, &, variis inde præliis cum Saracenis habitis, tandem ſuperatus & captus fuit: pro cujus liberatione & aliorum nobilium Damiata eſt reſtituta Soldano.

Anno Domini MCCL, Fridericus imperator in quadam civitate in Apulia mortuus eſt, & (ut inquit Antoninus) per Manfredum, filium ſuum illegitimum, cuſino ſuper os poſito, ſuffocatus. Et ita miſerè interiit imperator potentiſſimus, qui poſt Carolum magnum in divitiis & potentia parem non habuit. Quo defuncto Innocentius papa paci & reformationi eccleſiæ ſtuduit, locaque vacua Cardinalium reſtaurare optimis quibusque ſuffectis curavit. Quo etiam tempore Hugonem, ordinis ſancti Dominici, vita & doctrina inſignem, cardinalem promulgavit, qui primus poſtillator extitit totius Bibliæ, adeò purè & fideliter textum quadruplici ſenſu exponendo, ut eatenus vix habuerit ſecundum; licet Eraſmus, novus ſcripturarum interpres, cùm ob Atticæ linguæ inſcitiam, & exin, ob diſſonam ineptamque quorundam è Græca Græcanicarum dictionum expoſitionem, plerunque reprehendat irrideatque, cùm ſapientius tanto viro condoluiſſet, quàm exprobrando taxarat, quem in ea tempora incidiſſe noverat, quæ politiores literas, præcipuè Græcas, totam & per Galliam & per Germaniam prorſus incompertas & inauditas habuerant. Veruntamen plurimum laudandus eſt iſte venerabilis Hugo, quoniam non per philoſophorum & poetarum dicta, non per Ariſtotelis, non per Averrois ſophiſmata, divinam probat (ne dicam contaminat) ſcripturam; ſed verba Legis per Legem explanat, juxta quod dicitur Levitici 19, *Agrum tuum non ſeres diverſo ſemine,* id eſt dictis philoſophorum & poetarum agrum dominicum non conſpergas, quia hoc eſt nil aliud, quàm zizania & lolium

(a) Binga, ſ. Bingem ad Rhenum intelligitur, de quo *SERARIUS Rer. Mogunt. lib. V. pag. 604.*

Digitized by Google

lolium ſeminare inter triticum. Et eodem *c. ad idem* ſubjungitur, *Veſtem, quæ ex duobus contexta eſt, non induas.* Et ſalvator Matthæi 9, *Nemo*, inquit, *immittit commiſſuram panni rudis in veſtimentum vetus &c.* quæ cauſa brevitatis pertranſeo. Eodem anno & tempore ſanctus Cyrillus, montis Carmeli Prior Doctorque, tum vitæ ſanctitate tum ſpiritu prophetiæ conſpicuus, claruit, qui multa de futuris ſeculis memoranda conſcripſit.

Anno Domini MCCLI, Conradus, filius Friderici, audita morte patris, cum grandi militum copia profectus, regnum Apuliæ velut hæreditarium ingreſſus eſt: & cùm illud pacificè ſuſcepiſſet, proximo deinde infirmatus anno, à medico, qui eum curare debuerat, Manfredo fratre ſuo inſidiante & procurante, venenum pro remedio datum ſuſcipiens, mortuus eſt; filium nominis ſui, vel ut alii volunt, Conradinum dictum relinquens. Eodem anno Chriſtianus archiepiſcopus ſpontaneæ dignitati & epiſcopio reſignavit: cui Gerardus, filius comitis, qui dicitur & Sylveſter, ſucceſſit.

Anno Domini MCCLII, Petrus, novus ordinis prædicatorum martyr, ab hæreticis pro fide occiſus eſt.

Anno Domini MCCLIII, vel circà beatus Stanislaus, epiſcopus Cracovienſis, ab iniquo principe occiſus eſt.

Anno Domini MCCLIV, Innocentius Neapoli obiit, cui Alexander quartus noſtri ordinis divi, videlicet Benedicti, ſucceſſit, natione Campanus (nam Herincos olim, nunc Campanos vocant) patria Anagninus, qui monaſterio noſtro glorioſum privilegium dedit, de quo infrà ſuo anno & loco dicetur. Porrò Innocentius papa, uti vir doctiſſimus, plura egregia à ſe compoſita reliquit ſcripta, potiſſimùm Apparatum decretalium, profundè & eleganter dictatum. Edidit & alium in conciliis approbatum, quem Oſtienſis in ſumma ſua Authenticum vocat. Proinde à Canoniſtis iſte Innocentius lucerna juris appellatur, item librum de jurisdictione imperii & auctoritate pontificis contra Petrum de Vineis &c. Eodem tempore Joannes de Rupella claruit, ordinis minoritanorum, vir vita & doctrina præclarus, qui primus ſuper IV libros ſententiarum Petri Longobardi argumentoſè & ærumnoſe ſcripſit. Quem multi deinceps ſui ordinis & aliorum ſacræ theoſophiæ profeſſores imitati, libros & commentaria à ſe edita Ariſtotelis argutiis, & quæſtiunculis Dialecticis, opinionibusque ambiguis, technis denique fallacibus oppleverunt; novumque, id eſt philoſophicum, docendi & prædicandi modum ſcholis Chriſti introduxerunt, quem ſalvator noſter & Apoſtoli non docuerunt, qui philoſophicè nunquam prædicaverunt: nimirum cùm nulla ſit philoſophiæ ſecularis, nec eſſe poſſit, cum theologia vera ſive ſalutis, ſive religionis Chriſtianæ concordia, ſicuti nec Chriſti ad Belial, & lucis ad tenebras: ideoque quàm fideliter & deificè id fecerint, viderint ipſi; potiſſimùm cùm & legislator eorum, divus Franciſcus, graviſſimè & horribiliter maledixiſſe legatur fratri Joanni, ordinis miniſtro, qui ejus ſine licentia Bononiæ literarum inchoaverat ſtudium, & adeò quidem, ut confeſtim infirmitate correptus, paulo pòſt terribili morte interierit, ita quòd neque in extremis vir Dei maledictionem illatam etiam rogatus revocare voluerit, aſſerens, eam in cœlo fore confirmatam, ſequa malle, fratres ſuos magis orare, quàm legere. 805

Agnellus quoque, & ipſe ejusdem ordinis miniſter generalis, vir humilis ac beatæ vitæ, cùm & ipſe ſtudium in conventu Oxonienſi inſtituiſſet, & poſt tempus modicum cùm audiſſet ſemel inter ſe clamoſè diſputantes, utrùm iſta ſit vera, *Deus eſt;* zelo accenſus, & multum turbatus ait, *Heu me! ſimplices & illiterati ad Deum rapiuntur, & iſti literati, Deum eſſe, ponunt in quæſtione;* & exin ſtudium revocavit. Cæterùm hæc & ſimilia in ſequentibus, cùm ad Eraſmi Roterodami, divinarum literarum ſummi & conſummati interpretis, & Martini Lutherani Auguſtinenſis, Theologi æquè conſummati, profundi, & incomparabilis, qui ſacram theologiam ad fontalem dignitatem, primævamque puritatem, nec non evange-

licam, ſinceram, ſimplamque ſuam illam innocentiam & integritatem (omni prorſus philoſophia ſeculari exploſa) reducere conantur; tempora, Deo favente, pervenero, propenſius latiusque proſequi tentabo.

Anno Domini MCCLVI, Alexander papa ejus nominis (ut dictum eſt) IV, ordinis noſtri divi videlicet Benedicti monachus, vir omni virtute & religione conſpicuus, dedit noſtro monaſterio privilegium magnum & inſigne, confirmationis omnium proprietatum & bonorum, quæ ab initio habuit, & in poſterum habere poterit, ſingula bona etiam nominatim per loca, in quibus ſita ſunt, diligenter exprimens; ex quo quædam huic operi memoranda & notatu digna inſerere dignum duxi, quod quidem incipit taliter. *Alexander, epiſcopus ſervorum Dei, dilectis filiis, abbati monaſterii ſanctæ Mariæ in Pozovve, ejusque fratribus, tam præſentibus quàm futuris, regularem vitam profeſſis in perpetuum. Religioſam vitam eligentibus apoſtolicum convenit adeſſe præſidium &c. Inprimis ſiquidem ſtatuentes, ut ordo monaſticus, qui ſecundum Deum, & beati Benedicti regulam, in eodem monaſterio inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quascunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis, præſtante Domino, poterit adipiſci, firma vobis veſtrisque ſucceſſoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum ipſum, in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis; molendina, quæ habetis Luckenovve & Leſten, in aqua, quæ Aleſtria nuncupatur, cum aquarum decurſibus, ſylva, & omnibus pertinentiis eorundem; piſcationem, quam habetis ibidem: jus patronatus, quod habetis in eccleſia ſita, quæ nominatur Profin; manſes ſex, quos in villa eadem obtinetis; in villa, quæ dicitur Wirbin X manſos; in villa, quæ vocatur Scansdorff XII manſos; decimam, quam habetis ibidem; villam, quæ dicitur Miltendorff, cum omnibus pertinentiis ſuis;* 806 *jurisdictionem temporalem, quam habetis ibidem; 8 manſos, quos habetis in villa, quæ Rodevvansdorff nuncupatur; villam, quæ Thecbuditz vulgariter nuncupatur, cum jurisdictione temporali, & omnibus pertinentiis ſuis; octo manſos, quos habetis in villa, qua dicitur Cline; tres manſos in villa, quæ dicitur vulgariter Porſitz; jus patronatus, quod habetis in eccleſia, ſita in villa, quæ dicitur Re; allodium unum, quod habetur in loco, Choarvvitz vulgariter nominato; ſeptem manſos, ſylvas & prata, quæ habetis ibidem; duos manſos, quos habetis in villa, quæ dicitur Droisdorff; decimam, quam habetis ibidem; viginti octo manſos in villa, quæ appellatur Golbin; villam, quæ dicitur Ozzeck, cum ſylva & omnibus pertinentiis ſuis; jus patronatus, quod habetis in eccleſia Zvvickovve; villam, quæ dicitur Hondorff, cum jurisdictione temporali, & omnibus pertinentiis ſuis; XII manſos, quos habetis in villa, quæ dicitur Schiltbach; manſos XVI, quos habetis in villis Lomitz, & Lomitz vulgariter appellatis; quatuor manſos in villa, quæ dicitur Schebenitz; XII manſos cum uno allodio, pratis & ſylvis, quæ habetis in villa Drogelitz; XVII manſos, domos VI, & unum allodium in villa, Nuendorff vulgariter nuncupata; jus patronatus in eccleſia villæ ejusdem; allodium unum cum XVIII manſis & omnibus pertinentiis ſuis, quæ habetis in loco, qui dicitur Dipoldesdorff; duos manſos, quos habetis in villa, quæ dicitur Cochovve; quinque manſos in villa, quæ dicitur Breſen. In Miſnenſi diœceſi manſos XXXII, in villa, quæ dicitur Cichvvitz; jus patronatus, quod in villæ ipſius eccleſia obtinetis; VIII manſos, quos habetis in villa, quæ dicitur Blochsdorff; duos manſos in villa, quæ appellatur Nidazen; II manſos in villa, quæ vocatur Portin; decimam, quam habetis in loco, qui pagus Pliſnenſis vulgariter nuncupatur; decimam, quam habetis in terra, quæ appellatur Gera; vineam, quam habetis in villa, quæ dicitur Lubechovve; jus patronatus, quod habetis in eccleſia villæ ejusdem, cum terris, pratis, vineis, nemoribus, in ſuagiis & paſcuis, in boſco & plano, in aquis & molendinis, in viis, & ſemitis, & omnibus aliis libertatibus & immunitatibus ſuis &c. Prohibemus inſuper, novas & indebitas exactiones ab archiepiſcopis, epiſcopis, archidiaconis ſeu decanis, aliisque omnibus eccleſiaſticis ſecularibusve perſonis, à vobis omnino fieri. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe*

decer-

Digitized by Google

decernimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, præfatum monaſterium temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel quibuslibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſerventur, eorum, pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura: ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate, & diœceſani epiſcopi canonica juſtitia, & in prædictis decimis moderatione concilii generalis. Si quæ ergo in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eum temere venire tentaverit; ſecundò tertióve commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honorisque ſui careat dignitate, reamque ſe divino judicio exiſtere, de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant, Amen. Ego Alexander, catholicæ eccleſiæ epiſcopus. Datum Anagniæ per manum magiſtri Rolandi, ſanctæ Romanæ eccleſiæ vicecancellarii, 3 cal. Novembris, indictione XIV, incarnationis dominicæ anno quo ſuprà, pontificatus verò domini Alexandri papæ IV anno ſecundo.

Eodem anno Gerardus, Moguntinus epiſcopus, captus fuit per Albertum, ducem Brunſvvicenſem, in prædio monachorum Walckenrode, & abductus cum multis aliis in Saxoniam, donec ſe multo ære liberaverat redemeratque.

Circa idem tempus imperii electores poſt obitum Friderici & Conradi filii, de imperatore deligendo contendentes, bifariè dividuntur: quia aliqui Alphonſum, regem Caſtellæ; alii Richardum, (ut dictum eſt) quem aliqui Cornubiæ comitem & comarcham, alii Holandiæ appellant, fratrem regis Angliæ elegerunt: ſed neuter confirmatus. Interregnum adhuc aliquot in annos prorogatur, usque ad tempora Gregorii decimi, & Rodulphi Romanorum regis.

Anno Domini MCCLVIII, Theodoricus, epiſcopus noſter, ad inſtantiam 807
venerandi patris & domini Conradi abbatis, dedit monaſterio noſtro privilegium confirmationis ſuper duos manſos, ſitos in Gladitz. Incipit. *In nomine ſanctæ & individuæ trinitatis, Amen. Theodericus, Dei gratia Nuemburgenſis epiſcopus, omnibus Chriſti fidelibus præſentes literas inſpecturis ſalutem, in eo, qui neminem vult perire. Satis intelligit humana ratio, quòd mundus interit &c. Notum itaque eſſe volumus tam præſentibus quàm futuris, quod dilectus nobis in Chriſto Cunradus, abbas Putzavienſis, ſui monaſterii rector diſcretus, à domino Cunrado Silice, dicto de Gladitz, duos manſos, in villa Gladitz ſitos, XXV ſolidos Citzenſis monetæ, & XIV modios ejusdem civitatis menſuræ ſolventes ſingulis annis, pro XXXIII marcis argenti, (de qua pecuniæ idem Conradus Silex ſibi aſſeruit eſſe ſatisfactum, in noſtra præſentia conſtitutus) Putzavienſi eccleſiæ comparavit titulo emptionis: quos, inquam, manſos, dictus Cunradus venditor à nobis & eccleſia Nuemburgenſi in feudo habuit, & in noſtris manibus voluntariè reſignavit. Cujus precibus nos inclinati, prædictorum manſorum proprietatem & omnimodam utilitatem eidem eccleſiæ Puzavienſi ex mera liberalitate donavimus, accedente conſenſu capituli noſtri Nuemburgenſis, in perpetuum poſſidendam. Ut autem hæc noſtra donatio ſemper rata permaneat, & ſtabilis perſeveret; præſentem paginam conſcribi fecimus, & ſigilli noſtri munimine roborari. Teſtium hujus donationis nomina ſunt hæc, Meinherus præpoſitus, Heinricus decanus &c. Acta ſunt hæc Cizæ, in curia epiſcopali, anno Domini ut ſuprà, IV non. Aprilis, pontificatus noſtri anno XIV.*

His temporibus ſtudium literarum demum verè in mendicantium fratrum ordinibus oriri cœpit, florere denique, permanenter & creſcere; & è veſtigio noſtro in ordine adeò pedetentim decreſcere & deficere cœpit, ut nunc penè extinctum videatur. Tametſi ipſi adhuc literarum ſtudia habeant, & proſequantur ex inſtituto Ciſtercienſes: haud tamen vetuſto ordinis more in cœnobiis, ſed publicis urbium in gymnaſiis, uti in Germania Lipſiæ & Heidelbergæ, quibus in locis fratres eorum miſſi inſtituuntur, promoventur & ſtudent. Proinde venit, quòd ſuis in monaſteriis percomplures habeant monachos artium & theologiæ

giæ titulis insignes, non autem ita scriptis & lucubrationibus, id est librorum editione, fulgentes, cùm præter divum Bernhardum, inter scriptores ecclesiasticos perpaucos & penè nullum invenerim. Secus autem de studio ordinum mendicantium fratrum, quod à suo primævo exordio, præsenti videlicet tempore, nostrum usque ad ævum pleniter & amœnissimè floruit, fructusque copiosos & multiplices produxit, viros videlicet in omni sapientia divina & humana doctissimos, qui & sanctimonia & doctrina, verbo & exemplo, scriptis & dictis, multisque voluminibus editis, ecclesiam Christi illustrarunt. E quibus & infrà scripti præcipui ferme habentur & primi: quos inter loco primo quidam ordinis doctores ponentur prædicatorii: & consequenter fratrum minorum aliorumquè ordinum viri illustres, locis atque temporibus suis seriatim coaptabuntur.

Viri doctrina excellentes ordinis prædicatorii.

Anno igitur quo suprà salutis MCCLVIII, *Albertus Magnus*, natione Suevus, ex oppido Laugigen, in ripis Danubii sito, oriundus, episcopus Ratisbonensis, claruit, ob amplitudinem omnifariæ doctrinæ Magnus appellatus. Fuit namque in omni philosophia Peripatetica peritissimus. Hinc & à plerisque simia Aristotelis appellatus est. Qui & nimiùm vino secularis scientiæ debriatus, primus (ni fallor) fuit, qui sapientiam humanam, ne dicam philosophiam prophanam, divinis literis copulare ausus est: quique Dialecticam contentiosam, spinosam, & garrulam, sacratissimæ & purissimæ non pertimuit commiscere theologiæ; novum & philosophicum modum sacras docendi & explanandi literas suis tradens sequacibus, Theologistarum sectæ, quæ ab eo Albertistarum dicitur, dux & monarcha excellens. Habuit autem discipulos egregios multos, inter quos Thomas Aquinas, de quo infrà, excelluit.

Humbertus, qui scripsit super regulam sancti Augustini.

Joannes de Friburgo, auctor summæ Confessorum.

Ordinis Minorum viri illustres.

808 *Bonaventura*, theologus per omnia eminentissimus, Cardinalis Albanensis, multa præclara & devotissima edidit opuscula, quæ enumerantur in libro de scriptoribus ecclesiasticis, quæ brevitatis amore nunc prætereo.

Joannes de Parma, theologus valentissimus.

Ordinis Eremitarum sancti Augustini doctores.

Ægidius de Roma, theologus excellentissimus, atque Bituricensium archiepiscopus, scripsit super sent. & alia multa.

Anno Domini MCCLIX, Sophia, filia sanctæ Elizabet, & ducissa Brabantiæ, audiens, fratrem suum, Hermannum Lantgravium, sine hærede obiisse, magno exercitu intravit Doringiam, ut eam susciperet pro filio suo adolescente, quem secum eam ob rem adduxerat. Et quia non poterat obtinere eam, cœpit eandem ferro & igne vastare. Restitit equidem ei Henricus, Limar *(a)* cognominatus, marchio Misnensis, filius Theoderici marchionis, cujus mater fuit filia Ludvici Lantgravii, qui dictus est ferreus. Eapropter Doringiam quasi hæreditarium præoccupaverat, quam & pòst anno Domini MCCLXI, beneficio imperatoris & consensu obtinuit, factus primus Lantgravius Doringorum ex marchionibus Misnensibus.

Eodem tempore Albertus, dux Brunsvvicensis junior, filius videlicet Alberti senioris in superioribus memorati, vir animosus & bellax, multa prælia & rapinas fecit. Tandem & Misnam armatus intravit, eandem ob causam, sed victus & captus est. Hinc inter marchionem Henricum prædictum, & filium suum, & Sophiam Lantgraviam, ac filium suum, quem, ut dixi, ex Brabantia secum adduxerat, facta est concordia, & tractatum, quòd Otto, filius Alberti, præfati ducis capti,

(a) Videtur potius, *Hammer* debere substitui, quod Henrico illustri fuit impositum, eo quod sæpe mallei nomen usurparet, secundum *FABRICII Orig. Sax. lib. VI. p. 574.*

Digitized by Google

capti, deberet dare octo caſtra pro patre ſuo, quæ ſita ſunt prope Weſeram fluvium, & inſuper XVIII millia marcarum argenti puri pro captivis. Et hæc data ſunt Sophiæ & filio ſuo, ut eſſet contenta, & reſignaret omne jus, quod ſe dicebat habere in Doringia: quod & fecit cum filio. Et ſic Henricus pro ſe & hæredibus ſuis nactus eſt Doringiam. In additionibus Chronicorum Lamberti, quas Erfordiæ vidi, habetur, quòd ſuprà dictus Albertus, dux Brunſwicenſis, captus ſit, anno Domini MCCLXIII, & per annum captivus tentus, anno Domini MCCLXIV, ſe redemerit octo millibus marcarum & octo munitionibus. Eodem anno Gerardus, archiepiſcopus Moguntinus, Erphordiæ obiit, & ibidem ad Minores ſepelitur, cui Wernherus, præpoſitus majoris eccleſiæ, ſucceſſit. Eodem tempore Vincentius, ordinis prædicatorum hiſtoriographus, claruit.

Circa hæc tempora Alexander papa eremitas ſancti Auguſtini univit ex variis locis, & conſtrinxit eos ad ferendam cucullam nigram primò, diſtinctam vel cinctam corrigia corii, & habere ſotulares in pedibus, ad differentiam fratrum minorum, qui tunc conqueſti ſunt de dictis eremitis; quia portabant habitum ſimilem ipſis fratribus minoribus, videlicet ex beretino nigro, & cingebant ſe aliquando funibus, ita quòd à multis fiebant eleemoſynæ eis, ſub ſpecie fratrum minorum. Et ſuper iſta privilegium plumbatum habetur Bononiæ in conventu fratrum minorum, & incipit. *Alexander IV, ſervus ſervorum Dei &c. venerabilibus fratribus, archiepiſcopis & epiſcopis per Longobardiam & Romandiolam conſtitutis &c.* ibi. Sanè nec ille mendoſus ſermo de baptiſmo Auguſtini, falsò Ambroſio ſancto aſcriptus, prædictis obſtat. Neque enim beatus Ambroſius Auguſtinum jam recenter baptizatum atris ſive nigris, ſed juxta ritum eccleſiaſticum candidis induit veſtimentis, videlicet de conſecr. diſt. 4, c. Accepiſti poſt baptiſmum veſtimenta candida, &c. Sed neque ſermones illi ad eremitas æquè mendoſi & conficti, falſoque ipſi Auguſtino attributi, obſtant; cùm ſint pleni erroribus, & veris atque probatis Auguſtini dictis & ſcriptis contrarii, aſſerentes, compluribus in locis ipſum Auguſtinum anno ætatis XXX baptizatum, eodemque anno & ſequenti fratres eremitas inſtituiſſe, & cum eis in monte Piſano ac Centumcellis habitaſſe: cùm tamen in rei veritate prædicto anno ætatis ſuæ XXX, & ſequenti XXXI Auguſtinus adhuc fuerit paganus, & triceſimo tertio primùm catechumenus factus, eoque completo, baptizatus. Ideoque nullatenus potuit anno XXX eremitas inſtituiſſe, tum quia gentilis & adhuc laicus, nec dum inſuper catechumenus. Quòd verò prænarratis annis non fuerat baptizatus, ſed XXXIII completo; patet 809
ex authenticis libris ipſius Auguſtini, quos adhuc catechumenus exiſtens compoſuit: è quibus libri ſunt Soliloquiorum, quorum in primo, capitulo X, in principio, ubi ratio inquirit an divitias cuperet, reſpondit hoc quidem non nunc primùm. Nam cùm triginta tres annos agam, quatuordecim ferè anni ſunt, ex quo iſta cupere deſtiti, &c. ibi. Et tertio libro contra Academicos, quem etiam catechumenus, Mediolani in rure Caſiaco ediderat, cap. XX ſimiliter ait, ſe triginta trium annorum fuiſſe, ut patet clarè ex libro primo retractationum ipſius Auguſtini, ubi retractat libros, quos catechumenus fecerat. Nusquam autem in aliquo librorum ſuorum mentionem facit ſermonum ad eremitas vel eremi, ſed neque in libris confeſſionum. Manſit itaque Auguſtinus omni tempore, quo fuit in Italia, laycus, & cum amicis laycis & ipſe laycus reverſus eſt in Africam, ut præclarè habetur in ſermone, de communi vita clericorum, authentico, qui incipit *propter quod volui:* Ubi dicit, quòd timebat accedere ad loca, ubi non erant epiſcopi, quia volebat eſſe in humili loco, & venit cum veſtibus, quibus utebatur laycus, &c. Item in libro de bono perſeverantiæ ante medium dicit, quòd Romæ laycus inceperit librum de libero arbitrio, & in Africa presbyter factus finivit. Hoc ipſum dicit IX cap. libri retractationum, item libro de civitate Dei XXII, cap. VIII dicit, quòd, quando Carthaginem reverſus fuit, nondum erat clericus. Sed *XII q. 1. cap. Duo ſunt genera hominum*, laycorum videlicet & clericorum. Si non cle-

ricus, ergo laycus. Si laycus, ergo non potuit in Italia & monte Piſano centumque Cellis poſt baptiſmum præfuiſſe, & regulas dediſſe, & ſermones ſcripſiſſe, cùm hæc non ſint de officio layci, ſed presbyteri aut epiſcopi, quod non erat in Italia (ut dictum eſt) Auguſtinus. Cæterùm neque Poſſidius, diſcipulus ſancti Auguſtini, in vita ipſius ullam facit mentionem vel eremi Auguſtini, vel fratrum eremitarum. Sed neque in decretalibus eorum fit mentio: ſed nec ullus unquam authenticus doctor illos ſermones allegavit, utpote ab Alexandro de Ales, Thoma de Aquino, maximè in ſumma, ubi procedit per auctoritates doctorum. Et quod majus eſt, nec Ægidius eremitanus, nec Gregorius de Arimno, doctores ejusdem ordinis, ipſos adducunt tanquam Auguſtini: unde poſt eos probantur confecti. Quapropter minus in libris decretorum & ſententiarum allegari potuere. Et quoniam vitam divi Auguſtini, à beato Poſſidio conſcriptam, Ambroſius de Chora, ad laudem ordinis ſui volens Auguſtinum facere eremitanum, non erubuit, nec veritus eſt falſificare multa, detruncando, addendo, & immutando, ipſosque eremitas canonicos regulares inſtitutos aſſerendo, ſanctumque Franciſcum, ordinis ſui novitium, fuiſſe affirmando; nimium ſermonibus ſæpe dictis & epiſtolæ Sigiberti mendaciſſimæ inhærendo: ita miſerè lapſus eſt, quòd ipſe cum libris ſuis, quos ſuper regulam ſancti Auguſtini ſcripſit, omnino reprobatus fuerit, & hoc per Sixtum IV, qui mandavit libros prædictos comburi. Et per ejus ſucceſſorem Innocentium VIII, qui etiam præfatum fratrem Ambroſium Choriolanum, licet Generalis ordinis eſſet, carceribus mancipavit, prout Celſus canonicus regularis conventus Lateranenſis in libro ſuo apologetico, quem *adverſus prædictos* ſermones ſcripſit ad quosdam cardinales, firmiſſimè aſſerit: in quo etiam multis rationibus & corrolariis ex authenticis libris beati Auguſtini probat, ipſum ordinem eremitarum nunquam vidiſſe nec inſtituiſſe. Hoc ipſum fecit Petrus Heligerius, canonicus regularis monaſterii Kirsgartenſis, prope urbem Vangionum, id eſt Wormatiam, eleganti & inſtructo opere ſive libro, contra eosdem ſermones edito: in quo ſub octavo errore dictorum ſermonum ita ſubinfert. Sed quid enarrando errores longius immoror? Unius enim expugnatio ſatis oſtendiſſe poterat, hos ſermones ad eremitas ab Auguſtino magno non eſſe conſcriptos. Poterat & ſtili ruditas & idem indicaſſe. Eloquentiſſimus enim Rhetoricæ magiſter Auguſtinus, nunquam tam barbaro aut inconcinno in veris ſuis ſcriptis uſus eſt ſtilo, quali refertus eſt ille ſermonum liber. Præterea, quis omnes errores horum ſermonum, quis contradictoria, quis emendicata ab aliis & inſerta enumeret? His ita ſe habentibus, rogo omnes hunc noſtrum librum lecturos, non dubia pro certis, non falſa pro veris amplectantur, neque hoc fundamentum ſermonum ad eremitas debile & caſurum ſuo ædificio ſubponant: alioquin non ſine gravi diſpendio damnoque veritatis ruet. Contigit hoc nonnullis, quorum unus eſt & præcipuus, venerabilis pater Ambroſius Choriolani, generalis eremitarum,
810 qui dum ad ſui ordinis ſplendorem ſuperbum erigere ſuper hoc fundamento nititur ædificium, non ſine diſpendio à veritate recedens, flebilem paſſus eſt ruinam. Dum etiam his ſermonibus, Sigibertique cujusdam epiſtolæ, fortius quàm debuerat inhæret, à veris Auguſtini & Poſſidii dictis longè diſceſſit. Si placet, lege Euſebium Conradi, & non ſine gemitu, quid Ambroſio præfato acciderit, intueberis. Hæc ille Petrus. Prædictos itaque teſtes ideo adduxi, ne quis arbitretur, proprio me ſenſu ſuprà memorata finxiſſe, ſed hiſtoricæ veritatis amore longo ſcrutinio comperta ſcriptis mandaſſe. Origo autem vera dictorum fratrum eremitarum fuit anno Domini MCCIV, à quodam Wilhelmo, Pariſienſi ſcholari, qui cum magno fervore ad eremum profectus eſt, ubi multos diſcipulos & eremitas congregavit. Et appellabantur hi eremitæ quondam Wilhelmitæ. De iſto Wilhelmo facit mentionem Wernherus in Faſciculo temporum. Verum hîc nunc de his ſatis, forſan & infrà tangenda breviter, dum ad tempora confirmationis eorundem & Ambroſium Choriolanum pervenero.

Anno

Digitized by Google

Anno Domini MCCLX, Alexander papa quosdam novos libellos magistri Wilhelmi, de amore, Parisiensis, religiosos de eleemosynis viventes salvari non posse dicentes, penitus reprobavit. Ipse etiam Alexander Benedictinus, ubi ab externis negotiis vacuus fuit, aliquid semper, quod ingenium saperet, edidit. Nam & decretales epistolas compilavit, & viris doctis ita favit, ut eos usque cardinalatum provexerit; maximè Henricum, cardinalem Ostiensem, virum divini humanique juris peritissimum. Usus est & magna liberalitate erga Bartholomæum, Brixianum doctorem, qui Apparatum decretalium edidit, & alios. Eodem anno Ludvicus, comes palatinus Rheni, stirps & unus ex majoribus genealogiæ episcopi nostri novi, Philippi videlicet, duxit uxorem secundam, nomine Annam, filiam ducis Poloniæ. Nam, quam priùs habuerat Mariam, sororem ducis Brabantiæ, decollari ex suspicione jussit. Hinc pòst anno MCCLXIII pro emenda & pœnitentia monasterium Furstenfelt fundavit, in quo & sepultus jacet. Ex sua autem secunda uxore genuit Ludvicum, egregiæ indolis virum, qui pòst factus est imperator, ejus nominis quartus, & filiam nomine Agnetem. Circa hæc tempora reor mortuum fuisse Theodericum, episcopum nostrum. Hoc ideo dico, quia annum & diem obitus sui invenire non potui. Successitque ei Meinherus, qui sequitur.

MEinherus, decimus octavus Nuenburgensis ecclesiæ pontifex, Theoderico defuncto successit, quemadmodum in catalogo episcoporum hujus ecclesiæ vulgato habetur, quem ego, dum certiora non habeo, in compluribus sequor: nullam siquidem ipsius mentionem in aliarum ecclesiarum historiis & annalibus reperi factam. Sed neque nominis ejus nostris in privilegiis ulla habetur memoria. Non tamen hinc ambigo, ipsum hujus ecclesiæ fuisse præsulem, qui non omnia, neque ecclesiæ memoratæ mortilogium (ut vocant) vel viderim vel legerim: nisi quòd in præfato catalogo, eum ipsum fuisse virum, multa religione præditum, beneque præfuisse, atque anno Domini MCCLXVI obiisse, lego & invenio. Quod & aliis (ut in sequentibus patebit) contigisse, dolentes experimur, quorum præter nuda nomina nulla in scriptis habetur memoria, scriptorum incuria id agente.

De rebus memorandis, quæ contigerunt tempore Meinheri episcopi, vel circa.

Anno Domini MCCLXI, Alexander papa quartus obiit. Cui post quinque menses, quibus sedes Apostolica vacabat, canonicè electus Urbanus IV successit, eodem anno in numero pontificum CLXXXIV. Sedit annis tribus. Urbanus iste instituit solennitatem corporis Christi celebrari per orbem, & concessit celebrantibus maximas indulgentias, ut habetur in Clementinis *extrà de relig. & vener. Sanctorum, cap. Si Dominum.* Imposuit autem fratri Thomæ de Aquino, qui sub eo (ut infrà dicetur) claruit, ut officium ipsius festi ipse dictaret. Quod & fecit, quo & solo omnis utitur ecclesia.

Anno Dom. MCCLXIII, venerabilis Conradus, nostri monasterii abbas, ejus nominis secundus, confecit deditque privilegium super quandam vineam, quam comparavit dominus Herborto, quondam camerarius, pro XIV marcis in monte Glisberg, cujus vineæ media pars data est monasterio nostro; quam etiam partem ipse Conradus abbas ad magnificentiam & decorem festivitatis divi patris nostri Benedicti perpetuò deputavit, ut & de ea eodem die uberior refectio & charitas administraretur in conventu fratribus; insuper tres pauperes ad certum tempus cibarentur. Quod ita incipit. *Universis Christi fidelibus, præsentem paginam inspecturis, Conradus, Dei gratia humilis abbas in Puzovve, salutem in domino Jesu Christo æternam. Ne laudabilia virorum laudabilium opera edax oblivio, humanæ memoriæ pernicioſa noverca, demoliatur & subnervet, calami necesse est præsidio & sigillorum fulciri fulcimento. Ad noticiam proinde generalem in perpetuum extendi cupimus, quod Herborto* 811

borto, communis eccleſiæ quondam camerarius, ſuique officii ſtrenuus & fidelis diſpenſator, ad honorem Dei & beatæ virginis, nec non & beati Benedicti ampliandum, noſtro præhabito conſilio, & permiſſione petita, vineam quandam in monte Glisberg dicto ſitum, ab Henrico, tunc præpoſito in Luzenitz, communi dominorum ejusdem loci concurrente conſenſu, ſumma 14 marcarum data, coëmit; annuentibus & faventibus nobilibus Hartmanno & Hermanno de Luchtenberg, quorum donatione prædicta poſſeſſio eccleſiam fluxerat ad eandem: tali conditione interjecta, ut media pars proventuum cultoribus, ad quos hæreditas devoluta fuerit, cedat annuatim, reliqua pars eccleſiæ noſtræ ſub notatis uſibus perpetuò ſervitura. Sæpe dicta vinea cum ſuis proventibus officio camerarii deputata ſerviat, ne debita cultura careat ſolerter ab ipſo procuranda. De cujus etiam uſibus tribus pauperibus usque ad terminum Quadrageſimæ, ad mandatum cotidie locandis tres denarios ſingulis diebus idem camerarius erogabit annuatim. Ad extollendum quoque magnifici paſtoris Benedicti feſtum, quem ut præcipuum ſacræ religionis legislatorem veneramur, quod dejecto & humili pridem cultu agebatur, ut accuratius deinceps, & proceſſionaliter, cultuque purpureo in ſummis celebretur; annualem de talento fratribus in refectorio miniſtrabit charitatem. Nos itaque tam piam tam devoti teſtatoris devotionem pio proſequentes affectu, ut nulli unquam calumniæ & malignitati pateat, auctoritate Jeſu Chriſti & noſtra duximus confirmandam, unde &c. Teſtes hujus rei ſunt Hermannus Prior, Albertus, Fridericus, Henricus, Gerardus, Joannes, Conradus, Ludolfus, Henricus, Daniel, Limarus, Hartungus, Ditmarus, Petrus, Fridericus, Heidenricus, Theodericus, plebanus de Luberſchitz, Ramuoldus de Luſenitz, & alii complures. Acta ſunt anno Dom. quo ſuprà, id eſt MCCLXIII, Amen. Ex prædicto itaque privilegio etiam habetur, quantus eo tempore fratrum noſtræ congregationis ſive monaſterii fuerit numerus, & per conſequens, quæ rerum fortuna eſſe tunc poterat temporalium.

Eodem anno Urbanus papa Siciliæ regnum, quod à Manfredo occupabatur, Carolo, Ludvici regis Francorum fratri, conceſſit, eumque in Italiam per legatos evocavit.

Eodem tempore claruit *Thomas de Aquino*, ordinis prædicatorum doctor, ex inſigni proſapia comitum Apuliæ originem ducens. Qui in pueritia à patre ſuo, comite Landulpho, miſſus, in monaſterio montis Caſſini ſtuduit, in quo & prima literarum rudimenta cum morum elegantia hauſit, & adeò quidem, ut tum in eo futuræ ſanctitatis indicia quædam relucerent. Qui biennio ferme ibidem expleto à patre revocatur, & ad ſtudium Neapolitanum mittitur. Verùm cùm ibi conſiſteret, & crebrò fratrum ſancti Dominici conventum intraret, allectus converſatione eorundem habitum tandem ab eis ſuſcepit. Quod fratres ſui germani audientes moleſtiſſimè tulerunt, nolentes eum in ordine eſſe mendicantium. Quamobrem eum extrahere geſtientes, ſummum erga pontificem egerunt, ut illi abbatiam prænarrati Caſſini montis offerret, quod & papa fecit. Quæ utique prælatura eſt maxima in Apuliæ & Campaniæ partibus. Septem enim epiſcopatus eo tempore ſubjacebant illi abbati, qui & ipſe pontificale officium omnibus contulit & adminiſtrabat, ut refert Thomas Brabantinus ejusdem ordinis prædicatorum in libro Apum. Verùm Thomas humilitatem cunctis dignitatibus præferens, ac ſtudio ſacrarum literarum inſudans, dictam prælaturam renuit. Intantum denique in divinis ſcripturis, nec non philoſophia ſeculari profecit, ut ob magnitudinem ingenii, ac vitæ claritudinem, pariterque multorum voluminum editionem, Angelicus & ſanctus nuncupatus ſit: qui & communis à plerisque allegatur & dicitur doctor, quòd doctrina ejus communior ſit in ſcholis & uſitatior. Enimvero Albertum magnum præceptorem ſuum ſequens, & ipſe divinas ſcripturas philoſophicis armis defendere & communire cœpit, ſacram theologiæ libertatem ſyllogiſmorum ſpinetis intercludens, impugnantibus eam, argumen-
812 tationum retia tendens. Quo denique modo & ſcholaſticorum theologorum (qui à nomine ejus Thomiſtæ vocitantur) gregem trahens, dux & ſignifer eorum factus eſt clariſſimus. Qui inſuper non ſolùm in pueritia noſtro in ordine inſti-

tutus

tutus est, verùm & in eodem defunctus; monasterii ordinis videlicet, non habitu, in Cassinato educatus, puer in monasterio novæ fossæ Cistercienſis unionis sub regula nostra militante, spiritum Domino tradens.

Anno Domini MCCLXIV, Henricus, præpositus ecclesiæ Lusenitzenſis, dedit monasterio nostro privilegium recognitionis, super vineam unam in monte Glisperg sitam, quam nobis vendidit, Domino abbate emente eandem, ut habetur in codice privilegiorum nostrorum folio XXXV.

Eodem anno Urbanus papa defunctus est, cui post quinque menses, quibus sedes vacarat, succeſſit Clemens, ejus nominis quartus, natione Provincialis, vir sanctus: sedítque annis tribus, mensibus novem, diebus viginti. Hic ante papatum uxorem habuit: qua defuncta divino se servitio mancipavit, vir utique bonus & jurisconsultiſſimus.

Anno Domini MCCLXVI, Meinherus, episcopus noster, obiit, cui Ludolphus (de quo infrà) succeſſit.

Eodem anno Bondogodar, soldanus Ægypti, Armenia vastata, Antiochiam, quæ alio nomine Reblata dicitur 4 Reg. 25, unam de famosioribus civitatibus orbis cepit, univerſis habitatoribus occisis.

LUdolphus, decimus nonus Nuenburgenſis ecclesiæ præsul, Meinhero succedens, cœpit anno Domini MCCLXVI, sedítque annis feliciter XVIII, fuítque monasterii nostri fautor & patronus egregius: inter alia memorabilia literas indulgentiarum apostolicarum ecclesiæ nostræ ultimo regiminis sui anno (ut infrà patebit) confirmavit.

De quibusdam rebus memorandis, sub pontificatu hujus præsulis exortis, ex Chronicis.

Anno itaque Domini MCCLXVII, Clemens papa, ejus nominis quartus qui suprà, sanctam Heydewigam, ducissam Sleſiæ, simul & Poloniæ, sanctæque Elizabet materteram, idibus Octobris, sanctorum numero ascripsit solenniter.

Anno Domini MCCLXVII, Bondogodar Soldanus, Armeniam hostili manu ingressus, Christianos persequitur, & eodem anno Antiochiam cepit, & habitatoribus interfectis penè delevit.

Eodem anno Joannes Teutonicus, primus gloſſator decreti, sancti Stephani in Halberstat præpositus, contra Clementem papam appellavit propter decimam exactam. Ideo eum excommunicavit, & præpositura privavit. Reconciliatus tamen pòst in pace obiit, sepultus in prædicta ecclesia, prope chorum ad austrum, sub alto cælatoque Mausoleo, ac epitaphio glorioso, quod vidi anno gratiæ MDXVI, dum eandem antiquitatum amore lustraveram urbem. Et iste quidem Joannes, etsi sua in facultate, id est, juris scientia peritiſſimus fuerit, & Juristarum (quos Baptista Mantuanus causidicos, rabulas & legum tyrannos vocat) anteſignanus; attamen ob Græcanicarum literarum inscitiam complures in suis gloſſis commisit ineptias, maximè dist. IX, cap. Veterum librorum. Ubi dictum Hieronymi, ex prologo in pentateuchum citans, ex eo nititur asserere & probare, Latina exemplaria emendatiora esse, quàm Græca. Quod Erasmus Roterodamus negans in eundem prologum super verba Hieronymi, *aliud est, si contra se &c.* durius (suppresso tamen ejus nomine) contra eum invehitur, taliter tonans: *Hunc locum insulsiſſimè citat gloſſematarius, quisquis is fuit, in decretis pontificum dist. IX, cap. ut veterum librorum, putans Hieronymum verè senſisse, Græcorum exemplaria emendatiora esse quàm Hebræa, & latina emendatiora quàm Græca. Et hunc nodum multis modis diſſolvit, nugaciſſimè nugans in re non intellecta, vel dic, vel dic, vel dic. tantumne est istis authoritatis, ut cùm rem non intelligant, tamen illis jus sit, quicquid libitum fuerit, dicere?*

*re? Nam Hieronymus inducit hoc velut * & dictum abſurdum, quo magis refellat, quod iſti volebant &c.* Ibi Eraſmus.

Circa idem tempus ſequentes claruerunt viri illuſtres.

Alexander de villa Dei, qui doctrinale compoſuit, ordinis divi patris noſtri Benedicti, ut ego teneo.

813 Et *Hartmannus* in Chronica Nurenberg. ſentit.

Martinus Scotus, Ciſtercienſis ordinis, Romæ in pretio fuit. Hic hiſtoriam brevem compoſuit, quæ Martiniana dicitur. Sunt tamen, qui hunc Martinum, ordinis ſancti Dominici fuiſſe, ſcribunt.

Guvido Bonatus, aſtrologus in ſideralibus diſciplinis univerſo occidenti notiſſimus, quem tamen Picus acriter ſæpe reprehendit, & meritò. Non enim Chriſtianorum divinare per aſtra.

Anno Dom. MCCLXVIII, Clemens papa moritur, vir ſummæ & beatæ opinionis, & ſacrorum Canonum rigidus & ſtrenuus executor. Habuit hic nepotem clericum, quem, ubi comperit tres præbendas, id eſt, canonicatus habere, optionem facere compulit, ut, quam vellet, ex his retineret, duas autem reliquas reſignare eum coegit. Inſtantibus etiam amicis, ut eis plura relinqueret, reſpondit vir ſanctus (quem utinam noſtræ tempeſtatis præſules imitarentur) ſe Deo, non autem carni & ſanguini placiturum, Deum autem velle, ut ſua pauperibus erogarentur. Et addidit dictum memoria dignum, non eſſe virum dignum Petri ſucceſſorem, qui plus cognationi, quàm pietati & Chriſto tribueret. Poſt mortem denique Clementis ob electionem inter cardinales orta eſt diſſenſio. Proinde ſedes Petri annis vacavit duobus.

Eodem anno Joannes, Marchio Brandeburgenſis, Merſeburgi in torneamento cum lancea miſerabiliter eſt occiſus. Eodem anno Carolus Conradum, Conradi filium, & Friderici quondam imperatoris nepotem, in finibus Albani agri ſuperat, captumque ſecuri percutit.

Anno Domini MCCLXX, Conradus, archiepiſcopus Magdeburgenſis, & Theodericus, marchio de Landeſperg, Doringiam invaſerunt. Quos Lantgravius Adelbertus collecto exercitu equitum mille in fugam convertit & potenter ejecit.

Anno Dom. MCCLXXII, Gregorius decimus poſt biennalem ſedis apoſtolicæ vacationem ſummus pontifex creatus eſt, natu Longobardus, ſeditque an. 4. Circa idem tempus Albertus Lantgravius claruit, habitans in caſtro Wartperg, non procul ab Yſnach oppido. Huic Fridericus imperator II filiam ſuam Margaretam matrimonio copulavit, donans ei pariter dotis nomine Aldenburg, oppidum Miſnæ, de quo Alberto & infrà patebit.

Anno Domini MCCLXXIII, Rudolphus, comes de Habſpurg, communi voto principum, in Romanorum regem eligitur, vir robuſtus, prudens, juſtus, Deum timens, & in rebus bellicis experientiſſimus: ſtirps & pater ducum Auſtriæ omnium, ex quibus Maximilianus originem duxit. Rudolphus enim Auſtriam nactus vehementer eandem auxit & ampliavit divitiis & potentia, ſimiliter & Charinthiam, Stiriam, portum Naonis ac Marchiam, cum ſuis attinentiis. Imperium quoque gloriosè erexit, & penè deſolatum potenter reſtauravit, & alienata reduxit. Nam anno Domini MCCLXXV, contractis copiis, auxilio Ludovici, comitis Palatini, generi ſui, contra marchionem de Baden produxit exercitum, & tam ipſum, quàm comites alios XV ad ſubjectionem humillimam redire compulit, & quicquid ad imperium pertinens occuparant, magnificè revocavit. Ottocharum quoque, Boemiæ regem, tyrannum potentiſſimum, ſibi & imperio rebellem, duobus maximis præliis victum, tandem inter pugnandum occidit, anno videlicet Domini MCCLXXVIII, in die Rufi martyris. Rudolphus denique, ille devotiſſimus rex, non minus Deo, quàm mundo militans, beato Petro & ſucceſſoribus ſuis, teſte Speculatore *in tit. de ſcrip. præſen.* civitatem Bononiæ,

niæ, matrem ſtudiorum, unà cum tota Æmylia, dono dedit. Italia quippe, imò totus orbis, ſub Romano quondam erat imperio. Unde & plerique alii imperatores Germani leguntur provincias quasdam Romanæ eccleſiæ dediſſe, & eam in temporalibus ditaſſe, ut Pipinus pater Caroli Magni, & ipſe Carolus, item Ludvici, Ottones, Henrici, & alii ejusmodi.

Anno Dom. MCCLXXIV, Gregorius papa decimus, in concilio Lugdunenſi decrevit & ſtatuit, quòd ſolùm duo ordines mendicantium eſſent, alii autem ſe ad alia transferrent monaſteria, & ne amodo ſuſciperent perſonas, ſed paulatim deficerent. Eodem anno Ludvicus, comes Palatinus Rheni, & dux Bavariæ, Rudolphi, regis Romanorum, filiam duxit uxorem, genuitque ex ea duos filios, Rudolphum ſcilicet, comitem Palatinum, & Ludvicum, ducem Bavariæ, poſt imperatorem hujus nominis quartum.

Anno Dom. MCCLXXV, Griſei monachi, Ciſtercienſes videlicet, in concilio ordinis generali Ciſtercienſi, in archiſterio celebrato ſtatuerunt contra Minores fratres, quòd nuſquam ad hoſpitia deberent ſuſcipi vel admitti, nec in curiis 814
vel grangiis eorum, & forſan ob decretum ſuprà dictum Gregorii papæ, vel paritatem coloris. Antiquitus enim & ipſi Ciſtercienſes floccos geſſerunt griſeos, ut uſque hodie in monialibus eorundem cernitur & obſervatur, quæ omnes cucullis utuntur griſeis.

Anno Domini MCCLXXVI, Heryngus, epiſcopus Herbipolenſis, obiit, pontificatus ſui anno XXXVI: qui multas contentiones habuit cum civibus ſuis Herbipolenſibus. Cui tandem reconciliati pro damnis expenſisque coacti ſunt dare argenti marcas duo millia ducentas. Eo autem defuncto ſucceſſit Bertholdus de Sternberg, ſeditque annis 12. Hujus epiſcopi temporibus comites de Henneberg, & comites de Caſtello, hoſtes eccleſiæ Wirtzburgenſis fuerunt: contra quos idem epiſcopus miſit comites de Holoe & Winsberg, cum exercitu eccleſiæ ad bellum prope Kitzingen, in quo victoriam obtinuit eccleſia, & hoſtium plus, quàm quingenti ab hora prima uſque ſextam, ceciderunt perempti.

Anno Domini MCCLXXVII, Accaron & tota terra ſancta rurſum fuerunt deperdita.

Anno Domini MCCLXXVIII, Conradus, archiepiſcopus Magdeburgenſis, obiit. Cui eodem anno Henricus de Suallenberg ſucceſſit, qui electus quidem, ſed confirmatus & conſecratus non fuit. Ideo à plerisque non ponitur. Magnifica tamen mox electus fecit. Nam Ottonem, marchionem Brandenburg, hoſtem eccleſiæ ſuæ, magno prælio ſuperatum cepit, & poſt aliquot dies grandi pecunia multatum & juratum dimiſit.

Anno Domini MCCLXXXIII, Ericus, marchio de Brandeburg, Henrico de Suallenburg epiſcopo, qui fratrem ſuum Ottonem marchionem bello captivarat, defuncto, in archiepiſcopatu Magdeburgenſi ſucceſſit, ſeditque annis 12.

Eodem anno Martinus papa, ejus nominis quartus, Petrum Arogonenſium graviſſimis cenſuris damnavit, eò quòd Carolum, Apuliæ regem, impugnabat.

Anno Domini MCCLXXXIV, Wernherus, archiepiſcopus Moguntinus, obiit: cui Henricus, frater minor, & epiſcopus antea Baſilienſis, in archiepiſcopatu ſucceſſit.

Eodem anno Ludolphus, epiſcopus noſter Nuenburgenſis, eccleſiæ noſtræ indulgentias nuper impetratas ſuo confirmavit privilegio, & paulo pòſt eodem anno defunctus eſt. Cui Batherius (ut in quadam vetuſta reperi Chronica) ſucceſſit, ſed in communi catalogo epiſcoporum nomen ejus non habetur, & forſan, quòd ante confirmationem & conſecrationem obierit. Et huic Batherio quidem (uti ibidem reperi) Bruno, qui ſequitur, ſucceſſit.

BRuno, Nuenburgenſis eccleſiæ antiſtes XX, nobilis atque generoſus Dominus de Querfurt, cœpit anno ſalutis humanæ MCCLXXXV, præfuitque annis 15,

& menſibus aliquot, vir magnæ vitæ & converſationis ſanctæ, qui multa laudabilia pro eccleſiæ ſuæ utilitate, & cleri inſtitutione, ac reipublicæ pace & tranquillitate, in diebus ſuis peregit pietatis opera: fuitque noſtri monaſterii amicus, fautor & benefactor eximius, ut in ſequentibus privilegiis ſuis locis & annis patebit abundè.

De quibusdam rebus memorandis, ſub eodem Brunone præſule factis, ex Chronicis Doringiæ.

Anno Domini ſuprà dicto MCCLXXXV, Theodericus, marchio de Landeſperg & Groytz, obiit. Qui mundo ſtrenuus, & Deo devotus, monaſteria fundavit duo, unum ſanctæ Claræ in Weiſenfels, aliud in Supplitz, ubi & ſepultus quieſcit.

Eodem anno Philippus, Gallorum rex, obiit, & ſucceſſit ei Philippus, ejus filius, cognominatus Pulcher.

Eodem tempore Wilhelmus, epiſcopus Minatenſis, vir doctiſſimus, qui Rationale divinorum edidit, claruit.

Anno Domini MCCLXXXVI, Martinus papa obiit, vir ſanctiſſimus, multis poſt mortem miraculis clarus. Cui ſucceſſit Honorius quartus, natione Roma-
815 nus, ſeditque annis duobus. Iſte ordinem Carmelitarum non ſatis in concilio approbatum confirmavit, & mutatis palliis rotundis & brevibus, quæ antea ferebant, dedit eis habitum, quem nunc deferunt, albam videlicet & amplam cappam, & deſuper nigram tunicam deferendam. Ordinem quoque eremitarum ſancti Auguſtini apud Pariſios improbatum confirmavit. Eodem anno Bruno, epiſcopus noſter, devotiſſimus Dei cultor, & Witigo Miſnenſis, ac Heinricus Merſeburgenſis eccleſiarum epiſcopi, convenientes in Nuenburg, poſt invocationem ſancti Spiritus emiſerunt mandatum contra invaſores clericorum & prætulum eorundem.

Anno Dom. MCCLXXXVII, in fine anni Honorius papa moritur: quo mortuo decem menſibus ſedes vacavit. Eodem anno Henricus ſecundus, archiepiſcopus Moguntinus, ab omni clero & populo honorificentiſſimè ſuſceptus Erfurdiam intravit. Eodem anno in Friſia ex inundatione aquarum ſubmerſa ſunt plus quàm LXXX millia hominum. In fine anni prædicti Nicolaus IV ex ordine Minorum, Honorio prædicto defuncto, in papatu ſubrogatur. Anno ſuprà dicto MCCLXXXVII, Nicolaus IV fuit canonicè in ſummum electus pontificem. Hic ordinis Minorum fuit, qui propter eminentem ſcientiam & morum probitatem primò generalis ordinis miniſter, exin cardinalis, pòſt creatus eſt ſummus pontifex. Seditque annis 4, menſe uno, diebus 7. Hartmannus tamen ipſum cœpiſſe ſcribit, anno Dom. MCCLXXXVIII. Ægidius Romanus, ex nobili Columnenſium familia natus, ordinis eremitarum divi Auguſtini theologus excellentiſſimus, ac Bituricenſium archiepiſcopus, hoc tempore claruit. Jacobus quoque de Voragine, ordinis prædicatorum, hæc tempora ſuis ſcriptis illuſtravit.

Anno Domini MCCLXXXVIII, Tripolis, inſignis Aſiæ civitas, capitur à Sarracenis & Soldano, & Chriſtianitatis nomen ibidem deletur. Et Sidon tunc everſa eſt. Achon quoque, illa fortiſſima & inexpugnabilis civitas, eodem impetu capta eſt cum XII, caſtris, CCC Chriſtianorum occiſis.

Anno Domini MCCLXXXIX, claruit Fridericus, marchio Miſnenſis, & orientalis de Landesberg, vir optimus, ſtrenuus & bellicoſus, qui magnus tutor, benefactor, & fautor fuit noſtri monaſterii, ut etiam partim patet in privilegio ſequenti, quod cœnobio noſtro contulit ſuper proprietatem in villa Dipoldsdorff, & ſuper decem manſis, ſitis in villa Werbene, quod quidem privilegium incipit:

Digitized by Google

pit: *In nomine domini, Amen. Nos Fridericus, (a) Dei gratia Miſnenſis, & Orientalis, & de Landesberg marchio, univerſis Chriſti fidelibus præſentes literas inſpecturis æternam in Domino ſalutem. Ad perpetuam rei memoriam recognoſcimus, & præſentibus proteſtamur, quod illuſtris princeps Theodericus, marchio de Landesberg, pater noſter, emit ab eccleſia Putzavienſi proprietatem, quæ vocatur Dipoldesdorff, cum omnibus attinentiis ſuis, pro ducentis marcis argenti, titulo proprietatis perpetuò poſſidendum. Adhæc proteſtamur, quod inclyta domina & nobis dilecta, mater noſtra Helena, (b) jam dictæ conventioni ſuperaddidit præfatæ eccleſiæ, pro eisdem bonis XL marcas argenti monetæ, & ponderis uſualis. Nos ergo, ad honorem gloriosæ virginis Mariæ, jam dictam conventionem in remedium animæ patris noſtri, ampliori favore & largiori munificentia proſequentes, ſervitium, quod ad nos pertinebat, de bonis ſcilicet X manſis, ſitis in villa Werbene (quemadmodum pater noſter, piæ recordationis, & nos ipſi ſuccedentes poſſedimus) jure proprietatis memoratæ eccleſiæ Putzavienſi contulimus, perpetuò poſſidendum. In cujus rei teſtimonium &c. Hujus rei teſtes ſunt: Conradus, abbas Pygavienſis, Albertus, Burggravius de Lizenick &c. Datum & actum in Wizemuels, anno Domini quo ſupra, videlicet MCCLXXXIX, calendas Majas.*

Eodem anno vel circà Rodulphus rex, vacante burggraviatu Nurinbergenſi, eundem comiti de Zollrem contulit, fororio ſuo: à quo deſcenderunt Burggravii usque ad Fridericum, qui in concilio Conſtantienſi factus eſt marchio Brandenburgenſis, per Sigismundum imperatorem, & de his infrà. Eodem anno Gerhardus de Eppenſtein comes, fit archiepiſcopus Moguntinus, qui & ſequenti anno Erphordiam intrans honorificè ſuſceptus eſt.

Anno Domini MCCXC & circà claruit Fridericus abbas, ejus nominis ſecundus, vir prudens, modeſtus & ſpectabilis, qui eo tempore monaſterio noſtro fideliter & laudabiliter præfuiſſe legitur, ſtatu in utroque; ſpiritualia videlicet magno fervore extollens & adornans; temporalia fœcundans & multiplicans, optimeque diſpenſans; fratres & verbo & exemplo paſcens & ædificans. Hinc 816
& non modò ab ejusdem fratribus & cunctis ſuis ſubditis ſincero diligebatur affectu, verùm & principibus charus fuit & acceptiſſimus. Qui etiam ob reverentiam ejus & amorem complura cœnobio noſtro bona fecerunt, & inſuper protectionis tutelare beneficium impenderunt, quemadmodum in ſequentibus privilegiis ſuis annis patebit abundè. Abbas etiam idem (ut mox dicetur) complura emit nova pro monaſterio bona.

Anno Domini MCCXCI, Bruno, epiſcopus noſter, ad inſtantiam Domini Friderici, abbatis ſuprà memorati, noſtro monaſterio contulit privilegium confirmationis ſuper novem manſos in Budowil, in hunc tenorem. *Nos Bruno, Dei gratia Nuemburgenſis epiſcopus, recognoſcimus, & ad notitiam tam præſentium quàm futurorum cupimus pervenire, quòd, cùm honorabilis vir, Dominus Fridericus, abbas monaſterii Putzavienſis, cupiens ejusdem monaſterii conditionem facere meliorem, emiſſet ergà dominam Prioriſſam, & conventum monialium in Cronſvvitz IX manſos in Budovvil, cum omnibus ſuis juribus & pertinentiis, iſto emptionis & venditionis titulo interveniente. Nos emptionem & venditionem hujusmodi ratas & gratas habentes, eas confirmavimus, & auctoritate præſentium confirmamus. In cujus rei teſtimonium has literas noſtri ſigilli robore juſſimus communiri. Datum anno quo ſuprà III. nonas Auguſti.*

Eodem quoque anno Fridericus, abbas prænarratus, vir immortali memoria dignus, & ipſe privilegium confecit ſuper emptione ſupràdicta, manſorum videlicet novem in Budowil, quos emit pro XX marcis, quod ſic ſonat. *Nos Fridericus, Dei gratia abbas monaſterii ſanctæ Mariæ in Potzavv, totumque capitulum ibidem, univerſis Chriſti fidelibus hanc literam inſpecturis ſalutem in Domino ſempiternam. Actiones, quas mundus ordinat, ſæpe delet ſucceſſus temporum, niſi futuræ poſteritatis*

(a) Tutta dictus, Theodorici, Landsbergenſes Marchionis, filius.

(b) Brandenburgica, *FABRICIUS VI Origg. Saxon. p. 586.*

Digitized by Google

tis memoriæ imprimantur characterе literarum. Ob hæc noſcat tam præſentis vitæ quàm futuri temporis ſucceſſio, quòd nos, Fridericus abbas, ex conſenſu noſtri conventus, cum ſanctimonialibus in Cronſwitz, emptionem pro XX marcis villæ in Rodewil fecimus. Acta & data ſunt hæc anno Domini, quo ſuprà. Eodem anno Rodulphus imperator obiit, qui, licet ad coronam imperii Romæ ſuſcipiendam non pervenerit, multis & variis impedientibus in Germania bellis, maxima tamen & fortia magnique ac veri imperatoris ſtrenuè & fortiter peregit facinora. Cujus denique poſt mortem imperium anno vacavit uno. Eodem tempore, & (ni fallor) anno, Ptolomaidam, potentiſſimam & ingentem urbem transmarinam, Soldanus cepit, Chriſtianis in ea repertis ad unum interfectis. Quapropter timore perculſi omnes penè Chriſtiani ex Syria fugerunt, ad alia loca migrantes.

His temporibus ſubnexi viri claruere illuſtres.

Henricus de Gandavo, dictus doctor ſolennis.
Wilhelmus, epiſcopus Lugdunenſis, ordinis prædicatorum.
Albertus Brixianus, canoniſta eximius, ejusdem ordinis.
Richardus de media villa, theologus ordinis minorum.
Ubertinus de Caſale, theologus ejusdem ordinis.

Anno Domini MCCXCII, Nicolaus papa moritur, poſt quem ſedes vacavit annis duobus & menſibus tribus, ob cardinalium diſcordiam. Tandem fuit electus Petrus de Morrone, noſtri ordinis, vir abſtinentiſſimæ & ſanctæ vitæ, & dictus Celeſtinus quintus, de quo infrà anno MCCXCIV.

Eodem anno Adolphus, comes de Naſſaw, fuit electus in regem Romanorum, in diſcordia tamen. Nam aliqui contra eum elegerunt Albertum, ducem Auſtriæ, filium Rodolphi regis, qui & ipſum Adolphum poſt ſex annos, publico bello circa Spiram devictum, interfecit cum multis. Fuit iſte Adolphus juvenis, fortis viribus, & multùm ſtrenuus, ſed parum pecunia & milite potens. De aliis ejus geſtis ſuis locis dicetur in ſequentibus.

Eodem anno Otto Burggravius de Kirchberg ſenior, eximius ac devotiſſimus monaſterii noſtri benefactor, dedit nobis privilegium ſuper unum ortum, ſitum in parochia Briſenitz, quem nobis contulerat Theodericus de Lubiwiſtige, prædicti Ottonis feudarius. Incipit ita. *In nomine ſanctæ & individuæ trinitatis,*
817 *Amen. Nos Otto Burggravius de Kirchberg, ad futurorum & modernorum noticiam pervenire volumus, & extendi, quòd, cùm Theodericus de Labiwiſz ortum unum, ſitum in Briſenitz, pro ſalute animæ ſuæ daret eccleſiæ ibidem, in honorem Dei ac virginis gloriosæ; nos ergo eundem ortum ob divinæ retributionis intuitum principaliter, immò & per conſequens moti petitionibus Theoderici prædicti, propriavimus eccleſiæ prædictæ; renunciantes omni jure, quod habuimus in orto prænotato. Teſtes hujus rei ſunt dominus Hermannus de Koſſebode H. de Schinſtete, H. de Lichtinhayn, milites: dominus Th. Viceplebanus in Briſinitz &c. Datum & actum in Wintberg, anno quo ſuprà, feria IV ante feſtum Pentecoſtes.*

Anno Domini MCCXCIII, cœpit bellum crudele, quod aliquot annis, ingenti ſuorum detrimento, Angli geſſere cum Gallis.

Anno Domini MCCXCIV, Celeſtinus quintus in ſummum eſt electus pontificem, anachoreta ordinis divi patris noſtri Benedicti, vir vitæ ſanctiſſimæ. Qui, cùm vicarius & imitator Chriſti verè mitis eſſet, & humilis corde; conſtituit in primo conſiſtorio ſuo, quòd deinceps nec papa nec cardinales, cum tanta pompa ſolennibus equis uterentur, nec mulis quidem, ſed aſinis veherentur tantùm, dicens: *Jeſus Chriſtus filius Dei humilis, aſini dorſo vectus eſt, cujus nos imitatores eſſe debemus.* Offenſam igitur ob id incidit cardinalium omnium ferme, præſertim Benedicti Cajetani, hominis ambitioſiſſimi, qui partes omnium agens, Celeſtinum papam, virum verè rectum & ſimplicem, velut inſufficientem tanto oneri, reſignare papatui perſuaſit. Per fiſtulam etiam frequentius noctu in cubili per

parie-

parietem missam, velut cœlica vox esset, loquebatur ei: *Celestine, Celestine renuntia papatui, quia aliter salvari non poteris, nam vires tuas excedit.* Ideoque pòst, sexto mense regiminis sui & pontificatus, resignavit papatui. Et,ut id licitè fecerit, & ab aliis licitè fieri possit, per prænarratum Benedictum cardinalem, qui pòst Bonifacius est dictus VIII, inductus, desuper constitutionem fecit certam, quemadmodum dicitur *lib. VI de renunc. C. Quoniam aliqui.* Cui immediatè sæpe dictus arrogantissimus successit Bonifacius VIII, intrans ut vulpis, ut infrà dicetur. Qui non contentus dolo suo, insuper sanctum virum, rursum ad eremum tendentem capi fecit, & captum in arce Fumonis usque ad obitum custodiri præcepit, qui & ibidem non longè pòst dolore animi contabuit, spiritum humilem & contritum altissimo reddens. Qui etiam pòst multis claruit miraculis. Hinc & Clemens V eum canonizavit. Cujus celebritas quarto calend. Julii quotannis ex instituto hujus Clementis observatur: ea quippe die mortuus est.

Eo tempore floruit Albertus, Lantgravius Doringiæ, potens & magnus, cujus uxor fuit Margareta, filia Friderici imperatoris, ex qua genuit duos filios, Fridericum & Theodericum, qui & Titzmannus à quibusdam dicitur. Habuit & fratrem Henricum, *(a)* qui dominabatur in marchia Misnensi, & Lusatiæ provinciis. Is vicinus morti prædictos nepotes suos, Fridericum & Theodericum, ad se venire jussit, hisque multis proceribus & nobilibus astantibus, omne Misnæ, Lusatiæ ac Libonotriæ imperium resignavit deditque, cùm hæredem alium non haberet. *(b)* Sicque princeps pius, his ordinatis, quievit in pace. Quod pater eorum Albertus audiens, vehementer indignari cœpit contra filios, seque fratris successorem esse allegans, & verum bonorum suorum hæredem. Et nisi sponte cederent terris, eos bello & vi profligere minabatur. Verùm Fridericus & Theodericus fratres & filii Alberti, minas patris floccipenderunt. Cùm enim essent ambo strenui, & multa probitate decori; à cunctis satrapis, & terræ nobilibus, omni denique populo, summo diligebantur affectu. Et quia habuerunt amorem omnium, & militiam fortem & bellacem, copiosumque peditum exercitum, Albertum patrem multis bellis superaverunt, unà cum marchione Brandeburgensi, quem conductum Albertus contra filios miserat, licet magna damna in villis & agris fecerit. Et quia Albertus contra filios prævalere nequiverat, illos exhæredare cupiens, terras eorum,quas ense acquirere non potuit, marchiam videlicet Misnæ & Lusatiæ, terramque Plisnensem, Adolpho imperatori vendidit, & Lantgraviatum Doringiæ filio suo Ludovico *(c)* quem ex concubina susceperat, relinquere statuit. Adolphus itaque rex, circa id tempus valido exercitu Suevorum & Renensium collecto, ad possidendas dictas, quas ab Alberto emit provincias, Philippum patruum suum, ducemque sui exercitus misit. Et hic quidem per Doringiam ad nostram Ctzitciam urbem, à conditore Ctzitto sic dictam, devenit. Inde perpopulato agro, tuguriisque & villis ac templis igne crematis, 818

(a) Frater Alberti degeneris non Henricus erat, sed Theodericus, de quo supra *SIFFRIDUS PRESBYTER ad a. 1231. FABRICIUS Origg. Saxon. lib. VI. p. 585. 586.* Idem ille est, cujus supra ad a. 1289. facta fuit mentio.

(b) Errat monachus, non enim sine hærede defunctus fuit Theodoricus iste, Misnensis Marchio,sed filium reliquit Fridericum, Tutta dictum, cujus litteras ipse supra ad a. 1289. adduxit. Huic demum sine hærede defuncto, successit Dicemannus, prout *HIST. LANDGRAV. THUR. c. LXXII.* nos docet. Verum Italum hominem secutus fuit *JO. GARZONEM,* qui *de bellis Friderici admorsi lib. I. cap. I.* Alberti degeneris fratrem, Henricum vocat, eundemque sine hærede fuisse defunctum, adlegat.

(c) Hic Alberti degeneris filius naturalis ex Cunigunda, in Historia Landgraviorum Thuringiæ, *c. LXXX* vocatur *Albertus*, alias *Apitius FABRICIUS Origg. Saxon. lib. VI. p. 591.* vulgo *Apitz.* Licet alias *Apollonius* nominetur, *PAULLINI Ann. Isenac. §. LXIII.* Quandoque, sed rarius, & perperam, *Ludovicus*, Vide etiam infra *a. 1307.*

Digitized by Google

matis, ad Bornium contendit: ibi dies aliquot ſtativa habuit, exin ad Eliſtrum progreditur. Tandem non longè à Picaſtro, (a) ubi nonnullæ Friderici copiæ hybernaverant, conſedit. Cujus adventum Fridericus marchio, vir bellator, audiens, ſub omni celeritate, ex Miſna & Libonotria copioſam & robuſtam pugnantium adunavit multitudinem, & contra Philippum ducens, cum eodem collatis ſignis congreditur. Fit atrox certamen, ita, ut mille ex Suevis cæſi ſint, ducenti capti. Ex Friderici militibus penè nullus peremptus, plures tamen vulnerati. Poſt trium dierum inducias rurſum bellum inſtauratur, in quo utrinque complures gladio ad internecionem cæduntur, ac ſine ullo reſpectu pietatis extinguuntur. Nam quantum dextræ ad cædendum valebant, tantum interficiebantur. Philippus, deſperata victoria, cum paucis equitibus prælio profugus, Aldenburgium pervenit, urbem, quam Cauritani, à Choris vel Cauptis, authore Ptolemæo, dictis, incolunt. Fridericus victoria potitus tulit ſigna militaria complura, galeas cælatas, vaſa argentea, auri argentique vim magnam. Vaſa galeæque Miſnam ejus juſſu deportata ſunt, atque in divi Donati templo locata. Quibus ſic geſtis, Philippus XXX dierum inducias petiit, & interea de pace cum Friderico tractare cœpit. Aſt Fridericus ob damna illata renuit, quia ipſum Philippum cum copiis ſuis, armis & vi è terris ſuis ejicere diſpoſuit. Philippus itaque omnia per nuncium Adolpho intimavit; ſeque bello devictum & profligatum conquerens; pariterque pro inſtauratione exercitus, ut novas copias ac pecuniam mittat, hortatur. Adolphus hæc audiens, ira percitus adverſus Fridericum, comparato tum ex Suevis, tum è Rheni accolis exercitu, expeditionem fecit. Igitur per Tubantinorum (b) agros, in Libonotriam ducens, ibi primùm ad urbem Cygneam exercitum duxit: (fuit equidem ea urbs tunc imperatori ſubdita, à Cygneo conditore dicta, poſtea à Henrico primo inſtaurata) ibique per triduum ſtativa habuit; ibi etiam parte exercitus Philippo tradita, ipſe cum reliquis copiis per Camannos (c) iter faciens, ad Fribergum contendit. Quam urbem propter argentifodinas vehementer cupiens, anno integro & quatuor obſedit menſibus. Tandem eam non armis, ſed proditione, cepit. Qua capta & in ſuam poteſtatem redacta, ad Bornium contendit, & eam non armis, ſed fame oppreſſam, in deditionem accepit. Inde cùm ad Picaſtrum exercitum ducturus eſſet, ad oppidum, quam Lucam Libonothanorum vocant, iter convertit. Ipſamque cùm aliquandiu fruſtra oppugnaſſet, ingruente hyeme, ſolutaque obſidione, in Sueviam reverſus eſt; partem exercitus ſecum ducens, partem Aldenburg hyemandum mittens. Ipſe verò in Suevia grandi collecto exercitu, verno tempore in Miſnam redire diſponens, audita Alberti Auſtrii contra ſe præparatione bellica, propoſitum mutavit, manere arctatus. Partem tamen exercitus Philippo direxit, qui copiis ejus juncti, ingentem conſtituerunt exercitum. Nam ſi annalibus fides adhibenda eſt, peditum erant viginti millia, equitum duodena. Verùm quid cum his Philippus fecerit, in ſequentibus, mox ſub anno Domini MCCXCVII, dicetur.

Eodem anno, videlicet Domini MCCXCIV quo ſuprà, Celeſtinus papa, mentis quietem diligens & otium ſanctum, ultro ſe abdicavit pontificatu.

Eodem anno Domini MCCXCIV, Bernhardus XXV, epiſcopus Miſnenſis eccleſiæ, cœpit, ſeditque annis V. Iſte fundavit monaſterium Sanctimonialium in Sleſia dictum Morgenſtern, ordinis Ciſtercienſis.

Anno

(a) *JO. GARTZON de b. Friderici Admorſi lib. I. c. III.* dicit: *Quæ urbs ad Eliſtrum amnem ſita eſt.* Pegavia intelligitur, Oſterlandiæ oppidum, circa quam tunc hærebat Fridericus. Oſterlandiam vero noſter vocat Libonotriam.

(b) Gartzonem iterum ſequitur *lib. I. c. III.* Erant autem Tubanti, ſive Tubantini, populus, qui circa Zviccaviam olim ſedit, de quo *ALBINUS Chron. Miſn. Tit. IV. f. 49. TOB. SCHMIDT Chron. Cygnæa p. I. p. 12.*

(c) Qui regionem circa Chemnicium olim incoluerant, de quibus *ALBINUS f. 50.*

gitized by Google

Anno Domini MCCXCV, Bonifacius papa, ejus nominis VIII, cœpit, natu Campanus, de quo etiam ſuprà ſub Celeſtino V dictum eſt. Fuit hic (ut ſcribunt hiſtoriographi) totus ambitioſus & arrogans, magnanimus inſuper, & in rebus expertiſſimus. Qui leonina mente magis tyrannizans, quàm papiſans, univerſo mundi orbi metum ſui & terrorem incutere moliebatur. Quare per quendam ſtupor mundi appellatur in carmine. Iſte nempe eſt, qui carceres pro clericis transgreſſoribus invenit, ſimiliter & eosdem degradandi modum. Duos cardinales de Columnenſium familia, Jacobum & Petrum, omni dignitate & rebus privavit, & è Roma ejecit.

Verùm bona, quæ fecit, ſunt, quòd ordinibus mendicantium conceſſit, ut liberè poſſent prædicare, audire confeſſiones, & ſepelire, citra tamen prælatorum & curatorum jacturam. Jubileum primus inſtituit, de centeſimo in centeſimum 819
annum perpetuò celebrandum. Quatuor Evangeliſtarum pariter & Doctorum quatuor feſta inſtituit. Sextum Decretalium ordinat, & confecit librum totum cauſidicum, clericorum contentionibus deſervientem; & alia multa magnificè fecit, quæ cum eo in fine miſerè defecerunt. Nam & ipſe, cùm cardinales prædictos de Columna nimiùm perſequeretur, à nobilibus de Columna captus & incarceratus, ibi miſerabiliter clauſus, diem quoque clauſit extremum: cunctis Prælatis, ne alta ſapiant, ſed forma facti gregis magis amari à ſubditis quàm timeri ſatagant, flebile relinquens exemplum. Hic denique eſt, de quo dicitur, quòd intravit ut vulpes, vixit ut leo, mortuus eſt ut canis.

Eodem anno Bruno, epiſcopus noſter, ad inſtantiam Domini Friderici abbatis, dedit cœnobio noſtro privilegium confirmationis ſuper duos manſos, ſitos in Trebenitz, quos prædictus abbas emit pro viginti & octo marcis argenti pro fratrum utilitate, &c. quod quidem ſic incipit. *In nomine Domini, Amen. Bruno Dei gratia, Nuenburgenſis eccleſiæ epiſcopus, omnibus in perpetuum. Ad evitanda futura litigia, quæ cupiditas rerum, mater litium, generat inceſſanter, conſilio ſanè providentiæ eſt inductum, ut quæ rite & rationabiliter ab hominibus ordinantur, ſcripturæ teſtimonio perennentur. Ea propter ad noticiam tam præſentium, quàm futurorum cupimus pervenire, quòd cùm honorabilis vir, dominus Fridericus, abbas Putzavienſis, emiſſet pro viginti & octo marcis argenti, erga Petrum de Giſingen, & Henricum Camerarium, cives noſtros in Cyce, duos manſos, ſitos in villa Tribenitz, quos idem Petrus & Henricus à nobis tenebant in feudo, &c. nos ob dilectionem, & devotam inſtantiam præfati domini Friderici abbatis, & ſuprà dictos manſos, &c. damus, tradimus, donatione legitima, titulo proprietatis perpetuo poſſidendos, &c. Hujus rei teſtes ſunt, dominus abbas Conradus Pygavienſis, dominus Chriſtianus abbas ſancti Georgii in Nuenburg, dominus Theodorus, abbas Portenſis, & plures alii fide digni. Datum annò incarnationis Dominī ut ſuprà, III idus Aprilis, indictione octava.*

Eodem anno Ericus, Magdeburgenſis archiepiſcopus, obiit, qui fuit frater Ottonis marchionis Brandenburgenſis. Cui Burghardus de Blanckenburg comes ſucceſſit, & IX annis ſedit. Pallium à papa Bonifacio VIII ſuſcepit.

Anno Domini MCCXCVI, Adolphus rex, bello Miſnam ingreſſus, inter alia oppida, Friberg per annum & quatuor menſes obſeſſam, proditione tandem cepit. De hac re etiam ſuprà dictum, & quidem latius, anno MCCXCIV.

Anno Domini MCCXCVII, Philippus, dux exercitus regis Adolphi, circa Lucam oppidum, non procul ab Aldenburg, bellum contra marchionem Fridericum inſtruxit. Quod Fridericus audiens, ex Libonotriis & Miſnenſibus pro tempore congregato exercitu, contra ipſum proceſſit. Qui cùm ſe mutuo conſpexiſſent, adeò acriter concurſum eſt, ut fremitus pugnantium Picaſtri ſit exauditus. Diu victoria anceps fuit. Tandem Libonotriis atrociter pugnantibus, Suevi cedunt graviter ſauciati, & profugi facti deſerta & avia petierunt. Qua etiam pugna Philippus captus eſt, unaque permulti nobiles. Fridericus Picaſtrum cum victore exercitu reverſus, poſt paucos dies, dein Lipſim contendit;

præcedentibus ipſum equitibus armatis, exuvias in pilis geſtantibus, vinctis verò captivis ſequentibus. Lipſim veniens, quicquid auri argentique fuit, in Thomæ Apoſtoli templo poſuit. Paulo pòſt Philippum in Rotliciana arce cuſtodiæ mancipavit: qui tamen paulo pòſt fraude cuſtodum aufugit. In Colditium ad ſuos veniens, lætanter ſuſcipitur.

Anno Domini MCCXCVIII, Albertus Auſtriæ dux, filius Rodulphi regis, graviſſima bella in campeſtribus Spiræ Adolpho imperatori intulit. Cum quo dum collatis ſignis dimicat, ipſum inter pugnandum deprehenſum occidit, & pro eo, ab electoribus & exercitibus approbatus, in regem Romanorum conſtituitur, & à Bonifacio papa confirmatur. Imperavit autem annis X.

Eodem anno Genuenſes in Adriatico Venetos ſuperavere mari: & LXX eorum naves captas Genuam deduxerunt, cum ingenti navali triumpho.

Anno Domini MCCXCIX, Bruno, reverendiſſimus noſter antiſtes, dedit nobis privilegium confirmationis ſuper decima in Miltindorff, quam comparavit Gumpertus, confrater noſter de Reinboldisdorff, cujus initium tale eſt. *Nos Bru-*
820 *no, Dei gratia Nuemburgenſis eccleſiæ epiſcopus, recognoſcimus, & ad noticiam tam præſentium quam futurorum cupimus pervenire, quòd cùm Gumpertus de Reinboldisdorff, confrater eccleſiæ, ſive monaſterii in Puzavia, de ſalute animæ ſuæ cogitans, quinque ſexagenis ſiliginis, & totidem avenæ decimæ, ſitæ in Miltindorff, erga Henricum Burggravium de Blanckenhayn, qui eandem decimam à nobis & noſtra eccleſia tenebat in feudo, emiſſet juſto emptionis & venditionis titulo mediante; cumque idem Burggravius ipſam decimam nobis liberè reſignaſſet: nos propter Deum & devotam inſtantiam honorandi viri, domini Friderici abbatis dicti monaſterii, & Gumberti prædicti, eandem decimam ad infirmariam ejusdem monaſterii, pleno jure proprietatis contulimus, & tenore præſentium damus & tradimus donatione legitima perpetuò poſſidendam: ita videlicet, ut infirmarius, qui pro tempore fuit, præfato Gumperto, Deo vocante, viam univerſæ carnis ingreſſo, in anniverſario ejusdem Gumperti, qui in miſſis & vigiliis in dicto monaſterio, prout ibi conſuetum eſt, annis ſingulis peragetur, conventui pro largiori adminiſtratione præbendarum quinque ſolidos denariorum dativorum ratione ſuprà dictæ decimæ miniſtrabit. Ut autem hæc noſtra donatio & ordinatio robur habeant perpetuæ firmitatis; præſentes literas ſuper eo conſcribi fecimus noſtro ſigillo ſigillatas. Hujus rei teſtes ſunt honorifici viri, dominus Henricus præpoſitus, dominus Gebehardus, Henricus de Tſenburg, Cicenſis eccleſiæ canonici, &c. Datum anno Domini ut ſuprà, VIII idus Junii, indictione XII, pontificatus noſtri anno XIV.* Secundum hoc datum & privilegium, Bruno ipſe cœpiſſet anno, ut ſuprà poſitum eſt, MCCLXXV. Aliud tamen privilegium per eum etiam datum uno anno deviat, ut infrà patebit MCCCI. Hoc tempore Sicardus, Cremonenſis epiſcopus & hiſtoriographus, claruit.

Anno Domini MCCC, Jubileus primus Romæ per Bonifacium papam inſtituitur & celebratur, & duravit anno integro. Et mirabiliter ditati ſunt Romani ex concurſu peregrinorum, & maximè papa. Conſtituitque Bonifacius, ut deinceps ſervaretur de centeſimo in centeſimum annum perpetuis temporibus. Cometes & hoc anno apparuit.

Viri illuſtres, qui hoc tempore claruerunt.

Reynerus, qui pantheologiam edidit, ordinis præd.
Durandus, ſcripſit ſuper ſent. & alia, ordinis ejusdem.
Duranellus, nepos Durandi, & ipſe ejusdem ordinis doctor.
Media villa, theologus eruditiſſimus ordinis Minorum.

Anno Domini MCCCI, Fridericus abbas ſanxivit privilegium ordinationis ſuper anniverſario ejus, & domini Henrici de Botvelt, & aliorum charorum. Incipit: *In nomine Domini Amen. Hæc eſt ordinatio, quam nos Fridericus, Dei gratia abbas monaſterii Puzavienſis, de conſenſu domini Hartungi Prioris totiusque capituli, &c. Nos quoque Bruno, Dei gratia Nuemburgenſis eccleſiæ epiſcopus, &c. omnia prædicta grata*

Digitized by Google

ta ratihabitione in nomine Domini confirmamus. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum, &c. duximus apponendum. Datum Cycæ, anno ut ſuprà, calendis Auguſti, pontificatus noſtri anno XV. Secundum hoc datum, cœpiſſet Bruno anno Domini MCCLXXXVI.

Eodem anno Bruno, pontifex noſter, dedit monaſterio noſtro privilegium corroborationis ſuper quatuor ortos in Zangeberg, quos emit dominus Henricus de Lychtenhain, noſtræ congregationis monachus, quod quidem ſic incipit. *Nos Bruno, Dei gratia, Nuemburgenſis eccleſiæ epiſcopus, recognoſcimus, & ad noticiam tam præſentium quàm futurorum cupimus pervenire, quòd cùm dilectus nobis dominus Henricus de Lichtenhain, monachus in Puzavia, emiſſet erga relictam quondam Hermanni aurifabri, civis noſtri in Cytze, & Joannem & Albertum, filios dominæ ejusdem, IV ortos, ſitos in Czangenberg, &c. Hujus rei teſtes ſunt honorabiles viri, dominus Henricus præpoſitus, dominus Conradus decanus Cycenſis eccleſiæ, &c. Datum anno ut ſuprà, nonis Novembris, indictione XIV.* Credo ergo, prænarratum Henricum de Lichtenhain, cùm eſſet de nobili & magna familia, ortos prædictos de patrimonio ſuo emiſſe, cum conſenſu abbatis ad perpetuam monaſterii utilitatem, ſicut & alia, quæ brevitatis cauſa pertranſeo.

Anno Domini MCCCII, vel circà, Fridericus abbas humanis exceſſit, cui Nicolaus ejus nominis primus ſucceſſit, vir & ipſe ſingularis prudentiæ & religionis. Ob induſtriam ſuam & vitæ integritatem, non modò epiſcopo noſtræ diœceſis, & principi terræ Friderico, verùm & univerſo populo dilectus fuit & acceptiſſimus. Enimverò in quanto pretio & honore ab præfato habitus ſit Friderico, infrà in privilegio, quod idem Fridericus ob laudem ejus & reverentiam anno Domini MCCCX dedit, evidentiſſimè liquet. 821

Anno Domini MCCCIII, Nicolaus abbas privilegium confecit ſuper anniverſario domini Henrici de Botvelt, ac illorum dictorum de Tribenshayn. *Nos Nicolaus, abbas Dei gratia in Puzovv, ordinis ſancti Benedicti, recognoſcimus, & ad univerſorum noticiam volumus pervenire, quòd cùm dominus Fridericus, abbas quondam in Puzovv, prædeceſſor noſter felicis memoriæ, à Domino Henrico milite, quondam dicto de Bothvelt, pro anniverſario ejusdem, in noſtro monaſterio ſtatuendo, &c. Nos ergo Bruno Dei gratia, Nuemburgenſis eccleſiæ epiſcopus, ad exprimendum noſtrum conſenſum, omnibus & ſingulis præmiſſis liberaliter acceſſiſſe, ſigillum noſtrum præſentibus ſimiliter duximus apponendum. Datum Cycæ anno Dom. quo ſupra XIV. cal. Junii.*

Eodem anno papa Bonifacius captus eſt per nobiles de Columna, adjuvante rege Galliæ Philippo, qui tamen poſt paucos dies per tumultum violenter per amicos ſuos liberatus fuit de carcere, & Romam reductus. Ipſe tamen papa intra paucos dies ex dolore animi, quem èx confuſione præmiſſa inciderat, morbo correptus interiit, cui poſt paucos dies Benedictus XI ſucceſſit ordinis prædicatorum, qui ſecundum ſeculum viliſſimæ conditionis fuerat, filius utpote lotricis pauperculæ & viduæ. Tamen propter ſanctimoniam vitæ, & prudentiam animi, qua revera nobiliter fulſit, ad apicem apoſtolicæ ſedis ſublimari promeruit. Hic conſtitutionem Bonifacii anteceſſoris ſui, quæ incipit *Super cathedram*, moderavit per aliam, quæ incipit *Inter cunctas*, quia presbyteri Italici erant ſicut campanarii, & nihil habebant de eccleſiis ſuis niſi labores & curas. Joannem quoque & Jacobum cardinales de columna, ejectos per Bonifacium revocavit, & in omnem dignitatem reſtituit. Eodem anno Erphordenſes cives deſtruxerunt caſtra Kirchberg, Wintberg, Grifenberg. Prima duo funditus everterunt, & Leiſten, quod antè ceperant, quæ omnia erant Burggravii Ottonis de Kirchberg, eximii benefactoris noſtri, qui eorum offenſam (neſcio ob quam cauſam) inciderat. Cui tamen pòſt Greiffenberg reſtituerunt. Eodem quoque anno caſtrum Hopfgarten deſtruxerunt. Hæc ex Chronicis Doringorum, quæ Erphordiæ in monte divi Petri tranſcripſi.

Digitized by Google

Eodem anno Mangoldus de Nuenburg, episcopus Herbipolensis, obiit, cui Andreas de Gundelfingen successit.

Anno Domini MCCCIV, Bruno, episcopus noster reverendissimus, pausavit in Christo, de cujus felici obitu in vetusta quadam Chronica in hæc verba scriptum reperi: *Bruno, venerabilis Nuenburgensis ecclesiæ episcopus, cùm in extremis laboraret, jussit se super nudam terram substratis cineribus reclinari, in quibus humiliter & devotè recubans spiritum feliciter exhalavit, anno Dominicæ incarnationis MCCCIV.* Cui Ulricus successit, ut sequitur.

VDalricus, celeberrimus Nuenburgensis ecclesiæ præsul, anno Domini MCCCIV, Brunone defuncto, canonicè electus successit, vir vitæ rectitudine conspicuus, & in agibilibus mundi peritissimus: fuitque natus de Wolckenberg, sed an comitum prosapia, an non, incertum habeo. Qui & ipse monasterii nostri fautor & tutor fuit notabilis & insignis, ut insequenti privilegio, hoc eodem anno, per eum nobis super VII mansos sitos in Rodwansdorff dato, evidenter patescit, quos quidem dominus Nicolaus abbas noster, & totus conventus emit, &c. cujus tale est exordium: *Nos Ulricus, Dei gratia Nuemburgensis episcopus, recognoscimus, & ad noticiam tam præsentium quàm futurorum cupimus pervenire, quòd, cùm dilecti nobis in Christo, dominus Nicolaus abbas, & conventus monasterii Putzæviensis VII mansos, sitos in pago villæ Rotvvansdorff, solventes annuatim XXXIX solidos denariorum usualium dativorum, erga Christianum de Luchovve, & fratres suos, justo emptionis & venditionis interveniente titulo, suo monasterio legitimè comparassent; cumque dicti fratres mansos hujusmodi domino Ottoni, militi de Lichtenhain, & Ottoni filio ejusdem, à quibus ipsos mansos tenebant in feudo, & deinde idem dom. Otto cum filio suo,* 822 *qui simili feudo dictos mansos à nostra tenebant ecclesia, nobis voluntariè & liberè resignassent: nos ob reverentiam gloriosæ virginis Mariæ, & devotam instantiam dictorum, domini abbatis & conventus, eosdem mansos cum omnibus suis pertinentiis, & utilitatibus, quæ ipsis insunt in præsenti, vel inesse poterunt in futuro, de consensu totius nostri capituli, damus, tradimus, & donamus, tenore præsentium prædicto monasterio pleno jure proprietatis perpetuò possidendos. In rei testimonium has literas nostri sigilli robore jussimus communiri. Testes hujus nostræ donationis sunt: dom. Erckenbertus de Starckenberg, Otto frater noster, Citzensis ecclesiæ canonici, &c. Volradus dictus de Wolckinberg, patruus noster, & alii complures fide digni. Datum anno, quo suprà, indictione secunda.* Eodem anno Albertus, Burggravius de Aldinberg, monasterio nostro dedit annonam in Bodewil, quæ vulgariter Burgkorn dicitur, & desuper privilegium corroborationis perpetuæ confecit contulitque, cujus tenor talis est: *In nomine Domini Amen. Ne gestarum rerum memoria pereat, perennari solent testimonio literarum. Eapropter nos, Albertus Burggravius de Aldenberg, ad noticiam tam præsentium quàm futurorum volumus pervenire, quòd ob reverentiam & honorem Dei omnipotentis, nec non beatissimæ virginis Mariæ, genitricis ejusdem, ac pro salute animæ nostræ, omniumque progenitorum nostrorum, annonam in Bidovvil, quæ vulgariter Burgkorn nuncupatur, ad nos & nostros devolutam, venerabili D. Nicolao abbati, & suo monasterio Putzæviensi voluntate benevola, cum omni jure, utilitate seu proventu, qui nunc exinde provenit, vel provenire poterit in futuro, in idipsum monasterium damus & transferimus perpetuò possidendam. Ut autem hæc firma & inevulsa permaneat, præsens scriptum nostri sigilli munimine roboratum, prænotato domino & suo monasterio duximus fideliter erogandum. Hujus rei testes sunt honorabiles: Dominus præpositus in Aldenburg &c. Acta sunt hæc anno Dom. quo sup. V. calend. Junii.* Eodem anno Gerhardus, archiepiscopus Moguntinus, obiit, cui Petrus, episcopus Basilienſis constitutus per papam, successit. De hoc & insequentibus. Eodem anno Burghardus de Blanckenberg, archipræsul Magdeb. obiit, cui Henricus, comes de Anhalt, successit.

Anno

Anno Dom. MCCCV, Clemens quintus ſummus creatus eſt pontifex, ſeditque annis 8. Hic ſedem apoſtolicam in Galliam transtulit, manſitque illic annis 74, non ſine magno Romanorum, imò totius eccleſiæ incommodo. Hanc translationem vehementer deplorat in ſuis epiſtolis Franciſcus Petrarcha, qui illis temporibus floruit Celebravit iſte Clemens tria concilia. In Vienenſi, quod anno Domini MCCCXI præſentibus CCC epiſcopis ſolennizatum, ſtatuit multa præſertim ſtatum clericorum religioſorum concernentia. Quo ad ſtatum noſtrum, id eſt monachorum nigrorum, ſanxivit, quatenus omnes monachi non ſacerdotes & converſi ſemel ſingulis ſeptimanis confiteantur, & dominicis menſium primis communicent, dominica videlicet prima cujuslibet menſis uſualis, negligentibus pœnam annectens, ut habetur extrà de ſtatu monachorum, *ne in agro dominico.* Et hæc quidem conſtitutio ſalutaris per patres obſervantiæ noſtræ, ſive unionis Bursfeldenſis aſſumpta eſt & approbata, ut decet & oportet, quemadmodum claret in ceremoniis noſtris *diſt. 11. cap. 6. presbyteri celebraturi.* Quo ad fratres mendicantes, ſtatuens eis formam prædicandi, & confeſſiones audiendi, ut *extrà de ſepult.* dudum in Clementinis: quæ tamen conſtitutio originaliter à Bonifacio VIII edita fuit, & incipiebat *ſuper cathedram*, ſed per Benedictum XI ſucceſſorem fuit revocata, per Clementem autem hunc, in concilio repoſita in ſuo vigore, & corpori juris inſerta, ſcilicet in Clementinis. Et has quidem Clementinas Clemens iſte edidit, & in concilio memorato Viennenſi, cunctis epiſcopis annuentibus, & doctoribus confirmavit & promulgavit. Statutum quoque eſt ibidem, clericos, tabernarios, macellarios, negotiatoresque à diœceſanis compeſci. Inſtitutum Urbani IV de corporis Chriſti feſto roboravit, ordinem templariorum prorſus delevit. De cæteris ejus geſtis ſub anno obitus ejus dicetur. Circa idem ferè tempus Fridericus, marchio Miſnenſis, miſſis ambaſiatoribus ſuis ad Albertum imperatorem, reſtitutionem urbium petiit, quas olim Adolphus rex pro ſe & imperio vi abſtulerat, magnis provinciæ damnis illatis. Itaque Albertus nunciis benignè, ſed in dolo, ſe poſtulata conceſſurum reſpondit, & ob id colloquii diem Aldenburgi futurum indixit. Ad quem cùm uterque & rex & marchio, ſuis quisque ſtipatus militibus, convenisſet, celebratoque ſolenni colloquio, Albertus Fridericum ad convivium paratum invitavit; quibus epulantibus, ſatelles quidam robuſtus, ab Alberto multis promiſſis ſubordinatus, convivii locum, ut Fridericum occidat, intravit latenter. Quem milites Friderici conſiderantes, pariterque de inſidiis ſuſpectum habentes, irruentes in eum multis plagis ſauciatum ſeminecem ejecerunt. 823 Mox tumultus & clamor ingens exoritur, utrinque ſeſe digladiantium. Quibus utcunque ſedatis, Fridericus veſte mutata aufugit Picaſtrum veniens: ubi mox ſequenti die necem ſibi per Albertum paratam ſuis conqueſtus eſt optimatibus, jurans ſe amodo nulli unquam imperatori fidem præbiturum. Quod cùm ſinguli audiſſent, tantum facinus abhorrentes, ſimulque excandeſcentes; vindicandum in Albertum, & arma ſumenda, unanimiter conclamarunt. Qua de re bella ſecuta ſunt complurima, quemadmodum etiam teſtantur vulgares & communes Doringorum & Miſnenſium hiſtoriæ, in quibus ad verbum ſequentia bella, quæ eo tempore contigere, continentur. Itaque his ex Chronicis.

Anno Domini MCCCVI, Albertus rex Romanorum, repetens terras, ſcilicet Thuringiam, Miſnam & Orientalem provinciam, cum plures civitates & caſtra obtinuiſſet, quamvis marchio Fridericus, filius Lantgravii Doringiæ, totis viribus rebellaret. Relicto itaque exercitu, Auguſtus ad alias provincias properabat. Porrò exercitus relictus in terra Miſnenſi & Orientali, multa mala perpetrabant, ita ut nec eccleſiis, neque ſacerdotibus, nec religioſis parcerent. Quinimò (quod horrendum eſt audire) ſacerdotibus divina celebrantibus calices de manu rapiebant, altaria ſpoliabant. Unde contigit, quòd quidam Garzio de exercitu pixidem ſacramenti auferret. Inde hoſtias recipiens, ſacrilega manu geſtabat,

dicens: *Habeo tres deos, & ego comedam eos.* Quod cùm capitaneus exercitus percepiſſet, vocavit ſacerdotes, ut corpus Domini cum reverentia reportarent ad eccleſiam. Timuit equidem iram Dei ſuper exercitum ob id piaculum venturam, ſicut & venit & contigit. Marchio namque Fridericus præfatus, collecto exercitu, de civitate Liptz egrediens, contra exercitum prædictum ad præliandum omnes delevit & interfecit. Obtenta itaque victoria, Fridericus marchio animosè contra regem Romanorum pugnavit, omniaque caſtra & oppida recuperavit, & ſibi ſubjugavit. Quomodo autem Doringiam nactus ſit, ſequenti dicetur anno. Eodem anno Otto, Burggravius de Kirchberg ſenior, parochiam in Briſenitz cum privilegio deſuper confirmationis conſcripto noſtro contulit monaſterio, in quo etiam conſenſus & approbatio Udalrici noſtri exprimitur antiſtitis. Quod quidem ita incipit: *In nomine Domini Amen. Otto, Dei gratia Burggravius de Kirchberg, omnibus in perpetuum. Quoniam ex mutatione temporum ac generationum tranſitu, &c. Noverint ergo tam poſteri quam præſentes, quod nos ob reverentiam Dei omnipotentis, nec non glorioſiſſimæ virginis matris ejusdem, ac pro ſalute animæ noſtræ omniumque progenitorum noſtrorum, parochiam in Briſenitz, cujus jus patronatus ad nos dinoſcitur pertinere, de conſenſu reverendi in Chriſto patris ac domini, Ulrici, Nuenburgenſis epiſcopi, & ad devotam inſtantiam venerabilis D. Nicolai, abbatis ejusdem eccleſiæ in Puzovve, & propter grata beneficia nobis facta, habita deliberatione, & de bona voluntate hæredum noſtrorum, dedimus & tradidimus, & tenore præſentium damus, tradimus & donamus monaſterio ſanctæ Mariæ in Puzovve, cum decimis quinque agrorum. &c. Nos quoque Ulricus Dei gratia, Nuemburgenſis jam dictæ eccleſiæ epiſcopus, ad exprimendum noſtrum conſenſum præmiſſæ donationi liberaliter acceſſiſſe; ſigillum noſtrum præſentibus ſimiliter duximus apponendum, indulgentes abbati, &c. Hujus autem rei teſtes ſunt, venerabilis D. Ericus abbas de Burgelino, D. Conradus pincerna de Salecke præpoſitus, &c. quamplures fide digni. Actum anno Domini, quo ſuprà, indictione quarta.* Eodem quoque anno Otto, Burggravius ſuprà memoratus, dedit monaſterio noſtro capellam in Kirchberg, cum deſuper confecto confirmationis privilegio, conſenſum & ratihabitionem Udalrici epiſcopi exprimentis: quod ſic incipit: *In nomine Domini Amen. Otto, Burggravius de Kirchberg, omnibus in perpetuum. Quoniam ex mutatione temporum ac generationum tranſitu geſta hominum plerumque in oblivionem, & ex oblivione in calumniam rediguntur, &c. Noverint ergo tam poſterè quam præſentes, quod nos ob reverentiam Dei, &c. capellam in Kirchberg cum vineis, pratis, areis, agris, cultis & incultis, &c. cujus jus patronatus ad nos dignoſcitur pertinere, de conſenſu reverendi in Chriſto patris, ac D. Udalrici, Nuenberg. eccleſiæ epiſcopi, &c. de bona voluntate hæredum noſtrorum dedimus & tradidimus, & tenore præſentium damus, tradimus & donamus monaſterio Puzovve jure proprio in perpetuum poſſidendam. Hujus autem rei teſtes ſunt venerabilis D. Ericus abbas de Burgelino, dominus Conradus pincerna præpoſitus, dominus Hermannus de Starckenberg decanus, &c. fide digni. Actum anno incarnationis Dom. quo ſup. indictione quarta.* Prædictarum denique eccleſiarum,
824 parochiæ videlicet in Briſenitz, & capellæ in Kirchberg, donationes per Ottonem Burggravium prænarratum monaſterio noſtro factas, etiam eò defuncto, filii ejus & hæredes, Otto, Albertus, & Hartmannus Burggravius de Kirchberg, ratas & gratas habentes, easdem ſinguli ſingulis privilegiis & ſigillis corroboraverunt. Propter quod eorum liberalitati ac devotioni pientiſſimus pater & dominus Nicolaus abbas congaudens, eisque ſpiritualia dona recompenſare annitens, cum anniverſario perenni eos confraternitati noſtræ congregationis perpetuo aſcripſit privilegio ſequenti, cujus talis tenor eſt, confirmatam. *Nos Nicolaus, Dei gratia abbas, Gerhardus Prior, totusque conventus, ſanctæ Mariæ virginis monaſterii Putzavienſis, recognoſcimus in his ſcriptis publicè proteſtantes, quòd nobili viro, dom. Ottoni Burggravio de Kirchberg, ſuisque hæredibus ex prærogativa donatione, qua noſtram eccleſiam gratioſè dotaverunt, promittimus, ut, ubicunque ſe receperint, & manſionem fecerint in his locis deputatis, videlicet in monte, qui dicitur Kirchberg, aut in villa Briſe-*

nitz,

nitz, in divinis officiis & aliis eccleſiaſticis ſacramentis, prout antiquitus habere dinoſcebantur de dicta parochia, ſolliciti volumus providere, ratum firmumque tenere, ac inviolabiliter obſervare; ipſum quoque dominum Burggravium, ſuamque conthoralem, dominam Sophiam, ac omnes ſuos progenitores, in orationes noſtras recipimus, participesque reddimus bonorum omnium, quæ apud nos die noctuque fiunt, ex nunc & in ævum. Ad cujus rei evidentiam, præſentem literam noſtro noſtrique conventus ſigillo fecimus ſigillari. Dat. ut ſup.

Anno Domini MCCCVII, vel circà, Albertus Lantgravius Doringiæ ſenior, qui & noſtro monaſterio favens, notabile (ut ſuprà dictum eſt) privilegium nobis contulit, Erfordiæ diem clauſit extremum. *(a)* Is tres reliquit filios duos, id eſt Fridericum & Theodericum ex legitima uxore ſua Mechtilde aliàs Margareta, filia Friderici ſecundi, cum qua Aldenburg dotis nomine acquiſivit. (Quam tamen urbem ipſe cum cæteris Adolpho regi vendidit) & Ludvicum *(b)* ex pellice ſeu concubina natum, cui adhuc vivens Landtgraviatum Doringiæ reſignaverat, ut ei in eodem principatu ſuccederet. Quæ cuncta præfatus Fridericus marchio, verus filius & hæres, audiens; copioſo collecto exercitu, partem illius cum robuſtiſſimis viris, Theoderico fratri ſuo contradidit, dans ei in mandatum, ut Fonteiam, *(c)* Fribergum, Colditium, Grymmaw, Luſatium, Rotlicium & cæteras urbes ab Adolpho olim occupatas recuperare contenderet. Quod & Theodericus ſtrenuè perficere curavit, urbes prædictas partim expugnatione, partim deditione ſuam in poteſtatem redigendo. Ipſe verò Fridericus, cum reliquis copiis ad poſſidendam Doringiam, tanquam hæreditariam, invaſoremque Ludvicum exturbandum, indignabundus ingreſſus, cuncta ſibi reſiſtentia ferro & igne devaſtans, diruit & ſubvertit. Gothiam, urbem à Gothis conditam, multis machinis, arietibus, & tormentis convulſam & oppreſſam cepit. Deinde comitem Glichonienſem, & comitem Vinariæ, qui unà cum Erphordenſibus Ludvico favebant, aggreſſos vicit, fudit, profligavitque. Comitem Vinariæ captum, grandi ære multatum, Comitia & Vinaria urbe privavit. Erfordenſes eodem impetu ſuperatos, ad annuum tributum ſolvendum juramento aſtrinxit, & tandem potenter tota potitus eſt Doringia. Dum hæc in Doringia per Fridericum ſtrenuiſſimè patrarentur, Theodericus germanus ejus, qui à plerisque Titzmannus, marchio de Landesberg, dicitur, in die Mariæ Magdalenæ, Pigaw oppidum cepit, archiſteriumque divi Jacobi apoſtoli ibidem potioribus ſpoliatum rebus, injecto igne exuſſit: exin Lipſim ad hybernandum contendit. Ubi cùm in nocte dominicæ Nativitatis miſſarum ſolenniis adeſſet, à milite quodam Philippi hortatu interfectus eſt, ut refert Joannes Garſonis Bononienſis, in geſtis prædictorum duorum fratrũ, Friderici & Theoderici, marchionum Miſnenſiũ, licet ſint, qui ipſum Theodericum in nocte paraſceves peremptum ſcribant, triduoque ſupervixiſſe, ac pœnitenti devotoque obiiſſe ſpiritu. Cujus lamentabilem & caſum & mortem cùm reſciſſet Fridericus, nulla interpoſita mora, Lipſim venit, & in templo divi Pauli honorificè tumulatur. Interea Fridericus audiens, Philippum, Aldenburgenſium, Cygnæorum & Camannorum *(d)* præſidio, Fonteiam rurſus ſuæ poteſtati ſubjeciſſe, & ad Lucam expugnandam exercitum admoviſſe; infeſtiſſimo odio cum multitudine armatorum contra eum proceſſit, ipſum propria manu in ultionem fratris occiſi interficere ſtatuens. Inito itaque atrociſſimo prælio, cùm inter conſertiſſimas acies Philippum dimicantem conſpexiſſet: ecce exclamans fratris mei occiſor, irruensque in eum graviter vulneratum equo excuſſit, multis inſuper Suevorum partim occiſis, partim captis, cæteris in fugam con-

(a) Potius a. 1314. defunctus Albertus degener. Vide *HIST. LANDGR. THUR. c. LXXXVII.*

(b) Vide ſupra *a. 1294.*

(c) Borna intelligitur. Sequitur hic iterum *GARTZONEM lib. II. c. V.*

(d) Vide ſupra *ad a. 1294.*

825 converſis. Qua victoria potitus, cum copiis ad Aldenburg, imperialem urbem, (quæ dos matris ſuæ fuerat) properabat: incolis autem fortiter repugnantibus, facibus injectis ardentibus, penè totam cremavit urbem. Quare horrore perculſi cives, reſeratis portis exeuntes, ſe & urbem ejus poteſtati ſubjecerunt. Quorum calamitatem & excidium vicina audientes oppida, oblatis clavibus, ultro ſe Friderici voluntati ſubdiderunt. Reluctarunt attamen aliquot annis Cygnæi & Camanni, ne ſe ditioni Friderici ſubjicerent. Aſt diuturnis incurſibus, & multiplici incommodo affecti, potentiæ ejus vel coacti ſe ſubmiſerunt. Fuerant ſiquidem Cygnæi ipſi & Camanni ſemper juris imperii: ideo tam difficulter & tardè ſeſe principis ſubmiſerunt dominio. Subjectionem tamen factam poſtea Ludvicus imperator Bavarus ratam habuit, qui dictas urbes adminiſtrationi Friderici commiſit.

Anno Domini MCCCVIII, Albertus imperator per Joannem nepotem ſuum, circa flumen Rhenum, non longè ab oppido Schaffhauſen, dum ſimul amicè iter agerent, interfectus eſt, eò quòd patrimonium ſuum in Auſtria conferre detrectarit. Cui eodem anno Francophordiæ unanimiter electus Henricus ſeptimus, vel (ut alii ſcribunt, qui Henricum Lantgravium Doringiæ inter imperatores numerant) octavus, comes Lutzelburgenſis, in imperio ſucceſſit, vir conſilio & animo juxtà potens. Hic, tribus comparatis exercitibus, unum ipſe in Italiam duxit adverſus Brixienſes, quos armis victos imperata facere compulit, Longobardosque omnes in poteſtatem accepit; urbes inſuper Italiæ penè omnes maximis cladibus afficiens, ad imperium reduxit. Plures etiam ſe ſponte dediderunt, quas placidè ſuſcepit, præter Florentiam, & paucas alias, de quibus infrà. Alterum adverſus comites Wirttenbergenſes direxit, ſacro imperio rebelles: quibus ex octoginta caſtellis, & munitiſſimis oppidis, quæ obtinebant, duo & ſeptuaginta armis expugnata ademit. Tertium ex Francis & Baioariis collectum, duce Petro archiepiſcopo Moguntino, cum filio, in Bohemiam miſit. Hic eſt ille Henricus, qui Romæ coronatus, renitente Roberto rege Neopolitano, Florentiam obſidione artiſſima rebellem cinxit, Piſas Senasque in poteſtate habuit; de cujus coronatione, aliisve ejus geſtis, nec non morte miſerabili, in ſequentibus ſuis locis & annis dicetur amplius.

Eodem anno, Petrus ſuprà dictus archipræſul Moguntiacus, Erphordiam in vigilia inventionis Divi Stephani ingrediens, per quinque & ultra ſeptimanas, in monaſterio montis S. Petri commoratus eſt.

Eodem anno, magnus magiſter Joannitarum, cum claſſe ex Neapoli ſe movens, mari tranſito, inſulam Rhodi ingentiſſimo prælio aggreſſam, cum maximo Sarracenorum & Græcorum damno obtinuit. Ex eo ergo tempore Joannitarum ſive Rhodiorum militum * in Oriente cœpit in dicta inſula, quorum virtute, Chriſto cooperante, usque in præſens noſtrum tempus, fides Chriſtiana contra infideles mirificè propugnatur & defenditur. Vide plura in Hartmanno ſub ſexta ætate, folio 223.

Anno Domini MCCCX, Fridericus Doringiæ Lantgravius, Miſnenſis & Orientalis marchio, dominusque terræ Pliſnenſis bellicoſiſſimus, ob ſummam reverentiam, devotionem, & amorem, quem ad venerandum religioſumque patrem, dominum abbatem Nicolaum, nec non totum conventum noſtri monaſterii habuit, privilegium amoris, favoris & protectionis ejus expreſſivum nobis contradidit. Cujus tenor talis eſt, ut ſequitur. *Noverint univerſi præſentes literas inſpecturi, quòd nos Fridericus Dei gratia, Thuringiæ Lantgravius, Miſnenſis & Orientalis marchio, dominusque terræ Pliſnenſis, propter probitatis merita, quibus venerabilis dominus abbas Boſavienſis dinoſcitur multipliciter coruſcare, ipſum ac eccleſiam ſuam in noſtram protectionem ſpecialem aſſumimus; volentes & præſentibus firmiter decernentes, ut univerſi noſtri beneplacitis intendentes, eundem velut familiarem noſtrum dilectum, ſemper & ubique congruis & condignis honoribus ſtudeant prævenire; noſtram in eo re-*

eo reverentiam taliter figurantes, ut ad condignam ob id vicevers̃a teneamur pro virilibus recompens̃am. Igitur ut præscripta noſtra gratia effectum laudabilem ſortiatur, præſentes literas dari fecimus noſtri ſigilli robore firmiter conſignatas. Datum Aldinburg, anno Dom. quo ſuprà, pridie calendas Januarii. Eodem anno Henricus Cæſar Romæ coronatur.

Anno Domini MCCCXI, Concilium Viennæ ſuper Rhodanum, juſſu Clementis papæ ordinatum, cœpit, & biennio duravit, in quo quanta ſalutaria conſtituta fuere, etiam ſuprà dictum eſt. In quo denique per proviſionis potius 826
quàm condemnationis viam, ordinem militiæ templariorum idem papa caſſavit penitus, & annullavit. Cauſam hujus vide in Chronicis.

Eodem anno Ulricus, epiſcopus noſter, dedit nobis privilegium corroborationis ſuper eo, quòd dominus Nicolaus abbas pratum reemit alienatum à monaſterio. Cujus tenor talis eſt. *Nos Ulricus, Dei gratia Nuemburgenſis epiſcopus, ad noticiam omnium, quibus præſens ſcriptum exhibitum fuerit, volumus pervenire, quòd honorabilis dominus, Nicolaus monaſterii Puzavienſis abbas, ſuper reemtione cujusdam prati alienati à monaſterio, conſilium & auxilium dominorum ſui conventus in aliqua ſumma ſibi offerri petiit, quam in pondere X marcarum apud ipſos favorabiliter impetravit. Prædictus ergo Conventus, cùm talis pecuniæ ſummam ſolutionis formæ integraliter percepiſſet, onere multifario exactionis à domino Friderico marchione ſe ſentiens aggravatum, propter majus periculum evitandum, prædictas X marcas advocatis ejusdem domini, per manus domini abbatis prædicti præſentari voluit ſeu decrevit: ita tamen, ut pro eisdem marcis triginta duo ſolidi cenſus in Miſſelquitz prædicto conventui conſolatoriè ſingulis annis & perpetuò miniſtrentur. Quam conſolationem nullus abbatum ipſi ſuccedentium, niſi tanta pecunia videlicet X marcarum ipſi conventui reddita, ſubripere audeat vel præſumat. In cujus rei teſtimonium, cum appenſione ſigillorum prædicti domini abbatis & conventus præſentem literam noſtri ſigilli robore volumus communiri. Datum Cycæ, anno Domini quo ſuprà, pontificatus noſtri anno 7.*

Anno Domini MCCCXIII, Clemens papa obiit. Hic multa laudabilia (ut ſuprà dictum eſt) ſtatuit & fecit. Fuit tamen (ut Antonius de eo ſcribit & alii) nimis cupiditatibus deditus, propter quod ſcelus Simoniæ multùm viguit in curia ſua circa beneficia. Quòd autem quidam dicunt, in papam non poſſe cadere Simoniam, beatus Thomas id reprobat. Inſuper & minus honeſtæ vitæ fuit: famabaturque cum quadam comitiſſa pulcherrima contubernium habere. Nepotibus quoque & aliis attinentibus magnum theſaurum reliquit. Eo itaque mortuo, ſedes vacavit annis duobus, & menſibus tribus.

Eodem anno Henricus imperator quoque, dum Bonconventum, oppidum Italiæ, obſidione premeret, diem obiit. Signa veneni in cadavere apparuiſſe multi ſcripſere. Ptolemæus vero Lucenſis affirmat, veneno eum periiſſe, à prædicatorum ordinis fratre in euchariſtia dato: aliusque addidit, id Florentinorum dolo & inſtinctu factum eſſe. Id ipſum Platina magnus autor aſſerit: & in Faſciculo temporum legitur, & cunctis penè Chronicis. Ordo tamen ipſe per bullas papales excuſatur, prout in præfato Faſciculo temporum habetur clarè. Fuit autem Henricus Cæſar vir ſapiens & gratioſus, in armis ſtrenuus & animo magnus: qui (ut ſperabatur) non infima, ſi longiori vita fruitus fuiſſet, egiſſet.

Anno Domini MCCCXIV, Cometes apparuit verſus Aquilonem, & quaſi in fine ſigni Zodiaci, quod dicitur Virgo, & duravit per ſex hebdomadas: deſignavitque ſecundum judicium aſtrologorum plures novitates, quæ contigerunt, ut peſtem, & præcipuè mortem regis Galliæ. Anno igitur præfato, menſe Novembri, de hac luce migravit rex Galliæ Philippus, poſteaquam regnarat annis XXIX. Mors autem ejus fuit ſatis infelix. Nam cùm eſſet in quadam venatione, quidam aper inter crura equi, quem equitabat rex, ſe ingeſſit: ex quo rex ex equo cadens paulo pòſt mortuus eſt. Fuit hic pulcherrimus hominum ſui temporis. Hoc autem infortunium paſſus eſt, ut aliqui ſcribunt, propter deletionem ordi-

nis Templariorum, ad quam ipſe vehementiſſimè papam inſtigans acuit.

Anno Domini MCCCXV, de imperatore deligendo inter electores contentio exorta eſt, in qua quidam Ludvicum, ducem Bavariæ, alii Fridericum, Auſtriæ ducem, elegere. Quamobrem inter eos bellum natum eſt, duravitque annis octo: quo tandem anno, prælio magno inter Muldors & Ottingen commiſſo, Ludvicus Fridericum victum cepit & humiliavit, ſolusque exinde regnavit annis XXXII. Fuit autem vir prudens, & ad regnum idoneus. Latinam tamen linguam ſuo damno non intellexit. Coronari à papa contempſit, qui tum Avione in Gallia ſedem tenebat. Sed Romam tendens, ibi apud ædes Laterani, juſſu cleri & populi Romani, à Stephano de columna coronam imperii ſuſcepit. Quapropter
817 papa eum excommunicavit. Ille verò floccipendens, contra papam rebellans, alium erexit antipapam, Petrum ſcilicet Corbarenſem, ordinis minorum: qui tamen pſeudo-pontifex, poſt receſſum imperatoris de Italia captus, à Joanne XXII vero papa cuſtodiæ mancipatus eſt perpetuæ. Hæc per anticipationem dicta facta ſunt poſt coronationem Ludvici, quæ celebrata eſt anno Domini MCCCXXVII. Quo etiam anno rurſus ſibi Ludvicus à prædicto ſuo antipapa coronam regni imponi fecit: ipſe autem antipapa captus & incarceratus fuit, anno Domini MCCCXXX. De quibus etiam infrà aliquantiſper tractabitur geſtis. Ludvicus manſit denique contumax uſque ad mortem ſuam, quæ ſatis miſerabilis fuit, ut in ſequentibus ſuis locis & annis dicetur. Eodem ferme tempore Fridericus, Lantgravius Doringiæ, & marchio Miſnenſis &c. rurſus in Doringiam victorem duxit exercitum. Caſtella, quæ ab eo deſciverant, ſubvertit, vicos incendio conſumpſit, agros vaſtavit, arbores ſuccidit, & turres ad ſolum evertit. Proinde contra Erfordiam feroci progreditur animo. Erfordenſes perterriti ei obviam prodeunt; precibus flagitantes, ut modum iræ ſtatuat: fatentur errata ſua: eſſe clementiæ & prudentiæ ſuæ, ipſorum excuſationem ſuſcipere. Fridericus itaque eis crimina condonavit, juſſitque, ut quotannis maximis ipſum & à quibus ei ſuccederetur, muneribus proſequerentur: ad quod ſingulos jurejurando adegit. Circa idem tempus Nicolaus, abbas monaſterii noſtri, diem obiit: cui Joannes ejus nominis (ni fallor) primus ſucceſſit, vir & ipſe omni induſtria & religione præclarus. Hic quanta bona fecit, infrà ſuis locis patebit & annis.

Anno Domini MCCCXVI, Joannes XXII ſummus fit pontifex natione Gallicus, ſecundum carnem infimæ conditionis, filius veteramentarii, reſarcitoris videlicet ſotelarium; pauper quidem temporali ſubſtantia, ſed dives ingenio & ſcientia; parvus corpore, ſed magnus animo. Magnifica equidem ſui papatus tempore perfecit opera. Conſtitutiones Clementinas publicavit, & ad univerſalia ſtudia miſit. Thomam de Aquino ordinis prædicatorum & Ludvicum epiſcopum Tholoſanum, filium regis Siciliæ, ordinis minorum, canonizavit: epiſcopatus pingues diviſit, contra pluralitatem beneficiorum multa bona inſtituit, & hæreticos complures præcipuo zelo damnavit. Iſte eſt denique Joannes papa, qui ex ſumma, quam ad noſtrum divi videlicet Benedicti ordinem habuit devotione, ex archivis anteceſſorum ſuorum ejusdem ordinis, * reperitque complures numero; ſummos videlicet pontifices XXIV; cardinales CLXXXIII; archiepiſcopos & epiſcopos MCCCCLXIV; abbates inſignes MDLXX. Summa autem canonizatorum omnium ejusdem ordinis, in ſequentibus vulgatis continentur verſibus:

Mitis & invicta Chriſti verna benedicta
In cælo fiſti: tot fratres promeruiſti:
Quingentos quinque quingenos millia quinque
Ad te translatos, priùs omnes canonizatos.

Notandum hîc ſecundum Volaterranum, quòd cœnobium Caſſinenſe, religionis noſtræ caput, quadraginta millia aureorum redditus olim habuit: urbes

inſu-

Digitized by Google

inſuper opesque complurimas, ſi per tyrannorum rapinam licuiſſet, poſſedit. Unde idem inquit, regna potius quàm cœnobia virum ſanctum poſteris reliquiſſe, & forſan ignoraſſe, non ſe tam pauperibus hoſpitium aut Chriſti ſervis ad divina ſubſidium, (uti ſperabat) quàm clericis ac ſacerdotibus otium atque luxuriam paraſſe. De magnificentia dicti cœnobii etiam ſuprà ſub Thoma de Aquino dixi.

Eodem anno fames validiſſima per Doringiam fuit, ita, ut multa millia hominum fame perierint, in ſtratis & viis corruentes, exhauſti præ inedia. Unde Erphordenſes ante valvam magnas foveas fecerunt, in quas cadavera projiciebant. Ubi & in rei memoriam capella conſtructa eſt prope viam regiam, Vinariam verſus, non longè ab Erphurt, qui locus dicitur in Smedeſet, *(a)* ubi ſepulti ſexagenæ & triginta ſexagenæ cum quinque hominibus, quemadmodum ego ipſe ibi vidi, legi & tranſcripſi. Maldrum quippe Erphordiæ tum frumenti quatuor marcis puri argenti vendebatur: & plerumque haberi non potuit. Circa idem tempus Ulricus, antiſtes noſter reverendiſſimus, viam univerſæ carnis ingreſſus XVI calend. Aprilis, qui ob eximia, quæ contulit monaſterio noſtro bona, perpetuum apud nos habere promeruit anniverſarium. Cui Henricus comes, ut 828
ajunt, de Stolenburg, ut ſequitur, ſucceſſit.

HEnricus primus, in numero epiſcoporum Nuemburgenſis eccleſiæ XXII, Ulrico humanis exempto canonicè ſuccedens, cœpit anno Dom. MCCCXVII, ſeditque annis IX. Fuit hic comes de Grunpech, ut habetur in catalogo vulgato, de quo & in ſequentibus.

De quibusdam novitatibus, & rebus geſtis ſub Henrico epiſcopo, ex Chronicis variis, & noſtri monaſterii aliorumve privilegiis.

Anno itaque Domini ſuprà dicto MCCCXVII, Joannes abbas confecit privilegium ſive ordinationem, ſuper anniverſario Conradi de Ezildorf, qui pro eodem ſervando monaſterio noſtro dedit XX marcas argenti, cujus quidem privilegii tenor talis eſt. *Nos Joannes Dei gratia abbas, Joannes prior, totusque conventus monaſterii Putzavienſis, recognoſcimus præſentibus, & ad noticiam omnium, quorum intereſt, cupimus pervenire, quòd nos ſuper eleemoſyna Conradi de Ezildorff, dicti de indagine, beatæ memoriæ recepta, videlicet XX marcis, ac in uſum noſtræ eccleſiæ converſa, ipſum cum progenitoribus ſuis in confraternitatem noſtram recepimus, participem omnium bonorum, quæ in noſtra eccleſia fiunt, perpetuò exoptantes. Nihilominus obligamus nos ad peragendum ſingulis annis ſuum anniverſarium, cum vigiliarum & miſſarum ſolenniis, ita quòd de duobus talentis denariorum, quos prædictus dominus Joannes abbas, in cenſu ſuo de Provin ad hoc deputabit, miniſtrentur in hujusmodi anniverſario dominis duæ urnæ cereviſiæ; medius * pro piſcibus ſeu carnibus, prout tempus tunc requirit; quartale tritici piſtetur pro pane ad refectorium; & quartale ſiliginis piſtetur pro eleemoſyna pauperum dividenda: cereus de talento ponetur ad vigilias de ſerò, qui ardebit usque manè dicta miſſa pro defunctis. Nihilominus & in qualibet ſeptimana per anni circulum legentur tres miſſæ: una de beata virgine: duæ aliæ pro defunctis: & ſacerdotibus legentibus hujusmodi miſſas tres denarii dabuntur pro laboribus ipſorum in qualibet ſeptimana. Ut autem hujusmodi anniverſarius cum miniſtratione prædicta in noſtra tam per nos quàm noſtros ſucceſſores perpetuò peragatur; nos de communi conſenſu noſtro hanc literam heredibus ſeu amicis dicti Conradi dedimus, ſigillorum noſtrorum robore communitam.*

(a) Schmidſtedt. *FRID. HORTLEDERUS* exemplari ſuo adſcripſit: *Vidi & ego, legi, & tranſcripſi, 3. Julii anno 1621. Eſtque tenor monumenti ejus talis: Anno Domini M. CCC. XVI. Jar, ſint hir begraben. Hundert ſechs Schokg. X. X. X. III. Schock und V. Menſchen, die do verſtorben ſint in Thüringen. Den GOtt Gnade. Huc usque monumenti tenor. Summa autem earum ſexagenarum eſt 8345. Menſchen.*

Digitized by Google

Actum & datum anno Domini, quo suprà, XIV calend. Junii, præsentibus testibus. &c.

Anno Domini MCCCXX, Henricus, episcopus noster, dedit monasterio nostro privilegium confirmationis super uno talento, quod contulit idem ipse nobis in moneta Cycensi. Incipit: *In nomine domini Amen. Nos Henricus, Dei gratia Nuemburgensis ecclesiæ episcopus, omnibus in perpetuum. Quia propter eventus varios &c. Notum esse volumus tam præsentibus quàm futuris, quòd cùm nobilis vir, dominus Henricus de Stalberg, unum talentum annui census in moneta nostra in Cyce, quem quondam inibi habuit Henricus camerarius, civis noster in Cyce bonæ memoriæ, erga dominum Henricum de Amlungesdorff, canonicum ecclesiæ Cycensis, & Petrum de Gysingen civem ibidem, pro quinque marcis usualis & legalis argenti, justo emptionis & venditionis interveniente titulo, comparasset: factaque libera resignatione ejusdem talenti ad manus nostras, nos ad devotam instantiam Henrici de Stalberg prædicti, sæpe dictum talentum domino abbati & conventui monasterii Puzaviensis in proprium dedimus & donavimus, & præsentibus damus & donamus, consensu totius capituli nostræ ecclesiæ accedente &c. Actum & datum Cyce, anno Domini ut suprà 10 cal. Februarii.*

Sequuntur viri doctrina excellentes, qui his claruere temporibus.

Petrus de Palude, theologus acutissimus, ordinis prædicatorum.
Joannes de sancto Geminiano, declamator insignis ord. Præd.
Joannes Guarra, præceptor Joannis Scoti, ordinis Minorum.
Nicolaus de Lyra, scripturarum expositor eximius, ordinis ejusdem.
Franciscus Maronis, doctor illuminatus, ordinis ejusdem.
Alexander de Alexandria, summista præcellens, ord. ejusdem.
Jacobus de Viterbio, theologus clarissimus, ordinis eremitarum.
829 *Bonaventura Patavinus*, prædicator altisonus, ordinis ejusdem.
Gerhardus de Bononia, theologus præstantissimus ord. Carmel.
Dinus Mugelanus, juris utriusque peritissimus, doctor secularis.
Jacobus de Arena, natione Parmensis, jurisconsultissimus secularis.
Alanus quoque doctor universalis, à plerisque his temporibus ascribitur.
Dantes Aligerius, patria Florentinus, vates & theologus secularis.
Arnoldus quoque de villa nova, his temporibus floruit, patria Provincialis, magnus philosophus. Is Parisiis dogma suum exercuit, & per prophetiam Danielis & Sibyllæ Erythrææ probare nitebatur, adventum Antichristi & persecutionem ecclesiæ futuram esse inter MCCC & MCCCC Domini annum, fermè in MCCCLXXVI anno adesse. Super ea re librum edidit, cujus titulus de speculatione adventus Antichristi. Is tamen reprobatus, & quasi hæreticus reputatus. Cùm magistros Parisienses complurimos adversarios formidans, ne ipse deveniret ad manus inquisitoris; aufugit inde, & profectus est in Siciliam. Qui cùm missus fuisset à rege Siciliæ Friderico orator ad papam, in mari mortuus est. Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate, ait veritas incarnata. Unde omnes, qui voluerunt determinatum tempus assignare adventus Antichristi, vel finis mundi; reperti sunt mendaces. Hujus Arnoldi errorem taxat & ipse sapientissimus Joannes Picus, comes Mirandulanus libr. 5. contra astrologos, capite primo in hæc verba. *Arnoldus Hispanus, nobilis quidam medicus, sed ad superstitiones paulo minus propensior, ex Astrologiæ vanitate plerisque aliis adjectis Antichristi nobis adventum anno gratiæ MCCCXLV. comminabatur. Fluxere ab eo tempore anni jam supra centum XLVIII, & nullus adhuc antichristus, nisi quales etiam multi tempore Apostolorum.* Hæc ille:

Trusianus quoque medicus hîc claruit, qui factus est Carthusiensis.
Guido Bonatus, astrologus, per idem tempus in syderabilibus disciplinis notissimus fuit, quem adeò peritum in ea facultate fuisse Hartmannus Schedel scribit, ut nil in ea-

in eadem quantumvis obſtruſum, illi ignotum ſive incognitum fuerit. Verùm, cùm ipſa aſtrologia mendax ſit & ſuperſtitionibus referta, & idcirco cunctis Chriſtianis fugienda; libet hîc ſubnectere, quid ſuprà memoratus Joannes Picus, libro primo contra Aſtrologos ſentiat in hæc verba. *Eſt Bonotus inter eos primæ auctoritatis. Is non ignarus modò eſt philoſophiæ, ſed furit planè atque delirat. Lege ejus primum librum de Judiciis, in quo ſuper opere ipſe proœmiatur. Mentior, niſi helleboro dignum hominem judicaveris. Struit, ubi deſipit minus. Rationes quasdam, quibus aſtrologiam probet eſſe veram, iſtas quam dicam falſas, imò ſuprà quàm dici poteſt, pueriles atque ridiculas. Quam verò putat eſſe efficaciſſimam, illa eſt, Quadrivium deſtrui, ſi Aſtrologia tollatur. Eſſe enim unam ex quatuor artibus Mathematicis. Vide, ut neſciat etiam, quid ſit hoc ipſum, quod profitetur. Aſtrologia enim hæc divinatrix tantum diſtat ab ea, quæ Mathematicis annumeratur, quantum lux à tenebris, quantum veritas diſtat à mendaciis.* Hæc Picus.

Petrus inſuper, *de Appono*, qui dictus eſt, conciliator, quòd diſcolias in medicina ſedarit, appellatus, philoſophus & ipſe omni ætate admirandus, hoc tempore floruit. Hic in medicina profundiſſimè ſcripſit, quæ nominare brevitatis gratia pertranſeo. Scripſit attamen & librum de venenis ad Joannem pontificem XX, qui hoc tempore ſedem Petri tenuit. Ferunt denique plerique hiſtorici, hunc magum fuiſſe, & multa per eandem artem oſtendiſſe. Verùm ſentiat de eo quisque, quod libet. Ego novi auditu & viſu percipiens, Joannem Tritemium, noſtri ordinis abbatem, virum noſtra ætate mirificum atque eruditiſſimum, ejus doctrinæ & ingenio multum tribuiſſe, ipſumque in multis ſecutum fuiſſe. Cæterùm, quid alter æquè doctus judicet, ſentiatque de eo, ſequentia ejus verba indicant, quibus de eo inquit: *Petrus Apponenſis homo congerere plura natus, quàm dirigere, quem quidem indoctiores, ubi nugator magis, ibi ſoliti ſunt impenſius admirari.* Hæc ille. Volui autem hæc addere, ne nimium quis ſcriptis ejusmodi Aſtrologorum tribuat fidei, nève ſeductus, pro veritatis melle venenum erroris & ſuperſtitionis hauriat. Sed nunc de his ſatis.

Anno Domini MCCCXXII, Syrorum ſupra XXX equitum millia Armeniam deprædati, magnam Chriſtianorum multitudinem in ſervitutem abduxerunt. Eodem anno Joannes, rex Bohemiæ, pater Caroli quarti, à rege Francorum vel potius Gallorum adverſus Anglicos accerſitus, cum lectiſſima equitum manu, conſanguineo auxilium præſtitit, prælioque memorabili & cruentiſſimo ſe immiſcuit, in quo cum multis millibus cæſis interiit, cùm regnaſſet XXXV annis. Reliquit & alium filium, Joannem appellatum, cui Moraviam poſſidendam conceſſit, &c. Verùm prædictum bellum geſtum eſſe traditur, anno Domini MCCCXLVI, in quo ipſe præfatus rex Bohemiæ occiſus fuit. At ego ex hiſtoria Bohemorum Æneæ Sylvii, qui pòſt factus papa, dictus eſt Pius ſecundus, prænarrata tranſcribens, numerum anni ibi expreſſum non reperi, quem poſt exarationem, ſive inſertionem hîc factam, alium librum intuens mox reperi & ſubjunxi. Nec mirum, cùm & nonnunquam magnus dormitet Homerus, fasque ſit operi longo ſurripere ſomnum. 830

Anno Domini MCCCXXIII, Joannes papa conſtitutiones fecit, contra dicentes, Chriſtum & ejus Apoſtolos nihil in hoc mundo poſſediſſe, id errorem cenſens & velut hæreticos damnans, qui idem confirmarent.

Anno Domini MCCCXXIV, Ludvicus imperator obſedit Torgaw & Lawingen. Eodem anno, Dominica ante Aſcenſionem Domini, combuſtum fuit monaſterium divi Udalrici in Auguſta urbe imperiali. Eodem anno Petrus, archiepiſcopus Moguntinus, obiit, qui provincialia jura ſive ſtatuta edidit: quæ etiam Joannes, Romanus pontifex, confirmavit. Quo defuncto, ſucceſſit Matthias, monachus noſtri ordinis monaſterii Morbacenſis conſtitutus per papam. Hic fuit natus de proſapia comitum de Buſeck, omni probitate conſpicuus. Qui eo-

dem anno Erfordiam intrans, cum magna gloria ac reverentia à clero & populo ſuſceptus eſt.

Anno Domini MCCCXXV, cives Magdaburgenſes archiepiſcopum, dominum Burghardum comitem de Schrappelaw, moribus & ſanguine illuſtrem, ſceleratiſſimè occiderunt cum clava quadam, in cancellario quodam, ubi diu cuſtoditus fuerat, & ſolùm propter defenſionem jurium eccleſiæ. Eodem anno ſucceſſit ei Otto, filius Landgravii Haſſiæ.

Anno Domini MCCCXXVI, Henricus, epiſcopus noſter, migravit à ſeculo, cui Wittigo ſucceſſit, de quo in nulla hiſtoria mentionem factam eatenus reperi, ſicut aliorum quorundam, præterquam in catalogo brevi epiſcoporum communi.

WIttigo ejus nominis primus, ſed in numero præſulum Nuenburgenſis eccleſiæ 23, cœpit anno Dominicæ incarnationis XXVII: ſeditque annis XX. De cujus vita & geſtis (ut ſuprà dixi) nihil præter nomen ſcriptis inditum invenire valui, ſcriptorum magis incuria (ut reor) quàm ingeniorum penuria.

De eventibus variis, ſub regimine hujus antiſtitis exortis, & Chronicis diverſis & quarundam eccleſiarum cathedralium annalibus.

Anno ſuprà narrato ſalutis noſtræ, Ludvicus imperator Romæ ſecundo coronatur per Petrum de Corbaria ordinis minorum, quem (ut ſuprà dictum) antipapam ſuum fecerat.

Anno Domini MCCCXXVIII, Joannes papa in publico conſiſtorio condemnavit literam capituli generalis fratrum Minorum in Peruſio celebrati. Quamobrem anno eodem Michael de Ceſano, ejusdem ordinis miniſter generalis, appellavit contra papam, aſſerens papæ determinationem de paupertate Chriſti fore hæreticam: prædicta ſiquidem litera ſynodalis fratrum Minoritanorum continebat, quòd Chriſtus & Apoſtoli nullius rei dominium habuerint in proprio vel communi, & quòd in his, quæ habuiſſe leguntur, tantùm habuerint absque jure aliquo ſimplicem uſum facti, id eſt rei. Papa autem contrarium determinans, præfatum Michaelem, & multos alios doctores illi conſentientes excommunicavit, & pro hæreticis damnavit: ediditque proinde conſtitutionem, quæ incipit: *In agro dominico propter ſingularia, dubia, ſuſpecta & temeraria, quæ Begardi & Beguinæ prædicabant, & ſtrictiſſimè obſervabant.*

Eodem anno Joannes papa Petrum de Marrone, quondam dictum Celeſtinum quintum, catalogo ſanctorum aſcripſit.

Anno Domini MCCCXXIX, Matthias, archipræſul Moguntinus, ordinis divi patris noſtri Benedicti, diem obiit, ſtrenuus commiſſæ eccleſiæ defenſor & propugnator. Quapropter & grandes moleſtias perpeſſus eſt ab Heinrico, Landgravio Haſſiæ, eò quòd feudalia, juxta morem majorum ſuorum, ab ipſo ſuſcipere
831 contempſit. Porrò archiepiſcopus (ut quidam ſcribunt) venenatus interiit, cui Balduwinus, archiepiſcopus Treverenſis, ſucceſſit, qui fuit ad tempus adminiſtrator eccleſiæ Moguntinenſis: cujus tempore deſtructus erat & deſolatus mons ſpecioſus, & monaſterium divi Jacobi ibidem, quemadmodum & aliæ nonnullæ eccleſiæ ob bella præcedentia.

Eodem anno Dominus abbas Joannes, noſtri eo tempore moderator archiſterii, vendidit Domino Heinrico de Druſſitz, præpoſito eccleſiæ Cycenſis, unam marcam annui cenſus de eccleſia, ſive prioratu in Provin, qui ſpectabat ad menſam abbatiæ: confecitque deſuper privilegium recognitionis in hunc modum: *Nos Joannes Dei gratia abbas, Henricus prior, totusque conventus monaſterii Putzavienſis, ordinis ſancti Benedicti Nuemburgenſis diœceſis, recognoſcimus tenore præſentium publicè profitentes, quòd honorabili viro, domino Heinrico de Druſſcin, præpoſito eccleſiæ Cycenſis, de penſione menſæ abbatiæ noſtræ*

ſtræ incorporatæ & annexæ in eccleſia ſeu prioratu in Provin, unam marcam annuatim in redditibus vendidimus, juſtæ emptionis & venditionis interveniente titulo, ob monaſterii noſtri prædicti neceſſitatem & utilitatem pro decem ſexagenis groſſorum Pragenſium denariorum, nobis perſolutis, & in dicti monaſterii noſtri neceſſitatem & utilitatem legitimè converſis, &c. ſub modo & forma infrà ſcriptis, quòd dictus dominus Heinricus præpoſitus, de dicta marca annuatim in redditibus in monaſterio noſtro, pro ſuæ, progenitorum, & amicorum ſuorum quorumcunque, animarum ſalute diſponat, ordinet per nos & ſucceſſores noſtros perpetuè obſervandum, &c. quòd in craſtino Viti, per conventum peragatur in vigiliis & miſſa animarum, unus anniverſarius pro ſalute animarum ipſius, videlicet præpoſiti poſt mortem ſuam, &c. Item in quolibet termino anniverſariorum prædictorum, expendat dictus Prior pro refectione & commodo fratrum, medium talentum annis ſingulis perpetuò, &c. Datum anno quo ſuprà, nonis Martiis.

Anno Domini MCCCXXX vel circà Joannes papa ſenio confectus deſipuit miſerè: & qui antea contra hæreticos laudabiliter diverſos certaverat, compluraque utiliter conſtituerat, tandem & ipſe oberrans docuit, & prædicavit, animas ſeparatas non videre eſſentiam divinam, quantumvis purgatas viſione faciali, niſi poſt diem judicii reſumptis corporibus. Hæc tamen in morte revocavit.

Viri doctrina excellentes, qui hoc ævo claruerunt, & ſuis ſcriptis Chriſti eccleſiam illuſtraverunt.

Joannes Andreas, Monarcha juris utriusque:
Joannes Calduni, juriſconſultiſſimus, auditor Joannis Andreæ:
Oldradus de Laude, & *Cinus Piſtorienſis*, qui & ipſe Joannis Andreæ fuit familiaris amicus. *Et hi quidem Juriſtæ.*

Theologi verò hujus temporis diverſorum ordinum fuerunt & hi:

Ludolphus Carthuſienſis, qui vitam Jeſu & alia compilavit.
Petrus de Palude, ordinis prædicatorum, theologus & juriſta præclarus.
Aſteſanus de Aſt, ſummiſta excellens, quem vulgò Aſtaxanum nominant.
Monaldus, ordinis Minorum, theologus & ſummiſta clariſſimus.
Joannes Scotus, & ipſe ordinis Minorum, qui quidem ob perſpicacitatem & claritudinem ingenii ſui, Doctoris ſubtilis nomen commeruit; inter quatuor principalium ſectarum doctores locum tenens tertium; ſectæ, quæ à nomine ſuo Scotiſtarum appellitatur, dux & ſignifer invictiſſimus. Qui & ipſe philoſophia ſeculari, Peripatetica videlicet, armatus, omnium ante ſe ſcribentium Theologiſtarum opiniones impugnavit, & ſuas ſtatuens, quantum valuit, dejecit & diruit; theologus ſui temporis argutiſſimus & ſcholaſticiſſimus, ipſam cœleſtem & evangelicam doctrinam, contra doctoris gentium beati Pauli Apoſtoli inſtitutum & formam, tractando & docendo philoſophicè. Ipſe equidem apoſtolus, ſydus apoſtolicum, & evangelica tuba, verum & unicum fidei ſacramenta prædicandi modum, perfectam & ſinceram theologizandi formam orthodoxis ſervandam, contradidit doctoribus ſuo exemplo & documento, inquiens: *Nihil arbitratus ſum me ſcire inter vos niſi Jeſum Chriſtum, & hunc crucifixum.* Et 1. Cor. 1. *Nos autem prædicamus Chriſtum crucifixum, Judæis quidem ſcandalum, &c.* Et 1. ad Timoth. 2. *Sermo meus, & prædicatio mea non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus & virtutis, ut fides veſtra non ſit in ſapientia hominum, ſed in virtute Dei.* Quem ſaluberrimum & apoſtolicum docendi modum ipſe cum ſuis ſectatoribus Scotus haud imitatur, qui Platonis, Ariſtotelis, Chryſippi, cæterorumque gentilium magis plusque dogmata, quàm ſacroſancta Jeſu Chriſti & apoſtolorum ejus citant allegantque teſtimonia. Quorum rurſus modum dicendi philoſophicum, imò erroneum & vanum, idem Apoſtolus reprobat taxatque Timoth. 6, ubi inquit: *Si quis aliter docet, & non acquieſcit ſanis ſermonibus Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ei, quæ ſecundum Deum eſt & pietatem doctrinæ: ſuperbus nihil* 832

Digitized by Google

hil ſciens, ſed languens circa quæſtiones, &c. usque exiſtimantium quæſtum, id eſt quæſtionem, pietatem. Ubi gloſſa inter alia inquit, quòd hi, qui relictis ſermonibus & verbis Jeſu Chriſti, qui nunquam philoſophice, id eſt logicè, prædicavit; verbis his philoſophiæ innituntur, ſermonibus Chriſti videntur non acquieſcere, nec doctrinæ, quæ eſt ſecundum pietatem. Nulla equidem eſt aut eſſe poteſt illius vanæ & mundanæ philoſophiæ cum ipſa angelica & ſacratiſſima theologia conventio, ſicuti nec tenebrarum ad lucem, & Chriſti ad Belial. Minus autem ipſa Dialectica fallax & verboſa, quæ à Chriſtianorum ſtudiis & auribus prorſus releganda eſt, & explodenda eſt juxta id, quod divus Ambroſius bellè inquit: *Tolle argumentum, ubi fides quæritur.* Qui & proinde in litaniis fertur addidiſſe, *A Dialecticis libera nos domine.* Nam, ut & ipſe Nicolaus Cuſa cardinalis, & integerrimus theologus, inquit, *garrula illa Logica ſacratiſſimæ theologiæ magis obeſt quam prodeſt.* Cui quadrat illud Gregorii Nazanzeni adverſus hæreſiarcham quendam, *Ut quid examen veſparum adverſus fidem concitas? ut quid Dialectica religionem decorare te credis? Ubi magis per Dialecticam religio fœdatur, & illa nobis quodammodo gigantimachia fabuloſe reperitur, dum adverſus Deum in terris pugnatur. Et dum omnis ſermo cum quæſtione profertur, fit lingua bellatrix, verba ſunt jacula, ſermo eſt gladius: tota die ſine ullo fine pugnatur, & interdum mutuis vulneribus inter ſe uterque proſternitur.* Hæc ille beatus. Ejusmodi verborum pernicioſam & ſcandaloſam à Chriſtiano theologo alienam eſſe voluit Apoſtolus, cùm Timotheo ſcribit: *Noli contendere verbis. Ad nihil enim utile eſt, niſi ad ſubverſionem audientium.* Concordat Gregorius Magnus, *Syllogiſticè,* inquit, *diſputare, quid aliud eſt, quàm verbis contendere, & audientes ſubvertere?* Abutuntur equidem ea arte plurimi, dum confidentia clamoris veritatem magis obruunt & impugnant, quàm inquirant & promoveant. Hinc & quidam facetè & bellè inquit: *Quid facit philoſophia in theologia? Nempe quod canis in balneo.* Quibus ego adjicio, & dico, quòd ſecularis philoſophia in ſacra theologia facit id, quod abſynthium in melle, venenum in lacte, fel in vino, acetum in balſamo, fermentum in pane, zizania in agro, in veſte tinea, rubigo in ferro, mus in pera, ſerpens in gremio, & idolum in Dei templo. Suprà dicta denique omnia de philoſophia illa *, quam Apoſtolus Paulus *inanem & fallacem ſtultamque*, Auguſtinus *rixandi libidinem & virulentam*, Ambroſius *ſcientiam apparentem, non veram mendacemque ac ſophiſticam*, Origenes *plagam ranarum Ægyptiacam garrulamque* appellant, quamque ſancti eccleſiæ doctores ſuis in voluminibus admodum deteſtantur, damnant reprobantque, quæ etiam omnia copioſè allegantur in decretis, potiſſimùm *diſtinct. XXXVI. Nonne*, & *diſtinct. XXXVII. Vino inebriantur, &c.* Poſtremò, ſi quis ea, quæ ſcripſi, me ex bonarum artium ignorantia odioque deprompſiſſe philoſophiæ coarguat, jactans illud vulgatum adagium, Scientiam non habere inimicum, niſi ignorantem; noverit is, quisquis fuerit ille Ariſtarchus, ingenuè me fateri, parvam me philoſophiæ naturali, & præſertim Dialecticæ, operam in ſcholis impendiſſe, literisque exoticis: quoniam literæ illæ & artes, quas Ethnici invenerunt, propriè nec bonæ nec verè liberales dici poſſunt: nil ſiquidem ad libertatem ſpiritus, nihil ad bene beateque vivendum proſunt. Solæ id illæ ſacræ & cœleſtes literæ efficere poſſunt, ſine quibus omnis alia literatura vana eſt & muta. Quare rectiſſimè glorioſus Hieronymus illum literas dicit neſcire, qui ſacras ignorat. Omnes (inquam) ſcientiæ gentium vanæ ſunt: ſola Chriſti cognitio vera eſt ſapientia. Quapropter malim cum apoſtolis apoſtolicisque viris ruſticus cenſeri & piſcator indoctus, dummodo ſim vir bonus & fide catholicus, quam cum metaphyſicis illis theologaſtris ſine fide ſana & doctrina eruditiſſimus haberi philoſophus. Vix
833 enim fore poteſt, ut quispiam ſit profeſſione philoſophus, & ſincera fide catholicus, ut idem ſimul & Ariſtotelis Chriſtique ſit diſcipulus. Contingit quippe paſſim famatum juxta dicterium, ut videlicet magnus philoſophus rarò ſit bonus catholicus. Philoſophia ſiquidem ipſa gentilis & ethnica cùm ſit ſuperſtitionum

mater,

Digitized by Google

mater, & infidelitatis parens, perfidiæ ſuæ plures inficere conſuevit erroribus, bonis quàm inſtituere moribus. Hinc eſt, beatiſſimus quòd legislator noſter Benedictus, in pueritia, Romam à parentibus ad ſuprà narratas artes diſcendas liberales miſſus, in ipſis penè philoſophiæ foribus ſtudentium offendens pravitatem, greſſus ilico retorſerit, pedemque (uti divus de eo ſcribit Gregorius) quem in mundum poſuerat, retraxit, ne cum ſcientia illorum hauriret & vitia. Mundum itaque cum ſua ſtulta floccipendens relinquensque ſapientia, more ſanctiſſimi præcurſoris domini, vaſtæ ſolitudinis ſecreta petiit; ibique latens, ſolique Deo cognitus, cœleſtem illam ac divinam ſapientiam aſſidua contemplatione hauſit perfectiſſimè. Proinde in laudem ejus ſancta canit eccleſia: *Sophiam deſpexit humanam, nactus angelicam*, Seraphicam videlicet illam, quæ in ardentiſſimo Dei amore, & divinæ bonitatis contemplatione conſiſtit. Quam quidem non natura, non philoſophia, ſed Dei gratia & myſtica illa theologia, etiam ſine ullo literarum ſtrepitu, Deo per intimum amorem perque purum & humilem affectum adhærentibus infundere ſolet. Hæc eſt illa myſtica theologia, de qua Vercellenſis abbas, commentator Dionyſii, inter alia ſic inquit: *Frequenter amor penetrat, ubi cognitio phyſica foris ſtat. Legimus, quosdam ſanctos epiſcopos minùs imbutos fuiſſe phyſicis doctrinis, qui tamen myſticam theologiam captu mentis haurientes, cœlos penetrarint, omnem phyſicam cognitionem ſubtiliſſimè tranſcendentes, usque ad beatiſſimam Trinitatem.* Hæc ille. Libet adhuc parumper hanc materiam pro concluſione proſequi, doctiſſimi illius divinarum ſcripturarum interpretis Eraſmi ſententiam ſuprà dictis conſentaneam ſubnectendo. Ait itaque in compendio theologiæ ſuæ inter alia ita: *Abundè magnus doctor eſt, qui purè docet Chriſtum. Si turpe ducunt neſcire, quid diffiniat Scotus: turpius eſt neſcire, quid decernat Chriſtus. Si parum theologicum eſt, non aſſequi, quæ ſcripſit Durandus; minus theologicum eſt, non aſſequi, quæ ſcripſit Paulus. A divinis oraculis nomen habet theologus, non ab humanis opinionibus. Et bona Theologiæ pars afflatus eſt, quæ non contingit, niſi moribus purgatiſſimis.* Hæc Eraſmus.

Guilhelmus Ockam, natione Anglicus, ordinis fratrum minorum, Scoti præfati diſcipulus, theologus Ariſtotelicus acutiſſimus, factionis, ſive ſectæ theologicæ, quæ ab eo Ochaniſtarum appellatur, fundator invictiſſimus. Hic inter alia, contra Joannem XXII hæreſim Fratricellorum, malè de Chriſti paupertate ſentientium, damnantem prædicavit & ſcripſit, ſcribens, pronunciansque eum hæreticum. Quo circa ab eodem Joannne papa excommunicatus fuit. Qui ad Ludvicum imperatorem æquè excommunicatum fugiens, dixit ei, *O imperator, defende me gladio, & ego defendam te verbo.* Manſitque excommunicatus cum excommunicato, usque ad finem vitæ ſuæ. Et (ut dicit Joannes Tritemius) Scoti, magiſtri ſui, acerrimus impugnator fuit, & omnia illius dicta oppugnavit. Ockam denique iſte, ſcholaſtici certaminis agonitheta excellentiſſimus, agmen peregrini exercitus, id eſt philoſophicum, contra hoſtes Iſrael pugnans, in ſcripturarum campum adducit, ſacrisque theologorum copiis aſſociat; ſacra prophanis, divinis humana, domeſticis exotica, orthodoxis ethnica, cæca præſumptione commiſcens & copulans; & adeò usque quidem, ut auxiliares domeſticas penè excedant ſuperentque copias, multo plures videlicet philoſophorum, quàm divinæ paginæ in ſuis ſyntagmatibus auctoritates producendo: quaſi arma lucis, utpote ſcutum fidei, galea ſalutis, & gladius ſancti Spiritus, nec non utriusque inſtrumenti aurea teſtimonia, ad reſiſtendum diabolo, & ſatellitibus ejus hæreticis minimè ſufficerent. Verùm, quàm fauſtè & prudenter id fecerit, ipſe viderit. Concordia equidem militum, non diſſidio belli obtinetur victoria. Quæ autem concordia ſit Judæi & Chriſtiani, pagani & catholici, philoſophiæ & theologiæ, non video. Hoc unum ſcio, quòd ſancti patres, & claſſici illi eccleſiæ doctores, adverſus hæreſiarchas pugnantes, non philoſophiæ, ſed divinæ autoritatis armis

certant & teſtimoniis. Ex quibus unus, divus videlicet Hieronymus, contra Helvidium hæreſiarcham ſcribens, in ipſo penè exordio pugnæ literaturæ ita prædictis conformiter declamat: *Non Rhetorici campum deſideramus eloquii, non Dialecticorum tendiculas, nec Ariſtotelis ſpineta conquærimus. Ipſa ſcripturarum verba ponenda ſunt, ut ipſis, quibus adverſum nos uſus eſt, teſtimoniis revincatur.* Nec obſtat, ſi objiciatur, apoſtolum Paulum & alios plerosque eccleſiaſticos tractatores auctorum allegare teſtimonia gentilium. Allegant equidem, ſed poëtarum, ſed oratorum, vel etiam hiſtoricorum, morales duntaxat utilesque ſententias; non autem philoſophorum, utpote Ariſtotelis argutias, ſpinas Cleanthis, & Chryſippi contorta ſophiſmata; non denique nodum Gordiani; non arborem Porphyrii, aut ſimilium, qui de formalitatibus, quidditatibus, genere & ſpecie, eſſe & eſſentia, tractant; inania allegant dogmata: quanquam è diverſo ſint complures ſanctiſſimi orthodoxæ fidei doctores, qui nec poëtarum, neque oratorum quantumvis morales allegant ſententiolas, circa puram ſimplicem divinarum literarum manentes auctoritatem. Ex quibus potiſſimi ſunt: Chryſoſtomus, Ambroſius, Gregorius Magnus, venerabilis Beda, Anshelmus, & Bernhardus mellifluus, multique alii. Reprehenſibiles itaque ſunt illi ſacræ theologiæ deſertores, novi videlicet theologaſtri, qui nimiùm gentili philoſophiæ innituntur, perque eam fidei arcana, quaſi per impoſſibile probare, vel etiam roborare contendunt. Quod nihil aliud eſt, quàm ſi quiſpiam Chriſtianus in cauſa fidei cujuspiam Judæi vel pagani pro ſe uteretur teſtimonio: cùm tamen inimicorum teſtimonia, etiam vera ſi forent, velut ſuſpecta in judicio reprobari ſoleant. Memoratos denique theologos novos, in ſacris philoſophantes, taxat etiam puriſſimus ille Chriſtianæ ſapientiæ interpres, omniumque noſtræ tempeſtatis theoſophorum princeps, Eraſmus Roterodamus, in ſuprà allegato ſuo theologico compendio in hæc verba: *Vehementer abſurdum videtur, cùm rem tractas ab omni ſapientia mundana longè diverſiſſimam, nihil crepare niſi Pythagoram, Platonem, Ariſtotelem, Averroem, & his prophaniores autores, ad horum opiniones velut ad oracula obſtupeſcere. An non iſtud eſt Chriſti cæleſtem philoſophiam non condire, ſed prorſus aliam reddere? Taxatur Chryſippus, quòd totas tragœdias in ejus commentariis, quos de Logicis conſcripſit, reperire licuerit. Quo juſtius nos taxaverit aliquis, ſi viderit, plus quàm totum Ariſtotelem in theologorum commentariis inveniri? Quod ſi quis clamabit, abſque exacta horum cognitione non eſſe theologum; equidem conſolabor meipſum tot inſignium virorum exemplis, Chryſoſtomi, Cypriani, Hieronymi, Ambroſii, Auguſtini, Clementis, cum quibus rhetorculus eſſe malim, quàm cum quibusdam, qui ſibi plus quàm videntur eſſe theologus. Denique conſolabor me exemplo Petri ac Pauli, qui iſta non ſolùm non calluerunt, verùm etiam damnant aliquoties. Certè conſtat, nunquam uſos eſſe.* Idem quoque contra novos ſcholaſticosque theologos, qui ſubtiliſſimè de inſtantibus, formalitatibus, deque (ut dixi) quidditatibus & eſſeitatibus diſputant, in Moria ſua ita invehitur: *Jam has ſubtiliſſimas ſubtilitates ſubtiliores reddunt tot ſcholaſticorum via, ut citius è labyrinthis temet explices, quàm ex involucris Realium, Nominalium, Thomiſtarum, Albertiſtarum, Occaniſtarum, Scotiſtarum, &c. In quibus omnibus tantum eſt eruditionis, tantum difficultatis, ut exiſtimem, ipſis Apoſtolis alio ſpiritu opus fore, ſi cogantur hiſce de rebus cum hoc novo theologorum genere conſerere manus.* Hæc Eraſmus.

834

Alvarus denique, & ipſe ordinis Seraphici, his claruit temporibus, Joannis Scoti auditor, apud Joannem papam in pretio habitus. Contra ſuprà memoratum Guilhelmum Ockam ſcriptis egit & verbis. Edidit plura, inter quæ extat volumen maximum de planctu eccleſiæ intitulatum, &c.

Thomas de Valas, ordinis prædicatorii, theologiæ magiſter inſignis, circa hæc tempora exponens ſe periculo ob fidem catholicam, prædicavit Avione publicè contra papam Joannem, propter errorem ejus de cæcitate animarum ſeparatarum,

Digitized by Google

rum, omnibus prælatis eccleſiaſticis diſſimulantibus, & diu tacentibus. Qui ob id anno proximo ab inquiſitore hæreticæ pravitatis, ſed & latenter hæretico, incarceratur Avione, ubi pro Chriſti fide multa paſſus eſt. Sed paulo pòſt, precibus Philippi regis Gallorum, pro eodem papæ ſcribentis, libertati datur.

Anno Domini MCCCXXXIV, Joannes papa moritur, vitæ ſuæ anno XC, & obiit Avione. Et antequam migraret è vita, revocavit errorem ſuum ſuprà dictum de animabus ſeparatis. Ideo non poteſt dici hæreticus. Reliquit denique in theſauris ſuis ingentem vim auri atque argenti, cujus computatio fuit aureārum drachmarum XXV millia, hoc eſt, millies XXV millia, quod ſcripſiſſe arduum certè videtur. Nec legitur aliis temporibus eccleſia Romana fuiſſe locupletior, ut inquit Antoninus: quod quidem certiſſimum eſt. Neque enim tam dives erat temporibus Apoſtolorum, dum videlicet beatus Petrus eandem rexerat eccleſiam. Qui velut verus Chriſti paupertatis zelator, petenti eleemoſynam pauperi reſpondit, *Argentum & aurum non eſt mihi, quod autem habeo, hoc tibi do.* Habuit quippe alium theſaurum, virtutum videlicet & gratiarum, quem & egenti communicavit; papa inops auro, virtute locuples; pauper in arca, dives in conſcientia; vacuus ære, plenus ſanctitate. Ditior denique & dubio procul hoc tempore fuit, quàm olim Sixti papæ & martyris ævo, qui per beatum Laurentium theſauros eccleſiæ diſtribuit pauperibus. Opulentior inſuper, quàm fuerat Gregorii primi temporibus, viri beatiſſimi, qui aliquot pauperum quotidiè alebat millia. Quorum paſtoralem ſollicitudinem, gubernationem & vitam iſte, ſi Joannes papa fuiſſet imitatus; tantam auri copiam minimè pòſt relinquere quiviſſet, ſecuriorque atque beatior, miſericordiæ videlicet ac bonorum operum fructu comitatus, ſeculo ex hoc migraviſſet. Sola equidem ipſa miſericordia comes eſt defunctorum, unicusque ac ſaluberrimus divitiarum fructus ipſa eleemoſyna: ſine qua omnes divitiæ ſteriles ſunt & caſſæ, ſuisque pernicioſæ poſſeſſoribus. Theſaurus equidem omnis, qui ad quotidianum non eſt uſum neceſſarius, ſuperfluus eſt, nec conſervandus, pauperibus ſed viduisque ac orphanis erogandus, juxta illud Salvatoris dictum: *Quod ſuperfluum eſt, date pauperibus.* Et Canon inquit: *Aurum habet eccleſia, non ut conſervet, ſed ut pauperibus eroget.* Non dicit, ſcortis aut hiſtrionibus. Quamobrem niſi pontifex iſte Joannes magnus quoque fuerit eleemoſynarius, minimè ob prædicti theſauri collectionem tantopere laudandus foret, magis ſed arguendus. Paſcendarum equidem ovium Chriſti, non etiam oculorum, æruginis & tinearum curam ſuſceperat. Quin etiam ob caduca illa fluxaque bona temporalia, quæ & dare & eripere ipſa fortuna poteſt, nemo vel bonus laudabilisve efficitur. 835

Anno Domini MCCCXXXV, Benedictus duodecimus Joanni defuncto ſucceſſit in ſede Petri, homo conditionis infimæ in ſeculo, ſed moribus & ſcientia clarus, ex monachali ſecta ordinis Ciſtercienſis aſſumptus, ſeditque annis VII.

Ex rudimento Chronicorum de eodem.

Benedictus electus in vigilia Thomæ Apoſtoli, proxima die conſiſtorium tenuit, ubi pronunciavit, nunquam velle gladio materiali uti, ſed pacem quærere; item, quòd nemo religioſus ad curiam pro beneficio impetrando venire deberet; item eleemoſynas menſæ papalis reſtituit pauperibus, quæ antè per familiares papæ diripiebantur, de qua centum perſonæ refici lautè poſſunt. Item voluit omnes prælatos à curia recedere, & ſuis in dignitatibus reſidere.

Anno Domini MCCCXXXVII, Cometes quatuor menſes apparuit, & antequam extinctus fuit, emicuit alter menſibus duobus. Et ſequuta eſt peſtis ingens.

Anno Domini MCCCXXXIX, Benedictus papa novas conſtitutiones religioſis omnibus ordinavit, ſtatuitque, ut provinciale capitulum de triennio in triennium ſervaretur in ordine ſancti Benedicti: quæ conſtitutio usque in præ-

Digitized by Google

ſens tempus ſtrictè obſervatur per Germaniæ diœceſes. Eodem anno, cenſu Florentiæ Italiæ urbe, Leonis decimi ejus nominis papæ loco nativo, agitato reperta ſunt hominum intra urbem degentium nonaginta millia. Hoc ſcribo, ob reverentiam prædicti Leonis papæ, qui noſtra ætate Petri ſucceſſor habetur, qui de magna quadam Florentinorum familia natus eſt.

Anno Domini MCCCXL, inter Anglos & Gallos cruentiſſimum geſtum eſt bellum, in quo Galli fuere ſuperati, multis eorum millibus occiſis. In eodem prælio Joannes, Bohemorum rex, cecidit, ut ſuprà anno Domini MCCCXXII dictum eſt per anticipationem. Ibi lector quærat, & latius ſcripta inveniet. Eodem anno Florentiæ peſtis XVI millia urbanæ multitudinis extinxit, & per pagos fœda ſtrage deſævit.

Anno Domini MCCCXLI, Benedictus papa obiit, cui Clemens VI, noſtri ordinis monachus, ſequenti anno ſucceſſit. Benedictus præfatus conſanguineos vix videre voluit, dicens, papam conſanguineos & affines non habere. Sic dicitur.

Anno Domini MCCCXLII, Clemens ſextus Avione, ubi tunc curia erat, in ſummum creatur pontificem, antea Petrus Boheri vocatus, monachus ordinis
836 ſancti patris noſtri Benedicti, ex monaſterio Lemovicenſi aſſumptus: ſeditque annis X, menſibus VI, diebus XVI, nomine & re clemens, & totus virtuoſus. Multa rigoroſè conſtituta, per Benedictum anteceſſorem ſuum, mitigavit, egregius ſermonum ſcriptor & declamator, ſacræ theologiæ M. celeberrimus, & in jure canonico peritiſſimus. Scripſit complura, & ob id inter ſcriptores eccleſiaſticos numerari & computari commeruit.

Viri doctrina excellentes, qui his claruere temporibus.

Lapus de Caſtellione, abbas ſancti Mimatis, ordinis divi patris noſtri Benedicti, jurisconſultiſſimus.

Bartholomæus Piſanus, qui ſummam Piſanam fecit, ord. prædic.

Albertus Brixianus, & ipſe in utroque jure eruditiſſimus, ejusdem ordinis. Item *Bernus Parentinus* & ipſe ord. prædic.

Heinricus de Urimaria, theologus ordinis eremitarum.

Hermannus Schildis, ejusdem ordinis, qui multa ſcripſit.

Simon de Cremona, ejusdem ordinis, prædicator altiſonus.

Simon de Caſſia, & ipſe ordinis eremitarum beati patris Auguſtini, vir revera religione & doctrina clariſſimus, & ſpiritu prophetiæ inſignis. Hic puriſſimè atque Chriſtianiſſimè divinam tractavit expoſuitque ſcripturam, philoſophiam ipſam ethnicam prorſus à ſacris literis rejiciens, damnans & reprobans. Hinc & magno volumine, quod ſuper Evangelia edidit, & de geſtis Salvatoris prætitulavit, nullius utitur philoſophi, quantumvis moralibus dictis. Quin & in eodem theologos philoſophiæ innitentes vehementer reprehendit & arguit; ſimiliter Scholaſticos, qui per Vtrum & ſyllogiſticas quæſtiones divinas ventilant apices, inter alia ſic inquiens, ſuper illud, In columna nubis loquebatur ad eos, Pſalmo octuageſimo nono: *Nubes fuerunt apoſtoli & evangeliſtæ, quia altitudinem ſcientiæ habuerunt & doctrinæ, ſed multi hæretici conati ſunt ſuperaſcendere. Multi ſapientes naturales fuerunt, ſe iſtis ſuperiores exiſtimantes. Multi etiam doctores appellati catholici nomine fuerunt, neſcio, ſi in animo extiterunt: novitate loquendi miſcendo cum ſupernaturali theologia naturalem, cum ſcriptura divina philoſophicam, hiſtoricam & poeticam, ſibi ipſis ſupervolitare ſunt viſi; & quod eſt certum, in dubium revocantes per Vtrum: & quod eſt clarum & lucidum, in turbidum & obſcurum redigentes per Vtrum.* Et poſt pauca: *Et ſyllogiſtica forma utentes videntur neſcire loqui niſi per utrum, puram & ſimplicem ac neceſſariam ſacræ ſcripturæ ſcientiam non habentes, additis ſyllogiſmis, quærunt aperire per Vtrum. Cùm reprehenduntur à ſanioribus & clarioribus, ſcutum ſyllogiſmum, peltam faciunt per Vtrum. Et in tantum ſe ſuper altitudinem nubium levaverunt,*

verunt, ut modum loquendi Prophetarum, Chriſti & Apoſtolorum, & verorum & ſanctorum doctorum correxerunt per ſyllogiſmos & tomos: quaſi pulchrior & aptior ſit modus loquendi philoſophicus & Ariſtotelicus, ſyllogiſticus & dialecticus, topicus & elenchicus, rhetoricus & ſatyricus, quàm ille, quem docuit, tenuit, edidit, & per prophetas ſanctos, apoſtolos approbatos dederit pater, & filius, & ſpiritus ſanctus. Et in tantum exorbitaverunt naturales hominum mentes, ut ſuper altitudinem nubium ſe extollant; dicentes atque credentes, quòd theologica non poſſunt apprehendi, niſi cæco Ariſtotele duce, & viam præbente orbato Platone, atque cæteris præeuntibus philoſophis; veris privati luminibus, ſolùm innitentibus baculis ſcientiæ naturalis: quaſi velint aſſerere, quòd in docendo & diſcendo ſupervolitet ſcientia naturalis, de quibus ſcriptura dicit, Vani ſunt omnes homines, in quibus non ſubeſt ſcientia Dei. Item idem ad propoſitum libr. VIII de ſcientia naturali loquens ita infert, *Qui dixerunt & dicunt, veram theologiam non poſſe conſcendere, niſi per iſtam ſcientiam naturalem; ſimiles facti ſunt ædificatoribus turris Babel, qui per altitudinem turris credebant in ſuperna conſcendere,* &c. Idem: *Chriſtianus ſum, in fide loquor, à ſpiritu ſancto accepta licentia, qui docet omnem veritatem, literalem, allegoricam & moralem. Dico, neque ſummum pontificem, neque cæteros operam debere dare philoſophiæ aut artibus: neminem ex his vidi aut audivi aliquando ad fidem converſum: eccleſiam Dei non vidi ex hoc in aliquo tutam, & cætera. Quot quæſtiones vanæ & inutiles corda ſimplicium ſubvertentes, quot diſceptationes in moribus, quot opiniones atque doctrinarum novitates temporibus noſtris infelicibus inſurrexerunt? De eis dolor cogit me plangere magis, quàm aliquid dicere.* Ideoque & 837
idem illuminatiſſimus theologus dicit, in alio loco memorati voluminis: *Legi diſputantes doctores, confeſſores, cœnobitas, anachoritas, & nihil in eis pro eis & pro aliis utile reperitur per inanem philoſophiam: imò quotquot iſta ſcientia fuerunt imbuti, Chriſtianitatis titulum cognoſcentes, libellum huic meretrici dedère repudii, accipientes virginem uxorem de populo ſancto Dei, videlicet fidelem ſcientiam, non corruptam ſophiſmatibus atque garrulitatibus Dialecticorum, non aſtralibus decretis infectum, non contentionibus ſervientem de creatione mundi, de potentia Dei, de ſapientia Dei, de providentia Dei,* &c. Et poſt aliquanta de ſeipſo loquitur in hæc verba. *Juvenis fui, aliquali dotatus ingenio intendebam his ſcientiis, ſicut & coætanei; credens ex his placere altiſſimo, atque ita debere perfecta vita peragi. Cùm verò omnes collegas meos viderem in hanc tenebroſam voraginem proſilire; accidit quadam die in meis teneris annis, me ferentem omnes ferè libros naturales ſub chlamyde, ut ſumma diligentia repeterem, quæ audieram à doctore. Et cùm interrogaret me, qui creditus ab omnibus ſanctæ vitæ, dicens: Quid eſt hoc, quod defers frater? libros naturales me ferre reſpondi. At ille: Non eſt hæc via tuta; neque vocatio tua; nec verorum Chriſtianorum intendere naturæ, ſed gratiæ. Verbis quoque completis, tanta celeritate mutatum eſt cor meum, ut ſi voluiſſem, non potuiſſem codices aperire naturales. Quare Deo diſponente ad Theologiam me converti,* &c. *Et aliquali luce perfuſus, puro & claro animo intellexi, meretrices eſſe inviſibiles animi omnes iſtas ſcientias, animam indevotam & volantem per acra conſtituentes, & denegantes ſuis peritis viam humilitatis in fide atque in moribus ſæpe.* Hæc omnia ille Simon de Caſſia, Chriſtianiſſimus theologus; quem per omnia ſui quidem ordinis, noſtri ſed temporis, magnus ille theologus, Martinus Luther, Wittenbergenſis Academiæ ornamentum & corona, in divinarum expoſitione ſcripturarum imitatur. Qui & ipſe, omni prorſus poſthabita & contempta philoſophia, puriſſimè ſacras tractat docetque literas; aſſiduè admiranda & penè inaudita divinorum eloquiorum arcana producens in lucem; ob magnitudinem ingenii & dexteritatem, toto reſonatus in orbe; quanquam nec ipſe, inſtar divi Hieronymi, æmulorum careat invidentia, ſcholaſticorum videlicet theologiſtarum, qui in ſacris philoſophantur literis, perſecutione. De quibus omnibus infrà ſuis locis & annis dicetur propenſius.

Anno Domini MCCCXLVI, Adoardus, Anglorum rex, Philippum Gallorum regem ſuperat: quo prælio ſupra viginti millia hominum perierunt, in quo

& Joannes Bohemiæ rex cum multis baronibus cecidit. Et hoc certum constat, licet suprà an. Dom. MCCCXL ipsum interiisse per errorem scripserim, ob belli similitudinem deceptus, per incuriam seu magis (ut fatear) præsumptionem, non respiciens historias. Verùm id non novum, sed humanum & mortalium est. Humanum quippe est errare, sapientis autem emendare.

Anno Domini MCCCXLVII, Wittigo, episcopus noster, obiit. Cui Joannes primus successit, ut infrà dicetur anno eodem. Hoc quoque anno validissima pestilentia fuit per totam Galliam, ita ut greges & armenta vagabantur in campis sine possessore: quæ sequentibus annis vastavit & Germaniam, ut infrà sub anno Domini MCCCLXX dicetur, præsertim Saxoniam.

JOannes, ejus nominis primus, ex stirpe nobilium de Miltitz dictorum originem trahens, anno Domini suprà memorato MCCCXLVII, Wittigone humanis exempto, canonicè electus successit, in numero episcoporum Nuenburgensis ecclesiæ XXIV. Iste Joannes privilegium indulgentiarum quatuordecim episcoporum, pro ecclesia nostri monasterii Avione, ubi tunc erat curia papalis, hoc anno impetratum, sua quoque autoritate confirmavit & approbavit, anno Domini MCCCXLIX, ut infrà anno patebit eodem. Tandem anno Domini MCCCLXXII, quinto videlicet sui regiminis, inter chorizandum (ut inftà rursus hoc eodem dicetur anno) misera & repentina interiit morte.

De quibusdam eventibus tempore hujus episcopi Joannis.

Anno Domini MCCCXLVII, qui est primus Joannis episcopi nostri, Ludvicus imperator in venatione cadens de equo mortuus est, & (ut scribunt multi) intoxicatus per Joannam, uxorem ducis Austriæ, quæ tum præsens erat. Et licet
838 excommunicatus obierit, signa tamen pœnitentiæ & contritionis ostendit. Hinc sepelitur Monaco, in ecclesia parochiali solenni apparatu & pompa, cujus Mausoleum marmoreum & pretiosissimum ego ibidem contemplatus sum. Quo defuncto, successit in imperio Carolus, ejus nominis quartus, filius Joannis regis Boemiæ in prælio contra Anglos interfecti. Fuit iste Carolus vir multarum linguarum & literarum peritissimus, justusque, ac rectus, & timens Deum, bonos diligens, & malos odio habens. Is ob justitiam nonnullas leges condidit, quæ adhuc extant, & Carolinæ nuncupantur. Is quoque scholam liberalium artium in Praga erexit, ecclesiam ejusdem urbis ad metropoliticum decus sublimavit, cùm antehac pontifici Moguntino subjecta fuerat. Clarus profectò imperator, nisi (ut aliqui scribunt) Bohemici regni gloriam magis, quàm Romani imperii quæsivisset. Nam Wenceslaum ex filiis suis natu majorem imperio sibi successorem adhuc vivens ordinare conatus est, idque pecunia. Nam, cùm principes electores haud facilè ad eam rem trahere posset; quod virtute obtinere non potuit, pretio comparavit. Promisit namque cuilibet electorum centum millia aureorum. Quæ cùm dare non posset, illis Romanæ reipublicæ vectigalia obligavit, in perpetuum imperii malum. Nam post hæc extollere caput imperium haud potuit, pecuniæ nervis destitutum: quemadmodum antea cuncta per orbem vectigalia ad imperium pertinebant, quæ nunc principes & episcopi passim usurpant. Et ita ex causa suprà dicta, per Carolum hunc, regalia ab imperio alienata fuere.

Anno Domini MCCCL, per Saxoniam validissimè desævit pestis. Nam in Lubecuna æstate obierunt XC millia hominum. Porrò à primis vesperis Laurentii usque ad secundas, obierunt ibidem MD homines. Lubecensem etenim ante pestem volebant latius expandisse civitatem præ multitudine populi. Sed Dominus moderavit, vocans populum de medio.

Anno Domini MCCCLII, Clemens papa appositus est ad patres suos, cui Innocentius sextus successit, qui sedit annis X. Hic (ut in rudimento Chron. dicitur)

citur) decimam postulavit à clero, de omnibus proventibus, sed nemo illi dabat. De quo & in sequentibus dicetur suis locis. Eodem anno Joannes, episcopus noster (ut in multis legitur Chronicis) in die Joannis evangelistæ, ob honorem nominis sui, complures dominas speciosas & nobiles invitaverat. Chorizansque inter duas medius, quas ipse manibus tenebat, repentè cadens, miserabili morte expiravit, anno ordinationis suæ V. Mortuus (inquam) non ut episcopus, non ut sacerdos, sed velut histrio vanus, & vir seculo deditus. Mortuus (inquam) non in atrio, sed theatro, non in loco sacro, sed prophano, non in ecclesia, sed chorea. Proinde ex fine ejus & operibus ille præsul fuisse probatur ex grege illorum præsidum, qui non per ostium, aliunde sed conscendunt in ovile Christi, qui officium episcopale nesciunt, curam pastoralem postponunt, clerum contemnunt, populum sibi commissum negligunt, pauperes floccifaciunt & fame perire sinunt; qui cartiludio aut fritillo plus quàm evangelio intendunt, & Venerem Bacchumque magis quàm Christum venerantur & colunt; qui denique deliciis corporalibus & mundi voluptatibus sine Dei metu inservientes, sola terrena sapiunt, pariterque & propriæ & commissorum salutis immemores, futura minimè prospiciunt. Quos quidem Baptista ille Mantuanus, poëtarum nostri temporis facilè princeps, alterque Virgilius, in quodam carmine egregiè taxat, inter alia ita resonans:

Neglecto superûm cultu, spretoque tonantis
Imperio, Baccho indulgent, Venerique ministrant:
Sacra ferunt auro: nummis altaria condunt:
Auro vina libant: auro laquearia fulgent:
Scorta tegunt gemmis: canibus convivia ponunt:
Exuviis inopum culti, ditesque rapinis:
Successu elati: superos, Acherontaque rident.

Et post pauca:

Heu frustra incestis iterant sacra orgia dextris,
Sancta Deûm vanis penetralia vocibus implent,
Irritant, irasque movent, non numina flectunt. Hæc ille.

Joanne itaque episcopo suprà memorato defuncto, successit ei in regimine nostræ diœcesis Rudulphus Pincerna baro, ut sequitur.

RODolphus Pincerna XXV episcopus Nuenburgensis, anno Domini MCCCLII, quo & Joannes defunctus est, institutus præfuit annis X. Quem pincernam ideo reor cognominatum, quod fuerit de prosapia pincernarum, qui præpotentes quondam barones in Hassia atque Doringia fuisse leguntur, & in præsens usque tempus in Doringia florent, non tamen (ut olim) opulenti & famigerati. Enimvero antiquitus celeberrimæ opinionis & grandis fuere auctoritatis, hujus inter satrapas terræ. Quorum unus nostri præsulis, de quo agimus, æquivocus, & ipse Rodolphus videlicet, dictus Pincerna de Varila, claruit circa ann. Domini MCCXXXII, vir summæ prudentiæ, & armis exercitatissimus. Quem Ludvicus, Lantgravius Doringiæ ille piissimus, pro adductione sponsæ suæ Elizabeth divæ, direxerat cum magno comitatu in Ungariam: qui & commissa strenuè cuncta perfecit. Ipse quoque post obitum dicti Lantgravii singularis, fidelis & devotus patronus & defensor ejusdem sanctæ semper fuit Elizabeth. Eam ob rem, pariterque fortunam ac potentiam suam, inter eum & comites Doringiæ magna orta est discordia, magnæque villarum vastationes utrinque commissæ. Qui & tandem pugna juxta Mulhusen commissa, victoria meritis S. Elizabeth potitus, quatuor ex memoratis comitibus, Guntherum videlicet comitem de Keffernberg, & ejus filium Bertholdum, Henricum quoque & Guntherum comites de Schwartzberg cepit, captosque secum abduxit ac in vincula conjecit, quousque se grandi ære redimerent. Hæc ob reverentiam episcopi Rodulphi dicta nunc sufficiant. 839

Anno

Anno Domini MCCCLIII, Rodolphus episcopus noster, uti specialis nostri archisterii devotusque patronus ac fautor, dedit nobis privilegium corroborationis super incorporatione ecclesiarum Brisenitz & Lobichaw &c. Incipit. *In nomine domini, Amen. Nos Rodulphus Dei gratia episcopus, Ludvicus præpositus, totumque capitulum ecclesiæ Nuemburgensis, præsentibus literis lucidè protestamur, quòd literas donationis factæ, per nobiles viros, dominum Theodericum Burggravium de Kirchberg, nec non dominum Hermannum de Lodenburg, ipsorumque hæredes monasterio Putzaviensi vidimus in nullo vitiatas, de ecclesiis parochialibus in Brisenitz & Lobichowve, cum dotibus & capellis, infra terminos & limites ipsarum parochiarum constitutis, videlicet Wintperg, Kirchberg, & Uber Lobichawv, & adhuc in antea construendis. Ut ergo eidem monasterio Putzaviensi, speciali nostræ filiæ tanquam indigenti, utilitatis aliquid conferre videamur, dictam donationem, tanquam perfectam & legitimam, ac omnè jure subnixam approbamus, ratificamus, & præsentibus confirmamus, &c. Actum & datum anno, quo suprà.*

Anno Domini MCCCLIV, Joannes de Isenberg, XXVIII episcopus Misnensis, obiit, qui dederat monasterio Buchensi parochiam in Leysenitz.

Studium Heydelbergæ his temporibus fundatum est universale per Rupertum Rufum, ducem Baioariæ, Ludvici imperatoris nepotem. Floruit & hoc tempore Fridericus ejus nominis secundus, Lantgravius Doringiæ, & marchio Misnensis. Is cùm esset vir strenuus & prudens; alienata per Albertum avum suum, Lantgravium Doringiæ, quæ scilicet per patrem suum Fridericum recuperari non poterat, magnificè cœpit vendicare, pacis zelator studiosus: quandoquidem Eckersbergum, sive, ut alii dicunt, Hectorisborgium, Dornberg, Friburg & Saltz recuperavit, & salvum conductum in toto suo dominio strenuissimè observavit, & contra facientes persequi, & expugnare non desiit. Habuit autem uxorem Mechtildem, filiam Ludvici imperatoris, quæ genuit ei filios quinque. Primus mortuus est in pueritia: secundus Fridericus, & is successit ei in principatu; tertius Balthasar: quartus Ludvicus, factus episcopus in diversis locis, extinctus in Calvis tempore choreæ terribiliter, ut infrà anno Domini MCCCLXXXI patebit: quintus Wilhelmus, marchio Misnensis. Fridericus itaque prædictus, senior cæteris, duxit uxorem Catharinam de Henneberg prudentissimam, cum qua castrum Coburg acquisivit: cum qua genuit tres filios, Fridericum, Wilhelmum, Georgium. Hic Fridericus senior fratres secum indivisè in una curia cum uxoribus eorum, usque in finem vitæ habuit: quod signum maximæ fuit prudentiæ. Idemque cum dictis suis fratribus Erphordiam obsedit, ob fratrem suum Ludvicum, cui papa de archiepiscopatu Moguntino providit: sed capitulum dictæ ecclesiæ eum admittere recusabat: sub qua discordia Erfordenses complures clericos captivarunt & peremerunt.

Anno Domini MCCCLV, Carolus Romæ solemni celebratione à duobus cardinalibus inunctus, imperii coronam tranquillissimè suscepit.

840 Anno Domini MCCCLVI, terræ motus maximi fuere in variis mundi partibus. Corduba in Hispania & Sibylla urbes conciderunt. Et Basilea cum aliis in Germania.

Anno Domini MCCCLX, consistorium urbis Lubicensis comburitur, per negligentiam illorum, qui pulveres pro bombardis conficiebant, ut dicitur in Chronica Rudimenti. Quod miror, quomodo stare potest, cùm multi scribant, machinam illam bellicam, videlicet bombardas, ab Alemannis nostris repertam anno Domini MCCCLXXX. Quod etiam asserit Joannes Cochlæus in Cosmographia sua.

Anno Domini MCCCLXI, Otto, episcopus Magdeburgensis, obiit. Post quem Ludvicus marchio Misnensis eligitur, sed civibus non placuit. Hinc Theodericus ordinis Cistercienſis, ex monasterio Lenynensi factus primò Sareptensis, pòst Sleswicensis, subinde Myndensis episcopus, qui apud Carolum quartum,

Digitized by Google

tum, ob eloquentiam ſuam & probitatem, in pretio erat, omnium conſenſu eligitur: præfuitque annis VII. Fuit autem ſecundum ſeculum conditionis infimæ, filius pannicidæ in Stendel. Is magnalia complura ſui tempore regiminis perfecit, multa redemit & recuperavit, arces Aldesleve, Saltzmunde, Hotensleve, item arcem in Calvis, primus ab ipſo fundamento erexit cum foſſatis & aliis neceſſariis. De obitu ejus vide infrà, anno Domini MCCCLXVIII.

Anno Domini MCCCLXII, Innocentius ſextus obiit in Gallia, ſepultusque eſt in monaſterio divi Andreæ, ordinis Carthuſienſium, quod ipſe propriis impenſis fundarat, & dotaverat, cui ſequenti anno Urbanus, ut patebit, ſucceſſit. Eodem anno Rodulphus, epiſcopus noſter, migravit è vita, poſtquam feliciter eccleſiam commiſſam decem rexerat annis: cui Godehardus (ut infrà ſequitur) ſucceſſit.

Godehardus, ex illuſtribus comitibus de Suartzburg originem ducens, mortuo Rudulpho, Nuemburgenſi prælatus eſt eccleſiæ, epiſcoporum ejusdem eccleſiæ XXVI. Is cùm aliquandiu præfuiſſet laudabiliter eccleſiæ Nuemburgenſi; tandem poſtulatus eſt in epiſcopum Herbipolenſem. Quod ambiguum mihi plurimùm videtur, tum quia eccleſia Herbipolenſis ejus nominis præſulem nullum unquam habuerit, quemadmodum catalogus eorundem indicat, & certiſſimè conſtat, niſi ſimilitudo nominis aut vitium ſcriptoris in errorem nos traheret. Eccleſia equidem illa opulentiſſima & inclyta Herbipolenſis circa hæc tempora habuit antiſtitem, etiam unum comitem Suartzburgenſem, ſed nomine Gerardum, promotum ad eandem eccleſiam conſenſu papæ Gregorii XI, per Carolum imperatorem quartum, & diu præfuit, annis videlicet XXXI. Obiit etenim anno Domini MCCCCIII, ſub Ruperto rege, ut infrà patebit. Idcirco quid de præmiſſis verius ſit, ingenioſo inveſtigandum relinquo lectori. Ego de hoc eatenus certiorari non merui. Sed neque, quo anno cœperit aut certè obierit, invenire valui. Solummodo ille vulgatus catalogus & mancus epiſcoporum noſtrorum refert de eo, quòd comes fuerit de Suartzburg; quodque poſtulatus ſit ad Herbipolim: ſed quo anno Domini, minimè exprimit. Inde aliud ſequitur inconveniens & ambiguum, circa annum primum & exordium regiminis ſui ſucceſſoris, de qua incuria dicetur infrà. His temporibus Brigitta, vidua ſanctiſſima de regno Sueciæ, claruit, cui Deus multas revelationes fecit. Hæc ordinem Salvatoris inſtituit. Et ejus feſtum die XXIII Julii agitur. Quæ etiam dixit, mundum ſuo tempore eſſe viliorem, quàm in diluvio, & ideo meritò periret, niſi precibus ſanctorum adjuvaretur. Hoc quoque tempore, vel circà, Carolus imperator ſtudium univerſale erexit, & inſtituit in Praga Bohemiæ, & ex cathedrali metropolitanam ibidem fecit eccleſiam, quæ antea Moguntino (ut ſuprà dictum eſt) ſubjecta fuerat archiepiſcopo.

Anno Domini MCCCLXIII, Urbanus quintus, ordinis divi patris noſtri Benedicti, monaſterii videlicet Maſſilienſis abbas, Avione canonicè creatus, cathedram ſancti Petri aſcendit, ſeditque in ea annis octo, in numero pontificum CCIII. Is cum Curia Italiam, & ad Urbem usque pervenit: ſed poſt breve tempus reverſus eſt in Galliam. Hic quoque regulam ſanctæ Brigittæ approbavit. Fuit autem iſte Urbanus magnæ literaturæ, decretorum videlicet doctor, & ſanctæ vitæ. Qui tandem intoxicatus diem clauſit extremum.

Eodem anno Ludvicus, rex Pannoniæ, Venetis grave bellum intulit prævaluitque.

Eodem anno quidam Scholaris in Libeck obdormire cœpit, dormivitque continuè per ſeptennium in eadem urbe absque evigilatione: poſtea evigilans diu ſupervixit. 841

Anno Domini MCCCLXV, Gerardus, epiſcopus Hildeshemenſis, fretus adjutorio virginis Mariæ, plurimos hoſtes publico bello cepit, ſcilicet Ottonem ducem de Brunſwig, Theodericum archiepiſcopum Magdeburgenſem, & Alber-

Digitized by Google

tum episcopum Halberstatensem, qui maximus dialecticus & philosophus. Unde Gerardus prædictus, cùm esset rhetor facundus, ad captum Albertum dixit, insultans: *Jam Rhetorica vicit Logicam.* Et rursus ad eundem fertur dixisse: *O episcope, proponam tibi hodie unum insolubile;* (cippum intendens vel simile aliquid) *si solvere quiveris, liber abibis:* detinuitque vinctos, quoadusque se multa redimerent pecunia. Circa hoc tempus lector quidam Paulus, Cracoviæ, in conventu fratrum prædicatorum, contra conceptionem inmaculatam beatissimæ virginis prædicans, subitò coram omni populo corruens, horribiliter expiravit, ut testatur Heinricus de Hassia, & multi alii. Quod factum plures terruit, in hac materia scribentes. Fatuum est enim de secretis Dei nimis curiosè investigare.

Viri sapientes, qui hoc tempore scriptis fulserunt.

Philippus de Pergamo, prior monasterii sanctæ Mariæ, perpetuæ virginis in Padua. Is inter alia scripsit super Ethicam Catonis.

Petrus Berthorii, natione Gallus, patria Pictavienſis, prior sancti Eligii Parisiensis, ordinis divi patris Benedicti. Scripsit inter alia repertorium morale libr. 3. item reductorium morale libr. 4. Breviarium historiarum Bibliæ libr. 1. Incipit, considerans historiæ prolixitatem, & est compendium per figuras & catenas, & nos habemus, sed cujusdam audaculi & insipientis incuria & contemptu dissipatum. Scripsit & epistolas complures ad diversos.

Gregorius de Arimino, theologus acutissimus, ordinis eremitarum divi Augustini.

Thomas de Argentino, ejusdem ordinis.

Franciscus Maronis, ordinis Minorum, doctor illuminatus.

Joannes Bocatius, rhetor & poëta clarissimus, Francisco Petrarchæ multùm familiaris, ut ex epistolis invicem missis patet.

Matthæus quoque *de Cracovia* hoc tempore claruit, & ipse secularis theologus, magnæ & vitæ & eruditionis.

Anno Domini MCCCLXVIII, Theodericus archiepiscopus Magdeb. obiit, cum totius cleri & populi planctu magno, & sepelitur (ut desideravit) in cœnobio Letrinensi Cistercienſi, in marchia, ubi professus fuerat: cujus tumbam mirificam ibidem cum suo epitaphio & vidi & legi. Successit itaque ei electus per capitulum Fridericus, episcopus Merseburgensis, qui solùm 4 mensibus præfuit, quia papa noluit eum confirmare, sed instituit loco ejus Albertum baronem de Sternberg, qui antè fuit episcopus Suerinensis, deinde Luchmaschlensis in Bohemia, postremò in archiepiscopum Magdeburgensem opera Caroli imperatoris, per Urbanum papam (ut dixi) instituitur. Sed pòst resignavit.

Anno eodem Waltherus, episcopus Augustensis, fuit interfectus dolosè in Myndelhaim. Ordo Jesuitarum, Senis urbe Ethruriæ, hoc tempore cœpit & confirmatur.

Anno Domini MCCCLXX, Urbanus papa obiit: cui Gregorius undecimus in pontificatu Romano successit, seditque annis 8. Is curiam ex Gallia Romam reduxit, cum ingenti totius Italiæ gaudio & exultatione. Cuncta quippe collapsa penè & destructa fuerant cum ipsa republica, per absentiam pontificum. Tandem post multos labores quievit in Domino. Post cujus obitum secuta est tribulatio maxima, quam dominus sanctæ Brigittæ præostendit, propter peccata cleri, & quasi omnium hominum, quia verissimè tunc completum erat illud Joan. dictum: *Mundus totus in maligno est positus.* Eodem anno Gerlacus de Nassaw, archiepiscopus Moguntinus, obiit, postquam præfuerat annis XVII: cui successit Joannes Gallicus, consanguineus, Caroli quarti, scilicet ann. 2. Eodem etiam anno Albertus de Sternberg, archipræsul Magdeb. resignavit, & in Bohemiam revertitur, reliquias multas & pretiosas furtim sublatas secum deferens, caput videlicet sanctæ Felicitatis, brachium sancti Stephani, caput sancti Plilippi, & par-

Digitized by Google

& partem vexilli ſancti Mauricii &c. Succeſſit itaque ei Petrus, per modum concambii. Ille equidem Petrus poſitus fuit ad eccleſiam Luchmaſchlenſem, quando dictus Albertus fuit electus in archiepiſcopum Magdeburgenſem: qui 842
volens redire ad natale ſolum, cum Petro illo cambivit, & (ut dictum eſt) cum ſpolio ſacrilego ad ſuam antiquam reverſus eſt ſedem. Petrus autem archiepiſcopatum Magdeburgenſem annis novem gubernans, tandem & ipſe per viam permutationis, ad epiſcopatum Ulmuzenſem in Moraviam eſt translatus. Et id factum eſt, quia non bene concordavit cum civibus. Redemit tamen Schonbecke, & Wansleve, & alia. Cui in archiepiſcopatu ſucceſſit Ludvicus, marchio Miſnenſis, frater Friderici Landgravii Thuringiæ, de quo infrà anno Domini MCCCLXXXI.

Eodem anno deſtructum eſt monaſterium ſancti Michaelis archangeli in monte prope Luneburg, per cives, & translati ſunt in civitatem, in locum, in quo usque in præſens Deo ſub ordine divi patris noſtri Benedicti militant. Wenceslaus enim & Albertus, duces Luneburgenſes, monaſterium in dicto inſigne erexerunt, in quo in altari majore aurea tabula habetur, & pretioſiſſimæ reliquiæ. Cujus cœnobii denique monachi omnes nobiles ſecundum ſeculum exiſtunt, nec in eo niſi ingenui ſuſcipiuntur, vivuntque ſine proprio, ſub bona & competenti regularis vitæ diſciplina: viri revera perhumani & multùm hoſpitales; quorum charitatis erga me per aliquot dies cum eis repauſans, haud minimum expertus ſum indicium. Abbas ipſorum, Waldevinus de Moronholt, vir inclytus & prudentiſſimus, ducis Luneburgenſis inter conſiliarios primus & præcipuus. Baldus, Legiſtarum maximus, hoc tempore claruit.

Anno Domini MCCCLXXII, cives Auguſtenſes combuſſerunt Fridberg, & Eringerii Burggravii, propter monetam, caput amputaverunt. Quo etiam anno Ulricus, comes de Helffenſtein, per Wittenbergenſem in carcere occiſus & peremptus fuit.

WItigo ſecundus, in ſerie præſulum eccleſiæ Nuemburgenſis XXVII, Godehardo mortuo ſucceſſiſſe traditur, ſed quo anno, invenire minimè potui. Quinimo ejus de geſtis (duorum quoque ſequentium) præter nomen, diem & obitus, nihil penitus literis inditum comperi. Obiiſſe autem eum aſſerit catalogus ille vulgatus, cujus crebrò mentionem facio, cùm aliquid certius non habeo, anno Domini MCCCLXXXI.

Ex Chronicis, de quibusdam eventibus hujus ævi.

Anno Domini MCCCLXXIV, Franciſcus Petrarcha, egregii nominis poëta, primus apud Chriſtianos laureatus, *(a)* obiit.

Anno Domini MCCCLXXVIII, Gregorius papa ivit ad patres ſuos: cui Urbanus ſextus ſucceſſit, electus in Urbe, magis timore Romanorum, quàm liberè & canonicè: quod & exitus rei probavit. Nam cùm eſſet natura inquietus, durus & inhumanus, præter ſpem electus, omnibus intolerabilis viſus eſt. Nulla patribus gratia, quòd ſe potiſſimùm delegiſſent, nulla humanitas, nulla conciliatio animorum, ſed contumax & minabundus, & aſper malebat videri, & metui potius quàm diligi. Nam ſex ſimul cardinales Luceriæ incarceravit, & non multo pòſt necari juſſit. Quapropter patres dolentes pontificem contumacem delegiſſe, ab eo receſſere, & in civitate fundorum, conventu facto, elegerunt antipapam, nomine Robertum, tituli ſanctorum Apoſtolorum cardinalem, quem Clementem ſeptimum vocaverunt. Et incepit periculoſiſſimum ſchiſma adeò perplexum, ut etiam viri doctiſſimi & conſcientioſi neſciebant, cui magis eſſet adhærendum: & duravit per novem & triginta annos, usque ad Martinum quin-

(a) Albertinus Muſſatus potius primus fuit, de quo Obſervationes Halenſes *Tom. VI. §. XIII.*

Digitized by Google

tum Conſtantiæ delectum, ſchiſmate ſublato. Habuit quilibet prædictorum pontificum magnas ſequelas. Urbano adhærebat, ceu vero pontifici, Italia, Alemania & Ungaria. Clementi verò Gallia, Hiſpania & Catalonia. Quidam ſcribunt, hoc ſchiſma cœpiſſe anno Domini MCCCLXXVIII, id eſt anno præſenti: alii anno Domini MCCCLXXX. Primum tamen verius tenetur. Sedit itaque Urbanus iſte annis octo. Ipſe inſtituit feſtum Viſitationis Mariæ, ſecundum formam feſti Corporis Chriſti, ſed literas deſuper non confecit: ſed ſucceſſor ejus Bonifacius id totum exequutus eſt, & feſtum per bullam promulgavit.

Anno Domini MCCCLXXIX, imperator Carolus quartus defunctus eſt. Is etiam inter alia pietatis opera, quæ exercebat, monachos ordinis Celeſtinenſis ex Gallia in Germaniam primus duxit, poſuitque eos in altiſſimo monte, in confini-
843 bus Sleſiæ & Bohemiæ, non procul à Zittavia, mutans caſtrum, quod ibidem erat munitiſſimum, in cœnobium, regaliter & magnificè eis providens de vitæ neceſſariis. Eſt autem ipſe mons totus ſaxeus, undique prominentes habens rupes & ſcopulos, & eſt ſemotus & liber, in medio aliorum ſitus montium nemoris Herciniæ ſive Bohemicæ. Vivunt denique ſub regula ſancti patris Benedicti in magna charitate, rigidam & artiſſimam vitam ducentes: quemadmodum expertus ſum, dum eos viſitavi, ob dicti monaſterii fundationem inveſtigandam; (uti & aliorum) per Trittemium miſſus, anno Domini MDXVI. Et eſt ſolum & unicum per Germaniam, ex quo aſſumptis monachis, Georgius illuſtris dux Saxoniæ, hoc dicto tempore, ſecundum æquè in monte ſublimi, qui Regalis lapis dicitur, à Pyrneo oppido ad miliare unum remoto, fundare & erigere cœpit. Conſultiſſimè autem fratribus, aliunde in Alemannia monaſterium non habentibus, locum firmiſſimè munitum in extremis finibus Bohemiæ providit, ut ſuperventura Huſſitarum rabies non haberet facultatem eos devaſtandi, ſicut (proh dolor) de monaſteriis non munitis, in umbilico aut corpore regni Bohemiæ poſitis, actum eſt. Conſervant denique illud caſtrenſe monaſterium fratres etiam pro tutela totius Alemanniæ, præſertim Sleſiæ & Miſnæ. Poteſt quippe ex eodem monaſterio pugnari contra Huſſitas, & alios hoſtes patriæ, ſi poſtulaverit neceſſitas. Inditum eſt autem nomen loco, ob altitudinem, ut dicatur Owin, id eſt ſublime ſive ſuperius; & fundatum eſt anno Domini MCCCLXVIII, per Carolum quartum: quod in præcedentibus per incuriam neglectum fuiſſe conſtat. Carolo itaque è vivis ſublato, filius ſuus Wenceslaus ſucceſſit in imperio, vir totus illecebroſus, luxuque & otio marcidus: idcirco & tandem (ut infrà dicetur) depoſitus fuit. Imperavit tamen infeliciter annis XXII. Cœpit enim anno Domini MCCCLXXIX. Porrò anno Domini MCCCC deponebatur: ſucceſſitque ei Rupertus.

Anno Domini MCCCLXXXI, Witigo, epiſcopus noſter, migravit à ſeculo, cui Chriſtianus (ut infrà patebit) ſucceſſit. Eodem anno Ludvicus, archiepiſcopus Magdeburgenſis, lamentabili & horrenda extinctus eſt morte. Hic namque ob altitudinem ſtemmatum elatus, plus ſeculi vanitatibus, quàm divino cultui mancipatus, contra apoſtoli Pauli monita, in omni apparatu, vita & moribus ſuis, huic ſe mundo confirmare ſtuduit; converſatione ſua rotunda & tumida populo non ſalutem, ſed perditionis viam demonſtrans: cùm ipſe palàm & inverecundè ea patrare haud formidaret, à quibus ſuos retrahere debuerat ſubditos; ſpectaculis vanis & luſibus atque choreis exultans; Dei offenſam & commiſſorum ſcandalum minimè timens; nec illud terribile beati Gregorii de paſtoribus dictum animadvertens, quo dicit prælatos tot mortibus eſſe dignos, quot exempla perditionis in poſteros relinquunt. Tandem omni prorſus Dei timore exploſo, more ſuo diebus larvalibus, tempore videlicet carniſprivii, ſecularibus ſe conformitans, cum eisdem & curſitare, & tripudiare, ne dicam delirare, cœpit; ſecunda feria Eſto mihi poſt Dominicam, tempore prænarrato Bacchanalia celebrando, magnam nobilium virginum & matronarum in Calvis oppido choream inſtituit; ubi

Digitized by Google

ubi, dum eodem die, usque in noctem choreis protensis interesset, repentina super eum irruit calamitas, & ut scriptum est, extrema gaudii luctus occupavit. Subito enim clamore & tumultu super incendio exorto, episcopus perterritus, ipse primus omnium, cum ea, quam manu tenebat, fugam iniit: quem cæteri, terrore pari percussi insequentes, in descensu porrecto pondere, & pressura urgentium se gradibus confractis, episcopus infrà cadens, post & super se cadentium impetu & ruina oppressus fuit penitus & extinctus. Et impletum est in eo etiam (proh dolor) corporaliter illa vulgata beati Augustini sententia, qua dicit, *Quanto status altior, tanto & casus gravior. Nam & celsæ graviore casu decidunt turres.* Et ita conversa est cithara in luctum, & vox lætantium in lamentum. Et mundus ille fallax; qui his suis amatoribus prospera & læta pollicebatur, per tempora longa, illis subitaneam & improvisam cladem calamitosam propinavit & mortem. O igitur quàm brevis & caduca omnis gloria mundi! Quàm incertus & dubius mundanæ felicitatis finis est exitus! Bene hinc ethnicus ille poeta prædictis quadrat suo carmine dicens:

Omnia sunt hominum tenui pendentia filo,
Et subito casu, quæ valuere, ruunt.

Cui concordat Hildebertus, Turonensis archiepiscopus, multa adversa pas- 844
sus, in libro metrico de suo exilio, inter alia dicens:

Cuncta sub ancipiti pendent mortalia casu,
Et spondent propria mobilitate fugam.
Quicquid habes hodie, cras te fortasse relinquet,
Aut modo, dum loqueris, desinit esse tuum &c.

Porrò, quot prædicta ruina cum episcopo oppressi fuerint, incertum habeo. Ipsum archiepiscopum (ut relatum est) fuisse extinctum, in multis scribitur Chronicis, licet paucioribus verbis. Ego siquidem historiam ipsam lugubrem verbis & versibus adjectis lectoris ad ædificationem dilatavi, ne duntaxat aliena inventa, & nil ex propria Minerva scriptitasse videar. Id equidem & aliis locis, materia exigente, facere consueveram; sciens, miserrimi fore ingenii, semper inventis & nunquam inveniendis uti. Sed hæc eatenus dicta sufficiant. Modò ad historiam prosequendam redeundum est. Circa hæc tempora in Holandia, in oppido Delff, mulier quædam devota habuit stigmata passionis Christi.

CHristianus, quem plerique Christannum corruptè nuncupant, Nueburgensis ecclesiæ antistes XXVIII, cœpit anno Dominicæ incarnationis MCCCLXXXII, indictione Romanorum quinta, præfuitque annis XIII: de quo etiam præter nomen, & quòd annis præscriptis & cœperit & tandem finierit, aliud quippiam dignum memoratu, inditum litteris, invenire minimè potui.

De variis eventibus, temporibus prædicti episcopi, in diversis locis & terris exortis, ex Chronicis.

Circa illud tempus, post mortem Ludvici archiepiscopi Magdeburg. (de quo anno præcedenti dictum est) in locum ejus electus est rursus Fridericus, Marsipolensis antistes, qui inter alia bona, quæ fecit, ecclesiæ castrum Angern acquisivit. Ast eodem tempore & anno Cometes, in vigilia Martini apparens, fatalem se archiepiscopo exhibuit; qui mox infirmatus, post paucos dies obiit, sepeliturque in Mersburg. Rexit solum à Quadragesima usque Natalem Domini: cui defuncto anno sequenti successit Albertus de Querfurt baro, de quo infrà.

Anno itaque Domini MCCCLXXXI, Albertus de Querfurt baro, post Fridericum Magdeburg. ecclesiæ fit archiepiscopus, & 20 annis præfuit. Cujus temporibus cives Magdeburgenses clerum atque curias habitationum eorun-

Digitized by Google

dem invadunt: quicquid rerum offenderunt, uſuique neceſſarium invenerunt, totum diripientes aſportaverunt. Sunt tamen pòſt ad emendam & ſatisfactionem compulſi.

Anno Domini MCCCLXXXVI, Leopoldus, dux Auſtriæ, cum magno comitatu militaris exercitus, nobilium deluſus concilio, confœderatos, qui Leopontii, vulgariter Schwitzeri nuncupantur, apud Sempachium potenti prælio invaſit. Verùm illi, licet pauci, id eſt MDC ſolùm eſſent, Deum adjutorem invocantes, maximam hanc multitudinem effugarunt: ipſo duce interfecto, cum octo comitibus, centum & viginti militibus, & quatuor millibus pugnatorum, pluribusque nobilibus, qui de Auſtria, Alſatia, Sunaugia & Briſaugia, &c. illic ad pugnam convocati fuerant. De Schwizeris autem tantùm CXXII interfecti ſunt. Et id contigit anno, quo ſuprà, die IX menſis Junii. Et poſt annos duos nobiles, qui remanſerunt, iterum cum ſex millibus bellatorum revertentes, per CC viros de Glarona in fugam verſi ſunt, duobus millibus & quadringentis occiſis.

Eodem anno Sigismundus, dux Auſtriæ, regnum ſuſcepit Ungariæ: qui licet natione eſſet Bohemus, origine tamen fuit Teutonicus, qui & pòſt ad imperium pervenit, de quo infrà. Heinricus de Haſſia, theologus, hoc tempore in precio fuit.

Anno Domini MCCCLXXXIX, Urbanus papa in Septembri diem clauſit extremum, eccleſiamque ſatis depauperatam & conquaſſatam dimiſit. Et à plerisque fuit opinatum, veneno extinctum *fuiſſe, eò quòd corpus ejus etiam poſt* mortem multùm intumuit, & credentiarius ejus paulo poſt eum migraverit.

Urbano itaque defuncto, Bonifacius nonus, patria Neopolitanus, Petrus
845 Tomacellus antea vocatus, Romæ, omnium cardinalium conſenſu, eodem anno creatur pontifex, in juvenili & florida ætate, anno ætatis ſuæ videlicet triceſimo quaſi. Fuitque penè illiteratus, in conſiliis tamen & eccleſiæ negotiis plurimùm acutus & providus. Erat & pecuniæ avidus, ad quam colligendam plures legatos per diverſas mundi partes ad negotiandum cum indulgentiis miſit. Fuit denique maximus Simoniacus, & ſimoniæ cultores multis dignitatibus ſublimavit; emptiones multas pro pecunia fecit, compluresque abbates clauſtrales, prece & precio, pontificalibus mitris & ornamentis inſignivit: ex quibus etiam abbatem noſtri monaſterii, Hermannum nomine, eadem dignitate, ne dicam vanitate, inſulavit, (ut in ſequentibus ſuo anno dicetur) privilegio patenti deſuper dato. Fuit præterea ille pontifex, (ut de eo Platina ſcribit) tanti animi conſiliique, ut primus Romani populi vim omnem in pontificem transtulerit; ſuo nutu in Urbe ordinans & diſponens ſingula. Cui ad ſummam gloriam nihil defuiſſet; niſi affinium & cognatorum affectibus obtemperans, maculam contraxiſſet. Multæ enim crimina Romæ per Simoniacam pravitatem committebantur, petentibus contra jus fasque facilè cunctis conceſſis, quæſtus gratia. Indulgentiæ verò, & (ut ſuprà tetigi) quidem plenariæ ita paſſim vendebantur, ut jam frequenti uſu vileſceret clavium & literarum apoſtolicarum auctoritas, de quo & infrà.

Eodem anno, Chryſoloras Bizantinus diſciplinam Græcarum literarum in Italiam retulit, quæ per ſeptingentos jam annos apud eandem in uſu non fuerunt. Hinc Græcæ Latinæque linguæ ſcholæ exortæ ſunt, Guarino, Victorio, Philadelpho, Ambroſio, abbate Camaldulenſi, Leonardo Aretino, Hermolao Barbaro, Joanne Pico comite Mirandulano, Angelo Politiano, Philippo Beroaldo, ac plerisque aliis, tanquam ex equo Trojano in lucem prodeuntibus, quorum æmulatione multa ingenia deinceps ad Græcarum ſtudium literarum excitata ſunt, & aſſiduè excitantur & creſcunt.

Anno Domini MCCCXCIV, Clemens ſeptimus, papa adulterinus, moritur: in cujus locum à cardinalibus, tanti ſchiſmatis auctoribus, Petrus Luna, Benedictus XIII appellatus, Avenione ſufficitur, qui perduravit usque ad concilium Conſtantienſe

tienſe. Eodem tempore, anno videlicet Domini XCII ſupra trecenteſimum milleſimum, Erphordiæ, urbe Doringiæ, ſtudium univerſale literarum inſtitutum eſt atque fundatum. Circa hæc tempora Fridericus, Landgravius Doringiæ, & marchio Miſnenſis, obiit; tres memorabiles relinquens filios, Fridericum videlicet, ſeniorem filium, qui poſt eum principatum tenuit, & tempore Conſtantienſis concilii factus eſt dux Saxoniæ, primus ex hac ſua proſapia, Georgium quoque, & Wilhelmum, marchiones Miſnenſes, quorum uterque memoratu quædam digna geſſerunt, ut de eis infrà dicetur opportunius, annis videlicet & temporibus, quibus memorata geſſere magnalia.

Anno Domini MCCCXCV, Bonifacius papa, per legatum ſuum miſſum, dedit in Magdeburg indulgentias plenarias remiſſionis à culpa & pœna, & taliter, ut peregrini & alii, qui indulgentias conſequi volebant, ad XIV dies cogerentur manere in prædicta urbe, & viſitare eccleſias ſeptem, ex quibus eccleſia monaſterii noſtri ibidem in ſuburbio poſita etiam erat una: quibus indulgentiis prædictus papa maximas pecuniarum ſummas à fidelibus Chriſti exhauſit & extorſit, quæ omnino ſufficere videbantur ad paſſagium terræ ſanctæ contra Saracenos. Sed ô Deus! quò devenerunt, tacetur. Sed non in perpetuum! Dies enim Domini revelabit, qui abſcondita tenebrarum producet in lucem, &c.

Anno Domini MCCCXCVI, Turcæ triumpharunt contra Sigismundum regem Ungariæ, quia principes Franciæ ſuperbientes noluerunt obtemperare illi. Ideo flos militiæ Franciæ ibi proſtratus eſt, & Philippus dux Burgundiæ captus cum multis aliis. Hæc ex Rudim.

VDalricus ſecundus, XXIX Nuenburgenſis eccleſiæ præſul, cognominatus de Rodenfelt, Chriſtiano anteceſſore ſuo defuncto, anno Dominicæ incarnationis MCCCXCVI, in locum ejus ſurrogatus eſt, ſeditque annis XIII.

De quibusdam novitatibus ſub iſto epiſcopo exortis.

Anno Dom. MCCCXCVII, Joannes de Naſſaw, vir magnæ prudentiæ, Moguntinenſis fit archiepiſcopus.

Circa hoc tempus hæreſis perverſa Joannis Wiclef in Anglia, & Joannis Hus in Bohemia, Hieronymique in Praga pullulare cœpit, & multos infecit fermento ſuo. Nam totum annitebantur ſtatum ſubvertere eccleſiaſticum. Adjuvit eos tempus peſſimum propter ſcandaloſum ſchiſma, quod tunc viguit. 846

Anno Domini MCCCXCVIII, Hermannus ejus nominis ſecundus, noſtri archiſterii abbas, vir prudens & magnanimus, neſcio quo arrogantiæ & vanitatis afflatus ſpiritu, aurum ſuperfluum habens & inutile, Romæ & prece & pretio à ſummo pontifice, egregioque Simoniaco Bonifacio nono, quatenus & mitra, ſive (ut ajunt) infula pontificali, uti, & benedictionem ſolennem certis poſſit dare temporibus, pro ſe ſuisque impetravit ſucceſſoribus privilegium. Cujus tenor ſequitur ex integro hæc in verba. *Bonifacius epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, dilectis filiis, Hermanno abbati, & conventui monaſterii beatæ Mariæ virginis in Poſavv, extra muros oppidi Czitzenſis, ordinis ſancti Benedicti, Nuemburgenſis diœceſis, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Expoſcit veſtræ devotionis ſinceritas, & religionis promeretur honeſtas, ut tam vos, quos ſpeciali devotione proſequimur, quàm monaſterium veſtrum dignis honoribus attollamus. Hinc eſt, quod nos veſtris in hac parte ſupplicationibus inclinati, ut tu, fili abbas, & ſucceſſores tui, dicti monaſterii abbates, qui pro tempore fuerint, mitra pontificali uti, nec non in dicto monaſterio & prioratibus eidem monaſterio ſubjectis, ac parochialibus, ac aliis eccleſiis, ad vos communiter vel diviſim pertinentibus, quamvis vobis pleno jure non ſubſint, benedictionem ſolennem poſt miſſarum, veſperorum, ac matutinarum ſolennia (dummodo in benedictione hujusmodi aliquis antiſtes vel ſedis Apoſtolicæ legatus præſens non fuerit) elargiri poſſitis: felicis recordationis Alexandri papæ quarti, prædeceſſoris noſtri, quæ incipit Abbates, & aliis quibuscunque conſtitutionibus*

bus apoſtolicis in contrarium editis, nequicquam obſtantibus, vobis & eisdem ſucceſſoribus auctoritate apoſtolica de ſpeciali gratia tenore præſentium indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, quinto calendas Februarii, pontificatus noſtri anno nono. Verùm, quid mihi de prædictæ conceſſionis privilegio videtur, dicere modò ſuperſedeo, ne ſecus faciens, veteres cineres exufflare videar. Attamen valorem ejus & laudes qui noſſe exoptat, beati Bernardi ad abbates Cluniacenſes, & Petri Bleſenſis archidiaconi ad fratrem ſuum Guilhelmum, abbatem Machlivienſem, legat epiſtolas; legat quoque Hugonis cardinalis verſum illum, Cornua peccatorum confringam, Pſalmi LXXIV exponentis ſententiam, & ſimilium, & quod quæritat, affatim inveniet. Quid autem putas inveniet? Certè, quod & ſuper hac re inconcuſſum ſtat illud ſapientis dictum, Quoniam vanitas vanitatum & omnia vanitas: quæ revera nihil aliud eſt, quàm vana oculorum & aurium inflatio, & quædam circa delectationes varias animi languentis affectio, potiendi honoris avida ſimul & neſcia, morbo excellentiæ inanis afflata, cava, morbida, turbulenta, animorum levium domina. Per ea tamen, quæ dixi, non ſucceſſorum ſuprà narratis præſulum inſignibus utentium conſuetudinem, ad inventi ſive conceſſi privilegii conſervationem, ſed ſolùm impetrantium curioſam vanitatem ſuggillare modeſtè volui. Verùm & nunc de his ſatis.

Anno Domini MCCCC, Wenceslaus imperator non coronatus, ſicut nec meruit, propter ſegnitiem atque laſciviam ab electoribus eſt depoſitus ab imperio, & loco ejus Rupertus, dux Bavariæ, & palatinus Rheni, Romanorum rex deſignatus eſt. Coloniæ ab archiepiſcopo coronatus eſt, & ab Bonifacio papa confirmatus. Fuit quippe Chriſtianiſſimus, juſtitiæ cultor, & in rebus bellicis ſtrenuus. Imperavit annis decem. Uxor ejus Elizabeth, filia Burggravii Nurenbergenſis, quæ peperit ei plures liberos, de quibus infrà anno obitus ejus dicetur latius.

Viri doctrina excellentes ſequuntur.

His diebus floruerunt nomina mundi, videlicet:

Magiſter Gerardus Groet, qui inſtituit congregationem fratrum in Daventria, quique utilia multa conſcripſit.

847 Item *Magiſter Joannes Rusbrog*, qui ſimiliter non minus utilia edidit. Et *Heinricus Hoyta*, profeſſor famatus ſacræ paginæ. Item:

Nicolaus Gorra, ordinis prædicatorum, theologiæ & ipſe doctor.

Paulus Venetus, ordinis eremitarum, & plures alii.

Anno Domini MCCCCII, Tamerlanus, qui & ab aliis Tamburlanus appellatur, incredibilis potentiæ imperator Orientis moritur. Fuerat hic apud Tartaros natus humili loco, & tantas vires adeptus, ut ſupra duodecies centena hominum millia haberet in caſtris. Qua multitudine attritis bello Turcis, eorum imperatorem, catenis vinctum aureis, curru, quo vehebatur, quaſi triumphans adjunxerat. Armenos præterea proſtravit. Subverterat Perſas; deſtruxerat Ægyptios; Damaſcum penè deleverat: & quocunque ejus tranſcenderat nomen, ſola fama, quaſi fuiſſet miſſus à Deo, peccatorum ultor terribilis imminebat.

Anno Domini MCCCCIII, Albertus, ex baronibus de Querfurt, archiepiſcopus Magdeburgenſis, diem obiit in caſtro Gibelſtein, nihil præter vile pallium ſecum ad tumulum deferens, licet aviditate nimia ſuper omnes anteceſſores ſuos pecuniam indifferenter ab omnibus tam clericis quàm laicis innumerabilem penè extorſiſſet. Cui defuncto Guntherus, comes de Schwartzberg, ſucceſſit, & per Bonifacium papam IX confirmatur. Hic, ut quidam de eo ſcribit, in ſacris ordini-

Digitized by Google

ordinibus, veſtibus ſtirpatis & lodatis, *(a)* contra decreta patrum, inceſſit. Nec unquam miſſam ſuam ſolenniter celebravit, de quo & infrà ſuis annis dicetur & amplius. Eodem anno Heinricus Schutzmeiſter de Orlemunde, epiſcopus Merſeburgenſis, apoplexia tactus, reſignavit domino Ottoni de Hoenſtein: qui & hoc anno, in die Epiphaniæ, cum magna pompa & principum frequentia coronatus eſt.

Anno Domini MCCCCIV, Bonifacius ſummus pontifex diem clauſit extremum, qui primus annatam eccleſiaſticis beneficiis impoſuit, ut beneficium adeptus dimidium annui proventus apoſtolico ſolveret fiſco. Quique multas fecit pro pecunia exemptiones, in perpetuum malum eccleſiæ: per hujusmodi quippe obedientiæ bonum dirimitur, & corpus eccleſiæ militantis confunditur, & diſſipatur. Quare ſancti tales exemptiones validè reprehendunt, quemadmodum & beatus ac mellifluus Bernhardus, in libro de conſideratione, Eugenium ſummum pontificem alloquens, ita inter alia fatur: *Audi murmur & querimonias eccleſiarum. Truncari ſe clamant & dimembrari. Subtrahuntur enim abbates epiſcopis, epiſcopi archiepiſcopis, primatibus vel patriarchis. Facitis hæc, quia poteſtis: ſed utrùm debeatis, quæſtio eſt.* Et poſt pauca: *Nullus eſt fructus hujus emancipationis, ſeu exemptionis, niſi quòd epiſcopi inde inſolentiores, monachi diſſolutiores fiant, quin etiam pauperiores. Adde, quod, qui audiunt, ſcandalizantur, detrahunt, blaſphemant, Tunè licitum cenſes, eccleſias ſuis mutilari membris? Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Pluraliter dicit Poteſtatibus. Non enim tua ſola poteſtas à Deo. Sunt & mediocres, ſunt & inferiores: & quos Deus conjunxit, non ſunt ſeparandi. Ita & Deus quos ſubjunxit, non ſunt comparandi. Quòd ſi dixerit epiſcopus, Nolo eſſe ſub archiepiſcopo; aut abbas, Nolo eſſe ſub epiſcopo: non eſt hæc vox de cælo, niſi fortè audiveris aliquem angelorum dixiſſe, Nolo eſſe ſub archangelis; vel aliquem aliorum ordinum dicentem, Nolo eſſe niſi ſub Deo. Quid (inquis) prohibes diſpenſare? Non, ſed diſſipare. Ubi neceſſitas urget, excuſabilis eſt diſpenſatio. Ubi utilitas provocat laudabilis, utilitas communis dico, non propria. Ubi nihil horum concurrit, non planè fidelis diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt.* Hæc ille beatus. Hinc liquet, quod, ubi cauſa ſufficiens non eſt diſpenſationis, ille, cum quo diſpenſatur, quantum ad Deum, tutus non eſt, etiamſi papa diſpenſet, ut notatur *extra de voto & voto red. Non eſt in glo.* Si cauſa ſubeſt, facilius ergo & curialius cum ſua diſpenſatione vadit in gehennam, ſecundum Oſtienſem. Quadrat etiam ſuprà narratis cancellarius Pariſienſis, Gerſon videlicet ipſe, Chriſtianiſſimus doctor, in fine libelli theologicarum concluſionum, inquiens: *Papa non poteſt pervertere ordinem hierarchicum univerſalis eccleſiæ. Quin in multis caſibus liceret eidem reſiſtere in facie, & dicere, Quur ita facis, utpote in exemptionibus manifeſtè nocivis, & ſi prælatos & eccleſias ſibi ſubditas onerare ſumptibus intolerabilibus, & libertatibus penitus ſpoliare vellet.* Quin etiam ſecundum prædictum dulcifluum Bernhardum, quemadmodum Hugo cardinalis ſuper Pſalmo LXXIV allegat, papa de jure non poteſt iſtas exemptiones facere, quia in hoc eccleſia corrumpitur, & dimembratur. Poſſem & complura aliorum ad rem ſanctorum dicta adducere, niſi ea propter vanos, & ſupercilioſos, criticosque, atque tædioſos lectores conſultius obmittere ratus fuiſſem. Fruſtra equidem niti, (ut Criſpus Saluſtius inquit) & nihil niſi odium quærere, extremæ dementiæ eſſe noſcitur. Copioſiſſima namque materia ſcribendi, vel potius plangendi de his temporibus infamibus & effœminatis ſe offert, quibus totam Italiam, maximè tamen Romam, magnitudo ſcelerum, & vitiorum vorago penè abſorbuerat, & Simoniaca peſtis lethaliter omnino infecerat. Longum eſſet etenim ſingula dinumera- 848

(a) Veſtes ſeculares hic intelligi, eſt extra controverſiam, harum vero nullam alias vidi factam mentionem, niſi ſtragulatas veſtes & ludices intelligi dicas, de quibus *ISIDORUS lib. XIX. cap. XXVI.* Hunc autem Güntherum vanitatibus admodum fuiſſe deditum, teſtatur Chronicon Magdeburgenſe apud *MEIBOMIUM Tom. II. pag. 358.*

Digitized by Google

re: imò prolixum foret, plurimum ſolius Bonifaciii præfati noni bella & acta languida perſtringere, & quæ ab temporibus ejusdem usque ad Joannem XXIII in eccleſia propter peſſimum ſchiſma & pontificum ambitionem contigerunt mala: quorum ſumma ex ſubſcriptis verſibus ſuccinctè elici poteſt.

Papa ſtupor mundi cecidit: ſecumque ruêre
Cælica templa Dei, membra ſimulque caput.
Papa dolor, mundique pudor, per crebra pateſcit
Crimina ſeu ſcelera famine ſoniſero.
Heus Simon regnat! per munera quæque reguntur:
Judiciumque pium gaza nephanda vetat.
Curia papalis fovet omnia ſcandala mundi:
Delubra ſacra facit perfiditate forum.
Ordo ſacer, baptiſma ſacrum, cum chriſmate ſancto,
Venduntur turpi conditione fori.
Dives honoratur, pauper contemnitur, atque
Qui dare plura valet munera, gratus erat.
Aurea quæ quondam fuit, hinc argentea papæ
Curia, procedit deteriore modo.
Ferrea dehinc facta dura cervice quievit
Tempore non modico, ſed modò facta lutum.
Poſtque lutum quid deterius ſolet eſſe? recordor,
Stercus, & in tali curia tota ſedet &c.

Hæc metra excerpſi ex libro primo de conſolatione eccleſiæ, quem compoſuit Theodericus Urie, theologus ordinis eremitarum divi Auguſtini, ad Sigismundum, Romanorum imperatorem, qui ambo temporibus his fuerunt. Et eſt vox eccleſiæ plangentis caſum ſuum, quem tum patiebatur per ſchiſma horrendum & periculoſiſſimum.

Bonifacio itaque (ut ſuprà dictum eſt) mortuo, anno videlicet MCCCCIV, Innocentius ſeptimus ei in pontificatu Romano ſucceſſit: ſeditque annis duobus vel circa: vir ætate grandævus, multarum magnarumque rerum experientia callens. Simoniacos tamen & ipſe fovit, qui & eo tempore, (ut mox infrà patebit) fuere potentiſſimi curiales.

Anno Domini MCCCCV, ortæ ſunt diſcordiæ inter pontificem & Romanos. Cauſa videatur in Chronicis, quam hic brevitatis gratia prætereo. Pontifex itaque perterrefactus cum curialium turba Viterbium commigravit, & commoratus eſt ibi aliquot menſes, donec Romani pluribus legationibus illum revocantes, dominationem quoque urbis eidem reddiderunt.

Eodem anno omnes ditiores curiales ſummi pontificis obierunt quaſi: cardinalis Yſernienſis reliquit triginta millia ducatorum. Sed ô quot eccleſias, & monaſteria, & alia beneficia eccleſiaſtica, antequam tot millia acquireret, æſtimatur gravaſſe & depauperaſſe? Item dominus cardinalis Mopolitanus decedens ultra centum millia ducatorum auri reliquit. Item poſt hunc dominus cardilis Eſculanus, pauper in pecunia, ſed dives in conſcientia, moriens, ob id nullas habuit exequias more divitum pompoſas, ſed (ut piè creditur) cœleſtium civium nactus eſt comitivas, qui animam ejus ſupernis invexerunt deliciis, ut de exiguo Martino epiſcopo canitur, Martinus hic pauper, cœlum dives, &c. Deinde famoſus ille archiſimoniacus, Joannes de Bononia, ſecretarius papæ quondam Bonifacii noni, deceſſit, qui etiam ultra XL millia florenorum ducatorum reliquit in ultimis. Reliquit (inquam) in fraudem pauperum, & animæ ſuæ perni-
849 ciem, quos ſua pro liberatione in uſum egenorum diſtribuiſſet ſalubrius. Poſt hunc alter archiſimoniacus, dominus Bartholomæus Franciſci, protonotarius & rector cancellariæ apoſtolicæ, defunctus eſt, qui & ipſe theſauros reliquit ingen-

Digitized by Google

ingentes. Et certè hæc vanitas est pessima, cùm homo mortalis in imagine pertransiens, uti inquit propheta regius, thesaurizat, & nescit, cui congregat.

Eodem anno, Innocentio papæ (de quo nunc loquimur & tractamus, septimo videlicet) Romani cives claves civitatis cum ramis palmarum obtulerunt, & omne dominium urbis Romæ, etiam temporale, illi concesserunt, sed minus justè minusque laudabiliter, quoniam illa temporalium affluentia officiunt haud parùm spiritualibus. Nec Petri successor, ipse papa, ejusmodi periculosum temporale dominium sumpsisse debuerat. Nusquam equidem legitur, priscis quòd temporibus, etiam post donationem Constantini (de qua cuncti curiosi canonistæ magnum faciunt festum) quispiam summus pontifex temporale dominium urbis Romæ gubernaverit. Ast novis temporibus, nostraque memoria certi pontifices, de illo labores & dolores sibimet inde cumulantes, se intromittere ausi fuere: quandoquidem ab antiquo Roma urbs semper extitit regalis & imperialis. Alioqui ab Electoribus, deputatis ad imperium, legitimè sublimatus, quisquis ille foret, incassum & frustra rex appellaretur Romanorum: quia non verbis, sed factis prosperari quis debet, cùm & lex non verbis, sed factis imposita sit. Et id ipsum copiosè veteres protestantur historiæ. Hæc Engelbertus Wusterwitz, clericus Brandeburgensis, in Chronica sua Marchitica, qui aliquot annis Romæ cardinalibus serviens, insumpserat, & prænarrata oculis viderat, & exequiis quorundam interfuerat.

Anno Domini MCCCCVI, Gregorius XII Romanus factus est pontifex, eodem anno, quo & Innocentius, antecessor ejus, defunctus est. Electus est autem pridie calend. Novembris, pontifex maximæ severitatis, & sanctimoniæ præcipuæ reverendus. Qui mox pontificatu suscepto, pro unione ecclesiæ restituenda, se scripto coram notariis & testibus obligavit ad cessionem pontificatus, si Benedictus ex altera parte resignare paratus esset. Verùm, cùm Benedictus XIII antipapa cedere nollet, licet in primis promiserat, & ipse Gregorius, verus papa, intelligens dolum hominis callidissimi, resignare distulit, ut infrà etiam patebit tempore concilii Constantiensis, in quo resignavit liberè.

Anno Domini MCCCCVIII. concilium ingens Pisis celebratur, in quo accusati de collusione pontifices prædicti, ambo privantur; & electus est unanimiter Petrus de Candita, natione Græcus, quem Alexandrum quintum nominaverunt. Quo post annum mortuo, elegerunt cardinales in eodem concilio Joannem XXIII, qui Balthasar de Coxa dictus fuit: & addiderunt schisma schismati, ut prædictum est.

Circa hæc tempora recesserunt magistri Alemanni de Praga in Lipz, urbem Misniacam, & hoc propter tyrannidem Wenceslai, regis Bohemorum, quondam imperatoris, & magistrorum de natione Bohemorum, videlicet Joannis Hus, Hieronymi de Praga, Stephani de Paletz, & Matthiæ Engen, Joannisque Yessenitz, & aliorum plurimorum hæreticorum. Engelbertus historicus hoc factum refert anno MCCCCVI. In rudimento verò Chronicorum dicitur, quòd Universitas Lipzensis exordium habuerit anno MCCCCIX.

Anno Domini MCCCCX, Rupertus Cæsar obiit, & Heydelbergæ in ecclesia sancti Spiritus sepelitur. Reliquit autem ex Elizabet, filia Burggravii Nurenbergensis, multos hæredes, Ludwicum videlicet, Stephanum, Joannem, & Ottonem, inclytos duces. Ludwicus senior natu, patri in ducatu successit, à quo principes palatini & duces Bajoariæ cum episcopo nostro moderno Philippo originem ducunt, ut in sequentibus suis locis demonstrabitur plus. Habent equidem duos imperatores sturpis suæ, Ludvicum quartum & Rupertum prædictum. Eodem anno Udalricus, episcopus noster, obiit, cui Gerardus (ut sequitur) successit.

GErardus de Guch, in serie præsulum Nuemburgensis ecclesiæ episcopus XXX, Udalrico ex humanis sublato succedens, præfuit annis fermè XXVIII,

non ſine magna nominis ſui laude, & commiſſæ eccleſiæ utilitate. Verùm ſpecialia de eo geſta non comperi.

850 *De quibuſdam rebus memorandis ſub iſto antiſtite Gerhardo factis, ex Chronicis diverſis.*

Anno itaque Domini MCCCCXI, pontificatus videlicet ejus primo, Sigismundus, rex Ungariæ atque Bohemiæ, communi voto principum, Francofordiæ electus eſt Romanorum imperator, & imperavit annis XXVII incompletè. Fuit autem vir Chriſtianiſſimus, urbanus & humilis, & multarum linguarum peritus. Contra Turcas nonies bellando triumphavit, aliqualis Grammaticus, ſed vix congruus. Adeò denique devotus, quòd non immeritò ſanctorum catalogo adſcribi poſſet. Ejus etenim devotione, ſapientia & induſtria peſſimum ſchiſma ſublatum eſt, & unitas eccleſiæ ſanctæ reddita. Ut enim id perficeret; nec ſibi, nec alicui de ſuis pepercit. Ideoque Carolo Magno, Theodoſio, Conſtantino, & Ottone primo, non minor potentia, virtute & pietate extitit. Quidam ſcribunt, eum cœpiſſe anno Domini MCCCCX. Eodem anno Judocus, marchio Brandenburgenſis, & dux Moraviæ, octogenarius obiit, relinquens marchiam ſub tribulamine & tyrannide Quitzonum. Quo mortuo absque liberis, jure hæreditario & ſucceſſione, ad Sigismundum, regem Ungariæ & totius imperatorem orbis, eo tempore novum, marchia ipſa devenit, quam confeſtim Friderico, Burggravio Nurenburgenſi, daturum ſe ſpopondit, prout ſequenti anno (ut mox dicetur) magnificè fecit.

Eodem quoque anno bellum ſæviſſimum in Pruſſia ſive Boruſſia fuit inter fratres Teutonicos & Poloniæ regem, in quo ordo multùm ſuccubuit, ex parte ejus quadraginta millibus interfectis: quos inter & dominus Ulricus de Gingyen, magiſter ordinis, cum CCC cruciferis peremptus eſt. *Gaudent prædones, dum diſcordant regiones.* Eodem anno Waltherus de Kochritz, epiſcopus Merſeburgenſis, defunctus eſt, qui eccleſiam commiſſam multis debitis oneratam liberavit; inſuper complura vina & blada reliquit cum duobus millibus florenorum, cui Nicolaus Lubich ſucceſſit. Sub eo defœdarunt eccleſiam Bernardus princeps de Anhalt, & Bernus comes de Reinſtein, qui & multa damna fecerunt eccleſiæ in rapinis.

Anno Domini MCCCCXII, Joannes de Egolfſtein, epiſcopus Herbipolenſis, migravit ad patres. Cui Joannes de Brun eodem anno ſuccedens, præfuit annis XXVIII.

Anno Domini MCCCCXII, Fridericus, Burggravius de Nurenberg, juxta promiſſum Sigismundi imperatoris, deſcendit in Marchiam, ſub ſalvo conductu dominorum Rudolphi & Alberti ducum Saxoniæ. Qui tanquam cœlitus miſſus, oppreſſam marchiam à tyrannide Quitzonum cum tempore liberavit. Convocatis itaque vaſallis, expoſuit voluntatem Sigismundi imperatoris, literas ejusdem ipſis oſtendens, in quibus continebatur, quòd omnes vaſalli, civitates & oppida totius provinciæ ipſi, tanquam ſupremo proviſori & advocato marchiæ, omagium facerent, ſummamque pecuniæ expreſſam in iisdem literis, id eſt centum millia florenorum Ungariorum, præſtarent. Fecitque ei omagium fidelitatis tota marchia, præter quosdam vaſallos, & præſertim Quitzones, & de Rechaw, nobiles, & de Bredaw, qui reſiſtebant. Quare & pòſt per Fridericum fugati ſunt.

Anno Domini MCCCCXIV, Concilium Conſtantienſe initium habuit, quod incredibili penè principum prælatorumque frequentia, tres duravit annos, in quo fides Chriſtiana, quæ jam multis annis vacillare videbatur, fortiter reſurrexit. Ibi enim ſchiſma peſſimum & ſcandaloſiſſimum XL annorum terminatum eſt. Ibi hæreſes damnatæ, & duo hæreſiarchæ, ſcilicet *Joannes Huſs*, & *Hieronymus de Praga*, incinerati fuerunt, & plura bona inſtituta. Determinavit

etiam

Digitized by Google

etiam eadem ſancta ſynodus, quòd concilium legitimè congregatum, repræſentans eccleſiam univerſalem, poteſtatem habet à Chriſto immediatè: cui omnis ſtatus etiam papalis obedire tenetur, in his, quæ ſunt ad generalem reformationem eccleſiæ, ſcilicet in fide & in moribus, tam in capite quàm in membris. Item quòd deinceps concilium de decennio in decennium deberet celebrari.

Anno Domini MCCCCXV, Fridericus dux Auſtriæ, & pòſt imperator ejus nominis tertius, naſcitur. Eodem anno Joannnes papa XXIII capitur, & biennio cuſtoditur.

Anno Domini MCCCCXVI, Gregorius XII pontificatu legitimè ſe abdicavit, & concilio reſignavit. Benedictus autem XIII in Gallia quondam pontifex, ſe pontificem pertinaciter aſſeverans, auctoritate concilii rurſus improbatur & damnatur. 851

Anno Domini MCCCCXVII, poſt Gregorii ſpontaneam reſignationem, & Benedicti XIII, ac Joannis XXIII invitam depoſitionem, electus eſt, totius concilii unanimi conſenſu, Otto de Columna in ſummum pontificem: ſeditque annis XIV, verus, unicus, & indubitatus paſtor eccleſiæ. Eodem anno Fridericus, Burggravius Nurenburgenſis, in concilio Conſtantienſi per Sigiſmundum imperatorem plenè fuit inthronizatus, & infeudatus, mitra marchionali & aliis inſignibus collatis, & per ſceptrum elector ac camerarius imperii conſtitutus, ſuſcipiens eo tempore & die, id eſt in octava Paſchæ, merum imperium ſive dominium Marchitici principatus. Et hoc eodem ipſo anno, à concilio Conſtantienſi reverſus, in marchiam Brandenburgenſem videlicet, cepit caſtrum Plawen cum pluribus aliis caſtris, & expulit Theodericum Quitzonem raptorem, & totaliter de Marchia fugavit & proſcripſit. Eodem anno, & idipſum in concilio Conſtantienſi per ſuprà memoratum Sigismundum imperatorem, comitatus Clevenſis mutatus eſt in ducatum. Cujus primus dux Adolphus ducatum novum caſtris, fortalitiis & foſſis egregiè munivit. Qui etiam monaſterium Carthuſienſe, Reginæ cœli dictum, erexit, & pulcherrimè conſummavit; ducem Montenſem, & nepotem ducis Gelriæ, bello ſtravit; & alia complura magnificè perfecit. Tandem poſt multas victorias, & ipſe morte naturali proſtatus, in prædicta ſepelitur carthuſia.

De viris illuſtribus, qui tempore Conſtantienſis claruere concilii.

Petrus de Æliaco, epiſcopus Cameracenſis, præceptor Gerſonis, qui ſequitur.

Joannes Gerſon, cancellarius Pariſienſis, legatus pro tunc Gallorum regis, qui ſua ſapientia prædictum valde promovit concilium.

Petrus de Roſenheim, monachus Melicenſis, qui roſeum memoriale divinorum eloquiorum & alia edidit.

Franciſcus Zambarellis, epiſcopus Florentinus, juridicus.

Pogius & ipſe Florentinus, oratorque facundiſſimus.

Gaſparinus Pergamenſis, Grammaticus & Rhetor luculentiſſimus.

Leonardus de Aretino, orator & hiſtoricus inſignis.

Antonius de Butrio, legiſperitiſſimus.

Petrus de Ancharano, in jure canonico eruditiſſimus.

Joannes Tortellius, orator & Grammaticus præclarus.

Angelus de Peruſino, Baldi auditor jurisconſultiſſimus.

Et hi octo fuere ſeculares, licet quidam initiati ſacris.

Joannes Dominici, cardinalis, doctrina & converſatione celeberrimus theologus, ordinis prædicatorii.

Nicolaus Triveth, qui ſcripſit ſuper Auguſtinum de civitate Dei, ejusdem ordinis.

Vincentius de Valentia, declamator verbi Dei famatiſſimus, & ſanctæ opinionis. Fuit tamen deceptus, quòd Antichriſtum prædicavit venturum ſuis in temporibus ob malitiam hominum. Contra quem ſcriptura inquit: Non eſt veſtrum noſſe tempora & momenta, quæ poſuit pater in poteſtate ſua, &c. Et ſunt verba Salvatoris.

Franciſcus de Platea, theologus & juriſta canonum ſacrorum inſigniſſimus, ordinis fratrum minorum.

Gerardus Odonis, theologus valens, ejusdem ordinis. Hujus etiam ordinis fuit Alexander V, & in hoc concilio depoſitus.

Paulus Venetus, theologus acutiſſimus, & ſubtiliſſimus diſputator, ordinis eremitarum divi Auguſtini.

Bartholomæus de Urbino. Auguſtinus de Roma. Gabriel de Spoleto. Jacobus Magni, qui ſophologium & alia edidit.

Theodericus Urie, qui inter alia ad Sigismundum imperatorem pulcherrimum librum, proſa & metro contextum, de conſolatione eccleſiæ conſcripſit, in quo geſta concilii Conſtantienſis pro majore parte complectitur.

852 *Joannes Zachariæ*, & ipſe theoſophus excellentiſſimus. Concilio Conſtant. interfuit, multos in eodem ad clerum faciendo ſermones.

Michael de Bononia, theologus maximus, eodem tempore cum ſubſcriptis claruit, ordinis fratrum Carmelitarum.

Michael Herbrant. Henricus de Andernacho. Arnoldus de Auſtria, qui omnes ſcriptis effulſerunt.

Notandum tamen, quòd *Hieronymus de Praga* in hoc concilio damnatus, non iſto præſenti, ſed præcedenti proximo anno, id eſt MCCCCXVI, fuit combuſtus. Fuit autem *Joannis Hus* diſcipulus & collega, quatuor generalium ſtudiorum Pariſienſis, Colonienſis, Heydelbergenſis, & Pragenſis philoſophus, & ſummus theologiæ magiſter, ſi bene intellectu ſuo uſus fuiſſet. Fuit denique orator eloquentiſſimus atque acerrimus Dialecticus, adeò, quòd nullus etiam doctiſſimorum virorum in concilio diſputando ſuperare eum potuerit. Cujus error, imò magiſtri ac præceptoris *Joannis Hus*, originem habuit ex libro quodam *Joannis Wiclef*, qui de realibus univerſalibus inſcribitur, in quo multa de poteſtate eccleſiaſtica, de papæ & clericorum ſtatu, deque temporali dominio orbis diſſeruntur. Quem quidem librum Bohemus nobilis, Uxoniæ eo tempore ſtudens, perlegens, doctrinarum novitate oblectatus, aliquot exemplaria ſecum in Bohemiam vexit, & plerisque magiſtris ſuæ gentis & ſectæ legenda conceſſit. Qui eadem curioſitate illecti (ne dicam nova, immò nociva lectione infecti) virus hauſtum confeſtim & prædicando & docendo vomuerunt in populum. Quorum magiſtrorum præcipuus *Joannes* excitit *Hus*. Is cùm honeſtioris vitæ & magnæ eſſet famæ, plebeculam mobilem in ſuam facilè traxit ſententiam. Inde factum eſt, ut in brevi tempore & in fide & in moribus tota corrupta & ſubverſa ſit Bohemia. Et hoc modo accidit etiam hac tempeſtate, quòd hæreſis iſta Huſſitica (ut ſemper) à litteratis & philoſophicis viris habuerit ortum. Et quidnam aliud philoſophia, ipſa hæreſum mater & errorum parens, quàm hæreſum ſemina producere poterit & poteſt? Quæ quantum in ſe eſt (niſi lectorem caſtum cautumque offenderit) ſemper fidem catholicam, & evangelicam illam doctrinam contaminare conſuevit. Cujus etiam illi hæreſiarchæ, & novi & veteres, alumni fuere atque diſcipuli. Quin etiam, ut memoratus glorioſus inquit Hieronymus, omnes hæretici magni hujus ſeculi fuere ſemper magiſtri, rete habentes apoſtolicum, catenulas aſt diabolicas, id eſt philoſophicas à philoſophis contextas. Quos etiam idem doctor appellat hæreticorum patres, adverſus Pelagianos ſcribens, inter alia de ipſis inferens: Philoſophi, patriarchæ hæreticorum, eccleſiæ puritatem perverſa maculavere doctrina, &c. Et theologorum auguſtus Auguſtinus, in l. de civitate Dei, Ariſtotelem Peripateticorum philoſophorum principem ſuam ob

viru-

Digitized by Google

virulentam doctrinam, hæresiarcham appellitare & scribere non erubuit. Ast nunc de his satis dictum sit, quoniam & compluribus in locis hujus operis paria taxata sunt, & causa nacta infrà dicentur. Fuerunt autem in concilio isto Constantiensi (ut Hartmannus Schedel in sua Chronica habet) ex omni natione viri excellentissimi, & potissimùm Itali, Galli, Germani, Hispani & Angli, quorum suffragiis omnes concilii res gestæ sunt. Porrò præstantiores in eo fuere: Joannes XXIII summus pontifex, & Sigismundus Cæsar; quinque episcopi cardinales; XVI presbyteri cardinales; VII diaconi cardinales; patriarchæ VII; archiepiscopi XXXIV; episcopi CIV; abbates LX insignes; generales quatuor ordinum; duces XXIV; comites CXL; communitates quoque urbium multarum.

Comitatus Subaudiensis in suprà memorato quoque concilio Constantiensi mutatus est in ducatum.

Eodem tempore studium universale fundatum est in Rostock, in ducatu Meglingensi, qui Latinè Magnopolensis dicitur.

Anno Domini MCCCCXIX, Sigismundus Cæsar, Wenceslao mortuo, fratre ejus, regnum obtinuit Bohemiæ. Eodem anno Rudolphus, dux Saxoniæ, & elector imperii, qui multa bella habuit contra Guntherum, archiepiscopum Magdeburgensem, in quorum uno turris cadens duos filios ejus, quos solos habuit, oppressit & extinxit. Quamobrem absque hærede hoc ipso anno in Wittenberg obiit, ducatum fratri Alberto cum electoratu relinquens.

Anno Domini MCCCCXX, Joannes de Nassaw, archiepiscopus Moguntinus, diem obiit, cui Conradus de Dune, Ringravius successit, & XIV annis præfuit. Eodem anno vel circà Bohemi, indignati propter combustionem Joannis Hus & Hieronymi Pragensis, collecto exercitu, magna damna vicinis intulere provinciis. Combusserunt equidem eo tempore inter alia monasterium Brun, ordinis sancti patris nostri Benedicti, quod sanctus Adelbertus, episcopus Pragensis & martyr, de patrimonio suo fundaverat; item abbatiam in Straho, ordinis Præmonstratensium. 851

Anno Domini MCCCCXXI, Hussitæ rursus in furiam versi, circumpositas fidelium terras igne & ferro vastaverunt, & etiam in ipsa Bohemia catholicos laicos & religiosos eadem vesania exturbarunt; eorum prædia, villas, & oppida, & monasteria, flamma & gladio destruentes. Qua tempestate Carthusiam trans pontem subverterunt. Item circa Pentecostes festum obtinuerunt montem Cuthnitz, & honorabile cœnobium ordinis Cisterciensis ibidem, Sedelitz nuncupatum, funditus diruerunt: in quo quidam Carthusienses præfati monasteriiexpulsi fuerant, recepti ad tempus, ut hospites. Quapropter Hussitæ excandescentes, ipsos monachos receptores cum omnibus interfecere Carthusiensibus. Eodem etiam anno præfati hæretici oppidum Belyn cum castro, quod fuerat de dominio comitis Alberti de Colditz, & monasterium Osseck sub castro Rosenberg combusserunt, & monachos ordinis Cistercienſis, in eodem Deo militantes, occiderunt. Et eodem impetu Brux, oppidum fidelium, expugnare machinabantur. Sed marchiones Misnenses, Fridericus & Wilhelmus, id audientes, & exinde terris suis malum timentes, collecta armatorum multitudine, contra eos processerunt, & congressione facta, duo millia Hussitarum interfecerunt, cæterosque omnes in fugam turpem verterunt. Ex parte autem Misnensium vix quinquaginta occubuerunt.

Anno Domini MCCCCXXII vel circà, per Martinum papam crux data est contra Bohemos. Missusque eam ob rem Julianus cardinalis sancti Angeli in Germaniam. Ejus opera maximus exercitus collectus est, in cujus expeditione fuerunt multi principes, barones, comites, & episcopi. Dux militiæ fuit Fridericus, marchio Brandeburgensis. Cum eo præcipui fuere: Otto Trevirensis, Theodericus Colonienſis, Guntherus Magdeburgensis, archiepiscopi. Item episcopus Leodiensis, & alii, Ludwicus comes palatinus, Albertus dux Saxoniæ,

Lud-

Ludwicus Landgravius Haſſiæ, Fridericus & Wilhelmus marchiones Miſnenſes, domini noſtri; Bornus, *(a)* Georgius, & Adolphus, principes de Anhalt; Fridericus Lantgravius Doringiæ; Joannes dux de Berge; Henricus comes de Schwartzburg; Volradus & Gevehardus comites de Mansfelt; Bedo de Stalberg comes, & plures alii, quorum quadraginta equitum fuere millia, dempta multitudine peditum. Et cùm tot & tanti eſſent, vix Bohemiam ingreſſi, ſubitò pavore omnes perculſi, & priusquam hoſtis ullus in conſpectu daretur, fœdiſſimè omnes ſimul cœperunt fugere, quilibet extra Bohemiam. Hoſtis exin metu alieno ingenti præda potitus eſt, quam relictam invenit. Eodem tempore ordo novus canonicorum regularium apud Etruriam cœpit in Lucenſi agro, monaſterio Friſonariæ, à loco Friſonaria dicto. Deinde ab Eugenio aucta, Lateranenſis appellata eſt, ut dicit Hartmannus, & ſpeciali privilegio canonicis regularibus beati Auguſtini aggregavit, habueruntque complures viros & ſanctimonia præſtantes. Congregatio denique nova, ſive reformatio ordinis ſancti Benedicti, quæ ſanctæ Juſtinæ nuncupatur, hac tempeſtate in Italia, apud urbem Pataviam, in monaſterio ſanctæ Juſtinæ cœpit. Quæ congregatio viris præſtantiſſimis, & locis bonisque, tam temporalibus quàm ſpiritualibus, excrevit. Idcirco Eugenius quartus pontifex ſummis eam dotavit privilegiis. Deinde in ea innumerabiles viri, non modò jurium ac ſacræ theologiæ doctrina, ſed & eloquentia literarum tam Græcarum quàm Latinarum ornatiſſimi extitere.

Eodem anno Gerhardus, Epiſcopus noſter, obiit, ut habet catalogus ille brevis & mancus, quem in multis, ubi certiora non habui, ſequutus ſum. Verùm hoc loco, ut in plerisque aliis, ſciens ex privilegio quodam, hunc præſulem anno Domini MCCCCXXVII adhuc vixiſſe, ab eodem receſſi. Et ita alibi, cùm emendatius exemplar non haberem, & anceps eſſem; veriſimiliora & magis rationi conſona ſemper ſectatus ſum. Quod lector humanus perpendens, facilè mihi veniam dabit, ſicubi forſan me ejusmodi perplexitate laboraſſe offenderit, ſciens,
854 *ultra noſſe viri nulla poſſe requiri*, & in rebus arduis vel ipſum conatum fore laudabilem. Quo utique fretus, nonnihil in hujus operis exantlatione effeciſſe me reor, juxta illud Flacci dictum, eſt aliquid prodiſſe tenus, ſi non datur ultra. Sed & de hoc infrà plus.

Anno Domini MCCCCXXIII, Albertus dux obiit Saxoniæ, frater ſuprà memorati Rudolphi. Hic propter bella fratris plurimùm depauperatus fuerat, ut vix quatuor cum equitibus equitaret. Diſceſſit autem & ipſe ſine hærede maſculo. Proinde ducatus ejus cum electura devolutus eſt ad imperium. Quem Sigiſmundus imperator, qui tum rerum ſummam tenebat, Friderico, marchioni Miſnenſi, viro ſtrenuo, & armorum gloria clariſſimo, ob obſequia, quæ ſibi impenderat, & bella, quæ contra Huſſitas fortiter perfecerat, cum ipſa electura, pleno jure & dominio tradidit; ita ut amodo ipſe Fridericus ſuum titulum extollere, atque Marſcallum ſacri Romani imperii ſe ſcribere poſſet. Et ita ducatus Saxoniæ pervenit ad marchiones Miſnenſes, quorum primus dux prædictus inſtitutus eſt Fridericus, ut hæredes illi *(b)* eadem dignitate ſuccederent perpetuè. Cœpit itaque Fridericus dux Wittenberg poſſidere, urbem Saxonicam, cum attinentiis ſuis, circumpoſitis caſtris, villis, & oppidis, quæ antè prædictus Albertus dux defunctus quondam poſſederat, ibique obierat.

Fridericus denique prænarratus, primus ex marchionibus Miſnenſibus Saxoniæ dux, & imperii elector, ſtudium univerſale literarum Lipſick erexit, magnisque collegiis ac ſtipendiis decoravit. Quem Fridericus, & ipſe dux Saxoniæ, & ele-

(a) Bernhardus VI. intelligitur, Adolphus I. Alberti III. filius, & Georgius I. lineæ Serveſtanæ, qui iſta vixerunt ætate.

(b) Excluſo Friderico ſimplici, Balthaſaris filio, & Guilielmo fratre, de quo ſtatim a. 1425.

Digitized by Google

& elector imperii ejus nominis tertius, qui noſtro ævo ducatum prædictum ſucceſſione hæreditaria feliciter & pacificè gubernat; ſecutus, & ipſe gymnaſium ſapientiæ florentiſſimum in ſuprà dicta ſua urbe Wittenbergenſi à fundamento novum fundavit, multisque bonis & magnificis privilegiis decoravit. Inſuper ibidem caſtrum munitiſſimum & pulcherrimum, & juxta illud eccleſiam collegiatam, mirificis ſtructuris erexit exemptam, in honore omnium Sanctorum dedicatam, quam ornamentis pretioſiſſimis, & reliquiis innumeris & ſanctiſſimis, nec non ſummis indulgentiis Romæ impetratis, excellentiſſimè ac ſplendidiſſimè ornavit & inſignavit. De quibus omnibus infrà ſuo tempore dicetur amplius.

Anno Domini MCCCCXXIV, vel circà, ordo monachorum divi Hieronymi, jamdudum à ſua inſtitutione primæva collapſus, à viro venerabili, Lupo Hiſpalenſi, reſtauratur. Ex dictis beati Hieronymi normam contextam Martino papæ obtulit, & pontifex eandem approbans confirmavit.

Anno Domini MCCCCXXV, Guilhelmus, marchio Miſnenſis, frater ſuprà dicti Friderici primi, ducis Saxoniæ, defunctus eſt, & in eccleſia collegiata ac exempta ſancti Georgii in Aldenburg, quam ipſe in monte juxta caſtrum fundaverat, honorificentiſſimè ſepelitur, in ejus videlicet chori medio. Hujus denique eccleſiæ præpoſitus in præcipuis feſtis, ex apoſtolico indulto, epiſcopalibus inter celebrandum utitur inſignibus.

Anno Domini MCCCCXXVII, indictione Romanorum quinta, memorabilis ille pater, & famigeratus dominus, Hermannus, primus hujus monaſterii noſtri infulatus abbas, poſtquam complures per annos religiosè & laudabiliter ſibi commiſſum gregem gubernaſſet, naturæ debitum ſolvit, & juxta altare archiapoſtoli Petri, ſub fornice muri, & aſſiduo ſummam Miſſam celebrantium, & ad eandem in ſacris miniſtrantium, ſub tranſitu ſepelitur. Cui etiam primò & grandis & ſculptus lapis, per circumferentiam epitaphium, in medio autem imaginem mitratam ipſius præſulum more continens, poſitus eſt. Hactenus enim priſci illi patres, & venerandi abbates, veræ religionis & humilitatis ſectatores, omnem pompam & vanitatem, veluti religionis monaſticæ jacturam & excidium, vitare conſueverant. Quamobrem fratrum inſtar ſimpliciter tumulati fuere, dempto, quòd eorum ob memoriam, poſteris commendandam, plumbilamen, & nomen eorum & diem obitus inaratum tenens, ad caput poſitum cum ipſis plerumque ſepultum fuerit: ſuperiore tamen ſaxo raſo, & (ut ita loquar) cæco planoque permanente. Proinde contigit, ut nominatiſſimorum abbatum, utpote primi, ſecundi, tertii, & aliorum haud paucorum per longa temporum curricula, & uſque præſens in noſtrum tempuſculum ſarcophaga incognita manſerunt. Quorum duorum, Erckenberti videlicet, abbatis ejus nominis ſecundi, 855
cujus epitaphium inventum conſtat, anno Domini MDX, in latere eccleſiæ noſtræ ſiniſtro verſus Septentrionem, in loco communis fratrum ſepulturæ, non procul ab ara divæ Urſulæ, dum pro Joanne Scharpff, confratre præbendarioque noſtro, equite quondam in armis ſtrenuo, reverendi domini Judoci, abbatis noſtri moderni, genitore, in bona ſenectute recenter tunc defuncto, ſepulchrum foderetur. Quod quidem epitaphium ita caſu repertum continebat, ipſum Erckenbertum multorum voluminum, præcipuè beatorum Auguſtini & Hieronymi, operum ſcriptorem originalium fuiſſe egregium: quæ quidem opera, manu ipſius, eleganti charactere exarata, in præſens usque ævum, noſtram & venuſtate & magnitudine ſua bibliothecam plurimùm exornant.

Porrò aliud, domini videlicet Azzonis, viri ſpectabilis & abbatis noſtri quondam præſtantiſſimi, epitaphium repertum fuerat, anno Dominicæ incarnationis MDXVII, dum ante altare beatorum Apoſtolorum Philippi & Jacobi, pro unius monachi, ſacerdotisque noſtri, tunc defuncti ſepelitione terra aperiretur, quod quidem exile, plumbeum, quadratumque, nil præter nomen defunctionisque

annum memorati Azzonis continebat; adeò tamen vetuſtate & ſitu corroſum, ut numerus difficulter cognoſci legique poſſit, quod & adhuc penes nos extat. Epitaphium verò Egkeberti quò devenerit, ignoratur. Enimvero, dum ſuam ob antiquitatem & mirificum ſchema, diverſis conſpiciendum & legendum commodatum fuiſſet; noſtrorum incuria repetere illud negligentium, non eſt reſtitutum nec recuperatum, ſed alienatum & deperditum hucusque manet, ad calendas Græcas recuperabile. Hermanno itaque abbate, qui natu Citzenſis fuerat, defuncto, ſucceſſit ei in regimine monaſterii & abbatiæ, eodem anno, Dominus Erhardus Gliner, de Geraha oriundus, vir prudens & juſtitiæ tenax. Et hunc quidem Joannes de Slenitz, Nuemburgenſis epiſcopus, ejus nominis ſecundus, qui immediate ſequitur in ſuo infrà ſcripto privilegio, quod monaſterio noſtro, anno Domini MCCCCXXXII, contulit, lites narrat habuiſſe cum anteceſſore ſuo, epiſcopo Gerhardo: quod utique minimè eſſe potuiſſet, niſi hoc eodem anno Domini, videlicet MCCCCXXVII, primo Erhardi abbatis, ipſe Gerhardus præſul in humanis ſuperſtesque fuiſſet: quem tamen catalogus ille communis, brevis & vulgatus, anno Domini MCCCCXXII migraſſe à ſeculo ponit; quem tamen & in hoc (ut in multis) oberritaſſe ſuſpicor. Proinde & hic anceps maneo, auribus lupum tenens. Verùm modò quippiam non habens certius, præallegato privilegio (ut infrà patebit) magis quàm illo memorato mancoque credens catalogo, ſolidiora & veriſimiliora ſequendo, cœptam in nomine Domini proſequar hiſtoriam.

Anno denique, quo ſuprà, Domini videlicet MCCCCXXVII, Rudolphus de Plawenitz, XXXV epiſcopus Miſnenſis, obiit; cui Joannes Hoffinan, primus ex theologis ſtudii Lipſienſis ad canonicatum præſentatus, eodem anno ſucceſſit: ſub quo eccleſia Miſnenſis habuit multos adverſarios, & paſſa eſt etiam ab Huſſitis jacturam non modicam.

Eodem anno vel circà, Gerhardus, epiſcopus noſter, debitum naturæ ſolvit, cui Joannes de Sleynitz (ut ſequitur) communi voto electus ſucceſſit.

JOannes ſecundus, decretorum doctor inſignis, ex proſapia nobilium de Sleynitz dictorum originem ducens, Gerhardo mortuo, in pontificatu Nuemburgenſis eccleſiæ ſuffectus, eandem egregiè & laudabiliter in diebus ſuis rexit, res magnas & memorabiles perficiens. Inter quas, ad Bohemorum ſive Huſſitarum impetum & furorem arcendum, arcem epiſcopii in Cziza muniens, novis foſſatis, muris, & turribus validis circumcinxit; pontem novum prædictis adjiciens. Fuit denique iſte venerabilis præſul vir per omnia magnificus, humanus & liberalis, munificus largusque ac dapſilis. Inopum quoque & pauperum miſeriis ex animo plurimùm compatiens, & liberaliter cunctis ſubveniens, optimi paſtoris officium exhibens, gregem commiſſum verbo & exemplo, ac corporali ſubſidio, quantum ad egenos pertinet, diligenter paſcens, & miſericordiam cunctis calamitoſis hilariter impertiens. Quæ utique miſericordia virtus maxima, & gloria ſumma & præcipua, juxta ſacros canones boni cenſetur epiſcopi. Obiit
856 tandem (ut infrà anno ſuo opportunius dicetur) poſt laudabilia facta in celebritate divi Andreæ apoſtoli, tumulaturque in eccleſia ſua Czica ad Occidentem, in communi & vetuſto epiſcoporum ſarcophago.

De eventibus quibusdam, temporibus præfati antiſtitis exortis, ex Chronicis.

Anno Domini MCCCCXXVIII, Fridericus, dux Saxoniæ primus, & marchio Miſnenſis &c. cui Sigiſmundus Cæſar ducatum contulerat, obiit in Weiſenfels, & ſepultus eſt in Miſna, in capella majorum ſuorum, quæ Principum appellatur, quæ mauſoleum eorundem ſuo continet gremio: in qua & veteres pendent exuviæ,

Digitized by Google

exuviæ, & rapta ex hoſte trophæa. Mortuus autem eſt in octava Innocentum, relinquens ex uxore ſua Catharina, filia ducis Brunſwicenſis, quatuor filios, Fridericum, Guilhelmum, Sigismundum & Heinricum. Fridericus ſucceſſit ei in ducatu Saxoniæ, & electoratu imperii. Guilhelmus ſucceſſit in Landgraviatu Doringiæ, cujus uxor fuit Anna, filia Alberti, Ungariæ & Bohemiæ regis, & pòſt Romani imperatoris, ejus nominis ſecundi; devotiſſima & ſanctæ opinionis mulier. Sigiſmundus initiatus eſt ſacris, & Deo mancipatus potius quàm armis, factusque eſt epiſcopus Herbipolenſis, licet infra paucos annos (ut in ſequentibus dicetur) reſignarit. Heinricus junior filius, marchio Miſnenſis, & Landtgravius Doringiæ, parum ſupervixit. Ideo omnia, quæ habuerat, Guilhelmo, ſuprà fato ſuo fratri, provenerunt, qui etiam exin ſolus Landtgraviatum poſſedit Doringiæ diu pacificè, quousque videlicet inter eum & Fridericum, fratrem ſuum memoratum, graviſſimæ diſcordiæ & rixæ exortæ ſunt, de quibus infrà dicetur.

Anno Domini MCCCCXXIX, Bohemi crebris victoriis elati, & prædarum avidi, rurſus hoſtili exercitu vicinas terras, præſertim Luſatiam, Miſnamque ex parte vaſtare cœperunt, & inter alia damna cœnobia Novæ cellæ & Grunhaim ordinis Ciſtercienſis deſtruxerunt, & monachos occiderunt, & cuncta eorum bona diripentes abduxerunt.

Anno Domini MCCCCXXX, Bohemi Huſſitæ iterum in terram Miſnenſem, & procedentes in terram Advocatorum, Plawen oppidum diruerunt. Deinde Curiam, & Culmpach, & ſimiliter Pareut oppugnantes ceperunt, & deſpoliaverunt. Et ita graſſantes usque ad Babenbergam, cuncta penè igne & ferro depopulati ſunt; magna damna marchionibus Brandeburgenſibus inferentes. Nec fuit, qui eis reſiſtere vellet, aut poſſet.

Anno Domini MCCCCXXX, Cluſa monaſterium reformatum eſt per abbatem ejusdem loci, Joannem de Mindaw, qui dolens ſuper inordinata fratrum ſuorum converſatione, divina tactus inſpiratione, regulam divi Benedicti tum prorſus neglectam recolligere, & diligenter perlegere cœpit, & in ſe & ſubditis ſuis perficere: & ita pedetentim fratres ſuos ad regularis vitæ tramitem omnimodis perduxit. Cujus optimæ converſationis odor, longè diffuſus, ad vitam meliorem & alios allexit. Famam equidem ejus audiens duciſſa quædam Brunſwicenſis, ipſum in Burſfeldiam, pro reformatione transferri obtinuit. Prædictus itaque venerandus pater Joannes, & abbas, translatus in Burſfeldiam, religioſam vitam ſecundum puritatem regulæ ſancti Benedicti inſtituere cœpit, & fratres, qui eatenus ibidem per complures annos ſine lege vixerant, ad tria monachorum ſubſtantialia obſervanda compellere. Et taliter contigit, ut Burſfeldia ex Cluſa reformata, & virtute & religione maximè creſceret, adeò ut fama & opinione matrem ſuam Cluſam longè excelleret, dum quia ex ea reformatio vehementer propagari per Germaniam cœpit, multis cœnobiis per abbates ejus & fratres ad monaſticam diſciplinam per reformationem adductis. De qua quidem reformatione, & laude abbatum ipſius, in quodam carmine de laudibus Saxoniæ ita inter alia cecini:

Cluſa monaſterium fuit humile, ſed venerandum:
Saxoniæ flos, religionis apex, honor orbis:
Cluſa domus celebris, campeſtris, amœna, jucunda,
Congrua clauſtricolis, tranquilla, ſituque ſalubris,
Sola quieta jacens: hinc rectè Cluſa vocatur:
Clauſa malis, reſerata bonis ſervire Tonanti 857
Qui cupiunt, & mente polum penetrare ſupernum:
Unde ſalutifera nuper fluxere fluenta
Quæ procul almiſluum circumfudere liquorem.
Anno milleno, quadringent, atque triceno,

Tempore quo clauſtri geſtabat ſceptra Joannes,
De Mynda natus, paſtor probitate coruſcus,
Quem, tribus elapſis annis, Burſfeldia poſthæc
Poſcit habere patrem, renovare vetuſta valentem.
Qui veniens iſtic, vitam introduxit honeſtam,
Quam patris Angelici ſacra norma docet Benedicti.
Sicque reformatum divino numine clauſtrum,
Burſfelt eximium fuit, in novitate ſecundum:
In quo continuè nova tunc plantatio creſcens
Clauſtra reformando procul undique ſparſit odorem,
Per ſtudium abbatum, curamque patrum ſapientum:
Quos domus hæc aluit multos virtute nitentes:
Quosque inter primos, vita & doctrina Joannes,
Claruit excellens, Hagen cognomine dictus &c. de quo infrà dicetur.

Anno Domini MCCCCXXXI, Martinus papa defunctus eſt, cui eodem anno Eugenius quartus ſucceſſit, quinto nonas Martii, patria Venetus, Tumultuarius à quibusdam deſcriptus, quòd anno primo ſui pontificatus malis conſiliis ductus, divina humanaque perturbaverit, & Romanos ad arma exciverit. Quorum etiam vix cucullo ſumpto, tela, per Tiberim in ſcapha elapſus, evaſit. Quem ideo nonnulli ordinis ſancti Benedicti fuiſſe ſcribunt; licet id nullo authentico ſcriptore aut alio indicio probare poſſint: cùm nec ipſum Tritemius *noſter*, hiſtoriographorum hujus tempeſtatis omnium peritiſſimus, ponat aut numeret inter noſtri ordinis ſummos pontifices. Fuit quidem religioſorum, nec non virorum ſapientum, amator præcipuus, magnis eos proſequens fovensque honoribus atque privilegiis, quorum etiam contubernio cautior mitiorque effectus, dein (quoad vixit) prudenter & modeſtè ſe gerebat, multa laudabiliter ordinans & exequens. Quod autem voto & habitu fuerit monachus, aſſerere nolo, nec credo, cùm id nulla fretus auctoritate defendere & probare potero.

Eugenius denique iſte, anno Domini MCCCCXXXII, Sigismundum coronavit imperatorem Romæ. Vocatus autem ad concilium Baſilienſe Eugenius, cùm nollet comparere; tandem contumax reputatus, depoſitus eſt, anno Domini MCCCCXXXIX, (ut infrà patebit) & loco ejus Amedeus, dux Subaudiæ, jam ſenex & cœlibem vitam ducens, ſummus pontifex conſtitutus eſt, dictusque Felix quintus. Eugenius tamen permanſit verus pontifex per Italiam usque ad obitum, majorem habens ſequelam & obedientiam. Qui etiam indignans concilio Baſilienſi, ſuam ob infectationem illud omnino revocavit, caſſavit & annullavit. Aliud concilium primò Ferrariæ, ſed peſte impediente Florentiæ celebravit, cum ingenti Orientalium frequentia. Illuc equidem Indi, Æthiopes, Armeni, Arabes, Georgiani & Græci confluebant, qui in eodem concilio, eorum imperatore præſente, uniti ſunt eccleſiæ Romanæ de proceſſione Spiritus ſancti. Concilium Baſilienſe nihilo ſecius ſuo per aliquot annos duravit in vigore, donec anno Domini MCCCCXLVIII obſidione diſſipatum fuit, ex glorioſo principio humilem (ut infrà dicetur) finem conſequens.

Anno itaque Domini (ut præfatum eſt) eodem, quo ſuprà, MCCCCXXXI, concilium Baſilienſe ſacroſanctum exordium habuit, ut in actis ejus continetur, duravitque usque ad annum Domini MCCCCXLVIII, habens ſeſſiones XLV, de quo hiſtorici, ut frequenter, anno Domini MCCCCXXXVIII incipiunt diſſerere. Ego verò annum præfatum elegi, quo & initiatum conſtat, paulo ante mortem papæ Martini, primoque Eugenii ſucceſſoris ejusdem
858 anno: quorum uterque concilium hoc approbavit, & ratum habuit. Denique Sigismundus Cæſar, cum multorum principum & nobilium famulitio, id ipſum

ipſum frequentavit, ornavitque: confluentibus inſuper ad illud ex Hiſpania, Gallia, Germania, Pannoniaque, prælatis innumeris. In quo quidem, pro reformatione totius eccleſiæ, & in capite, & in membris, multa ſalubriter & rigidè fuerunt conſtituta, & præcipuè contra Simoniacos & concubinarios ſtrictiſſimè animadverſum. Expectationes & reſervationes beneficiorum prorſus reprobatæ, & ſub graviſſimis cenſuris annatæ interdictæ & prohibitæ, etiam in curia, ne videlicet deinceps pro inveſtitura, de eccleſiis, monaſteriis, dignitatibus, beneficiis, officiisque quibuscunque, nec non ordinibus, ac pallio, nihil penitus antè vel pòſt exigeretur. Fuerunt & in eodem concilio, pro honeſtate clericorum, & decentiore divini officii cultu, multa graviter & devotiſſimè ſancita. Ubi & determinatum conſtat bullatim &c. beatiſſimam deiparentem virginem Mariam ab omni penitus macula, in ſua conceptione, originalis culpæ ſemper fuiſſe immunem. Item feſtum Viſitationis ejusdem glorioſæ virginis, in eodem, cum bulla indulgentiarum inſtitutum, vel potius confirmatum extitit. Inſuper reformatio illa noviſſima ordinis divi patris noſtri Benedicti, quæ tunc temporis in Saxonia, monaſterio (ut dictum eſt) Cluſæ, primùm exorta, & ſecundariò in Bursfeldia transplantata, radices altius figens, propaginesque ſuas per Germaniam paulatim dilatans, & hinc à loco propaginis Bursfeldenſis eſt appellata; in eodem ſacro concilio (quemadmodum clarè in prologo diurnorum noſtrorum ordinarii continetur) & confirmata & approbata fuerat: præſidente eodem concilio domino Juliano, ſanctæ Romanæ eccleſiæ tituli ſanctæ Sabinæ diacono cardinali, viro fidei Chriſtianæ amatore ferventiſſimo, & omnibus virtutibus tam divinis quàm humanis ornato. Attamen à plerisque aridæ tenuisque religionis homuncionibus in contentionem deducitur; nonnullis appellantibus illud conciliabulum, ſive conventiculum, verbis Pelagii diſtinct. XVII innitentibus. Quo in numero fratricellos quosdam, ut in errore ſui concepti veneni diutius graſſentur, comperio. Quos haud exin abs re Maculiſtas appellare ſolemus, quòd labem quandam & conceptionis notam illibatæ immaculatæque virgini deiferæ impingere non verentur. Quem quidem errorem ſacrum ipſum concilium exploſiſſe in præcedentibus liquet. Fuerunt inſuper & alii fautores partium Eugenii, qui hanc ſynodum conventiculum appellare præſumpſerunt. Ego verò (nihil tamen temere affirmare volens) ſacroſanctam ſynodum generalem Baſilienſem, ſacris generalibus, Conſtantienſi Senenſique conciliis ita decernentibus & ordinantibus, atque apoſtolica auctoritate interveniente, pro reductione Orientalis eccleſiæ, & quorumlibet oberrantium, nec non, (ut præfatum eſt) pro reformatione totius eccleſiæ in capite & in membris debitè, legitimeque ac rite initiatum & congregatum fuiſſe, ab optimis hagiographis hiſtoricisque ſcriptum comperio; tametſi glorioſum principium flebilis minusque laudabilis clauſerit finis; & juxta illud poëticum:

Nobile principium pejor fortuna ſecuta.

Cujus quidem mali cauſa potiſſima extitit ſchiſma deteſtabile ibidem exortum, propter quod mox Orientales & aliæ complures nationes à prænarrato concilio receſſerunt. Et quidem Græci, & alii Orientales, Florentinum concilium petentes, Eugenio papæ adhærere cœperunt: per quem etiam in eodem concilio Romanæ reconciliati & uniti ſunt eccleſiæ. Nonnulli, & præſertim Germanorum populi, aliqui videlicet, non omnes, nec Eugenium neque Felicem ſequebantur. Qua de re Neutrales appellati ſunt, quorum neutralitas cum præfato ſchiſmate duravit usque ad annum Domini MCCCCXLIX, in quo, Friderico imperatore ſollicitante, Felix quintus, Nicolao Eugenii ſucceſſori reſignans, ceſſerat. Et de hoc ſuo anno infrà.

Anno Domini MCCCCXXXII, Joannes epiſcopus noſter, & magnificus cœnobii noſtri benefactor, contulit, ad inſtantiam domini Erhardi abbatis, monaſterio

rio noſtro privilegium ſuper ripa piſcium in villa Ozzick, quod quidem ſic incipit: *Æquitas & approbata conſuetudo requirit diſcrepantiam &c. Hinc eſt, quòd nos Joannes, Dei gratia epiſcopus Nuemburgenſis, ad univerſorum tam præſentium quàm futurorum noticiam deducimus, & deduci volamus per præſentes, quòd cùm inter nos & (ut veraciter didicimus) immediatum prædeceſſorem noſtrum Gerhardum, epiſcopum Nuemburgenſem ex una, nec non venerabilem patrem, dominum Erhardum abbatem monaſterii Poſavienſis, Nuemburgenſis diœceſis, & ejus anteceſſorem immediatum, de & ſuper ripa, deſcendente à ligneto, vulgariter nuncupato das grabholtz, ubi incipiuntur bona villanorum pagi Oſſeck, & terminatur usque ad limites, ubi incipitur piſcatura Burchardi de Comitz, ſubtus molendinum ibidem in Oſſeck &c. Ideo taliter certiorati & informati ſufficienter, non volentes de cætero contendere ſuper his, neque eundem dominum abbatem Erhardum aut ſuos ſucceſſores impetere quomodolibet; in eisdem ſponte, realiter & rite, deliberatè & liberè, ceſſimus & cedimus pro nobis & noſtris ſucceſſoribus omni impetitioni, actioni, diſceptationi, ac quibuslibet impedimentis motis & movendis, ſuper ripa & jure piſcandi ſuprà dictis. Ad ampliorem quoque corroborationem, & firmitatem perpetuam concordiæ & pacis, recognitionis & ceſſionis, idem dominus Erhardus abbas, augmentando argentea menſa noſtræ epiſcopalis ultro & gratuitè obtulit & dedit, pro ſui & noſtra reverentia quendam ſcyphum de quarta, media marchia argenti, valoris quadraginta quinque florenorum &c. Acta ſunt hæc anno, quo ſuprà, dominica Exurge.*

859

Eodem anno Sigismundus Cæſar ab Eugenio Romæ imperiali diademate coronatur, apparatu ingenti. Quo etiam anno, totam penè per Teutoniam, vina ac frumenta, arborum denique flores, frigore perierunt. Proinde tanta cariſtia ſecuta eſt, ut modius ſiliginis uſualis XXXIII groſſis venderetur.

Anno Domini MCCCCXXXIII, Conradus de Dune, archiepiſcopus Moguntinus, obiit, cui ſequenti anno Theodericus Schenck de Erpach ſucceſſit.

Anno Domini MCCCCXXXIV, Joannes, epiſcopus noſter, migravit ab hoc ſeculo, in eccleſia Citzenſi cum tali ſepultus epitaphio.

Hic M, bis bina C, ter X, his quatuor addes,
Juris doctorem ſubtraxit tumba Joannem
De Sleinitz genitum, præſulem eximium,
Nuenburgenſem herum, clero, plebi quoque gratum,
Andreæ feſto: Deus alme memor ejus eſto.
Nova foſſata conſtruxit gyro murata.
Turres cum ponte retro fundavit & antè.
Contra Huſſitas, orthodoxis inimicos.

Epitaphium tamen præfatum lima eget, quia à lege metrica ſatis aberrat, & (ut ajunt) claudicat. Verùm id parum facit ad rem, quam ſcrutamur. Non enim in ſyllabarum pondere, ſed rerum geſtarum ordine hiſtoriarum latitat veritas. Quæ quovis idiomate exprimitur, quovis verborum ſchemate diſſeritur, nil intereſt: dummodo ipſa rerum veritas verè & inconcuſſè transmittitur ad poſteros. Per id tamen indoctè epigraphantium ineptias excuſatas habere minimè volo: de quibus quid ſentio, in ſequentibus ſub Petri præſulis dicam epitaphio.

Joanne itaque de Sleinitz ita in Chriſto defuncto atque ſepulto, Petrus ei ſucceſſit, uti ſequenti dicetur capitulo.

PEtrus primus, in numero epiſcoporum Nuemburgenſis eccleſiæ XXXIII, ex ſtirpe & domo nobilium de Haugwitz dictorum originem ducens, Joanni defuncto ſuccedens, annis præfuit viginti novem. Fuit autem Licentiatus juris pontificii, magnanimus & providus, ſed eloquio balbus & tremulus. Cujus temporibus Huſſitæ multa mala per bella & direptiones huic territorio intulerunt. Quam calamitatem auxit vehementer paulo pòſt diſcordia exorta inter principes

Digitized by Google

pes Fridericum & Wilhelmum, qui mutuo diſſidentes, proprias terras & provincias penè irrecuperabiliter flamma & framea devaſtaverunt. Fridericus, dux Saxoniæ, & elector imperii, aſſumptis copiis, Doringiam in odium & jacturam fratris ſui Wilhelmi vexabat & vaſtabat. Wilhelmus contrà ſe ulciſcens, Bohemorum auxilio, Miſnam & Luſatiam exitialiter oppreſſit, villas & agros deſtruens, multisque oppidis vi & armis expugnatis, & demum ſpoliatis, maximam cunctarum rerum prædam abduxit: de quibus omnibus infrà ſuis locis, quibus geſta ſunt, dicetur latius.

Anno primo epiſcopi Petri, qui eſt annus Domini MCCCCXXXV, Miſna civitas inſignis, & epiſcopalis pariter & ducalis, quam olim Heinricus Auceps, primus ejus nominis rex Romanorum, fundaverat, & in qua filius ipſius ſuus Otto primus, cognomento Magnus, epiſcopatum inſtituerat, pro medietate penè flammis exuſta eſt. Quo etiam anno modius ſiliginis pro viginti vendebatur groſſis. Et quia Miſnæ, inclytæ civitatis, mentio facta eſt, hujus quoque provinciæ, quæ ab eadem Miſna, ſive Miſnenſis appellatur, ſitum deſcribere operæ precium duxi. Miſna itaque, quæ regio eſt Germaniæ, ad Albim flumen poſita eſt. Ab ortu Solis haud longè abſunt Vindali, id eſt Sclavi: à meridie Bohemi: à ſeptentrione Saxones: ab occaſu Libonotria eſt, cujus caput Lips habetur, cui fines Sala & Muldavus amnes præſcribunt. Ultra Salam Doringi ſedes habent. In ea multæ ſunt opulentiſſimæ civitates, munitiſſimaque caſtella. Quam olim Caluconeſ, Danduti, Ptolemæo teſte, inhabitarunt. Libonotriam verò Herthani, Eudoſi, Varini atque Suardones tenuerunt, qui poſtea in univerſum Sorabi, vel (ut Eraſmus Stella ſcribit) Serabi dicti fuerunt. Regio adeò in omni frugum genere fœcunda, ut cunctis ferè circumiacentibus provinciis ad abundantiam ſufficiat. Patet hoc per aurigas complures, qui usque hodie nil penè negotiantur, quàm quòd frumenta hic empta exteris inferant terris, ſeque aliosve ejusmodi paſcant commercio. Quin etiam ipſi Bohemi, cùm ſuperiore anno apud eos frigore ſata deperiſſent, multis vecturis ex Miſna in ſuam duxere provinciam. Quod quidem fuit penè mirum, quia rarum, cùm ipſi regionem habeant frugiferam, & cunctis rebus, ſalem præter, fertilem. Curiones autem, & Cammanni, ac Prætoriani, & ſimiles provinciales ſuperiores, hebdomadatim penè veniunt, & frumenta deferunt, & id in autumno maximè: nihil autem præterquam aſſeres, & apta ædificiis lignamina introferentes. Porrò Doringia partim Heſſos, partim Oſtrofrancos, (qui & inconcinnè Francones appellantur) paſcit & enutrit. Hi tamen, ut frequenter cum bigis venientes, vina adferunt optima, & non habentes pretium plerumque argenti, delectabili nobilique concambio, frumenta aſſumunt pro vino, & lætantes redeunt ad propria. Veruntamen, ob nimiam plerumque annis ſterilioribus frumentorum devectionem, pauperioribus etiam noſtratibus oboritur gravamen, dum videlicet frumenta minorantur, & precium creſcit. 860

Anno Domini MCCCCXXXVI, Fridericus, Auſtriæ archidux, qui expoſt factus eſt imperator, ejus nominis tertius, ad terram ſanctam trans mare profectus eſt.

Anno Domini MCCCCXXXVII, Ludewicus, dux Bajoariæ, & comes palatinus, filius Ruperti imperatoris, obiit, avus epiſcopi noſtri Philippi, noſtra nunc qui tempeſtate Nuemburgenſi præſidet eccleſiæ. Reliquit autem ipſe Ludwicus tres filios, Ludvicum videlicet, & Fridericum, duces ſeculares, & Rupertum epiſcopum Colonienſem. Ludvici uxor fuit filia ducis Subaudiæ, qui & Felix, pro tunc quintus, & obiit ſine hærede. Poſt cujus obitum Fridericus ſolus principabatur potenter. Complura bella peregit. Imperatori ſemper rebellis fuit. Adeò bellicoſus, quòd quodam prælio tres principes, marchionem videlicet Badenſem, & comitem Wirtenbergenſem ac epiſcopum Metenſem ſimul & ſemel ceperit victos & ſubactos: quorum vexilla usque hodie ſupra tumbam ejus, Heydelbergæ,

delbergæ,in eccleſia Sancti Spiritus ſuſpenſa cernuntur. Hoc tamen bellum longè pòſt contigit, anno ſcilicet Domini MCCCCLXII, ut etiam infrà ſuccinctè tangetur, & obiter. Porrò Rupertus,archiepiſcopus Colonienſis & elector imperii, tumultuarius extitit, & maximi exin cauſa belli, de quo latius infrà, anno Domini MCCCCLXXV.

Anno Domini MCCCCXXXVIII, Concilium Baſilienſe cœpiſſe multi ſcribunt. Attamen ego (ut ſuprà memoravi & ſcripſi) illud cœpiſſe anno Domini MCCCCXXXI, in actis ejusdem concilii impreſſis legi. Hoc nihilominus anno in flore fuit, & cum gloria divulgatum per orbem. Quo etiam anno Eugenius papa citatus, cùm comparêre diſſimularet, imo concilium floccipenderet, & id ipſum (præfatum ut in præcedentibus eſt) revocando deſtruere ſatageret, nec expectatus per annum reſipiſceret, ſequenti anno depoſitus fuit. Unde grandis altercatio ſcribentium de hac materia pro & contra exorta tunc fuit. Nec poterant concordari usque hodie: plerisque cum concilio Conſtantienſi, & hoc præſenti, ac cum Gerſone, & aliis magnis doctoribus, dicentibus, concilium eſſe ſupra papam: aliis econtra aſſerentibus non, ſed papam eſſe ſupra concilium. Deus dignetur ſua gratia inſpirare,quod verius eſt, pro pace & conſervatione eccleſiæ ſuæ ſanctæ, Amen. 861

Anno Domini MCCCCXXXVIII, eodem videlicet, de quo ſuprà, Albertus dux Auſtriæ, gener Sigismundi, communi voto principum, imperator Romanorum factus eſt, vir armorum gloria inſigniſſimus. Præter cætera præclara facinora, Huſſitas, ferociſſimos Romanæ eccleſiæ hoſtes, horrendo ſuperavit bello, & vehementer attrivit; & funditus, ſi longiore vita *functus fuiſſet*, è vivis ſuſtuliſſet. Ipſe equidem, proh dolor, ſicut celeriter crevit, ita & citò defecit. Non equidem plenè biennio imperium tenuit; clamante populo, quòd tanto principe dignus non fuerit mundus. Maxima etiam propoſuerat contra Thurcas, ſed morte præventus immatura perficere non valuit.

Eodem anno Guntherus,archipræſul Parthenopolitanus, diem clauſit extremum: cui Fridericus ex comitibus de Bichling, vir doctus & magnæ vitæ, ſucceſſit.

Anno Domini MCCCCXXXIX, Eugenius papa in concilio Baſilienſi deponitur. Manſit tamen papa indubitatus usque in finem vitæ ſuæ, majorem & potiorem ſequelam habens. De quo, & Felice, qui contra eum hoc anno electus fuit, vide ſuprà latius, anno Domini MCCCXXXI.

Eodem anno Chriſtophorus, Bajoariæ dux,factus eſt rex Daciæ, Norwegiæ& Sueciæ. Quo etiam anno peſtis magna graſſabatur per Alemanniam.

Eodem anno, indictione ſecunda, XXVI die menſis Aprilis, quæ fuit Dominica Jubilate, celebratum eſt decimum capitulum provinciale Moguntinenſis & Babenbergenſis diœceſium, in monaſterio ſancti Ægidii Nurenbergæ, ordinis ſancti Benedicti: in quo præſederunt reverendi patres, domini abbates: Hartungus Erphordenſis, Georgius ſancti Ægidii ibidem, Nicolaus ſancti Blaſii, & Heinricus Amerbacenſis.

In quo capitulo fuit præſentata & acceptata bulla Baſilienſis concilii ſuper reformatione ordinis noſtri prædicti, per provinciam Moguntinam ac diœceſin Babenbergenſem: ad cujus expeditionem duodecim prælati, in eodem concilio, de ordine & provincia prædictis fuerant deputati &c.

Prædictum denique concilium Baſilienſe anno eodem, ſcilicet Domini MCCCCXXXIX, dedit ordini noſtro bullas cum facultate abſolvendi ab omnibus cenſuris & pœnis, quo ad eos,qui ſe regulari obſervantiæ ſubmittunt, animo & intentione hujusmodi obſervantiam continuandi. Et eſt privilegium ampliſſimum, quoad irregularitatem, infamiam, & alias pœnas ac cenſuras, & durat usque ad alterius generalis concilii vel ſedis apoſtolicæ revocationem expreſſam.

Anno Domini MCCCCXL, Fridericus, archidux Auſtriæ, concordi electorum

rum conſenſu, Francofordiæ cis Mogum, Romanorum rex effectus eſt, dictusque Fridericus tertius, de quo in ſequentibus locis congruis dicetur opportunius.

Eodem anno Joannes de Dune, epiſcopus Herbipolenſis, obiit: cui Sigismundus ex ducibus Saxoniæ, Friderici videlicet & Wilhelmi, ſuprà memoratorum ducum frater, ſucceſſit: præfuitque annis ferme tribus. Reſignavit equidem anno Domini curam præſularem MCCCCXLIII, de quo infrà.

Anno Domini MCCCCXLIII, Sigismundus, præfatus epiſcopus Herbipolenſis, ut patuit, reſignavit, cui Godfridus, ejus nominis quartus, ex baronibus de Lymburg, ſucceſſit, præfuitque annis duodecim. Quo etiam anno frigore & nive vina perierunt.

Anno Domini MCCCCXLV, inter Fridericum, ducem Saxoniæ, & imperii electorem, & fratrem ejus Guilhelmum, æquè ducem Saxoniæ ac Doringiæ Landtgravium, graviſſima exorta diſcordia eſt. Qua concitati, alterutrum terras ſuas hoſtiliter & miſerabiliter ferro & igne deſolaverunt. Et duravit hæc diſcordia cum exterminio provinciarum & bonorum utrorumque per quinque annos. Guilhelmus tamen, auxilio Bohemorum, majora Friderico in Miſna intulit damna, quàm Fridericus illi in Doringia. Qui tanquam dux & pius princeps, Doringiam cum exercitu ingreſſus, ſeipſum vincens, eam intuitu pauperum, *(a)* penè intactam reliquit. Propter ejusmodi denique guerras, plures expoſt memorati duces habuerunt diætas, in Hallis videlicet, in Nurenberga, & in Mulhuſen: ſed bonum pacis & concordiæ, quod quærebatur, Apollinaris, vulgò Appel de Vitzthum dictus, ſemper impedivit, proditor &c. de quo infrà. 862

Anno Domini MCCCCXLVII, Eugenius papa defunctus eſt, cui Nicolaus quintus ſucceſſit, & præfuit laudabiliter & ſanctè annis V. Cui etiam Felix quintus antipontifex ſponte ceſſit, gratus & acceptus cunctis prælatis & principibus. Fridericum patrem Maximiliani coronavit, & Bernardinum Minoritanum in divos retulit. Viros doctos fovit & dilexit. Bibliothecam librorum locupletiſſimam habuit, & ipſe theologus prævalidus. Fuit ſenſu dives, & aptus ad ſingula. Ideo paulatim obedientiam obtinuit, mirantibus cunctis, cùm conditionis humilioris extiterit. Anno ſuo quarto iubilæum Romæ celebravit: de quo, & cæteris ejus geſtis, & infrà ſuis annis dicetur amplius.

Anno Domini MCCCCXLVII, Miſna civitas, præter paucas domos, & caſtrum, tota exuſta eſt crudeliter, in die ſanctorum Joannis & Pauli martyrum, ſub diſcordia principum. Quare & proditoriè ſuccenſa præſumitur.

Anno Domini MCCCCXLVIII, Heinricus Reck, abbas noſtri monaſterii præſtantiſſimus, campanam noſtram illam majorem & ſonoram fundi fecit in die commemorationis beati Benedicti abbatis, ut in ipſius campanæ legitur circumferentia.

Anno Domini MCCCCXLIX, Albertus, marchio Brandeburgenſis, contra Nurenbergenſes bella movere cœpit, urbem eorum valida obſidione cingens, & per gyrum agros villasque depopulans. Parum tamen profecit. Urbi etenim & incolis nocere minimè valuit. Quin imò ab eisdem, fortiter & ſe & urbem propugnantibus, magna, vice verſa, damna & inſultus pertulit. Quamobrem, licet tardius, & victor & victus obſidionem ignominioſè ſolvere coactus eſt. Habuerunt equidem invicem complura etiam extra urbem certamina, quibus jam Albertus, modò Nurenbergenſes ſuperiores erant, quanquam ipſe crebrius triumpharit. Ultimo tamen congreſſu penitus ſuperatus fuit. Erat nihilo ſecius Albertus ille vir præliator, & quidem fortiſſimus, qui & multa & præclara diverſis in provinciis, etiam contra Huſſitas, ſub Alberto Cæſare, opera bellica peregit magnificè: cujus etiam nomen cultum magnumque ex eo tempore per orbem eſſe cœpit. Habuit plures liberos, quos inter Joannes & Fridericus præ-

 ſtantiores

(a) Confer illa, quæ infra profert a. 1450.

Digitized by Google

ſtantiores effulſere. Joannes duxit uxorem Margaretam, filiam Guilhelmi Landgravii Doringiæ, quæ peperit ei Joachim, qui nunc in marchia Brandeburgenſi principatur, & Albertum, Moguntinenſis & Magdeburgenſis ſanctarum eccleſiarum archiantiſtitem, nec non Halberſtatenſis eccleſiæ adminiſtratorem mirificum. Mirum equidem eſt, & penè ſtupendum inauditumque, quòd unus homo, unicus paſtor & præſul, tot & tantis præſit epiſcopatibus. Sed & de hoc in ſequentibus, quæ nunc miſſa faciam, brevitatis intuitu. Porrò Fridericus, frater Joannis, vir ſtrenuus, primò Annam habuit uxorem. Qua defuncta, duxit Sophiam, filiam Caſimiri regis Poloniæ, natam ex Elizabeth ſorore Ladislai, regis Bohemi, adoleſcentis nobiliſſimi. Quæ peperit ei complures & filios & filias; Caſimirum videlicet, Georgium, marchiones Brandenburgenſes ſeculares, Fridericum quoque, præpoſitum Herbipolenſem, & alios, quorum mihi vocabula ſunt incognita. Et prænarrati quidem ſequentibus principati ſunt temporibus. Nam hoc ævo marchiones adhuc ſeniores rexerunt, Albertus videlicet ille ſuprà memoratus, armipotentiſſimus Nurenbergenſium æmulus, & frater ejus Fridericus, marchiam inferiorem, id eſt Brandenburg, poſſidens, habens conthoralem Catharinam, ſororem Guilhelmi & Friderici ducum Saxoniæ, nunc pariter diſſidentium, quæ peperit ei duos filios, Eraſmum & Joannem, qui ambo ſine hærede defuncti ſunt. Fuit inſuper & alius Fridericus frater Alberti, qui in antiqua marchia dominabatur. Cujus uxor Agnes, filia ducis Pomeraniæ, nomine Magdalena. Et iſte Fridericus cognominatus eſt Pinguis, & obiit ſine hærede maſculo. Sicque marchia vetus, quam poſſederat, devenit ad fratrem ſuum, *Fridericum ſeniorem.*
863 Quo tandem poſt plures annos defuncto, utraque marchia ad Albertum, fratrem eorundem bellicoſum illum, devoluta eſt, ut infra patebit.

Viri illuſtres, qui claruerunt per id tempus.

Paulus Vergerius, & Græcè & Latinè eruditiſſimus.

Maphæus Vegeus, orator & poeta non vulgaris.

Leonardus Juſtinianus, vir magni ingenii, & græcè doctus.

Nicolaus Eboycus.

Joannes Tortellius, utriusque linguæ Græcæ & Latinæ peritiſſimus, Nicolao pontifici ſummo gratiſſimus.

Laurentius Vallenſis, & (ut ajunt) canonicus, & ipſe Græcè Latineque eloquentiſſimus, & Latinæ linguæ exactiſſimus cenſor & corrector. Unde & tale promeruit epitaphium:

Nunc poſtquam manes defunctus Valla petivit,
Pluto non audet verba Latina loqui.
Juppiter hunc cœli dignatus parte fuiſſet,
Cenſorem linguæ ſed timet eſſe ſuæ.

Gregorius Tiphernas rhetor, utriusque linguæ eruditus.

Georgius Trapezuntinus, & ipſe Nicolao papæ familiaris.

Ambroſius Camaldulenſis, generalis abbas, Græcè & Latinè peritiſſimus, & ſummus theologus.

Nicolaus Siculus, archiepiſcopus Panormitanus, ordinis ſancti patris noſtri Benedicti, omnium Juriſtarum ſui temporis facilè princeps, cujus ſcripta apud Jurisconſultos auctoritatis ſunt maximæ.

Joannes de Turre cremata, cardinalis, ordinis prædic.

Joannes Nider, theologus celeberrimus, ejusdem ordinis.

Antoninus, archipræſul Florentinus, ejusdem ordinis.

Joannes Capiſtranus, prædicator verbi Dei excellentiſſimus & ferventiſſimus; beati Bernardini diſcipulus. Mira egit contra Thurcos in paſſagio. Fuit ordinis Minorum.

Nicolaus

Digitized by Google

Nicolaus Dorbellus, diſputator acerrimus, ordinis ejusdem.

Joannes Herph, theoſophus integerrimus, ordinis ejusdem.

Anno Domini MCCCCL, Guilhelmus, dux Saxoniæ, & Landtgravius Doringiæ, junctis ſibi Bohemis, hoſtiliter Miſnam provinciam ferro & incendio vaſtavit. Bohemis tunc crudelius graſſantibus, & oppidorum expugnatione ſævientibus. Tunc etenim Mitweide, Dobeln, Lombitz, Geraha, Aldenburg, oppida expugnata & capta diripuerunt, & plerumque igne injecto incenderunt. Dominum N. & baronem de Geraha captum in Bohemiam duxerunt, ubi etiam poſt aliquot annos in captivitate obiit. Maluit quippe optimus vir exul & captus mori, quàm cum pauperum ſuorum gravamine & jactura pecunia redimi magna. Fridericus itaque, dux Saxoniæ & marchio Miſnenſis, percipiens ſuarum vaſtationem terrarum, hoſtili & ipſe exercitu Doringiam ingreſſus, non minora Guilhelmo intulit damna; licet antea (ut ſuprà dictum) clementius intuitu pauperum pius princeps egerit. Et ita usque nunc illud antiquum Flacci poëtæ verificatur dictum: *Quicquid delirant reges, plectuntur Achivi.*

Anno Domini MCCCCLI, principes noſtri, Fridericus videlicet & Guilhelmus fratres, poſt diutinam & pernicioſam diſcordiam, tandem hoc anno in pacem & concordiam mutuam redierunt. Moxque Apollonius vicedominus, vulgò dictus Appel de Vizthum, vir alioqui potens & ſagax, qui inter fratres duces memoratos zizaniam ſeminarat, & ſimultates nutrierat, omnibus ſuis bonis, & caſtris, & prædiis, & privatus eſt, & irrevocabiliter proſcriptus, & fugatus à principum noſtrorum provinciis.

Anno Domini MCCCCLII, Fridericus, Cæſar ejus nominis tertius, Romæ per Nicolaum pontificem ſummum, unà cum ſua conthorali Leonora, regis Portugaliæ, ſive Luſitaniæ filia, (quam eodem anno duxerat) diademate coronatur. 864
Quem quidem noſtri plurimum variis de naturæ dotibus commendant hiſtorici. Sed Antoninus, archipræſul Florentinorum, qui dictæ coronationi interfuit, aliter de eo & ſentit, & ſcribit in hæc verba: *Nihil*, inquiens, *imperialis majeſtatis viſum eſt in eo, nec libertas, nec liberalitas, nec ſapientia; cùm quaſi ſemper per alium loquebatur, ſed multa cupiditas, cùm munera honeſtè quæreret, & libenter acciperet. Demum reverſus eſt in domum ſuam, cum modica opinione virtutis ſuæ.* Hæc ille præſul, doctrina & converſatione inſigniſſimus, quem mentitum fuiſſe, non facilè credideram. Quem quidem citavi adverſus noſtrates, qui hunc Cæſarem Fridericum, adhuc in humanis degentem, ſupra modum beatificaverunt, & veluti omnigena virtute ſuffultum, ad aſtra usque encomiis (ne dicam adulatoriis ſuis næniis) tulerunt. Fuit (inquiunt) vir bonus & pacificus. Et id ego prorſus & novi, & affirmo. Ad quid autem hæc ſua pax Chriſtianis in ultimis Romani imperii finibus, immo & viſceribus ab immaniſſimis Turcis expugnatis, & innumeris penè in diram captivitatem abductis, profuit? Sibi quidem & Alamannis hæc ſua tranquillitas utcunque profuit, infinitis autem aliis (ut fatus ſum) ineffabiliter pernicioſa & turbulentiſſima extitit; cùm & Conſtantinopolis, & tota Græcia ſub ejus imperio deperdita fuerit. Habuit quidem eam ob rem plures convocationes ſive diætas regni & principum, nullam autem unquam expeditionem bellicam in Thurcos produxit, ut & infrà ſuis locis amplius patebit.

Anno Domini MCCCCLIII, Machometes, imperator Thurcorum, anno imperii ſui tertio (Amarathus quippe pater ſuus obiit anno MCCCCL) Conſtantinopolim, Orientis imperii ſedem, terra marique plus quàm cum CCC millibus hominum, LXVI diebus continuè obſeſſam & oppugnatam, tandem vi & armis cepit: imperatore ipſo Græcorum, Conſtantino Palæologo, ex matre Helena genito, nec non patriarcha eorum, cum omnibus Chriſtianis maſculis ad inſtar pecudum trucidatis, mulieribus abductis, raptisque virginibus. Et hoc quidem vigeſimo octavo die Martii miſerabiliſſimum factum eſt excidium, & (ut fertur) proditione cujusdam Jannenſis, qui juxta promiſſum per Thurcum conſtitutus

rex per triduum, quarto die, ejusdem jussu decollatus fuit. Et fit planctus in tota Christianitate, & timor grandis: periit siquidem penè totaliter ipsa fides Christi in Græcia, fidelibus passim peremptis, passim captis, omnibus autem prorsus profligatis. Porrò calamitatem prædictam & expugnationem Græci passi referuntur Dei ultione ob peccata eorum, præsertim perfidiæ & inobedientiæ. Nuper enim, sub Eugenio papa, in concilio Florentino Romanæ ecclesiæ reconciliati & uniti, paulo pòst recidivantes, denuò ab obedientia prædictæ sanctæ Romanæ ecclesiæ recesserunt, ac pristinis se erroribus, utpote de processione Spiritus sancti, deque in fermento consecratione, & similibus, impiaverunt: propter quæ etiam iram Dei incurrerunt. Quam nihilominus & nos formidare valde debemus, qui non minoribus, immo gravioribus, utpote Simoniæ, avaritiæ, ambitionis, ac libidinis, turpissimis irretimur sceleribus. Quæ nisi pœnitudine, & vitæ emendatione expiare curaverimus, simile exitium per Dei indignationem & Thurcorum infestationem nobis imminere non dubitemus. Qui enim illis non pepercit, nec nobis parcet. Jam enim securis ad radicem arboris posita est, jam continuis armis & classibus Thurcus fidelium littora pulsat. Et nostra res agitur, paries quum proximus ardet. Nihil siquidem aliud cogitat & comminatur, nihil adeò cupit, quam quemadmodum Romanam ecclesiam cum suo imperio, ac tota Europa, suæ possit subjicere potestati. Satagamus ergo mores nostros corrigere, vitamque emendare, ut & Deus, in cujus manu omnia sunt jura regnorum, & gratia & ineffabili sua potentia nos a Turcorum furoribus & conservare & defensare dignetur, ad laudem & gloriam nominis sui, Amen.

Anno Domini MCCCCLIV, Joannes Capistranus, vir sanctæ vitæ, & magnæ doctrinæ, prædicavit ferventissimè per Germaniam, & Liptzs prædicando, aleas omnes post quendam sermonem comburi fecit.

865 Circa id tempus ars imprimendi libros primùm in Germania exorta est Moguntiæ, per Petrum Gutembergum, *(a)* equestris ordinis virum, qui solertissimo ingenio novam scribendi artem, simul & novum atramenti genus, quo impressores tantùm utuntur, excogitavit. Magnum certè ac verè divinum munus. Tantum enim uno die ab uno homine literarum imprimitur, vel (ut Latinius loquar) formis excuditur, quantum toto anno à pluribus scribi non potuisset. Quod uno versu Campanus, ille disertissimus Aprutinus pontifex, elegantissimè expressit:

Imprimit ille die, quantum non scribitur anno.

Prædictis quadrat illud Germani poëtæ. Ita enim per quandam excellentiam Doctorem Sebast. Brant appellare soleo.

Nuper ab ingenio Rhenanæ gentis & arte
Librorum emersit copia larga nimis.
Et qui divitibus vix regi obvenerat olim,
Nunc liber in tenui cernitur esse casa.
Gratia Diis primùm, mox impressoribus æqua
Gratia, quorum opera hæc prima reperta via est.
Quæ doctos latuit Græcos, Italosque peritos,
Ars nova Germano venit ab ingenio.

Anno Domini MCCCCLV, Nicolaus, pontifex summus, Romæ debitum naturæ solvit, anno pontificatus sui octavo: cui eodem anno successit, omnium consensu cardinalium, Calixtus tertius, homo decrepitus, habens LXXXVI penè annos, adhuc tamen viribus vegetus, dum eligeretur: licet paulo pòst deficere cœperit.

(a) Hoc alibi in Introductione ad Notitiam Rei Litterariæ illustravimus uberius *cap. XI.*

Digitized by Google

cœperit. Fuit autem vir magnæ prudentiæ, juſtitiæ & æquitatis, bonæ vitæ, & laudabilis famæ, inſignisque canoniſta.

Eodem anno Godfridus, epiſcopus Herbipolenſis, obiit: cui Joannes de Grumpach, ejus nominis tertius, ſuffectus in pontificatu eccleſiæ Wirciburgenſi præfuit annis undecim.

Eodem anno principes adoleſcentiores, Erneſtus videlicet & Albertus fratres, filii Friderici, ſuprà memorati ducis Saxoniæ, ex caſtro Aldenburgenſi, per Conradum Kauff, audaciſſimum equitem, ſubtracti fuerunt nocte, & abducti. Sed ab inſequentibus, dum in Hercynia ſylva, apud quendam carbonarium, pueros laſſos & famelicos reficeret, deprehenſus, cum ipſa nobiliſſima præda cum ingenti Friderici ducis & provincialium lætitia reductus eſt, & capitali ſententia plexus. Erneſtus patri expoſt ſucceſſit in ducatu & electoratu, duxitque uxorem Elizabeth, filiam Alberti ducis Bavariæ, de quo etiam infrà ſub anno defunctionis ejus dicetur amplius. Porrò Albertus factus eſt ſtrenuiſſimus atque bellicoſiſſimus. Quare & Teutonicus dictus eſt Achilles. Multis ſiquidem bellis interfuit: multa prælia fortiſſimè geſſit. In Sicambria enim, id eſt Gelria, caſtra poſuit, Batavos, id eſt Holandinos, acie fudit, Eburones, id eſt Probantinos, in ditionem accepit, ubi à Mechlinis inſtar numinis veneratus eſt, licet à Pruxellenſibus, quòd eos in univerſum omnes genibus ſerpentes, & claves civitatis obviam ferentes, vix ægrè in gratiam receperit, magis timeretur, quàm amaretur. Morinos, id eſt Flandros, ex quibus ingentes prædas tulit, Maximiliano ſubegit. Nullus eſt præterea in Germania angulus, quem non calcarit. Armatus duxit exercitus innumerabiles, proſtravit ferociſſimos hoſtes, Friſones maximis cladibus affecit, & totam eorundem provinciam, præter Gruningen, (ut infrà dicetur) jugo parêre fecit. In congreſſionibus denique pugnam prior ipſe ſemper iniit. In expugnatione oppidorum ſæpe murum primus adſcendit. Ad ſingulare certamen crebris vicibus invitatus, nunquam detrectavit, neque unquam non proſtravit hoſtem. Et cùm eſſet non minus religione imbutus, quàm armis, quotidie Deum orabat, ut ſibi contingeret pro Chriſti fide adverſus Thurcos mortem oppetere. Quibus ex rebus non injuria alter Carolus Magnus, & Teutonicus Hector, Germanicusque Rolandus appellatus. Aſt hæc hactenus amore principum noſtrorum dicta ſufficiant.

Anno Domini MCCCCLVI, Thurcorum circiter centum millia interfecti ſunt prope Taurinum oppidum, quod noſtra ætas Albam vocat, ad confluentes Danubii Sauique ſitum. Et id factum eſt à Chriſtianis cruce ſignatis; Joanne Capiſtrano pugnantibus Chriſticolis imaginem crucifixi oſtendente, & clamante: O 866
Deus, O Jeſu, ubi ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ, veni in adjutorium genti tuæ. Bellum ipſum geſtum eſt in die ſancti Sixti papæ & martyris. Propterea eodem die Calixtus papa ob Dei laudem & rei memoriam feſtum Transfigurationis inſtituit.

Anno Domini MCCCCLVII, Ladislaus, Bohemiæ & Ungariæ rex, filius Alberti imperatoris, nobilis & pulcherrimus ac potentiſſimus adoleſcens, in ipſo ætatis ſuæ flore, cùm jam ſibi ſponſa, filia regis Franciæ, ſplendidiſſimo apparatu adduceretur, Pragæ venenatus miſerabiliter interiit, optimus & Chriſtianiſſimus rex. Hinc exclamat Æneas Sylvius in hiſtoria Bohemorum cum ſtupore: *O inanem gloriam! Quid dignitates, opes, potentiam tantopere flagitamus? Ladislaus, nobiliſſimus adoleſcens, duo de viginti natus annos, in ipſo ætatis flore tot regnis & gentibus imperans, intra XXXIII horas, poſtquam agrotare cœpit, extinctus eſt, & ſepultus VIII calendas Decembris, juxta proavum ſuum, Carolum quartum, in ade ſancti Viti Pragæ.* Hæc ille.

Eodem anno groſſi monetarii primò gladiati ſunt & percuſſi, & in primis XXVIII fecerunt florenum.

Eodem anno, Matthias Huniades filius, Ladislao veneno ſubtracto, in Pan-

noniarum & Bohemiæ regem ſublimatus, qui miranda pòſt prælia contra Thurcos peregit.

Anno Domini MCCCCLVIII, Calixtus, pontifex Romanus, magnifici cordis & ſpiritus, ſenex Romæ 8 idus Auguſti obiit: cui eodem anno Pius, ejus nominis ſecundus, Æneas, cognomento Picolhomineus antea vocatus, natione Italus, Senis oriundus, patrum omnium conſenſu, tertio decimo calendas Septembris pontifex creatus ſucceſſit; philoſophus, orator, poeta, nec non theologus præſtantiſſimus, cultor juſtitiæ & religionis, admirabilis eloquio, Friderico imperatori chariſſimus, cui etiam ante papatum, per complures annos, archicancellarius & ab epiſtolis fuit. Erat denique eccleſiaſticæ libertatis acerrimus tutator & auctor. In hoc tamen reprehenſibilis apparuit multis, & intolerabilis, quòd pro epiſcoporum confirmatione & palliorum collatione nimium exigens, eccleſias gravabat. Eam etenim ob rem, cùm archiepiſcopus Moguntinus ob bella præcedentia extenuatus, ſummam magnam, quam exigebat, dare non poſſet, neque jurare vellet, ipſum depoſuit, & alium, qui dare poſſet, illi ſubrogavit. De quo in ſequentibus, anno Domini MCCCCLXII dicetur amplius.

Eodem anno Theodericus Schenck de Erpach, archiantiſtes Moguntinus, qui etiam Erffordiam intrans honorificè ſuſceptus fuerat, migravit à ſeculo; cui immediatè Dietherus, comes de Yſenberg, ſucceſſit. Qui cùm grandi pecunia annatas ſolvere nequiret, per papam (ut prædictum eſt) fuit amotus, & loco ejus Adolphum de Naſſaw archiepiſcopum fecit. Hinc ſecuta ſunt bella plurima, cujus etiam tempore capta eſt (ut infrà dicetur) nobilis *ipſa & veruſtiſſima* Moguntia. Attamen poſt obitum Adolphi Dietherus rurſus in archiepiſcopum conſenſu totius & cleri & populi electus fuit. Et de hoc infrà.

Eodem anno Machometes, Thurcorum imperator, Corinthum expugnavit, atque in omni Peloponneſo tributa impoſuit, Demetrio & Thoma, fratribus Palæologis, diſcordantibus. Væ ergo principibus noſtris, ſi in adventu Thurcorum bellico diſcordes reperti fuerint. Concordia equidem unanimitatem facit, unanimitas victoriam parit. Unde pulchrè vereque Criſpus inquit: *Concordia parvæ res creſcunt, diſcordia res maximæ dilabuntur.*

Anno Domini MCCCCLIX, Erphordenſes juraverunt Friderico, duci Saxoniæ, & marchioni Miſnenſi, in Gotya, ſemper bini & bini. Sed juramentum citò fregerunt. Eodem anno Fridericus Cæſar Viennæ in caſtro ſuo fuit obſidione civium concluſus, ſed paulo pòſt liberatur. Quo & anno factus eſt Ungariæ rex. Eodem Maximilianus anno natus eſt in Auſtria. Eodem quoque anno Mauhemetes, Thurcorum imperator, expulſo Thoma Palæologo, & fratre ſecum deducto, Peloponneſum occupat. Eodem ibidem anno, Trapezuntii rege capto & interempto, Pontum obtinuit. Id tamen alii dicunt contigiſſe anno ſequenti MCCCCLX.

Anno Domini MCCCCLX, Ludvicus dux Bavariæ, & Albertus marchio Brandeburgenſis, maxima invicem geſſere prælia. Eodem anno Ludvicus cepit
867 Eyſtet & Rot civitates, & paulo pòſt Neuſtat ſibi ſubjugavit. Quo etiam anno monaſterium Carmelitarum Auguſtæ totum crematum eſt.

De viris illuſtribus, qui hoc tempore claruerunt.

Nicolaus Cuſa Germanus, cardinalis ſancti Petri ad vincula, & Apoſtolicæ ſedis per Germaniam legatus, qui multa bona noſtro ordini fecit, & pro monaſteriorum * vehementer laboravit. Perſonaliter interfuit capitulo provinciali Herbipolis, ad ſanctum Stephanum, in quo & multa ſalubria conſtituit.

Franciſcus Philelphus, Græcè & Latinè peritiſſimus.

Marius Philelphus, prædicti Franciſci filius, & ipſe doctiſſimus. Inter alia rhythmos & cantilenas compoſuit.

Nico-

Nicolaus Perotus, Sypontinus epiſcopus, egregius theologus, ac rhetor diſertiſſimus. Scripſit inter alia opus varium, Cornucopiæ appellatum. Ac quædam è Græco transtulit &c.

Joannes de Bruxellis, ordinis canonicorum regularium.

Thomas de Kempis, vir angelicæ doctrinæ, & ejusdem ordinis.

Joannes Lampsheim, qui arrham animæ edidit, ejusdem ordinis.

Jacobus de Gruytrode, Prior domus Carthuſienſium, prope Leodium, vir devotus & eruditus, qui quinque illa vulgatiſſima pariter & clariſſima, prælatorum videlicet, ſubditorum, ſacerdotum &c. quæ falsò Dionyſio Rickel aſcribuntur, compoſuit ſpecula, & complura alia.

Bartholomæus, Prior in Ruremunda, ejusdem ord. Carth.

Jacobus de Juterbuck, cujus ſcripta religioſis ſunt accommodatiſſima, omni ſcripturarum doctrina referta, ejusdem ordinis.

Jacobus de Paradiſo, doctor luculentiſſimus, ejusdem ordinis.

Joannes de Indagine, multa & pretioſa ſcripſit, ejusdem ordinis.

Dionyſius, theologus excellentiſſimus, qui propter multa & varia, quæ elegantèr & utiliter edidit, alter Auguſtinus ſuo ævo eſt habitus. Ipſe tamen ſpeculorum ſuprà memoratorum non eſt Author. Teſtis eſt Tritemius in de Scriptoribus eccleſiaſticis libro, ſub titulo prædicti Jacobi de Gruy. Claruit autem iſte Dionyſius in Carthuſia prope Erffort.

Joannes de Viterbio, ordinis prædicatorum. Scripſit ſuper Apocalypſim, aſſerens inter alia, Antichriſtum futurum eſſe Thurcum, & non de tribu Dan, contra antiquorum doctorum ſententiam.

Henricus Herph, theologus inſignis, ordinis Minorum, qui & ſuprà poſitus fuit cum iſto Nicolao Dorbello.

Nicolaus Dorbellus, diſputator acerrimus, ejusdem ordinis.

Michael de Mediolano, prædicator altiſonus, ejusdem ordinis.

Herculanus de Peruſio, vir literatiſſimus, ejusdem ordinis.

Bernhardinus de Buſti, doctor eruditiſſimus, ejusdem ordinis.

Guido de monte regali, theoſophus & canoniſta clariſſimus, ordinis eremitarum divi Auguſtini.

Ambroſius Choriolanus, theologus diſertiſſimus, ordinis ejusdem.

Antonius Rampagal, doctor imbutiſſimus, ejusdem ordinis.

Goſuinus, theoſophiæ profeſſor excellens, qui inter alia præceptorium confecit aureum, ordinis Carmelitarum.

Joannes de Arundine, theologus eximius, ejusdem ordinis.

Joannes Beetz, ſacræ paginæ doctor clarus, ejusdem ordinis.

Joannes Conſobrinus, vir & ipſe magnificè doctus, ejusdem ordinis.

Joannes Groſſi, diſputator acerrimus, ejusdem ordinis.

Prædicti itaque viri præſtantiſſimi, & complures alii, quos brevitatis intuitu prætermiſi, claruere circa hæc tempora, id eſt annum Domini MCCCCLX. Quo etiam anno, in nocte ſancti Andreæ, monaſterium memorati ordinis Carmelitarum in urbe Auguſtenſi, ex toto & funditus fuit conflagratum.

Anno Domini MCCCCLXII, Fridericus, dux Baioariæ & Palatinus Rheni, tres principes magno prælio cepit, marchionem videlicet Badenſem, comitem Wirtenbergenſem, & epiſcopum Metenſem. 868

Eodem anno Ludevicus, Bavariæ dux, qui traxit originem ex collaterali palatinorum linea, ab Ludovico imperatore videlicet quarto, qui & ipſe ex ſtirpe illuſtriſſimi Ottonis de Vitelspach deſcenderat, vir ſtrenuus in armis, vicit Albertum, marchionem Brandeburgenſem, cum civitatibus imperii apud Gengen. Hujus Ludvici uxor fuerat Omelia, ſoror Erneſti & Alberti, ducum Saxoniæ. Quæ quidem ei peperit Georgium, ducem Baioar. qui cognominatus fuit Dives, de quo infrà.

Eodem

Eodem anno capta est Moguntia, illa vetus & imperialis civitas, & subiecta loci archiepiscopo. Et id quidem bellum gestum est in die sanctorum apostolorum Simonis & Judæ.

Anno Domini MCCCCLXIII, Caspar de Schonberg, episcopus Misnensis, obiit, cui Theodericus de Schonberg, ejusdem videlicet stirpis & familiæ, vir nobilis, successit: homo per omnia simplex, & rectus, ac Deum timens, qui etiam semper parva familia contentus optimè rexit.

Eodem anno studium universale Friburgæ in Brisaugia institutum est, & ibidem usque in præsens floret.

Eodem anno Stephanus, superioris Mysiæ rex, blanditiis à Mauhumeto, Thurcorum imperatore, à castello evocatus occiditur, & vita & regno privatur.

Eodem anno Matthias, nostri cœnobii abbas XVII, calend. Novembris obiit, cui Joannes ejus nominis secundus, natione Burnensis, eodem successit anno, de quo & in sequentibus dicetur amplius.

Eodem anno Petrus, episcopus noster, appositus est ad patres, sepultus in Czeitz, cum epitaphio ejusmodi:

Tumba defunctos capit hæc episcopos omnes,
Ut patrum patres ingrediantur omnes
Æqualem sorte, sicut in vita quoque morte.
Hanc construxit dominus de Hauguitz, nomine Petrus,
Doctor, & antistes, Deo dante, diuque superstes,
Ut successorum fieret capax orationum,
Sub Christo duo C bis, M semel, his superaddes
XL septem. Sit Deo laus & gloria, Amen.

Sed & hoc epitaphium censuram expostulat acrem. Nam versiculi ejus ametri sunt penitus & flaccidi, metrorum quidem speciem præ se ferentes, legem autem eorundem non habentes. Quare demiror, quod ecclesia hæc eo tempore eruditiorem non habuerit clericum, cui commissum dictandi fuisset negotium, cui clarius metrificandi arrisisset ingeniolum, qui etsi non Homericum, saltem artificiale & legitimum edidisset epitaphium. Et licet non sit cujusvis hominis Corinthum petere, cùm nec omnia (ut quidam ait) possimus omnes; consultius & prudentius egisset, quisquis ille fuerit, si soluta oratione scriptitasset: plus equidem eo modo & defunctos præsules, & eam ipsam, in qua pausant, matrem decoravisset ecclesiam. Addo, quòd minus intuentium offendisset ocellos, qui omnem publicitus affixum & descriptum exactius rimantur titulum. Quamobrem trutinandum summopere est, omni denique lustrandum examine, quod cunctis legendum exponitur publicè, ne, dum quis alterius gestit extollere præconium, sibi ipsi inexpiabilem pariat ignominiam. Iste est denique Petrus ille episcopus, qui in diebus pontificatus sui, formidine quidem hostium, præcipuè Bohemorum, monasterium monacharum nostri ordinis, quod situm erat extra civitatem in editiore loco, in opposito castri & ecclesiæ majoris, destruxit penitus, & in urbem transtulit, sanctique juxta Michaelis archangeli ecclesiam collocavit, in quo loco præsens adusque tempusculum militant, famulanturque altissimo. Porrò locus primus earundem prænarratus extra muros appellatur, prout ab initio, ad sanctum Stephanum; in cujus & honore cœnobium ipsum fundatum fuerat per reverendissimum & Deo dignum Udonem, primum hujus nominis Nuemburgensis ecclesiæ, antecessorem suum, præsulem eximium, ut in præcedentibus quoque de eo testatus sum copiosius. Itaque Petro episcopo ita (ut
1269 dictum est) defuncto, successit ei communi & unanimi omnium canonicorum consensu, & voto parili, Georgius de Hauguitz, primus in nomine Domini, ut sequitur.

Geor-

Digitized by Google

GEorgius ejus nominis primus, & ipſe de nobili Hauguicenſium proſapia exortus, anno Dominicæ incarnationis ſuprà memorato MCCCCLXIII, viceſima nona die menſis Septembris, in pontificem eccleſiæ Nuemburgenſis electus eſt. Vir etiam ante electionem memorabilis & potens. Fuerat ſiquidem & Citzenſis & Nuenburgenſis eccleſiarum ſimul præpoſitus, & inſuper (ut fertur) & Herbipolenſis atque Merſeburgenſis canonicus magnus. Verùm ad tanti faſtigii honorem evectus parum ſupervixit. Nam duodecim duntaxat ſedit dies, in ipſo præſulatus quodammodo extinctus limine. Sicque defunctus, tumulatus eſt in Czeitz, in anteceſſorum ſuorum ſarcophago. *Sic brevis atque levis in mundo eſt gloria quævis.* Succeſſit autem ei Theodericus de Burgsdorff, anno eodem, ſed menſe ſequenti, ut infrà nunc ſequitur latius.

THeodericus III de Burgsdorff cognominatus, anno Domini, quo ſuprà MCCCCLXIII, indictione Romanorum XI, menſe Octobri Nuenburgenſis eccleſiæ factus eſt præſul, anno autem ſequenti (ut infrà dicetur) coronatus. Hic & ſtudio & diſciplina Lipſenſis fuerat, ejusdem gymnaſii juris utriusque ordinarius, vir per omnia in ſecularibus literis imbutiſſimus, & divinarum ſcripturarum cognitione nobiliter inſtructus, philoſophus & theologus, nec non canoniſta præſtantiſſimus, non modò præſentibus, ſed & poſteris utilis & proficuus. Edidit ſiquidem inter cætera ingenii ſui monumenta repertorium in jura Saxonum utiliſſimum. Quapropter mortuo Georgio in ejus locum, tanquam bene meritus, ſuffectus eſt, in quo præfuit eleganter & inculpatè annis tribus. Obiit enim anno Domini MCCCCLXVI, de quo infrà.

De eventibus quibusdam ſub regimine hujus Theoderici exortis, ex Chronicis.

Anno itaque Domini MCCCCLXIV, Theodericus, epiſcopus noſter, de quo ſcribimus, Dominica poſt Bartholomæi, in Nuemburgenſis eccleſiæ antiſtitem eſt conſecratus, vel (ut vulgus loquitur) coronatus. Quo etiam anno paulo antè ipſe Theodericus epiſcopus Miſnenſis, & Joannes Werder, epiſcopus Merſeburgenſis infulati fuerunt. Eodem anno primum capitulum annale, primum de obſervantia nova Burſfeldenſium, celebratum eſt in monaſterio Burſfeldenſi, in quo principalis præſidens fuit dominus Joannes, abbas loci ejusdem, abbates verò Heusburgenſis & Schonavienſis compræſidentes, diffinitores autem Guntherus Erphordenſis, & Hermannus Bergenſis monaſteriorum abbates. Eodem anno Pius papa Ancone 19 calend. Septembris è vita migravit, Romam ſolenni funere delatus & ſepultus. Iſte eſt Pius ille papa, qui ordinem noſtrum plurimùm dilexit, nonnulla pro ejus exaltatione & incremento privilegia patribus conferens. Ipſe denique ad inſtantiam & preces chariſſimi quondam ſui contubernalis & collegæ, domini Eberhardi, archiſterii montis monachorum juxta Babenbergam abbatis digniſſimi, patribus & fratribus ordinis divi Benedicti unitis & uniendis de obſervantia Burſfeldenſi, dedit indulgentias ſtationum urbis Romæ, ingens revera donum, & collativum ſalutiferum valde; ita, ut qui easdem mereri gliſcit indulgentias, quinque Miſerere, quinque ante altaria pro felici eccleſiæ ſtatu legere teneatur per ordinem. Si autem quinque altaria minimè aſſint, unum ante altare legat, intentionem (ut dictum eſt) pacifico pro univerſalis eccleſiæ ſtatu dirigendo, quemadmodum devoti Deumque timentes monachi diebus ſtationum per annum, & potiſſimùm per Quadrageſimam facere ſolent, aſſiduè redimentes tempus, ne dies pereant pœnitentiæ. Pio itaque papa ſic (ut dictum eſt) defuncto, eodem anno pridie calendas Septembris, Paulus ſecundus, patria Venetus, Petrus Barba antea vocatus, in Romanum creatus eſt pontificem, vir magnanimus & ſtatura procerus, Eugenii papæ conſobrinus. Hic papale plumbum contra morem mutavit, aurum dilexit, quia Venetus fuit. Tota die, præ-

ter neceſſarias conſiſtorii auditiones, penſitare nummos, gemmasque precioſas & uniones contrectare ſolebat. Abbreviatores omnes, quos Pius papa inſtituerat, præter paucos neceſſarios exautoravit. Celebrationem feſti Præſentationis glo-
870 rioſæ virginis approbavit, ſicut & Pius fecerat. Rigidus erat & juſtitiæ tenax, reos tamen magis carcere quam morte punivit. Philoſophiæ ſtudium tanquam ſacræ theologiæ pernicioſum vehementer deteſtabatur, imò (ut Platina de eo ſcribit) oderat & contemnebat, ut ejus ſtudioſos uno nomine hæreticos appellaret. Et idcirco Romanos hortabatur, ne filios diutius in ſtudiis literarum verſari paterentur, ſatis eſſe dicens, ſi legere & ſcribere didiciſſent. Qui licet bibaciſſimus eſſet, attamen vina parva & diluta bibebat. Et cùm varia ciborum genera apponi mandaret, pejora tamen quæque ſemper guſtabat. Tandem quinto calend. Auguſti obiit inopinatè apoplexia tactus, anno Domini MCCCCLXXI, ut etiam infra eodem anno dicetur amplius. Eodem anno Fridericus, archipræſul Magdeburgenſis, vir vitæ ſanctimonia præclarus, ſemper uſus ad carnem cilicio, in Chriſto defunctus eſt: cui Joannes ex ducibus Bavariæ, vir & ipſe modeſtus, vita & literarum ſcientia inſignis, poſtulatus ab eccleſia Monaſterienſi, ſucceſſit; honorificentiſſimè ab omni & clero & populo ſuſceptus & introductus, qui etiam, quoad vixit, commiſſum onus laudatè pacificeque gubernavit. Eodem anno Theodericus, epiſcopus noſter, obiit, cui Heinricus Stammer, nobilis Saxo, (ut ſequitur) ſucceſſit.

HEnricus Stammer, ejus nominis primus, ex ingenua Saxonum ſtirpe natus, in numero præſulum Nuemburgenſis eccleſiæ trigeſimus quintus, cœpit anno Domini MCCCCLXVI, præfuitque annis ferme quindecim, vir vaſti & magni animi, moribus & ſermone facetus & jocundus, more tamen gentis ſuæ bibaciſſimus, ſympoſia & ſpectacula plus æquo diligens. Fuit nihilo tamen minus & bonæ & timoratæ conſcientiæ, erga Deum ejusque Sanctos devotus. Quam etiam devotionem, ob Dei laudem, noſtrum erga cœnobium oſtendit, abbati Thomæ centum liberaliter donans aureos. Quos idem abbas in uſum ilico convertit fratrum, pro eisdem cereviſiam Nuemburgenſem annuatim ad collationem per Quadrageſimam fratribus miniſtrandam emens & inſtituens, ita ut poſt collationis finem fratres ad chorum proceſſionaliter euntes pſalmum *de profundis* cum collecta *pietate tua* &c. pro prænarrato epiſcopo & collatore Heinrico per idem tempus Quadrageſimæ devotè legant, perſolvantque. Servatur inſuper eidem antiſtiti pro meritis perpetuus apud nos anniverſarius. Nam & plurimùm pro reformatione hujus noſtri cœnobii cooperatus eſt, quæ quidem ejus pontificatus anno primo (ut ſequitur) cœpta fuit.

Anno itaque Domini MCCCCLXVII, indictione Romanorum decima quinta, monaſterium hoc noſtrum Boſaugienſe reformatum eſt, per introductionem obſervantiæ novæ & rigidæ unionis Bursfeldenſis, cujus primus abbas & reformator extitit ipſe venerabilis pater ſuprà memoratus Thomas, de Francofordia Marchitica oriundus, ex monaſterio divi Joannis Baptiſtæ prope Magdeburg, quod Berga dicitur, aſſumptus, vir & zelo religionis & morum integritate conſpicuus, præſidens Dei opitulamine, bene & commendabiliter noſtro cœnobio duo de viginti annis. In exordio autem regiminis ſui anteceſſor ejus, abbas Joannes, natione Bornenſis, qui ante reformationem negligenter & prodigè præfuerat, & pleraque irrecuperabiliter alienaverat, depoſitus fuit, & ad regendam quandam magnam & famigeratam monaſterio noſtro incorporatam parochiam, in Profin translatus, quam dum annis pauculis gubernaſſet, reverſus ad cœnobium, tandem anno Domini MCCCCLXXIV quievit in pace, ut patebit & infrà.

Thomas itaque, primus noſter (ut præfatum eſt) in reformatione abbas, opus ſumma & induſtria & devotione inceptum ſatagens perficere, ſtatum monaſte-

Digitized by Google

naſterii tam in ſpiritualibus quàm temporalibus, totis conatibus recuperare & rectificare ſtuduit, neglecta & diſperſa colligens, collapſa & ruinoſa reſtaurans, monaſterii denique redditus & cenſus, qui ſupererant, accuratiſſimè ſcrutabatur, laboriosè eorundem regeſtum reparando & reintegrando, ſingula de aſſe in aſſem, & (uti dicitur) ad unguem colligens & conſignans. Enimvero & decimam in diſtricto Genenſi, compluribus quæ & dimiſſa & neglecta fuerat annis, arduis renovavit & recuperavit laboribus. Ipſe quoque anno Domini MCCCCLXXI, indictione Romanorum quarta, Euriporum amœnitatem, fontalem videlicet per cannalia aquæductum, monaſterio noſtro (quemadmodum in præſentiarum cernitur) magnis ſumptibus primus inſtituit & retroduxit. Cujus quidem egregii & utiliſſimi operis incentor & cooperator fuit ipſe venerandus ac celeberrimus pater, dominus Simon, Buchenſis archiſterii digniſſimus ab- 871
bas, vir doctrina & facundia clarus, præcipuus noſtri monaſterii fautor & promotor, & orationum, ſive bonorum operum particeps, confrater denique & ſocius. Suſcepit autem & ipſe optimus paſtor, & abbas Thomas, pro Dei & laude & honore, nec non novellæ plantationis incremento, clericos plerosque notabiles, quorum primus fuerat quidam, nomine Liborius, patria Sclavus, ſtudio Lipſenſis, acer ingenio, & promptulus eloquio, potiſſimùm in Dialecticis argutus & doctus. Suſcepit deinde inter alios quendam adoleſcentem ingenioſum, conſanguineum ſuum, vocabulo Georgium Ulrich, cognominatum ſic à parentela, qui usque ad noſtram ætatem, qua hæc ſcribo, annum videlicet Domini MDXX, plenus dierum ſub curva ſenecta, ſed mente erecta Chriſto militat, vir magnæ religionis, & ſingularis devotionis, exercitiis internis & ſpiritualibus ab initio usque nunc deditus, orationum ſupplicatoriarum egregius & orator & cognitor. Hic cùm ſit in divinis ſtudiis admodum doctus, hiſtoriarum tamen cognitione ſingulariter fulget, antiquitatum amator præcipuus, per complures annos ædituus, ſacrorumque cuſtos extitit vigilantiſſimus. Fuit & aliquot annos fratrum veſtiarius exactiſſimus, & (ut quidam rentur) plerumque plus æquo parcus. Nunc autem (ut dixi) curva ſenecta preſſus, & natura ſua debilior factus, ceu miles emeritus, exoccupatus rebus aliis, conſuetis ſuis exercitiis, devotisque duntaxat intendit jugiter precaminibus.

Anno Domini MCCCCLXVIII, Leodium, urbs in Germania cathedralis & populoſiſſima, à Carolo, duce Burgundiæ, lamentabiliter expugnatur, diripitur, & incenditur, in die Simonis & Judæ, ubi nec ordini, nec ætati, vel ſexui parſum eſt.

Eodem anno primum capitulum provinciale ordinis ſancti Benedicti in Saxonia celebratur, in monaſterio divi Joannis Baptiſtæ Bergenſi extra Magdeburg, in quo principalis præſidens fuit venerabilis pater & dominus Hermannus, abbas ibidem, Herbordus verò Bremenſis, & Guntherus Nuemburgenſis monaſteriorum abbates compræſidentes.

Eodem anno capitulum annale patrum de obſervantia noſtra Burſfeldenſi celebratum eſt, dominica Vocem jocunditatis in Erphordia, in monte ſancti Petri. In quo Thomas primus (ut dictum eſt) in reformatione hujus noſtri monaſterii abbas aſſumptus fuit ad cœtum patrum cum ſibi commiſſis.

Eodem anno Mauhemetes, Thurcorum imperator, Syrios Ægyptiosque magno ſuperavit prælio.

Anno Domini MCCCCLXIX, capitulum annale abbatum noſtrorum celebratum fuit, in monte ſancti Jacobi prope Moguntiam.

Eodem anno obiit tertio idus Auguſti, venerandæ & præclaræ memoriæ Joannes de indagine, ſecundus in reformatione abbas Burſfeldenſis, de cujus laude in carmine quodam, in præconium quod præfati Burſfeldenſis archiſterii ediderat, inter alia ita cecini:

Inter quos magnus fuit abbas ipſe ſecundus,
Joannes Hagen, ſeu de indagine dictus,
Qui decus ordinis eximios perfecit agones,
Plurima cœnobia collapſa novando per orbem
Vivere rite docens, Benedicti norma beati
Ut jubet angelica, ſacratus & ordo requirit.
Sic pater aſſiduo conatu tempore longo
Feſſus & attritus, tandem conſcendit ad æthra.

Eodem anno in Aſia Haſſoncaſſon, vir bello clarus, qui in Meſopotamia atque Armenia dominabatur, Perſas, Aſſyrios, Medosque contra ſe clàm venientes, nocte aggreſſus, ingenti ſtrage vicit & fugavit. Moxque in Mauhemetem, Thurcorum imperatorem, copias duxit. Quo etiam anno ipſi Thurci Germaniam populabundi ingreſſi, multos mortales abduxerunt captivos. Eodem anno pontifex cum Thurcis atque eccleſiæ hoſtibus fœdus iniit, & ſocietatem cum Venetis contraxit. Quo & anno Fridericus Cæſar Romam viſitavit.

Anno Domini MCCCCLXX, Mauhemetes, Thurcorum imperator, CCCC
872 navium claſſe, inter quas triremium ducentæ erant & equitum centum millia, Eubœam adortus, triceſima die poſt obſidionem cepit & ſubvertit.

Eodem anno Veneti claſſem navium LX inſtructam ad infeſtanda Thurcorum littora miſerunt, in qua triremes 60, onerariæ 20 fuerunt. Eodem quoque anno Matthias, Ungariæ rex, Bohemos maximo *prælio* afflixit, & vehementer humiliavit.

Eodem anno Chriſtophorus, dux Bavariæ, in urbe ſua Monacenſi captus fuit in balneo per fratrem ſuum Albertum, & per annum cum dimidio in cuſtodia tentus.

Eodem anno capitulum annale patrum noſtrorum celebratum fuit Treveris ad ſanctum Matthiam, dominica poſt Ægidii, in quo Theodericus novus abbas Burſfeldenſis aſſumptus & approbatus fuit.

Anno Domini MCCCCLXXI, Paulus pontifex, V calend. Auguſti, ſecunda hora noctis, cùm eo die lætus conſiſtorium habuiſſet, & jocundiſſimè cœnaſſet, apoplexia correptus vitam cum morte mutavit, anno pontificatus ſui ſexto, menſe decimo. In cujus locum poſt novem dies à patribus eſt ſuffectus Sixtus quartus, antea vocatus Franciſcus, Saona oriundus, qui ordinis Minorum, & ſacræ theologiæ profeſſor fuit inſignis, ut ejus opera ab eo edita declarant. Scripſit ſiquidem librum de potentia Dei, librum de ſanguine Chriſti, librum de futuris contingentibus, & librum de conceptione beatæ virginis, & alia. Fuit autem vir mitis, & continentiſſimæ vitæ, in pauperes & religioſos munificentiſſimus, quos omnes fovit, & privilegiis ampliſſimis adjuvit. Creavit cardinales viginti, & dominum Bonaventuram in ſanctorum Confeſſorum numerum ſcripſit. De aliis ſuis geſtis dicetur & infrà.

Eodem anno in Bohemia Rockezan, hæreticorum magiſter & patronus, obiit: quem paulo pòſt Bohemiæ occupator, & ipſe hæreticus, Georgius Pogebracius, ſecutus morbo & mentis & corporis periit. Eodem anno Ingolſtatenſis, aliàs Chryſopolitana univerſitas dicta, fundata eſt. Quo etiam anno Fridericus imperator, in diæta regni, & inclyto principum conventu, apud novam civitatem, multa utilia pro Chriſti fide in Thurcum ſtatuit. Sed effectum non habuit. Eodem anno orator B. legatusque Venetorum recitavit coram Sixto, ſummo pontifice, quòd Thurcus abſtuliſſet Chriſtianitati duo imperia, quatuor regna, 20 provincias & 200 urbes, populumque absque numero utriusque ſexus: hortabaturque, ut ad reſiſtendum ſe diſponeret, ne pejora fidelibus contingerent.

Anno Domini MCCCCLXXII, die ſeptimo menſis Junii, capitulum annale patrum

patrum noſtrorum celebratum fuit Erphordiæ, in monte divi Petri apoſtoli, in quo Theodericus, Burſfeldenſis præſidens, fuit principalis, Theodericus autem Heuſeburgenſis, & Hermannus ſancti Jacobi prope Moguntiam, compræſidentes. Eodem anno Erphordia, urbs magna, & metropolis Doringiæ, grandia ex igne ſenſit damna, ut penè tertia pars domorum incendio periret.

Anno Domini MCCCCLXXIII, Haſſoncaſſon, in Armeniæ finibus, magno prælio cum Mauhemete Thurcorum imperatore conflixit, in quo triginta millia Thurcorum cæſa feruntur. Eodem anno dux Mediolanenſium fuit peremptus gladio in templo ibidem. Eodem anno, die quinto menſis Septembris, celebratum fuit capitulum annale patrum noſtrorum in Hildes. in quo Theodericus abbas Burſfeld. fuit præſidens principalis, Bergenſis & Mindenſis compræſidentes, Heusburgenſis & Northemenſis diffinitores. Quo & anno nix ingens fuit.

Anno Domini MCCCCLXXIV, Carolus, Burgundionum dux, Nuſſiam, Colonienſis agri oppidum, ad Rheni fluenta, obſedit. Sed cùm Fridericus imperator obſeſſis in auxilium veniſſet, inito fœdere, dux diſceſſit in Belgas.

Eodem anno Thurci exercitu centum millium hominum Illyrici littoris oppidum Scutarum obſident. Sed tandem defendentibus Venetis, fatigati, ac morbo ex fluminis Aoo aurâ vexati, in montes cum ignominia diſceſſere.

Eodem anno Chriſternus, rex Daciæ, Sueciæ, & Norvegiæ, Gothorum dux, Holzatiæ, Stormatiæ, in Aldenburg & Delmenhorſt comes, vir Chriſtianiſſimus, & multis virtutibus ornatus, devotionis gratia Romam pergens, per totam Italiam provinciatim & oppidatim honorificentiſſimè ſuſceptus fuit, pariter & Romæ ab ipſo ſummo pontifice reverendiſſimè exceptus.

Eodem anno capitulum provinciale Saxoniæ, id eſt Magdeburg. & Bremenſis diœceſium, celebratum fuit Dominica Cantate, in Berga prope Magd. in quo præſidentes fuerunt Hermannus, abbas ibidem, Herbordus Brem. & Thomas, abbas noſter Boſaugienſis in reformatione primus. Jubilæus à Paulo priùs per univerſum orbem Chriſtianum inſtitutus, à Sixto pontifice, hoc eodem anno declaratur. Quo etiam anno Thurci per ſuperiorem Pannoniam, Danubio transvecti, eandem provinciam deprædati ſunt. 873

Anno Domini MCCCCLXXV, Georgius, dux Bajoariæ, cognomento Dives, duxit in uxorem Hedwigem, filiam Caſimiri regis Poloniæ, in Lantzhut nuptiis celebratis magnificentiſſime, ex qua tamen nullum maſculum ſuſcepit hæredem, ſed duas filias. Hinc, poſt obitum ejus, maxima (ut infrà dicetur) emerſere bella. Eodem anno Simon puer, apud Tridentum, die paraſceves martyrizatus per omnem Chriſti paſſionis modum, qui pòſt maximis claruit miraculis. Judæi autem omnes, ſceleris conſcii, peſſima morte perempti fuere. Quo etiam anno Thurci inferiorem ingreſſi Myſiam, dum populabundi graſſarentur, magna cæde proſtrati, ab indigenis in fugam turpem acti ſunt.

Anno Domini MCCCCLXXVI, Matthias, Ungarorum rex, caſtellum Thurcorum ad ripam Savi fluminis ingenti expugnavit gloria. Quo etiam anno Ferdinandus, rex Hiſpaniæ, in agro Numantino, Portugaliæ regem ſuperavit. Eodem anno Fridericus, dux Bajoariæ, & palatinus Rheni, avus epiſcopi noſtri Philippi, vir bellicoſiſſimus, poſt multas victorias, Heydelbergæ in pace quievit, ſepultus ad Sanctum ſpiritum.

Eodem anno Theodericus, epiſcopus Miſnenſis, obiit, cui ſucceſſit Joannes quintus, ex familia nobilium de Weyſenbach natus, in numero præſulum dictæ eccleſiæ XXXIX. Eodem anno Quedelburg oppidum, per Miſnenſes, & Albertum Saxoniæ ducem fortiſſimum, fuit captum. Circa id tempus claruit *Joannes de monte regio*, natione Teutonicus, patria ſive genere Francus orientalis, non minor Anaxamandro Mileſio, aut Syracuſano Archimede, Græcè & Latinè eruditiſſimus, Germanorum decus, ob Aſtronomiam cæterasque Mathematicas diſci-

plinas à Matthia, Vngariæ rege, Nurenbergenſibusque perpetuo donatus ſtipendio. Calendario edito, ephemerideque à noſtris Diario dicta, maxima cura, labore, ingenioque compoſita, inductis novis Aſtronomiæ tabulis, reprobatisque Gerardi Cremonenſis theoricis; Romam, ad emendandum Dionyſii computum Paſchalem, à Sixto papa accitus, dum pleraqúe poſteritati pararet, non ſine maxima ſtudioſorum jactura, morbo periit, indictione Romanorum nona.

Anno Domini MCCCCLXXVII, Carolus Burgundionum dux, qui Belgis ferè omnibus imperabat, dum Lingones Treverosque debellaret, apud Venacoum, aliàs Nanſen, oppidum, magno prælio, quod ad horas triginta continenter duravit, victus & occiſus eſt.

Anno Domini MCCCCLXXVIII, Philippus, filius Maximiliani Cæſaris, archidux Auſtriæ, & Burgundiæ quoque dux, qui pòſt in Hiſpania regnavit, natus eſt. Qui pòſt (ut infrà patebit) Carolum V genuit, in regem Romanorum in anno Domini MDXX, quo hæc ſcribo, electum &c.

Eodem anno, ipſo die Vincentii martyris, venerabilis pater, & inſignis ille abbas, Hermannus Bergenſis, migravit ad dominum, qui ad reformationem noſtri monaſterii plurimùm juvit, pro ejus & plantatione & incremento, ſuprà memoratum abbatem Thomam, ex ſuo cœnobio, unà cum patre Priore, religioſiſſimo viro, ejusque æquivoco Hermanno, transmittendo. Eodem anno Rupertus, archiepiſcopus Colonienſis, & dux Bavariæ, Rhenique palatinus, captus eſt per imperatoris conſenſum, & biennio exin detentus in cuſtodia, eò quòd Carolum, ducem Burgundiæ, contra canonicos, ſive *capitulum eccleſiæ ſuæ prædictæ*, ob diſcordiam quandam concitarat, & in obſidione Nuſſiæ foverat. Eodem anno Joannes, Chriſtierni regis Daciæ filius, & poſt patrem rex Daciæ, duxit uxorem Catharinam, filiam Erneſti, ducis Saxoniæ & electoris imperii, circa Nativitatis Mariæ feſtum, quam Albertus, frater Erneſti germanus, cum pluribus
874 principibus & comitibus, unà cum Thilone, epiſcopo Merſeburgenſi, militibusque haud paucis, ac XXVI curribus, per Ruſtock, literarum oppidum, duxit in Daciam: per Lubecam etiam tendens, magnificè fuit exceptus, ubi & haſtiludia exercuit. Tandem celebratis regalibus nuptiis, cum CCC & LX equitibus, per Magnopolim & terram Prignitz reverſus eſt cum tripudio magno ad propria.

Eodem anno Maximilianus, archidux Auſtriæ, Friderici imperatoris filius, potenti exercitu in Burgundiam profectus, Mariam, Caroli ducis jam jam mortui filiam unicam, in conjugem accepit, & Burgundiæ ducatum ob hanc rem ſibi vindicavit.

Anno Domini MCCCCLXXX, Mauhemetes, Thurcarum imperator, ingenti claſſe, maximaque bellatorum vi Rhodum petens, eamque expugnare annitens, tres per continuos menſes, bombardis & aliis machinis laceravit. Verùm milites Rhodani bellicoſiſſimi illis fortiſſimè reſtiterunt, tandemque Turcas & fatigatos & ſuperatos turpiter & ignominioſè fugere compulere.

Eodem anno idem Mauhemetes, Hydruntum, Apuliæ urbem, armis cepit, archiepiſcopo & duce ejus interfecto, cum aliis innumeris promiſcui ſexus hominibus. Quo facto, tota quoque Italia trepidabat. Cardinales Romæ jam fugam meditabantur. Infelix ergo prorſus Apulia fuiſſet, infelix & Italia, ſi obitus Mahumeti (uti ſequenti dicetur anno) non interveniſſet. Non multo pòſt, XL millibus Turcarum in Poloniam irruentibus, poſitisque non longè à Cracovia caſtris, ita exterriti ſunt Poloni, ut ne principes quidem, quid conſilii caperent, habuerint. Verùm, cùm hyems eſſet, tanta ſubito vis frigoris ſupervenit, ut ille formidatus exercitus partim fame, partim frigore penè totus conſumptus ſit.

Anno Domini MCCCCLXXXI, Mauhemetes, Græciæ Aſiæque imperator, dum in Orientis expeditionem proficiſceretur, poſt ingentia facinora, terra marique geſta, non ſine veneni ſuſpicione, 5 nonas Maji in exercitu ſuo mortuus eſt, anno imperii Conſtantinopolitani XXVII, menſe XI, die V, indictione Romanorum

rum XIV. Eo itaque mortuo, Baizetus, primogenitus ejus, in imperio patri ſucceſſit. Zalicibus autem junior frater, indignatus, magnos in Aſia motus concitavit, & Burſa (Pruſa aliàs) capta, ſe regem ibi conſtituit, ſed per Baizetum, fratrem ſeniorem, ſuperatus eſt & fugatus. Quo etiam anno idem Baizetus Riſanum oppidum è manibus Ungariæ regis aſtu eripuit. Hinc Matthias, Ungariæ rex, irritatus, ingenti exercitu contra eum proceſſit, omneque imperium Thurcorum ex Danubio tunc ejeciſſet, ni ductor copiarum Friderici imperatoris Ungariam ingreſſus, inſcio imperatore, provinciam vaſtaſſet. Quare ab incepto Matthias retractus, ad propria defenſanda redire compulſus eſt. Quibus cognitis, indignatus imperator Fridericus, ductorem exercitus ſui durè increpans prohibuit. Eodem anno Carthuſia Chrymmiczs fundata eſt, per quendam opulentiſſimum civem Cygneum. Eodem anno Heinricus, epiſcopus noſter, obiit. cui Theodericus de Schonberg, nobilis (ut ſequitur) ſucceſſit.

THeodericus de Schonberg, vir & ſtirpe & moribus præclarus, XXXVI Nuemburgenſis eccleſiæ antiſtes, cœpit anno Domini MCCCCLXXXI, quo etiam anteceſſor ſuus Heinricus defunctus eſt, indictione Romanorum XIV, præfuitque quietè & irreprehenſibiliter annis ferme XIV. Fuit autem iſte præſul in jure canonico apprime doctus, ſtrenuus, & rigidus juſtitiæ cultor, ac divini ſervitii promotor zeloſus, temporalium denique moderator rerum ſat peritus, cui ſemper eruditus & Latinus cum viris religioſis & ſapientibus erat ſermo, quique paſtor uti bonus, & pontifex idoneus, eccleſiam commiſſam ita rexit, ut ſi non locupletiorem, exiliorem nec tamen, quàm reperit, reliquit: quandoquidem & parta & comperta tuendo, perpulchro in eſſe conſervavit. Quod laudabile & virtutis opus eſſe, illud Horatianum comprobat dictum, *Non minor eſt virtus, quàm quærere, parta tueri.* Et quidem de eo, & potiſſimùm ejus obitu, in ſequentibus patebit plus.

De quibusdam eventibus novis mirisque, hujus qui contigere temporibus epiſcopi.

Anno itaque Domini MCCCCLXXXII, Guilhelmus, illuſtris Saxoniæ dux, & Doringiæ Landtgravius, in Vinaria diem clauſit extremum, ſepultus in monaſterio fratrum Minorum de obſervantia ibidem, quod ipſe vivens à fundamento 875
erexerat novum.

Anno Domini MCCCCLXXXIII, Elizabeta, nobiliſſima Bavariæ dux, & conthoralis Erneſti noſtri ducis Saxoniæ, ac imperii electoris, defuncta eſt. Eodem anno peſtis univerſalis & pergrandis totam penè per Italiam atque Germaniam ſævit, ita, ut multa hominum millia abſumpſerit. Ea quippe lues ſolùm Nurenbergæ à ſolſtitio æſtivali adusque ſolſtitium hyemale quatuor hominum millia proſtravit. Hinc perpendi poteſt, quid in vicinis aliisve fecerit provinciis.

Anno Domini MCCCCLXXXIV, fuit legatus quidam, cum indulgentiarum remiſſione plenaria, in Suecia, ubi & hoc anno, æſtivo præſertim tempore, prævalida ferbuit peſtilentia. Qua fretus legatus ille, miro modo & inſatiabili explumavit pauperes. Quare autor hiſtoriæ Sclavicæ, ex qua hæc tranſcripſi, ita exclamat: *O Petre Petre, non tibi dixit Chriſtus, Mulge aut Tonde, ſed Paſce Paſce.* Joan. 21. Ideoque aperuit infernus os ſuum ſine termino, & intrabunt majores ſine numero. Eſaiæ 5. Miſericordia autem conceditur parvulo & exiguo, quoniam potentes potenter tormenta patientur, &c. Sapient. 6.

Anno Domini MCCCCLXXXIV, quo ſuprà, Sixtus papa ejus nominis quartus obiit, cui Innocentius VIII eodem anno ſucceſſit, præfuitque annis*.

Anno Domini MCCCCLXXXV, Matthias, Ungariæ rex, obſidione & armis cepit Wiennam, regiam urbem & metropolim Auſtriæ. Tunc tribulatio grandis & calamitas per totam ejus erat provinciam. Eodem anno reverendus

dus pater & dominus Thomas, abbas noſtri monaſterii eximius, poſtulatus fuit ad Pigau, pro reformatione & profectu cœnobii exempti, & inſignis, divi Jacobi Apoſtoli majoris ibidem. Quod quidem reformationis opus Dei pro honore aſſumens, laudabiliter inchoavit, laudabilius perfecit, & continuavit præſidens ibidem abbas, annis novem. Obiit ſiquidem (ut etiam infrà dicetur) anno Domini MCCCCXCIV. Suprà dicto quoque anno, in quo & poſtulatus & translatus, in capitulo annali patrum de obſervantia Burſfeldenſi, in Erphordia celebrato, cum ſuo novo archiſterio Pigavienſi, ad cœtum aſſumptus fuit patrum. Thoma itaque abbate translato, quatenus loco ejus dignus & idoneus haberi poſſet ſucceſſor, eodem tempore, in craſtino Nativitatis Mariæ celebrata eſt electio, in qua quidem ipſe Thomas abbas præſens erat. Electus fuit itaque Georgius Prior monaſterii divi Petri archiapoſtoli, in Erphordia, ſed effectum minimè habuit, quia caſſata fuit. Quamobrem paulo pòſt fratres è gremio eligentes, in die ſancti Placidi martyris, & ſanctiſſimi patris noſtri Benedicti diſcipuli, elegerunt concorditer virum notabilem & religioſum, nomine Petrum, ex oppidulo Stoſſen, haud procul à Nuemburg oriundum. Fuerat autem ante reformationem, noſtro in monaſterio, ſub Joanne abbate, ſuſceptus ad ordinem. Qui profeſſione facta, plurimùm Dei in timore & religionis crevit amore & deſiderio, adeò, ut aſſiduè vehementer pro reformationis laborarit introductione, qua & pòſt Dei potiri gratia meruit, Deo in eadem ferventer militando. Fuit enimvero frater per omnia ad multa aptus & idoneus. Nam cùm activus, & (ut ajunt) manualis & operoſus plurimùm fuerit; cellæ tamen exercitia illa interna minimè deſeruit: quandoquidem cùm eſſet ſcriba velox & excellens, multos pro bibliothecæ ornamento & decore, uſuque fratrum, propria ſcripſit manu codices. Quos inter cuncta penè Jacobi Carthuſienſis, theologi celebratiſſimi, opuſcula (uti in præſens cernitur) accuratè & laborioſè conſcripſit, & ligavit, & exin legenda communi pro utilitate intra bibliothecam poſuit. Ejusmodi itaque dotibus ſuffultus tandem, Thoma anteceſſore ſuo in Pigaviam translato, ejus in locum ſubrogari promeruit; uti denique lege divina, ſanctam juxta regulam doctus, & gerendarum exercitatione rerum inſtructus, ſuper candelabrum poni dignus fuit. Cùm etiam præter ſuprà dicta fuerit ingenio acer, & loquendi lepore à natura præditus, arithmeticus, calculator, muſicus, decretiſta, ac logihiſtoricus inſignis; fabularum denique moralium noticia plenus fuit, quarum etiam relationibus in modum mirum ſæpe diſcumbentes exhilarabat hoſpites. Ingenii denique ejus adhuc quædam extant indicia; ephemerides videlicet quædam ſubtiles, de inventione feſtorum mobilium congeſtæ, & nonnulla Muſicalia & Arithmetica
876 dogmata, manu ejus exarata, & ingenio parta. Factus itaque abbas, & in regimine monaſterii confirmatus, ſequenti anno, demum per Theodericum, antiſtitem noſtrum, in octava Paſchæ conſecratus, ſive (ut vulgò dicitur) coronatus fuit. Statimque ad res monaſterii componendas & intus & extrà animum appulit, licet primo fervore erga correctionem culparum nimius fuerit, modumque judicio quorundam exceſſerit, dictum illud aureum ſancti patris noſtri Benedicti, *Ne quid nimis*, & illud, *Superexaltet autem judicio miſericordiam, &c.* æmulari diſſimulans, potiùs ad ferociam quàm miſericordiam, ſeveritatem quàm clementiam declinans. Proinde non ſalutem plerumque imbecillium, ſed deſperationem produxit. Dum enim multiplicaret catenas & carceres, ſtatuta & pœnas, formidoloſiores irrecuperabiliter ſuas, & fugavit & perdidit oviculas. Quod utique caviſſet, ſi modum cenſuræ tenuiſſet, ſi oleum vino, dulcia amaris, blandimenta terroribus miſcuiſſet: tametſi religionis zelo, vitiorumque id actitaſſe credatur odio; haud tamen ſecundum ſcientiam, id eſt diſcretionem & pietatis formulam, quamvis & hujus ſui rigoris patronos & laudatores habeat. Ego autem (niſi forſan nomini ſuo Petro deferam) quomodo laudem, non cerno; cùm ille rigor ſuus truculentus pluribus fuerit exitialis, paucis proficuus

& ſa-

Digitized by Google

& ſalutaris. Nec mirum. Omnis enim immoderatio non ſalutem, ſed periculum generare ſolet. Moderatio autem & pietas peccatori pœnitentiam voluntariam & levem facere conſvevit. Hinc pulcherrimè Seneca ad propoſitum inquit, *Manſuetudine ſuadebis, contentione autem nunquam.* Facilius enim ad pœnitudinem revocant verba lenia quàm aſpera. Nullum animal moroſius, nullum majore arte tractandum eſt, quàm homo, nulli magis parcendum. Unde & canonicum jus inquit, *Circa corrigendos plus debet eſſe benevolentia, quàm ſeveritas, plus cohortatio quàm commotio, plus charitas quàm poteſtas*, diſtinctio XLV, *Si licet.* Et ibidem inter alia habetur ita: *Leniter caſtigatus reverentiam exhibet caſtiganti, aſperitatis autem nimiæ increpatio nec correptionem recipit nec ſalutem.* Hæc ibi, & quadrant peroptimè ſuprà dictis. Non ergo abs re Apoſtolus clamat: *Si præoccupatus homo fuerit in aliquo delicto, vos, qui ſpirituales eſtis, inſtruite hujusmodi in ſpiritu lenitatis, &c.* Cui & inſigniter poetarum carmina concordant, ex quibus ſequens hexaſtichon ſubnectere libuit.

Ad pœnam tardus ſit rex, ad præmia velox,
Et doleat, quoties cogitur eſſe ferox.
Quanto quis major, tanto placabilis iræ:
Et faciles motus mens generoſa capit.
Parcere proſtratis ſcit nobilis ira Leonis:
Tu quoque fac ſimile, quisquis regnabis in orbe.

Veruntamen hæc ſcribens, neutiquam correctionem (quod abſit) improbo exceſſuum, quam omnimodis neceſſariam ſcio, ſed tyrannidem duntaxat arguo, indiſcretionem reprehendo, & ad miſericordiam lenitatemque declinandum Dei exemplo ſuadeo. Dei equidem & Salvatoris dictum eſt: Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter cœleſtis miſericors eſt. Rurſus ſcriptum eſt: Quomodo judicium ſine miſericordia fiet iis, qui non fecerint miſericordiam? Modus itaque in cunctis tenendus eſt, juxta illud illuſtre ac eximium Horatii diſtichon:

Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit conſiſtere rectum.

Quibus rurſus non obſtantibus, dum opus fuerit, dum pietas non prævaluerit, dum miſericordia locum pœnitentiæ & emendationis ſua lenitate non produxerit, dum denique caſus poſtulat aut res; quin prælatus juxta regulam contra obſtinatos rebelles & improbos omni ſeveritate & diſtrictione, contraque incorrigibiles cauterio & abſciſionis ferro & poſſit & debeat uti, ne, dum diſciplinam dormire aut perire ſineret, impunita nequitia interim velut tuta ſævire inciperet, cùm non ſit crudelitas pro Deo crimina punire, ſed pietas, ut dicitur: *Legi Siromaſten.* Aſt nunc de exordio regiminis ejus, deque rigore ac zelo ſatis ad lectoris, immo rectoris utilitatem ac cautelam dictum ſit: demum ad alia ejus geſta conſcribenda cœptam proſequar hiſtoriam. Et quoniam (ut ſuprà narratum eſt) optimus ille pater & abbas complures eximias habuerit & naturæ & gratiæ dotes, 877
quòd videlicet fuerit Dei cultor devotus, & divinarum litterarum amator ſtudioſus, ac domeſticarum rerum moderator peritus; nunc quemadmodum easdem dotes ad Dei laudem, & reverentiam, nec non monaſterii commodum & utilitatem, egregiè & laudabiliter diſtribuerit, dicendum eſt. In primis itaque & fervorem & devotionem ſuam, quam erga Deum, ac divini illius cultus ampliationem, nec non ſanctiſſimi templi decorem habuit, evidenter oſtendunt ſacratæ per eum auctæ & inſtitutæ res; altaria videlicet, calices, ornamenta, candelabra, thuribula, cantamina, ſuffragia, feſta, & ſimilia, quæ ipſe fundavit, ordinavit, emit, & fieri inſtituit. Altaria ſiquidem ſeptem inſtituit, partim fundando, partim transferendo. Tria enim è locis opacis & obſcuris ad clariora aptioráve transtulit. In primis altare beatæ Mariæ Magdalenæ, quod erat in parte inferiori turris ſini-

Digitized by Google

ſtri & vacui prope ingreſſum ambitus, ad ſuperiora ejusdem turris transtulit. Alia autem duo, ſancti videlicet Michaelis archangeli, & divæ Catharinæ virginis & martyris altaria, ab occidua parte eccleſiæ, de ſubteſtudinibus videlicet turrium, ad medium ipſius eccleſiæ, intra columnas poſuit. Alia autem quatuor à novo prorſus fundavit & erexit. Quatuor videlicet doctorum ſanctæ matris eccleſiæ, quod eſt ſupremum omnium in peribulo abbatiæ, in medio turrium erectum; altare verò ſanctæ Annæ aviæ Chriſti; altare quoque Sanctorum Fabiani & Sebaſtiani, nec non Valentini martyrum, intra corpus eccleſiæ, intra columnas quoque hinc & inde collocavit. Porrò quartum, quod in honore beatorum apoſtolorum ac patronorum ſuorum, Philippi & Jacobi, conſtruxit, ſeptentrionem verſus, ad ſiniſtrum chori latus, in loco ſepulturæ fratrum conſtituit. Tabulas verò altariorum non magnas neque pretioſas, ſed parvas & exiguas vilesque fieri ſemper diſpoſuit, easque non curare aut affectare monachos debere aſſerens; tabulas tales & earundem imagines non clericorum, ſed laicorum fore dicens codices; clericos, inquam, & monachos non imaginum picturis, ſed divinorum eloquiorum ſcripturis oblectari oportere conteſtans. Ornamenta verò divini cultus venuſta & pretioſa ſatis emit & ordinavit, duas videlicet cappas, quas vocant chorales, ſummis pro feſtivitatibus, unam rubei, alteram verò coloris viridis: ſimiliter ornamenta rubei coloris, ejusdem texturæ, pro officio Miſſæ ſolennitatibus in præcipuis, planetam videlicet pro ſacerdote, & pro miniſtris dalmaticas cum ſuis albis & ſtolis. Inſuper & alia ornamenta ſerica, polimita, ſive diſcolora, cum omnibus ſuis attinentiis, à cappa chorali usque manipulum & ſtolam, pro mediis feſtis. Emit denique & thuribulum cum ſuis catenulis, binasque ampullas de puro argento fieri fecit. Feſtum quoque reliquiarum ſub duplici nota, in die Diviſionis Apoſtolorum celebrandum, & antiphonam in fine completorii pro pace cantandam inſtituit. Hora celebrationis fratrum, mane aſſiduè Miſſam flexis poplitibus ex integro devotiſſimè audivit, & ipſe frequenter ſacrificans, ſub conventuali Miſſa, quam ſummam appellamus, in ſacello divi Andreæ Apoſtoli celebravit. Divinum officium à fratribus ſecundum temporis exigentiam, decenter & devotè exequi & decantari voluit diebus ſolennibus. Feriatis autem diebus, rotundè & diſcretim, juxta ceremoniarum ſanctionem cantandum hortabatur. Ipſe attamen diurnis horis, præter ſynaxin veſpertinam, cura rei familiaris præpeditus, nunquam interfuit; niſi paſtoralis feſti excellentia abbatis officium expoſtulans, ipſum intereſſe coegiſſet. Et ita veſtigio laudes nocturnas penè nunquam neglexit, ſed eas cum fratribus devotè & ferventer explevit. Qua etiam hora protractionem Pſalmodiæ & cantuum deteſtabatur, & fieri vetuit ob prolixitatem officii, modum tenendum in omnibus, & ſal ut, rationabile foret, obſequium in omni oblatione offerendum, Sanctorum exemplo docens & ſuadens, ut quidam pulchrè inquit:

Prævalet in cunctis diſcreta modeſtia rebus:
Qua ſine virtutum grande peribit opus.

Denique domus Dei decorem amplificare geſtiens, novum tectum ex integro cum lignaminum, id eſt trabium & tignorum nova fabrica eccleſiæ noſtræ ſuperinduxit; ſimiliter & tunc turrim novam ſupra chorum, ubi antè nulla fuerat, pro campanis decoreque templi erexit; itemque teſtudinem ſupra chorum & tabulaturam totius eccleſiæ depictam fieri fecit, quæ quidem completa fuit anno Domini*.

878 Et hæc eatenus de ejus devotione erga Deum & Sanctos dicta ſufficiant: nunc ad alia ejus geſta enarranda ſtilum vertamus. Et (quoniam ſuprà memoratum) conſtat, venerabilem hunc dominum, abbatem Petrum, virum fuiſſe ſapientem, & bonis literis apprimè doctum, divinarumque ſcripturarum ſtudioſiſſimum. Id quàm verum ſit, ipſa noſtri bibliotheca monaſterii, ejus ſolertia & ſtudioſitate

dioſitate (ut ita loquar) librorum theſauro ornata & locupletata, evidenter proteſtatur & clamat: omnes ſiquidem libros & tractatus, quos bibliopolæ venales attulerunt, & potiſſimùm, quos antea non habebamus, tanquam margaritas dominico in agro repertas absque mora comparavit; moxque ex integro per ordinem legit; lectos mihi minio pingendos, vel (ut ajunt) rubricandos tradidit; deinde rubricatos & capitalibus literis inſignitos materiæ juxta congruentiam compoſuit, ſicque ligandos dedit. Quo facto, ipſe ultimatè fibulis, ſive clauſuris à ſe artificialiter factis, accuratè clauſit, tandem regiſtellis diſtinctos & ſtellis bibliothecæ impoſuit. Tametſi (ut dixi) ſub illo reverendo abbate Petro, ipſo procurante, plurimum librorum creſceret numerus. Eorundem attamen lectio non adeò communis fuit & libera, cùm quemlibet fratrem unico oportebat fore contentum codice. Quanquam unus (ut joco loquar) etiam cuique ſtudioſiſſimo, toto anno pro ſtudio ſuffecerit codex; cùm æſtatis tempore, tum præſertim diebus ferialibus, labores ob manuales, penè nullum legendi arriſerit tempus, cùm etiam frequenter ſtudium ipſum regulare, & meridianæ quietis tempuſculum ſubtraheretur. Sed neque tunc paſſim communi fratrum pro uſu tot libri, uti modò, publicitus fuere expoſiti. Solum quippe Rationale divinorum, & Catholicon ille magnus, ac paucula pleraque ſcholaſticalia, quodam in loco pulverulento, communi pro ſtudio palàm extabant: denique quatenus nonnihil in noſtræ comparatione ætatis.

Anno Domini MCCCCLXXXVI, Erneſtus, illuſtriſſimus Saxoniæ dux, & imperii elector, paterque principum noſtrorum, in præſentia & ſinu fratris ſui Alberti ducis, in Cholditz caſtro obiit, quatuor filios & duas poſt ſe relinquens filias. Filiorum iſta ſunt nomina, Albertus, archiepiſcopus Moguntinus, qui tamen paucis (proh dolor) in pontificatu vixit annis; Erneſtus, archipræſul Maydeburgenſis, vir per omnia religioſæ & laudatiſſimæ vitæ, qui mira & magnifica (ut infrà patebit) in epiſcopatu perfecit condiditque opera. Teſtantur hæc inter alia oppidi Hallis expugnatio & ſubjectio, ac arcis ibidem prope urbem precioſiſſima & incomparabilis à fundamento nova conſtructio; & alia multa, de quibus & obiter in ſequentibus; Fridericus dux Saxoniæ, elector & enſifer imperii, juxta nomen ſuum, Dives, amator pacis, & prudentiſſimus princeps, ſapientiæ domicilium, conſiliorum theſaurus, defenſor legum, controverſiarum finis, imperii Romani columen, monumentum patriæ, morum ſpeculum, decus principum, & diſciplina ducum, quem ejusmodi virtutibus ornatum, veluti parentem, numenque cœlitus miſſum, plebs ipſa tota & veneratur & diligit. Quibus denique fretus virtutibus, imperio digniſſimus eſt habitus, nuper Francophordiæ unanimi ac concordi principum conſilio votoque, poſt Cæſaris Maximiliani obitum in regem Romanorum electus: quanquam ipſe poſt deliberationem, veluti ævo jam defectior, die proxima, tanto faſtigio, tantæque dignitati reſignans ceſſerit; electionem hanc & vocem, ſua pro modeſtia, Carolo, antè memorati Maximiliani Cæſaris nepoti, aſſignans: qui & loco ejus, (uti jam diu deſideraverat) aliorum quoque principum votis accedentibus, ad imperium ſublimatus eſt. Quibus ita proſpere geſtis, more ſuo & quidem prudentiſſimo, ad provinciarum ſuarum tranquillum continuandum regimen ſeſe transtulit; ipſo etiam pacis tempore operoſiſſimus exiſtens, tam in ſacris, quàm ſecularibus, quædam magnifica & præclara perficiens opera rebus. Devotionem ſiquidem erga DEI cultum oſtendens ſuam, jam pridem eccleſiam collegiatam inſignem & exemptam, in Sanctorum honorem omnium, Wittenbergæ in caſtro ſuo fundaverat, præbendis & beneficiis eandem eximiis magnificè & regaliter dotando, pretioſiſſimisque ac penè innumeris divorum reliquiis, ac maximis indulgentiis impetratis, ipſam ditando & ornando. Succeſſoribus quoque ſuis proficuus eſſe ſatagens, juxta eandem eccleſiam, caſtrum ex veruſto novum munitiſſimum pulcherrimumque à fundamento erexit, & ita aliis in locis ditionis ſuæ caſtra antiqua, præ-

879 ſertim in Ilenburg, Grym, Lochau, & Aldenburg, regaliter ac glorioſè renovavit, novisque ac firmis ædificiis venuſtiſſimè auxit & melioravit. Subditis inſuper ſuis ac reipublicæ prodeſſe cupiens, in ſuprà memorata urbe Wittenbergenſi ſtudium literarum univerſale, omnium noſtræ tempeſtatis, totius Germaniæ gymnaſiorum florentiſſimum ac famatiſſimum, utriusque Sophiæ, Græcæ videlicet & Latinæ viros præſtantiſſimos, & penè innumeros producens: de quibus omnibus & infra ſuis annis natalitiis dicetur & plus, & forſan convenientius. Fridericus itaque archidux ille noſter, pater patriæ, & Germaniæ ornamentum, ter quaterque felix fuiſſet, ſi gloriæ ſuæ famam & nominis, jam ætate defectior, tametſi ditiſſimus, exactione cereviſiali decimæ non maculaſſet. Quæ quidem exactio, paucis antè annis cœpta, certoque tempore ac determinato duratura, hoc præſenti anno, ſumma ac votiva totius plebis expectatione finem habuit. Sed heus! dum populus ſummo gaudio ſe arbitrabatur liberatum, rurſus repentè eadem exactio decimæ cereviſialis renovatur, & humeris pauperum per totum ducatum imponitur, ita, ut omnes indiſcriminatim, & divites ac pauperes, etiam ipſam cereviſiam ementes, de quolibet vaſe evacuato quinque groſſos fiſco ducali dare cogantur, omne penè & rerum & curarum ſuarum lucrum in eandem extorſionis voraginem jacientes! Denique, ut perditiſſimo more malum malum trahat, ſanguisque ſanguinem tangat; ex inconvenienti ſuprà narrato ſequitur & aliud, unumque gravamen cauſat producitque aliud. Nam dum quisquis ob taxam ſive multam indictam, in quantum valet, indemnis evadere conatur; aut menſuram minuit, aut fraudulenter doloſéve potum infundit & apponit. Quòd autem hinc menſura vetus diminuta ſit, non absque *grandi totius communitatis* & ſcandalo & murmure, in multis & oppidis & villis, manifeſtiſſimè, imò miſerrimè liquet. Cæterùm, hæc quandò exactio, licet & ipſa certis pauculisque ſit annis limitata, finem habere extremum poterit; vehementer ambigitur. Suſpenditur quidem plerunque, ſed non moritur, quia facile ex cauſa laxata rurſus ſubditorum cervicibus imponitur. Niſi ergo antea ipſa cupiditas, aut certè auri ſacra fames mortalia pectora cogere ceſſaverit; extorſio pauperumque oppreſſio finem nunquam habebit. Fit ſiquidem juxta commune dicterium, ut quicquid conſumunt principes, ſolvere coguntur pauperes. Cui & quadrat illud Horatianum:

Quicquid delirant reges, plectuntur Achivi.

Et alter quidam egregius verſificator, etſi jocoſè, veriſſimè attamen ſic concinit:

Devorat agricolam rex; regem tyro; ſed illum
Uſurator edit; comedit ſed presbyter iſtum;
Presbyterum meretrix; meretricem leno remordet;
Lenonem caupo; ſed cauponem paraſitus;
Illum ſextipedes; ſimia ſextipedes.

Sed nunc de his ſatis. Fridericus denique, dux illuſtris ille, magnum noſtro cœnobio donum anno præſenti, quo hæc ſcribimus, Domini videlicet MDXX, largitus eſt: quod quidem hic quoque per anticipationem ſubnectere placuit. Dedit, inquam, monaſterio noſtro poſt diuturnam & prolixam inſtantiam, quindecim plauſtra lignorum ſectorum annuatim, ex ſylva, quæ vulgo Kammerfurſt nuncupatur; & hoc quidem pro centum plauſtris lignorum, aridorum tamen ſparſimque colligendorum, ibidem monaſterio per Heinricum ſextum, & Fridericum ſecundum, imperatores donatis, ſed temporum ſucceſſu & labilitate neglectis, & omiſſis, ſive alienatis: ſolùm privilegiis regum prædictorum deſuper confectis, usque in hunc diem apud nos reſervatis: de quibus etiam ſuprà mentio facta eſt ſub anno Domini MCCXIV, tempore Friderici ſecundi, ut ibidem in privilegio per eum nobis conceſſo patet. Et prænarrata quidem donatio facta

eſt

Digitized by Google

eſt tam per imperatores quàm principem Fridericum, ob quantulamcunque refuſionem oneroſi magnique ſervitii, quod exigitur & impenditur penè aſſiduè principantibus vel etiam regentibus arcem Aldenburgenſem, ex curte videlicet noſtra ſive allodio in Nodaw. Antiquam itaque donationem illam imperatorum ipſe dux Fridericus, cognita cauſa viſisque privilegiis, renovavit; donans nobis prædictum plauſtrorum lignis oneratorum numerum: cujus privilegium deſuper confectum in ſequentibus, dum ad hunc annum donationis Deo annuente devenerimus, annotabitur. Proinde pius forſan lector demirabitur, tanto quòd principi, benefactorique laudatiſſimo, non pepercerim, ejus reprehenſibilia ſilentio premendo. Sed ſciat, quòd nec Græculus ſim neque Therſites, magnatibus ut adulari prælatisve didicerim: cùm etiam natura ipſa mea amarulentior hoc mihi blandum adulaminis pulvinar jam dudum ſubtraxerit, ut amodo ignavis ſupponere nequeam, potiſſimum roboamizantibus in pauperes. Quod quidem vitium quondam familiare fuit Græcis, in hiſtoriis conſcribendis. Quare & leves mendacesque appellati, fidem hiſtoricam penè amiſerunt. Ingenita quippe quadam levitate & erudita vanitate (ut ſacer ait Hieronymus) regum ſuorum geſta & laudes accepta mercede decantabant. Quæ tamen levitas à Latinis verisque hiſtoriographis ſemper alieniſſima fuit, qui non modò laudes, ſed & vituperia regum & tyrannorum conſcripſerunt; id eſt, non ſolùm bona, verùm & mala eorundem facta ad poſteros tranſmittentes, perſonam non reſpicientes, odium neque veritatem pertimeſcentes: quemadmodum & divina ſcriptura tam in libris regum, quàm aliis facere ſolet; bona ad imitationem, mala autem ad terrorem legentibus proponens. Et tantum de illo. 880

Fridericus inſuper ille dux noſter, licet ſe propter regnum DEI minimè caſtraverit; uxorem tamen legitimam nunquam duxit, hæredes forſan multiplicare cavens, opus hoc fratri ſuo germano Joanni, thoro legitimo, committens, qui nunc ſequitur.

Joannes dux Saxoniæ, Landgravius Thuringiæ, marchioque Miſnenſis, frater prædicti Friderici ducis, qui nunc poſt diviſionem terrarum, inter ſe & prædictum hunc Fridericum principatur in Thuringia & terra Advocatorum; hic primò uxorem duxit nomine Barbaram, generoſam & elegantiſſimam filiam ducis Magnopolenſis, vulgò Mecklinburgenſis: ex qua genuit filium, quem ex nomine ſuo & fratris Joannem Fridericum appellavit; cui nunc forti Caroli quinti, novi hujus regis Romanorum, ſoror deſponſata dicitur. Cæterùm prædicta Barbara, conjunx ejus prima amantiſſima, parum ſupervixit, dolore (ni fallor) puerperii extincta. Qua mortua, poſt aliquot annos duxit aliam, Agnetem videlicet, filiam Woldemari, principis ab Anhalt, comitis Aſchaniæ, & domini in Bernborg: cum qua adhuc vivit ætate florida, cùm eam juvenculam paucos ante annos duxerit; genuitque ex ea (ut fama eſt) liberos. Ipſe tamen dux Joannes provectioris nunc ætatis eſt, dominaturque & ipſe optimè & pacificè, dempta exactione ſuprà dicta cereviſiali graviſſima & nova, quam vulgus *Pyrgelt* ſive *Pyrtzenden* nominat: quæ & ipſa in provinciis ſuis jam in aliquot graſſatur annos.

Iſte itaque Joannes dux, cum fratre ſuo Friderico, ſoli ſuperſunt ex filiis Erneſti ducis Saxon. & electoris, ſenioris videlicet & defuncti: cujus duæ filiæ; una Margaretha nupſit duci Luneburgenſi; altera nomine Catharina, ſive (ut alii dicunt) Chriſtina, nupſit Joanni regi Daciæ, ut ſuprà etiam dictum.

Porrò Erneſtus memoratus fratrem habuit germanum, Albertum nomine, virum ſtrenuum & bellicoſiſſimum, qui miranda egit per Germaniam, & præſertim in partibus inferioribus, prælia; victor & triumphator glorioſus, Maximiliani Cæſaris exercituum & armorum dux, qui ob fortitudinem & præclariſſima facinora, ab hiſtoricis noſtri temporis Teutonicus Hector appellatur. De cujus geſtis denique, & liberis ejus, atque ſucceſſoribus in terra Miſnenſi ac Libonotria, ubi principatus fuerat ipſius, infrà ſub anno obitus ſui latius tractabo calamum.

Anno eodem ſuprà dicto, videlicet qui eſt Domini MCCCCLXXXVI, cùm eſſem Cracoviæ, metropoli Poloniæ, literarum vacans ſtudio; conſulatus quatuor vigiles, viros robuſtos & ejusdem concives urbis, quia noctu furem deprehenſum accepta mercede abire permiſerant, decollari fecit in foro. Primo, tertio, & quarto, viriliter à ſpiculatore decollatis; ſecundum in ordine lædere nequivit, ſed levi ictu tactum parumper ſauciavit. Meritis enim divæ Barbaræ ſe in ipſa hora (ut pòſt retulit) devoverat: & ita ejus patrocinio mortis diſcrimen evaſit, & diu ſupervixit. Et huic quidem ſpectaculo cruento curioſus ſpectator interfui.

881 Eodem anno Maximilianus, Auſtriæ & Burgundiæ dux, filius Friderici imperatoris, electus eſt Francofordiæ in regem Romanorum. Cujus uxor Maria, filia ducis Burgundiæ Caroli, cum qua Burgundiæ ducatum nactus eſt, & ex qua genuit Philippum, Hiſpaniarum principem, & Margaretam filiam; paulo pòſt caſu equi currentis delapſa, fractis cervicibus expiravit.

Anno Domini MCCCCLXXXVII, Albertus, dux Bavariæ ille famatus, habuit nuptias cum Kunigunde, filia Friderici imperatoris, & ſorore Maximiliani regis. Et eodem anno Sigismundus, dux Auſtriæ, qui principabatur in Atheſia, exercitum copioſum & fortem armavit in Venetos, oppidum illorum Rofrit oppugnans. Eodem anno Fridericus imperator conventum magnum principum habuit Nurenbergæ, pro auxilio contra Thurcas. In quo & de unione ac pace principum multa tractata fuere, & ultimatè, ut omnia bella inducias haberent, concluſum. Et ibidem in ipſa arce imperator cum ingenti gloria Conradum Celtis, poetam magnum, virumque eruditiſſimum, *primum ex Germanis Apollinari* laurea decoravit.

Eodem anno, ego frater *Paulus Langius*, qualiſcunque hujus præſentis hiſtoriæ collector, natione Cygnæus ſive Czuiccavienſis, relicto ſeculo, ad monaſterium hoc noſtrum propoſito monachandi (ut infrà patebit) veni; qui quidem patre Georgio, matre verò Elizabetha liberiore genere natus. Quod dico ob integra & vetuſta armorum inſignia, & galeæ videlicet, & clypei, parentelæ meæ, quæ utique absque præclaris actibus progenitores meos ab imperio acquiſiſſe vel accepiſſe haud crediderim: quæ etiam memoratus genitor meus, civis Nurenburgenſis, in Czuickaviam, ubi me genuit, cum domo ſua ſe transferens, hæreditaria ſucceſſione geſſit prætulitque; rebus, quas juxta facultatem ſuam, Dei pro honore in eccleſiis inſtituit, ſubpingi fecit, quemadmodum usque hodie in tabula quadam altarii cujusdam fratres ad Minores; & una feneſtra eccleſiæ parochialis, cernere licet. Quæ quidem non meam, qui mundo mortuus ſum, genitoris mei ſed ob reverentiam atque memoriam dixerim. Qui cùm eſſet vir prudens, & modeſtiſſimæ vitæ, à cunctis ludicris illecebrisque quàm alieniſſimus, Deum timuit, ſuperosque omnes mente complectebatur devotiſſima. Et præſertim glorioſam virginem Mariam, cœli reginam, certis orationibus venerabatur aſſiduè; & ad ſimilia devotionis exercitia me filium ſuum, cum cæteris liberis hortabatur quotidie, modum orandi præſcribens & inculcans. Hinc etenim, id eſt paterno ex pectore, mea manavit converſio. Hoc eodem (ut dixi) anno, in menſe Majo, tribus civitatis proceribus fratreque meo germano Laurentio, viro pulcherrimo & eloquente, comitantibus; honorificè cœnobio introductus, & venerabili abbati Petro præſentatus oblatusque. Suſceptus itaque affectuosè & promptiſſimè, paucos poſt experientiæ dies, in feſto videlicet ſanctorum martyrum Joannis & Pauli, novitiatus habitum ipſo eodem abbate celebrante & miniſtrante indui. Aſt quo ſydere aut fato neſcio, cùm in ipſo penè limine religioſæ profeſſionis exorbitaverim, mutabilitatis præcipitio lapſus, ſed non colliſus. Dei quippe fretus munere, confeſtim reſipiſcens ſurrexi. Et quanquam peccare ſit humanum, jacere autem Sathanicum; denique & humanum errare, ſapientis emendare; ſicque fecerim: vix tamen eatenus exprobrantibus carere valui

valui, qui phariſaico ſupercilio ſe juſtos arbitrantes cæteros deſpiciunt, ad improperandum inſultandumque quàm compatiendum paratiores; qui alieno vulnere ægrotant; qui, quod volunt, dicunt ſanctum, quod nolunt, aſſerunt prophanum; qui extra ſuam conſcientiam juſtitiam eſſe nullam autumant, ſolum ſe penes lucidum eſſe arbitrantes; qui veritatem peccatoris ore prolatam floccifaciunt, aurum tamen in luto repertum colligunt, & virulenta, ac peſſima, falſaque, ex Porphyrii, & Averrois, & ſimilium philoſophorum, imò hæreſiarcharum perverſorum, dogmata religioſorum doctrinis ſcriptisque præferunt Chriſtianiſſimis. Qui cùm ſint inertes & idiotæ, truncis etiam obtuſiores, bonarumque artium literarumve ignariſſimi, nihil per ſe ſcribentes, aut ſcribere potentes; aliorum tamen & ingenia, & ſtudia, atque lucubrationes, exufflare, irridere, & vilifacere non deſiſtunt, Domitiano & Licinio literarum hoſtibus deteriores, optima quæque (ut ſacer ait Hieronymus) malentes contemnere, quàm diſcere. Contingit itaque mihi juxta illud evangelicum Salvatoris dictum, quod paſſim, tametſi minus juſtè & reverenter, in ejusmodi Sycophantas jaculatur: *Non eſt acceptus propheta in patria ſua.* Et illud alterius ſapientis: *Minuit præſentia famam.* Nec 882
mirum, quoniam (ut inquit Naſo:)

Paſcitur in vivis livor, poſt fata quieſcit.
Tunc ſuus ex merito quenque tuetur honos.

Enimvero (ut alludit Propertius)

Omnia poſt obitum fingit majora vetuſtas:
Majus ab exequiis nomen in ora venit.

Et ita de me ſpero, quòd

Judicium melius poſteritatis erit.

Propter ſuprà memoratos itaque vitiligitatores, Calphurnios, Zoilosque meos, omnia præmiſſa præter propoſitum huic inſerere operi volui, tam de illis quàm de meipſo dicta, ne in cæterorum reprehenſione meam me non ſpectaſſe manticam, Næviique inſtar mihimet peperciſſe criminentur & blaterent; qui ad nil aliud quàm ad latratum videntur eſſe nati, Plautina de familia. Quibus denique aliud nil modò, illud quàm Terentianum, *Veritas odium parit*, atque illud, *ſcientia non habet inimicum niſi ignorantem*, vulgatiſſimum adagium, objicio, quoniam & ad alia proſequenda feſtinus propero.

Eodem anno ſuprà memorato, videlicet Domini MCCCCLXXXVII, feria Pentecoſtes, grandi tempeſtate exorta, fulmen turrim unam incendit, & tectum ejus verſus Auſtrum exuſſit.

Anno Domini MCCCCLXXXVIII, Maximilianus, Romanorum rex, fuit captus in Flandria à Brugenſibus. Quod audiens Fridericus imperator, valido collecto exercitu, ipſos Brugenſes obſedit, & expugnavit, filiumque ſuum, dictum Maximilianum, adjutorio Alberti ducis noſtri bellicoſiſſimi, liberatum recepit. Et hinc cruentiſſima bella per aliquot annos per totam Flandriam ſequuta ſunt, quorum ductor fuit memoratus dux Albertus, imperatoris juſſu, qui ipſos Flandrenſes rebelles imperio domare & ſubjugare voluit, ut & factum eſt. Fortiſſimus ſiquidem dux Albertus non ſolùm ipſos Flandrenſes, quorum etiam præcipui & potentiores Brugenſes, apertis portis urbis, nigris induti, nudis & pedibus & capitibus, claves ei civitatis ultro obtulerunt; verùm & alias gentes inferioris Germaniæ & maritimas, utpote Eburones, Sicambros, Batavos ſive Holandinos, Brabantinos, &c. Cæſari rebelles, per novem annos ferme duriſſimo Marte attritos, expugnavit, & imperio ſubeſſe coegit. Quibus bellis frequenter perſonaliter ipſe Maximilianus rex armatus interfuit, etiam in ipſa acie crebrò fortiſſimi militis inſtar dimicans. Qui & ipſum Albertum, ducem militiæ ſuæ, exactis bellis, pro mercede victoriarum ſuarum laboribusque Fryſia provincia donavit, ſi tamen eam ſibi ſubjugare, & obedientem facere poſſet, quam qualiter quantumve domuerit, in ſequentibus ſuo loco patebit.

Eodem

Eodem anno, indictione Romanorum VI, feci profeſſionem ſolennem ipſo die ſanctiſſimi patris noſtri Benedicti, in Quadrageſima. Deinde paucos poſt dies pater Hermannus, vir magnæ religionis, homoque virgineus, primus apud nos in reformatione prior, qui cum abbate Thoma eam ob rem de Bergenſi cœnobio advenerat, 5 idus Aprilis obiit.

Anno Domini MCCCCXC, Matthias, Ungariæ rex præſtantiſſimus, paterno more militaris gloriæ appetentiſſimus, bello fortunatus, obiit Wiennæ Auſtriæ, morbo extinctus, & Albim ductus, in ſepulchris regum ſepultus eſt. Iſte Matthias miranda egit contra Thurcas, propugnator fidelium ſtrenuiſſimus. Qui & paulo antè ingenti prælio caſtellum Thurcarum Sabatz munitiſſimum ad littus fluminis Savi glorioſiſſimè expugnavit cepitque.

Eodem anno Conſtantinopoli, die 12 menſis Julii, tempeſtas ingens & horribilis exorta, fulmineo igne octingentas domos abſumpſit devoravitque.

Anno Domini MCCCCXCI, Ferdinandus, potentiſſimus Hiſpaniarum rex, totum regnum Bethicæ, quod hodie Granate dicitur, devictis Sarracenis, regeque eorum capto, vi & armis expugnatum ſuæ ditioni ſubjecit: quod usque hodie reges Hiſpaniæ poſſident, & conſequenter invictiſſimus imperator noſter, Carolus quintus, hæreditario jure modò per ſucceſſionem poſſidet. Major & populoſiſſima regni urbs Granata vocatur, à qua & regnum nomen habet.

883 Anno Domini MCCCCXCI, quo ſuprà, Turcarum imperator Pannoniam inferiorem armis turbavit, ſed ab incolis repulſus ad propria rediit. Quo etiam anno Nurembergæ magna imperii diæta ſervata & celebrata eſt.

Eodem anno Zaliabus, qui & Zizuni dictus eſt, *Baizeti* Thurcarum imperatoris frater, per Priorem hoſpitalis ſancti Joannis Hieroſolymitani captus fuit, diuque in cuſtodia tentus, tandemque in poteſtatem Innocentii octavi traditus. Romæ etiam diu, honeſtè tamen & regaliter cuſtoditus, ut tandem cum honore pro recuperatione provinciarum Europæ, ab ipſius anteceſſoribus Turcis, Chriſtianis ablatarum, ad propria dimitteretur incolumis, ſtatutum eſt. Sed heus ſecus contigit!

Anno Domini MCCCCXCII, ſeptimo idus Novembris, tempeſtate exorta ignivoma, inter tonitrua grandis valde lapis è nubibus prope oppidum Ensheim, ad agros proprios Friderici imperatoris cecidit cum ingenti fragore; habens formam Deltæ, aciemque triangularem, qui ibidem ad oſtentationem, tanquam ſtupendum futurorum omen, reſervatur.

Eodem anno, XXVII die menſis Julii, Innocentius VIII Romæ obiit, cui Alexander VI ſucceſſit, ſeditque annis XI: vir ævo grandis & mirus, in quo (ut quidam de eo ait) vitia æquabant virtutes. Eloquens fuit, & artium ac ſapientum virorum promotor & fautor. Stipendia quoque militibus, & mercedem operariis liberaliter dedit. Hic denique ob pertinaciam & ſuperſtitiones quasdam hæreticas, tres ordinis prædic. fratres Florentiæ comburi fecit. Eodem quoque anno epiſcopus noſter Theodericus obiit: cui Joannes, ejus (ut fertur) ex fratre nepos, qui ſequitur, ſucceſſit.

JOannes III, XXXVII Numburgenſis eccleſiæ antiſtes, & ipſe de nobili ac veteſta Schonbergenſium familia & ſtirpe genitus, prænarrato Theoderico, epiſcopo patruoque ſuo, cujus in vita coadjutor fuerat, defuncto ſuccedens, anno Dominicæ incarnationis MCCCCXCII, quo & anno, Dominica Jubilate, indictione Romanorum decima, cum magna & pompa & ſolennitate, illuſtriſſimorum ducum in præſentia Saxoniæ, per reverendiſſimum clariſſimumque archiepiſcopum Erneſtum, prædictorum ducum noſtrorum germanum, conſecratus, vel (ut ajunt) coronatus fuit, præſentibus & aliis nobilibus & eminentibus utriusque ſexus perſonis: præfuitque exin optimè, fructuosè, pacificè, & laudabiliter, annis XXVII. Hic aliquandiu in academia Lipſenſi literarum ſtudio ante epiſcopatum

patum incubuit: fuitque vir plurimùm venuſtus, ſtatura procerus, corpore robuſtus, facie formoſus, capillo candidus, & cunctis membris concinnus & niveus. Aſt cùm rara ſit formæ & pudicitiæ concordia; nec ipſe eas concordes habere potuit, quin detrimentum pudicitiæ paſſus, Venerisque igne peruſtus, mulierum amore in primis regiminis ſui annis deperiret, & ætate quidem recentiore. Nam ſucceſſu temporis maturior factus, prudenter & honeſtè ſe gerebat; licet hujus noſtræ tempeſtatis præſulum more, ævum molliter & deliciosè traduceret; officium ſuum rarò & ſegniter in ſpiritualibus explens, plus ſolatiis ludisque, quàm libris divinisque ſcripturis, intendens. Temporalia tamen remque publicam magnificè, tranquilliter, atque proficuè, rexit & auxit; complura tam pro epiſcopio quàm pro utilitate conſtruendo, ordinando, & inſtituendo. Quandoquidem cùm eſſet alioqui vir bonus, mitis, benignus & placabilis, liberalis denique & munificus, & in cura rei familiaris admodum peritus, multa magnalia pro eccleſiæ ſuæ decore & utilitate perfecit opera (ut dixi) potiſſimùm in ſtructuris & ædificiis magnis & amplis, quæ de novo erexit in caſtro Czeitz, ut patet intuenti. Caſtrum quoque Haynsburg munivit & renovavit. Molendinum inſuper à fundamentis novum & conſpicuum ſeptem rotarum, ad ripam fluminis Eliſteræ, Occidentem verſus conſtruxit. Piſcinas complures novas & magnas fieri fecit, proſperum in hujusmodi & ſimilibus rebus ſucceſſum habens. Proinde in pecuniis, redditibus, bladis, pecudibus, cæterisque neceſſariis menſam epiſcopalem plurimùm auxit & locupletavit. Habuit præterea magna accidentia pecuniarum & argenti ex mineralibus Montisnivis. Profecit denique (ut joco loquar) non modò temporali, ſed & corporali ſubſtantia, & adeò craſsè, ut monſtroſum eſſet videre; capite & cervice tam pingui, ut non collum, quandam ſed maſſam ſub mento habere cerneretur: quod tamen ei ad laudem ſive felicitatem minimè nocuit, à natura ſiquidem habuit, quam nec medicus nec medicina tollere aut mutare poteſt.

Hinc etiam forſan accidit, ſemel quòd amentiam ſive maniam aliquot hebdomadibus incidit, ut etiam de ejus reſtitutione à multis dubitaretur. Tandem tamen Dei providentia, & paſſim medicorum cura convaluit, priſtinæ incolumitati reſtitutus, complures annos ſupervivens. Hic denique digniſſimus præſul Joannes cuncta penè ſuæ diœceſis monaſteria, præſertim Sanctimonialium, reformare & claudere ſtuduit; in hoc ſancto opere induſtria ac ſolertia, imò conſilio & adjutorio uſus domini Nicolai Thilimani, utriusque juris Licentiati peritiſſimi, eccleſiæ Citzenſis Canonici ſenioris, viri optimi, in rebus agendis cauſisque eccleſiaſticis, quantumvis arduis expediendis, prudentiſſimi, prædictorum monaſteriorum omnium, imò (ut infrà patebit) & noſtri loco epiſcopi viſitator vigilantiſſimus. 884

Inſuper venerandus ille antiſtes noſter Joannes, tanquam idoneus & bene meritus novorum præſulum inſtitutor & magiſter, conſecravit & ordinavit ſummo apparatu, anno Domini MDXIII, illuſtriſſimum reverendiſſimumque in Chriſto patrem ac dominum, dominum Albertum, ex marchionibus Brandenburgenſibus, germanum Joachimi marchionis ac principis electoris, in archiepiſcopum Magdeburgenſem & primatem Germaniæ; ſequentique anno, videlicet Domini MDXIV, clariſſimum ac præſtantiſſimum dominum, dominum Adolphum, principem ab Anhalt, comitem Aſchaniæ, & dominum in Bernburg, ſimiliter conſecravit in epiſcopum Merſeburgenſis eccleſiæ, qui antea diu præpoſitus fuerat majoris eccleſiæ in Magdeburg. Joannes denique, noſter ille (de quo loquimur) archimandrita eximius, plurimum laudis & honoris nactus fuiſſet, ſi clerum bis non mulctaſſet; à cunctis ſuæ diœceſis clericis beneficiatis certam ſummam pecuniarum extorquendo ſive exigendo, dum ſuprà dictum molendinum conſtruxit, ut à fide dignis habui ſemel; aliam ob quam cauſam impoſuerit, nec dum percepi. A populo tamen communi nunquam quicquam exegit, nec ul-

Digitized by Google

lum gravamen impoſuit: eundem ſed ut bonus paſtor in ſumma pace & tranquillitate tenuit, antiqua libertate liberè uti permittens. Quare & ipſe populus vehementer ipſum dilexit, mortem ejus inconſolabiliter palamque deplorans. Huic denique digniſſimo præſuli noſtro, anno Domini MDXVI, editiunculam primam hujus operis dedicavi & obtuli, quam quidem ipſe promptiſſimè & hilariter tanquam diu deſyderatam ſuſcepit, liberali me munere donans honoransque. Ipſum autem opus hoc anno, otium nactus; (uti promiſeram) in hanc formam extendi. Et quanquam optimus ille paſtor eſſet plurimùm humanus, dapſilis, & munificus; magnum tamen theſaurum, utpote octo aureorum nummorum millia, poſt ſe eccleſiæ, præter alia clenodia auri & argenti, ſucceſſorique ſuo dereliquit. Sed heus! aliis laborans & fructificans, miſerabiliter in tanta rerum copia ſeipſum neglexit; nullum animæ ſuæ remedium ſive ſubſidium per aliquem anniverſarium aut aliud opus bonum & memorabile condens & diſponens; ſic (ut inquit Pſalmographus) theſaurizans, neſciens cui congregaret: cùm ille theſaurus ſuus relictus nunc (ut fama eſt) evanuerit, ut nec ſibi, neque eccleſiæ ſuæ, utique Czicenſi, proficuus eſſe poterit. Sed (ut quidam ajunt) arbitrabatur, ſe non tam citò moriturum. Quæ quidem ſpes prolixioris vitæ, & negligentia futurorum, quot deceperit & aſſiduè decipit, non facilè dixerim. Obiit autem bonus ille paſtor, bonus utique ſibi ſubjectis omnibus, anno Domini MDXVII, de quo eodem anno plus infrà.

De quibusdam eventibus novis, qui contigerunt hujus epiſcopi temporibus.

Anno primo itaque hujus epiſcopi noſtri, qui eſt Domini MCCCCXCII, Fridericus imperator miſit exercitum Suevicæ ligæ contra Albertum, ducem Bavariæ, & coegit eum Ratiſponam urbem imperialem, quam uſurpaverat, reſtituere imperio.

Anno Domini MCCCCXCIII, Fridericus imperator, ejus nominis tertius, obiit in Lyntz, anno imperii ſui LIII. Iſte Fridericus fuit quidem vir optimus & Chriſtianiſſimus, eccleſiam & clerum diligens, atque pacificè imperium utique in Germania gubernans, ſed plus, quàm imperatorem condecet, quieti & otio deditus. Ejus ſiquidem incuria & deſidia, imò omnium principum negligentia & inertia, qui ipſum juvare, eique fideliter aſſiſtere detrectarunt; multa ſuo ſub im-
885 perio regna, permultæ & ferme innumeræ provinciæ & urbes per ſpurciſſimos Thurcos ablata fuerunt, multaque millia Chriſtianorum, etiam ex ipſa Europa, in captivitatem abducta. Nam quis ignorat, aut ſine mœrore gravi audire poterit, ſub ejus imperio, ipſo vivente & regnante, à Chriſtiana religione abrepta eſſe duo iſta totius mundi pulcherrima, Conſtantinopolitanum, ac cum nobili illa urbe Sinopi, Trapezuntinum, imperia? Quis vel etiam ignoret, totidem regna à nobis paucis hinc annis divulſa, Thraciam, Boëtiam, Atticam, Macedoniam, Theſſaliam, Achaiam, Ætoliam, Bithyniam, Cappadociam, Lyciam, Cariam, Lydiam, Ciliciam, Paphlagoniam, Pamphyliam, Pontum, duas & viginti gentes olim Mithridati ſubjectas continentem, Phrygiam, omnemque Helleſpontum; quin utramque Myſiam, ac Bulgariam, omnemque cum Raſſia Serviam, & quicquid denique ab Andrinopoli, Savumque amnem ad Danubium uſque interjacet; Boſnam, nobilemque illam Mitylenen, cum innumeris gentibus, quas inter nuncupatim Scordiſcos, Tribalos, Baſtarnas, & Taurinos meminiſſe magnitudo cladis interpellat. Mitto Dalmatas, Epiroticos, Iſauros, Hellades, Illyricos, Noricos, Pannonios, & cum Polonis à ſuis propè ſedibus profligatis, nos ipſos Germanos, cruentiſſima Mahumetici furoris arma toties expertos. Taceo Chalcidis ſive Nigroponti excidium; Hydruntinæque urbis, etiam in præcedentibus ſuæ miſeriæ anno memoratæ, calamitatem, cujus archiepiſcopum lignea ſerra interfectum meminiſſe horret; totius denique Malefatenſis archiepiſcopatus lamentabilem

bilem vastationem. Taceo Euxini maris obsidium, mediterranei captivitatem, quod ille immanissimus Christiani nominis hostis liberè nunc potenterque obequitat. Et ut brevibus ampliſſima perstringam catholicæ fidei detrimenta, Africa amissa est, Asia tota sub jugum missa, adeoque in angustum ducta Europa, ut fides, quam totam jam pridem personuit orbis, nunc angustus Occidentis incomptusque hirtæ Septentrionis angulus vix satis audet tutò profiteri. Tot ergo tantaque, imò multo plura, quàm quisquam calamo exprimere possit, Christianæ reipublicæ detrimenta & incommoda solùm patimur, pontificum, regum, principumque nostrorum negligentia & discordia: qui, dum intestinis odiis mutuisque bellis ardent, aut etiam deliciis otioque marcent, Christianorum provincias terrasque expugnari, diripi, aufferrique etiam in propriam tandem sinunt perniciem. Verùm & de his infrà, cùm ad novissimam impugnationem à Thurcis in nostros factam devenero, Deo annuente scribam amplius.

Viri doctrina excellentes, qui iis claruere temporibus, & primo seculares.

In Italia itaque hoc tempore effulsere viri sapientissimi, Græcæ & Latinæ linguæ peritissimi, qui utroque genere scribendi multa ingeniorum suorum monumenta transmiserunt ad posteros, quorum princeps fuit:

Joannes Picus, comes Mirandulanus, divini ingenii vir, pentaglottos, id est quinque linguarum, Græcæ, Latinæ, Hebraicæ, Arabicæ, Chaldææ quàm peritissimus. Habuit autem complures clarissimos & eruditissimos studiorum suorum per Italiam collegas, quos inter eminent;

Angelus Politianus, rhetor & poeta eloquentissimus;
Hermolaus Barbarus, orator, poeta, & historicus summus;
Marsilius Ficinus, philosophus Platonicus & theologus clarissimus;
Philippus Beroaldus, orator & ipse ac poeta insignissimus;
Christophorus Landinus, rhetor & Grammaticus excellens;
Item, *Hieronymus Donatus, Baptista Guarinus, Juniarius Majus, Alexander Cortesius, Andreas Corneus, Robertus Salviatus, Aldus Manutius.*

In Gallia autem claruerunt:

Jacobus Stapulensis, theologus profundissimus;
Carolus Bouillus, philosophus & theologus præcellens.

In Germania verò nostra effulsere:

Joannes Capnio, aliàs Reuchling, trium linguarum, Hebraicæ videlicet, Græcæ, & Latinæ, doctissimus, omnium hujus sui temporis oratorum, poetarum, interpretum & Juristarum facilè princeps, quinque Universitatum, quæ ejus quædam scripta oppugnaverant, victor glorioſissimus, de cujus triumpho suo anno in sequentibus dicetur paulo latius. 886

Jacobus Wymphilingus, sacerdos & theologus, vita & doctrina alioqui conspicuus, sed scribendo plurimùm acerbus & spinosus, passim cæterorum & vitam & scripta cynicè taxando. Qui cùm in libello suo de integritate mores religiosorum & ingenia etiam antiquorum patrum taxasset, librumque de scriptoribus ecclesiasticis Joannis Trittemii abbatis, & quondam præceptoris mei, temerè & insipienter reprehendisset, nostroque ordini tres præstantissimos ecclesiæ doctores, Gregorium videlicet magnum, Alquinum Caroli magni magistrum, ac venerabilem Bedam subtraxisset, eos cucullatos sive religiosos extitisse scriptim negando; sicque aliis ordinibus feciſſet quibusdam; jussu ac instinctu memorati abbatis Trittemii, viri undecunque doctissimi, sub cujus tunc certo tempore militabam obedientia, in archisterio divi Jacobi prope Herbipolim, scripsi contra eum, immo ejus deliramenta, opus bipertitum in laudem & defensionem claustralium

omnium. Edidit insuper idem Jacobus & plura alia opuscula parva, quæ impressa venduntur palàm.

Sebastianus Brant, orator, poeta, & utriusque juris doctor celeberrimus, Cæsareæ quondam majestatis symmysta, nunc autem in complures annos Argentinæ urbis archicancellarius dignissimus. De cujus gestis & scriptis, quæ etiam pòst emersere, infrà sub anno Domini MDXIII, quo ad me literas & quidem tersissimas dedit misitque; tractabo Deo favente latius. Et hunc quidem virum, cum proximis duobus præcedentibus, Capnione videlicet, & Wymphlingio, vidi in propriis eorum ædibus, dum jussu præfati Trittemii virorum illustrium per Germaniam lucubrationes inquirerem. Claruerunt quoque eodem tempore sequentes:

Michael Lochmayr, concionator egregius Patavinus;

Wendelinus Steinbach, theologus Tubingensis;

Gabriel Biel, theologus & ipse, ac prædicator præclarus;

Matthæus Herbenus, theosophus & poeta insignis;

Rudolphus Agricola, vates & rhetor, Græcè Latineque doctissimus, & complures alii, qui seculares fuerunt in omni scibili eruditissimi, quos brevitatis intuitu hîc ponere nolui, quia & de eis propensius liber tractat Trittemii. Nunc sequuntur religiosi nonnulli sapientia fulgentes, & primo ordinis sancti patris nostri Benedicti.

Joannes Rode, abbas sancti Matthiæ Treverensis;

Andreas abbas Schonaugiensis, apprimè eruditus;

Conradus abbas Rinckaugiensis, carmine etiam peritissimus;

Guido Juvenalis, philosophus ac theologus Parisiensis, monachus autem Cluniacensis, vir in divinis scripturis eruditus, & in disciplina secularium literarum valde instructus, qui quidem inter alia de reformatione claustralium elegantissimum opus edidit.

Ordinis canonicorum regularium doctores.

Matthæus Bossius, theologus disertissimus;

Thilmannus, Prior in Ravensburg, vir eruditus;

Petrus Hilgerius, disputator acerrimus;

Paulus Somorensis, veterum lectione ditissimus;

Guilhelmus Feldicus, theosophus & cosmographus præstantissimus.

Ordinis Carthusiensis viri illustres.

Henricus de Pira, in Theologia & jure consultissimus;

Joannes de Lapide, theosophus Parisiensis, natione autem Germanus;

Wernerus Rolevinck, qui Fasciculum temporum composuit, qui tamen paulo antè obiit;

Joannes de Teneramunda;

Gregorius Rysch, qui margaritam philosophicam, opus mirificum & utilissimum, edidit, & adhuc vivit.

Ordinis fratrum prædicatorum theologi.

Laurentius Gervasii, theologus subtilissimus;

887 *Joannes Preslauer*, theologus conventus Lipsensis;

Bartholomæus Sibylla, theologus opinatissimus.

Ordinis Minorum viri doctrina fulgentes.

Rupertus de Licio, theologus ac concionator verbi Dei famatissimus, historiarumque peritissimus: complura edidit;

Oliverius, conversatione & scientia conspicuus;

Ludovicus de Prussia, qui Trilogium animæ compilavit;

Nicolaus

Digitized by Google

Nicolaus Lacterman, qui varia & multa compoſuit;

Joannes Gritz, is Quadrageſimale & alia conſcripſit;

Jacobus de Albano, de conceptione beatæ virginis ſcripſit & alia;

Fridericus Erlebachius, qui ante ingreſſum ordinis fuerat artium magiſter eximius: metro & proſa multa edidit;

Cherubin de Spoleto, & *Nicolaus de Niſe*, ac *Antonius Trumpeſe*, ſermones de tempore & Sanctis compoſuere, & alia.

Ordinis fratrum Auguſtinenſium theologi.

Gotſcalcus, qui præceptorium utiliſſimum edidit;

Joannes Dorſten, theologus acutiſſimus, qui inter alia tria volumina in Theologia congeſſit, quæ Erfordiæ in ſuo habentur conventu;

Andreas, ordinis Provincialis, & concionator eximius, dictus cognomine Prolis;

Joannes Pals, Joannis Dorſten auditor, & ipſe doctor ſacrarum literarum ac prædicator laudatiſſimus, qui Cœlifor. cum ſuo ſupplemento edidit;

Jacobus de Pergamo, hiſtoriographus & theoſophus validus, qui Supplementum Chronicorum & alia ſcitè compoſuit.

Ordinis fratrum Carmelitarum theographi.

Joannes Soreth, ſacræ theoſoph. profeſſor inſigniſſimus;

Baptiſta Ferrarienſis, hiſtoricus peritiſſimus, Italus;

Joannes Placentinus, theologus celeberrimus;

Arnoldus Buſchius, devotus ac eloquentiſſimus theologus. Scripſit de laudibus ſanctæ Annæ, de viris illuſtribus ordinis Carthuſienſium, & alia, quæ necdum vidi. Hi itaque, & complures alii ſacratiſſimæ theoſophiæ profeſſores, cum aliis diverſarum ſcientiarum viris eruditiſſimis, hoc tempore claruerunt, qui eccleſiam Chriſti & verbo, & exemplo, atque calamo, mirum in modum illuſtraverunt.

Anno Domini MCCCCXCV, Maximilianus rex duxit uxorem ſecundam, filiam ducis Mediolanenſis. Eodem anno Wormatiæ, in diæta regni & conventu principum, comes Eberhardus de Wirtenberg, cognomento Bartman, factus eſt dux ducatus ſui primus. Duravit autem prædicta diæta per biennium. Circa idem tempus armipotens ac bellicoſiſſimus dux noſter Albertus, qui ob fortitudinem ſuam & bellandi peritiam dictus eſt Teutonicus Hector. Ferociſſimas enim gentes Romano Imperio & Maximiliano Cæſari ſubegit, cujus nomine ferè duodeviginti annos continuos in Germania inferiori in caſtris egit: à quo primùm Sicambriæ, deinde Friſiæ, quod aliquando regnum fuerat, titulos in remunerationem (ut etiam ſuprà anno MCCCCLXXXVIII dictum fuit) accepit; obiit. De cujus obitu opinio fuit in primis varia; aliis dicentibus, eum febre extinctum; aliis verò bombarda peremptum. Et id quidam frater Jacobita aſſeruit in conventu fratrum prædicatorum in Gruningen; oſtendens mihi feneſtram, ex qua ictu bombardæ ipſum perculſum dicebat, & proſtratum lethaliter. Habuit autem ipſe glorioſus dux conthoralem, filiam Georgii viceregis Bohemiæ, fœminam devotiſſimam, ex qua genuit inter alios tres nobiliſſimos liberos, Georgium videlicet, Fridericum, & Henricum, qui cum eo aliquandiu in partibus inferioribus ſub armis militavit, modò autem uxoratus, principatur in Freiberg. Porrò Fridericus factus fuerat magnus dominus, ſive magiſter dominorum Teutonicorum in Pruſſia, ſed parum ſupervixit.

Georgius autem ſenior filius, vir ſtrenuus, & ſapientiſſimus dux, ſucceſſit ei in ducatu Saxoniæ & marchionatu Miſnæ, &c. Et is quidem prudenter in provincia Miſnæ ac Libonotria principatur; complura etiam per Sorabiam Saxoniamque poſſidens caſtra & oppida. Duxit autem conjugem, nomine Bar- 888

baram, Poloniæ regis filiam, ex qua genuit generoſas utriusque ſexus ſoboles: inter quas Joannes ſenior hæres, anno Domini MDXVII, ut infrà etiam patebit) duxit in uxorem filiam Guilhelmi Landgravii Haſſiæ, paulo antè defuncti.

Anno Domini MCCCCXCVI, Eberhardus Bartmannus, primus dux Wirtenbergenſis, obiit, cui filius ejusdem nominis ſucceſſit: de quo infrà.

Anno Domini MCCCCXCVII, Sigismundus, archidux Auſtriæ, qui principabatur in Atheſia, vulgariter *Etzſch*, obiit ſine hærede. Hinc de jure ducatus ille relictus, devenit ad regem Maximilianum. Quo etiam anno obiit Gallorum rex Carolus, qui præcedenti anno Neapolim occupaverat. Eo mortuo, ſucceſſit ei in regno Ludovicus filius, qui usque hodie regnat ibidem.

Anno Domini MCCCCXCVIII, Eberhardus ſecundus dux Wirtenbergenſis, filius prænarrati Eberhardi Bartmanni primi ducis, propter inſolentias ſuas & veſanias, à ducatu ſuo & provincia fuit expulſus. Qui fugiens ad Palatinum Rheni, paulo pòſt obiit. Eoque ſic defuncto, ſucceſſit in ducatu nepos ſuus Ulricus, juvenis annorum undecim, qui usque hodie non minore inſolentia principatur, ne dicam graſſatur, (ut infra dicetur) in ſubditos. Habet autem neptim Cæſaris Maximiliani in uxorem. Eodem anno Liga, quæ dicitur Suevica, exercitu magno impugnavit Helvetios, qui & Leopontii, vulgò Switzeri, dicuntur, ſed majore detrimento quàm commodo: quo etiam anno diæta regni fuit Auguſtæ.

Anno Domini MCCCCXCIX, bellum rurſus motum fuit arduum & cruentum, imperialium civitatum & prædictæ ligæ Suevicæ *contra Helvetios, ſed* manſerunt invicti.

Anno Domini MD, Romæ ſub Alexandro VI Jubileus cum ingenti populorum frequentia paſſagioque celebratus fuit.

Anno Domini MDI, Mediolanenſis dux N. genitor conthoralis Maximiliani Cæſaris, ſive ſocer, captus eſt à Francigenis, & apud eos in captivitate mortem adusque ſuam detentus.

Eodem anno Univerſitas Francofordiana cis Oderam per Joachimum, marchionem Brandenburgenſem & principem electorem, cœpta eſt, & erecta. Cruces quoque rubeæ in diverſis oppidis & villis Colonienſis diœceſis in veſtimentis hominum, præſertim in peplis mulierum, etiam ciſtis incluſis, hoc apparuerunt anno; quod timorem magnum multis incuſſit.

Anno Domini MDIII, Fridericus, Saxoniæ dux & elector, princeps noſter ſapientiſſimus, emporium ſive literarum ſtudium univerſale erexit & inſtituit Wittenbergæ in Saxonia, unde electura imperialis manat. Ubi hoc anno, quo hæc ſcribo, Dominicæ incarnationis MDXX, ob florentiſſimum ac famatiſſimum Theologiæ & omnigenæ ſapientiæ ſtudium, feruntur mille quingentique ſtudentes exiſtere, fama eruditiſſimorum virorum, Martini Lutheri Auguſtinenſis, & Andreæ Caroloſtadii archidiaconi & canonici eccleſiæ collegiatæ & exemptæ omnium Sanctorum ibidem; nec non Philippi Melanchthonis rhetoris, ſacræque Theoſophiæ Baccalaurei, Græcè & Latinè peritiſſimi, allecti & adunati. Et memorati quidem integerrimi doctiſſimique duo illi hierophantes, Martinus, ut Luminare majus, Andreas, ut Luminare minus hujus academiæ, theologiæ ſtudium & divini verbi triticum, absque omni palearum, id eſt ſecularis philoſophiæ ſyllogismorumve, mixtura puriſſimè tractant, & edocent ſacram ſcripturam; & potiſſimùm Chriſti Evangelium, & Paulum Apoſtolum habentes pro archetypo & fundamento, cum ipſo literarum ſtudio timorem Dei, & cunctarum virtutum ſemina, verbo, exemplo, & calamo in diſcipulorum pectora ſpargentes. Neque enim in hac almiflua ſapientiæ palæſtra fatuus ille Peripateticorum princeps Ariſtoteles, vel impius Porphyrius, aut certè ille blaſphemus Averroes, & ſimiles orthodoxæ fidei ſpretores, & irriſores, cathedram ullam habent vel audientiam. Verùm & de hoc infrà locis ſuis & annis opportunis dicetur plus.

Digitized by Google

plus, quemadmodum & ſuprà anno Domini MCCCXXX copioſè factum conſtat.

Eodem anno Alexander papa VI ejus nominis, decimo octavo die men- 889
ſis Auguſti, veneno periit. Sub cujus papatu Roma (ut ait Volaterranus) gentium refugium, & arx populorum, omnibus ſeculis nobilis, jam carnificina facta erat. Erant & eo vivente Romæ ſacra venalia cuncta. Quo ita (ut dictum eſt) extincto, ſucceſſit ei, omnium conſenſu, Pius hujus nominis tertius, natione Ethruſcus, patria Senenſis, nepos Pii ſecundi, eodem anno, decimo calendas Octobris, vir maturæ religioſæque vitæ. Sed è tanto faſtigio citò ſublatus eſt. Sedit enim ſolùm dies XXVII, ut ait Joannes Stella Venetus. Quo ſic defuncto, vacavit ſedes Petri diebus XIV, poſt quos mox in ſummum pontificem creatus eſt *Julius ſecundus*, natione Ligurus, patria Saonenſis, vir magnanimus & Martialis, doctus tamen, & doctorum hominum fautor & promotor. Qui factus pontifex, ad componendas res Italiæ, & patrimonium beati Petri recuperandum animum intendit. Quod cùm à detinentibus præſertim Venetis aliter recuperare nequiret; poſt anathematis fulminationem, poſt omnium dignitatum privilegiorumque annullationem & privationem, armis & vi recuperare aggreſſus, maxima in eos commovit prælia, quibus ipſe ferme continuè barbatus & armatus interfuit. Maximilianum quoque Cæſarem, & quoscunque quivit principes & barones, in eosdem Venetos concitavit. Quorum multitudine & potentia Veneti vehementer artati, tandem anno ſalutis MDIX ſe humiliantes, dextras ab Maximiliano petierunt; in ſignum ſubjectionis annuatim magnam certamque aureorum ſummam præſtare ſpondentes. Aſt Cæſar eos audire detrectabat, quos armis viribusque ſubjugare propoſuerat. Fortuna autem fallente, Venetis papæ clàm auro mediante conciliatis & fœderatis, Cæſar in Italia papæ deſtitutus auxiliis, tandem & ipſe, licet invitus, ab eorundem impugnatione deſiit: Padua attamen antè, & aliis plerisque urbibus imperio recuperatis; licet ipſa inſtabilis Padua, recedente Cæſare, rurſus ad Venetos defecerit. Et ita tandem finaliter ipſi Veneti invicti manſere, flebile principium meliore fortuna ſecundante. Et præmiſſæ quidem bellicæ res per anticipationem, ob Julii papæ mentionem deſcriptæ, ſuis annis perfunctoriè replicabuntur in ſequentibus. Eodem anno Georgius dux Bajoariæ, cognomento Dives, humanis rebus exceſſit. Hinc ob ducatum ejus, atque theſauros relictos, inter propinquos grandia ſequuta ſunt bella, juxta illud poeticum, *Certamen moviſtis opes*, de quibus quidem ſequenti dicetur anno præliis. Eodem anno capitulum annale abbatum noſtræ obſervantiæ celebratum eſt, in cœnobio divi Jacobi apoſtoli prope Moguntiam. In quo prima vice Henricus Aſch, novus abbas Burſfeldenſis, principalis fuit præſidens; Joannes ſancti Mich. in Hil. & Gerardus in Tholeya, abbates compræſidentes; Joannes Spanheimenſis ſcriba, & Antonius Verdenſis, diffinitores: ſermonem quoque fecit Spanheimenſis. In hoc capitulo Raymundus, cardinalis & apoſtolicæ ſedis legatus, cum pleniſſimo indulgentiarum jubileo, ut principes populosque Germaniæ in Thurcos animaret, & eam ob rem pecuniam neceſſariam colligeret, per literas venerabilesque nuncios à patribus orationes pro pacifico eccleſiæ ſtatu fieri deſideravit & impetravit. Qui paulo pôſt Erfordiam divertens, aliquamdiu in monaſterio Montis divi Petri moram traxit. Laborabat ſiquidem plerunque podagræ humoribus, quòd proficiſci non poterat. Deinde Lypſim venit, ubi aliquot dies conſiſtens, Conradum Wympinam, ſuprà memoratum virum diſertiſſimum, qui eum vice Univerſitatis oratione elegantiſſima ſuſceperat, theologiæ ſacræ fecit doctorem. Ex poſt, per Saxoniam in Lubecam, deinde in Daciam, cum ſuo theſauro properavit, ardentiſſimo ubique animo, verbo denique & ſcriptis Chriſtianum populum in Thurcas concitando. Eodem anno ceciderunt diverſorum colorum cruces ſuper homines, etiam ſuper veſtes ciſtis incluſas.

Anno

Anno Domini MDIV, in Bavaria grande ac flebile exortum eſt bellum, inter Albertum ducem Bavariæ, & Rupertum Palatinum juniorem, propter ſuprà narrati Georgii ducis relictum ducatum, quem uterque ſibi de jure vendicare contendit. Et quia concordare nequibant, ad arma ventum eſt. Albertus itaque confeſtim ipſum Rupertum & vi & armis ducatu exturbare machinabatur. Rupertus verò, cùm eſſet ſocordioris animi, penè in ipſo belli exordio mœrore & deſperatione confectus, unà cum dilecta noviterque nupta uxorcula, luctifico morbo periit. Quo mortuo, totum belli pondus in patrem ejus, Philippum palatinum ſeniorem, tanquam in rebellem & ſuperbum Cæſarisque ac principum
890 contemptorem, converſum eſt. Alberto, ut ſororio ſuo, Maximilianus Cæſar favebat. Bello itaque creſcente, complures principes per gyrum viciniores, & præſertim Ulricus Wirtenbergenſis, Alexander Wederaugenſis, Landgravius Haſſiæ Guilhelmus, comes de Leiningen, Nurenbergenſes quoque, & alii, Palatini terras, villas denique & oppida, & ferro & incendio vaſtabant, & pleraque integra linquentes ſibi ſubjugabant. Porrò, per exuſtionem villarum, maxima ei intulit præfatus Landgravius damna, majora tamen multùm comes de Leinigen tyrannus. Qui cùm eſſet crudelior cæteris, ſe eodem turbine belli durante, magiſtrum incendii vulgò *Brantmeyſter* jactabat, probroſo revera ſuæ nobilitatis titulo. Ipſe ſiquidem inter alia pernicioſa facinora, in Palatini protectoris, immo & inhabitantium odium, imperiale noſtri ordinis monaſterium Lympurg, Spirenſis diœceſis, haud procul à Rheno, alto in monte, à Conrado ſecundo ejus nominis imperatore, cognomento Salico, *operoſè & magnificentiſſimè* conſtructum, funditus injecto igne exuſſit, in perpetuum ſuum & Rhenenſium dedecus & opprobrium. Cujus quidem cœnobii deſtructionem & excidium, non tam ob regalem fundationem, quàm alia eximia vetuſtatis monumenta, ſanctarumque reliquiarum pretioſa inſignia, Maximilianus graviter tulit. Ipſo enim ignorante & abſente contigit. Quare & ipſum auctorem ſceleris, comitem, qui caſtrum munitiſſimum vicinum dicto monaſterio, in monte quoque ſitum habuit, omnibus bonis privatum, è Germania proſcripſit. Eodem quoque tempore & bello cœnobium ordinis Ciſtercienſis opimatiſſimum Waltſachſen, ſub tuitione quoque Palatini ſitum, totaliter incendio hoſtili conſumptum fuit & exciſum. Verùm cæteri principes mitius agentes, ab igne temperantes, oppida & caſtra nonnulla expugnata, poſt direptionem tolerabilem, jure belli ſibi vendicantes, propriis terris bonisque adjecerunt. Nam & eo bello Nurenbergenſes nonnulla oppidula, quæ Palatini erant, armis devicta, usque in præſens prælii jure poſſederunt, & novis ædificiis ac fortaliciis, veluti propria muniverunt & muniunt. Eodem anno mons ſanctæ Annæ, qui antea ob horrorem, quia ſylvoſus & hiſpidus, dictus fuit Schreckenberg, coli & habitari cœpit, propter argentifodinas ibi & per gyrum repertas; adeoque crevit, ut in XV annis, urbs haud parva fieret, continens eccleſiam parochialem cum monaſterio fratrum Minorum operoſam, amplam, & magnificam. Eſt autem ipſe mons cum ipſa urbe nova juxta Hirciniam, aliàs Bohemicam ſylvam, ſub dominio ducis Georgii ſitus.

Eodem anno, durante adhuc Bavarico bello, cùm inter tot adverſarios Philippus Palatinus in palàm prodire & confligere non auderet, clàm Bohemos in adjutorium ſuum & munimen aſcivit. Qui cùm collecto exercitu venirent, & haud procul à Ratisbona conſediſſent; ab exercitu Maximiliani Cæſaris, ipſo præſente, proſtrati fuerunt, quatuor millibus interfectis, reliquis fuga ſalutem quærentibus. Et hunc quidem triumphum quidam poetæ in laudem victoris ſuis carminibus perpetuaverunt, juxta illud, *Dignum laude virum Muſa vetat mori.* Fuit itaque iſte Palatinus Philippus, alioquin vir ſtrenuus & potens, adeò humiliatus & coarctatus undique, ut ad pedes Maximiliani proſtratus clementiam poſtularet & veniam. Qua conceſſa & impetrata, bellorum quieverunt & turbines.

Anno

Digitized by Google

Anno Domini MDVI, Cometes apparuit, & paulo pòst obiit ille nobiliſſimus ac potentiſſimus Philippus, rex Caſtiliæ, & Auſtriæ Burgundiæque archidux, filius Maximiliani Cæſaris, Caroli autem quinti, novi Romanorum regis, genitor illuſtriſſimus.

Eodem anno Capitulum annale abbatum noſtri ordinis fuit celebratum in monaſterio divi Jacobi prope Moguntiam. In hoc capitulo præſentatæ fuerunt literæ abbatis Spanhemenſis, Joannis Trittemii, conquerentis ſuper ſua diffamatione, petentisque proinde conſilium à patribus capituli. Cujus cauſa commiſſa fuit Schutterenſi & Herbipolenſi abbatibus &c. In hoc denique capitulo ſuſceptus eſt ad confraternitatem noſtram dominus Jacobus de Lewenſtein, archiepiſcopus Moguntinus.

Anno Domini MDVII, Petrus, abbas noſter in reformatione ſecundus, vir æterna memoria dignus, cujus in præmiſſis vitam deſcripſimus, IV idus Aprilis, indictione decima, anno autem regiminis ſui XXII, diem vitæ ſuæ clauſit extremum. Cui eodem anno pari fratrum electione & convenientia, *Benedictus ejus nominis primus*, natione Oſtrofrancus, patria Grunsfeldenſis, literarum ſtudio & baccalaureatu Colonienſis, Henricus antè vocatus, ſucceſſit: ſeditque annis de- 891
cem. Vir utique eruditus, ſophicola magnus, ſcriba ornatiſſimus, concionator verbi Dei eximius, Muſicus Cantorque, & arte & voce ſonorus & validus, ſtatura magna, & facundia ad hortandum docendumque habili etiam à natura præditus, coronatus vel potius conſecratus*. Cujus mores monachicos ſuprà depinximus. Modò paſtoralem ejus ſtatum proſequi ſaltem intendimus & geſta. Factus itaque abbas in exordio regiminis ſui, ut compleret illud vulgatiſſimum, *Novus rex, nova lex*, & illud, Mobile mutatur ſemper cum principe regnum; monaſterii & ipſe ſtatum ſive regimen alterare cœpit, curtem noſtram, allodium pingue & inſigne Rhodaw, per fratres haud absque magna monaſterii noſtri jactura, integro luſtro regendum aſſumens. Nam in ipſo exordio hujus curiæ, cura ducentos pro equis aliisque neceſſariis emendis & diſponendis expendere neceſſe habuit aureos, per totumque illud quinqennium nullum penè de eodem allodio, alioqui egregio, monaſterium habuit emolumentum. Quod incommodum niſi incuria ibi regentium obtigiſſet, more cœpto regendum diutius continuaſſet. Equas denique, ab abbate Pigavienſi pro quinquaginta aureis acceptas, in cœnobio noſtro inſtituit. Primo quoque anno principatus ſui, ex Ægypto ſororem ſuam germanam cum marito & liberis accerſivit, & deinceps de monaſterii bonis pavit, ornavit pariter, & exaltavit. Sed quantum, qualive cœnobii gravamine, ſcribant qui norunt, & qui viderunt ea, quæ clanculo reprehenderunt. Ego interea ne dicar mordacior, & patris mei revelare pudenda, non absque conſideramine, pleraque ſilentio præterire decrevi: quanquam ad hiſtoriæ integritatem & veritatem, absque perſonarum quarumvis delectu & reſpectu, & bona & mala pariter deſcribere & referre pertineat; bona quidem ad utilitatem & imitationem, mala verò ad terrorem, & vitationem atque cautelam legentium. Quod quidem & ſcripturam divinam in libris Regum de David, Salomone, &c. Et ita alibi de aliis creberrimè atque proficuè facere manifeſtiſſimè legimus nova & vetera, bona & mala, aquam & ignem, id eſt pœnas & præmia, ſuis proponendo lectoribus. Aſt hæc incidentaliter dicta ſufficiant. Nunc ad cœptam hiſtoriam hujus Benedicti abbatis proſequendam revertamur.

Ad divinum itaque cultum amplificandum, clericos quosdam ſuſcepit ſimplices literatura, & usque ad duos minus eruditos, ſcriptura, conditioneque, ac fortuna mediocres, ſed neceſſarios, & utiles, & religione ferventes, quorum quidem iſta ſunt nomina: Ambroſius Konig, defuncti abbatis Petri conſanguineus; Guolfgangus Rodenſis, ex colono monaſterii genitus, nunc & archimagiri & cellerarii gerens officium; Urbanus Bornenſis fratrum pincerna; Ludovicus Brocker Citzenſis, ſtatura procera & regia & patrimonio dives; Franciſcus

ciſcus Pelitzenſis, Sclavus, Marchiticus, nunc eccleſiæ noſtræ ædituus; Severinus patria Aldenburgenſis, diſciplina & baccalaureatu Lipſenſis, literis & moribus cæteris præſtantior, Prioris modò exercens laudabiliter officium, Benedictus ante converſionem dictus; Jo. cognomento Lotich vocitatus, patria Lucenſis, vir ſtatura & ipſe celſa, robuſta, toroſaque, Univerſitatis Lipſienſis quondam alumnus, modò autem cœnobii noſtri ſive collegii ſacri cantor vocalis & eximius. Qui & in ſeculo antè conſiſtens, & Muſicus & Cantor magnus eſt habitus. Præſignatos itaque fratres infra X, quos rexit annos, ad ordinem ſuſcepit, licet complures ſuſcipere potuiſſet. Habuit ſiquidem annos fertiles frumenti & vini, præter duos, quibus vinum gelu periit, feraces, & tempora læta, atque pecuniarum accidentia magna, inter quæ præfati fratris Ludovici ſexcentorum aureorum, molendino, agris, cæterisque immobilibus cum pecunia computatis, patrimonium excellens & validum haud parum refulſit & eminuit. Suſcepit quoque centum florenos è teſtamento venerandi Domini Magiſtri Joannis Dorre, viri magni & eruditi, præbendariique noſtri, ad ſtructuram ſive fabricam dormitorii (ut infrà patebit) delegatos. Inſuper nihilominus & cenſus reemptionis & pecuniarum ſummas, abbas quas anteceſſor ſuus Petrus archiſteriis vicinis gratis ad tempus conceſſerat, revocavit, & tamen nihilo ſecius inops & indigus obiit; victualium ſucceſſori nil penè rerum nilque pecuniarum relinquens. Quare usque modò plerique mirantur, quorſum omnes illæ expenſæ dilapidatæ fuerint; ipſe ſuis cùm temporibus haud tanta conſtruxerit, emeritve, ſingula ut exponere & conſumere etiam usque vina bladaque neceſſe habuerit. *Conſtruxit quidem*
892 dormitorium fratrum, ædificium alioquin magnificum, utiliſſimum, neceſſarium, & amœnum. Sed ad id perficiendum, inter alia, ſuprà narratum Magiſtri Joannis centum aureorum habuit ſubſidium. Conſtruxit quoque ſtubas (ut ajunt) duas in abbatia, ut cernitur, unam ſuper aliam, ſuperiorem videlicet & inferiorem, & hanc quidem in loco tenebroſo & carceroſo; convertens obſcurum in lucem, & luctum in gaudium. In quo laudabile & regium opus, per vinculorum & ergaſtulorum deteſtationem peregiſſe comprobatur. Non quippe minus dedecoroſa (ut quidam inquit) regi ſunt multa ſupplicia, quàm multa medico funera. Clementia denique magnifica & regia virtus eſt. Hinc & reges Iſrael clementes fuiſſe legimus. Eadem quoque virtute & humanitate, Lacum leonum, foveam videlicet carceralem pro laicis effoſſam, obrui & claudi juſſit, in eodem loco balneum erigens, pœnarum & vinculorum ſqualorem in ſalubre commutans lavacrum. Ædificavit quoque refectorium hyemale, licet artum parvumque, utile tamen tempore brumali & calidum. Quæ quidem omnia præter dormitorium, absque magnis impenſis perficere potuit; diligenter & aſſiduè ad ſingula fratribus cooperantibus. Et hæc ſunt quidem, quæ ſui regiminis tempore in monaſterio conſtruxit.

Emit autem & diſpoſuit pro utilitate monaſterii baculum paſtoralem cupreum, tamen in ſuperficie deargentatum; tabulam pulchram & inauratam trium imaginum, pro decore altaris divæ Catharinæ. Pro decore autem & ornatu bibliothecæ, fratrúmque ſtudio inprimis, emit libros utriusque juris, qui fuerant cujusdam cauſidici, defuncti Lipſiæ pro XXXII florenis; emit quoque opera Franciſci Petrarchæ, item Joannem Scotum ſuper ſententias, Simonem de Caſſia ſuper Evangelia; denique redemit vel (ut loquuntur) perſolvit opera divi Auguſtini undecim partium, quæ prædeceſſor ſuus Petrus abbas diſpoſuerat & ſuſceperat. Cantharos quoque novos fieri fecit ad uſum fratrum refectoriales, ſcutellas itidem novas, ſed parvulas, puerilesque & plerisque minus gratas. Dilexit & ipſe pavos, & propter concentum nutrivit aviculas. Concentu autem fratrum non adeò oblectabatur, in Dei videlicet laudibus reſonante, quibus ipſe diurnis præter ſynaxim veſpertinam perrarò & ferme nunquam intererat. No-

cturnis

Digitized by Google

cturnis tamen horis & laudibus in festis XII lectionum & supra non facilè se absentabat, uti ferialibus diebus facere solitus erat.

Hic itaque, cùm in primis regiminis sui annis sat bene prudenter & religiosè (ut patuit) commissum gubernasset officium; successu temporis videns se confirmatum in regno, nescio quo carnalium pastoreulorum infectus consortio, per honores & ipse mutavit mores, pristinique rigoris & fervoris immemor, remissius victitare cœpit, exteris vanitatibus, voluptatumque illecebris se plus æquo mancipans. Quamobrem & crebrius, & plerunque legitima absque causa, pilento curruli vectus extra cœnobium, pergens per loca & monasteria nota, non sine suæ detrimento famæ spatiabatur, symposia & delicias quæritans, morbum autem & pestem inveniens & hauriens. Ab extra quippe (uti per se asserebat) in quodam monasterio constitutus, in lecto infecto dormitans, mentagricum illum, sive etiam (ut vocant) Gallicum morbum incurrit, quo ultra annum attritus tandemque consumptus interiit. Ipse tamen in lecto ægritudinis suæ reversus ad cor, vehementerque dolens, emendationem & verbo & scripto pollicebatur fratribus. Fecerat siquidem unum diploma, quod testamentum suum nominarat, doloroſum & compunctivum satis, in quo descripserat, quàm religiosè, quamque rigidè & strictè amodo conversari vellet, eum si Dei munere convalescere contigisset. Ast serò Phrygum more sapuit, quanquam pœnitentia vera nunquam sit sera, non tamen semper secura tutaque.

Denique tempore diuturni sui languoris, quòd legitimè computare, suæque villicationis rationem reddere nequibat, tam à subditis, quàm episcopi nostri consiliariis haud modicam perpetiebatur pressuram. Qua angustatus, jam penè inutilis morbo effectus, paulo ante obitum suum, liberè & sponte resignavit abbatiam. De qua quidem resignatione, aliisque tum simul emergentibus calamitatibus, infrà suo anno dicetur amplius. Nunc paulisper ab eo divertentes, ad alia continuanda vertamus calamum.

Anno Domini MDVIII, Albertus, Bajoariæ dux ille bellipotens, & sororius Maximiliani Cæsaris, obiit in Monaco: cui in ducatu Guilhelmus senior filius 893
successit. Habuit & filiam, quæ nupsit Ulrico, duci Wirtenbergensi, qui modò principatur.

Eodem anno Philippus Palatinus, Rheni & Bavariæ dux, ille quondam strenuus & potens, multis præliis attritus, deplumatus, & humiliatus, humanis rebus denique exemptus quievit in pace, quinque, quos ego novi partim visu, partim auditu, filios relinquens; Ludovicum videlicet seniorem inter filios, qui & ei in Palatino ducatu successit; Philippum nostrum, & Nuemburgensis & Freysingensis ecclesiarum episcopum, de quo infrà; Fridericum Colonienſis; & Henricum Argentinenſis ecclesiarum canonicos. Iste Henricus adolescens egregius, qui me, mediante Jacobo Wymphilingo præceptore suo, dum commissione Tritemii abbatis Argentinæ essem, suum invitavit ad prandium. Et filius ejus dicitur modernus ille Ratisponenſis antistes, cujus tamen vocabulum me latet. Habuit denique & quas reliquit filias, quarum duæ in monasterio nostri ordinis prope Heydelbergam sub regulari habitu famulantur altissimo.

Eodem anno denique, & Jacobus archiepiscopus Moguntinus, natione Suevus, ex familia nobilium de Libenstein dictorum oriundus, vir optimus & pientissimus, & (ut fama fuit) usque ad finem virgineus, qui literam nostræ fraternitatis habuit, appositus est ad patres suos. Cui Uriel Gemmiger doctor, decanus ecclesiæ majoris, simplex nobilis, cum mœrore totius populi, in festo Sanctorum martyrum Cos. & Dam. electus successit, qui negligenter imò perperam præfuit. Plures quippe semper hostes habuit, & ecclesiam multis debitis aggravavit.

Eodem anno bellum Julii papæ & Cæsaris contra Venetos erat.

Anno Domini MDIX, in urbe Cameracensi fuit inita una colligatio, inter Julium papam, & Maximilianum Cæsarem, ac Ludovicum Galliæ regem, contra

Venetos; quorum impugnationibus usque ad deditionem, ne dicam desperationem, penè artati, non tamen omnimodis victi fuerunt, ut latius suprà primo anno Julii MDIII dictum fuit.

Eodem anno terræmotus maximi in diversis terris & locis contigere. Nam & Constantinopoli, quartadecima die Septembris, terræmotu, tonitruis, & fulminibus ingentibus, urbis magna pars cecidit, & præsertim murus versus mare. Cecidere & fortissimæ turres, & innumerabilis hominum multitudo varia ruina oppressa fuit.

Eodem anno Guilhelmus, Landgravius Hassiæ, qui & ipse in bello Bavarico mira egerat, & literam confraternitatis nostræ unionis habuit, Gallico consumptus morbo interiit. Quo etiam anno Erphordiæ grandis seditio, & inextricabilis discordia, inter consulatum & communitatem est exorta, & per annos plures (ut infrà patebit) duravit.

Eodem quoque anno, pridie calendas Junii, indictione duodecima, apud Bernam Helvetiorum, ordinis prædicatorum conventus ibidem fratres, Prior, Lector, Subprior, & Custos, capti, per torturam examinati, degradatique, & ad ignem condemnati, miserabiliter sunt combusti, propter quasdam dolosas, falsas, impias, & diabolicas machinationes, quas in odium immaculatissimæ virginis Mariæ conceptionis occasionaliter (ut infrà mox patebit) excogitaverunt & exercuerunt. Quorum denique scelestissima & inaudita piacula nostris cùm insonuissent terris; protinus prædicatorculi sive maculistæ nostrates ea supprimere omnimodis moliebantur, falsa fictaque affirmare contendentes. *(a)* Quorum infrunita audacia & effreni frontositate perculsus, mutabundusque effectus, carmen prolixum, quod occasione prædicti sceleroſi eorum portenti, eodem tempore, in laudem divæ Annæ inceperam, quasi lupum auribus tenens, nec publicare, immo nec quidem perficere confidenter audebam. Quare ad Sebastianum Brant, virum doctissimum, Cæsareæ majestatis tunc symmystam, ac Argentini senatus archicancellarium, literas familiares dirigens, efflagitavi obnixius, ut me de suprà narrato casu reddere dignaretur certiorem. Qui confestim preculis meis obsecundans, literis visis & causa cognita, sua pro humanitate eleganti ad me epistola missa, omne ejus rei dubium à meo mox pectore eliminavit, me prorsus de eodem facto certificando: cujus quidem epistolæ tenorem, Christiferæ virginis Mariæ conceptionis ad honorem, huic operi inserere decrevi, qui quidem ejusmodi est.

894

Sebastianus Brant Paulo Langio salutem.

QUas ad me dedisti literas, & mellitas, & omnigeni leporis plenas; hodie inter forenses nostros strepitus, & reipublicæ curas recepi, continuoque perlegi. Dignæ etenim visæ fuerant & idoneæ, quibus suffuratis aliquantulum negotiis otiosas præberem aures. Cæterum quòd humanitas tua adhuc nonnihil, etiam post tot Maculistarum portenta fatataque supplicia, addubitare videtur, an tandem his, quæ de Maculistis habitæ sint quæstiones & exustiones, fides haberi posset indubitata; id te scire, & certo certius credere velim, ea plurima esse majora certioraque, quàm vel fama vel scriptis in propatulum hactenus emanarint. Tractatulum tamen, de quo scribis, qui & Basileæ & Argentinæ, Latinè simul & vernacula nostra lingua, ære insculptus in lucem prodiit; non ex officina nostra, sed nonnullorum bonorum virorum labore excusum noscas, quantumcunque frater Wigandus aliique sui complices in me malignati invectique fuerint. Nolui tamen hactenus

(a) Hanc historiam uberius recenset *STUMPFIUS Schweitzer-Chronic lib. XIII cap. XXXIII. XXXIV. XXXV. MICH. STETTLER Uchtländisch Chronic. lib. VIII pag. 389.*

Digitized by Google

hactenus illis quoquo modo reſpondere, donec judicium veniret ex alto, finisque mali unius Maculiſtarum, dico gradus, eſſet futurus. Coactus etenim Wigandus ad publicam revocationem, quam ex introcluſis intelligere potes literulis, ego verò adhuc in manibus teneo per me totam contextam hiſtoriam, dialogum, qui ἀντίληψις ſive defenſorium Sebaſtiani Brant inſcribitur, in quo primi interloquutores ſunt *Franciſcus* & *Vulcanus*, cujus principium ejusmodi tenoris eſt.

Franciſcus. Quid adeò præproperi tibi eſt negotii, veternoſe ſenex, qui cùm infirmioribus ſis pedibus, ita tamen ambuſto etiamnum torre gravatus curſum curritas, ut vix ipſe reſpirare poſſis? ex curſura nempe, uti video, anhelitum etiam ducis. *Vulcanus.* Non quidem ex Lemno, nec Lycia, tibi allaturus oracula nunc advenio, ſed ex Delo, unde vera interrogantibus haud falſa prodeunt reſponſa:

Tardior ignipotens, claudus quoque nuncius, adſum;
Nuncia mira tibi, ſed modò vera ferens.

Franciſcus. Rebar ego Mercurium ob curſus ſui celeritatem Deorum eſſe nuntium. Claudo curſoris legari officium lex prohibet mundana. Verùm age, ſi quid habes, effare. *Vulcanus.* An te latet, optime pater, alium in terris Nulingerum ſubortum eſſe Franciſcum? *Franciſcus.* Ubinam locorum? *Vulcanus.* In nobili Helvetiorum oppido Berna. *Franciſcus.* Germanus ergo is erit Franciſcus, cùm Italicus ego fuerim? Grator ego ſuperis, ſi quid in terris boni hactenus ab hominibus fiat, unde ſupernè illuſtrari queant. Sed nunquid è fratribus noſtris chordigeris aliquis is eſt? *Vulcanus.* Minimè. Satis te uno præſide patre & patrono tutantur. Ex Jacobitarum Franciſcus ille alter ſuppoſititius emerſit ordine, ex Vitiaco ſcilicet oriundus. *Franciſcus.* Et itidem placet. Habuit etenim ordo ille ſacer confratris noſtri Dominici quondam viros, & doctrina & vitæ ſanctimonia inſignes. Sed ſuppoſititium hunc appellare Nulingerum, hoc profectò non placet, &c. *Et poſt chartas ſexaginta duas. Franciſcus.* Quid inſuper confeſſi? *Vulcanus.* Deum Opt. Max. ejusque pientiſſimam genitricem ſe renegaſſe abjuraſſeque, atque cum corpore & anima humano generis hoſti ſeſe contradidiſſe mancipaſſeque, conſcripto deſuper proprio etiam ſanguine, atque dæmonibus exhibito, æternæ ſuæ damnationis ſyngrapho. *Franciſcus.* Heu quanta malignatus eſt inimicus in ſancto! Nunc, ô bone Deus, hujus malitiæ cauſam intelligo, totum ſcilicet hoc illis contigiſſe, qui polluerunt tabernaculum nominis ſancti tui, dati in reprobum ſenſum & in ſcandalum, eo quòd invidiæ ſtimulo virginem & matrem illibatiſſimam maculare, quantum in eis fuit, non timuerunt, poſueruntque arte Diabolica ſigna ſua, & non cognoverunt ſcilicet Dei juſtitiam, ſicut in exitu ſuper Summam. *Vulcanus.* Diceres planius ſuper fumum. Ibi etenim ultima menſis Maji die, circa Chriſti annum nonum ſupra quindecies centeſimum, apud Bernam uſtulati exitum juſticiæ cognoverunt, periitque memoria eorum 895
non tam cum ſonitu, quàm cum fumi crepitu. Et infixæ ſunt gentes in interitu, quem fecerunt; in laqueo nempe, quem abſconderunt, comprehenſus eſt pes eorum, ut non apponat ultrà ſe homo magnificare ſuper terram; pluitque ſuper eos laqueus ignis & ſulphur, pars calicis eorum. Sic igitur perierunt iniqui, delevitque dominus nomen eorum in æternum & in ſecula ſeculi. Quin immo fumo prius ſuffocati hi Maculiſtæ, quàm igne conflagrarint; tandemque in cinerem reſoluti facti ſunt, ut ſtercus terræ & lutum platearum deleti ſunt, operti ſunt iniquitate & impietate ſua. *Franciſcus.*

Neſcia mens hominum fati, ſortiſque futuræ,
Et ſervare modum ſtimulis agitata malignis, &c.

Quæ ſequuntur forte per XXX chartas, Wigandi cauſationem in Romana curia, deſperationem, revocationem, & confuſionem continent. Parce precor optime frater, longior etenim tecum eſſe nequeo. Utinam aliquando coràm alloqui & videre liceret. Verùm, fac, quem parturis, in lucem prodeat conceptus. Mea equidem fragmenta, cùm opportunitas emittendi dabitur, non te latebunt. Erat priori anno quidam ex Maculiſtis, qui palàm dicere non eſt veritus, ficta & ementita ea eſſe omnia; quodque indignum, ſi quod de illis acceptum foret ſupplicium, injuſtumque cenſeri deberet. Cui ego mox extemporaneo hoc vulgari rhythmo os concluſi impudens:

Du biſt auch einer, liber Bruder,
Der do zeucht an dem Schelmen ruder,
Da die Münch angezogen hant,
Die man zu Bern jetzt hat verbrant.
Du ſtrichſt Mariæ maſen an,
Gluſt dich, du magſt gen Bern auch gahn:
Dir vvird des gebrattens dar getragen,
Doch ſint die bein nicht gut zu nagen.

Facit in te conceptus amor, & mutua literarum charitas, ut longior etiam ſim, quàm putaram. Tu vale feliciter, meque orationibus tuis erga ſuperos commendatum habe. Ex Argentina, volanti nimisque præcipitato calamo. V idus Octobris.

Ad clariorem præſcriptæ intellectum epiſtolæ noverit devotus lector, quòd illi quatuor fratres prædicatorii ordinis Bernæ combuſti, ibidem in conventu eorum in odium fratrum minorum, de converſo quodam viro ſimplici unum Franciſcum fecerunt novum; ſtigmata quinque arte ei imprimentes, & in eccleſiam eundem aſſiduè ſtatuentes, divinitus illi eadem ſtigmata impreſſa populo dicebant. Ob id Sebaſtianus ille inſigniſſimus doctor in præcedentibus ſcribit, eos poſuiſſe ſigna. Cui quadrat, quòd imaginem beatæ virginis pinxerunt, ſupra caput ejus liquore poſito, & per oculos ſtillante, quaſi guttas ſanguineas defleret; item quòd hoſtiam Sacramenti altaris pinxerunt quoque minio, quaſi in cruorem ob peccata populi & errorem conceptionis beatiſſimæ virginis, ut ipſi palàm declamabant, converſa mutataque fuiſſet, & hoc præfato converſo, revelatum per beatam virginem populo prædicabant. Unde & ingens concurſus indies fiebat, & oblatio magna. Converſum tamen eundem pòſt, cùm eorum & dolus & ſcelus notari & publicari cœpit, per euchariſtiam intoxicare nitebantur, quemadmodum ipſe idem converſus effugiens ipſis primoribus urbis & cunctis audire gliſcentibus enarrare ſolebat. Ob memorata itaque piacula ſuprà narrati perfidiſſimi fratris tenti, torti, degradatique, ac igni traditi fuere, anno noſtræ ſalutis, quo ſuprà.

Prædicta denique omnia ad Dei altitonantis laudem, ac illibatiſſimæ virginis Mariæ, quæ diligentes & dilucidantes ſe exaltat & glorificat, odientes autem & maculantes confundit & humiliat; ad honorem & magnificentiam, intentione ſincera & lucido oculo deſcripſimus in nomine Domini, Amen.

896 Anno Domini MDXII, Magiſter Joannes Kemnitz, cognomine Dorre, obiit, quarta menſis Februarii, qui habuit literam confraternitatis noſtræ. Hic verbi Dei concionator fuit zeloſus, & irrefragabilis veritatis aſſertor, tam epiſcoporum quàm aliorum potentum exceſſus liberè & conſtantiſſimè corrigens & denuncians. Qui jam veteranus, apud nos præbendarius factus, teſtamentaliter ad dormitorii noſtri centum legavit florenos, pro ſe ſuisque amicis Pſalmum *de profundis*, poſt completorium, à fratribus legi deſiderans. Idem inſtituit decantari ſub elevatione, *O adoranda trinitas*, pro confirmatione LX monaſterio noſtro conferens

rens aureos. Qui denique in vita ſua fratribus ſtudioſis quartum Sententiarum librum eleganter & magiſtraliter expoſuit palàm.

Anno Domini MDXIII, Julius papa non tam apoſtolicæ ſedis claviger quàm armiger, vi & armis Serviam, Ravennam, Imolam, Paventinam, Forilivium & nonnullas alias Romanæ eccleſiæ terras, juvante Maximiliano Cæſare, qui & ipſe Romano imperio multa tunc recuperavit, à Venetis recepit & eripuit. Obiit autem decimo pontificatus ſui anno.

Eodem anno Leo, papa ejus nominis decimus, natione Florentinus, ex potenti ac famigerata de Medicis dicta familia progenitus, omnium cardinalium convenientia & voto, Julio defuncto, in Apoſtolico ſucceſſit culmine, quem idcirco ut verum, ut unicum beati Petri ſucceſſorem, & indubitatum Chriſti vicarium, veneramur, amplectimur, colimusque. Aſt cùm adhuc nobiſcum Dei gratia ſit in humanis; vitam ejus, ſcriptura vetante, laudare & geſta paveſco, vereorque deſcribere. Veruntamen cùm jampridem pleraque magna & inſolita, memoratuque atque ſtupore digna, & ordinare & ſtatuere exorſus ſit, quorum pleraque chalcographicis etiam excuſa literis, paſſim modò circumferuntur, venundantur & vulgantur, ne temporum mutabilitate obliterentur & depereant, ſed potius & nobis noſtrisque ſucceſſoribus nota fiant, noſtramque bibliothecam augeant & exornent; nonnulla ex eis, & quidem memorabiliora huic operi, non tam pro ejus mirificentia, quàm decore & completione inſerere placuit.

Patrio itaque more (ut opera ejus de eo teſtimonium perhibent) auri ſitientiſſimus eſt, nimirum cùm Romanorum avaritiæ Florentinorum acceſſerit cupiditas, aurique ſacra fames creverit in immenſum, creſcitque usque modò amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit, ſæviorque ignibus Æthnæ ardet amor habendi, quemadmodum & pulcherrimè concordans dictis Naſo inquit: *Creverunt & opes & opum furioſa libido. Quo mage ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ.* Amore equidem auri & nunc Romæ cuncta venalia ſunt; auro mediante, Simonia toleratur, præbendarum pluralitas in infinitum conceditur; beneficia dignitatesque cujusvis qualitatis & cardinalibus & protonotariis atque amicis papæ reſervantur; expectativæ gratiæ ſine numero conceduntur; annatæ ſive medii fructus, absque ulla dilatione temporis exiguntur. Quin immo ipſæ annatæ, in quas tempore Calixti papæ, tertii, ad quatuor principes conſenſerunt annos, non modò adhuc durant, ſed & indies magis creſcunt, duriusque premunt & opprimunt. Et niſi iidem principes remedium adhibere procurent; omne æs & aurum pedetentim hoc malo è Germania corraſum & hauſtum, Romam, velut in ſacculum pertuſum & inexplebilem voraginem portabitur. Dimembrationes monaſteriorum, & eccleſiarum permutationes, quemadmodum Hallis, inter canonicos regulares & fratres prædicatores, nunc de novo, & noſtro hoc præſenti anno, quo hæc ſcribo, Domini videlicet MDXX, dolenter cernimus fieri, injuſtiſſimè admittuntur; eccleſiarum quoque regimina non magis merenti, ſed magis offerenti committuntur; electiones prælatorum paſſim rejiciuntur, & Romanis tribuuntur; pro palliorum archiepiſcopalium redemptione ingens pecunia in damnum eccleſiarum, contra ſanctionem Leonis papæ, ejus nominis ſecundi, immo contra ſacri Baſilienſis concilii decretum, pro uſu pallii, aliorumve officiorum confirmatione & impetratione, nihil perſolvendum ſtatuentis, exigitur & extorquetur. Quam quidem exactionem præter Simoniam complura alia ſequuntur incommoda.

Nam noſtra ætate archipræſules pecuniam, quam pro pallio, ſeu etiam confirmatione obtinenda, Romam mittere coguntur immediatè, quatenus ipſi indemnes maneant, & theſauros ſuos non minuant; æquivalentem, immo multo ampliorem ſub nomine ſubſidii extorquent pecuniam, quemadmodum nuper in archiepiſcopatu Magdeb. contigiſſe, haud absque querela pauperum (proh dolor) 897

dolor) audivimus. Per prædicta itaque, & similia, quæ ex Romana curia manant gravamina, per orbem Christianum ruinæ, destructiones, & ærumnæ oriuntur. Nec mirum, cùm ipsa Germaniæ suprema & principalis, quondamque potentissima, Moguntinensis archiepiscopalis ecclesia, ob eas res causasque, maximis & permultis onerata sit debitis, & vehementer exhausta.

Proinde non immeritò, cùm suprà memorata gravamina, sub isto Leone papa, decimo, in Gallia plus solito grassari jampridem inciperent; Universitas Parisiensis, pro conservatione & bono ecclesiarum totius regni, contra eundem papam ad concilium appellavit generale, & potissimùm, quòd idem papa Leo, in quodam cœtu sive conciliabulo cardinalium Romæ celebrato, Basilienſe concilium damnare & irritare præsumpserit, quod prædicta gravamina interdixit & prohibuit. Sed de hoc infrà anno Domini MDXVII, quo hæc omnia gesta sunt, latius.

Iste denique papa, à puero plus cæteris religiosis fratres sancti dilexit Dominici; in paterna domo, frequenti eorum & visitatione & confabulatione allectus; demumq; factus ætate maturus, prisca nihilosecius familiarique consuetudine, eos ipsos & fovit, & promovit, plurimisque ampliavit bonis; tandemq; summus effectus pontifex, rursus eos, quos prædecessor suus Julius vehementer oderat & detestabatur, veluti patres Spirituales, parentumque suorum confratres & confessores, magnis extulit honoribus, præstantiores quosdam ex eis in sui adjutorium asciscens & solatium, doctrina eorundem multa faciens & constituens. Exaltavit equidem inter alios præcipuè Sylvestrum de Pierio, theologum sacrique palatii magistrum, & Thomam Cajetanum, totius *ordinis prædicatorii* generalem magistrum, ipsum Cardinalem sancti Sixti faciens & creans, quem & paulo pòst (ut infrà patebit) ad Germaniam misit legatum. Creavit denique & eodem tempore alios triginta cardinales, à quibus ex pacto quingenta millia aureorum suscepit. Promiserat enim eis grandia. Ast cùm de patrimonio divi Petri competenter eis satisfacere nequivisset, aut forsan detrectasset; attamen ut omnes juxta conditum ditaret & magnificaret: excogitato modo, (ne dicam dolo) quatuor ad diversas mundi partes legatos, quatenus sub prætextu Thurcorum infinitam colligerent pecuniam, cum summis & plenissimis misit indulgentiis, ut collectam pecuniam tali astu, tandem copiosè inter cardinales, novas creaturas suas distribuere posset. Præterea ex cunctis fidelium regionibus, præsertim Germania, mediantibus indulgentiarum commissariis, sub specie fabricæ basilicæ sancti Petri, pecuniam omnimodis aggregare ferventissimè annisus est; tametsi ad dictæ fabricæ consummationem prædecessor suus Julius papa, qui eandem operosè & magnificè inceperat, thesaurum reliquerit innumerabilem. Nihilosecius & lentè & segniter cœptum opus progreditur. Nec mirum, cùm lapides secti in die, noctu (ut dicitur) ad palatium grande Florentinorum de Medicis dictum, quod nunc construitur, clàm deferantur, & ipsa pecunia collecta non in usum fabricæ, non contra infideles, sed inter amicos papæ cardinalesque distribuatur.

Nam cùm in hunc finem (ut præsumitur) ipse papa indulgentias maximas, & antea (ut declamabant) inauditas octennio per Germaniam duraturas dedisset, & jam penè triennio in Misna & Saxonia, & circumquaque viguissent, & infinita pecunia congesta per commissarios fuisset; tandem Germani nostri Romanensium & fraudem, & astutiam, indulgentiasque prædicantium abusum & avaritiam intelligentes, manus retrahere cœpere: potissimùm contra easdem indulgentias, immo (ut dixi) declamantium intolerabilem abusum & excessum, disputante, prædicante, & scribente, venerando viro & profundissimo theologo, patre Martino Luthero, Wittenbergensis Academiæ & conventus, qui sua & doctrina & prædicatione mirabili indulgentiarum omnium valorem annihilavit, & prorsus in dubium vertit, populumque ab earundem redemptione avertit; eas minimè ad salutem fore necessarias affirmans, non remissionem peccatorum,

sed

ſed pœnitentiæ neglectum, & aliorum pietatis operum relaxationem, impedimentum, & vitium eſſe; nec merita Chriſti & Sanctorum theſaurum indulgentiarum eſſe, cùm in primitiva eccleſia, & longè pòſt penè per mille & ultrà annos, nihil de eis ſcriptum, per ſanctos reperiatur orthodoxæ eccleſiæ doctores, nec quippiam magnificè (ut nunc auri amore fit) de eis creditum aut æſtimatum fuerit; aſſerens inſuper & probans, Romanam eccleſiam non eſſe jure divino primam, & caput omnium. Hujusmodi ejus doctrina nova & prædicatio confeſtim toto inſonuit orbe, & infinitos in ſuam traxit ſententiam, adeò, ut paſſim populi Romanenſium dolum agnoſcentes, & dictorum veritatem perpendentes, indulgentias ipſas relinquere, naucique pendere cœperint; potioribus, id eſt pœnitudinis & miſericordiæ, ſeſe operibus Martini ejusdem hortatu mancipantes. Et in tantum ipſe unus homo ſuis declamationibus invaluit, ut ipſi indulgentiarum præfecti & commiſſarii, immo archiepiſcopi & epiſcopi, in eccleſiis ſuis ipſas indulgentias deponere & ſuſpendere cogerentur. Quamobrem ipſe papa & cardinales, omnesque Romanenſes, modum in mirum contra Martinum & fremere & excandeſcere cœperunt, doctrinam ejus anathematizantes, idolum Martini ſuis cum ſcriptis, veluti hæreſiarcham, igne publicè Romæ cremantes; & in præſens usque modis omnibus, ceu alterum Athanaſium perſequi non deſiſtunt, potiſſimùm quòd diſputaverit, Romanam eccleſiam non eſſe divino jure primam, & caput eccleſiarum orbis, & alia quædam ejus rara & ardua dogmata, quæ non modò Romanenſes, ſed & complures alii doctiſſimi, præcipuè tamen Thomiſtæ, impugnare non ceſſant. 898

Veruntamen Martinus ille, Theologorum noſtræ tempeſtatis omnium facilè ſapientiſſimus princeps, doctrinam ſuam evangelicis teſtimoniis, & divi Apoſtoli Pauli, nec non priſcorum orthodoxorum patrum originalibus dictis, roborans & comprobans, eatenus perſtitit invictus; habens & ipſe nihilominus adhærentes & conſentientes, etiam aliarum regionum conſummatiſſimos theoſophiæ doctores, ut eruditiſſimum & eloquentiſſimum illum divinarum ſcripturarum interpretem novum, Eraſmum de Roterodamo, Joannem Reuchlin, Jacobum Stapulenſem, Judocum Clutoveum, & plures alios. Cœpit autem prænarratum bellum literarium inter eum & Romanenſes, & ipſa indulgentiarum caſſatio, anno Domini milleſimo centeſimo decimo ſeptimo. Hallis autem & per Saxoniam ſequenti fuit anno ſuſpenſa, primo & unico anno (ut fama fuit) centum millium aureorum damnoſam privationem inferens Romanenſibus. Proinde pius lector penſitare poterit, quàm inæſtimabilis collecta duntaxat per Germaniam fuiſſet pecunia, ipſum ſi indulgentiarum negotium adhuc integro luſtro, uti præfixum inſtitutumque fuerat, perduraſſet. Aſt ô Deus, quorſum tanta tandem deveniſſet pecunia! Revera haud adverſus Thurcas, haud in fabricam, minus verò in calamitoſorum & gentium ſolatium, aut captivorum redemptionem, cùm etiam milleſima pecuniarum pars, per complures annos ſub eodem colore collectarum, uſus in memoratos vix aut nunquam præſumitur expoſita. Quo igitur deveniſſet? Dubio procul, ille quò indicibilis theſaurus ſub Alexandro ſexto per Raymundum, gratioſiſſimi ac indulgentiſſimi Jubilei à latere legatum, contra Thurcos collectus devenit, in cardinalium videlicet & præſertim papalium amicorum æraria repoſitus.

Nec mirum, cùm nuper quidam frater ordinis mendicantium, præfatarum indulgentiarum per Saxoniam terrasque noſtras commiſſarius, moriens duo millia florenorum, quos ex pœnitentium lachrymis corraſerat & extraxerat, in extremis reliquerit. Et quidem expeditionem in Thurcos magnopere neceſſariam ambigit nemo, ſed ad eam promovendam Romanenſes poſt mortem Calixti tertii, qui magna eam ob rem fecit, pecuniam, non dicam propriam, ſed nec in hunc quidem finem collectam, unquam curarunt exponere. Qui ut ſunt & ditiſſimi & potentiſſimi, ſi à dicto tempore decimam duntaxat bonorum ſuorum par-

 tem,

ſanctiſſimi penetraverat nominis, noſtra nunc ſedula opera ſuam veram fidem cultumque celebrari, publicari, ac propagari dignatus ſit. Unde procul dubio, divina favente clementia, ſperandum eſt, cùm nunc præfectus noſter ad mare rubrum, ut ejus oſtio occupato Sarracenis earum partium commercia interdicat, relictis in India opportunis præſidiis, ingenti claſſe properat, ut ibi, conjunctis ſub crucis vexillo presbyteri Joannis noſtrisque viribus, maximum Dei obſequium, & Mahumeticæ ſectæ detrimentum & ignominia ſequatur; extremaque Orientis ora, quo & ſacras Apoſtolorum voces intonuiſſe compertum eſt, Occidentali noſtræ propediem jungatur, & ad veri Dei cultum, ipſius ſuffragante numine, traducatur; S. ſedi apoſtolicæ, ac tuæ Sanctitati, ut optimo patri paſtorique, Chriſtiani gregis more, debitum obſequium & obœdientiam oblaturi. Bene valeat beatitudo tua, quam pientiſſimus Deus diu ac feliciſſimè conſervare & augere ad votum dignetur. Datum in urbe noſtra Vlyſſipona, VIII idus Junias, anno Domini MDXIII.

901 Cùm itaque invictiſſimus ille rex Emanuel, Dei adjutorio tantas victorias nactus ſit, ut usque in Indiam regnum ſuum extenderit, & maximas vires acquiſierit; mirum eſt, ſi ſaltem adhuc in humanis eſt, quòd jam per ſeptennium ferme nihil in Thurcos, nihil pro recuperatione terræ ſanctæ aut urbis Conſtantinopolitanæ, per eum geſtum auditum conſtat: præſertim cùm presbyter Joannes ei auxilia armatorum contra fidei hoſtes impendere magna ſpoponderit. Quin immo ipſe Thurcus, absque ulla alicujus regis Chriſtiani reſiſtentia, indies potentior fit, adeò ut etiam ſuperiore anno ipſum Soldanum, regem Syriæ, *bello* ſuperatum interfecerit, & omne ejus imperium per *Ægyptum*, Syriam, Phœniciam, cum tota terra ſancta, cum Hieruſalem, ſepulchroque Domini ſuæ poteſtati ſubjecerit, in tantumque auctus ſit, & aſſiduè augeatur, ut major & potentior non ſit ſub Sole nunc triumphator & dominus. Et utinam omnipotens DEUS, in cujus manu omnia ſunt ſceptra regnorum, dignetur ſua gratia & potentia Chriſtianos ipſos, qui ſub prænarrati Joannis presbyteri dominio degunt, ab ejus tyrannide & furore præſervare & cuſtodire, ad laudem & gloriam nominis ſui. Sed & de his infrà anno ipſo, quo Soldanus captus & interemptus eſt, dicetur & amplius.

Eodem anno Erneſtus, ex ducibus Saxoniæ, archiepiſcopus Magdeburgenſis, & adminiſtrator Halberſtadenſis, ac primas Germaniæ, principumque noſtrorum frater germanus, prima die menſis Auguſti defunctus eſt, anno pontificatus ſui XXXVIII, vir bonus, & pientiſſimus princeps, doctorum virorum clerique amator, ac devotiſſimus Dei cultor, in calamitoſos & pauperes quoslibet largus & miſericors, & nihilo ſecius in agendis juſtus, ſtrenuus, & magnificus. Præclara ſiquidem & immortalia quædam tempore ſui regiminis & pontificatus perfecit opera. Nam anno Domini MCCCCLXXIX Hallis armis cepit, domuit, & archiepiſcopo acquiſivit. Conſequente anno Halberſtad ſæpe rebellantem ſub jugum miſit. Arcem prope Hallis pretioſiſſimam & munitiſſimam, cum ſuis foſſatis profundis & turribus firmiſſimis, à fundamentis impenſis maximis & incomparabilibus conſtruxit, & in eadem eccleſiam, ex lapidibus ſectis pulcherrimam, quam precioſis donariis ex auro & argento, & complurimis Sanctorum iconibus artificioſè fabrefactis, cumulatiſſimè decoravit. Non deſunt dictæ eccleſiæ æſtimatores gazæ, qui eam viginti millium nummorum aureorum valoris & amplius æſtimant; dempto calice illo mirifici operis, ab eodem Erneſto ſuperaddito ponderis decem marcarum, auro & gemmis ornato. Porrò in laudem arcis prædictæ ejusmodi extat epigramma:

Tu quicunque vides ſurgentem mœnibus arcem,
Quanta Semiramidæ nec Babylonis erat;
Nec mirare hoſpes: Herneſto præſule ſtructa,
Autoris retinet nomen & ipſa ſui.

Con-

Digitized by Google

Conſtruxit quoque caſtrum à ſolo novum, prope oppidum Calvis. Ipſo itaque, poſt magnifica opera (ut dictum eſt) defuncto, ultima die menſis Auguſti, poſtulatione canonica, ex marchionibus Brandenburgenſibus, Albertus, frater Joachimi principis electoris, ſucceſſit. Quem Leo papa decimus confirmavit. Hic Deo dignus antiſtes, cùm affectu in ſuperos arderet devotiſſimo; memorato germano fratre conſentiente, hoc ipſo anno presbyter ordinatus, primitias octava Paſchæ celebravit, & capellam ſeorſum, cum octo presbyteris præbendatis, apud Coloniam Rhenenſem à fundamentis erexit & fundavit, dotavitque & optimè providit. Et ita in primis ſe devotè & laudabiliter habuit; clericorum reformationi, & reipublicæ paci & tranquillitati operam dans, adeò, ut à cunctis admiraretur & laudaretur. Aſt paulo pòſt, cum honoribus mutatis moribus, verſus eſt in hominem prorſus alium; inhumanus, durus, & violentus (ne dicam crudelis) effectus, & potiſſimùm in gravi & moleſta ſubditorum exactione, & violenta eccleſiarum ſpoliatione. Per omnes quippe provincias ſuas à ſubjectis plebeculis exactiones pecuniales per modum ſubſidii extorſit grandes, eccleſias multas & complura monaſteria contra omnem juſticiam & æquitatem, contra jus fasque, contra omnem charitatem & humanitatem, majoribus & pretioſioribus ſpoliavit reliquiis, plerunque auro & argento gemmisque incluſis, totum ſibi uſurpans, totum vendicans & reſervans, papali auctoritate & privilegio (ut dicebatur) fretus, in damnum & jacturam eccleſiarum, & poſſidentium de jure 902
turbationem & gravamen maximum. Petere quidem ſolebat primùm; ſed ubi confeſtim impetrare nequivit verbis, uſus mox eſt viribus, potenterque etiam ipſis ſuis poſſeſſoribus renitentibus & contradicentibus abſtulit, quemadmodum & mihi ore proprio quidam lamentabiliter conqueſti monaſteriorum fuere prælati. Quamobrem de ejuſmodi potentum petitione, quidam poeta bene belleque ad propoſitum ducis cecinit:

Eſt oræ ducum ſpecies violenta jubendi,
Et quaſi nudato ſupplicat enſe potens.

Proinde ſi furtum eſt contrectatio rei alienæ invito domino ſuo; viderit ipſe Reverend. p. quomodo excuſari poterit, quamque juſtè prædicta præſumpſerit. Non enim ſummus pontifex ad venialiter ſaltem peccandum licentiam cuiquam dare poteſt, minus contra charitatem quippiam præſumendi, ut proximus turbetur & contra omnem æquitatem rebus ſpolietur propriis. Sic neque cum detrimento & offenſione devotionis alienæ, ſuæ devotioni, aut potius affectioni & cupiditati licitè ſatisfacere quivit; quemadmodum nec juſtè & deificè aut ſpoliare aut gravare alienas, propriam ut ſuperbè & ambitioſè ditare & ornare poſſet eccleſiam. Hoc eſt enim unum altare veſtire, ornare, & tegere; aliud diſcooperire, nudare, & deſtruere, & rapinam offerre in holocauſtum.

Porrò quanta præſumpſerit in translatione & permutatione eccleſiarum & monaſteriorum, etiam contra fundatorum intentionem & ultimam eorundem volitionem; moleſtiſſima & turbulentiſſima illa inter ſancti Mauricii Hallis canonicos, fratresque ibidem prædicatores commutatio, immo ordinum confuſio, & partim ablatio, clamat & indicat. Aſt, quoniam hoc factum adhuc ſub turbine agitatur & cogitur, cœptumque urgetur vehementer; exitum ejus aliis poſt me deſcribendum relinquo. Rarum quippe eſt & portentoſum, ideo memoratu dignum, & ad poſteros mittendum idoneum, quoniam veritas neminem palpat.

Anno Domini MDXIV, Hallis, oppido Saxoniæ, quidam Judæus baptizatus, Joannes Pfefferkorn dictus, homo flagitioſiſſimus, captus, & in vincula conjectus tortusque, ſcelera immaniſſima & inaudita de ſe faſſus eſt, quæ nec in morte revocavit; & inprimis quidem, quòd per viginti annos Sacerdotis officia celebrando, baptizando, confeſſiones audiendo, &c. exercuerit, cùm ordinatus aut

conſecratus nunquam fuerit; item, quòd tres hoſtias conſecratas ſubtraxerit, unamque per ſe cruoris usque effuſionem diſpunxerit, reliquas Judæis vendiderit; item, quòd Albertum, archiepiſcopum Magdeburgenſem, & fratrem ejus Joachimum, marchionem & principem electorem, intoxicare intenderit, & ob hanc rem centum à Judæis florenos, qui ex marchia pulſi & ejecti fuerant, ob ſcelus complicum eorundem, quo nuper Sacramentum Euchariſtiæ à pſeudochriſtiano emptum, etiam usque ſanquinis emanationem, aliorumque prodigiorum oſtenſionem martyrizaverant, & eapropter ad ſexaginta combuſti fuerant, cæteris omnibus fugatis & diſperſis; à quibus & ipſe (ut dictum eſt) prædictam pecuniam pro intoxicatione acceperat. Ipſe ſiquidem curias magnatum, tanquam Sacerdos, & in mediana peritus, frequentabat. Quare facilè id, ni Deus impediſſet, facere potuiſſet. Proinde & confeſſus fuit, complures ſe, medicinæ ſub ſpecie, peremiſſe Chriſtianos; item, quòd ſe ad tempus pro Meſſia geſſerit, & cum XII diſcipulis per pagos & oppida quæſtus cauſa ierit, multaque mira apparenter, ſed & fictè fecerit; quòd duos infantes rapuerit, unumque Judæis venditum, mox eundem cum eis pariter ſanguinem extrahendo interfecerit; (alium tamen intactum reſtituit) item, quòd omnem populum & Magdeb. & Halberſtad. diœceſium & intoxicare, & eorum bona, quantum ei poſſibile foret, comburere voluerit, & id quoque ſe effecturum Judæis ſpoponderat; quòd in Oſtrofrancia, cuidam magiſtro & presbytero dæmonem incluſum furatus fuerit, & eundem demum pro quinque aureis vendiderit. Præterea complura alia piacula confeſſus eſt, ob quæ morti adjudicatus, primùm candentibus uncinis diſcerptus *fuit*; deinde ad locum ſupplicii, ad cœmiterium videlicet Judæorum, *tractus*, *ibidem* igne aſſatus & combuſtus, horribiliter interiit. Obiit attamen (ut & vox & fama communis erat, & impreſſum vernacula lingua extat) ut verus Chriſtianus, demeritas pœnas ſub bona ſpe fideque ſufferens.

903 Eodem anno Maximilianus Cæſar neptem ſuam Mariam, regis Ungariæ junioris ſponſam, ex Flandria in Auſtriam, & pòſt in Ungariam cum magno apparatu miſit.

Eodem tempore inſperatè erupit quædam incondita ruſticorum multitudo, quæ Cruciatorum appellabatur, quam cardinalis Strigonenſis, legatus apoſtolicus, paucis antè menſibus in Ungariam duxerat cum pleniſſimis indulgentiis: è qua re, unde ſperabatur ſubſidium, crudeliſſimum venenum ortum eſt. Et hoc ideo, quòd prædictus legatus (ut fama fuit) cœptum opus & cruciatorum expeditionem revocaverit. Quare ipſi cruceſignati ſupremè indignati, furorem ſuum, quem contra Thurcos conceperant, atrocius in ipſos Ungaros verterunt, longè latéque ſævientes, & converſi in reprobum ſenſum, quæ non conveniebant nec ipſis quidem Thurcis aut belluis marinis, peragentes. Ipſis denique ita graſſantibus, ſtuprabantur paſſim virgines & matronæ; ſacra prophanabantur; ſpoliabantur templa; civitates, oppida, arces, villæ evaſtabantur, & incendio coruebant: denique nihil tam ſanctum, quod ab his Cruciatis non contaminaretur. Horum dux Georgius Cæculus; (gentis nomen eſt Transſylvanæ) hujus ſocius Laurentius, presbyter omnium crudeliſſimus; item erat ex ducibus quidam Michael monachus: ita hæc peſtis nullum ordinem intactum reliquit. Hi quoscunque nobiles apprehenderunt, palis affixerunt, mulieres ac liberos ejecerunt, prius tamen ſtupratis, bona expoſt ſurripientes. Erat animus illorum, univerſam delere nobilitatem, & in toto regno Vngariæ, quod quatuor & decem habet ſedes epiſcopales, unam ſaltem relinquere. Scribi non poteſt, qua crudelitate uſi ſunt. Tandem auxilio divino rabies hæc extincta eſt, ductu Joannis, comitis Zepuſienſis, Vaivodæ Transſylvanicæ, qui ducem illorum, captum novo quodam tormenti genere, à ſuis dentibus laniari juſſit, & hinc decollari. Et deinde menſe Novembri illius anni, cùm in Buda regnicolarum facta eſſet congregatio; ibi publicè narratum eſt, prædicto tumultu ruſticorum, qui vix quadrimeſtris

ſtris erat, deſiderata, id eſt peremptа, fuiſſe in Hungaria utriusque ſexus ſeptuaginta millia hominum, quos inter quadringenti fuere nobiles.

Eodem anno Georgius, dux Saxoniæ, & Landgravius Thuringiæ, ac Marchio Miſn. principum noſtrorum fratruelis, cum valida expeditione armorum circa Epiphaniam Domini intravit Phriſiam; ubi & vi & armis complura ſuæ ditioni ſubjecit, & inter alia caſtellum munitiſſimum, juxta aquas multas Tham appellatum, expugnavit & cepit, non tamen ſine ſuorum quorundam ſtrage. Caſtello itaque capto, irruentes ipſi bellatores, & præſertim lancigeri, omnes penè maſculos in ore gladii peremerunt, nec ad ſacra loca confugientibus quidem parcentes: quandoquidem in eccleſia quadam mille & trecentos homines, ſine ullo pietatis aut divinæ majeſtatis reſpectu, interfecerunt adeò crudeliter, ut ſanguis extra eccleſiam flueret, & victores in cruore, velut in aqua, ambularent. Quod tamen factum ipſi duci Georgio valde diſplicuiſſe, & præter ejus juſſum perpetratum, ferebatur. Nihilominus ipſe dux, quia forſan citò non inhibuit aut diſſimulavit, poſtmodum utique nullam fortunam cum eodem exercitu habuit proſperam. Proinde & paulo pòſt Henricus, dux Brunſwicenſis, protector ordinis, qui & literam confraternitatis habuit, vir alioqui animoſus & bellicæ rei peritiſſimus, in obſidione & oppugnatione caſtri cujusdam, ictu bombardæ tactus, & cerebro excuſſo, in momento periit, in ætatis medio. Qui cùm fuiſſet dux militiæ prædicti exercitus in Phriſia, ſua morte vehementiſſimè Georgium ducem affecit. Quare & non longè poſt, rebus in contrarium vergentibus, potiſſimùm bellorum nervis, ipſis videlicet pecuniis, quas innumerabiles cum provinciarum ſuarum intolerabili taxa & multatione conſumpſerat, deficientibus, & ipſe licet invitus, non ſine dedecore ad propria reverſus eſt.

Eodem anno in profeſto divi Bonifacii, doctor N. cognomento Pobenzan, jurisconſultus præpotens in Erffordia, ibidem poſt longa vincula & dira tormenta, ob proditionem & alia ſcelera perfidiſſima, quæ in clerum & cives excogitarat, in quatuor partes vivus atrociſſimè diviſus fuit; nemine (ut deſiderabat) ei compatiente, aut pro eo rogante, quoniam tyrannus & oppreſſor pauperum fuerat; partes autem ipſas ad quatuor vias regias publicè ſuſpenderunt.

Eodem anno Adolphus, ex principibus de Anhalt & comitibus Aſchaniæ &c. factus eſt epiſcopus Merſeburgenſis, conſecratusque, ſive (ut vulgo loquuntur) coronatus in Quadrageſima Dominica Oculi, per reverendum dominum epiſcopum noſtrum, Joannem de Schonberg. 904

Eodem anno decima die Januarii, Georgius, quartus in reformatione Pigavienſis cœnobii abbas, obiit. Hic natione Oſtrofrancus, de Cranach natus fuit, vir in agendis prudens & providus, magnanimusque, naturali quadam facundia præditus, ſtudioſorum virorum fautor & amator humaniſſimus. Qui, cùm præcedenti anno Romæ concilium viſitaſſet perſonaliter Lateranenſe, ibidem hauſit, quod poſtmodum digerere neutiquam valuit. Nam ſic infectus, ad propria rediens, non longè pòſt (ut dictum eſt) obiit.

Anno Domini MDXV, Viennæ Auſtriæ, trium regum, Maximiliani videlicet Cæſaris, & Uladislai Bohemiæ & Ungariæ, ac Sigismundi Poloniæ, regum, multorumque principum, comitum, baronum, diverſorumque nobilium, ob prædictorum regum concordiam, & Cæſareæ neptis deſponſationem celebrandam, celeberrima & magnifica conventio fuit. Venit autem Cæſar cum electiſſimo comitatu, cum multis equis cataphractis ac ſplendidiſſimis militibus. Nec minore apparatu Ungariæ rex intravit. Porrò Sigismundus, Poloniæ rex, in comitatu ſuo habebat plus mille quingentos equites, qui partim more Ungarorum, quos Huſſerones appellant, partim habitu Germanico ornati erant. Sed erant præter Polonos Ruteni, Pruteni, Moſchi, Thurci captivi, & Tartari, in ſuo equitatu cum multis

multis tibicinibus. Ex principibus autem & comitibus inter alios venerunt, *Guilhelmus dux Bavariæ.* Et hic quidem intravit urbem totus æreus cum equitibus ſuis, ſuo peculiari colore veſtitus, qui canem in brachio pro inſigni ferebant. Hunc ſequebatur *Caſimirus,* marchio Brandenburgenſis, in equo cataphractato, veſte aurea & rubea, cum electiſſima militia, quæ veſtibus rubeis fulgebat. Penes eum erat & nobilitas Oſtrofranciæ inſignis. Subſequebantur deinde comites, ſuo quisque colore veſtitus, ſed cataphractatis equis, comites videlicet *de Montfort, de Schaumberg, de Mansfelt,* comes *de Veſterburg,* comes *Joannes de Hardeck,* qui mirum in modum margaritis & gemmis reſplendebat, cujus & equus gemmis & unionibus coopertus erat, & ſuperbiſſimè incedebat; item *comes Zepuſienſis, Georgius dictus,* cum multis aliis, quos cum nobilitatibus Auſtriæ & cæterarum provinciarum, brevitatis intuitu prætermitto. Interfuerunt nihilominus & huic glorioſo conventui prælati ſpirituales, & quidem excellentiſſimi; Thomas videlicet cardinalis & legatus à latere; N. cardinalis Strigonienſis; Matthæus Lang, natione Auguſtenſis, cardinalis autem Gurzenſis, ac Saltzburgenſis eccleſiæ adminiſtrator. Quibus omnibus ſic convenientibus & varia tractantibus, tandem poſt aliquot dies Cæſar Maximilianus inter prædictos reges pacem & concordiam reintegravit (ob certas enim cauſas antea mutuo diſcordaverant) cum ingenti omnium tripudio. Et hoc factum eſt XIX Julii die. Deinde in feſto Mariæ Magdalenæ Cæſar neptem ſuam Mariam deſponſavit deditque conjugem Ludovico, ſuprà narrati Uladislai, Ungariæ & Bohemiæ regis, filio. Hinc ſequuta ſunt torneamenta & haſtiludia mira, equorum velocium pro bravio curſus, choreæ quoque per aliquot dies venuſtiſſimæ, & aliæ jocunditates variæ & mirabiles. Et, ut Cuſpinianus ad Jacobum Villinger, Cæſareæ majeſtatis theſaurarium, ſcripſit; inter alios cantores & citharœdos, Thurcus quidam ibi erat cum tibia, qui inauditam harmoniam & cunctorum auribus inacceptam edebat, cum puero tympanum ambabus violenter percutiente manibus. Quibus omnibus ſic magnificè & hilariter peractis; quique cum gaudio remearunt ad propria, in nomine Domini.

Eodem anno inter regem Galliæ & Helvetios fuit cruentiſſimum bellum, in profeſto Exaltationis Sanctæ crucis. Congreſſione enim facta, octo & decem millia Helvetiorum ſive Switzerorum (ut vulgò loquar) usque ad internicionem cæſa fuerunt. Ex parte autem regis octo millia lancigerorum ceciderunt, & alia quatuor millia Francigenarum (quemadmodum quidam peritus orbivagus bellipetaque, me præſente, fratribus palám retulit) perierunt perempta. Et (ut fama erat) Helvetii magis inſidiis & bombardis, quàm virtute & viribus proſtrati victique fuerunt. Obtinuit itaque rex victoriam tandem, ſuperſtitesque Switzeros in fugam convertit. Sed vah, quanta Chriſtianorum rabies! Quantus heus furor fidelium mutuo ſe tam crudeliter trucidantium, & ne dicam (ut timetur) in tartara ſe invicem horribiliter furioſeque trudentium! Qui utique ter quaterque felices eſſe potuiſſent, ſi contra infideles pugnare, & ſanguinem ſuum fundere maluiſſent. At in quod facinus mortalia pectora non cogit auri ſacra fames, quæ nec ipſum DEUM, nec mortem, neque infernum, cupidum expaveſcere ſinit? Et revera talium militum talia ſunt ſtipendia mortis. 905

Eodem anno maxima inundatio fuit Rheni, quæ in pagis & oppidis inæſtimabilia fecit damna. Quo etiam anno Hallis, regia in Suevia, & Waydhoffen in Stiria, una & eadem conflagrarunt funditus die.

Eodem anno Andreas Luchtenſtern, vicarius Citzenſis eccleſiæ magnificus, ac devotiſſimus noſtri & fautor & benefactor cœnobii, atque confrater chariſſimus*. Qui cùm eſſet beatiſſimæ virginis Mariæ patronæ noſtræ intimus & ardentiſſimus amator & cultor; multa & eximia ob reverentiam & honorem ejus, proque remedio animæ ſuæ prædicto noſtro monaſterio contulit bona. Inter

ter alia enim, etiam adhuc vivens, donavit monaſterio pro fratrum ſtudio plures magnos & notabiles codices, item pretioſum & argenteum quod pacificale paſſim vocatur, item Caſulam de Damaſco cum Dalmaticis, ſericis, & aliis ſacris veſtibus, quibus modò Sabbathinis diebus celebrantes ad ſummam Miſſam utantur. Quibus etiam inſigne ſuum, ſcutum videlicet cum ſtella aurea in campo rubeo, aſſutum eſt, quemadmodum & cæteris rebus, quas & monaſterio dedit, aut in imaginibus depingi fecit, ut patet in tabella altaris divæ Annæ in eccleſia, & juxta imaginem Chriſtophori Magni, & ſimilibus. Idem dedit monaſterio viginti florenos, ut annuatim officium immaculatiſſimæ virginis Mariæ ſub octava ejusdem feſti ſemel cum ſumma Miſſa & ſuffragiis repetatur. Inſtituit inſuper apud nos, ad perpetuam Chriſtiferæ virginis Mariæ laudem, antiphonam *Alma redemptoris &c.* ante ſummam Miſſam devotè decantandam à fratribus. Hic denique, velut amiciſſimus fratrum amator & integerrimus fautor, cùm crebrius viſitaret ob devotionem loci monaſterium; nunquam ferme venit, quin aut fratribus colloquium impetraret jocundum, aut recedens in ſignum amoris pro *Valete* (ut dicitur) aliquam pitantiam aut vini aut piſcium diſponeret. Pro quibus omnibus & aliis elargitis miſericordiæ operibus, oramus Deum, ut ſanctiſſima æternaliter requieſcat in requie.

Eodem anno, cùm eſſem amore literarum, Benedicti venerabilis abbatis noſtri cum conſenſu, dimiſſorio & licentia, Herbipoli in divi Jacobi Apoſtoli cœnobio, ſub reverendi & undecunque doctiſſimi viri, domini Joannis Tritemii, memorati monaſterii abbatis, ad tempus doctrina & obœdientia; ipſo tunc Germanicarum rerum hiſtoriis tribus voluminibus deſcribendis operam dante, cupienteque cura eadem ſuum de ſcriptoribus eccleſiaſticis librum, jam olim in Spanheim usque ad annum Domini MCCCCXCIV productum, usque in præſens continuare tempus, viros videlicet illuſtres, qui interim ſcriptitaſſent, ſuis cum lucubrationibus, ſcriptoribus eccleſiaſticis, jam antea in prætato libro cum ſcriptis & impreſſis, per quandam additionem novam connecter: qui, quatenus facilius & promptius conatum ſuum laudabilem perficere poſſet, me, quem ad adminiculandum ſibi rebatur idoneum, cum literis commendatitiis ad monaſteriorum omnium, noſtri tamen potiſſimùm ordinis, fundationes, nec non virorum (ut dixi) clarorum monumenta, tota Germania, ad Dei, omnium ſcientiarum largitoris, laudem, & totius Teutonicæ nationis & honorem & præconium, undequaque conquiſita, congeſta & deſcripta, ei deferrem. Porrò prædictarum literarum necnon commiſſionum tenor talis fuit, & eſt.

Univerſis & ſingulis dominis abbatibus, præpoſitis, prioribus, cæteriſque eccleſiarum rectoribus Joannes Tritemius, abbas monaſterii divi Jacobi Herbipolenſis, ordinis ſancti Benedicti, cum orationibus promptam obſequendi voluntatem. Harum exhibitori literarum, fratri Paulo Langio, monacho atque presbytero noſtri ordinis memorati, dedimus in mandatis, ut omnium monaſteriorum, conventuum, & eccleſiarum, cujuscunque ſint religionis, quantum fieri poteſt, totam per Germaniam, fundationes, tempora, patronos, &, ſi quos habuerint, viros ſanctitate vel doctrina inſignes, eorum tempora ſimul & opuſcula, diligenter inquirat, conſcribat, nobisque referat pro decore Annalium ſive Chronicorum Germaniæ, quibus operam impendimus noſtram. Quo circa vos omnes & ſingulos per mundi Salvatorem rogamus, ut eum ad veſtra declinantem benignè admittatis, & charitativè foveatis, atque in his, quorum inquirendi gratia mittitur à nobis, illi favorem & adjutorium impendere pro viribus non recuſetis, mercedem ab illo recepturi, qui judex omnium dicturus eſt ſtantibus à dextris: Ite benedicti patris mei, &c. quoniam, cùm hoſpes eſſem, ſuſcepiſtis me &c. Scripſimus in præfato cœnobio noſtro apud Herbipolim, prima die menſis Aprilis, anno Dominicæ Nativitatis MDXV. 906

Digitized by Google

Prædictam itaque legationem ſive commiſſionem pro virili meo ſolicitius exequi ſemper conatus ſum: tametſi in perpaucis locis fuerim, partim viarum difficultate & diſcrimine, partim latronum prædonumque formidine, per montes & nemora, tandemque inopino ipſius Trittemii mittentis præceptorisque mei occaſu, retractus & impeditus. Nihilo tamen minus, ipſo adhuc vivente, aliquot vicibus, ingruente hyeme, collecta & conſcripta cum variis diverſorum ſapientum virorum epiſtoliis & ſalutationibus referenda & conſignanda Herbipolim redii. Et quanquam memoratam antiquitatum indagationem permulti celebres, & graviſſimi etiam ac integerrimi, laudaverint viri; fuerunt tamen è diverſo nonnulli ſycophantæ & ſcioli, & (quod fœdius eſt) fratrores religioſuli, mordaces, & cynici, qui eam commiſſionem & inquiſitionem ſatis impudenter taxarunt; me pro tam arduo conamine gyrovagum & circulatorem vocitare non erubeſcentes. At ſi ego gyrovagus, ſi circumcellio, quid quæſo erat æquivocus meus Apoſtolus Paulus, de quo Actuum XIX legitur: *Factum eſt, quòd cùm Paulus peragratis ſuperioribus partibus veniret Epheſum &c.* quique ab Hieruſalem usque Illyricum diſcurrendo, Chriſti evangelium ſeminarat, licet longè alia beatioreque cauſa? Quid denique fuit Hieronymus, quid Ruffinus, quid Heraclides, quid Petronius, Paulus Oroſius, Julius Affricanus, Severus Sulpicius, Caſſianus, Paſchaſius, & ſimiles, qui ob propriam devotionem, & aliorum ædificationem, maria tranſierunt, loca terræ ſanctæ devotiſſimè perluſtraverunt? Deinde Ægyptum, Nitriam, Scythiam, Palæſtinamque gyrantes, exactiſſimè monachorum cœnobia, anachoritarum ſpeluncas & antra ſcrutantes, vitam & converſationem eorum ac doctrinam religioſiſſimè & *vigilantiſſimè exploraverunt*, & plerunque cum eis per aliquot & dies & annos commanentes, & inſtitutiones eorundem ac mores imitantes & addiſcentes, exhortationesque ſingulorum annotantes; tandem ad propria repedantes, & viſa & audita, Dei pro honore & legentium profectu ac ædificatione, eleganter & utiliter conſcripſerunt. Qui, niſi ſuprà narrata & circuiſſent & perluſtraſſent loca; vitas patrum, inſtitutiones, collationes, exhortationes, converſationes, & itinerarium, quod Hieronymo aſcribitur, denique & quorundam, & præcipuè Antonii, Hilarionis, Pachomii, Onophori, Macarii, Romani, Arſenii, Poſthumii, Mariæ Ægyptiacæ, Euphroſynæ, Euphraſiæ &c. & ſimilium vitas & legendas nec monachi nec mundus ipſe quidem haberet. Felix ergo terque felix illorum peragratio, laudabilis & ſancta exploratio, ex quibus tantus fructus, tantaque ſequuta eſt morum & totius ſanctitatis ædificatio. Quur ergo in me criminantur æmuli, quod in aliis laudatur, quod etiam ipſa gentilitas in Ulyſſe multis præconiis extulit, quod Hieronymus glorioſus in Platone & Apollonio Philoſophis commendavit, quod denique idem in fœminis etiam ſummis proſequitur laudibus? Nota eſt illa divæ Paulæ ferventiſſima perluſtratio, qua nedum infinitas monachorum & eremitarum cellas, ſed & eorundem ſtrata, veſtes, cilicia, & ſudariola quondam, Romanarum matronarum nobiliſſima propriis manibus attrectavit, venerata & oſculata eſt. Quantus denique fructus & profectus ex ejusmodi peragrationibus ſanctorum patrum accreverit mundo; nec ipſe Tullius, neque Demoſthenes ſua eloquentia effari & depromere poſſent: quandoquidem, ut de aliis interim ſileam, ſi noſtri ordinis ſancti & devotiſſimi patres, Columbanus, Gallus, Chilianus, Bonifacius, Willibrordus, Ludigerus, & pares, ſuis in mona-
907 ſteriis reſediſſent, quis Auſtraſiorum, quis Gallorum, quis Francorum, Bajoariorum, Vindelicorum, Doringorum, Saxonum, Heſſonum, Friſonum gentes ad Chriſti fidem convertiſſet? Si denique noſtri ordinis præſtantiſſimi, præſertim Auguſtinus, Mellitus, & Juſtus, Magni Gregorii papæ diſcipuli; ſi Alquinus, ſi Beda, Rabanus, Strabo, Marianus, Claudius, Lampertus & ſimiles domi manſiſſent: quis Angliam, Scotiam, Hiberniam, fidei rudimentis prædicando imbuiſſet?

Digitized by Google

imbuiſſet? Quis inſuper in Gallia almificam & famatiſſimam illam Parrhiſienſem Univerſitatem inſtituiſſet? Quis potentiſſimum nobilemque in Francia epiſcopatum illum Herbipolenſem fundaſſet? Quem utique divum Burghardum, primum ejus eccleſiæ præſulem, inſtituiſſe, ſicuti & Parrhiſienſem Academiam Alquinum, noſtri ordinis patres, fundaſſe certiſſimum eſt. Quis alios complures per Europam epiſcopatus, quorum primi antiſtites (ut in præcedentibus ſub anno Domini DCCCCLXXVIII latius probavimus) noſtri ordinis fuere & frequenter peregrini, plantaſſet? At quid multis moror? Quur mihi vendicare conor, quod excellentiſſimi viri nec virtute neque ſanctitate aſſequi quiverunt? Qui denique, quanto doctiores & ſanctimonia clariores, tanto & acriores & plures ſemper habuere obtrectatores. Nimirum cùm (expertus harum rerum inquit Hieronymus) ſemper in propatulo fortitudo æmulos habeat, feriantque ſummos fulgura montes, & juxta Naſonis ſimile dicterium:

Summa petat livor, perflent altiſſima venti.

Sed nunc de his ſatis. Sanè quatenus & fructus & utilitas ſæpe dictæ commiſſionis & perluſtrationis meæ aliquan- &c. *Cætera deſunt.*

PAULI LANGII MONACHI CHRONICI CITIZENSIS FINIS.

Digitized by Google

BENEVOLO LECTORI SALUTEM!

HAud infimum Hiſtoriæ Thuringicæ Monumentum eſt hæc de Landgraviis Thuringiæ Hiſtoria. Auctor vulgo Erphesfordienſis vocari ſolet Anonymus, quibusdam vocatur Henricus de Hervordia, *aliis* Henricus de Frimaria. Verum equidem, Henricum de Frimaria conſcripſiſſe Chronicon Latinum de Thuringia, quo ſe etiam fuiſſe uſum, profitetur *MARCUS WAGNERUS*, *(a)* alium tamen eſſe à noſtro Auctore, ex eodem patet, qui, ubi de Göttinga urbe agit, *(b)* ſic loquitur: *denn Göttingen iſt ein alt Wort, und hat, nach Auſſage der alten geſchrieben Chronica Heinrici de Frimaria, ſeine gevviſſe Ankunfft von den Gothis, ſo etvva zu Meintz ad S. Albanum in einem Codice Chartaceo antiquiſſimo gevveſen, und noch vielleicht vvohl anzutreffen ſeyn möchte, vvenn es nicht durch die Kriegs-Gurgel verbrandt vväre vvorden*, nihil vero de Göttinga urbe in noſtro auctore. Potius Wagnerus in recenſione Mſtorum, quibus uſus fuerit, diſtincte recenſet, *Chronicon Henrici de Frimaria valde vetuſtum Latinum de Thuringia in quarto, multis in locis* obeſum, & aliud *de Landgraviis Thuringorum, eorumque rebus geſtis in quarto, quod intitulatur, Rerum Thuringicarum* Hiſtoria Ejusdem Henrici de Frimaria,

(a) *Vom Königreich Thüringen L. 2.*
(b) *C. I. L. 4.*

Digitized by

ria, mentionem fecit *PFEFFERKORNIUS, (a)* dum alias Hanſonis de Frimaria in Hiſtoriis Thuringicis fiat mentio, qui a. 1346. in caſtris ante Scharfenberg Fridericum Landgravium cum bipenni defendit. *(b)* Noſter Auctor hanc Hiſtoriam à primis Thuringorum temporibus ad annum 1426. usque perducit. Omnem equidem Thuringiæ Hiſtoriam breviter exponit, ut varia ex eodem Scripto peti poſſet notitia, non ſolum ad Hiſtoriam Thuringiæ univerſalis, ſed etiam Comitum atque Nobilium Thuringiæ, licet fabulis diverſis ſit referta, quas ſub initium ſtatim animadvertimus, ubi de prima deſtructione regni Thuringorum agit, per Julium, Officiatum Romanorum, quem etiam Luneburgi & Ileburgi celebrat conditorem. Quare etiam Auctor juſtæ defenſionis Protectonis Saxonicæ in urbem Erfurtenſem ita de eodem judicat. *Homo ignotæ fidei, nullius eruditionis & ſeculi recentioris, ſine documentis, aut actis, nugas, quando antiqua refert, nugans.* Ab hac vero Hiſtoria Landgraviorum plane diſtinctum eſt Chronicon de ortu Landgraviorum Thuringiæ. Hoc in Msto extitit hactenus, usque dum *JO. GEORGIUS ECCARDUS* illud Hiſtoriæ Genealogicæ Principum Saxoniæ Superioris primum inſereret, *(c)* ſub hac Rubrica: *Hiſtoria de Landgraviis Thuringiæ duplo auctior multoque emendatior editione Piſtoriana, ex Msto.* Verum diverſum hoc ſcriptum eſt à noſtro, id quod titulus indicat, qui illius ſcripti eſt, *de ortu Landgraviorum Thuringiæ,* prout etiam Mstum docet, quod in noſtra Bibliotheca Academica adſervatur, Martini Poloni Chronico tanquam Adpendix adjectum. *CASPAR SAGITTARIUS (d)* de hoc Msto ſic loquitur: *Regnum Thuringiacum à C. Julio Cæſare primitus deſtructum, quis credit affirmanti Auctori de*

(a) *Merckwürdige Geſchichten der Landgrafſchafft Thuringen cap. 1. p. 9.*
(b) *CYR. SPANGENBERGS Henneberg. Chronic. lib. V. c. IX. f. 97.*
(c) *p. 351.*
(d) *de antiquo Statu Thuringiæ p. 9.*

Digitized by Google

ri de Landgraviis Thuringiæ, ſive is primus fabricator fabulæ, ſive illa ad antiquiorem fabulatorem referenda. ***In*** *appendice Ms. illius Martini Poloni, quam Bibliotheca ſervat Academica, quæ alias pæne integrum, longe tamen locupletiorem, repræſentat hunc Anonymum, ejusmodi dicta nondum reperi.* Non igitur hanc appendicem eandem facit cum noſtro Anonymo. Diſtinguit etiam *MARCUS WAGNERUS*, qui in Recenſione ſcriptorum, quibus uſus, à memoratis duobus Chronicis ſigillatim recenſet *de ortu Landgraviorum Thuringiæ Chronicon.* Hoc tamen facile concedo, in multis utraque ſcripta convenire, & ſæpe de verbo ad verbum, licet etiam in plerisque diſcrepent. Quippe Auctor noſter à primis initiis incipit, alter Auctor à temporibus Ludovici Barbati, quod apud noſtrum Auctorem caput eſt undecimum. Idem hic Auctor Paparum ſucceſſionem cum cura docet, quam noſter Anonymus plane omittit, Impp. vero ſucceſſionem noſtro exhibet uberius, aliena etiam plura immiſcet, quæ ad Thuringiæ Hiſtoriam minus ſpectant, dum è contrario varia apud noſtrum Anonymum in particulari Thuringiæ Hiſtoria exhibeantur, quæ apud dictum Auctorem haut reperiuntur. Hoc tamen negare haut licet, eum Auctorem, ad emendandum ſubinde noſtrum Anonymum, conducere plurimum. Hunc igitur per notas locupletiores emendavi, illuſtravique, ut exinde pleniorem facem accenderem Thuringicæ noſtræ Hiſtoriæ. Adjecit Piſtorius *Annales vere breviſſimos de vera Thuringiæ Landgraviorum origine, nuptiis, liberis, rebus geſtis, & ſummatim de omnibus ab anno 1029. ad 1253.* Auctor Monachus fuit Reinhardsbrunnenſis, quod ex eo patet, dum, ubi de illo Monaſterio ſermo eſt, noſtram adpellat Eccleſiam. Sic ſtatim ab initio Ludovicum Barbatum vocat fundatorem Eccleſiæ noſtræ, & paullo poſt: *noſtræ Reinhersbornenſis poſſeſ-*

Digitized by Google

poſſeſſionis termini. Et ſtatim: *Ludovicus iſte comes, fundator noſtræ Eccleſiæ.* Vixit Auctor iſte ſub Friderico Gravi, Strenuoque. Patet hoc ex præfationis fine, ubi dicitur: *Albertus* (degener) *ut dictum eſt, genuit Fridericum & fratres ejus, Item Fridericus genuit Fridericum, Landgravium & Marchionem Miſnenſem, & ille genuit juniorem Fridericum.* Plura de eodem habet Tentzelius. *(a)* Hos Annales æque Hiſtoriæ ſuæ Genealogicæ Principum Saxoniæ Superioris inſeruit Eccardus. *(b)* Adjecit Piſtorius Genealogiam Landgraviorum omnium Thuringiæ & Haſſiæ, qui à quingentis annis & amplius ditiones illas cum Imperio tenuerunt, quæ tamen accuratiorem limam meretur, ad eandemque laudata ſuperius Hiſtoria Genealogica Principum Saxoniæ Superioris plurimum poterit inſervire.

HISTO-

(a) *Supplem. Hiſt. Goth. p. 410.*
(b) *p. 345. ſqq.*

Digitized by Google

908 # HISTORIA ERPHESFORDENSIS ANONYMI SCRIPTORIS DE LANDGRAVIIS THURINGIÆ.

Quam, quod in eodem libro esset, & alioquin magnam cognationem cum Lamberto haberet, resque istius provinciæ Germanicas explicaret, conjungendam cum illo esse putavimus.

CAPUT I.

NOE habuit tres filios, Sem, Cham & Japhet. Ab illis ortæ sunt LXXII generationes seu gentes. Hinc est, quòd Christus misit ad illas LXXII discipulos: hæ generationes seu gentes LXXII disseminatæ sunt per orbem & mundum in tribus partibus, ita, quòd mundus est divisus in tres partes: ita, quòd Sem cum sua sorte, scilicet generatione, Asiam, *(a)* Cham in *generatione (b)* sua Aphricam; Japhet Europam, id est partem mundi ad Aquilonem seu ad plagam Septentrionalem, sortitus est, cum septem filiis suis & filiis filiorum. Qui fecerunt secundum lapsum temporis XV generationes & gentes: & à quibus provenerunt gentes & regiones plures, scilicet Italici cum suis regionibus; Germani cum suis regionibus; Gallici cum suis gentibus & regionibus; & cæteræ gentes, quæ habitant ad Septentrionalem plagam. Illi verò homines nati de semine Japhet, qui in processu temporum inceperunt habitare in Germania, in regione illa, quam modò inhabitant Saxones & Westphali, in aquas Albiam & Rhenum usque ad mare Septentrionale. Et quia duri erant tales homines ad laborandum & bellandum; ideo Duringi seu Thuringi sunt ab aliis nominati, *(c)* & elegerunt sibi inter eos regem & ducem, qui dicebatur rex Duringorum, cui obediebant. Alii verò homines de ejusdem Japhet semine, qui inceperunt habitare & victum suum quærere circa Rhenum & ultra usque ad mare Occidentale, & quia Franci, id est feroces, erant ad bellandum, vocati sunt ab aliis vicinis eorum Franci, id est feroces, & sibi elegerunt regem, qui nominabatur rex Francorum. Alii verò de ejusdem semine Japhet, qui inceperunt habitare in insulis Britanniæ, Angliæ & Frisiæ, & quia gens indomita & litigiosa & multùm *(d)* robusta erat: & ideo vocati sunt Saxones, qui elegerunt sibi *(e)* regem, & dicebatur rex Saxonum. Alii verò qui habitabant prope Danubium, dicebantur primò Alemanni, de quibus sileo. Isti reges creaverunt aliquos duces ex cupiditate nimia, & eos ad terras circumjacentes miserunt, quos humiliaverunt, & tributarios fecerunt, & regna sua vi & potentia, diversitate linguarum, & multitudine terrarum dilataverunt: & ultra mille annos manserunt inconcussa, à tempore, quo inceperunt, scilicet circa finem tertiæ ætatis, ante tempora David, evolutis IV millibus annorum à creatione mundi, usque ad tempora Julii Cæsaris, qui mala eis intulit non longè ante nativitatem Christi.

De

(a) MS. *Sem cum sua generatione sortitus est Asiam.*
(b) MS. *Cum sua generatione.*
(c) Compara *SAGITTARII Antiquitatus Regni Thuring. lib. I. c. I.*
(d) MS. *Multum grossa & robusta.*
(e) MS. *Ducem & regem.*

Digitized by Google

De prima deſtructione regni Thuringorum per Julium, officiatum Romanorum.

CAP. II.

CUm Romani nimiùm creſcere cœperunt in divitiis & potentia, arridente eis fortuna, & totum mundum nitebantur ſubjugare ſuo imperio; audientes in partibus Germaniæ ad Septentrionem multos eſſe reges & principes, qui ſe ipſos rexerunt, & regnum Romanorum minimè curabant: habito conſilio, quomodo ipſos humiliarent & tributarios facerent; (ſicut fecerunt multos reges & provincias ſeu terras in partibus transmarinis, id eſt in partibus mundi Aſiæ & Aphricæ) ſtrenuiſſimum militem & nobilem Romanum Julium, cum maxima multitudine populi, & cum infinito theſauro in Alemaniam miſerunt, ut reges 909
deponeret, & terras tributarias & ſubjectas Romano imperio faceret. Julius enim veniens in Alemaniam, per decem annos regnum Thuringiæ & alia regna, ſcilicet Galliam, debellando Romano imperio ſubjecit & deſtruxit, non absque magna ſtrage hominum utriusque partis. Nam quinque annis pugnavit in Thuringia, & ibi moram traxit. Et ut regna manerent deſtructa, & populus ſubjectus Romanis, tunc Julius multa caſtra in diverſis partibus Alemaniæ conſtruxit, & multos nobiles ibidem poſuit, ut ſi Thuringi vel alii regem crearent, vel ſe Romanis opponerent, quòd compeſcerentur.

Nam in partibus nunc Saxoniæ ob venerationem Lunæ, cujus radios vidit quadam nocte in quodam monte, ædificavit caſtrum Luneburg, & compellebat Thuringos adorare Lunam, ſecundum modum Romanorum. In partibus Orientalibus Miſnæ Julburg, quod nominatur modò Ylborg. In partibus nunc Thuringiæ Cufftze, quod eſt nomen Gallicum, id eſt confuſio, in perpetuum argumentum, quòd regnum Thuringiæ fuit per eum confuſum. In partibus Haſſiæ conſtruxit Wimelberg, & poſuit ibi plus quàm LXX milites contra Thuringos. Item plura caſtra ædificavit in Rheno, & in Francia contra regem Francorum, ſcilicet Juliacum Novimagium, *(a)* & poſtea Julius omnibus caſtris, cum nobilibus & militibus bene munitis, reverſus eſt Romam, & tandem imperator factus Romanorum. Et eo mortuo Octavianus, qui & Auguſtus dicebatur, factus fuit imperator, & dominus totius orbis, ſub quo natus eſt Chriſtus. Cui ſucceſſit Tyberius.

Nota, Julius fuit unus de conſulibus Romanorum, & dux exercitus. Nota, quando Julius per multa bella, quæ habuit cum Gallicis, & Thuringis, & Alemanis, & eos tributarios fecit Romanis per decem annos pugnando, reverſus eſt Romam, ſed Romani de conſilio Pompeji prætoris, ducis exercitus verſus orientem, qui multa magnifica facta fecit in partibus multis, nolebant eum intromittere: nec ſibi pecunias amplius ex ærario tradere. Quare provocatus, pugnavit multis diebus cum Pompejo & Romanis, & eos proſtravit, Pompejo fugiente in Ægyptum, & ibi à rege occiſo in favorem Julii: & ſic Julius Cæſar factus eſt invitis Romanis. Et hoc tangitur in hiſtoria ſcholaſtica, cùm dicitur, factum eſt eo tempore diſcidium inter Romanos pro Pompejo & Julio Cæſare. Cæſar autem fugavit Pompejum, & Romanos ſibi adhærentes. Rexit autem Julius ſolus tribus annis, & ſex menſibus, & dolo Bruti occiſus eſt: poſt Julium rexit & Cæſar factus eſt Octavianus, cujus nepos, qui intravit Pannoniam, id eſt Ungariam,

(a) Communis eſt Thuringiæ Chronographorum traditio, Julium Cæſarem has in Germania urbes condidiſſe, quam ſatis confutant Romanorum hiſtoriæ, quæ tradunt, Cæſarem circa Rheni ſaltim ripas hæſiſſe, nec ulterius progredi fuiſſe auſum. Ideoque *CASPAR SAGITTARIUS* in epiſtola ſua de antiquo ſtatu Thuringiæ hanc fabulam *p. 9.* confutavit, & potiſſimum *Antiquit. Regni Thuring. lib. II. cap. I. §. 6.* etiam *Hiſt. March. Soltvvedel. §. XII.*

Digitized by Google

quam cruentiſſima cæde deſævit: deinde Germaniam, quæ ab Ungaria usque ad Rhenum extenditur cum XII legionibus militum aggreſſus eſt, bellans per triduum: & perdidit tres legiones, in magnam jacturam exercitus Romanorum: deinde Dacos & terras confines proſtravit in magna multitudine, & XL millia captivorum in Galliam, quæ eſt ultra Rhenum, ſecum duxit.

De expulſione Thuringorum per Saxones antiquos, ſcilicet per Anglicos, Britones, & Friſones.

CAPUT III.

ANno Dominicæ incarnationis XXVIII, regnante Tyberio, imperatore Romanorum, gens Saxonum habitans in Anglia, Britannia & Friſia, audiens, quòd Thuringi non haberent regem & ducem aliquem; rex eorum ex cupiditate dominii miſit plures duces ſuos de gente Saxonum, qui navigio venerunt per mare Occidentale ad Septentrionale, ſcilicet ad loca, ubi modò ſunt civitates *Lubeck*, *Roſtock*, &c, Et cùm Saxones terræ applicuiſſent; Thuringi ejus adventum graviter ferentes, armati contra eos venerunt. Saxones verò bene armati novis armis diffuſis ſuper ſcapulis, veſtiti pilos quadratæ formæ cum longis lanceis, ſtabantque ſubnixi parvis ſcutis, habentes ad renes magnos cultellos, & atrociter reſtiterunt, & portum obtinuerunt. Deinde inter ſe dimicantibus, cum multis hinc inde cadentibus & occaſis; tandem Saxones triumphaverunt, & Thuringos à mari Septentrionali, & à terra, quæ nunc Sclavia & Saxonia dicitur, *expulerunt*, & eam poſſederunt. Alii autem fugerunt, & *terram*, quam nunc inhabitant, inter nemus Thuringicum & *Hartz* intraverunt. Et videntes eam eſſe opulentiſſimam & fertiliſſimam; ipſam precibus & vi, ſicut poterant, obtinuerunt, & villas ibidem & civitates ædificaverunt: & nomine ſuo Thuringiam nominaverunt: & ſe ipſos per judices proprios violenter citra quadringentos annos rexerunt: & ad Franconiam, Haſſiam, Myſnam ſe multùm ampliaverunt, & in divitiis & potentia profecerunt. *(a)*

910

De ſecundaria creatione regum in Thuringia & Francia.

CAPUT IV.

ANno Dominicæ incarnationis CCCCXXVI, regnante Theodoſio imperatore, Romani nimiùm cœperunt defluere, & in poteſtate deficere, & Franci cœperunt creſcere. Quapropter Franci ipſos officiatos Romanorum undique de Francia, ſcilicet à Rheno usque ad mare Occidentale, expulerunt, etiam aliquos occiderunt, & ſibi iteratò inter ſe regem creaverunt. Qui in brevi tempore omnes provincias Galliæ à mari usque ad mare ſuo ſubjugavit imperio. Hoc audientes Thuringi ab altera parte Rheni habitantes ad Orientem; de conſilio regis Francorum Merwygum, cognatum regis Francorum, in regem ſibi elegerunt: qui caſtrum conſtruxit in monte, ubi nunc eſt monaſterium S. Petri in Erfordia, & caſtrum prope Erfordiam, ubi nunc eſt eccleſia ſancti Dionyſii, quod vulgares nominant Merwersburgk. *(b)* Poſt Merwigum regnavit in Thuringia Baſſi-

(a) Hanc fabulam iterum confutavit *SAGITTARIUS Antiquit. Regni Thuring. lib. I. cap. IV. §. XXXV. XXXVI.*

(b) Eadem habentur in Addit. ad Lambertum Schafn. circa finem. *VARILOQUUS ERFURTENSIS*, quem noſtra Bibliotheca publica poſſidet Mstum, urbem in monte conſtruxiſſe dicit, dum ita ſcribit: *Imperium pro eo* (Clodio) *ſuſcepit in Francia Merwvigus, filius Merwvigi regis de Thuringia. Hujus temporibus Erphesfurt inicium fuit. Et idem Merwvigus primum urbem in monte ejusdem loci conſtruxit, in quo patris ſui domus venacionis fuit, ex quo & nomen videlicet urbis Merwvigi ſumpſit.* Adde *CYR. SPANGENBERG Mansfeld. Chronic. cap. L.* & Scriptores Erfurtenſes, potiſſimum *JO. MAUR. GU-*

Digitized by Google

Baſſinus, *(a)* cujus uxorem duxit poſtea Hildericus, rex Franciæ. Nota, in Chronica verò Martini ſub imperatore Anaſtaſio regnavit Hildericus, pòſt Baſſinus regnavit, in Thuringia Irmenfridus. Nota, quòd regnante Theodoſio imperatore & Merwige, rege Thuringorum, Northuſen civitas eſt fundata & muro circundata: & longè pòſt villa Erfordia. Ex prædictis habetur, quòd reges Thuringorum tres rexerunt annis XCIV.

De translatione regni Thuringorum ad Francos poſt mortem Thuringorum regis.

CAPUT V.

MOrtuo primo rege Francorum, ſucceſſit filius ejus Hildericus; poſt quem Clodovæus. Mortuo Clodovæo, reliquit quatuor filios dividentes regnum Franciæ, quorum unus, nomine Theodericus, ſortitus eſt totam partem circa Rhenum, & ſedem regni ſui locavit in Metis. Cujus ſororem duxit Irmenfridus, *(b)* rex Thuringiæ, anno Domini DXIX. Qui rex Thuringiæ ex perſuaſione maiorum aſpirabat ad regnum ſororii ſui, & ipſum ſubplantare; verba indiſcreta ſibi mandando. Hoc audiens rex Theodericus, indignatus venit cum magno exercitu ſuorum, convocatis etiam Saxonibus ad hoc, ad locum *Roneburg (c)* in Thuringiam: & commiſſum eſt bellum per biduum: & multi ex utraque parte regum ceciderunt. Tertia die victus eſt Irmefridus, & fugit in civitatem *Schidingen* ſuper fluvium *Unſtrud*. Tandem Irmefridus à ſuis malis conſiliariis, qui conſilium ſibi litigandi dederunt, occiſus eſt. Hoc audientes Thuringi, quòd rex eorum eſſet occiſus, ſe ſubdiderunt regi Theoderico anno Domini DXX, & quòd Saxones juverunt regem Theodericum. Ideo rex dedit duci Saxonum in terra Thuringiæ, quicquid ultra *Unſtrud* ſitum eſt, *(d)* verſus montana *Hartz*, quam terram pluribus annis habuerunt, & pro defenſione hujus partis ædificavit caſtrum, quod nominaverunt ſecundum nomen ſuum *Saxenburg*. Sed quia officiati Saxonum multa mala intulerunt Thuringis, & fuerunt nimis inquieti; ideo Thuringi cum adjutorio regis Franciæ ipſos de terra expule-

DENUM Hiſt. Erfurt. lib. I. §. VI. Verum etiam hæc confutavit *SAGITTARIUS de antiquo ſtatu Thuringiæ p. 13. & Antiquit. Regni Thuringici lib. II. cap. II. §. VI.* minime concedens, tale caſtrum à Merovæo fuiſſe extructum.

(a) Non deſunt equidem qui Baſinum non Thuringis, verum Tulingis imperitaſſe velint, prout ſentit *JOD. COCCIUS Dagoberto cap. V. p. 37.* & *MART. CHRISTOPHORUS LAURENTII Monum. Roman. in Thuringia cap. II. p. 37.* provocans ad Chronicam Regum Francorum, Francofurti a. 1583. editam, in qua de Childerico: *Rex pejora ſibi metuens, in Thulingiam, hodie Lorraine vocatam, profugit, conſilium Viridomari amici ſui ſecutus, manſit etiam poſt eum ſuperſtes Thulingiæ regina, quæ relicto marito, Childericum in Galliam ſecuta eſt.* Et in hiſtoria Clotharii: *accepto nuncio iniit inter Saxones & Tulingos fœderis, confeſtim duxit exercitum in Tulingiam, hodie Lorraine dictam, cujus inſperato adventu conſternati Tulingi illico ſeſe ſuaque omnia permiſerunt poteſtati Clotharii.* Verum Francicarum Rerum Scriptores veteres Biſinum diſertis verbis Thuringorum Regem vocant, utpote *GREGORIUS TURONENSIS lib. II. cap. XII. FREDEGARIUS cap. XII. AIMOINUS lib. I. cap. VII. SIGEBERTUS GEMBLAC. ad a. 461.* ut ideo Coccei & Laurentii nugæ fidem haut mereantur, quos etiam ſatis confutavit *SAGITTARIUS lib. II. cap. IX.*

(b) Hic ſupra *SIFFRIDO PRESBYTERO lib. I. a. 493.* vocatur *Erinfridus.*

(c) *WITTICHINDUS lib. I. Ann. p. 631. Runibergum* vocat, quem ſequitur *CONRADUS URSPERGENSIS. SAGITTARIUS de Ant. Statu Thuringiæ p. 23.* Mſtum ſecutus, *Tenneberg* legit, quod Unſtruto propius. Verum *CHRISTIANUS LÖBERUS Hiſt. Ronneburg. lib. I. cap. IV.* Wittichindi lectionem juſtis ex cauſis præfert.

(d) Adde *WITTICHINDI Annales lib. I. p. 631.*

Digitized by Google

runt; regnante tunc imperatore Romanorum Juſtiniano, anno Domini DXXXIV.

De regibus Franciæ, qui rexerunt Thuringiam poſt regem Thuringorum.

CAPUT VI.

REge Theoderico Francorum & Thuringorum defuncto ſine liberis, ſucceſſit ei Hilbertus frater ſuus. Poſt quem filius ejus Clotarius: poſt quem Tagobertus, qui per totam Franciam, & totam Alemaniam rexit ſolus rex, excepta Saxonia. Et veniens in Thuringiam, caſtrum *Mervvysburg* deſtruxit, à prædeceſſore ſuo conſtructum, & in eodem loco monaſterium in honorem ſancti Petri conſtruxit, quod hodie cernitur in Erfordia, anno Domini DCXXVII. *(a)* Ille idem Tagebertus prope Erfordiam caſtrum conſtruxit, quod vulgares nominant *Taberſtad.* Deinde mortuo Tageberto Clodovæus regnavit in Francia, & in tota Alemania, excepta Saxonia, & poſtea plures alii usque ad Pipinum, qui fuit pater Caroli magni. Iſte Pipinus, rex Franciæ & Alemaniæ, fundavit monaſterium in Hersfeld, *(b)* & dedit ei multa bona in Thuringia & Haſſia, anno Domini DCCXXXVI. Idem fecit creari ſanctum Bonifacium in archiepiſcopum Moguntinenſem, & fuit primus archiepiſcopus. *(c)* Idem Pipinus cum Bonifacio fundaverunt monaſterium in Fulda, & dederunt ei multa bona in Thuringia, in Buchovia, & Franckonia, &c. *(d)*

911

Anno Domini DCCXLV, item ſub eodem Pipino, ſanctus Bonifacius ædificavit eccleſiam ſanctæ Mariæ in Erfordia & eccleſiam Ordorff. *(e)* Mortuo Pipino rege, ſucceſſit ei Carolus filius ſuus, qui ſubjugavit ſibi Saxones in Anglia, in Britannia, in Friſia, & in Saxonia, & multùm regnum ſuum ampliavit. Et nota de ſancto Bonifacio, qui, cùm rediret de Roma cum auctoritate Apoſtolica, & veniens in Bavariam, Bavaros convertit ad fidem, & has eccleſias cathedrales fundavit in Bavaria, ſcilicet Saltzburgen. Friſingen. Ratiſponen. Patavien. Eyſtaden; item in Franconia Herbipolen. In Thuringia Erffordenſem, quamvis non permanſit; in Holandia Trajectenſem; & cuilibet eccleſiæ fecit epiſcopum & rectorem. Item fundavit monaſteria in Fulda terræ Buchoviæ; item in Thuringia, eccleſias ſanctæ Mariæ in Erfordia, & in Ordorff; in Haſſia Hamelburck & Fritzlaria. Et cùm rexiſſet Franciam, Angliam, Britanniam, totam Alemaniam XXIII annis; vocatus fuit à ſummo pontifice Romam, & in imperatorem coronatus. Iſte Carolus fundavit monaſterium in Homburg, *(f)* & plura alia ſecundum literas alphabeti in eccleſia Dei. Et poſtquam imperavit in Francia, in Italia,

(a) *COCCIUS Dagoberto cap. XX. p. 187. GUDENUS Hiſt. Erfurt. lib. I. p. 11.* hanc traditionem defendunt. Verum variis argumentis prægnantibus illam confutavit *TRITHEMIUS Chron. Hirſaugienſi Tom. I. p. 226.* atque demonſtravit, Wilhelmum, Hirſchfeldenſem Abbatem XII. qui ab anno 1269. ad 1291. præfuit, hoc monaſterium demum fundaſſe. Adde *SAGITTARIUM de ant. Thuringiæ Statu p. 33. & lib. I. Antiquitatum Ducatus Thuring. cap. XI.* Huic monaſterio conceſſa fuit vel à Lothario Imp. vel à Ludovico Landgravio villa Mittelhauſen, ea tamen lege, ut Landgravio pro Tribunali ſedenti, aulæa ſubminiſtraret. Sic enim ex Msto *TENTZELIUS p. 353. Abbas montis ſancti Petri Erffesfurdenſis adminiſtrare tenetur dorſalia & tapeta, cum quibus judex cum ſuis ſedere habet: propterea data & aſſignata eſt ſibi villa Mittelhuſen.* Hæc vero hodie eſt ditionis Iſenacenſis.

(b) Vide *CYR. SPANGENBERG Bonifacium cap. XXIV.*

(c) Compara *OTHLONUM Vita Bonifacii lib. I. cap. XXXII. SAGITTARIUM Antiqu. Gent. & Chriſtianiſmi Thuring. lib. III. cap. XXII. & de Ant. Thur. Statu p. 37.*

(d) Compara *CHRIST. BROWERI Antiqu. Fuldenſes cap. III. SAGITTARIUM lib. III. cap. XXIII.*

(e) *SAGITTARIUS lib. III. cap. XI. XII.*

(f) Legendum *Hamburg.*

Digitized by Google

Italia, in Alemania, potenter XXXVII annis, mortuus eſt, & ſepultus in Aquisgrani. Poſt Carolum, qui dicebatur Magnus propter magnifica facta, rexit Alemaniam unus de filiis Caroli ſcilicet Lotharius: *(a)* poſt Lotharium Ludovicus, frater ſuus & imperator: poſt Ludovicum filius ſuus Lotharius & imperator, qui conſummavit monaſterium Homburg, & factus monachus ibidem *(b)* imperium reſignavit. Poſt Lotharium rexit Ludovicus filius ejus & imperator. Poſt Ludovicum, Carolus frater ejusdem Ludovici, *(c)* rexit & imperator factus, volens filios fratris ſui Ludovici relictos exhæreditare, & regna ſolus habere & terras: ſed fruſtratus eſt in propoſito. Et multis bellis habitis voluntariè dimiſit filiis fratris totam Alemaniam. Qui tres fratres dividentes Alemanniam.

Nam primus, ſcilicet Carolomannus, in ſortem accepit terras Bavariæ, Sueviæ, Auſtriæ, Ponnoniæ, Karinthiæ, Bohemiæ, Moraviæ, & cæteras regiones circa Danubium, & nominabatur rex Danubiæ, vel Alemaniæ ſuperioris.

Secundus frater, ſcilicet Carolus, accepit in ſortem totum Rhenum & cæteras regiones circumjacentes, & nominabatur rex Teutoniæ. Tertius frater, ſcilicet Ludovicus, accepit in ſortem Thuringiam, Franconiam, Miſnam, Haſſiam, Saxoniam, Marchiam, Sclaviam, Friſiam, & cæteras regiones circa Albiam, & nominabatur rex Albiæ & Thuringiæ. Et poſuit ſedem regni ſui in Thuringia, in caſtro quod *Iecheburg (d)* nominatur, & capellam in honorem beatæ virginis Mariæ, quæ adhuc manet caſtro deſtructo. Notandum, quòd ſub imperatore Ludovico, filio Caroli magni, Ockarus, archiepiſcopus V. Moguntinus, transtulit oſſa ſancti Severi in Erffordiam, anno Domini DCCCXXXVI. *(e)* Nota, quòd partes viciniores Italicis, ſicut ſunt Bavaria, Suevia, dictæ fuerunt ab Italicis primò Alemania, & homines dicebantur Alemanni. *(f)* Nota, ſecundum Oroſium & Solinum, quod tunc temporis Germania & Alemania habebantur pro uno & eodem. Nam Ungaria dicebatur Pannonia, & ab Ungaria usque ad Rhenum dicebatur Germania vel Alemania, & ultra Rhenum Gallia.

De depoſitione regum & deſtructione regnorum in Alemania, & creatione ducum.

CAP. VII.

CArolus tertius, filius Ludovici prædicti, qui in diviſione Alemaniæ accepit in ſortem Thuringiam & cæteras regiones, factus imperator ædificavit in Franconia minore urbem, quam ſuo nomine Karlſtat nominavit. Iſte Carolus factus imperator & coronatus Romæ à ſummo pontifice, in tantam elatus eſt ſuperbiam, quòd, ut ſolus rex ubilibet regnaret, in Alemania omnes reges depoſuit, & ipſos & hæredes eorum in duces creavit. Similiter omnia regna in Alemania deſtruxit, & in ducatus redegit. Nam fecit in Bavaria ducem & ducatum; in Polonia, in Auſtria, in Suevia, in Bohemia, in Saxonia, in Thuringia, & Haſſia, in Weſtphalia, item in Gelria, in Brabantia, in Lothringia, in Franconia, duces & ducatus; in Marchia Brandenburgenſ. & Miſnæ Marchiones & Marchionatus. Ex prædictis patet, quòd reges Franciæ rexerunt Thuringiam CCCLXVI annis. 912

(a) Error manifeſtus, dum Carolus unicum reliquerit filium Ludovicum, qui ipſi ſucceſſit.

(b) Lotharius hic Imp. non Hamburgi, ſed in Prumienſi monaſterio factus fuit monachus.

(c) Carolus hic Calvus, qui Ludovico II. Imp. ſucceſſit, non hujus, verum Ludovici Germanici frater fuit.

(d) Vide *ANDREAM TOPPIUM Hiſtoria Sondershuſana* & *JO. CHRISTOPHORUM OLEARIUM Syntagmate Rerum Thuringicarum p. 193.*

(e) Hæc uberius examinat *SAGITTARIUS Antiqu. Duc. Thuring. lib. III. cap. II §. V. VI.*

(f) Compara Syntagma Hiſt. Germ. *diſſ. I. §. XXI.*

Digitized by Google

Tandem idem Carolus imperator, ſolus rex in Alemania, habens ſub ſe prænominatos duces prænominatarum terrarum, quos violenter creavit; poſtea contemptus à ducibus & nobilibus in tantam devenit inopiam, ut pane egeret; & mortuus eſt in miſeria ſine hæredibus. Sub eodem rege Carolo papa Joannes celebravit ſynodum in Erfordia: tunc Hildeberto exiſtente archiepiſcopo Moguntino anno Domini DCCCLXXX. Nota, iſte papa fuit mulier, *(a)* & eſſet octavus, ſi computaretur inter alios.

De ducibus Thuringorum, & quomodo ducatus Thuringorum devenit ad Saxones.

CAP. VIII.

CArolus prænominatus creando duces in Alemania fecit in Thuringia & Haſſia conſanguineum ſuum ducem, ſcilicet Ludovicum, anno Domini DCCCLXXXVI. Quo Ludovico mortuo ejus filius Ludovicus ſucceſſit: *(b)* ſub quo nobiles Comites de Kevernberg terræ Thuringiæ monaſterium prope Waſſenburg in honorem ſanctæ Walpurgis conſtruxerunt, ſub anno Domini DCCCCXXV: quod poſtea translatum eſt in oppidum *Arnſtadt*. *(c)* Mortuo Ludovico ſecundo, duce Thuringorum, ſucceſſit ei Burchardus filius ſuus, ſub cujus regimine Ungari Alemanniam intrantes, ut eam devaſtarent. Quibus occurrerunt duces Saxoniæ, Bavariæ, Sueviæ & dux Thuringiæ: & commiſſum eſt bellum, & multa millia Ungarorum occiſa ſunt: & dux Thuringorum tertius percuſſus interiit ſine hæredibus, an. Domini *DCCCCLXXII*: & ducatus Thuringiæ devolutus fuit ad Henricum, ducem Saxoniæ, ejus conſobrinum, tunc imperatorem Romanorum. Ex prædictis ſequitur, quòd duces Thuringiæ rexerunt annis LXXXVI. *(d)*

De

(a) Adde, quæ ſupra notavi ad *MARIANUM SCOTUM a. 854.*

(b) Quæ de Ludovico ejusdemque filii cognomine hic narrat auctor, non adeo certæ ſunt fidei, licet ipſum *DAVID CHYTRÆUS* fuerit ſecutus, dum Saxonia *p. 168.* ſic ſcribat: *Tandem Carolus Craſſus Imp. ducem Turingiæ præfecit Ludovicum, cujus nepos Burchardus ἄπαις ab Ungaris cæſus eſt. Quare Henricus Auceps Imp. Turingiam occupavit, cujus ſucceſſoribus Saxoniæ principibus in hodiernum usque diem ſubjecta eſt. GEORGIUS FABRICIUS Origg. Saxon. lib. VI. p. 571. Inde Duces habuit Ludovicum I. Ludovicum II. Leopoldum, Burchardum: horum uterque ab Ungaris cæſus eſt, quorum & Hirsveldenſis mentionem facit.* Iſta enim ætate Poppo, Thuringorum Dux, commemoratur atque Egino Comes. Sic enim *ANNALES FULDENSES ad a. 882. Civile bellum inter Saxones & Thuringos exoritur, machinantibus Poppone, fratre Heimrichi, & Eginone Comitibus. Magna poſt clade Poppo cum Thuringis inferior extitit.* Hic autem Poppo, etiam poſt Caroli Craſſi depoſitionem, a. 889. adhuc apud Regionem, tanquam Dux Thuringorum, occurrit, & apud *DITMARUM lib. I.* haut procul ab initio. *REGINO* vero ad *a. 892. Poppo, Dux Thuringorum, dignitatibus expoliatur. Ducatus, quem tenuerat, Cunrado commendatur, quem pauco tempore tenuit, & ſua ſponte eum reddidit.* Idem confirmant *ANNALES FULDENSES, CHRONOGRAPHUS SAXO, ANNALISTA SAXO ad a. 892.* prout etiam uberius demonſtravit *SAGITTARIUS Epiſtola de antiquo ſtatu Thuringiæ pag. 43. PFEFFINGERUS Vitriario illuſtrato lib. I. Tit. XVI. p. 214.*

(c) De hoc *JO. CHRISTOPH OLEARIUS Hiſt. Arnſtadt. p. 80. 233.*

(d) Hic locus multis plane ſcatet erroribus. Burchardus enim non a. 972. ſed a. 909. ab Ungaris fuit occiſus, prout *LAMBERTUS SCHAFNABURGENSIS*, aliique Chronographi *ad a. 909.* teſtantur, nec conſobrinus fuit Henrici Aucupis, qui a. 972. non amplius ſuperſtes, prout jamdum docuit *PFEFFINGERUS c. l. pag. 215. SAGITTARIUS de ant. Statu Thuringiæ p. 43.*

Digitized by Google

De Henrico Imperatore, duce Saxoniæ.

CAP. IX.

HEnricus imperator, dux Saxoniæ & Thuringiæ, *(a)* ædificavit civitatem Goslariæ & abbatiam in *Quetlinburg*. Uxor autem ſua Mechtildis fundavit monaſterium S. Crucis in *Northuſen*, ubi ſepulta eſt, & abbatiam in *Pholne*. *(b)* Hujus Henrici imperatoris temporibus Ungari iteratò redierunt ad Alemaniam, & intraverunt Thuringiam, & obſederunt caſtrum principale in principatu, ſcilicet Jecheburg, cum L millibus armatorum. Quod cùm nunciatum fuiſſet imperatori, duci Saxoniæ & Thuringiæ; magno collecto exercitu illos Ungaros de Thuringia turpiter fugavit, & etiam multos occidit.

Quomodo ducatus Thuringiæ devolutus fuit ad epiſcopos Moguntinenſes, & quamdiu epiſcopi rexerunt Thuringiam.

CAP. X.

OTto, filius Henrici, ducis Saxoniæ & Thuringiæ ac imperatoris, poſt mortem patris etiam factus imperator, civitatem Magdeburgenſem & eccleſiam cathedralem fundavit, & Wilhelmum filium ſuum archiepiſcopum Moguntinum fecit. Quo facto Wilhelmus archiepiſcopus quartus decimus Thuringiam intravit: & in Erfordia multos nobiles pro defenſione terræ locavit, quibus multa bona in Thuringia largitus eſt. Wilhelmo defuncto ſucceſſit Rupertus: poſt quem Erckenboldus, antea abbas Fuldenſis: poſt quem Erbo: poſt quem Bardo, antea abbas Hersfeldenſis. Hi archiepiſcopi ſucceſſivè rexerunt Thuringiam & Haſſiam, *(c)* annis fere ſeptuaginta, usque ad Conradum ſecundum imperatorem.

De ortu Landgraviorum Thuringiæ. 913

CAP. XI.

ANno Domini MXV, Conradus Francigena, quidam dux Francorum Imperator, habebat duos conſanguineos: ſcilicet Hugonem, & Ludovicum fratrem ſuum, ex ſtirpe regum Franciæ progeniti, & multùm pecunioſi. *(d)* Hugo fuit in curia archiepiſcopi Moguntinenſis, & ſibi ſerviebat. Quo mortuo & filio ſuo omnia, quæ reliquit, devoluta fuerunt ad Ludovicum fratrem, qui fuit in curia imperatoris Chunradi, & propter ſuam ſagacitatem ſummus & præpotens in aula regia effectus eſt. Iſte imperator diligens Ludovicum cognatum ſuum, volens ſibi providere de aliqua hæreditate & beneficiis, miſit eum ad archiepiſcopum Moguntinum Bardonem, antea abbatem Herfeldenſ. mandans ei, *(e)* ut amore ſui, & propter ſervitium fratris ſui Hugonis, conferret Ludovico

(a) Sic *SIGEBERTO GEMBLACENSI ad a. 914.* Henricus Dux de Saxonia & Thuringia dicitur, qui etiam ea, quæ Moguntini Archiepiſcopi in hiſce terris poſſederunt, occupavit. Sic enim *WITTICHINDUS Ann. lib. I. p. 636. Statim omnia, quæ juris ipſius erant, in omni Saxonia vel Turingorum terra occupavit. DITMARUS lib. I. p. 325. quicquid ad Epiſcopum in Saxonia vel Turingia pertinuit, totum ſibi præcepit occupari: amicos regis partibus ex his omnino depradatos expellens.*

(b) Intelligitur Monaſterium Pöldenſe, Grubenhagenſis ditionis, cujus Antiquitates ſigillatim ſcripſit *JO. GEORGIUS LEUCFELDUS.*

(c) Vide quæ ſuperius notavi ad *LANGII Chron. a. 974.*

(d) De his & Ludovici Barbati progenie prolixius egit *ECCARDUS in Hiſtoria Genealogica Principum Saxoniæ p. 314.*

(e) Ergo non Dominus Thuringiæ Moguntinus tum fuit: ſed Imperatoris in adminiſtranda Thuringia Vicarius, prout infra *c. XV.* Archiepiſcopus Colonienſis Segewinus, vicarius Regis Henrici in certis Alemanniæ partibus dicitur.

Digitized by Google

vico cognato ſuo aliqua beneficia in diœceſi *(a)* in feudum. Epiſcopus verò ad nutum imperatoris ipſum in Thuringiam miſit, & ibidem vicedominum, id eſt vicarium, per totam Thuringiam fecit; ei beneficia plura *(b)* jure hæreditario hinc inde contulit & dedit. Et etiam ipſe imperator quædam donavit, ſicut ex ſequente privilegio videri poteſt.

Privilegium Chunradi imperatoris de terminis collationis fratri Ludovico cum barba. (c)

In nomine ſummæ & individuæ Trinitatis, Cunradus divina annuente clementia Romanorum Imperator Auguſtus. Notum eſſe volumus omnibus ſanè volentibus, tam præſentis quàm futuri temporis fidelibus, qualiter nos ob interventum dilectiſſimæ contectalis noſtræ Gyſilæ, *(d)* cuidam Ludovico *(e)* comiti conſanguineo noſtro prædium, quod ab incolis Thuringiæ comparavit; villam ſcilicet *Aldenberg*, *(f)* & novalia prope hinc & inde adjacentia ſcilicet, & partem vaſtæ ſolitudinis *Loybe*, *(g)* noſtræ dominationi ſubjacentem, quam ei noſtra donatione contulimus liberè & quietè perfruenda, regia auctoritate ſtabilita fecimus, quæ his locis *(h)* & terminis concluduntur. A fluviolo *Louffa* usque, quo influit rivulus *Battenbach*, & ſic retrorſum per aſcenſum ejus, ad locum, qui dicitur *Furſtat*, *(i)* Deinde deorſum ad *Maingefalbach*, *(k)* ad viam tendentem à *Boßzenroth*, *(l)* ad fontem, qui eſt ad *Eſpenfeld*. *(m)* Deinde verſus

(a) Dicitur hic in diœceſi, non vero in Territorio. *Diœceſis* Moguntini tunc erat, Ducatus vero vacans, & Territorium adhuc Cæſari ſuberat.

(b) Bene hic diſtinguuntur feuda Moguntina à feudis Imperii, ex quo ſatis patet, Thuringiam adhuc paruiſſe Imperio, in quibusdam ſaltim feudis dominium directum exercuiſſe Moguntinum, quorum etiam ſupra fit mentio a *LAMBERTO SCHAFNABURGENSI a. 1062.*

(c) Auctor de ortu Landgraviorum Thuringiæ plane cum noſtro convenit, neque tamen hoc privilegium inſeruit. *FRIDERICUS HORTLEDERUS* illud cum authentico exemplari contulit, atque margini Exemplaris ſui adſcripſit: *ex ipſo Imperatoris authentico in archivis Sax. emendatum 9. Aug. 1638.* Rubricam autem ſic emendavit: *Privilegium Chunradi imperatoris de terminis collatis Comiti Ludovico cum barba.* Ex quo emendationes margini adjecimus. Idem diploma *GUILIELMUS ERNESTUS TENTZELIUS Supplem. I. Hiſt. Gothanæ p. 383.* cum exemplari authentico collatum inſeruit, atque illuſtravit. Adjecit etiam *p. 392.* Henrici III. Imp. confirmationem, quæ cum priori fere convenit.

(d) Gyslæ.

(e) Hludovico.

(f) Altinberc.

(g) Antiquiſſimis temporibus ſylva Thuringica dicebatur Loybe, prout *TENTZELIUS c. l. p. 338.* demonſtravit. In Chartario Reinhartsbronnenſi, apud *SCHANNAT Vindemiis Litterariis p. 106.* occurrit diploma Henrici IV. Imp. de a. 1086. in quo: *Quoddam monaſterium ſitum eſt in confinio Loiba, ſylvæ Reginheris brunno nuncupatum.* Et in alio de a. 1089. *p. 108.* Et in duobus Ruthardi, Archiepiſcopi Moguntini de a. 1105. 1108. *p. 110.* In diviſione etiam Thuringiæ, quam Tentzelius exhibet *p. 360.* dicitur: *Secunda diviſio, vel ſecunda linea, incipitur a luco Thuringorum verſus Franconiam, in loco, dicto vulgariter die bloſſe Leiben.* Pars etiam ſylvæ hodienum dicitur, *die bloſſe Leube*, quia arboribus raris conſita eſt.

(h) *lachis.*

(i) Hodie dicitur *Frottſtedt*, prædium olim nobilium a Gleichen, poſtea prædium præfecturæ Tennebergicæ, de quo *RUDOLPHI Gotha diplomatica P. II. cap. XXIX. p. 223.* In Præcepto Henrici IV. de a. 1111. dicitur. Feurſtat apud *SCHANNAT* c. l. *p. 112.*

(k) Maingfalbach.

(l) Buſonroth.

(m) Esphinnevelt.

Digitized by Google

verſus Aquilonem, ad quandam *Kyffam (a)* juxta *Mothonovva* usque ad bivium, ubi una via tendit *Linungen*, altera *Oſtervvyſen* contra Orientem villæ *Erphisroth*. Inde ſurſum per callem inter duos montes *Crintberg & Cornberg. (b)* Hinc per latus *Santberck*, ad locum ubi *Zulsbach, (c)* cadit in *Trockenlina, (d)* & ſic ſurſum ad *Wanebrucken. (e)* Deinde à *Buchenborn (f)* ad *Tereborn, (g)* dehinc ad *Harcheſtic (h)* usque *Trockenlina (i)* ad plateam, quæ tendit ſuper *Habechrot, (k)* ſicque per eandem plateam usque *Herberhardisſborcken. (l)* Inde ad Occidentem usque *Tambach (m)* & ſic ſurſum ſuper fluviolum *Smalkalden (n)* usque *Cholbach*, & inde ſuper quoddam Miricæ *(o)* ad *Brunisvvardisroth*, *(p)* usque ad plateam, quæ illic eſt: perque plateam usque ad radices montis *Tatenberc:* ſuper rivulum *Lorcha (p)* usque ad latus montis *Teneberg*, ſicque poſtremum ad ſuprà dictum fluviolum *Louffa*. Omnia, quæcunque his lachis & terminis circundata ſunt, cum villulis intrà poſitis aut ponendis, omnibusque ſuis appendiciis, viis & inviis, cultis & incultis, venationibus, piſcationibus, exitibus & reditibus, cum omni utilitate, quæ quocunque modo nominari vel dici poſſit, prædicto Ludovico comiti his regalibus edictis in proprietatem perpetuam ſtabilimus, hoc imperiali cénſura ſtatuentes, ut nullus omnino hominum aliquid in his negotii, niſi cum illius voluntate & juſſu, exercere præſumat. Ut autem hujus noſtræ pietatis traditio ab omnibus ſemper credatur, & ſtabilis potentialiter permaneat; hanc inde chartam teſtamentariam conſcriptam & manu propria corroboratam ſigilli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus. Udalricus Cancellarius vice Bardonis archicancellarii recognovi. Data V cal. Maji, anno incarnationis Domini MXXXIX, indictione VII, anno domini Cunradi imperatoris Auguſti imperii XIII, regni verò XV. Actum *Goslarie* villa regia feliciter. *(r)*

(a) Siffam.
(b) Turiberg.
(c) Sulzbach.
(d) Trockonlinaha.
(e) Wanunbruccha.
(f) Buchenbrunno.
(g) Dietbornum.
(h) Harcirſtic.
(i) Trocholinata.
(k) Abbichomrot.
(l) Everhardesbrucchon.
(m) Dambach.
(n) Schmalachalden.
(o) Mirice.
(p) Brunwardesrot.
(q) Louchaha.
(r) Ad meliorem diplomatis intellectum adjecimus ea, quæ ex ſchedis Hortlederianis Annalibus Iſenacenſibus *p. 11.* inſeruit *PAULLINI* verbis ſequentibus:

Ut vero cuncta clarius intelligas, dabimus obſcura iſta nomina ex ſchedis Hortlederianis, a Diterico Scherern, ſaltuum Præfecto, in Præfectura Vallis Georgianæ, d. 9. April 1624. ſic expoſita.

Loybe) die groſſe Läube.

Fürſtatt) Frattſtadt, ein Vorwerg im Amt Tennenberg.

Altenberg) im Amt Reichardtsborn. Die Kirche liegt hoch auf dem Berge, zu *S. Johann* genandt, und gehen vier Dörffer drein, als: Altenberg, Cattenfeldt, Engelsbach, und Finſterberg. NB. Dies Finſterberg hat vor 10. Jahren eine eigne Kirche gebaut.

Loffa und *Badenbach)* Im Amt Schwartzwald liegt ein Fluſs auf dem Zeller-Forſt, die Lobenbach genandt, und ſpringt in Sommersbach, Pfann-Thaal und Becher-Thaal, flieſst auf Zella, Mehlis, denn auf Bentzhauſen.

Maingefalbach) ein Orth im Amt Schwartzwald, die Fallbach genandt,

Digitized by Google

Ille igitur Ludovicus, veniens in Thuringiam anno Domini MXXV, ſe præſentans nobilibus terræ, civitatibus & villis officium, ſibi ab archiepiſcopo commiſſum, prudenter exercuit, & beneficia ſibi conceſſa recepit, & loca occupavit, & ſpecialiter in confinibus ſylvæ *Bloſſeloybe*, juxta montes *Kattenburg*, *Aldenbergk*,
914 *Cornebergk:* & ibidem villas faciendo terras & arbuſta in campis præparavit, & villas nominavit, *Fridericherode*, *Reynhartsborn*, *&c.* cœpitque propter ſuam jucundam converſationem gratus haberi in Thuringia à nobilibus, & ab Yſone de Glychen, & Gunthero de Kevernburgk, & ab aliis comitibus, multa prædia & villas emit. Tandem permiſſione principum caſtrum *Schovvenburg*, (*a*) prope (*b*) *Reinhartsborn*, & *Friderichered* erexit, & quotidianam ibi manſionem habuit. Tunc temporis nobilis vir, Gualterus de *Glyßberg*, fundavit monaſterium Scotorum in Erffordia anno Domini MXXXVI.

De

ſtöſt oben an den kalten Marckt, oder bloſſe Läuben, und den Rennſteig, allwo ſich Heſſen und Sachſen ſcheidet.

Bußeroda) unterm Grafen von Gleichen liegt ein Orth, die Boſſeröter genandt, zwiſchen Graffenhayn und dem Waſſer, die Uhra genandt, auch ein Amt Georgenthal, iſt ein Orth, das Boſſeröder Kreutz genandt, und dann in die Lein flieſst, ſcheidet das Amt Georgenthal und Reinertsborn.

Der Brunn bey Eſſenfeld) iſt noch allda, unfern des Cumbacher Teichs, zwiſchen Ernſtroda und Rödichen, zu ſehen; Selbiger Gegend iſt vor Alters eine gute Schäfferey und Vorwerck, auch wohl viele Aecker und ziemliche Gebäude, geweſen, und ſind ſolche den Unterthanen um Zinſe erblich eingethan worden, die Gebäude aber abgangen, und wird der Brunn auch nicht mehr geachtet.

Erphisrot) Im Amt Reichardsborn liegen zwey Dörffer, eins mit Nahmen Ernſtrode unter Friedrichrode, und dann das andere Wipperode an der Leine.

Der Grind- und Kornberg) beede liegen im Amt Reinhardsborn, jener heiſt jezt der Rinckberg, liegt über Engelsbach, ehmahls Egenolphsbach genannt, der Kornberg liegt bey Fridrichsroda.

Der Sandberg) liegt auf dem Crawinckler Forſt, nach dem Weydenberg und Diebſteig im Amt Schwartzwald.

Drockne Lihna) ſcheidet das Amt Georgenthal und Reinhardsborn, hat ſeinen rechten Nahmen der Leinertsborn, flieſt auf Schönau, Wipperode, und fürter auf Gotha.

Buchenborn) im Amt Schwartzwald liegt ein Born, der Büchborn genannt, auf dem Stützhäuſer Forſt, zwiſchen dem Tennichſchleiff und Böhler, aber weit von der Gräntze.

Harteſteig) liegt auf dem Tambacher Forſt, als Lomgeſteig, Hartſchora und Eiſenſtein, ſtoſſen bis auf die Heyde, allwo Sachſen und Heſſen ſich ſcheiden.

Heberhartisburg) in Amt Schwartzwald iſt auf dem Aresberger Forſt ein Orth, die Seiffertsburg, allwo vor dieſem ein Schloſs geſtanden haben mag, liegt nicht weit von der Hennebergiſchen Gräntze. Item ein Orth, die Elgersburg genandt, nicht weit von Gera, iſt Witzlebiſch und Coburgiſche Lehn.

Die Schmalkalden) im Amt Georgenthal auf dem Tambacher Forſt liegt ein Orth Holtz, der Schmalkalder Steig genannt; die Schmalkalden aber entſpringt vor der Stadt Schmalkalden.

Brunvvartsrode) im Amt Schmalkalden liegt ein Orth Brutroda (in einem alten Brieff *vicus Brunonis)* genannt, da geht eine ſtarcke Landſtraſs von Erffurth, Gotha, Tabartz, Cabart, denn auf Brutroda, und förder nach Truſen, Fohnbach, Schwalbungen, und ſo fort auf Waſungen.

Tatenberg) im Amt Tennenberg nicht weit von Cabart, gräntzt an Zimmerberg, ſo ins Amt Reinertsborn gehört.

Lützbach) im Amt Schwartzwald, auf dem Crawinckler Forſt, liegen zwey Oerter, die gräſichte und ſteinichte Lützſche unter dem Oberhof. Hæc Schererus.

(*a*) Vide ſupra *PAUL. LANGIUM a. 1025.*

(*b*) Hanc voculam ex MSto adjeci. In Tractatu de ortu Landgr. Thur. dicitur *Schovvinburgk, prope Fridericherode.*

De Ludovico, primo comite Thuringorum.

CAP. XII.

LUdovicus, dictus cum barba ex eo, quòd barbam longam nutriebat, cœpit ditari, & in caſtris & villis multiplicari, emendo & ædificando, & multùm in terra diligebatur: & bene & pacificè præfuit, ita, quòd factus fuit comes totius terræ Thuringiæ, & comes Thuringiæ ab omnibus nominabatur. Et accepit in conjugem nobilem matronam, *Cæciliam* de *Sangerhuſen*, quæ ad eum ſeptem millia manſorum cum aliis innumerabilibus bonis ex hæreditaria ſucceſſione devolvit. De qua Cæcilia (*a*) genuit tres filios, ſcilicet Ludovicum, qui ſibi ſucceſſit & in comitatu Thuringiæ; & Beringerum, qui poſt mortem patris habitavit in Sangerhuſen; & tertium Henricum, qui dicebatur *Raſpe*, ex eo, quòd caſtrum *Raſſenberg* conſtruxit & ibi habitavit. (*b*) Item genuit ex eadem tres filias, quarum una, ſcilicet *Hildegardis*, duxit comitem *Poponem* de *Henneberg*; ſecunda *Uta* duxit comitem de Linderbeche; tertia *Alheid* in virginitate permanſit. Et anno Domini MLV, cùm habitaſſet in Thuringia XXX annis, veniens Moguntiam ad unam convocationem principum & comitum, mortuus eſt, & ſepultus apud ſanctum Albanum extra muros. (*c*)

De ſecundo comite Thuringorum, & morte comitis Palatini Saxoniæ ſub imperatore Henrico.

CAP. XIII.

LUdovicus, primogenitus filius Ludovici cum barba, comitis Thuringiæ, eo mortuo ſibi ſucceſſit anno Domini MLV. Hujus temporibus Fridericus, comes Palatinus Saxoniæ, habitans in partibus Orientalibus in caſtro *Schypliz*, habuit pulcherrimam uxorem, nomine *Alheide*, filiam ducis Saxoniæ, cui ardenter adhæſit in amore Ludovicus ſecretè, quæ ejus amore decepta, ſuaſit prædicto Ludovico, comiti Thuringiæ, ut maritum ſuum occideret, & ipſam in uxorem duceret. Machinata eſt mulier hoc, quòd Ludovicus cauſa venandi veniret prope Schyplytz, & ipſa virum ad hoc induceret, ut hoc prohiberet. Venit ergo prædictus Ludovicus cum cornibus clangentibus, & comes Palatinus in balneo ſedens, ut ordinatum fuit. Ac mulier importunè currens ſuper virum, & ſibi improperavit, quòd quæreret commodum corporale, & jura & libertates ſuas amitteret. Qui exiens balneum, & arrepto pallio equo inſidens, comitem Ludovicum inſequitur, & interfectus fuit venabulo uno, & ſepultus in *Goſſig*, (*d*) monaſterio propè Nuenburg, quod idem comes fundaverat. Et comes Ludovi-

(*a*) Addit hic dictus auctor, *quæ de ſemine Ducum Saxoniæ fuit.* Vide etiam *TENTZELIUM p. 422. & ECCARDUM p. 422.*

(*b*) De hoc: *ANNALISTA SAXO ad a. 1130. Heinricus Raſpo, frater Ludovici, Comitis de Thuringia, ſignifer Regis clam confoſſus, immatura morte obiit.* Idem dicunt *CHRONOGRAPHUS SAXO* & *CHRONICON GOZECENSE*, quod etiam addit, ipſum Hedwigem, Comitis Giſæ viduam, duxiſſe uxorem, ſed ſine liberis fuit defunctus. Neque tamen Ludovici Barbari, ſed Salii erat filius, prout *MONACHUS REINHARDSBRUNNENSIS ad a. 1165.* tradit, & *CHRONICON GOZECENSE p. 219.* Quare etiam Monachus Reinhardsbrunnenſis Ludovico Barbato binos ſaltim tribuit filios, Ludovicum & Beringerum. Adde *TENZELIUM p. 423.* & *ECCARDUM Hiſt. Geneal. p. 319.*

(*c*) *TENTZELIUS* tamen *pag. 424.* potius demonſtravit, ipſum menſe Novembri 1056. diem clauſiſſe extremum.

(*d*) Auctor de ortu Landgraviorum Thuringiæ dicit: ſepultus in Bonzcigk, monaſterio prope Nuwinburgck. Rectius tamen Goſeck dicitur, ſive Golteſecke, *LANGIUS Chron. Citic. a. 1065.* Bontzig vero, ſive Bantzig, antea caſtri nomen erat, ſecundum Monachum Pirnenſem, ex quo fundatum fuit hoc monaſterium.

Digitized by Google

cus accepit *Adelheid* relictam in uxorem, anno Domini MLXV, (*a*) & genuit ex ea Ludovicum primogenitum, & Utonem, Cytenſem epiſcopum, & adhuc duos: item genuit tres filias; una duxit comitem de Saxonia, Kunegund nomine, quæ ædificavit monaſterium in Kaldeborne prope Sangirhuſen; alia duxit comitem de Wymar; tertia comitem de Wildenſe. Iſte Ludovicus ædificavit caſtrum Wartberg, prope civitatem Yſenach, & in partibus Orientalibus caſtrum *Nuenburg* & civitatem *Friburg*. (*b*) Et idem Ludovicus, pœnitentia ductus de homicidio, ædificavit monaſteria in *Reinhartzborn*, (*c*) in *Schyplitz*, in *Sangirhuſen*. Similiter uxor pœnitentia ducta fundavit monaſterium in *Oldesleiben*. Acta ſunt hæc anno Domini MLXX.

915 *De ortu Comitum de Honſtein.*

CAP. XIV.

NOta de ſorore Ludovici, quæ duxit comitem de *Linderbech*, ut dictum eſt. Illa genuit filium Beringerum, qui ſepultus eſt in Reinhartzborn, & reliquit tres filios; Ludovicum, comitem de Lare; Conradum, primum comitem de Honſtein, cujus primogenitus *Elgerus* (*d*) fundavit monaſterium in *Ilfeilt*; (*e*) item Theodericum, Comitem de Berka.

De

(*a*) Mire circa annum hujus homicidii variant Scriptores. Chron. Terræ Miſnenſis in Actis Litterariis *Tom. II. faſc. VII. p. 595.* hoc refert ad a. 1062. Auctor de ortu Landgrav. *ad a. 1063. 1064. SAGITTARIUS Antiquit. Alſtedt. n. XXVI.* circa a. 1075. Chronicon Gozecenſe *p. 217.* dicit: *Acta ſunt hæc anno Domini 1087. Non. Febr. Porro in loco occiſionis ejus lignea crux miræ altitudinis poſita perhibetur, quæ usque hodie occiſionis ejus facinus in memoriam revocare videtur.* Verum vel Auctor Chronici in anno erravit, vel annus à libraiis eſt corruptus. Patet hoc ex ſubjecto diplomate Friderici II. Comitis Palatini Saxoniæ, de anno 1085, in quo jamdum filii ſui interfecti fit mentio, teſtimonio ſatis certo, priorem annum fuiſſe corruptum. Singularem etiam dictum Chronicon notitiam præbet, Fridericum iſtum non ab ipſo Ludovico, verum ipſius juſſu, a Theodorico & Udalrico de Dedenleibe, & Reinhardo de Rineſtide, fuiſſe occiſum. Sequitur hoc Chronicon *JO. GEORG LEUCKFELD Antiquit. Alſtet. p. 299.* Verum cum noſtro Auctore rectius annum 1065. ponit *PAULUS LANGIUS ad h. an.* Idque tanto magis confirmat Inſcriptio crucis ligneæ, quæ poſtmodum lapidea fuit facta, prout uno ore omnes adſerunt, *ANNO DOMINI MLXV. HIC COMES CECIDIT PALATINUS FRIDERICUS: HUNC PROSTRAVIT COMES LUDOVICUS.* Sic *SPANGENBERG Chron. Sax. c. CLXXIX. BROTUF Merſeburg. Chronic p. 594.* qui dictam crucem ipſi inſpexerunt *VULPIUS Ludovico deſiliente pag. 67. JO. MICH. KOCH Hiſtorie von Wartburg pag. 9.* Sequitur *FABRICIUS Origg. Saxon. lib. II. p. 84.* dum ſcribit: *Commiſſum facinus eſt in loco, qui Reiſſius dicitur VI. Non. Febr. anno ſupra milleſimum ſexageſimo quinto.* Immo dum propter hoc facinus a. 1070. in arce Gibichenſtein cuſtodiæ mancipatus fuerit Ludovicus, facile credendum, dictum annum 1065. magis convenire.

(*b*) Oppidum ad Unſtrutam, qui fluvius non procul inde Salæ infunditur, cum arce monti impoſita.

(*c*) Vide *TENZELIUM pag. 431.* & Chartarium Reinhartsbornenſe apud *SCHANNAT Vindemiis litterariis p. 106.*

(*d*) Hoc nomen ex dicto auctore ſupplevi.

(*e*) Hæc, una cum hac Comitum Genealogia, uberius explanat *LEUCKFELD Antiquit. Ilfeld. cap. IV. ECCARD Hiſt. Gen. Princ. Saxoniæ p. 322.*

Digitized by Google

De captivitate Ludovici, Comitis Thuringiæ, & ejus liberatione.

CAPUT XV.

ANno Domini MLXX, *(a)* archiepiſcopus Bremenſis, frater Friderici, Comitis Palatini Saxoniæ, interfecti à Ludovico, Comite Thuringiæ, & alii cognati & amici ſuper morte ejus dolentes, querelas regi Romanorum Heinrico quarto de Ludovico, Comite Thuringiæ, offerunt, qui juſſu regis per inſidias captus in caſtro *Gebichenſtein* absque mancipatione cippi, per biennium cuſtoditur, & detentus eſt. Ibique interemptus fuiſſet, ſi non ſuffragiis beati Udalrici, *(b)* cui vovit baſilicam ædificare in Sangirhauſen, civitate fratris ſui Beringeri. Nam audiens, ſe non poſſe evadere mortem; per famulum ſuum, qui epiſcopum reſpexit, ordinavit, ut duos equos certa hora prope Salam fluvium adduceret. Qui, cùm vidit expletum per famulum, mox de cœnaculo ejusdem caſtri ſeipſum cum veſte ampla, qua fuit indutus, vento intrante, in Salam præcipitavit, & ſic liberatus diſceſſit, *(c)* anno Domini MLXXI. Archiepiſcopus Colonienſis Segewinus, vicarius regis Henrici, in certis partibus Alemaniæ poſuit monachos in Salveldt, expulſis canonicis.

De bellis in Thuringia commiſſis.

CAPUT XVI.

CIrca idem tempus papa Gregorius excommunicavit & depoſuit regem Heinricum, & omnes nobiles à fidelitate, quam ſibi tenebantur, abſolvit, propter hoc, quôd in eccleſia diſcidium magnum fecit. Principes verò Alemaniæ pro majori parte convenerunt, & Rudolphum, ducem Saxoniæ, ſororium Ludovici, Comitis Thuringiæ, in regem Alemaniæ elegerunt. Et quia Saxones Orientales, Miſnenſes, Thuringi, Francones, Rudolpho adhæſerunt; ideo Heinricus imperator depoſitus Rudolphum cum ſuis adjutoribus perſequebatur, & plura bella cum eis habuit. Primum bellum habuerunt in Thuringia inter *Homburg* & *Neilſtet*, ubi multi potentes ceciderunt ex utraque parte, & Saxones fugam inierunt. Secundum bellum habuerunt in Franconia juxta *Mellirſtat*, ubi Heinricus rex fugam iniit. Tertium bellum habuerunt iterum in Thuringia juxta villam *Fladychen*. Quartum bellum habuerunt juxta fluvium *Elſtram* in partibus Orientali-

(a) *ECCARDUS Origg. Saxon. p. 321.* plane negat, Ludovicum a. 1070. cuſtodiæ fuiſſe mancipatum juſſu Henrici IV. Imp. id quod demum a. 1114. ſub Henrico V. factum fuiſſe dicit. Verum confundit Eccardus Ludovici captivitates. Prima ob dictum facinus a. 1070. fuit facta, atque Ludovicus Salius in arce Gibichenſtein cuſtodiæ fuit mancipatus, inſequenti anno iterum liberatus, de quo etiam *PAULUS LANGIUS ad a. 1065.* Iterum Ludovicus a. 1093. ab Henrico IV. Imp. eo, quod Rudolpho Suevo adhæſerat, in Civitate Tremonienſi cuſtodiæ fuit mancipatus, de quo Auctor noſter infra *cap. XVII.* & *MONACHUS REINHARDSBRUNNENSIS* ſub a. 1112. Tertio a. 1114. iterum fuit detentus, prout *ANNALISTA SAXO, DODECHINUS ad a. 1114.* tradunt, etiam noſter Auctor, qui tamen annum haut recte definit, licet Moguntiæ factum dicat, poſt nuptias cum Agnete, quod in annum 1114. incidit. Qua ratione tunc fuerit liberatus, tradit *CHRONICON GOZECENSE p. 230. Comes Ludovvicus, neceſſitate ductus, Imperatori Hinrico traditur, captivatur, incarceratur. Cujus loco Filii ejus, Ludovvicus & Raſpo Hinricus, ſurrexerunt, vicemque ejus favorabiliter ſuppleverunt.* Licet de altera & tertia captivitate Auctor de ortu Landgraviorum plane taceat. Adde *TENTZELIUM p. 435.*

(b) Omiſſum hic aliquid etiam in Msto atque Auctore de ortu Landgraviorum.

(c) *LANGIUS ad a. 1065.* eadem habet, *ANNALES VETEROCELLENSES p. 595.* & *JO. VULPIUS* ſingulari Tractatu, cui titulus: *Ludovicus deſiliens.* Verum tacent coævi Scriptores, & ideo plenam fidem non auſim adhibere. Vide etiam *TENTZELIUM p. 426.*

Digitized by Google

bus Miſniæ, ubi Rudolphus rex electus occiſus fuit. Quintum bellum habuerunt iterum in Thuringia, prope caſtrum *Glychen*, quod obſeſſum fuit per exercitum Heinrici regis, ubi Burchardus, epiſcopus Lauſannenſis, occiſus fuit, & Segewinus archiepiſcopus, Colonienſis, & Otto, epiſcopus Ratiſponenſis, & Henricus, rex turpiter receſſit. Iſta guerra duravit bene per viginti annos. Et bella illa prædicta & plura alia fuerunt commiſſa ſucceſſivè his temporibus. Et jam infra idem tempus Tytaco, *(a)* Marchio de Landesberg Orientalis, cum amicis & cognatis comitis Palatini occiſi per Ludovicum comitem, *(b)* Thuringiam depopulari nitebatur. Sed mox exercitus regis, qui fuit in Northuſen, audiens intereſſe Saxones, reſtiterunt & ipſos fugaverunt, & duo caſtra Marchionis, ſcilicet *Bychelingen* & *Schydingen*, deſtruxerunt. Et idem filius Marchio per proprium fratrem ſuum
916 occiditur. Et non longè etiam pòſt Tytaco Marchio moritur, anno Domini MCX. Eckenbertus, filius Theticonis, Marchionis de Landsberg, fundator eccleſiæ ſancti Georgii in *Nuenburg* & caſtri *Erckenſpurg*, *(c)* in quodam molendino turpiter occiditur. *(d)*

De ſecunda captivitate Ludovici, comitis Thuringiæ, & ejus liberatione.

CAPUT XVII.

ANno Domini MXCIII, Ludovicus, comes Thuringiæ, adhuc offenſus regi Henrico, propter occiſionem comitis Palatini, & propter adhæſionem, quam fecit adverſario ſuo Rudolpho, duci Saxoniæ, in villa *Trutmunde*, in poteſtatem Henrici regis pro acquirenda gratia illius ſponte ſe *tradidit*, *quem aliquandiu* ſub cuſtodia ſervanda tenuit, donec caſtrum ſuum Wartpurck in Thuringia in ſua ſuſcepit. Quo facto ipſum in dolo abire permiſit. Sequenti anno rex Henricus nuptias celebravit in Moguntia cum filia regis Angliæ: ad cujus ſolennitatem etiam multi nobiles venerunt non vocati. Et ſine licentia advenit etiam Ludovicus, comes Thuringiæ, ſperans ſe eſſe gratum, per prius promiſſa paulo antè. Quem rex in ipſis nuptiis ad vincula conjecit. In quibus, cùm jam per duos annos & IX menſes innexus eſſet, relictis inibi pro ſe octo obſidibus ſcilicet ſatis nobilibus, à vinculis regis abſolutus eſt. *(e)* Et quia idem Henricus rex poſtea archiepiſcopum Moguntinenſem cepit, concurrentibus civibus undique, rex coactus epiſcopum Adelbertum à vinculis abſolvit, & obſides Ludovici comitis liberos reddit. Et rex Henricus, cùm imperaſſet XLIX annis, mortuus eſt & ſepultus in Spira. Ludovicus verò, comes ſecundus Thuringiæ, mortuus eſt & ſepultus in *Reinhartsborn*, anno Domini MCXXIII, anno ætatis ſuæ LXXIII. *(f)*

De tertio Ludovico, comite Thuring. & facto Thuring. Landgravio per Lotharium imperatorem.

CAPUT XVIII.

LUdovicus, tertius comes Thuringiæ, filius Ludovici ſecundi, duxit in uxorem filiam Lothari, ducis Saxoniæ imperatoris, ſucceſſoris Henrici regis, nomine He-

(a) Auctor de ortu Landgraviorum ipſum vocat *Titzko*.
(b) Mstum: *per Ludovicum, Comitem Thuringiæ, manu valida intravit Thuringiam, & depopulari nitebatur*. De hoc bello vero & prœliis cum Saxonibus vide *BRUNONEM* in Hiſtoria Belli Saxonici & *TENTZELIUM p. 427*.
(c) Eccardsberga intelligitur, ſedes poſtmodum Thuringiæ Landgraviorum.
(d) Auctor de Ortu Landgrav. Thuring. ad a. 1090. *juxta aquam, quæ dicitur Selich, in molendino quodam miſerabiliter interfectus*. Vide ſupra *CONT. LAMBERTI a. 1089*.
(e) Hæc ad verbum apud Auctorem de ortu Landgraviorum *ad a. 1093*.
(f) Vide *TENTZELIUM p. 437*.

Digitized by Google

Hedevvig *(a)* Nota, anno Domini MCXXIV monaſterium in *Walckenriden* fundatum eſt ordinis Ciſtercienſis. Qui imperator videns Ludovicum generum ſuum eſſe militem ſtrenuum & potentem in Thuringia & Haſſia, de conſilio principum ipſum cum vexillorum feſtiva exibitione, ut moris eſt, imperatoria largitione ſolenniter extulit, & cum magno præconio ei nomen Principis impoſuit, & Lantgravium Thuringiæ ipſum proclamari ab omnibus fecit. *(b)* Hic Ludovicus

(a) De eo adhuc diſputatur, an Ludovicus hic III. primus Thuringiæ Landgravius, Lotharii Imp. fuerit gener. Noſter Auctor & alter de ortu Landgraviorum illud adſerunt, & *TENTZEL. Supplem. Hiſt. Goth. p. 347. SAM. REYHER Monum. Landgr. Thuringiæ.* Immo etiam *ANNALES VETEROCELLENSES p. 597.* vix tamen eſt, ut adſentiamur, dum ſecundum accuratiores Hiſtoricos unicam filiam habuerit Lotharius Imp. Gertrudem, Henrico Superbo Bavariæ Duci, nuptam. Teſtatur illud coævus Lothario ſcriptor *ANNALISTA SAXO ad a. 1127.* dum ita ſcribit: *Rex Luiderus Pentecoſten Merſeburch celebravit, ubi decentiſſimo multorum principum habito conventu unicam & dilectam filiam ſuam Gertrudem, glorioſo Bavvariæ Duci Heinrico, Ducis Heinrici & Wulfildæ, Magni Ducis natæ filio, cum multa honorificentia in matrimonii honore ſociavit. CONRADUS URSPERG. p. 209. Lotharius vero filiam Gertrudim unicam, quam habebat, dederat, uxorem Henrico, Duci Bavariorum, Fratri Welfonis noviſſimi, quem nos vidimus. CHRONICON VETUS Ducum Brunſvicenſium p. 14. Heinricus Catulus de Gertrude, Filia Regis unica, genuit Heinricum Leonem. VITUS ARENPECK de Guelfis* apud *LEIBNITIUM Tom. III. p. 662. Hainricus, defuncto Hainrico, Duce Noricorum, genitore ſuo, Ducatum ejus adeptus eſt; qui Gerdrudim, unicam filiam Lotharii Regis, accepit uxorem.* Verum equidem Ludovicum hunc Hedvvigem habuiſſe uxorem, quæ tamen non æque Lotharii Imp. filia. Sic enim *CHRON. GOZECENSE p. 233. defuncto patre* (Ludovico) *filii ſucceſſerunt, & partes ſingulas ſinguli hæreditaverunt: unde Henricus, qui minor erat, hujus eccleſiæ advocatiam tenuit. Sed & Hodevingam, Comitis Giſæ viduam; frater vero ejusdem nominis filiam conjugem duxit.* Hanc vero Richentzæ propinquam fuiſſe autumo, dum dictum Chronicon *p. 235.* pergat: *Cujus* (Hermanni) *principatu Comes Ludovvicus ſublimatur, quippe qui Regi, ut fidelis, ut prudens, cariſſimus habebatur. Sed & reginæ propinquus fuiſſe narratur.* Hæc autem Hedevvic, relicta Ludevvici provincialis comitis, obiit anno 1148. ſecundum Annales Boſovienſes.

(b) Auctor equidem Legendæ S. Bonifacii, apud *TENTZELIUM Supplem. Hiſt. Goth. p. 345.* dicit, Carolum M. Ludovicum barbatum primum conſtituiſſe Landgravium, addens: *quem ita electum confirmavit & judicem eorum conſtituit, eumque Lantgraphium Thuringiæ per donationem regii vexilli, uti ſeculares infeudare apud Cæſaream Majeſtatem moris eſt, infeudavit, dansque ei auctoritatem, ut de natis Thuringiæ Comitibus, ſatis vita & moribus ac in bonis temporalibus ditatos, ſex eligeret, qui ſex una cum Lantgraphio adhuc ſex, de optimis & ſanioribus terræ eligere debent, qui duodecim Lantgraphio jurare debent, de adminiſtranda juſtitia unicuique ſine dolo: Lantgraphius vero nemini, niſi ſolum regi ſive Imperatori, jurabit.* Tentzelius equidem hanc Legendam ideo defendit, quod potentiores Impp. eum Carolo M. fuerint comparati, verum nil obſtat, quo minus auctorem Legendæ dicamus nugatorem. Licet autem hic Ludovicus primus Thuringiæ dicatur Landgravius, prout etiam ipſum diſerte vocat *ENGELHUSIUS Chron. apud LEIBNITIUM Tom. II. p. 1099.* neque tamen noſter Auctor hoc tradit, nec alias cum priorum temporum Hiſtoria convenit. In eo enim Scriptores conſentiunt, quod Principatum vel Provinciæ Thuringiæ Comitatum obtinuerit hic Ludovicus, poſtquam eo privatus fuiſſet Hermannus de Wintzenburg. Sic enim *ALBERTUS STADENSIS ad a. 1143. p. 243.* Adelheidis (Udonis Stadenſis filia) *nupſit Lodevvico, & genuit ſecundum Lodevvicum, qui à Lothario Rege impetravit provincialem Comitatum in Thuringia, cum eo per ſententiam privatus eſſet Hermannus de Wincenburg. CHRONICON GOZECENSE p. 235. Annus quartus Lotharii Regis computatur, cum generalis curia Quedlinburg in Pentecoſte celebratur. Hic Hermannus de Winziburg provincialis, honoribus di-*

Digitized by Google

vicus, primus Thuringiæ princeps & Lantgravius, genuit Ludovicum primogenitum,

gnitatibus, principum judicio, abdicatur: Wintziburg obſidetur, capitur, incenditur, funditus ſubvertitur. Cauſa fuiſſe dicitur, quia Burchardum de Luckem, regis quidem conſiliarium, hominem vero ſuum, pro cujusdam caſtri extructione fraude circumvenerit, & fide violata occiderit. Cujus PRINCIPATU Comes Ludovvicus ſublimatur, quippe qui Regi, ut fidelis, ut prudens, cariſſimus habebatur. ANNALES BOSOVIENSES ad a. 1130. *Burcardus, Conſecretalis Lotharii Regis, Comes Luchenheymenſis de Saxonia, dolo domini ſui de Winciburc, PRINCIPALIS COMITIS TURINGIÆ & Miſnenſis Marchionis, occiditur; ob quod idem Hermannus à Rege Lothario deponitur, & Comes Ludevvicus pro eo conſtituitur Lantgravius.* Idem aſſerit *ANNALISTA SAXO ad a. 1130. THEODORICUS ENGELHUSIUS c. l. Ipſe etiam fecit primum Landgravium Thuringiæ Ludovicum, cujus pater conſtruxit cœnobium Regnsborne; Nam antea TERRA THURINGORUM fuit ſub Comite de Winzingeborg.* Hermannum igitur de Wintzenburg Thuringorum Terræ præfuiſſe, & Thuringiæ Landgravium jamdum fuiſſe, dicta loca teſtantur. Hinc etiam Auctori Chronici Gozecenſis *PRINCIPALIS COMES THURINGIÆ* vocatur. In diplomate Reinhuſano apud *LEIBNITIUM p. 706.* dicitur *PROVINCIALIS COMES.* In alio Conradi III. Imp. & Adelberti Moguntini apud eundem dicitur *PATRIÆ COMES.* Hinc in diplomate Lotharii Imp. de a. 1129. dum confirmat venditionem curtis Abbenrod, inter teſtes adducitur *Hermannus Landgravius*, & licet non additum fuerit Thuringiæ, ejusmodi tamen præteritio provinciarum tunc ſolennis erat, prout *TENTZELIUS Supplem. Hiſt. Goth. p. 448.* exemplis demonſtravit. Adgnovit jamdum hunc Landgraviatum *CASPAR SAGITTARIUS* in epiſtola ſua *de antiquo Thuringiæ ſtatu p. 61.* dicens: *pæne hanc in ſuſpicionem venio, ac ſi jam ante hic Hermannus Provincialem quendam Thuringiæ Comitatum, nequaquam tamen tam illuſtrem, ac in Ludovico redditus, in manibus habuerit*, quod tamen non penitus concedimus, dum Chronicon Gozecenſe dicat, Ludovicum Hermanni Principatu fuiſſe ſublimatum. Hoc autem plane non denegamus, potentiorem omnino fuiſſe Ludovicum Hermanno, dum non ſolum ipſe Comitatum antea inſignem poſſederit, ſed etiam fratris ſui Henrici Rasponis hæreditate inſuper fuerit auctus, prout *CHRONICON GOZECENSE p. 232. ANNALISTA SAXO, CHRONOGRAPHUS SAXO*, & *CHRONICON MONTIS SERENI ad a. 1130.* tradunt. Prout etiam uberius aſſeruit *JO. GEORG REINHARD Origg. Landgrav. Thuringici §. XXIII.* Immo, magnæ jam Ludovicum Salium fuiſſe auctoritatis, patet ex eo, quod Waltramus in litteris ſuis ad eundem a. 1090. ſcriptis, ipſum vocat *ſereniſſimum Principem*, atque iterum *Glorioſiſſimum Principem*, apud *DODECHINUM.* In eo vero Sagittario adſentimur, quod *p. 59.* Ludovicum dicit Landgravii elogio, jus ſupremæ jurisdictionis per univerſam Thuringiam impetraſſe. Deinde vero etiam reliquarum Comitum ſorti exemptum, in Principum dignitatem poteſtatemque ritu ſolenni fuiſſe evectum. Auctor noſter notanter ait, ipſum cum vexillorum feſtiva exhibitione, *UT MORIS EST*, imperatoria largitione Principem fuiſſe factum. Idem dicit Auctor Annalium Breviſſimorum *ad a. 1126.* Ex hoc ſatis patet, quod, dum Principum more inveſtitus fuiſſe dicatur Ludovicus, ipſum non ſolum jurisdictionem, ſed poteſtatem etiam ſuper Thuringiam, fuiſſe adeptum. Adgnoverunt hoc olim ipſi Thuringiæ Comites, Bodo Stolbergenſis, Erneſtus & Adolphus Gleichenſis, Güntherus Beichlingenſis, Henricus Schvvartzburgicus, Güntherus Mansfeldius, Erneſtus Hohnſteinius, qui litteris communi conſilio a. 1445. exhibitis, profitentur: *Das Fürſtenthum Thüringen ſey gar löblich und achtbarlich mit einer trefflichen Menge redlicher Graffſchafft, Herrſchafft und erbarer Mannſchafft, zu demſelben Fürſtenthum gehörende, von Anbegin ausgeſetzet, gevvidmet, und herkommen.* Item, *daſs ein ieglicher Fürſt, der daſſelbe ehrliche Fürſtenthum innen hat und eingevvinnet, könne durch keinen Weeg bas bey Fürſtlicher Würdigkeit, Ehren, Macht, Furcht und Gevvalt bleiben, denn durch getreuen Beyſtand, Hülffe, Rath und Gehorſam ſeiner Grafen, Herrn und erbarer Mannſchafft, zum Fürſtenthum gehörend*, tradente *SAGITTARIO de Antiquo Statu Thuringiæ p. 65.* Communis eſt Thuringiæ Chronographorum traditio, duodecim Comites Thuringiæ Landgravio fuiſſe ſubjectos, certos etiam Offi-

Digitized by Google

tum, qui ſibi ſucceſſit in principatu; (a) item Ludovicum comitem, qui mortuo patre reſedit in *Tungisbrucke*; (b) item genuit filiam Cæciliam, quæ duxit ducem Bohemiæ; item aliam filiam, Adelheidam nomine, quæ ſeculum deſerens, cœnobium ſancti Nicolai intra muros Yſenach ædificavit, & in eodem clauſtro quamplurimis annis religiosè vixit, & Abbatiſſa effecta eſt virginum, anno Domini MCLI. (c) Ante hoc tempus fundationis obiit Ludovicus, Thuringiæ Lantgravius primus, anno Domini MCXLIX, (d) & ſepultus eſt in Reinhartsborn.

Anno Domini MCXXXVIII fundatum eſt monaſterium in *Wolckenrode* Ciſtercienſis ordinis.

Anno Domini MCXLVII fundatum eſt monaſterium in valle ſancti Georgii à comite de *Kevernberg*.

De quarto Ludovico, Lantgravio ſecundo, ſub imperatore Conrado, duce Sueviæ, qui deſtruxit murum civitatis Erffordenſis. 917

CAPUT XIX.

LUdovicus, Thuringiæ Lantgravius ſecundus, & quartus in ordine, duxit in uxorem Juttam, filiam Conradi, ducis Sueviæ, pro tunc imperatoris, anno

ciales hæreditarios adſignatos, prout tradit *CYR. SPANGENBERG Chron. Querfurt. lib. II. c. XXXVIII. p. 222.* verum ſine fide, compara *TENTZELIUM Supplem. Hiſt. Goth. p. 449.* Sufficit nobis, hunc Ludovicum ejusdemque poſteros ſuper terram Thuringiæ fuiſſe principatos. Sic enim *SIFFRIDUS PRESBYTER ad a. 1140. cum dudum Duces Turingorum defeciſſent, idem Ludovicus Barbatus ſuſcepit principatum dictæ terræ, quæ tunc per plures diſtracta & uſurpata ceſſavit dici Ducatus. Sed usque hodie Princeps præfatæ terræ non Dux, ſed Landgravius, quod latine ſonat, Comes Provincialis, appellatur.* Et paullo poſt: *Et ipſe & filii ejus & filii filiorum ſuper ſæpe dictam terram Turingiam, à tempore S. Henrici Imperatoris usque ad tempora Imperatoris Friderici II. per ſex generationes principantur.* Indicat etiam hanc poteſtatem titulus, dum Ludovicus hic in nummis dicatur *Comes Provincialis*, quo titulo ejusdem uſi fuerunt ſucceſſores. Idem in diplomatibus dicitur *Luthevvicus, Comes Pater de Thuringia*, quale exhibet *NIC. SCHATENIUS Ann. Baderborn. P. I. p. 770. & PAULLINI Hiſt. Virg. Visbecc. p. 60.*

(a) Binos noſter Auctor Ludovico, primo Thuringiæ Landgravio, ſaltim adſignat filios cognomines, verum *MONACHUS REINHARDSBRUNNENSIS* infra ſub a. 1126. intermedium addit Henricum Raspen. Adſtipulatur *CHRONICON GOZECENSE p. 233. verum illo* (Henrico Raspone I.) *ſine liberis obeunte, Ludovvicus duos filios genuit, quos ſuo fratrisque nomine nuncupavit.* Ejusdem etiam Henrici mentionem facit Erneſtus, Reinhardsbrunnenſis Abbas, in charta authentica a. 1143. *præſentibus Luodevico, Regionario Comite, ejusque fratre Henrico, matreque ipſorum &c.* Vide *TENTZELIUM p. 457.* & qui eum ſequitur, *ECCARDUM p. 329.*

(b) Auctor de ortu Landgrav. Thur. *a. 1124.* habet *Thumisbrück*, hodie *Thomasbrück.*

(c) Vide *ECCARDUM p. 327.*

(d) Auctor quidem de Ortu Landgraviorum & *ANNALES VETEROCELLENSES p. 597.* Ludovici hujus obitum ad a. 1149. æque refert: Verum *MONACHUS REINHARDSBRUNNENSIS* infra eandem ad a. 1140. recenſet. Sic etiam *ad d. a. CHRONOGRAPHUS SAXO: Obierunt Lodevvicus, Comes de Thuringia, & Wilhelmus Palatinus Comes. ANNALISTA SAXO* equidem ad a. 1139. Annales ſuos cum hiſce verbis: *Ludovicus, Thuringiæ Comes, obiit*, claudit. Verum dum ad d. a. etiam Ottonem, Bambergenſem Epiſcopum, atque alios defunctos eſſe narrat, quorum obitus in annum 1140. incidit, adjeciſſe quædam videtur, quæ demum a. 1140. contigere. Hunc annum 1140. confirmat etiam Monumentum ipſius Sepulcrale, quod inter *SAM. REYHERI* Monumenta Seren. Ducum Saxoniæ reperitur. Cum hac inſcriptione. ANNO. DOMINI M. C. XL. PRIDIE. IDUS. IAN. O. LUDEWICUS. PRIMUS. THURINGORUM. LANTGRAVIUS. FILIUS. LUDEWICI. FUNDATORIS. NOSTRI. HIC. SEPULTUS. Adde *TENTZELII Supplem. p. 459. ECCARDI Hiſtoriam Genealogicam p. 323.*

Digitized by Google

Domini MCL. *(a)* Eodem anno conſtructum eſt cœnobium in *Ichterſhuſen*, per comitem de Grunbech. Mortuo Conrado imperatore, qui imperavit quatuordecim annis, ſucceſſit ei filius ſuus in imperio Fridericus, primus hujus nominis, anno Domini MCLIII. Iſte Fridericus primò fuit piiſſimus & Chriſtianiſſimus, poſtea impiiſſimus, & eccleſiam Dei multùm perſequebatur; propter quod à papa excommunicatur & deponitur. Et quia Conradus, archiepiſcopus Moguntinus, adhæſit papæ contra Fridericum; ideo à Friderico epiſcopatu eſt privatus, & maxima clades depreſſit epiſcopatum, deſtructis pluribus caſtris, ſcilicet *Roſteburck*, *Horberg*, *Amelburg*, *Bingen*, *(b)* & à Ludovico, Thuringiæ Lantgravio, juſſu imperatoris Friderici, ejus ſororio, murus civitatis Erffordiæ in contemptum epiſcopi Moguntinenſis funditus deſtruitur & evertitur. Hujus temporibus Ludovici Lantgravii Fridericus imperator Mediolanum cepit, & funditus deſtruxit: ubi Henricus, dux Brunſwicenſis, dictus Leo propter animoſitatem, contemnens Fridericum & ejus mandata, ab eo receſſit in neceſſitate poſito in partibus Lombardiæ: propter quod imperator ipſum ducem omni feudo privavit; imò ducatum

(a) Sic etiam Auctor de Ortu Landgrav. *ad a. 1140. duxit in uxorem Juttam, filiam prænominati Conradi Regis.* & *ANNALES VETEROCELLENSES p. 597. MONACHUS REINHARDSBRUNNENSIS ad a. 1140.* ait: *accipiens legali copula Friderici Imperatoris ſororem Juttam*, idemque rectius, dum Friderici Coclitis, Sueviæ Ducis, fuerit filia. Fridericus iſte binas duxerat uxores, Juditham Noricam, & Agnetem Sarburgicam. Ex priori matrimonio nati Fridericus I. Imp. & Juditha Matthæi, Lotharingiæ *Ducis*, *filia*, prout ipſius Friderici & Conradi III. Imp. frater uterinus teſtatur. *OTTO FRISINGENSIS* ipſe *lib. I. de Geſtis Imp. cap. XIV.* ſcribens: *accepit autem Henrici, Noricorum Ducis, filiam in uxorem, ex qua poſtmodum Fridericum glorioſiſſimum, qui in præſentiarum Imperator eſt, & Juditham, quæ modo Matthæo, Lotharingiorum Duci, copulata noſcitur, genuit.* Ex altera vero conjuge, Agnete Sarburgica, prognati ſunt Conradus, Palatinus Rheni, & Claritia Ludovici, Thuringiæ Landgravii, conjux, prout idem Friſingenſis Epiſcopus *lib. I. cap. XXI.* nos docet: *Fridericus Dux mortua uxore ſua Juditha diſſenſionis tempore, Friderici Comitis de Sarbur, fratris Alberti Epiſcopi, filiam Agnetem in uxorem duxit, ab eaque Conradum, qui Palatinus Comes nunc Rheni eſſe noſcitur, & Claritiam, Ludovici Thuringiæ Comitis uxorem.* Adgnovit illud Auctor noſter, qui *cap. XXIII.* dictos Landgravios Friderici Imp. dicit fuiſſe conſobrinos. Et *ARNOLDO LUBECENSI lib. III. cap. XX.* Ludovicus dicitur filius ſororis Imperatoris Friderici. Quale vero Claritiæ fuerit nomen, plane non conſtat. *DAVID WOLLEBER* in Hiſtoria Baronum Hohenſtauffenſium, Ducumque Sueviæ Germanica Msta *f. 123.* tribuit Friderico, Sueviæ Duci ex Agnete, filium Conradum, & *ein Freulein Clementia genannt, die ſich mit Landgraff Ludwigen in Thüringen verheurathet.* Quare etiam *MART. CRUSIUS lib. IX. p. II. Ann. Suev. cap. X. p. 333.* dicit, quod Agnes iſta pepererit filium Conradum, & filiam Claritiam vel Clementiam, Landgravio Ludovico nuptam. *ECCARDUS Hiſtoria Geneal. p. 327.* autumat, ex abbreviato *Clemtia* à deſcriptore oſcitante facile *Claritia* effingi potuiſſe. Verum ipſius nomen fuiſſe Jutta, ſ. Juditha, patet ex præcepto ab Hermanno, filio ejus a. 1191. dato, in quo *matrem noſtram dominam Juditham* expreſſis verbis appellat apud *PAULLINI Annal. Iſenac. p. 31.* Hoc nomen Latini per Clementiam expreſſiſſe videntur, ut à ſorore, etiam Juditha dicta, diſtingueretur. Confirmare hoc ex parte videtur *VITUS ARENPECK Chron. Auſtr. p. 1193.* ubi de S. Leopoldi filiabus loquitur, addit: *Jutha vero quinta filia, quæ bonitas vocabatur.* Vide *TENTZELIUM p. 498. ECCARDUM p. 327. 328.*

(b) Auctor de Ortu Landgraviorum *ad a. 1153.* legit: *Roſteborg*, *Horburgk*, *Amelburgk*, *Dingin*, *Tensburgk*. Mstum: *Roſteborgk*, *Herburgk*, *Amelburgk*, *bingin*, *tensbergk*. Ruſtenberga arx eſt Eichsfeldenſis tractus, ditionis Moguntinæ, olim in caſtris munitiſſimis habita, quæ vel hodie Præfecto Moguntino eſt loco domicilii, de qua *SERARIUS Rerum Mogunt. lib. V. p. 527.* ſub Horberg, Homberga prope Fridslariam, ſub Amelburg, hodiernum Amœneburg, ad Ohmam fluvium intelligi videtur, de quo *SERARIUS lib. III. p. 310.* Binga urbs notiſſima eſt ad Rhenum arce inſignis.

Digitized by Google

tum Weſtphaliæ ab eo tulit, & epiſcopo Colonienſi jure hæreditario contulit; & alia bona ſua in Saxonia inter epiſcopos diſtribuit. Tandem per preces principum vix obtinuit gratiam, ita quòd imperator ſibi conceſſit ducatus Luneburg & Brunſwig cum caſtris & civitatibus circumjacentibus, excepta civitate *Lubeck*, quam imperator pro imperio retinuit, & tribus annis in exilio, ſcilicet in Anglia, manſit, anno Domini MCLXVI.

Quomodo Ludovicus Lantgravius nobiles ſibi rebelles fecit arare.

CAPUT XX.

ISte Ludovicus, Lantgravius Thuringiæ, fuit multùm pius, benignus & humilis ad nobiles & ignobiles. Et ideo quidam, immemores beneficiorum ſuorum, virtutes ſuas vilipendentes ipſum ſpreverunt, dicentes ipſum delirare: mandata ejus recuſantes, nec ipſum valere ad talem principatum. Propter quod ille nobilis princeps multùm fuit provocatus, & tales rebelles conabatur humiliare. Hoc ipſi ægrè ferentes, ſe hoſtiliter domino ſuo oppoſuerunt. Accidit quodam tempore, ut iniret cum eis conflictum, & fortuna ſibi arridente & juſtitia, omnes illos cepit: quos tanquam piiſſimus princeps noluit interficere, nec exhæreditare, ut bene decuiſſet: ſed eos humiliando compulit, ut loco jumentorum & equorum aratrum in agro ad arandum ſub manibus flagellantium traherent, ita, quòd ſemper quatuor unam lineam ararent, & ſic alternando & continuando unum integrum agrum, juxta morem ruſticorum, araverunt propriis corporibus. Propter quod factum ille princeps in omni terra ab omnibus timebatur, & maximè à nobilibus. Unde quicunque audiverunt nominare Lantgravium Thuringiæ, ſuſpirabant; & gemitus eorum à multis audiebantur. Et in hujus rei perpetuam memoriam princeps fecit talem agrum lapidibus magnis ſignari & circundari, & privilegiavit hunc, quòd quicunque malefactor ibi conveniret, non deberet capi à quocunque ibidem; & qui hoc edictum infringeret, crimen læſæ majeſtatis incurreret. *(a)* Et quia factum memoratum ubique volabat, nobiles extra Thuringiam & in Thuringia ſibi maledixerunt: & de tali inaudita humiliatione verecundabantur, & ſe vindicare affectabant, & in mortem ejus diverſis modis machinati ſunt, quod ipſum Principem non latuit; ideo frequenter in armis fuit; & quoscunque de talibus deprehendit, aliquos ſuſpendit, aliquos 918
interfecit, aliquos ſubmerſit, aliquos carceris ſqualore ſuffocavit. Et quia ſemper armatus inceſſit, ideo Ferreus Lantgravius ab omnibus nominabatur. Narratur de eo, quòd primò, cùm eſſet ita pius & dulcis, nobiles ipſum contempſerunt & deriſerunt, dicentes, quòd eſſet nimis mollis, & expediret, quòd duceretur ad fabros ferri in nemoribus, ut ibi mallearetur & fabricaretur, ut durus efficeretur. Et ſic evenit, quòd ille nobilis Princeps, qui primò nimis mollis ipſis nobilibus apparebat, poſtea eis ferreus & duriſſimus factus fuit *(b)*

Quomodo idem Ludovicus compulit nobiles, olim ſibi rebelles, portare corpus ſuum mortuum pedeſtres ad locum ſepulturæ.

CAPUT. XXI.

POſtea idem Lantgravius, in caſtro *Nuenburg* in lecto ægritudinis poſitus, vocavit ad ſe plures nobiles, ſibi aliquando rebelles, quos alloquebatur in hæc verba: *Ecce ego moriar, & vobis ſub pœna ſuſpendii præcipio, ut cùm anima mea de corpore meo exierit, corpus meum cum omni reverentia in humeris veſtris ab hinc usque ad locum meæ ſepulturæ, ſcilicet Reinhartsborn, portetis.* Hoc nobiles ſibi promiſe-

 runt

(a) Adde *TENTZELIUM p. 466.*
(b) Vide *PAULLINI Annales Iſenacenſes p. 21.*

Digitized by Google

runt facturos, quia plus quàm diabolum ipſum timebant; & poſt mortem ſuam mandatum compleverunt, & ipſum pedeſtres in humeris per multa milliaria portaverunt; ſemper timentes, quòd dominus eorum viveret, & ipſis illudere vellet, ac eos tentare. Rurſus timebant filios ſuos, quod, ſi mandatum patris non explerent, pœnam, quam pater poſuit, incurrerent.

De quinto Ludovico Lantgravio, ſub imperatore Friderico.

CAPUT XXII.

LUdovicus defunctus, Thuringiæ Lantgravius, anno Domini MCLXXIII, *(a)* reliquit tres filios, ſcilicet Ludovicum primogenitum, qui ſibi ſucceſſit in principatu; & Hermannum poſtea factum comitem Palatinum Saxoniæ; & Fridericum primum comitem in *Ziegenhain* terræ Haſſiæ *(b)* quæ pertinebat ad principatum Thuringiæ, ſicut etiam olim fuit unus ducatus, ſic poſtea & fuit unus Lantgraviatus.

De diſcordia inter Ludovicum Lantgravium, & Erffordenſes, & comites terræ.

CAPUT XXIII.

ANno principatus Ludovici, Thuringiæ Lantgravii tertii, orta eſt magna diſcordia inter ipſum principem & Erffordenſes, *qui adjutorio comitum Thuringiæ ei rebellare tentabant*: & durabat per aliquod tempus. Poſtea per Fridericum imperatorem fuit ſedata. Qui Lantgravii fuerunt filii ſororis imperatoris, id eſt conſobrini. *(c)*

De captivitate Lantgravii per ducem Brunſvvicenſem & de incineratione Mulhuſen & Northuſen.

CAPUT XXIV.

ANno Domini MCLXXX, Henricus, dux Brunſvvicenſis, dolens de renunciatione facta imperatori, de aliquibus terris, ut dictum eſt ſupra, *(d)* pactum violavit, & inimicus imperatoris effectus, multa damna imperatori & imperii civitatibus & terris intulit. Quapropter imperator miſit Lantgravium Ludovicum cum magno exercitu in Saxoniam: & civitatem *Hatiſſleybin* obſederunt, & expugnatam deſtruxerunt. Accidit poſtea, quòd idem dux dictus Leo Thuringiam

(a) Additiones equidem Lamberti Schafnaburg. *GODEFRIDUS MONACHUS CHRON. SAXO. CHRONICON MONTIS SERENI ad a. 1172. PAULLINI p. 23.* annum obitus definiunt 1172. Confirmat illum annum Monumentum ipſius Sepulcrale Reinhardsbrunnenſe: Anno Domini CIↃ. C. LXXII. II. YDVS. OCTOBRIS. OBIIT. LVDEWICVS. THVRINGORVM. SECVNDVS. LANDGRAVIVS. FILIVS. LVDEWICI. PRIMI. PRINCIPALIS. COMITIS. Verum dum pleraque Monumenta Reinhardsbrunnenſia ſint ſuppoſititia, à poſterioris ætatis Monachis confecta, potius *TENTZELIO* adſentior, qui *p. 474.* docet, hunc Ludovicum ſecundum a. 1168. fuiſſe defunctum. Teſtatur illud Mstum de Landgraviis, quod in Bibliotheca Ducali Gothæ adſervatur, quod de eodem Ludovico: *Her ſtarb uff deme Sloſſe Nuinborg in deme Jare alſo man ſchreib nach Criſti geburt thuſent hundert unde acht und ſechtzig Jar.* Confirmat illud tanto magis diploma Ludovici III. ipſius filii atque Succeſſores, a. 1168. datum apud *TENTZELIUM p. 479.* quod iſto anno patri jamdum ſucceſſerit.

(b) Genealogiam Comitum Ziegenhainenſium ab eodem Friderico nectit *ECCARDUS p. 334. WINCKELMANNUM* ſecutus. *p. II. Heſſ. Chronic. cap. IX. f. 245.*

(c) Vide ſupra *cap. XIX.*

(d) Vide ſupra *c. l.*

Digitized by Google

giam intravit, & villas regias *Molhuſen* & *Northuſen* cepit & incendit, & hoſtili manu plures villas in Thuringia deſtruens. Quod audiens Ludovicus Lantgravius, 919
collecta quanta poterat multitudine, pro tempore ducem Henricum jam abeuntem inſequitur, congreſſus cum eo bellum inconſultè, multis utrobique interfectis, ipſe Ludovicus, cum fratre ſuo Hermanno & multis aliis captivis, abducitur. Hoc imperator intelligens, venit in Erffordiam, & expeditionem generalem cum totius Regni (*a*) principibus indixit contra Henricum de Brunſwigk. Unde dux videns ſe opprimi, & omni ope familiarium deſtitui; Lantgravium Ludovicum & fratrem ſuum, de captivitate abſolutos, ad imperatoriam dignitatem, quaſi pacis mediatores, direxit. Imperator verò judicio multorum principum iterum ducem Henricum in exilium miſit.

Quomodo Hermannus, frater Ludovici, factus eſt comes Palatinus.

CAP. XXV.

ET cùm imperator vellet recedere de Saxonia cum ſuo exercitu; conſobrinum ſuum Hermannum, fratrem Ludovici Lantgravii, fecit & creavit comitem Palatinum Saxoniæ. Rurſus idem imperator partem ducatus Brunſwicenſis (*b*) dedit comiti de Anhalt, nomine Bernhardo.

De diſcordia inter Ludovicum Lantgravium & comitem de Anhalt.

CAP. XXVI.

NOn longè poſt hoc comes Bernhardus de Anhalt intravit Thuringiam, & deſtruxit caſtrum *Meildingen.* (*c*) Et poſtquam receſſit Ludovicus Lantgravius, cum exercitu magno intravit terram illius comitis, & devaſtavit eam incendiis & rapinis usque ad fluvium Salam, & civitatem Aſthyrſsleiben deſtruxit.

De diſcordia inter epiſcopum Moguntinum & Ludovicum Lantgravium ſedata, per filium imperatoris, & quòd multi nobiles perierunt in cloaca Erffordiæ.

CAP. XXVII.

ANno Domini MCLXXXVI, orta eſt gravis diſcordia inter Conradum, epiſcopum Moguntinum, & Ludovicum, Lantgravium Thuringiæ; & villæ ex utraque parte in Thuringia & Haſſia ipſius epiſcopi & Lantgravii Thuringiæ; devaſtantur. Tunc temporis epiſcopus contra terram Haſſiæ ædificavit *Heilgenberg* caſtrum; econtra Lantgravius contra terram epiſcopi ædificavit *Bramburg* (*d*) caſtrum. Accidit, quòd Henricus filius imperatoris venit in Erffordiam, volens ire in Poloniam, & pacem fecit cum illis duobus principibus. Et cùm de pace tractarent in cœnaculo Canonicorum beatæ Mariæ virginis, ubi nunc eſt dormitorium; pavimento repente disrupto, multi nobiles in cloacam ceciderunt. Aliqui extracti ſunt cum difficultate, & non ſine periculo corporis:

(*a*) Sic emendavi MStum ſecutus, cum antea legeretur *Rheni.*

(*b*) Male hic Auctor, Brunſuicenſis Ducatus nondum erat, ſed Saxoniæ Ducatum una cum parte Ducatus Weſtphaliæ Bernhardo tradidit Imperator. Vide *BECMANNI Hiſtoriam Anhaltinam P. V. lib. I. c. VII. §. 2.* Syntagma Hiſt. Germ. *diſſ. XVII. §. XLVIII.*

(*c*) Forſan *Mellingen*, hodie Ducatus Vinarienſis vicus, quod etiam *Meldingen* olim dicebatur.

(*d*) Auctor Addit. Lamberti Schafnab. *a. 1186.* vocat caſtrum *Grüneberg*, quod hodie Haſſiæ eſt oppidum, de quo Winckelmann Beſchr. Heſſenlands *P. II. cap. V. p. 196. GUDENUS Hiſt. Erfurt. lib. I. p. 41.*

Digitized by Google

& aliqui ibi interierunt, ſicut comites, Fridericus de Aldenberg, (*a*) & de Kirchburg Fridericus; & comes Haſſiæ, ſcilicet Gotzemannus de Zegenheym; comes Henricus de Schwartzburg, qui cauſa totius diſcordiæ erat, & multi alii minoris nominis. Rex autem, ſicut inſtituerat, profectus verſus Poloniam, & cùm venit Halle & reverenter cum proceſſione reciperetur, ruptis funibus campanæ omnes ceſſaverunt.

920 *De ædificatione eccleſiæ ſancti Georgii in Yſenach, & de morte Ludovici.*

CAP. XXVIII.

ISte Ludovicus in honorem ſancti Georgii militis & martyris, quem multum coluit, ædificavit eccleſiam ſancti Georgii in Yſenach. (*b*) Et cruce ſignatus pòſtea cum Friderico imperatore ultra mare profecti ſunt ad liberationem terræ ſanctæ: ubi in quadam expeditione, vexillo ſancti Georgii Ludovici cœlitus elato & erecto, multos de infidelibus ſtravit & occidit, & in multis bellis triumphavit. (*c*) Tandem imperator ibi obiit, & ſimiliter Ludovicus Lantgravius. (*d*) Cujus oſſa cùm in Thuringiam deportarentur in *Reinhartsborn* ſepelienda; quidam de ſuis prædictum vexillum cum imagine ſancti Georgii depictum deportavit in Myſnenſem regionem in caſtrum *Tharant*, & ibidem depoſuit in cœnaculo. Non longè pòſt idem vexillum per quandam feneſtram ad Orientem pluribus videntibus evolavit. (*e*) Hic Lantgravius de uxore ſua Margareta, filia ducis Auſtriæ, non habuit filios. (*f*) Ideo frater ejus Hermannus, Comes Palatinus, *ei ſucceſſit in* principatu, anno Domini MCXCIII. (*g*)

Friderico imperatore mortuo, filius ejus Henricus ſucceſſit ei in imperio, qui expulit de Bohemia Ottokarum, ducem Bohemiæ, conſobrinum Ludovici & Hermanni Lantgraviorum, & Albertum, Marchionem Myſnenſem, ex eo, quòd ipſi ceperant quodam tempore patrem ſuum Fridericum imperatorem: ſed poſt mortem ejusdem Henrici quilibet princeps reverſus eſt ad ſua, qui imperii ſui anno ſeptimo moritur.

De

(*a*) Potius Comes de Abenberg, prout habet Auctо Addit. Lamberti Schafnab. *ad a. 1184.* Convenit etiam MStum noſtrum. Vide *GUDENUM Hiſt. Erfurt. lib. I. p. 39. PAULLINI Annales Iſenacenſes p. 28.*

(*b*) Compara *CHRIST. FRANC. PAULLINI Annales Iſenacenſes §. XXXVI.* & potiſſimum *TENTZELIUM p. 496.*

(*c*) Hæc Monachus Reinhardsbrunnenſis infra in Hiſtoria Ludovici narravit uberius. Adde *GUIL. ERN. TENTZELII Supplementa Hiſt. Goth. p. 498.*

(*d*) Emortualis Ludovici annus vulgo ſtatuitur 1197. Verum *TENTZELIUS pag. 504.* ex diplomatibus demonſtravit, ipſum a. 1190. fuiſſe defunctum.

(*e*) Sit omnino fides penes Auctorem. Caſtrum Tharant vero arx olim montana inter Dresdam & Freibergam, nunc diruta.

(*f*) Hanc Ludovici uxorem Margaretham, non Auſtriacam fuiſſe, cum nullus Auſtriacorum Scriptorum ejusdem faciat mentionem, ſed Clivenſem, conjectatur *ECCARDUS p. 331.* atque ex parte demonſtrat *PAULLINI p. 24.* hanc aliis Eliſabetham dici ait, Leopoldi Ducis filiam. In tabulis Genealogicis occurrit Margaretha, Leopoldi IV filia, Ludovico huic collocata. Verum, dum Scriptores Auſtriaci prolixius Leopoldi IV ſive Pii liberos recenſent, nulla inter filias occurrit Margaretha, ſaltim *Quarta Elizabeth, quam accepit Hermannus, Lantgravius de Saxonia.* Sic *HISTORIA FUNDATIONIS MONASTERII MELLICENSIS p. 300.* In *CHRONICO CLAUSTRO-NEOBURGENSI p. 442.* dicitur: *Hermannus nobilis homo & dives, Lancravius Saxoniæ.* Et in Narratione Genealogica Poſterorum S. Leopoldi *p. 575.* Hic autem Hermannus I. de Wintzenburg Thuringiæ Landgravius fuiſſe videtur.

(*g*) Hermannum huncce jamdum a. 1191. in Thuringiæ Landgraviatu ſucceſſiſſe, teſtatur ipſius diploma de hoc anno, quod *PAULLINI §. XXXVII.* exhibet, quo Ludovicus iſte dicitur *Frater noſter, & in Principatu Provincialis Comitia Anteceſſor.*

Digitized by Google

De Hermanno Lantgravio ſub imperatore Henrico duce Sueviæ.

CAP. XXIX.

HErmannus, frater Ludovici Lantgravii defuncti. Hic cúm per Fridericum imperatorem comes Palatinus fuit factus; (*a*) Sophiam filiam comitis unigenitam (*b*) duxit in uxorem, & genuit ex ea duas filias: quarum una duxit comitem Alſatiæ, alia Jutta nomine fuit Theodoro, filio Alberti, Marchionis Myſnæ, adhuc in cunabulis jacenti, deſponſata & poſtea copulata: (*c*) per quam deſponſationem fuit ſedata maxima diſcordia, quæ fuit inter Lantgravium Thuringiæ & Marchionem Myſnæ, quæ per plures annos duravit. His temporibus rex Henricus obſedit caſtrum *Orlemunde*, ex eo, quòd idem comes fuit adjutor ducis Henrici de Brunſwig, adverſarii ſui & patris ſui.

Item his temporibus Unſtrud fluvius fuit totaliter exiccatus, nec aliqua aqua ibi inveniebatur multis diebus.

De morte Sophiæ, uxoris Lantgravii, & de ſecunda uxore & hæredibus.

CAP. XXX.

ANno Domini MCXCV, obiit domina Sophia, uxor Lantgravii, filia cómitis quondam Palatini Saxoniæ. Qua mortua, duxit aliam Sophiam, filiam ducis Bavariæ, (*d*) de qua genuit quatuor filios, ſcilicet Ludovicum primogenitum, Hermannum, Henricum & Conradum. (*e*) Item genuit duas filias, ſcilicet Irmegard, quæ duxit comitem de Anhalt, & Agnetam, quæ nutrita fuit cum beata

(*a*) *CHRON. MONTIS SERINI ad a. 1180.* Ludovicum Ferreum, exauctorato Henrico Leone, factum fuiſſe Comitem Palatinum, tradit. Adſtipulatur *GEORGIUS FABRICIUS Origg. Saxon. lib. I. p. 89.* Verum *MONACHUS REINHARDSBRUNNENSIS ad a. 1180.* & *THEOD. ENGELHUSIUS p. 1106.* idem potius de Hermanno tradunt. Quare etiam *ARNOLDUS LUBECENSIS lib. II. c. XXX. & XXXV.* inter Ludovicum, Thuringiæ Comitem Provincialem, atque Hermannum Palatinum notanter diſtinguit. Vide etiam Programma noſtrum *de Comitia Palatinatus Saxonici p. 14.*

(*b*) Sophia hæc Friderici V. ultimi ex Comitibus Saxoniæ Palatinis, familiæ Gozecenſis, erat filia.

(*c*) Erravit hic Auctor, prout probe notavit *TENTZELIUS Supplem. Hiſt. Goth. p. 514.* ſcribens: *Neque enim Theodorus, ſed Theodoricus audiit, neque Alberti filius, ſed frater, & Ottonis divitis filius fuit, neque tunc in cunabulis jacuit, ſed ea ætate, ut fratri reſiſtere, fœminamque ducere poſſet.* Rectius igitur *CHRONICON MONTIS Sereni: Anno* CIↃCXCIV. *Tidericus, Comes de Wizenuels, fratris ſui* (Marchionis) *violentia diu preſſus, pro auxilio petendo ad Hermannum, Turingia Lantgravium, ſe contulit: quem ille aliquandiu ſuſpendit, dicens, ſe, ut Marchioni bellum inferret, occaſionem idoneam non habere. Habebat autem filiam jam nubilem. Comite vero petitionem jam ſæpius iterante, Lantgravius reſpondit, ſi gener ejus fieri vellet, ſe ei modis omnibus occurſurum. Quod ille primo quidem, quia puella oculis ejus propter ſui deformitatem diſplicebat, renuit, ſed neceſſitate coactus, tandem conſenſit, conjugioque facto ex hinc auxilio Lantgravii fratre cæpit ſuperior apparere.* Adde *TENTZELIUM p. 512.*

(*d*) Hæc Sophia demum an. 1238. deceſſit, prout demonſtravit *TENTZELIUS pag. 579.*

(*e*) Vide infra Monachum Reinhardsbrunnenſem de eodem Ludovico. De his liberis Hermanni prolixius ediſſerit *ECCARDUS Hiſt. Genealog. p. 335.* Miſerat iſte duos ex filiis in Academiam Pariſiorum ſtudiorum cauſa, eosdemque Ludovico IV. Gallorum regi obnixe commendavit, prout *MARQU. FREHERUS* hanc epiſtolam inſeruit Tomo primo Scriptorum Rerum Germanicarum *p. 426.* ex eodemque depromſit *WINCKELMANN. Heſſ. Chronic. P. IV. cap. VII. p. 439.* De eodem egit *DAVID BLONDELLUS Geneal. Franc.* plenius aſſerta *Tom. II. f. 158.* & *TENTZELIUS p. 472.*

Digitized by Google

beata Elizabeth in caſtro *Warpurck*, ſponſa Ludovici primogeniti, quæ poſtea duxit ducem Auſtriæ. Eodem anno rex Henricus & imperator ordinavit apud principes Alemaniæ filium ſuum Fridericum eligi in regem Romanorum, & omnes conſenſerunt: licet poſtea aliter factum fuit per aliquod tempus.

921 *De duobus regibus electis poſt mortem imperatoris, & eorum diſcordia.*

CAP. XXXI.

ANno Domini MCCVI, mortuo Henrico imperatore, (*a*) dux Philippus Sueviæ, frater Henrici imperatoris, collectis multis epiſcopis & archiepiſcopis, ducibus, principibus, & comitibus plusquam XX numero, in Ichtershauſen (*b*) terræ Thuringiæ, ab illis electus eſt in regem Romanorum; impediendo filium fratris ſui, in quem prius principes conſenſerunt vivente patre. Epiſcopus verò Colonienſis cum quibusdam aliis epiſcopis & Principibus elegerunt in regem Ottonem, filium Henrici de Braunſwig, olim proſcripti & damnati per imperatorem Fridericum, & unxerunt eum in regem Aquisgrani, & fuit confirmatus per papam Innocentium.

De rege Ottone confirmato Brunſvvicenſi.

CAP. XXXII.

HErmannus Lantgravius, qui cum aliis elegit Philippum, ſe cum *juramento* & homagio ſibi obligavit & conſtrinxit, *ſicut alii fecerunt*, accipiens in beneficio regias civitates *Molhuſen*, *Northuſen*, *Salfeldt*, & caſtrum *Ranis*, cum finibus fluvii *Orlan*. Sed paulo pòſt idem Hermannus, reprobato denuo rege ſuo Philippo, propter quasdam ortas ſimultates, Ottoni regi ſe juramento & homagio obligavit. Propter quod Philippus rex cum magno exercitu venit ad Thuringiam, auxilium ſibi principaliter ferente epiſcopo Maguntinenſ. & Erfford. & aliis multis principibus, & terram hoſtiliter devaſtavit igne & ferro crudeliter. Hermannus verò Lantgravius, diffiſus auxilio, invocavit Ottonem, regem Romanorum, & Ottokarum, ducem Bohemiæ, amitæ ſuæ filium, ſcilicet conſobrinum ſuum. Qui cum multitudine venientes in Thuringiam, Philippum regem electum compulerunt intrare Erffordiam, qui poſtea occultè deinde receſſit, Saxones verò reverſi ſunt ad ſua. (*c*)

Philippus devaſtavit Thuringiam & humiliavit Lantgravium.

CAP. XXXIII.

SEquenti anno Philippus reverſus cum magno exercitu in Thuringiam iterum, auxilium ei ferentibus comitibus de *Schvvartzburg* & *Glychen* & Erffordenſibus, terram devaſtavit tempore meſſis crudeliter ferro & igne, & civitatem *Wyſſenſe* obſedit ſex menſibus, ſed non cœpit. Hoc intelligens dux Bohemiæ, conſobrinus

(*a*) Henricus VI. Imp. a. 1197 jamdum fuerat defunctus, prout in Syntagmate Hiſt. Germanicæ *diſſ. XVIII. §. XI.* demonſtravi.

(*b*) De loco electionis diſcrepant Scriptores. *CHRONICON MONTIS SERENI* Philippum a. 1198. *in campis Erpiſfordiæ* dicit fuiſſe electum *OTTO* de *S. BLASIO c. XLVI in partibus Turingiæ apud villam Arnisperc. CHRON. HALBERSTADT.* apud *LEIBNITIUM Tom. II. p. 140. in villa Arneſtedde Moguntinæ Diœceſis.* Ichtershuſa autem, ditionis Saxo-Gothanæ oppidum, vix horæ ſpatio ab Arnſtadto diſtat, ut ideo auctori noſtro facile adſentiamur.

(*c*) *ARNOLDUS LUBECENSIS lib. VI. c. V. & VIII.* hæc perſequitur uberius *CONRADUS URSPERGENSIS f. 321.* iniquus in hunc Hermannum talia de eodem prædicat: *Præfatus quippe Landtgravius, multotiens decepit Philippum, doloſe ipſum circumveniens, & rurſum rebellans.*

Digitized by Google

nus Lantgravii, venit ad Thuringiam cum multitudine populi, volens confligere cum Philippo. Sed diffisus de suis, & timens de traditione, recessit de Thuringia. Quod audiens Henricus Lantgravius, necessitate compulsus, omnes vias, quas poterat invenire, circa principes exercitus Philippi: * pro reconciliatione dans se & sua circa cœnobium *Uchtershusen*; obligans se Philippo juramento & obsidibus. Et sic reconciliatus est Philippo contra Ottonem, regem confirmatum. Et quia episcopus Colonienſis adhæsit Ottoni, quem elegit; ideo accidit, quòd eundem episcopum volentem Ottoni venire in auxilium, Philippus (sicut casu occurrebat, & ipsum insequebatur) obsedit in Wassenburg, & cepit castrum, & eum compulit sibi adhærere. His temporibus facta est fames valida, & per omnes regiones durans per tres annos.

Quomodo rex Otto Brunſvicenſis impugnavit Thuringiam. 922

CAP. XXXIV.

ANno Domini MCCX, principes Alemaniæ in *Nornberg* convenerunt, & ibidem mores Ottonis regis & imperatoris confirmati sibi minimè concedere videntes; (*a*) & specialiter, quòd fuit inimicus cleri; scripserunt papæ, quatenus Ottonem absolveret, & Fridericum, filium Henrici imperatoris defuncti, prius electum vivente patre, confirmaret; quod & factum est. Nam papa ex certis causis Ottonem excommunicavit & deposuit, & principes ab ejus fidelitate absolvit, & assistere Friderico mandavit. Et quia Hermannus Lantgravius unus de principalioribus & famosioribus principibus erat in tali congregatione, qui hoc egit contra Philippum, & etiam contra Ottonem, quem graviter offendit per reconciliationem prius factam cum Philippo, necessitate compulsus & invitè. Ideo comitibus Thuringiæ & baronibus, pecuniis corruptis ab Ottone, sibi contra Lantgravium adhæserunt. Hoc audiens Philippus dux Sueviæ, quòd filius fratris sui esset à principibus promotus ad imperium, ipso nesciente; multùm provocatus est, & reconciliatus cum Ottone; dans ei filiam suam in uxorem, & nuptiæ celebratæ sunt in Northusen, præsentibus pluribus principibus, qui adhuc ambobus adhæserunt, volentes resistere Friderico imperatori facto. Et cùm ibi essent, Otto Rex commisit vexillum comiti Theodorico de Bichlingen, qui jussu ejusdem Ottonis cum magno exercitu vastavit Thuringiam. Cui obviavit Hermannus Lantgravius, & comitem cepit cum multis armigeris. Hoc audiens Otto rex depositus, collegit exercitum, & oppidum Saltza cum castro expugnavit, & civitatem Wissenſe obsedit, sed non cepit. (*b*) Sed comitem de Kevernberg captivum duxit, volens impugnare partem exercitus. Tandem suis furtivè recedentibus, manere timuit, & se Erffordiam recepit. Postea Otto, adjuncto sibi rege Franciæ, absente Friderico imperatore, iterum Thuringiam veniens, ipsam devastando; quos Hermannus Lantgravius de terra cedere compulit. Et terram orientalem Misnæ contra marchionem Theodoricum intraverunt, ubi propter metum civitas Liptz recessit à Marchione. Sed anno sequenti idem Marchio intravit Saxoniam, & obsedit Aken, civitatem ducis Saxoniæ, qui adhærebat Ottoni. Et postquam Marchio destruxit terram ducis circumquaque, cepit Liptz, & castrum funditus destruxit. Et Otto postea ab omnibus spernitur: & multis bellis habitis cum Friderico imperatore, succubuit.

De desponſatione Elizabeth, filiæ regis Ungariæ, cum filio Hermanni Lantgravii,

CAP. XXXV.

ANno Domini MCCXI, Hermannus Lantgravius, famosus princeps in Alemania, & acer in hostes, misit solennes nuncios utriusque sexus in Ungariam,

(*a*) MSc. *reprehendentes.*
(*b*) Vide *FRAGMENTUM HISTORICUM ad a. 1212. MUTIUM ad a. 1211.*

Digitized by Google

pro filia regis Ungariæ filio ſuo Ludovico primogenito deſponſanda; quam filiam S. Elizabeth iidem nuncii ſecum ad Thuringiam adduxerunt, ætatis ſuæ anno quarto. Eodem anno moniales receptæ ſunt in Schiplitz, in monte ſancti Martini.

Anno Domini MCCXIV, Hermannus Lantgravius cepit comitem de Orlamunde.

De fundatione monaſterii S. Katharinæ extra muros Yſenach, & de morte Lantgravii Hermanni.

CAP. XXXVI.

ANno Domini MCCXV, Hermannus Lantgravius Thuringiæ, dominus terræ Haſſiæ, comes palatinus Saxoniæ, obiit in Gotha. Et dum abbas de Reinhartsborn corpus ejus vellet ſepelire in ſepulchro parentum; domina Sophia uxor ejus reſtitit, & ipſum fecit deduci in Yſenach ad monaſterium ſanctæ Katharinæ extra muros, quod idem princeps fundavit, ubi ſepeliebatur. *(a)*

Anno ſequenti obiit Hermannus, filius ejus adoleſcens, & apud patrem eſt
923 ſepultus. Anno Domini MCCXX, moniales Canoniſſæ de Northuſen propter levitates depoſitæ ſunt, & Canonici eis ſucceſſerunt.

De Sexto Ludvvico, Lantgravio Thuringiæ, ſub imperatore Friderico Secundo.

CAP. XXXVII.

LUdwicus, primogenitus Hermanni Lantgravii, mortuo patre, ſibi in principatu ſucceſſit. Hic Elizabet, regis Ungariæ filiam, olim ſibi per patrem deſponſatam, duxit in uxorem, anno Domini MCCXXI, in caſtro ſuo Wartpurg. Eodem anno Theodoricus, Marchio Myſenen. maritus dominæ Juttæ, ſororis domini Ludvici, obiit: qui adhuc vivens conſtituebat ipſum tutorem filii ſui trium annorum Heinrici *(b)* nomine, adhuc pueri. Ludvicus autem Lantgravius, cùm percepiſſet mortem ſororii ſui; ad conſolandum ſororem ſuam feſtinavit, & iter arripuit ad partes Myſnæ, & tanquam fidelis tutor & procurator totam terram recepit in ſuam defenſionem: de qua ſoror & filius & tota terra gaviſi ſunt. *(c)*

Anno Domini MCCXXIII, Elizabeth, uxor Ludovici Lantgravii, peperit primogenitum filium ſuum in caſtro Crucenberg: cui nomen impoſitum fuit Hermannus. Eodem anno Ludovicus Lantgravius intravit terram comitis Hermanni de Orlamunde: & ædificavit caſtrum Schowenforſt inter Orlamunde & Rudelſtat.

Quomodo Jutta Marchioniſſa Myſnæ, ſoror Ludvvici Lantgravii, duxit Poponem comitem de Henneberg.

CAP. XXXVIII.

EOdem anno Popo, comes de Henneberg, ſimulato negotio, finxit ſe iturum in Saxoniam: ſed accedens in Lyptz dominam Juttam, Marchioniſſam viduam, in tertio anno, & contraxit ſecum matrimonium de præſenti: & pòſt tempore opportuno eam duxit in Franconiam: de quo facto frater ejus Ludovicus Lantgravius multùm doluit, & provocatus fuit contra ſororem: & aliquo tempore ipſam in dotalitiis ſeu bonis parafernalibus multùm in Myſnia & in partibus

(a) Adde *TENTZELIUM c. l. p. 534.* Diem obitus Langius definivit *ad a. 1215.* 6. Kl. Maji.
(b) Henricus eſt illuſtris Miſniæ Marchio.
(c) Hæc ex auctore vitæ Ludovici uberius explanat *TENTZELIUS p. 543.*

Digitized by Google

bus Orientalibus impedivit. *(a)* Eodem anno Agnes, ſoror Ludovici Lantgravii, nutrita cum Elizabeth in caſtro Wartpurg, celebravit nuptias in Noremberg cum duce Auſtriæ.

De filia Sophia Ludvici Lantgravii, & Elizabeth deſponſata poſtea duci Brabantiæ.

CAP. XXXIX.

ANno Domini MCCXXIV, uxor Ludovici Lantgravii peperit filiam in caſtro Wartberg nomine Sophiam: quæ poſtea duxit ducem Brabantiæ. *(b)* Anno ſequenti Elizabeth uxor Lantgravii peperit filiam, quam rurſum nominat Sophiam, nomine matris Ludovici Lantgravii, quæ in Franconia in monaſterio Kitzingen religionis habitum induens, & ibi quieſcit.

De Ladvvico iſtius nominis poſtremo Lantgravio.

CAP. XL.

ISte Ludwicus Lantgravius fuit multùm virtuoſus, eloquio dulcis, moribus ſuavis & virilis, in exercitiis militaribus ſtrenuus & agilis, pauperibus largus & benignus, ad uxorem Deum dilectiſſimam Elizabeth multùm affabilis: & quia videbat uxorem ſuam diligere, & ſe in miſericordiæ operibus exercere, carnem jejuniis & aliis caſtigationibus domare: quamvis aliquando doleret, timens de ejus teneritudine corporis, quòd absque periculo corporis non poſſet ferre tantas abſtinentias, tamen ſibi in omnibus cooperabatur. Tandem factum eſt generale paſſagium ad terram ſanctam: in quo & Fridericus Imperator, & multi principes, comites, barones, &c. & ipſe Ludovicus Lantgravius cum eis, cruce ſignata valedicens matri, uxori, & fratribus, transfretavit propter fidem: pro qua paratus fuit mori corde & corpore. Veniens in Siciliæ regnum febre correptus, videns ſibi imminere periculum mortis, vocans ad ſe patriarcham Hieroſolymitanum, ſuſcepit ab eo eccleſiaſtica Sacramenta devotiſſimè; & mortuus eſt: *(c)* & oſſa ſua translata ſunt de loco mortis in Thuringia; & ſepulta in ſepulchro parentum in Reinhartsborn, anno Domini MCCXXVIII: præſente matre, uxore, 924
& fratribus, & filio ſuo Hermanno primogenito. Interim dum adhuc oſſa defuncti Ludovici non pervenerunt ad Thuringiam, Heinricus frater Ludovici Elizabeth, uxorem fratris ſui de caſtro Wartberg, de conſilio malorum hominum amovit. Quæ cum parvulis ſuis in miſeria vixit, in civitate Yſenacho, & nullus recepit eam hoſpitio, qui eſſet alicujus reputationis: quia timebant, ne offenderent dominos: ſed oportuit, ut cum pauperibus ſe reciperet. Deinde transtulit ſe in Kitzingen, ad abbatiſſam cognatam ſuam, ubi poſtea filia ſua monialis effecta eſt. Quam miſeriam & paupertatem percipiens epiſcopus Babenberg, cognatus ſuus, ipſam tulit in Babenberg, & honorificè tenuit. Et dum ibi eſſet, venerunt milites & vaſalli & alii, qui cum Ludovico marito ſuo exiverunt ad peregrinationem, & oſſa ſecum deportaverunt. Et invenientes dominam ſuam: &

(a) Hæc ex dicto Auctore Vitæ Ludovici prolixius expoſuit *GEORGIUS FABRICIUS Origg. Saxon. lib. VI. p. 575. 576.*

(b) Hæc iſta eſt Sophia Brabantina, quæ poſteris ſuis Haſſiam adquiſivit. Vide etiam infra *cap. L.*

(c) Auctor Hiſtoriæ de ortu Landgraviorum locum & tempus mortis exponit dilucidius, ſcribens: *Et mortuus eſt ſub anno Domini MCCXXVII. tertio Idus Septembris in civitate Ortrant.* Vide etiam infra *MONACHUM REINHARDSBRUNENSEM ad a. 1227. 1228.* Et *ANONYMI Chronicon Erfordienſe* apud *SCHANNAT Vindemiis Litterariis p. 92. Anno Domini MCCXXVII. Generale Paſſagium ad Terram Sanctam factum eſt: qua Expeditione etiam Imperator Fridericus transfretavit, ſed Ludevvicus Landgravius in eadem expeditione VI. Idus Septembris deceſſit in Apulia in civitate Otrant.*

Digitized by Google

audientes forefactum, nimiùm turbati ſunt ſuper re geſta tam flebili & inaudita. Et ipſam aſſumpſerunt, & cum oſſibus mariti ſui in Reinhartzborn deduxerunt; ubi Rudolphus de Varila *(a)* Pincerna, qui unus erat de his, qui ipſam Elizabeth tulerunt de Ungaria, & modò fuit in peregrinatione cum marito; fortiſſimè præſente matre, & fratribus, & aliis nobilibus, corripuit Henricum ſeniorem Lantgravium de nimio exceſſu, quem in viduam fratris relicti commiſit; ita quòd Heinricus & frater ſuus Conradus & mater inceperunt amariſſimè flere *(veniam a beata Elizabeth poſtulantes, & hoc emendare promittentes) (b)* Et ſic ipſam ad caſtrum Wartberg deduxerunt, & valde reverenter & amicabiliter pertractaverunt.

De Heinrico Lantgravio Thuringiæ, ſub imperatore Friderico.

CAP. XLI.

MOrtuo Ludovico Lantgravio in paſſagio, quamvis relinqueret hæredem, tamen puer VI annorum. Et quia Heinricus frater ſuus fuit ſenior inter Lantgravios tunc viventes; ideo ſucceſſit in principatu, & cum magna potentia & ſapientia ſemper poſtea rexit, & primo anno regiminis ſui obſedit caſtrum Eytirsberg, *(c)* quod expugnavit & deſtruxit. Eodem anno fratres Prædicatores receperunt conventum in Erffordia. Eodem anno Ludovicus, dux Bavariæ, frater dominæ Sophiæ Lantgravii dolo occiſus eſt à Friderico imperatore.

Quomodo beata Elizabeth uxor Lantgravii ſe transtulit in Marpurg.

CAP. XLII.

ANno Domini MCCXXIX, beata Elizabeth non gaudens de honoribus, nec cupiens reverentias ſibi in Wartberg exhibitas per Heinricum Lantgravium, & fratrem ſuum Conradum, nec non per dominam Sophiam; accepta dote ſua pingui, quam petivit, & ſibi libentiſſimè dederunt, de Thuringia receſſit, & magiſtrum Conradum, famoſum prædicatorem & ſanctum virum *(d)* ſecuta fuit in Marcberg, de qua civitate ipſe erat oriundus; quamvis & Henricus & frater ſuus Lantgravii & mater ipſorum maximè dolerent de receſſu. Filium tamen beatæ Eliſabeth Hermannum retinuerunt. Ubi ſcilicet in Marcberg hoſpitale conſtruxit, & ſanctiſſimè vixit, eleemoſynas pauperibus erogando, & ſoli Deo in paupertate, & in ſtatu contemptibili, vacabat usque ad mortem. Obiit autem anno Domini MCCXXXI, anno ætatis ſuæ XXIV.

De deſtructione civitatis Frixlarienſis per Conradum Lantgravium Thuringiæ.

CAP. XLIII.

ANno Domini MCCXXXII, Sifridus, archiepiſcopus Maguntinus, à monaſterio Reinsborn aliquam ſummam pecuniæ extorquebat. Et quia abbas dare recuſabat,

(a) Ex MSto emendavi, cum antea legeretur *Boila*.

(b) Hæc verba uncis incluſa, ex MSto adjeci.

(c) Hæc ex MSto emendavi, cum antea corrupte legeretur *Cytzirsberg*. Quid autem Henricum ad deſtruendum hoc caſtrum impulerit, indicat auctor Hiſtoriæ de ortu Landgraviorum, dum ad a. 1227. ita ſcribit: *Tunc temporis Lodevvicus Lantgravius conductus fuerat, a parentibus, fratribus, uxore, &c. verſus Smalkaldin. Tunc dixit ultimo Heinrico, fratri ſuo, diſpoſitis omnibus, caſtrum Eitersburgk, quod in præjudicium adjacentis cœnobii Reynhardisborn conſtructum, pater meus dirui juſſerat, non deſtruxi. Rogo ergo te, frater dulciſſime, ut hoc poſt receſſum meum evertere funditus non omittas.* Idem dicit Auctor Vitæ Ludovici *lib. IV. cap. VII.* Hodie adhuc Mons Eitersberg prope Vinariam dicitur, ubi prædium eſt Ducis Saxo-Vinarienſis, qui tamen aliquot milliaribus diſtat a Monaſterio Reinhardsbrunnenſi.

(d) Hic eſt Conradus de Marpurg, qui miracula S. Eliſabethæ ſingulari ſcripto expoſuit, quod *LEO ALLATIUS* Συμμίκτοις ſuis inſeruit.

Digitized by Google

ſabat, ipſum pœnæ gravioris culpæ ſubjecit, & in Capitolio in Erffordia Canonicorum S. Mariæ tribus diebus diſciplinas recepit. Ultimo verò accidit, quòd Conradus Lantgravius Thuringiæ, frater Heinrici, caſu veniens Erffordiam, & Miſſam audiens in eccleſia beatæ Mariæ, hora illa, dum prædictus abbas deberet ſe præſentare ad diſciplinas. Et nudus in ſuperiori parte corporis, virgas in manibus bajulans, intravit Capitolium. Quod videntes aliqui de familia Conradi Lantgravii, ſibi retulerunt, quàm male abbas tractaretur. Qui in furia magna Capitolium aſcendit, & extracto cultello in archiepiſcopum irruit, & comam capitis deprehendit, & ipſum transfigere laboravit: ſed præpeditus. Mox dictus Conradus civitatem exivit, & expeditionem indixit, & civitatem Frixlarum terræ Haſſiæ hoſtiliter circumvallavit, & ſuburbia incendit. Et cùm inde recedere vellet; mulieres laſcivæ murum civitatis aſcenderunt, & veſtibus elevatis pudibunda oſtenderunt ſua, & principi illuſerunt; deridentes ipſum cum exercitu ſuo. Qui reverſus denuo civitatem obſedit, ipſam ferro & igne deſtruxit, nec eccleſiis nec hominibus parcens; & epiſcopum Wormatienſem, & plures Prælatos, & Canonicos cum ducentis militibus cepit. *(a)* 925

De pœnitentia Conradi Lantgravii Thuringiæ, & quomodo religioſus factus eſt.

CAPUT XLIV.

POſtea dictus princeps revolvens illud crudele factum in corde ſuo, cooperante S. ſancto pœnitentia ductus, civitatem Friſzlarum intravit, & convocatis civibus in foro publicè ſe proſtravit, & humiliter veniam petivit: & cives in multis bonis libertavit, & decimam, quam de terra Haſſiæ habuit, canonicis ibidem proprietatis titulo in emendam tribuit. *(b)* Demum religioſo habitu indutus ordinis Teutonici frater effectus eſt: & donavit juſto donationis titulo curiam Griſſtede hoſpitale ſanctæ Elizabeth eccleſiæ, dedicatæ ab eadem & fundatæ in honore Dei genitricis Mariæ.

De tranſitu ſeu itinere fratris Conradi Lantgravii Thuringiæ.

CAPUT XLV.

ANno Domini MCCXXXIII, Conradus Lantgravius iter arripiens verſus Romam, cùm tranſiret Sueviam, intravit curiam Imperatoris Friderici: & honorificè eſt ab eo receptus cum ſuis militibus & armigeris. Et poſtquam ibi manſit pluribus diebus, ultrà progrediens & Romam veniens, à papa Gregorio reverenter eſt receptus, & à peccatis ſuis ſibi confeſſis, ab ipſo eſt perſonaliter abſolutus. Et cùm ibi eſſet, eleemoſynas largas dedit, & omni die XXIV pauperibus cibum propriis manibus miniſtravit. De vita ſanctæ Elizabeth uxoris fratris ſui, & miraculis poſt vitam factis, frequenter cum papa collationes habuit, & pro canonizatione ejusdem laboravit; & reverſus ad Alemaniam, in ordine ſuo divinis cultibus die noctuque inhærendo profecit: & factus eſt Teutonicæ rector & magiſter.

De diſcordia inter Heinricum Lantgravium & Comitem de Glichenn.

CAPUT XLVI.

ANno Domini MCCXXXIV, Heinricus, Lantgravius Thuringiæ & Haſſiæ, cepit caſtrum Wiſelbech comitis Heinrici de Glichen, & ibidem XXIII malefactorum

(a) Hæc uberius explanavit *PETRUS* de *DUISBURG Chron. Boruſſiæ P. III. c. XXXVI.* & ex eodem *TENTZELIUS p. 573.* Aliam vero diſſenſionis cauſſam refert *TRITHEMIUS Chron. Hirſaug. ad a. 1232.* ſcilicet *propter fines & terminos quosdam terrarum, quos uterque voluit ſuo dominio eſſe ſubjectos.* Adde *SERRARIUM Rer. Mogunt. lib. V. p. 534.* Adde Anonymi Chronicon Erfordienſe apud *SCHANNAT Vindemiis Litterariis p. 92. ad a. 1232.*

(b) Adde *TRITHEMIUM c. l.*

Digitized by Google

ctorum captos decollari præcepit. Eodem anno idem Lantgravius, propter plura mala, quæ patiebatur ab eodem comite Heinrico de Glichenn, ipsum legitimè citatum, ac postea sententia condemnatum & proscriptum, omni jure feudali privavit. *(a)*

De canonizatione beatæ Elizabeth, & de translatione corporis sui.

CAPUT XLVII.

ANno Domini MCCXXXV, in Italia civitate Perusina, in conventu fratrum Prædicatorum, canonizata est beata Elizabeth, quondam Lantgravia Thuringiæ, filia regis Ungariæ, à papa Gregorio, multis prælatis ecclesiæ & magnis præsentibus. Sequenti anno translata sunt ossa de humili loco ad locum magis reverendum ejusdem sanctæ Elizabeth, præsentibus archiepiscopis Maguntinensi, Bremensi, & pluribus aliis episcopis & prælatis; item præsentibus Friderico imperatore, & Heinrico Lantgravio Thuringiæ & Hassiæ, & suo germano fratre Conrado, magistro ordinis Teutonici, & matre eorundem Lantgraviorum, scilicet domina Sophia, & Hermanno filio beatæ Elizabeth, & Sophia filia sanctæ Elizabeth, & multis aliis, &c. *(b)*

926 Anno Domini MCCXXXIV, fratres Minores receperunt conventum in Erfordia.

De fundatione conventus Prædicatorum in Ysenach.

CAPUT XLVIII.

EOdem anno, ex mandato & consilio Domini papæ Gregorii, Heinricus Lantgravius Thuringiæ & Hassiæ cœpit ædificare conventum fratrum Prædicatorum in Ysenach, & consecrari voluit in honorem sanctæ Elizabeth: ex eo, quòd ipse olim iniquum consilium secutus, ipsam de castro Warcberg ejecit, & molestari permisit. Quod intelligens frater Conradus, germanus Henrici Lantgravii, adjunxit illi conventui pro patrono scilicet Joannem Baptistam: ex eo, quòd ipsum in Fritzlaria ecclesias suas destruendo offendit, & incinerando molestavit: ubi tunc in conventu fuit primus Prior venerabilis pater, frater *Elgerus*, comes de Honstein, sanctus Dei. *(c)*

De morte fratris Conradi, quondam Lantgravii Thuringiæ & Hassiæ.

CAPUT XLIX.

ANno Domini MCCXL, frater Conradus ordinis Teutonici rector & magister, quondam Lantgravius Thuringiæ & Hassiæ obiit, & sepultus est in Marcborg. Anno sequenti, obiit Hermannus Lantgravius Thuringiæ, filius Ludwici Lantgravii & beatæ Elizabet, anno ætatis suæ XVIII, & elegit sepeliri in Marcborg apud

(a) Adde *ANONYMI CHRONICON ERFORDIENSE ad h. an.* apud *SCHANNAT Vindemiis Litterariis p. 95.*

(b) Vide *THEODORICUM de THURINGIA de vita, morte, & miraculis Elisabethæ lib. VIII. cap. IX. & XII. GODEFRIDUM MONACHUM, ALBERTUM STADENSEM, ALBERICUM TRITHEMIUM ad a. 1236. CHRON. AUGUST. ad a. 1240. SCHATENIUM Ann. Paderborn. lib. XI. p. 28. SERRARIUM Rer. Mogunt. lib. V. p. 598.*

(c) Uberius de hoc monasterio *PAULLINI Ann. Isen. §. XLVIII.* Msto, quo usi sumus ex Bibliotheca nostra publica, adjectus est *Ordo fratrum Prædicatorum ex Chronicis & Legendis sanctorum taliter legitur esse institutus ab ecclesia. Legenda de sanctis patribus Conventus Ysenacensis Ordinis Prædicatorum. De Genealogia fratris Elgeri & puerili eius ætate. De vita fratris Pauli & fratris Wiperti de Ysenach. De vita fratris Ludevvici de Bessingen. De Vita fratris Heinrici de Wissense.* Quæ etiam aliquando in lucem producemus.

Digitized by Google

apud matrem ſuam, ſed ſepultus eſt in Reinhardisborn in ſepulchro patris. *(a)* Eodem anno, Heinricus ſolus Lantgravius Thuringiæ & Haſſiæ, comes Palatinus Saxoniæ, duxit in uxorem Gerdrudam, filiam ducis Auſtriæ.

De blaſphemia Friderici imperatoris in Deum, in fidem Catholicam, & ſanctum Moyſen, & hæreſi ſua.

CAPUT L.

ANno Domini MCCXLII, Fridericus imperator cùm regnaſſet 31 annis, convocavit principes Alemaniæ in Franckfort, volens cum eis tractare, qualiter filium ſuum Conradum in regem Romanorum crearet, ubi ſpiritu diabolico ipſum inſtigante, blaſphemavit in Deum & in ſanctam eccleſiam, [*dicens: Tres ſunt, qui duxerunt in regiminibus ſuis totum mundum, ſcil. Moyſes, qui ſeduxit Judæos, Chriſtus, qui ſeduxit Chriſtianos, Machumet gentiles. Quamobrem, ſi principes vellent hoc conſentire, ego utique multo meliorem modum credendi & vivendi cunctis nationibus ordinarem.*] *(b)* Hanc blaſphemiam omnes principes & nobiles mox ut audierunt, nimiùm ſunt turbati: & facies eorum præ dolore & ſtupore ſunt immutatæ, quòd audiverunt imperatorem & regem Eccleſiæ Dei hæreſi permaximè eſſe maculatum. Sed præ aliis principibus talia audientibus, Henricus Lantgravius ſingula verba imperatoris per legatos ſolennes in ſcriptis, ut verum membrum eccleſiæ & Chriſti talia audire abhorreret, papæ Gregorio inſinuavit. *(c)* Quapropter idem papa prædictum imperatorem excommunicavit: quamvis hoc modicum curavit, & papa Innocentius ſequens, aliquibus annis poſtea tranſactis, excommunicationem approbavit; imò ipſum Fridericum depoſuit, & apud principes Alemaniæ procuravit eligi in regem Romanorum Heinricum Lantgravium Thuringiæ, principem Chriſtianiſſimum, & militem ſtrenuum: *(d)* Et quia papa Innocentius IV fuit multùm pecunioſus; ideo ut prædictus Heinricus, filius eccleſiæ & membrum Chriſti, gubernacula regni ſuſciperet, ei XXV millia marcarum argenti puri in ſupplementum tranſmiſit. Eodem anno & tempore, ſicut principes fuerunt in Franckfort vocati ab imperatore Friderico, obiit frater *Elgerus de Honſtein*, Prior Iſnacenſis, ordinis Prædicatorum, Confeſſor Heinrici Lantgravii, quem ſecum adduxit in Franckfort tanquam ſanctum directorem, & ipſum mortuum reduxit in Yſenach ad ſuum conventum. Eodem tempore, & in eadem congregatione principum, Sophia filia Ludvici Lantgravii & beatæ Elizabeth, atque filia fratris Henrici Lantgravii, deſponſata fuit duci Brabantiæ. *(e)*

De captivitate epiſcopi Bambergenſis.

CAPUT LI.

ANno Domini MCCXLVI, captus eſt epiſcopus Bambergenſis à comite Bertoldo de Kevernberg, & per tempus in cuſtodia tentus, quem poſtea Heinricus Lantgravius à vinculis abſolvit. Eodem anno fratres Minores, habentes conventum in Gotha, transtulerunt ſe in Arnſtede, quibus ſucceſſerunt fratres Auguſtinenſes. *(f)* 927

De

(a) Adde *TENTZELIUM p. 580. CHRONICON ERFORDIENSE*, apud *SCHANNAT p. 99. Anno Domini MCCXLII, IV. Nonas Januarii obiit Lantgravius Haſſiæ, Filius S. Elizabeth in Cruceburc, ſepultusque eſt in Reinhartsbrun.*

(b) Hæc verba uncis incluſa, ex Msto adjeci.

(c) Quam inique hujus blasphemiæ accuſatus fuerit Fridericus, notavi in Syntagmate Hiſt. Germ. *diſſ. XX. §. XII.*

(d) Compara *CASP. SAGITTARII Gründl. Bericht von Landgrav Heinrichs Röm. Königs Wahl.*

(e) Vide ſupra *cap. XXXIX.*

(f) Vide *TENTZELIUM p. 61.*

Digitized by Google

De promotione Heinrici, Lantgravii Thuringiæ & Haſſiæ, in regem Romanorum per papam Innocentium II, & de morte ejus.

CAPUT LII.

ANno Domini MCCXLVII, anno pontificatus domini papæ Innocentii ſecundo, Heinricus Lantgravius, ad mandatum ejusdem papæ, in regem Romanorum eſt electus in Franckfort. Et ibidem prope Rhenum cum magno exercitu, principibus ſibi cooperantibus, cum Conrádo filio Friderici, quem pater præfecit & libenter ipſum pro rege poſt ipſum habuiſſet, conflixit, & eum cum ſuo exercitu vicit & confudit, in die beati Dominici Confeſſoris. Et habita victoria, profectus eſt in Sueviam, contra eundem ducem Sueviæ Conradum, & patrem ſuum Fridericum, olim imperatorem, ipſos humiliando. Poſtea ad Thuringiam reverſus, venit in caſtrum Warcborg & infirmari cœpit, & dum laboraret in extremis, petivit corpus ſuum ſepeliri apud patrem ſuum ad ſanctam Catharinam, extra muros civitatis Yſenach, & cor ſuum ſepeliri ad fratres Prædicatores ad ſanctam Elizabeth, in cujus honore conventus fuit dedicatus: quod & factum eſt.

De rebellione quorundam nobilium poſt mortem ejusdem Henrici regis Romanorum.

CAPUT LIII.

ISte Heinricus rex Romanorum, Lantgravius Thuringiæ & Haſſiæ, quia ſine hærede defunctus eſt, multa mala in Thuringia & Haſſia de hoc exorta ſunt. Nam quidam militares, ſcilicet Herwicus de *Horſelgowe*, & Joannes Atzſe cum aliis ſuis complicibus, omnia pecora ante civitatem Yſenach, & circumquaque abſtulerunt, & advocatum de *Teneberg* captivum abduxerunt. Item miniſteriales terræ loca ſibi complacentia occuparunt. Nam illi de *Wangenheim* montem *Calnberg*, illi de *Tulſtede* montem *Steinfort*, Hermannus *Strantz Stentzenovve*, iſti de *Lupintze* montem *Luchtenvvaldt*, illi de *Cobenſtedt Scharffenberg*, illi de *Franckenſtein* prope *Allendorff* montem *Waldenberg* cum caſtris ædificaverunt. *(a)* Item Waltherus pincerna de Varila, miles ſtrenuus & famoſus, erexit ſe contra comites de *Kevernberg*, & de *Schvvartzberg*, villas eorum deſtruendo rapinis & incendiis. Qui comites ſibi occurrebant, & fortuna arridente pincernæ, cepit duos comites de Kevernberg, & duos de Schvvartzborg, & ſecum eos cum ſuis abduxit, & in vincula conjecit, anno Domini MCCXLVIII.

De diſcordia, quam habuerunt conſanguinei Heinrici regis Lantgravii Thuringiæ & Haſſiæ pro terris illis.

CAPUT LIV.

ANno Domini MCCXLVIII, mortuo Heinrico rege & Lantgravio ſine hæredibus, quidam de terra faventes duciſſæ Brabantiæ, filiæ fratris Heinrici Ludvici Lantgravii olim & beatæ Elizabeth, ipſam vocaverunt; alii verò faventes Heinrico

(a) PAULLINI *Ann. Iſenac. §. LIV.* hæc explicavit, ſcribens: *De Principatu unitæ Provinciæ inter ſe digladiabantur. Illa in Haſſia, hic in Thuringia diverſa caſtra & urbes ceperat, rapinis, incendiis & latrociniis longe lateque dominantibus, diſtractisque populariorum animis. Hinc nobiles ab Erfa, Wangenhemii & alii jure civitatis noſtræ donati ſunt, ut muros intra tutiores laterent; alii caſtra & munimenta ſibi fecere, in quibus fortius ſe defenderent. Wangenhemii arcem ſtruxere Carlbergam, Tulſtedenſes Steinfortum, Eſchvvegii Krayenburgum & Heldenſtein, Franckenſtenii Wollenburg, (Waldenberg) prope Allendorfum, Kebeſtedtenſes Scharfenbergam, Hermannus Strantz Strantzenavam, ſeu Straſſenavam, Lupnicii Cal. Stockhuſii, Luchtevvaldam & Molitteburgum prope Fisbacium, Rudolf à Vargula Rudolfſteinium, alii è Buchonia & Haſſia ædificabant Brandenfelſium.*

Digitized by Google

rico, Marchioni Miſnæ & terræ Orientalis, filio ſororis ejusdem Henrici regis, ſimiliter ipſum vocaverunt. Et ſic vocatis, venit duciſſa Brabantiæ ad terram Haſſiæ, & plura caſtra & civitates recepit in poteſtatem ſuam; aliquibus tamen caſtris & civitatibus recuſantibus. Similiter Heinricus Marchio venit ad Thuringiam, & plura caſtra & civitates recepit in poteſtatem; & aliquibus caſtris & civitatibus recuſantibus, tandem quibusdam placitis celebratis, domina Sophia duciſſa, quicquid juris in terram Thuringiæ habere debebat, fidelitati Heinrici Marchionis conſobrini ſui commiſit, *(a)* ne ad extraneos devolveretur; quousque per principes determinaretur, cui de jure cedere deberet, & terram Haſſiæ liberè recepit in ſuam jurisdictionem, & ad Brabantiam rediit.

De Heinrico, marchione Myſnæ & Lantgravio Thuringiæ, ſub Wilhelmo rege Romanorum, 928

CAPUT LV.

HEinricus, Marchio Myſnenſis & Orientalis, ac Thuringorum Lantgravius primus, duxit in uxorem Agnetam, de qua genuit duos filios, ſcilicet Albertum & Theodericum, *(b)* anno Domini MCCXLIX. Eodem anno civitas Wiſſenſe capta eſt, & ſpoliata, & igne conſumpta à comite de Sundershuſen.

Anno Domini MCCL, rex Romanorum Wilhelmus, comes Holandiæ, electus poſt Heinricum Lantgravium Thuringiæ, in bello à Friſonibus occiditur. Anno ſequenti, Fridericus olim imperator & depoſitus, adhuc fungens officio imperii, in Apulia miſerrimè mortuus eſt, ſine Sacramentis & pœnitentia in anathematis vinculo.

De ſecunda repetitione terræ Thuringiæ per duciſſam Brabantiæ.

CAPUT LVI.

ANno Domini MCCLIII, vacante imperio, domina Sophia videns Alemaniam ſtare ſine rege & judice, ſuper principes iterum veniens ad Thuringiam, ducens ſecum filium ſuum Heinricum puerum, ducem Brabantiæ, quem in reditu fecit Lantgravium terræ Haſſiæ. Nec minimè adhuc contenta, ſed repetiit terram Thuringiæ, ſeu partem, ab Heinrico Marchione ſuo conſobrino, quam ſuæ fidelitati tradidit & commiſit. Conſiliarii verò Domini Marchionis dixerunt: *Domine Princeps, terra Thuringiæ eſt nobilis & opulenta; non tradatis nec dividatis. Et ſi non vult eſſe contenta de Haſſia, vos eſtis potens in Myſna, in partibus Orientalibus, & in Thuringia, & poteſtis ei bene reſiſtere. Et ſi haberetis unum pedem in cælo, & alium in terra Thuringiæ; illum de cælo deberetis trahere ad alium, & retinere Thuringiam.* Et ſic illa domina inconſolata permanſit, ſolis civibus Yſenach ſibi adhærentibus contra Marchionem, & ad terram Haſſiæ cum filio properavit.

(a) Thuringiæ etiam Comites, datis, ut dicitur, Reverſalibus Henrico illuſtri ſe ſubjecerunt. Vide *TENTZELIUM p. 590.* Plenius vero hæc exponit *ANONYMI Chronicon Erfordenſe ad a. 1250.* apud *SCHANNAT Vindem. Literariis p. 103. Hoc etiam Anno II. Kal. Martii, Marchio Miſnenſis in Mulhuſen Provinciali præſedit Judicio, ubi præſentibus multis Terræ Baronibus, Pacem firmiter atque ſtabiliter Juramento confirmavit, ſicque Terræ ejusdem Principatum, licet à Friderico quondam Imperatore, nunc autem depoſito, Feſtiva vexillorum exhibitione ſibi contraditum, violenter ac injuſte occupavit: dein tertia die veniens Iſenacum à Duciſſa Brabantiæ ſub nomine Tutoris ipſius Filii, Nobile illud Caſtrum Wartberc, cum tota Haſſia terra ad annos X commodatum ſuſcepit.*

(b) Male, dum filios hoſce ex prima Conjuge, Conſtantia, genuerit. Vide *TENTZELIUM p. 600.*

Digitized by Google

Quomodo dux Brunſvvicenſis cepit epiſcopum Maguntinenſem.

CAP. LVII.

ANno Domini MCCLV, dux Brunſwicenſis contra epiſcopum Maguntinenſem intravit Thuringiam, & juxta vel prope prædium monachorum *(a)* Volckerode, ſcilicet Boltſtede, & cepit in conflictu Gerhardum, epiſcopum Maguntinenſem, & plures comites cum eo & nobiles, & ſpecialiter patruum epiſcopi, ſcilicet comitem de Ebirſtein, quem, ob multas contumelias exhibitas duci, ſuſpendio interemit.

De amicitia, quam contraxit domina Sophia ducisſa Brabantiæ cum duce Brunſvvicenſi.

CAPUT LVIII.

ANno Domini MCCLVIII, adhuc durante diſcordia inter Heinricum marchionem ac Lantgravium Thuringiæ, & dominam Sophiam & filium ſuum Lantgravium Haſſiæ, & poſt multa mala perpetrata in terris, domina Sophia ducisſa cum filio ſuo viribus diffidentes, animoſum principem Albertum ducem Brunſvvicenſem, tunc inimicum in Thuringia adiit, & filiam ducis filio ſuo Lantgravio Haſſiæ deſponſavit, ut ejus adjutorio poſſet reſiſtere Marchioni, cui in viribus & potentia & divitiis impar fuit. Unde ille dux per ſuos advocatos & cum armigeris de Haſſia multùm humiliavit Thuringiam, & maxima damna fecit: & domina Sophia cum auxilio civium Yſenacenſ. qui *ei adhæſerunt, tria caſtra ædificaverunt Iſenechisberg, Frovvenberg, Metenſtein*, contra caſtrum *Wartberg*, quod in poteſtate ſua habuit Heinricus Marchio, qui etiam contra civitatem Yſenach ædificavit caſtrum *Calnberg* prope *Viſchbach. (b)*

De deſtructione civitatis Crucenberg per ducisſam.

CAPUT LIX.

ANno Domini MCCLIX, domina Sophia cum filio ſuo & adjutorio ducis Brunſwicenſis cepit caſtrum *Cruceberg*, & civitatem ejusdem penitus devaſtavit.
929 Eodem anno abbas in *Reinhardisborn* caſtrum *Schovvenberg*, olim ædificatum à primo comite Ludwico cum barba Thuringiæ, & poſtea in favorem monaſterii Reinhardisborn, ne de hoc moleſtarentur, deſtructum per Lantgravios Thuringiæ, iterum reædificavit; timens, ne ab aliis ædificaretur magis potentibus in præjudicium monaſterii: & comiti Hermanno de Henneberg commiſit, *(c)* in bona fide uterino fratri Heinrici Marchionis ex parte matris dominæ Juttæ, quæ primo duxit Theodoricum Marchionem patrem Heinrici, & poſtea Poponem comitem de Henneberg. Qui Hermannus fuit ita propinquus ad poſſidendum terram Thuringiæ, ſicut Heinricus, ſi fuiſſet acceptatus, ſicut fuit alius. *(d)* Quod audiens Heinricus marchio, timens de caſtro illo malum ſibi & terræ evenire, caſtrum deſtruxit *Schovvenberg*, & caſtra *Luchtenvvaldt*, *Calnberg* prope *Setelſtede*, & plura alia ædificata à nobilibus in Thuringia poſt mortem Henrici regis, tempore vacationis principatus, in Thuringia deſtruxit.

De expugnatione civitatis Yſenacenſis, & deſtructione caſtrorum prope Yſenach per Marchionem Heinricum.

CAPUT LX.

ANno Domini MCCLXI, Heinricus Marchio, habens in ſua poteſtate caſtrum Warc-

(a) Hodie adhuc dicitur *Münchhof*.
(b) Vide *PAULLINI Annales Iſenacenſes §. LVIII.*
(c) Mutilus antea locus erat, à Piſtorio aſteriſco notatus, quem ex Msto ſupplevi.
(d) In eo tamen Henricus Hermanno jure erat potior, quod iſte à Friderico II. a. 1242. Expectativam fuiſſet adeptus, quæ extat apud *WECKIUM Chron. Dresd. p. 153.*

Digitized by Google

Warcberg & totam terram Thuringiæ, excepta civitate Yſenach & quibusdam caſtris prope, cepit & deſtruxit caſtra *Metenſtein, Frouvenberg, Yſenachisberg.* Et civitatem Yſenacenſem cepit, & aliquos cives interfecit, qui jus ſuum annihilaverunt, & totam terram Thuringiæ dominæ Sophiæ cedere debere de jure affirmabant, & ipſum Marchionem minimè juſtè excludebant. *(a)* Eodem anno caſtrum inferius in civitate ædificatum eſt à Marchione.

Quomodo dux Albertus Brunſvvicenſis captus eſt, adjutor dominæ Sophiæ, & filii ſui Lantgravii Haſſiæ.

CAPUT LXI.

ANno Domini MCCLXIII, Albertus dux Brunſvvicenſis, adjutor Heinrici Lantgravii Heſſiæ, ex continuis plurimorum ſucceſſibus in Thuringia & alibi animatus, in tantam devenit ſuperbiam, ut etiam partes Orientales invaderet rapinis & incendiis per tres dies, & eccleſias *Nuemberg* & *Merſburg* nimiùm gravaret. Hoc audiens Rudolffus Pincerna de Barila, vir potens & bellicoſus in Thuringia, cum centum bonis militibus & armigeris collectis in Thuringia, venit ad partes Orientales, quærens Marchionem Heinricum, & non inveniens ipſum, ſed filios ſuos adhuc juvenes, ſcilicet Albertum & Theodoricum invenit in Lyptz. Quos acceſſit increpando eos, quare tanta mala non vindicarent: ipſe enim adduxiſſet centum bonos viros & ultra; quòd & ipſi colligerent aliquos: quod & factum eſt. Ibi enim prope Bickin inierunt conflictum cum duce Alberto à mane, ſcilicet ab ortu ſolis usque ad horam nonam, & dux vulneratus fuit & captus, & comes Heinricus de Anhalt, comes Heinricus de Zwyrin, comes Joannes de Ebyrſtein, & adhuc de baronibus & bonis nobilibus XII, omnes vulnerati & capti, & de electa militia exercitus quingenti quinquaginta & XVI viri in armis plenis, cum maximo damno ſuo, ſcilicet electorum equorum & armorum apparatu, capti ſunt, qui ſe magnis pecuniis liberaverunt. *(b)*

De compoſitione inter Marchionem Myſnæ, & dominam Sophiam, & filium ſuum.

CAPUT LXII.

INterim dum dux Brunſwicenſus detentus fuit, tractata eſt ſua liberatio & compoſitio inter Heinricum Marchionem & filios ſuos, & inter Dominam Sophiam & filium ſuum Heinricum Lantgravium Haſſiæ, quæ talis fuit, ſcilicet quòd dux deberet dare pro liberatione ſua octo munitiones, ſcilicet *Eſſenvvege, Aldendorff, Witzenhuſen*, & alias prope *Werram*, pertinentes ad ducatum Brunſwicenſem, & ſuper hoc octo millia marcarum, & ut domina Sophia, & filius ſuus Heinricus Lantg. Haſſiæ, abrenunciarent omni jure ſuo, quod poſſent habere in terram Thuringiæ, tunc deberent recipere in ſuam poteſtatem illas octo munitiones; quod & factum eſt, & diſcordia, quæ duravit per novem annos, ſedata eſt. *(c)*

Quomodo Heinricus marchio diviſit terram cum filiis ſuis. 930

CAPUT LXIII.

ANno Domini MCCLXV, Heinricus marchio confectus ſenio, & habens tres principatus, diviſit ſe cum filiis ſuis hoc modo. Nam ipſe Heinricus pater retinuit terram Myſnenſem, Theodoricus filius ſuus obtinuit terram Orienta-

(a) Vide *PAULLINI Ann. Iſenac. §. LIX.*

(b) Uberius hæc explanat *GEORGIUS FABRICIUS Origg. Saxon. lib. VI. p. 583.* qui etiam locum definit prope Wiclinum, pagum ad Eliſtrum ſitum, in agro Beſenſtediano. In Msto dicitur *Vyclin.*

(c) Vide etiam ſupra *PAULUM LANGIUM ad a. 1259.*

Digitized by Google

lem & marchionatum Landisberg, Albertus etiam filius ſuus terram Thuringiæ obtinuit. *(a)*

De Alberto Lantgravio Thuringiæ, vacante imperio.

CAPUT LXIV.

ALbertus, filius Heinrici Marchionis Myſnæ ac Lantgravii Thuringiæ, ſucceſſit patri in Thuringia, & duxit in uxorem Margaretam filiam Friderici quondam imperatoris, & genuit ex ea duos filios, ſcilicet Tytzmannum & Fridericum, & unam filiam, quam dedit filio ducis Alberti de Brunſwick. Sequenti anno Albertus, Thuringiæ Lantgravius, ivit in Pruſciam contra paganos cum ſigno crucis, & miles effectus eſt. *(b)*

Anno Domini MCCLXVIII, Joannes marchio Brandenburgenſis in torneamento in Merſeburg cum lancea occiſus eſt, & Theodoricus Burggravius de Kirchberg in fluvio Sala, in reditu de eodem torneamento, cum tribus armigeris ſubmerſus eſt. *(Eodem anno caſtrum Stutirnheim per Erfordenſes deſtructum eſt.)* *(c)* Eodem anno Agnes marchioniſſa Myſnæ vidit in ſomnis angelum ſibi propinantem in ſcypho aureo vinum amarum, & poſtea in brevi defuncta eſt. *(d)* Eodem anno fratres Prædicatores celebraverunt primum capitulum in Yſenach, præſente domino Alberto Lantgravio cum Margaretha conſorte ſua.

Quomodo uxor Alberti Lantgravii furtivè de nocte receſſit de Warcberg.

CAPUT LXV.

ANno Domini MCCLXIX, Margareta, uxor Alberti Lantgravii, perſecuta à marito, propter unam de pediſſequis ſuis Kunnem de Yſenbergen concubinam usque ad mortem. Quod intelligens, & ſe in periculo mortis cernens, deoſculatis filiis ſuis & parvulis, de nocte per ſuos fideles ſubmiſſa eſt cum funibus per murum caſtri Warcberg, & deducta in Kreienberg, ubi abbas Hersfeldenſis eam reverenter recepit, & deduxit eam usque in Fuldam, quam & abbas Fuldenſis reverenter recepit, & eam deduxit in Franckfort. Ubi cives, cùm ſcirent eam eſſe filiam imperatoris quondam domini ſuorum, honorificè receperunt, & reverenter tenuerunt, ac lautè procuraverunt. Sequenti anno feliciter obiit, & ibidem ſepulta eſt. *(e)*

Quomodo Weſtphali intraverunt Haſſiam contra Heinricum Lantgravium Haſſiæ.

CAPUT LXVI.

ANno Domini MCCLXX, Weſtphali de epiſcopatu Padirbornenſi intraverunt Haſſiam contra Heinricum Lantgravium, & plura damna fecerunt, & ex ipſis Weſtpha-

(a) Qua ratione filio ſuo Friderico, ex Eliſabetha Maltitia prognato, proſpexerit, vide *ANT. WECKIUM Chron. Dresd. p. 159. ſqq.*

(b) Patet ex eo, illa ætate etiam exoratos ad militiam Ordinis Teutonici fuiſſe admiſſos. Hoc uberius declaravit *CYRIACUS SPANGENBERG Adels-Spiegels lib. II. cap. IV.* ita ſcribens: *Mittler vveile lieſſen ſie ihren Orden auskündigen, iedermann, vver nur zu ihnen treten vvolte, auf gleichen Verluſt und Gevvinn anzunehmen, vver ſich nun zu ihnen begab, den nahmen ſie in ihren Qrden, Pfaffen, Leyen, auch Eheleuthe, ſo fern daſs ſie keine Kinder hatten, die dem Kriege nachzufolgen hindern oder aufhalten möchten. Doch vvard einem ein Jahr (ob er des Ordens gevvöhnen könnte,) zu verſuchen gegeben. Wer auch hierauf zu ihnen tratt, der vvard ohne alle vveitere Beding und Kleidung, den vveiſſen Mantel, oder zum vvenigſten ein vveiſs Tuch mit einem ſchvvartzen Creutz anlegen. Doch trugen die Eheleuthe auf ihren vveiſſen Manteln nur ein halbes Creutz.*

(c) Hæc verba uncis incluſa, ex Msto adjeci.

(d) Vide ſupra Addit. ad Lamb. Schafnab. *ad a. 1268.*

(e) Vide ſupra *SIFFRIDUM ad a. 1270.*

Digitized by Google

Weſtphalis occiſi ſunt centum quinquaginta quinque, & captivi ducti ſunt centum & XX. Qui dederunt pro liberatione magnas pecunias.

De occiſione abbatis Fuldenſis per ſuos vaſallos.

CAP. LXVII.

ANno Domini MCCLXXI, abbas Fuldenſis Bertholdus occiſus eſt in ſuo oratorio infra Miſſam à ſuis vaſallis, ſcilicet de *Steinovve*, de *Schenckenvvalt*, de *Brantovve*, de *Eberſtein:* qui omnes diverſis modis mala morte mortui ſunt, & caſtra eorum deſtructa.

De electione Rudolffi de Habsburg regis Romanorum.

CAP. LXVIII.

ANno Domini MCCLXXIII, poſtquam vacavit imperium per XXII annos, & confuſibiliter ſtetit, electus eſt in regem Romanorum in Franckfort Rudolffus comes de Habsburg. Eodem anno obſeſſum eſt caſtrum Dornberg & civitas Altiſtete, per Albertum Lantgravium Thuringiæ.

Decollatio filiæ Haſſiæ Lantgravii. 931

CAP. LXIX.

ANno Domini MCCLXXV, dux Bavariæ, propter quandam ſuſpicionem fecit decollari uxorem ſuam, filiam Heinrici Lantgravii Haſſiæ, nimis præcipitanter. Cujus innocentia poſtmodum miraculoſè ipſi duci & ſuis eſt divinitus publicè oſtenſa. Unde in emendam rei geſtæ malè compulſus eſt ædificare monaſterium *Forſtenvelt*, prope Monacum ordinis Ciſtercienſis. *(a)* Eodem anno, Theodoricus Marchio de Landisperg *(in civitatibus fratris Alberti Lantgravii)* *(b)* comprehendit raptores XXXIV, quos decollari fecit.

De captione Theodorici Marchionis de Landisberg, & Friderici filii Alberti Lantgravii Thuringiæ.

CAP. LXX.

ANno Domini MCCLXXVI, epiſcopus Magdeburgenſis, cum fratre ſuo Marchione de Brandenburg *(c)* Thuringiam intraverunt, quos Albertus Lantgravius turpiter fugavit de terra. Propter quam confuſionem epiſcopus ſe in dolo compoſuit cum Lantgravio, fingens ſe velle eſſe magnum amicum. Et poſtea aliquibus annis transactis, vocato Lantgravio Thuringiæ Alberto, & fratre ſuo Theodorico Marchione de Landisberg, ad obſidionem caſtri unius, & nocturno

(a) *PAULUS LANGIUS ad a. 1260.* hanc Ludovici Severi, Bavariæ Ducis & Comitis Palatini, uxorem ſecundam vocat Mariam, Ducis Brabantiæ ſororem, & Monaſterium, quod a. 1263. fundavit, vocat Fürſtenfeldt. Utrumque rectius. Sic etiam ex MSto emendavi, cum antea legeretur: *Fürſtenvvaldt.* Sic enim *CHRON. AUSTRALIS ad a. 1256. Ludvvicus Palatinus, frater Ducis Bavariæ Henrici, interfecit uxorem ſuam, nobilem Dominam de Brabantia, Mariam nomine.* Idem dicit *CHRON. AUGUST. ad a. 1256.* qui eam vocat ſororem Heinrici Ducis Brabantiæ. Idem dicit *ANDR. PRESBYTER Chron. Bavar. p. 30.* addens, *item pro emenda occiſæ uxoris, abbatiam in Fürſtenfeld fundavit, ubi ſepultus corporaliter requieſcit. AVENTINUS lib. VII. c. VII. n. 6. ADLZREITER P. I. lib. XXIV. n. 16.* qui etiam patrem definit Henricum Magnanimum, Brabantiæ Ducem. Hi omnes etiam annum 1256. definiunt.

(b) Hæc verba uncis incluſa, ex MSto adjeci.

(c) Sic emendavi ex MSto, cum antea legeretur *Marchione de Landesberg.* Intelligitur autem Ericus Antiſtes Magdeburgenſis, cum fratre ſuo Ottone, Brandenburgenſi Marchione. Vide *FABRICIUM Origg. Saxon. lib. VI. p. 586.* & Annales Veterocellenſes in *Actis Litterariis Tomi II. faſc. VII. p. 606.*

Digitized by Google

cturno tempore irruens ſuper eos adhuc in tentoriis, & cum multis ſuis jacentibus bona fide & amicitia, eos ceperunt cum multis comitibus & nobilibus de Thuringia, & de terra Orientali numero plus quàm ducentis. Albertus verò Lantgravius Thuringiæ ibi non fuit, ſed miſit filium ſuum Fridericum, qui captus & detentus in caſtro *Crippen.* (a) Et nocturno tempore fortunaliter liberatus receſſit, & quidam cum eo.

De diſcordia inter Albertum & filios ſuos.

CAP. LXXI.

ANno Domini MCCLXXXI, grandis diſplicentia & diſcordia orta eſt inter Albertum Lantgravium Thuringiæ, & filios ſuos Fridericum & Tytzemannum, propter perſecutionem matris mortuæ, factam propter concubinam Kunnen Yſenbergenſem, loco ejusdem aſſumptam, etiam vivente vera matre; civibus Erffordenſibus aſtantibus Alberto, & aliquibus Comitibus & nobilibus terræ cooperantibus filiis. In qua guerra captus eſt epiſcopus quidam domus Teutonicæ, cum armigeris à filiis Lantgravii, & detentus in *Slacheym.* (b) Et poſtea accidit in quodam conflictu, quòd Fridericus filius Lantgravii fuit captus à quodam comite de *Kevernberg,* & præſentatus patri, & detentus in caſtro *Warcberg* per annum. Et poſtea per familiares ſuos, nocturno tempore furtivè caſtrum intrantes, ereptus eſt; ablatis inde omnibus, quæ deferri poterant. Eodem anno civitates Tuſciæ & Lampardiæ miſerunt ſolennes nuncios ad Fridericum, filium Alberti Lantgravii, petentes ut dignaretur eis præeſſe, & eos *defendere contra inimicos.*

De morte Theodorici, Marchionis fratris Alberti Lantgravii.

CAP. LXXII.

ANno Domini MCCLXXXII, obiit Theodoricus, marchio de Landisberg & Orientalis filius Heinrici Marchionis Myſnæ ſenioris, relinquens filium, ſcilicet Fridericum nominatum Tuto, qui aliquibus temporibus transactis, litigavit cum epiſcopis Nuemborgenſi & Merſeborgenſi, & mortuus eſt ſine hærede. Cui ſucceſſit in principatu Tytzemannus patruus ſuus, filius Alberti Lantgravii Thuringiæ, frater Friderici. (c)

Quomodo Albertus niſus eſt exhareditare filios ſuos.

CAP. LXXIII.

ANno Domini MCCLXXXVII, adhuc durante diſcordia inter Albertum Lantgravium Thuringiæ & filios ſuos, venit Rudolffus rex ad Thuringiam, & pacificavit eos. Tamen pace non obſtante, Albertus dolens de malis à filiis ſuis illatis, volens eos exhæreditare, vocavit filium ſuum Albertum (d) de concubina ſua, ſcilicet Kunne de Yſenberg, quam legitimari ſibi fecit, & dedit ei caſtra *Teneberg, Brandeberg, Braytenbach, Brandenfelß, Wildencke,* cum advocatiis (e) ad eadem caſtra pertinentibus. Et plura alia dediſſet ei in damnum filiorum ſuorum legitimorum, ſi domini terrarum non obſtitiſſent. (f)

Albertus

(a) Auctor Hiſt. de Ortu Landgrav. ad a. 1276. *in caſtro Cuppen.* Sic etiam MStum.
(b) Rectius *Schlotheim* ſecundum Auctorem Hiſtoriæ de Ortu Landgraviorum *ad a. 1281.* quod vicus eſt, prope Volckeroda, ditionis Saxo-Gothanæ. Vide etiam Addit. ad Lambert. Schafnab. *a. 1281. TENZELIUM pag. 75.*
(c) Vide, quæ ſupra notavi ad *P. LANGIUM a. 1294.* De Dieterici morte vide *CHRIST. SCHLEGELIUM de Cella Veteri §. XLVIII.*
(d) Alias dicitur Ludovicus, vel Apitius. Vide, quæ ſupra notavi ad *LANGIUM cit. loc.*
(e) Intelliguntur *die Gerichte.*
(f) Auctor Hiſt. de Ortu Landgr. *ad a. 1287.* dicit: *Si Domini terrarum & oppida non obſtitiſſent,* per quod intelliguntur *die Land-Stände.*

Digitized by Google

Albertus Lantgravius captus eſt à filio. 932

CAP. LXXIV.

ETiam eodem anno Albertus, Thuringiæ Lantgravius, captus eſt à filio ſuo Friderico, & aliquo tempore ab eo detentus eſt: ſed per interceſſiones nobilium & civitatum, & principaliter per mandatum regis Rudolffi, liberatus eſt.

De morte Heinrici Marchionis Miſnenſis.

CAP. LXXV.

EOdem anno mortuus eſt Heinricus Marchio Myſſenenſis, pater Alberti Lantgravii Thuringiæ, ætatis ſuæ anno LXX, *(a)* vel circà; cui ſucceſſit Fridericus filius Alberti.

De caſtris deſtructis in Thuringia.

CAP. LXXVI.

ANno Domini MCCXC, Rudolffus rex Romanorum, veniens in Erffordiam, vocavit plus quàm XL principes ſeculares & ſpirituales, & multos comites & barones de tota Alemania; diſtrictè præcipiens ubique pacem ſervari ſub pœna capitis. Et quia in Thuringia, propter diſcordiam Alberti Lantgravi & filiorum ſuorum in Thuringia, nobiles fuerunt diviſi & partiales, & multi raptores interim intra ſurrexerunt; ideo rex præcepit deſtrui loca raptorum. Et factum eſt, quòd milites regis cum populo Thuringiæ circuibant terram Thuringiæ, & deſtruxerunt ferè LXVI munitiones, ſcilicet caſtra & curias, ſeu domus muratas in villis, & quoscunque raptores invenerunt, occiderunt. Et accidit, quod in *Ilmena* comprehenderunt XXIX raptores, quos ad Erffordiam duxerunt. Et rex, ſedens pro tribunali perſonaliter, præcepit ſententialiter, extra muros ejusdem civitatis decollari. Eodem anno Albertus, Lantgravius Thuringiæ, in feſto dedicationis beatæ Mariæ, in monte ſancti Petri Erffordiæ, præſente Rudolffo rege, creavit XVI novos milites, ac ſingulis ſingulos gladiis & cingulis deauratis præcingente, in præſentia multorum: quibus dedit multa bona, quia fuit prodigus, & multa expendit in odium filiorum legitimorum. Et cùm rex Romanorum recedere vellet de Thuringia, ubi curiam ſuam habuit quaſi per annum; commiſit vices ſuas cuidam militi dicto de *Brumberg*, qui auctoritate regali violatores pacis & raptores coerceret. Et abiit ad partes Orientales, reſumens imperiale caſtrum *Aldenberg*, quod Heinricus, Marchio Miſnenſis mortuus, & filii ſui multo tempore loco pignoris ab imperio habuerunt.

De morte regis Rudolffi, & de electione comitis Adolffi de Naſſavve in regem.

CAP. LXXVII.

ANno Domini MCCXCI, Rudolffus rex Romanorum obiit; & ſequenti anno electus eſt in regem Adolffus comes de Naſſawe in Franckfort. Eodem anno monaſterium in Reinhardisborn incineratum eſt ex toto per malefactores. *(b)*

De venditione terræ Thuringiæ contra voluntatem hæredum, & de malis, quæ intulit emens, ſ. Adolfus Rex.

CAP. LXXVIII.

ANno Domini MCCXCIV, Albertus Lantgravius Thuringiæ, habens filios ſuos legitimos multùm exoſos, plura bona in Thuringia vendidit contra voluntatem

(a) De anno ejus & die emortuali uberius *CHRIST. SCHLEGELIUS de Cella Veteri ſ. L.*

(b) Hæc ex MStis declarat uberius *TENTZELIUS pag. 615.*

Digitized by Google

tem filiorum, & finaliter vendidit Thuringiæ principatum regi Adolffo comiti de Naſſowe, ſucceſſori Rudolffi: reclamantibus filiis ſuis, Friderico & Tyzemanno, & viriliter ſe opponentibus cum ſuis fautoribus. Rex autem Adolffus veniens ad terram Thuringiæ receptandam, quam emerat, & recepit plures civitates & caſtra. Plures autem aſtiterunt filiis, & reſtiterunt regi hoſtiliter. Quod videns rex, congregato magno exercitu, crudeliſſimè egit in Thuringia, totam terram devaſtans incendiis & rapinis, nulli hominum parcens, nec viduis, nec pupillis, nec eccleſiis, nec eccleſiarum rebus, nec ſacerdotibus, nec monaſteriis ſanctimonialium; ſed ſponſas Chriſti violantes, ac Thuringiam in maximas miſerias ponentes. Multi tamen de his flagitioſis hominibus occiſi ſunt furtivè hinc inde à caſtellanis Thuringiæ. Deinde cum regis exercitu victualia deficerent, & rex ſentiens exercitus ſui detrimentum, ſe ad civitatem Molhuſen recepit. Et quia quamplures de exercitu violentias in civitate fecerunt; cives ad arma cucurrerunt, & inquietos ſeu cruentos ſatellites percuſſerunt & occiderunt, ita quòd
933 rex vix evaſit. Deinde rex colligens majorem exercitum, & ad terram Orientalem, quam & Myſenenſem, quam occupabant filii Alberti prædicti, ſe convertit, & eodem modo devaſtavit, & cepit plures civitates, & maximas crudelitates exercuit in homines. Et (quod pudet dicere) braccæ & caligæ fuerunt hominibus extractæ. Et ſic devaſtatis terris Myſnæ Orientalis & Thuringiæ, & pluribus caſtris & civitatibus expugnatis & deſtructis, & ſpecialiter *Cruceborg*, & *Franckenſtein* in Thuringia per 4 annos continuos.

De morte Adolphi regis, & electione Alberti.

CAP. LXXIX.

TAndem idem rex crudelis & tyrannus maximus in ſui pœnam, apud Wormatiam per Albertum ducem Auſtriæ, filium Rudolffi quondam regis, occiditur. Et idem occiſor in regem eſt electus & conſecratus, anno Domini MCCXCVIII.

Albertus Lantgravius Thuringiæ, & Fridericus filius ſuus duxerunt uxores.

CAP. LXXX.

MOrtua Kunne de Yſenberg concubina Alberti, & filio ſuo Alberto ſepulto ad ſanctam Catharinam, à quibus totum malum prænarratum in terris evenit, Albertus Thuringiæ Lantgravius duxit in uxorem *Alheiden*, relictam comitis de *Arnshovve*, pecunioſam multùm. Et Fridericus filius ejus, tunc Marchio Myſnenſis, duxit in uxorem filiam ejusdem Alheidam novercæ ſuæ, virginem pulcherrimam.

Anno Domini MCCCIII, caſtrum Hoffgarten funditus eſt deſtructum per dominos terræ & per Erffordenſes. Eodem anno Judæi in Wiſſenſee occiderunt occultè filium cujusdam Caſtrenſis, nomine Conradum: propter quod malum Judæi per totam terram occiſi ſunt. Sequenti anno cives Erffordenſes ceperunt caſtra Borggravii de *Kirchberg*, ſcilicet *Griffenberg*, *Wintberg*, *Kirchberg*, *Leyſten*: (a) & ob gratiam & petitionem aliquorum reddiderunt *Brinſſenberg*; aliam terram deſtruxerunt. Eodem anno comes Heinricus de *Honſtein*, congregata electa militia Thuringiæ, partes Buchoviæ intravit contra abbatem Fuldenſem. Quod cùm innotuit advocatis, congregatis civibus, ruſticis & aliis, quos habere poterant, comitem Heinricum de *Honſtein* & de *Bichelingen*, cum multis aliis ceperunt, qui poſtea multis pecuniis ſe redemerunt.

Quomodo

(a) Hæc caſtra hodie diruta, noſtræ urbi vicina.

Digitized by Google

Quomodo Albertus rex impugnavit Thuringiam.

CAP. LXXXI.

ANno Domini MCCCVI, civitas Yſenach, & quædam aliæ civitates in Thuringia, quæ propter contractum, factum per Albertum Lantgravium & regem Adolffum, ſe regno Romano per fœdus & jusjurandum ſeu homagium ſubdiderunt; infeſtatæ à filiis Marchionis hoſtiliter & frequenter, qui totam terram Thuringiæ petiverant tanquam hæreditatem paternam, & auxilium regis poſtulabant, & conſilium pluribus literis & ambaſiatoribus. Tandem rex Albertus, veniens in Fuldam cum multis principibus ibidem vocatis, ubi Albertum Lantg. Thuring. de emptione terræ Thuring. pro imperio amovit; & de filiorum ſuorum contumacia ipſum graviter corripuit: quos utique compeſcere ibi publicè condixit, tempore ſibi opportuno: ſicut & poſtea fecit, mittendo aliquos capitaneos in Thuringiam, qui multa mala terræ intulerunt. Eodem anno cives Yſenacenſes tantum infeſtati ſunt per filios Lantgravii; timentes tradi caſtrum in civitate eorum, de voluntate Alberti Lantgravii, data ſibi pecunia, funditus everterunt: & ſimiliter turres in eccleſia Mariæ annexas muro civitatis. Etiam cives Yſenacenſes timentes, quod Adelheid, uxor Alberti Lantgravii, traderet caſtrum Warcberg Friderico, filio Lantgravii genero ſuo, quem maximè diligebat; obſederunt caſtrum cum advocatis regis, & contra caſtrum Warcberg reædificarunt montem, qui dicitur Yſenechisberg, ubi olim fuit caſtrum; & Albertum cum uxore ſua reſidentes in caſtro Warcberg ad magnam inopiam victualium deduxerunt. Hoc audiens Fridericus, filius Lantgravii, precibus uxoris ſuæ, cujus mater erat in caſtro Warcberg, & etiam ne caſtrum tam nobile perderetur, auxilio ſororii ſui, ducis Brunſwicenſis, victualia adduxit, & cives inde fugavit; & regis advocatum, nobilem de *Wilnowve, (a)* fratrem abbatis Fuldenſis, cepit; & in vinculis in Warcberg conjecit, ubi mortuus eſt, & ſepultus in conventu fratrum Prædicatorum. 934
Poſtea verò Fridericus, tunc Marchio Myſnenſis, & filius Lantgravii Alberti, per promotionem uxoris Alberti, cujus filiam habuit in legitimam, caſtrum Warcberg obtinuit, & conſequenter de illo caſtro totam terram Thuringiæ; & patrem ſuum amovit, qui præbendarius in Erffordia factus eſt civium, quibus multa bona prius in odium filiorum ſuorum vendidit; novercam vero ſuam & uxorem propriam in Warcberg locavit, & honorificè tenuit.

De Friderico, Marchione Myſnæ & Lantgravio Thuringiæ ſub rege Alberto.

CAP. LXXXII.

FRidericus, Thuringiæ Lantgravius & Marchio Myſnenſis, filius Alberti Lantgravii Thuringiæ, patre ſuo amoto, potens in Thuringia effectus eſt, anno Dom. MCCCVII. Eodem anno Rex Albertus, dux Auſtriæ, audiens Fridericum Marchionem Myſnæ viciſſe etiam Thuringos & advocatos ſuos, congregavit exercitum magnum de Auſtria, Bavaria, Suevia, Bohemia, & miſit ad partes Orientales contra Fridericum Marchionem Myſnæ, & contra Tizemannum, Marchionem de Landisberg, fratrem ejusdem Friderici. Et factus eſt conflictus prope villam Lucka, & exercitus regis Romanorum cecidit, & filii Lantgravii victoriam obtinuerunt, & plures occiderunt, videlicet trecentos & LX, & plures captivos deduxerunt. Quod audiens Rex Albertus, cum Petro archiepiſcopo Maguntinenſi, congregato magno exercitu, Thuringiam intravit tempore meſſis: multa damna in terra fecit. Et per interpoſitas perſonas multa placita cum Friderico habita ſunt propter captivos: ſed nihil concluſum fuit, niſi quòd Fridericus prædictus vellet habere pecunias pro captivis. Qua propter rex ad propria

(a) Potius *de Wildenau.*

Digitized by Google

reverſus eſt,& in reverſione Stephanus dux Bavariæ ſibi occurrebat, & plures de exercitu ſuo occidebat, & plures cepit, & rex fugam in Nornberg dedit.

Eodem anno civitas Pegavia, cum egregio monaſterio ſancti Jacobi ordinis ſancti Benedicti, incinerata eſt & ſpoliata per Tizemannum,Marchionem de Landisberg, ac Thuringiæ Lantgravium, ex eo, quòd abbas fovebat partem regis, cujus abbatis erat civitas.

Obiit eodem anno Tyzemannus Lantgravius, & orientalis Marchio, frater Friderici in Lyptz, apud fratres Prædicatores ſepultus. *(a)* Cujus morte frater ejus Fridericus videlicet audita, advocatis ejusdem Titzemanni multas pecunias dare promiſit, ſicut & fecit in Thuringia: & factus eſt potens Marchio Myſnæ & orientalis, & Thuringiæ Lantgravius. Et hæc tractata ſunt in Erffordia in monte ſancti Petri, comitibus & nobilibus ad hoc litteratorie vocatis.

De morte regis Alberti, & reconciliatione civium Yſenacenſium cum Marchionibus.

CAP. LXXXIII.

ALbertus, Rex Romanorum, adhuc pulſatus civibus Yſenacenſibus, qui ſoli reſtiterunt Friderico prædicto, audiens omnes advocatos & omnes nobiles terrarum Thuringiæ & Orientalis eſſe confœderatos cum Friderico, miſit litteras ad ipſos, quas minimè curaverunt. Quapropter commotus, propoſuit congregare exercitum magnum & redire in Thuringiam. Interim à patruo ſuo, Joanne duce Auſtriæ, quem exhæreditare nitebatur, & ſolis filiis ſuis ducatum & *dominia* appropriare, occiditur, & ſepultus in Spira, ſicut & *prædeceſſor ſuus*. Cujus mortem audientes cives Yſenacenſes, attoniti ſunt, & omni gaudio & ſolatio deſtituti. Sed aliquibus nobilibus mediantibus, civitatem Yſenacenſem Marchioni dederunt, Friderico videlicet, & ſe ei ſubdiderunt, & caſtrum reædificare,quod deſtruxerunt, in civitate promiſerunt. *(b)* Et ſic potens factus eſt Fridericus prænominatus ſuper terras Thuringiæ, Orientalis & Myſnæ, & ſuper nobiles & civitates, arripuit iter ad partes orientales, & civitates terræ Pliſnæ, ſcilic. *Aldenberg, Zwvickavv, Kemlitz, &c.* ad imperium pertinentes, ſuo dominio ſubjugavit, & tenuit loco damnorum & expenſarum. Et poſtea fecit generalem pacem per omnes terras ſuas, quam juraverunt nobiles & ignobiles. Acta ſunt hæc anno domini MCCCVIII.

Eodem anno electus eſt in regem Romanorum Heinricus, comes de Lutzenberg,apud Franckfort.

935 *De diſcordia magna inter Marchionem & Erffordenſes, quæ duravit per VII. annos.*

CAP. LXXXIV.

ANno Domini MCCCIX, orta eſt magna diſcordia inter Fridericum, Lantgravium Thuringiæ & Marchionem Myſnæ, & cives Erffordenſes, ex eo quòd cives multas jurisdictiones & advocatias in villis circumquaque adjacentibus civitati comparaverunt ab Alberto patre Friderici, contra voluntatem ſuam, quas Fridericus repetivit. Erffordenſibus verò reſiſtentibus,& habitis multis placitis, ſed incaſſum; tandem ſtratæ publicæ impediebantur, & ſpoliabantur inducentes aliquid ad civitatem, contra prohibitionem factam.

Erffordenſes verò cum turma magna exiverunt, & caſtra marchionis, ſcilicet *Adirsleybin & Utenſteten* deſtruxerunt. Hanc violentiam & præſumptionem audiens Marchio, vocatis judicibus terræ, ſedit pro tribunali in *Metilhuſen*,

(a) Epitaphium ipſius vide apud *PAULLINI Annal. Iſenac. §. LXXIX.*
(b) Qua ratione Iſenacenſibus Privilegia ſua confirmaverit Fridericus Marchio, docet *PAULLINI §. LXXX.*

Digitized by Google

huſen, (c) volens condemnare Erffordenſes ſententialiter propter exceſſus. Erffordenſes hoc intelligentes, proceſſionaliter ab omni clero civitatis & religioſis ante portam civitatis deducti, cum magna turma civium exiverunt, & Marchionem cedere de judicio compulerunt. Secundario verò rediit Marchio ad eundem locum, magis munitus cum populo, & iterum Erffordenſes exiverunt contra Marchionem cum gaudio. Marchio verò hoc audiens, præcepit ſuis ſub pœna capitis, quod nullus deberet eximere gladium, ſed tales ruſtici deberent cum baculis ſumptis de ſepibus baculari, & equorum pedibus calcari. Erffordenſes videntes tantum animum in adverſariis ſuis, fugam inierunt, & multi ex eis capti fuerunt. Poſtea Erffordenſes, conjuratione facta cum Hermanno comite de Wymar & civibus Molhuſs & Northuſs, cum multis aliis armigeris ſe tutaverunt, & incendiis & rapinis terram Marchionis invaſerunt, nec feſtivis diebus nec eccleſiis pepercerunt, nimiùm gravantes monaſteria & canonicos in eccleſia Erffordenſi, in domibus armigeros locantes. Qua propter exultione divina, in die Aſcenſionis domini, Capitaneus eorum cum LXX armigeris captus eſt cum magno apparatu equorum & armorum: & conſimile factum fuit poſtea in villa Zymmern, ubi multos perdiderunt. De quo Erffordenſes in tantam puſillanimitatem fuerunt attracti, quòd reſiſtere ammodo non attentabant. Unde Marchio cum expeditione valida civitatem *Wyhe & Wymar* obſedit, & ipſum comitem ad deditionem compulit, anno Domini MCCCXI. Inde aggreſſus eſt civitatem Erffordenſem: & caſtrum ponens in villam Hocheym prope civitatem, & hortos & domos extra murum igne & ferro deſtruxit. Poſtea omnia vineta circumpoſita ſuccidi fecit, & poſtea Marchio exercitum dimiſit. Erffordenſes videntes ſe nimis opprimi, auxilium regis Romanorum invocabant. Qui miſit eis unum militem nomine de *Nornberg*. Inſuper & Joannem, fratrem Lantgravii Haſſiæ, vocaverunt. Qui ſimul congregati, villas *Rinckleibin*, & *Someringen*, rapinis & incendiis vaſtaverunt, anno Domini MCCCXII. Et quia nihil dignum memoria agere potuerunt, propter reſiſtentiam magnam, quam habuerunt à Marchione; ideo Lantgravius Joannes & Capitaneus regis ad ſua propria ſunt reverſi. Deinde magna eſt orta diſſenſio in civitate, inter communes & divites. Nam variis damnis & oppreſſionibus ad tantam infamiam & puſillanimitatem devenerunt, quòd quatuor vel tres armigeri in equis ad foſſatum vel ad portas civitatis venirent, vel aliquos ad valvas perſequentes. Tandem Erffordenſes, communitate & defectu pauperum cogente, pacem à Marchione expetunt, & cum magna ſumma pecuniæ obtinuerunt. Similiter Molhuſen & Northuſen: inſuper Erffordienſibus petentibus quædam jura, quæ pater Marchionis conceſſerat, penitus in nihilum ſunt redacta. Anno Domini MCCCXVI, acta ſunt hæc. Et quia talis diſcordia duravit per VII annos, absque diſcordia præcedenti inter reges & filios Lantgravii; tunc terra manſit inculta ab incolis; nec arari poterat, nec ſeminari. Ideo ſubſecuta fuit fames valida: & multi homines fame perierunt ubique, & ſpecialiter in Erffordia, ad quam multi declinaverunt propter victualia, & ibi mortui ſunt, & in carrucis de plateis educti ad ſepulturam. Etiam ſtratæ ad Erffordiam propter diſcordiam undique replebantur urticis & herbis creſcendo, quia viæ à transeuntibus vix poterant videri, quia guerræ & diſcordiæ duraverunt ultra VII. annos, quia inceperunt anno Domini MCCC. Et nota, quòd licet annus decimus ſuperius non ſit poſitus, propter hiſtorias recitatas & ſucceſſum, attamen hîc ponitur, ne error videatur.

(c) Ubi ſedes erat Judicii Provincialis Landgraviatus Thuringiæ. Simile exemplum vide infra c. *XCIII.*

Digitized by Google

936 *De primogenito Friderici Marchionis.*

CAP. LXXXV.

ANno Domini MCCCX, Marchio Fridericus, congregato exercitu, reſedit in villa Tungede, diſponens ire in Buchoniam contra abbatem Fuldenſem. Quo tempore natus eſt ei filius *(a)* in Gotha, de quo tantum gaviſus fuit, quòd expeditionem dimiſit.

De diſcordia inter Marchionem Myſnæ & Brandenborg, & de captivitate Marchionis Myſnenſis, & ejus liberatione.

CAP. LXXXVI.

ANno Domini MCCCXII, facta eſt diſcordia inter Marchionem Woldemarum de Brandeburg, & Fridericum Marchionem Myſnæ. Qui inter ſe multa damna, cædes hominum, rapinas, & incendia faciebant. Tandem pervenitur ad pugnam, & Fridericus, Marchio Myſnenſis, captus abducitur. Hoc audientes Erffordenſes, quorum diſcordia cum Marchione Myſnæ adhuc duravit; (de qua ſuprà dictum eſt) caſtrum Marchionis *Rinckeleybin* per menſem ab eis obſeſſum, non ſine magnis expenſis, & cum gravi diſcrimine ſuorum ceperunt & deſtruxerunt. Similiter abbates Fuldenſis & Hirsfeldenſis interim deſtruxerunt caſtra *Rotinbergk & Breytenbach.* Hoc intelligens per nuncium in captivitate, talia caſtra eſſe ſubverſa; ut ſe vindicare poſſet, pro liberatione *ſua, quantum* poterat, laborabat. Unde tractatum fuit, quòd pro liberatione ſua deberet dare filiam ſuam Elizabeth Alberto de *Kochin (b)* comiti, filio ſororis Marchionis Woldemari, in uxorem, quæ adducta fuit ſtatim ante liberationem; deinde deberet dare plures civitates & caſtra in terra Orientali ſitas, (& nominatæ fuerunt) & ſuper has terram Plyſnenſem totam. Hoc factum fuit, quòd ad mandatum Friderici Marchionis Myſnæ advocati præſentaverunt civitates terræ orientalis Alberto comiti de Kochin, commiſſario Marchionis Woldemari. Poſtea Marchio Myſnenſis hoc idem fieri mandavit advocatis terræ Plyſnenſis. Sed renuerunt, dicentes mandatum domini ſui, niſi viva voce ſanoque corpore illud eis præciperet, minimè ſe explere. Quapropter termino ad hoc deputato, Marchio Myſnenſis Fridericus ad illud præcipiendum ab hoſtibus ad terram propriam adducitur. Sed à ſuis advocatis cùm validas tetendiſſent inſidias, capitur & comes de Kochin cum omnibus ſuis, & in Altenberg deducunt. Grates igitur ſuis de hoc facto refundens, & de ſua liberatione non modicum gaudebat. Munitionesque orientales, hoſtibus ſubactis, valida manu anno ſequenti re obtenta, denuo poſſidebat. Et comes de Kochin ſi liberari debebat, oportebat, quòd ſuam filiam adhuc virginem & juvenculam cum magna ſumma pecuniæ reſtitueret; quod & factum eſt. Et ſic pacificatus cùm Marchione Voldemaro Thur. intravit, & contra Erffordenſes & abbates prædictos debellavit, ſicut prius.

De morte Alberti, Lantgravii Thuringiæ, patris Friderici.

CAP. LXXXVII.

ANno Domini MCCCXIV, *(c)* Henricus imperator in Tuſcia moritur, in civitate Piſana ſepelitur. Eodem anno electi fuerunt in Franckenforth dux Bavariæ

(a) Fridericus Gravis intelligitur.
(b) Albertus II. Comes, in Cöthen intelligitur. Vide *ANNALES VETEROCELLENSES p. 616. FABRICIUM Origg. Saxon. lib. VI. p. 632. JO. CHRIST. BECMANNUM Hiſt. Anhalt. P. V. lib II. cap. V. p. 95. PAULLINI Ann. Iſenac. §. LXXXI.*
(c) Potius *a. 1313.*

Digitized by Google

variæ Ludovicus, & dux Auſtriæ Fridericus, ex partibus duabus, qui inter ſe novem annis hoſtiliter dimicaverunt. Tandem dux Ludovicus Bavariæ per conflictum obtinuit. Et nota, quòd idem dux Fridericus Auſtriæ captus à Ludovico Bavaro. Et cùm multis annis, X videlicet, detentus eſſet, tandem liberatus multo detrimento bonorum ſuorum, veniens ad propria, poſt breve tempus, ſcilicet anno Domini MCCCXXXIII, à pediculis conſumptus eſt miſerabiliter. Frater verò ejus, dux Lupoldus, præſumptuosè volens videre diabolum, citatum à quodam nigromantico, & cùm in forma nigri hominis appareret, & deformis, & cùm dux vidiſſet, dixit *Satis eſt*, & deductus ad lectum mortuus eſt. Eodem anno, ſcilicet ſuperius poſito, MCCCXIV, adhuc durante diſcordia inter Fridericum Marchionem & Erffordenſes, Albertus Lantgravius Thuringiæ, pater Friderici, obiit in Erffordia in multa egeſtate & miſeria, & ſepultus eſt in eccleſia beatæ Mariæ virginis, anno ætatis ſuæ LXIV, *(a)* de quo narratur, quòd multum fuit liberalis, imò prodigus. Et cùm in Erphordia à civibus eſſet cum decem perſonis 937
proviſus; omni die, quandocunque ſibi nobiles occurrebant, illos invitabat. Et proviſori ſuo dixit, Dic civibus, ut præbendas pro duobus vel aliquando pro tribus diebus nobis mittant. Et ſic de craſtino nihil cogitabat, & finis malus ſequebatur, prout moris eſt talium.

Quomodo militaris quidam propter inutilia mortuus eſt.

CAPUT LXXXVIII.

ANno Domini MCCCXX, *(b)* Fridericus Marchio quendam nobilem *Albertum Knut* pro aliquibus frivolis verbis prolatis, dicens hæc verba: *Ecce domini, ſi promovi vos ad terras principatuum veſtrorum, ego etiam inveniam vias vos amovendi;* turri mancipavit, qui mortuus eſt & ſepultus in conventu fratrum prædicatorum in Yſenach. Eodem anno Fridericus, marchio ac Landgravius Thuringiæ, dedit filiam ſuam Elizabeth, prius deſponſatam comiti de Kochin, (ut dictum eſt) Henrico Landgravio Haſſiæ. Eodem anno valida fames per tres annos duravit, & multi fame perierunt in civitatibus & villis, & jacebant in publica ſtrata exanimes. Unde Erphordenſes foveam extra civitatem fecerunt, & eos ſepelierunt.

De morte epiſcopi Magdeburgenſis.

CAPUT LXXXIX.

ANno Domini MCCCXXI, cives Magdeburgenſes multas injurias fecerunt epiſcopo ſuo Borchardo. Tandem auxilio Friderici Marchionis compulſi ſunt ad recipiendum ipſum, & homagium ſibi facientes, & cum ſolennitate ipſum introduxerunt ad civitatem, & poſtea ipſum occiderunt. [*Eodem anno fratres prædicti in Yſenach habuerunt capitulum provinciale, præſente Domino Friderico cum conſorte ſua, qui magnas fecerunt reverentias fratribus.*] *(c)* Eodem anno Fridericus Marchio in terra Orientali & Pliſnenſi multa caſtra cepit; & aliqua retinuit, aliqua deſtruxit. Eodem anno Marchio inexpugnabile caſtrum, ſcilicet Raſpenperg, deſtruxit, & caſtrum Eckersberg, quod erat *Beringeri de Schidingen*, expugnavit.

De morte Marchionis.

CAPUT XC.

ANno Dom. MCCCXXII, Fridericus, marchio Miſnenſis & Orientalis, ac Thuringiæ Landtgravius, tactus morbo apoplexiæ, & tribus annis ſemivivus jacuit, non loquens: & anno MCCCXXV mortuus eſt, & ſepultus apud ſanctam Catharinam in *Yſenach*, extra muros, ætatis ſuæ anno L. Eodem anno *Wetzlo de Buchenovve* & Otto de *Stuttirheym* quendam electum in archiepiſcopum cepe-

(a) De hoc uberius *TENTZEL. p. 625.* Vide etiam *PAULUM LANGIUM ad a. 1307.*
(b) MS. *MCCCXVI.*
(c) Verba hæc uncis incluſa ex Msto adjeci.

Digitized by Google

runt in ſtrata publica, & ipſum in Brandenfels captivum duxerunt, ubi mortuus fuit, & ſepultus in Yſenach apud fratres Minores.

De Friderico ſecundo (a) March. Miſnenſi & Landgravio Thuringiæ.

CAPUT IXC.

FRiderico prænominato defuncto ſucceſſit Fridericus filius ejus, ætatis ſuæ anno XV, cui adhuc patre vivente deſponſata fuit filia Joannis regis Bohemiæ, & ſibi adducta in Warckberg, quam (ut decuit) in omni reverentia tenuit ibidem per ſex annos, & poſtea eam virginem caſtam patri ad Bohemiam remiſit, & duxit in uxorem Mechtildam, filiam Ludovici imperatoris ducis Bavariæ, in Nornberg, anno Domini MCCCXXVIII, de qua genuit quatuor filios, ſcilicet Fridericum, Balthazarum, Ludovicum factum epiſcopum in pluribus locis, & Guilhelmum; item duas filias, quarum una duxit Fridericum, Burggravium de Nornberg, alia facta eſt Sanctimonialis in *Suzelitz*.

De captivitate nobilium de Drivordia.

CAPUT VIIIC.

ANte illud tempus, anno videlicet MCCCXXVII, imperator, ſocer Friderici Marchionis, ivit Romam pro coronatione: & fuit ibi & in confinibus plus quàm per annum, & genuit ibi filium, quem nominavit Romanum, *(& poſtea fecit ipſum Marchionem Brandenborgenſem)* (b)

Eodem anno capti fuerunt Fridericus & Hermannus de Drivordia, per Fridericum de *Wangenheim*, & advocatos Marchionis. Qui quia raptores fuerunt
938 & fovebant, unde ne occiderentur, detenti ſunt in Wangenheim, & plures cum eis. Alii autem ducti ſunt in Gotha, & ſuſpenſi. Qui autem ſupervixerunt, innumerabili pecunia data, vix mortis ſupplicium evaſerunt. Et aliquibus annis transactis, iidem de Drivordia non ceſſaverunt à malis. Ideo epiſcopus Moguntinus, Landtgravius Haſſiæ, marchio Miſnenſis, caſtrum & civitatem Drivordia obſederunt, & ceperunt anno Domini MCCCXXVIII. (c)

Item anno Domini MCCCXXIX, Ludovicus imperator filium ſuum Ludovicum primogenitum fecit Marchionem Brandeburgenſem.

De diſcordia inter Marchionem & Erffordenſes orta de duobus epiſcopis Moguntinis.

CAPUT VIIC.

ANno Domini MCCCXXX, mortuo Matthia archiepiſcopo Moguntinenſi, canonici elegerunt epiſcopum Baldewinum Treverenſem, cui adhæſerunt Erffordienſes. Econtra dominus papa dedit Henricum de Veraneberg præpoſitum Bunnenſem, & orta eſt diſcordia magna in diœceſi. Nam aliqui adhæſerunt uni in Thuringia, & aliqui alteri: & fuerunt partes in terra & in civitatibus inter laicos & clericos. Et Erffordenſes, qui adhæſerunt electo, habuerunt aliquos clericos, qui adhæſerunt dato à papa ſuſpectos, & ceperunt eos, imò aliquos occiderunt: nec ad preces Balduwini epiſcopi electi detentos de vinculis abſolvere volebant: propter quod malum eos excommunicavit, & excommunicari fecit. Et Fridericum Marchionem contra eos & quam plures alios nobiles in Thuringia concitavit. Tandem aliquibus annis tranſactis, Erffordenſibus in ſua pertinacia manentibus, Fridericus marchio, ob favorem eccleſiæ Dei & epiſcopi Moguntini, & ad mandatum imperatoris, collegit aliquem exercitum: & in Metilhü-

(a) Qui alias Gravis dicitur, ſ. Macer.
(b) Hæc verba uncis incluſa ex Msto adjeci.
(c) De hoc uberius *FABRICIUS Origg. Saxon. lib. VI. p. 640. BROWER. Ann. Fuld. lib. II. cap. XI. PAULLINI Ann. Iſenac. p. 77. WINCKELMANN Heſſ. Chronic. p. 301. TENTZEL p. 90.*

Digitized by Google

tilhüſen villam veniens, volens ibi ſedere pro tribunali, & tanquam publicos hoſtes cleri & terræ cives ſententialiter condemnare. *(a)* Sed cives cum turma magna civitatem exiverunt, & March. de judicio fugaverunt. Propter quam contumaciam & proterviam cœpit eos undique perſequi incendiis & rapinis. Hoc videntes, conſpiraverunt cum comitibus terræ de *Kevernberg*, de *Wymar*, de *Buchelingen*, de *Rotenberg* qui eos juverunt. Et hi ſentientes, ſe nimis à March. perurgeri, Erffordenſes dimiſerunt, & ad marchionem ſe contulerunt. Quod videntes Erffordenſes, aliunde CCC lanceas conduxerunt, & cum Henrico de Blanckenhayn capitaneo eorum civitatem exiverunt, & villas marchionis circa *Neuenmarck*, *Botilſtede*, *Gotha*, *Tungisbrucken*, rapinis & incendiis deſtruxerunt. Tandem venerunt ad oppidum *Cranchfeld*, quod erat comitum de Schwartzborg, & civitatem incenderunt, & plus quam LXIII homines igne perierunt. Et poſt hoc ad propria Erfforden ſunt reverſi. *(b)*

Nota, quòd imperator Ludovicus in Warchberg, anno Dom. MCCCXXXIII. & treugas fecit cum marchione Friderico, & cum civitatibus Erffordenſi, Molhuſenſi, usque ad duos annos. His finitis, civitas fuit obſeſſa, prout infrà patebit.

De vento magno, & de obſidione civitatis Erffordenſis.

CAPUT VIC.

ANno Domini MCCCXXXV, ventus validus fuit, qui in civitatibus & villis, caſtris, campis, & nemoribus, innumerabiles ruinas fecit. Eodem anno epiſcopus Baldewinus electus Maguntinus intravit Thuringiam contra aliquos nobiles, qui adhæſerunt ſuo adverſario, & obſedit *Tulſtet*, & magnum populum poſuit de voluntate Friderici de Wangenheim in caſtro Wangenheim contra Erffordenſes, occultè ſperans, quòd civitas Erffordia ſibi per aliquos cives traderetur. Cui epiſcopo comes de Katzenelbogen debebat venire in adjutorium, & per advocatos marchionis captus eſt cum omnibus. Et poſtea epiſcopus videns traditionem civitatis non evenire ad effectum, concordavit cum marchione inimico Erffordenſium. Et obſederunt civitatem, ubi fuerunt 16 principes congregati cum ſuis, & in circuitu fruges & ſegetes terræ defalcari fecerunt, & vineta ſuccidi. Et multis hinc inde damnis ex utraque parte factis; tandem pervenitur ad conflictum: & in *Bruleto* multi occiſi ſunt ex utraque parte, & finaliter coacti ſunt cives pecuniam magnam dare marchioni & epiſcopo. Et etiam ſolutis à vinculis clericis, per cives detentis, & facta pace, quilibet rediit ad propria. *(Imperator Ludovicus veniens in Wartborc, anno Domini MCCCXXXIII. & treugas fecit cum Marchione Friderico & cum civitatibus Erford & Mülhuſen, usque ad duos annos. His factis civitas fuit obſeſſa per Marchionem.)* *(c)*

De fundatione Cellæ ſub caſtro Warchberg in honorem S. Elizabeth. 939

CAPUT VC.

ANno Domini MCCCXXXVI, Fridericus marchio ædificavit Cellam beatæ Elizabeth pro fratribus Minoribus ſub caſtro Warckberg. *(d)* Et eodem anno ivit in Angliam ad regem.

Anno Domini MCCCXLI, Fridericus marchio obſedit caſtrum *Neberet*, *(e)* & cepit, & oppidum incendio conſumpſit.

De

(a) Simile exemplum vide ſupra *c. LXXXIV.*
(b) De hac diſcordia uberius *FABRICIUS lib. VI. pag. 642. SERARIUS lib. V. Rer. Mogunt. p. 852. TENTZEL p. 95.*
(c) Hæc verba uncis incluſa ex Msto adjeci.
(d) *PAULLINI Ann. Iſenacenſes §. LXXXV.*
(e) Hodie dictum Nebra ad Unſtrudtam.

Digitized by Google

De discordia inter marchionem & comites de Wymar & Schwartzborg, & de castris obsessis & destructis.

CAPUT IVC.

ANno Domini MCCCXLII, comes Hermannus de Wymar, & comes Guntherus de Schwartzborg erexerunt se contra marchionem. Et accidit, quòd semel idem comes de Wymar esset in Erfordia in hospitio suo, & marchio pertransiens civitatem ; Comes post eum clamavit, *Audi Friderice, quo tendis tu ?* Marchio verò respiciens dixit: Verè ego faciam hoc, quòd tu vocabis me dominum tuum, & assumpsit sibi in adjutorium Erffordenses. Et infra quatuor annos, quibus litigaverunt, destructæ sunt per marchionem & Erffordenses curiæ bene munitæ, scilicet *Dyvorte, Cobenstet, Hordysleybin, Breytenherde, Marcklirsleibenin, Wytzeleibinin, Kyrchemin, Werchusen:* & pincerna prædictæ curiæ vel castri captus est. Item obsessa fuerunt castra ab eisdem, scilicet *Fedelnhusen, & Viplech*, [*Comitum de Wymar sunt destructa. Et postea destruxerunt castrum*] *Heseler*, & oppidum *Wyhe*, & istud oppidum igne succenderunt, & castrum ceperunt. Item castra *Willirstet* & *Grysheim* destruxerunt. Item obsederunt castrum Dornenberg. Sed quia Erffordenses volebant illud destruere, sed *Capitaneus* & Marchio restitit; ideo recesserunt de castro, & per solos Erffordenses obsessum est castrum *Tundorff*, & expugnatum est ab eis.

Item in eadem discordia, quia Comes Guntherus de *Schwartzborg*, residens in *Arnstet*, fuit adjutor comitis de *Wymar*, ideo *civitas Arnstet* fuit obsessa per marchionem & Erffordenses: & multa damna intulerunt civitati & villis. Erffordenses enim volebant, quòd civitas caperetur & destrueretur. Marchio autem restitit, & inde recesserunt, & civitatem Erffordensem intraverunt, [*& ibidem per aliquos dies mansit marchio.*] Et fuit rumor, quòd marchio necessitate compulsus deberet ire versus Mysnam. Hoc intelligentes comites, vocaverunt plures nobiles amicos suos scilicet in adjutorium, & præcipitantes venerunt ad nova fossa civitatis Erffordensis; æstimantes dominum marchionem dudum recessisse, qui vix ad horam unam ante hoc recessit. Et impetum fecerunt, provocantes Erfford. exire. Et illi mittentes nuncium post marchionem, & exiverunt civitate cum magna turma, & fugaverunt comites, ipsos insequentes usque in villam *Egenstet:* ubi comites se verterunt, & conflictum cum Erffordensibus inierunt, & non longè erat marchio, qui Erffordensibus venit in adjutorium, & capti sunt duo comites de Schwartzborg cum multis armigeris, qui ducti fuerunt statim in Erfordiam per aliquos. Marchio verò cum Erforden. insequebantur illos qui fugerunt, & plures in fuga ceperunt, deinde non contenti, usque Arnstet venerunt, & quiescere volentes, ubi & marchio creare milites volebat: & clamor magnus factus est in civitate. Et casu supervenit comes de Vernneborg, frater domini Moguntini, vocatus prius per comites, qui statim exivit civitatem Arnstet cum ducentis viris recentibus *contra Marchionem & Erfordenses*, & commissum bellum magnum. Et quia marchionis exercitus fuit fatigatus & lassatus; ideo perdiderunt multos, & occisi fuerunt nobiles, scilicet *Wetzelo de lapide* miles, Henricus de *Aroldishusen* miles, Theodericus de *Tenrestet*, & quamplures alii &c.

Et ex ordinatione divina abbas sancti Petri, audiens conflictum factum, & aliquos occisos in primo conflictu; misit monachos suos in curribus, ut adducerent occisos ad sepulturam monasterii sancti Petri. Et dum illi irent in curribus, multi adhuc de civitate paulatim sequebantur, & aliqui ascenderunt currus, inter quos erant aliqui fistulatores. Et dum appropinquarent loco, ubi factus fuit conflictus, & ubi erat de facto, inceperunt fistulare. Quod audiens ille de Vernenberg, timens magnum populum advenire, dedit fugam ad civitatem Arnstet: aliàs marchio cum omnibus suis fuisset captus: & sic redierunt multùm lassati & multum

læsi

læsi ad civitatem Erffordensem, ubi marchio mansit per mensem, *in tantum laboravit*, & in tantum percussus fuit, quòd totum corpus suum fuit denigratum, non potens sedere vel jacere. Tandem per comites terræ compositio talis fuit facta, quòd comes de Wymar & frater suus dederunt omnia bona sua marchioni, civitates, castra, ad manus suas. Quo facto, marchio reddidit eis omnia ad tempora vitæ solummodo possidenda: Orlamunde verò retinuit. 940

Eodem anno, videlicet MCCCXLIII, civitas Ysenach à porta sancti Nicolai usque ad sanctam Catharinam incinerata est. *(a)*

Molhusenses ceperunt comites de Reginstein.

CAPUT IIIC.

ANno Domini MCCCXLIII, Molhusenses ceperunt per conflictum comites de *Reginstein* & *Weringerade*, cum multis militibus & armigeris.

Eodem anno celebratum est tertium Capitulum in Ysenach, præsente Domino Friderico Marchione cum consorte sua, qui ad ordinis reverentiam vocavit multos nobiles de diversis terris, & habuit hastiludia & torneamenta. (b)

Canonici Gothenses translati sunt.

CAPUT IIC.

ANno Domini MCCCXLV domina Elizabeth Marchionissa, mater Domini Friderici, ordinavit, quòd Canonici de Ordorff se transtulerunt in Gotham. *(c)*

De discordia nova.

CAPUT IC.

EOdem anno orta est magna discordia, inter Fridericum Marchionem, & Henricum comitem de Henneberg denuo, qui prius discordaverunt. Et Henricus, comes prædictus, fuit adjutor comitum de Schwartzborg & Wymar. Sed cùm obsessa fuit civitas Arnstet a Marchione, (ut dictum est) fuerunt compositi in Wassenberg taliter, quòd filia comitis de Henneberg deberet ducere filium Friderici marchionis, & sibi addere cum filia Küborg, *(d)* & alias civitates & castra in Franconia. Sed postea marchio hoc retractavit propter certas causas, & inimicus comitis factus est, & emit contra ipsum castrum nominatum de *Lapide*, à dominis de *Saltza*, inter Ysenach & Breytingen, & castrum Scharffenberg comitis obsedit. Et fuisset expugnatum, si mater domini Friderici non impedivisset. Tandem compositi fuerunt amicabiliter. Et Fridericus, filius Friderici marchionis, duxit filiam comitis, & post mortem comitis recepit terram in Franconia.

Anno Domini MCCCXLVI, destructum fuit castrum *Cytresberg (e) auff dem Hartze* per comitem de *Sundershusen*, & Erffordenses & Molhusenses & XIX raptores ibidem capti & suspensi sunt. Et Hermannus comes de *Stolberg* & Henricus de *Wertirde* miles decollati sunt.

Quomodo marchiones receperunt Orlamunde in potestatem eorum.

CAPUT C.

EOdem anno marchio recepit in suam potestatem castrum & oppidum Orlamunde, liberè dimittens alia bona ad tempora vitæ comitibus de Orla-

(a) Compara *PAULLINI Annales Isenacenses §. LXXXVIII.*
(b) Hæc verba uncis inclusa ex Msto adjeci.
(c) Hæc uberius exponit *TENTZEL. p. 106.*
(d) Legendum Koburg. Hæc erat Catharina, Friderico Strenuo nupta. Vide *FABRICIUM lib. VI. pag. 649. Spangenbergii Chron. Henneb. lib. V. p. 195. sqq. TENTZEL. p. 120.*
(e) Mstum legit: *Erichsberg.*

Digitized by Google

munde vel Wymar: quia huc usque illis quatuor annis duravit discordia, ut dictum est. Et isto anno compositio facta fuit.

De incineratione oppidi Saltza.

CAPUT CI.

EOdem anno facta est discordia magna inter dominum Moguntinum & Fridericum marchionem, propter quandam seditionem inter nobiles fratres de Saltza, qui dividentes suam paternam hæreditatem, duo vendiderunt partem suam in Saltza civitate domino Maguntino: alii verò suam partem marchioni. Dolosè autem actum est, quòd castrum ibidem receptum fuit per advocatum domini Maguntini, advocato verò marchionis inde fugato, & simpliciter amoto. Propter quod civitas fuit per marchionem obsessa: & stantes in muro deponentes braccas fecerunt marchioni contumelias, & multa alia opprobria. Quod videns marchio, commotus præcepit, sagittari ignea tela in eandem civitatem: & civitas totaliter combusta est: & perierunt 16 sexagenæ hominum, & 18 non potentes habere exitum, quod placuisset marchioni: sed armigeri episcopi hoc impediverunt, & portas clausas tenuerunt: postea præfati principes concordati sunt, & ambo simul civitatem obtinuerunt.

941 *De ficto Marchione Brandeburgensi &c.*

CAPUT CII.

ANno Domini MCCCXLVII, obiit domina Mechtildis, uxor Friderici marchionis, & sepulta in monasterio Cellæ Mysnensis. *(a)* Eodem anno obiit Ludovicus imperator, ejusdem dominæ pater, & sepultus est in Monaco.

Eodem anno dux Saxoniæ, & episcopus Magdeburgensis, & alii nobiles in Saxonia creaverunt unum marchionem Brandeburgensem, scilicet unum molendinarium; dicentes, ipsum esse Woldemarum marchionem, qui ante XXV annos veridicè mortuus fuit. Et hoc fecerunt in præjudicium Ludvici, filii imperatoris, à patre ibidem dato pro marchione: & postea inventum fuit, esse deceptionem magnam. Quia illi, qui hoc fecerunt & confinxerunt, terram marchiæ inter se dividere jure hæreditario voluerunt. Quod advertentes oppidani, & dominum terræ illum fictum expulerunt, & verum suum dominum, scilicet Ludovicum, cum fratribus suis filiis imperatoris reassumpserunt.

Comes Guntherus de Schwartzburg eligitur in imperatorem.

CAPUT CIII.

ANno Domini MCCCXLVIII, mortuo Ludvico imperatore, principes Alemaniæ & electores imperii se diviserunt. Nam aliqui elegerunt Carolum regem Bohemiæ; alii verò, scilicet Henricus de *Verneburg*, episcopus Moguntinus, cum ceteris electoribus & principibus, elegerunt Guntherum de *Schwartzburg* comitem. Qui suffultus auxilio suorum amicorum collegit exercitum, & more regio obsedit civitatem *Franckenfort*: ibique per mensem expectans suum adversarium, ut secum dimicaret pro imperio obtinendo, secundum legem super hoc datam. At ille, se subtrahente dolosè & in confinibus Rheni latitante, cogitavit &c. Comes Guntherus ab omnibus suis proclamatur ut rex Romanorum, sed parvo tempore pòst intoxicatus & videns se moriturum, ordinavit per interpositas personas, quòd alius, scilicet Carolus fuit assumptus, data magna summa pecuniarum amicis suis loco expensarum.

De

(a) *TENTZELIUS* tamen *p. 128.* ex tumbæ ejus in Monasterio Veterocellensi inscriptione potius demonstrat, eam VI. Nonas Julii 1346. decessisse. Idem confirmat *SCHLEGEL. de Cella Veteri §. LXVI.*

Digitized by Google

De morte Friderici Marchionis.

CAPUT CIV.

ANno Domini MCCCXLIX, mortuus eſt Fridericus, marchio Miſnenſis & Thuringiæ Landtgravius, & ſepultus eſt in Cella Myſnenſi ordinis Ciſtercicenſis, anno ætatis ſuæ XXXIX. *(a)*

De Friderico, tertio Marchione Myſnæ & Landtgravio Thuringiæ.

CAPUT CV.

FRiderico marchione Myſnæ mortuo, ſucceſſerunt filii ſui, ſcilicet Fridericus, qui duxit Catharinam, filiam comitis de Henneburg; Balthazar, qui duxit filiam Burggravii Joannis de Nornberg; Wilhelmus, qui duxit filiam marchionis de Marovia; & quartus, ſcilicet Ludovicus, factus eſt primò epiſcopus Halberſtadenſis, deinde in Bamberg, tertiò confirmatus in epiſcopum Moguntinum. Idem Fridericus, primogenitus inter fratres ſuos, omnia dominia ſolus rexit circa XX annos, & regere cœpit anno Domini MCCCL. Eodem anno Judæi per totam Thuringiam cremati ſunt. *(b)* Eodem anno flagellatores cum diverſis turbis venerunt de diverſis civitatibus & villis ſe flagellantes, & proceſſionaliter incedentes cum cantu & vexillis. Sed poſtea per ſententiam excommunicationis deleti ſunt, ex eo, quòd illam pœnam propria auctoritate pro peccatis contra ſtatuta eccleſiæ aſſumpſerunt. Eodem anno fuit annus Jubileus, & Romam venientes abſoluti ſunt à pœna & à culpa. Eodẽ anno lupi, ſcilicet *Meervvolffe*, devoraverunt homines.

De conflictu in Francia, & de morte regis Bohemiæ.

CAPUT CVI.

ANno Domini MCCCLI, *(c)* fuit conflictus in Francia cum rege Angliæ & Franciæ: in quo rex Angliæ habuit victoriam, & cepit regem Franciæ cum duobus filiis, & multos alios principes &c. In quo etiam interfectus fuit Joannes rex Bohemiæ, pater Caroli imperatoris, & ſocer regis Franciæ, & cæcus cum quatuor militibus, qui ſibi ferreis catenis annexi fuerunt cum multis aliis. Poſt conflictum regum Angliæ & Franciæ, Balthaſar Lantgravius Thuringiæ ivit in Angliam ad defendendum ipſum regnum, & multis temporibus ibi duravit, & multa magnifica facta ibi fecit, & miles factus eſt, & gloriosè licentiatus per regem Angliæ, & meruit ſecundariò vocari per prædictum regem. 942

Quomodo Carolus imperator intravit terram Pliſnenſem cum Marchione.

CAPUT CVII.

ANno Domini MCCCLVII, Carolus imperator intravit cum Marchione terram Pliſnenſem contra Rutenum de Plawen, id eſt *gegen den Ruſſen von Blavve:* qui plura caſtra & oppida ad Bohemiæ regnum pertinentia ſub nomine pignoris multis annis indebitè ſibi uſurpaverat. Advocatos verò Ruteni tantus terror & timor invaſerat, quòd caſtra dederunt ſalva vita, quæ habuerunt ſub cura ſua, timentes quòd ſine periculo eorum defendere non poſſent: & fuerunt caſtra ſcilicet *Zugenrucken, Triptes, Stein, Ronenburgk, Werde.* *(d)* Propter quod idem *Ruſſe de Plavven*

(a) Vide *FABRICIUM lib. VI. p. 654. TENTZELIUM p. 129. SCHLEGEL. §. LXVIII.*

(b) Hanc Judæorum perſecutionem uberius exponit *JO. HENR. HOTTINGER Hiſt. Eccleſ. Sec. XIV. Sect. IV.*

(c) Potius a. 1346. quo prœlium Creſſiacenſe factum. *ALBERTUS ARGENTORATENSIS p. 136.*

(d) ſ. Weyda. Adde *CHRIST. LÖBERI Hiſt. von Ronneburg lib. II. cap. I. p. 94. FABRICIUS Origg. Saxon. lib. VI. p. 674.*

Digitized by Google

ſuſpicabatur de illis advocatis, quòd voluntariè tradidiſſent, ipſosque vocavit, & omnes in unum horreum intrare compulit, & igne appoſito ipſos concremavit, ſe vindicando & aliis advocatis terrorem incutiendo.

De morte Guntheri de Schvvartzburg & filii ejus, & de diſcordia inter Marchionem & comites de Schvvartzburg.

CAPUT CVIII.

ANno Domini MCCCLVIII, mortuus fuit filius Guntheri de Schwartzburg, electi in imperatorem, cujus erat oppidum *Franckenhauſen*, & media pars oppidi *Arnſtet*: Et orta eſt magna diſcordia inter Fridericum Marchionem, & alios comites de Schwartzburg, patruos defuncti. Nam Marchio dixit, quòd bona relicta jure hæreditario ipſius defuncti eſſent ad eum & ad fratres ſuos devoluta, ex eo quòd eſſent collatores & patroni. *(a)* Econtra dixerunt comites, quòd cum patruo ſuo defuncto eſſent confœderati: ſic quòd quicunque inter eos eſſet ſuperſtes mortuo altero, ille deberet totam hæreditatem poſſidere. Tandem multis placatis & induciis generalibus habitis, Marchioni & fratribus ſuis ſcilicet fuerunt propinata tria millia marcarum argenti puri, & cum hoc tria caſtra, ſcilicet *Dorneberg*, *Winperg*, *Griffenberg*, ut illi comites poſſent liberè poſſidere bona relicta patrui ſui: & ſic ſedata eſt diſcordia.

De deſtructione villæ Kindelbrucken.

CAPUT CIX.

ANno Domini MCCCLIX, orta eſt grandis diſplicentia inter Fridericum Marchionem, & Hermannum Comitem *de Bychelingen*, ex eo quòd prædictus Comes nimis gravavit ruſticos villæ *Kindelbrucken* ſibi impignoratæ, & ad Marchionem antiquitus pertinentis: quod villani notificaverunt Marchioni. Et hoc comes ægrè ferebat, & cum adjutorio civitatum Erffordenn. Mülhuſenn. Northuſenn. ipſam villam ſpoliavit rapinis & incendiis, & devaſtavit, & plures ruſticos cepit. Et hoc Marchio pro malo habuit, & comitem cum civitatibus ad rationem poſuit. Tandem data aliqua ſumma pecuniæ Marchioni à civitatenſibus, & ultimò Marchio dedit comiti aliquid, & villam retinuit.

De morte Elizabeth Marchioniſſæ.

CAPUT CX.

EOdem anno obiit illuſtris domina, domina Elizabeth Marchioniſſa, reſidens in Gotha, mulier vita & Chriſtiana religione ſtrenua, ingenio ſapientiſſima, animo & facto liberalis, cunctis virtutibus mundanis prædita, in conſilio ſuprema, lingua diſerta, pauperum nutritia, religioſorum defenſatrix, aſſidua pacis terræ Thuringiæ amatrix, atque fideliſſima procuratrix, in cultu divino diligentiſſima, & ſepulta eſt apud fratres prædicatores in *Tſenach*. *(b)*

Quomodo Marchio devaſtavit Buchoviam.

943

CAPUT CXI.

ANno Domini MCCCLXI, Fridericus Marchio intravit terram Buchoviæ contra abbatem Fuldenſem, quod fatuè locutus fuit contra eundem Marchionem & Landtgravium Haſſiæ, & in illa parte, quæ nominatur *auff dem Sande*, cepit caſtra *Northeim* & *Toſtorff*. Et ſimiliter Landtgravius Otto Haſſiæ cepit oppidum *Hunefeld*, & poſtea ambo principes convenerunt in confinibus *Gerſtungen*, ubi abbas eos acceſſit, & petivit gratiam eorum, & ſinguli eorum redierunt ad ſua.

De

(a) Argumentum dominii directi Landgraviorum Thuringiæ in terras Schhvvartzburgicas.

(b) De anno & die emortuali Eliſabethæ uberius *TENTZELIUS p. 159. PAULLINI Ann. Iſenac. §. XCII.*

Digitized by Google

De obſidione civitatis Tsleben.

CAP. CXII.

ANno Domini MCCCLXII, Ludovicus epiſcopus Halberſtadenſis, frater Friderici Marchionis, cum exercitu magno obſedit civitatem *Tsleben*, & territorium hinc inde devaſtabat contra comitem de *Mansfelt*, imponens ei, quòd plura caſtra & bona ad eccleſiam Halberſtad. pertinentia injuſto titulo poſſideret. Et quia epiſcopus cum ſuo exercitu ſe recepit ad monaſterium *Sechaenbech (a)* ordinis Cyſterienſ. & ibi refugium habuit; ideo poſt receſſum epiſcopi comes conventum monachorum intravit, & omnibus rebus ſpoliavit abbatem, & monachos cepit, vinculavit, diverſis cruciatibus ipſos tormentavit, & aliquos ut tyrannus maximus occidit.

Comites de Honſtein capti ſunt in Saxonia.

CAP. CXIII.

ANno Domini MCCCLXIV, Comes de *Honſtein*, de *Reinſtein*, de *Weringerode* intrantes Saxoniam, ad placitandum cum epiſcopo Hildesheymenſi, & in via capti ſunt per aliquos nobiles Saxoniæ, & magnis pecuniis ſe redimebant.

De diſcordia inter Marchionem & ducem Albertum de Brunſwick.

CAP. CXIV.

ANno Domini MCCCLXV, Albertus dux Brunſwicenſis, dictus de Salvia, *(b)* moleſtavit vaſallos Marchionis Miſnenſis diverſis modis, nec volens dimittere ad verbum Marchionis: imo blaſphemando dixit: *Terram meam ego bene teneam, etſi pluvia daret Marchionet.* *(c)* Propter quam blaſphemiam & proterviam, Marchio Fridericus cum fratribus ſuis, ſibi cooperantibus Erffordienſibus, Molhuſenſibus, Northuſenſibus, & cæteris nobilibus terrarum ſuarum, collegit exercitum valde magnum, qualis ad LX annos non fuit ſimilis viſus, ut à ſenibus narratur in terra, & intraverunt Saxoniam, & ceperunt caſtra *Hindenborck*, *Wynthuſen*, *Wenthuſen*, *Lichtenſtein:* quia idem dux fuit fautor raptorum, & ſe geſſit quaſi raptor. Et Marchio advocatos ſuos ibi poſuit, villasque circumquaque igne & ferro deſtruxit. Tandem à prædicto duce Marchio obſides recepit, & promiſit emendam, & conſimilia, quæ prius fecerat, ſe amplius non facturum. Et ſic Marchio cum ſuis cum gloria & victoria reverſus eſt. Poſtea aliquibus annis transactis, cùm Marchionis advocati & cives aliqui de Thuringia vellent victualia adducere caſtris obtentis in Saxonia, dux prædictus, rupto fœdere & pace, quam promiſit ſervare Marchioni, omnes illos cepit. Propter quod Marchio & obſides ducis indignati multùm. Et Marchio, vocato epiſcopo Moguntinenſi, & pluribus aliis principibus, exercitum magnum collegit: cum octo millibus armatorum redeuntium in Saxoniam prædictum ducem compulerunt, quòd ſe compoſuit, & venire in Thuringiam, & non exire, niſi eſſet pacificatus cum Marchione: quod totum factum eſt. Eodem tempore Erfordenſes propter quendam olim officiatum dominorum de *Thamrode*, & civem in Erfordia factum, & poſtea ab illis dominis captum & ſuſpenſum certis ex cauſis, cum magna turma civium exiverunt,

(a) MStum: *Sechtienbech* hodie Sittichenbach, olim Monaſterium Ordinis Ciſtercienſis, nunc præfectura Querfurtenſis Principatus.

(b) MStum: *de Saliva.* Auctor Hiſtoriæ de Ortu Landgraviorum *de Salvia (Saltza.)* Albertus hic II. erat, qui caſtrum Saltza adquiſivit, dictus ideo *Albrecht zum Salz der Helden.*

(c) Sic emendavi ex MSto, *und vvenns lauter Marggraffen regnete.* *FABRICIUS lib. VI. Origg. Saxon. p. 678.* *SPANGENBERG. Chron. Sax. c. CCXCII.*

Digitized by Google

runt, & oppidum *Thanrode* infra caſtrum ſitum incineraverunt, quod diſplicuit Friderico Marchioni, & eis litem indixit. Poſtea placitis habitis & civibus victis, in curia imperatoris concordati ſunt, non ſine magna pecunia, quam dederunt Erfordenſes.

Eodem tempore Balthazar, frater Friderici Marchionis, intravit ſecundarió
944 Angliam in adjutorium regis Angliæ contra regem Franciæ. Item Wilhelmus, frater Friderici junior, arripuit iter verſus Alſatiam cum pluribus principibus contra ſocietatem malam de Britannia, & ſocietas fuit fugata, & multi occiſi. Anno Domini MCCCLXVI, fuit terræmotus magnus in Molhuſen, & in Yſenach, durans quaſi per dimidiam horam in hebdomada Pentecoſtes. Item circa idem tempus Balthazar, frater Friderici March. in terra Orientali advocatorum plura caſtra expugnavit & obtinuit. Item Wilhelmus, frater junior eorundem, in Miſna plura caſtra & oppida expugnavit & obtinuit. Eodem etiam anno prænotato, comes Joannes de Schwartzburg intravit Franconiam contra epiſcopum Herbipolenſem, & habito conflictu cum advocatis epiſcopi, perdidit de ſuo exercitu LXXX militares & armigeros: & Theodericus de *Voltz Wizelebin* cum aliis IX occiſus eſt propter illorum redemptionem de vinculis. Idem comes, magnorum debitorum nexibus implicatus, compulſus fuit vendere caſtra ſua, ſcilicet *Waſſenburg, Lybenſtein, & Schvvartzenvvalde*, & civibus Erffordenſibus vendidit. Qui unà cum comite arripuerunt viam ad imperatorem; volentes ab imperatore prædicta caſtra in feudum acceptare. Et in via per traditionem in favorem March. Myſnæ dux Bavariæ cepit eos, & recepit eis omnes literas & IX millia florenorum. Et poſtea dimiſit illum de Schwartzburg ſub illa conditione, ut revocaret contractum factum, & caſtra venderet Marchioni pro XII millib. marcarum, quod & factum eſt. Et quia Erffordenſes hoc attentabant in præjudicium dominorum Marchionum, ideo Marchio eis litem indixit, & prohibuit generaliter, ne victualia & alia neceſſaria eis adducerentur. Et cùm ſentirent penuriam & defectum; diſplicentiam depoſuerunt cum ſumma pecuniæ, & reconciliati ſunt Marchioni.

De diſcordia inter comites de Honſtein & civitatem Northuſen.

CAP. CXV.

ANno Domini MCCCLXVIII, comites de Honſtein cum cæteris comitibus & nobilibus terræ obſederunt civitatem *Northuſen*, & caſtrum ædificaverunt ex oppoſito *Snabilborg* nominatum, & mutuo ſe læſerunt incendiis & rapinis. Tandem Northuſenſes cum ſtipendiariis ſuis, volentes capere prædam antè oppidum *Heringen*; ſtatim fuerunt ibi comites de *Honſtein*, & exeuntes: & factus fuit conflictus, & captus eſt comes Henricus junior de Honſtein, civibus ignorantibus, quia ille, qui ceperat eum, ipſum eſſe comitem ignoravit: nec ſe comitem nominavit, ſed Henricum de *Kelbera*, & ſic induciæ fuerunt ſibi datæ, tanquam ſimplici militi. Quod percipientes patrui ſui, ſcilicet alii comites de Honſtein, eum ceperunt, & nolebant, quòd ſe præſentaret, arguentes hinc inde, pro & contra. Quo facto, Fridericus Marchio comites cum civibus compoſuit taliter, quòd Northuſenſes abrenunciaverunt, quicquid juris haberent in comite capto, & ſuper hoc addiderunt comitibus de Honſtein mille & quingentas marcas pro damno, quod cives intulerunt eis.

Wilhelmus Marchio cum imperatore.

CAP. CXVI.

EOdem anno Wilhelmus marchio, junior frater Friderici, intravit Lombardiam cum Carolo imperatore, contra dominum Mediolanenſem, inimicum, & perſe-

Digitized by Google

perſecutorem papæ. *(a)* Et cùm aliquo tempore in confinibus illius domini cum maxima turma principum & nobilium Alamaniæ ibi ſtetiſſent, imperator corruptus pecunia (ut dicebatur) receſſit, & papa Urbanus minimè de eo contentus fuit.

De oppido Sangirhuſen.

CAP. CXVII.

ANno Domini MCCCLXX, dux nominatus Magnus de Brunſwig & de Luneburg habuit diſcordiam cum duce Magnopolenſi. Et habitis conflictibus inſimul, dux Magnus perdidit plus quàm centum armigeros Conos. Propter quod malum compulſus eſt vendere *Sangirhuſen* civitatem cum omnibus pertinentiis & jurisdictionibus in Thuringia, quam civitatem idem dux hæreditatis titulo habuit: & emerunt domini marchiones Miſniæ. Eodem anno nobilis dominus, Albertus Burggravius de *Kerchberg*, interfectus eſt in Erffordia, per 945
quendam civem, qui eundem dominum invenit cum uxore ſua fornicantem. Et cives eundem interfectum decapitari publicè cum judicio foris civitatem fecerunt. Mulier autem obiit in captivitate.

De liga, quam fecerunt comites Thuringiæ cum civitatibus, & quomodo capti fuerunt juxta hoſtem.

CAP. CXVIII.

ANno Domini MCCCLXXI, comites Thuringiæ cum civitatibus Erffordenſi, Mulhuſenſi, Northuſenſi, confœderati ſunt, & mutuo compromiſerunt alter alterum juvaturum contra eorum inimicos, & contra illos, qui eos conturbare niterentur. Accidit, quòd in Quadrageſima exiverunt cum magna turma contra illos de Honſtein, qui frequenter eos turbabant, aliquando cives, aliquando comites, *(b)* & villas ſuas incendiis & rapinis devaſtabant per quatuor dies. Interim dux Otto de Brunſwig, circa Gottingen reſidens, collecto quodam exercitu, clàm & cum illis de Honſtein inſidioſè obſervans receſſum illorum, & improviſè ad tergum irruit in ultimos. Et clamore facto, primi volentes fugere, & dividentes ſe in fuga, quaſi omnes capti fuerunt, paucis evadentibus: & ſe magnis pecuniis liberaverunt comites & cives, ita quòd ſoli Erffordenſes dabant pro ſuis captivis duodecim millia marcarum, alii autem quilibet ſecundum ſuam facultatem. Et ſic liga illorum comitum & civitatum humiliata fuit, & fortè in bonum marchionis & terræ Thuringiæ: quia ſi fuiſſent proſperati, (ut multi judicaverunt) nimis animoſi de cætero fuiſſent.

De ſocietate Stellarum.

CAP. CXIX.

ANno Domini MCCCLXXII, ſurrexit una ſocietas, nominantes ſe Stelligeros, & portaverunt ſtellas. Quorum capitaneus principalis erat dux Otto Brunſwicenſis, & adhuc tres alii: Illi enim numero quaſi duo millia, de Rheno, de Haſſia, de Weſtphalia, de Saxonia, de Buchovia, de Franconia compromiſerunt & juraverunt, ſe velle mutuo defendere & potenter reſiſtere tam principibus, quàm aliis nobilibus ubilibet conſtitutis. Et inceperunt in Landtgravio Haſſiæ, qui non habuit hæredem, niſi filium fratris, non multùm dilectum, quem exhæreditare nitebantur. Nam Landtgravius Haſſiæ obſedit caſtrum *Hertzburg*, inter *Hersfeld & Alsfeldt*, & vocavit in adjutorium Balthazar marchionem Myſnæ, fratrem Friderici, tunc extra terras exiſtentem. Quod audientes illi de ſocietate præno-

(a) Compara *FABRICIUM lib. VI. p. 671.*
(b) MStum: *alii civitates, alii Comites.*

Digitized by Google

prænominata, congregati ſunt de multis terris, in tanto numero, quòd oportebat illos principes cedere de caſtro obſeſſo. Poſtea paulatim illi duo principes illam ſocietatem infeſtabant, & caſtra eorum & villas ſitas in principatibus eorum deſtruxerunt, & illam ſocietatem diſſolverunt, & vix infra tres annos ita confuderunt eos, quòd illi, qui fuerunt in ea, verecundabantur fuiſſe de illis. *(a)*

De diſcordia inter marchionem Myſnæ & Erffordenſes propter Ludovicum fratrem dominorum.

CAP. CXX.

ANno Domini MCCCLXXIII, mortuo Joanne archiepiſcopo Moguntino, canonici elegerunt Adolphum de Naſſaw epiſcopum Spirenſem, dantes ei plenam poſſeſſionem & auctoritatem in temporalibus & ſpiritualibus. Papa verò Gregorius diſtulit confirmationem ad preces imperatoris Caroli, & proviſum fuit de eccleſia Maguntinenſi, Ludovico epiſcopo Bambergenſi, fratre dominorum Marchionum Myſnæ, & confirmatus fuit: & alius electus per papam reprobatus. Canonici verò adhærentes Adolpho electo eorum, & ſimiliter cives Erffordenſes, & rebellaverunt. Ludovicus verò epiſcopus miſit literas hinc inde. Et quia Erffordenſes eum refutaverunt, ideo eos cum omnibus adhærentibus eis in civitate excommunicavit. Et in civitate multi clerici & religioſi manſerunt rebelles, & profanaverunt, multi autem exiverunt, & manſerunt extra, bene ad
946 ſex annos: de qua rebellione multa mala pervenerunt in Thuringia, & Haſſia, & Eichsfeldia, quia nobiles & advocati epiſcopi Adolffi, in Eichsfeldia ſibi adhærentes, omnes ceperunt tam clericos quàm Laicos adhærentes Ludovico confirmato, & innumerabiles homines in vinculis mortui ſunt. *(b)*

Deinde anno ſequenti Erffordenſes & comites terræ Thuringiæ, qui fuerunt in una liga, videntes ſe poſſe habere adjutorium de Rheno contra Marchionem, & adhærentes fratri eorum epiſcopo confirmato, vocaverunt Adolffum epiſcopum, quòd veniret, quanto fortius poſſet; ipſi unà ſecum vellent multa bona obtinere. Interim Marchiones invenerunt vias, quòd civitatem Salza, cujus media pars pertinebat ad eccleſiam Mogunt. obtinuerunt potenter pro fratre ipſorum. Epiſcopus vero Adolphus venit cum multis nobilibus, ſcilicet cum duce Ottone de *Brunſvvig*, cum comitibus de *Naſſavv*, de *Ziegenheym*, de *Waldeck*, & aliis de partibus Rheni, & per Eichsfeldiam venit in *Mulhuſen*; deinde in Erffordiam. Et ibidem etiam congregatis comitibus Thuringiæ, exiverunt cum civibus Erffordenſibus, plures villas marchionis rapinis & incendiis devaſtaverunt. Tandem obſederunt caſtrum *Gebeſe* per multos dies. Interim Marchiones congregaverunt exercitum magnum, & in adjutorium vocaverunt multos principes ſeculares & ſpirituales, & venerunt ex altera parte fluvii *Unſtrut*, ex oppoſito caſtri *Gebeſe* & exercitus alterius, & indixerunt eis bellum. Quod audientes Erfordenſes territi ſunt, timentes, ſi exercitus eorum ſuccumberet, ipſi ſolum damnum reciperent inevitabile. Et cùm audirent exercitum Marchionum facere pontes per fluvium *Unſtrut*, qui non eſt equitabilis; dixerunt ad epiſcopum Adolphum & ad alios, quòd vellent recedere. Et ſic epiſcopus Adolphus cum aliquibus Comitibus & cum Erfordenſibus fugam inierunt velociſſimo impetu ad Erfordiam. Et dux Otto cum Comitibus de *Honſtein*, de *Stolberg* cum *Mulhuſen* & *Northuſen* fugam inierunt verſus Mulhuſen: qui ex utraque parte inſecuti ſunt per exercitum dominorum Marchionum hoſtiliſſimè. Poſtea domini Marchiones cum exercitu

(a) MStum hic ſingulari diſtinctione inſerit: *Anno Domini MCCCLXXIII. Dux Magnus de Brunſvvig & Lüneburg, olim reſidens in Sangirhuſen, occiſus eſt in bello per cives ſuos de Lüneburg & Honufri, & multi de ſuis capti ſunt.* Eadem fere habet Auctor Hiſtoriæ de Ortu Landgraviorum *ad a. 1273.*

(b) De hiſce diſſidiis prolixius *SERRARIUS Rer. Mogunt. lib. V. p. 684.*

Digitized by Google

exercitu eorum circuibant civitatem Erfordenſem per quindenam, & omnes villas eorum per circuitum cum eccleſiis & turribus deſtruxerunt. Quo facto civitatem obſederunt per ſex hebdomadas, concludentes epiſcopum cum ſuis, quòd exire non poterant civitatem. De quo multùm verecundabatur, & civibus nimis de hoc improperavit; dicens, ſe eſſe per eos deceptum, & multa ſibi dixiſſe, quæ deberent eis provenire, & oppoſitum inventum eſſe. Tandem venit imperator Carolus, dicens, ſe veniſſe propter marchionem cum imperatrice, & cum filio ſuo, rege Bohemiæ Wenzeslao, & pacem inter partes fecit, & aliqua pro pœna à civibus (ut dicebatur) accepta pecunia, duxit exercitum in Thunna contra comitem de Glichen: & poſtea totus exercitus diſperſus eſt, & epiſcopus Adolffus ſine gratitudine & confuſus receſſit cum ſuis, Erffordenſibus expenſis gravibus ſolventibus inutiliter, anno Domini MCCCLXXV.

De diviſione principatuum Thuringiæ Miſnæ inter fratres.

CAP. CXXI.

ANno Domini MCCCLXXVI, tres fratres marchiones Myſnæ, qui multis annis habuerunt tres principatus, quos ſenior Fridericus ſolus rexit, diviſerunt terras, ita quòd terram Thuringiæ in ſortem accepit Balthaſar; terram Orientalem Fridericus ſenior; & terram Myſnæ Wilhelmus.

Balthazar incepit regere terram Thuringiæ.

CAP. CXXII.

BAlthazar frater Friderici, qui in diviſione terrarum & principatuum accepit in ſortem Landtgraviatum Thuringiæ, & duxit in uxorem Margaretam, filiam Joannis Burggravii de Nornberg. *(a)* Hic genuit filium nomine Fridericum, *(b)* & filiam, quæ duxit ducem Saxoniæ Rodolphum.

De electione Wenzeslai.

CAP. CXXIII.

ANno Domini MCCCLXXVII, *(c)* electus eſt Wenzeslaus rex Bohemiæ, filius Caroli imperatoris, in regem Romanorum, procurante hoc patre adhuc eo vivente, apud electores imperii.

De receptione Carthuſiæ in Tſenach. 947

CAP. CXXIV.

ANno Domini MCCCLXXIX, Carthuſienſes receperunt conventum in Yſenach, extra muros. *(d)* Eodem anno ortum eſt heu maximum ſchiſma in eccleſia Dei, per duos, qui ambo geſſerunt ſe pro papa: quorum unus ſedit in Roma, dictus Urbanus; alter in Avinione, & dictus Clemens. Quibus mortuis, quælibet pars elegit alium, & duravit XXXVI annis, usque ad concilium Conſtantienſe, in quo electus fuit Martinus. Eodem anno caſtrum *Brandeburg* devenit ad poteſtatem cum omni jurisdictione ad Landtgraviatum Thuringiæ.

(c) Aliis perperam dicitur Catharina. Nec Joannis II. Burggravii, verum Alberti pulcri, qui ejusdem frater erat, filia. Vide *RENTSCHENS Brandenburg. Cedernhayn p. 320.*

(b) Fridericus Simplex hic erat, ſ. Pacificus. Ejusdemque ſoror Anna, Rudolphi III. Saxoniæ Electoris Conjux.

(c) Potius MCCCLXXVI.

(d) Compara *PAULLINI Ann. Iſenacenſes §. XCVI.*

Digitized by Google

De morte Caroli imperatoris.

CAP. CXXV.

ANno Domini MCCCLXXX, Carolus imperator mortuus eſt, cùm regnaſſet potenter triginta tribus annis. *(a)*

De morte Friderici Marchionis.

CAP. CXXVI.

ANno Domini MCCCLXXXI, obiit illuſtris princeps Fridericus marchio, ætatis ſuæ anno LI, frater dominorum Balthazari & Wilhelmi. Cujus in diviſione principatuum ſucceſſit in ſortem terra Orientalis, ſcilicet marchionatus de Landisburg; relinquens tres filios ibidem ſucceſſores; ſcilicet Fridericum, Wilhelmum, & Georgium, & ſepultus eſt in Cella Myſnenſi apud patrem ſuum. *(b)*

Eodem anno non revoluto, obiit dominus Ludovicus, archiepiſcopus Moguntinenſis, adhuc non admiſſus proviſor eccleſiæ Magdeburgenſis, olim epiſcopus Halberſtadenſis & Bambergenſis, & ſepultus in Magdeburg, frater dominorum de Myſna, ſcilicet Friderici, Balthazari, & Wilhelmi. *(c)*

De obſidione caſtri Brandenfels.

CAP. CXXVII.

ANno Domini MCCCLXXXIII, Balthaſar Lantgravius Thuringiæ, *cum Erffordenſ.* Molhuſen. obſedit caſtrum Brandenfels, *(d)* ubi ſemper fuerunt raptores multis terris rapinis nocentes, & homines capientes, & multùm humiliavit: & cepiſſet, ſi domini terrarum non obſtitiſſent per interventum ſuorum fautorum.

De morte comitis de Kevernberg ſine hærede.

CAP. CXXVIII.

ANno Domini MCCCLXXXV, comes de Kefernburg in peregrinatione Hieroſolymitana mortuus eſt, nullum relinquens hæredem. Cui ſucceſſit in comitatu & in omnibus bonis Balthazar, Landgravius Thuringiæ collator. Eodem anno natus eſt Fridericus primogenitus domini Balthazari.

De diſcordia inter marchionem Balthaſarum & Hermannum Landtgravium Haſſiæ.

CAP. CXXIX.

ANno Domini MCCCLXXXVI, orta eſt diſcordia magna inter Landgravium Thuringiæ, dominum Balthazarum, & Hermannum Landtgravium Haſſiæ, in qua Landgravius Thuringiæ cepit civitatem *Eſſenvvege* & oppidum *Sunthra*. Anno ſequenti idem Balthaſar intravit iteratò Haſſiam cum epiſcopo Moguntino, & cum Ottone, duce de Brunſwig, qui dicitur vulgariter *von der Leyne*, & ceperunt civitates, *Rotenburg*, *Milſungen*, *Niedenſtein*, & plures alias civitates igne deſtruxerunt: & duravit prædicta diſcordia bene tribus annis.

De

(a) Potius a. 1378. Carolus IV. fuit defunctus. *ALBERTUS ARGENT. in fine Chron.*

(b) De hujus morte uberius *SCHLEGEL. §. LXXI. TENTZEL. p. 203.* qui potius illum VII. Kal. Junii 1380. fuiſſe defunctum, ex Cellenſi Monumento declarant.

(c) Adde *KRANTZIUM Metropoli lib. X. c. XXIII.*

(d) Vide, quæ notavi ſupra ad *cap. LIII.*

Digitized by Google

De Liga civitatum imperii.

CAP. CXXX.

ANno Dom. MCCCLXXXVIII. civitates imperiales in Rheno, in Suevia, in Bavaria, in Franconia, ad invicem conſpirabant, facientes unam ligam numero LXX, contra principes & dominos terrarum, & terras dominorum, qui aliquando eos offenderunt. Et intraverunt cum magna multitudine populi, eas rapinis & incendiis devaſtantes; neque religioſis aut locis conſecratis parcentes; ſed de eccleſiis violatis calices & alia ſacra inde auferentes. Propter quorum exceſſus nimios principes & domini commoti Dei adjutorio, quilibet dominus & princeps civitates vicinas ſibi infeſtabat ſupra modum, & illas civitates omnes humiliaverunt, & ligam dimittere compulerunt, & libertates, quas domini & progenitores eorum aliquando civitatibus vendiderunt, perpetuè & conditionaliter reſtituerunt ſine pecuniis, imo pecunias dominis addiderunt. Eodem tempore Burggravius de *Nornberg*, & epiſcopus Herbipolenſis, obſederunt civitates ejusdem ligæ, ſcilicet *Wintzheim* & *Rotenburg*: quibus dominis in adjutorium Balthazar, Landtgravius Thuringiæ, & frater ſuus, Wilhelmus Marchio Miſnenſis, Fridericum filium miſerunt fratris cum ducentis lanceis, & humiliaverunt easdem. Et idem factum eſt de civitate Nornbergenſi, quæ multùm fuit humiliata per Borggravium Nornbergenſem, cui minimè reſiſtere potuerunt. *(a)* 948

Philippus Cardinalis fuit laudabiliter ab Erffordenſibus ſuſceptus.

CAP. CXXXI.

ANno Domini MCCCLXXXIX, Cardinalis Philippus de Allinkonia, Francigena, fuit in Erphordia per dimidium annum, & fuit legatus papæ, qui dedit illis Erphordenſibus propter honeſtatem eorum & prærogativam plura privilegia, quibus ſe defendere poſſint ab æmulis. Eodem anno mortuus fuit Adolphus, archiepiſcopus Moguntinus, in Heilgenſtat. Eodem anno advocati Landtgravii ceperunt Gerhardum de Hartinburg, advocatum generalem in Eisfeldia domini Moguntinenſis, cum LX armigeris prope Dorla.

Anno Domini MCCCXC, fuit annus novus Jubileus in Roma abbreviatus de 1. anno in XXXIII, ſecundum annos vitæ.

(b) De magna violentia facta in Gotha contra Judæos à villanis.

CAP. CXXXII.

ANno Domini MCCCXCI, quidam villani de villis prope Gotham, ex inductione aliquorum civium de Gotha, intraverunt civitatem Gotha contra Judæos, volentes ditari: & irruentes in eos, occiderunt plures, & rapuerunt bona eorum. Quorum occiſorum quidam decapitati ſunt, & capitalem ſententiam ſubierunt, ex eo quòd talem violentiam in præjudicium principis & civitatis attentare præſumpſerunt. Nota, quòd rex Romanorum Wenzeslaus, filius imperatoris mortui, in ſubſidium nobilium mandavit omnibus Judæis, quòd deberent reddere pignora gratis, & uſuram cum pecunia capitali remittere. Et hoc completum fuit in Erphordia, & in aliis civitatibus non ſubjectis principibus. Et ideo rumor factus fuit, quòd Judæi deberent moleſtari. Eodem anno Fridericus Marchio,

(a) Compara Syntagma Hiſt. Germ. Diſſ. *XXVIII. §. V.*

(b) MStum hic ſingulari diſtinctione, ſub rubrica: *Capitulum in Yſenach*, inſeruit: *Anno Domini MCCCXC. fratres Prædicatorum in Yſenach celebraverunt Capitulum provinciale, præſente Domino Balthaſar, cum conſorte ſua Margareta, & filio ſuo Friderico.*

Digitized by Google

filius Friderici fratris, dominorum Balthazari & Wilhelmi Marchionis Miſniæ, intravit Pruzſciam, & ibi in quodam bello cum Sarracenis habito miles effectus eſt, cum multis de Thuringia, Miſnia, nobilibus & militaribus.

De caſtro Heynecke.

CAP. CXXXIII.

ANno Domini MCCCXCII, Balthazar, Landtgravius Thuringiæ, erexit caſtrum *Heynecke*. Eodem anno comites de *Schvvartzburg*, litigantes cum Friderico de *Wangenheim*, incenderunt villam *Sunneborn*, & ſpoliaverunt.

De obſidione caſtri Luchtenberg, & de diſcordia inter Marchiones juniores, & comites de Schvvartzburg, & epiſcopum Herbipolenſem.

CAP. CXXXIV.

EOdem anno quidam ruſticus, ſubditus dominorum Marchionum, Friderici, Wilhelmi, & Georgii, filiorum Friderici fratris Balthazari & Wilhelmi, volens ire piſcari, & captus eſt, & ſuſpenſus per Henricum de Paradiſo civem Erphordenſem, reſidentem in caſtro Lüchtenburg, caſtrum illud habens ſibi impignoratum. Propter quod malum Marchiones juniores prædicti caſtrum obſederunt. Et in caſtro exiſtentes fœminea mollitie caſtrum dederunt ad manus Marchionum. Quod quidem caſtrum Henricus comes de Schwartzburg, filius Joannis, cujus erat caſtrum, jure hæreditario repetivit, ſed quia rehabere non
949 potuit, ſicut voluit; ideo poſt aliquos annos cum adjutorio epiſcopi Herbipolenſis patrui ſui, & aliorum militarium *(a)* terræ Franconiæ, in contemptum & damnum prædictorum marchionum terram, quam ex parte matris habuerunt in Franconia, ſcilicet Kuburg, invaſerunt, & villas circumquaque incendiis & rapinis devaſtaverunt, imò ſuæ nobilitatis immemor nimis exceſſit, capiendo piſces de aqua, & de piſcinis, & deportavit. *(b)* Qui quidem comes, antequam rediret cum ſuis ad patruum ſuum epiſcopum, cujus officialis erat generalis, multos perdit armigeros de epiſcopatu Bambergenſi, quos petivit pro illa expeditione. *(c)* Et illos cepit advocatus Koburgenſis, qui illos caute inſecutus eſt. Hoc audiens prædictus comes multùm territus, & præ dolore incidit in infirmitatem in Konigshoven, & mortuus eſt.

Poſtea domini marchiones invaſerant terram ejusdem comitis in Thuringia, quam pater adhuc vivens rexit, rapinis & incendiis deſtruendo. Et in Kuburg & in aliis caſtris eorum, quæ habent in Franconia, ſtipendiarios poſuerunt contra epiſcopum & ſuos complices in eodem facto: & infeſtaverunt terram Franconiæ cum adjutorio comitis Henrici de Henneberg conſanguinei eorum, & multa damna fecerunt. Et fortuna ſemper arridente eis, plures nobiles ceperunt, qui magnis pecuniis ſe redimebant.

De obſidione caſtri Poppenhuſen.

CAP. CXXXV.

ANno Dom. MCCCXCIII, Balthaſar Landgravius Thuringiæ, & epiſcopus Herbipolenſis, & abbas Fuldenſis cum pluribus aliis nobilibus miſerunt ſuos ad obſidendum caſtrum in Buchovia *Poppenhuſen*, contra illos de *Steinecken*. *(d)* Sed fraude & dolo militarium *(e)* de Buchovia circumveniente caſtrum non ceperunt:

(a) MStum: *nobilium*. Idem habet Auctor Hiſtoriæ de Ortu Landgraviorum.
(b) MStum & dictus Auctor: *piſces de aqua & de piſcinis capiendo & deportando.*
(c) MStum & dictus Auctor: *quos petivit pro hoc facto complendo.*
(d) Sic emendavi ex iisdem, cum antea legeretur: *euntes.*
(e) Iidem legunt: *Steinrücke.*

Digitized by Google

ceperunt: ſed maximè per machinas & jacula muros undique deſtruxerunt, & quaſi inhabitabile fecerunt. Eodem anno, in octava Paſchæ, inchoatus eſt annus Jubileus in civitate Miſnenſi, ad preces dom. Wilhelmi marchionis Miſnenſis, & duravit ſub omni modo, ſub pleniſſima remiſſione omnium peccatorum & pœnarum, ſicut in Roma tempore ſuo, usque ad feſtum S. Andreæ apoſtoli.

De captivitate regis Romanorum.

CAPUT CXXXVI.

EOdem anno captus eſt Wenzeslaus, rex Bohemiæ & Romanorum, à dominis regni Bohemiæ, & detentus per dimidium annum, ſed liberatus per fratrem ſuum Joannem magnis expenſis.

De magna aqua in Yſenach.

CAP. CXXXVII.

EOdem anno, in die Pentecoſtes, hora completorii, facta eſt magna inundatio aquarum *ſubito per pluviam*, in Yſenach, verſus plagam Auſtralem. Et pertranſivit conventum Carthuſienſium, quaſi ad altitudinem hominis; & deinde deſcendit ad foſſata civitatis Yſenacenſis. Et non potens procedere, circuit ibi ad magnam altitudinem in tantum, quòd murum civitatis dejecit & depreſſit: & cum impetu intrans civitatem ad plateam cerdonum, deponendo domus & multa deportando. Et cum ſuo impetu clauſit valvas portæ ſancti Nicolai; quibus clauſis congregabantur *in aqua* in tantum, quòd deſtruxerunt portam violenter, & multa pecora & ſupellectilia perierunt, & in campis inveniebantur.

Eodem anno fuit magna peſtilentia in Yſenach, & in Northuſen.

De diſcordia inter baronem de Heldrungen militem, & cives Erffordenſes.

CAPUT CXXXVIII.

EOdem anno nobilis baro Rudolphus de Heldrungen miles infeſtavit civitatem Erfordenſem, & villas eorum deſtruxit rapinis & incendiis, ruſticos capiendo & deducendo. Et ſatis gloriosè cum exercitu ſuo, ſcilicet cum ſexcentis lanceis viſus eſt ante civitatem ſine omni reſiſtentia. Poſtea in brevi idem miles mortuus eſt, & frater ſuus adhuc juvenculus tenuit guerram cum civitate ultra annum. Et etiam circa feſtum Paſchæ cum exercitu ſuo fuit in villis civitatis, & ſatis prope civitatem; ſibi tunc in propria perſona cooperante Friderico de Brunſwig, & aliquibus comitibus, ſcilicet de Honſtein, ſine omni reſiſtentia. Tandem guerra durante, & cottidie ex utraque parte ſe lædentibus & capientibus, compoſitio fuit facta, per Fridericum ducem prædictum, reconciliatum cum Erffordenſibus & *(adjutor eorum ſeu capitaneus in omnibus litibus factus, pro aliqua ſumma pecuniæ,)* (a) nobilibus terræ in civitate Erfford, comite & duce de Heldrungen præſentibus, ſub anno Domini MCCCXCV.

Hæc diſcordia fuit propter certam menſuram vini, id eſt *ein eymer Weins*, annui cenſus, quem cenſum Erffordenſes prius dederunt, & amplius dare recuſabant propter potentiam. 950

Anno Domini MCCCXCVI, fratres prædicatores in Erffordia celebraverunt capitulum provinciale cum anno Jubilæo, abſolventes advenientes contritos & confeſſos ibidem, autoritate Dei & apoſtolica à pœna & à culpa.

(a) Hæc verba uncis incluſa, ex Msto adjeci.

De deſtructione villarum civitatis Erffordenſis per Wilhelmum marchionem Miſnenſem.

CAPUT CXXXIX.

IN feſto Nativitatis beatæ Mariæ virginis, durante gratia per octavas, *ſuper quas octavas* Wilhelmus marchio Miſnenſis cum exercitu magno villas per circuitum civitatis devaſtavit rapinis & incendiis per ſex dies, ſine omni reſiſtentia.

Eodem anno, quidam militaris de Lengenfeld cum ſuis conſodalibus captus eſt per Erffordenſes, & cum eisdem quantocius decapitatus ſine miſericordia. *(a)*

Eodem anno caſtrum Balgenſtet per Fridericum, marchionem Miſnæ, & fratres ſuos obſeſſum eſt & deſtructum.

De deſtructione caſtri Marisfeld.

CAPUT CXL.

ANno Domini MCCCXCVII, Fridericus *Lantgravius Thuringiæ*, filius domini Balthazaris Landgravii Thuringiæ intravit Franconiam, & deſtruxit caſtrum Marisfeld, *(b)* & plures alias curias raptorum. Eodem anno Fridericus marchio terræ Orientalis & fratres ſui litigaverunt cum comitibus de Honſtein; mutuo ſe lædentes, & terras rapinis & incendiis moleſtarunt. Tandem marchiones intraverunt terras comitum cum magno exercitu; & facta eſt compoſitio, ita quòd comites dederunt dominis marchionibus plura caſtra & villas, & è converſo receperunt à marchionibus jure feudali in ſignum veræ ſubjectionis.

Circa illa tempora marchio Wilhelmus comparavit caſtrum & civitatem Ylberg *(c)* in terra Orientali, & caſtrum Roſenberg in Bohemia ſitum.

De diſcordia inter dominum Herbipolenſem & civitates ſuas.

CAPUT CXLI.

ANno Domini MCCCXCVIII, Gerhardus epiſcopus Herbipolenſis, natione comitum de Schwartzburg Thuringiæ, propter nimias expenſas, quas fecit pro patruo ſuo Henrico de Schwartzburg, contra marchiones Miſnæ, (ut dictum eſt) volens exactionare civitates & villas in diœceſi Herbipolenſi. Sed ſe nimis hoſtiliter oppoſuerunt, & ab obedientia ſua receſſerunt, impugnantes eum, & nimis exceſſerunt in clerum & religioſos, collegia in Herbipoli Canonicorum & Sanctimonialium deſtruxerunt & everterunt funditus, caſtra in civitatibus eorum deſtruxerunt & depoſuerunt. Tandem Deo ultionum tantam malitiam volente vindicare; accidit, ut cives Herbipolenſes cum aliis civibus aliarum civitatum rebellium obſederunt cœmiterium firmum unius villæ Berchthem prope Herbipolim. Et duo canonici nobiles (quorum unus baro de Winsheim) cum amicis ſuis paucis tantam multitudinem cum adjutorio Dei & S. Chiliani, patroni eccleſiæ Herbipolenſis, invaſerunt, & plus quàm duo millia civium ceperunt & occiderunt. Et ſic epiſcopus fuit reſtitutus ad ſuam potentiam & obedientiam. Et poſtea murus civitatis Herbipolenſis fuit depoſitus, & plures, qui non fuerunt in bello occiſi ſententialiter.

Anno Domini MCCCXCIX, viſæ fuerunt tres caudæ magnæ igniæ cometarum prope Yſenach. Et eodem anno rex Angliæ fuit miſerabiliter interfectus, & dux de Monte cum magna militia fuit captus. Et magna diſcordia fuit inter ducem

(a) Mſtum ſic habet: *Eodem anno quidam nobiles de Lengefelt decapitati ſunt per Erfordenſes.*

(b) Antea legebatur *Mansfeld.* Mſtum habet *Marisfeld.* Auctor Hiſt. de Ortu Landgrav. *Marsfeld.*

(c) Nunc Eulenburg, oppidum Electoris Saxoniæ Miſnenſe. Adde *FABRICII Origg. Saxon. lib. VI. p. 693. SIMONS Eulenburg Chronic. P. II. p. 333.*

Digitized by Google

cem Brabantiæ & ducem Geldriæ ac Juliacenſem, in qua multi fuerunt capti & occiſi.

Pro depoſitione regis Romanorum principes Alemaniæ convenerunt.

CAPUT CXLII.

ANno Domini MCCCC, electores imperii pluresconvocationes habuerunt tam de principibus & regibus Franciæ, Angliæ, civitatum Italiæ, & omnium principum Alemaniæ, contra regem Wenzeslaum Bohemiæ ac regem Romanorum malitioſum & criminoſum, & facta imperii minimè curantem, & nimis negligentem. Tandem quatuor electores, ſcilicet epiſcopus Moguntinenſis, Trevirenſis, Colonienſis, comes Palatinus Rheni, propria auctoritate (ut dicitur) absque conſenſu & conſilio papæ, & multorum principum Alemaniæ & aliquorum electorum, prædictum regem Wenzeslaum, tanquam minimè valentem pro rectore imperii, depoſuerunt; & Rupertum (is Rupertus fuit fundator collegii Sancti ſpiritus Heidelbergenſis) ducem Bavariæ & Heidelberg, elegerunt ſecundū conſuetū modum eligendi regem, & conſueto loco; & cum eo obſederunt civitatem Franckenfort, per ſex hebdomadas. Quibus finitis, ipſum coronaverunt in Franckfort una corona, & alia, quam non poterant habere in Aquisgrani, coronaverunt eum ſolenniter in Colonia. Qui rex iter arripuit cum ſuis amicis verſus Romam, & veniens in Italiam impeditus reverſus fuit ad Alemaniam absque confirmatione, ut infrà patebit melius de proceſſu ejus. 951

De duce Brunſwicenſi interfecto.

CAPUT CXLIII.

EOdem anno, ante electionem regis, vocati fuerunt per electores iterum principes Alemaniæ in Franckforth, & (ut dicitur) non concordantes. Et in receſſu de Franckforth, dux Fridericus de Brunſwig *& Luneburg* fuit interfectus; & dux Saxoniæ Rudolphus fuit captus per comitem de Waldeck dolosè, absque diffinitione & ſigno inimicitiæ, verbis nec factis prius auditis & oſtenſis: & cum iis fuerunt capti conſiliarii & notarii domini Landgravii Thuringiæ. De quo malo archiepiſcopus Moguntinus multa obloquia habuit per totam Alemaniam; imò maximè fuit ſuſpectus, ex eo quòd prædictus comes fuit ſuus advocatus generalis: & oportuit, ut ſe excuſaret in Marpurg rege præſente.

Von den Werwolffen.

CAPUT CXLIV.

EOdem anno, in territorio nobilium de Wangenheim, & in confinibus, lupi ſcilicet Werwolffe *(a)* devoraverunt pueros, & aliquos 15 annorum laceraverunt, imò villas aliquas clara die intraverunt, & pueros de januis domorum receperunt præſentibus parentibus, & deportaverunt.

Quomodo marchiones Miſnenſes Pragam obſederunt: & Fridericus Landgravius Thuringiæ miles factus eſt.

CAPUT CXLV.

ANno Domini MCCCCI, Marchiones Miſnæ & Orientales, ac Fridericus Landgravius Thuringiæ, intraverunt Bohemiam cum magno exercitu, & civitatem Pragenſem obſederunt per ſex hebdomadas. In qua expeditione Fridericus Landgravius Thuringiæ miles factus eſt, cum multis aliis nobilibus de Thuringia & militaribus.

De

(a) Vide ſupra *cap. CV.*

Digitized by Google

De morte Georgii Marchionis.

CAPUT CXLVI.

EOdem anno obiit illustris princeps dominus Georgius, marchio Misnensis & Thuringiæ Landgravius, frater dominorum Friderici & Wilhelmi, princeps magnificus, justus, strenuus, & devotus: & sepultus est in Porta, & obiit in Koburg. *(a)*

Eodem anno fuerunt magnæ indulgentiæ, imò apostolicæ in oppido Wissensee, quibus præsidebat quidam notabilis legatus à summo pontifice missus.

Quomodo Judæi per totam Thuringiam fuerunt capti.

CAPUT CXLVII.

EOdem anno Judæi per totam Thuringiam in civitatibus Landgravii Thuringiæ capti sunt, & exactionati. Eodem anno castrum Scharffenberg per Landgravium Thuringiæ fuit obsessum & expugnatum.

Eodem anno magna discordia facta fuit inter Joannem archiepiscopum Maguntinensem, & Hermannum Landgravium Hassiæ, mutuò se multùm lædentes: & duravit ultra annum. Et clerus in diœcesi Maguntinensi, in Thuringia, in Hassia, in Saxonia, appellavit contra episcopum Maguntinensem, propter indebitam exactionem, quam eis imposuit.

952 *De Cometa viso.*

CAPUT CXLVIII.

ANno Domini MCCCCII, visus est cometa multis diebus ante carnisprivium, quæ sursum tendebat ad modum lanceæ, in spissitudine trium pedum, aliquando plus, aliquando minus. Eodem anno Landgravius Thuringiæ comparavit ab abbate Fuldensi castrum *Gerstungen*. *(b)* Eodem anno obsessa fuerunt castrum Lychen in Eysfeldia, & in Buchonia castrum *Wigers*: sed nihil memoratu dignum ibi factum fuit.

De vento valido.

CAPUT CXLIX.

ANno Domini MCCCCIII, circa festum Pentecostes, fuit ventus validus cum tempestate magna, quæ multa millia arborum in nemoribus radicitus de terra ejecit, & specialiter sub castro Wartpurg prope Yfenach.

Principes devastaverunt terram Erffordensem.

CAPUT CL.

ANno Domini MCCCCIV, Landgravius Thuringiæ & marchio Misnæ cum pluribus aliis notabilibus principibus intraverunt terram Erffordensem, ipsam multis rapinis & incendiis minus justè devastantes. Licet per Erffordensium potentiam effugati, tamen postea per stipendiarios ipsam impugnantes de Salza & de aliis castris: sed nihil obtinuerunt. Eodem anno illustris & nobilis princeps D. Balthasar Landgravius Thuringiæ & Misnensis marchio, inclytam dominam, D. Annam ducissam Brunswicensem, duxit in uxorem, relictam videlicet domini Friderici, ducis Brunswicensis interfecti, ut dictum est. Eadem domina fuit so-

ror

(a) Compara *JUST. PERTUCHII Chron. Portense cap. III. p. 140.*

(b) Idem confirmat *GEORGIUS FABRICIUS Origg. Saxon. lib. VI. p. 663. Gerstungam Baldasari Fuldarius vendit, & inde stipendia in milites facta numerat.* Adde *JO. BANGE Chron. Thuring. p. 151.* Hinc facile patet, falsum esse, quod *CHRISTOPHORUS BROWERUS Ant. Fuld. p. 326.* tradit: vi & contra voluntatem Abbatis Fuldensis, Gerstungam obtinuisse Balthasarem.

Digitized by Google

ror domini Rudolphi ducis Saxoniæ, qui antea tenuit in uxorem filiam ejusdem Balthasaris domini Landgravii.

De exactione generali in Thuringia.

CAPUT CLI.

ANno Domini MCCCCV, dominus Balthazar per totam suam terram in civitatibus & villis generalem fecit exactionem, & magnam sibi acquisivit pecuniam, quod vulgariter dicebatur *der Bere.* (a)

De morte Balthasaris Landgravii & aliis.

CAPUT CLII.

ANno Domini MCCCCVI, in vigilia Ascensionis Domini, obiit nobilissimus princeps dominus Balthasar, Landgravius Thuringiæ, marchioque Misnensis, in Wartpurg castro, & sepultus est in Reinhardisborn: cui successit illustris princeps Fridericus filius suus, natus de nobili domina, domina Margareta de Nornberg Burggravia. Eodem anno fuit eclipsis Solis generalis in die sancti Viti, quæ fuit pro tunc quarta feria, circa horam septimam, & duravit quasi per dimidiam horam. Eodem anno per totam Thuringiam fuit magna pestilentia, & duravit usque ad festum Nativitatis Christi: in qua multi homines utriusque sexus in peste obierunt: & etiam multi prælati, episcopi, abbates, comites & barones, milites & militares percussi fuerunt peste.

Quomodo dominus Fridericus duxit uxorem.

CAPUT CLIII.

ANno Domini MCCCCVII, obiit illustrissimus princeps, dominus Wilhelmus marchio Misnensis, frater dominorum Friderici & Balthasaris. Eodem anno dominus Fridericus, filius domini Balthasaris, Landtgravius Thuringiæ & marchio Misnensis, duxit in uxorem dominam Annam, filiam domini Guntheri de Schwartzborg comitis, quæ aliàs desponsata fuit filio Philippi de Nassowe comitis. (b)

Eodem anno fuit ventus validus circa festum sanctæ Catharinæ, qui multas arbores & domus evertit. Item circa festum sanctæ Elizabeth, quasi in die ejusdem, incepit hyems intensa frigoribus, qualis in 100 annis creditur fuisse: & duravit usque ad festum Purificationis.

De Gunthero comite de Schwartzburg. 953

CAP. CLIV.

ANno Domini MCCCCVIII, dominus Guntherus de Schwartzburg comes, pater D. Annæ uxoris Friderici, Landgravii Thuringiæ, eundem taliter flexit in

 suam

(a) *GEORGIUS FABRICIUS Origg. Saxon. lib. VI. p. 663. Non certo constat, quid spectarit exactione nova: nam imperavit in singula capita nummum argenteum, quorum viginti aureo Rhenensi valent. Eum thesaurum collectum Ursum vulgo appellaverunt.* Adpellatio autem *der Bere* exinde exorta fuisse videtur, quod singula capita Bernam, sive Batzionem solvere debuerint. Vide *TENTZELIUM p. 257.*

(b) Addit hic Mstum: *Eapropter dictus comes de Swartzborg solvit dotalitia supra dicto Philippo, & ut multis præsumebatur, dicta solutio caussa & occasio fuit venditionis castri Lichtenberg & Saltzungin, quod sine omni læsione cujuscunque hominis, & sine quacunque violentia, sua sponte & voluntate in magnum damnum terræ Thuringiæ adsignabantur domino Johanni de Nassove, Episcopo Maguntino,* Licet postea Lichtenberg & Saltzungen ad Thuringiæ Landgravios iterum redierint, prout litteræ docent, apud *Ruaolphi Gotha Diplomatica P. II. c. XLVII.*

Digitized by Google

ſuam voluntatem, ut non terram, verum & dominum Fridericum prædictum ita rexit, quòd nec ad patruos ſuos, videlicet dominum Fridericum & dominum Wilhelmum, venire nec ire poterat; nec ipſi ad eum; nec cives civitatum ſuarum; nec literæ miſſæ ad eum; verùm impotens ad omnia deinceps ad multos annos. Eodem anno venerabilis pater & dominus, D. Nicolaus Lubich Yſenacenſis, electus fuit in epiſcopum Merſeburgenſem.

De ſocietate Tritarum, id eſt Flegellern.

CAPUT CLV.

ANno Domini MCCCCXI, marchiones Miſnæ, & Orientales, atque Landgravius Thuringiæ, una die atque una hora ceperunt Judæos in Miſna & Thuringia, & vinculis tradiderunt, & bonam ſummam pecuniarum ab eis exquiſiverunt. *(a)*

Eodem anno incepit ſocietas Tritarum, id eſt *der Flegelern*, quorum capitaneus fuit ille de Schwartzburg, & comes de *Heldrungen*, qui una noctium clàm intravit caſtrum Honſtein, & cepit illos de Honſtein, ut infrà patebit.

Quomodo domini de Myſna terram Thuringiæ, & patruum ſuum juverunt.

CAPUT CLVI. *(b)*

ANno Domini MCCCCXII, maldrum tritici Erphordenſis menſuræ VIII ſexagenas groſſos, & unaquæque menſura terræ Thuringiæ illam ſequebatur.

Eodem anno Guntherus comes de Schwartzburg, *pater uxoris* Friderici junioris, terram Thuringiæ humiliare volens; ideo partem regi Bohemiæ, partem Landgravio Haſſiæ & epiſcopo Moguntinenſi, vendere volebat in præjudicium dominorum de Miſna: prout tunc præſumebatur ab omnibus, videlicet Friderico & Wilhelmo patruis ſuis, qui naturales hæredes fuerunt, ut ſuprà patet. Ob quæ Fridericus ſenior, marchio Miſnenſis & Orientalis, ac frater ſuus Wilhelmus, quia copiam patrui ſui habere non poterant: nec literæ eorum ad manus ſuas pervenire poterant, (ut ſuprà patet) Friderico de Wangenheim duce usque in Wangenheim pervenerunt cum exercitu ſatis bono, ſexta ante feſtum S. Mariæ Magdalenæ: & non poterant habere introitum cujuscunque civitatis Thuringiæ, propter inhibitionem illius de Schvvartzburg & ordinationem. Nam & omnes civitates Thuringiæ cum ſigillo D. Friderici junioris ſub pœna decapitationis civitatis inhibuit, ne eos immitterent. Tandem Spiritu S. duce, qui omnia in finem bonum ordinat, dominus Wilhelmus de Erphordia veniens, applicuit civitati Gottenſi, ubi portæ (ſicuti in aliis cæteris civitatibus fiebat) armata manu cuſtodiebantur, ne intrarent: intrare tentavit & intravit; propria manu catenam portæ aperuit; ſolusque usque ad oppoſitum eccleſiæ S. Margaretæ venit: ibique à proconſulibus arreſtatus, ultrà procedere non audebat: ſed communitas adveniens eum recepit. Et in ſequenti die Conſiſtorium aſcendit, & cauſam ſui adventus civibus expoſuit: quòd in ſalutem patrui ſui veniſſet, & totius terræ Thuringiæ; quod & eis placuit. Et exinde ad alias civitates venit, & primò Yſenacum, quinta poſt feſtum Jacobi, ubi ſimiliter introitus ſibi denegabatur. Et tandem cum paucis intra duas portas S. Nicolai ſtetit, ubi concordavit cum civibus in priorem concluſionem Gotthenſium, & immiſſus fuit; fratre ſuo Friderico adhuc in Wangenheim expectante eum. Et ſic de aliis civitatibus Thuringiæ. Sed finis ſequebatur bonus. *(c)*

Quo-

(a) Vide *ALB. KRANTZIUM Vandalia lib. XII. cap. XVIII. JO. HENR. HOTTINGERI Hiſt. Eccleſiaſticam ſeculi XV. p. 931. TENTZELIUM p. 269.*

(b) Hoc caput una cum inſequente in verbis diſcrepat à Msto.

(c) Vide uberius *GEORGIUM FABRICIUM Origg. Saxon. lib. VI. pag. 664. 665.*

Digitized by Google

Quomodo Heldrungen capitur, & baro ejusdem exhæreditatur.

CAPUT CLVII.

EOdem anno comes de Heldrungen dictis dominis & principibus Friderico & Wilhelmo se opposuit, ex illa liga Tritarum videlicet *der Flegellern*, & comitem Henricum de Honstein nocte in castro Honstein cepit & castrum, filio suo evadente nudo: & usque ad dominos Fridericum & Wilhelmum pervenit, & ab eis auxilium petiit. Et quia idem comes jam dictis principibus obedire recusavit, castrum ejus obsederunt, videlicet Heldrungen, & ceperunt cum omnibus attinentiis suis, & eum comitem exhæreditaverunt viriliter & manu forti, & in recompensam Henrico comiti de Honstein jure hæreditario assignaverunt. Eodem anno milites & militares & civitates omnes Thuringiæ de consensu domini Friderici junioris homagium fecerunt prædictis dominis jure hæreditario. 954

Hic concilium generale totius ecclesiæ celebratur in Constantia.

CAPUT CLVIII.

ANno Dom. MCCCCXIV, incepit generale concilium in Constantia Maguntinensis provinciæ, cui præsidebat, tanquam principale caput, dominus Joannes papa XXIII. Et anno Dom. MCCCCXV, idem papa in die S. Benedicti clàm & in habitu dissimili recessit de Constantia usque in Schafhusen, ex eo quod promiserat propter unionem & schismatis fugationem papatum resignare: propter quæ & alia forte facta, à papatu fuit depositus, & quasi per annum turris custodiæ mancipatus. Et post hoc cardinalis factus, & in brevi mortuus Florentiæ. Et sic etiam alii duo de papatu prærendentes, ut puta Gregorius, Angelus videlicet de Corrario à suis nominatus, & Benedictus, aliàs Petrus de Luna, de papatu fuerunt dejecti. Et Martinus V unanimiter & concorditer à cardinalibus & toto concilio fuit electus in papam, anno Domini MCCCCXVII. Eodem anno videlicet XVII, à loco concilii recessit. In quo quidem concilio fuerunt patres multi, quasi innumerabiles episcopi, abbates, doctores, ambasiatores omnium regum & regnorum, & civitatum, & universitatum, qualis multitudo & congregatio ab initio mundi non creditur nec legitur fuisse. Namque & Sigismundus Romanorum rex, natione Bohemus & Ungariæ rex, tanquam catholicus ecclesiæ advocatus, & magnus unionis zelator, & ibi præsidebat. Eodem anno captus fuit ille de Reinstein per episcopum Mersburgensem antè dictum: & dedit magnam summam pro liberatione. In eodem namque concilio quidam hæresiarcha, Johannes Hus dictus, cum alio, cujus nomen erat Hieronymus, ut hæreticus, vel ut hæretici, fuerunt ad ignem condemnati, quia opiniones Wicleff condemnatas fovebant & sequebantur: & totum regnum Bohemiæ suis falsis doctrinis infecerunt, ut inferius clarè patebit. Item in eodem concilio reformatio totius cleri in capitibus & in membris per multas constitutiones fuit facta. Et ad ultimum canon Missæ & reformatus extitit, qui in nihilum rediit papa electo & præsidente. Verùm etiam ibi fuit senior Landgravius Thuringiæ, D. Fridericus, cum multis comitibus, baronibus, nobilibus & militaribus sumptuosè atque preciosè; ita quòd omnes Lombardi admirabantur de preciositate illorum. Et fecit ibi gloriam & honorem omnibus Teutonicis.

Incepit hæresis in Bohemia, publicè post concilium Constantiense.

CAPUT CLIX.

ET nota, quæ immediatè post concilium Constantiense, audita Bohemis condemnatione & incineratione illorum duorum jam dictorum hæreticorum, publicè incepit pullulare hæresis & infectio totius regni Bohemiæ. Verùm, quia extunc insultaverunt suis malis blasphemationibus & frivolis in Christi nomen &

Digitized by Google

in ſervos Dei, irruentes in eos multos diverſis cruciatibus occiderunt; & omnia monaſteria quorumcunque ordinum funditus evellebant, & deſtruxerunt; imaginesque Sanctorum confregerunt, & combuſſerunt calices, & omnia eccleſiaſtica ornamenta in uſus prophanos verterunt: & ſic à nobili usque ad ultimum ruſticum totius regni Bohemiæ à fide catholica declinaverunt, cum magna cæde & ſtrage cleri & religioſorum utriusque ſexus, nomen Chriſti confitentes. Quapropter anno Domini MCCCCXVII, domini Miſnenſes atque Landgravii Thuringiæ, tanquam veri catholici & boni æmulatores & zelatores fidei viſceraliter commoti, magnum collegerunt exercitum nobilium & militarium; nomen Chriſti corpore & anima defendere volentes, usque Pragam pervenerunt, & eandem obſederunt, & multos ſtrenuos viros ab hæreticis interemptos perdiderunt, & ſic ſine fructu inde receſſerunt. Attamen Pragam cepiſſent, ſi Sigiſmundus rex Romanorum non obſtitiſſet. Qui (ut dicitur) auditus fuit dixiſſe, *Noſtrates ſunt, quos perditis:* quia fortaſſe regnum Bohemiæ libenter cum pace habuiſſet. Quia
955 ipſe verus fuit hæres ab utroque parente ad hoc genitus: ſed Bohemi eum in regem nolebant habere, ſed alium Ribaldum inſtitutum & ruſticum natum in regem erexerunt. Quapropter papa Martinus anno XX contra eos crucem dedit, & generale indixit paſſagium cum magnis indulgentiis per quendam cardinalem, legatum à latere ad hoc negotium ſpecialiter deputatum. Ob quæ tam ſuperiores quàm inferiores partes Alemaniæ, ob prædicationem crucis, fidem Chriſtianorum & Chriſti nomen volentes defendere, ad arma cucurrerunt. Et quaſi multitudo innumerabilis hominum diverſarum regionum in Bohemia *contra* hæreticos convenit. Et quasdam obſidentes civitates, & ſpecialiter *Satzit*, aliasque villas, rapinis & incendiis devaſtaverunt, & ad ultimum ſine omni magnifico actu ad propria redierunt, multos tamen ex utraque parte occiſos relinquentes: paucis tamen caſtris obtentis. In quadam congregatione exercitus fuerunt epiſcopi, Maguntinenſis, Colonienſis, Leodicenſis, in propriis perſonis, & multi alii prælati eccleſiæ cum ſuis armigeris. Poſt hæc dominus Landgravius Thuringiæ, Fridericus videlicet & patrui, tenuerunt ſumptuosè ſtipendiarios, usque ad XXV annum contra hæreticos prædictos. Attamen ipſi hæretici poſt reditum dominorum caſtra & civitates atrociter invaſerunt, quæ vix, imò cum Dei adjutorio tenuerunt.

De exaltatione Friderici marchionis in ducem Saxoniæ.

CAPUT CLX.

ANno Domini MCCCCXXIII, dominus Fridericus ſenior, marchio Miſnenſis, emit (a) ducatum Saxoniæ, & dux Saxoniæ ab omnibus proclamatur.

De morte Wilhelmi Marchionis.

CAP. CLXI.

ANno Domini MCCCCXXV, obiit illuſtris princeps dominus Wilhelmus, marchio Miſnenſis atque Landtgravius Thuringiæ, frater domini Friderici ſenioris, princeps ſtrenuus, providus, conſiliis maturus, ſexta ante diem Palmarum in Wida, & ſepultus eſt in Aldenberg in eccleſia collegiata nova, quam ipſe ædificavit atque dotavit. *De*

(a) Sigismundus equidem Imp. Friderico Bellicoſo, Miſniæ Marchioni, Saxoniæ Electoratum ob merita ipſius contulit, prout litteræ conceſſionis apud *MULLERUM Reichs-Tags Theatrounter K. Fridrich dem V. V. Vorſtellung cap. XIII. FABRICIUS Origg. Saxon. lib. VII. p. 696.* & reliqui Scriptores teſtantur. Verum, dum Fridericus Brandenburgenſis Elector, in favorem filii ſui primogeniti, Joannis Alchymiſtæ, qui ultimi Electoris Aſcanii Alberti III. ex fratre Rudolpho neptem, Barbaram habebat in matrimonio, in dictum Electoratum prætenderet, hujus prætenſionem certa pecunia redemit, prout tradit *TRITHEMIUS Chron. Hirſaug. ad a. 1323.*

Digitized by Google

De conflictu contra Bohemos & multorum interfectione.

CAPUT CLXII.

ANno Domini MCCCCXXVI, Dominica quarta poſt feſtum ſanctæ Trinitatis, convenit maxima multitudo Thuringorum atque Miſnenſium, contra Bohemos, qui obſederunt civitatem *Uſſig*. Unde & Thuringi & Miſnenſes volentes eos pellere de civitate, & ſic inierunt conflictum magnum. Et Thuringi fuerunt primi in acie belli. Sed quia per ordinationem exiit clamor mirabilis, quòd omnes Chriſtiani deberent inire fugam, quod & fecerunt. Et illam ſubordinationem fecit dominus Boſſæ vicedominus, unde & illa fuga tam grandis erat, quòd nullus alteri acquieſcere volebat. Et in fuga interfecti fuerunt 7000 virorum ab utraque parte, & ſignanter de multitudine Thuringorum plures ceciderunt, quia fuerunt magis animoſi, reſiſtere volentes adverſariis: ſed quia evaſerunt, nec arma nec equos ſecum portare potuerunt. Hoc videntes Chriſtiani exiverunt de iſta civitate, quòd in bello ſuccubuerunt, & incendiis eam devaſtaverunt. Item de Salza ibidem fuerunt interfecti CXIV viri. Subſcripti etiam nobiles Burggravius de Miſſen; comes de Schwartzborg junior; de Schonberg; Hartenſtein; Pincerna de Domi junior; Ruſſe *von Gretze*; comes de *Quertvvart*; comes Erneſtus de *Glichen*; Fridericus de *Glichen* comes; Fridericus Bichilingenſis; Otto *Pflug* junior & frater ſuus; duo filii domini Nicolai *Pflug*; dominus Joannes de *Baldavv*; Vitus & Gotze de *Wulffirdorff*; *Boſſe Schenck de Thutenberg*; dominus Jacobus de *Wangenheim*; Dietricus *Witzlenbin*; *Ludvvig von Buchenis*; *Ludvvig von Erſtete*; *Apel von Briſe*; *Apel von Staterheim*; & unus de *Gregeberg*; & plures alii militares & nobiles. (a)

Etiam tali tempore tantus calor extitit: ita quòd bene tot ex nimio calore perierunt, ſicut per hoſtes interfecti fuerunt.

FINIS HVIVS LIBRI.

(a) Vide uberius *GEORGIUM FABRICIUM Origg. Saxon. lib. VII. p. 700.*

Digitized by Google

956 # HISTORIA SECUNDA VEL ANNALES POTIUS BREVISSIMI DE VETERUM THURINGIÆ LANDGRAVIORUM ORIGINE, NUPTIIS, LIBERIS, REBUS GESTIS, ET SUMMATIM DE OMNIBUS.

PRÆFATIO.

HENRICUS primus rex de genere Saxonum. Otto filius ejus imperator primus, Otto ſecundus, Otto tertius. *Item Henricus* Bambergenſis Bavariæ dux, *ſecundus rex*, & *primus* imperator, Claudus dictus. Hic obiit absque filiis: qui erat ex genere Francorum & Carolorum: qui habuit neptem, ſcilicet filiam ſororis ſuæ, nomine Gyſilam, quæ conjuncta eſt Conrado Spirenſi, dicto Salico, qui erat de genere Salicorum. Hæc Gyſila habuit quendam conſanguineum de genere Caroli & Ludovici, nomine Ludovicum cum Barba, qui genuit Ludovicum fundatorem noſtræ eccleſiæ. Qui Ludovicus comes genuit Ludovicum primum, principalem comitem Thuringiæ. Qui & ipſe genuit Ludovicum ſecundum Landtgravium, qui accepit ſororem illuſtriſſimi imperatoris Friderici, nomine Juttam, & genuit ex ea ſereniſſimum filium, pium Ludovicum tertium Landtgravium, & fratrem ejus Hermannum, palatinum Saxoniæ.

Porrò Hermannus Landtgravius, accepta conjuge *Sophia* palatina, ſuſcepit ab ea duas filias; quarum prima fuit conjuncta marchioni Myſnenſi Dytherico; ſecunda *Heddevvigis*, quæ fuit conjuncta comiti Alberti de Alſatia. Item Hermannus Landgravius accepit Sophiam, filiam ducis Bavariæ, & ſuſcepit ab ea filium nobiliſſimæ indolis, Ludovicum Landtgravium, ſanctæ Elizabethæ maritum, & fratres ſuos. Qui ſuſcepit ab ea Hermannum juniorem Landtgravium, & filiam nomine Sophiam, quæ tradita eſt duci Brabantiæ. Qui genuit Henricum Haſſiæ Landtgravium. Qui Henricus genuit Ottonem. Otto genuit Henricum juniorem Landtgravium, & fratres ejus, Balthaſarum, & Wilhelmum & Ludovicum.

Conradus Spirenſis genuit ex Gyſila Henricum tertium regem, & ſecundum imperatorem. Henricus tertius genuit quartum. Quartus genuit quintum, & ſororem ſuam Agnetam, quam Fridericus Sueviæ accepit in uxorem, & genuit ex ea Conradum tertium regem, & Fridericum. Fridericus genuit Fridericum primum imperatorem & Juttam Landtgraviam, quæ nupſit Landtgravio Ludovico ſecundo. Fridericus ipſe genuit Henricum Sextum regem. Henricus imperator genuit Fridericum ſecundum imperatorem. Qui Fridericus habuit filiam, quam Albertus Landtgravius accepit, & genuit ex ea tres filios, Henricum

Digitized by Google

ricum Landtgravium, Fridericum Marchionem, Theodericum Landtgravium. Fridericus Marchio genuit Fridericum Landtgravium & Marchionem. Hic accepit nobiliſſimam filiam imperatoris Ludovici, ſuſcepitque ex ea filium nomine Fridericum.

Ut autem dictum eſt, Dythericus Miſenenſis Marchio, accepta Jutta filia Hermanni, & ſorore Ludovici Landtgravii, ſuſcepit ab ea filium Henricum marchionem Miſenenſem. Qui Henricus genuit duos filios, Dythericum Miſenenſem, & Albertum Landtgravium. Albertus, ut dictum eſt, genuit Fridericum & fratres ejus. Item Fridericus genuit Fridericum Landtgravium & marchionem Miſenenſem, & ille genuit juniorem Fridericum. *(a)*

De *genere Caroli.*

Notandum, quòd genus Caroli non ex toto finem habuit, ut dicitur, ſed 957
tantùm à Romanorum regno finem accepit. Nam (ut in Chronicis invenitur) omnes reges Francorum & Germanorum, ſed & principes, duces & comites iſtarum provinciarum, ſcilicet in Thuringia, in Bavaria, in Franconia, in Pannonia, in Carinthia, in Bohemia, in Moravia, in Suevia, in Saxonia, in Friſia, in Lotharingia; ſed & omnes nobiles Alamanorum originem duxerunt à genere Carolorum. Nam & Conradus imperator, Salicus dictus, genus duxit à nobilibus Romanorum, ſcilicet ab Æneа, & poſteris ſuis, & uxor ejus Gyſila originem habuit à nobilibus Francorum, & à Priamo Trojano. Unde factum eſt, ut Henricus filius eorum, dictus Niger, tertius rex & ſecundus imperator, omnem illam nobilitatem, ſcilicet Romanorum Trojanorum, in ſe haberet, & omnes poſteri ejus.

ANNALES VETERUM LANDGRAVIORUM THURINGIÆ.

ERant duo fratres Germani ex Francis oriundi cis Rhenum, de elegantiſſima ſtirpe regum Francorum Caroli & Ludovici, conſanguinei Gyſilæ imperatrici; Hugo comes, & Ludovicus cum barba, qui propter faciem barbatam & comæ nutrimentum, ſeu ob aliud augurium, Ludovicus cum barba vocatus eſt. Hugo comes ob divitias nulli ſervire voluit, niſi Fuldenſi & Moguntinenſi principibus. Quo mortuo, filius ejus Wigmannus hæreditatem fortitus eſt. Is in Moguntia occubuit: omnia ſua ad Ludovicum devoluta ſunt.

Ludovicus cum barba cum 12 militaribus viris veniens Thuringiam, in confinio ſylvæ Loybe, inter montem Kaltheberg, & Aldenberg, & Cornberg, indutus μήλωτι, quaſi peregrinus habitare cœpit. Qui contentus habitatione loci, ab incolis terræ illius, Byſone ſcilicet de Glychen, & Gunthero de Keverberg comitibus, aliisque nobilibus viris, prædia aliqua precio comparavit, villam Aldenberg, aliaque propè adjacentia. Inde ex permiſſione regis Conradi juxta Loybe in monte Sowenburg munitionem erexit, & inexpugnabile caſtrum conſtituit, & plurimam partem ſylvæ per largitionem regiam accepit, in qua noſtræ Reinhersbornenſis *(b)* poſſeſſionis termini. *(c)* Poſtea accepit in conjugem matronam nobiliſſimam de *Sangerhuſen*, Cæciliam nomine de Saxonia, quæ ad eum

(a) Fridericum Gravem intelligit & Strenuum, ſub quibus circa medium ſeculi decimi quinti vixiſſe videtur, prout etiam *TENTZELIUS* conjectatur *p. 410.*

(b) Ex hoc patet, Auctorem fuiſſe Monachum Reinhardsbrunnenſem.

(c) Hæc, quæ de origine Landgraviorum narravit Monachus, uberius expoſuit *TENZEL. p. 411.*

Digitized by Google

eum ſeptem millia manſorum cum innumerabilibus mancipiis ex hæreditaria ſucceſſione devolvit: per quam ſuſcepit duos liberos, Ludovicum & Beringerum comites, & tres filias, quarum prima Hildegardis, ſecunda Uta, tertia Adelheidis. Ludovicus patris ſui & nominis & probitatis cunctorumque bonorum ſuorum hæres factus eſt. *(a)*

Ludovicus iſte comes, fundator noſtræ eccleſiæ, comparavit Sangerhuſen cum ſuis pertinentiis à filio fratris ſui Conradi *Hainſtein*, *(b)* anno MLXI. Deinde anno ſequenti deſponſavit ſibi filiam cujusdam ducis Saxoniæ Udalrici, uxorem Friderici comitis Palatini Saxonum, & ſuaſu mulieris virum venabulo confixit, ſepultum in *Gozick*, quod cœnobium ipſe cum fratre ſuo Bremenſi epiſcopo conſtruxit:

Hic expiravit Palatinus Fridericus,
Haſta proſtravit comes illum dum Ludovicus.

Hi verſus continentur in loco, ubi occubuerit juxta *Schiplitz*.

Inde Adelheidam matrimonio ſibi aſcivit, quæ erat Utonis marchionis de Stadin filia. Inde comes divitiis ampliatus, montem, quem dicunt Warberg, aſcendit, & inexpugnabile caſtrum erexit. *(c)* In partibus quoque Orientis, in eis terminis, in quibus fluvius Unſtem *(d)* Sclavicæ Salæ toti per totum miſcet unionem, munitiſſimam urbem, cognomento Nuwenburg inſtituit.

Anno Domini MLXV, Adelheidis, conſors Ludovici comitis, *ſuſcepit ab eo* Ludovicum Landgravium, hujus nominis primum in Thuringia principem, Henricum primum Raſpen, Hermannum, qui obiit in vinculis, in caſtro Hamerſtein, & Udonem Cycenſem epiſcopum. Habuerunt ſimul & tres filias; Cunigundam, quæ nupſit Witzmanno, comiti de Saxonia, qui eccleſiæ Kaldenbornenſis fundator extitit; Cæciliam, quam accepit Girlacus, comes de Weldenſe; tertia Adelheidis Udalrico, comiti de Wymar, matrimonialiter conjuncta.

Tandem iſte Ludovicus, monitu uxoris & ſuaſione Conradi monachi de Hilzenburg, & primi Halberſtadenſis epiſcopi Gyſilberti, cœpit diligentius perquirere, ubi locum aptum monachis, & pro monaſterio congruum invenire poſſet. Unde à quodam luti figulo, Reinhero nomine, prope fontem domunculam habente, (à quo & pòſt ille locus per compoſitum ſortitus eſt vocabulum, ſcilicet à
958 Reynhero & fonte, id eſt Reynhersborn) à villicisque villulæ didicit, omni nocte duo lumina clariſſima, unum, ubi monaſterium, & aliud, ubi capella beatæ virginis pòſt ſtructa ſunt, clariùs reddendo apparere.

Anno igitur MLXXXV, comes Ludovicus tam felicis negotii exordia faciens, & res juris ſui ſanctiſſimæ Dei genetrici Mariæ ſanctoque Joanni Apoſtolo & Evangeliſtæ de propria hæreditate ſua offerens, locum ſcilicet, qui Reynhersborn dicitur, ſitum infra ſylvam Leybam, vendidit in poteſtatem Gyſilberti viri religioſi: ubi regali monaſterio conſtructo, monachi juxta regulam ſancti Benedicti viventes congregarentur. Idemque comes de Hirſaugia viros religioſos, Erneſtum priorem cum aliis 12 adduxit, qui Cluniacenſium vel Hirſaugienſium ordinem inibi deſervirent. Inde L manſos & ſuprà dictæ ſylvæ Leybe, id eſt in provincia Franciæ Orientalis in villa Askefelt dicta, cum vinctis & mancipiis ac diverſarum utilitatum appendiciis.

Dein-

(a) Vide ſupra Hiſt. Landgrav. *c. XI. XII.*
(b) f. Hohnſtein, vide *TENTZELIUM p. 418.*
(c) Vide *c. l. c. XIII.*
(d) Intelligitur fluvius Unſtrut, Slavicam Salam vocat, ad quam Slavi habitabant, ut eam diſtingueret a Sala Franconica in Franconia.

Digitized by Google

Deinde dedicata eſt major eccleſia in Reynhersborn à venerabili epiſcopo Halberſtadenſi Stephano vel Herrando, in die Aſſumptionis beatæ Mariæ virginis, in honore Dei genitricis, ſanctique Joannis Evangeliſtæ & omnium Sanctorum, anno MXCVII. Idem epiſcopus anno MCII, 9 calen. Novemb. vita deceſſit, & in præfato monaſterio ab archiepiſcopo Moguntino Ruthardo honorificè terræ demandatus, in pace requieſcit.

Anno Domini MCX, Ludovicus cum uxore ſua Adelheida, ac filiis eorundem, Ludovico, Hermanno, & Conrado tradiderunt cœnobio eccleſiam cum ſuis appendiciis, in villa, quæ dicitur Sangerhuſen. Eodem anno obiit Adelheida Comitiſſa XV cal. Novemb. *(a)* In die ſepulturæ pro remedio animæ illius tradidit ad cœnobium Reinhersborn eccleſiam, quæ dicitur Sipplitz, cum omnibus ad eam pertinentibus, & nemore ibi adjacente.

Anno Domini MCXII, moritur quidam de Saxonia princeps Udalricus, Ludovici comitis dudum gener, ſed propter filiæ repudium inviſus. Unde Sifridus Palatinus, Lotharius dux, Rudolphus marchio, Fridericus Palatinus, Wigbertus & Ludovicus comites, & nonnulli alii ſe ab obſequio imperatoris retrahebant, quia ipſe poſſeſſiones prædicti Udalrici in jus regum conabatur adtrahere: quod & epiſcopus Halberſtadenſis, & Gerhardi *(b)* præpotens vidua, violentiam imperatoris clamitabant. Qua de re Hermannus, Ludovici comitis filius, & Fridericus Palatinus, frater illius uterinus, in caſtello Tucher obſidentur. Et VIII idus Junii deditioni ſe cujusdam Hogeri tradentes; captivi abducti, ſub poteſtate regis in vincula detruduntur. Sed Fridericus poſt annos duos reſolvitur: Hermannus, duobus & plus in carcere transactis, flebiliter in caſtello Hamerſtein 3 idus Junii in vinculis moritur.

Ludovicus comes in villa *Thrutmundi* in poteſtatem Henrici regis, pro acquirenda gratia, & propter captivos filios, ſponte ſe contradidit, quem diu ſub cuſtodia tenuit, donec caſtrum *Warperg* in ſua ſuſcepit, deinde in dolo dimiſſus, & pòſt captus, & demum poſt duos annos & novem menſes innexus à vinculis abſolvitur, relictis pro ſe VIII obſidibus. *(c)*

Anno Domini MCXVIII, Cunigunda, filia comitis Ludovici, uxor comitis Wigmanni, fundatoris Caldebornenſis, obiit.

Anno Domini MCXXVI, dedicatur capella ſanctæ Mariæ, ſancti Nicolai in Reinhersborn, à Cicenſi epiſcopo Utone, filio fundatoris.

Ludovicus, fundatoris filius, cum vexillorum feſtiva exhibitione imperatoria largitione primus Landgravius factus, accipiens uxorem Hedwig nomine, ſuſcepit ex ea ſecundum ſui nominis Landtgravium, Henricum Raſpen, Ludovicum de Thungesbrucken, & quatuor filias. *(d)*

Anno Domini MCXL, Ludovicus primus principalis vel provincialis comes, filius fundatoris noſtri, pridie idus Januarii obiit, ſepultus in Reinhersborn. Ludovicus ſecundus, accipiens legali copula Friderici imperatoris ſororem Juttam, ſuſcepit ab ea Ludovicum pium, tertium ſui nominis Lantgravium, Fride-

 ricum

(a) Teſtatur hoc illius, quod adhuc extat, Epitaphium: *ANNO DOM. M. C. X. XV. KAL. DECEMBRIS. OBIIT. ADILHEIDIS. COMITISSA. UXOR LUDEWICI. FUNDATORIS. NOSTRI.* Adde *TENTZELIUM p. 441.*

(b) Eccardus legit: *Gertrudis.*

(c) Vide Hiſt. Landgr. *c. XV. & XVII.*

(d) c. l. *c. XVIII.*

ricum de *Cygenhayn*, Henricum juniorem nomine *Raſpen* tertium, & Hermannum, hujus provinciæ principem Illuſtrem & comitem Palatinum, & Juttam comitiſſam de *Rabinberg*.

Anno Domini MCLII, Conradus rex 16 calend. Martii rebus humanis exceſſit, eique Babenberg regum more funebria explentur, ac Spiræ ſepelitur. Cujus loco Fridericus, Suevorum dux, media Quadrageſima Franckfort in regem eligitur, & Aquisgrani die Palmarum regali benedictione ſublimatur.

959

Poſt hoc, anno MCLXXII, comes præfatus Ludovicus in caſtro Nuenburg vita deceſſit. Corpus in Reinhersborn patrum ſuorum ſepulturam transfertur, & à Wigmanno, Meidenborgenſi epiſcopo, in media eccleſia ante altare ſanctæ Crucis terræ commendatur.

Ludovicus itaque tertius Landtgravius prior natu, principatum obtinuit. Erat enim illuſtris bello, ſagax conſilio, vir manſuetudine præcipuus: corpore fuit apprime decorus, ſtatura procerus. Monaſteria nimiùm extollebat, & eccleſiam Reinhersbornenſem venerabatur. Eratque benignus & benevolus erga omnes homines, ita ut vulgò diceretur Pius Ludovicus. Lucius tertius papa dedit privilegium Reinhersbornenſi eccleſiæ de juſtitia & libertate omnium bonorum ſuorum, rogatu Ludovici tertii Pii Landgravii: dedit & infulam abbati.

Imperatoris curia circa feſtum ſancti Martini Erffordiæ habetur, ubi comes Hermannus, frater Ludovici Landgravii, comes Palatinus *Saxoniæ* efficitur.

Ludovicus autem tertius, acer bello, ipſo die, quo avunculus ſuus imperator ſignum crucis ſuperinduit, ipſe quoque ſignatus eſt. Inde in Apuliam profectus, perveniens Brunduſium cum exercitu robuſto ad partes Tyri transfretavit. Tandem in periculo conſtitutus Deum exoravit. Videns militem a longè rubeis veſtibus indutum, niveo equo inſidentem, cum vexillo rubeo dicentem, *In hoc vexillo vinces*, inde diſparentem, credidit fuiſſe ſanctum Georgium, quem multùm venerabatur, & eccleſiam in foro Yſnacenſi ædificaverat. Cùm multi illud vexillum accipere vellent, quod *Sigenhart* dicebatur, id eſt victorioſum; ſolus princeps extraxit, & usque Saladini tabernaculum populos devicit. Inde tamen, diem ſiquidem claudebat extremum, 7 calen. Novemb. oſſa, licet cum maxima difficultate, in Reinhersbornenſem eccleſiam ſepulta ſunt.

Anno Domini MCC, natus eſt Ludovicus 5 calend. Novemb. quartus hujus nominis Landgravius, de matre ſua Sophia, filia ducis Bavariæ, pius & benigniſſimus princeps, maritus ſcilicet Elizabethæ, pulcher aſpectu, vultu decorus, pius, jucundus, qui ab infantia nec halecia comedit, nec cereviſiam bibit, *(a)* usque ad diem mortis ſuæ. Hermannus Landgravius, adhuc vivente Ludovico pio fratre ſuo, factus comes Palatinus Saxoniæ, Sophiam duxerat uxorem; de qua habuit duas filias, Juttam & Hedwigen: & poſt mortem fratris adeptus Thuringiæ principatum. Inde à Sophia filia ducis Bavariæ ſuſcepit Ludovicum quartum; & Hermannum, qui obiit in Yſenach; Henricum, qui primus in regem Romanorum electus fuit; Conradum, qui ſe obtulit ordini domus Teutonicæ; & duas filias, quarum prima Irmgardis copulata Henrico de Anhalt; ſecunda Agnes conjuncta duci Auſtriæ.

Anno

(a) Vulgare eſt, quod Thuringi vocentur *Heringsnaſen*, dum, ob frugalitatem, vel halece eſſent contenti, dum alias in Germaniæ provinciis eadem frequentia haleces comederentur. Mirum igitur Thuringum ab utroque abſtinuiſſe.

Digitized by Google

Anno Domini MCCVII, Andreas in Ungaria rex, cujus uxor Gertrudis nomine, ducis Carinthiæ filia, filiam generis ſui decus, Elizabeth nomine, accepit per genituram; quæ adhuc ſugens ubera, deſponſata eſt Ludovico. Deinde miſſi ad Presburg ad regem Ungariæ, anno MCCXI, comes Meinhardus de Nueburg, *(a)* & Gualterus de Vargila, dominaque Bertha, uxor Egelolffi de Bendeleiben, ad Thuringiam adduxerunt.

Ludovicus glorioſus princeps Thuringiæ, dignus conſortio beatæ Elizabethæ, extitit mediocris ſtaturæ: decens valde proceritas & glorioſi vultus ſerenitas. Erat pudicus, carne mundus, cunctis affabilis, eccleſiarum & cœnobiorum fidelis protector. Erat tunc ſublimis Thuringorum provincia, tanti principis nomine inſignita, ſanctæque Elizabethæ meritis nominata. Beatiſſimus verò Ludovicus multa beneficia eccleſiæ Reinhersbornenſi præſtitit, anno ab incarnatione Domini * Ludovicus Landgravius Eliſabetham virginem caſtam duxit uxorem, conjunctus ei Dei nutu. Deinde peperit filium in caſtro Crucemburg 5 calen. Aprilis primogenitum, cui nomen Hermannus avi ſui impoſuit, qui ſucceſſor patris Landgravius fuit in Thuringia. Poſtea, proficiſcente in Apuliam ad imperatorem Fridericum Pio Ludovico Thuringorum Landgravio ad curiam Cremonenſem, per totam Alemanniam ſuborta eſt cariſtia gravis: & ferè duobus annis durans, multos fame peremit. Imperator ergo, cùm idem Landgravius bene ad placitum ſuæ voluntatis obſequium ſibi præſtiterat; contulit ſibi 960
jure feudi marchiam Miſnenſem & Luſatiæ & terram Briſciæ, quantum expugnare valeret, & ſuæ ſubjicere poteſtati. Moram autem faciente Landgravio cum imperatore, nobiliſſima uxor ejus Eliſabeth, miræ devotionis mulier, conſtruxerat hoſpitale pauperum in pede montis Warperg, in quo locaverat XXVIII pauperes. Inſuper DCCCC pauperes quotidie in aſpectu ejus per miniſtros ſuos de conſolatione eleemoſynarum reficiebantur. Tandem Landgravius dimiſſus feria VI venit ad Warpurg, ubi cum mirabili gaudio à ſua uxore & matre Sophia ſuſceptus glorioſiſſimè; & tota terra reſultabat. Cùm autem diſpenſatores & œconomi apud principem cauſarentur de nimia effuſione eleemoſynarum; *Sinite*, inquit, *eam*, piiſſimus princeps, *benefacere, & quæcunque vult pro Deo dare: Warpurg tantùm & Neuenburg caſtra meæ ditioni ſervate.* Ambulavit ſiquidem glorioſus princeps cum ſuis germanis fratribus dulciter, æqualiter & benignè, & egenis proficuam exhibens charitatem. Præcipuè autem Conradum de Marcburg, qui prædicando velut clarum ſydus in Alemannia profulſit, ſummo honore coluit. Deinde dux Auſtriæ filiam ſuam tradidit Henrico regi Romanorum cum ſolenniis nuptiarum: quæ nuptiæ ſolenniter celebratæ ſunt in Norinberg, in fine Autumni. Erfordenſes pòſt Landgravium rogantes, ut ad ipſos intrare dignaretur. Is acquieſcens, Erffordiam intrans, à Burgenſibus in multa gloria & jucunditate ſuſceptus. Prius nunquam Erffordiæ fuit propter diſcordiam usque ad illud tempus. Eodem tempore nata eſt Ludovico filia nomine Sophia, quæ in Kitzing religionis habitum induens ibidem quieſcit.

Anno Domini MCCXXVII, generale paſſagium ad terram ſanctam factum, in quo & Fridericus Romanus imperator cum multa turba Cruce ſignatorum. Ludovicus quoque princeps Thuringiæ Chriſtianiſſimus, habito cum domino Conrado Hildenſemenſi epiſcopo conſilio, ab eodem cruce ſignatus eſt. Profectus igitur de ſua civitate Smalchalden in die Joannnis Baptiſtæ ad partes transmarinas, ubi in Sicilia imperatorem reperit. In Nativitate Mariæ Brunduſii, antequam navem aſcenderet, cœpit pauliſper febribus inquietari. Ingreſſi deinde civitatem, quæ Ortrant dicitur, imperatricem invenerunt. Cœpitque acrius febribus

(a) Hiſt. Landgr. ad a. 1211 legit *de Wolburgk*, rectius *Mulberg*.

Digitized by Google

bribus vexari. Accerſito patriarcha Hieroſolymitano, Sacramenta accepit: deinde videns columbas albas ſe circumdantes obdormivit in domino, 3 idus Septemb. *(a)*

Anno Domini MCCXXVIII, nobiles ejus eum pannis fortibus honorificè tumulaverunt; peractaque peregrinatione, effoſſo corpore decoctione diligenti et coriato, oſſa apparuerunt candida ſuper jure, quæ ſericis impoſuerunt, ſepult tandem in cœnobio monachorum ordinis ſancti Benedicti Reinhersborn, l. multis claret miraculis.

Anno Domini MCCXXIX, beata Eliſabeth à Thuringia migravit in Marpurg. Eodem anno prædicatores venerunt ad Erffordiam. Deinde anno MCCXXXII ſancta Eliſabeth vidua migravit ad Chriſtum.

Anno Domini MCCXXXVI, calend. Maji Marpurg translatio ſanctæ Eliſabethæ facta eſt, procurante fratre Conrado Teutonici ordinis olim Landgravio, præſente imperatore Friderico, archiepiſcopo Moguntino, Colonienſi & Bremenſi, ubi facta diſcordia inter epiſcopum Moguntinum & imperatorem. Et de oſſibus ejus oleum evidentiſſimè deſudavit.

Henricus Landgravius in regem, anno MCCXLVII, electus in odium alterius, deinde anno ſequenti in Warpurg immatura morte obiit in profluvio ventris. Sepultus eſt Yſenach, ſine hærede defunctus.

Deinde anno MCCLIII, diſcordia *in terra Thuringiæ exorta eſt*, quæ per novem annos terram Thuringiæ, Haſſiæ, & Saxoniæ devaſtavit, quæ ſingula & alia deinceps quære in hiſtoriis.

F I N I S.

LAND-

(a) Vide Hiſt. Landgr. Thur. c. XL.

LANDGRAVIORUM
OMNIUM
THURINGIÆ ET HASSIÆ,
QUI A QUINGENTIS ANNIS ET AMPLIUS
DITIONES ILLAS CUM IMPERIO TENUERUNT,
DILIGENTER EX MULTIS OPTIMIS AUTHORIBUS DESCRIPTA GENEALOGIA,

A

D. JOANNE PISTORIO
NIDANO.

Digitized by

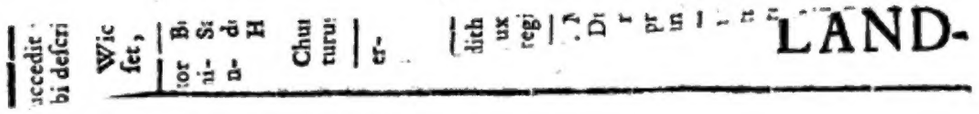

(a) Vide Hist. Landgr. Thur. c. XL.

GENERAL BOOKBINDING CO.
77 54ST 53 005 A 3V OR 6061
QUALITY CONTROL MARK

Digitized by Google

Stanford University Libraries
3 6105 010 407 182
943.001
P679
f
V.1

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD AUXILIARY LIBRARY
STANFORD, CALIFORNIA 94305-6004
(415) 723-9201
All books may be recalled after 7 days

DATE DUE

JAN 23 1998
JAN 23 1999
NOV.
DEC 31 1998
JAN

Digitized by Google

Digitized by Google